

DIANA, Antonino (CC.RR.MM.)

R.P.D. Antonini Diana... Clerici
Regularis... Resolutionum moralium :
pars nona... -- Lugduni : Sumptibus
Laurentii Anisson, 1651

[24]. 422, [13] p., a-e6, A-Z6.
2A-2M6, 2M8 ; Fol.

Port. a dos tintas, con marca de imp.
- Texto a dos col.

1. Moral cristiana 2. Kristau-morala I.
Resolutionum moralium : pars nona... II.
Titulo

R-6583

R. P. D.
ANTONINI
DIANA,
PANORMITANI,
CLERICI REGVLARIS,

*Coram Sanctiss. D. N. INNOCENTIO X. Episcoporum
Examinatoris, & S. Officij Regni Sicilia Consultoris.*

RESOLUTIONVM MORALIVM
PARS NONA:

IN QVA SELECTIORES CASVS CONSCIENTIÆ
breuiter, dilucidè, & vltimum benignè sub variis Tractatibus explicantur.

HIS ADIECTÆ DISCESSIONES APOLOGETICÆ
DE PRIMATV IOHIS P. PETRI.

L V G D V N I.
Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LI.
CVM SVPERIORVM PERMISSV.

МИНОТИА

АМАНД

ПРИЛОЖИ

СЕРИЈА

БРОЈ 1

ГОДИНА

1950

БРОЈ 1

ГОДИНА

1950

БРОЈ 1

ГОДИНА

1950

БРОЈ 1

ГОДИНА

1950

БРОЈ 1

Eminentissimo, & Reuerendissimo
IO. IACOBO
PANZIROLO,
S. R. E. CARDINALI
EXIMIO,
ANTONINVS DIANA
CLERICVS REGVLARIS F. P.

PATIARIS precor, Eminentissime Domine, huic Operi non satis exculpto, tuum insculpi Praeclarissimum nomen, atque istius illud radijs inaurari. Siquidem piaculum foret, & nullo quidem expiandum tempore, si Amplitudini tuae exiguum hoc munus non offerrem: Tuorum namque in me meritorum moles, quae in dies opprimor, adeo eminens, ad oque Vrbi conspicua est, ut notissima adurerer ingrati animi nota, si hoc, quod primum habeo, non publice darem, debita Tibi obseruantia, & gratificationis exile signum. Quam saepe Te adeundi mihi copiam facis? Quam saepe tuo me dignaris eruditissimo, verèque aureo sermone? Quos non facis Tuae in me benignitatis radios corruare? Duo ista in Tuo stemmate fulgentia sidera, cum omnium bono longè, latèque prae sint, irradiant, influant: me tua Tibi gratia proximiorè, luculentiori ditant influxu. Quare vltimus hic, ut reor, effati mei ingenij partus, tuis sub auspiciis, ac tuis obstetricantibus sideribus, in lucem editus, meritò tuis auet, & audet excipi purpuratis vlnis, & tua operiri, tua protegi, lorica. At quàm iucundum, faustumque tua sidera contemplari! Nunc iterum Tyndaridas, nunc iterum geminos Fratres inter Astra adnumeratos, Roma veneratur. Tuum scilicet suspicimus cuncti geminum, non mutuatis, sed cumulatis, radiis immortale sidus; ac ceus beneficum, & salutare numen, veneramur omnes. Verùm

a 2 disiectis

disiectis iam verborum nebulis, exferant suum lumen, & clarius se nobis
prodant tua sidera. Generaliores, & principes tui animi dot: s. & que ma-
gis emicant, illis significari, certè negari nemo. nimirum exculptissimam
in omni eruditionis genere sapientiam, absolutissimam omni ex parte pru-
dentiam. Itaque sapientia tua templum, quod etiam de foris augustissimum
est, si ingredior, elegantissimas reperio in atrio *Musas*, & ut sanctissimas
moribus, & pietate, ita optimarum artium affinitate doctissimas. At mu-
tuo thesauro sibi dato, & accepto, non solum utriusque iuris sanctiones in
Sanctuario, sed etiam utriusque Theologiae documenta, intra Sancta San-
ctorum, miror, admirorque. Verùm ad prudentiam transiens, ipsam, cum
reliquas Virtutes omnes in te administras habeat, non humanitus dixe-
rim, sed diuinitus comparatam; Acumen ingenij, oris eloquium, sedatum
regimen, maiestati sociatus amor, auctoritas comitati; docilitas, dexteritas,
circumspectio; probitas denique, pietas, religio: hæc minora sunt sidera, è
quibus grande surgit tuum prudentia sidus. Istis ergo sapientia, & pru-
dentia auspiciatissimis Astris, non solius Curiae Cælo, non vni terrarum an-
gulo, sed toti quæ latissimè patet, Christiano orbi feliciter affulisti. Et qui-
dem ad sedanda mitteris, dissitorum à nobis, & dissidentium inter se Prin-
cipum, & Dynastarum iurgia? Statim discordes animos ad concordiam
reuocas, & Bellorum faces ad Pacis fœdera. Romana Rota coaptaris
Auditor? Ita tuos explicas radios, ut ius suum unicuique inuiolabiliter
reddas. Patriarchales excipis infulas? Exornas magis, quàm orneris. Apud
Hispaniarum Regem Summi Pontificis Legatum agis? Ea occiduis oris
confers bona, quæ Sol terrarum Orbi. Sacro adsciris Purpuratorum Pa-
trum Senatui? Tam dignè Eminentissimam istam sustines dignitatem, ut
supremam demeruisse iam omnium sensu censearis. Iam enim summo Ec-
clesiæ Hierarcha præsto es ope, & consilio. Iam apud Sacrorum Principem
Sacra vindicas, tueris, & propagas. Sed quàm rara felicitate? O rem su-
pra hominum fidem, etsi ex fide narrandam! Meosmet oculos testes ad-
uoco, imò totius urbis. Tuam ego aspicio, & suspicio Aulam vnus hora
spatio plenam simul, & vacuam supplicantium, & negotiantium multitu-
dine, nimirum auditos, exauditos omnes: & ferè instanti temporis, tot Te
vnum gratiosum omnibus confecisse negotia, quod nec singuli singulorum
dierum interuallo. Patent item omnibus, omni momento, Tuæ aula fores:
& cum nulla temporis, vel hominis excipiatur conditio, hoc vnum in vo-
tis habes, ut nunquam otiosum spiritum ducas; sed tuis vigilijs exhaurias
omnium curas, cunctis tuo negotio otium facias, reddasque singulos tua fe-
licitate felices. Ecclesiæ ergo magis, quàm Tibi, gratulandum. Gratulan-
dum etiam & meo Operi. Ibit namque per Orbem, & perennabit. Verebun-
tur in eo tuæ Lorica tutamen, tuorum siderum radios, quæ diuinum conce-
ptis votis exorandum est numen, ut Christiano Orbi diù luceant, & ut
clarius luceant in ipsum tandem se transmigrent Solem. Roma die 22.
Iuny 1649.

A P P R O B A T I O N E S.

Admodum Reuer. Patris D. Ioannis Gonzagæ nostræ Congregationis Præpositi Generalis iussu, Resolutionum Moralium Patris D. Antonini Diana Nonam Partem perlegimus. Et nihil in ea reperimus à fide, vel à pietate dissonum: & insuper Authoris ingenium admittati sumus, ne dum ferax, cum vix vna ex prælo parte auulsa, suffecerit altera: sed semper curiosiora, & perfectiora proficiens, vt de hæc Nota dici merito possit, quòd à serua- uerit bonum vinum vsque adhuc. Quare eam totius Orbis desiderio, & expectatione quam primum dari posse, & debere existimamus. Die 14. Septembris 1648.

D. Paulus Maria Quartus Cler. Reg. S. T. P.

D. Andreas Planellus Cler. Reg. S. T. P.

D. Urbanus Puluerinus Cler. Reg. S. T. P.

DIoannes Gonzaga Præpositus Generalis Congregationis Clericorum Regularium hoc opus inscriptum Resolutionum Moralium P. D. Antonini Diana Cler. Reg. Pars Nona, cum aliqui ex nostris PP. quibus id commisimus, recognouerint, & approbauerint, vt Typis mandetur, quòd ad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsen- tes litteras manu nostra subscriptas, ac solito Congregationis sigillo munitas damus. Romæ in Ædibus nostris S. Syluestri Montis Quirinalis, die 27. Septembris 1648.

D. Ioannes Gonzaga Præpositus Generalis Cler. Regul.

✠ *Loco sigilli.*

D. Ioannes Montoya Secretarius.

Imprimatur si videbitur Reuerendiss. D. S. P. A. Magistro.

A. Rinaldus F. G.

Censura A. R. P. Martini de Esparça Societatis IESU, olim in Salamanticensi, nunc uero in Collegio Romano Sacre Theologie Professoris.

DE mandato Reuerendissimi Patris Fr. Vincentij Candidi S. Palatii Apostolici Magistri, perlegi Nonam Partem Resolutionum Moralium R. P. D. Antonini Diana, & nil in ea offendi fidei, aut bonis moribus contrarium, cumque nil præterea dicere necesse sit pro iusta commendatione Operis, præferentis notum iam diu omnibus, & ubique celebrem Au- thoritatem: hoc solum sub iocis, posteriorem istum eius factum, nihilo esse inferiorem prioribus, siue ybertate Doctrinæ, & diligenti Auctorum dispositione, siue delectu tam Questionum, tum Opinionum admodum maturo, claro, expedito, atque ad praxim opportunissimo.

In Collegio Romano Martij 25. Anno 1649.

Martinus de Esparça Societatis IESU.

Imprimatur.

Fr. Vincentius Candidus sacri Pal. Apostol. Magist. Ord. Predicatorum.

INDEX TRACTATVVM.

- I. **D**E Oratoriis priuatis, Sæcularium, Regularium, Episcoporum, & Cardinalium.
- II. De Altaribus Priuilegiatis.
- III. De Confessione præmittenda ante Communionem, & de causis excusantibus.
- IV. De excommunicatione ob percussione[m] Clericorum ad ornatum. cap. *si quis suadente Diabolo.*
- V. De Thesauris.
- VI. VII. VIII. IX. Miscellaneorum.
De Primatu solius D. Petri, ac differentia inter ipsum, & D. Paulum, Disceptationes Apologeticæ.

AVCTO

AVCTORES
QVI HONORIFICAM
DE P. DIANA
MENTIONEM
FECERVNT.

ACACIVS DE RIPOL. *Tract. de Regul. cap. 11. num. 11.* Non debeat Venerabilis, & Doctissimus Diana tantopere mirari de me dictis.

ALPHONSVS DE LEONE Clericus Regularis *Tract. de Capellanis quest. 6. sect. 10. num. 100.* Vnde Doctissimus Diana necesse est, vt intelligat id esse prohibitum in

Decreto.

Idem de Cens. recollect. 5. n. 126. Turrianus vocat hanc sententiam probabilem, & non Diana, prout Manriquez Ferro solita sua animositate contra hunc famigeratissimum Authorem falsò illi attribuit: addens Dianam frequentius approbare benigniores opiniones: quod argumentum nihil afficere illum potest; quia illud non solum non negat ipse Diana; sed glorianter proficitur in fronte suorum voluminum, se vtplurimum benignè resolvere casus conscientiarum, quod in singulis suis Resolutionibus, non ex sua, sed aliorum selectorum Authorum opinione, cum communi plausu exequitur.

ANDREAS CAPANVS *de Iure Adoba, quest. 62. num. 11.* Fateor tamen, quòd P. Diana omnia ferè optimè resoluit, maxima cum ingenij perspicuitate, & acumine, prout in præsentis casu, in quo largam opinionem profert, & hoc cum maximo iudicio, propter euitanda peccata.

ANDREAS LANFRANCVS *in Opusculis tom. 2. opusc. 1. cap. 4. n. 15.* Quamplures refert accuratissimus in recensendis auctoritatibus P. Diana.

ANTONIUS DE LEON *in questione del Chocolate part. 1. §. 1. num. 4.* Aun oy se puede seguir esta opinion, consta de Antonino Diana, que siendo el vltimo, que ha escrito en lo Moral, y con la prouocacion, y estimacion que se sabe, la pone por probable

AVGVSTINVS BARBOSA nunc Episcopus Vgentinus *de potest. Episc. edit. Lugd. anno 1641. part. 2. alleg. 6. n. 4.* Ita tenet Layman, & nouissimè amicus meus doctus meus Diana.

BARTHOLOMÆVS A S. FAVSTO Ordinis Faliensis *de Sacrament.*

Auctores qui honorificam de P. Diana mentionem fecerunt.

pœnit lib. 4. quæst. 173. Pœnitens, quando bona fide maiorem numerum peccatorum expressit, non tenetur repetere confessionem, & ita tenet sapientissimus Diana.

CÆSAR CARENA in *tract. de officio Sanctissimæ Inquisitionis*, tit. 1. §. 11. n. 68. Videatur de tota hac materia P. Diana, de hoc nostro Tribunali S. Officij optimè meritus.

COELESTINVS SVESSIONENSIS Gallus, Tertij Ordinis S. Francisci in *Compend. Theol. moral. tract. 3. cap. 10.* De hac materia multa scitu digna refert Diana vir doctissimus, ex cuius doctrina, quæ hîc trademus desumpturimus.

CAROLVS BAVCIVS in 2. edit. *sue praxi Confessariorum fol. 223.* Respondetur ex Caietano, & aliis citatis à sapientissimo Diana.

CASTILLVS SOTOMAIOR de *tertiis debitis Hispaniarum Regibus, cap. 41. num. 181.* Antonini Diana scripta, & Resolutiones morales vtilis & necessarias esse, & singulari eruditione, Authorumque lectura editas, fatemur libenter.

DANIEL DE NOBILIVS in *selectis controuersis, disp. 62. num. 31.* Contra communem sententiam videtur mihi sentire eruditissimus Diana, dum dixit sibi non videri has leges ex æquo respicere Clericos, ac laicos.

DIDACVS DE NARBONA in *Annalibus Iuris n. 10. cum dimidio q. 8. n. 6.* Idem docet Riccius, Ochagaui, Mercerus, & Castrus Palaus, quem refert, & sequitur eximie litteraturæ vir Antoninus Diana.

— Idem in *tract. de et. ad omnes hum. act. req. an. 11. q. vn. n. 3.* Quamplurimos Auctores enumerat solertissimus vir Antoninus Diana.

DIDACVS TRASMIERA Quæsitior fidei in Regno Siciliae de *Polygamia lib. 3. q. 2. n. 49.* Quam rationem attingit doctissimus Diana.

FRANCISCVS BARDI Studiorum Præfectus in Collegio Panormitano Societatis IESV in *Bullam Cruciate part. 2. tract. 2. cap. 4. sect. 2. n. 12.* Partem affirmatiuam complexi sunt quamplures, vt Suarez, Coninch, Fagundez, Layman & peritissimus Diana.

— Idem *ibidem tract. 3. cap. 4. sect. 4. n. 34.* Pater Diana diligens Casuum Moralium, & practicabilium scrutator.

FRANCISCVS BORDONVS Officij Parmensis Consultor, Tertij Ordinis S. Francisci in *Consil. Regul. tom. 2. resol. 89. n. 30.* Id optimè probat in moralibus versatissimus Diana.

FRANCISCVS CESPEDES Clericus Regularis de *exempt. Regul. cap. 11. dub. 217. num. 1.* Negatiuè respondent Henriquez, Sanchez, Tamburinus & celebris Diana.

FRANCISCVS PELLIZZARIVS Societatis IESV tom. 2. *Manual. Regular. in Epistola ad lectorem sub nomine Typographi R. P. Antoninus Diana* vir ob plures, ac eruditos Codices editos, non solum Vrbi, sed etiam vniuerso Orbi celeberrimus.

FRANCISCVS SALERNVS Panormi Vicarius Generalis lib. 1. *Consiliorum cons. 12. §. 3. n. 16.* Quam sanè rem tetigit doctissimus Diana, cuius Codex postquam hæc scripseram, ad manus meas peruenit.

FRANCISCVS TORREBLANCA in *practic. Iuris spirituales lib. 1. §. capite 5. num. 54.* Communis Auctorum sententia terruit ne in meam veniret opinionem, eruditissimum Antoninum Diana S. Inquisitionis Regni Siciliae Consultorem.

Auctores qui honorificam de P. Diana mentionem fecerunt.

HIERONYMVS GARZIA in *sum. mor. tract. 3. diff. 1. dub. 4. punct. 4. num. 20.* & *sapius alibi.* Esto vltimo parece sentir Gauanto, y le figue el gran Casuista de nuestros tiempos Diana.

—Idem *ibidem tract. 1. difficult. 1. dub. 2. num. 3.* A los quales añado Cornejo, y el gran Casuista destos tiempos Diana.

—Idem *ibidem tract. 3. diff. 4. dub. vlt. punct. 1. num. 4.* Esto supuesto, entra la question, en la qual el gran Casuista de nuestros tiempos Diana dixo &c.

—Idem *ibid. tract. 1. diff. 1. dub. 3. n. 3.* De lo dicho se colige, quan injustamente se quejan los que sienten que en materias morales aya diuersidad de opiniones, porque con la variedad de opiniones se haze mas suauel yugo de Christo, porque quiza si en las materias morales no huiera sino vn camino quedara mucho mas peligroso a las conciencias que fauorable; pues apretadas dem iñadamente, es affligir, y atormentar a las almas temerosas, y llevarlas de escrupolos. y no se puede negar, sino que en esto ha andado muy bien Diana, aunque algunos poco doctos han venido a dezir, que ha ensanchado las conciencias, y dado licencia para pecar. Pues es cierto que no enseña opinion, que no sea probable *per principia intrinseca, aut extrinseca*: y assi sin razon le calumnian.

IO. BAPTISTA CIARLINVS *controuers. forens. iudicior. tom. 2. cap. 198. num. 3. & 30.* Verum contra me insurgit doctissimus Diana adducens multa argumenta, quibus consideraris admiratus sum Viri ingenium, & eruditionem, & non potui non laudare eius subtiles, & doctas considerationes: non tamen volui ei penitus acquiescere, cum habeam adhuc multa argumenta ad meam tuendam sententiam, quam existimo veram, non vt impugnem opinionem P. Diana, cuius auctoritatem & scientiam scio esse magnam, & tanquam Virum insignem in morali Theologia colo & admiro, & credo, eius sententiam esse probabilem, & ideo omnia disputationis causa dicta esse volo.

IOANNES BAPTISTA LARREA in *alleg. fiscali. part. 2. alleg. 114. numer. 16. & 21.* Princeps aliquos ciues tradere potest, & periculo vitæ exponere pro tutamine aliorum. Tradit D. Thomas. Quod comprobatur doctissimus P. Diana.

—Idem *ibidem verbo Litanie. num. 7.* Nota, quod celebris Auctor P. Diana, oppositum probabile putat esse.

IOANNES CARAMVEL Episcopus Messensis suffraganeus Moguntinus in *Theologia Regulari edita Francofurti 1646. disput. 6. n. 53. B.C.D.* Sunt Authores aliqui, quorum vnus multis aliis præualeat, vt sunt Lotca, Vasquez, Suarez, Pontius, & Angelus Manriqueus Hos litterarum Principes, nullius iniuria nominauerim: Lessium, Thomã, & Ioannem Sanchezios, & præcipue Dianam, & si quos alios æquales ipsis videris, illis adnumera, & sine aliquo scrupulo sequitur, contra quoslibet alios Doctores.

—Idem *ibid. disput. 69. num. 1053.* Ingenium Dianæ viri doctissimi veneror, eius industria multas opiniones euasisse probabiles quæ antea non erant, aifero, vocoque inuidum qui non confirmet.

IOANNES DE DICASTILLO Societatis Iesu *de Sacrament. tom. 1. tract. 4. disp. 10. dub. 5. n. 10.* Ecce Diana sibi contrarius est. Id tamen (quod illi non semel contigit) non reprehensione, sed gratia: vni actione dignum est. Nempe vir pro communi bono laborans, & communi vtilitati seruiens, plurima lectione diues & copiosus, pro occurrenti consultantiũ, & quærentium necessitate,

aut

Auctores qui honorificam de P. Diana mentionem fecerunt.

aut etiam desiderio, iam huic, iam illi parti adhæret, quando pars vtraque probabili ratione, & Doctorum virorum auctoritate nititur, & in praxi vtrumvis operari tutum est; voluit autem nobis in medium proferre ad hunc ipsum finem, quid in vna, quin in alia occasione responderit quærentibus. Quid quæso, vtilius pro praxi? Hæc obiter dixerim, vt facessere iubeam nescio quos invidiosos, qui hæc, & si quæ sunt similia, erudito viro non verentur obijcere.

IOANNES DE LVGO S.R. E. Cardinalis Societatis Iesu *de Iustitia, & iure tom. 2. disput. 37. sect. 13. num. 161.* De Torturæ materia videre poteris Dianam tractatu de Tortura, vbi omnia ferè, quæ ad torturam spectant, copiosè, & doctè collegit ex Auctoribus antiquioribus, & recentioribus, qui tractatus vtilissimus omnibus est.

— Idem *de Sacram. Pœnit. disp. 23. sect. 5. num. 148.* Quando est mera confessionis reuelatio Inquisitores non se ingerere, testatur Diana, in eo Tribunali per multos annos versatus.

IOANNES PETRVS FONTANELLA *in decisionibus Cathalonia, tom. 2. decis. 302. num. 1.* Recensere hæc volui clarius, quàm fecerit Diana; cui non nego multum debere studiosos.

— Idem *ibid. decis. 307. num. 13.* Aduerto, Patrem Dianam, vt muneri quod susceperat, vberimè satisfaceret, nullum non mouisse lapidem, nullis pepercisse laboribus, quibus sacram Ecclesiasticam immunitatem adiuuaret.

IOANNES FRANCISCVS SANNA *in Patroc. immunit. Eccles. pro Episc. Algaren. art. 3. num. 36. art. 5. num. 61.* Quod esse valde notandum à Iudicibus laicis, quando excommunicantur ab Episcopis, licèt pro se habeant opinionem probabilem, aduertit doctus, & pius P. Diana.

Et infra. Quinimò si credimus Azorio, Filliucio, & aliis viris longè doctissimis, quos refert Diana, vir æquè non mediocriter doctus.

IOANNES ESCOBAR A CORRO Inquisitor Muticiæ *tract. de Confess. sollicit. p. 2. q. 2. §. 3. num. 23.* An quis reuelare teneatur in Monitorio furtum factum à filio familias eius, qui Monitorium impetrauit, Naldus affirmat. Raynaudus negat. Diana tamen, licèt doctissimus, iudicandum relinquit.

IOSEPH DE IANVARIO *in Resol. Theol. mor. tom. 1. resol. 14. num. 8.* Hanc consuetudinem à Merolla cognitam non cognouit accuratissimus Diana.

IVLIVS CÆSAR BORREA nunc Episcopus Comoclenis *in Responso pro immunit. Eccles. contra Lagunam. cap. 3. num. 117.* Clericis suffragatur auctoritas non solum Patris Dianæ, sed etiam aliorum quamplurimorum Auctorum. Et in omnem euentum plus soli Dianæ deferrem, quàm Lagunæ, & cæteris eius sequacibus: tum propter egregiam viri, quem noui, litteraturam; tum propter vitæ, morumque candorem, & integritatem.

IVLIVS CLEMENS SCOTVS *Opusc. de iure tuend. fam. num. 28.* Quòd Episcopus non possit absoluerè ab hæresi occulta, legendus est Diana, vir quidem suspiciendus, maxime propter Disceptationes Apologeticas de Primatu solius D. Petri, ac differentia inter ipsum, & D. Paulum hoc anno impressas, in quibus multiplicia contrarij dogmatis capita, siue argumenta igneis responsionibus abscidit.

LEANDER DE MVRCA *in cap. 2. Regula D. Francisci, quest. 8. num. 2. & sequens alibi.* Esta sententia tiene Ricardo, Layman, Rebelio, a los quales cita, y sigue el muy docto P. Antonino Diana.

MARTINVS BRESSERVS Societatis Iesu *de Conscientia lib. 3. cap. 8. n. 98.* Antoninus Diana citat pro more suo diligenter Auctores aliquos.

Auctores qui honorificam de P. Diana mentionem fecerunt.

- NICOLAUS FERNANDEZ de Castro de *Religiosis militibus tract. 4. cap. 10. n. 57.* Summa hæc rationum momenta perpulerunt virum variæ, & indefessæ lectionis longè eruditum Antoninum Dianam, vt nullitatis vicio laborare prædictam professionem crediderit. Et rem doctissimo (vt solet) & pleno omnigenæ eruditionis scripto firmavit, nuper typis dato.
- Idem in *Portugal conuencida, cap. 2. fol. 50. littera B.* Pater Diana vir plane indefessæ lectionis, Scriptionis, & curæ atque religiosissimæ in sanctam Sedem pietatis; cuius suavissimam amicitiam votis mihi enixè expetitam, multo animi candore, & quam par est eximio viro perhiberi obseruantiam gratis percolo.
- PAVLVS RVBEVS in *annotationibus ad decisiones Rotæ, part. 3. decis. 2. num. 28.* R. P. Antoninus Diana, vir admirabili doctrina conspicuus, cuius opera iam decimam quartam aspexerunt lucem, affirmat hoc communiter tenere Theologos.
- PHILIPPVS CAMMARATA in *iuridico discrimine Patroc. I n. 26.* Decisionem Seraphini, & declarationem sacre Congregationis refert noster amicissimus, & eruditissimus R. P. Antoninus Diana.
- REMIGIVS SCROPHA Dominicanus in *solutionibus quest. Moral. q. 35. n. 16.* Hæc omnia docet Doctissimus Diana.
- SACRA ROTA ROMANA in *causa Burgen. nullitatis professionis, die 16. Aprilis 1649. coram D. Arguelles.* Annum probationis continuum esse debere clarum est Abbas, Ancharanus, Suarez, & manu plenissima pro more R. P. Diana.
- SEBASTIANVS SALELLES Societatis IESV de *Consultore sancti Officij, lib. 1. cap. 11. Regul. 94. n. 132.* Ex Doctoribus magis recentioribus perdoctè discuit & resoluit hoc dubium, sicut & reliqua, vir doctissimus atque religiosissimus de illustrissima familia Clericorum Regularium Pater Dominus Antoninus Diana Consultor Sancti Officij, & de hoc facto *Tribunali* valde benemeritus.
- Idem *ibidem cap. 14. Regul. 124. n. 341.* Inuocatio Dæmonis per modum imperij nulla ratione habet locum, vt egregiè ostendit doctissimus Antoninus Diana.
- STEPHANVS SPINOLA Congregationis Somaſchæ *opusculo de libera electione in moralib. disp. vlt. sect. 4.* Diana pro opposita sententia nullos citat Doctores, quod equidem miror, cur scilicet eruditissimus vir, in libris Doctorum adeo versatus, qui pro qualibet materia semper consuevit pro vtraque parte Doctores afferre, in hoc puncto noluerit mentionem facere.
- VINCENTIVS TANCREDI Societatis IESV de *Matrimonio tom. 2. lib. 9. disp. 46. quest. 4. n. 16.* Quis autem imaginari poterit, solertissimum in perscrutandis Doctoribus, & Decretis Pontificum Dianam, aut nesciuisse ea Decreta, aut illis non fuisse vsurum.
- ZACHARIAS PASQUALIGVS Clericus Regularis in *Indice Doctorum ante suas decisiones morales, littera A.* Antonini Diana Clerici Regularis Resolutiones Morales, Author suo nomine celebris.

A P P R O B A T I O N E S.

HOc opus inscriptum, *Resolutionum Moralium R. P. D. Antonini Diana Pars IX.* accuratè legimus nos infra scripti almæ Facultatis Parisiensis Doctores, atque ut in lucem prodeat dignissimum iudicavimus, absque dispendio fidei, & bonorum morum. Actum Lugduni Anno 1649. die mensis Octobris quarta.

FR. STEPHANVS MOLIN, Carmelita.

FR. MICHAEL MICHARD, Minor.

IOannes Claudius de Ville, in sacra Theologia Magister, in Ecclesia S. Crucis Custos, & D. D. Alphonfi Ludouici du Plessis de Richelieu, Eminentissimi Cardinalis, ac Reverendissimi Archiepiscopi Lugdunensis Prouicarius generalis: librum, cui titulus, *R. P. Antonini Diana, Resolutionum Moralium Pars IX.* à Theologis approbatum in lucem edi facultatem concedimus. Lugduni 11. Octobris 1649.

DE VILLE, Prouicar. Gen.

C O N S E N S V S.

Librum inscriptum, *P. D. Antonini Diana Resolutionum Moralium Pars IX.* typis mandati, & in lucem edi, sumptibus LAURENTII ANISSON, Bibliopola Lugdunensis, ego Regius Consiliarius, & Procurator in Lugdunensi Præfectura, non impedio. Lugduni die 15. Octobris 1649.

L O R I N.

P E R M I S S I O.

Viso Procuratoris Regis consensu, librum hunc typis mandari à LAURENTIO ANISSON, Bibliopola Lugdunensi, concedimus, & ne quis ultra concessam facultatem deinde excudat, prohibemus. Datum Lugduni, die 10. Nouembris 1649.

S E V E.

INDEX

INDEX RESOLUTIONVM QVÆ IN HAC IX. PARTE continentur.

TRACTATVS I.

De Oratorijs priuatis.

- RES. I. **V**id sit Oratorium. pag. 1.
2. An familia possit Missam audire in priuato Oratorio non presente domino. *ibid.*
3. An si quis audiat Missam die festiuo in priuato Oratorio alicuius Magnatis satisfaciatur præcepto. 2
4. An saltem, qui habet Bullam Cruciatæ in Sicilia, Hispania, &c. satisfaciatur præcepto audiendi Missam in dictis Oratorijs priuatis. 3
5. An saltem virtute Bullæ Cruciatæ possint celebrari plures Missæ in priuatis Oratorijs. *ibid.*
6. An aliqui, ut infra, commorantes in domo secularis habentis indultum priuati Oratorij, si viuunt suis expensis, gaudeant privilegio audiendi Missam in dicto Oratorio. 4
7. An Oratoria priuata vbique suffragentur privilegiato. 5
8. An Regularis celebrans in Oratorio priuato, possit alijs Eucharistiam ministrare. 6
9. An Sacerdos secularis possit virtute Bullæ Cruciatæ in Oratorijs priuatis ministrare Eucharistiam. 7
10. An si Ordinarius iniuste deneger approbationem Oratorij, possit adhuc Privilegiatus eo vti. *ibid.*
11. Oratorium quando dicendum sit decenter ornatum, ut possit Episcopus dare licentiam, ut vult Pontifex, ibi celebrandi. 8
12. An si Oratorium in vna Domo sit ab Episcopo approbatum, si postea alius privilegiatus mutet domum suam in illam, debeat denud ab Episcopo approbati. *ibid.*
13. In quibus non sit licitum celebrare in Oratorijs priuatis. *ibid.*
14. An in dictis diebus, quibus ex indulto Papæ non potest celebrari in priuato Oratorio, si habeat Bullam Cruciatæ possit ex hoc alio privilegio celebrare. 9
15. Quomodo intelligenda sint verba, quæ apud Pontificem in indultis concedi solitis de Oratorijs priuatis; sine tamen iurium Parochialium præiudicio. *ibid.*
16. Quam licentiam debeant habere Regulares, ut possint celebrare in Oratorijs priuatis. 10

17. An in aliquo casu facultas audiendi Missam in Oratorio priuato transeat ad hæredes privilegiati. *ibid.*
18. An dicta Oratoria priuata gaudeant privilegio immunitatis Ecclesiæ. 11
19. An privilegiatus audire Missam in Oratorio priuato domus suæ, teneatur in diebus festiuis? si v. g. non possit adire Ecclesiam, & sit cæcatus, vel ægrotus. *ibid.*
20. An si quis v. g. fornicatetur in Oratorio priuato committat sacrilegium. 12
21. An si Oratorium priuatum domus habeat ingressum publicum possit Episcopus dare licentiam ut ibi celebretur. *ibid.*
22. An qui habet indultum Oratorij priuati in domo possit illud erigere etiam in villa, ut quando est ibi, audiat Missam. *ibid.*
23. An vigore privilegij Bullæ Cruciatæ possit quis habere Oratorium priuatum in sua domo, & in illo Missam audire, vel celebrare extra tempus interdicti. 13
24. An saltem Commissarius Cruciatæ possit dare licentiam audiendi Missam, vel celebrandi in Oratorio priuato. 14
25. An in Oratorio priuato virtute Cruciatæ possit quis sumere Eucharistiam in die Paschæ, si illam profusumpserit in Parochia ad satisfaciendum præcepto. *ibid.*
26. An designatio Oratorij priuati, virtute Bullæ tempore interdicti, possit fieri à quocunque Ordinario. 15
27. Qui intelligantur sub nomine domesticorum, ut possint in priuato Oratorio audire Missam tempore interdicti, vigore Bullæ Cruciatæ. *ibid.*
28. Quinam intelligantur consanguinei, ut possint in Orat. priuato cum privilegiato virtute Cruciatæ audire Missam. 16
29. An videntes Oratorio virtute Cruciatæ teneantur fundere aliquas orationes; & an mentales, vel vocales. *ibid.*
30. Quid concedat privilegium Cruciatæ, quando Commissarius dispensat circa horam celebrandi in priuato Oratorio. 17
31. An quis in Oratorio priuato possit consequi indulgentias concessas per Bullam Cruciatæ. *ibid.*
32. An Regulares possint habere Oratoria in eorum Monasterijs, & an eorum privilegia circa hoc sint à Concilio Tridentino reuocata. *ibid.*
33. An

Index Resolutionum.

33. An Regulares etiam in Grangiis possint constituc- re Oratoria. 18 34. An Regulares extra Oratoria Monasteriorum, & Grangiarum possint etiam celebrare in aliis locis eum Altari portatili. 19 35. An Oratoria palatii alicuius ciuitatis, in quo Sena- tores negotia tractant, & iustitiam administrant, conferantur sublata per Bullam Pij V. 20 36. An Episcopi ex sola eorum commoditate possint habere Oratorium priuatum in suo palatio, vt ibi celebrent, vel Missam audiant. ibid. 37. An Episcopi possint non solum vnum, sed duo Oratoria in suo palatio habere; vnum ad suum vsum, alterum ad vsum familiarum, vel nepotum, &c. 21 38. An Episcopus in palatio Rurali possit Oratorium habere, & in illo cum altari portatili Missam di- cere, vel audire. 22 39. An Episcopus extra Diocesim inconsulto ordina- rio loci possit habere in suo palatio Oratorium, vt cum altari portatili ibi celebret, vel Missam audiat. ibid. 40. An mortuo Episcopo possint adhuc eius familiares audire factum in Oratorio priuato sui palatii. ibid. 41. An absente Episcopo eius familiares possint audire Missam in Oratorio priuato sui palatii. 23 42. An non obstante Concilio Tridentino possint E- piscopi concedere licentiam, vt quis Oratorium priuatum habeat? & quid hodie dicendum sit. ibid. 43. An saltem Episcopi, non obstante Concilio Tri- dentino, ac breuibus Pauli V. & Urbani VIII. pos- sint hodie in aliquo casu particulari existita causa dispensare, vt celebretur extra Ecclesiam cum al- tari portatili. 24 44. Enumerantur aliqui casus, in quibus Episcopus po- test dare licentiam vt celebretur extra Eccle- siam. 25 45. Alij etiam casus adducuntur, & simul discutiuntur. 26 46. An quando licitum est causae magnae necessitatis celebrare extra Ecclesiam, sit adeandus Episcopus pro licentia. 27 47. An Episcopus titularis extra Urbem Romae possit in suo palatio habere Oratorium priuatum, vt ibi celebret, vel Missam audiat. 28 48. An Praelati habentes iura Episcopalia, & praeser- tim Archimandrita Messanensis, Abbas Sanctae Luciae, Abbas Guastallae, Archiepiscopus Carpi, & similes possint in eorum domibus, seu palatijs habere Oratorium, & in eo celebrare, vel audire Missam. ibid.	5. An quando Sacerdos in altari priuilegiato dicit Mis- sam, debeat non solum indulgentiam, sed & facti- ficium applicare defuncto. 33 6. An ex parte defuncti requiratur aliquid, vt indul- gentia altaris priuilegiati habeat suum effectum. ib. 7. Missa celebrata in altari priuilegiato, cui prodest, si anima, pro qua offertur, non existat in purga- torio. 34 8. An Missa celebranda in altari priuilegiato pro libe- randa anima purgatorij, sit necessatio dicenda de Requiem. 35 9. An pro altari priuilegiato numerus Sacerdotum ex- pressus in diplomate sit de necessitate. 36 10. De clausula negatiua similis priuilegij apponi solita in Breuibus altaris priuilegiati. ibid. 11. De alia clausula septennij in Breuibus altaris priu- legiati, quo pacto sit intelligenda. 37 12. An Sacerdos, qui debebat celebrari in altari priu- legiato, satisfaciatur obligationi dicendo Missam in alio altari cum indulgentia appositae alicui Meda- liae. ibid. 13. Si in altari priuilegiato Missa celebrare non potest, ad quid teneatur Sacerdos. 38 14. An Sacerdos obligatus dicere Missam in altari pri- uilegiato, possit compelli ab Episcopo, vt ipsemet celebret. 39 15. An Sacerdos obligatus celebrare in altari priuile- giato, si alibi celebret, ad aliquid teneatur. ibid. 16. An si relinquatur Missa dicenda in omnibus altari- bus priuilegiatis alicuius ciuitatis, extendatur Le- gatum ad altaria erecta. 40 17. An si Capella, vbi constitutum fuit altare priuile- giatum, fuit diruta, aut translata in alium locum, indulgentia remaneat extincta. ibid. 18. An Missa dicta in altari priuilegiato profit viuenti- bus. 41 19. An si Regulares non promittant celebrare Missam in altari priuilegiato, excusentur aliquando a pec- cato, si illas in alio altari celebrent. 42 20. An si priuilegium altaris priuilegiati sit concessum ali- cui Religioni, per communicationem possit alia Religio illo vti. ibid. 21. An altaria priuilegiata concessa Regularibus fue- rint renouata per Bullam Pauli V. anno 1606. ibid. 22. An altaria priuilegiata suspendantur per Bullam Crucis. ibid. 23. An altaria priuilegia suspendantur per Iubilaeum anni Sancti. 43 24. An Sacerdos obligatus dicere Missam in altari pri- uilegiato, possit applicare indulgentiam defuncto, & altari Sa- crificium. 44 25. An qui tenetur celebrare tantum, v.g. de Requiem, si illam celebret in altari priuilegiato, possit in- dulgentiam applicare alicui defuncto. ibid. 26. An magis profit animae existenti in purgatorio Missam altaris priuilegiati, quam indulgentiam Bullae Cruciatae. 45 27. An indulgentia altaris priuilegiati, possit Catechu- menis existentibus in purgatorio applicari. ibid. 28. De Clausula apponi solita in breuibus altaris pri- uilegiati, Volumus autem, quod si pro praesentatione, admissione, vel publicatione praesentium ali- quid, vel minimum detur, vel sponte oblatum re- cipiatur, praesentes nullae sint re ipsa. 46 29. An quando in altari priuilegiato conceditur, vt per Octauam omnium Defunctorum dicenda sit Missa de Requiem, vt liberentur animae Purga- torij, sit in Dominica dicenda Missa de Re- quiem? 47

TRACTATUS II.

De Altaribus priuilegiatis.

- RES. I.** **Q**uid sit altare priuilegiatum, & quomodo
indulgentia defunctis concedatur. 29
2. Supradicta magis elucidantur, & contra Medinam
explanantur, quo pacto Pontifex concedendo al-
tare priuilegiatum applicet indulgentiam defun-
ctis. 30
3. An indulgentia concessa altari priuilegiato appli-
canda defunctis, habeat infallibiliter effectum. ib.
4. An vt Indulg. altaris priuilegiati profit defunctis
opus sit, vt Sacerdos Missam celebrans sit in statu
grauis. 32

Index Resolutionum.

TRACTATUS III.

De casibus excusantibus à confessione ante Eucharistiam.

- RES. I.** **A** N ad sit præceptum de præmittenda confessione ante sumptionem Eucharistiae? & an sit Diuinum, vel Ecclesiasticum. 48
2. An opinio asserens præceptum de præmittenda confessione ante Eucharistiam esse de iure Ecclesiastico, sit saltem probabilis. 49
3. An si quis ante reuelationem sciret se esse iustificatum, teneretur adhuc ante Eucharistiam confessionem præmittere. *ibid.*
4. An qui ante Missam, vel Communionem confessus est, si postea recorderet alicuius peccati, teneatur illud confiteri antequam sacrificet, vel communiet. *ibid.*
5. An quando aliquis confitetur de isto peccato oblito, teneatur de illo elicere nouum actum contritionis. 51
6. An si quis habeat tantum peccata dubia, teneatur præmittere confessionem sacramentalem ante sumptionem Eucharistiae, vel celebrationem Missae. *ibid.*
7. An si quis in Missa recorderet alicuius peccati mortalis, teneatur illud confiteri, si absque scandalo possit Confessarium habere. 53
8. An si quis accesserit ad lindeum sacrae Mensae, vt communicet, si recorderet alicuius peccati mortalis, teneatur surgere, & Confessarium adire. 54
9. An Sacerdos possit celebrare, si non adsit Confessarius, vt ipse, vel alij satisficiant præcepto audiendi Missam. *ibid.*
10. An teneatur præmittere confessionem per interperetem, si quis nesciat linguam, & velit sumere Euchar. 55
11. An si non adest Confessarius potens absolueret à peccatis referuatis, possit, qui illa habet, elicere tantum contritione, sine vlla præuia confessione Euchar. sumere. 56
12. An quando quis celebrat, & recorderet alicuius peccati in confessione facta obliti, teneatur ante consecrationem, & sumptionem Eucharistiae de illo conteri. *ibid.*
13. Enumerantur casus, in quibus tenetur Sacerdos præmittere confessionem, aduersus aliquos contrarium sentientes. 57
14. An Sacerdos, si non adsit copia Confessarij, possit absque præuia confessione perficere Missam, in qua Hostia consecrata celebrans mortuus est. 58
15. An Regularis, qui per pium Confessarium non potuit obrinere licentiam à Superiore, vt absolueretur à referuatis, possit sine præuia confessione Euchar. sumere. *ibid.*
16. An si quis sit in periculo vitæ, possit sumere Eucharistiam absque præuia confessione. 59
17. An Sacerdos, ad dandum viaticum moribundo, possit celebrare absque præuia confessione. 60
18. An si quis in tempore Paschatis non habeat copiam Confessarij, possit celebrare, vel communicare, non præmissa mortali confessione. *ibid.*
19. An in casibus, in quibus licitum est sumere Euchar.

Antonini Diana, Pars I. X.

- char. ante confessionem, opus sit elicere actum contritionis. 61
20. An sit sufficiens sola admiratio, vt Sacerdos possit absque præuia confessione celebrare. 62
21. An præceptum confitendi quamprimum, si quis sumpsit Eucharistiam sine præuia confessione in casibus superius explicatis, vt haberet in Concilio sess. 13. cap. 7. sit diuinum, vel Ecclesiasticum, *ibid.*
22. An præceptum confitendi quamprimum obliget sub mortali. 63
23. Quo pacto intelligenda sunt illa verba: *Quamprimum.* *ibid.*
24. An Sacerdos teneatur quamprimum confiteri, si post consecrationem, ante tamen sumptionem, recorderet alicuius peccati mortalis. 64
25. An si post sumptionem Eucharistiae Sacerdos recorderet alicuius peccati, teneatur quamprimum confiteri. 65
26. An Sacerdos existens in peccato mortali, si voluntarie non confessus, celebret, teneatur quamprimum confiteri. *ibid.*
27. An laicus, qui urgente necessitate, vel non habens copiam Confessarij sumpsit Eucharistiam teneatur quamprimum confiteri. 66
28. An Sacerdos non celebrans, sed sumens Eucharistiam ab alio Sacerdote more laicorum, teneatur quamprimum confiteri. 67
29. An Sacerdos, qui in die Parasceues officium facit, si urgente necessitate, vel non habens copiam Confessarij hoc faciat absque præuia confessione, teneatur quamprimum confiteri. *ibid.*
30. An Sacerdos, qui urgente necessitate absque præuia confessione complet sacrificium ab alio inchoatum, etiam post consecrationem, teneatur quamprimum confiteri. 68
31. An si quis non haberet copiam Confessarij, vel necessitas urgeret, si celebret cum interna voluntate, quod si adesset Sacerdos ad illum non accederet, teneatur, hoc non obitante quamprimum confiteri. *ibid.*
32. An qui celebrat, vel sumit Eucharistiam non præmissa confessione, casu quo eam præmittere tenebatur, committat duplex peccatum. *ibid.*

TRACTATUS IV.

De Censura ab Clerico percussione.

- RES. I.** **A** N pater possit correctionis causa, percutere filium Clericum in sacris constitutum absque metu censuræ. 69
2. An incurret in censuram maritus, si data opera se abscondat, vt Clericum adulterum inueniat cum vxore, & illum occidat, vel percutiat. 70
3. An qui tantum ex charitate tenetur impedire percussione faciendam Clerico, si non impedit, incurrat in censuram. 71
4. An si duo Clerici ensibus districtis vnus contra alium digladiarentur, incurterent in censuram. *ibid.*
5. An qui percutit Clericum constitutum in minoribus, si non incidat in habitum, & tonsuram, & non obseruet requisita Concilij Tridentini. sess. 23. cap. 6. de reformat. incidat in censuram Canonis. 72

Index Resolutionum.

6. An qui percussit Clericum coniugatum non deser-
nientem alicui Ecclesie, incurrat in censuram
Canonis. ibid.
7. An percussiones Equites D. Iacobi, Alcantaræ,
Calatravæ, &c. incidant in censuram Cauo-
nis. 73
8. An Clericus percussus seipsum incurrat in censu-
ram Canonis. 74
9. An percussiones cler. consentientem incurrant in
censuram. ibid.
10. An Mönialis, quæ sumit potionem, vel pugnis
se cædit, ut abortum faciat, incurrat in censu-
ram. 75
11. An percussiones Eremitas, si sint sub obedientia
Episcopi, vel alterius Prælati, incidant in cen-
suram. ibid.
12. An percussiones Apostatam incidat in censuram.
76
13. An qui percussit cler. incorrigibilem incidat in
censuram. ibid.
14. An mandantes, consulentes, &c. percussiones cleri-
cum, incidant in censuram. 77
15. An reuocantes mandatum, vel consilium, si per-
cussio clerici sequatur incidant in censuram.
ibid.
16. An mandantes, & consulentes percussiones Cleri-
ci, si ante percussiones præniteant, & conteras-
tur, incidant in censuram. 78
17. An percussiones clericum damnatum ad tritemes,
incidant in censuram. 79
18. An percussor notorius Clerici, eo ipso statim sit
semper vitandus. 80
19. An calcibus percussus clericum in platea, dicatur
percussisse leuiter ad obtinendam absolutionem.
ibid.
20. An Heluetijcentes urbem dum Pontifex, vel
alius Princeps egreditur, si percussiones Clericum,
incidant in censuram. 81
21. An percussiones clericum titulo correctionis, in-
cidant in censuram, & quid si excedant modum,
vel corrigant ex odio. ibid.
22. An Prælati Regul. & sæcul. percussiones Clericos
titulo correctionis per alios, incidant in cen-
suram. ibid.
23. An Magistri percussiones Clericum discipulum per
laicum, incidant in censuram. 82
24. An percussiones Clericum in defensionem alterius,
incidant in censuram. ibid.
25. An percussiones Clericum, qui post insidiam fu-
stem, & alapam fugit, incidat in censuram.
83
26. An percussiones, vel occidens Clericum aggresso-
rem, si possit fugere, incidat in censuram. 84
27. Quisnam dicatur manum violentam in Clericum
inlicere. 85
28. An percussio Clerici superioris, præter malitiam
contra Religionem, contineat etiam malitiam
impietatis, 86
29. An percussiones Clericum realiter degradatum in-
cidat in censuram. 87
30. An torquentes Clericos per laicum incidant in
censuram. ibid.
31. An qui intendit percussiones Cainum Clericum, &
facta diligentia percussit Titium Clericum inci-
dat in censuram. 88
32. An si quis percussit Clericum turpiter agentem
cum sua sponsa de futuro, incidat in censuram.
ibid.
33. An si quis percussit Clericum turpiter agentem
cum filia illegitima incidat in censuram. 89
34. An percussiones Religiosum inualide professum in-
cidat in censuram. ibid.
35. An si quis capiat clericum, vel Monachum per
capillos, seu barbam, aut caputium, dicens, si
non esses Clericus, vel Relig. te occiderem, vel
percussorem, incidant in censuram. 90
36. An si quis porrigeret venenum Clerico incidat in
censuram. ibid.
37. An furans cingulum, vel aliam vestem Clerico doc-
mientis, incidat in censuram. 91
38. An mulier nobilis, quæ fuisse, vel alapa percussit
Clericum ad venerem sollicitantem, incidat in
censuram. ibid.
39. An percussiones Clericum mortuum incidant in
censuram. 92
40. An percussiones Clericum sacris Ordinibus initi-
atum, cum quo fuit dispensatum à Pontifice, ut
possit contrahere matrimonium, antequam illud
contrahat; an inquam illum percussiones, inci-
dant in censuram. ibid.
41. An percussiones Monachum, vel nouitium titulo
correctionis incidant in censuram, si in Religio-
ne adit statutum, ne Prælati causa correctionis
percussiones Monachos. 93
42. An percussiones Clericum ex ignorantia, incurram
in censuram. ibid.
43. An percussiones Clericum per iocum, si ali-
quantulum excedant, incurram in censuram.
94
44. An percussiones Religiosum nullo ordine insigni-
tum, & expulsum à Religione, incurram in cen-
suram. ibid.
45. Quamnam percussio clerici dicatur leuis, grauis
& enormis. 95
46. An quando est dubium, an percussio sit le-
uis, vel grauis, iudicandum sit esse grauem.
ibid.
47. Qui potest absolvere à dictis percussiones.
96
48. An quis pro enormi percussione Clerici, si non
potest adire Pontificem, teneatur Romam mit-
tere procuratorem, vel Epistolam pro absolu-
tione. ibid.
49. An superiores Regulares possint absolvere à cen-
sura h. s. Canonis. ibid.
50. An Regularis percussiones Regularem alterius
Religionis, sit absolendus à proprio Prælato.
97
51. An superiores Regulares possint absolvere noui-
tium ab excommunicatione incurta propter per-
cussiones Clerici ante ingressum Religionis;
& quid dicendum, si postea talis nouitius egre-
diatur. ibid.
52. An si in Monasterio sit tantum superior, & alius
Religiosus, & se inuicem percusserint, possint se
inuicem absolvere. 98
53. An Regulares possint absolvere sæculares, qui per-
cussiones Clericum leui percussione. 99
54. An Episcopus possit absolvere Religiosos si se in-
uicem percusserint. ibid.
55. An Principum Inuitores, Ostiarij, &c. percussiones
Clericos sub prætextu officij, possint absolui ab
Episcopo. ibid.
56. An Episcopus possit absolvere Clericos, qui colle-
gialiter viuunt se inuicem percussiones non per-
cussione leui, sed graui. 100
57. An virtute Bullæ Cruciatæ, possint absolui per-
cussiones Clericos etiam enormi percussione. ibi-
dem.
58. An Episcopi possint absolvere impuberes, qui
Clericum

Index Resolutionum.

- clericum percusserunt. ibid.
 59. An Episcopi possint absolueri mulieres per-
 currentes Clericos ex quavis percussione.
 101
 60. An Episcopi possint absolueri senes ex qua-
 cunque Clericorum percussione. ibid.
 61. An Episcopus possit absolueri à grati, & enormi
 Clericorum percussione seruos, & alios sub pote-
 estate constitutos. 102
 62. An pauperes possint absolui ab Episcopo,
 etiamsi percussio fuerit enormis. Et quid
 dicendum de infirmis, & valetudinariis.
 ibid.
 63. An Episcopus possit absolueri ex quacum-
 que percussione Clericorum, etiamsi per-
 cussor possit recurrere ad Summum Pon-
 tificem, dummodo percussio sit occulta.
 103
 64. Quando ab Episcopo non est exigendum iuramen-
 tum, ut absolui à censura canonica tenean-
 tur adire Pontificem. ibid.
 65. An Regulares possint absolueri à percussio-
 ne enormi Clericorum, quando est occulta.
 104

TRACTATVS V.

De Theauris.

- RES. I. **Q**uid sit Theaurus, & quid de Theauris
 leges disponant. ibid.
 1. Ad quem pertineat Theaurus inuentus in proprio
 fundo. 105
 2. Ad quem pertineat Theaurus inuentus in fundo
 alieno. 106
 3. An quando Theaurus inuentus est in fun-
 do alieno ex industria sine licentia domini,
 sufficiat in conscientia ante iudicis sen-
 tentiam dare tantum ei dimidiam partem
 ibid.
 4. Ad quem pertineat Theaurus inuentus in fun-
 do accepto in feudum, vel Emphyteusim.
 107
 5. Ad quem pertineat Theaurus inuentus in fundo
 dotali. 108
 6. Ad quem pertineat Theaurus inuentus à filio fa-
 milias. 109
 7. Ad quem pertineat Theaurus inuentus à seruo.
 ibid.
 8. Ad quem spectet Theaurus inuentus ab usufructu-
 rio. 110
 9. Ad quem pertineat Theaurus inuentus in fundo
 Maioratus. ibid.
 10. Ad quem pertineat Theaurus inuentus in loco
 sacro. ibid.
 11. An quem pertineat Theaurus inuentus arte Ma-
 gica. 112
 12. An Theaurus arte Magica inuentus, & appli-
 candus scilicet, sit ante iudicis sententiam resti-
 tuendus. ibid.
 13. Ad quem pertineat Theaurus inuentus in loco pu-
 blico. 113
 14. An sciens in fundo latere Theaurum, possit
 licite pretio corrente emere illum fundum.

Antonini Diana Pars I X.

- 114
 16. An pecunia abscondita, & inuenta, quæ pro-
 prie non sit Theaurus, sit restituenda, & quo-
 modo. 115
 17. An vena auri, & argenti acquiritur inuentori,
 vel Regi. 116
 18. An Principes possint statuere leges, ut Theauri
 ad se pertineant. 117

TRACTATVS VI.

Miscellaneous.

- RES. I. **Q**uando infantes Christianorum sine ba-
 ptizandi à parentibus, vel tutoribus.
 118
 1. An adulti sufficienter instructi, teneantur quam-
 primum suscipere Sacramentum Baptismi; &
 contra Caietanum non ponitur in dubium,
 Constantinum ante finem vitæ fuisse baptiza-
 tum. 119
 2. An in delectatione morosa, circumstantia de co-
 pula sodomitica, sit in confessione aperienda.
 121
 3. An coniugatus, qui habuit plures delectationes mo-
 rosas, teneatur in confessione aperire se esse
 coniugatum. 122
 4. An præcipiens aliquid sub pœna excommunicatio-
 nis, suspensionis, irregularitatis, &c. obliget ad
 mortale. 123
 An si aliquis debeat post annum mille au-
 reos, si det sexto mense quingentos, sub
 onere, quod aliorum quingentorum sol-
 lutio, per biennium expectetur, commit-
 tat vltimam, & alios casus curiosos inuenies.
 138
 5. An Clericus deseruiens Ecclesie ex licentia ob-
 tenta à Vicario Episcopi gaudet privilegio fo-
 ri. 144
 6. An Moniales teneantur sub onere peccati morta-
 lis persolvere horas Canonicas; & idem quaer-
 ritur de religiosiis professis Ordinibus sacris
 non initiatis. ibid.
 7. An in collatione serotina ieiuniorum, possit
 quis in quantitate licita comedere pisces.
 146
 8. An Sacerdos ordinatus ab Episcopo sine for-
 ma contenta in illis verbis: Accipe Spiritum
 Sanctum, &c. si exponeretur ad audien-
 das confessiones, conficeret Sacramentum. 127
 9. An Hispani, Siculi, &c. existentes extra Re-
 gna Hispaniarum, & Siciliæ, possint sume-
 re per alios Bullam Cruciatæ, & eius pri-
 vilegiis frui, secluso privilegio edendi lactis.
 128
 10. An dispensatus ad carnes non propter vitium de-
 bilitatem, sed quia cibi Quadragesimales sunt ei
 nocui, si in aliquibus diebus non comedat car-
 nes, teneatur ieiunare, & abstinere à secunda co-
 messione. ibid.
 11. Quis ingressus in Religionem, exitit quatuor men-
 ses in nouitatu ut laicus, postea transiit
 in statum Cleric. & perfecit annum nouitia-
 tus.

Index Resolutionum.

- tus : quætitur , an eius professio fuerit valida.
11. An ignorantia censoræ inuincibilis , quæ est annexa calibus Pontificijs , impediatur reservationem. 119
 12. An in diebus ieiuniorum licitum sit sine fractione ieiunii sumere , masâ , massilica , mala medica , & uiam , & similia. 130
 13. An in collatione serotina ieiuniorum , quantitas licita possit tuto sumi in solo pane. 132
 14. An Regulares sexagenarij teneantur ad ieiunia Regulæ : & quid si non attingent annum 21. 133
 15. An in vigilia Natiuitatis , si quis ueller sumere collationem serotinam mane , possit illam sumere in quantitate , qua licitum est illam sumere sero. 133
 16. An si Sacerdos moriatur , post consecrationem , si adsit alius Sacerdos , teneatur sub p. m. perficere sacrificium. 134
 17. An peccet Sacerdos , qui in Missa solemni non recitat , sed tantum audit , Gloria , & Credo. 135
 18. An moribundus , nulla signa contritionis ostendens , possit sub conditione absolui. 135
 19. An opinio probabilis speculative , sit semper probabilis practice. 137
 20. An Episc. absens à residentia , licite possit continuare trimestrem unius anni cum trimestri alterius anni. 138
 21. An si aliquis debeat post annum mille aureos , si det sexto mense quingentos , sub onere , quod aliorum quingentorum solutio per biennium expectetur , committat usuram , & alios casus curiosos inuenias. 138
 22. An Religiosus illicitè ludendo , si lucretur teneatur restituere colludenti ; & quæ possit ludere. 139
 23. An Regulares , pecuniam relictam cum onere perpetuo celebrandi Missam , possint implicare super bona Monasterij exempta à simili onere. 140
 24. An in dubio , si abstinentia carnum illarum sit notabile nocumentum ægroti , necessaria sit dispensatio. 140
 25. An si quis in die ieiunii , carnem comederet in magna quantitate , ex obliuione , teneretur in illo die ieiunare. 141
 26. An in collatione serotina ieiuniorum licitum sit sumere uincias octo in pane cocto ; & quid de alijs iusculis. 141
 27. An vnus possit plures baptiz. absque necessitate , sine p. m. 141
 28. An possint plures eundem hominem baptizare tanquam causa partiales , quorum singuli applicent materiam , & proferant formam. 142
 29. An omnes Religiosi , tam Mendicantium quam non Mendicantium licite possint obire manus patrini in Baptismo & Confirmatione. 142
 30. An Sacerdos baptizans cum aqua non benedicta p. m. 144
 31. An sit peccatum mortale lampadem accensam ante Sacramentum non conseruari. 144
 32. An infans expositus ad Ecclesiæ , vel domus alius cuius ualzus cum scriptura in collo appensa , baptizatus esse , testificante , sit baptizandus sub conditione. 145
 33. An absolutus à censuris reservatis in articulo mortis , si conualuerit , teneatur accedere ad Superiorem. 146
 34. An Sacerdos , inueniens fragmentum Hostiæ ex Sacrificio alterius Sacerdotis , teneatur illud reponere in Sacerdotio , vel possit illud assumere. 147
 35. Qui sub nomine Principum in Rituali Romano Pauli Quinti , & in Clementina vnica de Baptismo , intelligantur , ut eius filij extra Ecclesiam in domo baptizari possint. 147
 36. An si non extet Sacerdos , sed tantum Diaconus , possit iste in magno festo Eucharistiam alijs ministrare. 147
 37. An Archiepiscopus , vel Episcopus possit dispensare , vel reuocare leges in Concilio Provinciali latis. 149
 38. An in aliquo casu dispensatio Episcopi in suis legibus , sine causa sit inualida. 150
 39. An reus ad mortem damnatus si pridie Eucharistiam sumpsit , possit in ipso die supplicij de nouo illam sumere , si cibum ex inaduerentia sumpsit. 150
 40. An liceat Parochis mittere oleum Extremæ Vnctionis ad infirmos , ut eo ungantur. 150
 41. An Oleo benedicto Extremæ Vnctionis , simul , uarijs uicibus non possit admisceri , nisi pars adiecta sit minor quantitate , primum ab Episcopo benedicta. 151
 42. An Sacrament. Extremæ Vnctionis collatum infirmo , non grauitur , vel periculosè laboranti , sit validum ? Et an si postea periculosè laboret , sit ei de nouo Sacramentum ministrandum. 152
 43. Notantur aliqua circa ritus administrandi Sacram. Extr. Vnct. 153
 44. An Episcopus non confirmatus , ministrans Sacramentum Confirmationis , peccet mortaliter. 153
 45. An Episcopi inuitis Regularibus , possint conuocare Processiones , & Ordinationes facere in eorum Ecclesijs. 154
 46. An Prælati Regulares Monialium possint audire earum confessiones absque præuia approbatione Episcopi. 154
 47. An ex Matrim. nullo oriatur impediment. publicæ honest. 155
 48. An hodie post Decretum Urbani VIII. die decimo septimo Nouembris 1628. possint Regulares absolueri à casibus Episcopo reservatis 155
 49. An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus , vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicæ honestatis. 156
 50. An ex Matrimonio clandestino oriatur impedimentum publicæ honestatis. 157
 51. An ex adoptione imperfecta oriatur impedimentum cognationis legalis. 157
 52. Quid per modicum tempus intelligatur in Responcionibus Sacræ Congregationis ad Decreta Urbani VIII. de celebratione Missarum. 157

Index Resolutionum.

66. An Vicarius Episcopi ex generali commissione habeat potestatem absoluendi, & dispensandi in casibus Papalibus quos potest absolvere, & dispensare Episcopus ratione alicuius impedimenti. Et quid de Regularibus, vel de Privilegiis Bullæ Cruciatæ. 158
67. An post vnam hebdomadam possit idem Confessarius commutare poenitentiam, nullo denud Sacramento ministrato. 159
68. An seclusa consuetudine, si adesset alicubi, possit Episcopus in eadem die conferre Minores Ordines simul cum Subdiaconatu. 160
69. An quis venando, vel piscando in locis pecunia alteri locatis, vel in quibus prohibitum est venari, vel piscari, teneatur ad restitutionem. 161

TRACTATUS VII.

Miscellaneus.

- RES. I. **A**N Regularis professus loquens cum No-
uitio absque Magistri licentia peccet
mortaliter. 162
2. An coniuges, qui communi consensu votum Re-
ligionis emisserunt post contractam matrimo-
nium, peccent mortaliter prima vice consum-
mando. ibid.
3. An difficultas gravis in alendis filijs excuset à red-
dendo debito. 163
4. An coniux sanus teneatur reddere debitum con-
iugi amentis, si iste ad aliam accessurus sit.
ibid.
5. An Religiosi dimittentes habitum, ad ali-
quam honestam representationem facien-
dam in Monasterio inter ipsos peccent ve-
nialiter. Discutiuntur etiam plures ca-
sus circa dimissionem habitus regularis.
164
6. An homicida extractus violenter ab Ecclesia à pa-
rentibus occisi, si superueniat Curia secula-
ris, & capiatur, debeat adhuc gaudere immu-
nitate. 165
7. An Proteges debeant ad Episcopatus nominare
digniores, dignis postpositis, in Nomina, vt
vulgo dicitur, quam mittunt ad Regem. ibi-
dem.
8. An Clericus habens Capellaniam, cuius fructus,
dempta elemosyna pro Missis ad quas tenetur,
paucos perciperet, teneatur persolvere horas Ca-
nonicas. 167
9. An qui legitimo impedimento obstructus
non potest ire Romam personaliter pro
obtinenda absolute, teneatur illam per
litteras obtinere à Sacra Poenitentia.
ibid.
10. An impeditus ire Romam pro absolute casus
Papalis, si sit etiam impeditus adire Episcopum,
possit à Parocho, vel quolibet Confessario ab-
solui. 169
11. An impeditus adire Episcopum pro suis casu-
bus reservatis, possit absolui à quocunque Sa-
cerdote expolito, cum obligatione comparandi
eum Episcopo. ibid.
12. An existentes in civitate, vbi grassatur pestis,
possint à quocunque Confessario non appro-
bato absolui, tanquam constituti in articulo
mortis. 170
13. An notorie excommunicatus in articulo mor-
tis possit saltem absolui à censuris, si obmo-
rescens nullum signum contritionis offenderit.
171
14. An Religiosi teneantur ad scientia ex vobis
emissa à populis locorum, vbi habitant.
ibid.
15. An incidat in censuram Bullæ Cænz, qui falsifi-
cat litteras Apostolicas secundum mentem Pon-
tificis. 172
16. An incidat in censuram Bullæ Cænz, defertentes
infidelibus pecunias, merces, & victualia.
ibid.
17. An in casu dubij, possint Principes sine incursio-
ne censurarum Bullæ Cænz impedire, ne vi-
ctualia extrahantur ab eorum Regnis ad Ro-
manam Curiam. 173
18. An si Sacerdos dicat Missam in altari non
consecrato, remaneat altare consecratum.
ibid.
19. An ignorans homicidio esse annexam irregu-
laritatem, excusetur ab illius incurusione.
174
20. An si inter multos sit dubium, qui ex illis occide-
rit, omnes remaneant irregulares; & quid si scia-
tur occisor. 175
21. An abcessio alicuius membri facta insu-
ito, inducat ipsi patienti irregularitatem. ibi-
dem.
22. An Episcopus possit dispensare, vt homicida vo-
luntarius minoribus Ordinibus susceptis tra-
tor, imò & sacris, iusta incensurabile causa.
ibid.
23. An excommunicatus si sumat minores Ordines
efficiatur irregularis. 176
24. Quidam Episcopus volebat ponere Parochos
qui ministrant Eucharistiam aliquibus in ille
Veneris Sancti, quos hinc à me quidam
ibid.
25. An homicidium ab adultero, & adultera
perpetratum animo & intentione con-
trahendi matrimonium inter se, si etia in-
tentio non significetur exterius, sit
docet impedimentum dirimens. 177
26. An promissio adulteri facta inducat impedimentum
matrimonij. 178
27. An in extrema necessitate, non solum pa-
ter, sed etiam mater, possit reddere filium.
ibid.
28. An clausula appellatione remora, includat quam-
cumque appellationem. 179
29. An qui in die secundo Novembris committat
recitare Officium defunctorum, & Officium
Octave, committat vnum, vel duo peccata.
180
30. An Conductor teneatur de culpa leuissima. ibi-
dem.
31. Si domus conducta comburatur, an con-
ductum sit locatoris, vel potius conductoris.
181

Index Resolutionum.

32. An mandatarius teneatur de culpa leuissima. 181.
33. An licentia, virtute Decreti Urbani VIII. concessa aliqui Relig. colloquendi cum Monialibus extendatur etiam ad socium. 184
34. An Regularis obtenta licentia ab Episcopo colloquendi cum aliqua Moniali, possit hoc facere sine assistentia Monialium auscultatricium, (vt afferunt) vel absque eo, quodd assistat, vel intersit ipsarum Confessarius. ibidem.
35. An in die Mercurij quatuor Temporum, possit Episcopus vigore Decreti Urbani VIII. præbere licentiam Regularibus ad colloquendum cum Monialibus. 185
36. An qui copulam habuit, vt facilius possit à Summo Pontifice, dispensationem obtinere, teneatur hanc intentionem explicare, si illa tantum interius concepta fuerit, nec manifestata. ibid.
37. An qui ligati sunt impedimento cognationis legalis, spiritualis, vel publicæ honestatis, si inter eos intercessit copula, teneatur illam explicare in dispensatione. 186
38. An qui recitat solus omnes Psalmos, & postea vocat socium, & ab illo auscultat nouem Lect. satisfaciatur præcepto. ibid.
39. An Episcopus possit in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, auctoritatem suam Vicario, vel aliis delegare. 187.
40. An Episcopus post matrimonium contractum, dispensationeque subreptitia obtenta, possit dispensare in eo impedimento, dispensationem Pontificis confirmando. 188
41. An schedula patris Testibus non obsignata pro Testamento habenda sit. ibid.
42. An si aliquis iurauit se Testamentum non reuocaturum, possit hoc obstante illud reuocare. 189
43. An laici in Missa Natiuitatis, quæ post mediam noctem canitur, vel in aliis, quæ statim postea cantur, possint sacram Eucharistiam sumere. 190
44. An nouitiatus factus partim in vno Conuentu, & partim in alio, sit validus. ibid.
45. An Parochus communiter ita reputatus, sine tamen titulo, quia à principio fuit intrusus, validè matrimonio assistat. 191
46. Quis habuit poenitentiam dicendi singulis sextis Fertis Litanias, quæ sunt an teneatur ad Preces, & Oraciones subsequentes, & an teneatur adite Confessarium, vt magis explicet. ibid.
47. An matrimonium conuersi cum infideli contractum ante Baptismum, dissoluatur per solemnem Professionem Religionis. 192
48. An dissoluto matrim. à fidei in casu sibi permissio, liceat absque culpa coniugi infideli aliud matrimonium inire. ibid.
49. An Regularis delinquens in alieno Monasterio, possit puniri ab Episc. vel saltè à Superiore illius Monasterij. 193
50. An cognatio spiritualis contrahatur in Baptismo à Patronis, si non fuerint designati etiam à Parocho. ibid.
51. Aliqua curiosa circa Patrinum Bapt. breuiter notantur. 194
52. An sit licitum procurare, & obtinere beneficium animo resignandi illud. ibid.
53. An Superiores Regularium teneantur residere in suis Monasterijs. ibid.
54. An Regularis explanans aliquem casum conscientie Moniali incidat in pœnas Decreti S. Congregationis contra colloquentes cum Monialibus. ibid.
56. An sit de necessitate Sacramenti Extremæ Viaticionis, vt sensus qui vngitur, nominetur. 196
- An mulieres possint ingredi claustra Regularium, quando sit lotio pedum in die Iouis Sancti, vel detur habitus, aut professio alicui Nouitio, absque metu censurarum. ibid.
57. An Confessarius possit imponere poenitentiam, vt satisfactionem pro peccatis impostam applicet pro animabus Purg. 197
58. An Episcopus existens in peccato mortali, si Sacramentum Confirmationis in eodem tempore, verbi gratia, centum personis conferat, committat centum peccata mortalia. 198
59. An liceat vti iurisdictione probabili, relicta certa. 200
60. An eo ipso, quodd aliqua opinio in aliquo libro inueniatur impressa, existimanda sit probabilis. 201
61. An omnia vix vocis oracula concessa Regularibus sint hodie sublata. 202
62. An secularis hospes Regularium, si inter illos moriatur, sepeliendus sit in eorum Ecclesia, vel in Ecclesia Parochiali, in qua situm est Monasterium. 203
63. An sponsalia valida sint, si vsus rationis ante septennium in contrahentibus reperiaur. 204
64. An iudex laicus inconsulto Episcopo, possit exhumare corpus defuncti occisi, vt constet de corpore delicti. ibid.
65. An sufficiat ad validè contrahenda sponsalia diem vltimum septennij incaptum esse. 205
66. An appellantes à Pontifice ad Concilium Generale actu existens incidant in censuram Bullæ Cœnæ. ibid.
67. An qui recitat horas Canonicas lingua Italica, Hispanica, vel alia vulgari, sine causa, peccet mortaliter. 206
68. An Superiores Regularium possint concedere licentiam laicis, vt in Oratorijs suis prædicent. 207
69. An Religiosi, & Clerici in Sacris, negociando per alium, peccent mortaliter. ibid.
70. An filij nati ex fornicario concubitu habito à sponso, vel sponsa de futuro, sint naturales, an spurij. 208
71. An sponsalia inter impates valeant, vt inter feminam nobilem, & virum ignobilem. ibidem.
72. An clandestinè contrahentes, copula interueniente, teneatur saltem, ratione iniustitiæ, vir feminam in uxorem ducere. 209
73. An pirate, & cursarij, non solum discurrentes mate Pontificium, sed alia matia, incidant in censuram Bullæ Cœnæ. ibid.
- An mulier quinquagenaria, soluta sit ab obligatione ieiunandi. 210

Index Resolutionum.

74. An Superiores Religionum possint aliquem Clericum ad statum laicalem transferre. 211
75. An astrictus sponsalibus iuratis, si postea emittat Religionis votum, possit adhuc matrimonium contrahere, animo ingrediendi Religionem ante consummationem. ibid.
76. An sponsalia iurata dissoluantur ex mutuo consensu, etiamsi iuramentum intuitu pietatis emissum fuerit. 212

TRACTATUS VIII.

Miscellaneus.

- RES. I.** **A**N Hæreticus non denunciatus possit absque incussione excommunicationis in Eccl. sepeliri. 213
2. An senex sexagenarius sit solutus à voto Religionis, quod antea emiserat. 214
3. An qui vouit, vel iurauit sub conditione, & consulto conditionem impedit, teneatur ad votum, & iuramentum. 215
4. An qui vouit se aliquid facturum si alius sibi consuluerit, teneatur ad votum, si imprudenter is, qui consultitur, rem promissam consulat. 216
5. An obligatus ieiunare ex voto, si secunda vice comedat carnes, peccet contra votum? Et quid de pœnitentia ieiunij à Confessione imposita. ibid.
6. Si quis ex voto teneatur ieiunare, absque Bulla in Quadr. vel intra annum comedens oua, & lacticia, ubi ex consuetudine non comedantur peccet contra votum. 217
7. An prorogato tempore v. g. ad proferendam sententiam, censetur etiam prorogata obligatio parendi tali sententiæ ex vi iuramenti prius præstiti. ibid.
8. An Tabelliones, vel alij iustitiæ ministri, iurando non accipere aliquid præter stipendium taxatum, si successu temporis tale stipendium iniustum censetur, teneantur ad iuramentum. 218
9. An si amasus & meretrix iurent fidelitatem, nempe vt nullam aliam personam carnaliter cognoscant, tale iuramentum obliget. ibid.
10. An contra incendiarios sit aliqua censura. 219
11. An Pœnitentiarius Ecclesiæ Cathedralis N. possit absolue ab omnibus casibus reseruat. ab Archiepiscopo absque eius licentia, & independenti ab alio. ibid.
12. Magis firmatur id, quod dictum est in superiori Resolutione, nempe, Pœnitentiarium Ecclesiæ Cathedralis; non posse absolue à casibus Episcopo reseruat. 220
13. An si quis intuitu pietatis, & solum propter Deum iuret dare dorem mulieri, possit femina illius obligationem remittere. 221
14. An Tutores, & Curatores possint vota, & iuramenta pupillorum emissa, post pubertatem postea irritare. 222
15. Si filius, seruus, vxor uocet v. g. singulis sextis feriis suæ vitæ ieiunare, vel quotidie Litania recitare, & similia, an talia vota possint à parente, marito, aut domino irritari. 223
16. An præsentatus à patrono laico ad Ecclesiam Parochialem, possit ab Episcopo examinari eorundem Examinatoribus non constitutis à Synodo. ibid.
17. An qui certus est de animo, & intentione iurandi, dubitat tamen de intentione se obligandi, teneatur ad iuramentum. 224
18. An sponsa per vim oppressa à sponso ante bi-mensem, possit semen incontinenti expellere. 225
19. An quando matrimonium initum est absque denunciationibus, sit peccatum lethale consummare antequam præmittantur. 226
20. An matrimonium initum cum licentia, dolo, & mendaciis à Parocho extorta, sit validum. 227
21. An excommunicatio sit actus irretactabilis, seu irremediabilis, ad ornatum Concilij Trid. sess. 13. c. 1. de refor. 228
22. An illegitimus dispensatus vt Clericus fiat, censetur dispensatus ad omnes Ordines minores. 229
23. An Clericus possit alienare patrimonium absque licentia Episcopi, si aliunde acquisit beneficium, vel alia bona sufficientia pro victu. ibid.
24. An patrimonium Clerici, illi à patre donatum, vt possit ordinari, sit supputandum inter bona legitima. 231
25. An census redimibilis sufficiat ad patrimonium Clerici. ibid.
26. An si iudex secundum allegata iuste cogat ad matrimonium, licet à parte rei illa coactio sit iniusta, adhuc tamen matrimonium illud sit validum. 232
27. An metus grauis à lege iuste incussus irritet matrimonium, si iudex v. g. intendat delinquentem cogere per illum metum ad contrahendum. ibid.
28. An Regulares possint dispensare cum suis subditis, quo ad intersticia, & vt ordinentur extra tempora. 233
29. An si in aliqua ordinatione non fiat v. g. applicata debita materia, possit die sequenti adhiberi, non expectando aliam ordinationem. 234
30. An sit de necessitate Sacramenti, vt vinctio in Confirmatione adhibeatur ab Episcopo in fronte. 235
31. Aliquæ opinioniones in materia luxuriæ non admittuntur. ibid.
32. An incestuoso inique petenti debitum possit sine peccato coniux innocens illud reddere. 238
33. An vxoratus impeditus petere debitum possit absque dispensatione illud petere, ne periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis ibid.
34. An excommunicatus sit incapax officiorum iurisdictionis secularis. 239
35. An sit maius peccatum inducere mulierem ad fornicandum, vel illam occidere. 240
36. An qui per donationem, vel factum accipit bona naufragantium ab alio accepta, incidat in censuram Bullæ Cœnæ. ibid.
37. An copula sodomitica imperfecta, quia semen non fuit emissum, pariat iustam causam diuortij. 241
38. An si vit expellat vxorem à domo, negans necessaria alimenta, & ex hoc illa fornicetur, sit vitæ concedendum diuortium. 242
39. An vit qui post sententiam diuortij latam ad alterum commisit, teneatur reconciliari cum vxore nocenti dimissa. 243
40. An vit teneatur dimittere vxorem adulterantem, &

Index Resolutionum.

- & persistentem in adulterando. 244
41. An Eminentissimi Cardinales, reuelando ea, quae in Consistorio tractantur, incidant in censuram Sanctissimo reservatam. ibid.
42. An Gubernatores, & alij Officiales status Ecclesiastici, si accipiant munera, incidant in censuram Papae reservatam. 245
43. An extrahentes, mercimonij causa, in magna quantitate frumentum, oleum, blada, legumina, & alia ex Statu Ecclesiastico, incidant in censuram Papae reservatam. 246
44. An delectatio morosa coniugis de copula cum coniuge absente, sit peccatum mortale. 247
45. An extractus ab aliquibus violentis manibus satellitum, si confugiat ad Ecclesiam, debeat gaudere eius immunitate. 249
46. An quando quis scit sub secreto naturali sollicitationem in confessione, teneatur illum denunciare. ibid.
47. An peccet sequens conscientiam errantem, si dicat utramque partem contrariam esse malam. 251
48. An si quis v. g. videat Clericum ex obliuione inuincibili omittere officium, vel aliquem comedere carnes in die ieiunij, teneatur illos monere. 252
49. Quo pacto sit deponenda conscientia errans. 253
50. An Regulares possint dispensare cum saecularibus super irregularitatem ortam ex delicto? V. g. si Sacerdos excommunicatus celebrasset, vel suspensus Ord. sacros suscepisset, ibid.
51. An Confessarius Monialium Regularibus subditarum sit ab Episcopo approbandus. 255
52. An Episcopus in aliquo casu possit cum homicida voluntario ad suscipiendos sacros Ordines. ibid.
53. An quis pro Missis Hebdomadae Sanctae possit dicere Missas votiuas. 256
54. Elucidantur aliqua circa informationes sumendas quoad Nouitios, virtute Bullarum Xysti V. & Clementis VIII. 257
55. An Religiosus, si cum licentia Superioris maneat extra Monasterium, teneatur confiteri cum Sacerdote, approbato ab Ordinario. 259
56. An qui vi, vel metu coactus intrat, si habeat animum non implendi iuramentum, petendo prius relaxationem eius, non obstante hoc peccet mortaliter. 260
57. An iuramentum praestitum redendi ad carcerem iniustum, obliget, & quid de iusto. ibid.
58. An in venditionibus sub hasta detur excessus pretij. 261
59. An superior Regularis ex industria differens mittere subditum ad Episcopum peccet mortaliter, & incurrat poenas, stante Decr. Clem. VIII. sub die 15. Martij 1596. ibid.
60. An Praelatus Regularis possit excommunic. Nouitium. 262
61. An ex adulterio publico oriatur diuortium, ita vt possit adultera Religionem ingredi. 263
62. An sit licitum aliquando falsificare scripturas. ibid.
63. An Aduocatus possit patrocinare causam Clientis minus probabilem, etiamsi cognoscat contrariam partem aduersae esse probabiliorem. 264.
64. An miles subditus possit militare in bello iniusto. 266
65. An si in Pyxide continente plures particulas consecratas miscetur aliqua non consecrata, possit valide Sacerdos illam consecrare, si non dignoscitur. 267
66. An ossa panis in vino sit materia vtriusque, vel alterius consecrationis. 270
67. An onza, & lacticia sint prohibita sub mortali in ieiunio Quadragesimali. 271
68. An licitum sit cambium, quando Responsor ex peconis ipsius camporis extinguit primum cambium, modo quo dictum est in p. 1. tract. 6. Resol. 1. 273
69. An legatum Missarum transeat ad haeredes nominatum non designatos. 274
70. An si duo Principes habeant ius probabile ad successionem alicuius Regni, possint illum armis occupare, non expectata sententia iudicum. 275
71. An vota, quae in quibusdam Religionibus annexuntur tribus votis substantialibus, obligent Episcopos a dictis Religionibus assumptos. 277

TRACTATUS IX.

Miscellaneus.

- RES. I. **S**I quis haberet copulam cum foemina mortua quodnam peccatum luxuriae committeret. 279
2. Si quis haberet copulam cum foemina dormiente, quodnam peccatum luxuriae committeret. 280
3. An qui habuit copulam sodomiticam cum infideli, vel copulam cum muliere Hebraea, vel Haeretica, debeat explicare circumstantias personarum. ibid.
4. An qui v. g. suscepit Ordines minores ab Episcopo domicilij, possit variare, & suscipere Subdiaconatum ab Episcopis originis propriae, vel patetinae, & postea Diaconatum & Sacerdotium ab Episcopis beneficiorum. 281
5. An pollutio occulta in Ecclesia habeat malitiam Sacriligij in confessione explicandam. 282
6. An si Clericus ex licentia Summi Pontificis pugnet in bello, si aliquem occidat incurrat irregularitatem. ibid.
7. An Clerici exhortantes in bello iusto, vt Hostes occidantur, incurrant irregularitatem. 283
8. An Clerici, in casibus in quibus licite possunt pugnare, occidendo hostes, incurrant irregularitatem. ibid.
9. An post victoriam Clerici inuenti in exercitu hostili, possint impunè occidi. 284
10. An qui plura habet beneficia teneatur in sine Officij tot commemoraciones facere, quot sunt beneficia. ibid.
11. An Episcopus possit ex iusta causa mutare penitentiam a Pontifice impositam. 285
12. An contractus innominati pariant obligationem in foro conscientiae, vel detur eis locus poenitentiae, vt disponunt iura ciuilia. ibid.
13. An filius familias teneatur soluere mutuum, si illud soluere iurauerit. 286
14. An Principes saeculares possint ex iusta causa dare Iudaeis positiuam licentiam exercendi vsuras ab-
que

Index Resolutionum.

- que Pontificis auctoritate. 287
15. Ad quem forum pertineat crimen vsurarum. *ibid.*
16. An Novitius possit condere testamentum servatis tantum solemnitatibus iuris Ecclesiastici, non autem civilis? & quid de Clericis. 288
17. An si quis resignet beneficium cum conditione, ut sibi pensio solvatur, sit simonia confidentialis. 289
18. An si aliquis resignet Beneficium, cum intentione, ut Resignatarius iterum conferat, & resignet, v.g. suo nepoti, committat Simoniam prohibitam in Bullis Pisanis? 290
19. Solent in confessionibus viri timorati se accusare de ordinariis imperfectionibus, ut verbi gratia, non consensisse divinis inspirationibus. Quæritur, an hoc laudabiliter ab ipsis efficiatur. 291
20. An qui delectatur de peccatis iam confessis, teneatur explicare illa. *ibid.*
21. An incestus cum matre, & incestus cum filia differant specie. 292
22. An Beneficiarius adimpleat præceptum persolvendi horas canonicas, si per alium recitat. *ibid.*
23. An Beneficiarius possit compensare Eleemosynas voluntariè iam factas cum obligatione postea contracta restituendi fructus propter omissionem Officij. 294
24. An Beneficiarius, qui non recitavit, si altero die recitet, & super leat omissum, excusetur à restitutione fructuum. *ibid.*
25. An qui vovit recitare Officium Sancti particularis in die quo debet recitare de altero Sancto, teneatur duo Officia dicere. 295
26. An Regulares possint eligere in Iudices Conservatores Prælatos aliarum Religionum. *ibidem.*
27. An Episcopus possit prohibere Regularibus, ne ministrant Sacramentum Eucharistiæ in die Pascharis. 296
28. An Canonicus surdus, vel Religiosus assistens Choro, & cum aliis Divinum Officium recitans satisfaciatur suæ obligationi. 297
29. An si quis bona fide confiteretur cum simplici Sacerdote de venialibus, & mortalibus, valida esset absolutio? 299
30. An Sacerdoti non omnino cæco, si possit videre Calicem, & Hostiam, licitum sit celebrare, non obstante quod non possit legere, si memoriter sciret Missam de Requiem, vel de Beata Virgine. *ibid.*
31. An in Confessione peccatorum venialium sufficiat dolor virtualis. 300
32. An si Confessarius in actu Confessionis dicat Pœnitenti, *Se io fosse secolare vi prenderei per moglie.* Sit denunciandus tanquam sollicitator? Et alia curiosa notantur circa crimen sollicitationis. 301
33. An Confessarius sedens in Confessionario, si sollicitat mulierem stantem, vel sedentem ante confessionarium, non simulando confessionem sit denunciandus. 302
34. An si Confessarius in Confessione det aliquod donum mulieri dicatur illam sollicitare, ita ut sit denunciandus. *ibid.*
35. An emere cedulam Habitus D. Iacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. ab aliquo Ministro Regis, sit Simonia. 303
36. An Regulares possint excipere confessiones famulorum actu servientium & commorantium in eorum Monasteriis absque Episcopi approbatione. *ibid.*
37. An dolor debeat præcedere confessionem, & an sit referendus à pœnitente ad Sacramentum pœnitentiæ, ut sit postea dolor insufficientis, quando pœnitens confitetur. 304
38. An Generalis possit eximere Subditum ab obedientia Prioris, Rectoris, Præpositi, vel Provincialis. 306
39. An quis venando, vel piscando in locis pecunia alteri locatis, vel in quibus prohibitum est venari, vel piscari, teneatur ad restitutionem. *ibid.*
40. An Ecclesiastici peccent semper mortaliter venando, & teneantur restituere animalia capta. 307
41. An Iudex debeat solum attendere, in ferenda sententia, ea, quæ allegata sunt, vel ea, quæ allegari possunt. 308
42. An Episcopi possint examinare Regulares, qui prædicare volunt in alienis Ecclesiis. 309
43. An reus teneatur respondere, si sciat aduersum se extate solum dictum denunciatoris. 310
44. An testi falsus, & iniq̄us, illicitum sit obijcere falsum crimen, pro infamando eius testimonio, & an hoc sit peccatum contra Iustitiam. *ibid.*
45. An qui probabiliter putat rem esse suam etiam si probabiliter teneatur ab alio possit de illa occultam recompensationem facere, si ius suum non possit defendere coram Iudice. 312
46. An excommunicatio liget, quando pro subdito adsit opinio probabilis in contrarium. *ibid.*
47. Infirmus in articulo mortis quoniam præcepto teneatur Viaticum sumere, & si illud non sumat an peccet tantum venialiter. 313
48. An Infirmus non ieiunus, qui sumpsit Viaticum, possit iterum illud sumere sequenti die. 316
49. Quando quis virtute alicuius Monitorij teneatur revelare scripturas. 318
50. An Episcopus ex iusta causa possit imponere pensiones super beneficia pingua suæ Diocesis. 319
51. An qui vespere ingreditur annum assignatum pro aliquo Ordine suscipiendo, possit mane præcedenti illum sumere. 321
52. An actus doloris, si per multum temporis præcedat, sufficiat ad eius validitatem. *ibid.*
53. An qui habuit pœnitentiam ieiunandi v.g. singulis sextis feriis, si non possit eo die ieiunare, teneatur altero die ad ieiunandum. 322
54. An qui pœnitens possit commutare propria auctoritate pœnitentiam in melius. *ibid.*
55. An Confessarius possit minuire pœnitentiam pro magnis peccatis, si post eorum absolutionem addat clausulam, quicquid boni feceris, aut mali sustinueris, &c. 323
56. An ratione distinctionis numerice obiectorum peccata numero distinguantur. 324
57. An peccatum ex causa iusta omissum in confessione, sit statim alteri Confessario data opportunitate confitendum, vel possit differri ad tempus præcepti annuæ confessionis. 325
58. An hodie, virtute Privilegiorum, possint Regulares expellere Religiosos propter delictum grane semel perpetratum, non obstante Decreto Vrbani VIII. de cæcis, & fugiivis. 326
59. An massa panis coagmentata cum aqua maris valide confectetur. Et quid de iusculo, quod vulgo edicitur *Pan cotto.* 327

Index Resolutionum.

60. An fornicatio sit intrinsecè mala, vel tantum mala, quia prohibita. 328
61. An sit per se peccatum non orare pro anima patris defuncti. 329
62. An Regulares vitare suorum Privilegiorum possint absolvere à casibus Papalibus à quibus Episcopus absoluit, ratione necessitatis, vel impotentia ad eundem Summum Pontificem. 331.
63. An Cardinalis sit eligibilis in Generalem alicuius Religionis, sine auctoritate Pontificis. 332
64. An liceat Regularibus in articulo mortis præbere secularibus Viaticum si absit proprius Parochus. 334
65. An si quis in Paschate sumat Eucharistiam in Ecclesia Cathedrali, satisfaciat præcepto. 335
66. An Regularis vel Monialis vel aliquis in Sacris Ordinibus constitutus, si secularem polluat, committat sacrilegium? Et an patiens pollutionem, circumstantiam personarum teneatur aperire. ibid.
67. Aliqua notabilia circa circumstantias peccatorum in confessione explicandas observantur. ibid.
68. Plura dubia elucidantur ad praxim conducentia pro ornatu Regula: 33. Cancellaria, de possessione triennali. 337

TRACTATUS PRIMVS, DE ORATORIIS PRIVATIS.

QVID SIT ORATORIUM.

RESOL. I.

RATORIVM proprie est locus apertus, ad orandum, Angelus in sum. verb. Ecclesia, num. 3. Syluester, & alij Summiltz in Sum. verb. Oratorium, vt obseruat Lezana in sum. tom. 4. eod. verbo, num. 1.

Duplex autem est: Publicum, de quo hic non loquimur; & Privatum. Oratoria autem privata dicuntur illa, quæ sunt in privatis domibus, in angulis earum, in quibus oratur, & non habent campitam, neque ostium patens in via publica; & ad nuntium Fundatoris huiusmodi domus ad prophanos vsus redire possunt, vt docet Barbosa de Inre Eccles. lib. 2. cap. 8. num. 16. In his autem privatis Oratorijs Missæ celebrandæ non sunt, nisi de licentia Summi Pontificis, vt Sacra Congreg. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum respondit Archiepiscopo Bononiens. sub die 10. Martij, 1615. rescribens licentias celebrandi in privatis Oratorijs, non nisi à Sede Apostolica esse concedendas, ibique Sanctitatis Sææ iussu Archiepiscopis, & Episcopis vniuersis significandum duxit facultatem huiusmodi licentiam dandi ipsos Conc. Decretis vnicuique ademptam esse, solumque Beatissimo Romano Pontifici esse referendam; quomodo literarum tenorem refert Anton. Nouat. in summ. Bull. tit. de Missarum celebratione prohibita in Oratorijs privatis absque Summi Pontificis licentia. Et hanc licentiam Pontifices quando aliquibus concedunt, apponunt sequentes conditiones, vt patet ex Bencibus, & notat Molfesius in Squama, tom. 1. tract. 3. cap. 17. num. 70. Vt Oratorium ad hoc decenter constructum, & ornatum existat, ac ab omnibus domesticis actibus liberum; ab Ordinario loci etiam visitandum, & approbandum. Item, vt Missæ celebrari possit per quemcumque Sacerdotem sacularem, seu de Superiorum suorum licentia, Regularem. Item, vt dicta concessio intelligatur, sine tamen iurium Parochialium præiudicio; ac exceptis diebus Paschæ, Resurrectionis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi. Item adici solet, ac alij, præter familiares illius personæ, cuius contemplatione dicta licentia impartitur, seruitio necessario, ibidem Missæ interessentes diebus festis de præcepto, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia, minime liberi censentur. Vnde principales difficultates circa dictas conditiones, & alias, quæ aliquando apponuntur, in hoc Tractatu discutiendæ erunt: quia materia est satis practicabilis, maxime si coniungatur cum alio pri-

uilegio Bullæ Cruciatæ: & postea, aliqua de Oratorijs privatis Regularium, & Episcoporum adicienda parauimus.

An familia possit Missam audire in privato Oratorio non presente domino?

RESOL. II.

CAfus frequentissimus est, & in Bencibus Pontificis habentur hæc verba: *In tua, ac tuae familie presentia.* Et negatiuam sententiam, loquens tamen de auditione Missæ tempore Interdicti, virtute Bullæ Cruciatæ, tenet ex multis Pater Bardi, part. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 8. num. 69. & seqq. vbi responderet ad argumentum, quod ego adduxeram, nempe, particulam, ac, distinguere, non copulare, & ait: Particulam illam, &, secundum propriam ipsius significationem, seu naturam, esse coniunctiuam, vt ex multis Authoribus ostendit Barbosa de distinctionibus, dist. 110. num. 3. at tamen aliquando sumi posse disiunctiuè non negamus, vt idem Author affirmat, num. 28. sed talem acceptionem dicimus esse impropriam, vt ipse Barbosa aduertit, num. 37. & iuxta diuersitatem materis, cui dictio ipsa applicatur, agnosci poterit, an copulatiuè, an verò disiunctiuè sumi debeat: loquendo autem vniuersaliter talis mihi occurrit regula proponenda: si duo, inter quos dictio ponitur, æquè primò, vel sine dependentia vnius ab alio participant rationem illam, per quam connectuntur, tunc dictio accipienda erit disiunctiuè; si verò non æquè primò, vel cum dependentia, tunc copulatiuè erit somenda. Exemplis regulam hanc illustrabimus: sint duo, in quibus adæquatè residet potestas in aliquem effectum, v. g. sint Petrus, & Paulus diuites, & dicatur: Petrus, & Paulus possunt centum aureos expendere; dictio, &, disiunctiuè accipitur: quia ambo seorsim possunt aureos illos erogare: contra verò, si potestas sit in vno diuitasat, & in alio per coniunctionem, & dependentiam ab alio, vel vnus non sit potens sine alio, tunc copulatiuè dictio est interpretanda, vt si dicatur: Petrus Clericus, & sua familia est immanis à gabella, dictio, &, faciet sensum copulatiuum: nam familia per connexionem, & dependentiam à Petro fruitur Immunitate, non autem sine illo: vel si dicatur: Parochus in sua, & testium presentia accipere debet consensum eorum, qui matrimonium contrahunt, dictio, &, erit copulatiua: quia neque solus Parochus sine testibus, neque testes sine Parocho legitime, & valide consensum illum accipere queunt: sic autem in casu, de quo agimus, familiares,

Familiares, cum gaudeant privilegio assistendi per dependentiam à domino, in quo adæquatè residet privilegium assistendi diuinis; assero sine præsentia domini non posse assistere: Illationes verò ad concertentiam non valent, nisi quando particula, & disunctiuè ponitur, seu quando ratio illa, per quam extrema connectuntur æquè, & sine dependentia vnus ab alio in vtroque reperitur: si verò primò, & per se solum in vno resideat; in alijs verò per accidens, seu per redundantiam ab illo; tunc copulatiuè est explicanda: quapropter non valet illatio, quæ contra nos fit, dum dicitur: Si familiares nequeunt diuinis assistere sine præsentia domini, neque dominus poterit sine præsentia familiarium, vel affirmatiuè: Si dominus potest sine familiaribus, & famuli sine domino, etiam poterunt interesse diuinis, non valet, inquam: quia ratio, seu facultas assistendi, primò, & per se in domino reperitur; in familiaribus verò per redundantiam, & dependentiam à domino. Hucusque Bardi satis quidem ingeniosè, & probabiliter.

Sed sententiam affirmatiuam tenet Nouarius in *Summa Bull. tom. 1. tit. de Oratorijs, n. 8.* & Ego alibi docui, & nunc existimo etiam iterum satis probabilem; & illam, vt talem, me citato, tenent duo docti viri ex Societate, Quintanadu, & Pellizzarius, ille in *Theolog. mor. tom. 1. tract. 7. singul. 32. n. 7. hic in Manual. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 149.* vbi sic ait: Quæres, an vi verborum illorum, quæ in Breui continentur, in tua, ac familia tua, &c. presentia celebrari facere, ad vsum huius concessionis sit necesse, vt intersit Missæ is, qui obtinuit indultum; ita vt, ipso absente, indultum non suffragetur cæteris, qui sunt de eius familia. Respondetur, videri probabile, quòd cum vigore Breuis celebrari possit Missa in præsentia illius, qui illud obtinuit, ac familiæ illius, & non obstante particula copulatiua, ac, possit Missa celebrari in sola præsentia domini; sic videtur posse celebrari in sola præsentia familiæ, absente domino. Ita Ludouicus de la Cruz in *Bulla Cruciatæ, disp. 1. c. 5. dist. 3. n. 5.* & cum eo Diana *part. 5. tract. 10. resol. 77.* in simili contra Henriquez, Rodriquez, & Trullench citatos à Diana: & probatur tum ex modò dictis: tum quia beneficium Principis latissimè interpretandum est, l. fin. ff. de Constitut. Princ. c. l. si quando, Cod. de inoff. testam. concessio autem, de qua hic, est beneficium Principis, nulli præiudiciale, & aliàs cedens in bonum animæ, lideòque debet interpretari late, vt nos interpretamur: tum, quia vbi militat eadem ratio, militat eadem iuris dispositio in materia fauorabili: sicut ergo indultum celebrandi in Oratorio priuato, concessum per Bullam Cruciatæ à Ludouico de la Cruz, alijsque iunioribus, extenditur ad familiares, etiam absente domino: sic & debet extendi similis concessio, de qua hic agimus, cum sit par ratio de vtraque concessione. Certè hanc assertionem approbant viri doctissimi à me consulti, Hæc Pellizzar. Et hanc sententiam, etiam me citato, tenet Pater Auerfa de *Sacram. Euchar. qu. 11. sect. 14. §. 7.* & ita est praxis: nam passim, absente domino, eius familiares audiunt Missas in priuatis Oratorijs; quia, vt alibi diximus, particula illa, ac, non habet vim copulatiuam, sed disunctiuam, vt ex varijs locis probat Cornejo, in 3. part. D. Thoma, *tr. 4. quest. 80. disp. vnica, de Communionibus sub vtraque specie, dub. 1. n. 4.*

Nota tamen, quòd post hæc scripta inueni contra amicissimum P. Bardi nostram sententiam docere Castrum Palaum *tom. 4. tract. 25. disp. vnica, punct. 6. num. 9.* omnind videndum: vnde plures Doctores stant pro nostra sententia, nisi aliquis dicat, Patrem Bardi nec etiam extare contra illam: nam loquitur de Missis audiendis in Oratorio priuato vincte Bullæ Cruciatæ tempore interdicti, non autem loquitur in casu nostro, & inter vtrumque casum adesse disparem rationem probat Pellizzarius *vbi supra.* Sed ego puto probabiliter, idem dicendum esse in vtraque casu.

An, si quis audiat Missam die festiuo in priuato Oratorio alicuius Magnaris, satis faciat Præcepto.

RESOL. III.

Pater Pellizzarius, diligens quidem practicabiliorca suum conscientia scrutator, ex Patre Zanetto, quem intelligo esse Vitum satis doctum, affirmatiuam sententiam docet: sic enim asserit in *Man. Regul. tom. 2. tr. 8. c. 2. sect. 2. num. 151.* Quid operentur verba illa in fine Breuis posita: *Voluntus aucter, vt familiares seruitis tuis non necessarij, præter supradictos, ibidem Missæ interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de præcepto minime liberi censeantur.* Respondetur, id solum operari, quòd non impleant Præceptum Ecclesiæ de audienda Missa; iuxta formatum antiquam audiendi Missam in propria Parochia, diebus festis: quæ circumstantia audiendi Missam in propria Parochia, cum sit hodie contrario vsu abrogata, inferendum necessariò videtur, implicare contradictionem, quòd audiens Missam in Oratorio priuato modò non satisfaciat Præcepto Ecclesiæ, pro vt hodie extat. Et in hoc non videtur dissentire Bonacina *diff. 4. de Sacr. quest. vltim. part. 12. num. 4.* cum dicat ex Tolerò, Azorio, Rodriquez, Nauatro, Suarez, Nugno, Conincho, Grassio, & alijs, præceptum audiendæ Missæ impleri quocumque in loco ea audiatur, siue in propria Parochia, siue in Ecclesia Religiosorum, siue in Oratorijs priuatis, siue extra Ecclesiam: nam Ecclesia præcipit Missæ auditionem, & non præscribit locum; sicque præceptum impletur, in quocumque loco Missa audiatur. Quamquam dici posset, hos Doctores loqui (quod spectat ad audientes Missam in Oratorijs priuatis) de habentibus indultum audiendi Missam ibi. Quam doctrinam doctissimi recentiores aliqui, & maxime P. Zanettus censent esse probabilem. Quòd si in Breui expressè declaratur, in hoc casu non impleri præceptum Ecclesiæ; id fit, quia Curia Romana ob aliquot bonos respectus vult reuincere modum loquendi, iuxta sacros Canones, ac ritum antiquum, (qui forte alicubi non est abrogatus,) non autem iuxta consuetudinem communiter receptam, quæ abstulit obligationem audiendi Missam de præcepto in propria Parochia: sicque non intendit destruere probabilitatem opinionis, quam in præsentia materia sustinent doctissimi viri cum Castro Palao: siquidem loquendum vt multi, sentiendum vt pauci. Hucusque Pater Pellizzarius.

Sed ego interrogatus de hoc casu, semper negatiuè respondi, cum verba Pontificis in Breuibus, quæ solet expedire, sint satis clara. Et quidem interpretario dictæ clausulæ voluntaria videtur, ac gratis dicitur: nam ad quid Pontifices dictam clausulam, eo sensu, quo asserit, vellent in talibus indultis apponere, cum apertè hodie omnibus pateat, præceptum audiendi Missam in propria Parochia non extare, cum sit per contrarium vsam derogatum: Et idèd hæc opinio est contra praxim Romanæ Curie, & contra mentem Pontificis, vt testatus est mihi Illustrissimus Maldus, qui dicta Breuia ex mandato Pontificis expedit, & componit, atque idèd necessariò eius mentem & intentionem scire debet. Et ita teneat ferè omnes ministri huius Curie, vt Illustrissimi Franciscus de Albicis, & Franciscus Pauluccius, cum alijs.

Rectè itaque dixit Pater Garcia in *Summa Theol. mor. tract. 3. difficul. 8. dub. 2. punct. 9. num. 17.* [Peçan mortalmente los estranos, que no son criados, ni familiares del señor de la casa, si en los dias de fiesta oyen alli Missa sin oyria en otra Iglesia: porque estos tales no cumplen con el precepto por solo que la oygan en los Oratorios, pues el privilegio no solo no les favorece, sino que los excluye, por cuya razon parece, que aunque tuuiesen licencia de su Cura, que no bastaria, si bien por lo contrario era]

que estas licencias se dan sin perjuyzio de los Parochos, aqui y a dà licencia, luego no se le haze perjuyzio; con todo eso no me atreuo a decidir esta questio, porque non lo hallo en Dotor alguno.] Ita ille. Si igitur Garcias dubitat, an audientes Missam in dictis Oratoriis de licentia Parochi satisfaciant præcepto, quid diceret de opinione supradictorum Doctorum asserentium absolute, seculares audientes Missam in priuatis Oratoriis magnam, præcepto satisfacere: non possum itaque supradictæ sententiæ adherere, quam etiam refellit Bonacina de sacram. disp. 4. q. ult. punct. 12. num. 4. & Marchinus de sacram. Ordinis, tract. 3. part. 3. cap. 9. num. 10. ubi explanans illa verba Pontificis; vt alij, præter famulos illius personæ, cuius contemplatione dicta licentia impertitur, seruitio necessarios, ibidem Missæ interessentes diebus festis de præcepto ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia minime liberi censentur. Ex quibus verbis, ait Marchinus, euidenter colligitur, peccare mortaliter extraneos, qui non sunt de familia illius, cui tale priuilegium concessum est, si die festo in dicto Oratorio Missæ intersint, nec aliam audiant; nam illi, præcepto audiendi Missam in die festo minime satisfaciunt, quòd hoc priuilegium Pontificium minime illis suffragetur. Ita ille, cui adde Riccium in Praxi tom. 1. resolut. 467. num. 23. Bariolam in aphor. littera O. verb. Oratorium 2. & Molfesius in summa tom. 1. tract. 3. cap. 17. num. 70. ubi ita asserit: Vt autem quis satisfaciat præcepto, debet audire Missam in Ecclesia, vel alijs locis à Prælato locj deputatis. At si in Oratorijs priuatis in proprijs domibus quis audiret Missam, non satisfaceret præcepto; nisi sit de personis, quæ comprehenduntur in solitis licentijs, quæ conceduntur per Apostolicam sedem. Ita ille. Vnde apparet hanc sententiam esse communem inter Doctores, & merito quidem, cum verba Pontificis in Breuibz sint luce meridiana clariota.

Secus autem dicendum puto de audientibus Missam in Oratorijs Episcoporum, in Oratorijs Regularium, & in Oratorijs ex priuilegio Bullæ Cruciatæ: nam vt optime obseruat Quintanaduënas ubi supra, non adest limitatio apponi solita à Pontifice in licentijs pro Oratorijs priuatis, quas magnatibus particularibus concedit.

Vnde ex his inferretur contra Patrem Pellizzarium num. 156. & 157. in casu quo quis nequeat audire Missam de præcepto, nisi in Oratorio aliquo priuato, non teneri illam ibi audire, quia non comprehenditur sub concessione: Et est contra; si quis audiuit Missam in Oratorio priuato bona fide, si postea cognoscat id esse sibi prohibitum, quia est exclusus ab illo indulto, teneri audire aliam Missam, vt adimpleat præceptum. Ex his etiam sequitur peccare habentem Indultum Oratorij priuati, si sit in casu, vt in die festo personæ prohibeant audire ibi Missam. Sed Pater Pellizzarius in his omnibus asserit probabiliter dici posse contrarium; putat enim, vt diximus, valide, & licite posse audiri Missam in Oratorio priuato à quocumque fideli.

Ad auctoritatem verò Doctorum asserentium interessentes Missæ in priuatis Oratorijs satisfacere præcepto, respondeo quòd dicti Doctores intelligendi sunt de priuatis Oratorijs confraternitatum laicorum, quando inter se audiunt Missam clauso ostio; vel de illis, qui habent facultatem audiendi Missam in priuatis Oratorijs, vt qui habent Bullam

Cruciatæ, & qui illam audiunt in Oratorijs Regularium,

& Episcoporum,

vt supra diximus.

* *

An saltem, qui habet Bullam Cruciatæ in Sicilia, Hispania, &c. satisfaciat præcepto audiendi Missam in dictis Oratorijs priuatis?

RESOL. IV.

Affirmatiuè olim respondi, & hanc sententiam ex Rodriguez, Trullench, & alijs tenet Pater Bardi in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 6. sect. 1. num. 7. & patet ex verbis Bullæ, per quæ Pontifex absolute concedit, posse in Oratorio priuato, si fuerit deputatum ad diuinum cultum, & ab Episcopo approbatum fieri sacrum, vel illi assistere; neque restringit priuilegium ad tempus interdicti tantum, vt indicat dictio illa, *Etiã*, quæ est explicatiua, & augmentatiua, sic enim dicitur. [Possunt dicto anno durante in Ecclesijs, in quibus alijs Diuina Officia interdicto durante, quomodolibet celebrare permillum facit, vel in priuato Oratorio ad diuinum cultum tantum deputato, ab Ordinatione visitando, & designando, etiam tempore interdicti, &c. Missas, & alia Officia Diuina per seipsos, si Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium celebrare facere, &c.] particula enim illa, *Etiã*, denotat facultatem hanc pro omni tempore esse concessam, videlicet, tum pro tempore Interdicti, tum pro alio tempore, in quo non est interdictum; & quia poterat esse dubitatio pro tempore Interdicti, idcirco per ipsam particulam voluit Pontifex pro tempore Interdicti eam comprehendere, & de illo expressam mentionem facere. Et idè si Pontifex noluisse priuilegium extendere extra tempus Interdicti, non debuisset apponere dictionem implicatiuam: quæ de natura sua exprimens casum magis incertum, implicat minus dubitabilem, vt quamplurimorum auctoritate, & varijs iurisbus ostendit Augustinus Barbosa de dict. vsu freq. dict. 112. num. 1. & talis est ordinatus, & consuetos loquendi modus inter homines, nam si quis v.g. dicat: Petrus contemplationi rerum diuinarum, etiam nocturno tempore vacat, loquutio ista significat, Petrus non solum in contemplatione se exercere tempore illo expresso; verum etiam horis diurnis: aliter superflua foret dictio implicatiua, & esset omittenda.

Nec obstat dicere in Bulla nullibi inueniri facultatem celebrandi, aut Sacro assistendi, extra Interdictum: quia licet tempus Interdicti exprimat: nihilominus per dictionem implicatiuam dispositio Pontificia ampliatur ad aliud tempus extra Interdictum. Si verò quis contra arguenter assumentur priuilegium istud esse odiosum, atque adeo non ampliandum. Respondere possumus in dictione implicatiua esse vim ampliatiuam, seu augmentatiuam; non solum in rebus fauorabilibus, sed etiam in odiosis, vt docent quamplures, videlicet Decianus lib. 2. consil. 46. num. 118. Geminianus consil. 85. num. 8. & consil. 125. num. 10. Parisius lib. 4. consil. 46. num. 30. Cencos, post lib. quest. Canon. singul. 51. n. 1.

Nota tamen Lector, omnia supradicta ne corrumpant, stante declaratione Sacræ Congregationis Concilij, quam testamur inuenies in fine sequentis Resolutionis.

An saltem virtute Bullæ Cruciatæ possint celebrari plures Missæ in priuatis Oratorijs?

RESOL. V.

Non posse ex vi Indulti, quod solet concedere Pontifex, patet; quia id prohibetur in dictis licentijs, vt obseruat Quintanaduënas in Theol. mor. tom. 1. tract. 7. singul. 32. num. 6. Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 3. cap. 9. num. 9. & alij. Sed quid dicendum si talis priuilegiatus habeat Bullam Cruciatæ. Et affirmatiuè respondet Bardi

in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 6. sect. 2. num. 24. ex vi Bullæ non solum vna, sed plures Missæ à pluribus Sacerdotibus eadem die in Oratorio priuato celebrari possunt. Probatum, quia, etsi Breue Apostolicum, quo concessum fuit Oratorio, limitet illud ad vnam dumtaxat Missam qualibet die celebrandam: tamen, hoc non tollit, quin per aliud priuilegium, quale est priuilegium Cruciatæ, in quo non reperitur talis restrictio, possint plures eadem die Missæ celebrari. Insuper non solum priuilegiatus potest per seipsum vi Bullæ modo prædictæ, celebrare, sed etiam vi eiusdem Bullæ celebrare facere ipsomet præsentem; & sic si Minister, qui inferre debet Sacro, siue laicus sit, siue Clericus Bullam habeat, poterit vi illius inuitare Sacerdotem ad celebrandum in Oratorio priuato qualibet die etiam ex solemnioribus, quamuis Sacerdos ipse Bulla careat, vel ipsemet Sacerdos poterit ministrum Priuilegiatum excitare ad vtendam suo priuilegio, per quod facultatem habet, vt Sacerdos in præsentia ipsius Ministri celebraret. Et ratio est, quia in Textu ipsius Bullæ habetur expressè, priuilegiatum posse vel per seipsum, vel per alium celebrare Sacrum in Oratorio priuato. Ita ille.

Nec supradictis obstat Decretum Pauli V. non licere in Oratorijs diebus solemnibus celebrare, & extra illos dies solum licere vnam Missam dicere cum limitationibus supradictis. Nam respondeo, hoc vetum esse: ita vt vigore illius Indulti solum liceat cum limitationibus, & conditionibus ibi contentis, in Oratorio celebrare; at supposita Oratorij approbatione, & concessione, videtur concedere Pontifex per Bullam Cruciatæ, vt possit in eo celebrari absque limitationibus supradictis, eo quod talis licentia absolute, & sine temporis, & personarum differentia in Bulla concedatur. Sic etsi Parochus ex vi suæ approbationis solum possit suas oues absolueret, at supposita approbatione, si ab habente Bullam eligatur, potest alienas, non vigore suæ approbationis, sed quia supposita approbatione Papa ei per Bullam iurisdictionem conferri. Sic in hoc casu, etsi nunc in Oratorio approbato solum possit strictè, & limitatè celebrari, & audiri Missa virtute approbationis, at supposita ea approbatione, per Bullam Papæ de nouo conferri absolute licentiam celebrandi, & audiendi Missam. Quod insinuat videri ipse Pontifex, qui non immemor decreti Congregationis supradictæ post illius promulgationem in Bulla confert supradictam facultatem, & concedit Cruciatæ Commissario facultatem suspendendi ea, quæ sunt Bullæ contraria. Ac protinde Pontifex per Bullæ concessionem, & promulgationem factam post supradicti Decreti promulgationem, censetur non obstante supradictæ Decreto, supradictam facultatem in hac Bullæ clausula contentam concedere. Vide à simili Henriquez lib. 3. de Penitent. cap. 10. num. 2. lit. K, in decreto de abortu à Sixto V. anno 1566. & infr. §. 7. cap. 2. dub. 8. ver. quæres igitur. Nihilominus tamen admonendum semper censeo, vt tamisillè hac vtatur facultate, propter decentiam tam tremendi sacrificij, & maxime vt curent fideles se conformare laudabili consuetudini, & pijs monitijs, ac exhortationibus suorum Episcoporum obtemperare.

Nota tamen quod supradictæ sententiæ obstat nouissima declaratio Sacræ Congregationis Concilij, statuentis sub die 14. Nouembris 1648. Priuilegium Bullæ Cruciatæ non suffragari pro huiusmodi Oratorijs, & Altaribus ac Missarum celebratione. Sed Aliquis posset dicere Sacram Congregationem loqui de Oratorijs comprehensis sub prohibitione Pauli V. vt erat quoddam Oratorium, de quo petebat Episcopus Calagunitanus: Verùm in Casu nostro, Oratoria sunt Authoritate Apostolica erecta, & designata, ac approbata ab Episcopo, vt præcipit Pontifex; In his enim Oratorijs asserunt citati Doctores suffragari Priuilegium Bullæ; ergo non comprehenduntur in dicta declaratione. Vel dicendum est, Sacram Congregationem intelligere Priuilegium Bullæ non suffragari, vt

quis; eius virtute, possit erigere Oratorium in Domo, & alia dispensatione Pontificis, vt Palas, & alij voluerunt; non autem quando Oratorium erectum est ex indulto Pontificis, & approbatum ac designatum est ex Episcopo, vt præscribitur in licentia Pontificis. Si verò sensus Sacræ Congregationis fuerit, etiam istum Casum in dicta declaratione comprehendere, eius determinationi me libenter subiicio; semper enim, Ego purpuratorum Patrum Responsa veneratus sum.

An aliqui, vt infra, commorantes in domo secularis habitantis indultum priuati Oratorij, si viuant suis expensis gaudeant priuilegio audiendi Missam in dicto Oratorio?

RESOL. VI.

Afirmatiuè responderi Pellizzarius *in man. Reg. tom. 2. tract. 8. c. 2. sect. 2. num. 149.* sic asserens: Accedit, quod licet frater habitans indultum Oratorij, & vxor præfati fratris cum sua familia habitans propriam mensam, proprios redditus, & proprios famulos, verè, & propriè non possunt dici de familia habitans indultum Oratorij, etsi habitent in eius domo: cum potius reuera sint duæ familiz: nihilominus in materia fauorabili (cuiusmodi est vsus dicti indulti) nomen familiz videtur posse impropriari, ita vt extendatur ad præfatum fratrem, eius vxorem, ac famulos; præsertim cum vsus ille nemini sit præiudicialis, & fauorabilia debeant ampliari, l. cum quidam. ff. de lib. & postum. Quod non puto procedere de filiabus nuptis, ac filiis separatis à conuictu parentum habitantium indultum Oratorij priuati: quippe qui non reputantur de eorum familia, (cum constituant propriam familiam distinctam,) sicque excluduntur ab vsu indulti: quod non videtur procedere, si dictæ filiz, ac filij sub eodem tecto cohabitent cum parentibus: idque ob rationem modò adductam, quæ item militat in hoc casu. Ita Pellizzarius.

Sed de hoc casu Ego interrogatus olim Siciliz, negatiuè respondi. Vide meipsum *in part. 4. tract. 4. resol. 108.* quem locum citat etiam Pellizzarius. Dico igitur in casu nostro cum Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 1. num. 4.* Eos, qui sunt de familia oportere inuolueret quandam habitudinem subiectionis ad caput eiusdem familiz; aliter merè per accidens se videntes, non possent familiam vnam constituere; quia non conflarent vnam Societatem, quæ est de conceptu essentiali familiz. Hæc autem habitudo, seu respectus ad caput familiz fundari debet in ratione vel Patriæ, vel dominatiuæ potestatis: idcirco ob primam habitudinem dicuntur de familia, filij, Nepotes, &c. per lineam rectam descendentes, qui manent sub regimine parentum, Avorum, &c. ob secundam verò habitudinem sub familia continentur serui, famuli, &c. qui viuentes expensis domini, esque obsequium præstantes in iure appellantur familiares, & ex hoc ortum habuit illud proloquium, per quod dicitur familiarem constitui corpore, & dente, vt notat Dominicus *in cap. fin. de verb. signific. & alij ibidem*, nimirum, constitui commensalitate, & obsequio, seu seruitio: dum enim aliter expensis domini, eius mensam intelligitur participare, idcirco Commensalis vocabitur: debet autem alimentari inuitu obsequiorum, aliter si titulo amicitiz, seu beneuolentiæ aleretur, non diceretur familiaris, vt animaduertit Gonzalez *in regul. Cancell. de imped. benef. vac. per obitum, g. 14. circa medium*, & Simonetta *de reseruat. benef. g. 55. n. 6.* Unde ex his patet, sub nomine familiz non posse venire fratrem, & vxorem fratris cum sua familia habitantem propriam mensam, redditus, & famulos, ac suis expensis viuente: sed sub nomine familiz venire maritum, ac vxorem, filios, ac filias, nurum habitantem in eadem domo, & Commensalem; item omnes seruos, & seruas, commensales inseruiculis

inferuentes familiz. Vide etiam Quintanadu. in Theol. Mor. tom. 1. traet. 7. sing. 52. num. 8. & Ludouicum a Cruz in Bull. Cruz. disp. 1. c. 5. dub. 3. num. 2.

Ad argumentum verò Paris Pellizzarij, quòd fauorabilia debent ampliari, respondeo non procedere in casu nostro: nam ampliatur vltra verborum proprietatem, quod non licet; & priuilegia fauorabilia, vulnerantia tamen ius commune, vt est priuilegium, de quo loquimur, non amplè, sed stricte interpretanda sunt, vt præter alios obseruat Pater Bardi *ubi supra* sect. 7. n. 70. Ergo. Vnde ex his etiam non assentior Patri Pellizzario, num. 150. vbi docet, quòd in Breuibus Pontificis, sin quibus conceditur alicui auditio Missæ in priuato Oratorio cum hac clausula: *ne non hospitium tuorum presentia*, includi etiam habitantes in loco, in quo adest Oratorium priuatum, si à domino illius fortè inuitarentur ad prandium, eaque occasione ibi vellent Missam audire: ij quippe verè sunt hospites habitentis Indultum Oratorij, ad eoque censeri debent comprehensi sub Breui; maxime in materia animæ fauorabili, quæ debet ampliari. Et hoc puro procedere, quamuis illi consultò inuitarentur ad prandium ad effectum, vt possent in dicto Oratorio audire Missam: cum in tali casu tam inuitans, quam inuitati in se suo vtantur; & alioqui viens in se suo fraudem committere non dicatur, *regul. 55. ff. de regal. iur.* & dolo malo non videatur habere, qui iure suo vtitur, *lib. 3. ff. de libero homin. exhib.* quo modo aliqui sustinent posse Cremonenses ire Mediolanum, vt ibi Paschalibus cibis vesci possint vltimis quatuor diebus Bacchanalium, ita Pater Pellizzarius.

Verùm, vt dixi, Ego contrarium sentio, nam hoc Priuilegium, cum disponat contra ius commune, stricte, & non amplè est interpretandum. Et quidem sub nomine Hospitum non possunt venire habitantes in eodem loco, sed exteri hospitantes in domo magnatis habitentis Priuilegium, quos forsitan etiam voluit Pontifex priuilegiare propter lassitudinem, & laborem itineris: & alioquin mens Pontificis elusoria remaneret, qui in dictis indultis voluit tantum concedere licentiam magnati, & eius familiz: nam posset ille, cui Priuilegium concessum est, passim plures ad prandium inuitare, qui postea, vt vult Pellizzar. cum suis filiis, imò & famulis, præcepto Missæ satisfaceret, ac proinde remaneret destructa, & deseruierit de vcepto clausula apposita à Pontifice in illo Breui: *Vt in tua, ac tua familiz presentia celebrari facias*, &c. & in alia: *Volumus autem, vt familiares seruitio tuis non necessarij, præter supradictos ibidem Missæ interesse, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festiuis de præcepto mittere liberi consentantur.* Quod non accideret in casu, de quo loquitur Pontifex, nempe de hospitibus exteris ex alio loco: nam hoc ratò eueniret, & talis casus habet rationabile motiuum, vt Pontifex extendat priuilegium ad illos; quod non accidit de habitantibus in eodem loco. Ergo. Et ita à me consulti viri doctissimi, etiam tenuerunt.

Nota, quòd post hæc scripta inueni Molfesum in *Sum. tom. 1. traet. 3. cap. 17. num. 70.* sic asserere. Itaque familiares intelliguntur omnes Commensales, qui sunt de eadem mensa, ac familia ipsius Principalis, cui conceditur talis licentia, & quorquor deputati sunt pro eiusdem personæ seruitio. Insuper si talis licentia concederetur alicui mulieri Nobili, ac Viduz, & sic de aliis: & in eodem Palatio, in diuersis tamen habitationibus, seu Appartamentis eius Mater habitaret, quæ simul cum filia egredi solet ad Missam, non tamen esset de eadem mensa cum filia; posset simul cum filia audire Missam in dicto Oratorio priuato, quia largo modo censetur de familia pro honesta custodia filiz. Si enim mater causa custodiendi filias excusatur ab audiendo Sacro, eò magis complectitur in hac licentia concessa filiabus: & ita resolutum fuit per doctos viros, ita Molfesius, Tu, Lector, iudica.

An Oratoria priuata ubique suffragentur Priuilegiato?

RESOL. VII.

VT si, v. g. in facultate celebrandi Sacrum in priuata domo Oratorio assignetur Civitas, possit Priuilegiatus extra illam Priuilegio vti. Et affirmatiuam sententiam contra Merollam ego olim docui, quam me citato, nunc docet Quintanadu. in *Theol. mor. tom. 1. tr. 7. sing. 31. per tot.* Probatum aut Primò, quia hoc est priuilegium personale; si enim hoc, vt definitur ab vtriusque iuris DD. illud est, quòd conceditur immediatè personæ ratione sui, vt ex *l. Priuilegium ff. de reg. iur.* docent Suar. *lib. 8. c. 3. n. 3.* Azor. *1. part. lib. 5. c. 22. q. 6.* Bonac. *de priu. part. 2. prop. 2. n. 6.* Salas *de leg. disp. 20. sect. 17. n. 124.* & est communis D D. quis dubitet hoc personale esse, cum dicat Nuntius: *Tua spirituali consolationi consulere, seque specialis gratie fauore prosequi volentes.* Et, vt notat Bonac. *sup. p. 8. §. 1. n. 3.* cum nomen, & cognomen Priuilegiati in priuilegio nominatur, sicut in hoc accidit, hoc omninò personale est. Igitur, si personale est priuilegium hoc, personam semper sequitur, & cum eadem perferatur, & extinguitur, vt constat ex *c. Priuilegium. & ibi D D. de reg. iur. in 6.* Itaque, vt Tiraquel. *de retr. lig. §. 26.* Menoch. *cons. 123. n. 2.* Tusch. *tom. 6. 1. P. consil. 746.* Cardos. *prax. Indic. & Aduoc. verb. Priu. n. 4.* Mar. Anton. *ver. l. 1. ref. 109. n. 6.* Suar. Salas, Azor. & Bonac. *sup.* ac est communis. A contrario, si non personale, sed locale foret, semper in domo eius Oppid. posset celebrari, siue nobilis, siue ignobilis, siue sanus, siue infirmus habitarent in ea: quod absurdissimum, & contra praxim omninò est.

Probatum Secundo, quia sicut cessante omninò causa Priuilegij, ipsum cessat, vt probat Azor. *lib. 5. cap. 22. q. 14.* Sanc. *lib. 8. de matr. disp. 30. n. 16.* Bonac. *p. 8. §. 2. n. 4.* & alij; sic perseverante causa eius concessionis, ipsa perseverat: licet aliz circumstantiz mutantur. Causa autem fuit generis nobilitas, & valetudo infirmæ, vt exprimit Indultum, non autem habitatio in tali Oppido: ergò etiam cessante hæc, illa non cessabit. Sicut si Petrus existenti Hispali dispensatio in ieiunio, lacticiis, aut recitatione Horarum concederetur ob debilem valetudinem, vel cum eo dispensaret Pontifex in tertio gradu affinitatis ad contrahendum cum Maria; quantumvis illi existenti Hispali Indultum concedi alleteret, vel Vicario Hispalensi de causis dispensationis cognoscendam committeretur: quis dubitet, si domicilium Cordubam transferat foras, noua illum ad hæc non indigere dispensatione: Sic D D. Gutier. Salas, Angel. Syta. & alij apud Bonac. *de dispens. p. 10. §. 1. prop. 3. n. 5. c. 9.* Et hæc omnia docet Quintanadu. *ubi sup.* cui adde nouissimè, & me etiam citato, Pellizz. in *Man. Reg. tom. 2. tr. 8. cap. 2. sect. 2. n. 52.* & me citato, Barbosa. *de iur. Eccl. lib. 2. c. 8. n. 16.* & me citato, Auctam *de Sacr. Euch. q. 11. sect. 14. §. 6.* Vnde sententia Merollæ nullam vique adhuc habet Auctoritatem: meam autem sententiam, præter Nouar. & Mejal. tenent Quintanadu. Pellizzar. Aucta, & Barbosa. Nullum itaque Doctorem in sui fauorem habet Merolla: ego verò ser.

Nec obstant, vt alibi dixi, verba Pontificis apponi solita in Breuibus, v. g. *Pi in priuato Domo tua Civitatis Panormi Oratoria*, &c. nam dicta verba non ponuntur taxatiuè, sed demonstratiuè, vt in simili casu notauit nouissimè Sacra Rota Romana coram Rojas in causa Marianesi, seu Accien Benesij, die 10. Iunij, 1648. quod in dubio semper præsumitur, vt docet Aymon. *cons. 302. n. 5.*

Nota, quòd post hæc scripta peruenit ad manus meas *Opus de Sacrificio Missæ.* P. Thomæ Tamburini, qui in *lib. 1. cap. 3. §. 4. num. 2.* supradictam nostram sententiam, me citato, tuetur, & tenet: sic enim asserit: [Si talis Priuilegiatus transferat domicilium in aliam Dioccesim, ex Panormitanis, v. g. eat ad Mellatensem, non amittit Priuilegium; sed ibi poterit illo vti. Ratio est: quia hoc Priuilegium est personale, quod personam sequitur, nec est adsum loco; & il-

Ind, *Dioecesis talis*, non apponitur restrictiōe, seu taxatiuē, sed solum demonstratiuē in hunc sensum: *Tibi, qui nunc es Dioecesis talis.*] Ita Tamburinus, qui n. 7. bene notat, in tali casu necesse esse, vt accedat Episcopus, seu eius Vicarius locum nouum approbaturus.

An Regularis celebrans in Oratorio priuato, possit aliis Eucharistiam ministrare?

R E S O L. VIII.

Affirmatiuam sententiam, quam ego olim docui, docet nouissimē me citato Quintanadu. in *Theol. mor. tom. 1. tr. 7. singul. 33. n. 8.* vbi sic ait: [In his priuatis Oratoriis possunt Regulares ministrare Eucharistiam secularibus, non obstante Episcopi prohibitione. Sic Portel. *resp. part. 3. c. 39. Diana 4. part. tr. 4. resol. 14.* Quia habent Priuilegium Pauli I V. anno 1557. & aliorum Pontificum ad dandam Eucharistiam secularibus extra Conuentus suos, ac proinde secularēs ad eam accipiendam etiam licentiam habent: Episcopus verò non valet impedire Pontificis priuilegia. Neque hinc irrogatur Parocho iniuria: cum non sit danda in mortis articulo, nec in die Paschæ. Consule Rodriq. *tom. 1. q. 61. art. 3. Suar. de Relig. tom. 4. lib. 9. c. 3. Portel. vbi sup. Sed nihilominus Regularibus consulerem, ne id faciant inuitis Episcopis. Hoc etiam illis consulit Sixtus IV. quoad vsum amplissimi priuilegij concessi Fratribus Ordinis Prædicatorum ad ministrandam Eucharistiam secularibus, vt habetur in Bulla, quæ incipit: *Sedis Apostolicæ.*] Ita Quintanadu. cui adde ex eadem Soc. P. Escobar in *Theol. mor. tr. 7. Exam. 6. c. 5. n. 63.* qui citat Suar.*

Nec te tereat, amice Lector, auctoritas P. Pellizzarij in *Man. Reg. tom. 2. tr. 8. c. 2. sect. 2. n. 147.* vbi asserit, quòd Priuilegium Pauli I V. concessum Minoribus, & relatum à Rodriq. in *Bullar. Conf. 3. Pauli I V.* & alia Indulta ab eodem Rodriq. adducta *tom. 1. q. 56. art. 3.* quibus nentur Portel. & aliqui alij, non sunt ita clara. Et idē ibi Pellizz. tenet, quòd si Episcopus hoc prohibeat Regularibus, ipsos non posse in priuatis Oratoriis Eucharistiam ministrare.

Sed nota, dictum Pellizzar. me citato, mutasse sententiam: nam postea in *dicto tr. 8. cap. 3. sect. 3. num. 312.* sic ait: [*Quæres, an Regulares ex suis priuilegijs possint ministrare Eucharistiam secularibus, etiam extra proprias Ecclesias.* Respondetur, posse, & quidem non solum in Ecclesijs Parochialibus, (si adit licentia Parochorum,) sed etiam in Oratorijs ædium priuatorum: idque non obstante Episcopi prohibitione. Ita Suar. *tom. 4. de Relig. tr. 10. lib. 9. c. 3. n. 11.* & quoad primam partem, quam docet Portel. *verb. Sac. administrat. n. 8.* probatur ex concessione Pauli I I I. facta Religiosis, quæ est amplā nec testigitur ad vllum locum (vt constat ex tenore illius), & maximè ex illis verbis: *Et post, seu ante Missa celebrationem, aut alias Christi fidelibus Eucharistiam ministrare, vbi ly. alias* extenditur ad omnem modam ministrandi hoc Sacramentum: sicque per se non excluditur vllus locus, neque Parochialis: dummodo, vt dixi, id fiat de licentia Parochorum; non enim æquum est ingredi in messē alienam, inuito domino. Quoad secundam verò partem, (quam sustinet Diana *part. 4. tr. 4. resol. 14.* cum Portel. *part. 3. resp. mor. casu 39.* & alijs,) probatur: tum, quia Regulares ex concessione bullata Pauli I V. relata à Rodriq. in *Bullar. Conf. 3. ipsius Pauli I V.* habent ad id specialem facultatem, quæ sicut (quod constat) à nullo Papa fuit reuocata, ita non potest abrogari ab Episcopo, nisi ex speciali commissione ipsiusmet Papæ: tum, quia tale priuilegium nequit dici antiquatum per non vsum, cum Religiosi non amittant suā priuilegia ex non vso, nisi talis non vsus sit 100. annorum, & conuertant aliz conditiones: quæ tamen hic non interueniunt: præsertim conditio temporis, cum Bulla Pauli I V. edita sit anno 1557. & nondum elapsi sint 100. anni.] Hucusque P. Pellizzar. docens de dicto contrarium, quod *sup. in c. 2. sect. 2. n. 147.* docuerat.

Verum, his non obstantibus; aliqui putant Regulares non posse ministrare Eucharistiam contra prohibitionem Episcopi, non obstante priuilegio Pauli I V. & aliorum Pontificum: & ita tenet Ioannes de la Cruz de *Statu Relig. lib. 2. c. 5. dub. 7. concl. 4.* cum Concilium Tridentinum *sess. 21. in Decr. de obseruand. in celebrat. Miss.* asserat: *Non pauerunt Episcopi, quòd Sacerdotes, etiam Regulares, in domibus priuatis, & omnino extra Ecclesiam, vbi Oratoria, &c. celebrant.* Hinc fit, Religiosos, quandiu Episcopi non prohibent, posse ibi celebrare vigore suorum priuilegiorum: secus si Episcopi prohibeant, tunc enim non possunt, cum Concilium ibi expresse tenet contraria priuilegia, etiam Regularium, & consequenter concedentia facultatem celebrandi in domibus priuatis secularium.

Vnde apparet, quàm ego rectè olim consului Regulares, contradicentibus Episcopis; ne administrant in priuatis Oratorijs Eucharistiam. Et idē me citato, Pater Lezana in *Summa, tom. 3. verb. Eucharistia, n. 11.* sic ait: [*Merito relatus Diana consilij Regularibus, non vti illo sine consensu Episcoporum, præsertim cum Concilium Tridentinum sess. 22. in Decret. de obseruand. in celebrat. Miss.* concesserit Episcopis facultatem prohibendi Regularibus, ne celebrent in Oratorijs priuatis ab eisdem non approbatis: consequenter enim videtur etiam posse illis prohibere, ne Eucharistiam administrant.] Ita ille. Et ante illum, me etiam citato, Ioan. Maria Nouarius in *Lucerna Regular. verb. Eucharistia, num. 7.* sic asserens: [*Potest per Regulares ministrari secularibus in priuatorum ædium Oratorijs: quia illi habent priuilegium Pauli I V. de anno 1557. & aliorum Pontificum ad dandam Eucharistiam secularibus extra Conuentus proprios. In terminis probat Portel. in respons. mor. part. 3. casu 39. & eum sequitur modernissimè Antoninus Diana resol. mor. part. 4. tract. 4. Missækan. res. 14. affirmantes, id posse agere non obstante Episcopi prohibitione, licet consulant, ne id agant inuitis Episcopis, ad quorum fauorem satis concinit Sac. Conc. Trid. sess. 22. in decret. de obseruand. in celebr. Miss. vbi stat cautum, licere Episcopis prohibere Regularibus, ne celebrent in Oratorijs priuatis secularium. Igitur idem respectu prohibitionis, ne secularibus ibidem communionem ministrant.] Hæc Nouarius. Itaque ante Episcopi prohibitionem, vt rectè obseruat Ioan. de la Cruz, *vbi supra*, Regulares ministrant Eucharistiam virtute suorum priuilegiorum quibuscunque: ad si Episcopus hoc facere illis prohibeat, abstinere prorsus Eucharistiam ministrare. Vide etiam Auetlam de *Sacr. Euch. quest. 11. sect. 14. §. 8.**

Sed post hæc scripta inueni P. Pellizzarium in *Man. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 93.* absolute docere, Episcopos non posse prohibere Regularibus, ne ministrant Eucharistiam in priuatis Oratorijs. Sic itaque asserit: [*Quæres, an Regulares liberè possint celebrare in priuatis Oratorijs secularium legitima facultate concessis ipsis secularibus.* Respondetur posse: & quidem non obstante Concil. Trident. *sess. 22. in Decreto de obseruand. & cuit. in celebrat. Miss.* vbi dicitur: *Nève passimur in priuatis domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda, Sanctum hoc Sacrificium à secularibus, aut Regularibus quibuscunque peragi.* Vide colligitur Doctores, Episcopos vi huius Decreti posse prohibere etiam Regularibus, ne celebrent in Oratorijs priuatis secularium: siquidem talis prohibitio sano modo debet intelligi, si, videlicet, dicta Oratoria non decenter seruentur, &c. quod ego colligo ex illis verbis: *Ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda:* alijs enim cum Concilium loquatur, tam de Sacerdotibus secularibus, quàm Regularibus, omnino abrogaret, & ablegaret à domibus secularium vsum Oratoriorum priuatorum, quod tam est contra communem vsum, ac sensum Doctores. Vnde sequitur, malè aliquos inferre ex suprascripto D-

Concilij Tridentini posse Episcopos prohibere Regularibus, ne in Oratoriis priuatis secularium ministrant Eucharistiam, id colligentes ex eo, quod in Concilio possunt Regularibus prohibere, ne in Oratoriis celebrent: primò enim id non est verum absolute (vt iam diximus: secundò, dato etiam, quod Episcopi possent Religiosis prohibere, ne in Oratoriis priuatis secularium celebrent, non ideo sequitur hoc ipso etiam posse illis prohibere, ne ibi Eucharistiam administrant, vt fufius probat Portel *part. 3. respons. moral. casu 39.* & maximè ex eo, quod celebrare, & ministrare Eucharistiam sunt quid diuersum: à diuersis autem fit illatio in odiosis. Ita Pellizzar. Sed non est cum Episcopis litigandum, verùm & ipsi non debent Regularium priuilegia infringere. Et præter Doctores supradictos in fauorem Regularium videndus est omnino Pater Stephanus Baunys ex Societate Iesu, qui in *Theol. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 19.* mordicus sustinet, & probat, Episcopos non posse interdicere Regularibus, ne alicui in Oratorio, aut Templo extra Domum suam, aut Conuentum Sacram Eucharistiam impertiant.

An Sacerdos secularis possit virtute Bullæ Cruciatæ in Oratoriis priuatis ministrare Eucharistiam?

RESOL. IX.

PRO affirmatiua sententia alibi sapientissimum Vasquez adduxi. Probatur hæc opinio, non ex eo, quod per Bullam detur potestas eligendi Confessarium pro absolutione sacramentali: nam licentia ad ministrandum vnum Sacramentum, non intelligitur concessa ad aliud Sacramentum, & maximè quando est maior, aut diuersa ratio, vt facultas detur ad vnum, & non ad aliud: non fundant ergo prædicti Auctores suam sententiam in hoc, sed in concessione directa recipiendi, etiam tempore Interdicti, Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschæ: cum igitur in hac concessione nulla fiat limitatio ex parte Ministri, seu non restringatur facultas, vt à proprio Sacerdote Eucharistia sumatur; poterit vi Bullæ accipi à quocunque Sacerdote, & quocunque tempore, præter Paschæ.

Et si quis ad hoc argumentum respondeat, facultatem hanc subintelligi cum conditione, nempe, posse per Bullam etiam tempore Interdicti recipi Eucharistiam, ab eo tamen, qui aliàs extra Interdictum de iure potest illam administrare. Contra est: quia, si hoc Pontifex intendere, nulla esset ratio excipiendi diem Paschæ: nam certum erat tempore Interdicti, etiam in die Paschæ posse Eucharistiam recipi à proprio Pastore, vel ab alio ex eius licentia: proinde si Pontifex in hac clausula loqueretur de receptione Eucharistiæ in ordine ad proprium Pastorem superflua fuisset exceptio illa: signum igitur est, loqui præscindendo à licentia proprii Pastoris, & loqui de quocunque Sacerdote.

Verùm aduersus supradicta insurgit nouissimè Pater Bardi in *Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 6. sect. 3. num. 3.* Cardinalis de Lugo de *Sacrament. Euchar. disp. 18. sect. 2.* & alij, ita vt Nugnus in *3. part. q. 82. artic. 3.* affirmatiuam sententiam improbabilem vocauerit. Sed ego puto, sententiam Vasquez non carete probabilitate, licet negatiua sit probabilior, & consulenda. Vnde me citato, affirmatiuam sententiam tenet Auerfa de *Sacram. Euchar. qu. 11. sect. 14. §. 8.* vbi sic ait: Potest in tali Oratorio ministrari Eucharistia communicare volentibus ex deuotione à Regularibus habentibus priuilegium ministrandi, non obstante prohibitione Episcopi. Affirmat Portel in *respons. moral. par. 3. casu 39. resol. 14.* qui tamen consultit, ne Regularis id faciant cum dispensentia Episcoporum. Vt etiam concedit, posse à Sacerdotibus secularibus in iisdem Oratoriis ministrari

is, qui per Bullam Cruciatæ habent priuilegium suscipiendi Sacramenta à Sacerdote, quem elegerint. Sed consultit, ne id fiat absque licentia Episcopi. Et ita quidem in viroque capite seruandum est. Ita Auerfa.

Nota tamen, quod post hæc scripta inueni contra Bardium, Lugnum, & alios, Caltum Palaum *tom. 4. tract. 21. disp. vnica. punct. 8. num. 4.* & *tract. 25. disp. vnica. punct. 6. n. 15.* docere, virtute Cruciatæ te posse extra Pascha recipere Eucharistiam à quolibet Sacerdote, siue Regulari, siue seculari, tamen aliàs facultatem non haberet: quia priuilegium Bullæ Cruciatæ non solum est pro tempore Interdicti, sed extra Interdicti tempus. At si extra Interdicti tempus priuilegium non est suscipiendi Eucharistiam à quolibet simplici Sacerdote, nullum est priuilegium; nam à proprio omnes recipere possunt: ergo vt priuilegium illud aliquid operetur, affirmandum est, virtute illius quemlibet Sacerdotem ministrare Eucharistiam posse haberi Bullam, siue in Ecclesia, siue in Oratorio.

Neque obstant rationes contrariæ. Nam ex receptione Eucharistiæ non infertur, reliqua omnia Sacramenta recipi à quolibet posse; sed ea tantum, quæ à Parochis, & Sacerdotibus ministrari solent: quia de his est sermo, non de Sacramentis, quæ à solo Episcopo ministrantur: quippe iura episcopalia intacta esse debent. Quapropter ex vi illius facultatis non videtur improbabile, quod tradit Vasquez *tom. 3. in 3. par. quæst. 77. disp. 219. cap. 5. num. 54.* Extremam Vnctionem recipi à quolibet Sacerdote posse, & penitentiam à quolibet approbari. Neque obest, quod inferiis concedatur facultas eligendi quemlibet approbatum: quia conceditur cum potestate ad absoluendum à reseruatis, quæ potestas in hac priori concessione generali non continebatur. Neque inde fit, irrequisito Parocho, posse quemlibet matrimonio assistere: quia matrimonium non ministratur à Parocho, sed sibi ipsi contrahentes ministrant: ideoque ibi pro matrimonio Sacramentum nulla datur facultas. Ordo autem, & Confirmatio, vt pote Episcoporum propria, nequaquam conceduntur ab aliis, quam à propriis recipi. Ab illis tamen tempore Interdicti recipi posse videntur. Hucusque Palauus. Sed aliqua ex supradictis, alij non admittunt. Vide etiam ipsum *tract. 21. disp. vnica. punct. 18. num. 4.*

Dicendum est igitur, facultatem virtute Cruciatæ concessam recipiendi Eucharistiam in Oratorio à quolibet Sacerdote, etiam simplici, non fundari in eo, quod in eadem Bulla conceditur facultas eligendi Confessarium, vt aliqui falsò existimant, cum sint duæ actiones separabiles inter se: sed fundari in eo, quod ibidem conceditur expressè facultas celebrandi, seu celebrare facienda Missam, Eucharistiam, & alia Sacramenta, etiam tempore Interdicti, ministrandi, præterquam in die Paschæ, etiam tenet Suarez. et. id concere, forsitan quia Bullam Latinam non legerat. Et ita tenet Ludouicus à Cruz in *Bullam Cruc. disp. 1. cap. 5. dub. 6. num. 15.*

Sed cum hæc probabilia sint, an hodie quis possit vt dicto priuilegio Bullæ in priuatis Oratoriis, tu cogita, itante declaratione Sacre Congregationis posita in fine Resolutionis sextæ.

An, si Ordinarius iniussè denegat apprehendere Oratoriam, possit adhuc priuilegiatus eo uti.

RESOL. X.

NEGatiuè respondet Bardi in *Bull. Cruciatæ part. 2. tra. 2. cap. 2. sect. 1. n. 10.* qui dicit, me in affirmatiua sententiam inclinare: & idem tenet Pellizzarius *hoc edito in Superiori Resolutione*, me etiam adducens. Et ratio est: quia per Bullam talis potestas minime conceditur, cum expressè apponatur conditio, vt habens Bullam, valeat vt Oratorio, posita visitatione, & designatione ab Or-

diario faciēda, & huic sententię ego adhareo: quare in tali casu deberet Priuilegiatus recurrere ad Superiorem Episcopi, & ab illo licentiam petere, aut vt alteri committat, & deleget executionem.

Sed affirmatiuam sententiam, pro qua alibi adduxi Ludouicum de la Cruz in *Bulla Cruciate disput. 1. cap. 5. dub. 1. num. 4. & 5.* nouissimè teneri Quintanadu. in *Theologia moral. tom. 1. tract. 7. singul. 32. num. 3.* vbi sic ait: Secundò obserua, quòd si contingat, locum esse decentem, & domesticis adibus liberum, Oratoriũque rectè ornatum ad arbitrium sapientis viri: & nolit Episcopus illud approbare, vt in eo celebretur potest ad id compelli, & si adhuc nolit, & priuilegiatus lites vitare velit, potest absque Ordinarij facultate Sacrum celebrare, vel celebrare facere. Nec Episcopus potest subditum priuare priuilegio hoc sibi concessio à Pontifice in Cruciate; vel à Nuntio in suo indulto, nec eius vsũ impedire. Et hanc sententiam me citato teneri etiam nouissimè Garcias in *Summa Theolog. moral. tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. num. 16.* Et tanquàm probabilem admittit Pater Lezana in *Summa tom. 3. verb. Bulla Cruciate, num. 14.* Verũ quia in foro interno semper Episcopus potest inquietare priuilegiatum, idè existimo; vt ille abstinere ab vsũ priuilegij, & compellat Episcopum per Superiorem, vt licentiam præbeat: vel ei satisfactionem det.

Oratorium quando dicendum sit decenter ornatum, vt possit Episcopus dare licentiam, vt vult Pontifex, ibi celebrandi?

R E S O L. X I.

AD hoc dubium respondet Pellizatus in *Manual. Regular. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. sect. 2. n. 140.* Per verba Pontificis apposita in Breuibis significari, quòd locus deputandus in Oratorio, siue quoad formam structurę, siue quoad ornamenta in eo posita (cuiusmodi sunt pię aliqua Imagines, aut aliud simile) sit talis, vt discernatur à cæteris locis domus prophanis vsibus destinatis.

Sed magis rem amplè declaro cum Antonio Nouario in *Summa Bullar. tit. de Oratoriis priuatis, num. 3.* vbi sic ait: per dicta verba Pontificis apposita in Breuibis esse necessaria, quę in rubricis Missalis Romani explicantur, puta vt Oratorium habeat Altare totum lapideum, vel saltem terream, aut ligneum, quoad suas omnes remotiores partes, dummodò superiorem mensam tantę longitudinis, & latitudinis lapideam habeat ab Episcopo consecratam, vt capere possit pedem Calicis, & patenam cum Hostia, ita quòd ad maiorem partem supra lapidem collocari valeant, & firma sint, & sine periculo cadendi, vt ex communi Doctorum sententia firmauerunt Suar. in 3. part. D. Thom. tom. 3. q. 38. art. 5. disput. 18. Nauartus in *man. cap. 25. n. 85.* & alij relati per Megalam in *prompt. verb. Altare, num. 2.* Quòd Altare operiendum erat tribus mappis, seu tobaliis mundis ab Archiepiscopo, vel ab alio habente potestatem benedictis, superiori vna saltem oblonga pertingente vsque ad tertiam, duabus aliis breuioribus, vel vna duplicata, vt habetur in rubrica, & in cap. *Si per negligentiam, de consecrat. dist. 2.* Pallio quoque ornandum erat Altare coloris quoad fieri potest dici festo, vel officio conuenientis, vt in *rub. 19.* & idè consului Archiepiscopum Capuanum, vt denegaret licentiam celebrandi in domo priuata, nisi pro ornamento Altaris adessent pallia coloris festiuitatibus, & officio conuenientibus, vel saltem vnum, quod quatuor vltimos Ecclesię colores contineret, nam aliter vigore Breuibis non diceretur locus decenter ornatus. Prout etiam ad effectum vt diceretur locus decenter ornatus, asserēbam, vt dictum Oratorium habere deberet super medio Altaris Crucem, & Candelabra, saltem duo hinc, & in vitroque eius latere, ac ad Crucis pedem Tabellam Secretorum, & in cornu Epistolę col-

sum supponendum Missali, patenam Campanulam, duas Ampullas vitæ cum manutergio mundo in fenestella, seu in parua mensa ad hæc præparata, Missale, Calicem aureum, vel argenteum, aut saltem cuppam argenteam intus inauratam, Patenam inauratam ab Episcopo consecratam, Purificatorium mundum, paruam Pallam lineam, & mundam, Corporale lineum, & mundum benedicta; Velum Sericum, & Bursas Sericas coloris Paramentorum, vt colligitur ex dicta *rubr. tit. de prepar. Sacerd. celebrat.* Amictum cum cruce in medio, & cordulis sufficientibus ad præcingendum, Albalinea, & munda; Cingulum, Manipulum, Stulam, Planeram non lacera ab Archiepiscopo, vel alio potestatem habente benedicta. Hęc omnia Nouarius, quę attendit Episcopi, & eorum Vicarij considerent, & exequantur, cum designant, & approbant Oratoria ex mandato Pontificis, nam in hoc vidi aliquos omissanter processisse.

An si Oratorium sit ab Episcopo approbatum, & priuilegiatus mutet domum, denudò in alia domo ab Episcopo sit approbandum?

R E S O L. X I I.

NEgatiuè responderi Quintanaduēnas in *Theol. moral. tom. 1. tract. 7. singul. 3. num. 4.* sic enim asserit: [Adde quòd si contingat, priuilegiatum mutare se ad aliam domum, vbi extabat Oratorium iam ab Episcopo approbatum, & in eo ornatus ille, quo vsus fuit in Oratorio prius approbato collocetur: noua approbatione, aut visitatione non erit opus, cum vtrumque iam approbatum sit, & locus Oratorij, & illius ornatus, & si vel locus, vel ornatus aliquando approbatus non sit, approbatione indiget: hæc enim ad vtrumque exposcitur.] Ita ille.

Norandum est tamen hęc obiter supradicta Oratoria non egere benedictione aliqua, & idè Garcias in *Summa Theolog. moral. tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. n. 9. ait:* [Los Oratorios particulares, y priuados, assi los de las casis de los Seculares, como los que estan en las Enfermerias, Hospicios, o otros puestos de los Conuentos, no tienen necesidad de bendicirse, basta que se edifiquen con autoridad del Ordinario, y que se dipuren para celebracion del Sacrosanto Sacrificio de la Misa, y que esten sugetos a su visita, por si estan en lugar decente, y con la veneracion deuda. Coligese esta conclusion del Concilio Tridentino in decreto citato, y de muchas declaraciones que trae en aquel lugar Barbosa, en las quales solo se pide que este cerrado, y fuera del trato del la Casa, para la decentia, y autoridad: y en el Ritual de Paulo V. donde estan la bendiciones de las Iglesias, solo se pone bendicion para Oratorios publicos, finalmente los Breues de Nuncio, o de Roma para edificar estos Oratorios, nõ rezan palabra de la bendicion.] Idem etiam docet Villalobos in *Summa tom. 1. tract. 8. difficult. 23. num. 2.*

In quibus diebus non sit licitum celebrare in Oratoriis priuatis.

R E S O L. X I I I.

HOC patet ex Breuibis concedi solitis à Summis Pontificibus, ex quibus Lezana in *Summa tom. 1. cap. 21. num. 31.* asserit, quòd in altari priuati Oratorij, cui conceditur ex priuilegio Apostolico celebratio Missę (exceptis solemnioribus festis) non potest celebrari in Natali Domini, Epiphania, Paschate, Pentecoste, Annunciatione, Assumptione B. V. festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & Omnium Sanctorum. Idem etiam docet Ganantus in *Comment. ad Rubr. Missalis tom. 1. part. 1. tit. 20.* Barbosa de *Iure Eccles. lib. 2. cap. 8. num. 6.*

Difficultas est, an sub nomine Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes, intelligendi sunt tantum primi dies. Et affirmatiuè responderi Lenzzana in *summa tom. 4. verb. Oratoriis. num. 3.* vbi sic ait: Limitatio facta à sacra Congregatione pro diebus Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes, probabiliter sanè intelligenda venit solum pro primis diebus harum festiuarum; quia restrictio indulti, seu gratiæ sapit odium, & sic strictè interpretanda. Ità ille Idem etiam docet Naldus in *summa verb. interdictum num. 8.* Garcias in *summa Theol. moral. tractat. 3. difficultat. 8. dub. 2. punct. 2. num. 17.* & Pellizzarius in *man. Regal. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. sect. 2. num. 148.*

Verùm hic insurgit dubium, an si in dictis festis veris quibus celebrat, audiens illam Missam satisfaciat præcepto: affirmatiuè responderi Homobonus de Bonis in *examen. Eccles. quest. 14. tract. 8. cap. 5. part. 2.* ed quia de consuetudine possit etiam audiri sacrum extra Parochiam in quocumque loco facto per Prælatum deputato. Sed fædè labitur: nam hoc est intelligendum de loco facto publico, non de priuato à Papa prohibito. Itaque, licet Episcopus cogere non possit subditos, vt in sola Parochiali Ecclesia Missam audiant, Barbosa *allegat. 24. num. 16. de offic. Episcop.* Flauius Cherubinus *sebolio 2. ad Bullam 25. Leonis X.* ex hoc tamen non sequitur, in Oratorio domus priuati prædictis diebus, Missæ interessentes præcepto Ecclesiastico satisfecisse, cum id sit expressè contra vsum, & summi Pontificis mentem, declarantis diebus illis solemnioribus nolle prædictam concessionem vilo modo illis suffragari; & exceptio firmat regulam in contrarium: & quia secus verba illa: *exceptis diebus Paschæ, &c.* nihil operarentur; & quia limitatio Priuilegij ad aliquos casus eundem effectum operatur, ac si tale priuilegium in tali casu nunquam manifestet: & quia, sicut qui extra Parochiam sine licentia Parochi Eucharistiam tempore Paschatis recipit, non satisfacit præcepto communicandi in Paschate; vel qui in loco interdicto sacrum in die festo audit, præceptum Ecclesiæ non implet: ità, qui in loco prohibito, vel illis diebus minimè priuilegiato Missæ interfuit, Ecclesiæ præcepto minimè satisfacit. Et ità hanc sententiam contra Homobonum tenet Garcias *vbi supra*, & alij.

An in dictis diebus, quibus ex indulto Papa non potest celebrari in priuato Oratorio, si habeat Bullam Cruciatæ possit ex hoc alio Priuilegio celebrare?

RESOL. XIV.

Affirmatiuè olim respondi. Et hanc sententiam me citato tenet nouissimè Pater Bardi in *Bulla Cruciatæ. part. 2. tract. 2. cap. 6. sect. 2. num. 19.* qui citat Rodriguez, Trullench, Ludouicum de la Cruz, & alios; vnde per extensum eius verba apponam; itaque sic ait: dico primò hanc secundam sententiam mihi probabilem videri, & posse rata conscientia sequi; quia et si per Bullam minimè concedatur licentia extruendi Oratorium Priuatum, vt in eo celebraretur; tamen posita approbatione, licet virtute illius breuis apostolici particularis in diebus solemnioribus nequeat in eo Oratorio Ecclesiæ Præcepto satisfieri, tamen virtute Bullæ poterit Priuilegiatus Sacrum audire in eo Oratorio, & præcepto Ecclesiæ satisfacere, quoniam Bulla absolutè, & sine limitatione indulget, vt in tali Oratorio priuilegiatus per bullam valeat, vel ibi celebrare, si Presbyter sit, vel celebrare facere: si igitur Pontifex voluisset limitationem aliquam facere, sanè illam fecisset, sicuti de facto eam ponit in breuibus particularibus, in quibus erectio Oratorij ad sacrum faciendum conceditur.

Dico secundò: Limitatio illa, quam addit Riccius de die Paschæ non placet, quia falso nititur fundamento, supponit

enim ipse in Bulla inueniri exceptionem illam de die Paschæ, quòd tamen non est ità, nam exceptio Paschæ solum vt patet ex textu, ponitur pro susceptione sanctissima Eucharistiæ, quæ ex Præcepto est sumenda, non autem ponitur in concessione aliarum gratiarum, inter quas est facultas assistendi sacro. Rursus probatur conclusio alio argumento, quia nullum apparet fundamentum huius exceptionis, cum absoluta sit concessio.

Dico tertio: si Episcopus prohibeat sub poena etiam Excommunicationis, ne aliquis celebret, vel audiat Missam in Oratorio priuato aliqua die ex solemnioribus, non obstante tali prohibitione priuilegiatus posse per Bullam Missam facere celebrare, aut audire in eodem Oratorio, secluso contemptu, & scandalo docet Emmanuel Rodriguez, Trullench, & Diana locis citatis. Et ratio est, quia cum istud Priuilegium à Pontifice emanauerit, & sine relatione ad Ordinarium, nisi quoad visitationem, & approbationem, idcirco semel posita approbatione, facultas, quæ datur per Cruciatam, non poterit ab Episcopo impediri: Verùm hanc opinionem ex prædictorum Auctorum mente retuli, ipse autem suaderem, vt in hoc Episcopi mandato obtemperetur.

Dico quarto: Perestas ista, quæ per bullam datur, locum habebit etiam in alieno Oratorio. Conclusionem, licet sub his terminis ab alio positam non viderim, nihilominus sequitur ex principiis iactis: quoniam in ipsa Bulla simpliciter conceditur, posse audiri factum in Oratorio, & cum nulla fiat limitatio ad Oratorium proprium, nulla erit sufficiens ratio coarctandi verba ipsius priuilegij: hoc vsque Pater Bardi, qui optimè aduertit, quòd hac facultate, & maximè in festis solemnioribus, & exceptis vt non debent priuilegiari, vt aduertunt auctores, qui hanc tenent sententiam affirmatiuam; proinde in praxi consulendi sunt, vt celebrent in publicis Ecclesiis vel ibidem facti inter sint, nisi aliquis congruus, & rationalis causa occurrat, ob quam conuenienter iudicetur in aliquo die etiam magne solemnitatis non fore rectè rationi dissentaneum, vt in Oratorio præceptum Missæ adimpleatur.

Nec desinam hic apponere verba Quintanaduenas in *Theol. moral. tom. 1. tract. 7. singul. 3. num. 2.* sic asserunt: licet ex virtute indulti à Papa, vel nuntio obtenti in priuato Oratorio vnica solum Missa quotidie dici queat, & nec vnica diebus exceptis Paschatis, Resurrectionis, &c. nec à Regulari sine sui prælati licentia; otiosa hæc ex Cruciatæ licentia, ed ipso quod supponatur, vt supponi debet, Oratorij priuilegium à Papa, vel eius Nuncio concessum, & ab ordinario approbatum: hoc enim non prohibetur in Cruciatæ. Ità ille, qui citat Rodriguez, Enriquez, & Trullench. Vide etiam, me citato, Lezzanum in *sum. tom. 4. verb. Oratoriis. num. 3.*

Sed cum hæc omnia olim satis probabiliter dici poterant, vide lector ne hodie resellenda sint propter declarationem sacre Congregationis Concilij, de qua mentionem feci, vbi supra, in huc Resolutionis textu.

Quomodo intelligenda sint verba, que opponuntur à Pontifice in indultis concedi solitis de Oratoriis priuatis; sine tamen iurium Parochialium praiudicio.

RESOL. XV.

Respondeo, quod ex declaratione Cardinalium tenet Quintanaduenas in *Theol. moral. tom. 1. tract. 7. singul. 3. num. 3.* Quòd hoc præiudicium intelligitur in his, que spectant ad sacramentorum administrationem, & alia, que ipsi Parochiæ de iure debentur attingere; in aliis vero non; seu vt docent Tusch. *pract. contul. tom. 1. tit. C. no. 1. 330.* Farinacius *sacra Rota Rom. decis. 226. num. 1. tom. 1. part. 2.*

Quando

Quando dicitur sine præiudicio alieno, præseruatur ius alienum, seu alteri competens, ne lædatur. Adde ex Seraphino *Rozæ Rom. decis. 398. num. 18.* & Barbosa *claus. 91. num. 10.* quod intelligitur hæc clausula, in omnibus concessionibus, quando potest stare cum principali dispositione. Rectè itaque, præter dictum Quintanaduënas, docet noster Molfesius in *summa, tom. 1. tract. 4. cap. 17. num. 73.* quod citata clausula intelligitur in his quæ spectant ad sacramentorum administrationem; (nempe vt in die Paschalis Resurrectionis se communicent in Parochia, vel in aliis locis de licentia Parochi) & ad alia, quæ ipsi Parochiæ debentur de iure, non autem in alijs. Vnde Pater Pellizzarius in *man. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 147.* exponit verba dictæ Clausulæ, quod in Oratorio priuato non exerceatur vllum munus Parochiale, quod alijs ibi posset exerceri: cuiusmodi sunt, ministrare sacramenta, facere solitam Eleemosynam, dare pacem; denunciare festa, ieiunia, ac matrimonia; & similia; quæ per se spectant ad Parochos, idèque ab alijs extra Parochiales Ecclesias obiri nequeunt, sine ipsorum Parochorum præiudicio. Cum quo tamen stat, vt sacerdos tam secularis, quam Regularis celebrare possit in Oratorijs priuatis secularium sine licentia Parochi.

Notandum est tamen hæc obiter, in Oratorijs priuatis Regularium licere administrare sacramenta omnibus personis subiectis superiori Regulari, cuiusmodi sunt Religiosi, Nouitij, Tertiarij, & alij actu seruientes Commentales intra loca manentes; quia isti omnes reputantur quoad hoc Priuilegium, ac si essent Religiosi. Sed de hoc infra suo loco. Vide Bordonum in *Consil. Regul. tom. 2. resol. 90. n. 12.*

Quam licentiam debeant habere Regulares, vt possint celebrare in Oratorijs priuatis.

R E S O L. X V I.

Pontifex in breui solet apponere hanc clausulam, vt Missa dici possit per quemcunque sacerdotem ab Ordinato approbatum secularium, seu de superiorum suorum licentia Regularium. Hoc supposito, sic ad dubium responderet Quintanaduënas in *Theolog. moral. tom. 1. tractat. 7. singul. 3. num. 4.* sufficit licentia tacita, vel præsumpta superioris, vt Regulares in priuato Oratorio celebrent: hanc enim ad multè grauiora sufficere docent Doctores, & hæc, vt minimum semper interuenit, cum ad dicendam Missam in Oratorijs eos frequenter superior mittat, sciâtque sæpissimè ibi celebrare. Et P. Pellizzarius in *man. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. num. 146.* putat sufficere approbationem generalem celebrandi Missam, non autem requiri specialem approbationem ad celebrandum in Oratorio priuato: & hoc procedere de Sacerdote tam seculari, quam Regulari. Tum, quia vbi agitur de obligatione, stricta fieri debet interpretatio; ac proinde, cum his requiratur approbatio Ordinarij ad celebrandum in Oratorio, & verba relaxa breuis commodè possint explicari de approbatione generali, ea non debent ampliari ad approbationem specialem. Tam quia lex obligatoria debet semper interpretari in mitiorem partem: ergo & obligatio approbationis petita in breui hoc eodem modo interpretanda est: quod vtique fit, si dicamus Breue loqui de approbatione generali.

Ab in aliquo Casu facultas audiendi Missam in Oratorio priuato transeat ad hæredes priuilegiati.

R E S O L. X V I I.

Afirmatiuè nominatiuè contra me respondet Pater Pellizzarius in *man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2.*

num. 153. vbi sic ait: Quæres quandiu duret concessio Oratorij priuati? Respondeo durare durante vita illius cui facta est, adeoque eo mortuo finiri, Ita in terminis Diana *p. 4. tract. 4. resol. 208.* & probat, quia concessio ista est personalis: Priuilegium autem personale finitur morte personæ priuilegiatæ, *cap. priuilegium de regul. iur. in 6. l. vnic. §. ne uerem. Cod. de caducis tollend. l. i. cum quis. §. l. fin.* Verum si concessio fiat iis verbis, ac de ipsius Ordinarij licentia eius arbitrio duratura, quæ apponuntur in breui à nobis hic explicato; mihi non placet hæc doctrina Dianæ: Imò puto dictam concessionem durare vsque dum legitime reuocetur, vtpote pendente ab arbitrio Ordinarij loci, quod datur vsque dum reuocetur. Nec obstat, quod concessio ista est personalis, adeoque debet cessare per mortem eius, cui facta est: nam quod dicunt Doctores priuilegium personale finiri morte priuilegiarij, bene limitatur à Castro Palao *tract. 3. disput. 4. part. 2. §. 1. num. 4.* nisi in priuilegij concessionem addantur verba, quæ perpetuitatem, ac transmissionem priuilegij ad posterum denotent; tunc enim priuilegium non debet reputari concessum soli priuilegiato, sed etiam alijs: Vt si dicatur, concedo tibi in perpetuum hanc facultatem: tunc quippe priuilegium transit ad alios (v. g. ad familiam) aliàs particula, in perpetuum, esset frustranea: quod in legibus, ac priuilegijs vitandum esse deciditur in *cap. si Papa, de priuileg. in 6. c. l. 3. ff. de iureiur. & quidem ita, vt quælibet syllaba effectum aliquem debeat sortiri. Quæ limitatio videtur procedere in casu nostro, stante quod concessio Oratorij sit ad arbitrium Ordinarij, quod potest durare post mortem illius, cui sit concessio, & eoque durare durat concessio, ac proinde censeri debet transmissa ad alios: quod si ea sit tibi tantum sub expresso nomine, vt constat ex verbis breuis, *Tibi, qui, vt assaris, &c.* sit alijs (v. g. familiæ) sub nomine implicito, ac virtuali: aliàs verba illa breuis, *Ac de ipsius Ordinarij licentia eius arbitrio duratura, nihil operatur.* Vt proinde concessio Oratorij priuati dici possit priuilegium personale quidem, sed transmissibile in alios, adeoque participare etiam de reali, in quantum non finitur morte priuilegiarij. Puto autem ius talis concessionis transire ad Hæredes, sicut & alia quælibet iura testatoris. Hucusque Pellizzarius*

Sed hanc difficultatem communicati cum principalioribus ministris huius Curie, & alijs viris doctis, qui prorsus nostræ sententiæ adhæserunt; nunquam enim Pontifex in concedendis talibus licentijs habet intentionem, vt possint transire ad hæredes, cum moueatur ad illas concedendas inuitu personæ, & meritum Oratoris. Et quando hoc priuilegium Pontifices volunt ad hæredes transire, hoc solent aperitis verbis in Breuibz explicare. Et idè ad Clausulam adductam à Patre Pellizzario respondeo; illa verba, *ac de ipsius Ordinarij licentia eius arbitrio duratura,* intelligenda esse, durante vita ipsius Oratoris; ac idè ipso mortuo extinctam remanere facultatem, & indultum. Vndè ex his non adhæreo resolutioni affirmatiuæ alterius casus, quem in eodem loco ponit Pater Pellizzarius, nempe, quando filia matris habentis indultum faciendi celebrare in Oratorio priuato concedatur, vt etiam absente matre, ea possit cum sua familia ibi audire Missam; & quidem sub his verbis: *Tibi, vt quando dicta N. à domo prædicta absit (in qua scilicet existit Oratorium matri concessum) durante absentia huiusmodi Missam in dicto Oratorio in tua, ac familia tua presentia celebrari facere liberè, & licitè possis;* si mater iam sit mortua, puto quod amplius non potest filia dicto indulto gaudere, & audire Missam in dicto Oratorio: quod tamen Pellizzarius concedit. Et ratio est, quia priuilegium concessum à Pontifice, fuit concessum personæ Matris, licet vt eius filia possit eo vti, à domo ipsa matre absente: Ergo etiam ipsa mortua, nego prorsus consequentiam. Et quidem, cum hoc priuilegium celebrandi in priuatis Oratorijs sit contra ius commune, strictè explicandum erit, vt restantur DD. quos citat, & sequitur Sanchez de *mat. lib. 8. disput. 1. num. 3.*

Andistia Oratoria priuata gaudeant privilegio immunitatis Ecclesie.

R E S O L. X V I I I.

Afirmatiuè respondet Henriquez penes Trullench in *decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 9.* sed ipse merito contrarium docet. Dico itaque, quòd Ecclesie immunitate gaudet Oratorium publicum auctoritate Episcopi constructum, & perpetuo cultui diuino dicatum; ita vt amplius in vsus prophanos transferri non possit; hoc enim censetur locus sacer, & religiosus. Secus autem de Oratorio, seu Capella, quod priuati habent in domibus suis, quæ priuata auctoritate sint constructæ, quamuis in eis Episcopus celebrandi facultatem dederit cum licentia Pontificis: quia hic locus non dicitur sacer, & religiosus, nec immutabiliter dicatur cultui diuino. Ita tenet etiam Sanchez in *Opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2.* & Barbosa de iure *Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 68.* vbi testatur ita declarasse sacram Congregationem Episcoporum, & Regulationem, die 17. Iunij 1617. quod ego etiam alibi adnotaui, & notat Lezzana in *summ. tom. 3. verb. Immunitas, num. 4.* Vide etiam Emmanuelem Themudo in decisionibus Archiepiscop. Vlisip. *tom. 1. decis. 45. num. 29.*

Verum supradicta non procedunt in Oratoriis priuatis religiosorum, (de quibus infra) quia dicta Oratoria, cum potius publica sint in ordine ad religionem, licet priuata exclusione extraneorum Immunitate gaudent; si non ratione sui, saltem ratione claustrij, aut Grangiatum, quæ tali Immunitate gaudent, vt ex privilegio concessio Ordini Cisterciensium refert Rodriguez *tom. 2. quest. 75. artic. 2.* Et ita hanc sententiam tenet Bordonus in *consil. reg. tom. 2. resol. 90. num. 6.*

An priuilegiatus audire Missam in Oratorio priuato domus sue, teneatur in diebus festiuis? si, v. g. non possit adire Ecclesiam, & sit carceratus, vel agrotus.

R E S O L. X I X.

Afirmatiua sententia probatur ex Cenedo in *questiuncula Car. quest. 44.* & aliis penes ipsum afferentibus quòd habens priuilegium, vel gratiam audiendi diuina officia, vel saltem Missam tempore interdicti, nisi interdictus sit ipse, vel dederit causam interdicto, non audiens Missam in diebus festiuis Ecclesie, peccat mortaliter, modo possit sine minima difficultate eam audire, *argument. text. in l. Communi. l. 37. §. illud. ff. ac verb. obligat.* Et ratio est, quia iste priuilegiatus potest audire Missam: ergo tenetur. Secundò, quia respectu huius iam non est interdictum, ergò tenetur, sicut antequàm poneretur interdictum. Tertio, si detento in carcere concedatur licentia, vt eat ad audiendam Missam, tenetur audire: ergo etiam in nostro casu. Quæ rationes si rectè penduntur, probant ad casum propositum, priuilegiatum teneri audire Missam in Oratorio priuato, si est carceratus, vel agrotus, & non potest adire Ecclesiam.

Et quidem in hac materia supponendum est duo ista esse valde diuersa, videlicet vsum priuilegij cadere sub præceptum ex vi ipsius priuilegij, & aliud, vsum priuilegij cadere sub præceptum non ex vi ipsius priuilegij, sed ex vi alterius legis, seu præcepti extrinseci. De primo, aio, regulariter loquendo, vsum priuilegij non esse de præcepto; proinde neminem teneri suo vti priuilegio. Dixi, regulariter: nam aliquando ipsummet priuilegium obligat priuilegiatum ad vsum, vt est, verbi gratia, priuilegium fori, & Canonis, quod habent Ecclesiastici; nequit enim Clericus renun-

ciare priuilegio fori, & conueniri coram iudice laico, etiam in propriis causis quando ipse est conuentus, neque renunciare priuilegio Canonis, consentiendo vt alius iniuriosè ipsum perueniat, & sic in multis aliis priuilegijs, quæ primo, & per se Communitatem, aut statum priuilegiati respiciunt: ac in priuilegijs particulari personæ concessis nulla est difficultas, quia priuilegiatus potest non vti suo priuilegio. Si verò sermo sit de secundo, tunc dico, posse priuilegiatum obligari ad vtendum suo priuilegio, si ab extrinsecò vsus illius priuilegij etiam particularis sit præceptus, quod exemplificari poterit in multis casibus: verbi gratia, habeat quis priuilegium non soluendi decimas, aut tributa, &c. & habeat pariter onera satisfaciendi varijs creditoribus, si ponamus, quòd soluendo decimas, aut tributa fiat impotens ex toto, aut ex notabili parte ad satisfaciendum, certum est vi iustitiæ teneri ad vsum illius priuilegij tanquam ad medium hic, & non necessarium, & facile ad iusticiam seruandam, & tunc vsus priuilegij erit sub præcepto, non ex vi priuilegij, sed ex vi iustitiæ obligantis debitorem ad soluendum quod debet, & ad ponenda media necessaria ad solutionem, si dependeat à voluntate ipsius debitoris, & facile possint adhiberi. Ergo.

Sed his non obstantibus, negatiuam sententiam tenent plures Doctores, quos alibi adduxi. Et idè illam nouissimè in terminis casus nostri tenet Pater Escobar in *Theolog. Moral. tractat. 1. exam. 11. cap. 11. num. 97.* vbi sic ait: Habet quis priuilegium, vt in Oratorio domus suæ possit Missam auertere: teneatne illam ibi audire, quando est infirmus, vel alia de causa exire non potest? Ex Suario negatiuè respondeo, vti de priuilegio tempore interdicti asterui: ne scilicet ex priuilegio grauari ille videatur. Ita itè: cui addè Mercolam, *tom. 3. disput. 6. cap. 6. cap. 8. dub. 12. num. 132.* & me citato, Pater Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. sect. 2. num. 154.* Tum quia, ait ipse, nemo tenetur sumere Bullam Cruciatæ, vt tempore interdicti Missam audire possit: tum quia multi, & graues Doctores sentiunt, habentem dictam Bullam, non teneri tempore interdicti audire Missam: tum quia nemo obligatur vti priuilegio suo; alioqui gratia fieret onerosa, & licet facultas in obligationem verteretur: tum quia, citò denique habentem priuilegium audiendi Missam tempore interdicti teneri illam audire; non idè sequitur ad hoc idem teneri illum, qui habet indulgentiam Oratorij priuati: liquidem celebrare in Oratorio priuato est de se odiosum, ac derogatorium iuris communis: in casu verò interdicti, si tollatur impedimentum, nulla petit dispensatio in iure communi, ad hoc vt possit celebrari; sicque in his duobus casibus interuenit magna disparitas: idèoque non est eodem modo philosophandum de vtroque, cum à diuersis non fiat illatio. Itaque ex his apparet vtramque sententiam esse probabilem, & negatiuam rationem esse etiam aduersarij facientur, vt Cenedus, Pater Bardi, & alij.

Dico igitur in casu nostro priuilegiatum non teneri audire Missam. Ratio est, quia dicere Missam in priuatis domibus, & Oratorijs approbatis, de se est odiosum, & non tam decens ad reuerentiam debitam huic sacrificio, & præter generales Canones Ecclesie, sicque nulla est obligatio vtendi tali priuilegio ad satisfaciendum præcepto de audienda Missa, quia nimirum hoc non est tanti momenti, quale esse potest, vt sacrificium in perueniens locis sine vrgenti causa non fiat: cum longè melius sit Missam non audire, etiam si dies festus sit, quam eam celebrare in domo, maxime si crebrò fiat, & sine rationabili causa, præsertim cum quis ob alias causas non adeò graues ab hoc præcepto deobligetur. Quo in casu, etiam cessante impedimento exculatur ab hoc præcepto ob reuerentiam Sacramenti. Nec est eadem ratio in hoc casu, quæ est in casu interdicti: nam in casu interdicti, sublato impedimento, nulla sit dispensatio in iure communi: nam Missa dicitur, & celebratur, vt debet, & solet: at in hoc casu, sublato impedimento, non celebra-

ur Missa, vt regulariter, & ordinariè celebratur, quia extra Ecclesiam dicitur, & in hoc casu verius habet locum illud Axioma: *Nemo cogitur vti suo privilegio*: quia hoc privilegium non aufert violentiam, nec vim remanendi domi, sed tantum vt possit vti sup. privilegio, quod est posse facere domi celebrare, ad quod non tenetur. Vide omnino Ledesman in *summa*, tom. 1. de sacrament. *Eucharist.* cap. 27. *conclus.* 16. qui assertit nostram sententiam negatiuam esse probabiliorem. Et illam præter Doctores citatos tenet Homobonus in *respons. cas. conscient.* vol. 1. *respons.* 41.

An si quis v. g. fornicaretur in Oratorio priuato, committeret sacrilegium?

R E S O L. X X.

Negatiuè respondeo cum Bordonio in *consiliis reg.* tom. 2. *res.* 90. *num.* 7. vbi sic ait; luxurians in hoc Oratorio sacrilegium non committit, nisi sit locus consecratus, vel benedictus. Ratio desumitur ex etymologia ipsius nominis, à quo tenet argumentum, quia nulla res sacra læditur. Ita ille citat de Sanchez de *matrim.* lib. 9. *disput.* 15. *num.* 39. vnde talis circumstantia non est in confessione aperienda, vt tradit Pellizzarius in *man. reg.* tom. 2. *tract.* 5. *cap.* 3. *sect.* 1. *cum.* 44. & me citato Leandrus de *sacrament.* tom. 1. *tract.* 5. *disput.* 8. §. 4. *quest.* 25. cum Barbosa de *iure Eccles.* lib. 2. *cap.* 8. *num.* 16.

An si Oratorium priuata domus habeat ingressum publicum, possit Episcopus dare licentiam, vt ibi celebretur?

R E S O L. X X I.

Respondeo, quòd Oratoria quæ penitus sejuncta sunt à domibus priuatorum ciuium, & ad quæ non pater ingressus per eandem domos, sed potius per viam publicam, & communem, concurrentibus cæteris requisitis, non comprehenduntur in prædicto decreto Concil. Trident. *sess.* 22. de *observandis, & euin. in celebr. Missar.* sed arbitrio Ordinarij poterunt declarari habilia, & apra ad diuina in ipsis celebranda absque speciali Sedis Apostolicæ facultate, prout alijs consueuerant consulti Patres doctissimi Naldo referunt in *summa*, *verb.* *Missar.* *num.* 31. Et hanc sententiam tenet etiam Homobonus *tract.* de *modo addiscendi, & docendi Theologiam moralem*, *sect.* 2. *quest.* 12. Leone de *conf. Recollect.* 6. *nam.* 83. Lezana in *summa*, tom. 4. *verb.* *Oratoria.* *num.* 3. Vnde Quintanadu, in *Theol. mor.* tom. 1. *tract.* 7. *singul.* 33. *num.* 9. sic assertit: Episcopi, seu Ordinarij possunt dare licentiam, vt si Oratorium priuata domus habeat ingressum publicum, seu omnibus patentem, celebretur in ipso. Tridentinum etiam *sess.* 22. & Paulus V. in decreto anni 1615. celebrationem tantum in priuatis Oratorijs prohibent: hoc autem est commune, publicum, autoritate Episcopi erectum, & approbatum. Ita ille. Imò noster Pasqualigus *decis.* 173. addit, in hoc Oratorio celebrari posse ianuis clausis, ita vt accedant tantum domini, & quos ipsi voluerint: quia non præcipitur, quòd publicè celebretur, sed quòd in Ecclesia, seu Oratorio publico.

An qui habet indultum Oratorij priuati in domo, possit illud erigere etiam in villa, vt quando est ibi, audiat Missam?

R E S O L. X X I I.

De Episcopo affirmatiuè respondet Pater Auerfa de *sacrament. Eucharist.* *quest.* 11. *sect.* 14. §. 5. vbi sic ait: Po-

terant, & solebant Episcopi, etiam post decretum Concilij, concedere secularibus, vt in priuatis suis Aedibus aptarent Oratorijs peculiariè ad hunc factum vsu, & ab alijs domesticis vsibus liberum, in eoque Missa celebrari posset. Quia Concilium indicebat Episcopis, ne celebrari permitterent extra Oratoria ab ipsis ad hunc factum vsu designata. Sed non prohibebat, quominus etiam in priuatis domibus designent talia Oratoria, in quibus celebrari possit. At iam ab anno 1615. Paulus V. Summus Pontifex hanc facultatem abstulit Episcopis, & Sedi Apostolicæ referuauit per literas ad eos omnes directas iussu Sanctissimi ab Horatio Cardinali Lancelloto, quas refert Gauntius in *rubr. Missalis*, *part.* 1. *titul.* 20. Quibus tamen non est ablata facultas habendi tale Oratorium ad celebrandum in proprio palatio ipsius Episcopi, vel etiam in domo rurali; quia non censetur domus priuata. Ita ille: & ante illum Portel. in *respons. Regul.* tom. 1. *part.* 3. *casu* 20. *num.* 6.

Sed difficultas est de secularibus, qui ex licentia particulari habent indultum audiendi Missam in Oratorio domus suæ. Et affirmatiuè videtur prima facie respondendum, si dicta Oratoria designentur, & approbentur ab Episcopo loci; quia licet Breue Pontificis asserat, *vt in priuato domus tue Ciuitatis, verbi gratia, Florentie Oratorio, &c.* tamen qui habitat in villa, dicitur habitare moraliter in Ciuitate, & domus Ciuitatis, ac domus ruralis, sicut & Oratorium in domo Ciuitatis, & in domo rurali, licet materialiter sunt duæ domus, & duo Oratoria, tamen formaliter dici possunt vna domus, & vnum Oratorium, quia sunt eiusdem domini, & quando celebratur in vno, non celebratur in alio. Confirmatur exemplo Episcoporum: qui licet (vt supra diximus) non possunt habere nisi vnum Oratorium in eorum Palatijs; tamen conceditur eis, vt etiam habere possint in rure.

Sed ego olim de hoc casu interrogatus, (quem apud neminem pertractatum inueneram) negatiuè respondi, eo quòd Summus Pontifex nunquam per vnum Breue concedit facultatem, vt possit celebrari Missa in pluribus Oratorijs priuatis, sed in vno tantum, vt constat ex stylo Romanæ Curia: omnibus noto: vt optimè obseruat Merolla in *Theol. moral.* tom. 3. *disput.* 6. *cap.* 8. *dub.* 22. *num.* 118. & idè testatur, cum quædam Marchionissa Domina multorum Castrorum petiisset à Pontifice facultatem, vt posset facere coram se celebrare in Oratorijs priuatis suarum domorum existentium in dictis Castris, noluit Pontifex per vnum Breue id concedere: quare fuit necessarium tot Breuia expedire, quot erant Castra, seu Oratoria. Adde, quòd privilegium celebrandi Missam in Oratorijs priuatis, maxime existentibus in domibus laicorum, est potius odiosum, quàm fauorabile; quia est minus decens reuerentiæ debitæ huic sacrificio, vt bene inquit Suarez, tom. 3. in 3. *part.* *disput.* 88. *sect.* 6. ergo non est ampliandum, sed restringendum.

Nec obstat dicere, quòd hoc privilegium est personale, & idè sequitur personam; ergo in quocumque loco privilegiatus potest eo vti: sicut ego dixi, quòd si verbi gratia, quis ex Ciuitate Florentiæ iret ad habitandum Mediolani, posset virtute indulti concedentis Oratorium priuatum privilegiatum in Ciuitate Florentiæ, illo vti Mediolani; sic licitum erit in casu nostro privilegium pro Ciuitate Florentiæ, quando privilegiatus est, ruri illo vti, licet non sit Florentiæ. Respondeo esse disparatam rationem inter vtrumque casum: nam in primo, quando quis desinit habitare Florentiæ, & proficiscitur Mediolanum ad habitandum, desinit habere Oratorium Florentiæ, sed tantum habet Oratorium Mediolani: sed in secundo casu, de quo nunc est questio, quando dominus est in villa, non desinit habere Oratorium Florentiæ, & sic habet simul, & in eodem tempore duo Oratoria, in quibus potest vti privilegio: quod est contra mentem Pontificis, vt supra diximus, & contra præxim Curia.

Ad confirmationem de Episcopis, qui possunt etiam priuatis

præter Oratorium Palatii, habere Oratorium in iure. Respondeo, esse disparatam rationem inter casum, de quo loquuntur, & casum Episcoporum, qui ubique existant, (ut infra videbimus) etiam extra Dioccesim possunt habere Oratoria, celebrando, vel Audiendo Sacrum cum Altari portatili, ex cap. fin. de privileg. in 6.

An vigore privilegij Bullæ Cruciatæ possit quis habere Oratorium priuatum in sua domo, & in illo Missam audire, vel celebrare, extra tempus interdicti?

RESOL. XXIII.

IN Summ. Bullæ Cruciatæ Latina hæc habentur. [Conceditur, ut dicto anno durante possint in Ecclesiis, in quibus alias diuina Officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare permissum fuerit, vel in priuato Oratorio ad diuinum cultum tantum deputato ab Ordinario visitando, & designando, etiam tempore interdicti, cui ipsi causam non dederint, vel per eos non iterit, quominus amoueatur, (& qui facultatem ad id à Commissario Generali habuerint, etiam per horam, antequam eluceat dies, & per horam post meridiem,) in sua, ac familiarum, & domesticorum, & consanguineorum suorum præsentia Missas, & alia diuina Officia per seiplos, si Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium celebrari facere, & tempore interdicti diuinis interesse. Eis tamen, qui priuato Oratorio ad præmissa uti uoluerint, ut, quoties id fecerint, aliquas preces Deo pro uisione Principum Christianorum contra infideles, eorumdemque contra eosdem uictoria fundere teneantur, imponitur. Item, Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschæ, recipere.]

Hoc supposito, pro inferius dicendis in proposita questione, affirmatiuam sententiam tenent Sorus in 4. dist. 13. quest. 2. art. 3. §. Iam uero. & Casterus Palus tom. 4. tract. 5. dist. unica, punct. 6. n. 1. cuius uerba hic per extensum apponam: sic enim ait: [In hac clausula conceditur facultas habendi Oratorium priuatum ad celebrandum, quocumque anni tempore, uti cum Hentiquez, aliisque Neotericis notauit Ioan. de Salas in explic. Cruciat. q. 19. Nam, esto, id in prædicta concessione non habeatur expressè, manifestè supponitur: tum, quia conceditur, ut in priuato Oratorio, tempore interdicti, celebretur. Ergo supponitur concessum aliis temporibus, utpote quod minus est, ex reg. iur. in 6. Cui conceditur, quod est plus; conceditur, quod est minus. Tum ex illa dictione, etiam, quam addit Bulla Latina, quæ casum difficultiorem, & magis dubitabilem exprimit; supponit tamen faciliorem, & minus dubitabilem, qualis erat extra tempus interdicti, argum. leg. Conueniunt. C. de Episc. & Cler. l. Etiam. C. Si tuores, uel cariores. & Clement. Religiosus, de præscript. & Clem. unica de supplicanda negligentia Prælatorum, Clement. Nolentis, de Heretic. & in eisdem Zabarella. Quod procedit etiam in materia stricta, & exorbitanti, ut tradit Menoc. de recap. possess. n. 56. Selua cons. 64. num. 10. Iure namque communi celebrari non potest alibi quàm in locis consecratis, seu ab Episcopo benedictis, nisi forte summa exegerit necessitas, ex text. in cap. Sicut non alij, de consecr. dist. 1. cap. Missarum, cap. Idcirco, & aliis eadem dist. & cap. Episcoporum, de priuil. in 6. ubi oppositum facientes ab intellectu Ecclesiæ interdicuntur: & ex Conc. Trid. sess. 22. decreto de obseru. & uis. in celebr. Miss. ubi excipitur Episcopi dispensatio. Bulla ergo concedit lumen ipsam, ut possit habere priuatum Oratorium, & in eo Missas celebrare, vel celebrari facere, dummodo Oratorium sit diuino tantum cultui deputatum, & ab Ordinario designatum, iuxta formam in Tridentino præscriptam, & dum eo quis utitur, fundat preces pro uisione Christianorum Principum, & eorumdem contra infideles uictoria. Quod si roges, quid operatur hoc Bullæ

privilegium, si expectanda est Episcopi approbatio, uisitatio, & designatio? Respondeo, multum operari. Primum, non esse opus licentiam, & facultatem Ordinarij, sed solum illius designationem, seu approbationem, etiam absque necessitate urgente, ut dicitur cap. Sicut non alij, de consecr. dist. 11. Secundò, ut non requiratur approbatio Ordinarij illius loci, sed cuiuscunque Ordinarij approbatio sufficiat, sicut in Confessore electo docent plures, approbationem cuiuscunque Ordinarij, sue loci, siue penitentis, siue Confessarij, sufficere. Tertio, & præcipue operatur, ut Episcopus sit obligatus, & cogi possit approbationem concedere, si locus decens est, & diuino cultui deputatus; idque iudicant illa uerba, ab Ordinario visitando, & designando. Neque oportet Oratorium antea esse diuino cultui deputatum: sat est, per illam approbationem, & Episcopi designationem deputari: profana enim sacra fieri possunt. Quod si postmodum profanis uisibus deserviat, noua deputatione Ordinarij indigebit.] Hucusque Palus. Et hanc sententiam probabilem esse putat, & testatur docere plures Patres Societatis Iesu, Garcias in Summ. Theol. mor. tract. 3. diff. 8. dub. 2. punct. 2. num. 25. licet ipse negatiue sententiæ adhaereat. Itaque affirmatiuam ego prolixius reiciendam esse puto cum Egidio Trullenchi in Bull. Cruc. lib. 1. §. 3. dub. 5. num. 7. Nam, etsi uerissimum sit, ut supra terigimus, licere per Bullam celebrare, vel celebrari facere in Oratorio priuato ab Episcopo approbato; excellenti tamen per illa uerba Bullæ nullo modo concedi eam habenti, ut possit habere in domo sua Oratorium ad diuinum cultum, & ad Missam celebrandam. Ducor, quia Bulla indifferenter conceditur omnibus cuiuscunque conditionis, & status fuerint: ergo omnes sine delectu, etiam mediocri facultatis, & possibiliter, & infirmæ fortis uellent, & possent habere Oratoria priuata; quod cederet in uispendium tam tremendi Sacrificij, & in maximum Parochialium Ecclesiarum damnum: quod nullo modo est de Summo Pontifice præsumendum: imò potius contrarium, ut constat ex prædicta declaratione Cardinalium Iussu Pauli V. edita, qui propter reuerentiam tam tremendi Sacrificij, & abusum fidelium, nullum ferè discrimen (ut ibi habetur) inter Ecclesiam Dei, & hominum habitationem ponentium, omnes licentias ab Ordinarijs in priuato Oratorio celebrandi concessas omnino abrogatæ. Igitur, si dicta licentia soli Pontifici reseruetur, & quæ antea erant concessæ, propter abusum, & irreuerentiam sunt derogatæ, & quæ de nouo conceduntur, cum tanta difficultate, & tantis conditionibus, & limitationibus conceduntur, præsumendum non est, intentionem Pontificis esse, eas tam facile, & sine delectu, & discretionem personarum concedere. Non ergo concedit Pontifex, ut habens Bullam possit habere Oratorium designatum, & uisitatum ab Ordinario.

Merito itaque dixit Garcias ubi sup. num. 26. [Que por la Bula no se dà tal poder, ni se concede tal privilegio, y que no pueden en virtud della usar en orden à erigir el Oratorio, sino que la Bula, quando dize, que en el puzda celebrar, y oyr Missa, suppone, que està erigido con deuida autoridad, y con licencia del que puede darla, aora sea Papa, Nuncio, ó Obispo, que en esto no se pone la Bula. La razon poissima es, porque no es uerisimil, que apretando tanto esto los Summos Pontifices, y atando las manos à los Obispos, y Nuncio de España, quiera obrirlas para qualquier secular, que se le antojare hazer Oratorio en su casa. Y pregunto, si dà facultad à los seculares para esto, para que la niega à los Obispos, y à su Nuncio? de que ha de seruir prohibirlas, que den tales licencias, si los que las piden, pueden tomarle la materia por sus manos: si el abuso, ó por lo menos la latitud de dar estas licencias en los Obispos, y Nuncio, ha ocasionado al Pontifice para reprimirlas, y aun quitarlas, como se puede entender, que pretende dar en la Bula este privilegio à todos los, que la tomanen?] Ita ille. Nec

talis opinio video, quod practicetur in Hispania: nam omnes recurrunt ad Pontificem, vel ad Nuntium; & si per Bullam habeatur privilegium, quomodo dicitur hanc auctoritatem concedendi Oratoria habere Commissarium Cruciatæ? Quod etiam non esse admittendum, in seq. Resol. probauimus.

An saltem Commissarius Cruciatæ possit dare licentiam audiendi Missam, vel celebrandi in Oratorio priuato?

R E S O L. XXIV.

Videtur prima facie affirmatiuè respondendum ex his, quæ obseruat Ægidius Trullench in Bull. Cruc. lib. 2. §. 5. dub. 3. n. 7. vbi sic ait: [Obiter nota, Alphonsium Perez in lib. trium grat. fol. 59. vbi agit de facultate Commissarij, ita habere: El Comissario general tiene facultad de dar licencia para dezir Missa en Oratorio particular, siendo primero visitado por el Ordinario, y en Alcar portatil. Quæ quidem facultas non continetur saltem expressè in Bulla Latina. Attamen, si Commissarius generalis vitor hac facultate, credendum est, id posse: nam, vt refert idem Alphonsus Perez vbi sup. pag. 60. credendum est Commissarij simpliciter assertioni, absque eo quod fidem faciat de literis suæ facultatis. Ita enim habet: Al Comissario general se le ha de creer diziendo, que tiene facultad para la concession que hiziere, sin inserir en ellas las letras de su comission, y facultad, y en todas las cosas, y casos de las dichas concessiones haze se su assercion, como si las letras de sus facultades fueran insertas de verbo ad verbum. Et ita hanc sententiam tenet Valerus in differentis vtriusque fori, verb. Missa, differ. 2. vbi ait: Præfatas licentias celebrandi in priuatis Oratoriis concedi à Commissario Bullæ Cruciatæ ex speciali commissione Papæ.]

Sed ego puto, hanc facultatem nunquam extrasse: quia non video illam in Hispania practicatum, & Hispani semper hanc facultatem petunt à Pontifice, vel à Nuntio, cui aliquando Pontifex non concedit, vel tollit. Et idem Garcias in Sum. Theol. mor. tract. 3. diff. 8. punct. 2. num. 15. sic ait: [Finalmente aora nouissime en este Euero de 1644. me ha referido el Reuerendissimo P. Iuan Velez, Predicador de su Magestad, y Obispo electo de Guadalajara de las Indias, que le dixo el Señor Nuncio el Cardenal Pancirolo en Madrid, que tenia vn Breue de su Santidad, en que le prohibia dar licencia para dezir Missa en Oratorios priuados en casas de los seculares; y assi oy ya està cerrada la puerta à esto de tal suerte, que solo el Papa puede.] Non est igitur admittenda dicta potestas in Commissario Cruciatæ. Et ita nostram sententiam tenet etiam Quintanadueñas in Theol. moral. tom. 1. tract. 7. sing. 33. num. 7. negans hanc facultatem Commissario post Breue Pauli V.

An in Oratorio priuato virtute Cruciatæ possit quis sumere Eucharistiam in die Paschatis, si illam prorsus sumpsit in Parochia ad satisfaciendum præcepto?

R E S O L. XXV.

Negatiuè respondet Trullench in Bull. Cruc. lib. 1. §. 3. dub. 7. n. 8. quia hoc privilegium est contra ius commune: nam solis Parochis, vel illorum Superioribus, & Pastoribus de iure communi competit sacra Eucharistia ministratio, ideoque talia privilegia strictè, & non amplè sunt interpretanda, dato aliquo, in quo operentur aliquid ius: at etiam si excipiat primus dies Paschæ, dantur quamplurimi dies, in quibus sufficientissime per totum annum dicta privilegia sortiuntur suum effectum: ergo restringen-

da sunt, & minime amplianda. Nec obstat c. Omnis: nam ibi non exprimitur dies Paschæ; sed tantum præcipit, vt in Paschate Communio recipiatur eodem modo, quo præcepta erant in cap. Et si non frequentius & cap. Omnis homo, de consecrat. dist. 1. tempus autem Paschæ secundum communem, non solum primam diem, sed etiam octo ante, & post comprehendit.

Sed affirmatiuæ sententiæ ego alibi adhæsi, & me citato, cum multis aliis, idem docet nouissime P. Bardi in Bull. Cruciatæ, part. 2. tract. 2. cap. 4. sect. 2. num. 12. [Probatur hæc sententia ex fine adæquato, quem habuit Pontifex ad excipiendam Paschalem Communione: nam motus est ad limitationem hanc, vt fideles recognoscantur à proprio Parocho in receptione Eucharistiæ faciendæ ex præcepto tempore Paschæ: at, si ponamus aliquem iam hoc præceptum adimpleuisse communicando in Parochia, & à proprio Parocho; non tenebitur amplius pro eo anno communicare: ergo, si ex deuotione sacrum cibum sumat die Resurrectionis in alia Ecclesia, aut in Oratorio, & non in Parochia, non videbitur contra aliquod præceptum agere.

Sed contra hanc sententiam nolum aliud sic argumentum nisi à pari privilegio, nempe, ab illo, quod Regularibus concessum est, in quo cum excipiat etiam dies Paschæ, & plures Doctores explicent exceptionem illam pro ipso die materiali Paschæ, & impugnent contrarios diuersis adductis argumentis: eodem modo arguunt contra nostram opinionem, in qua exponimus, limitationem hanc esse intelligendam de Communione Paschali formaliter, & non materialiter sumpta, videlicet, de illa tantum, quæ est sub præcepto ecclesiastico: obici igitur potest in hunc modum: Privilegium istud est contra ius commune; quia derogat iurisdictioni, quam habent Parochi in suas oues, proinde strictè est explicandum: igitur dies Paschæ materialiter est intelligendus, nempe, pro ipso die Resurrectionis. Respondeo, quamuis, vt ego cenleo, privilegium istud sit odiosum, atque ad id strictè explicandum; tamen non sequitur id, quod aduersarij intendunt, scilicet, sermonem esse de primo die Paschæ: si enim Pontifex solum exciperet diem illum, sequeretur inconueniens, nempe, posse aliquem communicare in suo Oratorio pro adimplendo præcepto ecclesiastico, si Communione faciat alio die intra spatium dierum ab Ecclesia concessum, & non in die Paschæ. Probatur sequela: nam iuxta interpretationem istam solus primus dies Paschalis excipitur, & nullus alius est exceptus: igitur cum nemo teneatur ad satisfaciendum huic præcepto Eucharistiam sumere die Resurrectionis Domini, poterit alio die in suo Oratorio præceptum seruare.] Hucusque P. Bardi, qui postea docet, vt semper solet, responderet ad argumenta Trullench. Vide etiam Ludouicum de la Cruz in Bull. Cruc. dist. 1. cap. 5. dub. 5. num. 2. vbi fitmat, quod sensus clausulæ Bullæ, Præterquam in die Paschatis, intelligendus sit, quod licet possit habens Bullam recipere Sacramenta, quando placuerit, & vbi cumque placuerit; excipitur tamen dies Paschalis, in quo non datur facultas ad communicandum ea Communione, qua implendum est Ecclesiæ præceptum; bene tamen alia, vt si iam impleisset prædictum præceptum, vel postea impleurus sit.

Ex his verdè aliqui inferunt, virum nobilem, qui habet indultum à Pontifice de Oratorio priuato, posse virtute Cruciatæ audire Missam in illo, non obstante prohibitione dicti indulti: posse, inquam, audire Missam in die Paschatis, & sumere Eucharistiam à Sacerdote seculari, vel Regulari, dummodo illa Communio, non sit Communio Paschalis, id est, vt præceptum annualis Communione adimpleat: nam Bulla prohibet in illa die Communione formalem pro adimplendo præcepto, non materialem, de qua ipsi loquuntur. Imò Quintanadueñas in Theol. mor. tom. 1. tract. 7. sing. 33. num. 4. sic ait: [Si ob iustam causam habens Oratorium non potest Ecclesiæ adire, vt in Paschate Eucharistiam ad implendum præceptum

ceptum recipiat, petita à Parocho licentia, & iniuste negata, ut in eo adimpleat, si habet Bullam Cruciatam, potest adimplere: quia tunc in Oratorio eam recipiendi facultatem habet à Pontifice ex Cruciatâ, & sic à Nuntio non impeditur, ac alium de Parochia adire non valet intra terminum pro præcepto assignatum. Ita Quintanaduënâs. Sed his obitare videtur declaratio Sacræ Congregationis Concilij, quam sæpius in hoc Tractatu citauimus, & ad verbum adduximus in fine Resolutionis sextæ. Adde, quod hæc omnia puto non esse in praxi deducenda, propter diffidiam quæ cum Episcopis, & Parochis eius orti possunt.

An designatio Oratorij priuati, virtute Bullæ tempore interdicti, possit fieri à quocunque Ordinario?

RESOL. XXVI.

Nominatim contra me negatiuam sententiam tenet doctus, & indissolubili amicitia vinculo mihi coniunctus P. Franciscus Bardi in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. c. 2. sect. 2. n. 6. Probat hanc sententiam primò, ex cap. His ergo dist. 1. de consecr. vbi statuitur, non esse licitum celebrare extra Ecclesiam consecratam, nisi in illis locis, in quibus Episcopus proprius iusserit: Episcopus autem proprius est Dioccesanus, sine cuius licentia inutilis erit quæcunque alia alterius Dioccesani: & ferè idem dicitur in c. Clericus. eodem tit. & cap. Guidam. 18. q. 2. sic dicitur: Placuit igitur, neminem aut edificare, aut construere Monasteria, aut Prætorij domum sine conscientia ipsius ciuitatis Episcopi, id est, sine eius consensu. Rursus hoc ipsum docet Panormitanus in Rubric. de consecr. Eccles. num. 1. inueniens: [In Oratorijs priuatis non celebretur sine licentia sui Episcopi.] Et hoc etiam significauit Ancharanus in c. Auctorit. num. 2. de priu. in 6. dum dicitur: Pontifex concedit per hanc Bullam Sacrificium offerri posse tempore interdicti in Oratorio, quod debet visitari, & designari ab Ordinario: necesse est, ut intelligat de Ordinario illo, sine cuius licentia, ut statuant sacri Canones, Missa extra Ecclesiam celebrari non potest, & hoc etiam modo conditio ista est interpretanda, dum in Breuibus pro personis particularibus conceditur facultas erigendi Oratorium in domo priuata, & praxis hoc ipsam ostendit: nam solus Ordinarius proprius pro executione Breuis Apostolici visitat, & designat locum. Præterea hanc sententiam docet Suarez in 3. part. S. Thome, tom. 3. disp. 81. sect. 3. post versic. Secundò obseruandum, vbi tradit vniuersalem doctrinam dicens, ad vnumquemque Episcopum spectare in propria Dioccesi designare loca, in quibus vel Sacrificium offerre, vel Sacramenta ministrare liceat. Quam doctrinam etiam ponit Pericus de offic. Sacerd. lib. 2. cap. 6. dub. 3. num. 22. & idem asserunt Valquez in 3. part. tom. 3. disp. 233. num. 2. ex Angelo. Fagundez de Præcepto Eccles. lib. 3. cap. 13. num. 7. in fine, & alij. Ratio pro hac conclusione iam tacta est: nam, cum visitatio, & designatio ista, sit actus iurisdictionis, & pertineat ad forum externum iudiciale, nequit ab Episcopo in non subditos, sed in proprios subditos exerceri.

Verum, licet hæc opinio sit probabilis, sententiam affirmatiuam, quam docui, non minus esse probabilem existimo; & præter Trullench, & Ludonicum à Cruz, illam nouissimè tenet ex Societate Pater Quintanaduënâs in Theol. mor. tom. 1. tract. 7. singul. 2. num. 1. in fine, & doctus Pater Hieronymus Garcia in Summa Theol. mor. tract. 3. difficult. 3. dub. 2. punct. 3. num. 14. vbi sic ait: [Quanto à lo primero, aduerto, que esto privilegio de la Bula concede poder oyr Missa, y hazerla dezir en Oratorios priuados aprouados por el Ordinario; que para esta aprouacion no es necessario, que el Obispo Dioccesano lo apruebe, sino que basta la aprouacion de qualquier Obispo, por-

Antonijs Diana Pars I. X.

que si para elegir Confessor, basta en opinion prouable, que lo esse por qualquier Ordinario; à fortiori lo serà, que el Oratorio lo esse por qualquier.] Ita ille, cui etiam adde ex Societate Castrum Palaum tom. 4. tr. 25. disp. vnic. punct. 6. n. 3. Vnde pro me, contra amicissimum Patrem Bardi, stant vsque adhuc quinque Doctores.

Verum, cum in foro externo Episcopus loci possit diffidia excitare, melius esset ab illo designationem, & approbationem Oratorij exposcere. Nota tamen, quod licet, ut dixi, nostra sententia sit probabilis, tamen non procedit in designatione Oratorij priuati, quod vitis nobilibus à Pontifice conceditur: nam in concessione, & Breui pontificio apponitur, ut talis designatio efficiatur ab Ordinario loci: & ita me citato tenet doctus, & amicissimus Pater Pellizzatus in Man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 142.

Qui intelligantur sub nomine domesticorum, ut possint in priuato Oratorio audire Missam tempore interdicti, vigore Bullæ Cruciatæ?

RESOL. XXVII.

AD hoc dubium sic respondet Pater Bardi in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 1. num. 5. [Domestici nuncupantur familiares ipsi, si in eadem domo cum domino habitant: & ita appellantur, quasi domui astantes. Ad rationem verò domestici non sufficit sola habitatio, veluti materialis in eadem domo; sed vltetiùs requiritur, ut ipsi habitantes alterutra subiectione ex enumeratis sint affecti, nempe, vel subiectione seruitutis, vel subiectione patriæ potestatis: quod expresse docet Felinus cap. In litteris. de testib. num. 1. & Baldus, Archidiaconus, Ioannes Andreas, quos laudat & sequitur Sanchez in Opus. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 22. ideoque optime concludit Felinus ex sua, & aliorum sententia, per rationem domestici simpliciter acceptam importari quandam subiectionem: ex qua etiam inferit, non omnes cohabitantes in eadem domo appellari domesticos; & hoc quia possunt omni subiectione carere ad dominum totius familiae.]

Sed ego puto, quod etiam si aliquis stet extra domum domini, si eius expensis alatur, quod potest dici domesticus, & gaudere privilegio Bullæ. Et ita hanc sententiam tenet Castrum Palaus tom. 4. tract. 25. disp. unica, punct. 6. c. 6. vbi sic ait: [Quarò, conceditur in supradicto privilegio, ut non solum ipsi; sed etiam eius familiares, & domestici, & consanguinei possint Missas audire, & diuinis interesse. Bulla tamen Hispana mentionem solum fecit familiarium, & consanguineorum, non domesticorum. Ex quo aliqui inferunt, verbum, domestici, potius restringere, quam ampliare, ut supponat solum pro familiaribus, qui domi commorantur, ut colligitur ex Nauarro, cap. 27. x. 181. Sed immeritò hæc sit restrictio, cum extra domum Domini habitent plures, qui sumptibus domini alantur, quique verè familiares sunt, imò & domestici dici possunt, quia ad ipsam domum pertinent.]

Sed, si quætas hic abiter, an dominus possit audire Sacro, alteri interesse in gratiam famulorum, qui abertant; non caret difficultate propter Glossam in c. licet. quæ id negat. Sed Auila de censur. p. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 7. 8. Notandum, probabiliter reputat fieri posse: quia non allringitur dominus vnicò Sacro assistere, sed pluribus adesse potest. Vide Palaum vbi supra, n. 7.

Nota tamen hic incidemer, quod Sacerdos privilegiatus tempore interdicti, vigore Cruciatæ potest eligere laicam, ut inferuiat Sacro, si Sacerdos non inueniat ministrum habentem privilegium assistendi diuinis tempore interdicti; non autem fieri posse, si ministrum privilegium reperit: & ita sentit Auila de censur. part. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 7. Portell. in dubijs Regul. verb. Interdictum, x. 29. & alij.

Sed hæc opinio mihi non placet: nam, vt optime docet Suarez de legibus, lib. 8. cap. 11. num. 7. posse inuenire ministerium priuilegiatum, esse quid accidentale, & ab eo non dependere vtilitatem huius priuilegij, quod per se efficax esse debet, & efficaciam transfundere in socium priuilegiati; additque hanc non esse extensionem, sed iuridicam, & rigorosam interpretationem priuilegij: quia concedens priuilegium, intelligitur concedere ea omnia, quæ ad usum illius sunt accessoria, & à voluntate ipsius concedentis dependent, vt colligitur ex cap. Præterea, de Off. Ind. deleg. & ex Gloss. ibi: concessio enim principali, conceditur & accessorium, vt ead. Gloss. notat vers. Ex eo, quod. hoc ipsum tenentur asserere Authores illi, qui hanc doctrinam admittunt, etiam in casu, quò accessorium non est simpliciter necessarium, sed solum decens; & ita affirmant de illo, qui habet priuilegium recitandi Maratinum diei sequentis paulò post meridiem, & vt adiuuetur in recitatione, assumit socium, in quo est eadem obligatio recitandi Horas canonicas; & tamen recitare Officium cum socio, non est simpliciter necessarium; sed solum est decens, & conforme Choro Ecclesiastico: igitur à fortiori hoc est concedendum in casu nostro, in quo Minister ad inseruiendum Sacro est omnino necessarius.

Quinam intelligantur consanguinei, vt possint in Oratorio priuato cum priuilegiato virtute Cruciatæ audire Missam.

R E S O L. XXVIII.

Nomine consanguineorum, inquit Henricus, lib. 7. de Indulg. c. 13. n. 2. intelligi vxorem, filios, patrem, & matrem: quia non videtur vltra primum gradum concessio extendenda. Et ratio est, non, quia vox ista nequeat ad alios ampliari, sed ex intentione Pontificis volentis coartare nomen ad vxorem, quæ gaudere solet nobilitate & priuilegio viri, & ad cognatos in primo tantum gradu: sed Author iste non se explicat, si per primum gradum intelligat illum, qui est in linea tantum recta, an etiam in laterali.

At mihi magis placet opinio Castri Palai tom. 4. tr. 25. disp. unica, punct. 6. num. 8. existimantis, comprehendi omnes cognatos, tam ascendentes, quam descendentes, & collaterales vsque ad quartum gradum: quia omnes hi consanguinei dicuntur. Vxorem verò comparatione mariti, & maritum comparatione vxoris, & omnes alios affines existimarem non comprehendi; quia verè consanguinei non sunt. Ita ille, qui citat, quoad hoc vltimum, Salas in Manuscriptis.

Sed Pater Bardi in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 3. n. 22. tenet, quòd etiam sub eo nomine comprehendantur coniuges: tum, quia Authores communiter ita sentiunt, vt Rodriguez, Auila, Henriquez, & alij; tum etiam, quia si agnatis conceditur participatio huius priuilegij ob connexionem, quam habent cum priuilegiato principali, multò magis concedi debet vxori, quæ est vna caro cum viro, inter quos potius est veluti quadam identitas, quam cognatio. Vnde ex his rectè dixit Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 27. class. 4. num. 16. [Mas en esta concession se concede, que puedan hazer celebrat en presencia de todos sus familiares, y parientes, lo qual es mucho mas amplo. Por familiares se entienden la gente de casa, que comen a casa del señor, aunque alguna vez esten fuera para negocios; mas no la criada, o escudero, que estan asalariados para acompañar la señora, quando sale de casa à las fiestas: porque ellos no son familiares en rigor; y assi quando ellz oye Missa en su Oratorio, no podian oyr Missa con ella.] Sic ille.

Notat etiam Bardi, quòd non opus est consanguineos priuilegiati morari in eadem domo cum ipso, ad hoc vt priuilegium istud participant, seu, quod idem est, non est necesse, vt sint domestici, aut illius familiares, sed si suf-

ficere ritulam consanguinitatis, qui in Bulla apponitur, vt contradistinctam à reliquis, neque est vllum vestigium in ipsamet Bulla, per quod colligamus requiri cohabitationem istam. Quòd autem prædicti possint, absente domino priuilegiato, audire Missam in priuato Oratorio, diximus affirmatiuè supra, & verba Castri Palai adduximus, licet Villalobos vbi supra, contrarium asserat; qui pro se citat Henriquez, & Rodriguez. Sed nostra sententia est citis probabilis.

An videntes Oratorio virtute Cruciatæ, teneantur fundere aliquas orationes; & an mentales, vel vocales?

R E S O L. XXIX.

AD hoc dubium sic respondet Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 27. class. 4. num. 13. [Quanto à la segunda parte desta clausola que dize, que puedan en tiempo de entredicho oyr Missa, &c. se adierte, que concede, que puedan en este tiempo oyr Missa, y asistir à los officios diuinos, con que no ayán dado causa al entredicho; y dize, que quando quisieren vsar del dicho Oratorio, rezen por la conseruacion de la vnion de los Principes Christianos, y victoria contra infieles, lo qual es precepto conforme à la Bula de Latin, que dize: *Aliquas preces Deo pro vnione Principum Christianorum contra infideles, eorumque contra eosdem victoria fundere teneantur, imponitur.* Mas no obliga à pecado mortal, sino à venial, como adierte el Padre Fr. Manuel.] Ita ille. Cui adde Patrem Bardi, qui diligenter hoc dubium pertractat in Bull. Cruc. part. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 5. §. 1. num. 40. & alios penes ipsam, qui optime notat, ex contextu Bullæ non apparere hanc orationem debere esse vocalem, an mentalem: vnde firmat, quòd quocumque modo fiat ex his, erit iuxta Bullæ præscriptum: nam sub orationis nomine, vtraque venit. Sic docent in simili materia Authores loquentes de precibus, quæ fieri debent tempore Iubilæi ad lucranda Indulgentiam. Laorius de Iubil. part. 1. cap. 18. Alphonsus de Leone eod. tract. quest. 10. sect. 2. & alij, quos ipse adduxit scribens de eadem re. At aliquando ex modo, quo iniungitur oratio, colligitur esse debere vocalem, vt si imponatur recitatio septem Psalmorum Pœnitentiæ, aut quinque *Pater*, & *Aue*; tunc iuxta consuetudinem Ecclesiæ, ista, aut similia vocaliter sunt recitanda: at talis impositio non habetur in hac Bulla, proinde qualitas orationis erit in arbitrio orantis.

De quantitate verò orationis, neque apparet determinatio in Bulla, proinde quælibet, quantumvis breuissima oratio, erit sufficiens ad hunc effectum. Probarur: quia, quoties opus aliquod indefinitè iniungitur, ad illud adimplendum satis erit quæcumque quantitas, dummodo in ea opus substantia saluetur. Sic docet Suar. in 3. part. tom. 4. disp. 51. sect. 8. num. 5. loquendo de elemosyna, & oratione præscripta in Iubilæo: quamvis ibi in ordine ad acquirendam Indulgentiam, aliquam apponat limitationem ex parte causæ, licet alij in materia de Iubilæo non sint contenti de quacumque minima oratione. Sed quidquid sit de Indulgentiis, in casu nostro non militat eadem ratio, proinde sufficit quæcumque minima oratio ad prædictum effectum.

Nota tamen hic obiter, Patrem Lezanam non approbare id, quod ego docui, quòd, scilicet, visitans in domo sua Oratorium priuatum lucratur Indulgentiam Bullæ Cruciatæ concessam visitantibus vnam Ecclesiam: nomine enim Ecclesiæ, quo vtitur Bulla, non veniunt, nec venire possunt hæc priuata Oratoria, cum sine dote, aut licentia Episcopi fundentur, sine illa proficiunt, nec gaudeant alijs priuilegijs Ecclesiæ. Ita Lezana in Summa, tom. 4. verb. Oratoria, n. 5. nominatim contra me. Sed nostram sententiam, præter Trullench, tenet nouissimè Pater Escobar

in Theolog. mor. tract. 1. Exam. 17. c. 4. n. 130. vbi sic ait: Vifitatio denique Ecclesiarum ad Indulgentias Cruciatæ consequendas indicitur: quid, precor, Ecclesiæ nomine intelligendum est? Quoduis Sacellum Ordinarij erectum auctoritate. Ita ille.

Quid concedat privilegium Cruciatæ, quando Commissarius dispensat circa horam celebrandæ in priuato Oratorio.

RESOL. XXX.

AD hanc quæst. respondeo cum Castro Palao *tom. 1. tract. 2. disp.onica, punct. 6. n. 10.* vbi sic ait: Quinto, habenti Bullam conceditur, vt celebret, vel celebrari faciat in sua, suorumque familiarium, domesticorum, & consanguineorum præsentia, (si facultatem obtinuerit à Commissario generali,) per horam, antequàm elucescat, vel per horam post meridiem. Nam, cum iure communi, & consuetudine recepta ante auroram, neque post meridiem celebrari possit, necessarium fuit hoc privilegium, vt Missa ante auroram, & post meridiem per horam celebraretur. Quapropter virtute illius potest Missa inchoari duabus horis cum dimidia ante Solis ortum, & prima hora post duodecimam in meridiem. Ita ille, cui adde Acoftam *in Bull. Cruciatæ q. 33.*

Sed Pater Bardi *in Bull. Cruciatæ, part. 3. tract. 4. c. 2. n. 4.* opponit aliquas difficultates circa supradictorum opinionem, videlicet, hanc anticipationem vnus horæ non esse accipiendam vltra totum tempus de iure communi concessum, & in quo absque privilegio potest celebrari: & hoc, quia videtur gratis id affirmari, cum ex verbis privilegij non colligatur aliud, nisi sequentio vnus tantum horæ ante lucem, (& idem de hora post meridiem.) Et confirmari potest hæc opinio euertendo fundamentum, cui inniuntur contrariæ sententiæ defensores: nam falsum est, privilegium istud esse inutile, & nihil operari: quia cum dubitetur apud Doctores, an anticipatio temporis ante auroram sit per mediam horam, an verò plus, aut minus, Pontifex determinatè concedit, anticipari posse per horam, (& idem dico de hora post meridiem,) & sic tolluntur & dubitationes, & scrupuli, quibus celebrantes angustiari possunt. Rursus addo, quod etiam si diceremus, per privilegium istud non concedi effectum realiter distinctum ab eo, quem concedit ius commune, non sequitur privilegium esse inutile: quoniam, vt rectè animaduertit Suarez *de legib. lib. 8. q. 21. num. 3.* & Merolla *tom. 3. disp. mor. disp. 6. cap. 6. dub. 1. num. 3.* effectus privilegij potest distingui ab effectu iuris communis, vel secundum rem, seu substantiam, vel tantum secundum modum, aut nouum titulum; quatenus nouo titulo idem effectus conceditur: & licet actu vtilitatem, & commodum minimè trahat, satis tamen est, vt trahat aptitudinè, seu habitu, in quantum posito, quod ius commune contrarium postea decernat; nihilominus non obstante tali Decreto, effectus erit licitus vt privilegij, & si privilegium non existeret, effectus, stante dispositione contraria, esset illicitus: proinde semper verificabitur, de ratione privilegij esse aliquid operari, siue quoad rem, siue quoad modum sit distinctum ab effectu iuris communis: & in hoc sensu explicandi sunt Authores citati pro prima sententia, & reliqui Canonistæ docentes, de ratione privilegij esse aliquid in priuilegiato operari. Addo, neque esse omninò inuicatum concedi privilegia solùm ad legendas conscientias, quando opinio non est omninò certa. Hæc omnia Pater Bardi: qui tamen postea, his non obstantibus, me etiam citato cum multis alijs, priorem sententiam tutam esse in praxi affirmat, docens, privilegium Cruciatæ intelligendum, sicuti & aliud privilegium, quod habent Regulares.

Antonini Diana Pars I X.

An quis in Oratorio priuato possit consecrari, vel indulgentias concessas per Bullam Cruciatæ.

RESOL. XXXI.

SENTENTIAM affirmatiuam, quam olim, tanquam probabilem, docui, aliqui impugnarunt, & præsertim quidam Theologus Societatis Iesu, sed immerito. Vnde, me citato, illam tenet nouissimè Garcias *in Summa, tract. 3. difficul. 8. dub. 1. punct. 2. num. 21.* vbi sic ait: [Preguntarà alguno, si visitando los Oratorios priuados, y rezando alli lo que manda la Bula de la Cruzada, ganará la Indulgencia plenaria, que se gana en las Iglesias, visitando cinco Altares, ò vno cinco vezes, quando en la Iglesia no ay mas que vno. Responden Villalobos *in exposit. Bula Cruciatæ, clausula 8. num. 4.* Trullench *cod. tract. lib. 1. q. 6. dub. 2. num. 2.* Ludouicus à Cruce *ibidem, disp. 1. cap. 8. dub. 13. num. 2.* Diana *part. 5. tract. 11. resol. 43.* que si: porque el Oratorio se comprehendende debaxo de nombre de la Iglesia, pues es esto fauor, y se ha de estender. Estos mismos Autores passan adelante, y preguntan, si es necessario hazer cinco mouimientos para ganar la Indulgencia, por no auer mas que vn Altar en el Oratorio, y auer de visitarse cinco Altares, ò vno cinco vezes: y responden con Rodriguez, que no es necesario entrar, y salir cinco vezes: pero que es necesario algun mouimiento, qual es acabada vna visitacion, inclinar el cuerpo, y cabeza algo para la otra, con cuya accion se distinguen suficientemente las cinco estaciones.] Ita ille: cui adde nouissimè, etiam me citato, Leandrum *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 14. qu. 75.* & Machadum *tom. 1. lib. 3. part. 2. tract. 4. docum. 5. num. 4.* Verùm ait Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tract. 4. cap. 4. sect. 4. num. 31.* quicquid sit, an Oratorium priuatum, & domesticum, designatum ad Missas celebrandas hic veniat sub nomine Ecclesiæ, in præsentia sufficit venire sub nomine altaris: nam eo ipso, quod sit destinatum ad Sacrificia in eo faciendâ, nihil illi deest ad rationem Altaris propriè dicti.

An Regulares possint habere Oratoria in eorum Monasterijs: & an eorum priuilegia circa hoc sint à Concilio Tridentino reuocata?

RESOL. XXXII.

RESPONDEO affirmatiuè, ex priuilegijs, quæ afferunt Doctores communiter. Sed difficultas est, an sint reuocata à Concilio Tridentino: Et negatiuam sententiam ego olim docui; & me citato, tenet Auerla *de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 14.* Sed audiamus Hieronymum Garciam *in Summa Theol. mor. tract. 3. difficul. 8. dub. 2. punct. 3. num. 39.* vbi me citato sic ait: [Estos priuilegios puestos estan reuocados por el Concilio Tridentino. y que no pueden vsar oy dellos los Regulares es mas prouable, y mas comun; sientenlo assi muchos Doctores, à los quales referen, y liguen Nazareus *in Sum. cap. 25. num. 81.* Suarez *disp. 81. sect. 3.* Reginaldus *lib. 29. num. 178.* Miranda *in Aduersal. tom. 1. q. 40. art. 9.* Becanus *c. 25. citato n. 2.* Fagundes *lib. 3. c. 17. num. 16.* Tambutius *q. 6. n. 4.* Peirinus *tom. 1. suar. priuileg. Const. Pyrrhi. q. 7. n. 27.* & Lezana *tom. 1. c. 21. n. 14.* y para mi es cierta esta conclusion. Lo vno, porque el Decreto del Concilio Tridentino conluye con estas palabras: *Non obstantibus quibuscumque priuilegijs, & exemptionibus.* Lotto, potque Gregorio XIII. en la Bula, que concedio à la Compania, para que pueda vsar de Altar portar en las misiones, que es la 67. deste Pontifice, in 2. tom. *Bularij Cberabanj*, entra con estas palabras: *Vsam Altaris vaticij Societati vestra, à felicis recordationis Paulo Papa III. concessam, deinde à concilio Tridentino vniuersè sublatam, vobiscatenus restituimus, &c.* Nò pado dezirlo mas claro. A la razon contraria respondo, que el permitir, ò nò permiti-

tit. 1. in p. bispos no puede variar la fuerza del precepto Pont. q. ni renocat el Concilio; à lo mucho puede agrauar la pena de la transgressión, por que sin dependènciã de la pena, que puede poner el Obispo, estãn reuocandos; y los Autores de la contraria opinion lo van casi concediendo en los discursos, y distinciones; que hazen, y assi los privilegios que han de valer, quanto à este punto de usar Altar portatil, son los concedidos despues del Concilio. Y quando demos, que los antiguos estan reuocados, ai està vno de Gregorio X III. à la Compañia, que comienza: *Decet Romanum Pontificem*, y es despues del Tridentino, en que concede, *Quòd in Oratorijs, & Capellis, quæ ipsius Societatis Prouinciales per se in Domibus; Collegijs, & alijs locis, vbi aliqui Societatis versabuntur, approbauerint, & ad diuinum dumtaxat cultum deputauerint, Missæ, & alia diuina Officia celebrari possint*: de cuyo priuilegio gozan las demas Religiones por participacion, como lo afirman Suarez *sect. 3. citata exceptio* 4. Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. q. 43. art. 4.* Naldus *verb. Missa, n. 32.* Fagund. *lib. 3. cap. 13. num. 17.* Reginald. *lib. 29. n. 178.* Pero que feria, si el Obispo Diocesano contradixese en virtud del Tridentino, *sess. 22. responden nouissimè Lezana tom. 3. verb. Altare, num. 14.* Diana *part. 6. tr. 8. resol. 39.* que aun es muy prouable, que podrian, por que el Concilio, quando les da poder à los Obispos, *ne permittant celebrare*; y habla de la casas priuadas de los seculares, y no de las de los Religiosos. A mas de que ay vn famoso priuilegio de Pio I V. à los Canonigos Regulares S. Saluatoris Lateranensis, de quo lo refieren Peyrinis, Peregrinus, & Diana, el qual deroga el Concilio.] Ita Garcia, cui etiam adde Lezanam in alio loco, nempe, *tom. 1. c. 21. n. 14.* sic asserens: [In Oratorijs etiam, quæ solent esse in Religiosorum Monasterijs, Claustris, Infirmarijs, &c. videtur posse Religiosos celebrare Sacrificium Missæ, propter priuilegia adducta, quæ quoad hoc non videntur reuocata.] Hæc Lezana, qui *tom. 4. verb. Oratoria, num. 6.* optimè addit, quòd in Oratorijs, quæ sunt in Domibus Religiosorum, priuilegia Societatis lesa participantium, iuxta concessionem Gregorij III. si ea deputentur ad Missam celebrandam à Prouinciali, poterunt ibi Sacerdotes alij non Regulares celebrare. Idem etiam docet Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 81. sect. 3.* Vide etiam Cardinalem Lngum *de Sacram. Euchar. disp. 20. n. 51.* & nouissimè me citato Bassæum in *Flor. Theol. mor. verb. Missa, 4. n. 1.*

Nota hic obiter, supradicta Oratoria non indigere benedictione, neque postquam est constructum, vt in eis celebraretur, sed sufficere lapidem sacram, super quem Christus subspectibus panis, & vini sacrificatur. Quod probatur: tum, quia in Rituali Pauli V. fit mentio solum de Ecclesijs, & Oratorijs publicis: ergo signum est, illa non indigere benedictionibus prædictis, aliter Rituale illis propriam, vel communem cum Ecclesia, & Oratorijs publicis assignasset formam benedictionis, ne videretur mancus Author in assignandis ritibus. Tum, quia Oratoria polluta non egent reconciliatione, ea ratione, quia locus non pollutur, nisi prius fuerit consecratus, aut benedictus, secundum Suarez *tom. 3. disp. 81. sect. 4.* ex Emmanuele Sà *verb. Ecclesia, n. 13.* ex eisdem, & Conincho; Naldus *verb. Ecclesia, num. 27.* ergo signum est in dictis Oratorijs celebrari posse sine illis benedictionibus, si possunt in vsum sine illis deduci. Ex quibus colligitur alia ratio, cur possint fundari sine licentia Episcopi: quia idèd illius licentia exigitur, vt primarium lapidem benedicat: ergo, si non est necessaria benedictio, neque licentia ad eam. Vide Ioan. Henriquez in *qq. pract. sect. 22. q. 26. sect. 22. quest. 26.* Itaque, licet de iure communi Missa celebrari non possit, nisi in locis ab Episcopo consecratis, aut benedictis, ex cap. *Nullus, de consecrat. dist. 1.* non videtur tamen necessarium, quòd loca, in quibus vi presentis priuilegij dicimus posse celebrari, sint modo dicto benedicta. Ducor, quòd Sanchez *lib. 9. de matrim. disp. 15. num. 39.* ex Abbate, & alijs, docet, Oratoria, et si nunquam benedicenda, aut consecranda, si tamen ad publica Officia diuina semel

ab Episcopo deputentur, locis sacris annumeranda esse, eo quòd talis deputatio sit ad instar benedictionis. Possent autem in dictis Oratorijs Sacerdotes etiam seculares celebrare, docet Quintanadu. *Iaco vbi infr. & Garcia vbi sup. num. 33.*

Et idèd ad confirmationem supradictorum apponunt verba Marchini *de Sacram. Ordinis, tract. 3. p. 3. c. 9. num. 13.* sic asserentis: [Quæres, an Prælati Regulares possint in suis Domibus deputare priuata Oratoria, in quibus, absque alia Ordinarij, vel Summi Pontificis licentia, Missas facere possint, non solum omnes illius Ordinis Religiosi, sed etiam Presbyteri seculares. Respondeo, id posse Generales, vel Prouinciales, etiam non requisita Episcopi licentia, dummodo Oratoria ad diuinum cultum tantum sint deputata. Sic Gregorius XIII. Societati lesu per Breue, quod incipit: *Decet Romanum Pontificem*, quòd refert in *Compendio priuilegiorum eiusdem, tit. Oratoria, & in nostris priuilegijs, sub tit. Missa, §. 1.* quo priuilegio fruuntur alij Ordines Mendicantes, & non Mendicantes, per mutuoam communicationem.] Ita ille: cui adde Azorium, *tom. 1. lib. 10. cap. 26. q. 9.* Fagund. *præcept. 1. lib. 3. c. 13. n. 17.* quicquid in contrarium dicat Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. punct. 9. num. 10.* Vide etiam Pellizzarium in *Man. Regul. tom. 3. tract. 8. cap. 5. sect. 2. num. 65.* vbi ex priuilegio Gregor. XIII. Societati concessio obferuat, deputacionem Oratorij necessariò faciendam esse à Prouinciali, & si in aliqua Religione non adfit Prouincialis, à Patre generali. Videant Regulares, si hoc obferuent.

An Regulares etiam in grangijs possint constituere Oratoria?

RESOL. XXXIII.

Respondeo affirmatiuè cum Lezana in *Summ. tom. 1. c. 21. n. 15.* vbi sic ait: [In grangijs quoque Monasteriorum, seu in prædijs ipsorum, vtilitatis, & recreationis causa acquisitis, posse fieri Oratoria, in quibus diuina Officia celebrentur sine licentia Ordinarij, non obstante Concilio Trident. *sess. illa 22. iam citata*, ed quòd Concilium solum loquatur de priuatis domibus, hæc autem prædia, seu grangia non sint tatis, docent aliqui Authores, propter aliqua priuilegia Religionibus concessa Rodrig. *tom. 2. quest. Regul. q. 75. art. 1. & 2.* & Laur. de Peyr. *tom. 1. priuileg. Minim. in Constitut. Pyrsibi, n. 29.* Et licet aliqui hanc facultatem Regularibus concedant, non repugnant Episcopos, tamen Lezana (offert enim se non vocatus, quia illum ex corde diligo) in *Summa, tom. 3. verb. Altare, n. 14.* putat, etiam in casu, quo Episcopus repngnet, probabile esse, posse vti Regulares priuilegiatos hac facultate celebrandi Missam cum Altari portatili in grangijs, & prædijs suorum Monasteriorum. Ratio est, quia Concilium loco relato solum concedit Episcopis, ne permittant celebrare in priuatis domibus, aut omnino extra Ecclesiam. Hæc verò prædia, seu grangia, non sunt priuata domus priuatarum personarum, aut secularium; sed Monasteriorum, & Communitatum Religiosorum, nec sunt omninò extra Ecclesiam, quia sunt partes Ecclesiarum, & bona ipsius.] Ita ille: cui adde Rodríguez in *qq. Regul. tom. 2. q. 75. art. 1.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. cap. 5. dub. 7. concl. 2.* & Leonem *de cens. recol. 6. n. 854.*

Norat tamen Ioan. Henriquez in *qq. pract. sect. 22. q. 26.* Quintanaduens in *Theol. mor. tom. 1. tract. 7. sing. 34. num. 5.* in dictis grangijs, & eorum Oratorijs, non solum posse celebrare Sacerdotes Regulares, sed etiam seculares. Bordonus verò in *consil. Regul. tom. 2. resol. 90. num. 9.* notat, quòd Regulares non possunt in illis admittere ad Missam extraneos: quia instituta sunt tantum ad vsum Fratrum, & eorum Familia, & colonorum, vt colligitur ex cap. *Patentibus. 10. de priuileg. cap. fin. de censib. & ex priuilegiorum tenore.* Nihilominus non censetur interdicit receptio

receptio vnus, vel alterius benefactoris, aut amici ad Missam audiendam, maxime cum nulli praeiudicium afferatur. Ita ille: in d. ex privilegio Alexandri V. l. p. Pellizarius in *Man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 2. n. 134.* [Seculares posse liberè audire Missam in Capellis Regularum iusticijs.]

Et tandem nota, id quod docet Garcia in *Summ. Theol. moral. tract. 3. diff. 7. dub. 2. pun. 3. n. 54.* vbi sic ait: [Aduerto à cerca los Oratorios de las granjas, que Alexandro V. concedio à los Cistercienses, que puedan celebrar alli los Oficios, y administrar los Sacramentos de la Penitencia, y Eucaristia à los vasallos, familiares, y criados del Conuento, sin licentia del Ordinario: que se entienda por criados, y familiares, si solos los que viuen dentro las pueras del Conuento, ò otros tambien: esplicato Lays de S. Juan. q. 8. art. 5. duda 2. Miranda tom. 1. q. 42. art. 1. & 2. resuelen, que tambien los que estan fuera en granjas, ò casas de Religion.] Hæc ille, & alij.

Verum, an dicta Oratoria gaudeant immunitate, Garcia vbi supra ex Suarez, & Henricuez affirmatiuè responderet: sed putat, ad hoc vt gaudeant hoc privilegio, debere esse benedicta. Sed Bordonus vbi sup. num. 6. non facit mentionem de tali benedictione: sic enim ait: [Quantis Oratoria priuatorum immunitate non gaudeant; Regularium tamen Oratoria, cum potius publica sint in ordine ad Religionem, licet priuata exclusione extraneorum, immunitate gaudent, si non ratione sui, saltem ratione Claustrij, aut grangiarum, quæ tali immunitate gaudent, vt ex privilegio concessio Ordini Cisterciensium refert Rodr. tom. 2. quest. 75. artic. 2.] Ita Bordonus. Et quidem suprascripta Oratoria, vt Oratoria Monasteriorum non indigent benedictione, & vt optimè obseruat Bordon. sup. num. 4. quando non fuerunt benedicta, licet polluta, non egent reconciliatione, eò quòd reconciliantur solum loca consecrata, aut benedicta, ex c. fin. de consec. & quando indigent reconciliatione, à suis Prælati etiam localibus benedici possunt. Quod probarur à fortiori: nam hæc possunt fieri, quando eorum Ecclesiæ essent reconciliandæ.

Nota hic etiam, quòd itante consuetudine interpretante dicta privilegia Summorum Pontificum, Prælati Regulares non solum possunt approbare, & designare Oratoria in Monasterijs, & grangis; sed etiam in locis, in quibus recreationis causa proficiscuntur, vt in villis PP. Iesuitarum, & aliorum Religiosorum. Ita Pellizarius in *Man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 91.* qui etiam c. 5. sect. 2. num. 76. docet, Ordinarium non habere ius visitandi Oratoria Regularium ruti constructa, etiam si campanam habeant pendentem à turri.

An Regulares extra Oratoria Monasteriorum, & grangiarum possint etiam celebrare in aliis locis cum Altari portatili?

RESOL. XXXIV.

Affirmatiuè respondeo ex cap. In his de privileg. & alijs Indultis pontificiis concessis Regularibus. Sed difficultas est, an hodie sint reuocata per Concilium Tridentinum? Et affirmatiuè responder Garcia in *Summa, tract. 3. diff. 1. c. 8. dub. 2. pun. 3. n. 29.* & addit, hoc solum post Concilium concessum fuisse Missionarijs, tam Iesuitis, quam alijs Regularibus.

Sed dicta privilegia non fuisse à Concilio Tridentino reuocata docent Portel in *dubijs Regul. verb. Altari, num. 1.* Villalobos tom. 1. tract. 8. difficultat. 33. num. 7. Rodriguez in *compend. qq. Regular. resol. 9. num. 4.* Ludouicus de San Juan de Sacram. Euchar. q. 12. art. 3. dub. 1. append. 1. & alij penes Garcia vbi supra, quibus adde Cardinalem de Lugo, de Sacram. Eucharist. disp. 20. sect. 1. num. 52. Marchinum de Sacram. Ord. tract. 3. par. 3. cap. 9. num. 12. aliterentes, nunc quoque posse Regulares vti Altari portatili in quolibet

decenti loco, nisi ab Episcopis prohibeantur: & tunc solum non posse, quando prohibentur: & licet aliqui sentiant, suprascripta privilegia fuisse à Concilio reuocata; tamen, vt obseruat Setra in 6. part. D. Thomæ. qu. 83. ar. 3. nonnullis Religionibus rursus concessa sunt, quibus gaudent alia, quibus concessa est à Pontifice communicatio in priuilegijs cum prædictis. Non est tamen recedendum à negatiua sententia, quam adduximus. Et huic sententia adherendo, adducenda sunt aliqua privilegia, quæ afferit noster doctus, & amicissimus Pasqualigus decis. 174. 176. 177. & 178. cui ego addo Quintanaduernas in *Theol. moral. tom. 1. singular. 34. num. 7.* & Pellizarium tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 96. Et idè ex privilegio Pij IV. concessio Canonicis Regularibus anno 1565. possunt Regulares communicatione gaudentes erigere Altaria in locis, seu cellis, vbi decumbunt infirmi, vt possint à lecto audire Missam, & Eucharistiam recipere: nec necessum est, vt infirmitas sit magni momenti, sed sufficit, vt infirmus exire à cubiculo non valeat. Tunc autem Superiorem localem Altare approbatarum sentio, siue ex propria autoritate, siue ex ratihabitione, aut commissione præsumpta Prouincialis. Deinde Regulares infirmi extra Claustra degentes possunt facere celebrare in suis cubiculis: secus si seculares ægrotarent in Monasterio: quia, inquit, hoc est priuilegium personale, non locale. Sed existimo, quòd tunc in horum etiam cubiculis possunt Superiores Altare ad celebrandum erigere in tuo Monasterio. Adde etiam, quòd Moniales sub Regularium regimine viuentes, possunt frui, & vti hoc privilegio, si Regulares, quibus subiciuntur, eo gaudeant, vel in eo communicent cum alijs Religionibus: quia prædictæ Moniales participant privilegia concessa Regularibus, necnon priuilegium communicationis, quatenus capaces sunt, cum sint veluti quid accessorium Regularibus, & pars eiusdem Ordinis. Ita Quintanaduernas, & Pasqualigus.

Sed ego in istis priuilegijs admittor liberalitatem Sedis Apostolicæ erga seruitia præstita à Regularibus, & admittor modestiam Regularum, qui parè & rarissime illis vtuntur: quod merito ita faciendum esse puto. Sed, vt verum faciat, non possum acquiescere, vt hodie Regulares possint vti illo priuilegio, quod afferit Pater Pasqualigus, nempe, quòd etiam infirmi extra Claustra in domo secularium, possint facere celebrare in suis cubiculis: non, inquam, hoc admitto: sed contrarium tento cum Magistro Patre Lezana in *Summa, tom. 3. verb. Altari, c. 15. & 16.* vbi sic ait: [Probabiliter affirmari posse videtur, sicque aliquando in Hispania praticari vidi, de cameris particularibus aliquorum Religiosorum, casu aliquo exuatuario, qui, videlicet, propter infirmitatem camera exire non possunt ad audiendum Missam, & dies solemnus fuerit, vel propter factam Communionem recipendam: quòd, scilicet, tunc possunt in proprijs cameris honestis, ac decentibus celebrari facere in Altari portatili. Ratio est: quia camera Religiosorum regulariter sunt loca decetia, & honesta, ac per consequens in eis poterunt prædicti Regulares priuilegiari vti dicto priuilegio, non solum permittente, aut non contradicente Episcopo, propter dicta; sed etiam caso dero, quòd ipse contradicat, cum prædictæ camera non sint priuata domus; sed ad Ecclesiam pertinentes, nec omnino extra Ecclesiam, ac proinde non comprehensa in Decreto Concilij Tridentini. Pro hoc etiam extat notabile priuilegium Pij IV. pro Canonicis Regularibus Sancti Saluatoris Lateranensis, quòd refert Petrus tom. 1. privilegior. Minim. in *Carist. Pyrrici, num. 34.* ex Peregrino in *Compend. privileg. Congregationis Regularum, tit. 1. infirmi, §. 2.* Est autem magnum hoc priuilegium: nam concessum dicitur 15. Maij, 1565: post Concilium Tridentinum, & cum derogatione ipsius. Aliud etiam priuilegium pro Fratribus Hieronymianis in Hispania refert Portell. in *dubijs*

Regular. verb. Altare. n. 3. quod non vidi, nec scio, an sit solum viuz vocis oraculum, ac per consequens hoc tempore reuocatum. Nullatenus tamen id credo esse permittum in cameris secularium, non solum quia ipse sunt priuata domus, & omnino extra Ecclesiam, de quibus loquitur Concilium; sed etiam, quia hoc est contra voluntatem Episcoporum, qui merito, & rationabiliter id non permittunt; præsertim, propter declarationem Sacre Congregationis, quam refert Naldus *verb. Missa, num. 31. & 32.* vbi decernitur, licentias celebrandi in priuatis Oratorijs non nisi à Sede Apostolica esse concedendas, nec ab Episcopis posse concedi. Ita Lezana. Dissentit igitur à Patre Pasqualigo in ordine ad dictum priuilegium, quod quidem puto neque esse in vsu. Et idem dixit Garcias *vbi supra, num. 33.* [Añade Pasqualigo, que si vn Religioso se halla inferno fuera del Conuento, que puede hazerse dezir Missa en su aposento, si es lugar decente para oyr la de algun Clerigo, ò Religioso, porque este es priuilegio personal, & sequitur personam, però no entiendo ay vfo dello.] Ita ille, & ego. Vnde abstineant Regulares à tali priuilegio. Nota etiam hic obiter cum Barbosa *de iure ecclies. lib. 1. cap. 44. num. 64.* & Lezana *in Summa, tom. 4. verb. Moniales, num. 31.* Sacram Congregationem sub die 22. Augusti, 1605. declarasse, ne in Monialium infirmaria Sacrius Missa celebrari permittatur.

Sed hic inquirendum est, an quando virtute priuilegij Gregorij XIII. Prouinciales Societatis Iesu approbant Oratoria intra; & extra domos suas pro Religiosis subditis, debeant hoc facere per se, vel per alios? Debere fieri per ipsos Prouinciales putat Pellizzarij *tom. 2. tract. 8. c. 2. sect. 2. num. 91.* cum in concessione posita sit clausula, *per se;* quod, scilicet, ij per se ipsos vrantur, non per alios. Vt cum negatiue sententiæ adhæret Quintanaduena *tom. 1. tractat. 7. singul. 34. num. 4.* vbi ita asserit: Notandum, hanc approbationem Ordinarij loci sufficere, vt Oratoria in Conuentibus, aut in prædijs erecta visitentur, & approbentur à Prouinciali. Suarius *tom. 3. in 3. part. disput. 81. sect. 3.* Henriquez *lib. 9. de Missa, cap. 27. num. 2.* & constat ex Bulla Gregorij XII. Societati concessa anno 1575. quæ incipit: *Decet Romanum, &c.* ibi: *Postremo considerantes, quanta Societati huiusmodi cura sit perfectio diuini cultus, quanquam etiam sapè, remotis in locis Collegia, & Residencijs habeat, volumus, vt in Oratorijs, & Capellis, quæ ipsius Societatis Prouinciales per se in Domibus, Collegijs, & alijs locis, vbi aliqui Societatis resident approbauerint, & ad diuinum duntaxat cultum deputauerint, Missæ, & alia diuina Officia, alterius licentia desuper minime requisita, celebrari possint.* Ita ille. Mihi verò magis placet opinio Pellizzarij.

Ex his sequitur, supradicta Oratoria Regularium, & secularium differre, & concordare in multis. Differunt, quia Priuilegium Oratoriorum Regularium est locale; secularium est personale. Oratoria Regularium non egent Episcopi designatione, & approbatione, secularium egent. In Oratorijs Regularium plures Missæ dici possunt; in secularium, vna. Omnes interessentes Missæ in Oratorijs Regularium satisfaciunt præcepto Oratorijs secularium minime, sed sola familia domini. Oratoria Regularium gaudent immunitate, quod non admittitur in Oratorijs secularium, &c. Concordant, quia non egent benedictione; & si polluantur, non egent reconciliatione, &c.

An Oratoria Palatij alicuius Ciuitatis, in quo Senatores negotia tractant, & iustitiam administrant, censeantur sublata per Bullam Pauli V.

R E S O L. XXXV.

PRO negatiua sententiâ dici potest, quod dictum Decretum Pauli V. abstulit Oratoria domorum priuatarum, vt obseruant Porcel *in resp. Regul. tom. 1. par. 3. casu 20.*

*n. 4. Marchinus de Sacram. Ordinis, tr. 3. part. 3. c. 9. n. 11. Beja part. 4. casu 33. Lezana in Summa, tom. 1. c. 21. n. 14. Garcias in Summa Theol. mor. tr. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. n. 19. Carolus à Baslica Petri in c. Missarum. de consecrat. disp. 1. cum alijs: & idem asserunt, quod in dicto Decreto non fuerunt comprehensa Oratoria existentia in Palatijs Episcoporum. Ergo dicendum videtur, Decretum Pauli V. non comprehendere supradicta Palatia Magnatum ciuitatum, quia non veniunt sub nomine domorum priuatarum; sed sunt domus publicæ Communitatum. Adde, quod Pontifex voluit tollere abusus, vt patet ex eius verbis, & obseruat Pasqualigus *decis. 171. n. 3.* & alij. Sed in casu, de quo loquimur, abusus non possunt de facili euenire, cum in dictis Oratorijs celebraretur cum magna pompa, ornatu, & decentia; ergo, Deinde Paulus V. tollit omnia Oratoria priuata, quæ post Concilium Tridentinum in dies erecta fuerunt auctoritate, & facultate (vt patet ex contextu litterarum) Episcoporum; sed in aliquibus Oratorijs Palatiorum, de quibus loquimur, celebratur ex consuetudine immemorabili, etiam ante Concilium Tridentinum: ergo non includuntur in dicto Decreto Pauli V. cum de tali consuetudine nulla efficiatur mentio; & ad tollendam consuetudinem immemorabilem, opus est de illa specificam mentionem facere.*

Sed, his non obstantibus, nouissimè eum Archiepiscopus Calaritanus peteret à Sacra Congregatione Concilij decisionem huius dubij, An sub prohibitione Decreti Pauli V. super Oratorijs priuatis comprehendatur Capella existens in Aula publica Palatij ciuitatis, ita vt Magistratus teneatur à Sede Apostolica licentiam impetrare? Sacra Congregatio die 14. Nouembris, 1648. respondit comprehendendi sub prohibitione Decreti. Vnde patet responsio ad titulum nostræ quæstionis, nempe, supradicta Oratoria esse sublata à Paulo V. Et quidem, vt obseruat Ioannes Valerus *in differ. vtriusque fori, verb. Missa, differ. 2. §. 2.* hodie facultas habendi Oratoria, non solum fuit sublata quoad priuatos, sed etiam quoad quoscunque Principes qui etiam Valerus obseruat, fuisse sublata quamcumque consuetudinem immemorabilem celebrandi in Oratorijs: quod est valde notandum.

Nota etiam hic obiter, dictum Archiepiscopum petisse decisionem alterius dubij: videlicet, An sub eadem prohibitione comprehendatur Capella carcerum publicorum, & petenda sit eadem licentia à Sede Apostolica, vel sufficiat licentia Ordinarij, si huiusmodi Capella sit in loco decenti ornata. Et Sacra Congregatio eadem die respondit, non comprehendendi Capellam carcerum publicorum.

Et tandem idem Archiepiscopus petiit à Sacra Congregatione aliud dubium, scilicet, An quatenus dictæ Capella sub Decreto S. Concilij, necnon Decreto Pauli V. & litterarum prohibitione comprehendatur, & Bullæ Cruciatæ non suffragatur, liceat Episcopo contra Sacerdotes, tam seculares, quam Regulares, in eisdem Capellis celebrare volentes, post edictum Archiepiscopi publicatum, seu intumatum procedere; & quibus penis punire? Sacra Congregatio sub eadem die respondit, licere Archiepiscopo contra Sacerdotes, tam seculares, quam Regulares, in eisdem Capellis celebrare volentes post edictum Episcopi publicatum, procedere etiam ad penas censuratum.

An Episcopi, ex sola eorum commoditate, possint habere Oratoria priuatum in suo Palatio, vt ibi celebrent, vel Missam audiant?

R E S O L. XXXVI.

NEGatiuè respondet Riccius *par. 4. decis. 78. num. 7.* vbi sic ait: Inferat non posse Episcopos extra casus necessitatis dare licentias celebrandi Missas in priuatis Oratorijs,

Oratoriis, & consequenter nec ipsosmet Episcopos posse eam celebrare facere in Oratoriis, quæ habent in suis Palatiis, solum itaque ex causa professionis, & ualitudinis, licitum est Episcopis facere Sacrum per se, uel per alium extra Ecclesiam, uel Oratoria publica. In Sacellis uero, uel Oratoriis, quæ habent in suis Palatiis, non possunt hodie Missas celebrare, cum cesset causa, & sola eorum commoditas non sufficiat, ut declarat Dominorum Cardinalium responsio. Ita ille. Et ante illum abannes Valerius in *diffinitio uiriusque fori, uerb. Missa, differ. 2. num. 1.* qui testatur sic fuisse seruatum à D. Ioan. Baptista Perez, Episcopo Segobricensi, & Fagundez *precept. 1. lib. 3. cap. 13. num. 19.* Et hoc priuilegium concedit Episcopis itinerantibus, & ægotantibus.

Sed his non obstantibus, rectè obseruat, me citato, Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 1. tract. 7. cap. 2. sect. 2. num. 159.* quod ex consuetudine hodie Episcopi utuntur priuilegio *cap. fin.* non solum in casu itinerationis, aut infirmitatis, sed etiam propter solam commoditatem: & idèd possunt in priuato Oratorio sui Palatii celebrare, uel audire Missam, etiam si non sint infirmi, & possunt Ecclesiam adire. Et ita hanc sententiam tenet Faustus de *Sacram. Euch. lib. 3. q. 171.* qui citat Puteanum, Layman, Suarez, Azorium, & alios. Idem tenet Garcia in *Summa Theol. mor. tract. 4. diffinitio. 8. dub. 2. punct. 2. num. 19.* Leone de *conf. recollect. 6. n. 854.* & Marchinus de *Sacram. Ordinis, part. 3. cap. 9. n. 11.* sic ait: Simpliciter pro libito, & commoditate, etiam sine infirmitate, potest Episcopus in proprio Palatio deputare Capellam in qua Missa celebratur, sine alia Pontificis licentia. Ratio est: quia tam Tridentinum, quàm Paulus V. solum prohibent Episcopis, ne concedant facultatem sacrificandi in priuata domo Oratorio: sed sub priuata domo non uenit Palatium Episcopale. Ita ille. Quod autem sub nomine priuata domus, ut in illa non possit quis amplius celebrare ex prohibitione Pauli V. non ueniat domus, seu Palatium Episcopi, præter Marchinum, ubi supra, docet Eminentiſſimus Cardinalis Lugo, de *Eucharist. disputat. 2. sect. 2. num. 50.* Portel. in *respons. Regul. tom. 1. part. 3. casu 20.* Rabens in *aphor. Episcop. uer. Oratorium, num. 3.* & alij penes ipsos.

An Episcopi possint non solum unum, sed duo Oratoria in suo Palatio habere: unum ad suum usum: alterum ad usum familie, uel nepotum, &c.

R E S O L. XXXVII.

Affirmatiuè responderet Patet Pellizzarius in *man. Regul. tom. 1. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 260.* Tum, quia priuilegium *cap. quoniam. de priuileg. in 6.* loquitur absolute, ac illimitate: ubi autem ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. Tum, quia beneficium Principis late debet interpretari, ac fauor semper ampliari debet. Ex quibus infert Pellizzarius, posse, u.g. fratrem Episcopi cum vxore, & reliqua sua familia audire Missam de præcepto in aliquo ex Oratoriis in Episcopali Palatio erectis, quo tempore Episcopus illam celebrat, aut audit in alio Oratorio sui Episcopalis Palatii.

Sed pace uiri docti, & amicissimi huic sententiæ non possum adherere. Et idèd interrogatus de hoc casu, negatiuè respondi: quia in dicto *cap. uir. de priuileg. in 6.* sic habetur: Quoniam Episcopi, eorumque superiores se habent diuersis ex causis à suis Ecclesiis, & diocesis absentate frequenter, nec semper possunt commodè ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, uel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet absque causa rationabili ullam diem; præſenti constitutione indulgemus eisdem, ut altare possint habere uaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari uiciumque absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare, uel audire diuina. Ita Bonifacius VIII. Pontifex. In quibus uerbis patet priuilegium esse personale,

& ad effectum dimittat, ut Episcopus celebret, uel Missam audiat; ut obseruat Pasqualigus *decis. 55. num. 1.* & Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo de *Eucharist. disput. 20. sect. 2. num. 49.* & alij. Ergo dum Episcopus celebrat, uel facit coram se celebrare, iam priuilegium est adimpletum, & habuit effectum, nescio qua ratione ex dictis textu deduci possit, quod sit licitum Episcopis facere celebrare in alio Oratorio pro vxore fratris, uel eius matris aut alius; hoc enim est impertinens ad dictum textum, & pro sine, quem habuit Pontifex concedendi hoc indultum Episcopis. Quod confirmatur: nam consuetudo est optima legum interpret, ex *leg. 37. §. de legib.* Et idèd rectè obseruat ex multis Hulticus Hannius in *Encyclop. iuris, part. 1. titul. 3. cap. 7. num. 7.* quod lex interpretatur per consuetudinem, & obseruantiam subsequentem: sed nunquam uisum est, Episcopos in suis Palatiis eodem tempore fecisse celebrare in duobus Oratoriis, duas Missas, unam pro se, & aliam pro cognatis: ergo, &c. Quod patet etiam exemplo Eminentiſſimum Cardinalium, qui gaudent, ut probatum est in *part. 6. uir. uel. uel. uel. eodem priuilegio cap. final.* quo gaudent Episcopi de dicenda, & audienda Missa in priuato Oratorio; & tamen nunquam in eorum Palatiis audi sunt duo Oratoria erigere, ut simul in ipsis eodem tempore Missæ celebrarent, non obstante, quod communiter habent cum fratribus, nepotibus, cognatis, &c. Et licet hodie in Palatio, uerbi gratia, Eminentiſſimi Domini mei Cardinalis Columæ inueniantur duo Oratoria, unum solum tamen spectat ad ipsum, qui tanquam Cardinalis gaudet priuilegio Episcoporum *dicti c. final.* Altero uero Oratorio utitur Excellentissimus Dux Palliani ex priuilegio peculiari Sedis Apostolicæ.

Neque obstant adducta à Patre Pellizzario. Dicit Primò, extare consuetudinem inter Episcopos erigendi in eorum Palatiis duo Oratoria. Hoc est negandum, & patet omnibus: & si aliquod Palatium Episcopi inuenitur cum duobus Oratoriis, id factum fuit propter commoditatem, ut haberet promptum Oratorium, quando mutaret habitationem, u.g. in hyeme, uel æstate: concedimus itaque Episcopis duo Oratoria in eorum Palatiis, materialia tamen, sed non formalia, ut uidelicet, in illis eadem tempore Episcopus audiat in uno Missam, uel celebret, & in altero faciat pro aliis celebrare.

Dicit secundò, textum in *cap. Quoniam.* loqui absolute, ac illimitate. Respondeo, ut patet legentibus, sextam illam respicere tantum personam Episcopi, ut possit in itinere celebrare, uel facere coram ipso celebrare: & dat rationem: quia Episcopus debet quotidie Missam audire: quomodo ergo dictus textus potest extendi, ut possit Episcopus facere celebrare, non penes se, sed penes alios in altero Oratorio, cum in isto casu deficiat ratio finalis, ex qua Pontifex concessit Episcopo dictum priuilegium: quod quidem fuisse personale, obseruat Portel. in *respons. reg. part. 3. cas. 20. num. 6.* & alij.

Dicit tertio, hoc priuilegium esse extendendum, quia est priuilegium fauorabile. Respondeo, potius esse priuilegium odiosum, ut ait Trullench in *Bulla Crucata lib. 1. §. 3. dub. 6. num. 10.* & Ledesma in *summa, tom. 1. tract. 1. c. 1.* & priuilegium fauorabile concedo esse ampliandum: sed id procedere, quando ex vi uerborum id rationabiliter deduci potest per text. in *l. quod constitutum, ff. de testament. milit.* quando eadem militat ratio ad text. in *l. non possunt, & l. seq. & l. iura non in singulis, ubi Glossa, & Doctores ff. de leg. cap. translatio, de constit. & cap. 2. de translat. Prælat. Unde non esse priuilegium fauorabile extendendum, quando eius uerba non admittunt ampliationem, & sunt uerba uerborum priuilegij significationem, probat ex multis iuribus Salgaldus de *retent. Bullar. part. 2. cap. 30. §. 5. num. 26.* Salazarus de *Indiar. Iure, tom. 2. lib. 2. cap. 20. num. 71.* & alij. Sed in nostro casu hoc priuilegium ampliatur altera uerborum significationem, ut patet aperte legentibus dictum *cap. Quoniam.* Ergo.*

Adde quod tunc priuilegium Principis fauorabile est appellandum, quando non vulnerat ius commune, vt patet cap. *Sancti*, cap. *Petra*, de priuileg. & docet Præpositus in *part. 2. D. Thomas, quest. 97. dub. 4. num. 34.* Amicus in *Cur. Theolog. tom. 5. disp. 9. sect. 3. num. 49.* Fabius Galeota re-
Spons. fiscal. 12. num. 193. Palauus *tom. 1. tractat. 3. disp. 4. punct. 16. num. 5.* Suarez de legibus, lib. 8. cap. 17. num. 5. & alij. Sed priuilegium concessum Episcopis, vt possint celebrare, vel audire Missam in priuatis Oratorijs, vulnerat ius commune, vt patet; ergo non largè, sed strictè interpretandum est. Et idè communicata difficultate præsentis resolutionis cum illustrissimis, & Doctissimis Marco Antonio Maraldo, Sanctissimi D. N. Brevium Secretario, ac Francisco de Albiçis, S. Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Assessore, sententiam negatiuam, quam supra huius, omninò approbarunt.

An Episcopus in Palatio rurali possit Oratorium habere, & in illo cum altari portatili Missam dicere, vel audire?

R E S O L. XXXVIII.

R Espondeo affirmatiuè cum Patre Auerfa de Sacrament. Eucharist. q. 11. sect. 14. §. 5. vbi putat, quòd non est Episcopis ablata facultas habendi Oratorium ad celebrandum in proprio Palatio, vel etiam in domo rurali. Idem etiam docet Laurentius Portel in responsionibus Regul. tom. 1. p. 3. casu 20. num. 6. vbi sic ait: Ad secundum quæsitum iam patet responsio ex dictis, cum enim Tridentinum, nec nouum mandatum D. Papæ Urbani VIII. comprehendat Oratoria Episcoporum, credo, quòd illi etiam in villa rurali poterunt cum debita decencia erigere Altare, & in ipso celebrare, vel celebrari facere, si non per cap. final. de priuileg. saltem per cap. *Missarum*, citatum, quòd id illis concedit sine restrictione. Et quanquam illa generalis concessio sit illis restricta, hodie saltem per D. Vibanum VII. iam diximus id intelligi solum quoad Oratoria secularium, in quibus timentur abusus, non quoad Oratoria Episcoporum, in quibus illi non præsumuntur. Sic Portel. Vide præter citatos Doctores, Pellizzarium in *Man. Regular. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. sect. 2. num. 159.* vbi concedit etiam Episcopis, vt possint erigere Oratoria in villis.

Notandum est hæc obiter, quòd Oratorium priuatum absque Episcopi auctoritate fundatum, non vt ibi celebratur, sed vt ibi oretur, non est sub potestate Episcopi quoad ius visitandi, & procuracionem exigendi: potest tamen Episcopus ad illud accedere, & videri, an iuxta formam iuris tractetur: alias posset mandare destrui, cap. final. & ibi Abbas de censib. Et ita docet Rubeus in *Aphor. Episcop. verb. Oratorium num. 2.* & Genuentis in *Praxi, cap. 17. num. 4. edit. 1.*

An Episcopus extra Diocesim inconsulto Ordinario loci possit habere in suo Palatio Oratorium, vt cum Altari portatili ibi celebret, vel Missam audiat.

R E S O L. XXXIX.

A Libi contra Beiam, & Emmanuelem Sà Affirmatiuam sententiam docui cum Portel in *resp. Reg. tom. 2. p. 3. casu 10. num. 7.* cui nunc addo, me citato, Patrem Pasqualigum dec. 66. num. 3. quia Concil. Triden. non prohibet Episcopis, quòd celebrent in Altari portatili; sed quòd non permittant celebrari, siue à secularibus, siue à Regularibus; nec item quòd vnus Episcopus non permittat celebrari ab alio Episcopo, quando existit in sua Diocesi. Non enim Episcopi veniunt nomine secularium ob dignitatem, qua præcellunt; & proinde debuissent specialiter nominari, si

eos comprehendere voluisset. Et quidem cap. *Quoniam*, de priuileg. in 6. concedit Episcopis hoc priuilegium, quia sæpè absunt à suis Ecclesijs: quòd maximè potest euenire, cum sunt in aliena Diocesi. Deinde id probatur, quia Episcopum celebrare Missam in Oratorio priuato, dum in aliena Diocesi moratur, non est exercere iurisdictionem contentiosam, vt patet, sed voluntariam: hanc verò voluntariam iurisdictionem, seu potius priuilegium personale, potest exercere in aliena Diocesi, vt tenet Sanchez lib. 3. de *matrim. disp. 19. à num. 7.*

Nota tamen, hoc procedere in alienis Diocesibus, non autem in Vrbe: nam propter reuerentiam Summo Pontifici debitam Romæ Episcopi commorantes in eorum Palatijs non possunt habere Oratorium priuatum, & ibi Missam celebrare, vel audire, vt notat Riccius *part. 4. decis. 78.* Alzedus in *praxi, part. 1. cap. 13. num. 6.* Venerus in *exam. Episcop. lib. 4. cap. 17. num. 4.* & alij.

Verùm his, quæ dicta sunt in hac resolutione, & in duabus superioribus, videretur obstar Concilium Tridentinum, sess. 22. in Decreto de observandis, & vitandis in celebratione Missar. in quo videtur derogatum priuilegium Episcoporum. Sed, vt supra cursim obseruauimus, dicendum est, non esse in Concilio dictum priuilegium derogatum, & ita docet Præpositus in 3. part. quest. 83. artic. 3. dub. 1. num. 149. Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 26. quest. 4.* Fagundes de *precept. Eccles. precept. 1. lib. 3. cap. 13. num. 19.* Ioan. Valerius in *different. vniuers. que fori, verb. Missa, differ. 2.* Hieronymus Garcias in *summa Theol. moral. tract. 3. difficult. 8. dub. 1. punct. 2. num. 195.* & ita declarasse Sacram Congregationem anno 1586. die 19. Iunii testatur Valerius;

An, mortuo Episcopo, possint adhuc eius familiares audire Saorum in Oratorio priuato sui Palatij?

R E S O L. XL.

A ffirmatiuè respondet Pater Pellizzarius in *Man. Regular. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. sect. 2. num. 163.* quia, ait ipse, Diana docuit, mortuo Episcopo, eius Palatium gaudere immunitate. Ergo etiam, mortuo Episcopo, Oratorium dicti Palatij poterit deferre ad celebrandum.

Sed hæc opinio non est admittenda: quia idèd familiares Episcoporum gaudent priuilegio audiendi Missam in eorum Oratorijs; quia accessorium sequitur naturam principalis ex vulgatis iuris, & ne Episcopus remaneret sine familia, dum ipsa ad audiendam Missam irret ad Ecclesiam: sed mortuo Episcopo deficit principale, neque familiares debent amplius Episcopo assistere: ergo non possunt, mortuo Episcopo, amplius gaudere dicto priuilegio; quia principali deficiente, deficit accessorium. Quod appetè confirmatur: nam Domini Cardinales gaudent eodem priuilegio, quo gaudent Episcopi quoad celebrationem Missæ in priuato Oratorio Palatij: sed, mortuo Cardinale, dictum priuilegium, vt patet ex praxi, statim cessat, nec amplius in dicto eorum priuato Oratorio Missa dici potest. Ergo idem erit dicendum, mortuo Episcopo.

Verùm ego puto, rationem esse: quia priuilegium dicti cap. *Quoniam*, dirigitur, & respicit, vt patet ex contextu literæ, personam Episcopi, & non locum, & idèd est priuilegium personale. Vnde patet responsio ad argumetum de immunitate Palatij Episcopi, ipso mortuo: est enim dispar ratio inter vtrunque casum: nam priuilegium cap. *Id construimus*, 17. quest. 4. de immunitate Palatij Episcopalis, est priuilegium locale: vnde Episcopus, etiam si sit absens, vel mortuus, gaudet immunitate, vt ex hac ratione probat, me citato, Ioan. Baptista Ciarlinius in *comit. forest. tom. 2. cap. 198. num. 10.* sed priuilegium cap. *Quoniam*, respicit, vt dictum est, tantum personam: ergo. Et idèd nostram

nostram sententiam individualiter tenet Pater Auerſa de Sacram. quest. 15. conclus. 7. & Pater Bardi in Bull. Cruciate, part. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 7. num. 68. nam asserit, quoddam domino, expirat priuilegium respectu eorum, qui de familia dicebantur: quia desinunt esse de familia illius, cuius intuitu tali fruebantur priuilegio. Ergo, &c.

An, absente Episcopo eius familiares possint audire Missam in Oratorio priuato sui Palatii?

RESOL. XLII.

Affirmatiuam sententiam tenet Pellizzarius ubi supra in Man. Regn. tom. 1. tract. 8. cap. 2. num. 163. putat enim, quoddam par ratio in hoc casu, ac in alio posito in superiori resolutione.

Sed negatiue respondet Laurentius Porrel, in responsionibus Regular. tom. 1. part. 3. casu 20. num. 6. ubi sic ait: Si autem predicti Episcopi, & in suo Palatio, & in villa cum decencia possunt in predictis Oratoriis celebrare, vel celebrari facere coram se, ego non credo, quoddam illo absente possint alij Sacerdotes celebrare: quia illud priuilegium non est reale, id est, concessum illi Oratorio, vel loco: sed uidetur esse solum priuilegium personale, concessum, scilicet, soli personae Episcopi, cum celebrat, vel cum ibidem audit: ac proinde ceteri Sacerdotes, illo absente, non poterunt tali priuilegio gaudere. Ita ille, & ego olim: cui adde, me citato, Patrem Auerſam de Sacram. Euchar. quest. 11. sect. 14. ubi docet, non licere, nisi ipsi Episcopo celebrare, aut coram se celebrari facere in suo Oratorio, atque idem alij Sacerdotes, absente Episcopo, non gaudere tali facultate. Et hanc sententiam, etiam me citato, docet Leo Zambellus, in reperiario casuum conscientiae, verb. Missa, num. 20. sic asserens: Missa celebrata à familiaribus Episcoporum in Oratoriis eorum domorum, in absentia ipsorum, aggrauat celebrantes, eo quia non perfruuntur eorum priuilegiis. Sic ille.

Nec obstat dicere, quoddam familiares gaudent priuilegio audiendi Missam in tali Oratorio, concessio alicui viro nobili à Pontifice, etiam ipso absente, ut supra probatum est: ergo eodem priuilegio debent gaudere familiares Episcoporum, absente ipso Episcopo. Respondeo, quoddam est dispar ratio inter utrumque casum: nam in primo casu Pontifex concedit priuilegium domino, & eius famulis, ut patet ex Breuis concessione: sed in secundo casu, priuilegium est personale: unde in cap. final. de priuilegiis in 6. efficitur solum mentio de Episcopo, & non de eius familia.

Non obstat secundò, quoddam absentibus Eminentiss. Cardinalibus, qui in eorum Palatijs gaudent eodem priuilegio, quo gaudet Episcopus, audiendi, vel celebrandi Sacram in priuato Oratorio, eorum familia audit Missam, & facit coram se celebrare, ac si praesentes essent Domini Cardinales. Nam respondeo, hoc efficitur ex consuetudine scita, & approbata à Pontificibus, qui ante eum Cardinales extiterunt, sciebant hoc fieri: unde, si adesset talis consuetudo, quoad familiares Episcoporum, illam non damnarem, (nam ego loquutus sum cum citatis Doctoribus, stando in iure) quia consuetudo subsequens ponit sic interpretari dictum cap. Quoniam, de priuilegiis in 6. sicut, si uoluit Pellizzarius, n. 159. interpretatur dictum cap. procedere, etiam si Episcopus non esset in itinere, nec infirmus, ut possit celebrare, vel audire Missam in domo propter solam commoditatem, ut ego etiam supra probaui: sic & in nostro casu dici potest, quoddam consuetudine inducta, possunt familiares Episcoporum ipsis absentibus audire Sacram in eorum Oratorijs; consuetudo enim vincit legem, & dat iurisdictionem: sed, quia consuetudo est quid facti, uideant alij,

si verè in casu, de quo loquimur, extet.

An, non obstante Concilio Tridentino, possint Episcopi concedere licentiam, ut quis Oratorium priuatum habeat? & quid hodie dicendum sit?

RESOL. XLII.

Negatiuam sententiam docuit Nauarr. lib. 1. titul. de const. conf. 1. quest. 37. num. 76. & conf. 16. de priuilegiis. Azotius par. 1. lib. 10. cap. 26. quest. 3. Bonacina de Sacramentis, disp. 4. quest. ult. punct. 9. num. 10. & alij.

Sed altera sententia affirmat: nam Concilium Tridentinum sess. 22. post c. 9. in Decretis, sic asserit: Praecipit sancta Synodus Episcopis, ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda, sanctum hoc Sacrificium à secularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi, non obstantibus priuilegijs, aut exemptionibus quibuscumque. Ex verbis huius Decreti duo colliguntur. Primo, restrictam esse potestatem Episcoporum, ne possint concedere facultatem celebrandi in quocumque honesto loco extra Ecclesiam, sicut prius poterant. Secundò, in Oratorio domus priuata ad diuinum cultum tantum deputato, quoddam non sit in profanos vsus conuertendum, licet Episcopo dare facultatem celebrandi, dummodò prius designetur, & visitationi eiusdem subiacet: atque sic declarauit Sacra Congregatio in hunc textum: & idem docent Gutierrez lib. 1. canonicarum quest. cap. 30. num. 28. Zetola in praxi Episcopali, part. 1. vers. Missa, conclus. 4. Stephanus Quaranta verb. Missa. Sotus in 4. distinct. 13. qu. 2. art. 2. Suarez de Sacram. disp. 2. 1. sect. 3. vers. Secundò, obseruandum. Egidius Coninch de Sacram. qu. 53. artic. 2. dub. 1. num. 225. Stephanus Fagundes de quinque Ecclesiae praeceptis par. 1. lib. 3. cap. 13. num. 9. 10. & 11. Layman Theol. moral. lib. 5. tractat. 5. cap. 5. num. 4. Ioan. de la Cruz de statu Religionis lib. 2. cap. 5. dub. 7. Barbosa de officio Episcopi, allegat. 23. num. 7. part. 2. & ita hanc sententiam, praeter Doctores citatos, tenet doctissimus, & amantissimus Franciscus Xpizus in iure pontificio, lib. 3. titul. de celebrat. Missa. num. 8. ubi sic ait: Decretum Synodus, ut locorum Ordinarij non patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda, sanctum Sacrificium à secularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi, ac nisi qui interior, decenter composito corporis habitu declarauerint, se mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non solum corpore adesse. Hic locus Conc. Trident. uoluit ab usum tantum tollere, qui proculdubio olim nimis magnus fuit, & contra quem pulchre insurgit practica Diaz, cap. 39. quem iam olim persecutus est Iustinus in Auth. Pe malis fabricet Oratorij domos. cap. 1. 2. 3. ubi sic addit eas domos, in quibus diuinum Officium factum est absque Episcopi praesentia licentia, & loci destinatione, cum Crucis designatione. Denique permittit in Oratorijs, ad diuinum tamen cultum tantum dedicatis, Missam fieri. Itaque si Ordinarij uidebitur, et si Oratoria sita sunt in aedibus priuatis, ad diuinum tamen cultum tantum destinata, ab eo dedicata, ac sacra potuerunt, sacrumque ibi peragi. Conuenerunt tamen est, & refert Azorius in iure moral. lib. 10. cap. 26. alijque diuersas Cong. Cardinal. interpretationes, ad per hunc locum adempta sit Ordinarijs facultas concedendi, ut Missa celebraretur in Oratorijs priuatis, non consecratis, et si decenter constructis, ordinatisque: Certe salua Sedis Apostolicae censura locus hic tantum est ad abusus extirpandos eorum, qui id sua auctoritate praesumunt, quos ne patiantur, monentur Episcopi: sed ea uerba, non patiantur, si ad rigorem examinentur, non inferunt, et permittere non possunt, vel derogationem auctoritatis Episcopis competentis, ne id queant, ubi iusto ex causa id permittendum censuerint: quae patitur, aut pati uolumus, ab alijs proficiantur; quae permittimus, à nobis. Accedit, quod

Conciliaribus

Conciliatibus Constitutionibus in primitiua Ecclesia latis, obscuro verbo derogatum esse existimari non solet: at sexta Synodus, & Triburienfis, vt refert Azorius *vbi supra*, q. 3. in infantia Ecclesie hanc authoritatem Episcopis concessit: nec facile Episcopi in Concilio existentes restringunt facultates suas, sed augent, vt in Concil. Trid. tam quoad superiores, quam inferiores, quamplurima liquent. Sed si Episcopi potestate sua abuterentur; reuocari, & soli Sedi Apostolicæ referuari hanc authoritatem posse, nemo dubitat. Ita Zypæus, cui addit Præpositum in 3. part. qu. 83. artic. 3. dub. 1. num. 147. Tannerium tom. 4. disp. 5. quest. 10. dub. 1. num. 27. Lessium in 3. part. q. 83. art. 2. num. 78. Vigens in 3. part. quest. 83. dub. 15. num. 67. Hieronymum Garcias in *summ. Theol. moral. tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. num. 13.* Valquez *disp. 233. cap. 1. n. 3.* Suarez *disp. 81. sect. 3.* Fagundez *præf. 1. lib. 3. c. 12. n. 9.* Palaum tom. 4. *disp. vnica. punct. 8. num. 6. &c.* alios.

Nota tamen, quod hæc opinio procedit in terminis Conc. Trident. nam hodie hæc facultas Episcopis sublata est, & Sanctæ Sedi Apost. referuata, vt constat ex literis Card. Lancellotti ad Episcopos, datis nomine Pauli V. 30. Martij, 1615. quarum plures grauissimi Authores meminerunt, vt Riccius in *praxi fori ecclesiastici. decis. 538.* Franciscus Scorcia *lib. 2. cap. 13. de Sacrificio Missæ.* Mollisius in *Summa, tract. 3. cap. 17. num. 70.* Fagundez *d. cap. 13. num. 12.* Naldus *verb. Missa. num. 30.* Gaudentius *comment. in rubr. Missalis. part. 1. titul. 20. lit. M.* Homobonus *de exam. ecclesiastico. quest. 14. tractat. 8. cap. 5. part. 2. vbi dicit, sic fuisse à Sacra Congregatione sæpe rescriptum Archiepiscopo Bononiensi, & vbiq; seruari mandasse.* Et ita etiam, præter Doctores citatos, obstat Caspelinus in *curf, Theol. tom. 2. tractat. 23. dub. 3. sec. 3. num. 66.* Villalobos in *Summ. tom. 1. tract. 8. difficult. 23. num. 2.* Filiucius *tom. 1. tract. 5. c. 4. n. 116.* Garcias *vbi supra, num. 14.* & Trolench in *Bull. Cruciatæ, lib. 1. §. 3. dub. 5. num. 5.* qui, licet asserat post dictum Decretum Pauli V. postea anno 1618. die 30. Iulij, idem Paulus de consilio Cardinalium, concessit Episcopis, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis facultatem visitandi, designandi, & approbandi Oratoria, & licentiam celebrandi in dictis Oratoriis, cum his limitationibus. Prima, vt huiusmodi licentia celebrandi in Oratorio priuato, solum concedatur personis nobilibus, senio, & infirmitate impeditis, durante tantum impedimento. Secunda, quod dicta licentia non suffragetur nisi ministris omnino necessariis, ita vt alij præcepto Ecclesie minimè satisfacere censeantur. Tertia, quod in singulis Oratoriis vna tantum dicatur Missa. Quarta, quod ab hac licentia excipiantur dies Paschæ, Natiuitatis, Resurrectionis, Pentecostes, & alia Festa solemnia, nisi talis esset persona, quæ ob iustum impedimentum nullo modo posset adire Ecclesiam. Quinta, quod in eadem domo duo Oratoria minimè concedantur. Sexta, quod hæc licentia solum daret per sex annos.

Tamen, his non obstantibus, postea Urbani VIII. absolute ab Episcopis talem licentiam, & solum Papæ referuauit. Et idè Porrel in *respon. Regul. tom. 1. p. 3. cas. 20. num. 1.* sic ait: [Addi potest ad hoc, quod ego vidi meis oculis, anno 1626. in Aula cuiusdam domini, tunc Collectoris istius Regni, publicari edictum Sanctissimi D. N. Papæ Urbani VIII. in quo prohibebat, ne Episcopus aliquis, vel similis Prælatus licentiam dare posset alicui celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratoriis priuatis, & scirent omnes talem licentiam concedere esse referuatum soli Summo Pontifici, & Azor. *tom. 1. Sum. lib. 10. c. 26. in fine*, dicit, eosdem Cardinales declarasse, non posse Episcopum dare licentiam celebrandi in Oratoriis particularibus, quod consonat nouo mandato Urbani VIII. proxime citato.] Ita Porrel. De quo Decreto facit etiam mentionem Garcias n. 18. & antea n. 15. sic asseruerat: [Finalmente aora nouissimo en este Enero de 1644. me ha referido el Reuerendissimo P. Iuan. Velez, Predicator de su Magestad, y Obispo electo de Guadaluja de las Indias, que le dixo el Señor Nuncio

el Cardenal Pancirolo en Madrid, que tenia vn Breue de su Santidad, en que se prohibia dar licencia para dezir Missa en Oratorios priuados en casas de lo seculars: y assi oy ya està cerrada la puerta desto de tal suerte, que solo el Papa puede.] Dicendum est igitur, hodie non posse Episcopos, etiam tanquam Apostolica Sedis delegatos, dare facultatem, vt quis possit in domo sua priuatum Oratorium habere, & ibi audire Missam, cum talis facultas ad solum Pontificem pertineat, vt patet ex praxi.

An saltem Episcopi, non obstante Concilio Tridentino, ac Breuibus Pauli V. & Urbani VIII. possint hodie in aliquo casu particulari ex iusta causa dispensare, vt celebretur extra Ecclesiam cum Altari portatili?

RESOL. XLIII.

Respondeo affirmatiuè cum Marchino de Sacram. Ordinis, tractat. 3. part. 3. cap. 9. num. 11. vbi sic ait: [Ad huc in multis casibus viget in Episcopis hæc facultas: tam post Tridentinum, quam post Pauli V. decretum.] Ita ille, cui addit Garciam in *Summa Theol. moral. tract. 3. diff. 8. dub. 2. punct. 2. num. 18.* sic asserentem: [Empero auoque el Concilio Tridentino, y las letras de Paulo V. parece, que quitan à los Señores Obispos el poder dar estas licencias, y a los Obispos, y Nuncio de España nuestro S. P. Urbano VIII. pero non obstante estos decretos, hallan los Theologos estos tiempos algunos casos, en los quales la pueden dar oy.] Et citat præ hac sententia Cardinalem de Lugo, Ledesma, Fagundez, Villalobos, Rodriguez, Layman, & alios; quibus ego addo Magistru Seru in 3. part. D. Thome, q. 83. art. 3. Caltrum Palaum tom. 4. tract. 22. *disp. vnica. punct. 8. num. 6.* vbi sic asserit: [Ex verbis Concilij Tridentini manifestè constat, non esse Episcopis sublata facultatem designandi Oratoria, in quibus Sacrificium peragatur, quinimò ea facultas ibi supponitur: Siquidem Oratoria ab eo designanda, & visitanda sunt: solum enim tollitur ab eis facultas concessa in cap. Missarum, de consecrat. dist. 1. permittendi aliis celebrationem liberam, & per modum priuilegij in priuatis domibus, & omnino extra Ecclesiam, & extra Oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata. In Oratoriis ergo, sicut in Ecclesia permittente optimè possunt celebrationem, maximè aliqua rationabili causa intercedente. Neque huic doctrinæ aduersatur Breue Pauli V. editi anno 1617. quo omnibus Prælatis auferitur potestas concedendi licentias celebrandi in domibus priuatis, etiam si nobilissimæ sit: quia, vt opinor, intelligi debet de facultatibus perpetuis celebrandi in locis non permanenti diuino tantum cultui dicatis: quia Paulus V. solum eo Breui intendit Decretum Tridentini renouare, & denuò stabilire.] Ita Paulus.

Sed audiamus alium doctum Hispanum Gasparem Hurtadum, *disp. 4. de Sacrificio Missæ, difficult. 6.* sic asserentem: [In Decreto Concilij Tridentini præcipitur Episcopis, ne patiantur in priuatis domibus Missam celebrari, nisi in aliquo loco ab eis designato & tantum ad diuinum cultum dedicato. Vnde Episcopi non possunt licentiam conferre ad celebrandum in priuatis domibus in loco ad alios vsus deseruiente: possunt tamen dispensare, vt aliquando celebretur in eo loco iusta aliqua causa, qualis est, quando persona grauis ægrotat, vt domi audiat Missam, & Communionem ex obligatione suscipiat: quia in dicto Decreto tantum auferitur Episcopis facultas concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in dicto loco; non vero facultas dispensandi in aliquo casu. Addimus, diuinam facultatem concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in quouis honesto, seu decente loco, conuenientem Episcopis

Episcopis ex suo officio, ablatam fuisse à Nuntio Hispaniarum iussu Pauli V. anno 1615. ita ut iam nequeant facultatem concedere ad celebrandum in priuatis domibus, & Oratoriis, non verò fuisse ablatam facultatem dispensandi ex iusta causa, ut aliquando in eis celebraretur.] Hæc Hurtados. Vnde ex supradictis Doctoribus apparet, in Concilio Tridentino, & in Decreto Pauli V. fuisse quidem sublatam Episcopis facultatem concedendi licentias absolutè celebrandi in priuatis Oratoriis, & domibus sacularium, non autem fuisse eis sublatam potestatem dispensandi ex iusta causa in aliquo casu: Pontifex enim, & Concilium voluerunt tollere abusus: & abusus solum ex licentiis continuis, & ordinariis oriri poterunt; non autem ex dispensatione pro vna, aut altera vice ex iusta, & rationabili causa. Ergo, &c. Et non solum hanc opinionem docuerunt Doctores Hispani, sed etiam Itali. Vide Aucsam de Sacram. Euch. r. 9. §. 1. sect. 14. Ioannem Antonium Nouarium in Summa Bullar. tom. 1. tit. de celebrat. Missar. prohibita in Oratoriis priuatis, num. 3. & ex Societate Iesu Patrem Perlicum de officio Sacerdotis, lib. 1. c. 6. dub. 3. n. 26. qui omnes loquuntur etiam in terminis Decreti Pauli V. Et idè adducam aliquos casus in confirmationem supradictæ sententiæ.

Innumerantur aliqui casus, in quibus Episcopus potest dare licentiam, ut celebretur extra Ecclesiam.

RESOL. XLIV.

Primus casus, quando exercitus, aut classis ad multum temporis spatium Missam non audiuit, & ad locum appulit, vbi sub dio possit commodè illam audire, licitum erit eam sub dio celebrare. Et idè Caspensis in Cur. Theol. tom. 3. tr. 23. disp. 3. sect. 3. n. 67. docet, quòd vt existentes in castris, vel in circumstantiis, aut in nauibus Missam audiant, poterit Altare erigi in agro, vel in litore. Nec supradictis videtur ob stare declaratio Sacræ Congregationis Concilij: nam, cum Episcopus Calaritanus inter alia dubia hoc etiam perierit, an sub prohibitione Decreti Pauli V. prohibeatur Altare portatile, quòd deferretur ad iurtes in litore maris existentes, ibique ex consuetudine celebrantur Missæ, nulla Sedis Apostolicæ licentia obenta? Sacra Congregatio sub die 14. Nouembr. 1648. rèspondit, sub eodem Decreto comprehendì Altare portatile, & de necessitate requiri licentiam Sedis Apostolicæ. Hæc declaratio, inquam non videtur ob stare doctrinæ communi Doctorum, quos asserit, & sequitur Fagund. præcept. 1. lib. 3. c. 3. num. 14. nam in casu Episcopi Calaritanij credo, quòd passim hoc efficiebatur pro vna, vel altera naui, vnde magnus erat abusus, quem rectè voluit tollere Sacra Congregatio: sed Doctores loquuntur, quando classis magna nauium, vel trirēmium, aduenit in aliquo litore; tunc enim erit licitum cum Altari portatili, vt exercitus Missam audiat, celebrare. Non itaque Sacra Congregatio abstulit hunc casum post Decretum Pauli V. à communi Doctorum sententia admissum; sed tantum casum propositum ab illo Archiepiscopo, in quo quidem abusus exitebat. Notat tamen hæc Fagundez, vbi supr. [quòd idem putat dicendum esse, si nauis Iudicæ Lusitanicæ ad litus aliquod appellat: est enim numerus personarum illius instar numeri non exigui populi. Ita audiri à viris doctissimis nostræ Societatis: nam exceptio hæc, seu facultas ista celebrandi in casu necessitatis maguz, non est reuocata per Conc. Trid. d. sess. 22. in Decreto de obseru. & euitandis in celebrat. Missarum, iuxta omnes Doctores.] Ita Fagundez, qui fecit antea mentionem Decreti Pauli V. quòd etiam docet Marchinus de Sacram. Ordinis, part. 3. cap. 9. num. 11. loquens de naui magno populo onusta, quæ post diurnam nauigationem ad litus appulit.

Antonini Diana Pars IX.

Casus secundus penes Doctores est, quòd liceat in bello rem diuinam sub dio, aut sub tentoriis celebrare in Altari portatili, aut in Ara Sacra, vt Christiani milites Sacrum audiant, & se fidentius ad pugnam præparent Sacra Eucharistia sumpta, vel pro audienda Missa in diebus festiuis. Imò Pater Pasqualigus de res. 167. num. 4. putat, etiam diebus non festis posse Generales, & alios primarios Duces militum, facere celebrare in castris, in suis tentoriis: quia, cum pertineat ad ipsos cura militum, tenentur procurare, quantum possunt, conseruationem ipsorum, & adhibere illa media, quæ sunt necessaria; quorum præcipuum est placatio Dei, & imploratio diuini auxilij; quæ non possunt meliori modo obtineri, quàm per Sacrificium Missæ: videretur enim parum estimari cultus diuinus, si in tanta necessitate diuini auxilij, non adhiberetur Sacrificium Missæ. Sed hæc omnia à Patre Pasqualigo dicta mihi non placent, nec Episcopi audeant talem licentiam præbere: nam Sacræ Congregationis graui reprehensione non erunt immunes. Nec inuenio alium Doctorem, qui casum talem admittat. Nec obstat ratio pro illo adducta: nam fateor, Doctores militum teneri implorare diuinum auxilium, sed quid inde? nonne illud obtinere possunt aliis medijs licitis, ac etiam mediante Sacrificio Missæ, ex eorum ordine celebrato in Ecclesiis, in quibus de iure celebrari debet; & non in eorum tentoriis, contra præxim, & consuetudinem vsque adhuc in exercitijs militum practicant? Et quidem, si, vt obstat Fagundez præcept. 1. lib. 3. c. 13. num. 14. & alij, sit licitum tantum in casu maguz necessitatis celebrare extra Ecclesiam, certum est, talem necessitatem non adesse in casu, de quo loquimur, cum audiatur Missa in diebus non festiuis, & diuino auxilium, vt diximus, alio medio licito inuocari possit. Et ita hanc sententiam tenent viri doctissimi de hac re à me consulti: vnde sapientissimus Cardinalis Lugo de Sacram. Euch. disp. 20. sect. 2. n. 4. solum admittit, vt in castris Missa dicatur ad implendum præceptum in die festo. Et Henriquez lib. 9. c. 27. n. 2. ait, concedendam esse hanc licentiam Regi, aut Duci, qui exercitui præest. Ergo non aliis.

Casus tertius est, postè ab Episcopo dati licentiam, vt in cubiculo perillustis persone ægrotae Missa semel, aut bis celebraretur, vt suscipiat Eucharistiam ex præcepto, vel Viaticum. Et ita docet Valquez in 3. part. tom. 3. disp. 235. c. 1. num. 5. Valerius in differant. vtriusque fori, verb. Missa, differ. 2. Henriquez lib. 9. cap. 17. n. 1. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 81. sect. 3. Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 29. c. 9. sect. 5. num. 176. Sotus in 4. disp. 13. quæst. 2. art. 3. & alij. Sed hoc procedere in terminis Concilij Tridentini posset aliquis dicere, licèt non desint hocetiam negantes, vt videre est apud Garciam in Summa Theol. mor. tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 1. num. 15. Itaque magis urget difficultas, quid dicendum in terminis Breuis Pauli V. in quo prohibetur expressè Episcopis, ne possint concedere licentiam celebrandi in priuatis domibus. Sed alij hunc casum, de quo loquimur, concedunt etiam post Decretum Pauli V. & ita, vt visum est suprâ, tenet Pater Perlicus ex Societate Iesu de officio Sacerd. lib. 1. cap. 6. dub. 3. num. 26. Quia taduernas, vbi infra, Nogatus, & Fagundez, vbi suprâ, cum aliis. Et ad dictum Decretum respondent, quòd Pontifex loquitur de licentiis continuis, non autem tollit dispensationes ex iusta causa in aliquo casu particulari, vt est iste casus. Sed, vt verum fateor, ego video, Episcopos, saltem in Italia, hunc casum non practicare: displicet verò mihi id, quòd asserit Pater Pasqualigus de res. 170. num. 7. posse Episcopum talem licentiam concedere, licèt personæ, cui conceditur, non sit nobilitate conspicua, si aliunde tamen insignis sit, vel ob insigne seruitium præstitum Communitati, vel ob litteras, vel ex aliquo alio capite digno homine liberali, & quòd constituat personas dignas speciali reuerentione: huiusmodi enim personæ merentur etiam specta-

libus priuilegiis, & gratis. Sed hæc non consulerem Episcopis: nam Doctores solum loquuntur de Magnatibus; & videmus ex praxi Romana: Pontifices enim in indolis particularibus, his tantum personis solent priuilegium concedere habendi Oratoria priuata, & non aliis ex supradictis. Maxime quod, vt diximus, aliqui negant absolute hoc fieri posse, etiam quoad Magnates illustres. [Porque (ait Ledesma in Summa, tom. 1. c. 20. concl. 2. diff. 3.) el Concilio parece, que lo veda, y la Declaraciõ de los Señores Cardinales parece, que no le admitte.] Et in specie dixit Nauarr. lib. 1. tit. de Const. consil. 1. q. 37. n. 76. vt obseruat Fagundes præcept. 1. lib. 3. c. 13. n. 13. non posse Episcopum hodie dare licentiam ad celebrandum Sacrum in domo priuata apud infirmum in casu vrgentis necessitatis: quod si hoc dixit stante Concilio. Trid. quanto magis hoc diceret stante Breui Pauli V. Itaque Episcopi, me consulente, abstineant à dandis similibus licentiis.

Casum quartum inuenies apud Quintaduenas in Theol. mor. tom. 1. tract. 3. sing. 32. num. 6. vbi sic ait: [Vnicam tantum Missam concedit Nuntius in his Oratoriis quotidie dicendam; sed accedente graui causa, aliquando plures dici posse existimo, v. g. cum domus illius dominus primam non audiuit; & cum quis mortuus est in domo, vbi Oratorium est, & corpore præsentis Missæ plures dicuntur, vt in nobilium domibus consuetudo obtinuit: tunc enim non solum plures Missas dici posse in vno Oratorio arbitror; sed ab Ordinario concedi posse facultatem, vt in eodem domus Sacello, vna, aut quatuor Altaria decenter ornata, & ab ipso visitata, pro tunc erigantur, & in ipsis integro mane Missæ plures celebrentur. Sic Hispali sæpe vidi. Et ratio est: quia licet Paulus V. Bulla edita anno 1615. prohibuerit Episcopis, ne concedere possint facultatem celebrandi in priuato Oratorio, hancque concedere ad solum Pontificem spectare, & semper post Tridentinum spectasse declarauit, vt probauit Trullench. lib. 1. §. 1. in Cruc. dub. 4. n. 5. hæc intelligunt de concessione Altaris, & Oratorij stabili. At semel, vel iterum, & in casu necessitatis posse aliquando Ordinarium concedere facultatem, vt in priuatis domibus celebraretur, etiam post Decretum Pauli V. rectè probat Fagundes lib. 3. in 1. præcept. 13. cap. 13. n. 14. magno Doctorum, & rationum pondere: sufficiens autem necessitas esset obitus nobilis viri, & consuetudo celebrandi in his casibus. Ita Quintaduenas. Vnde Garcias in summa, tract. 3. diff. 8. dub. 2. punct. 2. num. 18. [Hemos visto (asserit en nuestros dias, dar los Señores Arçobispos licencia para dezir Missa en vna sala, donde està el cuerpo presente de algun difunto, por no auer Capilla en la casa, cuyo caso pone Ledesma, vbi supra, §. La tercera diff. pero si ay Capilla en la casa; mejor es lleuar alli el cuerpo, y dezirse alli las Missas.] Sed hic casus non caret apud me difficultate: nam illum nunquam scio in Italia practicum: & reuera non video necessitatem in hoc casu, quæ præbeat iustam causam Episcopo dispensandi, vt possint Sacerdotes celebrare extra Ecclesiam, cum Felix Papa in cap. 1. 2. & 11. de consecr. diff. 1. statuerit, id non licere absque magna necessitate. Et quidem illæ Missæ celebrandæ in domo priuata coram corpore mortuo, cur non dici possunt cum maiori reuerentia, & æquali satisfactione pro defuncto in Ecclesiis? Assistant itaque cum corpore mortuo Regulares, vel alij Sacerdotes, Officium Defunctorum recitantes, & non Sacerdotes in Altari portatili celebrantes,

Alij etiam casus adducuntur, & simul discutuntur.

RESOL. XLV.

Quintus casus est tempore pestis: potest enim Episcopus, secundum aliquos, concedere licentiam cele-

brandi in publicis viis, & in priuatis domibus. Ita Marchinus de Bello dinino, p. 6. c. 1. n. 5. cum seqq. & post illo Patet Pasqualigus dec. 172. qui dec. 171. firmat absolute, posse Episcopum in aliquo casu concedere licentiam celebrandi extra loca deputata: & n. 4. ait. [Quæres, quoniam sit causa rationabilis, ob quam possit Episcopus concedere huiusmodi licentiam. Respondetur, omnem illam esse causam rationabilem, ob quam non est licitus egressus de domo, ex quacunque causa illi proueniat: dummodo talis causa per notabile tempus duret, aut coincidat cum aliqua principali solennitate: quia tunc, cum sit impeditus legitime accessus ad Ecclesiam, rationabile est, vt pro aliqua vice concedatur huiusmodi licentia.] Qui etiam dec. 167. n. 8. asserit: [Si inquiras, quodnam sit tempus notabile, quod possit inducere hanc necessitatem. Respondetur, mensum integrum esse censendum tempus notabile: quia illud in hac re est habendum pro tempore notabili, in quo plures fraudari sunt Sacrificio, quando ex præcepto debuissent interesse.] Hæc Pasqualigus. Ex cuius doctrina sequeretur, vt si quis laboraret podagra, v. g. per mensum continuum, vel esset detentus in domo carceratus per mensum, & adueniret Festum principale Omnium Sanctorum, Assumptionis Beatæ Virginis, Pentecostes, &c. sequeretur, inquam, quod Episcopus posset cum isto tali, secundum Pasqualigum, dispensare, vt in eius domo celebraret, vt Missam audiat. Sed hæc omnia difficulter concederem: quia in supradictis non inuenio magnam illam necessitatem, quam requirunt Doctores, vt Moscosus in Sum. tract. 5. c. 5. n. 1. Perlicus de offic. Sacerd. lib. 1. c. 6. dub. 2. n. 9. Fagundes præcept. 1. lib. 3. c. 13. n. 14. & alij ex multis textibus iuris Canonici, vt possit Episcopus dispensare, vt extra Ecclesiam celebraret. Secundo, quia casus, quos Doctores admittunt, vt possit Episcopus talem licentiam concedere, ego obseruo cum Granada in 3. p. D. Thomæ, contr. 6. tract. 14. disp. 13. n. 6. respicere necessitatem multoties, non autem vnius. Casus videre poteris penes Fagund. & Cened. vbi supra, Henrici lib. 9. c. 27. num. 2. & alios; nempe, posse Episcopum dispensare, vt celebraretur in Altari portatili coram exercitu, & irruentibus. Item, vt populus possit audire Missam, si Ecclesia sit diruta: ita, si dum fuisse supplicationes iam frequenti populo, aut Missa noua, nec paruum Templum capit concursum hominum, &c. Nec obstat, quod Doctores etiam admittunt casum, in quo datur licentia celebrandi cum Altari portatili, etiam propter necessitatem vnius, vt visum est supra, in casu de viro nobili infirmo. Nam respondeo, secundum aliquos, hoc non carere difficultate: sed, quidquid sit, est dispar ratio: iste enim casus est indutus variis circumstantiis: nam talis licentia præbetur viro perillustri; sed hoc non sufficeret nisi laboranti in articulo mortis. Vnde dixit Molfesius in Summa, tom. 1. tract. 3. cap. 17. num. 72. quod in talibus licentiis debet haberi ratio personarum illustrium, & qualitas infirmitatis, & ætatis. Sed in casu, de quo loquimur, non adsunt dictæ circumstantiæ. Ergo non est admitenda regula illa tam generaliter lata: nam passim in ciuitatibus videremus Missas celebrari in priuatis domibus cum Altari portatili. Tertio, non video, vnuquam dictam opinionem fuisse practicatam. Vnde optime dicit Sotus in 4. diff. 13. qu. 2. art. 3. nisi esset perillustri persona, male, vt ceteri, quando exire ad Ecclesiam non possunt, die etiam Festo Missam non audirent, quam domi audirent. Idem, Lector, tu cogita: & à fortiori Episcopi etiam cogitent, ne postea cum rubore fraternam correctionem à Sacra Congregatione in Domino recipiant.

Casus sextus est, vt in mari, in aliqua magna nauis possit celebrari, vt sunt naves Hispanicæ ad Indiam nauigantes. Sed hoc aliqui absolute posse fieri, stante tranquillo mari, tenent. Et ita docent Doctores, quos ego in par. 5. tract. 3. resol. 40. adduxi, quibus nunc addo Trullench. de Sacram. lib. 3. c. 8. dub. 14. n. 3. Leandrum de Sacram. tom. 2. tract. 8.

Wall. 8. disp. 6. q. 18. Castrum Palauum tom. 4. tract. 22. disp. vnica. punct. 8. nam. 1. o. Garciam in Summa Theol. mor. 11. 3. difficul. 8. dub. 2. punct. 3. num. 6. afferentes latis probabile, fidente mari tranquillo, posse in nauibus Indicis, & similibus celebrari, sicut in terra; quia in prædictis nauibus, & locus decens inuenitur, & periculum morale effusionis Sanguinis nullum est, vt experientia testatur. At aliqui, quos ad societatem vbi supra citauimus, absolūtè hoc negant quia regulariter est periculum Sanguinis effundendi ob continuam nauis agitationem. Et licet vna, vel alia vice hoc periculum cessare videatur, non innde lex prohibens prædictam celebrationem cessat, quia lex non spectat periculum vtrunque, sed regulariter contingens. Deinde, quia vix in nauis locus decens celebrationi inueniri poterit. Ob quas causas videtur consuetudine receptum, in mari celebrari non posse. Tamen hoc ex licentia Episcopi posse fieri docet Granadus 3. par. contr. 6. tract. 14. disput. 13. num. 6. vbi sic ait: [Non minùs prohibetur in iure celebrare Missam extra Ecclesias, & Oratoria ab Episcopo approbata, quàm in mari, aut flumine: sicut ergo potest Episcopus licentiam dare, vt celebraretur in tentorio, aut in littore quando vrget necessitas; ita poterit dare, vt celebraretur in mari cum cautione, quæ non facillè credenda est, nec cuiuslibet Sacerdotis, aut nauæ iudicio committenda, cum res sit magni momentù.] Ita Granadus.

Verùm, his non obstantibus, ego modò inuenio Declarationem Sacræ Congregationis tenoris sequentis: *Eminentiss. & Reuerendiss. D. D. Ferdinandus, Archiepiscopus Linnæ, in Indiis Occidentalibus, supplicat declarari infra scriptum dubium, An Episcopi debeant prohibere, tam Sacerdotibus, quàm Regularibus, ne celebrent Missæ Sacrificium in nauibus, tam dum nauigant, quàm dum non nauigant; sed, vt vulgariter dicitur, Eitan lottas? Sacra Rituum Congregatio respondit, Ordinarios in casu proposito, tam Sacerdotibus Regularibus, quàm secularibus prohibere debere, die 12. Februarij, 1633. Euanuël, Episcopus Portuensis, Cardinalis Pias. Iulius Rospigliesius, Secretarius. Locus sigilli.* Si ergo Sacra Congregatio declarauit, Episcopos debere prohibere, ne Missa celebraretur in mari, sequitur, celebrationem in mari non posse fieri absque licentia, nec contra Granadum, & alios citatos Auctores, Episcopos talem licentiam præbere posse; nisi aliquis dicat, dictam Declarationem intelligendam esse, non quòd Episcopi non possint hanc licentiam præbere, sed, quòd debeant prohibere, ne in mari celebraretur absque eorum licentia, vt antea multi Doctores sentiebant. Sed tu cogita: quia verba Sacræ Congregationis non distinguunt, & petitio Episcopi fuit etiam absolutà, & sine vlla limitatione. Et maxime, quia non desunt Doctores assentes, hanc licentiam celebrandi in mari pertinere solùm ad Summum Pontificem, vt obseruat Coninch adductus à me loca citata, nempe, in 3. par. q. 82. art. 3. dub. 1. n. 216. Et ideo Castrus Palauus vbi supra, testatur celebrationem in mari permississe Clem. VIII. & Paulum V. vnde apparet, quòd Episcopi non audebant talem licentiam præbere. Videant ergo ipsi in facti coniungentia, quid faciant.

An quando licitum est, causa magna necessitatis, celebrare extra Ecclesiam, sit aduandus Episcopus pro licentia?

RESOL. XLVI.

Negatiuè respondet Emmanuel Sà verb. *Missæ, n. 19.* & pro hac sententia adducit etiam Nauarum, Sotum, & Armillam Pater Pasqualigus decis. 178. num. 2. quos ipse sequitur, quando necessitas est euidentis: secùs in dubio.

Sed, his non obstantibus, nominatim contra Patrem Pasqualigum, noster Alphonsus de Leone in *tr. de cens. re. Antonii Diana Pars IX.*

colle. 6. n. 851. talem sententiam non audet admittere, quando Episcopus, vel Ordinarius potest facillè adiri: secùs, si non potest facillè adiri: nam Concil. Trident. in *supracitato Decreto* tribuit hanc facultatem Episcopo pro casu necessitatis tantùm, & per consequens restricta fuit facultas sibi data à iure, non in totum; sed pro casu solùm, vbi adesset necessitas euidentis: si ergo, quando adest euidentis necessitas, & posset facillè Episcopus, vel eius Vicarius non adiri, non teneretur quis petere dictam licentiam, frustratoria esset dicta concessio S. Concilij facta Ordinariis pro executione prohibitionis. Ita Leone. Et quidem ego affirmatiuè sententiz adhaereo, cui adhaerent etiam communiter Doctores, quos citat, & sequitur Perlicus de *Offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 6. dub. 4. num. 33.* quia nunquam extra Ecclesiam celebrare licet, nisi Episcopus permiserit, vt patet ex cap. *Missarum de consecrat. dist. 1.*

Sed, quidquid sit de rigore, securius erit in dictis casibus semper petere licentiam ab Episcopo: & ita consulendum esse existimo Parochis, & aliis Sacerdotibus. Vide *Vviggerts in 3. p. qu. 83. dub. 15. num. 67. Marchinum de Sacram. Ordinis, 11. 3. par. 3. c. 9. n. 11.* Garciam in *Summa Theol. mor. 11. 3. difficul. 8. dub. 2. punct. 1. n. 6.* & alios.

Non deseram paten hinc adnotare casum, de quo olim Ego interrogatus fui. In quodam Palatio rurali aderat Capella cum Altari portatili in qua tamen non aderat licentia dicendi Missam; repente quis incidit in articulum mortis: quaesierunt à me, an tunc posset Sacerdos Missam celebrare in illo Altari portatili ad dandum Viaticum moribundo. Et respondi affirmatiuè, & in terminis Nugnum adduxi in 3. par. D. *Thomas, tom. 1. qu. 83. art. 3.* vbi docet, esse peccatum mortale celebrare extra Ecclesiam sine Episcopi facultate: modificat tamen hoc in casu allato, & sic asserit: [Sit conclusio: Mortale peccatum est celebrare extra locum sacrum sine facultate Episcopi. Hæc conclusio patet: Primò, quia est communis inter Doctores Scholasticos, in 4. dist. 13. & illam docet D. Thomas in isto articulo, Syluester, & alij Summistæ in verb. *Missæ*: & ita præcipitur in Concilio Tridentino, *sess. 22. cap. de obseruandis in celebratione Missarum.* Et patet: quia talis celebratio esset contra communem vsum totius vniuersalis Ecclesie in re grauissima, vnde & grauius puniuntur sic celebrantes. Intelligenda est nostra conclusio, nisi aliàs sit grauis necessitas, quia tunc licitum est celebrare in domo, & in quocunque loco decenti: vt si sit infirmus in extrema necessitate, & aliter non possit illi subueniri, nisi celebrando extra templum. Ita Nugnum, cui etiam adde *Toletum lib. 2. c. 2. num. 1.* & Perlicum de *officio Sacerdotis, lib. 1. c. 6. dub. 4. n. 29.*

Sed hinc querendum erit, An possit Episcopus in casu necessitatis prædictam licentiam concedere Sacerdotibus sibi subditis extra propriam Dioccesim? Respondeo, circa hoc esse duas sententias. Prima affirmat: quia hoc sine licentia Episcopi fieri potest in necessitate, vt in itinere, quando licentia commodè haberi non potest, cap. *Concedimus. de consecrat. dist. 1.* non autem extra necessitatem; alioquin esset licitum de iure communi, ac proinde frustra concederetur Episcopis priuilegium; vt in Altari viatico celebrare, vel celebrari facere possint in itinere, cap. *Quoniam de priuilegijs, lib. 6.* Ergo Episcopus dare potest hanc facultatem extra suam Dioccesim. Ita Syluester, *Missæ, 1. q. 5. disto 3.* Probat etiam ex cap. *Missarum de consecrat. dist. 1.* vbi conceditur celebrari, vbi Episcopus permiserit. Sed non est recedendum à sententia negatiua. Et ratio est: quia in cap. *Quoniam de priuilegijs, lib. 6.* Bonifacius VIII. concedit Episcopis priuilegium, vt Altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari vbicunque. Sed si, hæc facultatem possent ipsi Sacerdotibus sibi subditis concedere extra Dioccesim, illam haberent de iure communi. Ergo frustra concederetur ipsis Episcopis prædictum priuilegium.

privilegium. Nec obstant adducta in contrarium: nam respondeo, potuisse Episcopos olim de iure communi concedere Sacerdotibus sibi subditis facultatem ubique celebrandi extra necessitatem; sed solum intra, non verò extra propriam Diocesim; iuxta cap. *Missarum de consecrat. dist. 1.* nunc verò post Concilium Tridentinum, solum in casu necessitatis; semper tamen talis licentia est concedenda intra Diocesim; nam extra non extenditur eius iurisdic-tio. Nec valet consequentia: Possunt Sacerdotes in necessitate ubique celebrare sine licentia Episcopi; ergo idem etiam possunt sine necessitate cum licentia Episcopi; nam primum, est privilegium Summi Pontificis, in cap. *Concedimus. de consecrat. dist. 1.* quod non potest concedere Episcopus sine necessitate, nec extra propriam Diocesim. Vide Suarez in 3. part. tom. 3. *disp. 81. sect. 3.* Valquez *disp. 333. c. 1. num. 2.* Fagundez *præcept. 1. lib. 3. c. 13. num. 7.* & alios.

An Episcopus titularis extra Urbem Roma possit in suo Palatio habere Oratorium priuatum, ut ibi celebret, vel Missam audiat?

RESOL. XLVII.

Respondeo in rigore iuris affirmatiuè; quia Episcopi titulares, qui ordinantur pro Ecclesiis in partibus infidelium, sunt verè & propriè Episcopi, vt docet Iacobatius de Concil. lib. 2. art. 2. rubrica de vocan. ad Concilium, fol. 85. Tololanus in *Synag. iur. lib. 15. c. 12. num. 34.* Simanc. in *Cañbol. inñst. tit. 25. num. 12.* Sanchez in *Summa. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 27.* Lottherius de *re benef. lib. 1. q. 9. n. 67.* Arriaga in *Cur. Theol. tom. 4. disp. 18. sect. 3. num. 19.* & alij penès ipsos. Vnde infertur primò, prouisionem Ecclesiarum in partibus infidelium iure esse reseruatam Summo Pontifici, qui de eis disponit in Consistorio, sicuti de alijs Ecclesijs habentibus Clerum, & populum Christianum, Clem. In *pluribus de elect.* Infertur secundò, talem Episcopum posse exercere omnia pontificalia; nempe, Ordines conferre, solenniter celebrare, & prædicare, aliàque facere, quæ spectant ad ordinationem, cap. 1. de ord. ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatu, ibique Hostienus, Ioan. Andreas, & Abbas, dummodo prædicta faciant de licentia Ordinarij, vt cauetur in Sacro Concilio Tridentino, *sess. 14. cap. 1.* Tertio infertur, tali Episcopo deberi locum inter ceteros Episcopos, tam in Capellis, quàm in Consistorijs publicis, & semipublicis, alijsque sessionibus, iuxta ordinem suæ promotionis. Ioan. Piccar. in *causilla Menochij, concil. 52. num. 89.* ad instar Comitibus expulsi à comitatu, qui post expulsionem sedere debet in loco, qui inter Comitibus sibi antea debebatur, Baldus, & Card. Alexan. in cap. 1. *Quis dicatur Dux.* Iacob. de Sancto Georg. de *feudis, verb. Comes.* Cassaneus de *gloria mundi, par. 1. consider. 49.* & ita passim ubique seruatur. Quarto infertur, talem Episcopum, si sit Regularis, non esse subiectum iurisdictioni Ordinarij, neque Superiori sui ordinis; sed esse immediatè subiectum Summo Pontifici, Suarez de *Relig. tom. 3. tit. de Religios. mutan. lib. 3. c. 17. num. 5.* post D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 8. ad 3. Item, familia Episcopi Regularis gaudet privilegio fori, vt Sacra Congregatio Immunitatis declarauit. Vnde ex his omnibus patet, nimis licentiosè loquutum fuisse Fratrem Anthonium Paganum, Theologum Ordinis Minorum, qui Concilio Tridentino interfuit, *tract. de Ordine, iurisdictione, & residentia Episcoporum, sect. 6. fol. mibi 154.* vbi sic ait: Episcopus titularis, & sine subditis potest de decore, & opprobrio est dignitati, graduque episcopali; cum certè sine aliquo suæ iurisdictionis vsu, haudquaquam dici Episcopus rectè possit: quoniam Dux sine exercitu, Pastor sine grege, & Prælatas sine subdito Clero, atque populo, valde incongrua appellatione nominantur. Ita ille: sed malè.

Itaque ex his omnibus concludendum est, Episcopos titulares gaudere indulto cap. *Quoniam de prin. in 6.* erigendi Oratorium in suo Palatio, vt ibi celebret, vel Missam audiat, vt ceteri Episcopi. Nam dispositio loquens de Episcopo, habet locum etiam in Episcopo titulari, Bald. in *Aurb. Licentiam, Cod. de sacrosanct. Eccles.* Simanc. de *Catbol. inñst. tit. 25. num. 12.* Quod maxime procedit, quando in dispositione consideratur splendor dignitatis: tunc enim non minus habet locum in Episcopo titulari, quàm in quocunque alio Episcopo. Hinc dispositio Sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 5. de reform.* quod causæ Episcoporum criminales cognoscantur à solo Summo Pontifice, habet locum etiam in Episcopo titulari, Simanc. loco citato. Hoc idem est dicendum in materia concernente ordinem: quia etiam in his nulla est differentia inter Episcopum titulare, & alios, cap. 1. de ord. ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatu, cap. Post translationem. de renunciaion. Ergo dicendum est in casu nostro, Episcopum titulare gaudere eodem privilegio, quo gaudent ceteri Episcopi. Sed hæc omnia dicta esse volò stando in rigore iuris: nam, si adesset praxis, & consuetudo in contrarium, puto non esse ab illa recedendum.

An Prælati habentes iura episcopalia, & præsertim Archimandrita Messanensis, Abbas Sancta Lucia, Abbas Guastalle, Archipresbyter Carpi, & similes, possint in eorum domibus, seu Palatijs, habere Oratorium, & in eo celebrare, vel audire Missam?

RESOL. XLVIII.

Pro sententia affirmatiua potest adduci noua opinio Iuriconsulti Ioan. Baptistæ Ciarlini in *Controu. forens. tom. 2. cap. 198. n. 31.* nempe, privilegium immunitatis Palatij episcopalis habere locum etiam in Palatijs Inquisitorum, & Prælatorum, qui habent iura episcopalia, & territorium distinctum, velut est Abbas Guastalle, & Archipresbyter Carpi, quoniam æquiparantur Episcopis in omnibus, quæ non sunt Ordinis, & ab illis sola consecratione differunt, vt probat Sanchez de *maxim. lib. 8. disp. 2. num. 12.* & Diocesani appellationes comprehenduntur, vt docet idem Sanchez *lib. 3. disp. 29. num. 16.* Gratianus *discept. forens. tom. 2. cap. 212. num. 9.* ac Ordinarij vocantur, vt patet ex Barbosa de *potest. Episcop. part. 2. allegat. 32. num. 30. & 31.* Quinimò Decreta Concilij Tridentini habere locum in his Prælatis habentibus iura episcopalia, tradit ex Riccio Belletus *post disquisit. Cler. 9. unico de iurisdictione Abbatia S. Michaelis de Clusa, n. 8. in fine.* Quod etiam confirmatur, quod supradictorum familiares gaudent privilegio fori, ac vt gaudet familia Episcopi, vt tradit Ciarlinius in *contr. tom. 1. cap. 20. n. 29.* ergo ex his omnibus aliquid posset dicere, supradictum Archimandrita, & alios Prælatos gaudere privilegio, quo gaudet Episcopus circa Oratorium priuatum sui Palatij.

Sed, his non obstantibus, negatiua sententia tenenda est, vt patet ex praxi, & consuetudine, quæ est optima legum interpret; & idèd sub nomine Episcopi in cap. *Quoniam de prin. in 6.* non intelliguntur Prælati habentes iura episcopalia; sed solum, & duntaxat verè, & propriè Episcopi quoad dignitatem, & Ordinem: & idèd extendetur tale privilegium vltra verborum proprietatem contra iuris regulas.

Dices: Cardinales non sunt Episcopi, & tamen gaudent hoc privilegio. Respondeo, Cardinales gaudere omnibus privilegijs, quibus gaudent Episcopi. Adde, quod dicto privilegio Cardinales fruuntur etiam ex approbatione Pontificis.

Et si opinio contraria esset admittenda, dicendum etiam esset, Vicarium Capitularem posse etiam gaudere hoc privilegio: quia sub nomine Ordinarij etiam comprehenditur, vt probat Petrus de resignat. benef. lib. 3. q. 22. n. 29. & seqq. cum Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 25. n. 10. & disp. 29. n. 4. & 5. Sed hoc est contra praxim, & consuetudinem. Ergo, &c.

Confirmatur nostra sententia ex doctrina Trullench in Bullam Cruciatam, lib. 1. §. 3. dub. 3. num. 4. Cenedi in questionibus can. quest. 44. num. 6. Rodriquez in qq. Regul. tom. 1. quest. 43. art. 6. & aliorum asserentium, inferiores Præla-

tos etiam habentes quasi episcopalem iurisdictionem, non habere facultatem concedendi licentiam, vt ex causa iusta possit quis celebrare extra Ecclesiam: ergo, si non habent hanc facultatem pro alijs, signum est, quod nec etiam pro ipsis habent; vt in simili difficultate dixit Porrel in respons. Regul. tom. 1. par. 3. casu 20. num. Non bene itaque dixit Henriquez lib. 9. cap. 27. num. 2. in Glossa lre. D, quod aliquando etiam Abbas magnus dispensat, vt celebretur extra Ecclesiam: quod etiam male videtur approbare Petrus de officio Sacerd. lib. 1. c. 6. dub. 3. num. 23.

TRACTATUS SECVNDVS. DE ALTARIBVS PRIVILEGIATIS.

Quid sit Altare priuilegiatum, & quomodo Indulgentia Defunctis concedatur.

RESOL. I.

Altare, asserit S. Isidorus lib. 6. Originum, cap. 4. ab altitudine constare esse nominatum, quasi alta Ara, seu vt habetur de consecr. dist. 1. & Archidiaconus ibi docet, Altare dicitur, quasi alta res, vel alta Ara, in qua Sacerdos incensam adolebat; vel quia in ea, Sacrificia ardebant, & fiebant. Est igitur in nostro casu Altare priuilegiatum illud, in quo concessa est Indulgentia plenaria pro Mortuis: posse enim Pontificem applicare Indulgentias Defunctis, concors est Catholicorum sententia cum D. Thoma in 4. dist. 45. q. 2. art. 3. questionum. 1. quam firmavit Leo X. in Decretali contra Lutherum missa ad Cardinalem Caietanum, quæ incipit, *Exurge Domine*, &c. & ex Xysto IV. Innocentio VIII. Pio II. & alijs relatis pro Mortuis in addit. ad lect. 57. in Canon. licet non defuerunt Catholici, qui negarunt, Indulgentias, prodesse Defunctis, vt legere est apud Bellarminum lib. 1. de Indulgentiis, cap. 14. & Suarez disp. 53. sect. 1. quæ sententia, iudice Patre Suarez sine errore defendi non potest. Est igitur certa, & indubitata veritas, Indulgentias prodesse Defunctis. Cuius oppositam sententiam Tolerus lib. 6. cap. 26. appellat Hæresim. Vnde Gabriel in Additione ad illam lectionem 57. cognita veritate correxit, quod docuerat falsò: & Gerson melius sapuit in tractatu de Indulgentiis, consideratione 11. licet malè assereret, rem hanc esse vtrinq; probabilem.

Probatur Catholica sententia: quia, sicuti animæ Defunctorum iuari possunt suffragijs viuentium, vt de fide constat, nempe, ieiunijs, precibus, elemosynjs, &c. sic nulla est ratio, cur nequeant Indulgentijs adiuuari: sicuti enim fideles priuati possunt applicare pia opera per modum satisfactionis in subsidium Defunctorum; ita etiam Pontifex, vt Caput, poterit ex Thesuro Ecclesie pro eisdem Defunctis applicare satisfactiones Christi, & Sanctorum, medijs Indulgentijs: & hæc omnia ratione illius vnionis, quæ est per charitatem, & quæ facit, vt inter nos, & defunctos sit bonorum spiritualium communicatio; & ista semper fuit constans traditio, & sensus totius Ecclesie Catholice. Itaque, si animæ Purgatorij pertinent aliquo modo ad Ecclesiam militantem, cum

habeant fidem, quæ est forma Ecclesie, & charitatem, quæ est nexus fidelium: ergo possunt adhuc ab illis adiuuari precibus, & Indulgentijs. Pater consequentia: quia inter viuentes est communicatio similibus honorum propter communem fidem, & vinculum charitatis.

Nec obstant verba Christi Domini Matthæi 16. *Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in Cælis.* vbi potestas ligandi, & soluendi, ac proinde concedendi Indulgentias, non confertur Petro, & successoribus eius, nisi comparatione eorum, qui adhuc degunt super terram, seu nobiscum conuersantur; non autem comparatione Defunctorum, qui iam sunt alterius fori. Vnde Gelasius Papa in cap. Legatus 24. quest. 2. explicans prædicta verba, *super terram*, inquit: *Nam in hac legatione Defunctum nusquam dixit absoluti.*

Respondetur, particulam illam, *super terram*, non ad homines, qui ligantur, aut soluantur; sed ad ipsum ligandi, & soluendi actum referri. Est enim elegantissima antithesis, qua Summo Pastori Ecclesie militantis in terris quodammodo se subdit Deus in Cælis: quasi dicetur: *Quidquid tu, ô Petre, vel, ô legitime Petri successor, dum visis, in terra solueris, aut ligaueris, ego in Cælis ratum habeo.* Itaque, siue iudicium feras de viujs, siue de Defunctis pro data tibi potestate, firma erit sententia. Iuxta quam explicationem non vrger primum argumentum, vt perspicue pater. Deinde, licet simul admittamus particulam, *super terram*, applicari ijs, qui ligantur, & soluantur; rectè responderi potest, non negari à Christo Domino omnem potestatem erga animas Purgatorij; sed solum potestatem absoluendi illas, aut ligandi propriè. Et verum est, Indulgentias non concedi Defunctis per modum absolutionis, sed solum per modum suffragij. Adde, quod Gelasius in illo capite solum asserit prædictam explicationem, vt prohet, non esse datam Ecclesie potestatem absoluendi eos, qui in errore mortui sunt: quod verum est, & non contradicit nostræ doctrinæ. Sed omnia superioris dicta magis clarè in sequenti resolutione explicabimus. Vide Lessonum in 3. p.

D. Thome, cap. 5. de Indulgentiis, dub. 1. per totum, & Doctores communiter.

Supradicta magis elucidantur, & contra Medinam explanatur, quo pacto Pontifex concedendo Altare priuilegiatum, applicet Indulgentiam Defunctis.

RESOL. II.

Michaël Medina de *Indulg. disp. 1. cap. 34. & disput. 8. cap. 4.* putat animas Purgatorii pertinere ad iurisdictionem Pontificis; & consequenter docet, percipere posse Indulgentias per modum absolutionis. Probat hoc: quia Ecclesia excommunicare solet mortuos, eosque ab excommunicatione absoluit, ut patet ex cap. *Sane 2. q. 2. & cap. A nobis 2. de sententia excomm.* ergo in illos directam habet iurisdictionem, atque ad eosdem poterit largiri Indulgentias per modum absolutionis.

Verum contrariam sententiam docent communiter Theologi, asserentes non posse à Pontifice concedi pro animabus Purgatorii Indulgentias per modum absolutionis, sed solum per modum suffragij. Et ad hoc probandum plura ingeniosè docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo de *pœnit. disp. 27. sect. 5.* quæ omnia comprobantur à Quinatanaduënas in *Theol. mor. tom. 1. in Appen. tract. 1. in singul. 14. num. 2.* Sed, quia circa illa aliquas difficultates habet Pater Bardi omnino videndus in *Bull. Cruciate, par. 4. tract. 3. cap. 2. sect. 2. num. 12. & seq.* Ideo ego breuiter assero, Primò Missas priuilegiatas, seu Indulgentias iis annexas non applicari Defunctis per modum absolutionis, sed tantum per modum suffragij. Est communis: Probatur prima pars: quia absolutio exigit iurisdictionem in eum, qui absoluitur; quam non habet Pontifex in Defunctos, qui, sicut per mortem positi sunt extra statum vitæ, ita etiam extra forum Ecclesiæ militantis; ideòque non subsunt saltem directè, iurisdictioni eius. Et confirmatur ex eo, quòd Christus Matthæi 16. dedit potestatem Petro ligandi, & soluendi super terram quod iuxta communem explicationem denotat potestatem datam in homines uiuatores super terram degentes; non autem in Defunctos. Probatur secunda pars: cum enim non prosint per modum absolutionis, necesse est applicare per modum suffragij; id est, eo modo, quo suffragia uiuorum illis applicantur: sicut enim, cum quis Defunctis applicat suffragia, ut orationes, ieiunia, &c. intendit ex satisfactionibus suis soluere preuium æquiualens pœnis ab ipsis soluendis in Purgatorio, & eatenus suffragia dicuntur prodesse Defunctis: ita Pontifex, licet non possit absoluere animas à pœna; per Missas tamen priuilegiatas, ultra fructum respondentem Sacrificio ex opere operato, exhibet Deo ex thesauro Ecclesiæ satisfactiones Christi, & Sanctorum, tanquam preuium, & solutionem æquiualem pœnæ remittendæ, quam Deus accipiat; & eatenus dicuntur Missas priuilegiatas illis prodesse per modum suffragij.

Dico secundò: In Missis priuilegiatis, quæ applicantur Defunctis per modum suffragij, interuenit actum potestatis Clauium. Patet: quia Pontifex soluit preuium æquiualens ex thesauro Ecclesiæ: non habet autem potestatem dispensandi thesaurum, nisi uirtute promissionis factæ Petro, Matthæi 16. qua illi, & eius successoribus datur potestas aperiendi Cælum, tollendo impedimenta, quæ ingressum retardant: quod fit, cum eadem auctoritate applicentur satisfactiones Christi, & Sanctorum ex thesauro Ecclesiæ Defunctis in solutionem, & tolluntur pœnæ debite, quæ ingressum Calorum retardabant. Unde colligitur, Indulgentias applicatas uiuis, & Defunctis, in hoc conuenire, quòd sint simpliciter Indulgentiæ, & actus potestatis Clauium, per quem ad remittendas pœnas distribuitur thesaurus satisfactionum Christi, & Sanctorum; proindeque in utrisque fit solutio æquiualens, & reperitur iustitia commutatiua. Differunt

autem in hoc, quòd Indulgentiæ applicentur uiuis per modum absolutionis; per actum iudicialiæ potestatis, quo Pontifex immediatè remittit pœnam, tanquam minister Dei, & locum eius tenens, soluendo ulterius preuium æquiualens ex thesauro Ecclesiæ. In Indulgentiis uerò, quæ applicantur Defunctis per modum suffragij, Pontifex non remittit auctoritatè pœnam, cum in illos non habeat iurisdictionem, sicut in uiuos; sed exhibet Deo preuium æquiualens ex thesauro, & Deus ipsos absoluit à pœna: unde Indulgentiæ uiuorum includunt actum iustitiæ uindictiue, & commutatiue; Defunctorum uerò solum commutatiue. Si quis autem querat, cur Pontifices in suis Bullis tam accuratè explicant, se concedere Defunctis Indulgentias per modum suffragij, cum differentia assignata nihil mutet in effectu; sed eundem effectum pariant Indulgentiæ uiuorum, & Defunctorum? Respondetur, id facere; ut ostendant, se non abuti potestate sibi tradita, nec uelle iniurare Defunctos, tanquam sibi subditos; sed tanquam sibi charitate coniunctos, & indigentes, quibus subuenire possunt per dispensationem thesauri Ecclesiæ, eorum commissioni relicta. Vide Palauin *ibm. 4. tra. 2. 4. disp. unica, punct. 10. num. 2.* Philippum de la Cruz in *Theol. Eccles. tract. 2. §. 6. n. 3.* & alios penes ipsos.

Nota tamen, quòd cum Pontifex tibi concedit, ut possis Defuncto per modum suffragij Indulgentiam applicare, ne intelligas, tibi fortè scemina, uel laico concessam esse facultatem distribuendi thesaurum Ecclesiæ, & maxime in Defunctorum fauorem, quod semper est Pontifici reseruum; neque etiam intelligas, Indulgentiam tibi concessam posse te Defuncto communicare: nam, si tibi concessa est, pœnam tuorum peccatorum remisit: non igitur est locus applicationi. Sed intelligere debes, tibi remitti potestatem designandi Defunctum: qua designatione facta, Pontifex immediatè, & directè Indulgentiam applicat; & quia hæc applicatio tuam designationem subsequitur, ideò diceris potestatem habere applicandi Indulgentiam Defunctis. Dico igitur cum Granada in 3. *par. contr. 12. tract. 5. disput. 5. num. 13.* Defunctos excommunicari, & ab excommunicatione liberari posse dupliciter: Priuò quidem, declarando, eos, dum uiuunt, incurrisse illam, aut non incurrisse, & in eo statu mortuos fuisse: ad quod, ut patet, non est necessaria iurisdicatio in Defunctos. Secundò, id fieri potest prohibendo uiuis orare pro Defunctis, aut concedendo potestatem orandi: & id non est propriè exercere iurisdictionem in mortuos, sed in uiuos. Concludo ergo, excommunicationem, de qua loquitur Synodus, accipiendam esse uno ex his duobus modis. Aliam uerò excommunicandi modum, qui directè fertur in uiuos, & est proprius actus iurisdictionis, non exercet in Defunctos Ecclesia. Itaque Ecclesia neque excommunicat, neque propriè absoluit mortuos; sed solum declarat, ex hac uita Defunctum decessisse excommunicatum, & contumacem: uel declarat, recessisse à contumacia: proinde concedit uiuentibus, ut possint Defunctum illum sepelire in loco sacro, aliisque pro illo sacras, & conuersas Ecclesiæ functiones facere: & in hoc sensu communiter declarantur Canones, qui citantur in contrarium: & hinc Ecclesia indirectè tantum dicitur excommunicare, aut absoluere Defunctos, quatenus uel prohibet uiuentibus, ne faciant pro aliquo Defuncto suffragia, uel id concedit.

An Indulgentia concessa Altari priuilegiato applicanda Defunctis, habeat infallibiliter effectum?

RESOL. III.

Negatiuè respondet Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 7. num. 2.* Casus de lacis *Theol. lib. 12. c. 13. ad 9. §. Errant. Penus*

trus Sotus *teft. 3. de Indulg. & Henriquez lib. 7. cap. 7. n. 4.* & alij afferentes, Indulgentiam Defunctis applicatam non habere infallibilem effectum; sed solum per modum cuiusdam imperationis esse libera Dei acceptatione, eò quòd superius Iudex non teneatur commutationem pœnæ sibi debite acceptare, nisi ad id sua se promissione obligauerit. At Deus non videtur obligatus ad acceptandam satisfactionem ex Christi, & Sanctorum meritis pro Defunctis oblatam: quia Christus Dominus solum promisit soluendum in Cælis, quod Pontifex soluerit super terram; non verò quòd Pontifex soluerit sub terra, vbi animæ detinentur, & pœnas luunt. Confirmant suam sententiam ex vso fidelium, qui postquam Indulgentiam plenariam alicui Defuncto applicauerunt, medio, inquam, Sacrificio, vel alio pio opere; iterum repetunt eandem Indulgentiam: quod superfluum esset, si infallibiliter haberet effectum. Sentiant ergo fideles, solum habere effectum ex libera Dei acceptatione. Et hanc sententiam, præter Doctores citatos, docet nouissimè Pater Amicus in *Cur. Theol. tom. 8. disp. 20. secl. 8. num. 176. & seq.* vbi plures adducit rationes, & inter alias, quoniam Purgatorium est Tribunal Christi, in quo sibi tantum reseruat causas iudicandas: igitur ipsius tantum esse eas pœnas remittere. Antecedens constat ex dictis, quibus probatum est, Pontificem in animas purgantes nullum ius habere. Consequentia verò probatur: quia sicut solius Christi est, eas pœnas taxare: ita eiusdem erit easdem relaxare. Deinde, quia si Pontifex eadem infallibili auctoritate possit à pœna liberare animas purgantes, ac potest in terris viuentes; sequeretur Primò, breui posse totum Purgatorium per frequentes Indulgentias plenarias euacuare. Nec refert, quòd Pontifex in Indulgentiis concedendis sufficientem debeat habere causam: nam eadem causa, quæ sufficit pro Indulgentia plenaria applicanda vni, sufficiens erit pro Indulgentia plenaria applicanda alijs, & alijs animabus, cum nulla sit maior ratio de vna, quàm de cæteris. Igitur, qua ratione Indulgentia plenaria sufficienter applicatur vni, eadem poterit applicari cæteris: sicque breui totum Purgatorium euacuari. Secundò sequeretur, vna tantum Indulgentia plenaria applicata pro vna anima, frustra à pro eadem alias Indulgentias, vel suffragia applicari: cum tamen communis sensus fidelium sit, adhuc post plenariam Indulgentiam, alias etiam Indulgentias, & suffragia pro eadem anima fructuosa procurari posse: quali certum non sit, per eam, animam è Purgatorio liberandam esse: cum tamen in contraria sententia nullam sit dubiam; quippe cum ex parte animæ nullum possit esse impedimentum, quominus Indulgentia statim suum effectum fortiorum: neque esse potest ex parte viuentis talem Indulgentiam pro Defunctis offerentis; nam multi ex contraria sententia Auctoribus putant, Indulgentias etiam à peccatore oblatas prodesse Defunctis. His tamen non obstantibus, puto non esse recedendum ab affirmatiua sententia, quam tuetur D. Thomas in 4. *distinct. 21. quest. 2. art. 2. quæstion. 2.* Sotus *dist. 21. quest. 2. art. 3.* Suarez, Valeoria, Coninch, & alij, quos citat, & sequitur Castus Palau *tom. 4. tract. 24. disp. unica, punct. 10. num. 4.* Villalobos in *Summa, tom. 1. tract. 26. distict. 7. num. 3.* Lessius in 3. *part. D. Thomæ, cap. 5. de Indulg. dub. 3. num. 41.* Granadus *n. 3. par. de Sacram. contr. 12. tract. 3. disput. 5. num. 10.* quia, ait iste, vt Indulgentia infallibili iustitiam lege possint Defunctis, duo solum requiruntur: primum est, diuina promissio: secundum, applicatio satisfactionis æquivalentis pœnæ, quam Defunctus debet. Et quidem diuina promissio non deest; quia perpetua Ecclesiæ traditio, qua docemur, Indulgentias prodesse Defunctis, non nisi in diuina promissionis notitia fundamentum habere potest: sine promissione enim nihil firmum esset. Fauet etiam, & quidem maximè, pro hac veritate locus Matthæi 16. *Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in Cælis.* vbi absque limita-

tionem Christus promittit, acceptum sibi fore quodcumque Petri iudicium: si ergo, soluerit animam Defuncti, applicando illi Indulgentias; ipse Dominus soluet, vt sit promissis. Quod verò ad secundum attinet, fatetur in hoc negotio maximam gratiam, quòd, nimirum, pro anima Defuncti, & iam incapacis satisfaciendi, velit Deus admittere satisfactionem oblatam: verutamen hæc sufficientissima, & æquiualens est, cum præcipua eius pars sit Christi Domini, ac proinde valoris infiniti. Probat hanc opinionem Rubeus de *Sacrificio Missæ, lib. 3. disp. 2. dub. 5. num. 4.* ex forma, vt ipse ait, qua vtuntur Pontifices concedendo priuilegium Missarum priuilegiatarum cuidam Ecclesiæ, vel Altari: sic enim habet Verbanus VIII. in priuilegio pluribus nostris Conuentibus dato: [Vt, quandocumque Sacerdos aliquis Minorum Ecclesiæ Missam Defunctorum pro anima cuiuscunque fidelis, quæ Deo in charitate coniuncta ab hac luce migrauerit, ad præfatam Altare celebrabit, anima ipsa de thesauro Ecclesiæ per modum suffragij Indulgentiam consequatur; ita vt eiusdem Domini nostri Iesu Christi, ac Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorumque omnium meritis sibi suffragantibus, è Purgatorij pœnis liberetur, concedimus, & indulgemus.] Loquitur igitur Pontifex non de re pendente ex acceptatione diuina; sed tanquam de re certa, & infallibili. Nec alijs terminis certioribus vtitur concedendo viuis Indulgentias, quas constat esse infallibiles. Deinde Leo X. Epistola ad Caicranum eadem certitudine loquitur de Indulgentiis viuorum, & Defunctorum: dicit enim, Romanam Ecclesiam tradidisse, Romanum Pontificem, Petri Clauigeri successorem, & Iesu Christi in terris Vicarium potestate Clauium, quatum est aperire Regnum Cælorum, tollendo illius in Christi fidelibus impedimenta, posse pro rationalibus causis concedere eisdem Christi fidelibus, qui charitate iungente sunt membra Christi, siue in hac vita sint, siue in Purgatorio, Indulgentias ex superabundantia meritorum Christi, & Sanctorum, & tam pro viuis, quam pro Defunctis Apostolica auctoritate Indulgentiam concedendo, thesaurum meritorum Iesu Christi, & Sanctorum dispensare, & per modum absolutionis Indulgentiam ipsam conferte, vel per modum suffragij illam transferre consueuissè, ac propterea omnes, tam viuos, quàm Defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias huiusmodi consecuti fuerint; à tanta pœna temporali, secundum diuinam iustitiam pro peccatis suis actualibus debita liberari, quantum concessit & acquisitæ Indulgentiæ æquiualeat. In quibus verbis notandum est, Pontificem indifferentem loqui de viuis, & Defunctis, & tanquam de re certa loquentem, docet eos omnes liberari à tanta pœna, quantum sonant Indulgentiæ: idque fieri apostolica auctoritate: omnis autem dispensatio, quæ sit auctoritate apostolica, licet ius ipsum diuinum aliquo modo attingat, vt est dispensatio in voto, valida est, si ex rationabili causa fiat: ex quo ex consequenti sequitur dispensationem thesauri viuis, & Defunctis, quæ auctoritate apostolica sit, si ex rationabili causa fiat, esse validam, certam, & infallibilem. Probat etiam ex definitione Concilij Constantiensis, docentis contra Vviclef, erroneum esse negare valorem Indulgentiarum: ergo ex mente Ecclesiæ sic valent Indulgentiæ viuis, & Defunctis, vt certò, & infallibiliter in illis effectum habeant; idque ratione promissionis diuinæ. Responder Corduba *lib. de Indulgentiis, quest. 15.* Indulgentias esse quidem certas in Defunctis, sicut in viuis; non valere tamen infallibiliter quoad totum fructum in Defunctis, sicut in viuis: quia Deus promisit eas acceptare pro viuis quoad totum effectum; pro Defunctis verò solum. secundum quod visum fuerit decens suæ liberalitati: sed contra, saltem in eius sententia, requiritur promissio diuina acceptandi Indulgentias pro Defunctis quoad aliquam

effectum, sic vt certò aliquis fructus Indulgentiarum eis applicetur. Quò igitur, vnde collegerit promissionem hanc diuinam quoad aliquem effectum, & non quoad totum? si enim Deus promisit acceptationem Indulgentiarum pro viujs quoad totum effectum, & promisit acceptationem pro defunctis; non potest colligi non promississe etiam quoad totum effectum pro Defunctis; sicut & pro viujs; cum promissio illa in vtriusque colligatur ex prædictis verbis Matthæi 16. in quibus nulla fit discretio viuorum, & defunctorum.

Nec obstat dicere, si Indulgentiæ infallibili lege iustitiæ profunt detriminatè animabus Purgatorij, quibus applicantur; cur post applicatam Indulgentiam, qua liberatur anima à Purgatorio, applicentur eidem aliæ Indulgentiæ, Sacrificia, & suffragia? Respondetur enim, id sanctissimè fieri: Primò, quia non nobis constat de veritate huius opinionis; cum Doctores graues opinentur, non esse legem infallibilem, qua Deus acceptet totum, quod singulis animabus applicatur. Secundò, quia, vt Indulgentia valeat, requiritur causa proportionata; potest autem accidere, eam non sufficere ad Indulgentiarum concessionem, quanta requiritur ad liberandam hanc detriminatam animam à Purgatorio. Vt ego securiores reddamus, & certiori, quo possumus, modo Defunctis succurramus, solent Indulgentiæ multiplicari, vt si quæ non profuerint, aut certè minùs valuerint, aliarum applicatione suppleantur.

Nec obstat secundò asserere, quòd si Indulgentiæ valerent ex condigno, & certa lege, sequeretur, quòd Pontifex posset vno die exhaurire Purgatorium. Respondet enim Caietanus *Opusculo 16. quæst. 5.* id fieri, non posse: quia Indulgentiæ iis duntaxat Defunctis profunt, qui, vt prodessent, mererentur. Ij autem id meruerunt, qui, dum viuissent, conati sunt, quantum in ipsis erat, pro peccatis suis satisfacere. Verùm hæc sententia *suprà* iam satis à nobis reprobata est: omnes enim, qui in gratia discedunt, capaces sunt cuiusuis influxus meritorum Christi, qui per Indulgentias dispensatur; Non enim fundamentum communionis suffragiorum Ecclesiæ est particulare aliquod meritum; sed status gratiæ, ob quem satis digni sunt qui iuentur. Ex hoc solum vult D. Augustinus *lib. de cura pro mortuis, cap. 1. & in Enchiridio, cap. 109.* cum ait, illis prodesse suffragia, qui meruerunt, vt sibi prodesse possent: solum enim damnatos excludit, vt patet ex diuisione, quam ibi instituit. Respondeo ergo, Pontificem id non posse præstare, quia non subest causa, ob quam potestate Clauium tam ingens dispensatio fieri queat; atqui dispensatio sine iusta causa est irrita. Et idèd nostram sententiam in casu Missæ Altaris priuilegiati in terminis docuit Rubeus *de fructu, & applicatione Sacrificij Missæ lib. 3. disput. 2. quæst. 2. dub. 5. num. 8.* vbi ita asserit: [Sententia hæc non solum intelligenda est de Missis priuilegiatis, seu Indulgentiis illis annexis; sed de omnibus alijs Indulgentiis, quæ quomodolibet Defunctis applicari possunt; vt sunt affixæ Medalij, visitationibus Ecclesiarum, &c. ita vt, sicut Sacerdos dicendo Missam priuilegiatam pro Defuncto, illum infallibiliter liberat à Purgatorio; ita & secularis communicando cum Medalia, si talis Indulgentia ei appensa sit.] Sic ille, & ego.

An, vt Indulgentia Altaris priuilegiati profuit Defunctis, opus sit, vt Sacerdos Missam celebrans sit in statu gratiæ?

RESOL. IV.

Respondeo negatiuè: nam, licèt aliqui Doctores requirant, obtinentem Indulgentiam pro defunctis, debere esse in statu gratiæ, tempore, quo perficitur opus, & Indulgentia Defuncto communicatur: sic Emmanuel

Sà, *verb. Indulgentia, num. 2.* excipit tamen, nisi opus fuerit nomine Ecclesiæ factum, vt Missæ Sacrificium: ego tamen contrariæ sententiæ absolutè adhareo in omnibus Indulgentiis pro Defunctis: nam pro Indulgentia applicanda Defunctis gratia non requiritur vt principium operis iniuncti: quia, esto, nec satisfactorium sit, nec meritorium; aptum esse potest ad Indulgentiæ consecutionem: sed requiritur, vt obicem tollat, & subiectum disponat Indulgentiæ suscipiendæ: at viuus, qui Indulgentiam pro Defuncto obtinet, exequendo opus iniunctum, Indulgentiam non suscipit; sed conditionem pro consecutione Indulgentiæ exequitur: ergo status gratiæ non est in illo necessariò requisitus: Iraque opus, sub cuius conditione conceditur Indulgentia, est sola conditio, non causa mouens Deum ad Indulgentiam acceptandam. Nec Indulgentia inficitur ex malitia personæ operantis; sicut nec inficitur Sacrificium Missæ, vel Sacramentum, ex malitia personæ sacrificantis, vel administrantis: eo quòd suum valorem non habent ex persona proximè operante; sed ex meritis, & satisfactione Christi. Ex his infertur discrimen inter suffragium, quod priuata persona in proprio opere fundatum offert Deo pro Defunctis, & Indulgentiam: nam illud, nisi fiat à persona grata, non prodesset Defunctis: ed quòd suum valorem accipit à personæ operante, quæ in peccato existens, nullum valorem communicat suis operibus. Nec refert, quòd opus bonum à peccatore exhibitum valeat pro se tanquam meritum de congruo apud Deum: quia plus requiritur, vt opus acceptetur pro alio, quàm pro se, Indulgentia verò valorem habet à meritis, & satisfactione Christi, & Sanctorum, qui per peccatum personæ operantis non amittitur.

Nec obstat dicere: quia sicuti ad lucrandum sibi Indulgentiam requiritur status gratiæ: sic ad lucrandum pro altero: nam peccatum non magis impedit ad acquirendum beneficium ipsimet operanti, quàm alteri. Nam respondeo, negando paritatem: quia gratia requiritur solum ad tollendum obicem in eo, qui Indulgentiam est lucraturus; & idèd necessariò requiritur in eo, cui applicatur; non autem in eo, qui ponit opus iniunctum, & Indulgentiam applicat. Et ex hoc patet discrimen inter ipsum operantem, & alios: nam operans, vt de facto lucretur Indulgentiam pro se, debet esse in gratia, per quam tollitur impedimentum peccati respectu aliorum non ita: idcirco dicitur, gratiam requiri in suscipiente Indulgentiam, non autem in applicante; & quando operans sibi ipsi eam applicat, requiritur in ipso gratia, non vt operans, sed vt recipiens. Denique dicitur, æquè impediri fructum, & valorem Indulgentiæ ipsi operanti, & alteri; considerando vt trunque, vt sunt formaliter recipientes. Et ita nostram sententiam docent Doctores, quos citat, & sequitur Castus Palauus *tom. 4. tract. 24. disput. vnica, punct. 10. num. 10.* quibus ego addo Amicum *in Cur. Theol. tom. 8. disput. 20. sect. 8. num. 203.* Bardi *in Bull. Cruc. part. 4. tract. 3. cap. 2. sect. 3. num. 23.* Quintanaduénas *in Theol. mor. tom. 1. in Append. tract. 1. singul. 16. num. 4.* Granadum *in 3. part. de Sacram. contr. 12. tract. 5. disp. 6. num. 1.* & in specie casus nostri Rubeus *de fructu, & applicatione Sacrificij Missæ lib. 3. disp. 2. quæst. 2. dub. 5. num. 8.* vbi sic ait: Aduerte, vt per viuos fiat id, quod requiritur ad applicandam Indulgentiam Defunctis; non requiritur tamen, vt viuus opus iniunctum exequentes sint in gratia: vnde secularis in mortali communicans cum Medalia pro Defuncto, non impedit effectum Indulgentiæ; sicut nec Sacerdos pro eodem in mortali celebrans. Ita ille, cui etiam adde Philippum de la Cruz *in Theatro Ecclesiæ. tract. 2.*

S. 6. num. 3.

* *

An quando Sacerdos in Altari priuilegiato dicit Missam, debeat non solum Indulgentiam, sed & Sacrificium applicare Defuncto?

RESOL. V.

AD hunc casum respondet Suarez tom. 4. disput. 53. sect. 4. num. 3. ubi docet, securius esse ira facere, quam in rigore id non sit per se necessarium ad talem Indulgentiam, sed pendat ex voluntate concedentis. Ideo quae uerba rescripti, seu priuilegij, attentè expedenda sunt: quae uerba rescripti, seu priuilegij, attentè expedenda sunt: nam, si hunc tenorem continent: *Dicendo, aut offerendo Missam pro Defuncto, liberes eius animam à Purgatorio.* tunc necessarium erit fructum Sacrificij tali animae in particulari applicare. Si autem solum dicatur: *Dicendo Missam, vel, Quoties Missam dixeris, toties liberes unam animam à Purgatorio,* tunc ex vi talium uerborum satis est illud pium opus facere, etiamsi particularis fructus eius, siue ex opere operantis, siue ex opere operato tali animae non applicetur; sed solum beneficium indulgentiae: saepe autem non constat, quibus uerbis talis gratia concessa sit, & tunc securius est, Sacrificium pro Defuncto offerre, semperque est optimum consilium; quia fortasse hoc modo erit sufficiens causa ad lucrandam integram Indulgentiam, quae alias non esset. Hæc Suarez, & post illum Casus Palauus tom. 4. tract. 2. 4. disp. unica, punct. 10. n. 9.

Sed magis clarè hanc sententiam docuit nouissimè Ruteus de Sacrificio Missae, lib. 3. disput. 2. q. 2. dub. 5. num. 9. ubi sic asserit: *Quæri hic potest, an ad applicandas Indulgentias Missae priuilegiatae, opus sit fructum etiam Sacrificij illi applicare, uel sufficiat fructum sibi reseruando, Missam celebrare ex intentione, & uoluntate obtinendi illi Indulgentias?* Respondeo, communiter utriusque requiri, & hæc per modum uisus, & eiusdem Defuncto applicari: quia, cum Pontifex concedit Indulgentias ad liberandam animam à Purgatorio, dicendo Missam in tali Altari, uel Ecclesia; uidetur consequenter exigere, ut Sacrificium eidem animae applicetur in rigore tamen non uideret semper necessarium, nisi uerba priuilegij id sonent; sicut uidere est in forma priuilegij sup. citati, ubi dicitur: *Quando cumque Sacerdos Missam Defunctorum pro anima cuiuscunque fidelis, ad presertim Altare celebrabit, anima ipsa de Thesouro Ecclesie Indulgentiam consequetur.* Secundùm hoc indultum igitur ex mente Pontificis requiritur, ut non solum Indulgentia, sed & Sacrificium applicetur Defuncto: si tamen in Indulgentia solum diceretur: *Quoties Sacerdos Missam in tali Altari celebrauerit, liberabit animam à Purgatorio, tunc satis esset Missam celebrare, absque eo, quod fructus illius illi animae applicetur, sed sola indulgentia, & idem à simili dicendum est, cum pro Indulgentia lucranda præcipitur ieiunium, uisitatio templi, peregrinatio, & maxime elemosyna, quæ in bonum terræ imponitur. Ratio autem, cur non uideatur semper requiri, ut fructus operis iniuncti unà cum Indulgentia applicetur ipsis animabus est, quia, cum in Indulgentiis requiritur opus aliquod, non necessarium exigitur, ut satisfactorium; sed ut pium, uel conducens ad cultum Dei, &c. quæ compleri possunt absque eo, quod fructus operis iniuncti applicetur illi Defuncto, pro quo quis lucratur Indulgentias.] Ita Ruteus, qui pro hac sententia citat Nugnum, & Fillucium.*

Nota etiam, Quintanaduena in Theol. mor. tom. 1. in Appens. tract. 1. dub. 15. n. 3. docere, quod cum conceditur liberatio animæ purgatorij, pro qua dicitur Missa, uel recitetur Corona, aliud uel simile opus fieri; tunc necesse erit substantiam operis, id est, Missam, uel Coronam, seu satisfactionem ex opere operantis ex illa prouenientem, applicari à lucrante: quando uero dicitur: *Quoties dicit Coronam, uel Psalmum, liberabit Animam Purgatorij* probabile est, non requiri talem applicationem specificam operis, ita ille.

Et tandem nota id, quod obseruat Laurius de Indulg. part. 2. cap. 30. num. 120. ubi sic quærit: *[An Missæ, quæ celebrantur in Altari priuilegiato, applicatæ pluribus, quæ pariter profunt singulis, ita ut una Missa, quæ dicitur pro uno, possit prodesse pluribus. Respondetur: Aliqui ita distinguunt: Aut sumus in modo congratulationis, & unica Missa applicata pro uno, prodest omnibus: aut in modo expiationis, & tunc secus. Dicitur per modum expiationis, quando quis applicat Missam pro tali anima; tunc enim illi tantum prodest, pro qua applicatur, quia expiatur, id est, purgatur, & liberatur illa anima per illud Sacrificium Missæ; idè Missa relicta pro particulari, non est pluribus applicanda: aliàs esset diuidere aurum, quod debet persolui uni, pluribus.]* Hæc Laurius.

An ex parte Defuncti requiratur aliquid, ut Indulgentia Altaris priuilegiati habeat suum effectum?

RESOL. VI.

EXistimant Henriquez de Gandauo quæst. 11. q. 26. Caietanus tract. 16. de Indulg. quæst. 5. vers. quoad tertium. Nauarrus de Indulgentiis, notab. 12. num. 41. & alij, suffragia specialiter quibusdam Defunctis applicata, non habere in illis effectum, nisi meritum aliquod præcesserit; eas autem solas dicunt meruisse, quæ, dum uiuere, sollicitè curarunt satisfacere pro peccatis, & deuotionè habuerunt ad suffragandum Defunctis, &c. Idem docent de Indulgentiis, quæ dicunt illis etiã solis prodesse, quia in uita habuerunt deuotionem erga Clauis Ecclesie donatias Indulgentiarum: illas autem, quæ, dum uiuere, nullam curam Defunctorum habuerunt, nec satisfacere pro peccatis studuerunt, docent non iuari aliorum suffragijs, licet specialiter pro illis fiant; idque in uindictam indignationis, & incutiæ.

Verùm hæc doctrina non est admittenda, ut non admittit Henriquez, Valentia, Suarez, Coninch, & Layman, quos citat, & sequitur Caltrus Palauus tom. 4. tract. 2. 4. disput. unica, punct. 10. num. 11. cui adde Granadam in 3. p. Contr. 12. tract. 5. disp. 6. num. 1. Laurium de Indulg. part. 2. cap. 30. num. 118. Lessium in 3. par. D. Thom. cap. 5. de Indulgent. dub. 3. num. 41. Et ratio est: quia ad Indulgentiarum applicationem solum requiritur ex parte eius, cui est applicanda, ne ponat obicem: quia est quædam liberalitas donatio, & penarum remissio. At eo ipso, quod caret peccato, non ponit obicem. Ergo negligentia præcedens obitare non potest, quandoquidem peccatum mortale non constituit. Quod si de facto mortale fuit, per penitentiam delictum est. Neque contrarium docuerunt Augustinus in cap. Non asserimus. 13. q. 2. & Gregorius lib. 4. Dial. cap. 39. sed affirmant, non prodesse orationes, & Sacrificijs, qui in uita, consequendo gratiam, non comparantur, ut profunt: de hac uero negligentia in satisfaciendo, nec uerbum loquuti sunt. Itaque contra Caietanum, Nauarrum, & alios assero, quod sacrificia, & suffragia effectum sortiantur in subiecto capaci, in quo est nullum impedimentum: sed in animabus Purgatorij nullum est impedimentum, cum sint in statu gratiæ: ergo in illis sortiantur effectum. Nec est, quod dicat Caietanus, defectum deuotionis prædictæ erga Defunctos, esse impedimentum: non enim est impedimentum ex natura rei, ut constat, cum omnes animæ Purgatorij, ratione solius status gratiæ, sint æque capaces, & susceptiue fructus Sacrificiorum, & suffragiorum; neque est ex ordinatione diuina, cum nullibi constet, Deum ita ordinasse, proinde que non est temerè asserendum. Deinde deuotio præhabita erga Defunctos potest quidem in animabus habere rationem cuiusdam dispositionis moralis ad specialem aliquem effectum; non sequitur tamen, defectum illius deuotionis in aliis animabus, dicere impedimentum ad recipiendum fructum

fructu sacrificiorum, & suffragiorum, qui illis specialiter applicatur, Et licet verum sit, congruum esse, quod Deus specialiter remuneret deuotionem eorum, qui in vita fuerunt affecti erga animas Purgatorij; suppetunt tamen alia media, quibus Deus eam deuotionem remunerare potest, absque eo, quod dicatur, Sacrificia, & suffragia illis solis prodesse, non autem aliis, licet specialiter illis applicentur.

Ad argumenta Caietani respondeo, quod falsum est, animas Purgatorij, eo ipso, quod sunt in statu gratiæ, meruisse solam, vt suffragia illis applicata prodesse possint, non autem vt actu prosit. Ad confirmationem respondeo, substitutionem illam esse hinc frustraneam: potest enim status gratiæ, cui responderet premium essentialis, respondere etiam effectus accidentalis; unde meritum hic non dicit dispositionem aliquam veram, & positiuam, sed tantum capacitatem, quæ in animabus à statu gratiæ oritur. Ad aliam rationem desumptam ex verbis D. Thomæ in 3. par. quest. 52. art. 8. ad 1. colligitur, Christum descendendo ad Inferos, liberaffe quasdam animas, ratione deuotionis præhabita, dum uiuerent, ad mortem suam: id ex speciali priuilegio fieri debuit, & ob descensum Christi extraordinarium ad Inferos; quod non inducit legem communem, quam constituere uult Caietanus. Ergo.

Et idem, præter Doctores citatos, nostram sententiam tenet Philippus de la Cruz in *Thesuro Ecclesie, tract. 2. §. 6. num. 5.* ubi ait: [La tercera condicion, dicen algunos, es, que para ganar las Indulgencias, y conseguir las, ayan tenido à las animas particular deuocion, y afcion, que parece cosa à iustissima el, que se aya tenido, y cosa indigna, quæ aprouehen las Indulgencias à aquellos, que no tuuieron cuidado de fauorecer à sus hermanos, y no lo haziendo, parece hazian meno sprecio dellas, pues no cuidaban de alentar à las animas de sus amigos, y compañeros, y fideles hijos de la Iglesia. Esta doctrina me parece aspera, por auer muchos tan descuidados, no solo de las animas, pero de la suya propria, que insta, y aprieta mas la dificultad, y es cierto que en el resto de su vida no se acuerdan mas que de sus gustos, y entretenimientos, con esso pasan hasta el fin de sus dias, los quales por dispensacion soberana murieron confessados, y con los Sacramentos, y bastante contricion, y suficientes diligencias para saluarle, y estas almas sufriendo penas, y siendo ayudadas de la Iglesia con suffragios, oraciones, e Indulgencias, salen de las terribles penas que padecen. Mas, que no hallo yo por donde ya obligacion a que yo ruege por las animas, ni es precepto, porque si assi fuera, ò estuiera debaxo del, ò se aconsejara el que huuiesse esse cuidado, antes se ve, que los Rezos de Difuntos, que obligan à pecado mortal à los Ecclesiasticos en el Coro, fuera no obligan a pecado: y si fuera cosa vniuersal obligara(sacando el officio de cada año, que les obliga vn dia despues de iodos Santos,) Y assi no interuiniendo precepto, no ai pecado, y las animas instamente padecen, y aunque yo aconsejo se ruegue por ellas, no lo haziendo, no incurten en cosa, como enseña Nauarro, y Zerola, porque el que iustamente padece, no ai obligacion a librarle, como dicen Maldero, Nauarro, y Sà, y las animas en Purgatorio, iustamente padecen, y assi ignorantemente algunos se acusan de no socorrerlas: lo otto, que si obligara, dello huuiera precepto, y como de pecado se acusan, vemos que se descuidan, y à ello no se obliga. Luego no es razon, que esta alma carezca de vn bien tan grande, como de los suffragios, y Indulgencias, sola por auer sido, descuidado de rogar, por las animas, y pareciera indigna, y iniusta cosa, que dixesse, que el que assi muere(que ay dolor, ay muchos, y que no se acuerda de las animas de sus hermanos, y compañeros, y tal vez padre, y madre, y hermanos) fuesse privado destes singulares beneficios: y assi Angles, que fue el que moxio esta opinion, concluye diciendo, que si bien esta doctrina es probable, pero que la contraria es mas padiosa, y que no es justo, ny razon, que por-

que vno aya sido floxo, y descuidado de rogar à Dios por las animas, ni acordado dellas, no aya de participar en la otra vida de los suffragios, oraciones, ni Indulgencias como ellas, lo qual seria de gran desconuelo para todos.] Hæc ille, Vnde non est audiendus Caietanus, & alij.

Missæ celebrata in Altari priuilegiato cui prodest, si anima, pro qua offertur, non existat in Purgatorio?

R E S O L. VII.

AD hoc dubium responderet Rubeus de fructu, & applicacione Sacrificij Missæ, lib. 3. disput. 2. quest. 2. dub. 4. num. 12. credibile esse, fructum sacrificiorum, & suffragiorum applicatum iis, in quibus non habet effectum, vel quia sint in Cælo, vel in Inferno; ex diuina misericordia aliis indigentibus applicari, pro quibus non sunt suffragia. Ita D. Thomas in 4. dist. 45. quest. 3. ad 2. Eum sequuntur Adrianus quodlib. 8. art. 4. Corduba lib. 1. quest. 3. opin. 5. §. Et de residuo. Fraxinellus, scilicet 3. §. 11. num. 3. & c. Probat D. Thomas ex Damasceno, *Serm. de dormientibus*, ubi ait: [Deus, tanquam iustus, committeretur impotenti possibilitatem, tanquam suscipiens verè defectum, commutationem negotiabitur:] Et hanc negationem in hoc consiliter docet D. Thomas, vt quod deest vni, alter suppleat: hoc enim, licet non sit certum; est tamen rationi satis congruum, maximè de fructu satisfactionis respondente suffragiis viuorum; tum, ne satisfactiones illæ priuentur solo fructu, quo tamen tam multæ animæ in Purgatorio indigent: tum etiam, quia animæ illæ derelictæ, quæ à nullis specialiter iuuantur, mereantur specialem aliquem fructum aliunde recipere: nullas autem commodiori, & faciliiori modo applicari potest quam ille.

Difficultas tamen existit, quomodo satisfactiones illæ applicentur animabus indigentibus, & derelictis; an, scilicet, Deus ex misericordia, sola sua voluntate, id præter, vel alia ratione id fiat. Puto igitur, Deum sola sua voluntate applicationem illam non facere: quia in huiusmodi habet solum rationem causæ vniuersalis, quæ proinde determinari debet ad effectum per causam particularem; idemque melius dicendum est, Deum ad satisfactiones illas applicandas aliis, determinari ad instar causæ vniuersalis, idque duplici capite. primò ab ipsis Beatis, quando, scilicet, suffragia sunt pro animabus, quæ sunt in Cælo: dici enim potest, satisfactiones illas à viuis per applicationem esse donatas illis animabus, quæ illas, Deo annuente ex misericordia, animabus magis indigentibus & derelictis applicant: & hic modus videtur bonus: quia tamen non comprehendit satisfactiones applicatas damnatis, qui eas non possunt aliis applicare; idem secundo dici potest, satisfactiones illas à suffragantibus sic applicari Defunctis, vt casu, quo ij, quibus specialiter applicant, non indigent; voluntate quadam interpretatiua, aut virtuali, intendant eas applicare animabus in Purgatorio magis indigentibus, & derelictis. Et idem, vt in simili euentu non oriatur difficultates, obseruandum esset in praxi, quod aduertit Philippus de la Cruz in *Thesuro Ecclesie, tract. 2. §. 6. num. 5.* ubi sic ait: [Deuian los Christianos, y fideles, todas las vezes que ofrecen Missas, Indulgencias, y otras cosas por vna alma, ofrecerlas con esta condicion determinada, diciendo, que lo ofrece por tal, ò tal alma, si estan en penas de Purgatorio, y sino estuieren por tal, ò tales, y faltando ellas, por otros, y sino por el alma, que mayor necesidad tuuiera: y assi con esta succession siempre tendra objeto determinado, porque no suceda, que no auiendo menester el alma aquel Sacrificio, ò Sacrificios, Bula, ò Bulas, ò Indulgencias, se bueluen al tesoro de donde salieron, y assi

aliqui conueniens, que semper se determine en particular pot. quoniam fuerit su voluntad, y gusto.] Ita ille, & bene quidem.

Et tandem Lauorius de Indulg. part. 2. cap. 30. num. 140. sic asserit: [Dices, si anima, pro qua fit suffragium, non sit in purgatorio, quibus suffragatur? Responderet, vel suffragari illis, quibus intendit suffragans tacite, vel expresse, siue in genere, siue in specie: satis est enim, si applicet sibi conuenientis, vel magis indigentibus; vel, si nemini applicetur, dispensabitur aliis indigentibus per diuinam misericordiam: vel quod si suffragans non habeat intentionem suffragandi alicui, per diuinam misericordiam dispensatur aliis indigentibus.] Sed descendamus ad alios casus magis particulares, & practicabiles.

An Missa celebranda in Altari priuilegiato pro liberanda anima Purgatorij, sit necessario dicenda de Requiem:

RESOL. VIII.

AD hoc dubium sic responder Philippus de la Cruz in Thesauo Ecclesie, tract. 2. §. 6. num. 7. [Dificultas est, si las Missas, que se mandan dezir por vn alma en los Altare priuilegiados, necessariamente han de ser de Requiem? A lo qual respondo, que si en la Bula de su concession se dize, que la Missa aya de ser de Requiem, lo ha de ser, porque ella es la intencion de su Santidad, como he dicho de los jubileos: y no lo siendo, no aprouechara al alma, en orden a la Indulgencia, aunque el Sacrificio si; y enconces sera, como si tal gratia no se hubiese concedido. Por manera que si se dize en la Bula, que ha de ser de Requiem, lo ha de ser, como muy bien enseña Rodriguez.] Aduertendum tamen, quod si Bulla dicatur, quod Missa sit de Requiem, vt dicitur pro Defuncto; necessarium est, quod hęc Missa dicatur: alioquin, quoad Indulgentiam, minimè defuncto proderit. [Però no lo expresando, bien si puede dezir la Missa de Santo, ò Santa i valdra tanto como lo otra, y en mi opinion le aprouechara mas: porque segun vna ley, el beneficio, que haze el Principe, ne se ha de restringir, ni coartar, sino dilatar, como en ello no aya malicia; los disponè los sacros Canones, y mas si es de mayor vtilidad, como en lo dicho, que por interuenir la intercessio de los Santos, les son mas vtilis.] Ita ille. cui adde Hieronymum Garciam in Summ. mor. tract. 3. diffie. 11. dub. 70. num. 12. Fagundez lib. 3. cap. 9. num. 7. Matchinum part. 2. cap. 14. num. 7. Lauorius de Indulg. p. 2. cap. 30. num. 114. Quintana de uenas in Theol. mor. tom. 1. tract. 4. Appendicis. dub. 2. num. 6. Hieronymum Rodriguez in Compem. 99. Reg. resol. 77. num. 70. Trullench in exposic. Bull. Defunct. dub. 5. num. 6. Zerolam in praxi, part. 2. verb. Missa, §. 7. Fragolum de Republ. Christian. tom. 2. part. 2. lib. 8. disput. 19. §. 7. n. 19. Zipzium tom. 2. Responsum de iure Canonico, lib. 3. de Penitent. & remiss. respons. 5. num. 1. Bariolam in Aphorismis pro viroque foro, littera M. verb. Missa, §. 5. Naldum in Summ. verb. Adissa, num. 21. Nauartum conf. 37. de Penit. Bordonum in consiliis Regularium, tom. 1. resol. 91. num. 6. Syluam in ref. mor. tom. 2. verb. Altare priuilegiatum, 1. asserentes, quod quando tenor priuilegij exprimit Missam de Requiem, aut de Mortuis esse dicendam, eo casu non satisfit Altari priuilegiato dicendo aliam Missam, etiam currentem: quia videtur apponi Missa talis generis pro forma: qua non seruata, nihil sit, secundum vulgata iura. Quando vero genus Missa non exprimitur, sed tantum dicitur, quod in eo Altari celebretur pro fidelibus Defunctis, eo casu Sacerdos celebrans satisfacit suę obligationi, & Altare priuilegiatum prodest Defunctis. Ratio est: quia non minus satisfactoria est quælibet alia Missa pro Defunctis, quam illa de Requiem.

Sed, his non obstantibus, extant declarationes Sacre

Congreg. Rituum, quas asserit Barbola collect. 478. num. 1. asserentes, Missam pro Defunctis celebratam in Altari priuilegiato, nõ suffragari, nisi sit de Requiem, licet in indulto non exprimat. Et idem Lezana in Sum. tom. 3. verb. Altare, num. 19. sic ait: [Altaria priuilegiata sunt illa, quibus concessa est Indulgencia plenaria pro Mortuis. Quauis autem aliqui existiment, non esse necessarium ad consequendam hanc Indulgentiam, dicere potius vnam Missam, quam aliam; sed per quancunq. Missam obtineri posse hanc indulgentiam; idque, speculatiue loquendo, probabile videatur: nihilominus, quia Sacra Congreg. sæpius declarauit, in Altari priuilegiato debere celebrari Missam de Requiem, aliã indultum non suffragari Defunctis, etiam si in indulto id non exprimat: idem his Decretis obtemperandum est.] Ita ille. Ego, vt verum fatear, priori sententia: libenter adhzrerem: sed, quia veneror Oracula Purpuratorum Patrum, supposita veritate dictarum Declarationum Sacre Congreg. non audeo ab illis discedere: & idèd puto, Missam de Requiem dicendam esse; & ita, me citato, tener Franciscus Nigro in addit. ad Petram Ruyz, p. 2. regul. 8. num. 2. & penes eum amicissimum P. Trimarchi, licet, si non extatent, vt dixi, priori sententia: prorsus adhzrerem, cum sit communis inter Doctores: & nouissimè, me citato, Pater Pellizarius in Man. Reg. tom. 1. tract. 5. cap. 9. sect. 3. num. 81. illam teneat, non obstante supradicta declaratione Cardinalium, cum, ait ipse, non faciat legem vniuersalem, sed tantum opinionem probabilem.

Norandum est hic obiter, pro Defunctis communiter dicendas esse Missas de Requiem: tum, quia specialiter ad id ordinatæ sunt ab Ecclesia: tum etiam, quia in illis preces speciales pro Defunctis funduntur: & ea ratione Sotos dist. 45. quest. 2. art. 3. vocat eas Missas magis meritorias, & satisfactorias pro Defunctis: aliunde tamen fieri potest compensatio, per hoc, scilicet, quod Missæ de Sanctis communiter sunt maiori cum deuotione: Missæ vero de Requiem ex quadam consuetudine non ita excitant: deinde potandum est, Defunctos plurimum iuari precibus Sanctorum, in quorum honorem Missæ dicantur: & hac in re consulendum esset, quomodo docet Fraxinell. sect. 4. §. 4. n. 20. vt pro Defunctis dicantur Missæ in honorem eorum Sanctorum, quos in vita in suos patronos elegerant, & quibus magis erant addicti: quia in compensationem deuotionis illius præhabita, maiori ex animo Sancti illi suis precibus liberationem illarum animarum procurabunt. Ex dictis collige, Sacerdotem celebrantem pro Defuncto recipere ex Sacrificio maiorem fructum, quam cum pro viuo celebrat: quia celebrans pro viuo, fructum gratiarum præuenientium, satisfactionis, & impetrationis illi applicat: celebrans vero pro Defuncto solum fructum satisfactionis illi applicat, proindeque omnis alius fructus Sacrificij remanet ipsius Sacerdotis, quem potest non solum sibi, sed & alteri vltiori intentione applicare. Et hæc omnia docet Rubeas de fructu, & applicatione Sacrificij Missa, lib. 3. disput. 4. §. 1. num. 3.

Sed non deseram hic apponere verba docti viri Hieronymi Gateix in Sum. mor. tract. 3. diffie. 11. dub. 70. n. 1. vbi sic ait: [La dificultad solo està en los dias, que no son dobles, ni Dominicas, si tendrà obligacion el Capellán ha de dezir Missa votiuã, ò de Requiem, porque la instrucion dize, que sean votiuas, ò de Requiem; y lo mismo es, quando vna persona denota me da vn real, ò la limosna competente, para que le diga Missa votiuã, ò de Requiem, y yo recibo la limosna sin animo de obligarme, sino solo acceptarla, y dezir la Missa que pudiere, ò de uicere: Angelo, Aragon, Nauarra, Azor, Perez, Rodriguez, Henriquez, y otras que se refieren, y siguen Cortisillo, dizen que si, y se inclinan a ello. Nauarro in Som. exp. 25. num. 134. porque han de cumplir lo que prometen, ò por lo menos acceptã, y pues pueden hazerlo licitamente, que deuen hazerlo, y que no cumplen de otra manera: lo vno, porque la voluntad del testador, no se ha de mudar sin causa; y lo otro, porque ya

la Iglesia tiene ordenadas estas Missas para los Difuntos, y *ceteris paribus*, les son mas viles. Pero lo contrario, de que con la Misa del dia cumpla el Capellan, y otro qualquier Sacerdote, que no pretendio obligarse à ello, ni lo jutò; aora simple, ò feria, es mucho mas comun, y prouable. Et me etiam citato, adducit plures Doctores; & postea subdit: [A las razones contrarias respondo, que no promete el Sacerdote dezir Misa de *Requiem*, con animo de obligarse à ello, solo por la vrbanidad dize que si, pero su fin es hazer lo mejor, y lo que le será mas vtil àl Difunto, como queda explicado *num. 3.* y pues lo es tanto dezir Misa de rempote, como de *Requiem*, no haze agrauio al Difunto, y por aqui se ha de regular la voluntad del testador, y esta hemos de creer, que es su mente, y esto no es mudar, sino mejorar su voluntad. A lo de la promessa ya queda respondido. A lo vltimo, de que son las Missas de *Requiem* mas viles, no es cierto: *imò potius*, lo contrario *in propriis terminis* tiene Philippus de la Cruz *tract. de Purg. §. 6. n. 6.* donde cita à Siluestro, y por lo menos para nuestra ena-sion, basta que sean tan viles las de Santos, y supuesto que no se haze agrauio; y por otra parte se ajusta vno à las rubricas, muy licito es, y se cumple suficientemente.] Ita Garcias.

An pro Altari priuilegiato numerus Sacerdotum expressus in diplomate sit de necessitate.

R E S O L. I X.

Affirmatiuè ex Rodriquez, respondet Laurinus de *Indulgent. part. 2. cap. 30. n. 115.* Idem docet Zipzus *tom. 2. responsorum, lib. 5. tit. de penitent. & remiss. resp. 5. n. 2.* explicando enim aliqua verba in Diplomate Altaris priuilegiati apponi solita, sic ait: [Conditio priuilegio adscripta, dummodo in ea Ecclesia quindies Missæ quotidie celebrentur, non deficit, si quando contingat, non tot celebrari fortuitò, non communiter: quippe hæc accipienda sunt moraliter, vt frequentius accidunt, *l. 3. 4. 5. ff. de leg.* nam alioquin nullibi obtinerent, cum feria 5. Cæna Domini, & Sabbato sancto vnica tantum debeat fieri Missa, & in Parasceue non fiat consecratio. Verba hæc: *Vt quandoeunque Sacerdos eiusdem Ecclesie detaxat ad ipsum Altare celebrabit, &c. anima Indulgentiam consequatur.* in proprio sensu accipienda sunt, vt, quamuis Religiosi istius Ordinis hospites subiciantur Superiori loci, vt ab eo corrigi, & absolui etiam à reseruatari possint; non tamen hanc Indulgentiam consequi: quia Sacerdotes non sunt istius Ecclesie: seu ad ibi residendum à superioribus destinati, capaces electionis, & similibus actuum, qui Religiosi istius Conuentus proprij sunt: frustra alioquin adiecta fuisset restrictio.] Ita Zipzus, cui adde Syluium *in resol. mor. tom. 2. verb. Altare priuilegiatum, 2. ad quest. 2. 3. & 4.*

Sed contrariam sententiam tenet Bordonus *in consilio Regularium, tom. 2. resol. 91. num. 8.* asserens: [Quando conceditur Altare priuilegiatum alicui Ecclesie, in qua debeant manere, & celebrare tot Sacerdotes, an valeat priuilegium, si tot non adsint Sacerdotes, quot numero exprimentur in Litteris Apostolicis, vel si adsint, celebrent extra Ecclesiam priuilegiatam? Respondetur: Quando in Breui exprimitur Sacerdotum numerus tantum narratiuè desumptus ex supplicatione perentium priuilegium, eo casu ille numerus non est conditio necessaria ad valorem priuilegij; cum verè non sit conditio, sed potius narratiua ex supplicatione, que nec conditionem, neque ius facit, ex *cap. Ex literis, §. de fide instrum.* Et regulariter numerus Sacerdotum expressus non est essentialis conditio necessaria ad valorem priuilegij: aliter sequeretur inconueniens, quòd Ecclesia perderet huiusmodi priuilegium iam ritè acquirum, si ab initio non habuisset tot Sacerdotes, quot

numero in Breui exprimentur, in casu, quo sine culpa, aut negligentia, definerent ibi esse Sacerdotes iuxta præfixum numerum. Vel dic, quòd sufficit, ab initio tot de familia fuisse Sacerdotes pro seruitio Ecclesie, quot exprimentur in Bulla Altaris: quia sufficit, conditionem semel adimpletam fuisse, licet postea desint. *l. Si quis hæredum, ff. de instit. & substn.* in casu, quo Bulla contineret verè conditionem. Quòd si Superior localis à suo Prouinciali petat Sacerdotes ad complendum numerum pro quiete suæ conscientie, & illi prouisum non fuit, adhuc satisfacit pro Altari priuilegiato, quia conditio, cum non stat per eum, ad quem pertinet, quominus impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset, de *reg. iur. 66. l. iure ciuili, ff. de condit. & demonstr.* In Conuentu nostro Sanctorum Cosmæ, & Damiani Regij habetur Altare priuilegiatum cum numero septem Sacerdotum, & prout collegi ex tenore verborum eius, numerus iste exprimitur tantum narratiuè, attendita petitione facta à Fratribus, & sic tollitur scrupulus, si ibi non possunt morari septem Sacerdotes. Deum quando satisfaciunt obligationibus Altaris, & alijs ordinatis, sine præiudicio priuilegij possunt extra celebrare; & finis Papæ priuilegium indulgentis exprimendo tot Sacerdotes, in eo consistit, vt satisfiat occurrentibus obligationibus: quòd si sequatur effectus huius satisfactionis per pauciores Sacerdotes, nihil detrahitur de priuilegio, si Sacerdotes extra celebrent.] Hucusque Bordonus.

Quòd autem asserit Zipzus, non esse connumerandos inter Sacerdotes eiusdem Ecclesie, illos, qui non sunt à Superioribus assignati, tanquam de familia; durum aliquibus videtur: quia dum sunt in alijs Conuentibus, vbi non solent residere, ibidem dicuntur esse de familia, & gaudent omnibus priuilegijs, quæ habent alij Religiosi; ibidem perseverantes de familia: tum, quia numerus præfixus in litteris Pontificijs Sacerdotum non excludit alios Sacerdotes superuenientes; sed exprimitur, vt commodè satisfieri possit obligationibus contractis, ne defraudentur offerentes, & Defuncti suffragijs priuentur. Et certum est apud dictum Bordonum *tom. 1. resol. 25. quest. 1. num. 2.* Prouincialem posse in quouis Conuentu suæ Prouinciæ vti Altari priuilegiato, licet non sit actu de familia in eo Conuentu, vbi Pontifex requirit pro Altari priuilegiato tot Sacerdotes ibi de familia, vt aiunt, moram trahentes: quia Prouincialis habet domicilium in quouis conuentu suæ Prouinciæ, saltem potestate, & habitu, licet actu, & signatè in certo sibi commodiori ex Prouincia ordinari moram trahat, neque id est de iure inconueniens, cum quis in pluribus locis possit habere domicilium. Sed sententiam Zipzi docet etiam Syluius *vbi supra.* Sed ego puto, quòd loquantur in ordine ad consequendam Indulgentiam concessam celebrantibus, secundum verba Diplomatis; non autem in ordine ad valorem Altaris priuilegiati pro Missa, & animabus Defunctorum.

De clausula negatiua similis priuilegij apponi solita in Breuibz Altaris priuilegiati.

R E S O L. X.

De illa loquens Zipzus *tom. 2. lib. 5. tit. de penitent. & remiss. resp. 5. num. 4.* sic ait: [Hæc autem verba, simili ad præsens priuilegio minimè decorata, an subreptitiam faciant gratiam, cum nondum finitum esset septennium, ad quòd iam antè simile priuilegium erat concessum, satis dubia videntur: quamuis enim significatum dicatur, quando aliud priuilegium esset datum, & intelligi ex eo posset nondum esse finitum; solent tamen frequenter formularij sollicitatores libellos ad se missos mutare, secundum verba priuilegij inseri solita: & quamuis etiam dici possit, Ecclesiam non habere priuilegium pro eo tempore, quo petebatur, non tamen sensus ille obuius est, nec solent eum intelledum illa verba communiter generare, secundum quem intelligenda

intelligenda videntur, arg. cap. 7. §. de sponsal. Eoque magis est dubius, quoddam quidam Indulgentias existiment, vt fauores, ampliandas; tamen alij, vt Nauarrus de penit. & remiss. consil. 38. censent strictè esse interpretandas, arg. cap. 1. §. de priuileg. post Gloss. quam dicit receptam, & nullus consil. 35. num. 3. quippe tanquam dispensaciones, eoque strictè accipiendas: ideoque securum non videntur eas sine alio Pontificis beneplacito publicate.] Ita Zipzus.

Sed aliquibus viris doctis hæc nimis scrupulosè videntur dicta. Et quidem ego adhæreo opinioni asserenti, Indulgentias esse latè interpretandas; & ita tenet ex Suarez, Bonacina, & Nugno, doctus Pater Quintanaduënas in Theol. mor. tom. 1. traet. 2. Appendicis, singul. 5. num. 4. quod probatur: quia Indulgentia est res fauorabilis; ergo. Probatur antecedens: quia est beneficium Principis: sed beneficium Principis amplissimè est interpretandum, quando sit sine præiudicio tertij, vt habetur in leg. vltima, ff. de Constitutionibus Principum: ergo. Secundò probatur: quia sine dubio Indulgentia est res fauorabilis; si quidem est opus misericordie. Nec obstat dicere, quoddam licet Indulgentia videatur fauor respectu eius, cui conceditur; tamen, simpliciter loquendo, est res odiosa, atque adeò restringenda. Quod probatur ex vtu Ecclesie: quia hæc ratio in cap. Cum ex eo, de penitentiis. & remiss. facta est magna restrictio in Indulgentiarum concessione. Et redditur ratio: quia per nimias Indulgentias satisfactio penitentialis eneruatur: ergo computanda est Indulgentia inter res odiosas. Secundò probatur: quia dispensatio in iure communi est odiosa: sed Indulgentia est quædam dispensatio in iure diuino: ergo est odiosa. Non, inquam, hæc obstant: nam ad primum responderetur, in his rebus attendendum esse ad homines particulares, respectu quorum sine dubio Indulgentia magis est fauorabilis. Et similiter responderetur ad secundum, quoddam quando dispensatio in iure communi ordinatur ad bonum particulare, etiam est fauorabilis.

De alia clausula septennij in Breuibus Altaris priuilegiati, quo pacto sint intelligenda.

RESOL. XI.

Præfatus Zipzus ubi supra, tom. 2. disceptationum de iure canonico, lib. 5. tit. de penit. & remiss. resp. 5. num. 6. sic asserit: [Iterum hæc verba: *Præsentibus ad septennium tantum duraueris.* quauis publicari non possint sine Ordinarj licentia, iuxta Concil. Trid. sess. 21. c. 9. & sic computandum videri possit septennium à die publicationis, cum alias obtineri non possit Indulgentia per septennium, præsertim in remotis partibus; quod tamen velle videretur concedens: nihilominus securum illud non videretur per rationem cap. 7. §. de sponsal. nam mens Pontificis expressa est, ne valeant ultra septennium: vt rotum illud expleant, expressa non est: vt neque, ne qua fiat interruptio inter primi, & secundi septennij priuilegium, incongruum non animaduerti interruptioem, vbi voluntas est, ne sit perpetua, sed tantum septennialis.] Ita ille. Sed ego non adhæreo sententiæ Zipai, quam etiam refellit Syluius in cor. resol. tom. 2. verb. *Altare priuilegiatum, in respons. ad 1. num. praxis Romanæ Curie semper apponit clausulam: Simili ad præsent. priuilegio, vt accipimus, minime decoratum.* Et ideo expectandum semper foret, donec tempus in priori Breui expressum exspirasset, & multæ deinde septimane, vel etiam menses laberentur, donec nouum Breue esset imperatum, & in partes remotas Episcopi loci oblatum.

Sed pro explicatione supradictæ clausule non desit etiam hæc apponere sententiam Patris Quintanaduënanum Diana Pars I X.

nas, qui explanans similem clausulam appositam in quodam Iubileo quadraginta horarum, concessio ab Urbano VIII. in Theol. mor. traet. 2. Appendicis, dub. 3. num. 3. vbi putat Pontificem in illis verbis: *Præsentibus ad septennium valituris.* non determinare hos potius, vel illos annos futuros, & mediare, vel immediate sequentes concessionem, vel publicationem: cum non dicat: *Præsentibus ad septennium subsequens valituris:* sed tantum. *Præsentibus ad septennium valituris.* Et sensus est, hoc Iubileum, seu huius Iubilei concessionem per septem annos datatam esse: ac si dicat: *Concedo, vt septem annis hæc Indulgentiam plenariam septies lucretur fideles in singulis annis.* Sicut, si Rex absolute alicui concederet, vt per septem annos vendigalium onere eximeretur; annos verò, quoad illorum initium, non determinaret, aut limitaret; postet priuilegiatus eligere septem annos, quos veller. Si verò in Iubileorum indulgijs exprimeretur, quod anni inciperent à die editionis Litterarum apostolicarum, vel à die publicationis ipsarum in singulis locis, vt exprimitur in Crucata; non est dubium, quin ab eo die inciperent: intentio enim Pontificis Indulgentias concedentis tunc pateret. Et licet hæc ita se habeant, consuletur, vt quamprimùm Iubilei indultum ad eos, in quorum gratiam, siue ad quorum instantiam conceditur, pertinerit; publicari faciant à primo anno, in quo apostolicæ Litteræ sunt receptæ. Si verò Iubilei concessio sit prorogatio alterius, cuius septennium, v. g. nondum sit elapsum; donec elapsum sit, non incipiet prorogationis tempus. Et hæc omnia docet Quintanaduënas, qui etiam animaduertit, hos septem annos non interpolatos, sed continuos debere esse: sic enim receptum est in praxi, ex qua Pontificis intentio apparet; & aliter maxima confusio esset, tum in annorum computatione, tum in Iubilei lucretatione. Secundò nota, hos annos, non solares, seu naturales, à concessione, vel publicatione Iubilei computandos, sed morales, aut ecclesiasticos, incipiendo à die, qua in ptiuo anno obtinetur Iubileum, ad diem illi correspondentem in septimo anno.

An Sacerdos, qui debebat celebrare in Altari priuilegiato, satisfaciat obligationi dicendo *Missam in alio Altari cum Indulgentia apposta alicui Medalie?*

RESOL. XII.

Negatiuam sententiam docent Gauntus, Homobonus, Bonacina, & Cardinalis Lugo, quos adducit Hieronymus Garcias in Summa morali, traet. 3. diffie. 11. dub. vlt. n. 24. quibus adde Lezannum in Summa, tom. 4. verb. *Missa, v. 45.*

Sed ego non recedo ab affirmatiua sententia, quam olim docui, & quam, me citato, tenet nouissimè doctus Pater Garcias, ubi supra, num. 25. [Porquæ esto Sacerdote (ait ipse) no violò la fe dada, sino solo materialmente, pues es cierto, que formalmente hablando ya cumplia la voluntad del testador, el qual no pretendio otro, que librar su alma de Purgatorio por medio del Sacrificio aora que sea por priuilegio de Altar, y de Medalla, ò cuenta, es accidentalio. Ni obsta dezir, que se haze agrauio al testador, porque este agrauio, ò resulta de la desigualdad del Sacrificio, ò esto no è puede dezir; porque el Sacrificio es de igual valor en qualquier parte que se diga: ò resulta de que en el otro Altar donde dize Missa, no es priuilegiado, ni esto tam poco es cierto: porque el sacar anima de Purgatorio igualmente lo concede el Pontifice al Altar, y à la Medalla, y aunque pueden dezirme que la Indulgentia de la Medalla, ò cuenta, no es tan cierta como la del Altar: però esto puede ser falso, porque si a mi me consta, ò porque me hallè en Roma, quando

quando benedixit el Pontifice la cuenta, ò Medalla, ò me-
la ha dado vna persona de quien tengo grande satisfacion,
porque no ha de ser tan cierta como la del Altar: Pero da-
do que sea assi, yo no estoy obligado a escorger, o hazer-
lo certissimo, basta que siga lo muy prouable, y de lo que
yo no tenga duda, y quiza la puedo tener tambien de las
circunstancias de la Indulgencia del Altar, como de las
de la cuenta, o Medalla, lo qual seruira de gran consuelo
para los escrupulosos, y por lo menos seruira para quando
va vno à dezir Missa à vn Altar priuilegiado, y està occupa-
do, que en tal caso si tiene Medalla, podra passar à otro que
no lo sea, sin escrupulo.] Ita ille.

Ira etiam docet Rubeus *de Sacrificio Missæ, lib. 3. disp.*
2. quæst. 2. dub. 5. num. 10. vbi ita asserit: [Queritur, an
obligatus ad dicendam Missam pro defuncto in Altari, vel
Ecclesia priuilegiata, satisfaciatur obligationi, dicendi alibi
cum intentione eam animam liberandi è Purgatorio per
Indulgencias appensas Medaliz, quas ei applicat Respon-
deo, si rogans eam Missam, voluerit in Altari, vel
Ecclesia specialis eam dici, ad maiorem Ecclesiæ frequen-
tiam; & populi commodum; &c. certum est, teneri Sa-
cerdotem in Ecclesia, & Altari specificato celebrare; aliàs
putandum est eum satisfacere obligationi. Ratio est, quia
Pontifex æqualem Indulgentiam plenariam concessit cele-
brantibus cum Medalla benedicta, ac in Altari, vel Ec-
clesia priuilegiata, & Indulgentiæ sunt æqualis virtutis
in viroque; proindeque nullam iniuriam facit Defun-
cto. Addiderim tamen hac in re posse quandoque esse
periculum non satisfaciendi obligationi: quia Missa cer-
to priuilegiata exigitur, qualis est dicta in Altari priuile-
giato; quod tale est per expressas Bullas Pontificias, Me-
daliæ verò non semper sunt ita certæ, & quandoque cir-
cunferentur, quæ dictas Indulgencias appensas non ha-
bent; vbi igitur est moralis aliqua certitudo dictæ In-
dulgentiæ, licet fieri potest, & praxis communiter est
ralis. Aduerte, tamen, Sacerdotem non satisfacere, qui
obligatus ad Missam priuilegiatam, applicat solum ipsi
Defuncto Indulgentiam plenariam aliunde acquisitam, vt
per visitationem Ecclesiæ, &c. quia, licet vtraque Indul-
gentia sit æquæ certa, & in nostra sententia liberaturus
sit animam è Purgatorio; contraxit tamen vterius obli-
gationem ex iusticia applicandi eidem animæ Missæ
Sacrificium, cui sub mortali satisfacere tenetur.] Hæc
Rubeus.

Itaque dicendum est in nostro casu, quòd qui susce-
pit onus celebrandi pro aliquo in Altari priuilegiato, obli-
gationi suæ satisfaciatur, si alibi celebrans, numismate,
vel calculo priuilegiato, quod aptum est è Purgatorio ani-
mam eripere, in eiusdem animæ remedium vteretur: quia
iste Sacerdos non violauit fidem datam, nisi materialiter:
nam, formaliter loquendo, iste impleuit testatoris
voluntatem, qui aliud non intendebat, nisi liberari è flam-
mis purgantibus: quam liberationem celebrans & vtens
numismate; vel calculo priuilegiato, æquipollenti me-
dio à Deo impetrat, Neque verum esse credimus, dam-
num aliquod inferri animæ testatoris: quia, vel hoc dam-
num sequitur illi ratione inæqualis Sacrificij, & hoc non:
quia Missa in vtroque Altari facta eiusdem est valoris.
Vel attenditur hoc damnum, eo quòd aliud Altare, in
quo celebratur, non sit priuilegiatum: & hoc, neque,
quia liberatio animæ è purgantibus poenis, medio calculo,
vel numismate mihi à Papa benedicto, est æquæ cer-
ta, infallibilis, atque eiusdem profus vtilitatis cum illa,
quæ medio Altaris priuilegio habetur. Neque refert,
quid ex æquipollentibus fiat, *l. final. §. final. vbi Glossa ff.*
mandati. Et licet inæqualis esset certitudo inter numis-
matis, & Altaris priuilegium; attamen non cogor elige-
re certiore pari em; sed sufficit eligere probabilem, vel
me non habere rationabile dubium, tale numisma non
esse priuilegiatum, cum illud acceperim à fide digno: se-
cùs in omnibus rebus esset ambigendi locus, & de ipso Al-

tatis priuilegio, vel Bullæ circumstantiis posset etiam quis
dubitare, non secùs ac de ipso numismate. Et ita postquam
ego hanc sententiam docui, illam sequenti sunt: me citato,
Marchinus *de Sacram. Ordini, tr. 3. par. 2. c. 24. n. 8.* & me
citato, Pasqualigus *dec. 427.* & hanc sententiam etiam, me
citato, tanquam probabilem, admittit amicissimus Pater
Pellizzarius in *Man. Pralat. tom. 1. tr. 5. c. 9. scilicet, 3. n. 80.* &
me citato illam etiam tenet nouissimè Leandrus *de Sacram.*
tom. 2. tract. 8. disp. 7. quæst. 70.

*Si in Altari priuilegiato Missa celebrari non potest,
ad quid tentatur Sacerdos.*

RESOL. XIII.

Certum est, quòd tenentur celebrare Sacerdotes in
loco illo, Ecclesia, scilicet, Oratorio, Capella, vel
Altari, in quo promiserunt celebrare, vel in quo institu-
ta est Capellania: ad id enim obligantur ratione fidelitatis,
& promissionis factæ: imò aliter faciens videtur, regu-
lariter loquendo, peccare mortaliter, quia in re magni
momenti infideliter agit frangendo promissum. Et funda-
tor ordinando Missas illis circumstantiis vestitas, non
solum intendit prodesse Defunctorum animabus; sed
etiam alicuius imaginis, & Altaris specialem cultum, &
deuotionem; itemque humanum honorem, nempe, vt
adstantes cognoscant, Missam, quæ in tali die, & ho-
ra, & in tali Altari celebratur, à tali persona fundatam
esse: quæ sine dubio cessant, si Missæ alibi celebrantur.
Ergo peccas grauiter, sic omittens. Intellige tamen, nisi
adur iusta, & rationabilis causa in contrarium. Qualis
est, si Ecclesia, Capella, Oratorium, vel Altare impe-
dita sint violatione, euerisione, inundatione, vel alio
modo. Vel si Sacerdos tales Missas diciturus ob aliquam
urgentem causam ex eo loco discederet; & obligatus es-
set ad illas dicendas. An autem in tali casu Sacerdos li-
ber maneat pro illa die à sua obligatione, an verò debeat
alibi, celebrare, dubium est. In quo dicendum, quan-
do testator intendit principaliter solum, quòd celebrare-
tur in tali loco, vel Altari, propter cultum, qui inde re-
sultabat Sancto illi, cui dedicatum est, cessare obli-
gationem, quæ alligatur ad illum locum. Sicut qui vult
ieiunare in vigilia talis Sancti, si eo die non possit, non
debet alio die ieiunare. Si verò testator intendit fructum
Sacrificij pro anima sua, vel cultum Dei, aut quid simi-
le, non cessat obligatio; sed debet Sacerdos in alio Altari,
vel Ecclesia celebrare. In dubio autem præsumitur, inten-
tionem testatoris posteriori potius, quàm priori modo se
habuisse. Primum, quia præsumitur voluisse obligare ad id,
quod sibi erat vtilius. Secundò, quia in cap. *Nos quidem*
de testament. præscribitur, quòd si non possit Monasterium
constitui in loco à testatore designato, debeat in alio ædi-
ficari. Quo denotatur attendendum esse in eiusmodi cali-
bis ad voluntatem, quæ vtilior erit testatori. [Et hæc com-
nia ex Cardinali Lugo docet Lezana in Summa, tom. 4.
verb. Missa, num. 45.

Sed circa præsentem quæstionem non deseram hæc ap-
ponere verba Hieronimi Garciz in *Summa moralis, tract. 3.*
diffic. 11. dub. vlt. num. 5. vbi sic ait: [Si sobreuenie algun
impedimento, para no poder dezir Missa en la tal Iglesia,
ò Altar: este impedimento puede ser, ò porque se que-
rò la Iglesia, ò derribò la Capilla, ò se violò, ò se adre-
za, &c. si el testador que dexò las Missas, tuuo atenden-
cia solo à la veneración del lugar, ò al tiempo: en tal ca-
so dicen muchos Doctores, que no tendra obligación en
aquel tiempo, que dara el impedimento, dezir Missa
en otra parte; lo qual se prueua con el simile del ayuno
en vna vigilia, que si aquel dia passa sin poder ayunar,
espita la obligación. Bien se, que Fraxinello, Moneta,
Azor, y Naldo, à quienes referre, y sigue Bonacina
punit. 7. §. 4. n. 3. dicen absolute, que ha de celebrare en otra
parte.

parte: por que mas provecho le vendra al fundador, que se celebre en otra parte, que no dexar de celebrare absolutamente: pero à esto se replica que vna cosa es ser mejor, otra es deuenir de justicia: lo primero, confesamos lo: pero esto segundo, negamos lo; y assi tengo por mas verisimil, que estos Doctores aulan, quando el testador pretendio principalmente la satisfacion de sus pecados, y no el logar que en tal caso, lo mas cierto es, que deue el Capellan dezir las Missas en aquellos dias en otra parte porque para esto fin, poco importas dezirlas en vno, ò otro logar; y lo sienten assi todos.] Ita ille: cui adde Barbosa de potestate Eiscop. part. 2. allegat. 24. num. 35. & Marchinum de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 24. num. 9. asserentes, quòd Sacerdos obligationem habens celebrandi in aliquo Sacello, Capella, vel templo, vel Altari, vel tali hora, si in iis oriatur impedimentum, ob quod celebrare in eisdem locis non possit, non tenetur alibi celebrare, quoties veneratio loci, vel temporis prædeterminatio à testatore intenditur: secus si satisfactio suorum peccatorum intendatur. Quare, si Ecclesia, in qua est celebrandum, vel Capella, vel Altare diruatur, polluetur; vel adsit hostium incurfus, & aquarum inundatio; non tenetur Capellanus alibi celebrare. Nam, licet melius sit alibi, quàm nullibi celebrare: eiusdem tamen obligatio est affixa huic loco, & tempori: & ideo extra locum hunc, & hoc tempus non currit. Quæ doctrina, tanquam singularis, est attentè obseruanda: quia reliqui Doctores vno ore gregarim asserunt, melius esse alibi, quàm nullibi celebrare: atque sic interpretandam testatoris voluntatem, tenerique Capellanum legitime impediri alibi Sacrum facere. Sed aliud est, aliquid esse melius, aliud me ex iustitia ad illud teneri. Quare suspicor, præfatos Doctores fortè solum in eo casu fuisse loquutos, quo testator, non tam loci venerationem & cultum, quàm remissionem peccatorum per Sacrificium obtinendam intenderet: cum enim hæc peccatorum remissio non sit affixa loco, vel tempori; ideo Capellanus alibi celebrando, eandem impetrare testatori debet: & in hoc casu, non solum stante iusto impedimento, sed etiam pro libito suo alibi celebrans, oneri suo satisfaceret, dummodo pro testatore Sacrificium offerret, quod principaliter ab ipso intendebatur.

Verùm, his non obstantibus, contrariam sententiam tenet Moneta de commut. vltim. volum. cap. 10. q. 5. num. 242. Azorius tom. 2. lib. 6. cap. 24. qu. 7. & Emmanuel Sà, verb. Missa, num. 47. vbi sic ait: Qui non potest celebrare in loco designato, debet in alio celebrare. Sed sententia Garciae, & aliorum, modo vsuprà explicata, sua non caret probabilitate.

An Sacerdos obligatus dicere Missam in Altari priuilegiato, possit compelli ab Episcopo, vt ipsemet celebret?

RESOL. XIV.

RESPONDEO, quòd Capellanus habens onus Missandi in certo Altari, potest per alium supplere, nec potest ab Episcopo compelli, vt ipsemet celebret in definito Altari: secus si ex testamento, vel fundacione colligatur fuisse electam bonitatem personæ. Sic ex mente sacre Congregationis refert Garcia de benef. part. 7. c. 1. n. 87. sequitur Gonzalez ad reg. 80. Cancellaria, Glossa 5. num. 84. Lopus allegat. 35. Praxis nona Archiepiscopalis par. 2. c. 3. num. 33. Galletus in Margarita casuum conscientie, verb. Capellania, num. 2. Etmanuel Sà verb. Beneficium, n. 28. Stephanus Gratianus discept. senf. c. 73. num. 10. & c. 33. num. 1. Vgolinus de officio, & potestate Episcopi, cap. 50. §. 8. num. 5. Azorius moral. insti. part. 1. lib. 10. cap. 8. q. 5. Marius Antoninus var. resol. lib. 1. resol. 4. in fine. Moneta de commut. vltim. volum. cap. 10. quest. 4. num. 156.

Antonini Diana, Pars I X.

& num. 161. Idem fuit resolutum in Rota Romana in vna Capellana. 23. Ianuar. 1599. coram Pamphilio & in altera Lucana Capellanæ, 12. Decembr. 1593. coram Giphio, & altera Terallonenfis Capellanæ, 9. Iunij, 1603. coram Sacrato. Et ratio nostræ sententiæ est: quia, secundum veriorum sententiam certum est, Capellaniam non esse sacerdotalem, nec acta, nec aptitudine ex eo, quòd in fundacione dicatur, Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia; sed posse promideri simplici Clerico 14. annorum. Et ratio est: quia nisi expressè caueatur, quòd per seipsum hoc agat, satis caueatur prouisum voluntati fundatoris, si per alium celebrare faciat: nec requiritur personalis residentia, ex quo sumus in beneficio simplici, in quo ex generali consuetudine non requiritur residentia.

Vnde mihi non placet doctrina Nauarri conf. 6. num. 3. de Clericis non resid. quòd verbum, intersit, canet, vel seruiat, in fundacione capellanæ positum, tantum importat, quantum verbum, resident: quòd intelligitur de residentia personali: nam, licet verum sit de verbo, intersit, vel assistat; non tamen de verbo, canet, vel seruiat, nisi aliunde id colligatur. Vnde etiam non videtur verum, quòd dicit Azorius 1. par. lib. 10. cap. 24. quest. 7. ad fin. & cum eo Perez de Lara lib. 2. cap. 8. num. 43. quòd si fundator capellanæ dixerit: Volo, quòd Presbyter ad hanc capellaniam electus sacris operetur quotidie; tunc persona Sacerdotis censetur electa, ita vt per seipsum debeat celebrare: quia verba diriguntur ad personam. Placet tamen, quod dicit idem Perez de Lara d. lib. 2. cap. 7. num. 6. quòd capellanæ habant residentiam personalem, quando vltra Missarum celebrationem habent onus adiuuandi curatum in cantando, & aliis similibus: & vbi imponitur interuentia, seu assistentia, & residentia Chori, censetur iniunctum seruitium personale, non solum Chori, sed etiam Missarum. Et ita docet Garcia de beneficiis, tom. 2. par. 7. c. 1. n. 89.

An Sacerdos obligatus celebrare in Altari priuilegiato, si alibi celebret, ad aliquid teneatur?

RESOL. XV.

LIcèt Capellanus alibi absque dispensatione celebrans, culpam lethalem committat; non tamen tenetur iterum per se, vel per alium in Altari definito celebrare, siue omittas Missas supplere, aut pro rata pecuniam, vel fructus beneficii pauperibus, aut hæredibus restituere. Quicquid in oppositum dicant Azorius moral. insti. part. 1. lib. 10. cap. 24. quest. 7. & par. 2. lib. 6. cap. 24. quest. 7. Riccius in verbo, Praxis Capellaniam, des. 405. Stephanus Fagundez de quinque Ecclesia preceptis, lib. 3. c. 9. num. 2. Ducor: quia iste Capellanus solam fidem fregit: sed iustitiam non violauit: quare potest quidem dici infidelis, sed non iniustus; quia non priuauit testatorem debito Sacrificij fructu, qui in omnibus locis est æqualis valoris: item, quia non reddens debitum in certo loco promisso, sed alibi, restitutioni obnoxius minime manet, nisi damnum aliquod ex tali solutione creditor reportaret. Ergo similiter non celebrans in certo Altari, aliquid restituere non debet: nisi obligatio esset celebrandi in Altari priuilegiato: quia tunc testator damnum spirituale patiretur. Et ideo hanc sententiam secutus est Possennus de officio Chori, cap. 2. num. 25. Fraxinellus de obligat. Sacerdot. sect. 4. concl. 5. §. 3. Barbosa de officio, & potestate Episcopi, alleg. 24. num. 36. tom. 2. Bouazina de Sacram. disp. 4. qu. vit. punct. 7. §. 4. num. 5. quibus adde Garcia in Summa morali, tract. 3. diff. 11. dub. vlt. num. 11. vbi, me citato, sic ait: [Lo segundo podra preguntarse, quando vn Capellan, ò otro Sacerdote, frequenta sin causa el dezir Missa fueta de los lugares à que se obligò, à mas de pecar grauemente, si estará obligado à restituir? Algunos dicen,

D 2 dicen,

dizen, que si, y que en tal caso, ò las han de boluer à dezir en aquel lugar, ò recompensar à aquellas faltas con otras obras satisfactorias, ò dar algo de limosna à los pobres, ò algún dinero à los herederos. Pero lo contrario, y con tazon tienen muchos. Si yá no fuesse de fraudar al legado en cosa considerable, como si era donde el testador mandò se dixesse Missa, porque concurre mucho pueblo, y le ayudan sus oraciones, ò si auiendo dexado el fundador, ò otra persona la limosna, con condicion que se digan en Altar priuilegiado, se dixesse fuera del; por que en estos casos haze se agrauio al alma del Difunto: y assi lo que podria hazer en ellos, applicar algunas obras satisfactorias para recompensar, pero no tendria obligacion de repetir las Missas en el Altar priuilegiado.] Ita ille. Sed hoc vltimum non admittit Castrus Palaus, tom. 2. tract. 13. disp. 1. punct. 6. num. 27. & non loquitur de Missis priuilegiatis Defunctorum; sed absolute de omnibus; putat enim, te esse per te obligatum compensare Missas prætermittas, non ob fructum Sacrificij, quia in hoc nulla fraus, vel diminutio facta est; sed ob prætermittum cultum speciale illius Altaris, & imaginis, & ob particularem honorem fundatoris inde resultantem omisum. Et hanc sententiam docet etiam Azorius tom. 2. lib. 6. cap. 24. qu. 7. Sed ipsemet Palaus fatetur, quòd rarò est possibilis compensatio: nam compensatio illa facienda est celebrando aliis diebus ab iis, quos testator designauit: at ex tali celebratione nullus specialis honor fundatori accrescit; quia adstantes prorsus ignorant illam Missam celebrari loco alterius suo die signato prætermittas; ergo illa Missa honor non reparatur: ergo ex reparatione honoris non videtur posse obligari. Neque etiam videtur obligatus ex prætermisso cultu: nam cultus hinc prætermittus compensatus fuit cultu factò in alio loco, & Altari, vbi Missa fuit celebrata.

Sed hic obiter nota cum eodem Garcia, vbi supra, n. 8. [Que si el testador dexò, que se dixessen las Missas en vn Altar ordinario de alguna Iglesia, si en aquella ay Altar priuilegiado, podrà en el dezir las Missas el Capellán, y dexar de dezirlas en el, que le señaló el fundador, porque con esto mejor cumple con su obligacion, pues haze lo que es mas vtil al testador, excepto si por algun motivo le huuiesse alli, que en tal caso obligacion tendria.]

An, si relinquatur Missa dicenda in omnibus Altari-
bus priuilegiatis alicuius ciuitatis, extendatur
legatum ad Altaria postea erecta?

R E S O L. XVI.

Affirmatiuè respondet Pater Pellizzarius in Manuali Regular. tom. 1. tract. 5. c. 9. sect. 5. num. 14. vbi sic ait: [Monco, quòd si testamento relinquatur certa summa pecunie implicanda in celebrandis Missis ad omnia Altaria priuilegiata illius loci; si postea ibi erigatur nouum Altare priuilegiatum, probabile est, etiam hoc Altare comprehendendi sub tali legato; cum sic testator facilius sit consecutus finem à se intentum, nempe, liberationem animæ, suæ suæ, suæ aliorum, à Purgatorij pœnis; & alijs in eodem sensu soleant intelligi legata facta pauperibus, ita vt in iis comprehendantur etiam futuri. Adde, quòd si Altari alicuius Ecclesiæ Regularium obrincatur concessio Altaris priuilegiati, inscius ipsis Regularibus, istque illam postea renuentibus acceptare, vt pote applicatam Altari ipsis minus commodo; ij postea similem concessionem alteri Altari applicatam validè possunt obtinere, etsi nullam mentionem prioris concessionis faciant in petitione. Ducor, quòd dispensatio, donatio, & quocunque priuilegium non prodest, antequàm acceptetur ab eo, cui fuit impetratum à tertia persona, vt ostendit Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 26. num. 5. & lib. 3. disp. 36. num. 67. &

8. cum ergo prior concessio Altaris priuilegiati fuerit nulla, vt pote nondum acceptata, relinquatur locus posteriori concessioni; hæcque acceptata à Regularibus præfatis prior concessio non est amplius acceptabilis ab ipsis: ne alioqui in eadem Ecclesia sint duo Altaria priuilegiata. Sic ego respondi in contingencia facti: & responsio fuit approbata à viris doctissimis, & maxime à P. Zanetto.] Hæc Pellizzarius, cuius sententiæ libenter adhæreo.

An, si Capella, vbi constitutum fuit Altare priuilegiatum, fuit diruta, aut translata in alium locum, Indulgentia remaneat extincta.

R E S O L. XVII.

Ad huic casum respondet Marcellus Vulpe in praxi iudiciali fori ecclesiastici, cap. 42. num. 30. Sic itaque asserit: [Dubitatur, an Ecclesia, vel Capella, in qua fuit concessa aliqua Indulgentia perpetua, putà Altare priuilegiatum pro liberandis animabus à pœnis Purgatorij, si fuerit diruta, & translata in alium locum per Episcopum, an dicta Indulgentia sit extincta? Responderetur, quòd hoc euenit in Ecclesia nostra Cathedrali Montispelosij, in qua adest Capella Sanctissimi Corporis Christi; & in ea Altare priuilegiatum pro liberandis animabus à Purgatorio, concessum à Gregorio XIII. anno Incarnationis Dominicæ 1579. Kalend. Maij, anno eius septimo, cumque Capella prædicta fuisset demolita per Episcopum, & inibi constructus Chorus Ecclesiæ, & præfata Capella translata in alium locum, & noua Capella ædificata, & erecta: dubitabatur, an dictum priuilegium esset extinctum. Nonnulli dicebant non esse extinctum, per not. in cap. Pastoralis 7. quæst. 1. & per Gloss. in cap. Priuilegium. de regul. iur. lib. 6. & per text. in cap. Et temporis. cum Gloss. in verb. Vire, 16. quæst. 1. Felino in cap. Dilata. num. 97. de rescript. Alexandro in l. Inter alia. §. fin. & ibi Iason de verb. obligat. Ego verò contrarium dicebam, nempe, dictum priuilegium esse extinctum, ex quo est concessum rei, & extincta re, extinguitur priuilegium ei concessum: & ita in terminis tenet S. Antoninus part. 1. tit. 10. cap. 3. §. 3. in fine, vbi dicit, quòd Indulgentia concessa à Papa simpliciter alicui loco, semper durat, donec durat locus. Idem tenet Nauarr. in tract. de Indulgent. notab. 31. num. 27. Nec obstant in contrarium adducta: quia habent locum in priuilegio personali, quòd extinguitur cum persona, d. c. priuilegium. de regul. iur. lib. 6. Tandem re delata ad Romanam Curiam fuit dictum, quòd priuilegium erat extinctum: & sic necesse fuit, supplicari de nouo, vt concederetur, prout fuit gratosè concessum à Sanctissimo D. N. Paulo V. per Breue Sanctitatis suæ sub annulo Piscatoris, die 24. Aprilis, 1610. Pontificatus sui anno quinto. Veruntamen, si Ecclesia paulatim esset destructa, & eadem paulatim constructa, communiter tenent Doctores, quòd retinet eandem Indulgentiam, quas habebat; quia est eadem Ecclesia numero. Sed si Ecclesia est in totum destructa, & de nouo ædificata in eodem loco, vel in alium translata, cessant Indulgentiæ. Paludanus in 4. dist. 20. q. 4. n. 25.] Huc vsque Vulpe. Vide etiam Præpositum in 3. par. q. 14. de Indulgent. dub. 11. n. 67.

Sed non deseram hic apponere verba Patris Quintanaquænas in Theol. mor. tom. 1. tract. 6. Appendicis. dub. 3. num. 4. sic asserentis: [Si contingat, quòd destruat omninè Altare in Ecclesia, aliòve loco erectum; qui locum, vbi erat, visitaret, non lucraretur Indulgentias concessas visitantibus Altare; quia iam tale non est: lucraretur verò concessas visitantibus Ecclesias, si locus, vbi Altare fuit, est Ecclesia. Si autem Altare, vel templum, quod paulatim destruitur, & paulatim reædificatur, aliquis visitet, lucrabitur Indulgentias: quia idem Altare, & templum, perseverare censentur, vt docent Corduba, Nugnius,

Nognius, Suardus, & Pinellus. quos citat, ac sequitur Bonac. de Indulgent. disp. 6. q. 1. punct. 8. n. 4. addens cum aliis etiam perseverare Indulgentias, si Ecclesia destruat, (non auctoritate Superioris, sed aliqua alia ex causa,) & in eodem loco alia edificetur; vel si ad alium locum transfertur, dum modo ipsi templo, ratione sui, concessa sit Indulgentia. Ita ille. Ex quibus apparet responsio ad questum in titulo resolutionis positum. Dicendum etiam est, quod facta semel electione Altaris priuilegiati, non potest amplius mutari locus, ut ex Abbate, & Nauarro docet Latorius de Indulg. par. 1. c. 30. n. 112.

An Missa dicta in Altari priuilegiato prosit uiuentibus?

RESOL. XVIII.

NOster Megala tom. 1. var. resolut. ponit hunc casum, & in resolut. 19. negatiue respondet: nam considerandum est in Missis Altarium priuilegiatorum, Sacrificium Missae non absolute sumptum, pro Sacrificium est, & opus satisfactorium, sed tantum pro celebrato in tali Altari Summo Pontifice priuilegiato: & hoc modo sumptum, nullo modo uiuenti prodesse potest: quia, cum hoc sit quasi priuilegium personale, & Indulgentia concessa pro animabus, quae detinentur in poenis Purgatorij, ut ex forma talium concessionum patet; non potest in uiuentem transferri, nisi speciali facultate in ipsamet concessionem expressa hoc concedatur, ut patet ex D. Thoma in 4. dist. 20. art. 5. quest. 3. ad 2. Indulgentiae enim eis tantum utiles sunt, ad quos directe referuntur. Et praeterea, dato quod praedictum priuilegium, & praedictae Indulgentiae possint etiam prodesse uiuenti; earum tamen effectus non possit suspendi ad aliud tempus extra illud, quo fit opus, ex quo acquiritur, cum concedantur in ipso instanti, in quo opus consummatur, nisi aliud expriment, per dicta à Suarez tom. 4. dispnt. 5. sect. 2. Et ratio est: quia Indulgentiae non plus operantur, quam expriment, ut dictum est, & si ex forma earum non constat intentionem concessendi fuisse, ut effectus suspendatur usque ad tempus inotris, si aliquis uellet suspendere, nihil operaretur; sed formae omnium Indulgentiarum de huiusmodi suspensione uerba non faciunt: ergo non est hoc assumendum, saluo semper, &c. Et ideo sententiam Megala sequitur etiam Garcia in Summa morali, tract. 3. difficul. 10. dub. 7. num. 9. & 19. Fraxinellus de oblig. Sacrad. sect. 3. praeat. 4. §. 3. num. 5. & Bérardus tom. 2. resolut. 91. quest. 2. num. 4. qui optimè notat, posse Pontificem Altaria priuilegiata pro uiuis concedere, cum nullum inde sequatur absurdum; tamen hactenus concessa non uidentur. Dicendum est igitur, Missam celebratam in Altari priuilegiato, quatenus Altare priuilegiatum est, (non quatenus Missa est Sacrificium, & opus satisfactorium,) uiuentibus non posse prodesse: quia Indulgentiae Altaris priuilegiati sunt priuilegium personale pro animabus in Purgatorio existentibus, ut ex uerbis, & forma huiusmodi concessionum apparet: ergo uiuentibus non possunt applicari, neque prodesse, nisi in ipsa concessionem Indulgentiae, & priuilegio, specialiter, & expressè id concedatur: quod quidem nullo modo concedi consuevit.

Sed hic obiter discutienda uenit illa questio, an sit licitum, uiuentem sibi Missam pro Defunctis celebrari facere: Et affirmatiuam sententiam nominatim contra me tenet amicissimus Pater Lezana in Summa qq. regul. tom. 4. orb. Missa, num. 54. [Primo, quia credi par est ita institutum esse à Christo hoc Sacrificium, & ab Ecclesia tale Officium mortuorum, ut prodesse possint ei, cui applicantur pro quacuaque necessitate, & occasione, in qua futurus sit capax effectus illorum; ita ut interim non maneat suspensus, sed ueluti reseruat in acceptatione diuina, ad

Antonini Diana Pars IX.

modum, quo Theologi dicunt, merita mortificata per peccatum, manere in Dei acceptatione, retribuenda, dum homo capax illorum fuerit. Unde hoc non est, simpliciter loquendo, applicare illa pro uiuis, sed applicate pro mortuis: siquidem applicat uiuis pro tempore, quo mortui fuerint. Secundò, quia ita gessisse insignes uiros pietate, & doctrina constat ex Historiis: siquidem de Alberto magno id refert Ferdinandus del Castillo in Histor. gener. S. Dominici, part. 2. lib. 3. cap. 46. & de Henrico Comite de Rutenen, Episcopo Ratisponensi, Vuiguleus Hundus in Histor. Quod etiam imitati sunt plures alij, ex Doctorum consilio, nostris temporibus pietate, & deuotione insignes. Tertio, quia id fauet non solum pietati, & deuotioni; sed etiam humilitati, & memoriae mortis, quae tam uilia sunt hominibus. Limitant tamen aliqui, dummodo non dicantur ex orationes, quae supponunt aliquem discessisse à uita, v. g. Oratio, Inclina, Domine, &c. in qua dicitur, quem de hoc saeculo migrare iussisti. ne mendacium committatur. Sed hanc limitationem non admittunt Faustus, & Fagundez: quia etiam in Missis Defunctorum, quando dicitur pro iis, qui multò antè tempore decesserant, dicimus in Oratione Offertorij: Domine Iesu Christe, Rex gloriae, libera animas omnium fidelium Defunctorum de poenis Inferni, & de profundo lacu: libera eas de ore loquii: ne absorbeat eas Tartarus: ne cadant in obscurum, &c. In qua Oratione à Deo postulat Ecclesia, ne animae illorum Defunctorum ad poenas Purgatorij detudantur, dum dicit: Ne cadant in obscurum. ne absorbeat eas Tartarus. cum tamen illae iam in eodem igne sint, vel fuerint; & tamen nullum mendacium committitur; quia ne committatur, sufficit, quòd Ecclesia representet illas animas Christo, ac si tunc à uita essent discessuræ, eisque consideret quasi adhuc agonizantes, & pro iis oret, ut à purgatorij ignis poenis liberentur, ut docet Henricus lib. 9. de Missa, cap. 16. num. 3. sine. Sic etiam in casu praesentis, ut ueritas salua, & illibata persistat, sufficit, si Ecclesia, & Sacerdos oret pro uiuo, & representet eum Christo Domino, ac si iam uitam cum morte commutauerit, & post ipsius mortem. Ex quibus soluuntur, quae Fraxinellus supra, sect. 3. praeat. 4. §. 3. n. 4. & Diana 5. parte, tract. 13. Missella, resolut. 2. post Layman, & alios afferunt contra hanc doctrinam.] Hucusque Lezana.

Sed ego non discedo ab opinione, quam docui, & quam me citato, docet nouissimè Hieronymus Garcia in Summa morali, tract. 3. difficul. 10. dub. 7. num. 13. ubi sic ait: [A cerca de hazerse dexir el Oficio de Difuntos, y honras con uida, como si actualmence vno estuuiesse en el araud, ay diuision entre los DD. Lucas Pinello cap. 7. citat. dab. 5. afirma, que se vsa mucho en el Estado de Lorena, y en España lo usan tambien algunos, y yo me hallado en vn caso destes, y assi esta costumbre como pia, & laudabile, lo aprueuan, y defenden muchos. La razon es, porque lo vno no es ello en si malo, y lo otro que con esto euitan la negligencia de sus herederos; empero aduertien algunos destes Autores, que non se diga en la Missa algunas oraciones que supponen al muerto, por quia se applican, porque no se verificarian las palabras, quales con aquellas: Ut animam famali sui, quom de hoc saeculo hodie migrare iussisti, &c. Però non obstante la autoridad de los DD. por mejor, y mas acertado tengo no estar de semejante costumbre donde la ay, ni introducir la donde no la ay. La razon porissima es, porque esto es contra la praxis, y costumbre de la Iglesia Romana, pues es llano, que la intencion de la Iglesia es, que la Missa de Requiem se diga por Difuntos, y no se yo que mas tengenda la Missa de Requiem, que la de tempore para uiuos: aora sea considerado sus ftutos, y efectos ex opere operato, aora sea ex opere operantis, y assi applicar a vn uiuo responso, y otras plegarias, que suelen à los Difuntos, huele à vn no se quede supersticio, y assi el que quisiere acertar, si quisiere hazerse honras en uida, hagase

dezir las Missas de algun misterio, ò Santo, ò de nuestra Señora, y con esso emtarà la negligencia de sus heterodos, y no se pondra en contingencia, si se verifican, ò no, las palabras de las oraciones, ni si va contra el estilo de la Iglesia, y sus rubricas, y al fin todos los Theologos così conuerdan, que assi como es mejor *ceteris paribus* dezir Missa de *Requiem* por los Difuntos, quando ay lugar, porque la Iglesia las tiene ordenadas para ellos; assi hemos de dezir de las de tempore respecto de los viuos: con lo qual se responde à los fundamentos de la opinion contraria, [Ita ille, cui etiam adde Rubicum de *Sacrificio Missæ*, lib. 3. disp. 4. *quest.* 1. n. 2. Itaque concedo fructum respondentem Missæ de *Requiem*, & Officio Defunctorum, posse in rigore applicari viuis, æque ac Defunctis, cum sit fructus satisfactionis ex opere operato, & operantis, cuius viui, ac Defuncti sunt capaces; id tamen est contra ordinationem Ecclesiæ, quæ diuersas Missas, & Officia, pro viuis, & Defunctis instituit, proindeque Missæ viuorum debent esse de Sanctis, pro remissione peccatorum, &c. Et ita nostram sententiam, præter Doctores citatos, tenet Castus Palaus tom. 4. tract. 22. disp. unica, punct. 6. num. 19.

An si Regulares non promittant celebrare Missam in Altari priuilegiato, excusentur aliquando à peccato, si illas in alio Altari celebrent?

RESOL. XIX.

Affirmatiuè respondi in par. 3. tract. 6. resol. 62. Et, me citato, hanc sententiam docet nouissimè Hieronymus Garcias in *Summa morali*, tract. 3. *difficul.* 11. *dub.* vlt. num. 3. sic asserens: [Adierte, que aunque alguna persona imbie à vn Conuento, ò Parrochia cien Missas, para que la digan en Altar priuilegiado, que si no lo prometan, que no pecaran non dizendolas alla, y aunque se lo prometan, sino dà mas limosna; no pecaran, saltim mortalmente, no celebrandolas en dicho Altar. Las razones, que puede dar Diana, si vienen à los ojos: lo vno, porque no se pueden dezir alli tantas Missas, porque todos las quieren en Altar priuilegiado: lo segundo, que no dando mas limosna, no es iusto obligar à mas de lo ordinario, que se digan: y assi en San Lorenzo el Real, el que quiere Missa en Altar colateral, que son los priuilegiados, dan dos reales de limosna: Leo X. concediò à los Benitos de Italia, y por comunicacion à todas las demas Religiones, que participan de sus priuilegios, que qualquier Religioso Sacerdote, que dixere tres Missas por algun deudo suyo, dentro der tercer grado, en vn Altar diputado, o señalado por el Superior, saque aquella alma de Purgatorio, como si huiesse dito Missa en los Altares de San Gregorio, ò San Sebastian de Roma, que son priuilegiados, Refieresse en nuestro Compendio, v. *Anima de Purgatorio*, §. 3.] Ita Garcias.

An, si priuilegium Altaris priuilegiati sit concessum alicui Religioni, per communicationem possit alia Religio illo uti?

RESOL. XX.

Olim respondi negatiuè: & ita nunc iterum doceo: & ita, me citato, docet Lezana in *Summa* 99. *Regul.* tom. 3. *verb.* *Altare*, num. 19, vbi sic ait: [Huiusmodi autem Altaria priuilegiata vnus Ecclesiæ, vel Religionis, non communicantur aliis, etiam habentibus generalem communicationem priuilegiorum aliarum Religionum; tum quia stylus Curie ita tenet: tum, quia iuxta regulam iuris in 6. quæ est 81. in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus.] Ita ille, qui citat Peyrinum: quibus adde Romanum de

priuileg. Relig. lib. 2. cap. 2. num. 13. Bordonum tom. 2. *resol.* 52. num. 85.

Quomodo verò detur communicatio in Iubileis, & Indulgentiis inter Regulares eorum Ecclesiæ, siue eiusdem siue diuersi Ordinis, recognosce Quintadnaueñas in *Theol. mor.* vr. 4. *Appendicis*, *dub.* 8. & 9. Et obiter hinc nota, Hieronymum Rodriguez in *Comp. 99. regul. resol.* 116. n. 52. docere, Indulgentias concessas, v. g. Fratris Minoribus in Feltis suorum Sanctorum, censeri concessas pro Ecclesiis Prædicatorum in Feltis suorum Sanctorum, & è contra, Sed hæc opinio est protus reiicienda, & à praxi abhorret, & eam detestatur consuetudo, secundam quam priuilegia esse interpretanda, communis est Doctorum sententia, vt docet Miranda tom. 2. *quest.* 44. *art.* 4. liquidem ea declarat, quando lex obligat, vel non obligat, vt cum S. Thoma 2. 2. *quest.* 97. *art.* 3. & *quest.* 186. *art.* 9. docent Theologi, & consuetudo iuxta hos, & Iurisperitos vim legis habet: & si sit rationalis, & præscripta, iudicandum est secundum ipsam in iudicio, & foro contentioso; etiamsi interdum sit contraria iuri scripto, vt ex Gloss. in 6. *Consuetudo*, d. 1. probat Sylu. *verbo*, *Consuetudo*, q. 19. 20. & 21. Quis igitur vnquam cogitauit, quòd virtute Iubilei concessi in die S. Bonauenturæ, lucentur fideles, illud in die S. Hyacinthi in Ordine Prædicatorum.

An Altaria priuilegiata concessa Regularibus fuerint reuocata per Bullam Pauli V. anno 1606.

RESOL. XXI.

Respondeo negatiuè cum Quintadnaueñas in *Theol. mor.* tom. 1. tract. 4. *Appendicis*, *dub.* 2. num. 5. vbi probat, quòd in dicto Breui reuocata non sunt Indulgentiæ concessæ Religiosis pro Animabus Purgatorij: v. g. vt tali Missa, vel oratione, vel in tali die liberent vnam animam à Purgatorio. Huiusmodi Indulgentias plures inuenies apud Hieronymum Rodriguez *resol.* 77. à num. 62. Et animaduerte, quòd etiamsi anima Purgatorij sit Religiosi cuiusuis, & Pontifex concedat, quòd quiconque, siue secularis, siue Regularis, hoc, vel illud opus pro illa effecerit in Ecclesiis Regularium, aut in eorum Altaribus priuilegiatis; liberet eam; non est censendum, hanc Indulgentiam esse reuocatam: nam indultum hoc non est concessum Religiosis, quatenus Religiosi sunt; sed ratione Ecclesiæ, vel Altaris; & Paulus V. non reuocauit Indulgentias Regularium Ecclesiis, vel Altaribus concessas, sed tantum concessas immediatè, & directè, ipsis Regularibus viuis, qui propterea de eius foro erant. Imò, etsi nominatim Pontifex exigeret, vt Missa pro anima Regularis defuncti à Regulari celebraretur, vt defunctus à Purgatorio liberaretur; adhuc hæc Indulgentia, meo iudicio, non esset reuocata à Paulo V. qui, vt retigi, solum Indulgentias viuis, & pro viuis concessas, illisque tantum applicandas, reuocasse existimandus est.

Idem dicendum putat de Indulgentiis concessis pro animabus Regularium absque vlla aliorum Regularium, vel secularium diligentia. Huiusmodi est ea, quam concessit Ordini B. Mariæ de Monte Carmelo Ioannes XII. & confirmarunt Alexander V. Clemens VIII. & Gregorius XIII. vt scilicet, Sabbatho sequenti post obitum Fratrum Monialium, & Confratrum ipsius Ordinis, ipsorum animæ à pœnis Purgatorij liberentur per modum suffragij, seu impetrationis à Deo.

An Altaria priuilegiata suspendantur per Bullam Cruciate?

RESOL. XXII.

Affirmatiuam sententiam tenet Rodriguez, Villalobos, Fernandez, & alij; quia Commissarius generalis

talibus Cruciatæ expressè suspendit omnes similes, & dissimiles gratias, indulgentias, & facultates quibuscuque Ecclesiis, Hospitalibus, & locis piis, Vniuersitatibus, Confraternitatibus, & singularibus personis concessas; at Altare priuilegiatum, seu Capella, est parua Ecclesia, & locus pius: & ex alio capite Indulgentia concessa in Altari priuilegiato, est plenaria, & similis illi, quæ per modum etiam suffragij conceditur Defunctis in Bulla Defunctorum: ergo per Bullam Altare priuilegiatum manet suspensum, ac per consequens, vt reualidetur, requiritur in Bulla viuorum.

Sed dices: Quis tenetur Bullam viuorum accipere, vt talis Indulgentia reualidetur, & applicari possit Defuncto? Certum est, non requiri quoad hunc effectum Bullam Defunctorum, cum hæc solis Defunctis proficit, nec sufficit, quod Ecclesia, Vniuersitas, aut Confraternitas, seu locus pius, in quo situm est Altare, & Capella, Bullam accipiat, quia hæc non locis, & Communitatibus, sed particularibus personis conceditur, vt patet ex illius contextu, & declarat Commissarius: [Y por quanto vos N. distes do reales de plata.] & tenet Villabobos *claus. 12. num. 5. traet. 27.* Difficilis ergo est, an requiratur in Sacerdote celebrante, an vero in eo, qui pro Defuncto celebrare facit, Rodriguez §. 12. *num. 4.* insinuat requiri Bullam in celebrari faciente. ait enim, sæcularem teneri Bullam viuorum accipere, vt Indulgentia in Altari priuilegiato Religiosorum concessa Defuncto proficit. At dato, quod Bulla suspendat hanc Indulgentiam, verius est requiri ad eiusdem Indulgentiæ reualidationem Bullam in celebrante, vt colligitur ex verbis, quibus hæc Indulgentia Defunctis conceditur, quæ communitati sunt tenoris sequentis: vt quoadcunque Sacerdos aliquis Missam Defunctorum in dicta Capella, Altari, vel Ecclesia celebrauerit, anima ipsa per modum suffragij Indulgentiam consequatur, & à penis Purgatorij liberetur. Et ita etiam sentit Ludouicus à Cruce in *Exposit. Bull. disp. 1. c. 9. dub. 2. n. 11.* Ex quibus patet, Indulgentiam hanc applicari Defunctis media actione Sacerdotis celebrantis, & per consequens in ipso celebrante, & offerente Sacrificium Missæ requiri Bullam ad huiusmodi Indulgentiæ reualidationem, supposito, quod per Bullam suspendatur. Quod si Altare priuilegiatum sit Religiosorum, tunc præter Bullam in celebrante requiritur Bulla in celebrari faciente, vt existimat Rod. *suprà*, quem sequitur Villalobos *tr. 27. claus. 12. n. 3.* quia priuilegia Regularium quoad sæculares per Bullam suspenduntur, & per eam reualidantur.

Sed, his, non obstantibus, non desunt Doctores asserentes, quod per Bullam Cruciatæ non suspenduntur Altaria priuilegiata, & præter Cartillum, & Trullench, alibi à me adductos, nouissimè hanc sententiam tenet Quintanaduenas in *Theol. mor. tom. 1. tr. 1. Appendicis, dub. 15. per errorem 14. num. 7.* qui id probat ex Summario ipsius Bullæ Cruciatæ: nam in eo ait Commissarius: *Suspendimus omnes Indulgentias per dicta Regna, Dominia, Insulas, quibuscuque Ecclesiis, Hospitalibus, & locis piis, Vniuersitatibus, & Confraternitatibus, & singularibus personis concessas.* Indulgentiæ verò concessæ pro Animabus Purgatorij, non comprehenduntur sub hac clausula: cum neque loca, aut Communitates prædictæ sint, neque pro singularibus personis in communi loquendi modo recipiantur. Enim verò quis vnquam Purgatorij animam, personam nominat: Licet enim, physicè loquendo, sit rationalis nature individua substantia, semper verò in Iure civili, & canonico, ac in Pontificiis Bullis, in statutis, aliisque iuridicis, & non iuridicis Decretis, sub personæ nomine intelligitur, vel viuens modò, vel qui olim vivebat, vt vivebat, & comprehenditur masculus, ac femina, vt noiant Azeuedo *ad lib. 1. num. 175. tit. 5. lib. 8. noua recopil. Gratianus dist. 1. c. 1. f. 1. cap. 58. num. 19.* Barbosa *remiss. ad ordin. Regni Lusitanor. l. 4. tit. 36. num. 2.* Nec Altari priuilegiato propriè Indulgentia conceditur; sed animæ Purgatorij, quæ

eius fructum, scilicet, solationem pœnæ debita percipit: & ita non suspenduntur Indulgentiæ pro animabus concessæ, seu potius alligatæ talibus Ecclesiis, Altaribus, Confraternitatibus, &c. Tum, quia ex Summario constat, quod solum suspenduntur illis, respectu quorum reualidantur, qui solum viatores sunt, cum ij tantum Cruciatam sumant. Et ita hanc sententiam docet etiam Lezana in *Summa qq. regul. tom. 3. verb. Altare, num. 16.* Vnde ego vtique sententiam probabilem esse puto, vt, me citato, obseruat Trullench in *Bull. Cruciatæ, in nouissima editione, lib. 1. §. 9. dub. 4. num. 3.* licet negatiuam sententiam existimem cum ipso probabiliter.

An Altaria priuilegiata suspendantur per Iubileum Anni Sancti?

RESOL. XXIII.

Negatiuè respondeo, quicquid aliqui asserant, cum Castro Palao *tom. 4. traet. 24. disp. unica. punct. 12. num. 7.* Layman *lib. 5. traet. 7. cap. vlt. in fin. Bardonio in cons. Regul. tom. 2. resol. 81. num. 36.* Quintanaduenas, *vbi infra, num. 3.* Lezana in *Summa qq. Regul. tom. 3. verb. Altare, num. 16.* Et, me citato, ita tenet Bordonus *tom. 2. resol. 91. num. 12.* quia, ait ille, in Bulla Anni Sancti nulla fit mentio suspensionis Indulgentiarum pro Defunctis, quod est de iure necessarium, cum id sit quod speciale: & sicut Indulgentiæ viuorum mortuis non præsumunt, nisi in illis fiat specialis mentio; ita neque eisdem mortuis concessæ, intelliguntur reuocari, nisi de illis fiat expressa mentio. Et pro Anno Sancto adest specialis ratio suspendendi Indulgentias viuorum, vt hæc occasione promptiores fiant ad proficiscendum Romam, vt ibi illas lucentiorque ratio non habet locum in mortuis, qui Romam proficisci possunt; quia à loco, vbi morantur fideles in pœnis, non datur regressus.

Sed hæc obiter pro curiosis quæro, an in Iubileo Anni Sancti suspendantur Indulgentiæ pro mortuis, quæ viuis conceduntur cum facultate, vt eas applicare valeant pro Defunctis. Huiusmodi sunt Indulgentiæ concessæ Granis, Imaginibus, Coronis, Crucibus, Numismatibus benedictis à Clem. VIII. ad instantiam Patrum Societatis Iesu Petuanorum, 30. Augustij, 1596. & à Paulo V. ad instantiam Patrum Societatis Iesu in sua Congregatione generali 5. Nouemb. 1615. & ad instantiam Procuratorum Canonizationis S. Caroli Borromæi, anno 1616. & à Greg. XV. 12. mensis Martij, anno 1622. ad instantiam Procuratorum Canonizationis S. Ignatij, Xaverij, Nerij, Isidori, & Teresæ, & ab Urbano VIII. 5. Nouemb. 1623. necnon à Leone X. Gregor. XIII. & Xysto V. Coronæ Christi D. vulgò Camaldulæ, & similes, in quarum summatio hæc verba habentur: [Las sobredichas Indulgentias se pueden tambien applicar por las animas de los fideles Difuntos per modo de suffragio.] Et Quintanaduenas in *Theol. mor. tom. 1. tr. 8. Appendicis, dub. 14. n. 4.* putat, has omnes, & similes Indulgentias non suspendi quoad Defunctos per hoc Anni Sancti Iubilæum: quod satis probatur ex rationibus, quibus ostenditur, quod pro solis Defunctis concessæ non suspendantur. In primis quia eodem modo hæc conceduntur à Pontifice, & applicantur à fidelibus, siue illis competant cum hac facultate eas applicandi pro Defunctis, siue si pro Defunctis tantum sint concessæ. Ratio est: quia de omnibus his Indulgentiis per modum suffragij (id est, auxiliij, & adiutorij ecclesiastici applicati, vt explicant Vivaldus, Corduba, Coninch, Nauarrus, Valentia, Reginaldus, & alij apud Bonacinam *de Indulgent. dist. 6. quest. 1. punct. 6. n. 6.*) solum Defuncto concessis, vel de applicandis illi, licet viuo concessis, æquè verificatur, quod S. Thomas ait in *4. dist. 45. quest. 2. art. 3. quest. 2.* quod non directè, & principaliter

paliter, sed tantum secundario, & indirecte Defunctis conceduntur. Idem docent Coninch *diff. 12. dub. 10. & Suar. diff. 24. sect. 3. num. 12. & seq.* nam Pontifex non absoluit Defunctum à poena, ut pote in eum non habens iurisdictionem, sed solum soluit, offerendo ex Thesaurò pretium æquiualens pro illo; vel, ut alij aiunt apud Lugum *disp. 27. de penit. sect. 5. num. 66.* hæc Indulgentiæ conceduntur directe, & immediate uiuentibus; cum facultate, ut eas, sicut propriam satisfactionem, transferant ad Defunctos, vel, ut ipse *num. 70.* explicat, nec uiuenti, nec Defuncto immediate conceduntur: sed, ut addit *num. 7.* Pontifex, quando concedit Indulgentiam pro defunctis; ita eligere ex Thesaurò Ecclesiæ opus bonum, & satisfactorium, quod exigit ab aliquo uiuente, ut possit habere effectum satisfactionis ultra condignum. Ergo, quoad hanc suspensionem, eadem est utriusque Indulgentiæ ratio: non in quantum uis concessa, sed in quantum pro Defunctis applicanda. Præterea, quia applicatio, per modum suffragij, quam concedunt Pontifices in relictis indultis; idem est, ac concessio pro Defunctis: quia, ut ex Suario notat Eminentiſſ. Lugo, nunquam conceditur Indulgentia per modum suffragij pro uiuis: quia uiuus est subditus, & capax absolutionis, cuius Defunctus non est capax.

Probatum denique ex Nauarro ita sentiente: Si concessione uisus Papæ esset concessa Indulgentia plenaria ob aliquod opus bonum, & ob idem concessione eiusdem, vel alterius dimidia, vel alia, aut aliquota pars eius, aliquorum dierum, & annorum; iuste posset facere illud ad querendam non plenariam: licet non ad querendam plenariam; publicare item non plenariam, tacendo plenariam, vel eam non queri posse monendo: ergo similiter, si ob idem opus posset obtineri Indulgentia pro uiuis, & defunctis, pro istis poterit hæc obtineri, & publicari, licet non possit pro illis. Denique ex his deducetur, quod non suspendantur Indulgentiæ; quæ singulis personis, & Altaribus conceduntur pro Missa, qua animæ liberari à Purgatorio ualent. Ergo. Et hæc omnia ingeniosè excogitauit Quincanaduënas, ubi *supra*. Sed, an probabiliter, iudicent alij: scio enim aliquibus uiris doctis non placere.

An Sacerdos obligatus dicere Missam in Altari priuilegiato, possit applicare Indulgentiam Defuncto, & alteri Sacrificium?

R E S O L. X X I V.

Hunc casum ponit Bordonus, & ad illum sic respondet *tom. 1. resol. 91. num. 4.* [Querens, an quando celebratur Missa in Altari priuilegiato, tunc Missa habeat suum effectum satisfactionis pro illo Defuncto, cui applicatur Indulgentia Altaris? Videtur, quod non, quia sufficienter eius anima liberatur à poenis, & ad caelum uolat, cum sit plenaria. Consequenter in eo casu poterit Sacerdos accipere speciale stipendium, applicando Altari Missam, præter stipendium acceptum ab eo, qui fecit celebrare ad Altare priuilegiatum. Respondetur: Missa suam producit satisfactionis effectum respectu animæ illius, cui applicatur priuilegium Altaris: quia esto liberari possit per Indulgentiam Altaris: quia tamen id nobis non constat, idè & Missa Sacrificium illimct intelligitur applicatum, quod iure alia remedia pro solutione poenarum est efficacissimum, & infallibile, quod Deus semper acceptat. De Indulgentia uero nonnulli dubitant, de quibus Suar. *in p. 3. de penit. & Indulgent. disp. 53. sect. 3.* & ad hoc facit illud orationis omnium Sanctorum: *Multipliat is intercessoribus largiariis.* Ex quo patet ad rationem dubitandi, & Sacerdotem debere Sacrificium applicare in Altari priuilegiato illi animæ, pro qua petita fuit Missa ad tale Altare.] Ita Bordonus, qui etiam optimè notat,

n. 7. Missam, si celebraretur in Altari priuilegiato alio die designato, prodesse quidem ex parte sua; non uero Indulgentiæ Altaris priuilegiati, quia Indulgentiæ annexi habent tempus, tanquam de substantia ad acquirendum illas, aliter extra diem, seu tempus determinatum nullas eas lucrari potest, cum non sint extra tempus præfixum, & tantum ualeant, quantum sonant.

Nota etiam hic cum Fagundez *præcept. 1. lib. 3. c. 9. n. 7.* quod si aliquis obligatus sit ad dicendas Missas in tali Altari priuilegiato ad eruentes animas ab igne purgatorio, etiam si superueniat iustum impedimentum, quo non possit eas dicere in eo Altari, v. g. quia mutauit domicilium, vel ad tempus absens factus est ab eo loco; non satisfacit, nisi similiter dicat in alio Altari priuilegiato: multum enim defraudaret Defunctos; superueniente enim iusto impedimento, iustam causam habet mutandi locum, & Altare; in aliud tamen simile, ne tam pio suffragio, & cum tanto detrimento defraudentur animæ in igne purgatorio existentes.

An qui tenentur celebrare tantum, u. g. de Requiem, si illam celebret in Altari priuilegiato, possit Indulgentiam applicare alicui Defuncto?

R E S O L. X X V.

Aliqui respondent affirmatiuè: quia ratione stipendij talis Sacerdos non tenetur dicere Missam in Altari priuilegiato, sed poterit in quocunque. Ergo dicendo Missam in Altari priuilegiato, Indulgentiam plenariam poterit applicare, cuiuscunque Defuncto sibi placuerit, modo applicet ualorem Missæ, cui dedit stipendium. Et idè Didacus Nugnus *in Addit. ad 3. p. tom. 2. quæst. 25. art. 1. q. 3. concl. 3.* sic ait: [Res certissima est, quod quomodocunque petatur, quod aliquis faceret ad liberandam animam à Purgatorio, debet offerre Sacrificium pro illa: quia, si offert, ut illam liberet, iam offert pro illa, & applicat ei Sacrificium, atque aded implicat, quod non applicet ei satisfactionem correspondentem ex opere operato. Verum est, quod potest simul pro aliis offerre, & ab alio suscipere stipendium Missæ legitimè: quia ex hoc nullum est impedimentum ad lucrandam Indulgentiam propter rationem datam, & propter eandem rationem potest idem Sacrificium offerre pro se ipso, & uelle propriam satisfactionem, quæ sibi correspondet ex opere operato, & etiam ex opere operantis.] Ita ille.

Sed alij ex Suarez asserunt, uerba priuilegij attentè expendenda esse: nam, si hunc tenorem contineant: *Dicendo, aut offerendo Missam pro Defuncto, liberat animam eius à Purgatorio*, tunc necessarium erit fructum Sacrificij tali animæ in particulari applicare. Si autem solum dicatur: *Dicendo Missam, uel, quoties Missam dixeris, toties liberat unam animam à Purgatorio.* tunc ex vi talis priuilegij satis est illud pium opus facere, etiam si particularis fructus eius, siue ex opere operantis, siue ex opere operato tali animæ non applicetur, sed solum beneficium Indulgentiæ. Ex quo infert Pater Suarez, quod quando quis facit opus pium, ut sibi ipsi lucratur Indulgentiam aliquam; potest nihilominus propriam satisfactionem, quam ex opere operantis inde habet, alteri, siue Defuncto, siue uiuenti applicare per modum suffragij: quia Indulgentia solum exigit executionem illius operis, non uero applicationem satisfactionis eius pro se, vel pro alio. Et quo etiam infert, quod si alicui concedatur Indulgentia plenaria, quoties sacrificauerit tali loco, vel tali die, vel simpliciter; posse lucrari Indulgentiam, offerendo pro alio: quia neque ex vi talis concessionis aliud exigitur; neque uerisimile est, Indulgentiam uilo modo impedire hoc charitatis opus. Sed circa præsentem quæestionem, uide, quæ dicta sunt *supra in resol. 5.*

An magis prosit anima existenti in Purgatorio Missa Altaris priuilegiati, quam Indulgentia Bulla Cruciatæ?

RESOL. XXVI.

Prat Trullench in Bull. Cruc. lib. 4. dub. 12. n. 4. cæteris paribus, id est, supposita æquali causa, & certitudine utriusque Indulgentiæ, uilius, & efficacius esse animæ Purgatorij dicere pro ea Missam in Altari priuilegiato, quam accipere pro ea Bullam Defunctorum. Ratio est: nam, etsi Indulgentia, quæ conceditur ratione Bullæ Defunctorum, & illa, quæ ratione Missæ in Altari priuilegiato applicatur Defuncto in ratione Indulgentiæ, sint æquales, eo quod omnes sint totales: differunt tamen in hoc, uilicet, quia Indulgentia, quæ ratione Missæ in Altari priuilegiato animæ conceditur, habet insuper coniunctum illum gradum satisfactionis, Sacrificio Missæ ex diuina institutione correspondentem, quem non includit Bulla Defunctorum: ac proinde ex hac parte, cæteris paribus, uilius esse poterit Missam pro anima Purgatorij in Altari priuilegiato celebrare, quam pro ea Bullam Defunctorum accipere.

Dixi, cæteris paribus, seu supposita æquali causa, & certitudine indulgentiæ: nam, si causa concedendi Indulgentiam in Altari priuilegiato non est tam proportionata, & certa, sicuti est illa, ratione cuius conceditur Bulla Defunctorum, hoc supposito uilius esset Defuncto accipere pro eo Bullam Defunctorum; & hoc quidem, quia hæc Indulgentia sit maior, aut locupletior; sed quia cæterior est, & per consequens, uilius, & efficacior. Quare regulariter loquendo, cum inter causas concedendi Indulgentias, maior, & cæterior, uideatur illa, ratione cuius Bulla conceditur, nimirum, bonum commune Ecclesiæ, quale est belli subsidium contra Infideles, ut bene aduertit Catillo in Expositione Bullæ Defunctorum, part. 2. cap. 9. uers. *Acerca num. 7.* idem, regulariter loquendo, uidetur uilius, ratione certitudinis Indulgentiæ, Bullam Defunctorum pro anima accipere, quam pro ea Missam in Altari priuilegiato celebrare. Etenim communiter loquendo, causa, ob quam Indulgentia conceditur in Altari priuilegiato, solet esse particularis, u. g. deuotio Sancti, indigentia Ecclesiæ, &c. quæ tantam certitudinem, & proportionem præferre non uidetur, sicuti causa generalis, ratione cuius Bulla conceditur. Attamen supposita æquali causa, & proportionæ, (quod in dubio præsumendum est,) uilius esse animæ Missam pro ea in Altari priuilegiato celebrare, quam pro ipsa Bullam accipere Defunctorum: sed, quia communiter causa concessionis Indulgentiæ in Altari priuilegiato, non est tam euidentis, & manifesta, sicuti est causa concessionis Bullæ, idem consulto dictum est, loquendo regulariter, uilius esse animæ Bullam Defunctorum pro illa accipere, quam pro ipsa Missam in Altari priuilegiato celebrare. Et hæc omnia docet Trullench loco citato.

An Indulgentia Altaris priuilegiati possit Catechumenis existentibus in Purgatorio applicari?

RESOL. XXVII.

Querunt Doctores, an Catechumeni Defuncti sint capaces Indulgentiæ per modum suffragij. Et negatiuè respondet Mercerus de Sacram. in Supplem. ad 3. part. D. Thoma, q. 26. dub. 2. n. 3. Nugnus in 3. p. tom. 2. q. 25. art. 1. q. 3. concl. 3. & Dicastillus de iure personarum, lib. 3. cap. 6. in quo ponit tres conclusiones. In prima inquit, Catechumenos esse incapaces Indulgentiæ per modum absolutio-

nis: quia Indulgentia sub tali forma, cum sit per modum potestatis iudicialis, solum locum habet in subditis: in Catechumenos autem Ecclesia talem potestatem non habet. In secunda conclusione docet, Indulgentiam per modum suffragij posse ab Ecclesia cõcedi Catechumenis, si in charitate defuncti sunt. In tertia denique cõclusionem ait, consuetudinem esse receptam, ut Indulgentiæ, etiam per modum suffragij, concedantur duntaxat iis fidelibus, qui cum Baptismo mortui sunt. Et præcipua ratio huius sententiæ est; quia sicuti fructus Sacrificij ex opere operato etiam per modum suffragij, restrictus est ad locos Defunctorum baptizatos; ita etiam fructus Clauium circa Indulgentias per modum suffragij concessas. Itaque nullus potest esse Indulgentiæ capax, qui non sit ecclesiasticæ iurisdictioni subiectus. Atqui Catechumenus uiator non est ecclesiasticæ iurisdictioni subiectus: ergo neque Indulgentiæ capax. Maior constat ex dictis, & colligitur ex c. *Quod autem de pæn. & rem.* ubi definitur, Indulgentiam non prodesse, nisi subditis. Et ratio id etiam suadet: quia, cum concessio Indulgentiæ sit actus ecclesiasticæ iurisdictionis, non prodest, nisi subditis. Minor colligitur ex Trid. sess. 14. c. 2. ubi docet, Ecclesiam in neminem actum iurisdictionis exerceat posse, qui non prius in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus, citans illud Apostoli 1. ad Corinth. 12. *Quid mihi de iis, qui foris sunt, iudicare?*

Constat autem præterea: Non potest Episcopus Indulgentias concedere sibi non subditis: ergo nec Summus Pontifex Catechumenis. Consequentia probatur: nam ita se habet Summus Pontifex erga Catechumenos, quoad spirituales iurisdictionem, sicut Episcopus quoad eandem spirituales iurisdictionem erga Baptizatos sibi non subditos. Confirmatur secundo: Catechumeni ante Baptismum non sunt capaces gratiæ sacramentalis: ergo nec effectus Indulgentiarum. Consequentia probatur: quia uterque effectus confertur ex opere operato Christi: igitur si Catechumenus non est capax uilius; neque erit capax alterius.

Non desunt tamen Doctores à me *alibi* citati, asserentes Catechumenos in Purgatorio existentes, esse capaces Indulgentiarum: nam non uidetur Pium excludere à beneficio Indulgentiarum Catechumenos, qui absque culpa ex hac uita migrarunt sine Baptismo, & quem magno affectu recipere cupiebant. Neque uidetur ad hoc obstare, eos, dum uiuebant, non fuisse Ecclesiæ subiectos: quia subiectio ista non uidetur adeo necessaria, ut ob eius defectum excludendi sint à participatione thesauri Sanctæ Ecclesiæ: nam fideles baptizati, qui in Purgatorio exiunt, neque sunt subditi Pontifici, & Ecclesiæ militanti: esse autem necessarium, præcessisse saltem relationem talis subiectiois, uidetur gratis asserum, si tempore, quo Indulgentia lucrifera debet, non est necessaria subiectio. Addo, quod in multis Catechumeni uiuentes sunt Ecclesiæ subiecti, ut probat Nauarrus de Iubileo, nu. 3. 1. in fine. Demum id iudicari potest ex eo, quod Catechumenos, certum est, esse capaces suffragij: proinde si reponantur in statu gratiæ, & charitatis, nihil illis deesse uidetur, quin Indulgentias per modum suffragij lucentur. Deinde Catechumeni merito uniois, quam per uinculum charitatis habent cum Ecclesiâ, sunt capaces satisfactionis per modum suffragij à priuata persona sibi oblata: ergo ratione eiusdem uniois erunt capaces satisfactionis, per modum absolutionis à publica persona legitimam potestatem habente ex communi thesauro Ecclesiæ sibi applicata. Postremum, Catechumeni sunt quasi Religionis Christianæ Nauitij: sed Nouitij Religionum sunt participes bonorum suæ Religionis: ergo etiam Catechumeni erunt participes bonorum Religionis Christianæ, cuius sunt Nouitij. Et idem ex his rectè dicit doctissimus Pater Bardi in Bull. Cruc. part. 4. tit. 4. cap. 3. sect. 5. num. 34. quod utraque opinio probabiliter sustineri potest, licet ipse negatiuè, tanquam probabiliori, adhzreat.

Sed ego cum Amico in *Cursu Theolog. tom. 8. disput. 10. sect. 7. num. 157.* quoad Catechumenos defunctos probabiliter existimo, eis per modum suffragij prodesse Indulgentias. Moueor: quia Catechumeni Defuncti non sunt amplius sub potestate Ecclesiæ, cui limitatè concessa est potestas Indulgentiarum, vt non nisi sibi subiectis eas concedere valeat; sed sub potestate Christi, qui sua Passione omnibus profuit. Vnde, sicut est ipsorum Redemptor quoad culpæ condonationem, & gratiæ infusionem: ita & perfectus Redemptor quoad pœnæ remissionem.

Sed nota etiam, hic magnam extare controuersiam inter Doctores, an Sacrificium Missæ possit applicari Catechumenis: Affirmat Bartholomæus à S. Fausto *lib. 2. de Indulg. g. 80.* Idem docet Scottia de *Sacrificio Missæ, cap. 2. num. 5.* de Catechumenis, qui non solum instruantur, sed etiam desiderant, & petunt Baptismum. Sed negat Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 2. num. 8.* Hortadus de *Sacrif. Missæ, disp. 2. diff. 5.* Valquez in *3. p. tom. 3. disp. 227. cap. 3.* Cardinalis Lugo de *Pœnit. disput. 26. sect. 2. num. 8.* Suarez de *Pœnit. disput. 48. sect. 6. num. 9.* & alij: quia Sacrificium Missæ, vt satisfactorium, seu vt remissioni pœnæ temporalis opere operato, est institutum pro membris tantum Ecclesiæ, quatenus mediante Sacramento Baptismi constituunt vnum corpus mysticum visibile: ergo non potest offerri, vt satisfactorium, pro Defunctis Catechumenis. Consequenter est certa: quia Catechumeni nunquam fuerunt membra Ecclesiæ, vt visibiles; sunt enim tales mediante signaculo visibilis Sacramenti. Difficultas autem residet in antecedente, quod sic probatur à paritate Sacramentorum, quæ s. b. signis visibilibus instituta pertinent ad Ecclesiam, vt visibilem: nam medijs talibus Sacramentis fideles regenerantur, & nutriuntur in Ecclesia, atque adeo Sacramenta sunt instituta pro ipsis fidelibus constantibus Ecclesiam, vt visibilem: ita à pari, Sacrificium visibile debuit institui pro eisdem fidelibus, vt membris constantibus eandem Ecclesiam, vt visibilem.

Dices, per hanc rationem nimium à nobis probari: sequeretur enim, Sacrificium Missæ non prodesse Defunctis baptizatis: quia, vt diximus, actum non sunt membra visibilia Ecclesiæ militantis. Respondeo, satis esse, vt fideles baptizati, qui sunt in Purgatorio, fuerint membra visibilia Ecclesiæ, & post mortem retineant characterem Baptismi: ideo speciali quadam ratione spectant ad Ecclesiam comparatiue ad fideles non baptizatos.

Verùm hæc omnia non officiant nobis: nam ego in hac resolutione non sum loquutus de applicatione Sacrificij Missæ Catechumenis faciendæ; sed tantum de applicatione Indulgentiarum, de quibus capaces esse secundum probabilissimam sententiam Amici, & aliorum, *superius* diximus. Et ita præter Doctores à me *alibi* citatos, nostram sententiam tenet Trullench in *expos. Cruc. lib. 4. dub. 6. num. 7.* & Ludouicus à Cruz *disp. 1. dub. 8. num. 3.*

Et tandem pro coronide huius tractatus assero primò, præstatè, vt fideles careant celebrari pro se Missas ante mortem, quàm post. Ratio est primò: quia Missa applicata viuus non solum est satisfactoria, sed & propitiatoria pro peccatis, conferendo varias gratias præuenientes; & impetratoria variorum beneficiorum; sicque prodest non solum in vita, sed, & post mortem: applicata verò Defunctis, solum ferè est satisfactoria, cum Defuncti aliorum fructuum non sint capaces. Hinc Gregor. *lib. 4. Dialog. cap. 58.* [Tutor est via, vt bonum, quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse, dum viuus, per se: heuius quippe est, liberum exire, quàm post vincula libertatem quaerere.] Secundò, qui in vita procurat dici pro se Missas, non solum recipit fructum illi à Sacerdote applicatum; sed aliud etiam ex opere operato correspondentem propriæ cooperationi ad Sacrificium, isque maior, vel minor secundum maiorem, vel minorem cooperationem, vt suo loco dicam etc. Tertio, qui dici iubet Missas in vita, habet maiorem certitudinem, quòd actu dicantur, & recipiat fru-

ctum; illæ verò, quæ testamento post mortem relinquuntur, sæpius ob incuriam parentum, aut etiam ipsorum Sacerdotum insolute manent: certum est autem, fructum Sacrificij ex opere operato, nonnulli vnquam applicari, nisi Sacrificio actu peracto, sicque licet defunctus testamento Missas dicendas reliquerit, nihil tamen ei profuit, sed per satisfactionem totum debitum soluere debet. Vnde patet, consanguineos, & sæpius Sacerdotes plurimum nocere animabus Purgatorij, Missæ Sacrificia diu nimis retardando, dum interim anima in vanum refrigerium expectans, grauissima patitur; & fortè tunc solum, sunt Sacrificia, cum debitam pœnam iam exolvit. Non sunt tamen ideo reprobandæ Missæ dicendæ post mortem, cum quisque vsque ad extremum vitæ contrahat nouas obligationes ad pœnas Purgatorij, quas bonum est per Sacrificia post mortem tollere. Et ita docet Garcias in *Summ. mor. tract. 3. difficult. 10. dub. 7. num. 76.* & alij.

Dico secundò, plus valere pro Defunctis Missas simul, & continuatè dictas, id est, si vna die dicantur; v. g. si omnes in vna die à quadraginta Sacerdotibus: quia plus valent ad celeriores liberationem animæ à pœnis Purgatorij, si Missæ dicantur plures in vna die, quàm si in pluribus diebus. Et ita docet Antonius Raguecius de *voce Canonicoorum, &c. tract. de Missa, quæst. 69. num. 1.* & alij; non ex hoc tamen damno Annuercaria relinquitur solita à fidelibus tempore mortis: sed ego magis admonerem, vt Missæ quæntius celebrentur.

De clausula apponi solita in Breuibz Altaris priuilegiatis: Volumus autem, quòd si pro præsentatione, admissione, vel publicatione præsentatione aliquid, vel minimum detur, vel sponte oblatum recipiatur, præsentem nullæ sint re ipsa.

RESOL. XXVIII.

Difficultas oritur ex dictis verbis, an, non obstante dicta clausula, possit quis aliquid dare, & accipere pro præsentatione, admissione, aut publicatione breuis Altaris priuilegiati. Et sic dicendum de alijs Iubileis, ac Indulgentiis. Et affirmatiuam sententiam docet nouissimè Pater Quintanadueñas in *Theol. mor. tom. 1. tract. 2. Appendicis, dub. 5. num. 5.* Primò, ait ille, titulo gratitudinis: quia, scilicet, gratum in e exhibere volo Notario, Abbreviatori, Referendario, vel cuius alteri Officiali, quia sine vlla mora, & alacriter, præsentauit, expeditur, aut publicauit Pontificium indultum Indulgentias continens. Nec censendum est, Pontificem voluisse me auertere à gratitudinis actu, aut illius virtutis exercitio. Secundò, titulo laboris in ea impensis: nimis enim defatigatus est in Iubileo præsentando, & publicando, ac ita dignus est mercede sua. Tertio, ratione sustentationis: ex officio enim præsentandi, aut publicandi has Indulgentias aliter Officialis, & salarium aliunde signatum non habet. Quarto, titulo redimendæ vexationis: scio enim, Notarium, aut Officialem, hanc minime litteras expediturum: imò eas Indulgentias impediturum, ut ei donum, aut pecunias portigam. Nec credendum est, Pontificem velle, vt Officialis auaritiam, aut iniustitiam, fauore ego priuer Indulgentiarum: neque, quòd ipse Officialis præmio scientiæ, ac corporali ipsius labori debito, & ad victum necessario, priueretur.

Neque obstant verba illa: *Vel sponte oblatum, eadem enim opponuntur in Tridentino, sess. 12. de reform. cap. 1.* vbi dicitur: *Quoniam ab ecclesiastico Ordine omnis auaritia suspicio abesse debet, nihil pro collatione quoruncunque Ordinum, etiam clericalis Tonsuræ, nec pro litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigilla, neque alia quacunque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alij Ordinum Colatores, aut eorum ministri, quouis prætextu accipiant.* Et tamen

tamen aliquo ex titulis assignatis aliquid dari, vel accipi potest pro Ordinum collatione, aut examine. Et Reginaldus hanc Tridentini prohibitionem explicans dicit: [Post ipsam collationem Ordinis liberaliter, ac sponte, non in compensationem oblatorum, recipi potest aliquid ab Episcopo, dummodo absit scandalum, &c. *Sicut Episcoporum* 1. *quæst.* 2. & ex cap. *Dilectus* 2. §. *finali*, de *simonia*.] Similiter Ordinarij, & alij Officiales, quibus à Sede Apostolica committuntur dispensationes matrimoniales, & aliaz, prohibentur, ne quid, etiam sponte oblatum recipiant: & non solum recipere, sed exigere hos posse pro labore, reptione, & examinatione testium, docent Thomas Sanchez lib. 8. de *matrimo. disp.* 15. *num.* 11. & Salas de *legibus, disp.* 20. *sect.* 10. quod quidem introductum est consuetudine: nam, vt ex horum Doctorum mente Galtus Palaus *tom.* 3. *tract. de Simonia, dispur.* 3. *pun.* Et 12. *num.* 12. (licet oppositum sentiat) ait: [Eti in rescripto harum dispensationum habentur, vt omnis spes cuiuscunque muneris, & præmij, etiam sponte oblato, deponatur, non ob inde sit, non posse laboris impensu stipendium recipi: nam stipendium non habet proprietatem numeris, neque præmij.]

Tandem nullus sapiens sibi persuadebit, Pontificis mentem, & intentionem esse, quod res ita magni momenti, ac est Indulgentiarum, & Iubileorum lucratio, pendeat, tum ex re ita exigua, vt est largitio vel acceptio munusculi liberaliter dati, & iuste ex iusto labore accepti: tum ex improba officialis voluntate, nolentis Indulgentiarum indultum præferre, vel publicare, nisi ipsius labore satisfaciatur, aut ex ignorantia muneris, aut solutionem impendentis, vel ex ipsius liberalitate, & gratitudine. Præsertim cum omnibus palam sit, nihil expediri nisi, vel munera, vel pecunie intercedant. Dubiumque sanè maximum de omnium Iubileorum hanc clausulam continentium valore extaret, si omnis omnino, & quouis titulo acceptio prohibita esset per illam. Et hæc omnia docet Quintanadueñas, *vbi supra*; quæ etiam deseruient pro explicatioue verborum, quæ Gregorius XIII. apposuit in Bulla de dactis, & promissis.

Sed non deseram hic adnotare, negatiuam sententiam contra Quintanadueñas mordicus sustinere Andream Duallium, Doctorem Sorbonicum, in *p. 2. D. Thomæ, tract. de Indulg. quæst. vnica, art. 8. in fine*, cuius verba ego adduxi in *tract. de Retentione Bullarum* contra Sagaldum, *resol.* 2. Ideo tu cogita.

An, quando in Altari priuilegiato conceditur, vt per Octauam omnium Defunctorum dicenda sit Missa de Requiem, vt liberentur Anima Purgatory, sit in Dominica dicenda Missa de Requiem?

RESOL. XXIX.

Alus in puncto resoluti Franciscus Syluius, præstantissimus Sacræ Theologie Professor in inclita Academia Duacena, *tom.* 2. *var. resolut. verb. Altare priuilegiatum*, 1. *vbi sic* ait: [An, quando per Breue Apostolicum conceditur Altare priuilegiatum, sic vt per Octauam Commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum Missa de Defunctis dicenda sit, liceat die Dominico infra istam Octauam, Missam de Requiem celebrare: & si non, an tunc Missa de Dominica idem priuilegium habeat? Respondetur: quamuis ad lucrandas Indulgentias celebrando Missam in Altari priuilegiato pro Defunctis, sufficiat dicere Missam de Sancto, de Dominica, de feria, vel de Requiem, quando Pontifex non dererminauit, quænam Missa sit dicenda: quo modo intelligenda veniunt, quæ scripsit Nauarrus lib. 5. *consil. de panis. & romiss. consil.* 37. *editionis Colon.* 1616. quando tamen in Bulla exprimitur Missa de Requiem, vel de Defunctis, nisi illa ipsa dicatur, Defuncti non consequuntur Indulgentiam; non defectu, valoris alte-

rius Missæ; sed, quia non præstat opus determinatum, quod est à Pontifice præscriptum, iuxta Emmanuelem Rodriquez *qq. regu. tom.* 2. *quæst.* 97. *art.* 6. quem sequitur Hieronymus Rodericus *resol.* 77. *n.* 70. ac proinde si conceditur Altare priuilegiatum sic, vt per Octauam Commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum Missa de Defunctis dicenda sit; nec Missa de Dominica idem habebit priuilegium, nec celebrando illam Missam de Dominica lucrabitur Indulgentiam pro Defunctis. Probabilius est, quod die Dominico intra illam Octauam occurrente liceat Missam priuilegiatam, seu submissam, dicere de Defunctis: nam hoc videtur pro illa vice Pontifex concedere eo ipso, quo per illam totam Octauam dat priuilegium, & vult ad fructum priuilegij consequendum dici tota illa Octaua Missam de Defunctis; cum ignorare non possit plerumque intra illam occurrere diem Dominicam.] Hucusque Syluius, satis quidem probabiliter.

Nec deseram hic apponere id, quod in casu simili obseruat Garcias in *Summa Theol. mor. tract.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 6. *punct.* 2. *num.* 22. sic asserens: [De dicho resulta vna duda, y es, demos caso que en vn Altar priuilegiado se saca anima de Purgatorio los Lunes, diziendo Missa de Requiem: Cae en Lunes vn doble; preguntasse si se podria dezir Missa de Requiem por sacar anima de Purgatorio. Gauanto *par.* 1. *tit.* 5. *Diana par.* 4. *tr.* 4. *resol.* 233. tienen que no se puede dezir, pruebanlo con vna declaracion de los Cardenales de 24. de Abril de 1627. donde con palabras expresas lo mandan, y la refiere Barbosa in *Collect. Bullar. verb. Missa de Defunctis.* § 5. Pero quanto a lo primero, esto, no lo intendria yo, respecto de Aniuersarios, y Missas cantadas de fundacion, segun otra declaracion, que trae el mismo Barbosa, in Pampilonen. 1. Septemb. de 1607. que dice assi: *Missa Defunctorum non est præmittenda, si ex legato relicto ordinetur, vt celebretur singulari diebus, que de præcepto non seruantur, licet sit Festum duplex.* &c. Lo secundo, que aun hablando de las Missas priuadas, tiene su dificultad, porque demos caso, que vno en su testamento dexasse tres, ò quatro mil Missas in Altar priuilegiado con muy buena fundacion, no se pueden dezir: no se valen de los dias dobles: luego situendo la declaracion de los Cardenales arriba puesta, parece, que podrian, pues no se puede acudir de otra manera a la voluntad del testador, y lo declara harto vna de las declaraciones puestas en el num. antecedente, que dice assi: *Missa de Requiem tolerari possunt in Festo duplici, quod non est de præcepto pro voluntate testatorum implenda.* donde no se distingue de Missas cantadas, ò rezadas. Verdad es, que como diremos *en la disc.* 10. *dub.* 4. con la Missa del dia se cumple con qualquier legados, y supuesto esto, no parece ay necesidad de enfachar tanto la rubrica, pero dado que vno lo hiziese, por lo menos no lo hemos de juzgar por pecado graue.] Ita ille. Ne deseram tamen videre *resol.* 8. huius tractatus. Confirmantur supradicta ex autoritate Francisci de Nigro in *Additionibus ad Perrum Ruyz. par.* 1. *præsup.* 1. *quæst.* 17. *vbi docet*, Missas votiuas posse dici in Festo duplici: quia Rubrica Missalis directiua est: vne infert, à Religiosis mendicantibus posse dici Missas votiuas, sicut & Missas de Requiem in quacunque die vetita; modò non sit festi Domini Sabbatum: & sic ait, fuisse decisum in Collegio Iauentis Patrum Minorum, ann. 1634. Et licet Gauantus in *Commeat. Miss.* *part.* 1. *tit.* 4. *num.* 3. *littera O*, doceat, Missam votiuam dici non posse die Dominico; Nigrus tamen, *vbi supra quæst.* 16 & Trimarchi contrarium tenet, & hoc probat ex Rubrica Missalis *tit.* 4. *num.* 3. *vbi sic* habetur: [Quæ tamen Missæ, & omnes aliz votiuæ in Missis priuatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quocunque die Officium non est duplex.] Sed in die Dominico Officium non est duplex: ergo in die Dominico Missæ votiuæ dici possunt, quia exceptio firmat regulam in contrarium. Sed hæc omnia aliqui non admittunt. Vide Ioann. Henriquez in *quæst. prædicab. sect.* 22. *quæst.* 16.

TRACTATUS TERTIVS, DE CASIBVS EXCVSANTIBVS A CONFessione ANTE EVCHARISTIAM,

Ad ornatum Concilij Tridentini, *sess. 13. cap. 7. & Can. 11.*

*An adsit præceptum de præmittenda Confessione ante
sumptionem Eucharistia? & an sit diuinum,
vel ecclesiasticum?*

R E S O L. I.

Præmittendam esse Confessionem sacramentalem ante sumptionem Eucharistia ab eo, qui sibi peccati mortalis conscius est, nec sufficere solam contritionem, non modò definitum est in Concilio Tridentino, *sess. 13. cap. 7. & Can. 11.* sed etiam fuit constans antiquorum Doctorum sententia, exceptis Caietano, & Atmilla in *Summa. verb. Communio*, & Panormitano in *cap. De homine. de celebrat. Miss.* docentibus, nullum præceptum fuisse in Ecclesia Dei de confessione præmittenda ante Communionem. Verùm communis, & constans reliquorum Doctorum sententia est, semper in Ecclesia Dei fuisse hoc præceptum de præmittenda Confessione sacramentali peccati mortalis ante sumptionem Eucharistia. Quod apertè probatur ex verbis Concilij Tridentini *sess. 13. c. 7.* quare communicare volenti reuocandum est in memoriam illud præceptum: *probet seipsum homo.* Ecclesiastica consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione, ad Sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod à Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuò seruandum esse decreuit. Quibus verbis, non solùm Concilium ex cit. loco Pauli colligit, fuisse antiquum præceptum probandi seipsum; sed etiam definit, hæc probationem non fuisse aliam, vt ecclesiastica consuetudo declarauit, quàm Confessionem sacramentalem. Vnde meritò censetur à Concilio damnata opinio Caietani: quin & iniuncta excommunicatio ipso factò incurrenda, si quis eam docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando, defendere præsumpserit, vt habetur *citato Can. 11.*

His suppositis, difficultas est, an tale præceptum sit diuinum, vel ecclesiasticum. Esse ecclesiasticum docet Medina, Palatius, & alij: quia nullum habemus signum, quòd sit præceptum diuinum, multa verò, quòd sit apostolicum: tum, quia non solet Christus de modo, & ritu suscipiendi Sacramenta dare præcepta, nisi quæ consequuntur ex ipsa natura institutionis, sed eam curam relinquere Ecclesia, vt constat in reliquis Sacramentis: tum, quia Trident. ad probandum semper in Ecclesia Dei fuisse hoc præceptum de

præmittenda Confessione ante sacramentalem Communionem, non aliud testimonium ad hoc probandum affert, quàm citatum locum Pauli: *Probet autem seipsum homo.* Atqui ex hoc non potest colligi, nisi præceptum apostolicum. Et hanc sententiam tenet etiam ex Neoterics Coninch.

Verùm ego putò, tale præceptum non esse purè ecclesiasticum, sed etiam diuinum positum. Et meritò: quia dictum præceptum in dictis verbis Pauli contentum, non fuit tunc latum à Paulo, quando verba illa protulit, sed erat iam antè latum: ergo credendum est, latum fuisse à Christo, & nobis à Paulo traditum, & explicatum: quia, iuxta regulam Augustini *lib. 4. de Baptismo, cap. 14.* præceptum illud conicitur esse diuinum, cuius non agnoscitur initium, si aliunde non coniciatur non fuisse latum à Deo. Quòd autem dictum præceptum in verbis Pauli contentum non fuerit tunc à Paulo latum, sed antea fuerit, ex eo probatur, quòd non fuit traditum à Paulo, tanquam nouum, sed tanquam antiquum: quòd primò constat ex eo, quòd Paulus tradit probationem illam per Confessionem, tanquam medium antè vnicum, & necessarium, vt quis dignè manducaret, & biberet, vt ex contextu constat: quia, postquam dixit: *Quicumque manducauerit Panem hunc, vel biberit Calicem Domini indignè, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini,* immediatè subdit: *Probet autem seipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat: qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit.* At si antè non fuisset præceptum Confessionis ad sumptionem Eucharistia, non tradidisset probationem per Confessionem, tanquam medium vnicum, & necessarium ad dignam sumptionem Eucharistia: quia præter Confessionem erat contritio perfecta, qua peccator potuisset constitui in statu gratia. Secundò, idem constat ex eo, quòd Paulus reprehendebat Corinthios: quia absque probatione illa sumebant Eucharistiam, supponens fuisse transgressores illius præcepti; & ob id plures ex illis fuisse infirmitatibus, mortibus, & aliis pœnalitatibus à Deo punitos.

At afferunt aduersarij: Apostolus solùm affirmat institutionem, & vsum huius Sacramenti accepisse à Domino: reliqua verò ipse præcipit, non Dominus. Sed, contrarium, quia hoc Paulus expressisset, sicut expressit, quando *eadem Epistola, cap. 7.* dixit: *Non ego præcipio, sed Dominus, uxorem à viro non discedere.* Contrà verò, ipse, non Dominus præcipit, vt vir fidelis non dimittat uxorem infidelem; nec vxor fidelis virum infidelem, si velit cohabitare cum illatum, quia hoc præceptum non tradit eo loco Apostolus, tanquam nouum, & tunc primò institutum, & Corinthiis impositum: alioqui non reprehendisset illos, quòd sine sacramentali

ceramentali probatione ad Eucharistiam accessissent. Quod si supponat illud, non est, vnde Adversarij probent illud esse apostolicum, & non diuinum: quia illud esse apostolicum, & non diuinum, eatenus ex hoc loco probare possunt, quatenus hoc præceptum hoc loco primò instituitur, quòd si non primò hoc loco instituitur, sed supponitur iam institutum, solùmque ab Apostolo ipsius exequutio videtur; non est, vnde probare possunt illud non esse diuinum, sed apostolicum.

An opinio asserens, Præceptum de præmittenda Confessione ante Eucharistiam esse de iure ecclesiastico, sit saltem probabilis.

RESOL. II.

Affirmatiue videtur respondendum ex Suarez in 3. par. D. Thoma, tom. 3. disp. 66. sect. 3. circa finem, vbi sic ait: [Admittendo autem hoc vniuersale, & antiquum Præceptum, an illud sit iuris humani, vel diuini, mera opinio est, nostramque sententiam solùm, vt probabiliorum, & magis piam defendimus.] Ita ille. Et nouissimè Lessius in 3. part. D. Thoma, quæst. 30. art. 4. dub. 1. num. 8. sic asserens: [Si ex Præcepto Ecclesiæ tenearis audire Missam, vel communicare, vt impleas Præceptum Ecclesiæ, potes communicare, vel celebrare, etiamsi non possis confiteri. Ita Dominicus Soto in hunc art. 4. dist. 12. quæst. 1. quæ sententia est probabilis: nam probabile est Præceptum de præmittenda Confessione esse ecclesiasticum, & apostolicum.] Hæc Lessius, Et Amicus in Cur. Theol. tom. 7. disp. 26. sect. 1. num. 8. sententiam asserentem esse Præceptum de iure diuino, Confessionem ante Eucharistiam, vocat tantùm communiorem, & probabiliorum. Idem etiam docet Cominch in 3. part. q. 30. artic. 4. dub. 1. n. 13. & dub. 2. n. 17. clarè asserens, hæc opinionem esse probabilem.

Sed ego inuenio Nugnum in 2. part. qu. 30. art. 4. diff. 2. concl. 2. asserere, supradictam sententiam esse improbabilem: sic enim ait: [Secunda sententia videtur mihi etiam profus improbabilis. Probat hęc conclusio; quoniam in omnibus locis citatis insinuat hoc Præceptum ita necessarium, vt in illo Ecclesia dispensare non possit. Et hæc est communis sententia inter Doctores Scholasticos. Itaque necessariò dicendum est, hoc Præceptum esse diuinum. Ita Nugnum. At ego libenter abstinco à censura opinionis tantorum virorum, qui merito Gigantes Theologiæ vocari possunt. Lectores iudicent. Igitur sufficiat mihi hęc tantum diuersas sententias proposuisse. Obserua, aliquos docere, quòd si sententia asserens, Confessionem ante Eucharistiam esse de iure ecclesiastico, esset vera, sequeretur, quòd consuetudo possit tale Præceptum tollere, vel in ipso Summo Pontifice dispensare.

An, si quis per reuelationem sciret, se esse iustificatum, teneretur adhuc ante Eucharistiam Confessionem præmittere?

RESOL. III.

Ad hunc casum respondet Sapientissimus Amicus in Cur. Theol. tom. 7. disp. 26. sect. 1. num. 11. sic asserens: [Ex dictis deducitur, etiamsi quis certa reuelatione sciret, se per contritionem esse à peccato iustificatum, adhuc teneri ad sacramentalem Confessionem præmittendam ante summam Eucharistiam, vt recedè Henricus lib. 8. de Sacramentis, cap. 4. contra Rabionem, Palatum, & alios. Ratio verò est: quia etiamsi finis huius Præcepti sit, vt accedens ad hoc Sacramentum sit in gratia; adhuc tamen consequitò sine Præcepto seruandum est, quando potest seruari, vt constat de Præcepto confitendi semel

Antonini Diana Pars IX.

in anno, cuius finis est, vt vnusquisque ponat se in gratia: cum tamen, qui certò sciret, se esse in gratia, nullumque commississe peccatum mortale, teneretur hoc Præceptum seruare. Idem esset de eo, qui certò nouisset se in ventre matris fuisse sanctificatum, adhuc teneri ad Baptismum suscipiendum. Ratio est: quia Præceptum est tantum de medio, non de fine: vnde quoad tale medium Præceptum non est adhibendum, adhibendum est, etiamsi finis, propter quem medium est Præceptum, supponatur acquisitus.] Ita Amicus, & ego. Sed circa præsentem quæstionem vide Petricum de offic. Sacer. lib. 1. c. 1. dub. 7. n. 61. & Suarez. tom. 3. disp. 66. sect. 3.

An, qui ante Missam, vel Communionem confessus est, si postea recorderetur alicuius peccati, teneretur illud confiteri, antequàm sacrificet, vel communicet?

RESOL. IV.

Posset quis dicere, & respondere distinguendo: (attendas, quæso, amice Lector.) Vel peccatum oblitum, fuit oblitum in Confessione facta, non in ordine ad sumendam Eucharistiam; & tunc certum est, ante illius sumptionem esse confitendum: vel peccatum oblitum, fuit oblitum in Confessione facta in ordine ad sumendam Eucharistiam ex præcepto Concilij Tridentini; & tunc dicendum est, tale peccatum non esse tunc confitendum, quia Præceptum Concilij fuit iam adimpletum.

Confirmatur: Quia, si quis adimpleuit Præceptum annuæ Confessionis, & recorderetur postea alicuius peccati; non teneretur illud confiteri, etiamsi annus non sit elapsus, sed sufficere illud confiteri in Confessione sequentis anni. Sic & in nostro casu, si quis recorderetur peccati oblitum, non teneretur illud confiteri: quia iam satisfecit Præcepto Concilij de præmittenda Confessione ante Eucharistiam.

Nec obstat dicere, in tali casu aliquem esse sibi conscius peccati mortalis: & idcirco teneri ex verbis Concilij præmittere Confessionem. Respondere, esse quidem conscius peccati mortalis, sed indirectè remissi in Confessione facta ad satisfaciendum Præceptum Concilij de præmittenda Confessione, quod semel satisfactum, non videtur amplius obligare: nam in tali casu, quis est in gratia, & sic probauit, & adimpleuit Præceptum Concilij: quia Concilium requirit, vt obligatus præmittere Confessionem sit sibi conscius peccati mortalis; talis verò non est sibi conscius illius, quia saltem indirectè obtinuit remissionem: Itaque dicendum videtur, Præceptum de præmittenda Confessione à Christo datum esse propter reuerentiam Sacramenti Eucharistiæ, ad quod meritò nos debemus preparare, modo magis securo; quod homo videtur iam fecisse, quando in ordine ad sacramentum Communionem diligens fecit conscientie examen, & confessus est omnia, quæ memoriæ occurrerunt: ergo, &c.

Dicere autem cum Suarez disp. 66. sect. 4. quòd talis credatur indirectè absolutus ab ipso peccato, quòd post occurrat, non magis eximit illum ab hoc Præcepto, quàm quòd credatur per contritionem charitate formatam consequutus iustitiam, & peccatorum remissionem. Contra hoc tamen opponi poterit, quòd non eadem videatur esse virtusque ratio: quia de contritione peccati facta, ob solennitatem illius actus, & arduitatem, minus sumus securi, quàm de absolutione à tali peccato: quia Sacramentum Pœnitentiæ, saltem indirectè, ad hoc sese extendit. Ergo, &c. Itaque in nostro casu peccatens iam satisfecit Præcepto præmittendi Confessionem ante summam Confessionem, etiamque formaliter integram, idcirco non est obligatus ad confitendum iterum ante Communionem. Vnde hæc sententiam probabilem putat Hieronymus Garcias in Summa Theol. vob. tract. 3. diff. 5. dub. 1. p. 2. s. n. 50.

E Nec

Nec hęc deseram apponere verba Patris Cornejo in 3. par. D. Thomę, tract. 4. quest. 8. disp. unica, dub. 3. sic asserentis: [Quęres, an hoc Pręceptum quamprimũm confitendi, obliget non solum, quando non fuit pręmissa confessio, sed etiam quando qui pręmisit Confessionem, oblitus fuit alicuius peccati mortalis, cuius post celebrationem recordatus est? Respondeo negatiuę. Ratio est, quia Concilium id pręcipit, quando non fuit pręmissa Confessio. Quęres, an iste teneatur confiteri saltem illud peccatum, antequam iterum celebret? Quidam negant: tum, quia iste reuera non habet conscientiam peccati mortalis, cum illud iam ei fuerit per absolutionem remissum, quantum teneatur illud confiteri tempore, quo pręceptum affirmatiuum confessionis obligat per se semel in anno: tum, quia, idẽd pręcipitur Confessio ante Communionem, quando est conscientia peccati mortalis; quia probatio requisita ab Apostolo non debet relinqui iudicio proprio, sed Confessoris: at iste, de quo loquimur, est in gratia iudicio Confessoris; ergo non est pręcepta ei noua Confessio. Alij verõ affirmant: quia iudicant, hoc Pręceptum pręmittendę Confessionis, quando est conscientia peccati mortalis, amplẽ esse accipiendum in gratiam huius Sacramenti propter magnam reuerentiam, quę ei debetur, pręsertim quoddammodo grauatur conscientiam peccatum illud, quando est obligatio illud confitendi. Mihi videtur vtręque sententia probabilis, sed hanc posteriorem video amplecti a viris timorata conscientia.] Hucusque Cornejo.

Sed hæc omnia eius verba fuerint cauterio inusta, & deleta in Indice expurgatorio Hispano: quia sententiam negatiuam, tanquam probabilem, admittebat: quod recte negat Pater Aueria de Sacram. Euchar. g. 8. sect. 6. vnde refellendus est Reginaldus tom. 2. lib. 2. g. 8. cap. 6. q. 4. sect. 1. num. 105. in fine, qui etiam affirmatiuam sententiam, tanquam probabilem, videtur admittit. Et idẽd nominatim contra illum circa pręsentem difficultatem, affirmatiuam sententiam tenet Pellizzarius in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. c. 3. sect. 2. num. 105. & Caltrus Pelaus tom. 4. tr. 21. disp. unica, punct. 12. num. 4. vbi sic ait: [Inquires, an pręcepto predicto sufficiente satisfacias, si Confessionem pręmiseris, tamen si non fuerit omnium peccatorum ob inuincibilem ignotantiam? Casus est frequens, cum sæpẽ contingat peccatorem post Confessionem legitime factam recordari ante Communionem alicuius peccati non confessi, in quo casu alicui videri posset non esse obligatum illud confiteri. Quia iam illud peccatum non solum contritione, sed etiam absolutione sacramentali remissum est. Sic videtur sentire Reginaldus. Sed omninõ contractum tenendum est: quia illius peccati obliti non es probatur per Confessionem; siquidem obligatus es illud Confessioni subiicere. Concilium autem ex postular probationem per Confessionem cuiuscunque peccati mortalis, cuius conscientia grauatur. Ergo illud ante Communionem confiteri debes.] Ita ille. Et Trullench de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 13. etiam Reginaldum impugnat. Vide Vvigers in 3. par. quest. 80. artic. 5. dub. 5. Suarez disp. 66. sect. 4. & Coninch de Sacram. quest. 80. art. 4. dub. 2. & Leandrum de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 7. quest. 21.

Dicendum est itaque, eam, qui ante Communionem pręmisit Confessionem integram omnium mortalium peccatorum, quę memorię occurrerunt, & postea, antequam ad Communionem accedat, recordatur alicuius peccati adhuc à se commissi, de quo non est confessus; teneri, per se loquendo, & exclusis circumstantiis, quę excusare possunt, illud confiteri, antequam communicet: quia Pręceptum, de quo agimus, obligat non tantum ad confitendam ante Communionem, sed simpliciter ad confitenda omnia mortalia peccata, quorum quis sibi conscius fuerit. Nec refert, quod tale peccatum oblitum iam sit remissum in Confessione legitime facta; quia non obstat

remissio, quin debeatur supponi clauibus, vt satis indicat Concil. Trid. cum in citato cap. 7. ne contritum quidem, & per consequens nec contritum remissionem suorum peccatorum mortalium, vult liberum esse à facienda eorum sacramentali Confessione, antequam ad sacram Communionem accedat. Adde, quod sicut quantumcunque quis se contritum putet, atque adẽd in statu gratię teneatur adhuc confiteri ante Communionem, ita, quanuis confessus fuerit de suis peccatis, ac proinde etiam de oblitis indirecte saltem absolutus, & iustificatus; adhuc tenebitur de peccatis postea in memoriam occurrentibus confiteri, & directe absolutus, antequam communicet. Sumitur demum ex Trident. cap. 7. vbi ait: *Et nullus sibi conscius peccati mortalis, scilicet, non confessi, absque pręmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Et can. 11. vbi ait: *Illis, quos conscientia peccati mortalis grauatur, pariter intelligit non confessi.* Non enim intelligit solum non remissi: quidem inquit: *Quantumcunque etiam se contritus existiment.*

Vnde ex omnibus supradictis apparet, cantẽ legendum esse Ioan. Prępositum, qui in 3. par. quest. 80. art. 5. dub. 3. num. 15. negatiuam sententiam tenuit. Vnde merito contra illum inuehitur Calpensius in Cur. Theol. tom. 2. tract. 22. disp. 9. sect. 2. num. 25. vbi sic ait: [Hęc sententia est omninõ falsa, & nullatenus admittenda: quia per edictum particulare Sanctę Inquisitionis in nostra Hispania fuit reprobata: atque ita tenendum est, eum, qui de peccato oblitus in pręterita confessione recordatur in tempore, quo sine graui nota possit de illo confiteri ante Communionem, teneri pręmittere Confessionem de illo peccato, licet per aliam Confessionem indirecte absoluit. Et ratio huius est: quia Pręceptum pręmittendi Confessionem ante Communionem, non est confitendi vicinque, sed confitendi omnia peccata ante Communionem, & faciendi Confessionem, non solum formaliter, sed etiam materialiter integram, nisi aliqua necessitas vrgens obster, & desit copia Confessarij. Hoc autem Pręceptum non impleitur, nisi illud peccatum subiiciatur Clauibus ante Communionem. Et hoc probat praxis, & consuetudo omnium fidelium, qui etiam post legitimam Confessionem nullo modo audent accedere ad Eucharistiam, nisi prius confiteantur illa peccata, quorum de nouo recordantur.] Ita Calpensius contra Prępositum, qui tamen non est sibi constans, & est sibi contrarius, vt patet vbi supra, dub. 2. num. 12. & ita nostram sententiam, pręter Doctores citatos, mordicus tenet, & late probat omninõ videndus Franciscus Syluius in resol. mor. tom. 2. verb. Confessio. 5.

Nec obstat dicere, quod qui confessus est cum debita preparatione, & oblitus alicuius peccati mortiferi, non grauatur ampliùs conscientia illius peccati, cum ab illo sit absolutus, licet indirecte: ergo non comprehenditur verbis Concilij. Sed contrã. Si indirecte conscientia peccati mortiferi illum non grauatur, nec tenetur confiteri ante Communionem, eod quod remissum sit illi hoc peccatum: ergo nunquam tenetur illud confiteri; quod sine dubio est falsum, & contra omnes Doctores, & totius Ecclesię praxim. Deinde per contritionem veram etiam remittitur peccatum, non minùs quam per illam absolutionem indirectam, imò magis directe, & proprie: ergo is, qui concepit contritionem sui peccati, idque probabiliter nouit, non ampliùs grauatur illius conscientia, & sic poterit communicare sine Confessione sacramentali, quantum copiam Confessoris habeat: quod est contra Concilium. Dicendum ergo, illum grauati conscientia peccati mortiferi iuxta Concilium, qui scit, se illud commississe, & nondum subiicisse clauibus Ecclesię, vt ab illo directe absoluitur. Hęc est mens Concilij, vt etiam colligitur ex c. 7. Et ita docet Lessius in 3. par. D. Thomę, quest. 80. art. 4. dub. 2. n. 28.

Notandum est, hanc sententiam docere etiam Hieronymum Garciam *vbi supra*; qui tamen me adducit pro sententia uegatiua; quasi tenerem, peccata oblita non esse ante Communionem consistenda, sed postea suo tempore. Verum ego hanc sententiam in loco ab ipso citato non docui, ut patet legenti, sed tantum adduxi Henriquez, & Reginaldum, quos *supra* satis impugnaui. Mea igitur sententia est, peccatum in Confessione oblitum esse ante Communionem consistendum; nec sententia Henriquez, & Reginaldi adhaesi, nec vnquam probabilem existimauimus, ut non bene existimat Garcia *vbi supra*, in hoc refellendus, licet ipsi in bono sensu explicati possent. Vnde moneo, amicum Lectorem, quod ego in meis Operibus, soleo pro curiosis diuersas opiniones adducere; sed non ex hoc sequitur, illis omnibus me adhaerere; sed tunc tantum me habeo ut relatorum: qui enim adducit aliqua recitatiue, illa non approbat, ex cap. *Super literas. de rescrip. cap. Literas. de restitu. spoliar. &c.* Glossa in leg. Gallus, §. *Idem credendum ver. Princeps. ff. de liber. & posth.* & ideo quando de facto alicui opinioni ego adhaerere volo, tunc clare explico illam docendo, & tenendo, vel saltem, tanquam probabilem, illam admitto; ut passim ex lectura meorum Operum patet.

Aduertant igitur Lectores, si ego tantum opiniones refero, tunc pro illis me non adducant; sed tantum quando opiniones expressis verbis teneo, vel saltem tanquam probabiles admitto. Vnde in meis Operibus non admitto aliquorum sententiam asserentiam, quod si quis referat Doctorum sententias, videtur posteriori loco adductae adhaerere: nam ego, referendo sententias, nulli adhaereo; si, ut dixi, illam aperte non doceam, vel tanquam probabilem admitram.

Nota etiam, Garciam *vbi supra* citare contra nostram sententiam, quam hic docuimus, aliquos Auctores, ut Emmanuelem Sa, Henriquez, Fagundes, Reginaldum, & alios; qui tamen non loquuntur in casu nostro: nam, licet asserant, etiam seclusa infamia, & scandalo, peccatum oblitum non esse consistendum; hoc tamen dicunt, quia putant, quod in illo casu talis Confessio non posset fieri sine irreuerentia Sacramenti, ut indiuidualiter, de mente Henriquez testatur Escobar in *Theol. mor. tract. 7. exam. 6. cap. 5. num. 62.* Perlicus de offic. Sacer. lib. 1. cap. 1. dab. 9. num. 93. & Auerfa de Sacram. Eucharist. quaest. 8. sect. 6. quia in tali casu videtur veluti inchoatam fuisse actionem communiandi; sed nos loquimur in casu, quo ante Missam, vel ante Communionem quis recordetur peccati oblitum, tunc enim, quia non adest periculum scandali, neque irreuerentia erga Sacramentum, dicimus, necessario Confessionem de dicto peccato oblitum faciendam esse, nec contrariam sententiam Ioannis Præpositi prolixius probabilem esse putamus, quicquid dixerit Garcia, aliis vir doctissimus. Et hæc largius in gratiam Lectorum adnotare volui, cum ista difficultas non fuerit ab aliis ita diligenter pettractata.

An, quando aliquis confitetur de isto peccato oblitum, teneatur de illo elicere nouum actum contritionis.

RESOL. V.

Negatiue respondet Ioseph de Ianuario in *resol. Theol. mor. part. 1. resol. 30. num. 1. & seqq.* vbi sic ait: [Respondeo, quod qui confitetur peccata mortalia aliàs confessa, & absoluta, non tenetur in secunda Confessione elicere nouum actum doloris, si dolor primæ Confessionis adhuc perseveret, siue virtualiter, siue habitualiter. Sicut nec tenetur ille, qui habuit dolorem generalem de peccatis suis, si obliuiscatur vnum peccatum in prima Confessione, quando peccatum hoc oblitum consistit. Tenetur verò elicere actum doloris, qui peccati

Antonini Diana Pars IX.

venialia consistetur tantum, sub poena peccati mortalis.

Probatur prima pars: quia dolor, ut dolor, cum non sit sensibilis de natura sua, non potest esse pars Sacramenti Pœnitentiæ: nam Sacramentum Pœnitentiæ est signum sensibile, &c. ac sit sensibilis per Confessionem: ergo Confessio est ratio formalis reddens dolorem, seu contritionem, sensibilem, & consequenter partem Sacramenti Pœnitentiæ: sed non ratio formalis reddit nouum compositum, cum forma det esse rei: ergo noua Confessio cum dolore virtualiter perseverante facit nouum compositum in ordine ad Sacramentum, & consequenter sufficit ad recipiendum nouam formam absolutionis. Confirmatur: quia actus pœnitentiæ, proxi sunt à pœnitente, non sunt materia proxima, sed remota, ex qua Sacramenti Pœnitentiæ: sed materia remota, ex qua, potest iterum, & iterum assumi pro diuersis numericis Sacramentis. Aqua enim postquam semel abluit, potest iterum assumi pro nouo Sacramento ad abluendum, oleum ad vngendum, & sic de aliis Sacramentis habentibus materiam perseverantem: ergo dolor virtualiter perseverans potest iterum, & iterum assumi per potestatem Clauium ad integrandum aliud, & aliud Sacramentum.

Probatur secunda pars, quod, scilicet, qui habuit motuum generale dolendi de decem peccatis mortalibus, si confitetur tantum nouem, & obliuiscatur decimum, & Sacramentum recipit, quando iterum confitetur illud vnum oblitum, non tenetur elicere nouum actum contritionis, sed sufficit prior non retractatus. Est Henriquez in *Summa, lib. 4. de pœnitentiâ, cap. 26. §. 7.* vbi habet, quod vna, & eadem contritio potest pertinere ad duo Sacramenta, ut pars ipsorum, & exemplificat sic; ut cum semel absolutus, iterata mox noua Confessione explicat præteritum dolorem, & peccatum oblitum; hic enim nouum effectum gratiæ aucte videtur recipere, dum absque nouo dolore recipit absolutionem: quia adfunt requisita omnia, scilicet, noua Confessio, ut signum peccati, & doloris: nam dolor prior, ut in virtute extensus est ad peccata oblita, perinde valet, ac si esset adus dolor de peccatis oblitis. Hæc Henriquez. Est etiam Ioannis de Lugo de *pœnitentiâ, disp. 12. sect. 2. à n. 37.* Hoc dictum patet ex rationibus aliatis in dicto secundo: nam, si dolor de peccatis confessis potest iterum assumi ad componendum nouum Sacramentum, si adit noua Confessio: ergo à fortiori poterit deservire dolor ille vniuersalis in secundo Sacramento pro peccato oblitum, & adhuc non confessum. Nam illo dolore, secundum quod destruit peccatum illud oblitum, adhuc vsus non est Sacerdos ad componendum nouum Sacramentum Pœnitentiæ. Confirmatur: quia potest quis dimidiare Confessionem, si habet peccata seruata, & non seruata, si confitetur Superiori tantum seruata, & inferiori non seruata. Tunc autem dantur duæ absolutiones, & sunt duæ Confessiones, & duo Sacramenta, & tamen secundum communissimam sententiam, teste Henriquez *lib. 6. de pœnitentiâ, cap. 15. §. 4.* non tenetur talis Pœnitens elicere duplicem actum contritionis, si prior dolor fuerit vniuersalis: ergo, neque tenebitur in casu nostro, cum dolor sit vniuersalis.] Hucusque Ianuarius, cui adde Eminentissimam Lugo de *Sacr. Pœnit. disp. 14. sect. 3. §. 1. num. 18. 27. & seqq.* Et hæc dicta esse volo secundum mentem supradictorum Doctorum; nam de his *alibi* à nobis dictum est.

An si quis habeat tantum peccata dubia, teneatur promittere Confessionem sacramentalem ante suspensionem Eucharistie, vel celebrationem Missæ?

RESOL. VI.

Quidam recentiores affirmatiue aut sunt responderi nominatim contra me. Probatur hæc opinio, quia

E x tunc

tunc ex Concil. Trident. *sess. 13. c. 7.* præmittenda est Confessio ante sumptionem Eucharistiae, quando quis conscius est peccati mortalis; sed, qui dubitat de peccato, non dicitur conscius peccati mortalis: ergo non tenetur præmittere Confessionem. Probo minorem; nam, ut obseruat Mercurius de Sacram. *q. 80. art. 4. dub. 1. in princip.* Coninch in *3. par. qu. 80. dub. 2. n. 9.* ille, secundum Concilium Tridentinum, dicendus est sibi conscius esse peccati mortalis, qui credit, & existimat peccasse mortaliter; sed, qui dubitat, non credit, neque existimat peccasse mortaliter: ergo non tenetur ante Communionem confiteri.

Sed, his non obstantibus, ego puto, dictam sententiam esse reiciendam, & proptus non esse recedendum ab affirmatiua; & idem, cum Emmanuel Sà verb. *Eucharistia, n. 23.* dixisset: [Qui se putat bona fide dispositum, nec sibi conscius est alicuius peccati mortalis, sit de acuto contritus virtute Sacramenti. Non dicitur autem cum conscientia peccati accedere, qui dubitat quidem, sed non putat.] Magister Sacri Palatii in editione Romana post dicta verba addidit hæc alia; *Prædicte deponendo dubium.* Et ita intelligendum esse Sà, docuit ex eadem Societate Persicus de *offic. Sacerd. lib. 1. cap. 1. dub. 7. num. 61.* Idem dicendum est, quod si quis prætere non deponat dubium, non potest Eucharistiam sumere, si antea non præmittat Confessionem de peccatis dubiis. Et ita hanc sententiam tenet sapientissimus Araujo in *3. par. D. Thom. qu. 80. art. 4. n. 30.* Amicus in *Cursu Theol. tom. 7. disp. 26. sect. 1. num. 10.* Filiiaci in *tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 2. 10.* Elcobar in *Theol. mor. tract. 7. Exam. 6. cap. 4. num. 61.* Persicus de *offic. Sacer. lib. 1. cap. 1. dub. 7. num. 57. in fine num. 61.* omnino videndus Garcias in *Summa Theol. mor. tract. 3. difficul. 5. dub. 1. punct. 5. n. 32.* Bassus in *Floribus Theol. mor. verb. Communio, n. 27.* Stephanus à Sancto Gregorio de *Sacram. lib. 3. c. 26. n. 14.* & Reuerendiss. Magister Candidus *tom. 3. disp. 2. art. 22. dub. 48.* quibus adde Trullench de *Sacram. lib. 3. c. 6. dub. 4. n. 8.* qui tamen malè citat in fauorem contrariæ sententiæ Suarez: nam Suarez hoc minime dicit: voluit forsitan citare Hentiquez, qui tamen Henriquez non benè pro se citat Tabienam, & Paludanum.

Probatur nostra sententia: quia, ut quis dignè sumat Eucharistiam, debet esse in gratia, ut patet ex illis verbis: *Probat autem seipsum homo, &c.* sed dubius de peccato est dubius de gratia. Ergo debet confiteri peccatum dubium, ut se constituat in gratia, quam per illud forsitan amiserat: quia gratia est medium necessarium ad salutem. Itaque si Concilium vult, & præcipit, ut accedens ad Eucharistiam accedat probatus, qui ad illam accederet cum peccato dubio, non accederet probatus: quia, stante, dubitate, potest habere animam peccato maculatam. Ergo tenetur confiteri peccatum dubium, ut se constituat in statu, in quo verè dici possit, se accedere ad Eucharistiam probatum. Dices, hoc fieri posse per contritionem, & postea suo tempore subiicere Clauibus peccatum dubium. Respondeo, Concilium velle, ut quis dignè sumat Eucharistiam, quod sit in gratia per Confessionem, non per contritionem, ut patet ex illis verbis: *Quomacumque se esse contritus existiment.*

Instabis: Hoc Concilium disponere in illis, qui certò sciunt se peccasse mortaliter, ut patet in illis verbis: *Qui sibi conscius peccati mortalis, &c.* non autem in his, qui dubitant: nam in primo casu videt Concilij præceptum, & idem tenetur confiteri, etiamsi conteratur; non autem in secundo, qui possunt conteri, & postea de illo peccato dubio confiteri, nam de istis, ut dictum est, non loquitur Concilium. Respondeo, quod mens Concilij in dicta *sess. 13. cap. 7.* fuit, non solum imponere præceptum de peccatis certis, sed etiam de peccatis dubiis. Quod probatur primò ex eodem Concilio *sess. 15. cap. 1.* quod similibus verbis videtur: & tamen Doctores, quos ad satietatem citat, & sequitur Sanchez in *Summa, tom. 1. lib. 1. cap. 11. num. 66.* illa intelligunt, non solum de peccatis certis,

sed etiam de peccatis dubiis, ut nouissimè docet etiam sapientissimus Pater Ouiedo in *par. 2. D. Thom. tr. 5. contr. 4. punct. 7. n. 57.* ergo, &c. Deinde in dicta *sess. 13. in Can. 11.* dicitur, illos teneri ante Eucharistiam Confessionem præmittere, quos conscientia peccati mortalis grauat: sed, ut patet, quando, v.g. ego dubito, me consensisse in aliquod peccatum, tunc conscientia me grauat, alicuius peccati mortalis: ergo etiam de illo imponit Concilium præceptum de Confessione ante Eucharistiam præmittenda.

Confirmantur supradicta: quia, ut patet, Concilium obligationem, & ut ita dicam, substantiam huius præcepti de præmittenda Confessione ante Eucharistiam desumpsit, & probat ex consuetudine Ecclesiæ: ergo ex consuetudine Ecclesiæ desumendus est modus exequendi dictum præceptum; sed consuetudo Ecclesiæ vsque adhuc declarauit, & obseruat, non solum peccata certa, sed etiam peccata dubia debere confiteri ante sumptionem Eucharistiae: ergo necessarii sunt contentenda.

Et quidem, si peccata dubia, secundum Aduersarios, sunt materia necessaria Confessionis, ego non video mortium, neque rationem, quare de illis non sit latum præceptum, ut confiteantur ante Eucharistiam; cum id videatur maximo perè exposcere reuerentia, & puritas debita huic tremendo Sacramento; ita vt Patres Concilij ad illud recipiendum non fuerint contenti, ut homo se constitueret in gratia per contritionem.

Probatur etiam nostra sententia: quia, cum constet larum esse præceptum obligans ad Confessionem eum, qui conscientiam habet peccati mortalis in sacro Concilio Tridentino *sess. 13. c. 7.* ante sumptionem Eucharistiae, in dubio iudicandum est in fauorem possidentis; ergo indicandum est in fauorem præcepti Confessionis, quod ex communi vsu Ecclesiæ, Doctorum consensu possidere constat. Et quidem displicet mihi paucis abhinc annis aliquos recentiores coepisse apertire ianuam quibusdam opinionibus, quæ infringunt consuetudines antiquas totius Ecclesiæ, & communi vsu, ac praxi omnium fidelium receptas: & possem plures ex dictis opinionibus adducere: sed non libet mihi aliena scripta carpere. Dico itaque, & concludo absolutè, in casu, de quo loquimur, adesse præceptum confitendi ante Communionem, si possit patèrque, tum ex praxi communi, ac consensu fidelium, non audientium communicare, nisi prius confiteantur peccata dubia memoriæ occurrentia: tum ex sensu communi Doctorum. Vnde Reuerendissimus Pater Candidus, sacri Palatii Apostolici Magister, noluit permittere, ut opinio contraria hic Romæ imprimeretur. Hinc non est audiendus Leandrus de *Sacr. tom. 2. tract. 7. disp. 7. qu. 11.* qui, licet nostram sententiam teneat, videtur contrariam, tanquam probabilem, admittere.

Verùm non deseram hîc discutere non incuriosam difficultatem; An, qui præmitit Confessionem de peccato dubio pro sumenda Eucharistia, si postea compeit esse certum, teneatur ante illius susceptionem iterum illud, tanquam certam, confiteri? Plures rationes pro negatiua sententia speculatus est Eminentissimus Lugo *alibi* à me adductus: & hanc negatiua sententiam absolutè tenet Caramel in *Theol. mor. lib. 3. disp. 4. num. 1539.* Et hanc sententiam, tanquam probabilem, tenent etiam ex Societate Iesu duo Scriptores recentiores, Pellizzarius in *Man. Reg. tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 55.* & Tamburinius in *Methodo expedita Confessionis. lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 24.* Primò, quia, cum exposuerit illud, prout erat in conscientia, quod tantùm exigit Tridentinum *sess. 14. c. 5.* est ab eo directè, tametsi conditionatè, absolutus, perinde ac is, cuius peccatum à Sacerdote existimatur veniale, cum sit mortale: sicut enim Sacerdos tunc vult absoluerè à peccato, prout est à parte rei; ita etiam in casu nostro; atqui peccatum, à quo quis directè absolutus est, non tenetur ex iure diuino iteratò confiteri: ergo. Secundò: Ex communi sententia confessus se morosè delectatum de-

cijs circiter, si certò deinde deprehendat, se duodecies peccasse, non tenentur eas vias postea confiteri; & tamen eas non confessus est vt certas, sed modo dubio: atqui similitudo ratio veget in casu: ergo. Tertio: Dubius de voto, excommunicatione, &c. si petat dispensationem, soluitur omni obligatione, et si deinde deprehendat certò emissum esse, &c. ergo idem est in casu. Ex communi tamen sententia, & praxi, tale peccatum est confitendum deinde vt certum: sed an praxis ex scrupulo, an ex ratione orta, non disputo: videtur enim homo pœnitens non velle disputare, nec librare rationes; sed sequi securissimam partem.

Vnde ex his rationibus ad propositam difficultatem Auctores citati negatiuè responderent. Sed ego non audeo recedere à communi Doctorum sententia affirmatiua, à qua etiam ipsemet Cardinalis de Lugo non audet recedere, cum sit etiam recepta à communi praxi, & vsu fidelium. Dico igitur, quòd si quis præmisit Confessionem de peccato dubio, & postea recognoscit se certò peccasse; gnetur iterum ante sumptionem Eucharistia illud tanquam certum confiteri, quicquid Doctores supracitati asserant in contrarium, inter quos numerandus est post hæc scripta vilus Leandrus de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 5. quæst. 27.

An, si quis in Missa recordetur alicuius peccati mortalis, teneatur illud confiteri, si absque scandalo possit Confessarium habere?

RESOL. VII.

Respondeo, quòd si nondum cœpta sit consecratio, & cessat periculum scandali, & mali nominis, tenentur vocare Confessarium, si post inchoationem Sacrificij recordaris alicuius lethalis. Ratio est: quia illa pars Missæ ante consecrationem est valdè extrinseca Sacrificio quoad substantiam: & idèd sicut interrupti per Concionem, ita etiam congruum est interrompi per factamentalem Confessionem, vt corpus Dominicum dignè pertractetur, & sumatur. Si verò sit periculum mali nominis, vel scandali, vel murmurationis, sufficit, si contritus Missam prosequaris: quinimò etiam Missa nondum cœpta, sed tamen vbi Sacerdos ad Altare iam accessit, & tunc recordatur, se non esse ieiunium, vel se esse excommunicatum, vel nauare in lethali, non tenetur ab Altari discedere, vt confiteatur, vel vocare ad Altare Confessarium, vel se exuere sacris vestibus; sed contritus ob eandem rationem celebret. Quòd si consecratio cœpta sit, tunc, cessante omni scandalo, vel mali nominis suspicione, non debet interrompere Sacrificij immolationem iam cœptam, vt confitearis: quod præceptum fortius est præcepto præmittendæ post mortale Confessionis ante sumptionem; solaque huius Sacrificij integritas censenda est iusta causa differendæ post Sacrum Confessionis: licèt contrarium, quoad hoc vltimum, sentiat Bonacina de Sacrament. disput. 4. quæst. 6. pnnè. 1. sub num. 15. & quoad primum plures alij. Sed nostram sententiam docet Concinch de Sacram. quæst. 80. art. 4. dub. 2. num. 16. & me cicato. Aucta de Sacram. Euchar. quæst. 8. sect. 6. Cardinalis de Lugo disput. 14. num. 113. Lessius in 3. part. D. Thome, quæst. 80. art. 4. dub. 1. num. 8. Et idèd non desinam hic apponere verba Ioannis Vviggers, etiam in 3. par. quæst. 80. art. 5. dub. 2. num. 12. vbi sic ait: [Si post consecrationem factam recordaretur Sacerdos alicuius peccati mortalis, poterit cum actu contritionis prosequi Sacrificium sine Confessione præmittendâ, etiam si absque scandalo, vel nota infamiz possit confiteri, aduocando Confessarium, quem habet ibi solum præsentem. Sumitur ex D. Thoma infra, quæst. 83. artic. 6. ad 2. & sic passim omnes tenent Doctores. Rationem reddunt: quia non decet Sacrificium substantialiter inchoatum inter-

rumpere: quia hoc ad imperfectionem eius tendere videtur, quæ omnimodò cauenda est. Quod Tannerus disp. 5. q. 8. dub. 2. n. 38. cum Victoria §. 83. & Nauarro cap. 25. n. 27. dicit quoque habere locum, quando facta est oblatio: imò etiam post inchoatum introitum, sic vt non teneatur Sacerdos aduocare Confessarium ad Altare, vt ibi confiteatur, idque non tantum, quia incurreret aliquam infamiz notam, saltem coram ministro; sed etiam quia indecorè interrumpere Sacrificium diuinum, etiam si alijs nullum sequeretur scandalum: quod etiam tradit Henricus, lib. 8. cap. 46. num. 3. licèt Suarez disput. 66. sect. 4. cum Bonauerura in 4. dicit. 13. sentiat, Confessarium aduocandum fore, si ante consecrationem memoria peccati mortalis occurrat, & Confessarius faciliè, & sine incommodo vocari possit: quod tamen parum mihi videtur probabile, saltem post oblationem factam: quia non apparere fieri posse absque aliqua notabili indecentia ipsius Sacrificij. Hoc interim existimo omninò dicendum, quando celebratur Missa solennis cum Diacono, & Subdiacono, & occurrit Sacerdoti memoria peccati mortalis, à quo possit absolui per illum, qui Diaconi, aut Subdiaconi officio fungitur, quòd tunc teneatur confiteri vni ex illis, siue sub Gloria in excelsis, aut Graduali, aut Credo, quando ista decantantur: quia potest id fieri absque indecentia, & penè sine obseruatione aliorum: ac etiam ante consecrationem, dum canitur Sanctus; quia habet Confessarium sibi adstantem. Cæterum hoc satis communi consensu docetur, quòd non tenebitur Sacerdos ab Altari discedere, & Missam relinquere, casu, quo non possit alium ad Altare aduocare. Vide D. Bonauerura sup. & Soto eadem dist. quæst. 1. art. 6. Nauar. cap. 21. num. 49. & colligitur ex D. Thom. sup. vbi scribit: Si quis ante consecrationem recordetur, se aliquid prius sumpsisse, vel excommunicatum esse, aut peccatum aliquod commisisse, tutius, inquit, reputarem, maxime in casu manducationis, & excommunicationis, quòd Missam inceptam desereret; nisi graue scandalum timeretur. Quibus indicat satis, etiam extra periculum scandali non esse absolute necessarium, vt deserat, præsertim in tertio casu, quem ponit: quia solum dicit, quòd reputaret esse inius; idque maxime in duobus primis casibus. Quòd si verò memoria peccati occurrat in Altari, antequam Sacerdos Missam inchoet, præmittenda erit Confessio; etiam si, vt Confessorem adeat, oporteret exuere vestes factas. Ita Suarez sup. sect. 4. cum Scoto in 4. dist. 9. q. 1. quòd intellige, nisi obueniret inde scandalum aliorum, aut infamia Sacerdotis.] Hæcque Vviggers.

Vnde ego ex his olim consulti Sacerdotem, cui deseruiebat pro Ministro alias Sacerdos Confessarius in quadam villa, cum dicendo Epistolam, recordatus fuit cuiusdam peccati obliui in Confessione; rectè, inquam fecisse aduocando illum pro absolutione illius peccati, cum hoc sine scandalo, effectissent: nam in dicta Capella etant tantum celebrans, & Minister. Et in terminis tunc adduxi Fagundes de Precept. Ecclesie, Precept. 3. lib. 3. cap. 9. num. 11. ita sine, qui tamen cum multis alijs tenet absolute, Sacerdotem, qui cœpit dicere Missam, non teneti etiam ante consecrationem vocare Sacerdotem ad confitendum, si sine scandalo possit, vt confiteatur peccatum oblitum, vel in Altari commissum: quia iam actio facta cœpta est, quam non decet interrompere: nam ob aliam causam rationabilem interrompi potest, & hæc satis rationabilis est: sed ad vitandum scandalum, aut infamiam, quam inde sibi ipse Sacerdos generare poterit: quauis enim hæc non sequatur, nisi quædam admiratio circumstantium; tamen ex ea admiratione sumitur occasio finitè loquendi, suspicandi, & infamandi ipsum Sacerdotem: quod periculum moraliter semper datur; & est causa sufficientis, & iusta excommunicationis. Vide etiam Tannerum tom. 4. disput. 5. quæst. 3. dub. 2. num. 38. Vnde utramque sententiam

probabilem putat Stephanus à Sancto Gregorio de *Sacram. lib. 3. cap. 26. num. 11.* Sed non est deferenda nostra sententia propter reuerentiam debitam communi Magistro D. Thomæ, qui sic ait in *3. part. quest. 83. art. 6. ad 2.*] Si ante consecrationem alicuius prædictorum sit memor, tutius reputarem, maximè in casu manducationis, & excommunicationis, quòd Missam inceptam defereret; nisi graue scandalum timeretur.] Hæc Sanctus Doctor. Licet Martinus Ledesma in *4. sentent. tom. 1. quest. 20. art. 3. post dub. 3.* absolute asserit, quòd Sacerdos, etiam in principio Missæ, si recorderet alicuius peccati, non teneret confiteri, etiam si posset sine scandalo: quod etiam tenet de laico iam parato ad Communionem: & Leandrus de *Sacram. tom. 2. tract. 7. dispnt. 7. quest. 17.* asserit, Sacerdotem non teneri præmittere Confessionem, si antequàm inchoet Missam existens in Altari, recorderetur de aliqua culpa mortali, etiam si absque nota, & scandalo id posset facere. Sed hæc mihi non placet. Verùm hinc obiter apponam dubium positum à Pellizzario in *Man. Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 9. sect. 2. num. 42.* [An Sacerdos peccans mortaliter in actu celebrandi, v.g. dum à Cantoribus canitur *Credo*, aut *Gloria*, teneatur confiteri tale peccatum se commississe in ipsa Missæ celebratione, si in actu peccandi habeat animum confitendi Sacerdoti sibi, vt Diacono, assistenti, antequàm prosequatur Sacrificium, videlicet, prius quàm Cantores absoluant *Credo*, aut *Gloria*. Respondetur, non teneri id exprimere in Confessione: patetque ex eo, quòd in præfenti casu vltra peccatum, in quod Sacerdos consensus, v.g. odij, nequiquam committit sacrilegium; sicut aliqui prima facie peccant, ducti ex eo; quòd peccat in ipsa actione Sacra celebrandi, & hoc excusante leuitate materia, quæ in hac materia omnino admittenda est; & in proposito casu spectari potest tum respectu partis Missæ, intra quam peccatur, quæ est accidentalis, vt suppono, non autem substantialis, (qualis est consecratio,) tum respectu temporis, quo dicitur Sacerdos peccat, & persistit in peccato: quod tempus est breue, & minus proprium Missæ, ne dicam ipsi extraneum; vt pote quod insumberat in canendo *Gloria*, aut *Credo*, quæ iam supponimus Sacerdotem secretè recitasse, quando consentit in peccatum, ita vt cantatio illa Symboli, v.g. quod vocamus *Credo*, simpliciter non spectaret ad Missam, neque quoad integritatem; adeoque ceteri posset ipsi quasi extraneæ; ita vt Sacerdos supradictus aliquo modo dici possit non peccasse intra Missam, sed extra illam.] Hucusque Pellizzarius.

An si quis accesserit ad linteum Sacra Mensæ, vt communicet, si recorderet alicuius peccati mortalis, teneatur surgere, & Confessarium adire?

R E S O L. VIII.

Affirmatiuè responderet Marchinus de *Sacrament. Ordinis, tract. 3. par. 3. cap. 1. num. 12.* quia putat in tali casu non adesse scandalum. Primo, quia manifestum est apud nos, hunc recessum à Sacra Mensa, causa alicuius peccati obliuisci confitendi, non gignere vllam mali nominis leuem suspensionem, sed potius timorata conscientia opinionem. Secundò, non omnes Sacra Mensæ assistentes Sacram intendunt Communionem; sed vt Missam audiant: & ideo potest iste se fingere vnus ex istis, & postea surgens confiteri, & Corpus Dominicum manducare. Tertiò, leuis aliquorum admiratio non est præferenda diuino, atque expresso Præcepto præmittendæ post mortale Confessionis ante Communionem in habente copiam Confessarij: secus daretur occasio, seu via nimis ampla aperiretur res diuinas indignè petrandi. Ita Marchinus, & alij penes ipsum. Vnde Bizozerus de *Sacrament. par. 4. cap. 8. num. 3.* sic ait: [Quartus casus est, si quis

laicus est cum aliis coram Sacerdote, vt se communicet, & tunc recorderetur alicuius peccati mortalis, de quo non est confessus; non debet tunc discedere, ne aliis scandalum præbeat; sed debet communicare, deinde confiteri. Ita dicunt Doctores: sed nunc, cum videamus non esse scandalum, quòd mulier, vel vir deuotus pluries ad eundem Confessarium eadem die, & hora accedat, imò inde generetur bonum exemplum; non esset admittendus hic casus, nisi probabile periculum esset de scandalo.] Ita ille. Vide etiam Auerfam de *Sacram. Euchar. quest. 8.* Dicendum itaque, plerumque non adesse scandalum, vt pote si in concursu plurimorum possit quis cautè recedere: si sit ignotus aliis adstantibus: aut si talis qualitaris sit, vt nihil detrimenti in sua fama patiatur, & fortasse potius laudem acquireret, si alij cogitent, aut ipsemet fateatur, se ob aliquid sibi in memoriam redactum, velle prius quætere Confessarium: sicut & nullam iacturam subit, qui pluries eodem mane conspicitur redire ad Confessarium.

Sed ego adhæreo contrariæ sententiæ: nam difficile moraliter videtur in tali casu scandalum vitari posse. Et ita hanc sententiam, tenet Suarez, & Fagundes à Marchino relatos, tenet Præpositus in *3. p. quest. 80. art. 5. dub. 4. num. 2. 1.* Lessius in *3. part. quest. 80. art. 4. dub. 2. num. 8.* & Ioannes Vviggers de *Sacram. in 3. par. quest. 80. art. 5. dub. 2. num. 1. 1.* vbi sic ait: [Similiter communicare poterit absque Confessione præuia, qui ad Altare positus orans Sacerdote iam Communionem præparante, incipit recordari alicuius peccati mortalis, nondum confessi, quando sine periculo infamiae, aut notæ, recedere non potest: si tamen solus esset cum Sacerdote, & Sacerdos posset eum absolueret, tunc tenebitur eidem prius confiteri, quia & sine periculo infamiae potest, neque est notabilis indecentia in eo, quòd Sacerdos vel nonnihil ab Altari recedat, vel in ipso Altari Confessionem eius excipiat. Præsertim cum soleat Communio administrari ante Sacram, aut Sacrificio iam quasi peracto.] Ita ille. Et ideo rectè contra Marchinum asserit Hieronym. Garcias in *Summa Theolog. mor. tract. 3. diffic. 5. dub. 1. punct. 5. num. 49.* [De aqui es, que el que se llega à comulgar, y esta ya al pie, ò a la Mesa del Altar, y se acuerda de algun peccado mortal, no por esso tiene obligacion de retirarse, ni llamar alii Confessar, sino hazer acto de contricion, y comulgar, porque se pondria à pelligro de infamar; aunque Marchino esfuera lo contrario; y prueballo; porque en los seculares el retirarse de aquel lugar, no causaria infamia, pues ay vfo dello, y puede auer muchas causas para ello, a lo mucho, causaria alguna admiracion, y esto no basta: trae este Autor por si à Bonacina, però Bonacina habla en caso, que aun no ay dicho el tal la Confession, ni aurà notà de que se retire, però si dixo ya la Confession, y veen los circunstantes que ha pasado ya à comulgar, digasse lo que quisiere Marchino, que no podra apartarse sin nota.] Hæc ille, & ego. Vide etiam Castrum Palauum *tom. 3. tractat. 21. dispnt. unica, punct. 12. num. 7.* qui tandem nostram sententiam tenet, & etiam, me citato, Leandrus de *Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 7. quest. 18.*

An Sacerdos possit celebrare, si non adsit Confessarius, vt ipse, vel alij satisfaciant Præcepto audiendi Missam?

R E S O L. IX.

DE Parocho non est dubitandum. Difficultas est de aliis Sacerdotibus. Et negatiuè responderet nominatim contra me Pater Auerfa de *Sacram. Euchar. q. 8. sect. 6.* Castrum Palauum *tom. 4. tract. 21. disp. unica, punct. 12. n. 7.* vbi sic ait: Ob Sacram ex obligatione audiendum, verius existimo, te non posse celebrare Confessionem non præmissa. Neque enim te excusare potest à præmittenda Confessione

Confessione carentia fructus, quam ex Sacrificio percipere posses. Hinc enim alio die facile compensare poteris absque illa Indulgentia: alias posses quotidie celebrare nulla alia necessitate intercedente, ne priueris Sacrificij fructu, quod nullus admittet. Neque item excusari potes ob satisfaciendum Præcepto ecclesiastico audiendi Sacram: quia hoc Præceptum non obiigar, nisi cum Sacram peragi potest ritu ab Ecclesia præscripto. Non igitur ob hanc causam celebrare potes omissa Confessione. Ita ille, qui citat Suarez, Coninch, Layman, Pillucium, & alios.

Probatur hæc opinio. Primò, ubi concurrunt duo Præcepta, humanum, & diuinum, quæ obseruari simul eodem tempore non possunt, certè diuinum humano est præferendum: sed præceptum audiendi Sacram in die Festo est solum humanum, & illud de præmittenda Confessione post mortale ante celebrationem est diuinum: ergo non licebit non Parocho celebrare, ut ipse, vel alij Missam in die Festo audiant. Secundò, vilitas spiritualis aliena, cui succurrere ex officio non debes, non est iusta causa omittenda Confessionis ante Missam post mortale; secus in Parocho, qui ex officio oues suas pascere tenetur. Tertio, cessat Præceptum audiendi Missam in die Festo, si desit Sacerdos, qui illam celebrat: ergo cessat etiam, si is solus adsit Sacerdos, qui labe mortalis culpæ maculatus, & carens Confessatio, non potest illam dignè, & aptè celebrare. Hæc opinio est satis probabilis.

Sed alibi affirmatiuam sententiam probabilem etiam existimam, & nunc iterum existimo, & illam vt probabiliter etiam admittit Lessius in 3. part. quest. 80. art. 4. dub. 2. num. 8. Adamus Tannerus tom. 4. disp. 5. quest. 8. dub. 2. n. 41. & me citato, Trullench de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 17. & idè non deferam hic apponere verba Hieronymi Gacias in Summa Theol. mor. tract. 3. difficul. 5. dub. 1. punct. 5. num. 43. sic, me citato asserentis: [Digo lo segundo, aunque es muy prouable, que no puede vn Sacerdote particular celebrar sin confesarse, para que el, & otros cumplan con el Præcepto de oyr Missa: pero tambien lo es, que puede el Sacerdote simple, sin que preceda Confession, celebrar Missa, para que la oygan los vezinos de su lugar, y el, cumpla con el Præcepto; y lo mismo digo, quando va camino, quando no huuiesse otra Missa, que pudiesen oyr el, y los otros, que le acompañan, & se hallan presentes. La razon es, porque entonces insta el Precepto, y la necesidad del proximo, se ha de tener en tal caso por propria, supuesto que es en orden à la salud espiritual. Confirmasse, porque si este tal fuesse Parocho, podria, como queda prouado en la conclusion passada, aunque no huuiesse nota ni infamia, luego lo mismo puede el Sacerdote simple en el caso presente, aunque no sea Parocho. Prueuo la consecuencia, porque si los Parochianos tienen derecho para pedir palto espiritual à su Parocho, tambien los Christianos tienen derecho para pedirlo à qualquier Sacerdote, quando lo puedo dar libremente, luego ambos pueden; à mas de que en aquello da buen exemplo el simple Sacerdote, y si no dize Missa, por maravilla se escapa, & de nota, & de mal exemplo, pues nadie ignora, que los Sacerdotes celebran cada dia, y si no lo hazen sin causa manifesta, siempre dan que sospechar.

Ni obsta dezit con Suarez, que los oyentes en tal caso estaran escudados, y que no pecaran: porque si esto valiesse, tambien podriamos dezir, que en el articulo de muerte no pecaria vno dexando de comulgar, si el Sacerdote no quisiesse celebrar, para darle el Viatico, (supponemos que no tiene formas consagradas, y con todo esto puede el Sacerdote celebrar para darle el Viatico: luego el está vno escudado del Precepto de oyr Missa, no quita que pueda dezirla el Sacerdote con solo acto de contricion, por solo que otros la oygan.] Ita ille, cui adde etiam Ad-

uum Opatonium de Sacram. tractat. de Eucharist. disp. 8. quest. 3. num. 18.

Probatur itaque hæc opinio. Primò: quia quando vrger Præceptum, & necessitas proximi, reputanda est propria, quando ea necessitas est in ordine ad salutem. Nec refert, quòd alij non peccabunt, si in ea circumstantia Sacerdos non sacrificet: quia etiam quando proximus est in articulo mortis, & vrger Præceptum diuinum communicandi, si Sacerdos tunc habens peccatum mortale non sacrificet ad eum communicandum, ægrotus quidem non peccabit; & tamen tunc dicimus, posse prædictum Sacerdotem in eo casu contritum Missam celebrare: non ergo ratio necessitatis sumenda est ex peccato, vel non peccato proximi præcisè. Secundò, quia ipse Sacerdos, dum iter facit, potest contritus celebrare, si desit copia Confessarij, qui illum audire possit, cum obligat Præceptum ecclesiasticum dicendi, vel audiendi Missam in die Festo. Tertio, quia, si esset Parochus, posset id licitè efficere, vt docet Suarez: ergo & non Parochus: nam, si Parochiani habent ius ad petendum partum spirituale à suo Parocho, etiam Christiani habent ius illum petendi à quocunque Sacerdote, quando liberè illum dare potest: & denique, quia si Sacerdos in die Festo, vrgente Præcepto audiendi, vel dicendi Sacram, deficiente copia Confessarij id potest efficere, id etiam poterit licitè efficere, quando eadem necessitas vrget proximum, cum necessitas proximi pro necessitate propria reputanda sit. Vnde immeritò quidam Theologus olim mihi dixit, hanc sententiam esse nimis laxam: est quidem benigna, sed satis probabilis, & tuta in praxi, vt ex allatis rationibus probat Fagundez Præcept. 3. lib. 3. cap. 9. num. 13. & faceret Mercero de Sacrament. quest. 80. dub. 2. num. 3. in fine, & alij Doctores contrariæ sententiæ: vnde Leandrus de Sacrament. tom. 2. tr. 7. disp. 7. quest. 26. dixit, Eminentissimum Cardinalem de Lugo immeritò hanc sententiam improbabilem vocasse, & idè ipse, me citato, nostram sententiam, tanquam probabilem, tenet.

An teneatur præmittere Confessionem per interpretem, si quis nesciat linguam, & velit sumere Eucharistiam?

R E S O L. X.

Negatiuè respondeo cum Mercero in 3. part. D. Thes. de Sacram. quest. 80. art. 4. dub. 6. Aueria de Sacrament. Eucharist. quest. 8. sect. 6. & Amico in Cursu Theol. tom. 7. disput. 26. sect. 1. num. 17. vbi sic ait: [Tunc tantum censenda est inopia Confessoris, quando vel simpliciter abest, & spectata qualitate personæ, iuneris, & negotiorum, moraliter adiri non potest: vel, si adest, non habet iurisdictionem: aut non potest absque nota infamia tali Sacerdoti confiteri: vt quando inchoato Sacro Sacerdos, vel laicus, prope Altare communicaturus recordatur peccati mortalis non confessi: in tali enim casu vterque potest absque præiua Confessione, sola contritione præmissa, venerabile Eucharistia Sacramentum sumere. Eadem ratio est, si Pœnitens non habeat Confessarium eiusdem linguæ, à quo sine interprete intelligi non possit: quia non tenetur pœnitens adhibere interpretem ad sacramentalem Confessionem faciendam.] Ita ille. Et nota verba huius Authoris, qui censet, laicum positum ad licitum Communionis, & Sacerdotem post inchoatam Missam, esse censendos non habere copiam Confessarij, atque adè posse cum contritione Missam proficui, & Eucharistiam sumere.

An verò, qui est in articulo mortis, possit communicare absque præiua Confessione, si non potest confiteri absque interprete: Affirmatiuè respondet Magister Serra in 3. part. quest. 80. art. 4. sic asserens. [Secundus casus est, quando mori proximus tenetur Viaticum sumere, & non

adest Sacerdos, nisi forte qui non potest absolutionem proficere, quia est inurus; aut qui non valet Confessionem etiam nutibus factam percipere, ac penitentem sine interpretare intelligere: tunc enim licite potest Eucharistiam accipere absque Confessione cum sola contritione peccati mortalis, cuius habet conscientiam.] Ita Serra. Sed de hoc a sebi à nobis actum est.

An si non adest Confessarius potens absolvere à peccatis reservatis, possit, qui illa habet, elicita tantum contritione, sine ulla praxia Confessione, Eucharistiam sumere?

R E S O L. XI.

Negatiue respondet Garcias in *Summa Theol. mor. tr. 3. difficul. 1. dub. 1. punct. 5. num. 96. & seqq.* Amicus in *Cur. Theol. disp. 26. sect. 2. num. 14.* sic asserit: [A Confessione non excusatur, qui habet Sacerdotem, à quo possit absolui à non reservatis, licet directe absolui non possit à reservatis: nam, sicut in tali casu teneretur tali Sacerdoti confiteri ad præceptum annuæ Confessionis, quod est minus; ita ad præceptum de præmittenda sacramentali Confessione peccati mortalis ante Eucharistiam, quod est maius. Eadem ratio est de illo, qui probabiliter timeret aliquod notabile damnum spirituale, aut temporale se passurum ex Confessione alicuius peccati; nam tunc teneretur confiteri reliqua, eo duntaxat suppresso, ex cuius manifestatione damnum timeret: sicut in eo casu teneretur tali Sacerdoti confiteri ad præceptum annuæ Confessionis implendum.]

Sed quid, si præter mortale, ex cuius manifestatione timeret damnum, non habeat nisi venialia, an in eo casu tali Sacerdoti teneretur confiteri venialia ad præceptum de præmittenda sacramentali Confessione ante Eucharistiam seruandum? Variant in hoc Doctores: ego tamen puro teneti; nam, sicut in eo casu teneretur confiteri venialia ad præceptum annuæ Confessionis seruandum; ita à fortiori teneretur ad præceptum dignæ Communionis adimplendum.

Dices: Ergo ad seruandum hoc præceptum tenebimur confiteri, cuius Sacerdoti, etiam simplici, nullam habenti iurisdictionem; cum quivis Sacerdos auctoritatem habeat absoluedi à venialibus. Respondeo, negando consequentiam: sicut nec tenemur ad seruandum annuæ Confessionis præceptum confiteri peccata venialia cuius Sacerdoti, sed tantum proprio. Ratio: quia cum præceptum tantum sit de præmittenda Confessione peccati mortalis, per se tale præceptum supponit in Confessario auctoritatem, & iurisdictionem supra peccata mortalia. Ergo hoc ipso, quod Sacerdos non habet talem auctoritatem, non tenemur illi confiteri, esto confitendo illi tantum venialia, in quæ habet auctoritatem, indirectè absolueret à mortalibus, supra quæ non habet auctoritatem. Nec est par ratio de eo, qui suppresso mortali, ex cuius manifestatione damnum timeret, confiteretur venialia ei, qui auctoritatem habet supra mortalia: nam talis Confessor comprehenditur in Decreto Concilij, in quo tamen non comprehenditur, qui nullam habet iurisdictionem supra peccata mortalia.] Hucusque Pater Amicus.

Sed ego puro probabiliter, ut olim docui, in tali casu, quando non adest Confessarius, qui possit absolvere à reservatis, posse aliquem celebrare, vel sumere Eucharistiam absque Confessione præmissa: elicendo solum actum contritionis. Et hanc sententiam, tanquam probabilem, etiam admittit Lessius in 3. part. quest. 80. art. 4. dub. 2. num. 9. Et ita, me citato, tenet etiam Ludovicus Caspensis in *Cur. Theol. tom. 2. tractat. 22. disput. 9. sect. 2. num. 17.* vbi sic ait: [Inquires, an, qui habet peccatum reservatum, teneatur confiteri Sacerdoti habenti solum

potestatem in non reservata; an verò possit communicare absque Confessione, quasi non habeat copiam Confessarij, cum in hac re triplex sit sententia. Prima asserentium debere confiteri inferiori reservata, & non reservata, ut absoluat directè à non reservatis, & indirectè à reservatis. Secunda existimantium, posse communicare cum sola contritione; non tamen posse confiteri inferiori, quia inferior non potest validè absolvere à non reservatis. Tertia aliorum asserentium, in eo casu non obligari ad constitendum peccata reservata, à quibus inferior non potest absolvere; obligari tamen ad dicenda Confessario peccata non reservata, à quibus absolvere potest. Placet mihi resolutio Diana *tom. 2. tract. 4. ref. 104.* quamlibet harum sententiarum tuto posse sequi, sic enim ait: Ex quibus omnibus apparet, penitentem habentem casum reservatum, etiam cum excommunicatione, urgente necessitate ad celebrandum, vel communicandum, posse, ut sibi magis libuerit, vel expedierit, aut confiteri peccata non reservata, seu simul reservata, & non reservata, vel elicere actum contritionis, & sine praxia Confessione celebrare, aut communicare. Neque his obstat Tridentinum *sess. 14. cap. 7.* vbi ait: *Extra mortis articulum Sacerdotem inferiorem nihil posse in casibus reservatis.* Nam intelligendum est, nihil posse directè; potest tamen indirectè: si quis enim immemor reservatorum, confiteretur non reservata, certissimum est indirectè absolui à reservatis; ergo, quavis inferior Sacerdos nihil possit directè in reservata, poterit tamen indirectè. Ita Caspensis, & iterum ego.

Nota, quod eodem modò philosophandum est de eo, qui habet excommunicationem reservatam urgente necessitate communicandi, & carente copia Superioris legitimi, posse quidem in tali casu cum contritione communicare; vel posse confiteri non reservata Sacerdoti inferiori, à quo absolvetur directè ab illis, & indirectè à reservatis, licet maneat adhuc excommunicatus. Excommunicatio enim, sicut propter urgentem necessitatem non priuat illum tunc receptione Eucharistiæ, ita ob eandem necessitatem nec priuat receptione Sacramenti penitentiae. Quæ doctrina simili modo fundatur in varietate, & diversitate sententiarum aliorum negantium, posse confiteri, ut absolvat directè à non reservatis, aliorum verò affirmantium.

An quando quis celebrat, & recordatur alicuius peccati in Confessione facta obliu, teneatur ante consecrationem, & sumptionem Eucharistiæ de illo conteri?

R E S O L. XII.

Casus potest esse frequentissimus. Et affirmatiue respondet Reuerendiss. Magister Candidus *tom. 3. disput. 2. art. 22. dub. 49.* [Quia, ait ille, si quis ante Communionem Confessionem præmissit formaliter per se, & inculpabiliter integram eorum peccatorum, quæ memoriæ occurrunt; postea verò recordatur alicuius peccati non confessi, per se loquendo tenetur illud confiteri, priusquam communicet, vi præcepti constituti in sacro Concilio Tridentino *sess. 13. cap. 7.* ergo Sacerdos post inchoatam Missam, ante tamen consecrationem, qui ante confessus est, & obliu alicuius peccati mortalis; si illud confiteri non potest ob infamiam, vel quia non habet copiam Confessoris, tenetur saltem de illo elicere actum contritionis. Probatur consequentia: quia ex præcepto Christi Domini tenetur ante Communionem omnia, & singula peccata mortalia subicere Clauibus Ecclesiæ: & si non potest; quia confitendo in Altari, & vocando ibi Confessarium, timetur infamia, vel quia non adest copia Confessoris; de illis penitentiam internam tenetur habere; sed Sacerdos, de quo est sermo

in presenti, licet ante Missam Sacramentum Confessionis suscepit, tamen absolutus, & directus non subiecit omnia peccata sua mortalia Clauibus Ecclesie, & propter infamiam, vel inopiam Confessarii, vt supponitur, illud oblitum subiecere Clauibus Ecclesie non potest: Ergo tenetur de illo peccato non confessio, & naturaliter oblitio, saltem directè actum contritionis elicere, si illius recordatur.] Ita ille, qui citat pro hac sententia Nugnum, Suarez, & alios, quibus adde Medinam, Grassium, & alios penes Bordonum vbi supra, & nouissimè Trullench de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 11.

Sed ipsemet Trullench, me citato, putat negatiuam sententiam, quam ego docui, esse probabilem; & idè in tali casu Sacerdotem non teneri elicere actum contritionis de tali peccato in Confessione oblitio. Quam sententiam, me etiam citato tener Auerla de Sacram. Euchar. quest. 8. sect. 7. & me citato, Bordonus, in conf. regul. tom. 2. resol. 56. n. 127. & me citato, Hieronymus Garcias in Summa Theolog. mor. tract. 3. disput. 5. dub. 1. punct. 7. num. 74. vbi sic ait: [Però la mayor dificultad està, quando vno se ha confessado, y tenido dolor de todos sus pecados, assi de los que se ha acusado, como de los olvidados, y se va luego a dezir Missa, & comulgary estando en aquella accion, le acuerda que se le oluido de dezit vn peccato mortal: Preguntasse, si tendra obligacion esse tal à hazer acto de contricion. Valerio Reginaldo, no donde le cita Diana par. 1. tract. 14. resol. 48. lo qual ocasionò à Lugo disp. 14. sect. 6. num. 121 à que dixesse no hallaua el tal lugar en Reginaldo; però lo cierto es, que fue falta del Impresor de Diana en trocar los numeros, porquè à la verdad Reginaldo dize lo, que refiere del Diana, Añtma pues dicho Reginaldo, que siempre que se acordare vno del peccato mortal olvidado, ha da tener contricion del para comulgar deuidamente, y el Missal en la Rubrica de defectibus, §. 8. num. 4. dize estas palabras: Si in ipsa celebratione Missæ Sacerdos recordatur, se esse in peccato mortali, conuertatur cum proposito confitendi. Però aunque la opinion puesta es la mas segura, y la que se ha de aconsejar, no obstante lo dicho por ella es muy probable, & satis tutum in praxi, que nos es necessario en el caso puesto tener acto de contricion, para comulgar deuidamente. Esta opinion se collige de Sancto Thoma 3. par. quest. 87. art. 2. in fine corporis; porquè auiendo dicho, que pata el peccato mortal no basta la detestacion virtual, como basta para el venial, conluye: Nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem. En cuyas palabras se vee, que excepte el caso de que hablamos, siguen esta opinion Vasquez 3. part. quest. 86. art. 2. dub. 3. num. 15. Diana resol. 48. citata. Lugo sect. 6. num. 112. Pruebase lo primero, porque ya est tal por la Confession antecedente quedò prouado, & abuelto, y iustificado, supuesto que se saltem indirectè, & virtualiter se lo perdono el peccato olvidado, luego goza ya el estado de gracia, y conseqüenter llega sufficientemente dispuesto, sin que sea necesario hazer de nuevo acto de contricion. Ni vale dezir, que se le remittio non obligacion, de que quando se acordasse del lo confesasse, como dize el Concilio Triè. luego deve tener contricion del, pues no le confesò; que a esto respondiendo, ser verdad, que tiene obligacion de confesarlo a su tiempo, y entonces deve tener dolor suficiente para iustificarse; però en el caso puesto que està escusado de confesarle, tambien lo està de hazer acto de contricion, porque no ay ley natural, diuina, ni positiua, que por entonces le obligue, supuesto que està justificado, y reconciliado con Dios por la Confession proxime passada.] Huevsque Garcias, cui etiam adde Leandrum de Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 7. quest. 19. qui me defendet ab impugnatione Cardinalis de Lugo in citacione Reginaldi,

Idem etiam docet Præpositus in 3. part. quest. 50. art. 5. num. 25. Pellizzarius in Manual. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 2. num. 104. Caspenis in Cur. Theol. tom. 2. tract. 22. disput. 9. sect. 3. num. 24. Granado in 3. part. contr. 2. tract. 10.

disp. 7. n. 14. Itaque, an qui prius confessus fuerat, & postea recordatur peccati, quod in Confessione ex obliuione omiserat, nec potest iam confiteri, teneatur elicere contritionem nouam illius peccati ante Communionem? Respondedo non teneri, si dolor præcedens in Confessione fuit vniuersalis de omnibus peccatis, vel ex motiua vniuersali. Et ratio est: quia in hoc casu iam homo supponitur esse in statu gratiæ per Confessionem præcedentem, & absolutionem, qua indirectè ablata fuerunt omnia peccata mortalia; nec potest assignari sufficiens fundamentum, ex quo obligetur eo casu ad elicendam contritionem. Secus dicendum est, si dolor non fuit vniuersalis: quia peccatum, quod nondum retractatum est per penitentiam, non potest directè, nec indirectè remitti.

Enumerantur casus, in quibus tenetur Sacerdos præmittere Confessionem, aduersus aliquos contrarium sentientes.

R E S O L. XIII.

Ponitur casus, quando Sacerdos est Religiosus, & solum habet præsentem Sacerdotem laicum, & habet aliqua peccata grauiora cum aliqua infamia, tunc dicit Summa Rosella verb. Communio, quòd potest communicare sine Confessione ad vitandam infamiam suæ Religionis. Sed hoc mihi videtur improbabile, quandoquidem parua, vel nulla sequitur infamia Religionis.

Alius casus ponitur à quibusdam, quando, scilicet, aliquis habet præsentem Sacerdotem, cui potest confiteri ex priuilegio; vult tamen communicare sine Confessione, quoniam non vult confiteri nisi proprio Sacerdoti. Et probatur ista sententia: quia nullus tenetur vti priuilegio: sed confiteri tali Sacerdoti est priuilegium: ergo non tenetur illi confiteri. Sed etiam casus iste est improbabilis; quoniam talis communicans habet præsentem Sacerdotem sufficientem: ego habet copiam Confessoris.

Ad argumentum verò in oppositum factum distinguitur maior propositio: quando priuilegium est necessarium ad seruandum aliquod præceptum, negatur: aliàs transeat: præcipue quando præceptum est diuinum; quoniam quando illud præceptum est humanum, probabilis est sententia, quòd non tenetur homo vti priuilegio, vt seruet illud: vt si sit cessatio à diuinis in aliqua ciuitate, & concedatur facultas alicui Ecclesie, vt in illa agatur res sacra; tunc probabile est, quòd non tenetur populus audire Missam, quoniam secundario leges cessationis à diuinis sunt excusati, & est priuilegium, quòd celebraretur in illa Ecclesia, quo priuilegio dicitur probabiliter, quòd non tenetur vti. Et hæc omnia notat Nugnum in 3. par. tom. 1. q. 80. art. 4. diff. 2.

Notandum est etiam, quòd non est censenda Confessoris inopia ex eo tantum, quòd deest proprius, cui possit deuotius, & vtilius confiteri, contra Syluest. Eucharist. 3. q. 14. qui tamen hoc sub dubio asserit, pro quo citat Richardum, qui in 4. dist. 17. art. 3. quest. 6. id explicitè docet. Ratio autem est: quia reuerentia huic Sacramento debita præualeat priuilegio utilitati, & deuotioni. Neque etiam censenda est Confessoris inopia: quia tantum adest Sacerdos, cui non nisi ex priuilegio confiteri potes: nam reuera in tali casu non deest copia Confessoris, proinde teneris in eo euentu vti priuilegio ad obseruantiam huius præcepti. Si aut teneris eo vti ad præceptum annuæ Confessionis seruandum. Et ita docet Amicus in Conf. Theolog. tom. 7. disput. 26. sect. 2. num. 14. Et circa omnia superiorè dicta vade etiam Auerlam de Sacram. Eucharist. quest. 8. sect. 6. & Fagundez de præcept. Ecclesie, præcept. 3. lib. 3. cap. 9. num. 17. & 18.

Aliqui etiam ponunt alios casus; sed malè, de quibus sic ait Garcias in *Summ. mor. tract. 3. difficult. 5. dub. 1. punct. 5. num. 47.* [Algunos Autores estenden la doctrina puestas à otros quatro casos. El primero, al Sacerdote pobre, el qual por no privarse de la limosna de la Missa para passar, dicen que puede celebrar con solo acto de contricion, no auiendo Confessor. El segundo, al Capellan, à quien le obliga su Capellania à celebrar. El tercero, quando ay cuerpo presente, y se ha de dezir Missa *de die obitus*, y no ay otro que la diga. El quatro, quando ay bodas, y se ha de dezir Missa nupcial; però la comun de los Doctores no admite estos casos, sino huuere infamia, ò nota en la omision, porque lo de mas seria abrir la puerta à la relaxacion, y dar ancha mano para dexar de confesarse, y assi si no ay infamia, ò otras circunstancias que escusen precisamente, los casos puestos no bastan. Ita ille. Itaque non est extendenda licentia celebrandi absque Confessione ad hos casus. Primò, quando pauper Sacerdos habet ius, præter finem boni communis Sacrificij, vt accepta stipe sustentetur ex Missa. Ita ex aliorum opinione docet Henriquez *lib. 8. Euchar. cap. 46. num. 6.* & citat ad marginem, *littera T.* Tabienam *verb. Missa*, §. 31. & dicit ibi, ita expresse tenere Syluestrum *verb. Eucharistia*, 2. §. 7. Sed ego perarrentè legi Syluestrum, & expresse non reperi: nec talem necessitatem probò; quia ius stipis ad sustentationem præcisè sumptum non est causa sufficienter excusans: & alioqui nimia licentia daretur Sacerdotibus ad celebrandum sine Confessione, & idèd meo iudicio censeo, in eo casu nonquam esse excusandum Sacerdotem à graui irreuerentia, & sacrilegij peccato. Secundo, si Sacerdos teneatur ex obligatione capellaniz, aut ex ea obligatione, quam quidam Sacerdotes habent, dicendi triginta Missas continuas. Ita docent Syluester, & Henriquez citati. Verùm ex præcisa hac obligatione, nisi aliæ circumstantiæ excusantes occurrant, hunc Sacerdotem non excusabo à graui peccato sacrilegij: quia, vt modo dixi, ius stipis ad sustentationem Sacerdotis non censeri debet necessitas sufficienter excusans, alioqui daretur magna licentia Sacerdotibus Sacram hoc mysterium contemnendi, & minùs reuerenter tractandi: tunc autem illum excusabo, quando etiam incidere in occasionem generandæ, asciscendæque sibi infamiz, si non celebrauerit. Addunt aliqui, etiam pro benedictione nuptiali danda spondis, posse quoque Sacerdotem, si desit copia Confessoris, contritum Missam celebrare; quia obligatio accipiendæ benedictionis, & dandæ, dum petitur, videtur causa satis vrgens, ad excusandam obligationem præcepti diuini præmittendi Confessionem ante Communionem. Ita Henriquez allegat. Nam, quanuis ille id referat ex aliorum opinione; tamen id non improbat, neque in textu, neque ad marginem: quare videtur hanc necessitatem approbare: quia illius mos est, statim vel in textu, vel in margine improbare, quæ non approbat: & sic consequenter dicendum est, illum numeratos casus approbare, cum similiter eos non improbat. Verùm ego etiam hanc necessitatem non probò: quia obligatio suscipiendi benedictionem nuptialem, iuxta meliorem opinionem, non obligat nisi sub veniali tantùm; nisi fortè in eo casu confiscesceret sibi infamiam non celebrando, maximè præsentibus multis, qui ipsos sponso sociarent. Et hæc omnia docet Fagundez *ubi supra*, n. 8. licet contra ipsam Leandrus *de Sacrament. tom. 1. tract. 7. quest. 32.* teneat, Sacerdotem, qui ex obligatione capellaniz, aut elemosinæ acceptæ teneatur offerre Sacram, posse deficiente Confessore sine præuia Confessione celebrare.

Sed ego puto non esse recedendum à sententia Fagundez, Garciz, & aliorum.

* * *

An Sacerdos, si non adsit copia Confessarij, possit absque præuia Confessione perficere Missam, in qua, Hostia consecrata, celebrans mortuus est?

RESOL. XIV.

AD hunc casum respondet Ioannes Præpositus in 3. *part. D. Thoma. quest. 80. art. 5. dub. 3. num. 19.* [Si post consecrationem, etiam vnus speciei, celebrans moriatur, vel deficiat, nec adsit alius, qui Sacrificium perficiat, præter Sacerdotem peccatorem; hic potest, & tenetur, etiam non præmissa Confessione, (quam suppono non posse instituire.) Sacramentum perficere, & communicare: nam maior est obligatio Sacrificij perficiendi, quam præmittendi Confessionem Communioni, & absolue censetur graue, quòd Sacrificium imperfectum remaneat: vnde necessitas illius complendi abundè sufficit, vt possit aliquis omissa Confessione communicare.

Aduere tamen, quòd, seposito scandalo, Sacerdos in mortali constitutus possit excusari à Sacrificio alterius perficiendo, si moraliter vix posset contritionem elicere: nam, quanuis homini non desit diuinum auxilium ad huiusmodi contritionem elicendam; interdum tamen potest ita multis mortalibus implicari, & tam diuturna peccandi consuetudine, vt sit illi difficillimum, & moraliter impossibile, perfectam contritionem elicere: quo casu, cum non offerat imperfectum Sacrificium; sed ab alio inchoatum relinquat imperfectum, ad quod perficiendum non tenetur, si non possit cum dispositione necessariò requisita, videtur, quòd non teneatur Sacrificium ab alio inchoatum perficere, si, moraliter loquendo, vix possit adferre congruam dispositionem; sed, quòd possit relinquere imperfectum, circa quam imperfectionem solùm permittit se habet.] Hæc omnia Præpositus, qui citat Sorum, & Toletum.

An Regularis, qui per pium Confessarium non potuit obtinere licentiam à Superiore, vt absolueretur à referuatis, possit sine præuia Confessione Eucharistiam sumere?

RESOL. XV.

Respondeo affirmatiuè: quia in tali casu censendus est non habere copiam Confessarij. Et idèd Præpositus in 3. *part. qu. 80. art. 5. dub. 3. num. 19.* rectè notat, non esse præmittendam Confessionem ante Communionem, si in Religione Sacerdos non possit sine nota certis diebus omittere Sacri celebrationem, quin ingeneretur suspicio grauioris alicuius peccati. Idem dicendum de Communionem respectu non Sacerdotum, vt si in Religione non Sacerdotes debeant ex præcepto, vel consuetudine certis diebus communicare, nec possit omitti Communionem sine graui nota: in quo casu (quia frequenter accidit, vt quis huiusmodi periculum prætexat) diligenter aduertendum, num verè periculum grauioris notæ subsit, & non tantùm fingatur: neque enim statim licet communicare sine præuia Confessione, ed quòd aliquis habeat minus deuotus, si non communicet, quod in genere Confratres fortè mirabuntur: opus est etiã, vt nota, & infamia, quæ timentur, nõ possit alia probabili via auerti. Vnde nostrã sententiam in terminis docet Pater Tamburinius in *Methodo expedite Communionis*, c. 1. §. 6, n. 18. qui postea n. 18. negat, posse talem Religiosum ante Communionem absolutionem obtinere à Confessario, qui petit, & non obtinuit licentiam à Superiore; sic enim asserit: [Petes, si Religiosus non obtinet à Superiore per pium Confessarium licentiam, vt absolueretur à casu, vel excommunicatione referuata, potèstne (si inler infamia, ni communicet) confiteri, & absolui directè]

restè à prædicto pio Confessario, vel alio inferiori. Respondeo, posse. Inclinar Fagundez, ex præsumpta licentia Generalis, vel Papæ. Mihi id difficile videtur: quia rationes, quas afferit, quasque latè discutere non est nostri instituti, non sunt tanti ponderis, ut vincant illam efficacissimam, nempe, quòd talis inferior actu caret iurisdictione in illa referuata. Et dum Generalis, vel Papa ratam semper habent talem reservationem; non videntur præsumi, eam velle tollere independentè à Superiore, cui referuatur: & propterea fortasse in sequenti editione deleta fuit illa doctrina Fagundez. Ille igitur Religiosus in eo casu, vel se conterat, & communicet; vel, iuxta sententias supra allatas, confiteatur, ita ut directè absoluat à non referuatis, & indirectè à referuatis, semper cum onere subdendi Clauibus nondum directè absoluta.] Ita Tamburinius.

Sed sententiam Fagundez, olim impressam, tenet nonissimè contra Tamburinium ex eadem Societate, amicissimus Pater Pellizzatus, qui, me citato, sic ait in *Man. Regul. tom. 1. tract. 8. cap. 2. sect. 1. subsect. 2. num. 39.* [An, quando Prælatus Regularis Monasterij pio, ac religioso Confessario negat facultatem absoluendi à referuatis aliquem ex Religiosis subditis; hoc ipso is possit absolui ex tacita concessione licentiæ Prælati superioris, v. g. Provincialis, Generalis, aut Papæ? Respondetur, posse, si inter necessitas communicandi, aut celebrandi, & alioqui incurtatur periculum infamæ, nisi subditus communicet, aut celebret. Ita Fagundez *Præcept. 3. Eccles. lib. 3. c. 9. n. 17.* cum Henriquez *lib. 6. cap. 13. num. 6.* & Rodriguez *tom. 1. Summ. cap. 55. num. 11.* contra S. Thom. in *4. dist. 17. qu. 1. art. 3. quæst. 4. ad 5.* Sotum, Marfilium, Caietanum, & alios, quotum opinionem docet Fagundez esse communiorè, & probabiliorem. Ratio nostra est: quia hic timeri non potest, quòd Prælatus superior nolit postea dare talem facultatem, aut id ratum non habeat; cum nostra opinio fundetur, non in ratihibitione de futuro, (quæ non sufficit ad conferendam iurisdictionem), sed in tacita concessione de præsentì: quomodo Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 40. num. 7.* cum multis docet, posse Episcopum ex tacita voluntate Papæ dispensare in voto castitatis ad contrahendum matrimonium, si res virgeat, & ad sit magna necessitas, siue ob inopiam contrahentium, siue ob periculum animarum imminens ex mora, siue ad vitandum scandalum: cum tamen votum simplex castitatis non sit minus referuatum, quàm quodlibet peccatum referuatum in Religione.

Accedit, quòd Sacra Congregatio Cardinalium, innovando Constitutionem Clementis VIII. factam super Regularium reformatione, de consensu Urbani VIII. statuit (ut habetur in Bullario *tom. 4. Bulla Urban. VIII. in ordine 26.* in Decreto super Casum referuati.) quòd si Superior Regularis neget Confessario Monasterij facultatem absoluendi Religiosum pœnitentem ab aliquo casu referuato in Religione, adhuc possit eum absoluere pro illa vice. Ita Diana *part. 3. tract. 2. resol. 126.* vbi quærens, an ly, pro illa vice, intelligatur pro vna vice tantùm; an vero toties, quoties dicta facultas pertinet à Confessario, & denegatur à Superiore; valdè inclinatur, quòd intelligatur posteriori modo, videlicet pro toties, quoties: etenim in dicto indulto nulla additur dictio taxatiua, (qualis adhiberi solet in Bullis Iubilæi, in quibus dicitur, *pro hac vice tantùm.*) Ideoque, cum probabile sit, in dictis Bullis non restringi fauores Iubilæi ad vnicam vicem, non obstante ea dictione taxatiua, quæ in illis apponitur, (ut videre est penes Dianam *part. 3. tract. 4. resol. 151.* pro hac sententia citantem Henriquez, Reginald. Ferdinand. Nald, Zanard. & Alphons. de Leone,) à fortiori probabile erit, concessionem factam in præfato indulto Sacræ Congregationis non atctari ad vnicam vicem; stante, quòd in eo non apponitur vlla dictio taxatiua, vt iam diximus. Cum Diana sentiant Alphonsus de Leone *tract. 2. recollect. 3. num. 178.*

Bordonus *resol. 39. num. 50.* putans, id procedere etiam in casu, quo pœnitens petat facultatem, à aliquo docto viri è Societate à me consulti; & meritò, cum talis expositio conformior sit menti Sacræ Congregationis tale indultum concedentis: in quo fortè non dissentit Lezana *tom. 3. Summ. verb. Casus referuati. num. 23.* Adde, quòd cum supradictum indultum loquatur absolutè, videtur locum habere etiam in casu, quo Religiosus petens absolutè à referuatis, nullum incurtat infamæ periculum, nullamque habet necessitatem communicandi, aut celebrandi: siquidem lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi; præsertim si sit favorabilis, & cedat in bonum spirituale animatum: qua de re consulantur dicta in *tract. de prohibis. cap. 1. quæst. 3. c. 6. Nec obstat.*

Dices, explicato tam amplè supradictò Sacræ Congregationis indulto, sequitur, in Religionibus valdè enervatè reservationem casuam, cum sic semper facillimè obtineri possit absolutio, & quidem per ordinarios Monasterij Confessarios: quòd videtur esse contra finem intentionis in reservatione casuum. Respondetur, negando inde sequi tale inconueniens: siquidem, vt colligitur ex Naldo *verb. Religiosus. n. 43.* Clemens VIII. qui primò concessit dictum indultum, præcipit etiam, vt Superiores depœniti in singulis Domibus, duos, tres, aut plures Confessarios pro subditorum numero maiori, vel minori, iùque sint docti, prudentes, ac charitate præditi, quibus etiam referuatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi ipse in primis Confessarius iudicauerit. Vnde infero, quòd cum ex vna parte præfatum indultum Religioso pœnitenti referuatis interito non suffragetur, nisi quando prudens Confessarius iudicauerit expedire, vt Superior concedat facultatem illum absolui, ex alia parte vix contingere possit, vt Confessarius prudenter iudicet, illud expedire in casu inconuenientis superius allegati; consequenter patet, inde non posse sequi illud inconueniens; quòd contra nos afferbatur.] Et hæc omnia docet Pellizzarius *vbi supra*, quæ ex dignis rationibus hic per extensum apponere volui. Sed certum est, vt diximas, elicito actu contritionis, posse talem Religiosum ad vitandam infamiam, & scandalum sine præuia Confessione, vel celebrate, si est Sacerdos, vel Eucharistiam sumere, si est Clericus, aut laicus.

An, si quis sit in periculo vitæ, possit sumere Eucharistiam absque præuia Confessione?

RESOL. XVI.

Respondeo affirmatiuè eum Leandro de Sacram *tom. 2. tract. 7. disp. 7. quæst. 22.* Lessium *3. part. quæst. 80. art. 4. dub. 2. n. 8.* & aliis communiter. Vnde, me citato, sic asserit Garcias in *Summa, tract. 3. diff. 5. dub. 1. p. 1. n. 5. num. 35.* [Hablando pues de la necesidad urgente. El primero caso es, el artículo de muerte, quando insta el precepto diuino de comulgar: sabe, y vee vn Sacerdote, que se está muriendo, ó por auer tomado veneno, ó por algun accidente natural, ó violento, no ay presente Confesor alguno, pidesse, que si podrá ir al Sagrario, y comulgarse, aunque este en pecado mortal, con solo acto de contrición, ó si está parà poder dezir Missa, si podrá hazerlo sin confesarse, con sola contrición; ó finalmente aunque está sano, si podrá dezir Missa sin confesarse, por contagiar vna forma para vn enfermo, que se muere, y no ay referuada en el Sagrario. Respondeo con las comun de los Doctores, que puede en todos los casos referidos, y muchos Autotes, y entre ellos Vasquez estizaden esto al Diacono, y aun al secular: de fuerre, que en este caso vn Diacono puede comulgar vn secular, sin que preceda Confession en el, y à farriori podrá el mismo Diacono, como queda dicho del Sacerdote, y Suarez, Covinch, Filicio,

lucio y Layman, à quienes refiere, y sigue Diana *par. 3. tract. 4. resol. 47.* afirman, que en este caso podrá vn secular comulgar se à sí mismo, si no ay Sacerdote, que le confesse, y contulgue; y aun Layman, Coninch, Valencay, y Diana dizen, que podrá en este caso vn secular dar la Comunión à otro secular à imitacion de la Reyna de Escocia, quando la hizo martirizar Isabella, y no dissiene dello nouissime Tambittipius *in. 2. edit. tom. 2. disput. 2. quest. 2. num. 4.* La razon dellos es, porque todo esto no repugna al derecho natural, diuino, ò ecclesiastico, ni ay ley que lo prohiba, por que el cap. *Pervenit. de consecr. d. 2.* donde se prohibe à los seculares, y à las mugeres administrar este Sacramento, habla en caso fuera de necesidad, y no quando esta iusta. Ni obsta contra esto la costumbre en contrario: lo vno, porque por lo menos en España à penas ay costujo, donde no ay Sacerdote, y assi esto es de raro contingentibus, y no es mucho no se vse: lo otro, que muchas cosas se dexan de hazer, no porque no puedan hazerse licitamente, sino por euitar admitacion, y nouedad. La razon de todo lo dicho es, porque en este caso de muerte, recibesse la Comunión por modo de Viatico, para lo qual no es necessario estar ayuno, por otra parte insta el precepto diuino, y no ay ocasion de confessar; luego concurren ya todas las condiciones, que pide el Concilio Tridentino; luego bien puede vno celebrar, ò comulgar, sin que preceda Confession, aunque este en pecado mortal con solo, que haga acto de contricion. Ita ille.

Hinc Serra *in 3. part. quest. 80. art. 4.* docet, quodd, quando quis morti proximus tenetur Viaticum sumere, & non adest Sacerdos, nisi forte, qui non potest absolutionem proferre, quia est mortuus, aut qui non valet Confessionem etiam iuribus factam percipere, ac penitentem sine interprete intelligere: tunc enim licite potest Eucharistiam accipere absque Confessione cum sola contritione peccati mortalis, cuius habet conscientiam.

An Sacerdos, ad dandum Viaticum moribundo, possit celebrare absque præuia Confessione?

RESOL. XVII.

Negatiue respondet Ochagavia *de Sacrament. Euchar. tract. 2. quest. 9. num. 5.* vbi sic ait: [Non tamen probabilem iudico sententiam Henriquez *in Summa, tom. 2. lib. 8. de Eucharist. cap. 47.* asserentis, debere Sacerdotem sine præmissa Confessione suorum mortalium celebrare, cum ægrotus constitutus est in articulo mortis, & tenetur Sacram Communionem, percipere: quia tunc non currit præceptum Communionis, cum non sit copia Sacramenti; quia Sacerdos nequit celebrare nisi debito modo, vt non possit Sacerdos ob eam causam sine vestibus sacris celebrare. Ita ille.

Sed sententia Henriquez non solum est probabilis, sed tenenda. Et idem allego cum Fagundez *Precept. 3. lib. 3. c. 9. num. 4.* ex Suarez, quodd si necessitas proximi in articulo mortis urgeat, ita vt necessarium sit Sacram facere, & hostiam consecrare ad illum communicandum, & non detur copia Confessarij: recte poterit Sacerdos habetis conscientiam peccati mortalis, habita contritione, celebrare: quia illa necessitas proximi in eo casu, vt propria reputanda est, iuxta illud: *Dilige proximum tuum, sicut teipsum.* Et ratio est: quia iam tunc dantur prædictæ duæ condiciones requisitæ ad celebrandum, & communicandum absque Confessione, nempe, necessitas vrgens, & defectus copiar Confessarij: & parum refert, quodd illa necessitas non sit propria, sed proximi, cum pro propria habenda sit. Ex his à fortiori inferitur, quodd si Sacerdos hausto inscienter veneno, deficiente copia Confessarij, sentiat paulatim vires sibi deficere, & mortem appropinquare; poterit quidem

huiusmodi Sacerdos cum conscientia peccati mortalis, præmissa contritione, Missam celebrare absque Confessione, vt seipsum communicare possit in eo mortis periculo; imò nec solum ieiunus; sed etiam post cibum; & non ieiunus in eo casu vt seipsum comunicaret, celebrare potest. Et ratio est: quia tunc communicat per modum Viatici; quo casu perimitur Communio non ieiunus; & quia non datur copia Confessarij, & aliunde vrget præceptum diuinum communicandi in articulo, & periculo mortis; arque aded concurrunt prædictæ duæ circumstantiæ requisitæ, vrgens necessitas, & defectus copiar Confessarij.

Nec obstat dicere in fauorem Ochagaviæ, quodd prohibitio celebrandi sine vestibus est de iure positio; prohibitio autem celebrandi absque præuia Confessione est de iure diuino, Ergo, si ad dandum Viaticum moribundo, non est licitum celebrare absque vestibus factis; à fortiori non erit licitum celebrare sine præuia Confessione. Respondedo, quodd irreuerentia celebrando sine vestibus sacris non potest in nostro casu aliunde compensari; irreuerentia vero celebrando sine præuia Confessione potest compensari, aliunde, nempe, per contritionem. Ergo est dispar ratio inter vtrumque casum. Vnde apparet, quare sine vestibus non liceat celebrare pro dando Viatico Infirmis, & liceat celebrare sine præuia peccatorum Confessione. Vide alias rationes penes Cardinalem Lugo *de Sacram. Eucharist. disp. 14. sect. 5. n. 108. & seq.* Et ita nostram sententiam affirmatiuam contra Ochagaviam tenet etiam Adamus Tannerus *tom. 4. disp. 5. q. 8. dub. 2. n. 36.*

An, si quis tempore Paschatis non habent copiam Confessarij, possit celebrare, vel communicare, non præmissa mortalium Confessione?

RESOL. XVIII.

Negatiuam sententiam docet Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 66. sect. 4.* & Magister Serra *in 3. p. D. Thomæ quest. 80. art. 4.* vbi sic ait: Nonnulli recentiores in hoc secundo casu necessarium esse dicunt scandalum; in primo tamen non requiri, sed sufficere necessitatem præcepti Communionis, quia, quanuis sit iuris humani, & præceptum de præmittenda Confessione iuris diuini, potest, vt illud, impleatur, mulier prædicta communicare non præmissa Confessione; sicut & vt quis impleat præceptum ecclesiasticum de Confessione annua, potest confiteri non integrè, si nullus sit Sacerdos, cui possit integrè confiteri, quanuis integritas Confessionis sit præcepti diuini. Sed ego nullam, quantum ad hoc, video differentiam inter primum, & secundum casum. Vnde Magister Soto *in 4. dist. 12. quest. 1. art. 4.* & alij dicunt, in vtroque casu consulendam esse rationem scandali, & non sufficere necessitatem præcepti ecclesiastici; quia quando concurrunt duo præcepta, alterum ecclesiasticum, & alterum diuinum, non compatibilia, diuinum est seruandum, & excusatur homo à præcepto ecclesiastico: quapropter nec in casu pro exemplo adducto, si nullum esset scandalum in omissione præcepti annuæ confessionis, posset homo confiteri non integrè, sed Confessionem diserte deberet, quousque esset Sacerdos, cui integrè confiteri posset. Hæc ille, cui adde, præter citatos, Pittigianum *dist. 9. quest. 1. art. 12. D. Antoninum part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 7.* Nugnum *in 3. part. quest. 8. art. 4.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. par. 1. de Euchar. quest. 5. dub. 1. concl. 2.* Adamum Tannerum *tom. 4. disp. 5. quest. 8. dub. 2. num. 41.* & alios penes ipsos.

Sed ego magis affirmatiuæ sententiæ adhaereo cum Toletio *lib. 2. cap. 25.* vbi dicit, in necessitate implendi Præceptum Ecclesiæ, & defectu copiar Confessarij, posse quenquam accedere ad mensam contritum cum vota

Confessionis

Confessionis faciendæ habita occasione. Idem docet Leandrus de Sacri. som. 2. tract. 7. d. sp. 7. quest. 27. Fagundes Præcepti. 3. lib. 2. c. 9. num. 15. & me citato, Auesilæ de Sacram. Euchar. 3. sect. 6. Lugo disp. 4. num. 116. & Coninch in 3. part. quest. 80. artic. 4. dub. 2. num. 17. vbi sic asserit: Melius tamen credo facturum, qui in Pascha celebraret concepta contritione. Tom, quia hoc Præceptum maioris est momenti, & rariùs datur ista occasio sine Confessione celebrandi, ac datum videtur talem hominem tunc temporis accedere à Communione, quam omnes fideles percipiunt: maxime cum probabile sit, hoc Præceptum de præmittenda Confessione tantum esse iuris humani. Confirmatur: quia, vt impleam Præceptum de Confessione annua, possum confiteri non integrè, si nullus sit Sacerdos, cui possum integrè confiteri; cum tamen integritas Confessionis sit Præcepti diuini. Ergo similiter potero communicare non promissa Confessione, vt impleam Præceptum de annua Communione, cum hoc non sit minoris momenti, quam illud.] Ita Coninch, & ita hanc sententiam non audent improbare Doctores contrarij, vt Tannerus, & alij vbi supra citari. Si tamen aliquis in Pascha non habens copiam Confessarij nollet communicare, adherendo sententiæ negatiuæ, quòd in tali casu non liceat, ego illum non damnarem, cum sequeretur sententiam satis probabilem, quam tenent viri doctissimi. Itaque, si casus occurrat, potest quis vel non communicare, vel si vult, communicare; præmissa tamen contritione de peccatis commissis.

An in casibus, in quibus licitum est sumere Eucharistiam ante Confessionem, opus sit elicere actum contritionis?

RESOL. XIX.

Non defuerunt aliqui Theologi recentiores, qui docuerunt, sufficere in eo casu attritionem, etiamsi cognita sit: quia existimatio contritionis per se nihil confert vel ad effectum Sacramenti, vel ad dignam dispositionem; sed solum potest excusare à peccato, seu transgressione Præcepti de habenda contritione, si illud esset impostum: hic autem nullum inuenitur tale Præceptum, & ideo non est necessaria illa existimatio contritionis, vt dignè accedat is, qui attritionem habet. Ad quam sententiam addunt, Sacramentum hoc per se institutum esse ad dandam gratiam primam, & consequenter ad remittendum mortale peccatum; tamen cum quodam ordine ad Confessionem, quæ si fieri potest, antecedere debet: quando ergo id fieri non potest, imitari potest hoc Sacramentum cætera, quæ per se instituta sunt ad dandam gratiam primam: si ergo illa dignè recipiuntur cum attritione cognita; ita & hoc Sacramentum in prædicto casu. Deinde, licet Confessio præcipiatur ante Communionem, vt homo accedat ad hoc Sacramentum iam iustificatus; tamen hic est finis, non materia Præcepti; ergo, cum in præsentem non possit fieri Confessio, quæ est materia Præcepti huius, ex vi illius non obligatur homo, vt per contritionem priùs iustificetur, quam ad hoc Sacramentum accedat; ergo nullo iure obligatur.

His tamen non obstantibus, dicendum est, cum, qui habet conscientiam peccati mortalis, & confiteri non potest, teneri ad habendam priùs contritionem; quam ad hoc Sacramentum accedat. Atque adeò nunquam dignè accedere, nisi probabiliter, & inculpabiliter existimat, sibi esse peccatum per contritionem remissum. Hæc assertio tam certa est, vt contraria, nec probabilis sit, nec sine temeritate defendi posse videatur. Et in hoc conueniunt omnes Doctores: nam Caietanus, & qui cum eo negant necessitatem Confessionis, vt certum supponunt necessitatem contritionis; & quia hæc factis est, vt homo constituatur in gratia, colli-

gunt, Confessionem non esse necessariam. Eodem modo opinantur, qui Præceptum Confessionis præmittendæ admittunt, ecclesiasticum tamen, non diuinum; vt videre est in Medina, & Corduba de Confess. quest. 17. alij verò, qui Præceptum diuinum Confessionis agnoscunt, à fortiori docent esse necessariam accedere sine conscientia peccati mortalis, quòd aperte docet D. Thomas. Qui autem solam attritionem habet cognitam, cum conscientia peccati mortalis accedit, quia conscientia non dicit affectum, sed scientiam talis status: illi autem, qui sic est dispositus, scit se adhuc esse in peccato mortali. Ergo, &c. Et hæc omnia docet Suarez in 3. part. tom. 3. disputat. 66. sect. 5. & alij, quos citat, & sequitur Garcias in Summa, tract. 3. difficul. 3. dab. 1. punct. 6. num. 73.

Itaque assero, quibus casibus potest aliquis communicare sine præuia Confessione, cum debere conari ad contritionem elicendam. Notandum tamen cum Præposito in 3. part. quest. 80. artic. 3. dub. 3. num. 15. quòd, si talis bona fide putet se contritum, potest hoc Sacramentum sumere, neque peccaturum; si subdubitet, nam forte sufficientem habeat contritionem: nam morale iudicium, quod de nostris actibus formare possumus, non necessariò excludit omnes motus dubitationis.

Nota verò, quòd post hæc scripta inueni Zanardum in direct. Theolog. part. 3. de Sacrament. Eucharist. cap. 7. sic asserere: [Secundò considero, quòd dum Sacerdos ducitur necessitate ad communicandum sine Confessione, tunc debet conteri, quantum sibi possibile est, pro illo tempore, & dolere, quòd confiteri non possit: quia aliter non suppleret. Sed hæc contritio, etsi optima sit, & turis sit, vt celebraturus contritus accedat, & non tantum attritus; tamen videtur mihi sustentabile, vt cum sola attritione cognita; (inmensa tamen,) quæ dicitur contritio appetitiua, possit accedere, his concurrentibus: Primo, vt pro ipso non ster, quòd doleat de peccato, quantum potest pro illo tunc. Secundò, quòd iudicet, se cum Sacramento non esse se statu peccati mortalis: quia, quantum Communionem non sumperit, tamen ad eam continuo tendit, unde iudicat se in statu gratiæ de propinquo, imò in instanti Communionis, quando debet esse in gratia, quòd tunc eam obtinebit: nam sic est in vltima dispositione ad eam; vltima autem dispositio ad formam, secundum naturales, est eiusdem ordinis cum forma; & secundum morales, quod parum distat, nihil distare videtur.] Ita ille, an probabiliter iudicent alij.

Non deseram hic etiam apponere id, quod quaerit Garcias sibi supra, num. 78. vbi sic ait: [Quando, ò en quel punto tendrá obligación vno de hazer acto de contrición? Pongo exemplo: acuerdassèle à vno estando diziendo los Kyries, que ha dexado en la proxima Confession vn peccado mortal de confesar, ò que le ha comedido y no se ha confesado, por no acordasse, si deue luego hazer acto de contrición, ò si bastará antes de consagrar, y sumir? Y respondo, que bastará que lo haga en el Memento primero: y si se acuerda del inmediatamente despues de la consagracion, que bastará le haga quando dize: Dominus, non sum dignus, &c. porque el estado de gracia solo se requiere para consagrar, y comulgar, y no para hazer las demas ceremonias de la Misa; luego bastará, que se haga para estas ocasiones. Verdaz es, que la santidad de toda aquella accion de la Misa pide, que procure el Sacerdote lo mas presto que podiere hazerlo, mayormente asiendo comodidad.] Ita ille, & ante illum Eminentiissimus Lugo de Sacrament. Euchar. disp. 14. sect. 6. num. 134.

Itaque, si quaeras, quando actus contritionis, elici debet, cum deest copia Confessarij, & adest vigena necessitas Respondeo, ante inchoationem Missæ: non enim est decet inchoare illud Sacrificium, nisi in gratia. Aliqui non damnant de mortali, si actus contritionis eliciatur ante consecrationem

crationem : quia non desunt Doctores asserentes, Confessionem non peccare mortaliter, si incipiat audire Confessionem in peccato mortali, dummodo ante absolutionem conteratur.

Sed, quid, si Sacerdos recorderetur de peccato mortali post consecrationem? Respondeo, quod deberet elicere actum contritionis in Memento Mortuorum. In rigore tamen aliqui asserunt sufficere ante sumptionem, dum dicit: *Agnus Dei*, &c. vel, *Domine non sum dignus*, &c. Vide circa supra dicta Auerfam de *Sacram. Euchar. q. 8. sect. 7.*

Nec obstat dicere, quod sic faciendo, tangeret Corpus Christi in peccato mortali, dum benedicit cum Hostia, vel illam frangit, &c. Respondeo enim cum Hurtado de *Sacram. disp. 9. difficul. 1.* tangere corpus Christi in peccato mortali non esse peccatum mortale. Quod probatur à fortiori : quia ex opinione probabilissima, quam ego cum Vasquez, & aliis olim docui, ministrans corpus Christi in peccato mortali non peccat mortaliter. Ergo à fortiori in casu, de quo loquimur.

Et tandem quæro, an dari possit casus, in quo quis possit communicare cum conscientia peccati mortalis? Et respondit affirmatiuè Cutillus in *addit. ad Mancin. pract. 8. dub. 24.* vbi sic ait : [Si quis mox Eucharistiam sumpturus, in circulo de aliquo mortali recorderetur, & absque infamiae nota, puta sui peccati suspitione, nullo modo Confessionem præmittere, nec vllam tergiversationem inuenire valeat, aduertatque se non esse contritum, nec posse prout conteri, an citra mortale communicare possit? Respondeo, quod præterquam quod, se non esse contritum certò cognoscere posse non potest; tamen dato, quod ita sit, id absque vllò peccato fieri potest : nam, quando concurrunt duo præcepta eiusdem rationis, illud seruandum, quo seruato, minora incommoda sequuntur, ac seruato altero; de duobus enim malis minus eligendum, c. *Duo mala* 13. cap. *Xviii.* 13. Arist. 2. *Ethic. c. 9.* quare, quanuis sit de iure diuino euitare irreuerentiam Sacramenti, illudque in mortali nequaquam recipere, cum sancta sanctè tractanda sint; & de iure etiam diuino sit euitare scandalum proximi, ex illo Matth. 18. nimirum, astantium, qui temerè aliquid de illo, qui à circulo discederet, suspicari possent: tamen minora mala ex talis scandali deuiratione sequerentur, quam cum peccato communicare: quia in primo casu plura proximi peccata vitarentur; in secundo verò non nisi vnum, quod profectò, neque esset peccatum, nisi materialiter tantum : nam, cum assumeteretur, tanquam medium ad assequendum aliquod bonum, nimirum, ad euitandum maius malum, & media specificentur à fine, ipsum esset etiam bonum, & materialiter tantum malum, vt eleganter suo more asserit Sanchez in *Sum. lib. 1. c. 10. n. 16. fine.* cum Vasquez, Medina, Azorio, &c. Idque euidenti paritate patet: nam idem peccatum est, & eiusdem speciei, Sacramenta subiecto incapaci, & indigno exhibere, quam subiectum incapax illa recipere; cum in vitroque casu sancta non sanctè tractentur : ergo, sicut Sacerdos ad scandalum vitandum, existens in peccato mortali, & Eucharistiam publicè petenti, illam ex communi Doctorum sententia citra mortale exhibere potest; ita etiam existens in peccato mortali, ad euitandum scandalum, illam etiam citra mortale recipere poterit.] Hucusque Cutill. Quem casum in Sacerdote celebrante admittit etiam Vasqu. & Hurtad. quos ego adduxi in 3. *part. 4. tit. 4. resol. 98.* quorum sententiam probabilem existimat Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, teste Pellizzatio in *Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. n. 103.* sed contra Vasquez insurgit Ochagavia à me, vbi supra, citatus, & nouissimè Antonius de Eicobar in *Theol. mor. tract. 7. Exam. 7. c. 5. num. 62.* quia in casibus supra dictis, tam laicus, quam Sacerdos, potest elicere vorum contritionis, cum Deus semper sit paratus auxiliium præbere. Vide Suar. in 3. *part. tom. 3. disp. 66. sect. 1.*

An sit sufficiens sola admiratio, vt Sacerdos possit absque preuia Confessione celebrare?

RESOL. XX.

NEGatiuè ex Coninch, & Suarez responder Trullench de *Sacram. lib. 3. c. 6. dub. 4. n. 14.* vbi sic ait : [Nota, ea, quæ diximus, militare, quando sequitur scandalum, intelligi de scandalo propriè accepto, & in rei veritate; non verò si tantummodò sequatur quædam admiratio absque scandalo, & infamiae periculo. Tunc enim dicitur sequi scandalum, quando datur occasio detrahendi, vel temerè iudicandi, vel proximum infamandi, &c. non verò quando solum datur occasio admirationis, quod est diligenter aduertendum : nam aliqui accipiunt admirationem pro scandalo.]

Sed non deseram hîc apponere verba Garciz in *Sum. tr. 3. diff. 5. dub. 1. punct. 5. n. 39.* ita asserentis : [Porque todo la dificultad deste caso consiste in aueriguar, quando ay infamia, y nota, serà bien que los espliguemos mas. Advierto pues para su inteligencia, que vna cosa es escandalo, otra es admiracion. Suarez, Bonacina, y Coninch dicen, que la admiracion no basta para escusar de confessarse; pero à Cordoua, Syluestro, Machado, y Fagandez no les agrada esta opinion, y con razon; porque aunque muchas vezes se admira el valgo de cosas leues; pero en estas materias de ordinario se junta con la admiracion la nota, y escandalo, viendo que este no celebra, ò aquel no comulga, si bien menos nota ay en los seculares para comulgar, que en los Sacerdotes para celebrar; però lo cierto es, que de la admiracion toman ocasion de hazer juyzios, y de hablar contra el Párocho, ò Sacerdote, y infamar algunos proximos, y assi de ordinario à la admiracion va anexa la infamia, y escandalo. Digasse lo que quisiere Lugo *disp. 14. sect. 5. n. 118.* y pues siempre que se teme nota, ò infamia, prudentemente conuerdan los Doctores; que escusa el Precepto de la preuia Confessione: venimos à concludyr, que por lo ordinario para escusar es suficiente la admiracion; y finalmente Suarez lo viene a conceder a la postre. Ni vale lo, que dize Coninch, que no basta la admiracion, si de ay no se sigue alguna mala sospecha; porque supone vn imposible, mortalmente hablando, y mas en lugares cortos, donde estas cosas son mas contingentes, y se sabe cada vno, como viene. Però en esto no se puede dar regla general, sino que se ha de quedar à arbitrio de buen varon. Esta doctrina estiende Iuan Sanchez *disp. 32. n. 2. & 6.* aun à caso que justamente huuiesse negado, ò creyessè, que le auia de negar el Confessor la absolucion al penitente, ò por no querer dexar la concubina, ò por otro titulo, como se le figa infamia de no comulgar, y se halle con contricion prouablemente. Vease este Autor.] Hæc omnia Garcias.

Nota etiam Granadum in 3. *par. contr. 6. tract. 10. disp. 7. n. 13.* ex Syluestro, Armilla, & aliis viris doctis, nomine scandali in materia, de qua loquimur, docere, comprehendit etiam admirationem populi; hanc etiam sententiam tenet apertè Machadus de *perfect. Conf. tom. 1. lib. 2. part. 4. tr. 8. docum. 3. n. 4.* Sed tu cogita : nam video Doctores communiter sentire contrarium.

An Præceptum confitendi quam primùm, si quis sumptur perit Eucharistiam sine preuia Confessione in casibus superius explicatis, vt habetur in Concilio sess. 13. cap. 7. sit diuinum ecclesiasticum?

RESOL. XXI.

NOrandum, quosdam existimare hoc Præceptum esse iuris diuini, & oriri ex obligatione illa præmittendi

di Confessionem ante Communionem: hanc enim obligationem debere statim post impleri, si ante Communionem impleta non fuerit. Sed hæc sententia vera non est: nam Præcepta affirmatiua non obligant nisi certis occasionibus, quæ statim ac præterierit, cessat obligatio eorum, siue impleta fuerint, siue non: e.g. teneris dare elemosynam in grani, vel extrema necessitate proximi, cessante illa necessitate non amplius teneris, siue impleueris Præceptum, siue non impleueris. Eodem modo teneris confiteri peccatum mortiferum, quando est communicandum, vel celebrandum: cum autem illud tempus præterierit, cessat obligatio confitendi: quia tota ratio obligans cessat. Dicendum ergo est, hoc Præceptum esse merè humanum introductum à Concilio Tridentino. Vnde dicendum est intra limites iuris naturæ, vel diuini, neminem, qui conscius peccati mortalis comunicauit absque præuia Confessione celebrando, vel non celebrando, teneri postmodum prima data opportunitate confiteri, siue peccauerit, siue non: quia dispositio ad aliquid requisita non est iure naturæ postmodum ponenda, si prius non fuerit posita: neque vlllo solido fundamento dici potest, quòd diuino Præcepto, quo tenemur Confessionem Communioni præmittere, ne indignè communicemus, teneamur confiteri, si forè non præuiderimus. Restat ergo, vt obligatio sit Præcepti ecclesiastici. Et hæc docet Lessius in 3. part. quest. 80. artic. 4. dub. 2. num. 10. Metterus de Sacrament. quest. 80. artic. 4. dub. 3. & Præpositus etiam in 3. part. quest. 80. artic. 5. dub. 4. num. 20. Nugnus de Sacrament. quest. 80. artic. 4. difficul. 4. concl. 1. & alij.

Notandum hic obiter, quòd qui non confitetur in articulo mortis sua peccata mortalia, transacto tali periculo, non tenetur statim confiteri; & similiter, qui ministrat Sacramenta in peccato mortali sine contritione, transacto ministerio, non tenetur statim conteri, vel confiteri. Quia Præceptum Confessionis in articulo mortis obligat tempore illius periculi; & similiter Præceptum de contritione pro administratione Sacramentorum ligat, & obligat Ministerium, vt dignè, & sanctè exerceat tale ministerium: ergo illa occasio transacta, non obligat statim ad contentendum. Ita Candidus tom. 3. disquis. 2. art. 22. dub. 54. ex Nugno ubi supra.

Itaque, ne Sacerdotes sibi fugerent necessitatem celebrandi Confessione non præmitta, statuit Concilium di. 13. c. 7. in fine, Sacerdotem conscius peccati mortalis, qui ob necessitatem urgentem non præmissa Confessione celebravit, obligatum esse quamprimum possit confiteri.

An Præceptum confitendi quamprimum obliget sub mortali?

RESOL. XXII.

PRO negatiua sententia olim adduxi Villalobos, & Ledesma, quos post me citat, & sequitur nouissime Tamburinus in *Methodo expedite Communionis*, c. 1. §. 6. n. 49. & seqq. qui variis rationibus conatur hanc sententiam firmare, & nominatim contra Cardinalem de Lugo respondet ad eius argumenta. Poterat etiam in sui fauorem adducere Machadam de *Præ. Confess.* tom. 1. lib. 2. par. 4. r. 8. deum. 3. n. 7. in fine, qui tamen malè citat pro hac sententia Suarez, & Reginaldum.

Sed non est recedendum à sententia affirmatiua dicti Cardinalis de Lugo, & omnium Theologorum Societatis, dempto vno Tamburino, quos hic ad facietatem possem adducere. Vnde, miror, quòd reliquerit tam fortissimos suos Comilitones, vt paucis exteris militibus se adhiberet, inter quos est Ledesma Dominicanus, quem tamen omnes Doctores Dominicani reliquerunt, vt Nugnus de *Sacram.* tom. 2. q. 80. art. 4. difficul. 4. Reuerendiss. Candidus Antonini Diana, Pars I X.

tom. 3. disquis. 2. art. 22. dub. 45. & alij. Dicendum est itaque, verda Concilij continere Præceptum sub onere peccati mortalis: quia, vt optimè obseruat Ioan. Præpositus eiusdem Societatis in 3. part. q. 80. art. 4. dub. 4. num. 22. quannis Concilium solum dicat, *confiteatur*, quod ex se non sufficiens indicat Præceptum obligans sub mortali; communis tamen sensus Doctorum, qui est optimus legis interpres, illud Decretum intelligit sub mortali obligare. Et idèd, quannis in Concilio non sit verbum præcipiendi, neque æquiualens, id tamen non semper est necessarium, sed aliquando sufficit verbum modi Imperatini, præsertim quando ab initio sic fuit intellectum; sicut verè fuit verbum istud, vt optimè obseruat Hartadus de *Sacr. Euchar.* disp. 9. diff. 7. vnde patet responsio ad rationes, quæ negatiua sententia adducuntur.

Quo pacto intelligendum est illud verbum, Quamprimum.

RESOL. XXIII.

OLIM adduxi nostrum Molfesum, & alios docentes, illud verbum, *quamprimum*, intelligendum esse vsque ad aliam sequentem Communionem. Hanc sententiam merito improbaui ex rationibus ibi adductis. Vnde optimè dixit Ioan. Præpositus in 3. part. quest. 80. artic. 5. dub. 4. num. 21. ex particula, *quamprimum*, patere, quòd Concilium non respiciat subsequentem Communionem, quasi in ordine ad illam Confessionem præcipiat; sed quòd independentè ab omni alio Sacrificio, vel Communione præcipiat institui Confessionem, idque cum primùm fieri poterit. Est igitur hæc opinio reiicienda, nec probabilis, existimanda, vt rectè docet Auerfa de *Sacram. Euchar.* q. 8. sect. 7. quia, si hæc esset admitrenda, ad nihil obligaret supradictum Præceptum Concilij; nam talis Sacerdos ante aliam celebrationem necessariò iure diuino tenetur confiteri, propter scientiam peccati mortalis: ergo, si hæc explicatio esset vera, ad nihil obligaret supradictum Præceptum; ergo falsa est explicatio. Tum, quia, si talis Sacerdos, v. g. celebraret, & confiteretur post sex menses, vel annum, secundum hunc Doctorem adimpleret præceptum Concilij: sed hoc videtur absurdum: ergo necessariò dicendum est, quòd sub præcepto talis Sacerdos tenetur confiteri, non immediate, nec eodem die, sed non differendo per longum tempus Confessionem. Vnde reiiciendus venit Garcias, qui in *Summa Theol. var. tract.* 3. difficul. 5. dub. 1. par. 7. n. 8. asserit, me hanc sententiam docere: nam in locis, quos ipse adducit, illam non doceo: & *resol.* 54. tract. 14. par. 5. vbi adduco Granadam, non loquitur ille de hoc casu, vt legitibus parebit. Idem dicendum est de Pellizzario ubi infra.

Itaque alij asserunt, hoc remittendum esse arbitrio boni viri. Ita docet Cardinalis de Lugo de *Sacrament. Euchar.* disp. 14. sect. 7. qui num. 161. me nominatim impugnat, qui docui, illud verbum, *quamprimum*, intelligendum esse, in irriduum. Sed ego non recedo à sententia, quam docui, & quam nouissime docet doctissimus Theologus Professor in inelyta Louaniensi Academia, Ioannes Vriggers, de *Sacram. in 3. part. D. Tuama, quest.* 80. art. 5. dub. 2. vbi sic ait: [Peter aliquis, intra quod tempus confiteri oporteat, vt quamprimum dicatur confiteri? Respondetur, satis probabiliter à nonnullis sic id exponi, vt dicatur quamprimum confiteri, si saltem intra triduum confiteatur: ita enim leges, & Iustitici sentiunt, id fieri quamprimum, aut ex incontinenti, quod intra triduum fit.] Ita ille. Et absolute nostram sententiam tenet Reuerendiss. Sacerdos Palatii Apostolici Magister, Vincentius Candidus, tom. 3. disquis. 2. art. 22. dub. 56. sic asserens: [Mihì placet media & benigna expositio, & intelligentia Coniuch de *Sacrament. disput.* 2. dub. 2. num. 3. *Quamprimum*, id est, intra triduum. Quia, quod intra triduum fit, dicitur fieri quamprimum

primùm, & incontinenter. Ita in lege finali, Cod. de errore Advocatorum, ibi, incontinenti, id est, triduo, & l. final. Cod. de iudiciis, ibi, illud, id est, intra triduum. Et confert doctrina Baldi ibi, & Felin. cap. Veniens. cl. 2. de testibus, num. 15. sine. Mandolij de monitorijs, quest. 31. num. 8. vbi docent, dici incontinenti probati, quod intra triduum probatur: ergo satis benè explicantur verba S. Concilij Tridentini: *Quamprimum postea confiteatur Sacerdos, qui, urgente necessitate, habens copiam Confessarij, cum conscientia peccati mortalis celebravit. Quamprimum postea confiteatur, id est, intra triduum.*] Ita Candidus. Et me citato, nostram sententiam tenet etiam Trullench de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 26. & Aversa, vbi supra, quibus adde amicissimum Patrem Pellizzarium in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. num. 116. Et Elgium Bassæum in Floribus Theol. mor. verb. Communio Sacra, num. 39.

Et hanc sententiam (seclusis aliquibus circumstantiis, de quibus ego, Candidus, & alij non sumus loquuti, vt si forte Sacerdos prima die haberet commoditatem confitendi, non habiturus sequentibus diebus: quia tunc sanè tenetur non differre, ne longiori mora retardetur) approbat etiam Garcias in Summa Theolog. mor. tract. 3. difficult. 5. dub. 2. num. 89. vbi hæc asserit. [Puede suceder, que aya obligacion de confesarse, se dentro de vn hora, y puede suceder que instará la obligacion dentro de vn dia, ni dos: porque si acabando de dezir Misa le ofreciesse algun Confessor, juzgando que no lo tendrá el dia siguiente, quando aya de celebrar, ni algunos dias despues, claro esta que estará obligado à confesarse luego, porque aunque aquella dilacion es pequeña, quanto al tiempo, es emperdo grande quanto à la calidad, pues seriés causa de que celebrasse otra vez sin confesarse, però si sabe, que el dia siguiente, y de allí à dos dias le tendrá la mano, quando aya de celebrar otra vez, muy prouable es, & securam in praxi, que lo puede diferir vn dia, y dos, porque aquella dilacion no es tan grãde, que no puede verificarse aun con ella, la palabra *quamprimum*, porque el Concilio habla de la manera que se vla en el derecho, y en el derecho el *quamprimum*, se estiene à esto, como se vee cap. *Eos, qui de seni. excommunicati*, donde se manda, que el, que escapò de la muerte, y tiene caso referuado, del qual le absoluió el Confessor ordinario, se presente al Superior, *quamprimum possit*, y aunque passen tres, ni quatro dias, nadie juzgará que reincide: lo mismo asitua Thomas Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 10. num. 55. del que tiene mandato de los señores Inquisidores, para que presente los libros prohibidos al Tribunal, que aunque passassen dos dias, no por esso traspassa el precepto, ni incurrer en las censuras.] Hucvsque Garcias.

Nota verdè, quòd Sancius in Selectis, disput. 32. num. 14. putat, illa verba Concilij, *Quamprimum postea confiteatur*, esse intelligenda, *quamprimum*, id est, illicò, finita Misa, Sacerdotem aliquid esse confiteri. Sed hæc intelligentia videtur nimis stricta, & rigorosa. Nota etiam, quòd Granadus in 3. p. contr. 6. tract. 10. n. 16. ex Sanchez, & alijs viris doctis, docet, non peccare mortaliter eum, qui ad crastinam diem differret Confessionem, eò quòd crastina die sit celebraturus, & tunc certò habiturus copiam Confessoris. Quare, licet hodie confiteri possit, non peccat lethaliter omitendo: quod ego certissimum puto. Vide etiam circa præsentem questionem Leandrum de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 7. q. 53. vbi me defendit ab impugnatione Cardinalis de

Lugo, & contra ipsum probat,
me rectè citasse aliquos
Doctores, quòd
immeritò ipse
negabat.

* *

Ante Sacerdos teneatur quamprimum confiteri, si post consecrationem, ante tamen sumptionem, recordetur alicuius peccati mortalis?

R E S O L. XXIV.

Affirmatiuè respondet Candidus tom. 3. disput. 2. art. 22. dub. 59. num. 67. vbi sic ait: [Sacerdos celebrans, si post consecrationem, ante tamen sumptionem, recordetur alicuius peccati mortalis, vt præcepti in Sacro Concilio conditi tenetur post celebrationem quamprimum confiteri. Similiter tenetur confiteri quamprimum finita celebratione, si aliquod peccatum commiserit post consecrationem, licet communicauerit præmissa contritione: quia tunc dicitur celebrare, & communicare urgente necessitate, sine præmissa Confessione: sed Sacerdos celebrans, vel communicans urgente necessitate sine præmissa Confessione, si aliàs habeat copiam Confessarij, obstringitur vt Præcepti Concilij Tridentini quamprimum postea confiteri. Ergo.] Ita ille: qui tamen postea dub. 60. docet; quòd si Sacerdos, qui solùm propter obliuionem celebrat, & communicat absque Confessione præmissa; vt Præcepti in Concilio conditi non tenetur postea quamprimum confiteri. Quia obliuio non propriè dicitur vrgens necessitas: sed Concilium statuit, quòd Sacerdos celebrans, urgente necessitate, absque præmissa Confessione, cum conscientia peccati mortalis, teneatur quamprimum confiteri: ergo Sacerdos, qui ob obliuionem ante Communionem non est confessus peccatum mortale, quod habet, si post celebrationem illius recordetur, vt Præcepti in Concilio conditi sess. 13. c. 7. non tenetur illud quamprimum postea confiteri. Vide etiam Hurtadum de Sacram. Euchar. disp. 9. difficult. 7. docentem, quòd si Sacerdos, dum celebrat, ante sumptionem Eucharistia recordetur, & fiat conscius mortalis, antea, vel tunc commissi, & nequeat tunc confiteri absque graui nota, neque desistat à celebrando, aut ob peticulum grauis notæ, aut quia iam consecrauit, tenetur post celebrationem quamprimum confiteri: quia tunc sumit Eucharistiam absque Confessione ob vrgentem necessitatem sumendi illam, ne, scilicet, notam incurrat, aut quia iam consecrauit, & quia caret copia Confessarij: quia nulli confiteri potest absque dicta nota.

Sed pro negatiua sententia ego olim adduxi Vasquez, & alios, quibus nunc addo, me citato, Pellizzarium in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 9. sect. 2. n. 42. & me etiam citato, Aversam de Sacram. Euchar. quest. 8. sect. 7. Præpositum in 3. part. quest. 80. art. 5. dub. 4. n. 21. vbi ita asserit: [Notandum, Decretum Concilij solùm respicere eos, qui sibi sunt conscij peccati mortalis: quia verba citata Concilij referuntur ad præcedentia, vt facillè patet ex textu. Vnde, si aliquis existens in mortali, cuius non erat sibi conscius, celebrauerit, non tenetur postmodum primo quoque tempore confiteri: quod etiam videtur verum in eo, qui cum inaduertentia, vel ignorantia etiam vincibili peccati celebrat: nam, quantum talis inaduertentia non excolet celebrantem à peccato; obstat tamen, quominus dici possit conscius peccati, vt patet ex dictis. Decretum etiam videtur intelligendum de eo, qui sibi est conscius, antequàm celebret: quia videtur velle restringere facultatem celebrandi, antequàm præmittatur Confessio: quod non habet locum in eo, qui ignarus sui peccati incepit celebrare, & in decursa, saltem post consecrationem, illius recordatur: vnde talis non videtur Decreto comprehendi, & proinde non videtur teneri postmodum primo tempore confiteri.] Ita ille.

Probat ut insuper hæc opinio. Primò, quia in hoc casu non feruitur secunda conditio, quæ est inopia Confessarij: nam iste non idèò communicat conscius peccati mortalis, quia sibi deest copia Confessarij, cum aliàs, vt supponitur, Confessarij copiam habeat, sed ne infamiz no-

tam incurrat. Secundò, quoniam finis Concilij in hoc Præcepto statuendo fuit, ne Sacerdotes negligentiores fierent in Confessario quaerendo: quod non ita Concilium timere poterat de iis, qui habentes copiam Confessoris, illum tamen adire non possent, ne infamiam incurrerent: sicut de iis, qui Confessarij copiam non habentes celebrarent. Vigigitur hos redderet diligentiores, & cautiores in Confessario quaerendo, peculiari Præcepto adstrinxit, vt quamprimum confiterentur. Tertiò, in Rubricis de defectibus confessionis antea, in Missali Romano duo casus assignantur. Primus, quando Sacerdos non habens copiam Confessoris, urgente necessitate, celebrat: & huic iniungitur Præceptum de confitendo, quamprimum poterit. Secundus est, si in ipsa celebratione Sacerdos recorderetur, se esse in peccato mortali: & huic vt necessarium remedium præcipitur sola contritio, nulla mentione facta de Præcepto confitendi quamprimum poterit. Signum igitur est, Pontificem declarasse in hoc secundo casu Decretum Concilij non habere locum. Et hanc opinionem tenet, etiam, me citato, Caspensis in *Curs. Theolog. tom. 2. tractat. 22. disput. 9. sect. 2. num. 26.* vbi sic ait: Quamvis satis probabile sit, eum, qui in ipsa celebratione meminit alicuius mortalis, non teneri quamprimum confiteri, nec de illo loqui Tridentinum; inquit enim: *Quis necessitate urgente absque prævia Confessione celebravit, prævia autem Confessio Confessionem significat ante Missam; nam Confessio facta in medio Missæ non dicitur prævia, sed concomitans.* Idem censeo, si ante celebrationem fuisset confessus, & alicuius mortalis oblitus recordaretur ante sumptionem Ratio est: quia Concilium solum dicit, Sacerdotem teneri statim confiteri, quando, necessitate urgente, absque prævia Confessione celebraverit, & quòd reuera non adsit copia Confessarij: ac proinde si aliquod horum deficiat, non est iniungenda Sacerdoti obligatio confitendi statim post celebrationem: & consequenter qui habens Confessarium celebravit absque prævia Confessione, vel cum Confessione prævia ex inconsideratione, & oblivione alicuius peccati, non tenetur quamprimum confiteri: obligationes enim non sunt amplianda, dum Concilium illa duo requirat simul ad obligandum celebrantem absque prævia Confessione, quòd statim confiteatur, & necessitatem urgentem, & inopiam Confessarij. Et eodem modo philosophandum existimo de eo, qui ante Missam confessus est omnia peccata mortalia, præter unum, quòd iustus de causis tacuit; vel de eo, qui habens casum referatum, & non potest recurrere ad Superiorem, urgente necessitate celebrandi, confitetur inferiori, ab eoque absolutur directè à non referatis. In priori casu solum teneri confiteri ante aliam celebrationem, siue proximè, siue ad longum tempus futuram. In posteriori verò teneri confiteri Superiori tempore debito, quando instat obligatio celebrandi, & adest opportunitas recurrendi ad Superiorem.] Hæc vsque Carpeus. Vide ex his ego puto vitæque sententiam esse probabilem. Et idè Hieronymus Garcias in *Summa Theolog. mor. tract. 3. difficul. 5. dub. 1. punct. 7.* [Ambas (ait) estis opiniones non prouabiles, y al paterce mas la segunda: però en vn caso tengo por mas prouable la primera, que es, quando auendose vno confessado antes dezir Missa, y elando en ella, se acordasse de vn pecado mortal, que se le olvidò en la Confession proximè passada, ò que de hecho le cometo diziendo Missa; en esto caso por mas prouable tengo, que estaria obligado al Precepto del Concilio: potque este tal celebra con conciencia de pecado mortal, sin confessarse primero, de lo qual le escusa la necesidad presente, y urgente, luego concurre aqui todo lo, que dize el Concilio; luego este caso comprehendese en el Precepto del. Otro caso ponen algunos, yes, quando vno se acuerda del pecado, auiendo ya sumido, ò acabado de dezir Missa; però en este por tan prouable tengo la parte negativa, como la afirmatiua.] Hæc Garcias. Vide etiam circa presentem quaestionem Cardinalem de Logo & Antonini *Diana Pars I. X.*

charif. disp. 14. num. 146. & 147. qui etiam addit, probabile esse, Sacerdotem, qui in ipso actu celebrandi comittit aliquod peccatum mortale, non teneri quamprimum confiteri, quod etiam probat Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 2. tr. 8. c. 2. sect. 1. n. 117.*

An, si post sumptionem Eucharistia Sacerdos recorderetur alicuius peccati, teneatur quamprimum confiteri?

RESOL. XXV.

IN partem affirmatiuam inclinat Aranzo in *3. part. quest. 80. art. 4. n. 30.* vbi sic ait: [Et si toges, an si quis post sumptam debite Eucharistiam, recorderetur peccati mortalis nondum confessi, an teneatur illud confiteri prius, quam iterum ad Communionem accedat, vel non? Respondeo, vt vtrumque esse probabile: sed affirmatiuam partem potius consulerem.] Ita ille.

Sed negatiuam sententiam tenet Candidus *tom. 3. disp. 2. art. 22. dub. 60.* vbi ita ait: [Sacerdos, qui solum propter oblivionem celebrat, & communicat absque Confessione præmissa, vi Præcepti in Sacro Concilio conditi non tenetur postea quamprimum confiteri: quia oblitio non proprie dicitur vrgens necessitas. Sed Sacrum Concilium statuit, quòd Sacerdos celebrans, urgente necessitate, absque prævia Confessione, cum conscientia peccati mortalis, teneatur quamprimum confiteri: ergo Sacerdos, qui ob oblivionem ante Communionem non est confessus peccatum mortale, quòd habet; si post celebrationem illius recorderetur, vi Præcepti in Sacro Concilio conditi *sess. 13. cap. 7.* non tenetur illud quamprimum postea confiteri.] Hæc Candidus. Vnde vtrunque sententiam asserit Garcias in *Summa Theol. mor. tr. 3. difficul. 5. dub. 1. punct. 7. num. 85.* esse probabilem, sic asserens: [Otro caso ponen algunos, y es, quando vno se acuerda del pecado, auiendo ya sumido, ò acabado de dezir Missa; però en este por tan prouable tengo la parte negativa, como la afirmatiua.]

Verum ego profus negatiuæ sententiæ adhaereo: quia, si Sacerdos post sumptam Eucharistiam recorderetur alicuius peccati, non potest dici, quòd celebraverit sine prævia Confessione ex inopia Confessarij; vel urgente necessitate, vt de casu prioris Resolutionis dicebatur: ergo non tenetur confiteri quamprimum. Et ita tenet Perlicus de offic. *Sacerd. lib. 1. c. 1. dub. 5. n. 175.*

An Sacerdos existens in peccato mortali, si voluntariè non confessus, celebret, teneatur quamprimum confiteri?

RESOL. XXVI.

Affirmatiuè responder Michæl Zanardus, Dominicanus, in *Directar. Theol. part. 1. de Sacram. Euchar. cap. 7.* vbi sic ait: [Quarto, debet proponere confiteri: si tamen non proponeret confiteri sobitò nata occasione, non peccaret: sufficit enim, quòd proponat confiteri ante omnem aliam Communionem. Sed, quoniam Concilium Tridentinum iubet *sess. 13. cap. 7.* quòd qui sic communicauit sine Confessione, debet quamprimum confiteri, idè si non confitetur quamprimum, faceret contra præceptum Concilij, & idè mortaliter peccaret. Vnde sub præcepto tenetur quamprimum confiteri, id est, non immediatè, nec eo die; sed non differendo per longum tempus Confessionem: quòd sentio obligare Sacerdotes sic communicatos ex oblivione, vel malitia.] Ita ille, cui adde Ioannem Vviggers in *3. part. de Sacram. q. 80. art. 5. dub. 3. num. 14.* sic asserentem: [Nobis non pro-

haur sententiã multorum, qui docent, si contingat, Sacerdotem, qui habet conscientiam peccati mortalis, communicare sine prævia Confessione, non quia deest copia Confessoris; sed, quia sine nota infamiz non potest confiteri, puta, quia occurrit illi peccatum in Missa inchoata, aut simili de causa; non teneri verbis illis Concilij ad quamprimum confitendum; & multò minus istorum, qui idem dicunt de Sacerdote, qui sciens, & volens non confiteri, & cum conscientia peccati mortalis celebravit; etiam commodè confiteri poterit: quavis enim Concilium antea dixerit, perpetuò esse servandum, (quòd, scilicet, præmittatur Confessio,) etiam à Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, modò non desit illis copia Confessoris; tamen quòd subiungit Præceptum de faciendã deinde Confessione quamprimum, non restringit illud ad illos Sacerdotes solos, qui ob inopiam Confessoris celebraverint sine sacramentali Confessione prævia; sed simpliciter dicit: *Qui, necessitate urgente, absque prævia Confessione celebraverint, quamprimum confiteantur.* quæ proinde verba censentur meritò comprehendere omnes, qui ita, sine Confessione prævia, celebraverint, neque ex eo, quòd præcessit, videtur sufficiens sumi argumentum sic restringendi, provt alij restringunt. [Hucusque Vviggers. Quòd potest probari ex argumento à minori ad maius: quia, si Sacerdos, celebrans ex necessitate sine malitia, absque præmissa Confessione, tenetur quamprimum confiteri: ergo à fortiori tenetur Sacerdos, qui sacrificauit ex malitia: quia pat non est, vt commodum reporteret ex suo delicto.]

Sed ego puto, his non obstantibus, negatiuam sententiam tenendam esse: & ita tenet, me citato, Leandrus à Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 7. quest. 5. Stephanus à Sancto Gregorio de Sacram. lib. 3. cap. 26. num. 12. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 66. sect. 7. Mercerus de Sacram. quest. 80. art. 4. dub. 30. Granada in 3. part. contr. 6. tr. 10. disp. 7. num. 15. Araujo in 3. part. quest. 80. art. 4. num. 19. Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 222. & 223. Nugnus de Sacram. tom. 2. quest. 80. art. 4. diffic. 4. concl. 3. & alij communiter. Probat: quoniam nullum est tale Præceptum, nisi impositum à Tridentino: sed in illo tantum fit mentio de Sacerdote celebrante sine Confessione urgente necessitate: ergo in alijs casibus non est talis obligatio, siue pro laico, siue pro Sacerdote. Patet consequentia: quoniam præcepta pœnalia non sunt extendenda magis, quàm sonant; ergo.

Ad argumentum contrariæ sententiæ respondeo, quòd in lege positua non valet argumentum à minori ad maius: tum, quia non obligat, nisi quatenus in ea exprimitur: sed in Concilio Tridentino non exprimitur, Sacerdotem ex malitia celebrantem sine Confessione teneri quamprimum confiteri. Tum, quia Concilium facile sibi potuit persuadere, Sacerdotem, ex malitia celebrantem, non statim expiaturum sua peccata per Confessionem, cum temerè ausus sit graue sacrilegium ex malitia perpetrare in Eucharistiæ Sacramento suscipiendo: ergo, cum non exprimat Sacerdotem ex malitia celebrantem, talis vi Præcepti Concilij Tridentini non obstringitur post celebrationem quamprimum confiteri.

Ex his inferitur à fortiori cum Castro Palao tom. 4. tr. 21. disp. unica, punct. 6. 12. n. 9. quòd Sacerdos, qui sui peccati inuincibiliter oblitus celebrat non præmissa Confessione, non tenetur præcepto Concilij de confitendo quamprimum.

Nota, aliquos eximere ab hoc Præcepto Sacerdotem, qui ante Missam legitimè confessus, tamen per obliuionem prætermisit aliquod peccatum, cuius subinde recordatur ante Missam, non habens amplius copiam Confessorij. Item, si ex iusta causa in Confessione prætermisit scienter aliquod peccatum: & si habens etiam peccata reseruata, non potuit de illis directè, absolui, quanuis illa quoque Confessorio exposuerit. In his enim casibus Sacerdos

non celebrat absque prævia Confessione: siquidem vetè illam præmisit. Sed, secundum aliquos, dici debet, Sacerdotem, qui sic celebravit, adstringi hoc Præcepto quamprimum postea confitendi; quia iure ordinario prærequiritur Confessio omnium mortalium peccatorum: si ergo quis ex obliuione, aut iusta causa prætermisit aliqua in Confessione, vel ob reseruationem non potuit directè de aliquibus absolui, & ex necessitate celebrat eorum conscius; & debet adhuc quamprimum postea ea confiteri, & absolutionem quærere: quia Decretum, & intentum Concilij est de omnibus, & singulis peccatis, quorum Sacerdos conscius erat. Vide Lugum disp. 14. sect. 7. & de hoc ego alibi.

An laicus, qui urgente necessitate, vel non habens copiam Confessorij sumpsit Eucharistiam, teneatur quamprimum confiteri?

R E S O L. XXVII.

Afirmatiuæ sententiæ adhaeret Emmanuel Sà verb. Confessio, num. 5. & verb. Eucharistia, num. 24. Azotius tom. 1. lib. 10. cap. 31. quest. 9. Henriquez lib. 8. cap. 45. Nauarrus, & alij, quos alibi citauimus: quia Concilium generaliter declarauerat, & præcepit, nullum omnino posse, qui conscientiam peccati mortalis habet, communicare absque prævia Confessione: quando ergo infra ponit, quòd si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur; videtur tunc relinquere idem iudicium de illis, qui sic communicant, de quibus hoc non ita expressit, forsitan quia in laicis rarior occurrit necessitas sic communicandi. Aliam rationem reddit Henriquez: Præceptum enim diuinum, inquit, de Confessione, sicut & Præceptum restitutionis, includit quandam negationem, vt impleto semel termino, & cessante excusatione obliget statim Deo per Confessionem satisfacere. Hanc etiam sententiam tenet Michael Zanardus in direct. Theol. part. 1. de Sacram. Euchar. cap. 7. non propter verba Concilij, ait ipse, quoniam tantum de Sacerdote sunt, sed propter finem eius: quia Concilium videtur supponere hoc esse Domini Præceptum de communicando cum Confessione præcedente: at, quia necessitas non habet legem, idèd communicaturus in necessitate, intelligit se à Domino potestatem habere communicandi sine Confessione, sed non absolute, cum Præceptum sit superioris, sed pro tempore tantum necessitatis. Vnde, ne videatur Domini Præceptum spernere, debet quamprimum confiteri, & est communis modus dispensandi Superiorum minorum, dum in Præceptis Superiorum maiorum dispensant; non absolute, inquam, quia non possunt; sed pro tempore, pro quo possunt.

Verum non est recedendum à sententia negatiua, quam alibi docui, & nunc iterum doceo: quia in explicanda lege positua standum est verbis; neque obligatio est extendenda amplius, quàm verba legis in proprietate intellecta requirunt: cum ergo verba Concilij loquantur tantum de Sacerdotibus; non sunt extendenda ad laicos. Vnde patet responsio ad fundamentum primum aliorum: neque enim in posituius legibus procedit argumentum à pari, aut a maiori: quanuis nec omnino par sit ratio: quia porrigit Concilium hoc peculiariter iniungere Sacerdotibus, ne iterum necessitate urgente cogantur absque Confessione prævia celebrare; quia copia Confessoris tunc iterum deerit, quam antea uiglexerint. Nec conuincit ratio Henriquez: quia in primis penè communis est omnium sententia, quòd non ex Præcepto diuino teneatur Sacerdos postea, quamprimum confiteri, sed tantum Ecclesiam. Deinde, quia quando Præceptum diuinum urget tantum hic, & nunc ex occasione certi euentus, & propter impedimentum aliquod tunc impleti

impleri non potest, non semper necessarium est, quod actus ille Præcepti statim exerceatur sublato impedimento, si transierit simul occasio, ratione cuius pro tunc quis obligatur. Ut si quis in periculo sit moriendi, iure diuino tenetur Viaticum sumere; si tamen facultatem pro tunc sumendi non habeat, & morbus alleuietur, & sanetur ægrotus; non tenebitur postea quamprimum communicare. Neque satis explicat Henriquez, quomodo in casu posito vrget Præceptum aliquod negatiuum. Itaque contra Nauarram dicendum est, quod in Præceptis, præsertim pœnalibus, quale est hoc, non est attendendum, quod Legislator interrogatus statuerit, sed quid de facto sua lege statuit. Cùm enim lex non obliget, vt existens in mente Legislatoris, sed vt scripto, aut verbo expressa; etiamsi Concilium in mente habuisset, aut interrogatum hoc ipsam de Laicis statuerit; quia tamen hoc non statuit, laicos non obligat: quia sola voluntas interna Legislatoris subditos non obligat. Et ita nostram sententiam tener, me citato, Leandrus de Sacram. tom. 2. tracl. 7. disp. 7. quest. 48. Mercetus de Sacram. quest. 80. art. 4. dub. 3. Granado in 3. part. controu. 6. tracl. 10. disp. 7. num. 15. Lessius in 3. part. quest. 80. art. 4. num. 11. Suarez disp. 66. sect. 7. & alij Doctores communiter, quos hic vique ad nauseam possem adducere: vnde sententiam affirmatiuam putant parum probabilem Ioannes Præpositus in 3. part. quest. 80. art. 5. dub. 4. num. 20.

Sed post hæc scripta inveni Henriquez in Com. cas. mor. cap. 34. num. 22. circa præsentem difficultatem sic asserere: [El hombre, que no teniendo conciencia de pecado mortal, llega à comulgar, sin auerse confesado, y estando con el paño en la mano se acuerda de algun pecado mortal, està obligado à hazer vn acto de contricion, y luego puede comulgar, y en acabando de comulgar està obligado à confessarse. Però si antes de llegar à comulgar se viese confesado de los pecados que se acorda, y despues de auer tomado el paño para comulgar, se acuerda de algun pecado mortal, que en la Confession se le olvidò de confessar, puede comulgar sin hazer acto de contricion, proponiendo de confessarse à su tiempo: y la razon es, porque el Concilio Tridentino sess. 14. c. 7. determina, que los, que tienen conciencia de pecado mortal, se confessen antes de llegar à comulgar: y auiendo hecho esto, y no auendossele olvidado al hombre los pecados por culpa suya, y estando en ocasion, que si se leuantesse à confessar, daría nora, y escandalo, no està obligado à leuantarse, y assi puede comulgar. Però, porque en el otro caso, que arriba, diximos, no precedio la Confession sacramental, està obligado hombre à mas que esto, que es à confessarse en acabando de comulgar, y hazer vn acto de contricion antes de la Communion. Esta doctrina es de Autores graues, aunque no està impressa: y deuesse notar, porque los Doctores, que an escrito sobre este punto, no hazen distincion alguna entre el hombre, que llega à comulgar auendossele confesado, y el que llega no auendossele confesado.] Hæc ille, quæ in gratiam curiosorum adnotare volui.

An Sacerdos non celebrans sed sumens Eucharistiam ab alio Sacerdote, more laicorum, teneatur quamprimum confiteri?

RESOL. XXVIII.

Respondedo negatiuè: quia cùm hoc Præceptum sit pœnale, extendi non debet, nisi ad eos, ad quos verba ipsa Legislatoris in propria significatione sumpta se extendunt: atqui verba Concilij in propria significatione sumpta non se extendunt, nisi ad Sacerdotes celebrantes, ergo non debent ad alios extendi. Minor constat ex ipsis verbis Concilij: nam postquam citato cap. 7. declarata-

uerat, qualis præparatio, tam laicis, quam Sacerdotibus, necessaria esset ad Eucharistia perceptionem, in fine capituli de solis Sacerdotibus statuit, quod si urgente necessitate absque præuia Confessione celebrauerint, quamprimum confiteantur. Colligiuntque ex sine ipso Præcepti, qui est, ne Sacerdotes, quibus ex officio celebrare incumbit, præteritu urgente necessitate sæpè celebrant sacramentali Confessione prætermittenda. Itaque ex his patet, quod Sacerdos, qui more laicorum communicat, non sacrificans, hac lege Concilij sess. 13. cap. 7. non obstringitur: quia ille non se gerit tunc, vt Sacerdos, sed vt laicus: ergo tunc legibus tantum laicorum astringitur, & non Sacerdotum. Tum, quia, ille tunc non celebrat: sed Concilio loco citato, loquitur solum de Sacerdote celebrante, in illis verbis: *Quod si necessitate urgente Sacerdos absque præuia Confessione celebrauerit, quamprimum confiteatur.* ergo Sacerdos, qui mote laicorum non celebrans communicat, non ligatur lege prædicta Concilij Tridentini. Et ita hanc sententiam tenent communiter Doctores; & solum ex illis adducam Magistrum Serra in 3. part. quest. 80. artic. 4. vbi sic ait: [Hoc Præceptum ad laicos, & non Sacerdotes, qui absque præuia Confessione, urgente necessitate, communicauerint, extendendam non esse, communiter dicunt Doctores: ij enim non quamprimum, seu prima data occasione teneantur confiteri; sed possunt differre Confessionem, quousque necessitas communicandi iterum instet. Et idem videtur esse de Sacerdotibus, qui non celebrando communicant, cùm solum dicatur: *Si Sacerdos celebrauerit.* Itz ille, cui ex eadem familia adde Arrauium in 3. part. qu. 80. art. 4. n. 29. & me citato, Leandrum de Sacram. tom. 2. tracl. 7. disp. 7. quest. 48.

An Sacerdos, qui in die Parasceues Officium facit, si urgente necessitate, vel non habens copiam Confessarij hoc faciat absque præuia Confessione, teneatur quamprimum confiteri?

RESOL. XXIX.

Videtur prima facie negatiuè respondendum; quia Concilium ad hoc Præceptum solum obligat illos, qui celebrant, hic autem non videtur celebrare: nam celebrare propriè importat sacrificare, hic autem non sacrificat, sed solum communicat. Vnde, si in hanc diem incidat Festum obligans ad Sacram audiendum, non tenebitur populus huic sanctæ actioni interesse; quia cùm non sit propriè Sacrificium, non tenebitur illi interesse, cùm ex vi Præcepti non teneatur nisi interesse Sacrificio, vt ex pluribus sibi notauimus ex declaratione Sacra Congregationis Indicis.

Sed prorsus, existimo, affirmatiuè sententiæ adhaerendam esse. Ratio est: quia etiam hæc actio ab ecclesiasticis Authoribus dicitur celebratio, & Sacerdos, qui illam exercet, absolute dicitur celebrare. Vnde in Rubricis feriaz sextæ Parasceue dicitur: *Celebrans facta remissionis usque ad terram, &c.* Nec refert, quod iste propriè non sacrificet: nam sufficit, vt exerceat actionem, quæ dicitur celebratio, sub cuius nomine Concilium suum Decretum exprimit. Neque etiam obstat, quod tali actioni non teneatur interesse, qui ecclesiastico Præcepto obligatur ad Sacram audiendum: quia plus requiritur ad Sacrificium, ad quod tantum obligat ecclesiasticum Præceptum, quam ad celebrationem, sub cuius tantum nomine Concilium suum Decretum exprimit. Et ita hanc sententiam tener, me citato, Caspensis in Conf. Theolog. tom. 2. tracl. 23. disp. 9. sect. 3. num. 27. Mercetus de Sacram. q. 80. art. 4. dub. 2. & me citato, Auerla de Sacram. Euchar. q. 8. sect. 7. Petrus de offic. Sacerd. lib. 1. c. 1. dub. 15. n. 173. Præpositus in 3. part. quest. 80. art. 5. dub. 4. num. 20. Stephanus

nus à Sancto Gregorio de Sacram. lib. 3. cap. 26. num. 12. & me citato, Pellizzarius in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. n. 116. & me citato, Leandrus de Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 7. q. 49. Trullench de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. n. 27. Fillucius tom. 1. tr. 4. e. 8. n. 223. Suar. tom. 3. in 3. par. disp. 66. sect. 7. & alij communiter.

An Sacerdos, qui, urgente necessitate, absque prævia Confessione, complet Sacrificium ab alio inchoatum, etiam post consecrationem, teneatur quamprimum confiteri?

RESOL. XXX.

Affirmatiuè respondeo cum Amico in Curs. Theolog. tom. 7. disp. 26. sect. 2. n. 34. & me citato, Caspensi in Curs. Theol. tom. 2. tract. 22. disp. 9. sect. 2. num. 27. & Reuerendiss. Candido tom. 3. disquisit. 2. art. 22. dub. 62. qui docet hoc, etiam facta consecratione. Et ratio est: quia hæc actio est propriè Sacerdotis, & sub nomine celebrationis merito comprehenditur, iuxta communem usum, & sensum huius vocis: ergo teneret etiam hic Sacerdos, qui assumitur in tali casu, ad consummandum Sacrificium, urgente necessitate, cum conscientia peccati mortalis, teneretur, inquam, vi Præcepti in Concilio conditi, quamprimum postea, finito Sacrificio, confiteri. Et hanc sententiam, me etiam citato, tenet Pellizzarius in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. num. 116.

An, si quis non habens copiam Confessarij, vel necessitate urgente, celebret cum interna voluntate, quòd si adesset Sacerdos, ad illum non accederet, teneatur, hoc non obstante, quamprimum confiteri?

RESOL. XXXI.

Hoc dubium nimis curiosum innocuo apud Amicum in Curs. Theol. tom. 7. disput. 26. sect. 2. num. 32. ubi sic ait: [Vna hic superest difficultas, an hoc Præceptum se extendat ad eos, qui, quanuis & inopiam Confessoris habeant, & necessitas urgeat celebrandi, adhuc tamen ad celebrandum accedunt cum interna voluntate non accedendi ad Confessarium, etiam si adesset. Ratio dubitandi est: quia hoc Præceptum solum iis videtur à Concilio impositum, qui bona fide licitè ob defectum Confessoris, necessitate urgente, ad celebrandum accedunt. Sed hic illicitè, & mala fide accedit cum voluntate non præmittendi sacramentalem Confessionem peccati mortalis, etiam si Confessarius adesset: igitur non videtur hoc nouo Concilij Præcepto de Confessione statim faciendâ obligati. Nihilominus probabilis puto, hanc teneri. Fundamentum est: quia Concilium in hoc Præcepto instituendo non tam attendit ad internam voluntatem Sacerdotis ad celebrandum accedentis, quam ad externam Confessoris inopiam, & urgentem necessitatem: ergo, si reuerà hic habet inopiam Confessoris, & urget celebrandi necessitas, quidquid sit de interna ipsius voluntate, comprehenditur sub hoc Præcepto. Confirmatur: nam, si quis habens Confessoris inopiam, & urget celebrandi necessitas, accedat cum sola attritione putata, comprehenditur sub hoc Præcepto: ergo etiam qui accedit cum voluntate non confitendi, si adesset Confessarius. Antecedens, me iudice, constat: cum Concilium in suo Decreto non expresserit, ut quando Sacerdos non habet copiam Confessarij, & urget necessitas, debeat accedere contritus, sed solum dixerit, quando deficiente copia Confessoris, & necessitate urgente, absque prævia Confessione celebrauerit, quamprimum confiteatur. Consequentia verò probatur: nam eodem modo accedit mala fide, qui cum conscientia peccati mortalis in tali casu ad celebrandum accedit cum sola attritione puta-

ta, quam qui accedit cum voluntate Confessionem non præmittendi, etiam si Confessarius adesset.] Hæc omnia Amicus.

Hic etiam querendum venit, an Sacerdos obligetur hoc Præcepto, statim confitendi, quando non habens copiam Confessoris, necessitate urgente, celebrauit non præmissa Confessione, nec contritus, sed indignè. Respondeo affirmatiuè. Ratio est: quia Concilium, ut ferret hoc Præceptum, non attendit ad interiorem dispositionem, cum quis accederet; sed ad exteriorem occasionem, quam habere posset, non præmittendi Confessionem celebrationi. Quare, siue Sacerdos dignè, siue indignè ad celebrandum accedat, dummodò necessitate urgente, ob inopiam Confessoris, non præmissa Confessione celebrationi, semper hoc Præcepto obligabitur; & idè Sacerdos habens copiam Confessoris, non ex necessitate, sed ex malitia celebrans non præmissa Confessione, quanuis indignè celebret, non tamen obligatur hoc Præcepto, quamprimum confiteri: quia Concilium solum loquitur de Sacerdote, qui necessitate urgente, non præmittit Confessionem celebrationi. Quòd si obiciat: qui necessitate urgente ob inopiam Confessoris, non præmissa Confessione; cum sola contritione celebrat, dignè accedit ad Eucharistiam, & tamen obligatur hoc Præcepto statim confiteri: ergo magis obligabitur, qui absque necessitate, habens copiam Confessoris, sine Confessione ex malitia celebrat, quia accedit indignè, imo peccat mortaliter accedendo. Respondeo, negando consequentiam: quia est diuersa ratio vtriusque: nam hoc Præceptum inter alias causas, latum est ad tollendam occasionem fingendi necessitatem celebrandi sine prævia Confessione, vel nimium differendi illam: nam, cum Sacerdoti imposita sit obligatio confitendi statim post celebrationem, si antea non potuit, multo magis erit sollicitus timoratus Sacerdos de præmittenda Confessione. Hæc autem ratio non procedit in illo, qui sine necessitate in peccato mortali celebrat: & idè non oportuit nouam obligationem ei imponere; quia satis ei erat Præceptum diuinum de præmittenda Confessione. Et hæc omnia docent Vasquez tom. 3. disput. 208. cap. 3. n. 19. Suar. tom. 3. disput. 66. sect. 7. & alij.

An, qui celebrat, vel sumit Eucharistiam, non præmissa Confessione, casu, quo eam præmittere tenebatur, committat duplex peccatum?

RESOL. XXXII.

Respondeo negatiuè cum Caspensi in Curs. Theolog. tom. 2. tract. 22. disput. 9. sect. 2. num. 28. ubi asserit, illum, qui culpabiliter accedit ad hoc Sacramentum, non præmissa Confessione sacramentali, non committere duo peccata mortalia, sed vnum duntaxat. Ratio est: quia Præceptum præmittendi Confessionem ante Eucharistiam, propriè non est positum, sed negatiuum: non enim obligatur ad confitendum per se ratione Confessionis; sed per accidens ratione Eucharistia sumende: quia propriè Præceptum huiusmodi est, ne quis indignè, & sine debita probatione accedat ad Sacramentum: unde sit, vnum solum peccatum committi, scilicet, indignæ susceptionis Eucharistia: quia ubi est vnum propter aliud, est vnum tantum. Item etiam docet Trullench de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 25. & Sotus in 4. dist. 18. q. 1. art. 4. & idem est de illo, qui non præmittit contritionem, ut optimè aduertit contra eundem Sotum, Vasquez hic disput. 208. cap. 3. num. 34. Ratio est: quia Præceptum præmittendi Confessionem, & contritionem, non tam est propter ipsa, quam propter Eucharistiam, unde non tam est affirmatiuum, quam negatiuum, de non accedendo ad Eucharistiam absque hac debita probatione: non igitur peccat, non conterendo, aut non confitendo, & iterum

iterum, accedendo ad Eucharistiam; sed semel peccat, accedens absque contritione, & Confessione prœvia. Et hæc omnia docet etiam Cornejo in 3. part. D. Thoma, tract. 4. quæst. 80. disput. unica, dub. 2. quæst. 4. Vide etiam Ochaganiam de Sacram. Euchar. tract. 1. quæst. 8. num. 6. & quæst. 9. num. 11. & me citato, Leandrum de Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 8. §. 3. quæst. 16.

Obserua etiam hic obiter cum Hurtado de Sacrament. disput. 9. difficult. 1. & aliis, eum, qui intuitu reuerentiæ Sacramenti Eucharistiæ, prohibitus præcepto aliquo positivo, adhuc humano, sumere Eucharistiam, (vt prohibetur excommunicatus, & non ieiunus, & qui ob aliquod speciale peccatum prohiberetur quasi indignus,) eam sumit

in statu peccati mortalis, non committere duo peccata mortalia; sed vnum tantum numero: quia, quantumvis sumptio illa ex duobus titulis sit peccatum mortale, nempe, & quia est transgressio illius præcepti positivi, & quia est transgressio præcepti naturalis diuini non sumendi Eucharistiam in statu peccati mortalis; nihilominus quia vterque iste titulus eodem modo opponitur religioni, quia eodem modo est contra reuerentiam Sacramenti; ideo est idem specie peccatum, & etiam est idem numero: quia non est, vnde malitia numero multiplicetur; quia materia est eadem numero, & non respiciens diuersa extrinseca, imò nullum, quia est absoluta, nullum extrinsecum respiciens.

TRACTATUS QVARTVS, DE CENSURA OB CLERICI PERCVSSIONEM.

An pater possit, correctionis causâ, percutere filium
Clericum in sacris constitutum, absque
metu censura?

RESOL. I.

NEgatiuè ex Molina, & aliis responderi Layman Theolog. mor. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8. vbi sic ait: De patre maius dubium est, vtrum filium in sacris constitutum, sine nota excommunicationis castigare possit. Negat Gloss. cap. Cum voluntate, verb. Inferiorum graduum, quia facit Ordo, inquit, liberat à patris potestate: intellige, quod attinet ad effectum castigationis: nam ab aliis effectibus patris potestatis facit Ordo non eximit: sed solum episcopalis, vel cardinalitia dignitas, sicuti Abbas in cit. cap. Cum voluntate, Angel. verb. Excommun. §. 5. 10. Eandemque sententiam Glossæ sequitur Abbas ibidem, Molina tom. 1. tract. 2. disput. 228. in 6. effectu, & tract. 3. disput. 56. & alij apud eundem. Quia indecens esse videtur, Clericum in sacris constitutum à patre laico verberari, proinde præsumendum non sit, iura huic rei patrocinari velle. Et cum Canon, siue ius commune, prohibens Clerici percussione, fauorabile sit ecclesiastico Ordini, restringi non debet, nisi expressam in iure exceptionem reperiamus: nullibi autem expressum est, quod pater quoscunque filios Clericos, etiam in sacris, absque nota excommunicationis castigare possit; sed solum, quod patri familiâ concessum sit Clericos adulescentes, in inferioribus gradibus, siue Ordinibus constitutos, qui de familia eius, vel propinqui sunt, disciplinæ causâ corrigere, cit. cap. Cum voluntate, de sentent. excommunicat. Hucvsque Layman, cui adde Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 7. diff. 22. num. 5.

Sed non desunt Doctores pro opinione affirmatiua: & ideo illam tenent S. Antoninus 3. part. tit. 24. cap. 1. §. 2. casu 12. Syluester verb. Excomm. 6. num. 6. casu 8. Nauarr. cap. 27. num. 82. Auila part. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 1. casu 1. Suarez disput. 22. sect. 1. num. 49. Ratio eorum est: quia pater non minorem, sed potius maiorem in filium potesta-

tem habet, quam magister in discipulum: atqui in cap. 1. & c. Ex tenore, absolute, & sine restrictione, significatur, magistrum ab excommunicatione immunem esse, si discipulum correctionis causa percutiat: ergo idem de patre sentiendum est erga filium. Et hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet Fagandez in Regim. R. ip. Christ. tom. 2. part. 2. lib. 1. disput. 2. §. 1. num. 7. & Grassus lib. 2. decis. 49. num. 39. & seq. Filliacius tom. 1. tract. 15. cap. 1. quæst. 1. & 6. Coninch de Sacram. disput. 14. dub. 15. num. 192. Bañes in 2. 2. quæst. 65. art. 2. Valentia ibid. quæst. 9. part. unica, & nouillimè Bannyus in Theol. mor. tom. 2. disput. 5. tract. 4. q. 7. vbi sic ait: Queritur, an pater animaduertens in Sacerdotem filium, reus sit violatæ legis ecclesiasticæ de non verberando Clerico? Nequaquam: quia patri, quoad correctionem, sui subsumunt liberi; Sacerdos filius est, nec à Characterè ius sibi præterere vllum potest, vi cuius à patris potestate sit liber: nam, quis credat filium hoc ipso, quod Sacerdotio sit insignis, sic iuris sui fieri, vt in eum patris autoritas omnis sit petempta? Episcopos quidem scimus, vt habetur in Canonè 20. dist. 54. sui iuris esse: ius enim patris potestatis soluit episcopalis dignitas: filios autem, factorum beneficio Ordinum, ab ea immunes esse non legimus: quare, si quid Sacerdos in vita, moribusque, sacra indignum persona, quam sustinet, peccauerit, à patre emendari, quantum sit Sacerdos, quin possit, non ambigit de Graph. lib. 2. cap. 40. num. 36. Hoc autem, intellige, inquit, etiam in percussione aliquis fuerit excessus, cum non possint verbera semper suspendi in statuta. Eandem sententiam sequuntur Syluester excomm. 6. casu 8. Auila part. 1. cap. 5. disput. 23.] Hucvsque Bannyus, & alij penes ipsum.

Verùm ego, licet hanc sententiam affirmatiuam probabilem existimem, probabiliorem tamen puto negatiuam, quam, præter Molinam, Layman, & alios, tenet Castus Palaus tom. 6. disput. 3. part. 2. num. 8. quia, ait ille, in Canonè, Si quis suadente, omnibus generaliter prohibita est, violentas manus in Clericam intedere: ac nullibi concessum est patri, correctionis, gratia in filium in sacris constitutum manus injicere violentas: quin potius colligitur, id expressè esse prohibita ex dicto cap. Cum volente-

per argumentum à contrario sensu; siquidem ibi conceditur patrifamilias punire, correctionis gratia, adolescentes in minoribus gradibus constitutos. Ergo tacite denegatur potestas puniendi, cum sunt maioribus insigniti. Deinde potestas concessa patrifamilias conceditur propinquis comparatione propinquorum, qui sunt in minoribus gradibus constituti, ut constat ex dicto cap. *Cum voluntate*. at propinquis non permittitur constitutos in sacris percutere: ergo nec parenti est permittendum. Præterea ex eo, quod Sacerdotibus senioribus, aliisque ex officio deputatis concedatur, adolescentes pueros in minoribus constitutos turbantes diuinum Officium, correctionis gratia, percutere, infert communis sententia, teste Molina *disp. 56. num. 6.* nullatenus permittitur esse punire, si fuerint in sacris constituti: sed eadem restrictio, & limitatio pro patrifamilias facta est: ergo asserendum est, patrifamilias non esse permittitur filios in sacris punire. Denique ob reuerentiam sacri Ordinis non est permittitur Prælatis Episcopo inferioribus, per alium, Clericum corrigere: & casu, quo aliquando id necessarium fuerit, cauetur, ne fiat per laicum, sed per Clericum: quia indecens est, laicum manus violentas in Clericum iniicere, tametsi correctionis gratia fiat: regulariter patrifamilias laicus est: ergo credendum est, correctionem filiorum, saltem qui sunt in sacris constituti, prohibitam esse.

Nota tamen cum Leone *de censur. recollect. 5. num. 281.* nostram sententiam habere locum etiam in auo, si patris filius est in eius potestate, ut præsuppono esse in potestate patris, nec ab ea liberari ob factum Ordinem: minime autem in aliis propinquis, sed nec matri, cum non habeat illum in potestate, & in eis maior indecentiæ ratio cernitur, quam in patre, & auo.

An incurrat in censuram maritus, si data opera se abscondat, ut Clericum adulterum inueniat cum vxore, & illum occidat, vel percutiat?

RESOL. II.

Affirmatiuè responder Layman *in Theolog. mor. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8.* vbi sic asserit: Qui in Clericum cum vxore, matre, sorore, vel propria filia turpiter inuenitur, manus violentas incontinenti iniecerit, licet peccet, Canonis tamen excommunicationem inon incurrit, cap. *Si verò*. 1. quia iustum talem dolorem compescere difficillimum est, ait Gloss. *libid. verb. Turpiter*. Turpiter autem inuenitur dicitur, qui actum quencunque impudicum cum eiusmodi persona exercet: inò satis esse, ut solus cum sola reperiat in loco suspecto, accedentibus etiam aliis circumstantiis suspicionem mouentibus, docet Syluester *verb. Excomm. 6. num. 5. casu 10.* Nauarr. *cap. 27. num. 84.* Suarez *disp. 12. sect. 1. num. 37.* Egidius *num. 196.* Porro excusatio hæc ab excommunicationis censura locum non habet, si maritus adulterum non mox, ut in crimine deprehensus est; sed interiecto temporis intervallo, quo dolor iustus sedari poterit, occidat: item, si data opera in loco occulto se abscondat, ut deprehensum occidere possit. Ita Layman, cui adde Leonem *de cens. recollect. 5. num. 324.* Chartarium *in decis. Archiep. Mediol. 3. num. 5.* & Megalini *in 3. part. Instit. Confess. lib. 4. cap. 1. quæst. 3. n. 27.* quia iura loquuntur de turpiter inuenito, & sic in casu, quo ex impetu dolorem compescere non potest: sed in casu nostro non percutit subito dolore commotus, sed præcedente maturo iudicio; nec Clericus dici potest inuenitus, sed expectatus. Et ita præter Doctores citatos tenet Rodriguez *in Summa. tom. 1. cap. 144. num. 18.* vbi sic ait: [Anque el que mata el Clerigo hallandole fornicando con su muger, no està segun derecho, obligado à pedir absolucion al Sumo Pontifice de la descomunión, però si el marido se esconde en su casa, para que ignorando esto su muger, venga el Clerigo;

y hallandole con ella, le mate, incurte en esta censura; porque en este caso no mata con impero subito, causado de dolor, que suelen concebir los maridos en este caso: mas precediendo juyzio maduro.] Ita ille.

Sed ego negatiuè sententiæ adhaereo casu, quo absconditus: quia ea secreta obseruatio, & occulta expectatio delinquentis, neque occasio est, ut ipse delinquat, neque impletur, quin turpiter agentem inuenias, et si inuenias quæsitum, & expectatum. Et ita docet Auila *part. 2. c. 5. disp. 3. dub. 15. casu 16.* Coninch *de Sacram. disp. 14. dub. 15. num. 196.* & alij: scilicet verò esset, si per dolum, vel fraudem delinquentem adduceres, ut in delicto deprehensum percuteres; quia eo casu non effugies censuram: sicut pluribus firmat Sayrus *lib. 3. Theauri, cap. 27. num. 23. in fine.* Coninch, Auila, *vbi supra*. Neque enim æquum est, ut Ecclesia deceptionibus iniquis faueat. Præterquam quod in euentu non percutis turpiter inuentum; sed quæsitum, & dolose adductum. Et idè nostram sententiam cum limitatione adducta, præter Doctores citatos, tenet nouissimè Fagundez *in Regim. Reip. Christ. tom. 2. part. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. num. 35.* & Garcias *in Summa mor. tract. 1. difficult. 3. dub. 1. punct. 4. n. 75.* vbi sic ait: [Solo ay aqui vna dificultad, y es, quando se esconde el marido, ò haze llamar al Clerigo para cogerte in flagranti delicto; en cuyo caso conuenien los Autores, que si interuene concierro entre la muger, y el marido, para cogere al Clerigo adultero con engaño, y traycion, que quedará escomungado, si le mata, o hiere; pero que si no ay concierro, sino que solo le haze el marido por saber la verdad, y se halla ser asse, hallandose en el caso, que no incurrirà hiriendolo, ò matandolo.] Vide etiam Baunium *in Theol. mor. tom. 2. disp. 5. tract. 5. quæst. 3.* qui etiam optimè notat, quod non ob actum copulæ carnalis tantum, sed etiam ob amplexus, oscula, & alia huiusmodi generis signa propinqua operis nefarii expleri, vel explendi cum vxore, matre, &c. percuti Clericum posse siue crimine, & excommunicatione: quia his rebus operam dare, est turpiter, ac fœdè facere. Deinde, matris, vxoris, & filie nomina, propriè sumenda esse, nec extendenda ad sponsam de futuro, auiam, aut nepetem: quia non sunt extendendæ poenæ ultra id, quod verba legis sonant: præsens est poenalis, auia mater non est, nec sponsa de futuro vxor: ergo, &c. Nota tamen, quod si maritus procurauerit, ut Clericus vocaretur ab vxore ad illam turpem actionem, & sic eum percuteret; incurrit vterque, scilicet, tam vxor, quam maritus, excommunicationem: quia sunt in dolo, cum procurauerint, ut vocarentur ad turpitudinem. Ita Angelus *Excomm. 5. num. 10.* Caietanus *verb. Excomm. cap. 10.* Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 27. num. 23.* Bellertus *part. 1. disquis. Cler. pag. 181.* & Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8.*

Sed quæro, an adiuuantes, seu associantes dictum patrem, filium, fratrem, vel matrem, in tali percussione incidant in excommunicationem? Ratio dubitandi est: quia tales associantes dicuntur auxiliatores percussoris Clericorum, qui incurrit eandem excommunicationem, quam incurrit percussor. Et negatiuè responder Leone *de cens. recollect. 5. num. 341.* & seq. cum Molina *disp. 99. num. 17.* quoniam eo ipso, quod iura patri, & marito (supple, filio, & fratri,) concedunt interficere adulteros aliquos, illis censetur concedere aliorum cooperationem ad eam executionem: quam doctrinam ampliat, siue disti cooperatores accedant iussi, vel rogati, aut mercede conducti, siue etiam quod ipsimet ad id se obtulerint gratis. Fauet, quod communiter docent Doctores, loquendo de eo, qui habet ius defensionis contra aggressorem, vel raptorem, mutilandi, vel occidendi, proxi constar habere dictum ius personas sup. enumeratas aggressas in honore, quod, scilicet, aliis quoque licitum sit vim passio assistere, & auxilium ferre.

An qui tantum ex charitate tenetur impedire percussorem faciendam Clerico, si non impediatur, incurrat in censuram.

R E S O L. III.

Affirmatiōe responder Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 24. Filliuciostrall. 15. cap. 1. num. 31. Suarez disput. 22. sect. 1. num. 54. & alij penes ipsos: quia textus in cap. Quant. absolute, & sine restrictione loquitur de iis omnibus, qui manifesto facinori desinunt obviare, cum possint. Adde tamen Toletus lib. 1. c. 34. num. 15. & alij, adesse debere dolam, & malitiam: nam, si ob veterandiam, & vanam timorem non te alienis libris immiscendi, impedire percussorem omittas, hanc effugis excommunicationem. Et hæc omnia docet etiam Megala in 3. part. Instit. Confess. lib. 4. cap. 2. quest. 1. num. 7.

Sed contraria sententia magis mihi placet, asserens, ad hanc excommunicationem incurrandam requiri obligationem iustitiæ. Ita tenent Doctores quos citat, & sequitur Auila de cens. part. 2. cap. 3. disput. 3. dub. 8. quibus ego addo Baunyum in Theol. mor. tom. 2. disput. 5. tract. 4. quest. 1. Coninch de Sacram. disput. 14. dub. 15. num. 174. Layman lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 6. Molinam disput. 52. num. 6. & hanc sententiam probabilem esse putat Garcias in Summa, tract. 1. difficult. 3. dub. 1. punct. 3. num. 27. in fine. Et ratio est, quia ille consensus in percussorem Clerici censendus est hac excommunicatione puniri, qui, secundum moralem æstimationem, consilium, aut auxilium esse reputatur, ut constat ex illis verbis: *Eos delinquentibus fauere interpretamur.* Et præterea, qui statui clericali iniuriolosus est. At qui solum ex charitate, & non ex officio tenetur impedire percussorem, moraliter non censetur percussorem fauere, neque iniuriolosam actionem statui clericali præstare, quia omittens ex charitate solum negatiue se habet, non positiue etiam moraliter, ideoque damna ex facinore sequuta ei non imputantur. Quod adeo verum est, ut esto ex odio, & prauo affectu omittas impedire, adhuc non ligaris excommunicatione: quia non ob prauum affectum, sed ob actionem iniuriolosam hæc excommunicatio lata est.

Sed non deseram hic apponere verba Squillantæ de privileg. Cler. cap. 6. num. 66. ubi sic ait: [Excommunicationem incurrit ille, qui potest prohibere, ne Clericus verberetur, & non prohibet, ut constat ex cap. Quante. de sentent. excommuni. quo verò ad alios, qui ex charitate tenentur, si ex negligentia, vel ex timore, ut quia nolunt se immiscere tumoribus, hoc non præstent; non incurrerent, secundum communem opinionem, quando hic titulus sufficit ad eos excusandum à culpa mortali, secundum Suarez mox citandum. Si autem dolose non probuerint, cum possent obviare sine periculo, & damno, tunc incurrerent, tanquam consentientes delicto. Ita Suarez disput. 22. sect. 1. num. 56. quauis Bonacina disput. 2. quest. 4. punct. 3. num. 6. & Raguccius sub tit. de excommuni. quest. 69. non incurret excommuni., etiam si non obstant propter odium, & prauum affectum, licet peccarent mortaliter, quidquid sit de foro externo, cum non sit in iure expressum.] Ita Squillante.

Sed, si aliquis scire cupiat, quinam ex iustitia teneantur obstatere percussioni Clericorum? Respondeo cum Auila, ubi supra, concl. 2. & aliis, quòd qui tenentur obstatere ex officio, & ex iustitia, sunt, Rex, Iudex, & Ministri iustitiæ, pates, tutores, heri, pedagogi, Parochi, custodes, & c. contra eorum filij, pupilli, famuli, parochiani, & custoditi. Sic Nauarr. cap. 24. num. 18.

Nota etiam cum Raguccio in vase discipl. Eccles. 4. 69. de excommuni. quòd, ut qui non impediendo percussorem Clerici, incidant in censuram, quatuor debent copulatiue concurrere. Primum, ut teneantur ex officio,

ut est Officialis erga subditos, pater erga filios, dominus erga seruos, & similes. Nauarr. cap. 24. num. 12. Secundum, ut possint impedire sine iactura, vel periculo vitæ, honoris, aut bonorum, Tertium, ut possint commodè impedire: nam non dicimus posse aliquid fieri, nisi commodè fieri possit, l. Nepos Proculo. ff. de verb. signif. Quartum, ut offensio Clerici sit manifestè iniusta illi Superiori, aliàs non teneatur. Nauarr. cap. 24. num. 19. & alij.

An, si duo Clerici, ensibus districtis, unus contra alium digladiarentur, incurrerent in censuram?

R E S O L. IV.

Ponit hunc casum Fragosus in Repub. Christ. tom. 2. par. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. num. 13. ubi sic ait: Quæstionis tamen est, quando duo Clerici se se iniucem, gladiis districtis, inuadunt, & digladiantur alter in alterum irruendo, intentione, & animo se percutiendi: nullus tamen percussus fuit; sed vterque ictus in se coniectos ensibus sustinuit, vtrum sint excommunicati? Pars affirmans et eo videtur probari: quia qui animo deliberato per vices Clericam apprehendit, aut percutit, suadente Diabolo, aliquid corpori Clerici adhaerens, puta equum, cui Clericus insidet, vulnerat, aut ei iniuriam infert, est excommunicatus, ut tradunt communiter Philarchus lib. 2. de officio sacerdotali, cap. 35. Angles in 4. quest. de excommunicatione, art. 6. difficult. 3. concl. 8. ergo, qui mutuis ictibus percutiunt enses, quibus se defendunt, incidunt in hunc Canonem: quia adhaerent manibus clericalibus. Confirmatur: quia, si quis de manibus Clerici per vim auferat enses, aut illum de latere per iniuriam eripiat, aut galerum, seu pileum de capite, non est dubium incurrisse in supradictam censuram: igitur in nostro casu idem dicendum est.

Pars tamen negans est sequenda: quia re ipsa, ut supponitur, neuter ex illis percussus fuit, nec tactus ab ense alterius, quauis animo percutiendi alter in alterum multiplicatos ictus coniecisset, & vibrasset. Ratio: quia excommunicatio hæc non fertur, nisi ob percussorem realiter factam, & ob iniuriam reuera illatam, non verò inferendam. Ita colligitur ex Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excommunicationis, §. In primis. num. 9. Paludanus in 4. disput. 18. quest. 3. art. 3. Summa Alkerh part. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. qu. 7. & 19. Angelica verb. Excommunicatio, §. num. 29. & aliis, quos referens sequitur Sayrus de censuris, lib. 3. cap. 26. num. 21. quia in hoc casu non est iniectio manus in Clerici personam, vel in res Clerico adhaerentes, & exceptis quibusdam casibus expressis, in reliquis verbis sunt intelligenda cum effectu, argumento cap. Relatum. de Clerico non residente.

Nec sufficit, ut incurratur excommunicatio, conatus sine effectu, seu metus verbalis tantum sine actu aliquo violento, aut reali, quauis ad sit intentio; proinde si quis absque manuum iniectioe, vel detentione corporali compellat Clericum ad se redimendum, vel aliquid illi largiendum, aut vibret hastam, aut gladium euaginet, volens eum percutere, & non percutiat, non incurret in hunc Canonem. Et hæc omnia docet Fragosus, cui ego adhaereo.

Vnde ex his sequitur, quòd volens percutere Clericum gladio, vel sagitta, vel ictu, & casu abierit, illamque non attingat, etiam si sagittam emittat, vel ictum in illum dirigat; tunc in effectu, & re ipsa manus violentas illi non infert, pro ut verba legis, in materia odiosa præsertim, proprie sunt accipienda.

Nota hic obiter contra Ambrosinum. cap. 12. de immunitate ecclesiast. num. 6. & Decianum tract. crimin. lib. 4.

cap. 8. num. 27. eum, qui adhuc non est initiatus prima Ton-
sura, etsi habitum clericali incedat inseruendo Ecclesie, ani-
mo ascendendi ad statum clericalem, non gaudere priui-
legio Canonis, & de Clericis Saluaticis, quod non gau-
deant priuilegio Canonis, declarauit Sacra Congregatio
desuper istos edita decimo Kalendas Iunii, 1623.

*An, qui percussit Clericum constitutum in minoribus,
si non incedat in Habitu, & Tonsura, & non ob-
seruet requisita Concilij Tridentini, sess. 2. 3. cap. 6.
de reform. incidat in censuram Canonis?*

R E S O L. V.

Negatiue respondent aliqui, quos ego *alibi* citauit: sed
affirmatiue sententia adhæsit, & nunc adhæret, stan-
te declaratione Sacre Congregationis. Et ira hanc sen-
tentiam præter Doctores à me *alibi* citatos, tenet nouissi-
mè Fragolus de *Repub. Christ.* tom. 2. lib. 1. disput. 2. §. 1. n.
22. & Casterus Palauus tom. 6. disput. 3. punct. 2. 3. num. 3. quia
iure communi Clerico in minoribus Ordinibus constituto
concessum erat priuilegium Canonis, tametsi alicuius Ec-
clesie seruitio addictus non fuerit, neque in aliqua schola
ex licentia Episcopi versaretur: at Tridentinum solum re-
strinxit priuilegium: fori: ergo priuilegium Canonis sub
dispositione iuris communis relictum est, iuxta leg. *Preci-
pimus. Cod. de appellacionibus.* sunt enim hæc priuilegia om-
nino distincta.

Neque obstat fundamentum contrarium: nam esto
priuilegium Canonis inferius sit priuilegio fori, est tamen
magis necessarium personis ecclesiasticis, & earum statui,
cum grauius offendantur ex vexatione personali, quam ex
forensi iudicio. Præterquam quod priuilegium fori cedit
aliquaqualiter in diminutionem laicæ potestatis: at priuile-
gium Canonis in nullius cedit præiudicium. Ergo mirum
non est, plures condiciones pro priuilegio fori requiri,
quam pro priuilegio Canonis. Tridentinum verò, si bene
perpendatur, nobis contrarium non est: non enim dixit,
seruandam esse Constitutionem Bonifacij VIII. in cap.
Clerici. de Clericis coniugatis, in 6. pro omnibus Clericis;
sed pro Clericis coniugatis: his enim nec priuilegio fori,
nec Canonis gaudent, nisi condiciones à Tridentino præ-
scriptas obseruent. Vide etiam Lezanam tom. 3. verb. *Cleric-
us*, num. 5. Igitur Concilium tantum Clericis aufert pri-
uilegium fori, vnde per exclusionem vnus videtur inclu-
dere alterum, argum. cap. *Nonna. de presumpt.* & l. *Cum
Prætor. ff. de iudic.* Et casus non expressus habetur pro
omisso, quando lex de aliquo casu disponit, l. *Si cum dote.
ff. solut. matrim. l. Inter stipulantem. §. Sacer. ff. de verbor.
obligat.* & cum habeatur ibi casus hic pro omisso, recur-
rendum est ad dispositionem antiquorum iurium, quæ
determinant, Clericum non deserentem Habitum, & Ton-
suram non amittere priuilegium Canonis, nisi trina mo-
nitione præmissa, vt in cap. *Cum contingat. il. secundo, de
sentent. excommunicat.* vel nisi ex alio capite priuilegio ec-
clericali ptiuatus sit.

Si quis tamen violentas manus iniiceret in Clericum
non deserentem Habitum, & Tonsuram, quauis nulla
monitio præmissa sit, si bona fide crederet, licere hos Cle-
ricos sine innodatione excommunicationis percutere, non
esset excommunicatus, ratione huius ignorantia: quia
ignorantia sufficiens est ad excusandum à censura. Hæc
opinio tamen procedit, si talis Clericus fuerit ter monitus
à suo Episcopo, & non se emendauit, quæ monitio suffi-
ceret, si esset generalis, pura, per edictum Episcopi, vt
omnes Clerici reassumant Habitum intra mensem; & non
sufficere vnâ monitionem pro tribus, addit Bonacina
de censur. disput. 2. quæst. 4. num. 6. cum alijs per ipsum ci-
tatis: nam in cap. *Contingit. de sentent. excommun.* dicitur:
Ter à se moniti.

Norandum est etiam hæc, quod excluduntur ab hoc
priuilegio Canonis Clerici, qui deserto Habitum clericali
grauius criminibus, vt pote tyrannidi, & seditioni, alijs-
que facinoribus se inueteceunde immiscerint, ex textu in c.
Perpendimus. cap. Cum non ab homine. de sentent. excommun.
& notat Nauarr. cap. 27. num. 81. Suárez *disput. 22. de cen-
sur. sect. 1. num. 14.* Coninch *disput. 14. dub. 15. num. 157.*
quod à fortiori procedit, si in crimen assassini incidentint,
iuxta textum in cap. 1. *de homicidio*, in 6. & tradit Sylue-
ster verb. *Assassinus*, q. 3. & 4. Couarruias lib. 2. var. cap. 20.
num. 10. Iulius Clarus §. *finali. quæst. 36. num. 30.* Et ita, me
citato, hanc sententiam docet etiam Squillante *de priuileg.
Cleric. cap. 6. num. 12.* De Clericis excommunicatis, suspen-
sis, interdicitis, vel depositis verbaliter tantum, aut irregu-
laribus, dicendum est, eos gaudere hoc Canonis priuile-
gio, vt constat ex cap. *Intelleximus. de iudicij.* Non autem
Clericum hæreticum, aut schismaticum, vt docent DD.
in cap. *Contingit. 1. de sentent. excommun.* nam, cum prædi-
cti delinquant in legem Ecclesie, non debent lege Ecclē-
sæ iuari. Et ita docet Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 6.
num. 13. & 15.*

Nota etiam, gaudere priuilegio Canonis Clericum or-
dinatum per saltum: & idem dicendum est de ordinato,
vel ab alieno Episcopo abque dimissiois, vel cum dimis-
siois falsis: nam tales verè recipiunt Ordinem, etsi man-
neant suspensi ab illius exequutione. Et ita docet Marchi-
nus *de Sacrament. Ordin. tract. 2. part. 1. cap. 15. difficult. 17.*
Vnde miror, quomodo Bonacina tom. 3. *disput. 2. quæst. 1.
punct. 6. sect. 3. sub num. 7.* ueget hoc priuilegium ordinato
ab alieno Episcopo, vt *suprà*, dum ipsemet *ibid. disput. 1.
quæst. 16. punct. 3. num. 5.* concedat eidem, ac etiam ordinato
ab Episcopo excommunicato, suspensio, vel deposito, (idem
dic de ordinato ante legitimam ætatem,) priuilegium fori,
quod minùs difficulter amittitur.

*An, qui percussit Clericum coniugatum, non deser-
nentem alicui Ecclesie, incurret in cen-
suram Canonis?*

R E S O L. VI.

Controuertitur inter Doctores, an, vt Clericus coni-
ugatus gaudeat priuilegio Canonis, sufficiat, quod ob-
seruet illas duas condiciones cap. vnici, *de Cleric. coniug.*
in 6. vt, scilicet, vnica, & virgine suscepit, & Habitu-
m, & Tonsuram gesserit; vel etiam sit necessaria tertia
conditio addita à S. Concil. Trident. *sess. 23. cap. 6. de refor-
matione*, vt, nempe, sit quoque de mandato Episcopi ad-
scriptus seruitio alicuius Ecclesie? nam Toletus lib. 1. cap.
32. num. 8. Sanchez lib. 7. *de matrim. disput. 46. num. 2.* Gri-
pianus tom. 1. *suarum quæst. forens. cap. 190.* Duardus lib. 2.
cap. 15. *quæst. 3. num. 5.* Coninch. *disp. 14. num. 158.* Lay-
man lib. 1. *tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 3.* affirmant: quod etiam
docuit Ciarlinius in *contr. forens. tom. 1. cap. 53. num. 11.* vbi
sic ait: [Vt Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori, &
Canonis, oportet eos incedere in Habitu, & Tonsura, ad
text. in cap. *unicum. de Cleric. coniug. in 6.* & vterius oportet,
quod inseruiant alicui Ecclesie de mandato Episcopi
secundum Concilium Tridentinum *sess. 13. cap. 6. de refor-
matione*. Et propterea, hodie tria copulatiue requiruntur ad fi-
nem, vt Clericus coniugatus potiarit beneficio Canonis,
& fori; scilicet, Habitus, Tonsura, & seruitium Ecclesie;
quorum alteram si desiciat, absque alia monitione gaude-
re non potest prædictis priuilegijs: supposito etiam, quod
contraxerit matrimonium cum vnica, & virgine; quia, si
sit bigamus, nullum habet priuilegium, & si non est biga-
mus, hæc tria copulatiue requiruntur. Et propterea ad fi-
nem, vt coniugatus Clericus fiat in his beneficijs, debet
quod iucesserit in Habitu, & Tonsura; plene probare, nec-
non, quod seruerit Ecclesie, & duxerit vnica, & virgi-
nam

nem, quia est fundamentum suæ intentionis. Hoc verum est, quod non tenetur probare in iudicio, virginem fuisse illam, quam duxit in matrimonium, sed tantum vnicum matrimonium contraxisse, & eam pro virgine fuisse reputatam: nam femina virgo presumitur, nisi contrarium probetur: imò, licet puella non esset virgo, quando ducta est, eò quod fuerit corrupta ab eodem sponso ante matrimonium; tamen coniugatus Clericus cum ea, gaudet dictis privilegiis, quia non est bigamus. Ita Ciarlinius, cui adde Lezanam in Summa, tom. 4. verb. Clericus, num. 5. & Castrum Palatum tom. 6. disp. 3. punct. 2. 3. num. 5. Squillantem de priuil. Cleric. cap. 6. num. 16.

Sed opinioni affirmatiuæ alij adhærent, & mihi placet: putatur enim, dictam conditionem esse additam à Tridentino ratione privilegij fori, de quo ibi est sermo; & proinde, quod illius dispositio minimè extendenda sit ad hoc privilegium Canonis. Et ita tenet Auila de censur. part. 2. cap. 5. dub. 11. concl. 2. Megala in 3. part. Instit. Confess. lib. 4. qu. 5. n. 37. & probabilem existimat Leone tractat. de cens. recollect. 5. n. 4. Si tamen dictus Clericus coniugatus non deferat Habitum, & Tonfuram, non gaudebit privilegio Canonis, quia sic determinatur in dicto cap. vnico, de Cleric. coniugat. in 6. quod non procedit in Clericis minoribus, vt diximus supra.

Sed, an vxor Clerici coniugati gaudeat privilegio mariti incedentis in Habitu, & Tonfura? Glossa in c. Cler. 11. quæst. 1. ait, vxores Clericorum sortiri forum ex personis virorum, gauderèq; iisdem privilegiis vxores, & filios, quibus Clerici gaudent, vt in l. 1. & 2. Cod. de Episcopis, & Clericis. Idem vult. Gloss. in cap. Eos. 52. distinct. quam sequitur Panormit. in cap. Nullus. de foro compet. 1. col. num. 6. & 7. Contrarium volunt Ioannes Andreas in d. cap. vnico, de Clerico coniugat. in 6. & Ioannes de Imola in d. cap. Nullus. Mihi tamen magis placet, vxorem Clerici coniugati, quoad forum, gaudere privilegio clericali, debereq; conueniri coram ecclesiastico iudice: non tamen gaudere privilegio Canonis. Si quis suadente, atque ita iniiciens manus violentas in vxorem Clerici coniugati, non est excommunicatus. Ira Dominicus de S. Geminiانو d. cap. 1. de Clerico coniugato, in 6. & Franciscò de Ateio in conf. 131. col. 2. & 3. Et ita hanc sententiam docet etiam Squillante de priuil. Cleric. cap. 6. n. 11. qui ex Carolo de Grassis effect. 9. n. 115. hoc limitat, nisi manus iniectio fieret vxori prædictæ in odium viri: quia tunc iniiciens incurreret excommunicationem, ac si ipsum percuteret, vt per Doctores, quos refert. Idemque dicendum esset, si percussio fieret in personam alicuius consanguinei Clerici in odium ipsius Clerici, vt per Decianem in tract. crimin. part. 2. lib. 6. cap. 17. num. 15. Bellertum part. 1. disquis. Cleric. fol. 183. num. 21. Ragucium de excommun. 9. 70. & alios.

An verò ad euadendam dictam excommunicationem sufficiat, si tempore, quo percutitur talis Clericus coniugatus, non deferat Tonfuram, vel non habeat vestes clericales; ex iis, quæ docent Doctores in terminis privilegij fori, possumus id faciliter decidere, quod, scilicet, non excuset, vbi talis antea solebat illas gestare, nec putet ipse percutiens, illas dimisisse dictum Clericum coniugatum animo ipsas non ampliùs resumendi. Ita Leone vbi supra. Nota etiam, quod Clericus coniugatus non bigamus, si dimittat Habitum, & Tonfuram, & postea illam reassumat, gaudet privilegio Canonis: quoniam nulli auferenda est poenitentia iusta. Syluester verb. Excommunicatio, 6. num. 4. & S. Antoninus 3. part. tit. 25. c. 1. Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 4. & Bonacin. de censur. qu. 4. punct. 1. num. 2. Ex his sequitur, quod Clerici bigami bigamia vera, & interpretatiua, in minoribus Ordinibus constituti, omni privilegio denudantur, ideòque gestatio Tonfuræ, & Habitūs clericalis illis interdicitur cap. vnico, de bigamis, in 6. & notauit ibi Gloss. verb. Bigamus. Co-

ninch num. 157. Molina tract. 3. disp. 54. num. 8. Laymat cap. 5. num. 4. Bonacina dist. punct. 3. num. 6. & tom. 3. de censur. in par. dispur. 2. quæst. 3. punct. 6. sect. 3. num. 3. & segq. Secus verò dicendum est de bigamia similitudinaria, vt iidem Doctores aduertunt. Quòd si Clerici bigami factis sunt initiari vel ex dispensatione, vel illegitimitate, hoc privilegio Canonis gaudent: quia textus in cap. vnico, de Clericis coniug. in 6. & cap. vnico, de bigamia, in 6. expresse loquuntur de bigamis in minoribus constitutis. Et tradit Gloss. dist. cap. vnico, de bigamis, Syluester verb. Bigamus, quæst. 8. Molina disp. 54. num. 8. Laymat vbi supra, quibus adde Fragosum de Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. n. 25 qui etiam hoc docet de Religiosis bigamis: nam non priuantur privilegio Canonis: quare illos percutientes erunt excommunicati, quod etiam docet Palas tom. 6. dispur. 3. punct. 2. §. 1. num. 13. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 27. n. 32. Lezana tom. 3. verb. Clericus, num. 6. qui idem dicendum notat de Religioso, qui Habitum dimisit: nam per solam dimissionem Habitūs, non perditur privilegium Canonis.

An percutientes Equites D. Iacobi, Alcantara, Calatrava, &c. incidant in censuram Canonis?

R E S O L. VII.

Negatiuè respondet Leone de censuris, recollect. 5. n. 25. vbi sic ait: [Pro huius difficultatis resolutione placet sententia Molinæ tom. 4. de iustitia, disp. 50. num. 5. ad finem, qui est fateatur, hos alios Ordines militares in principio ipsorum habuisse hoc Canonis privilegium; quia communiter vivebant, (etsi quidam eorum solum castitatem, coniugalem profitebantur,) ac etiam ob privilegium communicationem Religionum, quarum Regulas profitebantur; ceterum hodie cum à multis annis eiusmodi Commendatarij in Congregatione non viuunt, dispensatiq; habeant maxima ex parte vota castitatis, ac paupertatis; neque viuunt, nisi vt merè seculares, nullum ferè exercitium obedientiæ habentes; inuendum arbitror, quod ad privilegia clericalia, seu ecclesiastica atineret, ad consuetudinem, illique erit standum: vbi subdit in Lusitanis, & Castellæ Regnis vigere consuetudinem in contrarium, nempe, quod non gaudeant isti equites dicto privilegio Canonis. Nota, quod Molina loquitur de Commendatariis, in quibus maior potest esse difficultas, ex quo cum Commendæ sint beneficia ecclesiastica, illi videantur magis personæ ecclesiasticæ, iuxta notata per Duardum lib. 2. in Bulla Cæne, can. 15. qu. 5. ad finem. Attingit hoc idem Bonacina tom. 3. disp. 2. quæst. 3. punct. 6. num. 9. ibi: Nisi fortè ibi contra consuetudinem fuerit abrogatum: in aliquibus enim Regnis vsu receptum est, vt Equites nonnullarum Religionum non fruantur privilegio Canonis, (quidquid sit de consuetudine in contrarium circa privilegium fori, de qua testatur Megala par. 5. lib. 5. cap. 10. n. 27.) Qui Bonacina est subdat illa verba: An autem illa consuetudo contra libertatem huiusmodi personarum legitima sit, patet ex his, quæ dixi in Bulla Cæne; tamen quia eo in loco tractat de consuetudine contra libertatem ecclesiasticam, quæ est de iure diuino, non potest illa doctrina applicari casui nostro, cetera nulla censura sit de iure diuino, vt sæpiùs dictum fuit, nec etiam contra Hæreticos; neque dicta privilegia illis competunt de iure diuino, cum non sint verè Religiosi, vt declarauit Rota Romana apud Seraphinum, dist. 587. imò neque simpliciter personæ ecclesiasticæ, sed tantum secundum quid, vt per Molinam locis supra citatis. Cum igitur tantum illis hoc competat ex declaratione Summi Pontificis, quæ habet vim legis, potius recurendum est ad aliam doctrinam, de qua supra, recollect. 2. a num. 716. vbi de consuetudine excusante à

pœna excommunicationis, vel alterius censuræ, vbi in specie, quod ad hoc sit sufficiens præscriptio decennialis, & non requiratur quadragenalis, vt putat Molina *loca supra cit.* & quod in dubio negatio probabiliter possit quis iudicare dictas censuras consuetudine fuisse abrogatas. [Hucusque Leo, cui adde Calstrum Pal. *tom. 6. disput. 3. punct. 23. §. 1. num. 16.* & Villalobos in *Summa, tom. 1. tract. 17. difficul. 22. num. 15.* vbi sic ait: [Lo mismo se hà de dezir de los Cavalleros militares de la Orden de S. Iuan, como dizen Siluestro, y Toledo, que estos hazen tres votos esenciales, como dize Paris de Puteo, y son Religiosos. Mas no se ha de estender esto à los demas de las Ordenes militares, sino es que sean Sacerdotes, & Monias, que los Cavalleros de las Ordenes, que se pueden casar, no son absoluta, y verdaderamente Religiosos, como dize el Padre Fray Manuel Rodriguez, con otros.] Ita ille. Sed à sententia affirmatiua, quam docti non recedo; & ita præter alios à me alibi adductos, tenet Megala *vbi infra n. 40.* Fragofus de *Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 2. num. 44.* & me citato, Pater Lezana in *Summa, tom. 2. c. 5. n. 38.* vbi extendit hoc priuilegium Canonis etiam ad Equites notitios;

Sed non deseram hinc obiter querere, quid dicendum de illo, qui non canonicè ad statum clericalem peruenisset, ita vt pro pœna sit à gradu deiciendus, veluti si seruus sine licentia domini Clericus efficeretur, vt in cap. *Secundo, §. 4. dist. 18.* Respondetur, & hunc Canonis priuilegio gaudere: quauis omnia alia priuilegia amittat, secundum Gloss. *in d. cap. Secundo.* quod tamen verum non censeo per verba textus eiusdem cap. *Secundo.* vbi ita scribitur: *Porro seruus non canonicè consecratus, postquam de gradu ceciderit, eius conditionis sit, cuius fuerat ante graduum.* Ex quibus verbis constat omni priuilegio priuari. Et ita docet Megala in *3. part. Inst. Confess. lib. 4. cap. 2. quest. 5. n. 38.* cui adde Leonem *num. 3.*

An Clericus percussus seipsum incurrat in censuram Canonis?

RESOL. VIII.

Affirmatiuè respondent Doctores, quos citat, & sequitur Megala in *3. part. Inst. Confess. lib. 4. cap. 1. quest. 1. num. 6.* Quia in cap. *Si non licet. 23. quest. 5.* habetur, plus esse homicidam, qui se occidit, quam qui alium: ergo à fortiori etiam Clericus, qui se percutit, contrahit censuram: necessitati etenim percussio hæc ponenda est in specie sacrilegij; cum qui percutitur, sit persona sacra. Nec dicas, textum nostrum verba facere de tertia persona, & pœnas non esse ampliandas. Nam responderetur, textum hanc tertiæ personæ distinctionem non facere; sed simpliciter excommunicare eum, qui, *suadente Diabolo, violentas manus in Clericum, vel Monachum iniicit.* sed hoc facit Clericus seipsum percussus: ergo hac censura ligatur.

Vnde non deseram hinc apponere verba Gordonii in *Summa, tom. 2. lib. 7. quest. 13. §. 3. nam. 33.* sic asserentis: [Sed, quid, si Clericus ipse consentiat in suam percussionem, aut etiam seipsum percutiat? Respondetur non obstare hunc consensum, quin percussor incidat in hanc pœnam, nam Canon hic non tam in fauorem Clerici, quam status clericalis editus est: ac proinde nec ipsi Clerico licet consentire in hanc iniuriam, cum sit percussio iniuriæ statui ecclesiastico. Sic Caietanus *cap. 10. notab. 3.* & constat ex cap. *Contingit. 1. de sentent. excommunicat.* & Gloss. *ibidem* cum Panormitano. Nec obstat, quod volenti non fiat iniuria: licet enim velit hoc Clericus percussus, non tamen id vult ecclesiasticus status. Ex quibus primò inferatur, Clericum, si seipsum ex peccato mortali percutiat, incidere in hanc pœnam.

Sed ego alibi, & nunc iterum puto cum Castro Palao *tom. 6. disput. 3. punct. 23. num. 4.* Clericum seipsum per-

cutientem non incurtere in censuram probabiliter sustineri posse: quia Pontifex videtur loquutus de tertia persona offendente, & ab offenso distincta, vt colligitur ex illis verbis: *Si quis, suadente Diabolo, manus violentas in Clericum iniecerit,* &c. Et ita, me citato, hanc sententiam tenet Baunys in *Theol. mor. tom. 2. disput. 5. tract. 4. quest. 2.* Primò, ait ille, quia Canon, *Si quis, manifestè loquitur de persona distincta à percussente, vt indicant hæc verba: Si quis, suadente Diabolo, in Clericum violentas manus iniecerit.* Secundò, quia Innocentius III. in eo Canone exigat ad effectum incurrendæ excommunicationis, vt violentia inferatur Clerico, qui percutitur: at, etsi Clericus se percussus Ordini Clericorum iniuriam faciat, vt habet Canon, *Contingit. 36. de sentent.* non tamen violentiam sibi vllam affert, cum id volens, & sciens agat, vt significat Innocentius in *Decretali citata*, his verbis: *Respondendo, quod huiusmodi manus iniectio, etsi non violens, tamen iniuriosa videtur, cum ille Canon non tam in fauorem Clerici ordinati, quam in fauorem Ordinis clericalis fuerit promulgatus.* Tertiò, quia in Canone cit. *de sent.* Innocentius III. non dicit eos, qui hæctenus Clericos percussurunt, eorum precibus inducti, excommunicationem incurrisse; quod tamen tacendum non fuerat; si res ita se habuisset; nam hoc erat in questione: sed prohibendos, ne id in posterum faciunt. Quartò, quia in eodem Canone dicitur, quod Clericus, qui post prohibitionem consentit in huiusmodi percussionem, sit tantum excommunicandus, non autem quòd sit excommunicatus ipso facto; vt fuisse necesse, si percussioni Clerici, factæ eius voluntate, ipso facto esset excommunicatio adiuncta: nam tunc, vt habetur in cap. *Quante. 47. de sentent. excommun.* tam Clericus, quam qui eius voluntate, ac imperio eum, verberibus afficeret, pro excommunicato habendus esset: cum facientes, & consentientes, pari pœna plerumque, catholica condemnet authoritas Innoc. III. *c. Quantum. de sent. excommun.* Dixi, *si ex peccato,* &c. ad excludendum pœnitentiam, religionis, & pietatis causa susceptam; aut eos insuper, qui in luctu ex morte amicorum se alapis cadunt, capillòsve euellunt. Vide etiam Leonem *de censur. recollect. 5. n. 126.* qui, me citato, nostram sententiam, tanquam probabilem, contra immodestiam cuiusdam Neoterici admittit, & defendit.

An percussus Clericum consentientem incurrat in censuram?

RESOL. IX.

Respondetur, tales ligari excommunicatione huius Canonis, percussus Clericum volentem, & consentientem, quia ad hoc Clericus non potest consentire cum iniuria totius Ordinis clericalis, vt scribentes ex cap. *Contingit. de sent. excommun.* inferunt, & tradunt Mantua *Dialogo 35.* Gutierrez *de iur. confir. par. 1. c. 16. n. 53.* Suarez *de cens. disp. 22. sect. 2. an. 57.* Grassius *de decisionum part. 1. lib. 2. cap. 49. n. 6. ex cap. Contingit. 1. de sent. excommun.* Nam, quauis volenti, & consentienti non fiat iniuria; fallit tamen ratione dignitatis ecclesiasticæ, propter quam fuit tale priuilegium emanatum: proinde non Clerico, sed dignitati ecclesiasticæ inferatur iniuria. Item, quia Clericus non est dominus membrorum suorum, l. *Sed si. §. Si ipse seruus. & l. Liber homo. ff. Ad leg. Aquil.* Gloss. *in cap. Ex parte. de corp. vit.* Couarruias *in regul. Peccatum, 2. p. §. 5.* Atque ita non potest Clericus huic priuilegio fundato super fauore dignitatis ecclesiasticæ renunciare, quoad pœnam Canonis, poterit tamen remittere priuatam iniuriam quoad proprium interesse, & commodum. Antonius de Burrio *in cap. Si diligenti. num. 38. de foro competentis:* & habetur in cap. *Cum desideres. de sentent. excommun.* Et ita præter Doctores citatos, tenet Gordonus in *Summa, tom. 2.*

lib. 7. quest. 13. §. 3. num. 33. Layman lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 5. Leone de censur. recollect. 5. num. 52. Quod autem Clericus, consentiens dictæ percussioni, non sit excommunicatus, sed tantum possit excommunicari, probant Doctores supradicti communitè ex verbis ipsiusmet. tex. in d. c. contingit.

Nec obstat, dicere, Clericum consentientem, ut verberetur, communicare cum percussente in crimine criminoso, & consequenter incurtere ipso facto excommunicationem: quia responderet, ad incurendam excommunicationem, ob participationem in crimine criminoso, necesse esse, ut participet post crimen patratum, & quod fecit, delinquentem esse denunciaram, ut habetur in cap. *Nuper de sent. excomm.* & asserit Nauar. in *Manuali, c. 27. num. 33. & 112. idcirco in casu prædicto, ut subiiciens se percussioni incurrat ipso facto excommunicationem, opus est, ut consentiat percussori, qui iam iterum percussisset, & quod talis percussio esset notoria, & manifesta, & consentiens consentiret percussioni iniuriosæ, non animo satisfaciendi iniuriæ percussenti interrogatam. Nam tunc percussiens, etiam si iam iterum, & iterum percussisset, consentiens non ipso facto ligabitur excommunicatione, si hæc patiarur animo satisfaciendi iniuriæ illatæ, ut notat Panormitanus in d. c. *Contingit. num. 8.* quia aliud est subiicere se clementiæ alicuius, & aliud est participare cum aliquo in crimine criminoso, quod non participat se submicrens miseritordiz alicuius, qui de facili solet parcere subiectis & prostratis. Vide etiam Megalam in 3. part. *insti. Confess. lib. 4. cap. 1. §. 1. m. 6. & Castrom Paleum tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 2. m. 3. & Villalobos in *Summ. tom. 1. tr. 17. disp. 22. m. 10.* vbi sic ait: [Quanto à los Clerigos, que ellos de su propia voluntad se sujetan à que otros los hieran con accion injuriosa, se ha de dezir, que ellos no estan descomulgados, como consta de vn texto, que dize estas palabras: *Si quis autem Clericus, post prohibitionem huiusmodi, sponte se subiecit, excommunicatur.* Doude supone, que no està descomulgado: mas es seglar que le hiere, si, como dize el mismo texto, Felino, Panormitano, Iuan Andrey, y la Glossa.] Ita ille, & Doctores communicet.**

An Monialis, quæ sumit potionem, vel pugnis se cœdit, ut abortum faciat, incurrat in censuram?

R E S O L. X.

Respondeo negativè: quicquid asserat in contrarium noniter Naldus in *Summ. verb. Clericus, num. 4.* Et ita hanc sententiam tenet ex Molina Stephanus Baunys in *Theolog. mor. tom. 2. disput. 5. tract. 4. quest. 2.* quia hæc non est manuum iniectio in seipsam violenta, & contumeliosa, quod tamen Canon exigit. Violentam non esse, hac ratione probatur: Scienti, & volenti non fit propriè iniuria. Nec est etiam percussio sui iniuriosa statui ecclesiastico: nam ad eum Monialis non pertinet: status enim ecclesiasticus est eorum propriè, qui Tonfuram habent, & per eam aggregantur Ecclesiæ. Et hanc sententiam sustinet etiam Rodriguez in *Summa, tom. 5. cap. 144. num. 12.* Garcias in *Summa, tract. 1. diffie. 3. dub. 1. punct. 2. n. 18.* Iacobus Gordonus in *Summ. tom. 2. lib. 7. quest. 13. §. 3. num. 33.* vbi sic ait: [Inferitur, Moniales, quæ sibi procurat abortum, quanvis graviter peccet, non contrahere tamen hanc censuram: nam, licet violentiam inferat naturæ, (ut in medicina vsu contra febrim,) non tamen personæ ecclesiasticæ, propriè, & præcisè loquendo.] Ita ille, cui etiam adde Fragosum in *Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disput. 2. §. 1. num. 19.* qui citat Caetanum, Angles, & Barbofam: & novissimè, me citato, hanc sententiam defendit Alphonsus de Leone, de *censur. recollect. 5. num. 128.* eò quòd, ut dictum est, talis violentia non est iniuriosa, neque statui ecclesiastico, neque sibi, sed facti duntaxat. Et idem dicendum est de alio propinante potionem pro abortu faciendo Mo-

Antonini Diana Pars IX.

niali, ut tradit Portel in *dubis Regular. verb. Manus violenta, num. 2.* vbi sic ait: [Procurans abortum Monialis, etique potum propinans, illa consentiente, non incurrit excommunicationem: quia in primis non dat venenum, nec facit violentiam personæ sacræ, quia Monialem non occidit, imò illa consentit. Si verò occidit factum animatum, persona factus non est facta: nec saltem incurrit hanc positam ob percussione Clerici: quidquid sit de excommunicatione Sixtiana propter abortum, moderata per Gregorium XIV.] Itaille.

Sed contrarium docet Bordonus in *consil. Regular. tom. 1. resol. 28. num. 10.* quia læditur tum factus, tum ipsa Monialis. Ego autem puto incidere in excommunicationem Canonis, *Si quis suadente.* extraneum dantem potionem, & sequuto effectu: quia factus est pars ventris, & viscerum matris, ut in simili de factu mortuo cum matre sepeliendo dixit Lanorius in *2. de funer. cap. 12. num. 42.* Quod confirmatur: quia tangens non solum vestimentum, quo Clericus actò induitur; sed etiam equum, vel inhaerentia equo, cui insidet, incidit in excommunicationem: ergo multò magis abortifac faciens Monialem; cum non adhaerentia Moniali, sed partem naturalem ipsius lædat: & sic non naturæ, sed personæ religiosæ fit violentia, & corporalis læsio. At his non assentitur ex Caetano, & aliis, Sayrus de *censur. lib. 3. cap. 26. num. 17.* vnde utraque opinio est probabilis: sed negativa est probabilior.

An percussiones Eremitas si sint sub obedientia Episcopi, vel alterius Prelati, incidant in censuram?

R E S O L. XI.

Negativè videtur respondendam ex Castro Palao *tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 1. num. 14.* vbi sic ait: [Fratres certij Ordinis D. Francisci, & D. Dominici, vitam in Communitate gerentes, & Habitum Religionis gestantes, hoc privilegio Canonis, imò fori, gaudent: quia, esto, veri Religiosi non sint; Religionis tamen statum imitantur; ideoque privilegium Religiosis concessum, ut ipse favorabile, ad ipsos extenditur. Secus verò dicendum est de iis Fratribus, qui in propriis domibus commorantur, et si se, suæque bona Religionis obtulerint, Habitumque illis gestaverint. Idem ferè dicendum est de Eremitis, qui si sub aliqua Regula, & obedientia vitam agerent, edito pauperatis, vel obedientiæ voto, vel pacto iuxta, hoc privilegio protegentur. Secus verò si nullam ex his obligacionem susceperint, tamen ex commissione Episcopi alicui Ecclesiæ inferant, & Habitum gestent singularem: quia non firmum, & stabilem modum vivendi habent, cum pro libito possint ab eo recedere.] Ita ille, qui citat Molinam, Suarez, Layman, & alios, quibus ego addo Fragosum de *Repub. Christian. tom. 2. disput. 2. §. 1. num. 40. & 41.* & Turcianov de *censur. lib. 3. disput. 29. dub. 1. in fine,* & Coninch de *Sacrament. disput. 14. dub. 15. num. 164.* vbi ita asserit: [Vtrum verò Eremitæ hoc privilegio gaudeant, non est ita certum: multè asserunt; alij verò negant. Vide Sylvestrum *verb. Eremita, num. 2.* Valdè probabile est, eos solos gaudere, qui alicui Religioni per vota obstricti sunt, aut saltem alicui Prelato ecclesiastico ratione voti, aut muneris, quo alicui Ecclesiæ deputati deseruiunt, sunt subiecti.] Ita Coninch.

Sed contrariæ sententiæ adheret Leone *tract. de censur. recollect. 5. n. 32.* [Eremitæ enim, ait, non solum gaudent hoc privilegio, quando vivunt in communi sub aliquo Prelato ecclesiastico ex tacita, vel expressa Pontificis auctoritate, de quibus non est difficultas apud Doctores, quibus accedit Bossius de *habitu, sect. 2. casu 22. art. 60.* sed etiam quando non vivunt in communi, sed seorsum

cum Habitu religioso alicui sacro loco seruientes sub obedientia Episcopi, vel alterius Prælati.] Hæc Leone, cui adde Squillantem de *privileg. Cler. cap. 8. num. 34.* sic aientem : [Censæ, quod Eremicæ, qui Religiosi non sunt, (nam de Eremitis, qui profitentur tria vota Religionis, vt sunt Camaldulenses, non est ambigendi locus,) si ex speciali obligatione, & quasi traditione alicui Ecclesiæ, vel loco sacro, dicati sunt cum speciali subiectione ad Episcopum, gaudent hoc privilegio, cum sint personæ specialiter Deo dicatæ, seu deuotæ. Secus verò esset dicendum de Eremitis, qui vagi dicuntur, nec definitum, aut firmum vitæ modum, neque aliquam specialem obligationem ecclesiasticam habent.] Ita ille. Vide etiam Lezanam in *Summa 99. Regular. tom. 2. cap. 7. n. 6.*

An percussus Apostatam incidat in censuram?

RESOL. XII.

Affirmatiuè respondet Leone *tractat. de censur. recollect. 5. n. 37.* vbi sic ait : [Religiosi professi gaudent dicto privilegio, etiamsi maneant extra Claustra sine Superioris licentia, vel quoque si sint Apostatæ. Et Nouitij etiam, si manerent extra Conuentum cum Habitu, & licentia Superioris : quia, cum ex hoc non interrumpatur Nouitatus, adhuc esset Nouitius, vt latè post alios habetur per Bartholomæum de Vecchis in *sua Praxi pro Nouitius. disp. 11. dub. 3. n. 10.* vbi id extendit, etiamsi illicitè, & absque iusta causa, fuit dicto Nouitio à Superiore concessa præfata licentia. Quando autem dixi, quod Apostata à Religione, cum iam sic professus, semper retineat privilegium Canonis, intelligitur non solum si retineat Habitum, vel suæ Religionis, vel saltem clericalem; sed etiamsi dimiserit Habitum suæ Religionis, & ecclesiasticum, & percussus sciat esse Apostatam.] Ita ille, cui adde Baunium in *Theol. mor. tom. 2. disp. 5. str. 4. q. 2.*

Notandum est etiam hæc obiter, quod non solum Conuersi, Laici, Olati, seu Donati, qui veram Professionem emittunt, (cum sint verè Religiosi,) sed etiam ij, qui, vt dictum est, se, & sua Monasterio tradiderunt, & in ipso viuunt, Habitum aliquo modo mutato, gaudent privilegio Canonis, *Si quis suadente.* ita vt illos percutientes in excommunicationem incidant : sunt enim, vt dictum est, personæ ecclesiasticæ. Quod secus videtur dicendum de iis, qui in domo sua manent. Et ita docet Lezana *tom. 2. c. 8. num. 6.* Rodriguez *tom. 3. q. 21. art. 4.* & Fragosus de *Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 2. n. 46.* vbi tradit, personas deputatas, & donatas perpetuò alicui Ecclesiæ, siue seculari, siue regulari, saltem si gerant Habitum aliquo modo religiosum, quauis non voueant tria substantialia vota, censi ecclesiasticas personas, & gaudere privilegio ecclesiastico Canonis, & fori.

Sed, quid dicendum de percussente Clericum manifestè hæreticum? Respondeo, in censuram non incurtere; etiamsi non sit traditus brachio seculari. Ita Villalobos in *Summa, tom. 1. tract. 17. diffic. 22. n. 7.* Pottel, in *dubiis Regular. verb. Manus violenta, n. 4.* & alij.

An, qui percussit Clericum incorrigibilem, incidat in censuram?

RESOL. XIII.

Affirmatiuè respondet Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4.* & alij, quos citat, & sequitur Caltrus Palaus *tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 1. num. 11.* asserentes, Clericos in Sacris constitutos privilegio fori gaudere, quouique degradentur realiter, vel per sententiam Iudicis eo privilegio denudentur. Colligunturque ex *cap. Cum non ab homine de iudiciis*, vbi post incorrigibilitatem remittitur potestati seculari Clericus puniendus. Non igitur ipso iure

ob incorrigibilitatem privilegio fori priuatur. Consentitque cap. *Vt fama. 3. de sent. excomm.* vbi laicis conceditur potestas capiendi incorrigibiles, non tanquam propriis Iudicibus, sed tanquam Ecclesiæ ministris, cui illi Clerici adhuc subiecti sunt. Putant igitur hi Doctores contra Coarruuiam, Clarum, & alios, ad hoc vt Clericus amittat privilegium fori, & Canonis, requiri necessariò authenticam declarationem incorrigibilitatis, & regulariter sententiam degradationis, seu priuationis. Vide etiam Villalobos *tom. 1. tract. 17. diffic. 22. n. 14.*

Sed plus addit Suarez de *censur. disp. 22. sect. 2. num. 10.* Riccius *par. 4. decis. 102. num. 5.* & Squill. de *privileg. Cler. cap. 6. num. 11.* quod post prædictam declarationem, talis Clericus non est omninò clericali privilegio priuatus, ita vt censuram euadat, qui ipsum percussit; cum solum in d. cap. *Cum non ab homine*, limitatè dicatur : *Per secularium potestatem corrigatur.* Vnde respectu aliorum minimè auferri videtur immunitas Clericatus. Verùm Fragosus de *Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. num. 26.* putat, Clericum dimisso Habitu, & Tonfura clericali in enormitatibus se intromittentem, privilegium Canonis perdere; non tamen privilegium fori: quia privilegium fori est indultum à iure diuino, cap. *Quæquam de censibus*, in 6. Gloss. penult. in cap. *Si Imperator. 96.* Socinus *conf. 12. num. 20. vol. 1.* Rolandus *conf. 4. n. 30. vol. 1.* & alij, quibus accedit Belletr. *disquis. clerical. part. 1. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 2. num. 44.* Deperdi autem privilegium Canonis propter enormitates, quibus Clericus se immiser, illa est ratio: quia est privilegium à iure positiuo indultum. Ita citati Auctores, & Paulus Comitulus *respons. mor. lib. 1. quest. 96.* Tiraquellus de *penis temp. cas. 49. num. 36. & 37.* Carolus de Grassis de *effectibus clerical. effectus 9. num. 211.* Sayro de *cens. cap. 27. n. 9.* & alij, quos sequitur Barbosa in *cap. Perpendimus. 23. de sentent. excommunicat.*

Nota tamen hæc, quod excluduntur ab hoc privilegio Canonis Clerici locutores, Goliardæ, aut Bufones, si per annum huic ignominioso officio vacauerint, atque c. *vnico de vita, & honest. Clericor. in 6.* & tradit Suarez *disp. 22. de censur. sect. 1. n. 14.* Layman *lib. 1. Summ. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 5.* Molina *tract. 3. disp. 5. 4. num. 6.* & alij. Excluduntur etiam exercentes officium Carnificum, Macelliariorum, Tabernariorum, modò coniugati sint, vel Habitum clericalem dimiserint, atque ter moniti ab Episcopo non destiterint; vel, si postquam destiterint, idem officium resumunt. Quod si coniugati non sint, Habitumque clericalem retineant, privilegio Canonis, & fori, quoad personam non priuantur, sed solum quoad eorum bona, ita vt eorum negotium non sit defendendum à Iudice ecclesiastico, & instat secularium soluere debeant tributa. Sic habetur *Clement. de vita, & honest. Cleric. & docent Doctores citati penes Fragosum num. 28. & Palaum num. 8. & 9.*

Verùm dicendum est, quod Clerici excommunicati, suspensi, interdictioni, irregulares, vel etiam depositi verbaliter, gaudent hoc privilegio. Ita Grassius *par. 1. lib. 2. cap. 49. n. 30.* Squillante *cap. 6. de privileg. Cleric. n. 13.* Hæc conclusio quoad primam partem de censuratis, extenditur etiam ad denunciatos, & vitandos. De deposito verbaliter aliqui censent percuti posse sine pœna excommunicationis; sed tunc contrarium dic cum prædicta Gloss. *fin. in cap. Dignitatus. & cum Gloss. ordinaria in cap. Distum. verb. Seculariter. 31. dist.* quauis alia Gloss. *ibid.* addat, hoc non credere, existimans per depositionem privilegium amitti. Sed non est hoc dicendum, cum nullibi sit in iure cautum: & cap. *Cum non ab homine. de iud. in fin.* tantum concedit licentiam Iudici seculari, vt illum punire possit, quæ licentia, cum sit odiosa, non est extendenda. Et hæc omnia docet Leone de *cens. recollect. 5. n. 43.* Megala in *3. part. instit. Confess. lib. 4. c. 2. q. 4. n. 36.* & alij.

An mandantes, consulentes, &c. percutere Clericum, incidant in censuram?

RESOL. XIV.

Respondeo, quod si quis illi, qui sola auctoritate, mandato, ratihabitione, aut quia consentum præstant, seu non obstant, vel quia auxilium, consilium, vel favorem violentiæ tribuunt, per se violentas manus iniicere non dicantur, & propterea non videantur excommunicati ab hoc Canone, cuius censura fertur contra solos iniicientes violentas manus in Clericos, vel Monachos; tamen ex aliis capitibus Iuris hæc excommunicatio extenditur ad mandantes, seu precibus, & promissis incitantes ad prædictam offensivam. Ut habetur cap. *Mulieres. 6. Ill. de sentent. excommunicat.* Item, ad consentientes cap. *Quanti. 47. de sentent. excommunicat.* Item, ad ratam habentes offensivam suo nomine factam. cap. *Cum quis. de sentent. excommunicat.* Et licet in nullo textu reperitur expressum, consulentes, auxiliūve præbentes hac excommunicatione innodati; nihilominus Doctores communiter sub consentientibus eos comprehendunt. Satis enim consentit operi, qui illud consulit, eiusque executioni auxilium præbet. Quinimod in d. cap. *Quanta*, solum sermo fit de consentientibus illis, qui manus violentas in Rectores Ecclesiarum iniiciunt: at communis sententia extendit ad consentientes percussori; cuiusvis Clerici, vel Monachi. Itaque mandans, consulens, & favens Clerici percussioni hac excommunicatione innodatur, dummodo percussio subsequatur, subsequaturque fuerit ex vi mandati, consilij, vel favoris, quia hæc actiones tanquam accessoriæ prohibentur. Unde cessante actione principali, scilicet percussione, accessoriæ non puniuntur. Ex alia parte, cum solum puniantur, qui actionem principalem causant, necessarium requisitum est, ut ex vi illarum actio principalis subsequatur; sicuti docet Molina *tract. 3. disput. 52. num. 1. 8. & 9.* Nauarr. *cap. 27. num. 51.* Coninch *disput. 14. dub. 15. num. 175.* & colligitur ex cap. *Mulieres de sentent. excommunicat. ib. : Quia is committit vnt, cuius auctoritate, vel mandato delictum committi præbatur. Requiritur ergo mandatum; & idem est de consilio, & favore, causam esse delicti. Et quidem nisi de contrario constet, id semper præsumendum est, ut bene notavit Coninch *supra*.*

Sed, quid dicendum, si mandatum non sit expressum sed tacitum: ut, si quis, cum fuerit offensus ab aliquo Clerico, diceret coram amicis, vel familiaribus, se desiderare vindictam de tali iniuria, prævidens, aut prævidere debens, inde eos fore excitandos ad eum percutiendum; an incurrat etiam ipse in hanc censuram, sequuta illius Clerici percussione? Dico incurtere, argum. text. in cap. *penult. de homicid. in 6.* & sic docent Squillante *de privileg. Cleric. cap. 6. dub. 4. num. 62.* Suarez *disp. 22. sect. 1. num. 55.* & Carolus de Grassis *lect. 9. num. 35.* nam ille est causa moralis talis percussio, & excitat, & movet, & virtualiter mandat. Vtrum verò mandans incurrat, si mandatarius excesserit fines mandati: ut, quia mandavit tantum verberare Clericum, & mandatarius illum vulneravit? Et incurtere fatendum est, propterea in simili dicitur de eo, qui fecit mandatum ad vulnerandum: quod si sequatur homicidium, tenetur de occiso, cap. *fin. de homicid. in 6.* nam vulnera, & percussiones non dantur ad mensuram. Secus autem esset, si quis mandaret, ut tantum inferatur Clerico iniuria verbalis, & mandatarius excesserit, faciendo illi iniuriam personalem; quia tunc mandans non erit excommunicatus, propterea ipse mandatarius; & hoc ea ratione, quia mandans iussit fieri actum, propter quem de sui natura non incurrit in poenam excommunicationis.

Nota etiam, quod si aliquis, licet non mandat, vel consulat percussorem expressè, dicit tamen coram suis, se desiderare vindictam de tali Clerico; si postea sui mo-

Antonini Diana Pars I X.

ri his verbis percutiant; iste incurrit excommunicationem; quia, licet non dixerit eo animo, tamen debebat prævidere, suos credituros esse, quod ipse hoc animo dicebat. Quod probatur argumento cap. *ultimi de homicidio, in 6.* Unde, ut esset liber ab excommunicatione, deberet affirmare, se non dicere eo animo, ut percutiant, & quod non desiderat, quod ipsi percutiant, probatur argumento cap. *penultimi, de homicidio in 6.* Vide Auilam *de cens. part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 10. concl. 3.*

Notandum est etiam hæc, ratam habentem percussivam Clerici, etiam post factum, incurtere in censuram Canonis, ut patet ex textu in cap. *Cum quis. de sentent. excommunicat. in 6.* cuius verba sunt hæc: *Cum quis absque tuo mandato manus iniicit in Clericum tuo nomine violentas; si hoc ratum habueris, excommunicationem latam à Canone incurritanter incurris, cum ratihabitione retrahatur, & mandato debeat comparari. Si verò iniectio eadem tuo nomine non sit facta, tunc, licet pecces ratam habendo, non tamen propter hoc excommunicationis ullius vinculo innodaris: cum quis ratum habere nequeat, quod eius nomine non est gestum.* Hæc ibi. Tria tamen requiruntur, ut optime oblectat Megala *in 3. part. instit. Confess. lib. 4. cap. 1. quæst. 1. num. 7.* ad hoc, ut ratum habens hac censura ligeretur. Primum, ut delictum sit commissum nomine suo, alioquin illud ratificare non potest, ut dicit textus. Secundum, ut verè ratum habeat, id est, ut approbet factum nomine suo: nam, si tantum non doleret, vel gauderet, quod sit factum, non diceretur ratum habere. Tertium, ut tempore, quo fuit commissum delictum, fuerit ipse habilis ad committendum illud: nam, cum ratihabitione retrahatur ad tempus, priusquam fuerat commissum delictum, necessarium requiritur, ut tunc temporis ratum habens fuerit habilis ad mandandum: unde, si erat tunc infans, vel amens, ratum habere non potest. Et hæc omnia docet etiam Villalobos *in Summa, tom. 1. tractat. 17. difficult. 2. num. 11.* ubi sic ait: [Aunque este Canon no habla de los, que mandan, sino solo del que por si hiere al Clerigo; otro Canon le estienda al que lo manda: d que por su auctoridad otro al Clerigo. Y otro Canon, le estienda à aquellos, en cuyo nombre se hizo, aunque lo ignorasen, si despues quando lo sapieron, lo confirmaron, que esto es como si lo vueran mandado al principio, conforme à la regla de Derecho, que dize: *Ratihabitione retrahatur, & mandato comparatur.* Mas si despues no lo apròud, si no que dixo, que le pesava dello, no quedara descomulgado, ni tam poco lo quedara el, que se holgò del agravio, que se hizo al Clerigo, sino se hizo en su nombre, conforme à otra regla, que dize: *Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.* y se colige del texto citado.] Hæc ille. Sed ne deseras videre Auilam *de censur. part. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 9.*

An revocantes mandatum, vel consilium, si percussio Clerici sequatur, incidant in censuram?

RESOL. XV.

Negativè responderet Sylvestre *verb. Homicidium, 1. num. 11. & 9. 3. num. 12.* Nauarra *de resis. lib. 3. c. 4. num. 47.* Auila *de censur. par. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 7. concl. 3.* & Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 7. num. 7. in fine*, ubi sic ait: [Resolutio sit: Qui alteri, propositis rationibus, homicidium iniustum persuasit, si eas postea serò, & quatenus potest, efficaciter retractavit, sequuto nihilominus homicidio, excommunicationem non incurrit; quin & probabiliter ab irregularitate, & damni compensandi obligatione immunis est; quanvis opposita sententia, quod

G 3

quod attinet ad irregularitatem, & damni compensationem, æque probabilis, aut fortasse probabilior existat. Ita ille, Igitur, secundum hos Auctores, facta reuocatione mandati, vel consilij de se efficaci, non est censendum, mandatarium, vel consiliarium ex eo moueri, sed ob suam malitiam, cum reuocationi stare possit, & debeat.

Sed affirmatiue sententiæ adherent Nauarrus cap. 27. num. 33; Anthon. Gomez lib. 3. resolut. cap. 3. n. 40. & 44. Molina tract. 3. disp. 52. n. 2. & 3. Coninch disp. 24. dub. 5. num. 183. Lessius cap. 13. dub. 3. num. 18. contrarium opinantes: asserunt enim, si mandatarium, vel is, cui datum est consilium, dissuaderi non potuit, quin ex mandato, vel consilio, moueretur ad facinus patrandum; mandatum, vel consilium, moueretur ad facinus patrandum; mandatum, vel consilium, moueretur ad facinus patrandum; mandatum, vel consilium, moueretur ad facinus patrandum; quia facinoris causa fuit medio suo mandato, vel consilio, quod de facto remouere non potuit. Sicuti in excommunicationem incidit, qui propinato veneno Clericum occidit, tamen si diligentiam adhibuerit ad damnum impediendum. Ego vero vtranque sententiam probabilem esse puto, licet secundam existimem probabiliorē. Unde assero cum Castro Palao tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 3. n. 9. quod si adhuc tibi constet, mandatarium, vel consiliarium tuo mandato, vel consilio moueri, vel quia non credit ex animo te reuocare, vel rationes reuocationis non sunt æque efficaces ad contrarium persuadendum, etsi probabilis sit sententia, quæ te ab omni censura, pœna, & obligatione excuset, probabiliorem reputo sententiam, quæ te condemnat; tum, quia communior; tum, quia de facto tuum mandatum, vel consilium causa fuit delicti. Nam esto malitia mandatarij, vel eius, cui datum est consilium, adscribi debeat, quod reuocationi nolit adherere, attamen de facto reuocationi non assentior, mandatum, seu consilium firmum persistit, causaque est delicti. Ergo excommunicationis imposita iis, qui suo consilio, vel mandato in percussione Clerici concurrunt, hos comprehendit. Non bene itaque his diebus quidam Religiosus mordicus sustinebat, inuolentem percussorem Clerici; si reuocet consilium, incurrere censuram Canonis: nam opinio negativa, vt dixi, est satis probabilis. Et idem dicendam puto quoad incursionem irregularitatis, & obligationem restituendi: quicquid in contrarium asserat Layman loco citato, quoad irregularitatem, & restitutionem: & ita, me citato, tenet Leone de censur. recollect. 5. n. 112.

An mandantes, & consulentes percussorem Clerici si ante percussorem penitent, & conuertantur, incidant in censuram?

RESOL. XVI.

Suppono non posse reuocari mandatum, nec consilium. Et affirmatiue respondet Cornejo in 3. part. D. Thoma, tractat. 5. de excomm. disp. 3. dub. vlt. vbi sic ait: [Excommunicatione de se non est incompossibilis cum gratia, nisi ratione peccati, propter quod incurritur; ergo, si hoc peccatum est iam remissum, siue postquam incursum est, (siue antequam incursum) potest optime esse simul cum gratia.

Quæres, quid sit iste casus? Respondetur, esse, quando quis præcipit seruo percussorem Clerici, & penitet ante executionem mandati; tamen propter loci distantiam non potuit intimari seruo reuocatio mandati ante Clerici percussorem; nam tueretur mandans incurrit excommunicationem latam ipso iure contra Clericorum percussores, etsi tunc sit in gratia ratione contritionis. Ratio est, quod iste in eo casu est absolute voluntarius percussor Clerici: quia adhuc non reuocato mandato, tueretur insuit moraliter in talem percussorem. Nec refert, quod culpa sit ei remissa per contritionem, nec similiter quod excusetur à noua culpa ex impossibilitate intimandi seruo

reuocationem mandati: quia necesse erat ad vitandam excommunicationem, vt de facto non influeret moraliter in talem Clerici percussorem, quia influxus non tollitur ex sola interna contritione peccati: ergo quod peccatum, propter quod censura fertur, remissum ei sit, non sequitur, quominus in hoc casu excommunicatio incuratur.

Sed obicitur primò: Excommunicatio est pœna medicinalis: ergo non incurritur, nisi durante infirmitate peccati. Respondetur, negando consequentiam, saltem in hoc casu; tum, quia licet excommunicatio non sit medicina respectu ipsius excommunicati, satis est, vt sit medicina respectu aliorum; tum etiam, quia adhuc in hoc casu est medicina respectu excommunicati, si non ad recuperandam sanitatem de peccato iam remisso, propter quod est incursum; saltem est medicinalis respectu aliorum peccatorum, vt deinceps euitet similia peccata.

Obicitur secundo: Correctio fraterna non habet locum de peccato præterito, de qua proximus est iam sufficienter emendatus; ergo neque excommunicatio habet locum in hoc casu. Antecedens patet: quia in eo casu iam frater est lucratus Deo; quod erat finis fraternelæ correctionis. Et consequentia probatur: quia si tunc non habet locum medium suauis, qualis est correctio; multò minus habebit locum medium acerbior, qualis est excommunicatio. Respondetur, negando consequentiam; & ratio est, quod correctio fraterna ordinatur ad salutem priuam proximi, idem non habet locum, quando iam proximus à peccato resipuit; at vero poenitentia iudicialis facta ab homine, vel à iure, respicit præcipue bonum commune, & publicam vilitatem, ac proinde cessare non debet, quanuis reus de peccato suo doluerit, præcipue cum in hoc casu maneat effectus prioris voluntatis peccaminosa: nondum sufficienter retractatus.

Obicitur vltimò: Si excommunicatus offerat Ecclesiæ satisfactionem, iudicatur dignus absolutione ex texto in cap. Quapropter de appellat. ergo, si à principio ante excommunicationem prædictam satisfactionem obtulisset, non posset excommunicari; sed hanc satisfactionem obtulit, qui in hoc casu reuocauit mandatum percussoris Clerici: ergo non incurrit excommunicationem. Respondetur: concessio antecedenti, & prima consequentia, negando minorem: quia, cum ille non intinuerit mandatario reuocationem mandati, non censetur obtulisse perfectam obedientiam præcepto ecclesiastico prohibenti percussorem Clerici. Nec refert, quod non steterit per ipsum, quominus fieret talis intimatio: nam, licet hoc excuset illum à noua culpa, non tamen excusat à noua pœna, cum hæc impossibilitas non aufert priorem voluntatem, ratione cuius moraliter insuit in percussorem Clerici, & sibi debet imputari, quod in tales angustias sit redactus. Et hæc omnia docet Cornejo vbi supra.

Confirmatur: quia censura est pœna: sed ad incurrendam pœnam sufficit effectus sequutus, etsi non sit peccatum, neque voluntarius: ergo. Probatur minor, per textum in cap. Si quis insanens. 15. quæst. 1. vbi habetur, quod si quis insanens aliquem occiderit; si postea ad sanam mentem deuenit, debet leuiori poenitentia puniri: occisio facta ab insano non est peccatum, neque voluntaria; & tamen ibi iubetur puniri, etsi leuiori poenitentia: ergo vt incuratur pœna, sufficit effectus prohibitus sequutus, etsi in eo non concurrat peccatum, & voluntarium: ergo à simili in casu nostro, licet mors sequuta post Confessionem non sit peccatum nouum, neque sit voluntaria, ex quo voluntas fuit præcisa per Confessionem, tamen incurritur excommunicatio.

Confirmatur insuper ex opinione Vasquez, quam sequitur Sanchez lib. 1. Summa, cap. 16. in fine, loquens in casu excommunicationis contra homicidas: [Si quis, ait ipse, excessit in bibendo cum præuisione ebrietatis, & homicidij,

homicidij, quod solet ab ipso committi tempore ebrietatis, & si ante sequatur ebrietatem talis poenitetur dicti ex-
cellus, & confiteretur, & absolueretur; tamen si sequatur
ebrietas, & homicidium, incurreret in hanc excommuni-
cationem: quia, inquit, ad has poenas incurrendas sufficit
dedisse causam liberam, & sequutum fuisse effectum.] Vi-
de etiam Villalobos in *Summa*, tom. 1. tract. 17. difficult. 22.
n. 12. ubi sic ait: [Hæc de advertit, que quædo el que
mandò hecir al Clerigo, reuocò el mandato, antes que se
executasse, si la reuocacion no pudo llegar à noticia de la
persona à quien to mandò, en tal caso en poniendose en
efeto, tambien queda el que lo mandò descomulgado, como
tamen Angelò, y Toledo contra vna glosa, y se colige
de lo que diximos arriba, que assi como el que dispara
vn arcabuz, y antes que llegue la bala al hombre, le pesa
mnda de voluntad, no por ello dexa de estar descomulga-
do: assi aqui, aunque si se sucediese, que quando se execu-
tasse el mandato, fuisse ya muerto el que le mandò, no in-
curriria la descomunion: porque despues de muerto ya
no es capaz della.] Sic ille: quibus adde Squillante de
privileg. Cleric. c. 6. n. 9. qui citat Lessium, Bonacinam, &
Layman.

Sed hanc opinionem aliqui non approbant: asserunt,
enim, censuram (quidquid sit de irregularitate, quam fa-
temur contrahi hoc casu) non incurrì ab hoc tali in foro
conscientiæ. Primò, quia certum est, quod excommuni-
cacio non potest contrahi absque peccato, vel contumacia:
sed stante hac poenitentia tempore, quo mors sequitur,
non adest nouum peccatum, neque noua contumacia præter
illud peccatum vulneris, quod fuit causa mortis: ergo.
Minor patet, quòd non adest nouum peccatum, ne-
que contumacia: quia peccatum non est nisi voluntarium:
at, quando sequitur mors post vulnus, vel ebrietatem,
illa est inuoluntaria: ergo. De vulnerante lethaliter
patet: quia iam poenituit, & confessus fuit. De ebrio est
certissimum: qui enim caret vsu rationis, non potest vel-
le. Fæuet hæc opinioni alia opinio, quam vocat satis probabilem.
Bonacina disput. 1. de cens. in genere, quest. 1.
punct. 6. num. 6. & ante eum Auila de censur. part. 3. cap. 5.
disput. 3. dub. 7. concl. 2. in fine, quòd, scilicet, mandans homicidium,
ubi est lata excommunicacio contra homicidas, non incurrat
excommunicationem; ipso sequuto, si antequàm seque-
teretur dictum homicidium, poeniteret, & veller, si posset,
reuocare mandatum, & fecit omne posse suum, vt talis
reuocacio deueniret ad mandatarium. Sequitur Duardus
lib. 2. in Bullam Cens. cap. 9. quest. 5. in fine, & can. 11.
quest. 13. c2 ratione præcipua: quia ad incurrendam
censuram, vt supra, requiritur peccatum, vel contumacia:
sed hic non adest peccatum, neque contumacia: ergo.

Ad rationes pro parte affirmatiua allatas responder
Leone de censur. recollect. 1. n. 145. sic enim ait: [Aut lo-
quimur de irregularitate, vel de censuris: si de irregulari-
tate, concedimus: si verò de censuris, & tunc iterum di-
stinguendum esse censeo: aut loquimur, quoad forum ex-
ternum, vel quoad forum internum: primo casu sufficit
causa libera data, & effectus: cum enim iam consistet iudi-
ci, fuisse ex vulnere sequutam mortem, potest citare eum
ad dicendam causam: quare non debet declarari excommuni-
catus, qui si compareat, & asserat causam, ob quam
non sit excommunicatus, scilicet, quia antè confessus, &
sit paratus satisfacere, tunc non debet amplius molestari,
si pars est satisfacta, vel saltem debet absolui ad caute-
lam: ideòque si est Sacerdos ob scandalum, quod inde
euenire potest his pusillis, qui nesciunt has subtilitates,
admonerem, vt non celebraret publicè. Secundo casu, scilicet,
pro foro interno, non sufficit causa data, & effectus
sequutus: sed requiritur peccatum, vel perseverantia in
peccato, siue contumacia, cum omnis censura, vt censura,
sit poena medicinalis, vel peccati, vel contumaciæ.] Vnde
ex superioribus dictis Pater Leone loco citato, recollect. 3. n. 113.

individualiter docet, mandantem, & consulentem percussit
Clericum, excommunicationis nexu non vinciri, si ante
percussionem conteratur.

Nec obstat, quòd in tali casu mandatarius, & consultus
incurrant; non autem mandans, & consulens: quia etiam
quando quis tantum mandat iniuriam verbalem, si ipse
mandatarius excedat percutiendo, non incurrit mandans,
sed mandatarius: Squillante cap. 6. de privilegiis Clerico-
rum, num. 64. sicut è contrario, si mandans sciat percuti-
endum esse Clericum, quod ignorat mandatarius, ipse man-
dans incurrit, non autem mandatarius. Et post hæc scripta,
sententiam negatiuam inuenio docere etiam Baunium in
Theol. mor. tom. 2. disp. 5. tr. 4. q. 1. ubi sic ait: [Ego, aut
consiliarius quilibet alius esse, ac dici causæ effectus non pos-
sumus, nisi ad eum moueatur executor vi dati, ac recepti
consilij: eius retractatione seria impeditur hic motus: vi-
det enim confessione consiliarij ingenua se lapsurum: eius
autem rationes non fuisse eiusmodi, quibus adhibenda fi-
des esset: quare si agit, inductione ipse sua, motuque agit,
ipsique soli, non consiliario, assignanda est effectus sequuti
culpa. Idem dicendum de mandante: nam, vt quis pec-
casse dici queat mandando, ac excommunicationem incur-
risse per actum mandatarij, debet hic eius nomen, causæ
vim Clerico facere: at facit mandati reuocatio vera,
& seria, vt iam mandantis gratia opus non fiat, sed operan-
tis solius: ergo isti soli, non soli illi imputandum: ergo fa-
ctum homicidium, inflicta Clerico verbera, plagæ eidem
impositæ, mandanti censuram non inferent; sed executori
soli, qui improbare potius sua, quam alienis est rati-
onibus impulsus ad iniuriam, quam si solus suat sine
mandantis, aut consulentis consortio, quis arguat? Ita il-
le, qui etiam tenet, quòd excommunicationem non in-
currit, qui postquam mandauit, moritur; antequàm per-
cutiatur Clericus: nam, si post mortem aliquam incurre-
ret excommunicationem, posset fieri, vt quo tempore
quis est beatus, idem quoque excommunicatus foret,
quod est contra rationem. Quid ego sentiam, dicam bre-
uiter, Primam opinionem affirmatiuam puto probabilio-
rem esse, & illam teneo: negatiuam tamen tanquam proba-
bilem admitto.

An percutientes Clericum damnatum ad tritemes,
incidant in censuram?

RESOL. XVII.

AD hunc casum sic responder Auila de censur. part. 4.
disp. vnica, dub. 1. concl. 1. [Virum comes, magister
tritemis, scilicet, Camite de galera, percussit Cleri-
cum degradatum verbaliter, vel depositum damnatum ad
tritemes, incurrat excommunicationem Canonis, Si quis
sudente: Respondeo, quòd si percussit illum, sicut re-
liquos remigantes, propter pertinencia ad suum officium,
non incurrit: nam id facit tanquam minister, & executor
Prælati, qui damnauit illum ad tritemes: consequenter
enim damnauit eum ad supplicium, quo puniri solent re-
liqui remigantes. At verò si aliquis tirando cum illo per-
cutiat eum, qui neque est degradatus realiter, neque est
incorrigibilis, incurrit excommunicationem.] Ita ille.
Verum id, quod ipse asserit, tales ad tritemes damnatos,
si sint incorrigibiles, non gaudere privilegio Canonis,
habet magnam difficultatem: nam contrarium firmat
Suarez, & alij, quos supra adduximus, agentes de per-
cussentibus Clericos incorrigibiles. Et miror, Auila quo
pacto hanc sententiam docuerit, cum ipse teneat, quòd
amittentes privilegium fori, non amittant privilegia
Canonis: & ideò apponam hic verba Coninch de Sa-
crum. disp. 14. dub. 15. n. 159. sic asserentis: [Addit Nauarr.
cap. 27. n. 79. idem dicendum esse de quouis Clerico incor-
rigibili, probatque ex cap. Cum non ab homine. 10. de ir-
regul.

diciis: sed ibi tantum dicitur, Clericum deprehensum in furto, homicidio, periurio, aut simili crimine, deponendum esse; & si incorrigibilis sit, excommunicandum; & crescente contumacia, anathematizandum; & si hæc contempserit, per secularem potestatem corrigendum. Ex quo non sequitur, quæuis incorrigibilem, sed eos solos, qui post illos omnes actus incorrigibiles persistunt, per secularem potestatem comprimendos esse. Imò etiam tunc videtur requiri sententia Iudicis ecclesiastici, qui tales brachio seculari tradat, vt colligitur ex cap. *Vt fama*. 35. de *sent. excomm.*] Ita ille. Meritò igitur dixit Rodriquez in *Summa*, tom. 1. cap. 144. n. 15. [Goza del cap. *Si quis suadente*. el Clerigo descomulgado, ò condenado à galeras; por tanto los comites; que los acotan, sino lo hazen por causa de castigo, y correccion, quedan descomulgados.] Vide etiam Leonem de *conf. recollect.* 5. n. 241, vbi docet, Clericos tantum verbaliter degradatos, etiamsi sint dampnati ad triplices, gaudere priuilegio Canonis; & idèd si comites excedant modum in verberando, incidunt in censuram.

An percussor notorius Clerici, eo ipso statim sit semper vitandus?

RESOL. XVIII.

PRacticabilis est iste casus, & de illo ego benigniorem opinionem dedi, quam, me citato, sequutus est postea Pater Baunus in *Theol. mor. tom. 2. disp. 5. tract. 4. q. 2.* vbi sic ait: [Queritur, an qui, Clericum notoriè percussit, vitari debeat? Affirmari nonnullis placet, idèd quòd Constantiense Concilium expressè habeat, publicum Clerici percussorem vitandum esse. Contraria tamen sententia defenditur à Couarrunja in cap. *Alma mater*. part. 1. §. 2. n. 2. Sayro de *conf. lib. 2. cap. 11.* Rebuffo in *concordata rubrica de excomm. non vitandis*. Sentit idem Fagundez *Præcept. 1. lib. 2. cap. 5. n. 12.* Diana p. 3. *tract. 5. resol. 14.* Negant enim hi Authores, percussorem Clerici vitandum esse, nisi postquam constiterit, eum iustam causam nullam habuisse Clericum percutiendi: quare, licet percussio sit notoria, & patens multis, si tamen non sit illis, qui eius percussiones sunt conscij notum, percussorem excusandi sui legitimam nullam habere causam, à qua in eo facto excusetur à peccato, non est eorum opinio vitandus: vnde, cum de eo constare nequeat, nisi per facti notorietatem, aut sententiam Iudicis, ante eam non dicitur notorius Clerici percussor, ac vitandus. Diana *loco antè citato*. Quot autem testes requirantur, vt factum dicatur notorium in Clerici percussione, satis non constat. Quinque ad id non sufficere, tradit Atagon 2. 2. q. 10. art. 4. imò neque sex, nisi maiorem partem Congregationis componant, dixit Reginaldus *lib. 1. prax. cap. 10. n. 121.* Septem minimum de Communitate exigi, vt facti notorietatem inducant, scripsit Martinus Authon. *resol. lib. 13. resol. 11.* Adrianus in *tractat. 4. de Sacram. Euchar.* decem postulat. Communis est opinio, id iudicio committendum esse prudentis viri, qui ex variis circumstantiis, qualitate actus, loci, & temporis, arbitrabitur, quodnam factum dicatur notorium. Quare non est vitandus in communi vita, congressuque percussor Clerici, nisi cum est publicus, ac notorius; pro tali autem non est habendus, nisi cum percussio nulla tergiversatione celeri, aut iuris remedio nisi potest, iuris autem remedia sunt, Clericum ab ebtio percussio esse, aut à nesciente, ac ignaro tali actioni censuram annexam esse, aut ad sui defensionem. Quid? quod causari hinc potest, iniuste de percussore Clerico diem sibi dici; innocentem se esse; in vrbe, cum eades, aut iniuria Clerico esse facta, non fuisse? Hæc ergo, aut eorum aliqua, quando potest percussor culpæ suæ prætere, publicus dici nequit, & notorius esse, nec is consequenter, cuius colloquia, congressumque vitare oporteat.

Ad id enim est opus, vt constet, nullam habuisse causam percutiendi, non fecisse defendendi sui gratia; nam, si potest probabiliter allegare aliquam veram causam, qua in eo facto à peccato excusetur, quando non constiterit non ita esse, non erit vitandus; hoc autem constare non potest, nisi per Iudicis sententiam, vel per facti notorietatem. Quamobrem rard contingit, percussorem Clerici ita esse notoriam facti, vt non possit aliquo iuris remedio probabilitate aliqua excusari.] Hucusque Baunus, & iterum ego: quod valde notandum est à Confessariis, & Respondentibus Casuum conscientiarum: nam ex his à multis serupulis, & anxietatibus, tam ipsi, quam poenitentes liberi erunt. Et idèd etiam hic apponam verba Ioan. Garcia in *Summa moral. tr. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 5. num. 42.* vbi sic inquit: [El publico percussor no se ha de euitar, si potest aliqua tergiversatione celeri eius percussio; de fuerte que si no fue la percussio delante todo el pueblo, ò conuencido della por sententia, ò confesion del reo, aunque mas aya rumor, y fama que vno sacudio à vn Clerigo, no se ha de euitar.] Ita ille.

Sed hinc discutiendum est aliud dubium, an, scilicet, posito, quòd aliquis notoriè consuluit, vel mandauit, aut ratam habuit, vel non impedit percussorem Clerici, sit vitandus, sicut notorius percussor? Et respondeo negatiue, non solum, quia sicut consulens, mandans, &c. non incurrit hanc excommunicationem ex dispositione Canonis, *Si quis suadente*, nisi Summi Pontifices per lura specialia id expressissent: etiam, dum Concilium Constantiense duntaxat iubet vitare nos debere notorios percussores, in eius dispositione non includuntur consulens, mandans, &c. non solum ea ratione, quòd in odiosis verba sunt strictè ad litteram intelligenda, per allegata à Mario Antonino *lib. 1. variar. resol. 69. n. 2.* sed etiam, quia istæ causæ tunc incurrant, quando efficaciter influunt in effectum: & idèd licet possit esse notorium consilium, mandatum, rati habitio, &c. non potest tamen esse notorius ipse influxus efficax, qui est causa immediata incursum in ipsam excommunicationem, & per consequens, nisi præcedenti legitima probatione. Et ita hanc sententiam ex multis aliis rationibus firmat Leone de *conf. recollect.* 5. n. 335.

An calcibus percuciens Clericum in platea, dicatur percussisse leuiter in ordine ad obtinendam absolutionem?

RESOL. XIX.

Nominatim contra me negatiuam sententiam tenet Stephanus Baunus in *Theol. mor. tom. 2. disp. 5. tr. 4. quest. 2.* vbi sic asserit: [Queritur, an censendus sit aliquis grauitate percussus in ordine ad excommunicationem incurrendam, qui calcibus fuit appetitus in platea? Affirmat Sayrus de *conf. lib. 3. cap. 28. num. 6.* quia percussio ratione loci publici, quæ alioqui leuis esset, fit enormis; ita ille cum aliis apud Maceratensem *variar. resol. lib. 11. num. 10.* Adde ego non parum eo opere, ac simili Clericorum dignitate, ac nomen lædi; nam, quid ad eorum contemptum esse potentius potest, quàm vnum eorum quempiam calcibus peti in oculis omnium? Opinio contraria defenditur à Diana *tr. 16. ref. 23.* Reginaldo *lib. 1. cap. 19. sect. 1. num. 240.* Nauarro *cap. 27. num. 92.* quia, vt percussio censetur esse grauis, quæ est in publico facta, debet duo habere: primum, quòd sit notabilis: secundum, quòd generet scandalum. Primum deest (inquit Diana) percussioni dicti Clerici, qui calcem est in platea impetitus: quare existimat cum aliis, quòd percuciens, ab Episcopo absolui poterit ab excommunicatione incurta ob iniuriam sic Clerico illaram. Hæc sententia non est probabilis; quid enim Clerico magis esse probrosum, turpè que potest, quàm spectante vrbe, infra seruos poni, & cum maiore dedecore, ignominiaque plecti, quàm qui sunt scel-

ratissimi: nec enim hi, aut illi, si quid peccent, in platea vapulant; aut si ibi impudentia suae poenas pendunt, non eam calcibus, sed virgis luunt. Quare prima mihi sententia, ut probabilior, sequenda videtur in praxi. Hæc Baiunus. Sed sibi videtur contradicere: nam, si mea sententia affirmatiua non est probabilis, ut ipse ait, quo pacto postea suam sententiam negatiuam vocat probabiliores? Si sua sententia est probabilior, sequitur, quod nostra sit probabilis; & tenera illam, tanquam probabilem, me citato, admittit Leone de censuris. recollect. 5. num. 382. in fine, ex auctoritate Nauarri. Vide etiam Philiaricum in Summa, lib. 3. cap. 33. in fine. asserentem cum Nauarro, iniuriam factam in loco publico esse grauem; duobus tamen concurrentibus, nempe, si sit notabilis, & gignat aliquod magnum scandalum. Hinc testè à fortiori fuit resolutum Papiæ, teste Mario Antonino variar. resolut. lib. 3. resol. 11. per totam, percutientem Sacerdotem in facie cum pugno; ex qua percussione exierunt de ore ipsius aliquæ guttæ sanguinis, incurrisse quidem in censuram, sed, quia talis percussio existimata fuit leuis, potuisse absolui ab Episcopo.

An Heluetij, arcetes turbam, dum Pontifex, vel alius Princeps egreditur, si percutiant Clericum, incidant in censuram?

RESOL. XX.

Respondeo, quod ab hac excommunicatione excusatur ostiarius, aut alius Officialis, qui, dum arces turbam irruentem, Clericum fortuito casu lædit: si tamen id faceret animo maligno, ex proposito, scilicet, intendens Clericum verberare sine sufficiente necessitate, videtur incurrere excommunicationem, sed soli Episcopo reseruatam, à quo dicitur absolendus, nisi Clericum grauius vulnerauerit, cap. Si verò 3. de sentent. excommunicationis. Et ita docet Coninch de Sacram. disput. 14. dub. 15. num. 193. Fragofo de Rep. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. n. 29. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 28. num. 27. Squillante de priuileg. Cleric. cap. 6. num. 48. Auila de censur. part. 2. cap. 5. disparat. 3. dub. 13. Vide etiam Turtianum de censur. lib. 3. disput. 29. dub. 4.

An percutientes Clericum titulo correctionis, incidant in censuram: & quid, si excedant modum, vel corrigant ex odio?

RESOL. XXI.

Respondeo, quod titulo correctionis licitum est prælato ecclesiastico, & magistro discipulum Clericum, etiam in factis constitutum, vinculis alligare, & castigatione moderata punire, propter ratio culpæ, & qualitas personæ exigat, & consuetudine receptum est. Sub magistro venit intelligendus pædagogus, & quicumque alius, qui ad honestum aliquid docendum, vel in officio Clericos continendos assumitur, ut rectè aduenit Molina disp. 56. n. 3. Item, is, cui ex officio incumbit pueros turbantes diuinum Officium ab Ecclesia expellere. Quinimo senioribus Clericis concessum est leuiter in minoribus Ordinibus constitutos punire, si diuinum Officium turbent. Et ita docet Layman lib. 5. tract. 5. part. 2. c. 81. num. 7. Suarez de cens. disp. 22. sect. 1. num. 48. Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 15. n. 190. & seq. Castrus Palau tom. 6. disp. 3. punct. 2. 3. §. 3. num. 6. cum aliis.

Verùm non desinam hic adnotare, quod in iure videtur aliqua antinomia, quoad supradictam in cap. Vniuersitatis. de sentent. excommuni. Iudex ecclesiasticus, qui percutit Clericum per laicum, censetur simul cum percussore peccare in Canonem, unde apparet, laicis non esse per-

missum, ut doctrinæ, & instructionis causa percutiant Clericum; sed debet fieri castigatio à Clerico. E contra eod. tit. cap. 1. id magistris simpliciter permittitur. Et cap. Cum voluntate. eod. tit. §. Si quis verò. permittitur primò, senioribus Clericis, iuniores, vel adulescentes in minoribus, constitutos, si turbant diuinum Officium (non alia ex causa) leuiter percutere. Secundo, idem magistris in scholares permissum, correctionis causa. Tertio, adduntur ibidem hæc verba: Quod & de his dicendum est, qui aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorum graduum simili modo, ut cohibeant à suis insolentiis, & sciencia, bonisque moribus informantur, duxerint corrigendos. Et hæc quidem vera sunt omnia, dantque cum assignatis conditionibus potestatem etiam patri, dominis, & magistris in subditis Clericos. Ad tollendam autem antinomiam aliqui explicant dict. cap. Vniuersitatis. prohibere laicis illis iuridicam, & publicam animaduersionem in Clericos, non verò priuatam. Rectius tamen intelligitur caput illud de laicis, quibus non est titulus magistri, patris, aut domini concessus, nempe, ut in cap. Cum voluntate. Adde præterea illud, c. Vniuersitatis. prius editum esse à Clemente III. quem pono sedisse 1188. illud verò cap. Cum voluntate. postea editum à Gregorio IX. qui sedit anno 1227. & proinde habere declarationem, & extensionem prioris legis. Quid marri, quidve propinquis concessum sit, habetur in dict. cap. Cum voluntate. Porro hæc de magistris declarat Nauarr. num. 82. casu 14. & Angelus, Excommunicatio, num. 9. Lege citata luti, ubi habetur, nihil obstat in Clericis scholasticis, siue sint minoribus, siue factis Ordinibus initiati: & idem de filiis, cum castigantur à patre. Et hæc omnia docet Gordonus in Summa, tom. 2. lib. 7. quest. 13. §. 4. num. 37.

Sed ex his dubium oritur, an, quando prædicti excedunt modum percussione relatæ ad correctionem incurrant hanc censuram? Prima opinio est Glossæ in cap. Vniuersitatis de sentent. excommuni. affirmantis, illos incurrere hanc censuram. Et probari potest: quia facultas solum conceditur in ordine ad correctionem: sed Glossa in cap. Cum voluntate. citatum, docet non incurrere illos hanc censuram. Et aliqui redigunt in concordiam has duas opiniones, secundum doctrinam Syluestri, Excommunicatio, 6. §. 6. ut non contrahatur, quando est putus excessus, ita ve non sit peccatum mortale. Et hæc doctrinam sequitur Tabiena, Excommunicatio, 3. casu 2. & Toletus cap. 32. n. 4. & ex dictis potest probari vtraque pars: & prior facile intelligitur; quia sine peccato mortali non incurritur hæc censura: secunda probatur: quia fit contra facultatem graui modo, ita ve sit peccatum mortale.

Sed quæri potest, quid dicendum sit, quando prædictæ personæ percutiunt præterea correctionis; sed non ex fine corrigendi, sed ex odio. Respondent Syluester, & Toletus supra, incurri excommunicationem: quia facultas est concessa ad corrigendum, ex fine correctionis: & docent esse commune sententiam, quam ego intelligo, si finis ille aliquo signo manifestetur; aliàs non potest Ecclesia eum actum punire. Quæ omnia docet Turtianus de cens. lib. 3. disp. 29. dub. 2.

An Prelati regulares, & seculares, percutientes Clericos titulo correctionis per alios, incidant in censuram?

RESOL. XXII.

Respondeo cum Gordonus in Summa, tom. 1. lib. 7. quest. 13. §. 4. num. 38. & aliis, quod quantum ad Religiosos attinet, de quibus agitur in cap. Vniuersitatis. de sentent. excommuni. debet Superior propria manu subditum verberare, nisi vigeat necessitas: & quando ea occurrit, non debet id per laicum præstare; sed per Clericum, vel Monachum:

nachum; alioqui, inquit Canon, tam præcipiens, quam verberans contrahunt hanc censuram, ex dict. cap. *Vniuersitatis*.

Dubitat Angelus, an hic alius possit esse vnus è Conuersis? Certum autem videtur, posse in illo necessitatis euentu fieri per Conuersum; si verè Religiosus est, quanuis non sit Clericus. Qui verò nec Clericus, nec Religiosus est, habetur hic vt laicus. Ceterum aliud est de captura, quæ fieri potest per laicum autoritate Superioris ecclesiastici, vt colligitur ex cap. *Vt fama. de sentent. excommuni.* & hæc ex dict. cap. *Vniuersitatis*. vbi de Abbate agitur. Secundò huc spectat, an eadem huius capituli restrictio, ire fiat, scilicet, per laicum percussio, habeat etiam locum in Prælatis Clericorum secularium. In qua re illud primò certum est, non debere Episcopum suis manibus verberare, ex cap. *Non licet. dist. 86.* quia, vt pro ratione ibi subiungitur, hoc alienum est ab hac dignitate sacerdotali: quamuis verba illius capituli non significant contrahi grauem culpam, si Episcopus per se (iuste tamen) percussit. Quantum verò attinet ad alios secularium Clericorum Prælatos minores, videtur ab illis quoque seruandum, quod habet dict. cap. *Vniuersitatis*, nempe, vt per se puniant, nisi vigeat necessitas. Ita Nauarrus, & quidam alij opinantur. Verùm cap. *Vniuersitatis*, id non habet: sed nec vlla recepta, ac constans consuetudo: ac proinde alij censent, non esse obligandos, vt per se percussant, præsertim cum in dict. cap. hoc solum de Religiosis exprimat. Ceterum altera pars capituli, nempe, vt non fiat per laicum, obligat sanè & hos Superiores, atque etiam Episcopos: quia hæc capituli particula generatim profertur; & non restrictè ad solos Religiosos, vt textum illum expendenti facile apparebit, præsertim in verbis illis: *Tam qui tales verberare precipit.*

Verùm, licet hoc ita sit de rigore Iuris; consuetudine tamen introductum est, vt Prælati Ecclesiasticos medijs laicis capiant, & in vincula coniciant, & publica flagellorum punitione afficiant; & si opus fuerit, torqueant, ac in tritibus puniant. Id enim bono communi necessarium est, ne delicta Ecclesiasticorum maneant impunita: quòd sæpè contingeret, cum rarè inueniretur Ecclesiasticus, qui has actiones præstare vellet. Præterquam quòd non decet personam ecclesiasticam huius generis punitionis executio. Et ita docet Turrianus *de cons. lib. 3. disput. 19. dub. 3.* Megala in *3. part. inst. Confess. lib. 4. cap. 1. quest. 3. num. 5. cum seq.* Coninch *de cons. disput. 14. dub. 15. num. 191.* Auila *part. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 12.* & alij penes ipsos.

Et tandem ad confirmationem supradictorum non defera hinc apponere verba Villalobos in *Summ. tom. 1. tract. 17. diffusal. 22. num. 9.* vbi sic ait: [Mas haze de aduertir, que el Obispo no tiene obligacion de acotar por sus manos al Clerigo, como todos dicen, por vn capitulo de Derecho, ni tan poco los demas Iuezes ecclesiasticos seculares, inferiores à los Obispos, que en ninguna parte està esto en vso, como nota Suarez, porque aquella forma solo està puesta à los Prelados regulares, para que no auiendo necesidad de otra cosa, acoren por si mismos à los subditos. Y añade mas, que los Prelados de las Religiones no están obligados à esso, con tanto rigor, que pequen mortalmente, y queden descomulgados, si hazen lo contrario, porque aquel defecto no es substancial, sino accidental, y no es la materia graue, y fauorece esto la costumbre, que en nuestra Religion de ordinario los Prelados mandan à los Vicarios, ò otros Sacerdotes hazer esto.]

Sic ille.

* *

An Magistri percussiones Clericum discipulum per laicum, incidant in censuram?

RESOL. XXIII.

Videtur prima facie hoc fieri non posse: quia Prælati, & Iudicibus ecclesiasticis sola captura, tortura, & publica punitione permittitur per laicos fieri; non autem secreta punitione, & quæ punitione non infamatur magistris sola hæc punitione concessa est: ergo nequeunt illam medijs laicis exercere. Sed affirmatiuæ sententiæ ego adhaereo; quia spectato iure naturæ hæc correctio non est illicita: non enim potest vt violentia notari, cap. *1. de sent. excommuni.* At iure positiuo solis Prælati, & Iudicibus ecclesiasticis inuenitur interdictum, ne Clericos, vel Religiosos corrigant medijs laicis, cap. *Vniuersitatis de sentent. excommunicat.* Cui dispositioni magna ex parte derogatum est in cap. *Vt fama, eodem tit.* & in cap. *Si Clericos, eodem tit. in 6.* ergo, cum magistris, parentibus, propinquis non sit prohibitum discipulos Clericos per laicum punire, id absque timore excommunicationis præstare poterunt. Et confirmo: Magister laicus potest Clericum in minoribus constitutum punire; & pater filium, & propinquis sibi aliquantulum subditum; ergo poterit medio alio laico eam punitionem præstare; partim, quia in ea actione nulla iniuriaprehenditur, atque cap. *Si Clericos, partim, quia ipsi magistris potius, quam exequutoribus punitione adscribitur, vt notatur cap. Vt fama, de sent. excommuni.* Neque obstat, quòd Prælati, & Iudicibus ecclesiasticis interdicta sit correctio Religiosi, & Clerici subditu medio laico: quia, cum ipsi ecclesiasticæ personæ sint, decebat Ecclesiasticos per se, vel per alios Ecclesiasticos corrigere, cum correctio adhibenda est, quæ à personis ecclesiasticis exerceri decet potest: ac magistri sæpè sunt laici, & à fortiori parentes: non est igitur mirum; quòd ipsi facultas iure naturæ concessa intacta relinquatur, quæ Prælati ecclesiasticis restringitur. Et hæc omnia docet Molina *disput. 56. num. 8.* Layman *lib. 1. tractat. 5. part. 2. cap. 5. num. 9.* & Castrus Palau *tom. 6. disput. 3. punct. 23. §. 3. num. 12.*

An percussiones Clericum in defensionem alterius, incidant in censuram?

RESOL. XXIV.

Respondeo certum esse, percussiones Clericum in sui defensionem, non incurtere in censuram: quod intellige incontinenti cum moderamine inculpatae tutelæ: quanuis scienter, & deliberatè id operetur. Dicitur autem moderamen inculpatae tutelæ, quando quis agit illud, sine quo aliter se, vel alios, vel res suas, vel alienas defenderet: non potest, ex Bartolo in *l. 1. Cod. Vnde vi. & in l. Enam ff. ad legem Corneliam de Siciariis.*

Sed, quid dicendum, si percussit in defensionem alterius? Dico itaque, quòd non incidant in censuram, qui in defensionem sui, vel alieni corporis, honoris, famæ, & bonorum fortunæ Clericum aggressorem derinent, vel percussant: quia hæc non est vis, & violentia, sed defensio, vt deciditur cap. *Si verò. cap. Ex tenore. de sentent. excommuni.* & Clementina vnica, *de homicidio.* Quippe defensio non solum propria, sed cuiusuis innocenti licita est, argum. cap. *Non inferenda,* & alijs *24. quest. 3.* & cap. *Dilecto. de sentent. excommuni. in 6.* Ex his inferitur primò, posse mulierem percussit Clericum tentantem suam pudicitiam facio, vel verbis, si alia auertere à se non potest: quia est legitima, & iusta honoris defensio. Vt bene docet Molina *tract. 3. disput. 55. num. 4.* Nauarrus *cap. 27. num. 105.* Suarez *disput. 12. sect. 1. num. 33.* Auila *2. part. de censur. cap. 5. disput. 3. dub. 13.* Coninch *disput. 14. dub. 15. num. 194.*

Paulus

Paulus Layman *lib. 1. Summ. tractat. 5. part. 2. cap. 5. num. 8.*
 Bonacina *de censur. in partic. disp. 2. quest. 3. punct. 6. sect. 4. num. 1.* Secundò, violenter expellens è domo Clericum iniuste illam occupantem, quando alia via non potest sum ius recuperare. in hanc excommunicationem non incidit: quia illa expulsio non est violentia; sed potius violentiæ remotio, vt notat Syluester *verb. Excommunic. 6. num. 6.* Sayrus *lib. 3. cap. 27. num. 19.* Molina *disp. 55. num. 3.* Filliucius *tract. 15. cap. 1. num. 20.* Bonacina *tom. 3. disput. 2. quest. 3. punct. 6. sect. 4. num. 1.* Tertò, ob eandem rationem non eris excommunicatus, eò quòd violenter expellas Clericum tibi honorificam sedem vsurpantem; si alia via innotiam remouere nequis, vt colligitur ex Nauarro à contratio *lensu lib. 5. consil. 11. de sent. excomm. conf. 40.* Quartò, immunis ab excommunicatione eris, si Clericum bona tua furantem insequaris: & ab eo violenter extrahas, quando alia via recuperare non potes: quia non inferis iniuriam, sed potius iniuriam depellis. Secus esset, si iam res foras domi haberet depositas, easque pacificè possideret: quia eo casu non propria autoritate, sed Iudicis, si illi facillè præstari potest, recuperandæ sunt; sicuti aduertit Nauarrus *cap. 27. num. 76.* Molina *tract. 3. disp. 55. num. 5.* Bonacina *disp. 2. de censur. in part. quest. 3. punct. 6. sect. 4. num. 1.* Notauer dixi, si alia vi commada nequis rem tibi ablatam recuperare: quia percussio, & violentia in Clericum non alia ratione licet, nisi quatenus est necessaria ad proprii, & alieni iuris defensionem. Quintò, fugientem Clericum debitorem, aut de fuga suspectum detinere poteris, vt Superiores præsentis, debitumque recuperes: quia illa detentio est proprii iuris defensio, & damni inferendi remotio. Idem est, si in flagranti delicto, vel in illius probabili suspitione Iudex secularis Clericum inueniat: potest enim eum in vinculis detinere, vt quamprimum postea Iudici ecclesiastico remittat. Quinimò offensus à Clerico in euentu, quo is Clericus ob offensam mittendus esset in carcerem, & puniendus, potest absque timore excommunicationis eum vinculis alligare, vt suo Iudici intra 24. horas præsentet, si id necessarium est ad satisfactionem sumendam, testes examinandos, aliæque ad probationem delicti requisita. Et hæc omnia, cum citatis Doctoribus, tenet Castus Palaus *tom. 6. disput. 3. punct. 23. §. 3. num. 5.* cui ego addo Fragozum *de Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. num. 31.*

Sed nota, quòd licet, vt superius diximus, percussio Clericum in sui, & aliorum defensionem non incurrat in censuram; id tamen intelligendum est, dummodo moderamen inculpate tutelæ non excedatur: non aliter enim defensio licita est, nisi cum moderamine inculpate tutelæ, l. 1. vbi Glossa, Baldus, Salycetus, & cæteri. *C. Vnde vi. cap. Significasti 2.* & ibi Abb. & alij. *de homicid. Decret. l. vi. vim. r. 12.* & ibi etiam cæteri iuris interpretes hoc ipsum communiter adnotarunt. Marc. Anton. Eugen. *conf. 22. num. 64. lib. 1.* Innoc. *in cap. Olim. 1. in fin. de restit. spoliat.* Marian. Socin. *in cap. Peruenit. num. 207. & seq. de sentent. excomm.* Et idè communiter asserunt Doctores, quòd si quis Clericum percussit, & moderamen legitime defensionis transgressus fuerit, incidit in sententiam excommunicationis, vt docuit Innocent. *in d. c. Olim. 1. in fin. de rest. spol.* vbi dixit, non licere modum excedere, & excedentem incurtere in excommunicationem. Hostiensis *in eod. cap. Olim. num. 17. in fin. vers. Nec sit impugnantes.* & ibi etiam Ant. de Butr. *num. 18. & num. 39.* Bellam. *post num. 14.* Marian. Socinus *in cap. Peruenit. num. 207. & seq. vbi ait: [Quòd si quis moderamen excedat, incidit in excommunicationem. Henric. Boich in cap. Si verò. 1. num. 1. de sentent. excommunicat. vbi inquit, quòd Clericum percussiens ad suam defensionem, non est excommunicatus, nisi modum in defendendo excedat Greg. Sayr. qui loquitur de offendente Clericum, nedum ad sui, verùm etiam ad coniunctorum defensionem, lib. 3. cap. 27. num. 18. & Fatinaeus in Praxi. tit. de homicidio. quest. 125. num. 318. Et idè rectè Chartarius de-*

cif. 45. num. 7. & Leone de censur. recollect. 5. num. 318. dixerunt, moderatæ defensionis fines excessisse Canonicum, dum grandi pessulo Præpositum Ecclesiæ in capite grauiter percussit: quia Præpositus ipsius Canonici fratrem pugnis, ac alapis cædebat: atque idè Congregatio Mediolanensis declarauit, ipsum in censuram incidisse: quia poterat Canonicus vim illatam fratris solis verbis minoribus propulsare, ac fratrem suum ab iniuria defendere; quoniam cum Præpositus esset inermis, si Canonicus Præposito morrem, vulnera, ac percussiones pessulo minatus fuisset, certè Præpositus ab iniuria inferenda destitisset, ne quid mali sibi contingeret: excessit igitur Canonicus moderatam defensionem ex proposito. Potuisset etiam Canonicus, & quidem facillè, pugnis, aut impulsibus, vel capiendo, & detinendo Præpositum, vim illatam propulsare; sed is non pugnis, nec impulsibus, aut detentione, sed pessulo, quem apprehenderat in Ecclesia, Præpositum in capite grauiter percussit duxit: ergo fines excessit ex proposito moderatæ defensionis. Vide Layman *lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 3. num. 1. vers. Postò.* docentem, quòd prudentis viri arbitrio relinquatur, in quo consistat dictum moderamen, seu quando in eo censetur factus excessus grauis ad finem incurrendi hanc excommunicationem; & postea subdit hæc verba: [Si, videlicet, aliquis consideratis circumstantiis loci, temporis, personarum, &c. contra aggressorem, vel insidiatorem modo facilliori benigniorive defendere se non possit, rationabiliter existimat, quam ita ipsi resistendo, præueniendo, &c.] Vnde patet, quando insultatus baculo possit se esse defendere, & similiter; vel etiam contra eum, qui volebat mihi dare vnam maxillatam manu vacua, vulgè dicitur, *schiaffo*, an possim me gladio defendere, etiam occidendo: item, quid dicendum, quando pugno percussus, haberet arma ad latras: de quibus latè per Carter. *in sua Praxi criminali, tit. de homicidio, vers. Circa quartum in princ.* vbi etiam de debili insultato à robusto, sicut insultato à iuene, &c. de quibus etiam per Clarum *§. Homicidium. num. 34. ad finem*, vbi addentes præcipuè Baiardus *num. 110. & seq.* apud quem Carterium *vers. Circa tertium.* inuenies aliquas limitationes, & præsertim *num. 7.* de se defendendo contra Officialem, suum officium exequentem, de qua re haberis in terminis huius nostre excommunicationis consilium Grassij; *sub tit. de sentent. excomm. vol. 2.* vbi probat, incurrisse excommunicationem, quendam filium, qui, cum vidisset patrem male tractari à Nuntio Curie Archiepiscopalis pro executione cuiusdam pœnæ, & ad sui petitionem nolisset illum dimittere, manu Nuntium repulit, & postea cum dictus Nuntius gladio euaginato tres ictos contra filium emisisset, ipse filius in illura manu iniecit prope guttur, illamque fecit parum retrocedere.

An percussiens Clericum, qui post insultum fessum, vel alapam fugit, incidat in censuram?

RESOL. XXV.

Resolutio huius questionis pendet ex illa, an sit licitum ob honoris iacturam persequi fugientem, qui percussit aliquem fuisse, v. g. & illum tantum percutere, quantum ad sui honoris defensionem opus sit: Et ad hoc dubium sic respondet Magister Serra *in 2. 2. D. Thoma, tom. 2. quest. 67. art. 7. dub. 1.* Postquam quis percussus est pugno, aut fuisse, vel gladio, dicit Victoria *relat. de iure belli, num. 5.* credo, quòd per iniuriam percussus possit statim repercutere, etiam si inuasor non deberet ultra progredi. Sed ad vitandam ignominiam, & dedecus posset, qui colaphum, e. g. accepit, gladio statim repercutere, non ad sumendam vindictam, sed ad vitandam infamiam. Quod alij extendunt asserentes, posse etiam fugientem insequi, & percutere, non secus ac latrocinia fugientem cum te mea sequi

sequi possum, & percutere, ut eam relinquat, vel reddat, si aliter nequit recuperari. Qui enim illata graui ignominia fugit, honorem meum quodammodo secum defert; cum possit illum mihi restituere, offerendo satisfactionem: ergo possum illum percutere, ut honorem meum restituat, vel saltem, ut eum sic recuperem. Bañes hic *dub. 3.* docet, id nullatenus esse licitum; nam habet rationem vindictæ, respectu præteritæ iniuriæ, & est contra illud 1. Petri 3. v. 3. *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto.* Et quauis honor secundum leges Diaboli recuperetur; recuperatur tamen per vindictam, quod est illicitum. Addit, non esse eandem rationem de latrone fugiente; quia latro adhuc est in exercitio capiendi aliena, dum non est iam in loco quieto retinens rem alienam. At verò qui semel percussit, iam læsit honorem meum, neque porrat secum quicquam meum, quod ego possum eripere de manibus eius: si quis abscindat manum meam, non possum ego abscindere manum eius. Lessius *lib. 1. cap. 9. dub. 11. num. 80.* sententiam Victoriz cum extensione prædicta, ait, esse quidem speculatiuè probabilem; tamen in praxi non esse facile permittendam ob periculum odij, vindictæ, & excessus, pugnarum etiam, & cædium. Mihi vtraque sententia, tam, scilicet, Victoriz, quam Bañes, videtur probabilis; quauis sententia Victoriz non sit publicè prædicanda, sed solum ea vti debeamus post factam ad pacandas conscientias. Hucusque Serra, cuius sententiz libenter adharreo,

Et quidem sententiam Victoriz etiam cum extensione docet Nauartus, & alij, quos alibi citauimus, quibus nunc addo Franciscum Cuenca in *Pentateuch. de sui defensione, lib. 4. quest. 2. num. 13. & lib. 3. quest. 2. num. 10. & 9. 3. num. 47.* Pegueram in *decisionibus criminalibus Castalonia, tom. 1. decis. 78. num. 2. 3.* & hanc sententiam speculatiuè esse probabilem docet Dicastillus *de iust. lib. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 7. num. 74.* vnde, supposita probabilitate huius sententiz, in tali casu percutientem Clericum non incurtere in censuram docet Leonè *de censur. recollect. num. 307.*

An percussus, vel occidens Clericum aggressorem, possit fugere, incidat in censuram?

RESOL. XXVI.

Respondendum videtur cum distinctione: nam, vel aggressus est vir nobilis, cui ignominiosa esset fuga, & tunc non tenetur fugere, sed occidendo Clericum cum moderamine inculpatæ tutelæ, non incidet in censuram; secus autem dicendum videtur, si sit vir infimæ notæ. Sed hanc distinctionem non esse admittendam, sed omnes tam nobiles, quam viles posse aggressorem occidere docet nouissimè Franciscus Cuenca in *Pentateuch. de sui defensione, lib. 3. quest. 2. num. 15. & seqq.* vbi sic ait: [Ego dicerem, quòd etiam aliter se saluare posset defensor, & aggressorem occidat, non peccasse in excessu moderaminis inculpatæ tutelæ videatur: nec est, quòd multi fugiendo, se saluare possunt, etiam si sine periculo fugere possint: nam quoad hominum petulantias non sustinendas, & quoad animi, & proprij valoris æstimationem, omnes æquales creduntur, tanquam illud à natura habentes. Iura enim non distinguunt, nec vim fugiendam, sed repellendam dicunt. Et quia, *numi.* verbum, defendendi significationem habet, non fugiendi, sic Osual. Illygerus ad Donel. *lib. 17. cap. 2. lit. K. ad finem.* Fugere enim, vltra quòd periculosum frequentius est, & semper animosiores reddit aduersarium; dedecus, & ignominia iudicatur.] Ita ille, cui adde Georgium Obrechtum, *de defens. necessariis, cap. 10. n. 11.* cuius verba alibi per extensum adduxi, & alios, reitantes supradictam distinctionem, & asserentes, simpliciter, & absolute omnes ad fugam non teneri, sed posse inuaso-

rem occidere cum moderamine. Et ita ex Theologis leguens de percussione; tenet hanc sententiam Pater Bordonus in *consil. Regular. tom. 2. resol. 28. num. 31.* vbi sic ait: [Fuga non est in præcepto ad euitandum excommunicationem, sed tantum irregularitatem.] Et Gloss. *ver. Intermeretur. cap. Suscepimus. 10. de homicidio,* habet locum præcisè in materia irregularitatis, de qua ibi solum sermo est. Secundò, esse communem opinionem neminem debere fugere, siue fuga sit ignominiosa, siue non. Barr. in l. 1. C. *Vnde vi.* quem sequuntur Panormitanus in *cap. Olim canon. de restitut. spoliar. num. 17.* Angelus *verb. Excommunicatus. num. 15.* apud Sayrum *lib. 3. cap. 27. num. 21.* vbi tamen tenet oppositum, Coriolanus *de casib. reser. casu 5. de indicio regul. de defensionibus, §. 7. num. 24. §. Quod adeo.* vbi citat Iasonem in l. *V. vim. ff. de iust. & iure. Alex. lib. 1. cons. 109. num. 4.* Felinus in *cap. Suscepimus de homicid.* Neque enim illa Glossa est tanti ponderis, ut sequenda sit, sed potius relinquenda, cum de hac re nullam afferat rationem, aut textum, nisi exemplum Christi Domini fugientis in Ægyptum, quòd non facit ad rem nostram. Tertiò, fuga est quædam iniuria, l. *Item, apud Labeonem. ff. de iniur. ad quam repellendam quis percutere licitè potest.* Syluester, *verb. Bellum. 2. num. 4.* ergo in eo casu resistere nullum est peccatum. Quartò, honor, & existimatio, cum sit bonum naturale, non magis conseruandus est à seculari, quam à persona ecclesiastica, imò ab hac magis, cum sit in nobilissimo statu, consequenter etiam Religiosa fuga est ignominiosa, cum professione non amittat naturalia, neque honorem, sed magis in eo augeantur.] Hæc Bordonus.

Sed ego non audeo à communi sententia Doctorum recedere, quos citat, & sequitur Dicastillus *de iust. lib. 2. tract. 1. disput. 10. dub. 5. num. 66.* vbi sic ait: [Altero terò: Pari ratione pro defensione hominis iniustus aggressor occidi poterit: v. g. si miles aliquis, aut vir nobilis ab altero inuaditur, nec potest fugam capere sine ignominia, non tenetur fugere; sed potest aggressorem pro defensione sui honoris percutere, & occidere, si aliter à rixa cessare noluert. Ratio est: quia huiusmodi hominibus fuga est ignominiosa: sed licitum est occidere inuasorem inferentem iniuriam in re familiaris: ergo inferentem iniuriam in honore, & fama, quando actus aggreditur. Hæc doctrina locum non habet in Clericis, & Religiosis, quorum laus non in vsu armorum, sed vitrum charitatis, humilitatis, & patientiæ consistit: nec in homuncionibus infimæ sortis, quia exiguum honoris sui iacturam patiuntur.] Sic ille. Vnde ex his olim docui, virum nobilem, etiam si possit fugere, posse occidere inuasorem absque metu irregularitatis, etiam si præcesserit culpa ex parte eius, ut inuaderetur. Et ita, me citato, tenet nouissimè Magister Serra in 2. 2. *D. Thoma, tom. 2. quest. 64. artic. 6. dub. 2.* vbi sic ait: [Hinc colligitur, si quis non possit fugere sine graui nota, & amissione honoris, non teneri ad fugiendum, nec irregularem fieri, si alium occidat se defendendo. Ita Suarez *tom. 5. in 3. part. disput. 46. sect. 1. num. 6.* vbi hoc limitat cum aliquibus, nisi præcesserit culpa, & iniuria ex parte eius, quia fugere cogitur, ut si ille dedit alteri alapam, vel iniuriosum verbum dixit, vel cum vxore inuentus est, aut palliam tollere est aggressus, & alter in eum insurgit, non solum ut vim repellat, sed etiam ut vindicet, & occidat. Nam tunc, licet hic excedat, non potest aliter iuste se defendere, si potest fugere, cum ipse dederit occasionem rixæ: & idèd si fugiendo amittit honorem, sibi & non alteri imputare debet. Quæ tamen limitatio non placet Dianæ *part. 2. tract. 1. miscellaneo, resolut. 16.* tuncque solum veram esse censet, cum id omne præuisum est, vel præiudicari potuit ab inferente iniuriam; Si enim omnino præcedens ea consequata essent, posset vti iure suo permanendi: & si aliter non posset se tueri, quam occidendo, non est, cur deterioris conditionis fieri debeat, quam alij.] Hæc Serra. Vnde patet responsio ad quæsitum huius resolutionis,

nis, nempe, virum nobilem inuatum à Clerico non teneri ad fugam, sed posse illum percutere, & occidere cum moderamine inculparæ tutelæ, atque idè non incurritur in censuram Canonis. Secus autem si esset vit infamæ notæ, vel Clericus, aut Monachus: nam isti tenerentur fugere, cum eis fuga non sit ignominiosa: quare, si non fugiendo percuterent, vel occiderent Clericum, præter peccatum contraherent irregularitatem, & incidere in censuram; licet de Clerico nobili aliqui dubitent; sed de hoc alibi dictum est. Vnde opinionem Bordoni prorsus quoad Religiosum non admitto: & nego, disparitatem, quam ipse adducit de excommunicatione, & irregularitate: nam quoad hoc pari passu procedunt, vt patet apud Leonem de censur. recollect. §. numer. 296. & 297. cum aliis

Notandum est hæc obiter, quod, licet consulentes occidere Clericum, vt superius diximus, incurrant excommunicationem; hoc tamen non procedit in casu, quo quis consuleret occidere Clericum iniuste inuadentem alium: quod patet ex his, quæ in simili dubio docet Leone de censur. recollect. §. numer. 334. vbi sic ait: [Quæro de casu non tacto adhuc ab Auctoribus. Pone, quòd aliquis extraneus, vel propinquus, consulat patri, fratri, vel marito, occisionem Clerici, in flagranti repertiendi: an sequuto homicidio in personam ipsius Clerici, talis consulens incidat in excommunicationem? Et respondeo negatiuè: quia iste consuluit id, quod dicto patri, fratri, filio, vel marito, permissum est respectu pœnæ excommunicationis: sed consulens incurrit hanc excommunicationem, non vt causa principalis, sed vt accessoria: ergo consequentia probatur ex regula illa trita: Accessorium sequitur naturam principalis. cap. Cum principali. ff. de regul. iur. cap. Accessorium eod. titul. in 6. vbi Doctores. Huic opinioni fauet Molina tom. 4. disputat. 99. numer. 17. ad finem, vbi tales persuadentes marito, vel patri interfectionem adulteri, &c. excusat à pœnis, sicut ipsos fratrem, & maritum.] Ita Leone. Quæ omnia, vt dixi, procedunt quoad consulentem percussorem, & occisionem Clerici, qui alium inuaderet ad occidendum.

Quisnam dicatur manum violentam in Clericum iniicere?

RESOL. XXVII.

IN cap. Si quis, suadente. 17. quæst. 4. ita scribitur: Si quis, suadente Diabolo, huius sacrilegij reatum incurrit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus iniicere, anathematis vinculo subiaceat. Et nullus Episcoporum presumat absoluerè, (nisi mortis urgente periculo,) donec apostolico conspectui presentetur, & eius mandatum suscipiat. Fuitque hæc excommunicatio lata ab Innocentio II. in Concilio Lateranensi.

Et, quia materia ista est quotidiana, selectiores quæstiones ad elucidationem suprascripti textus discutiunt. Et idè ad dubium propositum respondeo, quod necessarium est, iniuriam hanc in facto, seu opere consistentem, physice contingere personam ecclesiasticam, vel res adherentes illi: alioquin vim inferens, hac censura non erit ligatus: quia, cum violentas manus in Clericum non iniicere, hac censura vinciri non potest, quæ solum lata est contra iniicientes violentas manus; & donec actio exterior non consuetur sub ea proprietate, quam verba legis requirunt, in censuram non incurritur: nam in pœnalibus verba accipienda sunt secundum propriam significationem, cap. Ex litteris de sponsalibus. l. Non aliter. ff. de legat. 3. & solum actionem exteriori Ecclesia punit, cum ipsa de occultis non iudicet, cap. Sicut eum. §. fin. & cap. Tua nos. §. fin. de simon. Vnde hac censura non ligatur ille, qui per sola verba

contumeliosa iniuriam inferret Clerico. Nec ille, qui animo percutiendi prolicet in Clericum lapidem, si lapis, nec personam, nec vestes Clerico adherentes tangeret, quia physice Clericum non percuteret. Debeturque hæc externa actio esse talis, vt ex vi sua sufficiat ad peccatum mortale: quoniam, cum Ecclesia solum actum exteriori puniat, actus ipse debet esse mortalis: quia pœna excommunicationis non afficit, dum minime ad effectum peccati mortalis exterioris. Quapropter, si quis ita leuiter percuteret Clericum, vt ex vi sua talis percussio non sit mortalis, & sic percutiens non incurreret hanc censuram, quantum habuerit animum percutiendi grauitè: ex quo constat, hoc esse intelligendum, quando percussio ex genere suo est ita parua, vt illata læsio non sit mortalis, scilicet respectu ipsius percussiois: quantum respectu intentionis mortalis fuerit. Quæ autem percussio dicenda sit parua, seu leuis, inferius declarabo. Et quia violentia est maioris rei impetus, qui repelli non potest, l. 2. ff. de eo, quod met. caus. violentas manus in aliquem iniicimus, non solum quando illum percutimus; sed etiam quando ab eo aliquid violentè auferimus. Non sufficit tamen, vt in censuram incidamus, solus animus inferendi vim per suprascripta: quamuis sufficiat ad rapinam committendam. Nec sufficit ablatio, si fiat sine violentia, etiam si res, quæ auferatur, ipsius Clerici personæ adhareat, vt puta, si quis ex loco, quem gestat Clericus, occultè nannos tolleret, quamuis præcisio loculi interueniat; talis enim rei ablatio, & præcisio non ad violentiam, sed ad furtum pertinet, & censura hæc non ob furtum, sed ob violentiam manuum iniectioem illaqueat. At, si quis violentiam inferendo, solummodo nem Clerico adherentem percuteret, puta, veste: hæc censura ligatur: quia violentia censetur facta, et onæ: & ita tenet Gloss. fin. in dicto cap. Si quis, suadente. & in cap. Si quis pulsatus, de penitentia. l. fin. Et cum manus sit instrumentum aptius ad percutiendum, & violentiam inferendam, & frequentius hæc manu fiant, idèd textus de violentia manuum iniectioem solummodo verba facit; sed in illa comprehenduntur omnes corporis partes, quibus violentia inferri potest, cuiusmodi sunt dentes, brachia, pedes, genua, & alia. Nec violentia hæc manuum iniectio, quoad effectum incurrendi in hanc censuram necessario requiritur, vt immediate fiat; sed satis erit, si fiat aliquo instrumento mediante; dommodo instrumentum illud, Clerici, vel Monachi personam, vel rem ei adherentem tangat: vt, puta, si fiat ense, baculo, lapide, vel per asperisionem pulueris; aquæ, vel salis, vel alterius rei: nam manu, siue alio membro sit, quicquid aliquo instrumento mediante ab ipsa manu, vel membro sit; & quia, iuxta vulgarem regulam, qui est causa causæ, est causa causati. Et quoniam hæc violentia manuum iniectio, quasi metaphora quedam est, qua omne corporale datum significatur, cum violentia sine læsione corporali inferri possit, vt ex illo textu notat Panormitanus in cap. Nuper, not. 3. de sent. excomm. in hanc Canonem incidit, non solum qui violentas manus in Clericum iniicit; sed etiam, qui sine manuum iniectioem in corpus facta, aliquid nocuum illi cum iniuria inferit; vel causat; nimirum, detrahendo illum in carcerem, vt in cap. Nuper. & in cap. Contingit, il primo, de sent. excomm. nam etiam citra corporalem læsionem violentia sæpius circa Clericos nequitur perpetratur, vt dicit text. in d. cap. Nuper, de sent. excomm. Vnde fit, vt hæc censura ligetur ille, qui Clericum in aliquo loco includit, ita vt inde, nisi cum pudore, exire non possit; aut fixum equi manus admouet, aut abscindit cingulum, aut eum aded furiosè persequitur, vt cogatur se precipitare, aut aliud malum ad se liberandum subire: secus autem erit, si fugiens casu caderet. Imò, quia violentia non solum armis in-

infertur, vt in *l. i. ff. ad leg. Iul. de vi publ.* sed etiam per omne id, quod potest nocere, argum. *l. Armatos. ff. ad l. Iul. de vi publ.* hac censura etiam illi ligantur, qui Clericum veneno necarent, vel molestiam illi inferrent, quauis furtiue, & absque exteriori violentia hoc facerent. Et hæc omnia latè asserit & explicat Leone *de censur. recollect. 5. à n. 130.* Qui *n. 146. & 147.* optimè obseruat, comprimentem pallium, seu tunicam Clerici, vel Religiosi, asserendo: Si non esses Clericus, & Religiosus, te cæderem incidere in censuram: sicuti si quis impelleret in Clericum personam laicam, quæ Clericum comprimeret; incurteret quidem in censuram; sed non laicus, qui proximè Clericum compressit: factus autem dicendum est de illo, qui deturparer portas, & fenestras Clerici apponendo ibi cornua, vel vt vulgò, dicitur, *li Carnsell*, vel, *Magriata*: talis enim non incurteret in censuram, vt notat idem Leone, *num. 153.*

Quibus verò excusetur ab incurfione huius censuræ, dico, quod quoties ex circumstantia personæ percussæ, vel ex modo percussione percussio non censetur grauiter iniuriosa clericali statui; locus huius censuræ non est. Ob circumstantiam personæ excusat Sotus in *4. distinct. 22. qu. 1. art. 2. casu 2. §. Cum vero.* pueros Clericos rixantes, & se inuicem percutientes pugno, etiam in templo, ita vt sanguis è naribus eliciatur, quia plerumque hæc iniuria inter ipsos leuis censetur, tamen aliquando grauis esse solet, argum. *cap. vlt. de sentent. excommunic.* quod ex circumstantiis colligendum est, vt bene aduertit Coninch *diff. 14. dub. 15. num. 190.* Layman *lib. 1. Summ. tractat. 5. part. 2. cap. 5. num. 8. vers. Altera.* Molina *tractat. 3. diff. 5. 1. in fine.* Ex modo percussione excusantur ab hac censura, primò, qui ex subita passione, animo non plene aduertente, vel à fortiori, causa ioci, & ludi Clericum percutiunt: nam esto percussio aliàs grauis esset; modus, quo contingit grauitatem diminuit, ne culpam mortalem attingat, nèue censuram contrahat, argum. *cap. 1. de sentent. excommunicat. & docet Suarez diff. 22. sect. 1. num. 50.* Molina *tractat. 3. diff. 5. 1. num. 7. & 8.* Coninch *diff. 14. dub. 15. num. 190.* Bonacina *diff. 2. de censur. in partic. quest. 3. punct. 6. sect. 4. numer. 3.* Layman *lib. 1. Summ. tractat. 5. part. 2. cap. 5. numer. 8. & alij.* Secundò, excusantur ignorantes probabiliter Clericum esse, quem percutiunt: quia hæc excommunicatio non propter percussione in iustam; sed propter percussione sacrilegam, statui clericali iniuriosam, statuitur: at stante ignorantia probabili Clericatus, cessat iniuria, vt manifestè colligitur ex *cap. Si vero el secundo, de sentent. excommunicat.* vbi excusatur ab excommunicatione percussor Clerici comam nutrientis: quia probabiliter existimare poterat percussor Clericum non esse, vt multis relatis docet Sanchez *lib. 9. de matrimonio. diff. 32. numer. 41.* quod aded verum est, vt, esto, sic Clericum ignoranter percutientes darent operam reitilicæ, nullatenus in hanc censuram incurterent; quia comparatione status clericalis immunes à culpa sunt: vt bene tradit Nauarrus *cap. 17. numer. 80.* Couarruias *cap. Alma mater. 1. part. §. 10. num. 16.* Molina *distinct. 53. num. 1.* quinuindò, esto, animum haberent percutiendi Clericum: si tamen probabiliter ignorabant Clericum esse, quem percutiunt, ab hac excommunicatione liberantur, (quidquid in contrarium dicat Couarruias *ditto §. 10. numer. 15.*) quia non ob prauum affectum hæc iniungitur excommunicatio, sed ob externam sacrilegam manuum iniectionem, Vt notauit Molina *ditto diff. 53. num. 2. & 3.* Suarez *diff. 22. sect. 1. num. 54.* Coninch *dub. 15. num. 197.* quod si Ioannem Clericum credas te percutere; at percutis Paulum Clericum: excommunicatione innodaris: quia hæc non imponitur ob percussione huius, vel illius; sed ob Clerici voluntariam percussione. At eo casu Clericum percutis voluntarie, cum percussus Habitum, &

Tonsuram clericalem gesserit, & verè Clericus sit: tamen si non sit is Clericus, quem tu percutere intendebas. Secus esset, si Paulus percussus nullatenus se Clericum representaret: edò quod in habitu laicali incedebat, quo Ioannes Clericus utebatur: quia ea actio exterior non est voluntarie sacrilega, & clericali statui iniuriosa; quippe inuincibiliter ignoras, Clericum esse, quem percutis, casu, quo Ioannes non sit, quem percutere intendebas. Vt rectè tradit Molina *diff. 53. à num. 2.* Layman *lib. 1. Summ. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8.* Coninch *diff. 14. dub. 15. in fine.* Suarez *diff. 22. sect. 1. num. 54.* Et hæc sufficiat generaliter dixisse. Vnde ad casus particulares deueniamus.

An percussio Clerici superioris, prater malitiam contra Religionem, contineat etiam malitiam impietatis?

RESOL. XXVIII.

Hinc casum ponit Pater Ouedo in *part. 2. D. Thoma, tractat. 6. controu. 5. punct. 3. §. 5. numer. 47. & 48.* vbi sic ait: [Extendit Bonacina malitiam impietatis ad iniurias commissas contra Clericum, cui non assentior: hæc enim tantum habent malitiam contra Religionem in manu violenta impositione ratione iuris positivi ecclesiastici. Nam, vt bene expendit Lugo *diff. 16. de Pœnit. sect. 6. num. 310.* si percussio Clerici minorum Ordinum ex natura rei differt specie à percussione alius Christiani hominis, huius percussio differt etiam in specie à percussione hominis infidelis: nam longè magis dignitate excellit fidelis infidelem, quam Clericus minorum Ordinum fidelem alium his Ordinibus non insignitum.

Quòd si Clericus esset Prælatus, tunc illius percussio esset contra obseruantiam, quæ vt docet D. Thomas *2. 2. quest. 102.* cultum deserit Prælatis, & omnibus Superioribus, tanquam nostræ gubernationis auctoribus; sicuti pietas parentibus, tanquam nostræ vitæ principis, Vnde homicidium Principis malitiam specialem lethalem habet contra obseruantiam: idemque sentio de graui contumelia, aut vulneratione: non autem de quacunque detractione, etiam si lethalem malitiam contineat: bene enim componitur, detractionem, grauem malitiam contra iustitiam continere, & leuem contra pietatem. Nec si rixa oriatur inter priuatum hominem, & inferiorem alium iudicem, causa nullo modo pertinere ad officium Iudicis, (veluti, si Prætor, si persona priuata, iniuriam aliquam intulisset, v. g. filiam, aut vxorem ciuis ad turpia prouocasset; vel similem iniuriam patiens, veller vidictam sumere, auctoritate Iudicis non interueniente, prouocando ad singulare certamen inferentem iniuriam, & in eo casu priuatus homo Iudicem interimeret,) malitiam grauem impietatis agnoscerem. In eo enim casu non contemneretur auctoritas Iudicis à Principe dimanans. Secus esset, si Iudex occideretur propter sententiam ab eo latam, vel alium actum Iudicis exequutum.

Facilius hæc impietatis malitia reperitur in iniuriis etiam Superiores ecclesiasticos, maximè Regulares: propter maiorem coniunctionem cum illis: quapropter omnem percussione Episcopi, & omnem contumeliam in eundem iactatam, quæ malitiam grauem iniustitiae attingeret, graui etiam malitia contra obseruantiam insciendam esse existimo. In his enim Prælatis bonum nomen, & integritas honoris, & famæ, & reuerentià à subditis debita, valdè necessaria est. Similiter omnem grauem percussione contra iustitiam Prælati regularis habentis iurisdictionem ordinariam, veluti Abbatis, Prioris, aut Rectoris, censéo grauem malitiam contrahere contra obseruantiam illi debitam: & idem iudico

de quacunq; graui contumelia contra iustitiam. Ratio est: quia Superiores religiosi non solum sunt Patres spirituales, sed etiam sunt loco Patrum carnalium in rebus temporalibus. Ob hanc rationem ait *Aegid. disp. 2. de char. n. 152.* vt minimum melius facturum Prelatum religiosum, si fratribus carnalibus praeferat subditum Religiosum; & valde probabile putat, posse illum praeferre proprio carnali filio non solum in distributione honorum Monasterij, in quibus in aequali necessitate etiam patri suum subditum debet praeferre, sed etiam in distributione elemosynae ab alijs impetratae, cuius Superior alias habet liberam dispositionem.] Et haec omnia doctè, vt semper solet, asserit *Quiuedo vbi supra*; ex quibus patet responsio ad quaesitum propositum.

An percussus Clericum realiter degradatum incidat in censuram?

RESOL. XXIX.

Affirmatiuè respondet *Marta de iurisd. part. 2. cent. 2. cas. 132. num. 1.* vbi sic ait: [Percussus degradatum actualiter, incidit in excommunicationem cap. *Si quis, suadente Diabolo 17. quest. 4.* vt tenet Gloss. & Doctores. in cap. 2. de poenis, lib. 6. Gloss. in cap. *Accidens. distinct. 50.* & cap. 2. *distinct. 54.* & cap. *Distum. distinct. 81.* *Bertachinus in tract. de Episcop. par. 4. tit. de causa finali. & effecta degradationis, num. 2.* Et ratio est: quia semper retinet Ordines, & remanet character, ratione cuius, si de facto celebraret, conficeret verum Corpus Christi, vt tenet *Ioan. Andreas in nouell. & ibi Abbas in cap. 1. numer. 11. qui Cleric vel venentes marit. contrab. poss.* Et haec est communis opinio omnium Theologorum, vt attestatur *Abbas in dist. cap. 1. in fine. D. Thomas in 3. par. summa, quest. 83. artic. 8.* concludit, potestatem consecrandi Eucharistiam pertinere ad characterem sacerdotalis Ordinis: character autem quilibet, qui cum aliqua consecratione datur, indelebilis est; sicut quarumcumque rerum consecrationes perpetuae sunt, neque possunt auitti, vel reintegrari. Ideo, si degradatus restituitur, non debet iterum ordinari, cap. *Si Episcopus. 11. quest. 3.* *Speculator in titul. de dispensationibus, §. nunc de Episcoporum, vers. 65.* *Bertachinus in dist. part. 4. num. 6.* Item, si degradatus moreretur, & postea resurgeret, non deberet iterum ordinari, Gloss. in cap. 2. 32. quest. 7. *Andr. Sicul. in cap. Non potest. de re iudic. Doctores in cap. Degradatio. de poenis, lib. 6.* Et haec est vera, pia, & factosanda opinio, quidquid alij senserint in contrarium.] *Hucvltone Marta.*

Sed fallitur, vt patet ex cap. *Degradamus, in fin. de pan. in 6.* vbi per realem degradationem Clericus omni priuilegio clericali priuatur. Et ita tenet *Nauarr. in cap. 27. num. 81. vers. Nona.* *Toletus lib. 1. cap. 34. num. 1. vers. Sextus.* & alij. Nec est de hoc dubitandum, cum in fine citati Canonis talis Clericus omni priuilegio clericali priuetur: & ita expressè tenet Gloss. fin. in *dist. cap. Degradatus.* & reprobat opinionem eorum, qui contrarium dixerunt, quam posse habere locum dicit in verbatenus deposito; non autem in actualiter degradato, qui omne priuilegium amittit: vnde falsè Glossa illa citatur à *Martha* pro contraria sententia, ea motus ratione; quia semper retinet characterem, & potestatem consecrandi: nam verissimum quidem est hoc; sed non ideirò sequitur retinere priuilegium Canonis, cum sint haec longè diuersa: etenim characterem, & potestatem consecrandi Sacerdos habet à iure diuino; sed priuilegium Canonis habet ex concessione Summi Pontificis, & ab eodem tollitur per degradationem. Et idem nostram sententiam, praeter *Nauarrum*, & *Toletum*, tenet *Leone de censuris, recollect. §. n. 241.* & alij communiter. Quando igitur *Rodrig. in Summa, tom. 1.*

cap. 144. num. 15. asserit, Clericum degradatum non amittere priuilegium Canonis, intelligendus est de Clerico verbaliter degradato, non autem de degradato realiter.

An torquentes Clericos per laicum incidant in censuram?

RESOL. XXX.

Non posse Clericum torqueri per laicum, doce *Glossa in cap. finali. disp. 55.* & ibi *Præpositus* dicit, esse notandum propter Officiales, qui quandoque torquent Clericos per laicos, & malè faciunt, quia excommunicationem incurrun, vt voluit *Glossa in Summa, dist. 45.* Et quòd Clericus non possit torqueri per laicum, etiam de licentia propria Episcopi, firmant *Ioan. de Anania in cap. Super eo. col. 2. in fine, de crim. falsi. Archidiaconus, & Geminian. in Summa, distinct. 45.* *Anton. de Butrio, & Anchatanus in cap. Vt fama. de sent. excommunicat. & refert ibi Abbas in fine, & sequitur Dec. in cap. Dilectis, in princ. de appellat. Idem Anchatanus in cap. Vniuersitatis. de sentent. excommunicat. Maranta de ordine iudic. part. 4. distinct. 11. n. 74.* latè probat *Stephan. Aufret. in tract. de potestate secul. super Eccles. regula 3. fallent. 12. versic. Et propterea.* Dicit *Glossa ibi*, quod laici torquentes Clericos de licentia Episcopi, sunt excommunicati: & consuetudo in contrarium non excusat à culpa, quæ est irrationabilis. *Summa Syluestrina in verb. Excommunicatio, in 6. §. 11.* *Diaz in sua practica, cap. 126. versic. Nota tamen.* & ibi *Ignat. Lopez in additione, quæ incipit: Torqueri per laicum.* qui alios allegat. *Greg. Lopez in lege 56. Gloss. 10. tit. 5. part. 1.* & ex Neoteris tenet etiam hanc sententiam *Marta de iurisd. part. 4. cent. 2. casus 132. n. 6. & sequenti*, qui asserit *n. 12.* posse laicos vocati ad ligandum Clericos, sed postea Clerici totquebunt.

Sed ratione consuetudinis contrarium dicendum puto, vt supra probaui de Magistris, & alijs, qui titulo correctionis Clericum per alios percipiunt: neque dicta consuetudo dicenda est, vt volunt aduersarij, irrationabilis vt rectè obseruat *Annia de censur. part. 2. cap. 5. distinct. 3. dub. 12.* quia non est contra ius naturale, aut diuinum: imò decens est, & honestum, ne Clerici, vel Monachi vtiuntur officio tam vili. Vide *Satez de censur. disp. 22. scilicet 7. numero 44.* *Coninch de Sacramentis disp. 14. dub. 15. num. 91.* *Layman lib. 1. tractat. 5. part. 2. cap. 5. num. 9.* & alios penes ipsos. Et ego, vt verum, fatear non intelligo speculationem *Martæ*, nempe, Clericos posse ligari à laicis; sed esse torquentes à Clericis: nam, sicuti torqueti Clericos per laicos est actio iniuriosa, sic etiam ligari non est igitur in hoc *Martha* audiendus.

Sed hic inquirendum, an in tali casu Superiores torquentes, & corrigentes Clericum per laicos, peccent. Et affirmatiuè responderet *Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 17. difficult. 21. numer. 8.* vbi sic ait: [Dudau los Doctores, si el Prelado eclesiastico, que da tormento, ó acota, por la persona de vn lego, al Clerigo, incurre esta decommunio. A lo qual respondo. Lo primero, que bien puede el Iuez Eclesiastico prender à su subdito por vn lego, como expressamente dize vn texto; mas no puede acortale por tercera persona, sino es que sea Clerigo, ó Frayle, y si el puede comodamente hazerlo por si mismo, no puede acortale por tercera persona, como consta de otro texto, y assi el lego que le atormenta, incurre la censura, sino es que no huuiesse Clerigos idoneos para esto, como dizen *Panormitano, Syluestro, Nauarro;* y dize mas *Panormitano*, que el Iuez que signiendo la castumbre, atormentasse, ó acortasse à vn Clerigo, por la persona de vn lego, no incurritia la censura, aunque peccaria.] Ita ille. Sed ego puto, ratione consuetudinis, Superiores Ecclesiasticos

sticos torquentes, & corrigentes Clericos per laicum, neque in censuram incidere, neque in peccatum: & ita tenet, & probat P. Leone de cens. recollect. 5. num. 265. & sequent. cum Portello in dubiis Regular. verb. Correctio, numer. 47.

An qui intendit percutere Caium Clericum, & facta diligentia percussit Titium Clericum, incidat in censuram?

RESOL. XXXI.

Affirmatiue responder Vega in Summa, tom. 1. cap. 85. casu 107. vbi sic ait: [Pregunto, Alonso pensando que hera a Iuan, clerico, hirio a Pedro que lo era, empero si le conociera, no le hiriera, porque a solo Iuan tenia por enemigo: si cayò en descomunion por aquel Canon, si quis suadente Diabolo. Ratio dubij est, porque si hiriera a Iuan topandole en abito secular, con esta inorancia prouable, y le hiriera por no conocerle, que era Clerigo, no cayera en descomunion, aunque con mas mal animo lo hiriera; Resp. Que esta descomulgado por aquel Canon, pues no ay inorancia, pues sabe, que a quien hiera, es Clerigo, y assi la dicha inorancia no es en este caso causa de algun acto inuoluntario, y assi en ninguna manera escusa de la pena del Canon, como elegantemente lo dize Santo Tomas 2. 2. quast. 76. art. 1. con lo dicho conuerda tambien Ledesma de descom. diff. 17. col. 1062. Iacobo de Grassis lib. 2. cap. 45. art. 7. Couarruias in cap. Alma mater. de sentent. excomm. 1. part. 5. 10. n. 15. y Fray Manuel Rodriguez 1. tom. c. 80. concl. & num. 11. los quales Authores conuerdan etiam diziendo, que el que hiera al secular, pensando ser Clerigo, no incurre en esta pena, porque esta pena precisamente se pone contra el, que hiera al Clerigo; ni basta la voluntad, è intencion, sin esta accion exterior.] Ita ille.

Sed negatiua sententia visa est probabilior Patti Fragofo de Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. num. 36. sic asserenti: [Si occidens facta diligentia, vt occideret Petrum, occidit Paulum: ratio, quia, vt suppono, sufficientem adhibuit diligentiam, ne occideretur alia persona, nisi Petrus: cum ergo actio illa exterior respectu Pauli non fuerit voluntaria, sed merè casualis, & inculpabilis, non induxit censuram, cum non fuerit causa illius. Item, solus affectus percutiendi Clericum Petrum fuit voluntarius: sed affectus malus non est sufficiens ad excommunicationem, seu irregularitatem inducendam: atqui opus externum respectu Pauli fuit inuoluntarium: igitur affectus voluntarius non sufficit, quando opus externum inuoluntarium sequitur. Suarez de censur. disp. 22. sect. 1. n. 54. Confirmatur argumento proiicientis lapidem, vt percuteret Sempronium Clericum, & casu, & inculpabiliter percussit Titium, etiam Clericum, illac tunc transmeantem: is enim nec incidit in censuram, nec morte inde sequuta contraxit irregularitatem. Iuvat Molina de iust. tract. 3. disp. 53. num. 3. vbi putat tanquam probabilis, non incidere in excommunicationem illum, qui credens se occidere Sempronium Clericum, occidit Titium Clericum ignorans inuincibiliter illum esse Clericum. Nam, quamuis uoluerit Clericum interficere, ignorabat inuincibiliter hunc esse talem: sicut etiam excusatur à censura uolens percutere hunc Clericum, si abeurret ab eo, & præter intentionem percutiat alterum proximè adstantem. Agidius Coninch dub. 15. n. 197. ita in nostro casu, cum respectu alterius Clerici actus ille exterior fuerit inuoluntarius, & merè casualis, ac præter intentionem. Probat tandem: quoniam, si percuteret tunc laicum, in eo casu non incidere in censuram, quannis intentio esset percutiendi Clericum. Couarruias in cap. Alma mater. 1. part. 5. 10. n. 15. vers. ult. ergo similiter in nostro casu. Vide etiam Portel in dubiis Regular. verb. Manus uolenta, n. 9. vbi distinguit, &

sic asserit: Si taliter percuciens fecit omnem diligentiam mortalem, ne alia persona ibi subefferet, nisi Petrus Clericus: tunc non incurrit: quia tunc illa percussio circa Ioannem fuit omninò inuoluntaria, & casualis: secus si non fecit talem diligentiam. Ego pro parte negatiua etiam adduco hoc aliquale exemplum. Nam Congregatio Cardinalium super Concilium Tridentinum anno 1587. declarauit, quòd mandans occidere Petrum, si mandatarius occidit Ioannem, non incurrit mandans irregularitatem ortam ex homicidio voluntario. Ita habetur in 4. tom. Declaratiuum, impresso ex Bibliotheca Farinacii, fol. 41. col. 1. in fine Si ergo taliter mandans non incurrit pœnam irregularitatis, quia non est occisus, quem intendebat, uidetur etiam quòd in nostro casu non incurrit pœnam excommunicationis occidens Ioan. Clericum, quia non occidit Clericum, quem intendebat.] Ita ille.

An, si quis percutiat Clericum turpiter agentem cum sua sponsa de futuro, incidat in censuram?

RESOL. XXXII.

Supponendum est, quòd Ius canonicum, ob difficultatem, quam agnoscit, temperandi dolorem, cohibendique impetum vindictæ in eo, qui uider suam uxorem matrem, sororem, aut filiam turpiter pollui ab aliquo Clerico, excusat ab hac excommunicatione percussorem illius, uti habetur cap. Si uerò de sent. excomm. Nam esto in percussione lethale peccatum committatur, adhuc Ius canonicum, tum in detestationem illius criminis, tum ob difficultatem temperandi dolorem ex iniuria accepta, cohibendique vindictam, noluit percussorem excommunicatione punire, ut tradit Glossa in dict. c. Si uerò, verb. Turpiter. Censetur autem turpiter Ecclesiasticum agere, non solum si in actu fornicationis inueniatur; sed etiam, si inueniatur uacans amplexibus, osculis, aliisque tactibus turpibus, quannimò in loco suspecto, ita ut ex circumstantiis merito conici possit turpitude. Personæ uerò, quibuscum Ecclesiasticus turpiter agere inueniendus est, sunt vxor, mater, soror, aut filia percucientis. Neque ad alias personas propinquas, consanguineas, aut affines extendenda permissio est. Nam, cum hæc exceptio odiosa sit statui clericali, restringatque priuilegium Clericis concessum, non est ultra personas expressas extendenda. Tametsi Innocent. in dicto cap. Si uerò in fine, ad neptem, & auiam priuilegium extendar. Nomine uerò matris, filiar, sorotis uenit, quæ sic proprie est, non autem quæ solum perappellationem: quare filia, aut vxor adoptiua sub nomine filiar, & sorotis in hoc Decreto correctorio non continetur; bene tamen illegitima, quæ proprie filia, & soror est. Et tandem nomine vxoris intelligitur etiam sponsa de præsentibus, cum qua matrimonium iam est initum, quamuis nondum sit consummatum: & idèd percuciens Clericum turpiter inuentum cum sua sponsa de præsentibus, non incidit in hunc Canonem.

His suppositis, difficultas est circa sponsam de futuro. Et affirmatiue respondent Sanchez lib. 1. disp. 1. n. 6. Molina tract. 3. disp. 55. n. 5. Layman lib. 1. tract. 5. par. 2. c. 5. n. 8. Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 15. n. 196. Turrianus de cens. lib. 4. disp. 29. dub. 1. & alij, asserentes in nostro casu nomine vxoris non comprehendi sponsam de futuro, ita ut sponsus percuciens Clericum turpiter cum ipsa agentem, incidat in censuram Canonis. Et ita, præter Doctores citatos, hanc sententiam tener Rodriq. in summa tom. 1. c. 144. n. 18. vbi sic ait: [Y si le halla fornicando con su esposa de futuro, y le mata; solo el Pôrtifice le puede absolver; como lo tiene vna Glossa, comunemente aprobada segun Vinaldo. Ni obsta que el, que mata al Clerigo, que halla con su hermana, no queda descomulgado, porque si este argumento fuera de alguna fuerza, no quedara descomulgado el dicho desposado de futuro, lo qual todos niegan, y

lo niega tambien Couarruias, que tiene contra nuestra conclusion, ni es bastante la gran pena, que recibe este desposado, para que le libremos de acudir al Papa, pues el Derecho no le libra en este caso, y con dexar a su desposada satisface con mucha honra, dexando a ella por mala, y al Clerigo por vellaco.] Ita ille.

Sed, his non obstantibus, Madius in tract. de sacris Ordinibus, cap. 17. num. 12. & Couarruias de spons. per. 1. c. 1. n. 11. ad finem, nomine vxoris intelligunt etiam sponsam de futuro, & ex consequenti excusari, si fornicantem cum sponsa de futuro Clericum percussit. Et hanc sententiam probabilem esse putat Fragos. de Rep. Chr. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. n. 36. Sed ego non recederem a prima sententia.

Verum difficultas est, an in dictis casibus percussio incontinenti prestanda sit? Alicui namque probabile videtur, excommunicationi non subiaci percussorem, tamen si longo tempore post delictum contingat, quia restititio illa, quod percussio incontinenti fiat, apponitur in clausula antecedenti, vbi sermo est de defensione proptia. Ergo tacite indicatur huic clausulæ non esse necessariam accommodandam. Præterea hæc percussio non est, quæ excusatur ob titulum defensionis, sed ob difficultatem gravem temperandi tristitiam, & dolorem ex iniuria conceptum, cohibendique vindictæ impetum. At hæc difficultas, etiam transacto actu, subsistit; quippe perseuerat iniuria illata, & honor læsus. Sed omnino contrarium dicendum est, videlicet, percussorem in supradictis casibus excusari, si fiat incontinenti, & non ex intervallo. Ita Doctores citati.

Sed hic obicit quæro, an patri, filio, fratri, vel marito iam volenti interficere Clericum, ut supra, in flagranti repletum, liceat alicui absque incurfu excommunicationis, quando alia via non potest illum auertere ab hac intentione interficiendi dictum Clericum, consulere percussorem tantum, vel mutilationem? Et respondeo affirmatiue: quia ex communi opinione Doctorum licet absque aliqua culpa consulere minus malum, quod sit pars formaliter, vel virtualiter contenta in malo maiori, quod quis iam paratus erat perpetrare, nec alia via ab ipso, vt dixi, abduci potuit: sed vulnus, percussio, ac mutilatio est pars contenta in homicidio: ergo. Et ita hanc sententiam, me citato, tener Leone de cens. collect. §. n. 339. asserens, in tali casu consulentem non incurtere censuram nostri Canonis.

Nota etiam cum dicto Leone, supradictos in tali casu non posse per alios percute Clericum inuentum turpiter agentem cum vxore, filia, sorore, &c. & in tali casu tam mandans, quam mandatarius incurteret in censuram: quia Ecclesia præsupponit, dictum dolorem, & passionem dictas personas non posse temperare, & quod ideo percussor: quæ omnia cessant, quando interuenit tempus mandandi, & exequendi; & cessante causa, vt est regula vulgata, cessat effectus.

Et tandem nota, quod dicitur turpiter agere cum matre, vxore, filia, vel sorore, etiam cum qui amplexatur dictas personas, aut similes actus cum iis exerceat; imò, vt verberans excusetur, sufficit, quod reperiat solum cum sola, loco, & tempore merito suspectis, vt cum aliis docet Nauar. c. 27. n. 84. Quæ vera sunt, etsi maritus, sciens venturum Clericum, clam se domi abscondat, vt ita repletum verberet, modò absit dolus, qualis esset, si curasset cum ad dictas personas clam adeundas inuitari. Addit cum aliis Nauar. maritum etiam excusari, qui post trinam prohibitionem reperiret domi, etiam honesto loco, cum vxore solum loquentem, si eum per viginti quatuor horas captiuum detineat, vt tradat suo Prælato: docet tamen incursum excommunicationem, si talem verberaret; sed non satis consequenter: quia in c. si verò cit. non magis conceditur deuentio, quam verberatio. Quare Syluester verb. Excom. 6. num. 6. §. Decimò, concedit etiam excusati eum, qui talem Clericum verberat, quia leg. si quis ei C. ad legem Iuliam de adulteriis, conceditur marito ita repletum perime-

Antonini Diaconus Pars I X.

re, eò quod præsumatur turpia tractare: in e. autem. Si verò, videntur omnes dici turpiter agere, qui in similibus casibus in iure ciuili permittuntur occidi: quare hanc sententiam non improbabilem putat Suarez. disp. 2. sect. 1. n. 37. quæ omnia docet etiam Coninch de Sac. disp. 1. q. dub. 15. n. 196.

An si quis percussit Clericum turpiter agentem cum filia illegitima, incidat in censuram?

R E S O L. XXXIII.

Negatiue respondet Hieronym. Garcias in summa moralis, tract. 1. diff. 3. dub. 1. punct. 4. n. 35. sic asserens: [El quarto caso, que excusa de censura, aunque no de pecado, es, quando vno halla a vn Clerigo in flagranti delicto con su muger, hermana, madre, ò hija legitima, ò ilegítima, vlando torpeças con ellas, y le sacude, ò mata incontinenti.] Ita ille. Et ita etiam docet Raguccius iii. de excomm. q. 66. n. 6. in vase Eccles. discipl. vbi sic ait: [Hanc excommunicationem non incurrit, qui percussit causa honoris, puta, Clericum turpiter inuentum cum filia, sorore, matre, vel vxore: nam in his tantum quatuor personis non incurritur, c. si verò de sentent. excommuni. & procedit non solum si Clericus, vel Monachus fuerit inuentus in flagranti crimine; sed etiam in actibus proximis, vt osculis, amplexibus, & similibus, aut etiam in colloquio suspecto, & secreto. Imò procedit, etiam si Clericus turpiter infestet puerum pro nefanda libidine; imò procedit, vt non incuratur in percussione Clerici inuenti cum filia, etiam illegitima.] Ita ille.

Sed ego puto, contrarium dicendum esse non solum de filia illegitima, sed etiam de adoptiua, vt rectè obseruat Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 15. n. 196. & Tortrianns de cens. lib. 3. disp. 29. dub. 2. sic asserens: [Circa matris nomen difficultas est, an illius nomine comprehendantur omnes ascendentes. Et affirmantur aliqui, vt refert Toletus. Sed verius est, solum matrem intelligi, secundum proprietatem nominis, vt Toletus, & alij non pauci dixerunt: & eodem modo nomine filia non intelliguntur omnes descendentes. Item, nomine filie debet intelligi ea, quæ talis est per naturam, & non per adoptionem, vt notatur Suarez iuxta Glossam communiter receptam in cit. cap.] Itaque ex supradictis dicendum est, patrem percussorem Clericum turpiter agentem cum filia illegitima, vel adoptiua, incurtere in censuram Canonis.

An percussus Religiosum inualidè professum incidat in censuram?

R E S O L. XXXIV.

Affirmatiue responder Pater Bordonus in cons. regular. 1011. 1. resol. 28. num. 24. [Quia, licet Professio faciat Religiosum, & non habitus; tamen in ordine ad gaudendum hoc priuilegio sufficit solius habitus Religiosi assumptio, vt constat in Nouitio, qui ex sola habitus assumptione dicitur participare hoc priuilegium: ergo idem dicendum est de inualidè Professo: nam in hoc equiparatur Nouitio: & id puto procedere, etiam si, ex propria culpa, & non tantum Religionis, sit nulliter Professus; imò et si contra iura receptus sit: quia sic receptus non attenditur vt persona talis, sed vt aliqual membrum Religionis, cui immediatè hoc priuilegium conceditur: dum enim habitum gestat, intelligitur subesse Religioni; tam quoad priuilegium fori, quam Canonis; aliter Religionis decus, & exemptio periclitaretur, si quoad vtrumque esset de foro laicorum: dimisso autem habitu rediens ad seculum, sic de illius foro, & non amplius gaudet eo priuilegio; cum non sit deinceps sub eo statu Religionis.] Ita ille. Sed hoc non caret difficultate: nam est dispar ratio inter Nouitium, & inter nulliter Professum. Ille enim gaudet priuilegiis Professorum,

Professorum, quia est in via ad professionem: iste autem non est Professor, nec vult profiteri, cum possit, & sua culpa ita manet in Religione, vt suppono: ergo non debet gaudere privilegijs Religionis.

An si quis capiat Clericum, vel Monachum, per capillos, seu barbam, aut caputium, dicens: Si non esses Clericus, vel Religiosus, te occiderem, vel percuterem incidat in censuram.

RESOL. XXXV.

Negatiue respondet Bordonus in *conf. regul. tom. 1. ref. 28. n. 38.* quia ad incurrendam hanc censuram necessesse est, vt iniectio manuum exterius sit consummata in sua specie lationis, & non tantum cepta: verba enim cum effecta sunt accipienda, *cap. vltimum. de Cler. non resid.* vnde Panormitanus in *cap. cum in cunctis s. Clerici de elect.* dicit, quod vbi poena imponitur, illa nunquam incurritur, nisi delictum inchoatum sit consummatum: & Archidiaconus in *cap. qui bona 17. q. 1. col. penult.* dicit, quod in poenis spiritualibus, cuiusmodi est hæc, & censuris imponendis, consideratur effectus, & non affectus, & voluntas male agendi. Tum, quia præfatæ manuum iniectiones perpetratae in laicum, non censentur peccaminosæ mortaliter, cum sint imperfectæ, & non lædentes: ergo neque in his casibus; ac proinde excommunicatio locum non habet in illis. Percussio enim tam subita, & tam leuis, quæ laico illata non esset mortalis, excusatur ab incurfione censuræ, vt docent Armilla *n. 7.* Caiet. *c. 10. Nauar. c. 27. n. 85.* & ex illis relatis Barriola *n. 7. §. primò.* Tum, quia, vt dicit Megala *lib. 4. c. 1. num. 8.* huiusmodi iniectio iudicata leuis respectu externi actus, tam secundum lationem, quam secundum iniuriam, quamvis fiat suadente Diabolo, & cum peccato mortali, nõ ided inducit hanc poenam: & talis est in casu nostro. Tum, quia, in rigore loquendo, illæ non sunt iniectiones manuum, neque percussiones, cum nulla sequatur læsio; sed solum designationes, & declarationes volendi iniicere manus, quæ sine dubio hanc poenam non inducunt, cum in se nullam speciem lationis habeant, licet alioquin iniuriosæ sint; non tamen in genere iniectionis, quæ consistit in læsione ad distinctionem iniuriæ verbalis, ad quam potius reducuntur illæ, quam ad iniectionem. Tum, quia huiusmodi conditionales, & protestationes releuant protestatæ, cum non sint contrariæ facto, per notata in *c. cum M. de conf.* Et blasphemans cum protestatione excusatur: quia per talia verba non intendit blasphemare; Lazar. *q. 3. de blasphem. n. 31.* Floron. *cas. 3. §. 1. a. n. 4.* & alios citans. Ergo idem dicendum est in nostro casu, cum sic tangendo non percutiat, sed declarer animum suum esse, quod percuteret, si non esset Religiosus. Ita tenet Angelus *Excomm. 5. n. 26. & 29.* Tabiena *Excomm. 5. n. 41.* vult incidere, si faciat animo iniuriandi: sed id sustineri non potest, quia non punitur animus, sed factum ipsum, & in his imperfectis actionibus semper adest animus iniuriandi: requiritur præterea effectus ipsius animi. Nobiscum aperte sentit Barriola *loco cit.* Et hæc omnia docet Pater Bordonus *loco citato.*

Sed mihi magis placet opinio affirmatiua; & ided asserto, in casu *superius*posito, illum incurrisse in censuram. Et ita tenet Grassius *par. 1. dec. lib. 1. c. 49. n. 17. & tom. 2. conf. 1. de sent. excom. n. 8. & 13.* Stilenzonius *conf. 82.* quibus ego addo Episcopum Sperellum in *suo dec. tom. 1. dec. 45. per totam.* Leonem *de cens. raccollet. 5. n. 145. & seq.* Carolum de Grassis *de effect. Cler. effect. 9. n. 132.* Ioan. Frigderburg. in *summ. lib. 3. tit. de sent. excom. n. 47. littera T.* & Syluestrum, *verb. excom. 6. §. 3.* vbi individualiter asserit, capientem Clericum per capillos, eique dicentem: Nisi esses Clericus, hæc, & hæc facerem, incurrere in censuram nostri Canonis. Quod probatur: quia ad hunc effectum non requiritur actio physice tam læsioans, vt sit peccatum mortale; sed sufficit, eam esse contra immunitatem corporis proprii, seu

contra ius, quod vnusquisque habet in corpus suum, vel sit grauis contra honorem, dummodo corpus attingatur, adeo vt quamuis contactus physice consideratus leuissimus sit; si tamen, secundum mortalem existimationem, sufficit ad grauem iniuriam contra honorem, & reuerentiam Clerici debitam, sit satis ad hanc censuram incurrendam. Quæ doctrina profectò, tum plurimos quotidianos casus, tum nostrum potissimum determinat, videretur de mente Molinæ *tom. 4. de iust. disp. 57.* Reliquas rationes videbis apud Sperellum, qui respondet ad rationes adductas à Patre Bordonò, præter ad illud argumentum, quod talis actio non videtur constituere peccatum mortale: ergo per illam non incurritur excommunicatio: nam hoc prolixè negandum est. Adi illum. Non desinat tamen hic adnotare, Barriolam virum doctum docere in *conf. 22.* Clericum indignatum eleuando manum contra alium Clericum, reiciens illum aliquantisper de loco, in quo morabatur, non incidisse in censuram.

An si quis porrigeret venenum Clerico, incidat in censuram?

RESOL. XXXVI.

Negatiuam sententiam docet Auila *de cens. p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 12. colum. 2.* vbi sic ait: [Per violentas manus intelligitur non solum percussio, quæ in rigore sit violenta; sed etiam illa, quæ est iniuriosa personæ Clerici, siue talis percussio fiat immediatè, vt quando aliquis instigit aliam personam Clerico, vel immediatè, vt cum percutit ense, vel baculo, vel alio instrumento tangente personam Clerici, vt cum iniicit in Clericum saliuam, aut puluerem; vel etiam tangendo rem ipsi personæ Clerici coniunctam, vt si vi raperet aliquid de manibus Clerici, vel è corpore illius; nam ibi includitur violentia: vel quando includit eum in carcere, vel in alio loco, à quo sine dedecore, & pudore non potest exire: similiter si Clerico equitanti aliquis violenter apprehenderet frænum equi, vel si abscideret cingulum ephippij, vel si ita furiosè insequatur Clericum, vt cogat præcipitem se dare in fluuium, vel in aliud discrimen ad liberandum se. At verò si Clericus fugiens cadat, & vulneretur, insequens illum non incurrit excommunicacionem: nam illa vulneratio, nec fuit intenta in seipsa ab insequente, nec in sua causa, scilicet, in fuga, quæ per accidens se habet ad talem percussionem. Nota, quod non incurrit, qui occidit veneno in cibo, vel potu: quia non infert vim personæ, sed naturæ: secus si per vim faceret sumi venenum.] Ita Emanuel, & dicit, ita respondisse præcipuos Doctores, & Magistros Salmanticæ.] Hæc Auila.

Sed contrariam sententiam docet Fragoſus *de Chr. Rep. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. n. 18.* Castr. *Pal. tom. 6. disp. 3. par. 1. 2. §. 2. n. 2.* Filliuc. *tom. 1. tr. 1. c. 5. n. 126.* Molina *tr. 3. disp. 51.* Suar. *de cens. disp. 5. sect. 1. n. 13.* & Machado *tom. 2. lib. 4. p. 1. tr. 14. docum. 3. n. 3.* vbi sic ait: [Queda pudes dudoso, y controuerso entre los Doctores; si el que mata à alguna persona Ecclesiastica con veneno, incurra en esta descomunion? Auila, y otros Doctores, que en su fauor alega, sienten que no: porque aunque el agrauio, que se le haze, es grande, no es con violencia de manos, que es lo que principalmente prohibio este sagrado Canon. Però la mas comun, y recibida opinion es, que incurre en ella; fundandole, en que semejante accion viene a ser en su efecto mas violenta, y iniuriosa, que darle de palos, bofetones, &c.] Ita ille. Non est igitur admittenda opinio Auilæ, quam præter citatos Doctores, refellit etiam Squillante *de priuil. Cleric. c. 6. n. 55.* Megala *in p. 1. inst. Peregr. lib. 5. c. 14. n. 11.* & alij. Ad id verò, quod Auila asserit, Rodriq. & Doctores Salmanticenses suam sententiam docere; ego apud Rodriq. non inuenio, qui tantum ait, Mortalem procurantem abortum non incidere in censuram; quod ego concedo, vt alibi dixi; & est dispar ratio inter vtrunque casum; nam in casu

Monialis, illa actio non est iniuriola personæ, & statuit sed tantum iniuriola fortuiti in casu vero, de quo loquimur, est actio iniuriola personæ, & statuit: ergo. Et ita, præter Doctores citatos, hanc sententiam tenet Hieronymus Garcia in *Sum. tr. 1. diff. 3. dub. 1. punct. 2. n. 18.* ubi sic ait: [Però preguntará alguno: El que mata cum veneno, incurrit en ia censura deste Canon? Rodríguez, Auila, con otros que citan, dizen que no: porque aunque el agrauio, que se haze al Clerigo, es muy grande, però no es con violencia de manos, que es lo que principalmente prohibe el Canon. Però no estando lo dicho, respondo con la comun de los Doctores, que incurrit este tal: porque esta accion no puede ser mas violenta, pues desata el alma del cuerpo, y destruye el compuesto del hombre; y así mas violenta, y iniuriola le es al Clerigo, que si le dieran vn bofetón, ò le arrojava poluo, ò agua; y pues por estas acciones se incurte, à fortiori le ha de incurrit por cosas, que causa muerte; y si es Clerigo el que da el veneno, y muere la persona, no goçará de la inmunidad eclesiastica: però non incurrit la muger preñada, que toma veneno para matar el fœtus, porque en este caso, solo se haze violencia à la criatura, y no à su persona.]

Nota tamen cum Squillante *loc. cit.* & Suar. contra Bejam *p. 1. cas. 46.* & Naldum *verb. Clericus, n. 20.* propinquantem venenum Clerico, hanc censuram non incurrit, antequam venenum operari incipiat: nam antea non aderat actio violenta, cum venenum sine vlla vi fuerit exhibitum, vt supponimus. Vnde hic intraret questio, si talis isto medio tempore confiteretur, vel eliceret actum contritionis, incidere tunc postea, veneno operante, in censuram? Sed de hoc *alibi.*

An furans cingulum, vel aliam vestem Clerico dormienti, incidat in censuram?

RESOL. XXXVII.

Affirmatiue respondet noster Naldus in *Sum. verb. Clericus, n. 21.* ubi sic ait: [Clerico à manu rem propriam, quæ ipsi fuerat commodata, eripiens ante tempus; incurrit excommunicationem: & idem de suffurante ei cingulum dormienti, siue vestes auferente cum eiusdem specialis dedecore, & iniuria, puta, quia coactus est domi se continere, aut nudus exire. Et quantum Anchoranus in *Clem. 1. de penis, n. 4.* teneat contrarium quoad secundum dictum *superius*, nempe, de suffurante cingulum dormienti; eò quia non sit violentia illa, quæ non sentiat: tamen non est descendendum à prædicta prima opinione, quam & D. Antoninus, & alij sequuntur: quantum enim particularis illa persona non sentiat iniuriam? sufficit tamen iniuria fieri per illum actum vniuerso Ordini clericali, in cuius fauorem lata est à iure pœna excommunicationis. Et sic videmus, quòd percutiens Clericum, etiam volentem, non euadit prædictam pœnam latam in c. *Contingit interdum. de sent. excommunic.* cui sanè fauori renuntiare non potest per aliquem priuatum.] Ita ille.

Sed procius sententiam negatiuam sustinendam esse puto: & idèò dicendum est, quòd si nulla violentia facta vestes ex domo Clerici auferat latro; aut cingulum, quo actualiter cinctus est, fortuitè abstatit aut pecuniã ex crumena ab eo gestata arripuerit subdole, & sine vi; quia non est hoc propriè violentia, sed actio furtiua, idèò fur non est excommunicatus. Ita Caiet. *verb. excommunicatio, c. 10. vers. Nota secundo.* Summa Aitensis *par. 2. lib. 7. tit. 3. c. 2. q. 10.* & Angelus *verb. Excom. s. n. 29.* Molina *tom. 4. de iust. tr. 3. disp. 51.* Coninch *de cens. tom. 2. disp. 14. dub. 1. s. n. 166.* Sayr. *lib. 3. c. 26. n. 16.* contra S. Anthon. *3. par. tit. 25. c. 1. s. Tertio notandum, ante finem:* ubi minus bene opinatur, per has actiones incurri excommunicationem. Sed ne recedas b opinione Caiet. & aliorum, quam etiam tenet Suar. *de censuris, disp. 22. sect. 1. n. 34.* quibus omnibus adde Fragos.

de Rep. *Cbr. tom. 2. lib. 1. disp. 2. s. 1. n. 17.* quia vt diximus, supradictæ actiones nõ sunt actiones violente, sed furtiue. Ergo non includuntur in verbis Canonis, *Si quis, suadete.*

An mulier nobilis, qua fuisse, vel alapa percussit Clericam ad venerem sollicitantem, incidat in censuram?

RESOL. XXXVIII.

Respondeo, quòd excusatur ab excommunicatione huius Canonis mulier impetita à Clerico de turpitudine, illum percutiens zelo castitatis, quantum aliquis excessus reperiretur. Non tamen poterit illum percutere, si Clericus eam verbis duntaxat tentaret, vel aggrederetur: nam tunc sufficit illum verbis repellere, nisi molestus vehementer sit, & importunus; ita vt ab eo aliter nequeat se expedire, quàm fuisse, aut verberibus. Suar. *de cens. disp. 22. sect. 1. n. 33.* Coninch *de cens. tom. 2. disp. 14. dub. 1. s. n. 194.* & Auila *p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 13. casu 18.* post plures, quos ibi refert, ac sequitur quibus accedit Sayrus *de cens. lib. 3. c. 27. num. 24.* cum aliis dicentibus, id esse licitum feminae quando aliter eum repellere non posset; nepe, quia nec fugere potuit, nec clamare licuit, aut existimabat infamiam esse clamare. Panet Caiet. *verb. Excommunicatio, c. 10. s. Nota sexto. vers. Secundus.* in quo euentu licite potest Clericum percutere, vt expressè docent Philartichus *lib. 3. de offic. Sacerd. c. 3. notab. 3. casu 15.* & Angles in *Floribus, in q. de excomm. art. 5. disp. 4.* Dicendum est itaque, mulierem non incidere in censuram, quando percutit Clericum tentantem de turpitudine, dummodo tentatio fiat facta & non solò verbo; quia tunc solum liceret verbalis defensio. Quòd si Clericus esset nimium molestus verbis, & femina non posset se defendere verbis, non incurteret. Vide Auilam *de cens. part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 13. casu 18.*

Vnde ex his apparet responso ad casum propositum, ad quem respondet ex Navarro affirmatiue Pater Leone *de cens. recollect. s. n. 314.* & dicit, incurrisse in censuram quandam Monialem nobilem, ex eo, quia cuidam Ecclesiastico sibi lasciuum verbum dicenti alapam impexit: nam, licet mulier, vel masculus excommunicationem non incurat, si Clericum, pudicitiam ipso facto tentantem, percutiat; sed tamen esse, si eam Clericus solis verbis aggrederetur, quia tunc sufficit illum verbis repellere, nisi ita valde molestus sit, vt mulier, vel puer, aliter se ab eo liberare non possit, quàm fuisse, aut verberere. Vide etiam, præter Doctores citatos, Coninch *de Sacram. disp. 14. dub. 1. s. n. 194.* Molinam *disp. 55. n. 41.* & Layman *lib. 3. str. 3. part. 3. c. 3. n. 33.* & Baunyum in *Theol. mar. tom. 2. disp. 5. tract. 4. q. 3.* ubi sic ait: [Pater secundò, licere feminae de stopro sollicitate à Clerico, cum à se pugnis, & verberibus sine metu censurae abigere: non autem si prece tantum, ac verbis: nam tunc verbis similiter repelli potest: si tamen excuti, ac dirouerit à proposito aliter quam fuisse, aut verberare non posset, adhibere virumque foret sine crimine, metùque pœnæ.] Ita ille.

Verum ad confirmationem supradictorum non deseram hic appovere ea, quæ docet eruditus Iurisconsultus Franciscus de Cuenca in *Permatench. de sui defensione, lib. 3. q. 3. n. 51.* & seqq. ubi sic ait: [In casu defensionis pudicitia, & castitatis, ob coitus turamen non tam vir, verum & femina, iure aggressorem violare tentantem perimere possunt; est Doctorum communis sententia, vt tradit Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 9. dub. 12. n. 76.* ubi ex Cicerone in *Orat. pro Milane,* refert, quòd adolescens, qui Tribunal occiderat volentem vim inferre eius pudicitia, à Mario exercitus Imperatore, absolutus fuit. Cuius factum narrat à Val. Maximo *lib. 6. c. 1. de pudicitia, vers. 12.* in hæc verba: Hoc mouit C. Marius Imperator, cum C. Lucium fororis suæ filium Tribunal militum, à C. Plotio manipulario milite iure celsum pronuntiauit, quia eum de suo

pro compellere ausus fuerat. Similiter ex Ferrerio *in suo tract. de re militari*, fol. 155. n. 67. quem sequitur Anton. Scap. *tr. iuris non scripti*, lib. 5. c. 143. n. 12. refert Baiardus ad Clarum, in §. *Sodomia*, n. 15. famulum quendam pistotis liberatam esse, non obstante, quod tentantem huiusmodi nefarium patrare, incremit. Et, ipso Baiardo ludice existente, tradit, impunitum reliquisse puerum, qui cum gladiolo quodam, pædagogum suum tentanti, veneram totam amputauit partem. Nec enim mulier, etiam contra Clericum sic castitatem suam defendendo, in Canonem, si quis suadente Diabolo, incidit. Carolus de Grassis *tract. de effect. Cleric. effect.* 9. n. 310. Nec huiusmodi vtentes defensione peccant etiam violare conantem occidendo, Sylu. *in Summ. verb. homicidium*, 1. n. 9. dum se defendere non possent fugiendo, vociferando, vel alio modo. Ita ex D. Anthonino 2. *par. sit. 7. c. 8. §. 2.* Azpyleuca Nauarro *in Manuali*, c. 1 §. n. 5. *vers. Tertio*. Nec vir irregularitatem incurrit: sic Coninch *d. iur. de irreg. disp.* 1. *dub. 9. n. 89.* ex Suar. *disp.* 46. *sect.* 2. cum aliis. Iusta huiusmodi causa est defensionis, & offensionis, (etiam seueræ,) castitatis, atque pudicitie tutamen: cum nullo maiori virtutum culmine, nullo ornata, decore nullo Respublica quælibet misericorditer miscere valeat.] Hucusque Cuenca loco citato.

Verùm, his non obstantibus, ad casum *in titulo Resolutionis* impostum negatiuè responderet Rodr. *in Sum. tom. 1. c. 149. n. 19.* vbi sic ait: [Quando vn Clerigo sollicita à vna muger muy honesta, y de buena fama con palabras lasciuas, no incurte ella en descomunion, dandole de schapinzos, porque licito es segun Boerio defenderse vno de la iniuria, que de palabra le hazen dando de palos al que le injurio con ella, y aunque es licito la defecion moderada, la qual moderacion regularmente acontece, quando vno con palos se defiende de otros palos, y con palabras se defiende de otras palabras, como lo dize el mismo Boerio. però puede anar caso con tales circunstancias que no se juzgue por acto de foderado, y sin moderacion, quando vno iniuriado con palabras se defiende con palos, como lo dize Foletio? y no se puede negar, que con semejantes palabras se hizo gran iniuria à la dicha muger de buena fama, y noble, pues el que se las dixo, la tuuo por liuiana, y no se las ofara dezir, sino la tuuiera por tal, por lo qual siendo honestissima recibiria notable coraje, y mas el dar de schapinzos, tengo por cierto, que seria vn primer mouimiento fundado en su gran honestidad, y en el mal juuyzio, que contra ella se tuuo, por lo qual no la ofaria yo condenar por descomulgada, aunque Nauar. *c. 27. n. 85. notab.* la condena por tal.] Ita ille. Et hæc opinio est valde notanda, licet contraria sit communis, vt visum est.

An percussientes Clericum mortuum incidant in censuram?

RESOL. XXXIX.

Negatiuè responderet Decius apud Naldum, *verb. Sepultura*, n. 5. & Henriquez apud Theaurum, *de panis eccles. p. 2. verb. Inimicitia*, c. 2. *vers. Ampliatur secundo*. Et hæc opinio non sustinet etiam Iacob. de Grassis *vol. 1. cons. 7. de sent. excom. n. 9.* & Pater Leone *de censur. recollect.* 5. n. 55. vbi sic asserit: [Non ea ratione, quia Clericus mortuus non habeat Ordines; nam etiam Nouitius, & Conuersus non habent Ordinem, & tamen gaudent dicto priuilegio Canonis: sed: quia cadauer non est homo.] Quasi dicat: Qui non habet Ordinem, ex eo potest gaudere hoc priuilegio; quia est persona ecclesiastica: sed homo, & non cadauer, potest esse persona ecclesiastica, quia viuus, & nõ mortuus, est de iurisdictione Ecclesiæ: ergo. Ex quæ ratione hæc opinio redditur valde probabilis: nam, quando dicitur ab aduersariis, quodd mortuo etiam fiat iniuria, conceditur totum: negatur autem, quodd dicta iniuria fiat personæ ecclesiasticæ, prout requiritur ad incurrendam hæc excom-

municationem. Adde, quodd ex eo, quia talis iniuria non fit personæ ecclesiasticæ, nec habenti Ordinem, quia character imprimitur in anima; ex tali percussione non inferatur iniuria statui ecclesiastico: quodd etiam requiritur ad effectum incidendi in hæc excommunicationem.

Sed alij Doctores affirmatiuè seueritatis adherent. Dicendum est itaque, quodd non solum Clericus, & Religiosus viuens gaudet hoc priuilegio; sed etiam, secundum aliquos, post mortem, in tantum, quodd iniiciens manus violentas in eorum cadauera, incideret in excommunicationem: nam mortuo etiam fit iniuria, & violentia. Et ita, præter Naldum, & Theaurum, *locis citatis*, tenet Toletus *lib. 1. cap. 32. num. 15.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 6. num. 36.* Carolus de Grassis *effect. 9. num. 140.* Baiardus ad Clarum, *§. fin. quæst. 10. num. 16.* Bellettus *de fauor. Cler. can. §. 1. n. 12.* & Villalobos *in Summ. tom. 1. vr. 7. diff. 22. n. 16.* sic asserens: [Ha se de advertit acerca desto, que por este priuilegio quedan descomulgados todos los que ponen manos en las dichas personas ecclesiasticas, ora esten vivos, ora mortuos.] Ita ille, quibus omnes adde amicissimum Episcopum Sperellum *tom. 1. decif. 45. n. 56.* qui citat Brunum, Marfilium, & Dueñam.

An percussientes Clericum sacris Ordinibus initiatum, cum quo fuit dispensatum à Pontifice, vt possit contrahere matrimonium, antequam illud contrahat: an, inquam, illum percussientes incidant in censuram?

RESOL. XL.

Negatiuè respondendum videtur ex doctrina Sanch. *de matr. lib. 8. disp. 8. n. 11.* vbi sic ait: [Dubitari potest, an Professus hic, cum quo dispensatum est ad nuptias, teneatur ad Officium diuinum recitandum? Rodriq. asserit, eum teneri ad Horas, antequam ad nuptias transeat: secus vbi iam transit. Ducitur, quodd ante eum transitum non desierit esse Religiosus; cum nondum statum incompatibilem assumpserit, per quem status religiosus destruat. Et huius signum est: quia, si mutato proposito nollet vti dispensatione, maneret vtique Religiosus absque nouo alio actu; nec illi permitteretur in sæculo diu permanere, coniugium differendo. Verùm existimo, ab eo tempore, quo hic Habitum monachalem exiit, induens vestes sæculares, vt dispensatione vtens, matrimonium ineat, eum liberari à recitandi obligatione; sicut & à cæteris monachicæ vitæ oneribus: quia cum is sit iuste extra Monasterium, ac monasticam vitam, ab eius oneribus eximitur: sicut & de cetero à Religione fatentur Doctores. Quare hinc infero, Sacerdotem, cum quo dispensatum est, vt matrimonium ineat, teneri ad Officium diuinum, dum habitum non mutat ad vtendum dispensatione, quodd nondum à statu sacerdotali recesserit; & potest interim celebrare, ac beneficii fructibus frui, ac cæteris Clericorum priuilegiis: secus autem, vbi Clericatum deserit, habitum sæcularem induens, vt vtens dispensatione, ad nuptias transeat; quodd iam translatus sit ad statum sæcularem, solo indelebili caractere manente; nec gaudeat priuilegiis Clericorum: quare similiter debet manere ab oneribus exemptus Sacerdotio annexis. Nec est simile de degradato, quæ omnes fatentur clericali priuilegiis destitui, & tamen ad pensum horarium adstringi: quia hic ob suam culpam priuilegia amittit; & ideo, ne ex ea commodum reportet, teneri ad onera.] Ita ille.

Sed contrarium docet Squillante *de prin. Cler. c. 7. n. 39.* quia, antequam contrahatur matrimonium à dicto Clerico in sacris, licet solum relinquitur Habitum clericalem ad finem contrahendi matrimonium ex iam obrepta dispensatione, & non sit assumptus status contrarius, & incompatibilis Clericali, ita vt frui nõ possit omnibus clericalibus priuilegiis, ac etiam reassumere Habitum, & non teneatur

neatur ad onera sacris Ordinibus annexa. Ideò dicerem, quòd post contractum matrimonium propter statum contrarium, & incompatibilem assumptum, talis Clericus non gauderet clericalibus privilegiis; cum tunc nec ad onera annexa sacris Ordinibus teneatur: quamvis teneri ad onus recitandi Horas canonicas, etiam post contractum matrimonium ex Summi Pontificis dispensatione, asserat Bonacina de *Horis canonicis, diffusar. 1. q. 2. par. 3. num. 5* secùs autem dicerem, antequàm matrimonium contrahat, licet reliquerit Habitum clericalem post obtentam dispensationem, cum nondum sit assumptus status contrarius Clericali; in tantum quòd, si isto medio tempore committeret aliquod delictum, deberet cognosci, & puniri ab Ecclesiastico. Et ideò in terminis nostris de privilegio Canonis hoc etiam docuit idem Squillante *cap. 6. num. 10.* vbi ad *superius dicta* de privilegio fori se tenuit.

An percussantes Monachum, vel Novitium titulo correctionis, incidant in censuram, si in Religione adsit statutum, ne Prelati causa correctionis percussant Monachos?

RESOL. XL I.

Respondet negativè Auila de *censur. part. 2. cap. 5. disputat. 13.* vbi sic ait: [Quid, si Submagister corrigat contra prohibitionem magistri principalis? Respondetur, quòd non incurrit. Ita Sylvester *part. 8.* quia per huiusmodi prohibitionem non potest auferri privilegium iuris, quod est posse corrigere discipulos. Hinc infero, quòd quamvis Prelatus alicuius Religionis per se, vel per alium Religiosum verberet subditum delinquentem contra consuetudinem, vel Constitutionem suæ Religionis, prohibitionem, ne illum percussat, non incurrit: quia non agit contra ius commune.] Ita ille.

Notandum est hic obiter, Clericos sodomitas esse privatos per Bullam Pij V. privilegii clericalibus: sed intellige post declaratoriam criminis. Sed, an sub nomine Clericorum sodomitarum in dicta Bulla intelligantur patietes vitium nefandum, negat Leone de *conf. recollect. 5. num. 73.* me citato: quia hi potius dicuntur molles, quàm sodomita, & ideò non comprehenduntur in casu, & pœna dictæ Constitutionis. Quod etiam tenet Intrepidè, me citato, Marchinus de *Sacram Ordin. tract. 1. p. cap. 4. num. 29.* Sed ego non adhæsi firmiter huic sententiæ, sicut neque modò adhæreo: ideò tu cogita.

An percussantes Clericum ex ignorantia, incurrant in censuram?

RESOL. XLII.

Difficilis quæstio. Et si ignorantia est invincibilis, non est dubium, tales percussentes in censuram non incidere. Dubium est, quando ignorantia est vincibilis, quæ potest esse inculpabilis, & culpabilis: item ista, (scilicet, culpabilis, de qua hic præcipuè quæritur,) est triplex, purè vincibilis, crassa, seu supina, & affectata. Ignorantia purè vincibilis est, quando quis, cum audisset, vel dubitasset de censura iuris, vel facti, adhibuit diligentiam; sed non moraliter necessariam pro qualitate rei. Crassa, seu supina, quando modicam, aut nullam diligentiam adhibuit; tamen ex tædio & pigritia. Affectata, quando illam diligentiam non adhibuit ex malitia, ad liberius peccandum.

Hoc supposito, dico primò. Posito, quòd ignorantia purè vincibilis possit esse mortaliter culpabilis, illa excusat ab incurfu censuræ. Ita Sanchez *lib. 9. de matrim.*

disp. 32. num. 31. & lib. 1. Summa, cap. 16. num. 7. & me citato, Leone de *conf. recollect. 1. num. 367.* Probatur ex *c. 2. de Conf. in 6.* vbi habetur, ignorantiam excusare in censuris, dummodo non sit, neque crassa, aut supina. Ista autem ignorantia purè vincibilis non est neque crassa, nec supina: ergo. Dices, sufficit, quòd mortaliter peccet quis in ea ignorantia, ut incurrat censuram. Respondetur ex *supradictis*, non quodlibet peccatum mortale sufficit ad incurrendam censuram, sed requiritur peccatum mortale, quod habeat rationem contumaciæ, ex eo: quòd censura sit ultimum remedium contra contumaces: sed, qui facit aliquam diligentiam, licet non moraliter sufficientem, etsi peccet mortaliter, non tamen potest dici contumax: ergo neque peruenit ad hunc statum, ut possit incurere pœnam istam, quæ imponitur contra contumaces. Hæc conclusio est contra Suarez *tom. 5. diffus. 4. sect. 10. num. 10.* qui defendit, quòd eo ipso, quòd ignorantia est vincibilis mortaliter, non potest excusare à censura; & ut refert, & sequitur Filliuc. *tract. 11. num. 273.* ait, contrariam opinionem non esse practicè probabilem: quia unum habet Authorem, Lopez, qui non movetur vigente fundamento; sed ex quadam pietate ad evitanda animarum pericula. Sed fallitur, ut patet ex aliis Authoribus, quos allegat, & sequitur Duardus *lib. 1. in Bullam Cane, cap. 2. quest. 1. n. 5.* contrariam quoque probabiliorem asserit Coninch *diffut. 13. num. 95.* & eam probat Alterius *lib. 3. disp. 2. c. 3. ad finem.* Unde ex hac conclusione deducitur pro præxi, quòd qui percussit Clericum, dubitans, an sit Clericus, vel contra percussorem Clericorum ferri de iure censuram; excusari, si fecit aliquam diligentiam ad vincendum dictum dubium iuris, vel facti, licet non moraliter sufficientem pro qualitate rei.

Sed maior difficultas est de ignorantia crassa, & supina culpabili mortaliter: & ista etiam excusat ab incurfione censuræ, quando censura est lata contra præsumptos, vel audentes facere, vel omittere aliquid, seu contra scientes, vel ausu temerario aliquid facientes. Et procedit ista conclusio, ut sit vera, non solum, vbi talis ignorantia est ignorantia iuris; sed etiam vbi est ignorantia facti. Ampliatur secundò, etiam, vbi quis daret operam rei illicitæ. Ampliatur tertio, etiam si talis ignorantia fuerit affectata. Ratio est: quia, licet ignorantia affectata procedat ex dolo, & temeritate, tamen verè talem dolum, & temeritatem in hoc casu præsupponitur non esse circa excommunicationem, vel aliam censuram, sed circa ignorantiam ipsam, quod sufficit ad non incurrendam censuram hoc modo latam. Unde, quando aduersarij dicunt, quòd ignorantia affectata æquiparatur scientiæ, intelligitur quoad incurrendam culpam, non autem quoad incurrendam censuram latam hoc modo.

Et tandem difficultas est de ignorantia concomitante. Et ad hanc difficultatem respondet Leone, quòd ignorantia concomitans, siue facti, siue excusat ab incurfione censuris. Ratio est: quia excommunicationis est posita contra contumaciam efficacem, & absolutam: sed ista ignorantia concomitans excludit dictam contumaciam efficacem, & absolutam, & tantum inducit contumaciam conditionalem: ergo non sufficit ad incurrendam censuram. Est contra Conatruam *in c. Alma mater, part. 1. §. 10. num. 15.* qui simpliciter affirmat, talem ignorantiam, quando est facti, non excusare à censuris: quam opinionem dicit falsam Hurtado de *censur. in communi, num. 1.* & est contra Sayrum, & Grassum apud Duardum *lib. 1. in Bullam Cane, cap. 1. q. 38. num. 8.* qui distinguunt de censura lata simpliciter, & lata contra præsumptos, & aliquid facere, vel scientes, &c. aliquid facientes: primo casu affirmant incurri censuram, non autem secundo. Unde, quia isti Authores putant in Canone, *Si quis scienter*, per dicta verba non erigi præsumptionem, autem talem, occidendo Clericum, quem etiam esse ignorantem eo animo, ut etiam percuteret, si esset Clericus, non habet

tere dictam excommunicationem. Addunt tamen, contrarium debere concludi in eo casu, ubi quis promeret actum hoc alio modo: Volò nunc occidere illam feram, vel illum laicum: & si Clericus est, etiam volo eum occidere. Si enim talis de facto, vt ipsi aiunt, occideret Clericum, omni dubio procul esset excommunicatus; hoc enim casu non esset ignorantia concomitans, quia istius voluntas non est conditionalis, sed absoluta, & per consequens tam actus internus, quam externus esset sacrilegus; quod non contingit in primo casu, in quo licet actus internus, scilicet, volendi occidere aliquem, etiam si sit Clericus, seu peccatum internum sit peccatum sacrilegij; tamè actus externus non est sacrilegus; & per consequens peccatum internum tantum erit peccatum sacrilegij, ob quod internum peccatum non potest incurri censura. Et hæc omnia docet Pater Leone, *ubi sup.* sed iterum postea docet in terminis loquendo de percussione Clericorum, *in recolect. 5. n. 175. & seq.*

Sed confirmantur multa ex supradictis à Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 17. diff. 22. num. 3.* ubi sic ait: [El segundo caso es, del que le hiera con ignorancia probable, no sabiendo que es Clerigo, como dize vn capitulo de Derecho. Mas bastaria para esto, si lo hiziesse por culpa lata, ò ignorancia crassa, como tienen Covarruuias *in cap. Alma mater. 1. part. 5. 10. num. 16.* Thomas Sanchez *de matrimonio. lib. 9. diff. 32. num. 41.* con otros: porque aquella palabra, *Suadente Diabolo*, solo escusa la permission licita: aunque Abad *cap. 2. num. 6. de Constit.* Alexandro de Neuo *ibi, num. 49.* Syluester, *verb. Ignorantia, diff. 4. & verb. Excommunicum. 6. §. 6.* dizen, que se escusa el que ignora que es Clerigo, con ignorancia crassa, y culpa lata.] Ita ille. Et idem de ignorantia affectata dicendum esse putat Leone *ubi supra, num. 180.* Et, vt verum fatear, magis probabiliter ignorantiam crassam, & supinam, & à fortiori affectatam non excusate à censura tenent aliqui: & idèo Garcia *in Summa morali, tract. 1. difficult. 3. dub. 1. punct. 4. n. 32.* sic ait: [La mayor dificultad està en la ignorancia vincible, ò culpable, acerca de la qual ay varias opiniones: lo mas prouable es, que la ignoracia crassa, ò supina, que es quando vno deue salir de duda, y no quiere hazer diligencias para ello, ni prouenirlo, y à fortiori la affectada, que es quando vno à drede no quiere salir de la duda por pecar mas libremente, que no excusan: pero fuera de estas ignorancias, la vincible puramente excusata de la censura.] Ita ille.

Vnde ex his omnibus apparet, ignorantiam aliquando excusare ab incurso huius censuræ; quod à fortiori patet, si Clericum percussit, arbitratus est esse laicum, quia Habitum, & Tonsuram non gestauit. Alioquin, si allegatio ignorantia dubia sit, allegans eam iuramento in foro externo confirmare cogitur, cap. *Si verò de sentent. excomm. Cæterum*, si quis existimet esse Ioannem Clericum, quem percussit, eum sit Clericus Iacobus, censuram excommunicationis nõ effugiet, sicuti rectè adnotauit Covarruuias *in cap. Alma mater part. 1. §. 10. num. 15. argum. l. Eum, qui. §. Si iniuria mihi ff. de iniuriis*, ubi dicitur: Si iniuria mihi fiat ab eo, cui sim ignotus, aut quis putet me esse Lucium, cum sim Caius, iniuriatù mihi actionem competere. Quare de re videri potest Molina *tract. 3. disput. 30.* Contra verò dicendum, si quis volens percussit hunc Clericum, ab eo aberret, & casu, siue præter intentionem percussit alterum Clericum proximè assistantem: talis enim excommunicationem non incurrit, sicuti rectè docet Suarez *diff. 22. sect. 2. num. 54.* Coninch *diff. 14. dub. 15. num. 197.* Ratio discriminis est: quia in priori casu volutarie percussit hominem, quem scit Clericum esse, in quo tota ratio consistit, ob quam Canonis excommunicatio lata est: in posteriori autem casu volutarie non percussit hominem, quem scit esse Clericum: siquidem, vt ponimus, à Clerici volita percussione aberrauit: alium autem hominem, qui fortè adstabat, & Clericus erat, præter intentionem, ac inuoluntarie percussit.

An percussiones Clericum per iocum, si aliquantulum excedant, incurant in censuram?

RESOL. XLIII.

AD hunc casum sic responderet Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 17. difficult. 22. num. 3.* [Hai muchos casos en los quales, el que hiera al Clerigo, ò Frayle, no està descomulgado, por no ser la accion illicita. El primero es, quando se eslauan burlando, aunque aya sido algo demandado, como se dize en vn texto: porque esto no se haze, *Suadente Diabolo*, y lo mismo es, quando se hizo à caso, como dize otro texto.]

Sed ego circa ipsius dictum adducam ea, quæ obseruat contra Coriolanum Laurentius Portel *in dubiis Regul. verb. Manus violenta, in Addit. num. 4.* ubi sic ait: [Si duo Religiosi per iocum, siue iocando, se ad inuicem percussant, non incurant censuram, vt patet: & hoc est verum, etiam si in ioco sit excessus, & pariter in percussione. Ita Franciscus Longus *in suis casib. refer. casu 10. n. 17. & c. 1. de sent. excomm.* At in prædicto capite non fit mentio, si excedatur in ioco, vel in percussione: solum dicitur absolute, non esse excommunicatum illum, qui percussit Clericum per iocum. Ego tamen dictum Authoris istius non condemno, in quantum constat percussorem illam inceptam in ioco, taliter crescere, vt nunquam perueniat ad peccatum mortale: scio enim, posse cum aliquo motu ita non plene considerato percussorem inceptam à ioco, deuenire ad solum peccatum veniale, ex defectu plenæ aduertentiæ. At scio in re morali posse aliquando actum eundem numero, materialiter in initio esse primò primum, ita, vt nec sit peccatum veniale. Deinde, lucefcete aliquantulum magis ratione, posse eundem actum esse peccatum veniale, adhuc deficiente plena consideratione. Tertio, affulgente magis rationis radio, posse eundem actum esse peccatum mortale, propter iam plenam aduertentiã. Quæ omnia possunt contingere in percussione incipiente per iocum, maximè si fiat excessus in percussione non concluda in ioco: & talis poterit inde orti inquitudo, vt consulendum sit saltem pro foro interno ad cautelam petendam esse absolutionem.] Ita ille, cui ego adhareo.

An percussiones Religiosum nullo Ordine insignitum, & expulsum à Religione, incurant in censuram?

RESOL. XLIV.

QUærit hoc Portel *in dub. Regul. verb. Manus violenta, num. 3.* sic asserens: [Quid, si Religiosus expulsus ab Ordine est laicus, vel alius carens omninò Ordine sacro, an hunc percussit incurrat? Innuat, quòd sic, Rodriquez *addit. ad Summam, tom. 3. cap. 99. concl. 5.* quia adhuc est verè Religiosus in substantia, maximè si portet Habitum, & Tonsuram clericalem. Si verò hanc non portet, mihi res videtur dubia, & colligenda per alias percussiones verum Clericum non portatè prædicta.] Ita ille. Sed si hæc quæstio resoluenda esset ex principio, quod ait Portel, ego consequenter loquendo dicerem, percussiones in tali casu laicum expulsum à Religione, & incidentem sine Habitu, incidere in censuram; sicuti incidere percussiones Clericos sine Habitu, & Tonsura incederet. Nam, licet priuilegium Canonis inferius sit fori priuilegio; quippe priuilegium Canonis Iure tantum positum est introductum, priuilegium verò fori ex Iure diuino prouenit: ergo Clerico, cui non competit priuilegium fori, nec Canonis priuilegium competere debet. Deinde Tridentinum *sess. 23. de reformat. c. 6.* sub priuilegio fori, Canonis priuilegium videtur comprehendisse: siquidem refert cap. vnicum,

unicum, de Clericis coniug. in 6. ubi Pius II. expressè de p[ri]uilegiis. Canonis loquitur: nihilominus contatum dicendum est, ut supra docui: nec obstant adducta in contrarium: nam esto p[ri]uilegium Canonis inferius sit p[ri]uilegio fori: est tamen magis necessarius personis ecclesiasticis, & earum statui, cum grauius offendatur ex vexatione personali, quam ex forensi iudicio: præterquam quòd p[ri]uilegium fori cedit aliquantulum in diminutionem laicæ potestatis: ac p[ri]uilegium Canonis in nullius cedit p[ri]uilegium. Ergo mirum non est plures conditiones pro p[ri]uilegio fori requiri, ut perdat, quàm pro p[ri]uilegio Canonis, Tridentinum verò, si bene perpendatur, nobis contrarium non est: non enim dixit, seruandam esse Constitutionem Bonifacii VIII. in c. Clerici, de Clericis coniugatis, in 6. pro omnibus Clericis, sed pro Clericis coniugatis: hi enim nec p[ri]uilegio fori, nec Canonis gaudent, nisi conditiones à Tridentino præscriptas obseruent. Ideò in casu proposito de laico expulso, tu cogita

Nota tamen hic obiter Baunym in Theol. mor. tom. 2. disput. 5. tract. 4. q. 2. optime docere, probabile esse, Clericum ex defectu Habitibus, non amittere p[ri]uilegium Canonis: sed malè me citat pro contraria sententia.

Quando percussio Clerici dicatur leuis, grauis, & enormis?

RESOL. XLV.

Respondeo, quòd erit leuis percussio, quæ respectu percussorum mortiferatum, nec est enormis, nec mediocris. Et quamuis Nauarrus in Manuali, cap. 27. n. 91. innuat, leuem percussorem esse, quæ sit pugna, id est, palma, baculo, vel lapide; & ubi nullum membrum lædatur, aut deus euellitur, nec multum sanguinis effunditur: nihilominus hoc non semper est verum, nec circa hoc dari potest certa regula: proinde iudicio boni viri, seu prudentis Iudicis, iudicanda est leuis percussio ex circumstantiis personarum, locorum, temporum, & ex modo percutiendi, ac lædendi, Quapropter, si Clericus solenniter ministrandi in Altari, vel sacrificando, etiam leuiter percutiatur, non erit iniuria leuis, quæ aliàs esset leuis: similiter non erit leuis, sed atrox, percussio facta Clerico etiam leuiter, vel in Ecclesia, vel in platea, ex quo fuit notoria, Gloss. ver. Mutationem. in cap. Cum illorum. de sentent. excommuni. ubi Abbas num. 6.

Gravis verò percussio censetur illa, quæ non est leuis, neque enormis, de qua iudicabit Episcopus, vel Abbas, quibus conceditur in certis casibus absolutio, & ideò cognoscere possunt, an eorum sit iurisdicatio, argumento cap. Super literis. de rescriptis, & in l. Si quis ex aliena. ff. de iudiciis.

Enormis autem percussio illa dicitur, quæ peruenit ad occisionem, aut mutilationem membri, aut ad effusionem oculi, aut si quis Clericus ex læsione fiat inutilis ad præstandum munus suum, aut si vulnus notabile inferatur, quod ut sanetur, eget remedio Chirurgiæ, aut aliorum medicinalium: non tamen erit enormis magna effusio sanguinis solum è natibus, nec etiam ex vulnere modico. Item, diceret enormis, si laicus Officialis auctoritative percutiat Clericum. Aut si quis iniiciat manum in Episcopum, vel Abbatem, vel etiam in Priorem, qui est Caput Monasterij, vel est in eius loco. Item, erit enormis percussio, ratione loci, nempe, si vulneretur Clericus in oculo, vel in facie. Item, ratione scandali, si subditus percutiat Superiorem, & inde nascatur scandalum; vel si Monachus percutiat Clericum secularem, & ex eo detur scandalum. Item, erit enormis ex irreuerentia, nempe si in conspectu Prælati, aut Iudicis percutiatur Clericus, Insti. de iniuriis, §. Atrox. Similiter, si quis percutiatur in Ecclesia, Cœmeterio, Dormitorio, vel in platea, argumento cap. Pro causa.

de sententia excommunicat. & cap. Quisquis. 17. q. 4. Eodem modo erit enormis ex facti notorietate, præsertim si percutiatur Clericus in magno aliquo concursu, puta, in foro, in magna festiuitate, aut in nundinis, vel mercato celebri. Vide Molinam tract. 3. disp. 57. Palaum tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 4. n. 2. & alios penes ipsos.

Nota tamen cum Fragofo tom. 2. lib. 1. disput. 1. §. 3. n. 53. probabiliter Nauarrum in Manuali, cap. 27. num. 92. existimare, vltra mediocritatem non esse dicendam semper percussorem enormem, quæ sit in locis publicis, aut in Ecclesia, aut Cœmeterio, vel Dormitorio, aut in præsentia Iudicis, aut quæ sit in oculo, vel vultu, nisi quando percussio est grauis, vel in se notabilis, vel quando ex ea magnum oritur scandalum. Et Megala in 3. part. Inst. Confess. lib. 4. cap. 1. quest. 2. num. 11. admittit, opinionem Nauarræ procedere, quando leuis percussio non fuit in publico loco commissa; sed postea, factum effectum est notorium. Sed ego puto, sententiam Nauarræ sine limitatione non carere probabilitate, ut alibi docui.

An, quando est dubium, an percussio sit leuis, vel grauis, iudicandum sit esse grauem?

RESOL. XLVI.

Affirmatiuè responder. Gestrus Palans tom. 6. disput. 3. punct. 23. §. 4. num. 2. Molina disput. 57. num. 3. Saytus de censur. lib. 3. cap. 28. à num. 8. Suarez disput. 22. sect. 1. num. 88. Nauarrus cap. 27. num. 92. Fragofo de Republic. Christ. tom. 2. lib. 1. disput. 2. §. 3. num. 53. & alij, asserentes, quòd in dubio potius percussiones debent iudicari graues, & enormes, quàm leues; ne detur occasio offendendi statum ecclesiasticum. Et ita deciditur in Extrau. Ioan. XXI I.

Sed, his non obstantibus, contrarium tenet Pater Bordonus in consil. Regular. tom. 1. resol. 38. num. 45. ubi sic ait [In dubio autem percussio leuis, an grauis, iudicare spectat ad Prælatum habentem iurisdictionem absoluenti, & ad eum Prælatum, qui querit, an possit absolueret, & non est recurrendum ad Papam, ut docent Glossa, Innocentius, Abbas, & Panorm. in c. Cum illorum. de sentent. excomm. Saytus lib. 3. cap. 28. num. 7. Grassius tom. 2. consil. 8. de sent. excommuni. num. 3. Quòd si iudicium ferri non possit, sed adhuc dubium remaneat, dicit Ioan. XXII. in dicta Extrauag. Perletris. Prælatum potius debere inclinare, percussorem fuisse grauem, quàm leuem, ne iniuriantes de vicina absolutione confusi, de facili in atroces prorumpant percussiones. Sed hoc non erget: quia ibi potius consilium est, quàm præceptum. Idcirco Prælatus iudicare illam potest leuem, ne se priuet sua iurisdictione: quia in dubio nemo tenetur se spoliare. Unde dubitans, an aliquis casus sit referendus, potest resolueret non esse referendum, ut de veritate sententia docet Suarez tom. 5. disput. 4. sess. 6. num. 5. Sanchez lib. 1. cap. 10. num. 74. & ex illis Floron. part. 1. de casib. referu. cap. 5. num. 30. & Sanchez refert præsentem casum de percussione iudicanda leui, ne Superior amittat suam iurisdictionem absoluenti. [Huicvsque Bordonus. Verùm, quia contra illam sententiam affirmatiuam tenent communiter Doctores, non audeo ab ipsis discedere. Esti Pater Bordonus, ubi supra, num. 39. nominatim contra me alletat, esse certam dictam Extrauag. Ioan. XXII. debere quidem in hoc casu affirmatiuam sententiam tenere, si Ioan. XXII. in dict. Extr. hoc, ut supra diximus, declarasset. Sed ego puto, contra Bordonum, dictam Extrauag. auctoritatem non habere: & ita ex Suarez, Filiucio, & alijs tenet Leone de cens. recoll. 5. n. 352. ubi n. 356. nobiscum contra Bordonum tenet, in dubio percussorem iudicandum esse grauem. Quod, præter Doctores citatos, tenet etiam Grassius in consil. tom. 1. cons. 3. diff. 2. n. 9. Marius Athoninus ver. l. 3. resol. 11. n. 15. Naldus in Summ. verb. Clericus, num. 39.

Quis potest absolvere à dictis percussioibus?

RESOL. XLVII.

Respondeo, quòd ab excommunicatione contracta ob leuem percussioem potest Episcopus sibi subditos absolvere in vtroque foro. Vt colligitur Panorm. & communiter DD. ex cap. *Peruenit. de sent. excom. & ex Extra. uag. Ioan. XX. que incipit, Perlectu.* Sed, an hæc potestas extendatur ad quoslibet alios Prælatos iurisdictionem quasi episcopalem habentes: non conueniunt DD. Negant Felinus, & Panorm. in d. cap. *Peruenit. Syluester verb. Absolutio, q. num. 5.* quos sequitur Molina *tract. 3. disput. 59. num. 2.* Dantur: quia Pontifex in d. cap. *Peruenit.* committit Episcopo, vt Fratri, hanc potestatem: inquit enim textus: *Tua fraternitatis arbitrio duximus committendum.* Atqui nullus inferior Episcopo Frater à Pontifice nuncupatur, sed Filius. Non igitur censenda est hæc potestas aliis ab Episcopo concessa. Sed hæc ratio infirma videtur: Pontifex nanque, quia loquebatur cum Episcopo, nomine Fratris vsus fuit; non, quia vellet hanc potestatem episcopali tantum characteri annectere: hæc enim potestas non Episcopo ratione iurisdictionis conceditur: aliàs eam delegare non posset, neque illius Vicario generali communicaretur, vti ipse Molina communicatam esse censet. Quapropter verius existimo, quoscumque episcopali iurisdictione gaudentes hanc habere potestatem. Ab excommunicatione verò contracta ob grauem, & à fortiori ob enormem Clerici percussioem, iure communi spectato, nullus alius, præter Pontificem, eiusve Legatum, absolvere potest, exceptis aliquibus casibus in iure expressis, & quæ continentur in his verbis:

*Regula, mors, sexus, hostis, puer, officialis,
Deliciosus, inops, egerque, senexque, sodalis,
Iamior, affricus, dubius, caesus, leuis idus,
Debilis, absolut sine Summa Sede merentur.*

Quos casus explanat Fragosus *de Rep. Christ. tom. 2. lib. 1. disput. 2. punct.* & Filliucius *tom. 1. tract. 15. num. 37.* qui omnes reducit ad tria capita, quæ inueniuntur in cap. *Quamuis. de sentent. excom. Primò,* scilicet, ad impedimentum corporale, sub quo reducuntur articulus mortis, inimicitia graves, paupertas, ægrotudo, senectus, debilitas, cæcitas, &c. Secundò, ad impedimentum canonicum, quo asserit laborare seruos, & filios familiæ, exercentes munus publicum, & habentes aliam iustam causam arbitrio boni viri. Tertio, ad impedimentum ex iuris beneficio, quo gaudent mulieres, impuberes, Officiales arcentes turbam, Ostia:rij, Clerici simul viuentes, Regulares, & nobiles viri, ac delicati. Sed de his *infra.*

An quis pro enormi percussione Clerici, si non potest adire Pontificem, teneatur Romamittere Procuratorem, vel epistolam pro absolutione?

RESOL. XLVIII.

Negatiuè respondet Rodriguez in *Summa, tom. 1. cap. 144. num. 17.* vbi sic ait: [Aunque esta descomunion este referuada à su Santidad, però muy bien puede della absolver el Obispo, quando la percussion del Clerigo no fue enorme, sino pequeña, como esta decretado en Derecho, la qual puede hazer, no solamente el Obispo del delincuente descomulgado, mas aun el donde se hizo la percussion, como lo nota Inocencio, y lo tiene alegando otros la Capella Tolosana. Tambien puede el Obispo absolver de la enorme, quando no se puede acudir al Papa, ni à otro, que tenga authoridad para la absolucion. Ni basta, que pueda ambiar por la absolucion, para que el Obispo no absuelua; porque no obliga el Derecho à este

descomulgado à ambiar à Roma por ella, mas quiere que si puede, vaya, y non pudiendo, que acuda à su Obispo, como lo nota Nauarro *cap. 7. num. 96.*] Ita ille, cui addit Coninch. *de Sacram. disp. 14. dub. 16. num. 241.* Henriquez *lib. 12. cap. 3. num. 1. & lib. 6. cap. 9. num. 7. in Glossa lit. O.* Sanchez in *Summ. tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 14.* & nouissimè Hieronymum Garciam in *Summ. mor. tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 5. num. 39.* Castrum Palaum *tom. 6. disputat. 3. punct. 23. §. 4. num. 18.* asserentes, quòd excommunicatione, seu casu papali irretitus, qui ob legitimum impedimentum personaliter ire Romam nequit pro absolutione; potest tamen mittere procuratorem, qui eius nomine petat, vel per epistolam petere absolutionem à Sede apostolica, vt possit ab Episcopo suo absolui vigore illius facultatis generalis absoluedi impeditos cum onere se præsentandi, licet contrarium allerat Bonacina *de cens. disputat. 1. q. 3. punct. 2.* cum Leone, & Thesaurò, restantibus de praxi, de qua ego *alibi.*

An Superiores regulares possint absolvere à censura huius Canonis?

RESOL. XLIX.

Respondeo, quòd possunt Superiores regulares de iure communi absolvere suos ab hac excommunicatione, modò sit contracta ex leui, vel mediocri percussione facta in se inuicem, cap. *Monachi. 2. de sent. excom.* & licet ibi non distinguatur de leui, & enormi, tamen cap. *Cum illorum. 32. & cap. Canonica. 50. eod.* etiam de intellectu dicti capituli venit solum leuis, ac mediocri; & enormis referuatur Papæ, qualis est mutilatio, effusio sanguinis, percussio Episcopi, vel Abbatis, vt expressè dicitur in dictis aliis duobus capitulis. Quamuis autem hæc facultas absoluedi à percussione leui tribuatur à iure Prælati regularibus, quando eorum subditi se inuicem in Claustro percucunt, nihilominus absolui possunt se inuicem percutientes extra Claustrum. Tum, quia Papa expressè Claustrum: quia ibi solent se percutere, vbi ordinariè manent: vnde respiciendo ad id, quod vltimum soler accidere, non restrinxit absolutionem ad percussioem claustrale. Tum, quia in c. *Canonica.* nullum expressè locum: ergo videtur parum referre hoc. Quare possunt absolvere illos, licet se percuciant extra Conuentum. Et hæc omnia docet Pater Bordonus in *consil. regul. tom. 1. resol. 28. num. 49.* citans Rodriguez, Coriolanum, & Angelum. Quibus ego addo doctum, & amicissimum Patrem Bossium in *disceptationibus moralibus, de iurisdic. Episcopi & aliorum, Sec. discept. 1. dub. 19. n. 190. & seqq.* qui optime obseruat, quòd fauor dictorum Canonum comprehendit etiam Prælatum ipsum regularem, qui si percusserit suum subditum, poterit absolui ab alio Sacerdote subdito suo à se electo: tum, quia caput non debet esse minori fauore dignum, quam membra: tum, quia appellatio Monachi venit Abbas in materia fauorabili, cap. *fin. de verborum appellatione.* Et supradicta procedunt, quando percussio est grauis: secus erit, si excessus fuerit enormis: nimirum, si sit deuentum ad mutilationem membri, vel effusionem sanguinis, vel in Episcopum, aut Abbatem manus violenta iniecta; quibus verbis textus in dict. cap. *Cum illorum. de sentent. excommuni.* explicat enormem percussioem. Et constat ex cap. *Canonica.* & cap. *Cum illorum. de sentent. excommuni. in 6.* In quo casu enormitatis, sine subditi, siue Prælati sit percuciens, absolutio spectabit ad Papam, exceptis casibus, in quibus Papam adire non possent, dictis textibus attentis. At tamen hodie Religiosi ferè omnes priuilegia habent, vt etiam à percussione enormi absolui possint à suis Prælati, ne alioqui, si ad Papam mittendi essent, occasio vagandi illis tribueretur. Ita Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 28. num. 13.* & Rodriguez in *qq. reg. tom. 1. q. 20. art. 12.* qui referunt priuilegium concessum à Clem. IV.

à Clem. IV. Prælati Ordinis Prædicatorum, & eorum Vicariis, vt à percussoribus enormibus possent suos subditos absoluere. Et hæc omnia docet etiam Fragos. de Rep. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. num. 55. & seq. Vide etiam Tamburinium de iure Abbatum, tom. 2. disp. 54. q. 11. n. 2. & 3.

Norandum est tamen, supradicta procedere, quando Religiosus se ad inuicem percutiunt; nam, si percutiant Clericam suam, vel alterius Diocesis, non gaudebunt favore prædicto, vt constat ex d. c. *Cum illorum*. Potest tamen in tali casu illos absoluere Episcopus, si percussio sit talis, à qua Episcopus eosdem Clericos absoluere possit, id est, scilicet. Ita decernitur cap. *Religioso, de sent. excomm. in 6.* & cum in d. cap. *Religioso*. sermo sit de sola leui percussione, ibi: *eo casu, quo seculari Clerico posset*, &c. vt intelligit Glossa *ibidem*: si Religiosus percussit ipsum Episcopum, vi eiusdem fauoris in d. cap. *Religioso*. concessi, non poterit (nisi ob aliquod rationale impedimentum nequeat adire Papam) ab Episcopo absolui; tum propter enormitatem talis percussoris, tum, quia Episcopus non venit sub absoluta appellatione Clerici in his, quæ in illius, vel totius Clerici fauorem non redundant. Vide Suar. de cens. disp. 22. sect. 1. n. 74. & Bossium *ubi supra*, n. 196.

An Regularis percutiens Regularem alterius Religionis sit absoluehdus à proprio Prelato?

R E S O L. L.

Respondeo, quòd si Regularis percutiat Regularem alterius Religionis, potest absolui à proprio Prelato, quando percussio non fuerit enormis, præterea tamen Prelato eius, qui passus est iniuriam, vt eam condonet, ac penam in satisfactionem definiat, vt colligitur ex c. *Cum illorum, de sent. excomm.* quod aliqui communiter ita intelligunt, vt, scilicet. Prælati illius, qui iniuriam percutiendo intulit, iuramentum recipiat, & absoluat, & saltem semel percutiat delinquentem. At verò Prælati percussus, qui passus est iniuriam, ipsum percussorem verberabit, eò quia Prælati percussus satisfaciendum est de iniuria illata suo subdito, & Conuentus percussoris non debet satisfactionem pro percussore suppeditare: non enim crimen subditi in detrimentum Monasterij cedere, nec retroqueri debet, argumento cap. *Cum venerabilis, §. Intelleximus, de except.* Neque abs te erit, si alter Prælatorum in hoc casu vices suas alij committat, argumento cap. *vltime, de offic. Ordinarij*, & cap. *vltime, §. Ceterum, de offic. delegati*. Ex ea regula, quia quando Ordinarius potest absoluere ab excommunicatione, potest aliis absolutionem demandare, vt Couaruias lib. 3. *variæ c. 20. n. 5.* Menochius *de arbitrar. quasi. 54. n. 47.* Morl. in *Empor. iuris ciuilib. par. 1. tit. 2. q. 17. n. 32.* & Petrus Barbosa in l. *Cum Prætor, §. 1. n. 526. ff. de iudicij. Quod intelligitur, quando absolutio committitur Ordinario ex officio suo; non autem ex delegatione: tunc enim non potest alteri delegare, vt dicto cap. *ultimo, §. Ceterum, de officio delegati*; vbi per delegationem commissum est nudum ministerium, quod alteri non potest delegari: sed in nostro casu, ex cap. & Canone, *Si quis, suadente*. In euentu autem, quòd Prælati discorderint in satisfactione imponenda: quia Prælati offensus acerbiorum exigit ea, quam offensentis Prælati designat; eligendus est tertius arbiter, qui cum ipsis iudicium ferat; semper tamen absolutio, impositio, executioque per Prælati offensentis, vt potest vero illius Superiori competere. Et hæc omnia docet Castus Palas tom. 6. disp. 3. *punct. 23. §. 4. n. 9.* Layman lib. 1. *tract. 5. par. 1. c. 5. circa finem.* Fragos. de Rep. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. num. 55. Sayrus de cens. lib. 5. cap. 28. num. 11. Bossius in *discept. mor. de iuris discept. 1. dub. 19. num. 198.* & alij penes ipsos.*

Sed, quid dicendum, quando Regularis percuteret aliam Regularem eiusdem Religionis; an diuersi Monasterij, vt si, v. g. Panorini, vnus ex Domo S. Ioseph percuteret alium Antonini Diana Pars I. X.

ex Domo S. Mariae de la Catena? Respondeo cum Bordonno in *conf. Regul. tom. 1. resol. 28. n. 47.* quòd in tali casu iniuria fit Prælati offensivæ: vnde sine eius consensu non debet absolui percussus: quod præcipue procedit, quando absolutio datur à Superiori locali, non autem à Prouinciali, vel Generali; nisi sint diuersarum Prouinciarum; data tamen aliàs absolutio tenet.

Notandum est tamen, vt dixi, quòd hodie per specialia priuilegia Prælati Regulares possunt absoluere suos Regulares subditos ab excommunicatione propter iniectionem manuum violentarum in Clericum, etiamsi sit Sedi Apostolicæ reseruatæ; quod tradit Castus Palas tom. 6. disp. 3. *punct. 23. §. 4. num. 10.* Bossius *ubi supra*, num. 197. & latè, & doctè Pater Bordonus n. 50. non obstantibus Decretis Clem. VIII. editis anno 1601. & 1602. vno alterius declaratio, in quo Papa sibi reseruat excommunicationem ob percussorem Clerici, iuxta Canonem, *Si quis, 17. q. 4.* iuxta iuris dispositionem, id est, quando percussio est mediocris, & enormis; derogando quibuscunque priuilegiis, & Literis apostolicis: quia illud est contra Confessarios Regulares, qui prætextu suorum priuilegiorum absoluebant ab omnibus reseruaris personas seculares: vnde nihil contra nos, qui loquimur de absolutione inter ipsos Regulares exercenda: nihil ergo disponit de Regularibus, vt respondit S. Congreg.

An Superiores regulares possint absoluere Nouitium ab excommunicatione incursa propter percussorem Clerici ante ingressum Religionis? & quid dicendum, si postea talis Nouitius egredietur?

R E S O L. L I.

Respondeo contra Tiraquellum de *retract. lig. §. 1. Gloss. 8. n. 31.* affirmatiuè: & de hoc penes me non est dubium. Ita Layman lib. 1. *tract. 5. par. 2. cap. 5. in fine*, Sayrus de cens. lib. 3. cap. 28. n. 14. Alterius de cens. tom. 1. disp. 16. c. 1. & alij communiter. Difficultas est, quid dicendum, si contingat, Nouitium, qui in hunc Canonem incurrit, egredi à Religione, nondum facta Professione: Attenlis par. 2. lib. 7. tit. 13. *art. 5. qu. 10.* autumat, reincidente in eandem excommunicationem, eò quia propter fauorem Religionis, & propter temporale impedimentum absolutus fuit: atque ira præsentare se teneri illi, quia aliàs eum posset absoluere, argumento c. *Eos qui, de fest. excomm. lib. 6.* Sed Fragoso de Rep. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. n. 55. placet, hanc doctrinam solum procedere in Nouitio, qui ante Nouitium contractit excommunicationem Canonis, *Si quis, suadente*. non autem, si in eam incurrit durante anno probationis, nisi percussio fuerit enormis: tunc enim si ante Professionem egredietur, debet se præsentare illi, qui potest absoluere ab enormi. Nam ab incurta excommunicatione tempore Nouitatus, quæ non erat propter enormem læsionem contracta, fuit absolutus, & sine aliqua conditione absolutus: à censura autem contracta ante ingressum, & à censura propter enormem, fuit sub conditione, si perseueraret in Religione, absolutus.

Sed negatiuam sententiam absolutè docet doctus Pater Bordonus in *conf. Reg. tom. 1. resol. 28. n. 56.* vbi querens, an Nouitij ab hac censura, aut à quouis alia, seu casibus reseruatibus absoluti, si à Religione exant, in illas reincidentes respondet negatiuè, quauis non se præsentent Ordinariis, quibus alias de iure erant subiecti quoad reseruationem. Quod procedit, si ne absoluatur virtute liris c. *Cum illorum*. siue iure priuilegiorum. Primum probatur, quia *ibid.* simpliciter datur hæc facultas: nullo respectu habito ad perseuerantiam, aut retrocessionem. Nec obstat c. *Eos qui, 22. de sentent. excomm. in 6.* quia dictum caput loquitur, quando quis absoluitur ab eo, qui non potest absoluere, nisi in casu mortis, aut alterius legitimi impedimenti; vt *ibidem* expressis verbis dicitur: in casu re-

tem nostro nullum est huiusmodi impedimentum; & de aliis impedimentis dicitur cap. *Quod de his. 25. de sentent. excomm.* cum ergo neurobique Nouitius dicatur, neque sit ex huiusmodi impedimentis, cumque neque simpliciter sit impedimentum, nostræ responsioni obitare non potest citatum caput. Alterum, quod neque absoluti iure privilegiariorum reuocantur, probatur, tum, quia illis vtuntur morte Professorum, quibus sunt concessa simpliciter, & non sub conditione, si remanserint, tum, quia decet concessum à Principe beneficium esse mansurum: tum, quia privilegia, in quibus fit mentio de ipsis Nouitiis, non ponunt clausulam reincidentiæ, nisi privilegium Clem. IV. relatum à Rodriquez tom. 1. q. 20. art. 21. vbi ponit reincidentiam solum, quando absolutus fuit ante ingressum, & receptio-nem Habituum, & non intrauit mox Ordinem: quare, stando in rigore verborum, cum iam Habitu indutus absoluitur, vel si iam absolutus egrediatur de facto, & ante Professionem retrocedat, non reincident, quia illa reincidentia ibidem spectatur ex fraudulentia eius, qui fugit se velle fieri Religiosum, vt præcisè absoluitur, fraus enim, & dolus nemini debent patrocinari. Compend. resol. 3. num. 12. dicit, quod non reincident, si absoluitur virtute privilegij Clement. VII. concessi Prædicatoribus, vel Pauli III. Societati Iesu. Hæc omnia Bordonus,

Verum absolute sententiam affirmatiuam circa præsentem difficultatem tenet Castrus Pal. tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 4. num. 10. vbi sic ait; [Verum, si Regularis non Regularem, sed secularem Clericum percussit, non à suo Præ-lato præsentem Episcopo, sed ab ipso Episcopo tantum absolui poterit, modo percussio leuis fuerit. Sicuti deciditur cap. *Religiosi. de sentent. excomm.* in 6. iuncto c. *Cum illorum. eodem tit.* Nouitius vtd, sine ante ingressum, siue post, percussit Religiosum, vel Clericum secularem, absolui poterit ab eodem Præ-lato, à quo alij Religiosi eiusdem domus possunt; quia in favorabilibus nomine Religiosi comprehenditur: vt adnotatur in cap. *Cum illorum. de sentent. excomm.* hoc tamen discrimine: nam Nouitius, si ante Professionem à Monasterio egrediatur, obligatus est Sedi Apostolicæ se præsentare, alioquin in similem excommunicationem incidit, iuxta cap. *Eos, qui. de sentent. excomm.* in 6. quia ob temporale impedimentum, scilicet, ne vagaretur, concessa illi fuit absolutio.] Ita Palaus, qui etiam adde Sayrum de censur. lib. 3. cap. 28. n. 13. Molina disp. 60. num. 3. & Layman lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 5. in fine. Et huic opinioni ego magis adhaereo, quam, præter Doctores citatos, tenet etiam Bossius in *discept. moral. de iuris discept. 1. dub. 19. n. 192.* Dico igitur, quod si ab excommunicatione, de qua loquimur, Nouitius absolutus à Præ-lato Religionis intra annum egrediatur non emissa Professione solenni, reincident in eandem excommunicationem, nisi se præsentet ei, à quo fuisse absoluitur: nam propter fauorem Religionis, & sic propter temporale impedimentum absolutus fuit: vnde remanet onus se præsentandi.

An si in Monasterio sit tantum Superior, & alius Religiosus, & se inuicem percusserint, possint se inuicem absoluerè?

RESOL. LII.

Difficultas est: quia in tali casu videretur, quod Præ-latus nequit subditum absoluerè, cum sit innodatus vinculo excommunicationis, & ideo habeat impedimentum vsus iurisdictionis spiritualis, vt docent communiter Doctores, per text. in Can. *Audiuimus. 24. q. 1. & c. 1. de offic. Vicar. in 6. & c. Scitis, cui. de offic. deleg. eod. lib. 6. & ex c. 1. de supplend. neglig. Prælat. eod. lib. 6. & c. Prudentiam. §. 6. de offic. deleg. & c. duobus. de sensu. excomm.* Item, eadem ratione nec etiam potest subditum in Confessorem eligere, quia subditus excommunicatus est, ideo eligi non potest;

Hoc tamen non obstantè, aliqui respondent ad casum propositum affirmatiuè: quia, licet de iure communi excommunicatus non possit alium pariter excommunicatum absoluerè, ex notatis in cap. *Audiuimus. 24. q. 1.* in casu tamen necessitatis, vbi non est alius Religiosus, qui possit eos absoluerè, potest alius excommunicatus alium excommunicatum absoluerè: quanuis contrarium sentiat Suarez de censur. disp. 22. sect. 1. n. 79. dicens, Abbatem percussorem suum subditum, si habeat Superiorem regularem, posse quidem ab eo absolui, si verò non habeat, tunc Episcopus debet illum absoluerè: quod probat ex cap. *Monachi. ibi: Quod si discretio Abbatis non sufficiat, ab Episcopo est adhibenda correctio.* Tunc enim maximè non videtur talis Abbatis discretio sufficere: quia non est ipse conueniens iudex in propria causa: ergo absoluitur per Episcopum. Sed tu tene nostram sententiam, quam tenet Bossius in *discept. mor. de iuris discept. 1. dub. 19. n. 194.* cui adde Patrem Bordonum in *conf. Reg. tom. 1. ref. 28. n. 57.* vbi ait, quando alter non est valens absoluerè, potest Superior facere facultatem subdito, vt seipsum absoluat, & vice versa potest Superior absolutus suum subditum absoluerè: quia is censetur casus necessitatis, in quo lex seruari non potest; ac proinde neque peccatum participando in diuini, neque irregularitatem incurrit, si exerceret actum solutionis ab excommunicatione, illud de peccato patet ex illo versu:

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

scilicet, ex vitima dictione, quæ non tantum verificatur de communicante cum excommunicato; sed etiam de ipso excommunicato participante cum aliis. Alterum de irregularitate intelligendum est hoc modo, quod primò absoluitur non debeat absoluerè sacramentaliter, hoc est, etiam à peccatis, sed tantum extra Sacramentum, & ab excommunicatione præcisè: quia necessitas absoluitur refertur tantum ad excommunicationem; qua sublata, debet deinde absoluitur primò ab vtrisque absoluerè, hoc est, à censura, & peccatis: hoc enim modo saluatur incurfus irregularitatis, quæ ab excommunicato non incurritur, nisi quando exercet actum Ordinis sacri; non autem si exercet actum iurisdictionis, qualis est in casu hoc absolutio à censuris extra Sacramentum, vt, aliis citatis, docet Sayr. lib. 7. de cens. c. 9. n. 10. Et hæc omnia docet Bordonus vbi supra, qui citat Sorbium, & Rodriquez.

Verum sententiam Patris Suarez sequitur Tamburinus de iure Abbatum, tom. 2. disp. 14. q. 11. n. 4. & ideo distinguit, sic asserens: [Si percussio non est publica, sed occulta, potest tunc Præ-latus absoluerè subditum; quia nondum est priuatus iurisdictione, & communicatione cum illo, saltem in bonum subditi. Si verò percussio publica fuerit, cum ob excommunicationem Præ-latus iurisdictione priuatus sit, non poterit subditum absoluerè, aut è conuerso; sed debet tunc alium Sacerdotem habilem extra Religionem eligere, qui cum absoluat, & deinde ipse absolutus subditum excommunicatum poterit absoluerè: quia subditus non habet eam facultatem, scilicet, sibi Confessarium eligendi, neque Præ-latus ob vinculum excommunicationis potest illam concedere, quia id esset actum iurisdictionis exercere, quod non licet nominatim excommunicato, vel publico Clerici percussori. At Abbas, sibi Confessarium eligendo, non exercet actum iurisdictionis, sicut faceret, licentiam subdito ad id concedendo; sed vteretur quodam iuris privilegio sibi concessio, quod non interdicitur excommunicato. Nec obstat, quod Præ-latus, eligendo Confessorem, delegat illi suam iurisdictionem, vt ea circa se vtatur, qui videtur esse actus iurisdictionis: nam respondetur, non ipsum, sed Summum Pontificem, vel Superiorem Præ-latum ei talem iurisdictionem committere: quia virtute privilegiorum, eo ipso quod à Præ-lato eligitur, immediatè illi conferuntur omnes facultates pontificiæ, quia vices superioris Præ-lati in eamunere gerit.] Ita Tamburinus ex Suarez. At absolute sententiæ Bordonii, & aliorum

aliorum ego adhaereo, quam nouissime sequitur etiam Pater Lezana in *Summa*, tom. 3. verb. *Clericus*, n. 17. qui citat Potrel, quibus ad de Fragolum de *Repub. Christ.* tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. n. 56. & lib. 1. disp. 2. §. 15. n. 28.

An Regulares possint absoluerē seculares, qui percusserunt Clericum leui percussione?

RESOL. LIII.

Negatiuē respondet noster Pater Leone de *conf. recol.* lib. 5. n. 30. vbi sic ait: Licet Regulares virtute suorum priuilegiorum de absolueudis ab omnibus censuris, etiam Papæ, extra tamen Bullam Cœnz, reseruatis, poterant olim absoluerē percussores Clericorum, non solum quando percussio esset leuis, vt potest Episcopus, & loquitur Rodriquez *par. 1. qq. Reg. q. 61. arr. 8.* sed etiam quando erat grauis, vel mediocris, vt loquitur Ioan. de la Cruz lib. 2. de *statu religionis, & priuilegijs ipsius*, c. 7. *dub. 1. per conu.* hodie tamen ob Decretum Clem. VIII. de absolueudione à casibus reseruatis, sub die 26. Nouembris, 1602. non possunt absoluerē, non solum quando dicta percussio est grauis, vel enormis; sed neque quando est leuis, nisi habeant facultatem circa casus Episcopo reseruatos, alijs incurrunt excommunicationem.] Ita ille.

Sed affirmatiuam sententiam tenet Pater Lezana in *Summ.* tom. 3. verb. *Clericus*, n. 18. vbi ita asserit: [Ab hac excommunicatione contracta ob percussione Clerici, vel Monachi, siue percussio sit leuis, siue mediocris, siue etiam enormis, absoluit illi Confessarij, qui facultatem habuerunt absolueudis à casibus Papalibus, quales sunt aliqui Regulares. Quia tamen in Decretis Sacræ Congreg. sub Clement. VIII. ibi adductis declaratatur, quod per vniuersam Italiam, extra Urbem, non possunt vti dictis priuilegijs quoad hunc casum iniectionis violentarum manuum in Clericos; idè solum possunt vti illis in Vrbe, & in alijs Regionibus extra Italiam. Similiter, quia in posteriori Decreto Sacræ Congreg. in quo moderatum est prius, dum de huiusmodi casu dicitur non posse absolui à Confessario virtute quoruncunque priuilegiorum, sic habetur: Iniectionis violentas manus in Clericos, iuxta Can. *Si quis, suspendente*, l. 7. q. 4. ac iuris dispositionem: cum iuxta iuris dispositionem in cap. *Peruenit*, de *sent. excom.* leuis percussio Clerici non sit Papæ reseruata, sed Episcopo delegata, aut commissa; idè videtur posse absoluerē, etiam intra Italiam ab excommunicatione contracta per leuem percussione Clerici, præfatos Regulares habentes dicta priuilegia.] Hæc Lezana, cui adde Naldum in *Summ.* verb. *Clericus*, n. 39. sic aientem: [Clerici percussio nuper Summo Pontifici reseruata quoad omnes Confessarios, tam seculares, quam Regulares, ne ab illa in vim suorum priuilegiorum possint absoluerē, prout in Decreto Clem. VIII. casus, in *fine*, videtur intelligenda de mediocri, & graui, non etiam de leui, ex quo illa extenditur ad mandantem, consulentem, &c. id enim satis innuunt verba eiusdem Decreti, *ibi*, iuxta iuris dispositionem, per quam extenditur Canon, *Si quis, suspendente*. Liqueat autem, per eandem iuris dispositionem Episcopo, & non Summo Pontifici reseruati percussione leuem, vt habetur expressè in cap. *Peruenit*, de *sent. excom.* idè ab ipsa, vt pote Sedi Apostolica non reseruata, poterant absoluerē Confessarij habentes priuilegia absolueudis à censuris in iure Episcopo reseruatis, cum per eandem priuilegia concedatur ipsis facultas absolueudis à reseruatis Summo Pontifici, præter exceptas in præfato Decreto, argum. cap. *Cui conceditur*, de *regul. iur.* in 6.] Ita ille. Verum, quia audio, Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium die 8. Julij, 1642. quandam declarationem circa hoc euulgasse, illam consulendam esse puto.

An Episcopus possit absoluerē Religiosos, se se iniuriam percusserunt?

RESOL. LIV.

Respondeo affirmatiuē cum licentia Superioris Regularis, si percussio sit leuis tantum, & non grauis. Ita Molina *traet. 6. disp. 61. n. 4.* Auila de *censuris*, p. 2. c. 7. *disp. 1. dub. 6.* Sanchez in *Summ.* tom. 1. lib. 4. c. 39. n. 3. & seqq. Et colligitur ex c. *Luzinoso*, 18. q. 2. vbi habetur, Episcopum posse exercere iurisdictionem de consensu Abbatis in Monasterio exempto. Neque obest, hanc exemptionem Religionis concedi: nam ipsamet Religio consentit medio Prælati in subiectionem Religiosi Episcopo factam, vt pote sibi conuenientem. Quod si Prælati Regularis absit, & sic illius præsentia, & licentia desit; poterit Episcopus in defectu eiusdem Prælati, si non ex vigore iuris, saltem ex æquitate, dictos Regulares exemptos absoluerē, ne sint deterioris conditionis, quam alij omnes. Verum, si Prælati regularis nolit per se, vel alium, absolutionem concedere, incipiendum est, an iuste eam deneger, vel iniuste. Nam, si iuste, èd quod atrocitas delicti petat cogere Religiosum Sedem Apostolicam adire; nequaquam poterit Regularis à Diocesano absolui. At si manifestè conuictus iniuste absolutionem denegare, (quod raro, vel nunquam contingit,) poterit Religiosus se Episcopo subicere, & ab eo absolutionem obrinere: quia eo casu censetur Religio, vel Pontifex iurisdictionem Diocesano concedere: tum, quia Superior regularis exemptione abutitur: tum, quia sic Religiosus iniuste vexatur, illiusque exemptio cedit in Religionis præiudicium. Vide Molin. *disp. 61.* Sanchez in *Summ.* tom. 1. lib. 4. c. 39. Castrum Palaum *tom. 6. disp. 3. punct. 2. §. 4. num. 11.* & seqq. cum Bofio in *discept. mor. de iur. disp. 1. dub. 19. n. 199.*

Nota, quod idem dicendum est de Monialibus, si aliqua aliquam, etiam Conuersam, aut Clericum percussit, quod, scilicet, potest absolui ab Episcopo, in cuius Diocesi Monasterium fuerit, c. de *Monialibus*, vbi Gloss. *in de sent. excom.* & ibi scribentes, Syluester in *Summ.* verb. *Absolutio*, §. 23. Sayus de *conf.* lib. 3. c. 28. n. 12. & alij. De Nouitijs autem Monialibus idem dicendum est, quod scilicet, si percussiantur ab aliqua Moniali, vel ab altera Nouitia, possunt absolui ab Episcopo. Et ita docet Fragol. de *Repub. Christ.* tom. 2. lib. 1. *disp. 2. §. 3. n. 55.*

An Principum ianitores, ostiarij, &c. percussientes Clericos sub prætextu officij, possint absolui ab Episcopo?

RESOL. LV.

Respondeo, quod ianitor, seu ostiarius, qui prætextu sui officij percussit Clericum, etiam animo iniuriandi, absolui potest ab Episcopo, quanuis percussio grauis sit, modò enormitatem non attingat. Colligitur ex c. *Si vero*, de *sent. excom.* & ibi Glossa & Doctores. Idem dicendum est de officiali, seu apparitore alicuius potestatis, etiam hæc, qui attendo turbam ex aliqua negligentia, non tamen ex proposito, Clericum percussit, qui ab Episcopo absoluitur, si percussio atrox non fuerit, ex dicto c. *Si vero*. Quod si arrogando sibi iurisdictionem, & quasi id licitè præstare possit, & non in defensionem ostij sibi commissi, Ecclesiasticum percussit, nequaquam absolui potest ab Episcopo, esto, percussio quoad lationem corporis leuis esset: quia grauis, & atrox est comparatione iniuræ statui ecclesiastico factæ. Itaque officialis non fortuito, & incantè, sed titulo iurisdictionis percussit Clericum, semper est remittendus ad Papam pro absolutione, exceptis casibus legitimè impeditenti, vt colligitur ex textu in cap. *Si vero*, §. *Officialis vero*, cum ibi officiali titulo iurisdictionis, & non fortuito percussit Clericum, negatur fauor concessus percussenti fortuito: qui fauor est

est solum respectu percussoris leuis, & mediocris. Et ratio huius est; quia percussio facta ab officiali, titulo iurisdictionis, licet videatur leuis; nihilominus iniuria clericalis status est grauis: quia nullo laico, inquit textus in cap. *Si vero*. super Clericum tanta datur autoritas, Et hac ratione Caieranus in *Summ. verb. Excomm. c. 10. vers. Denum, circa*. ait, hanc percussorem Clerici titulo iurisdictionis, & auctoritativè factam ab officiali laico, semper esse grauem ex circumstantia personæ lædenti, nempe, quod, cum sit laicus officialis auctoritativè percussit Clericum.

Et tandem obserua, dictis ianitoribus, & officialibus, (dam ab Episcopo absoluantur ab excommunicatione Canonis, *Si quis suadente*. contracta ob delictum non enorme, vigore, seu beneficio iuris, in præallegatis textibus contenti, non esse iniungendum onus se præstandi postea Sedi Apostolicæ. Et ratio est: quia talis fauor in prædictis iuribus non conceditur prædictis personis ratione impedimenti temporalis; sed ob rationem specialem personæ tali modo viuientis, vel tale munus exercentis; sicut etiam mulieribus, pueris impuberibus, & delicatis magnæ potentie idem onus non iniungitur, quia privilegium ut absoluantur ab Episcopo, non conceditur ob impedimentum temporale, sed ob specialem rationem personæ, vel actus, seu delicti. Et hæc omnia docet Gordonus in *Sum. tom. 2. lib. 7. q. 13. §. 5. n. 46. Suar. disp. 22. sect. 1. de cens. Bossius in discept. mor. discept. 1. dub. 19. n. 200. & seqq. Castrus Palau. tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 4. n. 16. Molina disp. 62. & alij penes ipsos. Vide etiam supra, vbi actum est de Heluetiis.*

Sed quaerunt Doctores in hoc casu, cui incumbat onus probandi, an fortuito, vel deliberatè, officialis, ut supra, percussit arcendo turbam, ad hoc, ut declaretur excommunicatio episcopalis, vel papalis: Innocent. in d. c. *Si verò*. putat incumbere ipsi Clerico percusso, ex regula: *Astore non probante*, &c. Contrarium tamen probat Panormitanus *ibidem*, n. 6. quod, scilicet, onus probandi incumbat officiali præfato percussori; quia præsumptio est contra ipsum. Placet distinctio Alexandri de Neuo in *addit. ad eundem Panormitanum, littera H.* Aut exercendo officium percussit: & tunc est vera opinio Innocentij: nam ratione officij excusatur quis à dolo præsumpto, nisi contrarium probetur. Aut percussit non exercendo suum officium, quia, v.g. non aderat turba, quæ arcenda erat: & tunc est vera opinio Panormitani; quia tunc præsumptio est contra ipsum. Et hæc omnia docet Leone de *censuris, recollect. 5. n. 430.*

An Episcopus possit absolueri Clericos qui collegialiter viuunt se inuicem percussientes non percussione leui, sed graui?

RESOL. LVI.

Respondeo, quod Clerici in eadem domo commorantes, siue ex redditibus communibus alantur, uti contingit in Seminariis Concilij Tridentini, & Collegiis Vniuersitatum, siue vnusquisque ad sui sustentationem concurret, ut in Conuictoriis scholasticorum euenit, possunt ob percussorem grauem, modo atrox non sit, ab Episcopo absolui, ex textu in cap. *Quoniam de vita, & honestate Clericorum*. Quia ratione communis vitæ facilius irascuntur, & que inuicem percussit, l. *Cliu pater. §. Dulcissimis. ff. de legatis. 2.* idèquè fuit conueniens, ne pro qualibet iniuria ad Sedem Apostolicam remitterentur. Sicut tradit Panormitanus in d. cap. *Quoniam. n. 3. Syluester verb. Absolutio, 4. n. 3. Nauarrus cap. 27. n. 91. Sayras lib. 3. cap. 28. n. 26.* Et ideo Hieronymus Garcias in *Summ. mor. tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 5. n. 39.* sic ait: Regularmente toca el absoluer de la percussion graue, y mediana; al Romano Pontifice, dè à su Legado. Exceptarse emperò lo primero, que los Obispos pueden absoluer de la mediana à los Clericos que viuen en comunidad. Ita ille,

Notandum est tamen hic ex Bossio in *discept. mor. de iuris discept. 1. dub. 19. num. 202.* quod quando dictis Clericis collegialiter viuentibus ab Episcopo absolutio censura imperitur; non est eis onus iniungendum præstandi se postea Sedi Apostolicæ: quia, ut supra dictum est de ianitoribus, & ostiariis Principum, talis fauor in iure non conceditur prædictis ratione impedimenti temporalis, sed ob rationem specialem personæ tali modo viuientis: ergo. Vide Suar. de *cens. disp. 22. sect. 1. n. 83.* Alteriam *tom. 1. disp. 22. cap. 2. dubitat. 4. Bonac. disp. 2. q. 4. punct. 5. n. 3.* Gordopum in *Summ. tom. 2. lib. 7. q. 13. §. 5. n. 47.* & Leon. de *cens. recollect. 5. n. 427.* qui cum Molina *tom. 4. disp. 62.* exemplificat hoc, non solum in commorantibus in Seminariis, & in Collegialibus Collegiorum Vniuersitatum; sed etiam in pueris ministrantibus in Ecclesia Cathedrali, (vel alia Ecclesia, addo ego, ut Neapol. Ecclesia D. Mariæ Annunciæ, Incurabiliam, &c.) qui ibi communiter viuunt, & sustentantur de redditibus ab ea Ecclesia ad id deputatis; imò etiam in Clericis, qui in domo communi viuunt, sub aliquo moderatore eorum, esto, ipsi ad suam sustentationem contribuant, ut sunt Conuictoria scholasticorum, vulgò *Dozzine*; nam in omnibus istis militat ratio, scilicet, quod maiorem multò occasionem habeant se inuicem percussendi, quam habeant alij, durùmque esset illos remittere ad Sedem Apostolicam pro percussione, quæ non sit atrox, & enormis, sed tantum mediocris.

An virtute Bullæ Cruciatæ possint absolui percussientes Clericos, etiam enormi percussione?

RESOL. LVII.

Respondeo affirmatiuè, ut alibi satis probaui; & ita, me citaro, hanc sententiam nouissimè tenet doctus Pater Hieronymus Garcias in *Summ. mor. tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 5. n. 41.* vbi sic ait: En peligro de muerte, y à fortiori en el articulo, qualquier Confessor puede absoluer de qualquier percussion, aunque sea homicidio; però si escapa, ha de de presentarse, salvo si le absoluió virtute Bullæ Cruciatæ, que en tal caso no ay obligacion de presentarse, porque el poder que dà la Bula, es absolutorio, y no condicional; y en virtud de la Bula de la Cruzada puede qualquier Confessor absoluer à qualquier percussor de Clerigo oculo, aunque sea la percussion graue, saltim *semel in vita*, y *semel in articulo mortis*, y en opinion de Diana, Sanchez, y Trollench, *toties quoties*, saltim *in foro conscientia*. A la clausola, *semel in vita, & semel in articulo mortis*, responde Diana *tract. 11. ciuato, ref. 28.* y añade, que aunque el percussor sea publico, y su percussion *fit deducta ad forum conuentiosum*, se puede absoluer in foro conscientia, si bien en semejante caso en lo exterior por el escandalo, auria de portarse como à escornulgado; pero podria occultamente oyr Milla, y recebir los Sacramentos; y finalmente conluye en dichos lugares con estas palabras: *Vnde inferitur, absolutio nem virtute Bullæ à censuris à iure latit, valere etiam in foro exteriori, & iudiciali.* Huicvltus Garcias. Vide etiam Machadum *tom. 1. lib. 1. p. 3. tract. 3. doctum. 4. num. 5.* Trollench in *Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. o. 2. dub. 5.* & Ludovicum à Cruz *disp. 1. c. 3. dub. 14.*

An Episcopi possint absolueri impuberes, qui Clericum percusserunt?

RESOL. LVIII.

Respondeo, quod pueri impuberes, & sic minores quætordecim annis, & puellæ puberes incidentes in hunc Canonem, cap. *Si quis suadente*, & in alium quencunque, possunt absolui ab Episcopo diocesano, c. *Pueri*, *de sent. excomm.* Syluester *verb. Absolutio, 4. n. 3. vers. Quoniam*. dummodo sint doli capaces: nec tenentur se postea

Sedi Apostolicæ præsentare; quia beneficium semel indultum minori, ex quo cæpi habere locum, non extinguitur per ætatem maiorem superuenientem, Panor. in *c. fin. de sent. excom.* Unde, quamvis pueri impuberes, doli tamen capaces, non petant absolutionem ante pubertatem; possunt tamen absolui post pubertatem, si postulent ab Episcopo, nec tenentur se præsentare Sedi Apostolicæ, quia illos excusat ætas à labore itineris, quanois lætio facta tempore impubertatis sit enormis, c. vltim. de *sent. excom.* Sayrus de *conf. lib. 3. c. 28. n. 26.* Barbosa in *d. c. Pueris. de sent. excom. n. 2.* & in *c. Si quis, suadente, n. 87.* vbi sit sermo de pueris duraxat, qui peruenerunt ad maiorem ætatem, hoc est, pubertatis, ante beneficium absolutionis; & tamen Summus Pontifex respondit, si postulent absolutionem, siue ante, siue post pubertatem, posse absolui ab Episcopo, Marius Alterius *tom. 1. de conf. lib. 1. disp. 10. c. 4. fol. 365.* Vide etiam Gerdonam in *Sum. tom. 2. lib. 7. q. 13. §. 5. n. 46.* Fragosum de *Rep. Chr. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. n. 59.* Bossium in *discept. mor. discept. 1. dub. 13. n. 106.* & doctum Narbonam in *Annal. iuris, an. 60. q. 13. n. 1.* Vide etiam Baunium in *Theol. mor. tom. 2. tract. 1. q. 3. dub. 4.*

An Episcopi possint absolvere mulieres percutientes Clericos ex quavis percussione?

RESOL. LIX.

Respondeo affirmatiuè ex *c. Quauis, de sent. excomm. & c. Mulieres, & cap. Ea noscitur. eod. tit.* Et quia absolute dicta Iura loquuntur de habentibus fragilitatem sexus, & de mulieribus, non distinguendo, an sint sui, vel alieni iuris fortes, aut debiles, viduæ, aut maritatæ, diuites, aut pauperes; ipse enim cuiusvis status sint, & conditionis, ab Episcopo loci possunt absolui, & quia semper in ipsis periculosum est vagari & vitorum cæcibus se immiscere, dicta absolutio datur si, expliciter ab eodem Episcopo, & non ad reincidentiam. Et consuetudo vniuersalis approbat hanc expositionem, quod Episcopi omnes feminas absoluunt, etiam ab enormi læsione: quæ consuetudo hanc dare potuit iurisdictionem ipsis Episcopis. Quod multò magis dicendum est de Monialibus, non solum vi mulieres sunt, prout dixit Glossa finalis, in *c. de Monialibus. 33. eod. tit. de sent. excomm.* qua ratione continentur etiam à fortiori mulieres existentes in consuetudinis, non obligatæ ad aliquam clausuram; sed etiam, quia proficentur per petuam clausuram, vt notant DD. ibi committitur, Et ita docet Sua ex *de conf. disp. 22. sect. 1. num. 63.* Alterius *tom. 1. lib. 5. disp. 22. c. 2. q. 2. Sayr lib. 3. c. 28. n. 18.* Fragosus *tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. num. 57.* Tiraquellus in *leg. 10. canub. Gloss. 1. par. 10. n. 33.* & alij penes ipsos.

Notandum est etiam hinc, quod in dict. *c. Mulieres*, delictiois conceditur, vt possint per Episcopum à graui Clericorum percussione, & alijs Papæ reservatis absolui: tamen reduci possunt ad habentes corporis impotentiam, ratione cuius absque notabili vitæ, vel sanitatis corporalis periculo ad Sedem Apostolicam accedere nequeunt. Delictiosi autem dicuntur nobiles, & magnæ potentie viri, & ita delicati, vt laborem eundi ad Curiam Romanam sustinere nequeant, vt decernitur d. cap. *Mulieres*. vbi ita habetur: *De his verò, qui sunt magnæ potentie, & ita delicati, quod laborem veniendi ad Sedem Apostolicam nequeunt sustinere, respondemus, quod status persona prius, & veritas negotij est inuimanda Romano Pontifici, & secundum consilium eius tales erunt de commissio sceleris corrigendi.* Ex quo textu constat, quod antequàm hi ab inferiori, seu ab Episcopo absoluantur à reservatis Papæ, est informandus Summus Pontifex, explicando ei statum personæ, & veritatem negotij; & secundùm eiusdem consilium erunt de commissio crimine corrigendi: quod etiam tradunt omnes Doctores communiter, & præsertim Suarez *vbi supra, num. 80.* Alterius *ibidem*. Qui pro-

Antonius Diana Pars I X.

pterea dicant, illis verbis textus non concedi simpliciter, vt possint prædicti delicati absolui ab Episcopo; sed vt non teneantur absolutionem petere ad Summum Pontificem Romam eundo; sed solum consulere ad Summum Pontificem; addentes non requiri, vt ipsemet Episcopus consulat Papam; sed, quod potest ille, qui indiget absolutione certiorum facere. An verò prædictæ personæ sint talis conditionis, & ita delicatæ, vt laborem eundi ad Sedem Apostolicam sustinere minime valeant, vbi id non constat per euidenciam facti, id iudicare pertinebit ad arbitrium Episcopi, seu Iudicis, iuxta Glossam in *d. c. Mulieres, ver. Laborem veniendi.* & Sayrum *lib. 3. Theol. cap. 28. n. 22.* vel cuiusvis prudentis viri, iuxta Suarez, & Alterium *locis citatis.*

An Episcopi possint absolvere senes ex quacunque Clericorum percussione?

RESOL. LX.

Senes excusantur ab itinere ad urbem, & idèd per Episcopum possunt absolui: ex *cap. Ea noscitur de sent. excomm.* Et ratio est: quia senes dicuntur infirmi, & ipsa senectus est morbus. Sed difficultas est, quoniam dicendum sit senex. Aliqui tenent sensum, qui annum quinquagesimum attingit, vsque ad septuagesimum. Ita Ioan. Andreas, & Glossa in *c. 1. de celebr. Miss.* Ioan. Annanus in *rub. de delict. puer. col. 1.* Corasius in *l. Precibus. num. 29. Cod. de impub. & alijs subsist.* Grammat. *dec. 34. n. 4.* & de Afflict. in *comm. ad Conf. Neap. lib. 2. rub. 32. in fine.* Et pro hac opinione faciunt *l. 2. §. vlt. ff. de Dec. l. 3. c. 101.* & *l. vitima, C. qui etate se excus. lib. 10.* quibus probatur, excedentes quinquagesimum quintum annum, (vt senes, & maiores,) à munitibus personalibus excusari. Alij existimant, senem dici septuagenarium, nec infra hanc ætatem aliquiudicis, sed boni viri arbitrio relinqui. Ita Abbas in *cap. Quoniam frequenter. vt lice non concessata, num. 18.* quem sequitur Stephanus Gratianus *tom. 5. discept. forem. c. 805. n. 20.* Monetur Abbas: quia certum est, septuagenarium esse senem, cum passim à muneribus, à tutela, & à cura excusetur, vnicuique, *C. qui morbo, aut etate se excusant. lib. 5. l. 1. ff. de iure iuramentis, & §. Item maior. iuris de excusat. iur.* Alij demum communiter id iudicio Iudicis, seu boni viri relinquendum esse avertunt, qui arbitari debet iuxta qualitatem personatum. Ita Barbara *conf. 21. col. pen. l. lib. 2. & conf. 27. col. 3. lib. 5. & conf. 45. col. pen. lib. 4.* Menochius *de arb. lib. 2. cas. 59. n. 3.* Mascardus *de prob. com. l. 301. n. 8.* Farinacius in *praxi crim. q. 76. à n. 83.* & ex nostris Sayr. *de conf. lib. 2. c. 28. n. 25.* Et hæc opinio est communior, nisi senes sint in septuagesimo anno, & vltra: nam alij aliis citius senescunt, iuxta variam temperamentum qualitatem.

Dixi verò, nisi senes sint in septuagesimo anno, & vltra: quia tunc mihi videtur, quod Iudex, vel prudens, aut bonus vir non possit arbitrari non esse senes, id quod tantum sentire puto Abbatem, *vbi supra.* Et quauis superioribus ætatibus multi vltra septuagesimum, & etiam octuagesimum annum extiterint valde fortes, & robusti, quos latè commemorat Menochius *de presump. lib. 6. presump. 46. à num. 6. ad 21.* nihilominus hoc è septuagesimum annum agentes, & multò magis excedentes, sunt valde debiles, & infirmi, & experiuntur labores, & dolores, multaque vitæ incommoda, vt tradit idem Menochius *num. 21.* Ac proinde citra omne arbitrium censendi erunt senes, & nomine infirmorum comprehendendi, præsertim in casu nostro, vbi agitur de senibus inhabilibus ad suscipiendum longum iter ad urbem absque vitæ periculo. Et idèd individualiter pro casu nostro Gratianus in *discept. forem. cap. 805. num. 18.* post Innocentium, excusat senem, quauis sit fortis, dicens, enim posse ab excommunicatione contracta ob Clerici percussione absolui ab Ordinario suo: quia periculosum est, senem proficisci. Addit etiam

non esse illi iniungendum, vt, cessante impedimento, Pape se representet; cum senectutis impedimentum nunquam cesset.

Sed, his non obstantibus, videtur probabilis opinio doctissimi Iuriconsulti Narbonæ, qui in *Annalibus Iuris*, an. 60. quæst. 13. num. 5. ex Innocentio, & Sayro de *conf. lib. 3. cap. 28. n. 25.* absolute docet, senes sexagenarios posse ab Episcopo absolui, nec teneri Romam ad Pontificem adire ad obtinendam absolutionem pro graui, vel enormi Clericorum percussione, cum eximius itineris labor, quo frangatur, opus est, qui tam immensum iter aggreditur, meritis in causa esse debeat, vt sexagenario tantum hoc priuilegium impertiatur; nam licet in huiusmodi ætate nonnullis robur, & optima membrorum expeditio cõtingat, hæc aded lassitudini, & infirmitati existit obnoxia, vt vix sine labore, & periculo, nedum viam perfici, verum neque proficisci valeat. Verum plus addit nouissimè Pater Frago- sus de *Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. num. 64. in fin.* docet enim in terminis casus nostri, quod satis est, vt senex dicatur, si habeat annum quinquagesimum completum; & citat Corrasium, & Grammaticum: sed tu cogita. Itaque, vt dixi, communiter Doctores requirunt annum septuagesimum, Ita tenet *ex leg. 1. Cod. qui etate. Castus Palas tom. 6. disp. 3. pun. 23. §. 4. n. 18. & Leone de cens. recollect. 5. n. 468. & seqq.*

An Episcopus possit absoluerè à graui, & enormi Clericorum percussione seruos, & alios sub potestate constitutos?

RESOL. LXI.

Respondeo affirmatiuè, ex c. *Relatum, de sent. excom. in* duobus ramen casibus. Primò, si delinquant in fraudem domini, vel patrisfamiliàs, vt eant Romam, & se subtrahant obsequio debito domino, vel patri, recurrendo ad Sedem Apostolicam pro beneficio absolutionis. Secundò; si dominus, vel pater graue damnum patiatur propter absentiam: nisi percussio sit tam grauis, vel enormis, & scandalosa, vt propter exemplum tollendum necessaria sit perfectio ad Sanctam Sedem, *Gama de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis, g. 5. n. 22. Sayr. de cens. lib. 3. cap. 28. n. 28.* vbi ait, quando absoluntur ab Episcopo, iniungendam esse illis satisfactionem aliquam pro recompensatione laboris in itinere: puta, Orationem aliquam, ieiunium, vel disciplinas pro aliquo tempore. Hostiensis in *d. cap. Relatum, de sent. excomm. & Astensis in Summ. p. 2. lib. 7. tit. 23. arg. tercio, §. Vndecimus.* Idem dicendum est de viro, qui in fraudem vxoris Clericum percuteret; & de liberto, qui in fraudem patroni sui in hunc Canqum incideret, vt Romam iret; cum non sint sui iuris, & ex eorum absentia vxor, & dominus in graue damnum incurrerent, Quod si prædicti fiant deflexu temporis sui iuris, vel liberi, tenebuntur adire Sedem Apostolicam, Quod non puto verum, nisi quando excessus fuerit grauis, & enormis: quia absolue, & sine conditione poterant absolui ab Episcopo ex prædictis causis de percussione leui, vel mediocri, quando dominus, paterfamiliàs, vxor, & patronus ex eorum absentia sine culpa sua graue damnum paterentur, vt deducitur ex c. *Mulieres, ex c. Relatum, de sent. excomm.* Et hæc omnia late docet Bossius in *discept. mor. de iuris. discept. 1. dub. 13. n. 119. & seqq. cum Frago. de Repub. Christ. tom. 2. lib. 1. disp. 2. §. 3. n. 67. & aliis.*

Hinc non videtur admittenda doctrina Glossæ in *d. c. Mulieres, verb. Sui iuris*, & quorundam aliorum sententium, prædicta procedere in filio familiàs impuberi, nõ autem in pubescente, quem ait debere accedere ad Summum Pontificem pro absolutione; nam constat, prædicta procedere etiam in maiori, & pubere existente in patris potestate: quia, vt dictum est, in hoc casu consideratur non fragilitas ætatis, & impotentia delinquentis, sed ius patrum;

& præiudicium tertij, quod præiudicium tertij ita consideratur in maiori, sicut in minori, imò multò magis in maiori, quàm in minori; cum pater ex filio maiori possit consequi maius auxilium, & subuentionem, quàm ex minori; præterquam quod de impuberi adest alia dispositio, vt vltimè est *suprà.*

Nota etiam, quod licet per *d. cap. Relatum, seruos non sit cogendus ire ad Sedem Apostolicam, sed possit, & debeat absolui ab Episcopo in illis duobus casibus, nempe, si in fraudem domini manus violentas in Clericis iniecerit, vel si ex itinere dominus absque sua culpa norabile damnum patiatur; nihilominus in eodem capite est hæc limitatio, vt sit seruos, qui in fraudem percussit, etiã cum præiudicio domini, mittendus pro absolutione ad Sedem Apostolicam, quando excessus esset valde grauis, & enormis, & ad scandalum, & prauum aliorum exemplum euitandum. Dummodo, ait textus, non sit tam grauis, & enormis excessus, vt propter vitandum scandalum, & tollendum exemplum huiusmodi serui ad Seruum Seruorum Dei venire debeant absoluedi. Quod idem propter identitatem rationis, dicendum est de familiafamiliàs: ad quod etiam facit caput, *Cum illorum, de sent. excom.* vbi de hac eadem re agitur quoad Religiosos se iniuicem percutientes. In ali enim casu, propter vitandum scandalum, non esse habendam rationem temporalis damni ipsius domini, vel patris, vult Summus Pontifex in eodem textu. Vbi tamen dicitur conditiones enervitatis, & scandali tollendi per perfectionem ad Curiam coniunguntur, simulque requiruntur, & diuisim non sufficiunt, vt Romam sint mittendi: ac proinde, si delictum non sit enorme, vel scandalum moraliter non timeatur, vel non censetur aded graue, vt non possit aliis modis tolli, nõ loquitur Summus Pontifex omninò illud sibi reseruare in graue damnum alterius. Et ita docet Suar. de *cens. disp. 22. sect. 1. n. 86. & alij vbi supra.**

An pauperes possint absolui ab Episcopo, etiamsi percussio fuerit enormis? Et quid dicendum de infirmis, & valetudinariis?

RESOL. LXII.

Respondeo, quod tanquam impediti, à reseruatione Papæ absolui ab Episcopo possunt habentes impedimentum paupertatis, id est, qui tanta laborant paupertate, vt ad Curiam ire non possint. Ita cap. *Quod de his, & cap. Quauis, de sent. excomm. & Doctores omnes.* Quod si in c. *Ea noscitur, videatur statui contrarium; id (vt obseruat ibidem Glossa verbo, Pauperes,) intelligi debet de iis pauperibus, qui possunt ire ad Sedem Apostolicam, licet pauperes sint. Dicuntur autem pauperes quoad hoc priuilegium absolutionis obrinendæ ab Episcopo, etiam non mendicantes, carentes patrimonio, ex quo se alere possint, viuentes tantum ex suo artificio, qui non tenentur ostentim, & cum verecundia sibi victum quærere in itinere. Ita Abbas in *d. c. Ea noscitur, num. 5.* Nam pauperes dicuntur, non solùm mendicantes, sed etiam habentes congruam sustentationem; qui tamen, attento statu, & dignitate, videntur indigere, Bartolus in *l. 1. n. 35. de sacros. Ecclæs.* Insuper, quoad hoc dicuntur pauperes, qui tenentur alere vxorem, & familiam, aut parentes suo labore, vel exercitio, non potentes iter agendo id facere, neque ex propriis bonis, quibus carent, neque alio modo. Dicitur quoque pauper, qui habet multas filias nobiles, quibus dorem dare debet ex *Surdo de alimentis, tit. 1. q. 93. n. 37.* Vbi autem quis solitus est mendicare, si aliàs est sanus, & robustus, quauis pauper, non excusabitur ire Romam: quia mendicando ire potest, & non propterea cadit à proprio statu. Quod limitatur, nisi mendicando soleret sibi, & vxori, ac familiæ, vel parentibus prouidere, & iter agendo id prestare nequeat. Cæterum, quis dicendus pauper, quæve paupertas censenda sit sufficiens impedimentum cundi ad Sedem Apostolicam,*

Apostolicam, relinquitur iudicio Episcopi, vel alterius viri prudentis, qui attenda personarum, & circumstantiarum qualitate arbitrabitur. Vide Surdum *de alimen. tit. 7. q. 9. num. 10.* Farinacium *in Praxi crim. q. 57. n. 93. & seqq.* Gonzalez *ad Regulam 8. Cancellariae, Glossa 2. n. 43.* & alios penes ipsos.

Nora etiam, quod infirmi, seu valetudinarii, aut praepediti quacunque alia impotentia corporis, incidentes in excommunicationem Canonis, *Si quis, suadente*, possunt absolvi ab Episcopo, etiamsi infirmitas sit temporalis, nempe, febris tertiana, vel quartana, vel podagra. Syluester *verb. Absolutio, 4. rum. 3. vers. Nonus.* Abbas, & Innocentius *in d. cap. Quod de his de sent. excomm.* Carolus de Grassis *de effectibus clerical. effectus 9. n. 161.* Bellertus *disqu. clerical. §. 3. n. 25.* Et multo fortius, si infirmitas sit incurabilis, & diuturna, Aftenis *in Summ. par. 2. hb. 7. tit. 13. art. 5. §. Oitavus.* & Nauarrus *in Man. c. 2. n. 38.* & Barbosa *in c. Ad hac de sent. excomm. n. 4. & in cap. Si quis, suadente. n. 92.* ubi ait, infirmos, & valetudinarios ex consilio Medicorum esse dicendos. Farinacius *in Praxi. par. 2. lib. 1. tit. 5. q. 41. n. 93.* & Menochius *de arbitrar. cas. 60.* Infirmis accedunt membris destituti, qui si incidant in excommunicationem pro Clerici percussione, Sedem Apostolicam adire non tenentur, & possunt a suo Episcopo absolvi. Vide Sayrum *de censur. lib. 3. c. 28. n. 31.*

Igitur breuiter reassumendo supradicta, & aliqua addendo, assero, quod ab excommunicatione Canonis, *Si quis, suadente*. Episcopus iure communione potest absolueri, etiamsi percussio fuerit publica, & enormis, quando petentiens excommunicatus est impeditus recurrere ad Papam, vt habetur ex cap. *De casero. de sentent. excomm.* Iusta autem impedimenta sunt haec. Primum, periculum mortis, *Can. Si quis, suadente. 1. q. 4.* Secundum, infirmitas longa, etiamsi periculosa non sit. Tertium, inimicitia capitalis. Quartum, paupertas. Quintum, aetas senis, vel impubertis, licet post pubertatem petat absolutionem ab excommunicatione, quam ante pubertatem incurterit, cap. *vi. de sentent. excommunic.* Sextum, esse sub cura parentum. Septimum, obligatio alendi uxorem, filios, & familiam. Octauum, cura animarum, si timeat, quod per eius absentiam oues patientur detrimentum. Nonum, seruitus, quando talis seruus non potest adire Romam sine prauiudicio domini, & dominus non fuit causa, quod incidere in excommunicationem, cap. *Relatus de sentent. excomm.* Decimum, fragilitas sexus, nempe, in femina, cuiuscunque conditionis sit, cap. *Mulieris de sentent. excomm.* & cap. *Quamuis. eod. tit.* Et denique quodlibet impedimentum, quod arbitrio viri prudentis iudicabitur legitimum.

Sed tria sunt notanda. Primum, quod, licet haec impedimenta videantur solum esse admittenda in absolutione ab excommunicatione propter percussione Clerici, tamen generaliter admittenda sunt. Secundum, quod qui propter aliquod ex his impedimentis est impeditus ite personaliter Romam, non tenetur mittere procuratorem pro absolutione, nec epistolam. Ita Henricus *lib. 6. de penit. cap. 9. n. 7. & lib. 11. de matrimonio, c. 3. n. 1.* Tertium, quod qui propter aliquod impedimentum absoluitur ab Episcopo ab excommunicatione reservata Papae, debet, cessante impedimento, se praesentare Pontifici. Et haec omnia, praeter alios, docet Auila *de censur. part. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 6. conclus. 3. per totam.*

Aduerte, quod aliqui limitant supradictam doctrinam, quando talis impeditus potest adire Legatum, vel alium habentem Priuilegium Papae ad absolendum. Verum haec limitatio non placet Henriquez *lib. 12. de iurim. c. 3. n. 1. in Glossa, littera H.* ubi ait, quod sufficit, non esse recursum ad solum Papam; & dicit ita sentire quosdam Recentiores; & ego idem iudico: nam in his casibus absoluit Episcopus, tanquam proprius Pastor, & potestate ordinaria: la enim potestas ordinaria, quae sublata erat ei per reservationem restituta est existente impedimento recurrere ad

Papam. Confirmatur: haec reservatio respectu Episcopi est odium: ergo stricte est interpretanda. Et ita docent plures, & cum ipsis Auila *loco citato.*

Aduerte etiam cum Castro Palao *tom. 6. disp. 3. punct. 23. §. 4. n. 20.* quod pro praedictis duo aduertenda sunt. Primum, non esse concedendam huius excommunicationis absolutionem, quin excommunicatus prius patri lae satisfacionem praestet, quantum commodè possit. Secundum, in euentu, quo quis absoluitur ob temporale impedimentum, exigi debere iuramentum comparandi coram Sede Apostolica, vel aliàs autoritatem absoluedi habente. Quod si postmodum non comparuerit, in similitudinem excommunicationem incidet, iuxta textum in cap. *Eos, qui, de sent. excomm. in 6.*

An Episcopus possit absolueri ex quacunque percussione Clericorum, etiamsi percussor possit recurrere ad Summum Pontificem, dummodo percussio sit occulta?

RESOL. LXIII.

Respondeo affirmatiue: etenim in Tridentino *sess. 24. cap. 6. de reform.* omnibus Episcopis, seu episcopalem iurisdictionem habentibus conceditur potestas absoluedi ab hac, & ab omni alia excommunicatione, modò delictum occultum sit, neque ad forum contentiosum deductum: Mendicantibus vero Religiosis ferè eadem facultas concessa est. Et ita tenet Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 6. num. 110.* Castro Palao *tom. 6. disput. 3. punct. 23. §. 4. num. 19.* & alij.

Quando ab Episcopo non est exigendum iuramentum, vt absoluit à censura Canonis teneantur adire Pontificem?

RESOL. LXIV.

Respondeo, vt dictum est, quod quorundam absolutio ab enormi percussione perimitur Episcopo; quando, nempe, impedimentum est perpetuum: quale est in senibus, mulieribus, morbo perpetuo laborantibus, aut itis, qui membris destituti sunt: nec exigenda ab his est cautio iurata ad eundem Summum Pontificem: talis enim cautio, aut promissio in his esset inuisibilis, & ridicula. Et quamuis miraculo isti posset curarentur à morbo, qui nulla naturae vi curari potest; non teneantur tamen adire Pontificem: quia iam plenè concessum illis est beneficium, Idemque de impubere dico, postquam adoleuit: quod enim concessum est aetati, & cepit habere locum, non cessat per aetatis reuerentiam.

Secundò, nonnulli, qui non habent perpetuum impedimentum, possunt per Episcopum absolvi ab enormi percussione; item ob inopiam, inimicitias capitales, & ingritudinem, & subiectionem alterius potestati, v. g. cum dominus graue pateretur damnum ob serui mancipij absentiam. In quo numero interdum esse possunt iuuenes, quibus iter esset periculosum. Ita de his sentiunt Angelus *excomm. 5. n. 59.* Panormitanus *in c. Ea noscitur. de sent. excomm.* Tabiena *excomm. 5. casu 1. n. 47.*

Tertio, officialis turbam pellens, ostiarius, & Clerici sub eodem tecto viuentes, quamuis non possint ab enormi percussione absolui per Episcopum. Sed nec his iniungitur, vt ad eam Sedem Apostolicam, cessante impedimento. Sed de hoc supra etiam dictum est. Et ita docet Gordonus *in Summ. tom. 2. lib. 7. quest. 13. cap. 3. §. 5. num. 53.*

An Regulares possint absolvere à percussione enormi Clericorum, quando est occulta?

RESOL. LXV.

Affirmatiue respondet Fagundez in quinque *Præcepta Decalogi, Præcept. 2. Eccles. lib. 8. c. 8. n. 29.* vbi sic ait: [Ex dictis inferitur, quod delictum perpetratum est coram quinque, adhuc esse occultum: & si in vicinia, aut loco, vel Collegio ad minimum sint decem, non sufficere quinque, vt publicum dicatur, sed oportet, vt notum sit sex; quia tunc iam est maiori parti notum. Vnde patet, posse Episcopos, & Regulares ad id priuilegium habentes absolvere ab excommunicatione Canonis, *Si quis, suadente, etiam si læso sit enormis, & grauis, modò sit occulta, aliquo ex prædictis modis.* Et parum refert, quòd reus laboret infamia; nam id, quòd aliqua tergiversatione celari potest, licet homo laboret infamia, adhuc dicitur occultum, quia opponitur notoriò. Et id in hoc foro conscientie dicitur occultum, quòd nondum publicum, aut notorium iuris est; notorium enim iuris est illud, quòd nulla tergiversatione celari potest, vt bene etiam notat Graphius *lib. 1. decisionum aurearum, c. 13. n. 43.* & Sorus *de regendo secreto, memb. 2.* vel quòd notum non est maiori parti viciniae, oppidi, aut Collegij. In vna tamen ciuitate magna non sufficit, quòd crimen notum sit decem, aut vndecim, vt notorium dicatur, vt patet.] Ita Fagundez quem nouissime sequitur Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 2. subsect. 2. num. 78.* vbi sic ait: [*Quæres, an, & quomodo Regulares vi suorum priuilegiorum possint absolvere sæculares à quinque casibus contentis in Decreto derogatorio Clementis VIII. à nobis relato q. præced. supposit. 2.* Respondentur, non posse, si sint publici, ac notorii: id enim constat ex tenore præfati Decreti, quòd ad minimum debet de his intelligi: si verò sint occulti, non videri aliquibus improbabile, quòd Regulares possint ab iis absolvere: Idque ex doctrina, quam tradidimus. *q. præced. supposit. 4.* quàmque approbans Fagund. *Præcept. Eccles. lib. 8. cap. 8. num. 19.* disertis verbis docet, Episcopos, & Regulares ad id priuilegiatos posse absolvere ab excommunicatione, *Si quis, suadente, etiam si læso sit enormis, & grauis, modò*

sit occulta: quòd idem sine dubio, si velit consequenter philosophari, debet Fagundez concedere etiam de aliis 4 casibus in præfato Decreto derogatorio contentis; cum sit par ratio de his, ac de illo, quem concedit de facto. Ratio autem, qua nituntur isti recentiores, est; tum, quia Regulares priuilegiati ex dictis *prac. quæst. supposit. 4.* possint absolvere à casibus papalibus occultis; & cum talis potestas non extendatur ad casus Bullæ Cænæ ob rationes adductas *qu. præced.* nec sit necessaria ad alios casus papales dicto Decreto non comprehensos, (cum ab his simpliciter, & absolute possint absolvere, iuxta dicenda *infra, quæst. sequenti.* (ea saltem debet extendi ad hos quinque casus; alioqui esset omnino inutilis: tum, quia restrictio priuilegiorum, vt odiosa debet interpretari, ita vt minus iis deroget, quàm fieri possit: hoc autem sit in casu nostro, si Decretum Clementis VIII. præallegatum ita explicemus, vt dicamus, pot illud auferri facultatem absoluendi à supradictis quinque casibus, non quidem absolute, (quòd esset omnino derogare priuilegiis Regularium,) sed solum in casibus publicis, aut notoriis, non item in occultis: quo modo vtrique quam minimum derogatur dictis priuilegiis. Ita dicti Recentiores: quàm probabiliter, ipsi viderint, alii que iudicent.] Hucusque Pellizzarius; qui tamen postea *in c. 6. sect. 3. n. 189.* sine vlla trepidatione tenet absolute sententiam Fagundez. Sed ego prorsus teneo, non esse recedendum à sententia negatiua, quam approbat stylus Curiae: & verba Decreti Clementis VIII. sunt satis clara, & absolute, & sine vlla distinctione prolata. Vnde caueant Regulares, sententiam affirmatiuam in præxi deducere: nam ex illa sequeretur, quòd etiam possent absolvere sæculares à casibus Episcopo reseruat, si essent occulti: nam eodem pacto Pontifex loquitur de illis quinque casibus papalibus, ac de casibus Episcopis reseruat. Ergo, &c.

Nota etiam hic incidenter, non deesse viros doctos, affectantes, Regulares priuilegiatos, posse etiam hodie absolvere sæculares à casibus Bullæ Cænæ, dummodo sint occultis; quorum rationes adducit Pellizzarius, *vbi supra, n. 72. & seqq.* Qui tamen rectè asserit, non esse recedendum à contraria sententia, nempe, non posse Regulares absolvere à dictis casibus, neque publicis, neque occultis.

TRACTATUS QUINTVS, DE THESAVRIS.

Quid sit thesaurus, & quid de thesauris leges disponant?

RESOL. I.

Theſaurus dicitur, quod dicitur in *tract. de arario, lib. 3. cap. 9.* Carolus Homhagen *de iure publico, lib. 3. cap. 4.* Iacobus Vander Graez *in Synagm. iuris publici, cap. 47. num. 4.* & alij communiter asserunt, quòd thesaurus est propriè tam vetus pecunie depositio, vt iam dominum non habeat, l. *Nunquam, §. 1. de acquir. rer. dom. l. unica. C. de thesaur. lib. 10. l. 2. Cod. Theodos. eod.* Requiritur ergo, vt sit vetus depositio, cuius memoria non extat, l. *Si quis, de acquir. rer. dom. d. l. fin. T. de thesaur. lib. 11.* Si enim adhuc dominum habet, vti que sine facto domini ad alium transferri non potest, l. *11. de regul. iur.* Casus est in l. *Ad tuores ff. de rei vendicac.* In qua definitione, ver-

bo pecunie non solum significantur nummi, sed & alie opes abditæ. l. *vnica, C. de thesaur. lib. 10.* vt alia etiam pecunie nomine, cum numerata pecunia, cum quauis res alia continetur, l. *Pecunie verbum, §. 78. & l. Pecunie nomine 222 ff. de verb. significat.* & ita docet Filiucius *tom. 2. ir. 31. c. 6. n. 152.* & alij communiter.

Quid autem leges disponant circa inuentionem thesaurorum, habent in *Instituti lib. 2. tit. 1. §. 39.* vbi Iustinianus Imperator sic statuit: [*Theſauros, quos quis in loco suo inuenerit, D. Adrianus naturalem æquitatem sequutus, ei concessit, qui eos inuenerit. Idemque statuit, si quis in sacro, aut religioso loco fortuito casu inuenerit. At, si quis in alieno loco, non data ad hoc opera, sed fortuito inuenerit, dimidium domino soli concessit, & dimidium inuentori. Et conuenienter, si quis in Cæsaris loco inuenerit, dimidium inuentoris, & dimidium esse Cæsaris statuit. Cui conueniens est, vt si quis in fiscali loco, vel publico, vel ciuitatis, inuenerit, dimidium ipsius esse debeat, & dimidium*

dimidium filci, vel ciuitatis.] Hæc ibi. Quæ etiam habentur in l. vnica, lib. 10. C. de Theſauris. Itaque ex ſupradictis apparet, vt notat Caramuel in Theol. mor. lib. 2. n. 290. Dicaſillus de iuſt. lib. 2. tract. 2. diſput. 9. dub. 15. num. 407. & alij, iura diſponere quatuor caſus. Primò, quòd theſaurus caſu, aut induſtria inuentus in fundo proprio, inuentoris ſit. Secundò, inuentus caſu in fundo alieno, inuentori, & domino fundi in partes æquales diuidatur. Tertio, inuentus ex induſtria in fundo alieno, totus domini fundi, non tamen inuentoris erit. Quarto, arte inuentum magica, filcus habebit. Et idè ad plenam tractationem huius materiæ plures quaſtiones elucidabimus, in quibus mutuo theſaurus inter eos dato, & accepto, Iuriſconſulti Theologis deſeruiant, & Theologi Iuriſconſultis.

Ad quem pertineat theſaurus inuentus in proprio fundo?

R E S O L. I I.

Reſpondeo, ſi quis theſaurum in ſuo proprio fundo inuenit, totum ad ſe pertinere. Quòd procedit, ſiue quis caſu fortuito, ſiue data opera licita theſaurum in ſuo fundo inuenit. Et ita probant Doctores, quos citat, & ſequitur Caſtillo, Sotomaior de Tertio, tom. 7. cap. 41. num. 107. Filliucius tom. 2. tract. 31. cap. 6. num. 154. Berlichius in concluſionibus practiſabilib. part. 2. concl. 66. num. 1. & ſeqq. Et ſic temporibus noſtris deciuſum fuit, vt parer penes Acaciam Rippol. tract. de Regalibus, cap. 16. num. 41. vbi ſic ait: Si theſaurus inueniatur perquirendo cum, ſi in proprio fundo, cum liceat vnicuique, ſuus efficitur theſaurus: & ſic fuit declaratum in Baiulia Generali ſententia lata, referente Magnifico Gabriele Berart, die 6. Decembris, 1630. concluſione in Regia audientia præcedente, ibi facta 27. Nouembris, eiufdem anni. In cauſa vertente in dicta Baiulia inter filci Procuratorem agentem, & nobilem Hieronymum de Torres, ratione quarandam monetarum inuentarum per ruſticos, & penes dicti Don Hieronymi terras in Turti dicti Don Hieronymi vocata, la Torre blanca, in Vicaria de Villafranca de Panades, abſque hoc, quòd teneatur licentiam petere: quia iam ab Imperatoribus generalis licentia fuit tributa vnicuique in ſuo proprio fundo, in d. l. 1. C. de theſaur.] Ita Rippol.

Notandum eſt tamen hæc cum Amaya in Codicem, lib. 10. tit. 15. num. 22. cum acquiſitio theſauri ita coniungat, ſi in ſuo loco quis inueniat, nunc oportune querendam erit, quis dicatur locus ſuus: Accurſus, ait, proprium dici debere locum reſpectu dominij directi, vel viliſ, (duo dominia doctrinæ gratia agnoſcimus nunc, vnum directum, id eſt, verum, & proprium, l. ſi ſupra. §. ſi de veldigalib. ff. de damn. infeſt. alterum vile, vt in leg. vnica, de vendit. rer. ſiſt. num. 50. & ſeq.) & ſic inuenite in ſuo loco dicetur, qui dominus eſt non tantum ſolidæ proprietatis, verum & nudæ, alio vſumfructum habente, argum. §. Alienus. Inſtit. de hered. iuſt. Quæ omnia tamen procedunt in theſauro proprie ſic dicto: aliàs ſi pecunia, vel alia quæuis res à venditore, vel alio in domus venditæ parietibus recondita, vel lucri, vel metus, vel cuſtodie cauſa ſub terra abſcondita, & poſtea per errorem, vel obliuionem ablata non eſt; theſaurus non eſt, & idè pecunia illa non ad emptorem, vel inuentorem ſpectat; ſed venditori, vel alij, qui eam ibi reponit, reſtitui debet. Textus expreſſus in l. A tuore pupilli 67. ff. de R. V. l. Nunquam, 31. §. Theſaurus eſt. ff. de A. R. D. Vnde ſic, ſi quidam mercator ex Hiſpania, vel aliis locis veniens; deſert certam quantitatem cereæ, vel alterius mercis, & in vna pila cereæ, vel balla mercis, certam ſummam pecuniæ recondidit, & poſtea oblitus pecuniæ illam pilam, vel ballam vendidit; emptor, vel alius poſſeſſor hæc pecuniam non lucratur; ſed venditori, &

cius heredibus erit reddenda, vt bene notat Berlichius ubi ſupra, num. 7. & 8. Megala in part. 2. lib. 2. cap. 4. quaſt. 2. num. 13. & alij.

Et idè Trullench in Decal. tom. 1. lib. 7. c. 3. dub. 8. n. 2. optimè obſeruat, quòd theſaurus improprie dictus non eſt inuentoris; ſed totus eſt eius, qui illum depoſuit, vel hæredis: nam ad hæc eſt in bonis alicuius, cum habeat dominum; atque ita non habetur pro derelicto, cum nec perierit omninò memoria eius; qui illum depoſuit, & abſcondit (vt infra ſatis probabimus, cum de hac quaſtione iterum redibit ſermo.) Hinc Hiſpani, qui ſepulcra apud Indos plena diuitiis ſpoliauerunt, teneantur ea reſtituere ſucceſſoribus deſunctorum, licet Sayrus in Clauis regia lib. 9. c. 9. num. 12. cum Bañez 2. 2. qm. 66. art. 5. doceat, non eſſe reſtituendas, ſi cauſa ſuperſtitionis, vt fortè apud Indos, ſit reſpoſitus: exiſtimabant enim mortuos ea ſecum deſerre ad ſuos vſus, vel ea falſis Diis ſacrificabant: aut enim haberi pro derelictis; ſecus verò ſi alicuius vtilitatis cauſa ſint recondita. Sic excuſat Hiſpanos ea accipientes à ſepulcra Indorum. At inueniens theſaurum in muro, vel pariete domus, vel fundi empti à priori domino, vel alio antiquiori, tenetur domino, vel hæredibus reſtituere; quia eſt improprie theſaurus. Sotus lib. 5. de iuſt. quaſt. 3. art. 3.

Igitur ex ſupradictis deducitur, quòd vt proprie theſaurus dicatur, duo copulatiuè requiruntur: primum, quòd non exeat memoria temporis, in quo theſaurus fuit reconditus; ſecundum, quòd ignoretur quis ſit illius dominus. Ita notat Angelus in l. Tuores. poſt princ. ff. de rei vendit. leg. 45. tit. 28. part. 3. & ibi Gregorius Lopez gloſſ. 1. Bucſatinus conſil. 209. num. 1. Barboſa in l. Diuortio. 8. §. Si fundam. ſub num. 25. paulò ante ſiſt. ff. ſolut. maritim.

Inde primò inferitur, quòd ſi pecunia inuenta ea forma ſit excuſa, vt ex illa conſtet, recentis eſſe memoria; non cenſebitur theſaurus, neque inuentori conceditur. l. A tuore. 67. ff. de rei vendit. l. Theſaurus. ff. ad exhib. & ibi Gloſſ. 1. l. Si exori. §. Cum in ff. de aur. & argent. leg. tradit Andr. Sicul. conſil. 39. num. 1. lib. 4. Alciatus lib. 7. parerg. iur. c. 1. Forcat. dialog. 56. n. 4. Ioan. Gaſt. de expenſ. & melior. c. 22. num. 56. verſ. Poſtremo. Secundò inferitur ex ſupradictis, quòd ſi non exeat memoria abſconditionis theſauri, & tunc ex ſyngrapha, vel inſtrumento ſimul incluſo, conſtet de eo, qui abſcondit, non cenſebitur theſaurus, & conſequenter non acquiritur emptori; ſed potius hæredibus abſcondentis tradetur, nullatenus eis opponi poterit præſcriptio. his verò non apparentibus, filcus tanquam bona vacantia occupabit, l. 1. §. pen. C. de bon. vac. lib. 10. Vnde pecunia inuenta ſemper præſumitur eſſe alicuius certi hominis, aut quæcum conſtet de requiſitis neceſſariis ad conſtituendum theſaurum. Baldus in l. poſt princ. ff. de vtrius diuiſi. Inuentori igitur incumbit onus probandi, non exare memoriam temporis, quo fuit abſcondita pecunia: quo probato, dicenti illam pecuniam eſſe ſuam, vel abſconditam à maioribus ſuis, incumbit onus probandi, vt cum aliis probat Barboſa, ubi ſi præ, num. 16. Vide Amayam in Codicem. lib. 10. tit. 15. num. 5. & ſequent. hæc omnia ſeruantem, & ante illum Guierrez tract. de tutelis. par. 3. cap. 23. num. 2. & ſi q.

Sed, cum theſaurus in fundo proprio, vt dictum eſt, inuentus concedatur domino; non ſine ratione queri ſolet, an ad acquiritum theſaurum inuentio ſufficiat, vel etiam requiratur apprehenſio. Et Doctores reſati à Gomez in l. 45. Thauri, num. 47. copulatiuè ad acquiſitionem theſauri requiri dicunt inuentorem, & apprehenſionem. Cui ſententia fuerit omninò lex Codicis lib. 10. tit. 15. Neque enim res dicitur inuenta, niſi apprehenſa quoque ſit, l. Si Barſatarem. 13. C. de ſid. iuſt. l. Cum pro quo. 17. ff. de in iur. vac. Et qui dicit, inuentorem facere ſuum Theſaurum, dicit etiam & apprehenſionem, cum verba ſint cum effecta accipienda, l. 1. §. Hæc verba. ff. quod quis que iuris, vt notat Bobadilla lib. 4. poſt. cap. 5. num. 12. & reſati à Barboſa in

remission: ad Ordinat. Luſtania, lib. 5. tit. 62. num. 1. Ratio- que est; nam ante apprehensionem, inuentor magis dicitur scire locum, in quo est theſaurus, quam illam inuenisse; & dom est in eo loco, in quo fuit reconditus, adhuc dicitur theſaurus, & videtur remanere in ſua naturali libertate, & sic nullius eſſe, vt docet Conn. *lib. 3. com. c. 4. n. 1.* In cuius confirmationem ego adduco, quod de bonæ fidei poſſeſſore tradi ſolet in fruſtibus lucrandis, vt non ante poſſint lucrari, quam à ſolo ſint ſeparati, l. *Si fruſtuarius 13. ff. quibus mod. v. fruſt. amitt. l. Si eius. 78. ff. de rei vend. iunctis*, quæ explicat Donell. *lib. 4. comm. cap. 25.* & ibi Olual. *lit. L.* Quod idem dicendum eſt de theſauro lucrando, vt non ante dicatur proprius, donec loco moueatur. Et ita hanc ſententiam tenet Caſtillo Sotomaior de Tertiis *tom. 7. cap. 41. num. 109.*

Ad quem pertineat theſaurus inuentus in fundo alieno.

RESOL. III.

Respondeo, quod ſi theſaurus in fundo alieno, caſu foruito, puta, arando, fodiendo, vel aliter terram colendo, inueniatur; tunc diuiditur, & dimidia pars inuentori cedit, altera verò dimidia pars domino fundi reſtitui debet. Si verò non caſu foruito, ſed data opera licita inueniatur, inuentor nihil de theſauro participat, ſed totum domino fundi reſtituere tenetur. Ita Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Caſtillo Sotomaior de Tertiis *tom. 7. cap. 41. num. 109.*

Sed quid dicendum eſt de theſauro tua pace, in tuo fundo quaſito, & repperito? Sic reſpondet Caramuel in *Theolog. moral. lib. 2. num. 296.* ſtandum eſſe pacto, & concordia: ſi enim licentiam dederis, vt tibi Petrus quaereret, tibi inuenit, ſibi ſi, vt ſibi; vtrique, ſi, vt quaereret vtrique. Hanc reſolutionem limitat Dicaſtillo *de iuſt. lib. 2. tract. 2. diſput. 9. num. 408.* & apud eum Molina, Sylueſter, Leſſius, Vaſquez, qui exiſtunt, totum theſaurum deberi tibi fundi domino, ſi Petrus certò nouiſſet ibi theſaurum eſſe, & ſimulauiſſet, ſe id nescire: putant enim, te ab inuentore deceptum. Sed hanc limitationem non intelligo, ſtando meis principiis: nam, ſi aſſeramus cum Molina, & Bañez, venas auti (quibus theſaurus adiungitur) eſſe fruſtum terræ, limitatio ſubſiſteret: tunc enim omnia deberentur fundi domino. Poſito igitur, quod ex natura rei theſaurus in agro tuo repperitus ſit inuentoris; qui ſcit eum ibi latere, iam inuent; ideoque & dominus eſſet, ni legē impediretur, nec illa ſcientia contra legem militat: ſcientia enim eſſe ſupponitur, & leges de actibus internis non iudicant. Hæc omnia Caramuel,

Verùm ego puto, quod ſi aliquis, petita à domino facultate, theſaurum in eius fundo quaerat, & inueniat, ad ſummum deberi domino dimidiam partem; quia leges non applicant ei totum, niſi in pœnam, quando aliquis abſque eius conſenſu, & ſcientia theſaurum quaſiuit. Poſuiſſet quidem dominus uolle dare licentiam quaerendi, niſi promiſſa ſibi pluſquam dimidia parte pro præmio licentiæ, dum tamē illud pactum non expreſſit, non debetur ei pluſquam dimidia pars. An verò hæc debeatur, exiſtimo neque hanc deberi, niſi dolus dederit cauſam licentiæ: Ratio eſt, quia lex ſolum applicauit dimidiam partem domino, quando caſu inuenitur theſaurus: quando verò non caſu, ſed induſtria abſque conſenſu domini, applicauit domino totum: illud verò alium caſum, quo ex induſtria, ſed ſcientie, & conſentiente domino quaſitus eſt, omiſit lex, quia ſuppoſuit, quod ipſe dominus ſibi poſſet conſulere, deducendo in pactum partem ſibi pro conſeſſione licentiæ reddendam. ſi autem dominus ſibi non conſulit, relictus videtur ille caſus iuri naturæ, & gentium, quo nihil proſus domino debetur, ſed totum acquiritur inuentori. Et hæc omnia

docet Cardinalis de Lugo *tom. 1. de iuſt. diſput. 6. ſect. 11. num. 114.*

An quando theſaurus inuentus eſt in fundo alieno: ex induſtria, ſine licentia domini, ſufficiat in conſcientia ante iudicis ſententiam dare tantum ei dimidiam partem?

RESOL. IV.

Negatiuè reſpondet Molina *de iuſt. tom. 2. tractat. 2. diſput. 56.* vbi ſic ait: [Obſeruat verò optimè Caietanus *2. 2. q. 66. art. 5. ad ſecundum*, & poſt eum Nauarr. in *Manu. cap. 17. num. 175.* cum euſmodi leges pœnales non ſunt, ſed ſolum ex quadam æquitate ſtatuant circa comparandum dominium theſaurorum inuentorum, vim habere in foro conſcientiæ ante ſaram ſententiam, ita vt inueniens caſu theſaurum in loco alieno, teneatur dimidium domino loci, in quo fuit inuentus, reſtituere, nulla expectata ſententia: inueniens verò illum de induſtria, totum tenetur, deductis expenſis, reſtituere.] Ita ille, & poſt illum Megala in *2. 2. lib. 2. cap. 4. q. 2. num. 16.* ſic aſſerens. [Si vero theſaurum inueniſti in fundo alieno, & non data ab hoc opera, ſed caſu; tunc dimidia pars inuentori, & alia dimidia domino fundi conceditur: ſed, ſi de induſtria illum inueniſti, totus pertinet ad dominum fundi, vt in l. v. *C. de theſaur. lib. 10. §. in §. Theſaurus inſtit. de rer. diuiſ.* Et cum huiusmodi leges non ſint pœnales, ſed ex æquitate hæc ſtatuant, ille, qui caſu in alieno fundo theſaurum inuenit, ante iudicis ſententiam dimidiam illius partem domino fundi tradere tenetur; & qui ex induſtria inuenit, domino fundi theſaurum integrum reſtituere debet, non expectata iudicis ſententia.] Hanc etiam ſententiam tenet Saloniſius in *2. 2. D. Thoma, queſt. 66. artic. 5. de theſauro abſcondito, concluſ. 5.*

Verùm, his non obſtantibus, contrariæ ſententiæ ego ad hæte cum Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 2. dub. 8. num. 4.* Dicaſtillo *de iuſt. lib. 2. tractat. 2. diſput. 9. dub. 15. num. 107.* & Rebello *lib. 1. part. 1. q. 15. ſect. 2. num. 13.* qui citat Mercatum. Idem docet Leſſius *lib. 2. cap. 5. dub. 15. num. 59.* ſic aſſerens. [Dicendum eſt itaque, quod theſaurus inuentus in fundo alieno, (etiam ſi ſiſ fundus Principis fuerit,) ſiquidem foruito ſit repperitus; medietas erit inuentoris, & medietas domini fundi: ſi autem de induſtria quaſitus ſine conſenſu domini, totus erit domini.] Prior pars aperte habetur *viroque loco citato*; eſtque ſeruanda in foro conſcientiæ; etiam ante omnem iudicis ſententiam. Ratio eſt: quia hæc diſpoſitio iuris non eſt pœnalis, ſed definitiua proprietatis rerum, vt rectè docet Nauarr. *cap. 17. num. 175.* Secunda pars, vt totus ſit domini, ſi de induſtria quaſiuiſti, non videtur obligare in conſcientia ante ſententiam iudicis; ſed ſufficit dare dimidiam partem domino fundi, parte altera dimidia retenta. Ratio eſt: quia illa diſpoſitio eſt pœnalis, ad puniendam iniuriam, quam inuentor domino loci intuliſſe videtur, quaerendo abſque eius conſenſu in eius fundo. Conſtat autem ex leg. vnica, *C. de theſauris*, vbi ſic dicitur: *In alienis verò terrulis nemo audeat inuitis, id eſt, nec volentibus, vel ignorantibus dominis, operi abditas ſuo nomine perſeruari. Quod ſi nobis ſuper hoc aliquis crederit eſſe ſupplicandum, aut præter huius legis tenorem in alieno loco theſaurum ſeruatius inuenit, ſatum hoc locorum domino reddere compellatur.* Vbi expendit verbum, *compellatur*, quod indicat, legem eſſe pœnalem, & compulſionem iudicis eſſe expectandam. Et ita, præter Doctores citatos, tenet etiam Filliucius *tom. 2. tract. 31. cap. 6. num. 154.*

Sed non deſeram circa præſentem quaſtionem addicere verba Caramuelis in *Theol. mar. lib. 2. num. 293.* vbi ſic ait: [Petis, an inuentor inciuiſis, ille, inquam, qui tertia lege (vt patet in *Reſol. 1. ex verbis §. Theſaurus, inſtit.*) compellatur,

demonſtrat, poſſit totum illum theſaurum inuentum ante Iudicis condemnationem iura conſcientia retinere? Conſultò an totum retinere poſſit, interrogas: poſſe enim retinere mediam partem vique ad iuridicam condemnationem, negant Leſſius Rebellius, Dicatillus, Vaſquez, Bañes citati: quia iudicant ante ſententiam Iudicis ſtandum eſſe diſpoſitioni ſecundæ legis: ego tamen exiſtimo, quaſtionem aliter reſolutam iri, ſi verbis ſterar. Quòd ſi mentem Legislatoris velis inquirere, vix probabiliter procedes, ſi contra tenorem verborum arguo ſic: Quando lex aliqua vniuerſalis limitatur lege aliqua particulari pœnali, quæ non obliget ante ſententiam, debet limitatio eſſe exceptio legis limitatæ; & ante ſententiam omiſſa lege limitante procedi poterit iuxta non limitatam. Ergo in caſu præſentium, cum tertia lex ſit limitatio, & exceptio, præcedi poterit autem ſententiam iuxta illam legem, quam limitat; atqui hæc tertia lex non eſt exceptio, aut limitatio, ſecundæ, ſed iuris naturæ omnes theſauros inuentori adſcribentis; ergo ante condemnationem poterit inuentor iuxta legem naturæ procedere, & retinere totum theſaurum inuentum, Minorem probo: In lege excipiente debet generalis claudi, aliàs non eſſet exceptio. Si dicas, omnia animalia poſſe vendi, excepto homine; opus eſt hunc eſſe animal: ergo, vt ſit vera hæc aſſertio: Omnis, qui in fundo alieno repererit caſu theſaurum, mediam partem habebit, illis exceptis, qui repererit illum ex induſtria; opus erit, vt caſus de induſtria prædicetur, quod cum fieri non poſſit, (Induſtria enim caſus non eſt,) tenendum, legem tertiam non eſſe exceptionem ſecundæ.

Dices, ſequi ex noſtra doctrina, melioris eſſe conditionis illum, qui ex inurbana induſtria theſaurum inuenierit, illo, qui caſu; hoc eſt, melioris eſſe conditionis illum, quem leges volunt punire, illo, quem præmio donant. Reſpondeo, negando conſequentiam: nam, qui caſu inuenit theſaurum in fundo alieno pacificè ſine vilo periculo mediam habebit partem; qui autem temeraria, & inurbana induſtria quaerere illum præſumpſerit, habebit totum ante iudicium, & poſt ſententiam nihil: atqui melius eſt habere mediam partem citra controverſiam, quam totum cum certiffimo profundo periculo; ergo.] Hinc vſque Caramuel. Sed ego non diſcedo à ſententia communi. Dico itaque, quòd theſaurus de induſtria inuentus ſine conſenſu domini, totus pertinet ad ipſum dominum, non tamen ante Iudicis condemnationem; ſed in conſcientia ſufficit dare illi dimidiam partem, parte altera dimidia retenta. Et ita, præter Doctores citatos, tener Rodriguez, in *Summa, tom. 2. cap. 160. num. 1.* vbi ſic ait: [Segun Derecho comun el theſoro, que vno halla en ſu propia tierra, es del que le halla, y el allado en tierra agena, aunque ſea del Principe; y ſi à caſo ſe halla, la mitad ſera del que le halla, y le otra mitad del ſeñor de la tierra. Emperò, ſi con cuydado, y induſtria le buſco ſin conſentimiento del ſeñor de la tierra, todo deve ſer del dicho ſeñor. Y aduertea ſe que hallandole à caſo en el fuero della conſcientia antes, que ſentencie el Iuez, la mitad ſera de el ſeñor de la tierra, y la otra mitad ſera del que le halla, porque eſta diſpoſicion no es penal, para que deſobliguemos al que le halla de dar la mitad al verdadero ſeñor, antes que ſe de la ſentencia, mas es vna diſpoſicion diſinitua que aplica eſtas dos mitades. Emperò, quando el theſoro ſe buſca de induſtria en tierra agena ſin licentia del ſeñor, no tiene obligacion el que le halla de reſtituyrle al dicho ſeñor, antes que la ſentencia ſe de contra el. Porque quanto à eſto, la dicha diſpoſicion es penal, caſtigadora de la culpa, que tuvo el, que le buſcò contra voluntad de dicho ſeñor.] Ita ille.

Sed, ſi aliquis hic quaerat: Quid, ſi plures domini eiusdem fundi ex inæqualibus partibus ſint, quomodo applicabitur theſaurus? Dicit Ioannes Fab. in *ſtit. de rer. diuiſ. §. Theſaurus*, diſtinctum theſaurum videri eiſdem applicandum pro æqualibus partibus, per l. *Sed iura. ff. de op. lib.* ſed in

contrarium allegat l. 1. §. *ſin. C. de comun. ſeru. man. & inſtit. de iniur. §. Si ſeruo communi*, vbi ſe remittit. Quo in loco decidendo hanc quaſtionem dicit, hanc ſecundam opinionem eſſe veriore, quòd pro ea parte, pro qua ſunt domini, diuiſio, & applicatio fiat.

Deinde, ſi etiam aliquis quaerat: Quid ſi dominus fundi dicat, illam pecuniam inuentam fuiſſe abſconditam à maioribus ſuis; inuentor verò dicat eſſe theſaurum; quis debeat probare? Dicendum eſt, quòd actor debeat probare, cum ſit fundamentum intentionis ſuz, per l. *Actor. C. de probat. canonizatum, 6. q. vlt. c. Actor. & l. Eius qui. ff. de probat. 4. q. 3. cap. Eius, qui.* ſubdit Amaya ſe arbitrari, circa prædicta animaduertendum eſſe ad qualitatem pecuniaz, videlicet, vtrum ſit antiqua, an verò ſit noua, vel etiam ſi antiquæ ſit admixta noua, quæ à 10. vel 20. vel 30. vel 40. annis citrà fuerit formata: quia de neceſſitate concluderetur, non eſſe propriè theſaurum. Secùs ſibi eſſet pœnalia ſola; quæ fuiſſet formata tam antiquo tempore, cuius non extaret memoria. Et conſuluit Guidius *tract. de mineralib. lib. 3. tit. 10. n. 49.* quòd quædam pecunia, quæ fuit in quadam domo reperta in oppido Sancti Miniati, non diceretur theſaurus: quia inter ipſam erant quidam floreni autem cum imagine, & ſubſcriptione Domini Ioannis de Bentiuolis de Bononia, formati ab annis quadraginta citrà.

Ad quem pertineat theſaurus inuentus in fundo accepto in ſendum, vel emphyteuſim.

R E S O L. V.

Difficilis quaſtio, & circa quam diſgladantur Doctores, quorum Schola communis ſtatuit, quòd ſi vaſallus, vel emphyteuta ipſemet inuenierit, totum eis acquiri: ſi tertius caſu fortuito inuenierit, inter inuentorem, & vaſallum, vel emphyteutam diuidi debere: nec quicquam iuris dominum (vti vocant) directum in hoc theſauro ſibi vindicare poſſe. Ita docet Molina *de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 23. num. 7.* Becſatas *lib. 2. caſus. 209. num. 5.* Gutierrez *in qq. practicab. lib. 4. q. 36. num. 27.* Sixtinus *de Regalib. lib. 2. cap. 21. num. 43.* Roſenthal *tract. de feudis, c. 5. concl. 93. num. 3.* & alij. Probat hæc opinio: quia naturalis æquitas ſuadet, cum ſequi commoda, quem incommoda ſequuntur, l. *ſecundam naturam, de regu. iur.* Atqui ad vaſallum, vt & emphyteutam, ſpectant incommoda particularia fundi feudalis, vel emphyteutici, *tit. 4. §. Si quis de maſo. lib. 1. feud. §. 5. inſtit. de locat.* Igitur ad eorundem quoque debent ſpectare commoda particularia, quale eſt theſaurus. Accedit, quòd omne incrementum fundi feudalis, vel emphyteutici pertinet ad vaſallum, & emphyteutam, *d. §. 3. inſtit. de locat. l. 1. ff. ſi ager veſtigial. per. & c. vlt. tit. 4. lib. 1. feud.* atqui theſaurus eſt quoddam prædij incrementum: igitur ad vaſallum, vel emphyteutam, aut in totum, aut pro parte theſaurus pertinebit.

Sed circa præſentem difficultatem ſic philoſophatur Rebellius *part. 1. lib. 1. q. 15. ſect. 2. num. 16.* [Eſt Doctores ait, communiter inuani, quando fundus ad vnum ſpectat, quoad dominium directum, qui proprietarius dicitur, ad alterum verò quoad dominium vtile, vt in emphyteuſi, feudo, & aliis: ſi vnus ex his theſaurus in eo inueniatur, alteri dare debere dimidiam, id tamen accipiendum eſſe, quantum eſt ex parte eius, quòd habetur ratione dominij vtriuſque præciſe: nam abſolutè cum inuentori, ratione inuentionis, dimidium debeat, non ſecùs ac cuius extraneos; & ratione dominij partialis debeat dimidium reliquum dimidij ſic, vt inuentori tres partes debeat, quarta verò tantum alteri danda ſit.]

His etiam adde, quòd ſi dominus directus inueniat theſaurum in agro ſuo, in quo alius habet vſumfructum tantum, non tenetur partem cum vſufructuario, ſed totam faciat

faciet ſuam; & ſi extraneus inueniat, partiri debet cum directo domino fundi, & non cum vſufructuario, ed quodd ad illum ſoli fructus fundi pertineant: inter fructus vero fundi non cenſetur theſaurus in eo inuentus. ex l. Diuortio. §. ſi fundum. ff. ſoluto matrimonio. vnde nec ipſi vſufructuario inuenienti aliquid ratione vſufructus conceditur præter dimidium ratione inuentionis.] Ita Rebellius.

Verùm, his non obſtantibus, (attendas, Lector,) non deſunt Authores aſſerentes, in tali caſu nihil competere vaſſallo, vel emphyteutæ. Et ita docet Henricus Bocerus in diſput. de vniuerſ. iur. tom. 2. claſſ. 5. diſput. 3. theſi 48. & in tract. de Regalibus, cap. 3. num. 181. Hunnius in Reſolut. iuris ciuilibus, lib. 2. tract. 1. qu. 37. Harpprechtus in Inſtituta, tom. 2. §. 29. de rerum diuiſione, num. 21. Berlichius in conſulſionibus practicabilibus part. 2. concl. 2. n. 38. & 60. & alij penes ipſos. Et ratio eſt: nam certum iuris eſt, quodd theſaurus in loco alieno, non data opera, repertus, pro media parte inuentori, pro altera domino loci cedat: hoc §. noſtro, d. l. ſi re, qui 63. in princ. ff. de acquir. rerum domin. ſæpè alleg. l. vn. verſ. vltim. C. de theſaur. At verò prædij feudalis dominus, eſt non cliens, ſue vaſſallus; ſed dominus ipſius feudi, tit. 8. de inueſtit. de re al. ſæpè ſi. ſibi, proprietatis. & tit. 23. in fin. in quib. cauſ. feud. amitt. lib. 2. feud. Prædij item emphyteutici dominus non eſt emphyteuta, ſed proprietarius, ſue is, à quo ille prædium in emphyteuſin accepit per text. expreſſ. in l. 1. §. vltim. ff. ſi ager veſtigialis. id eſt, emph. petat. Conſequitur ergo, theſaurus in fundo feudali, vel emphyteutico, à tertio quodam inuentum, ex ſemiſſe ad inuentorem, ex altero ſemiſſe ad proprietarium, nequaquam verò ad vaſſallum, vel emphyteutam ſpectare. Deinde ex l. Fruſtr. 7. §. ſi fundum verſ. Non magis. ff. ſoluto matrimonio. pater, theſaurus ab vſufructuario, vel alio quodam in fundo fructuario repertum in fructu non computari: & proprietaria partem eius dimidiam domino proprietatis tribuendam eſſe. Atqui vaſſallus in prædio feudali, vt & emphyteuta in prædio emphyteutico, vſum fructum tantum obtinet, d. tit. 23. §. vlt. lib. 2. F. & d. l. 1. §. vlt. ibi, fundum fruendum conduxerunt. ff. ſi ager veſtigialis. ergo. Denique accedit vulgatum iuris axiomata, actus agentium vltra intentionem eorum nihil operari, l. Non omnis. 19. in pr. vbi Bart. & Doctores. ff. de reb. credit. ſi certi. per. Gomez variar. reſol. lib. 1. cap. 7. num. 4. verſ. Sexto. Cotar. lib. 3. Miſcellan. cap. 15. num. 6. Couarr. variar. reſol. lib. 1. cap. 2. num. 2. Inter dominum autem, qui prædium ſuum in feudum dedit, & ipſum vaſſallum, ſue clientem, id actum eſt, vt hic duntaxat vſum fructum in prædium feudale haberet, d. tit. 23. in fin. lib. 2. feud. Similiter, inter emphyteutam, & dominum concedentem fundum ſuum in emphyteuſin, id agi cenſetur, vt emphyteuta fundum in emphyteuſin accipiens, eo ſaltem vtatur, & fruatur, præ alleg. l. 1. §. vlt. ibi fundum fruendum, ff. ſi ager veſtigialis, &c. Quare neque vaſſallus in prædio feudaliſtico, neque emphyteuta in prædio emphyteuticatio, vltra vſum fructum, quicquam habet: ac proinde theſaurus, quem in eiſmodi prædio inuenit, ex ſemiſſe domino reſtituere compellitur: ex altero ſemiſſe ſibi, vt quibus extraneus inuentor, vindicare poteſt, ex §. Theſaurus, & alijs Iuribus ſuprà allegatis: ergo, &c.

Verùm licet hæc omnia ingenioſè, dicta ſint; ego non audeo recedere à communi ſententia. Diſco itaque, quodd quando fundus duobus dominis ſubèſt, dimidium erit inuentoris, & alterum dimidium inter illos ex æquo eſt diuidendum, tanquam inter dominos loci. Ex quo ſequitur, ſi dominus vrilis (vt feudatarius, vel emphyteuta) inueniat theſaurus, reddet domino directo tantummodo quartam partem, & ſibi reſeruat alteram quartam partem, quatenus eſt inuentor, quod eſt contra Nauarr. cap. 17. num. 172. & quosdam alios. Ratio eſt: quia idem eſt inuentor, & ſic debetur illi dimidium; & eſt etiam Dominus loci ex parte, vnde ei debetur altera quarta: condu-

ctoris autem, & vſuatiij nulla habetur ratio: quia nullo modo ſunt domini. Idem dicendum de pignoratore. Et idèd Dicaſtillus de iuſt. lib. 2. tractat. 2. diſput. 9. dub. 15. num. 416. aſſerit, in caſu, de quo loquimur, inuentorem poſſe ſibi retinere dimidium, quatenus inuentor eſt; reliquum verò dimidium diuidendum eſſe inter condominios. Quare, ſi ipſe inuentor ſit condominus, tres partes ſibi retinebit; duas, vt inuentor; tertiam, vt condominus. Porrò inter dominum directum, & vtilem, diuidendam eſſe partem, quæ ad dominum fundi ſpectat, docet Molina diſp. 56. loquens de fundo emphyteutico, quan nis alij Doctores ſenſerint totum tradendum eſſe emphyteutæ. Ita Dicaſtillus, cui etiam adde Rodriguez in Summa, tom. 2. cap. 160. num. 3. ſic aſſerentem: [Si la tierras donde ſe halla el theſoro, tiene dos ſeñores, vno directo, y otro vtil, la mitad es del que ſe halla, y la otra mitad de los dichos ſeñores. De à qui ſe ſigne, que ſi el ſeñor vtil, como es el feudatario, è el emphyteuta, halla el theſoro, ha de dar al ſeñor directo la quarta parte, y reſeruar para ſi la otra, en quanto es ſeñor de la dicha tierra, y en quanto hallo el theſoro, ha de lleuar la otra mitad.] Ita ille. Vide etiam Megalam in part. 2. lib. 2. queſt. 2. num. 15. & 18. Cardinalem de Lugo tom. 1. de iuſt. diſput. 6. ſeſ. 11. num. 120. Molinam de iuſt. tom. 1. diſput. 56. Leſſium lib. 2. c. 5. dub. 19. num. 61. & alios penes ipſos. Verùm, cui cedat theſaurus in domo vendita ante traditionem inuentus, ſuſè explicat Henricus Nebeliana decifion. forenſ. lib. 1. decif. 9. quem citat Harpprechtus in Inſtituta, tom. 2. §. 39. num. 15.

Ad quem pertineat theſaurus inuentus in fundo dotali.

RESOL. VI.

Reſpondeo, partem, quæ domino fundi debetur, pertinere ad vxorem, quoad dominium, vt habetur expreſſè. l. Diuortio. §. ſi fundum ff. ſoluto matrimonio. Et alligatur ratio: quia theſaurus non computatur inter fructus agri: & ita docent ex Iuriſperitis Molina 1. de primegenus, c. 23. & alij quos citat, & ſequitur Gutier. tract. de iureiur. part. 5. cap. 26. num. 15. & 16. quibus adde Hulricum Hunnium in vol. 2. Treutleri ſuper Pandectas. diſput. 18. Theſ. 2. queſt. 17. & ex Theologis P. Molina diſput. 56. quibus adde Turrianum tom. 2. diſput. 43. dub. 2. num. 33. & Dicaſtillum de iuſt. lib. 2. tract. 2. diſput. 9. dub. 15. num. 417. ſic aientem: [Aduertendum eſt, vſuatiarum, pignoratariarum, vel vſufructuariorum nudum, vel conductorem, non poſſe ſibi retinere, niſi tantum dimidiam partem, ſi ipſe inuenit theſaurus: neque enim habet dominium ſufficiens, ratione cuius poſſit ſibi reliquum retinere. Et quibus colligitur, theſaurus inuentum in fundo dotali pertinere ad vxorem, quoad eam partem, quæ debetur domino fundi: quæ tuis enim fundus dotalis pertineat ad virum, quoad vſum fructum; nihilominus ſimpliciter eſt vxoris, cum theſaurus non computetur inter fructus agri, ac proinde diſſoluto matrimonio, aut factò diuortio cedit vxori, quoad eam partem, l. Diuortio. §. ſi fundum. ff. ſoluto matrimonio.] Ita ille, qui citat Vaſquez, Aragon. & alios,

Sed non deſeram hic apponere verba Ioannis Guidij tract. de mineralibus, lib. 3. tit. 10. num. 22. ſic aſſerentis: [Quid, ſi maritus in fundo dotali inuenit theſaurus, an ſibi acquirit, an verò teneatur reſtituere vxori? Reſpondeo, quodd acquirit ſibi dimidiam partem debitam inuentori: alia verò dimidia, quæ ratione rei debetur, eſt vxoris, quam teneat maritus ipſi reſtituere ſoluto matrimonio. Ita dicit Bartolus in l. Diuortio. §. ſi fundum. ff. ſoluto matrimonio. & ibi laſon in vlt. not. & Ang. Aret. in §. Theſaurus. Inſtit. de rerum diuiſ. & ita concordantur Gloſſ. C. de Theſaur. & in d. §. Theſaurus. & idèd dicit Ioannes de Platea in d.

in d. l. in fine prima colum. Et ratio est: quia acquisitio thesauri causatur, & regulatur à vero dominio non commutabili; non autem à dominio commutabili, propterea est in viro, qui dominus est fundi dotalis commutabiliter, vt *l. Doce ancill. m. C. de rei vend.* & idem restituer thesaurum soluto matrimonio pro diuidia, tanquam inuentum in alieno, *dist. 8. §. fundum.* Hucusque Guidius. Quæ omnia, vt Iuriconsultis Theologos addamus, docet Filliuc. *tom. 2. tract. 31. cap. 6. num. 138.* Molina *de iust. tom. 1. dist. 56.* & Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 7. cap. 2. dub. 8. num. 5.* cum Dicastillo *lib. 2. tract. 1. dist. 9. dub. 15. num. 207.* & Rebelio *part. 1. lib. 1. quest. 15. sect. 2. num. 13.*

Sed hanc sententiam ego admitto cum Megala *in p. 2. lib. 24. q. 2. num. 20.* cum duabus limitationibus. Primò, vt tunc tantum maritus, constante matrimonio, habeat vsum, & administrationem portionis thesauri, qui pertinet ad dominum, quando sustinet onera matrimonij: nam cum dos ibi esse debeat, vbi sunt onera matrimonij, vt habeat *in l. si is, qui ff. de iur. dot.* sicut maritus tunc dotis vsum, & administrationem habere non debet, per dictam *l. si is qui & per dicta à Paulo de Castro in l. de diuisione. n. 13. ff. solut. matrim.* & à Iaf. *ibi, in num. 2.* ita nec etiam habere debet administrationem portionis dicti thesauri, quæ ratione ipsius dotis ad ipsum spectat. Secundò, dictum limita, non habere locum in casu, quo dotalis fundus iræstimatus marito in dotem datus esset, vt in casu restitutionis dotis, sic in electione illius, an velit fundum, vel premium eius restituere: nam, cum talis æstimatio faciat emptionem, & maritus rei dominum per illam consequatur, vt ex *l. Quoties & ibi Salicetus C. de iur. dot. portio illa, quæ fundi domino debetur, non ad uxorem, sed ad maritum,* tanquam ad verum dominum, pertinere debet. Sed secus erit, si electio uxori seruata sit, cum tunc non transferatur dominium, vt in *l. Quoties & in l. si inter virum C. de iur. dot. & in l. 1. C. de fund. dot.*

Ad quem pertineat thesaurus inuentus à filiofamilias.

RESOL. VII.

AD hunc casum sic respondet Guidius *tract. de mineralibus lib. 3. tit. 1. o. q. 32. n. 38.* [Quæro, quòd si filiofamilias inuenit thesaurum, an sibi, an patri acquirit? Marianus Socinus *in præallegato art. quest. 2.* dicit, quòd acquirit nobis thesaurus per illos, quos in potestate habemus, vt filios, vt *l. si is, qui in alieno in prin. ff. de acquir. rerum domini.* Et quòd ita communiter Glossa, & Doctores dicunt, quòd, quoad filium in potestate patris, patri quæritur. Tamen dicit ipse, se arbitrari, quòd ista conclusio procedat de iure digestorum, quo casu omnia quæ sita per filium, exceptis castrensisibus, vel quasi castrensisibus, acquirebantur patri, *l. placet ff. de acquir. hered.* Sed iure Codicis hoc fortè non procederet: quia, cum talis inuentio videatur facere peculium aduentitium, & non profectitium, meritò videtur talis thesaurus quæri pro parte, pro qua filio per inuentionem acquiritur, & esse quoad proprietatem ipsius, & quoad vsumfructum patris sui, vt *C. de bon. qualib. & C. de bon. matern. per totum:* & subdit, hanc esse singularem, & nouissimam considerationem, & magni effectus: quia huiusmodi inuentor post mortem patris non teneretur fratris communicare talem thesaurum, per *l. fin. C. de collat.* [Hæc omnia Guidius, qui postea, *n. 44.* docet, quòd thesaurus inuentus à cane, vel alio animali, domino canis acquiritur, quoad eam portionem, quæ inuentori quæreretur. Et citat Florianum *in l. statum ff. de usufruct.*

Antonini Diana Pars IX.

Ad quem pertineat thesaurus inuentus à seruo?

RESOL. VIII.

Pertractat optimè hanc difficultatem Pater Turtianus *in 2. 1. tom. 2. dist. 43. dub. 2. num. 23.* vbi sic ait: [In *l. is, qui ff. de acquir. rer. dom.* ponitur dubium, quid faciendum sit, quando seruus aliquorum inuenit thesaurum in agro vnus illorum dominorum, & dicitur, dubitandum non esse, partem, quæ cedit domino, esse illius, cuius est fundus.

Difficultas verò est, an pars, quæ cedit inuentori, sit diuidenda inter omnes dominos serui illius, quod non videtur cerò diffinire Consultas. Habentur enim ibi hæc verba: *Vtrum, an aliquid ferat alter socius, videndum est, & minquid simile sit, atque cum stipulatur seruus iussu vnus domini, aut per traditionem aliquid accipit, vel nominatim alteri, quod magis dici poterit.* Quæ omnia verba, aliqui putant per interrogationem legenda. Dubia ergo videtur mansisse mens Consulti. Glossa quidem ibi, vtamque sententiam sub distinctione videtur tradere; & videbitur alicui soiu considerato iure naturali, dicendum partem inuentoris diuidendam esse inter dominos illius; cò quòd bona serui planè sint domini, si vnus tantum sit dominus, vel dominorum, si plures sint.] Et hæc omnia docet Turtianus loco citato.

Sed Eminentissimus Cardinalis Lugo *de iust. tom. 1. dist. 6. sect. 11. num. 124.* dilleatit à Turtiano, & docet, partem illam inuentori obuenientem omnibus acquiri: quia, quod seruus acquirit, domino acquirit: si autem plures sint domini, omnibus acquirit: neque enim in illa inuentione censetur magis nomine illius, quam aliorum inuenisse, cum non ad inuentionem thesaurum, sed ad laborandum destinatus fuerit à domino illo. Quare non est, sicut si eius iussu, & nomine stipulatus fuisset; sed, sicut si missus ab eodem domino ad aliquem locum, in ipso itinere gemmam inuenisset, vel donum magni pretij, quod certè omnibus acquireret, cum non fuisset ad illud lucrum ab illo domino deputatus, sed ad aliud negotium peragendum. Quòd autem ea fossio, vel iter, occasio lucri fuerit, nihil refert: nam, si mercenarius iussu domini laboret in agro, & ibi casu thesaurum inuenisset, dimidia pars inuentori respondens, non agri domino, cuius iussu ibi laborabat, sed mercenario compereret. Quòd verò ager sit illius domini, facit, quòd dimidia pars ei correspondeat, non verò quòd inuentio, vel portio inuentioni respondens ei comperat. Quare illud lucrum, quoad eam partem, cædo omnibus dominis ex æquo acquiriti, si ex æquo sint domini illius serui.

Ego verò vtamque sententiam probabilem esse puto: & idem Ioannes Guidius *tract. de mineralibus, lib. 3. tit. 10. q. 34. num. 42.* sic ait: [Quid, si communis seruus thesaurum inuenit? Respondeo, quòd si in alieno pretio inuenit, thesauri portio, quæ inuentori quæritur, omnibus dominis pro ea parte, pro qua quisque dominus est, acquiritur, *l. si is, qui §. 1. ff. de acquir. rer. dom.* Si verò seruus communis in fundo vnus ex dominis thesaurum inuenit, totus acquiritur illi domino, in cuius fundo thesaurus est inuentus, vt *d. l. si is, qui §. si communis seruus.* secundum intellectum Glossæ, qui fuit intellectus Azorij *in Summa, C. de thesaur. lib. 10. in fine,* qui vult, quòd si duorum seruus in fundo vnus ex dominis thesaurum inuenit, totus domini fundi sit; & sic intelligit istam litteram, licet ambiguum. Sed secundum intellectum Alder. (vt ibi refert Glossa) pro ea parte, quæ seruo quæreretur, si esse liber, quæreretur dominis; pro ea, scilicet, parte, pro qua quisque est dominus serui. Et hæc opinio videtur satis rationabilis, vt dicit Marianus Socinus *in d. q. 2.* Sed Petrus, vt ipse dicit, tenet præcedentem opinionem.] Hucusque Guidius, qui postea *n. 43.* quartæ etiam: Quid, si aliquis sit seruus, & vnus in eo habeat vsumfructum, alter proprietatem,

rietatem, & ipſe theſaurum inueniat, cui quærat? Et reſpondet ex Socino, quòd ſi iuſſu vſufructuarij fodiendo in agro vſufructuarij theſaurum inueniet, totus erit vſufructuarij. Si verò non data ad id opera theſaurum inuenierit, pars vna pertinet ad vſufructuarium, alia ad proprietarium, diſt. l. ſi is, qui §. Quòd ſi ſeruus. quæ decifio eſt valde ſingularis. Et huic decifioni conſentit etiam ex Theologiſ Turrianus loco citato, num. 25. & Cardinalis Lugo, num. 125.

Ad quem ſpectat theſaurus inuentus ab vſufructuario.

RESOL. IX.

Reſpondeo, illum ad inſtar extranei, qui theſaurum in fundo inuenit alieno, teneri theſaurum repertum cum domino proprietarij ex æquo diuidere. Ita Ioannes Garcia in tract. de expenſis, cap. 22. num. 51. & alij ab eo citati per textum in l. Fructus 7. §. ſi fundum 12. in fine, ff. ſolut. Matrim. vbi maritus theſaurum, qui in fructu non computatur, in fundo dotali à ſe inuentum, pro dimidia tantum parte lucratur. Idem ſtatuit Daniel Mollerus lib. 4. ſeſt. cap. 27. num. 4. Nicolaus Boët. decif. 224. num. 9. hòlque referens Berlicchius, part. 2. concl. practicabil. concl. 2. num. 59. pag. 58. Nihil refragatur huic ſententiæ l. vſufructuarium 62. in principio, ff. de vſufruct. vbi vſufructuarij ſera animalia, quæ nullis adhuc ſunt, acquirit, ſi in fundo fructuario ceperit: atqui theſaurus eſt nullus, l. Nunquam 3. §. 1. ff. de acquir. rer. domin. ergo hunc etiam totum acquireret: nihil, inquam, refragatur: nam, quæ nullius ſunt, & fundo non cohærent, vt ſera animalia, hæc ab vſufructuario occupata, ipſi tota cedunt: ſecus eſt in theſauro, qui terræ viſceribus continetur, & ei loco, vbi abſconditus læcet, quaſi deſtinatus eſt, neque ad eum fine varijs eſſoſionibus perueniri poteſt, quas niſi permiſſo domini, facere non licet. Quòd ſi forte fortuna, arando, aut colendo quiſquam illum inuenierit; quia arare, & colere videtur nomine domini; æquum eſt, vt eius inuenti partem domino concedat, cuius factus, & voluntate quodammodo effectus eſt, vt ille theſaurum repererit. Quòd ſi ignorante domino, ſtudioſè, datæque opera theſaurum perquiſierit; quia facit, quod non licet facere in alieno; totus theſaurus ad dominum pertinebit. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet Sixtinus de Regalibus, lib. 2. cap. 21. n. 50. Peregrinus de iur. fiſci, lib. 4. tit. 2. n. 4. & 5. & ex Caſtillo, Garcia, Valenzuela, & alijs probat Amaya in Cod. lib. 10. tit. 15. num. 23. aſſerens, quòd vſufructuarij in loco vſufructus ſi inuenierit theſaurum, non faciet ſuum, cum non ſit dominus, neque theſaurus in fructu, l. ſi is, qui 63. §. Quòd ſi ſeruus ff. de acquir. rer. domin. licet ratione inuentionis, quæ non videtur fieri contra domini voluntatem, dimidiam reportabit, tanquam ſi in alieno inueniſſet. Et idè huic ſententiæ ex Theologiſ calculam ſuum adiungunt Megala in p. 2. lib. 2. c. 4. q. 2. n. 19. Leſſius lib. 2. c. 5. dñb. 15. num. 61. Dicaſtillus lib. 2. tract. 2. diſp. 9. dub. 15. num. 4. 17. & alij.

Hinc optimè docet Gutierrez tract. de tutelâ, par. 3. c. 26. n. 12. quòd ad tutorem, vel curatorem non pertinet decima pars theſauri inuenti in fundo ſui minoris, ex leg. ſi is, qui ad medium, hoc eſt, in §. Si communis ſeruus ff. de acquir. rer. dom. Non enim theſaurus vſo modo eſt fructus fundi naturalis, aut ciuiliſ, text. in l. Diuortio §. ſi fundum. in ſi ſolut. Matrim. nec eſt etiam pars, vel portio aliqualis fundi; ſed res proſus ſeparata, nihil cum fundo habens commune, l. 3. §. Neratius ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi Gloſ. verb. cepiſſe, & communiter ſcribentes DD. Molina d. c. 23. num. 4. Et ſic vſufructus, qui habetur in fundo, non poteſt extendi ad theſaurum in eo inuentum. Igitur fructuarium, nec dominium, nec vſufructum habebit in theſauro; ſeu in eius media parte; ſed ſtatim liberè, & pleno iure

cedit ſoli proprietario, per d. §. ſi ſeruus communis. Itaque dicendum eſt ex his, quòd tutor, vel curator, cum ſit fructuarium decimæ, non habebit partem theſauri inuenti in fundo ſui minoris, nec eius vſum: quia theſaurus non eſt in fructu, nec in commoditate fundi; ſed donum Dei, & ſemel erutus non renaſcitur, & quæ non renaſcuntur, non cenſentur fructus, neque ad fructuarium pertinent; neque ex his, quæ non renaſcuntur, decima eſt danda tutori, ac curatori.

Ad quem pertineat theſaurus inuentus in fundo maioratus.

RESOL. X.

Molina Theologus de iuſtit. tom. 1. tract. 2. diſp. 56. putat, quòd theſaurus in prædio vinculo primogenij ligato repertus, quoad portionem, quæ ex illo domino prædij debetur, integrè pertinet ad poſſeſſorem maioratus eo tempore, neque teneatur quicquam ſucceſſoribus reſeruare. Ratio eſt: quoniam non eſt pars maioratus, imò neque fructus: quin potiùs, ſtando in ſolo iure naturali, & gentium, totus futurus erat primò occupantis: quòd ſit, vt quod diſpoſitione iuris ciuiliſ poſſeſſori tunc, tanquam vero domino fundi debetur, nullum vinculum bonorum primogenij ſortiat; ſed liberum omninò maneat, vt de illo, vt libererit, diſponat.

Hanc ſententiam ſequitur magis clarè, & diſtinctè Cardinalis de Lugo tom. 1. de iuſtit. diſp. 6. ſect. 11. n. 119. aſſerens, quòd, ſi theſaurum inueniat ipſe maioratus poſſeſſor, pertinebit ad eum, ſaltem rationè inuentionis, & hoc etiam ſi ex induſtria quærat: quia id fecit, ſciente, & conſentiente domino, qui poterat conſentire, cum nullus alius pro tunc ſit dominus illius fundi, cuius conſenſus exigetur. Si verò alius innenerit, idem videtur dicendum ob eandem rationem, pertinere, ſcilicet, ad poſſeſſorem maioratus id, quod domino competit, cum non ſit alius dominus directus verus illius fundi. Vnde ad eum pertinebit abſque obligatione conſeruandi, & tranſmittendi ad ſucceſſores: quia, licet non ſit fructus, eſt tamen emolumentum, & lucrum proueniens domino actuali, quæ lueta non debent ad ſucceſſores tranſmitti. Sicut, ſi Rex donaret ſingulis Episcopis ſuæ Prouinciæ decem millia aureorum, illi quidem non eſſent fructus Episcopatus, & idè non deberent tranſmitti ad ſucceſſores; ſed pleno iure pertinerent ad poſſeſſorem actualem Episcopatus, tanquam lucrum fortuitum occasione ſui Episcopatus ſibi proueniens. Sic lex donat poſſeſſori agri illum theſaurum, vel partem illius, quod eſt lucrum hac occasione proueniens ſucceſſori, & ad ipſum, libero, & pleno iure ſpectans.

Verum circa præſentem quæſtionem ex Iuriſconſultis, ne deſeras recognoscere Molinam de primogeniis Hiſpan. lib. 1. cap. 23. num. 3. cum ſeqq. Ioannem Garciam de expenſis, & meliorationibus, cap. 12. num. 50. Gutierrez tract. de tutelâ, part. 3. cap. 26. num. 11. & 16. & alios penes ipſos, firmantes, quòd maioratus poſſeſſori competit dimidia pars theſauri, quæ iure domino fundi competit, ex l. vnica, C. de theſaur. lib. 10. & leg. ſi is, qui §. communis ſeruus. el. 2. ff. de acquir. rer. domin. cum maioratus poſſeſſor, verus, ac plenus dominus ſit, dominiumque vtilè, ac directum habeat.

Ad quem pertineat theſaurus inuentus in loco ſacro.

RESOL. XI.

Dimidiam partem ad ſicm pertinere, docet Harprechtus in iuſtit. tom. 2. §. Theſaurus 39. num. 9. vbi ſic ait: [Eſt verò Intèrpretes nonnulli autumant, hodie iure pontificio theſauri in loco ſacro, & religioſo publico, vel

vel fundo ecclesiastico inuenti, partem dimidiam non sisco, sed Ecclesie adiudicandam esse: cum tamen isthoc Doctorum pronunciatum nullo iuris canonici textu specialiter probetur; à dispositione iuris civilis, quod expressum est in cap. unico. *Qua sint regalia fin. c. l. 3. §. penult. de iure sisci*, non remerit erit recedendum, argum. leg. penult. vers. *Neque enim ff. de rebus credit.* Tamen in casu, quo Clericus thesaurum in loco ecclesiastico inuenit; Ecclesie iherthesaurus, si non ex alie, ex semisse tamen acquiri videatur, argum. cap. *Excommunicamus 13. §. Dammati. de Hereticis.* Ita ille. Et ante illum Henricus Bocerus *trakt. de Regal. cap. 3. n. 179.* & post illos Daniel Ottonus in *Dissertatione iuridico-politica de iure publico, cap. 11. num. 20.* modò non data opera, §. *Thesaurus 40. Instit. de rer. diuis. leg. 1. C. de thesaur. lib. 10.* vel artibus magicis sit inuentus. Rosent. *cap. 5. syn. feud. concl. 89. Obrecht. dist. feud. th. §. 14. & segg.* His enim casibus, totus est Casaris.

Sed non deseram hie apponere opinionem Ioannis Caramuelis in *Theol. mor. lib. 2. num. 308.* vbi sic ait: [Thesaurus inuentus in loco facto est inuentoris, si locus ille sacer communis, & publicus sit, vt Coemeterium, Ecclesia consecrata. Consentit Couarruias *reg. Peccatum, 3. p. relectionis, §. 2. num. 3.* Si locus ille sacer non sit publicus, mediam partem dandam illi Communitati, cuius est locus ille sacer, & mediam inuentori, iudicant Nauarrus, cui subscribit Molina *diff. 56. & Valquez vbi supra, num. 27.* & Dicastillus *lib. 2. trakt. 2. diff. 9. num. 414.* contra quos, pro mei asserti veritate, sic arguo: Si ille thesaurus veniret inter loci sacri dominum, & inuentorem diuidendus, id fieret maxime, quia sic decerneretur iure naturali positio, aut canonico: atqui naturæ ipsa totum concedit inuentori: mediam partem thesauri, Ecclesia non concedit ius Cæsarum, quod non mutat bonorum ecclesiasticorum dominia: Castellanus, si recepra, quadrantem inuentori, tres Regi adscribit: canonicum nihil de huiusmodi thesauris disponit, fortè nec potest. Quo igitur aquaductu ius in illius thesauri partem Prælati, aut dominis Ecclesiarum continget? Ita Caramuel, cui adde Hulticum Hunium in *Resol. iuris civilis, l. 2. trakt. 1. §. 36.* asserentem, thesaurum inuentum in loco religioso, pertinere totum ad inuentorem. Et sententiæ Caramuelis ex parte consentit Lessius *lib. 2. c. 5. dub. 16. num. 64.* sic asserens: [Thesaurus, si inueniatur in loco facto, vel religioso, casu fortuito, totus est inuentoris, vt patet §. *Thesaurus. Instit. de rerum diuisione.* Idem habet Glossa *ad cap. Si quis inuenisti. 14. quest. 5.* & Summa Rosella *verb. factum, n. 11.* Contrarium tamen etiam est probabile, quod tenent Couarruias, & multi alij, qui docent, dimidium deberi Ecclesie, vel Prælati: quia Ecclesia & Prælati habentur pro domino loci sacri. Verius tamen puto, quod dixi: quia Iustinianus, etsi optimè nonerat conditionem locorum factorum apud Christianos; tamen in suis Institutionibus confirmavit legem Adriani, cuius hæc est dispositio, Vnde, cum ius canonicum ei non derogauerit, videtur seruanda. Intellego autem hæc de locis sacris, & religiosis, omnino publicis, quæ in iure dicuntur esse nullius: secus de Monasteriis, & similibus, quæ specialis dominij iure possidentur.] Hæc Lessius.

Sed his opinionibus ego non assentior: quia Princeps secularis in præiudicium Ecclesie nihil potest ex defectu potestatis, vt est norum, Neque vera est responsio adducta à Barbosa, quòd Ecclesia, quatenus est res sacra, non est in dominio Prælati; sed solius Dei, & tantum dicitur esse Prælati quoad titulum, & administrationem, cap. *Si tibi absentem. de prebend. lib. 6.* Cùmque locus sacer non sit in domino Prælati, dimidia pars thesauri inuenti non pertinebit ad Prælatum, neque ad Deum, qui de his transitoris non curat. Quæ sanè doctrina indigna est viro grauissimò: nam, etsi soleant dici bona Ecclesiarum, Dei esse cap. *Remoto. in fine. 7. q. 1. c. Plerique. 8. q. 1.* vbi Glossa. *fin. cap. 1. 12. q. 1. cap. Cùm secundum. de preben. Trid. sess. 25. cap. 1. de*

reformat. Cùm traditis à Nauar. in *Apolog. de reddit. qu. 1. monito 24.* & Deus illarum bonorum fidelem, & prudentem dispensationem Prælati concessit, qui non sunt domini, sed dispensatores, cap. *Expedit. 12. q. 1.* verius est, huiusmodi bona in dominio esse Ecclesie particularis, cuius sunt, vt penes Ecclesiam Salmaticensem, Ecclesia nomine intelligo Communitatem ipsam cum Capitulo, dicit cap. *Sit tibi absentem.* ibi: *Vt tuum dici valeat. vt doctè resoluit Sarmient. de reddit. 1. par. cap. 1. ex numer. 15. & 21.* & expressius Molina *de iust. 1. tom. disputat. 142.* Neque ex hoc impeditur dominium Dei, sicut non impeditur ex eo, quod legibus humanis introductum est, & illud quod Deus in omnes, & in omnia habet vt ait Sarmient. *supra. num. 22.*

Dicendum est itaque, cum res sacre, & religiosæ hodie sint, quæ ad Ecclesiam pertinent, & per Pontifices, & Episcopos consecrantur, non verò per priuatas personas, toto tit. *Extr. de religiof. Domib. de consec. Eccl. & de Eccl. adif. cap. Ecclesie. 68. dist. & de consec. dist. 1.* Si in loco Ecclesie inueniatur thesaurus, ad Ecclesiam, cuiusque Prælatum pertinere dimidiam thesauri, quæ sisco applicanda erant nam iura civilia nequeunt statuere, vt in præiudicium Ecclesie queratur sisco, cap. *Ecclesia. de consuet. & sic erit censendus thesaurus in hoc casu, tanquam in alieno loco repertus, cum non sit censenda Ecclesia prioris conditionis, quàm priuatus. Et ita docent Doctores, quos ad facientiam adducit Amaya in *Cod. lib. 10. tit. 15. in 45. per tot.* quibus adde ex Theologia Filliucium *tom. 2. trakt. 3. cap. 6. num. 158.* vbi ait: [Qui inuenit thesaurum in loco sacro, dimidium sibi acquirit, & dimidium est Prælati, cuius fuerit talis locus sacer.] Ratio est: quia hodie Ecclesie in hac parte sunt Prælatorum. Et idè Ioannes Vviggers *de iust. trakt. 1. cap. 4. dub. 8. num. 25.* docet etiam, quòd si quis in loco sacro inueniat fortuito thesaurum, pro media parte erit inuentoris, & pro media parte Ecclesie, sine Prælati: si autem dedita opera sine consensu Prælati quæserit, & inuenierit; totus debetur Prælato: quia inquit, hodie Ecclesie, & loca sacra sunt Prælatorum: vnde eadem est ratio de inuentis in hisce locis, quæ de inuentis in loco alieno. Quod etiam docuit Villalobos in *Symma. tom. 2. tr. 10. difficult. 20. n. 2.* sic asserens: [Aunque los thesoros de Derecho de las gentes por no tener dueño, son de que los halla: mas de Derecho comun se ha de distinguir, porque si los halla en su propia heredad, son suyos, como dizen vnâs leyes, y aunque tan bien dizen, que es lo mismo, si los halla en lugar religioso, ò sagrado, y lo tiene por prouable Lesio. Lo mas verdadero es, que en tal caso la mitad es del Prælado, ò de a quel cuyo fuere el lugar sagrado, como tienen Angelo, Siluestro, Nauarro, Couarruias, y Antonio Gomez: porque ya el dia de oy las Yglesias se juzgan por de los Prælados, ò tienen dueño, y assi han de partir como en las demas cosas que se hallan en lugar ageno.]*

Adde vt obseruat Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *tom. 1. de iust. dist. 6. sect. 11. num. 117.* quòd hodie vix reperitur locus sacer, vel religiosus, qui non sit sub speciali dominio alicuius, saltem Communitatis, ad quam pertinebit thesaurus, vel totus, vel pars, vt ad dominum. Quod etiam præter Doctores citatos, tenet Megala in *p. 2. iust. lib. 2. c. 4. q. 2. n. 2.* Qui responder ad §. *Thesaurus. instit. de rer. diuis. & leg. unica. C. de thesaur. lib. 10.* quia non loquuntur de sacris, & religiosis locis secundum nostrum modum intelligendi; sed de illis sacris locis, quæ cum auctoritate Imperatoris publice dedicabantur, vt in *l. Sacra. in princ. & ibi Gloss. 1. ff. de rer. diuis. & in l. vlt. ff. ex in poss. leg.* & ita sentit Salonius *de iust. q. 66. art. 5. de thesaur. abscon. l. cor. 4.* Non est igitur audiendus Caramuel, & Lessius, qui se fundant in iure Iustiniano.

*Ad quem pertineat thesaurus inuentus
arte magica.*

RESOL. XII.

Pertractat hoc dubium Bocerus *tract. de Regalibus, cap. 7. n. 180.* & sic ait: [Quæritur, cuius sit thesaurus magica alicubi inuentus arte? Aluarotus *ad tit. 56. Que sint regal. n. 8. Ioanni. Schneid. ad §. Thesaurus. n. 5. Instit. de rer. diuis. Henricus ad Rosenthal in Synopsi iur. feudal. c. 5. concl. 89. & eam sequutus. Vltetius libri. de feud. c. 5. n. 7. pag. 96. in princ. tum etiam Ioannes Schoneus lib. 1. disp. feudal. disp. 4. thesi 83. tradunt, hunc Thesaurum ex alle pertinere ad fiscum, vbi quicunque inuentus fuerit. Verùm hanc conclusionem comprobare non ausim.*

Si in fiscali, aut religioso loco incantatione quadam, & magica arte quæsitus, & inuentus fuerit, dabitandum non est, quin ex alle fiscalis cedat, per text. in d. tit. 56. *Que sint regal.* Similiter & cum thesaurum quis in proprio fundo qualibet arte legibus odiosa inuenit, fiscum iure sibi eum vindicare, cum Glossa, & Baldo *ad l. vn. C. de thesaur. lib. 10. & Gloss. ad d. §. Thesaurus. in ver. Non data ad hoc opera. Instit. de rer. diuis.* asserere nihil dubito. Sed eo modo pervertitur, aliquem repertum in alieno privato loco thesaurum fiscalis inferendum esse, affirmare mihi religio fuerit tum, quia id nulla lege cautum censeo, proindeque nec dicendum, l. 5. in princ. ff. de probat. Nouel. 18. cap. 5. tum, quia, licet Interpretes, quos contrarium sentire dixi. Glossa, & Doctoribus communiter ita traditum esse, ad d. l. vn. C. de thesaur. & alibi scribant, attamen Glossa, & Doctor loquuntur duntaxat de thesauro, quem quis in proprio fundo arte magica reperit: tum etiam, quia thesaurus in alieno prædio data opera inuentus, simpliciter, & sine distinctione ad dominium prædij pertinere totus dicitur in d. l. vn. C. de thesaur. lib. 10. & quidem iure naturali, vt arguit text. in d. §. Thesaurus. tunc §. singularum autem vers. Commodius & vers. sequ. Instit. de rer. diuis. & textus in d. l. vn. in fin. C. de thesauris. vt proinde, siue magica, siue non magica opera inuentus fuerit in alieno loco, ad eius loci dominum totus iure naturali pertinere videatur: tum, quia dominus ille, in cuius loco magica arte alius quicquam thesaurum inuenit, ob maleficio huius inuentoris crimen puniri diceretur, si thesaurus ille repertus totus fiscalis cederet, cum tamen peccata suos tenere debeant auctores, nec ulterius progredi, quam delictum reperitur, l. Sancimus. 22. C. de pænis. Tum postremo, quia Imperatores, Leo, & Zeno in d. l. vn. vers. Quod si nobis. C. de thesauris non obscure indicant, quod etiam ille thesaurus, quem quis in alieno loco magica inuenit arte, totus ad loci dominum spectet. Verba legis dicta in vers. hæc sunt: *Quod si nobis propter hoc aliquis crediderit esse supplicandum, aut præter huius legis tenorem in alieno loco thesaurum scrutatus inuenit, totum hoc locorum domino reddere compellatur.* Notanda sunt verba, præter huius legis tenorem. Illis enim discretè significant Imperatores, quod si quis, vel magica arte, vel data opera alieno in loco, domino inuito, vel ignorante, thesaurum scrutatus fuerit, & inuenit, necesse habeat totum illum thesaurum domino loco reddere. Nam & illud tenor eius legis vult, ne quis in loco, vel alieno loco arte magica thesaurum quærat. Nihil obstat huic nostræ sententiæ, quod in d. l. vn. C. de thesauris. eiusmodi scrutator, & inuentor thesauri, tanquam retractor eius legis, puniri iubeatur, & quidem extra ordinem, vt ibidem docet Bartolus num. 11. & Baldus in princ. rectè per text. in l. 1. §. 1. vers. Quibus nulla ff. de effractorib. non, inquam, id obstat: ex eo enim, quod Imperatores ipsum magicum thesauri inuentorem pœna affici volunt, non sequitur, quod & eo modo inuentus in alieno loco thesaurus non domino loci, sed fiscalis sit concedendus, siquidem peccata suos tenere debeant Auctores, non extendi ad alios.] Et hæc omnia docet Bocerus *vbi supra.*

Nec etiam desinam hic apponere verba Caranuelis in *Theol. moral. lib. 2. num. 295.* vbi sic ait: [Thesaurus inuentus magice superstitiosa addo ad fiscum pertinere. Sed peris, pertinere totus ad fiscum, an solùm illa media pars, quæ deberetur inuentori, si aut casu, aut eum domini licentia reperiret? Lessius *lib. 2. c. 15. n. 66.* quæritur, & sequitur Dicastillus *de iustit. & iure, lib. 2. tract. 2. diff. 9. n. 407.* existimant, solummodo mediam partem mandandam esse fiscalis, & mediam alteram cessuram in utilitatem domini fundi. Et probant: quia fundi dominus non debet esse prioris conditionis, cum thesaurus in fondo suo superstitiosè reperitur; quàm esse, si naturaliter reperiretur. Sed hæc ratio non vtget aequa ex natura rei, & secundum legem naturalem nullum ius habet Petrus in thesauro à se in suo fundo repertum: ergo. Reipublicæ (hoc nomine Legislatorem ferentem, & populum acceptantem intelligo), erit liberum, dare hunc thesaurum superstitiosè inuentum, cui voluerit: nam, si non debetur Petro fundi domino, & tò ratione criminis, de superstitiosè iuste condemnatus dominium in illum non acquirit, nemini erit iniuria, aut sibi appropriando, aut alteri cuiquam attribucendo. Ergo de superstitiosè inuenti philosophatur eodem modo, ac de illo, qui industria iuciuili thesaurum quæsitum inuenit. Nam uterque, ante condemnationem, erit totius thesauri dominus, post condemnationem, thesaurus inurbana industria inuentus cedit totus domino fundi, inuentus arte superstitiosa totus fiscalis.] Hucusque Caranuel.

Verùm mihi placet sententia communis asserens, quod si thesaurus in domo tua; vel in fundo tuo à te esset inuentus magice arte, tunc fiscalis applicaretur, vt dixit Gloss. in ver. *Arte in d. l. vnica. C. de thesaur. lib. 10.* quia tunc à te auferitur, tanquam ab indigno, per l. circa princ. ff. de iure fisco. Si autem ab alio, tunc medium pertinebit tibi. Et idem Villalobos in *Summa, tom. 2. tr. 10. difficult. 10. num. 7.* sic ait: [Si el thesoro se halla por arte magica, en tal caso pertenece al fisco, conforme a vna ley. Y se le hallo por maleficio en heredad agena, el dueño de la heredad no pierde su parte, pues que no tuuo culpa, sino solo han de condenar al que le halló.] Ita ille, cui adde Megalam in p. 2. lib. 2. c. 4. q. 2. n. 14. Lessium *lib. 2. c. 5. d. n. 65.* quibus adde ex Iuriconsultis Castillum Sotomaiorem de Tertius *tom. 7. cap. 21. num. 109.* Ripoll. *tract. de Regalibus, c. 161. num. 40.* Harprectum in *Instit. lib. 2. tit. 1. §. 39. num. 4.* Voltegium *de feudis, lib. 1. c. 5. n. 7.* Peregrinum *de iure fisco, lib. 4. tit. 2. num. 2.* & Doctores in sequenti Resolutione citandos.

*An thesaurus arte magica inuentus, & applicandus
fisco, sit ante iudicis sententiam
restituendus?*

RESOL. XIII.

Affirmatiuè respondet Amaya in *Codicem, lib. 10. tit. 15. n. 18.* [Quia (ait ille) talis acquiritio non solum est contra legem positiuam, verum & contra legem diuinam; & cum facultas suam faciendi thesaurum ita tribuatur, dummodo fiat licito modo, consequenter non poterit illum summa facere, arque ita neque retinere in conscientia. Idque comprobari poterit ex nostræ legis verbo: *In alienis vbi si in alieno loco thesaurus inuenitur, non fit inuentoris: quia talis apprehensio est interdicta.* vt notauit Plata hæc, num. 8. ergo pari modo, cum interdictum sit quætere arte magica, licitè non retinebitur, quod iure resistente acquiritur. Neque in contractu facit, quod adducunt Nauar. in *Manual. cap. 17. num. 176.* Gutierrez *de iur. 3. parti. cap. 26. & lib. 4. 1. par. q. 36.* & Filliucius *2. tom. tract. 31. c. 6. n. 133.* existimantes, legem hanc esse pœnalem, & pœnam non ante deberi in conscientia, quousque condemnatio sequatur, iuxta tradita ab eodem Gutierrez *lib. 2. Canon. quest. cap. 5. num. 14.* & Morla *Emp. tit. de legibus. quest. 9.*

quasi. 9. tota. Nam nego, legem nostram esse poenalem, cum nullam de iuribus poenam statuatur, iuxta l. *Legis virtus*, 7. §. *de legib.* sed tantum permittit thesaurum inuentori; dum tamen certo modo, & conditione quærat. Hic autem modus non est poena: quod patet: quia in secunda parte, qui in alienis agris contra domini voluntatem inuenit, prohibetur tanquam temerator legis saluberrima: quæ poena non imponitur in nostro casu. Accedit etiam, quod et si verum sit, poenam non deberi ante condemnationem, id procedit dumtaxat, quando imponitur poena in re, cuius dominium est quaesitum. Si quidem, si lex ex iusta causa prohibet rei acquisitionem, tunc acquirens statim, absque ulla iudicis condemnatione tenetur in conscientia restituere, vt notat Morla d. *quasi*. 9. num. 36. At certum est ex supradictis thesaurum ea arte repertum non fieri inuentoris, sed fisci. Idem erit, quando poena non imponitur vt poena: sed tantum vt conditio, vel modus, vt accidit in presentibus: quo casu ante condemnationem restituet. Ita docent multi relati à Gutierrez d. *lib*. 2. *can. cap*. 4. n. 15. & Molina 1. *tom. de iust*. 9. 96. in fine. Neque poterit dici, illam prohibitionem esse poenam, vt aiebat Gutierrez n. 21. in fin. cum magis dicenda sit exceptio regulæ, in qua repertor non facit suam thesaurum inuentum.] Hucusque Amaya, qui pro sua sententia citat Molinam Theologum, Fatinacium, Valenzuelam, & alios.

Ad quem pertineat thesaurus inuentus in loco publico.

RESOL. XIV.

Præter Nauar. in c. *Man*. c. 17. n. 175. & Sylu. verb. *Treanum*, q. 3. diuidendum esse cum fisco, aut ciuitate. Sed Conar. in reg. *Peccatum*, 3. par. *relelt*. §. 2. n. 3. limitat hanc doctrinam, vt intelligenda sit, quando inuenitur in loco publico, qui iure domini est fisci: tunc enim seruanda est doctrina supradicta, vt si inuentus sit thesaurus casu, diuidatur cum fisco; si verò de industria, totus sit fisci. Si verò thesaurus inueniatur in loco communi, v.g. in platea, aut calle, totus erit inuentientis; & secundum hanc doctrinam intelligit Iura, quæ sunt de thesauris. Et ita præter Turrianum tom. 2. *disp*. 43. *dub*. 2. n. 19. tenet ex Vasq. Lessio, & Layman, Hurtadus de *iust. disp*. 1. *diffic*. 35. asserens, totum thesaurum pertinere ad inuentorem: quia locus ille nullius est, tanquam domini. Quod etiam docuit Villalobos in *Summ*. tom. 2. *tr*. 10. *diffic*. 20. n. 6 sic asserens: [Quando se halla el thesoro en lugar publico del fisco, ò de la ciudad, la mitad ha de ser del, que lo halla, y la mitad del fisco, ò de la ciudad, como constadel Derecho, y no ay aqui distincion de hallarle à caso, ò de proposito. Solo ay que advertir, que se entienda del lugar publico, en quien tiene la Republica especial señorio, como monte, dehesa, ò casa: porque si fuere lugar publico, que no tiene dueño, como si se hallasse en la plaza, ò en el rio, sería todo del que lo halla, como dize Couarruias, con otros, y le sigue Lessio: porque en estos lugares no tiene la Republica dominio, sino solo la iurisdiccion.] Ita ille.

Dicendum est itaque, quod si quis inueniat thesaurum in loco publico, qui dicitur esse nullius, vt in platea effossa, aut in flumine, totus cedit inuentori. Secus tamen si in loco publico, qui non tantum quoad iurisdictionem, (præter etiam viæ, & plateæ publicæ dicuntur esse Principum; sed etiam quoad domini proprietatem pertinet ad Cæsarem, aut fiscum: tunc enim fortuito inuentus cum illis erit diuidendus; de industria quaesitus totus erit Principis, vt sumi potest ex *Instit. de rerum diuis*. §. *Thestauror*. Vide etiam, præter Doctores citatos, Ioannem Vviggers de *iust. tract*. 1. *cap*. 4. *dub*. 8. n. 25. Trullench in *Decal. tom*. 2. *lib*. 7. *cap*. 2. *dub*. 8. n. 8. vbi ex Lessio, vbi supra, obseruat, quod, quando agitur de locis publicis, nihil interest, vtrum fortuito, siue de industria, inuentus sit: nam locus publicus, non censetur alienus, sed communis; illa autem distinctio solum habet locum in loco alieno.

Sed hic non deseraim apponere casum, quem ponit, & resoluit Guidius *tract. de mineralibus*, lib. 3. *tit*. 10. num. 55. Quidam puer in loco publico thesaurum inuenit, cuius vitricus illum vendidit Campsori, & Campsor fudit, & argentum vendididit, an vitricus existente non soluendo, possit procurator fisci agere contra Campsorem ad pretium redactum ex argento fuso: Dominus Thomas Daccius Senen. in l. *Si eum seruum*. ff. *si corr. pec.* determinat, quod non: quia Campsor fuit, siue censetur fuisse in bona fide, & habet illud pretium ex causa onerosa. & sic non licetatur cum iactura aliena. Sed vitricus bene potest ad pretium conueniri per procuratorem fisci: quia habet illud ex causa lucratua. Et ita dicit præfatus Doctor, se illis temporibus consuluisse. Mouetur ex hoc. ibi per eum ex illo textu, quod ita demum in particularibus pretium succedit loco rei, si ille, qui habet pretium, habeat illud ex causa lucratua; secus si ex causa onerosa, vt notat in *Mater. C. de rei vend.* ex quo limitatur Glossa in *Lff. de dist. sign.* quæ dicit, pretium extractum ex re hypothecata in subdium, esse obligatum creditori: pro qua Glossa allegat text. in *leg. fin. §. Licentia. C. de iur. delict.* quia illa Glossa verum dicit, quando pretium est apud creditorem ex causa lucratua; secus ex causa onerosa, vt est de mente illius Glossæ; & Bart. in d. l. & Doctores in l. *Mater*.

Sed, licet hæc opinio sit probabilis, non minus probabilem negatiuam existimo, quam tueri Villalobos in *Summa*, tom. 2. *tr*. 10. *diffic*. 20. num. 7. Megala in p. 2. *lib*. 2. *cap*. 4. *qu*. 2. num. 14. & Lessius *lib*. 2. *cap*. 5. *dub*. 17. num. 65. vbi sic: [Quid, si thesaurus per magiam repertus sit? Respondeo, in eo casu pertinere ad fiscum. Ita communiter Doctores ex *leg. unica, Cod. de thesauris*. Notandum tamen, inuentorem non teneri illum tradere, antequam à Iudice compellatur, vt rectè Nauar. num. 175. Ratio est: quia lex illa poenalis est, & quidem sententiæ ferendæ, non late: nihil enim aliud dicit Imperator, quam se cuique in suis locis tribuere facultatem quaerendi thesaurum, & inuento fruendi; dummodo sine sceleratis, ac puniendis sacrificiis, aut alia qualibet arte legibus odiosa quærat. Hic nullum verbum habet, quo illum re ipsa priuet inuentis. Porro hæc aduertendum est primò, si hic thesaurus quaesitus sit in loco alieno arte magica; solum eam partem adiudicandam per sententiam fisco, quæ fuisset inuentoris: quia dominus loci ob maleficiam alterius non debet suo iure priuari.] Ita Lessius, cui etiam adde Dicastrillum *lib*. 2. *tr*. 2. *disp*. 9. *dub*. 15. num. 407. Malderum de *iust. tr*. 1. *cap*. 7. *dub*. 2. Ioannem Vviggers de *iust. tract*. 1. c. 4. *dub*. 8. n. 23. Trullench in *Decal. tom*. 2. *lib*. 7. c. 2. *dub*. 8. n. 10. & Hurtadum de *iust. disp*. 1. *diffic*. 35.

Dico itaque, quod si thesaurus per magiam repertiatur, adiudicatur fisco, vt dictum est, & communiter tradunt Doctores citati, & præsertim Lessius vbi supra, ex eadem l. *Nemo*. Circa quod tamen notandum primò, inuentorem talem non obligari illum tradere, antequam à Iudice compellatur: quia lex ista, vt asserunt Doctores citati pro ea parte, poenalis est, & quidem sententiæ ferendæ, non late: dicit enim tantum Imperator, se cuique in suis locis tribuere facultatem quaerendi thesaurum, & inuento fruendi: dummodo sine sceleratis, & puniendis sacrificiis, aut alia qualibet arte legibus odiosa quærat. Vbi nullum est verbum, quod ipso facto talem inuentorem priuet inuentis. Notandum secundò, si in fundo alieno per malam artem inuentus sit thesaurus, tunc esse fisco tantum adiudicandum pro ea parte, quæ fuisset inuentoris: nam dominus ob maleficiam alterius non videtur puniendus, nisi forsitan in illud consensisset, vt per talem artem

ex eius fundo
erueretur.
**

An sciens in fundo latere thesaurum, possit licite pretio corrente emere illum fundum?

RESOL. XV.

PRIMA opinio negat: & ita ex Angelo, Armilla, & Tabienà docet Hurtadus *de inst. & iur. disp. 1. dis. 35*. Quia fundus, in quo latet thesaurus, supposito iure positivo lato in fauorem domini fundi, pluris valet quasi intrinsicè, quàm absque thesauro latente: quia supposito eo iure habet ius ad totum thesaurum, si ab ipso inueniatur, & etiam si inueniatur ab altero ex industria illum quærente, & habet ius ad dimidium, si casu inueniatur ab altero: ius autem prædictum alicuius valoris est supra valorem fundi præcisè. Et licet thesaurus ante inuentionem, seu captiõnem, nullius sit, nec domini fundi, quia non est fructus fundi; & idèd nec fiat euentus: nihilominùs, quia existens in fundo aliquo efficii non naturaliter, sed iure positivo Casareo; quòd fundus ipse pluris valeat quasi intrinsicè ratione iuris prædicti ad ipsum thesaurum, si inueniatur, idèd nequit licite, & absque iniustitia emi pretio communi, à sciante adhuc tantùm suspiciõsè in eo latere thesaurum. Addimus, à sciante: quia ab ignorante, & bona fide procedente potest absque iniustitia, & absque obligatione restitutionis. Et idem est de euentu bona fide fundum, in quo latet vena, & de euentu bona fide lapidem pretiosum: quia res istæ, quando bona fide emuntur, & venduntur, emuntur, & venduntur subiectæ malis, & bonis euentibus, præsertim valdè extraordinariis, vt vsus, & constructio ostendit: Itaque videtur emptio ista facta à domino ignorante, quòd sit illicita, vt pote facta cum damno venditoris notabili: non enim seruatur æqualitas inter pretium, & rem: ergo emens tenetur manifestare domino agri: si uic vendens tenetur manifestare vitium occultum rei vendendæ, quòd emens ignorat. Et nullus dubitat, si sciretur à te in tuo agro esse thesaurum, magis æstimandum esse agrum illum, cùm venditur. Similiter, si quis ueniat, & vendat rem pretiosissimam uili pretio; & ego, qui uolo emere, scio valorem, teneor dare valorem rei, & non tantùm communem, iuxta ignorantiam venditoris: ergo similiter sciens in alieno agro esse thesaurum, ignorante domino, tenetur dare pretium æquiualens, iuxta valorem thesauri, deductis expensis: ac proinde facit contra iustitiam emens agrum communi pretio, & tenetur ad restitutionem. Itaque videtur emptio ista facta domino ignorante, quòd sit illicita, vt pote facta cum damno illius.

Secunda opinio affirmat. Ita D. Thomas, Bañes, Saxon, Atagon, Vasquez, Lessius, Becanus, & alij penes Hurtadum, quibus adde Eminentissimum Dominum meum de Lugo *tom. 1. de iust. disp. 6. sèct. 11. n. 126. & seq.* Rebelium *lib. 1. quest. 15. sèct. 11. n. 15*. Dicastillum *lib. 2. tract. 2. disp. 9. dub. 15. num. 413*. Malderum *tract. 1. cap. 7. dub. 2*. Layman *lib. 3. tract. 1. cap. 5. num. 23*. Caramuel *in Theol. mor. lib. 2. num. 307*. Rodriquez *in Summa, tom. 2. cap. 160. num. 4*. Turtianum *in 2. tom. 2. disp. 43. dub. 2*. Sixtinum *de Regalibus, lib. 2. cap. 21. num. 43. & seq.* Berlicchium *in conclusionibus practicabilibus, part. 2. concl. 66. num. 5*. Probat hęc opinio: quia, nimirum, pretium iustum rei sumitur præcisè, non ex maiori utilitate rei; sed ex communi æstimatione hominum: quauis enim in se sit uilissima, dum tamen homines communiter parui eam æstimant, paruo pretio apud homines emi potest, dum tamen non sit ignorantia circa rem ipsam. Exemplum uulgare est, quando Pharmacopola peritissimus agnoscit utilitatem magnam in herba aliqua aliàs uili, & quæ in facca herbarum est, vt cum alijs vendatur in pabulum iumentorum; potest enim faciem pretio communi emere. Item, qui scit decretum factum de Curia Regia aliud transferenda, potest in illo loco domos uili pretio emere, vel conducere, licet, propter decretum illud adhuc non pro-

mulgatum, uiliores multò sint. Ratio autem est: quia illa maior utilitas, quam res habet, cognita soli emptori non auget eius apud homines æstimationem, quæ est immediata regula, & mensura precij iusti, & humani. Hęc autem ratio æquè procedit de uena metalli latente, ac de thesauro: utrumque enim, dum latet, non auget æstimationem humanam illius agri, quia eadem omninò res latens minoris multò pretij est, quàm patens; idèd iuste emittit uenam metalli latentem emptor, (nam illam etiam simul cum agro emittit) pretio inferiori, quia in eo statu latentis non plus valet. Sic etiam emittit, non quidem thesaurum, (quia hic nondum est venditoris;) sed ius ad thesaurum ibi existentem, vel ad partem illius: ius tamen latens adhuc, sicut & ipse thesaurus later, pretio inferiori: quia ius illud latens in eo statu non plus valet, nec pluri vendi, vel æstimari solet: unde, siue emptor id sciat, uel nesciat, non tenetur postea ad rescindendum, uel augendum pretium, siue thesaurus, siue auri uena de uenò reperiatur. Et hęc est ratio legitima, & uniuersalis huius conclusionis. Nec interuenit ignorantia rei venditæ: nam venditor scit se uenere agrum cum iure ad metalli uenam, uel ad thesaurum latentem, si scit. Itaque dominus agri in isto casu non est dominus thesauri: quia thesaurus non est fructus agri, & ante manifestationem nihil thesauri ad eum pertinet, etiam ex dispositione iuris: ergo inueniens thesaurum, uel sciens ibi esse, nullam facit domino agri iniuriam non manifestans illi thesaurum: ergo stando in iure naturæ, siue casu, siue ex industria inueniatur thesaurus, totus est inuentoris: sicut & alia bona communia sunt primò occupantis: ergo, qui emittit agrum illum communi pretio, iuste emittit, etiam existente qualibet dispositione iuris humanæ ex relatis.

Nec obstat aduersùs supradicta asserere, emptorem ante uenditionem inuenisse, cùm thesaurum in fundo sciterit: quia non sola scientia, sed simul etiam apprehensio ad thesauri inuentionem requiritur, l. 3. §. Neratius. ff. de acquir. uel amitt. possess. & inferius, n. 31. & seq. ubi etiam docebitur. Nec urget, quòd dolus suus nemini, adeoque nec huic emptori prodesse debeat, l. 1. ff. de dol. l. Itaque, l. 2. §. 1. l. Eum, qui, l. 4. §. Et autem. ff. de fur. Negatur enim, emptorem in proposito casu dolum commisisse: cùm cuius iure concessum sit, vt fondum alienum utilitatis suæ, siue que etiam thesauri effodiendi gratia, sibi comparare queat. At, dicit aliquis, hoc ipso emptorem dolosè egisse, quòd venditori non reuelauerit thesaurum in ipso fundo esse reconditum. Sed respondetur, quòd hoc facere non tenebatur: idèdque, quauis omiserit, doli argui non potest: maximè cùm is dolus demum legibus uindictur, qui cum fraude, id est, damno alterius coniunctus est, l. Iuris genium, 7. §. Sed si fraudandi. ff. de pact. ubi Ulpianus inquit: *Inest dolo & fraud.* hoc est, dolus, qui consideratur à lege, fraudem in se contineat, alteri que damnum afferat, necesse est. Emptori igitur dolus obicit à venditore nequit: cùm nullum damnum in bonis suis acceperit. Neque uerò dici potest, thesaurum à venditore esse uenditum, & sic actione ex uendito eum aduersus emptorem experiri posse, aut certè usum remediò leg. 2. C. de rescind. uend. ubi pretium thesauri, & fundi uenditi coniunctum duplo maius sit, quàm quod venditori datum est, contractus aut rescindatur, aut quod iusto pretio deest, suppleatur, tradente Romano *in l. Si quis, cum aliter. 36. ff. de uerb. obligat. nib.* Nam non conceditur, fundo uendito, thesaurus uenditum intelligi. Nullum enim sub terra adhuc lateat, nec apprehensus sit; in nullum esse dominio censetur; ac proinde eius nulla uenditio est: & consequenter remediò d. l. 2. C. de rescind. uend. quod de rebus uenditis maximè competit, locus esse non potest, l. Si in emptione, 34. §. 1. ff. de contrah. empti. Connanus *lib. 3. Commentar. c. 4. n. 4*. Fachincus *lib. 2. controu. iur. c. 20. uers. Quærit controuertitur. Atumzus decision. forens. lib. 1. decis. 1. latè D. Bocet. tr. de Regalib. c. 3. n. 186. & seq.*

Verùm, licet hęc secunda opinio stricto iure sese habeat

beat, si tamen æquitate) quæ omnibus in rebus hoc requirit, ut inter bonos bene, & sine omni fraudatione agatur, nec quisquam ex callido suo facto lucrum reportet) pendatur, thesaurum hunc inter venditorem, & emptorem æqualiter diuidendum esse, non vique ad eum ineptè quidam existimant. Cum enim emptor thesaurum in fundo reconditum esse sciuerit, hæc vtiq; scientia ipsum quodammodo in mala fide constituit, arguo, in l. 32. §. 1. ff. de usurpat. & usucap. l. Si vina. 15. vers. Plane. ff. de peric. & comm. rei vend. l. Iulianus. 13. §. idem Iulianus. 6. ff. & l. quarto. 39. ff. de actionib. empt. & vend. item l. ult. C. Vnde vi. Fingitur itaque, emptorem iam tum inuenisse thesaurum, cum fundus adhuc alienus esset. Si namque venditor sciuerit thesaurum, non ita vendidisset: & emptor, nisi sciuerit, non emisset. Quare æquissimum putatur, ut per actionem in factum subsidiariam, officio iudicis simul Implorato, dimidium venditor consequatur, argum. l. Quadam. 9. ibi, per missam in factum actionis. Ibidemque Bartol. n. 1. ff. de edend. & docet Zabius in §. Actionum, 28. n. 32. infr. de actionib. ubi ait, hanc actionem in factum esse ita generalem, & effusam, ut non possit aliquo catholico, vel communibus aliquibus regulis coerceri. Atque ita in disceptatione forensi, si talis casus incidere, se iudicaturum asserit Franciscus Connarus lib. 5. Comment. iur. ciuil. c. 4. n. 4. Sed hanc sententiam Connari refellit Berlicchius in conclusionibus practicabilibus ubi supra, par. 2. concl. 66. n. 5. Vnde, si aliquis absolute vellet adherere opinioni D. Thomæ, & aliorum, se, vultus esset in conscientia.

Et pro coronide huius Resolutionis nota cum Magistro Serra in 2. 2. D. Thomæ, tom. 2. q. 66. art. 5. dub. 1. & Bannes ibidem, concl. 5. ad 1. quod si aliquis in sacco, quos miles in vrbis expugnatione cepit, putans solo tritico plenos esse, sciret esse vaia aurea; posset illos emere, tanquam solo tritico plenos; & non teneretur militi, quod ipse scit, iudicare; nec miles vnquam dominus valorum aureorum factus fuit: quia non intendit illa occupare, & saccos vendidit, antequam sciret, quid lateret. Item, si quis sciret, equum bibisse margaritam in flumine, posset equum communi pretio emere, & non teneretur reuelare domino equi, quod scit. Et hoc etiam docet Lessius lib. 2. c. 5. dub. 15. n. 60. allegans, quod si hostis sacco lupulo referos abstulit, in quibus laminæ erant aureæ, & argentæ conditæ, si postea saccos vendidit, non habere ius ad laminas, neque ad pretium pro illis exigendum: quia, cum laterent dum ipse dominus fuit saccorum, non acquisiuit earum dominium. Sed distinguendum putat Lugo ubi supra, n. 130. nam, si (provt fieri solet) in deprædatione saccos rapuit, volens illos occupare, quidquid id esset, quod intus contineretur, factus fuit dominus auri, & argenti: si autem intentionem limitauit ad lupulum, quia nihil aliud contineri credidit, non acquisiuit laminas: interim tamen illæ non sunt in nullius bonis; sed sunt in dominio hostis, cum miles non voluerit adhuc eas sibi acquirere. Vnde, qui à milite saccos emit, si ius habeat expoliandi hostem; potest quasi in prædam sibi laminas vsurpare: sin minus, debet, vel antiquo domino, qui adhuc dominus petmanet, reddere, vel manifestare illis, qui ius habent deprædandi, & ab eis minori pretio eas emere, quasi in præmium talis manifestationis, & occasionis lucranda, quam potuissent eis non offerre. Sed opinio Lessij, Serræ, & aliorum absolute probabilem esse puto, quam tueretur etiam Caspensis in Cursu Theol. tom. 2. tr. 1. §. disp. 6. sect. 2. n. 1. ubi sic ait: [Quod diximus de thesauro inuenito in re immobili, idem est dicendum, si inueniatur in re mobiliæ proinde, vt rectè Lessius, si miles, qui ab hoste suscepit saccos lana plenos, in quibus hostis laminas auri appositus: hic miles ignorans vendat saccos illos communi pretio lanarum; emens potest sibi retinere laminas, & iuste emit saccos communi pretio: quia miles non erat dominus laminarum aurearum; eas enim non occupauit, & ignorabat.] Ita ille, cui adde Trullench in Decalog. tom. 2. lib. 7. c. 4. dub. 8. n. 7.

An pecunia abscondita, & inuenta, quæ proprie non sit thesaurus, sit restituenda, & quomodo?

RESOL. XVI.

Superius cursum de hoc egimus: nunc verò aliqua verba Doctorum magis in diuidualiter adducam; idè sic asserit Rebellius par. 1. lib. 1. q. 15. sect. 2. n. 16. [Notandum, si quis in domo, vel alio in loco pecuniam absconditam, vel quidpiam aliud reperiat, quam prior possessor, de quo adhuc extat memoria, per obliuionem, aut recuperandi impotentiam, ut tempore belli contingit, ibidem reliquerit; illi, vel hæredibus restitui debere, vel si non compareant, eo modo, quo alia bona incerta; restituenda esse, eò quod non censetur thesaurus in hac materia, nisi occultatio ita antiqua sit, ut domini, vel occultationis, nulla penitus memoria extet; provt cum Baldo ex iure probat Nauarr. c. 17. num. 175. Valascus de iure emphyteusis, quest. 15. num. 8. Si quid tamen pecuniarum, vel auri, vel argenti in superficie terræ inueniretur, quod alicuius domini quantuncunque ignoti fuisse credatur, nec thesaurum esse, nec quoad partem aliquam retineri posse; sed vt alia bona incerta restituenda esse, aliqui arbitrantur: quod si nullius vnquam domini fuisse coniciatur, esse primò capientis: si tamen pars thesauro esse crederetur, idem, ac de toto thesauro iudicium foret.] Ita Rebellius.

Sed Theologo Iuriconsultum addamus, Matthæum Berlicchium, videlicet, in conclusionibus practicabilibus, par. 2. concl. 66. nam. 25. ubi ita ait: [Constat, si quidem pecunia sub terra, vel alio loco recondita inueniatur, & eius forma cognosci possit. quæ adhuc nostris temporibus fuerit excusa, nec memoriam hominum excedit, quod illa pecunia inuenta inuentori non cedit, nec reputatur pro thesauro; quanuis ignoretur, à quonam fuerit recondita, per text. in l. A tuore pepilli. 67. ff. de R. V. Ioan. Garzia tract. de expens. & melior. (ubi ita in Regno Hispaniæ obseruatum testatur) cap. 22. Et idè, si dominus huius pecuniæ repositæ ignoretur, consultam est inuentori, vt is in templo per ministrum Ecclesiæ, vel publicum præconem, vel libellum, proclamati faciat, se inuenisse pecuniam, & vero domino redditorum. Text. expt. in l. Falsus creditor. 43. §. Preinde videamus. 8. sub fin. ff. de iur. & debet tempus assignari, intra quod dominus appareat, & pecuniam inuentam vindicet: si verò intra illud tempus nullus inueniatur, tunc de iure communis, & integra pecunia inuentori cedit, quanuis aliqui in hoc casu pecuniam inter pauperes distribuendam statuant.] Hæc Berlicchius.

Et quidem hoc vitium ex cap. Si quid inuenisti. & c. Multi. 14. qu. 5. tradit Caietanus quest. 66. art. 5. & ibi alij recentiores Thomistæ & alij Rebellius de obligationibus iustitiæ, lib. 2. quest. 12. Lessius lib. 2. cap. 14. num. 49. Molina disput. 746. & 52. §. Illud etiam obserua. Nauarr. cap. 17. num. 92. & 171. Covarruias ad regul. Peccatorum, p. 3. §. 1. num. 2. & 5. Valencia disp. 5. quest. 10. præf. 2. Arzuedo lib. 6. tit. 5. lib. 4. recapitulat. Callaneus citatus à Covarr. & plures ex illis existimant, non pertinere ad Regem disponere de his rebus inuentis, cum potius in pias causas pro animabus eorum, quorum sunt, ex iure naturæ debeant expendi. Atque ad eò iniuste sunt leges, quæ disponunt, & statuant, vt animalia oberrantia tradantur Cameræ Regis, vel aliis, quibus ex priuilegio Regis sunt concessa. Vnde, præter Doctores citatos, mordicus hanc sententiam sustinet Syluius in 2. 2. D. Thomæ, quest. 66. artic. 5. concl. 8. sic asserens: [Res inuenta, quæ de propinquo fuerunt alicuius, sed eorum dominus inueniri non potest, etiam post diligentem inquisitionem, vt factis proclamationibus, affixis schedulis, & si quid aliud addi possit, non sicut inuentoris, sed erogari debent in pauperes, pias causas. Non fieri inuentoris, tamen si quidam ita opinentur, probari potest: quia neque per legem, neque per domi-

voluntatem dominium in ipsum transfertur: non per legem, quia nulla est lex, quæ inuentori appropriet dominium earum rerum, quas inuenit, si ipsæ fuerint de proprio in alterius proprietate, & possessione. Non etiam per voluntatem domini, qui enim res suas perdunt, non volunt, ut fiant inuentoris, sed ut sibi reddantur: unde solent eas diligenter requirere, & gratias agere, si reddantur, etiam postquam desierunt querere. Quod autem aliqui sic loquuntur, quasi habeantur pro derelictis parum refert: quia in rei veritate non ita est, cum dominus nec eas abiecerit, nec earum dominio exciderit. Hæc pertinet illud Augusti. *serm. 19. de verbis Apostoli, c. 8.* Quod inuenisti, & non reddidisti, rapuisti. Et c. 6. Deus in lege sua dicit, in actionem, tanquam alienam, esse reddendam. Esse pauperibus erogandas, probatur: quia reuera habent dominium, quantumvis ille nequeat inueniri: ergo sunt expendendæ secundum verisimilem domini voluntatem: atqui merito præsumitur ea esse domini voluntas, ut conuertantur in opera misericordiarum: ergo in ea sunt conuertendæ.] Hucusque Syluius.

Sed ego satis probabiliter assero, inuenta post sufficientem inquisitionem posse retineri ab inuentore, nec teneri de præcepto ea alteri tradere, etiam si diues sit. Ita vniuersaliter docet Sotus *lib. 5. de iust. q. 3. ar. 3. ad 2. in fin.* & pro hac sententia referuntur Ledesma *2. p. 4. q. 18. ar. 5.* Sarmiento *lib. 6. sect. 6. 10.* Probat hæc opinio: quia nec iure naturæ, nec positio debentur pauperibus: ergo nullo modo debentur: quia, si inuenta deberentur iure naturæ pauperibus, etiam thesauri inuenti deberentur illis; quia etiam habuerunt dominium, cuius animæ prodesse possunt. Quod autem iam olim, vel nuper habuerint dominum, nihil refert ad hoc, ut animæ domini spiritaliter prodesse possint: sed hoc nemo dixit de thesauris: ergo nec dicendum de aliis rebus inuentis. Quod verò inuenta non debeantur restitui ex iure aliquo positio probat Sotus: quia c. *Cum tu. de usuris.* & alia iura, quæ præcipiunt restitutionem, tantum loquuntur de debitis incertis iniuste acquisitis, quorum dominium transire non potest in iniustum, & iniustum possessorem propter malam fidem, & quia nullum habet ritulum possidendi: atqui inuentio, ritulus est iustus diuinæ providentiæ: & ut lex ciuilibus, ait, bonæ fortunæ inuentoris tribuenda. Caput autem, *Si quid inuenisti, siue sit Augustini, siue Hier. & c. Multi. 14. q. 5.* aliæque iura, quæ de rebus inuentis loquuntur, solum agunt, quando eo animo retinentur inuenta, ut etiam si dominus appareat, nolit inuentor ea restituere; vel quando inuentor nullam vult facere diligentiam ad inquitendum dominum, ut notauit Gloss. & aperte constat ex ipsis verbis text. Quod si aliqua iura dicunt, ut expendantur in pios vsus, loquuntur de consilio, non de præcepto. Vide etiam Layman *lib. 3. tr. 1. cap. 5. num. 25.* & alios, quos adducit, & sequitur Caramuel. *in Theol. mor. lib. 2. num. 322.* Obseruandum est tamen pro praxi, prudentis viri arbitrio ex circumstantiis æstimandum esse, quanto tempore expectare debeat inuentor, donec rem inuentam alienare, vel absumere possit. Quod si verò post alienationem, vel absumptionem bona fide factam, dominus comparat, nihil ipsi restituendum est, nisi quatenus inuentor locupletior inde factus est. Similiter nec pauperes, si in eos rei inuentæ distributio facta fuit, aliquid restituere debent; nisi res in specie extet, vel inde locupletiores facti sint, dominique repetat. Vide Syluestrum *verb. Restit. 8. quaest. 4.* Molina *tom. 3. post. tract. 2. disp. 746. in fine.* Denique sunt bona, quæ speciali nomine, vacantia, appellantur; & sunt ea, quorum dominus sine testamento decessit, nullo, vel incognito relicto hærede, qui secundum leges ab intestato succedat: tunc eius bona ad fiscum deuioluntur, sicuti habetur in l. 1. *Vacantia. C. de bon. vacant. lib. 10.* Præterquam si peregrinus, seu hospes, cuius heredes ignorantur, alicubi intestatus moriatur: nam huius bona ita vacantia ab Episcopo loci in pias causas erogari debent, iuxta Authent. *Omnes peregrini. C. Communia. de successiõibus.* Sed hæc omnia dicta esse vo-

lo, scilicet legibus Regni Hispaniarum, de quibus Molina *d. disp. 146.*

Et si aliquis hæc obiter querat, an inuentor possit aliquid præmium exigere à domino rei inuentæ? Respondetur, non posse exigere tanquam debitum, nisi promissio, vel pactum aliquod præcesserit; quia tenetur ex iustitia reddere, quicquid alienum inuenerit: sed neque potest recipere, si appareat, quod dominus donet ad redimendum vexam: ex liberalitate autem domini aliquid humiliter petere, vel recipere, non est illicitum; uti nec accipere recompensationem eius, quod inuentor impendit in querenda, vel seruanda re inuenta.

An venæ auri, & argenti acquirantur inuentori, vel Regi?

RESOL. XVII.

AD hoc dubium sic respondet Caspensis *in cursu Theol. mor. tom. 2. tract. 18. disp. 7. sect. 2. n. 5.* Supponendum est, metalla auri, & argenti, & similia inuenta in loco priuato, esse domini loci illius, tanquam fructus terræ, cuius est dominus. Ex legibus tamen humanis quædam pars solet applicari domino talis lagri, & quædam pars Regi, & pars etiam inuentori. Iure tamen naturæ, quæ inueniuntur in loco communi, sunt primò occupantis. Quantum autem venæ auri, & argenti, & aliorum metallorum, magnæ æstimationis, iure communi, vel gentium applicentur Regibus, vel per leges particulares Regnorum, quia ita expedit bono communi: nihilominus, quando aliqua lapidicina inuenitur in agro Petri, v. g. est Petri, etiam per leges humanas: quia huiusmodi venæ lapidum non sunt tantæ æstimationis, & ita computantur cum ipso agro, & veniunt in accessionem agris: venæ auri, vel argenti, &c. non veniunt in accessionem agris ex iure humano, Instit. *de rer. diuis.* Et quia venæ istæ sunt à natura in bonum publicum, & non priuatum destinatæ, & difficillimè inueniuntur, ob quam causam, licet, quando inueniuntur in agro Petri; sint ipsius Petri secundum ius naturæ, tanquam fructus ipsius agris; & quando inueniuntur in loco communi, sint primò occupantis secundum idem ius; nihilominus iustus de causis per leges humanas applicatur huiusmodi metalla inuenta, siue in loco publico, siue priuato, Regibus, & Principibus. Et in hoc differunt huiusmodi venæ repetitæ in talibus locis à thesauris inuentis in eisdem locis. His omnibus assentitur etiam Franciscus Syluius in 2. 2. *D. Thoma, q. 66. art. 5. concl. 8.* ubi ita asserit: [Quæri possent de venis auri, argenti, aut alterius metalli. Breuiter dicimus, eas iure communi esse nullius, atque ad id, quod inuenitur, & apprehenditur, seu exportatur, totum fieri occupantis, si fortuitò fuerit inuentum, etiam in agro alieno: si autem de industria fuerat questum in alieno fundo, sine consensu domini; sola mediocritas videtur esse inuentoris: quia ius querendi, & effodiendi solum competit domino fundi, stando in iure communi. Nihilominus, quia ab auctore naturæ talia videntur in commune, & publicum bonum ordinata; Princeps potest sibi vindicare istas venas in utilitatem Reipublicæ, ac priuatis concedere facultatem eas querendi, etiam in alieno agro, modò compensetur damnus agris. Neque idem omnino iudicium est de illis, quod de lapidicinis, carbonatis, & similibus, quæ pertinent ad dominum fundi, in quo reperiuntur, neque possunt à Principe vindicari: quia auri fodinæ, & alia venæ metallica maioris sunt æstimationis, quam ut sint propriæ alienius vilis agris magisque decent Principem, aut Magnatem, quam plebeium quempiam. Secus de carbonatis, & lapidicinis.] Ita Syluius.

Sed Theologus Iuriscõsultus coniungamus. Dico itaque cum ipsis, quod dicta in hoc Tractatu non procedunt circa mineralia, auri fodinas, argenti fodinas, vel venas cuiuscunque metalli: nam huiusmodi res sunt partes fundi, & in bonis illius, qui fundi dominus est, & in fructu esse censentur.

ſentur, l. *Dinorio* 8. §. *Si vir. verſ. Sed ſi creti fodina. l. ſi fundus* 9. ff. *ſol. mar.* iuncta *Litem. ſi fundi* 9. §. *ſed. ſi lapidicina. l. Equiſſimum* 17. §. *Inde eſt. Gaſſium.* aliàs eſt l. *Si cuius* 13. §. *Inde ff. de uſufr.* docet *Quatias de expen.* cap. 12. num. 47. & idè ipſius venditoris debeat cenſeri, quia in illo minerali habet dominium; ſicut in toto fundo; & ſicut illud, quod ſuperius reſpondet ſuperficii mei fundi, cenſetur meum vsque ad cœlum, l. *Altius* 8. C. *de ſeruit.* Sic etiam, quod eſt ſub fundo meo, debet cenſeri meum vsque ad Inferos, vt notat *Cæpolla de ſeruit. ruſtic.* cap. 22. num. 4. & in l. *Inter publica* §. 1. n. 10. ff. *de V. S.* At theſaurus diuerſam habet rationem: nam per ſe ſubſiſtit, & eſt: quid ſeparatum à fundo repositum in eo cauſa. *cultodiæ;* & idè nihil commune habet cum ipſo fundo, §. *Neratius.* Cæterùm vena cohæret ſolo, & ipſius pars eſt: & ita, qui dominus eſt fundi, debet cenſeri quoque dominus partis cohærentis, l. *Fructus* 44. ff. *de rei vend.* vt notat *Barboſa in leg.* 8. §. *Si vir num.* 22. ff. *ſolus. Matrim.* Quapropter in hoc caſu habebit locum remedium l. 2. C. *de reſcind.* ſi fortè minoris diſtractus fuerit fundus, quamuis tales metallorum venæ à principio ignotabantur, Hodie tamen ex l. *Regni* 2. tit. 13. lib. 6. *recop.* minæ auri, & argenti, & plumbi pertinent ad ſicum, & regiam (vt aiunt) coronam, deductis expenſis, aliqua parte data inuentori, & domino agri; & idè minimè poterunt ſupradicta obtinere, cum ad emptorem non pertineant, vt obſeruat *Rapierz in l. Regia* §. 26. num. 29. *littera Q.* *Alfatus de officio ſiſcalis,* gloſſ. 20. §. 6. *Sixtius de regal. lib. 2. cap. 16.* & alij, quos citat, & ſequitur *Caſtillo de Tertius cap. 41.*

An Principes poſſint ſtatuerè leges, vt theſauri ad ſe pertineant?

R E S O L. XVIII.

Negatiuam ſententiam docet *Sylueſter verb. inuentum,* q. 3. num. 13. & *Sotus lib. 5. de iuſtitia,* q. 3. art. 3. *Bartholomæus à Medin.* c. 14. §. 31. *Ludouicus Lopez 2. pars. cap. 2.* qui docent, talem legem non poſſe rata ſcientia à Principibus conſtitui; atque ita affirmant, in nulla Republica bene inſtituta talem vſum, aut conſuetudinem reperiri. Fundamentum eorum eſt: quia, quod in nullius bonis eſt, iure naturæ ſit primò occupantis. Ioannes verò *Caramuel* putat hoc eſſe illicitum, niſi populus conſentiat: ſic enim ait in *Theolog. moral. lib. 2. num. 274.* [Rex, aut Magiſtratus non poſſet ſibi reſeruare dominium gemmarum in ſuis littoribus à ſubditis inueniendum, inuito populo (eodem proſus modo de theſauris philoſophatur.) Hæc veritas ſuaderi poſſet, primò comuniſſimè, ſecundò ſpeciali ratione. Comuniſſima à populi libertate deſumitur, cui inuito imponi nequeunt leges, ni fuerint ad eius conſeruationem ſimpliciter, & abſolutè neceſſariæ: cumque hæc lex de gemmarum dominio non poſſit eſſe conſeruatiõni neceſſaria ſimpliciter, inuito populo imponi non poſſet. Cæterùm, ſi aliquando contingat eſſe neceſſariam ſimpliciter, imponi poterit, & ante expreſſam acceptationem obligabit; ſed fortè alio quàm obedientiæ titulo. At eſſe ſimpliciter neceſſaria vix poterit; ſed videtur occurrere vnicus caſus, cui non dabuntur multi ſimiles. Eſto *Cypri Rex à Siculorum Tyranno Dionyſio inſtè victus,* & interimendus; delenda *Cyprus;* inſulani perſerendi. Salutem miſeris concedit *Dionyſius,* ſi illi *Cypriorum Rex* gemmas, & pretioſos omnes lapillos, qui potuerunt in oris reperiri præbeat. Et aſſero teneri victum Regem articulum hunc acceptare; poſſeq̃e validam, & obligatoriã legem ferre, qua ſtatuat, vt omnium gemmarum in littoribus ſuis repertiendarum dominium ſit *Tyranni Dionyſij.* Subiungo hanc legem pro illo rerum ſtatu eſſe neceſſariam ſimpliciter; & acceptatione non egere. Specialis ratio ex vero dominio deſumitur. Quia expoſitione ſecunda conſtitit, gemmas hoc modo inuentas ad inuentorem ſpectare: er-

go cum *Rex,* aut *Magiſtratus* ſibi illas appropriat, vaſſallum innocentem ſpoliat: ergo futuri erit reus. Regi enim, aut *Magiſtratu* non eſt conceſſa exſpoliandi potestas; ſed gubernandi, ſouendi, promouendi, & adinuandis auctoritas.] Ita *Caramuel,* qui licet poſtea num. 285. contra *Sotum* aſſerat, leges ſupradictas eſſe iuſtas; tamen hoc fecundum ipſum procedit, vt dictum eſt, ſtante populi appropriatione, & conſenſu.

Sed ego inuenio communiter *Doctores* contra *Sotum;* etiam ſine conſenſu populi (quod non vult *Caramuel*) aſſerere; decreto *Principis* ſtatui poſſe, quod theſauri ad *Principem* pertineant: quia, quamuis iure naturali gentium pertineant ad inuentorem; iure tamen poſitiuo, ex rationabili cauſa, vt ad ſuſtentanda onera, & ſumptus neceſſarios; poruit impediri ius illud naturale, inuentoris, & applicari *Principi.* Et ita ex *Paludano,* & *Valquez* docet *Hurradus de iuſt. diſp. 1. diff. 35.* *Molina diſp. 56.* *Bañes;* *Salonius;* & *Aragon in 2. 2. D. Thomæ. queſt. 66. art. 5.* *Turtianus rom. 2. in 2. 2. diſp. 43. dnb. 4. num. 6.* Dicendum eſt itaque cum *Dicaſtillo de iuſt. lib. 3. tract. 2. diſp. 9. dub. 15. n. 409.* quod poſſet à Republica, vel Rege conſtitui lex iuſta, vt omnis theſaurus, etiam reperiens in proprio agro alicuius ciuis, pertineat ad Regem, ſi neceſſitas id poſſulet. Ratio eſt: quia theſauri propriè dicti, vt dicunt multæ leges, & fatentur omnes *Authores,* nullum habent dominium, idè dicuntur fieri primò occupantis. Ergo Republica poſſet, aut *Princeps* iuſtis de cauſis de illis diſponere. Vnde, quando propter neceſſitatem ſibi ſumit, & appropriat; cum hoc non poſſit non cedere in Reipublicæ bonum, (quam neceſſitatem etiam ex propriis tenebantur ipſi ciues ſupplet, contribuendo,) licet, & optimè id facit.

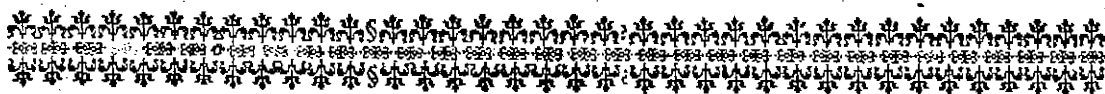
Ad fundamentum verò *Soti,* & *Caramuel* reſpondeo, theſaurum fieri quidem primò occupantis ſecundùm ius naturæ, ſi non ſit aliud diſpoſitum per ius poſitiuum. Nam, cum dicitur res nullius proprias ex iure nature fieri primò occupantis, non intelligitur poſitiuè, ita vt ius naturæ illas ipſi tribuat: nam ius naturæ omnia facit communia: ſed intelligitur negatiuè, id eſt, quod non facit alterius ab apprehendente, vel inueniente, ſed facit vt commune ſit, & primò occupantis, quando erat commune. Quæ autem communia erant, poſſunt optimè, & conuenientiſſimè appropriari per *Principem,* prout iudicabitur expedire communi bono: nam, quæ in nullius bonis ſunt, communis ſunt, debentque bono communi deſeruire. Si enim hoc non liceret, neque etiam liceret *Principibus,* aut *Reipublicæ* diſtribuere agros, & terras, quæ communes ſunt, his, vel illis ciuibus; quod ſæpè expedit, & quotidie fit, ſicutque optimè poſſe docet *S. Thomas 2. 2. q. 57. ar. 3.* Deinde, ſi ratio aliquid valeret, ſequeretur, legem illam, quæ ſtatuit, theſaurum caſu inuentum in agro alieno pro medietate cedere domino agri, & pro medietate inuentori, eſſe iniuſtam; ſiquidem eſt contra naturale ius, quo hæc bona primò occupanti conferuntur; quod tamen eſt contra ipſos *Authores.* Rectè itaque dixit *Sylueſtus in 2. 2. D. Thomæ, q. 66. art. 5. concl. 1.* quod, licet theſauri ſpectato ſolo naturæ, vel etiam poſitiuo, ſed communi iure, ſint occupantis; particularibus tamen *Regum,* aut *Principum* legibus poſſet eſſe aliter. Cum enim cuiusmodi bona nullius ſint, ſatis rationi conſentaneum eſt, vt applicentur, aut *Reipublicæ,* aut *Principi,* propter bonum publicum: & idè non deest *Principibus* potestas ea ſibi reſeruandi, & quibuſdam perſonis priuilegium faciendi, vt in certis locis ea querant. Deinde, quamuis talia bona nullius ſint à principio, & ſtando in iure naturæ; poſtquam tamen *Regiones,* & *Provinciæ* ſunt iure gentium diuiſæ, & ſingulæ earum ſuis incolis appropriatæ; bona vnius *Provinciæ* ſunt quodammodo propria illius: & idè, quamuis ſint communia gentibus illius *Regionis,* non ſunt tamen communia gentibus aliarum *Regionum;* quæ propterea non poſſunt venire, & iſtiuſmodi bona querere inuis incolis propriæ *Regionis.*

Notandum est tamen, quod Bañes in 2.2. *quest. 66. art. 5. concl. 7.* docet, non obstantibus legibus Principum referentibus thesauros, posse eum, qui inuenit thesaurum, illum sibi retinere totum, & occultare, quovisque exigitur ab eo: quia prædicta lex imponit tributum; non est autem in usu, ut tributa soluantur, nisi exigantur à ministris Regis. Si tamen inuenit thesaurum in fundo Regis, tenebitur statim dimidiam partem dare Regi, quia id non est tributum.

Verum hoc vltimum refellit Caramuel in *Theolog. Moral. lib. 2. num. 306.* vbi sic ait: [Qui in Regno Castellæ thesaurum reperit, potest tota conscientia totum sibi retinere, quovisque exigitur. Ita Bañes, & Medina. Patet: quia illa lex imponit tributum, & consuetudine receptum est, ut hæc non soluantur, nisi exigantur. Sed displicet mihi, quod subiungunt: nimirum, si inuenias thesaurum in fundo Regis, debere illi statim dare mediam partem; quia id non est tributum. Sed quo id iure? An communi decernente mediam partem domino fundi dandam esse? Et si communi, nõne vident Bañes, & Medina, hanc iuris communis legem iure Castellano reuocatam? Lex, quæ tres quadrantes Regi, vnum inuentori; nihil domino fundi designat, consistere non potest cum illa, quæ duos domino fundi, duos assignabat inuentori, nihil Regi. Ergo non tenetur limitatio.] Ita Caramuel. Verum ego puto, seruandam esse in quolibet Regno legem receptam, aut legitimam consuetudinem. An autem talis sit, aliorum remittit iudicio Dicastillus vbi *suprà*. Et Cardinalis Lugo *tom. 1. de iustit. disp. 6. sect. 11. num. 131.* ex Vasquez non dubitat de tali lege, vel consuetudine; licet ex Couarrunia, & Farinacio obseruet Iacobus Borsitius *tract. de arario, lib. 3. cap. 9.* hodie de moribus ferè totius Orbis thesauros ad Reges, & Principes pertinere. Et Paulinus in 4. *distict. 15. art. 5. conclus. 1.* & D. Antoninus *part. 2. tit. 1. cap. 15. §. 2.* affirmant, thesauros de consuetudine, vbiunque reperiantur, esse Principum. Sed, quia hoc pertinet ad factum, mihi non constat; & licet durum videatur Lessio *lib. 2. cap. 5. dub. 17. num. 66.* ut thesaurus per leges, vel consuetudinem, totus applicetur Principi; tamen ipse fatetur hoc non esse improbabile. Verum pro Regnis Hispaniarum non deserau hic apponere Rodriguez in *Summa, tom. 2. cap. 160. num. 5.* vbi sic ait: [En vna ley de la nueva Compilacion se ordena, que los thesauros, de qualquiera manera que fueren hallados, se adquieran al Rey, y si de la quinta parte, al que los hallare; y aunque algunos piensan, que esta ley se ha de entender

solamente de los thesauros, que por otra via, segun Derecho, pertenecian al Rey, conforme vna ley antigua de la paratida; empero la costumbre quasi de todo el Orbe ha introduzido, que qualquiera thesoro, que se hallare, pertenezca al Rey, y a su fisco. Y aunque Syluestro dize, no ser valida esta costumbre, por ser contra el Derecho natural secundario, el qual aplica lo hallado al que primero lo halla; tiene lo contrario Couarruias, diciendo; que la dicha costumbre obliga en el fuero de la conciencia, & exterior, porque aunque conforme Derecho natural las cosas, que no estan en poder de alguno, son del que primero las halla, no por esto se quita el poder al Principe para poder aplicarlas assí. Lo qual se prueua, pues a el que halla vn thesoro en tierra agena, solamente le da el Derecho la mitad, y la otra mitad se da al señor cuya es la tierra; y segun el dicho Derecho natural, el que halla el dicho thesoro, le auia de llevar todo, y ninguno, ni el proprio Syluestro condena en el fuero de la conciencia la ley, que da al señor la mitad.] Ita ille.

Et tandem claudam hanc Resolutionem cum verbis Iacobi Vander Graef in *Syntagma Iuris publici cap. 47. n. 7.* sic afferentis: [Ποτὸν quæuis à Typhonio Iuriscoſulto; *Theſaurus, domum fortuna,* seu rectius ab Imperatore Leone, *beneficium Dei,* dicatur. Et in hac rem cum Atticus Imperatori Nerua scripſiſſet: *Theſaurum domi mea, Imp. reperi, quid de eo faciendum ihus?* Nerua reſcripſit: *Vere ius, qua inueniſti.* Cum Atticus non acquieſceret, ſeſe, que magnitudine inuenti theſauri ſuperari reſcriberet; etiam hoc addit; *Abſtere ſiquid inuento, quod tuum eſt.* In quibusdam tamen ciuitatibus receptum eſt, ut theſaurus vbiunque inuentus, pro Reipublica vtilitate, (exemplo bonõrum vacantium, de quibus Princeps ad ſalutem, & vtilitatem publicam ſuo iure diſponit, quo exercendo nemini iniuriam facit,) in totum fiſco acquiratur. Sic Angliæ Rex Richardus II. nobilem inſequutus, quod theſaurum inuentum tradere noluiſſet. Gothorum Reges theſauros reſertos ſibi reſeruarunt. In Hispania lege Regia conſtitutum, ut quinta tantum pars inuentori relinquatur, reliqua in fiſcum conferantur. Procurator Regius in Gallia pro integro Regi theſauros adiudicandos concludit. Et denique Camera Rationalis Hollandiæ, ius inuiolatum in hunc uſque diem ſuſtinnit, præſtita laboratoribus inuentoribus, libellum ſupplicem offerentibus, ratione pauperatis, (nam plerumque à pauperibus laborando cauſaliter inueniri ſolent,) felicitatis ſuæ iuſta remuneratione, ut non ita diu de theſauro Hagæ Comitis inuento adhuc accidit anno 1636.] Hæc Vander.

TRACTATUS SEXTVS MISCELLANEVS.

*Quando infantes Christianorum sint baptizandi
à parentibus, vel tutoribus.*

RESOL. I.

N mortis periculo adesse Præceptum diuinum baptizandi infantes, certum est. Difficultas est extra periculum mortis. Et tunc etiam adesse tale Præceptum docet Granado in 3. *par. contr. 4. tract. 4. disp. 4. num. 4.* cum Soro, & Valentia.

Probat: quia adulti diuino Præcepto tenentur baptizari; cum primum commodè possunt, ut Suarez ipse, & alij concedunt: ergo simile Præceptum obligat ad baptizandos infantes, cum primum commodè possint. Patet consequentia: quia, si attendamus scripturam, & Ecclesiæ traditionem, non magis ex illis colligitur diuinum Præceptum statim baptizandi adultos, quam infantes: si verò consideretur necessitas recipientium, multò maior est in paruulis, qui per vtrum Baptismi non possunt obtinere salutem, quam in adultis, qui sine reali susceptione Baptismi iustificari, & saluari possunt. Ergo non minùs, sed magis obligat lex diuina ad pueros baptizandos:

baptizandos : & cum illi non sint obligationis capaces, Præceptum hoc obligabit eos, quibus puercorum cura demandata est.

Confirmatur : quia eadem omnino ratio, qua *suprà* probatum est, adultos obligari ad Baptismum statim recipiendum aliquo diuino Præcepto, probat etiam, pueros esse baptizandos statim. Nec est, vnde sufficienter colligatur, Ecclesiam imposuisse Præceptum baptizandi pueros, & non potius declarasse ipso vsus, & consuetudine Ius diuinum, quod ex verbis Ioan. 3. sufficienter colligitur. Cum enim ex Christi Domini institutione Baptismus sit necessarius, non solum, vt quis gloriam consequatur ; sed vt in hac vita iustificatur, & pertineat ad Ecclesiam, sufficienter inferatur, non solum voluisse Christum Dominum obligare, vt recipiatur in mortis articulo ; sed etiam extra illum, quando primum commodè recipi potest : cum ergo Baptismus commodè recipi possit in infantia, in illa tenebantur parentes, vel tutores hac diuina lege pueros baptizare.

Sed mihi magis placet opinio Suarez in 3. part. disp. 25. sect. 2. & aliorum. Dicendum est igitur, extra casum necessitatis nullum extrate diuinum Præceptum, quod obliget ad baptizandos hos infantes filios Christianorum ante vsum rationis. Neque enim Scriptura, vel traditione ostendi potest de hac re positium Præceptum ; neque etiam est naturale, quod ex aliis principiis fidei necessario sequatur. Dies : Ipsa quotidiana necessitas, & morale periculum, quod est in illa tenera ætate, videtur esse sufficiens causa, vt ex vi institutionis Baptismi orta sit hæc obligatio. Respondetur, hanc quidem rationem ostendere, rem esse valde conuenientem, non tamen simpliciter necessariam : quia illa necessitas non est tanta, vt ex illa oriatur morale periculum moriendi sine Baptismo : præcipue cum hoc Sacramentum possit tanta facilitate administrari, vt rarissime possit euenire casus, in quo moraliter ob acceleratam infantis mortem dari non possit.

Itaque existimo, ecclesiastico iure necessarium esse baptizare hos infantes ante vsum rationis. De hac enim re non inuenio Ius canonicum, quod scriptum sit : tamen recepta Ecclesie consuetudo, sufficiens videtur ad hoc Ius introducendum : cuius indicium esse potest, quod si quis fidelium vellet contra hanc consuetudinem agere, magnum scandalum in aliis generaret, nisi euidens aliqua necessitas ad Baptismum differendum cogeret. Quocirca & Pastores Ecclesie tenentur adhibere curam, vt hi paruuli mature baptizentur, & parentes etiam tenentur eos ad Baptismum offerre. Quod si ipsi negligentes sint, vel etiam si sint inuiti, Pastores Ecclesie eos debent obligare, & cogere, vel, si opus sit, etiam ipsis inuitis filios baptizare : quia neque horum consensus est simpliciter ad Baptismum necessarius, neque habent ius differendi filiorum Baptismum contra legem, seu consuetudinem Ecclesie.

Sed difficultas est, an talis consuetudo obligans sub culpa mortali, parentes ad baptizandum infantes, sit vbi que. Dubitar vniuersimè Marcus Serra in 3. part. D. Thomæ, quæst. 68. art. 3. vbi sic ait : [Quamuis de hac re nullum sit Ius canonicum scriptum ; tamen recepta Ecclesie consuetudo, sufficiens videtur ad hoc Ius introducendum. An verò hæc consuetudo sit totius Ecclesie, mihi non constat : sed, si verum est, quod fama sparsit, Ludouicum XIII. Galliarum Regem suum proximum præcepisse baptizari Desimou, filium suum successorem, qui tunc iam septem, vel octo annos compleuerat ; suspicor, in Gallia talem consuetudinem non errare, propter quod dixi, vbi est consuetudo.] Ita ille. Verum eius opinio mihi non placet : nam Doctores absolute asserunt, consuetudinem obligatoriam baptizandi infantes adesse vbi que : & falsum est, quod ipse asserit, talem consuetudinem non extare in Gallia. Et exemplum Ludouici XIII. est falsum, vt mihi fide digni testantur,

Restat modò videre, ad complementum quæstionis, quanto tempore parentes possint differre Baptismum infantium. Granadus *vbi supra*, num. 2. ex Soto, Valeria, & Henriquez asserit, non licere vsque ad duodecimum diem Baptismum differre sine peccato mortali, nisi vrgeret aliqua grauis causa. Id, quod suadet consuetudo ecclesiastica baptizandi octauo die ; vltra quem dilatio duorum, vel trium dierum, non videtur grauis. Sed plus addit Castros Palaus tom. 4. tract. 19. disp. vnica, punct. 9. num. 4. sic enim asserit : [Quæ autem sit diuturna dilatio sufficiens ad peccatum mortale, arbitrio prudentis iudicanda est, teste Suarez disp. 25. sect. 2. §. Sed quærit. & Henriquez lib. 2. cap. 4. num. 3. Crederem autem, seclusa graui causa, vltra mensem à natiuitate diuturnam esse dilationem : quia est dilatio contra communem praxim, & periculo scandali satis exposita. Stante verò causa graui, qualis forte est, vt Baptismus maiori cura solemnitate fiat, permitti potest dilatio vltra mensem vnum, sed non duos : adhibita tamen speciali diligentia, ne paruulo periculum contingat decedendi sine Baptismo.] Ita ille. Vide Layman lib. 5. tract. 2. cap. 6. quæst. 4. num. 2. cui adde, me citato Leandrum de Sacram. tom. 1. tract. 2. disp. 1. quæst. 14.

An adulti sufficienter instructi, teneantur quam primum suscipere Sacramentum Baptismi? & contra Caietanum non ponitur in dubium, Constantinum ante finem vite fuisse baptizatum.

RESOL. II.

AD hanc quæstionem Serra in 3. part. D. Thomæ, q. 68. art. 3. putat, adultis non baptizatis etiam sufficienter instructis, & idoneis nisi periculum mortis immincat, non esse iure diuino determinatum tempus, vltra quod, si Baptismum differant, peccent mortaliter : teneri tamen sub mortali Baptismum non differre vsque ad mortem, & ante illam non differre illum per multum tempus voluntariè, & absque sufficienti ratione. Primum partem docet D. Thomas in 4. disp. 17. quæst. 3. art. 1. quæstionem 4. vbi sic habet : [Ad Baptismum percipiendum non tenetur aliquis statim, postquam habet propositum Baptismi, ita quod peccet mortaliter, nisi statim baptizetur : nec est aliquod tempus determinatum, vltra quod, si Baptismum differat, peccatum mortale incurrat, &c.] Si periculum mortis immincat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad Baptismum suscipiendum.

Secundo probatur : nam, quod est huiusmodi tempus? Si dicas esse primam opportunitatem, & occasionem, qua possunt commodè Baptismum recipere : contra hoc est, quod loco proxime citato ait D. Thomas : Præcepta affirmatiua non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum, non quidem ex hoc, quod tunc commodè impleri possunt, quia sic si non daret aliquis elemosinam de superfluo, quandoque pauper offerretur, peccaret mortaliter, quod falsum est : sed ex hoc, quod tempus necessitatem urgentem adducit. Ergo, eum Præceptum suscipiendi Baptismum sit affirmatiuum, non obligat, quamprimum commodè recipi potest, (sicut nec Præceptum diuinum Confessionis sacramentalis, de quo *ibi* agit D. Thomas, obligat statim oblata opportunitate,) sed quando tempus necessitatem urgentem adducit.

Verum ego existimo, adultum teneri diuino Præcepto recipere Baptismum, cum commodè potest : & ita docet Hurtadus disp. 1. difficult. 16. Filliocus tom. 1. tract. 2. c. 6. num. 131. Coninch in 3. part. quæst. 68. art. 3. Leander de Sacram. tom. 1. tract. 2. disp. 1. num. 12. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 31. sect. 1. Valeria tom. 4. quæst. 7. punct. 4. Henriquez, Granadus, Castros Palaus & alij. Probatum quia certum est, Præceptum Baptismi obligare : ex autem obligatio, non solum restringenda est ad articulum mor-

ris, cum iam tunc finiatur via spiritalis, & ad terminum perueniatur; Baptismus autem institutus sit, ut initium vitæ spiritalis, & ianua Sacramentorum, quibus ad terminum cælestis patriæ properamus: obligat ergo Præceptum hoc ante mortem: sed non est aliud tempus in vita, quo verisimilius sit obligare, quam cum primum commodè recipi potest Sacramentum: ergo.

Confirmatur: qui adultus tenetur credere, cum primum ei sufficienter propostita sunt mysteria fidei: ergo etiam tenetur recipere Baptismus, cum primum commodè potest. Patet consequentia: quia, sicut fides statim obligat, quia est fundamentum vitæ spiritalis; ita etiam obligat Baptismus, qui est ianua Ecclesiæ, & necessariò prærequisitus ad recipienda alia Sacramenta, & ut homo sit particeps orationum Ecclesiæ, gubernarique possit à Pastoribus, qui curant Dominicum Gregem, & erga non baptizatos non habent iurisdictionem.

Nec obstant rationes dubitandi: nam, licet in Scriptura, & Patribus non determinetur tempus, sufficienter illud colligitur ex ipsa rei natura, supposita necessitate Baptismi: & quanvis sit affirmatiuum Præceptum, adhuc potest obligare statim, non ad sint rationes peculiare, ob quas differri oporteat: sic enim obligat statim Præceptum recipiendi fidem sufficienter propostam; & tamen est affirmatiuum. Satis ergo est ad rationem Præcepti affirmatiui, si non obliget quoad omnes circumstantias, sed aliquæ occurrere possint, ratione quarum liceat differre executionem: & ita res se habet in Præcepto Baptismi: propterea enim addidimus in assertione, obligare præceptum Baptismi, cum primum commodè recipi potest: occurrunt enim aliquæ circumstantiæ, ob quas desit ista commoditas, ac proinde cesset obligatio: & idè excusandi sunt S. Ambrosius, & Sanctus Martinus, qui Baptismus non statim receperunt.

Nec supradictis obstat exemplum Constantini Magni, qui in ultimo vitæ fuit baptizatus. Vnde Caietanus in 3. part. quest. 69. art. 8. sic ait: [Aduerte, D. Thomam recitatiuè loqui de lepra Constantini: dico autem hoc, quia nullius autoritate constat, Constantinum mundatum à lepra in Baptismo: , tam quia gesta Syluestri (ex quibus hoc videtur haberi) incertum habent Authorem, ut patet in cap. *Sancta Romana dist. 15. tum*, quia nollus, siue Christianus, siue Gentilis, Historicus inuenit hoc scripsisse, ut testatur Platina in *Vita Marci Papa*: tum præcipuè, quia Ambrosij autoritas obstat, dum in oratione de obitu Theodosij expressè dicit, Constantinum in ultimis constitutum baptizatum fuisse: quod longè distat ab hoc, scilicet, quod in principio suæ conuersionis fuerit baptizatus. Et propterea narratio de lepra Constantini non est assertiuè probanda;] Ita Caietanus.

Sed merito aduersus illum insurgit nouissimè Pater Lessius in 3. part. quest. 68. art. 3. num. 5. Itaque dicendum est contra Caietanum, falsum esse Constantinum sub finem vitæ Nicomediæ baptizatum: constat enim, illum initio conuersionis baptizatum Romæ à Syluestro. Patet hoc ex Concilio Romano, quod habitum fuit sub ipso Syluestro cap. 1. & ex Damaso in *Vita Syluestri*; ex Adriano Lin. epist. ad Constantinum, & Irenem, quæ approbatur in 7. Synodo Aſſ. 2. ex Nicolao Papa in epist. ad Michaëlem Imperatorem paulò ante medium, ubi Syluestrum, Constantini Magni Baptizatorem appellat. Denique ex Nicephoro lib. 7. *Histor. cap. 35.* ubi refutat sententiam contrariam eamque confictam ait à Græcis Artianis, scilicet, Eusebio Cæleriensi, ut sic oblique persuaderent, Constantinum Artianum fuisse: nam Eusebius iste Nicomediensis, à quo tunc baptizatum dicunt, tunc Princeps Artianorum erat. Et probat Nicephorus: quia multò antè Constantinus Concilio Nicæno interfuerat, & cum reliquis Patribus mysteriorum nostræ Religionis particeps fuerat, quæ Catechumeni non possunt percipere.

Vnde non deseram hîc ad labefactandam penitus opinionem Caietani, adducere verba Guillelmi Merceri, Professoris Louaniensis, de *Sacram. quest. 68. art. 3. num. 4.* qui respondet ad autoritatem D. Ambrosij à Caietano adductam, sic itaque asserit: [Quod additur de Constantino, benè refellitur à Baronio tom. 3. anno 324. num. 200. & seqq. ut figmentum Eusebij Cæleriensis (quem Artianorum Signiferum vocat S. Hieron. in *Chron.*) dicentis, eum in fine vitæ baptizatum ab Eusebio Nicomediensi, similiter Artiano, idque scribit, ne videretur, Constantium Artianum, ut desertorem paternæ religionis, arguere. Nam & Græcorum Ecclesia prædicat eum Sanctum Imperatorem, & Apostolis proximum: Romana similiter, solita recitare eius nomen in Martyrologio, teste Nicolao Papa, Epistola ad Michaëlem Imperatorem, & Conc. Chalcedonens. Martiano Imper. religiosissimo acclamat, honoris causa, ut nouo Constantino. Imò ipsemet Eusebius lib. 4. *Vita eius*, c. 22. & 57. narrat, eum interfuisse factis mysteriis tempore Paschalis, quibus Catechumenos interdixit Synodus Neocæleriensis. cap. 5. & mote Episcoporum sedisse in Conc. Nicæno anno 325: & orationem habuisse, qua profitebatur, se esse Christianum, & baptizatum. Fauendi ergo hîc sunt Theod. & Sozomenus sequuti Eusebium, & eis opponendus Nicephorus lib. 7. cap. 35. probans, ipsum baptizatum esse à S. Syluestro, imò & hodie visitur Romæ Baptistarum Constantini. Quod ergo S. Ambrosius oratione in obitum Theodosij, dicit, Baptismi gratiam, Constantino in ultimis constituto, omnia peccata dimisisse; non est intelligendum de ultimo vitæ tempore; sed de lepra, quam curate Medici desperabant, iudicantes eam esse potterè in fine vitæ. Nam idem S. Ambrosius dicit, eum fuisse magni meriti: ergo non putauit decessisse baptizatum ab Artiano. Rursus, quod in Chronico S. Hier. dicitur, Constantinum in extremo vitæ tempore ab Eusebio Nicomediensi baptizatum, declinasse in Artianum dogma, est appositum ab alio. Nam scribens contra Vigilantium spernentem Reliquias, insert pro absurdo: Ergo sacrilegus fuit Constantinus Imp. qui sanctas Reliquias Andree, Luca, & Timothei, transtulit Constantinopolim. Verè autem sacrilegus esset, si ab Ecclesia defecisset. Tertio, simile de Baptismo in fine vitæ legitur in Conc. Ariminensi: sed corrigendum est, ut pro nomine Constantini legatur, Constantis, qui mox à Baptismo est occisus per Magnentium, teste S. Athan. lib. de Synodis, & in Apologia, vocante Constantem Martyrem, contra Soer. lib. 2. cap. 19. vel legendum est, Constantij, qui in fine vitæ, & ab Euzoio baptizatus est, teste Baron. ann. 361.] Hucusque Mercetus. Non debet itaque Caietanus rem hanc in dubium adducere. Vnde ex his reprobandus etiam venit Nugnus in 3. part. tom. 1. quest. 68. art. 3. ubi docet, Constantinum baptizatum fuisse circa finem vitæ. Dicendum est itaque contra Caietanum, D. Thomam non esse loquutum recitatiuè, sed assertiuè.

Sed pro coronide huius quæstionis apponam hîc curiosus duo dubiola. Primum, an si parentes non baptizarent infantem surdum, cæcum, & mutum, sit baptizandus in adulta ætate? Respondeo cum Ochaguia de *Sacram. tract. unico, de Baptismo, quest. 18. num. 5.* quod si de voluntate supradictorum non constat, quia à natura his sensibus carent, minimè possunt baptizari: tum, quia, cum sint capaces consensus, & dissentus, debet eorum voluntas expectari: tum, quia possunt habere aliquem obicem respectu gratiæ sacramentalis, de quo, nisi per verba, aut alia signa Catechumeni, constare nobis minimè potest. Hic autem si legem naturalem seruaret, interius à Deo illuminaretur ad concipiendam contritionem, qua iustificaretur.

Secundum dubium est, an, si ex incuria parentum, infantes non sint baptizati, si nolint in adulta ætate baptizari, possint ad id compelli? Respondeo, quod Sotus in 4. dist. 5. quest. unica, art. 9. tales ab Ecclesia in ætate adulta ad Baptismus

Baptismum posse compelli, etiam sub ignis supplicio: sicuti qui in infantia baptizati fuerunt, possunt compelli ad seruandam catholicam religionem. Veruntamen Henriquez *lib. 2. c. 25. §. 6.* docet, vsum Ecclesie hoc non habere; nec expedire, vt Ecclesia adultum reluctansem, qui nunquam se vt Christianum gessit; duntis compellat: quia, licet ratione parentum pertineat ad eandem Rempublicam ciuilem; in spiritualibus tamen est adhuc inter eos, qui foris sunt extra onile Ecclesie, & sine caractere. Vnde & Suarez dicit, nec esse, nec vnquam fuisse preceptum Ecclesie respectu adultorum, siue non baptizatorum. Pro quo allegat Conc. Trid. quod *sess. 14. dicit*, Ecclesiam in neminem iudicium exercere, qui non in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus. Dixi, qui nunquam se pro Christiano gessit: quia, qui Christianus fuit habitus, & cum aliis in Sacramentis Ecclesie participauit, compelli potest; atque adeo s&pe etiam compelli solet ab Ecclesia, vt loco citato notat Rodriguez, ad Baptismum, etiam sub pena mortis. Et ad huiusmodi forsitan adultum respexit Soto, quanuis generaliter loquatur. Et hæc omnia docet etiam Ioannes Vviggers in *3. par. D. Thome, q. 68. art. 3. num. 21.*

An in delectatione morosa, circumstantia de copula sodomitica, sit in Confessione aperienda?

R E S O L. III.

PRO negatiua sententia scio aliquos me adducere, sed non bene. Idem assero, quod optimè Pater Vasquez in *par. 2. nota disp. 112.* de hac quaestione philosophatur. Primum ergo ait, duplices posse esse circumstantias obiecti turpis, v. g. quædam intra eandem materiam diuersificantes; vt, v. g. pollutionem simplicem, fornicationem, sodomiam, bestialitatem: in his admittit, diuersam esse delectationum malitiam, si sumatur ex bestialitate cogitata, quam si sumatur ex fornicatione: alias verò esse circumstantias, quæ ad aliam speciem peccatum carnis transferant: v. g. quòd sit in loco sacro, cum virgine, cum vxorata, &c. per quas transferatur copula ad rationem iniustitiae, sacrilegij, &c. ab his autem fuscè probat non derivari specialem malitiam; ideoque in genere moris omnes esse eiusdem speciei. Dicendum est itaque pro prima parte, quòd possumus species infimam malitiæ delectationis venereæ querere intra subalternam castitatis speciem, & intra hanc certum esse speciem distinctam desumere, à distincta obiecti specie: distincta enim est species, delectationis de copula sodomitica, ac de fornicaria, & ab vtraque specie distinguitur delectatio de pollutione, quarum specierum diuersitas continetur intra obiectum adæquatum castitatis oppositum. Et ita hanc sententiam, præter Vasquez, docet nouissimè doctissimus Ouiedo *c. 2. tract. 6. de vitis, & peccatis, contr. 4. punct. 7. num. 54.* Lessius *lib. 4. c. 3. n. 112.* Salas *tract. 13. disp. 6. n. 56, 57.* Caltrus Palauis *tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 10. §. 4. n. 4.* Quòd autem circumstantia, quæ ad aliam speciem peccatum carnis transferant, v. g. quòd sit cum vxorata, cum Moniali, sistentes tamen in appetitu sensitiuo siue efficacii voluntate, esse eiusdem speciei, *atibi satis probaui*, & me citato, nouissimè firmat Ouiedo *ubi supra. num. 57.* Quicquid etiam nouissimè non minus probabiliter asserat Serra in *1. 2. D. Thome, tom. 1. quest. 74. art. 8. dub. 1.* Et alij. Et patet ex natura ipsius delectationis, quæ cum non coniungatur eum opere exteriori, necessum est, non trahere secum malitias omnes, quas trahit opus externum, sicuti illas contrahit affectus efficax ex eo, quòd cum externo opere coniungatur: sed eas tantum, quas artingit ex parte obiecti: cum autem, qui delectatur de fornicatione habita eum coniugata, aut cum Moniali, possit ipsa delectatione abstrahere à circumstantia coniugij, & monialitatis: sic etiam à malitiis, quas hæ circumstantiæ

deriuant in externum opus, & in illius efficacem affectum. Deinde delectatio fornicationis cum Moniali, habita ab eo, qui votum non emisit, non potest esse contra votum illius, qui delectationem capit, quia hoc non subsistit; nec contra votum Monialis, quia materia huius voti tota est posita in actibus ipsius Monialis, quorum nullum inducit talis delectatio. Idem, proportione seruata, dico de delectatione habita à soluto fornicationis cum coniugata: ex fide enim coniugij tantum debet coniux alteri coniugij proprios actus, & ad nullum horum ordinatur aliena inefficax delectatio, etiam si respiciat, vt obiectum, actum alterius coniugis: quia delectatio per se cum suo subiecto non coniungitur.

Confirmatur: Si audias tuum inimicum occisum esse in loco sacro, de illiusque morte delecteris ex displicentia personæ, & committas odij peccatum: sacrilegium ex eo non committis: ergo delectatio non secum trahit malitias omnes in obiecto reperiens. Item, si audias verba faceris; sed contumeliosa, & impura, & de illis delecteris, quantum facerem includunt, & risum excitant, nullo habito respectu ad contumeliam, & impuritatem in illis reperiens, non peccas contra iustitiam, aut castitatem: ergo necessum non est, delectationem secum trahere malitias omnes afficientes suum obiectum.

Dicendum est itaque, delectationes morosas, quæ sunt peccata mortalia, non habere omnem malitiam operis externi, ac proinde nec varias species sortiri iuxta varietatem eorum, quæ in opere exteriori reperiuntur. In morosis delectationibus cum raptis, cum consanguinea, vel vxore alterius, vel cum virgine Deo dicata, nulla est malitia mortalis contra aliam virtutem, quam contra castitatem: ergo omnes sunt eiusdem speciei, & non habent malitiam, nisi solius simplicis fornicationis. Antecedens probatur: quod de his morose delectator, non delectatur de iniuria, & irreuerentia, sed solum de ipso actu fornicationis: nec allicitur à delectabili, quod est in iniustitia, aut impietate, aut sacrilegio; sed quod est in fornicatione: ergo non peccat contra iustitiam peccato adulterij, stupri, vel raptus, nec contra religionem peccato sacrilegij, nec contra pietatem peccato incestus; sed solum contra castitatem peccato simplicis fornicationis.

Verum, his non obstantibus, quoad principale quaesitum huius Resolutionis, non deseram hic adnotare, negatiuam sententiam docere, sapientissimum Patrem Artiga in *Cursu Theolog. tom. 3. disp. 47. sect. 4. num. 25.* ubi sic ait: [Si tota ratio, ob quam eiusmodi cogitationes sunt male, consistit in periculo grauium motuum pollutionis, vt multi dicunt; tunc non solum censo cum Patre Vasquez, eas circumstantias, quæ constituunt obiectum contra aliam virtutem; sed & illas priores contra ipsam castitatem, non variare villo modo speciem peccati in delectationibus; v. g. quòd sit contra naturam, quòd sit sodomia, bestialitas, &c. Ratio est manifesta: quia cum (vt supra diximus) delectationum malitia non desumatur ex malitia obiecti; probauimus enim de obiecto bono posse esse malas; sed præcisè ex eo, quòd causent pollutionem, & motus, vt in hac conclusione supponimus: hi autem motus, & pollutio, eadem sunt, siue ex sodomia cogitata, siue ex fornicatione proueniant, non video, cur debeat inde desumi vlla diuersitas specifica peccati; sicut in sententia illorum, qui dicunt, peccare contra castitatem eum, qui dat causas pollutionis in cibis, vel equitatione: certe si eodem modo sequatur pollutio ex cibis, quo ex equitatione, idem omnino erit peccatum equitare, quod comedere.

Et paulo post, *num. 27.* sic etiam asserit: [In nostra sententia, quæ ex tribus capitibus desumit integram malitiæ mortalis rationem in his cogitationibus reperiens, nempe, ex vi causatiua motuum turpium, & pollutionis de præsentibus; item consensus absoluti in copulam de præsentibus; denique ex eo, quòd statim matrimonij detogare videantur, videtur consequenter dicendum, non esse absolute diuersas in

genere peccati mortalis, siue de copula sodomitica, siue de pollutione sola, siue cum virgine, siue alio quocunque modo desumantur. Ratio est: quia (vix prima conclusione ostendi) ex parte morum. omnes hæ delectationes sunt æquales; ergo, licet in aliis duobus capitibus differant; quia tamen ea duo sola capita non causant malitiam mortalem in eis delectationibus; non erunt in malitia mortali diuersæ. Adde, in tertio capite, derogandi, scilicet, statui matrimoniali, etiam non differre: quod enim sint de hoc, vel illo obiecto, non propterea magis derogant, nisi forte: quatenus sunt magis inuensæ, & vehementiores; hoc autem non fundat ab eo, quod sint contra naturam, &c. imò: (vt obseruauit *supra*) per se loquendo, minus parentes videntur esse hæ; quia sunt de obiecto, quod minus natura appetit, imò à quo per se abhorret. In sola ratione secunda de consensu differunt illæ, quæ sunt de copula specie diuersa, vt dixi in tertia conclusione, illæ autem, quæ solum desumuntur ex diuersa circumstantia personæ vxoratae, aut Deo sacre, non differunt, vt *ibidem* etiam ostendit; ergo hæ inter se nullo modo habent diuersam grauitatem ab illo ex his tribus capitibus, quæ nos posuimus: aliter verò, esto, habeant diuersitatem ex secundo; quia tamen, iuxta *paulo ante* dicta, nisi illa tria sumantur simul, non dant grauitatem sufficientem ad mortale; idem nec grauitas maior ex vno solo capite proueniens sufficit ad tribuendam delectationi granitatem specie diuersam in genere mortalis, quæque necessariò in Confessione debeat explicari. Dico, *necessario debeat explicari*: nam malitia intra grauitatem venialis tantum diuersa, non est materia necessaria Confessionis, sicut nec reliqua venialia; potest tamen esse materia sufficiens. Hæc mihi, tam iuxta propria principia de malitia earum delectationum, quam iuxta aliena, videntur consequenter esse dicenda.] Hucusque Arriaga.

Sed ego non audeo discedere ab affirmatiua sententia, quam, præter Doctores citatos, tenet doctus, & amicissimus Pater Lugo de *prin. Theol. mor. par. 2. c. 1. q. 4. n. 46*. Dico igitur, in delectationibus veneris sumi malitiam non solum à motiua; sed etiam à circumstantiis, quæ dicunt specialem oppositionem cum castitate, v. g. si quis delectetur de copula sodomitica, vel bestiali, debet hæ circumstantias confiteri: quia distinctam speciem malitiæ refundunt in delectationem ex ipso motiua desumptam.

An coniugatus, qui habuit plures delectationes morosas, teneatur in confessione aperire se esse coniugatum.

R E S O L. I V.

PLausibilis olim fuit Lectoribus hæc quæstio: idem denud nunc assero, ad illam sic respondere Ouidem in 1. 2. *D. Thoma, tr. 6. cont. 4. punct. 7. n. 62*. [Difficultas est de delectatione coniugati cum non sua, an includat specialem iniustitiæ malitiam contra propriam vxorem. Affirmat Bonacina *q. 4. de matrim. p. 8. n. 19. vers. Secundus casus*. & affirmatiue videri respondendum ait Vasc. *disp. 113. in fine*, vbi ait, hoc sibi non esse admodum certum, quod non solum putauit non certum Gaspar Hurtado de *peccatis, disp. 4. difficult. 10. prope finem*; sed difficile, & nullo fundamento probatum: quia difficile, & absque sufficienti fundamento ipsi videtur, in matrimonio præstari fidem coniugi non collocandi mentem in aliam. In fauorem partis negatiue adducit Palaam *§. 4. cit. in fine*, ex vna parte delectationem posse præcingere ab ea circumstantia, & ex alia probari has delectationes non cadere sub matrimonij fide ex eo, quod sine se occultæ coniugibus, quod dubitando tantum dictum vult esse. Id autem, quod doctissimi viri dubitare fatentur, me ignorare gloriosè fatebor: malo enim cum doctissimo P. Vasquez de hac re incertus dubius hæreret, quam comitibus intrepidè affirmantibus sententiam ferre.] Ita Ouidem,

Sed licet ego sententiam Hurtadi contra Vasquez intrepidè non feram, tamen puro satis probabilem esse, & vt talem illam admittit Pater Lugo de *prin. Theol. mor. p. 2. cap. 1. q. 4. num. 46*. Et, me citato, Bossius *tract. de serupulis, §. 7. num. 146*. Vnde Pater Arriaga in *Cursu Theol. tom. 3. disp. 47. sect. 4. n. 28*. sic ait: [Quod Vasquez docet, cum, qui vouit castitatem absolute, non restringendo ad actus externos, peccare contra votum per eiusmodi delectationes, omnino videretur verum, & sufficienter probatum; id autem, quod addit sub dubio, scilicet, coniugatum peccare contra iustitiam per has delectationes, habet aliquam difficultatem: etenim, sicut docet Pater Vasquez, matrimonij fidem exigere, ne habeat coniug delectationes erga aliam personam à se; ita eodem modo dicendum videtur, matrimonium excludere, ne alius habeat delectationes de propria vxore; vt enim coniug totum se tradit coniugi, ita, vt sic dicam, totum se subtrahit cæteris: ergo, sicut ille peccat contra iustitiam debitam alteri coniugi, si de alia femina cogitet, ita reliqui peccabunt contra eandem iustitiam, si cogitent de ipso, vel ipsius femina: tam enim nullum ius habent cæteri in ipsum, quam ipse in cæteros: eodem planè modo, quo in ipsa actione exteriori, sicut ille peccando cum soluta facit contra ius vxoris, ita ipsa soluta peccans facit contra idem ius. Quod si semel dicamus, iustitiam sibi impedire etiam ipsam internam delectationem cum aliena coniuge, seu cum non sua, non video, cur non eadem iustitia impediat in alienis eandem delectationem internam de coniuge aliena. Atqui meritò P. Vasquez docet, non habere nouam malitiam eam delectationem ex eo, quod respiciat alienam coniugem: ergo neque in coniugatis habebit ex eo, quod de aliis à propria delectentur. Ratio à priori desumitur ex dictis: quia delectationes morosæ, quatenus versantur circa materias aliorum vitiorum, non habent per se grauitatem mortalem: ergo circumstantia, quod sit vxoratus, & consequenter ex iniustitia sit rotus alterius in ordine ad vsum, qui non est corporis sed mentis, non auget malitiam: quia ea delectatio ex cogitatione desumpta, proculdubio non est vltus corporis.] Hucusque Arriaga.

Dico itaque, delectationem coniugis cum non sua, habere malitiam contra castitatem; sed non contra iustitiam: quoniam à circumstantia coniugij potest intellectus præscindere, non solum quando copula cogitatur cum nupta, quod fatetur Vasquez; sed etiam quando coniug cogitat copulam cum non sua, potest enim seipsum considerare quasi solutum: ergo circumstantia coniugij, quanuis se teneat ex parte delectantis, non tribuit malitiam delectationi. Nec per matrimonium obligantur coniuges ab his delectationibus abstinere, sicut obligantur vouentes castitatem. Nam hæ delectationes sunt ignotæ consorti, quem subinde non efficiunt iniuria: nec item priuant illum copula sibi debita: non ergo sunt contra iustitiam; sed solum contra castitatem.

Vnde, licet magis probabiliter circa difficultatem propositam affirmatiua sententiam, præter Hurtadum, teneant Sanchez, Salas, Candidus, Bonacina, & Cardinalis Lugo, quos citat, & sequitur Leander de *Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 8. §. 2. q. 24*. tamen, vt dixi, sententiam negatiua aliorum, tanquam improbabilem non audeo damnare. Nota tamen hic obiter, ex Cardinali Lugo, Leandrum *vbi supra, q. 10*. docere, quod qui habet votum castitatis, debet votum explicare, quando ipse consilio vel auxilio causa fuit, vt alij tale votum non habentes peccarent. Sed contrariam sententiam, quam tuetur Sanchez, puro etiam esse probabilem: quia Religiosus promittit solum castitatem suam, non

alienam.

An lex præcipiens aliquid sub pœna excommunicationis, suspensionis, irregularitatis, &c. obliget ad mortale?

R E S O L. V.

AD hanc quæstionem satis practicabilem, sic respondet Magister Serra in 1.2.D. Thomæ, tam. 2. q. 69. art. 4. dub. 1. fol. mibi 439. [De lege, qua præcipitur aliquid sub pœna excommunicationis maioris, non latæ, sed ferendæ sententiæ, quidam ad mortale obligare affirmant: alij negant. Mihi satis probabile videtur, quod Caietanus in Summa, verb. Præcepti transgressio, dicit: Transgressor præcepti sub comminata pœna non peccat mortaliter, quousque transgressio non peruenierit ad hoc, quod ille dignus sit excommunicari. Et paulò post: Non peccat mortaliter, quousque mortuus perseveret: tunc enim, utpote excommunicatione dignus, peccat mortaliter. Nec obstat, quod aliqui dicunt, Iudicem nulla alia monitione præmissa posse Italicam excommunicare transgressorem prædictæ legis. Nam ad hoc respondet Caietanus, verb. Clericorum peccata, dicens: Quicquid sit de rigore iuris, æquitatis tamen ratio habet, ut non sit excommunicandus, nisi præmonitus à Iudice suo. Imò præmittendam esse monitionem, colligitur ex cap. Scaro de sen. excommunic. & cap. reprehensibilis de appellationibus. Hanc sententiam tenent alij discipuli D. Thomæ recentiores, iuxta quam existimant, excusandos esse à peccato mortali Ecclesiasticos, qui agitationibus taurorum intersunt contra prohibitionem sub pœna excommunicationis ferendæ, quam edidit Pius V. & confirmavit Gregorius XIII. & postea Clemens VIII. ad solos Religiosos restrinxit. Nec obstat, quòd quidam dicunt, Sixtus V. in rescripto ad Episcopum Salmaticensem declarasse, Clericos assistentes spectaculis agitationis taurorum peccate mortaliter, quamvis non incurrant ipso facto in excommunicationem. Nam non constat de tali rescripto, & declaratione. Intelligi etiam posset, post monitionem generaliter, vel specialiter præmissam.

De aliis pœnis Ecclesiasticis suspensionis, interdicti, irregularitatis, depositionis, &c. cum sint minores excommunicatione maiori, & aut sine peccato mortali incurri possint, aut monitionem exigant, ut non nisi in contumaciam ferantur, à fortiori dicendum videtur, quod sub illis præcipitur, non obligare ad mortale, quod & expressè docet Caietanus 2. 2. q. 186. art. 9. circa responsionem ad secundum. & in Summa, verb. Præcepti transgressio & verb. Clericorum peccata, quem sequuntur Nauar. c. 23. n. 51. & alij. Quamvis Syluester verb. præceptum, num. 3. & alij oppositum teneant. Nec obstat, Sacram Congregationem Cardinalium declarasse, Decretum ab ipsa editum, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monasteria Monialium sub pœna priuationis officij, & vocis actiue, ac passivæ, obligare ad mortale. Nam præter dicta supra, q. 90. art. 4. responderetur, quod hîc dicimus, intelligendum esse, nisi aliàs constet, voluntatem præcipientis esse obligare ad mortale.] Hucusque Serra,

Sed, ut verum fatear, licet eius sententia plausibilis videatur, & vniis expansis aliqui eam recipiant; tamen communiter asserunt, quòd quandoquæq; imponitur excommunicatio maior, etiam ut ferenda, post admonitionem, signum esse grauis obligationis: quia tunc saltem post admonitionem supponitur transgressio mortalis: ergo etiam ante; quia illa admonitio, ut dixi, non potest usurpari pro nouo præcepto grauius prohibente rem, quæ prius solum leuiter prohibebatur: imò admonitio illa non solum non est grauius præceptum, sed nec proriè nouum: est ergo pura quasi reuocatio in memoriam obligationis; ex qua reuocatione non potest veniale transire in mortale, ut ostensum est: ergo, si postea est mortale, etiam fuit antea. Quòd verò ea excommunicatio non imponatur statim incurrenda, non idèd fit, quia spectatur secundum pec-

Antonini Diana Pars IX.

catum, quod sit mortale, cum primum fuerit solum veniale; hoc enim non esset imponere eam ob primum, sed ob secundum: idèd ergo spectatur secundum post admonitionem; quia noluit Legislator vti toto rigore, sed dare locum delinquenti ad resipiscendum; esto prima transgressio sufficientissima fuisse pro ea censura.

Circa suspensionem, interdictum, & irregularitatem, nonnulli apud Vasquez supra negant, esse indicium obligationis grauis. Ipse verò docet, esse euidentis indicium. P. Suarez distinguit eas duas primas censuras, suspensionem, & interdictum, in totales, & partiales: partialem suspensionem (& idem est de interdicto) vocat, quando non totus vsus Ordinis, sed aliquis tantum impeditur, & ad hunc putat non requiri culpam grauem, idèdque eius comminationem non censet esse signum obligationis sub mortali; secus est, si sit totalis. Ego tamen maiorem censo necessariam esse distinctionem: etenim, licet Sacerdos non suspendatur ex integro à suo officio, v.g. celebrandi Sacrum, audiendi Confessiones, prædicandi; si tamen ab officio celebrandi suspendatur, aliis præmissis, non dubitarem, ibi grauem pœnam includi: & quæ requirat peccatum graue. Dicendum ergo est: etiam si suspensio partialis sit, si tamen sit à re magni momenti, videri probabilius, eam esse indicium obligationis grauis; secus si sit leuior res: v.g. impedire, ne Confessiones audiat, non reputatur admodum grauis pœna; imò frequentissimè multis est res gratissima: deinde sæpè ex variis capitibus id impediti solet sine graui culpa; vnde talis suspensio non videtur esse signum obligationis sub mortali. Et hoc modo concilio eas oppositas sententias. De irregularitate, quando non est censura orta ex culpa, sed ex aliquo defectu, qui in iudicentia naturali consistit, nihil hîc dicendum, quia non est ad rem præsentem, in qua de culpa disputamus, quando verò incurritur ob culpam, potest probabiliter dici pœna grauis, idèdque culpam grauem requirere, ut docent Vasq. & alij multi. Et hæc omnia docet Ariaga in Cursu Theol. tom. 4. traet. de legibus, diff. 20. sect. 6. num. 28. & 29.

Sed, quid ego sentiam, dicam breuiter. Assero igitur cum Ioanne Præposito in p. 2. q. 95. diff. 3. dub. 2. 2. 15. quòd si excommunicatio sit ferenda sine præuia monitione sufficiente, declaratur lex obligare sub mortali: cum enim excommunicatio non possit ferri propter veniale, & hîc non inueniatur ratio, quæ censetur causa peccati mortalis, præter transgressionem legis sequitur, legem obligare sub mortali: si verò lex requirat monitionem, excommunicatio ferenda post talem monitionem, non est sufficiens signum, quòd lex obliget sub mortali: quamvis enim ad excommunicationem incurrendam requiratur peccatum mortale: non est tamen necesse, in hoc casu illud contrahi ex nuda legis transgressione; sed potest contrahi ex contumacia, qua monitio Superioris negligitur.

Et idèd ex supra dictis, contra id, quod docuit Serra lococitato obseruat Ariaga in 1. 2. D. Thomæ, q. 97. diff. 3. sect. 3. difficulat. 3. peccasse mortaliter olim quosdamque Clericos sacris initiatos, beneficiarios, & Religiosos assistentes agitationi taurorum contra Bullas Pij V. & Gregorij XIII. prohibentes id sub pœna excommunicationis. De aliis verò pœnis, dico, esse signum grauis obligationis, si suspensio sit totalis, vel sit partialis de functione magni momenti; similiter si interdictum sit totale, vel de re magni momenti: quia huiusmodi pœnae sunt graues, quæ non nisi propter grauem culpam alicuius solent incurri. Idem iudicium fit de irregularitate, quæ est pœna: est enim grauis pœna. Sed de hac quæstione aliqua etiam alibi à nobis dicta sunt.

*An Clericus deseruiens Ecclesia ex licentia ob-
tenta à Vicario Episcopi gaudeat
privilegio fori?*

R E S O L. VI.

NOua, curiosa, & practicabilis quaestio, & ad illam negatiuè responderet D. Franciscus de Vico in *Legibus, & Pragmaticis Regni Sardiniae, tom. 1. tit. 7. cap. 13. n. 8.* vbi sic ait: [Quæro, an licentia, de qua in d. cap. Nullus. Concil. Trid. sess. 23. ab alio, quàm Episcopo dari possit Clericis ad effectum studendi, vel inseruiendi alicui Ecclesiae: & dic, quod non, ex infra notandis. Primò, quia ex eodem Concil. apparet, fuisse hanc cognitionem Episcopo delegatam, & consequenter, non potest in ea se intromittere illius Vicarius, ex notatis à Federico de Sen. in *conf. 130. in fine vers. Potest dici.*

Secundò, quia, quoties alicui aliquid committitur, debet per nominatum in commissione, & non per alium exequi. Ita Baldus in *conf. 123. in fine, lib. 5.* & cum concessio huiusmodi licentiæ sit Episcopo commissa, non debet ab alio exequi, ex doctrina Bald. *vbi supra*: quod multò fortius procedit in casu præsentis, in quo videtur electa industria Episcopi, & non sui Vicarij, nec alterius ministri. Felinus in *cap. fin. s. Est autem num. 4.* cum maximè, quia sumus in executione facti. *Verum in cap. Quoniam. Abbas in fin. de offic. delegat.* in quo datur forma, quod licentia sit Episcopi, quæ nullatenus omitti potest, per notata à Mascard. *verbo, Electa persone industria, concl. 594. n. 1. s. & 6.* vt communiter Doctores.

Tandem, quia in dispositione d. cap. Nullus, fuit præcipuè habita ratio dignitatis Episcopalis: & vbiicumque fundatur actus in nomine appellatiuo, in fauorem illius tantum actus intelligitur, leg. *Turpia. s. fin. & l. Seruus. s. fin. ff. de leg. 1. l. Annua. s. Ania ff. de annuis legat. Signotol. conf. 90. colum. 6. post medium.* Crauer. *vbi supra in conf. 507. n. 10.* Vide Menoch. *de arbitrar. lib. 4. conclus. 121.*] Hucusque Regens de Vico, cuius sententiam ante ipsam docuerat Petrus de Vries in *notio astiuo, part. 2. num. 363.* vbi ita asserit: [Et ad suprapositam resolutionem redeundo, illam ex superioribus ampliabis. Primò, vt, scilicet, procedat, etiam adscriptio ad Ecclesiam facta fuerit per Vicarium Episcopi: quoniam, nec adhuc eo casu censetur adimpletum dictum requisitum. Et ratio est: quia, cum textus in d. cap. 6. Concil. Trident. inducat formam, vt *supra* resolutum est, non dicitur adimpleta per æquipollens, id est, per mandatam, seu adscriptionem Vicarij, cum sit certum in iure, quod forma legis non potest per æquipollens adimpleri. *Gloss. verb. Tertio. in Clement. 1. de vit. & honest. Cleric.* Titaquel. *de retract. ligneg. s. 1. gloss. 21. num. 11.* Boer. *decis. 1. num. 44.* cum alijs adductis per Medic. vt refertur *tom. 1. reg. iur. lib. 1. verb. Equipollens non sufficit.* Ludouicus Molina de *Hispan. primogen. lib. 2. cap. 6. num. 37.* Ioan. Gutier. in *repet. l. Nemo potest. num. 114. ff. de legat. 1.* Guiljelm. Benedict. *d. verb. in eodem testam. n. 73.* Ouid. de *Amic. de iure emphyt. q. 1. n. 2.* Cabal. *Milleloq. 375. part. 1.* Escobar *de ratiocin. c. 33. n. 12.* & sic adscriptio ad Ecclesiam in supradicta specie, necessariò est facienda per ipsam Episcopum.] Ita Vries.

Sed ego affirmatiuam sententiam teneo: nam appellatione Episcopi venit Vicarius: & patet ex Concil. Trident. *sess. 24. c. 6. de reform.* vbi, cum voluit Vicarium excludere, expressit dicens: *Eis tantum, non eorum Vicariis, sit permiffum* Item in eodem Trident. *sess. 25. c. 3. de reform.* dicitur, solos Episcopos posse concedere litteras excommunicationis, pro rebus ablatis: & tamen id posse Vicarios generales, ac nomine Episcoporum comprehendere certum est. Et hanc opinionem tenent Suar. *tom. 5. in 3. part. disp. 7. sect. 3. n. 10.* Sanch. *lib. 3. de marr. disp. 29. n. 16.* Henriquez *lib. 11. c. 5. n. 5.* Garzias de *benef. p. 5. c. 8. n. 52.* Stephan. Grat. *discept. forens. tom. 1. & alij.*

Confirmantur supradicta à fortiori, ex doctrina Riccij *part. 4. dec. 1111. n. 5.* & aliorum asserentium, adscriptionem in Ecclesia hodie non esse necessariam de mandato Episcopi: sed sufficere, quod realiter fiat seruitium in diuinis. Et idè, teste Barbosa in *Concilium Tridentinum, sess. 23. cap. 6. num. 32.* Sacra Congregatio declarauit in *vna Valentis, 29. Iunij, 1628.* Clericum in minoribus constitutum Ecclesiae deseruientem, non tamen ex mandato Episcopi, Habitum, & Tonfuram deseruientem, gaudere privilegio fori. Quod etiam, me citato, docet Garzias in *Summa, tract. 1. difficult. 3. punct. 1. num. 10.*

*An Moniales teneantur sub onere peccati mortalis
persolvere Horas canonicas? Et idem queritur de
Religiosis professis, Ordinibus sacris non initiatis.*

R E S O L. VII.

PRO negatiua sententia alibi adduxi Ioannem Caramuelem: sed quia postea inueni alios duos viros non minus doctos, hanc etiam sententiam docere, ponam hic per extensum eorum verba. Itaque Petrus Marchant in *Tribunali Sacram. tom. 2. tract. 2. part. 2. tit. 3. sect. 1. q. 2. fol. vbi 185.* sic ait: [Regulares, siue viri, siue Moniales, quæ ex vi Regulæ, vel voti, speciale præceptum non habent, sub nullo peccato obligantur ad Horas canonicas priuatim recitandas. Ratio mea fundamentalis est: quia tantum onus sine speciali lege, vel titulo, sub peccato mortali imponere, est iugum intolerabile, & violentum.

Dixi, quæ ex vi Regulæ, vel voti specie præceptum non habent: si enim habent, vt Fratres Minores, Moniales Annuntiatae, & si qui alij, vel alia reperiantur, quotum, quarumque Regula in ratione diuini Officij obligat ad mortale, illi sine dubio obligabuntur.

Nec ratio consuetudinis vim legis habentis, aliquid concludit: etsi enim consuetudinem sanctam Religionum communiter negare non possumus, illam tamen consuetudinem habere vim legis ad peccatum mortale obligantis nullos probare poterit, nec vidi vllum, qui hoc probare intenderet: qui enim hanc vim consuetudinis allegant, illam communiter supponunt, non probant.

Dico ergo primò, sanctam consuetudinem esse, vt Religiosi, vbi Choro non interfunt, priuatim Horas canonicas, à quibus abfuerint, legant.

Dico secundò, hanc consuetudinem receptam esse sub titulo pietatis, & sancti exercitij, quam qui præuaricaretur, in deuotionis, & negligentia, seu defectus feruoris in rebus pietatis argueretur.

Dico tertio, hanc consuetudinem non habere vim legis: vt enim consuetudo vim legis habeat non sufficit, vt communi sensu, & consensu sit recepta simpliciter, (recipi enim potest ob decentiam, pietatem, vtilitatem, quæ in ista continentur;) sed requiritur, vt recipiatur per modum legis sub peccato obligantis. Taliter autem receptam esse à Regularibus consuetudinem illam communiter dicendi Horas canonicas, absolutè negandum est.

Dico quarto, fictitium esse, consuetudinem illam receptam esse per modum legis ad peccatum mortale obligantis: hoc enim absque certo fundamento liberè dicitur. Constans autem mihi est ista regula, nullam legem, multò minus consuetudinem, ad peccatum mortale obligare, nisi constet certò de fundamento tantæ obligationis. Vide, quæ diximus *sup. tract. 1. tit. 10. q. 1. per totum.*

Dices primò: Multi sunt in ista opinione obligationis, quæ si tollatur, plures Religiosi negligunt Horas legere. Respondeo, minus malum esse negligere, quàm negligendo Deum offendere. Et cum opinio illa legitime fundata non sit, melius est errorem, qui pluribus est offendiculum peccati, tollere, quàm vnum peccatum mortale permittere: quilibet enim scrupulosus sibi conscientiam erroneam for-

more posset, & imprudenter hoc titulo consuetudinis le in grauissimos laqueos conscientia præcipitare. Pij certe, & sive salutis amatores attendentes fructus pietatis, & vilitatem, & sanctam consuetudinem Religionis, Horas facere non omittent. Cuius autem ob piorum diligentiam, incu- rios, & infirmos volumus exponere periculo peccati mortalis, & æternæ damnationis: Consueuerunt Religiosi certis horis orationi, & exercitationi mentali vacare, certis diebus disciplinas sumere, ex pietate certis diebus ieiunare; Officium B. V. Mariæ recitare, quin frequenter ad illa consuetudine communi à suis Directoribus compelluntur: ergo peccant mortaliter illa omittendo, vel ex omissione huiusmodi, formanda est in illis conscientia peccati mortalis, aut vbi erroneè fundata est, continuanda? Hoc dicant cæci, qui cæcis ducatum præbentes, in foueam præcipites ruunt. Ergo tali assertioni repugno.

Dices: Beneficiati ad Horas tenentur: quia ex fundationibus propter Officium viuunt: ergo & Religiosi, qui sine fundationibus, siue piorum oblationibus, & mendicationibus victitant, similiter obligabuntur. Respondeo, negando consequentiam. Fundationibus enim beneficiorum correspondet præcisè canonicum Officium ex debito iustitiæ, & contractuum virtualium: fundationibus autem Monasteriorum, ac oblationibus piorum, &c. correspondent omnia, quæ facit Religiosus, vt potè, archa Doctorem obseruatio, orationes, ieiunia, disciplinæ, austeritates, doctrina, sancta exempla, &c. quorum intuitu, titulo, charitatis, Monasteriis oblationes factæ sunt, & in dies fiunt, eisque, qui omnia pro Christo reliquerunt, rependuntur à sapientissimo retributore Deo: vnde bene dicebat Sanctus Pater noster Franciscus, Fratres suos mundo debere exercitationes pietatis, exemplum, & doctrinam: Mundum autem, titulo charitatis debere illis victum, vestitum, hospitium gratuita benignitate. Sufficiens itaque Religiosus exercitiis, & austeritatibus Religionis satisfacit oblationibus, & elemosinis piorum, nec priuatiu, & singulariter ad Horas canonicas iuste obligari potest. Hucusque Marchant, vbi supra.

Sed præter ipsum inuenio hanc sententiam nouissime docere etiam Patrem Lessium in *Resolutionibus casuum conscientie*, post p. 2. D. Thome, verb. *Horæ canonice*, cas. 14. fol. mibi 194. quod probat primò: quia Moniales non tenentur ad Horas canonicas aliquo voto, vel ex vi suæ Professionis, vt passim Doctores fatentur; neque ex aliquo Ecclesiæ Præcepto; neque ex vi alicuius status, aut Regulæ, sed solum consuetudine, vt communiter Doctores admittunt. Atqui illa consuetudo non est ita dicitur interpretanda, vt sub peccato mortali obligare singulis vicibus censetur: tum, quia id parum humanum esset, & sæpè periculosum saluti: tum, quia consuetudo regularis non debet censeri magis obligare, quam expressum statutum Regulæ. Atqui si esset expressum statutum Regulæ de Horis à singulis recitandis, illud non censetur obligare sub peccato mortali, sed solum sub reatu regularis correptionis, vel vt summum sub peccato veniali, & poena regulari, sicut alia statuta regularia: nisi fortè haberet verba, quæ perspicuè maiorem obligationem designarent, qualia sunt: *Præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ. Præcipimus. Stricte inuigilamus*, &c. Verum nullum est statutum regulare, vt existimo, quod verba tam obligatoria habeat.

Confirmatur: quia obligatio sub mortali est res valde odiosa, ac proinde minime præsumenda, nisi vbi necessitas cogit. Atqui hic nulla cogit necessitas præsumendi, aut inducendi tam grauem obligationem: quia, sicut ad alias Regulæ, & ad disciplinam religiosam seruandam sufficit obligatio ad poenam, & castigationem regularem; ita etiam ad seruandam hanc consuetudinem. Alia ratio est de beneficiariis, & ordinariis: beneficiarii enim stipendia ab Ecclesia accipiunt, vt Officium diuinum persoluant; vnde instar mercenarij tenentur ex quasi contractu, & Officio: ordinarij verò Ordine sacro sponte se in ministe-

rium Ecclesiæ tradiderunt: ad hoc enim ordinantur, vt Ecclesiæ seruiant: ac proinde æquissimum fuit, vt Ecclesia illis, tanquam suo ministerio mancipatis, hoc onus imponeret. Moniales verò non ided deserunt seculum, & se in Monasterium abdunt, vt aliquod Ecclesiæ ministerium obeant, aut vt stipendia ab Ecclesia percipiant: sed vt suæ perfectioni vacent, & Deo seruiant: alimenta autem gratis percipiunt, vt pauperes. Itaque ex hoc capite nulla fuit ratio tam grauis vinculi imponendi. Et sanè cum illæ seculum deserant, omnes opes, voluptates, propriam voluntatem, & in latebras perpetuas Monasterij se abdant, vt occasiones peccatorum vitent, & liberiori spiritu Deo seruiant; parum videtur humanum, si nouus ille laqueus illis iniiciatur, & sub peccato mortali ad preces tam longas, & multiplices, quas non intelligunt, adstringantur. Sat enim ipsæ sibi oneris imponunt, cum tribus votis se obstringunt, & disciplinæ Religionis subiciunt. Quis nouam illam obligationem ad eò grauem non reformidet? Non esset hoc sacras Virgines ad Religionem allicere, sed absterere.

Neque obstat, quòd dicantur consuetudine teneri sub mortali: quia, vt rectè Caietanus, & alij, de tali consuetudine habere tale vinculum non constat. Etsi enim satis constat de consuetudine, qua Moniales consueuerunt passim Horas canere, non tamen satis constat de consuetudine, qua tantum vinculum singulis priuatiu sit impostum. Deinde hæc consuetudo non aliter potuit inducere talem obligationem, quam mediante hominum opinione, qui putauerunt se obligari sub mortali, & indicabant se peccare mortaliter, si omitterent. Talis autem obligatio facile tollitur, si ostendatur, opinionem illam non solido niti fundamento. Sicut olim ante Sotum communis erat opinio, omnem beneficiarium sub peccato mortali teneri quotidie ad Horas, etiamsi beneficium solum daret, vel tres aureos ei penderet: & ita consuetudine, & Doctorem opinione tenebantur sub mortali: verum, postquam Sorus præclaro iudicio docuit contrarium, passim cepit illa rigida sententia exolescere. Simili modo putabatur esse peccatum mortale facere Sacrum ante preces matutinas. Itaque talis obligatio statim euanescit, quæ ad grauitatem peccati mortalis, simul atque offensum fuerit, cum solido fundamento minime niti.

Denique probabilissima sententia est, posse obligationem imponi sub veniali, etiamsi materia secundum se sit grauis, & capax obligationis sub mortali: maxime quando iusta ratio subest non imponendi maiorem obligationem, sed sistendi intra limites venialis. Hic autem iustissima videtur esse ratio non imponendi, aut interpretandi maiorem obligationem, quam sub veniali, iuncta simul regulari correptione: sic enim abundè obtrinebitur finis status, & conscientia inhiuit feruulis, & periculis peccati mortalis eximentur. Et hæc omnia docet Lessius *loc. citato*.

Verum, his non obstantibus, ego poto, non esse recedendum ab affirmatiua sententia, quam esse communem omnium Scholasticorum, & Canonistarum, testatur, me citato, nouissime Peirinus, in *Comment. ad Regul. Monialium*, cap. 4. §. 1. 2. quæst. 1. num. 3. Et, me citam citato, Ioann. Escobar *tract. de Horis canon. quæst. 3. §. 4. num. 3.* Vide etiam Teocadam in *Theolog. mor. tom. 1. lib. 1. c. 1. contr. 1. §. dub. 2. num. 25.* Et, me citato, Ioan. Henriquez in *pract. quæst. fell. 3. quæst. 2. cum Sæ verb. Hora, tom. 1. & ided sententiam negatiuam non esse probabilem docet Sanchez in *Opusc. lib. 7. cap. 2. dub. 3. num. 6.* & ex illo Pellizzarius in *Man. Regni, tom. 1. tract. 3. cap. 5. fell. 2. n. 53.* & omnino videndus in *tract. de Mon. cap. 6. quæst. 7. num. 14.* vnde Reginaldus *tom. 1. lib. 18. num. 340.* asserit, de dicta consuetudine obligante Moniales ad Horas canonicas debitorum remunerari esse: sed, quia ego libenter à censoris opinionum doctorum virorum abstinco; ided sufficit tantum asserere, me affirmatiua sententiæ contra Moniales adhaerere. Ad rationes verò adductas à Marchantio, & Lessio pa-*

per responsio ex his quae ubi diximus; & docet etiam Bonacina de legibus disp. 11. quest. 1. punct. ult. §. 3. num. 2. Pellizzarius tract. de Man. cap. 6. num. 30. & nouissime Ioseph Rocaffus in Praxi Theolog. mor. tom. 2. par. 3. lib. 6. cap. 4. quest. 2. ubi adducit regulas, ex quibus scit cognoscendum, consuetudinem obligare, & eam esse introductam per modum deuotionis: ex quibus aperte patet, consuetudinem persoluendi Horas canonicas à Monialibus, obligatoriam esse, vt communis Doctorum sententia fert. Et qui contra omnes loquitur, non bene loquitur.

An in collatione serotina ieiuniorum, possit quis in quantitate licita comedere pisces?

R E S O L. V I I I.

Cum in meo Tractatu de ieiunio, resolut. 1. pro affirmatiua sententia, quam ibi impugnavi, adduxerim solam Bonacinae; postea per litteras à pluribus eiusdem rogatus sum, vt si alios Doctores contra meam sententiam in fauorem Bonacinae inueniret, palam facerem; quod nunc facio; & idem eorum verba accipe. Petrus Marchaor. in Tribus Sacrament. tom. 2. tract. 12. tit. 3. q. 3. dub. 1. sic ait: [In collatione vespertina de qualitate cibi non est alterandump, sed de quantitate duntaxat. Fondor; quia collatione illa tolerata, vel permissa est ad aliquam confortationem naturae, propter infirmitatem humanam. Quid igitur refert, quo cibo confortatio illa fiat, modò non excedatur, & cibus abstinentiae ieiunij sit accommodus? vel quid singularis dispensationis, siue gratiae interuenire possit, vt me fructibus, & pane repleam; pisciculum autem, aut sorbituriculum alterius generis attingere non audeam? Igitur censeo, qualitatem cibi, modò ex prohibitis in diebus ieiuniorum non sit, collationem non vitare, si in quantitate non excedatur.

Franciscus Ghetius in thesauro anima, tom. 2. verb. Ieiunij, cap. 1. quest. 4. [In ieiunio serotino non refert, quid quisque sumat, si modum non excedat, dummodo non sit aliquis ex cibis vitatis: vnde poterit comedi cascus, pisciculi parui, vel pars exigua piscis grandis, iusculum etiam aliquod, & tandem quicquid magis vnusquisque putat prodesse suae complexionis. Circa quantitatem non est determinanda, sed relinquenda est conscientiae vnus cuiusque quia, cum diuersa sint complexiones hominum, quantitas determinata poterit esse deficiens vni, & sufficiens alteri, excedens alteri.

Nicolaus Molicensis in Tyroc. §. Artis Penitentiariae, part. 2. §. De secundo Praecepto ieiunij, num. 22. fol. 97. [Materia collationis olim soli fructus erant: nunc autem sumat quilibet, quod vult; nihil refert, dummodo paruitas apud pios recepta non excedatur; & comedatur id, quod ad nutriendum potius valer, vt legumina, & pisces, quauis etiam haec in modica quantitate non obstarent ieiunio, ne collatio in cenam transiret. Haec autem quantitas non est taxata, sed arbitrio bonae conscientiae relicta, attentis circumstantiis locorum, temporum, personarum, & occupationum. Hinc etiam iusculum accipi potest, seruata paritate.]

Jacobus Marchantius in resolutionibus pastoralibus, par. 2. cap. 5. fol. mibi 210. [Difficultas est de qualitate, an possit quantitas illa modica sumi de cibis qualibuscunque licitis in diebus ieiunij, puta, de piscibus? Bonacina asserit, in vespertina collatione non tam cibi qualitatem, quam quantitatem attendendam; & ita liceret, collationem de piscibus, aut etiam de ouis, extra Quadragesimam sumere, si modò quantitas non excedatur. In hunc vnum insurgit acriter Antoninus Diana, & asserit, sic frangi ieiunium, & peccati mortaliter ob qualitatem cibi sumpti, allegatque operose multos Doctores, dicentes, non licere collationem facere, nisi cum modico pane, & fructibus, vel herbis, aut eleoquariis, & similibus leuiori-

bus cibis, nec aliud consuetudinem permittere, sed esse corruptelam. His tamen non obstantibus, Bonacinae sententiam nonnulli sequuntur, & dicunt, licere loco fructuum, vel pisciculorum, vel piscis grandioris particulam sumere, vel aliquid cibi alterius cuiuscunque liciti in diebus ieiuniorum, si modò non excedatur quantitas modica. Et quauis non sit suadendus ordinariè huius sententiae vsus; tamen cum causa aliqua adest, potest fieri sine peccato: & si fiat sine vlla causa excusante; ego non existimo esse nisi veniale.]

Ioannes Vviggers de iustitia, & iure, tract. de Temperantia, cap. 1. dub. 4. num. 21. [Peter aliquis, quid dicendum de cenula vespertina, siue de collatione cenula, vt communiter vocatur? Respondetur, illam licitam esse, non tantum ne potus noceret, vt solet dici; sed etiam alicuius alimenti causa. Ita docent Medina C. de ieiunio, q. 8. Caictanus verb. Ieiunium, Nauayr. cap. 11. num. 15. Tannerus tom. 3. dispnt. 3. quest. 3. dub. 5. num. 9. 1. & plures alij. Fundamentum sumitur ex consuetudine: vnde & mensura illius erit fumentum, quam pro varietate locorum, scilicet, probat prudentum, & timoratum vsus. Notat autem Bonacina tom. 2. de Praeceptis Ecclesiae, dispnt. ult. quest. 1. punct. 3. num. 4. in hac cenula, siue secunda refectione, vt loquitur, non ita strictè prohiberi cibi qualitatem, sicut interdicitur quantitas. Vnde addit, quauis magis communiter sumatur in cibis, quibus vescimur ante, vel post prandium, (vt hic in Belgio in pane, & butyro;) possit tamen etiam sumi pisciculus, vel particula aliqua piscis maioris.]

Et hanc sententiam tenet etiam Zambellus in Rept. mor. verb. Ieiunium, n. 19. Pasqualigus in Praxi de ieiunio, decis. 113. vbi citat Calet. & Bizozerum; & illam probabilem esse fatetur Trullench in Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 6. n. 8. & Machado tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 7. num. 5. ex auctoritate Doctoris D. Garciae de Poitras, Sactorum Canonum vespertini Professoris, in emporio omnium scientiarum celeberrimae Salmanticensis Academiae.

Sed, his non obstantibus, negatiuam sententiam communiter docent Doctores, ita vt falsam, me citato, affirmatiuam existimet Ioannes Henriquez in quest. practicae, sect. 16. quest. 4. Et nostram sententiam, me citato, docet nouissime Pater Pellizzarius in Man. Regul. tom. 1. tract. 3. cap. 5. num. 14. cui adde doctum Patrem Leandrum à Murcia in quest. Regularibus, ad cap. 2. super cap. 3. Regulae D. Francisci, num. 42. vbi sic ait: [En quanto à la calidad, conuenien todos, que ha de ser de manjares de poca sustancia, como son frutas, conseruas, y yeruas; però no se puede hazer con manjares sustanciales, como son los, que de ordinario sirven à la comida, esto es, ni con pezes, hueuos, ni lacticiuos, ni con legumbres de mucha sustancia, como seria con vna escudilla de guaranços, ò con otros potajes semejantes. Esta sententia la tienen comunmente los Doctores. Y se prueua; porque la colacion, assi quanto à la cantidad, como en quanto à la calidad, se ha introduzido por la costumbre; luego à ella se ha de estar en entrambas cosas; jamas se ha introduzido en la Iglesia, que se haga colacion con los dichos manjares sustanciales, sino con los referidos de menos sustancia; luego solo con ellos se puede hazer colacion.] Ita ille, & iterum ego, non obstante, quod sciam id, quod Psalmista cecinit: *Si non fuerint saturati, murmurabunt.*

Nota hic etiam, quantitatem vnciarum octo, quam ego probabiliter asserui posse sumi in collatione serotina, praefer Suarez, Fagundez, & alios, quos citauit in tract. de ieiunio, resolut. 1. approbare etiam Ioseph Augustinum in Breui Nouitia, &c. de Praeceptis. 2. Eccles. num. 1. Escobar in Theolog. mor. tract. 1. exam. 13. cap. 1. n. 102. & me citato, Pellizzarium tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 10. & 11. Gesualdum in Theolog. mor. tom. 3. tract. 22. cap. 2. n. 27. Pasqualigum de ieiun. decis. 91. Leandrum in qq. Regul. cap. 2. super 3. Regul. §. 2. num. 41. Bauciam in Miscellaneis, tract. 1. qu. 75. Ioan. Henriquez

Heuriquez in *Campen. cas. causc. cap. 10. num. 2. & 3.* Sacerdotium in *selecl. disput. 32. num. 7.* Machadam *tom. 1. lib. 2. part. 4. irall. 3. locum. 7. n. 2.* Trullench in *Decalog. tom. 1. lib. 3. cap. 2. dub. 3. num. 9.* vnde refellendus venit Homobonus, qui in *respons. cas. consil. volum. 1. par. 2. respons. 59.* parum modestè ailerut, supradictos viros doctos nimis laxè, & licenter loquutos fuisse.

An Sacerdos ordinatus ab Episcopo sine forma contenta in illis verbis: Accipe Spiritum Sanctum; & si exponeretur ad audiendas Confessiones, conficeret Sacramentum Penitentia?

RESOL. IX.

Affirmatiuam sententiam, tenendam esse, sequitur ex doctrina Soti in 4. dist. 24. quest. 1. art. 4. conclus. 5. Nugni in 3. par. tom. 2. quest. 37. art. 5. Valentia tom. 4. disp. 9. quest. 1. punct. 5. & aliorum. Vnde Reuerendissimus Magister Candidus tom. 4. dist. 4. art. 2. dub. 5. sic ait: Ordinatō Sacerdotis essentialiter perficitur in prolatione primæ formæ in illis verbis prolatis ab Episcopo: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vniuersis, & mortuis.* Verba autem illa, quæ secundo loco proferuntur ab Episcopo: *Accipe Spiritum Sanctum: quantum remiseris peccata, remittuntur eis,* &c. non sunt de essentia Ordinationis Sacerdotis, sed quasi integritantia Ordinationem Sacerdotis, seu, vt melius dicam, sunt quasi declaratoria eius potestatis, quæ antè per prima illa verba: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vniuersis, & mortuis,* data fuit.

Vnde, si casu aliquo Episcopus impediretur, puta, morbo, vel morte repentina, quominus imponeret manus super ordinato, & diceret: *Accipe potestatem remittendi,* &c. Mihiister ille Sacerdos, cui iam potestas offerendi data esset, & traditus calix cū vino, & patena cum pane, verus esset Sacerdos, habens potestatem, quantum est ex parte Ordinis, remittendi peccata, si iurisdictione accederet: quia potestas illa principalis consecrandi, & offerendi ipsum Corpus Christi verum, necessariò habet coniunctam potestatem in Corpus Christi mysticum: ergo in illa traditione Calicis cum vino, & patenæ cum pane, sub illa forma verborum: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vniuersis, & mortuis.* intelligendum est consequenter etiam tibi potestatem remittendi peccata, quantum est ex parte Ordinis: ergo, si in casu aliquo Episcopus ordinans, illa verba omitteret: *Accipe Spiritum Sanctum: quorum remiseris peccata,* &c. talis homo per illa verba: *Accipe potestatem offerendi,* &c. remaneret vetè ordinatus, vnde, si postea obtineret beneficium curatum, vel expositionem ad audiendas Confessiones, tales Confessiones essent validæ. Ita ille.

Sed ego negatiuæ sententiæ adharreo: nam Sacerdotes in sua Ordinatione, sicut recipiunt duplicem potestatem consecrandi, & absoluendi; ita duos illis dicendum est imprimi Characteres realiter distinctos, quorum vnus sine alio consistere potest. Probat: quia Character est potestas exercendi Ordines: sed hæc potestates sunt distinctæ, distinctisque temporibus collatæ: ergo etiam Characteres distincti erunt. Quare, si quis Sacerdos priorem, sed non posteriorem potestatem reciperet, nullo modo (quicquid dicat Sotus) absoluere potest: quanuis in Patrochum, vel in Episcopum eligeretur; vel hanc potestatem remittendi peccata à Summo Pontifice haberet, cum sit substantialis Sacramento, & de iure diuino, quidquid Paludanus in 4. dist. 25. qu. 2. art. 2. num. 7. in oppositum minus consideratè docuerit. Multò minùs probatur à nobis opinio Vasquez *disput. 39. cap. 6. versic. Verum quia.* asserentis, potestatem remittendi peccata superaddere potestati sciendi Corpus Christi solam extrinsecam denominationem à diuina destinatione ad aliud officium

exercendum: nam potestas remittendi peccata, est potestas realis ad reales effectus ordinata, non secus ac potestas consecrandi est realis: ergo non erit sola denominatio extrinseca. Secundò, idem manens idem semper est naturam facere idem: ergo, si Sacerdos nihil reale acquirit per potestatem remittendi peccata, sequitur; ipsam non posse absoluere à peccatis. Tertio, omnis forma Sacramenti efficit, quod significat: sed forma huius potestatis sunt illa verba: *Accipe potestatem remittendi peccata.* ergo hæc verba talem effectum in anima habebunt: secus dicendum esset, Characterem non esse quid reale animæ impressum, sed extrinsecam denominationem à diuina destinatione ad hoc, & ad illud manū exercendum.

Hinc deducitur, potestatem consecrandi esse independentem à potestate remittendi peccata: tum, quia omnè prius est independentem à suo posteriori: tum, quia nouus Sacerdos vitur potestate consecrandi simul cum Episcopo, antequàm potestatem remittendi peccata recipiat. Ar è contra potestas absoluendi aded pendet à potestate consecrandi, vt inualida prorsus foret, si ipsa conferretur non habenti potestatem consecrandi. Ratio est: quia illam, tanquam suum fundamentum, præsupponit, & ablato fundamento tota fabrica corrui; non secus ac Character episcopalis necessariò præsupponit sacerdotalem, sine quo consistere nequit.

Itaque ex omnibus supradictis apparet, completam Sacerdotis Ordinationem consistere duabus partialibus Ordinationibus; vna, per quam datur illi potestas offerendi, & sciendi verum Christi Corpus, & Sanguinem, per quam ordinatur respectu veri Corporis Christi; altera, per quam datur eidem potestas supra Corpus Christi mysticum, seu qua datur potestas fideles sanctificandi, & ad legitimam Eucharistia susceptionem disponendi. Has Ordinationes esse distinctas, constat primò ex diuersa materia, & forma. Secundò, ex diuerso fine. Tertio, ex tempore, quo conferuntur: nam, vt patet ex Romano Pontificali, secunda Ordinatō fit aliquanto tempore post primam. Quarto, ex diuerso tempore, quo sunt à Christo institutæ. Prior est instituta ante Passionem in vltima Cena, posterior Ioan. 20. post Resurrectionem. Quintò, ex eo, quòd prior consecratio possit subsistere sine posteriore: nam, si Episcopus peracta priore Ordinatione, vel ex malitia, vel ex impotentia, non procederet ad posteriorem; ita ordinatus validè consecraret, & offeret Sacrificium; & satis patet in Apostolis priorem consecrationem, & potestatem fuisse aliquanto tempore sine posteriore.

Ex quibus patet, has Ordinationes posse dici duo partialia Sacramenta, per quorum singula peculiaris potestas conferatur, ita vt solus ordinatus priori Ordinatione non possit etiam validè exercere actus posterioris, vt colligi potest ex Trident. *sess. 14. locis citatis,* v.g. non possit validè absoluere, & conferre Sacramentum extremæ Vnctionis: quia tamen huiusmodi potestates sunt subordinatæ, ex illis Ordinationibus consistat vnus Sacramentum, per quod Sacerdos perfectus statuitur.

Nec ex eo, quòd sint duæ illæ Ordinationes Sacerdotis, augetur numerus Ordinū: quia secunda ita intinsece supponit priorem, vt si quis tenet secundam conferre non ordinato priori Ordinatione, nihil sit facturus: neque is, cetera quem huiusmodi Ordinatio est attentata, sit receptor vnquam potestatem Ordinis ad fideles sanctificandos, & proinde non possit validè canonicè vnquam Sacramentum requirere Ordinem: eò quòd potestas Ordinis in Corpus Christi mysticum ex diuina institutione supponat potestatem in Corpus Christi verum. Et hæc omnia docet Ioan. Præposit. in 3. par. D. Thoma, de *Sacr. Ordin. q. vnica, dub. 5. n. 15.* Lessius in 3. de *Sacr. Ordin. l. dub. 6. n. 13. & seq.* Hurtadus de *Sacr. Ord. diff. 2. 1.* & alij. Itaque in casu nostro, talis Sacerdos esset: vt ita dicam, diuidualiter Sacerdos: nam haberet potestatem sciendi Corpus Christi, non autem absoluendi peccata.

Non obstat dicere, quod Characteri sacerdotali annexa est potestas remittendi peccata: sed hic Character imprimitur potestati Calicis; ergo etiam tunc datur potestas remittendi peccata. Respondeo: Integro Characteri sacerdotali annexa est potestas remittendi peccata; qui autem potestati Calicis imprimitur, non est integer: nam integer ex duobus constat Characteribus; sicut integra Sacerdotis potestas duobus potestatibus constat, quæ diversis symbolis externis conferuntur. Neque hoc est absurdum, aut contra communem sententiam, ut Sotus existimat. Quando enim datur potestas consecrandi, datur solum Character huic potestati respondens, in quo hæc potestas fundatur: & quando datur potestas remittendi peccata, datur alius Character, cum sit alia potestas, quæ proinde in alio Charactere fundari debet. Neque est ulla ratio, cur non sint duo Characteres, sicut sunt duæ potestates.

Puro tamen sententiam Magistri Candidi, & aliorum, esse satis probabilem; sed nostram existimo probabiliorem.

An Hispani, Siculi, &c. existentes extra Regna Hispaniarum, & Sicilia, possint sumere per alios Bullam Cruciatæ, & eius privilegii frui, secluso privilegio edendi lacticiam.

RESOL. X.

Non desunt aliqui, qui sententiam affirmativam probabilem existimant: & ita novissime docet doctus Pater Quintanadueñas in *Theolog. moral. tom. 1. tractat. 8. singul. 4. n. 8.* ubi sic asserit: [Dicendum est, probabile esse, quemlibet Sacerdotis, vel adfictum Floris canonicis subdium Regis Hispaniæ, utri posse prædicta compositione, & gaudere Bullæ privilegii, excepto lacticiarum, & quorum usu, etiam si existat extra Hispaniæ Regna, & extra illa commoretur, dummodo alius pro prædicto Bullam in Hispania accipiat. Primum, quia in ipsa Bulla lacticia solum excipiuntur, seu accentur à privilegiis vescendi ova, & lacticia, atque etiam carnes de utriusque Medici consensu, ij, qui extra Regna hæc commorantur. Item, inquit Pius V. in *Bulla relata*, ut dicto biennio durante intra ipsa Hispaniarum Regna, & non extra; catinibus de consilio utriusque Medici, temporibus ieiuniorum totius anni, etiam quadragesimalium vesci, ac pro eorum libito ovis, & lacticiis, &c. ergo reliqua privilegia poterunt illis prodesset, cum exceptio, seu casus exceptus fuerit regulam in contrarium. l. *Nam, quod liquidè §. fin. primo respons. ff. de penul. leg. l. Quæsiunt §. Idem respons. et ibi Gloss. verbo, Non potest ff. de fund. instrutor. c. 2. de coniugio leproso. Menochius de arbit. lib. 1. q. 30. num. 4. Surdus cons. 303. n. 11. Cardinalis Seraphinus Rotæ Rom. decis. n. 7. Fafinacius prax. p. 4. cons. 65. n. 74. & apud eum decis. 5. n. 10. Rota Romana.*

Confirmatur: quia, ut Vega supra, & alij Doctores docent, idèd prohibetur hoc extra Hispaniam, quia scandalum oriretur, cum publicè fiat apud exteros: sed nullum oritur ex hac compositione, cum secretè fiat, & in conscientia foto tantum: ergo fieri potest.

Probatur secundò: quia ad indagandam vim legum, & privilegiorum, causa finalis diligenter inspicienda est, iuxta utriusque iuris Doctores, in *l. Verum. de furtis*. Unde communis Iurisperitorum, & Theologorum statuit, quod cessante causa finalis legis in totum, cessat ipsa lex. Sic Alphonsus à Castro, Syluester, Suardus, Azorius, Covarruvias, Aragonius, Gutierrez, Salas, & alij apud Bonaciam de *leg. dist. 1. q. 1. p. 10. §. 1. n. 1. & 2.* de privilegii docet ipse cum aliis *d. 1. de privi. q. 3. p. 8. §. 2. n. 4.* sed causa finalis, seu finis præcipuus concessionis Cruciatæ, & compositionis, est subsidium Regi Catholico pro belli

expensis impensum, vel à suis subditis, vel ab alijs; qui tamen ad eundem Regis Regna declinent: ergo, licet extra Hispaniarum Regna commoretur, dummodo sit vassalli, seu subditi Regis Catholici, non est, cur Cruciatæ priventur: æquè enim finis concessionis persistit, siæ ij existentes in Hispania, siue extra illam, pecunijs in subsidium belli contribuant.] Ita Quintanadueñas, & ante illum aliqui viri docti ex Societate, teste Castro Palao *tom. 4. tr. 2. §. disp. unica, punct. 2. num. 4.* sic aient: [Non desunt graves Doctores, Pater Bonaventura, Ioan. Chacon, Ioan. de Salas in *Manuscriptis*, qui improbabile non reputant, Bullam prodesset Hispaniæ extra Hispaniam existentibus; si alius pro ipsis Bullam suscipiat; quia finis principalis Bullæ est subsidium pecuniarium factum nostro Regi pro expensis belli contra infideles. Quod verò fiat personaliter, & præfentialiter in illis Regnis, vel interposita persona, parum videtur referre.

Sed ipse meritò ibi prorsus refellit hanc opinionem, tanquam adversam privilegii verbis, quæ solum exprimunt, habitantes in Regnis Philippo subiectis, vel ad ea declinantes; alijs non solum Hispani, sed exteri omnes frui Bulla possent, si aliquis in Hispania Bullam pro ipsis susciperet; quod credendum non est. Non enim est intentio Pontificis, ut noster Rex pecuniam ab illis accipiat, qui nec ratione domicilij, nec transeuntis habitationis illi subiciuntur. Hanc etiam sententiam, præter Palam, sustinet conciliis meus peritissimus, & amicissimus Pater Bardi in *Bullam Cruciatæ, par. 1. tr. 2. §. 2. n. 16.* qui citat Ludouicium à Cruz, & Riccium.

Ad præcipuum verò argumentum Patris Quintanadueñas, respondeo, quod quavis finis huius Diplomatis sit subsidium Regis Catholici, tamen non est quocumque modo accipiendus, sed determinato modo, nempe pro elemosynis erogandis ab ijs, qui in illis locis Bullam accipiunt; & de hac re nulla assignari poterit ratio, præter intentionem Pontificis volentis cum hac conditione Bullam concedere.

Notandum est hic obiter, cum sermo incidit de Bulla Cruciatæ, Pater Quintanadueñas *tract. 3. singul. 18.* docere ex pluribus rationibus, contra Eminentissimum Dominum meum de Lugo, Regulares posse absolui virtute Cruciatæ à peccatis mortalibus non reservatis: unde *num. 14.* sic ait; [Sed si obicitur, ex relata sententia sequi, posse quemlibet Regularem absolui virtute Cruciatæ ab omnibus ijs peccatis, & censuris à quocumque Confessore seculari, vel Regulari approbato ab Ordinario loci, vel à Prælo Regulari ipsius pœnitentis, à quibus potest absolui à Confessario deputato pro audiendis alijs Regularibus suæ domus: admitto, id sequi, & teneri à viris doctis.] Ita ille. Sed opinionem Eminentissimi de Lugo defendit mordicus Pater Bardi ubi supra, *c. 5. sect. 2. §. 4. n. 90. & seq.* Ego autem utranque sententiam probabilem esse puto.

An dispensatus ad carnes, non propter virium debilitatem, sed quia cibi quadragesimales sunt ei noxii, si in aliquibus diebus non comedat carnes, teneatur ieiunare, & abstinere à secunda comestione.

RESOL. XI.

Negativam sententiam ex Carolo Zambrano, Authore Casuum Conscientiæ Bononiensium, docet nominatim contra me Pater Pasqualigus in *praxi de ieiunij, decis. 268. num. 3.* Quia, cum dispensatio sit pro singulis diebus, tollit pro singulis diebus obligationem non solum abstinendi à carnibus, sed etiam abstinendi à pluribus refectionibus, quia tollit essenziale ieiunij, quod non potest stare cum comestione carniū. Si igitur aliquo die dispensatus non vult comedere carnes, non tenetur ieiunare: quia non est, à quo ponatur talis obligatio, cum iam sit sublatæ

per dispensationem : quæ , cum sit absoluta , & non conditionata , si nimirum , utatur carnibus , non reuiviscit ex eo , quòd non utatur . Nec obstat , quòd tunc ieiuniam posset habere locum : quia hoc non sufficit , ut quis teneatur ieiunare : alioquin semper teneretur , quando non comedit carnes , sed insuper requiritur obligatio ,

Sed ego non recedo à sententia affirmatiua , quam docui cum Sanchez , Magala , & Trullench , & quam , me citato , nonissimè contra Pasqualigum docet doctissimus Pater Bardi in *Bulla Cruc. part. 1. tract. 3. cap. 1. sect. 7. n. 54.* qui respondet ad omnia argumenta contraria . Adi illum , & non pigebit . Dicendum est igitur in nostro casu , talem non posse secundam comestionem sumere : nam dispensatio solum respicit , ut adæquatam obiectum , bonum nutrimentum ex qualitate ciborum , & non corroborationem virium ; quia iam supponimus , dispensatum esse robustum , & pati posse afflictionem ieiunij : igitur , si ob piscium , seu oorum comestionem non potest haberi nutrimentum cauandum ex comestione carniū , cessat totaliter finis dispensationis ; atque aded remanent omnia , facta tali hypothesi , iuxta dispositionem iuris communis ; ac proinde urgetur obligatio ieiunij . Confirmatur efficaciter : nam in tantum Titius erat liber à lege ieiunij , in quantum ponebat conditionem incompatibilem cum ipso ieiunio , nempe , comestionem carniū , & ided tali conditione non apposita , nulla erit exemptio ad non ieiunandum .

Igitur in nostro casu supponitur , obligationem ieiunij fuisse absolutè sublata : quod tamen est falsum , cum solum ablata fuerit dependenter à comestione carniū , propter impossibilitatè cum ieiunio . Ceteras rationes videbis apud Bardi . Et post hæc scripta inueni nostram sententiam , me citato , nominatim contra Pasqualigum , docere etiam Pellizzarium in *Man. Regal. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 39.* & ex eadem Societate Patrem Escobar in *Theol. moral. tract. 1. exam. 13. cap. 3. num. 104.*

Sed hic obiter inquiri , an dispensatus ad edendas carnes , possit simul pisces comedere , si ab Episcopo fuerit hoc prohibitum sub pœna excommunicationis . Et affirmatiuè respondet Sancius in *feldis , disp. 51. num. 10. & 11.* Si causa excitandi appetitum , comedas pisces , non peccabis : quia Præceptum positiuum abrogare non debet , quod iure naturali debetur . Neque item , si comedas pisces suaves , etiam absque causa , vel in ea quantitate , quæ tuæ saluti non nocet ; quare , inquit prædictas Auctor , hoc præceptum violare tantum censeberis , quando Pisces simul cum carnibus edes , quorum esus graue tuæ saluti nocuum inferat .

Sed mihi magis placet sententia negatiua Castri Palai tom. 4. tract. 25. disp. unica , punct. 8. §. 1. num. 12. Quia finis huius Præcepti positiuum non est saluti corporali subditorum consulere , sed fidelium ædificationem ; ne , inquam , dispensati in lege abstinendi à carniibus , voluptati incumbant loco pœnitentiæ , quam alij præstant , ipsique præstare tenebantur . Quapropter esus piscium , simul & carniū , esto nocuius non sit , prohibitus censetur . Pro esu nanque nocuius opus non erat episcopalis prohibitio , cum iure naturæ prohiberetur . Neque permittendus est esus piscium ad excitandum appetitum , nisi fortè in tam leui quantitate , ut in considerationem non veniat . Nam esto , iuri naturali non repugnet , media assumere ad appetitum excitandum ; non tamen iuri naturali debetur , omnia media assumere ; quinimò iuri naturali est conforme ab aliquibus abstinere ob bonum virtutis , Præceptorum obseruationem , & fidelium ædificationem .

Nota hic obiter , quòd qui frangit ieiunium comedendo carnes , secundum Leandrum de *Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 3. §. 8. quest. 11.* non duo , sed vnicum committit peccatum : ergo , perse loquendo , non erit necessarium explicari circumstantiam modi , quo ieiunium violatum est , cum sit tantum aggrauans . Sed ego non recedo à

contraria sententia , quam olim docui , & docent communitè D. D. Nota etiam Leandrum *ubi supra , quest. 12.* docere , quòd qui in die ieiunij comedit carnes , & lacticiam , vel ona simul , vnicum tantum patrare peccatum non distincta : quia vel vnicum solum Præceptum violat : aut si duo , sub vna & eademmet ratione formalitè abstinentiæ . Sed ego *alibi* contrarium docui , & iterum docco . Sentio tamen cum ipso Leandro *quest. 13.* me citato , quòd qui vouit aliquo die ieiunare , non toties peccat , quoties in illo die carnes comedit ; sed semel in prima carniū comestione .

Quis ingressus in Religionem , extitit quatuor menses in Nouitiatu ut laicus ; postea transiit in statum clericalem , & perficit annum Nouitiatus : queritur an eius professio fuerit valida ?

RESOL. XII.

Videtur respondendum negatiuè , ex defectu anni Nouitiatus continui : nam status laicalis differt à statu clericali : ergo Nouitiatus factus in vno , non potest deferuire pro alio : vnde annus Nouitiatus iterandus est , quando aliquis Conuersorum ad statum clericalem transferatur . Et ita asserunt fuisse declaratum à Sacra Congregatione anno 1618 .

Probatum etiam ex Decreto Clementis VIII. in *Institut. super recepr. & educat. Nouit. §. Tempore.* in quo sic habetur : *Sed qui ad Conuersorum Habium recepti fuerint , ad clericalem statum transire , etiam durante tempore probationis , non possunt .* Et verbum , non posse , formam inducere , & importare , tradit Sanchez de *matrim. lib. 6. disp. 36. num. 20.* asserens , quòd verbum , Potest , præposita negatione , tollit potentiam , & reddit actum nullum . Quod etiam docet Rebellius de *oblig. iustit. part. 1. lib. 1. q. 6. num. 42.* & Gomez in *cap. Vt animalium. §. Statuti. num. 24. de constit. in 6. & alij.*

Sed de hoc casu interrogatus , ego affirmatiuè sententiæ adhaerens quia Concilium non requirit aliud ad validitatem Professionis , nisi annum Nouitiatus continuū , sub cura Prælatorum : sed dictus Nouitius per annum continuū extitit in Nouitiatu sub obedientia Prælati , & austeritates Religionis experius est , non solum in statu clericali , sed etiam laicali : ergo . Et ita hanc sententiam in terminis docet Tamburinius de *iure Abbatiæ , tom. 3. disp. 6. quest. 17. num. 3.* ubi sic ait : *Si queratur , an Nouitiatus sit interruptus , quando aliquis Oblatus , vel Conuersus ad statum Clericorum transfertur , & consequenter sic iterandus , Respondeo , quòd non est iterandus : quia sufficit , ut per vnum annum maneat sub obedientia Prælati , & tunc probationis annum legitime impieuit , maxime cum Nouitius non teneatur omnes austeritates Regulæ experiri in specie , sed satis est , si probe in genere , perseverando sub dicta obedientia Prælati per annum .* Ita ille : & post illum amicissimus , & doctus Pater Lezana in *Summa 99. Regular. tom. 4. verb. Professio Regularis , num. 10.* sic asserens : *[Pro casu tamen , qui sæpius iacet Regularis contingere solet , scilicet , quòd cum aliquis Nouitius Nouitiatum in totum , vel in partem iuxta morem Conuersorum peregerit , postea verò in Professione ad Clericatum admittatur , vel aliquando etiam è contra ; notandum est , valde probabile esse , talem Professionem esse validam , & illam Nouitiatum sufficientem fuisse pro tali Professione faciendâ . Quia ad Probationis annum legitime implendum , satis est , quòd Nouitius vno integro anno sub obedientia Prælati existat .* Ita Lezana in editione Veneta in folio impressa : nam in aliis hæc non inueniuntur . Hanc etiam sententiam tenet Sanctotius in *Constit. Fratrum Minorum , c. 2. fiat. 24.* & illam supponit Portel in *dubio Regal. tom. 1. part. 2. cas. 8.* loquens de Nouitio , qui annum Nouitiatus in statu laicali

cali peregit, & postea inuitus emisit Professionem in statu clericali. Et post hæc scripta inueni nostram sententiam firmari etiam à Bottono *in consil. regul. tom. 2. Resol. 44. num. 230.*

Restat modò respondere ad argumenta in contrarium adducta; & ad declarationem Sacræ Congregationis adductam respondet Peitinus *tom. 2. de Pralato, q. 3. cap. 1. §. 5. num. 148.* vel non esse veram, vel non esse vsu receptam: & idè docet, quòd quando aliquis Clericus transfertur ad statum laicalem, non eget nouo Nouitiatu. Et ita etiam docet Pellizzarius *in Man. Regula. tom. 1. tract. 2. cap. 1. num. 30.*

Ad secundum argumentum, scilicet, ad Decretum Clem. VIII. adductum, respondet Sanctorius *vbi supra*, & Bordonus *tom. 1. Resol. 29. num. 95.* quòd in dictis verbis Decreti nihil agitur de valore Professionis; sed tantum dicitur, non posse Conuersum in anno probationis, neque post Professionem, transire ad statum clericalem. Vnde nota, quòd aliud est transire, quòd respicit agere propria autoritate; aliud transferri, quòd indicat actum alterius potentis transferre: itaque per illud statutum non aufertur potestas Superiòri; sed Subdito negatur transitus propria voluntate ad altiore statum, ad quem nemo debet accedere, nisi prius vocetur. Itaque in his verbis Pontifex factum prohibet, non irritat. Et ita etiam, præter Sanctorium, & Bordonum, docet nouissimè Pellizzarius *vbi supra, tract. 3. cap. 3. num. 33.* Nec doctrina Sanchez de verbo, *non potest*, adducta in contrarium, est semper vera, vt nominatum contra illum probat Quintanadueñas *in Theol. mor. tom. 1. tract. 2. singul. 7. num. 4.*

An ignorantia censura inuincibilis, qua est annexa casibus pontificiis, impediat reservationem.

R E S O L. XIII.

Multum animarum consolatoria erit hæc Resolutio: nam affirmatiuè respondeo. Dico igitur, quòd si quis inuincibiliter ignoret excommunicationem, aut aliam censuram, quæ est annexa casibus pontificiis, non solum excusabitur ab incurso censuræ; verum etiam casus non erit reservatus reservatione illa pontificia: atque adè poterit absolui à quocunque Confessorio habente iurisdictionem in peccata mortalia huius rei, qui in tales casus est lapsus. Hanc opinionem sequitur Henriquez *in Summa, lib. 6. cap. 13. num. 2.* Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 8. n. 5. in fine.* Coninch *de censuris, disp. 8. dub. 11.* Gaspar Hartado *de penit. disputat. 11. difficult. 9. in fine.* Trullench *in Bullam, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 1. num. 3.* & Pater Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tract. 6. cap. 1. sect. 3. num. 27.* qui *in sect. 4.* hoc etiam extendit ad naturalem obliuionem, seu inuincibilem inaduertentiam, citans Suarez, Merollam, Duardum, & alios. Nec obstat dicere, ait ipse, quòd si doctrina prædicta esset vera, sequeretur, valde paucos incidere in censuras pontificias, & indigere privilegio Bullæ ad obtinendam absolutionem à criminibus Summo Pontifici reservatis: quia, vel ignorant censuras prædictis criminibus annexas, vel naturali obliuione, & inconsideratione illas non aduertunt. Hoc autem asserere, videretur nimis durum, enervarentur enim omnes reservationes pontificiæ: & ex eo sequeretur, quòd multi ablato timore excommunicationis, & difficultate ad obtinendam absolutionem, facilius inducerentur ad talia peccata patrandæ.

Respondeo, hoc non esse censendum nimis durum; sed potius valde consonum suavi dispositioni, qua pia Mater Ecclesia regit Fideles, cum nolit illos, dum non sunt contumaces contra ipsam, puniri pœna adè graui, qualis est censura, & præsertim excommunicatione, quæ est pœna

inter spirituales, quæ ab Ecclesia imponuntur, omnium maxima: proinde quando Fideles ignorant, vel naturali obliuione, & inaduertentia non apprehendunt censuram, excusandi sunt ab eius incurso. Et quia reservatio culpæ omninò dependet ab ipsa censura; idcirco non debet esse mirum, quòd quando quis inuincibiliter censuram non aduertit, casus, qui in reservatione dependet ab ipsa censura, remaneant non reservati.

Vnde non desinam hic apponere etiam verba Ioannis Præpositi *in 3. part. D. Thoma, q. 1. de censuris in communi, dub. 3. num. 59.* sic asserentis: [Ex hac sententia sequitur, innumeris non incurrere censuram excommunicationis, quanuis aduertant se in aliquo actu peccate mortaliter, etiam contra legem ecclesiasticam, vel crassa eius ignorantia laborent: quia, non obstante notitia legis, vt est præceptiua, vel crassa eius ignorantia, laborant ignorantia inuincibili eiusdem, vt est illatiua censuræ, èd quòd, videlicet, nec quidquam de tali censura vnquam audierint, nec ex aliquo alio cognito faciliè eius notitiam comparare poterint. Qua ratione plerunque, non solum rustici, sed etiam alij plebeij à plurimis censuris possunt excusari, quanuis commiserint peccatum, cui annexa est censura. Quare prudens Confessorius non debet statim indicare tales incurrisse excommunicationem; sed quibusdam in interrogationibus debet conari inuestigare, num eorum ignorantia, respectu ipsius censuræ, fuerit inuincibilis, quando factum perpetrabant. Quòd siprehendat, ignorantiam fuisse inuincibilem, potest iudicare, tales non incurrisse excommunicationem; & si casus sit reservatus propter excommunicationem, potest iudicare in ea circumstantia, casum non esse reservatum, seque posse ab eo absoluerè, quamuis alioquin non posset absoluerè ab excommunicatione.]

Imò hic dicta possunt habere locum in variis Religiosis, qui excommunicationes non ita faciliè possunt cognoscere, qui proinde possunt ab iisdem excusari. Idem dicendum de variis suspensionibus, quarum ignorantia potest esse inuincibilis, etiam respectu Clericorum, & proinde si Confessorius ex circumstantiis possit aduertere aliquem, etiam Sacerdotem, laborasse ignorantia inuincibili, quòd suspensio esset annexa actui, quem exercuit, poterit iudicare talem non incurrisse censuram.] Hæc omnia Præpositus.

Et tandem non desinam hic adnotare ea, quæ obseruat nouissimè Magister Serra *in part. 2. D. Thoma, tom. 2. q. 76. art. 3. dub. 2.* sic enim ait: [Tertia sententia est, ignorantiam, etiam mortaliter culpabilem, tam facti, quam iuris communis pontificij, quam etiam censuræ, excusare non solum à pœna excommunicationis; sed etiam à cæteris omnibus aliis censuris, suspensione, interdictione, irregularitate, &c. Si tamen ignorantia non sit crassa, vel supina. Hanc tenent recentiores permulti. Probant ex cap. *Cum animarum de constit. in 6.* vbi sic dicitur: *Vt animarum periculis obuietur, sententiis per statuta quoruncunque Ordinariorum prolati ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina.* Vbi per sententias. Glossa intelligit, quæ ligant animam, vt locum habeat proxima ratio. Cum autem huiusmodi sint non solum sententiæ excommunicationis, sed etiam aliarum pœnarum spiritualium, ac censurarum suspensionis, interdictioni, irregularitatis, &c. de his omnibus *ibi* est sermo; & nulla est ratio, ob quam ad solam sententiam excommunicationis restringatur. Quòd *ibi* dicitur, per statuta quoruncunque Ordinariorum intelligenda etiam esse statuta Summi Pontificis, colligitur, quia, vt ait Syluester, *verbo, Ignorantia, quest. 8.* Non dixit, quoruncunque Ordinariorum locorum; cuiusmodi sunt Episcopi secundum Glossam; sed quoruncunque Ordinariorum simpliciter, vt includeretur etiam Papa, qui est omnium Ordinariorum Ordinarius. Et præterea, quia de his eadem est ratio, vt, scilicet, periculis animarum obuietur, imò maior, quia Papæ statuta plures ligent,

gant, & minus publicantur, vt *ibidem* ait Syluester. Denique cum ignorantia crassa, & supina, vt patet ex dictis *art. 1.* ab ignorantia vincibili distinguatur, hæcque sine illa esse possit: nam ad ignorantiam vincibilem sufficit ignorare, quod homines nonnulli suæ salutis curam habentes, communiter sciunt; ad crassam vero, & supinam requiritur ignorare, quod omnes communiter sciunt, & vt procedat ex nimia negligentia, & lata, auarissima culpa in adhibenda diligentia: constat autem non solum hoc, sed etiam primum ignorare posse, & vtrunq; esse moraliter culpabile: sequitur, quod ignorantia mortaliter culpabilis poterit à pœna excusare.] Hucvique Serra, qui postea asserit, omnia supradicta satis probabilia esse; & idem subdit: [Excommunicatio autem, suspensio, interdictum, ac etiam irregularitas, pœnæ sunt extraordinariæ, quæ non sequuntur ex culpis secundum se, & absolute sumptis; sed ratione grauitatis superadditæ ex contemptu eorum, & contumacia. Cùmque ab hac grauitate, contemptu, & contumacia excuset ignorantia, quæ non est crassa, aut supina; etiam ab incurfu talium pœnatum excusare asserit tertia sententia.] Ita ille, qui tandem etiam notat, quod, quando lex apponens pœnam, requirit, vt delictum fiat scienter, si fiat ex ignorantia, non incurrit pœnam: nam ignorantia excusat à qualitate, vt grauitate delicti, ob quam fuit pœna apposta. Solec lex scientiam requirere, aut verbis expressis, vt cum dicit, *si quis scienter*, vel æquiualentibus, vt cum dicit, *si quis presumpserit*, aut, *si quis temerè*, &c. Tunc autem, qui delinquit ex ignorantia etiam crassa, vel supina, non incurrit pœnas: quia, vt ait Caietanus *2. 2. quest. 53. art. 3.* verba iuris non frustra apposta, nec improptèr lamenda sunt. Apponerentur autem frustra prædicta verba, & non cum proprietate restrictiua sumerentur, si pœnæ incurrerentur à delinquentibus ex ignorantia saltem crassa. Ignorantiam affectatam quidam existimant non excusare à pœnis statuti, etiam contra scienter delinquentes: nam nihil minus de culpa, & idem est peccare ex ignorantia affectata, ac ex certa scientia. Aliis oppositum videtur probabilius: nam Superior illis verbis exigere videtur certam, & expressam scientiam, ac ingentem temeritatem, præsumptionem, vel contemptum, quibus caret, qui peccat ex ignorantia, etiam affectata.

Vnde ex his omnibus, quæ Magister Serra obseruat, & de quibus ego etiam *alibi*, Confessorij in casibus occurrentibus multa scrupula euanescere facient, & consolationem Pœnitentibus afferent. Et ne deleras recognoscere, me citato, Quintanaduena *tom. 1. tract. 9. singul. 6. num. 4.* & Ioannem Præpositum *in part. 2. quest. 95. disp. 5. dub. 5. num. 18.* vbi docet, ignorantiam, etiam vincibilem, dummodo non sit crassa, probabiliter excusare, ne aliquis incurrat pœnas legis, v.g. excommunicationem, irregularitatem, suspensionem, inhabilitatem ad officia, ratione Simonie, & alias graues pœnas. Et nota, omnia supradicta, tanquam probabilia, me citato, docere etiam Patrem de Lugo *de princ. Theol. mor. p. 2. cap. 4. quest. 3. n. 3. & seqq.* omnino videndum.

An in diebus ieiuniorum licitum sit, sine fractione ieiunij, sumere mala massilica, mala medicea, uuam, & similia.

R E S O L. X I V.

Affirmatiuè responderi Pasqualigus *in praxi de ieiun.* *decif. 135.* vbi sic ait: [Si tamen non deglutiretur substantia solida pomi, aut pyri; sed tantum succus expressus, dum dentibus conteritur; tunc possit sumi, quoties viget sitis: quia idem esset, ac si biberetur: vnde etiam ex tali succo solet fieri potus, qui licitè potest adhiberi, quoties libuerit, in die ieiunij.

Si autem loquamur de malis massilicis, vulgò, *Limonis*,

aut malis medicis, vulgò, *Aranci*, & cæteris huiusmodi fructibus, poterunt adhiberi ad sedandam sitim, quoties libuerit; quia, quannis videantur habere rationem cibi, dum tamen dentibus conteruntur, in liquorem resoluuntur, & per modum potus transmittuntur ad stomachum.] Ita ille. Qui postea *decif. 136.* hoc etiam concedit de uua: [Quia, ait ipse, in uua reperitur substantia triplicis generis, nempe, cortex, vinacea, seu lignea granula in acinis uuæ inclusa, & succus, qui exprimitur: quod patet, quando uua conteritur: nam tota resoluitur in hanc triplicem substantiam. Ex hac autem triplici substantia, solus succus in stomacho digeritur, & conuertitur in substantiam viuentis; cætera autem minimè, sed integra in propria substantia egeruntur, non secus ac res aliæ, quæ nec aptæ sunt ad nutriendum, nec habent rationem cibi.

Quando ergo comedimus vnam, idem est in ordine ad cibationem, & nutritionem, ac si sumeremus solum succum ipsius; quia solus est aptus, vt digeratur: & quia cortex, & vinacea egeruntur in propria substantia, non possunt habere rationem cibi, atque aded nec frangere ieiunium ecclesiasticum, per quod solus cibus nutritiuus prohibetur; non secus ac non frangitur, si sumeretur, & transglutiretur lignum, papyrus, palea, terra, & quid simile. Quare uua non potest frangere ieiunium, ratione corticis, aut vinaceorum.

Sed neque ratione succi frangit ieiunium: quia succus in sua substantia est vinum, & habet rationem potus; & prout expressus est materia apta, vt consecrari possit in Sacrificio Missæ. Vnde, quia exprimitur de acinis, quando uua dentibus conteritur, in ipso ore acquirit rationem potabilis, atque aded transmittitur ad stomachum per modum potus. Et sicut mustum non frangit ieiunium, quia est potus; ita nec etiam talis succus, quia reuera est mustum.] Hæc Pasqualigus.

Sed nouissimè contra illum insurgit Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 8.* sic asserens: [Monico hic obiter, Pasqualigum *decif. 135. de ieiunio, num. 5.* docere, mala massilica, vulgò, *Limonis*, & mala medica vulgò, *Aranci*, posse in die ieiunij absque peccato sumi à ieiunante ad sedandam sitim, quoties libuerit; quod procedere de aliis similibus fructibus, qualis, v.g. est uua. Probat: quia supradicta, esto, videantur habere rationem cibi, dum tamen dentibus conteruntur, resoluuntur in potum, sicque per modum potus in stomachum transmittuntur. Verùm mihi non probatur hæc doctrina: tum, quia est omnino singularis, & relaxatiua ecclesiastici ieiunij; & alioqui raro bene loquitur, qui contra omnes loquitur: tum, quia dicti fructus sumi possunt per modum cibi, & per modum potus, multumque refert, sub qua ratione sumantur: siquidem sumpti per modum cibi, frangunt ieiunium; non item, si per modum potus: sumantur autem per modum cibi, quando sumuntur non expressi, & paulatim dentibus conteruntur, per modum verò potus, quando expressi in vase aliquo epotantur.] Ita Pellizzarius, cui libenter adhareo.

Et quidem res morales, moraliter, & non metaphysicè tractanda sunt. Vnde, si quis in mensa dentibus vnam premeret, & vinacea elicet, vt multi faciunt, deglutendo tantum succum ab illis elicitam, utique ille ab omnibus diceretur vnam comedere: ergo à fortiori dicendum est in nostro casu, vnam comedere, qui & succum, & vinacea deglutit: ergo frangit ieiunium. Deinde, si quis vinacea vnam in torculari pressa sumeret in magna quantitate, quis diceret, eum illas comedendo non frangere ieiunium? Ergo, quando magis in casu nostro dicendum est, illam comedere, & frangere ieiunium, qui faccum sicut, & vinacea dentibus pressa deglutit? Insuper vinacea vuarum dentibus pressa, semper aliquid succi imbibitum retinent; ergo, cum illa deglutuntur, dicendum est sumi per modum cibi, & alimentum præbere: ergo frangunt ieiunium. Adde, quod

quod si opinio affirmatiua esset admittenda, quis ad satisfactionem posset sine peccato mortali, & fractione ieiunij, comedere pyra, perlica, poma, malogranata, uuam, & similia, cortices tantum expuendo, sed succum deglutendo: sed hoc dicece, videtur absurdum: ergo.

Relinquendo itaque abstractiones metaphysicas, quæ in rebus moralibus tractandis, respueudæ sunt; asserto constanter, sumentem uuam in quantitate notabili, frangere ieiunium: nam, qui comedit aliquem cibum in quantitate notabili in die ieiunij, frangit ieiunium: sed, qui sumit uuam in die ieiunij, dicitur verè comedere cibum: ergo, si sumit uuam in quantitate notabili, reus erit fractionis ieiunij. Minor huius argumenti, in qua est difficultas, communiter à Doctoribus firmatur, & inter illos, agmen ducit sapientissimus Pater Ioan. Dicastillus ex præstantissima Societate Iesu Theologus de *Sacrament. tom. 1. tract. 4. disput. 2. dub. 5. num. 86.* vbi docet, quod uua, & quidquid in ea est, cibus est, & moraliter habetur cibus. Et *num. 91. & 92.* ait, mustum in uua esse per modum cibi, *adè ut frangeret ieiunium, & conferretur manducare, qui uuas comederet.* Ita ille, qui, ut vides, in terminis terminantibus casum nostrum determinat. Idem confirmat Cotneius in *3. part. D. Thoma, tom. 2. tract. 4. quest. 74. art. 5.* vbi docet, quod liquor non includitur intra ipsa grana uuarum per modum potus, sed potius per modum cibi, unde non dicitur bibi: sed manducari, & non habet statum, & modum potus, sed potius materiam cibi, cum reuerà simul ut reliqua manducetur. Hæc Cortiejo. Idem docet Præpositus in *3. part. quest. 74. art. 5. num. 44.* vbi sic ait: [Quænis vinum ex uuis matutis confici possit; ipsa tamen non sunt vinum, sed sunt cibus, etiamsi pellicula detrahatur: unde, ne quidem, ea detracta, valde possunt consecrari.] Caspensis in *Cur. Theol. tom. 2. tract. 22. disput. 2. sect. 3. num. 18.* Mustum (asserit) intra uuam esse verè cibum, & manducatur cum tota vne substantia. Auerſa de *Sacrament. Euchar. quest. 2. sect. 5.* Uuas (ait) proprie manducamus, nec rectè de uua dicitur hic potus, sed rectè dicitur hic cibus. Et tandem Coninch de *Sacrament. quest. 74. art. 5. num. 123.* sic asserit: [Uua verè nec sunt vinum, nec materia potabilis; sed potius sunt cibus, nec enim dicuntur bibi; sed comedi, sicut pomum non est siccum, nec potus, sed cibus.] Vide etiam Reginaldum *tom. 2. lib. 29. cap. 2. num. 24.* Valquez in *3. part. tom. 3. disput. 175. cap. 2. num. 14.* Suarez *tom. 3. disp. 45. sect. 1.* Hurtadum de *Sacrament. disp. 11. difficult. 9.* Lessium in *3. part. quest. 74. art. 5. num. 24.* Palaum *tom. 4. tract. 2. 1. punct. 5. num. 7.* Opataviu de *Sacrament. tract. de Eubar. disput. 2. quest. 3. punct. 30.* & alios communiter. Quod confirmatur: nam, ut obseruat Ludouicus de S. Iuan in *Somma de Sacrament. Euchar. quest. 1. art. 50. difficult. 3.* [Uua sumpta in quacunque magna quantitate nunquam inebriat: ergo verè cibus dicenda est. Et idè rectè Doctores annumerantes cibos, quibus licitum est per consuetudinem vesci in collatione serotina ieiunij, inter illos apponunt uuam.] Poterat itaque ex his omnibus, noster Pater Pasqualigus, sententiam, quam improbanimus, tanquam probabilem non proponere, licet id efficisse reor ad ostendendum tantum ingenij sui acumen; non, quia reuerà illam probabilem existimauerit: & idè rectè postea hanc suam opinionem, vtris doctis reliquit maturandam: sed penes me semper acerba erit, & idè in praxi nunquam prorsus deducendam esse puto.

Verùm, quia hic sermo incidit de ieiunio, apponam opinionem Patris Leandri à Murcia in *cap. 2. super cap. 3. Regula D. Francisci, §. 2. num. 38.* vbi sic ait: Aunquæ aligono tenga pan, legumbres, y fruta, para comer, no tiene suficientes manjares para hazer vna comida entera, y cumplida, segun la forma del ayuno ecclesiastico. Esta sententia la tienen Angles in *Floribus, materia de ieiunio, prima parte, fol. 404.* y otros doctos modernos, à quien cita, y sigue el dicho Thomas Sanchez vbi supra, *dub. 15. num. 3.* y consta, porque los dichos manjares solos son de poca

sustancia, y de los que los Doctores señalan para hazer colacion; luego no son suficientes para hazer comida.] Ita ille.

An in collatione serotina ieiuniorum, quantitas licita possit tuto sumi in solo pane.

RESOL. XV.

Negatiuam sententiam nouissimè tenet Pellizzarius in *Man. Regal. tom. 1. tract. 1. cap. 5. num. 15.* vbi sic ait: [Illud etiam hic aduerto, quod quando Doctores concedunt quantitatem octo vnciarum in collatione serotina; non est sensus, comedentem, si velit, posse sumere octo vncias panis, si aliàs nolit sumere quidquam de fructibus, aut herbis: sed sensus, ieiunantem partim ex fructibus, aut herbis, partim ex pane posse sumere quantitatem octo vnciarum. Moueor, tum ex communi modo loquendi, quo vniuntur Doctores communiter, dum loquuntur de quantitate, & qualitate refectiuncule vespertinæ; siquidem communiter supponunt cum pane modico iungi fructus, aut herbas: tum, quia panis maxime confert ad nutriendum, ideòque si concederetur octo vnciæ panis, ieiunans nimiam caperet sustentationem: puto autem, quod si ieiunans in refectiuncula vellet vti solo pane, possent ei concedi quinque panis vnciæ circiter.] Ita ille.

Sed, ut verum fatear, ego non damnarem de peccato mortali, qui quantitatem licitam totam in pane sumeret: nam Doctores asserunt, quantitatem licitam esse vncias octo panis cum fructibus; quia communiter cum pane talia obsonia iunguntur: sed non ex hoc sequitur, quod quis non potest sumere quantitatem vnciarum octo iohis panis, licet posset etiam sumere quantitatem vnciarum octo, aut nucum, vel amygdalarum, aut aliqum fructuum: nam eo ipso, quod consuetudo introduxit talia obsonia in collatione serotina, liberum est de ipsis sumere, quæ magis placuerint, & idè licitum est illa sumere, coniunctim, vel separatim, in quantitate tamen permittà Doctoribus.

Dicete autem, panem habere magnam substantiam, non facit ad rem: sufficit nobis, quod sic cibus à consuetudine introducens: ut tunc festuæ magnæ substantiæ: unde, si quis sumeret (ut vult Pellizzarius) vncias quinque panis, & vncias tres felluarum, non frangeret ieiunium, & tamen sumeret maiorem substantiam, quam si sumeret vncias octo panis. Igitur de cibis introductis in vespertina refectiuncula à consuetudine, non est attendenda qualitas, sed quantitas: & in hoc sensu intelligendus est Caietanus in *Somma. verb. Ieiunium.* Vnde sententiam amicissimi Patris Pellizzarii refellit Trollenç in *Decal. tom. 1. lit. 3. cap. 2. dub. 3. num. 8.* vbi sic ait: [Quæres, quid liceat sumere in refectiuncula? Respondeo, licitè sumi posse ea, quæ communiter in ientaculis, & post prandium sumi solent, qualia sunt arborum fructus, herbae, & cibi leuiiores, ut ficus, amygdalæ, uuæ passæ, noces, pyra, poma, oliuæ, bellaria, vel alia ex saccharo, aut melle confecta electuaria: item & panis, vel solus, vel cum aliquo ex dictis.] Ita ille, cui adde etiam Iacobum Marchantium in *99. Pastor. part. 2. cap. 5.*

Sed hinc obiter quæro, an sine peccato mortali in serotina refectiuncula licitum sit sumere quantitatem excedentem vncias octo. Respondeo affirmatiuè, ratione paruitatis materiæ: & ego alibi ex Turriano, quantitatem datam vnciarum existimaui paruum materiam. Sed Escobar in *Theol. mor. tract. 1. ex am. 3. cap. 3. num. 104.* putat, hanc assignationem laxam esse, & admittit tantum vnciam vnam. Verùm nostram sententiam nouissimè docet doctissimus Pater Leander à Murcia in *99. Regul. in cap. 2. super cap. 3. Regula D. Francisci, §. 2. num. 49.* sic asserens: [En la materia del ayuno se dà paruidad. Assi lo tienen Sauchez in

Summa, tom. 1. lib. 1. cap. 4. num. 12. Alfonso de Leon *de officio Confessarij, part. 1. recoll. 7. num. 23.* Luis de Torre *in Summa Theologiae moral. par. 1. cap. 256. dub. 27. num. 2.* y comunemente los Doctores. Toda la dificultad está en señalar, que cantidad será parva en esta materia. El dicho Padre Luis de Torres *en lugar citado* dize, que la cantidad de dos onças no es materia de pecado mortal, sino que se ha de juzgar por parva: però Antonio de Leon en la erudita questión, que trata *del Chocolate, par. 3. num. 21.* redize la paruidad de materia a dos onças, ò onça y media, diciendo, porque ay quien reduzga la colacion a la quarta parte de la cena comun, no es mal fundamento para dezir, que la quarta parte de la colacion sea materia parva, de donde collige, que como vnos reduzgan esto à seis, otros à ocho onças, los que dixeren, que la colacion se ha de hazer en cantidad de seis onças, diran que la paruidad de la materia se ha de reduzir a onça y media, que es la quarta parte; y los que lleuaren, que la cantidad de la dicha colacion ha de ser en ocho onças diran, que la paruidad será dos: con esta sentençia se conforma Antonino Diana *5. part. tract. 5. resol. 11.*] Hoc supposito, vt dixi, respondet affirmatiuè ad questionem. Et ita in terminis illam, tenet Pater Pellizzarius *ubi supra in Man. Regul. tom. 1. 27. 5. cap. 5. n. 11.* vbi sic ait: [Concedo tamen, quòd si quis in collatione vespertina sumat vncias decem cibi communis, peccat solum venialiter. Idque colligo ex eo, quòd, iuxta dicta, probabile est posse licitè sumi in vespertina refectiuncula octo vncias absque vilo peccato; & aliàs probabile putant Turrianus *par. 1. Sum. cap. 246. d. 27. num. 2.* & Diana *part. 5. tract. 5. resol. 11.* ad violationem ieiunij mortalem non sufficere quantitatem duarum vnciarum cibi communis; & consequenter censent comedentem dictas duas vncias, peccare solum venialiter contra legem ieiunij. Vnde fit, vt sumens in collatione ieiunij duas vncias, vltra octo, quæ conceduntur, peccet solum venialiter. Quòd Confessarij bene noerent, ad subleuandam summam difficultatem, quam plures fideles seruiant in obseruandis Ecclesiæ ieiunijs.] Ita ille, & ego. Quare nimis rigidum puto amicissimum Lezanam, qui *in Summa 99. Regul. tom. 3. verb. Ieiunium, num. 4.* tantum concedit in collatione sextina, tres, aut quatuor vncias. Nec deseram hic obiter adnotare nouissimè Ioannem Henriq. *in pract. 9. sect. 16. q. 4.* docere, [que la cantidad de las ocho onças para colacion, no se han de entender con las frutas muy humidas, como son vvas, y ceruelas frescas, y cosas semejantes, porque doze onças destas frutas muy humidas son ocho de las frutas secas, y assi la maior cantidad de lo humido, equiualè à menor cantidad de cosas secas.] Ita ille. Sed tu cogita.

An Regulares sexagenarij teneantur ad ieiunia Regula? & quid si non attingerent annum 21.

R E S O L. X V I.

AD hanc questionem sic respondet Petrus Marchant *in Tribun. Sacram. tom. 2. tractat. 12. tit. 3. quest. 4. §. 1.* [Petes, an Regularis, ex. gr. Frater Minor, S. Francisci, ex voto ad ieiunia Regulae sub peccato mortali obligatus, post sexagesimum annum ieiunare teneatur extra calum manifestæ necessitatis? Ratio dubitandi est: quia voto tenetur. Item à simili: quia adolescens ante 21. annum ætatis in Ordine Fratrum Minorum professus, vt diximus, ad ieiunia Regularia tenetur. De hoc casu à Reuerendissimo P. F. Andrea à Soto, Ordinis nostri Commissario Generali in Belgio, Serenissimæ Archiducissæ Elizabethæ Hispaniarum Infantis Confessario, pierrissimæ & sanctæ memoriæ, consultus fui, anno 1619. qui quamuis septuagenarius, scrupulis tamen in ratione obligationis ieiuniorum angebatur. Respondi itaque, sicut & modò respondeo, Fratrem Minorem post sexagesimum annum æta-

is ad ieiunia regularia non teneri. Ratio mea est: quia ieiunia regularia sequuntur naturam ieiuniorum Ecclesiæ, & sub iisdem modis obligant, & ex iisdem causis dispensantur. Vnde ieiunia in Regula Fratrum Minorum, non tam voto promittuntur, quam sub præcepto Regulae cadunt, eorum obseruantia, qui vnet Regulam, se astringunt, eodem modo, nimirum, quo præcipiuntur, & quo ieiunia obligant. Cum igitur Pontifex, ob communem naturæ deficientiam declarauerit, sexagenarios ad ieiunium non obligari, & sit eadem ratio senectutis in Religione, ac in sæculo, eademque ratio infirmitatis, & deficientiæ naturæ; eadem est ratio excusationis, & dispensationis, si quæ interuenerit.

Ad illud, quod de adolescente adfertur, qui ante annum 21. ætatis professus, non obstante declaratione Ecclesiæ, obligatur ad ieiunia regularia. Respondeo negando pariter in vtroque casu: adolescens enim ille in sæculo manens non excusatur à ieiunio ratione infirmitatis, aut debilitatis; sed ex mera indulgentia, ratione incrementi, seu naturæ crescentis. Vnde supponitur esse ex ratione ætatis potens ad ieiunandum, saltem post annum ætatis 15. & 16. quo Religioni est aptus, & vt dixi, si vel voucat, vel obedientia se addicat in Religione, tenebitur ad ieiunia regularia, quia illi indulgentia, & privilegio voluntatiæ cessit. Aliud autem est de fratre sexagenario: supponitur enim ex communi defectu ætatis impotens, & infirmus. Vnde, cum declaratio Pontificis hoc motiuo facta omnes attingat, eos, qui ad hanc ætatem deficientem peruenerunt, etiam illud comprehendit. Adde, in ista declaratione alteram excusationis includi causam, quæ est ordinariæ infirmitatis, ratione cuius, etiam si quis ad illam ætatem necdum peruenerit, iudicaretur ad ieiunium non obligari. Itaque adolescens in Religione professus gratia sæculi pro prima ætate censetur renuntiasse: senex autem sexagenarius è contra ob Religionis austeritates censetur causæ iustæ declarationis magis quam alius subesse; & quamuis aliquo modo valeret, & ad ieiunandum potens videretur; teneatur tamen naturam fouere alimentis, ne tota simul deficiat, cetera iam sit in ætate ordinariæ occasu, & decliui, vt potè in vltima decade, quæ indiget cibo ad naturæ deficientis fomentum, & conseruationem, ad quam iure naturæ obligatur. Dispensatio itaque in puero metæ gratia est, in senex est declaratio necessitatis ad naturæ fomentum, ne deficiat.] Hucusque Marchant, cui adde sapientissimum Carmaelem *in Regul. S. Benedicti, disp. 128. num. 1613.*

Vnde, non obstante communi Doctorum sententia, quam *in par. 1. tract. 9. resol. 16.* adduxi, puto probabiliter cum Marchant, Regulares sexagenarios non teneri ad seruanda ieiunia Regulae. Et hanc sententiam esse probabilem, docet etiam, me citato, doctissimus Narbona *in Annalibus iuris an. 60. q. 2. n. 8.* vide etiam Escobar *in Theol. Mar. tract. 1. extra. 13. c. 3. n. 104.* & me citato, Pellizzarium *in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. c. 5. n. 51.* qui etiam contra Marchant *ubi supra*, tenet, Regulares ante annum 21. ætatis expletum, non teneri ad ieiunia propriæ Regulae; quod est valde notandum; & asserit ita sensisse doctos Recentiores à se consultos. Fateor hæc probabilis esse, sed communis sententia est in contrarium.

Et idè non deseram hic apponere verba Patris Leandri à Murcia *in 99. Regul. cap. 2. super cap. 3. Regulae D. Francisci, §. 2. n. 19.* sic, me citato, asserentis: [Oros Doctores tenent, que los viejos de sesenta años, que tienen fuerças, y estan sanos, estan obligados a ayunar, y que regularmente hablando hasta los sesenta años, no les excusa el ayuno, ni estan libres de su precepto, por la necesidad de la viejez, y ni aun entoncez, si tienen suficientes fuerças, y estan sanos. Y la razón es, porque à los viejos les excusa la viejez del ayuno, porque ella, por sí es enfermedad, y porque trae con sígo gran necesidad. y flaqueza; esta excusa en los viejos sanos, y fuertes; luego no les excusa el ayuno. Esta segunda sentençia, absolutamente hablando, para todos los viejos de sesenta años, aunque no estan obliga-

dos al ayuno por voto, sino solo por Precepto de la Iglesia, parece algo rigurosa; però para los que estan obligados por voto, como los Religiosos, y que estan fuertes, y sanos, es muy fundada: porque si los moços, que no han cumplido veinte y vn años, aunque tengan necesidad de crecer, y para ello demas frequente manjar, communemente les obligan todos al ayuno, quando ellos se obligaron por voto a el; y porque aunque tenian derecho a no ayunar, y a crecerle, renunciaron por el voto, y lo pudieron muy bien hazer, y por el conseqüente quedaron obligados a ayunar; luego aunque los viejos de sesenta años tuuiesen derecho a reparar la naturaleza, no ayunando, por hazer renunciado esse derecho, por el voto les obliga el ayuno.] Ita ille.

Sed, si aliqui Regularis professus sexagenarius frangeret ieiunia suæ Regulæ, ego non auderem de peccato mortali damnare, stante probabilitate contrariæ sententiæ. Nota hic obiter mihi in *tract. de ieiunio, resol. 52.* non duplicasse sententiam aliquorum assentientium, non peccare contra præceptum ieiunii, qui assumit laborem incompatibilem cum ieiunio, ad hunc finem, vt non ieiunet, vt v.g. ludum pilæ, venationem, &c. Et hanc sententiam, me citato, docet Pasqualigus in *Praxi, dec. 320.* Sed nunc hanc sententiam ego non admitto, & contrariæ adhæreo, per ea, quæ docet Bossius in *discept. mor. discept. 4. per totam.* An verò supradicta sententia sit admittenda, quando labor ille non assumeretur in finem, vt quis non ieiunet, negatiuè respondet Bossius *vbi supra*: sed affirmatiuè ex Medina, & Ledesma Dominicanis respondet nouissimè Ioan. Hentiquez in *questionibus prædictis, sect. 16. q. 19. per tot.* cui adde Doctores, quos citat, & sequitur, me etiam citato, Pasqualigus *vbi supra, decif. 19.* Vide etiam Villalobos in *Summa, tom. 1. tract. 23. difficult. 4. num. 11.*

An in vigilia Natiuitatis, si quis vellet sumere collationem serotinam mandè, possit illam sumere in quantitate, qua licitum est illam sumere serò.

RESOL. XVII.

DE hoc casu olim interrogatus fui à quodam Eminentiſſimo. Pro quo suppono id, quod *alibi* firmavi, in collatione serotina vigiliæ Natiuitatis, posse sumi duplex maiorem quantitatem, quàm licitum est sumere in aliis ieiuniis. Ergo, si in aliis licitum est sumere vncias octo, erit in illa licitum sumere vncias 16. & ita me citato, tenet Ioannes Hentiquez in *qq. practicus, sect. 16. q. 5.*

Suppono secundò, aliquos probabiliter asserere, quòd si dies Natiuitatis veniat feria secunda, & transferatur ieiunium in Sabbathum, licitum esse in Sabbatho sumere in collatione eandem duplicatam quantitatem vnciarum 16. & ita, præter Doctores à me *alibi* citatos, docuit nunquam satis laudatus Basilius Pontius, teste Caramuele in *regul. D. Benedicti, disp. 128. n. 1613.* sic asserente: [In vigilia Natiuitatis poteris facere collationem secundum vsum Patriæ, & Communitatis, non aliter; quia magna quantitas non vbi comque recepta. Inciderat Natalis Domini in feriam secundam, vnde ratio videbatur cessare; consultus doctissimus P. Mag. Basilius de Leon, Cathedralicus primarius in Vniuersitate Salmanticensi, respondit, posse illa die Sabbathi fieri collationem in magna quantitate, cui subscribo.] Ita ille.

His positis, ad casum propositum affirmatiuè respondet Pellizzarius in *Man. Regular. tom. 1. tract. 5. c. 5. n. 13.* vbi sic asserit: [Illud etiam hic moneo, in vigilia Natiuitatis sumi posse collationem pinguem modo *suprà* dicto, etiam in casu, quo, dilata cœna in vesperam, sub meridiem sumat refectionem: & probò, tum ex eo, quòd Doctores *suprà* concedunt posse sumi collationem tam copiosam, etiam in casu, quo vigilia Natiuitatis incidat in Sabbatho, & Festum

Natiuitatis in feria secunda, (in quo casu æquè cessat ratio concedendi refectionem aded magnam,) labor, scilicet, nocturni Officij, ac in præsentis casu, qua dilata cœna in vesperam, sub meridiem sumitur collatio: tum, quia ratio inducendi consuetudinem refectionem aded magnæ in vigilia Natiuitatis, videretur esse excellentia Festi; non autem solus labor nocturni Officij: talis autem ratio æquè procedit, siue collatio sumatur meridie, siue vespere, vt patet. Ita in terminis docti viri à me consulti.] Ita ille.

Sed, vt verum fatear, ego magis adhæreo sententiæ negatiuæ: nam talis conclusio in collatione nocturna tantum præualuit. Et ita nostram sententiam tener Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 3. c. 3. dub. 6. n. 11.* & ante illum Sanchez in *opusc. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 26. n. 6.* Non audeo tamen damnare sententiam P. Pellizzarii, imò puto probabilem: est enim ieiunium illud, ieiunium lætitiæ.

An si Sacerdos moriatur post consecrationem, si adfuerit alius Sacerdos, teneatur sub peccato mortali perficere Sacrificium?

RESOL. XVIII.

Affirmatiuè respondent communiter Doctores: quia integritas Sacrificij est de iure diuino; ergo necessarium est, quòd Sacrificium inceptum perficiatur, atque aded quando non est possibile hoc fieri ab eodem Sacerdote, debet fieri ab altero. Et in tali casu debet hoc facere Sacerdos, etiam si non ieiunus, vel sit excommunicatus, aut irregularis. Hæc sententia, vt dixi, est communis, & probabilior. Negatiuam verò sententiam puto etiam probabilem; & vt talem, illam admittit Ludouicus de San Ioan in *Summa, quest. 7. art. 17. difficult. 11.* Villalobos in *Summa, tom. 1. tract. 8. difficult. 32. num. 15.* Sotus in *4. distinct. 13. quest. 2. artic. 6.* Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 9. sect. 1. num. 15.* Siquidem in Concilio Toleran. VII. relato in cap. *Nihil. 7. quest. 1.* dicitur: *Censuimus conuenire, vt in eo casu sit liberum alteri Episcopo, vel Presbytero, consecrationem exequi officij capti.* Loquitur autem Concilium de præsentis casu, sicque videtur iudicare, Sacerdotem quidem posse, si velit, explere Sacrificium modo supradictò relicto imperfectum; non tamen teneri: quòd sentit Sotus in *4. distinct. 13. quest. 2. artic. 6. §. 4.* hinc colligens, Sacerdotem non teneri explere Sacrificium ab alio inchoatum, nisi ex accidente ad vitandum scandalum.

Sed casus, de quo est quæstio, potest contingere dupliciter. Primò, quando Sacerdos, qui moritur, vel infirmatur, iam consecrauerat vtramque speciem. Secundò, quando tantum consecrauerat vnam speciem. Si primo modo contingat, res facilis est: omnes enim Doctores conueniunt in hoc, quòd debet secundus Sacerdos incipere ab illa parte Missæ, in qua alius finiuit: itaque debet perficere Sacrificium, nihil repetendo, atque aded si Sacerdos mortuus est in ipsa sumptione Sacramenti, debet secundus Sacerdos tantum sumere species sacramentales remanentes. Si verò secundo modo contingat, tunc est dubium, & diuersitas inter Doctores: aliqui enim dicunt, quòd debet secundus Sacerdos, non solum consecrare sanguinem, sed etiam prius alteram Hostiam, & postea suo tempore sumere vtramque Hostiam, & Sanguinem. Ita docet Innocentius in *lib. 4. de Mysterijs Missæ, cap. 22.* Quam sententiam D. Thomæ in *4. dist. 8. quest. 2. art. 4.* dicit esse probabilem: ipse tamen docet oppositam, tantum probabilioram. Aliqui dicunt, quòd, licet vtroque modo fieri possit, consultius tamen est non consecrare alteram Hostiam. Et hæc omnia docet Nugnius in *3. part. tom. 1. quest. 83. art. 6.*

Sed si constet, Sacerdotem esse mortuum in Missa; sed non constat, in qua parte Missæ Mortuus fuerit. Respondet Serra in *cit. q. 83. art. 6. D. Thomæ*, quòd quidam dicunt debere

bere ponere aliam hostiam, & aliud vinum in alio calice, & vtrumque hostiam, ac vtrumque calicem consecrare, alterum simpliciter, alterum sub conditione. Mihi probabilius videretur, satis esse, hostiam, & calicem, quæ inuenit in Altari, sub conditione consecrare, & non debere aliam hostiam, & vinum apponere: sicut, etsi certum esset primum Sacerdotem consecrasse hostiam, & nesciretur consecrasse vinum, sufficeret hoc, quod in Altari inuenit, consecrare secundum Sacerdotem. Ita Serra, qui etiam optimè aduertit, quòd in tali casu, si nullus inueniri posset Sacerdos, non esset licitum laico Sanguinem, aut Hostiam somere: quia laico non licet Sacrificium perficere. Vnde Hostia referenda esset in pixide, & calix in Sacratio. Et si species vini corrupterentur, anrequàm inueniretur, qui eas sumeret, Sacerdos, in piscinam proiciendæ essent. Alij dicunt, licere laico, species consecratas, etiam vini, sumere, non ad perficiendum Sacrificium, sed ob reuerentiam Sacramenti. Quæ omnia confirmat etiam Ludouicus à San Iuan, ubi *suprà*, difficult. 1. 2.

An peccet Sacerdos, qui in Missa solemnè non recitat, sed tantum audit Gloria, & Credo?

R E S O L. XIX.

EGO in par. 2. tract. 14. resol. 42. firmavi cum multis Doctoribus, Sacerdotem in Missa solemnè non legentem submisit Epistolam, & Evangelium, non peccare: vnde Moscolus in Summa, tract. 5. c. 5. num. 14. sic ait: [Es opinion comun, que quando en la Missa ay Diacono, y Subdiacono, no esta obligado el Sacerdote à rezar en secreto el Evangelio, ni la Epistola, y assi lo pratican algunos hombres doctos.] Ita ille. Postèa Eminentissimus Dominus meus de Lugo hanc sententiam impugnauit, quam ego iterum defendi in par. 5. tract. 13. resol. 95. licèt nouissimè cum Lugo, me citato, sentiat Hieronymus Garcia de obligatione Sacer. tract. 3. difficult. 8. dub. 6. pnnct. 2. num. 18. Sed, supposita nostra sententia, tanquàm probabilis: quia Rubrica Missalis non est præceptiua, sed directiua, vt, me citato, docet etiam nouissimè Pellizzarius in Man. Regular. tom. 1. tract. 7. cap. 9. sect. 2. num. 35. ad propositam difficultatem de Gloria, & Credo, eodem pacto ipse respondet affirmatiuè. Itaque num. 36. sic asserit: [Vtrum verò eodem modo excusari possit à peccato Sacerdos solemniter celebrans, qui secretè non recitat Gloria, aut Credo, aut Prophetias, quæ in hebdomada maiori leguntur inter ipsa Missarum solemnè, dum ea ab alijs recitantur, aut canuntur. Respondeo, posse excusari, tum ob rationes allatas §. præced. tum, quia non apparet ratio, cur recitandi sint satisfacere obligationi diuini Officij ij, qui recitant in Choro solum audiendo Lectiones, Capitula, Orationes, &c. & non satisfaciunt Sacerdos solemniter celebrans, solum audiendo Gloria, Credo, & Prophetias; cum videatur militare par ratio in vtroque casu: vnde, sicut cap. præced. sect. 1. quest. 10. §. Petrum quidem est. asseruimus, recitantes in Choro modo supradicto satisfacere propriæ obligationi, solum audiendo: ita & idem asserendum est in præsentì casu de Sacerdote solemniter celebrante: cum Gloria, Credo, & Prophetiæ in Missa solemnè dici possint pars, non Sacerdotis celebrantis, sed Chori, & aliorum Ministrorum.] Hucusque Pellizzarius. Sed defendendo nostram sententiam tantum in ordine ad Epistolam, & Evangelium, dico illam tenere, præter Doctores à me alibi citatos, Quintanaduenam, Authores Instructionis Ordinadorum, editæ iussu Martini Realis, vt patet, me citato, par. 5. §. 10. num. 7. & etiam me citato, Ioannem Henriquez in qq. pract. sect. 22. quest. 10. ubi sic ait: [Mas probable es, que de ninguna manera esta obligado el Sacerdote à dezir rezado lo, que el Diacono, y Subdiacono han de cantar, si no basta oyrlo, como lo dize Diana.] Et idè sapiensissimus Sanchez, in opuscul. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 13. num. 3. docuit, Sacerdotem cen-

lebrantem cum Diacono, & Subdiacono melius facere, si dum ipsi dicunt Epistolam, & Evangelium, attentè audiatur, quàm si secretè dicat. Vnde Moscolus in Summa, tract. 5. cap. 5. num. 14. sic ait: [Es opinion comun, que quando en la Missa ay Diacono, y Subdiacono, no esta obligado el Sacerdote a rezar en secreto el Evangelio, ni la Epistola: y assi lo pratican algunos hombres doctos.] Ita ille, & iterum ego.

Notandum est etiam hîc obiter, Patrem Bordonum tom. 2. resol. ... docere, Sacerdotem in Missa mortuorum, quando dicenda est Sequentia, *Dies iræ*, &c. si illam voluntariè omittat, non peccare mortaliter: quia non est pars substantialis Missæ, sed tantum integralis. Sed de dictis opinionibus Patrum Pellizzarij, & Bordoni, tu cogita.

An moribundus, nulla signa contritionis ostendens, possit sub conditione absolui?

R E S O L. XX.

DIFFICILIS quæstio: & idè sæpius ad illam pertractandam calamum sumo: & quia à pluribus per litteras instanter rogatus fui an præter Doctores à me alibi adductos, alios haberem pro opinione affirmatiua tuenda, illos hîc non grauior apponere: sic itaque asserit Petrus Marchant in Tribus, Sacram. tom. 1. tract. 4. tit. 4. dub. 7. [Sed ad primam partem huius quartæ responsionis in fauorem animarum reuertamur, in qua dixi, quòd, quando peccator Catholicus ita opprimitur, vt nullum appareat signum penitentiz, aut desiderat, siue postulatæ Confessionis; nihilominus possit sub conditione absolui, siue absoluendum esse. Cui responsioni, quamuis nonnulla *superius* dicta videantur aduersari; illam tamen sic declaro. Etsi namque in tali peccatore sic oppresso, nullum mihi signum appareat, quod materiam Confessionis faciat mihi sensibiliter præsentem in ordine ad absolutionem, nec mihi proinde certè constet, peccatorem sic obmutescentem de peccatis, aut salute cogitare; imò nec appareat eum ratione vri: potest tamen fieri, vt non tantum inuis de peccatis doleat, confiterique desideret; sed etiam aliqua signa edat per se sensibilia, etsi mihi incognita, vt sunt suspiria, gemitus, aspirationes, oculorum fixi intuitus, aut alij in corpore motus, qui, etsi doloris corporalis, aut naturæ patientis sint ordinariè signa; nihilominus ab ipso peccatore quandoque ordinantur, vt interzæ penitentizæ nuntus. Vnde absoluendo eum sub conditione, & muneti, ac charitati in hac extrema necessitate satisfacio; & conditio omnem irreuerentiam, & defectum, qui subesse posset, tollit, & in anxietate tanta animam Deo commendo intentione communi Ministris Ecclesiæ, quæ, vt *suprà* dicebat S. Augustinus, nullum ex hac vita sine artha suæ pacis extirpelle debet. Confirmor in hac ignotorum signorum declaratione, eo, quod mihi semel extremis periculo post extremam Vnctionem laboranti, & per omnia sensuum operatione destituro contigit. Sensibus omnibus destitutus eram, excepto auditu: ratione autem, & iudicio firmo, & recto intus vtebar, ita vt cum me deficere, & ex Medico fortis loquente, & ipsius naturæ debilitate perciperem, firmiter me Dei misericordiæ commendabam, & piium affectum aliquem fortis conabar præstare. Vnde mirum est, si fortè gemitu aliquo, vel respirazione, vel doloris nutu illud non ostenderim, quamuis adstantes illa non notarent, nisi fortè vt etiam signa naturæ patientis. Ab illo tempore in auimum induxi, quòd, si quouis modo aliquem Catholicum sic oppressum recipere, nec signum aliquod mihi intelligibile penitentiz dare posset; nihilominus sub conditione absoluerem, eo quòd fortè aliquod signum penitentiz edat, etsi mihi incognitum: cum (vt dixi) hoc sit charitatis, & conditio omnem defectum auferat, qui in administratione Sacramenti contingere posset.

Lezzana in *Summa* 99. *Regul. tom. 3. verb. Confessio. n. 11.*
 [Maius dubium est in casu, quo nec moribundus Confessionem postulavit, nec signa contritionis dedit, nec est aliquis, qui id testetur, an, scilicet, tunc absolui possit, aut debeat modo dicto, scilicet, sub conditione. Affirmant Molfesius in *Summa, tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 48. & 49.* Homobonus in *exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 18. q. 84.* & alij, ed quod dicant, Clement. VIII. ita fecisse cum quodam, quem ex fabrica S. Petri præcipitem ruere videbat; & quia credunt, quod eo ipso, quod homo est bonus fidelis, in tali casu vellet confiteri sua peccata. Sed negant communiter Doctores: tum, quia Concilia relata solum loquuntur, quando moribundus petiit Confessionem: tum, quia absolutio non potest dari sine actuali Confessione, quæ in hoc casu non extrahitur. Valquez in 3. p. tom. 4. *quest. 91. art. 2. dub. 1.* Diana *suprà, resol. 8.* Lugo *suprà, sect. 3.* Ego verò, licet hæc secundam sententiam probabiliorē credam; primam tamen non reputo omnino improbabilem, ed vel maximè quod existimem, omnes fideles in eo periculo constitutos, si vel per modicum tempus sui compotes existant, non solum actu interno Confessionem desiderare, sed externo actu id desiderium semper manifestare; quod videtur virtualis quædam Confessio, pro absolutione conditionatè concedenda. Sed alij iudices sunt.]

Auerfa de *Sacram. Panit. quest. 10. sect. 18.* [At in casu extremæ necessitatis, quando moribundus non aliter confessus est, nec confiteri potest, si fortè edidit aliquod Confessionis signum, & de hoc Sacerdos prudenter dubitet, quamvis id ei non notificetur, quia nec ipse, nec alius adfuit præsens, vt percipere possit tale signum; tunc si deuret absolutio, fortè valebit, & ided sub conditione impertienda est tali moribundo. Ita se habuit casus ille, qui narratur de operario lapsò è fabrica D. Petri, & absoluto à Clemente Pontifice: poterat enim prudenter dubitari, illum in cadendo inelamasse Confessionem, quamvis nullus id audire, vel nuntiare possit; ided piè illi poterat absolutio sub conditione impendi. Et inutile prorsus est, quod responderet Manriquez *ubi supra*, potuisse id fieri à Pontifice, quia est supra omne positivum ius. Certè enim hoc non dependet ex positivo iure humano, sed ex iure divino in institutis Sacramentis, supra quod non est Pontifex: quare id similiter poterat, & in omni simili casu posset quilibet Sacerdos. Sic, quando dubitatur, num quis ex angustia mortis, vel ex compunctione cordis signa ediderit, conceditur debere sub conditione absolui. Item, si quis solitarius existens repentino casu oppressus, ex desiderio suæ salutis Confessionem inelamet, & alius fortè pertransiens eum audiat, idque nuntiet Sacerdoti, poterit sanè absolui: ergo etiam in casu, quo nullus audire, vel nuntiare potuerit, si dubitari possit, illum edidisse aliquod signum, (locus dubitandi aderit, quandocumque non constet oppositum,) impertienda ei erit sub conditione absolutio. Quando enim non potest haberi materia certa Sacramenti, licitum est tentare consecrare cum materia dubia; in Sacramentis, inquam, ad salutem necessariis, qualia sunt Baptismus, & Pœnitentia. Quare, sicut in extrema necessitate licitum esset baptizare in aliquo liquore, de quo dubitaretur, an sit aqua naturalis, quando certa aqua haberi non posset: ita in extrema necessitate licitum erit absolvi in dubio Confessionis: quia, si fortè moribundus eo modo, quo potuit, Confessionem petiit, iam adhibuit ex parte sua materiam necessariam, se aliquo modo accusando, & officium Iudicis implorando, & ad hoc sacrum Tribunal confugiendo; & ided cum hoc dubio materia poterit adhiberi absolutionis forma. Et ita in praxi Lugo ex auditu narrat, in Belgio fieri à multis Confessariis, qui milites in bello moribundos, etiam si nulla signa dare possint, absolunt.]

Pellizzarius Societatis Iesu in *Man. Regul. tom. 1. tr. 5. c. 3. sect. 1. num. 60.* [Vtrum verò Religiosus Sacerdos, qui

in Confessione generali fieri solita in principio Missæ amittit loquelam, ac vltim sensuum, possit sacramentaliter absolui ex vi talis Confessionis, qua ille se confessus est peccatorem, dicens: *Quia peccavi nimis cogitatione, verbo, &c.* Respondeo, non posse, ed quod talis Confessio non sit sacramentalis, nec in ordine ad clausuram, (prout requiritur ad absolutionem;) sed oratio quædam ad alium finem prolata. Ita Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 4.* & alij contra Marchinum *tract. de peste, p. 3. c. 13. n. 15.* cuius opinionem puto defendi posse, non quidem, quod hæc Confessio sit sufficiens ad absolutionem sacramentalem; sed ob doctrinam à nobis tradendam, nimirum, posse absolui illum, qui sensibus omnino destituitur, & nullo pacto petit confessionem, si constet, illum fuisse solitum vivere more Christiano, &c.] Quam doctrinam postea firmavit in *tom. 2. tr. 8. c. 3. sect. 2. n. 114.* vbi testatur ex fide dignis, talem doctrinam docuisse, & practicasse Theologicæ Scholæ fulgentissimum lumen Suarez, & per litteras à se consultos tradidisse Patrem Nicolaum Baldellum, & P. Antonium Naldum, viros ex eorum operibus impressis facis notos. Vide omnino dictum Pellizzarium.

Victorianus Premoli ex eadem Societate in *Memoriali Cleric. par. 4. cap. 1. n. 14.* [Sextò, scire debet, nunquam licere absolvi eum absente, quicquid aliqui in contrarium dixerint. Ita enim declaravit Clemens VIII. licet tamen absolvi moribundum, etiam si nullum poenitentis signum det in præsentia Confessarij: si tamen aliquis testetur, eum ostendisse consistendi desiderium. Ita docet Rituale Pauli V. & etiam *suprà* diximus. Imò addit Sacerdotale *pag. 62.* ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus, Sacramentum non petierit. Neque solum potest Confessarius in his duobus casibus absolvi: sed etiam debet, quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, unde damnetur, nisi absolvaatur, vt de priori casu dicit Suarez.] Et tandem Tamburinius Societatis Iesu in *Methodo expeditæ Confessionis, edito Romæ, 1647. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11.* sic ait: [Nonnulli Doctores putant, eiusmodi moribundum satis, superque petere Confessionem per mores Christianos tota vita sensibiliter peractos: atque adeo putant absolvi posse, saltem sub conditione, si est capax absolutionis: idcirco in praxi censeo posse, saltem sub conditione dicta: imò propter tam urgentem instantis mortis necessitatem, etiam debere. Ratio est: quia per conditionem cauetur iniuria Sacramenti: & ex alia parte consulitur, quantum fieri potest, salutem moribundi, qui in tali articulo præsumi saltem attritum potest.] Ita ille.

Et hanc sententiam novissimè mordicus tenet Leander de *Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 5. quest. 46.* omnino videntus. Idem etiam docuit Ianfenius penes Lessium in 3. *par. D. Thome, qu. 9. art. 2. dub. 2. n. 20.* præter Molfesium, Homobonum, Faustum, Antonium de Litteratis, & alios, quos ego, vt dixi *alibi*, per extensum adduxi: quibus adde ex Societate Raynaudum de *Martyrio, p. 1. tr. 2. cap. 3. n. 7.* Virum doctum, & amicissimum.

Et ided Ioannes Caramuel in *Theolog. moral. lib. 3. disp. 4. n. 1542.* putat, confessarium teneri hanc sententiam in praxi deducere: ita enim ait: [Præter votum, iuramentum, præceptum, etiam proximi necessitas cogit hominem mutare dictamen probabile. Non posse absolvi, qui nullum signum dederit, quo videatur actualiter petere Confessionem, sentis quidem probabilissimè: tibi enim viri doctissimi consentiunt: & tamen te peccatum esse mortaliter, si non mutes dictamen, assero: cum moribundo, omnibus sensibus destituito, qui nullo signo externo Confessionem petit, occurris. Ratio est clarissima: ille enim est in extrema necessitate constitutus, in periculo æternæ damnationis; & iure fraternæ charitatis teneris eum adiuuare, si potes: ergo & teneris ipsum absolvi, id enim potes: quia tamen non possit operari contra

totum dictamen, potes illud prudenter mutare, & opinio-
ni probabili subscribens, illi absolutionem concedere.] Ita
ille. His tamen minime obstantibus, puto, sententiam su-
pradictorum Aucthorum non esse omnino tenendam; sed
omnino negativæ sententiæ adhaerendum. Et ita docent
communiter Doctores per ea, quæ *alibi* à nobis dicta sunt;
& me citato, docet etiam Eminentissimus Cardinalis de
Lugo de *pænis. disp. 17. sect. 3.*

*An opinio probabilis speculatiuè, sit semper proba-
lis practicè.*

RESOL. XXI.

PRO affirmatiua sententia *alibi* adduxi Sanctium, Lugo,
Narbonam, & alios, inter quos videtur etiam nume-
randus Magister Serra in *par. 2. D. Thoma. tom. 1. q. 19. art. 6.
dub. 4.* sic asserens: [Docent etiam plerique, opinionem, vt
eam sequi liceat, debere esse probabilem, non solum spe-
culatiuè, sed etiam practicè. Non desunt tamen, quibus
hæc differentia displiceat: nam, si quis probabiliter iudi-
cat, licitum esse aliquid operari, cur id non poterit licitè
executioni mandare? Aliàs si operatio executioni man-
data esset illicita, falsum esset tale iudicium, vtpote non
conforme rei existenti à parte rei: & hanc sententiam no-
uissimè tenet etiam Pellizzarius, me etiam citato, in *Man.
Regul. tom. 1. tr. 4. c. 1. n. 129.* & me etiam citato, Ioan. Henri-
quez in *qq. Pract. sect. 1. q. 4.*

Sed, his non obstantibus, hanc sententiam nouissimè
actiter impugnat Petrus Marchant in *Tribun. Sacr. tom. 1.
tract. 5. tit. 5. q. 4.* vbi ita ait: [Aduertendum est, quod sicut
opinionum alia est practica, alia speculatiua, sic probabi-
litas debet distinguì in speculatiuam, & practicam. Specu-
latiua probabilitas est, quæ propriè non respicit actionem,
aut practicum assensum; sed tantùm abstractiuam quandam
ratiocinationem, sine alicuius veritatis, vt in intellectu
manet, apprehensionem: quam explicare possumus per pos-
se esse, vel posse verum esse. Practica probabilitas est,
quæ ad assensum practicum, & ad dirigendam actionem,
vt honesta sit, inclinatur, quam explicare possumus per ratio-
nabilem posse, vel licere agere absque peccato. Quod si
hoc ritum in iudicio probabilitatis non concludatur,
verè probabilem opinionem practicam posse formari om-
nino difficeat. Vnde auersor quorundam Doctorum sen-
sum, qui dicunt, se imaginari posse, qualiter, quod specula-
tiuè probabile est, id practicè probabile quandoque non
sit; cum sit cadens ratiocinationis vis, quæ ex speculatione
sive conclusione speculatiua veritatis deriuatur in practi-
cum assensum, & electionem: et si enim verum sit, quod ex
speculatiua conclusione omnis practica deriuetur; non
tamen omnis veritas, siue conclusio speculatiua sufficiens
est ad practicum probabilitatem, siue conclusionem iuden-
dendam. Vt enim dixi, speculatiua tantùm concludit,
posse esse verum, siue, veritatem conceptui subesse posse;
practica autem superaddit etiam in actum licitè exire, si-
ue ad actum deduci posse; quod maioris difficultatis est,
& ampliora principia requirit. Explicò exemplo: Conclu-
do speculatiuè cum multis Theologis, Baptisimum posse
subsistere adhibita forma: *Abluo te in nomine Genitoris,
Geniis, & Spiritus.* siue, vt alij, *Baptizo te in nomine Christi,*
vt dicunt Apostolos baptizasse: aut vt nonnulli specula-
tiuè concipiunt, si quis ex fenestra puerum deiciat in flu-
uium, formam Baptisui pronuncians, verè baptizare. At
autem, omni alio peccato circumscripso, practicè liceat
vri predictis formis, aut actione simili ad Baptisimum
concurrere? concludendum practicè esset, non lice-
re. Et si enim illi dicant, posse stare veritatem Baptisui
in similibus; non concludunt tamen licere similibus vti
in praxi. Vnde in sola speculatione manent; nullatenus
autem in praxim inclinant: nisi fortè in extrema necessita-
te, vbi quæcumque possibilia, quantumuis speculatiuè

Antonini Diana Pars IX.

tantùm probabilia, interdum applicantur ex aliquo mo-
tuo apprehensio. Quapropter communis est Doctorum
sensus, multa esse speculatiuè, & metaphysicè probabilia,
& possibilia, quæ in praxi & improbabilia, & impossibi-
lia sunt. Quod infinitis exemplis potest demonstrari.]
Hucusque Marchant. Vnde, licet rationes pro affirmati-
ua sententia Sancij, magni sint ponderis, tamen negativam
ad hæsit etiam sapientissimus Ouiedo in *part. 2. tractat. 5.
contr. 3. punct. 1. num. 10.* sic asserens: [Cum passim apud
Aucthores reperitur, tem aliquam speculatiuè esse proba-
bilem; in praxi tamen amplectendam non esse, vel in
praxi probabilem non esse; videndam est, quid Autho-
res significare intendunt, dum admissa probabilitate spe-
culatiua, practicam negant. Credo ego significare vel-
le, talem actionem, præcisè attendita sua natura simplici-
ter, & absolute, vndequaque in omni genere licitam esse;
non posse tamen reduci ad praxim, quia moraliter impos-
sibile est, vel valde difficile exerceri cum eisdem circum-
stantiis, quibus licita censetur, & sine aliis, ratione quantum
vitiatur. Sic de nonnullis tactibus asserunt Doctores, habi-
tis propter delectationem, quæ præcisè resultat ex tem-
peramento primarum qualitarum eiusdem rationis cum
his, qui sunt in aliis corporibus inanimatis, venereos non
esse, & ita non habere malitiam lethalem. Verumtamen,
quia tales tactus raro, aut nunquam sunt præcisè propter
talem delectationem, cuius signum est non ita fieri in re-
bus, ex quibus nulla alia delectatio potest capi; practi-
cè improbabile est, tales tactus non habere lethalem ma-
litiã. Similiter potest dici res, quæ predicto modo proba-
biliter licita iudicatur, practicè nullo modo probabilis
propter annexum periculum; dicitur enim speculatiuè
probabilis periculo secluso; in re tamen nunquam talis
res sine illo periculo continget: quia ex se magnam vim
habet ad inclinendam voluntatem ad prauum affectum.
Similiter id, quod est speculatiuè probabile ratione scan-
dali, quia nunquam sine scandalo, aut saltem sine illius pe-
riculo fieri potest, practicè improbabile dicitur. Quæ præ-
cipuè locum habent in his, quæ pertinent ad castitatem,
in quibus facile dilabitur homo ad maiora, dum minora
sibi permittit; & in materia de contractibus, in quibus vsu-
ræ frequenter perliantur externis actionibus, quæ secun-
dum se licitæ apparent. Propter hæc, aut alia extrinseca po-
terit id, quod speculatiuè probabile est, attendita sua intrinse-
ca natura, fieri practicè improbabile; tem autem speculati-
uè probabilem, attendita illius natura, & practicè improba-
bilem, nullo alio extrinseco attentio ego non percipio; &
in hoc sensu credo rectè docuisse Ioannem Sanchez, om-
nem opinionem speculatiuè probabilem in re morali, pra-
cticè probabilem esse: quia in hac materia speculatio ordi-
natur ad praxim, & praxis regula est speculatio.] Hæc
omnia Ouiedo, *vbi supra*, satis quotidiana, & practica-
bilis, atque ideo maxime notanda.

Et post hæc scripta inueni, præter Doctores citatos, ne-
gatiuam sententiam contra Sancium docere etiam Ioseph.
Roca full in *praxi Theolog. moral. tom. 2. part. 3. lib. 1. cap. 5.
num. 41.* Quia, ait ille, sicut quando aliquid secundum se
speculatiuè est, vel dubium, vel non probabile; potest ta-
men quis quoad praxim propter aliquas circumstantias il-
lud iudicare probabile: v.g. speculatiuè considerando, non
apparet probabile, hominem innocentem esse damnan-
dum; & tamen iudex propter scientiam publicam, quæ
est secundum allegata, & probata, hominem, quem priuata
scientia scit ipse certò esse innocentem, potest proba-
biliter condemnare: ergo pariter fieri poterit, vt aliquid
apparet speculatiuè probabile, quod tamen practicè non
sit probabile: non enim semper practicæ opinionis pro-
babilitas, ex probabilitate opinionis speculatiuæ detamen-
da est; habet siquidem ipsa praxis quædam incerta
vitate in executione se te offerentia, quæ tamen, dum
opinio intra limites speculationis manet, non occurrunt.
Ex quo colligitur contra Sancium, facile percipi posse,
opinionem

opinionem speculatiuè probabilem posse esse non practice probabilem: licet enim opinio practica regulariter pendeat ab opinione speculatiua sibi correspondente, tanquam à causa; tamen cum non attingantur per speculationem, nisi ea, quæ ad rem secundum se pertinent & non quæ ex variis circumstantiis executionem talis opinionis comitantur; proinde non in omni euentu speculatiua opinio probabilis intra limites opinionis speculatiuæ, est causa probabilitatis opinionis practicæ; sed hæc ex aliis principiis pendere potest.] Itaque ex his omnibus apparet; quæstionem in hac Resolutione positam, magnos pro negatiua, & affirmatiua sententia patronos habere.

An Episcopus Absens à residentia, licite possit continuare trimestrem unius anni cum trimestri alterius anni.

R E S O L. XXII.

DE hoc casu olim interrogatus fui, & affirmatiuè respondi; nulla tamen Doctotis autoritate nixus: sed, quia nunc inuenio, hanc sententiam etiam docere doctum, & amicissimum Patrem Pellizzarium, apponam hinc eius verba: sic itaque habet in *Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 8. sect. 3. num. 162.* [Illud præterea hic controverti potest, an beneficiarius, qui, v. g. anno 1645, absuit à residentia per trimestre concessum in Concilio Tridentino, nimirum, mense Octobris, Nouembris, ac Decembris; vigore dicti Concilij possit anno 1646, item abesse toto Ianuario, Februario, & Martio ad rationem trimestris absentia posterioris huius anni, ita ut absit à residentia sex mensibus continuatis: idque ad expediendum negotium inchoatum in trimestri anni 1645.

Respondeo, videri posse abesse totis sex illis mensibus continuatis. Et probatur: tum, quia Concilium Tridentinum concedit, ut beneficiarius quolibet anno per tres menses abesse possit à residentia; nec vocat immediatam continuationem trimestris anni præcedentis cum trimestri anni sequentis: non ergo apparet, cur in præsentis casu absentia trimestris sequentis non possit continuari cum absentia trimestris præcedentis: cum lex generaliter loquens, generaliter debeat intelligi; & ubi ius non distinguit, nec nos distinguere debeamus: tum, quia Sanchez lib. 8. de *matrim. d. 34. num. 36. fine.* admittit, dispensatum à Sacra Pœnitentiaria cum onere Confessionis mensuræ in perpetuum faciendæ, satisfacere, etsi ab vltima Confessione plusquam mensis elabatur; & si præcedens Confessio sit facta die 1. Nouembris, satisfaciet aliam Confessionem faciendo vltima die Decembris: cum præscribitur Confessio singulis mensibus, & in præsentis casu verificetur, Confessionem factam fuisse quolibet mense, quacumque die dictorum mensium sit facta. Quæ doctrina benè potest adaptari præsentis casui, cum Concilium dicat, quolibet anno; & aliàs cuilibet anno correspondeat vnicum tantum trimestre absentia. Sic ego respondi in facti contingentia, & responsum approbaturum viri valde docti.

Puto autem, hos tres menses absentia debere computari 28. aut 30. aut 31. dierum, prout ij in Calendario occurrerint eo tempore, quo beneficiarius vult abesse, & quod ex eo mense deficit, accipiendum esse de sequenti, v. g. incipit beneficiarius abesse à die 10. Iulij, poterit abesse toto Iulio, Augusto, Septembri, & præterea primis 10. diebus Octobris substitutis loco 10. dierum, qui deerant mensi Iulio, & quidem non computatis terminis iuxta illud: *Dies termini non computantur in termino.*] Hæc omnia Pellizzarius ubi supra.

Notandum est hinc obiter, Tixedam docere, Episcopum peccare mortaliter, non residendo absque causa, etiam in tribus mensibus, de quibus loquitur Concilium. Sic itaque assertit in *Theol. mor. tom. 1. lib. 2. tract. 2. contr. 10. num. 22.*

Maius tamen dubium est, quo pacto, si Episcoporum residentia est de iure diuino naturali, Concil. Trident. concessit illis, ut possint in suis Ecclesiis per tres menses non residere. Et potest ratio dubitandi deduci: quia Concilium non potest dispensare in iure diuino naturali, ex quo talis obligatio residendi nascitur. Cæterum dico, nunquam Concilium Tridentinum in prædicta sess. 6. concedere licentiam Episcopis, ut possint esse absentes à suis Ecclesiis per tres menses; sed voluit cohibere, seu restringere quandam Episcoporum abusum, quin potius dicam, quandam de prauati moris corruptelam, eò quòd Episcopi non benè intelligentes Concilium, maiori licentia ad non interessendum in suis Ecclesiis utebantur, quam opus erat, cum maximo suarum conscientiarum onere; & idem per sex menses erant à suis Episcopatibus absentes, præsumentes illud tempus esse eis à Concilio concessum, ut abesse possint à suis Ecclesiis. Et hanc prauam intelligentiam textus voluit cohibere Concilium, restringendo ad tres menses, ut per illud tempus, & non amplius possint Episcopi abesse seu non residere in suis Ecclesiis. Et hoc quidem (quod est maximè aduertendum) non liberando Episcopos, qui per tres menses in suis Ecclesiis non resident, sed sunt absentes, à mortali culpa: nam certum est, Episcopos absque iusta causa in suis Ecclesiis non residentes, etiam per tres menses, peccare mortaliter, esseque transgressores Præcepti diuini naturalis: sed solum eximendo eos à pœnis debitis pro absentia, indicando trium mensium spatium esse paruum tempus; quod tamen pro nihilo reputari solet, apud viros doctos, & prudentes in exteriori foro, in quo humanum iudicium suum certum sedile habet, quantum ad imponendas, aut remittendas pœnas. Et idem si aliquis Episcopus absque iusta causa per tres menses in suo Episcopatu non resideat, peccat mortaliter coram Deo: non tamen tenetur restituere fructus Episcopatus, nec alias pœnas.] Hucusque Tixeda.

Sed ego existimo, (ut alibi adnotaui,) & obseruat Barbosa in *Concil. sess. 23. cap. 1. num. 16.* hoc spatium trium mensium concedi posse Episcopis causa animi relaxandi. Idem docet Sanchez *var. resol. q. 4. n. 5. in fine.* Ex quo mollitur, ne dicam, soluitur rigor doctrinæ Magistri Tixedæ.

An, si aliquis debeat post annum mille aureos, si det sexto mense quingentos, sub onere, quòd aliorum quingentorum solutio per biennium expectetur, committat usuram? & alios casus curiosos inuenies.

R E S O L. XXIV.

AD hoc dubium sic respondet Catamuel in *Theolog. moral. lib. 2. disput. 14. num. 748.* [Atagonius prudenter vult tolli casum, & difficultatem. Tollitur, ait, si dissoluatur contractus ille prior, & secundus ineatur: nempe, hoc modo: Soluit tibi quingentos aureos ille, & tu nouo contractu illi das mutuo pro biennio alios quingentos aureos. Adsonant Salas, Molina, Lessius, Dicastillus, qui dicit, huic opinioni reuerè consentire Petrus à Nauarra, tamen si ita obscure alicubi loquutus, ut contrariè fauere videatur. Sed, me duce, considera, an possit usura in solutione ipsa committi.

Si contractus ille non rescindatur, & nouus fiat, transire in usurarium, videtur sentire Petrus de Nauarra in aliquorum sententia, qui putant, eius mentem examinasse. Et probatur, quia hoc nihil aliud videtur, quam implicitè mutare, seu, quod idem est, anticipare solutionem cum onere, ut tu remurtes in fine anni, quando erant soluenda alia quingenta,

Sed, quis non videat, hinc hallucinationem subesse? Soluere, non est implicitè mutare, ut dicitur; tamen si fatear posse committi in ipsa solutione usuram; nimirum, si Petrus

Petrus soluat, quod debet, quando debet sub onere, quod creditor faciat, quod non debet. Sed hoc in praesentiarum non accidit: nam, si tibi debebat Franciscus solvere post sex menses & soluit nunc, fecit, quod non debuit: ergo poterit vicissim petere, ut facias, quod non debes. Ergo, si ipse voluit pro te vnum grauamen subire, ut tu subires alterum, nulla cognoscitur iniuria, nulla vsura.] Haec omnia Caramuel, satis quidem probabiliter.

Ponit etiam *num. 754.* alium casum: [Petrus non erat negotiator sua pecunia, poterat tamen: dedit illam mutuatam Antonio pro anni tempore: & inquit, an possit aliquid exigere pro lucro cessante. Respondeo, nullum cessare lucrum, ubi nullum est; nullum cessaturum, ubi nullum futurum est, adeoque hoc titulo non posse. Ceterum non posse negotiari, grauamen est; & posse, est pretio aestimabile: & nescio, cur deberet Petrus illud subire grauamen, hūneque immunitatem pretio aestimabilem perdere gratis.] Ita ille. Sed & postea adducit aliam doctrinam, & distinguit molestiam à periculo, à damno emergente, à lucro cessante. Est verè aliqua recreatio in rebus pretiosis videndis; cur non in possidendis? Pro audienda comœdia, videnda bestia, legenda fabula, datur pretium, & nemo contradicit; cur non pro videndis, habendis, possidendis optimis auri partibus? Ergo recreatio illa, quæ procedit ex possessione pecuniarum, præcisa ab omni alio periculo, est pretio aestimabilis. Ratione huius molestiæ ab ipsamet officina pecuniæ sobortæ posse aliquid supra sortem accipi, affirmat Medina C. de restit. q. 32. §. Inde inferatur. Sed hæc cogitanda relinquo.

Deinde in *num. 799.* aliam doctrinam probabilem esse putat; nempe, nimeratam pecuniam esse pretiosiore pecunia numeranda. Vnde infer, posse chirographicas obligationes, & debita, tamen si securissima, si soluenda post aliquod determinatum tempus, emi minoris, si parata pecunia: item, posse debitorem minori pretio, dato tamen ante tempus, extinguere debitum maius. Et postulo, an Deum communem habeamus, an priuatum? Si igitur Deus noster aequè mutuatarij, ac mutuatoris Iudex est, vtrunque eadem statera ponderabit. Ergo, si centum aurei soluendi post annum, possunt hodie extinguì nonaginta paratis: si mutans nonaginta dederit hodie sub onere, quod centum post annum restituatur, nihil acquisiuit præter sortem: vel æquitas inæqualis est. Tu hæc doctrinam perpende, & examina: puto enim iudicio communi decidendum; & non scio me audiuisse ab aliquo, se non facere maioris pecuniam præsentem, quàm futuram.

Sed ais, hæc doctrina omnes vsuras tolli. At isti Auctores possent negare consequentiam: quia vsurarius est, qui cuique accipit vltra sortem: vnde, si nonaginta aurei parati, centum dandis post annum æquiualeant, qui nonaginta hodie mutuat, & post annum centum recipit, vsurarius non est: quia nihil supra sortem accepit, esset tamen, si sub finem anni plures quàm centenos acciperet.

Et tandem pro curiosis apponam alium casum ab ipso perpensum in *num. 755.* [Dedit Petro centum aureos Antonius pro vno anno mutuos, sub onere, quod statim solueret præter sortem ipsum lucrare etrens, quod prudentium iudicio duodecim aureorum credebatur; & dubitatur de illo, statim, vtrum id possit exigere? Respondeo, ubi duos celebrari contractus, alterum mutuationis, venditionis alterum; hūneque esse extra conceptam illius, & se habere ad illum solummodò concomitantem. Dantur mutuo centum aurei, & venditur incommoditas lucri cessantis pro aureis duodecim. Dico igitur, plus valere pecuniam numeratam, quàm numerandam; vnde mercatores viliori pretio vendunt res pro parata pecunia, quàm pro paranda. Igitur examinandum est, qualiter prudentium sententia fuerit lucrum cessans determinatum. Si hi dixerint illud æquiuale re duodecim aureis numeratis, aut tredecim numerandis; nemini faciet iniuriam, qui duodecim statim à volente exigat; faceret, si tredecim statim te-

ciperet. Vnde resoluo, necniam posse totum lucrum cessans recipere statim; sed illud debere recipere, cum cessat; posse tamen pecuniam pretiosam diuersis vicibus, & futuro tempore, vendere viliori pretio, & recipere statim.] Haec omnia acutissimus Caramuel: sed plura ex istis reserenda videntur, maxime id, quod dicit de pecunia præsentis, & absentis: quod etiam non placet vitiis doctis de hac re à me consultis.

An Religiosus illicitè ludendo, si lucretur teneatur restituere colludenti? Et quæ possit ludere?

RESOL. XXV.

Respondeo cum Sanchez in *Summa, tom. 2. lib. 7. c. 19. num. 85.* probabile esse, Religiosum ludentem absque licentia, aut excedentem quantitatem supra id, quod poterat, & lucentem, non teneri restituere colludenti, eò quod contractus sine licentia Prælati inuitus, postea sustineri possit à Prælato, quatenus cedit in eius vtilitatem. Sed contraria sententia est probabilior, quam tene ipsemet Sanchez.

Sed, quia hîc sermo incidit de ludo Religiosorum, non deseram pro curiosis adnotare ea, quæ philosophatur secundum sua principia Caramuel in *Theolog. mor. lib. 2. disp. 15. num. 809.* ubi sic ait: [Puto, Religiosos, sicut nec dare, sic nec posse ludo exponere pecunias: credo tamen, posse omnia illa ludo exponere, quæ possunt liberaliter dare. In quæ Religiosus habeat proprietatis dominium, & in quæ non, exposui in meis Commentariis in Regulam Benedictinam *disp. 53.*

Asterui enim *n. 831.* in manuscripta sua habere verum dominium Religiosum: *n. 839.* magisteriale in discipulos Religioso profectori concessi: *num. 852. & 853.* Religiosi dominio actiones purè internas, & externas subiecti: *n. 869.* & res vnicò actu consumptibiles: *n. 871.* dixi posse (nisi Antistes inhibuerit) industria sua horis vacantibus seruire amicis, puta, pingendo, transferendo, calando. Ergo ex consequentia doctrinæ tenebor dicere, posse quencunque Religiosum in ludo honesto concertare cum quocunque seculari, hoc pacto, quod ille pecunias, aut alia, quæ sua sunt, exponat; talia tamen quæ possint Religioso, aut Monasterio acquiri: ipse verò Religiosus exponat aliquid manu sua scriptum, calatam, pictum, vel aliud qualecunque, in quod habeat dominium, vel possit liberaliter dare. Ludere pro orationibus frequenter videmus, & laudamus: ratio enim videtur postulare, ut eum in militante Ecclesia aliquam honestam recreationem capimus, aliquam etiam purgantem indulgeamus. Indulgetur, cum de orationibus pro ipsarum requie decertamus legendis. Sæpè Sacerdotes pro Missis legendis, aut concertant, aut ludant, quod tamen incriminentur aliqui, prudentiores approbant, & commendant. Matthias, & Iosephus, cognomento Iustus, sortiti sunt Apostolorum: cur non possent sortiri, vter quatuor Missas, vel plures esset lectorus pro animabus purgantibus? Sed maior esset difficultas, si inquiretes, an, qui ludo lucratus est lesionem aliquot Missarum, possit pro illis accipere stipendium? an ille, qui perdidit? Respondeo, standum esse contractui. Cum de orationibus, aut Missis pro animabus Purgatorij legendis decertatur, videtur iniri concordia, quæ postulet, eum, qui in certamine, aut ludo victus est, debere omniam ludentium nomine illa Sacrificia, aut Orationes Deo pro animarum Purgatorij refrigerio offerre: vnde liquet, victorem pro talibus Missis eleemosynam accipere non posse. Ceterum, si decertent duo, quod victus legat tot Missas ad vinctus intentionem, poterit victor de illis, ut de proprijs disponere. Et hoc vidi apud viros pietissimos sine contradictione praticari. Vbi certum est, non dari obiectionem, quæ ex paupertatis rigore nascatur: & si quis serupulus subortitur, respicit in Deo

tiam; sed & hanc non reperiri: si ludus sit honestus, & prudens, censemus.

Placuit mihi *num. 965*. Fagundez, & Llamas sententia asserens, posse Religiosum dare quæcunque alteri filio eiusdem Monasterij, quin peccet contra paupertatem: nam huiusmodi donatione non mutatur dominium. Infero, non esse contra paupertatem duorum Confratrum concertationem, si de rebus ad usum concessis: nam alteruter vicerit, dominium immutarum remanet penes Communitatem. Et hæc omnia docet Caramuel *loco citato*, quæ ex eius mente dicta esse volo.

An Regulares, pecuniam relictam cum onere perpetuo celebrandi Missam, possint implicare super bona Monasterij exempta à simili onere?

R E S O L. X X V I.

Hanc quæstionem pertractat Pasqualigus *in 99. Can. Cent. 2. q. 171*. ubi quærit, an Regulares possint fundare censum ex pecunia eis relicta pro Missa perpetua, supra Monasterio, aut orto inferuiente pro Monasterio. Et negatiuam sententiam tenet, nullum tamen Doctorem adducens.

Dico itaque, affirmatiuam sententiam docere Peyrinum *in Formul. litera A, cap. 11. num. 2*. cuius sententiam asserit aliquos Regulares practicasse; sed male: nam ipsum Peyrinum merito impugnat Bordon. *in conf. Regul. tom. 1. resol. 25. n. 34*. & ad omnes rationes in contrarium respondet, negatiuam sententiam docens, firmando, quod in nostro casu emenda sit noua proprietas quæ actu fructificet per accretionem prouentuum Monasterij. Probat, tum ex natura implicationis, quæ importat acquisitionem nouorum fructuum ex re frugifera ab alio empta, quæ aliàs propria non erat emptoris, aut saltem sit propria ratione fructuum: ut si domus locanda reedificetur iam combusta: siquidem implicatio accrescit nouos fructus implicanti, quos antea non percipiebat; aliter implicatio produceret contrarium effectum, nimirum, onus sine commodo, & vtili, si non adiungeret prouetus implicanti tum ex Decreto Sacre Congregationis de celebratione Missarum, ubi decernitur, ut pecunia, ac bona mobilia, in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum, ab iis, ad quos pertinet, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ, ipso facto incurrenda, à die realis acquisitionis statim deponi debeant penes ædem sacram, vel personam fide, & facultatis idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illi annexum reperitur. Pecunia ergo inuestienda est in bonis immobilibus frugiferis, quod fieri nõ potest, nisi ex implicatione acquiratur ius lucrandi nouos fructus; qui non acquiruntur in diuersis casibus, neque etiam restauratione, seu refectione domus collapsæ, vel combustæ, aut ædificatione Ecclesiæ, vel Monasterij, cum huiusmodi ædificia non locentur extraneis, qui annuos redditus præbeant. Et ideo hanc sententiam, præter Pasqualigum, & Bordonum, tenet etiam doctus Magister Lezz. *in Summ. 99. Reg. tom. 4. verb. Missa, n. 37*. qui testatur, ita fuisse decisum inter Canonicos Basilicæ S. Petri, consulente viro quodam doctissimo, quem ipsi ad dubij decisionem vocauerant.

Nota etiam hic cum Bordon, contra Peyrinum *locis citatis*, non posse in casu nostro ex illa pecunia extinguere annuum censum Monasterij: quia extinctio census non est implicatio, seu inuestitio pecuniæ, sed æris alieni solutio. Si tamen talis census impostus esset super aliquod bonum stabile fructiferum Monasterij, tunc extinctio illius esset quædam virtualis inuestitio talis pecuniæ in bono stabili fructifero nouos fructus fructificante, cum per illam accrescerent Monasterio illi fructus, qui in solutione reddituum census expendebantur, & per consequens saluare-

tur intentio S. Congregationis. Quo sensu, & non alio accipiendus est Peyrinus relatus, & Martha *in decisionibus, voto 243. num. 1. & 5*. quem ibi refert; & Marchinus *de Sacram. Ordin. tract. 3. cap. 15. dub. 4*. circa Decreta Sacre Congregationis relata. Quauis autem ipse Marchinus *ibidem, dub. 3*, dicat, talem pecuniam inuestiendam pro onere Missarum non posse collocari in emptione alicuius census, alteriusve annui redditus; eò quod census propriè non est bonum stabile, & facile pereat: nihilominus oppositum existimo verius; & conforme praxi Ecclesiæ, quæ census bona stabilia, & fructifera censet: esto, non multùm secunda propter humanas varietates: quod solum probari, non debere fieri huiusmodi inuestituram in emendo censu, nisi in casu, quo alia bona fructifera securiora emi non possint; aut ille census, moraliter loquendo, sit securus. Et hæc omnia docet etiam Lezzana *loco citato*, quæ notanda sunt: nam casus quotidie accidit.

An in dubio si abstinentia carniū illatura sit notabile nocumentum agrotō, necessaria sit dispensatio.

R E S O L. X X V I I.

Intrepidè negatiuam sententiam tenet acutissimus Caramuel *in Theol. mor. lib. 3. de conscientia, disput. 1. n. 1395*. & contra se sic arguit: [in omni dubio standum est pro possessione, quæ erat ante dubium. Ergo, si dispensatio sit dubia, standum pro lege certa, quæ erat ante illam dubiam dispensationem. Atqui necessitas certa est dispensatio certa: ergo necessitas dubia est dispensatio dubia. Igitur, cum necessitas dubia est, standum pro lege, quæ erat ante illam. Atqui autem morbum erat in possessione lex ecclesiastica carnes tempore quadragesimali interdicens: ergo standum pro legis possessione, quando morbi grauitas est dubia.

Sed Caramuel admittit primum enthymema argumenti: & ad minorem subsumptam veniens, negat necessariam esse dispensationem, & sic discurrit: Petrus vouerit omnibus diebus, exceptis Dominicis, ieiunare: & interrogo, an dies Dominica sit dispensatio suæ legis? Porro negatiuè respondet: quia dispensatio est in actu, quem tangebat lex, & diem illam Dominicam votum non terigit, imò expressè excipit. Sic similiter sanxit Deus Decalogum: contra eum, nemini concessit autoritatem præcipiendi & Superioribus (Pontifici, Regi, & reliquis) indultit autoritatem præcipiendi, modò nihil contra Decalogum: & subditis imposuit necessitatem, & obligationem obediendi in omnibus veris præceptis, quæ Decalogo non essent opposita. Cum iubet Rex deiici murum, latomus debet obedire: at, si transeat aliquis, qui occidi possit, debet cessare, & detinere lapidem, non solum qui cecidit illum sit occisus; sed etiam illum, de quo dabitur, an occisus sit: quia, non obstante præcepto diruendi parietem, non potest dimittere lapidem, si dubitet, an aliquem occisurus sit. Nemo autem dicit, pueri incantant sub muro diruendo præteritam esse regis legis dispensationem: ipse enim non iussit deiici lapides cum periculo hominum, sed caute, & prouidè. Cum Pontifex iubet seruari abstinentiam, non iubet, nec iubere potest, quòd occidendo te, violes legem Dei, & contra quintum Decalogi præceptum procedas: non iubet, nec iubere potest, quòd periculo mortis te exponas; hoc enim ipsum interdicat Deus. Si ex abstinentia sequeretur mors certa, hæc certitudo non diceretur ecclesiasticæ legis dispositio certa: nam dispensatio certa non est necessariò præceptiua, & hæc necessariò præcipitur non abstinentiam: ergo nec mors dubia.

His positis, meam æsthesin euidenter, ut opinor, ostendo. Deus præcipit, ut te non occidas, nec exponas periculo te occidendi: atqui Ecclesia non potest præcipere contra Decalogum; ergo non datur Præceptum Ecclesiæ, quod iubeat

jubeat aliquid fieri cum certa, aut dubia vitæ humanæ iactura: ergo non datur Præceptum ecclesiasticum, quo obstringatur æger, vt carnibus abstineat, cum amissione vitæ, certa, aut dubia: atqui vbi non datur Præceptum, non requiritur dispensatio: ergo. Imò, cum detur diuina lex inhibens, peccaret, si abstineret; & peccaret, si dispensationem postulatet. Peccaret quidem abstinendo, eo modo, quo si sumeret venenum dubium: nam in tali casu abstinencia esse dabiè mortifera supponitur. Peccaretque, si peteret dispensationem: quia illa petitio debet supponere dari Præceptum carnes interdicens, etiam cum iactura vitæ dubia; quod quia esset contra Decalogum, siue iniuriâ Pontificis supponi non potest.] Hucvque Caramuel.

Sed, an probabiliter, iudicent alij, vt de Sancio dixi in *par. 4. tract. 3. resolut. 56.* Vide omnes Expositiones in *2. 2. D. Thomæ, quest. 147. art. 4. vbi rectè Caietanus docet, Prælatos, ac Superiores, quando subditi proponunt causam dubiam ad obtrinendam dispensationem, non debere esse nimis scrupulosos, ac ambiguos, remittentes id conscientia subditi petentis? cum potius ad ipsos spectet tunc dispensare, causam dubiam per dispensationem efficiendo iustam. Vide etiam Azorium *tom. 1. lib. 7. cap. 29. quest. 2.* qui citat Nauarrum, Rosellam, & Angelum.*

An si quis in die ieiunij, carnem comederet in magna quantitate, ex obliuione, teneretur in illo die ieiunare?

R E S O L. X X. V I I I.

PONAM hic sententias duorum virorum, qui luminaria fuerunt inclytæ Academiæ Salmanticensis: & quos ego Gigantes Theologiæ vocare soleo; & hi sunt, Angelus Mantiquez Cisterciensis, & Basilius Pontius Augustinianus. Audiamus itaque Ioannem Caramuelem in *Theolog. moral. lib. 3. de conscientia dubia, cap. 1. dispnt. 1. n. 1350.* vbi sic ait: [Obiter tamen dicam, me audiuisse Reuerendissimum D. Mantiquem, nunc Salmanticensis Vniuersitatis Primarium Professore, in Gymnasio publico sic discurrerentem; Si quis ex inaduertentia, aut obliuione, in die ieiunij, carnes in magna quantitate comederit, non fregit ieiunium, adeoque teneret seruare formam ieiunij reliquo tempore, eodem modo, ac si carnem non comedisset: vnde, si comederit copiosum mane, poterit meridie prandere, & vesperi collationem ordinariam sumere: quia leges actibus non humanis non violantur; & illis, qui ex inaduertentia, aut obliuione, hominum quidem sunt, non verò liberi, & humani. Contrarium tamen, addebat, non auderem dicere improbabile, propter Basilij Pontij de Leone (tunc Primarius Professor erat) opinionem, docentem, illud ieiunium esse fractum reuera, tamen inaduertenter, illudque die reliqua non obligare, & ab inaduertentia habuisse non quidem quoddam non violaretur; sed quoddam violaretur, & frangeretur sine culpa. Sic discurrerat Angelus Mauriquus, sic Basilius: tu, Lector, attentè vtriusque sententiam considera.] Ita Caramuel.

Ego, vt verum fatear, sententiæ Mantiquez magis ad hæreo. Quia comestio illa carnis fuit inuoluntaria, sicque ieiunium non fuit violatum, nisi materialiter, ac proinde adhuc potest seruari.

Hinc à fortiori dicendum est, quoddam si manè quis comedit, ignorans ea die ieiunari, teneri reliquo tempore seruare ieiunium, ac si non comedisset quicquam, idèd posse prandere cum alijs, imò

& sumere collationem vespertinam.

Ita ex Sancio docet Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 1.*

tractat. 5. cap. 5.

num. 17. & alij.

An in collatione serotina ieiuniorum licitum sit sumere uncias octo in pane cocto? & quid de alijs iusculis?

R E S O L. X X I X.

Prima sententiæ negat. Ita Layman *lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 9.* Fillucias *tom. 2. tract. 27. num. 31.* qui monet, non bene arguere illum, qui dicit: [In collatione vespertina possunt licitè sumere quatuor uncias panis, duas uncias amygdalarum, & quantum aquæ libuerit: ergo etiam ex aqua, pane illo, & amygdalis possum conficere iusculum coctum, & illud totum sumere loco collationis: nam agente igne per concoctionem, plurimum mutatur materia subiecta, fitque ex ea alius cibus magis nutritiuus, maiusque pondus acquirit; ita vt, iudicio peritorum, ex illis quatuor uncias panis, amygdalis, & aqua, haberi possint duo iuscula pertingentia ad pondus vigintiquatuor vnciarum, quæ vtrique possent deseruire in cœnam, penè dixerim, competentem.]

Secunda opinio permittit iuscula, si quantitas tamen permixtam frugum quantitate non exsuperet. Ita Escobar in *Théolog. moral. tract. 1. exam. 13. cap. 1. num. 102.* vnde obseruat Pellizzarius in *Man. Reg. tom. 1. lib. 5. cap. 1. num. 16.* quod aliqui docti Neoterici, & inter illos, Pater Dominicus Zanetus, concedant in refectiuicula vespertina sumi posse iusculum ex pane, & aqua, pertingens ad duodecim uncias.

Tertia opinio concedit absolūtè, in collatione serotina sumi posse iusculum, absque peculiari indigentia, ac necessitate, dummodo iusculum non sit coctum in aliquo cibo vetito; sed tantum in pane, vel cum fructibus, nec excedatur quantitas alioqui concessa. Ita Pellizzarius *loc. cit.* qui citat ex Societate Azorium, & Reginaldum. Idem docet Nicolaus Mosciensis in *Tyrocinio Sacrae Artis Pauperum, part. 2. §. De secundo præcepto ieiunij. num. 22.* Ghentius in *thesauro anime, tom. 2. verb. Ieiunium. cap. 1. q. 4.* & idèd Caramuel in *Reg. D. Benedicti, disp. 1. 28. num. 1613.* docuit, non audere condemnare qualitatem collationis serotinae quomodo libet paratam.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Puto igitur, omnia iuscula non esse in collatione introducenda: & ita adhæreo primæ sententiæ; stante consuetudine, cui in hoc standum est necessariò, vt *alibi* à nobis firmatum est. Non tamen secundam, imò & tertiam sententiam reprobo: quia in iusculis obseruatur consuetudo, quoad genera ciborum, quæ ipsa introduxit, & solum videret variari modus. Vnde cum Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub. 6. num. 8.* non condemnarem eum, qui in refectiuicula vescurtur pane cocto cum aqua, oleo, & sale, in quantitate aliàs licita, quidquid *alibi* etiam probabiliter asserui.

An vnus possit plures baptizare absque necessitate sine peccato mortali?

R E S O L. X X X.

Respondeo, te posse simul plures baptizare, si plures abluas, & formam omnes comprehendentem proferas, sicuti si plures abluendo, diceres: *Ego vos baptizo.* quia ablutio non est vnica, sed multiplex, iuxta multipliciter subiectorum; qui abluuntur: forma verò, esto, videatur physicè vna, moraliter multiplex est, quia eundem sensum præstat ea forma: *Ego vos baptizo.* super plures prolata, ac si super singulos diceret: *Ego te baptizo.* Et ita docet D. Thomas in *3. par. q. 66. art. 5. ad 4.* & ibi Araujo, Serra, & alij eius Scholæ: Alexander de Ales *4. par. quest. 8. mem. 6. art. 7.* & Paludanus in *4. diff. 3. quest. 2. num. 4.*

Sed difficultas est, an ita baptizare sine necessitate, sit peccatum mortale. Ex negatiuam sententiam docet Sotus in *4. diffin. 4. quest. vnica, art. 4. §. Secundo arguitur.* Solum enim

enim censet, in tali casu veniale peccatum adesse, si secretò, & citra scandalum fieret.

Sed ego puto, in tali casu sic baptizantem peccare mortaliter, quod docuit Scotus *in 4. distinct. 6. quest. 2. §. Respon-* deo. & Gabriel *quest. 1. art. 2. concl. 7.* quos citat, & sequitur Pater Vasquez *in 3. part. tom. 3. dist. 148. cap. 7. num. 10.* quia administrare Sacramentum contra usum & modum consuetum, secundum se materia grauis est, nec leuis iudicari debet. Et ita hanc sententiam tenet etiam Coninch *de Sacram. quest. 67. art. 6. dub. 2.*

Notandum est tamen hic obiter, quòd in tali casu, non vnum Sacramentum, sed plura conficerentur, vt optimè probat Coninch *leco citato, concl. 3.* & Vasquez *n. 5 1.* nam, licet in prædicto casu non sint diuersa verba, & orationes; sed vna tantùm super omnes baptizatos proferatur: ea tamen vim habet diuersarum formarum; non, quia in ea expressè sint plures significationes, (vt quidam dixerunt, quorum sententiam refellit Paludanus *dist. 3. q. 2. num. 10.*) Sed, quia illa vna significatio ad plures refertur, & hac ratione plurium rationem habet, & singulis integrè accommodari potest; siquidem pluribus formis æquiualeat: & hoc satis est, vt plura Sacramenta constituere possit.

Sed, an ita baptizans, si esset in peccato mortali, committeret tot peccata, quot personas baptizauit? Respondeo, committere vnum solùm peccatum: nam, licet diuersa ministravit Sacramenta, censentur verè ministrata per modum vnius, atque idèd in genere moris non plura, sed vnum constituunt peccatum.

Notant etiam Marsilius *in 4. qu. 4. art. 4. dub. 18.* Gabriel *d. 6. q. 1. art. 3. dub. 5.* & Scotus *q. 2. §. De quarto membro.* quòd si sit aliquod monstrum, puta, si nascatur homo cum duobus capitibus, atque duobus dorsis, ita vt certum sit, esse distinctas personas, & distinctis animabus constare, singulas illorum seorsim baptizandas esse cum forma illa, *Ego te baptizo, &c.* Si autem certò deprehendi nequeat esse duas personas, & duabus animabus informati, tunc absolute baptizandas esse partes illas, quæ videntur præcipuè ad vnam animam pertinere; reliquas verò, de quibus dubitatur, an habeant aliam animam, sub conditione baptizandas esse eadem forma verborum, non autem absolute propter periculum iterandi Baptismum. Vide Vasquez *ubi supra.*

An possint plures eundem hominem baptizare, tanquam causa partiales, quorum singuli applicant materiam, & proferant formam?

RESOL. XXXI.

Affirmatiuè respondent Durandus *in 4. dist. 3. quest. 3. num. 16.* Paludanus *ibidem, quest. 2. art. 1.* Caietanus *in 3. part. ubi infra.* Et hanc sententiam, speculatiuè loquendo, non videri improbabilem putauit Præpositus *in 3. part. quest. 67. art. 6. dub. 2. num. 11.* & absolute docet Valentia *quest. 2. punct. 2.* quia plures possunt simul baptizare, si simul abluant, & proferant verba, *Ego te baptizo:* sed idem significant illa verba: *Nos te baptizamus,* ac si singuli dicerent: *Ego te baptizo, &c.* ergo validus erit Baptismus sub illa forma. Secundo, quia, cum plures Iudices sententiam ferunt, perinde est, si nomine omnium dicatur, *Nos iudicamus,* ac si singuli dicerent, *Ego iudicamus:* similiter cum idem poterat ducere simul plures uxores, validum esset matrimonium, si simul omnes dicerent: *Accipimus te in coniugem.* cum ergo ex dictis certum sit, posse à pluribus eundem baptizari, ratum erit Sacramentum, si nomine omnium dicatur: *Nos te baptizamus.*

Sed negatiuam sententiam docet D. Thomas *in dicto artic. 6.* & omnes eius Expositores. Et idèd hoc modo baptizandum, vt minimum sub conditione esse deouè baptizandum, dicendum est. Et ratio communis opinionis est, & poti debet ex institutione Christi, quæ potissimum

inde probatur, quòd Ecclesia semper intellexerit hoc Sacramentum ita à Christo institutum fuisse, vt ab vno, & eodem deberent forma, & verba pronuntiat, & baptizandus abluui. Colligitur in primis ex perpetuo eius tali vsu: hæctenus enim nunquam in praxi habuit, quod aliter quàm ab vno Baptismus totus administraretur. Secundo, idem colligitur ex vnanimi sententia Doctorum, qui concorditer omnes iudicant, Baptismum à duobus collatum, esse inualidum, exceptis duobus iam citatis; qui tamen, neque constanter, & firmiter audent oppositum asseruerat. Rationem autem congruentiæ assignat D. Thomas hic in corpore: quia homo baptizatur vt minister Christi: quare sicut Christus est vnus in persona; ita oportet ministrum Baptismi esse vnã personam, qui Christum repræsentet.

Notandum est tamen, quòd si plures aliquem baptizarent, seu abluerent, & quilibet eorum diceret: *Ego te baptizo,* quauis hoc illicitè agerent, & puniendi essent; qui prius tamen verba proferret, verum Baptismi Sacramentum conficeret. Si verò omnino simul verba proferrent, & abluerent; omnes verè baptizarent, & vnum tantùm Sacramentum efficerent. Omnes huius conclusionis partes docet D. Thomas *ubi supra.* Primam illis verbis: *Essent puniendi de inordinato modo baptizandi.* Quæ etiam probatur: quia baptizant contra modum baptizandi ordinatum ab Ecclesia, quæ ordinauit, vt vnus solus baptizet: ergo inordinatè, & illicitè agunt, sicque puniendi sunt.

Secundam illis verbis: *Ille, qui prius verba proferret, daret Baptismi Sacramentum.* Quæ etiam probatur, qui prius verba profert, legitimam formam, & materiam apponit: ergo, si intentionem baptizandi habet, verum Baptismi Sacramentum conficit: & alter, qui postea verba pronuntiare præsumeret, nihil faceret, & tanquam rebaptizator puniendus esset.

Tertiam illis verbis: *Si autem omnino simul ambo verba proferrent, & hominem immergerent, aut aspergerent, &c. uterque, quantum in se est, baptizarent.* Quæ etiam probatur. Omnes sufficienter omnia requisita ponunt: ergo, sicut recenter ordinati Sacerdotes, omnes simul cum Episcopo verè consecrant, si simul verba consecrationis proferunt; ita & in nostro casu, omnes verè baptizant.

Quartam illis verbis: *Nec traderent aliud, & aliud Sacramentum: sed Christus, qui est vnus interius baptizans, vnum Sacramentum per vtrunque conferret.* Quæ etiam probatur contra quosdã recentiores illam negantes. Tum, quia idèd dicitur vnum Baptisma, quia vnus homo non potest nisi vnum suscipere. Tum etiam, quia tunc vna est ablutio ob vnitatem subiecti, etiam si vnus vnã partem baptizati abluat, & alter aliam: non secus ac quando vnus solus baptizat, etiam si duas distinctas partes abluerit, non contiguas, media non abluta, vna esset ablutio: ergo vnum Baptismi Sacramentum, hoc enim pro ablutione supponit. Tum deinde, quia, si quis à pluribus prædicto modo baptizaretur, plura reciperet Baptismi Sacramenta; maiorem gratiam reciperet, quàm si solùm baptizaretur ab vno: plura enim Sacramenta maiorem gratiam conferunt, quàm vnum solùm. Sed hoc est fallum: ergo, &c. Tum denique, quia, sicut, quando plures Sacerdotes eandem Hostiam consecrant, vnum solùm Eucharistiæ Sacramentum efficiunt: ita, quando plures eundem hominem baptizant, vnum Sacramentum Baptismi debent efficere.

Neque huic obstat pluralitas numerica verborum, formarum, & actionum. Respondetur nanque, sicut quando vnus baptizat plures, dicendo, *Ego vos baptizo,* sunt plura Baptismata, quauis forma, & actio ministri sit vna numero: ita quando plures vnus baptizant prædicto modo, est vnus Baptismus, licet formæ, & actiones ministrorum sint plures: propter hoc enim plures baptizantes, sunt plures causæ totales instrumentariæ, eiusdem Sacramenti Baptismi; sicut plures Sacerdotes, simul consecrantes eandem Hostiam, sunt plures causæ instrumentariæ totales eiusdem Sacramenti

Sacramenti Eucharistiae. Et hæc omnia docet Magister *Seræ in tertiam partem D. Thomæ, q. 67. art. 6. concl. 2.*

His tamen non obstantibus, ego puto, opinionem agnoscantem in tali casu non vnicum, sed plura Sacramenta, factis probabilem esse. Quia, quantum non possit Baptismus multiplicari per iterationem; non est tamen contra Christi institutionem, ut si in aliquo casu rarissimo plures simul ponant omnia ad valorem Sacramenti requisita, Sacramentum multiplicetur, cum ratio fundata in principiis fieri id suadeat: unde, cum dicitur, vnicum in vno esse Baptismum ex Christi institutione, si per hoc intelligatur, quod Christus noluerit vno vnquam casu licite multiplicari, verum est; similiter verum est, quod secundum communem modum procedendi, non multiplicetur: idque ex Christi institutione; quia moraliter non contingit, plures eodem modo complere omnia ad substantiam Baptismi necessaria: si tamen intelligatur, quod ita repugnet illi institutioni, ut etiam in casu rarissimo non ponatur sæpius Sacramentum, quantum omnia requisita multiplicentur, videtur negandum.

Nec obstat dicere, si plures eandem hostiam consecrent, idem conficitur Sacramentum: ergo & in præsentis casu. Respondeo negando consequentiam: quia Baptismus non debet comparari cum Sacramento Eucharistiae, quod est effectus consecrationis; sed cum ipsa consecratione, quæ in dicto casu multiplicatur.

Item, non valet dicere: Ex pluribus illis actionibus exurgit vnicum signum: ergo & vnicum Sacramentum. Ita Valquez *disput. 148. cap. 2. §. Ratio igitur huius*. Respondeo negando antecedens: quantum enim sint signa vnius gratiæ, non inde efficitur non esse plura, cum materia ab vno adhibita, & forma prolata, nullam habeant subordinationem respectu alterius materiæ, & formæ? & non repugnet in vno eodem plura esse eiusdem rei signa. Et ideo ex his omnibus, ut dixi, puto vtranque sententiam probabilem esse; seu potius, ut optime obseruat *Vvigers in 3. part. q. 67. art. 6. num. 17. & Granadus contr. 4. tract. 2. disput. 3. num. 3.* vtranque sententiam conciliari posse: si enim metaphysicè loquamur, rationes posterioris opinionis omnino, nisi fallor, persuadent, in prædicto casu esse plures Baptismos, seu plura Sacramenta. Moraliter verò dici possunt vnum: quia simul concurrunt in eodem subiecto, & ad eundem finem ordinantur, nec magis sanctificant, quam si vnicus esset Baptismus.

Unde, ut verum fatear, puto, *Nugnum de Sacrament. tom. 1. quest. 67. art. 6. difficult. 2.* excessisse, asserendo, esse improbableem in casu supradicto docere, esse duo Baptismata: nam hanc opinionem, præter rationes supra adductas in sui fanorem, sustinent viri doctissimi, vt *Hurtadus de Sacrament. disput. 2. difficult. 5.* qui citat *Gabrielem, Coninch, & Caietanum*. Imò *Ioannes Præpositus in 3. part. q. 67. art. 6. dub. 1. num. 9.* dicit, esse probabiliorem. Videat modò *Nugnus*, si illam vocare potuerit improbableem,

An omnes Religiosi, tam Mendicantes, quam non Mendicantes, licite possint obire munus Patris in Baptismo, & Confirmatione?

RESOL. XXXII.

Negatiua sententia extat in cap. *Licet. diff. 1. cap. Monachi de consecrat. diff. 4. cap. Peruenit. el. 1. 18. quest. 2.* Sed difficultas est, an sub nomine Monachorum omnes Religiosi, tam Mendicantes, quam Canonici regulares veniant: & licet affirmatiuè respondeat *Vvigers in 3. part. quest. 67. art. 8. num. 20.* qui citat *Tannerum*, quibus adde *Layman lib. 5. tract. 2. cap. 9. num. 3.* tamen, ut *alibi* adnotavi, negatiuè sententiæ adhaerent *Hurtadus, & Coninch*, quoniam nouissimè sequitur *Cassius Palaus tom. 4. tract. 19. disput. unica. punct. 11. §. 1. num. 4.* & nouissimè *Leander de Sacram. tom. 1. tract. 2. disput. 1. quest. 16.* qui citat nostrum

Molphesium, quibus etiam adde, me citato, *Ioannem Henriquez in 99. pract. sect. 19. quest. 7.* Quia, esto, eadem ratio prohibitionis procedat in Religiosis mendicantibus, & Canonicis regularibus, ac in Monachis; inde solum inferatur, posse prohibitionem ad omnes extendi, non tamen de facto extensam esse. Non enim sub nomine Monachorum veniunt Mendicantes, & Canonici regulares in decreto prohibitio, odioso, & correctorio. Neque item eadem ratio adæquatè in Mendicantibus, Canonicisque regularibus, ac in Monachis procedit: nam Monachis magis indescens est familiaritatem habere cum parentibus baptizati, eò quòd sibi soli viuant, à secularium conuersatione, & communicatione separati. At Mendicantes, Canoniceque regulares passim cum secularibus communicant; ob quam causam Monachi facti Episcopi, tamen non desinant esse Religiosi, à munere susceptoris non excluduntur: quia in eo statu constituti, non sibi tantum viuunt, sed aliis, ideoque non dedecet compernitarem, tum baptizando, tum leuando contrahere. Et hanc sententiam teneret etiam *Ioannes Præpositus in 3. part. quest. 67. art. 6. dub. 2. num. 13.* *Lessius etiam in 3. part. quest. 67. art. 6. dub. 2. n. 12.* *Chamertota de Sacram. tract. 2. cap. 4. dub. 8.* Vide *Auersam de Sacram. Baptismi, quest. 69. sect. 3.*

Verum sententiam affirmatiuam teneret, præter *Doctores citatos, Seræ in 3. part. D. Thomæ, q. 67. art. 7.* vbi sic ait: *At verò contrahat Monachus cognationem spiritualem, non conueniunt omnes. Quidam negant: quia non est legitimus susceptor, sicut nec non baptizatus. Affirmant alij: quia verus susceptor est: nam, quantum factum prohibeatur, non tamen irritatur. Monachorum autem nomine quidam dicunt non comprehendit Religiosos Mendicantes, qui etiam aliis erudiendis vacant. Sed puto nec his etiam permitti susceptores esse, nisi forte in secularium defectum, & de licentia suorum Prælatorum.* Ita ille. At ego vtranque sententiam probabilem esse puto.

Sed omnibus supradictis plus addit (attende, Lector,) nouissimè *Quintanaduenas in Theol. moral. tom. 1. tract. 1. sing. ult. per totum*, vbi probat, omnes Religiosos, tam Mendicantes, quam non Mendicantes, & Sanctimonialia etiam, posse esse Patris in Baptismo, absque licentia, & peccato. Quia, si ob aliquam causam Religiosus non liceret hoc munus, esset propter relatas prohibitiones; sed hæc non obstant: ergo, &c. Maior est certa, cum nullam malitiam, nec indecentiam intrinsecam afferat hic actus. Minor probatur: quia prohibitio in cap. *Non licet.* sicut & aliz iuri insertæ, eam auctoritatem, aut vim præceptiuam solum habent in decreto canonico, non extra illud, ut de omnibus sapienter probat *Ioan. Ant. Ecclesiæ Mediolanensis præpositus Præm. decr. f. 1. pag. 1.* Cum igitur hæc habeatur ex Concilio *Alciphodorense*, celebrato anno 614. quod est Prouinciale, nec à Papa approbatum, non potest omnes obligare. Et licet Generalis Concilij esset, culpam grauem non induceret, ex verbo, *Non licet.* cum sæpius cum isto sine ea prohibitiones similes inueniamus. Sic in eodem Concilio *ann. 15.* non licet mortuum super mortuum mittere. & *ann. 18.* non licet Presbytero, Diacono, vel Subdiacono in Ecclesiâ, dum Missæ dicuntur, stare.

Præterquam quòd, licet ex utroque capite grauius hæc prohibitio olim obligaret: modò autem non ita. Quia, cum causa illius esset, ut verbis *Emanuelis Roderici, tom. 1. quest. 13. art. 1.* vtar, quam tangit quidam *Glossa d. cap. Monachi, verb. Ofculentur*, scilicet, ne ofculentur feminas: in quibus tangitur, ut inquit *Glossa*, consuetudo aliquorum locorum, in quibus Compares osculabantur Commates. Propter quam consuetudinem decreuerunt Concilium, & Pontifices, ne Monachi Compares ferent. Cum ergo iam hæc consuetudo cessauerit, ob quam hæc iuxta prohibitio iam emerit; iuxta etiam cessabit: nam legis ratio cessante, cessat quoque eius dispositio, ut ex *l. In omni ff. de adop. l. Quod dictum ff. de partu.*

Alias etiam rationes adducit *Quintanaduenas, & tan-*

dem sic concludit: [Igitur, cum ex dictis vel nullam, vel leuissimam culpam committant Religiosi, etiam ex Ordine Monachali, de sacro Fonte infantem suscipientes, etiam sine causa; si hæc adsit, à veniali etiam culpa liberantur; sicut qui ex causa Officij diuini tempus, & Horas anteponeat, vel postponeret: vel orationes ante Sacrificium, vel post illud, iuxta Missalis Rubricas dicendas, ommitteret, nullum committeret peccatum, licet sine illa veniale foret. Causa autem sufficiens esset peritio, aut deuotio parentum baptizandi, ob virtutem, ac egregiam Religiosi famam, patriæ vsus, sumptuum excusatio, aliumve non ita commodè inuenire Patrini prole dignum, aut ad id munus nolle alium infantis baptizandi parentes adstringere, vel quid simile rationi consonum, quanuis graue non videatur. Facultas Ordinarij, licet necessaria non sit, nec Prælati regularis, nisi in Religione prohibito vigeat; exposcitamen consulum, ne Parochio aliquod nocumentum emerget, cui in Rituali, ac sæpè ex suæ Diocesis Synodo indicitur, ne Religiosos ad hoc munus admittat; hancque liberaliter absque vlllo scrupulo, etiam leuissima ex causa, Ordinarij, ac Prælati concedere possunt.] Ita ille, cui tamen non adhaeret Lezzana in qq. *Regular. tom. 1. cap. 9 num. 31.* & Leander à Murcia in qq. *Regul. in cap. 4. ad c. 11. Regule D. Francisci, & alij communiter.*

Nulla tamen est difficultas, Episcopos, & Cardinales regulares, posse munus Patrini in Baptismo exercere. Ita, me citato, & aliis docet Lezzana in qq. *Regul. tom. 3. verb. Baptismus, num. 1.* & Leander *vbi supra.*

Nota verò, quòd Doctores, qui sententiam Quintanaduëñas impugnant; fatentur tamen, quòd si Abbates, & Monachi in Baptismo, aut Confirmatione aliquem susciperent, licet peccarent mortaliter; spirituales tamen cognitionem contraherent: quia citata iura non statuunt factum contrarium irritum esse. Ita Tambutinius *de iure Abbatum, tom. 2. disp. 4. quest. 2. num. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 70. num. 21.* Reginaldus *lib. 31. num. 137.* & alij penes ipsos.

An Sacerdos baptizans cum aqua non benedicta, peccet mortaliter?

RESOL. XXXIII.

Negatiuam sententiam tenet Quintanaduëñas in *Theol. moral. tom. 1. tract. 1. singul. 22. num. 2.* [Quia nullum extat Præceptum, nec diuinum, nec positium, de baptismalis aquæ benedictione præmittenda. Secundò, quia ex grauitate, vel lenitate materiæ colligitur grauitas, vel leuitas peccati in transgressione cuiusuis Præcepti, & nominatim in omissione Rituum, qui præscribuntur in celebratione Missarum, vt docent omnes Doctores relati; si autem ommissio fiat alicuius cæremoniæ grauioris, continentisque specialein significationem, materia erit grauis, vt si quis ommitteret mixturem aquæ & vini, fractionem Hostiæ, aut mixturem; vel signa omnia, vel plura, quæ sunt super oblata, & alia huiusmodi; ergo, ex grauitate materiæ censenda erit lethalis, vel non lethalis, ommissio alicuius ritus in celebratione solennis Baptismi; sed materia grauis non videtur, quòd aqua sit benedicta, cum solum ob maiorem decentiam benedictio addatur aquæ; ergo, &c.

Consonat his Granado: Peccabit grauitate, inquit *contr. 4. de Bapt. tract. 2. disp. 1. num. 5.* si baptizans conferat Baptismum sine debita solennitate, id est, sine illis cæremoniis, quas Ecclesia præscripsit; si autem vnam, vel alteram rein minimam prætermitteret, culpa esset leuis. Aqua non benedicta baptizare, quid leue debet existimari; cum benedictio, nec ad essentiam, nec ad integritatē Sacramenti, nec ad iustificationem, intentionemve baptizandi, nec ad essentialē Baptismi solennitatem, nec ad grauis signifi-

tionem mysterij pertineat. Nec leuissimum suborietur scandalum, si aqua non benedicta fiat Baptismus: sicut orietur, si alij exteriores ritus, insufflationes, vnctiones, & similes deessent in solenni Baptismo; vel sine stola, aut superpelliceo fieret: ergo, &c.] Hæc omnia Quintanaduëñas ingeniosè, vt semper solet.

Sed ego, Sacerdotem cum aqua non benedicta baptizantem, reum culpæ lethalis esse existimo: nec talis benedictio leuis materia censenda est, vt de se patet. Primò, quia versatur circa materiam ipsius Sacramenti. Secundò, quia habetur in Manuali specialis benedictio. Terriò, quia talis benedictio non efficitur, nisi in Sabbatho Paschæ, & Pentecostes. Quariò, quia in ipsa benedictione adhibetur trina infusio Sacri Chrismatis in modum Crucis; quæ omnia satis demonstrant, talem benedictionem tem leuem non esse, vt vult Quintanaduëñas: & de illa mentionem fecerunt Dionysius *de celest. Hier. cap. 2. punct. 2.* Augustinus *homil. 27. & 50. & lib. 6. contra Iulianum, cap. 8.* & Ambrosius *lib. 1. de Sacrament. cap. 5.* & Rabanus *lib. de institut. Cleric. cap. 28. reuatus in cap. Deinde de cons. dist. 4.* Vnde Lessius in 3. *part. quest. 71. num. 6.* ex D. Basilio *lib. de Spiritu Sancto, cap. 2.* dicit, consecrationem aquæ esse traditionem Apostolicam.

Et idèd nostram sententiam, præter Nugnum, Suarez, & Bonaciam à Quintanaduëñas citatos, tenet ex Societate Iesu Castr. Palau *tom. 4. tract. 19. disp. vnica, punct. 12. num. 3.* Ioannes Præpositus in 3. *part. D. Thome, quest. 71. art. 4. dub. 1. v. 5.* vbi sic ait: [Notandum, quòd licet materia sufficiens Baptismi sit quæuis aqua naturalis; non possit tamen absque peccato extra necessitate conferri in aqua non benedicta secundum ritum Ecclesiæ. Itaque Baptismus debet administrari in aqua, quæ solet pridie Paschæ, & Pentecostes consecrari, cum infusione Chrismatis: quæ si deficiat, alia etiam extra illa tempora est consecranda: imò, si talis commodè possit haberi, est adhibenda in Baptismo, etiam non solenni, in quo tamen non videtur magnus scrupulus faciendus.] Ita ille, cui adde Hurtadum *de Sacram. Bapt. disp. 5. difficult. 2.* ita aientem: [Aqua naturalis, quæ necessaria est ad valorem Baptismi, debet esse benedicta peculiaribus inuocationibus, & consecratione, trina Chrismatis perfusione, vt habetur in Rituali, non necessitate Sacramenti, sed tantum Præcepti ecclesiastici, orta ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine.] Hæc Hurtadus. Vide etiam Mercerus in 3. *part. D. Thome, q. 71. art. 4. proposit. 4.* Rectè itaque dixit D. Cyprianus *lib. 1. Epist. 12.* [Oporteret ergo mundati, & sanctificati aquam prius à Sacerdote, vt possit Baptismo suo, peccata hominis, qui baptizatur, ablucere.]

An sit peccatum mortale, lampadem accensam ante Sacramentum non conseruari?

RESOL. XXXIV.

Affirmatiuam sententiam tenet Pater Quintanaduëñas in *Theol. moral. tom. 1. tract. 4. singul. 1. num. 2.* vbi dicendum existimat, quòd si ob notabilem, seu ob grauior culpabilem Parochi, vel eius, cuius cura hæc commissa est, negligentiam, per integrum diem, ipso sciente, & consentiente, lampas accensa non sit coram Tabernaculo; peccatum mortale ab eo committeretur: & hoc videtur dicendum, etiam remoto scandalo: quia, si hoc intercedat, non est dubium. Probatur ex sententia Doctorum assertentium, ita strictè requiri lumen accensum in Missæ Sacrificio, vt sine eo nunquam sacrificare liceat, vt loquitur Lugo *de Eucharistia, disp. 30. sect. 2. num. 77.* & addit ex Fagundes sententia *cap. 22. in 2. Præcep. num. 19.* Imò addunt aliqui, si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquendam esse Missam, etiam si necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribundo. Sed cum hoc præcipue sit, ne Eucharistiæ Sacramentum sine lumine

lumine existat, licet simul etiam sit propter Sacrificij celebrationem; dicendum saltem erit, quod per integrum diem hoc Sacramentum in Ecclesie Sacrario sine lumine esse, sine graui culpa non licebit: quia defectus hic est in re graui contra antiquissimam Ecclesie consuetudinem, cum celebrandi cum lumine, cum illud apponendi coram Tabernaculo: & eadem reuerentia digna est. Eucharistia in Altaris Sacrificio oblata, ac in Sacrario custodita: & licet hic non ita manifeste Hostia consecrata pateat, & consecratio ibi, & non hic exercetur: at consecrationis terminus, seu effectus, à quo consecratio dignitatem suam sumit, in oblata Hostia inuenitur: & excessus manifestationis, ita breui tempore durans, vberius compensatur perseverantia per spatium vnus diei. Vnde, si solum per dimidiam, aut integram horam, aut aliquid amplius, sine lumine existeret Eucharistia, peccatum graue non committeretur.

Sed, his non obstantibus, de tali consuetudine vniuersali dubitat Iacobus Marchantius in *resol. Past. tract. 4. c. 5. quæst. 4.* vbi sic ait; Quære verò hic potest quis, an sit etiam præceptum, vt ante Eucharistiam in templis semper lumen ardeat? Respondent aliqui, licet expressam in iure non reperitur, consuetudinem tamen vniuersalem Ecclesie habere vim præcepti. Ita Victorellus, Emanuel Sà, & quidam alij. Sed hanc consuetudinem non esse ita vniuersalem, patet ex multis Ecclesijs parochialibus, maxime ruralibus: vbi propter paupertatem hæcenus non fuit solum lumen continuum accendi. Et licet Episcopi eam consuetudinem introducere conentur variis Decretis; tamen videmus vix obseruari à subditis qb paupertatem. Disceptant enim illi de expensis, quorum sit eas sustinere, an Ecclesie, an decimas percipientium, an communis populi; sicque Decretorum exequutio vel differatur, vel non fit. Extat porò præceptum de lumine, quando defertur Sacramentum foras, cap. *Sanè de celebrat. Missar.* Ex causa tamen illud etiam omitti posset, vt cum ad ægrum longè distantem defertur, nec commodè cum lumine fieri potest. Ita Marchantius. Verùm ego opinioni Patris Quintanaduenas adhæreo.

An infans expositus ad Ecclesie, vel domus alicuius valuas, cum scriptura in collo appensa, baptizatum esse testificante, sit baptizandus sub conditione?

RESOL. XXXV.

Doctus, ingeniosus, & acutus Author est Antonius Quintanaduenas, Societatis Iesu. In *Theol. mor. tom. 1. tract. 1. singul. 9. num. 3.* mordicus affirmatiuam sententiam tenet. Probat hæc primò ex cap. *Placuit. dist. 4. de consecr.* ibi: *Placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eps baptizatus esse sine dubio testentur, &c. absque vilo scrupulo eos baptizandos esse.* Et in Riuali Romano Pauli V. §. *De bapt. paru.* statuitur: *Infantes expositi, & inuenti, si re diligenter inuestigata, de totam Baptismo non constet, sub conditione baptizentur.* Vbi notandum, verbum, *constet*, quod significat claram probationem, vt notat Malcardus de *probat. consil. 35. num. 21.* At schedulam, nec noto sigillo, aut subscriptione formatam, quæ à quo scripta indicet, situm, aut certissimum testem, aut constans testimonium non esse, nec in vilo foro, & tribunali fidem humanam facere; imò & nullo modo probare, docent Romanus *consil. 204. n. 3.* & Cardinalis Tuschus *tom. 7. conel. 74. n. 25.*

Probat secundò, ex nonnullis Conciliorum, ac Prælatorum decretis, in quibus statutum est consilio grauissimorum Episcoporum, & doctissimorum virorum, vt huiusmodi infantes, etiam si collo appensam afferant hanc schedulam, dummodo alia via de Baptismo non constet, iterum baptizandos esse sub conditione. Sic in III. Concilio

Mediolanensi, sub S. Carolo Borromeo *tit. de Baptif. infam. sine*, ibi; [*Infans expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significatur; si tamen re diligenter prærequisita, quemadmodum in Concilio Romano, ad hoc dubium sit, eum baptizatum esse, ea conditionis forma baptizetur; Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, &c.*] Vnde colliges, schedulam non existimari in hoc Concilio testimonium adeò sufficiens, vt à rebaptizatione conditionali excuset. Idem statutum esse in Synodo Camatacensi testatur Marchantius *Candelab. Sacrament. tract. 2. de Bapt. c. 2. qu. 4.* In Hispaniensi Archiepiscopatu tempore sapientissimi, & dignissimi Præfatis D. Petri de Castro, & Quinones; consilio sapientium virorum idem sancitum, & obseruatum fuit; sicut etiam Illustris D. Fr. Didacus Mardones in sua Cordubensi Diocesi, idem obseruandum iussit post sequas doctissimorum Theologorum consultationes, ac assensum fuit Decretum hoc in S. Hyacinthi Xenodochio, necnon in Orphanotrophio Ciuitatis Tolosanæ, pro his expositis infantibus assignato. Sic etiam censere aliqui Theologi à Venetiæ Patriarcha congregati; licet alij oppositum affirmant, vt testatur Comitibus *Respons. lib. 1. q. 1.*

Probat tertio authoritate plurium Doctorem ex nostra Societate, qui de hæc re consulti sunt, & quorum subscriptiones apud me habeo. Ij ergo asserunt hos pueros, siue schedulam afferant, siue non, sine dubio baptizandos esse sub conditione; ab Episcopis que in suis Diocesis hoc statuendum, & obseruandum. Sic docuerunt, & subscripserunt sapientissimi Didacus Ruiz de Montoia, Michael Vasquez, Didacus de Cordoua, Franciscus Ruiz, Ioannes Baptista Gonzalez, Franciscus de Aleman, Gundalalus Ramirez, Petrus Malgarejo, Ioannes Baptista Lanzabeche, Ildefonsus Fernandez de Cordoua, Ioannes Monus, Ferdinandus de Mendoza, Mathæus Rodericus, ac fere omnes tæm ex professo discusserrunt. Hæc usque Quintanaduenas, qui postea respondet ad rationes in contrarium: dicit enim, credi posse vni verulz, seu testi asserenti alienius Baptismum, non verò huic schedulæ. Primò, quia si vetula, seu testis, cognoscitur, quis, & qualis fuerit, & si ille fide dignus existat, dubium morale de Baptismi valore tollet: ac si non cognoscitur, vt contingit ex schedula, quomodo dignus fide existimandus. Quomodo ei credendum? quòque pacto moralem certitudinem generabit? Porò scripturæ huic eadem fides, quæ scribenti, aut profertenti habenda est; & cum de scriptore non constet, neque de authoritate schedulæ, vt fidem faciat conitare potest.

Ex his colligit, iterum baptizandos esse conditionaliter, non solum deinceps exponendos; sed qui hæcenus expositi sunt cum huiusmodi schedula; etiam si senes modo, & Sacerdotes, ac Episcopi sint: in omnibus enim eadem est dubitandi ratio, ac periculum saluationis perseuerat. Quæ omnia procedere putat, etiam si viginti, aut triginta diebus à natiuitate exponantur infantes cum schedulæ, quod, scilicet, baptizari debent: adhuc enim perseuerant, rationes dubitandi supra allatæ. Sic vixi docti à me consulti. Hæc omnia Quintanaduenas.

Sed communis sententia Doctorem, quibus ego adhæsi in *par. 5. vult. 13. resol. 85.* & in *Addit. ad par. 1. resol. 6.* est in contrarium. Ideò nouissime dixit Baunus in *Theol. mor. tom. 1. tract. 2. q. 18. in fine*, [quod dubium facti est, cum absoluitur incertum est, verum Baptismus verè fuerit vnum datum, purè, quia puer expositus in via est, nulla ipsi adiecta schedula, quæ de Baptismo eius testificet: in cuncta vtriusque dubij est hic iterans sub conditione: quod si tale dubium non superat, est Baptismi geminatio mortalis, vtpote sacrilega, secundum D. Leonem, & Augustinum.] Sic ille.

Verùm, quia Pater Quintanaduenas pro sua sententia ex Authoribus impressis citat solum Marchantium à me citatum; ego in eius gratiam adducam vitam doctissimum, S. Theologie Professore in Academia Craconensi: & is

est. Adamus Opatonius de *Sacram. tract. de Baptis. disput. 1. q. 6. n. 49.* ubi sic asserit: Forma conditionata semper est licita, quando est dubium, an sit rite Baptismus collatus. Sed, quando obstrictis baptizatur domi, semper est dubium: nam perturbata ex subito casu, potuit in forma errare. Et experientia, testis est, multas & in materia, & in forma errare. Tum plerumque veneficæ, quæ infantes sine Baptismo, tanquam hostias Diabolo, oblatas esse volunt. Unde, cum illis dico, qui affirmant secutus esse, ut pueros domi baptizatos ab obstrictibus, sub conditione baptizentur ministrari.

Sed quæres, an baptizatos ab Hæreticis liceat sub conditione baptizare? Respondes, quavis (ut iam determinatum est) sit Baptismus validus, qui ab Hæreticis confertur; præsertim si cum intentione Ecclesiæ debitam formam, & materiam adhibeant. Sed, quia sæpenumero dubitatio exoritur de veritate Baptismi collati ab Hæreticis; nam magno odio Ecclesiam prosequuntur, tum, quia sæpe formas immutant, & materias Sacramentorum contemnunt, & sicut ab Ecclesia, ita ab eius intentione animum avertunt, gerunt: ideo Molanus *sue Practicæ tract. 4. cap. 3. n. 30.* ait: Sæpe deprehensum est, necessarium eis in baptizando intentionem defuisse: unde tales sub conditione baptizandi.

De pueris verdè expositis, siue habeant in collo scriptam appensam, siue non, quod fuerint baptizati, dico, sub conditione esse baptizandos, ne manifestè pereant.] Hæc omnia Opatonius, quæ confirmant ea, quæ idem Quintana de pænis asserit *supra. 4. & 5.* Itaque ex his omnibus apparet sententiam P. Quintanæ esse satis probabilem, & præsertim ex subscriptione doctissimorum illorum virosorum ex Societate, quos ipse adducit.

An absolutus à censuris reservatis in articulo mortis, si convaluerit, teneatur accedere ad Superiorem?

R. E. S. O. L. XXXVI.

Negativam sententiam docet Petrus Marchant. in *Tribunal. Sacrament. tom. 1. tract. 2. tit. 4. qu. 7. concl. 3.* sic asserens: [Improbabilem opinionem esse censeo eorum, qui volunt, absolutionem à censuris in isto articulo non posse dari, nisi cum onere, si quis conualescat, accedendi ad Superiorem, ut absolvat. Hæc enim sententia (etsi sit plurimum Doctorum) consequenter non loquitur ad textum Concilij Tridentini, & Ecclesiæ traditionem ibi expressam; quod, scilicet, in Ecclesia Dei semper custoditum fuerit, ut nulla esse, reservatio in articulo mortis. Si enim onus illud comparitur pro censuris remaneret, vitæ reservationis illud operaretur; & tunc reservatio censetur remanuisse, virtute cuius effectus ille sequeretur.

Solum igitur debet, si conualescat, illi onus imponi comparandi in censuris ad externum, sine contentioforum forum deductis, cum obedientia aliqua ob contumaciam in externo foro præstanda est Superiori, aut etiam satisfactio partis læsæ, si læsa sit; sed hæc comparatio non pertinet ad reservationem, quæ tunc fuisset, sed ad obligationem innatam casui, ob quem censura incursa fuit: sicut si quis postea teneretur ad restitutionem famæ, vel rei ex casu conluentem. Et ita intelligendum cap. *Eos, qui de sentent. excommunic. in 6.* in quo dicitur, qui sic absolventur, debere præsentari Superiori excommunicanti, recepturi, & satisfacturi, pro ut iustitia suadebit. Quod de satisfactionibus in foro externo tantum intelligi debet. Et *ibidem* additur, debere se repræsentare, ut passis iniuriam, seu iis, quibus propter hoc obligati existunt, satisfactionem exhibeant competentem. Quæ omnia de obligationibus ex crimine natis, interpretanda sunt, cum iis, quæ Doctores de similibus asseruerunt.] Itæ Marchant.

Sed pace viri docti, aliquando nimis rigidè se gerit in

genura opinionum, ut fecit in isto casu, vocando improbabilem opinionem illam, quam communiter docent Doctores, quos ad satisfactionem posse adducere. Unde doctus P. Bossius de *uris. Episcop. discept. 1. dub. 14. n. 17.* adducit pro hac sententia 9. Doctores, quibus non sime addit Caltrum Palaum *tom. 2. tract. 23. disp. unica. punct. 8. §. 1. n. 10.* & Lessium in *3. par. D. Thoma, q. 8. de Minis. Confess. art. 3. dub. 9. n. 24.* & patet ex cap. *De cetero. cap. Quod de his. cap. Quannis. de sentent. excommunic. & cap. Eos, qui. cod. tit. in 6.* Ex quibus apparet ratio huius legis obligantis ad se præsentandum, scilicet, ne censura ecclesiastica illud deiciat, & ut tolleretur occasio fingendi falsa impedimenta ad impetrandam absolutiorem ab alio, quam à Superiori, & Ecclesiæ intentio serparetur.

Sicutum excessit dictus Author in censuranda alia opinione; nam *ubi supra. tract. 4. tit. 7. qu. 5. conclus. 2.* sic asserit: [Infero, improbabilem mihi omnino videri quorundam sententiam, asserentium, penitentem, qui adverteret, se alijs pijs operibus, vel Indulgentiarum acquisitione satisfecisse peccatis debitis, non teneri ad implendam penitentiam à Sacerdote in Sacramento sibi impostam; teneatur enim præcepto; & sententiæ Iudicis parere, eo ipso, quod eius iudicio se subiecit, quavis aliunde censetur liberatus. A vinculo enim sacramentali nemo solvere potest, nisi sacramentalis Iudex; & peccata in Sacramento à Iudice retenta, coram Deo censentur retenta. Unde, quemadmodum peccata coram Deo soluta, Clavibus nihilominus subiici debent: ita satisfactio à Clavibus imposta, non potest tolli, nisi mediantibus Clavibus.] Ita ille. Et tamen contraria sententia est communis inter Doctores. Vide modò, si mereatur censura improbabilitatis iniuri. Sed pro sententia Marchant. vide Patrem Averfam de *Sacram. Pæni. qu. 13. sect. 9.* ubi ex pluribus rationibus probat, etiam per Indulgentias non compensari, nec tolli obligationem adimplendi satisfactionem sacramentalem, ita ut penitens eximatur à debito eam exequendi.

Verum, pace viri docti, & amicissimi rectè observat Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo de *Sacram. Pœnitent. disp. 27. sect. 2. num. 22.* esse communem sententiam, tum antiquorum, tum recentiorum, penitentem liberari per Indulgentiam ab obligatione penitentiae; & laudat quamplures, & graves Authores. Probat autem hanc opinionem ex cap. *Cum ex eo de pœnitent. & remiss. ubi in fine. illius capituli.* Summus Pontifex inquit, per indiscretas, & superfluas Indulgentias, satisfactiones sacramentales enervavit. Igitur per Indulgentiam tollitur obligatio adimplendi penitentiam: alia si maneret obligatio etiam in ratione medicinæ, nihil prorsus enervaretur de satisfactione. Secundò probat ex eo, quod Gloss. in *Extravagant. Antiquorum. de pœnitent. & remiss. longe post mediam.* refert, Pontificem declarasse, anno Iubilei, à penitentiaris non debere imponi alia onera penitentibus, præter ea, quæ in Iubileo illo erant præscripta, ne Indulgentia frustraretur. Signum igitur est, Pontificem existimasse, acquisita Indulgentia, aliam penitentiam non esse imponendam. Tertio probat à priori: quia penitentia à Confessario imponitur, ut penitens pro suis peccatis Deo satisfaciatur: sed, cum per Indulgentiam tollatur debitum totius poenæ, cessat fundamentum illius obligationis; & per consequens desinit obligatio ad penitentiam exequendam. Et si contra hanc doctrinam respondeatur, penitentiam imponi non solum in satisfactionem, verum etiam in medicinam, & remedium, ut penitens præcaveat peccatum, ut colligitur ex Tridentino *sess. 14. cap. 8.* proinde quavis per Indulgentiam cesset penitentia, quatenus satisfactio; non cessat quatenus medicina. Si, inquam, aliquis ita urgeat, respondet de Lugo; verum esse, penitentiam frequenter imponi, ut, medicinam: ac Confessarius non potest obligare ad illam, nisi quatenus est satisfactio, & vindicta: sicut Iudex, licet curare debeat, ut poena, quam delinquenti imponit, sit non solum in vindictam

istam, sed etiam in medicinam; non tamen posset exequi illam, etiam in medicinam, si Princeps supremus eam remitteret delinquenti: ita Sacerdos, cum sit simul Iudex, & Medicus, debet iniungere penitentiam pro peccatis, ut satisfactio, & medicinam: at, si poena condonetur, nequit obligare ad medicinam: quia Medicus non obligat, sed consultat; intelligendo tamen de medicina, quæ non sit simpliciter necessaria ad peccata in posterum vitanda. Hac, & multa alia fuse docet Cardinalis de Logo, interpretando Concilium iuxta datam doctrinam, & soluendo nonnullas contrarias instantias minoris momenti, apud quem legi possunt. Vnde ex his patet, ut diximus, excessisse Marchant in censura huius opinionis.

An Sacerdos inueniens fragmentum Hostie ex Sacrificio alterius Sacerdotis, teneatur illud repone in Sacrario, vel possit illud assumere,

RESOL. XXXVII.

Negativam sententiam cum pluribus Doctoribus olim asserui, cum Vasquez, Suarez, Coninch, Layman, & aliis: nam, licet Sacerdos possit absumere reliquias sui Sacrificij, non tamen alterius. Verùm nouissime Castus Palaus tom. 4. traët. 21. disp. vnica, pnnf. 13, nam, 20. in contrariam sententiam inclinat. Nam reliquiarum consecratio, & consumptio pertinet ad rationem Sacrificij accidentariam, cum sine formatum consecrationis, & consumptionis, perfectio Sacrificij consistat: sola vnica Hostia, & calice consecratis, & sumptis. Ergo, si ob Sacrificij complementum potest Sacerdos post sumptam ablationem reliquias à se consecratas sumere; poterit similiter, quæ ab alijs consecrata fuerint: siquidem earum sumptio æque pertinet ad Sacrificium. Item, ad Sacerdotem pertinet consumere posse, non solum formulas à se consecratas, sed etiam quæ ab alijs sunt consecrata. Ergo verasque consumere poterit, dum ab Altari non recedit: quia, dum est in Altari, non censetur moraliter finita consumptio, nec conuiuium peractum. Sed circa præsentem questionem vide Leandrum de Sacramento tom. 2. traët. 7. disp. 5. q. 32. qui etiam q. 31. docet, quod si Sacerdos finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam inueniat aliquas particulas ex his, quas consecrasset, remanentes in Patena, vel Calice, possit adhuc illas consumere. Sed pro contraria sententia citat meipsum, & alios.

Qui sub nomine Principum in Rituali Romano Pauli V. & in Clement. vnica de Baptismo, intelligantur, ut eius filij extra Ecclesiam in domo baptizari possint.

RESOL. XXXVIII.

Pro sub nomine Principis etiam intelligi Duces non recognoscentes Superiores, ut Dux Mutinæ, Dux Parmensis. Sed Pater Quintanaduënas in Theolog. moral. tom. 1. traët. 1. singul. 21. num. 2. ampliat vocabulum Principis: ait enim: Non ita strictè sumendum esse nomen Principis, nonnulli iudicabunt, cum priuilegium Principis latè sit interpretandum: sed filij Ducum, seu los hijos de los Duques, y grandes de España, & de otros grandes Potentados de otros Reynos; seu, ut loquitur Granada traët. 4. d. 4. Potentatus nobiles, possent uti hoc priuilegio: præsertim si addit dispensatio, vel potius interpretatio: aut epicheia iuris communis ab Episcopo facta, cum illud ob extimiam nobilitatem, & domus splendorem Principibus concedatur, ut innuit Glossa hic: & Vocabularia vtriusque iuris, Principum nomine quamlibet secularem Dominum, ut § 3. q. 5. & Prælatum Ecclesie, ut disp. 33. cap. Et Anonimi Diana Pars I X.

plezia, comprehendi doceant. Vnde omnes filios, ac nepotes Ducum, Marchionum, Comitum, & de otros Señores de titulo, con dominio superior, y vassallos, vel eorum, qui ratione muneris Principatum, seu præexcellentem honorem, aut prerogatiuam habent, ut Vice-reges, Oratores Regum, vel Pontificum, vulgo, los Embaxadores, necnon supremi Præsides, Senatus Regij Castellæ, & forsan aliorum, ut Ordinum, Indiarum, Belli, & Iustitiæ, dum hoc honore, ac familiarum splendore fruantur, ac his similes, sub hoc nomine non improbabilius contineri aliqui forte existimabunt. Ita ille.

Sed eius opinio mihi non placet, & oppono Granadam ab ipso citatum in 3. par. cant. 4. tr. 6. n. 2. vbi sub nomine Principum asserit, quod comprehenduntur Potentatus nobiles, qui Regibus æquiparantur, ut sunt Dux Venetiarum, Dux Florentiæ, Dux Mutinæ, & alij, quos dixi supra; non autem, ut vult Quintanaduënas, licet cum formidine, Magnates Hispaniarum, Oratores Regum, Præsides Senatus Regij Castellæ, & Ordinum, Indiarum, Belli, & Iustitiæ: nam istæ personæ non æquiparantur Regibus, ut loquitur Granada, imò subiecti sunt Regibus, ut eorum vassalli. Ergo non possunt includi sub nomine Principum. Et idè Castus Palaus tom. 4. tr. 19. disp. vnica, pnnf. 12. num. 16. sic ait: [Graue peccatum committeret, seclusa necessitate, qui extra Ecclesiam in priuatis Oratorijs hoc Sacramentum solenniter ministraret. Exciipiuntur Regum, & Principum liberi, id est, filij, & nepotes, tam naturales, quam legitimi supernorum Principum, hoc est, illorum, qui alicui subiecti non sunt. Ita ille, cui etiam adde Franciscum Syluium v. v. res. sol. tom. 1. verb. Baptismus, 4. concl. 1. in fine. Ergo omnes personæ numeratæ à Quintanaduënas non includuntur sub nomine Principum: quia, ut dixi, alteri subiecti sunt. Et pro hac sententia Palaus adduxit Glossam, Sæ, Vasquez, Layman, Coninch, & Suarez: verùm in gratiam Patris Quirana assero, post ipsam eandem sententiam docere doctum Ziparito tom. 2. lib. 3. tit. de Baptismo, res. sol. 1. nam 2. vbi ait, quod in nostro casu sub nomine magni Principis, non tantum supremi, & his ferè proximi; sed & tituli eminentes intelligi posse videtur.

An, si non extet Sacerdos, sed tantum Diaconus, possit iste in magno Festo Eucharistiam alijs ministrare?

RESOL. XXXIX.

Affirmatiuè responderi Quintanaduënas in Theolog. moral. tom. 1. traët. 4. singul. 8. n. 4. vbi sic ait: [Imò & in casu non adeo ingentis necessitatis, leges communes aliquando transgredi licet administrato Sacramento. Sic Diaconus (non alius ipsa dignitate inferior) non solum in mortis articulo, sed in magno Festo, v. g. Natiuitatis Domini, aut Conceptionis B. Virginis, vel simili, si Sacerdos ablit, poterit ex Sacrario Eucharistiam educere, & seipsum, ac alios communicare.]

Sed, ut verum fatear, Doctores cõmoniter, quando concedunt facultatem Diacono ministrandi Eucharistiam sine licentia Sacerdotis, loquuntur de extrema necessitate, seu articulo mortis pro dando Viatico. Dixi, sine licentia Sacerdotis: nam, quanta requiritur necessitas, ut Diaconus ex commissione Presbyteri possit Eucharistiam ministrare, respondent Doctores, sufficere causam, quæ prudenti iudicio videatur iusta, ut quod Sacerdos alijs gravibus functionibus sit occupatus, v. g. studiis, Concioni, Confessionibus excipiendis, Infidelium conuersioni: his, & similibus casibus, si non possit alius Sacerdos facile haberi; administratio huius Sacramenti possit Diacono committi: non enim videtur mens Ecclesie, ut functiones Ecclesie, & animarum salutari tam viles retardentur, vel omittantur: quo casu adfit solus Diaconus, cui administratio Sacramenti possit committi. Non videtur ergo requiri extrema necessitas, seu im-

potentia ex parte Sacerdotis, imò nec videtur requiri extrema necessitas ex parte communicantium; sed sufficit iusta causa, vt adimpletio præcepti Communionis annuæ, Tubileam promerendum, &c. Et ita docet Præpositus in 3, par. 9. §. 2. art. 3. dub. 1. n. 10.

Nota hic etiam obiter, Nigrum in 3, par. tom. 2. q. 82. art. 3. conclus. 2. docere, quòd si Parochus, vel Episcopus, imò Summus Pontifex ex iniquitate noller concedere facultatem Diacono, vt in articulo mortis communique ægotum; posset in tali casu Diaconus deferre Sacramentum infirmo moribundo, ex voluntate & commissione Christi.

Sed, quid dicendum de laico, potèstne in articulo mortis, absente Sacerdote, seipsum, vel alios communicare? Negatiuam sententiam docet nouissimè Marcus Serra in sermone partem D. Thome, quest. 82. art. 3. vbi sic ait: [De Subdiacono, & aliis inferioribus, etiam laicis, probabile videret Recentioribus nonnullis, si non adit Sacerdos idoneus, aut Diaconus, posse infirmo in extremis constituto Corpus Christi ministrare; nam id, nec naturali, nec diuino, nec ecclesiastico iure prohibitum est. Sed hæc opinio, quam tenuisse quendam Henticum refert Syluester verb. Eucharistia, 3. quest. 4. intolerabilis appellatur à Magistro Soto in 4. distinet. 13. quest. 1. art. 3. ad finem, & meritò. Tum, quia hoc nunquam est auditum fuisse factum, cum tamen casus ex se rarissimus non sit; sed sæpè contingat, præsertim in locis exiguis, non adesse Sacerdotem, aut Diaconum, qui infirmum in extremis constitutum communicare possit. Tum etiam, quia si Diaconus potest de mandato Presbyteri, aut in eius absentia, hoc Sacramentum ministrare, hoc idem est, quia, vt dicitur Can. Diaconus. d. 23. Diaconus, dum ordinatur, ad ministerium consecratur. Subdiaconus verò non est minister Sacerdotis, sed Diaconi, si que non participat ex officio Sacerdotis posse ministrare hoc Sacramentum, Tum denique, quia quantum laico in necessitate Corpus Christi tangere licitum esse concedat D. Thomas in 3. par. quest. 83. in nullo tamen casu admittit licere ei illud alijs ministrare. Sed in 4. distinet. 13. quest. 1. art. 3. questiuicula 1. ad sermone, dicit: In casu necessitatis potest, & debet Corpus Christi tangere, etiam si sit peccator, vt si in aliquo loco immundo iaceret: sed non est simile de dispensatione Sacramenti: quia receptio huius Sacramenti non est necessitatis. Vnde ei, qui non potest sacramentaliter manducare, dicendum est: *Credo, & manducasti.*

Quod diximus de ministracione huius Sacramenti respectu aliorum, dicendum videtur de ministracione illius respectu sui ipsius. Vnde in necessitatis articulo, vt si Sacerdos sit peste laborans, vbi alij timent ei appropinquare, inquit Cajetanus in Summ. verb. Communio, potest extra Sacrificium Missæ per seipsum sumere Eucharistiam. Et idem videtur dicendum de Diacono, quando alias sine Viatico deberet mori. De laico, quantum nonnulli Recentiores id asserant, nullatenus est concedendum: nam, cui non licet alijs ministrare hoc Sacramentum, nec sibi ministrare licet. Nec obstat exemplum Regine Scotiæ, quæ in Angliam martyrium subitura, Eucharistiam, quam apud se seruebat, sumpsit proprijs manibus. Nam Eucharistiam non tam sumpsit, vt seipsam communicaret, quam vt eam ab Hæreticorum iniurijs eriperet. Et quantum eam solum sumpsit, vt seipsam communicaret, dici de illa posset, quòd de S. Apollonia ait Mag. Soto l. 5. de iust. q. 1. art. 5. ad finem. Quod cum esset femina, acuminisque aded iuris incisa, per iniuincibilem ignorantiam sit excusanda. [Hæc vsque Serra, validè suam sententiam confirmans; quam etiam nominatim contra me firmavit Eminentiissimus Dominus meus de Lugo, alibi à me adductus.

Sed his non obstantibus, sententiam affirmatiuam, cui adhæc non dubito esse minus probabilem, quam nouissimè uetur sapientissimus Lessius in 3. par. quest. 82. art. 3. num. 8. Mercerus de Sacramentis, quest. 82. art. 3. num. 3.

Præpositus in 3. par. quest. 82. art. 3. dub. 1. num. 12. quibus adde Castrum Palauum tom. 4. tract. 2. disp. unica, punct. 17. num. 8. qui illam satis probat; quia nec iure diuino laicis interdicta est Eucharistiæ ministratio, nec iure ecclesiastico, in necessitate extrema. Nam textus in cap. Petronio, loquitur extra casum necessitatis; expressè enim dicit, *Horrendum, & detestabile facinus esse, absque ulla necessitate, per laicos, vel feminas deferri agis Eucharistiam.* Ergo, stante necessitate, maxime extrema, nullum erit facinus. Quod non leuiter confirmat Eusebius lib. 6. Historiar. cap. 36. asserens, olim viros sanctos misisse Viaticum per laicos necessitate urgente. Neque obstat, solis Diaconis inueniri concessum, vt urgente necessitate, Nam inde non inferitur, laicis denegatum esse; sed solum inferitur non esse illis expressè concessum; bene tamen potest esse concessum vitæ, & interpretariuè, spectata Ecclesiæ pietate. Neque item obstat, quòd præsentit tempore non videamus vquam à laicis Eucharistiæ ministrari; id enim proæcipere potest ex eo, quòd casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publicè, sed occultè, & ministratio Eucharistiæ occulta fuerit.

Adde in prædicto casu, non solum alteri, sed sibi ipsi ministrare Eucharistiam posse. Nam, licet consuetudine Ecclesiæ statutum sit, teste Trident. sess. 13. cap. 8. vt laici à Sacerdotibus Communionem accipiant, itémque ne extra Missæ Sacrificium aliquis sibi Eucharistiam ministrer; lex hæc cessare præsumitur in casu extremae necessitatis, vt tanto bono, & fortè sibi necessario mortuum priuetur. In eius testimonium adduci solet factum illud Mariæ Regine Scotiæ, quæ proxima martyrio factam Eucharistiam, quam apud se reuebar, sumpsit. Quod si dicas, id fecisse, vel bona fide, vel ex dispensatione specialis Pontificis: vnde constat sic à Pontifice specialiter dispensatum?

Itaque nostra sententia in Schola Patrum Societatis sensu est communior: nam illam tenent Suarez, Layman, Filiucius, Reginaldus, Præpositus, Palauus, Granadus, Valeria, Coninch, quibus adde nouissimè Escobar in Theolog. mora. tract. 7. exam. 6. cap. 4. num. 62. & me citato, Quirinaudænas in Theol. moral. tom. 1. tract. 4. sing. 8. n. 3. omnes ex Societate; & me etiam citato, Leander de Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 4. quest. 13. & me citato, Magister Lezzana in Summa qq. Regul. tom. 3. verb. Eucharistia, n. 15. Vnde modò, quam immeritò dixerit Sotus, nostram sententiam esse intolerabilem. Est enim satis probabilis, vt dicam, probabilior, quam contraria. Obseruandum est etiam cum Lessio, vbi supra, n. 16. quòd laicus existens in peccato mortali, si deferat ad infirmum in articulo mortis, vt diximus supra, Eucharistiam, non peccat mortaliter, quia non est minister consecratus ad hoc.

Nota etiam, quòd stando in contraria sententia, affirmatiuam tamen admittit in vno casu doctissimus Pater Amicus in Cur. Theol. tom. 7. disp. 31. sect. 2. num. 26. sic enim asserit: [Vnum duntaxat excipio casum, in quo existimo licitè posse moribundum è manibus laici communicare. Si, nimirum, moribundus conscientis peccati mortalis, non habens copiam Confessarij, haberet copiam Eucharistiæ, licitè posset tunc illam per manus laici sumere. Quia cum hoc Sacramentum, iuxta probabilem sententiam, interdum faciat de attrito contritum, conferendo primam gratiam; posset tunc moribundus cum sola contritione tantum purata hoc Sacramentum sumens, iustificari; sine quo in tali casu decederet ex hac vita cum peccato æternum damnandus. In hoc igitur casu omnino censèo locum habere epicheiam, quæ Authore Aristotele 5. Eth. 10. est correctio, quæ emendatio legis, iuxta legislatoris mentem, qui si talem casum præuidisset, illum in sua lege non comprehendisset. Etenim tandiu seruanda est lex, quandiu seruari potest absque iniustitia: vbi autem absque iniustitia seruari non potest, mens legislatoris non est, vt ea seruetur, sed potius per epicheiam corrigenda est. Arqui iniquum

quom foret, in tali casu legem seruare, non communicando per manus laici infirmum in tali periculo constitutum; cum esset, illum probabiliter periculo aeternae mortis exponere. Confirmatur: nam in eo euentu, respectu talis infirmi, Eucharistia non esset tantum medium vitale, sed etiam saltem probabiliter necessarium ad salutem: ergo, sicut nulla lex humana priuare potest hominem in extremo vitae, medio ad salutem necessario; ita nec in tali casu poterit lex humana priuare moribundum Communionem per manus laici.

Nec refert primò, quòd non sit certum, in tali casu Eucharistiam collaturam primam gratiam: nam sufficit, vt sit tantum probabile, cum in extremo vitae licitum sit, & interdum teneatur adhibere media etiam probabiliter ad salutem necessaria. Nec refert secundò, quòd talis infirmus possit conari ad contritionem elicendam: quia, cum hæc difficile elicatur, poterit ad maiorem salutis securitatem, vt medio faciliori, ac tutiori. Ita Amicus. Vide etiam Lezana *ubi supra*, & Ioannem Vviggers in 3. par. q. 82. art. 3. conclus. 3.

An Archiepiscopus, vel Episcopus possint dispensare, vel reuocare leges in Concilio prouinciali latis?

R E S O L. X L.

Negatiuam sententiam tenet Merolla tom. 2. *disp. 4. cap. 6. dub. 18. num. 263.* Quia Archiepiscopus solus non habet potestatem condemnandi Statuta, totam Prouinciam obligantia, vt constat ex c. *Nullus Primas. 9. q. 3. & cap. Sicut olim de accus.* At decreta Synodi Prouincialis totam Prouinciam ligant. Ergo non dimanant à solo Archiepiscopo: ac proinde nequit ipse absque causa, valide in eis dispensare. Nec obstat cap. *Grave de prebend.* in contrarium allegatum, cum ratione Doctorum *ibi* relatorum. Quia non intelligunt, Archiepiscopum esse verè Superiorem Synodo prouinciali, sed eius caput; & ideo, ob eius dignitatem, noluit is textus, posse eius delictum puniri à Synodo. Et hanc rationem reddiderunt *ibi* Anthon. n. 17. & Panorm. num. 8.

Ex dictis inferitur, Archiepiscopum, & alios Episcopos suffraganeos, tanquam inferiores teneri legibus, ac Decretis Synodi prouincialis, nec posse in illis dispensare, nisi quatenus illi permissum est, vel concessum. Vt, v.g. sicut dispensant in lege pontificia in vno, vel altero casu, ratione necessitatis, eò quòd non sit recursus ad Pontificem, nec tunc sit coacta Synodus prouincialis, vt ad illam confugiatur. Vide Salas *de legibus. disp. 20. sect. 4. n. 46.* Sanchi. *disp. 17. n. 37.* Suar. *de legibus. lib. 6. c. 15. n. 6. & seq.*

Nec refert, esse recursum ad Archiepiscopum, ne suffraganei in suis Dioccesibus possint tunc in illis Decretis dispensare: tum quia Archiepiscopus non habet in hoc maiorem potestatem, quam Suffraganei: tum etiam, quia in Diocesi Suffraganeorum, Superior non est, nisi in causa appellationis; & ideo extra appellationis casum, non potest cum subditis Suffraganeorum dispensare. Addit verò optime Suarez *loco citato*, num. 7. Si Concilium prouinciale non reseruat sibi suæ legis dispensationem, vt ordinariè accidit, intelligitur concessa Episcopis potestas dispensandi, vnicuique respectiue pro sua Diocesi, & Archiepiscopo etiam pro sua tantum, & non pro Dioccesibus Suffraganeorum.

His tamen non obstantibus, sententiam affirmatiuam tenet doctissimus Pater Arriaga in *Curs. Theolog. tom. 4. disp. 18. sect. 4. num. 58.* vbi sic ait: [Hinc moueo secundam questionem, an leges in toto Concilio approbatas possit postea quilibet Episcopus in sua Diocesi reuocare. Ratio dubitandi est: quia, cum ex vna parte illæ leges sint à fortiori potestate constitutæ, quam sit cuiuslibet Episcopi priuati, non videntur posse postea à quolibet reuoca-

ri: ex alia verò parte illæ leges pro Episcopatu cuiuslibet, iuxta paulò ante dicta, non videntur aliunde habere vim, quam ab ipsomet Episcopo eas pro Prouincia, aut Episcopatu suo approbante. Respondéo, si Primas non habuit altiore potestatem, vel iurisdictionem à Papa specialiter commissam in ordine ad eas leges, videri probabilius, posse omnino eas reuocari à quolibet Episcopo in sua Diocesi: quod bene probat ratio facta immediatè, si que per illam satis opposita in contrarium; ostensum enim est, tunc eas leges non ferri respectu illius Episcopatus ab altiori potestate, quam sit ipse Episcopus, qui eas postea tollit: nam ipse eas tulit pro suo Episcopatu. Quòd si Primas habeat specialem concessionem à Papa, vel postea illa acta Concilij sint à Pontifice confirmata, iam non poterit eas reuocare: quia, quod ab altiori iurisdictione statutum primò est, aut deinde confirmatum, est inferior reuocare.] Ita ille. Et postea *disp. 29. sect. 2.* in terminis querens, an Episcopus possit dispensare in legibus Conciliorum prouincialium, post multa *num. 10.* sic ait: [Mihì probabilissimum est; quemlibet Episcopum posse pro suo Episcopatu, vt in legibus propriis, dispensare, etiam si in Concilio prouinciali latae sint; & consequenter eas omnino abrogare: id, quod à fortiori de ipso Archiepiscopo pro sua Diocesi dicendum est. Rationes pro hac sententia firmanda penes ipsum videbis, *locis citatis*: ingeniosè enim, vt semper solet, philosophatur. Verum, quia opinio negatiua est communis, non audeo ab illa discedere.

Vnde, hac sententia supposita, dubitatur, an Archiepiscopus, & alij Episcopi suffraganei, teneantur legibus, ac Decretis Synodi prouincialis, etiam quoad vim coactiuam, ita vt incurrant censuras, & alias poenas impositas contra transgressores eorum.

Nauarr. *lib. 1. consil. in prior edit. tit. de offic. Ordin. conf. 7.* Salas *ubi supra*, Sayrus *dec. 7. de offic. Ordin. Riccius collect. 1291.* tenent partem affirmatiuam. Ratio eorum est: quia Synodus prouincialis est superior singulis omnibus, qui constituent illud: ergo poterant ab ipso multari, & excommunicari, argum. *scilicet. ff. si quis ius dicit. non obtemp.* Confirmant hoc: quia, vacante Ecclesia Cathedrali, iurisdicchio deuouitur ad Capitulum, cap. *Hic que, &c. Cum olim. de maior. & obed. & Capitulum habens illam iurisdictionem, potest eam exercere contra singulos de Capitulo, etiam contra Decanum, seu Præpositum ipsius Capituli, vt omnes concedunt: ac proinde si aliquid prohibeat sub poena excommunicationis; illam contraheret etiam ipsi Canonici, & Præpositus transgressores. Ergo eadem ratione, si Archiepiscopus, & alij Episcopi suffraganei transgrediantur statutum Synodi prouincialis, aliquid prohibentis sub poena excommunicationis, non eadem illam: quia eiusmodi Synodus constituitur ex Episcopis suffraganeis, & Archiepiscopo, tanquam Decano, seu Præposito illius. Et hanc sententiam sequutus est Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 17. n. 37.* licet parum sibi constans in doctrina, quam *ibi* tradit: nam dixerat *num. 36.* Archiepiscopum non posse puniri à Synodo prouinciali, & postea statim subdit *n. 37.* Archiepiscopum teneri Decretis Synodi Prouincialis, etiam quoad vim coactiuam. Hæc enim duo videntur inter se repugnare.*

Cæterum; quanquid verissimum sit, Episcopos suffraganeos teneri legibus, & Decretis Synodi prouincialis, etiam quoad vim coactiuam, & aliis poenis à dicta Synodo latis, secus tamen dicendum videtur de Archiepiscopo, seu Metropolitano. Colligitur ex cap. *Grave. de prob.* vbi, ob dignitatem Metropolitanam, statuit Pontifex, eum non posse puniri à Synodo prouinciali. At verò, si teneretur legibus illius, quoad vim coactiuam, & esset obnoxius censuris, & aliis poenis ab ea Synodo latis contra transgressores suatum legum, certe diceretur à Synodo prouinciali puniri. Et hanc opinionem sistent Auctor *prax. Curia Archiepisc. Neapol. cap. 37. num. 7. in prima edit.* Prospet de August.

August. in addit. ad Summ. Bullar. Quayan, verb. Concilium provinciale, num. 21, vers. Trigesimoserid. & alij; nisi velimus dicere, d. cap. Graue. intelligi de punitione, quæ fit ab homine, seu Iudice: secus verò de ea, quæ fit à iure, vt est in casu nostro.

An in aliquo casu dispensatio Episcopi in suis legibus, sine causa sit inualida?

RESOL. XLII.

A Libi satis firmam, dispensationem Episcopi sine causa, peccaminosam esse, non tamen inualidam; modò quæro, an dicta doctrina possit in quibusdam casibus limitari? Et respondeo primò affirmatiuè, quando lex illa Episcopi transierit in contrarium incommòdum alterius; vt si fieret statutum, vt omnes ad Vrbein consuetudines gauderent aliquo priuilegio; non posset illud Episcopus reuocare respectu eorum, qui iam venerant, absque legitima causa superueniente; quia ius ex illo contractu iam in illis est acquisitum. Sic, aliis relatis, Sanchez lib. 8, de marrimon. disput. 17. num. 29. Secundo, nisi illæ Constitutiones fuerint autoritate pontificia confirmatæ: quia ex ea confirmatione gaudent autoritate Papæ, & reputantur ac illius leges; ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad ius commune: quia nequit eam confirmationem ex parte tollere. Ita Syluester verb. Beneficium 3. quæst. 9. num. 13. Angelus verb. Beneficium, num. 22. & ibi Armilla num. 27. Tabiena verb. Beneficium, 2. quæst. 15. num. 17. Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 11. num. 11. Azorius lib. 5. instit. moral. cap. 15. quæst. 7. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *ubi supra*, num. 30. Et hanc opinionem sequitur etiam Salas de legibus, disput. 20. sect. 3. num. 29. quando Pontifex ita confirmat, vt velit illis Constitutionibus robur addere, & illas facere proprias; secus verò, si solùm eas confirmat, declarando esse laudabiles, & debere obseruari à subditis. Tertio, secundùm aliquos, nisi Episcopus eas Constitutiones iuramento confirmauerit: quia, cum non possit secum in iuramento dispensare, nequit etiam dispensare in iis Constitutionibus. Ita Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Sayrus, & Azorius *ubi supra*.

Sed, vt verum fatear, huic tertio dicto non possum adhærere: puto igitur, quòd licet Episcopus dispensaret in dictis Constitutionibus iuratis absque iusta causa, valeret adhuc dispensatio, quanuis sit petiurus: quia petiurium non impedit actus valorem. Sicut si quis iurasset, non prodigè se expensurum pecunias, peccaret prodigè expendendo; sed factum teneret. Ita Gambatus de aurb. Legati, lib. 19. n. 452. & Sanch. d. disp. 37. n. 31.

An reus ad mortem damnatus, si pridie Eucharistiam sumpsit, possit in ipso die supplicij denuò illam sumere, si cibum ex inaduertentia sumpsit.

RESOL. XLIII.

A Affirmatiuè responderet Quintanaduënas in Theolog. moral. tom. 1. tract. 4. singul. 14. num. 5. vbi sic ait: [Difficultas est, an si mortis damnatus pridie ante supplicium ex deuotione, non pro Viatico, Eucharistiam sumpsit, (nam hoc reseruauit ad ipsum supplicij diem,) velit communicare in ipso: at cibum iam, vel ex oblivione, aut inaduertentia, vel ex aliquali corporis infirmitate sumpsit; vtrum possit tunc non ieiunus communicare? Respondeo, posse: quia tunc certè est in mortis periculo, imò & in articulo, iuxta Rodriguez quæst. 62. tom. 1. artic. 7. præfatum: cum ille iam cibum sumpsit, & differendum non sit supplicium, ac proinde non valet ieiunus communicare. Huic sententiæ maximè fauent Nauarrus lib. 5. tit. de pæ-

nitent. consil. 40. Suarez sup. Layman lib. 6. tract. 4. cap. 6. num. 10. Reginaldus tom. 2. lib. 19. cap. 6. Coninch quæst. 80. art. 8. num. 50. Zambranus sup. num. 3. Henriquez lib. 8. cap. 50. num. 1. Bonacina de Euchar. dist. 4. part. 2. num. 22. Bartholomæus ab Angelo dial. 4. §. ... Villalobos tom. 1. tract. 7. difficult. 39. tit. 11. Syluius in 3. par. quæst. 80. art. 8. & alij docentes, sanum damnatum morte, si iudex nolit expectare, posse, imò debere Eucharistiam non ieiunus accipere eodem supplicij die, si ieiunus non possit. Et ita fecisse cum quodam reo plectendo Guercetum, Archiepiscopum Granatensem, testantur Zambranus, & Henriquez *ubi supra*.

Præterea adderem, quòd si non ieiunus propter aliquam causam accepit pro Viatico, die ante mortem, Eucharistiam; & in ipso supplicij die non solùm ex necessitate, sed etiam ex ignorantia, vel inaduertentia cibum sumpsit, si vellet iterum Eucharistiam suscipere post cibi sumptionem, posset; imò etiam forsitan posset, si aduertens sumpsisset, sed postea pœnitens facti vellet communicare: quia vitur iure suo, & adhuc est in mortis periculo, & incapax recipiendi Eucharistiam non ieiunus. Hæc sententia videtur esse, quam Doctores num. 1. asserant, dicentes, dupbus, aut tribus diebus, imò & pluribus sequentibus, si adhuc perseuerat mortis periculum, posse infirmum non ieiunus communicare. Quæ sententia magis vrget in hoc reo, quem certò scitur alio die amplius non communicaturum, Sed adde cum Coninch, & Bonacina *supra*, eum, qui aduertit, se eo die plectendum capite, tenet ieiunare, donec sumperit Eucharistiam, modò ieiunare possit absque sumptibili incommòdo; sicut etiam ægrotus, si commode potest, tenetur accedere ieiunus ad Eucharistiam sumendam. [Et hæc omnia docet Quintanaduënas loco citato, cui adde Hurtadum de Sac. Euchar. disp. 5. diff. 16. Eligium Bassæum in Flor. Theol. moral. verb. Communio sacra, num. 25. & Escobart in Theol. moral. 17. 3. c. 200. 6. cap. 5. n. 62.

An liceat Parochis mittere oleum Extreme Vnctionis ad infirmos, vt eo vngantur?

RESOL. XLIII.

A Affirmatiuè responderet Quintanaduënas in Theolog. moral. tom. 1. tract. 5. singul. ult. num. 1. vbi sic ait: [Hoc oleum infirmorum (Sacra Vnctionis remotam materiam) licitè concedi posse à Parocho, vel Sacrista, vt infirmi debita veneratione eo vngantur, constat ex antiqua Ecclesiæ consuetudine ab Apostolis desumpta, qui Marc. 6. à Christo Domino mittebantur: & vngentur oleo multos ægros, & sanabantur. Sic Innocentius I. Epist. 6. ad Decent. ait: Oleo ab Episcopo confecto, non solùm Sacerdotibus, sed omnibus vti Christianis licet in sua, aut suorum necessitate. Vbi Cornelius in Iacob. 5. verb. 14. docet, Innocentium loqui de vsu olei extra Sacramentum ad curandos infirmos]

Sed hæc opinio mihi non placet: nam, vt rectè obseruat Calstrus Palaus tom. 4. tract. 16. disp. vnica, punct. 2. n. 8. oleum infirmorum solùm pro Sacramento Extreme Vnctionis deseruit. Et idè dixit Baunys in Theolog. moral. tom. 1. tract. ult. quæst. 3. [Cùm triplex sit genus olei, quòd ad vsum Christiani populi benedicuntur ab Episcopo, Christina, & oleum Catechumenorum, & infirmorum, id laborare Parochus sedulò debet, ne eorum aliquo vtatur ad aliud, quàm cuius causa est institutum ab Ecclesia; sed Ecclesia oleum infirmorum instituit solùm (vt dixit Palaus, & pater) pro materia Sacramenti Extreme Vnctionis: ergo extra vsum illius, Parocho minimè vti dicto oleo licitum esse patet.]

Nec obstant in contrarium à P. Quintanaduënas adducta: nam, pace viri docti, Cornelius à Lapide, quem ipse pro sua sententia adducit, est contra ipsum: etenim aperit

aperte fatentur, locum Innocentij non esse intelligendum de oleo sancto ab Episcopo benedicto; sed de oleo benedicto à Sacerdotibus, vti fecerunt Eremitæ. Vel dicendum est (ait Cornelius) Innocentium solum asserere, licitum esse omnibus Christianis vti oleo sancto in suis, & suorum necessitatibus, nimirum, aduocando Presbyteros, & ab eis accipiendo Extremam Vnctionem. Quod etiam notauit, explanans dictum locum Innocentij, Lessius in 3. par. D. Thome de Sacram. Extreme Vnct. dub. 1. n. 4.

Fateor, antiquos Patres Vnctionem curatiuam infirmis adhibuisse, etiam per non Sacerdotem, sed oleo benedicto à Sacerdotibus, non ab Episcopis pro materia Sacramenti, vt etiam obseruat Nicolaus Ysambert in 3. par. D. Thome de Sacram. Extr. Vnct. disp. 1. art. 4. & idè Parochi ablineant sacrum oleum ab Episcopo consecratum pro materia Extremæ Vnctionis, præbere laicis, vt ipsi infirmos vngant ad sanitatem tuendam.

Vnde post hæc scripta iuueni nostram sententiam docere Cardinalem Bellarminum lib. 1. de Extrem. Vnct. c. 9. asserit enim, esse contra praxim Ecclesiæ, dare oleum sanctum laicis, vt eo vntur. Exempla verò, quæ leguntur de miraculis, quæ sancti Eremitæ oleo sancto faciebant, non conuincunt, eos fuisse vfos illo oleo, quod ab Episcopo solenni cæremonia benedicitur, vt sit huius Sacramenti materia: poterant enim illo vti oleo, quod ipsi signo Crucis benedicebant. Ita Bellarminus.

An oleo benedicto Extrema Vnctionis, simul, vel variis vicibus, non possit admisceri, nisi pars adiecta sit minor quantitate, primum ab Episcopo benedicta?

RESOL. XLIV.

Respondet Zambranus de cas. tempore mortis, cap. 6. dub. 5. num. 5. & post illum, Pater Quintanaduénas in Theolog. moral. tom. 1. tract. 5. singul. 1. n. 4. & seqq. Quod oleum Extremæ Vnctionis, vt maneat benedictum, requiritur, vt quantitas in principio benedicta sit maior tota non benedicta superaddenda, vel superaddita, siue simul successiue, siue variis vicibus fiat totius additio. Itaque putat, quantitatè minore addendam, commensurandam semper esse cum oleo à principio benedicto: v.g. oleo vnus libræ benedicto, non potest fieri aditio olei non benedicti, nisi in quantitate minori libra, duodecim, scilicet, aut quatuordecim vnciarum, vbi libra sexdecim constat, non verò septendecim, imò nec sexdecim vnciarum, libram vnã constituentem.

Probat hanc sententiam ingeniosus Quintanaduénas: quia subiectum huius benedictionis est illudmet oleum, quod à principio fuit ab Episcopo benedictum: ergo necessum est, vt benedictio conferretur, quod maneat idemmet: quia benedictio non potest esse sine subiecto, nec ad aliud absolutè diuersum transire; sed quando olei quantitas, etiam in diuersis vicibus addita, peruenit ad tantam ex aditio factam, vt sit maior illa, cui facta est additio, & initio fuit consecrata; iam non manet absolutè idem indiuiduum physicum olei, & à principio consecratum; eum vix maneat aliqua pars exigua illius, ob quam duntaxat dici possit non simpliciter, sed secundum quid idem: ergo in eo non potest manere benedictio, quæ conseruari non valet, nisi seruata identitate subiecti physici.

Confirmatur primò: quia, si oleo consecrato addatur simul, seu vna vna vice, maior pars non consecrati; nullum manet consecratum: quia non manet idem indiuiduum physicum, sed idem est, cum diuersis vicibus additur maior pars non benedicti: ergo nec benedictio manet.

Confirmatur secundò: nam idè quando minima pars olei non benedicti miscetur maiori olei benedicti, totum manet benedictum: quia in commixtionibus, maior quantitas debet in se minorem conuertere, vel saltem ad

sui identitatem trahere, & ei communicare suas qualitates: sed hoc fieri non potest, cum pars addita est notabiliter maior: ergo nec hæc poterit participare benedictionem illius. Quod verò maior pars olei non benedicti addatur vnica, vel pluribus vicibus benedicto, non tollit, quod sit maior pars.

Verum hæc sententia est contra praxim, & vsum ferè omnium Ecclesiarum, & contra communem sententiam Doctorum. Et ita docet Lessius in 3. par. D. Thome de Sacram. Extr. Vnct. cap. 1. dub. 5. num. 11. Baunus in Theolog. moral. tom. 1. tract. ult. in Epitome, cap. 2. Ludouicus à S. Iuan in Summa, quest. vnica, de Sacram. Extr. Vnct. artic. 2. dub. 2. difficult. 6. concl. 2. Candidus tom. 3. de Extr. Vnct. disquis. 3. art. 2. dub. 16. 17. & 18. Leander de Sacram. tom. 2. tract. 4. disput. 2. quest. 8. qui citat D. Thomam, Tabienam, Syluestrum, Angelum, Rosellam, Henriquez, Torreblancam, Possënum, Bonaciam, & alios.

Sed non deseram hinc apponere verba sapientissimi Professoris Regij Sorbonici Nicolai Ysambert in 3. par. D. Thome de Sacram. Extr. Vnct. disput. 2. art. 3. vbi sic ait: [Atque ex hac limitatione sic explicata pater, quid sit respondendum ad vltimum dubium, scilicet, tunc valere Sacramentum Extremæ Vnctionis; quando oleo infirmorum proprio suo ritu consecrato, oleum non benedictum additur sensim, & in tam parua quantitate, vt prius oleum benedictum censeatur moraliter remanere, & illud, quod est superadditum, denominari benedictum: sicut aqua non benedicta aqz benedicta superaddita censeatur acquirere benedictionem. Cuius vtriusque rei ratio hæc est, quod ritus isti benedicendi, sint tantum de iure positio, & per Ecclesiam instituti, quæ dum illos perficit, intentionem suam, saltem virtualiter, etiam extendit ad liquores illos eiusdem conditionis, qui postea in tali parua quantitate admiscerentur, vt priorem non censeantur moraliter corrumpere: imò & licere in caso necessitatis ita facere, intelligitur ex cap. Quod in dabis. extr. de consecrat. Ecclesia. vbi Innocentius V. ita ait: Non negamus, quin oleum non consecratum, consecrato possit oleo admisceri,]

Verum audiamus alium Professore Regij Louaniensem, & is est Ioannes Vviggers in 3. par. D. Thome, vt Supplemen. quest. 29. art. 4. num. 6. ita asserens: [Notandum denique, oleo benedicto admisceri posse oleum non benedictum, vt pluribus iungendis possit sufficere, vel non ita citò exsicceat, iuxta cap. Quod in dabis. de consecr. Ecclesie, & Altaris, in 3. D. decretal. Moneat autem communiter Doctores, hanc mixtionem cum cautela faciendam, vt additio paulatim fiat, & in minori quantitate: ita enim, aiunt, censebitur esse idem oleum, quod prius, & benedictum, vt prius: secus, si additio fiat simul in maiori, vel etiam æquali quantitate, de quo videre licet Henrici, supra, cum aliis, quos citat. Veram difficultatem non caret, quomodo dum sic paulatim in parua quantitate miscetur, efficiatur totum benedictum; quandoquidem ipsa benedictio, dum adhiberetur, affecerit tantum oleum præsens, in quod tendebat, & id, quod in oleo inde remanet, sit morale quid non habens efficaciam, aut virtutem operandi, vel causandi aliquid circa oleum sibi superadditum; aut certè, si quis forsitan voluerit dicere, quod benedictio, dum ferret, extendit se, & suo modo affecerit omne aliud oleum, quod præsentem oleo aliquando admiscebitur, quid opus erit prædicta cautela? cum æquè benedictum, ita loquendo, erit totum oleum, si plus simul, quam si sensim, & successiue admisceatur.

Hinc non minus probabiliter forsitan dici poterit, per illam mixtionem oleum non benedictum non effici benedictum; sed ad eam finem adhiberi, vt eo modo oleum benedictum ad plures possit extendi: vnde consequenter hæc adhibenda esset cautio, vt cum illo moderamine non benedictum adhibeatur quoad quantitatem, siue simul,

sup̄ successuè, & ita diligenter permisceatur, vt moraliter nunquam fieri possit, quin dum digitus in illo mixto intingitur, semper simul aliqua parte olei benedicti inungatur: quia tamen prior opinio praxi, quæ est in vsu est, magis fauet; hinc ad difficultates contra eam motas responderi potest, ex Christi institutione, & Ecclesiæ intentione, benedictionem, quæ adhibetur, extendere se ad omne oleum admiscendum, quando in ea quantitate admiscetur, vt mixtum moraliter censetur esse idem cum eo, quod prius fuit, potius quàm esse illud, quod est superadditum; & quanuis physicè non operetur, & proinde parauisset æquè extendi etiam ad omne oleum, quando in maiori quantitate adhibetur, tamen non ita Christum instituere voluisse, aut instituisse: quia institutionem suam voluit accomodate communi hominum sensui, & apprehensionem, qui iudicant, naturam rei non mutari per admixtionem modici extranei, sed potius extraneum in illam mutari, & conuerti; & simul quoque modo operandi ipsius naturæ, quæ sic operari solet.] Hucusque Vyiggers: ex quibus facile patet responsio ad argumenta contrariæ sententiæ. Dicendum est itaque, quòd si à principio Episcopus benedixit quantitatem olei, v.g. quatuor librarum, postea paulatim, & per varias vices potest addi quantitas decem librarum, si necessaria esset pro administratione Sacramenti, & copia infirmorum. Et ita, vt dixi, est vsus, & praxis Ecclesiæ.

An Sacramentum Extreme Vnctionis collatum infirmo non grauitè, vel periculose laboranti, sit validum? Et an si postea periculose laboret, sit ei de nouo Sacramentum ministrandum?

RESOL. XLV.

Quoad primam difficultatem, affirmatiuam sententiam probabilem esse putat Quintanadu, in *Theolog. moral. tom. 1. tit. 5. singul. 2. n. 5.* Et quoad infirmitatem grauem, licet non appareat periculosa, etiam tanquam probabilem illam admittit Lessius in 3. par. D. Thome, de Sacram. Extreme Vnctionis, c. 4. dub. 1. n. 21. Imò etiam in casu, quo morbus non sit ita grauis, hanc sententiam probabilem esse existimat Ioannes Vyiggers in *Supplem. 3. par. D. Thome, q. 32. num. 3.*

Probari potest hæc opinio, tum ex D. Iacobo, qui solum expositulat infirmitatem, nullius periculi mortis mentionem faciens, ibi: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros, &c.* Tum ex Trid. sess. 14. c. 3. asserente, *Hanc vnctionem esse infirmis adhibendam, illis presertim, qui iam periculose decumbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur.* Vbi notandum est verbum, *presertim*, quod indicat, aliis infirmis ab iis, qui constituti sunt in exitu vitæ, vnctionem esse adhibendam. Tum ex Florent. dicente, *His tantum infirmis vnctionem dari debere, de quorum morte timetur.* Expendo verbum, *debere*, quod ad licitum vsum, non ad valorem spectat: aliàs loco, *debere*, videretur Concilium, verbo, *posse*, Ergo, &c.

Sed ego puto, absolute dicendum in vtroque casu posito in titulo Resolutionis, Sacramentum esse inualidum. Et ita docet Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 42. sect. 2. n. 4. & 5. Nicolaus Ylambert in 3. par. tom. 3. de Sacram. Extr. Vnct. disp. 6. art. 2. Granado in 3. par. contr. 8. tit. vnico, disp. 6. n. 2. Castr. Pal. tom. 4. tit. 26. disp. vnica, punct. 6. n. 15. Caspensis in *Cur. Theolog. tom. 2. tract. 27. disp. 4. sect. 2. n. 12.* Amicus ubi infra, & alij communiter. Et ratio sumitur (ait Ylambert, ubi supra) ex citato loco D. Iacobi; dum pro eo verba, quod habet vulgata nostra editio, *infirmatur*, Græca editio habet, *debuit*, quæ, iuxta vim suæ significationis, significat esse sine viribus, & præ infirmitate deficere: item ex eo, quòd idem textus Græcus explicet hæc, *Infirmi*, tali particula, quæ vt supra notauimus, significat moribundum, graui morbo laborantem, eoque veluti des-

cientem: tum denique ex illa alia particula, *alleuiabitur*, quæ, iuxta textum Græcum, vt supra monuimus, idem sonat, ac infirmum, præ morbo sopitum sensibus, excitabit. Confirmatur amplius: si Sacramentum hoc posset conferri homini non ita infirmo, Sanctus Iacobus non diceret, *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*; sicut de aliis Sacramentis, quæ sanis, aut parum infirmis administrantur, solemus loqui; quia hoc cedit, tum in reuerentiam, tum in deuotionem Sacramenti, & in humilitatem suscipientis; at ait Sanctus Iacobus: *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*, id est, vocet eos ad se domum suam, in qua decumbit ægrotus, Deinde, si morbus ille, quem postulat Sanctus Iacobus in suscipiente hoc Sacramentum, esset tantum leuis, & nullo modo periculosus; non consuleret, tanquam remedium aliquod, Sacramentum, quod est medium aliquod supernaturale; sed diceret, esse recurrendum ad Medicos, & naturalia remedia: quia non videretur esse ita conueniens recurrere ad remedia supernaturalia pro bonis corporis, ubi est euidenter superesse naturalia. Probatum item ex Florent. Trident. & eius Catechismo, vt supra: item ex eo, quòd Sacramentum hoc frequenter vocetur, *Sacramentum excuspium, Extrema Vnctio*, quòd conferatur extremo morbo laborantibus.

Deinde Concilium Tridentinum sess. 14. in *Proemio huius Sacramenti*, asserit, institutum esse à Christo Domino, vt finem nostræ vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio, munitur aduersus Diaboli insidias. Supponit ergo, non aliis, quàm iis, qui in fine vitæ esse creduntur, ministrandum esse. Quod optimè confirmari potest ex eo, quòd sit totius vitæ Christianæ (vt inquit Concilium) consummatiuum. Secundò, si quilibet infirmus huius Sacramenti capax esset, eique validè ministrari posset, nulla apparet sufficiens ratio, cur Ecclesiæ solis infirmis; periculosa hoc Sacramentum concederet, & aliis denegaret: iniuste enim viderentur priuati tanto Sacramenti fructu; quo ex institutione Christi capaces existunt. Vnde ex his patet responsio ad argumenta contraria.

Sed hic obiter quæro, an in dubio, (non loquor in casu opinionis,) an morbus de se, vel in hoc indiuiduo sit periculosus, possit Extrema Vnctio ministrari? Et esto, censetur Chapeauilla de ministrat. Vnct. c. 5. qu. 11. ministrandam esse vnctionem sub conditione: at verius existimo cum Layman tr. 8. c. 4. circa finem, ab hoc Sacramento superledendum esse: tum, quia non est Sacramentum necessitatis; tum, & præcipue, quia Sacramentum ministrari non potest ei, quem saltem sub opinione probabili non constiterit illius fructus esse capacem; tum, quia est præceptum, ne aliis, quàm vita periclitantibus ministraretur; cuius præcepti transgressioni exponitur, qui infirmo dubium vitæ periculum tantum habenti vnctionem concederet. Et ita etiam docet Paluas ubi supra, n. 13.

Non nego tamen, opinionem Chapeauilla esse probabilem, quàm absolute tenet Ylambert loco citato, n. 6. ubi sic ait: [Imò, si Medici nullum adhuc habeant positiuum iudicium, quo prudenter, & probabiliter asserunt, infirmum esse in periculo, sed grauitè hæsitent, licet suspendant iudicium, nihilominus infirmus non desinit esse capax huius Sacramenti: quia tunc ob eiusmodi prudentem hæsitationem Medicorum, timetur de morte talis infirmus; & proinde cum ex Florentino supra allegato, hoc Sacramentum debeat dari ei infirmo, de cuius morte timetur; debet etiam & huic conferri, maxime cum possit esse ei alicuius necessitatis, & Sacramenta, quæ sunt necessitatis, possunt etiam conferri in dubio, ne Christianus priuetur remedio.] Ita ille.

Et hæc dicta sufficiant circa primam difficultatem. Deueniamus itaque ad secundam, videlicet, an si infirmus in morbo non periculose vnctus sacro oleo, postea incidat in infirmitatem periculosam, sit ei de nouo Sacramentum Extreme Vnctionis ministrandum? Et affirmatiuè responderet Quintanaduehas ubi supra, num. 6. & merito quidem. Vnde

Vnde in eius favorem adducam auctoritatem Patris Amicij in *Cur. Theolog.* tom. 8. *disp.* 19. *sect.* 10. *num.* 186. ubi sic ait: [Ex dictis infero; si quis hoc Sacramentum suscepto tempore, quo morbus non censetur periculosus, postea hoc Sacramentum repetere, quando idem morbus evadit periculosus: tum, quia, ut *supra* ex Concilii ostendit periculosus, hoc Sacramentum collatum infirmo gravi, ac periculoso morbo non laboranti, est invalidum: tum, quia, esto, si erit validum; quia tamen morbus mutatus de non periculoso, in periculosum, constituit infirmum sub nova necessitate, potest iterari.] Ita ille.

Notantur aliqua circa ritus administrandi Sacramentum Extreme Unctionis.

RESOL. XLVI.

Inter alios ritus, hoc Sacramentum administratur cum recitatione Psalmorum Pœnitentialium, & Litaniarum, & omnia, quæ in Manuali dicenda præscribuntur, dum infirmus vngitur. Sed, an ista omittre absque necessitate, sit peccatum mortale, negat Palauz *tom.* 4. *tractat.* 27. *disput.* unica, *punct.* 8. *n.* 14. & Granada *in* 3. *part.* D. *Thoma*, *concr.* 8. *tract.* unico, *disp.* 8. *num.* 8. ubi sic ait: [Ad extremam notam, in administratione huius Sacramenti servanda esse omnia, quæ præscribuntur in Manuali; recitanda, nimirum, omnia, quæ *ibi* ponuntur, nisi acceleratio mortis aliud exigat, ut notavit Henriquez *cap.* 12. *§.* 5. Sed, si extra hunc casum omitterentur, non credo peccari mortaliter, secluso contempto; quia non est in Manuali verbum, quod indicet, hoc esse grave præceptum, ut patet ex Rituali Romano, edito iussu Pauli V. anno 1617. quod ab omnibus servari hortatur, licet non præcipiat. Si verò in aliqua Synodo sub gravi præcepto id statueretur, obligaret sub mortali, extra casum necessitatis, aut magni periculi provenientis ex contagioso morbo.] Ita ille.

Item, adhibere debet Sacerdos unum saltem Clericum, si haberi possit, qui illum juvet in orationibus, quæ ad hoc Sacramentum præmitti solent, recitandis: alioquin solus Sacerdos poterit omnia peragere, ut expressè definit Alexander III. *c.* *Quæstio.* de *verb. sign.* his verbis: *Sacerdos uno præsentis Clerico, & etiam solus, potest infirmum unguere.*

Sed, an in casu necessitatis, Sacerdos non habens Clericum, neque alium, possit vti in responsionibus ministerio feminarum, sine peccato? Affirmative respondet Quintana duenas in *Theol. moral.* tom. 1. *tract.* 5. *singul.* 6. *num.* 3. sic asserens: [Nihilominus non peccaturam mortaliter fecerim Sacerdoti factam Unctionem cœferenti respondenti, nec Sacerdotem id ei consentientem, existimo: non enim ita prohibitum, & indecens est, ut in Missæ celebratione, & aliqualis necessitas excuset: imò & sine hac non erit mortale.] Hæc ille. Sed Leander *de Sacrament.* tom. 1. *tract.* 4. *disput.* 4. *quest.* 22. tenet, etiam, extra casum necessitatis posse Sacerdotem hoc Sacramentum solum administrare, & sibi respondere: & citat Vegam, Bonacinam, Achangeum, Posseninum, & alios. Sed ego hoc admitterem in casu necessitatis cum Tolero, Sâ, Grassio, & aliis.

Item, poterit Sacerdos in defectu olei eiusdem anni, vti oleo veteri alterius anni. Quin etiam potest Henriquez *lib.* 2. *de Sacrament.* *cap.* 29. *num.* 3. nullo præcepto Sacerdotem prohiberi infirmos unguere oleo veteri. Ad quod confirmandum asserit in *sua Glossa*, sub *L. V.* auctoritatem, tam Theologorum, quam utriusque Iuris peritorum Salmanticensium, qui post longam consultationem id determinarunt. Vnde idem Author *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 2. *in fine*, docet, neque esse de præcepto, singulis annis oleum infirmorum renovari. Et hæc omnia observat etiam Amicus in *Cur. Theolog.* tom. 8. *disp.* 19. *sect.* 14. *num.* 113. sed aliqui opinionem Henriquez non admittunt: verum novissime illam docet Leander *de Sacrament.* tom. 1. *tract.* 4. *disput.* 2. *quest.* 11. & penes ipsum Lublinus, Ledesma, Ludovicus

de S. Ioan. & alij; sed communiter contrarium docent DD.

Item, administranda est Extrema Unctio cum superpelliceo, & stola: sed an in casu necessitatis, si non extarent dicta ornamenta, & infirmus moreretur, possit, his non adhibitis, ministrari; negant absolus Suarez, Reginaldus, & alij. Amicus concedit, si infirmus alterius Sacramenti capax non esset. Sed Leander, quem citat, & sequitur Quintana duenas *ubi supra*, *singul.* 5. *num.* 4. absolute concedit. Et quidem, licet Sacerdos non possit contra Maiorem, ad præbendum Viaticum dicere Missam sine indumentis: tamen est dispar ratio pro casu nostro: nam, ut rectè observat Amicus *ubi supra*, *num.* 217. in Sacrificio Missæ conficitur Sacramentum, & Sacramentum Sacramentorum, & ideo maior est adhibenda reverentia: in nostro verò casu solum ministratur Sacramentum, quod, licet non sit necessarium, est tamen valdè vile: ergo, &c. Et hoc quidem à fortiori dicendum videtur, quando Sacerdos non haberet superpellicem; posset enim sine illo ministrare Viaticum ægroto, cum sit Sacramentum ita necessarium. Et quidem, si opinio probabilis plurimorum Doctorum concedit laico, in illo casu ministrare Viaticum infirmo, ac per consequens, sine superpelliceo: nam plus est tangere Corpus Christi, quam illud ministrare sine superpelliceo: quanto magis licebit hoc Sacerdoti. Nota etiam, Leander *ubi supra*, *de Sacram.* tom. 1. *tract.* 4. *disput.* 4. *quest.* 22. docere, Sacerdotem peccare tantùm venialiter, si ministraret hoc Sacramentum sine lumine absque causa: & citat Posseninum.

An Episcopus non confirmatus, ministrans Sacramentum Confirmati. nis, peccet mortaliter?

RESOL. XLVII.

Affirmativam sententiam tenet Tannerus *tom.* 4. *disputat.* 4. *dub.* 2. *num.* 48. & 49. sed non desunt negativam docentes, quibus adhaereo. Et ideo Serra *in* 3. *part.* D. *Thoma*, *quest.* 72. *art.* 8. sic asserit: [Nonnulli existimant, peccatum mortale esse, suscipere Ordines, præsertim maiores, ante Confirmationem; hocque certius esse, si quis ordinaretur Episcopus: quia Episcopus teneret alios confirmare; peccatum autem mortale est, ut non confirmatus, alios confirmet. Sed Magister Soto *in* 4. *dist.* 7. *quest.* unica, *art.* 6. inquit: Licet, ubi commodè fieri potest, aliqua sit culpa aliud quippiam Sacramentum sine Confirmatione suscipere: non tamen est mortale, nisi ex contempto fiat. Et *art.* 8. ait: Sacros Ordines conferre nullus debet Episcopus, nisi confirmatus. Quanquam, si oppositum fieret, assentente non quiderem esse peccatum mortale. Illum sequuntur Navarrus *cap.* 22. *num.* 9. & alij recentiores, qui & dicunt, Episcopum non peccare mortaliter ordinando non confirmatum; aut etiam antequàm ipse confirmatus sit, Confirmationem; aut Ordines conferendo. Et ad verba Concilij Tridentini respondent, *ubi* nihil præcipi iniunctis, sed præscribi Episcopis, quid facere debeant; quannis, nec stricta aliqua obligatio imponitur: quia nullum est verbum, quo strictum præceptum iudicetur.] Ita ille. Et quidem hæc omnia satis probabiliter dicta sunt.

Vnde omnia *superius* dicta à Magistro Serra, confirmat contra Tannerum Pater Granada *in* 3. *part.* *concr.* 5. *tract.* 4. *disput.* 1. *num.* 8. ubi sic ait: [Debitari potest, an aliquo præcepto teneatur suscipere Confirmationem, qui prima tonsura: & posteriori iure, minoribus, aut maioribus Ordinibus iniunctus est. Tannerus *supra* existimat, esse grave præceptum, ac proinde peccare lethaliter eum, qui, antequàm confirmetur, iniatur prima tonsura. Probatur primò auctoritate Tridentini *sess.* 23. *de reform.* *cap.* 4. id præcipientis: *Prima* (inquit) *tonsura, non iniuncta, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edoceri non fuerint. Quod cum sit materia gravis, obligat sub mortali. Probatur secundò: quia qui ini-*

riantur, eo ipso ascendunt ad gradum sublimem in Ecclesia, eorumque munus est alios in fide roborare: ergo graviter delinquent, si non recipiant Sacramentum, virtute cuius conferuntur hoc robor.

Melius tamen Suarez in *fin. sect. 1.* cum Soto, Victoria, & Navarra docet, hoc non esse peccatum, saltem mortale. Imo, & Aegidius Coninch, si attentè legatur, putat nec esse peccatum veniale; quod certè mihi sufficienter probabile videtur, quia nullum extat præceptum non solum grave, sed nec leve. Si epim aliquod extaret, maxime illud ex argumentis Tanneri colligeretur. Sed ex illis nullum colligi probatur: quia in primis ex Tridentino non colligitur præceptum grave, cum nulla ibi sint verba, quæ iuxta dicta in *materia de Legibus*, indicent gravem obligationem; nec vlla gravis pœna infligitur; sed simpliciter dicitur, *ne id fiat*. Nec est, cur res ista ex se gravis censeri debeat, ut contendit Tannerus. Nec colligitur præceptum leve: quia, ut optime notat Aegidius, Tridentinum *ibi* loquitur cum Episcopis, & eis præcipit, ne conferant primam Tonsuram non confirmatis; non verò ipsis, qui illam suscipiunt sunt. Unde peccabit Episcopus admittens non confirmatum, quanvis non nisi venialiter: sed, qui iniatur, nullum peccatum committit.

Deinde ratio Tanneri non urget: quia, qui iniatur, possunt docere, & roborare alios suis sermonibus, hortationibus, & orationibus; & consequenter non obligantur recipere Confirmationem, ut alios roborent.

Postremo docent communiter iidem Authores, quanvis contra sentiat Tannerus, non peccare lethalius Episcopum, qui cum non sit confirmatus, alios confirmat, aut ordinat. A peccato autem veniali illum excusare non audeo: quia nonnulla inordinatio, & indecentia est ministrare hoc Sacramentum ex officio, & illud posse suscipere; tenerique ex Tridentino *supra*, nullum admittere ad primam confirmari.] Hucusque Granada, cui adde notissime Patrem Lessium in *3. part. q. 72. art. 8. dub. 2. n. 32.* ubi docet, non videri obligationem sub peccato mortifero, ut is, qui ordinatur, aut etiam qui confert hoc Sacramentum, sit confirmatus.

Puto tamen, Episcopum non confirmatum, & ordinandum, debere confirmari; non enim à peccato veniali excusari potest Episcopus non confirmatus, si Sacramentum Confirmationis ministrat; neque quis non confirmatus recipiens primam Tonsuram, & Ordines, ut *alibi* probatum est.

An Episcopi, inuitis Regularibus, possint convocare Processiones, & Ordinationes facere in eorum Ecclesiis.

RESOL. XLVIII.

Negativam sententiam tenet Tamburinius de *iure Abbatum tom. 1. disput. 15. quest. 15. n. 10.* ubi sic ait: [Nequeunt tamen Episcopi in locis exemptis Ordinationes celebrare: quia est iurisdictionis. Anchar. in *d. Clem. Archiepiscopo*, num. 8. Cardinal. num. 3. in *prin. et in §. Sic tamen. tom. 1. Imol. num. 4. Abbas num. 3. Vitalin. num. 20.* Neque Confirmationis Sacramentum ministrare: quia habet mixturam iurisdictionis; & officij episcopalis. Anchar. Cardin. Imol. Abb. & Vitalin. *locis proxime citatis.* Neque degradare. Ancharan. *ibidem*, num. 9. Vitalin. num. 20. Neque facere Processiones solennes, & generales: quia est potius officij, quam honoris episcopalis. Vitalin. *ibid.* num. 55.] Et hanc sententiam tenet Portel *ubi infra*.

Sed non desunt Doctores Episcopis hanc autoritatem tribuentes, & ex Regularibus ita tenet Pater Bordonus in *consil. Regul. tom. 1. resol. 7. num. 132.* & Pater Lezana in *Maci Magna Carmelitarum*, §. 75. num. 423. Ratio est, (ait ipse) quia hoc videtur ius episcopale, iuxta dicta

tom. 4. verbo. Processio quoad Regulares, num. 4. & privilegium, de quo in præfati, & alia similia, quibus prohibentur Episcopi Convencus publicos in Regularium domibus convocare, intelligi debent de Convencibus odiosis, contentiosis, aut præjudicialibus; non de illis, qui cedunt in honorem, & æstimationem Religionum, quales sunt Processiones.

Aliam rationem adducit Bordonus: quia Episcopi in Ecclesiis Regularium possunt exercere Pontificalia, aut pontificalibus paramentis cum Mitra, aut etiam sola Cappa uti: at hæc ratio displicet Lezana, *ubi supra*. Verum, quicquid sit de hoc, etiamsi standum esset in prima sententia negatiua; certum est, illam non procedere quoad Inquisitores nostri sacri Tribunalis; ipsi enim, etiam Regularibus inuitis, possunt eorum Acta publica in eorum Ecclesiis celebrare. Et idem sic ait Portel in *dubijs Regul. verbo. Processiones, num. 10.* [Non potest iudex secularis, aut Episcopus, convocare Processiones, facere Ordinationes, vel similes actus in Ecclesiis Regularium, inuito illarum Prælato: neque cogere, ut *ibidem* retineatur reus vincatus, secus de Inquisitoribus sancti Officij.] Ita ille.

Nota, quod post hæc scripta in lucem prodiit Tomus secundus Consistorum Patris Bordonii, qui in *res. 68. q. 6. n. 21.* se retractat de opinione, quam *loco ubi supra citato*, docuit, & tenet, Episcopum non posse in Ecclesiis Regularium Processiones ordinarias convocare. Et, ut verum fatear, hanc negativam sententiam sequendam esse existimo.

An Prælati regulares Monialium possint audire eorum Confessiones absque prævia approbatione Episcopi?

RESOL. XLIX.

Respondeo negativè ex vigore Constitutionis Gregorij XV. cum Pellizzario *tract. 2. de Mon. cap. 10. sect. 3. num. 166.* licet olim possent & ipsi eas audire, & alios approbare ad illas audiendas; stante declaratione Sacre Congregationis Concilij, in qua additur, Confessiones à dictis Prælatibus auditas, sine prævia approbatione, esse nullas, & irritas.

Unde vide, an sit admittendus Quintanadueñas *tom. 1. tract. 3. singul. 25. num. 7.* ubi sic ait: [Nihilominus non improbabile forsitan erit, Prælatos regulares habentes generalem approbationem pro Diocesi ab Ordinario, nova non indigere ad audiendas Confessiones Monialium sibi subditarum: cum hoc expressè non prohibeatur in Bulla Pontificis; & consuetudo ab Episcopis cognita, iandiu, ac modè vigeat; ex qua, præsumpta saltem, specialis hæc licentia colligitur: illisque, utpote in Prælatorum munere constitutis, ab Episcopis meritò concedi sapientes existimabunt: cum ab eis harum Monialium Confessores assignentur. Nec Congregationis declaratio vim legis habet, etiamsi approbata à Pontifice, cum ab ipso eius observatio non præcipiatur. Secus iudicandum circa Confessiones Monialium Episcopo subditarum.] Ita ille.

Ad id verò, quod ipse asserit, declarationem Cardinalium approbatam à Pontifice, non habere vim legis, nisi ab ipso eius observantia præcipiatur; positio mihi displicet: nam est contra praxim, neque talis conditio apponitur in Decreto Urbani VIII. & ad summum Doctores requirunt, ut dictæ declarationes emanaverint facto verbo cum Sanctissimo; nec requirunt, ut ipse eorū observantiam præcipiat.

Nota verò, quod stando in prima opinione, non sequitur, (ut observat Pellizzarius *loco citato*,) quin Prælati regulares Moniali sibi immediatè subiectæ possit independentè ab Ordinario assignare Partem spiritualem, sive eiusdem, sive alterius Ordinis Religiosum, vel etiam Sacerdotem secularem; cui illa, extra Pœnitentiæ Sacramentum, manifestet suam cōscientiam, ad effectum, ut ab eo in via Dei dirigatur sine periculo errandi, Ducot, quod ante Bullam

Bullam Gregorij XV. id potuisset facere Prelatus regularis & per dictam Bullam et solum sublata est facultas approbandi Confessarium pro Monialibus sibi immediate subiectis; quod vique est quid diuersum ab hoc, quod est designare Patrem spiritualem, cui extra Sacramentum manifestetur modo dicto conscientia: à diuersis autem non fit illatio.

An ex matrimonio nullo oriatur impedimentum publicæ honestatis.

R E S O L. L.

R Espondeo affirmatiuè, dummodo non sit ex defectu consensus: quicquid asserant Nauarrus, Couarruias, & Lopez, quorum opinio ante declarationem contrariam Sedis Apostolicæ, probabilis videbatur: hodie tamen minime est vera, vel probabilis, nec tenenda vilo modo; sed contraria, nempe id minime esse correctum, sed adhuc stare, & idè oriri ex matrimonio rito irrito quacunque ex causa, præterquam defectus consensus, hoc impedimentum, vt nuncupari declarauit Pius V. Summus Pontifex in suo Motu præprij, incip. *Ad Romanum spectat*, &c. anno 1568. vbi quòd, cum multi dubitauerint, an Decretum Concilij Tridentini *sess. 24. de matrim. c. 3.* intelligatur de sponsalibus de futuro, vel etiam de matrimonio de presentibus non consummato, sic ait; *Authentice Apostolica tenore presentium declaramus, & definimus, Decretum Concilij, huiusmodi omnino intelligendam esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio (sic ut presertim) contracto: sed in eo durare adhuc impedimentum in omni us illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante predictum Decretum Concilij, introductum erat.* Ita obseruat Nauarrus in *Mammal. Latin. cap. 22. n. 57.* Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 10. n. 2.* Gregorius de Valentia *4. part. disput. 10. quest. 5. punct. 3.* vbi de impedimento publicæ honestatis, & Thomas Sanchez *lib. 7. disput. 70. num. 5.* vbi addit, sibi non placere temperamentum, quod adhibet Emmanuel Sa *verb. Matrim. num. 12.* vbi ait; [Si id matrimonium irritum sit occultum, aut manifestum sit, fuisse irritum, non oritur impedimentum.] & *numerus segg.* Sanchez *vbi supra*, alia declarat, & deducit in proposito vtilia apud ipsam videnda.

Sed, his non obstantibus, nouissimè Texeda in *Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 2. §. 7. contr. 21. num. 24.* nititur adhuc sententiam Couarruias defendere: sic enim ait; [Nihilominus existimo dicendum: ex matrimonio irrito adhuc non oriri impedimentum publicæ honestatis: quod tamen affirmo sub correctione, & saluo meliiori iudicio. Et ratio mea est: quia Pontifex, quando dixit: *Sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, &c.* non loquitur de matrimonio irrito, sed de matrimonio valido absoluto. Et potest deduci non contemnenda ratio ad hoc affirmandum: quia Pontifex loquitur de matrimonio, secundum quod de illo agitur in iure veteri ante Decretum Tridentini, vt manifestant illa verba: *In omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante dictum Decretum, &c.* Ergo, cum in iure veteri solum agatur de sponsalibus irritis circa prædictum impedimentum, & non de matrimonio, vt constat ex d. cap. unico, de spons. in 6. si Summus Pontifex loquitur secundum ius antiquum; ergo, cum ibi nihil agatur de matrimonio irrito, sed de matrimonio valido, imò nec de matrimonio, sed tantum de sponsalibus; contra Pontificis intentionem dicendum est, solum ex matrimonio valido oriri iustitiam publicæ honestatis impedimentum.] Ita ille. Verùm hanc sententiam Texeda nullatenus sustinendam esse puto; & præter Doctores citatos, illam refellit Castus Palus *tom. 4. disput. 4. punct. 10. num. 5.* & Pontius *lib. 7. cap. 35. num. 3.*

An hodie post Decretum Urbani VIII. die 27. Nembrii, 1628. possint Regularès absoluerè à casibus Episcopo reseruat.

R E S O L. L I.

A ffirmatiuam sententiam docet Quintanaduènas in *Theolog. mor. tom. 1. tract. 3. singul. 14.* Probat hanc opinionem: quia sicut lex non obligat ante sufficientem publicationem, sic nec renocatio priuilegij, quæ est quædam lex, vt docent Suario de *legib. cap. 40.* Salas *d. 17. sect. 1. num. 8.* Bonacina *d. 1. q. 3. punct. 8. num. 20.* & Doctores; sed hæc non est sufficienter publicata, nec irritata; ergo, &c. Maior est certa. Minor probatur, primo; quia, vt leges pontificiæ (talis hæc est) obligent in toto Orbe, necessarium est, vt promulgentur in omnibus Diocesis, & Prouincijs, vt asserunt Serarius, Toletus, Sæ, Medina, Angelus, Soros, Conradus, Miranda, Victorellus, & alij, quos citat, & sequitur Trullench in *Cruc. lib. 2. §. 7. dub. 9. num. 20.* & præsertim hoc locum habet in legibus renocatorijs priuilegiorum, vt notant Sotus *lib. 1. de iust. quasi. 2. art. 4.* Medina *2. 2. quest. 21. art. 4.* & plures, quos asserit, & sequitur Ludouicus à Cruce *d. 1. Cruc. cap. 1. dub. 13. num. 1.* Cum ergo hæc renocatio in Diocesis non sit promulgata, vt Sapientes, & locorum Ordinarij fatentur, non obligat in illis.

Nec Religiosos obligat hæc lex, cum ex doctrina Azorij *tom. 1. lib. 5. cap. 22. quasi. 7.* Bonacina *sup. n. 24.* Salas *d. 20. sect. 18. num. 126.* & aliorum Doctorem, vt renocatio priuilegij concessi Ciuitati, Communitati, Collegio, vel Religioni alicui, obliget, debet denunciari, vel notificari ipsi Ciuitati, vel Religioni, siue Prelatis illius. Hæc autem notificationem minime factam esse, omnes ferè affirmant Religiosi, ac Prelati, quos etiam in literis veratissimos hæc renocatio laetè.

Deinde *singul. 16.* probat ex Bullis Pontificiis ante Tridentinum concessis, facultatem Regularium absoluerendi à casibus Episcopo reseruat, extantè etiam dicto Decreto Urbani VIII. adhuc durare. Et adducit inter alia priuilegium Pauli III. concessum Societati; & postea sic addit; [Quòd autem hoc priuilegium, (quo per communicationem fruuntur alij Religiones,) vel similia, illis concessa ante Tridentinum, per dictum Decretum Urbani VIII. non renocentur, probò, quia in illo tantum renocantur priuilegia aliunde à Tridentino extincta. licet post illud confirmata fuerint; vt ex illis verbis patet: *Censuræ per confirmationem priuilegiorum, que Regularès à Sede Apostolica post Sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam renouissent priuilegia prius ab eodem Concilio sublata, atque extincta absolueri à casibus Ordinario reseruat.* Ergo, cum hæc per Tridentinum extincta non sint, vt probauimus *singul. 14.* hoc Decretum Urbani VIII. nec circa illa, nec circa illorum declarationes versatur, ac proinde nec hæc, nec illas reuocat, seu annullat.

At verò cum postea additur: [Ac proinde Regularès cuiusvis Ordinis in vim priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel in futurum obtinebunt, nec posse quenquam absoluerè ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruat.] cum de iisdem priuilegijs, & confirmationibus sermo sit; vt ostendit particula, *eiusmodi, seu huiusmodi,* quæ relatiua est præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, vt docent Glossæ. *Abbat. de elect. 6.* Rebuffus *L. 1. ff. de verb. signific. Nauarrus. cap. Si quando. remed. 6. num. 5. de rescript.* Octavianus de *propos. di. 2. Hodie. pag. 4.* Gonzales *reg. 8. Cancel. gloss. 4. num. 4.* Seraphinus *Ret. Rom. decis. 388. num. 6.* & Nota Romana apud Fatimazioru *decis. 373. num. 6. 2. p. 2.* Si nec priuilegia, nec confirmationes illæ abrogatæ sunt per Tridentinum, nec etiam per hoc Decretum abrogantur iuxta dicta.

Accedit, quòd hoc Regularium priuilegium absoluerendi

pendi à casibus Episcopis reservatis, est insertum iuri communi, ut probant pluribus solidisque fundamentis, ac præcipue ex Clementina, *Dudum*, & Extravaganti, *Inter cunctos*. Panoritanus, Felinus, Bonifacius, Ioannes de Ligniano, S. Antonius, Angelus, Tabiena, & Armilla: quos citat, & sequitur Emmanuel *tom. 1. quest. 63. art. 2.* communem Doctorum sententiam hanc appellans: ergo nec per Tridentinum, nec per hoc Decretum abrogatur; cum in his iuris communis expressa abrogatio non fiat: ac in generali derogatione privilegiorum, non comprehenditur insertum in corpore iuris communis, si non fiat huius specificæ derogatio. Et hæc omnia docet Quintanaqueñas; *vbi supra*.

Sed nolo suscitare iracundias inter Regulares, & Episcopos, idcirco non discedo à negativa sententia; quam tenentur omnes Authores Regulares, qui typis scripta sua mandant, adducunt, dictum Decretum Urbani VIII, & præcipue inter illos Patres Auctores de Sacram. *Penitent. quest. 17. sect. 6.* Peyrinus *tom. 3. privileg. cap. 2. num. 38.* Pezregius in *Compend. privileg. Cleric. Regular. verb. Absolutio quoad seculares.* Lezzana in *Summa; tom. 1. cap. 19. q. 17.* Borondon in *epist. Regul. tom. 1. resolut. 52. num. 323.* & *tom. 1. resolut. 6. num. 11.* Ludovicus à Cruz in *Bull. Crac. disp. 1. cap. 3. dub. 5.*

Nec obstant adducta à Quintanaqueñas: nam quod leges Pontificiæ non obligent, nisi in singulis Diocæsis fuerint publicatæ, satis à nobis refutatam est in *part. 7. tract. 1. resolut. ult.* Quod verò tale Decretum non fuerit notificatum Superioribus Religionum, contrarium patet ex factis; nam ipsi quotidie præbentes licentiam suis subditis mandandi typis libros, approbant tale Decretum in eisdem libris, in quibus asseritur, ut visum est *supra*, Urbani in VIII. per dictum Decretum derogasse privilegia Regularium.

Ad id, quod asseritur, dictum privilegium esse clausum in corpore iuris, nempe, in Clement. *Dudum*, & non esse derogatum in dicto Decreto, proxi speciale erat derogandum, Respondet cum Borondon, Lezzana, & Castro Palao *tom. 4. tract. 23. punct. 15. §. 4. num. 3.* quod in dicta Clementina declaratur tantum, Regulares habere eandem facultatem, quam habent Parochi: sed non conceditur ipsis facultas absoluendi à casibus episcopalibus.

An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum, oriatur impedimentum publicæ honestatis?

RESOL. LII.

Affirmative respondent Sanchez *lib. 7. disp. 68. n. 14.* Pontius *lib. 7. cap. 35. num. 19.* Layman *lib. 5. tract. 10. cap. 9. num. 4.* & alij: quia hoc impedimentum statutum est propter indecentiam, quam secum trahit matrimonium cum consanguinea in primo gradu illius, quæ cum sponsalia contraxisset: hæc autem indecentia semper oritur, quoties constat publicè, sponsalia valida, fuisse, tametsi de facto irrita sint. Unde, cum Concilium dicit, ex sponsalibus, quacunque ratione valida non fuerint, non contrahi hoc impedimentum; intelligendum est verbum, quacunque ratione, quæ cognoscitur, & scitur.

At mihi magis placet opinio negativa, quam tenent Hurtadus de *matrim. disput. 21. difficult. 1. num. 4.* Coninch *disp. 32. dub. 5. num. 69.* Rebellius *lib. 3. quest. 14.* Quia Concilium generaliter dixit, ex sponsalibus quacunque ratione inualida fuerint, nullum impedimentum contrahi: ergo absque fundamentis restringitur ad ea, quæ sunt publicè inualida: aliis neque ex sponsalibus validis omnino occultis impedimentum oriretur, siquidem nulla indecentia esset in tali contractu cum consanguineis sponsæ. Quapropter non est spectanda indecentia publica, quæ apud homines oritur; sed quæ oritur spectato ipso contractu.

Et idcirco Pater Perez de *matrim. disput. 32. sect. 2. num. 2.* absolute asseruit, impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, quod ex sponsalibus oritur, tantum oriri ex sponsalibus cum determinata persona, ac certa; & ex absolutis, siue à principio, siue postea impleta conditione, & tantum ex validis, & non ex nullis, siue ex defectu consensus, siue ob aliud impedimentum, quantum occultum: prædictumque impedimentum publicæ honestatis esse perpetuum, nec dissoluitur morte alterius, nec mutuo consensu, nec quia alter resiliuit. Ita ille: quibus omnibus adde Texedam *tom. 1. lib. 4. tract. 2. contr. 2. num. 9.*

Sed nota hic obiter: Pato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsentis, dico, quod tenetur ad priorem redire: si autem coniunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram potest accipere in uxorem; non priorem, quia obstat affinitas; non posteriorem; quia impedit publicæ honestas. Sin verò cum posteriore contrahat sponsalia, ea nulla sunt; proinde quæ cum priori contraxit, solum sunt valida.

Nota secundò: Ex sponsalibus conditionatis nullum oritur impedimentum publicæ honestatis, donec conditio fuerit impleta: quia cum demum incipiunt esse vera sponsalia: consurgit autem, si coram Parocho, & testibus contractum fuerit conditionaliter matrimonium: quia hoc habet vim sponsalium, vsque dum adimpleta fuerit conditio: nam postea ex illo matrimonio oritur affinitas. Et hæc omnia docet Opatovius de *Sacram. tract. de matrim. disp. 4. quest. 7. num. 31.*

An ex matrimonio clandestino oriatur impedimentum publicæ honestatis?

RESOL. LIII.

Ad hoc dubium sic respondet Ioannes Præpositus in *3. part. q. 7. de impedim. dirim. dub. 14. num. 123.* sic enim: [Petes, an ex matrimonio clandestino oriatur hoc impedimentum, vbi Tridentinum receptum est: Rebellius *3. part. de obligat. post lib. 4. sect. 5. num. 102.* ponit Congregationis declarationem in hæc verba: *Præsupposita declaratione per Constitutionem S. D. N. Pij V. super hoc decreto, censuit Congregatio oriri hoc impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de presenti etiam validè contractis, omissa forma decreti Concilij Tridentini, cap. 1. huius sessionis.* Respondetur non videri errari; & dico, hanc declarationem non videri ita certam, quam etiam plures alij Collectores non habent. Certo si tale matrimonium, ne quidem vim sponsalium de futuro sortiatur, non potest ex hoc capite impedimentum oriri. Non oritur etiam in antiquo ex matrimoniis inualido; cum nullo Canone, vel etiam consuetudine, de qua constat, hoc impedimentum oriatur ex matrimonio irrito. Nec etiam oritur iure Tridentini, quia nullibi in Tridentino extat huiusmodi constitutio.

Dices: Ritus V. videret declarasse hoc impedimentum oriri ex matrimonio inualido, ut patet ex Constitutione, *Ad Romanum. edita anno 1568.* quæ refertur *titul. 1. lib. 4. Septimi Decretalium, cap. 2.* Respondetur negativè: solum enim in genere statuit, & declarat, dispositionem *cap. 3. citati Concilij Tridentini*, non intelligi de matrimonio condum consummato, sed solum de sponsalibus de futuro: impedimentum verò ex matrimoniis rato oriri iuxta dispositionem antiquorum Canonum.

Ex dictis patet, hoc impedimentum publicæ honestatis non contrahi ab infidelibus. Unde, si quis sponsalia in illicitate cum aliqua contraxisset, eaque obisset ante matrimonium consummatum, convertere possit eius forem in uxorem accipere. [Hucusque Præpositus, cuius sententiam tenet etiam Sanchez de *matrim. lib. 7. disp. 70. n. 13.*

Verum contrariæ sententiæ adhaeret Pontius de *matrim. lib. 7. cap. 35. ad finem.* & Hurtadus *disp. 21. difficult. 1. num. 7.* Quia matrimonium clandestinum non est nullum absolute

absolūtē ex defectu consensus; ille verò solum potest dici non esse legitimus; quia est inter personas inhabiles ex legē & statuto Concilij Tridentini, ob defectum solennitatis presentie Parochi, & testium. Vnde non est nullum matrimonium ex defectu consensus, sed ex defectu legitimisationis. Sicut ob eandem rationem oritur tale impedimentum ex matrimonio nullo ex defectu ætatis, quia non est nullum ex defectu consensus; sicut est matrimonium factum ex metu, aut errore personæ, aut in furia, in quo deficit omnino consensus planè voluntarius, ac liber. Et ideo hanc sententiam contra Sanchez, & Præpositum, tenet etiam nouissimè Castrus Palaus tom. 5. disp. 4. punct. 10. n. 3. vbi ita asserit: [Non videtur audiendus Sanchez, asserens, ex matrimonio rato celebrato absque Parocho, vel testibus nullum impedimentum nasci; quia neque speciem habet contractus. Quippe prædictus contractus nullus non est ex defectu consensus, sed ex defectu solennitatis, à Concilio requisitæ. At textus in cap. vnico, de sponsalibus, in 6. decidit, in sponsalibus, vel matrimonio nullis ex quacunque causa præter defectum consensus hoc impedimentum publicæ honestatis oriri; ergo ex prædicto contractu nullo, necessarium oritur. Referuntque Farinacius, Barbosa, & Rebellius decisum fuisse à Sacra Congregatione in hæc verba: *Præsupposita declaratione per Constitutionem Pij V. super hoc Decreto* (scilicet sess. 24. c. 3.) *consuit Congregatio oriri impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de presenti etiam nulliter contractis, omissa forma Decreti Concilij, sess. 24. c. 1. & constat ex cap. Ad audientiam, de sponsalibus, vbi existente matrimonio nullo ob impedimentum consanguinitatis, oritur publicæ honestas. Ita ille; cui adde doctum, & amicissimum Patrem Martinum Perez de matrim. disp. 33. sect. 3. n. 3.*

An ex adoptione imperfecta oriatur impedimentum cognationis legalis.

RESOL. LIV.

Notandum, adoptionem duplicem esse: Alia enim est perfecta, quæ arrogatio dicitur, quæ adoptatus transit in potestatem adoptantis, ideoque arrogari non potest, qui sui iuris non est, si que hæres necessarius adoptantis, etiam ex testamento; & tantum fit autoritate Supremi Principis: Altera verò est imperfecta, seu simplex, quæ adoptatus non transit in potestatem adoptantis; quia per eam assumitur in filium ille, qui est sub potestate sui patris carnalis; & non est eius hæres necessarius ex testamento, sed tantum ab intestato, & fieri potest autoritate Magistratus inferioris Principe.

Hoc supposito, affirmatiuè respondet Toletus lib. 7. c. 4. n. 7. Hurtadus disp. 19. difficult. 2. num. 3. Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 14. difficult. 8. num. 8. Pontius lib. 7. c. 41. n. 2. Rebellius lib. 3. q. 7. num. 15. Castrus Palaus tom. 6. disp. 4. punct. 9. num. 9. & alij penes ipsos. Et ratio est: quia, licet adoptio, ex qua adoptatus non transit in potestatem, & familiam adoptantis, vocetur imperfecta, id est, minus perfecta, quàm arrogatio; attamen in se vera, propria, & perfecta adoptio est; sicque communiter appellatur, vt colligitur ex 8. *Adoptio, instit. de adoptionibus. & l. Adoptiuus. ff. de ritu nuptiarum.* Ac textus ex iure canonico, in quibus cognatio legalis impedimentum asseritur, de adoptione absolute loquuntur, vt videre est in cap. *Ita diligere. c. Per adoptionem 30. qu. 3. & cap. vnico, de cognat. leg. ali.* ergo absque fundamento firmo restringitur cognatio legalis, vt solum procedat in arrogatione. Lex namque absolute loquens, absolute intelligenda est; nec distinctionibus eius efficacia minuenda, vt inquit textus in l. *Non distinguimus. 8. cum similib. ff. de recept. arbitri.*

Vetum, negantem sententiam satis etiam probabilem esse existimo, quam tuetur Sanchez lib. 7. disp. 63. num. 9. Coninch disp. 32. n. 44. Ochagavia q. 58. Layman lib. 5. tract. 10. Antonini Diana, Pats I X.

par. 4. c. 7. n. 3. Perez de matrim. disp. 30. sect. 2. num. 6. & 7. quibus omnibus adde Texedam tom. 2. lib. 4. tr. 2. contr. 2. l. n. 14. Ratio est: quia adoptio ista imperfecta, est dispositio quædam ad perfectam adoptionem, vt bene D. Thomas in 4. dist. 42. art. 1. ad 2. ergo ex illa non nascitur hæc cognatio. Probo consequentiam: quia, cum huiusmodi impedimentum aduerferit matrimonio, restringendum est, vt solum ex adoptione perfecta oriatur. Accedit etiam quia, vt dictum est, per imperfectam adoptionem non transit persona adoptata in potestatem adoptantis, nec succedit in eius bona; imò nec persona adoptans tenetur ei quotam aliquam bonorum partem in testamento relinquere.

Nec obstat dicere, adoptionem imperfectam esse viam, & dispositionem ad perfectam, sicut & Catechismus ad Baptisimum; ergo, sicut per Baptismi Catechismus contrahitur cognatio quædam spiritalis imperfecta, quæ solum impedit matrimonium, vt constat ex cap. *Per Catechismum, de cognat. spirit. in 6.* & per prædictam adoptionem imperfectam. Nam responderetur, esse disparem rationem; quia in Catechismo est expressus textus id decidens, non verò in adoptione imperfecta. Nec potest ex rationis similitudine induci matrimonij impedimentum: aliàs esset quoque dicendum, ex solo exorcismo oriri quoque impedimentum impediens, eò quod sit dispositio ad Baptisimum. Displicet verò mihi id, quod asserit Texeda, hanc opinionem esse omnino veram; nam affirmatiuam existimo probabiliorē, & inter Iuristas, vt obseruat Villalobos, magis receptam.

Notandum est etiam hic, quod, licet secundum communem sententiam, adoptio dirimat in linea recta, vsque ad quartum gradum descendentiū; id est, inter adoptantem, & adoptatam, eiusque adoptatæ posterō vsque ad quartum gradum; non tamen ascendenti: nihilominus nouissimè Lessius in 3. par. D. Thome, cap. 10. de Sacram. matrim. dub. 9. n. 176. existimat, probabile esse, post Concilium Tridentinum hoc impedimentum solum dirimere vsque ad secundum gradum inclusiue, sicut cognatio spiritalis. Ita quidam Doctores Salmanticensēs, & Henric. l. 2. de matrim. c. 12. Quod confirmatur: quia, si cognatio spiritalis, quæ maius est vinculum, & insolubilis, dirimit solum vsque ad secundum gradum; cur non idem dici queat de cognatione legali, quæ similis est cognationi spiritali præsertim cum non habeamus Canonem, quo contrarium exprimitur.

Quid per modicum tempus intelligatur in Responsionibus Sacre Congregationis ad Decreta Urbani VIII. de celebratione Missarum.

RESOL. LV.

Fuit à Sacra Congregatione sic quaesitum: *Decimo super quinto eiusdem Congregationis Decreto, quò inter cætera statuitur in hæc verba: Eleemosynas vetò manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis, ita demum iudicium accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera obite valeant; alioquin omnino abstinuant ab huiusmodi eleemosynis, etiam sponte oblati, in futurum recipiendis, & capsulas auferant, &c. Queritur, an hæc Decretum prohibeat absolute, quominus accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerunt, & quid si congruo tempore possint omnibus satisfacere?*

Responsum verò fuit ita à Sacra Congregatione: *Ad decimum respond. Non prohiberi absolute; ac propterea, etsi oneribus iam susceptis non satisfecerint, posse tamen noua etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.*

Sed dicta verba explauans Peyrinus de priuileg. tom. 3. Constit. 9. Urbani VIII. fol. mihi 381. sic ait: [Per modicum tempus hic intelligo spatium trium annorum, quo ipatio terminatur

terminantur Officia, vt plurimum Regularium: cum enim hæc Decreta sint odiosa, ætenta præteritum Mendicantiarum paupertate, debent ita interpretari, vt minus lædant, quam fieri potest: & cum, quid sit modicum tempus, arbitrarium sit, vt docent Tufchus *lit. T. concl. 37. n. 11.* Menochius *de arbitr. lib. 2. casu 31. n. 5.* idem per modicum tempus hæc intelligo spatium trium annorum; seu omnino remittendum esse Iudicis arbitrio, considerantis circumstantias loci, temporis, personarum, &c. Ita ille.

Verum talem expositionem, quod modicum tempus in dictis verbis Sacræ Congregationis intelligatur spatium trium annorum, omnino reiciendam esse existimo. Nam doctus Pater Thefaurus in *praxi, par. 2. verb. Missarum oneratæ. in fine*, existimat, spatium octo, vel decem dierum, & non ultra, intelligi per modicum tempus. Ego verò cum Ledesma, & Villalobos, vt, me citato, obseruat Lezzana *tom. 4. verb. Missa. p. 39.* putavi spatium 50. aut 60. dierum ad plurimum esse modicum tempus.

Vnde ex his apparet, opinionem Peyrini, tanquam laxam, & improbabilem reiciendam esse. Nec putent Lectores nostram sententiam non esse satis benignam: nam Pellizzarius in *Man. Regular. tom. 1. tract. 5. c. 9. sect. 3. n. 72.* me citato, & Eminentissimo Cardinali Lugo, sic ait: [Iudicio supradictorum Aucthorum modicum tempus censetur spatium 50. aut 60. dierum; notabile autem tempus erit, quod excedit tale spatium. Verum hæc doctrina, licet sit valde rationabilis in casu, quo supradictus numerus Missarum vni, ac eidem præmittatur ex stipendio; cum sic præsumatur cedere iuri suo, & esse contentus tali dilatare, vt pote sciens ab vno Sacerdote non posse dici tot Missas, nisi tanto temporis intervallo: in casu tamen, quo illæ plures Missæ perantur à diuersis, & quidem non scientibus illum Sacerdotem esse alijs multis Missis oneratum; non videtur talis doctrina ita facile admittenda, (idque ob rationes adductas §. præcedenti,) nisi Sacerdos præmonear petentes se iam esse obligatum ad tot, vel tot Missas, & nihilominus petentes alias Missas ab eo exigant: nam sic præsumuntur cedere iuri suo, & consequenter non poterunt conueniri de dilatare. Quamquam, nisi Missa petatur pro aliqua instanti necessitate, iudicio prudentis, non patiente motam; probabile sit, Sacerdotem sine dicta præmonitione posse se simul obligare ad 15. aut 20. Missas, etiam à diuersis petitis ex stipendio; & hoc ex interpretatiua voluntate ipsorum petentium.] Ita Pellizzarius.

His tamen non obstantibus, me citato, nouissimè nostram sententiam approbat doctissimus Hieronymus Garcia in *Summ. mor. tract. 3. difficult. 10. dub. 8. n. 4.* sic asserens: [Solo pnes esta la dificultad en señalar al tiempo, que ha de pasar, para que sea pecado mortal la omisión de las Missas. Los Legistas in l. Si cum dies ff. de recepti. arbitr. ad verba Papiniani: Si intra modicum tempus dederis panam. &c. disputan qual sea modicum tempus, y comunmente responden, teste Menochio de arbitr. iudic. lib. 2. cen. 1. casu 8. n. 10. ad finem, que se ha de estar à juyzio de buen varon, considerada la materia, y calidad de las personas: y assi en vna decision de la Rota in causa Bononiensi (teste Matchino vbi supra, n. 5.) se resoluto que le era lecito al Sacerdote recebir nuevas catgas de Missas, si dentro de vn mes podia cumplir con las ya recibidas de otras, si ya las Missas no pidiesen mas breuedad. Otros Iurifconsultos lo estien den à dos meses, y se colige ex Canon. Præsentium. 7. q. 1. donde no se llama ausente el, que por enfermedad faltò dos meses à la Iglesia. Lo mismo consta del Concilio Tridentino sess. 23. de reform. cap. 1. & sess. 24. cap. 12. de reform. donde se llama modicum tempus, quando falta dos meses vn Canonico al Coro, luego segun esta cuenta parece, que podra tomar vn Sacerdote hasta 60. Missas de vna vez, y las Iglesias, proporcione seruata, segun tuuiere Capellanas; saluo quando son por algun caso occurrente. Cotestan con esta doctrina Ledesma, Villalobos, Diana, Lugo, y à este modo, proporcione seruata, podran los Con-

uentos encargarle de mas, ò menos cantidad, segun el numero de los Sacerdotes que tuuiere. En la Religion de Santo Domingo ay ley, que no reciban los Religiosos de vna vez mas que 50. Missas. En ouestra Religion ay precepto riguroso, que no se reciban Missas sin registrarlas al Prelado, diziendole las, que tiene por dezir, para que no cargue mas de las que puede cumplir en dos meses à los mas largo.] Hæc ille.

An Vicarius Episcopi ex generali commissione habeat potestatem absoluedi, & dispensandi in casibus papalibus, quos potest absolueri, & dispensare Episcopus ratione alicuius impedimenti? Et quid de Regularibus, vel de priuilegio Bullæ Cruciatæ.

RESOL. LVI.

Quoad primum affirmatiuè respondet P. Bossius *de iurisd. Episcop. discept. 1. dub. 8. n. 49.* & rationem colligit ex his, quæ dixit in tract. de triplici iurisdictione, sect. 3. casu 2. §. 3. n. 60. Vicarius enim generalis est propriè Ordinarius in tota Diocesi, & habet eandem iurisdictionem ordinariam, quam habet Episcopus; & cum eodem Episcopo constituit vnam Tribunal, & idem Consistorium: ergo, cum dicta facultas absoluedi impedita à casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non sit delegata, sed ordinaria, vt ex ipso iure in sacris Canonibus supra allegatis; sed annexa muneri, & iurisdictioni episcopali; competet etiam Vicario generali. Confirmatur: quia saltem in his, quæ spectant ad totum Pœnitentiæ, & animæ, vbi Vicarius generalis non excluditur, comprehenditur nomine Episcopi. Quapropter Concil. Trident. sess. 24. c. 6. de reform. concedens Episcopo facultatem dispensandi, & absoluedi in foro conscientie à casibus, & censuris papalibus occultis; exclusit Vicarium generalem, nisi specialiter deputetur ab Episcopo. Ex quo sumitur probabilis coniectura, quod in alijs casibus sit permissum Vicario generali absque alia speciali deputatione: quia exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis, vt tradunt Doctores citati in d. tract. sect. 1. casu 10. §. 1. num. 3. & constat ex cap. Dominus, 32. q. 7. c. 2. de consens. leprosi. Et hanc sententiam, ex Bonacina, probabilem esse putat noster Leonæ *de censur. recollect. 2. n. 894. in fine.*

Verum ego magis adterea negatiuæ sententiæ, quia huiusmodi facultas specialiter Episcopo conceditur, ratione suæ dignitatis, & officij; ergo, nisi specialiter delegetur, non censetur concessa: nam in generali concessione, seu commissione, non veniunt specialia, quæ non esset Episcopus verisimiliter concessurus, cap. Cum in generali, de officio Vicarij, in 6. & cap. 2. de penit. & remiss. in 6. Ita Sbroz. de vic. lib. 2. cap. 180. Grassus de effect. Clerici, effect. 9. num. 181. 182. & ita sentire videntur etiam Panormitanus in cap. De cetero, de sent. excom. Syluester verb. Absolutio, 4. n. 5. dum dicunt, hanc facultatem absoluedi impeditos non competere Prælati Episcopo inferioribus.

Vnde nouissimè hanc sententiam tenet Quintanadueñas *tom. 1. tract. 9. sing. 1. n. 6.* vbi loquens de Regularibus, ait posse quidem virtute priuilegiorum dispensare in casibus, qui ex ordinaria solum iurisdictione, vel à iure, vel consuetudine Episcopo competunt absoluedi; non verò in iis, qui ratione vigenis necessitatis, vt docent Enriq. lib. 6. de Penit. c. 14. n. 7. Manuel in Cruc. §. 9. n. 118. & Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 40. n. 9. Et licet hæc iurisdictione sit Episcopo ordinaria, quia non ex Principis priuilegio inest personæ, sed perpetuè dignitati, vel officio; & idè eam, vt pote talè; potest ille delegare, etiam generaliter, vt ex pluribus Doctoribus probat Sanchez *sup. n. 14. ad 17.* contra alios; nõ idè absoluedi est casus episcopalis, exercitiū huiusmodi potestatis dispensandi in casu grauissimæ necessitatis, sed potestatis

quia Pontifici absolute, & Episcopo secundum quid, seu ratione necessitatis competit: & ita Vicarius eius ex generali commissione sibi concessa dispensans in impedimentis, hanc facultatem non habet, nisi si sit specialiter commissarius, ut cum aliis docet Sanchez n. 12, Nuntius vero Apostolicus, ut pote Delegatus ad vniuersitatem causarum, potest hanc subdelegare. Ita Quintanaduenas.

Sed nota, quod in ordine ad Regulares, contrariam sententiam probabilem putat nouissime doctus Pater Leonardus à Murcia ad c. 9. *Regula D. Francisci, quest. 8. n. 16.* vbi sic ait: [Prouable es; que pueden los Confessores Regulares dispensar en los votos, que aunque por razon de la materia sean reservados al Papa, por alguna circunstancia de necesidad vigente, y causa iusta, & por otras semejantes, pueden dispensar en ellos los Señores Obispos. Esta sentencia tienen los Autores de la primera opinion, y se prouena: porque los Sumos Pontifices conceden facultad à los Confessores Regulares para dispensar en todos los votos reservados à los Obispos: los reservados al Papa, supuestas las circunstancias referidas, dexan de ser reservados à el, y quedan reservados por derecho ordinario à los Obispos; luego pueden absolver los Regulares dellos. La mayor es cierto, y la dexemos prouada en la quarta conclusion. La menor, en quanto a que los dichos votos, quando concurren las circunstancias de necesidad, y impossibilidad, en la persona que hizo el voto de recorrer al Papa, y de vigencia, y causa iusta para la dispensacion, los puedan dispensar los Obispos, es comun de los Doctores y que queda referido à los Obispos por derecho ordinario, & se prouena: porque por derecho diuino, si bien subordinado al Sumo Pontifice, tiene el Obispo en su Obispado tanta autoridad, como el Papa en toda la Iglesia, como comunmente tienen los Doctores alegados por la quarta conclusion; luego este derecho es ordinario en el Obispo, y la reservation extraordinaria, y especial; assi boluendo à el este derecho; y cessando por las circunstancias dichas la reservation al Papa, no le buelue cosa especial, que no touiesse por derecho diuino; luego si los Sumos Pontifices conceden à los Regulares, que puedan dispensar en todos los votos, que pueden los Obispos, y en los dichos casos, por razon de las dichas circunstancias, pueden dispensar por derecho proprio, y ordinario, por el mismo caso podran lo mismo los Confessores Regulares.] Ita ille.

Sed ego prorsus puto, non esse recedendum à sententia negante hanc facultatem Regularibus, per ea, quæ dixi in par. 6. *crast. 6. refal. 50.* contra Crouserum, cum Sanchez, Fagundes, Suarez, Henriquez, Rodriguez, & aliis, quibus nunc addo Mitandam in *Manual. Prælat. q. 48. num. 4.* Pontificum de *marimon. lib. 8. cap. 10. num. 11.* Barbosa de *potest. Episcop. par. 1. allegat. 37. n. 14.* & Gaston Palaum *tom. 3. tract. 1. disp. 1. punct. 1.2. num. 7.* vbi nobiscum firmat, Regulares mendicantes, & reliquos, quibus comparatione sacularium concessa est facultas, vota episcopalia dispensandi, vel commutandi; dispensare, vel commutare nullatenus posse vota reservata in casu necessitatis vrgentis. Quia illa vota non desinunt esse reservata; sed quod Episcopis competant in casu vrgentis necessitatis ex benigna Pontificis interpretatione: sicut non desinunt esse casus reservati, sed quod in articulo mortis eorum absolutio concedatur. At his Regularibus solum conceduntur vota, quæ iure ordinario sunt episcopalia, & non reservata; scilicet quæ extraordinario iure, & per accidens Episcopis competunt, & verè reservata sunt. Ergo, &c.

Et hanc sententiam procedere etiam virtute privilegij Bullæ Cruciatæ existimo, per ea, quæ notat Trullench in *Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 5. num. 10.* & doctissimus Pater Bardi *part. 2. tract. 7. cap. 2. sect. 5. §. 13. n. 136.* Qui rationem diuersam ab aliis adducit; nempe, ex diuersitate, quæ reperitur inter potestatem ordinariam, & delegatam: potestas enim delegata non extenditur vitra casus illos, qui sunt concessi, quantumvis ponatur summa necessitas in casibus non

concessis; nam adæquatum obiectum talis potestatis, cum sint casus concessi, nequit ipsa ampliari ad casus non concessos: ut sic enim egredereur limites sui adæquati obiecti, quod est impossibile: sed quoad potestatem ordinariam res non ita se habet: quia ipsa, cum ex sua natura ad omnes illos extenditur, nisi fuisset limitata; seu nisi fuisset à sua efficacia impedita; idcirco quando tales circumstantiæ concurrerint, in quibus limitatio illa redundaret in detrimentum spirituale proximorum; tunc in illis circumstantiis casus, circa quem versabatur limitatio, seu reservatio, relinquitor sub ordinaria potestate Episcopi, & hoc per quandam explicitam, seu tacitam voluntatem Summi Pontificis. Ex quo non valet inferre in illis circumstantiis absolute, & simpliciter casum non esse reservatum: quia tunc etiam manet sub reservatione, & solum est sub potestate Episcopi ex quadam benigna interpretatione voluntatis ipsius Pontificis referuantis, qui cum sit vniuersalis Pastor, præsumitur intentione habere subueniendi omnibus, quando necessitas occurrat: & quia hic, & nunc occurrat necessitas dispensandi in tali voto; & dispensatio fieri nequit ab ipso Pontifice; ne fideles remedio sint destituti, conueniens fuit, ut in his circumstantiis Pontifex non referuaret sibi votum in ordine ad Episcopum; sed illud relinqueret sub potestate ordinaria Episcopi; manente tamen reservatione quoad alios inferiores; cum nulla sit moralis necessitas, ut in prædictis circumstantiis reservatio etiam tollatur respectu inferiorum. Sed hæc omnia procedunt, non solum in ordine ad privilegium Bullæ; sed etiam in ordine ad privilegia Regularibus concessa: ergo, &c. Unde ex his ego in facti contingentia consului, non potuisse Regulares, sed Episcopum dispensare; ut matrimonium contraheret, non expectata Pontificis dispensatione, iuuenis quidam voto Religionis, & castitatis strictus, qui violauerat virginem, & ad reparationem honoris illius, matrimonium necessarium erat, & à cognatis impediendum erat, si dispensatio pontificia expectaretur.

An post unam hebdomadam possit idem Confessorius commutare penitentiam, nulla de iure Sacramento ministrato?

RESOL. LVII.

NEGATIVE respondet Castus Palaus *tom. 4. tractat. 23. disp. unica. punct. 2. 1. §. ult. num. 14.* Nam (ait ipse) si demus à peccatis absolutum, penitentiamque susceptam, à presentia Confessoris discessisse, iudicium illud omnino finitum est: nihil enim tali iudicio deficit. Ergo nequit Confessarius postmodum penitentiam iniunctam mutare nulla denud Confessione facta; sicuti non potest nouam absolutionem concedere. Nam ea noua penitentia impositio ad præcedentem Confessionem pertinere non potest: quippe ea Confessio absque relaxatione ad hanc nouam penitentiam completa fuit, non solum essentialiter, sed etiam integraliter. Requiritur ergo ad penitentiam mutationem, quod intra eandem Confessionem fiat: quia tunc non mutatur, sed primo imponitur; vel si finita Confessione, absolutione suscepta, & penitentia perfectè iniuncta mutanda est penitentia, denud Confessio facienda est, & absolutio concedenda, tametsi intra horam hæc mutatio contingat.

Sed ego non discedo à sententia affirmatiua, quam docui, & me citato, docet Pater Auerfa de *Sacrament. part. 9. 13. sect. 8.*

Nota etiam hic obiter, supradictum P. Palaum ubi *suprà. n. 13.* docere, ad commutationem penitentiam faciendam ab alio Confessario, opus esse ipsum agnoscere, & iudicare peccata, saltem præcipua, ob quæ imposita ab alio fuit. Ratio est: quia carenus mutare penitentiam potes ab alio Confessore iniunctam, quare nus potes eandem causam iudicare. At si peccata, ob quæ fuit penitentia imposita, ubi

non manifestentur, ne quis illa iudicare, Ergo ne quis peccatis incognitis pœnitentiam mutare. Præterea inconsulte pœnitentiam subrogare, nesciens peccata, in quorum vindictam subroganda est. Et ex his soluitur ratio oppositæ sententiæ. Non enim sufficit, quod obligationem pœnitentis agnoscat, sed opus est, ut cognoscat, & iudices causam illius obligationis: quia ne quis pœnitentiam sacramentali nouam constituere eisdem peccatis, nisi ea peccata sacramentaliter iudices; quod præstare non potes absque illorum cognitione, & pœnitentis confessione. Quando idem est Confessarius, ad quem ob pœnitentiæ mutationem accedis, & memoria retinet peccata, ob quæ imposita fuit, (at est vnica verba ea omnia subicere, dicens, te denuo accusare de peccatis prius confessis, & Confessario præcedenti Confessione manifestatis,

Sed, eum sit casus satis practicable, quia quotidianus; ego contrarium teneo: & hoc, præter alios, nouissime tenet Marchant. in *Tribun. Sacram. tom. 1. tract. 4. tit. 7. qu. 6.* vbi sic ait: [Petes, an teneatur pœnitens aperire Sacerdoti illi posteriori peccata, ob quæ pœnitentia, siue satisfactio prior est imposita? Affirmari nonnulli, maxime si pœnitentia medicinalis sit, & præseruatiua à peccatis. Respondeo ego, non teneri: sufficit enim pœnitenti allegare rationes, cur hæc pœnitentia sibi sit nimis grauis, aut importuna; & quare illius computationem, vel dispensationem postulet,

Ratio est; quia in hac commutatione, vel dispensatione non agitur de peccato, ob quod imposita est pœnitentia, vel de iustitia, quia imposita est; sed de infirmitate, difficultate, vel minori opportunitate, ac interdum impossibilitate pœnitentis ad illam implendam, ob quam iuste commutari potest. Quinimò ad prudentiam Confessarii spectat, ut quando aduenit, pœnitentis multis pœnitentis implicatum, quas tantum abest, ut adimpleat, quin pœnitentias pœnitentis augeat, nec persoluat, etiam si se bonæ voluntatis affirmet; ad prudentiam (inquam) spectat, etiam non postulante liberare à tantis vinculis, quibus imprudenter se aggravauit, & quorum ratione in pericula multarum transgressionum se onctet.

Dices primò: Qui pœnitentiam in sacramentali Confessione primò imponit, debet qualitatem delicti cognoscere, & considerare; ergo etiam ille, qui primam pœnitentiam commutat, vel dispensat. Respondeo, negando consequentiam. Commutato enim, vel dispensatio principaliter non respicit peccatum, sed pœnitentis facultatem, siue eius, ad implendum opus iniunctum, potentiam, vel impotentiam hæc est enim sola ratio commutationis, vel dispensationis. Addo, in commutatione tantum spectari debere proportionem, quæ potest esse inter pœnitentiam primò iniunctam, & illam, in quam fit commutatio; non autem proportionem inter peccata, propter quæ est imposita pœnitentia; quia illa iam transferunt in rem iudicatam; & supponitur Confessarius primus peccatorum qualitatem sufficienter examinasse: unde hic debet haberi sola ratio causæ, cur commutanda sit, quæ (ut dixi) non tam peccatum respicit, quam potentiam, vel impotentiam pœnitentis in satisfaciendo. Similiter, in dispensatione solum attenditur, aut totalis impotentia pœnitentis ad soluendum, aut consideratur, quod aliis modis pœnitentiam iniunctam adæquauerit, vel adæquet. Quod autem aliqui scrupulizent in eo, quod pœnitentia prior esset data, non tantum in satisfactionem, sed etiam in medicinam, & præseruationem. Respondendum est, rationem medicinæ præseruationis per accidens satisfactionem afficere, & ex eo capite magis esse consilij, quam præcepti, & à Confessario, quæ Medicus est, non quæ lex, procedere. Quinimò, cum illud opus satisfactionum redditum sit pœnitenti, aut nimis graue, & periculosum, ratione suæ infirmitatis, & fragilitatis, aut fortè etiam impossibile; ratio remedij, vel præseruationis, quæ operi ineta; eo ipso cessare censetur. De quo non debet inquirere secundus Confessarius, nisi consulatur; cum plu-

ra possint occurrere alia remedia pœnitenti absque eo, quod obligatione ad repetenda, & alteri manifestanda peccata semel tunc confessis, & absoluta, oneretur, quæ est grauissima obligatio, & omnis importabile.] Hæc verba Marchant, cui ego omnibus adhæreo. Qui etiam ibidem petens, quando pœnitentia sit adimplenda, sic ait: [Quærent secundò, quando teneatur pœnitens satisfactionem sibi in Sacramento impositam, adimplere. Sed clara responsio est: si enim Confessarius tempus certum determinauit, illo tempore est adimplenda; sin minus, iudicio prudenti relinquitur, & vix in dilatione peccati contingit, nisi grauis negligentia deprehendatur, & tunc peccatum tantum veniale præiudicij committitur.] Ita ille.

Nota etiam eum eodem Marchant, *tractat. 6. tit. 3. qu. 3. concl. 1.* quod ut satisfactio censetur imponi in Confessione, non est necesse, ut quis in loco iudicij, siue confessionali sedeat, tanquam Confessionem auditurus; sed sufficere, ut actus sint sacramentales: nimirum, ut Confessarius, tanquam Confessarius, pœnitentem sua peccata proponentem sacramentaliter audiat; & ut pœnitens sua peccata sacramentaliter proponat Confessarij iudicio, sacramentaliter resoluenda, Explico, pœnitens, vbi Confessarius à confessionali recessit, oblitus est pœnitentiæ impositæ, aut fortè Confessarius ex obliuione oblitus est imponere. Accedit pœnitens, ut Confessarium super pœnitentiâ, vel non impositâ, vel obliuâ conueniat; non est necesse, ut Confessarius ad confessionalem reuertatur, aut alia cæremonia vtatur, ut sedendo, &c. ad hoc, ut cum iam recessit à confessionali, iudicet pœnitenti pœnitentiâ impositam, aut immutet; sed sufficit, ut pœnitens iuuat, se habere aliquid pertinens ad Confessionem; & Confessarius, ut actum sacramentalem suscipiat, & resolutionem velut in Sacramento donet. Ratio est: quia istæ cæremoniæ non sunt de essentia, vel substantia huius Tribunalis; & aliàs ad vitandam aliquam verecundiam breuiet per actum sacramentalem potest Confessarius supplere, quod obliuione omissum est in Confessione primaria, siue fuerit ex sua parte, siue ex parte pœnitentis.] Ita ille, quæ omnia satis firmat auctoritas Patris Leander de *Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 9. qu. 101.* assentientis, posse etiam secundum Confessarium commutare pœnitentiâ extra Confessionem, licet contrarium magis probabiliter cum multis alijs *alibi* docuerim, ut idem Leander aduertit.

Nota etiam cum Castro Palao *vbi supra, §. 4. num. 13.* quod si singulis mensibus obligatus sis communicare, non peccabis mortaliter, si sex, vel octo dies Communionem distuleris, præcipue si aliqua, etsi leuis, occasio huius dilationis se obtulerit. Deinde addit, obligatus ieiunare, v. g. feria sexta, si omittat ieiunium eo die, intentione transferendi in sequentem, non excedere culpam venialem, ob materiam leuitatem,

Et tandem non desinam hæc adnotare, Amicum in *Cur. Theol. tom. 8. disp. 16. sect. 5. dub. 2. num. 58.* docere, [quod si pœnitens probabiliter dubitat, se pœnitentiâ post aliquod tempus adimplere non posse, teneretur, cum primùm commode potest, illam adimplere, ne Sacramentum relinquat imperfectum. Si verò non dubitat, potest illam per annum differre: nam tandiu potest illam differre, quando non teneretur per nouam Confessionem ad nouum Sacramentum pœnitentiæ accedere.] Ita ille, me citato: & me etiam citato, Leander de *Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 9. qu. 89.* qui asserit, plures Theologos Salmanticenses docuisse, pœnitentiâ sacramentalem posse per annum differri. Et omnia in hac resolutione obseruata sedulo notent Confessarij: quia sæpius in praxi solent accidere, & in alijs Doctoribus non ita facillè inueniant.

An seclusa consuetudine, si adesse alicubi, possit
Episcopi in eadem die conferre minores si-
mul cum Subdiaconatu.

RESOL. LVIII.

Negatiōe respondent quatuordecim Doctores, quos
citatur; & sequitur Sanchez in *Opusc. lib. 7. cap. 1.*
dub. 53. num. 2. quibus ego addo Reginaldum in *praxi tom.*
2. lib. 30. cap. 5. num. 270. Ioan. Baptistam de Fabris in
Manual. de Sac. Ordinis, cap. 8. num. 13. & Layman *lib. 5.*
tract. 9. cap. 8. num. 7. ubi sic ait: [Non est permittum, vt
simul eidem Ordines minores, & Subdiaconatus confer-
ratur, vt satis colligitur ex *cap. 2. de eo, qui fortim Ordines*
recepit. & Tridentino *sess. 23. cap. 11. & 13.* Et accedit
Ecclesiasticam consuetudo vim legis habens.] Ita ille, & alij
communiter. Vnde ante factum semper Episcopis hanc
sententiam consulendam esse arbitror.

Sed, quia contrariam sententiam affirmatiuam satis probabilem existimo; ideo sentio, post factum non esse dam-
nandam Episcopis: si in illam in praxi sequutus fuerit. Hanc
affirmatiuam opinionem ante omnes solidè firmavit inge-
niorum Phoenix, Pater Gabriel Vasquez in *3. part. D. Thoma,*
tom. 3. disp. 246. cap. 5. n. 47. & 48. & post illum Pa-
ter Gaspar Hurtado de *Sac. Ordinis, disp. 23.* Pater Ioannes
Præpositus in *3. par. D. Thoma, q. vii. de Sac. Ordinis,*
dub. 15. n. 151. Pater Castrus Palaus *tom. 4. tr. 27. punct. 13.*
mon. 5. & Pater Baunys in *Theolog. mor. tom. 1. tract. 7.*
quest. 11. §. Quinto. omnes viri doctissimi ex Societate Iesu,
quibus ex Religione Clericorum Regularium adde Patrem
Molfesum in *Summa, tom. 1. tract. 2. c. 14. n. 3.* & Patrem
Leonem de *cess. recollect. 6. num. 182.* Vide etiam Villalobos
in *Summa, tom. 1. tract. 11. diff. 12. n. 7.* cuius verba in-
ferrius apponam; & Marchinum de *Sacram. Ordinis, tract. 1.*
par. 7. cap. 1. num. 13. & 14.

Probat hanc sententia ex responsionibus ad argumen-
ta contraria: vnde ad primum adductum à Layman,
Sanchez, & aliis, desumptum ex auctoritate *cap. 2. de eo, qui*
fortim, &c. Respondeo cum Vasquez, & aliis *ubi supra,*
in illo capitulo solum punitur, vt irregularis, vel, vt alij
volunt, vt suspensus, qui accepit minoribus Ordinibus,
postea fortitue, & contra mandatum Episcopi Subdiacona-
tum in eodem die, aut ieiunio suscepit: quod nos etiam fa-
remur. Sed non sequitur ex hoc, quod Episcopus, si velit,
non possit in eodem die minores Ordines, & Subdiacona-
tum conferre; & in tali casu ordinatus nec suspensionem,
nec irregularitatem incurreret: quia non susciperet minores
Ordines, & Subdiaconatum ausu temerario, vt dicit
Pontifex in textu; sed volente, & consentiente Episcopo.
Quod etiam patet, vt obseruat Pater Leo, & Marchinus de
Sacram. Ordinis, tract. 1. par. 7. cap. 1. num. 17. ex titulo, sub
quo situatur dictus textus, videlicet, *De eo, qui fortitue* (& sic
contra ordinantis voluntatem) *Ordinem suscepit.* Quod
etiam notauit Glossa *ibi,* & Gauantus in *Manual. Episcop.*
verb. Irregularitas, n. 42. & etiam docet Rebuffus in *praxi*
benef. tit. de Clericis ad sacros Ordines male promotis, gloss. 1.
num. 18. Castr. Pal. *tom. 6. disp. 4. punct. 10. §. 1. num. 8.* &
Lellius in *3. par. D. Thoma, cap. 6. de irregular. dub. 3. num. 50.*
Dicendum est itaque, textum adductum ex *cap. 2. de eo, qui*
fortitue, non facere pro sententia negatiua: quia hæc duæ
propositiones non sunt contrariæ: *Potesse licite Episcopus*
eodem die conferre minores Ordines cum Subdiaconatu: & *si*
quis fortitue, contra mentem Episcopi, in eodem die sumit Or-
dines minores, & Subdiaconatum, in suspensionem incurrat. hæc
inquam, duæ propositiones sunt antihæreticæ, & statè simul
possunt; & ideo, sine fundamento ex secunda deducitur
contrariam contra primam: non enim valet hoc argumen-
tum: Pontifex docet in *cap. 2. de eo, &c.* iumentem Ordines
minores cum Subdiaconatu in eodem die fortitue, & contra

mentem Episcopi, incurrere suspensionem. Ergo Episcopus
in eodem die non potest conferre Ordines minores, & Sub-
diaconatum, & in tali casu ordinatus incurrat suspensio-
nem. Neganda est enim hæc consequentia, vt rectè nega-
uit illam Vasquez, & alij Doctores *superius* citati: nam pri-
mum determinant quidam Canones, secundum verò mi-
nimè: neque hoc ex illo rectè inferitur, & sequitur. Non est
igitur tollenda potestas sacris Antistitibus, & pœna ordi-
natis imponenda sine textu claro, & rotundo.

Notandum est etiam hic, quod Syluester *verb. Ordo, 2.*
quest. 7. & alij, adducunt ad firmandam primam sententiam
c. *Literas,* & *cap. Dilectus de temp. Ordin. sed male:*
nam, vt rectè obseruat Vasquez *loco citato,* ibi solum ser-
mo est de duobus Ordinibus sacris; & præcipitur, ne
in eodem die ab eodem recipiantur. Canones autem,
Qui aliquo, 51. dist. & Quis in Ecclesiasticis, distinet. 36.
& Si qui Episcopi, 1. quest. 1. qui allegantur etiam à Syl-
uestro, de hac re non loquuntur, sed de alio malo genere
Ordinationis.

Ad secundum argumentum adductum à Layman, & de-
sumptum ex Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 13. & 11.*
Respondeo cum Hurtado de *Sacram. Ordin. difficult. 23.*
quod in *cap. 13.* Concilium præcipit, duos Ordines sa-
cros in eodem die non esse conferendos: ergo neque
Episcopus potest dare in eodem die Ordines minores, &
Subdiaconatum. nego consequentiam, vt negant Vas-
quez *suprà,* respondens ad *cap. Literas,* & *cap. Dile-*
ctus de temp. ordinat. præcipientes id, quod Tridentinum
suprà præcipit, nempe, duos Ordines sacros non esse dan-
dos in eodem die.

Ad cap. verò *11.* Concilij, respondeo, quod, vt legen-
tibus patet, nihil in eo de hac re definitur: loquitur
enim ibi textus, vt obseruat Turrianus de *cenfuris, lib. 5.*
disputat. 46. dub. 1. & Suarez de *cenfuris, disput. 31. sect. 1.*
num. 41. sicut loquutus erat Pontifex in *cap. 2. de eo, &c.*
nempe, de suscipientibus, non autem de Ordinante: vnde
potius res ista in *d. cap. 11.* arbitrio Episcopi relinqui-
tur, vt notat Marchinus de *Sacram. Ordinis, tractat. 1.*
par. 7. cap. 1. num. 14. Qui Episcopus dispensando in in-
terdictis, poterit, vt docet Castrus Palaus, *ubi supra,* eo-
dem die minores Ordines, & Subdiaconatum conferre,
& ita factum fuisse in Hispania testatur. Vnde Villalobos
in *Summa, tom. 1. tract. 11. difficult. 52. num. 7.* ita asserit:
[Tambien se aduertte, que dispensando el Obispo en los
interdictos, podra dar los Ordines menores con la Epi-
stola, que el Concilio solo prohibe, que se den los Ordines
mayores juntos.] Hæc ille.

Ad tertium argumentum, quod Layman, & alij addu-
cunt, responder Vasquez, talem consuetudinem non
esse introductam, vt vim legis habeat: & ita testatur
ipse se vidisse aliquos Episcopos, minores Ordines cum
Subdiaconatu in eodem die ministrasse. Quod etiam, vt
visum est, testatur Castrus Palaus. Et ideo Pater Ioannes
Præpositus in *3. part. quest. unica de Sacram. Ordinis,*
dub. 15. num. 151. sic ait: [Probabilis cenfeo, primam
Tonsuram posse conferri eodem die cum minoribus Or-
dinibus, imò & minoris cum Subdiaconatu: quia iura
in contrarium citari solita, de hac re non agunt, neque
vlla est consuetudo contraria, vim legis obtinens, &
obligans.] Ita ille. Et sic remanent soluta argumenta Lay-
man, & aliorum, adducta in confirmationem negatiuæ
sententiæ.

Patet igitur ex supradiçtis, sententiam assertentem,
posse, scilicet, Episcopum in eodem die ministrare Ordines
minores cum Subdiaconatu; & sic ordinatum nul-
lam incurrere suspensionem, esse satis probabilem. Sed de
hac questione, supposita consuetudine, ego *alibi* agi, &
me citato, nouissime agit Leander de *Sacram. tom. 2. tract. 6.*
disp. 11. quest. 13.

TRACTATUS SEPTIMVS, MISCELLANEVS.

*An Regularis profusus, loquens cum Nouitio absque
Magistri licentia, peccet mortaliter?*

R E S O L. I.

Affirmatiue respondet Peyrinus *Comment. in Regul. Minim. cap. 2. §. 3. quæst. 5. num. 13.* vbi sic ait: Mortaliter peccant Professi, qui Nouitios alloquuntur extra præsentiam Magistri, vel contra eius voluntatem: quia hoc est contra Constitutionem Pontificum in re graui, contra morem, & consuetudinem omnium Religionum, in quibus viuunt cum disciplina, præsertim nostræ, eo modo, quo de alloquendis Monialibus dixi *tom. 2. priuileg. Constitut. 6. P. V. n. 36.* Imò addo, etiamsi loquantur cum illis verba vitæ æternæ, vt conuincit locus Constitut. *mado cit. ibi; Et varia percipit documenta vitæ æternæ.* Sic enim vsurpant sibi Magistri iurisdictionem contra Præceptum Pontificum in *Constit. 10. cit. §. 93.* Paritas tamen materiæ, quæ maneat in sua paritate, excusat à mortali. Ita ille, sed sine aliquo fundamento: Constitutio enim pontificia, quam adducit in *dicto §. 93.* non facit ad rem; nam primo, vt ipse paulo *infra. n. 36.* asserit in *dicto §. 93.* loquitur Pontifex de superioribus in ordine ad regimen Nouitiorum, Deinde dicendum est, verba ibi apposita, esse directius, non præceptiua, vt ipsemet paulo *infra. n. 18.* probabiliter me citato. de omnibus Institutionibus Nouitiorum in dictâ Constitutione contentis, ferretur. Quare ergo in nostro casu nunc dixit in *§. 93. dictæ Constitutionis*, continere præceptum peccati mortalis? Non videtur loqui consequenter. Et ad exemplum de Monialibus, est dispar ratio, imò fuit necessarium, vt Sacra Congregatio explicaret, an Regularis colloquendo cum Moniali peccaret mortaliter, vt de facto decreuit sub die 1. Iulij, 1606. Et ego peto à Peyrino, si ipse loco citato, in *Constit. 6. P. V.* docuit, quòd si quis Religiosus delectat aliquem casum conscientia Moniali, non peccat mortaliter, non ob stare dicto Decreto Sacræ Congregationis, quare peccabit mortaliter Profusus cum Nouitio loquendo, vt ipse ait, verba vitæ æternæ? Dicendum est igitur, male facere Profusum cum Nouitio loquendo absque Magistri licentia, sed non peccare mortaliter, vt vult Peyrinus, seclusis alijs circumstantiis.

*An coniuges, qui communi consensu votum Religionis
omiserunt post contractum matrimonium, pec-
cent mortaliter prima vice consummando?*

R E S O L. II.

Negatiue respondet Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 12. num. 109.* Quia, quando ambo coniuges communi consensu votum post matrimonium initum omiserunt Religionis, quanuis illud prima vice post votum factum consumment, possunt tandem matrimonio consummato, votum implere ex communi placito ad Religionem transiundo, sicut antea: nam per consummationem non facti fuerunt inhabiles ad Religionis ingressum.

Nec obstat dicere, quòd si vnus solus coniux post matrimonium ante eius consummationem votum fecit Reli-

gionis, si prima vice consummet, peccat mortaliter: quia pet illam consummationem factus est impotens ad implendum votum: ergo, si ambo coniuges, etiam ex communi placito, post matrimonium contractum ante eius consummationem, prima vice consumment, peccant mortaliter, quia efficiuntur impotentes ad implendum votum. Respondeo, negando consequentiam. Ratio est: quia coniux, qui post matrimonium initum Religionem vouit, tenetur implere votum, vt votum est. Si autem prima vice consummet, manet impotens ad implendum votum, siue petendo, siue reddendo, & contra votum consummando fecit, ideo peccauit mortaliter: quando coniuges autem ex communi placito, post matrimonium initum, votum fecerunt Religionis, per illam primam consummationem non facti sunt impotentes ad implendum suum votum, cum ex vtriusque consensu possint Religionem ingredi, & ided non est eadem ratio vtriusque.

Verum mihi magis placet sententia Coninch *de Sacra dispensat. 34. dub. 7. num. 37.* adhibita distinctione: si enim vnusquisque voueat Religionem dependenter ab alterius in Religionem ingressu, non peccat matrimonium consummando: quia nemo obligatus fuit Religionem ingredi, nisi altero ingrediente. Quòd si vterque nolit ingredi, vterque liber est ad obligationem: siquidem defecit conditio ad voti obligationem necessaria. At, si vnusquisque voueat Religionem, non quidem dependenter ab alterius in Religionem ingressu, sed dependenter ab eius voto, eò quòd promiserit Religionem ingredi, si alius similem præstiterit promissionem, promissione ab vtroque facta, quilibet tenetur Religionem ingredi, esto, si vnus non ingrediatur: quia apposita fuit conditio ad obligationem voti requisita. Quo casu manifestum est, vtrunque mortaliter peccare, matrimonium consummando, cum exponatur euidenti periculo votum non exequendi; vel quia alter nolens Religionem intrare, compartem cogit ad secum cohabitandum, vel, quia ex copula habita redduntur impotentes ad ingressum, si fortè filius concipiatur.

Verum, si post consummatum matrimonium, Religionem ex mutuo consensu voueant, nemo tenetur Religionem ingredi alio non ingrediente, nisi fortè vxor senex sit, & de incontinentiæ periculo minime suspecta. Quo casu solum peccat ille, per quem stat, quominus votum impleretur, alius nempe impotentia excusatur. At si nolens ingredi moriatur, vel occasionem diuortij dederit, alter obligatur ingredi, si Religioni aptus sit. Quoad verò non ingrediendi, copulæ vacare possunt, nisi periculum sit concipiendi, ob quam causam impediuntur à Religionis ingressu: sicut hæc omnia notauit Coninch *disp. 34. dub. 7. n. 63.* & consentit Basilius *lib. 10. c. 5. n. 20.*

Sed, si aliquis hic querat, an qui castitatem vouit, diuortio legitime facto, possit coniugi adulteræ reconciliari? Sanchez *lib. 9. disp. 35. num. 28.* asserit, prædictum votum castitatis non impedire, quin vouens coniugi adulteræ reconcilietur, illique debitum reddat; eò quòd nunquam fuerit factum de debito non reddendo, sed non petendo: quippe censendum est factum iuxta præsentem statum, in quo nequaquam obligari poterat ad non reddendum. Hæc inquam, sententia mihi nullo modo probatur, aliàs sic vouens absolute castitatem, posset mortua coniuge aliud matrimonium inire, quod Sanchez non concedit. Signum et-

go est sub voto comprehendisse eam castitatem, quam sine praedictio coniugis praestare possit; atque aded obligari tum ad non petendum debitum, tum ad non reddendum, quando licite abstinere a redditione potest, tum ad non contrahendum matrimonium coniuge mortua, ut reserbat tradit Coninch *dicta disp. 34. dub. 6. num. 50.* Basilius Ponce *supra*, n. 19. quibus adde Castrum Palaum *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 7. n. 9.*

An difficultas gravis in alendis filiis excuset a reddendo debito?

R E S O L. III.

Negativam sententiam docet Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 12. num. 129.* Primò, quia filiorum multiplicatio spectat ad praecipuum matrimonij finem, & ad conservandam, & dilatarionem speciei, quam natura ipsa praetendit, & ad quam naturali propensione inclinatur, imò & propter quam matrimonium institutum est, ut constat ex illis verbis *Genes. 2. Crescite, & multiplicamini.* ergo privare naturam specificam tanto bono, negando debitum, iniustum est, & absque mortali culpa nequit fieri. Secundò, quia multò melius est, proli, ex tali coitu nascituræ, ut vivat inops, quàm quòd absolute non sit, cum melius illi sit esse, quàm non esse: ergo ob paupertatem a parentibus praesumptam, quæ fortassis non eveniet, non est proles, quæ nascitura erat ex tali maritali congressu, privanda vita, & esse. Tertiò, quia debitum negare ob multiplicationem filiorum, opponitur immediatè providentiæ Dei, & arcibus, imò & consiliis eius: quia, cum de volatilibus caeli curam habeat, multò magis de creaturis rationalibus, quarum est Pater, specialiter illam habebit. Quarto, quia suscipere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, cui quòdcumque coniugum incommodum postponendum est.

Obiicitur in aliis debitis excusat magna soluendi incommoditas, & difficultas: ergo illa excusabit etiam in solutione debiti coniugalis coniugem pauperem. Respondet, concessio antecedente, negando consequentiam: quia habere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, quòd praeponderat quibuscumque incommodis coniugum, praecipuè quia ex pauperibus coniugibus solent filij procreari, etiam cum paupertate parentum, qui sunt gloria, & magna commoditas eorum, & Religionis Christianæ decus, & ornamentum.

Praeterea, idque mihi persuadet ad asserendum, horum Authorum sententiam veram non esse: quia, experientia recte, videmus multos filios ex magna paupertate natos, & ex parentibus pauperissimis erectos esse ad magnas dignitates, factòque esse opulentissimos, & ideò parentes, quantumvis pauperes, non debent diffidere ob multiplicationem filiorum de providentiâ Dei; sed in misericordiâ eius sperare, exercendo actum iustitiæ, qualis est sibi ad iniicem debitum reddendo: nam ex negatione debiti ob adductam causam sequi possunt multa peccata incontinentiæ ex parte viti, imò ex parte etiam foeminiæ; atque omittit multas tixas, & contentiones, quæ inter coniugatos ob eam causam oriri possunt. Hæc omnia Texeda, cui adde Rebullium, Coninch, Layman, quos citat, & sequitur Castrum Palaum *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 10. n. 9.*

Verùm ab obligatione reddendi debitum sub gravi culpa excusata difficultatem gravem patentem in alendis filiis, si multiplicentur, asserunt Sorus *in 4. dist. 32. q. unica, artic. 1.* Rodriguez *Summa tom. 1. cap. 243. concl. 2. sà verb. Debitum, num. 18.* Quinimò Petrus de Ledesma *de matrimonio, quest. 64. art. 1. in fine.* Sanchez *lib. 9. disp. 25. num. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 10. de matrim. diff. 1. n. 54.* & alij censent, cessante incontinentiæ periculo, nullam culpam, nec venialem committi in praedicta negatione. Movenitur: quia ab aliis debitis soluendis excusatur magna in-

commoditas & difficultas, cur ergo ab hoc debito non excusabit? Praeterea non tenentur detritum reddere, si probabiliter times aliquod grave damnum tibi, vel proli obventurum: at, si proles nascatur, grave tibi, si sique natis damnum imminet; liquidem cogeris ex cicemalynis emendicatis vivere. Ergo, &c.

Dicendum est itaque hanc posteriorem sententiam satis probabilem esse, quidquid asserat Texeda: nam debitum non tenetur satisfacere creditori cum notabili suo detrimento, quando in creditore nullum simile, vel maius detrimentum timetur: ergo coniux non tenetur comparari debitum reddere, quando ex actu coniugali ea sequeretur prolium multiplicatio, ut patentes eas non possent alere: id enim est gravamen parentum qui proles tenentur alere. Dixi, *quando in creditore*, &c. cum enim eo casu debitor teneatur suo creditori satisfacere, sequitur, quod in praesenti non liberaretur a redditione debiti, si in petente subesset morale periculum incontinentiæ, ut tradunt Authores citati, & passim alij: cuius vltterior ratio est, quòd incommodum in facultatibus excusans debitorem a persolvendo debito, non tam oritur ex rei natura, quàm ex quadam tacita creditoris concessione, qui, videlicet, non praesumitur velle suum creditorem ita gravare, quæ tacita concessio non potest praesumi, quando ipsemet creditor æquale, vel maius detrimentum incurreret ex a latione solutionis. Ex quo patet, quòd quando in petente subesset periculum pollutionis, non possit prudenter praesumi consentire, ut illi petenti actus coniugalis negari possit.

Ex qua ratione facile potest colligi, parte exigente debitum sub stricta obligatione, illud negari non posse, non obstantem incommodo alicuius paupertatis in reddente: si enim solùm oritur ex tacita creditoris voluntate, quòd in tali circumstantia debitor non teneatur reddere, non potest excusari, quando de contraria voluntate manifestè constat: quia tamen Authores in casu paupertatis parentum, absolute loquuntur, nec se fundant in illa tacita petentis voluntate, propter eorum auctoritatem non est improbable, quòd liceat negare debitum, etiam exigenti obligationem, modò in petente absit periculum pollutionis.

Ex quo videtur deduci, quòd si nobilis non possit alere multas proles sine notabili status detrimento, seposito periculo pollutionis in comparte, non teneatur ei petenti debitum reddere. Et contractio communes pauperes non videntur excusari a reddendo debito, eò quòd proles sint multiplicandæ, quas alere nequebunt, cum neque patitur status detrimentum ex multiplicatione prolium, neque difficultas in prolibus alendis videatur valde ponderanda, cum pane mendicatio vivere possint. Et hæc omnia docet Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thome, quest. 6. de bonis matrimoni, dub. 6. num. 48.* cui adde Martinum Perez *de matrim. disp. 50. sect. 4. num. 6.* His tamen non obstantibus, concedo, opinionem negativam esse satis probabilem.

An coniux sanus teneatur reddere debitum coniugi amenti, si iste ad aliam accessurus sit?

R E S O L. IV.

AD hoc dubium responder Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 12. num. 134.* ubi sic ait: [Si coges, an in casu adducto coniux sanus teneatur reddere debitum coniugi amenti, si perat. In qua difficultate affirmat Sanchez *lib. 9. de matrim. disp. 25. n. 11.* teneri debitum reddere, praecipuè si credat, ex negatione debiti coniugem amentem ad aliam accessurum. Carcerum omnino dicendum est cum Sorus *in 4. dist. 32. q. unica, art. 4.* non teneri debitum reddere coniugem sanum amenti petenti: quia actus ille petendi non est humanus, neque deliberatus, neque amenti debet aliquid imputari ad culpam.] Ita Texeda.

Sed ego opinioni Sanchez adhaereo, quam tunc etiam Hurtadus de matrim. disp. 10. diff. 12. num. 55. Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 9. num. 79. Castus Palaus tom. 3. disp. 3. punct. 4. §. 4. num. 18. Dico itaque, nunquam conjugium sanæ mentis, per se loquendo, teneri conjugationis vsu ob amentiam destitute, debitum reddere, etiam in illis casibus, in quibus id facere possent. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia vsus dominij non potest esse in subiecto, quod hic, & nunc est incapax vsus rationis, sicut nec ipsum dominium potest esse in subiecto incapaci rationis: ergo talis amentis inualide exigit debitum; quia hoc est vsus dominij, & consequenter alter non tenetur reddere. Firmatur: quia quantis amentis retineat dominium; tamen dominio, & iuri naturali matrimonij tantum correspondet obligatio reddendi ei, qui exigit, ut homo est, seu actu humano, quia exigenti dormienti non est reddendum; amentis autem non exigit, ut homo, Quare, sicut amentis amittit ius ad suorum bonorum administrationem; ita ad vsum matrimonij, ita ut exigens non obliget per se, & ex natura rei. Per accidens autem erit obligatio, si ex defectu redditus accessurus sit ad aliam, aut se polluturus sit: quia tunc recta actio exigit, ut valde egentis debitum reddatur, quando non petat, ut homo, quia non potest. Unde ad evitanda graviora mala, quandoque sanus tenetur amenti petenti reddere. Et hæc omnia, præter Doctores citatos, tenet Martijus Pærez de matrim. disp. 49. sect. 6. n. 7.

Quod si redditio debiti amenti nociva sit, pensanda est qualitas damni, ut inde colligatur, an sub gravi, vel sub veniali culpa debeat coniux sanæ mentis à redditione abstinere, uti novit Basilius Ponce lib. 10. cap. 14. in fine.

Notandum est etiam hic, uxorem rationis compotem posse à viro infano debitum petere; quia petit copulam sibi debitam, quæ, ob defectum iudicij in altero coniuge, privari non debet. Quod ad id verum est, ut etiam si adsit periculum, quod infanus extra vas seminet, non tenetur coniux sanæ mentis à debiti petitione abstinere: quia illa effusio est præter eius intentionem, neque illi, ut pote suo iure vitenti, tribuenda est, sicut docuit Sorus in 4. d. 34. q. unica, art. 4. ad finem corp. Petrus de Ledesma q. 58. art. 3. dub. 2. in resol. ad 3. Henriquez lib. 11. c. 15. n. 4. & 10. Sanch. disp. 23. n. 7. Coninch dub. 9. concl. 6. n. 79. Et de hoc casu in facti contingentia Panormi consultus fui.

Non nego tamen, quando ambo coniuges sunt amentes, esse separandos, ne carnaliter coniungantur; & peccare mortaliter, qui eos ad copulam incitent. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia, tamen si eiusmodi amentes non peccent, defectu libertatis: at, qui eos copularet, concurreret ad evidens periculum malæ educationis prolis, & ad illius damnum, cum careret parentibus, qui eam educare possent, ac instruere: ergo graviter peccaret. Quo argumento manifestè evincitur, peccare mortaliter eos, qui duos amentes non conjugatos ad copulam incitent: quia gravius esset prolis damnum, quam si mentis compotès essent. Quare illi, quibus amentium custodia demandata est, tenentur niti, ne congregiantur; sicut tenentur curare, ut abstineant ab alijs malis, & damnis inferendis.

Ex his sequitur, quid dicendum sit de coniuge ebrio, dum vsu rationis privatus est: dico enim non teneri per se, & ex natura rei conjugem sui compotem reddere ei debitum. Pater ob dictam rationem: quia non petit actu libero, & sicut nec amentis. Per accidens autem tenetur reddere, ratione periculi incontinentiæ in ebrio, si forte esset. Addo, si uterque coniux ebrius esset, licere concubitus inter illos: cuius contrarium diximus de amentibus. Ratio enim disparitatis est manifesta: nam in amentibus id non licet propter damnum prolis educandæ, quod damnum cessat in ebrijs: hi enim brevi ad se redeunt, & idèd proles non destituitur parentibus, qui eius curent educationem.

An Religiosi dimittentes Habitum, ad aliquam honestam representationem faciendam in Monasterio inter ipsos, peccent venialiter? Discutuntur etiam plures casus circa dimissionem Habitûs regularis.

R E S O L. V.

Afirmatiuam sententiam docuit Peyrinus de Relig. sub. 197. §. 1. c. 26. §. 1. n. 1. Sed postea in Commentarijs Asceticis ad Reg. Minim. c. 3. §. 5. q. 2. n. 3. se retractavit: sic enim asserit: [Nota, quòd, accedente causa rationabili, licet Habitum dimittere: causa autem rationabiles sunt, ad vitandum periculum vitæ, vel scandalum Infidelium, ut in c. Deus, qui de vita, & honest. Cler. seu etiam causa iocose levitatis ad Indum aliquem exercendum, ad piscandum, vel ad scienda ligna, vel ad fabricandum panem, ut exemplificat Trullus; seu ut exemplificat Sylva. verb. Habitûs, q. 2. n. 3. & verb. Excom. 9. n. 53. in honesta recreatione, ut si Minimus Habitum Dominicanum indueret, &c. Unde videtur excusari etiam à veniali Religiosi Habitum hystionum induentes ad aliquam honestam representationem faciendam semel in anno, quicquid dixerim loco cit. subd. quia non videtur, neque levis dimissio, quæ sit honestæ recreationis causa, cum dictæ recreationes actu virtutis eutrapeliæ sint; & ita videtur sentire Sylva verb. Habitûs, n. 3. & Fallarellus in notab. privi. c. 34. verb. De dimittentibus Habitum.] Ita Peyrinus.

Sed magis caute loquitur in hac quæstione Pater Lezana in Summa qq. Regular. tom. 1. cap. 13. num. 5. ait enim, quòd [dimittere Religiosum suum Habitum, etiam in Monasterio, & indui veste fœminea propter ludum latuarum, vel aliquam Comœdiam faciendam, quidam dicunt esse peccatum mortale. Si tamen fiat ob honestam recreationem, eutrapeliæ, vel alium honestum finem, debitisque pensatis circumstantiis, quantum est ex se, & sua natura, non erit peccatum, saltem mortale: licet semper sit periculosum, propter infirmitatem, & corruptionem naturæ.] Sic ille. Et de hac materia vide Baldellum tom. 1. lib. 3. disp. 33. n. 15. & Pellizzarium tr. de Adial. c. 7. num. 44. & 45. qui videntur docere, supradictos Religiosos peccare venialiter.

Verùm, quia hic incidit sermo de dimissione Habitûs regularis: quæro, an, si illum dimittant Patres Societatis Iesu, incidant in pœnas à iure laras, in cap. 2. Ut periculosa. ne Clerici, vel Monachi. in 6. Et negatiuam sententiam tenet Pellizzarius in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 7. sect. 1. num. 8. ubi obseruat, quòd cum præfatum cap. 2. loquatur de Professis dimittentibus Habitum suæ Religionis, quasi supponens, Religionem illam habere peculiarem Habitum, per quem à reliquis discernatur, & Societas Iesu non habeat proprium Habitum, sed utatur Habitum communitati accommodato vsui Patriæ, in qua existit, ut constat ex eius Constitutionibus p. 6. cap. 2. §. 15. per consequens Religiosi Societatis, non videntur subiacere dictæ censuræ, si dimisso Habitum religioso sine iusta causa induant sæcularem; (quicquid sit de peccato, quòd committunt in tali dimissione:) adeoque in cap. illo 2. non comprehenduntur omnes omnino Religiosi, cum Professi Societatis sint verè Religiosi, & tamen in eo non comprehendantur. Ita Sanch. in terminis, num. 70. alique docti viri à Societate contra Bonaciam qu. 2. de class. par. 2. n. 24. oppositum sustinentem ex eo, quòd Religiosi Societatis, sicut ratione status Religiosi gaudent privilegijs Regularium, sic debent subiacere oneribus eorundem; quasi verò non possit quis frui commodis alienius Communitaris, etsi non sentiat omnia onera illius; præterquam quòd Religiosi Societatis subsumunt alijs multis oneribus status Religiosi, obseruantia suæ Regulæ, &c. Ratio nostræ responsionis est, quòd in pœnis non est facienda extensio, neque ob identitatem, neque

neque ob maiorem rationis, idcirco lex pœnalis debet explicari iuxta proprietatem, verborum quibus exprimitur, illam non extendendo à casu expresso ad non expressum: hinc cum in cap. 2. citat. excommunicatio feratur contra temerè dimittentes Habitum suæ Religionis, & ea, servata verborum proprietate, non possit extendi ad dimittentes Habitum, qui non sit suæ Religionis; sequitur, illam non extendi ad Religiosos Societatis, utpote non habentes peculiarem Habitum, qui dici possit. suæ Religionis.

Sed mihi magis placet opinio affirmativa, quam tueretur ex eadem Societate Iesu Patet Castus Palaus tom. 3. tract. 16. disput. 4. punct. 6. num. 2. putat enim in dicto c. 2. *Vt periculosus*. Religiosos Societatis comprehendendi: quia est non habeant Habitum vnicum, & specialem, quo in omni loco vti debeant, reuertunt tamen vti Habitu honesto Clericorum illius regionis; ergo, si hunc dimittunt, & sæculari veste induuntur, proprium Habitum suæ Religionis dimittunt. Aliàs, si sub dicto Decreto Societatis Religiosi non comprehenduntur, non committunt per se vllam culpam temerè Habitum deponentes, & sæcularem induentes, cum iure naturali Habitum religiosi dimissio, stante firmo proposito non retrocedendi ab statu, prohibita non sit. Quod certè durum est, & vagandi materiam satis apertam præbet, & licet textus loquatur de Professis, id fecit gratia frequentiori vsus; & quia eo tempore nullus erat Religiosus à Nouitijs distinctus, qui tacite, vel expresse professus non esset. Et idcirco ex his omnibus vtrunque sententiam probabilem esse puto.

Quæro secundo, an, si quis retento Habitum Religionis propriæ, sæcularem induat, ut si incognitus incedat, incidat in penas. Affirmat Sanchez in *Summa*, tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 63. Quia illa occultatio, licet non sit materialis Habitum dimissio, est vera, & formalis: siquidem ea facta tollitur ab Habitum esse signum cognoscituum Religiosi status, ad quem significandum ille Habitum materialis assumitur. Aliàs si retento interiori habitu, eoque occultato, possit excommunicationem dimittentibus Habitum impositam fugere, facile legem prohibentem dimissionem cluderet. Ergo, &c.

Sed Patet Suarez de *Relig.* tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. 5. n. 12. & de *conf. disp.* 23. sect. 4. n. 33. & 34. Sayrus de *conf. lib.* 6. c. 33. n. 9. & 10. cum aliis negatiuæ sententiæ adherent. Et ratio est: quia in cap. 2. non quælibet occasio vagandi prohibetur, sed quæ sit per dimissionem religiosi Habitum. At occultans Habitum non illum dimittit, sed potius retinet, occultatum tamen. Neque est verum, occultantem Habitum dimittere signum Religiosi status; non enim illud dimittit, sed dissimulat, & celat: ergo pœna imposita dimittentibus non debet extendi ad occultantem. Neque item est verum, ex hac occultatione finem legis eludi; non enim ita facile Religiosus incedere potest incognitus retento Habitu, ac illo dimisso. Deinde lex pœnalis ad summum extendi potest ad casum sublata verborum forma comprehensum: at occultatio habitus non continetur sub dimissione, sed potius est illi opposita: Ergo.

Quid sentiam, dicam breuiter. Primam opinionem Sanchez existimo probabiliorem, sententiam verò Suarez, tanquam probabiliorem, admittit: in peccatum graue sic facientem, incidere non est dubitandum. Solum hinc de vitanda excommunicatione loquimur.

Notandum est etiam hinc, Regularem, qui dimisso Habitu, manet intra Claustrum proprii Monasterij, non incurere in censuram. Ita Doctores, quos citat Sanctarellus de *Apostasia*, cap. 1. num. 14. Verùm, secundum Castum Palaum, ubi supra, num. 10. contraria sententia omnino tenenda est, scilicet, hunc Religiosum excommunicationi subici: quia absolute dimittit Habitum suæ Religionis, ex qua dimissione per se nascitur occasio vagandi: esto, per accidens vagatio impediatur: sicuti si dimittentem extra Claustra habitum recluderet in carcerem, reclusio im-

pediret vagationem; sed non impediret, quin dimissio præberet occasionem vagandi. Et ita tenet Syluæter *verb. Excommunicatio*, g. casu 24. num. 54. quæst. 5. Nauarr. cap. 27. num. 131. Azorius lib. 12. cap. 17. quæst. 15. Sayr. de *conf. lib.* 3. c. 3. n. 11. Sanchez lib. 6. *Sum. cap.* 8. n. 61. vt procedat tantum, cum Religiosus se oculis videntium ostendit. seruis si se occultare procurat: quia dum se occultat, non videtur animum habere vagandi. Hæc tamen limitatio non placet Sanctio, neque Azorio q. 13. & 14. & merito, quia text. in d. c. 2. non attendit, an Religiosus oculis inuentum per eam, seque illis offerat, sed, an occasionem assumat se offerendi incognitum, & per Orbem vagandi, quod certe præstat Habitum dimissione. Sed, his non obstantibus, negatiuam opinionem probabilem putat Pellizzatus num. 15.

Sed quæres, an detur paritas materiæ excusans à dimissione Habitum: Et affirmatiuè respondent communiter, & idcirco excusant Habitum dimissionem à peccato mortali, & ab incurrenda censura, si breui tempore duret, scilicet, per horam; quia illa momentanea duratio præstat, ne censetur depositio moralis dimissio; sicuti non censetur recedere, qui breui reuertitur. l. *Disortum ff. de dinori*. Sic Emman. Sà *verb. Excommunicatio reseruata*, n. 9. Tolet. lib. 4. *Sum.* c. 18. num. 3. Azorius 1. part. *instit. moral.* 12. cap. 13. quæst. 5. casu 16. Sanchez lib. 6. cap. 8. num. 57.

Sed hanc excusationem non admittit Palaus *loc. cit.* n. 11. eo enim ipso, quod Habitum deponit, au mo occidendi statum, & incedendi incognitus, præstat totum id, quod in supradicto textu requiritur ad censuram contrahendam: dimittis enim tuæ Religionis Habitum, & expeditior redderis vagationi. Perseuerare autem in dimissione non peccatur in textu: & merito, quia perseuerantia non facit dimissionem, sed dimissionem factam continuat, & extendit.

Verùm primam sententiam admittit nouissimè Leander à Murcia cap. 19. ad cap. 2. *Regule D. Francisci*, §. 1. n. 22. Imò, & plus addit: sic enim ait: [Ni tam poco incurte en la dicha descomunion el, que toma otro Habito, ó vestido, per tam breue espacio, que propriamente no se pueda dezir (moralmente hablando) que dexo el suyo de donde se sigue, que el, que lo dexó temerariamente por breue tiempo, como para saltar, ó correr, ó tirar la barra, dexó el Habito por vn hora, y aunque fuesse por vn dia, non incurterea en la descomunion, aunque peccaria venialmente.] Ita ille.

At secundum Patrem Lezzanam tom. 1. c. 13. n. 10. cum, qui Habitum regularem mutat in habitum sæcularem, si serid id faciat, & vt pro illo tempore sæcularis appareat, etiam si tempus breue sit, probabile est, peccare mortaliter, & incurere excommunicationem adductam. Ratio est: quia talis mutatio, quantumvis pro breui illo tempore facta, videtur materia grauis, & habere notabilem deformitatem repugnantem statui religioso.

Verùm post hæc scripta inueni fatis latam opinionem Texeda: circa dimissionem Habitum in Monasterio: sic enim asserit in *Theol. mor.* tom. 1. lib. 2. tract. 1. contr. 6. dub. 1. [Sed, quid dicendum est de Religioso, qui intra priuatus Monasterij pariteres Habitum non deserit? Tenent Azor. tom. 1. *inst. mor.* lib. 12. cap. 13. q. 5. & c. 17. q. 10. & Sanchez *Sum. lib.* 6. n. 61. excommunicationem incurtere: quia, cum textus absolute loquatur, absolute interpretandus est: & idcirco inquirunt illi, de dimittentibus Habitum quouis modo; ita vt quouis modo Religiosus illum dimittat, incurtat hæc excommunicationem.

Cæterùm dicendum est, hunc Religiosum excommunicationem non incurtere. Quia per quamlibet Habitum dimissionem non incurritur ista excommunicatio, sed per temerariam. Religiosus enim, qui intra sui Monasterij pariteres Habitum dimittit, non temerè illum dimittit, sed causa alicuius curiositatis id facit: & quoniam textus absolute loquatur, intelligitur tamè iuxta hunc tenorem. Vnde, cum illa Habitum dimissio non sit ex contemptu, sed ex causa rationabili, vel apparenti, non dicitur temeraria dimissio, vt per illam inquiratur excommunicatio: aliàs si Religiosus

Religiosus in cella Habitum exueret, & per Dormitorium ambularet calor causa, vel alicuius aliterius, esset excommunicatus, quod est falsum. Imò existimo, quòd quanuis is Religiosus intra Monasterij parietes Habitum dimittat, & se ostendat læniculatus, adhuc excommunicationem non incurret, esto, sæculares cognoscant, illum esse Religiosum illius Religionis: quia talis Habitum dimissio non est temeraria, nec ad vagandum ordinata. Et ideo non incurrit excommunicationem Religiosi, qui pro aliquo Festo celebrando in Comædiis gerunt vices personarum, etiam si coram sæcularibus representent intra Monasterium: quia illa Habitum dimissio non est temeraria, nec ad vagandum, nec ex contemptu legis.

Si roges primo, an dimissio Habitum ad breue tempus, videlicet, per horam, incurrat excommunicationem? Dico, Religiosum Habitum dimittentem per dimidiam horam, aut per horam, non incurtere hanc excommunicationem: quia ratione paginæ materia, sicut excusatur à peccato mortali, ita ab incursione censuræ: nam dimissio Habitum per vnã horam cum animo statim illum reassumendi, pro non dimissione reputanda est.] Hucusque Texeda.

An homicida extractus violentè ab Ecclesia à parentibus occisi, si superueniat Curia secularis, & capiatur, debeat adhuc gaudere immunitate?

RESOL. VI.

Negatiuè responder nouissimè, nixus auctoritate Patris Suarez, Regens Sanfelicius tom. 2. decis. 286. n. 5. & distinguendum parat: nam, si Iudex misit alterum, qui, tanquam priuatus amicus falsus, illum deciperet, vel inimicus vim inferret, tunc sine dubio non potest capere illum: quia actio principaliter est Iudicis, & ideo ipse tenetur Ecclesiæ restituere; si verd ipse nihil cogitando de priori iniuria, reum inuenit extra Ecclesiam, potest sine dubio illum capere, & contra illum procedere: quia extra locum sacrum illum inuenit, & ibi incipit exercere iurisdictionem suam, & ideo non violat immunitatem, neque ipse tenetur homines restituere Ecclesiæ; alter verd, qui illum extraxit, tenetur restituere: quòd si iam non potest, est per accidens, & satisfacit, restituendo expensas, & damna, pro vt poterit.

Nec obstat id, quòd dicitur, quòd persona extracta sit priuata libertate, & venit restituenda, tanquam res affecta, quæ ad quemcunque transit, cum vitio transit; nam responderet, nullo iure id esse fundatum. & iura adducta loquuntur in casu diuerso, quando, videlicet, cohæret vitium. Et ita loquitur textus in l. Si abducta. C. de furt. In casu nostro, etsi priuilegium prædictum competat personæ; attamen competit ratione loci, & donec est in loco; vnde, si sponte exierit ab Ecclesia, non gaudet immunitate. Remig. in tract. de immunit. in princip. 3. præsuppos. n. 12. & seq. & fall. 12. Clar. in §. fin. q. 37. n. 1. vers. Sed certe. At, cum in Ecclesia nulla per familiam Curie secularis illata fuerit violentia; sed extra locum sacrum captus, in quo persona erat priuilegiata, sequitur, non esse restituendam. Nec à Indice potest dici spoliata persona immunitate, cum non adsit consensus, & auctoritas ipsius in extractione ab Ecclesia; sed eam familia ceperit, postquam ad locum non immunem traxerunt, & interdixit: vnde vis non competit contra illum, qui non spoliavit. cap. Cum ad Sedem. de restit. spalia.

Sed contrariam sententiam proflus sustinendam esse puto, quam cum Peregrino, Megala, & Genuensi firmavi in part. 1. tract. 1. resol. 16. & nunc contra Sanfelicium iterum firmo cum Gregorio de Valentia tom. 3. disput. 6. q. 15. punct. 1. ad resp. ad 2. Bonac. tom. 2. disp. 3. q. 7. §. 2. num. 10. & Castr. Pal. tom. 2. tract. 1. 1. disp. vnic. punct. 1. n. 2. qui nominatim refellit Suarez. Ratio est: quia illa extractio est violenta; sed omnis extractio violenta, est nulla, & reo præiu-

dicare non potest; alias facile possent Iudices confugientes ad Ecclesiam capere, & punire, si per vim ab aliis extractos licite capere, & punire possent: ergo. Dices, Iudex, qui non fuit particeps huius violentæ extractionis, dici non potest extrahere delinquentem à loco sacro, sed ex profano: ergo non violat immunitatem. Sed respondeo, Iudicem violare immunitatem: quia primam extractionem contumaciter delinquens enim, est extra locum sacrum existat corporaliter, moraliter tamen reputandus est, ac si in loco sacro adesset; tum, quia extractio nulla fuit; tum, quia immunitatis priuilegium non amittit; si quidem Ecclesiæ est restituendus. At idem est, si, metu iniuste illato, quòd à Iudice sæculari capiendus sis, fugias ex Ecclesia, adhuc non potes capi; quia tunc non tam diceris egredi, quam extahi per violentiam. Sic pluribus comprobatur Farinacius in Append. de immunit. c. 2. n. 3. Et hanc sententiam præter Doctores citatos, tenet etiam, me citato, Trullench in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. n. 14. Non est igitur recedendum ab affirmatiua sententia, quam contra Suarez communiter tenent omnes, vt visum est, qui post ipsum scripserunt.

An Proreges debeant ad Episcopatus nominare digniores, dignis postpositis, in Nomina, vt vulgè dicitur, quam mittunt ad Regem?

RESOL. VII.

CAsus est quotidianus. Ego de illo olim interrogatus fui à Duce Alcaenti, tunc Siciliæ Prorege, & affirmatiuè respondi. Postea inueni hanc sententiam docuisse Hurtadum de Mendoza, vt alibi adnotavi. Nunc inuenio eam docere doctissimum P. Ioan. Capram in discept. de iust. distribut. part. 2. c. 6. n. 25. vbi loquens cum P. Petro Fernandez de Castro, Comiti de Lemos, sic asserit: [Quare (Christianissimi Princeps) attentissima debent consideratione pensare ij, quibus inunctum est à supremo Rege, vt facta, inter alios, simplici, & honesta distinctione, discernant, qui fuerint ad illius Regni, nouique Indiarum Orbis Beneficia, & Episcopatus digniores; & ipsi, vt summo Patrono, eos eligendos proponant; in quorum conscientia suam Rex deponit confidenter, eisque illorum Regnum credit utilitatem. Attente, inquam, & timide consolationes exquirant, & non semel, aut iterum, promouendorum conditiones examinent, vt secundum cuiusque gradus dignitatem, aut materiam, vnum alteri præferant eligendum. Siquidem illam Rex, vt digniorem aliis, putat sibi consultari, quem in loco primo inspicit collocatum: & eum, qui in secundo, debere ei anteponi, qui in tertio, & sic deinceps. Et quanuis supremus Rex, altissima sua determinatione, & rerum omnium consultissima cognitione, alium ex suo Marte possit designare Pastorem, his omnibus sibi cognatis, posthabitis; id tamen raro, aut nunquam fecisse cognoscimus. Vt tantò maiorem suis consiliis sollicitudinem ingerat, quòd maiorem eis in huiusmodi rebus fidem adhibet: ita vt non alium, præter hos, à suis consiliis consultatos, æstimet digniorem. At quibus est sub periculo salutis æternæ, talis cura à Deo, à Rege, à Regno commissa; nonne contra fidelitatem iis omnibus debitam facient, si neque Deo inferuiant, neque Regi obtemperant, neque Regno de sibi necessariis, & melioribus provideant? Et aliud ducti alios minus dignos, vel quia potentiore, vel quia diligentiores, vel quia à Potentatibus, in ipsorum gratiam, & ob alicuius seruitij gratitudinem (quòd nefas est in Ecclesia Dei) adiutos; dignioribus, doctioribus, rebus ipsius magis expertibus, & terra ipsi, & eius incolis accommodatioribus, ætate, ac prudentia magis idoneis, qui & Deo, & Regi, & Regno, possint dignum præbere famulatum, præferant, eligant, & discernant; & præferendos, eligendos, & discernendos offerant Superiori Patrono? Absit ab eis. Quòd à te, tuisque consiliis Christianissimis, & sapientissimis abesse, capidiu in toto

toto hoc Vniuerso, in illis noui Orbis prouentum, & utilitatem manifestissime deprehenditur.] Hucusque Capellania, quæ indiuidualiter firmant ealium nostram pro Consulibus supremis, & Proregibus, quæ quidem, ut boni Principes solent obseruare, ita aliqui cum damno Ecclesiæ sunt hoc scopulo aliquando naufragantur.

An Clericus habens Capellaniam, cuius fructus, dempta elemosyna pro Missis, ad quas tenetur, paucos perciperet, teneretur persoluere Horas canonicas?

RESOL. VIII.

AD hoc doctus sic responder Periscus de Hor. canon. cap. 5. dub. 7. n. 6. Petes, an in Capellaniis computandi sint omnes fructus, etiam illi, qui dantur pro Missis, ad quas obligat Capellania; an uero solum illi, qui supersunt, dempta elemosyna, quæ datur pro Missis? Respondeo, circa hoc, duas esse sententias. Prima affirmat, computandos esse fructus Capellaniam, etiam illos, qui dantur pro Missis. Ratio est: quia omnes ij uere sunt fructus beneficij. Confirmatur: quia alijs in beneficio curato esset idem dicendum, scilicet, quod si dempta ea parte fructuum, quæ correspondet Missis, quas tenetur Curatus celebrare pro populo, & alijs ministerijs, ad quas obligat beneficium; fructus, qui supersunt, essent exigui, vel nulli, non obligaret ad recitandum. Sic aliqui recentioras docti.

Secunda sententia docet, computandos esse solum fructus, qui supersunt, dempta elemosyna, quæ datur pro Missis. Ratio est: quia obligatio recitandi Officium consergit ex stipendio accepto: sed stipendium, quod datur pro Missis, non est stipendium, quod datur pro recitatione diuini Officij; quia Clerico non beneficiario, si celebraret illas Missas, daretur illud stipendium, hanc sententiam putat probabilem Sanchez tom. 1. consilior. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 68. modo deducatur tantum stipendium, quantum communiter dari solet alijs Sacerdotibus pro Missis. Ex hac secunda sententia sequitur, Clericum in minoribus, qui haberet Capellaniam, cuius fructus, dempta elemosyna pro Missis, pauci, aut nulli essent, si per alium faceret Missas celebrare, non teneri ad recitandum Officium; hoc autem datum uideretur, & ideo mihi prima sententia uideatur probabilior, & tutior; ex qua oppositum sequitur, scilicet, prædictum teneri Officium recitare.] Hucusque Periscus, qui pro sua sententia poterat adducere Castrum Palanum tom. 2. tract. 9. disput. 2. punct. 1. §. 2. num. 10. Lessium lib. 2. cap. 34. dub. 3. num. 72. Azorium tom. 1. lib. 10. cap. 4. quest. 8. & alios.

Verum ego adhareo negatiuæ sententiæ Sanchez à Perisco citati, cui adde doctum Patrem Antonium Quintanaduenas tom. 1. tract. 8. singul. 19. num. 12. & in sua lib. Institutione Ordinandorum edita à Martino Real Vicario Hispanensi, ubi in part. 3. §. 6. num. 4. ita asserit: [Conuenienter oy los Doctores, y Theologos modernos, que para que vn beneficio, ò Capellania oblique, es necessario tenga de renta por lo menos la tercera parte de lo, que necessita el Capellan para sustentarse congruamente, como vn Clerigo ordinario sustentat à su persona, y segun el arbitrio de los prudentes. Y assi no se puede señalar cantidad fixa, porque segun la carestia, y porte de los lugares, y tiempos, sera necesario mas, ò menos para sustentarse vna persona deste ordinario porte. En Castilla la vieja, y Galicia, donde todo es mas barato, con veyente, y quatro ducados, ò poco mas obligaria. En Seuilla, y tierras seneyantes, no obligan algunos doctos, sine llegan à treynta, y tres, y algunos à mas, ducados, y en años caros que passasse desto. Sic viri docti consulti, & in manuscriptis. Y esta sustentacion no solo se entiendo para la comida, sino para la cosa, gaitos forrosos, vestido, y los demas, segun la calidad, y porte de los Clerigos honestos de aquella tierra; y esto que a de

tener, a de ser de superauit, que es lo, que pagadas las Missas, y demas costas, queda libre, ò sobra de la Capellania. Si es moy tenue, ningun dia, ni los de fiesta, y Domingos deuen rezar, ni restituir nada. Sic Malderus, & Diana. Suplan esto con otras oraciones, ò sacro culto.] Hæc ille.

Hanc etiam sententiam tenet nouissimè Escobar à Corto in tract. de Hor. canon. quest. 3. §. 5. num. 23. ubi postquam firmasset non inducere obligationem persoluendi Horas canonicas beneficium tenue, ita ut non suppediret tertiam partem mediocri sustentationis cuiusquam vulgaris, hoc est, ut ipse Escobar iudicat, tertiam partem centum ducatorum vulgarium Hispaniæ: postea subdit n. 24. quod tenuitas beneficij non debet regulari ex omnibus fructibus beneficij in se, sed ex eo, quod remanet deductis expensis in eorum collectione, & deducto stipendio Missarum, & aliorum onerum: tum, quia fructus non dicuntur, nisi deductis expensis, l. Fructus. 7. in princ. & in §. Interdum. 13. §. seq. alijs l. Diuortio. §. fin. solus. matrim. l. 26. tit. 11. part. 4. Tum, quia tantum minus uideatur accipere, quantum plus tenetur soluere, aut erogare, l. Ciuitatibus. 22. §. fin. de leg. 1. l. Si legatarius. 3. in principio, de leg. 3. l. Si fundus. 23. circa finem, ad leg. Falcid. Tum etiam, quia acceptum pro stipendio Missæ non habetur propriè ex beneficio, cum idem haberet beneficiarius à quouis alio, quauis beneficium non haberet, & hoc sine obligatione recitandi.] Ita Escobar.

Displicet tamen, quod ipse sententiam affirmatiuam Perisci, Palai, Lessij, Azorij, & aliorum, tanquam improbabilem damnet: non enim opinionem tantorum uitorum exillimo tali censura inuendandam esse. Sufficiat nobis, nostram sententiam esse satis probabilem, quam, præter Doctores citatos, tenet doctus, & amicissimus Pater Franciscus de Lugo in principijs moralib. par. 1. cap. 2. q. 32. n. 183. qui adducit Suarez, & Sanchez.

An, qui legitimo impedimento obstrictus non potest ire Romam personaliter pro obtinenda absolutione, recitentur illam per litteras obtinere à Sacra Penitentiaria?

RESOL. IX.

Negatiuè responder Bossius de iurisd. Episc. discept. 1. dub. 3. num. 23. ubi sic ait: [An excommunicatione, seu casu papali interitus, qui ob legitimum impedimentum personaliter ire Romam nequit pro absolutione; potest tamen mittere procuratorem, qui eius nomine petat, vel per epistolam petere absolutionem à Sede Apostolica, possit ab Episcopo suo absolui vigore illius facultatis generalis absoluendi impeditos, cum onere se presentandi Respondetur, posse absolui. Ratio est: quia, qui personaliter ire non potest, à iure non obligatur mittere procuratorem, vel epistolam; sed solum, si uult, potest, ac proinde, qui personaliter ad Urbem accedere non potest, censetur habere legitimum impedimentum; & sic ab Episcopis absolui potest.] Ita ille, qui undecim citat Doctores. Et hanc sententiam ego docui in part. 4. tract. 4. resol. 58.

Sed in tali casu recurrendum esse ad Sacra Penitentiariam tenet Pater Thesaurus in praxi de pœnis, part. 1. c. 24. num. 3. & noster Pater Leone de censur. recollect. 2. num. 900. ubi sic ait: [Quæres primò, an in hoc casu, quis possit scribere, vel nuntium mittere ad Summum Pontificem, ad hoc teneatur, & interim non possit absolui à suo Episcopo, prout supra. Plerique Doctores respondent affirmatiuè, hoc, scilicet, casu posse etiam absolui à suo Episcopo, asserendo pro regula, quod is, qui non potest ire, neque teneatur scribere, vel mittere. Quæ sententia, etsi uera sit in theoria; tamen contrarium obseruatur in praxi, maxime cum non urgeat etiam aliqua causa, quæ constituat periculum in mora, ratione Eucharistiæ sumendæ, vel Missam celebrandi, obsequium exercendi, &c. Videmus enim

semper,

semper, occurrente simili casu, scribi Prælato, vel Pœnitentiariæ, & ab eis facultatem expectari. Ratio hujus praxis, secundum me est: quia semper quando quis absolvitur ad reincidentiam, provi datur absolutio ratione impedimenti non perpetui, ubi commodè poterit adire habentem facultatem super censuram, à qua sic fuit absolutus; etiam tenetur per se, vel per alium, nempe, Confessarium, vel per scripturam petere absolutionem simplicem; & absolutam; idè tutius est, ne multiplicentur entia sine necessitate; ut nunc compareat, vel scribitur, tangit post Sanchez, etsi loquatur in alio casu, scilicet; absolutionis in articulo mortis Bonacina *disp. 1. de censur. q. 3. phyl. 3. num. 5.* & in propriis terminis loquendo, *ibidem puncto 2. num. 4. ubi: Ego verò existimo, non esse credibile, Papam velle ab Episcopo absolutionem impendi, quando patet recursus ad Sedem Apostolicam.* Ita Leo *vbi supra.*

Secula itaque tali praxi, & loquendo secundum opinionem Doctorum, puro sententiam negativam esse probabilissimam Et confirmatur; nam, ut docent Layman, Henriquez, Auila, Duardus, & alij, Matritensis, v.g. impeditus ire Romam, non tenetur adire Nuntium ibi commorantem; sed potest absolvi ab Episcopo; quantum magis dicendum est non teneri, si Romæ moreretur, adire Sac. Pœnitentiariam. Et ratio est: quia iura in signum specialis reuerentiæ, ac privilegij requirunt, ut pro absolutione Summus Pontifex adeatur: si ergo idem Summus Pontifex adiri non possit, cessat reservatio papalis, & deuoluitur casus ad proprium Ordinarium. Confirmatur ex Auila, & Duardo; nam post Papam, Episcopus est Pastor ordinarius, & proprius; & consequenter Episcopus, in his casibus impedimenti ad eundem Papam, absoluit tanquam proprius Pastor, & potestatem ordinaria, quæ sublata erat ei per reservationem, restituta verò est existente impedimento recurrendi ad Papam: ergo absolueri potest huiusmodi impeditos, tametsi à Legato, si velint, absolutionem obtinere queant. Accedit, quod hæc reservatio casuum papalium, respectu Episcopi, est odiosa, cum iuri episcopali derogat: ergo strictè est interpretanda. Addi etiam posset quoad Legatum id, quod dicit Molina *tom. 4. de iustit. tract. 3. dispus. 58. n. 5. sine speciali privilegio non possunt absolueri Legati, nisi ab excommunicatione contracta ob enormem Clerici percussione, non autem ab aliis censuris papalibus: quia in iure id expressum est tantum de illa excommunicatione.* Sed alij Doctores videntur extendere dictam Legati à latere facultatem etiam ad alias censuras, saltem ubi adest impedimentum ad eundem Papam.

Ad caput autem, *Ea noscitur*, ab Altherio adductum, ad probandum esse recurrendum ad Legatum, cum fieri potest, ab impedito accedere ad Papam. Respondet Duardus, ex eo id non probari generaliter: nam ibi absolutus (inquit) idcirco tenebatur comparere coram Papa, vel eius Legato; quia absolutio illa fuerat impensa ab excommunicatione ob Clerici percussione, à qua potest absolui, non solum à Papa, sed etiam ab eiusdem Legato; quare (subdit) licet concedamus, quod in eo casu, quando absolutio obtineri potest à Legato, non est tribuenda ab Episcopo; quoad alios tamen casus Sedi Apostolicæ reseruat id negatur, cum super illos potestatem non habeat Legatus. Sed melius responderetur in dicto cap. *Ea noscitur*, & in dicto cap. *Quæritur*, nihil aliud haberi, quam quod Clericorum percussores non ab alio, quam à Romano Pontifice, vel eius Legato absolui possunt, præterquam si canonico impedimento detineantur, quominus Romanum Pontificem adire possint: vbi, cum nulla fiat mentio Legati Apostolici, cum non dicatur, si sint impediti adire Romanum Pontificem, vel eius Legatum, iidem Textus potius fauent huic posteriori sententiæ. Et hæc omnia docet etiam Bossius *supra, dub. 5. num. 23.*

Et si aliter sentiendum esset, vix vnquam posset Episcopus absolueri à papali censura, cum ferè semper sint Religiosi, qui potestatem absoluedi ab excommunicationibus

Papæ reseruatæ sunt prædici. Dicendum est igitur, quod extraordinaria potestas concessa Legato, aut Religiosis, non tollit ordinariam Episcoporum, quibus ius commune potestatem in necessitate circa censuras Papæ reseruatæ tribuit, easque tollendi.

Verum difficultas est, an prædicta facultas absoluedi legitime impeditos, physicè, vel moraliter, adire Papam, à iure Episcopis permitta, sese extendat ad omnes culpas, & censuras Sedi Apostolicæ reseruatæ, ita vt nulla sit excipienda, Sanchez *lib. 2. cap. 13. num. 37.* affirmat, solum casum hæresis non comprehendit sub dicta facultate absoluedi, idque propter strictissimam eius reservationem; quando in generali concessione omnium censurarum papalium, etiam contentarum in Bulla Cœnæ, non intelligatur comprehensa absolutio excommunicationis ob hæresim contractæ. Et hanc opinionem, quoad omnes casus, in Bulla Cœnæ Sedi Apostolicæ reseruatæ, amplexus est Martinus Bonacina *tom. 3. de censuris in Bulla Cœna contentis, disp. 1. q. 22. puncto 2. num. 23.* asserens, sibi probabilius videri, Episcopum, aut alium non posse, per se loquendo, hoc tempore absolueri ab excommunicationibus Bullæ legitimè impeditum adire Romanum Pontificem: tum ob dictam rationem, quod Bulla in reservatione excipit tantum articulum mortis: tum, quia arbitratum ita esse vsu receptum; tum, quia contrarium nullo iure sufficienti probari potest. Nec suffragari potest ratio desumpta ex epicheia, scilicet, ex benigna Summi Pontificis voluntate, qui non debeat præsumi voluisse absolutionem reseruatæ, & denegari illi, qui vel omninò non potest, vel saltem sine magno incommodo nequit adire Sedem Apostolicam: quia in dicta Bulla Cœnæ in clausula reseruatoria expressè contra de contraria Summi Pontificis intentione. Et hanc opinionem tenet etiam Vgol. *de cens. in Bul. Cœna. p. 3. c. 2. §. 4. n. 2.*

His tamen non obstantibus, Bossius, *vbi supra, dub. 1. n. 17.* putat, Episcopos vigore illius facultatis generalis sibi à iure concessæ absoluedi legitimè impeditos adire eum, à quo essent aliàs absoluedi, etiam hoc tempore, (quoties non patet aditus ad Papam, vel nisi cum magna difficultate, incommodo, & mora,) posse absolueri subditos à quacunque culpa, & excommunicatione papali, etiam in Bulla Cœnæ contenta, tametsi ob erimen hæresis contractæ, sub onere tamen se præsentandi Papæ; ne scilicet, pro dilatione absolutionis periculum imminet animæ, &c. quod certè immineret, si prior sententia esset veramam ex ea sequeretur, quod qui præteretur perpetuum, vel diuturnum impedimentum, non posset toto illo tempore absolui, quod contingere non posset sine magno animæ periculo, & spiritali detrimento, cum per totum illud longum temporis spatium existeret priuatus communionis fidelium, participatione Sacramentorum, & Ecclesiæ suffragiis, quanvis à contumacia recessisset, & paratus esset parere Ecclesiæ mandatis. Ergo, cum sit eadem ratio de omnibus casibus papalibus, in casu perpetui, vel diuturni impedimenti, censenda est in Ecclesiâ adesse, & perseverare eadem dispositio.

Et tandem Bossius respondens ad argumenta contraria Bonacina, & aliorum, sic concludit: [Itaque Episcopi, etiam hodie, facultate illa generali absoluedi legitimè impeditos, possunt absolueri in omnibus casibus occultis, vel publicis Papæ reseruatæ in illo Decreto, & declaratione Clementis VIII. expressis; scilicet, in omnibus casibus Bullæ Cœnæ, & in excommunicatione contractæ, vel ob violationem immunitatis ecclesiasticæ, iuxta Constitutionem Gregorij XIV. quæ incipit: *Cum aliàs nonnulli*, vel ob violationem clausuræ ad malum finem, vel ob proocationem, & pugnam in duello, iuxta Decretum Sacri Concilij Trid. & Constitutionem Gregorij XIII. quæ incipit, *Ad tollendam*, vel ob simoniam realem scienter contractam, vel ob confidentiam beneficalem, vel denique ob percussione Clericorum.] Hæc ille. Sed quidquid sit de aliis casibus, de quibus nunc non disputo, ego doctrinam viri docti, & amicissimi in casu hæresis non admitto.

Nota tamen, quòd Episcopus potest subditos impediros ab excommunicatione papali, siue occulta, siue publica, absolueret, non audita Confessione sacramentali, seu extra Confessionem sacramentalem: nam illa facultas absoluedi Episcopo concessa est simpliciter, & absolute sine limitatione ad forum Sacramenti, aut ad forum conscientie. Quare subditos sic absolutus à censura poterit deinde à quocunque Confessario exposito absolui à culpa: nam in casibus papalibus ablata censura, cessat reservatio. Potest quoque Episcopus, vigore eiusdem facultatis, absolueret à censuris, seu excommunicationibus papalibus, eisdem impeditos minime sibi presentes, sed absentes, vt postea queant à Sacerdote presentie, à culpa sacramentaliter absolui. Item, per præfatam facultatem Episcopus eisdem subditos impeditos, censuris papalibus innodatos, presentes, vel absentes absolueret potest, siue ipse sit in propria Diocesi, & subditi absoluedi existant extra Diocesim, siue è conuerso subditi sint in Diocesi, & Episcopus extra Diocesim, siue tam Episcopus, quam fidem subditi existant extra Diocesim. Absolutio namque ab excommunicatione, quæ tam pro foro interno, quam pro foro externo, non circumferibitur loco, potestque extra proprium territorium exerceri. Vide Bossium *vbi supra, dub. 7.*

An impeditus ire Romam pro absolutione casus papalis, si sit etiam impeditus adire Episcopum, possit à Parocho, vel quolibet Confessario absolui,

RESOL. X.

NEGATIVE respondet Vasq. *q. 9. 1. art. 3. dub. 8. n. 4. & dub. 9. n. 23.* Mouetur ex eò, quòd Trident. *sess. 14. c. 7. de reform.* dixerit, Sacerdotem extra articulum mortis nihil posse in casibus reservatis. Idem docet Vgol. *de cons. tabul. 1. c. 4. §. 5. n. 14.* Bonac. *tom. 3. disp. 1. q. 22. punct. 2. num. 22.* Doard. in *Bul. Com. lib. 3. §. 1. q. 8. n. 28. & 38.* Eò, quòd in Decreto Clementis VIII. disponitur, saltem Sacerdotes, & simplices Confessarios, sæculares, & Regulares in Italia extra urbem degentes, quocunque existente impedimento adeundi Sedem Apostolicam, vel Episcopum, cui referuntur casus, & in quocunque necessitate, (mortis articulo excepto,) non posse absolueret: nam id expressè decernitur in dicto Decreto, vt patet ex illis verbis eiusdem Decreti: *Nullo casu, etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in articulo mortis.* Cùm ergo Summus Pontifex sibi, & Episcopis referuatibus casus in dicto Decreto declaratos referret etiam in casu necessitatis, præter mortis articulum nullus alius inferior absque delegatione poterit ab eisde absolueret, saltem in Italia extra urbem: quia de Sacerdotibus tantùm in Italia extra urbem Romæ degentibus loquitur Decretum. Verùm affirmatiue sententia adhæret nouissime cum Cano, *Sot. 0. & Ledesma, Cast. Pal. tom. 4. tr. 33. disp. unica, punct. 15. n. 3.* quibus adde Suar. *tom. 4. disp. 30. sect. 3. n. 10.* Alther. *de cons. tom. 1. lib. 1. disp. 6. c. 8. vers. Fundamentum verò.* Filliuc. *tom. 1. tr. 7. c. 10. n. 109.* Henric. *lib. 6. c. 9. n. 7. in Glossa, lit. N. Vviggers de Sacram. q. 21. de excom. dub. 8. n. 48. & alios.* Probat: quia reservatio, ob bonum charitatis introdueta, non debet in detrimentum charitatis cedere: cederet autem in graue charitatis detrimentum, & in animarum non leue periculum, si eo casu non posset Parochus ab eo peccato absolueret. Credendum ergo est, eam facultatem esse illi à Pontifice concessam, Neque obstat Concilium affertens, nihil posse extra articulum mortis Sacerdotes in casibus reservatis: quia hoc intelligendum est per se: secus, si à iure, vel ex privilegio concedatur, sicuti Suar. existimat concessam esse, non solum Episcopis, sed etiam Sacerdotibus inferioribus, quoties Pontifex adiri non potest. & instat tempus comunicandi, ex text. in c. *Nuper. de sent. excom.* ibi à suo absoluat Episcopo, vel proprio Sacerdote. *vbi Gloss. inferi: Ergo simplex Sacerdos potest absolueret.*

Antonini Diana Part. I. X.

Ex his patet responsio ad argumentum P. Vasq. desumptum ex Trid. Ad aliud verò ex Decreto Clementis VIII. respondetur, non obstar: tum, quia per illud Decretum prohibetur tantùm absolutio à referuatis præterto privilegiorum, & indultorum: tum, quia debet intelligi, vt Trid. scilicet, vt extra mortis articulum, directè, & proprio iure Sacerdotes inferiores non possint absolueret à referuatis Papæ, & Episcopis in illo Decreto contentis: secus autem indirectè, & ex tacita commissione propter vitandum periculum animarum, iuxta c. *fin. de penit. & remiss. c. Mulieres. c. Sacro. de sent. excom.*

Egò verò, vt meam sententiam promam, prima opinio videtur mihi probabilior, & magis conformis Concilio Tridentino, & Decreto Clementis VIII. Affirmatiuam autem sententiam non audeo, tantùm improbabilem, damnare. Vide, præter Doctores citatos, Baunium in *Theol. mor. tom. 2. disp. 3. q. 31. & Tanner. tom. 4. disp. 6. q. 10. dub. 6. n. 112.* vbi sic ait: [Similiter, si excommunicatus excommunicatione Papæ referuata, propter legitimum impedimentum, Papam, aut alium ab eo facultatem habentem, adire non possit, potest absolueret Episcopus: quòd si nec Episcopum possit adire, Parochus, eoque deficiente, quilibet approbatus Confessarius.] Ita ille.

An impeditus adire Episcopum pro suis casibus referuatis, possit absolui à quocunque Sacerdote exposito cum obligatione comparandi eorum Episcopo.

RESOL. XI.

AD hunc casum affirmatiue respondet Cast. *Pal. tom. 4. tr. 23. disp. unica, punct. 15. §. 4. n. 3.* vbi sic ait: [In casibus autem Episcopo referuatis, non audeo Suar. *disp. 30. sect. 3.* concedere hanc facultatem, eò quòd recursus ad Episcopum facilius sit, quam ad Pontificem. Et præterea de casibus pontificiis sunt iura concedentia hanc facultatem proprio Sacerdoti, cùm non potest Pontifex adiri: quod non inuenitur in casibus Episcopo referuatis. At Canon *relecl. de penit. 5. 7. fol. 108. §. Secunda conclusio. Sot. in 4. dist. in 18. q. 2. art. 5. ad 1. Ledesma 2. p. 4. q. 8. art. 3. dub. 3. conc. 7. & idem Suar. disp. 31. sect. 3.* generaliter loquuntur de casibus referuatis; & affirmant, quoties ex aliqua graui causa omitti non potest Communio, posse inferiorum Sacerdotem à referuatis absolueret. Monent tamen prædicti Doctores, hanc absolutionem esse indirectam: siquidem inferior Sacerdos non est propriè Index illorum peccatorum, & obligationem subit penitentis eorum Superiore comparandi. Sed hoc non videtur satis consequenter dictum, aliàs nullà iurisdictione ob necessitatem inferiori Sacerdoti communicaretur. Credo igitur, & Indicem esse, tametsi penitentis obligationem habeat comparandi.] Ita Palaus, cuius sententiam sustinet Henric. *lib. 2. c. 15. n. 3. in Glossa, lit. L. & c. 10. n. 4.*

Probari potest etiam hæc opinio: quia etsi rariùs contingit, vt quis sit impeditus adire Episcopum, & inferiores Prælatos; quia inferior Prælatos propinquior esse solet nihilominus sæpè accidere potest, legitimum impedimentum accedendi ad Episcopum, aut alium Prælatum inferiorem referuatorem, & timeri probabile periculum animæ ex dilatione penitentis, & absolutionis: ergo concessio in iure facta Episcopis, & aliis inferioribus, quoad censuras, & casus papales in casu legitimi impedimenti, extendenda est etiam ad Parochos, & alios Confessarios respectu referuarum, & casuum Episcopo referuatorum, vbi ad Episcopum non est facilis aditus, vel non sine graui incommodo, & mora, & ex dilatione penitentis, & absolutionis imminere potest animæ periculum: etenim, cùm eadem rationes allatæ in referuatis Papæ suo modo locum habeant etiam in referuatis Episcopis: vbi ad illos difficilis est aditus, censeri debet eadem iuris dispositio: imò (subdit Henric. *lib. 6. c. 15. n. 4. in textu*) fortior ratio concedit in ca-

fu impedimenti Parocho casus Episcopi, quàm Papæ. C6- firmet idem Henriq. *in textu, & Glossa lit. A*; quia ita rationabiliter præsumitur Episcopi, vel alterius Prælati referuatois voluntas, non quidem ex rati habitatione de futuro (quæ non prodest ex Nanarro *in Manual, cap. 9, num. 5. Soto in 4. dist. 18. quest. 4. art. 3. & aliis ab eodem Henriq. allegatis.*) Sed, quia, dum Summus Pontifex, vel Episcopus referuat, inest ea tacita conditio, & concessio, quæ videtur ipso iure explicari, & adest tacita rati habitio de præsentibus, quæ sufficit, vt tradunt prædicti DD. & alij.

Sed, quia post hæc scripta inueni hanc sententiam affirmatiuam doctri etiam à docto P. Marchant. *in Tribun. Sacrament. tom. 1. tract. 2. tit. 4. quest. 8. conclus. 3.* eius verba per extensum apponam: sic itaque asserit: [Quandò non pater aditus ad Superiorem referuantem, vel eius delegatum, aut non nisi cum graui difficultate, longa mora, aut detrimento; potest inferior absoluere à casibus referuatis Superiori, imposito pœnitenti onere comparandi tempore opportuno, & cessantibus impedimentis coram Superiore, aut eius delegato, siue ab illo facultatem absoluendi à referuatis habent. Hoc omnino à iure communi concessum censeo ob rationes in Canonibus variis sparsim expressas.

Ex quibus omnibus, sic in re practica formo argumentum: Eadem est formaliter ratio recursus ad Episcopos, vel Superiores, aut eorum delegatos pro peccatis, & censuris referuatis, quæ est recursus ad Sedem Apostolicam pro iisdem; sed Pontifex declarat in Canonibus, eos, qui ex impotentia, aut graui difficultate (vt sunt mulieres, valetudinatij, delicati, senes, impuberes, pauperes, &c.) non possunt adire Sanctam Sedem, posse ab Episcopis absolui: ergo pariter, qui similibus præpediti non possunt adire Episcopum, vel eius delegatum, poterunt ab inferiore absolui, maximè cum onere comparandi, & dato iuramento de satisfactione, & obedientia, de quibus statim latè, & distinctè,

Ratio verò est: quia pia Mater Ecclesia in suis Decretis, & referuationibus non potest censeri velle obligare ad aliquid moraliter impossibile, vel quod in graue detrimentum spirituale animarum, aut etiam temporale personarum vergit; vt ex istis declarationibus constat. Non est verò interdum minus impossibile, aut in graue detrimentum animarum, vel etiam personarum, recursus ad Episcopum, vel eius delegatum, quàm ad Sanctam Sedem, etsi talis impossibilitas, vel necessitas, siue periculum, non sit tam frequens: vnde Confessarij prudenti æstimationi ista sunt relinquenda.

Ex quibus infero primò, potestatem absoluendi, qua à referuatis in huiusmodi necessitatibus, vel periculis inferioribus absolunt, esse directam, quænis interpretatiuam, & onerosam: adeoque mihi semper visum sunt minus confrequenter loqui asserentes, inferiores Sacerdotes in dictis casibus directè à non referuatis, indirectè verò à referuatis absoluerè: cum reuerà directè ex potestate interpretatiua, & onerosa absoluant, quæ eis ex declaratione iuris communis tunc concessa censetur ratione declaratæ necessitatis, vel impedimenti sufficientis in similibus casibus, & causis. [Hæc omnia Marchant. *loc. cit.* qui postèz *quest. 9. concl. 2.* causas, quibus licet inferiori absoluere à referuatis, vt, videlicet quando quis sine nota, scandalo, infamia, disterijs, suspitionibus, aut similibus, non potest à Communione, Missæ celebratione, Sacramentorum administratione abstinere, nec habet tunc ad manum aliquem, qui à peccatis referuatis absoluat: imò in omni casu. *Ne pro dilatatione pœnitentiæ periculum imminet animarum.* vt habetur *lib. 5. Decret. tit. 39. c. 16.*

Ratio est: quia Ecclesia per referuationem non censetur suos subditos in aliquod animæ grauamen, vel periculum velle, aut præcipitare, aut in illis eos relinquere absque sufficienti subsidio, maximè cum virtus tota, & finis referuationis æquiualeat in isto onere comparandi, aut satisfaciendi: seruetur, non tantum in politia externa, sed in obli-

gationibus strictissimis in foro conscientie. Et hæc omnia satis probabilia, & tura existimo; & maximè notentur à Confessariis: quia in Authoribus non passim obuia, sed in praxi quotidiana: licet etiam probabiliter contrarium asserat Fernandez à Castro Palao, *ubi supra* citatus, cui adde Altherium *de censuris, tom. 1. disp. 6. cap. 6. vers. Si quis postulst.* Filiucius *tom. 1. tract. 7. cap. 10. num. 289.* & alios.

Notandum est tamen, quòd aliqui asserunt, quòd stando in opinione affirmatiua, absolutus ab inferiore, etiam extra mortis articulum à culpis Episcopo referuatis, ob accessum ad eundem Episcopum difficilem, non remanet obligatus se præsentare eidem, vt deuò illa peccata referuata, iam ab inferiore absoluta confiteatur, & ab eisdem deuò absoluat; cum nemo bis teneatur subicere clauibus eadem peccata semel ritè per sacramentalem absolutionem remissa, Sed, si remanet aliqua obligatio se præsentandi Superiori in tali casu; id non erit, vt deuò peccatum à Superiore per absolutionem auferatur quoad culpam; sed solum, vt eidem Superiori exhibeatur debitus honor; conseruetur vigor ecclesiasticæ disciplinæ; conueniens ab eodem Superiore, vt pote prudentiori Indice, adhibeatur medicina; & etiam præscribatur maior satisfactio quoad Deum, vel proximum, si ab inferiore minus bene id factum fuerit. Ob has enim causas fortasse tanquam probabile sustineri potest in dicto casu absolutum ab inferiore à casibus referuatis etiam sine censura, tenei se præsentare Superiori, quàm citius poterit. Ita Bossius *de iur. Episcop. discept. 1. dub. 15. n. 163.* ex Valquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 3. dub. 8. n. 8.

An existentes in ciuitate, ubi grassatur pestis, possint à quocunq; Confessario non approbato absolui, tanquam constituti in articulo mortis?

RESOL. XII.

Affirmatiuam sententiam, si pestis sit magna, & valde in illa ciuitate læniens, tenet Marchinus *in Bello diuino, par. 5. c. 3. num. 4.* & sequi putat enim in tali casu cessante omnem referuationem casuum, & censurarum, & omnes Sacerdotes iure diuino, vel ecclesiastico habere facultatem audiendi Confessiones, etsi non approbati fuerint ab Episcopo. Probat authoritate Doctorum asserentium, habitantes, seu existentes in loco pestilentia infecto, dici esse in periculo mortis, quorum primus, (ex quo alij sumpsere) est Corneus *consil. 131.* incipiente: *In hac consultatione, num. 5. vol. 4.* Ripa *tract. de peste, tit. de priuileg. vlt. volunt. causa pestis, n. 8.* & Homobonus *in exam. Eccles. par. 3. tit. 3. quest. 25.*

Probat hæc opinio: quia proximè ingressuri bellum ante actuale pognam, nauigantes orta procella ante scissionem nauis, & actuale naufragium, possint propter imminens mortis periculum absolui à quolibet Sacerdote ab omni culpa, & censura: ergo etiam existentes in loco valde pestifero, etsi sani, propter mortale periculum pestem contrahendi, & moriendi, poterunt à quocunq; Sacerdote absolui à quibuscunq; peccatis, & censuris referuatis. Et tandem sic commodius, & plenius salutem animarum succurrat, cum plures Medici spirituales in tanto periculo constituuntur, & exponuntur. Neque Episcopi possunt esse in hac re rationaliter inuicti, cum agatur de animarum salute.

Sed ego de hoc casu interrogatus ab Eminentiſſimo Cardinali Doria, tempore, quo pestis grassabatur Panormi, negatiuè respondi, & tunc adduxi pro hac sententia Rutilium Benfon, in *Spec. Episc. lib. 1. disp. 1. q. 6. concl. 1.* Et eam nunc inuenio docere, doctum, & amicissimum P. Bossium *de iur. Episc. disp. 2. dub. 2. n. 18.* Nam ex sententia contraria sequeretur magna confusio, & perturbatio ordinis ecclesiastici, & decisionis, & applicationis Parochiarum in eadem

dem Diceesi, vel ciuitate, si quilibet Sacerdos indiscriminatum possit administrare Sacramentum Pœnitentiæ quibusconque pœnitentibus, etiam inuitis propriis Pastoribus, imò etiam inuito ipso Episcopo. Quod possit contingere, si tunc quilibet Sacerdos à Iure diuino, vel ecclesiastico haberet auctoritatem audiendi confessiones cuiuscunque, tamen si sani. Ceteras rationes videbis apud Bossium, qui respondebit ad argumenta contraria.

Debent tamen in casu, de quo loquimur, Episcopi omnes suos casus, omnemque suam auctoritatem omnibus Confessariis à se approbatis, & præsertim animarum curam habentibus concedere; & etiam pro se, & aliis Confessariis obtinere à Sede Apostolica facultatem absoluedi à casibus, & censuris papalibus, vt ita facilius, & promptius homines ad pœnitentiam sub spe abundantioris veniæ obtinendæ alliciantur.

An notariè excommunicatus in articulo mortis possit saltem absolui à censuris, si obmutescens nulum signum contritionis ostendit.

RESOL. XIII.

DE absoluteione à peccatis *alibi* diximus; nunc videndum est de absoluteione à censura. Nauarr. in *Manuali*, c. 27. n. 27. & Vgol. de *censuris* Papa *reseru.* par. 3. c. 2. §. 2. n. 2. dicunt, in tali casu prærequiri in infirmo, quòd prius dederit aliquod contritionis signum; nihilominus tenendum est, præfatam absoluteionem à sola censura in illo articulo extremae necessitatis posse dari infirmo, tamen si prius signa contritionis non exhibuerit; idque absque eo, quòd Sacerdos absoluens peccet mortaliter, sed neque venialiter; imò potius mortaliter peccaret, non conferendo talem absoluteionem, qua negata non posset moribundus iuari aliis Sacramentis, neque in loco sacro sepeliri.

Hoc tamen limita, nisi constaret euidenter, agrum priuam vsu rationis, omnino impotentem in talem statum incidisse. Et ita docet Bossius *discept.* 2. *dub.* 4. n. 38.

Sed aliqui plus addunt, nempe, posse in tali casu, etiam laicum, talem absoluteionem motiando concedere. Hanc sententiam, tanquam probabilem, ego *alibi* docui, quam scio displicuisse cuidam nobili Iuriconsulto, qui tamen scire debebat, illam desumptam fuisse ex Glossa in *cap. A notitia. ver. non potuit.* vbi etiam Abbas, de *sent. excom.* & in *c. Pastoralis* §. *Præterea. de offic. Ord. ver. Præterquam in morbis articulo.* Idem postea docuerunt plures Theologi ex Schola D. Thomæ, Tabiena, Armill. D. Anthonin. vt que Ledefina, & ex Soc. Iesu Sanchez. Auila, Henrici, & alij à me *alibi* adducti, quibus nunc adde P. Bossium *vbi sup. dub.* 10. n. 87. Et ratio est: quia, cum Ecclesia, seu Summus Pontifex possit hanc facultatem concedere laico, vt Doctores communiter tenent; existimandum est, concessisse in tali articulo, si non addit copia Sacerdotis, vel Clerici consorati. Nam, quauis laicus, sicut & Clericus non Sacerdos, non possit sacramentaliter absolueri, neque ex commissione Papæ; tamen absolutio ab excommunicatione potest plurimum conferre ipsi pœnitenti ad salutem animæ, quam omnibus Ecclesia, in extrema necessitate, suis fidelibus procurat. Quare, sicut tunc ob hanc causam concedit omnibus iurisdictionem absoluedi à peccatis, qui sunt capaces illius; similiter censendum est tribuere omnibus, qui sunt capaces, iurisdictionem absoluedi à censuris: laici autem, vt dictum est, sunt capaces huius iurisdictionis: & hæc ratio multo magis conuincit de Clericis etiam tantum consoratis.

Prædicte autem absoluteiones à Clerico non Sacerdote, vel à laico in articulo mortis datæ, effectus, secundum præcitat. DD. maximus est, scilicet, quòd hæredes absolui non teneantur adire Papam, nec excommunicationem pro absoluteione petenda. Poterunt etiam sepelire defunctum in loco sacro, & pro eo facere Missas celebrare. Addit Henric-

Antonini *Diana Pars IX.*

quez saltem prodesse eam absoluteionem, vt post mortem possit talis absolutus à quouis Sacerdote ab excommunicatione, vel alia censura absolui, cum aliàs non possit; quòd tamen non placet Sanchez *loc. cit.* & iure merito: quia, si fuit valida absolutio, nulla amplius est necessaria: si non valuit, nullum ius absoluedi, Sacerdoti aliàs non habenti, seu valenti absolueri tribuit. Hæc omnia Bossius *loc. cit.* qui adducit, non esse damnandum pium Parochum hanc sententiam sequentem in praxi, & iuxta eam sepelientem defunctum, & Missam pro eo publicè celebrantem, vbi de facili non potest adiri Iudex excommunicator, vt ab eo absolutio impetretur, antequam defuncti corpus sepeliatur: quæ omnia à Bossio notata confirmant ea, quæ à nobis *alibi* dicta sunt, quicquid aliqui obtinuerant, aduersus quos omnia *superius* dicta adnotare volui. Non nego tamen, contrariam sententiam esse probabiliorē, quam nouissimè tueretur Lessius in 3. *par. D. Thomæ. cap. 7. de excommunicatione. dub.* 3. n. 18.

An Religiosi teneantur ad ieiunia ex voto emissa à populis locorum, ubi habitant?

RESOL. XIV.

NEGATIAM sententiam tenet Bordon. *tom.* 1. *resol.* 18. n. 5. alique viri docti consulti à P. Pellizzar. quorum sententiam ipse probabilem putat in *Man. Reg. tom.* 1. *tr.* 5. *cap.* 5. *q.* 2. *n.* 52. dicens, quòd non est semper verum, sententiam commodum, debere sentire & onus; sed solum in casu, quo onus est inseparabile à commodo, (quod vtique non procedit in casu nostro.) Sicque Regulares fruuntur beneficiis, & commoditatibus ciuitatum, in quibus habitant: & tamen non subunt oneribus, impositionibus, talliis, ac vectigalibus. Tum, quia negari potest, ac debet, Regulares exemptos teneri obedire Episcopis in omnibus, quæ lege synodali præcipiuntur, & non derogant regulari disciplina. Tum, quia, si detur, Regulares teneri ad dicta ieiunia approbata ab Episcopis, iam ipsi subiacebunt iurisdictioni illorum, etiam in casibus non exceptis; quòd est contra immunitatem ipsorum personis cõpetentem ex pluribus priuilegiis *alibi* referendis. Ita Pellizzar. Vnde, si standum esset in hac sententia, sequeretur, quòd Panormitanus, v. g. obligatus ex voto populi ieiunare in Vigilia Conceptionis B. Virginis, si illo die extaret in domo Patrum Iesuitarum, vel Theatinorum, non esset obstrictus ieiunio, & posset ibi comedere carnes; quòd probatur ex doctrina Henrici Azorij, & Bonac. quam sequitur Pasqualigus in *praxi de ieiuniis. decis.* 212. n. 1. & quam non impugnat Pellizzar. *vbi supra. n.* 59. asserens, existentem intra Monasterium aliquod Regularium, non teneri ad ieiunia propria territorij, cuius est incola; nata locus exemptus & equiparatus alieno territorio; & aliàs delictum commissum in loco exempto esse extra Ordinarij iurisdictionem, *cap.* 1. §. *Namquid. de priuilegiis. in 6.*

Sed hæc omnia dicta esse volo secundum mentem supradictorum Doctorum: nam scio, communem sententiam esse in contrarium. Quare, præter Vaquez, & Sanchez à Pellizzario citatos, tenet affirmatiuam sententiam Lezzara in *Som. tom.* 1. c. 11. n. 13. & *tom.* 3. *verb. Ieiunia.* 7. & Portel *verb. Dies festi. n.* 4. De ieiuniis vero ab Episcopo in Synodo indictis, vide Riccius in *praxi. tom.* 4. *ref.* 379. n. 4. firmantem, Regulares ad illa non teneri.

Nota etiam hic obiret, Pellizzar. *vbi supra. n.* 58. & Bordon. n. 2. docere, Regulares existentes Mediolani in prima quatuor diebus Quadragesimæ, non teneri ad ieiunium, si morantur in suis Monasteriis: secus autem si existerent in domibus secularium: quia vnusquisque potest se transferrere à sua Parochia, vbi ieiunatur, ad Parochiam, vbi non seruatur ieiunium, & ibi non ieiunare: ergo, &c. Imò plus addunt, dictos Regulares, postea in diebus Rogationum existentes in suis Monasteriis, non teneri ad ieiunium, ad

quod teneatur in illis diebus ceteri Mediolanenses, sicuti v. g. Cremonensis existens Mediolani in primis quatuor diebus Quadragesimæ, & comedens carnes, postea Cremonæ existens in diebus Rogationum, non teneatur in illis ieiunare. His omnibus consentit Pasqual. *dec. 209.* quæ quidem non auderem tanquam improbabilia damnare.

An incidat in censuram Bullæ Cæne, qui falsificat Litteras apostolicas, secundum mentem Pontificis?

RESOL. XV.

V. G. Supplicatio facta est pro dispensatione in consanguinitate, & Notarius apposuit loco consanguinitatis affinitatem. Item, supplicatio facta est pro impedimento secundi gradus, & tamen Litteræ per errorem expeditæ sunt pro tertio: an, inquam, si ista corrigantur iuxta mentem Pontificis, correctio hæc falsitatem inducat, & censuram? Affirmat, ut probabilius, Suar. *disp. 21. sect. 2. num. 47.* Alther. *lib. 5. disp. 7. c. 2. propos. 2.* & Soufa in *Bull. Cæne, c. 7. disp. 42. concl. 4. n. 8.* Probatur: quoniam hæc mutatio est magni momenti: & licet mens Summi Pontificis fuerit, concessionem facere iuxta mutationem factam; intentio eius non est, ut error Litterarum per alios, quam per ministros ad id deputatos corrigatur. Deinde, non licet novas Litteras fabricare in prædicto casu, & loco aliarum (supponere: ergo neque iam expeditas sic mutare. Tandem, in hac censura non prohibetur falsificatio mentis Pontificis, sed Litterarum apostolicarum: quod in casu conclusionis reuera contingit.

Sed ego adhaereo opinioni negatiuæ, quam tuetur Sayrus *de censur. lib. 3. c. 10. n. 12.* Megala *tom. 4. lib. 3. c. 1. qu. 1. n. 4.* Regio *tom. 1. lib. 9. n. 288.* Nald. *in Sum. verb. Falsum, n. 4.* & alij: quia illa mutatio verborum, comparatione Pontificis, mutatio non est, cum eius intentioni, & concessioni conformis sit: ergo falsitatem inducere non potest. Etenim mutatio sensus non tam est attendenda secundum verba materialiter posita in ipsa Bulla, quam secundum intentionem Pontificis Bullam expeditis. Nam, si licitum est, errorem manifestum Scriptoris emendare, sensu reitento; cur non licebit errorem commissum contra mentem, & intentionem Pontificis: Præterea Litteræ sic correctæ, cum Pontificis intentioni conformes sint, veræ, & non falsæ sunt appellandæ. Ergo sic corrigens falsarius esse non potest; sed veri sensus, & mentis Pontificis restitutor. Secus verò est dicendum de eo, qui integras Litteras fabricaret: quia illæ Litteræ, utpote à Pontifice non expeditæ, suppositæ sunt, & falsæ. Imò addit Sayr. *ubi sup.* nec in dictam censuram incurrere illum, qui corrigere Litteras Papæ exemplaris, vulgò, *minute*, Papæ oblatæ, & immutatæ à scriptore Litterarum, si certus est de tali mutatione facta sine mandato Papæ: quia hic non esset immutator; sed potius restaurator veri sensus, & mentis Pontificis. Dicit tamen, hoc passim non esse faciendum, sed cum consilio peritorum. Et fortè, si quis à me consilium in re peteret, (quanvis petitus non sim,) hanc emendationem nunquam consulerem, cum vix dari possit casus, in quo quis esse possit certus de mente Summi Pontificis.

Nec obstat dicere cum Caiet. *verb. Excomm. n. 46.* Syllogodum *verb. 7. n. 8. §. Corrigenes.* Panormit. *in c. Ex Litteris. de fide instrum.* mutantes, etiam litteram vnam in Litteris apostolicis manere excommunicatos. Quorum sententia sic probatur: Olim in privilegiis Summo Penitentiario concessis erat, quod posset absolueri ab excommunicatione, quæ incurritur propter mutationem litteræ, vel puncti, in Litteris apostolicis, sensu non mutato; ergo quæcumque mutatio in Litteris apostolicis, sufficiens est ad incurtendam censuram huius Canonis.

Ex dictis inferitur cum Duardo in *Bull. Cæne, lib. 2. can. 6.*

q. 8. n. 8. quod si in supplicatione dictum esset, Titio Arminensi, & errore Notarii scriptum esset, Titio Pisaurienti, corrigens, & ponens, prout in supplicatione, non peccat. Sicut nec Presbyter, quia in Litteris sui beneficii contulerit aliquid huiusmodi, quod rei substantiam, eiusve qualitatem non mutat.

Sed pone aliquem, nullam habuisse partem in falsandis Litteris apostolicis, sed illis vti, postquam falsatæ fuerunt; queritur, an sit hac censura excommunicatus? Et videtur respondendum esse affirmatiuè: quia, qui vitior falsis Litteris, tanquam falsarius punitur, ut in cap. *Ad falsarium. in fin. de crim. fals. c. Inter dilectos. §. Præterea, de excess. Prælat. l. Falsi nominis. ff. ad leg. Corn. de fals.* Et idem est de eo, qui falsas impetrat Litteras, ut in d. c. *Ad falsarium.* Negatiuam nihilominus sententiam teneas: nam, cum Papa hic excommunicet, non falsarios in genere; sed tantum falsarios Litterarum apostolicarum, & hic, quannisi peccet peccato falsitatis circa Litteras apostolicas, formaliter tamen non potest dici falsarius Litterarum apostolicarum; & termini sunt formaliter intelligendi in qualibet facultate. Ita Suar. Soufa, & alij, *ubi sup.*

Item nota, defensores, & fautores falsificantium Litteras apostolicas; imò illas per alios falsificantes, non incurrere in censuram Bullæ Cæne, sed in censuram cap. *Ad falsarium.* Censura tamen huius cap. reseruata non est.

An incidant in censuram Bullæ Cæne, deferentes Infidelibus pecunias, merces, & victualia?

RESOL. XVI.

AD hoc dubium respondet Soufa in *Bull. Cæne, c. 8. n. 5.* & sic ait: [Tolet. docet, non comprehendi in hac clausula, qui merces, victualia, ac similia, etiam belli tempore, ad fidei inimicos deferunt, quanvis excommunicentur in iure. Probat ex verbis sequentibus, scilicet. *Quibus Christianis, & Catholicis impugnant.* Quæ verba cum præcedentibus coniunguntur; mercibus autem, & victualibus nullis impugnatur. Placet tamen cum Caiet. in *Sum. verb. Excommunicatio, c. 20.* & Suar. *n. 56.* si huiusmodi victualia, vestes, & quæcumque merces tali tempore, & opportunitate deferantur, ut moraliter censerentur instrumenta, & auxilium ad bellum gerendum, excommunicari ea deferentes.] Ita Soufa. Cum Tolet. consentit Sayr. *de cens. lib. 3. c. 11. n. 12.* & alij. Cum Suar. verò Bonac. *tom. 3. disp. 1. q. 8. punct. 2. n. 4.*

Sed nonissimè opinioni negatiuæ Toletij adheret Castus Palaus *tom. 6. disp. 3. punct. 8. n. 7.* [Tum, quia non est certum in hac excommunicatione comprehendi auxiliares, consulentes, aut fauores quomodolibet Infidelibus, & Hæreticis in damnum Catholicæ Religionis, sed necessarium requiri, ut auxilium sit in monitione de statu Christianæ Reipublicæ; quia de his fuit sermo prius factus, & relatiuum, *illis, &* ad id, quod ad immediate præcedentia refertur, id denotat. Præterquam quod, non de auxilio, consilio, vel fauore Turcis, aliisque Christianæ Religionis inimicis, videtur intelligendum; sed de auxilio præstato ipsi Catholicis, ut certiores faciant Turcas de statu Reipublicæ Christianæ, ita ut sensus sit: *Excommunicantur illos, qui per se, vel alios, de rebus statum Reipublicæ Christianæ concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum, ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, nec non Hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt; illisque, scilicet, fauentibus Hæreticis, ad id, hoc est, ad prædictum effectum monendi Hæreticos, auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant.] Hæc Palaus.*

Ego verò utranque sententiam probabilem esse puto, sed veriotem secundum existimo: quia in his rebus, auxilium, & fauor quomodolibet præstatur nostræ Religionis hostibus

hostibus, Nullum enim auxilium bello aptius est, quam pecuniarium, mercium, & victualium. At in prædicta clausula videntur excommunicari omnes auxilium, consilium, vel fauorem iniuicis nostræ Religionis præstantes. Ergo.

Sed hæc obiter quæro primò: An nuntius deferens Infidelibus litteras, sciens continere reuelationem secreti Reipublicæ Christianæ, incurrit censuram Bullæ. Affirmat Soula, vbi sup. disp. 10. n. 4. Quia, ait ipse, qui applicat ignem, moraliter loquendo, verè dicitur comburere; ergo, qui defert epistolas, vel alterius dictum denuntiat, verè moraliter eos certiores facere censetur.

Sed Pal. vbi sup. docet, quòd alij non improbabiler contrariam asserunt; quia reuelatio, cum sit quorundam manifestatio, & loquutio, nullatenus præstatur à tabellario litteras sigillatas deferente; non enim ipse reuelat, sed reuelationem defert. Applicans autem ignem dicitur comburere; quia ignis solam physicè, non moraliter combustionem præstat; at litteras mittens, & physicè, & moraliter secretum reuelat; etque de causa deferens reuelationem ab hac denominatione reuelantis excusari potest. Verùm opinionem Soula tenet Suarez de cens. disp. 2. n. 58. Vgol. Duardus, & alij.

At, quid dicendum, si aliquis reuelet secretum Christianæ Reipublicæ alicui fideli, qui creditur reuelaturus infidelibus? an, inquam, iste talis incurrit in censuram Bullæ? Affirmat Bonac. tom. 3. disp. 1. q. 8. punct. 1. n. 4. & alij penes ipsam. At negatiuè sententiæ adheret Suar. & Palus, vbi sup. quia in clausula Bullæ solam puniuntur reuelantes per se, vel per alios statum Christianæ reipublicæ infidelibus. At sic fidelibus reuelans nequaquam dici potest infidelibus per se, vel per alios reuelare, cum ipsi fideles reuelantis nomine proprio reuelent, non autem nomine prioris reuelantis, qui nunquam ipsis reuelationem demandauit.

Quæro secundo: Vtrum vendentes arma infidelibus, in terris tamen Christianorum, incidant in censuram Bullæ? Negatiua pars suscedit; quia, cum censura hæc sit pœnalis, non debent verba illius extendi, sed interpretanda sunt iuxta propriam significationem. Quia igitur vendere non est deferre, & Summus Pontifex de deferentibus loquitur, ad vendentes extendenda non erit censura. Et ita tenet Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 25. q. 7. Tolet. Nauarr. & alij, quos citat. Caltr. Pal. lar. cit. n. 11. qui tamen postea cum Vgol. Duardo, & Bonac. contrariam sententiam tenet: quia Bulla non requirit, vt arma transferantur ad terras infidelium, cum translationem ad infideles nullo superaddito prohibuerit; at ea translatio ad infideles est facta. Neque obest, quòd ipsi ibidem non possint Christianos oppugnare: satis enim est, quòd possint in terris infidelium trãssatari. Præterquam quòd solùm per accidens ab impugnatione Christianorum ibidem impediuntur, scilicet, ob protectionem, & potentiam Christiani Principis; per se autem, & ex concessione amorum illis facta optimè possunt ibidem oppugnare Christianos. Nulla ergo causa est, ob quam hæc censura ea venditio non afficiatur.

Itaque ego fateor quidem, non manere excommunicatos vendentes prohibita, ex vi partialiæ. *Deferentes*: nihilominus, quatenus vendendo fauorem præstant infidelibus contra Christianos, non est, quare ab hac censura excusentur: & idem est, si illis vendant, quos certò sciunt ea ad infideles esse missuros, siue ipsi infideles ad Christianorum ciuitates veniant, siue in ipsis pacificè viuant, nisi forte eos parua materia excuset, vt si hastam vnã, vel equum vendant. Quòd idem dicendum erit de commutantibus arma pro armis, vt enses pro hastis, sicut docet Sayr. lib. 3. de cens. c. 11. n. 27. quidquid in contrarium dicat Sylu. verb. *Excommunicatio*, 7. num. 64. qui tenet, ob has commutationes censuram huius Canonis incurrore. Cuius sententia erit vera, si commutatio talis fuerit, vt infideles notabiliter melius Christianos impugnent; aliàs res est parui momenti, propter quam censura non fertur.

Et tandem pro coronide huius Resolutionis videtur excusari ab hac censura deferens prohibita, quando aliter

captiui redimi non possunt: quare sententiam sequitur Vgolinus, *vers. Octauo*. Quòd Syluester intelligit, quando hoc sit tempore pacis, non verò si fiat tempore belli. Quæ tamen sententia non placet Tolero in Sum. lib. 1. c. 24. sed existimat, deferentes in hoc casu manere excommunicatos, tam in terminis huius Bullæ, quàm in terminis iuris antiqui. Prior sententia est magis pia, & idcirco in eam inclinanda existimo, dummodò granius detrimentum ex prædictorum delatione Christianæ Reipublicæ non sequatur, quàm sit ex captiuorum redemptione utilitas: hoc enim de benignitate Pontificis præsumendum est. Et hæc omnia docet Soula loc. cit. disp. 5. n. 6.

An in casu dubij, possint Principes, sine incurfione censurarum Bullæ Cœna impedire, ne victualia extrahantur ab eorum Regnis ad Romanam Curiam?

RESOL. XVII.

Negatiuè respondet noster Duardus in Bulla Cœna, lib. 2. can. 8. q. 10. n. 11. vbi sic ait: [Hinc Princeps alius, annonæ ipsius ciuitatis, Prouinciæ, aut Regni consulens, prohibendo ab illis victualia, & his similia à supradictis eiusdem locis extrahis, quantum ex tali prohibitione sequatur, quòd ad Romanam Curiam deferri non possunt, nihilominus vi nostri Canonis non alligatur; quia hoc casu incidenter tantùm prohibetur dictorum bonorum delatio ad Romanam Curiam: eò quòd per se primò utilitati Prouinciæ, seu Regni, & eorum ciuitatibus consulitur, vt Caietano, Nauarr. Viual. & aliis docet hæc Sayr. lib. 3. Thef. c. 12. n. 3. tom. 1. Bene verum est, quòd ius, quo dicto casu Princeps vitur, debet esse clarum, saltem practicc. nam, si quis in casu dubij veller dispositioni dicti Canonis contraire, non excusaretur.] Ita ille.

Sed hanc opinionem impugnat Caltrus Palus tom. 6. disp. 3. punct. 9. n. 6. nam esto à lege certa nequeas te eximere ob causam dubiam, id verum est, cum pro lege est possessio: at stante possessione pro parte impediens, non videtur impediens ob causam dubiam se à lege eximere, sed ob causam certam. Præterquam quòd, stante dubio, an possit Princeps impedimentum victualibus deferendis præstare, æquum non est, quòd per legem ea potestate, etsi dubia, spoliatur. Sicuti non est æquum, quòd ad icinandum obligetur, qui dubius est, an 21. annum compleuerit; quia stante dubio, stat pro eius libertate possessio. Sed sententiam Duardi docet etiam Suar. de cens. disp. 2. sect. 2. n. 64. Filiucius tom. 1. str. 16. c. 7. n. 156. & alij.

Notandum est tamen, quòd in foro externo, si impedimentum præstetur à persona publica, præsumitur iusto titulo appositum esse, secus à persona priuata, vt rectè notat Bonacina tom. 3. disp. 1. q. 9. punct. 3. n. 2.

An si Sacerdos dicat Missam in Altari non consecrato, remaneat Altare consecratum?

RESOL. XXVIII.

Affirmatiuè ex Pasqual. respondet Bordon. tom. 2. ref. 83. n. 19. tum ex D. Chrysof. homil. 20. in 2. ad Cor. ibi: *Lapis quidem natura est sanctum autem fit, quoniam Corpus accipit Christi*. sed tunc lapis, seu altare dicitur accipere Corpus Christi, quando in eo celebratur; ergo celebratione consecratur: tum, quia consecratur altare, vt receptione virtutis spiritualis reddatur aptum ad diuinum cultum: sed magis redditur aptum per contactum Corporis Christi, quàm per verba formalia consecrationis: ergo celebratione consecratur; non enim minus operatur factum, inòd plura quàm verbum, L. *Non tantum ff. rem ratam hab.*

Nota ex dictis, Bordonum, vbi supra, n. 5. aduersus Dominum meum de Lugo, docere, me citato, quòd si aliquis diceret Missam in Calice non consecrato, Calix consecratus

us remaneret; quod etiam præter Doctores à me alibi in mei fauorem adductos, tenet hæc sententiam ex Soc. Iesu, P. Anthon. Escobar in *Theol. mor. tract. 1. cap. 1. Prac. 1. Eccles. c. 4. n. 65.* vbi sic ait: [Addo, posse Sacerdotem celebrare in Calice, & Patena nondum consecratis, & cum vestibus nondum benedictis, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis antea celebrauit; quia in prima celebratione iam fuerunt consecrata.] Ita ille. At Bordonus, vbi supra, tenet hæc sententiam, etiam si Sacerdos celebrasset mala fide, quod etiam docet Emanuel Sà verb. *Ecclesia, n. 19.* quia bona, aut mala fides Calicem non consecrat, aut exacerat, sed Sanguis, & Corpus Iesu Christi in ipso, & Patena ministratum: & sicut Sacerdos ad huiusmodi virtuale colectionem nihil conserit, cum tota pendeat à consecratione Sacramenti, ita neque illius bona, vel mala fides obesse, vel prodesse potest huiusmodi sacrationi, per quã Calix effectus est aptum vas, & sanctum ad huiusmodi ministerium. Nota etiam, quod post hæc scripta, inueni nostrã sententiam, contra Eminenssimum Lugo docere etiam Nald. in *Sum. verb. Ecclesia, n. 14.* & me citato, Pollach. in *Aphor. cærem. Missæ, fol. 32. n. 4. & fol. 374. n. 2.* & me etiam cito, Elig. Bass. in *Flor. Theol. mor. verb. Missæ, 5. n. 2.* vnde nostrã sententia remanet satis probabilis, quam nouissimè approbat ex Soc. Pellizz. in *Man. Reg. tom. 2. tr. 8. c. 5. sect. 3. n. 101.* & me citato, Ioan. Henric. in *q. pract. sect. 2. q. 13.* Non nego tamen, sententiam Card. Lugo esse satis probabilem, quam nouissimè tueretur Léand. de *Sacram. tom. 1. tr. 8. disp. 7. q. 31.* Sed in mei fauorem vide etiam Baunium in *Theol. mor. tom. 1. tr. 6. q. 13.*

Post hæc autem scriptis mandata, legi Tamburinium *Opusc. de Sacrific. Missæ, lib. 1. cap. 1. §. 4. n. 1. & seqq.* doctentem, me citato, probabilem esse nostrã sententiam, afferentem, Calicem, & Vestes remanere consecratis, & benedictis, si in illis non consecratis, & non benedictis, aliquis Sacerdos sacrificaret, etiam (addit ipse) si mala fide celebrat in illis. Idem asserit de Corporali, de Pixide, de Custodia, seu Sphæra, immediate tangentibus sacras species: putat enim, omnia supradicta acquirere sufficientem consecrationem; seu benedictionem, eo ipso, quod in illis sacra ministeria exhibentur, quia iam continguntur suo modo à Sanctissimo Christi Corpore, vnde omnis benedictio promanar: & licet Calix, v.g. deputetur ad Sacrificium per consecrationem factam ab habente potestatem, quod Sacri Canones semper requirere videntur; tamen æquiualeter, imò eminenter, talis deputatio habetur per sacratissimum contactum Corporis Christi. Idem etiam putat probabiliter de Ecclesia violata; reconciliari, nempe, per Sacrificium Missæ ibi celebratum. Et respondet ad argumenta, quæ in contrarium satis etiam probabiliter adduxit Eminenssimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, quem nouissimè nominari contra me sequitur Dicastillus de *Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 9. n. 198.* Sed aduersus viros doctissimos, præter Authores citatos, oppono alium virum non minus doctum, P. Aggidium Coninch de *Sacram. q. 66. art. 2. dub. unico, n. 15.* vbi sic asserit: [Licet Patres dicant, Christum sanctificasse aquas, sique eam vim dedisse suo contactu, dum baptizaretur; non insinuat autem eo contactu suum Baptismum, sed Baptismum Ioannis suscepit; moraliter tamen aquas consecrauit, (sicut contactu Sanguinis consecratur Calix, si quis celebrat in non consecrato;) sique dictam vim meruit.] Ita ille, & iterum ego. Vtraque igitur sententia sua non caret probabilitate, vt diximus.

An ignorans homicidio esse annexam irregularitatem, excusetur ab illius incurfione?

R E S O L. XIX.

CAsus in dies accidit; & affirmatiuam sententiam probabilem esse putat nouissimè Castrus Palaus *tom. 6. disp. 6. punct. 6. num. 3.* vbi firmans, quod si probabiliter ig-

nores, irregularitatem delicto esse annexam: tamen scias ecclesiastica lege esse prohibitum, ab irregularitate excusari, aduersus hanc sententiam n. 1. sic arguit: [Si ad incurrisdam irregularitatem necessarium foret cognoscere eam pœnã delicto annexi; ergo homicida ignorans hanc pœnam, nulla irregularitate teneretur, sed liberè posset ad Ordines promoueri. Hoc autem falsum videretur; si quidem Iudex iuste reum morti tradens irregularitatem contrahit, tamen ignoret irregularitatem suo facto impostam esse, eò quod dedecet Christi esse Ministrum, qui alium vita priuauit: sed hæc indecentia efficacius urget in eo, qui iniuste, & inique alium occidit: ergo irregularis erit, tamen ignoret suo delicto irregularitatem esse impostam. Tamen ipse postea ad hoc argumentum sic responderet n. 3. Neque sic est inconueniens, quod Iudex, ignorans suo facto irregularitatem annexi, eam contrahat; non tamen eam contrahat homicida ignorans irregularitatem suo delicto annexi: quia irregularitas Iudici, non in pœnam, sed ob decentiam posita est: at homicidæ, tum ob decentiam, tum in pœnam delicti irregularitas indicitur; quæ irregularitas grauior est, & difficilius dispensationis, ac proinde non est mirum, vt cognitionem legis eam indicentis exposculer.] Ita Palaus, in quibus verbis, vt vides, aperte pater, ipsum docere, homicidam ignorantem suo facto irregularitatem annexam esse, illam non incurere.

Sed habeo magnam difficultatem in hac doctrina: video enim esse contra communem sententiam Doctorum, & contra praxim; videtur enim sufficere, vt incurratur irregularitas, si sit annexa homicidio propter decentiam; & idèd non obstat, si sit etiam annexa in pœnam; non enim incurritur ex vno capite; sed etiam ex alio, vt ego alibi adnotauit.

Sed ex his oritur alia difficilis quæstio, quæ ex verbis Magistri Serra in *p. 2. tom. 2. q. 76. art. 3. dub. 2.* tibi proponam: sic itaque asserit: [Nonnulli asserunt, illum, qui scienter accessit ad consanguineam vxoris suæ, ignorans priuationem petendi debitum esse ab Ecclesia ob hoc peccatum impostam, illam non incurere, siquæ non egere dispensatione, vt à suo vxore petat debitum. Nam talis priuatio est pœna: ignorantia autem inuincibilis pœnæ ab ea excusat. Sed hoc utrum non est, cum sit contra communem Ecclesiæ consuetudinem: solent enim fideles moneri à Confessariis, ne petant debitum, quando ad consanguineam vxoris intra secundum gradum accesserunt, quousque dispensationem obtineant ab Episcopis, vel aliis ad hoc privilegium habentibus. Nec prædictis Authoribus fauent Magister Soto in *4. dist. 37. q. unic. art. 2. concl. 2.* & alij, qui prædictam priuationem petendi debitum appellant pœnam: nam volunt eodem modo iudicandum esse de illa, ac de aliis pœnis; alijs enim cum iuxta sententiam probabilem ipsius Magistri Soto, quam prædicti Authores approbant, leges pœnales etiam apponentes pœnas, ad quantum executionem non requiritur aliqua actio, non obligent ad pœnam ante Iudicis sententiam; fateri debet, etiam si quis, sciens pœnam priuationis petendi debitum, accederet ad consanguineam vxoris; non teneri se abstinere à petitione debiti ante Iudicis sententiam: quod quis dicat? Certè hæc priuatio petendi debitum non alio modo dicitur pœna iudicis, quam priuatio contrahendi matrimonium dicitur pœna criminis homicidij, vel adulterij: sed, qui tale crimen commisit, quantum inuincibiliter ignoraret priuationem contrahendi matrimonium, illam incurreret: ergo & qui committit prædictum peccatum incestus, priuationem petendi debitum incurrit, etiam inuincibiliter ignoret illam. Vtraque enim priuatio, non proprie pœna est, sed impedimentum quoddam, & inhabilitas, à qua non excusat illius ignorantia.] Hucusque Serra satis probabiliter.

Sed ego etiam probabiliter puto, quod si quis ex ignorantia facti, vel iuris, vel solius pœnæ, contrahat cum suo coniuge cognationem, aut affinitatem, nõ priuatur petiti-

ne debiti. Et ita præter alios, me citato, hanc sententiam tenet amicissimus Pater Franciscus Lugo de *Principiis Theol. mor. cap. 4. q. 3. num. 37.* cui adde nonnullimè, etiam me citato, Quintanadueñas in *Theol. moral. tom. 1. r. 9. singul. 6. num. 3. & 4.* omnino videndum.

An si inter multos sit dubium, quis ex illis occiderit, omnes remaneant irregulares? & quid, si sciatur occisor?

RESOL. XX.

Casus est etiam practicabilis: & quoad primam, communiter affirmativè respondent. Sed negativam sententiam probabilem esse putat Lessius in 3. part. D. Thomæ, cap. 3. de *irregularib. dub. 1. num. 25.* ubi sic ait: [Quando non constat, à quo quis fuerit occisus, vel à quo vulnus lethale accepit, omnes, de quibus dubitatur, sunt irregulares. Est communior sententia. Vide Couarruuiam 2. part. §. 2. num. 3. in *Clemensina, Si furiosus.* Ratio est: quia in dubio homicidij censendus est quisque irregularis, cap. *Significasti. 2. de homicidio.* Nota tamen, quosdam recentiores non improbabilius dicere, hoc solum habere locum in foro externo, idque maximè ante diligentem inquisitionem: in foro tamen conscientie, si post factam diligentem inquisitionem adhuc manet omnino dubium, quis sit author, neminem censendum irregularem: quia varius est crimen aliquod impunitum relinqui, quàm innocentes puniri.] Ita Lessius.

Quoad secundam difficultatem, si certò constiterit, quis vulnus lethale infixit, omnes alios vulnus lethale non inferentes affirmat Couarruuias, aliis relatis in *Clem. Si furiosus. 3. part. §. 2. num. 3. vers. Secundus casus.* non fore irregulares. Docetur: quia insignis vulnus lethale tenetur de homicidio, & non aliis: reliqui enim veniunt de percussione, ex textu in leg. *Cum Mela. §. Sed & si seruum. ff. ad legem Aquiliam,* & in leg. *Si rixa. ff. de sicariis.* Ergo, cum liberi sint ab homicidio, liberi erunt ab irregularitate. Secundò probare potest ex cap. *Significasti. et. 2. de homicidio,* ubi Parochus excusatur ab homicidio, & irregularitate, si non infixit vulnus lethale latroni, qui aliis vulneribus acceptis subito interiit. Et hanc sententiam probabilem esse fatetur Castus Palaus tom. 6. *disp. 6. punct. 1. §. 6. n. 4.* licet ipsè merito affirmativè sententiæ adhaereat; quia illos negari non potest sua præsentia auxilium, & favorem occisori tribuisse, & occisum impedire, ne se defenderet: ac proinde omnes iudicandi sunt secundum Canones rei homicidij, & irregularitati subiecti, ex textu in cap. *Si quatuor homines. 23. quest. 8.* & ita etiam docet Avila de *conf. part. 7. disp. 6. sect. 3. dub. 3. conclus. 4.* Coninch de *Sacram. disp. 18. dub. 8. n. 70.* & alij.

Notat enim Lessius, ubi *suprà, num. 23.* probabile esse, si quis alios comiretur, & nihil omnino per se faciat, nec causa sit, cur homicidium hinc, & nunc fiat; id est, cum his circumstantiis, celerius, acrius, animosius, audacius, &c. non esse irregularem. Et ratio est: quia non censetur contulisse quidquam, aut vilium præbuisse influxum in illud facinus: unde etiam non tenetur ad restitutionem. Ita illic.

An abscissio alicuius membri facta invito, inducat ipsi patienti irregularitatem.

RESOL. XXI.

Casus mihi propositus, fuit talis, Cuidam inuento cum adultera, vitæ amputavit testicula: quæsierunt, an permaneret irregularis, ita ut absque dispensatione non possit ordinari. Aliqui Theologi responderunt, remansisse irregularem. Sed ego consulentibus dixi, negativam sententiam esse probabilem, & adduxi Lessium in 3. part. D. Thomæ, cap. 7. de *irregul. dub. 1. num. 54.* sic asserentem. [Qui in-

uito ab alio membrum abscissum est, non est irregularis, etiam si id ob culpam passus sit; nisi inde sit notabilis deformitas, & ineptitudo. Est contra Nau. num. 198. & quosdam alios; sed tenent multi recentiores: nusquam enim in iure id est expressum, ut si ab hoste, vel inimico sis mutilatus ob factam illi iniuriam; si in duello sis mutilatus; si à marito adultera inuentus in adulterio sis mutilatus. Quòd si à Iudice sis mutilatus per sententiam, non tam es irregularis ob mutilationem, quàm ob infamiam iuris, quam per sententiam incurristi.] Ita Lessius.

Adde etiam, quòd non desunt Doctores asserentes, testiculorum abscissionem, etiam voluntariam non inducere, irregularitatem: & ita docet Hurtadus de *irregular. diff. 5. n. 19.* & Bonac. de *conf. disp. 7. q. 4. punct. 8. n. 3.* Sed ego magis adhæreo affirmativè sententiæ, quam tueretur Cast. Pal. tom. 6. *disp. 6. punct. 1. §. 1. n. 4.*

Notandum est tamen hic obiter, Caictanum 2. 2. q. 65. ar. 1. Sorum de *iust. lib. 2. q. 2. ar. 1.* Suarez de *conf. disp. 4. sect. 2. n. 7.* Layman *lib. 3. sect. 5. r. 3. part. 3. c. 1. n. 1.* asserere, eam mutilationem inducere irregularitatem, ex qua corpus humanum non integrum, sed imperfectum est; ac proinde abscissionem digitorum, & cartilaginæ aedis, & nasi, & testiculorum inducere irregularitatem. Sed ego existimo, illam mutilationem inducere irregularitatem, ex qua aliquid membrum corporis abscindatur: nam, dum membrum aliquod abscissum non est, corpus humanum non est mutilatum, & truncum; sed absolute, & simpliciter integrum, & perfectum; aliàs mutilatio cuiuscumque partis corporis, quæ cum alio membro operatur, sufficiens irregularitati esset; & non solum mutilatio digiti, sed partis illius irregularitatem induceret; & ex tali defectu mutilum, & truncum corpus humanum dicendum esset: quòd oppositæ sententiæ Doctores non admittunt. Quapropter ea mutilatio constituit irregularitatem, quæ est mutilatio membri, sumpto membro pro ea parte corporis, quæ actionem aliquam habet ab alia distinctam, sicuti est auris, nasus, pes, oculus, manus, & similia, ut colligitur ex leg. *Idem Officius. ff. de edil. edicto,* ubi ex vnius digiti defectu non dicitur membrum deficere, & c. l. *Non sunt liberi. ff. de statu hominum,* vbi ob multiplicationem digitorum non multiplicantur membra. Et ex cap. 2. de *Clerico agrotante,* ubi Clericus carens duobus digitis cum medietate palmarum non dicitur mutilatus, aut truncatus; sed debilitatus, seu deformatus. Et ita docet Molina *tractat. 3. disp. 69. num. 2.* Avila *par. 7. disp. 5. sect. 1. dub. 1.* Coninch *diff. 18. dub. 8. conclus. 2.* Valencia *tom. 4. disp. 7. quest. 19. punct. 5. §. 4.* & alij: & idèd pro casu nostro, licet abscissio vnius testiculi non inducat irregularitatem; abscissio tamen vtriusque testiculi, impedit actionem generativam: ergo inducit irregularitatem. Nota verò, quòd licet, qui alterum castrat, secundum Hurtadum *loc. citato,* non sit irregularis; tamen, qui seipsum castrat, aut se castrare permittit, est irregularis, ex peculiari dispositione in *Cap. 5. & 11. dist. 55.*

An Episcopus possit dispensare, ut homicida voluntarius minoribus Ordinibus susceptis utatur, imò & sacris iusta interveniente causa?

RESOL. XXII.

Negativè responderet Magister Cornejo in 3. p. D. Thomæ, *tract. 5. de irreg. disp. 1. dub. 2. q. 2. n. 2.* ubi sic ait: [Hæc doctrina est contra Henricum lib. 14. de *irregular. cap. 14. num. 1.* ubi dicit, Episcopum posse etiam modò post Concilium Tridentinum dispensare cum homicida voluntario ad usum saltem minorum Ordinum: & *lib. 23. de excommunic. cap. 57. num. 1.* docet, posse dispensare eum eo ad beneficium simplex: quia existimat, Concilium Tridentinum non abstulisse ab Episcopis id, quòd aliàs erat ipsis iure communi concessum, ut *cap. 20. de Clerico*

pugnantibus in Iuda, ubi uterque videtur Episcopis concedi, &c. Hæc tamen sententia est falsa, ut conuincitur ex verbis Concilij, ibi, *Nec illis aliqua ecclesiastica beneficia, autiam si curam non habeant animarum, conferri liceat sed omni Ordine, ac beneficio, & Officio ecclesiastico perpetuo carerent.* ubi clare loquitur de beneficio simplici, & etiam de vltimo minorum Ordinum, eum talis vsus Officium sit ecclesiasticum, ergo aufertur ab Episcopis potestas dispensandi, etiam in ipsis. Ita Cornejo.

Sed opinionem Henriquez, quam falsam vocat Magister Cornejo, probabilem esse putat Pater Lessius, sic asserens in 3. par. D. Thoma, cap. 4. de irregul. dub. 2. n. 35. [Dico primò; In irregularitate ex homicidio voluntario, et si occulto, solus Papa dispensare potest, non autem Episcopus. Paret ex Concilio Trid. sess. 24. c. 6. ubi excipit homicidium voluntarium: & sess. 14. c. 7. statuit Concilium, vt talis homicida careat omni Ordine, beneficio, & Officio ecclesiastico. Vbi tamen aduertit primò: Si iste habebat antea beneficij, non est priuatus ipso facto, sed priuandus per Superiorem causa cognita. Ciquartuias §. 3. n. 6. Aduertit secundò, probabile esse, Episcopum posse dispensare, vt homicida voluntarius, si crimen occultum sit, minoribus iam susceptis vtatur; imò, si causa iusta subsit, vt etiam in Sacris antea susceptis ministris; quia Concilium solum vetat promoueri ad sacros Ordines. Ita tenent multi ex Recentioribus, & Ciquartuias §. 3. n. 4. qui etiam n. 6. docet, ab Episcopo posse admitti ad beneficium simplex, quod et si dubium sit, saltem Episcopus potest dispensare, vt beneficium antea obtentum retineat. Huc vsque Lessius. Verùm ego non recedo à prima sententia, quam nominatim contra Henriquez sustinet Auila de censur. par. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 3. concl. 2. qui tamen concedit, quòd Concilium Tridentinum non priuat ipso iure Clericum homicidam voluntarium beneficiis antea acquisitis, vnde quantum ad hoc, immutatum mansit ius antiquum.

Notandum est tamen, certum esse, Episcopum, etiam post Concilium Tridentinum, posse dispensare ad sacros Ordines, & ad quodcunque beneficium cum Clerico, qui commisit homicidium casuale, si sit occultum. Tale homicidium est, quod committitur in sui defensionem, sine debito moderamine, si Clericus, exercens Chirurgiam, aliquem interficiat ex negligentia, vel imperitia: item, si dominus mandet famulo, vt inimicum percutiat non leuialiter, & tamen famulus occidat. Hoc etiam referri potest homicidium, ex subita ira commissum: quia non censetur voluntarium, cum non sit factum per insidias, vel industriam; quod tamen Concilium videtur requirere, vt dicatur voluntarium. Imò, si homicidium casuale sit publicum, potest dispensare Episcopus ad minores Ordines tantum, & ad beneficium simplex, ita Lessius loc. cit. n. 36. Auila dub. 2. concl. 2. & 3. & alij.

An excommunicatus, si sumat minores Ordines, efficiatur irregularis?

RESOL. XXIII.

Negatiuam sententiam esse probabilem docet Lessius in 3. par. c. 6. de irregul. dub. 2. n. 45. ubi sic ait: [Qui ligatus censura excommunicationis recipit Ordinem, præsertim sacrum, sit irregularis. Est communis, ex cap. Cum illorum. de sent. excomm. Vtrum verò, si minores recipiat, fiat irregularis, est dubium. Plerique putant esse irregularem: quia Canon generaliter loquitur de Ordine ecclesiastico. Sed contrarium non est improbabile: quia, cum Canones de Ordinibus ecclesiasticis loquuntur, sæpe tantummodò, sacros intelligunt, vt videre est in Concilio Tridentino sess. 14. c. 7. de refer. Ita ille. Qui etiam subdit, quòd qui in suspensione recipit Ordinem sacrum, non videtur fieri irregularis: quia iure non est expressum. Est contra Narrarum. Ratio esse potest: quia suspensio est directè ab

exercitio Ordinis suscepti, & solum ex decencia impeditur suspensionem noui. Idem probabile est, si quis in interdictione constitutus ordinetur; quia iure non inuenitur expressum. Hæc Lessius, quæ omnia confirmat Auila de censuris, par. 7. disp. 9. sect. 2. dub. 6. conclus. 3. & seq. Et ego absolute teneo, excommunicatum, sumendo Ordines minores, non incurrere irregularitatem. Vide Nauarr. consil. 28. de sent. excommunic.

Hinc sequitur à fortiori, quòd excommunicatus maiori excommunicatione recipiens primam Tonsuram, non est irregularis. Ita Nauarr. in eodem consil. ad 3. quest. Et hoc est verum, licet teneremus, quòd recipiens minores fiat irregularis. Ratio est; quia prima Tonsura non est Ordo, vt beato aduertit Auila ubi supra.

Quidam Episcopus volebat punire Parochum, qui ministravit Eucharistiam aliquibus in die Veneris Sancti: quasiuit à me, quid sentirem?

RESOL. XXIV.

Respondi, non debere illum punire: quia, licet Sacra Congregatio die 9. Maij, 1606. declarauerit, seruandam esse vniuersalis Ecclesie consuetudinem non ministrandi, nisi infirmis in die Parasceue Sacramentum, vt testatur Gauantus in Rubricis Missalis, part. 4. tit. 9. num. 25. & licet Barbosa de potest. Parochi, cap. 20. afferat aliam declarationem eiusdem Congregationis datam sub die 19. Februarij, 1622. & prober hanc sententiam Francolinus tract. de Hor. canon. cap. 30. n. 10. ex Innocentio I. in Epist. 1. ad Decent. c. 4. & refertur in Can. Sabbatho. de consec. dist. 3. Et Missale Romanum dicit: *Hodie* (id est, Feria quinta) *Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum vnam sumit, alteram referat pro die sequenti, in quo non consecratur Sacramentum: referat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit pro infirmis.* Ergo solum infirmis licet in ea Feria sexta communicare.

Tamen, his non obstantibus, non desunt Doctores asserentes, in die Parasceue licitam esse administrationem Sacramenti Eucharistie, per se, & seculo scandalo. Et ita, præter Suarez, & Vasquez, quos citat, & sequitur Quintanaduenas tom. 1. tract. 4. singul. 6. n. 4. tener, me citato, Leander de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 5. quest. 24. Fragosus de Rep. tom. 2. lib. 10. disp. 21. §. 7. num. 19. Ex Dominicanorum Familia Reuerendissimus Candidus, Magister Sacri Palatii, tom. 3. disquisit. 2. art. 28. dub. 12. fol. 324. Ioan. de la Cruz in Direct. de Sacrif. Missæ, q. 2. dub. 2. concl. 1. & ante omnes Magister Ledesma in Summa, tom. 1. de Sacrif. Euch. cap. 19. conclus. 5. fol. mihi 123. Idem docet Castrus Palaus tom. 4. tract. 2. punct. 9. n. 3. Tannerus tom. 4. disp. 5. quest. 10. dub. 4. num. 57. Bassus in Flor. Theolog. verb. Missæ, 3. num. 7. Fagundez de Precept. Eccles. 1. lib. 3. cap. 16. num. 14. Syluius in 3. par. quest. 83. art. 2. Quarisur 3. Layman lib. 5. tractat. 5. cap. 1. assert. 27. Hurtados de Sacrificio Missæ, disp. 4. difficult. 2. & me citato, Pellizzarius tract. de Mon. cap. 6. quest. 3. num. 9. & alij. Vnde Machadus lib. 4. par. 1. tract. 11. docum. 11. num. 2. obseruat, ita Marriti in Patrochia S. Martini obseruari in praxi. Et ratio est: quia Innocentius in dicto testimonio tantum loquitur de celebratione, non de Communione; & Missale Romanum, dum ordinar, vt referuetur Eucharistia pro infirmis, non prohibet, quòd referuetur pro sanis, & ipsis non liceat, sed tantum infirmis; sed id ordinar, & præcipit pro infirmis, quia ipsis in periculo existentibus est sub præcepto necessaria, & non sanis. Nec id prohibetur, est iure consuetudine introductum: quia, etiam si regulariter ea die fideles non communicent, id tamen non omittitur regulariter, quasi necessarium sit ea die non communicare; sed, quia est congruens; quia est dies maximi meroris. Cum itaque in casu nostro, stante affirmatiua opinione supradictorum Doctorum Parochus, communicando Parochianos, culpam non commisit: ergo

ergo non erat puniendus ab Episcopo, quia poena supponit culpam. Deinde dici potest in fauorem Parochi, quod ei non constabat zurbentice de dictis declarationibus Sacre Congregationis: unde stante Decreto Ybani VIII. illud non obligabant. Verum, suppositis dictis declarationibus, ego nanc existimo, in Feria sexta Parasceue non esse administrandam Eucharistiam, nisi infirmis, Purpuratorum Patrum oracula venerari oportet, nec sapere plusquam oportet sapere.

Notandum est etiam hic obiter, non posse Episcopum punire Sacerdotem, qui, secluso scandalo, & secreto, Missam priuatam dixit in Sabbatho sancto: quia hoc fecit sine culpa, stante opinione Doctorum: ergo poena plectendus non est. Quod autem licitum sit in illa die celebrare; contra Nauarrium, Francolinum, & Valquez, docent Suarez, Fagundez, Gottierez, Sorus, & Cardinalis de Lugo, quos citat, & sequitur Quintanadueñas loco citato, num. 8. quibus ego addo, me citato, Caspensem in *Curs. Theolog. tom. 1. tract. 2. disp. 3. sect. 2. num. 5. Mercetum de Sacram. quest. 83. art. 2. propos. 2. &c.* me citato, Leandrum de *Sacram. tom. 1. tract. 8. disp. 5. quest. 26. Granadum in 3. part. contr. 6. tr. 14. disp. 10. num. 3. Marchinum de Sacram. Ordin. tr. 3. par. 3. cap. 8. num. 5. Lessium in 3. par. D. T. home, quest. 83. art. 2. num. 72. Amicum in *Curs. Theol. tom. 7. disp. 33. sect. 10. n. 3. 12. Syluium in 3. par. D. Thome, quest. 83. art. 2.* Quod verò in tali casu non sit necessaria licentia Episcopi, tenet Eminentiſſimus Dominus meus de Lugo, & Fagundez, quos citat, & sequitur Quintanadueñas *ubi supra*. Difficultas est, supposito, quòd sit licitum dicere Missam priuatam, secluso scandalo, in die Sabbathi sancti, quam hora dicenda sit? Ad hoc dubium sic responderit Castrus Palau *tom. 4. tract. 23. disp. unica, punct. 7. num. 5.* [Illud verò certum existimo, stante probabilitate contrariæ sententiæ affirmantis, quemlibet Sacerdotem celebrare priuatim posse; nemini id esse licitum, antequam Missa solennis incepta sit: quia vsque ad illud tempus memoria realis Passionis ab Ecclesia colitur: quo durante cultus, nullum est Sacrificium celebrandum, ex d. cap. *Sabbatho, de consecr. dist. 3.* Ob hanc enim rationem diximus, nemini licitam esse Feriam quinta in Cœna Domini post finitum Sacrificium solenne illius diei, & Sacramentum reconditum, priuatim celebrare, tamen ante licitum esset.] Itaxille.*

Verum Eminentiſſimus Lugo hoc non admittit. Et nouissimè Doctus Pater Hieronymus Garzia in *Summa moral. tr. 3. difficul. 2. dub. 4. punct. 3. n. 17.* sic ait: [Tambien aduerten muchos, que dado que se diga alguna Missa priuada, que no le comience sino algo tarde, quando ya estan dichas las Profecias, y demas Oficio en las Iglesias principales, y se comienza la Missa solemne con *allelujas*, se tocan las campanas, y se toman ornamentos blancos. Però Lugo *num. 16.* dize, que no ay que forman desto escrupulo, porque ya que la Iglesia anticipa este Oficio, tambien se puede dezir Missa anticipadamente la Missa solemne, y Nona, tambien con alguna causa en este dia se puede dezir Missa por la mañana, y vemos à muchos Obispos doctos, y pios, que lo hazen assi, quando en sus Capillas, y Oratorios, dan en esta dia Ordenes.] Itaxille.

Sed cum Castro Palao contra Cardinalem de Lugo, consentit ex eadem Societate P. Petrus de offic. *Sacerd. lib. 1. c. 4. dub. 8. n. 53. Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 24. §. Si querat. Soar. in 3. par. tom. 3. disp. 30. sect. 2. Fagundez, part. 1. lib. 3. c. 15. n. 17. Pellizzatus in Man. Regul. tom. 2. tr. 8. c. 2. sect. 1. n. 108. Amicus tom. 7. disp. 32. sect. 10. n. 3. 12. in fine.* non est tamen negandum; sententiam Eminentiſſimi Cardinalis esse probabilem: & illam etiam tenet Hurtad. *de Sacr. Miss. §. disp. 4. difficult. 2.*

Ex his sequitur, quòd si in Sabbatho sancto acciderit Festum Annuntiationis B. Virginis, possit Episcopus ordinare, vt in singulis Ecclesiis Missa celebrentur. Et ita P. Garzia *ubi supra, n. 16.* testatur, factum fuisse in Diocesi Czarugaustana anno 1639. quod etiam factum fuisse in ciuita-

te Neapolitana testatur noster Pater Leone de *Capell. sect. 17. n. 178.* sed de his omnibus ego *alibi, in tr. de celebratione Missarum.* Scio aduersus sententiam supradictam de Missa priuata in Sabbatho sancto licite dicenda, contrarium docere nouissimè Castrum Palau *ubi supra, n. 4.* Sed ipse faterur, nostram sententiam esse probabilem, & à viris timorata conscientia in praxi deductam, quod etiam concedit Pater Petrus *ubi supra, num. 51.* An verò contra nostram sententiam adit aliqua declaratio Cardinalium, nescio: si adest, amplius huic opinioni non adheret; si non adest, illam iterum teneo.

An homicidium ab adultero, & adultera perpetratum animo, & intentione contrahendi matrimonium inter se, si ea intentio non significetur exterius, inducat impedimentum dirimens?

RESOL. XXV.

Negatiuè responderi Poncius *de matrimon. lib. 7. c. 45. n. 4.* & Hurtadus *disp. 23. difficult. 1. n. 3.* Sed hæc sententia non placet Castro Palao *tom. 5. disp. 4. punct. 12. n. 5.* quia Ecclesia non punit intentionem præcise, sed occasionem externam ea intentione factam, & cum puniat lege ipsa, & non per sententiam, opus non est de intentione constare, argum. desumpto ex *Clem. 1. §. Verum, de Hereticis.* ubi Inquisitores excommunicantur, qui odio, vel amore ducti iniustitiam reis faciunt.

Verum ego puto, non esse recedendum à negatiua sententia, quam cum Poncio, & Hurtado tenet doctus, & amicitissimus P. Petrus *de matrim. disp. 33. sect. 1. n. 7.* Quia certum est occultum omnino, & mentale delictum non subiace- re Ecclesie iudicio, neque poenitioni, optima ratione; quia lex est imperium Superioris inferioris ad sui obseruationem obligans: unde iure naturali oportet inferiori ad voluntatem Superioris conformari: absurdum enim est ei refragari, & resistere, sicut honestum obtemperare. At conformatio hæc inferioris ad Superiorem in eo solum attendi debet, quòd proprium hominum est: id autem est exterior operatio secundum rationem: nam spiritualis conformatio Angelorù, & spirituum potius videtur, quam hominum; vel hominum etiam, ea tamen ratione, quæ cum Angelis communicant: lex igitur humana humanam postulans obedientiam, eam solum exposcit in operibus exterioribus, quæ propria hominum sunt, nec communia cum Angelis, ac proinde actus omnino interiores, nec prohibere, nec præcipere potest: quia in illis conformatio obedientiæ humana non exigitur. Ex quibus patet responsio ad argumentum Castri Palai. Dico igitur, quòd excommunicatio illa contra Inquisitorem illum, non ipsam comprehendit, si odium, vel amor sit omnino occultus, & nullo signo, aut opere exteriori manifestatus, aut indicatus. Quæcirca illa Clementina non excommunicatur, qui odio, vel amore, & gratitudine simpliciter omiserit inquirere; sed is, qui obtentu amoris, vel odij, hoc est, pretextu aliquo non inquireat pretextus est, quando aliquo signo talis animus indicatur: quare, si omnino maneret secretus talis affectus, nullam Inquisitor incurret excommunicationem.

Notandum est etiam hic obiter, quòd si aliquis occidat, vitum animo ineundi matrimonium cum vna ex filiabus Titij, contraheret impedimentum cum qualibet illarum: quia omnes nuncupatum, & expressè intentæ fuerunt. Ita Gurtierez *de matrim. c. 105. n. 22. Sanc. lib. 7. disp. 78. n. 18. & alij.* Sed hæc opinio non caret difficultate: quia, ait Palau *loco citato, esto, intentæ omnes sunt; sunt tamen intentæ sub indifferentia, & indeterminatione, quæ cum matrimonio consistere nequit.* Verum opinioni Sancti adheret Petrus *loco citato, sect. 2. n. 8.*

Am.

An promissio adulteri facta inducat impedimentum matrimonij?

RESOL. XXVI.

Suppono, adulterium coniugis coniunctum cum promissione ducendi eam, cum qua adulteratur, esse crimen: dicitur ex iure ecclesiastico, matrimonium sequutum cum ea: & id, quod dicitur de adultero, dicendum est de adultera. Hoc supposito, ad questionem propositam affirmatiue respondet Caltus Palaus *tom. 5. disp. 4. punct. 12. n. 11. Gutierrez de matrim. cap. 195. n. 28. Coninch de Sacram. disp. 31. dub. 5. n. 57. & Sanch. lib. 7. disp. 75. n. 10.* Quia ex promissione, facta, & cuius factio non cognoscitur ausa occidendi coniugem, æque nascitur, ac ex vera promissione. Ius autem hoc impedimentum constituit ad dictam occasionem tollendam, Ergo promissioni apparetur vera hoc impedimentum censeri debet applicitum. Deinde præcepta ecclesiastica cadunt in actus externos, & eisdem punit Ecclesia; nam de interioribus nihil iudicat; sed ille exterius promittit; ergo contrahit poenam, seu impedimentum tali crimini iniunctum.

Mihi verò magis placet negatiua sententia, quam tuetur Hurtado de matrim. *disp. 23. difficut. 2. n. 9. Henriq. lib. 12. c. 14. n. 3. in fine. & alij.* Quod probatur exemplis hæcè rebaptizantis, & facti profertentis hæresim: nam rebaptizans ille in foro conscientie excusatur ab irregularitate, quia actus ille verè in ratione culpæ non est peccatum consummatum rebaptizandi, sed est tantum imperfectum in eo ordine, & idè non est sufficiens ad contrahendam illam irregularitatem, quæ imponitur propter delictum perfectum, & consummatum in illa sua specie. Ille etiam alius exterius hæresim profertentis, veram fidem animo, & mente retinens, non incurrit poenas, & censuras Hæreticis impositas, quia reuera non est simpliciter Hæreticus, sed solumcum addito, scilicet, exterior Hæreticus, seu factus. Sic ergo in presenti, qui sine intentione exterius dat fidem matrimonio, reuera non est promissor, sed fingit se promissorem; & idè, quanuis in hoc etiam grauitè peccet, non tamen propriè est illa culpa, propter quam impedimentum dirimens impositum est. Et licet Sanch. conetur ad hæc exempla respondere, ad eius tamen responsonem respondet Perez loco citato.

Sed, si hic obiter quæras, cum promissio de matrimonio contrahendo, vt inducat impedimentum, debeat esse externa, & acceptata, an taciturnitas inducat acceptationem, P. Perez *ubi supra, sect. 5. n. 4.* cum Poncio, Coninch, Rebellio, & Hurtado affirmatiue respondet. Ratio est: quia, cum adulteri se mutuo amant, censentur expetere mutuam matrimonium, idèque vnus alteri hoc promittit, tanquam fauorabile. In his verò, quæ fauorabilia indicantur ab eo, cui offeruntur, & vt talia ei offeruntur, quanuis in re ipsa non sint fauorabilia; *Qui tacet, consentire videtur, de regulis iuris, in 6. regula 43.* Verùm negatiuæ sententie adhæret Sanchez *lib. 7. disp. 79. num. 25. Gutierrez de matrim. c. 105. num. 28. & Caltus Palaus ubi supra, num. 10.* Nam est, matrimonium, vt quid fauorabile offeratur; de facto tamen, vt offeratur, fauorabile non est; tum, quia acceptans inhabilis redditur ad illud matrimonium contrahendum, & poenis ecclesiasticis subiicitur; tum, quia in probabili sententia obligatur ad repromittendum, quod onerosum est. At, cum promissio non est gratuita, sed onerosa, onusque continet, non censetur acceptari ex sola taciturnitate, vt tradunt Doctores *in regula, Qui tacet, de regulis iuris, in 6. & l. Qua dotis, ff. solut. matrim.* Neque obstat, quod promissarius ignorauit onus, quod ex acceptatione promissionis subiit: quia ea ignorantia, vt potè iuris, non præsumitur, & cum taciturnitas, sola iuris præsumptione consensus inferat, nullatenus in presenti inferre potest. Vnde viranque sententiam probabilem esse puto. Ego verò magis adhæreo primæ sententie: quia, cum adulteri se mutuo

ament, cæco amore ducti maximè appetunt illud matrimonium, tamen non ignorent esse onus, & impedimentum illius; unde, qui tacet, censetur acceptare ad quod sibi iudicat fauorabilius, & quod ipse maximè appetere censetur.

An in extrema necessitate, non solum pater, sed etiam mater, possit vendere filium?

RESOL. XXVII.

Certum est, quod homo libet vendi non potest, etiam si referatur in tempus, quo iam sic seruus. Ita prohibetur *l. Sed Celsus citata. & l. Si emptio. §. Omnium rerum, ff. De contrahenda emptio. & §. 1. Instit. de inuilib. stipulation. & l. 15. titulo 5. partit. 5.* Legatur Molina *disp. 349. n. 21. & disp. 33.* Quando autem *l. Et liberi homin. ff. de contrahenda emptio.* dicitur valere venditionem liberi hominis factam ignorantem illum esse liberum; hoc dicitur ad effectum; quod venditor, qui liberum esse sciebat, tenetur emptori ad interesse, iuxta *§. vltimum. Instit. de empt. & vend.* Si autem venditor ignoranter vendidit solum repetit emptor pretium. Ira Anton. Gomez *tom. 2. variarum, c. 2. n. 50.* Legatur Molina *disp. 268. ad finem.* In extrema tamen necessitate famis, potest filius vendi à patre, vt habetur *in l. 2. c. de patribus, qui filios suos distraxerunt,* & ita docent communiter Iurisperiti, & Theologi, vt Dicastillus *de iust. lib. 2. tr. 9. disp. 1. dub. 1. n. 85, & alij.*

Difficultas est, an hæc potestas extendatur ad matrem. Casus est curiosus, & à paucis pertractatum inuenio. Negatiuam sententiam docet Georgius Acacius *tract. de privilegijs parentum, & liberorum, priuile. 21. n. 18.* qui citat Glossam, Baldum, Salycetum, & Azonem. Probari potest hæc opinio, primò: quia, qui in potestate aliquid nō habet, illud vendere non potest: atqui in proposito casu famis, videlicet, & egestatis, permittitur patribus liberis distrahere: igitur in potestate liberorum habere eos oportet, iam verò matris non habere in potestate liberorum, expedit est iuris. Sequitur proinde, quod mater non possit liberorum ex prædicta causa distrahere. Si transactio mater non potest liberorum efficere seruos; multò minus potest venditione eos in status seruilium deducere: atqui verum est prius, per *l. Transactio. §. 26. c. de transact.* Igitur, nec mater liberorum vendendo efficere potest seruos. Leges semper intelligi debent iuxta rubricam, sub qua ponuntur. Atqui rubrica, sub qua illa *l. 2.* collata est, concepta est nominatim, & expressè de patribus, qui liberorum distraxerunt, non autem de parentibus: ergo prædicta *l. 2.* illi rubricæ subiecta, non de parentibus, sed de patribus accipi debet.

Sed, his non obstantibus, affirmatiuæ sententie mordicis adhæret Hulticus Hunnius *in vol. 2. Freutlerij, disp. 28. Theol. 4. q. 20.* Quia in toto illo titulo *c. de patribus qui lib. suos distrax.* nulla profus mentio fit patris potestatis, nec vnico quidem verbo innuitur, quod ius istud distrahendi liberorum, effectus sit patris potestatis, eiusque intuitu patribus competat. Nec denique alio in loco iuris nostri ad patriam potestatem referatur. Proinde verisimile non est ius istud effectum esse patris potestatis. Ex quo sequitur, quod ius istud distrahendi liberorum ad matrem æque atque ad patrem spectet. Et sanè alia longè ratio, ob quam parentibus conceditur potestas, accepto pretio, distrahendi liberorum, ab Imperatore indicatur *in d. l. 2. necessitas*, videlicet, nimis que paupertas, & egestas, in qua sola sese fundat Imperator. Atqui perperam hoc fieret, si præcipua illius distractionis ratio in patriæ potestate consisteret: perquàm enim absurdum foret, rationem constitutionis veram, ac principalem silentio inuoluere; aliam verò rationem ad rem parum pertinentem, aut sayè minus principalem assignare; quod de tanto Imperatore præsumi non debet. Denique Imperator Constantinus *in d. l. 3. c. de patribus qui lib. suos distrax.* vtitur verbo, *Si quis.* Iam verò verbo hoc, *Si quis,* tam fecerunt,

nas, quàm masculino contineri, author est Iuriscōsultus in l. 1. ff. de verb. signif.

Nec obstant argumēta pro opinione negatiua. Respon- det Hunnius, & ad primum asserit, laborare æquiuocatio- ne vocabuli, potestas. Cùm enim dicitur, quod quis in po- testate non habet, illud distrahì non posse, nomine pote- statis significatur dominium. At in proposita quæstione potestas non dominium, sed ius illud, quod patentes in li- beros habent, denotat, quod à dominio diuersissimum est. Ad hæc, quod d. l. 2. permittit parentibus liberos suos ex causa famis, & paupertatis vendere: id planè singulare est contra ius commune receptum, vt ex præcedente. l. 1. re- lictor: non igitur patriæ potestati, tanquàm eius effectus, ad- scribi debet: alioquin semper, & regulariter liceret parenti- bus, etiam extra hanc necessitatis casum, liberos vendere.

Ad secundum quoque non est difficilis responsio: regu- lariter quippe, & ordinariè mater non potest sua transactio- ne liberos suos efficere seruos, aut quacunq; alia ratione in seruitutem conuicere; id, quod vult d. l. 26. C. de transact. Sed nec patri, extra prædictum necessitatis casum, idem permissum est. d. l. 1. Si igitur ex d. l. 26. rectè inferatur, quòd mater non possit, ex causa paupertatis, & famis liberos ven- dere, ex eodem certè fundamento idem de patre quoque concludendam erit. Quocirca casus d. l. 2. planè singularis est, & exceptionem à regula d. l. 2. continet.

Ad tertium respondeo, argumentum à rubro ad nigrum non esse perpetuum, nec necessarium, sed probabile duntaxat, nec eo casu procedere, quo ratio legis generaliter est ipsa rubrica: ex ratione enim legis, vt quæ legis est anima, lex patris caput interpretationem, quàm ex rubrica: & in- terpretatio, quæ ex legis ratione sumitur, necessaria est: at quæ ex rubrica peritur, probabilis duntaxat, iam verò, etsi rubrica sit de patribus duntaxat concepta, ratio tamen legis secundè ita generalis est, vt parentum vtrunque sexum comprehendat. Sed de sola venditione dicta lex 2. Codicis loquitur, nec donare, nec permutare filium licere colligit Baldus in d. l. 4. 3. Salyc. ibi, n. 3. Ego tamen, vt de dona- tione consentio, quia contra rationem d. l. 2. non victus causa filium alienæ potestati tradit, qui donat, & eo non plus habet quàm antea: ita de permutatione, si filium in seruitutem tradat pro victu certo, aliud consuetim: idem enim egit, ac si vendidisset: permutatio enim vnica est em- ptioni. l. 1. ff. de rerum permut. imò vicem obinet emptionis, l. 2. Cod. tit. §. item pretium. Inst. de empt. & vend. Et hanc sententiam tenet etiam Acacius vbi supra; hoc tamen ad- mittens, vt diximus, in solo patre; sed Hunnius admitteret etiam in matre,

An clausula, appellatione remota, includat quan- cunque appellationem?

R E S O L. XXVIII.

Casus est nimis practicabilis, & ad illum affirmatiuè respondet nouissimè Hulticus Hunnius in Commen- tariis ad Treutlerium, vol. 2. disp. 33. Thef. 4. §. 31. vbi mordi- cùs firmat, quòd talis clausula, non de friuolis duntaxat, sed de legitimis appellationibus intelligi debeat. Et huius as- sertionis hoc fundamentum habeo, quòd aliquoquin clausu- la illa, remota appellatione, potius foret otiosa, & superua- cua, nec quicquam operaretur, eùm & aliàs, non adiecta præfata clausula, friuolæ appellationes non admitti, sed re- mueri debeant, d. l. fin. C. de appell. recip. At verò clausula- rum, illarum præsertim, quæ rescriptis Principum adiciuntur, ea est facienda interpretatio, ne sint frustratæ, & otio- sæ; sed vt aliquid operentur: eùm non sit credibile, Princi- pem frustra, & sine effectu clausulam aliquam suo rescripto inseruisse, aut adiecisse. Deinde, sicut verba Legum cum ef- fectu intelligi debent, l. 5. §. 1. ff. ne quis in iur. vocat. ita quo- que verba rescriptorum cum effectu sunt accipiēda, vt quæ vim legum obtrineant, §. Sed & quod Principi. l. De iure nat.

Gen. & Ciuil. Denique, si prædicta clausula, remota appel- latione, intelligi deberet de leui solùm, ac friuola appellatione, ratio dari non posset, quare huiusmodi clausula non possit adici ab alio Magistratu iurisdictionem suam alij demandante. Iam verò in d. l. 1. §. fin. ff. à quib. appellat. expres- sè dicitur, Principem solere ita dare Iudicem, ne ab ipso appelletur; alium verò ita Iudicem dare non posse. Vnde merito concluditur, quòd clausula sæpè dicta, non de fri- uola, sed de legitimæ appellatione sit intelligenda.

Non obstat discutiendam fundamentum, quòd, nempe, Princeps suo rescripto non possit alicui ius suum auferre: nam ad hoc respondeo, id verum esse, nisi iustam habeat causam ius appellandi alicui auferendi, argum. §. fin. l. de his, qui sui, vel alien. iuris sunt. qualem causam Princeps, clausu- lam istam adiciens, habere semper præsumitur: eùm enim ipse fons sit iuris, ac iustitiæ, non præsumitur, contra ius, & iustitiam quicquam rescribere: vnde & rescripta, placitæque ipsius vim iuris obtinere dicuntur.

Nec obstat huic sententiæ, quòd appellatio iuris sit natu- ralis, & idè subditis non possit auferri: nam nulla ido- nea, & sufficiente ratione probatur, quòd ex iure naturali descendat. Quod enim dicunt, speciem esse defensionis appellationem, & idè iuris naturalis; ad hoc facilis viderat esse responsio: nam posito, quòd sit species quædam defen- sionis appellatio, quod etiam negat Arius Pinell. Rubr. C. de resind. vend. p. 2. c. 3. n. 22. & seq. minimè tamen conse- quens ei foret, quòd iuris sit naturalis: quanquam enim def- ensio ex iure gentium, & naturali descendat; species tamen singulæ non sunt propterea ex eodem iure. Conuenio quippe ex iure gentium descendit: non omnes, & singulæ species ex eodem iure promanant, l. Ex iure ff. de iust. & iu- re. eùm forma specifica, quæ singulis specifica est propria, originem, & esse solcat dare cuique speciei. Vt proinde non sequatur: defensio iuris naturalis est: ergo appellatio quo- que erit eiusdem iuris. Et hæc omnia docet Hunnius loc. cit. quæ quidem, licet ingeniosè excogitata sint; non videntur tamen admittenda, eùm aduerfentur communi sententiæ Doctorum per ea, quæ adducit Menoch. de arb. cas. 157. n. 2. & seq. Marchelan de Commis. par. 1. c. 10. n. 18. Sesse de in- lib. c. 8. §. 2. n. 10. Gratian. c. 41. n. 18. Leo in Thef. for. ecclief. par. 2. c. 2. n. 36. & alij.

Limitatur tamen opinio hæc negatiua, casu, quo, (vt ali- bi etiam adnotauimus) per Papam alicui Cardinali sit commis- sa causa, appellatione remota: tunc enim censeretur exclusa quælibet appellatio, etiam non friuola, & iusta, vt dignitas Cardinalia aliquid operetur. Ita Bal. in l. ante fin. ff. de off. Præf. Præf. Aff. in rub. que sint regalia, n. 4. Gomez in Com- pendio vtriusque sig. n. 49. Mandol. ad Rom. conf. 211. in ad- dit. lit. C. quos refert, & sequitur Faxio, fragm. crim. p. 2. ver- bo, Iudex, num. 963. Card. Tusch. præf. concl. tom. 1. lit. A. concl. 400. n. 11. vbi dicit speciale in cōmissione facta Car- dinali. Restringit pariter in privilegiis Religionibus à Sum- mis Pontificibus concessis, quòd, scilicet, ad executionem procedatur, appellatione remota: quo casu remotam esse omnem appellationem, tam legitimam, quàm friuolam ob- seruat Fr. Emmanuel 9 Regal. tom. 1. g. 8. art. 13.

Nota tamen hic obiter, quòd hæc clausula nihil opera- tur, si constar de gravamine notorio. Ita Cenedus præf. & canonice. quest. lib. 1. quest. 45. num. 44. Martha de clausulæ, par. 1. claus. 12. in vltima impressione, num. 47. vbi num. seq. hoc ampliat, vt procedat, etiam si dictum esset, Quis, & quæcunque appellatione remota. Nec operatur contra ter- tium: nam commissa causa appellationis cum hæc clausu- la, non prohibetur tertius appellare pro eo, quòd suæ inter- esse putauerit. Martha vbi supra, claus. 12. n. 6. vbi n. 11. resoluit, quòd hæc clausula apposita in gratia directa exe- quutori Litterarum Apostolicarum, intelligitur de con- tradictoribus de facto, & num. 12. quòd posita in perso- na delegati, non transit ad subdelegatum, & quòd hæc clausula non est odiosa, & respicit præiudicium tertij. Nec tollit supplicationem ad Superiorem. Lopus alleg. 23.

n. 3. nec restitutionem in integrum, vt voluit Rota in Bononiensi censua, die 11. Decembris, 1602. coram iusto, impressa apud Censum de censibus, decisione 109. n. 5.

An, qui in die 2. Nouembrii omittat recitare Officium Defunctorum, & Officium Octauae, committat unum, vel duo peccata.

RESOL. XXXIX.

CAsus est curiosus, & nouus; & ad illum respondet nouissimè Pater Pellizzarius in *tract. de Monialibus, c. 6. q. 8. num. 17. in 2. edit.* vbi sic ait: [Addo hic obiter, (quod non reperi decusum ab illo; Doctore,) omittentem Officium Defunctorum in die Commemorationis Defunctorum, & Officium Octauae omnium Sanctorum, videri non improbabile, quod faciat vnicum peccatum: cum illa die haec duo Officia videantur praecipui per modum vnus; in quo motum sensit Pater Zanetti, addens de rigore contrarium esse sustinendum.] Ita ille.

Sed ego, licet non audeam Doctorum virorum opinionem damnare, apud me tamen non caret maxima difficultate: quia sunt praecipua diuersa, vt pote de officiis diuersis; ideo omissio vnus non officit alteri: nam recitans Officium Defunctorum adimplet obligationem illius, licet non recitet Officium Octauae; & contra; ergo, &c. Quod confirmatur: nam, quando illa dies est impedita, Officium Defunctorum transfertur in alium diem; ergo sunt diuersa praecipua. At ex his oritur aliud dubium curiosum, & à nemine, quod sciam, tactum; nempe, an qui in 2. die Nouembrii recitat Officium Octauae, sed relinquit Officium Defunctorum; si sit Beneficiarius, teneatur restituere fructus Beneficij; Ego, saluo meliori iudicio, negatiuè respondeo: quia, cum simus in odiosis, & pœnalibus, Bulla Pij V. non est extendenda ad casum nostrum; nam loquitur de Officio ordinario, quod singulis diebus recitatur, & ideo in illa efficitur mentio de Horis, vt patet ex ipsius Bullae contextu, quam Bullam affert Persicus de *Horat. Canon. cap. 5. dub. 17. num. 2.* Sed in Officio Defunctorum non adfunt Horae, sed tantum Matutinum, Laudes, & Vesperae; ergo Bulla Pij V. vt diximus, non loquitur, neque est extendenda ad Officium Defunctorum, vt pote diuersum ab ordinariis officiis.

Nota verò, quod amicissimus Pater Pellizzarius videtur nimis propensus, ex rationibus, vt ipse ait, à me adductis, ad declarandam consuetudinem recitandi Officium Defunctorum in die 2. Nouembrii, non obligare ad peccatum mortale: sed videat, ne postea idem dicendum sit de consuetudine Monialium recitandi Horas canonicas extra Chorum; quod ipse, & optimè mordicus negat; & de consuetudine ieiunandi in Vigilia Assumptionis B. Virginis, & de multis aliis consuetudinibus totius Ecclesiae; nam, v. g. possent dicere parentes, & tutores, consuetudinem baptizandi infantes, antequam ad vsum rationis perueniant, non obligare illos sub mortali, ac de similibus.

Dicendum est itaque, omnes supradictas consuetudines esse sub mortali obligatorias. Primò, quia sunt in re graui, vt de se patet. Secundò, quia omnes illas transgredientes putant peccare mortaliter. Tertio, quia omnes Doctores vniuersimode ita docuerunt. Quarto: quia illas transgredientes à Superioribus puniuntur. Haec enim sunt praesumptiones attendendae, vt asserunt Doctores, ad probandam consuetudinem à principio introductam, & continuatam esse sub onere peccati mortalis. Et ita est communis sensus totius Ecclesiae circa enumeratas consuetudines. Nec aliter dicendum existimo.

Vnde, praeter Doctores in confirmationem supradictarum à me alibi adductos, non deseram hic apponere auctoritatem Iosephi Rocafu, sic asserentis in *Praxi Theol. mor. par. 3. lib. 6. c. 4. q. 3.* Quomodo possumus cognoscere, consuetudinem obligare, & ita habere modum legis; vel non

obligare, & sic introductam per modum deuotionis? Vera sententia ait, ex tribus coniecturis deduci posse, consuetudinem per modum legis obligare. Prima coniectura, si consuetudo sit grauis, difficilis, & communiter seruata à populo. Ratio est: quia non solet populus vniuersimode conuenire in his actibus, quos secundum consuetudinem faciunt, nisi quando se obligatum sentit. Secunda coniectura est, si viri timorati malè sentiant de his, qui non seruant consuetudinem, & communiter populus scandalizatur. Ratio huius coniecturae est: quia, nisi consuetudo obligaret, non malè sentirent viri timorati de his, qui non seruant eam, nec populus scandalizaretur. Tertia coniectura, si Praelati, & Superiores puniant violantes consuetudinem. Huius ratio est: quia, si Praelati non sentirent, consuetudinem obligare, non punirent violantes eam: nemo enim puniendus est ex eo, quod non faciat id, ad quod non obligatur. Ex his colligitur malè dixisse Fagundez in 4. *Precepto Ecclesiae, lib. 1. n. 2.* difficile posse probari, consuetudinem non edendi oua in Quadragesima obligare: nam existimo posse probari, hanc consuetudinem obligare. Probatur, nam haec omnes coniecturae adfunt ferè in omnibus mundi partibus circa consuetudinem non comedendi oua, & lacticiua tempore Quadragesimae: ergo clarè apparet dictam consuetudinem abstinendi ab ouis, & lacticiuis in Quadragesima obligare sub praecipuo mortali: & haec omnia docet Rocafu *vbi supra.* Vide etiam doctum, & amicissimum P. Baldellum in *Theol. mor. tom. 1. lib. 5. disput. 47. n. 16. & 17.* Merollam *tom. 3. disp. 5. cap. 3. dub. 2. n. 32.* Præpositum in *p. 2. D. Theol. quæst. 97. dub. 1. n. 7.*

An condactor teneatur de culpa leuissima?

RESOL. XXX.

CAsus est practicable, & teneri de dolo, culpa lata, & leui non est dubium. Difficultas est, an teneatur de culpa leuissima. Helsticus Vlticus Hunnius, Iurisconsultus celeberrimus, cuius memoria in benedictione sit, nam ex Lutherano Catholicus factus, piè in gremio sanctae Romanae Ecclesiae obdormiuit in Domino, affirmatiuam sententiam docet in *var. resal. iur. lib. 3. tract. 7. part. 2. q. 7.* Mouetur ad hanc sententiam tenendam, ex textu in *leg. 25. §. Qui columnam. 7. ff. de loc. conduct. vbi Caius: Qui columnam transportandam conduxit, si ea, dum tollitur, aut portatur, aut reponitur, fracta sit; ita id periculum praestat, si qua ipsius, corumque, quorum opera videretur, culpa acciderit: culpa autem abest, si omnia facta sunt, quae diligentissimus quisque obseruaturus esset. Idem, scilicet, intelligemus, etsi dolium, vel signum transportandum aliquis conduxerit; idemque etiam ad ceteras transferri potest.* Hinc patet, quòd, vt de leuissima culpa condactor non teneatur, requiritur, vt omnia fecerit, quae non diligens; sed diligentissimos patet familiaris obseruaturus esset: à quo autem hoc requiritur, is de leuissima culpa tenetur, cum exactissima, & diligentissima diligentia culpa leuissimae opponatur.

Nec moueor eo, quod nonnulli respondent in *d. leg. 25. §. Qui columnam.* agi de rebus frangibilibus, hoc est, de iis, quae facile frangi possunt, atque ideo ab iis, quibus haec transportandae fuerint locatae, exigi exactissimam diligentiam. Hoc enim satis verba ipsius textus resellunt: non enim solum de columna, sed & de tigno, quod facile frangi non potest, loquitur; quinimò in fine aperte Iurisconsultus scribit, idem ad ceteras res transferri debere. Henricus Bocerius respondet *d. §. Qui columnam.* non de leuissima sed de leui intelligendam esse, atque ibi superlatiuum, *diligentissimus*, vsurpari pro positiuo, *diligens*; perinde vt interdum positiuum ponitur pro superlatiuo, *l. Heredit. §. Non tantum ff. famil. ercisc. l. Si vt certo. §. Custodiam, ff. commodat. l. In re mandata. C. mandata.* Sed nec haec responsio melior est priori: praeterquam enim quòd diuina auctoritas, & in coniectura posita est; absurdum enim videretur superlatiuum

superlatiuum positum esse, pro positio, cum superlatiuum non in se positio, sed positio in se superlatiuo: unde, qui doctissimus, & diligentissimus est, recte diligens, & doctus appellatur: at, qui est doctus, vel diligens, non prioribus doctissimus, & diligentissimus appellari potest. Quod si itaque à conductore ea solùm requiruntur, quæ diligens paterfamilias obseruaturus fuisset, malè, & perperam Iurisconsultus dixisset, culpa vacare conductorem, si omnia fecerit, quæ diligentissimus quisque facturus fuisset.

Confirmatur in super hac sententia. §. final. l. de locat. in quo Iustinianus ita scribit: *Qui pro usu, aut vestimento, aut argenti, aut iumenti mercedem, aut dedit, aut promissum, ab eo custodia talis desideratur, qualem diligentissimus paterfamilias suis rebus adhibet, quam si præstiterit, & aliquo casu rem amiserit, de restituenda ea non tenebitur.* Respondent, & hic diligentissimum, pro diligens: sed id eam re-feraturum est. Alij dicunt, textum non absolute loqui, nec diligentiam eam desiderare, qualem diligentissimus paterfamilias suis in rebus præstaret; sed summam duntaxat illius diligentiam, qui conduxit; ita ut talem se gerat in rebus locatis, qualem in suis rebus se gerit, cum est diligentissimus. Sed huic responsioni verba textus reclamant. Et præterea aperte refellitur d. l. 25. §. *Qui columnam.* vbi Iurisconsultus talem à conductore requirit diligentiam, qualem quisque diligentissimus paterfamilias suis rebus adhiberet.

Nec obstat huic primò, quòd quotiens vtriusque utilitatem, tam creditoris, quam debitoris, contractus concernit, toties debitor præstet non culpam leuissimam; sed dolum solùm, latam, & leuem culpam, l. 5. *vers.* Sed ubi vtriusque ff. *commodati.* §. *fin.* *Instit. de obl. que re contrahuntur.* Iam verò in locatone vtriusque utilitas vertitur, debitoris, & creditoris, locatoris, & conductoris. Igitur in debitore, seu conductore requiritur solùm culpa leuis, non etiam culpa leuissima. Respond. Maiorem propositionem sic temperandam, & limitandam esse, nisi quis contractui se vel obtulerit, vel industriam suam, & artificium in opere aliquo conficiendo sit professus: at, qui rem aliquam conficiendam, seu opus aliquod perficiendum in se recipit, is suam industriam & artificium suum profiteri intelligitur: proinde etiam meritò de culpa leuissima tenetur, si id, quod professus est, non præstiterit, nec opere complevit.

Non aduersatur l. 5. §. 2. ff. *de commodat.* vbi non solùm Vlpianus prædictam regulam proponit; sed & exemplum eius, locatorem subiicit. Verba eius hæc sunt: [Vbi vtriusque utilitas vertitur, vt in empto, vt in locato, vt in dote, vt in pignore, vt in societate, & dolus, & culpa præstatur.] Vbi appellatone culpæ non leuissimam, sed leuem significari non solùm ex eo colligitur, quòd appellatio culpæ absolute posita significet leuem culpam. argum. l. 23. *de regul. iur.* Sed & quòd in contractu pignoris, & contractu societatis non leuissima, sed leuis saltem culpa præstari solet, §. *fin.* *Instit. quib. mod. re oblig. contrahit.* §. *fin.* *Instit. de societate.* Ergo, cum contractui veto pignoris, & societatis coniungatur locatio, & conductio, quæ ex illis, eadem ex hac quoque culpa præstatur. Ad hoc quippe existimo sic commodè responderi posse; in adducta l. 5. §. 2. *vers.* Sed ubi vtriusque, locatorem, & conductionem subiicit tanquam exemplum illius contractus: in quo vtriusque commodum vertitur, non verò eius, ex quo leuissima culpa sit præstanda. Ad eoque pertinere ad verba antecedentia, non verò subsequenta. Quæ responsio, licet alicui diuinatoria videri possit, stabilitur, & confirmatur fortissimè verbis textus dilucidis, & expressis, quibus asseritur, culpam leuissimam ex hoc contractu locatorem præstandam esse, l. 25. §. *penult.* ff. *locati.* Et hæc omnia adducit Honnius pro sua firmanda sententia.

Verùm, pateranti viri, quia sententiam negatiuam communi tenent Doctores, non audeo ab illa recedere. Distinguitur, conductorem non teneri de culpa leuissima: vti-

Antonini Diana Pars I. X.

de pro norma, & regula assero, quòd si in contractibus solius dantis utilitas versatur, veluti in deposito, dolo, & lata culpa præstari debent: vbi solius accipientis vertitur utilitas, præter dolum, latam, & leuem, etiam leuissima culpa præstatur, veluti in commodato: vbi verò vtriusque utilitas versatur, præter dolum, & latam, etiam leuis, non tamen leuissima culpa præstanda venit: veluti in empto, in locato, in dote, in pignore, & in societate. Ex quibus clarum est, in locatone, & conductione leuem duntaxat, non etiam leuissimam culpam præstari: eòque hoc non solùm in adductis textibus dicatur; sed etiam ratio iuris contractui isti maxime conueniens sit. Et ita docent duodecim Doctores, quos citat, & sequitur Escobar à Corro in *tract. de vtroque foro.* artic. 3. num. 146. Licet aliquando, ratione circumstantiarum, & pactonum, leuissima culpa præstanda veniat, vt in l. *Qui mercedem.* 40. *cum seq. locati.* vel etiam si res natura sua exactissimam diligentiam requirat, vt si facile frangi possit, vt columna, dolium, vasa, & similia, l. *Si merces.* 25. §. *penult.* vel ratione officij, propter quæstum, vt est sarcinator, fullo, & similes, vt in l. *Item queritur.* 13. §. *Si fullo.* 6. d. l. *Si merces.* §. *penult.* *fin.* l. 12. & l. 17. vbi Gloss. 3. & 4. tit. 8. *part. 5.* Vel si ad vnum vsum rem conducatur, & ea vtriusque alij, vt malam condaxit ad faciendum iter Hispalim, & iter faciat Matritum: quia tunc de leuissima tenebitur, imò de morte mulæ, quæ casui fortuito tribuitur, ex traditis per Doctores in l. *Qui fundum de candidi.* *fnr.* & in l. *Sicut cerid.* §. *penult.* *commod.* Felic. *de societate.* cap. 21. num. 41. Hermosill. l. 3. gloss. 6. num. 31. tit. 2. *part. 5.* fol. 157. & in terminis Ripol. *var.* cap. 12. *de locat.* num. 293. & *seq.* vbi n. 295. & *seq.* limitant, nisi cum mula esset datus famulus: quia tunc ad nihil, dolo excepto, conductor tenebitur; im- patet enim sibi dominus mulæ, qui maium famulorum cepit; & ita consulunt, quòd cum mula famulum accipiat, vt euitet omne periculum, l. *Cum in plures.* 60. §. *Seruum.* 7. *locati.* l. *Nam & Seruius.* 21. §. *fin.* vbi Gloss. plura iura adducit, *de negot. gest.* Ioan. Egid. Trullench 7. *Decalog.* cap. 14. *dub.* 11. num. 3. *in fine.* Quod limitat Sanchez 1. *consul. moral.* cap. 5. *dub.* 8. Cum inopinatè efferretur necessitas eundi ad remotiorem locum; & ex eo nullum damnum domino prouenit. Vide eam, quia est curiosus casus.

Et hæc omnia docet etiam Escobar loco citato, cuius adde Ioannem Vurmserum in *Nucleo Iuris controuersi.* lib. 3. tit. 25. *cont.* 2. n. 3. & *seq.* cum Maulio *tract. de locat. & conducl.* c. 7. n. 3. Berlichio in *Conclusionib. Practicab.* cent. 4. *concl.* 25. num. 46. & alij penes ipsos, quæ omnia notentur, cum passim in dies accidunt.

Si demas conductum comburatur, an damnum sit locatorem, vel potius conductoris?

RESOL. XXXI.

DE hoc casu interrogatus fui, occasione magno incendij, quod his diebus vidimus Romæ in Palatio conducto ab Eminentissimo Cardinali Brancatio. Et quia casus sæpissime accidit, non inuile exit pro Confessariis, & Responsoribus conscientie hinc illum breuiter pertractare. Suppono itaque, quod inter omnes conuenit, si fortuito casu incendium exortum sit, conductorem non teneri, ex l. *Ex conducto.* §. *Si vis in fine.* ff. *locati.* ex l. *Contractus.* ff. *de regul. iur.* & similibus. Itaque conuenit inter omnes, & contractio conductorem teneri, imò puniri etiam, vbi culpa, vel dolo eius incendium factum sit, ex l. *Si quis fundum.* §. *Imperator.* ff. *ead.* l. *Sicut cerid.* §. *Nunc videndum.* ff. *Commodati.* l. *Capitalium.* §. *Incendiarum.* ff. *de panis.* De genere autem pæne consulendus est Menoch. *de arbit.* cas. 139. Controuersia autem inter Doctores est in eo; quid, si nesciat, vitium culpa, vel casu ortum fuerit incendium? & teneri conductorem, tenet Fachineus in *controver. iur.* lib. 1. c. 87. ea ratione ductus,

adus, quia incendium plerumque culpa inhabitantium fit, ut ait Iuriconsul. in l. 3. ff. de off. Praefecti vigiliam.

Sed ego negatiue sententiae contra Fachineum adhaerendum esse puto. Probatum nostra opinio: quia incendium ad casus fortuitos in iure referri solet, veluti hoc probatur per l. Si ut certo. 5. §. Quod verò. ff. commod. ibi: Et si incendio, vel ruina aliquid contigit, vel aliquod damnum factale, non tenentur, &c. Cui adtipulatur Caius Iuriconsultus in l. In rebus. 18. pr. ff. commodat. ibi: Et tamen eos casus non praestet, quibus resisti non potest, veluti mortes seruorum, quae sine culpa, & dolo eius accidunt, latronum, hostiumque incursus, piratarum insidias, naufragium, incendium, fugas seruorum, qui custodiri non solent, &c. Et consentit Iulianus Imperator in §. 2. Instit. quib. mod. re contrab. obligat. ibi: Et is, quidem, qui mutuum accepit, si quolibet fortuito casu amiseric, quod accepit, veluti incendio, ruina, naufragio, &c. nihilominus obligatio permanet. Atque tradit Vlpianus in l. Contractus. 23. ff. de regul. iur. ibi: Animalium casus, mortes, quaeque sine culpa accidunt, fugae seruorum, qui custodiri non solent, rapina, tumultus, incendia, grandinum magnitudines, tempus praedonum à nullo praestantur. Atqui conductor casus fortuitos non praestat, l. In iudicio. 28. C. h. t. cum eos nemo regulariter praestare cogatur: siquidem istos nullum hominum consilium prauidere potest, ut loquitur textus in l. 2. §. Si eo tempore. C. de administr. rer. ad civit. pertinent. Deinde accedit, quòd quilibet praesumitur diligens, & industrius, donec de eius negligentia, & culpa doceatur, Gloss. & Doctores in l. Quoties. §. Qui dolo. de probat. Igitur & conductor in re conducta tandiu praesumetur diligens, donec contrarium fuerit à locatore probatum, & consequenter non praesumetur ipsius culpa incendium accidisse. Quicumque igitur de dolo, culpa lata, leui, & leuissima, non verò de casu fortuito tenetur, is incendij nomine conueniri non potest, nisi illud culpa eius exortum probetur, arg. l. 5. §. 4. & l. 18. pr. ff. commodat. §. 2. l. Quib. mod. de oblig. contrab. vbi commodatarius, qui de leuissima etiam culpa tenetur, non tenetur de incendio: quia ad casum fortuitum praestandum obligatus non est. Atqui conductor, licet, secundum aliquos, teneatur de culpa leuissima, non tamen tenetur de casu fortuito, l. In iudicio. C. de locato §. 5. Inst. eod. & l. 25. §. 6. ff. eod. tit. Igitur de incendio conueniri non potest.

Ad argumentum verò Fachinei respondetur ex leg. Si vendita. 11. ff. de peric. & commod. rei vendit. vbi ait Alphenus Iuriconsultus, quòd si insula vendita combuta esset, licet incendium sine culpa fieri non possit; tamen sine patrisfamilias culpa fieri possit, neque si seruorum negligentia factum esset; continuo dominus in culpa sit. Ex quo texto apparet, quòd, licet culpa inhabitantium, incendia plerumque fieri soleant, tamen praesumptio haec patrisfamilias non attingat; sed potius seruos eius, & qui cum eo habitant, pro quorum delicto patrisfamilias regulariter non tenetur. Secundò respondere possumus cum Doctoribus, quòd d. l. 3. non de leui, sed de leuissima culpa debeat intelligi; in locatione verò, & conductione leuis duntaxat culpa praestari debet; quod in praecedenti Resolutione probatum fuit. Tertio responderi potest, incendia quidem culpa inhabitantium plerumque fieri; non tamen certi, & determinati hominis. Proinde à locatore probari debet, cuiusnam hominis in individuo culpa incendium istud factum sit. Itaque, etsi praesumatur incendium factum culpa, tamen praesumptio haec est indeterminatae personae; nam, licet incendium regulariter sine culpa fieri non soleat; non tamen inde sequitur, patrisfamilias culpa factum esse: neque si seruorum negligentia factum esset, continuo dominus in culpa erit; cum patrisfamilias illorum tantum ministrorum culpam praestet, qui circa officium deliquerunt, vel negligentem fuerunt. Praesumptio igitur haec nec solida, nec vera, nec sufficiens est ad condemnationem. Et quòd hoc ita sit, satis exinde liquet, quòd commodatarius, qui tamen non minus de leuissima culpa tenetur, quam

conductor, de incendio non conuenitur, d. l. 5. §. 4. & d. l. 18. pr. ff. comm. §. 2. l. Quib. mod. re oblig. contrab. Non obstat etiam secundum: quòd enim incendium tale sit casus fortuitus, qui possit, & soleat, etiam sine culpa contingere, satis probat d. l. 5. §. 4. l. 18. pr. ff. commodat. l. Siue hereditaria. ff. de negot. gest. l. 26. §. Non omnia. ff. mandati. l. Si quis domum. §. Si colonus. ff. locati. l. 3. §. i. ff. nauit. capon. ff. abul. l. 23. in fin. ff. de regul. iur. Quin etiam Iuriconsultus Alphenus in l. 11. ff. de peric. & commod. rei vendit. satis testatur, quòd etiam sine culpa patrisfamilias incendium oriri possit, in verb. Respondi: quia sine patrisfamilias culpa fieri potest. Neque, si seruorum negligentia factum esset, continuo dominus in culpa erit. Ergo, &c. Et haec omnia pro firmanda nostra sententia, quam contra Fachineum docuimus, adducunt, & sequuntur Ioannes Vvotmserus in Nucleo Iuris controuersi, lib. 3. tit. 25. contr. 3. & Hulticus Hunnius in variis resolutionibus Iuris civilis, lib. 3. tract. 7. par. 2. q. 7. & in facti contingentia recognosce Farinacium q. 110 per totam, Mascardum concl. 894. per totam, & omninò videndum Matthiam Berlichium in conclusionibus practicabilibus, cent. 4. concl. 25. per totam.

Sed incidenter hic quaero, an dominus, seu paterfamilias ex incendio familiae, seu domesticorum teneatur? Indistinctè dicendum videtur; quòd sic; quoniam paterfamilias est caput familiae, cuius imperio reliqui omnes obediunt, & idèd eius culpae adscribendum videtur, quòd minorem diligentiam, quam debuerat, adhibuit, nisi probare possit incendium abique sua, suorumque culpa contigisse, ut in specie docet Koppen. dec. 36. & 38. per totam. Verùm distinguendum est. Aut de certa, & determinata persona ex familia non constat: aut de ea certo, & liquido constat, & apparet. In priori casu, cum de certa, & determinata persona ex familia, cuius factò incendium ortum est, non constat; dubium nullum est, quòd paterfamilias non teneatur. In posteriori casu, si de certa, & determinata persona ex familia, vel domesticis constat, tunc iterum attendendum erit: aut illa persona extra suum officium peccauit, & suo factò incendium excitauit: aut circa suum officium deliquit. In priori casu, si extra officium suum peccauit, paterfamilias ex eius factò, & incendio non tenetur. Secus in casu posteriori, vbi circa officium suum deliquit. Unde inferitur, si coquus ignem diligenter in coquina custodiuit; & postea alter familiaris non deputatus ad coquinam, discooperuit ignem, ex cuius culpa leui incendium ortum est, paterfamilias de hoc incendio non tenetur, quoniam alter familiaris deliquit extra officium suum. E contra verò inferitur, si stabularius ignem, vel candelam in stabulo, focaria in culina, lotrices in lauatrina, fornicatij, seu calefactores in fornacibus, negligenter custodierint, quòd paterfamilias de hoc incendio rectè teneatur: quoniam illi circa suum officium deliquerunt. Haec omnia tamen restringuntur, & paterfamilias ex incendio sui domestici, vel famuli, etiam si in officio suo deliquerit, non tenetur, si famulus ille communiter pro fideli, & diligenti habitus, & reputatus fuerit. Et haec omnia docet Berlichius loco citato, & alij per se ipsum.

Notandum est hìc obiter, res, quae in incendij periculo versantur, non haberi pro derelictis; quòd certum est: docuit verò Gabriel 4. distinct. 15. qu. 3. artic. 3. dub. 6. in fine, quòd, qui domum igne perituram breuius destruit, ne incendium seipar ulterius, nihil tenetur restituere: quia reuera damnum intulit nullum, & ius naturale perimit illam destructionem, ne alia domus pereat. Et ita etiam docet Turrianus in 2. 2. D. Titiana, tom. 2. disp. 42. dub. 2. n. 16.

An mandataris teneatur de culpa leuissima?

R E S O L. XXXII.

Affirmatiuam sententiam tenet Hunnius in variis resolutionibus Iuris civilis, lib. 3. tract. 7. part. 4. quest. 3. Prob.

Probat hanc suam sententiam ex textu in leg. *A procurator* 13. C. de mandate: in qua Diocletianus, & Maximianus Imperatores rescribunt: *A procuratore dolum, & omnem culpam, non etiam improvisum casum praestandum esse, iuris auctoritate manifeste declaratur.* Cum itaque omnem culpam procurator, seu mandatarius, praestare compellatur, sequitur, quod non solum lata, & leuissimam, sed & leuissimam culpam praestare cogatur: nam, qui omnia dicit, nihil excludit. Accedit ad hoc, quod, dum solum excipit Imperator casum fortuitum, ut à mandatario non praestetur; includere videatur culpam leuissimam; cum exceptio vnius sit alterius inclusio; & exceptio regulam confirmare solet in casibus non exceptis. Quin & l. 21. C. mandati. id ipsum clare, & perspicue exprimitur, dum Imperator ibi scribit; *Aliena negotia exacto officio geri: nec quaequam in eorum administratione neglectum, aut declinatum, culpa vacuum esse.* Quod si igitur nihil in administratione negotiorum à mandatario neglectum est, culpa vacuum est; nec id, quod leuissima culpa neglectum, aut declinatum est. Et sanè ratio huius obscura non est. Idcirco enim procurator, omnisque mandatarius omnem culpam, adeoque leuissimam quoque, in re mandata praestare debet: quia mandatum recipiendo, intelligitur polliceri de industria sua, quae rei gerendae conveniat. Etenim res, quam procurator recipit gerendam, non geritur sine industria, & diligentia rei conveniente. Hoc igitur, cum mandatarius pollicitus fuerit, praestare debet. Est enim ex bona fide, ut praestetur in omni contractu bona fidei, quod quis dixerit, & affirmaverit, l. *Si quid creditor ff. de reb. cred.*

Nec obstat dicere, regulam iuris certissimam esse, quod cum in negotio aliquo utilitas debitoris non agitur; sed omne commodum, vel ad creditorem, vel ad alium spectet, in eo dolum tantum, & latam culpam praestari; leuem, & leuissimam non praestari, ut in deposito, l. 5. §. 2. ff. commod. l. 1. §. ult. l. *Quod Nerua ff. de positi.* Arqui tale est mandatum, quod vel solius mandantis, vel etiam extranei causa contrahitur. Igitur ex tali mandato mandatarius non tenetur de leuissima, sed de lata duntaxat culpa. Non, inquam, haec obstat; nam responderetur, regulam in dicta leg. §. 2. ff. commodati, propositam non procedere, quoniam quis suam profiteretur, ac pollicetur industriam: nam tunc ad eam praestandam, quam pollicitus est, obstrictus tenetur.

Secundò non obstat, quod in leg. 21. C. de mandato, desiderat Imperator, ut mandatarius mandatum exacto officio requiratur. Et exacta diligentia, à quo requiritur, is de leui culpa convenitur, nec ad exactissimam diligentiam obstrictus est. Nam responderetur, in d. leg. 21. C. de mandato, positivum esse pro superlativo positum, & exactum pro exactissimo dictum; id, quod ex sequentibus satis colligitur, dum subiicit Imperator: *Nihil quaequam in administratione negotiorum neglectum, aut declinatum culpa vacuum esse.* vult enim Imperator, quod, quicquid neglectum fuerit, aut declinatum; culpa vacuum non sit, nimirum, ut si neglectum, aut declinatum quid fuerit, quomodoocunque etiam id fiat, id praestandum sit; id autem sit culpa non minus leuissima, quam legi, ut ita textus iste d. l. 21. non tam infringat, quam confirmet sententiam nostram.

Sed, his non obstantibus ab Hunnio adductis, pro, contra ipsum, non esse recedendum à negatiua sententia, Dicendum est igitur, quod mandatarius, si res mandantis apud eum pereat culpa sua lata, tenetur restituere mandanti: si verò culpa tantum leui, vel leuissima, non tenetur mandatarius; sed domino suo, id est, mandanti res illa perire. Haec conclusio probatur primò ex regula generali aequissima, quam ius statuit, l. *In contractibus. 20. ff. de reg. iur.* vbi etiam tenent omnes Doctores, quae distinguit contractus in tres classes. Nam alij celebrantur in utilitatem solius custodientis rem, ut contractus custodiae, & contractus commodati: alij, in utilitatem vtriusque contrahentis, ut emptio, & locatio: alij denique in utilitatem solius domini rei, non verò eam custodientis, ut depositum com-

modatum. Sancit ergo regula illa, quam omnes Doctores, & iura comprobant; in contractibus, qui celebrantur in utilitatem solam rei custodientis, teneri de culpa lata, leui, & leuissima; ut in commodato, & precario: in iis, qui celebrantur in utilitatem vtriusque contrahentis, teneri de culpa lata, & leui, non de leuissima: in iis verò, qui celebrantur in utilitatem solius domini, & non rei tenentis, teneri de culpa duntaxat lata, non verò de leui, aut leuissima, ut contingit in contractu custodiae, & depositi, qui in utilitatem solius domini sit; ex eo autem custodiens nullam utilitatem consequitur. Cum ergo in hoc contractu mandati mandatarius nullam utilitatem penitus consequatur, l. *Ex mandato. 20.* vbi textus; *Ex mandato apud eum, qui mandatum suscepit, nihil remanere oportet.* sequitur euidenter, mandatarium ex rebus mandantis, quas apud se habet, teneri, si peteant, vel deteriorentur de culpa lata duntaxat, non de leui, aut leuissima.

Secundò probatur iure, l. *Si procurator. 8. ff. mand. §. Dolo autem facere videtur, qui id, quod potest restituere, non restituit.* Et infra: *Aut si lata culpa.* Vbi Bart. Tenetur de dolo, & lata culpa. Et Gloss. ibi, & Doctores. Et l. *A procuratore. C. eod.* vbi textus: *A procuratore dolum, & omnem culpam, non etiam improvisum casum praestandum esse, iuris auctoritate declaratur.* Nec re moneat verbum hoc, *omnem culpam*, ut credas teneri de culpa etiam leui, & leuissima. Nam, quod ad culpam leuem attingit, intelligi debet de accipiente mercedem ob mandatum, ut frequentissimè contingit in procuratore, de quo lex loquitur, & de Medico, Aduocato, & aliis: de leuissima etiam intelligi debet post moram in re restituenda, de quo nemo dubitat. Et hic intellectus harum legum necessarius omnino est, ut antinomia earum tollatur, & Inra Iuribus concordent; & ut praedicta regula generalis, quae optima est, & probatissima, inuoluta semper custodiatur.

Probat etiam praedicta conclusio l. *Idemque. 10. ff. eod.* ibi: *Nihil enim amplius, quam bonam fidem praestare eum oportet, qui procurat.* Sed, qui dolo caret, & lata culpa, licet leuissimam, aut leuem committat, bona fide agit rem alienam: quia pietusque, & communitur homines suis rebus maiorem diligentiam non adhibent. Ergo non tenetur mandatarius ex leui, & leuissima culpa; sed solum ex dolo, & lata culpa. Et l. *Procuratorem. C. eod.* ibi: *Procuratorem tam dolum, quam latam culpam sumptuum, ratione bonae fidei habita praestare necesse est.* Vbi Salyc. [Procurator tenetur de gestis, & gerendis per eum susceptis, & de dolo, & lata culpa.] Et l. *Si fideiussor. 29. ff. eod.* vbi: *Si fideiussor omiserit exceptionem, videtur dolo versari: dissoluta enim negligentia prope dolum est.* Vbi vides, fideiussori, qui mandatarius est, dolum, & latam culpam, quae prope dolum est, imputari, & alias minores culpas, leuem, scilicet, & leuissimam excludi. Clarius, & formaliter l. *Si verò certo §. ff. commodati.* ibi: *Dolum in deposito, nam, quia nulla utilitas versatur eius, apud quem deponitur, merito dolo versatur solus; nisi forte, & merces accessit: & certe eadem est omnino ratio de alio quocunque mandato.* Et haec omnia docet Orsate de *remittat. tom. 2. tr. 13. disp. 44. num. 78.* Reginaldus *tom. 2. lib. 2. tr. 8. cap. 50. num. 609.* Molina *disp. 549.* Layman *fall. 5. tract. 4. cap. 25. num. 1.* & alij.

Nota tamen, supradicta procedere in mandatario, qui non sit mercede conductus: nam, qui mercede conductus est ad mandatum de rebus, quas penes se seruat, mandantis, tenetur de culpa lata, & leui, non de leuissima, secundum praedictam regulam: quia contractus cedit in utilitatem vtriusque.

* * *

An licentia virtute Decreti Urbani VIII. concessa alicui Religioso colloquendi cum Monialibus, extendatur etiam ad socium?

R E S O L. XXXIII.

Affirmatiue respondet Peyrinus in *Addit. seu tom. 3. Privileg. c. 7. n. 7.* vbi sic ait; [Nota primo, quod in Constit. 6. Pij V. n. 7. posui nouum Decretum Urbani VIII. quo conceditur facultas Ordinatis dandi licentiam Regularibus, vt possint Moniales consanguineas alloqui. Iam vero licentiam extendi ad socios, docent Rodriguez tom. 3. qq. Regul. q. 6. art. 1. Riccius 1. p. praxis, dec. 745. de connexis enim idem est iudicium, cap. *Translatio. de Const.* Vnde licentia Papæ alicui concessa visitandi Sacrosanctum Ierosolymitanum Domini Sepulcrum extenditur ad socium à Superiore quocumque assignandum.] Ita ille: & post illum hanc sententiam docet Pellizzarius *tract. de Monial. p. 10. sect. 1. g. 10. num. 19. aduer. 7.* quibus ego addo Lezzanam in *Summa qq. Regul. tom. 4. verb. Moniales, num. 23.* & Tamburinium *de iure Abbatissarum, disp. 26. q. 3. n. 2.*

Sed, vt verum fatear, hæc opinio mihi non placet: nam, licet connexoram idem sit iudicium, vt patet in l. 3. §. *Iudicio contraria. ff. de contrar. act. iutel. l. Proinde. ff. ad legem Aquil. l. Eum actum. ff. de negat. gestis, cap. *Translatio. de constit. cap. Præterea. de offic. deleg. Marfilii sing. 251.* Decianus *conf. 45. cum seqq. lib. 1.* Craueria *conf. 275. num. 3. cum seqq. Castrensis conf. 1 to. n. 2. cum seqq. lib. 2.* Ioan. de Imola *conf. 132. v. 6. & seq.* Tamen hoc procedit, quando connexa separationem non recipiunt, vt ex Decio in c. *Si duobus. n. 9. de appell. & conf. 33. n. 2.* Boër. *decis. 73. n. 4. & seq.* Parisio *conf. 66. n. 13. cum seqq. vol. 1.* concludit Marches. *de Commis. p. 1. c. 5. n. 90.* ita vt vnus, & alterius idem sit iudicium. Gloss. *verb. Annexi, in c. Cum singulis. de prob. lib. 6.* Gloss. *verb. Connexa, in c. Quanto. de iudic. Hippolytus singul. 251.* Guillelmus Bened. *in c. Raynuitus. de testam. ver. & hortum. à num. 1.* Menochius *de arbitrar. lib. 1. q. 45. & lib. 2. cas. 95.* Girondus *de priuileg. seu exemption. explicat. n. 751.* Itaque regula connexorum procedit, quando id, quod efficitur in vno, necesse est, vt efficiatur in altero. Et ideò connexa dicuntur indiuidua. Quæ omnia obseruat etiam Scaccia *de appell. quest. 17. limit. 21. n. 26.* Ancharanus *conf. 160. n. 2.* Craueria *conf. 275. n. 4. & 5.* Surtus *dec. 199. 13.* & alij. Cum igitur in casu nostro non militet eadem ratio inter connexa, vt de se patet; nec, quod efficitur in vno, necesse est, vt efficiatur in altero, & ideò indiuidua non sunt; non potest militare inter eos, vt diximus, Regula connexorum. Itaque vnus socius recitet deuotè Rosarium, vel Officium, aut legat aliquem librum spiritualem, dum alter socius loquitur cum sorore; hæc enim quid pertinet ad ipsum? Et supradicta confirmantur ex praxi, vt reor, vbique recepta; nam Episcopi non permittunt, quando præbent licentiam alicui Regulari vigore Decreti Urbani VIII. colloquendi cum aliqua Moniali, vt eius socius fruatur hoc priuilegio, & loquatur cum ipsa; neque etiam Superiores Regulares hoc illi permittunt; ergo, &c.*

Adhæreo tamen libenter P. Pellizzario, *vbi supra*, qui ait: [Quod, si contingat, Religiosum habentem licentiam accedendi ad aliquam Monialē, non posse accedere die statuta; aliqui viri docti putant, non esse improbabile illum vi die licentiæ posse accedere alia die, si patrum temporis intercedat, nullum subit periculum scandali, & dies, quæ acceditur, aliās non sit vetita; probantque ex eo, quod Superior in tali casu quoad mutationem diei non censetur inuitus; cum statim fieri censetur, quod sit paulò post, & parum distans nihil distat videatur: vel certè, si est inuitus, est salum inuitus quoad modum, quoad non sufficit, vt vtens licentia dicatur peccare mortaliter.

Notandum est etiam hæc, quod si aliquis Regularis vult colloqui cum Moniali subiecta Regularibus, præter licentiam Episcopi, opus est, vt adsit etiam licentia Superioris

Regularis illius Monasterij. Circa quæ licentiam sic statuit (teste Lezzana in *Sum. tom. 3. verb. Moniales, n. 23.*) Sacra Congregatio die 29. Ianuarij, 1633. Monialium Regularibus subiectarum Superiores, obsecrantes post Episcopum, vel eius Vicarium, licentias eorum, qui ad colloquatoria accedunt, vel clausuram ingrediuntur, non possunt quid excludere, addere, vel adimere, ex illis, quæ Episcopus ipse, aut Vicarius pro cura, & bono regimine clausuræ, & licentiis præscribit, & apponit.

An Regularis obtenta licentia ab Episcopo colloquendi cum aliqua Moniali, possit hoc facere sine assistentia Monialium auscultatricum, (vs afferunt,) vel absque eo, quod assistat, vel intersit ipsarum Confessarius?

R E S O L. XXXIV.

Videtur, negatiue respondendum: quia supradicta necessariò requiruntur tanquam forma: sed forma non adhibita, actus est nullus, & illicitus: ergo. Maior patet ex verbis ipsius Decreti Urbani VIII. Minorem vero docent Doctores, vt Solorzano *de Indiarum iure, tom. 2. lib. 2. c. 26. n. 40.* Larvea in *alleg. fiscal. tom. 1. alleg. 29. n. 13.* Vela in *Disfert. iur. contr. tom. 1. dissert. 21. n. 5.* Felicianus à Vega in *Relect. ad c. Dilecti, de iudic. num. 14.* Valenzuela *vol. 1. conf. 87. n. 77.* Themudo *id. decis. Archiep. tom. 1. dec. 81. §. 1. n. 14. & 15.* & alij communiter: ergo.

His tamen non obstantibus, affirmatiue ad casum propositum respondet P. Pellizzarius *tract. de Mon. c. 10. sect. 1. subsect. 1. n. 20.* vbi sic ait: [Aduerto, quod si præfata licentia detur non seruiat omnibus iis, quæ præscribuntur in Decreto, de rigore iuris centeri debet inualida, cum in Decreto dicatur: *Si locorum Ordinary, per plures vices, vel in vteriori gradu coniunctis, aut aliter, quam supradicta forma, licentias concesserint, Regulares penis supradicto Decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuerint, eo ipso se nouerint addictos, & præterea addatur in eodem Decreto, Ordinarios non posse dare talem licentiam aliter, quam seruata ad vnguem forma infra scripta.* Concedo tamen, quod, cum in eo Decreto extent aliquæ conditiones leuiores momenti, (qualis est, quod præscribatur certa hora accedendi ad Monasterium; quod assistant Moniales auscultatrices; quod Confessarius Monialium intersit, & assistat,) quas constat experientia non vbique obseruari; consequenter, si qua talium conditionum omittatur, non ideò irrita debet censei licentia; idque ob doctrinam, quam tradit ex Decio, ac Felino, Naldus *verb. Actus. n. 33.* actum scilicet, non vitiat ex omissione formæ, si forma sit modici momenti: præterquam quod non est nouum, legem aliquam acceptari secundum vnā partem, & non secundum aliam.] Ita Pellizzarius.

Sed huic sententiæ ego adhæreo, non tantum ex prima ratione adducta: nam magis communiter tenent Doctores, quod quando lex, seu statutum, aliquid inducit pro forma, tunc eadem forma debet non in parte, sed in totum adimpleri, & in parte, quauis minima non adimpleta, in totum corrumpit: quia forma indiuisibilis est: & eius omisso, quauis sit leuis, actus vitiat. Tiraquell. *de retract. l. gnag. §. 1. gloss. 22. num. 11. in princ. & d. num. 11. in fine, & num. 12. & 13.* vbi alios plures ad præmissorum comprehensionem refert concordantes, & *de retract. conuentum. §. 4. gloss. 6. num. 31. & 32.* Vbi patet plures adducit concordantes, probantes, quod formæ omisso, etiam quod leuis sit, & in minimo, in totum vitiat, quia indiuisibilis est. Quæ omnia confirmat etiam Socinus *lunior. conf. 37. num. 6. lib. 2.* Parisius *confil. 9. num. 8. & seqq. lib. 3.* Rolandus *conf. 30. num. 5. & confil. 72. num. 58. & 64. lib. 3. & confil. 60. num. 28. lib. 4.* Alderan. Mascard. cum allegatis *peccum de generali statut. interpret. concl. 9. num. 61.* Itaque opinionem affirmatiuam Pellizzarij admitto: quia Decretum

cretum Urbani VIII. (ut ipse testatur) quoad supradictas circumstantias, & requisita, non fuit vſu receptum; & sic testati sunt mihi fide digni, quod in Archiepiscopatu Panormitano, & Neapolitano Regulares loquuntur sine tempore limitato, ac sine assistentia Confessarij Monialium. Supponendo igitur, Decretum quoad hanc partem non fuisse vſu receptum, opinioni affirmatiuæ Patris Pellizzarij adhaereo, cum quo etiam assero, Ordinarios vigore dicti Decreti Urbani VIII. non teneri dare licentiam Regularibus, ut possint adire Moniales modo dicto consanguineas; sed solum posse, si attentis præsentibus circumstantiis iudicent id expedire. Colligo ex verbis illius Decreti: *Quatenus sibi* (id est, Ordinario) *visum fuerit in Domino expedire.*

An in die Mercurij quatuor Temporum, possit Episcopus vigore Decreti Urbani VIII. præbere licentiam Regularibus ad colloquendum cum Monialibus?

RESOL. XXXV.

Affirmatiuè responderet Pater Bordonus *tom. 1. resol. 7. n. 90.* sic asserens: [Nomine dierum Festiuorum veniunt Dominica, & Festa ex præcepto abstinendi à seruilibus, & non alia. Sub nomine Aduentus venit Romanus, non Ambrosianus, atq. cap. 1. de Constit. in 6. Papa enim præsumitur ignorare consuetudines, & statuta particularium locorum: ergo nihil censetur disponere secundum illa. Similiter Quadragesima incipit à die Cinerum. Neque sub nomine Vigilie veniunt quatuor Tempora: nam inter se multum differunt, ut videre est in Rubricis Brenarij, tit. de Vigilis; quæ non vocantur Feste maiores, sicut quatuor Tempora, quorum commemoratio nunquam omittitur, sicut quandoque vigiliarum relinquitur. Quare non poterunt habere licentiam diebus Venetis, aut Sabbathi: quia his diebus simpliciter prohibetur.] Ita ille, & post illud idem docet P. Lezana in Summa, tom. 4. verb. *Moniales, n. 23.*

Sed hæc opinio non caret difficultate: nam verum est, quod quatuor Tempora, in ordine ad Rubricas Brenarij, differunt à Vigilis: sed in nostro casu, in ordine ad finem legis, ut per se patet, & ad mentem Pontificis, non videtur differre: & idè ubi est eadem ratio, debet esse eadem iuris dispositio, ut habetur ex leg. *Illud, ff. ad leg. Aquil. l. Si postulatuerit, §. 2. ff. ad leg. Jul. de adulter. l. Quidam nummularius, ff. de edendo. l. Nautæ, §. fin. ff. nautæ, cap. 1. A Titio, ff. de furtis. l. Illud, Cod. de Sacros. Eccles. §. Si igitur. Instit. quod cum eo. Glor. verbo, Italia, in cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. Abbas in cap. Nihil, num. 5. de elect. Dec. conf. 15, num. 2. & conf. 301. num. 6. & 8. Calderinus conf. 147. Menochius conf. 324. num. 10. & conf. 335. num. 31. & 33. & conf. 339. num. 10. & conf. 343. num. 12. & conf. 122. num. 43. Surdus conf. 301. num. 19. & decis. 52. num. 10. Vgolinus de offic. & potest. Episcopi, cap. 15. §. 27. num. 1. vers. Quid igitur, & cap. 49. §. 4. num. 2. & Cardinalis Tuschus præf. conclus. tom. 6. lit. R, concl. 31. per totum. Alexander Trenchiniquis var. resolut. lib. 1. tit. de Statutis, resolut. 1. sub num. 2. vers. primo. Fatinacius Fragment. crimin. part. 1. lit. E, num. 51. cum seqq. Gloritus resp. 5. num. 85. & alij communiter. Unde casus noster non extenditur; sed comprehenditur in verbis Urbani VIII. per ea, quæ docet Surdus decis. 276. n. 8. Gurtierrez præf. 99. lib. 3. quæst. 17. n. 84. & seq. Gonzalez ad Regul. 8. Cancellar. §. 7. in Proemio, num. 105. & per ea, quæ ego dixi in par. 6. tract. 2. resolut. Itaque in nostro casu non sunt consideranda quatuor Tempora cum Vigilis in ordine ad Rubricas Breuiarij, sed in ordine ad finem legis, & mentem Legislatoris, qui voluit, ut in diebus ieiuniorum, & per consequens orationi consecratis, à colloquiis Monialium abstinere. Unde dicitur, quod ratio legis, magis quam verba spectanda sunt, ex leg. *Scire, §. Aliud, ff. de excusat. tutor. & docet Parisius conf. 12. n. 5. lib. 2. Baldus conf. 44. lib. 2. Alexander conf. 54. n. 9. lib. 4. & alij. Idè ego Dominos Episcopos admonere.**

Antonini Diana Pars I X.

rem, ne in die Mercurij quatuor Temporum similem licentiam præberent.

Nota tamen, quod P. Pellizzarius tract. de Monial. c. 10. sect. 1. n. 20. tenet, per prohibitionem factam à Sacra Congregatione, ne Regulares absque expressa licentia eiusdem Sacre Congregationis accedant ad Monasteria quatuor-cunque Monialium, non tolli, quin sine licentia prædicta possit Religiosus accedere ad dicta Monasteria causa tractandi cum aliqua fœmina seculari ibi degente, & quidem etiam de negotio profano: & testatur ita practicatorum fuisse, de licentia tamen Ordinarij: subdit tamen: *Nisi obset stylus Curie, & consuetudo.*

An, qui copulam habuit, ut facilius possit à Summo Pontifice dispensationem obtinere, teneatur hanc intentionem explicare, si illa tantum interius concepta fuerit, nec manifestata?

RESOL. XXXVI.

Affirmatiuè respondent Doctores: asserunt enim absolute, & sine vlla distinctione, copulam cum illa spe explicandam esse. Ita docet Gurtierrez in can. 99. lib. 1. cap. 15. num. 20. Sanchez de macrim. lib. 8. disp. 25. num. 38. Rebellius par. 2. lib. 3. q. 5. n. 24. & alij: quia stylus Curie habet, ut in literis dispensationis impedimenti consanguinitatis, vel affinitatis, explicata copula addatur clausula conditionalis hæc: *Dummodo copula habita non sit spe facilioris dispensationis.* Quare, licet ea non addatur, nec explicetur copula, amplectendo opinionem probabilem dicentem, non esse eam necessariò explicandam, adhuc non suppletur hæc clausula, & dispensatio erit subreptitia non explicata copula hoc animo habita: eò quod stylus Curie declaravit, mentem Pontificis esse, non dispensare in hoc casu, nisi id exprimat.

Tamen, his non obstantibus, Castrus Palaus tom. 5. disp. 4. punct. ult. §. 3. num. 9. putat probabile, hanc intentionem iniquam copulæ ad faciliorem dispensationem obtinendam, manifestam esse debere: nam, si interius tantum concepta sit, cum humanæ potestati non subdatur, non videtur necessariò exprimenda. Et hanc sententiam absolute tenuit Gaspar Hottado de matrim. disp. 26. diff. 5. n. 26. ubi sic ait: [Quando verò commissio Papæ sit pro foro conscientie, ut quando committitur discreto viro, & in ea ponitur, aut clausula illa, *dummodo copula non fuerit*, aut illa, *dummodo copula habita non sit spe facilioris dispensationis*, tunc dispensatio erit nulla in priori casu, si copula facta verè habita, quantum sit omnino occulta, & non constet commissario, & in posteriori, quando copula verè fuit habita dicta spe; quia tunc commissio sit commissario, ut dispenseret dependenter à veritate non habitæ copulæ, aut non habitæ dicta spe, tanquam à conditione, dummodo spes sit exterioris significata, & non tantum interius concepta: quia spes interius concepta, non subest humanæ potestati. Ita ille.

Et hanc doctrinam P. Martinus Perez de matrim. disp. 46. sect. 7. n. 7. extendit ad matrimonium contractum cum impedimentis, de quibus Concilium Trid. sess. 24. c. 3. cum animo, ut facilius ex hoc Papa dispenseret: sic itaque asserit: [Si prædictum matrimonium eo animo inearit, ut facilius Pontifex dispenseret; hunc quoque animum simul cum matrimonio explicandum esse: ut valeat dispensatio. Hoc etiam mihi videtur certum: quia Tridentinum c. 5. idè statuit, ut scienter contrahens illud matrimonium, crearet spe dispensationis ad compescendam multorum audaciam, qui ea spe freti inibant, ac consummabant matrimonium, non obstante impedimento dirimente. Igitur Tridentinum, volens punire eam deordinatam spem facilioris dispensationis ex facto ipso præsumptam, à fortiori formalem ipsam spem puniet, volens ipsam explicari. Idem dico, si ea spe consummetur matrimonium; est etiam consummationis, & illius spei mentio faciendæ.

Est verò notandum, hanc spem, cuius est mentio facienda, debere esse exterius significatam, & non tantum interioris conceptam: quia spes interioris tantum concepta non habet humanæ potestati.] Hæc P. Perez cum Hurtado consensiens, quæ quidem valde notanda sunt.

Sed quicquid sit de hoc, Sanch. n. 31. putat, non esse necessarium mentionem facere de copula cum spe facilitatis dispensationis, quando fuit facta ex parte vnus tantum, quod etiam firmat Perez loco citato, n. 13. Quæ omnia satis in dies practicabilia sunt. Sed circa præsentem questionem, si casus acciderit, ne deferas videre Leandrum de Sagram. tom. 2. tract. 10. disp. 25. q. 31. & 32.

Notandum est etiam hæc, Texedam in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 3. contr. 24. n. 8. cum Rodriguez, Vega, & Navarro, docere contra Sanch. ubi supra, n. 8. quod, quando copula fuit habita post concessionem dispensationis per Pontificem factam, ante tamen quam Ordinarius illam exequatur, dispensatio valida fuit circa impedimentum narratum. Ratio est: quia eo casu veritas fuit narrata, & causa vera existit dispensandi, nec vitium aliquod preces continent: ergo ex nullo capite dispensatio est subreptitia.

Obicit Sanchez: Ad valorem dispensationis inter consanguineos est simpliciter necessaria veritatis narratio facta Pontifici: ergo, dum exequata non fuerit dispensatio per eum, cui commissa est expeditio, redditur subreptitia. Probatque consequentia ex illis verbis à Pontifice adiectis, quando committit commissario facultatem dispensandi: *Si ita inueneris*, &c. Respondetur, nihil probare argumentum: nam illa verba adiecta in commissione faciunt hunc sensum: *Si ita inueneris mihi fuisse eo tempore narratum*. Unde, cum veritas fuisset Pontifici narrata, & tunc nulla fuisset inter contrahentes consanguineos copula, valida est dispensatio, nec proinde ad Pontificem recurrendum est pro noua dispensatione. Patet tamen, eo casu indigere contrahentes illos dispensatione Episcopi, atque ita commissarius dispensationis tenetur de prædicta copula Episcopum consulere, & ante eius dispensationem exequi: sic audiui à multis Patribus Magistris meis Salmanticæ, ubi similis casus occurrit, & iudicatum fuit ab illis id, quod à nobis relatatum est.] Hucusque Texeda. Tu cogita, an probabiliter.

An, qui ligati sunt impedimento cognationis legalis, spiritualis, vel publicæ honestatis, si inter eos intercessit copula, teneantur illam explicare in dispensatione?

RESOL. XXXVII.

Afirmatiuam sententiam contra Sanchez tenet Castus Palaus tom. 5. disp. 4. punct. ult. s. 3. n. 7. quia copula habita ab iis, qui matrimonium contrahere impediuntur in reuerentiam aliquius virtutis, incestuosa est, vel sacrilega, uti ipse Thomas Sanchez, pluribus relatis, tradit lib. 7. disp. 5. n. 6. & 7. At copula habita inter eos, qui impedimento cognationis spiritualis, legalis, & publicæ honestatis obstricti sunt, prohibetur in reuerentiam virtutis religionis, vel pietatis, ut ipsemet Sanchez fatetur n. 10. ergo est specialis mentio illius faciendi in supplicatione dispensationis horum impedimentorum, sicut fit, cum petitur dispensatio impedimenti consanguinitatis, vel affinitatis. Præterea negare non possumus, expressa hac copula Pontificem non eodem modo dispensationem in his impedimentis concedere, ac si expressa copula non fuerit: quia maiorem pecunie compositionem exigit, penitentias iungit, & superstitem prohibet, ne ad aliud matrimonium transcat: quæ est ratio, ob quam Sanchez fatetur, illius esse mentionem faciendam, cum impetratur dispensatio in impedimento consanguinitatis, vel affinitatis.

Sed, his non obstantibus, uto, sententiam Sanchez esse probabilem, quam in ordine ad impedimentum cognatio-

nis legalis, & publicæ honestatis tenet Texeda tom. 2. lib. 4. tract. 3. contr. 25. n. 12. quia, ait ipse, in his, proprie loquendo, non reperitur incestus.

Sed hæc difficultas cessat in opinione asserentium, ad valorem dispensationis in impedimento consanguinitatis, & affinitatis, non esse necessarium mentionem facere de copula, si ea inter consanguineos, vel affines intercesserit. Ita plures Doctores magni nominis, quos ego alibi citavi, quibus nunc adde Martinum Perez de matrimon. disp. 46. sect. 6. per totam, & Ioannem Præpositum in 3. part. D. Thomæ, quest. 8. de dispens. dub. 6. num. 41. Qui respondent ad argumenta contraria, videlicet, quod stylus Curie, qui videtur contrarius, forte id tantum requirit pro foro externo, & proinde in foro conscientie valet dispensatio, etiam si tacetur incestus. Quod etiam dicendum, quauis Pontifex in dispensatione ponat: *Dummodo copula non intercesserit*, quia, ut ait Sæ, verbo, *Dispensatio*, num. 10. dici potest, id intelligi, modò in foro externo non constet de copula. Idem dicendum de quadam declaratione Cardinalium circa cap. 5. de reformatione matrimonij, sess. 24. Concil. Triad. quod, scilicet, intelligatur de foro exteriori, in quo dispensatio dici potest nulla, quando consanguinei, vel affines, qui se carnaliter cognouerunt, non meminerunt copulæ. Ergo, si secundum hos Doctores, non est necesse exprimere copulam habitam inter consanguineos, & affines; à fortiori dicendum, neque exprimendam esse, si intercesserit inter ligatos impedimento cognationis legalis spiritualis, & publicæ honestatis. Et idem Perez ubi supra, sic ait: [Dico, non esse necessarium exprimendam copulam habitam ante commissionem Papæ, ut dispensatio valida censetur. Moueor: quia hic incestus non est impedimentum egeus dispensatione de se, ut constat. Nec iure aliquo iubetur copula exprimi, cum nullum extet ius scriptum; neque est ius introductum consuetudine, sed stylus Curie, cum non semper exprimat ex consilio vironum Doctorum secunda sententia, tamen aliquando fiat ex consilio Doctorum prima sententia. Deinde stylus Curie, ut ait Rodriguez ex multis Iurisperitis, non obligat extra Curiam, nisi confirmetur Decreto aliquo Papæ, quod hic non est. Præterea, quando ex stylo Curie exprimitur, non pertinet ad causam motuam in ordine ad dispensandum, vel non dispensandum in consanguinitate, vel affinitate sed solum tanquam quid impellens ad concedendam dispensationem cum illis additamentis, quæ non adduntur pro dispensatione præcisè, sed in potestatem eius culpe expressæ. Tandem Congregatio Cardinalium, quæ solet in fauorem contrariæ sententiæ adduci, sequuta est partem probabilem, & tutiorem, inquit Hurtado, sed non probabiliorum. Qui optime addit, à fortiori verum hoc esse etiam de cognatis spiritualiter: si enim non est exprimenda copula inter cognatos naturales, minus erit inter spirituales, inter quos non est tam acta cognatio.] Hæc Perez, quæ secundum mentem suprascriptorum Doctorum dicta esse volo: nam stylus Curie est in contrarium.

An, qui recitat solus omnes Psalmos, & postea vocat sociam, & ab illo auscultat nouem Lectiones, satisfaciatur precepto?

RESOL. XXXVIII.

Afirmatiuè respondet Pellizzar. in Man. Pral. tom. 1. tract. 5. cap. 8. sect. 2. n. 91. ubi sic ait: [Addo, satisfaciatur obligationi diuini Officij Religiosum, qui per se solum recitat omnes Psalmos Officij 9. Lectionum, & postea ab alio ad hunc finem euocato audit omnes 9. Lectiones. Ducor, quod quoad partem Maritini, consistentem in Lectionibus, dici potest Religiosus communicare cum socio, audiendo Lectiones ab eo; & alius non est opus, quod talis communicatio fiat in toto Maritino præterquam quod dici potest non requiri, ut in præsentem materia

teria communicatio sit turba, stante doctrina Dianæ p. 2, p. 12. v. 101. 6. secus dicendum puto in casu, quo duo Religiosi simul recitent Psalmos Matutini alternatim, & postea 9. omnes Lectiones illius audiant à tertio vocato ad huc effectum: hoc enim esset recitare Officium in tertium, (vt dicunt,) ac si tres Religiosi simul Officium recitantes, tres veluti choros efficerent, quolibet illorum Proptium vericulum singillatim dicente alternatim, quod Doctores communiter negant posse fieri, vt colligitur ex Azario part. 1, lib. 10. c. 7. quæst. 9. & alioqui 9. Lectiones sunt materia grauis. Puto item satisfacere Religiosum, si recitans Officium cum alio, in decursu recitationis Psalmos aliquos sequos recitet; sicut & omnes Lectiones, Hymnos, ac Responsorialia aliàs cum socio recitans, maiorem partem Psalmorum solus recitet: nam singuli Psalmi sunt singulæ orationes, & non tepugnât, Officium eiusdem diei partim recitari cum socio alternatim, partim seorsum, vt patet. Quod si in Choro recitentur omnes 9. Lectiones Matutini ab iis, qui alioqui nullo modo canunt Psalmos; reliqui interessentes Choro, qui recitant Psalmos, dici possent non satisfacere suæ obligationi; cum, data hypothese, recitantes Matutini Lectiones, non possint dici communicare cum aliis Choralibus; quanquam, admissa doctrina Dianæ superius data, contrarium non improbabiler posse sustineri, vt consideranti patebit. Hæc Pellizzarius. Et pro casu posito in titulo Resolutionis, facit etiam id, quod, me citato, docet Perlicus de Horis canonicis, c. 8. dnb. 1. n. 5. nempe, in recitatione priuata, posse vnum dicere omnes Lectiones.

Nec obstat dicere, quod Reginaldus tom. 2. lib. 18. c. 12. sect. 6. dnb. 5. propof. 4. asserat, recitantem cum socio debere ab eo audiri: sed in nostro casu, qui dixi 9. Lectiones, non audiuit Psalmos ab alio recitatos: ergo. Respondeo, quod Reginaldus loquitur de socio obligato ad recitandum Officium. Quod autem recitans Officium cum socio, qui non tenet illud recitare, satisfaciât obligationi suæ, certum est, & docet Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 11. n. 6. Layman lib. 4. tract. 7. c. 5. n. 3. Filliucius tom. 2. tract. 23. c. 7. p. 141. & alij. Ergo, &c. Et hæc dicta sufficiant in defensionem opinionis Patris Pellizzarii.

Sed, his non obstantibus, ego puto non satisfacere præcepto, si quis recitet medietatem Matutini, & aliam medietatem audiat à socio; vel, si recitet integrum Matutinum, & Laudes, & postea audiat Horas, & reliqua à socio: nam ex tali casu, nec physice, nec moraliter videtur recitare illas medietates Officij, sed tantum audire: ergo non satisfaciât præcepto, quod imponit recitare, & non audire Officium. Nec inilitat eadem ratio in recitatione, quæ alternatim more solito efficitur cum socio: nam tunc moraliter vnus socius dicitur recitare partem alterius socij: nam vnusquisque eorum participat in recitatione, v. g. vnus Psalmi, vnus Horæ, &c. Sed in casu proposito, vnus socius, vt dixi, neque physice, neque moraliter participat in recitatione alterius socij, sed tantum illum audit: ergo. Sec. Vi-tide tamen, si altera hoc esset admittendum, si, v. g. quis recitaret Vesperas, dicendo vnum integrum Psalmum, & alius socius alterum Psalmum: nam casus iste non videtur similis supradictis. Sed ego de omnibus idem sentio: nam vti debemus privilegio recitandi cum socio, prout concedit, & admittit consuetudo Ecclesiæ.

An Episcopus possint in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, auctoritatem suam Vicario, vel aliis delegare.

R E S Q L. XXXIX.

Magna questio est inter Theologos recentiores, an Episcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium dispensare possit: Et negat nouissimè Texeda in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 3. contr. 23. §. 1. num. 25. quia, ait ipse, antequam matrimonium contra-

harur, cum nulla possit vrgere necessitas ad dispensandum in impedimentis dirimentibus, nec possit esse ad Pontificem facilis transitus; non presumitur adesse Pontificis consensus, qui necessarius est, vt Episcopus in ipso lege dispense. Confirmatur: nam, si potest Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus, postquam iam initum est; idem est, quia constat de publicitate matrimonij, cum initum sit in faciem Ecclesiæ, iuxta formam à Concilio Tridentino petitam, & non constat de impedimento, cum sit occultum; & aliàs si non dispensaretur in illo, oriretur scandalum, si prædicti coniuges separarentur; hæc ratio non currit, quando matrimonium non est initum, cum possit tempus protahi, & ad Pontificem recursus pro obtinenda dispensatione: ergo in tali casu non potest Episcopus dispensare in impedimento dirimente ante contractum matrimonium. Secundò, quia si permitteretur, quod Episcopus dispensaret in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, speriretur quidem ianua ad multa fraudulenta matrimonia, nam possit fingi necessitas vrgens, vbi nulla est, & allegari difficultas recurrendi ad Pontificem, vbi talis non est, nec vrgere potest tam grauis necessitas, quæ difficilem reddat ad Pontificem pro obtinenda dispensatione transitum: nam, si aliquis casus potest contingere, in quo horum modernorum sententia, verificari possit, solus esse potest, quando duo consanguinei in gradu prohibito habuerunt copulam carnalem inter se sub spe futuri matrimonij, & ne vir à promissione facta recedat, si fortasse timetur periculum in mora, ne forma violata remedio maneret destituta; & ob maiorem temporis accelerationem, vt obuietur tanto malo, poterit quis dicere posse Episcopum dispensare. Ceterum, nec in isto casu vrgere grauissimam necessitatem, nec difficilem ad Pontificem recursum reperiri, ex eo mihi persuadetur: quia in tali casu ingignitur duo impedimenta, quorum necessario Pontifex debet fieri certior, nec vrgens necessitas instat, vt difficultis ad Pontificem sit accessus. Et præterea arguitur: quia copula illa inter illos consanguineos habita sub spe futuri matrimonij, vel est manifesta, vel occulta: si est manifesta, necessarium est, vt pro dispensatione obtinenda recurratur ad Pontificem, vt notam est: si est occulta, cum non sit periculum in mora, & possit Pontifex consuli, necessario ad illum recurrendum est: nam in eo casu non presumitur voluntas Pontificis adesse, quod necessarium est, vt Episcopus in casu necessitatis, vrgentis possit in impedimentis dirimentibus dispensare.

Sed ego satis probabiliter affirmatiuè sententiam teneo, & præter Vasquez, Sanch. Hurtad. & Poncium, hoc etiam docet Caltr. Palom. 5. disp. 4. part. 1. §. 1. n. 9. quod colligitur ex c. 2. de dispens. impub. ibi: *Distinctione interuenit, ut aliqui ante etatem à Canonibus præscriptam coniungantur, nisi forte aliqua vrgentiissima necessitate interueniat, ut pote pro bono pacis talis coniunctio toleretur. Toleratur*, inquam, non permissum, sed approbatum est, vt aduertit Basilius Ponticius lib. 3. c. 13. n. 6. Ergo ex vrgenti necessitate ante contractum matrimonium potest Episcopus in impedimento ætatis dispensare: sed eadem est ratio in aliis impedimentis. Ergo in omnibus admitti debet hæc dispensatio. Ratio autem id manifestè conuincit, idem namque conceditur Episcopo potestas dispensandi in his impedimentis matrimonio contracto; quia communi Reipublicæ bono, animarumque salutari expedit, ne vrgente necessitate homines remedio salutari destituantur: at ante matrimonium contractum vrgere ea necessitas dispensationis potest, vt competum est: ergo concedenda est Episcopo hæc potestas. Vnde patet, non bene dixisse Texedam, in illo solo casu supra adducto, nostram sententiam verificari posse: nam in multis verificatur, vt cum aliquis proximus matrimonium contrahere astringitur ob legitimandam prolem, ob restaurandum honorem, ob discordias sedandas, vel ob propriam animæ salutem.

His suppositis, ad questionem propositam in titulo *Resoluitio* respondeo affirmatiue. Dico igitur, Episcopum posse suo Vicario, & cui libet alteri potestatem dispensandi in impedimentis ob urgentem necessitatem specialiter delegare, sicuti docuit Couarruias *lib. 3. var. cap. 20. n. 6.* Sanch. *lib. 2. disp. 40. n. 15.* Gutierrez *de matrim. cap. 4. n. 16.* Ratio ea est; quia hæc potestas à Pontifice conceditur Episcopis, quatenus tales sunt. At iurisdictio Principis privilegio competens alicui, non quæ talis persona est; sed quatenus talem dignitatem, vel officium retinet, non est delegata, sed ordinaria, & iurisdictio ordinariæ iura habet, vt tradit Bartolus in *l. Ambrosia, num. 34. ff. de decretis ab ordine faciend.* Couarruias *d. cap. 20. n. 6.* Sanchez *disp. 40. num. 14.* Gutierrez *num. 16.* Ergo hæc potestas Episcopis competens, cum eorum dignitati, & officio perpetuo sit annexa, delegari potest, iuxta Gloss. in *cap. fin. de officio Ordinarij.* Quod ad eò verum est, vt non solum possit Episcopus hanc potestatem delegare pro vno, vel alio casu occurrente, postquam ipse casus euenit, vt placuit Henriquez *lib. 6. de penit. cap. 14. num. 7. iuncto commento lit. O. & lib. 14. de irregularit. cap. 19. in fin.* sed antequam casus vltus euenit, poterit hanc potestatem suo Vicario, vel alteri, ad omnes casus euenturos specialiter delegare. Verbum enim, *specialiter*, non specialem casum exigit; sed specialem, & expressam delegationem, vt tradit, alijs relatis, Sanch. *d. disp. 40. n. 17.* Gutierrez *cap. 49. n. 21.* Et hanc opinionem tenet etiam Hurtados *de matr. disp. 26. diffi. 2. n. 7.* cui adde Martinum Perez *disp. 44. sect. 7. n. 3.*

Nec obstat Concilium Tridentinum *sess. 2. cap. 6. de reformatione*, vbi concedit Episcopis casus Pontifici occultos, & explicat, per se, vel per Vicarium: ergo clarè denotat, non posse Episcopos delegare, vbi non committitur Episcopis delegandi potestas. Respondeo, Concilium solum velle Vicarium Episcopi non habere ex generali commissione Vicariatus, prædictos casus, nisi sibi specialiter committantur, non verò intendere Episcopo negare potestatem generaliter delegandi.

An Episcopus post matrimonium contractum, dispensationeque subreptitia obtenta, possit dispensare in eo impedimento, dispensationem Pontificis confirmando.

RESOL. XL.

Affirmatiue videtur respondere Hurtados *de matrim. disp. 26. diffi. 2. n. 9.* quia hoc videtur concessum in *cap. Quia circa, de assinit. & consanguinit.* quatenus Pontifex consultus de his, qui subreptitia dispensatione contracterunt; respondit Episcopo interroganti; *Dissimulare poteris, vt remaneant in copula sic contracta, cum ex separatione videas graue scandalum imminere*, illa namque dissimulatio, dispensatio est. Nam, licet, dissimulatio Superioris, quæ suo facto, & impunitate fit, non sit dispensatio, vt probat textus in *cap. Cum iam dudum, de prebend.* at dissimulatio verbis facta, dispensatio censeri debet: quia est quædam approbatio. Et circa hanc sententiam dubius manet Basilius Poncius *de matr. lib. 8. cap. 18.*

Mihi verò prolixè displicet. Dico igitur cum Perez *de matr. disp. 43. sect. 6. n. 15.* non esse talem facultatem Episcopo concessam: quia textus solum habet, Episcopum dissimulare posse; vt remaneant illi in matrimonio mediante dispensatione subreptitia contracto, si ex separatione graue imminet scandalum. Nam coniuges bona fide existimabant, se legitime coniugatos esse, & ex veritatis detectione timebatur graue scandalum; quapropter Papa tacendum, & dissimulandum esse dicit, illòque in matrimonio putatio, & inuincibili ignorantia excusato, permittendos esse. Nec opposita sententia ex textu in *cap. Quia circa, vltimus* colligere potest, Pontificem Episcopis hanc potestatem concessisse: ad summum enim probaretur, eo casu da-

tam fuisse illi Episcopo eam facultatem, non tamen inde inferendum est, omnibus Episcopis datam esse. Sed neque hoc ex prædicto textu probatur: non enim Pontifex alicuius dispensationis meminit; sed solum dixit, ob graue scandalum ex separatione imminens permittendos esse illos coniuges in sua bona fide perseuerare. Si autem ipse Pontifex dispensaret, vel facultatem dispensandi Episcopo concederet, monendi essent coniuges, vt matrimonium reualidarent; quia copula subsequens, cum procederet ex errore, quo credebant se matrimonio esse ligatos, matrimonium constituere non poterat, vt falso, & satis inconsequenter à suis principijs existimauit Basilius Poncius *dicto lib. 8. cap. 13. n. 7.* vt interpretationem legitimam Thom. Sanch. *lib. 2. de matr. disp. 38. n. 12.* impugnaret: vt optimè obseruat Castr. Palauis *tom. 5. punct. vlt. §. 1. num. 11.* Non bene itaque Glossam, Cardinalem Hostiensem, Henricum, Alexandrum de Neuo, Bertachinum, Conradum, Henriquez, & alios affirmatiuæ sententiæ ad hæc dictendum est.

Nec supradictis obstat, Episcopos in sua Diocesi, & Legatos in terminis suæ legationis videri posse dispensare in impedimento consanguinitatis, & affinitatis, iuxta Trid. *sess. 24. c. 5. de reform. matr.* vbi Concilium permittit certis conditionibus dispensationem in gradibus prohibitis, non explicans, à quo hæc dispensatio fieri possit: atque ita censetur concedere facultatem Episcopo, cum alioquin permissio nihil operaretur. Confirmatur. Concilium etiam generale non potest Summo Pontifici præscribere, quibus conditionibus possit dispensare: cum ergo prædicto capite id fiat, apparet per illud dari Episcopis potestatem dispensandi. Respondetur, negando assumptum. Ad probationem respondetur, negando Episcopis competere facultatem, de qua ibi est sermo: quod patet ex ipsa Ecclesiæ praxi: nullus enim ordinariè recurrit ad Episcopos pro impetranda dispensatione in gradibus prohibitis. Vnde dico, Concilium *eo loco* non permittere dispensationem; sed tacite rogare Summum Pontificem, vt iis, quæ in prædicto capite ponuntur, sese velit conformare, non facile dispensando, nisi conditiones ibi requisitæ inueniantur in petentibus dispensationem. Ex quibus patet responsio ad confirmationem, quod scilicet, Concilium nullas imponat conditiones Pontifici, tanquam superiori; & tamen illud caput aliquid operetur, quia operatur per modum supplicationis ipso Summo Pontifici factæ. Nec contrarium sustineti potest, vt præter rationes supradictas confirmat vniuersalis consuetudo, & praxis Ecclesiæ, contra quam, faxit Deus, quoddam quidam Antistes miserrimè his temporibus non fuerit operatus, & in errore lapsus: & idè hanc sententiam, & omnia supradicta docet Perez *vbi sup. n. 14.* & Præpol. in *3. p. q. 8. d. disp. dub. 2. n. 6.* & alij communitet.

An schedula patris testibus non ob signata pro testamento habenda sit?

RESOL. XLI.

Procedit casus iuxta formam appositam in Authent. *Quod sine, de testam. & negatiuum* sententiam tenet Iacobus Cuiacius *ad Nonell. 107. & consultat. 1.* Couarruias *ad cap. Raynui. §. 1. num. 3. & seqq.* Alexander *consil. 76. n. 13. lib. 3.* Nititur autem hac ratione Cuiacius, quod neque sit vltimum testamentum, neque codicillus vltus, in quo conficiendo testes adhiberi non debeant; nec etiam extet vltima Constitutio, vel lex, quæ necessitatem adhibendi testes patenti, inter liberos testando, remittat.

Sed mihi placet magis opinio affirmatiua. Primò, quia in *l. 21. §. Imperfecto, C. de testam.* absolute dicitur ex imperfecto liberos succedere posse. Igitur vult Imperator, etiam valere illud patenti testamentum, quod propter non adhibitos testes est imperfectum. Respondet quidem ad hunc textum Cuiacius, & Horoman. in *consil. 58. testamentum*

testamentum sibi imperfectum non vocari, quod testibus careat, sed quod à testibus, qui adhibiti fuerunt, non sit subscriptum; idque ex eo relucere ait, quod Imperator prius dicat non subscriptum, & non obsignatum testamentum pro imperfecto haberi: deinde subiiciat convenienter, ex imperfecto testamento voluntatem non tenere defuncti, nisi inter liberos. Verumtamen consequentia huius illationis negatur: etsi enim prius dixerit, imperfectum esse testamentum, quod non subscriptum sit à testibus, generaliter tamen postmodum subiicit, ex imperfecto testamento valere defuncti voluntatem inter liberos. Quin etiam illud testamentum à testibus non est subscriptum, & obsignatum, cui non adfuerunt testes. Ex præcedentibus enim intelligi potest Iustinianus.

Deinde confirmat hanc sententiam etiam Textus in l. plurim. C. Famil. triscentid. quæ in testamento inter liberos qualiacunque verba, vel iudicia sufficere ait. Sed Cuiacius respondet, hoc sermone testes non excludi: quia, cum dicitur, fideicommissum nutu relinquere posse, hoc dicitur, non vt intelligatur sine testibus posse fideicommissum relinquere, l. Et in Epistola. C. de fideicom. Verumtamen & hæc responsio non dissolvit argumentum nostrum, propterea quod nullibi dicatur ad fideicommissum sufficere nutum: hoc enim si diceretur, testes vtiq; excluderentur, quemadmodum hic dicitur, qualiacunque verba, vel iudicia sufficere. Evinetis hoc ipsum quoque Textus in nouell. 107. vbi de testamentis imperfectis Iustinianus constituit, vt parentum inter liberos voluntates omnibus modis firmæ, & ratæ sint. Ergo & eo modo, si in schedulam duntaxat voluntates suas consignarint. In nouell. 18. constituit, vt diuisio bonorum à patre facta inter liberos per scripturam, ita deum valeat, si modò, vel ab ipso, vel ab ipsius liberis sit subscripta, l. In testamento. 38. ff. de fid. instrument. Et sanè si adhibitio testium esset iuris gentium, & omninò necessaria, semper, & omni actui adhiberi deberent testes; quod tamen secus esse probat l. 17. C. de fide instrument. In nouell. 107. Non autem, tunc deum testes requiruntur, quando extraneæ personæ quid in testamento parentis relinquunt. Et hæc omnia docet Hulticus Hunnius in Commentariis ad Treuterum, volum. 2. disput. 10. Thes. 6. quæst. 41. & ante illum Fachineus con. voverf. iuris, lib. 4. cap. 1. Schardeus, & Gilkenius in distam. leg. 21. §. Imperfecto. Cod. de testam. cum aliis penes ipsos.

Quæ quidem opinio à fortiori procedit in foro conscientie, stante sententia dicti Hultici Hunnij ibid. g. 42. quod adhibitio testium in vltimis voluntatibus necessaria sit solum ex iure civili; ergo dicendum est, testamentum, de quo est questio, validum esse; in sententia tamen illorum, qui asserunt, testamentum confectum absque solennitatibus iuris civilis, valere in conscientia. Et ita tenent Doctores, quos, me citato; adducit Baunus in Theolog. moral. tom. 3. tract. 9. quæst. 9. & Vviggers de iust. tract. 5. cap. 3. dist. 3. n. 15. Et ratio desumitur partim ex l. finali. C. de fideicommissis, partim ex l. Et si inutiliter. C. eod. tit. Priori namque cogitur ad præstandum legatum hæres, ex testamento solennitatibus destituito, vel iurare eam non fuisse voluntatem defuncti; posteriori autem sancitur, non posse per te reperi fideicommissum relictum à defuncto inutiliter (id est, in scriptura minus solenni,) si tu sciens voluntatem defuncti, cuius es hæres, illud præstitisti. Et ratio additur; quia non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti fideicommissi, defuncti voluntati satisfactam esse videtur. Ex quibus euidenter, vt apparet, sequitur solennitatem testium de iure requiri tantum per modum formæ probatorie in iudicio, non vt substantialem ad validitatem actus in se. Imò Imperator in posteriori supponit voluntatem defuncti, de qua per confessionem hæredis, cuius interest, constat, validam esse habendam etiam in foro externo: quia, scilicet, conscientia propria hæredis, probationem testium supplet.

Ex his sequitur, testamentum ad piæ causas valere, etiam

sine testibus, in vtroque foro. Nec obstat, quod iure diuino ad minimum requiruntur duo testes, ex cap. In omni, de testibus. Nam respondent Hunnius, & alij, hoc verum esse, si de actu aliquo probando ageretur, secus, si de eo perficiendo. Sed de hac quaestione ego alibi.

An, si aliquis iurauit, se testamentum non reuocaturum, possit non obstante illud reuocare?

R E S O L. XLII.

Affirmatiuè respondet doctus Iuriconsultus Lubrianus, Benedictus Egidius in Comment. ad leg. Ex hoc iure. ff. de iustit. & iure. part. 2. cap. 13. claus. 8. num. 4. putat enim, iuramentum de non reuocando testamento, actus substantiæ directè opponi: idcirco non valet, quia iuramento non potest confirmari actus, qui deficit in forma illi à iure statuta, iuxta Bart. doctrinam in l. Si quis pro eo. n. 14. ff. de fideiussor. quam sequitur Tholosanus Synagmat. iur. lib. 50. cap. 5. num. 10. & communi omnium consensu receptam esse, profertur Couarruias in cap. Quamvis patrum. 2. p. §. vlt. num. 2. Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 29. num. 3. Azevedo in l. 1. tit. 1. lib. 5. nou. recop. n. 28. cuius ratio est: quia forma est, quæ dat esse rei, l. 1. Iulianus. §. Item, si quis. ff. ad exhib. tradit Euerard. in locis legalib. sec. 10. à desitu forma, in princip. vbi pulchrum ad hoc vocat text. in l. Mulieris. §. 1. ff. de verbor. signifi. Vnde, deficiente forma, non reperitur actus; qui iuramento possit confirmari. Nunc verò, quæ est alia testamenti forma, seu substantia; quàm libera, spontaneaque solennis hominis voluntas, eaque vltima, de eo, quod quis post mortem suam sibi fieri vult, vt constat ex definitione illius, in l. 1. ff. de testamen. & ex d. l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Vnde, si promissio, & iuramentum de non reuocando testamento valeat, ita vt testator contrariæ solenni voluntate reuocare illud non possit; quid inde sequeretur, nisi pro testamento esse, cuiusque vim, & virtutem habere, quod supremam testantis voluntatem non contineret? Hoc ergo, quia actus substantiæ repugnat, iuramento induci nequit, nec iuramentum super eo præstitum obligatorium est, tanquam super impossibili præstitum, cuius nulla obligatio est, l. Impossibilium. ff. de regul. Quæ admodum si contrahentes iurarent, emptionis, & venditionis contractum absque pretio celebrare, aut locationem absque mercedis interuentu: quia enim de substantia venditionis, & emptionis, est pretium, & merces de substantia locationis, ita vt sine mercede locatio non intelligatur, nec venditio sine pretio; possent, iuramento non obstante, tanquam actus substantiam offendente, venditionem cum pretio, & locationem, mercede interueniente, celebrare absque peritij metu, in eo duntaxat peccantes, quod temere, id est, in vanum, nomen Domini assumpserunt. Sic ergo, qui iurat, testamentum non reuocare, non obstringitur iuramento, quod actus substantiam lædit, quominus posteriore testamento solenniter facto, reuocare primum liberè possit. Atque ita euenit, quod etsi absque dispendio salutis æternæ iuramentum in hoc casu seruari possit, quia absque dispendio salutis æternæ eum testamento illo testator moti possit; ex alio tamen tale iuramentum obligatorium non est, nempe, quia sublata actus substantia, cui opponitur, super impossibili emissum apparet, cuius idcirco obligatio nulla est, d. l. Impossibilium. impossibile quippe est, esse testamentum, & supremam, ac liberam voluntatem non continere.] Hucusque Egidius, cui adde Gomez ad leg. 3. Test. numer. 95. quos etiam refert, ac videtur sequi Molina 4. libro de primogen. cap. 2. num. 4. censentes, non solum non manere firmum, sed etiam testatorem pro libito absque peritij reatu posse illud reuocare. Et in hanc sententiam ego olim videbar inclinare.

Sed, vt verum fatear, magis veritati accedit opinio negatiua

gajus Molina Theolog. de iust. tom. 1. tract. 2. disput. 13. 1. qui citat Clarum, & Covarruviam. Est autem sermo de testamento; quod nullam continet dispositionem contra ius diuinum, aut humanum; ac proinde quod si nullum tale interuenisset iuramentum, posset testator absque peccato, quemadmodum reuocare, ita etiam non reuocare. Ratio potissima est; quoniam non reuocare tale testamentum, nihil mali continet, vt supponimus: esto, forte, aliquando consilium esset vt reuocaretur, & aliquid melius disponeretur; ergo, si iureiurando alicui homini in illius bonum id non reuocare promittatur, obligat eiusmodi iuramentum, quod non est de re illicita ex parte iurantis.

Deinde, licet concedatur, ius civile non solum irrita fecisse promissionem, & pactum de testamento non reuocando, sed etiam illa prohibuisse, atque ad hoc peccate testatorem, qui id spondet; nihilominus adhuc iuramentum de illo non reuocatio esset de re licita, atque ad hoc sub reatu peritij obligaret testatorem, id non reuocare; quod magno periculis re, de qua disputamus, est aduertendum. Aliud quippe est non reuocare, illudque primum, neque malum est ex se, nec prohibitum iure positio, quicquid sit de prohibitione secundi iure humano; qui autem iurat, se non reuocaturum, aut non conditurum testamentum, non iurat, se id sponditurum, quod existente prohibitione iuris positio, esset malum, ac proinde iuramentum ad id non obligaret; sed, illicitum contra positum ius spondendo, iurat se non reuocaturum, aut non conditurum testamentum, quae illicita non sunt. Itaque ad iudicandum, an promissorium iuramentum obliget, attendendum est ad id, ad quod quis tali iuramento se astringit; non verò ad promissionem, qua sub iuramento ad id se astringit. Et quidem, quando id, ad quod se astringit, licitum est, iuramentum obligat; esto, actus, quo se astringit, promissione iuramento confirmata, illicita sit; non quidem ex obiecto, quoniam contradictionem inuoluit id, quod promittit, illicitum non esse: & promissionem esse illicitam ex obiecto; sed ex dispositione iuris positio, qua talis promissio rationabili ex causa sit prohibita. Et ita hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenent etiam hi, quos citat, & sequitur Villalobos in Summa, tom. 2. tract. 30. difficult. 22. num. 7. ubi sic ait: El que reuoca el testamento jurado, peca mortalmente, si el juramento fue de no lo reuocar. Assi lo tiene Iulio Claro, diciendo, que es comun con Alexandro, Alciato, y dize, que no parece, que se puede dudar desto, y lo tiene Lesio. La razi es, porque el juramento, que se puede guardar sin offensa de Dios, es muy cierto que se deve guardar; como consta de vn Texto, y tal es este; porque aunque el testamento de su naturaleza es reuocable, llana cosa es, que no ay obligacion de reuocarlo; y assi el, que quebrantalle este juramento, sin duda ninguna seria perjuro, si no es, que facalle primero relaxacion del. Lo contrario tiene Antonio Gomez, por dezir, que el juramento contra buenas costumbres no vale, y este lo es, porque quita la libertad. Mas este es gran engaño, porque no es contra buenas costumbres el quitarle vn hombre la libertad; que quando vno professa en Religion, se quita la libertad, y no es contra buenas costumbres.] Ita ille. Vide etiam Trullench in Decalog, tom. 2. lib. 7. cap. 18. q. 9. & Sanchez in Opusc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 17.

Notandum est tamen, quod licet contra Egidium, & alios tenuerim, testamentum iuratum illicitè reuocari; tamen existimo contra Vasquez cap. 2. dub. 3. num. 15. quod si reuocetur, valida eius erit reuocatio, vt ex multis probat Cardinalis de Lugo, tom. 2. de iustit. disput. 24. sect. 1.

num. 27.

* *

An laici in Missa Natiuitatis, que post mediam noctem canitur, vel in alijs, que statim postea dicuntur, possint sacram Eucharistiam sumere?

R E S O L. XLIII.

NEGatiuè respondet Pater Bordonus tom. 2. resolut. 56. num. 61, ubi sic ait: [Tertium, quod in ea nocte laici non possint recipere sacram Communionem suadet. Tum, quia illud privilegium sumendi Corpus Christi ea nocte concessum fuit solis Sacerdotibus in actu celebrationis; ergo non est extendendum ad laicos, & non celebrantes: privilegium enim vni personæ concessum, non extenditur ad aliam, etiam propter identitatem rationis, cap. Sanè. 9. de privileg. Tum, quia, ea nocte excepta, Sacerdos non celebrat, nisi intra Auroram, & Nonam, hoc est, meridiem, ex communi Doctorum apud Bonacinam quest. fin. de Missa, p. 9. num. 2. Dianam part. 1. tract. 14. resolut. 33. ergo neque laicus Sacramenta recipere potest extra illud tempus; quia tempus laici regulatur in hoc à tempore Presbyteri volentis celebrare, cum eadem rationes militent in utroque. Tum; quia ita vsus inoleuit, vt sacra Communio recipiatur solum intra huiusmodi tempus à sanis; & cum huiusmodi consuetudo rationabilis, & legitima sit, & loco legis non extantibus succedat, vt lex seruanda est, cap. In his rebus. 7. dist. 1. Bonacina quest. 7. de Eucharistia, par. 1. num. 14. cum Syluestro, Sà, & Angelo verb. Eucharistia. Tabiena Missa 6. Henriquez, Suarez, Possuino, c. 8. num. 8. docet, sacram Communionem posse recipi qualibet hora diei, etiam post meridiem, quia nulla extat prohibitio; & sic videntur excludere ab hac sacra refectione nocturnum tempus.] Hucusque Bordonus.

Sed hæc opinio, pace viri docti, mihi non placet, & praxis, atque consuetudo est in contrarium: nam ferè in omnibus Ecclesijs Societatis Iesu, nostræ Religionis, & aliarum, in supradictis Missis ministratur laicis Sacramentum Eucharistiae. Dicere autem hoc fieri ignoranter, & illicitè à viris tam pijs, & doctis, absurdum manifestum apparet. Deinde ego non inuenio iura prohibentia laicis sumptionem Eucharistiae in illa hora. Et si dicas, quod iura prohibent Missas dicere ante Auroram Sacerdotibus: ergo & laicis communicare, Respondeo, retorquendo argumentum: si laici non possunt sumere Eucharistiam ante Auroram, quia Sacerdotes neque possunt celebrare: ergo quando Sacerdotes, vt est in casu, de quo loquimur, possunt dicere Missas, licebit etiam & laicis communicare. Vnde ego puto, Regulares ex privilegio, celebrando ferè tribus horis ante Auroram, vt ex Rodriguez, Filliucio, & Bonacina tenet Castrus Palaus tom. 4. tract. 22. disput. unica, punct. 7. num. 13. posse tunc in suis Missis, si velint, licitè laicis sacram Eucharistiam ministrare: nullam enim video prohibitionem in contrarium extare. Itaque dicendum est, laicos in nocte Natiuitatis posse sacram Synaxim sumere in Missis, que post mediam noctem in illa solennitate celebrantur.

An Nouitatus factus, partim in vno Conuentu, & partim in alio, sit validus?

R E S O L. XLIV.

ESSE inuolidum docet Franciscus Syluius, inclarus Theologiae Professor Duaci: sic enim asserit in suis var. resolut. part. 2. verb. Nouitatus, 2. [An Religiosus Sancti Bernardi, qui annum Nouitatus incipit in vno Monasterio, possit illum annum continuare, & complere in alio Monasterio eiusdem Ordinis, maxime cum de vno in aliud se transferat, absque intervallo temporis, præterquam vnus diei ad iter faciendum necessarium? Respondetur, non posse; quia, iuxta Concil. Trident. sess. 25. cap. 15.

cap. 15. de Regul. annus Nouitatus debet esse integer, & iuxta communem, ac receptam sententiam, de qua cum multis Barbosa *allegat.* 101. *num.* 23. continuus; non potest autem censerī integer, & continuus, quando per egressum ad aliud Monasterium (tamen eiusdem Ordinis) fuit interruptus: quoniam annus ille debet compleri intra Claustra Monasterij, nisi fortē de Superioris licentia ad aliquod tempus egredieretur Nouitius, manens interim semper sub eius obedientia; quemadmodum, videri potest apud Barbosa *num.* 26. & 28. Confirmatur: tempus probationis præscriptum est, non solum in fauorem Nouitij, vt experiri possit asperitates Monasterij, sed etiam in fauorem ipsius Monasterij, vt mores Nouitij possit experiri, cap. *Ad Apostolicam. de Regular.* Ad talem verò vtrinque experientiam oportet, Nouitium in eodem Monasterio, vel saltem sub eiusdem Monasterij obedientia, viuere toto tempore Nouitatus; ac per consequens non potest partem istius temporis degere sub vnius Monasterij obedientia, & partem sub alterius. Ita Syluius, qui pro sua sententia adducit aliqua loca Nauarri.

Sed profus affirmatiuæ sententiæ adhaerendum esse puto cura Bordonio *tom.* 2. *resolut.* 54. *num.* 5. Pellizzario *in Annual. Regular. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 21. & aliis communiter: nam est falsum, quod in nostro casu interruptus annus Nouitatus, cum solum morentur loca Nouitatus, manente eodem Nouitatu: tum, quia Nouitatus ordinatur ad probandum Nouitium; at æquè bene is probari potest in diuersis locis, imò fortè melius, cum in pluribus Monasterijs plura possit experiri, quam in vno tantum: quod si Nauarri. *consil.* 37. *de Regul.* sustinet, fuisse nullam Professionem eius, qui professus est præmissio Nouitatu per decem menses in vno loco, & per reliquos in alio; loquitur de transeante sine Superiorum licentia, ideoque oppositum assereret in casu nostro. Non est igitur recedendum à nostra sententia, ex qua paret responsio ad argumentum Syluij, & ad Nauarri auctoritatem, quam in sui fauorem adducit.

An autem in tali casu Nouitius indigeat ad proficendum consensu vtriusque Monasterij; vide citatos Auhores, asserentes non requiri, si saltem æqualiter mansit in vtroque loco: secus autem, si in posteriori manserit tantum per tres, aut quatuor menses: tunc enim requiritur consensus etiam prioris Monasterij, cum in posteriori non ita sufficienter videretur probatus. Et ita ego etiam sentio.

An Parochus communiter ita reputatus, sine tamen titulo, quia à principio fuit intrusus, validè matrimonio assistat.

RESOL. XLV.

Decisio huius casus pendet ex illa celebri questione, an aliquis, qui sine titulo, & auctoritate Superioris in officium Iudicis, Parochi, aut Confessoris se intruset; si tamen communis error facti accedat, gesta per illum quoad vtrunque forum spectantia valida sint. Et negatiuam sententiam mordicus tener nouissimè amicissimus Pater Perez *de matrim. disp.* 40. *sect.* 5. *num.* 5. & alij, cuius sententiam existimo comunem, & probabiliorē.

Affirmatiuam tamen Basilij Poncij, & aliorum, puto satis probabilem esse, quicquid parum modestè nominem contra me dixerit Escobar à Corro, & idē iterum contra illum adducam duos præstantissimos Theologos Societatis Iesu: sic itaque respondens ad casum propolitum in titulo huius Responsionis asserit Caslr. Pal. *tom.* 5. *disp.* 2. *punct.* 13. §. 10. n. 9. [Si Parochus intrusus sit in beneficium absque titulo à legitimo Superiore concessio, communis sententia tenet, nullatenus valere matrimonium, cui ipse assistit: quia deficit titulus coloratus, quem ius requirit, vt gesta ab inhabili valida reputentur, vt latè

probat Sanchez *d. disput.* 22. *num.* 49. & 50. tamen probabile sit, & rationi consonum solum communem populi errorem sufficere ad iurisdictionem concedendam, vt latè probat Basilij Poncij *lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 2. quia præscriptio, & consuetudine iurisdictionis acquiritur; tamque tribuere potest, qui est in possessione delegandi, tamen verum titulum non habeat: arg. text. in Auth. *de Tabellionib. seu notaria* 44. *cap.* 1. *in fine.* ibi: *Documentis propter utilitatem contrahentium non infirmantur: quippe utilitati publice maxime expedit, ne gesta ab eo, qui communiter potentes existimantur, inuálida sint: cum Respublica defectum supplere possit.*] Ita Palaus.

Sed doctissimus, & amicissimus P. Bardi hanc affirmatiuam sententiam non solum probabilem, sed probabiliorē putat in Bullam Cruciatæ, *p. 2. tit.* 5. *c. 1. sect.* 12. *n.* 157. Quia, quando adest communis error, etiam si nullus præcesserit titulus collatus à Superiore, viget illud ipsum adæquatam motiū, per quod ius commune disposuit valida esse gesta ab eo, qui caret prædicto titulo, circa quem versatur communis error: ergo Confessarius intrusus, carens omni titulo præcedente, si ex errore communi putatur legitimus Confessarius, validè absoluit. Consequentia est certammodo euidenter deducitur ex illo antecedente. Tota autem difficultas est in ipso antecedente, quod sic probatur: Motiuum adæquatam, per quod iura voluerunt valida esse gesta, quando cum errore communi est titulus à Superiore collatus, quantis irritus, est bonum commune, exigens dispositionem illam ad vitanda inconuenientia, quæ sequerentur: sed hoc ipsum profus motiuum viget, quando est error communis sine titulo: ergo manet idem motiuum adæquatam in vtroque casu: neque facile percipere possum, quid operetur titulus iste inualidus, collatus à Superiore; dum enim est inualidus, perinde est, ac si non esset. Multas alias rationes adducit Bardi in confirmationem huius sententiæ, & responder ad argumenta in contrarium: adi illam, & non pigebit. Itaque circa casum propositum in hac Resoluitioe, negatiuæ sententiæ adhaereo, & puto, Parochum sine titulo, cum solo errore communi, inualidè matrimonio assistere, licet satis probabiliter contrarium sustinere quis possit ex doctrina sapienter allata, quam, præter Doctores à me alibi in fauorem Basilij Poncij citatos, tenet nouissimè Alexander de Sacramentis *tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 5. *quest.* 81. & Carolus Baucius *de casibus singularibus conscientie, cas.* 225.

Certum est tamen in vtraque sententia, si Parochus beneficium parochiale obtinuit, inualidè tamen, quia excommunicatus, vel irregularis erat; vel, si validè obtinuit, postea fuit illo titulo priuatus, vel à iure, vel per sententiam, sed non beneficio spoliatus; stante communi errore vulgi putantes probabiliter, ipsam veram Parochum esse, tam matrimonium, quam alia gesta per ipsum valida sunt, iuxta leg. *Barbarias Philippus. ff. de offic. Prætor.* & cap. *In famas.* 5. *qu.* 7. Ius namque propter vitanda scandala, gratiaque inconuenientia, quæ ex nullitate actuum oriri possunt, tribuit potestatem iis, qui communiter habere iurisdictionem existimantur. Quod verum est, tamen à contrahentibus inhabilitas cognoscatur: quia singularis scientia comunem errorem non impedit, ob quem iurisdictioni conceditur, argum. leg. *Nam de ea. ff. de legis.* vt notauit Gutierrez *de matrim. cap.* 62. *n.* 26. & Sanchez *lib.* 3. *disp.* 22. *num.* 42. cum aliis.

Quis habuit penitentiam dicendi singulis sextis Feriis Litanias: quasiuit, an teneatur ad Preces, & Orationes subsequentes; & an teneatur adire Confessarium, vt se magis explicet?

RESOL. XLVI.

olim interrogatus fui de hoc casu, & respondi, non fuisse adendum Confessarium: quia verba accipienda

pienda sunt in significatione vſitati, & sub nomine Litaniarum non includuntur Preces, & Orationes ſubſequentes. Vnde idem dicendum eſt, ſi quis votum emiſiſſet recitandi Litanias; vel aliquod votum fuiſſet commutatum in recitandis, v.g. ſingulis ſeptimanis Litanias, Non verò inuenio, omnia ſupradicta confirmare Patrem Bordonum in conſil. Regular. tom. 2. rſol. 45. n. 30. vbi ſic ait: [Nomine Litaniarum, quod eſt ſecundum probandum, veniunt non ſolum inuocationes Sanctorum, verum etiam ſubſequentes liberationes, & rogationes vſque ad Orationem Dominicam, & non vltiores Preces; vt colligitur ex Rubrica Breuiarij pro diebus Rogationum, quæ habet hæc verba: *Hodie qui non interſunt Proceſſioni Litaniarum, dicant illas priuatiim poſt Martinum cum ſuis Precibus, & Orationibus, ſine Aſſectibus Penitentialibus.* Si enim ſub nomine hoc Litaniarum comprehenderentur ſubſequentes Preces, & Orationes, hæc expreſſiſſet fruſtra: cum ergo ex illorum expreſſione conſtet diuerſitas; obligatus ad Litanias recitandas non tenetur progredi ad Preces, & Orationes; ſed eaſ abſque Oratione Dominica.] Ita ille.

An matrimonium conuerſi cum infideli contractum ante Baptiſmum, diſſoluatur per ſolemneſſimam Profeſſionem Religionis.

RESOL. XLVII.

PROcedit quaſtio in ſententia communi, aſſerente, non diſſolui matrimonium conuerſi cum infideli, quovſque conuerſus tranſeat ad aliud matrimonium. Quæritur igitur, an ſicut diſſoluitur per nouum matrimonium conuerſi; ita etiã diſſoluatur per eius Profeſſionem ſolemneſſimam. Et affirmatiue reſponder Sanchez de matr. lib. 7. diſp. 76. n. 9. & alij: quia Profeſſio Religionis ſoluit matrimonium ratum fidelium, quod eſt vinculum fortiuſ, & efficaciuſ, cum ſit non ſolum contractus, ſed Sacramentum: ergo diſſoluet matrimonium conſummatum infidelium, arg. textus in l. De accuſat. 14. ff. de diuerſ. & temp. præſer. Qui enim vincit vincen-tem, vincit victum.

Mihi verò contraria ſententia magis placet, quam tuetur Coninch de Sac. diſp. 26. dub. 5. n. 65. Hurtad. de matr. diſp. 8. diſp. 14. n. 52. Poncius lib. 9. c. 4. n. 10. Perez diſp. 36. ſect. 8. n. 2. & alij. Et ratio eſt: quia diſſolutio matrimonij fieri non poteſt, niſi ex diuina conſeſſione: at nullibi inuenitur conſeſſum, Profeſſione Religionis dirimi matrimonium conſummatum infidelium: nam, eſto matrimonio contracto, dirimatur, id prouenit, ne coniux conuerſus cogatur, vel cœlibem vitam degere, vel habitare cum infideli obſtinato, & periculum peruerſionis inducente, reddaturque ei conueſſio oneroſa. Quæ ratio omninò ceſſat Religione aſſumpta, cum iam ipſe liberè aſſumat vitam cœlibem. Non igitur ex privilegio conſeſſo diſſoluitur matrimonium; alio matrimonio aſſumpto, inferri poteſt dirimi Religionis Profeſſione. Neque item cenſenda eſt hæc diſſolutio conſeſſa ex conſeſſione diſſolutionis matrimonij rati fidelium: tum, quia eſt caſus diuerſus: tum, quia non militat eadem ratio; aliàs ſicut poteſt fidelis, non obſtante matrimonio rato, ad Religionem tranſire, poterit etiam infidelis conuerſus poſt matrimonium conſummatum, tamenſi alius conuertatur, quod meritiſ ipſemet Sanchez. diſp. 76. n. 3. & 7. negat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez. reſpondetur, regulam illam: *Si vinco vincen-tem te, à fortiori vincam te.* non ſemper habere locum in his, quæ conſtant ex iure poſituo, niſi quando eadem ratio in vtroque militat, & quando vtrunque ex eodem iure conſtat. In præſenti autem caſu, neque currit eadem ratio, neque vtraque diſſolutio fit ex eodem iure: quia diſſolutio matrimonij antiqui iam conſummati conuerſi fit iure diuino Chriſti per matrimonium nouum ratum; diſſolutio verò matrimonij rati per Profeſſionem, fit tantum iure ecclèſiaſtico.

Notandum eſt etiam cum Hurtado loco citato, quoddam aliqui Doctores non infimæ notæ cenſeant, Ordine ſacro aſſumpto vinculum matrimonij in infidelitate contractum diſſolui: at communis ſententia oppoſitum veriffimè firmat, vt videtur eſt apud Sanchez. lib. 7. diſp. 76. circa fin. quia nullibi inuenitur hoc privilegium ſtatui clericali conſeſſum, maxime cum matrimonium ratum fidelium eo ſtatui aſſumpto non diſſoluatur; ergo, &c.

Sed, ſi aliquis hæc obiter quaerat, an matrimonium infidelium ad fidem conuerſorum, etiam conſummatum, poſſit à Pontifice diſſolui ex aliqua iuſta cauſa? Affirmat Sanchez lib. 2. diſp. 17. num. 2. & alij: quia matrimonium infidelium, etiam conſummatum, cum Sacramentum non ſit, non habet eandem firmitatem, ac matrimonium ratum fidelium, vt colligitur ex cap. ſin. 28. quaſt. 1. Et ex Innocentio III. cap. Quanto. de diuorc. vbi inquit, matrimonium fidelium inſolubile eſt, quia eſt Sacramentum. Cum ergo infidelium matrimonium Sacramentum non ſit, non ſic erit inſolubile: at matrimonium fidelium ratum ſolui poteſt auctoritate Pontificis, iuxta probabilem opinionem: ergo etiam ſolui poterit matrimonium infidelium, etiam conſummatum.

Contrariam tamen ſententiam tenet Coninch. diſp. 26. dub. 5. num. 66. Poncius lib. 9. cap. 4. n. 15. & alij: quia matrimonium ſolui non poteſt, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt inquit Panormitanus in cap. Ex parte. de conuerſione coniug. verſ. Nos autem. At nullibi eſt expreſſum, matrimonium conſummatum fidelium ſolui poſſe: illud autem matrimonium, eſt in infidelitate fuerit contractum, iam eſt matrimonium fidelium, & conſummatum: nulla ergo via ſolui poteſt. Neque obſtat, quod Sacramentum non ſit; nam, eſto, id admittamus, quod plures negant poſt vtriuſque conuerſionem; non inde efficitur, ſolubile eſſe, cum nullus iam adſit caſus, in quo à Chriſto ſolutio concedatur; conceditur autem prædicto matrimonij caſu, quo coniux vnus ad fidem conuertatur alio tenente conuerſi, in quo à matrimonio, quod eſt Sacramentum, differt. Ego igitur vtrunque ſententiam eſſe probabilem, licet ſecundam exiſtitem probabiliorẽ.

An, diſſoluto matrimonio à fideli in caſu ſibi permiſſo, liceat abſque culpa coniugi infideli aliud matrimonium inire?

RESOL. XLVIII.

Affirmatiuam ſententiam tenet Caſtr. Palauſ tom. 5. diſp. 2. pun. 13. §. 3. n. 14. cum aliis, aſſerens, licitè poſſe infidelem obſtinatum, diſſoluto iam matrimonio à fideli, aliud matrimonium inire: quia nulla textu, nec ratione firmo, oſtendi poteſt ademptam illi eſſe hanc poteſtatem. Si enim, mortuo fideli coniuge, omnes fatentur poſſe nouum matrimonium inire, etiam poterit illud inire diſſoluto coniugio per aliud matrimonium à fideli initum: æquè enim ac per mortem diſſolutum eſt.

Sed aliis magis placet opinio negativa propter auctoritatem S. Thomæ in 4. diſtinct. 39. quaſt. vnic. art. 5. ad 3. cui ſubſcribit Sotus ibi. art. 4. verba autem S. Doctoris ſunt: [Vnde in poenam vxoris infidelis ei indicitur, quod non poſſit cum alio contrahere, magis quàm ex virtute matrimonij præcedentiſ: ſed, ſi poſtea conuertatur, poteſt ei concedi diſpenſatio, vt alteri nubat, ſi vtriusque aliam vxorem duxit. Vbi D. Thomas fatetur, tali infideli eſſe interdictum ſecundum matrimonium in poenam ſuæ perfidiæ; & reddunt rationem Sor. & Lop. 2. part. inſtr. cap. 93. verb. Huiusmodi. quia infidelis eo ipſo, quod non vult ad fidem conuerſi eo tempore, quo alter conuerſus eſt, peccat contra ius naturale, & diuinum, non ſequendo in conuerſione coniugem conuerſum: nam peccat contra fidem; non recipiendo illam mediante Sacramentum Baptiſmi; & contra matrimonium, non ſequendo

sequendo coniugem conuersam, vt habetur in Can. *Si infidelis*. 22. q. 1. quod est D. Greg. Itaque infidelis tenuens conuertit, peccat in Deum, & in matrimonium, vt dixit Ambr. 6. *Si infidelis*. 28. q. 2. Merito ergo non iure ecclesiastico, sed diuino arcetur à nego coniugio contrahendo.

Nec obuiat argumenta Castri Palai in contrarium adducta: nam ad primum, quod nulla est lex humana, nec naturalis, nec diuina, quæ obligat ad non nubendum infidelem, postquam fidelis secundo nupsit. Respondetur, ex dictis falsum esse assumptum. Ad secundum, quod dissoluto priori matrimonio post mortem coniugis conuersi, potest non conuersus secundum matrimonium celebrare: ergo etiam dissoluto per secundum matrimonium conuersi. Respondetur negando antecedens: quia infidelis nunquam potest secundum matrimonium contrahere, etiam mortuo fidei coniuge in pœnam perfidiae, & ob proteruitatem est ei interdicitum, vt non possit cum alia contrahere, vt docet D. Thomas: sicut, qui vxorem enecat, etiam mortua illa, non potest aliam docere, nisi accedat dispensatio. Et ita hanc sententiam tenet etiam Basilus Poncius de *matrim. lib. 9. cap. 4. num. 15*. Itaque hanc sententiam puto probabiliozem; non nego tamen primam, quam cum Sanchez olim tenui, esse satis probabilem.

An Regularis delinquens in alieno Monasterio, possit puniri ab Episcopo, vel saltem à Superiore illius Monasterij?

RESOL. XLIX.

Hunc casum ponit doctus Pater Bordonus in *consil. Regal. tom. 2. resolut. 68. quaest. 9. num. 26* vbi sic ait: [An, quando Religiosus delinquit intra Claustra alterius Ordinis, inter dispositio Decreti Conc. Trid. c. 14. sess. 25. videtur, quod sic per illa verba: *Qui intra Claustra Monasterij degit, & extra ea ita notorie deliquerit*. Vbi per claustra venit proprium Monasterium: quare Franciscanus, e.g. delinquens in Claustro Dominicanorum, sine dubio dicitur delinquere extra Claustra Monasterij, vbi dedit, & sic in hoc casu videtur subiectus Episcopo iuxta dispositionem dicti capituli. Nihilominus responderat, quod Episcopus nullum ius ex Tridentino habet super Religiosum Franciscanum delinquentem in Claustro Dominicanis. In quo casu non solum proprius Prelatus errans, verum etiam Superior Dominicanus punire potest Franciscanum eum: quia is, ratione delicti, & loci factus est de foro Prelati Dominicani, argum. cap. *Licet. 20 de foro comper. per iura ibi allegata à Glossa*. Confirmatur: quia etiam Prelati Regulares dicuntur habere territorium, quod est illorum Monasterium, intra quod delinquentes castigari possunt.] Ita Bordonus.

Sed ego libenter sentio cum ipso, in tali casu non posse Episcopum punire talem Regularem: quia, vt ipse ait, in verbis Concilij Tridentini adductis nomen Claustri non sumitur absolute, sed comparatiue ad Diocesim Episcopi: cum ergo Claustum alienum, etiam qua alienam, non sit locus Diœcesis quoad iurisdictionem Episcopi; dispositio Tridentini non potest subintendere in eo casu. Tam, quia delictum debet esse perpetratum extra omne claustum, ad hoc vt ex eo gigni possit scandalum in populo: non enim populus est in Claustis. Tam, quia Clericus delinquens in Monasterio exempto, puta ludens aleis, non incurrit censuram suspensionis latam à suo Episcopo contra lucentes: ergo, &c.

Dissentio tamen à Patre Bordonus, & puto, dictum Religiosum esse remittendum suo Superiorem, & non posse puniri, vt ipse vult, à Superiore Monasterij, in quo deliquit: nam concedo, quod quis ratione delicti sortitur forum Superioris, in cuius territorio deliquit; tamen hæc regula fallit quando qui delinquit, habet omnimodam exemptionem,

Antonini Diana Pars I. X.

Et ideo rectè obseruat Ludouicus Gilhausus in *arbor. iur. dicitaria, tom. 1. cap. 1. par. 2. §. 3. n. 7*. Quod si is, qui in aliquo loco delinquit, generali priuilegio ab omni ordinaria iurisdictione exemptus fuerit, in loco delicti forum non sortitur: quod probatur, primò per leg. *Magisteria 6. C. de iurisd. omni. Iud. vbi miles delinquens priuilegium fori, cuius vigore apud Magistratum militem conueniendus est, non amittit, tot. tit. C. de offic. Magist. milit. l. Ceteri. 17. C. de iudic. l. 1. C. ad exhibend. l. De milibus. ff. de custod. reor.* Secundò per Auth. *Cassa. & Auth. Statimus. C. de Episcop. & Cleric. vbi Clericus fori beneficium ex delicto non amittit. Tertio, ex cap. 1. de priuileg. in 6. vbi priuilegiatus delinquens in loco priuilegiato priuilegium non perdit. Quarto, per Gloss. in *Aubent. Qua in prouincia. C. Vbi de crim. agi oportet. vbi Legatus in legatione peccans, priuilegium fori retinet. Idem est in eo quoque priuilegio, quod iure communi concessum, & sub eodem comprehensum est: hac enim exemptionis prerogatiua exemptus gaudet; & obtinet, vbicumque deliquerit, secundum communem Doctorum conclusionem, nisi priuilegium illud alia lege specialiter auferatur, vt in l. 1. C. Vbi Senat. vel clariss. Itaque, cum Regulares habeant omnimodam, & generalem exemptionem, non solum à iurisdictione Ordinarij, sed etiam à cuiuscumque alterius potestate, vt habetur in Bulla Bonifacij VIII. cuius verba adducit Ioseph Aldrete in *allegat. pro omnimoda Regularium exemptione. c. 2. n. 24. & in alia Bulla Ioannis XXII. illam afferit Lezzana in Summa, tom. 3. verb. Exemptio, n. 8. & patet ex alijs priuilegijs; sequitur ex hoc, Regularem in casu nostro delinquentem in Monasterio alterius Religionis, non solum non posse puniri ab Episcopo; sed neque à Superiore illius Monasterij, in quo delinquit, vt voluit Bordonus; sed tantum erit puniendus à suo immediato Superiore.***

Nota hic obiter, Bordonum *vbi supra*, docere, sub nomine Regularium in verbis Concilij non includi Superiores, qui egent speciali mentione, vt me citato, probat. Quod etiam probari potest: nam sub nomine Monialium non includitur Abbatissa; & excommunicatio lata contra colloquentes cum Monialibus, non contrahitur à colloquutionibus cum Abbatissa. Ergo sub nomine Regularium non includitur Prior, Præpositus, &c. & ideo si illi delinquant extra Claustra, non subiciuntur punitioni Episcoporum, ex vi Concilij Tridentini.

An cognatio spiritualis contrahatur in Baptismo à patrino, si non fuerint designati etiam à Parocho?

RESOL. L.

Sufficere tantum, vt sint designati ad munus patrini à parentibus baptizandi, & non simul à Parocho, docet Sanchez *lib. 7. disp. 17. n. 15. & alij*.

Sed Texeda in *Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 2. contr. 22. n. 15*. putat hanc sententiam verbis Concilij Tridentini, sess. 24. de *reform. matrim. c. 2.* contrarietatem ibi dicitur sic: *Eos, qui à parentibus baptizandi designati sunt, ut officium patrini exerceant, debere etiam à Parocho admitti*. Ex quibus verbis sic deducit argumentum contra hos Aucthores: Quoties in iure petitur aliquid, tanquam forma ad valorem actus, illud ad vnguem obseruandum est: sed ad exercendum munus patrini in Concilio Tridentino exiguntur, tanquam forma, vt ij, qui debent esse patrini, designentur à parentibus baptizandi, & quod etiam admittantur à Parocho, vt receptores baptizari: ergo vtique requiritur, & vnus sine alio non sufficit. Confirmatur: quia eodem modo loquitur Concilium de necessitate consignandi patrinos à parentibus baptizati, ac admittendi eos à Parocho.

Verum nouissimè Castus Palans *tom. 4. tract. 19. disp. vnica, punct. 11. §. 2. n. 9*. putat, neque designationem pa-

R. reuocari.

terum, seu tutorem baptizati necessariam esse, vt verus pater sit, veramque cognationem spirituales contrahas. Et in primis necessaria non est, quando vnus tantum assumitur, qui tamen à parentibus baptizati designatus non sit. Contingere enim potest, parentes baptizandi Patrino in patrinum designare; Parochum vero, eo illegitime repulso, te in patrinum admittere: tunc eo casu verus pater es, veramque cognationem spirituales contrahas; vt rectè docuit Ludouicus Vega 2. par. casuum conscientia, casu 4. vers. Alterum. Henriquez lib. 12. de matrimon. c. 11. num. 3. Quia nullus est textus eam susceptionem irritam reddens: neque credendum est, Ecclesiam velle eo casu Baptismum sine fideiusore celebrari. Deinde, si nullus est à parentibus, vel Parocho designatus, vel ex malicia, vel ex ignorantia; tu verò munus susceptoris obeas; quis negare poterit, te verum esse patrinum? si quidem intentioni Ecclesie te conformas. Neque præsumi potest, voluisse Concilium Baptismum solenniter celebrari sine patrinum. Ob quam causam existimo, cum nullus est à parentibus designatus, & plures simul baptizatum suscipiunt; prius patrinus esse, veramque cognationem spirituales contrahere; quia ex duobus malis minus est eligendum. Etenim, cum eo casu vnus de duobus debeat contingere, vel Baptismum solennem celebratum esse absque patrinum, vel omnes suscipientes patrinus esse; fatendum est, Ecclesiam velle hoc secundum, ne Baptismus sollemnis contra consuetudinem à tempore Apostolorum probatam de patrinum adhibendo celebraretur, præcipue cum hæc intentio conformis sit antiquis factorum Canonum institutis, cap. Non plures. de consec. dist. 4. & c. fin. de cogn. spiritali, in 6. à quorum decisione recedendum non est, nisi nouis statutis derogari sit. l. Præcipuum. C. de appellationib. Sed nouo Trident. Decreto derogatum non est quoad hæc partem Textus in cap. fin. de cognat. spiritali. Si quidem Concilium solum à patrinum minere, cognationisque spiritualis impedimento exclusit eos, qui vltra designatos baptizatum petigerint; supponens manifestè, designatos tangere, & veram cognationem spirituales contrahere. De illis verò, qui baptizatum tangerent, nullis designatis tangentibus, Concilium nihil expressit. Ergo de illis iudicium est ferendum iuxta antiquorum Canonum instituta, ac proinde affirmandum veros patrinus esse, veramque spirituales cognationem contrahere. Hæc omnia Palaus, qui citat Cochinch, Rebillion, Poncium, Layman, & alios.

Verum ego cum Martino Perez de marr. disp. 29. sect. 5. num. 5. & communi sententia Doctarum dicendum puto, designationem patrinorum spectare ad parentes, vel ad illos, quibus incumbit cura baptizandi. Sic innuitur in Tridentino: & ita habet usus, & praxis Ecclesiarum. In horum verò defectum pertinet ad baptizantem: quia ei incumbit, vt legitime Baptismus celebretur; quod non fieret absque patrinum. Vnde fit, vt si parentes ritè vnus, vel duos designassent, non possent isti validè à Parocho reici, vel alios designare: si enim id faceret, irritè faceret, nec ipsi fierent cognati. Si verò parentes nullum designare vellent, spectaret ad Parochum; vel si non ritè designarent, vt si designarent Hæreticos non baptizatos, vel alios inuites. Et ita puto contra sententiam Texedæ.

Contra verò opinionem Castrì Palai, & aliorum, vide Suarez in 3. par. tom. 3. q. 67. art. 8. Mærtarium tract. de matrimon. disp. 9. sect. 9. num. 8. & Perez ubi supra, num. 9. asserentes, quòd si nulli patrinum designati sunt, omnes tangentes non contrahere cognationem spirituales: quia Concilium simpliciter voluit, vt non possent esse plures susceprores, quam duo, nempe vir, & femina, & adhuc voluit, vt qui futurus esset susceptor, esset specialiter designatus, & ad id munus admissus; & ideo qui designatus non est, nec ad id officium admissus, iam non est susceptor, & consequenter nec contrahit impedimentum: alioquin non euitarentur incompoda, quæ Tridentinum euitare intendit, si possent esse susceprores non designati ad hoc munus, vel plures

quam designati. Firmo hoc idem; nam Decretum Tridentini irritat cognationem inter patrinus non designatos, cum illam restringat ad pauciores personas: ergo petit designationem, tanquam formam, qua non seruata corrumpat cognatio. Patet consequentia: quia Decretum irritans semper inducit nouam actus formam.

Aliqua curiosa circa patrinum Baptismi breuiter notantur.

RESOL. LI.

VXorem simul cum marito filium alterius in Baptismo te suscipere, nulla autoritate reperitur prohibitum, vt dicitur in can. Quod autem 30. q. 4. subdit tamen ibi: Sed dignum esse decernimus, vt vtrique insinual ad hoc aspirare minus presumant. Quod præterea quidam veniale peccatum esse existimant. Alij nullum peccatum esse dicunt, sed solum minus decens.

Norandum est etiam, quod statuit Concilium Tridentinum sess. 24. c. 2. de resor. matrim. vt vnus tantum, siue vir, siue mulier, iuxta factorum Canonum instituta, vel ad summum vnus, & vna baptizatum de Baptismo suscipiant, &c. Si Parochi culpa, vel negligentia secus factum fuerit, arbitrio Ordinarij puniatur. Ex quo rectè colligitur aliqui, duos viros etiam solos, aut duas mulieres, etiam solas, non posse esse susceprores. Alij colligunt, Parochum contra hoc Decretum facientem peccare mortaliter. Nonnulli tamen solum venialiter peccare existimant. Et omnia obseruat hæc etiam Serra in 3. par. D. Thoma, q. 67. art. 7. & Perez de marrim. disp. 29. sect. 5. num. 3. & 4.

Nota secundò, Hæreticum posse in patrinum admitti, cum Catholicis commode reperiti non potest. Docet Layman, lib. 5. tract. 2. c. 9. q. 3. in fine. Sed hæc opinio admittitur à Castro Palao tom. 4. tract. 19. disp. vnica, punct. 11. §. 1. num. 9. [Si Sacerdos timet probabiliter, parentes baptizati grauius esse offendendos ob patrinum hæretici repulsum, vel timet delaturus esse filium ministro Hæretico baptizandum: quia eo casu Sacerdos minus malum permittit, vt grauiora euitet. Verum, si absque graui offensione parentum potest Sacerdos Catholicus Baptismum expulso patrinum hæretico ministrare, nullo tamen adhibito patrinum; quia Catholicum adhibere non potest; crederem potius debere ministrare Baptismum absque patrinum, quam patrinum hæreticum admittere.] Ita Palaus, quod rationibus confirmat.

Nota tertio, quando baptizatur filius parentum infidelium, ministrum baptizantem; & tenentem, non contrahere cognationem spirituales cum iis parentibus non baptizatis; sed posse liberè ex hac parte inire cum iis matrimonium, si conuertantur ad fidem, & baptizentur, censent Durandus in 4. dist. 42. qu. 1. n. 9. Sotus qu. 1. art. 3. Palatius disp. 1. Bartholomæus Ledesma de marrim. dub. 46. concl. 2. notab. 1. Petrus Ledesma q. 56. art. 3. Sanc. lib. 7. disp. 60. Poncius lib. 7. c. 40. Bonacina q. 3. punct. 5. §. 2. n. 20. Rebillion de oblig. iust. par. 1. lib. 3. q. 6. & quidam alij. Quorum fundamentum est: quia cognatio spiritualis est tanquam mutua relatio; sed infideles ex parte sua non sunt capaces huius cognationis; ergo nec etiam fideles, qui fuerunt ministri in Baptismo contrahunt hæc cognationem cum infidelibus parentibus filij baptizati. Alij verò putant, supradictos suo modo cognationem spirituales contrahere, ita, scilicet, vt non possint validè matrimonium cum iis inire, si conuertantur, & baptizentur. Ita sentiunt D. Antonius 3. par. tit. 1. c. 15. §. 3. Orbellius in 4. distinct. 42. q. 1. §. 5. Cochinch hæc 3. par. tom. 2. disp. 32. dub. 2. num. 27. Syluester in Summ. verbo, Ad matrimonium, §. 9. 7. conclus. 12. cum alijs.

Nec obstat incapacitas ex parte ipsorum infidelium. Tum, quia in tali casu cognatio non esset mutua eodem modo ex parte vtriusque extremi; sed esset veluti subiectiue in personis fidelibus, & tantum terminatiue ex parte infidelium.

Adellum. Tum, quia esset, & euaderet motus pro eo rem-
pote, & statim, quo infideles ipsi venient ad fidem, & Bapti-
smum. Quod est dicere, lege ecclesiastica impediri fide-
les ad inueidum matrimonium cum parentibus filij bapti-
zati; & subdendos esse etiam huic impedimento ipsos pa-
rentes, quando venient ad fidem, Et ideo vtraque opinio
videtur mihi probabilis.

*An mulieres possint ingredi Claustra Regularium,
quando fit lotio pedum in die Iouis Sancti, vel da-
tar Habitum, aut professio alicui Nouitio, absque
metu censurarum?*

RESOL. LI.

Affirmatio respondet Portel in dubiis Regularium,
verb. Clausura Monachorum, n. 3. vbi sic ait: Pos-
sunt licite intrare feminae clausuram Monachorum, vel si
quando intrant clausuram, habetur sermo Prædicationis,
vel fit officium lotionis pedum in Ioue Sancto intra clau-
suram: vel quando datur Habitum, vel fit Professio Noui-
tium, si sit consuetudo fieri intra clausuram, vel sepelitur
defunctus: & in his eventibus possunt feminae intrantes
ingredi Capellas positas in Claustra, quia hæc non sunt of-
ficiæ secreta. Ita ille.

Sed Bonacina de clausura, q. 5. punct. 4. n. 10. & P. Lex-
zana in Summa, tom. 1. c. 10. n. 12. negant, mulieres posse in-
gredi, quoties quis intra Claustra admittitur ad Habitum
regularem. Verum in hoc casu putat Pellizzarius in Ma-
nual. Regular. tom. 1. tract. 5. c. 6. sect. 2. n. 46. posse dictas mu-
lieres intra Claustra admitti: quia, cum datur Habitum alicui
Nouitio, efficitur pia exhortatio, & recitantur preces,
quæ veniunt nomine diuini Officiorum, de quibus
loquitur Bulla Pontificis, Sed tu cogita.

*An sit licitum procurare, & obtinere beneficium ani-
mo resignandi illud?*

RESOL. LII.

De hoc casu alibi ego egi, & de illo ferè singulis die-
bus interrogor, & negatiue respondeo, stante Bulla
Pauli IV. Verum nouissimè benignam opinionem circa
materiam hanc inuenio apud Caltum Palatum tom. 6. disp.
3. punct. 50. num. 8. vbi sic ait, loquens de supradicta Bulla
Pauli IV. [Denique excommunicat Pontifex eos, qui pro
seipsis beneficia impetrant: animo tamen illa resignandi
in fauorem aliorum. Bonacina disput. 2. quest. 3. punct. 28.
num. 6. exillimat, te hac censura ligati, esto, animum
habeas resignandi ex consensu, & licentia Pontificis, &
non aliis: quia dolum, & fraudem committere censeris
ea intentione beneficium impetrans, cuius Pontifex, si
consciis esset, non conferret. Sed petius oppositum existimo:
quia impetratio sub ea intentione non est dolosa, &
fraudulenta seclusa hac lege, vt de se constat. At hæc lex
fertur ad purgandas fardes, fraudes, & dola, quæ in Curia
Romana significabantur adesse in beneficiorum impetratio-
ne, antequàm Pontifex legem tulisset. Ergo lata non fuit
ad excludendam prædictam impetrationem. Et confirmor
Pontifex hac lege remouere intendit fraudem, & dolum
cognoscibile in beneficiorum impetratione: at in dicta im-
petratione nequit vllus dolus cognosci, maxime si intentio
animo retenta sit. Ergo hac lege non continetur hæc
impetratio. Adde non videri improbabile ex his, quæ tradit
Bonacina disput. 2. quest. 3. punct. 28. in fine, hanc Con-
stitutionem non esse receptam quoad omnes actiones, sed
solum quoad primam de simulatione personæ, & subie-
ctione suppliciteri examini pro beneficio obtinendo: quoad
ad reliquas verò in eventibus tantum simulationis præuicacitatis.
Quippe Pontifex intendit hac Constitutione, & cen-
Amorini Diana Pars I. X.

forz prolatione remouere à Curia Romana, quod aliàs de
se illicitum erat in beneficiorum impetratione.] Hucyl-
que Palau.

Sed vide, an sit admittendum id, quod asserit, nempe,
Bullam Pauli IV. non esse vlu receptam, cum vigore
illius in Curia, quando quis obrinet beneficium, præstatur
ei iuramentum, quòd illud obtinet animo non resignan-
di: ideo tu cogita; nam doctrinam Palai, nec approbo,
nec damno.

*An Superiores Regularium teneantur residere
in suis Monasteriis.*

RESOL. LIII.

Respondeo affirmatiue: nam, generaliter loquendo, ea,
quæ in Concil. Trident. sess. 6. cap. 1. & 2. & alijs
iuribus statuuntur circa residentiam Prælatorum, intelligi
debent suo modo de Prælati Religionum propter simi-
lem rationem. Miranda in Manual. tom. 2. quest. 9. art. 5.
Hinc Prælati Monasteriorum tenentur assistere suis Mo-
nasteriis tempore pestis, vel hæresis, etiam cum periculo
mortis. Ratio est: quia sunt quasi Parochi illorum Mo-
nasteriorum: Parochis autem non licet fugere in talibus
euentibus, Sanch. lib. 6. in Decal. c. 2. num. 55. & cum ipse
Lezana in Summa, tom. 1. cap. 18. u. 12. Vnde ego olim
interrogatus, an Generalis cuiusdam Religionis potuisset
permittere, vt Prior Monasterij Romæ remaneret per ali-
quot menses ad imprimendum quendam librum? Respon-
di negatiue. Quod etiam nouissimè docet Bordonus in suis
consilijs Regular. tom. 2. resol. 30. num. 47. Quando verò, &
pro quali causa debeat Generalis in casibus occurrentibus
dispensare, vide Tamburinum de iure Abbatum, tom. 1.
disp. 14. q. 3. 4. & 5. Et aduertant Generales Religionum in
hoc, ne cæci cæcos ducant, & omnes in foueam cadant.

*An Regularis explanans aliquem casum conscientia
Moniali, incidat in pœnas Decreti S. Congregationis
contra colloquentes cum Monialibus?*

RESOL. LIIII.

Negatiuum sententiam, me citato, probabilem esse exi-
stimat Pellizzarius tract. de Monialibus, c. 10. sect. 3.
subsect. 2. n. 277. vbi sic ait: [Adde, quòd docti Recensio-
res non improbabilius putent, Religiosum non subiacere
pœnis latis contra Regulares ad Monasteria Monialium
accedentes sine licentia, si alicui Moniali declarant casum
aliquem conscientie: cum talis loquutus speciem habeat
piæ exhortationis; & alioqui cesset finis prohibitionis in
particulari, iuxta ea, quæ habet Diana par. 5. tr. 14. resol. 96.
& si velint consequenter philosophari, concedere debent,
Ordinarius posse mittere Religiosum ad aliquod Mona-
sterium Monialium causa ibi exercendi aliquod opus pie-
tatis, (v.g. ad componendam aliquam seditionem exortam
inter Moniales, ad consulendam Montalem grauissima tri-
stitia affectam, ad consulendum in graui concernente bo-
num Monasterij, & ad alios similes effectus.) in his quippe
procedit eadem ratio, quæ in casu à præfatis Doctoribus
concesso. Nec obstat, quòd Sacra Congreg. in decreto in
Xyti V. edito anno 1590. expressè statuit, nulli Religioso
cuiuscunque Ordinis, gradus, qualitatis, ac dignitatis, excep-
tis Superiore, ac Visitatoribus, respectu Monialium sub-
iectarum, necnon Confessorio, tam ordinario, quàm ex-
traordinario.] licet absque licentia expressa eiusdem Sac-
ræ Congregationis accedere ad Monasteria quatuorcu-
que Monialium ad colloquendum, siue tractandum cum
eis; siquidè Sacra Congregatio per hoc non excludit casum
pietatis, & charitatis, qui regulariter non præsumitur com-
prehensus sub generali prohibitione, iuxta regulam: Nec

veniant sub generalis prohibitionis, que quis non esse verosimiliter prohibetur, si in specie exprimerentur. Sed solum excludit casum, in quo Religiosus velit accedere ad Moniales titulo urbanitatis, ad eas visitandas, v. g. ad negotia secularia tractanda, & similia.] Haecque Pellizzarius.

Et hanc sententiam etiam, me citato, tenet Bordonus in consil. Regul. tom. 1. refol. 7. n. 82. sic asserens: [Colloquium cum Monialibus, causa urbanitatis, aliqua verba, vel pro aliquo negotio honesto, vel indifferenti, & raro, non delecta opera, non peccat mortaliter: quia huiusmodi loquutiones de se male non sunt, neque tales sunt mortiferae ex prohibitione Decreti: quia hoc fundatur in praesumptione scandalis illis verbis: Ad occurrendum scandalis, quae contingere solent. Hinc colligitur intelligentia responsionis Sacrae Congregationis datae 1. Julij, 1606. Regularis accedentes ad Monasteria Monialium contra hoc Decretum, ultra penas privationis officiorum, & vocis actus, & passus, incurrere etiam poenam peccati mortalis. Dicunt enim Doctores ex ea responsione, accedentes ad Monasteria Monialium peccare mortaliter: excipiunt tamen tres casus, loquutionem causa urbanitatis, instructionem in aliquo casu conscientiae, & loquutionem per interpositam personam, unde videntur nobiscum sentire, loquutionem praesertim de rebus inhonestis, inducere peccatum mortale: sicut & quando alloquuntur de indifferentibus saepe, & multoties; quia id est potius spernere praecipit, maxime in his, in quibus omnino abstinendum est a similibus loquutionibus, etiam honestis.] Ita Bordonus: cui adde etiam, me citato, Lezzanam in Synonyma, tom. 3. verb. Monialis, n. 20.

Sed ego (vt legitur patet) in 3. par. tract. 1. refol. 112. tantum refero sententiam Peytini; tunc autem non propro. Verum, licet, speculatiue loquendo, eius sententia, & supradictorum Authorum, tanquam probabilis admitti possit; tamen puto, non esse in praxi deducendam: nam Pontifex, & Sacra Congregatio absolute prohibet accedere ad Monasteria Monialium ad colloquendum, & tractandum cum eis; nec distinguit inter colloquutionem, & tractatum causa urbanitatis, vel pietatis, & ubi lex absolute loquitur, absolute est intelligenda; & ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus. Et si aliter diceremus, eloseria remaneret prohibitio Sacrae Congregationis: nam impune possent Regulares semper colloqui cum Monialibus, asserendo, se colloquutos fuisse cum eis causa pietatis, & declarando eis quandam casum conscientiae. Unde quicquid sit de peccato, quoad forum internum, stante auctoritate Doctorum vitorum, Lezzana, Pellizzarii, & Bordoni, ubi supra; saltem in foro externo possent Episcopi dictos Regulares punire, tanquam Sedis Apostolicae Delegati; unde se abstinere ab his colloquutionibus.

Quis sit de necessitate Sacramenti extremae Vnctionis, ut sensus, qui ungitur, nominetur?

RESOL. LVI.

Afirmatiuam sententiam docet Aversa de Sacramentis, tom. 1. lib. 1. c. 4. ubi sic ait: [Circa prolationem formae supponendum vltro est, non esse de necessitate Sacramenti, vt nominetur pedes, & tunc, sive gressus, & lumborum delectatio: sicut, nempe, dicebamus, non esse de necessitate vntionem salium partium. Sed tamen quando ungitur, debent similiter ex praecipio nominari. De reliquo supponunt communiter Theologi, esse de necessitate, non solum praecipii, sed etiam Sacramenti, vt explicite, ac distincte nominentur singuli quinque sensus; nempe, per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum. Ita enim adaequatur, & explicite correspondet forma materiae. Et ita sumi videtur ex perpetuo ritu totius Ecclesiae Latinae in omni regione. Unde in Pastoralis illo Archiepiscopi Mechlinien-

sis, quavis dicatur, sufficere vntionem alicuius sensus, tamen adhuc dicitur debere nominari singillatim omnes. Arque hoc pacto intelligit Concilium Florentinum, domi nominavit visum, & subiunxit similiter in aliis membris.] Ita ille.

Idem etiam docet Castus Palus tom. 4. tract. 26. dispar. vnica, punct. 4. n. 4. sic epim asserit: [Verba supradicta quoad praecipuum, & obligationem, necessariam, vt iacent in Rituali, exprimentia sunt. Nemini enim licitum est, ordinem ministrandi Sacramenta, sua propria auctoritate inuerrere. Quoad essentiam vero ea verba, sine quibus vntio, & peccatorum remissio deprecativae significari non potest, essentialia reputari debent. Unde, si omittes dicere, per hanc sanctam Vnctionem, esto, vngeres, Sacramentum non conficeres. Secus, si solum illud verbum, sanctam, relinqueres. Item, si imperatiue modo peccatorum remissionem promittes, dicens: Per hanc sanctam Vnctionem remittatur tibi, quidquid peccasti per visum, quia huic formae oratio, & deprecativae propria essentialis est. Omissionem autem illorum verborum, per piissimam misericordiam tuam, incertum est, essentialiter esse. Aliqui affirmant, alij verius negant. Propterea; quod in verbo indulgeat, satis videntur contineri, cum non alia via, quam ex piissima sua misericordia remittere possit Deus nostra peccata. Secus est de verbis subsequenteribus, quae reposito essentialiter necessario enim reposito peccatorum deprecativae modo in hac forma exprimentia est: quia, cum hoc Sacramentum institutum fuerit, vt illo Deus per Indulgentiam concedat, quidquid in iudicio penitentiali superfuit ex iustitia soluendum, ob quam causam penitentiae consummationum appellatur; merito haec remissio, & Indulgentia exprimi in petitione debebat: Quivimodo non solum exprimi debet peccatorum remissio utrunque, sed organa sensuum, vt pote illorum peccatorum radix, & origo; vt signum esset, hoc Sacramento hominem perfecte sanari.] Ita ille, cui adde Amicum in Curia Theologica, tom. 8. disp. 19. sect. 5. n. 87.

(Attende, Lector; non enim inuenies hunc casum apud multos.) Sed non desinat, qui sententiam negatiuam tenent: & ita docet Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 28. c. 9. num. 56. sic asserens: [Idem dicendum videtur de particulis illis, per visum, auditum, & caeteris, quae in fine singulorum formarum partialium ponuntur, ex eo, quod non sentiantur de necessitate Sacramenti esse: quandoquidem talis necessitatis ratio dari non potest. Non quidem determinatio effectus huius Sacramenti, quasi in prima Vnctione remittantur peccata commissa per visum; & in secunda, commissa per auditum, & sic de caeteris: quia Deus non dat veniam dimidiatam, ita vt alicui remittens peccata mortalia commissa per visum, simul etiam remittat caetera, quorum quaedam, nullo sensu, sed per actus merè internos intellectus, aut voluntatis commissa esse possunt. Nec etiam determinatio partium corporis, quae vngi debent, quoniam negari potest esse de essentia huius Sacramenti, vt haec vntio in illis partibus fiat: quandoquidem si quis careret aliquibus earum, vt manu, vel pede, nequiret aliqui valide suscipere istud Sacramentum. Arque dato, quod id esset de Sacramenti essentia; non ideo tamen ipsum esset de necessitate Sacramenti, in forma exprimentum, vt confirmatur a simili: quia, etiam si Vntio in fronte dicatur esse de essentia Confirmationis; id tamen in istius forma non declaratur.]

Et hanc sententiam admittit etiam Author doctissimus, qui tamen manet incognitus sub nomine Hermetis Theologici, par. 8. c. 9. concl. 3. ubi sic asserit: [Tertio observandum, probabile mihi esse, ad essentiam formae non spectare, vt sensus, qui ungitur, nominetur; sed sufficere ad rationem Sacramenti, si dum oculus, verbi causa, ungitur Sacerdos dicat: Per istam sanctam Vnctionem, &c. indulgeat tibi Deus, quicquid peccasti. & idem in aliis sensibus repetat, eos minime exprimentum. Sicut enim in forma Confirmationis srons non exprimitur, etsi illius vntio sit essentialis: ita,

quomodo vñctio sensuum sit necessaria ad substantiam huius Sacramenti, non sequitur, quod in forma sensus essentialiter exprimi debeant. Confirmatur: nam, si dum oculus vngitur, proferat Sacerdos formam modo iam dictam, sufficienter indicabit se à Deo petere, vt remittat ægroto quicquid per visum peccauit, & sic de alijs. Imò si inter vngendum omnes sensus, dicat Sacerdos, verba illa tantum semel: *Per istas sanctas Vñctiones indulgeat tibi Deus quicquid peccasti.* probabile est, Sacramentum valere, propter rationem iam dictam: quia, scilicet, sufficienter videtur per remissio peccatorum omnium, quæ à quinque sensibus originem duxerunt.] Ita ille, cui adde, ad verbum, Petrum à Sancto Ioseph in *Idea Theol. Sacram. c. 94. resp. 5.* Vnde suspicor, quod forsitan ipse fuerit Author dicti Hermetis, cum omnia ab ipso ad verbum sumat, sed litteræ, Per R. P. G. F. I. in Hermete positæ, non indicant nomen Petri à Sancto Ioseph. Sed quicquid sit de hoc, ego non discedo ab affirmatiua sententia: non tamen audeo negatiuum, tanquam improbabilem, damnare: & ideo merito Ioann. Præpositus in 3. par. D. *Trinome de Sacram. Extr. Vñct. q. unica, dub. 4. n. 24.* nostram sententiam tantum esse veriotem dixit.

Notandum est tamen hic obiter, quod potest Sacramentum extremæ Vñctionis à pluribus Sacerdotibus validè confici, si vnus aliquam functionem efficiat; & formam ei respondentem proferat; alter verò reliquam perficiat. Verum, licet hoc modo validè administrari possit hoc Sacramentum, non licet tamen ita illud extra necessitatem conferre propter consuetudinem Ecclesiæ, quæ per vnum Ministrum non minus hoc, quam alia Sacramenta administrare solet. Si tamen post vnam, vel alteram vñctionem peractam, & formas parciales eis respondentes prolatas, Minister interiret; posset alius Sacerdos reliqua absoluere. Secus, si absoluisset quidem vñctionem aliquam; nullam tamen formam adhuc protulisset: tunc enim totum repetendum esset, eò quod sola vñctio sine forma non habet perfectionem partialem Sacramenti, neque aliquid confectum relinquit. Imò, si periculù esset, ne ægrotus interiret, antequam omnes vñctiones ab vno peractæ essent, posset vnus vnus sensum vngere, & alius alium diuersæ rationis: si enim propter necessitatem conferentis Sacramentum plures Ministri successiue adhiberi possunt; cur etiam licet è similibus adhiberi non poterint propter necessitatem ipsius suscipientis? Maxime, quia sicut nec ordo ita nec successio inter istas vñctiones est essentialis. Quare, cum sit accidentalis, in necessitate permitti potest. Non tamen in dicta necessitate secundus Minister ita admittendus est, vt vnus vngat vnum oculum, & alius alium, & sic de reliquis sensibus. Est ratio est: quia secundus admitti non debet, nisi vt eo iuante, res citius peragatur. Ad hoc non habet locum in graui necessitate, in qua potest Sacerdos vngere tantum vnum oculum, vnam aurem, &c. Si ergo alter simul inungat alium oculum, & aliam aurem, Sacramentum non erit citius confectum, quam si prior illud solus administraret, & ita secundus Minister frustra adhibebitur. Quare, quandiu vnus inangit oculum; alius aurem, vel alium sensum diuersæ rationis inungere debet. Vide Doctores citatos.

Nec etiam hic deseram adnotare nonissimè Patrem Quintanaduénas in *Theol. mor. tom. 1. tract. 5. singul. 4. n. 4.* & ex privilegio concessò Benedictinis, posse confecti extremam Vñctionem à Regularibus, Primò, familiaribus Regularium, hospitibus, iter agentibus, peregrinantibus, qui infirmati fuerint in eorum Monasterijs. Secundò, iis Architectis, aut cuiusvis artis, aut officij Officialibus, qui in Monasterio operam dant, siue sint extranei, vel ciues illius vrbis, domiciliumque in ea habentes, si contingat periculoso, & repentino morbo in Conuentu corripì. Tertio, similiter illis, qui Ecclesiæ immunitate gaudent ibi graui infirmitate corripuntur. Quarto, omnibus tandem laicis, quibus contingit intra Conuentum septa repentino casu hoc Sacramentum indigere. Quintò, etiam iis, quibus in prædijs, seu grangijs Regularium hoc euenit, cum hæc sint velut

Antonini Diana Pars I. X.

quædam Conuentuum partes, vt videbimus in *Appendice*: vbi de sub. comm. generalis, & illa sub nomine, *Exemptorium*, comprehendi possunt. Hæc ex ipso privilegio satis colliguntur, quod, vt rectè Emmanuel *t. 2. q. 67. art. 1. ait*, explicari debet, vt aliquid vltra ius commune operetur de iis, qui neque sunt famuli, neque familiares; si hi intra septa Monasteriorum infirmari, & curari contingat; pro quibus tamen non recurrendum est ad Parochos: vt eis Sacramenta Eucharistiæ; & extremæ Vñctionis possint ministrare. Ita Quintanaduénas.

Sed debebat hic Author considerare, an dictum privilegium Nicolai Franci, Nuntij Apostolici, sit, vt optimè obseruat Lezzana in *Summa, tom. 2. c. 16. num. 20.* inter vix vocis oracula annumerandum, & ideo his temporibus iuuile. Tamen ipse Pater Lezzana *tom. 3. verb. Extremæ Vñctio, num. 3.* adducit aliud privilegium concessum nobis Theatinis à Pio V. ad ministrandum hoc Sacramentum etiam mercenariis famulis, operariis, & seruis Congregationis nostræ, ac quibusvis hospitibus, etiam secularibus, quos in locis nostræ Congregationis reperiri contigerit. Vide etiam Villalobos in *Summa, tom. 1. tract. 10. difficul. 6. n. 3.* vbi sic ait: [Ha se de aduertit, que Clemente IV. concessio à los Religiosos de nuestra Orden, y otras Religiones tienen otros privilegios de la misma manera, (que pueden administrar libremente los Sacramentos à los criados, que moran en su seruicio: y si murieren, enterrarlos en sus cementerios: y lo mismo se ha de entender, aunque el criado sea casado, que de noche se va à dormir à su casa, que en el Conuento se le pueden administrar los Sacramentos; y si cayesse malo, darle la extrema Vñction, como tiene el P. Portel, por vnos privilegios de la Orden de S. Geronymo: mas si cae en su casa, hale de dar el Santissimo Sacramento, y la Vñction el Cura de la Parroquia.] Ita ille. Et hæc dicta esse volo secundum mentem supradictorum.

An Confessarius possit imponere penitentiam, vt satisfactionem pro peccatis impositam applicet pro animabus Purgatorij?

RESOL. LVII.

EGO alibi pro negatiua sententia adduxi Sancium, pro affirmatiua Turrianum: sed hæc quæstio magnos excitauit tumores inter aliquos Theologos hic Romæ existentes, & ideo nunc denud visum est mihi illam pertractare. Dico igitur nouissimè, negatiuam sententiam Sancij, me citato, docere Bardonum in *consil. Regular. tom. 2. resol. 70. q. 4. num. 16.* vbi tenet, quod Confessarius nullo modo imponere potest penitentiam pro satisfactione, vt reciter aliquam orationem pro animabus Defunctorum. Probat: tum, quia opus satisfactorium ex Sacramento Penitentis præcisè institutum fuit pro delendis peccatis debitis pro culpis, & peccatis iam remissis, & hoc ex primaria sua institutione: ergo non est credendum, ad alium finem, quam intentum à Christo Domino in ipsamet institutione. Tum, quia Sacramenta tantum profant recipientibus, & non alijs. Tum, quia Confessarius super penitentem nullum aliud ius habet, nisi in ordine ad salutem animæ eius: ergo illi præcipere non potest, vt orationibus impositis loco penitentis satisfaciatur, & proficiat; neque enim penitens, quatenus penitens, neque simpliciter, vt suppono, habet debitum orandi pro mortuis hic, & nunc: ergo neque à Confessario cogi potest in tantum enim penitens subditur Confessario, in quantum penitens est; cum extra hunc actum, quadoque penitentis sit aliunde Superior Confessarij; sub ratione enim penitentis nihil debet mortuis, sed tantum tibi ipsi; aliter eadè difficultas moueri posset favore viuorum. Neque valet distinctio Turriani, quod Confessarius possit imponere satisfactionem pro mortuis ex ea parte, qua opus spectatur ex parte operantis: quia vt sic hoc tantum se tenet ex parte ipsius penitentis, & Confessarius

facilius imponendo satisfactionem iniungit id solum, quod deest ad perfectionem, & complementum Sacramenti; consequenter satisfactio per suam potestatem ordinatur tantum ad opus operatum, & ad partem sacramentalem, Vel dicas, huiusmodi considerationes se tenere tantum ex parte penitentis, quatenus subiectum est huius Sacramenti, consequenter Confessarium in penitentia iniungenda non posse recedere à natura Sacramenti, cuius finis est *vt totum opus, tam ex parte operati, quam operantis solum prosit ipsi penitenti.* Deinde quandoque satisfactio ex parte operantis in peccato mortali nihil prodest, consequenter saltem in eo casu mortuis frustratoria est. Demum opus operantis, *vt quid minoris conditionis, acceptiorè dependet ab opere operato, & per ipsum regulatur; ergo, soli penitenti potest prodesse, sicut opus operatum.* Et hæc omnia docet Bordonus *loco citato*, qui citat Philippum à Cruz, à me antea adductum, cui adde *Vegam in Summa, tom. 2. c. 64. cas. 4.*

Sed sententiæ affirmatiuæ non desunt alij Doctores, præter Turrianum, pro qua aduertendum primò, in opere quolibet bono in gratia factò tria reperiri, videlicet, meritum, satisfactionem, & imperationem, meritum alicuius portionis gloriæ, satisfactionem pœnæ peccatis debita, & imperationem beneficij alicuius à Deo. Secundò, in opere satisfactorio in penitentiam à Sacerdote imposto, duplicem satisfactionem reperiri; alia est ex opere operato, quæ respondet operi, quæ sacramentale est, & virtute Sacramenti eleuatur; alia est ex opere operantis, quæ respondet operi, & æstimationi eius, iuxta hominis feruorem, & charitatem.

Hoc supposito, asserit contra Sancium Petrus Marchant in *Trihyn. Sacrament. tom. 1. tract. 6. tit. 3. q. 5.* quòd fructus satisfactorius in penitentia imposita ex opere operantis procedens, potest applicari fidelibus defunctis, etiam de mandato Confessarij, cui acquiescere debet penitens. Et hoc est, quod antiquæ praxès penitentiarum indicant: habent enim illa opera, præter bonitatem propriam, quandam charitatis diffusionem, qua homo pro peccatis suis satisfaciens, etiam ad proximum diffunditur. Ex. g. de elemosynam pauperi; per istud opus, & mea peccata redimo, & proximi indigentia consulò. Sic in sanctificationis penitentis imponit Confessarius Sacerdori penitenti, *vt pro defunctis celebret tres Missas; Sacerdos illas celebrans sibi acquirit portionem, quæ ex vi Sacrificij ipsi celebranti ex opere operato debetur; & portionem, quæ ex vi operis per Sacramentum penitentia eleuati, oriuntur fructum autem Missæ, qui cæteris, pro quibus celebratur, applicari solet, tenetur ex vi præcepti Confessarij applicare defunctis.* Quod & clarissimè exemplificatur de penitente, qui tenebatur Officium Defunctorum pro defuncto certo tempore legere, & non legit, si Sacerdos illi pro penitentia illud legendum imponat, absque alia penitentia. Certum primò est, penitentiam priori obligatione per hoc satisfacere. Secundò, certum est, Officium illud Defunctorum sic ex priori obligatione impositum, defuncto prodesse; quia ad illud prius habebat ius. Tertio, certum est, penitentem per hoc, sacramentalem penitentiam adimplere, & cum sacramentalis penitentia ex opere operato partem pœnæ debita pro peccatis diminuat, consequenter dicendum est, illam diminutionem penitenti deberi. Ex his patet responsio ad rationem in contrarium propositam.

Et idèd hanc etiam sententiam ex aliis rationibus, me citato, tenet etiam sapientissimus Pater Amicus in *Chrysol. Theol. tom. 8. disp. 16. sect. 5. dub. 3. n. 63.* ex eo, ait ipse, quòd penitentia sacramentalis iniungatur penitenti pro remissione pœnæ alterius, non desinit esse pars Sacramenti: ergo licitum erit ad hunc finem illam imponere. Antecedens probatur; quoniam, *vt sit pars Sacramenti, sufficit, vt virtute clauium eleuetur ad conferendum effectum ex opere operato, quem semper operabitur, siue imponatur pro remissione pœnæ ipsius penitentis, siue alterius.* Confitur

maturiquia, sicut potest effectus impetrationis Sacramenti applicari alij; ita & remissio pœnæ. Ex his inferitur, non solum pro defunctis, sed etiam pro viuis posse sacramentalem penitentiam imponi.

Dices: Clauès sacramentales non se extendunt ultra spheram suæ virtutis: sed virtus clauium non se extendit ultra bonum operatum, in ordine ad quòd sunt datae clauès Sacerdoti. Respondetur, distinguendo minorem: virtus clauium non se extendit immediatè ultra bonum penitentis, concedo; mediatè, nego. Etenim per penitentiam applicandam defunctis immediatè procuratur bonum ipsius penitentis, dum eius morbo medetur, qui fortasse contra iustitiam, vel charitatem deliquit in defunctos; mediatè vel id bonum defunctorum.

Ex dictis patet ad fundamentum oppositæ sententiæ. Nam ex eo, quòd penitentia imponatur applicanda defunctis, non tollitur, quin possit, saltem per modum medellæ, vel cautellæ, prodesse penitenti; ac proinde in tali casu Sacramentum suo fine non frustraretur. Non inficior tamen, tunc sacramentalem satisfactionem, quoad proprium suum effectum remittendi pœnam ex opere operato, non prodesse penitenti; sed defunctis: verum hoc nihil obstat, nec repugnat Sacramento. Haculque Pater Amicus, quæ tamen omnia secundum eius mentem dicta esse volo.

Et tandem hanc sententiam affirmatiuam docet etiam Cardinalis de Lugo de *Sacram. Penitentia, disput. 25. n. 64.* Pellizzarius de *Mon. cap. 10. sect. 3. n. 211.* & Castus Palauus *tom. 4. tract. 23. disp. unica, phnct. 2.1. n. 3.* Concedunt namque, Sacramentum Penitentia ad delenda peccata penitentis, tam quoad culpam, quam quoad pœnam institutum esse; sed inde non inferitur, orationes pro animabus Purgatorij applicandas effectum in penitente habituras non esse: habent quidem effectum ex opere operato, & virtute Sacramenti, qui à penitente animabus Purgatorij communicari non potest; tamen illis communicet effectum, seu satisfactionem, illis orationibus correspondentem, quatenus ab ipso procedunt: qui effectus est omnino distinctus, & separabilis ab affectu, & satisfactione, quam illæ orationes habent, quatenus à Confessario sunt iniunctæ, & pars Sacramenti penitentia constituitur. Et idèd ex his omnibus ego prorsus huic posteriori sententiæ affirmatiuæ adhæreo. Puto tamen maturè procedendum in censurando priorem sententiam Sancij.

An Episcopus existens in peccato mortali, si Sacramentum Confirmationis in eod em tempore, v. g. centum personis conferat, committat centum peccata mortalia?

RESOL. LVIII.

Affirmatiuè respondeo, sicuti Confessarius in peccato mortali existens, si in eodem tempore centum personas absolueret, centum committeret peccata. Non nego tamen, probabiliter sustineri posse, Episcopum in tali casu vnum tantum peccatum committere; nam, licet illæ ministraciones Sacramenti sint numero distinctæ; tamen, quia successiuè ministrantur, videntur collatæ per modum vnius, ita vt vnò constituant peccatum mortale in genere moris, sicuti probabiliter Fagundez, & alij à me alibi citati asserunt, Confessarium plures confessiones eodem tempore excipiendo, vnum solum peccatum committere. Affirmatiuè tamen sententiæ, vt dixi ego adhæreo.

Hinc à fortiori dicendum est, ministrantem Euchari-
stiam pluribus in peccato mortali, non committere plura peccata: imò ego absolutè assero, ministrantem Euchari-
stiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Sed hanc sententiam nouissime nominatim contra me acriter impugnat Bordonus in *consil. Regul. tom. 2. resol. 64. nota. 23.* [Quia, ait ipse, Sacerdos ad id munus est consecratus, & de-
putatus

putatus per Ordinem sacerdotalem, per quod in ipsa Ordinatione recipit gratiam, inuoluendo, Sacerdotem in administratione omnium Sacramentorum debere esse in gratia, ut sanctè illa tractare possit. Et quia collatio Eucharistiæ non est actio minus sancta, & minus excellens actionibus aliorum Sacramentorum; ergo, sicut administrantes alia in peccato mortali peccant mortaliter; ita & Eucharistiæ conferentes conscij peccati mortalis grauius ledunt animam suam. Et quia Sacerdos in collatione huius Sacramenti ministerialiter concurret ad gratiam sacramentalem, sicut in alijs: Doctores ergo cum S. Thoma *part. 3. quest. 64. art. 1. & 5.* simpliciter, & indistinctè probant, Sacramenta conferri à ministris Ecclesiæ, qui ministerialiter concurrunt ad gratiam sacramentalem. Et quia simpliciter illud tangens in peccato mortali peccat venialiter, ut dixit Paludanus in *4. distinct. 5. quest. 2. concl. 3.* cum Suarez in *part. 3. de Sacram. Euchar. disp. 72. sect. 4.* Ergo à fortiori in illud tangens cum administratione peccat plusquam venialiter. Demum, cum inter alia Sacramenta id sit excellentissimum, & præstantissimum, continens ipsum Christum, autorem omnium Sacramentorum, cum omni reuerentia, munditia, & puritate conscientiæ, & animæ fidelibus dispensandum est: ergo, qui illud administrat in peccato mortali, fungitur hoc munere cum magna irreuerentia, & immunditia, consequenter peccat mortaliter; ex maiore etenim perfectione Sacramenti arguitur maior imperfectio in ministro dispensante in peccato mortali.] Ita Bordonus, qui pro sua sententia plures Doctores adducit, quibus ego addo Castr. Palaum *tom. 4. tract. 19. disp. vniuers. punct. 5. nam. 12.* Præposit. in *3. par. quest. 64. art. 6. dub. 1. num. 35.* Franc. de Lugo *tract. de Sacram. in gen. c. 2. q. 5. n. 40.* Mercet. *de Sacram. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 8.* Granad. in *3. part. contr. 3. tract. 5. disp. 5. n. 12.*

Sed ego non recedo à sententia, quam docui, & præter Valquez, qui fuit ingeniorum Phoenix, & alios *alibi* à me adductos, nostram sententiam tenet ex Patribus Dominicanis Magister Serra in *3. part. D. Thoma, q. 64. art. 6. dub. 1.* ubi sic ait: [Mihi tamen cum plerisque asserendum videtur, per actionem sacramentalem intelligendam esse eam, qua conferitur Sacramentum. Ex quo colligam primò, illum, qui ministrat Sacramentum iam confectum; ut Sacerdos, qui alios communicat, Hostiam consecratam eis conferendo; non peccare mortaliter, etiam si in peccato mortali id faciat: quia tale ministerium non est actio sacramentalis, hoc est, confectiua Sacramenti; imò nec propriè, & in rigore constituit ministerium Dei, cum sic ministrans non sit causa instrumentalis gratiæ, sed solum se habeat ut conditio; & ut applicans Sacramentum ad conferendum gratiam.] Ita ille, cui addo Amicum in *Cursu Theologico, tom. 7. disp. 9. sect. 1. num. 8.* Quia, ait ipse, quanuis actio ministrandi Eucharistiæ applicet Sacramentum, quod est sanctificatiuum subiecti; per se tamen non integrat vnum cum actione per se sanctificatiua subiecti. Idem etiam tenet Hurtado *de Sacram. in gen. disput. 4. diff. 9.* & Caspens. in *Cursu Theol. tom. 2. tr. 21. disp. 5. sect. 3. n. 51.* Dico igitur, Sacerdotem existentem in mortali non peccare mortaliter, si Eucharistiæ iam confectam, & consecratam ministrat alicui extra Missam, communicando, v. g. aliquem, aut dando alicui Viaticam: quia, licet ministrare Eucharistiæ per se pertineat ad potestatem characteris, & ad ministerium ex officio; non tamen est actio sacramentalis gratiæ causatiua deferre Sacramentum, & illud dare: minister enim in tali casu non est per se causa gratiæ, sed solum se habet, ut conditio sine qua non, seu, ut causa applicans actiua passiuus. Nam, ut bene notat Valquez *disp. 136. c. 30.* in alijs Sacramentis ex ministro, & Sacramento vnum conficitur instrumentum Dei ad sanctificationem: at verò ex ministro deferente Sacramentum Eucharistiæ antea consecratum, & ex ipso Sacramento, non fit vnum instrumentum: & ita Sacerdos, licet quando conficit Sacramentum, peccet mortaliter, si non existat in gratia; non tamen quan-

do solum se habet ut deferens. Concedo tamen, sententiam Patris Bordonii, & aliorum esse satis probabilem.

Ex his etiam à fortiori infertur in sententia probabili Doctorum asserentium, posse laicum in extrema necessitate ministrare moribundo Eucharistiæ, si hoc efficiat in statu peccati mortalis non peccare mortaliter, sicuti non peccaret, si ministraret Baptismum in peccato mortali, tempore necessitatis. Imò ego pato, in tali casu neque Sacerdotem baptizantem in extrema necessitate cum peccato mortali peccare mortaliter: quod olim docui, & docet noniffimè Lessius in *3. par. quest. 64. art. 6. dub. 1. n. 11.* Licet negatiuam sententiam doceat Pal. *tom. 4. tract. 18. disp. vniuers. punct. 5. n. 10.* Quia Sacerdos, ratione consecrationis, deputatur ad quorūlibet Sacramentorum dispensationem; ac proinde quotiescumque, & quomocumque ministrat, ministrat ex officio. Si enim, cum solemniter baptizat, censetur esse Minister publicus ab ipsa Ordinis susceptione deputatus; etiam cum absque solemnitate ob occurrencem necessitatem baptizat, debet censeri publicus Minister, & ex officio ad id deputatus: quia Baptismus solennis à priuato solum differt in caeremoniis, & ritibus ab Ecclesia institutus. Ergo, si Sacerdos ex vi suscepti Ordinis consecratur ad ministrandum Baptismum sollemniter: & ad ministrandum priuato consecratur, neque ex vi consecrationis vnum præ alio spectari potest, alias sollemnitas à iure diuino esset. Sed, licet hæc omnia probabiliter dicta sint, nostræ sententia probabilitate non caret. Et hanc sententiam, præter Lessium, & alios, docet etiam Iuan. Vviggers *ubi infra, concl. 2. n. 25.*

Et tandem, si quis querat, an qui in peccato mortali administrat Sacramentum, committat duo peccata; vnum omissionis, quia non conuertitur; alterum commissionis, quia indignè administrat? Respondetur, vnicum esse peccatum commissionis: quia tunc non est absolute præceptum poenitentiæ, sed tractandi dignè Sacramentum; proinde omisso poenitentiæ non habet per se suam malitiam, sed est tantum circumstantia actus mali. Et ita docet Mercet. *de Sacram. q. 64. art. 6.* & alij.

Nota hæc obiter, Lessium *ubi supra, nam. 10.* & alios, docere, Diaconus, & Subdiaconus canendo Epistolam, & Euangelium in statu peccati mortalis per longum tempus, & ex consuetudine, & cum intentione frequenter ministrandi, peccare quidem mortaliter: nam illud obiectum ita sumptum satis graue videtur, & illa consuetudo, vel propositum orti videtur ex quodam contemptu formali, seu virtuali. Sed hoc mihi non placet, sicuti non placet Patri Francisco de Lugo *de Sacram. in genere, cap. 2. quest. 6. num. 51.* Quia velle sæpius peccare venialiter non constituit mortale, nisi quando ratione læsionis illius, vel alia simili causa, materia violationis continuatur, vel contingit in furis minimis, in comestionibus paruis intra diem ieiunij, vel similibus, quod non euenit in presenti. Nam actus isti plauè separantur inter se, nec relinquunt effectum post se, ratione cuius prior coalescat cum posteriori. Per id contemptum virtutalem non facere de veniali mortale, censet Valquez: Coniuch verò negat, hic repetiri contemptum virtutalem, aut implicitum; sicut non includitur in frequentatione mendacij iocosi, vel verbi otiosi, similisve venialis culpæ: non enim apparet hic maior ratio, quàm in alijs. Vnde concluditur, Diaconum, & Subdiaconum in mortali exercentes sua ministeria sollemniter, & frequenter, solum peccatos venialiter contra naturale præceptum.

Imò Pater Valquez in *3. par. disput. 136. cap. 4. num. 4.* putat, Diaconum, & Subdiaconum canentem Epistolam, & Euangelium in peccato mortali, neque venialiter peccare. Quia nullum peccatum, etiam veniale, dari potest, quin sit contra præceptum aliquod, ut ipse tradit *1. a disput. 143. c. 3.* Cum ergo non deat hic præceptum, nullum erit peccatum. Constituat: quia, si peccatum aliquod committeretur, non esset veniale, sed mortale, sed materia

fit gravis; alioquin Diaconi, vel Subdiaconi suspensi, vel excommunicati non peccarent mortaliter, exercendo sollemniter a^uctum Ordinis sui, nec incurrerēt irregularitatem, quod nullus conceder. Sed melius docet Coninch *de Sacramentis, quæst. 34. art. 6. num. 38. & 39.* Lugo, & alij; in tali casu Diaconos, & Subdiaconos committere peccatum veniale irreuerentia contra naturale præceptum sancte tractandi res, & actiones sacras: quod alij communiter supponunt, & mihi fit verosimilis. Consonat Sanctus Thomas *in 4. distinct. 5. quæst. 2. art. 2. quæstion. 4.* dicens quod quicumque in peccato mortali se ministrum exhibet Ecclesie in quocunque spiritali, peccat. Non desunt tamen Doctores, vt Ioannes Vviggers *in 3. par. D. Thoma. quæst. 64. art. 6. concl. 5. num. 30.* & alij firmantes, quod Diaconus in statu peccati mortalis sollemniter cantans Euangelium, & ministrans in Sacrificio Missæ, committit peccatum mortale; quod & de Subdiacono in tali statu cantante Epistolam, & sollemniter ministrante videtur quoque dicendum. Sumitur ex D. Thoma *in 4. d. 24. ar. 3.* & docent Angelus *verbo, Clericis, 8.* Syluester *verbo, Clericis, 2.* Caietanus *2. 2. q. 6. art. 2.* & Victoria *de ministro Baptismi, q. 29.* Et ratio assignari potest; quia peculiariter sacramentali consecratione ad hoc munus sunt deputati, & in se ministerium magnum est: quia valdè accedit ad ipsum Sacrificium; præsertim ipsius Diaconi, qui etiam cum Sacerdote tenens eius brachium, aut pedem Calicis, simul præsentat, & offert materiam Sanguinis Domini, secundum eam rationem, qua mox in Sanguinem Christi muranda est. Vnde hæc actio speciali reuerentia est digna. Quare de Diacono conclusio est certior, quàm de Subdiacono; nam & de Diaconis scribit Apostolus ad Timoth. 1. c. 1. *Hi autem probentur primis, & sic ministrent, nullum crimen habentes.* Sed his non obstantibus, non est recedendum à communi sententia Doctorum assensientium, vt diximus, Diaconos, & Subdiaconos Epistolam, & Euangelium cantantes in peccato mortali, tantùm peccatum veniale committere.

An liceat vti iurisdictione probabilis, relicta certa?

RESOL. LIX.

Atendas, quæso, (amice Lector;) est enim quæstio quotidie in praxi occurrens, & ad illam negatiuè respondet nouissimè Petrus Marchant. *in Tribun. Sacrament. tom. 1. tract. 2. tit. 3. quæst. 4.* quod probat ex doctrina communis de Sacramentis, in quibus docetur, quod vbi materia certa, vel essentialibus certa, omnia requisita ad Sacramentum occurrunt, non liceat sine peccato mortali vti tantùm probabilibus. Ex. g. in Baptismo, si habes ad manum aquam elementatem puram, non licet vti impura, vt lixiuio, quantum sit probabilis materia. Nec licet baptizare, si communem scias formam, & velis vti alia forma extraordinaria: vt aliquando ille ignarus, qui baptizabat; *In nomine Patriæ, & Elia, & Spiritua Sancta.* quauis enim formam istam quoad valorem ob ignorantiam idiomatis in homine illo simplici admisit Zacharias Papa; non tamen vsu illius approbavit. Item, nec licet vti hac forma: *In nomine Genitoris, Geniti, & Spirati.* quamvis hæc apud graues Scholasticos probabilis sit, ac generaliter in omnibus Sacramentis multa probabilia in eorum administratione occurrunt, quibus tamen (vbi adsunt certa) sine peccato mortali non possunt ministri vti relictis certis, tum ob periculum, tum ob irreuerentiam, tum ob præsumptionem, & temeritatem in re tanti momenti spectante ad animarum salutem.

Ratio igitur fundamentalis in hoc Sacramento, & iudicio est: quia, cum iurisdictione sit vnum ex essentialiter requisitis ad hoc Sacramentum debite ministrandum: sicut non licet in aliis Sacramentis probabilibus tantùm vti, relictis certis; sic multò minus hic licet: quia quis exponeret se periculo nil faciendi. Cum enim opinioni probabilis

subesse possit falsitas; ea solùm quandoque, & rarissimè in causa multùm rationabili, & necessitatis licet vti: cum, vimirum, ob bonam fidem, & rationes occurrentes supplere censetur Ecclesia iurisdictionem, quæ fortè ratione falsitatis in ista opinione deesse possit: tunc autem tantùm censetur Ecclesia supplere iurisdictionem, quando quis tali iurisdictione ex causa rationabili vtitur, & aliàs certa sine incommodo non est ad manum: nemini enim Ecclesia vult patrocinari in iis, quæ planè irrationabilia sunt, aut fraude, dolo, vel animi præsumptione, & leuitate nituntur, siue quæ contra propria, & expressa mandata planè voluntariè assumuntur; qualis est assumptio iurisdictionis probabilis tantùm, relicta certa. J. Hucvique Marchant.

Sed audiamus, ex Societate Iesu sapientissimum Patrem Quieto *in 1. 2. D. Thoma, tract. 5. contr. 3. punct. 4. num. 33. & seq.* vbi sic asserit: Credo, minimè licere Sacramenta conferre cum probabilis iudicio circa iurisdictionem ministri: sed idem dicendum est de probabilitate iurisdictionis, ac de probabilitate materiae, & formæ: nam licet, certum sit, Ecclesiam non posse supplere defectum materiae, & formæ in Sacramentis, & posse supplere defectum iurisdictionis eam tribuendo; tamen certum non est, Ecclesiam in hoc casu iurisdictionem supplere, seu eam conferre; id enim tantùm probabile est, & non omninò certum: ergo, qui sic conficit Sacramenta, non potest habere certitudinem, sed tantùm probabilitatem de eorum valore: Sacramenta enim ex hoc capite valdè fieri, tantùm esse probabile putat Suarez *tom. 4. in 3. p. disput. 26. sect. 6. num. 7. & seq.* Addit tamen, probabilitatem hanc non dare certitudinem in hac re quæsitam, & de eo ait Salas *tract. 8. disput. vltima, sect. 10. num. 100.* valdè dubitare; & oppositum censet Gaspar Hurtado *disp. 4. de consecr. diff. 8.* Insuper certum non esse errorem communem iurisdictionem conferre in his, quæ ad forum conscientia spectant, efficitur probat Ioannes Sanchez *in selectis, disput. 44.* vbi Paludanum, & nonnullos Iuristas adducit, assentes, talem iurisdictionem non conferri, pro quo etiam adducuntur duæ declarationes Cardinalium, quas ibi refert Sancius. Infuso Pater Lessius *lib. 2. de iust. cap. 19. dub. 8. num. 68.* asserit, quod etiam si certum sit in casu communis erroris iurisdictionem conferri, in casu opinionis probabilis tantùm probabile esse ait: quapropter negari non potest, hoc tantùm manere intra limites probabilitatis, & oppositum probabile esse: quapropter qui sic conficit Sacramentum, illud conficit cum periculo illud irritandi; quod autem id sit cum minori periculo, quando probabilitas est circa sufficientiam iurisdictionis; quàm quando est circa materiae, aut formæ sufficientiam, quia hanc certum est, nec suppleri, nec posse ab Ecclesia suppleri, & illam suppleri sic valdè probabile, cum certum sit, posse suppleri, facit, quod maius, minùsve sit periculum, sicuti facit maior probabilitas circa sufficientiam materiae, & formæ, & sic vti maior hæc probabilitas licentiam non facit sic conficiendi Sacramentum, quia cum ea stat periculum illud irritandi; sic neque illa, cum qua stat simile periculum. Et hæc omnia docet Quieto *vbi supra.*

Et tandem hanc sententiam nouissimè docet doctus P. Bardi *in Bullam Cruciatæ, par. 2. tract. 5. cap. 1. sect. 14. n. 185. & 187.* quia, ait ille, in his, quæ pertinent ad valorem Sacramentorum, non est licitum sequi opinionem probabilem, imò neque probabiliozem, quando tutiorem, & certam sequi possumus; quia vt sic esset morale periculum irritandi ipsum Sacramentum: nam posset euenire, vt id quod existimabatur probabile, in re sit falsum; ac proinde inualidum fiat Sacramentum; iurisdictione autem est de his, quæ essentialiter requiruntur, ad conficiendum ipsum Sacramentum Pœnitentiæ; & ideo, quando non est opinio certa, sed solùm probabilis in Confessario esse iurisdictionem, tunc si à parte rei Confessarius illam non habet, absolutio, cum procedat à non habente iurisdictionem erit,

est profusus nulla; neque contrariæ opinioni suffragatur lex *Barbarius*, quæ licet habeat locum in casu communis erroris, in quo ad vitandam magna incommoda confertur iurisdictioni ex ipso iure; hoc tamen non est dicendum in casu, quo non est communis error, sed solum probabilis opinio inter Doctores; est enim maior ratio, ut iurisdictioni detur habenti titulum coloratum ex communi errore, quam ex probabilis opinione; & ratio discriminis est: quia error communis vinci non potest, atque adeo non videtur consentaneum, ut poenitentes, qui bona fide procedunt, frustrentur beneficio absolutionis, & repetere cogantur, cum magna animi perturbacione, omnes Confessiones factas tempore communis erroris, dum error ipse derogitur; sed quando iurisdictioni Confessarij est posita in opinione probabilis, poterit ponens alium adire Confessarium habentem certam, & indubitatam iurisdictionem, à quo absolvatur; & si hoc non faciat, sibi imputari debet, & ideo in tali casu Ecclesia, aut ipsi non debet tali Confessario iurisdictionem conferte.

Nec obstat dicere, non minus esse potentem Sapientum opinionem ad inducendam iurisdictionem, quam vulgi errorem: qui enim ita dicunt, non rectè assumunt extrema comparationis; nam loquentes de communi errore vulgi inducente iurisdictionem, sumunt vulgum, ut distinctum à doctis, qui sunt pars eiusdem populi; & ideo si hoc pacto loquatur, falsum est, errorem solius vulgi esse sufficientem ad iurisdictionem inducendam, nisi sapientes sint adeo pauci in numero, ut verè, & absolute dici possit populus esse in errore circa iurisdictionem Confessarij; si verò per vulgum intelligant populum, ut verè intelligere debent; tunc sub populo comprehenduntur, & vulgares homines, & etiam Sapientes; & ut sic falsum est, non minus potentem esse Sapientum opinionem, quam vulgi errorem; tum, quia hoc pacto error communiter afficit, & doctos, & indoctos; at opinio illa solum inter pauciores totius populi reperitur: tum etiam, quia ut benè probant Authores contrariæ sententiæ, error ille nequit vinci; sed dum est opinio, opinantes possunt sibi providere de alio Confessario ad vitandum nullitatis periculum; sed & tale motuum excitans ad inquirendum alium Confessarium non habent, dum errore laborant; proinde in ordine ad hunc effectum longè potentior est populi error, quam sola quorundam Sapientum opinio. Et tandem post hæc scripta inveni doctum Patrem Spinolam Congregationis Salmaticæ de *Elect. opin. disp. 3. sect. 6. conclus. 3.* inordicus supradicta omnia confirmare.

His tamen non obstantibus, licet supradicta sententia, ut visum est, validissimis firmetur rationibus; tamen communiter affirmativam sententiam tenent Doctores, quos ego alibi citavi, & me citato, adducit Quoido, *vbi supra*, quibus adde nouissimè doctum Magistrum Serra in *par. 2. D. Thome, tom. 1. quest. 19. art. 6. dub. 4.* cuius verba hic etiam per extensum non grauabor apponere: sic itaque ait: [Dicendum est, in administratione Sacramentorum etiam esse licitum, omisso eo, quod tutius est, si qui opinionem probabilem asserentem sic, vel sic validam, & non irritum fieri Sacramentum, aut eius effectum suscipi; si tamen Ecclesiæ usus, & consuetudo id permittat, & non prohibeat. Probatur; nam circa potestatem, ac iurisdictionem Sacerdotis ad absoluendum poenitentem, sine qua nulla est absolutio, & Sacramentum Poenitentiae est invalidum, multa sunt opiniones probabiles, qualis est asserens, in articulo mortis simplicem Sacerdotem posse absolueri poenitentem, etiam præsentem Sacerdote approbato, vel proprio; & asserens approbatum in vna Diocesi, posse in altera audire Confessiones habentium Bullam Cruciatæ, eoque absolueri; sed hæc licitum est sequi, quoniam si obtulerit occasio, etiam si tutius esset poenitentem in articulo mortis absolui à Sacerdote proprio, & habentem Bullam Cruciatæ absolui ab approbato in Diocesi, in qua est, & ad quam pertinet; ergo, &c. Minor probatur: nam tales non solum affe-

ctant probabiliter, huiusmodi Sacerdotem habere potestatem, & iurisdictionem; sed etiam posse licitè absolueri: sed opiniones probabiles asserentes licitum esse aliquid facere, licitum est sequi: ergo & prædictas. Confirmatur; nam, etiam si in re falsæ essent prædictæ opiniones, tamen iuxta doctrinam sumptam ex leg. *Barbarius. de officio Prætorij*, de qua vide Caietanum in *Summa, verb. Absolutionis impedimenta*,) communis error ortus ex opinione probabilis licet ad gestum per dictum Sacerdotem valorem, & stante opinione probabilis Ecclesia confert tali Sacerdoti iurisdictionem; ergo prædictas opiniones sequens tutus in conscientia esse potest, & prudenter existimare, sufficienter cauere periculum damni spiritualis proximi, quod quanvis re ipsa esset, non imputaretur ipsi secundum prudentiam (quæ non obligat ut semper cum evidentiâ operemur) agentis; aliis qui domicilium habens in vno loco, ad alium se recepit moraturus ibi per annum, interimque volens matrimonium contrahere cum femina, quæ idem fecit, non esset de suo matrimonio, nec in conscientia tutus, siue eligeret, ut suo matrimonio assisteret, Parochum proprii domicilij, siue Parochum loci, ad quem ipse, & femina se recuperant; sunt enim de Parocho, qui debet assistere diuersæ opinionis: sed hoc est falsum; quia talibus opinionibus stantibus valida sunt gesta per quemlibet ex illis Parochis: ergo, &c. Hinc colligitur, cur non sit licitum baptizare in nomine Genitoris, &c. nisi forte vtgeat aliqua necessitas, & minister non sciat nisi illam formam; licitum tamen sit absolueri accedentem ad Sacramentum Poenitentiae cum sola attritione cognita; & idem est, cum sunt opiniones probabiles circa iurisdictionem Sacerdotis ad absoluendum. Ratio enim est: quia illud non permittit communis usus, & consuetudo Ecclesiæ, nisi in casu necessitatis; hoc verò permittit, siquæ fieri potest licitè.] Ita Serra *loc. cit.* Vide etiam nouissimè Fragolum de *Regim. Reip. Chr. tom. 2. part. 2. lib. 8. disp. 19. §. 1. num. 23.*

Nota tamen, quòd, etiam si standum esset in prima sententia, concedit ipse Marchant. *vbi supra, quest. 5.* quòd aliquando, ut licet iurisdictione tantum probabilis: sic enim ait: [In tribus ferè casibus licet uti iurisdictione tantum probabilis, etiam relicta certe; nimirum, ut bono poenitentis consulatur; ut damnum cauetur; in congrua necessitate. Primò itaque, ut bono poenitentis consulatur, ex. gr. quia indiget consilio, adiutorio, doctrina, solatio spirituali, singulari secreto; nec expedit, ut qui certam habet iurisdictionem modò hæc, & nunc audiat Confessionem. Secundò, ut damnum cauetur; utpote, ne complex in cognitionem veniat, aut poenitens in aliquam auersionem, vel damnosam suspicionem Confessarij incidat. Item, quia forte non confitebitur alteri, aut integram Confessionem non faciet. Tertiò, in necessitate congrua: ut, quia implendum est præceptum, aut Indulgentiæ particularis lucrificanda, aut quia timeatur non fore postea opportunum tempus confitendi, &c. Aduertendum verò, si adit Sacerdos, qui æquè benè audire possit, & certam iurisdictionem habeat; tunc Sacerdotem, qui tantum probabilem habet, debere abstinere.] Hæc Marchant. quæ aliquantulum molliunt rigorem primæ sententiæ, quæ, ut vetum fatear, nimis vtget, & validis fulcitur rationibus, vnde in præxi non esse deserendam puto.

An eo ipso, quòd aliqua opinio in aliquo libro inueniatur impressa, existimanda sit probabilis?

RESOL. LX.

AD hoc dubium respondet Ioseph Rocafull in *Præxi Theolog. moral. tom. 2. par. 3. lib. 5. cap. 2. num. 20.* Quòd si liber sit alicuius Doctoris iunioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis; dum non consistat etiam

esse à Sede Apostolica: tanquam improbabilem. Et ratio est: quia, si ore tenus consultus Doctor grauis id doceret, doctrina illa esset probabilis: ergo scriptis tradita, & typis mandata erit pro probabili habenda; maxime quia quod typis mandatur, magna circumspectione & attentione elaboratur, & Doctorum virorum iudicio, ac censura probatum est. Quod si liber sit alicuius Doctoris antiqui, non protinus illius opinio probabilis habenda est: nam potest esse antiquata iam, & à Sede Apostolica reprobata, & potest à Iunioribus aliqua ratio; lex, vel decretum maximam vim habens contra illam opinionem, & plane conuincens esse falsam, animaduersa esse, quibus stantibus antiqua illa opinio, quantumvis, dum hæc non constabant, esset probabilis, nostro tempore improbabili est facta. Cæterum, si istis nouiter animaduersis contra antiquam opinionem, adhuc sint Doctores Neoterici, qui illam propugnent, & rationibus contrariis satisfaciunt, & oppositas leges, siue decreta exponant, antiquorum opinio adhuc probabilitatis virorem conseruare existimanda est.] Ita Rocafull.

Sed hoc displicet Retro Marchant. in Tribun. Sacrament. tract. 5. tit. 5. quest. 5. vbi sic ait: [Patet, quam periculosum sit sequi quorumlibet Authorum, & Doctorum opinionem ex sola autoritate, quod illas in suis libris referant, & permittantur imprimi; neque enim prælum, neque impressio, aut etiam censura euulgari permittens librum, dat auctoritatem opinionibus singulis, aut Authorum sententiis, quæ in libro repetuntur: neque liber ipse, sed quod approbatus est, indicat omnes opiniones probatas; sed sufficit, quod liber, siue Author, nil contra fidem, aut bonos mores aperte doceat, aut aperros errores seminet. In tantum verò eorum opiniones existimandæ sunt, in quantum rationes sunt legi conformes, & non plus.] Hæc ille, cui quidem ego libenter ego adhaereo.

An omnia *viua-vocis* oracula concessa Regularibus sint hodie sublata?

R E S O L. LXI.

Aliqui viri docti ex Regularibus mordicus negatiuam sententiam tenent, quos adduxi in part. 5. tract. 14. resolut. 17. quibus nunc addo doctum Patrem Leandrum in Regul. D. Francisci, quest. 20. ad cap. 6. n. 3. vbi sic ait: [En el fuero de la conciencia pueden usar los Regulares de los priuilegios concedidos, *viua vocis oraculo*, à los mismos Regulares, no obstante los dichos Breues de Gregorio Dezimoquinto, y Urbano Octauo: porque es muy puesto en razon, y conforme à derecho, que los priuilegios de los Regulares se conseruen por auer sido concedidos por premio de seruicios hechos à la Iglesia, y à titulo de sus meritos; y se prouea, porque el Papa Clemente Septimo, en la Bula que empieza, *Dum fructus uberes*, despachada en el año de 1525. à 30. de Mayo, en el segundo de su Pontificado, concedio à los Frayles Menores todos los priuilegios, inmunidades, exenciones, conuenciones, indultos, indulgencias, remisiones, de pecados, concedidos à todas las Ordenes Mendicantes, y no Mendicantes, y todos los, que se hauiessen de conceder *in futurum*, en qualquiera manera, y modo, que fuesen concedidos, ò que hauiessen de serlo, y confirmò todas las que la dicha Orden tuuiesse concedidas en qualquiera manera que lo fuesen, por todos los Romanos Pontifices: con lo qual concedio todos los *viua vocis* oraculos: assi los que hasta el dia que se despachò la dicha Bula estauan concedidos à la nuestra, y à las demas Religiones, como todos los que en adelante se auian de conceder, como consta de aquellas palabras: *Omnibus, & singulis immunitatibus, exemptionibus, conuencionibus, indultis, peccatorum remissionibus, & gratiis, quibusvis Congregationibus dictorum Ordinum, aliorumque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, quomodolibet*

concessis, & concedendis. De manera que concedio todos los indultos, priuilegios, y gracias concedidas, y que se auian de conceder en qualquiera manera que lo fuesen, ò que lo hauiessen de ser, con lo qual comprehende todos los concedidos por Bulas Apostolicas, ò solo por *viua vocis* oraculos, &c. Y Pio Quinto en la confirmacion que dio de los priuilegios de las Ordenes Mendicantes, en el año de 1567. en el segundo año de su Pontificado, no solo confirma todos los priuilegios concedidos à las dichas Ordenes por sus Antecessores, sino que añade, que los inopra, y concede de nuevo, como si sin faltar palabra alli lo rehuiera *de verbo ad verbum*. Y lo mismo hizo Gregorio Dezimotercio, en la confirmacion, que dellos hizo, y Sixto Quinto, confirmando los priuilegios de los Frayles Menores, en el año de 1586. dize las mismas palabras. De manera que conforme à esto se ha de hazer cuenta, de todas las palabras de los priuilegios concedidos por *viua vocis* oraculos, hasta los dichos Pontifices, assi à los Mendicantes, como à los Frayles Menores, y que se auian de conceder adelante, estan insertos al pie de la letra en las dichas Bulas de Pio Quinto, Gregorio Dezimotercio, y Sixto Quinto, y por el consiguiente ya no son *viua vocis* oraculos, sino priuilegios concedidos por Bulas Apostolicas. Gregorio Dezimoquinto, y Urbano Octauo reuocan los priuilegios concedidos, solo por *viua vocis* oraculos, y estos no lo estan solo por esse camino, sino por Bulas de los Sumos Pontifices, (como no dicho es,) luego no estan reuocados almenos en el fuero de la conciencia, porque siendo esta concession en general, y en especial de todos, y de cada vno de los priuilegios de los Regulares, ò sean concedidos por Bulas, ò por *viua vocis* oraculos, però sin nombrar en particular à alguno, no sera admitida en el fuero exterior para comprobar qualquiera de los priuilegios hechos por *viua vocis* oraculos: y porque de la concession hecha à los Padres de la Compania, por nuestro Santissimo Padre Urbano Octauo, que refiere Portel, y nos otros referiremos abaxo en el numero siguiente, no consta por algunas letras autenticas, sino solo por vna simple certificacion de los mismos Padres de la Compania de Iesus, la qual no basta, ni seria admitida para el fuero de la conciencia, y estando en el, es verdaderissima nuestra sententia.

Y se confirma, porque nuestro Santissimo Padre Urbano Octauo, concedio à los Padres de la Compania de Iesus, el año de 1624. à 19. de Abril, todos los priuilegios *viua vocis* oraculo, despues de la general reuocacion hecha por Gregorio Dezimoquinto en la Bula que empieza, *Romanus Pontifex in specula*, dada en Roma à dos de Julio del año de 1622. y los concedio sin alguna clausula exclusiva de las demas Religiones: por lo qual todos los que participan, como nos otros, de los priuilegios de la Compania de Iesus, gozan desta concession; la qual testifica auer vulto firmada el P. Fray Lorenzo Portel en la vltima pagina del dicho libro, que està à fol. 909. y 910. y aunque despues acá Urbano Octauo en la Bula que empieza: *Aliis felicis recollectionis*, dada en Roma à 20. de Diciembre de 1631. reuocò todos los oraculos *viua vocis*; però en la dicha Bula solo reuoca los concedidos à instancia de Reyes, y Emperadores, ò Principes, ò autorizados por Cardinales, dexando en el mismo estado la primera reuocacion de Gregorio Dezimoquinto, por la qual vale la concession hecha despues à los Padres de la Compania, y se està en su vigor, porque Urbano Octauo no inouò nada acerca de los demas *viua vocis* oraculos fuera de los dichos: ni basta dezir contra esto, que si reuocò los, que tenian mas fuerza, à *fortiori* quiso reuocar los demas, porque la reuocacion de los priuilegios es odiosa, y no tiene lugar, sino en los casos expressos en la ley del Pontifice, porque las cosas odiosas, *sunt stricti iuris*, y en ellas no se haze extension alguna, y antes se deve restringir, que ampliar.] Hæc omnia P. Leander, qui rament postea subdit, hæc esse admittenda, nisi Stylus Curie Romanæ sit in contrariu.

Sed absolute negativam sententiam, me citato, nonissimè docet Ioseph Rocafull in *Praxi Theolog. moral. tom. 1. par. 3. lib. 7. cap. 6. n. 44.* vbi sic asserit: [*Portò de vna voce oracula à Pontificibus redditis, quæ olim sæpè allegantur, præter Bullas, & Motus proprios pontificios, nihil dicendum videntur: quoniam Urbanus VIII. nouissimè in Bulla edita die 20. Decembris, 1631. sustulit omnia vna vocis oracula.* Cæperat quidem id facere Gregorius XV. sub die 2. Iulij, 1621. Sed quædam tum excipiebat. Urbanus tamen VIII. omnia simul. & semel sustulit; & cum clarè loquatur Pontifex, mirandum est, quòd Lezzana, & Laurentius de Peyrinis adhuc contendat, Urbanum non omnia sustulisse.] Ita ille: cui etiam addi potest Pater Quintanadocnas in *Theolog. moral. tom. 1. tract. 9. singul. 3. num. 5.* Sed, his non obstantibus, non desinat adnotare, Patrem Bordonum in *consil. Regul. tom. 1. ref. 31. & tom. 2. ref. 54. num. 238.* docere, in Bullis Gregorij XV. & Urbani VIII. non fuisse sublata *viva vocis oracula* purè favorabilia, & quæ nulli nocent, & præiudicialia sunt. Ad illud, & cogita. Sicut etiam de alijs doctrinis, quas addicit nouissimè Pater Pellizzarius in *Mannual. Regul. tom. 2. tract. 8. c. 1. sect. 5. n. 130. & seqq.* cum esse videatur contra stylum, & præximè Romanæ Curie.

An secularis hospes Regularium. si inter illos moriatur sepeliendus sit in eorum Ecclesia, vel in Ecclesia parochiali, in qua situm est Monasterium?

RESOL. LXII.

POSSÈ sepeliri in Ecclesia Regularium docet Bordonus in *consil. Regular. tom. 2. resol. 51. num. 168.* quod probat ex cap. 1. 16. quest. 1. in fine, ibi: *Mortuum non sepeliatur, nisi Monachum in Monasterio secum commorantem, vel si fortuito quæquam aduenientium Fratrum ibi mori contigerit.* Nominè Fratrum ibi non veniunt Conuersi Monachi, cum sub primo vocabulo, *Monachum*, contineantur: aliter non possent sepeliri in suis Monasteriis, sed solum Monachi Clerici: ergo sub eo nomine Fratrum comprehenduntur seculares peregrini, siue Clerici, siue laici: nam omnes fideles adiuuicem Fratres sunt per lauacrum regenerationis Iesu Christi: vnde Chrysoctomus *homil. 25. in Epist. ad Hebræos*, dicit: [Si enim quis Frater nominatur in vobis, Fratrem in hoc loco omnem fidelem intellige, non Monachum tantum: quid est autem, quod facit fraternitatem, nisi lauacrum regenerationis, quod facit posse vocari Deum Patrem.] Ergo ex illo capite Religiosi habent ius sepeliendi mortuos apud se defunctos. Confirmatur: quia in tali casu recipiunt omnia Sacramenta à Regularibus: ergo.

Sed nouissimè contrariam sententiam docet Aegidius Trullench *tract. de iure Parochi, cap. 9. dub. 1. n. 5.* vbi sic ait: [Possunt Regulate in suis Ecclesijs (Parochijs inconsultis) suos familiares, & seruitores sepelire, eisque Sacramenta ministrare, modò tamen dicti actualiter Religiosis intersint, aut in locis Religiosorum commorentur, & sub eorum obedientia viuunt. Constat ex concessione Clementis IV. & Sixti V. apud Fr. Ioan. de la Cruz de *Statu Religios. lib. 2. cap. 6. dub. 1. n. 1. & c. 5. dub. 4.* & maxime ex Tridentino *sess. 24. c. 11. de reformat.* ibi: *Exceptis tamen iis, qui predictis locis, aut vilitatis actu inseruiant, & intra eorum sepe, ac domos resident, subque eorum obedientia viuunt.* Quæ omnia copulatiuè requiruntur, vt ij familiares dictis privilegijs gaudere possint, vt tenet Bellarmin. in *declarat. sup. Trid. sess. cit.* iuxta Bullam 67. *Circumspecta.* Gregor. XIII. vide Fr. Ioan. de la Cruz *vbi supra, dicto num. 1. in fine, & cap. 6. dub. 1. num. 1.* vbi refert hanc Sacræ Congreg. declarationem: *Congregatio Concilij consuit d. Etos Religiosos audire posse Confessiones secularium, qui sunt de sua familia, & conuini commensales: non taxati eorum, qui deser-*

uiunt in eorum Monasterijs. Vnde non est audiendus Hieronymus Rodericus in *Comp. 99. Regul. ref. 64. n. 1.* vbi idem extendit, propter aliqua privilegia, ad eos, quos in Monasterijs contigerit inseruari: quia tali privilegio, si quæ sint, (non enim illa adducit,) sunt abrogata per Gregorium XIII. vt tenet idem la Cruz, & Doctores communiter. Imò idem Concilium *vbi supra* derogat omnia privilegia dispositioni dicti Concilij contraria.] Ita Trullench.

Verùm sententiam Bordonij, præter Rodriquez à Trullench citatorum, tenet etiam Peyrinus de *privil. tom. 1. Const. 1. Iulij 1. num. 94.* Quia Monasteria Regularium sunt exempta à iurisdictione Episcoporum, & æquiparantur locis positis extra Diocesim, Ergo, si decederet dictus hospes in aliquo loco extra Diocesim, nullam in eo haberet Episcopus, & Parochus loci, in quo Monasterium Regularium est positum, iurisdictionem: ita cum decedit in loco Regularium exempto.

Sed hic obiter apponam pulchrum doctum, an secularis femina existens in Monasterio Monialium, si in fine vitæ velit sepeliri extra Ecclesiam Monialium, spectet ad Parochum, vel ad Confessarium Monasterij associare cadauer, & percipere quartam funeralem, & alia iura ratione sepulture? Hic casus accidit Panormi: nam, cùm in Monasterio Sanctæ Catharinæ vsque ad senectutem vixisset femina nobilissima, voluit post mortem sepeliri in Capella Maiorum, existente in Ecclesia Societatis Iesu. Itaque ad dubium iam propositum nouissimè respondit Pater Pellizzarius *tract. de Monial. cap. 10. sect. 3. n. 233.* & putat, spectare omnia supradicta ad Confessarium Monialium, cum Monasterio Monialium competat non solum exemptio personalis, sed etiam localis; & femina illa secularis illud sibi eligendo in domicilium, effecta sit de omnibus Confessarij præfari Monasterij: qui proinde, tanquam Parochus illius, erga ipsam poterit exercere parochialia modo dicto: præterquam quòd à quo viuentes recipimus Sacramenta; ab eodem post mortem debemus recipere & sepulturam; & consequenter ipse à nobis recipit iura parochialia, seu effectus dictorum iurium: sicut ergo femina illa viuens recepit Sacramenta à Confessario Monialium, tanquam eius Parochiana; sic post mortem debet ab eo recipere sepulturam, & ille lactari ab ea iura parochialia, cum verè sit eius Parochus, habensque, vt talis, in illam iurisdictionem ordinariam, non autem solum delegatam. Ita ille, qui etiam putat, doctrinam posse probabiliter sustineri de puellis in Monasterio organibus causa educationis: quippe quæ ibi acquirunt quasi domicilium, adeoque fiunt Parochianæ dicti Monasterij, iuxta probabilem doctrinam traditam à Sanchez *lib. 3. de marita. disp. 25. à num. 9.* vbi, si ibi moriantur, Confessarius Monialium exercebit cum illis omnia iura parochialia, tam quoad Sacramentorum ministracionem, quam quoad sepulturam; vt dictum est de femina seculari: quantois de dictis puellis sustineri possit etiam opinio opposita, quæ Sanchez censet esse probabilem. Hæc Pellizzarius.

Notandum est etiam hic cum Bordonò *vbi supra, n. 206.* quòd pro Noctio moriente apud consanguineos, vel alios extra Conuentum, si in Monasterio suorum Regularium sepeliatur, non debetur quarta Parocho, sub cuius Parochia mortuus est; quia illum exigit solum respectu suorum Parochianorum: Noctius autem non dicitur Parochianus: quia in eius Parochia domicilium non habet; sed incidenter ibi reperitur, & censetur, ac si ibi non fuisset: qui enim reperitur in loco, à quo breui recessurus est, non censetur ibi fuisse, c. *Disertiam. 21. dist. 1.*

de pœnit. lib. 1. c. 5. Qui presens. ff. de verb. signifi. cat. Quidquid in contrarium alle-

gat Caranus de Iur. Parochial. tit. 6. cap. 2. c.

tit. 7. c. 12.

* *

An sponsalia valida sint, si vsus rationis ante septennium in contrahentibus reperitur?

RESOL. LXIII.

Negatiue respondent Hurtadus *de matrim. disput. 1. diff. 14. n. 61.* Castus Palau *tom. 5. disp. 1. punct. 6. num. 8.* & Pater Vasquez interrogatus de hac sententia. Et ratio est: qui alius dispositio iuris, præscribens septennium, esset frustratoria; quia ex vna parte, quando est vsus rationis perfectus ante septennium, validè sunt sponsalia secundum aduerarios; & ex altera, quando non est talis vsus rationis; etiam post septennium completum, non sunt validè; ergo ad nihil deservit dicta dispositio, quia si malitia supplet ætatem, sponsalia eodem modo sunt, aut non sunt validè, siue ea dispositio extet, sine non extet. Ratio autem à priori est: quia quantum pro matrimonio iure ipso fiat exceptio malitiæ supplet ætatem; non tamen pro sponsalibus; ergo absque iure, imò contra ius ipsum absolutè absque exceptione requiritur septennium ad valorem sponsalium, admittitur dicta exceptio, quæ non fuit facta à iurisdicta frustra fuisset facta dicta præscriptio ætatis pro sponsalibus, quæ non sit frustrà in matrimonio; quia malitia supplet ætatem in matrimonio, non tantum est vsus rationis perfectus, ut est in sponsalibus; sed etiam potentia ad generandum expedita, quæ non solet esse expedita ante ætatem requisitam pro matrimonio; ac proinde si ante eam est vsus rationis perfectus, & potentia expedita, validè fiet matrimonium, & post eam etiam validè sit, si vsus sit rationis perfectus, quantum non sit potentia ad generandum expedita.

Sed, his non obstantibus, communiter affirmatiue sententiæ adhaerent Doctores, quos citat Sanchez *tom. 1. lib. 1. disputat. 16. num. 9.* quibus adde Coninch *disput. 2. 1. dub. 5. num. 51.* Poncius *lib. 12. cap. 5. num. 5.* Rebellius *lib. 4. quest. 5.* & alij. Et ratio est; quia septennium præscribitur, quia ante illud tempus vsus rationis perfectus non præsumitur. Si ergo de vsu rationis præsumptio fuerit, vel potius certitudo, cessat finis legis, & consequenter illius dispositio. Et forte ob hanc causam dixit Iurisconsultus *in leg. In sponsalibus. la. ff. de sponsalib.* ad sponsalia satis esse, quòd sponsi, quid agant, intelligant, Et confirmatur exemplo matrimonij, pro quo contrahendo, esto, à iure requisitus sit in sexennis duodecimis annis completus, & in vitis quartusdecimus. At si malitia, hoc est, potentia generandi, & discretio ante illam ætatem alicui adueniat, validum matrimonium contrahet, cap. *De illis, et 2. de desponsat. impuber.* quia in eo cessat ratio, ob quam illa ætas 12, & 14, annorum præscripta est; at eodem modo cessat in habente ante septennium perfectum vsu rationis. Ergo sponsalia ab eo contracta valida esse debent.

Sed hic rectè queritur, an ad sponsalia validè contrahenda sufficiat rationis vsus, qui ad lethale peccatum sufficit. Negat Henriquez *lib. 11. cap. 13. num. 9.* Rebellius *2. par. lib. 4. quest. 5. num. 1.* Bonacina *quest. 1. punct. 4. num. 4.* Quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & aduertentia mali præsentis: ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum, cum sponsalia sint promissio futuri matrimonij. At maior requiritur vsus rationis ad providentiam futurorum, quam ad consensum alicuius actus præsentis. Cæterum affirmatiua sententia tenenda est, quam tueri cum Sanchez & Morsacio. P. Perez *de mat. disp. 5. sect. 6. num. 4.* quia vsus rationis ad culpam lethalem sufficiens satis est ad obligandum se Deo per votum simplex Religionis; ergo & ad quidpiam homini præmittendum: ergo & ad promittendum matrimonium: non enim ad hoc contrahendum sub graviore peccato obligabitur, quam ad illud faciendum, quòd Deo voverit; nec facilius huius voti relaxationem, quam promissi matrimonij consequi poterit. Ergo, &c.

Nota tamen, sponsalia ob defectum ætatis, vel vsus ra-

tionis nulla, posse postea fieri valida, si post legitimam ætatem, & vsu rationis expressè, vel tacite ratificentur à sponsis. Quod sit consentiendo de nouo, vel simul habetando; vel ubi oscula, tanquam sponsis, impingendo, vel mittendo munera, quæ à sponsis mitti consueverunt; modo sponsi sciant à se ipsis antea inita sponsalia fuisse invalida. Quòd si veliant sponsalia fuisse invalida, non sunt valida: per ratificationem: sicut etiam ad ratificandam Professionem, vel votum invalidum, requiritur in ratificante scientia voti facti, vel professionis, & nullitatis eius. Vnde, si quis ex errore, quo putat, priora sponsalia fuisse valida, ratificet, nihil prorsus efficit; & pariter si ex dubio de valore eorum ea ratificet, non tenebitur, ubi nouerit fuisse nulla: quia ea ratificatio fuit ex errore, nec præsumenda est voluntas se obligandi absolute, sed solum ex suppositione falsa valoris: priorum sponsalium, nisi constet voluisse ita se obligare, etiam si sciret priora sponsalia fuisse nulla. Et ita docet Texeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 67.* & alij communiter.

An Iudex laicus, inconsulto Episcopo, possit exhumare corpus defuncti occisi, ut consistet de corpore delicti.

RESOL. LXIV.

Affirmatiue responder Bouadilla *in Politica, tom. 2. lib. 3. cap. 15. num. 93.* ubi sic ait: [Y aun siendo necesario para el dicho efecto desenterrar al muerto de pocos dias, praticate hazerlo sin pedir licentia al Iuez Ecclesiastico: ni aun podria el tal Iuez Ecclesiastico darla: porque si dandola se veniesse à aueriguar la culpa, prender, y dar pena de muerte al matador, no quedaria libre de irregularidad: y assi lo he praticado, y lo aprouè el consejo en cierto caso, en que yo auia proueydo desenterrar vn muerto, por lo qual se librò vna muger de la muerte, que se le imputaua auer dado à su marido, sobre lo qual se occurrìo al consejo por via de fuerza.] Ita ille, & post illum hanc sententiam docet etiam Emmanuel Themudo *in Decisionibus Archiepiscopalibus Vlyssipanicis, tom. 2. decis. 1. 3. num. 6.* ubi restatur, ita practicari in Regno Lusitanie, & cum Bouadilla putat in tali casu, si Episcopus præberet licentiam, adesse periculum irregularitatis.

Sed hæc omnia respicienda sunt. Et quoad primum assero, Iudicem laicum absque licentia Episcopi, exhumando corpus defuncti occisi, frangere immunitatem ecclesiasticam, & idèd posse excommunicari: quia Iudex laicus nullam in Ecclesia potest exercere iurisdictionem, ex cap. *Decet. de immunit. Eccles. in 6.* & ita in terminis præter Genuesem ubi supra, docet Possuinus *de officio Curati, cap. 14. num. 8.*

Ad periculum irregularitatis, quod adducit Bouadilla, & Themudo; assero, in tali casu Episcopum concedentem, ut debet, licentiam Iudico laici corpus exhumandi, nullam incurtere irregularitatem: quia ad illam incurrendam requiritur, quòd actus, qui sit, sit causa proxima, directè in mortem, vel mutilationem, non causa remota. Nauar. *cap. 7. num. 211. Sotus de iustit. et iure, lib. 5. quest. 1. art. 7.* & alij. Sed actus ostendendi cadauer occisi, est remotissimus, & suapte natura non directus in mortem, vel mutilationem: eò magis, quòd Episcopus nihil operatur; sed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationem; & non omnis causa, sine qua non dicitur principalis, ut latè tradit Nauar. *in cons. 19. de homicid. cons. 16. de Simon, ergo, &c.* Et omnia supradicta docet Genuesis *in Praxi, cap. 42. num. 10.* & alij. Vnde restatur Genuesis in Curia Archiep. Neapolitana fuisse resolutum ex supradictis de causa proxima, vel remota, quòd posset concedi Curie seculari copia sententiæ depositionis, siue degradationis verbalis, & reuocationis Habitibus clericalibus cuiusdam Clerici, iniqui de homicidio, in Curia seculari, allegantis,

allegantis, se esse Clericum ob prædictam depositionem, & renunciationem: siquidem, quod aliquis sit, vel non sit Clericus, non est causa propinqua mortis. Facit text. in cap. Si iudex laicus. de sententia excommunicationis, in 6. ubi ad Episcopum spectat cognoscere, si aliquis est, vel non est Clericus; sine aliqua limitatione, an sequatur, postea mors, vel non.

An sufficiat ad validè contrahenda sponsalia, diem ultimum septennij inceptum esse?

R E S O L. LXV.

Negativè responder Gaspard Hurtado de matrimon. diffunt. 1. difficultat. 14. num. 59. Castrus Palans tom. 5. diffunt. 1. punct. 6. num. 6. ubi probat, diem inceptum non sufficere; sed necessariò completum esse debere: quia usquequò completus sit, non est integer dies, & consequenter neque integer, & completus mensis, qui ex integris, & completis diebus coalescit. Deinde, quia, quoties tempus est à iure determinatum, currit de momento ad momentum, argum. leg. 3. §. Minorem. ff. de minorib. & ibi Glossa, & Doctores, l. Pater. §. Sexaginta ff. de adulteriis. Et ibi Bart. l. Eos. §. Sin autem. C. de appellacionib. & ibi Baldus l. 2. §. Dies ff. quando appellandum sit. & ibi Glossa. Et probari potest ex bimestri concessio ad deliberandum de Religionis ingressu, cap. Ex publico. de conversione coniug. & ex ætate ad Professionem requisita, cap. 15. sess. 2. de Regularibus. in quibus dies inceptus non habetur pro completo, vti probat Thomas Sanchez lib. 2. diffunt. 2. 4. num. 22. ergo idem est dicendum in septennio pro sponsalibus requisito. Neque obstat textus in l. Qua ætate, quia ibi est specialis dispositio, quæ ad alios casus extendi non debet, præcipuè cum non sit eadem ratio: quippe testamentum testatori favorabile est, & nollatenus onerosum. At sponsalia, sicut & Religionis Professio, partim favorabilia sunt contrahentibus, partim onerosa: merito ergo in testamento dies inceptus pro completo reputatur; secus in sponsalibus, & Religionis Professione.

Sed affirmatiuè sententiæ adheret Poncius lib. 1. c. 5. n. 5. Coninch diff. 2. dnb. 5. n. 5. Gutierrez c. 2. n. 5. Et ratio est: quia non minus favorabile est matrimonium, quam testamentum: sed ad testamentum vltima dies incepta censetur pro completa, ut statuitur l. Qua ætate cit. ergo. Et ita hanc sententiam tenet etiam Texeda in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. cour. 2. n. 57. & Pater Perez de mar. diff. 5. sect. 5. n. 6. Fateor tamen sententiam Hurtadi satis probabilem esse, licet ipse immeritò affirmatiuam falsam vocet.

Adde, vt alibi adnotavi, non deesse Doctores asserentes, quòd ad validem sponsalium non requiritur ætas mathematicè completa: vnde septennium non physicum, sed morale requirunt. Quorum autem dierum defectus mortale complementum impedit, non conveniunt Doctores. Nam Ioan. Andreas cap. Litteras, num. 2. de desponsat. impuber. Henriquez cap. Accessit. eodem num. 3. & Vega lib. 6. Summ. casu 101. asserunt, ob defectum duorum, vel trium dierum, non impediti. Eman. Rodriquez l. tit. Sum. cap. 244. num. 2. censet neque vnus hebdomadæ defectum. Sotus verò in 4. distiunct. 27. quest. 2. art. 2. ad 3. Viuald. Can. delab. 1. part. de sponsalib. cap. 2. num. 1. 5. xcm amplius extendunt. Quinimò Gutierrez disto cap. 2. numer. 8. audent affirmare, dimidij anni defectum impedimentum non esse, quin septennium completum esse dicatur, vt sponsalia valida sint, & præsumantur

* *

An appellantes à Pontifice ad Concilium generale actu existens incidat in censuram

Bullæ Cœnæ?

R E S O L. LXVI.

Affirmatiuè responder Gembatopta de excommunicat. Bullæ c. 2. num. 11. & Vgolinus in Bullæ Cœnæ, can. 2. §. 1. vers. Quinimò. cum aliis: quia materia excommunicationis est sacrilegium contra Sedis Apostolicæ primatum, vt ex Caietano in Summ. verb. Excommunicat. cap. 25. Sed tam sacrilegi sunt contra primatum Sedis Apostolicæ appellantes ad futurum generale Concilium, quam qui ad præfens, vel ad prouinciale, siue præfens, siue futurum appellanter: ergo eodem modo per hanc clausulam excommunicantur. Et confirmatur: tum, quia vtraque appellatio est occasio schismatis: tum etiam, quia vtraque videtur Concilium constituere supra Papam.

Sed mihi magis placet negatiua sententia, quam sustinet Sousa in Bullæ Cœnæ, cap. 3. diff. 21. num. 2. Castrus Palans tom. 6. diff. 3. punct. 5. num. 6. & alij: quia lex pœnalis non excedit proprium casum: sed pœnalis est ita lex, & non loquitur nisi de appellantibus ad futurum generale Concilium: ergo non est extendenda ad appellantes ad generale præfens, vel ad prouinciale, siue præfens, siue futurum.

Sed maior difficultas est, an appellantes ab ordinationibus pontificiis, quatenus Princeps temporalis est, excommunicationi Bullæ Cœnæ subiciantur? Affirmatiuè responder Bonacina tom. 3. diffunt. 1. quest. 3. punct. 2. num. 3. quia Pontifex ob iniuriam sibi factam in hac appellatioue excommunicationem profert: ac hæc iniuria Pontifici irrogatur per appellacionem à quocumque illius mandato; siquidem illum esse inferiorem, & subditum Concilio denotas: ergo. Et confirmo: Pontifex potest excommunicare non solum appellantes à suis mandatis, vel ordinationibus, quatenus Pontificis sunt, sed quatenus Principis temporalis. Sicuti excommunicat piratas in suo pontificio discurrentes: ergo censeri debet ita factum esse; tum quia id cedit in eius fauorem; tum, quia excommunicatio fertur contra appellantes absque vlla limitatione.

His non obstantibus, negatiuè sententiæ adheret Reginaldus tom. 1. lib. 9. num. 263. & Castrus Palans vbi supra, num. 5. quia, esto, appellantes à mandatis pontificiis in causis temporalibus Pontifici iniuriam irrogent, si ipse in illis causis supremus Princeps sit: at cum id ex Pontificis munere non inferatur necessariò, siquidem potest in illis causis alteri Principi subiectus esse, vt potest qui sub ea conditione dominium temporale concessit, non videtur si appellantes, & iniuriam per accidens inferentes, voluisse comprehendere. Ego verò puto non esse recedendum ab affirmatiua sententia.

Vtrum verò consulentes appellare ad futurum Concilium, in censuram Bullæ Cœnæ incidant? Et non desunt, qui existimant, dantes consilium ad appellandum, per hanc clausulam excommunicari. Inter quos numerandi sunt Nauare in Manuali, cap. 27. num. 58. Toletus in Summ. lib. 1. cap. 20. & Grassius lib. 4. decis. cap. 18. num. 47. & Vgolinus hic ad illa verba, Neque vnus. vers. Exipiantur, quatenus dicunt, manere excommunicatos dantes consilium; si appellatio sequatur. Probatur hæc sententia: in hac clausula excommunicantur dantes auxilium, aut fauorem: sed consilium fauor quidam est; nam, qui consilium præbet non parum iuuat ad optandum: ergo consulentes excommunicantur.

Sed negatiuam sententiam docet Suarez de censuris, diff. 21. sect. 2. num. 17. Bonacina vbi supra, num. 6. Reginaldus tom. 1. lib. 9. num. 263. & alij. Et ratio est: quia nudum consilium, neque est auxilium, neque fauor: ergo nudus consiliarius non excommunicatur hoc loco. Con-

gentia est bona: quia in hac clausula solum agit de præstantibus auxilium, & favore. Antecedens ex eo constat: quia auxilium, fauor, & consilium ad diuersa tendunt: nam consilium iuuat ab intrinseco dirigendo, & instruendo rationem eius, cui datur; fauor autem, & auxilium solum dirigunt ab extrinseco, suntque, propriè loquendo, actus externi ordinati ad executionem operis. Secundo, quando Summus Pontifex voluit comprehendere dantes consilium, de illis expressam mentionem fecit, vt videre est in clausula 7. 10. 11. & aliis huius Bullæ: ergo, cum hoc loco consulentium non meminerit, illos excommunicare non intendit. Ego vtramque sententiam probabilem esse puto: sed, esto, negatiua esset tenenda; scias tamen, dictos consules in nostro casu incidere in excommunicationem referuatam, latam à Pio I. in Bulla incipiente, *Execrabilis*, & confirmata à Iulio II. in *Extrauag. Suscepti regiminis*, vt bene adnotarunt Viualdus, Sayrus, & Bonacina *loc. alleg. Quinimo* in dicta constitutione Iulij II. excommunicantur decernentes, deliberantes, seu vocem dantes, & approbantes appellationem: quod optimè fieri potest, tamen appellatione non subsequatur, sicuti aduertit Bonacina *punct. 3. num. 9. in fine*.

Nota tamen cum Suarez *vbi sup. n. 16*, & aliis, approbantes appellationem factam, vel præstantes auxilium, au fauorem appellanti post appellationem, hac excommunicatione non ligati: quia verba legis solum appellantes, & auxilium ad appellationem præstantes comprehendunt.

An, qui recitat Horas canonicas lingua Italica, Hispanica, vel alia vulgari, sine causa, peccet mortaliter?

R E S O L. LXVII.

Negatiuam sententiam docet Bonacina *de Hor. canon. disput. 1. q. 3. punct. 1. num. 15*, cui adde nouissimè Escobar à Corro *tract. de Horis canon. quest. 4. §. 2. num. 5*. vbi firmat diuinum Officium recitari hæc, vel illa lingua, nempe, an Latina, vel vulgari, an Græca, vel Hebraica, nihil interest quoad præcepti substantiam, quæ in significatione verborum consistit, & eadem est quacumque lingua. Quod ampliatur vt procedat Regula, dum obligatio recitandi oritur ex voto, aut ex penitentia Confessoris, vt si fuerit recitandi Psalmos Graduales, aut Pœnitentiales, aliæve Preces: nam perfolui poterunt materna lingua Latina, aut alia qualibet.

Limitanda est tamen hæc sententia, vt intelligatur, quoad satisfactionem substantiæ præcepti, quoad peccatum mortale, & restituendum distributiones; non verò quoad peccatum veniale, deficiente iusta causa: nam propter magnas causas vsus Bibliorum, ex qua maximè diuinum Officium constat, interdictus est vulgari sermone. Ita supracitati, & omnes.

Nota tamen, quòd ex iusta causa quis liber erit ab omni peccato, recitando vulgari lingua diuinum Officium. Si verò vellet ex deuotione aliquos recitare Psalmos, poterit materna lingua eos perfoluere; etiam si, vt diximus, ex voto ad id teneatur; nisi miscetur aliqua actio peccaminosa, vt erit iocus contemptus, superstitio, & similia. Vide etiam Macignum *tract. de Horis canon. c. 19 n. 47*.

His tamen non obstantibus, affirmatiuam sententiam tenet doctus Pater Baldellus in *Theolog. Moral. tom. 2. lib. 3. disput. 21. num. 23*, putat enim, recitare Horas canonicas aliqua lingua vulgari, esse peccatum mortale: nam ex Tridentino *sess. 22. c. 8. de Sacrificio Missæ*, grauius prohibetur, ne Missa passim celebretur vulgari lingua. Et *Can. 6.* anathema dicitur illi, qui dixerit, eam debere tantum celebrari vulgari lingua. Et in Indice librorum prohibitorum, *reg. 4.* grauius prohibetur libri Sacræ Scripturæ vulgari lingua; & qui illos præsumpserint legere, aut habere sine facultate,

saltem Episcopi, aut Inquisitoris, dicitur non posse percipere absolutionem suorum peccatorum, nisi prius illos tradiderit Ordinatio: quod certe importat culpam longe grauiorem, quàm tantummodo venialem, cum hæc non reddat vilo modo incapacem absolutionis sacramentalis: quod etiam clariùs explicatur in Bulla Pij I V. ad dictum Indicem librorum prohibitorum: vbi post commendatum ipsum Indicem, & post imperatam obseruationem omnium Regularum, & post latam excommunicationem in eos, qui legerint, aut habuerint libros Hæreticorum, vel scripta cuiusuis Authoris damnata, & prohibita propter hæresim, vel propter suspicionem falsi dogmatis; subditur, quòd qui libros alia de causa prohibitos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, seuerè sit puniendus arbitrio Episcoporum. Quia ergo, qui recitaret Italicè aut Germanicè, vel quauis alia vulgari lingua, Horas canonicas, sine facultate, & approbatione Sedis Apostolicæ, legeret, & haberet Psalmos, & Lectiones, hoc est, libros Sacræ Scripturæ vulgari lingua conscriptos, non posset saltem ex hoc capite excusari à culpa mortali. Et qua ratione licentia celebrandi Missam vulgari lingua non conceditur, nisi à Papa, & ex graui necessitate: ita & licentia recitandi Officium eadem vulgari lingua, non est petenda nisi ab ipso, & non est, nisi vsurpatio alienæ iurisdictionis, & in re graui, si quis recitet ex priuata autoritate, & quasi ex iure proprio, sine tali licentia. Et cum ex eodem Tridentino *sess. 22. cap. 8. citat. de Sacrificio Missæ*, in vnaquaque Ecclesia debeat retineri, & seruari antiquus ritus, qui sit approbatus, & permissus ab Ecclesia Romana, omnium Ecclesiarum Matre, & Magistra, & ex iure communi vnusquisque in Horis canonicis debeat sequi modum, & ritum suæ Ecclesiæ Metropolitane; & ex Bulla Pij V. qui tenentur ad Breuiarium Romanum, & ad morem, & ritum Romanæ Ecclesiæ, omnino teneantur ad præscriptum, & ad rationem illius: negari non potest, quin etiam hæc sit magna audacia, & grauis culpa, ex hoc etiam capite, si quis relicto idiomate sui Breuiarij, Horas recitet ex quouis alio idiomate, à Romana Ecclesia prohibito, aut non approbato, sed sibi tantum probato, & bene viso. Et hæc etiam mutatio idiomatis potest dici additio & detractio ad Breuiarium, quæ specialiter prohibetur in dicta Bulla, siue ex toto, siue ex parte, cum sit detractio omnium verborum Latinorum, & additio Italicorum. Et quemadmodum non vacaret culpa mortali, si quis ex proprio ingenio, & solum pro arbitrato notabiliter mutaret in Sacrificio Missæ vestes sacras quoad solum colorem, aut solum formam; ita & si mutet in Horis canonicis solum idioma, & omnes terminationes, & sonos verborum. Cæteras rationes adducit Baldellus, quas penes ipsum videbis.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Puto igitur, illum, qui lingua Italica, seu vulgari, diuinum officium recitaret licet satisfaceret recepto recitandi, quia quoad substantiam omnia verba recitaret; peccare tamen grauius: quia sine dispensatione mutaret antiquissimum, & communissimum Ecclesiæ vsum: & ob hanc causam Concilium Tridentinum *sess. 22. c. 8. & can. 9.* decreuit, vt Missa non vulgari lingua celebretur: & iure optimo in indice librorum prohibitorum vsus Bibliorum vulgari lingua conscriptorum interdictus est.

Dico secundo: Recitando diuinum Officium, vel Psalmos Hebraica, vel Græca lingua, etiam sine vlla causa, non solum satisfieri præcepto, sed etiam nullum committi peccatum. Ratio est: quia Sacræ Scripturæ semper habitæ sunt his linguis non vulgaribus, nempe Hebræa, Græca, & Latina; & Sancti Apostoli, qui per totum terrarum Orbem sanctum Evangelium prædicarunt, his tantum tribus linguis scripserunt, cum tamen haberent nonnullum linguarum. Rectè itaque dixit Eman. Sà *verb. Dom. can. n. 10.* quòd potest quis priuatim Officium dicere lingua,

qua, qua vellet, ut Graeca aut Hebraea; et si ego, ut vulgari dicar, non facile admitterem.] Ita ille, & ego.

Sed circa praesentem quaestionem, praeter Doctores citatos, vide Trolleuch in *Decal. tom. 1. lib. 1. c. 7. dub. 14. n. 10.* Castrum Palaum *tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 2. num. 14.* Faustum de *Horis can. lib. 2. q. 1. 31.* Suarez de *Relig. tom. 1. lib. 4. c. 7. num. 7.* & alios penes ipsos.

An Superiores Regularium possint concedere licentiam laicis, ut in Oratoriis suis praedicent?

RESOL. LXVIII.

Affirmatiue responder Baldellus *tom. 2. lib. 1. disput. 21. num. 13.* ubi sic ait: [Nominis Sacerdotis, cuius rogari permittitur laicis praedicatio, omnis ille videtur intelligendus, qui habet iurisdictionem spiritualem in loco, in quo praedicatio est facienda, quales sunt etiam Superiores Religiosi pro suis Oratoriis, & Ecclesiis. Vnde Episcopus non potest illis prohibere, quominus permittant aliquos laicos, alioqui sufficientes, interdum disserere de rebus diuinis, & praedicare in suis Oratoriis, cum hac permissio, & concessio illis competat de iure communi, cap. *Mulier. dist. 23.* & ideo non possit Episcopus plus contradicere laico, ne sic praedicet in Oratoriis Religiosis de licentia Superiorum quam possit contradicere ipsismet Religiosis: quauis, in rigore loquendo, tam possit exigere ab huiusmodi laicis, ut petant ab ipso benedictionem, ad hoc, ut praedicent; quam potest id exigere ab ipsis Religiosis, iuxta Trident. *sess. 5. cap. 2. de reform. & sess. 24. ca. 4. de reform.* & ab utroque aequaliter possit exigere, ut prius faciant professionem fidei.] Sic ille. Et ita ego olim respondi Eminentissimo Cardinali ab Austria, in fauorem Mariani Manfredi, Procuratoris laici, qui Panormi, ut omnes sciunt, optime concionabatur.

An Religiosi, & Clerici in sacris, negotiando per alium, peccent mortaliter?

RESOL. LXIX.

Affirmatiuam sententiam tenet nominatim contra me Pater Bordonus in *consil. Regul. tom. 2. resal. 53. num. 98.* Tum, quia, quod alicui non licet suo nomine, nec alieno licebit, *67. reg. in 6.* Tum, quia motiuum prohibitionis praecipuum fuit lucrum, & auaritia, ex citatis textibus, quae duo maxime damnantur in Clericis praecipue Religiosis, ob eorum votum paupertatis: auaritia enim hominem caecum facit, cap. *Auaritia. de elect. cap. Virum.* cap. *Sicut. dist. 46.* maxime ecclesiasticum, qui nesciat prosequi bonum, & declinare a malo; & omne lucrum in Ecclesiastico vocatur turpe, & damnabile, ex citatis textibus. Sed huiusmodi motiuum non cessat, si Ecclesiasticus per tertium negotietur: quia adhuc animum adiecit auaritia, & lucro, alias certe non negotiatus per tertium, si sciret nihil se lucraturum. Praeterea, licet negotiatio retrahat Ecclesiasticum a diuinis obsequiis; id tamen non est principale motiuum: quia Clerici, & Monachi ab ineunte Ecclesia, suis persolutis Deo cum gratiarum actione officiis, & obsequiis, se exercebant in operibus manualibus, & illis licitum erat negotiari pro subleuandis propriis eorum indigentibus, quod fecerunt Apostoli, & Monachi S. Benedicti, cap. 1. cap. *secundum. ne Cleric. vel Monachi.* cap. *Clericus.* 2. & 4. *dist. 91.* Ex quibus inferretur, neque per tertium negotiari posse: quia etiam in hoc casu intenditur lucrum, & auaritia. Ita Bordonus, qui citat pro se Megalium, & Gemensem a me adductos in *resol. 72. de contract.*

Sed communis sententia est in contrarium, teste Hurtado de *contract. disp. 2. difficult. 17.* & praeter Molinam, Medinam, Lessium, & Malderum a Bordonis, ex me adducto Antonini Diana Pars IX.

atos, tenet negatioque sententiam Amicus in *Cur. Theolog. tom. 5. disp. 21. sect. 2. n. 31.* Tutianus in *2. 2. tom. 2. disput. 59. dub. 3. num. 3.* Fagundez de *contract. lib. 5. cap. 12. n. 1.* Dicastillus de *iust. lib. 2. tract. 9. disp. 1. dub. 5. num. 256.* Vvigers in *2. 2. D. Thome. tract. 9. de contract. in genere, dub. 1. n. 7.* Vvadengus *tract. de contract. disp. 7. dub. 13. num. 6.* Valentia *tom. 3. disp. 5. quest. 20. punct. 5.* Rebellius *part. 2. lib. 9. quest. 1. sect. 2.* Salas de *emp. dub. 2. num. 8.* Caspensis in *Cur. Theolog. tom. 2. tract. 19. disp. 4. sect. 16. num. 96.* Eminentissimus Lugo, Trolleuch, & Escobar *ubi infra.* Tum, quia hoc modo cessat ratio prohibitionis: nam neque est aliqua indecentia respectu status, neque Clerici ipsi in ea negotiatione infumunt tempus: tum maxime, quia negotiari per alios nullibi est prohibitum; imò in Clementina *1. de vita, & honestate Clericorum*, id in simili casu videtur permissum, ut obseruant Vvigers, & Caspensis *locis citatis:* & ideo non recedo a sententia, quam docui, & impugnat Pater Bordonus.

Non desinam tamen hic adnotare, aliquos Doctores, circa praesentem quaestionem distinguere: & ideo Renatus a Valle in *suo Hipparcho, seu in discept. de Religioso negotiatore, § 5. num. 91.* postquam me citato, sententiam negatiuam adduxisset, sic asserit: [Mihi distinctio adhibenda videtur: nam, si ille alius, per quem negotiatio exercetur, non sit administrator, nec habeat rationem concausae principalis, puto, negotiationem illam per alium, esse Clericis, & Religiosis illicitam; quia is, qui ita negotiatur per tertium, est verè, est proprie negotiator; & sic accipio, quae habet Straccha *part. 1. Operis de Merc. n. 26.* monstrans, negotiationem per alium constituere verum negotiatorem. Ad haec, talis negotiator, etiam si tertium adhibeat, verè tamen obnoxius est omnibus illis inquietudinibus, & fluctibus curarum, ob quas negotiatio per se ipsos vetatur sacris hominibus. Videmus sane, maximos quosque negotiatores, etiam si pluribus administris non destituantur, agitari animo, & inquietos semper esse, ac procul ad illo sancto otio, quod in sacris hominibus Ecclesia, & ipsam eorum vitam institutum deposcit. Itaque talem negotiationem per alium illicitam esse sacris hominibus, pono extra dubium. Sicque accipio Roderic. *tom. 3. qq. Regul. quest. 75. art. 8.* At, si agatur de negotiatione per alium, qui sit concausa principalis; & curas omnes, ac sollicitudines negotiationis exorbeat; admittit negotiationem per tertium posse per factas personas, & Deo dicatur exerceri: sic enim *supra, § 2. variat. 8.* rectè positum est, fas esse Religiosis inire contractum societatis cum campfore, aut mercatore conferente totam operam: Religiosis ex parte sua, non nisi nervos negotiationis, sine pecuniam conferentibus: in quo ne venialiter quidem peccant, quicquid dicant Mol. *tract. 2. disp. 342. versic. Primum autem.* & Gurtierrez *tract. de Cabellis, quest. 93. n. 30.* Et sane huiusmodi negotiatio caret admittione defectuum illorum, ob quos negotiatio male audire solet; nimirum, obnoxietate mentendi, vel etiam peterandi, & rixandi; nec habet adiunctam eam mentis dissipacionem, quae avertit negotiatorem ab otio ministerii ecclesiasticis, & vitae religiosae consentaneo. Fateor, iuxta receptum pronuntiatum, quae per amicum facimus, videri per nos ipsos facta: verum, qui per alium facit, purus manet, cum ille alius solus contrahit sordes, si quae contrahendae sunt ex opere, quod exequendum suscipitur. Et ita contingit in hoc negotio.] Hucusque Renatus.

Et ante illum hoc etiam docuerat Franciscus Syluius in *2. 2. D. Thome, quest. 77. art. 4.* ubi sic ait: [Dico, si personaliter: quia, quod Clericus negotietur per alium, committendo, v. g. pecuniam suo vel conanguineo, vel amico, qui ex ea negotietur, & lucrum deinde cum Clerico diuidat; probabile est, non prohiberi in iure: tum, quia illic solum prohibetur, ne Clericus per seipsum negotietur, quemadmodum ex citata Clementina prima colligitur, tum, quia rationes inhibitionis non pariter locum ha-

bent, quando aliquis solum negotiatur per alium, nullam ipse præstans operam, sed solum communicans pecuniam: rum denique, quia sic pecuniam subministrare, non est propriè negotiari; nam & viri nobiles, & matronæ honestæ ita subinde lucrum quærent; nec propterea censentur negotiari. Addendum tamen, huiusmodi mercimonium, & statum Ecclesiasticum dedecere, & vix absque alio Clerici peccato fieri posse. Quod si negotietur ita per alium, ut famulos, aut factores habeat, per quos negotiatio transigatur; verè in iura delinquit, quia hoc propriè est esse mercatorum.] Hæc Syluius.

Ego tamen aduerto cum Eminentissimo Domino meo Cardinali Lugo de *inst. tom. 2. disp. 26. sect. 3. n. 36.* quod stando in nostra sententia, quam me citato, ipse etiam tenet; possunt Regulares & alij peccare venialiter tantum, etiam si non tota cura omninò relinquatur laico, à quo luctum accipias; sed retines tibi aliquantulum curæ, sollicitando, dirigendo, instruendo, & quasi superintendendo, quæ videtur esse aliqualis negotiatio per temeripsum. Non nego tamen, quod tanta posset esse hæc superintendencia, ut perueniret ad culpam mortalem: quia perinde eiset, ac si per famulum negotietis, quod est in rigore negotiari per teipsum, & opponitur directè & grauiter legi ecclesiasticæ; & in hoc consentio cum Renato, & Sylui.

An filij nati, ex fornicario concubitu habito à sponso, vel sponsa de futuro, sint naturales, an spurij.

RESOL. LXX.

Contra Sanchez, esse spurios, constanter affirmat Texeda in *Theolog. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 3. contr. 1. num. 33.* quia illa fornicatio, quamuis non sit adulterium perfectum, est tamen imperfectum: nam sponsa de futuro non est soluta, sed desponsata, id est, alteri fide adstricta, cui tenerè promissit fidelitatem seruare, à qua recedere fas non est, neque durante coitu potest ad nuptias transire: & ideo filij ex eo nati adulterini sunt, loquendo de adulterio imperfecto: & propterea, quia attentò iure canonico, soli illi filij dicebantur naturales, qui ex vna concubina domi terenta procedebant, inter quem, & inter quam tempore conceptionis, aut natiuitatis filij nullum erat impedimentum ad contrahendum, ut decidit Innocentius III. in cap. *Nisi cum pridem. §. Persona. de renunc.* & affirmat Menochius de *arbitr. lib. 1. conf. 4. casu 396.* & Salyc. in *Praxi crimin. cap. 14. part. 3. Ant. Gomez l. 1. Tauri, num. 91.* ergo, si inter sponsam, & riualem suam erat impedimentum ad contrahendum, filij ex eo concubitu nati, sunt illegitimi.

Obicit Sanchez: Tempore conceptionis poterant parentes, sponsalibus non obstantibus, matrimonium validè contrahere, quamuis non absque culpa; ergo filij nati ex sponsis de futuro per fornicationem sunt naturales. Respondetur, sufficere sponso habere impedimentum, ut ad nuptias transire non possit, & sint adulterini; & ideo l. *Si uxor. in princ. ff. ad leg. Jul. de adult.* conceditur facultas sponso, ut possit accusare de adulterio cubantem cum sponsa de futuro; ex quo constat, talem concubitum esse adulterinum; imò si sponsus de futuro reperitur Clericum cum sponsa sua de futuro, quamuis illum percusat, liberatur ab incursione excommunicationis, ut ibi dicitur: quia in ea fornicatione cum sponsa de futuro reperitur enormis iniuria sponso illata, & illa fornicatio potest dici alieni thori violatio.

Sed, his non obstantibus, ego sententiæ negatiuæ, quam docet Sanchez, adhæreo, cui etiam adhæret Coninch de *Sacram. disp. 12. dub. 1. n. 7.* Gutierrez de *matrim. c. 1. n. 22.* & Castus Palauus *tom. 6. disp. 1. punct. 7. n. 10.* Basilius Pontius *lib. 1. cap. 2. num. 7.* Molina de *inst. tract. 2. disp. 167. &*

alij. Quia sponsalia de futuro solum impediunt, ne licitè matrimonium celebretur; at celebratum non annullant, & consequenter filius procedit ex habitibus ad validè matrimonium contrahendum. Ergo est naturalis, & non spurius.

Nec obstant rationes contrariæ: nam, esto, illius filius ex coitu sacrilego sit genitus, & ex parentibus impeditis ad legitime contrahendum: quia tamen sacrilegium illud, & illud impedimentum non annullant matrimonium contrahendum; ea de causa filius inde genitus non est spurius. Cum verò lex Tauri disponit, filios naturales debere procedere à parentibus, inter quos iustè absque dispensatione matrimonium esse poterat, verbum illud, *instit.* intelligi debet, id est, *validè.* Præterea, non solum ex solutis, sed etiam ex matrimonio ligatis, potest filius illegitimus nasci: si enim parentes impediti essent perire, neque obligati reddere, ut contingere posset, cum alter illorum Professionem in Religione emisisset ex alterius consensu, & in illo statu filium procreasset, illegitimus & spurius reparandus esset: quia procedit ex coitu sacrilego, & à personis aliis inhabilibus ad validè contrahendum, si de facto matrimonium non esset contractum. Sic post alios antiquiores Azorius 1. *part. Institut. moral. lib. 2. cap. 6. quæst. 8. circa finem.* Suárez *tom. 5. de irregularit. disp. 50. sect. 2. num. 5.* Sanchez, aliis relatis, *lib. 9. de matrim. disputat. 38. num. 5.*

An sponsalia inter impares valeant, ut inter feminam nobilem, & virum ignobilem?

RESOL. LXXI.

Affirmatiuè ex Molina & aliis, respondet Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 14. n. 2.* Quia, cum contrahens sit dominus rei promissæ, & conciliis notabilis excessus; videtur velle liberè cedere iuri suo, & excessus donationem facere. Et ideo quamuis puella nobilis, & diues malè faciat sponsalia contra patris voluntatem esse ignobili, aut paupere contrahendo, eò quod exequutio eum nequeat sine aliorum scandalo; & ipsius puellæ dedecore, & ita prodigè, & cum peccato promiserit; tenent tamen sponsalia; & neminem video audere affirmare oppositum, eò quod est contra Ecclesiæ praxim huiusmodi fidem seruare cogentis.

Sed aduersus Sanchez insurgit Texeda in *Theolog. mor. tom. 2. tract. 1. num. 79.* [Quia, ait ille, femina illa cum tanto dedecore patris, & propinquo scandalo implete non tenetur promissionem, neque matrimonium exequi: quia iustitiæ virtus obligare non debet ad actum, qui sine peccato impleri non potest; qualiter interuenit, si puella illa tam nobilis, cum tam inæquali viro matrimonium contrahat cum tanto scandalo, & propria ignominia & patris mæstore. Quare dicendum est, quod quamuis doctrina à nobis tradita vera sit, & sponsalia clandestina de futuro post Concilium Tridentinum sint valida, & obligationem inducant implendi: nihilominus patitur exceptionem, quando ex matrimonio contracto oritur graue scandalum & ignominia alterius contrahentis; quod quidem colligitur expressè ex cap. *Cum in tua. de sponsal.* vbi agitur de fama, & scandalo, vbi Gloss. *verb. scandalo,* & Abbas *ibi n. 4.* dicunt, quando ex matrimonio contracto scandalum timetur inter consanguineos, debere Iudicem illud impedire: quapropter bene potest pater matrimonium filij impedire contra eius voluntatem, quando ex illo timetur scandalum, discordiæ, & inter parentes odium, & inimicitia, ob indignitatem, & vilitatem, ut ita dicam, sponsal.] Hæc omnia Texeda.

Sed non bene inuehitur contra Sanchez: nam Sanchez *n. 3.* ut legitibus pater, limitauit suam sententiam in casu, de quo loquitur Texeda, nempe, si scandalum magnum ex eo matrimonio probabiliter timeatur. Quia vitus

virtus iustitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest: sed contrahere matrimonium cum magno illo scandalo, est aperte lethalis culpa, cum notabiliter charitas proximi lædatur, dissolvatur pariter pietas, & cognatorum amicitia: ergo, &c. Vnde, ut dixi, non debet Texeda Sanchez impugnare. Cuius sententiam sequitur etiam Marc. Perez de *marr. disp. 5. sect. 3. n. 2.*

Nota tamen, quod cautè considerandum est hoc scandalum: non enim quodcumque sufficiens: sæpe enim vanæ minæ iactantur, terroresque opponuntur, & discordiarum pericula intentantur; quæ tamen, experientia teste, statim ac cessat ille impetus, & matrimonium celebratur, in nihilum recidunt, facileque animi conciliantur, sedaturque omnis tempestas. Idem dicerent, quoties est timor probabilis pessimi exitus, ut odij capitalis inter ipsos contrahentes. Et ita docet Menochius *vol. 1. conf. 1. n. 66.* Gutierrez in *99. can. lib. 1. cap. 20. n. 3.*

Ex his collige, posse patrem impedire sponsalia filij, vel filij, contra eius voluntatem inita, interueniente prædicto graui scandalo, non verò aliàs: quia, cum filius teneatur fidem seruare, non potest pater tuta conscientia impedire, ne filius exequatur, quod debet.

An clandestinè contrahentes, copula interueniente, teneatur saltem, ratione iniustitiæ viræ faminam uxorem ducere?

R E S O L. LXXII.

Negatiuam sententiam tenet Sanchez de *marr. tom. 1. lib. 1. disp. 10. n. 5.* quando animo decipiendi sic contraxit, licet virginem deflorarit: quia, quoties virgo intellexit, vel potuit, & debuit intelligere se decipi, non tenetur deceptor eam ducere: sed in hoc casu femina scite debuit, se decipi, cum forma contrahendi matrimonium; tradita in Tridentino, deficiat; & sit tam vulgaris, ut sit crassissima ignorantia id nescire. Ergo.

Sed plus addit, videlicet, non teneri eam ducere, licet voto animo contraxerit illud matrimonium, & eam deflorarit. Probat: quia non tenetur ratione contractus, qui prorsus irritus fuit; nec ratione iniuriæ illatæ, quia ipsa sciuit, vel scire debuit, matrimonium esse nullum, & pœna grauissima dignum. Et confirmatur: quia maiorem intulit iniuriam, quando sicte contraxit: nam vita deflorationem, interfuit iniuria doli: ergo, si quando sicte contraxit, non tenetur, ut probaui, à fortiori quando verè: cum in vtroque euentu contractus fuerit nullus, & in priori grauior fuerit iniuria. Confirmatur: quia, secundum aliquos, certum est promittentem consanguinitatem matrimonium, si Papa dispensauerit, eamque deflorationem non teneri; Papa dispensante, eam ducere, eò quod contractus est iure reprobatus: cum tamen valde dubium sit, eum contractum esse reprobatum: ergo à fortiori in nostro casu non tenebitur, cum constet matrimonium clandestinum iure reprobatum esse, & redditum prorsus nullum.

Sed, his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Texeda in *Theol. mor. tom. 1. lib. 4. tract. 1. num. 88.* putat enim, in tali casu virum teneri titulo iustitiæ ratione iniuriæ feminae illatæ, damnum illud compensare, vel illam ducendo, vel iterum matrimonium cum illa celebrando: quia Concilium Tridentinum, statuens non valere matrimonium clandestinum, non abstulit à contrahentibus obligationem, quam aliàs alio titulo iustitiæ habebant. Nec valet si dicas, feminam illam fuisse conciliam nullitatis illius matrimonij clandestini, & idè sibi imputare debere damnum ex sua defloratione ortum: quia femina illa semper sperauit ab eo, cum quo contraxit, (& ob id se deflorandam obtulit,) remedium, & sui status augmentum, imò & ratione promissionis implicite, & contractus sibi reperi tenetur, is qui cum tali femina contraxit, vel illam

Antonini Diana Pars IX.

per alium actum legitimum matrimonialem ducere, vel ad dorem addere. Ita ille: qui etiam subdit, si contrahentes clandestinè tempore contractus intentionem habuerit se obligandi eo modo, quo possunt; manere obligatos, non quidem in ratione contractus matrimonialis, cum nullus fuerit; sed in ratione sponsalium, propter promissionem singularem in actu illo repertam; quia sponsalia non sunt prohibita clandestinè fieri: & idè diximus, minorem sexdecim annorum solenniter profitentem, non manere voto solenni ligatum, artento decreto Concilij Tridentini; manere tamen voto simplici castitatis adstrictum, si tempore professionis intentionem habuit se obligandi eo modo, quo potest. Quod tamen ego iterum limico, dummodò talis Professus tempore proficiendi intentionem determinauerit ad profitendam castitatem; paupertatem, & obedientiam eo modo sibi possibili. Hæc Texeda.

Quod tamen etiam, quoad hoc vltimum, non admittit Sanchez *num. 6.* Quia contractus externus omninò nullus est; intentio autem sola sine actu externo valido intentionis significatio non potest obligare ad sponsalia, quæ sunt contractus inter homines. Nec obstat dicere, in matrimonio virtute claudi sponsalia, & ex alia parte adesse legitimam intentionem: quia, quando explicatur intentio inter puberes per sola verba de præsentì; consensus de futuro sub eo inclusus, omninò corrigit: vnde sola manet intentio destituta signo aliquo externo sufficiens: ad producendam obligationem inter homines. Nec est simile de Professione: quia obligatio voti simplicis est in ordine ad Deum, cui omne cor patet: quare sola intentio sufficiens fuit ad obligandum. Vnde ex his puto, vtranque sententiam, quoad omnia, tam Texedæ, quam Sanchi, probabilem esse.

An Pirata, seu Corsarij, non solum discurrentes mare pontificium, sed alia maria, incidant in censuram Bullæ Cane?

R E S O L. LXXIII.

Casus est practicabilis in his calamitosis temporibus. Et quidem Grassius *lib. 4. decis. cap. 18. num. 53.* exponens Bullam Xysti V. & Suare de *conf. disp. 21. sect. 1. num. 18.* exponens Bullam Clementis VIII. asserunt, non solum excommunicari discurrentes mare Ecclesiæ; sed omnes Pitatas deprædantes in mari Christianorum, & in hoc sensu explicat Grassius illam particulam, *Mare nostrum*, id est, Christianorum.

Mihi verò magis placet opinio asserens, solos latrones maritimos, qui discunt mare Ecclesiæ, præsertim à monte Argentario, vsque ad Tarracinam, hoc loco excommunicari. Imò etiam puto, quod mare pontificium censendum videtur, quod ad Pontificem pertinet, etiam mediare ratione feudi, sicuti pertinet mare Tyrrenum, quod Regnum Neapolitanum, Corsicam, Siciliam, & Sardiniam attingit, vti notauit, aliis relatis, Bonac. *tom. 3. de cens. disp. 1. q. 4. punct. 2. num. 4.* E contra verò discurrentes per mare sub alterius dominio constitutum, ibique deprædantes, etsi veri Piratæ sint, in hanc tamen excommunicationem non incidunt: quia non comprehendantur sub verbis Bullæ, ibi, *Mare nostrum discurrentes*. Quod etiam docet Castus Paulus *tom. 5. disp. 3. punct. 4. num. 3.* Et ratio est: quia pœnae sunt fauorabiliter interpretandæ: cum ergo lex ista personalis sit, intelligendæ erit in ea verborum significatione, quæ accommodatio, & magis propria fuerit, qualis est explicare particulam, *Mare nostrum*, in censura Pontificis, de mari Ecclesiæ; hoc enim proprius dicitur toate Pontificis, quam ipsiusmet in propria persona loquentis, mare Christianorum dicatur.

Sed ex his oritur alia quæstio, an Piratæ in dictam censuram incurant discurrentes per mare pontificium, si nullam

nullam deprædationem actu exercent? Et affirmatiuè respondent Suardus, Tolerus, Reginaldus, Bonacina, & sub dubio Suarez de *conf. disp. 2.1. sect. 2. n. 19.* Quia actio sub excommunicatione in his Bullis prohibita, est maritimus discursus animo deprædandi: aliàs si deprædatio, mutilatio, vel occisio necessaria foret, uti in Bullis Iulij II. & Gregorij XIII. expressum erat; ut quid à tempore Clementis VIII. hæc actiones à Bullis expunctæ sunt? Hæc sententia est satis probabilis.

Sed negatiuam sententiam probabilem etiam esse existimo; & ut verum fatear, ei magis adhæreo cum Sousa in *Bull. Comæ, cap. 4. diff. 2.6. num. 2.* qui citat Vivaldum, & Sayrum, cui adde Caltrum Palaum, *vbi supra, num. 5.* Et probatur: Latrones maritimi non excommunicantur absolute, sed in ordine ad deprædationem: ergo, si nullam exercent deprædandi actionem, excommunicationis gladio non feriuntur. Patet consequentia. Probatur antecedens: Quia latrones non dicuntur, nisi à latrocinijs; unde, qui nullam actionem latrocinij exercent, latrones dicendi non sunt; saltem in actu, & foro externo: ergo quocumque latrones absolute excommunicantur, intelligendi sunt exercentes latrocinij actiones: verba enim cum effectu accipi debent, ut habetur *l. i. §. Hac autem verba. ff. quod quisque iuris.* Ex hoc sequitur si latrones maritimi mare Pontificis discurrant, etiam cum intentione deprædandi, si nullam deprædandi actionem exercent, non excommunicati: sola enim intentio ad censuram incurrendam non sufficit, nec omnis discursus prohibetur. Dixi, si nullam actionem deprædandi exercent: quia non opus est, quod de facto deprædatio sequatur: satis enim est, quod deprædari nitantur occidendo, mutilando inuadendo, aut insequendo. Itaque dicendum est, quod Piratæ, & latrones, non ab intentione deprædandi, sed à deprædatione ex officio, & proposito facta, denominationem recipiunt, teste Ambrosio Calepino, *verbo Piratæ, & segg.* Quapropter verba illa Bullæ, *mare nostrum discurrentes*, apposita censenda sunt ad præcedentia ita ut sensus sit: *Excommunicamus omnes Piratas, Curfarios, & Latrunculos discurrentes mare nostrum*, id est, qui mare nostrum discurrunt. Unde, cum Piratæ, Curfarij, & Latrunculi non sint ante deprædationem; hæc excommunicatione aduersus Piratas lata, non afficiuntur, tamen si eo animo discurrant. Quod verò Pontifices prædictas actiones mutilationis, occisionis, deprædationis in alijs antiquioribus expressas omiserint; id videtur factum, quia ea expressio necessaria non erat; siquidem expresso nomine *Piratæ* satis subintelligebantur.

Nota hic etiam primò, quod qui ex officio nauticum latrocinium non exercet, casu tamen semel nauigantem deprædatur; censuram Canonis huius non incurrit. Secundò: qui indicto bello, siue iusto, siue iniusto hostes deprædantur, in hæc excommunicationem non incurunt: quia non animo deprædandi, sed vindicandi, & puniendi hostes, seque ab illis defendendi, deprædationem committunt. Tertio: qui deprædantur infideles, siue iuste, siue iniuste id faciunt, per hanc clausulam non excommunicantur. Sed ex hoc vltimo notando insurgit difficultas, an deprædantes infidelium nauim à Christianis assecuratam, incidant in censuram Bullæ? Affirmatiuè respondet Bonacina *tom. 3. diff. 1. quæst. 4. punct. 1. num. 13.* quia censendi sunt Christianos spoliare, penes quos sita periculum rei assecurate. Idem affirmat *num. 11.* casu, quo à Principe Christiano securitatis priuilegium concessum esset: quia cedit ea deprædatio in damnum, & iniuriam Christiani Principis, fitque contra voluntatem, & intentionem Summi Pontificis. At ego adhæreo sententiæ negatiuæ Castri Palai *tom. 6. disp. 3. n. 7.* quia huiusmodi damnum per accidens est, neque ex vi deprædationis infidelium necessariò sequitur, qua de causa non videtur sufficiens ad excommunicationem hanc inducendam: maxime, cum hæc excommunicatione non aduersus damnum inferentes Christianis; sed

aduersus eos, qui Christianos deprædantur, statuta sit: ut deprædantes nauim, & merces infidelium, tamen affectu rari sint à Catholicis, dici non possunt Catholicos deprædari; cum non deprædentur bona Catholicorum, neque ad Catholicos pertinentia. Ergo in hanc excommunicationem non incurunt.

An mulier quinquagenaria soluta sit ab obligatione ieiunandi?

R E S O L. LXXIII.

Sententiam affirmatiuam docet doctissimus Narbona *in Annalijs Iuris, au. 60. n. 13. & 14.* vbi post multa ait: [Ergo securè defendi poterit, nedum sexagenarias feminas, verum etiam quinquagenarias à ieiunij vinculo; & obligatione in posterum eximi, non aliter, atque sexaginta annorum homines liberari diximus. Quod in virtusque sexus personis adeò verum est, ut quamuis prædictæ ætatis vltimus antus inchoatus solummodo; non verò exactus, & mathematicè completus sit; prædicta ieiunij excusatione uti possint: quia in fauorabilibus annis inceptus habetur pro completo.] Ita ille: cui etiam videtur adhætere alius Iurisconsultus Henricus Zöchius *in lib. 3. Decret. tit. 36. num. 10.* Et hanc sententiam, tanquam probabilem admittit nouissimè Machado *de perf. Confess. tom. 1. lib. 2. p. 4. tr. 3. docum. 9. n. 4.* & P. Pellizzari, *in tract. de Monial. c. 6. n. 25.* qui addit, hoc non solum procedere quoad ieiunia Ecclesiæ, sed etiam à præscriptis à Religione: sic itaque ait: [Cum Sanchez non improbabiler asserat, feminas quinquagenarias excusari etiam à ieiunijs communibus Ecclesiæ; probabiliter item dici potest, Moniales quinquagenarias excusari etiam à ieiunijs præscriptis in Regula. Mouet ex doctrina, quam tradit idem Sanc. *lib. 4. mor. c. 11. n. 54.* nimirum, ætatem sexagenariam, sicut excusari viros à Præcepto ieiunij; ita & excusare à voto ieiunij, cum talia vota non obligent aliter, quam Præcepta Ecclesiastica de iisdem rebus, (si tamen aliter non constat de intentione vouentis.) Quod si hoc procedit de obligatione ieiunij ex voto, à fortiiori procedit de obligatione prononiente ex Professione religiosa; & si admittitur de viris, admitti debet & de feminis: cum sit par ratio de vtriusque.] Hæc Pellizzari. Et ideò hanc sententiam tam feminis fauorabilem, ego non audeo, tanquam improbabilem, damnare, ut ex Layman damnat Alphonsus Leone *de conf. recollect. 3. n. 471.* memor verborum Salomonis: *Non est ira super iram mulieris.* Ideò iudicent alij, an sit probabilis, necne.

Nota tamen, doctrinam à Narbona, & Pellizzario superius adductam de anno quinquagesimo quoad mulieres; & de anno sexagesimo quoad viros, incepto tantum, & non completo, minimè approbati à multis, & præsertim à Patre Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tractat. 3. cap. 2. sect. 4. num. 37.* Quia (ait ille) in iure talis ætas non est determinata; sed eius determinatio dependet ab hominum arbitrio, qui non excusant ante talem ætatem à ieiunio. Et licet aliqui censeant sufficere annum sexagesimum inceptum, idque fundent in eo principio, videlicet, in fauorabilibus annis inchoatus haberi pro completo, nihilominus id puto verum esse, quando in iure, vel etiam arbitrio prudentum est præfixus terminus: at in casu nostro non est ita; quia neque in iure, neque communi hominum iudicio habemus tempus determinatum; in quo fideles à ieiunijs Ecclesiæ eximantur; sed vt vidimus, in assignatione huius temporis diuersæ sunt Authorum opinioniones: proinde illa sententia, quæ asserit, eum, qui attingit sexagesimum annum, non teneri ad ieiunium, mouetur, quia in tali ætate existimant incipere vitium defectum. Altera verò opinio, quæ non ponit hanc exemptionem, nisi vsque ad septuagesimum annum, docetur ad hoc, quod iudicat, vsque ad talem ætatem esse sufficientes

tes vires : & in hac re discutendum est, sicuti in qualitate requisita ad furtum mortale: nam alij materiam notabilem furti existimant quinque, alij sex argenteos, &c. & non in minori quantitate; & consequenter docent, si ex determinata quantitate ad furtum mortale vnus obolus deficiat, materiam illam non esse notabilem, & sufficientem ad culpam grauem: eodem profus modo est ratiocinandum in casu nostro. Ergo, &c.

At, his non obstantibus, puro, probabiliter aliquos asserere, annum sexagesimum sufficere esse inchoatum, vt quis à ieiunio liberetur: & ita, præter Narbonam, me citato, *vbi supra, num. 15.* tenet vtrique Sanch. Medina, Trullench, Patifius, quos adducit Bardi *numer. 34.* quibus adde, me citato Palqualium *in praxi de ieiunio, decis. 258.* Et, me citato, Alphonsum de Leone *traet. de censuris, recollect. 5. num. 472.* Et ratio est: quia in favorabilibus annus inchoatus habetur pro completo, vt colligitur ex l. *Qua etate. ff. de testamentis.* Et Gloss. *ibi, ver. Dies ergo.* loquens de die, ait, diem inceptum haberi pro completo. Et confirmari potest à pari: nam in promotione ad sacros Ordines satis est, vt promouendus, v.g. 21 Presbyteratum, attigerit vigesimumquintum annum, sicut etiam ad contrahendum matrimonium sufficit in masculo decimus quartus annus inceptus, in femina duodecimus pariter inchoatus, vt Doctores communiter testantur. Adde doctrinam Patris Lezzanæ *in Sum. qq. Regul. tom. 1. ver. Annus, num. 7.* & aliorum asserentium, quod in dubio in favorabilibus sufficit annus inchoatus. Nec obstat dicere cum P. Bardi, quod hoc procederet, quando omnes Doctores conuenirent, annum sexagesimum exculare à ieiunio; quod non est verum: nam doctores, qui illud docent, rectè inferunt, sufficere annum sexagesimum inceptum. Non nego tamen, sententiam Patris Bardi esse satis probabilem. Nota etiam hic obiter cum Escobar *in Theolog. mor. traet. 1. exem. 13. cap. 3. num. 104.* eum, qui vouit ieiunare toto vitæ tempore, post annum sexagesimum non teneri amplius ieiunare: quia, cum cessat obligatio ieiunij, cessat obligatio voti, & vita fenis ad ieiunij laborem, quæ 60. anno terminatur. Dummodo, vt, me citato, optimè obseruat Narbona *vbi supra, num. 9.* votum non fuerit emissum post annum 60. sed antea: quia in tali casu cum eo impedimento se obligauit. Ergo tenentur ad ieiunium. Vide Tamburinum *de iur. Abbat. tom. 2. dist. 12. quest. 5. num. 7.*

An Superiores Religionum possint aliquem Clericum ad statum laicalem transferre?

RESOL. LXXIV.

Cum casus discuteretur in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, de illo interrogatus respondi, docere negatiuam sententiam Nauarum *in cap. Quando. quest. 22. num. 20. de Consecr. dist. 1.* quia Superior Religionis nequit Religioso concedere facultatem transeundi ad laxiorem Religionem. At constat, statum laicorum esse laxiorem, & minus perfectum. Et confirmatur: quia D. Thomas ab omnibus receptus, *2. 2. quest. 189. art. 8. ad 2.* docet, ex Monachis arctioris vitæ (laicis tamen) licere transitum ad Canonicos Regulares, vbi Clerici futuri sunt, & non è contra. Quod Ordo Clericorum sit arctior, iuxta illud D. Hieronymi ad Rusticum: *Sic vine in Monasterio, vt Clericus esse merearis.*

Verum affirmatiuam sententiam tenendam esse puro, vt patet ex praxi; & idèd hoc supponunt, tanquam certum, Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 6. q. 7.* Sorus *de iust. lib. 10. quest. 5. art. 5.* Aragon *in 2. 2. q. 83. art. 12. dub. 4. in 4. arg.* Ledesma *in Summa, tom. 2. traet. 9. cap. 4.* quibus adde Pellizzatum *in Manu. d. Regul. tom. 1. traet. 5. cap. 8. num. 69.* & alios. Et ratio est: quia, vt optimè obseruat Sanchez *in Summa, tom. 2. lib. 6. cap. 7. num. 80.* in tali casu nullatenus substan-

tialis Religionis status variatur; sed illæsus manet: nec hic ad Religionem aliam transfertur; sed cum eisdem illius numero Religionis votis, verus illius Religionis alumnus manet. Præterea, quia etiam transeundi ad Religionem aliam laxiorem concedere potest licentiam Prælati, nedum ad inferiorem quendam statum intra eandem Religionem; eò vel maxime quod, etsi humilior sit is laicorum status, & ad inferiora ministeria deputatus; est tamen durior, & asperior: & iuxta maiorem, aut minorem austeritatem, pensandam esse puro maiorem, aut minorem Religionis perfectionem quoad hunc transitum. Nec obstant in contrarium adducta: nam ad primum negatur antecedens, & esto, id esset verum, non est hic transitus ad laxiorem Religionem, vt explicuimus. Ad confirmationem respondeo, loqui D. Thomam de transitu ad aliam Religionem, & retenta sua doctrina, qua censet, maiorem Religionis perfectionem, quoad hunc transitum, attendi penes maiorem perfectionem in se, & ministeriorum, ad quæ deputatur; & non penes maiorem arctitudinem, cuius constatum firmat Sanchez *vbi supra, num. 21.* Ergo, &c.

Sed supradictis obstat Decretum Clementis VIII. *in Insuper. super recep. & educat. Nouit. 5. Tempore.* in quo sic habetur: *Si qui ad Conuersorium Habitum recepti fuerint; ad clericalem statum transire, etiam durante tempore probationis, non possint.* Ergo dicendum est, quod etiam neque Clerici ad statum laicalem transire licebit. Respondeo cum Bordonio *in consil. Regul. tom. 2. resol. 54. n. 29.* vbi sic ait: *[Aduerte autem, quod qui ad Conuersorium Habitum recepti fuerint, ad Clericorum statum transire non possunt, etiam durante tempore probationis, vt dicitur expressè in Insuper. Nouit. 5. Tempore verò. Clem. VIII. de transitu verò Clericorum ad statum laicalem, & Conuersorium, nihil dicitur: vnde Papa non videtur hunc prohibere transitum: negatio enim vnus est alterius inclusio, ex cap. Nōne de presumpt. & concessum censetur, quod non est expressè prohibitum, cap. Sunt nonnulli. 25. 16. quest. 1. cap. iam nunc, 7. 28. quest. 1.]* Hæc omnia Bordonius: ex quibus verbis aperte patet, posse Superiores transferre Clericum ad statum laicalem, neque Decretum Clem. VIII. excludit casum nostrum: nam Superior Religionis, ad quem spectat, non transtulit laicum ad statum clericalem, sed Clericum ad statum laicalem; quod Pontifex non prohibet, & vt dixi, praxis Religionum demonstrat, & communis Doctorum opinio confirmat, inter quos multi scripserunt post dictum Decretum Clementis. Ergo, &c.

An adstrictus sponsalibus iuratis, si postea emittat Religionis votum, possit adhuc matrimonium contrahere, animo ingrediendi Religionem ante consummationem?

RESOL. LXXV.

Negatiuè responder, & peccare mortaliter ex Sanch. & Gutierrez docet Castr. *Pal. tom. 5. disp. 1. par. 16. n. 8.* eò quod sic contrahens manifestissimo periculo se obdicere censetur; quod illicitum est, nisi aliqua causa graui excusetur; qualis esset, si alia via non tibi pateat aditus secutus Religionem ingrediendi; vel honori feminæ, aut proliis bono consulendi non possit.

Verum non peccare mortaliter, imò esse ei licitum ex Caiet. Ledesma, & Rodriq. docet Texeda *in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. traet. 1. num. 237.* Quia, qui voto Religionis adstrictus matrimonium contrahit, non peccat contra votum, vt manifestum est: quia votum Religionis, seu castitatis, solum obligat ad non contrahendum cum animo equefamentandi; aliis nunquam esset licitum absque obtenta prius dispensatione eo animo contrahere, quod factum est, vt constat in eo, qui voto ligatus Religionis aliter non potest votum suum implete, nisi prius matrimonium

incedo, ut si perclusus derideatur, & timeat amittere vitam. Secundo, quia aliàs, si sententia horum authorum esset vera, sequeretur, quòd qui eo animo contraxit, teneretur postea non ingredi Religidaem. Tertio, quia nulla iniuria ex matrimonio sic contracto inferretur alteri coniugi, nec Sacramento, ergo, &c. Probatur antecedens pro utraque parte: nam, qui matrimonium contraxit, potest absque iniuria alterius ad Religionem transire: nam ex sententia omnium Doctorum, & est expressum in iure, conjugatis conceditur bimestre, intra quod possunt ad Religionem transire, relicto statu matrimoniali: cum enim Religiosus status excellentior sit statu matrimoniali; in ipso contractu matrimonij, aut sponsalium, clauditur conditio hæc, nisi alter sponsus velit ad Religionem migrare; & eadem exceptio subintelligitur in iuramento, cum nemo presumatur contra id, quod est consilium evangelicum, iurate velle: ergo voto Religionis adstrictus sic matrimonium contrahendo, nullam iniuriam inferret alteri coniugi: imò si aliqua esset, illa sequitur per accidens, cum vouens utatur iure suo. Quòd etiam nec irrogetur iniuria Sacramento; ostendo: quia copula, seu matrimonij consummatio, non spectat ad substantiam eius: ergo bene potest stare verum Sacramentum matrimonij absque eius consummatione: & idèd utraque sententiam satis probabilem existimo. Sed stando in affirmativa, inferretur contra Sanchez lib. 1. disputat. 43. num. 11. & Gutierrez capit. 22 §. 3. licitum esse ei, qui sponsalia iuravit, etiam nullo voto adstrictus, matrimonium contrahere cum animo ingrediendi Religionem ante eius consummationem: quia ex tali modo contrahendi matrimonium, nulla per se sequitur iniuria alicui; & aliàs ipse contrahens utitur iure suo: imò si quæ iniuria alteri contrahenti sequatur, illa est per accidens; cum alter coniux possit, & teneatur prævidere; non obstante matrimonio inito, licitum esse alteri coniugi ad Religionem transire gratia melioris frugis, & meliorandi vitam, & statum: quòd quidem etiam ipsi concessum est.

Sed, quid dicendum, si iuramento sponsalia firmata sint? Potestne iurans, sponsa deserta, Religionem ingredi? Negat Rebellius lib. 4. q. 8. sect. 6. concl. 2. Sed mihi magis placeat opinio Pontij lib. 12. cap. 10. num. 9. & aliorum, assententium posse: quia iuramentum sequitur naturam actus, cui adhæret, cap. *Quemadmodum de iurjurando. leg. fin. Cod. de non numerat. pecun.* At natura promissionis matrimonij, cui iuramentum adhæret, imbibit conditionem: nisi promittens velit Religionem ingredi; quæ conditio cum non insit sponsalibus ex iure positivo, sed ex naturali, aut diuino privilegio; nequit ab Ecclesia ab sponsalibus iuratis excludi: siquidem sponsalia iurata exequi non est ita perfectum, ac est Religionis status: aliàs ex matrimonio rito iurato non esset licitus transitus ad Religionem, quod non est dicendum. Certum est tamen apud me, quòd si votum Religionis emisisti ante sponsalia, & feciminam destitisti sub fide data de matrimonio; teneris illam ducere, omisso voto. Ita contra Nauarrum, Rodriquez, & alios tenet Layman lib. 5. tit. 10. par. 1. cap. 2. n. 4. Coninch disp. 23. dub. 3. concl. 6. & alij non ob promissionem præcisè, sed ob traditionem sui corporis tibi bona fide factam sub conditione, & pacto matrimonij futuri, & sub illius spe: æquitas namque naturalis non patitur, ut cum tanto damno proximi in Deum liberalis existas.

Et tandem queram etiam hic obiter, an sponsus, qui post sponsalia votum emisit castitatis, committat aliquam culpam? Circa quam difficultatem Sanchez, lib. 1. de matrim. disp. 46. num. 10. Layman in Summa, tract. 10. de spons. n. 6. affirmant, huiusmodi vouentem non liberari post sponsalia vouendo castitatem ab aliqua culpa; & idèd dicunt, sponsus post sponsalia votum castitatis emitendo, peccare mortaliter, nisi vouendo intendat transire ad Religionem; & idèd fatentur, huiusmodi votum non esse licitum. Cæterum omninò affirmandum est cum Soto in 4. dist. 27.

quest. 2. artic. 5. Covarruua in Epitom. de sponsal. cap. 3. huiusmodi votum esse licitum, nec proinde sponsum sic vouendo aliquam committere culpam. Ratio est: quia huiusmodi votum est de meliori bono: ergo est licitum, nec proinde vouendo peccat. Nec obstat dicere, quòd sponsus nequit vouere in præiudicium alterius sponsi, excepto voto Religionis: ergo, cum votum castitatis sponsalibus superueniens præiudicet alteri sponsi, nequit validè, & absque peccato fieri. Respondetur ex dictis, quòd in sponsalibus subintelligitur exceptio, id est, clauditur hæc conditio, nisi alter sponsus velit ad perfectiorem vitam transire: & idèd liberum est utrique coniugi votum simplex castitatis facere, aut assumere Ordines: quare sponsus illud votum emitrens, nec alteri sponsi damnum inferret, nec illicitè facit; cum utatur iure suo, atque adèd nullo modo vouendo peccat.

An sponsalia iurata dissoluantur ex mutuo consensu, etiamsi iuramentum in iure pietatis emissum fuerit?

R E S O L. L X X V I.

Suppono, sponsalia ex mutuo contrahentium consensu dissolui ex textu in cap. 2. de sponsalibus, ubi Innocentius inquit: *Fidetur, quòd instar eorum, qui societatem interposita fide contrahunt, & postea eandem sibi remittunt, hæc possit in patientia tolerari.* Res enim per quascumque causas nascitur, per eas dissolui potest, si solubilis est vt est regula iuris, & cap. *Omnia res. 17. q. 2.* & obligationes, quæ consensu contrahuntur, contraria voluntate dissoluantur, §. *vt. Insistit. Quib. mod. oblig. solant.* Debet autem huiusmodi remissio sponte fieri, non coactè, aliàs nulla erit. Ex hac doctrina procedit, quòd etiamsi iuramento sponsalia confirmata sint, possunt ex mutuo consensu dissolui: quia iuramentum, quod in fauorem alterius factum est, tacitam imbibit conditionem, nisi alius remiserit.

His suppositis, queritur, an si iuramentum sponsalibus adiectum, esset principaliter in honorem Dei factum, possint sponsalia confirmata mutuo consensu remitti: vt, si Titius, v. g. iuret Caix pauperi, se eam ducturum, ubi rota promissio cedit in fauorem Caix: & affirmant Sanchez, lib. 1. de matrim. disputat. 25. num. 8. Henricus lib. 11. de matrim. cap. 14. num. 8. posse sponsalia mutuo consensu dissolui, etiamsi iuramentum sit principaliter in honorem Dei factum.

Sed contrarium videtur tenendum ex mente D. Thomæ in 2. 2. q. 89. art. 9. ad 2. in illis verbis: *Quòd homo potest alteri promittere aliquid dupliciter. Vno modo, quando promittit aliquid pertinens ad utilitatem ipsius, puta, si sub iuramento promittat, se seruaturum ei, vel pecuniam daturum, & à tali promissione potest absolueri ille, cui talis promissio facta est: intelligitur enim iam solvere promissionem, quando facit secundum voluntatem eius. Alio modo, quando promittit aliquid alteri, quod pertinet ad honorem Dei, vel utilitatem aliorum, puta, si aliquis sub iuramento promittit alicui se intraturum Religionem, vel aliquod opus pietatis facturum: tunc ille, cui promittitur, non potest absolueri promittentem: quia promissio non est facta ei principaliter, sed Deo. Hæc D. Thomas, ubi affirmat expressè, cum aliquid promittitur in honorem pietatis, & Religionis principaliter, remitti non posse. Eandem sententiam sequitur Soto lib. 8. de iust. quest. 1. artic. 9. ad 1. Ledesma de matrim. quest. 43. art. 11. Syluester verb. *Iuramentum*, 9. quest. 5. Nauarr. in Summa, cap. 22. Covarruua de pact. 1. par. 6. 3. num. 1. Et probatur manifesta ratione: quia, quando iuramentum est principaliter in honorem Dei præstitum, confirmando aliquam promissionem homini factam; Deus est principalis creditor, cui ex merito talis iuramenti fuit acquisitum ius: ergo sine autoritate Dei, vel eius, qui eius vicem gerit, nequit remitti, nec relaxari. Confirmatur: quia iuramen-*

tum factum Deo intuitu pietatis, & principaliter propter honorem eius, æquivaleret voto, ut bene Sotus: ergo, cum in voto nulla persona privata possit dispensare, eod quod soli Deo sit ius acquisitum; nec etiam in eo iuramento.

Nec obstat dicere, quod quantum iuramentum Deo sit præstitum, ipse Deus recipit illud in utilitatem partis: ergo pars, cui debetur, remittere potest; sicut alia debita condonare. Responderetur enim, hanc rationem esse valde sterilem: & idem, concessio antecedente distinguo consequens: nam, si iuramentum propter, & principaliter intuitu partis præstitum est, verum est: si autem intuitu pietatis, & Religionis principaliter, & in honorem Dei illud acceptantis, falsum est. Quare egregie dixit Sotus in huiusmodi promissionibus homini factis sub iuramento semper esse inquirendam promittentis, seu iurantis intentionem; atque si fuerit principaliter in favorem partis, cui fuit facta promissio; iuramentum per consensum eius potest relaxari; si vero principaliter in honorem Dei, ac intuitu pietatis; minime potest. Et bene addit D. Thomas 2. 2. quæst. 88. artic. 3. promissionis iuramentum confirmatorium erga hominem præstitum, relaxari non posse sine eius, cui fuit præstitum, consensu: quia per illud iuramentum, ius homini acquisitum est: quo iure privati non debet sine eius consensu, sicut nec de aliis bonis propriis.

Verum, si hæc opinioni ego adhæream, sententiam tamen Sanchez, tanquam probabilem, admitto: quam

etiam tuetur Pontius de matrim. lib. 12. cap. 9. n. 2. Gutierrez c. 24. num. 1. Coninch disp. 13. dub. 1. & Castr. Palaus tom. 5. disp. 1. punct. 17. n. 4. & alij.

Notandum est tamen, quod licet supra dixerimus, quod sponsalia mutuo consensu dissolvantur; tamen hoc intelligendum est de sponsalibus puberum: nam de impuberum sponsalibus alia ex dispositio, ut constat ex cap. De illis. el. 1. cap. A nobis. de sponsalib. impuber. quippe impuberes sponsalia contrahentes resiliere non possunt, quovisque pubertatem nacti sint: & merito, ne passim resiliant, & passim contrahant. Adveniente pubertate, qui prius illam attigerit, resiliere potest: neque opus habet expectare pubertatem alterius, cum solum ex eius dissentio post pubertatem permisso sponsalia dissolvantur. Quinimo statim ac pubertatem attigerit, reclamare debet, alioquin sponsalia firmavit, ac si post pubertatem illa contraxisset. Hunc tamen dissentium, & reclamationem, esto, Thomas Sanchez num. 16. & Gutierrez num. 7. censent, pro foro conscientie sufficere, si interius fiat, mihi contrarium placet: nam, sicut ad contrahenda sponsalia non sufficit interior consensus, nisi exterius manifestetur: sic nec sufficere potest ad contracta dissolvenda dissentus interior, nisi manifestetur exterius: uti notavit Pontius dicitur cap. 9. num. 5. Manifestari autem expedire coram Episcopo, vel eius Vicario; & ipsis deficientibus, coram honestis personis, iuxta textum in cap. fin. de appellationibus. & tradit, aliis relatis, Sanchez lib. 1. disputat. 51. num. 17. & Gutierrez cap. 19. num. 7.

TRACTATUS OCTAVVS MISCELLANEVS.

An Hæreticus non denunciatus possit absque incurſione excommunicationis in Ecclesia sepeliri?

RESOL. I.

AFFIRMATIVAM sententiam docet Henriquez libr. 13. capit. 11. numer. 3. ubi sic ait: [Prohibentur Christiani propriis tantum manibus deponere in sepulchro loci sacri cadaver eius, qui fuerat publicè denunciatus, & incurritur excommunicationem maiorem, si id scienter præsumant. Si tamen denunciatus non fuerat, non peccat sepeliens: quia sepultura pertinet ad divinum Officium, in quo tunc tantum peccat, cum inducit excommunicatum non paratum: in proposito autem constat, non peccare cadaver defuncti. Sub eadem excommunicatione prohibetur sepelire Hæreticos, vel illorum fautores. Qui casus sub priori comprehenditur, in quo oportet fuisse denunciatos de hæresi.] Ita ille.

Confirmatur hæc opinio ex his, quæ notat Hæreticus Nicolaus Millerus in addit. ad Commen. Martini Ruelini super Auream Bullam Caroli IV. part. 3. dissert. 2. num. 6. ubi ita asserit: [Observandum, cum ad antiquissimam Pataviæ Academiam innumeri studiosi Augustinæ Confessionis, ac Reformatae Religionis additi accedere soleant, ibique sæpe vobis, vel alter, ut fert fortuna mortalium, è vobis decedat; Serenissima Respublica Venera nationibus hisce exoticis, etiam si diversæ Religionis sint, singulari privilegio ius sepulturæ in Ecclesiis concessit. Quod ius, cum meo tempore, Anglo cuidam Reformatae Religionis

piè defuncto ab Ecclesiæ Parocho denegaretur, eod quod privilegium hoc Pontificum decretis repugnaret; contrariæ enim Religionis addictos in Cæmeteriis Catholicorum sepelire Canonibus avertatur: attamen Parochus Anglo sepulturam concedere à prætoris Civitatis Pataviæ per viam iuris adactus fuit.] Ita ille.

Sed ego puto cum Fillicio tom. 1. tract. 12. cap. 7. n. 219. & Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 1. 4. num. 1. ut Hæretici sint privati ecclesiastica sepultura, non esse necessesse, ut sint nominatim denunciati; sed satis esse, manifestè constare ipsorum hæresim: nam hoc specialiter captum est in Hæreticis propter criminis enormitatem: debet enim Hæreticus ita notoriè decedere, ut nulla tergiversatione eius malitia celari possit: aliàs privati non debet sepultura. Et hanc opinionem tenet etiam Castrus Palaus tom. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 4. num. 1. sic asserens: [Non est dubium, Hæreticum, vixit excommunicatum, privatum esse omni officio, & munere, quo excommunicatus privatus est. Quapropter neque potest Sacramenta recipere, neque ministrare, neque actum Ordinis exercere, neque alia munia obire, quæ interdiciuntur excommunicatione. Quod si moriatur, caret ecclesiastica sepultura, cap. Sicut. de Hæret. in fin. Et cap. Excommunicatum. el. 1. §. Credentes. de Hæreticis. extenditur ad Hæreticorum fautores, & defensores: debet autem Hæreticus ita notoriè decedere, ut nulla tergiversatione eius malitia celari possit, aliàs privati non debet sepultura. Quod si, non obstante hac notorietate, sepelire illum præsumpseris, excommunicatione innodatis, ex cap. Quicunque de Hæreticis, in 6. & ibi Gloss. & suspectus de hæresi redderis.] Hæc Palaus. Et idem optimè observat Baldellus in Titul. mar.

tom. 2. lib. 1. *diffut. 42. num. 1.* quod cum Hæretici non sint vitandi, nisi quando à Iudice sunt denunciati; rectè colligitur generaliter, quod non peccent, qui cum illis liberè tractant, & conuersantur, etiamsi certò sciant eos esse Hæreticos excommunicatos; imò etiamsi id sit notorium, & publica voce circumferatur; & siue id accidat in iis locis, in quibus hæreses impunè grassantur, v. g. in Anglia, & Germania; siue in aliis quibuscunque. Ex quo principio colligitur specialiter, quod non peccant, qui cum Hæreticis quibuscunque non denunciatis simul orant, vel Concionem sacram, an Missam audiunt, more, & ritu verè catholico, vel eorum funus comitantur, eòsque ad sepulturam deducunt, quando sepeliuntur more Hæreticorum. Quia hæ communicationes, cum sint in rebus licitis, licitæ omninò sunt, quantum est ex rei natura; neque sunt illicitæ ratione excommunicationis, & censuræ, cum hæc non operetur obligationem vitandi, etiam in diuinis, nisi sequuta denuntiatione. Et quemadmodum licitum est comitari excommunicatum viventem, non denuntiatum, eumque deducere, quocunque voluerit: ita & est licitum comitari iam mortuum, eusque faneri adesse, eumque deducere ad sepulturam; cum vniuersaliter licitum sit in iis omnibus communicare defunctis, in quibus est licitum communicare viuis, cap. *Sacris. de sepult. cap. Ad hæc. de priuileg.* Sed hoc aduertit Baldellus procedere, dummodo sepultura non fiat in loco sacro: quia, ait ipse, licet excommunicatus quicunque non denunciatus non sit vitandus in sepultura, aut in funere, quando est mortuus; sicut nec fuit vitandus, siue in diuinis, siue in humanis, cum esset viuis, vt paulò antè diximus ex cap. *Sacris. de sepult. & cap. Ad hæc. de priuileg.* vitandus tamen omninò est, quando funus, & sepultura fit in Ecclesia, aut loco sacro; non, quia hæc obligatio inducatur per excommunicationem non denunciata à Iudice; sed, quia inducitur ex ipsa rei natura, ex qua mahitiam contrahunt, & digni sunt morte, non solum qui mala faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, vt patet ex Apóstolo ad Roman. 1. quod, certè est verum, etiam præscindendo ab excommunicatione, & siue illa sit denunciata, siue non. Vnde ex his patet responsio ad argumentum adductum ab Henriquez.

Si autem inquiras, an Ecclesia, in qua sepelitur Hæreticus, modo, quo *suprà*, remaneat polluta? Respondeo negatiuè: quia execratio, vel profanatio Ecclesiæ, aut loci sacri per sepulturam excommunicati, ea tantum de causa inducitur in sacris Canonibus; quia non debemus communicare mortuo, cui non communicauimus viuo, cap. *Sacris. & cap. Ad hæc. cit.* & idè nec debemus celebrare Missas, & diuina Officia, vbi ille iacet mortuus, & tumultus: sicut nec debuimus celebrare, vbi ille exiit viuis. Ex his inferitur, quod non inducitur dicta execratio, vel profanatio Ecclesiæ, aut loci sacri, nisi per sepulturam excommunicati vitandi, cum quo solo ratione excommunicationis prohibemur modò communicare in diuinis, post Extravaag. *Ad vitanda.* Et ita hanc sententiam tenet Baldellus loco citato, firmans ex supradictis, quod per sepulturam Hæretici excommunicati non vitandi, non execratur, nec profanatur Ecclesia, aut locus sacer.

Notandum est hic obiter cum Trullench *tract. de iure Parochi, cap. 9. dub. 6. num. 10.* quod si aliquis reperiretur mortuus in puteo, vel laqueo suspensus, non est statim priuandus ecclesiastica sepultura: quia, vbi non constat, quod seipsum interfecerit, vel præcipitauerit, non est id præsumendum; cum potuerit per insidias, aut vim in puteum proici, vel suspendi, aut ex furore, seu mentis alienatione id facere.

* *

An senex sexagenarius sit solutus à voto Religionis quod antea emiserat?

R E S O L. I I.

Affirmatiuè respondet Fagundez in *Decal. tom. 1. præcept. 2. lib. 2. cap. 29. num. 9.* vbi sic ait: [Is, qui habet votum Religionis, si senex factus fuerit sexagenarius, non tenetur ad votum, vt est communis sententia: cum enim senectus ipsa per se sit morbus, sicut habens impedimentum morbi perpetuum post votum superueniens, non tenetur ad votum Religionis, sed liber ab illo manet, vt docet Sanchez tom. 1. *Decalogi, lib. 4. quæst. 16. n. 36.* & Sotus lib. 7. *de inst. quæst. 2. artic. 1. ad 3.* & Aragonius 2. 2. *quæst. 88. art. 3. ad 3.* ita qui in senectutem incidit, liber erit à voti obligatione de ingredienda Religione. Ac proinde si quis vouerit, vel iurauerit, se ingressurum Religionem, si castitatem non seruauerit; non obligabitur ad ingrediendam Religionem, si in senectute contra castitatem peccet; cum tamen conditio posita fuerit: si quidem, cum sit negatiua, vsque ad mortem poni possit, ac proinde votum confirmari videatur. Respondetur primò, vt accidens istum tunc non teneri ad ingressum Religionis, cum, moraliter loquendo, in ea ætate non soleant homines ad illam esse habiles, nisi tanta esset viri auctoritas, vt non obstante ea senectute indicaretur valdè Religioni utilis. Respondetur secundò, illud tempus futurum vsque ad mortem in eo casu intelligendum esse moraliter, id est, vsque ad tempus habile ingressus Religionis. Cum igitur sexagenarius nõ sit in tempore ad Religionis ingressum requisito, pro mortuo reputatur respectu talis voti.] Ita Fagundez.

Nota verò, quod si post sexagesimum annum emisisset votum, teneretur adimplere: nam, cum eo impedimento se obligauit: quapropter nisi superueniat maior, & notabilis debilitas, ratione ætatis, quam illa, quæ tempore voti aderat; minimè à voto excusabitur, vt in casu simili de voto ieiunandi dixi Narbona in *Annalibus iuræ, an. 60. quæst. 2. num. 9.* qui etiam ex hac doctrina, me citato, colligit *quæst. 8. num. 2.* senex sexagenarius non esse ad tritremes damnandum. Et meritò quidem: nam, vt auctor est Ioannes de Platea in l. *Cum in num. 1. versic. Plurimò nota. C. de his, qui non impleris stipendiis, lib. 10.* quoad arma, & militiam idè sexagenarij senes dicuntur, quia hæc ætate iam vires non sopperunt: ergo eadem ratione, etiam quoad tritremium penam, qui in prædicta ætate existunt, senes diiudicari debent.

Ex his etiam colligitur decisio alterius quæstionis: nam, vt *suprà* satis firmauimus, certum est, Episcopum posse à quocunque excommunicationis vinculo, quomodolibet, etiam in Billa Cœnæ Domini, Papæ referuata, absoluerè, quoties excommunicatus iustas habet excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusetur; ita quod, sine periculo, apostolico se nequeat conspectui præsentare, vt in Pontificali rescripto continetur in cap. *De cetero. 11. & in cap. Quod de his. 26. cap. Ea noscitur. 13. capit. Quamuis. 58. de sententia excommunicat.* Et inter reliquas excusationis causas, quibus excommunicatione innodatus ab obligatione Pontificem adeundi iuris constitutione eximitur, ætatis fragilitatem, aut impuberum, aut seniorum facientem: habetur enim in iure ratio ætatis quoad iter faciendum, l. *Continuus. 137. 9. Cum ita stipulatus sum. de verb. obligat.*

Hoc supposito, quæritur, quot auidorum senex, quoad huiusmodi excusationem, intelligatur? Quidam iudicio Episcopi relinquendum affirmant, vt ipse personæ qualitate inspecta arbitrerur, an tale iter periculosè aggredi possit, vel non. Huius sententiæ fuit Barbosa in *Collectanea ad cap. Si quis suadente. quæst. 4.* Alij verò maiorem septuagenario hoc beneficio uti debere idè existimant, quia hæc sola ætas excusationem parit munerum personarum,

Lfn. C. Qui ante. lib. 10. quare & ab itinere excusari debere scribunt, cum recta ratione personale manus dici queat. In quam sententiam inclinare videtur Stephan. Gratianus *discept. forens. tom. 5. c. 805. n. 20.* & antea Tiraquellus *de iure primogeniti. in prefatione, n. 211.* vbi & illam rationem adfert: quia seves excusantur à longis itineribus. Veruntamen hæc Interpretum traditio minimè defendi potest, cum eximius itineris labor, quo frangatur, qui tam imensum iter aggreditur, meriti in causa esse debeat, vt sexagenario tantumdem hoc priuilegium impartiat: nam, licet in huiusmodi ætate nonnullis robur & optima membra totum expeditio contingat; hæc adèd lassitudini, & infirmitati exsistit obnoxia, vt vix sine labore, & periculo, nedum viam perfici, verum neque proficisci valeant: imò secundum Innocentium, Syluestrum, & alios optime resoluit Sayrus *in Thesuro casuum conscien. lib. 3. cap. 28. num. 25.* sexaginta annos habentem senem reputari, vt pro absolutione obrinenda Romanum Pontificem adire nullatenus constingatur, sed illam possit à suo Episcopo rationabiliter impetrare. Et ita etiam docet Narbona *lococitato. quest. 12. num. 5.*

An qui vouit, vel iurauit sub conditione, & consultò conditionem impedit, teneatur ad votum, & iuramentum?

RESOL. III.

Difficilis questio, & de qua mihi olim magna altercatio fuit cum quodam viro docto Societatis Iesu, & mihi amicissimo, Patre Iosepho de Augustino, vt scripsi *in part. 4. tract. 4. resol. 101.* Ponamus exemplum: aliquis, v. g. vouit, se Religionem ingressurum, si spatio anni peccatum fornicationis cum Dei gratia vitauerit, vel si morbo liberatus fuerit: postea verò fornicetur, vel intemperare viuat ob eam maximè causam, ne voto teneatur. Prima opinio affirmat: & ita docent duodecim Doctores, quos citat, & sequitur Fagundes *in Decal. tom. 1. Precept. 2. lib. 2. cap. 30. num. 7.* Quibus adde Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dist. 27. num. 24.* Et ratio est: quia, quoties apponitur conditio dependens ab aliis causis, siue naturalibus, siue liberis, quæ licitè impediri nequeunt; verus sensus conditionis est: Voueo talem rem, si per alias causas mihi inuoluntarias non steterit, quò minus hoc fiat. Deinde, quia is, qui conditione aliquid voto, aut iuramento promittit, censetur duplex votum, & iuramentum emitere: primum est expressum rei sub conditione promissa: secundum est virtuale non impediendi consulto conditionem, ne tali vinculo teneatur. Tertio, quia quoties de alia peculiari vouentis, aut iurantis intentione non constat, verba sunt accipienda iuxta modum, ac sensum, quo ea Ius intelligit: & standum est in vtroque foro præsumptioni Iuris: at Ius in hoc euentu præsumit hanc intentionem in huiusmodi obligationibus, & verè reputati conditionem impletam, quoties malitiosè impeditur, ne obligatio sequatur: ergo, dum non constat de alia voluntate vouentis, vel iurantis, ita in vtroque foro sentendum est. Tandem, quia fraus, & dolus nemini patrocinari debent, cap. *Aduersus. de immunit. Ecclæs.* patrocinaretur autem sine dubio, si in hoc casu vouentes, & iurantes voti, aut iuramenti vinculis non obligarentur: alioqui, si quis voto promittat Titio decem aureos, si domum promittentis ingrediatur, & volenti Titio ingredi ostium occludat; eximetur ab ea obligatione: quod, quomò absurdum sit nemo non videt. Et idem dicendum est de promissionibus humanis, quæ nec voto, nec iuramento confirmantur, ob easdem rationes tactas, vt docent Glossa *in l. Si rem tibi. 19. §. finali. Verbo. Fictor. ff. de præscriptis verbis.* & ita Bar. sine, & idem Bar. *in l. In exequatione finali. in fine.* & ibi Paul. *num. 2. Imol. in fine.* Alciac. *num. 3.* Decius *ca. regula. in iure civili. num. 6.* vbi asserunt, promittentem

aliqui, si ipsum vicerit in ludo: quantum non teneatur, procurando se non vinci, ed quod conditio hæc sit talis nature, vt licitè impediri valeat; teneri tamen, si ob id lodere nolit, ed quòd per illumster, quò minus conditio impleatur.

Sed, licet hæc sententia sit probabilior & communior, vt ego concedebam Patri Augustino: tamen opinionem negatiuam puro esse satis probabilem, & illam sustiner Maior *in 4. dist. 78. quest. 1. corol. 7.* Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 17. num. 20.* & nouissimè Castros Palau *tom. 3. disp. 1. punct. 17. num. 12.* Et ratio est: nam vel talis vouens, qui fraude postea vus est, ad voti exequationem obligatur ratione conditionis impletæ, vel ratione peccati commissi. Neutrum dici potest: non primum, quia reuera conditio impleta non est: siquidem intra annum valetudinem ille consecutus non fuit, neque à fornicatione præseruatus est. Adde, incertum etiam esse, etiam si is fraude vus non esset, vtrum conditio, quippe suapte natura contingens, impleta fuisset, necne. Neque secundum dici potest: nam hoc discrimen est inter violationem promissionis Deo factæ, & violationem promissionis homini factæ; quòd illa obliget ad pœnitentiam, & satisfactionem pro peccato, & iniuria Deo illata; hæc verò ad compensationem, siue restitutionem damni homini illati: quia homini violatione iuris sui damnum infertur in bonis ei vtilibus, quòd compensari potest, ac debet. Deo autem, transgressione voti, nulla vtilitas decedit, quæ restitui possit, ac debet: sed tantum honor, & cultus debitus auferatur, qui per pœnitentiæ satisfactionem eidem restituitur. Quare generalis regula tradi potest, quòd transgressio voti non obligat ad compensationem: v. g. si vouisti certo die, ob specialem deuotionem te ieiunaturum, atque eo die non ieiunans culpate, vel inculpate; non teneris alio die compensare, sicuti ex communi docet Suarez *lib. 4. cap. 15.* Sanchez *lib. 4. cap. 14. num. 2.* Atque exinde patet responsio ad prioris sententiæ fundamenta. Itaque, ait Palau, cum tota obligatio voti pendeat ex intentione vouentis, & in voto conditionali non sit nisi sub impleta conditione, efficitur conditionem impleri debere ad obligationem absolute contrahendam: at eo ipso, quòd conditio impeditur, non impletur: ergo votum illud conditionarum obligare non potest. Quòd si dicas, verum esse, conditionem non impleri secundum sensum materiale, & expressum; impleri tamen secundum sensum formalem à vouente intantum, quoties non stat per eum, ad quem pertinet, conditio impleri; non obstat: nam, esto, hæc regula locum habeat in promissionibus humanis, quarum obligatio multum ex dispositione Iuris positivi pendet: at in promissionibus diuinis locum habere non potest, quatum obligatio tota ex intentione vouentis pendet: intentio autem vouentis, & se obligantis, v. g. ad Religionem sub hac conditione, si eius pater expressè confenserit, non est, si per patrem consensus non steterit: quia hæc est conditio negatiua, illa positua. Hæc latius patens, quam illa, quæ fuit in voto appositæ. Ee idem argumentum ferri potest de illa conditione: Si Deus mihi salutem dederit, si à peccatis præseruauerit, quæ non censetur impleri, quando non obrinetur salus, neque à peccatis præseruatio; esto, per Deum non steterit, quominus impleatur. Explicatur ampliùs: si voueres Religionem sub aliqua ex prædictis conditionibus, ea expressè intentione; vt de facto, & formaliter, vt sonat, impleatur; clarum videtur esse, te non manere obligatum ea sic non impleta: tamen si per eum, ad quem pertinet, non steterit: at hæc intentio semper est præsumenda; tum, quia verbis expressis magis conuenit; tum, quia voti obligatio non late, sed strictè interpretanda est. Et idèd hanc posteriorem sententiam probabilem esse fatetur Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 6. quest. 3. num. 4.*

Nota verò, quòd si aliquis veller stare in prima opinione affirmatiua, limitanda erit, vt intelligatur, quando conditio pendet ex unico actu, cui impeditur vnico

acta: nam, si non ex vnico, sed ex pluribus actibus pendear, quāuis semel in voti fraudem impediatur, non illicō obligat votum: v. g. promisit quis Religionem, si Deus illum a tali peccato præseruaret; non illicō ac tentationis fuit victor, tenetur voto; sed quando ita vicit, vt quasi dominium illius tentationis in se experiat: tunc autem deficiet conditio, quando ille vel semel lapsus est; quia tunc verum est dicere, non esse præseruatum. Si verò data opera labatur, non ex primo lapsu censetur impleta conditio; sed quando toties in fraudem labitur, vt iam omnino succubuerit tentationi, ita vt illa quasi dominium illius habeat: sicut è contra censetur præseruatus, quando ita viciisset, vt quasi dominium illius tentationis haberet.

Ex dictis colligitur, vouentem ingredi, v. g. Religionem, si Deus illum conseruet ab aliquo peccato, non teneri voto, si ex quocunque negligentia illius peccati tentationi succumbat; sed solum quando data opera, vt voti obligationem effugiat: quia, vt bene Syluester, *votum, 2. q. 1. d. 2.* communiter in eò intendunt vouentes, vt Deus speciales vires ipsi addat: vnde, cum non constar de alia vouentis intentione, hæc in dubio a communiter accidentibus præsumenda est. Vide Sanchez in *Summa, tom. 1. lib. 4. c. 23. n. 49. & 53.* cum aliis, vbi supra.

An, qui vouit, se aliquid facturum, si alius sibi consulerit, teneatur ad votum, si imprudenter is, qui consulitur, rem promissam consulat.

R E S O L. I V.

Affirmatiuè responderi Sanchez in *Summa, tom. 1. lib. 4. cap. 23. num. 56.* & post illum Fagandez in *Decal. tom. 1. Præcept. 2. lib. 2. capit. 30. num. 18.* vbi sic ait: [Denique, si veritatè sincere narrata, ille contrarium consuluit, siue prudenter, siue imprudenter, & ex ignorantia consuluerit, liber manet vouens à voti obligatione, quia defecit conditio. Et è contrario, si imprudenter tèm promissam consuluerit, manet obligatus voto: quia illè non se obligauit ad alterius consilium sequendum in eo casu, quod esset conforme prudentiæ; sed ad id, quod ipse consuluerit, qualitercunque consuluerit; nec se obligauit ad aliud, nisi ad huius consilium petendum, & sequendum: & quāuis semel præstitum, illud postea feuoct, nihil proderit: quia de primo consilio ea conditio intelligitur: sicut conditio, si alter voluerit, intelligitur de prima voluntate, vt supra diximos.] Ita ille. Sed hanc sententiam putat Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 2. capit. 2. dub. 17. num. 7.* tenendam esse quando constat de intentione vouentis: nam, si non constat, existimat, virtualiter tantum se obligare ad sequendum consilium, si prudenter datum sit; secus autem minime.

Sed, quid dicendum, an facias contra votum de Religione assumenda sub conditione paterni consensus; si de facto procuret precibus, & rationibus, ne consentiat? Respondeo, contra votum non esse: quia hæc consensus paternum absolutè non impediunt; siquidem illum liberum ad consentiendum relinquunt. Esset autem contra votum, si per vim, aut fraudem consensus impediretur. Sic docuit Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. de voto, capit. 17. & 18.* Layman *lib. 4. tractat. 4. capit. 6. conclus. 2.* Sanchez verò ait, peccate te contra votum, si petas à parente, ne consentiat. Sed non placet: quia hæc petitio, patris voluntatem non cogit, ac proinde non impedit eius liberum consensum, sub quo, tanquam sub conditione, Religio promissa est. Et ita docet Castus Palaus *tom. 3. diffus. 1. punct. 17. num. 8.* qui idem putat, si votum sub alterius consilio esset emissum.

* * *

An obligatus ieiunare ex voto, si secunda vice comedat carnes, peccet contra votum? Et quid de penitentia ieiunij à Confessario imposta?

R E S O L. V.

Affirmatiuam sententiam docet Azor. *tom. 1. lib. 11. c. 20. q. 6.* Palaus *tom. 3. diffus. 1. punct. 12. n. 15.* Quia de ratione ieiunij ecclesiastici est vnica tantum comestio, & abstinencia à carnibus in omnibus horis illius diei. Ergo vouens ieiunium vouet non comesturum abstinentiam, & in nulla hora illius diei carnes: ergo quacunque hora illius diei carnes comedat, peccat: quia, esto, violauerit ieiunium, non violauit omni modo, quo potest. Dices, verum esse in ieiunio vtunque contineri, & abstinenciam à carnibus, & à duplici comestione; sed vnum dependenter ab alio: ac proinde violato ieiunio ex vna parte, cessare ex alia. Sed hoc absque firmo fundamento dicitur, contrarium enim ex Præcepto ecclesiastici ieiunij colligitur, cui votum assimilari debet: in illo namque Præcepto ieiunij abstinencia duplicis comestioni annectitur abstinencia à carnibus; sed non è contra: excusatus à carnium abstinencia, excusatur à duplici comestione; non tamen excusatus à duplici comestione, excusatur à carnium abstinencia; imò potius quoties carnes comederit, toties peccabit. Ergo idem est dicendum de voto,

Sed negatiua sententia adheret Sanchez in *Summa, tom. 1. lib. 4. capit. 11. num. 41.* quia in hoc voto non clauditur directè abstinencia à carnibus, sed indirectè, quatenus est pars essentialiter ad ieiunium requisita, & accessoriè ipsi ieiunio. Quare, cum, semel violato ieiunio, cesset obligatio circa principale; cessare videtur circa accessorium abstinencia à carnibus. Sicut, quia promissio ieiunio, non promittitur directè vnica comestio; sed indirectè, & accessoriè, quatenus est ad ieiunium necessaria: hoc violato, illa non amplius obligat. Secus autem contingeret, vbi quis expressè voueret vnica in die comestionem: peccaret enim absque dubio toties, quoties, præter vnica, comederet illa die. Sic ergo dicendum est in nostro casu, cum non directè, sed indirectè, & accessoriè promissa sit abstinencia à carnibus, tanquam pars ad ieiunium necessaria; eò vel maxime, quod magis essentialis sit ieiunio vnica comestio. De ea enim omnes consentiunt, non autem de abstinencia à carnibus. Quare latum est discrimen inter obligatum ex præcepto ecclesiastici ad ieiunium, & obligatum ex solo voto. Quippe ille prima vice comedens carnes, nec excusatus à ieiunio, duplex peccatum necessariò confitendum committit; alterum in ieiunij legem ea comestione violatam; alterum verò in legem aliam peculiarem obligantem eà die abstinere à carnibus independentem à ieiunij obligatione. At comedens carnes in die solius ieiunij promissis, vnicum peccatum admittit contra solum ieiunij votum, quatenus ea comestione id violatur. Et tandem hæc pars probatur: quia vouens certa die ieiunium, non in diei honorem, excusatusque ab illius diei ieiunio; siue, quia iam illud sua culpa violauit, siue necessitate excusante à culpa, non tenebitur à carnibus abstinere; sed tenetur alia die ieiunare: aliàs, cum ad posterius constet obligari, esset ad duo obligandus, qui vnicum ieiunium vouit. Ergo in voto ieiunij non clauditur abstinencia à carnibus, vt omnino præcipitur ab Ecclesia, tunc enim teneretur ea die ab illis abstinere; sed tantum vt indirectè cadit sub ieiunij præcepto. Et ita iuxta hoc dicendum est, non magis delinquere contra votum edendo carnes, quam quicquau aliud, quo ieiunium violaret: & ita fat esse fateri violationem ieiunij voto promissam, non explicando, an esu carnium violata sit. Hæc omnia Sanchez, qui prioris censet, idem dicendum de ieiunio in penitentiam sacramentalem iniuncto, quod est valde notandum.

Vnde

Vnde ex his ego puto, vtramque sententiam esse satis probabilem: & ideo non assentior Patri Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. de voto, cap. 7. num. 9. & 12. assentienti, opinionem negatiuam absurdissimam esse: sed potius, vt dixi, existimo probabilem esse cum Layman in Theolog. moral. lib. 4. traet. 4. cap. 3. n. 3. vbi sic ait: [Qui vult, se certa die ieiunatum, debet votum obseruare secundum formam ieiunij ecclesiastici, quippe quod vouens sibi propositum habuit: quare vnica ciborum absque carnibus comestione contentus esse debet: sin autem formam ieiunij substantialiter violauit, seu carnes comedendo, seu aliis cibis iteratò vescendo, de cætero continere se non tenetur; eò quòd ieiunij formam amplius obseruare non possit: ad eò quidem, vt non improbabile sit, talem vouentem etiam carnis deinde vesci posse: in quo differt votum à præcepto ecclesiastico ieiunij, quippe quòd etiam non ieiunantes separatim, atque distinctè obligat, ad abstinentiam à carnibus, imò etiam à lacticiis in Quadragesima. Votum autem ieiunandi tali die; vrrunque eorum, videlicet, à carnibus abstinentiam, & vnica comestionem per modum vnus comprehendit: quare, si alterum violatum sit, iusta, vel iniusta de causa, obseruatio voti omninò cortuit.] Ita ille. Opinione itaque Sanchez probabilitate non carere dicendum est.

Si quis ex voto tenetur ieiunare, an absque Bulla in Quadragesima, vel intra annum comedens oua, & lacticia, vbi ex consuetudine non comeduntur, peccet contra votum?

RESOL. VI.

Negatiuè respondet Sanchez in Summa, tom. 1. lib. 4. cap. 11. num. 52. & 53. vbi sic ait: [Existimo, satis fieri omnibus his ieiuniis extra Quadragesimam factis edendò lacticia absque Bulla: quia est probabilior opinio, nec ire, nec consuetudine interdici lacticia in illis. Tandem idem existimo, tanquàm valdè probabile, de ieiuniis quadragesimalibus, voto, pœnitentia, vel Iubileo indictis; nisi Pontifex in Iubileo, vouens in voto, vel Confessarius pœnitentiam iniungens, expressè vsum lacticiorum interdiceret. Quauis enim peccaretur in Præceptum Ecclesie interdicens eo tempore lacticia carenti Bulla; at non peccaretur contra votum, pœnitentiãve tunc ieiunandi, & satisfaceret eo ieiunio voto, vel pœnitentiæ, vel ieiunio Iubilei. Ducor: quia hic ex pœnitentia, voto, vel Iubileo ad solum ieiunium eo modo, quo est ab Ecclesia institutum, tenetur, & ad id, ad quod obligat Præceptum ieiunij, vt sic. At Præceptum ieiunij, etiam quadragesimalis, vt sic, non obligat ad abstinentiam à lacticiis, sed est distinctum omninò Præceptum independens à ieiunio. Quod inde constat, quia ex cap. Denique. 4. d. vbi hæc abstinentia præcipitur in Quadragesima, nulla fit mentio de Præcepto ieiunij, nec ratione ieiunij id præcipitur; sed tantum dicitur sic: *Par est, vt, qui his diebus à carnibus abstinemus, ab his, quæ sententiam trahunt originem à carnibus, ieiunemus.* Et ita in Dominicis Quadragesimæ ibi præcipitur quoque hæc abstinentia; cum tamen tunc non ieiunetur. Atque pueri, & omnes alij à ieiunij Præcepto excusati, tenentur à lacticiis abstinere. Quare non est hoc Præceptum, sicut de hora refectionis non anticipanda: vtpote quæ ex vi solius præcepti ieiunij iniungitur, & eo ipso quòd quis non tenetur ieiunare, non tenetur ad illam.

Sed, his non obstantibus, affirmatiuè sententiæ adhaeret Palaus tom. 3. disp. 1. punct. 12. num. 18. Suarez lib. 4. de voto, cap. 7. num. 9. in fine, & Azorius 1. p. lib. 7. cap. 10. quest. 2. in fine, & lib. 11. cap. 20. quest. 6. Quia, licet abstinentia ab ouis, & lacticiis supponatur Præcepto ieiunij quadragesimalis; at, quia hoc necessariò supponitur; & tanquàm pars integralis talis ieiunij; ea de causâ vouens illo

Antonini Diana Pars I. X.

tempore ieiunare, censendus est votum emittere de ieiunio (sub illa forma. Neque ecclesiasticum quadragesimale ieiunium est sola abstinentia à duplici refectione; sed etiam abstinentia à carnibus, & ab his, quæ à carnibus originem ducunt. Itaque ex his patet, vtramque sententiam pro se rationes probabiles habere.

Sed, quia hic actum est de interpretatione voti in gratiam Lectorum alia selectiora adnotabo. Dico igitur primò, me non assentire Castro Palao, vbi supra, num. 5. assentienti, votum de dicendo Rosarium non persolui cum socio: nam puto vouentem, alternatim cum socio recitando, voto satisfacere. Ita Trullench in Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 15. num. 19. & me citato, Pellizzari in Man. Regal. imò cenleo, & satisfacere, etiam reciter Rosarium, facta notabili interpretione in ipsismet decenniis. Secundò, qui vult aliquid aliquo modo indeterminato, potest eligere id quod minus est: tum, quia votum est interpretandum strictè, quantum verba patiuntur: tum, quia sic habetur cap. Ex parte. de censibus: tum etiam, quia dum in legatis, attentis circumstantiis, videlicet, consuetudine patriæ, & ipsius testatoris facultate, & consuetudine, & dignitate legatarij, non constat de intentione testatoris; præsumitur testator voluisse legare, quod minus est, vt ad minimum grauari herodem, l. Nummus. 73. ff. de legat. 3. Tertio, qui vult ieiunare, v. g. toto mense Septembris; non tenetur ieiunare in Dominicis illius mensis, nisi id expressè intenderit: quia præsumitur habuisse intentionem obligandi se ad ieiunium eo pacto, quo Ecclesia obligat: Ecclesia autem nunquam obligat ad ieiunium die Dominica. Ita Sanchez lib. 2. cap. 57. num. 20. Bonacina de Sacramentis disput. 4. quest. ult. punct. 6. num. 25. & alij. Item, qui vult ieiunare in vigilia alicuius Sancti, cuius dies festus incidit in fer. 2. potest Sabbatho antecedenti ieiunare, & non tenetur ad ieiunium die Dominico; nisi aliter expressè intenderit: præsumitur enim voluisse accommodare se Ecclesie consuetudini. Idem die de eo, qui vult ieiunare in die Annunciationis B.M. Virginis, si incidat in Dominicam, modò aliud non constet de mente vouentis. In dubio autem voluntatis existimo, posse in Sabbatho antecedente diem Anunaciationis ieiunare, aut etiam posse ieiunium transfere in fer. 2. s. die Sabbathi teneatur alio titulo ieiunare: habet enim istam causam transferendi votum in alium diem, vt le vniversali Ecclesie consuetudini accommodet, & hæc commutatio fieri videtur in æquale. Quarto, qui vult tradere aliquid certo pauperi, reuetur tradere alteri pauperi, si pauper designatus moriatur nondum adimpleto voto; nisi aliter constet de voluntate vouentis. Ratio est: quia sic explicatur præceptum, si de hac re extaret. Deinde, quia hoc votum explicandum est, sicut explicatur legatum puto pauperi relictum, quod soluendum est, etiam si mortuus fuerit pauper designatus. Et tandem non assentior Castro Palao ubi supra, n. 12. assentienti, vouentem sextis ferijs ieiunare, si eo anno incidat Natalis Domini in die Venetis, teneri ieiunare; conuentionem enim puto cum Trullench loco citato, n. 6. qui omnia superior dicta confirmat.

An prorogato tempore, v. g. ad proferendam sententiam, censetur etiam prorogata obligatio parenti tali sententia ex vi iuramenti prius præstiti?

RESOL. VII.

Negatiuè respondet Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 8. quest. 12. ex cap. Clericum. de iurand. vbi dicitur Pontifex Clericum, qui iurauit, se statuta edita in Ecclesia sua seruaturum, promittens per ideo iurandum statutum postea editum fideliter obseruaturum, licet præstare debet: promissum, non tamen vi præstiti iurandi ad ad fuisse obligatum. Et Abbas, Antonius Butrius, & alij

ibi annotarunt iusurandum ad noua, aut futura non protendi: Vnde, si famulus cum domino conuenerit, & conuentionem primò iurauerit; & postea, id domino exigente, iusurandum primum ad alia extenderit, non extenditur, vt ait Abbas *in cap. Clericus. de iureiur.* Archidiaconum securus. Item, si quippiam aliquis domino iurando dixerit, & deinde aliud per iusurandum antiquum mendaciter affirmauerit, mendax est, periurus non item, vt idem Abbas ait. Præterea, si Notario, vel Iudici detur facultas, vt instrumentum, vel syngrapham, aut chirographum extendat ad alia; non eo ipso iusurandum ad alia protenditur; licet instrumentum vñ cum iureiurando ad alia trahatur, vt docent Antonius, & Abbas *cap. Clericus. de iureiuran.* nisi in his omnibus denud iurauerit, aut nisi ei expressim dicatur: Iura per primum iusurandum. hoc est, per formulam in primo iureiurando concepam; aut, iura per primum iusurandum, sicut per factam rem, vt ait Abbas *loco citato.*

At his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 2. de iur. promiss. cap. 36. num. 7. juncto num. 8. & num. 14.* Quia, cum de consensu partium fit prorogatio tæporis comptomissi, non fit nouum pactum in substantia, vt volunt Authores contrarij: sed illud idem differtur, prorogatur; & commutatur in maius tempus: & ided totum ipsam pactam, prout antea erat iuramento affectum, prorogatur: quia nulla est ratio separandi pactum à iuramento; nec est impossibilitas in continuatione eiusdem pacti, & iuramenti: cum ibi non fiat extensio iuramenti ad nouam materiam: sed continuatio eiusdem iuramenti circa eandem materiam continuaram; maxime quia cum iuramentum adhaereat promissioni, tanquam accessorium principali; prorogato principali, censetur prorogati accessorium. Secundò probatur, & declaratur magis: quia, quoties prorogatur, seu commutatur iuramentum, siue ex consensu partium, siue auctoritate Iudicis, id, in quod fit commutatio, cadit sub eadem obligatione iuramenti; aliàs non esset commutatio, nec prorogatio; sed noua promissio, nouum pactum & extinctio prioris pacti. Consequens est falsum: ergo.

Et quidem hæc opinio videtur probabilior; sententiam tamen Azorij puto, etiam probabilem esse, quam postea secutus est Sanchez *in Summa, tom. 1. lib. 3. cap. 17. num. 23.* & de hac quæstione latè, & doctè scribit Couarruias *de pactis, part. 1. num. 6.*

An Tabelliones, vel alij Iustitia Ministri, iurando non accipere aliquid præter stipendium taxatum, si successu temporis tale stipendium iniustum censeatur, teneantur ad iuramentum?

RESOL. VIII.

Respondeo, quòd iuramentum, quod Ministri publici, Iudicisque, & Tabelliones accipiunt, nihil amplius accipiendi pro actione aliqua sui muneris ultra stipendium sibi à lege, vel à Rege taxatum, non obligat, quando à viris doctis probabiliter iudicatur, tale stipendium successu temporis minus sufficiens, & iniustum esse. Ratio est: quia iuramentum non potest obligare ad id, quod iniustum est; non enim est vinculum iniustitiæ. Deinde, quia iuramentum seruandi aliquid statutum, semper intelligitur, quatenus illud iustum est, & obligatorium: non ergo obligabit iuramentum ad eam taxam, quando iudicio prudentium iniusta censetur. Et ita docet Sanchez *tom. 1. Decalogi, lib. 3. cap. 14. num. 14.* Molina *tom. 1. de iustit. disput. 83. versu, Vi ad rem redeamus. fol. xpii. 508. colum. 2.* Syluester *verbo, Restitutio, 3. quæst. 5. pronuntiato.* D. Antoninus *2. part. tit. 2. cap. 5. §. 1. & 3. & cap. 26. §. 1.*

Nec obstat dicere, quòd iurans, latrone cogente, se ei datum pecuniam, teneat solvere, etiam si iniuste latro

id exigat, non aliam ob causam, nisi quia iurans, tale iuramentum licitè exequi potest: ergo, cum similiter iuramentum seruandi legem taxantem publicis Ministris stipendium iniustum, possit ab illis iuste executioni mandari; tenebuntur illi eam legem seruare, & non poterunt licitè iustum stipendium, extra legem accipere. Respondeo, esse diuersam rationem: quia latro, petens pecuniam, intendit obligare promittentem ad illam ei reddendam; & promittens licitè iurauit, & promisit latroni eam pecuniam ad redimendam suam vexationem, imò potius ad vitam emendam; & ided cum promisso, & iuramento ex parte illius sint iusta, licet ex parte latronis sit iniusta petitio; tenetur in conscientia Deum testem efficere rei veræ, & veræ promissionis, quam latroni fecit. At auctoritas, & potestas publica, quando prædictum iuramentum à publicis Ministris petit, non intendit eos obligare ad seruandum iuramentum iniustum. Vnde, quoties constat, stipendium illud esse iniustum, & insufficientem, vt quando ratione temporis iniustum factum est; tale iuramentum, nec ex parte iurantis, nec ex parte potestatis publicæ illud petentis, obligat. Vnde est diuersa omnino ratio, vt patet. Et de hac quæstione alibi etiam dictum est.

An si amans, & meretrix iurent fidelitatem, nempe, vt nullam aliam personam carnaliter cognoscant, tale iuramentum obliget?

RESOL. IX.

Affirmatiuam sententiam docet Sanchez *tom. 1. lib. 3. cap. 15. num. 17.* vbi sic ait [Hinc deducitur, quid concubinarij promittunt sibi fidelitatem, vel solum alter alteri; id est, fore vt promittens nullam aliam personam carnaliter cognoscat. Videtur enim ea promissio minime obligare: quia finis est malus, nempe, amicitiam eam turpem conseruare. Sed existimo, hoc iuramentum, vel promissionem obligare: quia, vt iuramentum homini præstitum in eius fauorem obliget, nihil refert, an iurans id promittendo peccarit; sed tantum spectandum est, an possit impleri absque culpa. Et eadem prorsus ratio est de promissione humana. At obiectum huius promissionis, nempe, ad nullam aliam personam fornicando accedere, potest impleri absque peccato; cum non sit necesse, vt id ob finem turpem executioni mandetur: & quauis is ad promittendum induxerit; at re vera promissio illa est, vt merces, & stipendium vsus præteriti corporis. Sicut, si ob eum finem promississet illi nuptias, aut pecuniam aliquam, teneretur implere.] Ita ille.

Sed ego magis adhæreo negatiuæ sententiæ, quam tueretur Fagundez *in Decalog. tom. 1. Precept. 2. lib. 2. cap. 24. num. 19.* Dico igitur, talem promissionem, siue iuramento confirmata sit, siue non, minime obligare. Probatur primò: quia finis huius promissionis, nempe, turpem amicitiam cum concubina conseruare, malus est, & de se peccatum mortale: iuramentum autem ad peccatum obligare non potest, cum non sit vinculum iniquitatis. Secundò, quia ea promissio non fit, nisi vt magis, magisque in sua turpi amicitia conseruentur, in peccatòque concubinaris diutius, remotis occasioneibus, quæ à tali peccato illos amouere possint, durent, ac perseuerent: promissio autem, ac iuramentum vinculum iniquitatis esse non potest; tale autem esset, si ad hoc obligaret. Quomodum enim si quis iuraret, ac promitteret, se non temerarium occasione peccandi, talis promissio, & iuramentum non obligaret: ita nec hoc iuramentum, aut promissio obligat, cum perinde sit iurare hoc, ac illud, vt patet. Nec obstat, quòd obiectum talis promissionis, nempe, non accedere ad aliam, impleri possit absque peccato, imò

imò quòd non possit non impleri sine peccato: quia, quando dicimus, in promissionibus, & iuramentis solum esse attendendum, an exequutio illorum sit licita, vt obligare censetur; id intelligendum est, modò inde nullum peccati inconueniens sequatur. hinc autem sequitur, vt manifestum, & probatum est. Et quomòs peccatum committi debeat, si non impleatur promissio, satis est, vt ea non valeat, quòd firmitas illius habita ex iuramento, sit occasio permanenti in peccato; & vt dicamus non debere dari, ne iuramentum sit vinculum iniquitatis.

An contra incendiarios sit lata aliqua censura.

RESOL. X.

Quicquid asserat Bonacina de censuris, tom. 3. disput. 2. quest. 3. punct. 43. num. 1. ego cum communi sententia Doctorum existimo, nullam esse in iure latam excommunicationem ipso facto contra incendiarios. Ita docent Eminentiissimi Cardinales Caietanus, & Tolerus, ille in Summa, cap. 22. hic lib. 1. cap. 35. num. 5. cum Nauarro in Man. cap. 27. num. 74. Suarez de censur. disp. 22. sect. 2. n. 15. Filliucio tom. 1. tract. 1. q. 5. num. 52. Auila de censur. par. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 9. Gambarupta de cas. referu. cap. 6. num. 4. Emmanuel Sà verb. Excommun. Papa referu. num. 7. Sayro de censur. lib. 3. cap. 19. num. 8. Megala tom. 4. lib. 4. c. 6. n. 7. Homobono in consultat. cas. conscient. vol. 1. par. 1. resp. 53. Leone de cens. recollect. 4. verb. Incendiarij: & ex Iurisconsultis hoc etiam obseruauit Barberius in Viuario Iuris pavi. 1. rub. 22. n. 6.

Dicendum est itaque, incendiarios nullam ipso facto excommunicationem incurrere; sed esse quidem ab Episcopis excommunicandos: & si postea denuntientur, tunc talis excommunicatio erit Papæ referuata, vt patet ex cap. Tua nos de sentent. excommun. Et hic est casus, vt bene obseruat Coninch de Sacram. disput. 13. dub. 5. n. 37. in quo aliquis potest ligare, & non soluere. Quod etiam notant omnes Doctores superius citati. Dicta verò denuntiatio an sufficiat fieri edicto generali, discrepant Doctores: nam affirmat Suarez ubi supra, num. 18. Bonacina n. 6. & Filliucius num. 53. Sed negat Megala num. 10. Sayrus num. 12. Et hanc sententiam esse magis communem testatur nominatim contra Suarez, Pater Tortianus de censur. lib. 3. disp. 50. dub. 2. & Thesaurus in Praxi de penis, par. 2. verb. Incendiarij, cap. 1. Itaque secundum sententiam horum Doctorum, vt excommunicatio contra incendiarios lata, sit Papæ referuata, non sufficit, latam esse per edictum generale, sed facienda est ab Episcopo expressis nominibus incendiariorum.

Verum difficultas est, an Episcopi teneantur sub aliqua pena contra incendiarios excommunicationem ferre? Et affirmatiuè respondeo, sub pena suspensionis per annum à pontificalibus, vt patet ex cap. Pessinam. 23. q. 8. Nec valet dicere cum Patre Thesaurò in Praxi de penis, par. 2. verb. Incendiarij, cap. 2. dictam suspensionem non esse vltè receptam: nam nominatione contra ipsam iniungit Pater Leone de cens. recollect. 6. verb. Episcopus. n. 359. cui adde Castrom Palaum tom. 6. disput. 4. punct. 10 §. 5. num. 11. & Bonacinam de censur. tom. 3. disp. 3. q. 5. punct. 9. asserentes quidem, penitentiam in dict. cap. Pessinam. contra incendiarios impositam seruandi Ierosolymis, vel in Hispania, non esse receptam: sed hoc minimè asserunt de suspensione contra Episcopos latam, si incendiarios non excommunicent. Quod etiam patet ex alijs Doctoribus, qui de hac suspensione mentionem faciunt, vt est Filliucius tom. 1. tract. 27. cap. 8. num. 159. Sayrus de censur. lib. 4. cap. 12. num. 44. Barbosa de potestate Episcop. par. 3. allegat. 11. num. 23. Honorius in Compend. Iur. can. lib. 5. tit. 17. num. 9. & 10. Machadus de perf. Confess.

Antonini Diana, Pars IX.

tom. 1. lib. 1. part. 3. tract. 11. docum. 6. num. 22. Bassus in Floribus Theol. verb. Suspendio, 4. num. 57. Megala tom. 4. lib. 5. cap. 4. quest. 5. num. 8. Præmolius in Catalogo Suspendionum, cap. 1. num. 19. in fine, Man. Clericorum. Non est igitur admittenda opinio Patris Thesauri.

An Penitentiarius Ecclesie Cathedralis N. possit absoluerè ab omnibus casibus referuatis ab Archiepiscopo absque eius licentia, & independentè ab illo?

RESOL. XI.

Suppono ex declaratione Sacræ Congregationis, teste Barbosa, Collect. 581. num. 24. Penitentiarium non posse absoluerè à casibus Episcopo referuatis, nisi Episcopus hanc facultatem ei specialiter dederit. Idèò difficultas est in casu nostro, an Penitentiarius possit absoluerè à referuatis, vigore asseratæ consuetudinis? Et respondeo, quòd cum consuetudo pertineat ad factum, qui eam allegat, tenetur illam probare, vt patet ex cap. 1. de Constit. i. 6. cap. Cùm in iure de offic. deleg. cap. Cùm Ecclesia Satrina de caus. possess. & propriet. & ex l. Si quis reum. ff. de custodia rer. l. Asseneratio. C. de non numer. pecun. & docent Doctores, quos plena manu adducit Ludolphus Schraderus de feud. tom. 2. part. 10. sect. 9. n. 243.

Videndum est itaque, an scriptura N. olim Archiepiscopi, presentata à R. Penitentiario, probet sufficienter consuetudinem ab ipso præsentatam absoluerè à casibus Episcopo referuatis, independentè à licentiâ Illustrissimi Domini Archiepiscopi? Et negatiuè respondeo: quia consuetudo legitime probanda est: sed non est legitima probatio, quæ procedit ex testimonio vnius, vt patet ex l. 9. C. de iur. iurando: & ita consuetudinem non probat per vnicum testem; sed plenè, & perfectè, atque concludenter probandam esse docet Hermannus Vviteius vol. 1. conf. 33. num. 34. Nicolaus Rauscherus lib. 1. consil. 12. num. 112. Mathys Vvesembachius lib. 1. consil. 1. num. 54. Ludolphus Schraderus, ubi supra, & lib. 1. consil. 6. n. 45. Cytiriacus lib. 1. contr. 67. num. 43. Hulricus Hannius in vol. 1. Tractat. super Pandectas, disp. 1. Tit. 9. quest. 62. & Ioannes Vvurmlerus in Nucleo Iuris controuersi super Instituta, lib. 1. tit. 2. n. 11. & alij penes ipsos. Quibus ex Theologis adde Calistrum Palaum tom. 1. tract. 3. disput. 31. punct. 6. n. 7. Ergo, cum in casu nostro R. Penitentiarius consuetudinem in sui fauorem non probet, nisi per vnicum testem, sequitur esse legitime probatam, atque idèò non posse officere Illustrissimo D. Archiepiscopo, ac frustra contra illum adduci dicendum erit.

Nec obstat dignitas personæ testificantis, cum solum sit Archiepiscopus, sed Archiepiscopus Prædecessor: ergo, cum de eius interesse ageretur, omnino credendus videtur. Non, inquam, hoc obstat: quia etiam Cardinali testanti de aliqua re, si vergat in præiudicium tertij, minime credendum esse asserunt Doctores, quos citat, & sequitur nouissimè Fragolus de Repub. Christ. tom. 2. par. 2. lib. 5. disp. 15. num. 8. & seq. cum limitationibus ibi adductis.

Ad id verò, quòd sit Archiepiscopus Prædecessor, assero, factum prædecessoris non officere successoribus, vt ex multis probat Ioannes Baptista Larrea in allegat. vltimis fiscalibus, tom. 1. allegat. 16. num. 21. Sordus consil. 419. num. 28. Narra consil. 437. num. 36. Sella decis. 74. num. 15. & Auendaño de censibus, cap. 68. num. 23. & ex Theologis Suarez de legib. lib. 8. cap. 34. cum alijs penes ipsos; ergo factum Archiepiscopi N. non potuit suis Archiepiscopis successoribus præiudicare, Vnde rectè clamant Iura, quòd nemo debet præiudicari, & onerari ex facto alieno, nec factum vnius debet alteri nocere, vt patet in l. Si quis in suo. §. Legis. C. de iur. iur. testam. l. In causa ff. de

surrogibus, l. Si vnus. §. Ante omnia. ff. de pactis, & consil. 3. 46. num. 26. Surdus consil. 22. num. 29. & consil. 173. num. 84. Thomas de Thomaletis in Floribus legum, reg. 125. cum aliis penes ipsos. Patet igitur ex supradictis, consuetudinem assertam à R. Pœnitentiario non esse plenè & legitimè probatam, atque idèd nihil officere.

Sed penes me, non solum ex defectu probationis; sed etiam secundum se, & à parte rei dicta consuetudo claudicare videtur. Primum, quia, si inter alia requisita opus est, vt consuetudo sit rationabilis, ex cap. Cum dilectus, cap. Ex parte, cap. fin. de consues. leg. 2. C. que sit long. cons. & aliis Iuribus, quæ citat, & sequitur Gausse in Synopsi Decretalium, lib. 1. tit. 4. Chassanæus in Paratitla ad Decretales, lib. 1. tit. 4. Vallensis etiam in Paratitla ad Decretales, lib. 1. tit. 4. §. 2. num. 6. Valenzuela consil. 4. ex num. 66. Fontanella tom. 2. dyois. 488. n. 8. Hunnius in Encyclopaedia Iuris, part. 1. tit. 4. c. 3. num. 30. respons. 5. n. 39. Graueus lib. 2. consil. 3. num. 7. & alij communiter. Quo pacto dici potest rationabilis consuetudo, (de qua est questio,) cum in ordine ad absolutionem referuatarum constitueret in vna Diœcesi duos Episcopos æquales in iurisdictione, & potestate, & independentes vnum ab altero; ita vt quod vnus edificaret, alter destrueret. Et idèd ex hoc, vt reor, (non obstantibus seruitiis, & meritis Regularium erga Sedem Apostolicam,) visum est Pontificibus nouissimè, priuilegia olim Regularibus concessa absoluendi à casibus Episcopo referuatis penitus abolere, & reuocare, vt patet ex Decreto Gregorij XIII. die 10. Septembris, 1577. & ex alio Decreto Sacræ Congregationis, annuentè Urbano VIII. die 7. Nouembris, 1628.

Deinde, non solum consuetudo debet esse rationabilis, sed etiam legitimè præscripta, ita vt per vnicum actum in contrarium interrumpatur, vt docet Socinus lib. 1. consil. 7. num. 11. Romanus consil. 368. num. 7. Hippol. Riminaldus lib. 2. consil. 72. num. 117. Bartolus in l. De quibus, num. 16. & ibi Baldus num. 29. Ialon num. 79. ff. de legibus. Glossa in l. Nemo. §. Temporalia. ff. de regul. Iur. & ex Neotericis Hunnius in Encyclopaedia Iuris, part. 1. tit. 4. cap. 3. num. 29. Schraderus de feudis, tom. 2. part. 10. sect. 20. num. 157. Myningerus Decad. 6. respons. 56. num. 27. Graueus lib. 2. concl. 31. num. 16. & alij: sed in nostro casu, non semel, sed pluries dictam consuetudinem, si forsitan extitisset, interruptam fuisse dicendum estimam Sacri Antistites in Synodis Diœcesanis semper absolutionem à referuatis sibi competere declarant priuatim quoad alios, vt de facto patet in Synodo Illustrissimi Archiepiscopi nunc viuentis, & in Synodo Archiepiscopi N. in quo tantum absolutionem à quatuor casibus referuatis supradicto Pœnitentiario concessit ipso tunc non contradicente, nec reclamante: ergo præsentia consuetudo nunc ab ipso adducta, nunquam fuit legitimè præscripta, quia sæpius interrupta. Dicendum est itaque ex omnibus superius adductis, assertam consuetudinem contra Illustrissimum Archiepiscopum, vel nunquam extitisse, vel saltem à R. Pœnitentiario in Scripturis ab ipsa allatis plenè, & concludenter, vt opus erat, minimè probatam fuisse.

Magis firmatur id, quod dictum est in superiori Resolutione, nempe, Pœnitentiarium Ecclesiæ Cathedralis, non posse absoluere à casibus Episcopo referuatis.

RESOL. XII.

Vt magis elucescat veritas firmata in superiori Resolutione, visum est mihi inferius dicenda adnotare. Affero itaque, non deesse Doctores tenentes in individuo, Pœnitentiarium ex vi sue institutionis habere facultatem absoluendi à casibus Episcopo referuatis; & ita docet Cuccus Institus, maior, lib. 5. tit. 4. num. 190. & cap. 4. num. 224. Piale-

cus in praxi Episcop. par. 2. cap. 1. art. 3. num. 15. Salazar de Mendoza in libello de Instit. Canon. Pœnitent. in Ecclesia Tolerana, §. 5. Quia Concil. Tridentinum sess. 24. c. 8. idèd constituit, vt in omnibus Cathedralibus, vbi id fieri commodè potest, Pœnitentiarius aliquis cum vnione præbendæ instituator, (qui sit Doctor, vel Licentiatus in Theologia, vel Iure canonico, & annorum quadraginta, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate inueniatur, quique, dum audiet Confessiones in Ecclesia, interim præsens in Choro censetur, (ne ipsum Episcopum pro absolutione à referuatis adire semper sit necesse: ergo Tridentinum dat eidem Pœnitentiario facultatem absoluendi à casibus Episcopo referuatis, licet id non expressè dicat. Cæterum, quidquid sit, an ex primaria institutione officij, & attento solum Iure Tridentini id possit; nihilominus iam passim vsu, & consuetudine receptum est, vt quasi munere, & officio in foro interiori, seu conscientia Pœnitentiarius, iuxta formam Concilij institutus, huiusmodi facultatem habeat, possitque pro eodem foro Pœnitentiarius absoluere à casibus Episcopo referuatis. Et ita, stante dicta consuetudine, tenet Bossius in disceptationib. moral. de potest. Episcopi, discept. 1. num. 51. Homobonus de cas. reseru. pari. 1. §. Pœnitentiariorum facultas, & Chapeauille de cas. reseruati, cap. 3. quest. 1. difficul. 2. vbi sic ait: [Quantis Concilium Tridentinum expressè non det facultatem Pœnitentiario præfato absoluendi à casibus Episcopo referuatis, vt patet legenti Concilium Trident. iam tamen passim vsu receptum est, vt Pœnitentiarius in Cathedrali, quasi ex officio, ab illis absoluat in foro interiori pœnitentiæ.] Ita ille. Et hæc omnia, satis sunt fauorabilia supradicto Pœnitentiario.

Verum his non obstantibus, ego non recedo à sententia, cui in superiori Resolutione adhæsi in fauorem Archiepiscopi; & contra Cuccum, & Pialecium assero ex sua institutione, & ex vi sui officij non posse Pœnitentiarium absoluere à referuatis Episcopo, nisi ipse ei specialiter facultatem dederit; cum in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 8. de casuum referuatarum absolutione, nouo iure nihil decretum sit. Et præter Declarationem Sacræ Congregationis à me adductam, hanc sententiam esse magis receptam testatur Machado tom. 2. lib. 4. par. 4. tract. 5. docum. 3. num. 2. & illam tenent Garcia de beneficiis, part. 5. cap. 4. num. 115. Gauantus in Enchir. Episc. verb. Pœnitentiarius, n. 31. Riccius in Praxi, part. 1. decis. mibi 492. n. 2. Volpe in Praxi iudiciaria, c. 35. n. 15. Ugolinus de potest. Episc. par. 2. cap. 33. num. 3. Nauarrus cons. 20. de penit. & remiss. in 2. edit. Zecchius de Repub. Eccles. cap. 24. num. 16. Zetola in Praxi, part. 1. verb. Dimissoria, §. 1. Satus in Floribus, de penit. & remiss. decis. 44. Rodriguez in Summa, tom. 1. cap. 85. num. 2. Quibus omnibus adde Sacram Romanam in Neapolitana Pœnitentiaria, die 5. Iunii, 1637. coram heu! quondam amicissimo Merlino. Vnde piculum existimarem, si cum Cucco, & Pialecio aliter sentirem contra Sacram Congregationem, & Rotam Romanam.

Nec obstat dicere, dictam sententiam veram esse, & amplectendam in rigore Iuris: sedis verò dicendum erit de consuetudine, de qua, vt supra diximus, testatur Chapeauille, Homobonus, Bossius, & alij, tribuente Pœnitentiario Ecclesiæ Cathedralis facultatem absoluendi à casibus referuatis independentem ab Episcopo; ita vt possit, secundum Chapeauille; talem facultatem aliis concedere, & subdelegare. Hoc, inquam, non obitante, puto, non esse recedendum à sententia negativa, quam tenui in fauorem Archiepiscopi; & idèd dictam consuetudinem pro Pœnitentiario adductam à Chapeauille, & aliis, valde censui, & refellit Alphonus de Leone de censur. recollect. 5. num. 558. Tum, quia (ait ille) consuetudo non sic de facili præsumitur, sed ab allegantibus ipsam, debet probari, cap. finali, ext. de consuetudine, cum aliis allegatis per Rotam part. 2. recent. decis. 112. num. 1. & ad probandam

bandam ipsam non sufficit dictum Doctorum, ut eam probant dicti Auctores. Et dato, quod credi debeat Doctori testanti de consuetudine; id tamen intelligi debet pro locis, in quibus Doctor, vel Doctores, qui de ea testantur, versati fuerunt, non pro omnibus locis, & sic de consuetudine vniuersali. Et ego testari possum, in pluribus Ciuitatibus Italie me vidisse constarium seruari, nempe, non solum expressè dari dictam facultatem Pœnitentiariis; sed illam concedi ab Episcopis pro quibusdam casibus, & non pro alijs: vnde, cum consuetudo vniuersalis non sit vniuersalis, sed difformis; attendendum est ius commune. Tum etiam, quia concessio, ut supra, quod hoc non habeant Pœnitentiarij ex d. Concil. Trident. hoc dependet à voluntate ipsorum Episcoporum, & per consequens sumus in facultatiuis, in quibus non inducitur consuetudo liberæ voluntatis restrictiua per actus liberæ electionis; quidquid secus dicendum esset, si ipsis reluctanti-bus Episcopi acquiescissent. Hucvique Patet Leo.

Et quidem, quod Doctoribus testantibus de consuetudine non sit credendum, docet lafon in l. De quibus ff. de legibus. Bursatus lib. 1. conf. 8. num. 37. Hulricus Huuuius in varijs Resolutionibus Iuris civilis, lib. 1. tract. 1. quest. 29. & latè Ioannes Vvurmserus in Nucleo Iuris controuersi, lib. 1. tit. 2. contr. 11. num. 27. cum seqq. Vel saltem illis credendum esse pro locis, in quibus versati sunt, obseruat Rodandus à Valle volum. 4. num. 18. Cacheraus Decis. Pedemont. 141. num. 16. Riminaldus Iunior lib. 3. conf. 245. n. 41. & sequ. Hondedens lib. 1. conf. 110. num. 20. & alij. Vnde ex his sequitur, Chapeauillam, & alios Doctores asserentes, Pœnitentiarios ex consuetudine habere facultatem absoluedi à casibus Episcopis reseruat, esse intelligendos de consuetudine, forsitan vigente in Diœcesibus, vbi scripserunt: nam, si de generali consuetudine in omnibus Diœcesibus testarentur, falsum hoc esset; cum de multis Diœcesibus Leone, vbi supra, testetur contrarium. Et Zeechius notat, S. Carolum Borromæum facultatem absoluedi à casibus suo Pœnitentiario tribuisse, quod passim videmus fieri ab Episcopis. Nec talis consuetudo vniuersalis, si adesset, Sacræ Congregationi, & Sacræ Rotæ ignota foret, & de illa supracitati Doctores mentionem facerent. Dicendum est itaque, Chapeauille, & alios, de consuetudine aliquorum locorum fuisse loquutos: vnde Pœnitentiarius in casu nostro dictam consuetudinem adesse teneretur probare: sed cum adhuc non probauerit, respiciet non posse absolueri à reseruat Archiepiscopi, absque eius licentia. Et post hæc scripta ita declarauit Sacra Congregatio Concilij, ut patet ex infrascripto Decreto: [Die 2. Maij, 1648. instante Archiepiscopo Cusentino Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium S. C. T. Interpretum respondit, Decanum Ecclesiæ Cathedralis Cusentinæ præbendam Pœnitentiariæ obtinentem non posse absolueri à casibus per ipsum Archiepiscopum reseruat, nisi eidem dictus Archiepiscopus concesserit facultatem, non obstante præsentia consuetudine allegata. Alojsius Cardinalis Garafa Præfatus. Franciscus Paulinus Secretarius.]

An, si quis intuitu pietatis, & solum propter Deum iuret dare dotem mulieri, possit feminæ illius obligationem remittere?

RESOL. XIII.

Negatiuè responder ex Soto Azorius tom. 1. lib. 11. cap. 3. quest. 11. vbi sic ait: [Quid dicendum, cum Titius iurauit, se certæ Caij filiz dotem datorum, ut possit commodè nubere, an Caius, aut eius filia eiusmodi iusiurandum possit remittere? Sotus lib. 8. de iust. quest. 1. art. 9. distinguit: Aut Titius iureiurando se deuinxit pietatis, ac Religionis causa, eò quod filia Caij inopia premeretur: aut promissit gratia puellæ, vel patris. Si primo, inquit, modo Antonini Diana Pars I X.

iurauerit, non potest Caius, & filia iusiurandum dirimere: est enim votum Deo factum. Si secundo, potest Caius iusiurandum solueri, quoniam sibi, aut filiz est facta promissio. Idem est, si iures, te certo pauperi elemosynam largitum: aut enim promittis, ut prolis homini, & proinde causa ipsius; aut promittis Deo, videlicet, studio pietatis in Deum. Si primo modo, pauper potest iusiurandum remittere; si secundo modo, non item. [Ita ille. Probatur hæc opinio ex doctrina D. Thomæ 2. 2. quest. 89. art. 9. ad 2. vbi asserit, eum, cui aliquid promittitur intuitu pietatis; id non posse remittere: nam iuramentum factum Deo intuitu pietatis, rationem voti habet, votoque æquiuale, ut Doctores omnes tradunt: in voto autem nihil potest persona priuata, cum soli Deo ius acquiratur. Secundo, quia tale iuramentum soli Deo præstat; cuius iuri alter renuntiare non potest, non tamen intelligas, velle hanc opinionem, ut sic iurans teneatur puellam nolentem dotare, aut ducere; hoc enim absurdissimum esset: sed sensus huius opinionis est: per remissionem promissionis alterius non manere liberum iurantem, si adhuc, remittens velit matrimonium, dotem, aut rem sibi promissam.

At ego affirmatiuè sententiz adhaereo: quia, quauis iuramentum Deo præstetur, & intuitu pietatis fiat; tamen ipse Deus gratum illud in partis utilitatem habet, & quatenus parti est commodum, & favorabile; & solum affectur Deus in testem talis promissionis: ergo pars, cui debetur, remittere illius obligationem potest, sicut & alia sibi debita condonare. Secundo, quia idem potest pater aliqua filiorum vota irritare, quia potest tollere materiam, quæ sublata, votum cessat: ergo similiter pars potest tollere, & remittere materiam Deo in sui fauorem promissam; ergo consequenter tollit obligationem iuramenti. Hanc opinionem tenet Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 52. num. 7. & 8. & 9. & tom. 1. Decalog. lib. 3. cap. 20. num. 7. Henriquez lib. 1. de matrim. cap. 14. num. 6. Ludouicus Lopez 1. pars Instruè. de matrim. c. 38. fol. mibi. 1048. col. 2. Nauarrus in Summa Latina, c. 12. n. 25. casu 3. Hispan. n. 22. Vivaldus in Caud. libro, 1. part. de sponsal. 5. n. 31. Bronellus de sponsal. conclus. 9. n. 2. Anthon. Caccus lib. 5. Instit. maior. tit. 10. n. 61. & alij. Addit tamen Anthonius Caccus teneri hunc aliam pauperem ducere, aut dotare: quia promissio illa iurata duo continebat: primum, pauperem ducere, vel dotare; aut elemosynam pauperi dare: secundum, hanc pauperem ducere, dotare, & aut illi elemosynam dare. Quare, si iurans nequit utrumque implere, tenebitur alterum, l. Celsus. §. 1. ff. de recept. arbit. Sed oppositum dicendum est: quia huic pauperi præcisè promissit, & non alteri.

Nota tamen, quod in vno casu, opinio negatiua Azorius, & Soti esset admitenda, quando, scilicet, ea dos, eæve elemosyna, nulli esset determinato pauperi, aut personæ promissa: & similiter quando quis promississet Deo, votoque, aut iuramento id firmasset, se ducturum in uxorem quandam pauperem feminam absoluit, & nulli in particulari id promississet; quia tunc nullus pauper obligationem talis iuramenti, & promissionis potest remittere: quia id iuramentum Deo soli est præstitum, nec res promissa cedit in fauorem certi pauperis, qui possit huic favori cedere, sed cedit vagè in fauorem huius, vel illius, ac proinde nullus particularis poterit eam obligationem remittere. Solum ergo talia iuramenta, quæ rationem voti induunt, & soli Deo præstantur, manent subiecta irritationi, relaxationi, dispensationique, ac commutationi, quemadmodum, & vota manent, & ad quos pertinet vota irritare, relaxare, commutare, & dispensare, illa quoque pertinebunt, ut bene notat Sanchez tom. 2. Decalog. lib. 3. cap. 20. n. 9. Vnde ex his inferitur, quod si quis filiz, intuitu patris, dotem sub iuramento promittat; tunc non ad filiam, sed ad patrem remissio iuramenti pertinet.

An tutores, & curatores possint vota, & iuramenta pupillorum in etate impuberis emissis, post pubertatem postea irritare?

RESOL. XIV.

Suppono discrimen inter tutorem, & curatorem: nam Tutor datur principaliter personæ, secundariò verò datur rebus: at è contra curator datur principaliter rebus, & secundariò personæ. Deinde, tutor datur in etate pupillari, id est, vsque ad pubertatem, qua completa cessat statim: at curator datur puberibus, duratque toto minoris ætatis tempore, nempe, vsque ad vigesimumquintum annum completum, iuxta ius commune; & iuxta nostram, vsque ad vigesimum completum, quo tempore finito cessat curator.

Hoc supposito, asserunt multi, quoad tutorem, posse suprascripta vota pupillorum irritare. Ita expressè Angelus *verb. Potum, 2. num. 10.* Emmanuel Sà *verb. Potum*, ubi de voti irritatione, *num. 5.* & Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 2. c. 2. dub. 35. n. 2.* sic ait: [Tutor utriusque sexus, etiam mater, potest omnia vota realia, & personalia, & mixta impuberum irritare, eodem modo, quo pater. Ita communiter DD. qui quoad hoc eodem modo loquuntur de patre, ac de tutore: militat enim eadem ratio in patre, & tutore. Nam tutor gerit vices patris, ad consulendum imbecillitati intellectus impuberum, ne imprudenter votis se adstringant. Porerit etiam tutor vota impuberis irritare, sicut pater, transacta impubertate, si postea non ea confirmavit pubes.] Ita ille. Et ratio est: quia quoad omnia vota impuberum, illorumve personas, gerunt tutor, & curator vicem patris, & rerum gubernationem in omnibus respectu pupillorum; ergo, quod de patre respectu filij impuberis dictum manet, dicendum quoque est de tutore, & curatore respectu suorum minorum, & pupillorum. Et hanc sententiam docet etiam Lessius *lib. 2. q. 40. dub. 14. n. 82.*

Contrariam tamen sententiam tenet Sanch. *in Summa, tom. 1. lib. 4. cap. 50. num. 15.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 24. & 25.* & alij. Et ratio est: quia eo ipso, quod pupillus sit pubes, desinit tutor esse tutor, & incipit esse tantum curator, cui non persona, sed bona tantum pupilli subiciuntur; amisso autem tutoris officio amittitur potestas irritandi vota, & iuramenta facta, etiam in impubertate, seu ante quatuordecimum annum in masculis, in feminis verò ante duodecimum: pater autem, etiam post pubertatem, non desinit esse pater. Nec refert, quod amisso tutoris officio adhuc maneat illius persona, quia vota, & iuramenta non pendent à tutoris persona, sed ab officio, alias irritandi potestas non transiret ad tutore sequentem, si nra impubertatis annis alter tutor daretur pupillo, remoto priori tutore ab officio tutoris. Cum ergo statim adepta pubertate à pupillo expiret prorsus officium tutoris, & maneat ipse tutor persona priuata, expirabit quoque conditio ab eo officio pendens, & potestas irritandi,

Si verò loquamur de curatore dato minori post pubertatem, siue idem sit, qui prius erat tutor, siue alius; quidam existimant, non posse huiusmodi curatorem irritare vota, & iuramenta personalia, vt castitatis, Religionis, peregrinationis, &c. facta ab impubere, tempore, quo ipse erat subiectus patri, vel tutore, quanuis nec ab ipso essent post pubertatem ratificata, neque à patre, vel tutore, vel ante, vel post pubertatem confirmata: quia ad curatorem tantum pertinet administratio, & gubernatio rei familiaris pupilli, non gubernatio personæ: curator enim non personæ, sed rebus datur, l. *In capulandis. g. C. de nuptiis.* Et ita curator vota personalia sui minoris irritare nequit; poterit tamen irritare vota illius realia. Et ita docet Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 6. c. 6. n. 24. & 25.* quem citat, sed non sequitur Sanch. *tom. 2. Decalogi. lib. 4. c. 30. n. 15.*

Alij, & melius, existimant, posse ipsum curatorem, non solum huiusmodi vota, & iuramenta realia, sed etiam per-

sonalia suorum minorum irritare: & ita docet expressè Sanch. modo allegatus, & docet etiam Syluester *verb. Potum. 4. quest. 2. dicto 6.* Et ratio est: quia pater potest irritare hæc vota, & iuramenta respectu filij post pubertatem; ergo & curator, dum eius officium durat, id est, vsque ad vigesimumquintum annum minoris completum: nam vsque ad hoc tantummodo tempus durat officium curatoris; quia, vt omnes Authores fatentur, curator respectu sui minoris vicem gerit patris, & patri succedit, illique æquiparatur in omnibus. Vnde, si pater potest, potest etiam ipse curator, dum curator est: nam ea vota semper manent imperfecta, vt prius erant ratione imperfecti iudicij, & pendentia à conditione; nisi pater, aut succedens patri in potestate, irritauerit. Nec refert, quod curator datur primariò ad rem familiarem minoris administrandam; non enim datur solummodo ad solas res minoris administrandas; sed datur primariò, & principaliter ipsis rebus sustinendis, & administrandis; secundariò verò datur personæ minoris, vt illam etiam dirigat, & gubernet; vt *suprà* probauimus: & hoc sufficit, vt prædicta illius vota, & iuramenta irritare valeat, vt pater: ergo, &c. Et ita docet Caltrus Palaus *tom. 3. disp. 3. punct. 3. §. 3. num. 5 & 6.* ex Sanchez, Suarez, Azorio, Valentia, & alijs. Et ratio horum omnium est: quia hæc vota, & iuramenta verè ab impubere fuerunt emissis, & habent illius ætatis imperfectionem. Cum ergo tractu temporis nulla mutatio in illis facta sit aduentu ipsius pubertatis; potest pater, & qui loco parentum sunt, illa irritare post pubertatem, sicut de reliquis impuberum votis diximus; dummodo ea in ipsa pubertate non ratificauerint, aut pater illa confirmauerit. Vnde, si extra impubertatem à patre non irritentur, & ipsi impuberes ea tunc ratificent, obligabunt. Solus tamen Vivaldes *in Candelabro aur. 3. par. cap. 4. n. 99.* ausus est dicere, non posse patrem irritare vota personalia de ingredienda Religione, aut seruanda castitate, & similia personalia filiorum impuberum dilata in tempus pubertatis; sed nullam rationem, nec fundamentum pro se afferit, vt inquit Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 6.* Itaque, si quæras, quid de votis, & iuramentis filiorum impuberum implendis in tempus pubertatis, siue realia, seu personalia sint; vt si voueant aliquid exequendam, cum adoleuerint, & ad pubertatem peruenerint, v.g. castitatem, Religionem, aut eleemosynam? Respondet, hæc eodem modo irritari posse à parentibus, tutoribus, & curatoribus, quo hæcenus diximus. Quia, vt dictum est, curator succedit in gubernatione filij ex potestate, quæ patri conuenire debebat eo tempore, si uiceret; sed *alibi* probaui, patrem irritare posse vota filij puberis ante pubertatem emissis, nec post pubertatem confirmata. Ergo idem poterit curator, quidquid dixerit Suarez *ubi supra, num. 24.* alibi à nobis impugnat; cui adde Sotom *de iust. lib. 7. quest. 3. art. 2. dub. ult.* Aragonium *in 2. 2. q. 88. art. 9. in fine.* Sed opinio affirmatiua, cui ego adhæreo, est satis probabilis, & tuta in praxi.

Sed, quia à nobis *suprà* dictum est, posse patrem, curatorem, & alios Superiores, vota filiorum irritare, dummodo non fuerint post pubertatem confirmata; queritur, quando, & quomodo dicantur confirmata? Respondet, non censeri confirmata per approbationem parentis; (tametsi contrarium sentiant Suarez *lib. 6. cap. 6. n. 15. & 16.* & Sayrus *lib. 6. in Clauis Regia, cap. 10. num. 28.* Quia hæc approbatio, nec supplet perfectè imbecillitatem iudicij impuberis, nec priuat parentem potestatem gubernatiua filij; sed solum præstat, ne pro libito, & absque causa licite irritare possit filij vota. Sanchez *c. 30. num. 36.* Desinit de non censeri confirmata ex eo, quod vouens voluerit illa exequi. Quia hæc voluntas non immutat obligationem antea contractam; sed illi, quantumuis infirmæ, annexæ sit. Sic Nauarrus *cap. 12. num. 71.* Azorius *1. part. lib. 11. cap. 17. quest. 7.* Valentia *2. 2. disp. 6. quest. 6. punct. 61. quest. vltima.* Suarez *cap. 6. num. 12. & 13.* Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 14. num. 83.* Sanchez *lib. 4. Sum. cap. 30. n. 38.* Neque

item censentur confirmata, si mensi sapè renouentur, seu reperantur vt firma, credendo firma, & irritabilia esse: quia huiusmodi repetitio est approbatio prioris vinculi, non alicuius noui constitutio; & ignorantia seu error tollit voluntarium, ac proinde impedit, ne firmentur amplius, quàm sint. Nauarrus, & Lessius *suprà*, & Sanchez 30. *num.* 43. Quapropter tunc vota confirmata censentur, quando vouens conscius infirmitatis priorum votorum, se obligare vult firmiter, & irremocabiliter; vel vult se obligare, ac si nunquam obligatus esset. Quia hæc voluntas æquiualeat nouæ voti remissioni. Et ita in specie docet Palauus *tom.* 3. *disp.* 2. *punct.* 3. *num.* 10. quod est valdè notandum.

Si filius, seruus, uxor uoueat, v. g. singulis sextis feriu suæ vitæ ieiunare, vel quotidie Litanijs recitare, & similia, an talia vota possint à parente, marito, aut domino irritari?

RESOL. XV.

Affirmatiuè respondet Sanch. in *Summa*, *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 29. *num.* 7. [Quia sicut votum absolute emissum recitandi quotidie Officij diuini, aut quotidie dandæ elemosynæ potest prorsus irritari, cum tamen toto vitæ tempore obliget: ita potest, quando totum vitæ tempus exprimitur; quia in neutro casu censetur partim relatum ad subiectionis, partim autem ad libertatis tempus. Quare iure optimo Azorius *tom.* 1. *Instit. moral.* *lib.* 11. *c.* 17. *quest.* 11. *ad finem*, & Sayrus in *Clauis regia*, *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 18. dixere, posse id votum omninò irritari, quando ad nullum tempus est expressè relatum, sed absolute emissum. Et Azorius expressè dicit, tunc non posse, nisi quoad partem, quando expressa fuit vtriusque temporis mentio.] Ita Sanc. itaque, secundum illum, hæc vota æquè libertatis, ac subiectionis tempus afficiunt; ac proinde irritationis perfectæ capacia sunt.

Verùm contrarium sententiam nominatim contra Sanchez tener Cæstrus Palauus *tom.* 3. *disp.* 2. *punct.* 3. §. 4. *n.* 2. Quia in prædicti domini solum irritate vota subditorum possunt, quatenus sibi præiudicant: sed illa vota solum dominis præiudicare possunt, quoad materiam contingentem tempore subiectionis, non autem postea. Neque obstat, hæc vota æquè libertatis, ac subiectionis tempus afficere. Quia afficiunt illud diuisibiliter; est enim materia illis promissa diuidua, singulis diebus correspondens: ac proinde secundum partem implendam tempore subiectionis suspendi possunt, manentibus firmis quoad partem tempore libertatis implendam. Aliàs votum castitatis emissum ab uxore irritari potest à viro, ita vt soluto matrimonio nulla illius esset obligatio. Quod est omninò falsum, vt satis colligitur ex *cap.* *Quidam*, & *cap.* *Placet de consecratione conjugatorum*.

Sed opinio Sanchez non habet difficultatem in sententia Doctorum asserentium absolute potestatem mariti, domini, parentis irritationem, extendi ad vota emissã tempore subiectionis, etiam si sint adimplenda subiectione dissoluta. Quia tempore, quo votum illud emittitur, voluntas illa subditur Superiori, siue absolute, siue quoad materiam promissam, quantuncunque exequutio in aliud tempus differatur. Et confirmatur: quia quauis exequutio pendeat in futurum; at talis voti grauamen, & obligatio sunt præsentia, Secundo, quia sequitur ex tali voto præiudicium Superiori: nam tempore, quo est verè Superior, & alter subditus, eum non recognoscit vouens sine eius consensu. Et hanc opinionem probabilem putat etiam ipsemet Sanch. *ubi supra*, *n.* 3. Sed de hac questione alibi à nobis etiam actum est.

An presentatus à patrono laico ad Ecclesiam parochialem possit ab Episcopo examinari coram Examinatoribus non constitutis à Synodo?

RESOL. XVI.

Affirmatiuè respondet Barbosa in *Concilium Tridentinum*, *sess.* 24. *cap.* 18. *num.* 51. vbi sic ait: [Presentatus à patrono laico ad Ecclesiam parochialem de iure patronatus laicorum, sufficit, quod examine coram aliis Examinatoribus non synodalibus.] Ita ille, qui ex Aldano postea testatur sic declarasse Sacram Congregationem sub die 19. Decembris, 1620.

Sed contrarium omninò affirmandum esse puto, quod pater aperte ex verbis Tridentini *sess.* 24. *cap.* 18. *ibi*: [Quod si patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à patrono presentatus erit, ab eisdem deputatis, vt supra, examinari;] nempe, ab Examinatoribus, quos Concilium *suprà* præceperat eligi in Synodo diocesana. Et idem, stantibus dictis verbis Concilij, Garcias de *benefic.* *tom.* 2. *part.* 9. *cap.* 2. §. 2. *num.* 255. sic ait: Dubitatur, an in Parochialibus iurispatronatus requiratur examen per concursum? In quo dico primò in Parochialibus iurispatronatus laicorum non requiri examen per concursum; sed solum presentatum examinandum esse ab Ordinatione cum tribus saltem Examinatoribus synodalibus, & illi idoneo reperto institutionem faciendam; ex dicto *cap.* 18. Concilij *verse*. *Quod si iurispatronatus laicorum*.] Ita ille; & post illum Venerus in *Exam. Episcop.* *lib.* 4. *cap.* 45. *num.* 33. sic asserens: [Queritur, quando in prouisione parochialis Ecclesiæ requiritur examen priuatum, & non concursus? Respondetur primò, in permutationibus, & resignationibus, quando venit in forma dignis. Secundo, in permutationibus beneficij simplicis, & curati. Tertio, in beneficiis Regularium, quæ secularibus conferuntur. Quarto, in Vicariis perpetuis, si conferantur ad confirmationem dignitatum, quod, scilicet, dignitates eas habent unitas. Quintò, in presentato à patrono laico, in his requiritur examen à synodalibus, & non concursus.] Hæc Venerus. Et ita hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 16. *num.* 81. *nullo num.* 79. Leo in *Praxi*, *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 39. Patius de *resignat. benefic.* *lib.* 8. *quest.* 9. *num.* 111. Vgolinus de *potest. Episcop.* *c.* 50. §. 3. *ver.* 3. Alzedus in *Praxi Episcop.* *par.* 2. *cap.* 9. *num.* 2. & alij peres ipsos.

Vnde ex his puto, declarationem adductam à Barbosa in principio huius Resolutionis, tanquam spuriam reiciendam esse: nam Patres Purpurei possunt declarare id, quod obsecutum est in Concilio, non autem determinate contra id, quod determinatum est à Concilio: sed in Concilio, vt visum est, determinatur, presentatum à patrono laico esse examinandum ab Examinatoribus in Synodo diocesana constitutis: ergo, &c. Et idem, vt appareat aperte, quod dicta declaratio à Barbosa adducta sit adulterina, sciunt Lectores, Sacram Congregationem, inherendo verbis apertis Concilij, nostram sententiam declarasse, vt patet ex verbis dictæ Congregationis, quæ adducit Gonzalez in *Regul.* 8. *Cancell. Gloss.* 6. *num.* 1. 4. vbi sic ait: [Potest prouideri Parochialis sine concursu, quando est iurispatronatus laicorum: nam tunc presentatus à patrono debet simpliciter examinari ab Examinatoribus deputatis; & si idoneus repertus fuerit, admitti, & institui vt disponitur in eodem *cap.* 18. Concil. Trident. *sess.* 24. de *reformat. vers.* *Quod si iurispatronatus*.] Et declarauit Sacra Congregatio Concilij dicens: Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialis, quæ sit iurispatronatus laicorum: sed sufficit, quod deputatus à patrono, examine ab Examinatoribus in diocesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur, prout statuit hic Concilium Tridentinum in §. *Quod si iurispatronatus*.] Et Gonzalez. Vnde puto, quod in verbis Declarationis

Et à docto, & amicissimo Barbosa irrepserit, mendum ex incuria amanuensibus; vel impressionis; cum ipse de potest. Episcop. par. 3. allegat. 60. num. 18. aperte nobiscum asserat, in Parochialibus de iurepatronus laicorum, presentatum esse examinandum coram Examinatoribus synodalibus.

Notandum est tamen hic, quod licet (vt habetur in citata Declaratione Cardinalium) in examine Parochialis iurispatronus laicalis non debeat fieri concursus; tamen hoc fallit in tribus, vt obseruat Garcias, Gonzales, & alij *ubi supra*. Primò, quando parochialis esset iurispatronatus merè laicalis; secus verò, si esset iurispatronatus mixti, partim Ecclesiæ, & partim laici: nam tunc fieri debet concursus, vt Eminentissimum Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum Congregatio declaravit, dicens: Si Ecclesiæ parochialis sit iurispatronatus, partim Ecclesiæ, partim laici, seruanda est forma examinis per concursum, hæc posita, quam Concilium præstitit, in conferenda Parochiali, quæ sit iurispatronatus merè ecclesiastici; & idem dicendum est, quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantum ad Ecclesiasticum. Et factò concursu in hoc casu, si Parochialis est de iurepatronatus mixto, patronus debet electum presentare, & ab Ordinatione institutio fieri. Secundò, declaratur, vt procedat, & locum habeat in iurepatronatus laicorum ex constructione, fundatione, & dotatione, aut donatione; secus verò, si competat ex privilegio, vel præscriptione, vel alio quouis modo. Nam isti patronatus cum quasi possessione inde sequitur, (saluis his, qui Principibus sublimibus, & studiis generalibus competunt,) sunt omnino sublati, & derogati per Concil. Trident. sess. 25. de Reformatione, cap. 9. §. Denique. Tercio declaratur, quod procedat, si patronus laicus vnum dignitatem presentat; secus verò, si presentat plures Clericos ad Parochialem; quia inter ipsosmet presentatos, & non alios, debet fieri examen per concursum; & idonei sunt ab Examinatoribus approbandi, & ex his approbatus est magis idoneus ab Episcopo eligendus, vt Sacra Concilij Tridentini Congregatio declaravit, dicens: [Eueniente vacatione Parochialium de iurepatronatus laicorum, quando plures sunt presentati, requiritur examen per concursum, inter ipsos presentatos tantum, vt ex his, qui peracto examine idonei ab Examinatoribus denunciati sunt, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit; atque illum, & non alterum instituat, iuxta hoc Decretum.]

Non desinam tamen hic adnotare circa id, quod dictum est, ex Declaratione Cardinalium non cessare examen per concursum in beneficiis patronatus mixti laicalis, & ecclesiastici, casu, quo pars laicalis præualeat in presentatione; eò quod præcipua sit. Et idem dicendum videtur, quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicos, pro vna tantum ad Ecclesiasticum. Ratio verò huius decisionis est fauor Ecclesiæ, vt hac via melius prouideri possit. Tamen hæc omnia habent aliquam difficultatem: nam, vt obseruat Castros Palaus tom. 2. tractat. 13. disp. 2. punct. 2. §. 5. num. 3. si pars laicalis in patronatu præualeat, necessariò ab ea presentatus instituendus est, si idoneus fuerit reperiens, iuxta textum Concilij. Quæ ergo vtilitas est, si in concursum cum presentato à patrono, ecclesiastico examinatur, cum hic presentatus, etsi dignior institui non possit? Adde, etsi fauor Ecclesiæ sit, examen fieri per concursum, vt hac via de digniori ministro prouideatur; etiam fauor Ecclesiæ est patronis laicis fauere, & presentatorem ab eis, modò dignas sit, instituere: quia hac via ad fundandas Ecclesias excitantur. Sed
authoritas Sacre Congregationis est
maxima.

An, qui certus est de animo, & intentione iurandi, dubitat tamen de intentione se obligandi, teneatur ad iuramentum?

RESOL. XVII.

NON desunt Doctores asserentes, iurantem cum animo iurandi, non se tamen obligandi, teneri ad iuramentum. Ita Aragon. in 2.2. quest. 89. art. 7. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 2. de iur. cap. 7. num. 21. & sequ. Lessius de iust. lib. 2. cap. 42. dub. 8. num. 38. Sayrus in Clauis Reg. lib. 5. c. 6. nam. 8. Sotus de iust. lib. 8. quest. 1. art. 7. ad 4. Caetanus in 2. 2. quest. 89. art. 7. ad 4. Gutierrez in can. 99. lib. 2. c. 22. n. 31. Valentia tom. 3. disp. 3. quest. 7. punct. 4. & alij. Quia, si habens intentionem non se obligandi, non maneret obligatus, nullo modo esset mortalis perijuri reus habens animum non implendi: hoc autem non est dicendum: ergo. Deinde substantia iuramenti non consistit in intentione, & voluntate se obligandi; sed in intentione, & voluntate iurandi: quare, si quis vult iurare, necessariò vult se obligare.

His tamen non obstantibus, alij asserunt, quod qui iurat animo iurandi, non tamen se obligandi ad tale iuramentum; præcisè, & ex vi, ac religione iuramenti, ad illius obseruationem, non obligatur. Ita Sanch. in Summa, tom. 2. lib. 3. cap. 10. num. 8. & alij penes ipsum, quibus adde Fagundez in Decalog. tom. 1. præcept. 2. lib. 2. cap. 9. n. 9. Quia qui iurat cum animo iurandi, & non se obligandi, reuera non iurat; & licet putet se iurare, fallitur omnino, & vulgariter tantum id dici potest iuramentum, non verè; nam iuramentum de futuro, si quod est, obligatorium est: vnde cum ipse expressam habeat intentionem non se obligandi, si putat se iurare, fallitur. Secundò, quia promissio, & votum factum animo vouendi, & promittendi, non tamen se obligandi, non obligat: ergo neque iuramentum eodem modo factum obligabit; quauis enim ex promissione, & voto naturaliter, velit, nolit vouens, ac promittens, oriatur obligatio; hoc tamen est supposito valore promissionis, & voti; ille autem, qui promittit, & vouet cum animo promittendi, & vouendi; sed cum animo expresso se non obligandi, reuera non vouet, nec promittit, nec validum votum, aut promissionem facit; quia apponit conditionem contrariam essentia ipsius voti, & promissionis. Vnde nihil vouet, nec promittit, & si putat se vouere, decipitur: per secundam enim intentionem non se obligandi, destruit intentionem vouendi. Similiter ergo dicendum erit in iuramento promissorio, cum ferè in omnibus rebus sequatur naturam promissionis: sicut si Princeps legem faceret nolens per eam populum obligare, specie quadam, & nomine tantum lex esset; re tamen vera lex non esset; lex enim, si qua est, obligatoria est.

Verum etiam stando in hac posteriori opinione, dicendum est in casu proposito huius Resolutionis, quod licet qui iurat, aut vouet, animo iurandi, & vouendi, non tamen se obligandi, non teneatur ad votum, & iuramentum; tamen quando certus est, se voluisse iuramentum, & votum emittere, & dubitat, an se voluerit obligare, necessariò obligandus est ad tale votum, aut iuramentum: quia obligatio moralis prædicti voti, & iuramenti, moraliter resultat ex voto, & iuramento, hoc est, ex intentione vouendi, & iurandi, nisi aliunde per expressam voluntatem non volendi se obligare ad tale votum, aut iuramentum impeditur, vt probauit Fagundez loco citato. Hic autem non impeditur talis obligatio per talem voluntatem expressam: quia de illa, facta bona diligentia, dubitatur; quare necessariò dabitur moralis obligatio, nisi tamen quis aliàs solitus sit iurare, & vouere sine animo se obligandi ad tale iuramentum: quia tunc censendus est noluisse se obligare. Et hæc omnia à fortiori procedunt in sententia Doctorum, *ubi supra*, asserentium, eum, qui iurauit, vel vouit cum intentione iurandi, vel vouendi, & sine intentione

entione se obligandi, eo ipso manere obligatum ad tale votum, & iuramentum. Vnde docet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. de voto, cap. 8. n. 6.* cum quis absolute promittit castitatem, & dubitat de intentione vouendi, standum esse verbis, & obligandum ad seruandam castitatem integram; nisi coniecturas habeat, quæ sufficiant ad ferendum probabile iudicium, quod intentio non fuerit adæquata verbis. Et idem iuxta Sanchez *tom. 2. Decalogi, lib. 4. cap. 1. num. 36. & lib. 3. cap. 10. num. 10.* dicendum est etiam, quando quis certus est, se fecisse votum, & iuramentum; dabitur tamen, omnibus perpensis, an sciet inde obligationem consergere: quia eo ipso, quod certus est de voto, & iuramento, debet esse certus de obligatione; cum hæc moraliter resultet ex illa, & non pendeat à scientia vouentis. Et cum Sanctio consensit Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 7. num. 18.* vbi dicit, eam ignorantiam non excusare: quia, etsi ignorantia inuincibilis excuset ab obligationibus pendentibus immediate, & directe à voluntate contrahentis; non tamen excusat à consequentibus naturaliter, aut moraliter à priori actu: quia tunc, velit, nolit agens; ea obligatio moraliter, aut naturaliter resultat ex ipso actu, quando illam per contrarium actum non impeditur.

Notandum est etiam ex his primò, quod si quis certus est, quod verba iurandi, vel vouendi protulerit, dubitat tamen de intentione, qua illa protulerit, & an voluerit iurare, vel vouere, vel simulare; iuramentum tenet, & obligat. Ita tenet expressè Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. de voto, cap. 33. num. 4.* Secundò, si quis certus est, quod aliquid se facturum, vel daturum promiserit; sed per talia verba, quæ possunt habere sensum ambiguum, & de quibus dubitari potest, an contineant formam iuramenti, & subditus est de intentione, & significatione, qua illa dicere voluit, vt si dixit, per fidem suam: & dubitat de qua fide intellexerit, humanane, an diuina, non obligatur ad tale iuramentum. Ita docet expressè Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 2. de iuramento, cap. 33. num. 3.* Caietanus *2. 2. quest. 89. art. 7.* Tertio, si quis certus est de iuramento, & voto, & de intentione se obligandi; & facta diligentia dubitat, an quando illa emisit, habuerit intentionem implendi, extra controuersiam est, ad illa teneri. Ita Sanchez *tom. 2. Decalogi, lib. 3. cap. 10. num. 5.* & Suarez *tom. 2. de Religione, lib. 2. de iuramento, cap. 7. num. 21.* Quarto, si quis certus est de voto, & de intentione se obligandi, & adimplendi illud; dubitat tamen, an de facto iam illud adimpleuerit, tenetur, non obstante tali dubio, illud adimplere. Est communis. Ita Rebellus *de iust. part. 2. lib. 1. quest. 3. sect. 2. nam. 13.* Sanchez *tom. 1. Decalogi, lib. 1. c. 10. num. 36. fine, & num. 12.* & Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 2. cap. 33. num. 7.* Quintò, Gregorius de Valentia *tom. 3. disp. 6. quest. 6. punct. 1.* expressè asserit, non obligate iuramentum, aut votum factum cum animo iurandi, & vouendi, & se obligandi, & sine animo implendi, exequendū esse illud. Fundamentum illius est: quia, qui non habuit animum exequendi rem votam promissam, aut iuramento, potest probabiliter extimare; se non habuisse verum animum promittendi, aut se obligandi: ratio enim contingit dari propositum se obligandi sine animo implendi, & simul cum animo, & proposito non exequendi: & idè vbi de hoc animo, & proposito non exequendi constat, & animus promittendi est dubius, potest quis in hoc dubio coniecture defuisse quoque animum se obligandi. Tamen, his non obstantibus, dicendum est, quod qui iuramentum, vel votum emisit cum intentione iurandi, & vouendi, & se obligandi, sed cum expressa intentione non implendi, nihilominus ad iuramentum, & votum tenetur. Ita docet Suarez *tom. 2. de Religione, lib. 1. de essentia voti, cap. 4. n. 2.* Gutierrez *lib. 2. 99. canonic. cap. 22. num. 30. per multos, & lib. 2. de iuramento, cap. 7. num. 11.* & Sanchez *tom. 2. Decalogi, lib. 3. cap. 10. num. 5.* vbi dicit, hanc opinionem sibi certissimam esse. Et ratio est: quia per promissionem, & volun-

tatem se obligandi Deo, vel homini factam, acquirit promissarius ius ad rem, & per expletionem consequitur ius in re: ergo, quanuis promittens nolit tradere promissario rem promissam per votum, aut iuramentum, semper manet obligatus in conscientia ad illam tradendam. Deinde, quia, suscepit Ordinem sacrum, etiamsi non habeat voluntatem seruandi castitatem, imò cum expressa voluntate non seruandi illam votum emittit; nihilominus tenetur ex voto illam seruare. Idem, ergo est de promissione facta alicui cum simili proposito: nihilo enim minus valida est. Idem etiam est de quocumque voto simplici. Quare, si quis habens intentionem verè vouendi castitatem, aut iurandi illam, & se ad eam per votum, aut iuramentum obligandi, etiamsi habeat intentionem non implendi, & non faciendi, quod promittit; illud votum; & iuramentum est validum, & obligans.

An sponsa per vim oppressa à sponso ante bimestre, possit semen incontinenti expellere?

RESOL. XVIII.

Affirmatiuam sententiam, tanquam probabilem, admittit Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disputat. 23. num. 17.* ea communi doctrina, quam amplectuntur. Sotus *lib. 5. de iust. quest. 1. art. 8. versic. De bonis autem.* Bañes *2. 2. quest. 64. art. 7. dub. 3. ad 2.* Aragonius *art. 7. fol. 382. §. In hac difficultate explicanda.* & ibi Salonijs *controuers. 2. §. Ex his sequitur.* Manuel. *1. summe, 2. editione, cap. 136. num. 15.* ex doctrina, inquam, quæ habet, licere priuata auctoritate fureto incontinenti, vbi factum artipuit, antequam in loco tuto constitutus sit, peccare, & eam reparari defensam: similiter ergo reputabitur defensa, cum incontinenti, & statim, ac semen receptum est, formina vim pilla expellit: scilicet quando iam semen habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutum: tunc enim non erit defensa, sed intrinsecè malum. Et confirmatur: quia possit formina illa vim pilla, quocumque tempore membrum virile extrahere, si possit, quanuis semen effundendum esset; non enim tenetur id puri: ergo incontinenti ac effusum est, potest similiter expellere: quia, cum nondum semen habeat pacificam vasis possessionem, adhuc quasi in fieri, & in ipsa effusione reputatur esse. De sponsa autem de presententi per vim cognita, id non affirmarem: quia iniuria est multò leuior, nec infamiam parit, & damnum non est adeò graue. Nec de formina per metum cognita, quia copula fuit voluntaria; & cum peccato admissa. Ita Sanchez.

Sed aduersus illum acriter insurgit Magister Taxeda *in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 124.* Quia expellere semen intra vas constitutum, est intrinsecè malum, vt pote contra naturam ordinantem semen illud ad proles generationem: ergo ex nulla causa honestati potest. Secundò, quia ex illo semine viri intra vas forminae deciso, potest oriri proles: ergo vxor illud expellens peccat contra iustitiam, irrogans proli maximam iniuriam. Tertio, quia quando semen iam habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutum, nequit vxor vi oppressa illud expellere: ergo neque quando statim, & incontinenti decisum est. Antecedens conceditur à Sanchez. Sed euidenter probatur consequentia: quia semen iam decisum intra vas forminae, in quocumque loco sit, siue nuper sit decisum, siue aliqua mora sit elapsa, habet eandem vim, & operatur eundem effectum; imò respectu matris, quæ recipit, & habet virtutem attrahendi illud, parum refert, quòd parum, vel paucum distet à loco tuto: nam experientia teste inuenitur est, forminam virginem in balneis, matris attrahente semen ibi casu decisum, absque apertione claustri concepit, & idè multò certius concepit vxor, statim ac incontinenti semen per carnalem copulam intra suum uterum recepit. Deinde illa iniuriæ repulsiò, extra-

hædo

Injuncto à vase semen receptum, ut iniuriam repelleret sibi à marito factam, qui intra bimestre oppressit illam, non tendit contra maritum iniuriantem, dato casu, quod talis iniuria esset vxori illata. (quod tamen non credo;) sed contra prolem innocentem ex semine illo generandam, & idè est iniusta: nemo enim potest repellere iniuriam sibi factam, iniuria afficiendo eum, qui talis iniuriz nullo pacto causa est. Ad argumentum adductum à Sanch. responderi potest à Texeda n. 128. cuius sententiæ ego libenter adhæreo.

Sed hinc oritur questio, an intra bimestre possit maritus vxorem inuitam cognoscere absque peccato mortali, dato, quod de ingredienda Religione non cogiter? Et negatiue responderi Glossa in cap. Coniuges, 27. q. 2. verb. Primum. Syluester verb. Debitum, quest. 1. causa 4. Rosellam ibidem, n. 1. Atvilla n. 5. & plures referens Sanchez lib. 2. disp. 24. n. 25. Pongius lib. 9. c. 9. n. 7. Sed ego contrarium puto. Dico igitur, maritum vxorem comprimentem intra prædictum tempus bimestre, non peccare mortaliter; quia à tempore initi matrimonij rectè, & benè habet ius in corpus femine vxoris suæ: ergo illa vtendo vt non peccat mortaliter. Antecedens conceditur ab omnibus, & consequens ostendo; quia nemo vtendo re propria, & iure suo peccat: nisi aliquibus sequatur iniuria.

Obijcit: Intra illud bimestre poterat femina illa, Deo inspirante, deliberare de meliori statu, & ad Religionem transitum facere: ergo vir vi opprimens vxorem, & auferens ab illa potestatem istam, peccat mortaliter. Respondeo, quod in textibus à Sanchez adductis non imponitur præceptum, vt coniugati per bimestre abstineant à copula; sed duntaxat permittitur illis, vt intra bimestre possint abstinere, vt deliberent de meliori statu; atque ita nullum præceptum maritus transgressus est.

Nec obstat dicere, quod illud bimestre non solum conceditur, vt cogitans de ingressu Religionis possit interim de eo deliberare; sed etiam vt interim præparat necessaria ad solennitatem nuptiarum; ac vt sponsus ed chariorem habeat sponsam, quod diutius eam desiderauit. Nam respondeo negando, bimestre ob alias causas concedi in iure; etenim, cum ius expressè det rationem, cur eos duos mentes concedat, sine fundamento alias rationes excogitamus. Et certè cum sponsalia solent præcedere matrimonium, facillè interim necessaria ad solennitatem præparari possunt, vt etiam communiter fit; & diuturnior negatio sponsæ potest facillè fieri ante contractas nuptias. Quare concludendum est, eum, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac fit contractus, teneri reddere alteri. Et idè hanc sententiam contra Sanchez, præter Texedam vbi supra, n. 130. tenet etiam Castrus Palauus tom. 3. disp. 3. punct. 2 §. 5. num. 7. Coninch de Sac. disp. 26. dub. 4. n. 26. & Martinus Perez de matrim. disp. 20. sect. 5. n. 12. qui etiam optimè notat, quod quando transierit bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, si vi comprimatur ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi; quia ei licet ingredi statim. Nam, quantuncunque temporis elapsum sit à matrimonio contracto, modò non sit consummatum, siue iure, siue iniuria id contigerit, vtraque pars habet ius ingrediendi Religionem, modò id statim faciat. Concludendum est igitur, vt probauit, hoc bimestre solum concedi iis coniugatis, qui animum habent Religionis capeffendæ. Ducor; quia à puncto contracti matrimonij tenentur coniuges sibi inuicem reddere debitum, nisi iure pontificio ob bonum Religionis aliquo tempore hæc obligatio suspendatur. At nullis aliis coniugibus innenitur suspensio; nisi iis, qui de Religionis ingressu tractant; vt constat ex cap. Ex publica. de conu. conjugat. vbi hoc bimestre, & non alibi inuenitur concessum: ergo, &c. Non nego tamen sententiam Sanchez, Pongij, & aliorum suam habere probabilitatem,

an, quando matrimonium initum est absque denuntiationibus, sit peccatum lethale consummare, antequam præmittantur.

RESOL. XIX.

Afirmatiue respondet Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 11. num. 3. & alij penes ipsum. Quia ex præcepto Concilij Trident. sess. 24. cap. 1. non solum tenebantur hi contrahentes præmittere denuntiationes contractis; sed si tunc omisæ sunt, præmittere illius consummationi: ergo, sicut illas non præmittere matrimonio absque iusta dispensatione, esset peccatum lethale; etiam, vb. contrahentes adhibent diligentiam, vt non essent, an laborarent aliquo impedimento; ita erit mortale non præmittere consummationi, eadem adhibita diligentia: cum idem præceptum violerur. Deinde, quia matrimonium, intrinsecè ordinatur ad copulam, & prohibetur ante denuntiationes, vt euitetur copula, ne forsan, si impedimentum subit, admittatur fornicatio: ergo à fortiori prohibetur ipsa consummatio, non præmissis denuntiationibus. Tandem, quia Parochus tenetur sub mortali curare, vt tales denuntiationes fiant ante consummationem, quando à principio factæ non sunt: ergo & ipsi coniuges peccant mortaliter consummando; iis non præmissis.

Verùm, his non obstantibus, Sorus, Ledesma, Rodriquez, Veracruz, & alij, quos citat, & sequitur Texeda in Theolog. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 49. afferunt, contrahentes in tali casu non peccare mortaliter prima vice consummando matrimonium ritè celebratum iuxta determinationem Concilij, si contrahentes sint certi inter eos nullum subesse impedimentum. Probatur ex verbis Concilij, quæ talia sunt: *Vt si aliqua subsint impedimenta, facilius derogantur, nisi Ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt prædictæ denuntiationes dimittantur.* Ex quibus Concilij verbis sic infero: ergo, cum certum est, mortaliter loquendo, nullum subesse impedimentum, non agunt contrahentes contra Decretum Concilij, matrimonio rectè, & benè celebrato, prima vice consummando illud, etiam si id faciant absque causa. Probatur hoc: quia Concilium perit, quod postquam matrimonium est initum omisissis denuntiationibus, si id visum fuerit Ordinario expediens ante consummationem, tenentur contrahentes matrimonium publicare, quando dubitari potest de impedimento: ergo, si certum sit, nullum subesse impedimentum, non agunt contrahentes contra Decretum Concilij, ante publicationem prima vice consummando: quia vtuntur iure suo, & nemo vtens iure suo peccat.

Obijcit Sanch. Peccant mortaliter contrahentes contra Decretum Concilij, matrimonium contrahendo, omisissis absque causa denuntiationibus: ergo etiam peccant mortaliter contra Decretum Concilij, si post contractum matrimonium illud prima vice consummant absque causa ante denuntiationes. Hoc est totum argumentum in forma huius moderni, quando illud satis dilaret, & confundat. Sed respondeo, concessio antecedenti, negando consequentiam: quia in primo casu Concilium absolute præcipit non esse absque causa denuntiationes omittendas, & idè si absque causa contrahentes illas omittant, antequam matrimonium contrahant, peccant mortaliter contra Decretum Concilij; in secundo tamen casu Concilium Tridentinum satis se explicat, dum dicit: *Vt si aliqua subsint impedimenta, facilius derogantur.* loquitur enim sub conditione, quod fuerit aliquod impedimentum, quod detegi debet. Et idè, si certè constet, nullum subesse impedimentum, contrahentes prima vice consummando non peccant, sicut nec secunda. Quare benè aduertit Caietanus tom. 1. opus. tract. 13. de usu matrim. quest. 2. quod, quandois ante Decretum Concilij Tridentini matrimonium consummate ante denuntiationes esset illicitum, & mortalis culpa; post Decretum tamen Concilij, si matrimonium fue-

rit validè initum, illud consummare ante denuntiationes, nullum peccatum esset, dummodo ad sint duo. Primum, quòd certum sit, nullum subesse impedimentum. Secundum, quòd contrahentes vntur matrimonio cum intentione illud publicandi. Hæc omnia Texeda ubi supra.

Sed extrat dubium, an coniux teneatur debitum reddere alteri coniugi petenti ante denuntiationes? In qua difficultate affirmat Henriquez in Summa, lib. 11. de matrimonio. cap. 16. num. 1. & asserit duo. Primum, non teneri coniugem reddere debitum. Secundum, quòd si fuerit matrimonium semel consummatum, reddere teneatur: sicut vouens Religionem, peccaret prima vice reddens; at deinceps reddere teneatur: quia semel consummato matrimonio, habent coniuges plenam potestatem, & vsum corporis. Idem tenent alij Neoterici docti: sed ducuntur hac ratione: quia iam hi violarunt Ecclesiæ præceptum, nec possunt rescire, sicut qui die ieiunij primo mane scienter comedit, deinceps non peccat, comestiones multiplicans. Sed meritò hanc sententiam impugnat Sanchez, ubi supra, num. 5. & Texeda num. 52. quia eadem præceptum vis viget in ordine ad denuntiationes omittas in prima consummatione, quæ in secunda: ergo, si in secunda tenetur coniux reddere debitum, tenetur etiam prima vice: vel si non tenetur reddere prima vice, neque etiam in secunda. Deinde, quia per matrimonium verè, & rectè contractum transfertur ius, quod habet quilibet coniux in corpus alterius: ergo matrimonio vtendo non peccat.

Ad exempla adducta respondeo, non esse similia: non enim est simile de Religionis voto: quia, semel consummato matrimonio, ratione fortioris matrimonij consummati vinculi, redditur vouens impotens ad implendum votum; & idè reddere teneatur: at verò, quia adhuc potest coniux implere præceptum Tridentini, abstinendo, donec fiant denuntiationes; nec tenetur contra præceptum illud reddere. Nihil etiam probat secunda differentia ratio: quia ieiunium indiguum est, nec commodam patitur diuisionem, cum eius substantia in vnica comestione consistat: quare, ea fracta, deinceps obseruari nequit: at præceptum non consummandi matrimonium est diuisibile, vt præceptum abstinendi à caribus: nam in qualibet copula militat eadem ratio Tridentini, vt probauimus: sicut legatus castitatis voto peccat qualibet vice perendo; non tamen peccaret qualibet vice comedendo, sed sola prima, si ieiunium vniuerter.

Notandum est hic obiter, quòd si contingat casus, in quo matrimonium statim contrahi bono communi, vel speciali contrahentium expediat maximè, neque sit recursus ad Ordinarium, qui in prædictis denuntiationibus dispenseret, poterunt contrahentes absque ulla culpa matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus, Parochusque, & testes adesse poterunt: quia leges ecclesiasticæ non censentur eo rigore obligare, vt benè docent Sotus in 4. dist. 28. quest. 1. art. 2. conclus. 3. §. Ex his. Ludovicus Lopez 1. par. instrum. esp. 39. §. Ex prædictis. Coninch disp. 27. de matrim. dub. 5. num. 52. Sanchez, alijs relictis lib. 3. disp. 10. n. 27. Layman tract. 10. 2. part. cap. 4. n. 10. Indicat Guttierrez cap. 57. de matrim. num. 6. & docet Paulus tom. 5. disp. 2. punct. 13. §. 3. num. 5.

An matrimonium initum cum licentia dolo, & mendacijs à Parocho extorta, sit validum?

RESOL. XX.

NEGatiuam sententiam docet Texeda in Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 33. & 34. vbi sic ait: [Si roges, an validum sit matrimonium, cui Sacerdos assistit; si licentia assistendi à Parocho fuerit impetrata dolo, & men-

dacijs? In hac difficultate affirmat Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 39. num. 14. & idem asserit, si licentia fuerit à Parocho metu cadenti in constantem virum extorta. Cæterum oppositum firmiter asserendum est, imò existimo, Sanchez sententiam esse contra mentem Concilij Tridentini, quod petit ad valorem matrimonij præsentiam Parocho, vel alterius Sacerdotis de eius licentia: sed licentia dolo, fraude, & mendacijs, aut metu graui extorta, non est licentia Parocho vera, sed subreptitia, ab illo Sacerdote arrepta, & non concessa: sicut licentia Religiosi à Prælato concessa dolo, aut metu graui ad consummendum aliquas pecunias, non est licentia: & idè si ex vi illius Religiosus illas consumat, peccat mortaliter contra votum paupertatis: quia consumpsit illas absque legitima Prælati licentia; cum licentia ab eo concessa fuerit subreptitia, & nullius valoris: ita, quando dolo, & mendacijs, aut metu graui licentia assistendi matrimonio Sacerdoti conceditur à Parocho, & dolo, aut metu graui ab eo extorquetur; talis licentia non reparabitur pro licentia.] Ita Texeda.

Sed hæc sententia ita absolutè prolata mihi non placet: nam casus appositus à Sanchez est iste, an, si quis falso nomine alicuius Magnatis, vel Principis, petat à Parocho, vt concedat licentiam certo Sacerdoti, vt assistat tali matrimonio; talis licentia sic dolo, & mendacio extorta: valida censenda sit? Et meritò contra Texedam affirmatiuè respondet: nam in dicto casu dolus non versatur circa substantiam, vel causam finalem, sed impulsiuam. Et ita cum Sanchez tenet Perez de matrim. disp. 41. sect. 6. num. 5. vbi sic asserit: [Si illa falsa existimatio Principis, vel Magnatis (ecce casum Sancij) talem facultatem petentis, fuit vnica, & totalis causa finalis, & motiua prædictæ concessionis, tunc in eo casu validam non fuisse licentiam. Hoc etiam videtur certum, quia tunc ille dolus, & mendacium tollit omninò consensum, qui est simpliciter necessarius ad liberam talis licentiæ concessionem. Vnde ex defectu consensus erit nulla talis licentia, cum absolutè non consentiat voluntariè, nec velit nisi ob eam causam, vt veram ab ipso apprehensam, cum tamen tenet sit falsa. Regulariter tamen loquendo, non ita contingere solet, vt velit Parochus suam licentiam esse nullam, si allegata falsa sit. Patet causa: quia non videntur rationi consonum, vt ea sit mens Parocho concedentis licentiam, vt, nimirum, velit eam esse irritam, ea petitione falsa existente, ob damnum graue, quod inde sequitur, vt, videlicet, matrimonium passim irritetur. Quod maximè fitmo: quia Parochum, vel Ordinarium concedentes prædictas licentias, si sint viri docti, & prudentes, non latet, sæpè mendaces esse, & fictitias similes Principum, & Magnatum petitiones. Vnde non illis inniuntur, vt eas concedant; sed quia tenentur ex officio per se, vel alium assistere, atque adè validè concedunt. Secus autem dicendum est in eo casu, in quo mendacium, & dolus esset circa substantiam, vel concedens exprimeret deficientem veritate talem licentiam non concedere: certum enim est, concessionem inuvalidam fore. Hoc negari non potest; quia in primis, si putaretur Petrus petere sibi hanc facultatem, & non Paulus, esset error, vel dolus circa substantiam; quia deest substantialis consensus, cum non consentiat in illum quem putat, sed in alium. Et ita, præter Perez, tenet etiam Aueria de matrim. quest. 6. sect. 4. Cætrus Palanus tom. 5. tract. 28. disp. 2. punct. 13. §. 12. num. 2. Antonius Escobar in Theolog. mor. tract. 6. exam. 9. cap. 1. num. 76. Hurtados de Sacram. matrim. disput. 5. difficult. 11. num. 39. Stephanus à S. Gregorio de Sacrament. lib. 3. cap. 98. num. 2. Caspensis in Curs. Theolog. tom. 2. tract. 26. disputat. 4. sect. 5. num. 23. Trullench tractat. de iure, Parocho, cap. 8. num. 5. Noggerolus tom. 1. allegat. 24. num. 187. Coninch de Sacrament. disputat. 27. dub. 5. num. 37. Barbosa de presbit. Episcop. part. 2. allegat. 32. num. 133. Reginaldus tom. 2. lib. 31. num. 182.

num. 282. Bonacina de matrim. quest. 2. punct. 8. num. 17. Bossius de contr. matrim. cap. 4. §. 46. num. 126. Carolus Buccius tract. 1. de cas. miscell. quest. 465. per. 11. & alij. Itaque opinio Sanchez contra Texedam vera est; quia dolus in impetranda licentia à Parocho versatur tantum circa causam impulsivam, sedis autem si versaretur circa substantiam, & in hoc casu procederet opinio Texedæ.

Nec obstat dicere, quod falsitas circa causam finalem dispositionis, ipsam vitiat; sed in hoc casu est falsitas circa causam finalem, quia Parochus illa ratione cessante nullo modo concessisset eam licentiam; ergo. Secundò, dispensatio ex falsa causa obtenta est subrepticia, & nulla, cap. Quia de consanguinitate, sed prædicta licentia conceditur ex falsa causa, & est quædam dispensatio: ergo est nulla. Tertio, deest consensus Parochi in ea licentia: ergo est inualida, Antecedens probatur: quia nihil magis contrarium consensui, quam error, l. Si per errorem, ff. de iurisdict. omnium iudic. Non obstat hæc dicere; nam ad illa responderet Perez ubi supra, Et ad primum iam dictum est, causa finali unica cessante, & falsa existente, non valere eam licentiam, Cæterum id moraliter non contingere, iam explicatum est supra: nam error, & falsitas non contingit circa causam finalem; sed circa solam impulsivam. Ad secundum, maior est vera: quia est ita dispositum in iure, & à Pontifice declaratum. Minor verò est falsa: quia talis facultas datur ex vera causa motiva, & finali, tametsi aliqua falsitas subsistat in causa impulsiva. Ad ultimum negatur antecedens; nam lex illa adducta in argumento, ubi dicitur nihil tam esse contrarium consensui, quam errorem; aperte de errore substantiali loquitur. Præterea, quando concedens limitat suam concessionem asserendo, si vera sunt, quæ proponuntur, clarissimum est, deficiente veritate, concessionem esse nullam. Atque hæc est ratio, cur rescripta Pontificum dolo obtenta, sunt nulla: quia Pontifex hoc in iure aperte declaravit. Quod non procedit in casu nostro. Ergo, &c.

An excommunicatio sit actus irretractabilis, seu irreparabilis, ad ornatum Concilij Tridentini, sess. 13. cap. 1. de reform.

RESOL. XXI.

Negativam sententiam in vna Eldensi censuratum docuerunt plures Aduocati huius Romanæ Curie, viri quidem docti, quos ego nominatim subscriptos vidi. Idem docuit Antonius Planes, Canonicus Ecclesie Alpentis, in quadam allegatione impressa, quam approbaverunt, & subscripserunt 30. Theologi ex Dominicana Familia, ex Societate Iesu, ac aliarum Religionum cum doctis Fontanella, Xammar, & aliis Iuriconsultis Barchiuonensibus. Quia per tractus irretractabiles illi solum intelliguntur, in quibus per reuocationem, quæ subsequi potest, non potest concedi restitutio executionem passò ad primarium illum statum, vt docet Alexander in l. 4. §. Condemnatum, n. 20. ff. de re iudicata. & ibi Iason num. 24. Sed in excommunicatione per absolutionem plena consequitur restitutio; ergo, &c.

Sed ego de hoc casu interrogatus, non potui adherere supradictæ sententiæ, & illam actiè impugnaui, affirmatiuam docendo. Quæ aperte probatur: nam Concilium Tridentinum sess. 13. c. 1. de reform. cum determinasset à sententiâ interlocutoria posse aliquem appellare, si contineat grauamen irreparabile, quod per definitiuam reparari nequit; consulta Sacra Congregatio; quænam essent dicta grauamina irreparabilia, factò verbo cum Sanctissimo tunc Clemente VIII. respondit esse torturam, excommunicationem, & carcerationem, vt patet in Decreto edito Romæ, die 16. Octobris, 1600. Quod per extensum apponit Piascius in praxi, part. 2. cap. 4. artic. 15.

num. 6. Riccius in Praxi, tom. 1. resolut. 104. Barbosa in Conc. Trid. sess. 6. n. 22. & Doctores infra citandi, quorum verba accipe. Leandrus à Murcia in qq. Regular. ad e. 10. Regula S. Francisci, q. 6. n. 10. [Solo pueden apelar los subditos de la sentencia definitiva, y no de las interlocutorias, sino fuesse tal el daño, y grauamen, que se le siguiesse dellas, que no se pudiesse reparar por la apelacion de la definitiva: assi lo enseñan Peyrinis de subdito, tom. 1. quest. 1. cap. 20. post primum dictum, §. Aduertendum tamen, y Spathario tr. 10. par. 4. cap. 1. n. 2. y se prueua, porque assi lo determino Pio IV. vniuersalmente por la Constitucion, que empieza: De salute gregis Dominice, la qual refiere Cherubino en el Bulario, tom. 2. in Pio IV. y o ordeno tambien el Concilio Tridentino, en la sess. 13. cap. 1. de reform. y la razon, porque la tal apelacion sea friuola, y sin causa, pues el subdito, apelando de la definitiva, se podria reparar del grauamen; luego no puede apelar de la interlocutoria, y si hiziere no ha de ser oido. Dixe: sino es que es grauamen no se pudiesse reparar por la apelacion de la definitiva, como son aquellos grauamenes, que por el mismo caso, que se los imponen à alguno; tienen luego su efecto, como la carcel, la descomunión, suspension, entredicho, ò el tormento, de los quales el licito apelar, aunque se impongan por sentencia interlocutoria.]

Peyrinus de Religioso subdito, tom. 1. quest. 1. cap. 20. [Grauamina autem, quæ per appellationem à definitiuâ sententiâ reparari non possunt, sunt illa, quæ eo ipso quòd sunt illata, sunt sortiantur effectum, v. g. carcer, excommunicatio, suspensio, interdictum, tortura.]

Prosper de Augustino in Addit. ad Sum. Bull. Quaranta, verb. Archiepiscopi aui hori as, n. 20. lit. K. [Grauamen irreparabile dicitur omnis actus irretractabilis ferens secum executionem in instanti, vt excommunicatio, carceratio, tortura, & alia huiusmodi, quæ continent factum, quod infectum esse non potest. l. In bello §. Facit. ff. de captiu. & postlimin. reuer. idem illud grauamen irreparabile censetur, Doctores in l. Quòd iussit. ff. de re iudic. Diaz reg. 39.]

Lezzana in Summa, tom. 3. verb. Appellare, n. 17. [Cum sententia duplex sit, altera definitiuâ, altera interlocutoria, ita vt definitiuâ sit, quæ fertur super causa principali, de qualis agitur, v. g. an Religiosus fuerit fornicator: interlocutoria verò; quæ fertur super dubiis, quæ emergunt in ipsa causa, v. g. de teste aliquo recipiendo, dilatione danda, &c. idem appellatio fieri potest ab vtraque sententiâ; ita tamen, quòd ab interlocutoria communiter non liceat, nisi contineat damnum irreparabile. Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 1. de reform. & sess. 24. cap. 20. de reform. Hoc autem damnum irreparabile est, v. g. tortura, excommunicatio, suspensio, interdictum, imò etiam ex declaracione Sacr. Congregationis, incarcerationi.]

Idem etiam iisdem verbis docet Naldus in Summa, verb. Appellatio, num. 2. Ciarlinius in contr. iur. tom. 2. cap. 115. num. 68. Zipæus de iure Peni. lib. 2. tit. de appellat. n. 10. & alij. Vnde ex his patet, me rectè, vt dixi, non potuisse in illo casu contingenti adherere voto illorum Doctorum asserentium, excommunicationem non esse actum irreparabilem, & irretractabilem; nec enim absolutio postea à censura obtenta, potest tollere damnum ab excommunicato per illam iam incurso, tam ingenti, vt patet, nec indiget probatione: vnde patet responsio ad argumentum Aduersariorum.

Nota verò; quòd Sacra Congregatio rectè apposuit in dicto Decreto carcerationem inter grauamina irretractabilia: nam, præter Doctores citatos, ita docet etiam Nannus in Rubrica de iudiciis, num. 83. Sforza Oddus conf. 71. num. 37. Syluanus conf. 17. num. 2. lib. 1. Cavalcanus de Barchio Regio, par. 2. num. 13. ubi dicit, capturam asseritè prædictum irreparabile, siue quoad honorem, siue quoad scandala. Idem docet Genueus in Praxi, cap. mibi 70. num. 12. Marcellus Vulpe etiam in Praxi, c. 21. n. 10. & alij penes ipsos; quibus adde Henricum Bocetum (veteris

pius esset Author) *Disputationum de vniuerso Iure, tom. 2. Class. 6. disp. 34. num. 20.* quia, præter alias rationes, licet carceratio possit per liberationem de futuro reparari, & reuocari; non tamen potest reuocari de præterito respectu præiudicij ignominia, damnorum corporis, &c. sicut diximus de absoluteione ab excommunicatione. Hæc adnotare volui: quia, quando casus supradictus hic Romæ agitabatur, visum est aliquibus nimis durum, carcerationem à Sætra Congregatione appositam esse inter grauamina irreparabilia: sed merito hoc factum fuit, vt patet ex *superius dictis*: vnde rectè, & sapienter, vt semper solent, Patres purpurati sic dectuerunt.

An illegitimus dispensatus vt Clericus fiat, censetur dispensatus ad omnes Ordines minores?

RESOL. XXII.

PUtat Merolla *tom. 1. disp. 4. cap. 6. n. 43.* talem dispensationem tantum ad primam Tonfuram esse restringendam: quia, acceptatione primæ Tonsturæ, verè quis efficitur Clericus. & dispensatio, tanquam odiosa, est aded strictè interpretanda, vt si aliquid operetur, extendenda amplius non sit, vt concedit Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 1. n. 3.* Idem dicendum existimo, quauis dispensaretur cum illegitimo, vt ordinetur in Clericum, quidquid dixerit Gloss. *in cap. Literar. verb. Ordinari. de fil. Presb.* quia militat eadem ratio. Nec obstat dictio illa, *Ordinetur*. Nam etiam collatio primæ Tonsturæ, secundum communem vsum loquendi Canonum Ordinatio appellatur, vt colligitur aperte ex cap. *Cum contingat. de etat. & qualis.*

Ego verò censeo, in tali casu illegitimum sic dispensatum censi dispensatum ad Ordines minores: quia, quauis prima Tonfura intra Ordinem clericalem hominem constituat; tamen cum ea dispensatio aliquid beneficij habeat, & sit permissio in genere; permissio quidem in genere mediocritatem respicit, l. finali, §. 1. *C. Communia, de legat. & l. Legato generaliter. ff. de legat. 1.* & Ordines minores medij sunt inter primam Tonfuram, & Sactos Ordines. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Fagundes in *Precept. Ecclæs. Præcept. 5. lib. 3. c. 3. n. 4.* & Sanchez *lib. 8. disp. 1. n. 16.*

Sed, quid dicendum, an dispensatus ad Ordines, censetur dispensatus ad Ordines Sactos? De hac re *alibi* diximus, nunc breuiter obseruabo, affirmatiuam sententiam docere Marchinum *de Sacram. Ordin. tract. 1. par. 9. c. 4. n. 10.* Quia petens dispensationem illam à Summo Pontifice, intendit eam impetrare pro omnibus Sacris Ordinibus, nam cum Episcopus quoad solos minores cum eo dispensare potuisset, non recurrit ad Summum Pontificem, qui, cum absolute ad Ordines cum eo dispenseret, pro omnibus, & consequenter etiam pro Sacris dispensasse non irrationabiliter præsumitur. Secundò, licet dispensatio sit odiosa, & ided restringenda; semper tamen debet saluari rigorosa verborum significatio, sed nomine Ordinis in omni rigoroza significatione intelliguntur etiam Sacri Ordines; qui magis propriè præ cæteris sunt Ordines; imò verbum absolute prolatum rectè intelligitur pro primo analogato, & sic pro Sacris Ordinibus. Demum non est verisimile, his petendam esse dispensationem in defectu natalium, primò pro Minoribus, secundò pro Sacris, ita vt post minores adhuc ligatus maneat, nec possit amplius ascendere. Et pro hac sententia citat Marchinus Suarez *de censur. disp. 41. sect. 3. num. 3.*

Verum Suarez, & magis probabiliter negatiuæ sententiæ adhæret, vt patet clarè *lib. 6. de legibus, cap. 28. num. 16.* Item, Sanchez *ubi supra*, Azorius *tom. 2. lib. 6. cap. 3. quest. 6.* Reginaldus *lib. 30. tract. 2. num. 75.* Moltesius *tom. 1. tract. 2. c. 16. n. 8.* Campanilis *Rubr. 1. cap. 13. num. 95.* & alij pe-

Antonini Diana Pars IX.

nes ipsos. Secùs autem dicendum est, si in dispensatione vteretur Pontifex his verbis: *Dispenso tecum ad omnes Ordines.* Nam tunc sine dubio hæc dispensatio etiam de omnibus Sacris intelligenda est, vt Sanchez, & alij etiam sententur. Quidquid Syluester, Henrtquez, & Saytus sine fundamento dicant, scilicet, adhuc dispensationem ad omnes minores Ordines esse restringendam.

Notandum est etiam hic obiter pro casibus quotidianis, aliquos asserere, dispensationem ad Ordines recipiendos non extendi ad beneficium obtinendum. Ratio est: quia hæc duo sunt separabilia, & executio vnus potest stare sine alterius executione: & ided hanc sententiam sustinet Glossa *in cap. 2. de filiis Presbyteror. & ibi Geminianus*, Tabiena *verb. Beneficium, numer. 18.* Borghasius *tractus de irregularit. part. 5. in Rubr. de filiis Presbyteror. numer. 9.* Rebuffus *in praxi benefic. tit. de dispensat. super defectu natalium, num. 46.* Campanilis *in diuersorio Iuris canonici, rub. 1. cap. 13. num. 95.* quos etiam refert, & sequitur Barbosa *de Officio Episcopi, allegat. 45. num. 7.* Nicolaus Garcia *de beneficiis, part. 1. cap. 6. num. 70.* Martinus Antoninus *variar. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 10.* Azorius *Instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. quest. 5.* Sed nota, Sanchez *lib. 8. disputat. 2. num. 27.* quoad hoc; distinctionem quandam adducere, quem videbis omnino; & ego illum *alibi* adduxi.

Ex his deducitur, dispensatum ad Sacerdotium, non censi dispensatum ad beneficium curatum vel Episcopatum; & dispensatum ad beneficium curatum, non intelligi dispensatum ad Canonatum: quia hæc est dignitas, vel quasi, quæ non venit nomine beneficij curati. Dispensatus verò ad maius, censetur dispensatus ad minus; & dispensatus ad vnum beneficium simplex, vel curatum, censetur dispensatus ad omnia beneficia eiusdem rationis. Ita Campanilis, Barbosa, & alij, *ubi supra*. Quia dispensatio est exorbitans à iure; & ided restringenda, vt ea comprehendat, quæ ab iniuicem sunt separabilia. Hinc etiam fit, vt Regularis illegitimus admissus ad Ordines, non possit sine peculiari Summi Pontificis dispensatione admitti ad Prioratum, vel ad aliam dignitatem, vt testantur Nauarrus *lib. 5. de irregularit. cap. 51. num. 13.* Saytus *de censuris, lib. 7. c. 14. n. 22.*

An Clericus possit alienare patrimonium absque licentia Episcopi, si aliunde acquisiuit beneficium, vel alia bona sufficientia pro vitæ?

RESOL. XXIII.

Discordant in hoc Doctores. Prima opinio negat. Et ita docet Hugolinus *de potest. Episcop. cap. 26. §. 13. num. 4.* Gauantus *in Euchir. Episcop. verb. Ordines maiore, tom. 1. 3.* Præpositus *in 3. par. quest. unica, de Sacram. Ordinis, dub. 18. num. 178.* Tiberius *in Instruct. ordinand. c. 9. q. 74. Cenedus in 99. Canon. lib. 1. quest. 11. num. 9.* ubi sic ait: [Sciendum tamen est pro intellectu dicti cap. 2. sect. 21. minime irritam censi præfatam patrimonij alienationem, absque licentia Ordinarij factam, si ipse alienans tempore alienationis habeat congruam sustentationem: quia tunc temporis, secundum dispositionem Concilij, licentia Ordinarij poterit bona, ad cuius titulum ordinatus fuit, alienare: quia in hoc casu, cessat ratio finalis Concilij, ubi: *Ne cogantur mendicare.* & sic debet cessare illius dispositio, l. *Adigere. §. Quauis ff. de iur. patron. c. Cum cessante, de appellat.* Quam interpretationem confirmant verba Concilij, ubi: *Dante beneficium ecclesiasticum sufficienter fuerit adepti, vel aliunde habeant, vnde vivere possunt.*] Ita aduertit Flaminius *de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 16 & 36.* Grafius *lib. 1. cap. 97. num. 65. vers. Quod intelligit.* Cevallus *in pract. quest. 527. num. 8. & quest. 561. ex num. 30.* & sic cum constituitur regula in Sacro Concilio Tridentino,

quod bona, ad cuius titulum Clericus ordinatur, non possit alienari sine licentia Episcopi, & postea sequatur limitatio, donec sufficiens beneficium ecclesiasticum sint adepti; sequitur, quod in hoc casu non requiritur prædicta licentia, imò ab ipso Concilio permittitur, cum exceptio debeat esse de regula, ex l. *Cum Prætor de iudic.* aliàs enim tam regula tradita in Concilio, quam eius exceptio, idem disponderet, quod esset absurdum. Ita Cenedus. *Quibus adde Castrum Palaum tom. 4. tractat. 27. punct. 11. numer. 13.*

Sed secunda opinio affirmat: & ita sentiunt Garcia de benef. tom. 1. part. 2. cap. 5. num. 186. & seq. Ludovicus de San Iuan de Sacram. quest. 2. art. 10. difficul. 2. Gratianus in *disceptat. forens. c. 159. num. 14.* Molfæus in *Summa, tom. 1. tract. 2. cap. 18. num. 31.* Azorius tom. 2. lib. 3. cap. 4. quest. 3. Parisius de *resignat. benef. lib. 2. quest. 6. num. 16.* & alij. Et ratio est: quia dictio illa, *donec*, appolita in Concilio, est restrictiva temporis, habetque naturam suspensionis, donec aliud emerget, id est, dato beneficio, vel alia hæreditate, ex qua promotus decenter vivere possit, non prohibetur patrimonij alienatio absque alia Episcopi licentia: & idèd hanc non esse necessariam in casu congruæ sustentationis aliunde acquisitæ. Itaque sicut fundus dotalis, durante matrimonio, alienari non potest, quoniam data est dos ad onera matrimonij sustentanda: ita nec patrimonium alienari potest, donec habeat Clericus, vnde commodè viuatur.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Secunda opinio est fatis probabilis; mihi verò probabilior prima apparet: & idèd, præter Doctores citatos illam tenet nouissimè doctus Pater Hieronymus Garcia in *Summa morali, tr. 1. difficul. 1. dub. 5. punct. 5. num. 38.* [Quia (ait ille) el patrimonio erigido en titulo para ordenarse, es conuenerado entre los bienes Ecclesiasticos, y goça de sus priuilegios; ni puede el Principe secular cosa sobre el; luego este patrimonio sin licentia del Obispo es inagenable. Lo secundo, porque si el ordenado, por solo que tiene que comer sin el patrimonio, pudiese por sumera liberalidad, y gusto, deshazerse del sin licentia del Obispo, superfluo fuera dezir el Concilio, que no pueda enagenarlo *absque Episcopi licentia*, y que esto no se entienda, quando no tiene de otra parte con que sustentarse el ordenado, sino aun teniendo. *Patet*: porque sino lo tuuierse, como podria dar licentia el Obispo, pues era forzoso, que si la daua, que dar el obligado à darle à comer; y prender esto el Concilio, ni es creible, ni lleua camino, luego habla del caso, quando y a el ordenado tiene que comer por otra parte, que aun en tal caso le ha de pidir licentia para deshazerse del. Lo vltimo se ptueua *ab inueniendi*. Demos que vn Subdiacono se ordenò à titulo de patrimonio, y luego obtiuo beneficio, ò le dieron hazienda equiualente al patrimonio, con lo qual se deshizo del patrimonio con que se ordenò, si luego despues le impetrasen el beneficio, ò pot alguna censura se le quitasen, ò se gastase lo subrogado en lugar de patrimonio, seria fuerça reperir al que se lleud el patrimonio, que lo buelua para poderse ordenar de Diacono: estos son absurdos, è inconuenientes grandes: luego no se puede resignar patrimonio, y à fortiori beneficio, à cuyo titulo se ordenò vno sin licentia del Obispo, como se manda en el Concilio.] Hæc Garcia. Dicendum est igitur, alienationem patrimonij, factam absque licentia Episcopi, esse illicitam, etiam si promotus de nouo habeat sufficiens beneficium, vel congruam sustentationem. Et quidem si ordinatus habens aliunde, vnde viuatur, possit absque Episcopi sui licentia patrimonium, ad cuius titulum fuit sacris iniuriatus, pro libito suo alienare: ergo Tridentinum ineptè, & frustratorie apposuisset illa verba, absque Episcopi licentia: siquidem iuxta oppositam sententiam sensus esset, tunc solum prærequiri Episcopi fa-

cultatem ad alienandum dictum patrimonium ubi quis non aliunde haberet, vnde viueret: nam, si habeat, vnde aliunde viuere congruenter possit, nolunt Doctores aduersæ sententiæ, necessariam esse hanc Episcopi licentiam. Quare, si hæc propositio negatiua est falsa, affirmatiua erit vera. Quod si factam illationem coacti admittant, rursus rogo, ad quid Episcopi licentia eo casu necessaria à Tridentino exigitur, cum illam Episcopus daturus non sit: quia, si illam ob quamlibet causam daret, teneretur ipse suis sumptibus promotum sustentare? Duo ergo his verbis Concilium prærequirere videtur: vnum, quod in locum patrimonij, sufficiens beneficium, vel congrua pensio pro decenti victu subrogetur: alteram, quod Episcopus post diligens examen de tali sufficientia iudicet; qua existente pro dicti patrimonij alienatione suam præstet consensum.

Sed hic oritur difficultas, an, si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquo modo alienes, antequam habeas, vnde viuere possis, nulla sit talis alienatio, vt colligitur ex Tridentino prohibente prædictam alienationem sub verbo, *nullatenus*, quod tollit potentiam alienandi, & reddit actum nullum ex Glossa in *Clementina 1. verbo, Nullatenus, de sequest. possess. & in Auth. Si qua mulier. verbo, Nullatenus. Codice ad Senatusconsulti. Felicianum, & ex verbo, Non possit. quod etiam inducit nullitatem, vt pote quod omnem potentiam ad actum refert, teste Bart. l. *Cum lex n. 6. & 7. ff. de fideius. sorib. lason. l. Frater à fratre. n. 44. vers. Tertia difficultas. ff. de condict. indebiti; & pluribus aliis exornat Sanch. lib. 6. de marr. disp. 38. n. 20.**

Verùm, his non obstantibus, licèt hæc opinio sit probabilior, & illam teneat Ioannes Præpositus in *tertia part. quest. unica, de Sacrament. Ordinis, dub. 18. n. 178.* Sanchez ubi supra, *disp. 32. num. 7.* Auila de *cenfuris, part. 3. disp. 5. dub. 5. concl. 2.* Molina *disp. 2. 38.* Garcia *part. 2. cap. 5. n. 177.* & alij; tamen contraria sententia non videtur carere probabilitate, quam tuetur Suarez de *cenf. disp. 31. sect. 1. num. 38.* & Petrus Ledesma de *Sac. Ordin. cap. 7. conclus. 7. difficul. 1.* Quia Concilium solum hanc alienationem prohibuit, sed factam non irritauit: sicuti fecit in alienatione beneficij, quam sine licentia Episcopi factam irritam esse decreuit. Cum ergo in alienatione patrimonij, & pensionis hoc Decretum irritans non addiderit, iudicasse videtur, validam fore, si de facto fiat. Sed hæc parui momenti sunt, vt à communi sententia recedamus. Nam esto Concilium in alienatione patrimonij, & pensionis non apposuerit expressè clausulam irritantem, apposuit tamen illam virtualiter sub illo aduerbio, *Nullatenus*, iuncto verbo, *possit*, quod omnem potentiam tollit, & actum contra factum irritat, & annullat. Ergo, &c. Neque obstat verbum, *nullatenus*: quia multi docent, non habere vim decreti irritantis, quando actus aliàs potest fieri ab eo, cui prohibetur. Sic Angelus, *Excomm. 7. sine Syluester Excomm. ultimo sine.* Armilla, *excomm. casu 35.* & alij apud Tiraquellum in l. *Si vnquam. verb. Reuertitur. n. 69.* Neque verbum, *possit*: quia non possumus, quod licitè non possumus; & idèd non semper omnino actum habentis potestatem irritat, vt Couarruias in c. *Quamuis pactum. 2. p. de pactis. n. 10.* Suar. *5. de leg. cap. 31. n. 14.* Salas de *legib. disp. 16. sect. 8. n. 33.* Bonacina de *legib. disp. 1. q. 5. p. 7. §. 5. n. 17. vers. Hoc.*

Et tandem, bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus es, non obinde fieri bona ecclesiastica; tamen si priuilegio fori bonorum ecclesiasticorum gaudeant; aliàs alienari non possent ex sola Episcopi licentia, vt permittitur in Tridentino. Sed necessaria esset sollemnitas à iure requisita in alienatione bonorum ecclesiasticorum, de qua in cap. *Sine exceptione. §. 2. 12. questio 2. & capit. Nulli. 5. de reb. Ecclesie non alienandis.* Gaudent autem priuilegio fori, non quia Ecclesiastica sunt; sed, quia sunt bona personæ ecclesiasticæ. Vide Gratianum *disceptat. forens.*

forens. c. 159. n. 27. Menochium de recuperand. possess. rem. 15. n. 21. Ceuillos commun. quest. 527. Cenedo practice quest. lib. 1. quest. 11. a. n. 5.

An patrimonium Clerici, illi à patre donatum, ut possit ordinari, sit supputandum inter bona legitima?

RESOL. XXIV.

Affirmatiõe respondent aliqui, nisi de expressa voluntate patris manifestè constet Ita docent Gutierrez pract. 99. 2. quest. 65. numer. 12. Garcia de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 5. num. 159. Bonacina tom. 3. disp. 1. q. 19. punct. 3. §. 1. num. 14. Couarruias in cap. Raynaldus. de testam. §. 2. num. 7. Menochius de success. tract. lib. 3. §. 12. limit. 17. n. 44. Quibus omnibus adde omnino videndum Marchinum de Sacram. Ordinis. tract. 2. part. 6. cap. 7. difficul. 10. & Caltrum Palaum tom. 4. tract. 27. disp. unica. punct. 11. num. 6. Repugnat enim æquitati naturali, inter filios non seruare æqualitatem. Quinimò, si locus est præsumptioni, potius dicendum est, patrem voluisse partem laicorum esse pinguiorem ob conseruationem, & splendorem familiz, quam illam Clericorum. Secundo probatur ex l. Omnis modis. §. Imputari. C. de inofficijs testamento. vbi sic habetur: Imputari vero filiis, aliisque personis, que dudum ad inofficijs testamento querelam vocabantur, in legitimam portionem, & illa volumus, qua occasione militia ex pecunijs mortuis iisdem personis acquisita posse lucrari eas manifestum est, eò quòd talis sit militia, vt vendatur, vel mortuo militante certa pecunia ad eius heredes perueniet. Ex quibus verbis colligitur, in legitimam id computandum, quod pater insumpsit in militia, vel alio officio suo emendo, eò quòd talis militia, vel officium vendi, aut transmitti possit ad heredes: atqui patrimonium Clerici ad heredes transmitti potest: ergo in diuisione legitime necessarid supputandum. Tertid, donatio ob causam necessariam, ad quam quis officio iudicis compelli potest, sine dubio in legitimam supputatur, sicut donatio propter nuptias, Authen. Ex testamento. C. de collationib. sed donatio patrimonij ob Ordines sacros recipiendos est donatio propter causam necessariam, ad quam pater ab Episcopo cogi potest. Ergo, &c.

His tamen non obstantibus, vigintiquinque Doctores allegat Barbosa de potest. Episcop. part. 2. allegat. 19. n. 69. negantes, donationem filio factam, pro patrimonio esse computandam in legitimam: quia bona prædicta filio concessa sunt pro alimentis necessarijs: at ea, que sic conceduntur, utpote concessa ex causa necessaria, non computantur in legitimam, vti tradunt Gama dec. 140. num. 3. & decis. 164. & decis. 130. num. 13. Sordus de aliment. tit. 8. q. 57. num. 2. & tit. 9. quest. 34. in princip. Molina de inst. tract. 2. disp. 308. Valacus tom. 1. allegat. 59. num. 10. Deinde donata ob causam, ob quam efficitur castrensè, vel quasi castrense peculium, in legitimam non imputantur, argum. leg. Si filius. C. Familia erciscunde. leg. 5. tit. 15. part. 6. leg. 3. tit. 4. part. 5. & pluribus exemplis exornat Matienzo leg. 3. tit. 8. lib. 5. noue recopilat. glos. 2. a. n. 3. & 11. Sed bona collata ad Ordines in titulum patrimonij efficiuntur quasi castrensia: siquidem gaudent priuilegijs bonorum ecclesiasticorum, vt multis relatis tradit Azeuedo leg. 10. tit. 6. lib. 5. recopilat. n. 30. ergo, &c. Et tandem expensæ factæ pro doctorando filio, in legitimam non veniunt, sicuti docent Rebuffus de priuileg. scholar. priuileg. 55. num. 5. Valacus de part. c. 13. n. 175. Perez leg. 8. tit. 2. lib. 1. ordinam. & tit. 7. lib. 5. pag. 208. Neque item veniunt, que conceduntur pro ingredienda militia, vt resoluunt idem Valacus d. c. 13. n. 60. & 61. & plures alij relati à Flores de Meza ad Gam decis. 140. in prin. ergo, &c. Itaque ex omnibus supradictis, nemo negare potest, vt ranque sententiam probabilem esse, ita vt Garcia in Sum. mor. tr. 1. difficul. 1. dub. 5.

Antonini Diana Pars IX.

punct. 5. num. 59. negatiuam communem dixerit; & Molina disp. 138. etiam affirmatiuam communem vocauerit. Ego tamen puto, negatiuam esse communiorem; affirmatiuam tamen probabiliozem, cui magis adhzreo, Vide Caltrum Palaum, & Marchinum respondentes ad argumenta negatiuz sententiz.

An census redimibilis sufficiat ad patrimonium Clerici?

RESOL. XXV.

Negatiuam sententiam tenet Vgolinus de potest. Episc. cap. 26. §. 10. num. 2. & §. 12. num. 3. cum Bonacina de Sacram. disp. 8. q. unica. punct. 5. num. 32. Quia venditor potest illum redimere, quo casu res sit mobilis, que non sufficit ad patrimonium.

Sed optimè Ioannes Baptista Tiberius in Instrum. ordin. c. 9. quest. 68. Garcia de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 5. num. 95. Parisius de Res. lib. 2. q. 6. num. 15. Azorius tom. 2. lib. 3. cap. 14. quest. 7. Caltrum Palaum tom. 4. tract. 27. disp. unica. punct. 11. num. 9. asserunt, census redimibilem sufficere ad patrimonium: quia annui census inter immobilia computatur, Clementina, Exius. §. Cùmque annui red. Lius. de verborum significat. Neque obstat, quòd redimi, & extingui possit, quia obligandus est ab Episcopo talis ordinatus ad conuertendum pretium in alia bona fructifera: & hoc casu posset etiam alius census cum ipso fundari, vt Nauarr. de usuris, n. 87. Lessius. lib. 2. cap. 22. num. 77. Itaque in tali casu, si redemptio fiat, deponatur pecunia ex Indicis decreto apud idoneas personas, vt iterum census constitutur: si enim hoc est sufficiens pro constitutione vinculi, & maioratus perpetui, vti tradit Molina de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 10. n. 6. cur non sufficiat pro titulo ad Ordines requisito? illa enim cautio periculum extinctionis vitatur. Et licet illo tempore, dum pecunia deposita est, nec se offert occasio census constituendi, non possit ordinatus ex ea alimenta suscipere; non obinde censendus est inofficiens titulus esse census constitutus: quia illud tempus, moraliter loquendo, breue esse solet, ac proinde in considerationem non venit; ideoque reputatur census perpetuus, ac si redemptio non contigisset. Et ita nouissimè hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet Pater Garcia in Summ. mor. tract. 1. difficul. 1. dub. 5. punct. 5. num. 33. Machadus tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 7. n. 6. & Marchinus de Sacram. Ordin. tract. 2. part. 6. cap. 7. difficul. 2.

Sed hic incidenter querendum est, an sufficiat patrimonium ab alio donatum sub conditione, vt cesser statim, ac ordinando de sustentatione prouisum sit? & an sic passim admittendum? Dico primò, de rigore esse admittendum: quia patrimonium, etiam absolute datum, renuntiare potest de Episcopi licentia, obtentâ aliunde decenti sustentatione: sed Episcopus admittendo talem conditionem, dat licentiam: ergo. In actu tamen, quo renunciatur, deberet Episcopus interuenire, vt iudicet, an aliunde sit prouisum sufficienter. Dico secundò, licet patrimonium ab alio donata reici non possint ex Sacre Congregationis responso; reuera tamen frequenter sunt inania: cum enim ad minus donator speret fore, vt ordinatus alimenta non petat, ideo is, ne illum offendar, nil aude exigere: vne cogitur, si non mendicare, satem indécòre viuere, vestire, laicis inseruire, &c. & ideo etiã talia patrimonia, cum omni suspitione careant, non sint reicienda; non tamen frequenter putaria admittenda; maxime quia, cum Episcopus neminem ad titulum patrimonij teneatur ordinare; nemo conuerti potest, si patrimonium ab Episcopo requisito catens non admittatur. Et hæc omnia docet Tiberius in Instrum. Ordin. c. 9. q. 72.

Notandum est tamen hic obiter contra Sacrum de test. lib. 10. c. 14. n. 19. Campanianis dicitur. Inc. Rub. Sc. 4. n. 10.

aliquem non posse promoveri ad sacros Ordines ad titulum beneficij, si titulus sit de futuro: sententia enim supra- dictorum est contra Concilium Tridentinum, quod prære- quirat titulum de præsentibus iam pacificè possessum, *ibi*. Paci- ficè possidere. *c. 2. sess. 21. de reform.* Etgo non sufficit titulus de futuro. Ita Garcia de benefico. *p. 2. c. 5. n. 130.* qui tamen notat, fuisse à sacra Congregatione resolutum, quòd pote- rit quis Subdiaconatum, vel Diaconatum recipere ad titu- lum beneficij præsentis, licet fructibus illius non statim potiretur; sed solum post receptum Presbyteratum illis frui inciperet. Sed hæc decisio videtur difficilis Marchino de *Sacr. Ord. tract. 2. p. 6. c. 6. difficul. 3. n. 10.* nam ex ea fieret, promotum ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, si non habeat, vnde vivat, cogi interim mendicare: quòd, vt à clericali honestate alienam, Sacri Canones abhorrent. Vnde ex his cautè legendus est Gonzalez de *Regul. Cancell. Gloss. 5. 9. n. 8.* qui absolute docet, aliquem posse promoveri ad titulum coadiutorie: nam exponendus est de coadiutoria perpetua habente de præsentibus congruam ad victum sustentationem. Vide Mopetam de *opione Canon. c. 4. q. 8. n. 169.*

Hinc etiam contra Rodriguez in *Summa, part. 2. cap. 15. num. 11.* dicendum est, quòd impetrato beneficio, sed prohibita possessione à Iudice seculari, non posse aliquem sacros Ordines sumere: nam Concilium ante ordinationem, pacificam beneficij possessionem prærequirit. Vide Marchinum, *vbi sup. diff. 4.*

An si Iudex secundum allegata iuste cogat ad matrimonium, licet à parte rei illa coactio sit iniusta, adhuc tamen matrimonium illud sit validum?

R E S O L. XXVI.

Affirmativè respondet Sanchez *tom. 1. lib. 4. disput. 13. num. 8.* vbi sic ait: [Aduerto, non tantùm valere matrimonium, quando Iudex iuste reuera, & à parte rei compellit ad illud; sed etiam quando iuste secundum allegata, & probata: v. g. aliquis fidem dedit de matrimonio fœminæ, quæ postea fornicata est, quod cum probare nequeat sponsus compellitur illum ducere, quanvis secundum rem hæc compulsio sit iniusta, cum ille, ratione fornicationis, esset ab obligatione sponsalium liberatus: quia tamen est iuridica, & iusta, secundum allegata, & probata non vitiat matrimonium: non enim est credendum, ius canonicum, quod in hoc casu compelli præscribit, velle, vt ea compulsionem matrimonium irritetur. Et è contra intelligo non valere, si Iudex iniuste secundum allegata cogat, quanvis in re iustum esset: quia est iniuria.] Ita ille.

Sed adversus illum insurgit Texeda in *Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 10. num. 41.* & putat, tale matrimonium sic initum, esse nullum. Primò, quia huiusmodi sponsus secundum rei veritatem iniuste compellitur, cum ratione fornicationis sponsæ liber omninò sit re ipsa ab obligatione contrahendi: ergo, si contrahit, coactus contrahit & coactio illa in interiori conscientie foro extrinseca est, tollens ab illo libertatem. Secundò, quia metus ille est ab extrinseco illatus, & re ipsa iniustus, cum sponsus innocens nullo modo dederit causam coactioni. Tertio, quia matrimonium illud ex parte sponsi est initum absque consensu eius: ergo est ipso facto nullum. Ad rationem autem pro Sanchez adductam, respondetur, quòd licet iuste Iudex secundum allegata, & probata compellat sponsum, vt matrimonium contrahat, quia promissit illud; re tamen ipsa, & in foro conscientie matrimonium nullum est: quia procedit ex metu extrinseco, & absque consensu contrahentis.

At, his non obstantibus, opinionem Pattis Sanchez sequitur Martinus Perez de *Matrim. disp. 17. sect. 16. num. 5.* firmans, non solum valere matrimonium, quando Iudex è

ipsa, & verè compellit ad matrimonium; sed etiam quando iuste secundum allegata, & probata, tamen è secundum rem, & à parte rei sit ea compulsio iniusta. Ratio est: quia nul- lam facit alteri iniuriam; è contra verò, si Iudex iniuste secundum allegata, & probata compelleret, quanvis in re iustum esset, non valeret matrimonium, quia est iniuria.

An metus gravis à lege iuste incussus irritet matrimonium, si Iudex, v. g. intendat delinquentem cogere per illum metum ad contrahendum.

R E S O L. XXVII.

Negativè responder Sanchez de *matr. lib. 4. disp. 13. n. 6. & 7.* Sed contrariam sententiam protulit Ten- zeda in *Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 10. n. 35.* [Probat ex cap. *Pensens. el secundo, de sponsal.* vbi expressè decidit, matrimonium validum non esse, ad quod contrahendum pater coegit iuvenem, quem cum propria filia in lecto cubantem invenit: at eo casu pater iuvenem iuste coegit etsi iuvenis ille dederit causam coactioni, & præbuerit contra se inquinamentum, & fuerit in culpa totalis damni tam puellæ illati, quam patri; imò magis patri, quam puellæ fuit illud damnum illatum non solum circa honorem, sed circa dotem, quam tenetur pater addere, eò quòd filia corrupta sit. Secundò, quia coactio hec irritat matrimonium, quia auferit plenam consensus libertatem: ex matrimonio enim coactio infelices sperantur fines: sed non minùs libertatem auferit, quando metus à lege iuste incurritur, ac iniuste: ergo, sicut metus iniuste, incussus matrimonium vitiat, eodem pacto illud vitabit metus iuste à lege oblati.]

Scio tamen, præfatum Sanchez cum aliis respondere, solum metum, & coactionem iniuriosam tollere plenariam libertatem ad matrimonij valorem necessariam: & idè ad argumentum negat rationis patitatem: quia metus à lege iuste incussus est metus ab intrinseco præcon- ceptus in ipso perpetrato delicto, atque adèd metum passio nulla interrogatur iniuria. Vnde asserit, quòd si Iudex delinquenti ad mortem condemnato liberationem offerat, si nubat filiz suæ, alioquin infallibiliter mortem fore subiturum; matrimonium esse validum. Sed contrarium dicendum est: quia licet Iudex ius habeat puniendi delinquentem, & pœnam mortis infligendi iuxta tenorem legis, & ipse reus ob perpetrata scelera, lata contra eum sententia, illam pati teneatur: at non habet ius cogendi illum ad matrimonium cum filia sua ineundum, & idè metus ille, respectu matrimonij extorquendi, ab extrinseco, est tollens protus libertatem necessariam ad valorem matrimonij.

Dices cum Sanchez: Si dux militi atrox crimen perpetranti offerat libertatem, si filiam eius, aut sororem ducat, aut si contrahat cum tali fœmina, neque inferat metum, neque causam metus dedit; sed solum offert metum iam iuste præceptum, & vice pretij exposcit matrimonium; cum lege iustitiz non teneatur militi suam operam & liberationem præstare: ergo matrimonium ita ex metu isto initum est validum, cum sit metus ab intrinseco, imò est ablati metus quem iuste ex delicto perpetrato miles conceperat. Respondetur, nihil argumentum probare, & ex dictis manere solutum: nam, quamvis Dux possit punire militem, & miles teneatur subire pœnam, & pœnam; non tamen potest compellere illum, vt filiz suæ nubat: neque matrimonium oblatum collocatur vice pretij liberationis, vt malè opinatur Sanchez: quia est alterius generis, & rationis, in genere matrimonij: nam ad Duceem, vel Iudicem solum spectat infligere pœnam, & punire delictum causa comprobata, & sententia lata; non verò cogere voluntatem ad matrimonium contrahendum, ad quod requiritur maxima in contra-

hente libertas, cuius Iudex non est Dominus.] Hocvsque Texeda contra Sanchez.

Sed opinionem Sanch. puto satis probabilem, quam tueri nouissimè Pater Perez de *marim. disput. 17. sect. 16. numer. 6. & sequent.* quem videbis. Et idè ego puto contra Texedam cum Sanc. quòd si Iudex capto iuste, mortèmetimentis, vitæ condonationem promittat, si ducat ipsius Iudicis filiam, aut aliam fœminam, alioquin ei mortem iuste inferendam comminetur, valere matrimonium. Et ratio est: quia eo euento metus non insicitur ad matrimonium inendum; sed iam conceptus auferret, traditurque modus euadendi periculum: unde, si iura eo casu illud irritarent, periclitanti omnem viam salutis præcluderent, cum tamen intendant ei succurrere. Vnde, licet demus, eo casu Iudicem non iuste procedere in ea promissione, quin fiat villa delicti compensatio: attamen, cum metum patienti præbeat modum, quo possit vitæ periculum effugere, quòd aliter, quàm contrahendo matrimonium nequit vitæ; idèd valeret matrimonium. Vnde ex his infero primò, validam esse Professionem, dum vir minatur vxori in adulterio repertæ mortem, nisi Religionem profiteatur, quando minatur mortem autoritate Iudicis infligendam; quia est metus ex iusta lege, & causa incussus: scilicet verò si minaretur propria autoritate mortem illi infligendam, non enim valeret; quia iniuste illi metus incuteretur. Secundò, si quis minetur reo, v. g. latroni iustam accusationem, nisi certum contrahat matrimonium, id valere: quia non est metus viri constantis ab alio incussus iniuste.

Verùm hic obiter obseruo, controuersiam esse, an, quando cogens fuit particeps culpæ metus alteri illati maneat obligatus ad non resiliendum, & teneatur postea contrahere cum coacto, si velit. Affirmant cum multis Doctoribus Basilius Ponce *lib. 4. cap. 15. & Coninch disp. 28. dub. 1. numer. 7.* Primò, quia cogens intulit iniuriam coacto, quam resarcire tenetur, & nequit aliter, quàm stando contractui matrimoniali, si coactus velit; ergo ad id tenetur. Firmatur: quia ad id non est necessaria Iudicis sententia, cum ex iniuria illata nascatur naturalis obligatio reparandi; & idèd ante omnem Iudicis sententiam ea obligatio tenetur.

Mihi verò magis placet opinio negatiua, quam tueri Sanchez *lib. 4. disput. 15. n. 5. Ochagauia de Sacram. matrim. tract. 3. q. 30. & Hortadus disp. 6. diff. 4. n. 16.* Quia non tenetur cogens in pœnam iniuriæ coactione illatæ, quia nullo iure talis pœna statuta est: neque tenetur, vt eam iniuriam resarciat; quia seclasis alijs damnis extrinsecis inde sequentis, iniuria illa ratione sui non exigit recompensationem, (ant saltem non exigit tantam) iund ex sua natura non est resarcibilis; neque tenetur ex eo, quòd consensum præbuit, quia ex consensu præstito in contracto mutuo non manet quis obligatus, nisi quando alter etiam obligatur: in nostro autem casu coactus non obligatur: ergo neque qui ad matrimonium cogit, manet obligatus ad denuò contrahendum, nisi quando ex matrimonio coacto sequutum est aliud damnum extrinsecum, quod nequit aliter resarciri, & est adèd graue, vt ob eius recompensationem non iudicetur rigidum ad tantum obligati.

An Regulares possint dispensare cum suis subditis, quoad interstitia, & vt ordinentur extra tempora?

RESOL. XXVIII.

A Libi contra Valquez, & alios, excommunicatione priuilegij Societatis, affirmatiuam sententiam probabiliter docui, quam nouissimè, tanquam probabilem, etiam admittit Pater Castrus Palaus, non ex meo principio, sed ex alia ratione: & idèd apponam hic eius verba, quæ nimis grata Regularibus, & plausible erunt: sic ita-

Anonim. Diana Part. IX.

que asserit *tom. 4. sr. 27. disp. unica, punct. 13. n. 13.* [Satis probabile existimo, quod tradit Rodriguez, sibi contrariarè, *tom. 3. qq. Regul. q. 23. art. 5.* Villalobos *sr. 11. de ordine, diff. 12. in fine, & diff. 13. n. 6.* nempe, Prælatos Religionum vri posse facultatibus in hac parte ante Tridentinum concessis; neque per Tridentinum esse derogatas. Etenim, Alexander VI. concessit, quòd prior Generalis Ordinis S. Hieronymi, & singuli Priores eiusdem Ordinis præfentes, & futuri possent eligere quemcumque Episcopum Catholicum, communionem Sedis Apostolicæ habentem: qui personas singulorum Monasteriorum huiusmodi ad id idoneas ad omnes etiam sacros & Presbytericos Ordines, etiam extra tempora à iure statuta, tribus diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus successiue promouere possit, Diœcesanorum licentia super hoc requisita. Sic refertur in Compend. Mendicant. *tit. Ordines sacri, §. fin.* Item, Eugenius IV. concessit, vt singuli Monachi præfentes, & futuri S. Benedicti ad id idonei, quos Prior sui Monasterij ad hoc elegerit, siue nominauerit, semel duntaxat anno quolibet, omnes etiam sacros Ordines, vna, & eadem die, etiam extra tempora à iure statuta, à quibuscumque Catholicis Antistitibus gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus (cuiusvis super hoc licentia minimè requisita) suscipere, dictique Antistites eisdem Monachis Ordines huiusmodi conferre possint. Sic habetur in dicto Compendio Mendicantium, *tit. Ordines sacri, §. 8.* quibus priuilegijs fruuntur Religiones Mendicantes, & aliz, quæ in priuilegijs Religionum communicant. Hæc ergo priuilegia, quoad facultatem concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis, affirmant Rodriguez, & Villalobos *supra*, non esse à Concilio derogata; bene tamen quoad facultatem suscipiendi duplicem Ordinem factum eodem die, & ab Episcopo in aliena Diœcesi absque licentia proprij. Etenim de hac facultate suscipiendi duplicem Ordinem factum, eodem die, inquit Concilium Tridentinum *sess. 23. c. 13. de reform. in fine.* [Duo Sacri Ordines eodem die, etiam Regularibus, non conferantur, priuilegijs, ac indultis quibuscumque concessis non obstantibus.] De facultate autem se promovendi ab alieno Episcopo, inquit Tridentinum *cap. 8.* [Quòd si quis ab alio, quam à proprio Episcopo promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripi, vel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittatur.] Et *sess. 1. de reform. c. 5.* ait: [Nulli Episcopo liceat cuiusvis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij expressa licentia,] & in personas eidem Ordinatio subiectas, seu habentes à suo Ordinario dimissorias, vt bene explicuit Rodriq. *tom. 3. qq. Regul. q. 24. art. 2.* Cum ergo de facultate Religiosis facta concedendi extra tempora, dispensandique in interstitiis, nulla adit à Concilio derogatio, dicendum est in suo robore persistere.

Neque verum est, per clausulam illam generalem derogatoriam appositam *sess. 25. c. 22. de Regularib.* derogata esse omnia priuilegia Regularibus concessa, aduersa Tridentini statuti: nam illa derogatio, vt potè odiosa, non ad omnia contenta, & disposita in Trident. sed ad contenta, & disposita in illa Trident. sessione extendi debet: neque est vllum fundamentum, ratione cuius debeat extendi ad omnia in Tridentino contenta. Nam, si Tridentinum vellet omnia priuilegia Regularium aduersa Trident. Decretis derogare, in vltimo Decreto *sess. 25. de reform. prædictam* derogationem constitueret: quod tamen non præstitit. Igitur nulla alia priuilegia, quam aduersa Decretis *illius sessionis 25.* illa clausula derogantur; ac proinde priuilegium concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis ab Alexandro, & Eugenio concessum, firmam persistit. Neque ex eo, quòd Gregorius XIII. & Xystus V. confirmauerint Religionum priuilegia, quæ Tridentino aduersa non erant, inferatur, derogasse aduersa; sed solum inferatur noluisse ea confirmare, & locum opinionibus relinquere, an essent reuocata. Minus obstat Motus

proprius Xysti V. qui, vt *superius* dictum est, fertur contra male promotos, quia tales censeri non debent promoti ex Sedis Apostolicæ privilegiiis. Item, ille Motus reuocatus est, & ad terminos Iuris communis redactus. Neque denique obstat prohibitio facta à Gregorio XIII. ne alij Religiosi aliorum ordinum communicationem in dicto privilegio suscipiendi Ordines extra tempora, & non reseruat interstitiis, communicarent: nam hæc prohibitio solum infert, non posse privilegio vti Religiosos aliorum Ordinum via communicationis; non tamen impedit, quin eo vti possint, si aliunde est illis concessum; vti concessum est ab Alexandro VI. & Eugenio IV. Neque prædicta prohibitio tollit, quin alij Pontifices successores eam communicationem facere possint, vti fecit Gregorius XIV. sicuti probat Rodriguez *tom. 1. qq. Regular. qq. 55. art. 17.* Adde, esto, per Tridentinum reuocata essent privilegia Alexandri VI. & Eugenij IV. at Clementis VIII. speciali concessione innouata esse censentur, teste Rodriguez *dicto tom. 3. qq. Regular. q. 25. art. 5. in fine,* & Villalobos *tract. 11. de Ordinib. difficul. 12. in fine, & difficult. 13. n. 6.* & approbat Barbosa *in Remissionib. Conc. sess. 23. c. 8.* Affirmantque Rodriguez, & Villalobos, non solum in tribus Dominicis, sed etiam in tribus diebus festiuis duplicibus, vel semiduplicibus promoveri Religiosum posse ob concessionem Alexandri VI. & declarationem Clementis VIII. Quod credo probabiliter sustineri posse; tamen verius censent, quodies incipit privilegium absolute conceditur vt extra tempora in tribus Dominicis, vel diebus festiuis ordinetur, quin additum fuerit, *duplicibus, vel semiduplicibus*, intelligi debere de festiuis diebus, qui à Clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur: quia, vt dixi, dies his secundam communem hominum acceptionem festiui nuncupantur, non illi, quos Clerus officio duplici, vel semiduplici honorant. Et hæc omnia docet Palauus *vbi sup.* quæ quidem secundam eius mentem dicta esse volo, & ideo illa aliis iudicanda relinquo.

Qui etiam sciant, hanc sententiam, præter citatos Doctores, docere Patrem Leandrum à Murcia *in Regulam S. Francisci, cap. 6. q. 19. num. 1.* vbi sic ait: [Quando el Papa confirmando los privilegios dize: *Dummodo non sint contra Concilium Tridentinum.* no es su mente reuocar todos los privilegios contrarios al Concilio Tridentino, es qualquiera manera, sino solamente aquellos, que de tal manera son contrarios, que en proprios terminos, y expressamente son reuocados del, como de hecho los reuoca en particulares lugares, porque si en proprios terminos, y directamente no fueren reuocados del Tridentino, aunque por otro camino se le oppongan, no estan reuocados, y por la misma razon son confirmados del Papa, aunque en la confirmacion ponga la dicha clausula. Esta conclusion es de Manuel Rodriguez *en el tom. 1. quest. 8. art. 6.* el qual dize, que assi fue respondido de los Doctores de la Vniuersidad de Salamanca, consultados en este caso, y pone este exemplo Rodriguez: ordenarse extra tempora, es contra el Tridentino *en la session 23. en el cap. 8.* però con todo esto, porque el Concilio no reuoca los privilegios, que los Regulares tienen en contrario, los dichos privilegios quedan enteros, y en su fuerza, y vigor aunque son contrarios al Concilio, porque alli en quanto à esto no estan derogados, però porque el mismo Tridentino *en la misma session, en el capitulo doze,* expressamente deroga lo privilegios de los Regulares, por los quales podian recibir Ordenes factos antes de la edad, que alli señala el Concilio, por esta causa estos privilegios alli derogados, en quanto à la anticipacion de la edad, no son licitos à los Regulares: y assi se han de entender los demas privilegios contrarios al Concilio Tridentino: y la dicha clausula: *Dummodo non sint contraria Concilio.* se ha de explicar añadiendole, & non sint ab ipso reuocata, secus si sine reuocata.] Ita ille, qui postea diligentiter enumerat omnia privilegia à Tridentino Regularibus reuocata; & postea

inquit, *an dicta privilegia reuocata à Concilio, intelligantur reuocata etiam in foro conscientie; ita vt Regulares vti illis non possint: & cum Rodriguez, Henriquez, Sorbo, & aliis, negatiuam sententiam probabiliter putat: sed contrarium communiter docent Doctores, Vide Portal in dubiis Regul. verb. Privilegij cessatio per non usum, n. 64. & alios.* Nota tamen, quod post hæc scripta inueni Peyrinum *de Prelato, q. 3. c. 7. n. 1.* docere dictum privilegium concessum à Greg. XIII. Societati Iesv, fuisse postea derogatum à Sixto V. vnde hodie neque Pares Societatis posse vti dicto privilegio; sed de ipsis, & de omnibus aliis Regularibus contrarium docet, me citato, Gauantus *in addit. Man. Episc. verb. Ordo in genere, n. 8.* & ego scio in Societate dictum privilegium hodie extare in viridi obseruantia, & in nostra sententia hodie illo vti possunt alij Regulares.

An, si in aliqua Ordinatione non fuit, verbi gratia applicata debita materia, possit die sequenti adhiberi, non expectando aliam Ordinationem?

RESOL. XXIX.

EX Granada alibi affirmatiuam sententiam tenui, quam scio placuisse multis Episcopis; nunc addo, eandem sententiam docere nouissime Patrem Quintanaduenas *in Theolog. moral. tom. 1. tractat. 6. singul. 1.* firmat enim ex multorum Recentiorum sententia eos, qui statutis à Iure temporibus, & cæremoniis ordinati sunt; si postea cognoscant, aliquem defectum substantialem ad valorem Ordinis in sua Ordinatione interfuisse v. g. quia debita materia non fuit; vel non fuit debite applicata, aut calicem, librumve non terigerunt; aut absuit in Sacerdotio manus impositio, posse quolibet tempore eiusmodi defectus suppleri: hoc enim non est Ordinem celebrare, sed perficere, quod imperfectè præstitum est tempore Ordinationis; & licet quando quid substantiale omissum esset, deberet statim statui temporibus, vt docent aliqui Doctores apud Thomam Sanch. *lib. 7. concil. c. 1. dub. 1. 3. n. 7.* & cum iterantur Ordines ex dubio primi Baptismi, non deberent suppleri iis temporibus; cum in his Ordinibus nihil defuerit, quod debito tempore non sit collatum: & hoc statutum est pro vera, & absoluta Ordinum collatione, non pro conditionata. Similiter, non est necesse, vt in Ecclesia, aut alio publico loco conferantur; sed sat est in secretiori conferri. Propter hæc ego etiam existimarem, licere eodem die omnes Ordines, tam minores, quam maiores simul iterari: licet consulerem, minores cum Subdiaconatu vno die, & duobus sequentibus Diaconatum & Sacerdotium suscipere, nisi aliquod scandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur: quoniam quidem vitandum erit, & maximum esset in publicitate, & interstitiis, videre, nempe, quem Sacerdotem cognouerunt homines, modò satis initiari. Deinde solemnitates omnes, quibus Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus, vel alij minores Ordines conferuntur, non esse necessariò adhibendas in hac conditionali Ordinum repetitione existimo: sed solum præcisè sub conditione iteranda esse ea, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti, ita Granada *controuerf. 9. de Ord. n. 3. disput. 3.* & alij ex Recentioribus ab ipso tacito nomine relati, asserentes, in defectu substantiali irritanda solum esse ea, quæ omissa sunt, vel de quibus dubitatur, v. g. contractus instrumentorum, vel manuum impositio, simul cum prolacione formæ. Quod præcipue obseruari sufficiet in defectu dubio & in iterando conditionaliter Ordine, cuius cæremonias omnes certò scitur esse factas, & scito hæc suppleri posse à quocunque Episcopo. Huicque Quintanaduenas. Confirmantur supradicta ex doctrina Lessij, qui nouissime *in Auctuario casuum conscientia ad 1. 2. D. Thome, verb. Ordines sacri, cas. 2. num. 6.* docet Episcopum posse ordinare extra tempora Subdiaconum, qui suscepit.

fulceperat Ordinem Subdiaconatus cum actuali intentione, & protestatione illud non suscipiendi: quia in foro externo ille iam censetur ordinem huic suscepisse, esseque Subdiaconus, ac proinde in foro externo satisfecit Canonibus de Ordinibus suis temporibus suscipiendis, sicut qui in foro externo contraxit matrimonium præsumptum coram Patocho, & testibus; iuratum tamen ob aliquod occultum impedimentum, sublato impedimento potest contrahere absque Patocho, & testibus, vt declarauit Pius V. quia satisfecit foro externo, habet utique verus coniux. Ita Lessius, cuius opinio satis nostram probabilem esse declarat.

Sed hæc querendum est etiam pro praxi, an aliquis Episcopus Ordines, aliisque Pontificalia exercere possit in loco exempto ex licentia Ordinarij illius loci, nulla ab Episcopo, (intra cuius Diocesim locus ille exemptus est) irrequisita licentia. Supponit Valquez *disp. 143. c. 3. n. 53.* id fieri posse, fauentque verba Concilij; non enim Episcopi, sed Ordinarij licentiam requisit. Cæterum, si locus exemptus sub aliqua Diocesi contineatur, verius censeo, non solum licentiam Ordinarij illius loci, sed etiam Episcopi necessariam esse: quia verè censetur Ordinarius. Secus esset, si locus exemptus ad nullam Diocesim pertineret. Et ita docet Barbosa de potestate Episcopi. p. 2. alleg. 6. n. 12. & 13. & Castr. Pal. tom. 4. tr. 27. *disp. unica, punct. 15. n. 10.* & alij. Vnde mensibus elapsis rectè ego consului, Episcopum non potuisse in Monasterio Regularium exemptorum illos ordinare sine licentia Episcopi diocesani, in cuius Diocesi Monasterium illud exarabat.

An sit de necessitate Sacramenti, vt vnctio in Confirmatione adhibeatur ab Episcopo in fronte?

RESOL. XXX.

Negatiuam sententiam docuit Martinus Ledesma in 4. Senten. tom. 1. q. 13. art. 12 vbi sic ait: [Nota, quòd pu- to non esse de substantia Sacramenti Confirmationis, vt in fronte conferatur; sed teneret factum, esto, in alia principa- li parte conferetur: peccaret tamen Episcopus, qui ritum Ecclesie mutaret.] Ita ille, & post illum ex eadem Religio- ne Victoria in Summa de Confirmat. q. 18.

Sed Viri doctissimi in hoc scedè lapsi sunt: nam Episco- pus, non solum peccaret mortaliter, sed efficeret Sacramen- tum nullum, si frontem confirmandi non vngeret. Et idè sententiam Ledesmae, & Victoriae omninò falsam, & plu- quam temerariam, imò oppositam existimat de fide Basi- lius Poncet in sua doctissima prælectione de Sacram. Con- firmat. par. 2. cap. 5. n. 5. Probat manifestè ex vtu Eccle- siæ ab antiquis Patribus comprobato; præcipuè Tertullia- no lib. de præscriptione. c. 40. Dionysio de Ecclesiast. hierarch. cap. 2. par. 2. Cyril. Ierosolymit. catechesi. 3. & 4. mystagogica. Gregorio Turonen. lib. 2. de gestis Francor. cap. 31. Au- gustino Psal. 141. super illa verba: *In via hæc, qua ambula- bam.* Sed præcipuè id constat ex Innocentio III. in c. vni- co, de sacra Vnctione, & ex Concilio Florent. Decreto de Armenis, declarante huius institutionis rationem: [Idèd in fronte (inquit Concilium) vbi verecundia sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri cru- bescat, & præcipuè Crucem eius, quæ Iudæis est scan- dalum, gentibus autem stulticia, secundum Apostolum. Propter quod Crucis signo signatur.] Et licet antiqui Patres expressè non dixerint, hanc in fronte signationem esse essentialem; satis id indicauerunt absque vlla varietate conuenientes, ita faciendam esse. Præterquam quòd eod- em modo requirunt vnctionem in fronte, ac in figura Crucis: sed vnctionem in Crucis figuram reputant essen- tialem: ergo etiam in fronte reputare debent. Denique, ex sine huius Sacramenti, qui est ad confirmandum Christum absque vlla erubescencia, & timore, non leue argumen- tum desumitur, ad probandum vnctionem in fronte neces-

sariam esse huius Sacramenti valori, Et ita tenet D. Tho- mas in 3. part. quest. 72. art. 9. & tradunt, pluribus relatis, Suarez q. 72. art. 4. *disp. 33. sect. 3. in medio*, Coninch art. 3. dub. 1. concl. 5. num. 53. Layman lib. 5. Sum. tract. 3. cap. 2. n. 4. circa finem.

Nota tamen, quòd licet sit essentialè, vt ea vnctio fiat in fronte, ita vt si in ea non fiat, nullum sit Sacramentum Confirmationis: at non est essentialè, vt fiat in sola fron- te, sed possunt etiam vngi Christum alia partes, & sensus corporis iuxta diuersas Ecclesiarum consuetudines. Hæc pars constat manifestè ex recepta consuetudine Ecclesie Græcæ à primis temporibus, & approbata ab Ecclesia Romana, iuxta quam consuetudinem non solum frons bap- tizati, sed & alia partes corporis inunguntur, cum hoc Sacramentum ministratur. Id conuincitur primò ex Con- cilio II. generali, quòd est Constantinopolitanum I. Cap. 7. vbi statutum est, quosdam Hæreticos à certis quibusdam hæresibus ad Ecclesiam redeantes recipiendos, & obli- gandos sancto Christumate in fronte, oculis, naribus, & ore, & auribus. In quibus verbis planè de Sacramento Confirmationis sermo est: Græci enim quemadmodum in sacro Fonte baptizandos in aquam totos immergunt, ita etiam in Confirmatione diuersas corporis partes inungunt, toties repetita forma; qui tamen actus ex multis particu- laribus collectus, moraliter loquendo, vnus censendus est, quamuis in prima vnctione frontis, Sacramentum Con- firmationis perfici, & effectum sortiri, indubitatum esse debeat.

Cum itaque vnctio sit adhibenda, de necessitate Sacra- menti, in fronte, queritur, an etiam de necessitate Sacra- menti sit adhibenda immediatè manu propria Episcopi, nullo medio instrumento. Et aliqui negant: vnde Serra in 3. par. D. Thome q. 82. art. 4. sic ait: [Communitè asserant Theologi, de necessitate Sacramenti esse, vt vnctio fiat in figura Crucis, & Crux formeret Christum vnctione. Quòd autem hæc vnctio fiat immediatè manu ipsius Epi- scopi, & non medio aliquo instrumento, non est ita cer- tum esse de necessitate Sacramenti: nam, quamuis multi hoc satis probabile esse dicant; alij tamen oppositum doc- cent.] Ita ille. Et hanc sententiam nouissimè tenet Pater: Quirananuens in Theol. mor. tom. 1. tract. 2. singul. 3. n. 5. qui citat Leandrum, Hortadum & Henediam. Probat hanc opinionem. Facta enim vnctione medio aliquo instrumen- to, vt pote penicillo, seu calamo, forma huius Sacramenti verificatur: non igitur esse potest necessarium fieri manu Pontificis immediatè. Neque ex vtu, & consuetudine Ecclesie ea necessitas colligi potest: aliàs fieri pollice manus dextræ necessarium esse. Nihilominus dicendum est, ne- cessarium esse fieri vnctionem manu Episcopi immediatè: quia impositione manus hoc Sacramentum à primis Ecclesie exordiis conficitur, vt constat ex Apostolorum vtu. Et ita docent Poncius, vbi supra, n. 7. Pitigianus in 4. tom. 1. *dist. 7. q. 1. art. 6. in fine*, Reginaldus in Praxi tom. 2. lib. 28. c. 2. n. 10. Filliucius tom. 1. tr. 3. c. 1. q. 7. Castr. Pal. tom. 4. tr. 10. *disp. unica, punct. 3. n. 4.* & alij. Sed de hac difficultate alibi etiam aliquid tetigimus.

Aliquæ opiniones in materia luxurie non admittuntur.

RESOL. XXXI.

Circa infrascriptas quæstiones ego alibi plures adduxi Doctores, sed sententiam meam clarè, & firmiter non aperui, quòd nunc faciam. Idèd queritur primò, an pec- cata contra naturam, videlicet, mollities, sodomia, bestia- litas, specie distinguantur. Alibi Filliucium adduxi asseren- tem, probabile esse, omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimæ; sed merito ex inclita Societate Iesu præstantissimus Theologus Pater: Quieto in 1. 2. D. Thome, tr. 6. cant. 5. par. 3. §. 7. num. 54. putat, hanc sen- tentiam

tentiam esse singulatam, neque in praxi amplectendam. Et in primis, quia D. Thomas à Filliucio adductus, Armilla, & alij, intelligendū sunt de specie subalterna: nunquam enim trahendi sunt Doctores ad singulares sententias discrepantes à communi Doctorum consensu, quando iuxta hunc interpretationem patiuntur, & non nisi temerè in re grauiſſima propter verba vniuersalia obiter, & non nimis clarè prelara, Doctorum autoritatem quis potest sibi fingere ad praxim ſimilium opinionum tutam in conſcientia iudicandam. Insuper ratio Filliucij nullius est momenti: quia non quælibet diuerſitas explendi voluptatem veneream fundat diuerſam diſſonantiam, etiam modi valde diuerſi eam fundent. Primum ſuadent exempla ab ipſo adducta. Secundum clamat hominum communis apprehenſio: quis enim maiorem diſſonantiam non concipit in concubitu beſtiali, ſeu hominis cum beſtia, quàm in ſimplici pollutione, etiamſi vterque actus æquè generationi opponatur. Ex hoc efficaci argumentum contra hanc ſententiam deſumo. Peccata diſtinguuntur in ſpecie propter diuerſas diſſonantias: ſed diuerſa diſſonantia eſt in concubitu rationalis cum irrationali, & maior, quàm in ſimplici immunditia, ſeu pollutione, ergo diſtincta ſpecies. Sola minor indiget probatione, quàm hominum apprehenſio negare non permittit: omnes enim longe magis horrent beſtialitatem, & ſodomiam, quàm pollutionem propriis, vel alienis tactibus excitatam. Sit ergo firmum cum communi Doctorum ſententia, quàm defendit ipſe Filliucius *ibid.* immunditiam, ſodomiam, & beſtialitatem ſpecie diſtingui, nec de neceſſitate has ſpecies diſtinctè in Confeſſione explicandi prudens dubium poteſt inſurgere pro parte negatiua. Non eſt igitur recedendum à ſententia Patris Quiedo, nec modò contrariam puto eſſe probabilem: vnde non aſſentior nouiſſimè doctiſſimo Caramuel *in Theol. mor. lib. 4. n. 163.* vbi aſſerit, quòd mollities, ſodomia, & beſtialitas ſunt peccata eiſdem ſpeciei inſimæ, ad eque nemo tenetur in Confeſſione exponere, vtro ex iſtis modis peccauerit, ſed ſatis faciet dicens procurariſſe pollutionem. Et licet hanc eius, & Filliucij ſententiam probabilem eſſe puter *Escobar in Theol. mor. tract. 1. exam. 8. cap. 2. num. 77.* & *Trullench in Decalogum. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 8. num. 8.* Tamen ego modò dictam opinionem Filliucij, & Caramuelis omnino tanquàm intolerabilem cum Sapientiſſimo Quiedo, *vbi ſuprà*, reiciendam eſſe puto.

Quæritur ſecundò, an conſcitate pudenda brutorum ex curioſitate videndi ſemen, ſit peccatum mortale? *In par. 1. r. 17. reſol. 37.* pro negatiua ſententia adduxit Sanchez nec ſententiam meam aperui: nunc exiſtimo affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſſe. Quia actus iſte eſt multum inordinatus, & obſcenus, valdè repugnans rectæ rationi: tum, quia proximè inclinatur conſcitantem ad libidinem, & ex tali conſcitate ſequitur non modica delectatio ex parte conſcitantis, non ex curioſitate, quæ ſenſualem delectationem non cauſat, ſicut ipſemet actus conſcicationis, qui ſicut excitat delectationem in animali bruto, ita & in ipſo homine conſcicante, vt experientia conſtat inter perſonas, quarum vna aliam excitat ad libidinem conſcicatione membri: tum, quia, etſi actus venereus non eſt mortalis, neque venialis ex parte animalis, non ceſſat tamen eſſe mortalis ex parte conſcitantis. Confirmatur: quia conſcicans virilitè omnino, & penitus ſtulti, mortaliter peccat, licet non peccet ipſe ſtultus: eſt igitur idem iudicium de conſcicatione pudenda bruti animalis, ex cuius parte ille actus venereus non eſt peccatum, vtique verò ex parte conſcitantis. Et ita hanc ſententiam, præter Bonaciam, & Salas à me, *vbi ſuprà* adductos, tenet Bordonus *tom. 2. reſol. 74. num. 8.*

Quæritur tertio, an ſinito actu matrimoniali, & viro à ſcæmina ſublato, licitum ſit ſcæminæ, quæ nondum ſeminatur, agitata libidine, ſe tactibus excitare, donec ſeminet? Pro affirmatiua ſententia alibi plures adduxi; & nunc il-

lam docet doctus, & amiciffimus Pater Martinus Perez *de matrim. diſp. 49. ſect. 8. num. 4.* vbi ſic ait: [Quæres, quid dicendum, vbi vir ſeminatur intra vas, & membrum virile extraxit, licebitne ſcæminæ, quæ nondum effudit, ſe prouocare tactibus, donec ſeminet? Sentit Sanchez *num. 12.* id licere: quia illa prouocatio ſcæminæ eſt actus conjugalis perfectio, ac conſummatio; & quanuis ad generationem ſimpliciter, & omnino non deſideretur, valdè tamen conſert, vt *anteà dixi*, & ideo non eſt inter coniuges inhoneſta. Quod etiam firmat: quia aliàs euidentiffimo periculo committendi quamplurima peccata mortalia ſcæminæ eſſent expoſitæ: quia frequenter viri, præſertim robuſtiores, prius ſeminant, & illicò recedunt, manente in ſcæminæ valdè irritata libidine: quare expectare vir non tenetur, licet poſſit etiam effuſo ſemine adhuc copulam conſeruare, vt ſcæmina ſeminet.] Ita ille. Verùm puto, non eſſe recedendum à negatiua ſententia, quàm nouiſſimè tenet Texeda *in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. can. 12. n. 43.* [Primò, quia tactus ille, quo ſcæmina extra actum matrimonialem ſe tangit, & prouocat ad pollutionem, nullo pacto ad ſinem matrimonij, qui eſt prolis generatio, ſpectat: ergo eſt illicitus. Probatur antecedens: quia eſt actus habitus ſolum ob ipſam delectationem, & non ob ſinem matrimonij. Confirmatur, & explicatur: quia, cum iam vir intra vas ſcæminæ ſeminauerit, & ſolum viri ſemen ad prolem generandam neceſſarium ſit, præſupponitur iam proles genita, & completa generatio: ergo ſcæmina tactibus ſe excitans ad effundendum ſemen, ſinita copula maritali, & viro ab ea ſublato, peccat mortaliter. Reſpondet Sanchez, illam ſcæminæ prouocationem eſſe perfectionem, & conſummationem actus conjugalis. Sed contra: quia actus conjugalis conſummatio, & perfectio eſt ipſa proles genita, quæ eſt ſinis principalis matrimonij: ergo actus illi ſcæminæ, qui poſt viri ſeminationem ſequuntur, nullo modo conducent ad prolis generationem; ſed ſolum ſunt ob ipſam delectationem à ſcæmina captandam habiti, & ſic ſunt mortales. Probatur tandem principaliter aſſertum noſtrum: quia generatio poteſt ſequi perfectè abſque ſcæminæ ſeminatione, vt fatetur ipſe Sanchez, ergo, ſi iam ſemen viri ſciſſum eſt intra vas ſcæminæ, & ſtatim reconditum in ſuo particulari ſinu, & ſedili, vt ita dicam; effuſio ſeminis ſcæminæ non eſt neceſſaria, neque ad producendam prolem, neque ad perfectionem actus conjugalis. Si ruruſus dicas cum Sanchez, veram eſſe, ſemen ſcæminæ non eſſe ad generationem neceſſarium, valdè tamen ad illam conferre, nimirum, ad faciilius generandam prolem. Sed contra: quia id eſt, quod iudicamus falſum, & aduerſari doctrinæ eius, ac præbere occasionem peccandi ſcæminis: nam ſinito actu conjugali, & ſemine viri intra vas ſcæminæ recondito, ſtatim ſequitur eſt generatio per virtutem matricis attrahentis illud, & conſtituentis in ſuo loco, præcludendo formam eius, ne aër ſubintret: ergo ſemen ſcæminæ poſteà ſequutum mediis illis tactibus ſecum habitis extra matrimonialem congreſſum, eſt impertinens, imò valdè illicitus. Obiicit Sanchez: Si huiusmodi tactus poſt maritalem coïtum, & membro virili extraxto, non liceret ſcæminæ ad emittendum ſemen, maximo, & euidentiffimo periculo emittendi ſemen eſſent ſcæminæ expoſitæ, cum frequenter viri, cum ſint robuſtiores, prius ſeminant, & ſtatim recedant, manente in ſcæmina valdè irritata libidine. Sed contra: quia ex ratione iſta oppoſitum ſequitur: nam, ſi licet ſcæminis, membro virili ſubtraxto, extra maritalem congreſſum, ſe tactibus ad emittendum ſemen prouocare ob periculum emittendi illud; quod maius periculum poteſt eſſe, neque imaginari emittendi ſeminis, quàm quod ſcæmina agitata libidine ſe ipſam tactibus impudicis prouocet ad pollutionem? nam, ſi ſolum irritationem illam pateretur, non ita certè ſequeretur ſeminis emiſſio, ſicut ſequitur ex tactibus illis impudicis ordinatis, ex parte ſcæminæ, ad emittendum ſemen.] Hucusque Texeda, cui adde, ex Societate

cietate Iesu Castrum Palaum *tom. 5. disput. 3. punct. 4. §. 3. numer. 6.* quia, air ipse, coniugibus ea copula licita est, per quam efficiuntur vna caro, & mulier illa effusione seminis non videret fieri vna caro cum viro, vt pote ab ea separato: ergo.

Quæritur quarto, an licitum sit fornicæ aliquando operari ad expellendum semen, quod existimat esse corruptum, quantum præuideat verum semen emittendum fore: Pro affirmatiua sententia *alibi* adduxi Sanchez, & alios asserentes, quod quando semen est corruptum, & intra vas fornicæ decenter, si ob id patiatur venenosa accidentia, licitum esse ei operari tactibus, & confricationibus in partibus impudicis habitis ad expellendum illud semen, etiam si præuideat simul verum semen effundendum, si id eueniat præter intentionem fornicæ operam dantis ad illud semen emittendum. Sed contrarium tenendum est cum Texeda, *vbi supra, numer. 62.* Primò, quia in illa seminis corrupti effusione sentitur vehemens delectatio intensa, & procurata: ergo est illicitum. Antecedens est certum: quia nequit fieri in partibus occultis fricatio, vsque ad effusionem seminis, sine magna in parte sensitiua delectatione. Consequens verò à Sanchez conceditur, dum asserit, idem seminis effusionem ob vitam tuendam, aut conservandam, licitam non esse: quia in ea seminis effusione magna sentitur delectatio, quam homines, tanquam humanum bonum, prosequerentur; atque ob id, asserit, natura in omni euentu ipsius seminis administrationem homini denegauit: ergo, si vehemens delectatio, quæ in seminis effusione sentitur, est tota ratio, cur seminis effusio in nullo euentu sit licita: cum illa reperitur in seminis corrupti effusione, minime hæc licita erit. Nec obstat dicere: licitum est vti medicamentis ad expellendas aliquas prauas, & nocentes qualitates, quando id expedit ad sanitatem corporis, etiam si per accidens sequatur veri seminis effusio: ergo licebit etiam partium verendarum confricatio. Ceterum argumentum hoc nullius est momenti, & idem responderetur concessio antecedit, negando consequens, quia, quando expellitur semen corruptum mediis applicatis medicamentis, non sentitur vehemens delectatio, atque adeò bene applicari possunt; præcipue, quia illa medicamentorum applicatio non per se tendit ad expulsionem seminis veri, sicut prædicta confricatio membri. Itaque dicendum est, seminis veri emissionem, etiam si fiat concomitantè ad seminis corrupti effusionem, quia opponitur per se prolis generationi, & absque magna delectatione fieri nequit, esse illicitam.

Quæritur quinto, an sit peccatum mortale refricare pudenda in superficie vas præposteri, vxoris? In hoc solum culpam venialem agnoscit Sanchez *lib. 9. disput. 17. numer. 5.* Sed ego non solum de intromissione membri virilis in vas fornicæ præposteri, (quod certum esse debet), sed etiam de refricatione illius in prædicti vas superficiei, existimo esse peccatum mortale, tamen si absit periculum pollutionis, & fiat animo consummandi in vase naturali fornicæ: quia prædicti tactus censendi sunt sodomiticæ copulæ inchoatio, eò quod ex se, & spectata eorum natura, ad ipsam referantur; quam resolutionem non tollit agentis intentio. Et ita nostram sententiam tenet Castrum Palaum *tom. 5. disput. 3. punct. 4. §. 2. numer. 6.*

Quæritur sexto, an aliquando tactus inter coniugatos sint liciti, etiam cum præuiso periculo pollutionis? Affirmatiuè responderet Sanchez *tom. 3. lib. 9. disput. 45. numer. 36.* vbi sic ait: [In coniuge petente non semper sunt mortales tactus cum periculo pollutionis in se, vel in altero coniuge, quando nec ea est intentio, nec est consensus periculum. Sed erunt mortales, quando absque causa vrgenti exercentur. Probat: quia, licet hi tactus sint causa per se pollutionis: at excusat tali causæ operam dantem vrgens causa: at aliquando adest talis causa. Hinc deducitur, amplexus, & oscula, & alios tactus solitos exerceri inter con-

iuges ad mutuum indicandum, fouendumque amorem; & turpitudine carentes, minime damnanda esse de culpa lethali ob periculum pollutionis præuisæ, quando non nimia voluptas adest, nec incitat; sed tanquam indicia amoris exercentur, represso excessu libidinis insurgentis. Ducor: quoniam causa vrgens adest huiusmodi tactus exercendi, vt mutuum indicetur, foueaturque amor inter coniuges, magnæque austeritas esset, & valde minueretur amor, si ab huiusmodi tactibus absterent. Deinde, quia amplexus inter forotem, & fratrem foris venientes ad indicandum amorem, & ne austeri, & inurbani videantur, non damnantur ob pollutionis præuisæ periculum. Cur ergo inter coniuges damnandi sunt? Ed vel maximè quòd vbi non nimius libidinis ardor incitat eos, sed voluntas mutui amoris fouendi, non influunt notabiliter in coniugatis ad pollutionem: quoniam in omnino solutis, quibus copula est interdicta, influerent.] Ita ille. Sed contra illum, & merito insurgit Pater Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thome, q. 6. de bonis matrimonij, dub. 26. n. 187.* vbi ita asserit: [Non videtur mihi probandum, quod ait Sanchez, non semper esse mortales tactus exercitos cum periculo pollutionis, etiam in petente: id, inquam, minus probatur, cum pollutio eo casu possit vitari petendo actum coniugalem, quem coniugatus potest exercere. Confirmatur: si dans operam rei alioquin licitæ, & præceptæ aduertat inde sequentem pollutionem, quam recentis actione possit impedire, tenetur impedire, alioquin mortaliter peccabit: cum ergo coniugatus in nostro casu possit occurrere pollutioni per actum coniugalem, qui non est ei difficilis, tenetur illum exercere: propter quam rationem, per se loquendo, sentio, compatiem, quæ per modum tendentis eisdem actus cum delectatione venere patitur, vel exercet, teneri actum coniugalem petere, si aduertat in se pollutionis periculum, & nulla circumstantia extrinseca excuset: alioquin pollutionem censendam ei voluntariam, cum eam possit impedire per medium non extraordinarium statui matrimoniali, idque sine magno grauamine, vt suppono. Nota etiam, me non adherere opinioni Sanchez *de matrim. lib. 5. disput. 44. n. 16.* asserentes, posse coniugem ob solam voluptatem veneream, & non cocundi causa, seipsum tangere, cessante pollutionis periculo. Quæ opinio, vt obseruat Dicastillus *de iust. lib. 1. disp. 3. dub. 15. n. 218.* in vltimis huius authoris editionibus, exponitæ fuit ex rationibus, quas ipse Dicastillus adducit: vnde falsò Castr. Pal. *tom. 1. tract. 2. disp. 1. §. 2. n. 11.* in fauorem Sanch. adducit Valquez: nam Valquez oppositum docet, vt patet *in 1. 2. disp. 113. c. 2. n. 4.* & rectè notat Dicastillus *vbi supra n. 219.*

Et tandem nota, à me *infra* impugnari Sanchez, asserentem, tanquam probabile, licitam; ac debitam esse effusionem seminis in copula fornicaria, stante effusione alterius. Et ita, me citato, docet etiam postquam sententiam Pater Auerla *de matrim. q. 21. sect. 5.* Quia tota ea actio, & qualibet eius pars, est illicita, & indebita, ac semper vnusquisque tenetur ab ea desistere: vnde continuando perseuerat in actione peccaminosa, & contraria rationi, & iniuriola proli. Quare non esset maius malum, nec simpliciter malum, sed potius debitum, desistere ab effusione seminis, etiam stante effusione alterius: quia ex hac parte non esset malum frustrari semen, vbi fornicarie conciperetur proles: sed malum fuerat fundi semen ex parte vius, & inchoare copulam ordinatam ad effusionem vtriusque.

Imò teneri vitium desistere, etiam si sequuta sit effusio extra vas; quia ipse amplius impedire non possit, aduertit Diana *part. 3. tract. 4. resol. 227.* vbi oppositam sententiam non vt probabilem admittit.] Ita ille, & iterum ego.

An incestuoso iniquè petenti debitum, possit sine peccato coniux innocens illud reddere?

RESOL. XXXII.

Affirmativam sententiam docet Pater Sanchez de *matrimon. lib. 9. disput. 6. num. 12.* Sed aduersus illum insurgit Texeda *tom. 2. lib. 4. tractat. 1. controuer. 12. num. 88.* quia coniux incestuosus ob adulterium, & commissum incestum amisit ius petendi, & petendo peccat mortaliter; ergo coniux innocens, cum nulla insit illi reddendi obligatio, cooperatur peccato incestuosi, & est particeps illius. Probatur consequentia: quia potest impedire peccatum adulteri, & non impedit, cum possit. Secundò, quia idem coniux innocens dubitans de valore matrimonij, peccat mortaliter reddendo debitum adultero non dubitanti: quia reddendo debitum solum excusabatur à culpa ratione obligationis, quo tenebatur reddere; quæ tamen ratione adulteri contra ipsam commissit cessat: ergo, cum in nostro casu coniux non teneatur reddere debitum adultero incestuoso petenti, reddendo peccat mortaliter, cooperando peccato eius. Tertio, quoties quis potest remouere aliquem à peccato mortali, tenetur lege charitatis saltem id facere, cum habeat præceptum à Deo de proximo suo: sed coniux innocens, absolute loquendo, potest coniugem nocentem, & adulterum, & incestuosum remouere à peccato mortali, ei non reddendo debitum petendi, ergo ad id tenetur; atque si reddat, peccat mortaliter, cooperando peccato eius.

Obicit Sanchez: Coniux innocens ex eo, quòd alter coniux adulterium commisit, & incestum, non peccat: ergo nulla potest assignari ratio, vt iniuste priuetur facultate reddendi, & petendi debitum: aliàs enim peccatum coniugis adulteri, & incestuosi noceret innocenti, cum ipsam priuet tota sui iuris plenitudine. Sed respondetur, argumentum procedere ex praua intelligentia delicti perpetrati ab adultero incestuoso: nam per illud coniux innocens non priuatur aliquo iure petendi debitum, cum, si perat teneatur coniux nocens, & adulter, & incestuosus reddere, sed solum priuatur potestate reddendi; & hoc quidem in pœnam, & supplicium adulteri incestuosi: vnde illa potestatis priuatio debiti reddendi incestuoso, quæ manet in innocente coniuge, non est priuatio alicuius iuris, quo innocens ob incestum alterius priuetur sed potius est sui iuris corroboratio; cum in sua potestate positum sit petere, quoties voluerit, absque vlla obligatione reddendi, & in adultero maneat obligatio reddendi debitum coniugi, quoties petierit: & hæc doctrina in praxi, tanquam vera, & secura, sequenda est. Ita Texeda.

Verùm sententiam Patris Sanchez ego satis probabilem existimo, quam, præter illum, ruerit Layman *lib. 5. tractat. 10. part. 3. capit. 1. num. 15.* Cast. Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 6. num. 7.* Quia in tali casu, si attentè consideretur, nulla est iniquæ actionis cooperatio: quippe illa copula coniugalis secundum se illicita non est; sed solum quatenus petitur ab incestuoso: at petitioni incestuosi non cooperatis formaliter, si quidem illum ad petendum non incitasti; sed solum cooperatis copulæ petitæ: ergo nulla in malitiam cooperatio adest. Ex alia autem parte delictum incestuosi te grauari non debet, vt dicitur cap. *Transmissæ*. cap. *Tua. de eo, qui cognouit consanguineum.* Ergo æquè debes liber esse ad petendum, & reddendum, ac si delictum commissum non esset. Et idè hanc sententiam tenet etiam inclytum Lumen Dominicanæ Familiæ, Martinus Ledesma, in *4. tom. 2. quæst. 60. art. 5. fol. mibi 507.* qui plus addit, non solum vxorem in tali casu posse, sed teneri reddere debitum: sic ita asserit: [Si autem sequatur incestus, non dirimitur matrimonium iam antè contractum; nempe, si quis cognouit sororem suæ vxoris, vel eiusdem vxoris aliquam aliam consanguineam, non dirimitur iam contractum matrimonium; sed priuatur, vt non possit exigere

debitum ab vxore in pœnam; reddere autem tenetur: & si exigat debitum, peccat mortificare: & probabile est, quòd vxor non tenetur reddere, etsi licitè possit; licet probabilius mihi videatur, quòd vxor tenetur reddere debitum marito petenti, esto petens peccet.] Ita ille. At quoad hoc vltimum dissentio: puto enim contra Ledesmam, in tali casu nullam obligationem adesse debitum reddendi; licet possit reddere, contra Texedam, si vellet. Vide Guttierrez in *99. Can. lib. 1. c. 23. n. 6.* Couartuu. in *4. Decret. par. 2. c. 7. §. 2. n. 5.* & Sanchez *vbi sup. n. 8.*

Notandum est hic obiter, in gratiam coniugis innocentis, permitti aliquando posse incestuoso debiti tacitam petitionem, testantur Sorus in *4. disp. 37. q. unica. art. 2. post 2. conclus.* Guttierrez *lib. 1. canonice. qq. cap. 23. n. 9.* Sanchez pluribus relatis, *lib. 9. disp. 7. n. 1.* Si enim vxor cogeret semper debitum petere, onerosum illi matrimonium esset, & periculo incontinentiæ exponeretur, crederèque posset, se minus à viro diligi. Illud verò est certum, impetrata dispensatione prædicti impedimenti integrè incestuosus recuperare ius petendi debitum, ac si nunquam affinitatem contraxisset; neque ad hanc impetrationem consensus innocentis requiritur, vt oprime aduertit Sanchez *lib. 9. disput. 6. num. 10.* Quam dispensationem concedere posse Episcopum, saltem ex consuetudine, testantur Sanchez *lib. 8. disput. 12. n. 4.* Valentia *disp. 10. q. 5. part. 5.* Henricus *lib. 12. c. 2. n. 9.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. cap. 1. n. 13.* & alij plures apud ipsos. Ex privilegio autem Sedis Apostolicæ, Superiores Religionum, & quibus ipsi commiserint, eam concedere possunt.

Sed hic obiter quæro, an, si coniux adulterium committat, alter coniux, qui voto perpetuæ castitatis est obstrictus, teneatur ei debitum petenti reddere? In qua difficultate partem affirmatiuam tenet Lessius *de iust. lib. 2. capit. 41. num. 53.* Sed obstat validum argumentum: quia coniux voto castitatis ligatus, tenetur perfecte seruare suum votum, in quantum potest sine iniuria alterius coniugis, neque petendo debitum, neque reddendo: sed in casu posito coniux neque petere, neque reddere potest: ergo attempta vi, & obligatione ad id tenetur. Maior conceditur ab omnibus: sed probatur minor: quia coniux adulter ob adulterium, cuius est conscius coniux, qui voto castitatis est obstrictus, amisit ius petendi: ergo coniux voto castitatis obstrictus non tenetur ei petenti debitum reddere. Idèd tu cogita.

An uxoratus impeditus petere debitum, possit absque dispensatione illud petere, ne periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis.

RESOL. XXXIII.

Affirmatiuè respondet Quintanadueñas in *Theolog. mor. tom. 1. tract. 9. singul. 12. ex eo,* inquit, iuris principio, quod probant Casar Argel. *de contradicatore legitimo, q. 19. n. 71.* & Barbosa *de princip. lit. L. n. 25.* Lex non debet esse iniquitatis vinculum. Vinculum autem, scandalum, & occasio ruinæ, ac grauissimæ iniquitatis esset lex ecclesiastica impediens debiti petitionem, in casu, in quo ex eius obseruatione, grauissimo, & proximo luxuriæ periculo quis exponeretur: ergo non est credibile, legislatorem obligare voluisse cum tanto detrimento.

Confirmatur hæc sententia ex Doctoribus asserentibus, licere coniugi impedito exigere debitum ab altero, cum in seipso periculum incontinentiæ sentit. Sic docent de coniuge, qui affinitatem contraxit, plurimi, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 9. disput. 9. disput. 7. n. 5.* adducens, tunc id habere locum, quando spes est, quòd ea copula periculo incontinentiæ subueniat, vel vbi id prudenter dubitaretur. Rationem adhibet: quia votum non obligat ad non petendum cum dispendio ruinæ alterius coniugis: ergo nec etiam obligabit cum dispendio animæ illius, qui illud

illud emisit: cum non minus, sed multo magis teneatur hic suæ salutis spirituali prospicere, quam salutis uxoris suæ, & matrimonij vltus post lapsum ordinetur, vt huic incontinentiæ subueniatur.

Limitanda verò est prædicta sententia, vt tutius procedat, vt ea utatur coniux, cum commodè dispensatio ad petendum debitum haberi nequit, vel est periculum in mora ipsius petitionis. Vnde in oppidis, vbi nec Parochus, aut secularis Confessor potestatem delegaram habent ad hanc dispensationem concedendam; nec Religiosus adest, qui eam concedere valeat: aut noctu suboritur vehemens stimulatorum tempestas cum præfato periculo, potest etiam hoc impedimento ligatus, ab uxore debitum petere. Constatius verò erit, quod si potest, has occasiones præueniat, dispensationem ad cautelam antea impetrans, cum ad ciuitatem, vel locum diuertit, in quo sunt illi, qui eam possunt concedere. Sed ne scrupulis ansam præbeamus, adde, quod, licet hoc tutius sit; valdè probabile est, nullo modo dispensationem esse necessariam tunc, etiamsi facile obtineri possit; cum hæc sententia nitatur in eo, quod tunc nec lex, nec votum obligant, seu ille casus non cadat sub lege, nec sub voto ob rationes assignatas. Eo modo, quo Doctores, apud Bonacinam, de leg. disputat. 1. quest. 1. punct. vlt. num. 8. docent, legis obligationem cessare in iis casibus, qui per epischeiam, seu æquitatem, & prudentiam, non censentur comprehendi in lege, etiamsi verba legis illos comprehendere videantur.] Hæcunque Quintanaduënas.

Sed his omnibus non assentior, vt pote contra communem sententiam Doctorum, memor illorum verborum Baldi assententis, quod qui loquitur contra omnes, non bene loquitur. Rectè itaque dixit Texeda in Theol. moral. 2. lib. 4. tract. 1. controu. 12. num. 92. Si toges, quid facerè teneatur coniux, qui debiti petitione est priuatus ratione affinitatis contractæ per adulterium, & incestum, aut ratione voti castitatis, si grauissimis carnis stimulis sit agitur, ita vt illos vincere non possit: nam videtur eo casu licitam esse ei debiti petitionem, sicut licitam esse ei, quoties sentit in coniuge altero incontinentiæ periculum. Dico tamen, in nullo casu licitum esse ei debitum petere: & idè tenetur vti canis macerationibus, ieiunando, orando, aut disciplinis vires à carne auferendo. Neque est similis ratio de huiusmodi impedito, quoties videt in altera coniuge periculum incontinentiæ; in quo casu licitum est ei ab ea debitum petere: quia tunc illa debiti petitio, non est formaliter petitio, sed redditio, & obligationis solutio; quod non euenit, quando incestuosus, adulter, aut voto castitatis ligatus ad vincendas carnis tentationes debitum petit. Vnde patet responsio ad argumenta contraria.

Hinc inferitur, quod coniux non tenetur reddere debitum viro, lepra, morbo gallico, &c. infecto, etiamsi ingrati peccata carnis labatur, debitum non reddendo: quia patiens ad superandas tentationes carnis, vt ex Poncio, Coninch, Layman, & aliis docet Palaus tom. 5. disput. 3. punct. 4. §. 11. num. 4. alia plura remedia adhibere potest, quibus diuina gratia adiutus, illas vincat. Sic & in nostro casu. Ergo, &c.

An excommunicatus sit incapax officiorum iurisdictionis secularis?

R E S O L. XXXIV.

Suppono, excommunicatum esse incapacem non solum beneficij, sed cuiusvis officij, muneris, seu dignitatis ecclesiasticæ, vt Legati, Delegati, Inquisitoris, Administratoris; seu Gubernatoris, Episcopatús, Promisoris, seu Vicarij Episcopi, & à fortiori Provincialis, Generalis Ordinum, Rectoris, Guardiani, seu Præpositi Conuentus, ex cap. Posulasti. & fin. de Cleric. excommunic. ministr.

Difficultas est, an sit incapax officiorum iurisdictionis secularis. Et affirmatiuè respondet Garcia de benef. tom. 2. parte 7. cap. 13. num. 24. qui citat Auilam, Tolerum, Henriquez, Sayrum, & Vgolinum. Probatur: quia excommunicato interdicitur etiam communicatio cum fidelibus, & iurisdictionis exercitium: ergo prohibetur collatio officij & muneris hoc exercitium exigentis, ex l. Oratio. de sponsalib. Deinde in cap. Venerabilem. 34. de electione, cæcetur, ne Hæreticus, aut excommunicatus in Imperatorem eligatur; & si fuerit electus, irritetur eius electio. Signum ergo est, officium iurisdictionis excommunicato concedi non posse. Limitat tamen Garcia hanc sententiam, num. 25. vbi electione, seu libera collatione conferuntur huiusmodi dignitates, seu officia secularia: secus vbi obueniunt successione, seu ratione bonorum, vel maioratus, in quibus excommunicatus potest succedere, & solùm durante excommunicatione suspenditur vltus iurisdictionis.

Sed mihi, vt verum fatear, absolutè opinio negatiua magis placet, quam tuerit Suarez de cens. disput. 16. sect. 2. num. 1. quem asserit Garcia, cui ego addo Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 11. n. 106. Hurtad. disp. 8. diffcult. 2. Fillinc. tom. 1. tract. 12. cap. 5. num. 113. & alios. Et ratio est: quia ex prohibitione vltus, & exercitij iurisdictionis excommunicato facta, solùm inferunt prohibitam esse iurisdictionis concessionem: at non inferunt, nullam, & irritam esse. Ex alia parte, nullus est Textus hanc irritationem inducens: nam Textus in cap. Venerabilem. potius probat, valere Imperatoris electionem, tametsi veniat irritanda. In officiis verò, & muneribus ecclesiasticis, quia proximius beneficij conditioni accedunt, admittit communis sententia hanc annulationem, & irritationem. Non igitur ad officia, & munera temporalia extendi debet.

Notandum est hic obiter primò, quod affirmant plures, si eligaris ad beneficium tempore habili, & acceptes tempore excommunicationis, validam esse acceptationem. Ex hac doctrina inferunt graues Doctores in Ecclesia, in quæ est ius optandi pinguiorem præbendam, excommunicatum optare posse. Secundò inferunt, si iis coadiutor cum futura successione, & tempore mortis proprietarij excommunicatus existas, non impediri à consequitione præbendæ, si in forma gratiosa facta est, licet aliqui probabiliter prædicta non admittant. Sed nostra sententia est probabilior. Vide Auilam part. 2. cap. 6. disput. 5. dub. 6. & Garcia vbi supra, num. 35.

Notandum secundò, quod excommunicatus obriens in excommunicatione beneficium, non solum ab excommunicatione absolui debet, vt beneficium retineat; sed noua collatione indiget. Verùm, si collatio, vel electio, quæ ad Ordinatum pertinet, facta est tempore excommunicationis, ex dispensatione Ordinarij retinere beneficium poterit: quia ea dispensatio æquivalet nouæ collationi. At si collatio pertinet ad Ordinarium, sed prærequiritur præsentatio patroni laici, vel ecclesiastici, vel collatio pertinet ad Pontificem, est grauis difficultas, an ex sola dispensatione Ordinarij beneficium retinere possit? Negat Auila vbi supra, dub. 4. conclus. 2. Suarez de censur. disputat. 13. sect. 1. num. 43. Coninch disput. 14. dub. 9. num. 75. Garcia loco citato, num. 76. & alij: quia hæc dispensatio æquivalet nouæ collationi: at Ordinarius beneficium, quod est de alterius præsentatione, patrono inconsulto, prouidere nequit; minùsque potest beneficium Sedi Apostolicæ affectum conferre. Ergo neque poterit dispensare, vt retineatur.

Hic tamen non obstantibus, conseruatur, tanquàm probabilem, admitto cum Layman lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 8. Azorio part. 2. lib. 6. cap. 7. quest. 2. §. Quid dicendum. & aliis, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 8. disp. 7. num. 12. vbi triplicem conditionem apponit. Prima, vt collationis nullitas occulta sit. Secunda, ne cedat dispensatio in tertij coelecti præiudicium. Tercia, nesciens se inhabi-

lem esse, possessionem beneficij acceperit; quia eo casu incurrit vitium intrusionis. Sed ab hoc, si occultum est, dispensari potest. Dicendum est itaque, satis probabiliter in tali casu ex sola dispensatione Ordinarij posse excommunicatum prædicta beneficia retinere: quia, ut facilius fidelium conscientijs consulatur, videtur hæc potestas Ordinario concessa in dicto cap. *Postulasti*, siquidem non reseruatur Pontifici. Dispensatio autem non reseruata concessa censetur Ordinatio, argum. cap. *Nuper de sententia excommunic.*

An sit maius peccatum inducere mulierem ad fornicandum, vel illam occidere.

RESOL. XXXV.

Respondeo, quod si prouocans directè, & per se intendit mortem spiritualem mulieris, nimirum, si velit directè, ut amittat gratiam, simplicitate grauius peccat, quam occidens: secus verò quando per se primò, & directè solum intendit delectationem: Et suadetur primò, supponendo, hæc duo peccata posse tripliciter comparari: aut enim vtrunque nocuerunt mortis, scilicet, spiritualis, & corporalis, est in illis directè, & expressè intentum: aut vtrunque est indirectè volitum: aut tandem vnum directè, & alterum indirectè est volitum.

Quo supposito, ostenditur nostra conclusio: quando nocuerunt spirituale est directè, & formaliter volitum, tunc peccatum prouocandi mulierem in dicto casu est peccatum odij formalis proximi; & scandali: quod quidem cum directè sit contra charitatem, est grauius, quam peccatum homicidij, quomodocunque in illo sit volitum nocuerunt corporale, utpote quia hoc tantum est peccatum contra iustitiam, ac proinde minus graue, sicut & reuerentia iustitia minus perfecta est, quam reuerentia charitatis: ergo. Secundò probatur, quia scandalum, ratione damni spiritualis, tunc est speciale peccatum contra charitatem, quando aliquis directè, & per se intendit spirituale ruinam proximi: secus autem, quando tantum indirectè, & secundariò illam intendit, ut ex his, quæ communiter docent Theologi cum D. Thoma 1. 2. *quest. 43. art. 3.* supponimus: sed in dicto casu, si prouocans mulierem velit directè eius mortem spiritualem, tunc per se intendit spiritualem ruinam proximi: secus verò, si eius nocuerunt spirituale indirectè intendat: ergo primo modo duntaxat constituitur peccatum illud in specie scandali, ac proinde grauioris malitiæ: secus verò secundo modo, quia tunc non accipit speciem scandali, sed tantum prouocationis ad delectationem per se intentam: quæ proinde minoris malitiæ est, quam homicidium: quoniam modo in illo corporalis mors intenditur. Et ita hanc sententiam docet *Lorca in 1. 2. quest. 73. artic. 8.* & ibi etiam Caietanus, quibus adde *Vasquez ibidem, disput. 102. capit. 4. & 5.* cum *Aluarez disp. 137.*

Nota tamen, Curielem in 1. 2. *quest. 73. art. 8. dub. 5.* absolute docere, inductionem ad fornicationem esse maius peccatum, quam homicidium: quia in tali casu prouocans ad fornicandum, peccat grauius grauitate essentiali, quam occidens mulierem: nam iste, licet peccet grauius grauitate essentiali, sed non totali, quæ conflatur ex essentiali, & accidentalī: grauior autem est malitia, quæ conflatur ex essentiali, & accidentalī, quam illa, quæ solum est essentialis: ergo grauior est in dicto casu malitia prouocantis, quam occidentis. Minor est nota, & maior probatur: quia mors spiritualis voluta, etiam indirectè, est obiectum peius, quam sola mors corporalis: ergo tribuit actui peiorem speciem malitiæ. Sed tu, ne deferas distinctionem primæ sententiæ,

* *

An, qui per donationem, vel furtum accipit bona naufragantium ab alio accepta, incidat in censuram Bullæ Cœnæ?

RESOL. XXXVI.

Affirmatiuè responderet Suarez de *censur. disp. 21. sect. 2. n. 33.* vbi sic ait: [Potest contingere, ut quis recipiat talia bona sine vlllo antecedente pacto; sed ex mera voluntate subripientis; ita tamen ut sciat, qualia sint: (nam, si accepisset bona fide, & ex ignorantia inculpabili, quando illa durauerit, cessat difficultas.) Propter huiusmodi ergo receptorem videtur addita in Bulla Gregorij illa verba: *Aut ab alijs rapta, seu accepta scienter receperint.* quæ verba omissa sunt in Bulla Clementis: & idè dubitari potest, an reuocata sint, vel solum fuerint omissa: quia in verbo, *spoliauerint*, censetur sufficienter contenta. Et quauis facilis possit in vtranque partem res disputari, mihi hoc posterius videtur probabilius: quia ille, qui se accipit talem rem, moraliter verum dominum spoliatur. Quod ita breuiter declato: quia ille, qui se accipit talia bona, tenetur illa reddere vero domino: ergo, si sit in mora reddendi, agit contra cap. *Excommunicationi.* eiusque excommunicationem incurrit: ergo à fortiori incidit in Bullam Cœnæ: ergo, si à principio iniuste accepit animo retinendi sibi, in Bullam Cœnæ incidit: nam, quod accipiat immediatè in litore, vel mari, vel mediante prioris spoliatore, non variat malitiam, neque quoad hoc lex hæc quidpiam distinguit.] Ita Suarez.

Sed ego adhæreo opinioni negatiuæ, quam docet *Soula in Bullam Cœnæ, cap. 5. disputat. 34. conclus. 1.* & *Sayrus de censur. lib. 3. capit. 8. num. 4.* cum alijs. Probat: quia in Bulla tantum de primo subripiente fit sermo si non verò de secundo, vel tertio: ergo, quantuncunque secundus, vel tertius lator, aut gratis accipiens, sciant, bona illa iniuste esse ex naufragio accepta, non excommunicantur: non enim censura vltra proprium casum, cum sit poenalis, extenditur. Antecedens non obscure colligitur ex illis verbis: *In ipsi nauibus, sine ex eisdem electa in mari, vel in litore inuenta, &c. subripuerint.* Quæ verba manifestè ostendunt de primo subripiente loqui tantum Summum Pontificem. Et confirmatur ex ablatione illorum verborum, quæ erant in Bulla Gregorij, quæ, cum secundos subripientes excommunicarent, modò ablati ipsos non ligant.

Verum occasione præsentis dubij, aliquæ difficultates enodandæ sunt circa intelligentiam Canonis Bullæ, & idè quæro, An, qui auxilium, consilium, & fauorem præstant, ut bona naufragantium subripiantur, incidant in censuram dicti Canonis? Suarez vbi supra, *num. 3.* & *Filiolus tom. 1. tract. 16. cap. 4. n. 101.* censent ligari censuram auxiliatorem, non autem consulentem. Bonacina verò *tom. 3. disp. 1. quest. 5. punct. 1. num. 3. in vltimo num. 4.* affirmat, spectandum esse auxilium, & cooperationem. Si enim eius conditionis sit, ut verè, physicè, & realiter ad subreptionem concurrat, hæc afficitur excommunicationes: quia sic cooperans verè subreptor est, verèque, & propriè naufragantium bona subripit. Secus verò si solum moraliter in subreptione concurrat: quia ex moralī concursu in subreptionem non subreptor, sed subreptoris motor dicendus est. Et cum leges poenales vltra significationem propriam extendi non debeant, æquum non est, ut lex subreptoribus excommunicationem indicens ad subreptorem morale extendatur. Ex qua doctrina inferri Bonacina, famulum ministrantem subreptori, opemque illi in subreptione præbentem, tam res deferendo, tum instrumenta suppeditando, tum assistendo, in hanc excommunicationem incidere: quia verè est subreptor physicus. Et idem erit dicendum de eo, qui nauim latroni accomodat ad bona subripienda, cum pacto ea diuidendi.

Mihi

Mihi verò magis placet opinio, quæ absolute negat consulentem, mandantem, ratum habentem, & auxiliantem hac excommunicatione ligari; quia ultra proprietatem verborum extensio in legibus maxime penalibus faciendâ non est. At consulens, mandans, ratum habens surreptionem non præstat, nec surreptor propriè est, sed surreptoris motor, & approbator. Et idem est de auxiliante, quatenus talis est, quia esto per actionem physicam surreptioni concurrens: cum ipse res naufragantium non surripiat, sed alteri, ut surreptionem præster, auxiliator, excommunicatione lata aduersus surreptores ligari non potest. Quod manifestum fiet casus difficiliore expendendo. Etenim famulus, vel alius tertius opem ferens surreptori, tum subministrando Instrumenta ad surreptionem necessaria, tum ei assistendo, tum merces deferendo; si ipse famulus nihil ex bonis naufragantium surripiat, ut sibi retineat, nequaquam surreptor dici poterit, cum hæc denominatio non ex auxilio ad furtum, sed ex furtu & rei alienæ usurpatione habeatur. Ob eandem rationem excusari debet qui bona surrepta custodit, ut surreptori tradat; quia si nihil ex illis bonis sibi retinet, non bonorum surreptor, sed iniquus custos nuncupatur. Quod si ob prædictam custodiam, vel auxilium in surreptione delatum surreptor ei aliqua ex bonis surreptis tradat, cum hæc bonorum susceptio à surreptore habeatur, & titulo oneroso; à prædicta excommunicatione lata aduersus eos, qui ex nauibus, vel ex mari, aut litore bona naufragantium surripiunt, videtur excusatus; cum non ex his locis ea bona accipiat, sed ex surreptionis concessione, & donatione. Et ita hæc omnia docet Cætrus Palaus, tom 6. *disp. pu. 3. punct. 5. n. 11.*

Non nego tamen, contra Palaum extare Soufam, ubi supra, *num. 5.* sic asserentem: Omnes, qui dant auxilium ad faciendum primum furtum esse illius participes: ut quando latro non potest nauim ascendere, nisi alter scalam ministrat, aut eum humeris subleuet. Dico secundò esse etiam participes, qui mandant. Dico tertio, participes similiter esse receptatores, quando receptatio, ut furtum fieret, necessariò exigebatur, & sine qua non fieret: vel si merces occultent, quando ex tali occultatione furtum sequitur, vel pericitur. Ita Soufa. Sed opinionem Cætri Palai satis probabilem esse existimo, quam etiam tacetur Duardus in Bull. *Cœnz lib. 2. cap. 4. quest. 23. num. 44.* & Vgolius *cap. 4. §. 2. ver. 10.*

Quæritur secundò. An si Christiani piratæ naufragium faciant, excommunicentur eorum bona surripientes? Sayrus *lib. 3. cap. 8. numero 8.* quamuis dicat consulendum esse de hac re Summum Pontificem, probabile existimat huiusmodi surripientes non excommunicari, quia casus iste in iure excipitur, ut habetur in *Auth. Nauigia de furt.* Ius autem ciuile non videtur derogari hoc loco; atque aded accipiendum est ut explicatio, ut intelligamus de quibus naufragantibus loquatur Summus Pontifex. Et hæc opinio tuta conscientia admitti posse tradit Soufa *disputat. 35. numero 6.* licet contrariam sententiam probabiliorē esse existimet.

Nota etiam, quod ibidem *numer. 5.* idem Soufa firmat, quod qui surripit bona Christianorum, quæ in nauibus Infidelium cum assècuratione illa reddendi certo loco, quomodocumque pereant, asportantur, non excommunicantur: si verò Christiani eadem obligatione Infidelium bona deserant, excommunicantur illa surripientes. Probatur ex eo, quia in primo casu bona illa non censentur fidelium quoad damnum sequutum ex naufragio; vel furto; cum pereant, Infidelibus pereant; atque aded cessat tota ratio Censuræ, quæ est de vero Domino Christiano detrimentum aliquod ex naufragio sequatur: è contra euenit in secundo casu,

cum illa bona fidelibus pereant, ed quod sunt apud Christianos quoad custodiam cum obligatione reddendi.

Norandum est etiam huc obiter primò quod etiam si imminente tempestate, naufragique periculo bona in mare iacentur, eaque ibi lactata, vel in naui posita surripiantur: ab hac excommunicatione immunis sis; quia non verificatur te bona illa surripere à naufragium passis, sed à passis naufragij periculum, quod diuersum est. Ita tenet Palaus ubi supra *num. 6.* & alij penes ipsom.

Notandum secundò, supradicta non procedere, quando surripiantur bona ex cymba in flumine percipra, quia ut ex Vgolino obseruat Soufa, *disput. 37. n. 3.* Summus Pontifex solum loquitur de naufragio, quod fit in mari, neque ided de fluuiali mentionem non fecit, quia minus est, sed quia de eo legem sancire noluit; nec illa, cum sit pœnalis extendenda est. Si tamen ex naufragio maritimo aliquid accessu maris ingrediatur flumen, & in ripa illius inueniatur, idem de eo erit iudicium, ac de aliis rebus in litore ex naufragio maris inuentis.

Notandum tertio, quod si bona naufragantium accipias animo quærendi Dominum, illique reddendi, & interim rebus acceptis vatis, quin impotens reddaris ad satisfaciendum vero Domino comparenti, nullam excommunicationem incurris, quia illa non est surreptio, sed iusta, & licita acceptio. Quod si postmodum voluntatem mutas; nolisque verum Dominum quætere, illique bona restituere, cum possis, incidis ad minus in excommunicationem latam in *cap. excommunicati. de Raptorib.* ut notat Bonacina *tom. 3. disp. 1. q. 5. punct. 4. num. 5.* quia verè surripit bona naufragantium, neque ea restituit, cum possis. Quinimò existimo te excommunicatione bullæ innodari; quia ab eo puncto, quo voluntatem restituendi mutas, acceptio illorum bonorum iniusta esse censetur: acceptio autem iniusta, surreptio est; cui Bulla excommunicationem imponit. Ergo. Et ita docet Palaus loco citato, *num. 2.*

Et tandem norandum quartò quod quando bona fidelium ab infidelibus sunt capta, licet iniuste, non manet excommunicatus qui illa ex naufragio surripit: quando verò fideles bona rapiunt ab infidelibus, qui surripit ea ex naufragio fidelium excommunicatur. Probatur prima pars; quia bona, licet quoad dominium sint Christianorum, quoad usum, & possessionem sunt apud infideles: ergo non censentur bona naufragantium Christianorum, sed Infidelium, de quorum bonorum surreptione Censura non loquitur. Secunda pars eadem ratione ostenditur; quam cum possessio, & usus bonorum Infidelium in hoc casu apud fideles inueniatur, ab illis immediatè surripi censentur. Ita Soufa *disput. 35. num. 5.* Et hæc sufficiat adnotasse ad ornatum dicti Canonis Bullæ Cœnz, ut magis practicabilia.

An copula Sodomitica imperfecta, quia semes non fuit emissum, pariat in istam causam diuortij?

RESOL. XXXVII.

PRO negatiua sententia Texeda in *Theolog. mer. tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 13. n. 14.* adducit Sanchez, Layman, & Filiucium, contra quos tamen acriter inuehitur; opinioni assertatiuæ adhaerendo; quia per illum concubitus, si sit habitus ex parte feminæ cum alieno viro, nimis male tractatur matrimonium, fideique in illo promissa frangitur, maritus etiam manet in iure dedecoratus, & per hoc ignominia affectus: ergo ex eo quod per illam adulterinam copulam sodomiticam, siue non naturalem non decidatur iuxta vos semes, con-

Iux innocens non amittit Ius petendi diuortium ob maximum dedecus, & iniuria ex ea copula illi illata. Secundò, quia ubi reperitur verum adulterium, reperitur vera causa diuortij; sed tunc per illam copulam omittitur verum adulterium cum thalamus sit violatus, & viro innocenti iniuriatata ergo est vera causa diuortij. Probat maior, quia verum adulterium, ex quo matrimonium efficitur iniuriatum, reperitur in accessu carnali vnius coniugis cum alieno; sed ibi reperitur accessus carnalis vnius coniugis cum alieno; ergo, &c. Confirmatur, quia ibi reperitur violatio alieni thori, quæ tribuit causam adulterij. Tertio, quia testè Sanchez tom. 3. de matrimo. lib. 10. disput. 4. num. 13. oscula, amplexus, & tactus habita ab vxore cum alieno viro sunt causa diuortij, si ea contingant cum talibus circumstantiis loci, & temporis, ex quibus probetur adulterium; sed adulterium congressus, siue sodomiticus, siue naturalis habitus à femina coniugata cum alieno viro cum vasis penetratione, siue naturalis, siue innaturalis etiam si fiat sine seminis effusione, infert maiorem iniuriam marito, quam oscula, amplexus, & tactus habita ab vxore; ergo si per oscula, amplexus, & tactus datur causa diuortij, potiori Iure debet dari per copulam sodomiticam. Explicatur hoc, magis læditur matrimonium, & maiori infamia afficitur maritus ex eo, quod vxor eius habeat accessum sodomiticum cum alio viro, quam quod osculetur ab illo, & amplectatur; sed oscula habita ab vxore cum alio viro inferunt veram diuortij causam, vt fatetur Sanchez; ergo, &c. Adde quod per quid magis denigrari mariti fama potest, & honor eius vilipendi, quam quod vxor eius cum alio habeat copulam sodomiticam, etiam non consummatam, si fiat cum vasis penetratione?

His tamen non obstantibus, sententiam Sanchez, & aliorum tener nouissimè Castus Palauus, tom. 5. disput. 3. punct. 6. §. 1. num. 2. ubi sic ait: Nomine adulterij, ratione cuius diuortium celebrari ab innocente possit, etsi aliqui censuerint solam copulam naturalem cum alieno viro, vel femina esse intelligendam, communis sententia defendit sodomiam, & bestialitatem intelligi; quia his criminibus caro coniugis in alienam diuiditur contra matrimonij fidem. Debet autem sodomia, & bestialitas complexa esse, id est cum seminis effusione, aliàs non perfectè in alienam carnem esset diuisio, neque consummata iniuria, neque sufficiens diuertendi causa. Quod à fortiori procedit in tactibus turpibus, pollutione, siue secum tantum, siue cum alio, vt advertunt omnes Doctores. Ita ille, cui etiam adde Martinum Perez de Matrim. disput. 56. sect. 2. n. 8. Præpositum in 3. part. quest. 5. de Insol. matrim. dub. 12. num. 94. Hurtadum disput. 1. difficult. 2. num. 8. Quod confirmatur ex communi sententia omnium Doctorum dicentium, non esse bigamum, vel irregularem, si prior vxor, aut femina, quam ducit, sit cognita sola copula extra vas, aut sodomiticò. Quia tunc non est diuisio carnis suæ in plures intta naturale vas aptum ad generationem; ergo idem dicendum est respectu diuortij, tametsi Sodomia, & brutalitas sint horrenda criminosa debent non dare causam perpetui diuortij, quia verè per illa non diuiditur caro iuxta naturalem vsum aptum, & idoneum generationi.

Non est igitur repedendum à sententia negatiua; quid asserat Texeda, quin etiam animaduertere debebat opinionem Basilij Poncij de Matrimo. libro 9. cap. 16. num. 5. qui iudicat sibi verius, nec peccatum nefandum, nec brutalitatem, esse causam perpetui diuortij. Probat, quia cum diuisio carnis in plures dicitur in Iure esse causa diuortij, de ea intelligendum est, quæ iuxta vsum naturalem est. Idque probat, quia ea diuisione inducitur in Iure bigamia, & irregularitas. At nulla turpis coniunctio extra naturale vas bigamiam, & irregu-

ritatem inducit ex bigamia ortam, vel vera, vel similitudinaria, vt manifestum est. Igitur tantum diuisio carnis, quæ iuxta naturalem vsum est, adulterij nomine intelligenda est. Et Molina de Iust. tom. 4. tract. 3. disput. 95. numero 8. asserit, copulam Sodomiticam habitam cum quodam tertio, etiam si consummata sit, non carere probabilitate maxima, non inducere causam diuortij, maximè si vxor passiuè se habeat in illo actu cum alio à marito suo. Sed sententia Sanchez est tenenda.

Hinc ex dictis colligitur non esse audiendum Texedam loco citato, num. 19. asserentem dari veram diuortij causam marito, cum cuius vxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente, & consentiente, & ided si maritus prober factum, potest iure optimo intentare diuortium, & inde illam à se repellere. Ratio ipsius est, quia per illam pollutionem inter crura cum alio viro ab vxore habitam, frangitur fides promissa, & maritus illius maximè inhonoratur, & matrimonium ipsam maner læsum. Sed contrarium est tenendum cum Perez, Palao, & aliis ubi supra, quibus adde Villalobos, in Summa tom. 1. tract. 15. difficult. 1. num. 15.

An si vir expellat vxorem à domo, negans necessaria alimenta, & ex hoc illa fornicetur, sit viro concedendum diuortium?

RESOL. XXXVIII.

NEGatiuam sententiam probat Sanchez libro 10. disput. 5. num. 6. sed more suo contra illam insurgit Texeda in Theol. mor. tom. 2. libro 4. tract. 1. contr. 13. numero 23. & probat suam sententiam sic asserens. Primò quia maritus iniuste repellens vxorem à domo sua, priuans eam alimentis, & necessariis ad vitam transigendam, maiorem causam confert adulterandi, quam si solum adulterij conscius illud non prohiberet: sed quando maritus scit adulterium vxoris, & non prohibet, non debet ei petenti diuortium concedi: ergo neque quando ipsa adulterium commisit repulsa iniuste à marito, priuata necessariis ad victum, & vestitum, Secundò, quia attenda feminarum fragilitate, & inconstancia, vxor à viro iniuste repulsa, destitutaque remedio inueniendi victum, & vestitum, est in euidenti periculo fornicandi, cuius tamen est causa maritus: ergo amittit Ius petendi diuortium. Tertio, quia maritus expellens vxorem iniuste à domo sua negans ei necessaria ad vitam agendam, peccat mortaliter, vt tenetur concedere modernis: ergo non est innocens, sed nocens, & iniustus. Tunc sic argumentor: sed diuortium non conceditur nisi in fauorem innocentis, in pœnam tamen nocentis: ergo, &c. Accedit etiam, quod maritus eiciens vxorem è domo iniuste, si ipsa ob id fornicata fuerit, censetur fornicationi vxoris consentire, atque ita pœna lenonis debet puniri, & non vxor. Accedit etiam ad confirmandam nostram doctrinam contra præfatos modernos, quod illa habetur expressa in c. discretionem, de eo qui cogn. consangu. cuius verba sunt: Vir prius cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare, cum adulterium ei non possit obuiuere, qui eam adulterandam tradidit, præsertim iniuriam. Ex quibus verbis sic potest argumentum formari contra præfatos moderatos: Maritus iniuste repellens vxorem à domo sua eam adulterandam tradit, cum sic sit remedio destituta, & aliàs non spernenda: ergo si fuerit cum alio fornicata, talis fornicationis causa per se fuit.

Verùm ab opinione Sanchez puto non esse recedendum: dicendum est igitur ex eo, quod maritus causam remotam

remotam vxori dederit adulterium committendi, negando inquam debitum, non suppeditando alimenta, atque eam e domo, & ex sua cohabitatione expellendo; non censetur adulterio consentire, neque à diuortio faciendo impeditur; vti colligitur ex *cap. significasti de diuort. viii.* Et ibi Glossam verbo materiam. Neque enim mulier ad fornicandum vlla ratione adduci debebat: *cap. Itane 32. quest. 5.* Neque inuolenscendum est (vt inquit Vlpianus *leg. palam. num. 34. ff. de ritu nuptiar.* Et Glossa *cap. ex literis, de diuortis*) ei, qui obienta paupertatis turpissimam vitam agit. Et ita sententiam Sanchez contra Texedam tener Palaus, *tom. 5. disput. 3. punct. 6. §. 1. num. 2.* Hurtadus de *Matrimon. disputat. 11. difficultat. 3. num. 12.* Gutierrez de *Matrimon. cap. 129. num. 8.* Coninch de *Sacrament. disput. 35. dub. 1. in fine*, Basilius Poncius de *matrimon. lib. 9. cap. 17. num. 7.* & alij. Quod tamen intelligendum purant, nisi vir ea intentione vxorem repulisset, alimentisve priuasset, vt necessitate compulsus adulterium committeret; quia eo casu adulterium vxoris marito est voluntarium; petindeque est, ac si adulterio conueneret.

Sed si queras hic, an si vxor metu graui cadenti in constantem vitum fornicetur, talis fornicatio sit causa diuortij, & per illam à marito separari debeat? Et negatiue respondet Abbas *conf. 3. num. 3. volum. 1.* Roseilla *verb. adulterium num. 5.* Syluester *ibi, quest. ultim.* Armilla, *num. 5.* Tabiena *quest. 1. numer. 3.* Grassius, *2. part. de iur. lib. 1. cap. 12. numer. 71. casu 2.* & inclinatur Gregorius Lopez *leg. 7. verb. Por fuerat titul. 9. part. 4.* Et probabile censet Sanchez *lib. 10. disputat. 5. num. 13.* quia non ex malitia, & dolo, quod videtur requisitum iuxta *leg. penultim. ff. ad leg. fal. de adult. commissum* est: & fauet Augustinus in *cap. propositio 32. quest. 5.* excusans Luctetiam ab adulterij crimine, non quo ad culpam, sed quo ad penam, eo quod metu coacta sit. Sed huic opinioni non assentior. Dico igitur, illam vxoris fornicationem esse sufficientissimam diuortij causam, posseque meritum illam feminam iure optimo à se repellere tanquam adulteram, quia metus ille, quantumuis grauis, non excusat feminam illam à culpa mortali, (cum teneatur potius pati mortem, quam fornicationem subire, ergo nec à penis adulterij debitis. Et ita tenet Coninch *disputat. 35. dub. 2. num. 10.* Sanchez vbi supra, *num. 16.* Henriquez *lib. 11. cap. 17. num. 3.*

An vir, qui post sententiam diuortij latam adulterium commisit, teneatur reconciliari cum vxore nocenti dimissa?

R E S O L. XXXIX.

NEGatiuam sententiam tenet Rebellius *lib. 2. quest. 18.* Layman *lib. 5. tractat. 10. disputat. 9. numer. 30.* & alij penes ipsum partem affirmatiuam tenentem. Probat hęc opinio, quia sententia diuortij iuste celebrati, transit in rem iudicatam in fauorem innocentis, & in odium adulteræ, atque in penam, & supplicium eius: ergo ab illo tunc sententia diuortij declarata manet innocens omnino liber ab obligatione reddendi debitum adulteræ petenti, & cohabitandi cum illa; & ideo rectè dixerit Durandus in *4. distict. 39. q. 2.* Ledesma de *matrim. quest. 62. art. 6.* post latam diuortij sententiam posse coniugem innocentem ad Religionem transire, in eaque adultero inconsulto, imò inuito, profiteri: ergo semel diuortio legitime celebrato, nullum deinceps manet Ius apud adulterum repetendi innocentem, etiam si innocens post sententiam diuortij fornicetur. Confirmatur: Post sententiam diuortij coniux innocens, non est coniux adulteri quantum ad thorum, & cohabitationem:

nam diuortium dissoluit matrimonium, etsi non quo ad vinculum, quo ad thorum tamen, & cohabitationem, & aufert ab adultero Ius, quod habebat in corpus innocentis: ergo coniux innocens admittens fornicationem, post sententiam diuortij, nullam infert iniuriam coniugi adultero; quia ob fidem factam Ius omnne quod habebat erga personam innocentis, amisit. Et ita hanc sententiam probat, & sequitur Texeda *tom. 2. lib. 4. tit. 1. contr. 13. n. 41.* contra Molinam.

Sed ego existimo sententiam Molinæ affirmatiuam esse probabiliorē, quam sequitur nouissimè Pater Martinus Perez de *Matrimon. disputat. 56. sect. 3. num. 5.* Prepositus in *3. part. quest. 5. de Indis. Matrimon. dub. 12. num. 101.* Hurtadus *disputat. 11. difficultat. 3. num. 11.* Poncius de *Matrimon. lib. 9. c. 20.* Coninch *disputat. 35. dub. 2. num. 13.* & alij relati, Sanchez *num. 17.* Dico igitur in casu, de quo loquimur, non solum ex iudicis officio, sed ad petitionem partis cogendum esse innocentem postmodum nocentem nocenti dimisso reconciliari, obligatosque esse in conscientia hanc præstare reconciliationem quolibet volente. Et ratio est manifesta, quia sententia diuortij ob adulterium ab altero coniuge commissum, non concedit innocenti ius ab eo diuertendi, sed ius, quod ex adulterio acquisiuit, declarat, vt eo publicè vti possit. At ius, quod ex adulterio innocenti acquisitur, est dum innocens est: ergo facto nocente cessat prædictum Ius, & proinde obligatus est reconciliari, sicut obligatur si adulterium commisisset ante sententiam latam. Et hanc sententiam, præter Doctores citatos, docet etiam Castus Palaus *tom. 5. disput. 3. punct. 6. §. 6. n. 11.* qui respondet ad omnia argumenta, quæ pro negatiua sententia adducit Sanchez, cuius tamen opinionem satis probabilem esse existimo.

Notandum est hic, quod quando res non est integra ex parte innocentis, eo quod iam statum mutauit, factus professus, vt sacris initiatus, manifestum est nullum superesse Ius innocenti ad reconciliandum adulterum. Pater, quia assumpsit statum incommutabilem, seseque tradidit Religioni per professionem, vel Ecclesie per Ordines ad sacra ministeria; vnde non potest ad coniugem redire, neque ab statu præsentis resilire; & ideo cura statum assumens, omne à se Ius matrimonij abdicauit. Quod si coniux innocens sit nouitius tantum, vel solum in minoribus constitutus, potest adhuc reconciliari; habet enim Ius iustitiæ ad coniugem nocentem, & illud Ius nondum impeditum est alio iustitiæ iure quale habet Religio in professum, vel Ecclesia in factis initiatum. Idem est, si tantum impediatur voto simpliciter, extra Religionem tamen, potest quidem redire ad suum coniugem nocentem, licet peccet, cum se exponat periculo violandi tenebiturque reddere, sed non exigere. Ita Perez *sect. 6. num. 3.* & alij. Quod tamen, & rectè limitat Palaus, *num. 13.* si factos Ordines, vel Religionem suscepisset, antequam sententia transiret in rem iudicatam; quia eo casu illegitimè Ordo & Religio suscipitur, ideoque coniugi non planè dimisso præiudicare nequit.

Notandum est etiam hic obiter, difficultatem adesse inter Doctores, An quando vterque coniux est adulter, & vnus ex eis vitam emendauit, alter verò minime, liceat coniugi emendato petere diuortium? In qua difficultate affirmat Sanchez *lib. 10. de Matrim. disput. 7. num. 4.* coniugem emendatum rectè, & iuste posse ab adultero in fornicatione sua perseverante recedere, atque cum illo diuortium celebrare, etiam si nulla inter eos præcesserit reconciliatio; dummodò coniux perseverans in sua fornicatione per coniugem emendatum fuerit admonitus. Sed Texeda, vbi supra, *num. 65.* contrarium docet; censet enim admonitum ex sola admonitione sibi facta, & reconciliatione oblata, sed non acceptata, non cessisse iuri diuertendi, quod ex alterius

adulterio acquiescat; quia esto æque nocens sit, ac peccans reconciliationem, id solum probat non posse alterum atque delicto sibi non remisso, non tamen probat cessasse Iuri diuertenti. His tamen non obstantibus, sententiam Sanchez puto satis probabilem, quam etiam sequitur Layman lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. num. 14. & Cordinch disput. 35. dub. 2. n. 17. licet cum Texeda sentiat Poncius de Matrim. lib. 10. cap. 17. in fine. & Hurtadus disp. 11. difficult. 3. num. 10.

An vir teneatur dimittere uxorem adulterantem, & persistentem in adulterandō?

R E S O L. LX.

Affirmative responder Texeda tom. 3. lib. 4. tract. 1. controu. 13. num. 71. & seq. Quia ex natura rei tenetur vnusquisque auferre scandalum, quod scit, & cognoscit ex sua actione, aut cessatione actionis, quam exercere non tenebatur, fore originandum; sed ex eo quod maritus non recedebat ab vxore in adulterio perseverante, sequitur scandalum, cum non illam à se repellendo præbeat occasionem suspicandi ipsum esse adulteri participem, & ex consensu eius vxorem in adulterio perseverare: ergo tenetur maritus conficius adulterij sub mortali culpa recedere ab vxore adultera. Probat, quia vnusquisque lege correctionis fraternæ peccata proximi vitare non tenetur per media convenientia, & salubritera, quibus meliori modo possibili lucratur fratrem in peccato mortali existentem: ergo maritus, cum sit vxoris caput, cuius est eam dirigere, & gubernare, strictius tenetur ex vi præcepti correctionis fraternæ eius fornicationem impedire, eam à domo pellendo, si ex tali impulsu fuerit spes, vt vxor illa emendet vitam. Confirmatur; quia præceptum correctionis fraternæ omnes obligat: ergo etiam obligat maritum in ordine ad vxorem in adulterio perseverantem, vt vratur medijs possibilibus, & necessarijs ad lucrandam illam; sed medium possibile, & necessarium ad lucrandam vxorem in sua fornicatione perseverantem, est expellere eam à consortio suo, si subsit spes, quod repulsa, & relicta à viro, emendabitur: ergo ad id tenetur ex meritis præcepti correctionis fraternæ.

Verum negatiuæ sententiæ adhaereo. Dico igitur non teneri virum vxorem perseverantem in adulterio sub peccato mortali dimittere; nisi in rarissimo casu. Probat, quia in tali casu non tenetur ratione adulterij, quia id potest ei remittere, vt dicitur in cap. quemadmodum. 25. de Iurjurando. Neque ratione correctionis fraternæ, quia huic obligationi satisfaciet, eam admonendo, & moderatè, prout potest, puniendo; quia vxorem dimittere, est medium viro nimis incommodum, ad quod ratione correctionis non tenetur; quia sic tenebitur caelebs viuere, & solus domum tegere, & eius infamia manifestior fieret; imò id vxori est periculosius; quia vxor, quæ sæpe reprehensa, & punita non emendatur, libertus viuet, si dimittatur: neque tenetur ratione vitandi scandali, quod erit, suspicandi ipsam conuicere, & patrocinari adulterio vxoris, si cum ipsa inhonestè viuente cohabitaret; quia ad id vitandum non tenetur cum dicto incommodo, cum ad id sufficiat, quoddam ita reprehendat, puniat, & custodiat, vt id intelligant vicini; ynde quod dicitur in cap. si vir. & Pron. 18. tantum intelligitur, quando vir pacificè, & quietè cohabitaret cum dicta vxore. Addidimus non teneri, nisi forsan rarissimè; quia quando dimisso sit apra ad emendationem absque inconueniente, aut ad vitandam dictam suspicionem, & marito non sit valde incommoda, & non sit aliud medium sufficiens ad emendationem, & ad suspicionem vitandam (quæ rarissimè coniungitur) tenetur eam dimittere. Et hæc omnia præter

Sanchez, docet Castrus Palaus tom. 5. disputat. 3. punct. 6. §. 3. num. 3. Hurtadus de Matrim. disput. 11. difficult. 4. num. 15. Layman lib. 5. tractat. 10. part. 3. cap. 7. num. 15. Coninch de Sacram. disp. 35. dub. 3. Auerfa de Sacram. Matrim. quest. 22. sect. 5. Perez de Matrim. disp. 56. sect. 4. num. 4. & 5.

Sed videndum est, an saltem peccet maritus mortaliter, si vxorem in adulterio pertinaciter perseverantem non dimittit, si ad sit periculum incertitudinis prolis, subintrandoque saltem hæredem? In qua difficultate affirmat Sanchez lib. 10. de matrimon. disputat. 13. num. 12. non peccare mortaliter maritum non dimittendo vxorem ob prædictam causam, neque ad id teneri, etiam omni scandalo de medio sublato. At contrarium docet Texeda vbi supra, num. 80. Nam qui causam magni damni, & irreparabilis ruinæ dat, datum ipsum magnum inferre videtur, & ob id mortaliter peccat; sed maritus retinens vxorem adulteram, & in adulterio perseverantem est causa magni damni, & irreparabilis, quale est, vt adultera ex alio viro suscipiat prolem, quæ cum nascatur in dōmo mariti, tanquam filius proprius haberi debet, & quæ iure hæreditario hæreditatem patris tanquam hæres suus, & necessarius vindicabit, ac proinde, si maritus habuerit maioratam pinguem, in illo succedet filius adulterinus: ergo, &c. Verum opinioni Sanchez adhaeret Palaus, vbi supra iuncto num. 1. ibi: Siquidem ea retentione suis hæredibus, &c. Itaque in tali casu non videtur obligari vir ad hoc acerbo remedio vt ad hoc periculum euitandum; nec eius culpæ adscribi debebit ea incertitudo prolis, eo renitente, & media suauia adhibente, resultans: nec antiqui Doctores ex hac ratione, sed tantum ex debito correctionis, & vitandi scandali, eam obligationem imponebant. Non videtur tamen negandum, vt optimè obseruat Auerfa, vbi supra, accedere posse, vt ex vna parte non sit ad hoc acerbum viro ab adultera vxore recedere; & ex alia parte nimis graue damnum legitimis successibus obueniat; si magnam hæreditatem adulterina proles accipiat; & idè ex hoc capite aliqua obligatio consurgat, licet etiam rarissimè hæc omnes condiciones coniungi possint.

Sed quid dicendum de vxore, quod ad virum adulterantem, & perseverantem in adulterando? Respondet fortiori, vxorem multo minus teneri ad dimittendum maritum adulterum in adulterio persistentem. Patet, quia neque ratione adulterij, vt liquet, neque ratione correctionis fraternæ, quia per hoc non emendaretur; neque enim ea demisso, præterquam quod esset maximè incommoda vxori, esset apta ad emendationem viri, & mulieris non est virum corrigere, nisi precibus, & suauibus admonitionibus. Nec denique ratione scandali, & vitandi suspicionem consensus vxoris, quia rarè præsumitur vxorem consentire; & quando id præsumatur, facillè poterit huic præsumptioni alijs medijs occurrere. Quod si vxor omninò crederet virum esse emendandum, si ad tempus illum diuertetet, & posset id facere sine villo notabili incommodo, ad id teneretur ex charitate; sentio tamen vix vnquam esse talem spem; imò moraliter semper esse timorem peioris exitus, si vir ab vxore dimittatur. Ita Doctores citati pro nostra sententiâ, Palaus, Perez, Hurtadus, Coninch, quibus à fortiori adde Villalobos in Summa tom. 1. tract. 15. difficult. 2. n. 7.

An Eminentissimi Cardinales, reuelando ea quæ in Consistorijs tractantur, incidant in censuram Sanctissimo reseruatam?

R E S O L. XLI.

Suppono in Concilio Lateranensi referti Bullam Leonis X. in hæc verba: Statuimus, ne quis Cardinalium vota

vota in Consistoria data, & quæcumque ibi gesta, aut dicta, quæ in odium, aut in præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint, scripto, aut verbo, vel quouis alio modo reuelat sub pœna perituri, & inobedienciæ; & quotiescumque à nobis & Romano Pontifice pro tempore existente specialiter, & expressè vltra præmissa indictum fuerit super aliqua re silentium, si quis contra fecerit vltra pœnas, excommunicationem lata sententiæ incurrat.

Hoc supposito circa prædictam Censuram, duas difficultates inuenio. Prima est, an Cardinales reuelantes aliquid de actis secreto in Consistorio, si non existat præceptum Papæ, vt non reuelentur, incurrant adhuc in dictam Censuram? Et negatiuè respondet Pater Victorianus Premoli ex Societate in Catalogo excommunicationum cap. 1. num. 2. Leone vbi infra, & Bonacina tom. 3. disp. 2. quæst. 7. punct. 2. neque enim Pontifex videtur excommunicationem apposuisse aliis quàm iis, quibus ipse silentium indixit: nam reuelatores eorum, quæ in Consistorio dicta, vel gesta sunt perituri, & inobedienciæ reos esse decernit, Verum affirmatiuam sententiam tenent Filliucius tom. 1. tract. 15. cap. 9. num. 200. & Castus Palaus tom. 6. disp. 3. punct. 28. num. 4. asserentes, supradictam Censuram Cardinales comprehendere siue reuelauerint, quæ à Pontifice sub secreto specialiter, & expressè accepterint, siue quæ in Consistorio dicta, vel gesta sunt, quæ reuelata in odium, præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint. Quia sub eadem clausula continentur; & quæ Cardinales reuelent in Consistorio acta, & quæ à Pontifice specialiter, & expressè sub silentio fuerint indicta. Quod verò ob reuelationem eorum, quæ in Consistorio dicta, vel gesta sunt, quæque reuelata in alicuius præiudicium cedere possunt, excommunicationem Cardinales incurrant; inde mihi persuado, quia illa clausula generalis: Si quis, contra fecerit, refertur ad ea omnia, quæ in antecedenti statuta sunt. At in clausula antecedenti statutum est, ne quis Cardinalium reuelat vota in Consistorio data, & quæcumque ibi gesta, vel dicta, quæ in odium, præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint reuelata possint. Ergo hæc reuelantes in Excommunicationem incidunt. Sed Ego vtramque sententiam probabilem esse puro.

Secunda difficultas est, an supradicta Censura sit vsu recepta? Et negatiuè respondendum videtur ex celebri doctrina Patris Suarez de Censur. disp. 22. sect. 6. n. 8. & 9. vbi loquens de quadam Censura in dicto Concilio Lateranensi imposita, sic asserit: Mihi est valde dubium, an hæc Lex, & excommunicatio vsu, & consuetudine recepta sit; quod de omnibus excommunicationibus illius Concilij affirmat Caietanus, verb. Excommunicatio, in fine, post cap. 81. & Bartholomæus Carranza in Summa Conciliorum in fine illius Concilij, & Nauarrus; cap. 27. num. 110. & idè alias excommunicationes, quæ in eo feruntur, prætermitto. Ita Suarez; cui addè in terminis, vt dici solet, terminantibus, Leonem de Censur. Recollect. 4. littera C. ver. Cardinales 3. & Victorianum Premoli vbi supra. Sed quando est dubium, an Censura sit vsu recepta, illam non obligare, facis firmam, cum Azorio, Rebellio, Palao, & aliis, in part. 4. tract. 3. resol. 14. & situat nouissimè me citato doctus, & amicissimus Caramuel in Theol. mor. lib. 3. num. 1347. Ergo. Verùm nolo in re tam grani nimis indulgere; idè tu cogita; imò assero Castrum Palaum vbi supra, docere dictam Censuram esse vsu receptam.

Puto tamen cum dicto Palao in hanc excommunicationem non incidere, si ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifestauit, quæque ipse à Pontifice secreto accepit, reueles. Tum, quia Cardinalis non es, quos tantum hæc Consistorio comprehendit. Tum quia non reuelas ea, quorum silentium tibi indictum sit à Ponti-

Antonini Diana Pars I X.

fice, rameris aliis indictum fuerit. In presenti autem Constitutione videtur requisitum, vt reuelatio secreti ab eo fiat, cui secretum à Pontifice commissum est, quia hæc est propria secreti indicti violatio in contemptum indicentis cedens.

Nota etiam hic, quòd si aliquis, vel casu, vel dolo audiret ea, quæ in Consistorio dicta, vel acta sunt, & aliis narraret postea, non incideret in dictam Censuram: quia lata est tantum contra Cardinales, aut contra eos, quibus à Pontifice secretum commissum fuerit.

An Gubernatores, & alij Officiales status Ecclesiastici, si accipiant munera, incidant in Censuram Papæ reseruatam?

RESOL. XLII.

Respondeo affirmatiuè, vt patet in Extrinag. Pauli II. & est 3. eiusdem, cuius initium est: Munera. Quam Constitutionem Sixtus IV. in Bulla 15. quæ incipit: Eris confirmauit. Vbi Paulus II. prohibet, ne Rectores, & Gubernatores, & alij Officiales Romanæ Ecclesiæ, vel etiam Legati à latere ad regimen, & gubernationem Prouinciarum, Ciuitatum, ac Terrarum Romanæ Ecclesiæ deputati, vel deputandi, à Prouinciis, Ciuitatibus, vel Terris, quibus præsunt, vel officia exercent, aut à singularibus suæ legationis regimini, vel gubernationi suppositis, aliquid genus muneris, aurum, argentum, vestem, aut equum, vel alterius cuiuslibet speciei accipiant, præter esculenta, & potulentia, quæ intra biduum consumi possunt: alioquin tantantes, quàm recipientes, etiam si Pontificis præfulgeant dignitate (dummodo non sint Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui in Sacro Collegio eorundem Pontifice sponte sua obtulerunt, & promiserunt non recepturos huiusmodi munera) ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt, à qua absolui non possunt nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti.

Sed pro explicatione dictæ Excommunicationis nota Primò, quod pro officialibus habentibus, &c. intelliguntur de habentibus iurisdictionem temporalem in dicto statu, hoc enim significat verba Bullæ, ibi: Rectorem, Gubernatorem, suorumque Officialium, vel Legatorum à latere ad regimen, & gubernationem Prouinciarum, Ciuitatum ac Terrarum Romanæ Ecclesiæ, &c. quorum appellatione veniunt Consultores, & Assessores.

Nota secundò, quod vt in illam officiales supradicti incidant, recipere munera debent ab iis, qui ipsis subditi sunt, vel apud quos sua officia exercent. Et idè, si v. g. Gubernator Perusiæ reciperet munera à Magno Duce Hetruriæ, vel ab alia priuata persona externa, non incideret in hanc Censuram, quia lata est contra recipientes munera à subditis.

Sed difficultas est, an pœna dupli sit restituenda ante Iudicis sententiam? Et affirmatiuè respondet Pater Theaurus in praxi, part. 2. ver. Munera, cap. 8. vbi sic ait: [Nota, quòd hæc pœna dupli obligat in conscientiam, etiam ante declaratoriam, propter particulam illam, reddere teneantur; vt de eadem particula dicunt communiter Doctores in cap. 2. de Cens. in 6. & Lessius cap. 16. num. 37. lib. 2. Emmanuel Sà, verbo Suspectus ipso iure, num. 13. & in terminis huius Bullæ, Bonacina de Censur. particul. disp. 2. quæst. 7. punct. 8. num. 8. & facit pro hac sententia, quia ratione iuramenti præstiti Officiales obligati sunt obseruare hanc constitutionem, vt supra dictum est, ex eadem Bulla. Ita Theaurus. Verùm Pater Castus Palaus tom. 6. disp. 3. punct. 28. num. 10. contrariam docet; sic enim asserit: Præter

excommunicationem obligantur recipientes reddere pœne id, quod acceperunt, & aliud tantundem. Quod ad eam partem, qua tantundem reddere tenentur, certum existimo sententiam saltem declaratoriam criminis requiri, ne suæ propriæ pœnæ exequutores, se primando dominio acquisito. At quod ad partem, qua acceptum obligantur reddere, reputo probabilius seclosa sententia obligari, ut potè rei, cuius dominium non est illis acquisitum. Itaque ille: unde vitamque opinionem probabilem puro.

Videndum modo superest, cui nam facienda sit restitutio. Alij asserunt pauperibus; alij partem pauperibus, partem danti. Sed illos conatur concordare noster Pater Leo de Cens. Recollect. 4. littera M. ver. *Munera*. ubi sic ait: Bonacina subdit, dictam restitutionem integri dupli faciendam esse pauperibus contra Filliucium docentem partem receptam esse restituendam danti aliam partem verò pauperibus. Quas opiniones concordare modo, scilicet, quod opinio Bonacinae sit vera, quando dans munera, dedit in casibus, in quibus erat illi prohibitum, nempe illicite; opinio verò Filliucij sit vera, quando dicta munera dantur licite, scilicet ad restituendam iniustam vexationem, &c. Itaque Leo. Mihi verò magis placeat opinio Filliucij, quam etiam tuetur Castus Palauus ubi supra tom. 6. disputat. 3. punct. 29. num. 10. asserens rem acceptam restitui posse donanti ante sententiam condemnatoriam; aliud verò tantundem, quod pœnali Constitutione restitui præcipitur, solis pauperibus restituendum esse. De hac secunda parte nemini est dubium, cum obligatio restituendi illam quantitatem solùm ex lege pœnali proveniat, & posita sententia condemnatoria, quæ nunquam donanti, sed pauperibus, aliisque operibus piis restitutionem applicabit. Priorem partem probò, quia cum rei acceptæ dominium non sit translatum in accipientem, eo quod translatio lege impediatur, videtur penes donantem remanere; quia, ut illo donans non privetur, sententia declaratoria criminis requisita est. Sicuti requiritur ad obligationem restituendi illius tantundem, quod acceptum est.

Sed hic oritur dubium, de quo consultus fui, & in praxi accidit, an si aliquis ex supradictis reciperet munus, & postea, sui officio, secundum nostram sententiam restitueret illud non pauperibus, sed donantis si postea iste donans illud munus iterum restituenti voluntariè, & sponte vellet donare: an inquam in tali casu obstat prohibitio, & Censura, de qua loquimur? Et respondi negativè: nam in isto casu, neque Recipiens est Gubernator, Iudex, vel Officialis, ut suppono; neque dans est ei amplius subditus: ergo non habet locum prohibitio, & Censura Pauli II. quia loquitur de Officialibus recipientibus munera. Igitur cum vnusquisque possit de re sua ad libitum disponere; non est dubium, quod restituens in tali casu possit illud munus à donante recipere.

An extrahentes, mercimonij causa, in magna quantitate frumentum, oleum, blada, legumina, & alia ex Statu Ecclesiastico, incidant in Censuram Papæ reservatam?

RESOL. XLIII.

Respondeo affirmativè, & relinquendo alias Bullas Pontificias, ita habetur in Bulla Urbani VIII. 12. Kal. Nouemb. 1614. quæ incipit, *Superni*. Dixi mercimonij causa: nam certum est non esse prohibitum præfenti Bulla Urbani VIII. extractione illarum rerum, quæ in Bulla exprimentur, factam occasionem se, tanquam familiam alendi, vel ob aliam quemcumque finem,

præter mercimonium, tametsi in magna quantitate; ut constat ex illis verbis, mercimonij causa, dispositionem restringentibus. Dixi in magna quantitate: nam hæc semper requiritur ad peccatum mortale, & excommunicationem maiorem incurrendam. Quæ autem in præfenti sit magna quantitas, non est facile definire. Alij asserunt illam esse censendam, quæ deferri potest in sustentationem familiæ pro tribus, vel quatuor diebus. Alij, quæ à tribus equis deferri nequit. Sed rectius Bonacina tom. 3. de Censur. disp. 2. quest. 3. punct. 42. num. 13. arbitrio prudentis decisionem remittit, credens quantitatem quæ vno equo deferri potest modicam esse. Vide etiam Filliucium tom. 1. tract. 15. cap. 7. num. 162.

His suppositis, adfunt aliquæ difficultates: & idèd primo quæro, an dicta excommunicatio sit Papæ reservata? Negativè respondet Bonacina tom. 3. disput. 2. quest. 3. punct. 24. num. 16. Sed ego puro, quod esto reservata non sit expressè in Bulla Urbani VIII. at tacitè, & implicite reservatur, quatenus prohibet extractionem, & delationem prædictarum rerum sub pœnis, & Censuris contentis in Bulla Gregorij XIII. & Pauli V. At Censuræ ibidem contentæ reservatæ erant; ergo latè in Bulla Urbani reservatæ censuræ sunt: alijs non esset prohibitio sub eisdem pœnis, & Censuris, sed sub diuersis; ut docet Filliucius tract. 15. cap. 6. quest. 7. num. 147. in fine. Sed quicquid sit de hoc, certum est ex consuetudine, & stylo Curie hanc excommunicationem esse Papæ reservatam; ut notat Pater Thesaurus in Praxis, part. 2. ver. *Annona*, cap. 4. & Leonè de Censur. Recollect. 4. littera E. ver. *extrahentes*.

Quæro secundò. An si quis extraheret panem coctum, incideret in hanc Censuram? Et affirmativè respondet Filliucius tom. 1. tract. 15. cap. 6. num. 158. Primò, quia prohibetur extractio frumenti propter panem ex eo conficiendum. At propter quod vnusquodque tale, & illud magis. Authentica *multo magis*. Cod. de sacrosanct. Eccles. Item frustra exprimitur, quod tacitè subauditur, *non resile*. Cod. de fideius. At prohibito frumento tacitè subauditur panis: ergo, &c. Item connectio idem est indicium, *l. cum actum*. ff. de neg. gest. &c. Translatio de consiliis. Sunt autem panis, & frumentum connexa. Ergo, &c. Sed Ego adhæreo negativæ sententiæ, quia tuetur in terminis Castus Palauus, tom. 6. disp. 3. punct. 30. num. 23. & docuit Bartolus in leg. quæ scilicet, §. illud. ff. de legans 3. ubi inquit appellacione materia non venire materiam, hoc est ex materia confectum; cui sententiæ fauet lex, *sicut lana*. ff. eodem sit. dicens lanæ appellacione non venire lanam netam, id est, in solum redactam. Ergo multò minus veniet tela ex lana confecta. Ergo sub nomine frumenti non venit panis, ut potè ex frumento confectus. Et ratio omnium est, quia panis esto ex frumento conficiatur, à frumento specie differt ut communis tradit sententia, quod in fatinam non procedit. Ergo sub frumento comprehendendi non potest, maxime in lege pœnali, ubi strictior interpretatio faciendâ est. Præterea extractio panis regulariter obstat non potest graviter fini à Legislatore in hac lege intento, ut potè quæ annonæ caritatem vix inducere possit, cum difficile sit in magna quantitate extrahi, & diù conservari. Et hanc sententiam in ordine ad incurSIONEM Censuræ, probabilem putavit Filliucius loco citato.

Quæro tertio. An extrahentes farinam incidant in hanc Censuram? Et affirmativè respondet Azorius 1. part. Institut. moral. lib. 5. cap. 26. quest. 2. Et idèd Narbona lib. 6. tit. 2. leg. 14. gloss. 1. num. 41. Gutierrez in 99. Practicab. lib. 4. quest. 44. per totam, Maceratenis var. lib. 2. resol. 23. num. 11. Bobadilla in pol. lib. 3. cap. 3. §. 55. Mexia in Pragmat. Taxæ panis, conclus. 4. nup. 2. allegatur, quod prohibitum vendere frumentum extra territorium

torium non potest vendere farinam, aut panem; quia in talibus non verborum sonus, sed effectus attenditur, secundum Nicolaum Boerium in *decis.* 77. *num.* 5. Albericum in 2. *parte statuti.* *quest.* 105. Franc. Marcum, *decis.* 540. *num.* 2. & Guido Pap. in *quest.* 373. dicit, pluries per Parlament. Delphin. ita iudicatum fuisse, & late probat Alexander Imola in *consil.* 130. incipienti, super eo, de quo queritur, an fideles. 1. *colam.* *volum.* 6. Quod probatur: nam ratio prohibitionis Pontificie, ne extrahatur frumentum, militat etiam in extractione farinæ; & ideo una debet esse de illis dispositio; ut patet ex *leg. illud.* ff. *de leg. Aquil.* l. 1. *Titio.* ff. *de verbor. obligat.* Et ita concludit Baldus in l. non dubium. 4. *colum.* *num.* 10. *Cod. de legib.* & Ancharanus in *cap. Canonum statuta.* de *Constit. versio.* iuxta predicta congrue, quicquid iudex velit ipse Baldus in l. si conuenit. §. si. ff. *de pignor. actio.* & in *lege.* quod non ratiom. in 1. *leol.* ff. *de legib.* ubi tamen censet, aliud non esse materiatum à materia, quando sit in fraudem statuti. Facit, quod notat Bertachinus, in *tractat.* de *Gabellis* in 11. *quest.* 2. *particula.* *per. princip.* Sic vel ex eadem ratione, ne fraus fiat legi, quodque eadem insit ratio, prohibiti incidere ligna in certa Sylua, & asportare, non poterunt ligna quæ reperiuntur incisa, vel collapsa asportare: Textus est, & ibi not. Bartolus in l. 2. *Cod. de cypress.* *lib.* 11. Nec si obiciatur, oberit, quod appellacione frumenti non continetur farina, ex quo frumenti potentia per mutacionem in farinam adeo victa sit, quod ad suas vires, suaque initia, amplius reuerti non possit. *leg. Iulianus.* §. *sed si quis.* ff. *ad exhiben.* l. *questum.* §. *illud.* ff. *de legat.* 3. ubi ita determinat Dynus quem sequitur Albertus Gandinus in *tractat.* *malefactor.* in *rub.* de *reb.* non *proan.* *contra decess.* *quest.* 4. *versio.* *Item pone dicens.* ita fuisse iudicatum Padue. Quodque statutum pœnale, & odiosum, extendendum non sit, *regul. odia.* & *regul. in pœnis.* de *regul. iur.* in 6. Nam licet ex proprietate vocabuli, appellacione frumenti non continetur farina: & si legatum sit frumentum, non censetur legata farina, secundum Baldum in l. 1. *col.* 3. *Cod. de fructib.* & *de expens.* & Bartolus *post gloss.* in d. §. *illud.* ex mente tamen statuencium, extenditur ad farinam: quæ mens non minus obseruanda est, quam verba. l. *nomini.* & *rei.* §. *verbum ex legibus.* ff. *de verb. signif.* Vnde ex his omnibus Ego puto, extrahens es farinam de Statu Ecclesiastico in pœnas latus ab Urbano VIII. incidere. Et hanc sententiam tenet Filiucius, & Castrus Palaus, ubi supra, qui tamen, & rectè non negat contrariam sententiam esse probabilem, nempe non venire farinam sub frumento prohibitam, quod docet Baldus in *leg.* 1. *Cod. de fruct.* & *de expens.* & *leg.* non dubio *Cod. de legibus.* Albericus & alij. quos citat Azorius in *libro* supra. Ergo sub prohibitione extrahendi frumentum, farina comprehendendi non debet. Non enim lex pœnalis, & odiosa extendenda est ultra verborum proprietatem.

Et tandem quartò quæro, An sub nomine Olei, cuius extractio ab Urbano in hanc Bullam prohibetur, comprehendantur oleæ, ex quibus ipsum conficitur? Et ad hanc quæstionem sic respondet Filiucius, ubi supra, *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 6. *num.* 158. Dubium est de oleo; an prohibito oleo, etiam prohibita sit extractio oleatum. Et respondendum videtur pro parte affirmatiua; quia sub nomine olei, quod sit ex oleis, proximè continentur etiam oleæ. Paria autem sunt aliquid proprio nomino significare, vel aliter demonstrare. l. *certum.* ff. *si cer. per.* Item paritas rationis inducit paritatem dispositionis, l. *Titio.* ff. *de stipul.* l. *illud.* ff. *ad leg. Aquil.* Par autem ratio videtur esse olei & oleatum, ex quibus proximè fit oleum: sunt tamen ex vitis doctis, qui distinguunt. Si enim oleæ extrahantur ad oleum faciendum ex eis, haud dubium est intelligi prohibitas sub oleo. Si verò extrahantur ad comedendum

ear, vel sale condiendum; ut postea ita comedantur, sic non intelligi prohibitas; tum quia hæc non sunt proxima materia olei, sed remota, ut potè acerbæ, & non nisi post aliquot menses aptæ ad exprimendum oleum; tum quia hæc solent esse in exiguo numero, nec afferre propterea caritatem annonæ. Atque hæc sententia probabilis est, quia benignius interpretatur legem pœnalem, alioqui in rigore dicendum esset cum prima, Hucusque Filiucius.

Ego verò cum Castro Palaus *tom.* 6. *disput.* 3. *punct.* 30. *num.* 23. puto sub hac Censura, & prohibitione Urbani VIII. non comprehendi olearum extractionem, siue naturæ sint, siue acerbæ, siue ad comedendum, siue ad faciendum oleum extrahantur. Ducor, quia oleæ ab oleo specie differunt. Ergo prohibita olei extractione, non est censenda prohibita oleatum extractio, quia constitutio pœnalis ultra proprietatem verborum extendenda non est. Præterquam quod in oleatum extractione non procedit eadem ratio, ac in extractione olei. Quippe oleæ difficilè in magna quantitate extrahi possunt, & frequenter ad comedendum extrahuntur, raroque ad conficiendum oleum. Concedo tamen sententiam affirmatiuam Filiucij esse satis probabilem.

An delectatio morosa coniugis de copula cura coniuge absente, sit peccatum mortale?

RESOL. XLIV.

Affirmatiuè nominatim contra me respondet Pater Bordonus in *Consil.* *Regul.* *tom.* 2. *resol.* 74. *q.* 2. *num.* 6. Tum quia huiusmodi cogitatio non potest referri in bonum proles, cum imaginatio nullum ordinem habeat ad prolem, neque aliquid operetur huiusmodi ordinatio, cum sit merè intellectuualis, & nugatoria ad hoc, non valens excusare à peccato: ergo peccaminosa est; neque refert, quod quis copula coniugali cogitet ea intentione, ut eam referat in bonum proles, quia ea imaginaria frustratoria est ad hunc effectum, & quandoque non adest bonum proles, si imaginatio referatur ad copulam sterilem. Tum quia in vidua similis delectatio est peccatum mortale: ergo & in coniugatis; cum idem faciendum sit iudicium de similibus, ex vulgaris Iuribus. Tum quia non solùm debemus abstinere à malo, sed etiam ab omnibus illis medijs, quæ possunt nos inducere, & maxime proximè ad malum perpetrandum, quia finis, & mediocrum eadem est ratio, l. *oratio.* ff. *de sponsal.* media enim sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur; ibidem Bartolus; & finis dat necessitatem medijs, in quem, si quis non potest, neque in medijs; & eadem obligatione quis tenetur ad media, qua constringitur ad finem; sed quilibet sub mortali tenetur se abstinere à motibus voluntarijs partium pudendarum: ergo & medijs, per quæ tales motus causari possunt, cuiusmodi est imaginatio copulæ etiam coniugalis inter absentes. Tum quia coniugati absentes ab inimicem in quolibet actu venere se habens, tanquam non coniugati, iuxta illud Apostoli 1. *Corinth.* 7. Qui habent uxores tanquam non habentes sint. Ita ille, qui postea addit: Et ex his patet, quam immeritò sententiam Sanchez Diana vocet probabilissimam; sufficit enim, si aliquatim sit probabilis apud ipsum, & alios; nam apud me iudicatur improbabilis, cum ex tali imaginatione proximè sequatur carnis alteratio, & voluntaria sensualis delectatio, quæ sine dubio peccatum graue est.

Sed etiam poterat penes ipsum sententia Sanchez magnam probabilitatem habere, non solùm ex principijs

piis intrinsicis, sed saltem ex principio extrinseco, nempe auctoritate Doctorum; nam præter Sanchez, hæc sententiam docet Vasquez, Lessius, Salas, Layman, Copinich, Sancier, Palaus, quibus adde Ioannem Præpositum in *part. D. Thomæ quest. 6. de bonis matrim. dub. 26. num. 192.* Ochagavia *tract. 5. de matrim. quest. 12. Hurtadum disput. 10. difficult. 10. num. 47.* Martinum Perez de *Matrim. disput. 54. sect. 1. num. 7.* Bossium *tract. de Scrupulis 9. 7. num. 152.* Dicastrillum de *Iust. lib. 1. disp. 3. dub. 15. num. 220.* Et hi omnes merito vocari possunt Gigantes Theologiæ: ynde saltem ex eorum auctoritate nostram sententiam contra Patrem Bordonum satis probabilem esse patet. Nec desunt pro illa rationes, Quia talis delectatio appetitus sensitivi, & commotio, membrorum, ac spirituum generationi inferuentium in coniugibus de se, seu per se loquendo, ad copulam maritalem ordinantur, sicut & tactus impudici inter eosdem coniuges; per accidens autem est, quod propter absentiam, aut aliud simile impedimentum copula non exerceatur: ergo sicut tactus impudici inter coniuges ob solam voluptatem, absque animo copulæ, eo quod natura sua coniuges ordinantur ad actum conjugalem, ratione matrimonij, excusantur à culpa mortali, sicut excusatur à mortali culpa ipsa maritalis, ut tradit Sanchez *lib. 9. de matrim. disput. 44. num. 11.* & docet Doctores communiter, quos ipse allegat, & alij antiqui, quam recentiores. Ita etiam matrimonium à mortali excusat in coniugibus delectationem in appetitu sensitivo de copula maritali cogitata, & ex ea ortam commotionem corporis, & spirituum generationi inferuentium, cum hæc omnia de se in coniugibus, sicut & tactus impudici, oscula, & amplexus, tanquam mediæ ad finem ordinentur ad copulam maritalem, quæ inter coniuges est licita. Quare omnia prædicta, si tantum propter delectationem à coniugibus appetantur, & exerceantur absque pollutionis periculo, erunt peccatum veniale, quia extrahunt à suo fine, sicut enim defectus debiti finis in habenda copula conjugali, non est culpa mortalis, sed tantum venialis, nisi finis mortalis intenderetur, ut docet idem Sanchez *eodem lib. 9. disput. 8. num. 8. & 9.* & est Doctorum communis: ita etiam defectus debiti finis in prædictis actibus præambulis ad actum conjugalem erit solum culpa venialis, secluso alio sine mortali, vel periculo pollutionis: alioqui certum est peccare mortaliter coniuges, si animadvertant ex illa commotione sensitiva veneræ, vel ex tactibus impudici sequenturam pollutionem. Limitat præfatam sententiam Salas, affirmans esse mortale, si coniuges delectentur de copula maritali imaginaria, & ficta; sed rectè limitationem reiicit Palaus, eo quod parum refert copulam esse fictam, vel veram; si delectatio absolute illis non est prohibita, & non tendit ad obiectum formaliter malum. Neque prædictæ sententiæ obstat illam delectationem sensitivi appetitus, & commotionem corporis esse initium effusionis seminis; nam ordinatur ad coitum cum coniuge, & seminis effusionem intra legitimum vas; quod sufficit, ne sit mortalis culpa; quavis tunc copula propter absentiam, vel aliud impedimentum simile haberi non possit. Sicut etiam non obstat, quod similis delectatio voluntaria, & commotio non sit licita in vidua ex cogitatione præteritæ copulæ maritalis; viduæ enim prohibita est copula carnalis, ac proinde etiam delectatio sensitiva illius cogitata: & in ea deficit matrimonium quod utrumque excusat. Itaque ex his omnibus patet, quod talis est delectatio, qualis est consensus in actum, de quo capitur delectatio; talis enim est delectatio, quale est obiectum, ut docuit Aristoteles *lib. 10. Ethicorum, cap. 4. & 5.* Sed copula, de qua est delectatio, inter coniuges est licita: ergo ex hac parte non est culpabilis delectatio: esset autem culpa venialis, si careret debito fine ad

quem actus conjugalis à natura ipsa dirigitur. Et hæc sententiæ procedit etiam si ex ea delectatione conflueret membri pudendi commotio, & alteratio absque pollutionis periculo, videlicet nullam esse culpam mortalem consensus in illam. Ratio est quia ut optime docuit Vasquez *1.2. disput. 113. num. 2. & 3.* matrimonium excusans à copula mortali delectationem sensitivæ partis, subinde excusat quoque commotionem illam naturaliter ex ipsa confluentem. Quare sicut esset culpa mortalis, si coniux in actu conjugali delectaretur in alterius viri, aut femine cogitatione carnaliter dilectorum; quia est delectatio mortala in obiecto mortaliter gravi & turpi; ita è contra excusatur à culpa mortali illa delectatio, & commotio, quia est de obiecto, & copula licita, tamen per accidens sit alter coniux absens.

His tamen non obstantibus, concedo sententiam affirmatiuam Patris Bordoni, & aliorum esse etiam satis probabilem; sed constanter nego nostram esse improbabilem, quam præter Doctores citatos ex Societate tenet nouissimè ex Neoterics Dominicanæ familiæ Magister Serra in *p. 2. D. Thomæ, tom. 2. quest. 74. art. 3. dub. 2.* & Araujo ibidem *art. 10. dub. 3. num. 48.*

Sed maior difficultas est, an coniux possit absque graui peccato seipsum tangere ex voluptate carnali, non referendo ad copulam à Alibi pro negativa sententiæ adduxi Vasquez, pro affirmatiua Sanchez, cuius sententiæ visa est probabilior Ioanni Præposito ubi supra in *3. part. quest. 6. de bonis matrim. dub. 26. num. 188.* quia talis contactus exercetur intra limites matrimonij, estque natura sua idoneus ad copulam licitam, nec ordinatur ad illicitam; ergo nihil per eum committitur repugnans fidei conjugali, aut fini matrimonij, & proinde ex illis capitibus non contrahit malitiam mortalem, quam non potest aliunde contrahere, si absit pollutionis periculum. Et hæc sententiam tenet etiam Hurtadus & Ochagavia ubi supra, quibus adde Patrem Martinum Perez loco citato de *Matrim. disput. 53. sect. 2. num. 6.* ubi sic ait: Dico, etiam si coniugatus seipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo solum esse venialem culpam; quia cum tactus ille indifferens sit ad copulam conjugalem licitam, vel ad illicitam, possitque ad vnam, vel alteram referri, nec ex intentione tangentis se distrahitur à sua natura, & ab hoc ordine, vel ad copulam illicitam ordinatur; non est cur de culpa lethali damnandus sit. Sicut dixit de mortosa delectatione copulæ cum coniuge absente, non esse culpam lethalem, quia suapte natura referri potest ad copulam conjugalem, licet actu non dirigitur. Ynde falsum est, vt ille tactus sit conjugalis, desiderari vt habeatur cum coniuge; non enim vt actus coniugis sit, requiritur eum cum coniuge fieri; sed satis est vt ad coniugium præsens sua natura ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illo vtentis deuiet. Firmatur hoc idem, quia prædicti tactus impudici idem inter solutos sunt mortales, quia excitant delectationem veneræ similem illi, quæ habetur in copula, & ad hoc natura sua ordinatur. Igitur quibus licita est copula, & in ea dicta delectatio, vt coniugibus; etiam illi tactus liciti erunt, si finem aliquem honestum habent; veniales, si eo careant, sicut ipsa copula esset. Itaque dicendum videtur, quod illi tactus, vt potest coniugis natura sua referuntur ad copulam conjugalem, à qua relatione non exiuntur, esse copulam non intendas, vel impossibilis sit ob alterius coniugis relationem. Hæc enim per accidens contingunt, quæ relationem intrinsicam illorum tactuum non mutant. Præterea sicut est matrimonij prouenit copulæ conjugali honestas, sic tactibus, qui copulæ deseruire possunt, tamen per accidens non deseruiant.

Sed his non obstantibus, Ego puto sententiam negatiuam

quam Vasquez esse tenendam, & consulendam, quam nouissimè me citato tenet etiam doctus Pater Dicastillus de *Iust. lib. 1. disp. 3. dub. 15. num. 218.* quia ex matrimonio non habes potestatem tuo corpore utendi, nisi quatenus necessarium est, vt ab altero debitum petas, vel illi reddas; at in præsentî casu nec debitum petere, nec reddere intendis. Non igitur tibi licet prædictus vsus. Deinde illi tactus, & carnis commotio ex se referuntur ad pollutionem; vel coitum. Ad coitum autem vt impossibilem nequaquam referri possunt. Restat ergo, vt ad pollutionem referantur. Ergo sunt omninò illiciti.

Nego autem coniuges peccare mortaliter, qui liberè possunt actum carnalem exercere, si huiusmodi actus circa se, vel comparatè exercent ad sedandas carnis tentationes, quamuis actum coniugalem non intendant; quia status matrimonialis in natura lapsa non tantum recipit generationem prolis, sed etiam est institutus ad sedandas carnis tentationes; & proinde actus illius potest licite in hunc finem, relicto alio fine, assumi: vnde si in hunc finem exercentur, ne quidem videntur venialia, secundum Præpositum vbi supra.

Nora etiam hic obiter, delectationem morosam de actu coniugij in absentia non esse mortaliter illicitam coniugatis, etiam quoties copula coniugibus est illicita, vel ob circumstantiam extrinsecam, quæ per se neutrum coniugem accet ab vsu matrimonij, ob periculum sanitatis, vel abortus, vel ob aliquod impedimentum naturale post matrimonium superveniens, pura, ob impotentiam, coeundi matrimonio contracto superveniens, & delectationem appetitus sensitivi de copula maritali cogitata, vt præsentî, in eisdem coniugatis esse licitam, & excusari saltem à culpa mortali; sicut ex similibus casibus liciti sunt inter eosdem coniugatos tactus impudici, secluso periculo pollutionis, vt docet etiam Fagundez in *Decalog. lib. 9. cap. 6. num. 2. 3. & 4.* & ratio est eadem, quia talis delectatio, & tactus de se; & ex natura sua ordinantur ad copulam coniugalem, & per accidens est, quod non exerceatur, seu exerceri non possit. Quare cum eadem copula tunc sit licita, & prohibita, vel impossibilis, solum per accidens, & ab extrinseco; licita etiam erunt delectatio illa, & tactus, qui de se ad actum coniugalem tanquam ad finem tendunt. Et tactus poterunt excusari à veniali, si non ob solam delectationem, sed ad conciliandam amorem, vel ad vitandam incontinentiam exercentur absque pollutionis periculo. Et hanc sententiam me citato tenet nouissimè Bossius *tractat. de Scrupulis. §. 7. num. 153.* & Martinus Petz de *Murimor. disput. 53. sect. 3. num. 2. & 3.* qui tamèn optimè notat, supradictam doctrinam non procedere in vidiis & in sponsis de futuro; non enim his licitum est delectari morosè de copula coniugali præterita, vel futura tempore matrimonij, quicquid in contrarium asserat Magister Araujo in *par. 2. D. Thoma, quest. 74. art. 10. dub. 3. num. 48.* & alij.

An extractus ab aliquibus violenter à manibus satellitum, si confugiat ad Ecclesiam, debeat gaudere eius immunitate?

RESOL. XLV.

Affirmatiuam sententiam olim docui, sed illam impugnavit Pasqualigus. Deinde Ego eam tutatus sum; sed ipse illam iterum nouissimè impugnat in suis *Decis. Canon. Cent. 1. quest. 98.* Et licet pro mea sententia starent omnes ferè Ministri huius Almx Curie Romanæ, de hoc casu à me consulti; recurrit tamen volui ad Oraclum Sacræ Congregationis, quæ nostram sententiam Decreto firmavit tenoris sequentis. Quæ-

ritur an Titius, qui cum ex mandato Iudicis Læici debeatur captus à satellitibus in carcerem, & illius parentes violenter à manibus eorundem satellitum extraxerant, statim ad Ecclesiam confugit, sit Iudici Læico spoliato restituendus, an potius gaudere debeat Immunitate Ecclesiastica? Die 11. Februarij, 1648. Sacra Congregat. Eminentissimorum Cardinalium controuersis Iurisdictionalibus Præpositorum, vnanimi Eminentissimorum Patrum consensu, censuit supradictum Titium gaudere debere privilegio Immunitatis Ecclesiasticæ. Marius Cardinalis Ginettus. Franciscus Pauluccius I. C. Secretarius. Locus Sigilli. Et hanc Declarationem penès me authenticam habeo. Vnde Episcopi caueant à Sententia Pasqualigi negatiua; nam alioquin Decretum Purpuratorum Patrum infringent, à quibus ferè punirentur; sed in facti contingentia Sacram Templorum Immunitatem intrepidè tueantur.

Ex his inferitur, secluso Indulto generali, omnes illos, qui Panormi, & Neapoli in his nouissimis seditionibus extracti fuerunt ex publicis carceribus violenter à Populo si in Ecclesia reperti fuerint, gaudere eius Immunitate, nec posse à Iudice Læico sine incursione Censuræ inde extrahi.

Sed hic obiter nota, quod vbi supra Pasqualigus *decis. 96.* contra me asserit, Hospites nostræ Religionis, & Nouitios Læicos, atque iam agram Nouitios incipiant, non gaudere privilegio Canonis; sed hanc opinionem resellunt ferè omnes Patres nostræ Religionis, & præcipuè inter illos Alphonsus de Leone, *tractat. de Censur. Recollect. §. num. 25.* & ex exteris nominatim contra Pasqualigum resellit nouissimè doctus Pater Bordonus in *Consilijs Regul. tom. 2. resolut. 54. num. 112. nam.* vt ipse ait, & satis Ego firmavi, supradicti sunt personæ Ecclesiasticæ, & experiuntur modum viuendi Religionis. Ergo.

Deinde in *decis. 100.* impugnat nostram sententiam asserentem, Parentes caltrando filios pro voce seruanda, peccare mortaliter, quod ipse negat. Sed nostra sententia est communis inter Theologos, quos alibi adduxi, & præsertim eam docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, qui vnus penès me instar multorum est, cui adde me citato Gesualdum in *Theol. mor. tom. 2. tract. 23. sect. 4. de Irregul. cap. 1. num. 21.* & eruditissimum ac amicissimum Ioann. Baptistam Casaliom de *veritibus Sacr. Christi. Rit. cap. 44.*

Et tandem idem Pasqualigus ibidem *decis. 99.* asserit contra me, Christianam fingens se infidelem, & petens baptizari, vt certam pecuniarum summam accipiat, non debere abiurare. Sed hæc opinio est contra stylum, & praxim nostræ Inquisitionis Hispaniæ, & scio ab omnibus Fidei Quæsitioribus non esse in facti contingentia admittendam. Itaque in difficultatibus supradictis coactus sum magis adhærere Declarationi Sacræ Congregationis, stylo, & Praxi Tribunalis Inquisitionis, ac communioribus Doctorum sententiis, quam Patris Pasqualigi, licet Viri amicissimi, opinionibus.

An quando quis scit sub secreto naturali sollicitationem, in confessione teneatur illam denuntiare?

RESOL. XLVI.

Proni sunt aliqui ex Doctoribus Lusitanis ad tuendam sententiam negatiuam circa præsecuto diffcultatè; & idèd Ego olim Fagundez impugnat, & nunc impugno Fragosum, qui in *Republ. Christi. tom. 2. part. 2. lib. 5. disput. 14. §. 1. num. 11.* sic ait: Quod si crimen sollicitandi sciatur sub secreto commisso, non est deum

denunciandum; quia sicut Iudex non potest obligare; vt illi denunciatur reus, de quo nulla est infamia, nec indicia sufficientia, quod commiserit tale, vel tale delictum; quoniam hoc esset infamare illum contra legem diuinam cum onere restituendi: sic etiam, cum delictum scitur sub secreto, nec ab alio, quam ab vno scitur, non potest manifestari Iudici inquirenti generaliter, nec specialiter, cum secreta non subsint punitioni Iudicis, sed diuina vindictæ. D. Thomas 2. 2. *quest. 70. artic. 10.* Nauarr. in *M. annuali, cap. 18. in fine*; & alia via delicto obuiari potest, D. Thomas supra *quest. 69. artic. 2.* Nauarr. citat. *num. 60. & 61.* nisi criminofus is esset huiusmodi sollicitationibus affuerus, & ad eadem crimina iteranda præparatus; tunc præmissa correctione fraterna, si post illam non speretur emenda, denunciatur. D. Thomas *dist. quest. 70. artic. 1.* & Sorus *lib. 5. de Iust. quest. 7. art. 1.* & Nauarr. ibi proxime *numer. 60.* vbi quando alia via excusari non potest, id solum detegatur, quod remedio esse necessarium: & loquitur de delicto vrgente in perniciem tertij, cui alia via obuiari non potest. Ergo nullo modo sollicitantes sunt detegendi, si sub secreto commissio crimen scitur, & possit huic malo alia via occurrere, maxime per correctionem Evangelicam, aut per alia remedia, quæ charitas, & zelus animatum docere solet. Ita Fragundez.

Sed eius sententiam potius reiiciendam esse puro, & nouissime illam refellit Escobar à Corro, de *Confess. sollicit. part. 2. quest. 3. §. 4. num. 45. & 46.* etiam si secretum fuerit promissum cum Iuramento, quia tunc esset vinculum iniquitatis. Quod etiam, me citato, tenet Catena in *Praxi S. Officij par. 2. tit. 9. §. 5. num. 22. & tit. 6. §. 22. num. 123.* Bossius post *tractat. de Iubil. in Append. dub. 26. num. 87. & seqq.* Sanctarellus *tract. de Hered. cap. 9. num. 20.* Suarez de *Fide, disp. 20. sect. 4. num. 17.* & alij pseudoppositos. Et ratio est, quia sollicitatio in Confessione est delictum, quod vergit contra bonum publicum, & commune, scilicet contra Sacramentum Pœnitentiæ, & ad illud Sacramentum accedentes; igitur, nullo obstante secreto, etiam iurato (excepto Sacramentali) talis sollicitatio est denuncianda.

Ad id verò, quod asserit Fragoso, vbi supra, de correctione fraterna, est maior difficultas. Ego tamen puro, quod stante edicto nostri Sacri Tribunalis, hæresim, & sollicitationem in Confessione esse denunciandam absque præuia correctione fraterna; & præter Doctores alibi à me citatos, hanc sententiam nouissime tenet Ouedes in *Republic. Regular. part. 1. tract. 1. cap. unico, quest. 2. num. 48. cum seqq.* Itaque, licet, stando in iure naturæ, hæreticus iam emendatus non debeat denunciari: sed cum hodie stringamur positio iure, Ecclesiastico præcepto, Inquisitorum edicto, tenemur hæreticum quantumuis occultum, & emendatum, denunciare iuridicè Inquisitoribus: tum quia hæc positio lex includit naturalem de præponendo famæ, & bono hominis participularis (quod quidem ex lege naturæ conseruandum aliàs foret, existente hæresi occulta, & emendata) bonum commune, & Ecclesiæ, quod periclitaretur, si tam contagiosum flagitium semel commissum non extingueretur. Tum quia semper debet timeri, quod verè, (id est pertinaciter) hæreticus, qui cum plena deliberatione Matti Ecclesiæ contradixit, siquæ se emendatum ostendat; vt dicit Simancas de *Iust. tit. 9. num. 12.* & alias rationes tradunt alij. Quare nec teneamur fraternè corrigere, nec de emendatis, & correctismittere denunciationem, hæc ratio specialis est, quia ex emendatione vnus delinquentis, (nempe hæretici, qui fortè fieret ex correctione fraterna) non fatissit bonum commune: deinde quia fortè ex illa hæresi aliqui infecti sunt. Nec alia est mens Dominorum Inquisitorum in illis verbis: Sin communicato con persona alguna, porque assi conuenga y pengas à manifestarlo, quia si consultatio omnis pro-

hibetur, & hæreticus fugiat; à fortiori intelligitur prohiberi præmitti admonitionem respectu personæ denuntiandæ. Deinde, quia in dictis verbis intelligitur, nolle Dominos Inquisitores, qui ob suam specialem notitiam, & experientiam in delictis huiusmodi indagandis, & aperiendis, committere aliis iudicium de emendatione damni facti, spe emendationis hæretici, vel sollicitantis ad venerea in Confessione, sed hoc sibi referuare. Et tandem, quia cum ex talibus criminibus tam graue damnum Reipublicæ prudenter debeat credi provenire, quamuis criminofus fortè possideat bonum famæ, (quia est secretum delictum) hoc bonum priuatum postponendum est incolaritati, & bono communi; quia bonum gentis est diuinius ex Philosopho; & præsumptio de incerta emendatione est certa contra hoc crimine hæreseos lapsos, propter rationem dictam.

Alij verò asserunt non concurrere in præsentem casum posituum cum naturali: sed ius naturale nudum de consulendo bono, & fame proximi; monendo ante denunciationem; cum iure naturali potiori (vtique) de consulendo bono communi, denunciando, & cum securitate vitando fugam, prouidendo communi bono; quod non est dubium esse de lege, & iure naturali præcipio, & non quidem nudo, sed simul cum iure positio, legis, & præcepti Inquisitorum, de statim denunciando hæretico: unde, qui hæreticum ante monitionem denunciat, præceptum iuris communis obseruat propter rationem dictam; & simul ius, & præceptum posituum, & Inquisitorum. Nec ex hoc excusatur ab obligatione correctionis fraternæ, si sit possibilis, & iudicetur ad bonum spirituale profuturam. Nec id impedit intendunt Domini Inquisitores, imò & illis id placet maxime, cum non minus, sed ardentius emendationem hæretici cupiant, quam alij; & quod ad meliorem mentem reducat per correctionem, & emendationem; imò & ad supplicium fructuosius perferendum. Et idè hanc sententiam, præter Ouedes vbi supra, docet etiam Ioseph Rocafull in *praxi Theolog. moral. part. 3. lib. 3. cap. 6. num. 96. & 97.* probans hoc, vt supra visum est, ex edicto Inquisitorum, quod singulis annis promulgatur, quod habet vim legis Canonice, cum Inquisitores Apostolica auctoritate ferant illud, & Tribunal istud procedat cum maxima scientia, prudentia, & consultatione. Probat secundò, quia hoc crimen est grauissimum, contagiosum, & notium bono publico, cui rarissime potest remedium adhiberi per solam admonitionem priuatam; & licet hæreticus videatur emendatus, potest hoc fingere, vt sæpè fingunt; neque res tanta priuato iudicio committenda est. Probat tertio, quia finis adæquatus huius denunciationis non est sola correctio, & emenda fratris; sed publica correctio, & securitas aliorum fidelium, ad quem finem secreta admonitio nonquam est sufficiens medium. Et sententia contraria, addit Rocafull, habet locum secluso edicto Inquisitorum, quod non contradicit diuino iuri positio *Matti 18.* non enim prohibet, quin Evangelica correctio adhibeatur; sed iubet, vt ea siue adhibita, siue non adhibita, denunciatur hæreticus. Possumus etiam dicere, semper præcedere monitionem: moneatur namque semper Christianus, ne aliquid contra fidem teneat: quæ monitio sufficit vt censetur quilibet Christianus aliquo modo correctus: sicut ad excommunicationem iuris sufficit ipsa iuris monitio.

Et tandem supradictis Auctoribus addam Escobar à Corro *tractat. de Confess. sollicit. part. 2. quest. 4. §. 1. num. 56.* vbi sic asserit: *Limita nostram regulam in crimine sollicitationis, quod deferendum Inquisitoribus est absque præuia correctione. Amplia Primò dictam limitationem, vt procedat, quamuis verèsimilis sit spes emendæ; quia etsi iure naturali appetito, de quo loquantur, plures*

plures loci Sacrae Scripturae, qui huic opponi videntur, obligatorum denunciandi tunc esset, tamen inspecto Inquisitorum denunciandi precepto, aliud dicendum est. Et verè ferendum non est *Sousa de Confessariis sollicitant. tract. 2. c. 6. num. 9. & 13. & in Aphorism. lib. 1. cap. 34. num. 57.* ubi absolute ait, quòd si crimen sollicitationis sit occultum, habeaturque moralis certitudo, quòd servato fraternae correctionis ordine Confessarius emendabitur, non licet eum denunciare; & assentiri videntur *Io. de la Cruz, 1. Directorij consentie, prac. 5. quest. 2. dub. 5. conclus. 2. Fagundez ad 2. Ecclesie preceptum, lib. 4. cap. 2. num. 32. Peirinis in privileg. Minimor. tom. 2. constitut. 4. Gregorij XV. §. 9. num. 26. & in additum ad eandem Constit. cap. 11. num. 26. & 27.* quae assertio destruit omnino obligationem denunciandi sollicitantes, tam quia omnis actus sollicitandi ad turpia sua ex natura semper occultè sit: nunquam enim vidisti, quòd publicè fiat non solum in Sacramento Pœnitentiae, verùm nec extra. Et si pœnitens sollicitata ad corrigendum accederet, Confessarius emendam simularet causa vitandae denunciationis; & sic raro similia atrocissima delicta debitam haberent coercitionem cum Sacramento iniuria, & animatam perniciem; quòd nec ferendum, nec consulendum est. Tum, quia ex hac opinione non adimpleretur finis magis principalis denunciationis, qui punitionis est quo nititur Inquisitorum Edictum; & intendit sollicitatores punire, vt tam ipsi, quam ceteri, à tam horrendo crimine metu pœnae saltem atqueantur. Tum etiam, quia ex hac opinione plura gignerentur damna, & pericula in populo Christiano, & nihil metus denuntiationis proficeret; sed potius tolleretur spe correctionis præbendæ; vt de facto accidisse noui à quodam Confessario satis docto, & probo, & Sanctae Inquisitionis Qualificatore, qui sollicitatus fuit à quadam fœmina, & resistendo, & consulendo ei veluti Pater, & Pastor; dixit impudica fœmina nihil esse timori; nam licet ipse Confessarius eam sollicitasset in Confessione, muniri correctione poterat ad non denunciandum. Itaque prædicta opinio ad peccandum anam præbet, & ad polluendum sacrum fontem, ad coinquinandam animas fidelium, & spernandum Summorum Pontificum Decreta, & Inquisitorum præcepta: quòd quidem ferendum non est. At si sit spes emendæ, & non timor fugæ, poterit correctio fieri, non animo omittendi denunciationem; sed vt emendatio quæ intenditur, citius consequatur: & si punitio necessaria fuerit, postea adhibeatur per denunciationem, quæ omitti non debet. Tum quia ita adimpleretur præceptum naturale corrigendi, & postiuum denunciandi. Tum, quia præceptum Inquisitorum non omnino reuocet correctionem; sed tantum iubet, quòd eius causa denunciatio non omittatur. Et hæc omnia docet Escobar loco citato. Itaque ex his patet, quòd nostra sententia non aduersatur doctrinae D. Thomae: vnde non est audiendus nouissimè Texeda in *Theol. mor. tom. 2. lib. 3. tract. 1. num. 103.*

An peccet sequens conscientiam errantem, si dictas utramque partem contrariam malam.

RESOL. XLVII.

CAsus erit. Putat rusticus Pastor peccare lethaliter die festo, si Missam non audiat, quia præceptum est Missam audire; putat etiam peccare lethaliter, si gregem deferat causa audiendi Missam, quia deuorabit eum lupus, aut fur rapiet. Similiter mulier assistens in summo, putat peccare lethaliter, si infirmum deferat causa audiendi Missam. Inquiritur, an rusticus ille & hæc fœmina ignara, lethaliter peccent, dum ad alterum ex his extremis se determinant, quam determinationem

fieri necesse est, cum inter vtrumque non detur mediū. Et quidem Pater Granadus in *part. 2. D. Thoma. Contr. 2. tract. 12. disp. 7. sect. 2.* putat quamlibet ex his electionibus, seu quamlibet determinationem inter hæc extrema, fore peccaminosam: quia tamen durum visum fuit illi posse hominem inter duo peccata perplexum constitui, ita vt non possit vtrumque effugere, sed alterum eorum necessariò sit efficiendum; tutius illi fuit visum casum negare; cumque difficile sit defendere, non posse contingere ex natura rei sub iudicio melius sentientium se dicturum ait, pertinere ad providentiam Dei hominem illuminare, vt possit hanc perplexitatem effugere, reddendo vincibilem illius ignorantiam.

Probat suam sententiam Granadus. Quando rusticus se determinat ad Missam non audiendam, illa determinatio, seu electio poterat non esse, seu non fieri ab illo: ergo est libera respectu illius: ergo liberè se determinat ad id, quòd peccatum esse iudicat: ergo liberè peccat. Deinde, ait Granadus, similis libertas inter opera ex se bona sufficit ad meritum: ergo sufficit ad demeritum. A contradictorio antecedenti contradictorium infero consequentis. Si enim quis esset prædeterminatus ad dandum mihi centum aureos, vel equum eiusdem valoris, nullo modo de me beneficentius conferetur, si equum mihi daret.

His suppositis, idem Granadus sic ait, *num. 14.* Dicerem sub iudicio melius sentientium, pertinere ad diuinam providentiam non permittere hunc perplexitatis modum, atque adeò casum esse ex providentia impossibilem; licet arena rusticitate aliquorum hominum, & seclusa speciali Dei gubernatione fortasse contingere possit. Inducit ad ita sentiendum, tum propter auctoritatem Doctorum quos retulimus; tum etiam quia quando inferuntur incommoda non leuis momenti ex aliqua hypothese, dicere se pè solemus in Philosophia, & Theologia, illam esse impossibilem; hic autem professè videntur inferri: nam ex vna parte videretur ille homo habere libertatem sufficientem ad peccatum; ex altera verò esset rigidissima providentia damnare hominem propter peccatum, quòd sine sua culpa vitare non potest, nisi aliud æquè graue committeret; licet enim ibi sit libertas in reddendo equo, vel nummis determinatè, & ille modus libertatis sufficit etiam ad meritum; ceterum inter homines, qui hæc minus exactè perpendunt, non solet reputari magni momenti quòd vnum vel alterum æquale fiat, quando vtrumque vitari non potest. Facilius ergo dicitur, Deum in prædicto casu illuminaturum hominem, vt prudenter iudicet sibi licere sine peccato facere quòd maluerit ex illis duobus, & ita deponat conscientiam errantem, vel si noller deponere, fiat iam error vincibilis. Comenioni autem Argentinas, Vasquez, Medina, Cordoba, & Angelus, posse dari perplexitatem, quando error vincibilis est; quia tunc potest, & tenetur deponere conscientiam, & id Deus illi præcipit: ex hypothese autem quòd ipse pro sua culpa nolit deponere, mirum non est, si peccet audiendo Sacram, vel non audiendo. Sicut ex hypothese, quòd quis velit inanem gloriam in omnibus operibus huius diei, non est mirum si peccet largiendo elemosynam pauperi extreme indigenti, quia id facit propter malum finem, & peccet etiam non largiendo, quia violat præceptum charitatis. Huc usque Granadus.

Sed ego puto in tali casu nullom peccatum committeri, quia non adest libertas sufficientis ad peccatum: cum enim vna ex illis contradictoriis sit tibi necessariò eligenda, & in illa repræsentetur peccatum, iam peccatum erit necessariò eligendum: quòd est absurdum. Deinde non potest quis peccare in aliquo faciendo cuius contradictoriè oppositum indicat esse prohibitum.

sed in hoc casu pastor, qui Missam non audit, putat eam audire illi esse prohibitum, ne gregem deserat: ergo non peccabit si eum prædicta conscientia Missam omittet. Rursus peccatum essentialiter includit dissonantiam ad rationem. Nullius autem prudentis viri rationi dissonavit, miserum illum rusticum non potentem indeterminatum permanere, se determinare ad extremum, quod ex nullo capite peius alio iudicat. Deinde, quo modo posset ob hanc determinationem reprehendi homo, qui posset respondere, eodem modo me reprehenderes, si hanc determinationem non habuisses. Unde ex his inferitur à fortiori, hominem carcere detentum, & existimantem peccare non audiendo Missam, nequaquam peccare; quia illa omisso Sacri non est libera villo modo. Neque illud iudicium causa est illius omissionis, cum ommissio à causis alijs extrinsecis procedit; solum enim est iudicium specularium falsum, quo iudicis in tali omissione esse peccatum, cum tamen non sit. Et hæc omnia docet Castus Palaus tom. 1. tract. 1. disp. 1. punct. 1, Rocafull. in praxi Theol. mor. par. 3. lib. 2. cap. 3. num. 66. Sancius in selectis, disp. 41. n. 27. Sanchez in Summa tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 14. Hurrius disp. 26. de Deo hominis, n. 89. & 99. Eminentissimus Lugo de Incar. dis. 26. sect. 10. num. 137.

Sed an supradicta procedant solum circa eum, qui sine sua culpa in eum statum venit, ut utraque pars contradictionis videatur sibi peccatum; an etiam verificetur de eo, qui ob suam culpam in eas angustias redactus est, Respondeo cum Becano, tract. 1. cap. 4. quod licet quis sua culpa & negligentia, etiam mortali, in eas angustias devenierit; si tamen in eo statu iam constitutus de præcepta negligentia doleat, & faciat, quod in se est, non committet novam culpam. Primum, quia nulla culpa, aut negligentia præterita potest hominem ad novum peccatum necessitare, Secundum, quia in quocumque statu, & quacumque posita conditione, potest homo prudenter operari: voluntas autem, quæ sequitur regulam prudentiæ non peccat,

Rogabis iterum, quod in tali casu agendum sit homini, vel prudenter se gerat. Respondeo, hoc non potest in particulari, sed tantum in genere præscribi; nam si in tali casu potest homo uti alterius consilio, optime fecerit, Si verò per seipsum debet rem expedire, attendat vitium, & naturam præceptorum, quæ illi videntur tunc concurrere, & simul expendat commoda, quæ sequi possunt; & tunc pensatis omnibus id eligat, quod videtur habere pauciora incommoda, vel esse contra præceptum minus obligans, & sine scrupulo procedat: nam si vere habet voluntatem non peccandi, & sufficientem adhibet diligentiam, nunquam peccabit, saltem graviter, etiam si forte eligeret id, quod maius malum est, modo ipse nescit esse maius malum. Quod si omnibus pensatis utrumque æquiale malum apparet, absolute potest, quod voluerit, facere: tamen iuxta Cordubam lib. 3. g. 5. tutius consilium est, ut si homo censet se ad alterum magis affici, eligat oppositum, ad quod minus inclinatur; quia affectio facit ut plurimum apparere plus ea, quæ ei conveniunt; & inde rationis iudicium impedit, vel ad se cursum trahitur.

An si quis, v.g. videat Clericum ex oblivione in-
vincibili omittente officium; vel aliquem com-
dere carnes in die ieiunij, teneatur illos movere?

RESOL. XLVIII.

NEgatiuam sententiam tanquam probabilem admittit doctissimus Pater Oviedo in p. 2. D. Thome tract. 5. controu. 2. punct. 3. n. 29. & 30. ubi sic ait: Difficilius est definire, an peccata persona teneatur depel-

lere ignorantiam invincibilem ab alio, quando ex illa facit opus, quod ignorantia seclusa, peccatum esset, etiam si hic, & nunc ratione ignorantia excusetur. De hac re Doctores agunt in materia de correctione fraterna, & omnes asserunt non teneri privatum personam monere sic facientem, opus peccaminosum, à quo excusatur ratione ignorantia, quando talis monitio non speratur fore vtilem. Si tamen utilis speretur, distinguunt Doctores, aut opus factum ex ignorantia est contra ius naturale divinum, vel contra ius positivum. Quando est contra naturale, vel divinum, fatentur omnes, per se loquendo, teneri personam privatam monere sic errantem. Quando verò est contra ius positivum humanum, ut non comedere carnes die Veneris, recitare horas canonicas, aut alia huiusmodi, Authores divisi sunt. Tannerus 2. 2. disput. 2. quest. 5. dub. 4. num. 77. docet hanc admonitionem esse faciendam, quando speratur fore vtilem. Suar. 2. 2. disput. 8. de præcepto corrupti. Docet quemlibet teneri in hoc casu depellere ignorantiam alienam non præcepto correctionis, sed dandi consilium, vel doctrinam, Mihi tamen valde probabile est hominem, qui aduertit; Clericum ex oblivione invincibili omittente horas vespertinas, aut alium comedentem carnes in die Veneris absque aliorum scandalo; non teneri illum monere. Ratio est, quia ad hoc non tenetur præcepto correctionis, quia alter non labitur. Nec alio præcepto, cum illæ actiones ex se malæ non sint; & à malitia, quam haberent ex oppositione ad leges humanas, excusatur qui eas exercet ratione ignorantia. Nec leges humanae positivæ tanti momenti sunt, ut omnes teneamur alijs eas in memoriam revocare, quoties ex earum ignorantia, aut oblivione naturali imminet materialis illarum transgressio. Hucusque Pater Oviedo, qui citat Villalobos, & Azorium, cum quibus subdit privatam personam teneri ad ignorantiam prædictam ab alio removendam quando cederet in damnum tertij, vel ex ea oriretur scandalum. Vide etiam præsentem questionem Coninch disp. 28. dub. 4. num. 43.

Sed hic incidenter quarto, an sit peccatum mortale agere contra conscientiam non actu errantem, sed habitum, v. g. errasti existimans esse peccatum ius Canonicum, vel physicam audire; ex huiusmodi errore physicam audis, immemor conscientia errantis, & dictantis esse peccatum. Item errasti, vincibiliter patens in hac hebdomada nullum esse diem festiunum, vel ieiunij, cum tamen sit; adveniente die festo, vel ieiunij, Missam, vel ieiunium omittis, quin tibi dubium occurrat esse diem festiunum, vel ieiunij, peccas ut omittens Missam, vel ieiunium? Et quidem affirmatiuè responderet Medina in p. 2. quest. 19. art. Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 1. difficult. 1. num. 2. ubi sic ait: [Para que se diga, que vno haze contra conciencia, nd es necesario que el dictante le tenga actualmente, mas basta que aya pasado, y que de virtualmente: como si vno huviesse tenido error, de que no es licito oyr Theologia, y la oyese sin revocarle; haria contra conciencia.] Sic ille.

Sed ego contrariè sententiæ adhaereo, nempe te in physica audienda, vel in omissione Sacri, aut ieiunij non peccaturum actu, nisi actu sit conscientia dictans esse peccatum, vel actu dubites de eius obligatione. Probat: Opera illa externa nequaquam possunt orti à voluntate, & iudicio præterito, cum neque illa voluntas, neque iudicium præteritum adsint, neque aliquis effectus ab illis productus, qui opera extrema causet. Ergo non possunt in illis operibus malitiam aliquam detinere. Confirmo: ideò, cum venenum tribuis alicui, quo vita illum privas, censetis homicidium committere, etiam si doleas, antequam venenatus è vita discedat; quia illa voluntas antiqua occidendi in aliquo effectu manet. At in præfenti illa intentio præcedens non audiendi Missam, & iudicium extraneum de obligatione, non manent

manent in se, neque in aliquo effectu: Ergo. Secundò: si actus censetur manere moraliter, & denominare opera subsequentiã, dum non retractatur; ergo infidelis, semel existimans ad operis bonitatem opus esse, vt id ad idolum referatur, peccabit in omnibus operibus, & obiecto bonis, quæ illius iudicij inmemor efficit, quòd videtur absurdissimum. Et ita hanc sententiam contra Medinam rectè tenet Sanchez in *Sum. tom. 1. lib. 11. c. 11. n. 7.* Azorius *tom. 1. lib. 2. c. 8. quest. 12.* Vasquez in *p. 2. disp. 60. c. 3.* quibus adde Ioannem Præpositum in *p. 2. D. Thom. q. 19. a. 6. dub. 2.* & Rocafull in *prax. Theo. mor. p. 3. lib. 2. c. 3. n. 63.*

Quo pacto sit deponenda conscientia errans.

RESOL. XLIX.

Præiit Caietanus in *part. 2. Diui Thomæ, quest. 19. artic. 5.* conscientiam errantem deponi posse, etiam sine vlla ratione; eo solum, quòd homo nolit admittre erraticum dictamen. Exemplum adhibet, dicens: Si mulier à concionatore audisset esse mortale vt alienis capillis, eo quòd sit simulatio; licet sine solutione huius argumenti pro libito deponat valem conscientiam, & credat sibi esse licitum talem vsum: non peccabit vtens prædictis capillis. Probat, quia conscientia errans non habet ex se vim obligandi, nisi quatenus acceptatur: ergo quandocumque non acceptetur, non obligabit. Caietano subscribit Valencia *questio. 14. punctum 4. §.* Atque ex eodem fundamento, Medina etiam ad *articul. 6. dub. 3. versicul. Vltimo notandum est*, affert prædictam Caietani doctrinam, & exemplum, licet addat hæc verba vtum verò peccet (scilicet illa mulier) quia non adhibet fidem Concionatori, alia quæstio est.

Sed hanc sententiam puto reiciendam esse cum Salas *ubi supra*, in Diuum Thomam, tractat. 8. *diffus. vltima, sectio 3. numer. 30.* & aliis, quos citat, & sequitur Sanchez in *Summa tom. 1. lib. 1. cap. 11. numer. 10.* Quibus Ego addo Præpositum in *part. 2. Diui Thomæ, quest. 19. artic. 6. dub. 3. §. 1.* Rocafull in *Praxi Theo. moral. part. 3. lib. 2. Castrum Palauum tom. 1. diffus. 1. punct. 6. numer. 5.* & Granadam in *part. 2. Contr. 2. tract. 12. sect. 5. numer. 27.* Dico igitur: te non posse pro libito conscientiam errantem deponere: cum manifesto periculo te exponas veram conscientiam deponendi: illa enim falsa conscientia tibi apparet vt vera. Si ergo veram pro libito deponere non potes, quia non potes pro libito relegendis diuinis exuere; neque poteris conscientiam errantem pro libito depellere. Secundò, vel illa conscientia ex rationibus probabilibus erret, vel ex rationibus moraliter certis secundum tuam æstimationem: quocumque modo sit, vt prudenter deponatur, debent adesse rationes saltem probabiles in contrarium, aliàs temerè procedes, neque poteris honestate actionem, cum oriatur ex iudicio absque vlla ratione efformato. Ita quòd dicendum est semper ita se debere gerere eum, qui habet conscientiam errantem, vt permaneat in eo saltem virtuale iudicium, quod probabiliter, atque adeo prudenter dicitur, sibi licere oppositum eius, quod dicitur conscientia errans. Probat manifestè; nam non potest quis licitè operari sine dictamine prudentiæ, hoc autem obiecti non potest sine opinione probabilis de honestate obiecti; vnde quod sit sine prædicto dictamine est contra rectam rationem. Ex quo principio inferatur directa solutio propositæ difficultatis; duplex enim esse potest conscientia errans, vna, quæ ita dicitur aliquid esse peccatum, vt nullo modo etiam probabiliter credatur esse licitum id, quod te vera licitum erat secundum se; & hæc conscientia deponi debet medio

aliquo iudicio probabiliter saltem distans id non esse peccatum; alioqui imprudenter, & male faciet, qui tale obiectum fuerit amplexatus, cum non habeat cognitionem, quam vidimus requiri ad honestam operationem, & quòd ad hoc omninò vera videtur sententia, quæ Caietanum refellit. Altera conscientia errans est, ratione cuius videtur homini probabile esse peccatum aliquid, quod certum est non esse peccatum; ita tamen vt simul habeat idem homo fundamentum, quo verisimiliter sibi persuadeat oppositum; & tunc licitum est deponere illam conscientiam sine vlla alia ratione deuoè inuenta; imò licitè operabitur quispiam, quantumvis illam conscientiam non deponat. Et si id fortassis voluerunt Caietanus & Valencia, rectè sentiant: nam ad honestè operandum non aliud requiritur, quàm iudicium practicè probabile de honestate obiecti; sed sine illa conscientia errans sine nouo aliquo fundamento deponatur, sine non deponatur; permanet iudicium probabile de honestate obiecti, ergo. Exemplum verò adductum à Caietano rectè obseruant Corduba *libro 3. questio 11. post 2. propositio. §. Ex quibus patet*, & alij, posse pie explicari, si nimirum illa mulier prudenter sibi persuadeat. Concionatorem esse scrupulosum, aut id dixisse potius ad terrorem; atque adeo eius dictura non obstare, quo minus oppositum sit probabile; tunc enim licitè poterit vti illis capillis. Quam doctrinam veram esse existimat Vasquez, sed alienam à mente Caietani.

An Regulares possint dispensare cum Secularibus super Irregularitatem ortam ex delicto? Verbi gratia si Sacerdos excommunicatus celebrasset, vel suspensus Ordines Sacros suscepisset.

RESOL. L.

Suppono quòd Irregularitas dividenda est in tres classes. In prima est irregularitas, quæ contrahitur cum peccato, & resultat ex eo; puta ex homicidio, seu ex mutilatione culpabili. In secunda classe est irregularitas, quæ incurritur absque culpa, nempe ex bigamia, vel ex morte, seu mutilatione iusta, aut propter accelerationem ad mortem sine peccato, saltem graui; quæ dicitur ex defectu lenitatis. In tertia classe est irregularitas, quæ oritur ex mala infectione, seu administratione Sacramentorum; quando scilicet quis excommunicatus, vel suspensus Ordines suscipit, vel celebrat.

Hoc supposito, quòd ad Casum propositum affirmatiuam sententiam tanquam probabilem admitti nouissimè Fragoles de *Regimine Reipublic. Christi. tom. 2. part. 2. lib. 11. disputat. 24. §. 7. numer. 18.* vbi sic ait: Satis probabile tamen, & in praxi tutam puto partem affirmantem, posse scilicet Mendicantes per sua priuilegia absolueri ab huiusmodi Censuris, & dispensare ab illa irregularitate tertie classis, ex illis censuris resultantibus; vt patet ex priuilegiis nostræ Societatis in *compendio, verbo, Absolutio, paragrapha 1.* concessis à Paulo III. in Litteris Apostolicis, *pag. 10. ibi*: Omnes Confessarij Societatis habeat facultatem absoluedi à quibuscumque peccatis; etiam Sedi Apostolicæ referentis, & à quibuscumque sententiis, Censuris, & poenis Ecclesiasticis resultantibus. Sic ibi. Cum ergo Irregularitas hæc resultet ex mala administratione Sacramentorum, non est dubium posse solui per priuilegium Mendicantium. Idem dico de quibuscumque Sacerdotibus electis ab ipsis poenitentibus virtute Iubilei, seu Bullæ Cruciatus. Probat: quoniam nomine Censuræ, à qua potest Confessarius absolueri, venit

irregularitas ista, quæ propriè dicitur effectus censuræ, cum ab ea originem trahat; siue censura, siue excommunicatio, siue sit suspensio. Item, quia ut tradit Innocentius tertius in capite ultimo, de excessibus Prælatorum, irregularitas suspensio quædam est; & privilegium Principis est ampliandum, *capite olim de verbor. significatio. & leg. beneficium. de constitutionibus Principum*, ubi habetur; beneficia Principis esse largissime interpretanda. Suffragatur, quia in privilegiis prædictis dicitur, posse absolvi à Censuris, & pœnis ex illis resultantibus: & irregularitas etiam est pœna, idcirco debet extendi ad irregularitatem. Quod si dicas, in privilegiis, & in Bulla Cruciatæ fieri facultatem Confessario absoluendi; sed in irregularitate necessaria est dispensatio, nec requiritur absolutio, Responderetur, suspensionem, seu irregularitatem contractam ex peccato quibuscumque verbis posse auferri. Unde Confessarius virtute labiei, vel Bullæ Cruciatæ, seu privilegiorum, potest ab illa absolvi vel in illa dispensare, prout maluerit; quocumque enim verbo, tam absoluendi, quàm dispensandi, utatur ipse, tollitur hæc irregularitas.

Nec obstat dicere per facultatem dispensandi, & absoluendi à quibuscumque Censuris non venite potestatem dispensandi in irregularitate, nisi exprimat; dicendum namque est id procedere in irregularitatibus primæ & secundæ classis: non verò in irregularitate tertiæ classis, quæ est verè pœna, & censura modo explicata, vel saltem effectus à censura profectus, & ab ea originem ducit; ideo potest Confessarius ab iis absolvi in foro conscientiæ. Nec refert stylus Curie dicens, non posse absolvi in nostro casu; quia loquitur de foro externo: nos verò loquimur de foro interno, quando delictum est occultum. Et hæc omnia docet Fragoso.

Sed à fortiori supradictam sententiam tener doctus Pater Leandrus à Murcia in *questionib. Regularibus super capite 7. Regule. quest. 8. numer. 62.* ubi sic asserit. [Pueden los dichos Confessores dispensar, no solo en todas las irregularidades en que dispensa el Obispo por derecho comun, sino tambien en las que dispensa por derecho especial del Concilio Tridentino en la *session 24. cap. 6.* y assi pueden dispensar en todas las irregularidades, y suspensiones, quæ nacen de delicto occulto (excepto en la del homicidio voluntario, y las que pronuncian de delictis deduzidos al fuero contentioso.) Esta conclusion, en quanto a la primera parte; esto es, que pueden dispensar en las irregularidades que puede el Obispo por derecho comun, es de Manuel Rodriguez in *explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. numer. 137.* y del *Collector. verb. Absolutio, quo ad Seculares 2. numer. 18.* y se prueva por un privilegio de Eugenio IV. que trae el sobredicho *Collector* ibidem, concedido a los Monges de Santo Benito, del qual gozan todos los que tienen privilegio de participacion, como lo tenemos todos los Frayles Menores.

La segunda parte de la conclusion es, que pueden dispensar en las irregularidades, y suspensiones, que pertenecen a los Obispos por derecho especial, es de Tomas Sanchez *lib. 4. oper. moral. cap. 54. numer. 27.* y de Egidio Trullench in *Exposit. Bullæ Cruciat. cap. 2. dub. 6. numer. 4.* y de Antonino Diana *1. part. tractat. 11. resolut. 28.* Porque aunque hablan de la absolucion de los casos que tocan al Obispo por derecho especial à fortiori han de conceder lo mismo de la dispensacion en la irregularidad, y suspensiones que nacen de delicto occulto, que tambien les toca por derecho especial: y se prueva, porque por el dicho privilegio de Eugenio IV. los Regulares pueden absolvi, y dispensar en todas las penas y censuras Ecclesiasticas, maxime de las reservadas à los Obispos: las sobredichas dispensaciones

de la irregularidad, y suspesion, que nacen del delicto occulto, estan cometidas por el Concilio Tridentino *ubi sup.* y por ley comun suya a los Obispos, y estan perpetuamente anexas à la dignidad, y officio Episcopal, y en ellas non deligitur industria personæ: porque desta manera no la pudieran delegar los mismos Obispos; lo qual es falso, como sienten comunmente los Doctores luego tambien pueden dispensar en las sobredichas irregularidad, y suspesion los Confessores Regulares. Prueva se la consecuencia, porque a los dichos les concede el Papa, que puedan dispensar en todas las censuras, y penas que pueden los Obispos.

Ni obsta dezir, que este derecho especial, que el Concilio Tridentino concede à los Obispos, y que in generali concessione non veniunt ea quæ quis non esset in specie verisimiliter concessurus: porque este derecho, como queda ya dicho, compete à los Obispos por ley comun del Concilio; y la dicha dispensacion les està cometida, como cosa perpetuamente anexa à su officio y dignidad, y assi està jurisdiccion, y derecho es ordinario y comun, y no especial; aunque lo llamamos especial, porque algunos Doctores le llaman assi: Ni tampoco obsta dezir, que para la dicha dispensacion deligitur industria personæ, porque si ello fuera el dicho derecho ordinario, y delegable, ni estuiera anexo al officio, siuo a la persona; lo qual es falso, como consta claramente de las palabras del Concilio, que no los nombra con el nombre con el nombre de la persona, sino de la dignidad. [Hucusque Leandrus, qui etiam me citato idem docet de virtute Bullæ Cruciatæ.

Et ad confirmationem supradictorum, ne deseras etiam recognoscere Bassem in *Flor. Theolog. ver. Casus reservatus §. 7. num. 29. & vers. Hæresis num. 18.* Villalobos *tom. 2. tract. 9. Aulam de cens. p. 3. dist. 6. dub. 2.* Bordonum in *conf. Reg. tom. 1. resolut. 6. n. 10. & 24.* & alios penes ipsos.

Nota etiam hic obiter cum Fragoso, *ubi supra*, quod absolutio, seu dispensatio super has Irregularitates dari potest extra Confessionem; quia Censuræ possunt tolli à Confessario habentibus ad id potestatem peccatis non auditis, extra Confessionem; quamvis in Bullis, seu privilegiis dicatur, quod penitens absolviatur; audita prius diligenter Confessione: nam nihilominus Censuræ possunt auferri extra illam, antequam fiat Confessio. Nec obstat quod clausula, audita prius confessione, debeat referri ad omnia supra dicta siue ponatur in principio, siue in medio, siue in fine, nam hoc est verum, quando omnium eadem est ratio: at hic non est eadem ratio, quia absolutio à peccatis obligat ad confessionem faciendam; secus verò de dispensatione seu ablatione irregularitatis, & de communicatione vororum, seu de absolutione à Censuris: tum quia absolutio à Censuris communiter impenditur extra confessionem. Auditis igitur peccatis, absolutio impenditur Sacramentalis: Censuræ autem extra confessionem absolviuntur. Tum denique hoc constat, cum multoties possit casus contingere, in quo expediat absolvi à Censuris ante confessionem, nimirum si audit dies festus, & excommunicatus non possit statim confiteri; vel quia non est paratus, vel quia confessio per aliquot dies debet durare: in quo evenit potest absolvi etiam à Censuris. Sed hæc alibi latius declaravi.

* *

An confessorius Monialium Regularibus subditarum sit ab Episcopo approbandus.

RESOL. LI.

NEGatiuè respondet Fragosus *de regim. Reip. Christ. tom. 2. part. 2. lib. 8. disp. 18. §. 8. num. 7.* ubi sic ait: Nullam iurisdictionem potest Episcopus sibi assumere ex Decreto Concilii Tridentini in Confessorios Monialium, quæ subdantur Regularibus; Armendar. *en addit. ad reopili. legum Nauarre, lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 98.* sufficit, que si Confessorij examinantur à suis Superioribus ad exigendas Confessiones Monialium, prout vult Azorius *instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 9. q. 2. vers. Quæritur an Confessorij.* & Sorbus *in suis annot. ad Compendium. Mendicantium. verb. moniales, vers. Quid præter Subdens Confessores ordinarios ad Confessiones Monialium,* quæ non sunt subiectæ Episcopo, esse approbandos à Superiore Ordinis; id tamen restringit Campanil. *in diuersor. Iur. Canon rubr. 12. cap. 16. num. 53.* in casu, de quo ipse testatur declarationem Sacræ Congregationis, quæ censuit, ex auctoritate Decreti Concilii Tridentini, *sess. 23. capit. 10. de Regularib.* posse Episcopum assignare Confessorem Monialibus, quæ subdantur Regularibus; si nulla ratione possunt induci, ut constentur de peccatis apud Regulares suos. Ita Fragosus.

Sed hodie prorsus eius sententia reiicienda est, eò quòd, quamvis ante Constitutionem Gregorij XV. editam 5. Februarij 1622. quæ incipit, Inscrutabili, Confessorij quidem monialium locorum Ordinariis subiectarum deberent approbari ab ipsis Ordinariis, Confessorij verò monialium subiectarum Regularibus à Prælati propriæ Religionis tanquam Ordinariis ipsarum monialium: in præsentia tamen omnes Confessorij tam ordinarij, quam extraordinarij quatuorcumque monialium, etiam Regularibus subiectarum, debent approbari ab ordinario loci: idque ex citata Constitutione Gregorij XV. quæ quo ad hoc habet: Confessores verò, siue Regulares, siue Sæculares, quomodocumque exempti, tam ordinarij, quam extraordinarij, ad Confessiones monialium, etiam Regularibus subiectarum audiendas, nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diocæsano idonei indicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. Vbi notandum ad audiendas Confessiones monialium modò non sufficere, quòd Sacerdos, siue regularis, siue secularis, sit generaliter approbatus ab Episcopo ad confessiones personarum secularium audiendas; sed egere quòd ad hoc speciali approbatione: idque ex declaratione sacræ Congregationis Concilij; quæ etiam declarauit Regularem approbatam ab Episcopo ad audiendas confessiones monialium vnius monasterij, nequaquam censeri approbatam ad audiendas Confessiones monialium alterius monasterij; ut videre est *tom. 4. Bullarj post Constitut. 18. Gregorij XV.* Verum tamen est, quòd Confessorij Monialium exemptarum, tam ordinarij, quam extraordinarij præsentari debent à proprijs Prælati Regularibus, ad effectum, ut modo dictò approbentur ab Ordinario; unde infert Tamburinus *disputat. 16. de Iure Abbatiss. quest. 3. num. 3.* non subsistere quòd ait Naldus *ver. monialis, numer. 2.* monialibus etiam exemptis, assignandum esse Confessorium extraordinarium ab Episcopo loci: siquidem, teste Zipzo *lib. 3. de Iure Pontificio nouo, num. 3.* extat in contrarium quædam declaratio Sacræ Congregationis, quia decisum est huiusmodi assignationem faciendam à Prælato regulari, cuius iurisdictioni subiunguntur moniales, licet aliàs indigeant approbati ab Ordinario, ut iam dictum est. Quin vigore citatæ Constitutionis Gregorij XV. neque ipsi Prælati regulares absque Ordinarij approbatione audire possunt Confessiones monialium sibi respectiue subiectarum: cum olim

possent & ipsi illas audire, & alios approbare ad illas audiendas. Ita declarauit Sacra Congregatio Concilij vbi supra, addens Confessiones à dictis Prælati auditas sine præfata approbatione esse nullas, & irritas. Et hæc omnia docet Pater Pellizarius *tract. de monial. cap. 10. sess. 3. n. 164.* & alij communiter.

An Episcopus in aliquo casu possit dispensare cum homicida voluntario ad suscipiendos Sacros Ordines?

RESOL. LII.

CALUS est curiosus, & à nemine discussus, nisi nouissimè à Fragoso *in Regim. de Republ. Christ. tom. 2. part. 2. lib. 8. disp. 18. §. 9. n. 20.* ubi sic ait: ex sententia Thomæ Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 40. num. 7.* aulim dicere, posse dispensare Episcopum cum homicida occulto, si urgente sitz necessitati suscipiendi Ordines Sacros, non possit alio modo obuiari absque eo, quòd sacris initiatur. Exemplum sic, quidam vir grauis ratione Canoniz paratus tam quoad omnia ad suscipiendam Ordinem Sacrum prædic illius, quo Ordines conferebantur, de industria paratit homicidium occultum; in hoc casu nullum est remedium fortius, vt euadat infamiam, nisi ad Ordinem sacrum promoueri; quòd si non promouetur, apud omnes reputabitur author illius homicidij, & vitæ discrimen apertissimè subibit. si ergo Episcopus urgente necessitate, aut scandalo, aut infamia potest, cum difficilis est aditus ad Summum Pontificem, dispensare cum Sacerdote occulto homicida, vt ministrat in sacris iam susceptis, & ex sententia Sanchez *d. disputat. 40. numer. 7.* potest dispensare in impedimento matrimonium dirimeme, aut equam matrimonium contrahatur, quando paratis iam omnibus ad nuptias inuentum impedimentum, cuius deuentio infamiam notabilem generabit; & post omnia remedia quæ sitz, ac tentata, nulla via euadendi illam infamiam reperitur, imò vehemens suspicio assurgit alicuius criminis, ob quòd matrimonium impeditur: si ergo in hoc casu potest dispensari, cur nostro casu non dispensabitur?

Dices, Summum Pontificem in matrimonij impedimentis solere dispensare plerumque, ut videmus: at cum homicida voluntario occulto rarissimè, igitur non poterit Episcopus dispensare in nostro casu, cum Concilii Tridentini *sess. 14. cap. 7.* dicat: omni ordine careat. Respondet etiam Concilium contra eos, qui scienter in gradu prohibito inuent matrimonium, *sess. 24. cap. 1.* quòd separatur, & spe dispensationis consequendæ careant: quæ poena imponitur contra eos, qui scienter intra gradus prohibitos matrimonium inite præsumpserint, quæ præsumptio non datur in illo, qui penitentia ductus ad Episcopum recurrit pro dispensatione obtinenda. Item, quia hoc impedimentum non suscipiendi Ordines cum homicida occulto est Iuris humani à Concilio statutum, sed in illo ob magnam necessitatem potest Episcopus dispensare, ut bene notat Roman. *singulari 486. Fillucius capit. 1. fallens. 7. de constitut. Lambertinus de Iure paros. lib. 1. part. 1. quest. 7. artic. 19. numer. 2.* Gratianus *regula 431. numer. 8. Abbas in capit. At si Clerici, §. de adulterijs, numer. 9. de iudicijs,* & alij, quos sequitur Gouierz *Canonie. Quest. lib. 1. capit. 23. numer. 18.* Et in hoc casu, si non promouetur, vigeat scandalum, & periculum vitæ, & vehemens suspicio, quòd fuerit author homicidij paratit; si velit abstinere ab Ordinibus suscipiendis; igitur his omnibus concurrentibus, cum non possit Summus Pontifex adiri, videtur posse dispensari ab Episcopo. Hocque Fragosus.

Sed quid dicendum, vtrum urgente necessitate, seu scandalo, etsi non sit facilis recurtus ad Summum Pontificem, possit Episcopus dispensare cum homicida voluntario, occulto tamen, ut ministrat in susceptis Ord-

nibus sacris? Negat Nauarrus *conf. 45. de homicidio in 2. editione, per cap. 2. de Cleric. pugnant in duello, idem volunt Fr. Manuel tom. 1. in summa. cap. 179. notab. 3. & Ludouicus Lopez in instruct. par. 2. cap. 93. & probatur ex Tridentino sess. 14. cap. 7. ibi, omni ordine careat, & vt citati interpretantur, careat ordine, hoc est, vsu susceptorum, quibus verbis ait Auila p. 7. *disp. 6. dub. 3.* tolli potestatem Episcopis dispensandi quoad vsum Ordinum, Nihilominus idem Auila, ibi, *concl. 1.* credit concurrentibus urgente necessitate, infamia, vt scandalo, & difficili recurſu ad Summum Pontificem, posse Episcopum dispensare cum Clerico, vt minime in susceptis Sacris, si delictum est occultum; consentit Henriquez *lib. 14. de regul. cap. 19. num. 1. & 2. iuncta Gloss. litter. P.* quia id poterat de Iure antiquo: ergo etiam modo id poterit, non obstantibus verbis dicti *cap. 7.* ibi, ab Altari euelli debeatur, & omni officio Ecclesiastico perpetuo careat; constat enim vsum sacrorum esse officium Ecclesiasticum.*

Suffragatur praxis communis, qua Episcopi vtuntur in dispensatione matrimoniorum, quæ fuerunt celebrata cum occulto impedimento dirimente; nam dum hæc ita concurrunt, nimirum difficili recurſu ad Summum Pontificem, scandalum, si fiat separatio & periculum incontinentiæ; possunt tunc Episcopi dispensare in his matrimoniis. Ita Nauarrus in *Manual. cap. 22. Hispanice, n. 86. Latine, num. 85.* Henriquez *lib. 6. de penitent. cap. 20. num. 1. & lib. 12. de matrimon. cap. 3. num. 2.* Spino in *speculo, gloss. 15. num. 86.* Capua *lib. 2. decis. cap. 80. num. 14.* Anton. Gomez in *Bull. cruciat. clausul. 10. num. 58.* Manuel in *eadem Bulla, §. 13. num. 6. in fine.* Confirmatur ratione, quoniam quamuis regulariter nequeat Episcopus dispensare in lege superioris, seu Concilij; integrum est illi in casu urgente necessitatis dispensare, Baldus in *l. omnes populi, num. 8. de iustit. & iure, Gouietez canonicar. quest. lib. 1. cap. 23. num. 18. & Duenn. regul. 2. 48. limit. 2.* sed in utroque casu tam matrimonij irriti, quod est publicum, & impedimentum occultum; quam sacerdotis, qui commisit homicidium data opera occultum, vrget scandalum, & infamia, & difficili recurſu ad Papam: igitur si cum contrahentibus matrimonium, concurrentibus iis circumstantiis potest Episcopus dispensare; cur non poterit in homicida occulto, quoad vsum susceptorum Ordinum etiam dispensare, cum sit delictum occultum, & ipse Parochus, seu Sacerdos solitus quotidie celebrare, & periculum infamiae, suspicandique illam fuisse auctorem homicidij, nec sit aditus ad Summum Pontificem, nisi difficulter; & hæc omnia docet Fragosus *vbi supra*, quæ tanquam probabilia non respuit Lessius in 3. *part. Dini Thomæ, cap. 4. de irregul. dub. 2. num. 35.* Sed in his omnibus tu cogita.

An quis pro Missis Hebdomada Sancta possit dicere Missas votiuas.

RESOL. LIII.

Videtur negatiue respondendum: nam feræ dictæ Hebdomadæ excludunt non solum dies festos duplices, sed etiam duplex secundæ classis; vnde festiuitas Dni Francisci de Paula, & Annuntiationis Beatæ Virginis, si occurrant in dictis feriis, transferuntur; ergo quo pacto dici potest, quod sit licitum in dictis feriis dici Missa votiuæ?

Sed hoc non obstante, nouissime affirmatiuæ sententiæ adheret Quintanaduenas in *Theologor. moral. tom. 1. tract. 7. singul. 40. num. 2.* vbi sic ait: Quod verò pro his Missis possit Missa votiuæ priuata (non solemnis, aut conuentualis) dici, minus, ambigo; cum hæc dici queat quocumque die, dum officium non sit duplex; & licet officium Hebdomadæ Sanctæ sit maius, & duplicibus etiam festis præferendum; attamen duplex non est in

eo gradu, quo Missæ propriæ excludunt votiuas, ita vt hæc regulariter dici nequeant. Vnde Emmanuel Rodriguez *tom. 1. quest. 43. artic. 8.* ex Nauarro *consil. 16. num. 8.* ait: Pro Missa longa de Passione factis implet Sacerdos si celebret de festo, etiam semiduplici, aut infra octauam. Consulam tamen Sacerdotem, vt tunc non publice, sed in priuato Oratorio celebret. Hucusque Quintanaduenas.

Verum ego puto contra illum profors non esse recedendum à sententiâ negatiua ex decreto sacre Congregationis: ita hanc sententiâ docet Gauantus in rubricas Missalis, *part. 1. titul. 4. num. 3. littera O.* vbi sic asserit. Dicendum est prohiberi Missas votiuas in iis diebus, in quibus prohibetur fieri de festo duplici, argumento à fortiori sumpto, nempe infra octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in Feria 4. Cinerum, in Hebdomada maiori, in vigiliis natiuitatis Domini, & Pentecostes. Et ita declarauit sacra Congregatio Rituum die 28. Augusti 1627. Hęc Gauantus; vnde caueant Episcopi opinionem Patris Quintanaduenas in eorum Diocesibus practicari.

Norandum est etiam hic, quod supra etiam obseruauimus, dictum Quintanaduenas loco citato *singular. 39.* querere, an peccaret mortaliter Sacerdos, qui Prophetias semper omitteret in Missis quatuor Temporum; vel sequentiæ in festis; aut pro his Missis alias diceret? Et negatiue responderet, saltem si Missæ sint priuatae, & scandalum ablit. Et primò existimar, & probat hoc ex Granado *controuers. 6. de Eucharist. tract. 14. num. 3.* statuente: Quando pars, quæ omittitur, non esset necessaria ad ordinariam Missæ integritatem, quia solet non dici, vt Symbolum, vel Gloria, vel tres Orationes, facilius posse à culpa mortali excusari eius omissionem: ergo cum Prophetiæ, vel sequentiæ dici non soleant in ordinariis Missis; immò semel, aut iterum in totius anni decursu tantum dicantur, & sine illis integra Missa dicatur; harum omisso venialis solum culpa erit sine causa, & cum hac nec venialis. Præterea; quia sequentiæ non ex præcepto, aut decreto, sed ex priuilegio Nicolai Papæ introductæ sunt, vt refert Durandus *libro 4. de Rit. cap. 22.* ergo non erit lethalis earum omisso. Et in hoc casu idem Quintanaduenas asserit non esse attendendum in omissione hæc, an sit magna, vel exigua pars, seu quantitas, quæ in Missæ celebratione omittitur; sed an sit ex substantialibus, vel ad sacrificium conficiendum, vel ad integram Missam ex ordinariis perficiendam. Hinc omittere scienter in Canone pauciora verba, aut preces; verbi Gratia ab illis: *Notis quoque peccatoribus*, vsque ad: *per Christum Dominum nostrum*, vel aliquod ex duplici Memento cum clausula ei annexa, esset lethale, quia & in canone & semper dicuntur, non verò esset, si in eodem omitteretur id, quod in ordinariis Missis dici non solet, sed in singularibus festiuitatibus Paschatis, Ascensionis, Natiuitatis, Epiphaniæ, &c. verbi gratia id quod additur precibus; Hanc igitur; ac precibus; Communicantes. Sic Filliucius *tom. 1. tract. 5. cap. 5.* & Diana *part. 2. tract. 14. resolut. 59.* Sicut nec iuxta hos Doctores esset lethale omittere Gloria, & Credo, quia sine his integra Missa ex ordinariis dicitur; secus Epistolam, vel Euangelium, cum sine is non dicatur: nam sunt, vt cum Suario *disputatione 88. sect. 3.* loquar, veluti membra principalia & necessaria huius corporis heterogenei. Nec obstat prædictis Ecclesiæ antiqua consuetudo in legendis Prophetiis, & dicendis sequentiis, à tempore nempe Nicolai Papæ, Sancti Ambrosij, Augustini, & aliorum antiquorum, vt videre licet apud Rodolphum *proposit. 23.* Durandum *lib. 2. capit. 22.* & Trithemium *lib. 4. cap. 22.* quia quantumuis vetustissima, sub mortali obligare non valet. Sic antiquissimus obtinuit mos, vt ab introitu Missæ audiretur, & qui ab Euangelio audiret, non peccaret grauiter diebus festis sicut nec Sacerdos, qui

Gloriam,

Gloriam, aut Credo, omitteret; ergo similiter, &c. Et hæc omnia pro sua firmata sententia docet Quinranaduchas ubi supra. Sed an probabiliter iudicent alij. Non deseram tamen adnotare, quod post hæc scripta inueni, Bordonum in *Consil. Regul. tom. 1. resol. 64. num. 33.* docere, omittentes ex industria sequentiam Defunctorum in eorum Missis in die 2. Nouembriis in die obitus, in Annauerariis, &c. peccare tantum venialiter; quæ opinio confirmat opinionem Quintanæ, sed alij de hoc valde dobitant, tum quia illa omisso est quantitas notabilis, tum etiam quia versatur circa materiam grauem ab Ecclesia specialiter pro illis diebus assignatam, vnde supradictis opinionibus non assentior.

Elucidantur aliqua circa Informationes sumendas quoad Nouitios, virtute Bullarum Xysti V. & Clementis VIII.

RESOL. LIV.

Suppono, quod Xystus V. in sua Constitutione edita 1587. inhabiles non solum ad professionem, sed etiam ad habitus susceptionem constituit illegitimos, criminosos, & ingenti ære alieno grauatos, & ratiociniis reddendis obstrictos. Quæ constitutio, quoad inhabilitatem, seu nullitatem habitus, & professionis, Clemens VIII. reuocauit. Quoad penas autem tam ingredientibus, quam recipientibus ibidem postas, & quoad ingressum, in sua vi, & firmitate reliquit. Gregorius vero XIV. prorsus sustulit quod de illegitimis Xystus disposuerat, & ad lvs commune reduxit. Solum ibi cauet, ne illegitimus in religionem recipiatur, in qua pater eius superstes sit. Excluit igitur Xystus V. à Religione criminosos non quoscumque, sed qui furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliavè facinora patraverunt, timentesque ob ea puniendos esse; & vt punitionem effugiant ad Religionem confugiunt. Debeat ergo delicta esse publica, non occulta: nam ob occulta delicta punicio non timetur; & non vtcumque publica debeat esse, sed de quibus specialis inquisitio facta est, neque reus absolutus est, vel punitus: nam stante absolutione, delictum manet occultum; stante punitione, fini Constitutionis est satisfactum; & consequenter poterit Religionem ingredi, Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 7. à num. 15.* Deinde exclusit à Religione ingenti ære alieno grauatos, qui culpa sua in impotentiam satisfaciendi deuenerunt, si tamen spem habent aliquando satisfaciendi; constat ex illis verbis: Multi Doctores post dilapidatam rem familiarem. Quare si absque sua culpa supra vires debitis grauati sunt, estd breui tempore expectato satisfacere possint, non comprehendantur in hac Constitutione; tamen si iure naturæ à Religione impediatur. Tandem exclusit obnoxios ratiociniis reddendis, siue publicis siue priuatis: illos tamen, quibus ex huiusmodi causa, vel molestia eis iam illata est, vel timendum sit ne inferatur. Nam si absque lite, vltrovè grauamine, aut distinctione creditur rationes reddi posse, optime possunt Religionem ingredi. Sed hæc non debent facile presumi.

His suppositis cum Castro Palao *tom. 3. tractat. 16. disputat. 1. §. 4. num. 10. & alijs*, ubi infra, quia ista materia est satis practicabilis, & quotidiana; ideo quæro primò, An prædictæ informationes sumendæ sint de Nouitiis Laicis, seu Conuersis? Et negatiue responder Bordonus in *Consil. Regul. tom. 1. resol. 54. num. 82.* ubi sic ait: Constitutio Xysti V. videtur solum loqui de volentibus ingredi, vt Clericis; vt colligitur ex initio Bullæ. Cum de omnibus Ecclesiasticis ordinibus, in ea, quæ conuenit puritate, & dignitate conseruandis: sed Conuersi non sunt de ordine, neque dignitate Ecclesiastica: ergo excluduntur. Confirmatur ex altera illius Bullæ incip. Ad

Antonini Diana Pars IX.

Romanum, apud Quatanta *vea* Monasteria, & Conuentus, ibi: In oblatas autem, & conuersis confessionem emittentibus, satis erit, si quo ad mores, ad statum personatum, ipsa inquisitio fiat. Non est ergo illa inquisitio rigorosa de illis faciendæ. *Es in Instit. de educat. nouit.* Clementis VIII. dicitur. Ipsi solum conuersi non recipiantur ante vigesimum ætatis suæ annum, & non saltem præcipua doctrinæ Christianæ capita nouerint. Et non replicantur perquisitiones, de quibus paulò antè dixerat respectu Clericorum. Et de eorum nouitiari dicitur ibidem §. *cum autem*. Conuersis ipsis à Clericorum nouitiari separatus ad dormiendum, locus, quantum commodè fieri poterit, assignari præcipitur. Illi tamen, hac separatione non obstante Magistro nouitiarum, seu superioribus monasteriorum iudicari esse, & obedientiam præstare debebant. De illorum professione dicitur §. Tempore. Quò verò ad Conuersos, si vigesimum primum excesserint, ad professionem admittantur. Sed qui ad habitum Conuersorum recepti fuerint, ad Clericorum statum transire, etiam durante tempore probationis, non possint. Et infra §. Conuersus verò litteratum ignarus professus in eorundem testium, qui se subscripserint præsentia, propria mana signum Crucis apponat. Hucusque Bordonus. Sed in mea Religione obseruatur, quod Informationes etiam pro Nouitiis Laicis recipiantur. Et quidem eadem ratio quò ad finem Bullarum Xysti V. & Clementis VIII. videtur in illis militare, ac in Nouitiis Clericis; & cum dictæ constitutiones sint late fauore Religionis, videntur potius extendendæ, quàm restringendæ, licet Rodriguez contrarium sentiat.

Quæro secundò, An dictæ Informationes sint recipiendæ pro Equitibus Hierosolymitanis, si in Religionem Claustralem ingredi volunt: videtur negatiue respondendum: nam minimè recipiantur dictæ Informationes, quando quis ex vna Religione ad aliam transit; vt patet ex praxi: ergo neque recipiendæ erant quando Eques Hierosolymitanus vult ingredi aliquam Religionem; cum Religio Hierosolymitana sit verè, & propriè Religio, vt aliz Religiones; sicut me citato obseruat Bordonus ubi supra, *num. 16.* ita vt per eius ingressum dissoluatur matrimonium ratum, & non consummatum. His tamen non obstantibus, Bordonus loco citato, & Bartholomæus de Vecchis in Praxi *de Recip. nouit. disputat. 6. ad. 6. vlt. 1. & 2.* sic ait: Cum Xysti V. constitutio expressè tantum loquatur de commorantibus in sæculo, Religiosi à tali onere immunes sunt. Quod intelligendum est de omnibus Regularibus, etiam Procuratoris, vel Camarlengatus officio, aliorè huiusmodi functi sint in Religione, à qua discedant. Excipiuntur Professi in Religionibus militaribus, & multo magis Clerici, Presbyteri, & quicumque Ecclesiastici in sæculo commorantes; quia præfata Xysti V. Bulla omnes comprehendit, qui è sæculo ad regularem statum transeant. Ita ille.

Quæro tertio, An dictæ informationes sumendæ sint ante ingressum Religionis, vel sufficit sumere ante emissam Professionem? Respondet Bordonus, *num. 125.* posse sumi in ipso anno probationis. Sed errant valde aliqui Superiores Religionum nihil aliud faciendò ante ingressum Nouitij & ideo sciendum est, quòd vigore Constitutionis Xysti V. necesse erat haberi hæc informationes antequam reciperetur nouitius. Sed quia hoc in maximum animarum præiudicium, & damnum verrebatur, vt experientia docuit, eò quòd in præfatis attestacionibus procurandis iuuenes suam Religionis desiderium quibusdam propalare cogebantur; ex quo parentum postea, vel aliorum iustacionibus, aut blanditijs, alijsvè modis repositi, vel à proposito deterrebantur, vel in longum saltem protraherantur. Hinc Gregorius XIV. quadam constitutione, quæ incipit: Ciceroni

speca Romani Pontificis prouidentia: quam refert Rodriguez tom. 3. *quæst.* 10. *art.* 1. concessit omnibus Religionibus perpetuas filiationes habentibus, probationis habitum impertiri posse summaria informatione habita circa conditiones per constitutionem Xysti Quinti statutas: quæ quidem semiplena dicitur, si teste vnico constat; cum reservatione tamen plenæ, vel plenariæ Informationis iuxta mentem Xysti Quinti ante Professionis terminum sumendæ. At quia hæc concessio facta fuit Religionibus filiationes perpetuas habentibus, vt sunt monasteria Monachorum; non extenditur ad eas, quæ iis filiationibus non gaudent, vt bene norant Rodriguez modò citatus, & Miranda in *Manual. Pralat. tom. 1. quæst.* 2. *art.* 1. Deinde Clemens VIII. quadam Bulla, quæ incipit: In his quæ ad Religionum propagationem spectant, quam refert idem Rodriguez, concessit Religiosis Conuentus sancti Stephani Salmanticensis Ordinis Prædicatorum, vt admittere possint ad probationis habitum, solo iuramento præstito ab ipsis Nouitiis, se ab omnibus in Bulla Xysti V. contentis solutos esse; dummodò ante Professionem plenam informationem iuxta eiusdem Xysti V. constitutionem capiant. Qua concessione nos, & omnes priuilegiatorum Communicationem participantes vri possumus; vt citari Doctores fusè probant. His prænotatis fit conclusio. Necessarium est omnino priusquam alicui probationis habitus concedatur, vel haberi memoratas informationes authenticas, vel ab ipsoe ingredituro desumi iuramentum secundam formam; & postea ante Professionem præfatas informationes absolutas procurari. Excipiuntur puellæ quæ habitu monialium induuntur; & pueri, qui decimum sextum suæ ætatis annum nondum expleverunt; in quorum receptione præfate informationes non sunt necessariæ, nec etiam iuramentorum. Et hæc omnia docet de Vecchis *vbi supra, dub.* 4. *per totum*; cui adde Portel in *Dubiis Regular. verb. Nouitiij informationes, numer.* 2. & Peyrinum de *Relig. Pralat. quæst.* 3. *cap.* 1. §. 1. *num.* 32. qui citat Rodriguez, & Mirandam. Et idem non deseram hic ponere verba Patris Pellizzatii in *Manual. Pralat. tom. 1. tractat.* 1. *cap.* 3. *n.* 24. *vbi sic ait:* vel receptio fit in terminis Constitutionis Xysti V. & sic informationes fieri debent antequam nouitius recipiatur; id enim expressè statuitur in citata constitutione ipsius Xysti §. 4. iis verbis: Statuimus, & ordinamus, Iuuenes, aut viros adultos maiores sexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipi posse, nisi, &c. Vel receptio fit in terminis Bullæ Clementis Octauæ & sic sufficit dictas informationes sumi antequam nouitius recipiatur ad Professionem; cum hoc tamen, vt ij, quorum interest recipere nouitios, non recipiant quemquam ad habitum, nisi ille prius iuret se esse liberum ab omnibus illis impedimentis, quæ Constitutioni Xysti referuntur; vnde & ait, ea omnia debent in specie proponi nouitio recipiendo. Vbi notat Portel, *numer.* 2. quod si Prælatus Regularis non exhibeat nouitio recipiendo tale iuramentum, incurrit pœnas *quæst.* 9. explicatas, peccatque mortaliter, vt potè violans Bullam Clementis supra citatam, quæ loco informationum ex constitutione Xysti Quinti præmittendum ad nouitiorum receptionem: requirit exhibitionem præfati iuramenti; ac proinde non potest omiti sine culpa graui; quanquam exhibitio talis iuramenti non spectet ad Prouincialem sed ad Superiorem localem; cum de hoc, non de illo loquatur Bulla Clementis. Hucusque Pellizzarius. Videant ergo Superiores locales, quid faciunt: nam si nolunt sumere informationes ante ingressum iuxta Bullam Xysti Quinti tenentur obseruare sub peccato mortali id, quod statuit Clemens Octauus in suo decreto, eo pacto, vt explicat Portel *vbi supra*, & alij.

Quæro quartò. An si nouitius sit cognitus, indigeat supradictis informationibus? Respondeo negatiuè cum

Bordono, *num.* 87. de Vecchis *dub.* 1. *num.* 6. & aliis; notorium enim non eget probatione; quod me citato, procedere etiam quo ad forum externum putat Lezzana in *Summa tom. 4. verb. Nouitius, num.* 23. Imo si nouitius non sit notus, & recipiatur absque informationibus, si à parte rei qualitates necessarias habeat, Superiores non incurunt in pœnas latis in supradictis Bullis. Quod intellige in foro conscientiæ, non autem in foro fori. Ita docet me citato Pater Pellizzarius in *Manual. Pralat. tom. 1. tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. & me etiam citato Pater Tamburinus de *Iure Abbatum, tom. 3. disput.* 6. *quæst.* 5. *num.* 3. *vbi sic ait:* Quò ad secundam partem quæstii, scilicet, an incurunt pœnas contentas in supradicta Constitutione Xysti V. Respondeo cum Rodriguez *tom. 3. qq. Regular. quæst.* 54. *art.* 1. & Laurentio Portel in *Dub. Regul. verbo Nouitiij informationes, n.* 6. & Antonio Diana in *suis resolut. moral. tractat.* 2. *resolut.* 83. quod Prælati omittentes prædictas informationes, non incurunt pœnas Bullæ Xysti V. nisi à parte rei Nouitius, siue receptus absque informationibus fuerit aliàs criminolus, & ligatus aliquo impedimento ex contentis in prædicta constitutione Xysti Quinti. Quòd si omni careat impedimento, non incurrit pœnas; quia Textus ligat solum recipientes criminolus. Idem affirmat Bartholomæus da Vecchis in prædicta Praxi Nouitior. *dub.* 5. *n.* 3. Vnde Pater Diana loco citato fatetur, se liberasse à magnis angustiis quandam Superiorem Regulatam, contra quem Fratres subditi insurgent propter receptionem cuiusdam Nouitij, non præcedente informatione de vita, & moribus secundum Bullam Xysti V. Ita ille. Cui adde, me etiam citato, Bordono, *n.* 16.

Quæro quintò. Quid faciendum circa præfatas Informationes, cum his, qui è Prouinciis remotissimis perunt ingredi Religionem. Respondeo cum de Vecchis *vbi supra dub.* 5. *per totum*, quòd quotiescumque informationes haberi non possunt ab his, qui ex remotissimis partibus veniunt, vel habent Patriam ab Hæreticis aut infidelibus miserè oppressam, idem Xystus Quintus per aliam Constitutionem, quæ incipit, Ad Romanum spectat Pontificem: concessit facultatem concedendi iis religionis ingressum, & etiam admittendi ad Professionem absque præfatis Informationibus; dummodò adhibita conuenienti diligentia nihil in contrarium competentum fuerit. Indicium verò Superiorem relinquitur, quando verè è longinquis & remotissimis partibus esse dicatur. Rodriguez tamen *tom. 3. quæst.* 10. *art.* 13. existimat eam dici remotissimam regionem, ad quam intra annum probationis difficulter recurri, & informatio inde extrahi potest. Tunc verò censeo in hoc casu adhiberi conuenientem diligentiam, quam requirit præfata constitutio quando ingressurus Religionem, vel iuramentum affirmat, se nullo impedimento Bullæ Xysti V. obstrictum esse; vel saltem ij, cum quibus versatus est in loco seu regione, vbi recipiendus est fidem faciunt, quò ad totum illud tempus, se nesciri in tali persona aliquod ex dictis impedimentis reperiri. Et hæc omnia docet etiam Lezzana *num.* 24. Tamburinus, *quæst.* 5. *num.* 6. Pellizzarius *n.* 3. & Portel *n.* 7.

Quæro sextò. An dictæ informationes sumendæ sint, etiam si Nouitius non sit maior sexdecim annorum? Ad hoc dubium responderet Pater Lezzana in *Summa tom. 4. verb. Nouitius, num.* 21. *vbi loquendo de dictis informationibus, sic ait:* Quartò, nec esse necessarias pro receptione iuuenam, qui non sunt maiores sexdecim annis, communiter tenent Doctores, eò quod Pontifex in dicta constitutione. Cum de omnibus, id exprimat illis verbis; maiores sexdecim annis. Suarez *tom. 3. de Relig. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 11. Rodriguez *tom. 3. qq. Regular. quæst.* 10. *art.* 13. Miranda *tom. 1. Manual. q. 2. artic.* 1. *conclus.* 3. & alij. Cæterum licet id verum sit ex vi constitutionis Xysti; nihilominus stando in Decretis Clementis

mentis VIII. approbatis à Sacra Congregatione sub Sanctissimo D. N. Urbano, fieri etiam debent de iis, qui decemdecimum sextum annum non excedunt. Quod colligitur ex verbis illis ibi adductis, præcipue eorum, qui decimum sextum ætatis suæ annum excedunt, an criminosi, &c. ubi particula illa, præcipue, exprimit casum minus dubium. Barbosa de dictis dist. 220. numer. 1. & dist. 168. num. 1. Rodriguez tom. 1. q. Regular. q. 100. artic. 2. vers. circa quam, Menochius de arbit. lib. 2. casu 416. num. 19. Peirinis tom. 2. de Prælat. quest. 3. cap. 1. num. 10. Cum autem dicta Decreta solum sint pro nouitibus in Italia, & in aliis adiacentibus à Sede Apostolica approbatis, ideo in aliis locis itandum erit Constitutioni Xylinæ. Hucusque Lezana.

Et tandem nota dictum Pellizarium n. 5. docere ex privilegio concessò à Gregorio XIV. Societatis Iesu Superiores eximi ab obligatione sumendi dictas informationes, prout in Bulla Xysti V. & subdit hoc privilegio gaudere per communicationem alias Religiones: sed hoc vltimum non video obseruari.

An Religiosus, si cum licentia Superioris maneat extra Monasterium, teneatur confiteri cum Sacerdote approbato ab Ordinario?

RESOL. LV.

Affirmatiue respondet Lopez de Texeda in Theol. Mor. tom. 2. lib. 3. tract. 1. contr. 6. q. 3. num. 71. ubi sic ait: An Sacerdos, cui Religiosi exeuntes à monasterio de licentia Prælati debent sua confiteri peccata, debeant esse approbatus ab Ordinario? circa quam difficultatem asseruit Suarez 4. tom. de Relig. lib. 2. capit. 17. num. 6. non esse necessarium Sacerdotem illum habere aliàs iurisdictionem, sed sufficere dumtaxat, fatetur, esse Sacerdotem; existimat enim præfatus Suarez Religiosos semper absolui per iurisdictionem à suis Prælati detinuatam: & ideo asserit non esse necessarium, Religiosum exeuntem à monasterio, extra illumque peregrinantem, eligere Sacerdotem approbatum ab Episcopo, sed quemcumque alium non approbatum, siue secularem, siue Regularem. Cæterum ego dico talem Sacerdotem electum à Religioso peregrinante debere esse expositum ab Ordinario, habereque aliàs iurisdictionem ad absolendum; quia Prælati Regularis voluntas, concedentis licentiam Religioso extra monasterium exeundi, debet esse rationabilis, & non exorbitans à iure communi, sed conformiter ad illud debet Religioso concedere licentiam, & ideo cum iuxta Concilium Tridentinum, Confessor electus debeat esse approbatus ab Episcopo, electus à Religioso debet etiam esse ab Episcopo approbatus; nec credendum est, Ecclesiam aliter concedere facultatem Prælati in ordine ad suos subditos.

Nec differentia, quam assignat Suarez inter peregrinum secularem, & Religiosum, est alicuius momenti; scilicet quòd secularis absoluitur in aliena Diocesi more incolarum illius loci, in quo versatur; Religiosus autem peregrinus absoluitur more Religiosorum, atque adeò per iurisdictionem manantem à suis Prælati; id enim verum non apparet: tum quia Concilium Tridentinum absque vlla distinctione loquitur, & vniuersaliter decernit Confessarium eligendum debere esse approbatum ab Ordinario: tum etiam, quia secularis Clericus dum iter facit, non minus subiicitur Episcopo illius Diocesis, ad quam diuertit, quam Religiosus Provincialis illius Prouinciæ, in qua versatur peregrinando; ergo sicut Clericus secularis iter faciens, necessario tenetur eligere Confessarium approbatum ab Episcopo; ita Religiosus: quare fallitur Suarez dum alle-

git Concilium Tridentinum illam approbationem, quam exposcit, solum voluisse esse necessariam ad Confessiones secularium excipiendas, nam cum Concilium absolute loquatur absque distinctione vlla, non est æquum, vt nos illam apponamus.

Non enim nego ego, Prælatum in Conuentu suo posse exponere aliquem Religiosum, vt Confessiones cæterorum fratrum excipiat, quamuis approbatus ab Episcopo non sit; cui Religiosi possunt confiteri: cæterum quod nego est, & quod videtur nonum, quod Religiosus, qui ex licentia Prælati à Monasterio exiit, & peregrinatur; etiam extra suam Prouinciã possit eligere Confessarium secularem non approbatum, nec ab Episcopo expositum: nam etsi Religiosus absoluitur more Religiosorum, & per iurisdictionem manantem à Prælato, id tamen debet fieri iuxta formam Tridentini. Et ideo sumiter dico, Religioso exeuntem à Monasterio ex licentia Prælati, per se loquendo, in sua peregrinatione non esse ei liberam electionem Sacerdotis secularis, vel Regularis, nisi talis approbatus sit, & iurisdictionem habeat aliàs: nam illa Sacerdotis approbatio, & iurisdictionem necessaria præsupponitur, & prærequiritur, vt possit eligi à Religioso peregrino. Hucusque Texeda. Sed ego puto non esse recedendum à sententia Suarez ex his, quæ adnotauit in Addit. ad p. part. resol. 4. ubi plures Doctores inuenies, ita vt sit sententia communis. Vide nouissimè doctissimum Amicum in, Cur. Theol. tom. 8. disput. 15. sect. 3. num. 98. vnde non est audicndus Texeda.

Sed hic obiter quæro, quid dicendum de confessionibus Religiosorum, possunt nè Religiosi eligentes Confessarium virtute Iubilei, eligere ab Ordinario non approbatum, sed solum à suis propriis Prælati designatum? pro. edit questio, quando Iubileum exposularet eligere Confessarium ab Ordinario approbatum. Hoc, inquam, casu videtur nequaquam eligi posse à Regularibus Sacerdotem ab Ordinario non approbatum, tamen à propriis Prælati fuerit designatus; quia Iubileum expresse postulans, vt eligatur Confessarius ab ordinario approbatus, aliis non committit iurisdictionem absoluenti.

Sed hoc non obstante contrariam sententiam ex Bonacina probabilem putat Castus Palaus tom. 4. tract. 23. disputat. unica, punct. 15. §. 2. numer. 11. quia præsumendum non est Pontificem, facultate Iubilei secularibus, & Religiosis concessa eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum mutare voluisse Ius Religiosorum potentium confiteri Sacerdotibus ab eorum Prælati approbatis; sed potius illo iure retento, hanc illis extensionem addidisse, vt approbatum ab Ordinario loci eligere possint. Quare illa verba, approbatum ab Ordinario, ampliatiue, & non priuatiue iumentenda sunt. Præterea, Confessor à Prælati Ordinis designatus absolute dici potest ab Ordinario approbatus comparatione Religiosorum; tum quia extra Sacramentum Ordinis Prælati Religiosis comparatione Religiosorum est Ordinarius: tum quia à Pontifice approbatus est comparatione Religiosorum, qui ab eorum Prælati fuerit approbatus. Sed tu ne discedas à sententia negatiua, quam tenet Suarez tom. 4. disputat. 28. sect. 6. num. 11. Reginaldus lib. 1. numer. 175. & alij.

Nota tamen hic obiter insigne privilegium, quod ex Roder. refert Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. capit. 19. numer. 7. concessum Fratribus Minoribus, & consequenter reliquis Religiosis, qui per communicationem illud participant; vt possint semel eligere de eadem obseruantia Confessorem, qui de omnibus peccatis reseruat, & censuris possit eos absoluerè, imò & dispensare in irregularitatibus, excepto homicidio, & mutilatione voluntaria. Quòd etiam obseruauit Amicus, ubi supra, sect. 2. numer. 59. subdens; dicto privilegio vti non esse

Religiosos Societatis absque licentia Præpositi Generalis: cum nullum privilegium vim habeat in Societate, nisi vt communicatum à Præposito Generali, vel ab alio ab ipso designato, vt habetur in Bulla Gregotij XIII. de vsu facultatis.

An qui vi, vel metu coactus iurat, si habeat animum non implendi iuramentum, petendo prius relaxationem eius, non obstante hoc, peccet mortaliter?

RESOL. LVI.

Negatiuam sententiam docet Suarez de Relig. tom. 2. lib. 2. cap. 7. num. 10. & Sanchez in Summa tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 17. vbi sic ait: Non credo peccaturum sic iurantem, si habeat animum non implendi iuramenti, obtemperata tamen prius illius relaxatione; secus si absolutum non implendi animum haberet; quia in priori euentu nulla interrogatur iniuria extorquenti iniquè promissionem; nec est mendacium eò quod iurans habeat firmum implendi animum, nisi relaxationem obtineat; & quamuis habeat animum petendæ prius relaxationis, & ea obtemperata non implendi; animus hic est conformis conditioni imbibitæ in eo iuramento, quæ est, nisi eius relaxatio prius obtineatur; & idè nec mendacium, nec culpam aliam continet. Sicut iurans fœminæ matrimonium, cum intentione implendi, nisi illa fornicata fuerit, verum iurat, nec peccat; quod ea conditio includatur tacite in eâ promissione.

Sed affirmatiuæ sententiæ adhæret Lopez de Texeda in Theolog. mor. tom. 2. lib. 3. tractat. 2. num. 118. Primò, quia qui sic iurat, quamuis vi, & metu coactus, absolute vult non implere iuramentum factum: ergo peccat mortaliter. Probatur antecedens, quia idè simul cum iuramento habet intentionem petendi relaxationem, quia simul iurando habet intentionem non implendi: ergo absolute vult iurare, & iuramentum non implere. Sed qui iurat cum intentione iurandi, & animo non implendi, peccat mortaliter in sententia omnium Doctorum, & est perjurij reus: ergo, &c. Hucusque Texeda, & vtramque sententiam probabilem esseputo; sed negatiuam existimo probabiliorem.

An iuramentum prestitum redeundi ad carcerem iniustum, obliget? & quid de iusto?

RESOL. LVII.

Quò ad primum affirmat Toletus, lib. 4. Summ. cap. 22. numer. 2. vers. Alterum est. Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 6. numer. 28. Sanchez, aliis relatis. lib. 3. Summ. cap. 11. numer. 31. Suarez lib. 2. cap. 10. numer. 24. & 16. Bonacina tom. 2. disputat. 4. quest. 1. punct. 9. numer. 2. Ratio est, quia reditus ad carcerem factus est sine obseruandæ fidem Iuramento stabilitam, actus est veracitatis, fortitudinis, & patientiæ; neque obinde censeri debes te occidere, & vitam tuam prodigere, sed solum censeri debes te periculo vitæ exponere. Quod ex iusta & rationabili causa sæpè decet, vt bene probat Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 6. Adde ex obseruatione Iuramenti non te propriè conici in vitæ periculum, quod antea habebas, quodque dato Iuramento suspensum fuit. Non igitur excusari potes à iuramento obseruatione.

His tamen non obstantibus, non desunt Doctores negatiuæ sententiæ adherentes. Ità Couarruias lib. 1. variar. cap. 2. numer. 7. Plaza de delictis lib. 1. cap. 22. numer. 6. sine, Basilius Legionensis lib. 12. cap. 8. numer. 20. Gutierrez 1. part. de Iurament. cap. 57. numer. 24. & seqq. optimè Valquez 1.2. disput. 174. cap. 5. numer. 35. Nauarr. cap. 12. numer. 18. Reginaldus lib. 18. praxis, numer. 62. Ratio est, quia secluso iuramento iure charitatis propriæ tenebaris periculum itæ fugere. Ergo Iuramentum de non fugiendo, sed potius de redeundo, illicitum est; quia est de re cõgruitati propriæ contraria. Item talis reditus subministrat tyranno occasionem iniquæ vexationis: Ergo non est licitus, & honestus: Ergo iurari non potuit. Item non est actus fidelitatis, quia non debetur fides illam iniquè exoptulanti, neque fortitudinis, vitam sic irrationabili exponere: Ergo nullam habet honestatem.

Nec obstat argumentum in contrarium, quia, etsi se occidere sit intrinsecè malum, & subinde nunquam liceat: at non fugere periculum mortis, & illi se exponere interdum licet ex causa iusta: ergo ratione seruandi iuramenti potest se illi periculo exponere, & seruare iuramentum. Sed responderet, antecedens esse verum, quando talis expositio periculi est actus virtutis: exponere se autem periculo mortis, redeundo in carcerem, quando absolutus ab illo, iurauit se in illum rediturum, non est actus virtutis; nec iusta adest causa reditus: sed potius est actus vitij, & temeritatis, cum sit actio repugnans naturali inclinationi, quia homo tenetur vitam propriam tueri, & conseruare; & idè reditus ille non est promissionis exequutio, sed occisio propriæ vitæ. Non negamus tamen id, quod Aduersarij petunt in argumento; sed dicimus nullo modo licere iurati reditum ad carcerem, nec teneri redire, quando instat periculum vitæ iniuste à se auferendæ: quia reditus ille est actus temeritatis, & vitij; de quo iuramenta facta sunt irrita. Vnde ex his omnibus apparet, vtramque sententiam esse probabilem; vnde Villalobos in summa tom. 2. tract. 36. difficul. 5. numer. 16. sic ait: [De lo dicho se infiere que el que esta preso en la carcel, y jura de boluer à ella, donde injuriosamente esta preso, aunque sepa que le han de castigar, està obligado a boluer a ella, como tienen Cayetano, Soto, Siluestro, y Toledo, y se colige de S. Thomas. Pero en est caso vna glosa, Nauarro, Panormitano, Ioan Andres, Couarruias, y Ioan Mayor dizen, que no està obligado a boluer, porque tiene obligacion a conseruar su vida, y estaua obligado a huyr, si pudiera; y anssi parece que hara mal en boluer, y que no està obligado a ello, ni puede hazerlo con buena conciencia. Esta sententia dize lesio que es probable, y segura en practica, y es llano que se puede seguir, aunque no fnera tan probable como la contraria, por lo queda dicho arriba, quanto mas que es muy probable, aunque tambien lo es la contraria.] Ita ille.

Sed maior difficultas est de Iuramento redeundi ad carcerem, quando carcer est iustus, & pœna mortis inferenda sit iusta, an inquam in tali casu obliget? Et negatiuè responder Lopez de Texeda Theol. mor. tom. 2. lib. 3. punct. 2. num. 131. vbi sic ait: Maior difficultas de soluto è carcere iuramento prædico de redeundo in illum, an teneatur redire; quando carcer est iustus, & pœna mortis inferenda iusta; & affirmat Sanchez summ. tom. 1. lib. 3. de iuram. cap. 11. num. 25. ad id teneri, etiam cum periculo vitæ: & reddit rationem, quia eo casu iuramentum est de te iusta, & nihil causari potest iurans, quod hac obligatione liberentur, cum ad fortitudinem spectet id iuramentum cum vitæ periculo obseruare, nec

nec aliqua iniuria iuranti irogetur. Ceterum nec etiam eo casu iuramentum reditum è carcere liberatum, ad illum redire teneri omnino asserendum est; quod ostendo primò rationibus immediate à nobis adductis, quæ evidenter probant, etiam de soluto è carcere medio iuramento præstito: de redeundo in ipsum, quando carcer est iustus, & pœna mortis est iusta, & debita; & præterea quia quod immediate, & per se tendit ad tollendam vitam, non est implendum; & etiam quia teste D. Thoma 2.2. *quest. 69. art. 4.* idèd ad mortem famis condemnatus, teneatur sub mortali culpa comedere, non obstante superioris præcepto de non comedendo; quia non comedere non tantum est non se conservare, ut male asserit Valeria *tom. 3. de reo. disp. 5. quest. 13.* sed est formaliter, & immediate se occidere: sed is, qui iuravit ad carcerem se rediturum, si ad illum rediret, ex eo reditu infallibiliter sequitur eius mors, imò reditus ipse est immediata causa amittendi vitam; ergo teneatur non redire iure naturali, contra quod iuramentum præstitum non est validum.

Ad rationem autem pro adversariis constat ex dictis eo casu iuramentum non esse de re iusta, nec esse validum, nec ad fortitudinem spectare, sed ad remittentem; nam sicut, si quis ad famis mortem condemnatus iuraret se cibos oblatos non manducaturum, eo tamen iuramento non obstante teneatur sub mortali comedere, propter rationem à D. Thoma assignatam, quæ deducta est ex ipso naturali iure; ita qui iuravit se in carcerem rediturum, si capite plectendus est, quamvis talis pœna sit iusta, nec potest, nec teneatur redire, nec iuramentum est validum. Hacisque Texeda. Sed sententia Sanchez magis mihi placet, & est communis, quia talis reditus & honestus est, & fidelitati, religioni, & iustitiæ debitas: non nego tamen sententiam Texedæ suam habere probabilitatem.

An in venditionibus sub hasta detur excessus pretij?

RESOL. LVII.

CAsus est satis practicabilis, & ad illum ego olim negativè respondi; & ita me citato tenent novissimè tres docti Neoterici, Cardinalis Logo *de iust. tom. 2. disp. 26. sect. 4. num. 45.* Escobar à Corto *tract. de utroque foro, art. 5. cas. 2. num. 165.* & Trullench *in Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 3. num. 2.* quibus adde Antonium Escobar in *Theol. mor. tractat. 3. exam. 6. cap. 5. num. 53.* Gordónum in *Summa tom. 1. lib. 4. quest. 5. cap. 8. num. 98.* Fagundes de *Contract. libr. 5. cap. 30. num. 6.* Tannerum *tom. 3. disp. 4. quest. 7. dub. 2. n. 30.* Dicastillum *de iust. lib. 2. tract. 9. disp. 2. dub. 4. num. 50. 51. & 52.* Villalobos in *Summa tom. 2. tractat. 21. difficul. 5. num. 9.* & Vadingum *de Contract. disp. 10. 7. dub. 5. §. 2. num. 2.* Qui etiam aduertit aliqua circa præsentem casum Primò, quod in subhastatione non habeatur fides de pretio, sed præsentem pecuniâ fiat solutio. Ita Iodocus Damhouderus in *tractat. de subhastat. cap. 5. & citat. Bart. in l. à duo Pio. ff. de re iudicata.* sed ibi tantum agitur de pignorum distractione; & quod allegatur, ibi non reperitur. & Bart. de fiscalibus tantum agit: sed tamen videtur praxis habere, ut res tantum mobiles, & non tanti pretij præsentem pecuniâ vendantur; pro immobilibus verò habeatur fides; v.g. si domus aut vinea etiam vendatur, non potest pecuniâ publicè numerari, sed post tempus designatum à venditore. Secundò si minor in adiectione superatus sit ab alio, posse in integrum restitui, & recuperare, quod neglexerit; modò ostendat iustam causam, cur sua interfit rem alteri venditam recuperare, & simul persolvat venditori excessum adiectionis, quam alter emptor fecit, *l. si in emptione, siue l. 35.* Tertio, quando quis à filco emit, si post statutos à

filco dies alius adsit, qui plus offerat, posteriorem emptorem præferendum priori, *l. si temporaria. Cod. de iure hasta lib. 10.* Quarto est controversia, quando res subhastata veniit ultra dimidium iusti pretij, an detur remedium. *l. 2. Cod. de rescind. vendit.* negat Lopez 2. p. *Instructori, cap. 63.* cuius sententiam Malderus *tract. 5. cap. 2.* probabilem putat, & Bartolus *in l. si quis. Cod. eod.* quando res immobilis venditur. Sed puto generalitè loquendo probabilius esse nullum dari in contractu tali modo celebrato remedium rescissorium contractus. Et videtur ratio satis clara ex dictis; quia hic nemo læditur ultra iustum, cum iustum pretium nullum sit rei, nisi quod potest seposita fraude, & dolo in hoc foro acquiri, & ita sentit Barbatia *in d. l. si quis, & in l. 1. Cod. de prescription.* Ioan. Fabianus de Monte *de empt. quest. 5. num. 88.* Angelus; & Baldus apud Barbatiam *suprà,* quod procedit non solum in foro externo, sed etiam in interno. Et hæc omnia, ut dixi, docet Vadingus *loc. cit.* quæ valdè deseruiunt ad iustificandum contractum, seu venditionem, quæ in Sicilia dicitur col Pato à discorsio.

An superior Regularis ex industria differens mittere subditum ad Episcopum Diocesenum ordinantem, ut postea illum mittat ad alium Episcopum, peccet mortaliter, & incurrat pœnas, stante Decreto Clem. VIII. sub die 15. Martij 1596.

RESOL. LVIII.

NEGATIVè responder novissimè Pater Bordonus in *Consl. Regular. tom. 2. resol. 67. num. 39.* Tum quia in Decreto duæ transgressiones spectari possunt. Prima est quando Prælati regularis licentiarer suum subditum ad extraneum, dum Diocesanus eo tempore ordinationem haberet; eo enim casu transgressio est gravis, & præiudicialis iuribus Episcopi, quia ei de facto aufert subditum. Secunda est, quando Prælati regularis differat, vel remouet subditum in ordine ad ordinationem, & facit ut suus subditus ab alio ordinetur Episcopo, in quo sensu transgressio non puto mortiferam, nam non est gravis violatio Decreti, quia non continet verba præceptiva, neque materiam principalem, seu principale dispositum, quod est, ut quilibet religiosus recipiat Ordines ab eo Episcopo, in cuius Diocesi moratur; quod verò differatur licentia, vel quod remoueat ad alium Conuentum se habeat in consequentiam ad dispositionem decreti, & sic eius transgressio in his erit solum venialis. Neque in his casibus graue inferitur præiudicium, quia Episcopi parum curant ordinationem huius, vel illius Religiosi hic, & nunc, & illic, quod habent super Religiosos, quoad ordines, est variabile iuxta mutationem Religiosorum, qui modo in vna Diocesi, modo in alia habitant; neque enim habent permanentem mansionem. Neque obstat argumentum à pœnis inferri graue peccatum; quia responderi potest, non valere argumentum à grauioribus pœnis ad grauiora peccata, *Glossa versic. Existimus, cap. admonere 33. quest. 2.* præterea pœna excommunicationis grauiissima est, & tamen quandoque transgressio alienius rei prohibita sub pœna excommunicationis non est peccatum mortale ex iis, quæ docent Cæteranus, Castus, & Nauarr. *cap. 23. numer. 53.* Denum dici potest, pœnas in Decreto expressas non extendi ad hos casus, sed solum ad principalem dispositionem, ibi, *Litteras dimissorias concedere ad Episcopum Diocesenum,* nam solum ad hanc aptantur, ibi: quod qui non fecerint, id est, qui non dederint litteras dimissorias ad Episcopum Diocesenum, incurrent pœnas ibidem iustitias

quæ verba accommodari non possunt prædictis duobus casibus negatiue conceptis. Hæc Patet Bordonus, vbi supra.

Verùm his non obstantibus, opinionem affirmatiuam docet Peyrin, de Prælato, *quæst. 3. capitul. 7. numer. 4.* vbi sic ait: *Quæro, an Prælati differentes mittere suos subditos ad suscipiendos Ordines, eo tempore, quo Diocæsanus, vbi morantur, ordinationes celebrat, vt quando non celebrauerit, occasione sumpta, mittant ad alium quemcumque, peccati, & incurrant pœnas dicti decreti?* Respondetur, mortaliter peccare: tum quia contrafaciunt decreto Papæ in materia graui: tum quia Diocæsano Episcopo præiudicant. Possunt tamen excusari à mortali, si id bona fide faciant credentes vel id sibi licere, vel non esse peccatum, sed solum teneri ad pœnam, si in foro exteriori conuincantur. Item possunt excusari, si Episcopus Diocæsanus habeat examinatores valde rigidos, seu etiam malignos erga regulares in genere, vel in specie, & aliqui subditorum sint aliquantulo debiles, de quibus illis certè constat, quod non approbabitur, tunc enim potest illos constituere locales in alio conuentu alterius diocæsis, in qua non tantum rigorosè cum Regularibus agatur. Quod constat; quia potest regularis qui solum scit legere, & scribere absque Grammatica, ad quemcumque Ordinem promoueri: sed hic, si in aliquo episcopatu permaneat, nunquam ordinabitur, quia in eo non ordinantur, nisi qui bene callent linguam latinam: ergo potest per Prælatum mitti in alium episcopatum, in quo non tam rigidè cum eo agatur. Quod ad pœnas autem aduertere, quod non incuruntur ipso facto; ait enim Papa: qui non fecerint, &c. pœnas incurrent. Qui modus loquendi insinuat, pœnam esse solum communicatoriam & infligendam, non ipso facto infligendam, iuxta ea, quæ cum multis docet Sayrus de Censur. *lib. 1. capit. 11. numer. 12. & 13.* Adde, quod etiam si dicta pœna priuationis esset ipso facto; non tamen incurreretur in conscientia, sed semper requiritur Iudicis sententia saltem declaratoria facti; quia nemo tenetur tam rigorosam pœnam in se exequi. Et hæc omnia docet Peyrinus *loc. citat.* & post illum Tamburinius de Iure Abbatum *tom. 2. dist. 2. q. 18. n. 6.* quibus ego adhæreo.

Sed si aliquis inquirat, an Superior regularis contra dictum decretum mittens suos subditos ad Ordines suscipiendos; si missus Ordines non suscipiat, dictas pœnas nihilominus incurat; & negatiuam sententiam tenet Tamburinius, & Peyrinus locis citatis. Tum quod hoc statutum odiosum est, & contra antiquissima regularium Priuilegia, quibus poterant ordinari à quocumque Episcopo, vt constat ex *Calatub. in Compend. priuileg. mendic. ver. Ordines Sacri, num. 1. 2. 9. 10. 11. & ex tom. 1. priuileg. Ordin. Minim. in Constit. 2. Iulij. II. §. 6. & ex tom. 2. in Constit. 7. Pij V. §. 9.* Vnde strictè est interpretandum. Tum quod verba intelligenda sunt cum effectu, *l. 1. §. hæc verba. ff. quod quisque Iur. capit. relatum. de Cler. non resid. capit. qualiter. vbi gloss. vltim. de pact. cap. si à Iudice, de de appell. in 6.*

Verùm pro affirmatiua sententia stat Garcia in *addit. part. 5. capit. 7. numer. 92.* Riccius *part. 4. decis. 118. numer. 10.* & Patet Bordonus vbi supra, *num. 66.* Quia (ait ille) etsi actus concessionis sit ordinatus ad receptionem Ordinum: nihilominus, quia in ratione concessionis habet totam suam perfectionem, & complementum ex parte concedentis, respectu cuius pœna attenditur: idèd, cum in se sit actus completus, & absolutus, nihil prohibet, quin inducat pœnas incurtionem. Nec vrgent alata à Peyrino, quia licet aliàs Prælati regulares possent dimittere suos subditos ad quoscumque Episcopos; tamen ex Decreto hoc nunc non possunt; & cum etiam constet de pœnis, & de perfectione actus; non potest inferri nisi incurtio pœnarum, quidquid deinde sit de non

vfu dimissoriarum; neque ex hoc exten ditur decretum, sed intelligitur secundum verum sensum; & priuilegia illa cum iam sint extincta nihil operari possunt, defendendo superiorem ab incurfu pœnarum, quando directè fuit transgressus decretum. Et bene licentia obtinuit suum effectum ex parte concedentis, licet subditus non fuerit ordinatus; nam effectus ordinationis supponit quidem licentiam, sed ab ea non pendet vt sua causa, sed ab ordinatore; licentia enim sufficienter habet suum effectum, quando obtenta fuit à petente, Et idèd ego vtramque sententiam probabilem puto, licet hæc posterior videatur mihi probabilior.

An Prælatus regularis possit excommunicare Nouitium?

RESOL. LIX.

Negatiuè respondet Reuerendissimus Magister Sacri Palatii Vincentius Candidus, *tom. 1. disquis. 24. artic. 58. dub. 3.* quia excommunicatio secundum veriorem sententiam non potest fieri ob delictum præteritum, sed ob delictum futurum ratione contumaciæ non obediendi; sed Prælatus non potest suo præcepto obligare Nouitios, nec excommunicatione præcepto adiuncta; quia non plenè Nouitij Superioribus, & Regulæ subiiciuntur, nec sunt veræ partes communitatis, nec sunt admissi in corpus religionis tanquam membra illius, donec perfectionem emisierint: ergo. Potest tamen Prælatus, si aliquam pœnam ratione delicti commissi nouitio imponeret, sub pœna excommunicationis læ sententiæ eidem præcipere, vt pœnam illam subiret; quia ad eam pœnam imponendam in foro exteriori habet iurisdictionem: ergo poterit quoque sub excommunicatione eidem præcipere illius obseruantiam. Hæc Candidus citans Henriquez.

Sed aduersus illum affirmatiuam sententiam tenet Patet Bordonus in *constit. Regul. tom. 2. Resolut. 54. numer. 133.* nam (ait ipse) si potest secundum Candidum, cogere transgressorem ad subeundam pœnam sub censura excommunicationis; quare non potest illum excommunicare ratione contumaciæ, quia exempli gratia, non vult obedire tali ordinationi sibi factæ sub pœna excommunicationis; vt si illi præcipiat sub pœna excommunicationis, ne colloquatur cum tali persona; vel adit ordinatio, ne quis Religiosus etiam Nouitius extrã reuellet tale secretum multum præiudiciale statui religioso. Neque obstat quod quis ob delictum præcisè præteritum excommunicari non possit, quin possit excommunicari ob delictum in futurum, si illud committat, ratione inobedienciæ; in illo siquidem sensu neque Professus excommunicari potest; quia nullus excommunicari potest, nisi pro contumacia, *Gloss. ver. Morris. cap. nemo 39. 11. quæst. 3.* per iura ibi allegata; excommunicatio enim fertur, vt quis retrahatur à peccato, *capit. nouit. de Iud. est enim medicina animæ, capit. cum medicinalis de sentent. excommunicat. in 6.* ergo ordinari debet ad futuram peccatum præcauendum, & non ad præteritum iam commissum, cui idèd non debetur pœna spiritualis, sed corporalis. Nec vrget, quod Nouitius non sit verus Religiosus, neque membrum perfectum, & incorporatum Religioni, sicut Professus; quia hæc probant solum Nouitium non esse subiectum præceptis regularibus sub ratione voti; quod nondum emisit; ex quibus tamen non inferitur, quin sit verè subditus Prælato regulari, vt suo Iudici, & Superiori volenti illum coercere, & punire, sicut castigat Professos, & quoscumque alios commensales ratione domicilij contracti, & delicti. Hæc omnia Bordonus.

Sed sententiam amicissimi Magistri Candidi approbat Sanchez in *Summa tom. 2. libro 6. capit. 10. num. 17.* quatu

quam tamen in duobus casibus limitat. Pior est, quem posuit ipsemet Candidus, quando penam aliquam delicti Nouitio imponeret; tunc enim posset sub pena late excommunicationis precipere Nouitii, vt penam illam subirent; quia potest obligare ad eam penam ratione iurisdictionis, quam in foro externo ad eam imponendam habet. Ergo potest quoque sub excommunicatione precipere illius obseruantiam. Posterior casus est, quando Pontifex Constitutione, aut precepto aliquo interdiceret aliqui sub pena excommunicationis: si enim Nouitij id preceptum violarent, posset Superior Religionis eos punire, fulminando sententiam illam excommunicationis à Pontifice comminaram transgressoribus; quia ea pena est condigna delicto. Sicut posset quoque infligere quamcumque aliam penam à Pontifice statutam in transgressores, quia dum Nouitij manere volunt in Religione, est legitimus Index ad imponendas penas eorum delictis condignas. Et hanc sententiam, præter Sanchez tenet etiam nouissimè Pater Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 1. tract. 2. cap. 6. num. 16. & 17.*

An ex adulterio publico oriatur diuortium, ita vt possit adultera Religionem ingredi?

R E S O L. L X I.

Cum ex adulterio publico oriatur diuortium, ex *capit. significasti, de diuor. & Doctoribus* citandis, respondeo & assero Primò, adulteram in nostro casu posse ingredi Religionem & in illa profiteri, si prius præcedat coniugis innocentis licentia; imò puto sufficere si id sciat innocens, nec contradicat, cum possit. Ratio est, quia hoc pacto satis videtur dari licentia: & scienti, ac volenti nulla fit iniuria. Vnde obseruant Doctores indiuidualiter pro casu nostro, quòd si vxor, sententia lata à Iudice seculari de eius adulterio, vel illo notorio existente, detrudatur in monasterium penitentiam actura; si intra biennium illius reclusionis non illam repetat vitæ, poterit Religionem profiteri; ea enim repetitionis omissione censetur, iure sic disponente, consentire ingressui: habetur *Authem. sed hodie, Cod. ad leg. Jul. de adulteror.* cuius decisio iure Canonico reuocata non est, vt retè aduertit Abbas, *cap. gaudemus, de diuortijs, num. 7.* Hostiensis ibi, *num. 5.* Ioan. Andreas, *num. 3.* Ancharanus *num. 2.* Basilius Ponce *lib. 9. cap. 19. n. 3.* Sanchez *lib. 10. disp. 10. num. 8.*

Assero Secundò, vt suprascripta adultera profiteatur in Religione, non esse necessarium, vt innocens etiam ad Religionem transeat, vel votum castitatis emitat; sed posse manere in sæculo absque vllò voto. Probatur, quia id aperte constat *ex capit. Agathosa 17. quest. 2.* vbi deciditur coniugem ingressum in Religionem, vxore manente in sæculo absque voto, restituendum esse vxori, nisi mulier fornicata sit. Vnde textus prohibentes mutationem status alterius coniugis, altero in sæculo manente, saltem absque castitatis voto, vt *capit. sane, capit. cum sis, capit. significam. de conuers. coniugat.* loquuntur, vbi matrimonium integrum, & illæsum perseuerat; secus vbi est diuortium. Et ratio est aperta, quia cum innocens liber sit à iugo debiti coniugalis, potest in dependenter ab vlla mutatione status adulteri ad Religionem vel ad Ordines transire. At si id non posset ita liberè adulter, certè præueniret ob fauorem innocentis, ne videlicet iuri reconciliandi, quod habet, derogetur; ergo renuntiante innocente huic fauori, poterit nocens ita liberè transire ad Ordines, vel ad Religionem vt ipse innocens. Quinimò, neque ingrediente innocente in Religionem, astringitur nocens ad illius ingressum, vt bene aduertit Sotus in *4. distinct. 36. quest. unica, artic. 5. ad 3.* Layman *libro 5. summa. tract. 103. part. 7.*

*num. 12. Coninch disput. 35. dub. 5. initio, conclus. 1. Quia textus in cap. sane. cap. cum sis. capit. significasti, de Conuers. coniugato. exigentes mutuum coniugum ingressum intelliguntur, cum matrimonij iura integra, & illæsa sunt; secus verò quando ob diuortium sunt diminuta. Et hæc omnia, præter Doctores citatos tenet. Caltrus Palau *tom. 5. disput. 3. punct. 6. § 7. num. 2. & 4.* Martinus Perez de *Matrim. disputat. 56. sect. 7. num. 3. & seq.* Hurtadus *disput. 11. difficul. 8.* alij penes ipsos.*

An sit licitum aliquando falsificare scripturas?

R E S O L. L X I.

Afirmatiuè responder nouissimè Carolus Bancius in *singular. cas. conf. cas. 53.* ante illum Emmanuel Sà, *ver. Falsarius, numero 2.* vbi sic ait: Falsare non est nec peccatum mortale, amissæ scripturæ de hereditate aut nobilitate, aliam similem facere; nulli enim fit iniuria.

Sed ego olim illum acriter impugnaui; sed quia scio aliquem cum suo Confessario (cæcus enim cæcum ducebat) in hoc scopulo naufragasse; idèd prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto, quam, me citato, tenet etiam Eminentissimos Dominos meos Cardinalis Lugo de *Iust. tom. 2. disputat. 40. sect. 3. num. 27.* & præter alios Doctores à me aductos, hoc etiam docet, me citato, Mazuchellus *tractat. de cas. reseruat. disputat. 2. capit. 18. quest. 2. numero 31.* vbi sic ait: Respondeo, quamcumque falsificationem scripturæ, saltem publicæ, esse peccatum mortale, etiamsi ea in nullius personæ præiudicium cedat. Et ratio est, quia talis falsificatio licet non sit contra Iustitiam commutativam, est tamen contra Iustitiam legalem, & bonum Reipublicæ, quod maximè periclitaretur, scilicet falsa instrumenta aliquando conficere. Vnde videmus falsificationes omnes, vt potè Reipublicæ maximè perniciosas, ferèis legibus prohiberi: quæ prohibitio cum iusta sit, in conscientia obligat.

Adde, etiamsi tale Instrumentum falsum esset iam ab alio confectum, adhuc tamen non licere illud producere, quoties adest notitia falsitatis. Casus esse posset, si de prædio aliquo litigaretur, quod Caius cerèd sciret esse suum, alter verò iniuste illud peteret: licet Caius non alio modo posset probare tale prædium esse suum, quàm producendo falsum instrumentum pridem ab alio confectum; adhuc tamen non posset illud producere. Et ratio est, quia malum quod sequitur Reipublicæ ex falsificatione scripturarum, præponderat illi malo, quod patitur iniuste priuatus suo prædio. Quod verum est, licet fortasse antea exiitisset legitima scriptura quæ id probaret, eaque casu aliquo fuisset deperdita. Ita ille. Ad auctoritatem verò Emmanuelis Sà respondeo cum Cardinali de Lugo vbi supra, merito in secunda editione dictam Sà quoad hoc fuisse correctam.

Nota tamen, quòd si quis priuatam aliquam scripturam, vt syngrapham, aut apocham, qua constaret se certæ quantitati pecuniæ mutuo acceptæ satisfecisse, falsificasset; quia aliam legitimam à creditore confectam amisset, nec alio modo probare posset solutionem, non damnatum peccati mortalis. Et ratio est, quia falsificationes hæc, priuatorum videlicet scripturarum non sunt ita Reipublicæ perniciose: & Authores citati loquuntur tantum de falsificatione Instrumenti, quod est scriptura publica. Et ita docet Mazuchellus loco citato *num. 35.* sed de hoc aliqui dubitant, idèd tu iudica.

An Advocatus possit patrocinare causam clientis minus probabilem, etiamsi cognoscatur contrariam partem adversa esse probabilior?

RESOL. XLII.

Casus passim accidit, & quotidianus dici potest, & de illo ego in *part. 2. tract. 13. resol. 4.* Et ad illum novissime negativè respondere Sapientissimus Pater Arriaga in *p. 2. D. Thomæ tom. 1. dispnt. 26. sect. 5. num. 27.* ubi sic ait: *Querimus, an si sub opinione sit, utrum hæc res sit mea, an verò Petri; possim ego intendere illi litem ob eam rem, accommodando me tali opinioni probabili? Respondeo, si æquè probabile appareat meum ius, ac alienum; non videri posse esse dubium, quin utriusque liceat ea de re agere: cur enim vnus cederet alteri, antequam à Iudice causa decidatur? Quæ autem in hoc sit adhibenda limitatio, intelligitur ex dicendis paulò post. Hinc à fortiori constat, eum qui probabilius habet ius, posse licitè illud prætere. Quæ omnia, non solum de ipso litigante intelligenda sunt, sed etiam de Advocato: etenim si mihi licet agere pro hac re; ergo Advocato licebit me in ea obtinenda iuvare, quia per hoc non fauet causæ iniustæ: & sicut ego non facio alteri iniuriam tunc temporis, pro ea re litigando; ita nec Advocatus meus, mihi fauendo, vlli faciet iniuriam.*

Sed quid si alterius ius probabilius sit: poteritne ego agere contra illum? Poteritne etiam tunc Advocatus mihi fauere? Affirmat Valquez supra *capit. 1.* & pro se citat Medinam, Angelam, Armillam, Soruth; & alios; eo quòd hi sine distinctione doceant, posse Advocatum cuilibet parti patrocinari, quando res est dubia. Ego verò hanc Auctorum inductionem non reputo bonam; quia valdè diversa ratio est, quando est æquè dubia, seu probabilis utriusque causa; tunc enim, quia vnus præ alio ius non habet, videtur licitum esse cuiuscumque fauere: valdè inquam, diversa ratio à casu, quo probabilius est ius vnus; tunc enim ille debet à Iudice præferri, ut iam dicam; & ius id exigit, ratioque naturalis ei fauet: ergo nec litiganti, nec Advocato licitum est contra illum agere per se; quia id esset directè agere, ut iniuste ab altero res auferatur. Vnde Tabiena, Rossella, & alij statim citandi, expressè censent, debere secundum probabilius ius causam decidi. Vnde ego infero eos sentire, non licere mihi tunc contra alterum agere; quia id esset me conari, ut iniuste res decideretur; quod ex se intrinsecè malum est.

Crediderim ergo in hac quæstione sic decurrendum; ut dicamus, licitum esse utriusque inchoare agere suam causam, etiamsi ab initio iudicent esse minus probabilem, quia fortè continget, ut ponderatis omnibus rationibus deprehendatur postea probabilior: vnde addendum censeo, si certo agnoscant, alienam esse probabiliorē; nec videant, vnde possit propria apparere, postea vel probabilior, vel certè æquè probabilis; debere eos desistere ab ea causa; quia tunc (iuxta paulò ante dicta) directè agerent, ut illa iniuste decideretur, quod proculdubio illicitum est; agerent enim ut eam cum minori iure obtinerent. Ita Arriaga. Imò paulò infra, *num. 33.* sic asserit: Hinc dicet: Ergo nec ipse litigans, nec Advocatus poterunt licitè agere contra alteram partem, quando ius est æquè probabile, hoc autem videtur absurdum; ergo, Pater manifestè consequentia, quia quando mihi certè constat, alterum habere æquale ius meo, non licet mihi agere, ut ille spoliatur re illa. Si v. g. cum fratre sum reliquus æqualiter hæres bonorum patris, non est mihi licitum agere ne fratri quidquam detur; sed debet esse

divisione contentus: ergo cum paulò ante dixerimus, idem esse, quoad hoc, duos habere æquè probabile ius, ac duos certè habere æquale ius, in eandem rem; manifestè inferitur non licere mihi agere contra alterum, nisi ad summum ut dividatur ea res. Confirmatur: Id quod non licet Iudici, omnibus pensatis, facere; etiam non licet mihi ab eo petere, ut faciat; quia peterem, ut faceret rem iniustam. Ergo, si Iudici proposito casu non licet sententiam ferre pro me, nec licebit mihi petere, ut eam ferat. Suppono in eo casu, me litigantem cognoscere æquè omnino probabilem esse meam, & alterius causam; item me cognoscere, non posse tunc Iudicem ferre sententiam pro me. Respondeo, si adhibitis omnibus diligentis iam mihi constet, ius meum esse æquè omnino probabile cum adverso, non posse tunc amplius vtgere apud Iudicem, ut mihi soli res ascribatur. Quod persuadet manifestè obiecto facta, maxime confirmatio illius; ideò nego in illo consequenti vllum esse absurdum. Nego etiam propterea (absolutè stante cognitione de æquali probabilitate) me ab initio non potuisse intenterare litem, & Advocatum eam litem suscipere. Ratio est, quia tunc poteramus ambo prudenter iudicare: esto nunc mea causa appareat æquè probabilis nobis, fortè decursa litis, & Iudicibus, & nobis ipis constabit esse probabiliorē; & mihi haud dubiè licet agere, sine fraude tamen, quidquid possum, ut meum ius deprehendatur probabilius: licet si post diligentias omnes adhibitas appareat mihi, & Iudici æquè probabile, iam non possum amplius licitè vtgere, ut mihi res ascribatur integra, sed ut dividatur. Hucusque Arriaga, cuius sententiam satis probabilem existimo, & ad eius probabilitatem constituendam, auctoritas tanti viri sufficeret, quæ quidem si observaretur, fora non ita frequentarentur, nec tot litibus mundus implicaretur.

Sed quia nec à litigantibus, neque ab Advocatis talis sententia in praxi observanda erit, ideò affirmatiuè sententiæ tanquam communi adhaereo, cui etiam olim adhaesi; & quam præter Doctores vbi supra à me adductos, tenet me citato amicissimus Pater Franciscus Lugo de *Principiis Theol. mor. part. 1. cap. 3. quest. 9. n. 75.* Gaspar Hurtadus in *part. 2. tract. de bonitate, & malitia, dispnt. 4. difficult. 20.* & in *2. tract. de Iudicio Forensi, dispnt. 5. difficult. 3.* Baunius in *Theol. mor. tom. 3. lib. 3. tract. 4. quest. 8.* Præpositus in *part. 2. D. Thomæ, quest. 19. art. 6. dub. 5. §. 1.* Palaus *tom. 1. tract. 1. dispnt. 2. punct. 11. num. 2.* Salas in *part. 2. quest. 21. tract. 3. dispnt. unica. sect. 11. num. 104.* Escobar in *Theol. mor. Exam. 3. de conscientia, capit. 6. numer. 20.* idem me citato tenet alter Escobar, Ioannes videlicet in *tractat. de Confess. sollicitan. part. 1. quest. 2. §. 1. num. 31.* & 32. Montenuus in *p. 2. tom. 1. dispnt. 29. quest. 5. num. 208.* Perez in *Laurea Salmant. Certam. 10. dub. 2. cap. 15. num. 67.* eum aliis penes ipsos. Et ratio est, quia Advocatus prudenter agit dum probabilis sententia ducitur ad patrocinandum, nec vlli facit iniuriam. Et iura concedunt inter dubias opiniones, vnam eligere; ut patet in *capit. Capellani, de Feriis, capit. si virgo, cum similibus 34. quest. 2. & in l. Rea novam. §. Patroni, Cod. de Iudiciis*, vbi lex non dubiam, sed disperditam causam dicit ab Advocato deferendam. Deinde munus Advocati tantum est proponere fundamenta pro parte sui clientis; dummodò verè recitet leges, & loca quæ adducit in fauorem illius. Et tandem contingere potest, quod illa opinio, quam Advocatus iudicat minus probabilem, ex opinione Iudicis sit probabilior, & quòd tandem ferat sententiam in lite, conformando se illi. Ergo licitè potest Advocatus patrocinari, sequendo sententiam, quam ipse putat minus probabilem. Vnde ex his patet responsio ad argumentum Patris Arriaga; quod etiam proclus infirmatur, negando illi Iudicem non posse iudicare secundum opinionem probabilem

probabilem, relicta probabiliori: nam contrarium tenent satis probabiliter plures magnæ notæ Doctores, quos ego adduxi in *par. 1. tract. 13. resol. 3.* Quibus adde nonissimè, me citato, quinque doctos recentiores, Patrem Lugo de *Princ. Theol. mor. par. 1. c. 3. quest. 8. n. 66.* Machadam de *perf. Confess. tom. 2. lib. 6. part. 1. tract. 1. de eum. 7. num. 3.* Escobar de *Confess. sollicitan. par. 2. quest. 2. §. 1. num. 28.* Samuellem de *elect. tract. 4. disput. 4. contr. 17. conclus. 3. num. 5.* & Dicastillum de *Inst. lib. 2. tract. 2. disput. 5. dub. 9. num. 281.* Et hanc sententiam præter alios, tenet etiam Magister Texeda in *Theol. mor. tom. 1. lib. 1. tract. 2. contr. 7. num. 7. & seq.* Quia eo ipso, quod opinio est probabilis, est conformis rectæ rationi: ergo tuta conscientia potest quis cum sequi etiam circa causarum civilium decisionem. Secundò, quia Confessor teneatur sequi opinionem probabilem penitentis, relicta propria probabiliori; dummodò assentiat opinioni penitentis, & iudicet non esse falsam: ergo eodem pacto Iudex in decidendis causis potest secundum opinionem probabilem sententiam dicere, probabiliori dimissa. Tertio, quia multoties opinio probabilior, id est, quæ à pluribus recipitur, est minus tuta, & secutior; nam teste Soto, probabilior opinio est, & à pluribus recepta illa, quæ asserit Episcopos, & Clericos esse dominos suorum reddituum; & tamen opposita est secutior; similiter probabilior opinio est, quæ docet licere mutuanti recipere aliquid ultra sortem ratione damni emergentis, vel lucri cessantis; at apposita secutior est, & etiam communior, & probabilior opinio est, quæ docet, posse Iudicem secundum allegata, & probata condemnare innocentem probatum nocentem, & tamen secutior, & tutior est apposita, si certò sciatur eum esse innocentem: ergo opinio probabilior non ideo amplectenda est, quia tutior, & secutior.

Obiiciunt aduersarij, quia ut habetur *cap. Ioannes de spons.* in dubiis tutior pars est eligenda: ergo in decidendis causis, ex duabus opinionibus probabilibus, probabilior, & tutior est eligenda. Sed responderetur hunc Textum debere intelligi, quando utraque pars habet periculum: ceterum quando utraque pars est secuta, & tuta, ut contingit, quando utraque pars est probabilis; bene potest sequi opinio probabilis, probabiliori, & secutiori omissa, cum tuta & secuta sit, aliàs enim probabilis non esset: & in hoc sensu intelligendi sunt alij textus, ut constat ex *cap. Audiemus* de homicidio, ubi eadem verba apponuntur; si enim opinionem probabiliorē teneretur sequi, maximis scrupulis coarctaremur, & in indaganda & examiuanda opinione probabiliori, multum consumeremus tempus; & ideo credendum non est, homines tam graui onere esse oppressos. Secundò responderetur, præfatos textus sermonem texere de dubio, quod est verè, & propriè dubium; non verò de opinione, quæ non est verè, & propriè dubium; & ideo illa potest amplecti si probabilis sit.

Sed contra, quia quando Iudex decidit causam iuxta opinionem probabilem, quam esse veram credit, cognoscit simul aliam opinionem esse probabiliorē: ergo contra suam conscientiam agit, iuxta probabilem sententiam iudicando, prætermittens probabiliorē. Sed responderetur, concessio antecedenti, negando consequentiam; quia Iudex, iudicando causam secundum opinionem probabilem ex parte Iuris, probabiliori omissa, non iudicat secundum quod eius ratio, seu iudicium dicitur speculariue esse optius, quale est opinionem probabiliorē sequi, & secundum illam, sententiam profert; sed secundum id, quod iudicat practicè esse rationi consentaneum; & ideo, quamuis speculariue Iudex cogno-

scat, alteram partem esse probabiliorē; non tamen habet practicè conscientiam dubiam, iudicando causam iuxta opinionem probabilem, sed certam; quia iudicat licitum esse sibi hic, & nunc relicta opinione probabiliori, sequi probabilem, quam certò cognoscit veram esse; & ideo eam sequendo, non agit contra conscientiam, aut iudicium practicum, quia sequendo opinionem probabilem, & secundum illam iudicando, prudenter agit.

Obiiciunt secundò præfati Auctores: Index, cum sit stipendiatus à Republica pro decidendis causis, & ibi agatur de Iure proprio vnicuique reddendo, debet necessariò secundum merita causæ iudicare; iudicando autem secundum opinionem probabilem relicta probabiliori, non iudicat secundum merita causæ: quare sic iudicando, non liberatur à vitio acceptationis personarum. Et confirmatur: quia maior lus habet pars illa, quæ opinioni probabiliori nititur, quam pars altera, cui minus probabilis patrocinatur; hæc enim ratione, personarum acceptor dicitur, qui digniori relicto, Beneficium confert minus digno. Sed responderetur, argumentum tantum probate, Iudicem in decidendis civilibus causis, de quibus inter partes controuertitur, debere semper in conscientia iudicare in fauorem probabilioris opinionis ex parte facti; quod nos libenter concedimus, ut bene Sotus *lib. 3. de Inst. q. 6. art. 5. ad 4. Salouius 2. 2. n. 63. art. 4. contr. 2. Aragonius 2. 2. q. 63. dub. ult. ad 3.* & re vera ita est, quia Iudex tenetur semper sententiam profert secundum merita causæ, & ideo tenetur iudicare in fauorem illius partis, cui fauet opinio probabilior, & ad sunt maiora merita, & quæ intentum suum per magis solida fundamenta probat; vnde argumentum nihil contra nos conuincit, qui solum asserimus quociens ex iure fuerint duæ opiniones probabiles circa textus, aut legis decisionem; si vna ex illis fuerit probabilior ea relicta, cura conscientia posse Iudicem adherere probabili, & secundum illam iudicare. Et hæc omnia docet Texeda ubi supra; ex quibus fundamentum argumenti Patris Arriaga satis probabiliter evanescit.

Adde quod etiam admittà obligatione in Iudice ferendi sententiam iuxta probabiliorē opinionem; hæc obligatio non incumbit Aduocato, cuius minus est sui clientis ius proponere, ut eo arguente Iudex sententiam pronuntiet, qui forsitan probabiliorē esse censbit, quam Aduocatus minus probabilem existimat. Ex quo inferes Aduocatum in causa, cuius iustitia minus probabilis est, non petere à Iudice ut sententiam ferat iuxta opinionem minus probabilem; sed tantum proponere ea, quæ suo clienti fauent, ut si probabiliora videantur, quam alia, quæ in alius partis fauorem adducuntur, vel ex alio capite sunt sufficientia, ut si ex vi illorum possit Iudex in clientis fauorem sententiam ferre, eam pronuntiet. Vide Oniedo ubi inserta, & Serram in *par. 2. tom. 1. quest. 19. artic. 6. dub. 4. ad 3.*

Nora verò, quod licet hæc omnia sint tuta in conscientia, quæ ego in gratiam Dominorum Aduocatorum adnotare volui, aduersus Patrem Arriaga; tamen ego puto, quod per plures ex ipis foede labuntur, & in mortale peccatum incedunt, etiam defendendo opinionem probabilem; quia non declarant partibus opinionem aduersariorū esse probabiliorē, sed ferè semper certè victoriam illis spondent. Dico igitur, & aures porrigant Aduocati, debere illos æquitare, vel probabilitatem causæ sibi proponitæ diligenter inspicere. Quod si reperiunt illam ita parum probabilem, ut raro, vel nunquam eo loco Iudex in illam inclinaret; non possunt illam suscipere defendendam, alioquin Rei

erant iniustitia, restitueretque tenebantur. Si vero reperiunt illam minus probabilem, quam oppositam, sed quae recepta sit interdum apud Iudices, debent Advocati aperire clienti, quantum habeant probabilitatem, vel speram obtinendae victoriae, ne falsa promissione, vel spe clientem decipientes, & ad sumptus frustra faciendam inducentes, peccent contra Iustitiam, & ad compensandam ei damnata teneantur. Adde etiam, quoties Advocati causam sibi minus probabilem suscipiunt, affirmare non posse sibi videri probabiliorē, aut aequē probabilem, quia mentirentur, & interdum perniciosē cum damno clientis. Et haec omnia docet Pater Lugo ubi supra q. 9. n. 76. Et idem Praepositus in p. 2. q. 19. art. 6. dub. 5. §. 1. sic ait: si consilium petatur in ordine ad forum externum, seu contentiosum, Advocatus non potest dare consilium iuxta sententiam minus receptam, nisi saltem id ipsum declarat, quia alioquin clientis erit causa multorum damnorum, & expensarum cum tali casu valde imprudenter se gerat. Adde, quod non iudicetur probabile, quod Advocatus in hoc casu possit dare tale consilium, ex quo alteri aperte praevideantur gratia damna sequutura, cum Iudices cognoscantur communiter sequi contrarium; videreturque hoc casu reticens sententias probabiliores teneri ad restitutionem damni, quod cliens per tale consilium incurreret. Interim cum praefata cautione, & monendo de dubio causae, potest Advocatus suscipere causam dubiam, & quamcumque probabilem; quia Advocatus non profert sententiam, nec cogit Iudicem profertre, sed solum proponit quae Ius clientis possunt confirmare. Ita ille.

Et tandem non deseram hic apponere verba Ioannis Henriquez in *Compen. Cas. Moral. cap. 1. §. 3. numer. 19.* sic asserens: Quando el Abogado sabe que la iusticia de su parte es prouable, y que la iusticia de la parte contraria es mas prouable, no puede defender su parte con buena conciencia, sino es auxiliando a su parte como tiene mayor prouabilidad de la parte contraria; y este es el punto de mayor importancia de todos los que practican los juristas; y si Christianamente se mirasse, no abria tantos pleitos, y escandalos en la Republica, ni tanto estrago en las conciencias. Sic Henriquez, cui etiam adde nouissimē doctissimum Quiedo in p. 2. D. *Thome tract. 5. contr. 3. punct. 10. num. 110.*

An miles subditus possit militare in bello iniusto?

RESOL. LXVIII.

Affirmatiuē respondet nouissimē Emanuel Themudo in *Decisionibus Olyssiponensibus, part. 1. Dec. 93. num. 10.* asserit enim, quod licet bellum, quoad caput, & Reges indicentes, ex iniusta causa sit illicitum; tamen quoad subditos dicitur licitum, quia necessitas facit de illicito licitum, Baldus *consil. 358. licet Laurunculus num. 2 vers. super 2. lib. 2. quem refert, & sequitur Card. Tusch. verb. Bellum. concl. 35. num. 5.*

Amicissimus, & doctus Caramuel putat hunc casum esse impossibilem; sic enim ait, in *Theolog. mar. lib. 3. q. 2. numer. 1412.* An miles, certo sciens causam belli esse iniustam, possit militare? Respondeo casum esse impossibilem. Bella enim arcano consilio & sine gerantur, nec causa cognoscitur à milite gregario. Supponendum est enim multa arcana militibus celari; pauca exponi. Orvenue nomine Scholastici.

Scire tuum nihil est; nisi scire tuum sciat alter,

ait, & nomine Politici subsumitur;

Si sciat hoc alter, scire tuum nihil est.

Sæpe enim expedit rem ipsam fieri, causas & motiva

ignorari. Si dubites, legas libros Politicos. Francisco Guicciardino Hypomnesis I. Princeps legati sui opera alium circumuencurus, primò omnium Legatum ipsum accipiat, oportet. Ergo cum in rem politicam mysteriis sit recondita veritas, & color solus extrinsecus oculis proponatur; impossibile est alium præter Principem (aut fortè etiam intimos Consiliarios ipsius, sed & hi solent decipi) cognoscere certò veram armatorum causam.

Dices etiam illam posse euidenter inferri; nam Principes manifestationes, & iustificationes suas curant edicere, ne iniqui à populo credantur; ergo si causae, quae publicantur, tales sunt, vt bellum euidenter iniustum credendum sit, necessario tenendum omittas esse debiliores; quia alias imprudenter omittas; deberent enim poni, vt clarior esset causa iustificatio.

Sed nego manifestationes edicere, ne Principes iniqui credantur; id enim non semper omnes curant; nam eduntur, vt potentius Aduersarios impugnent. Si Graeci haberent contra Albanos iustas bellandi causas, secretas tamen, & nihilominus sibi ab aliorum fortitudine, & numerostrate timerent; possent illis declarare bellum, quod Tarquinij filium à Romanis profugum amice receperint. Sane haec causa non esset sufficiens, vt bellum diceretur iustum, & tamen alias esse iustum supponitur, & hunc colorem questum, vt prouocaremur Romani Albanos inuadere, & Graecos Romanam auctoritatem propugnantes iuuare. Hocque Caramuel.

Sed Ego inuenio Doctores communiter supponere bellum Principis posse constare esse iniustum, vt patet penes Patrem Franciscum Lugo de *Princip. Theol. mor. part. 1. cap. 3. quest. 12. num. 89.* Et idem reicienda est prorsus opinio Themudi, quam superius posui; quia bellum iniustum est de se illicitum: ergo necessitas non potest illud de illicito licitum facere; & contrarium asserere, est error manifestus, & dignus graui censura. Dico igitur, quod si miles subditus sit, quoties ipsi non constat de iniustitia belli, potest obedire, quia tunc praesumere debet bellum esse iustum. Sic decidit Augustinus in *cap. quid culpatur. 23. quest. 1. & docent Valentinus tom. 3. disput. 3. quest. 16. punct. 2. Vazquez 1. 2. disp. 66. cap. ult. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 113. col. 3. Nauarr. lib. 2. de Res. cap. 3. part. 2. dub. 12. num. 260. Thomas Sanchez lib. 9. Decal. cap. 3. num. 15. Salas tractat. 8. sect. 26. num. 266. Villalobos tom. 1. tract. 1. difficul. 18. Suarez de Charitate disp. 13. sect. 6. num. 8. Nec tenetur subditus inquirere iustitiam belli dum est dubia negatiuè, quia scilicet nulla specialis ratio suadet iniustitiam illius. Quare tunc potest, imò tenetur, si iubeatur, pro suo Principe militare. Si vero subditus habeat dubium positiuum, & probabile putat vtriusque partis opinionem, poterit, quam maluierit, amplecti. Si tamen rationes, ita suadeant iniustitiam, vt non appareat contraria pars probabilis, tenetur amplius disquirere veritatem, ne periculum subeat iniuste pugnandi. Sic Suarez supra; & Castro Palaus tom. 1. tract. 1. disput. 1. punct. 8. num. 2.*

Sed non deseram hic apponere sententiam Patris Arriaga tom. 1. in p. 2. *disp. 25. sect. 5. num. 36.* ubi ita asserit: Vtrum subditus indoctus, qui non potest discernere, quando sit causa iusta, aut dubia, teneatur semper obedire superiori præcipienti? V. g. Rex vocat milites ad bellum, miles dubitat, vtrum sit bellum iustum, an possit, & teneatur obedire Regi? Suppono, quod si ille dubitat non solum de belli iustitia, sed etiam an sibi liceat ire ad illud bellum; certum sit non posse in dubio depositio eo dubio; quia operatur cum conscientia dubia circa ipsam actionem hic & nunc, peccatum est: est ergo difficultas vtrum ille possit sic discurrere; Rex debet dignoscere causas iustas belli, & ipse est bone conscientia

conscientia; suppono ergo illum benefacere, ideoque & mihi licere illum sequi? Respondeo primò, Si dubium de iustitia belli sit purè negatiuum, quia neque pro illo, neque contra illud vllam habet subditus rationem, omnino teneri; nam possessio stat pro Rege: non enim debet sine vllò planè fundamento de eo præsumi delictum, quale esset iniustum bellum indicere. Si verò dubium sit positium ob aliquas rationes, v. g. quia scit subditus sæpè cum Regem iniusta bella mouisse, vel quia videt contra Catholicos in fauorem hæreticorum, vel ob alias rationes, quas ipse non scit soluere, quæque ipsum tenent perplexum; putarem omnino tunc temporis non posse ex sola præsumptione, quòd alter sit Superior, iudicare sibi licitum esse illud bellum; est enim subdito ipsi iam Rex suspectus; debet ergo in tali casu alicui homini docto suum dubium proponere, & consiliam ab eo petere: quòd si ipsi dicatur, Hæc quidem ratio habet aliquam difficultatem; Rex tamen ob alias causas iustiores, & præponderantes, quæ non debent manifestari aliis, potest licitè inferre, &c. tunc poterit sine scrupulo ad bellum illud ire. Hæc Arriaga.

Verùm obiter in gratiam Curiosorum ponam hic alterum dubium. Quid dicendum si amicus à quo Rex petit auxilium, dubitet de iustitia belli? Ad hoc dubium responder supra Pater Arriaga; & quia Codex non ita faciliè inuenitur, accipe eius verba. Difficultas est, vtrum si Rex ab amico aliquo perat auxiliū pro bello, & dubia sit amico iustitia belli; possit iste per extrinseca principia de bonitate Regis præsumere illum habere iustas causas, eumque iurare. Siluester verb. *Bellum* 1. *quest.* 9. assignat discrimen inter subditos, & amicos, de illis asserit, de his negat. Dispicuit id Patri Vazquez supra, *num.* 53. ait enim; sicut amicus non potest ire ad bellum dubium, nisi per extrinseca principia deponat dubium; ita nec subditus: & sicut subditis non tenetur Rex manifestare causas belli, ita nec amici sæpè potest: ergo eadem est ratio de amicis, quæ de subditis. Mihi tamen probabilior videtur ea sententia Siluestri, nam, cum subditus sit in certa obligatione obediendi Domino, & Dominus in possessione iuris ad mandandum; non potest eximi ab ea obligatione obediendi, & sequendi Regem per solum dubium circa iustitiam belli: ac amicus, qui ex nulla obligatione obediendi, aut iuandi, neque ex vlla præsumptione iuris, sed omnino libere, & spontaneè concutit, maiorem debet habere de belli iustitia rationem. Quò enim quis in dubium aliquod cum minori obligatione se intrudit, minus operatur prudenter. Fateor ergo non esse necessarium, vt in particulari causas belli Rex manifestet, etiam amicis: at si amicus habeat tam efficacem rationem in contrarium ad iudicandum bellum esse iniustum, vt non possit dubio satisfacere; & in communi solum audiat esse alias æquè fortes causas in contrarium; cum enim eas, quæ contra bellum sunt, ipse agnoscat, & alias ex sola ea testificatione non ita apprehendat; ac denique etiam quando iniuste pugnatur, solet dici semper esse iustas causas pro eo bello; vix poterit excusari, si tunc annuat vocanti, nisi perpenis omnibus rationibus deprehendat se nullas habere positivas rationes contra æquitatem belli, sed puram negatiuum dubium, quòd scilicet non sciat, quæ sint pro bello, tunc enim libenter admitterem cum Patre Vazquez illum posse annuere vocanti, cogitando sic, mihi in contrarium nihil occurrit, & aliunde Regem suppono esse bonæ conscientia; ergo poterò illum iurare.

Addo pro maiori huius rei intelligentia, etiam si absolute bona persone conscientia, magna sit præsumptio ad iustificandas illius actiones; in Regibus tamen

magnum esse sæpè in his rebus errorem: contingit enim eos habere iuxta se ministros, qui propter propriam vtilitatem, vel ex malitia, vel quia ab aliquibus subornati sunt, vel quia ex bello sperant magnum luctum, vel ob alias causas, ita diminutè rationes in contrarium Regibus proponunt; proprias verò ira fortiter, vt Rex putet inuincibiliter se habere iustam causam, vbi re ipsa iniquissima est; & quia nihil ad Regem immediate peruenire potest, sed omnia per eos ministros; & sicut rerum colores per vitra varij coloris immutantur, vt quæ alba sunt, apparent viridia; & viridia rubra, ita, &c. inde fit, vt non possit quis, quantumuis de bona conscientia Regis ei constet, facere inde præsumptionem de belli iustitia. Vnde amici, ad quos liberius perueniunt rationes in vtramque partem, quando habent potentes rationes contra iustitiam belli, & nunquam audiunt alias sufficienter compensantes; meritò possunt, & debent timere, ne ibi fraus lateat, & Rex decipiatur; ideoque non sufficienter excusabuntur, si leuiter credant: neque iuuantur ob bonam Regis famam, nisi etiam ipsius ministri, & à prudentia, & à timore Dei reddantur in hoc puncto, & in aliis, omni suspitione maiores; tunc enim facilius, credi potest, eos habere iustas causas, etiam si eas non vulgent passim. Et hæc omnia docet Arriaga loco citato; cui Ego etiam adhæreo: & vtramque hodie ab aliquibus confidarentur.

An si in Pyxide continente plures particulas consecratas misceatur aliqua non consecrata, valide Sacerdos illam consecrare, si non dignoscitur.

RESOL. LXIV.

Negatiuum sententiam mordicus sustinet Eminentiſſimus Dominus Cardinalis Lugo de *Sacr. Euchar. disput. 4. sect. 7. num.* 136. vbi sic ait: Infero secundo probabilitè sequi, si multis Hostiis consecratis misceatur vna non consecrata, non posse postea illam consecrari, dum non dignoscitur, quæ sit, quod ex dictis videtur colligi; quia illa Hostia secundum talem statum non potest determinatè ostendi, & designari. Adde, quòd sæpè contingeret illam Hostiam esse infra alias consecratas, & per consequens non haberet præsentiam sufficientem: sicut si regetetur Tabula, vel Lapidè superposito; nam licet cum aliis simul posset consecrari; quia omnes illæ per modum vnius habent præsentiam; tamen ipsa seorsum ab aliis non habet prædictam præsentiam expeditam secundum se. Nemo enim in communi sermone loquens de vno nummo auro posito in profundo loco sub mille aliis argenteis, & omnino latente, dicit: hæc est moneta aurea; illæ enim voces, quando ad vnam solam ex multis applicantur, intelliguntur de illa, quæ est in prospectu, non de illa, quæ omnino latet. Ita ille; qui postea, vt semper solet, acutè, & solide responder ad plura argumenta, quæ in contrarium adduci poterant. Hanc etiam sententiam tenet *Garcias in Theol. mor. tract. 3. difficult. 9. punct. 2. num. 16. & 17.* vbi sic ait: [Infero de lo dicho, que si hecha la confagracion se mezclase vna gota de vino con las species sacramentales; no podria consecrarse, porque no podra verificarse el pronombre, Hoc, pues, no puede señalar en particular la materia; lo mismo es si mezclasen vna Hostia no consagrada con otras consagradas, y no se conociese. Ni vale dezir, que si aquella Hostia estuniera debaxo de las demas quando se consagrasen todas, quedara consagrada; luego ora tam-

bien lo hà de estar, que a esto respondo concediendo el antecedente, y negando la consecuencia; porque en aquel caso todas que dauan consagradas, pues estauan todas presentes, per modum vnius, pero acá, no pueden señalarse las ocho que se han de consagrar, y no se han de consagrar mas, que alla todo se consagra. Ni tam poco vale decir, que si vno quieré consagrar la mitad de la Hostia, podra señalando qual, y sera valida la consagracion: como le tienen Suarez, Vasquez, y con otros, ser verdad, que no podra señalar distintamente la linea, que diuide lo consagrado, de lo que no lo es; luego lo mismo hemos de dezir en nuestro caso, que a esto respondo, que para que valga la consagracion de la media Hostia, basta que humano modo se pueda distinguir, aunque no pueda señalarse metafísicamente el último termino, y por lo menos ya se puede señalar la vna parte distinta de la otra quando se hà de consagrar; però en el caso que arriba pusimos de mezclar la Hostia no consagrada, o gota de vino con lo de mas no consagrada, no se puede señalar ni a vn humano modo, lo que se ha de consagrar, y assi no corre la misma razon.] Ita ille.

Sed affirmatiuam sententiam tenet nominatim contra Lugo, Amicissimus Pater Auerſa de Sacram. Euchar. quest. 2. sect. 2. vbi ita asserit: Dubitatur quoque num hæc determinatio debeat fieri modo accommodato ad humanam notitiam, ac designationem eiusdem Sacerdotis consecrantis, id est si admisceantur aliquæ Hostiæ non consecratæ aliis consecratis, quæ discerni non possunt; vel vinum non consecratum vino consecrato, & Sacerdos determinet consecratum illud quod consecratum non est, an talis determinatio valeat, & sufficiat ad consecrandum Sacramentum. Non valere, & non sufficere censet Lugo, eo quod non bene adaptetur Pronomen Hoc, absque determinata notitia, ac designatione certæ materiæ. Videtur tamen valere, & sufficere: Nam certè in sententiâ asserente, aquam in Calice non converti immediatè in sanguinem, quando adest aqua mista vino, humana notitia, ac designatione discerni non potest vtrumque, & tamen Sacerdos intendens consecrare, verè conficit Sacramentum sanguinis Domini. Ita Pronomen Hoc, satis adaptatur super illam materiam, quæ re ipsa determinata est, licet humano modo non discernatur. Hæcvsque Auerſa.

Verùm, hoc non obstante, posset quis in fauorem Cardinalis de Lugo asserere, quod in casu apposito à Patre Auerſa, Pronomen Hoc, non solum adaptatur super materiam determinatam, sed etiam illa humano modo discernitur: nã maior pars, quæ est in Calice, est vinum: quod à Sacerdote non solum designatur, sed videtur; quod quidem non accidit in casu Particulæ non consecratæ inter alias non consecratas admixtæ, & idè super illam non potest adaptari Pronomen Hoc, sicut non adaptaretur, si Eques inter decem viros plebeios permixtus diceretur, Hic est Eques. At sententiam Patris Auerſæ docet Laymann in Theolog. moral. lib. 5. tractat. 4. cap. 2. numer. 12. vbi sic ait: Simile est si contingat, formulas non consecratas Hostiis confundi, seu misceri; potest ac debet totus cumplis ad Altare deferri; vt Sacerdos intendat consecrare illas tantùm, quæ consecrationem non acceperunt. Etenim necesse haud est, vt Sacerdos omnes partes materiæ consecrandæ distinctè, ac singillatim cognoscat, & intendat. Ita ille.

Verùm, quid Ego sentiam dicam breuiter. Assero itaque cum Lugo non posse absolutè illam solam particulam consecrari; puto tamen posse consecrari sub conditione: nam optime potest Sacerdos in eo casu intendere consecrare quicquid ibi est panis non consecratus; aut totum quod in Pyxide est sub conditione si non

est consecratum; & hoc fatetur, & concedit ipsemet Lugo. Difficulus tamen est, an in tali casu Sacerdos debeat ita consecrare. Lugo negat, vbi supra, numero 139. sic enim asserit: An verò possit licitè consecrari sub conditione omnes, vt non maneret mixta illa alia non consecrata, non video necessitatem sufficientem ad reiterandam formam sub conditione super illas omnes Hostias consecratas; omnia enim inconuenientia possent alia via facile vitari, dando v. g. singulis in Communione duas ex illis particulis; sic enim certum est, singulos accipere aliquam hostiam consecratam. Alioquin liceret etiam iterum sub conditione consecrare Calicem, in quem post consecrationem casu infusa fuisset gutta vini non consecrati; quod tamen nemo admittet, quia nulla est necessitas reiterandi formam, cum non sequatur inconueniens ex eo, quod totum illud sumatur per modum vnius. Ita ille. Sed Ego contrariæ sententiæ ad hæreo, quum docet Paulus Laymann vbi supra, lib. 5. tract. 4. cap. 2. num. 12. cui adde Leandrum de Sacram. 2. tract. 7. disput. 8. quest. 79. vbi nominatim contra Eminentissimum Cardinalem de Lugo firmat in tali casu, posse, & debere Sacerdotem consecrare sub conditione omnes illas formas, vt non maneret mixta consecratis illa alia non consecrata, quia sufficiens ad reiterandam formam, adest necessitas, cum non possint facilè inconuenientia futura vitari (quicquid Lugo dicat) etiam dando singulis in communi duas particulas. Primò: quia licet tunc esset certum, singulis accipere aliquam Hostiam consecratam etiam esset certum, aliquem eorum adorare, & sumere aliquam Hostiam non consecratam, pro consecrata. Secundò, quia si non vna solum, sed tres, aut plures Formæ non consecratæ, mixtæ essent pluribus consecratis; tunc saltem non esset certum singulos accipere aliquam Hostiam consecratam. Ergo sufficiens esset necessitas, vt omnes illæ Formulæ sub conditione consecrarentur. Hæc omnia Leandrus.

Et post hæc scripta inuenio hanc sententiâ docere etiam nominatim contra Cardinalem Lugum, in suis eruditissimis Disputationibus Scholasticis, & Moralibus de Sacramentis Doctissimum Patrem Ioannem Dicastillum, qui in editione Antuerpiensi apud Cæsarem Ioachin Trognesium anno 1646. tom. 1. tr. 8. disp. 1. dub. 12. n. 227. sic asserit: Quæres, an, & quomodo possit valide consecrari vna Hostia non consecrata admixta aliis consecratis, ita vt dignosci non possit? Respondeo (quidquid aliqui dicant) posse consecrari intentione conditionali, qua quis totam materiam, & singulas Hostias velit consecrare, si non sint consecratæ; tunc enim Pronomine Hoc, omnes, & singulas Hostias designat, esto inutiliter iam consecratas designaret; quod admittit Lugo, disput. 4. num. 139. & satis per se patet. Deinde posset singillatim reperita consecratione super vnamquamque; licet enim malè faceret sic absolutè profereudo verba super singulas, tamen, si faciat, certò consecrabit illam, quæ non erat consecrata, etiam si consecrans ignoret, quæ sit ex illis: quod etiam videtur satis clarum. Addit Lugo non videri necessarium ad evitanda inconuenientia illam Hostiam consecrare; quia ea inconuenientia possunt facilè vitari alia via, dando scilicet in Communione duas ex illis particulis; sic enim certum esset singulos accipere Hostiam consecratam. Verùm neque sic video omnia inconuenientia vitari: nam tunc aliquis illorum vel communicaret non ieiunus, vel exponeretur periculo sic faciendi, vel saltem (vtrumque melius succedat) simul comederet panem vsualem, & Eucharistiam: quod si non est necessarium ad perfectionem Communionis (vt solet esse necessarium in ablutione post acceptam Hostiam)

Hostiam) aliquod appareat inconniens, & in consecratione conditionalis non ita appareat. Accedit, quod communiter solet doceri, non licere dare Hostiam non consecratam peccatori (etiam id scienti) quamvis sit ad vitandum graue damnum; & licet non ignorem paucos esse, qui putent licere simul apposita adoranda Hostia consecrata cæteris præsentibus, quos refert Diana 4. par. traet. 4. resol. 67. nemo tamen, quæ viderim, docet id absque virgine necessitate. Ergo non ita vitantur inconuenientia, vt Lugo putat: ideo tunc satius esse potest sub conditione consecrare (in quo non video inconueniens) totam materiam modo prædicto. Quid autem faciendum sit de gutta vini infusa Calicijam consecrato, quæ non potest assignari per Pronomen, *Hic*? Ego dixi non verè posse consecrari etiam per modum vnius dictæ forma sub conditione super totam materiam, sicut diximus de Hostiis, vel potius sic sumendum totum; sicut quando musca, vel aliqua alia res (quæ facilius possit extrahi, & sicari, & comburi, & mixti cineres in Piscinam; iuxta Missalis præscriptum) sumenda est simul cum sanguine: nam in nostro casu non est separabilis illa particula. Hucvique Dicastillus contra Lugo.

Sed in eius favorem potest adduci Rubrica Missalis, sit. de Defectibus, &c. num. 8. vbi sic habetur: Si sumendo Sanguinem particula remanserit in Calice, digito ad labium Calicis eam adducat, & sumat ante purificationem, vel infundat Vinum & sumat. In quo ultimo modo à Rubrica appposito quis bibit Vinum vsuale, & simul Panem Eucharisticum comedit, imò in hoc casu etiam potest accidere vt sumat Eucharistiam non Teinus: nam potest prius Vinum non consecratum bibere, quam illato particulam deglutire. Ergo modus ille distribuendi particulas binas à Cardinali Lugo appositus, non videtur continere absurda, quæ in ipso notauit Dicastillus. Respondere tamen quis possit, esse differentiam rationem inter vtrumque casum: nam in casu Missalis, particula illa consecrata necessariò debet sumi à Sacerdote, nec alius modus inuenitur, nisi appositus in illa Rubrica: sed in nostro casu, particula illa non consecrata potest sumi alio modo, videlicet illam validè consecrari, vt concedit ipsemet Lugo: Ergo debet consecrari, & non ministrari, vt ipse vult; cum illis inconuenientibus notatis à Leandro, & Dicastillo, quæ tamen ratione necessitatis non possunt euitari in casu appposito in Missali, & ideo ex necessitate permittuntur. Secundò dicendum videtur, quòd casus appositus ab Eminentissimo Lugo, posse saltem praticari si illa particula consecrata, in qua mixta fuit particula non consecrata, conseruarentur in Tabernaculo & sumerentur à singulis Sacerdotibus in Missa post sumpsum Sanguinem, non binæ, vt ipse vult, sed vna post vnam, tunc quidem non sequerentur absurda, quæ notauit Dicastillus, & Leandro, vt de se patet. Ergo, &c. Sed nec talis modus videtur admittendus: nam Sacerdos in Missa non potest sumere particulas præconsecratas post sumpsum Hostiam, & Calicem, nisi ex aliqua necessitate, vt patet ex consuetudine Ecclesiæ. At in nostro casu Sacerdos celebrans non habet necessitatem sumendi illas particulas, eo modo, vt præscribit Cardinalis Lugo: nam potest illas consecrare sub conditione, vt ipsemet concedit, & relinquere, vt alij modo consueto illas sumant. Ergo, &c. Cùm itaque modus appositus ab Eminentissimo Domino meo Cardinali de Lugo, in ordine ad distribuendas illas particulas non consecratas, non careat maximis difficultatibus, vt visum est, & satis probatum; existimo in casu contingenti, Sacerdotem posse dictas particulas sub conditione consecrare, eo pacto quo supra ex Leandro, & Dicastillo notauimus. Si quis autem se-

Antonini Diana, Pars IX.

qui vellet opinionem Eminentissimi Cardinalis, habebit etiam Auctorem ex nostra Religione, nempe D. Siluestrum de Afflicto nunc Episcopum Nocera, qui hic Romæ in sua Lectura sententia Cardinalis adhaerens, qui quidem Eminentissimus quantæ sit auctoritatis, nemo nescit si literas scit. Et hæc factis dicta sint in difficili, & curiosa Quæstione, non satis apud plures Auctores obuia.

Sed in gratiam curiosorum, ponam hic etiam aliud dubium difficile, & practicabile, videlicet, Quid dicendum sit, si Sacerdos in Sacristia dixit velle consecrare Pyxidem cum particulis, & postea Sacristia ipso non vidente, dum legeret Euangelium, apposuit Pyxidem in Altari in cornu Epistolæ; an inquam illæ particula dicendæ sint consecratæ, licet Sacerdos de illis in consecratione Hostiæ non meminerit? Hic casus fuit alibi à me pertractatus, nunc addam Auctores præter ibi citatos. Dico igitur, quod negatiuam sententiam tenet Magister Candidus in *Disquisit. Moral. tom. 3. disquisit. 2. artic. 2. dub. 72. num. 87.* Ioannes Vviggers de *Sacram. in 3. part. quest. 74. artic. 2. num. 3.* & Castus Palau *tom. 4. traet. 21. disput. vnica, punct. 6. num. 3.* vbi docet, quod formulæ, si inscio Sacerdote in Altari essent depositæ, ipseque Sacerdos illarum igneris esset, nullatenus consecrarentur, quia nullam intentionem, etiam virtualementem illas consecrandi. Secus verò esset, si ipse Sacerdos, vel alius ex eius beneplacito eas formulas consecrandas ante Offertorium deferret: nam eo ipso voluntatem haberet eas consecrandi, ex qua voluntate consecrantur, tamen tempore consecrationis illarum obliuiscatur. Quod intelligendum est, dummodo sint super Altare sacrificij, hoc est super Aram; nam si iuxta existant, & illarum obitus fuerit, nequaquam sunt consecratæ, quia non est præsumendum Sacerdotem indebitè, & illicitè consecrationem facere voluisse. Et ita etiam me citato tenet Auerla de *Sacram. Euchar. quest. 2. sect. 2.*

Confirmatur supradicta opinio ex alia simili, quam adducit Garcias in *Theol. mor. traet. 3. difficult. 9. dub. 3. punct. 2. num. 18.* vbi sic ait: Difficultad viene esse caso: Saco vn vaso de formas para consagradas, ò quando salgo à dezir Missa lleuo en la patena diez; ò doze formas para dar la comunion antes de ofrecerlas, con las acciones de la Missa y viento, se cae vna dellas sin verlo yo, y se pone debaxo el corporal, ò patia; ofrezco; y consagro las que tengo sobre la patena; o vaso: Pregunto, la que se cayò quedará consagrada: Parece que si, porque para consagrarla la saque yo, y tuue entorces intencion actual de consagrarla, luego acta rendré yo virtual, luego eso bastará: Con todo esto lo contrario tengo por mas cierto; porque aunque es verdad que al principio se incluyó en la intencion actual, pero despues quando ofreci, y consagrè la exclui, pues mi intento no fue consagrar mas de lo que tenia delante, y, la que estaua debaxo del corporal no lo estaua. Ita ille.

Sed hoc non obstante affirmatiuè sententia adheret Leandro de *Sacrament. tom. 2. traet. 7. diff. 8. q. 82.* & Ioannes Præpositus in 3. par. D. *Thomas, quest. 74. artic. 2. dub. 3. num. 19.* sic asserens: Difficultas est de frequenti casu: Contingit aliquando Sacerdoti existenti in Altari afferri à ministro formulas consecrandas, & poni quidem super Altare, sed extra corporale, ibique relinquì à Sacerdote id aduertente: Difficultas, inquam, est, num eo casu sint consecratæ: non videntur consecratæ, quia Sacerdos non videtur habere intentionem consecrandi eas extra corporale positas, cùm id absque peccato facere non possit, non est autem præsumendum velle peccare. Respondetur, moraliter loquendo, celebrandas consecratas; Sacerdos enim, qui inter celebra-

Z 3 dum

dum aduertit reponi formulam vnā, vel plures, vt eas simul cum principali consecrari, habet voluntatem consecrandi, decernens tamen prius eas decenter collocare super corporale, ita vt respectu illarum formularum non tantum habeat actum, qui explicatur per, volam consecrare, & sit solum voluntas volendi, sed habet eum, qui explicatur per, volo, & est præsens voluntas consecrationis futuræ, ex qua voluntate etiam in futurum procedit in sacro, nec eliditur ea voluntas ex eo quod ex naturali inaduerſentia non reposuerit super corporale huiusmodi formulas ante consecrationem; vnde communiter excusatur à peccato, eo quod inculpate omittat formulas ante consecrationem super corporale reponere, & verè consecrat, quia non obſtante naturali inaduerſentia eius quod facere debuerat, manet virtualis intentio has formulas consecrandi. Hucusque præpositus, & ego probabilem ytramque sententiā esse puto, licet priori adhæream.

An ossa panis in vino sit materia vtriusque, vel alterius Consecrationis?

R E S O L. L X V.

CAsus est curiosus, & inter duos viros Doctissimos Agiratus, videlicet inter Eminentiſſim. Cardinalem de Lugo, & Patrem Ioannem Dicaſtillum. Ratio dubitandi est in primis pro Pane, quia adhuc perseverat in ratione Panis, & per modum cibi: ergo nihil deficit, vt possit consecrari. Pro vino verò, quia etiamſi sit intra poros, seu foramina panis, adhuc est vinum, & quasi in vasculis, seu receptaculis. Nam si fierent ex metallo, auro, argento, aut alia materia vascula tam parua, sicut sunt pori, & cavitates panis, & diceret verba Sacerdos cum sufficienti intentione, & aliis requisitis ad valorem, non apparet cur negandum sit, consecrationem valere: parum ego refert, quod vascula, & receptacula sint ex pane.

Verum negatiuam sententiā docet, Eminentiſſimus Cardinalis, de *Eucharist. disput. 4. sect. 1. num. 12.* vbi sic ait: sit consequenter, si vinum esset imbibitum in ossa panis, non posset tunc consecrari, licet possit antea consecraturum retinere tunc consecrationem: ratio autem discriminis est, quod tempore consecrationis debet designari per Pronomen, *Hic*, dum autem continetur intra micam panis, non bene designatur: illud enim non solum est vinum, sed etiam panis: at verò semel consecratæ species possunt retinere Christi sanguinem; quia ad hoc non est necesse, quod possint designari per illud Pronomen. Ita Lugo.

Sed Dicaſtillus aduersus illum, de *Sacramentis tom. 1. tract. 4. disp. 2. dub. 5. n. 91. & 92.* sic asserit: Esto Pronomen debet significare substantiam, cuius sunt illa accidentia, & substantia non solum sit vinum, sed etiam panis, quid tamen si Sacerdos supra materiam panis, & vini coniunctam dicat vtriusque materię formam: Hoc est corpus meum, &, *Hic est sanguis meus*, dirigendo intentionem priorum verborum ad panis, & posteriorum ad vini materiam: Vnde sumitur etiam argumentum, quia, si de facto ponantur multæ particule panis triticeæ, & Sacerdos dicat verba, *Hoc est corpus meum*, dirigendo intentionem non ad omnes, sed ad aliquas; et si omnes habeat simul & permixtas coram se, tunc nemo negabit consecrare illas, ad quas dirigit; & non obſtabit, quod sint loco coniunctæ particule; ad quas non direxit intentionem, vel quæ non sunt panis triticeæ, etiamſi Pronomen, *Hoc*, ex se aptum esset ad significandas omnes particulas; sufficit enim, quod dirigitur, & restringatur per intentionem proferentis ad capacem, & intentam materiam. Pari ergo ratione

etiamſi panis, & vinum in ossa sint loco coniuncta, & quasi penetrata, poterit Sacerdos, dicens, *Hoc est corpus*, dirigere ad panem, & dicens, *Hic est Sanguis*, &c. dirigere ad vinum. Eodem modo possemus dicere de grano vitz; nisi enim obſtaret quod supra diximus, sic scilicet, tibi mustum per modum cibi (ad eod. vt frangeret Ieiunium, & consecratur manducare, qui vvas eo modo comederet) etiamſi alix patres vuz, quæ non sunt ille Sacerdos, sint simul cum musto, sufficeret, quod intentio Sacerdotis dirigatur ad mustum, vt Pronomen, *Hic*, significaret mustum; imò licet ad omnia ibi contenta dirigeret intentionem, & vellet significare per illud Pronomen, non obſtaret, quominus saltem materia capax consecratur; sicut consecratur particule triticeæ, quæ sunt simul cum non triticeis, etiamſi Sacerdos vellet omnes consecrare; tunc enim verba, quæ sunt sufficientia consecrare materiam capacem, non impedirentur ab effectu in tali materia propter similitudinem localem materiæ incapacis (vt aiunt Iuristæ, loquentes de Contractibus, Conuentionibus, Dispositionibus, & similibus) vtile per inutile non vitiatur.

Propter hæc, & alia quæ omitto, existimo satis probabile quod vtraque materia possit consecrari validè, quamvis illicitè, dummodò vtraque maneat sensibilibus. Quia, si tam parua esset guttula vini, vt intra panem confunderetur; defectu sensibilitatis desineret esse consecrabilis. Sicut particula vini ingenti copia aquæ infusa; etiamſi physicè nondum sit in aquam conuersa, non est consecrabilis; consecrabilis alioquin si maneat adhuc sensibilibus, vt si vel congelata, vel ita crassa sit, vt post infusionem adhuc maneat sensibilibus. Negandum est, vinum intra cauitates panis receptum, non manere in ea ossa sub ratione potus, & sufficienter sensibile, vt poterat. Quod si dicimus ossam comedere, non verò potare, hoc est propter panem, qui vt crassior & sensibilibus materia præualeat: in vva verò omnia sunt per modum cibi, vt dixi. Hucusque Pater Dicaſtillus.

Sed ego, vt verum fatear, magis adhæreo opinioni Eminentiſſimi Cardinalis, qui poterat in fauorem suæ sententiæ adducere duos doctissimos viros Molanum Professore in Louaniensium in *Comment. Theolog. Pract. tract. 4. cap. 7. concl. 3. n. 33.* & Cornejum Carmelitano Professore in Salamanticensium, qui in *3. part. tract. 4. q. 75. art. 5.* hæc asserit: Obiicit: vinum congelatum potest consecrari, quamvis non sit proximè potabile, nisi prius liqueſcat; ergo etiam mustum, quamvis non sit proximè potabile, nisi mediante expressione. Consequentia videtur euidens, & antecedens probatur, quia species vini consecrati retinent sanguinem Christi post congelationem: vnde si contigerit calicem consecratum congelari, debet liquari, & sumi, vt præcipitur in Missali: ergo etiam poterat à principio consecrari. Respondetur negando consequentiam: quod licet admittamus cum Suarez, & Vazquez, contra Sorum & Valentiam, esse eiuſdem speciei, quod tamen ipse Sorus negauit; nihilominus expressum est in forma potabili: minime non expressum, sicut propter eandem rationem non potest consecrari vinum, quo panis madefit, quamvis retineat speciem, & naturam vini, quia solum non est in forma potabili. Ita Cornejo, quem nouissime sequutus est etiam Theologus Complutensis Pater Leandrus de *Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 8. quest. 31.*

Itaque ex dictis assero, ossam in vino non esse consecrabilem quoad species sanguinis; quia illud vinum non potest tempore consecrationis designari per Pronomen, *Hic*. Dices per Pronomen, *Hic*, potest designari vinum in Calice cooperito, vel in aliquo vasculo contentum: ergo poterit per Pronomen, *Hic*, etiam designari in nostro casu vinum contentum in ossa panis. Respondeo, vinum in Calice cooperito, & in vasculo recluso, contineri ibi per modum potus, & ideo potest designari

signari per Pronomen, *Hic*, sed quando continetur in offa, non continetur per modum potus, sed per modum cibi: ergo non est designabile per Pronomen, *Hic*; nam illa offa tunc non solum est vinum, sed etiam panis. Sicuti v.g. mustum extra vnam est consecrabile, sed non est consecrabile intra vnam, quia in vna non continetur per modum potus, sed per modum cibi, ut rectè obseruat ipse Pater Dicastillus, & alij communiter. Sic & in nostro casu, vinum illud intra offam non continetur per modum potus, sed per modum cibi, vnde diceretur quis manducare illam offam, non bibere. Ergo vinum in ipsa contentum, non erit materia consecrabilis, sicut mustum in visis inclusum. Et ita hanc sententiam, post hæc scripta, præter Doctores citatos, inueni etiam docere doctissimum Patrem Amicum in *Cursu Theologico*, tom. 7. *disp. putat.* 16. *sect.* 3. *num.* 36. & Patrem Auerfam, *tract. de Sacram. Euchar. quest.* 2. *sect.* 5. sic asserentem. Non sufficit ad consecrationem ipse vtuat succus inclusus in suis acinis, nondum ex illis expressus; tum quia talis materia non se habet per modum potus, sed potius per modum cibi. Nam vvas propriè manducamus, nec rectè de vva diceretur hic potus, sed rectè dicitur hic cibus: Tum etiam, quia succus inclusus in ipsis acipis, non est propriè demonstrabilis, sicut oportet ad verificanda verba consecrationis per Pronomen demonstratum sub quo proferantur. Quare etiam si physice loquendo, eiusdem speciei substantialiter sit talis succus in visis reclusus, atque expressus; tamen in eo statu non est ad consecrationem aptus. Hinc similiter infertur, non videri consecrabile vinum imbibitum in buccella panis, aut in spongia, aliove simili corpore poroso. Quamuis, si post consecrationem imbibatur, conseruabitur ibi sanguis Domini, donec vini species siccetur, & simpliciter corrumpantur; quia quoad hoc etiam plus requiritur ad consecrandam, quam ad conseruandam. Ita Auerfa.

Nec obstat dicere, quòd vinum consecratum adhuc mistum pani conseruat Christi sanguinem: ergo est aptum consecrationi sanguinis. Consequentia probatur; nam eadem dispositio requiritur ad conseruationem sanguinis, quæ requiritur ad consecrationem eiusdem. Nam respondeo negando consequentiam, eiusque probationem. Ratio discriminis; quòniã ad consecrationem requiritur, vt materia sanguinis, possit initio consecrationis demonstrari per modum potus, quemadmodum & materia corporis per modum cibi: non est autem hoc necessarium ad conseruandam sanguinem. Cum igitur nequeat vinum perfolsum pani, demonstrari per modum potus, non erit aptum consecrationi, quia ad conseruandum sanguinem sufficit, vt retineat species vidi, etiam si non retineat illas in forma potus.

Quæres, cur non est necessarium, vt vinum in consecratione sit in forma potabili, non autem post consecrationem? Respondetur rationem esse, quia in consecratione debet verificari Pronomen, quo sanguis per Pronomen, *Hic*, demonstratur per modum spiritualis potus: facta autem semel consecratione, non est amplius necessaria talis demonstratio, sed sufficit, si tantum retineat species vini. Et hæc omnia docet Amicus loco citato: vnde satis remanet confirmata opinio Eminentissimi, & amantissimi Domini mei Cardinalis de Lugo.

Nota hic obiter, particulas appositas in Tabernaculo non esse consecrabilis: sed nouissime Leandrus de *Sacram.* tom. 2. *tract.* 7. *disp.* 8. *quest.* 63. contrarium docet, & ait, posse valide consecrari; quia (ait ipse) sufficienter demonstratur contentum per proximum continens: at in hoc casu Sacramentum, seu Tabernaculum est proximum continens: ergo illo demonstrato, demonstratur & contentum. Sed hæc opinio mihi non pla-

cet, & non discedo à negatiua quam docui, & quam etiam docet Bassæus in *Flor. Theolog. verb. Eucharistia* 1. *num.* 15. Iesualdus in *Theolog. mor.* tom. 1. *tract.* 8. *cap.* 6. *num.* 7. Castrus Palauus tom. 4. *tract.* 21. *disp. unica, punct.* 6. *num.* 5. Auerfa de *Sacram. Euchar. quest.* 1. *sect.* 3. Gacias in *Summa Theol. mor.* *tract.* 3. *dis.* 9. *dub.* 1. *punct.* 6. *num.* 38. Et ad argumentum Leandri negandum est cum Palao, particulas in Tabernaculo existere ibi tanquam in continenti, quod sensu percipi possit. Tannerus verò ponit alium casum, tom. 4. *quest.* 2. *dub.* 2. *num.* 66. ait enim, quod licet si panis, aut vinum suo proprio vase, etiam clauso, contineatur, v.g. Pyxide Eucharistica ille; hoc vero Calice, seu ampulla clausa, valere consecrationem. Nam & pari modo ac sensu de oculis clausis dicimus; *Ha sunt pecunia*; & de poculo clauso; *Hoc est vinum*. Imo verò etiam si hostiæ clauso Calice contineantur, non videtur de consecratione dubitandum; quia & hic iuxta præsentis circumstantias, & Ecclesie vsus, satis designatur contentum sub speciebus vini. At verò sit in aliqua Arca magna, eaque clausa, pauculæ contineantur hostiæ, aut cantharus vini repositus asseruetur, non valebit consecratio, ob contrariam rationem. Eadem ratione, si in aliquo vase proprio vini, puta cantharo, vel ampulla vini clausa, aliqua forte sit hostia reposita non videtur valere eius consecratio, etiam si verba conficiendi corporis Christi adhibeantur; quia nec iuxta communem vsus, nec iuxta particulares circumstantias vase illo demonstrato censetur demonstrari, seu contentum sub hostia: sed vel ampulla ipsa, vel vinum in ea contentum, hæc Tannerus, quæ secundum eius mentem dicta esse volo.

An oua, & lactinia sint prohibita sub mortali in ieiunio Quadragesimali.

RESOL. LXVI.

Opinionem negatiuam Fagundez, Auctores, qui post ipsum scripsere, iam refutauerant, & ego illam reprobauit in *part.* 3. *tract.* 6. *resol.* 80. & me citato reprobat Trollech in *Decalog.* tom. 1. *lib.* 3. *c.* 2. *dub.* 2. *num.* 5. Sed nouissime dictam opinionem sequitur Pater Pellizzarius in *Manuali Reg.* tom. 1. *tr.* 5. *c.* 5. *num.* 20. 21. & 22. vbi firmat, etiam lactiniotum, stando præcisè in iure communi, non esse sub mortali prohibita in ieiunio quadragesimali, nisi consuetudo in aliqua Prouincia esset in contrarium: sed non ita facile statuendum est eam consuetudinem obligari sub mortali, quod si dicatur obligare, adhuc non esse certum ea adstringi Regulares. Itaque secundum Pellizzarium, in dubio talis consuetudo sit introducta cum obligatione peccati mortalis, non solum Sculares, sed etiam Regulares possunt impunè in Quadragesima vesci lactiniis. Sed (ne opinio Fagundez, & Pellizzarij radices ligat) hæc omnia reicienda esse puto, & præter Sanchez, Sanctium, Toleraum, Nauartum, Rodriquez, Azotium, Henriquetz, Bejam, Lopez, Bonacinam, & Villalobos, quos citauit in dicta Resolutione 80. affirmatiuam sententiam docent Ioannes Vviggers, *tract. de Temperantia, dub.* 4. *num.* 17. Emmanuel Sæ *verb. Ieiunium, num.* 8. Ludouicus à Cruz in *Bull. Crucians disp.* 1. *c.* 5. *dub.* 13. *num.* 4. Tamburinus de *Iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 12. *quest.* 9. *num.* 5. Ghetius in *thesauro, verb. Ieiunium, num.* 5. Io. de la Cruz in *Direct. part.* 1. *precept.* 3. *art.* 4. *caus.* 4. Bossius de *Iubileo, sect.* 4. *cap.* 18. *num.* 33. Io. Henriquetz in *99. Pract. sect.* 16. *quest.* 7. Castrus Palauus tom. 4. *tract.* 25. *disp. unica, punct.* 8. §. 2. *num.* 1. qui nominatim Fagundez impugnat, & ait, immeritò hanc sententiam tenuisse, & ex eadem Societate etiam nominatim con-

tra dictum Fagundez infurgit nouissime doctus Pater Bardi in Bull. Cruciat. par. 2. tract. 3. cap. 2. sect. 1. Vide etiam ex Societate Elcobat in Theolog. moral. tractat. 1. ex. 11. 13. cap. 1. num. 102. Vide etiam Sanctorium in Constit. Minorum, cap. 3. stat. 13.

Probatum nostra sententia præter alias rationes alibi adductas, ex privilegio Bullæ Cruciatæ; nam si lacticia non essent prohibita diebus Ieiuniorum, Pontifex non solum nihil concederet per hoc indultum, sed nec debuisset excludere personas illas Ecclesiasticas; dum autem eas excludit ab indulto comedendi oua, &c. Signum euidentis est, ab ipso Pontifice supponi prohibitionem in iure, atque aded non supponi solum convenientiam contineri in capite. Denique, quia sola convenientia, seu consilium de abstinentia lacticianorum, non esset sufficiens ad excludendas tot personas Ecclesiasticas ab indulto vniuersali comedendi oua, caseum, &c. Exclusio enim parum, aut nihil operaretur, nam ipsa non obstante possent personæ exclusæ comedere oua; si solo consilio per Sactos Capones astringerentur ad abstinendum ab illorum comestione.

Nec obstat dicere cum Pellizzario, & Fagundez in cap. denique, distinet. 4. sic haberi: *Par autem est, ut quibus diebus à carne animalium nos abstinemus, ab omnibus quoque, quæ sementinam carnis trahunt originem; ieiunemus, à lacte videlicet, & caseo, & omni.* Ergo in dicto textu non continetur præceptum, sed convenientia quædam, quæ significatur per illam dictionem, *Par*, quasi dicatur, æquum, seu iustum esse, &c. vt interpretatur Glossa ibidem.

Sed ista expositio est profus abicienda, quia Augustinus Episcopus, vt in declaratione notat Glossa, inquirens à Pontifice, an sicuti tempore Ieiuniorum abstinemus à carnibus, ita etiam abstinere debeamus ab omni, caseo, lacte, &c. Et respondet Pontifex, quod sic; quia sicuti à carnibus ita etiam est abstinendum ab eis quæ sementinam originem ab illis trahunt, & ided eadem Glossa versic. ab omnibus, sic exponit, quasi dicat ex quo caro prohibetur; ergo, & omnia, quæ de carne procedunt. Pontifex autem in hoc Canone declarat præceptum abstinendi à carnibus in ieiuniis Quadragesimalibus extendi ad oua, & lacticia: proinde sub eadem prohibitionem, & præcepto continentur carnes & lacticia.

Confirmantur supradicta, ex vsu aliquarum Prouinciarum, in quibus si lacticia comeduntur in Quadragesima, asserunt Doctores, habitores excusari à fractione ieiunij, ratione consuetudinis ibi introductæ ex rationabili causa. Ergo aperte sequitur de iure, lacticia in ieiunio quadragesimali esse prohibita; nam si hoc non esset, Doctores, vt esum lacticianorum excusarent, à mortali in dictis Prouinciis non recurrerent ad consuetudinem. Et ita de Belgio, & Germania testatur Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 2. num. 8. Et Pater Amicus in Cors. Theolog. tom. 5. disp. 5. sect. 16. num. 359. Et Iacobus Marcantinus in qq. Pastor. par. 2. cap. 5. quest. 1. Vnde non solum minime admittendam esse puto hanc opinionem ita absolute prolatam, sed etiam aliam opinionem Doctorum asserentium, saltem in diebus Dominicis Quadragesimæ, oua, & lacticia non esse prohibita; quam opinionem, falsò, bona eius venia, asserit me docere Ioannes Henriquez in qq. Pract. Section. 16. quest. 8. nam ego contrarium docui in 3. par. tractat. 6. resol. 80. & vt legentibus patet in tract. de Bulla Cruciatæ resol. 5. loquor de Religiosis, qui virtute Cruciatæ comedunt lacticia in diebus Dom. Ergo falsò Henriquez asserit, sine Bulla Cruciatæ licitam esse comestionem lacticianorum in diebus Dominicis Quadragesimæ; nam ego, vt dixi, loquor de Religiosis sumentibus pro dictis diebus Bullam Cruciatæ: Ergo suppono sine illa hoc non esse licitum. Et nostram sententiam tenet Nugnus Dominicanus,

Ludouicus à Cruz, Trullench, Fernandez de Moure, Corduba, Villalobos, & alij, quibus nunc addo ex Societate Castrum Palaum tom. 4. tract. 2. 5. punct. 7. num. 8. Fernandez in instr. Confess. par. 1. d. 6. §. 1. & Bardi vbi supra num. 63. Et idem docet doctus, & eruditus Iurisconsultus Narbona in Annalibus iuris anno 60. quest. 3. num. 4.

Dicendum est itaque contra Patrem Pellizzarium, esum ouorum, & lacticianorum esse sub mortali in Quadragesima de iure prohibitum; nec etiam, stando in consuetudine, dubitandum est, illam ad peccatum mortale laicos; & fortiori Religiosos obligare; ex præsumptionibus, quas ego ex Suarez, Salas, Viggers, & aliis alibi adduxi, quæ demonstrant talem contumaciam culpam lethalem inducere: vnde dicta opinio cauendum est, ne in praxi, deducatur, & maxime mihi displicet id quod Pellizzarius asserit, non esse certum in Religionibus consuetudinem non comedendi oua, & lacticia obligare ad mortale; hoc enim bona eius venia puro non esse admittendum, per ea quæ docet Sanctorius in Constit. Minor. cap. 3. stat. 13.

Notandum est etiam hæc pro curiosis, quod Pater Ioannes Henriquez in qq. Pract. sect. 16. quest. 9. Ioannes de la Cruz in lib. 1. de statu Religios. cap. 6. dubio 22. conclus. 2. obseruant, quod Leo X. in Bulla incipiente, Religionis zelus, edita sexto Kalend. Iunij anni 1514. concedit Religiosis Sancti Iacobi de Spata, de Veles, & Sancti Marci Legionensis, & eorum familiaribus, & seruatoribus, comedere in Quadragesima, & aliis diebus anni, de iure, consuetudine, aut iuxta sua instituta, aut aliàs quomodolibet prohibitis, butyrum, oua, & alia lacticia, & de consilio vtriusque Medici etiam carnes. Quo communicant aliæ Religionis, iuxta dicenda lib. 2. c. 4. seruatur ista Bulla in Conuentu de Veles. Ita Cruz. Sed ego non video tale privilegium apud Regulares in vsu, & quod privilegium perditur per non vsu, docet Azorius tom. 1. lib. 5. c. 4. quest. 8. Salas de legibus disp. 17. sect. 17. à num. 63. Bonacina disp. 1. quest. 3. punct. 8. §. 5. num. 3. cum aliis; ergo, &c. Verum contrarium docet nouissime visus numquam satis laudatus, & Sapientissimus Pater Dicaltilus de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 16. num. 340. Et Castrum Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 18. num. 3. asserit hoc esse verum quando privilegia tendunt in aliorum grauamen; sed quando non redundant in grauamen aliorum, vt v.g. ipse asserit privilegium comedendi lacticia, per habitibus censetur numquam perdit per non vsu quantumcumque continuatum; quia nulla est lex statuens hæc privilegia amitti per non vsu, leges enim statuens privilegia per non vsu amittunt, vt l. 1. ff. de nundinis, & in Regno Hispaniæ lib. 41. tit. 17. par. 3. lib. 3. tit. 8. par. 5. loquuntur de privilegiis quæ in grauamen aliorum cedunt, vt legenti constabit. Ergo non sunt extendenda ad hæc privilegia. Tum quia restrictio privilegiorum, & illorum decisio est odiosissima tum quia est diuersa ratio, siquidem in illis, quæ circa aliorum actus versantur, potest dari præscriptio: at in his privilegiis quæ solum Privilegiarum actiones respiciunt, nulla esse potest. Ergo, &c. Et ita in hac sententiam cum Palao docet Pontius de matrim. lib. 8. cap. 18. §. 3. num. 3. & Suarez de legibus lib. 8. cap. 34. num. 16. Sed his non obstantibus, & tali privilegio non obitante, nolo Regularibus esse auctorem vt possint in Quadragesima lacticiis vesci; sed puto omnino standum vsui & consuetudini contrariæ; nunquam enim tale privilegium practicum à Regularibus fuisse appetitissime patet. Ergo, &c. Dicendum est itaque ex supradictis, prohibitum esse de iure, tam Sæcularibus, quam Regularibus sub peccato mortali esum ouorum, & lacticianorum in ieiunio Quadragesimali, nec opinionem contrariam violato pacto in praxi admittendam esse existimo.

An licitum sit cambium, quando responfor ex pecunijs ipsius Campforis exstringunt primum cambium, modo quo dictum est in p. 1. traçt. 6. resol. 1.

RESOL. LXVII.

Loco citato negatiuam sententiam probabiliozem esse existimauimus, & consulendam; affirmatiuam tamen probabilem esse dixi: sed nouissimè Iuriconsultus Antonius Merenda Primarius Professor Academicus Ticinensis suo traçt. de cambio nundinali cap. 2. num. 108. post impugnatos Scacciam, Turri, Fillincium, Salonium, Trullench, & alios viros doctos acriter contra me etiam inuehitur, & bona eius uenia tam parùm modestè de me loquitur, ut Lectoribus bilem moueat; & idèd non sine stomacho de hoc plures mihi conuelli sunt, & præcipuè inter illos, Illustrissimus Dominus meus D. Franciscus Antonius Diaz de Cabrera Inquisitor Tolerti, uir scientia, eruditione, & morum suauitate ornatissimus. Verum, his non obstantibus, licèt laceffiro laceffere concessum uideatur, abste ut maledictum pro maledicto reddam, imòd hic ingeuaud fatèor, dictum Merendam esse uirum satis doctum, & de Republica literaria benè merentem; poterat tamen mecum, & quod plus est cum alijs uiris doctis modestè limites non transilire, nam de me asserit, abique fide, diligentia, & prudentia probabilitatem opinionum pronuntiare. Sed uideat quàm sunt diuersa, & varia iudicia hominum; id enim quod ipse in me carpit, minimè adesse testantur, uiri doctissimi. Et idèd Andreas Lanfranchi tom. 2. opusc. 1. cap. 4. num. 15. Narbona in Annalibus Iuris, anno 11. quæst. unica, num. 3. & alij, uocant me solertissimum, & accuratissimum. Et Ioannes Caramuel uir eminentis literaturæ in Regulam D. Benedicti, seu in Theol. reg. disp. 60. n. 1073. (uerèor hæc dicere) sic asserit, ingenium Dianæ uiri doctissimi uenior, eius industria multas opiniones euasisse probabiles, quæ antea non erant, inuidus sit, qui non asserimet. Ita ille. Vnde nouissimè Hieronymus Garcias in summa Theolog. mor. traçt. 1. diffiç. 5. dub. 3. n. 3. hæc asseruit: [En esto ha andado muy bien Diana, aunque algunos poco doctos han uenido à dezir, que ha enfachado las conciencias, y dar licencia para pecar, pues es cierto que no enseña opinion que no sea pronable per principia intrinseca, aut extrinseca, y assi sin razon le calumnia.] Magis itaque uidetur standum tot Doctorem uirotum iudicio, quàm uoij Merendæ asserentis, me temerè pronuntiare probabilitatem opinionum. Quod aperte probatur ex ista, de qua est quæstio, & quam ipse impugnat, & asserit me immeritò uocare probabilem: nam illam ut ualent nouissimè me citato amplexus est, & docuit sapientissimus Magister Marcus Serra ex inçlyto Ordine Patrum Dominicanorum; quia Codex non ita facillè inuenitur, ponam hic per extensum eius uerba; sic itaque asserit tom. 2. in 2. d. Thoma, quæst. 77. art. 4. fel. mihi; 6. Probabile est licitum esse cambium, quod dirigitur ad locum, ubi campfarius nec uillam pecuniam, nec fidem, nec respondentem, aut Procuratorem habet, sed Campfor exhibet Campfario suum factorem, qui pro illo respondeat, & soluat ex pecunijs ipsiusmet Campforis, & postea eandem pecuniam per aliud cambium remittat, ut ita fiat solutio utriusque Cambij, & interesse in loco ubi primò fait accepta. Probat, quia ut huiusmodi Cambium uerum, & reale, non siccum & fictitium, nequam requiritur, ut Campfarius ipso tempore contractus habeat iam actum, & re ipsa pecuniam in loco ubi faciendâ est solutio, ad quem dirigitur Cambium Metinæ v.g. sed sufficit ut illam ibi habeat in spe, & uirtualiter

aliàs enim nec uendi, nec permutari possent pagæ acerbe seu debita soluenda in posterum, quod falsum esse patet ex dictis hic art. 1. dub. 5. Vnde ut Nauarrus cap. 17. n. 189. ait: sufficit quod habeat eam sub credito, ita quod certò sciat, uel saltem probabiliter credat, quod tradat eam is, ad quem destinantur litteræ. Nec refert, an is tradat eam gratis, aut cum lucro, merando eam illi pro quo dat, aut ad Cambium dando: nam quamuis aliqui dixerint, usuram palliatam esse nomine Cambij, quando Campfor dat ad Cambium ei, qui nec alibi habet, nec habiturum sperat sine simili interesse tempore restitutionis, pecuniam qua Cambium soluat, quia fit in fraudem usurarum, sicut cum à pauperibus emuntur boues quos non habent: hanc tamen sententiam non esse ueram docet Siluester uerb. Usura, 4. quæst. 9. num. 6. quia emptori, & permutanti sufficit emere uel permutare iustè, id est, secundum æqualitatem absolutam iustitiæ ab eo, uel cum eo qui poterat licitè uendere, aut permutare nec teneatur quætere uerum habeat rem uenditam, uel permutatam sine interesse, modo licitè habeat. Nec est simile de emente boues à paupere, quia ille nec habet nec est habiturus boues, iste autem est habiturus pecunias, quas uendit, aut permutat. Non requiritur etiam, ut Campfarius habeat in loco ubi pecunia est restituenda, respondentem, sed Campfor Campfario petente, aut libetè, & sine uilla coactione uolente, poterit ei exhibere suam correspondentem seu factorem, qui illo in loco pro eo satis faciat: nam ad Cambium uerum, & reale solum requiritur, ut pecunia accepta u.g. Valentiz, re ipsa soluatur in loco ad quem dirigitur Cambium, ubi est restituenda u.g. Metinæ. Hoc autem nomine Campfarij uerè, & re ipsa factor Campforis præstare potest, soluendo ut gerit personam Campfarij sibi ipsi, ut gerit personam Campforis; ita ut Contractus Cambij Valentiz celebratus, & obligatio Campfarij ibi finiatur, & ex uerè prædicti contractus ad nihil amplius teneatur Campfarius, non secus ac si ipsemet Campfarius Metinæ existeret, & ibi pecunia numerata Campfori ibi etiam inuento satisfaceret. Potest deinde Campfor efficere, ut eius factor ex eiusdem Campforis pecunia Cambium soluat; quia si potest Campfor dare litteras ad proprium factorem, quibus factor ille ex pecunia sua, uel alterius Cambium ab ipso Campfore collarum persoluat, debito illo per litteras ad eandem remisso, ut plerique fatentur, cur non licebit eidem Campfori efficere ut ex sua propria pecunia illud similiter persoluat? Quod enim per alios præstare possumus in contractibus ciuilibus, per nos ipsos similiter possumus præstare. Et non repugnat naturæ Cambij, ut idem factor duplicem gerat personam, nempe creditoris recipientis solutionem Cambij, & Campfarij soluentis illud: cum duplicem etiam agat personam, quando sit Cambium per litteras subscriptas à mercatore, cuius factor, Campforis quoque factor, & Responsalis est. Et similiter quando Campfor per litteras indicit illi ut soluat Cambium ex suis pecunijs, eidem scilicet factori propositis. Et sicut in mutuo ipse mutuans potest esse fideiussor & assecurator, cur in cambio idem factor non poterit agere personam Campforis, & Campfarij? Nec repugnat naturæ cambij, ut pecunia qua soluitur cambium, sit collata campfatio à campfore per aliud cambium: nam sicut idem campfor potest pecuniam æream, quam ad cambium dedit Campfario, permutare per argenteam uel auream Cambio minuto: ita potest idem campfor pecuniam, quam ad cambium datoris est Campfario Metinæ permutare pro ea quam eidem dat ad cambium locale Valentiz. Vnde non est uerè quod auctores oppositæ sententiæ dicunt, in prædictis cambijs non esse diuersam pecuniam, nec diuersa dominia eius: nam non dicitur soluete cambium fa-

for ex pecuniis Campforis, quia quando soluit, pecunia sit Campforis, sed quia Campfor illam dat; eo autem ipso ac dat, transfert eius dominium in Campforium, tuncque huius nomine factor eius soluit. Et quamvis Campfor nolit dare pecuniam Campforio indigenti nisi cum lucro, non propterea nomine permutationis pecuniæ mutuum passiar ut lucreretur; ut explicat Caietanus Opusculo de Cambiis, cap. 7. ad 1. rationem in 3. cap. propositam: quia non tenetur ad mutuum, & iustis commutationibus vacat. Nec quia Campforius quodammodo inuoluntariè Cambium accipit, quia mallet alia ratione, nempe mutuo pecuniam consequi, propterea contractus Cambij est irritus, ac fictus: sicut nec est inualida, & ficta venditio eius qui nollet res suas vendere, necessitate tamen cogente eas vendit; quia uterque absolute, & voluntariè contrahit, & per iniuriam à nemine compellitur ad talem modum contrahendi. Igitur cum hæc omnia factis probabiliter ostendant prædictum Cambium verum, & reale esse, non fictum, & fictitium, probabile erit tale Cambium licitum esse. Quod & confirmat illius communis vsus Episcopis non prohibentibus, Prædicatoribus sacentibus, & Confessariis omnes absolutis, Hucusque Magister Serra, qui ut vidisti factis doctè, probabiliter quæstionem hanc pertractat; cui addo alium Hispanum (semper enim plusquam mereor Hispani mihi addictissimi) doctissimum Patrem Ludouicum Caspensem Capuccinum, in suo *Curr. Theol. tom. 2. tract. 19. disput. 6. sect. 5. num. 25. cum sequ.* vbi me etiam citato, non solum hanc opinionem tanquam probabilem, sed etiam absolute amplectitur, & variis rationibus tuetur ad argumenta contraria respondens. Idem me etiam citato nouissimè fecit Pater Iesualdus Capuccinus in *Theol. mor. tom. 3. tract. 16. capit. 3. quest. 13. num. 27. cum sequ.* Et tandem eruditus Pater Stephanus Spinola ex Congregatione Somalchæ in *tract. de Elect. in moralibus, disputat. 3. sect. 3. conclus. 3.* quærens, an Cambium Recursæ, quam Merenda acriter impugnat, sit licitum, respondet esse utrinque opiniones probabiles, & licitè posse utriusque assentiri. Videat modò Merenda, si ego temerè pronuncio probabilitatem opinionis, cum tot viri doctissimi, hanc de qua inter nos est quæstio, probabilem esse ore pleno faciantur, & ut talem illam defendant, & tueantur; itaque, ut dixi, magis modestè poterat mecum agere. Sed ut agnoscat ex hoc me ab ipso animum alienum non habere; sciat opinionem quam ipse docet in dicto *Tract. de Cambio, cap. 45.* per totum, nempe, legem positivam posse imperare, vel prohibere actus merè internos propter se absolute, si nullum signum ea manifestauerit; sciat inquam doctissimum Magistrum, & Professore Inclytæ Academiæ Salmanticensis Franciscum Arauium in *par. 2. Diui Thomæ, quest. 97. disputat. 3. sect. 4. difficul. 1. num. 40.* asserere, hanc sententiam, non posse sine nota temeritatis sustineri. Verum licet ego cum Araui, & omnium Magistro D. Thoma in *par. 1. quest. 41. art. 4. & quest. 100. artic. 9.* vbi Medina, Caietanus, & Valentia, *tom. 2. disput. 7. quest. 3. punct. 2.* Beccano *tract. 3. cap. 6. quest. 5. num. 2.* Serra in *p. 2. tom. 2. quest. 96. art. 3.* Soto de *iust. lib. 10. quest. 5. artic. 5.* Gardono in *summa lib. 2. quest. 9. cap. 5. num. 2.* Petto à Sancto Ioseph in *7. de Theol. moral. lib. 6. cap. 6. resolut. 6.* Montelino in *p. 2. tom. 2. disput. 23. q. 1. difficul. 5.* Lorea *disp. 16. membr. 1. & 2.* Salas de *legibus, disp. 9. sect. 1. num. 3.* Suarez, *lib. 4. cap. 12. num. 4.* Sayro in *Clau. Regia, lib. 3. cap. 6. numer. 16.* Vazquez in *p. 2. disp. 160. cap. 2. num. 5.* Laymann in *Theol. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 4. num. 5.* Castro Palao *tom. 1. tractat. 3. disput. 1. punct. 6. num. 2.* Arriaga in *Curr. Theol. tom. 4. disp. 19. sect. 3. num. 9.* Amico *tom. 5. disput. 5. sect. 5. per totam.* Præposito in *p. 2. quest. 95. disp. 2. dub. 2.*

Granado in *p. 2. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 5. sect. 2. n. 6.* Azorio *tom. 1. lib. 5. cap. 10. quest. 3.* Syluio in *2. 2. quest. 104. art. 5.* Maldeto in *2. 1. tract. 10. cap. 2. de oratione, dub. 2.* Henriquez *lib. 9. cap. 25. num. 5.* Rocafal in *praxi Theol. mor. p. 3. lib. 6. cap. 5. dub. 2.* Caspensi in *Curr. Theol. 1. tract. de legibus, disp. 3. sect. 6. n. 74.* Vviggers in *p. 2. quest. 96. art. 3. n. 8.* Villalobos in *Summa tom. 1. tract. 2. difficul. 27. num. 4.* & aliis, licet inquam ego prorsus sustineam contra Merendam cum Araui, & supradictis Doctoribus, legem Ecclesiasticam, non posse per se præcipere, vel prohibere actus merè internos; verum contra Arauium puto opinionem Merendæ tanquam temerariam non esse damnandam; imò illam probabilem esse existimo cum Lessio de *iust. lib. 2. c. 37. dub. 11. num. 66.* Granado, & Præposito vbi supra, & aliis. Et hoc dictum sit in fauorem Merendæ, qui tamen iniustus nota temeritatis remaneret, sit verum esset quod ipse tam immodestè, vbi supra, asseruit, videlicet, me absque diligentia, & prudentia probabilitatem opinionum pronuntiare: sed quia est vit ingenio feruidus, & acutus, facillè excusandus, & condonandus venit.

Assero itaque, opinionem Merendæ circa cambium recursæ, quam ipse merito tam latè, & doctè tuetur, esse probabiliorè, & consulendam; & ego olim illi adhæsi, & nunc adhæreo; tamen contrariam non audeo tanquam improbabilem damnare, donec alter à Sede Apostolica determinatum non fuerit. Et quidem, si daretur casus, quod Merenda à Cathedra ad Confessionarium transmigraret, puto probabilitatem huius sententiæ ab ipso non respiciendam, sed vniis expensis amplectendam fore, cognosceret enim in praxi, expediens aliquando esse, aliquas animas infirmas, medendas eo meliori modo quo mederi possunt, dummodò modus medendi non sit prorsus à Doctoribus reiectus.

An legatum Missarum transeat ad hæredes nominatim non designatos?

R E S O L. LXVIII.

Titus v. g. condidit testamentum, & instituit suos hæredes Franciscum, & Ioannem, postea in quodam Capitulo dicti testamenti, grauat infra scriptos hæredes soluere annuatim Ecclesiæ Martiri centum aureos, pro celebratione Missarum in subsidium animæ suæ: quæritur, an mortuo Francisco, & Ioanne, alij teneantur soluere dictam legatum? Et negatiuè respondet doctus Iuriconsultus Petrus Surdus *tom. 1. conf. 123. n. 17.* vbi sic ait: Et si legatū annuum relictum Ciuitati, vel Ecclesiæ, in perpetuum, duret ultra centum annos secundum opinionem Iasonis, & aliorum (quam reprobamus); tamen illud non habet locum quando onus imposuit in perpetuum infra scriptis hæredibus; quia propter verbum, infra scriptis, onus extinguatur cum persona priorum hæredum, facit Corta mem. inc. heredis in si. Id quod multo magis vendicabit locum in præsentis facti, in quo præter dictam restrictionem, alibi testator in eadem parte testamenti loquitur de ipsis hæredibus; quæ verba faciunt onus esse personale, propter dictionem, ipsis, quæ personalissima est, *l. generaliter in fin. de off. Præsidi.* cum aliis apud Nattam in *conf. 163. num. 8.* Et licet appellatione hæredis veniat etiam hæres hæredis, tamen hoc fallit quando dictum est de ipsis hæredibus, ipse, est personalissima, ut dicit in terminis Baldus in *conf. 304. vol. 5.* vbi allegat dicto §. hæc verba. Et infert, quod prohibitio alienandi eo modo concepta, non produciat ad hæredem hæredis. Et hanc decisionem dicit mirabilem, & singularem Iason in *l. filiusfam. §. diu. num. 151. ff. de leg. 1.* vbi Ferdin. num. 188. dicit corde tenendam. Ripa *num. 111.* vbi idem dicit, quando dictum est

est de infra scriptis hæredibus, Socinus Iunior in *consil.* 144. *num.* 14. *vol.* 3. *Narra d. consil.* 163. *num.* 8. Alciurus in *consil.* 424. *num.* 3. *Cagn. in l. 2. num.* 46. *versic. x. principaliter, Cod. de pact. inter emptor. & vendit.* ubi ait idem esse in pronome, *Hoc.* Cotta in d. memor. incip. *Hæredis, in princip.* Tiraquellus, de *retract. conuent.* §. 1. *gl. 6. num.* 25. quia ubi est demonstratio personæ, dispensatio non transit in hæredem: *Servus, in princip. ff. de statu liberis.* Rolandus in *consilio* 59. *numer.* 28. & sequenti *vol.* 3. Cephalus *consilio* 352. *numer.* 27. & sequent. Menochius *consilio* 82. *num.* 158. Hæc omnia Surdus.

Sed contrariam sententiam tenuit Rota in vna Romanensis Vihez die 20. Februarij 1581. coram Cantucci in *dec. divers. Rotæ. part. 2. dec.* 140. ubi ita asserit: Nihilominus relicta ad pias causas nominatim ab vno hærede censetur tacite repetita ab eius substituto & ab eo debentur. Ita Romanus in *Authent. Similiter, in 15. Speciali. num.* 65. & in 20. *speciali in fine, ante n. 79. per text. in l. 3. §. Lucius ff. de aliment. & cibar. leg. quæri text. ita intelligit ibi Bart. in princip. post glossam, idem Bartolus in l. Mela, in princ. versic. Item quod relicto nominatim ff. eo titul. de alimentis, & cibar. lega. Romanus *consil.* 388. *num.* 5. Alexander in *l. licet Imperator. numer.* 11. & ibi Iason, *numer.* 38. idem Alexander in *l. Si duobus, §. Primo*, aliàs circa finem princip. versic. & idem videtur dicendum, & ibi Iason, *num.* 14. & 15. de leg. 1. idem Iason in *l. Si fundum. §. Strichum, n. 4. ff. cod. ut. Socin. reg. 310. n. 35. propè finem. Decius consil.* 182. *u. 2. versic. & ad hoc, etiam facit. & consil.* 273. *num.* 1. ad finem. Ruinus *consil.* 116. *num.* 3. & 4. *lib.* 3. & *consil.* 76. *sub num.* 17. *lib.* 5. Tiraquellus de *privileg. piz caus. prin.* 36. Gratianus *consil.* 5. *num.* 24. *lib.* 2. Andreas de Belfert, in *reper. l. prime, num.* 228. *Cod. de Sacrosanct. Eccles. Aoder. Vtinen. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 16. & fuit resolutum coram R. P. D. Decano in vna Romanen. Fideicommissi, siue Legati. 16. Ianuarij 1581. quæ resolutio fuit postea coram eodem confirmata 3. Martij eiusdem anni, & insuper allegatus text. in *l. Lucius Titius ff. de fideicommiss. lib. 1.**

Non obstat Pativius *consil.* 84. *num.* 77. *lib.* 2. concludens post Decium *consil.* 273. *num.* 1. & 2. quod favore piz causæ substitutio facta in vno casu non debet extendi ad alium, quando substitutio piz causæ fuit limitata ad certum casum. Quia Decius loquitur in casu, in quo pia causæ fuit vocata siue substituta principaliter in pœnam hæredis, & non pro salute animæ testatoris: vel in casu, in quo si fieret extensio, resultaret absurdum, quod quis sine culpa priuaretur, & contra voluntatem testatoris, prout ipsemet Decius respondet *d. consil.* 273. *col. vltima, vers. non obstant allegata, & vers. Vnde ad allegata.* At secus in casu nostro, in quo Testator substituit pauperes pro anima sua, & sic consilium Decij facit pro hac parte. Hæc vsque Sacra Rota.

Vnde putò ab eius sententia non esse recedendum; & sic interrogatus de casu proposito in hac resolutione affirmatiue respondi: Tum quia piorum legatorum interpretationem, à mente, & voluntate legantium petendam esse præcipiunt viri excellentes intus diuini, ac humani. Comitulus *Responsorum Moralium lib. 7. quest. 5. numer.* 2. & quando ex casu superueniente colligitur præsumptio, quod si testator cogitasset, ita disposuisset, talis mens debet attendi per text. in *l. Tale pactum, in fin. & in l. Acutissimi, Cod. de fideicommissis*, iuncta *Glossa, & in l. Generaliter, Cod. de Institutionibus, & substitutionibus sub conditione factis.* Siluester *verb. Testamentum 1. quest. vltim. conclus. 8.* Comitulus *Responsorum Moralium, lib. 7. quest. 5. num.* 4. Tum quia Testatoris voluntas dicitur euidens quando colligitur ex coniecturis, *l. licet Imperator. ff. de leg. 1. & leg. non ad ea,*

de conditionibus, & demonstrationibus. Abbas *consil.* 68. *2. par.* Tum quia testatoris voluntas coniecturata idem opèratur, quod expressa, *l. Si seruis plurimum, §. fin. de legat. 1.* præsertim quando illam interpretatur coniecturis non capiosis. Comitulus, *Responsorum Moralium, lib. 7. quest. 13. numer.* 4. post Siluestrum, Couarruiam, & Nauarrum, ibidem citatos. Tum quia pium est voluntatem Testatoris piè interpretari, Comitulus, *responso. moralium, lib. 7. quest. 14. num.* 9. Tum quia illa interpretatio semper faciendâ est, quæ fauer animæ Constan. Roger. *de Iur. Interpr. vers. 8. Videamus, num.* 2. immò cum de favore animæ agitur, verba latè semper sunt accipiendâ, vt notat Barolus in *Notab. Sacramenta pubertum. Cod. Si aduer. vend. Galatæ. rennatiat. 23. num.* 4. Tum denique, quia cum tractatur de comòdo, & vtilitate animæ, recurrendum est ad verisimilem Testatoris voluntatem, quæ licet aperta non sit, est tamen omninò seruandâ, *l. cum res, in princ. ff. de leg. 1. Si cur ceteri. Cod. de testament. Mantica de coniectur. vltim. voluntat. lib. 3. tit. 19. num.* 1. & 2. Vbi probat in testamento, si quid dubium, vel ambiguum scriptum sit, illud benignè interpretandum, & seruandum id, quod credibile est esse cogitatum: *l. cum in testamento. ff. de verbor. dub. Baldus in lege fin. in vlt. nat. Cod. de hæred. instit.*

Vnde ex his dicendum est, & sequitur contra Marchinum, Sacerdotem obtinentem Capellaniam, de cuius fundatione nullo modo constat, sed illud tantum certum est teneri ad celebrandum quotidie in tali Ecclesia, vel in tali Alcatu cum stipendio convenienti, sequitur inquam ex dictis, supra dictum Sacerdotem teneri applicate valorem Missarum pro Fundatore Capellaniz. Et ita hanc sententiam ex omnibus superius adductis tenet Barola, *consil.* 14. *per totum.* Vide etiam Siluium in *Resolut. Var. tom. 2. verb. Missa 4. in Responf. ad 1.*

An si duo Principes habeant ius probabile ad successione, alicuius Regni, possint illum armis occupare, non expectata sententia Iudicium.

RESOL. LXIX.

Difficilis quæstio, & quæ torquet doctorum hominum ingenia. Et ad illam negatiue responderi patet Vasquez in *part. 2. disput. 64. cap. 3.* docet enim, etiam si alicui Regi videatur probabilissimum factum ius, consultis Doctoribus, & Legisperitis, non tamen est licere armis causam definire; quia barbarotum esse videtur melius ius Regni in armis ponere: ergo dubium in iure, iuridice, non armis est decidendum. Censetur igitur tunc eos, si habeant supra se alium superiorem in temporalibus, apud illud teneri causam agere; quod etiam extendit ad casum, in quo licet supremi sint, agunt tamen de Comitatu, aut Principatu alteri Regi subiecto; tunc enim in puncto illius Regni sunt plane ei tertio quasi subditi; vt Rex Hispaniz ratione Burgundiz olim erat subiectus Regi Galliz; etiam ratione Mediolani, & Belgij est subiectus Imperatori, licet alioquin supremus sit in temporalibus. Quod si ratione Regni, de quo agitur, nec alio modo, sint alteri subiecti; tunc vtrumque debere stare iudicio Regni ipsius, de quo agitur; quia ad illud Regnum, deficiente hærede, pertinet de Rege providere. Et ita dicit factum in Regno Aragoniz tempore Sancti Vincentij Ferrerij omnes enim contendentes, & litigantes coacti sunt stare iudicio Regni.

Addit tamen quando alter ex litigantibus habet inspectum ipsum Regnum, licitam ipsi esse eius iudicium

teculari, & in arbitros Iudices litem renocare, tenetque competitorem stare huic iustæ petitioni. Reicit autem ibi sententiam Nauarri in *Manual. cap. 25. num. 4. & Victoriz*; qui videntur insinuare, si supremus Iudex consultis Doctoribus iudicet se habere probabilius Ius, posse tunc armis illud velle occupare, atque hanc doctrinam nihil habere probabilitatis, immò, & perniciosam esse Reipublicæ. Hæc in Summa Vasquez, cui adde Quiedum in *par. 2. tract. 5. contr. 3. punct. 7. num. 89. & sequentibus. Valasco de success. Regni Portugallia, part. 2. punct. 1. §. 10. num. 35. & sequentibus. Palaam tom. 1. disputat. 2. punct. 7. num. 9. Montelinum in part. 2. tom. 2. disp. 29. quæst. 5. §. 6. num. 222.*

Probat, quia omnis controuersia, quæ inter opiniones versatur circa Ius aliquod, non potentia, & armis, sed iudicio dirimenda est: barbarorum enim videtur melius, Ius regnandi in potentioribus armis constitutere. Deinde bellum illud non potest esse actus iurisdictionis, neque sententiæ executionis; quia asserere Regem posse sibi Ius dicere contra alium, ab omni ratione alienum videtur: quomodo enim Ius dicendum est contra partem, quæ non potest cogi ad comparandum in iudicio, & contra alium nullo modo inferiorem; cum par in parem iurisdictionem habere nequeat, & pars inaudita nullo modo possit condemnari. Deinde vergit in magnam populorum perniciem, licentiam hanc bellum mouendi Principibus concedere, cum ipsi alio modo possint Iuri suo consulere. Deinde non potest esse actus iustitiæ vindictariæ, quia neuter Rex iniuriam facit alteri: ergo nullam est caput, ex quo possit bellum istud licitum fieri.

Sed difficultas est, ad quem pertineat in hac causa Ius dicere: & respondent citati Doctores, quod iudicium istud poterit ad arbitros ab utroque Rege assignatos remitti, vel standum erit iudicio regni, de quo contenditur. Primum docet Nauarr. *suprà*, & sanum consilium fore docet Suarez, *de Charit. disp. 13. sect. 6.* Posterius docet Vasquez, Palaus, Montelinus locis citatis, Salas *tract. 8. disp. unica, sect. 13.* & Gaspar Hurtado, *disp. 4. diff. 12.* qui asserunt, si aliquis ex litigantibus suspectos habeat Iudices regni vacantis, ad arbitros recurrendum esse, ratio est, quia deficiente Rege, Regnum est regula dirimens controuersias in ipso; & ita in Aragonia res peracta est tempore Sancti Vincentij Ferrerij, Iuuar etiam exemplum Ecclesiæ, quæ dirimit dubium ortum circa Summum Pontificatum, & Ius dicit litigantibus, cui standum est. Si autem contentio non sit de regno aliquo, sed de re alia; ad Iudices recurrere necesse erit. Si autem nolit aliquis ex litigantibus ad hæc rationabilia media venire, iure poterit ab alio propter iniuriam factam armis oppugnari.

Sed in hac difficillima quæstione mihi placet ad hæc opinioni Patris Atriaga *tom. 1. in p. 2. disp. 24. sect. 5. n. 44.* vbi impugnans ea, quæ supra notauimus ex Vasquez, sic ait: Crediderim in hac quæstione primò, Patrem Vasquez adhuc non respondisse toti difficultati; nam dissensio probabilis inter duos Reges potest esse, non solum quando agitur de iure in aliquod Regnum (quod Ius decidi ab ipso regno fortè poterit, de quo statim) sed quando ob alias causas probabile est, posse alteri Regi bellum inferre, independentèr à iure successionis. v. g. alter creditur probabiliter fauissè meis hostibus, & grauisimum mihi damnum intulissè; inde ego probabiliter iudico me habere Ius illum inaadendi, vt damna resarciam. Certè litem hanc probabilem non potest regnum decidere, quia ea non est de iure successionis; quis ergo decidere eodem planè modo possunt excogitari multi alij casus, in quibus solum sit ea probabilis opinio de iure in alterum Regem, quæque decidi nequeat à Regno: ergo non satisfecit ad quætuor Vasquez dubio præcedenti.

Secundò cenfeo, in Nauarri doctrinam non habere vim argumenta illius: nam Nauarrus supponit, si per viam iustitiæ possit Ius componi, debere eo modo componi: ibi autem non excludit Nauarrus idèd inter Reges Supremos non posse iuridicè litem decidi, ea præcisè ratione, quod non habent superiorem: vt Vasquez et attribuit, sed docet, idèd non posse decidi verè, quia & carent superiore; & iura viriisque, seu præsentis est ab antiquo, & obscura: quibus supponit, etiam si non haberent supremum, per iuris peritos debere causam decidi, si aliudè non repugnaret ob obscuritatem, vt dixi, iurium. Hoc autem dato, non sequitur cum Regem more barbarorum procedere, qui totum Ius in armis ponit; quando & supponitur prius teneri iuris peritos consulere, deinde Iudices arbitros; at tandem, si eo modo nihil obtineat, posse armis suum Ius propugnare.

Tertiò cenfeo, in aliquibus regnis vbi electio Regis ad Regnum pertinet, locum habere doctrinam Vasquez; quia ille debet causam successionis decidere, ad quem spectat successorem eligere; & ob eam rationem meritò in Aragonia de regni iudicium recursum est eo tempore; quia Aragoniæ Regnum elegit sibi olim Reges, & præscripsit illis certas regulas; vnde de facto illi prætendunt se habere quædam priuilegia, quæ à Regibus non possunt reuocari; imò in multis rebus debere Reges stare iudicio regni, aut Iudicis, quem in *cap.* ipsi vocant.

In aliis tamen regnis, quæ à Regibus primò armis occupata sunt, & regnum non censetur habere vllum eligendi Ius, vt Lusitania, Castella, & idem dico de Ducatibus, aut Marchionatibus, vbi Prouinciæ nullum habent Ius eligendi sibi caput; non video cur, quando dubitatur de iure successionis, debeat ipsum regnum decidere causam.

Dices; per se ad omne Regnum, & Prouinciã pertinet, vt, deficiente hærede regni, sibi eligat Caput: ergo saltem, ob eam rationem habet Ius, vt in dubio de hærede decidat causam. Respondeo, in casu præsentis, non esse defectum hæredis, sed quis eorum iuxta leges, aut dispositionem priorem Regum habeat maius Ius, vt in Portugalliæ Regno contigit sub Philippo II. constabat enim esse hæredes sufficientes; sed dubitabatur, an scemina, sicut viri, an vero vir, filius scemina succedere deberet iuxta regulas maioratus, & ciuilem dispositionem; non pertinebat autem ad regnum qua tale, hoc Ius decidere; quia non regnum, sed prædecessores Reges clausulas hæreditatis constituerant, vel certè, si ad Ius ciuile attendendum erat, non poterat Regnum Lusitaniz qua tale specialiter illud Ius decidere; idèd meritò Philippus non recurrit ad regnum, sed ad iuris peritos, qui in ea causa optimi Iudices esse poterant; neque idèd potuerant illi vitio vertere prudentes, quod id fecerit: ergo non est vniuersaliter verum, id debere à regno ipso decidi.

Vnde vltimò cenfeo, vniuersaliter loquendo in omnibus ferè casibus optimam modam componendi talia dubia esse per Iuris peritos, & Theologos; qui quid in conscientia; quid in iure Rex possit facere, decidere optimè possunt; nam licet agatur de Regno, quod habeat Ius electionis; semper tamen in similibus dubiis multa miscentur, quæ Ius commune, & conscientiam tangunt; hæc autem non possunt commodè decidi à regno, id est à Procetibus regni, ad quos alioquin spectaret electio, commodissimè autem deciduntur à Iuristis, & Theologis: nec per hoc inducitur barbaricimos, quando quidem maximè attenditur ad rigorem iuris, & conscientiam.

Dices, quid si Iurista cuiuslibet regni dicant suis Regibus licere inferre bellum alteri. Respondeo facillè, si subditi Iurista habeantur suspecti, Reges debere conuenire

uenire Iuristas, & Theologos alterius Regni non suspectos, & illicum stare iudicio, vt cui adiudicata fuerit causa, tanquam probabilis Ius habenti, vel cedatur Regnum, vel satisfactio competens exhibeatur pro eis iniuriis, ob quas creditur habere iustum titulum inferendi bellum. Quod si alter Rex condemnatus, acquiescere noluerit peccabit grauius; & iuste ei bellum à competitori inferetur. Hæc dicta sunt, quando causa non est certa; nam si aperte constet de Iure vnus, tunc poterit armis illud repetere, si alter cedere nolit. Hucusque Arriaga. Et præter ipsum pro affirmatiua sententia vide omnino Hurtadum de Mendoza, de Fide, Spe, & Charitate, vol. 1. disp. 169. sect. 7. §. 66. & seqq. Molinam tom. 1. tract. 1. disput. 103. Suarez de fide, disp. 13. sect. 6. n. 6. Granadum in 1. 2. D. Thome Contr. 3. tract. 12. disp. 4. sect. 3. §. 3. num. 29. cum seq. & Turrianus in 2. 2. tom. 1. disput. 90. dub. 1. notat hanc sententiam affirmatiuam his temporibus esse communem, cui ego, vt dixi, adhaereat. Assertant itaque hi Doctores, posse Supremum Principem, si bona fide procedat, expendere Ius suum per prudentes, & doctos viros; quorum iudicium (si per illud sibi constat de Iure suo) sequi potest, sicque non tenebitur stare aliorum iudicio. Ratio est; quia ita est de hoc Iure iudicandum, sicut de iusta lite: in iusto autem iudicio duo intenduntur. Vnum est, examen causæ, & cognitio Iuris vtriusque partis: cui negotio necessaria non est iurisdictio, sed scientia potius, & prudentia, quia cum non intendatur per bellum, sed bello supponatur, non est cur arbitris sit committendum. Alterum est, executio Iuris iam patefacti, ad hoc verò iurisdictio postulat, quam per se habet supremus Princeps, quando aliàs sibi constat satis de Iure: tunc ergo non est, cur expectare teneatur alterius arbitrium, quamuis debeat iusta pacta acceptare, si offerantur.

Vide etiam circa præsentem Quæstionem Patrem Lugo de Princip. Theol. moral. part. 1. cap. 3. quest. 11. n. 87. qui me citato plus docet, nempe posse Reges, stante opinione probabilis inferre bellum alteri Principi Regnum ex opinione probabilis etiam possidenti. Quia opinio probabilis circa Ius format conscientiam rectam, & dirigit operationem prudentem, & honestam. Sed Rex non debet esse deterioris conditionis quoad vsum opinionum, quam ceteri: licebit ergo Regi iuxta probabilem opinionem inferre bellum, vt possessorem etiam opinione probabilis nitentem spoliare; probabilitas enim vtriusque partis, vtrique confert Ius iusti belli. Quin id quoque tacite legislatores decernunt; qui cum videant opiniones versari diuersas, eas permanere permittunt.

Sic opinanti probabiliter ex Testamento minus solemnè acquiri Ius ad rem legatam, & eam posse clam à possidente tolli, licitum est illam auferre autoritate priuata, secluso tamen scandalo, vt inquit Ioan. Sanchez disputat. 44. numer. 57. consonant Thom. Sanchez lib. 6. Decal. cap. 3. num. 7. Suarez de legibus lib. 5. cap. 18. numer. 10. dicentes, neminem posse autoritate priuata capere rem ab alio possessam, quamuis secundum opinionem sibi probabiliorem putet sibi competere; posse tamen illam accipere, si probabiliter opinetur, licere sibi possidentem spoliare, quasi dicant: Quoties opinio versatur circa factum, non licere possidentem spoliare: quando verò versatur circa Ius, licitum esse. Sic etiam Castro Palauus tractatum 1. disputatio 2. punct. 7. num. 1. dixit, si attentio iure sit probabile, licere Regi Ciuitatem ab alio possessam occupare; sine dubio posse tunc inuentare possessionem. Consentiant item Reginaldus tom. 2. lib. 21. num. 98. Covarruias lib. 6. gul. Peccatum, part. 2. §. 10. num. 6. Thom. Sanchez lib. 6. Decal. cap. 3. num. 7. Filiucius tract. 40. num. 166. Pelantius 2. 1. quest. 70. disputat. 1. dicentes, posse dari bellum ex vtraque parte iustum ex ignorantia, vel opinione

probabili; iuste siquidem alteruter pugnat ductus opinione probabilis; & consentire debent, qui consentent, posse Regem imponere tributum probabiliter iustum, & subditos illud non soluere iuxta contrariam opinionem. Quare hæc pars mihi magis placet, saltem quando opinio pro non possidente est æquæ, vel magis probabilis. Hæc Lugo.

Nec obstat dicere cum Vasquez, Montefino vbi supra, & Villalobos tom. 1. tract. 1. disput. 17. num. 7. quod impossibile videretur dari bellum iustum ex vtraque parte, nisi detur ex ignorantia inuincibili, qua vnus bellantium excusetur, quamuis reuera bellum gerat iniustum; aliàs circa idem omnino duplex Ius daretur contrarium; & idem Rex esset, simul iustus, & iniustus Regni possessor, quod videretur implicatorium. Consumatur, nam inferre bellum est actus Iustitiæ punitiæ; sed nefas est illum punire, qui iuste possidet opinione probabilis ductus; quamuis sit opinio contraria probabilis. Ergo non sufficit probabile Ius ad bellum inferendum. Respondeo possidentem iuxta probabilem opinionem esse iustum possessorem non absolute, sed solum probabiliter, aduersus quem subinde dari possit iustus probabiliter spoliator. Nec implicat esse simul aliquem iustum, & iniustum possessorem, aut spoliatorem probabiliter, id est secundum assensus opinatiuos oppositos, vt latius ostendit Ioan. Sanchez diff. 44. n. 60. Ad confirmationem negamus, bellum esse semper actum Iustitiæ punitiæ, seu vindicatiue: quippe nonnunquam etiam est actus Iustitiæ commutatiue rem propriam acquirentis.

An vota, que in quibusdam Religionibus annuntantur tribus votis substantialibus obligent Episcopos à dictis Religionibus assumptos?

RESOL. LXX.

Suppono in aliquibus Religionibus adesse talia vota; & sic in Religione Beate Mariæ de Mercede adesse verum incumbendi Redemptioni Captiuorum: apud Minimos Dni Francisci de Paula, votum vite Quadragesimalis: In Religione Societatis Iesv, votum quartum solemnè obediendi Summo Pontifici in Missionibus peragendis. Deinde emittantur alia quinque vota simplicia. Primum est de non relaxanda paupertate, nec admittenda eius relaxatione. Secundum est de non procuranda dignitate aliqua directè, vel indirectè in Societate. Tertium de non procuranda, vel acceptanda Prælatione, vel Dignitate extra Societatem, nisi obedientia intercedat. Quartum de denunciandis ambientibus Supradictas Dignitates. Quintum est de audiendo Præposito Generali à constituto in statu Prælationis eiusque consilia sequendo, si meliora visa fuerint.

Difficultas est, an ista vota obligent Episcopos ab istis Religionibus assumptos: Et affirmatiuè respondent aliqui; quia dicta vota sunt accessoria statui Religioso, & tribus votis substantialibus. Ergo manentibus istis, manent & illa. Deinde dicta vota non pugnant cum Statu Episcopali, imò plurimum illum adiuuant. Ergo, & cum votum sit obligatio personalis, sequitur personam in quocumque Statu. Hæc sententia est satis probabilis, & consulenda; sed existimo contrariam sua probabilitate non carere. Dico igitur omnia vota supradicta, durante Episcopatu, suspendi; secluso tamen voto Patrum Societatis de audiendo Præposito Generali, si aliqui ex ipsis ad Prælationes ascendant, eiusque consilia sequendo, si meliora visa fuerint.

Prima pars probatur, quia supradicta vota emittuntur ad conseruationem, & augmentum Status Reli-

giosi, & Communitatis, & Observantia, & ad profectum Religiosorum, & ædificationem secularium. Ergo Regularis ad Episcopatum assumptus non tenetur talia vota observare. Probo consequentiam, quia est exemptus iugo monasticæ Professionis, & ab observacione Regulæ. Cæteras rationes videbis apud Castrum Palaum, tom. 3. tract. 16. disput. 4. punct. 24. num. 5. & seq. vbi in particulari de omnibus supradictis votis id probat, quod etiam docet novissimè Machadus tom. 2. lib. 4. p. 6. tract. 17. doctum. 2. num. 5. Secunda verò pars conclusionis, nempe votum Patrum Societatis de audiendo Præposito Generali, &c. perdurare in Statu Episcopali, Probatur, quia tale votum pro tali statu emittitur. Ergo si in assumptione ad Episcopatum non obligaret, ad nihil deseriret, & irritum esset. Et ita hanc sententiam tenet Palaus, vbi supra, num. 4. & 8 & Sanchez in Summa tom. 2. lib. 6. cap. 6. n. 15. & cum Vasquez, & Suarez penes ipsos; quibus novissimè adde Amicum in *Curs. Theolog. tom. 4. disput. 32. sect. 7. num. 101.* & Lezanam in *Summa 99. Regul. parti. 2. cap. 4. num. 15.* Nec aliter, quidquid alij dicant. Ego sensi in par. 5. tractat. 2. resol. 65. quod patet; quia, quando Authores asserunt aliquod enunciatum, & illud non explicant, vel limitent, aut distinguunt, sed citant tantum ad illius confirmationem auctoritatem alicuius Doctoris; illud enunciatum est intelligendum secundum mentem, explanationem, limitationes, & distinctiones Doctoris ab ipso citati; & hoc est ita clarum, quod non indiget probatione. Vnde dixit Bartolus in leg. non solum §. liberationis, num. 7 ff. de lib. leg. & Cardinalis Albanus in *Lucubrat. super Bartolum, ibidem n. 3.* dictum Doctoris intelligendum esse secundum legem quam addicit; quod etiam observat Antonius de Sousa in Lusitania liberata, lib. 1. cap. 6. num. 22. Acacius Enkelius de *Prinil. Jur. Civilis lib. 2. cap. 2. num. 24.* Valençuela tom. 2. consil. 187. num. 106. Gurtietz *Pract. 99. lib. 1. q. 2. num. 22.* Joseph. Vela *differ. 24. num. 66.* Fran-

ciscus Anfaldus, consil. 142. n. 42. 91. & 347. & consil. 36. n. 3. & 4. Gratianus in *Discept. tom. 2. cap. 215. n. 31.* Betrandus lib. 1. conf. 128. num. 3. Ialon in *leg. cum filio famil. num. 129 ff. de legat. 1.* Cornens lib. 2. consil. 124. num. 25. & alij communiter: sed ego in dicta mea resol. 65. existimavi opinionem negativam esse probabilem, quam tueretur Sanchez, non explicando aliud. Ergo meum enunciatum est intelligendum secundum mentem Sanchez à me citatum; qui asserit, vota Religiosorum annexa tribus substantialibus, non obligare, durante Episcopatu, secluso tamen voto Patrum Societatis Iesu, de audiendo Præposito Generali.

Negandum est igitur (vt legentibus patebit) me in dicta resolutione admisisse negativam sententiam tanquam probabilem absolutè; sed admisisse negativam sententiam tanquam probabilem, quam tueretur Sanchez, sed Sanchez tenet opinionem negativam, quoad alia vota, non autem quoad istud, de quo est quæstio. Ergo sententia negativa, quam ego tanquam probabilem admisit, intelligenda est de illis, & non de isto, secundum mentem Sanchez, quem ego cito, & cui ego ad hæsi. Quod confirmatur; quia ego dum in prima opinione affirmativa dictæ Resolutionis adduxerim exemplum de voto Minorum, & de dicto voto Patrum Societatis. Postea in secunda opinione negativa, pro qua citavi Sanchez, tantum mentionem feci de voto Patrum Minorum, & dixi, non obligare in Statu Episcopali. De voto autem Patrum Societatis nihil asserui; quia Sanchez illud in opinione negativa non includebat, neque ego includere intendebam, eius opinionem citando, & sequendo. Afferro igitur cum ipso, vota aliquatam Religionum, quæ annexantur tribus votis substantialibus, non obligare, durante Episcopatu, secluso, & excepto voto Patrum Societatis de Præposito Generali audiendo, &c. Et ita Resolutionis 65. tunc sensi, & nunc iterum sentio.

TRACTATUS IX. MISCELLANEVS.

*si quis haberet copulam cum femina mortua,
quodnam peccatum Luxuria committeret*

RESOL. I.

Non est scelus, quod malitia humana non commiserit. Plures Confessarii testati sunt mihi saepius in Praxi tale delictum accidisse: & fert fama in magna Italica Ciuitate cum quadam Nobilissima muliere perperatam fuisse. Posset itaque aliquis dicere, hoc delictum reducendum esse saltem ad fornicationem; quia licet femina mortua proprie non sit femina, æquiuocè, & analogicè dicitur femina, sicuti dixit *Aristoteles 4. Meteor. cap. 12.* Oculum mortuum proprie non esse oculum, sed æquiuocè, & analogicè. Ergo copula habita cum muliere mortua; reductiuè saltem reducenda erit ad fornicationem. Confirmatur: quia licet Clericus mortuus, non sit Clericus, quia Character imprimitur in Anima; tamen, si quis peccaret Clericum mortuum, incidere in Censuram Canonis; vt docet Pater Thesaurus in Praxi de Pœnis *Eccles. p. 2. verb. iniuria. c. 2. vers. Ampliatur secundo.* Squillante de Priuil. *Cleric. c. 6. n. 36.* Villal. in *Summ. tom. 1. tract. 17. difficul. 2. n. 16.* & alij, quos alibi addexi. Ergo & in casu nostro copula habita cum muliere mortua, dicenda erit saltem fornicatio; quia licet proprie non sit femina, est tamen æquiuocè femina; sicut Clericus mortuus, dicitur analogicè Clericus.

Sed hæc opinio mihi non placet, sicuti nec placuit Sanchez vbi infra, asserenti, concubitum cum femina mortua non posse dici fornicationem ex rationibus inferius adducendis. Et ad confirmationem adductam, respondeo quod opinionem Patris Thesauri, & aliorum refellit Alphonsus de Leone, de *Cens. Recolli. 5. n. 55.* & alij asserentes, percutientem Clericum mortuum non incidere in Censuram, quia cadaver non est proprie homo. Sed stando in sententia Patris Thesauri, & aliorum dicendum non obstat in casu nostro: nam percutiens Clericum incurrit Censuram, quia illa percussio est iniuriosa statui Clericali: Ergo, &c.

Itaque circa præsentem quætionem, Amicissimus Pater Pellizzarius putat copulam habitam cum muliere mortua habere malitiam bestialitatis; sic enim asserit in *Man. Regul. tom. 1. tract. 4. capit. 7. sect. 4. num. 70.* Si quætas quam malitiam habeat copula habita cum femina mortua: Respondeo, copulam quidem habitam cum femina mortua includere malitiam bestialitatis, cum bestialitas sit coniunctio carnalis cum re alterius speciei; & femina mortua non censetur amplius speciei humane, vt patet. Ità ille, cuius sententiam docet etiam nouissimè concilius; & Amicus noster Frater Gesualdus de Bononijs Capuccinus in *oper. mor. tom. 2. tract. 12. c. 1. n. 43.* vbi docet, Peccatum bestialitatis esse peccatum Luxuriæ contra naturam mediante copula habita cum individuo. siue supposito alterius speciei, si-

ue sit Bestia, siue Diabolus in corpore assumptus, siue Cadaver, vt est in casu nostro, Ergo, &c.

Verùm circa hanc sententiam habeo magnam difficultatem; nam bestialitas est actio viuents cum viuente alterius speciei: vnde Escobar in *Theol. mor. tract. 1. Exam. 8. cap. 2. num. 77.* Filiucius *tom. 2. tract. 30. c. 8. num. 161.* Tamburinius *Opus. 1. lib. 2. cap. 7. §. 10. num. 78.* & alij communiter, definientes viciū bestialitatis asserunt, esse concubitum cum re animata non eisdem speciei cum homine. Sed in nostro casu, quando quis copulatur cum femina mortua non habet concubitum cum re animata: ergo talis copula non potest ad bestialitatem pertinere; vt vult Pater Pellizzarius, qui non bene dixit, bestialitatem esse coniunctionem carnalem cum re alterius speciei; sed debebat dicere cum re animata alterius speciei, vt patet ex supradictis Doctoribus. Quod confirmatur à fortiori ex doctrina Ignatii Lupi de *Casib. reseruat. part. 2. Casu 10. §. 3. n. 8.* asserentis non incidere in casum reseruaturo de coeuntibus cum brutis, qui cognosceret belluam, quæ iam emortua est, licet intra eius naturale vas seminet. Ratio autem vna est, nempe quia non est ibi coïtio cum animali, quamuis autem qui coit cum bellua mortua, videatur coire cum animali: attamen non est verum; cadaver enim non est animal; cum animal, secundum commune omnium Philosophorum placitum, sit substantia animata sensitiua: cadaver autem non est animatum, nec sensitiuum: quod sanè constat lippis quoque, & tonsoribus. Ità Lupus. Ergo quanto magis à fortiori dicendum est, copulam in casu nostro non induere naturam bestialitatis; cum non operetur cum Bellua mortua, sed cum femina mortua: Et ideo Sapientissimus Sanchez de *Matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 4. n. 14.* cum firmasset Bestialitatem præbere causam diuortij; addit tamen hoc non procedere in concubitu intra vas cum femina, aut bestia mortuis. Vnde patet contra Pellizzarium, & Gesualdum, copulam cum muliere mortua non esse bestialitatem. Et quidem Doctores communiter, vt Lessius *lib. 4. capit. 3. dub. 13. num. 91.* Fagundes in *Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 9. num. 23.* Azotius *tom. 3. lib. 3. c. 22. q. 1.* VViggers de *Iust. tract. de Temperat. cap. 3. dub. 1. n. 63.* Sayrus in *Clau. Regia lib. 8. cap. 5. n. 18. & 19.* Trullench in *Decal. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. §. 3. num. 1.* Dicastillus de *Iust. lib. 1. disp. 3. dub. 1. §. n. 285. & 287.* Bailzus in *Flor. Theol. mor. verb. Luxuria. n. 22.* & alij, agentes de vitio bestialitatis docent, esse coïtum cum brutis, vel cum Demone incubo, aut succubo, & nullam faciunt mentionem de caduere. Ergo, &c.

Inquirendum igitur restat, ad quod peccatum Luxuriæ talis copula reducenda sit. Et puto, saluo meliori iudicio, talem copulam non includere aliam malitiam in genere Luxuriæ quàm malitiam pollutionis; sicuti qui concubitum inicit cum pictura, vel statua, vt tenet Sanchez vbi supra, quicquid asserat Gesualdus. Et ideo recte Tamburinius vbi supra. *num. 63.* dixit, inanimatum Instrumentum, quo quis se polluat, non facere mutationem speciei. Sed in nostro casu, quando quis

copulam habet cum muliere mortua aliud non facit, nisi cum inanimato Instrumento pollutionem: ergo talis copula non inducit mutationem speciei. Confirmatur hæc sententia ex Sanchez loco citato, ubi docet concubitus cum femina mortua idem esse ac concubitus cum eius Statua; sed concubitus cum statua non includit nisi malitiam inoluntarietatis: ergo idem dicendum erit de concubitu cum femina mortua. Vnde optime dixit Ignatius Lupus *vbi sup.* non incidere casum reservatum de coenantiis cum Bruti qui aliquod Corpus inanimatum supergreditur, licet cum ipso se polluat, ut faciunt qui se polluant cum statuis. Ita ille, Ex quibus verbis habetur concubitus cum statua non esse Bestialitatem, ut voluit Gesualdus, sed Pollutionem: ergo idem fatendum erit de concubitu cum femina mortua, nam ut dixit Sanchez, æquiparantur, & pari passu procedunt concubitus cum statua, & cum femina mortua.

Concludendum est igitur, copulam cum femina mortua non inducere vitium Bestialitatis, nec fornicationis ut docet Sanchez, sed tantum continere malitiam Pollutionis factæ adiutorio illius corporis mortui; quod cum sit Instrumentum inanimatum, ac si esset statua ipsius mulieris, ut ait Sanchez; non potest constituere diversam speciem malitiæ ab ipsa Pollutione, ut bene dixit Tamburinus, loco citato. Vnde illi, qui sentiunt, circumstantias aggravantes non esse necessarias in Confessione aperiendas, concederent talem circumstantiam Copulæ non esse in Confessione aperiendam, sed sufficere asserere, se pollutionem habuisse. Et in nostro casu cum femina sit mortua, non adest malitia inductionis ad peccatum; & suppono copulam cum femina mortua non haberi ab homine peccante cum alio affectu fornicario diverso à pollutione, nam alioquin cum pollutione adestet aliud peccatum Fornicationis, Adulterij, Incelii, &c. Ergo, &c. Et hæc omnia in quaestione non tam diligenter ab aliis pertractata, pro Curiosis Lectoribus adnotare volui, ut ipsi tamen iudicent si probabiliter dicta sint, vel ne.

Si quis haberet copulam cum femina dormiente, quodnam peccatum Luxurie committeret?

RESOL. II.

Respondetur aliqui, quod præter peccatum fornicationis si mulier esset soluta, & præter peccatum Adulterij, si esset coniugata, & præter peccatum Sacriligij si esset Monialis; & præter peccatum Stupri si esset Virgo, &c. committeret etiam peccatum Raptus formalis. Et ita hanc sententiam tenet Pellizzarius in *Man. Regular. tom. 1. tract. 4. cap. 3. sect. 4. n. 70.* ubi sic ait: Si quaeras, quam malitiam habeat copula habitata cum femina dormiente? Respondeo, copulam habitam cum femina dormiente, quæ ante somnum consenserit in copulam, esse eiusdem speciei, ac esset, si haberetur cum illa vigilante, ac sponte consentiente: siquidem talis copula æquiparatur copulæ habitæ cum muliere Ebria; Quod si mulier, cum qua Dormiente habetur copula, in eam non consensit ante somnum, tunc copula continet etiam malitiam Raptus formalis; de qua Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 14. n. 7.* eamque in Confessione necessario exprimentam: Imò & malitiam Stupri, si femina illa erat Virgo, ut colligitur ex ipso Sanchez *suprà, n. 7.* Hucusque Pellizzarius.

Non obstat dicere, quod violentia est de essentia Raptus, ut patet ex iuribus, quæ afferunt, & sequitur Martinus Pérez de *Matrim. disput. 38. sect. 1. n. 1.* Sed in nostro casu copula efficitur sine violentia: Ergo non potest constituere malitiam Raptus. Respondeo enim cum Fagundes in *Decalog. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 3.* quod fraus, & dolus,

violentiæ æquipollent *l. unica. §. Et si quidem. vers. Penas autem. Cod. de Raptu Virgin.* ubi consensus ille feminæ dolosis artibus exortus præsumitur, & ita communiter Doctores. Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 12. n. 7. & 11. Decianns 12. tract. Crim. lib. 8. c. 7. n. 8.* Sed in nostro casu adest fraus & dolus, quia copula illa habetur cum muliere invita; si enim vigilaret non consentiret. Ergo Raptus committitur.

Verum his non obstantibus posset aliquis dicere, quod tunc adestet fraus, & dolus, quando mulier fuisset v. g. cum Loppio, vel alio medicamento ex industria consopita, ut postea cum illa haberetur copula. Sed nos supponimus copulam, de qua loquimur, habitam fuisse occasionaliter, quia mulier inuenta est somno oppressa; & licet hoc non obstante, dicta copula exerceretur cum femina invita, cum dormiat; tamen hæc iniuria, quæ hic & nunc ei inferitur, non est illi nota: nam suppono illam somno immersam concubitus non sentire. Quod multum existimo: nam ut docet D. Thomas in *2. 2. q. 66. art. 4. & DD.* communiter, alia ratio est involuntarij per violentiam, quæ est in rapina, alia per ignorantiam, quæ est in futuro. Ergo stantibus his circumstantiis, non videtur in casu nostro adeste tanta iniuria, & violentia, ut possit constituere Raptum formalem, ut vult Pellizzarius. Quod idem dicendum videtur, si haberetur copula cum aliqua femina, subita Apoplexia correpta, vel ab alio morbo sensibus destituta, & tunc occasionaliter ab aliquo carnaliter cognosceretur.

Confirmantur supradicta; quia licet D. Thomas in *2. 2. quest. 54. art. 7.* Sanchez, & alij asserunt, solam violentiam constituere Raptum, tamen non desunt Doctores asserentes, quod non dicitur Raptus, strictè & formaliter si mulier violentata non abducatur de loco ad locum: quod probat Hattadus de *Sacrament. disputat. 23. difficult. 3. num. 1. ex l. unica,* de Raptu, ubi dicitur, quod raptus sit violenta extractio de Domo Patris. Et ita etiam docet Papposirus in *3. part. quest. 7. de impedim. Matrim. dub. 16. num. 148.* Pérez *vbi supra. sect. 2. n. 4.* Tamburinus *Opus. 1. lib. 2. cap. 7. §. 9. n. 60.* Escobar in *Theolog. tract. 5. Exam. 8. cap. 2. n. 75.* & alij, quos citat & sequitur Sylvius in *2. 2. D. Thomas, q. 154. art. 1.* ergo, &c. Vnde nonnulli Gesualdus in *Theol. mor. tom. 1. tract. 35. cap. 7. n. 10.* dixit, quod ut Raptus sit peccatum Luxuriæ distinctum à fornicatione simpliciter specificè opus est ut fiat abductio mulieris. Sed in casu nostro, dato quod adsit violentia, non adest abductio: ergo talis copula non potuit inducere Raptum formalem.

Et quidem, si vera esset, & sequenda opinio Patris Pellizzarij, sequeretur, quod qui habuisset copulam cum femina dormiente, & idè commississet (ut ipse ait) Raptum formalem, sequeretur, inquam, incurrisse in pœnas latis à Sacris Canonibus contra Raptos, stante opinione Lessij *lib. 4. cap. 3. dub. 9. num. 66.* qui extendit pœnas Raptorum ad illos, qui non traduxerunt de loco ad locum mulierem, sed tantùm in loco violaverunt. Vnde in nostro casu nimis durum potest videri propter Copulam cum femina Dormiente, sine alia vi illata, dictas pœnas incurri. Sed ego nolo harum opinionum Auctor esse: Idè viri Docti iudicent.

An qui copulam habet Sodomiticam cum Infideli, vel copulam cum muliere Hebræa, vel hæretica, debeat explicare circumstantias personarum?

RESOL. III.

Sed dices; hi casus quid ad praxim? utinam in praxi non acciderent. Primus casus potest frequenter accidere.

accidere in Triremibus, & ego olim Panormi de illo interrogatus fui, cum de mandato Ducis de Albuquerque Vice-regis munus fungerem Rectoris Theologi in Archiconfraternitate Regia Redemptionis captiuorum: nam quidam captiuus Christianus apud Turcas, cogebatur à Domino actum sodomiticum secum habere. Cum mulieribus hereticis quid non potest accidere in Germania, Gallia, & Polonia? De mulieribus Hebræis, mensibus elapsis ex quadam Italice Ciuitate, accepi Epistolam subscriptam cum nomine fictitio, renotis sequentis. Al molto Reuerendo Padre Antonino Diana Elaminante de Vescou, Intus però inueni hæc verba. Titius per multos annos habuit rem cum muliere Hebræa; modò, Penitentia ductus, vult confiteri, sed habet magnam reticendam explicandi Confessario hanc circumstantiam. Petiit à Reuerentia vestra, an adsit aliqua opinio probabilis, vt possit illam non exprimere.

Itaque ad supradictos casus affirmatiuè responderet Reuerendissimus Pater Candidus Sacri Palatii Magister, tom. 2. *disquis. 24. art. 23. dub. 35.* vbi ita ait: Hæc circumstantiam luxurie mutantem speciem, ac necessariò fatendam accessus fidelis cum Infideli; quia ne dum talis accessus est contra virtutem castitatis, sed etiam contra Religionis Christianæ decus, ac proinde Sacrilegium esse dico talem copulam, & pertinebit ad Sacrilegium. Idem dicendum de copula fidelis cum Hæretica ob dedecus, & iniuriam Christianæ Religionis. Ita ille; cui adde, me citato, Eminentissimum Cardinalem de Lugo, de *Pœnis. disput. 16. sect. 6. num. 333.* & etiam me citato, Leandrum de *Sacram. tom. 1. tract. 10. disp. 8. §. 3. quest. 7.* Naldum in *Summ. verb. Fornicatio num. 2. & alios.*

Sed ego alibi negatiuam sententiam tanquam probabilem admisi, & nunc iterum admitto: & præter Azorium, & alios, hanc sententiam tener Syluius in 2. 2. *D. Thoma, quest. 154. artic. 2.* Fagundez in *Decalog. tom. 2. lib. 6. capit. 1. numero. 14.* & Tamburinum *Opusc. 1. lib. 1. capit. 7. §. 4. num. 20.* vbi sic ait, fidelis peccans cum infideli, quantum est ex hoc capite, non peccat, nisi simplici fornicatione ex opinione probabili: licet etiam esse contra Religionem, idest contra reuerentiam Sacramenti Baptismi, non negem esse probabile: Confirmo priorem probabilitatem; quia principalis ratio cur dicendum foret hoc esse peccatum speciale, est, quia Ecclesia dum prohibet coniugium fidelis cum infideli, prohibet etiam quamcumque coniunctionem, cum sit idem motiuum, idest vt pro reuerentia nostræ Religionis, vitetur illa coniunctio, quæ est damnosissima ipsi fideli, tum proli educandæ, Quæ est ratio Sanchez allata, & approbata à de Lugo. Sed hæc ratio non multum vigere videtur: ergo, &c. Minor probatur: nam primò vbi vnum prohibetur, non intelligitur prohibitum & aliud, quantumvis simile, vt est notum in Iure. Multò plus, quia secundò incernit non parua disparitas: nam in matrimonio est longè maior coniunctio, quam in copula fornicaria. Tertio, quia etiam sic intelligerentur specialiter prohibita ciuile commercium, collocutio, familiaritas, imò & seruitium Infidelium, ex quibus oriri maius periculum sanè potest. Fateor esse peccatum, quando quis cum Infidelibus (existente euerisionis periculo, vel scandalo) familiariter degit; sed hoc non est illud, de quo agimus, sed quid commune ad omnes actiones periculo peccandi expositas. Quarto, cum totam hanc maritaliam specialem ducant aduersarij à prohibitione Ecclesiæ prohibentis Matrimonium fidelis cum Infideli; sequitur, saltem regulariter, non esse nouum formaliter peccatum; quia communiter talis prohibitio inculpabiliter nescitur, imò probabiliter, vt patet ex dictis, non adesse. Denique pœnæ grauissimæ legibus

contra hoc peccatum constitutæ, ostendunt quidem grauitatem, sed non diuersitatem specificam: sicuti pœnæ constitutæ in homicidium qualificatum, v. g. Proditorium, non ostendunt differre speciem à non qualificato. Sed hæc satis contra nostram breuitatis secundæ consuetudinem. Quid, de Sodomia cum Infideli? Respondeo; idem videri dicendum, nempe abundè esse si fateatur quis commissam à se fuisse Sodomiam, siquidem, vt ex dictis constat, non apparet, unde necessariò deriuetur specifica diuersitas. Hucusque probabiliter Tamburinus. Dixi probabiliter; quia priorem sententiam affirmatiuam existimo probabiliter.

Itaque rescripti ad consulentem, vbi supra, posse illum confiteri toties commississe fornicationem, non exprimitendo fuisse cum muliere Hebræa. Et idem dicendum est, si fuisset commissam cum muliere Hæretica, vel Infideli. Imò teneo in primò casu contra Eminentissimum de Lugo & Tamburinum *Opusc. 1. lib. 1. cap. 7. §. 10. num. 173.* illum captiuum Christianum non esse obligatum aperire in Confessione se fuisse patientem: nam peccatum agentis, & patientis in Sodomia non differunt speciem; neque circumstantia patientis est necessariò explicanda; vt præter Leonem, Lupum, Mazzuchellum, & alios, à me alibi adductos, tenet nouissimè, me citato Gesualdus in *Theolog. moral. tom. 1. tractat. 19. capit. 4. numero. 19.*

An qui, v. g. suscepit Ordines Minores ab Episcopo domicilij, possit variare, & suscipere Subdiaconatum ab Episcopis originis propriae, vel paterne, & postea Diaconatum & Sacerdotium ab Episcopis Beneficiorum?

RESOL. IV.

CASUS in Praxi sæpius potest contingere; & affirmatiuam sententiam in *part. 8.* tanquam probabilem admisi contra Barbosam, Riccium, Quarantam, & alios. Et quia scio viris doctis nimis placuisse, nunc iterum illum firmabo auctoritate Ioannis Trullench de *Sacram. lib. 6. capit. unico, dub. 7. num. 27.* vbi sic ait: Adnectit, & dicit valdè notandum in hac materia Barbosa, Molsæus, & alij, quòd si subditus aliquis ex tribus modis prædictis elegerit vnum Episcopum, à quo aliquem ordinem suscepisset, non potest variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis; nisi Episcopus, qui prius illum ordinauit, iudicauerit cessasse causam ordinationis, & renouaret ordinationem ad alium ex dictis Episcopis. Ita colligit Archidiaconus in *capit. de captandis de concess. præb.* Et reddunt rationem, quia semel factus est subditus Episcopi ordinantis, cuius est munus prouidere illi de Beneficio, & sic de aliis Iuribus Episcopalibus; non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præiudicium electi per primam ordinationem. Consequenter idem Barbosa *lib. 1. de Iure vniuerso, cap. 33. num. 39.* tenet eum qui habet plura Beneficia in diuersis Diocæsis, si elegerit vnum Episcopum, à quo incipit ordinari, non posse postea Ordines suscipere in alia Diocæsi, ratione alterius Beneficij. Nihilominus tamen, cum bona venia tantorum Doctorum, existimo talem posse post susceptionem vnius Ordinis variare, & ab alio Episcopo ordinari: tum quia, etsi hunc Episcopum modo elegerit, non idèò desinit esse subditus à Iure aliorum: ergo, dum variat, vtitur Iure suo; consequenter nemini facit iniuriam: tum quia per primam electionem non abdicauit à se Ius eligendi, quod habebat: tum quia Doctores citati, *num. 15. certis.* Tertio, Episcopus absolute docent, habentem plura Beneficia

scia in diuersis Diocesisibus posse à quo maluerit An-
 tistite ordinari: tùm & præcipuè, quia id nullo. Iure
 repetitur expressè prohibitum: nec dicitur. *cap. ne captan-*
da, quod citat Archidiaconus. est contra nos: nam illud
 solum loquitur de illo, qui habet facultatem à Ponti-
 fice ad accipiendum Beneficium, quod primò vacauerit;
 qui quidem, antequam Beneficium vacet, non potest
 acceptate determinatum Beneficium, sed tenetur acce-
 pte primum Beneficium, quod vacauerit; quæ qui-
 dem capitis dispositio non videtur accommodabilis no-
 stro casui, præcipuè cum sit odiosa, & consequenter
 non extendenda. Quæ quidem sententia, me consulto,
 anno 1635. fuit in præxi acceptata in hac Diocesi *Val-*
ent. in quodam Beneficiario habente vnum Beneficium
 in Diocesi *Segobriensi* qui cum suscepisset ibi ratione il-
 lius Beneficii Subdiaconatum, postea ratione alterius
 Beneficii in Diocesi *Valentini* suscepit alios Ordines.
 Hucusque Trullench, satis quidem probabiliter.

*An pollutio occultæ in Ecclesia habeat malitiam
 Sacrilegij in Confessione explicandam?*

R E S O L V.

Affirmatiuam sententiam docet Reuerendissimus
 Magister Candidus, *tom. 2. disquis. 24. artic. 23.
 dub. 38. num. 40.* vbi sic ait: Improbabilissimum est as-
 serere fornicationem, siue feminis effusionem occultè
 admissam in loco sacro non habere malitiam lethalem
 Sacrilegij, atque ita loci circumstantiam, non esse
 necessariam tunc confitentiam; quia per talem culpam
 ex natura facti, & per se polluitur Ecclesia, licet non
 teneamur abstinere à celebratione in ea, dum occulta
 manserit. Tum, quia absque nouo actu, nouaque cul-
 pa incipit Ecclesia esse polluta, vbi primum de præter-
 ita culpa constitit per famam, aut fornicantium con-
 fessionem, iuxta *cap. significasti, de Adult.* Et hanc sen-
 tentiam docet etiam nouissimè Magister Serra *tom. 2.
 in part. 2. Di. Thome, quest. 62. artic. 2. dub. 2.* sic asserens:
 Hinc colligitur ratio ob quam blasphemare, vel loqui
 turpia in Ecclesia non habet malitiam Sacrilegij, sicut
 illam habet effusio feminis, aut sanguinis: quia scilicet
 illa non sunt, sicut hæc lege Ecclesiastica prohibita
 sub motiuo, & ratione, aut intuitu Religionis. Qui-
 dam limitant hoc ad notoriam feminis; aut sanguinis
 effusionem: nam cum solum per ea quæ notoria est,
 violetur locus sacro, non est peccatum peculiare Sa-
 crilegij, cum effunditur semen, aut sanguis occultè
 in Ecclesia. Hanc tamen limitationem & doctrinam
 alij falsam esse dicunt: tum quia licet concedi possit
 Ecclesiam ob occultam pollutionem non debere ex-
 piari; admitti tamen non debet, propter illam non
 pollui aut violari: nam in *cap. Ecclesis, de Consecrat.
 dist. 1.* dicitur Ecclesiam pollui, aut sanguinis effusione,
 aut cuiuscumque semine, & *cap. Significasti, de Adult.*
 teritiis, præcipitur, vt reconcilietur Ecclesia, in qua
 mulier secretum adulterium eom Presbytero quodam
 commiserat, illudque postea publicauit, & falsa est:
 at non fuit Ecclesia violata, & polluta, per talem pu-
 blicationem; nam hæc solum fuit violationis mani-
 festatio: ergo per secretam pollutionem. Vnde sicut
 licet non teneamur vitare eum, qui secretò percussit
 Clericum; quousque percussio sit notoria; id tamen
 non est, quia propter publicationem, incidit in ex-
 communicationem, sed quia non tenemur vitare nisi
 notorium percussorem; ita licet Ecclesia per effusio-
 nem feminis occultam violetur, expianda non est quo-
 niamque publicetur, quia solum expianda est, quando
 notum est fuisse violatam. Tum etiam quia licet ve-
 rum esset, secreta pollutione non violari Ecclesiam;

adhuc dici non posset illam non esse sacrilegium; quia
 Ecclesia illam prohibet sub motiuo; & ratione, seu in-
 tuitu Religionis; vnde sicut furtum rerum sacrarum Ec-
 clesie; quamuis occultum sit, & illo non violetur Ec-
 clesia; est Sacrilegium: ita & secreta feminis effusio; ad
 rationem enim sacrilegij satis est, si fiat contra sanctita-
 tem ad quam Ecclesia consecratur: consecratur autem
 vt sit immunitas ab omni violentia, & immonditia venerea
 per feminis effusionem: ergo, &c.

Verùm, licet ego huic sententiæ adhæream, pu-
 tamen sententiam negatiuam non esse nota improba-
 biliter inueniendam; nam illam docuerunt, vt alibi
 notauit, duo lumina Academicæ Salmanticensis, & Com-
 plutenfis, Gabriel Vasquez, & Basilus Pontius, Gi-
 gantes Theologiæ Scholasticæ, & Moralis, ac inge-
 niorum ætatis nostræ Principes. Et idèd hanc senten-
 tiam docet etiam post illos Caspensis in *Curr. Theolog.
 moral. tom. 1. tractat. de Peccatis, disputat. 2. sect. 3. nu-
 mero 20.* Quia cum huiusmodi actus fiant in loco sa-
 cro ex natura rei non est specialis circumstantia in con-
 fessione explicanda, quando non sunt ex motiuo Tem-
 plum inhonorandi: aliàs oscula, & tactus, & turpia
 colloquia duplicem haberent malitiam, quod ipsi
 negant: tantum ergo ea malitia competit ex pro-
 hibitione Ecclesiastica; prohibitio autem Ecclesie
 tantum eam feminis effusionem prohibet in loco sa-
 cro: qua Ecclesia ita violetur, vt egeat reconcilia-
 tione: non autem eger nisi quando publica est: ergo
 tantum ea habet speciem sacrilegij, & non alia. Ita-
 que hanc sententiam tanquam probabilem admittit sa-
 pientissimus Ouedo in *parte secunda Diui Thome tra-*
ctat. 6. controuers. 5. punct. 3. §. 9. numer. 64. Et me citato
 tres alij docti recentiores, Trullench in *Decalog. tom. 2.
 lib. 6. capit. 1. dub. 7. numer. 11.* Caramuel in *Regul. Diui
 Benedicti, disputat. 66. conclus. 12. numer. 1017.* & Bas-
 lezus in *Flor. Theolog. moral. verb. Sacrilegium 11. num. 3.*
 Igitur in præsentia difficultate libenter adhæreo, vt dixi,
 affirmatiuæ sententiæ Magistri Candidi, & Serra tan-
 quam communiori, nego tamen negatiuam Pontij,
 Vasquez, & aliorum esse improbabilem. Vnde nouis-
 simè me citato dixit Leandrus de *Sacrament. tom. 1. tra-*
ctat. 5. disputat. 8. quest. 9. nimis rigidè Magistrum
 Candidum sententiam negatiuam vocasse improbabilis-
 simam; vbi addit me meritò illam tanquam probabi-
 lem admisisse.

*An si Clericus ex licentia Summi Pontificis pugnet
 in bello, si aliquem occidat incurrat
 Irregularitatem?*

R E S O L V.

Affirmatiuè respondet Lorea in *2. 2. Diui Thome,
 quest. 40. artic. 1. sect. 1. disputat. 51. numer. 23.*
 vbi sic ait: Si Clericus ex dispensatione Pontificis ex-
 pressa pugnet, etiam si occidat, aut muret, nullam
 irregularitatem incurrit tradunt Covarruias, §. *Ilo 3.
 numer. 2.* & Molina *disputat. 110.* quoniam qui dis-
 pensat in aliquo, dispensare censetur in eo quod con-
 sequens, & connexus est. Dispensatione tamen ex-
 pressa, vt pugnet; quia si solum concedat Papa Cleri-
 co vt bello intersit, non censetur concedere pugnam,
 vt tradit etiam Molina *lib. 5. capit. 49. numer. 5.*
 Sed id non probò. Quia milites iustè pugnantes, si
 occidant aut murent, irregulares sunt: ergo eodem
 modo Clericus. Nec Papa concedens primum censetur
 concedere secundum, nisi in concessione expresserit.
 Ita ille.

Sed ego adhæreo opinioni Molinæ, & Covarruias
 quam etiam tueretur Præpositus in *3. part. quest. 5. de
 Irregul.*

Irregul. dub. 1. num. 96. Suarez de Cens. disp. 47. sect. 5. numer. 12. Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 93. dub. 1. Hurtadus vol. 2. di. 169. sect. 14. subsect. 2. §. 139. & alij. Nec valet dicere cum Lorca, quia Laici possunt licite pugnare, nec tamen sunt ab irregularitate immunes: ergo licet Clerico sit licita pugna ex dispensatione Pontificis, non est immunis ab irregularitate. Nego consequentiam, quia Laicus videtur iure communi, Clericus autem iure derogante legi communi. Cum autem Pontifex censuit causas esse satis ad permittendam Clerico pugnam, censuit idem de irregularitate. Et qui facultatem praeber expressam ad aliquem factum, amouet omnia impedimenta ad illud. Et idem Villalobos in Sum. tom. 1. tract. 21. diff. 18. n. 9. sic ait: [Aduertale, que si el Papa da licentia à algun Clerigo para que pelee en la guerra, ò que asista à ella con armas offensiuas, y defensiuas, no queda irregular, aunque mare alguno, como dizen todos, que es esta vna como anticipada dispensacion, ò como dizen Couarruuias, y otros, es visto quitar el Papa toda la pena, y censura de aquel acto.] Ille, & ego.

An Clerici exhortantes in bello iusto, vt Hostes occidantur, incurrant Irregularitatem?

RESOL. VII.

Affirmatiuam sententiam tenet Lorca 2. 2. sect. 3. disputat. 51. num. 22. Suarez de censur. disp. 47. sect. 6. n. 8. Bañes in 2. 2. quest. 40. art. 2. dub. 2. & alij. Probatur ex cap. Quicumque ex Clero. 23. quest. 8. quia in tali casu iam Clerici essent causa homicidij; illa enim exhortatio est directe ad caedem quod spectat ad defectum lenitatis: non aliter ac exhortari Iudicem ad agendum furem in patibulum.

Verum mihi placet negatiua sententia, quam tunc tunc Aula Censur. part. 7. disput. 6. sect. 3. dub. 2. conclus. 2. ad 1. argumr. Turrianus 2. 2. tom. 1. disput. 93. dub. 2. Hurtadus de Mendoza vol. 2. disp. 169. sect. 14. subsect. 2. §. 137. & 143. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia irregularitas non est admittenda, nisi exprimaturne iure: sed nullo iure exprimitur in hoc casu: ergo. Secundo; quia persuasio totius exercitus ad pugnandum strenue est coniuncta cum persuasione ad hominum caedes, & mutilationes; sed illa non contrahitur irregularitas: ergo nec hac. Maior probatur; quia strenua pugna totius exercitus non potest physice separari à caedibus, & mutilatione. Qui enim potest acriter pugnare à toto exercitu, quin aliquis hostium cadat? Unde non potest dici hae persuasio remota coniungi cum caede. Confirmatur; si Bombardarij, & Sclopetarij statuerent non displodere sclopetra, atque bombardas, posset Clericus absque irregularitate eos hortari ad dispositionem, ex qua videret nonnullos necessariò iri caesum, aut mutilatum; Ergo, &c. Et quidem si Aduersarij volunt licitam esse in praelio hortari milites ad fortiter dimicandum; quare non erit licitum hortari illos ad occidendum hostes? Nam si de re sit sermo, idem erit hortari milites in ipso congressu belli ad sic dimicandum, vt consequenter victoriam; & hortari illos ad occisionem hostium, si necessaria est ad victoriam reportandam; & quamuis vna locutio minus sit expressa, quam alia; consideratis tamen rerum circumstantiis, idem est vtriusque sensus. Et eandem esse sensum docuerunt Innocentius, & Panormitanus in cap. Quod in dubiis, de penis; quamuis contra communem Doctorem existimant in vtroque euentu Clericos contrahere irregularitatem. Sed, vt dixi, in priori casu communiter sentiunt Doctores Clericos non incurere irregularitatem, & in posteriori hoc est probabile propter factam

rationem. Itaque exhortatio ad caedem in bello iusto, non est causa irregularitatis.

An Clerici, in casibus in quibus licite possunt pugnare, occidendo hostes, incurrant Irregularitatem?

RESOL. VIII.

Affirmatiue responderi Nauarrus in Manual. cap. 72. num. 215. Caietanus & Bañes in 2. 2. quest. 40. art. 2. & Ledesma in Summa tom. 2. tract. 3. cap. 13. concl. 41. vbi sic ait: [Los Clerigos que pelean, aun quando estan obligados à pelear, se hazen Irregulares, si matan, ò cortan miembro. Esta sentencia es comun entre los Doctores, y tienela Cayetano y Nauarro, y otros muchos. Esta sentencia se funda lo primero, en que esta Irregularidad no se consigne à pecado, sino à occision voluntaria, ò à mutilacion de miembro. Y en esto caso a y alguna destas cosas. Luego incurrese Irregularidad. Lo segundo, porque en el derecho todos los que matan, ò cortan miembro se hazen Irregulares, aunque lo hagan en defension de su Republica, sino es que sea en su propria defension. Luego todos los demas quedan Irregulares. Lo tercero; porque el juez que mata, ò corta miembro queda Irregular, aunque sea obra buena, y que estana obligado à hazerla. Y lo mismo es de el que mata defendiendo à su padre, quando estana obligado à defenderle. Luego lo mismo sera en nuestro caso. Ita ille. Et ita hanc sententiam tenet etiam Bañes in 2. 2. q. 40. art. 2. dub. 4. asserens sic esse Praxim Curiae Romanae, in qua Clericus, qui occidit in defensionem Reipublicae, existimatur irregularis.

Sed negatiuam sententiam ego teneo cum Valentia, tom. 3. disp. 3. quest. 16 punct. 4. Molina de Iust. tom. 1. tractat. 1. disput. 109. Praeposito in 3. q. 5. de Irregul. dub. 12. n. 92. Sayro de Censur. lib. 6. c. vlt. n. 9. Turriano in 2. 2. tom. 2. disp. 93. dub. 1. Hurtado vol. 2. disp. 169. sect. 14. subsect. 2. §. 140. & 141. & alij. Dico igitur, quòd si bellum defensiuum sit necessarium ad salutem Reipublicae, nec Clericos in eo pugnantem, & occidentes, vel mutilantes incurere irregularitatem; si enim eam non incurrit qui alterum occidit, quando id est necessarium ad iustam proximi defensionem, multò minus incurrit qui idem praestat, quando bonum Reipublicae id requirit; ad cuius defensionem aliquis obligetur. Confirmatur. Durum videtur, quod priuatus incurrat irregularitatem propter actum, ad quem iure naturae obligatur, cum hac ratione multi atcerentur ab obsecratione praeproptum. Confirmatur ex D. Thoma in 2. 2. q. 40. art. 2. in fine corporis, vbi ex eo docet, Clericis non licere bellum gerere, quòd nulli, qui est deputatus ad aliquod officium, licet id, per quod suo officio incongruus redditur; cum ergo in nostro casu licitum sit Clerico pugnare, & occidere, non videtur per hoc impediri, quo minus pristinum officium exercere valeat. Itaque statuendum est, Clericum esse irregularitate immunem, quoties legitime pugnare potest, licet hostem ipse occidat. Et hanc sententiam probabilem esse concedunt ipsimet Aduersarij, vt Bañes loco citato.

Notandum est hic obiter cum Hurtado vbi supra, §. 142. quòd in bello iusto ad cuius scilicet exitum non est necessaria pugna Clerici; si Clericus pugnet peccat grauius, non tamen est irregularis, nisi ipse hominem occidat, aut mutilet: quamuis aliquem feriat, & alij socij hostem occidant: sola ergo nece aut mutilatione ab ipso effecta est irregularis. Vide etiam Reginaldum tom. 2. lib. 31. cap. 8. num. 80.

An post victoriam Clerici inuenti in exercitu hostili, possint impune occidi?

R E S O L U T I O.

Affirmatiue respondet Caramuel *in Theol. mor. lib. 1. disp. 2. art. 1. p. 340.* vbi sic ait: Pugnans duobus Christianorum exercitiis cohors aliquot capti, & in illis Ecclesiastici nonnulli reperti; cumque vi uera, sine aliqua concordia intercepti omnes sint, singulos milites occidi posse ex dictis clare constat; sed dubitas, an occidi possint Ecclesiastici? Ratio dubitandi est. Quia Summi filios Pontifices donarunt eximiiis priuilegiis, excommunicantes quoscumque, qui in eos manus violentas impulerint.

Respondet; Ecclesiasticos vel esse Confessarios, vel Concionatores. Hos fortius eloquentia, quam Legionarios armis, militare certissimum est. Vel qui dubitas, Mongallardi memineris, qui contra Henricum IV. populum tam acriter contauit, vt qui arma non timuit, debuerit huius eloquentiam horrere, imò & condescendere articulis ab illo suggestis, (Cistercio Iulienis ille fuit;) & male securus sub Henrico IV. ad Belgium ueniens ab Alberto ad Aureuallentem Abbatiam promotus obiit cum opinione sanctitatis.) Memineris etiam Ioannis de S. Bernardino, & aliorum Concionatorum, qui adhuc hodie turbant, & decipiunt populum ad Lusitania proclamantes mendacia in veritatis sede, & asserentes secura potuisse conscientia Barganrinum coronam alienam inuadere. At vero puros Confessarios crudeliter à castris hostilibus arceremus; ipsi enim profunt animabus, negotiis publicis non intermixti; adeoque de Confessariis maior videtur, & difficilior controuersia.

Dico igitur Rempublicam posse tueri suum ius, & hoc directè. Adde eam posse indirectè occidere quemcumque hominem, secularem, aut Ecclesiasticum, qui consecutionem iusti finis impediatur. Subiungo malè ad Pontificum priuilegia recurri, non enim ille, aut concessit, aut concedere potuit, vt Ecclesiastici inuadant Rempublicam secularem impune: nec interdixit, nec interdici potuit iustam defensionem, aut rei propriæ recuperationem, quam natura concedit; ac per consequens nec expoliare auctoritate indirecta occidendi Ecclesiasticos, nata ex iure directo se, & sua defendendi. Concionatores, vt potè exhortatores, hostes esse confiteor; an & Confessarii hostes sunt, decernere non audeo, video tamen pistores, laniones, mercatores hostilis exercitus inimicos censi & tamen necessarij sunt, & arma non mouent: vnde videtur de Confessariis pariformiter philosophandum. Hucusque Caramuel.

Sed ego profero contrariam sententiam tenendam esse puto, quatu in terminis tuesur Ioannes de la Cruz *in Direct. Conscien. par. 1. precept. 5. art. 3. concl. 3.* vbi firmat, Clericos dum pugnant posse occidi, & spoliari; sed patta victoria, si non timetur periculum futurum, non posse occidi, aut spoliari, etsi pugnaverint; quia Principes extra actualem consilium non sunt eorum Iudices. Et ita hanc sententiam tenet etiam Bañes *in 2. 2. D. Thome, q. 40. art. 2. dub. ult.* vbi sic ait: Per accidens possunt milites accipere bona Ecclesie, & Clericorum, & ipsos Clericos occidere, & Ecclesias subuerrere. Probatur: nam possunt milites facere in bello iusto omnia necessaria ad consequendam victoriam: poterit autem esse ad id necessarium aliquando Clericos occidere, & Ecclesias subuerrere, vt diximus in primo dicto: ergo. Notandum tamen est, quòd si clerici pugnant in actuali consilio, possunt expoliari, & occidi, tunc enim ex Clericis facti sunt hostes; patta tamen victoria non li-

ceret Clericos occidere, aut expoliare, quia Princeps non est Iudex Clericorum extra consilium actuale. Ita Bañes, cui addè doctum, & amicissimum Candidum, *tom. 1. disquis. 17. art. 8. dub. 2.* Vbi tamen notat, quòd si bellum iustum esset contra Prælatum Ecclesiasticum possent Clerici etiam post partam victoriam expoliari in pœnam Præsidis Ecclesiastici, cui Clerici sint subiecti: non est igitur absolutè à negatiua sententia recedendum; & præsertim contra Caramuelem tenenda est in ordine ad Confessarios. Et hanc sententiam fateatur ipsemet obseruari ab Hispanis, & Gallis.

An qui plura habet Beneficia teneant in fine Officij tot commemorationes facere, quot sunt Beneficia.

R E S O L U T I O.

Casus est nimis practicabilis; & ad illum ex Bonacina quatuor conclusionibus respondet Trullench: *in Decal. tom. 1. capit. 7. dub. 12. §. 3. num. 27.* Prima est, Beneficiarius illis diebus, quibus commemorationes fiunt, teneret facere commemorationem illius Sancti, in cuius honorem Beneficium erectum est, vel à quo Ecclesia illa particulare nomen accepit: hanc probat ex communi vsu Beneficiarium, & Rubrica Breuiarij, vbi decernitur commemorationes Patroni vel Titularis fieri. Secunda conclusio: tot commemorationes faciendæ, quot sunt Beneficia; quia par est omnium ratio: ita tamen quòd si Patronus sit S. Petrus, aut Paulus, aut Beatissima Virgo Maria, sufficit commemoratio conlucta: si autem sint plures Apostoli, aut Martyres, sufficit, quòd vnica commemoratione complectatur Apostolos, vel Martyres. Tertia conclusio, omittens Patroni, vel Titularis commemorationem, regulariter loquendo: solum peccat venialiter; quia paruitas materiæ exulat à mortali. Dixi, regulariter loquendo, quia vtpurimum Beneficiarij tenentur vnã solum, aut alteram commemorationem facere. At si quis tot Beneficia possideat, vt illis correspondant plures commemorationes, quæ simul sumptæ, matutino, vel vespertino tempore grauem materiam constituent, existimat Bonacina, Beneficiarium eas omittem peccare mortaliter; quia violat præceptum Religionis, seu obedientiæ in materia grani. Sicut, qui plura vota in materia partæ eodem die omittit; de quo Sanchez *lib. 1. oper. moral. capit. 5. num. 16.* Quarta conclusio, omittens Patroni, vel Titularis commemorationem, quando solum peccat venialiter, non tenetur ad fructuum restitutionem; quia secundum communem Doctorum, ex omissione partis modicæ, non confurgit obligatio restituendi: quando verò omittens peccat mortaliter, tunc existimat Bonacina, obligari ad restitutionem pro rata fructuum respondentium singulis commemorationibus omittis; quia violat iustitiam in re graui, ex qua nascitur obligatio restituendi, secus in eo, qui solum leuiter peccat, vt dictum est. Hæc Trullench ex Bonacina.

Ego tamen puto probabiliter cum Escobar à Cotto *in tractat. de Hor. Canon. quest. 3. §. 5. num. 34.* quòd in tali casu Beneficiarius non tenetur saltem sub mortali, & sub obligatione restitutionis tot commemorationes in Officia facere, quot Beneficia possidet, & sunt Sancti Patroni ipsorum Beneficiorum, nisi quatenus ex Rubricis Breuiarij ad id tenetur; immò & tunc poterit excusari propter materiæ paruitatem, nisi ex numero Beneficiorum, & Patronorum grauis oriatur materia. Vide etiam Faulum, *de Hor. Canon. lib. 1. quest. 19.*

Notandum est etiam hic obiter Binsfeldium *in Enchir.*

ebir. Theol. par. 4. cap. 3. concl. 10. docere, quod qui plura Beneficia possidet, quorum vnum sufficit ad decentem sustentationem, sine iusta causa, & dispensatione, pluries eodem die teneat dicere horas Canonicas secundum Guillelmum Parisiensem. *in tract. de collation. Beneficiorum.* Dionysius Carthusius. *de pluralitate Beneficior. art. 8.* Nauarrus. *in Enechiridio de orat. cap. 12. num. 61. in Miscellaneo 60.* In eandem sententiam ire videtur Albertus Ferrariensis. *de Horis Canon. num. 34.* dum ait. Vsum huius seculi seruate, vt qui habet plura Beneficia, semel tantum horas dicat, se autem desere, an vsus futuri idem seruet: Quia vnumquodque Beneficium, sicut suum habet commodum, ita etiam onus: onus autem annexum Beneficio Ecclesiastico, est oratio Horarum Canoniarum iuxta omnium sententiam: qui ergo duo obtrinet Beneficia iniuste, deo vt ferat onera necesse est iuxta illam regulam; *commoda qui sentis; iungas onus emolumentis ff. de regul. Iuris.* Quomodo autem ait Episcopus Parisiensis, quor secula vniuersisque tenet, tot debet inde seruire. Sic quot prebendas, vel Beneficia vniuersisque detinet, tot debet inde Ecclesiastica seruire. Ex hac conclusione cum preedictis Auctoribus inferatur, eum, qui inordinatè plura Beneficia habet, & semel tantum in die horas recitat, ex duplici capite ad restitutionem fractuum obligatum esse, quia iniustum possidet Beneficium, tum quia non recitat horas pro multitudine Beneficiorum. Hucusque Binsfeldius. Sed merito ibi eius Additionator Franciscus Syluius hanc sententiam non admittit; & est contra communem.

An Episcopus possit ex iuxta causa mutare Penitentiam à Pontifice impositam?

RESOL. XI.

CAsus est pro dispensationibus, quæ obtinentur in Pœnitentiis: & affirmatiuè respondet Homobonus de Bonis in Consultat. Cas. Conscient. vol. 2. part. 5. resp. 148. vbi sic ait: Vicarius cuiusdam Episcopi, cui delegata est matrimonialis dispensatio, quæsiuit an commutare possit pœnitentiam à Summo Pontifice iniunctam viro incestuoso nobili, & delicato, vt operam suam in fabricam Ecclesiæ conferat, &c. Respondi affirmatiuè: Nam necessitate urgente, aut vtilitate suadente, pium est interpretari, superiorem facultatem commutandi, aut etiam ipsam pœnitentiam relaxandi concedere, si impossibilis, aut etiam difficilis, videatur; ex Glossa. *in capit. Tempora. 26. quest. 7.* Ita ille. Facit etiam pro hac opinione alia Glossa *in capit. Latorem 33. quest. 2.* Vide etiam Zerolam in praxi par. 1. ver. Pœnitentia q. 2. afferentem, stante iusta causa, posse Episcopum mutare pœnitentiam impositam à Papa. Sed hoc intelligi cum Valerio in Differentiis vtriusque fori ver. *Dispensatio different. 5.* Si fiat cum urgente causa, & non sit facilis aditus ad superiorem, qui pœnitentiam imposuit. Ego alibi hanc questionem pertractaui; & quia Praxis Pœnitentiariæ est in contrarium, non ausus sum affirmatiuè sententiæ adhaerere: idèd tu cogita.

An contractus innominati pariant obligationem in foro conscientie, vel detur eis locus penitentiae, vt disponunt Iura Ciuilia?

RESOL. XII.

SUppono quod Contractus nominati pariant non solum exceptionem, sed etiam actionem, & obligationem ciuilem: Contractus autem innominati exceptionem pariant, actionem verò, & obligationem ciuilem non item. Ita expressè l. 1. & l. 7. *Iuris gentium ff. de pact. in princ. ibi.* Quæ pariant actiones in suo nomine

non consistunt: quasi dicat, nominati contractus actiones pariant. Et infra §. Sed cum nulla subest causa, hic constat constitui non posse obligationem & concludit IC. Igitur nuda pactio obligationem non parit, sed parte exceptionem. Idem decernitur l. *diuersionis. 45.* & ibi Glossa. & Paulus de Castro & Lilegem, *Cod. de pact. & l. petens 27. eod.* & ita docet Gomez lib. 2. *Var. cap. 8. n. 4.* & alij communiter. Difficultas ergo est, an sit tutum in conscientia sequi Ius ciuile, & doctrinam de pœnitentia in contractibus innominato. Et negatiuè sententiam tenet Pater Onate de contractibus, tom. 1. *diff. 2. sect. 1. n. 101.* vbi sic ait: Ratio verò, cur nominati contractus actionem pariant, innominati non pariant, immediata non potest esse alia, nisi quia Ius ciuile ita disposuit. Ius inquam ciuile: nam Ius naturale etiam innominatis contractibus obligationem, & actionem dedit coram Deo, & in foro conscientie, quod valde notandum, & memorie commendandum est, & est etiam certissimum. Primum, quia contractus innominati sunt veri contractus: ergo obligationem, & actionem naturalem saltem pariant. Sed hanc naturalem obligationem Ius positium nullo modo annullauit; nam licet pactis nudis, & contractibus innominatis non assistat, addendo eis obligationem, & actionem ciuilem: non tamen resistit, auferendo ab eis obligationem, & actionem naturalem. Nec vlla est lex, quæ talem irritationem contineat: nec illa lex esset expediens. Nam contractus innominati, & pacta nuda ex sua generali ratione nullam continent turpitudinem, quin potius sunt frequentius valde vtilia, & in vsu frequentissimo cuiuslibet Reipublicæ: ergo hodie quoque hæc pacta, & hi contractus continent tuam naturalem obligationem, & actionem, licet ciuilibus eis negata fuerit. Ita ille. Et idèd Pater Molina *diff. 258. de Iust. & Iur.* existimat, leges à nobis citatas de repetitione eius, quod datum est ex contractu innominato, fouere peccatum, & multiplicare lites, proindeque & posse, & debere à Romano Pontifice abrogari. Sicut propter eandem causam ab Hispaniæ Regibus sunt reprobata; & non est concessa in illis pœnitentia, cum sit contra conscientiam potestati concedere, vt homines pacta conuentata non obseruent.

His tamen non obstantibus, nouissime Pater Vvadius *tract. de Contract. diff. 6. dub. 1. §. 3. num. 2.* docet, Ius ciuile nihil statuisse in hac parte contrarium Iustitiæ, aut fouens peccatum; & vt res explicet clarè, notat, aliud esse promissionem de celebrando contractu, aliud conuentionem, vel promissionem de eo dando, quod est obiectum contractus, v. g. Si promittam me tibi tradituram talem equum, est pactum nudum, & promissio de contrahenda emptione; ita quoque in proposito potest esse pactum nudum, & promissio de incunda die crastino permutatione; vt promitto me cras tecum conuenturum de permutatione mei stumentum tuo vino; & illud non est contractus permutationis, nec habet vllum fauorem Iuris, sed obligat instar aliorum pactorum; nec admittit pœnitentiam, cum in Iure non habeatur quicquam, nisi de ipso contractu: de promissione verò ponendi contractum nihil statuitur. Vnde argumentum de obligatione naturali ex nudo pacto, in presenti difficultate habet locum, & iuxta loquentia de contractibus innominatis non euerit. Post pactum nudum de contrahendo sequitur contractus, vt si dicam, dabo tibi centum, si hoc pro me facias, altero repromittente sit contractus, de quo est præsens controuersia, an possit vna pars, altera inuita, rescilire? Pro quo notat secundò; licet obligationes contractuum sint Iuris naturæ, tamen variis modis subest Reipublicæ, & menti contrahentium: Reipublica enim aliquando facit aliquos ad contrahendum inhabiles; aliquando ipsos contractus sine certis solemnitatibus inuitos facit irritos, & sine obligatione; aliquando facit contractus pariter debiles

debilem obligationem, & ad arbitrium dissolubilem, altera parte manente obligata Sic diximus contractus cum pupillis, & minoribus initos posse ad arbitrium pupilli, vel dissolui altera parte inuita, vel haberi ratos, quare ergo non potuit ius statuere contractus aliquos sic celebrari, vt obligationem parentem ante rei traditionem vtrinque factam, sub conditione tamen, si modo non resiliunt, & si contingeret vnā partem citius implere contractum habendo rem, posset efficaciter obligare alteram partem manente libertate resiliendi: sicut de facto minor efficaciter sibi obligat minorem, & tamen vicissim non obligatur efficaciter, & partes quando contrahunt, sciunt se sub hac conditione contrahere, proptereaque non possunt queri, si alter vtens iure suo renouet, aut datum repetat, quando videt sibi prospectum à iure, vt in damno non sit, & quodcumque occasione contractus, ex suis bonis perdidit, refundatur per illum, qui reperit. Vnde omnibus rectè perpenſis iudico ius civile nihil hac in parte iniquum constituisse. Deinde, si reperitur iniquitas, mirum est id non aduersum à iure Canonico, nec reprobarum. Solet enim alia, quæ periculum peccati continent, in legibus civilibus corrigere, prout videmus in præscriptionibus, & aliis. Hucusque VVadingus, cuius sententiam probabilem. Ego existimo, licet priori sententiæ, vt communiori adhaream.

An filiusfamilias teneatur soluere mutuum, si illud soluere iurauerit?

RESOL. XIII.

Suppono, quod filiusfamilias, qui est sub patria potestate, si mutuum pecuniam absque consensu patris acceperit, non tenetur in effectu ad restitutionem; nec post mortem quidem patris: quia potest opponere mutuatori exceptionem Senatusconsulti Macedoniani, quo concessum est ei, vt non teneatur soluere, vt docet Gomezius tom. 2. cap. 6. num. 2.

Hoc tamen non obstante tenetur soluere in his casibus. Primò, quando habet peculium castrense, vel quasi castrense, quia cum talia liberè administrat, potest quoque in illis se obligare. Secundò, debet esse mutuum in pecunia: si enim fiat in frumento, vino, &c. cessat exceptio, nisi in fraudem legis factum sit. Tertio, si cum licentia patris contraxit, non datur illi exceptio, intellige tamen cum Glossa, Bartolo, & aliis, si modò ille pater, qui consensit, habuit filium in potestate, quia si fuerit in potestate Aui, licentia patris non tollit priuilegium: & ita conciliantur l. filium, in fin. cum l. si permittente. Cod. eod. Quarto, si in rem patris versum est mutuum, cessat exceptio. Quintò, si accepit ad sumptus necessarios, quos ipse pater fecisset, v.g. pro victu, & libris necessariis, quando cum facultate patris versabatur in studiis. Sextò, si gerebat se pro filio sui iuris, & creditur bona fide existimauit eum esse emancipatum. In his casibus filius debet soluere sicut alij, & Senatusconsulto se non tenetur.

Hoc supposito ad quæstionem propositam, affirmatiuè respondet Lessius lib. 2. cap. 20. dub. 2. num. 9. vbi sic ait: Quamuis verbis huius Senatusconsulti solutio videatur tolli obligatio civilis; tamen etiam tollitur obligatio naturalis, ita vt in foro conscientie non teneatur vnquam tale mutuum restituere, si velit hoc priuilegio vri. Idque statuit lex, cum in pœnam eorum, qui talibus mutuant; tunc, vt omnis occasio machinationis prauæ contra parentes, filiis præscinderetur; vnde etiam huic priuilegio non potest filius renuntiare, quia magis est in fauorem parentum, quam ipsius. Si tamen filius iurauit se soluturum, tenebitur soluere, saltem post mortem patris, quando commodè poterit; quia semper iuramentum in alterius fauorem factum, seruandum est,

quando absque peccato seruari potest; vt patet ex dictis supra cap. 17. dub. 7. potest tamen huius iuramenti peri relaxatio à Prælato; quia in fraudem legis appositum est; & alia lex facilè redderetur inutilis, & eaque obtenta poterit non soluere. Ita Lessius; cui adde Couarruiam in cap. quamuis pactum. p. 2. §. 3. & alios.

Sed negatiuam sententiam mordicus tenet Hulricus Hunnius in Treutlerum, vol. 1. disput. 18. quæst. 35. quia Senatusconsultum Macedonianum publicam respicit vtilitatem, ac prouidet, ne filij familias corrumpantur, & delictis fenestra aperiantur, atque occasio illis præbeatur vitæ parentum insidiandi: iuramentum itaque istud, quo Senatusconsulto huic renuntiat, est contra bonos mores, repugnat vtilitati publicæ, occasione denique præbet filios familias corrumpendi, insidiandi vitæ parentum: quocirca iure etiam Canonico improbat. Et quanquam aliàs hoc iure iubeantur obseruari iuramenta, quantumvis legibus civilibus contraria, id tamen verò est de legibus merè civilibus; Senatusconsultum verò Macedonianum ratione nititur naturali, fundata in pietate liberorum erga parentes, & in quarto præcepto Decalogi. Deinde eatenus illud procedit, quatenus leges civiles delictum, & delinquendi occasionem non prohibent: talibus enim legibus ne iure Canonum quidem renuntiare licet. Iure equidem civili certum est non valere iuramentum, quod legibus civilibus aduersatur, l. 5. Cod. de legib.

Sed magno Iurisconsulto addamus magnum Theologum. Scias itaque hanc negatiuam sententiam tanquam probabilem admittere ex Ioanne Andrea Panormitano, & Ferdinando Vasquio, Patrem Petrum VVadingum ex Societate Iesu in tract. de Contractib. disp. 6. dub. 3. §. 1. n. 4. quia iuramentum istud magis, quam mutuum simplex inducit ad omnia incommoda, & occasiones peccandi, quas lex euitare cupiebat in prohibitione contractus, & exceptionis priuilegio dato filio in fauorem parentum: periculum enim maius videtur esse, quo magis videt filius sine remedio se obligatum ad soluendum; & licet Antonius de Butrio in cap. cum contingat. de Ireiur. putet hodie inter Christianos cessare istud periculum, quia, vt ibi benè replicat Panormitanus, etiam si periculum patricidij cessaret, non cessarent tamen aliorum peccatorum pericula: filij enim, (ne aut vsuræ nimis excrescant, aut cogantur diurnos carceres subire) parentes deprædantur, & ad multa alia scelera inducuntur, vt pecuniam acquirant, ex argumento Antonij sequeretur, non esse hodie locum exceptioni Macedoniani, cum vix sit reperite patricidia ex hac causa, & tamen quia ad alia peccata inducuntur ex hac occasione etiam contra parentes committenda filij, Respublica iudicauit dandum illis priuilegium Senatusconsulti. Sed his non obstantibus, affirmatiua sententia est communis; vnde malè Hunnius vocauit illam falsissimam, & absurdissimam.

Nota verò, quod præter Lessium docet etiam Molina, disput. 301. concluso iuramento in conscientia filiumfamilias non obligari ad soluendum mutuum, quod etiam docet VVadingus loco citato, explanans verba leg. 10. ff. ad Senatuscons. Macedon. vbi dicitur manere obligationem. Idem etiam tenet Baunius in Theolog. moral. tom. 3. lib. 2. tract. 5. quæst. 8. qui citat Azorium, Sanchez, & Layman.

Dicendum est itaque contra Rebellium lib. 8. q. 10. posse in vtroque foro filiosfamilias, se rueri hoc priuilegio, & mutuum non reddere, quia iuste id lex statuere potuit, vt tam extra iudicium, quam in eo, adeoque in vtroque foro, exceptio creditoribus opponi posset, ad liberationem filijfamilias, ac tam ad securitatem parentum, bonumque commune quam in eorum pœnam odiunque; rem illis suam adimere. Voluisse autem colligitur ex lege, sed si. §. sed et si. ff. ad Senatuscons. Macedon.

Macedon. ubi habetur, filium familias perpetua exceptione tutum esse contra mutuantem; quod falsum esse, nisi cum exceptio in animæ iudicio tutum redderet.

Non verò hic hanc exceptionem competere non tantum liberis masculis, sed foeminis, eorumque Parentibus; ac si minores sunt, illorum Tutoribus, & fideiussoribus aut hæredibus, ut dicit *L. 7. §. 9. ff. ad Senatuf. cons. Macedon.*

Notandum est etiam huic exceptioni nullum locum esse, cum filius mutuum in rebus à pecunia distinctis dari sibi est passus, quia cum in eo *Senatuf. cons.* pecuniæ fiat mentio, ad alia illud extendi non sinit pecita æquitate ratio. Similiter cum de mutuo in eo sit sermo, ad exemptionem, aut alium contractum extendi non debet, cæsi in mutuum desierit, pura si filius familias panem ad vestes, equum ad iter, non numerata pecuniâ emerit, sed in confessionem mutui, seu crediti deducta, Layman de pactis, *sect. 5. tract. 4. cap. 15. num. 3.* nisi id in fraudem *Senatuf. cons.* fieret; quod accidit cum principalis est intentio non vendendi, sed mutuandi. Vide etiam Baumium loco citato.

An Principes seculares possint ex iusta causa dare Iudæis positivam licentiam exercendi usuras absque Pontificis auctoritate.

RESOL. XIV.

Affirmativam sententiam docet Nauarrus, *consil. 33. & 34. de Usuris*, & nouissimè Pater *VVadingus tract. de Contr. disp. 5. dub. 13. num. 1.* Probatùr ratione, quam affert Nauarrus supra, permittere usuras non est intrinsecè malum; alioquin Romanus Pontifex, nec in suo Statu posset eas permittere, nec aliis dare facultatem permitendi: ergo tantum obstat prohibitio Ecclesiæ, vel quòd sit contra Canonem. Sed ad Canones benè respondet Campegius, *quest. 49. in tract. de Dote*, & breuiter dici potest Canones non obligare Principes supremos cum magno Reipublicæ incommodo. Si ergo Princeps aduertat magnam esse in suo Regno necessitatem mutui, illudque non posse aliter haberi, quam permissione vsurarum, potest quantum iudicauerit necessarium hac in parte permittere; sicuti tolerat meretrices ad conseruandam matronarum, & Virginum castitatem; nec in hac re potest per Ecclesiam impediri, ut diximus *disp. 3. dub. 4. §. 2. numero 6.* cum de hæreticis seruanda egimus. Secundo est illa Praxis generalis per totum penè Orbem. De Italia testatur Campegius supra, de toto Imperio Romano res est certissima, quia vbique penè Iudæi tolerantur cum exercitio vsurarum. In Polonia sunt eorum multa millia: in ditionibus Regis Hispaniæ in quibus non sunt Iudæi, Christianus aliquis à Principe Supremo accipit potestatem scænebrem mensam habendi publicè. In Belgio obseruati, quòd quamprimum erigitur in aliqua Ciuitate Mons pietatis, cogatur Usurarius abire; quia non est Reipublicæ necessarius, cum mutationi Mons sufficiat. Ita *VVadingus.*

Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo. Vnde additio ad dictum *Consil. 33.* Nauarti merito contra illum insurgit, & asserit negatiuam sententiam esse communem, quam cum dicta Additione tenet *Malderus in 2. 2. D. Thomæ, tract. 5. cap. 3. dub. 24. conclus. 7.* Cardinalis de Lugo, *tom. 2. de Iust. disp. 25. sect. 11. numero 219. & 220.* *VVigers de Iust. tract. 5. cap. 6. dub. 23. num. 111.* ubi sic ait: Si in aliquibus locis iudicetur valdè necessarium propter multorum graues indigentias, vnde maiora mala timeatur, permittere usuras; & vsurarij, qui scenus exercere parati sunt, non velint tamen mutuarè, nisi permittatur ipsis actio contra mutuatarios, qui nega-

rent soluere vsuras permissas, ac nisi his negetur actio ad repetendas solutas, vnde Magistratus quasi necessitetur ad faciendam eiusmodi permissionem vsurariis, ut possit succurrere necessitatibus subditorum, & auertere grauiora pericula à Communitate: non foret contra Ius naturæ, Magistratus, iuxta sua promissa, tunc concederet Usurariis actionem, & vigeret mutuatarios ad solutionem, & non concederet eis actionem repetendæ. Quamuis interim vsurariis talia permittere, & actionem concedere, & sic compellere mutuatarios, videatur fore contra Ius Canonicum. Quòd autem non sit contra Ius naturæ, probatur; quia Pontifex, ut testatur Nauarrus *cons. 33. de Usuris*, cogit Christianos in statu Ecclesiastico Romæ, Anconæ, & Auenione ad soluendum Iudæis vsuras permissas: ergo ex rationabilibus causis concedere actionem vsurariis ad exigendas vsuras permissas, siue de quibus conuentum est, & ad illas soluendas compellere, non debet censeri esse contra Ius naturæ: neque enim dicendum, quòd ibi in illo facto erret & peccet contra Ius naturæ. Quare neque Princeps secularis sic faciendo peccabit contra Ius naturæ: quamuis, ut id licitè faciat, verius sit, quòd debeat accedere Pontificis dispensatio propter Ius Canonicum. Ita ille; cui adde, præter Doctores citatos, Syluestrum, *verb. usura. 9. q. 2. & omnino videndum Marquardum de Susannis, in tract. de Iudæis, part. 1. cap. 11. num. 11.* ubi plures Iuriconsultos pro hac sententiâ adducit.

Ad quem forum pertineat crimen vsurarum?

RESOL. XV.

AD hoc dubium sic respondet nouissimè Pater *VVadingus tract. de Contract. disp. 14. §. 1.* Postquam Romani Pontifices tam multa constituisent contra vsurarios, opinati sunt plerique Canonistæ, hoc crimen esse fori Ecclesiastici, & non seularis. Sed *Couarruuias lib. 3. var. cap. 2.* efficaciter probat hoc crimen ex natura sua esse merè seculare, sicut est homicidium, furtum, & similia. Addit autem propter rationem *dub. præced.* deductam, Ecclesiam prudenter ad se traxisse, quando Principes seculares videbantur existimare vsuras moderatas esse licitas, sed postquam omnes vbique Principes Christiani suis legibus vetuerant vsuras sub seuera pena cessare causam prohibendi Principibus huius criminis cognitionem, siue faciendi illud fori Ecclesiastici, Canonistæ autem, qui senserunt esse fori Ecclesiastici, ad illud tempus respectiuis, quo non erant prohibita serio à Regibus, & supremis Principibus, nec punita vsuræ à Republica, & ideo ex natura rei spectat cognitio criminis vsurarum ad Laicum Iudicem. *Couarruuias supra, Syluester verb. usura 9. Molina dispensatione 333.* Probatùr, quia est crimen merè seculare sicut homicidium, fraus, aut iniustitia commissa in venditionibus, & Contractibus, nec est ratio, cur Laicus, qui potest cognoscere, an Titius iniuste agat non reddendo pretium, aut vendendo carius; non possit cognoscere an iniuste pactus sit de Auctione reddendo ultra sortem, quia utrumque est iure naturæ veritum, & neutrum est spirituale, vel spirituali annexum. Secundo, est penè generalis praxis, ut vsuræ à Principibus secularibus, & cognoscantur, & castigentur illis poenis, quas in suis legibus designarunt. In Bohemia, & in Germania obseruauit, quoad poenas non spirituales, non se immiscere huic cognitioni Ecclesiastici iudices inter Laicos. Et *Gallius lib. 2. obseruat. 4. §. 5. & 7.* in Imperio id seruari animaduertit. Et *Ioannes Baptista Lupus* in tractatu de vsur. ad finem, dicit opinionem verissimam, & in praxi receptam, maximè florentiæ. De Ciuitatibus multis Italiæ testis est *Mencius de arbitrio iudicis casu 398. num. 44.* & alij de aliis locis. Tertio

Principes,

Principes Sæculares quando crimini non merè spirituali constituerunt penam suo fisco præsertim applicandam (vt factum est in prohibitione vsuratum) non permittunt ad Iudices Ecclesiasticos denolui causam. Vnde tandem concludo, quando non agitur de penis Ecclesiasticis incurrendis Iudicem Laicum hic se interponere: quando verò controuersia est de sepultura Ecclesiastica, & similibus, quæ ad solam Ecclesiam spectant, Iudicem Laicum non se debere interponere. Hucusque VVadingus.

Sed hæc opinio est prorsus reicienda, & de directo pugnans contra Ecclesiasticam immunitatem. Dico igitur, quòd licet crimen vsuratum pertinere ad solum Iudicem Ecclesiasticum afferat Glossa in *Summ. 11. quest. 1.* & Glossa 1. de offic. ordin. & Glossa in *Clement. 2. verb. Vsuris, de iudic.* Secundum quam Laicum non est iudex competens, nec dissentit Iul. §. ult. q. 37. m. 2. vers. *Quæro igitur*: præsertim quando est *Quæstio iuris super vsura*, puta quando requiritur sit ne contractus vsurarius, licet quando vsuræ repetatur, credat laicum esse Iudicem competentem, iuxta Bald. in l. *Quoties, circa fin. Cod. de iudic.* quamuis absolutè Bald. sibi parum constans dicat in *dist. 1. Quoties, col. 1. vers. Tu dic*, esse hoc crimen vsuræ merè Ecclesiasticum, & in *consilio 443. in fine, vol. 3. Bartol. in l. Titia, n. 7. ff. solut. matrim. Corn. cons. 227. viso processu, vol. 3. Laurent. de Rodolph. tract. de vsuris, quest. 114.* & secundum hanc partem non potest iudex Laicus de hoc crimine inquirere, secundum Ioan. Andr. in cap. *Peccatum col. 8. & 9. de regul. iur. lib. 6. Bald. in l. Improbum, versic. Credo glossam verum dicere, Cod. ex quib. caus. infam. irrogetur.* Tamen ego puto his non obstantibus esse crimen mixti fori, quando agitur de questione facti; si verò agatur de questione iuris pertinere ad solum Iudicem Ecclesiasticum. Et ita docet contra Couarruiam nominatim Ioseph Vela in c. 1. de offic. ordin. par. 1. n. 71. Michael Agia de *exhibend. auxiliis, fundam. 17. Fragofo de Repub. Christ. tom. 1. lib. 2. disp. 4. §. 21. Valboa in c. cum sit generale success. leg. de foro compei. §. 3. Mattha de success. leg. par. 2. c. 7. Antaldus de iur. par. 2. tit. 9. c. 12.* & alij communiter; vnde reprobandus est, vt dixi, VVadingus loco citato. Sicut reprobandi sunt etiam, vt optimè aduertit Vela vbi suprà, aliqui asserentes crimen vsuratum esse mixti fori in ordine ad Iudicem Laicum, etiam si agatur de questione iuris.

Nota tamen, quòd quando dicitur crimen vsuratum cum agitur de questione iuris, pertinere ad Ecclesiasticum, intelligendum esse de iure obscuro, & opinionibus obtuto, argumento textus, & quod ibi Glossa, & Doctores notant, in cap. cum dilectus. 8. de consuetudine, non verò de iure claro, quo videlicet aperte fuerit contractus, vt vsurarius damnatus, nam cum id ius eairat nequeat, ex regula l. ornamentorum 37. alias 39. ff. de auro, & argento legato; in hoc sanè casu etiam sæcularis iudex mixtam cum Ecclesiastico iurisdictionem habet ad cognoscendum, & iudicandum de contractu secundum illud Ius, circa cuius intellectum nihil noui videtur agere, sed ipsam per se certum, ac exploratum detegere, argumento legis hæredes palam 21. ff. de testamentis, l. adeo 7. §. Fideius ff. de acquirendo rerum dominio. Id quod sæcularibus iudicibus prohibuit non est, vt probat Peguera decif. 30. crimin. n. 23. Et ita ex multis docet Vela, & Agia locis citatis. Sed ego de hoc alibi.

An Nouitius possit condere testamentum seruatis tantum solemnitatibus iuris Ecclesiastici, non autem ciuilibus? & quid de Clericis?

R E S O L. XVI.

Afirmatiq̄ respondent Præpositus, Ancharanus, Suarez, Tapia, Molina & Azorius apud San-

chez lib. 7. in *Decal. cap. 3. num. 19.* ea ducti ratione, quòd Nouitij inter personas Ecclesiasticas computantur, gaudentque priuilegio fori instar Ecclesiasticarum, & quòd militi militiæ cælestis non debet denegari, quòd conceditur muliti militiæ armata, iuxta Glossam l. miles v. *facere. ff. de re iudic.* nimirum vt possit facere testamentum absque forma solemnè iuris ciuilibus. Et hanc opinionem esse probabilem putat VVadingus, *tractat. de Contr. disputat. 4. dub. 5. §. 1. numero 2.* & Pellizzatinus in *Man. Regular. tom. 1. tract. 1. cap. 7. q. 13.* Sed ipsi merito negatiuæ sententiæ tanquam probabiliori adherent, & docet etiam Castrus Palaus tom. 3. *disput. 1. punct. 14. num. 2.* Quòd probatur: nam licet probabiliter asseruerint Ferdinandus Vasquius, lib. 3. de *creas. success. §. 22. num. 37.* cum sequentib. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 16. & alij; Clericos in Testamentis non teneri seruare formam à iure ciuili statutam, Tamen magis probabiliter contrarium docuit Sanchez in *Summa tom. 2. lib. 7. capit. 3. num. 20.* Molina, *disputat. 133.* Vasquez in *par. 2. disput. 167.* Salas de *legibus. disput. 14. sect. 8.* cum alijs, ex fundamento passim à Theologis recepto in materia de Legibus, quòd Clerici teneantur legibus Principum sæcularium, quando sunt generales pro tota communitate, & non disponunt directè de Clericis, aut rebus eorum, nec aliquid continent aut sacris Canonibus, aut statui Clericorum repugnans, vt satis declaratur cap. 1. de noui operis nunciacione, & innuitur in cap. Innotuit, de arbitris: atqui leges irritantes Testamenta si certa solemnitate sunt istius generis: ergo iis tenentur Clerici.

Dices primò: Personæ supradictæ sunt à sæculari potestate exemptæ: ergo non possunt eius legibus obligari: hoc est argumentum Vasquij. Respondetur negando consequentiam; quia etiam si sint exemptæ, propter conformitatem. tamen cum cæteris Reipublicæ, in qua viuunt, membris, voluit Ecclesia eos obligari legibus totius Communitatis, quando concurrunt quæ in probatione assumptis.

Dices secundò: Ecclesia in capitulo. *Cum esses, de testam.* reduxit eos ad solemnitates iuris gentium. Respondetur, Capitulum eum esse, ex communi sententia, & praxi tantum habere locum in terris temporali Pontificis iurisdictioni subiectis; extra verò illas, nec Laicos, nec Clericos, nisi specialia Regnorum statuta, aut consuetudines legem ciuilem abrogauerint, dispositioni illi se posse conformare. Et fortè, eum Suarez, existimauerit dispositionem istius capituli esse pro omnibus Clericis, vt multi sentiunt, consequenter negauit testamenta Clericorum cum sola solemnitate istius capituli facta censi debere irrita: in materia verò de legibus aliam, & communiorè securus sententiam, dixit Clericorum testamenta (ad causas scilicet profanas; ad pias enim aliter iudicandum) sine solemnitate iuris ciuilibus esse irrita.

His tamen non obstantibus nota, quòd hæres alicuius Nouitij, vel Clerici, ex testamento confecto ab ipsis sine forma iuris ciuilibus, in testamento conscientia hæreditatem adire, & possidere stante probabilitate opinionis asserentis, vt supra visum est, Nouitios, & Clericos posse testari absque solemnitate requisita à iure ciuili; licet ego, vt dixi, contrarium teneam.

Notat verò Castrus Palaus tom. 3. *disp. 1. punct. 14. n. 15.* Nouitium Societatis Iesu, etiam si possit validè condere testamentum; peccare tamen venialiter, si hoc faceret absque licentia superioris.

Sed hic obiter oritur difficultas, an Patres Societatis Iesu, qui post annum Nouitatus emittunt tria substantialia vota, possent validè testari absque licentia Superioris? tale testamentum esse inualidum putat Molina *disput. 139.* Lessius lib. 2. cap. 4. dub. 5. Sed Suarez tom. 4. lib. 4. cap. 6. Sanchez, & Azorius, quos citat

& sequitur Vvadingus, ubi supra, §. 2. contrarium tenent: docent enim valide eos testari sine licentia Superioris. Et ratio est, quia, qui valide de suis rebus disponit inter vivos, valide quoque disponit in morte, nisi specialiter à iure reddatur inhabilis ad testandum: atqui nullum ius peculiariter reddit Scholasticos Societatis inhabiles ad disponendum per testamentum magis, quam inter vivos.

Dubitari autem potest, an illicitè testentur. Respondetur: Si testamentum condant cum animo Superiori illud subdendi, ut ipse, si velit, approbet, aut relictiat, nec velint effectum sortiri, nisi ex consensu Superioris, non videntur peccare: quia licet possunt Superiori tradere, quamcumque aliam suæ voluntatis declarationem inter vivos, ut approbet, vel improbet, ita & possunt voluntatem dispositionis post mortem: Verum si facerent testamentum sine animo subiciendi Superiori, sed absolute exequendi sine licentia, proculdubio peccarent contra promissionem, & etiam votum paupertatis, volendo exercere actum domini, qualis est testamenti confessio independentè à voluntate Superioris.

At quid dicendum, si talis Religiosus ex Societate licentiam non petierit, sed factò testamento mortuus sit, possint Superiori testamentum sine sua licentia factum rescindere? Suarez tom. 4. de Religion. lib. 4. de Instit. Societ. Iesu cap. 6. docet omnino id posse; idemque existimat de omnibus dispositionibus, etiam inter vivos factis; quia licet puret valide donare inter vivos Scholasticum, tamen addit, donationes tales esse infirmas, siue ad arbitrium Superioris reuocabiles, & omnes contractus sine licentia initos esse rescindibiles. Quia in re Suarez auctoritatem magnificat, & potuit fieri, ut Ecclesia tali conditione dominium reliquerit illis, ut non solum peccarent alienando sine licentia, sed etiam ut tales contractus essent à Superiore rescindibiles. Sed non video sufficiens fundamentum hoc asserendi; quia posito (quod est ex mente Suarez, Sanchez, & aliorum multorum) quod votum paupertatis faciat tantum, ut illicitè vsu petatur dominium à Religioso sine licentia Superioris, valida tamen sit illa translatio domini, quantumvis peccaminosa; non possumus asseruere donationem semel validam contra naturam suam fieri reuocabilem ad arbitrium Superioris, nisi lex specialiter id statuat; sola enim prohibitio donationis non est sufficiens fundamentum: cum donationes alie, quæ sunt illicitæ, sint tamen plerumque irrevocabiles; & ita temperanda cum aliqua distinctione sententia illa videtur. Si enim Religiosus talis testamentum condens, moriatqr antequam illud superiori ostenderit, Superiorem dico posse præsumere eum voluisse, ut subderetur, & reuocari possit; & tunc rescindet valide, & in tali casu succederet illi ab intestato, non à societate, sed ab amicis: & quò ad illam præsumptionem procedit opinio Suarez: Si verò ex circumstantiis appareat nobilissime Superiori ostendi, aut ab eo reuocari; dico esse validum, & firmum, & heredes institutos succedere. Hucvique Pater Vvadingus ex Societate. Sed quia sunt materia propria, & individualiter spectantes ad dictam Religionem, meum iudicium non interponam: solum referre volui quid ipsimet sentiant. Et idè neq. deferat recognoscere Cardinale Lugo de Iust. tom. 2. disputat. 3. numer. 79. & Pellizzarium in Man. Regalar. tom. 1. tractat. 4. cap. 2. sect. 2. num. 159. & 160. Sicut etiam facio de alia questione; nam Sanchez lib. 7. de præcept. cap. 27. num. 24. licet Collegia, & domos professas Societatis Iesu, concedat posse heredes institui, siue ab aliquo suo Religioso; siue ab extraneo, & in hoc puncto veritatem attingat; tamen negat Coadiutorem formatum, aut professum Societatis pos-

Antonij Diana, Pars I X.

se heredem institui, & in hac parte nihil nos differre ab ordine S. Francisci, legatum aliquod factum posse personis particularibus relinqui, illudque acquiri Collegio, ac domui in qua persona illa habitat. Cum Sanchez consentit Laymann lib. 3. tract. 5. cap. 5. num. 4. Sed Pater Vvadingus tract. de contr. disput. 4. dub. 5. §. 4. num. 5. putat omnino probabilius professos societatis tantum esse incapaces successione ab intestato; & circa successiones eodem modo se habere Professos Societatis, quos se habent omnes Religiosi in Gallia, qui ab intestato non succedunt, sed tantum ex testamento; possunt ergo professi Societatis heredes testamento institui, sicut Religiosum aliarum professi, & Collegia, vel Domus professæ possunt eorum nomine hæreditatem adire. Probat hoc Vvadingus pluribus rationibus.

Nota tamen contra Castillum de Vusufructu lib. 1. c. 65. num. 7. Gutierrez, Spino, & alios, testamenta fieri à Nouitiis, non obstante decreto Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. de Reform. Quia Tridentinum solum loquitur de contractibus inter vivos, & irrevocabilibus natura sua: Tum quia verbum renunciatio, & obligatio, hoc proprie significat. Tum quia loquitur Concilium de renunciatione, seu obligatione, quæ necessario professione facta esset effectum habitura; ut constat ex illis verbis; ac non aliàs intelligatur effectum solum sortiri, nisi secuta professione, aliter verò facta, &c. Deinde quia in testamento cessat finis huius decreti, qui fuit, ne vi renunciationis factæ impediretur Novitius à libero Religionis egressu, quòd in testamento nunquam contingere poterat, cum temper liberum fuerit novitio illud reuocare. Et ita docent Doctores, quos citat, & sequitur Castrus Palus tom. 3. disputat. 1. punct. 14. num. 11.

An si quis resignet beneficium cum conditione, ut sibi pensio solvatur, sit simonia confidentialis?

RESOL. XVII.

NON solum in tali casu adesse simoniam, sed simoniam confidentialem docet Suarez, & Garcias, quos citat, & sequitur Castrus Palus tom. 3. disput. 3. punct. 18. num. 6. quibus ego addo Ioannem Vviggers de Iust. tract. 9. cap. 4. dub. 17. n. 96. Quia confidentia Simoniacæ est resignatio beneficii sub conditione, vel ptoctus fructus illius, vel partem ad utilitatem, vel libitum conferentis, aut cedentis, aut alterius relinquar, & remittat. Ergo idem dicendum est de resignatione sub reservatione pensionis; quia pensio pto parte fructuum debet computari. Secundò, quia vna ex coniecturis, quæ ibi adducitur ad probandum crimen confidentiæ, est, si resignans post resignationem fructus percipiat; quæ præsumptio cessaret, si non esset confidentia resignare cum pacto, ut dentur aliqui fructus resignanti. Tertio, quia in bulla Pij IV. ad cuius confirmationem Pius V. Iugis expedit, ut constat ex procmio, damnatur ut simonia confidentialis: ea resignatio, quæ sit cum onere solvendi pensionem, vel fructus beneficii eidem resignanti, ut omnes farentur; ob cuius causam dicit Lessius, cap. 55. n. 97. se credere hac in parte illam bullam non esse receptam.

Sed probabilem etiam negatiuam existimo, quam præter Vgolinum, Nauarum, Menochium, & Lessiam docet etiam Pater Sanchez in opusculo tom. 1. lib. 2. cap. 3. dub. 34. num. 12. Probat, quia verus oris Pij V. explicans, quindo censetur simonia confidentialis, dicit hæc. Si quis ex resignatione, vel cessione beneficii simpliciter, aut cum circuitu retrocessionis rece-

perit beneficium, ut eidem dimittenti, vel alteri conferatur postea; aut eius fructus, vel eorum pars alij, vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem simonia confidentialis censetur. Ecce quomodo quando resignatur beneficium cum pacto, ut postea restituatur, dicit motus proprius, eidem dimittenti, vel alij, at quando loquitur de pacto restituendi fructus, non dicit, eidem, vel alij, sed alij, vel aliis. Item quia statim immediate tractans motus proprius, quando habens potestatem conferendi, vel presentandi, confert, vel presentat cum pacto restituendi fructus, dicitur Ad utilitatem conferentis, vel cedentis, vel alterius, vel pensionem illi, vel illis, vel alij, quem patronus, collator, vel cedens signauerit, perfoluat. Ecce quomodo dicit esse simoniam confidentialem, quando collator, vel patronus paciscitur, ut sibi, vel resignanti, vel alij detur aliquid ex fructibus; at quando Resignans apponit pactum, tantum dicitur, ut restituantur fructus alij, vel aliis. Ergo, si resignans apponit pactum, ut sibi restituantur fructus, non erit simonia confidentialis ibi damnata. Nec obstat, quod si dare fructuum beneficij alij, vel arguit confidentiam, à fortiori arguit confidentiam dare fructuum eidem. Tum quia satis est, quod ille motus proprius non iudicat hoc esse confidentiam; & non est ampliandus, ut penalis, & odiosus. Tum etiam, quia dare, vel promittere eidem fructus simoniam arguit, sed non confidentiam; sicut dare, vel promittere alij, vel aliis, quia hoc arguit, quod resignans confidit Resignatario, & conuenit cum eo, ut daret illis. Non obstant etiam verba posita in proemio, quia nunquam dicit argui confidentiam ex sola reservatione fructuum, sed simul dicit, beneficia apud alios deponunt, vel ineunt pactum, ut de illis possint postea disponere, quod manifesta est simonia confidentialis, ut nos etiam diximus. Et in fin. ubi ponit proprius motus coniecturas, non dicit esse simoniam confidentialem, eo quod resignans percipiat postea fructus, sed esse coniecturam: inde n. coniecturari potest non purè datum esse beneficium, sed in depositum, & confidentiam. Ex his patet utramque sententiam esse probabilem, sed affirmatiuam puto probabiliorem; & idem Machadus tom. 1. lib. 3. part. 1. tract. 3. docum. 18. num. 4. sic ait: [Dudan los Doctores, si el que resigna el beneficio con condicion, de que el Resignatario le pague alguna pensión, cometa simonia confidential, è incurra en las penas de las constituciones referidas. Muy probable opinion es de Navarro, y otros, que afirman, que no se comete simonia confidential por las dichas constituciones, sino es quando la resignacion se haze en fauor, y con obligacion de pagar à otro, ò à otros; però no al mismo resignante. Però mas probable lo contrario: conviene à saber, que la resignacion del beneficio, hecha con obligacion de que al Resignante le pague el Resignatario alguna pensión, ò frutos del no solos simoniacas, sino tambien simoniacas confidential, y comprendida en las penas de las dichas Constituciones.] Ita ille, & ego.

Nota verò Lector, quod si aliquis veller stare in hac opinione negatiua Sanchez, & aliorum, si quis resignaret beneficium reserans sibi pensionem sine licentia Papæ, quia non committeret simoniam confidentialem, sed tantum simoniam prohibitam de iure Ecclesiastico, non subiaceret restitutioni, nec poenis simoniarum; idè in tali casu quis non esset excommunicatus, nec priuatus beneficio sic recepto ipso iure, nec teneretur fructus restituere. Probat, quia Canones loquuntur de simonia diuino simul, ac Canonico iure reprobata: nam prefatio legis dat intellectum toti legi, & ex ipsa regulatur; & causam finalem accipit; ut optimè multos allegans docet Molina lib. 1. de primogen. cap. 5.

num. 3. Gutierrez l. 3. pract. quest. 17. num. 89. & quest. 1. num. 36. & l. 1. q. 89. num. 5. 6. Secundò probatur quia verba in dubio capi debent in potiori significato, ut docet Ludouicus Gomez Reg. de trienn. q. 12. §. Sed quod regula. Sicut diximus de excommunicatione quod in dubio capitur pro maiori, cap. penult. de sent. excomm. & in materia penali, & est odiosa, qualis est ista simonia, nomine simoniae tantum comprehenditur illa quæ propriissime est simonia, ut docent eadem Gomez d. quest. 12. vers. Cum igitur. At potius nomine simoniae significatur simonia iure diuino prohibita, & ea tantum est proprie, & strictè simonia, ut constat ex simoniae definitione, quæ est, emptio, & venditio rei spiritualis: ergo, Vnde cum in Extravag. 2. dicitur, quomodolibet dando, &c. solum prohibetur modus, non obiectum non enim dixit, quodcumque dando, sed quomodocumque, siue enim spirituale pro temporali per minus à manu, obsequio, &c. incuruntur poenæ. Tertio, quia cap. Cum olim, de rerum permutat. quod loquitur de permutationibus beneficia, tantum habet poenam priuationis, ferendam tamen: Excommunicationem verò non habet, & hanc sententiam tenet Sanchez in Opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 3. dub. 108. numer. 2. & 3. iuncto num. 4. individualiter pro casu nostro.

Notandum est verò cum Castro Palao ubi supra num. 1. quod in Constitutionibus Pij IV. & Pij V. Penso, & quodlibet aliud sub nomine beneficij proprie non comprehensum, etiam si resignetur cum accessu, vel regressu, vel alio quouis modo Simoniacò non prohibetur, nec punitur in his Constitutionibus, quod etiam docet Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. de Simonia, cap. 43. num. 4.

An si aliquis resignet Beneficium, cum intentione, ut Resignatarius iterum conferat, & resignet v.g. suo nepoti, committat Simoniam prohibitam in Bullis Pisanis?

RESOL. XVIII.

AD hanc Questionem sic respondet Machado tom. 1. lib. 3. part. 3. tract. 3. docum. 18. num. 3. [Es tambien dudoso, y controuerso entre los Doctores, si la resignacion del beneficio hecha con intencion, que el resignatario buelua à hazer resignacion en algun Piente del Resignante, ò que pague frutos del, sea Simoniacas, y prohibida por Constituciones referidas. Suarez, Navarro, y otros defienden, que no basta que la resignacion se haga con intencion manifesta de obligar al Resignatario, que buelua à hazer la resignacion en su fauor, ò le pague frutos; sino que tambien es necesario que interuenga tacito, ò expreso pacto desta obligacion; porque sin este pacto juzgan, que no se comete Simonia conuencional, y por consiguiente ni punible por las dichas Constituciones. Otros defienden lo contrario, y que basta la intencion como se le manifeste à la persona, que huviere de recibir el beneficio, para que sea Simonia confidential, y expuesta à las penas de las Constituciones referidas; y aun algunos quieren, que lo sea, aunque no se aya manifestado à la otra parte.]

Itaque secundum priorem sententiam à Machado positam, dicendum est non sufficere resignationem fieri cum intentione manifesta atquandi, & obligandi Resignatariam ut in fauorem Resignantis beneficium iterum resignet; aut fructus soluat, sed requiri etiam tacitum, vel expremum pactum huius obligationis. Quia sine huiusmodi pacto non committitur simonia conuen

conventionalis, & consequenter neque punibilis per supradictas Constitutiones. Ad verba tamen Pij V. affirmantis ceteri confidentiam Simoniacam commisisse, qui receperit beneficium ea intentione, vt postea dimittenti esset regressus. Respondet Nauarrus *cap. 13. num. 100. §. 6.* illa verba solum intelligi de presumptione, hoc est si in exteriori foro probetur dimittentem habuisse intentionem arctandi, & obligandi Resignatarium ad sic resignandum beneficium, eo ipso presumatur resignatarius commisisse simoniam hanc confidentialem.

Verum, licet hæc sententia sit satis probabilis, mihi magis placet opinio contraria, quam docent Auctores, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *tom. 3. disp. 3. de Simonia, punct. 18. num. 4.* existimat enim Resignantem beneficium ea intentione, vt Resignatarius maneat obligatus iterum in sui fauorem beneficium resignare, vel fractas soluere, committere Simoniam, modò tamen intentio illa recipienti beneficium manifestetur, quia abique hac manifestatione solum est mentalis simonia, quæ poenis Ecclesiasticis non subiaceret, vt constat ex cap. fin. de simonia.

Sed quia in dictis Constitutionibus Pij IV. & Pij V. prohibentur resignationes beneficiorum cum accessu, regressu, vel ingressu ad beneficium, breuiter, & clare declarabo dicta verba. Accessus itaque vocatur, si mihi impedito ob artem, vel alia de causa, Prælatu confectarius, vt quam primum capax sim, ingrediar beneficiu, quod Petro interim confectur. Regressus dicitur, si beneficium à me possessum cedam alteri, seruatò iore regrediendi ad illud, si fortè ille pensionem non soluerit, aut Religionem ingrediatur, aut Episcopus fiat, aut præmoriatur. Ingressus verò dicitur, si beneficium mihi collatum ante captam eius possessionem alteri resignem, referuato mihi iure ingrediendi possessionem illius, si ille præmoriatur, aut fiat Episcopus; vide Lessum *lib. 2. cap. 35. dub. 16. num. 98.* & Ioannem Vviggers *de inslit. tract. 7. cap. 4. dub. 17. num. 97.*

Sed est difficultas, an sola resignatio beneficii cum accessu, regressu, & ingressu; an etiam permutatio in supradictis Bullis prohibeantur? Suarez *lib. 4. de Simonia cap. 43. num. 11.* & Machadus vbi (suprà, *num. 2.* putant probabilius sic permutantes non committere simoniam confidentialem, quia Pontifex solum de beneficiis acceptis ex resignatione, aut cessione loquitur. Permutatio autem non proprie dicitur cessione, & resignatio; ea de causa esto sic permutantes committerent simoniam, non tamen committunt simoniam confidentialem, & his Canonibus puniunt. Sed optimè Castrus Palaus *loco citat. num. 2.* parat secus affirmandum esse de Episcopo, & quolibet alio collatore beneficii, etiam ex causa permutationis, si sub iis confidentiis conferat. Quia verba Pij V. quoad collatores sunt valde vniuersalia; ait enim si ordinarius, aut Collator contulerit antehac, aut conferat in futurum beneficium Ecclesiasticum quouis modo vacans, &c. vacat autem ex causa permutationis beneficium, vt est recepta omnium sententia relata à Garcia *11. p. de beneficiis cap. 4. à num. 1.* taliter quod non potest renunciare beneficium ex causa permutationis redire ad beneficium renunciatum sine noua collatione, etiam si permutatio non sequatur, seu non teneat, aut habeat effectum nisi renunciatio esset in manibus Pontificis, vt multis allegatis probat Garcia *loco citato.*

* * *

Solent in Confessionibus viri timorati se accusare de ordinariis imperfectionibus, ut v.g. non consensisse diuinis inspirationibus. Quaritur, an hoc laudabiliter ab ipsis efficiatur?

R E S O L. XIX.

Negatiuè respondet Ioannes Sancius *in Selectis, disput. 1. num. 4.* vbi ait. Quod, licet secundum se narrare aliquem suas imperfectiones, causa humilitatis, capiendi consilij, mortificationisve, sic vtilius, quam ab illarum relatione abstinere; illas tamen sacramentaliter confiteri more, & animo, quo communiter à fidelibus in confessione recensentur, minus vtile est. Nam sacramentalis confessionis interdicitio ad sola peccata se extendit, vt constat ex institutione ipsius, illis Christi verbis Ioann. cap. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Et constat ex Tridentino, *sess. 14. can. 3.* de quo Soto *in 4. dist. 18. quest. 2. art. 1. col. 2.* Egidius *de Sacram. tom. 2. disput. 4. dub. 2. num. 16.* Valquez *tom. 3. in 3. part. disput. 135. num. 29.* & *tom. de penit. quest. 90. art. 1. dub. 1.* Suarez *tom. 1. de penit. disp. 35. sect. 1. num. 4.* Henriquez *lib. 4. cap. 2. num. 1.* Syluester *verb. Sacramentum, 1. quest. 13.* Narrare igitur, vt absoluantur quæ peccata non sunt, minus vtile est. Fideles tamen illiterari eo animo recensere decreuerunt vt ab eis absolutione liberentur; cum verò error hic sit, æquum erit Confessariis penitentes monere, ne sacramentaliter velut absolueudas imperfectiones, quæ peccata non sunt, narrent. Quod si penitentes illas peccata esse putent, à Confessario doceantur scelerata non esse, nec deinceps indigere eas amplius confessioni subiicere, vt absolueudas; & ne in posterum ex conscientia erronea peccent, id agentes, quod neutiquam facinus est. Ita ille.

Sed nouissimè contrarium docet Pater Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 42.* vbi ita asserit: *Quæres an Regulares laudabiliter possint in confessionibus se accusare de ordinariis imperfectionibus, v. g. quod non responderint diuinis inspirationibus?* Respondetur posse, & probatur, tum quia non est necesse, quod omnia, quæ penitens confectur, absoluitè, ac determinatè sint materia absolutionis; cum aliqua dicantur in confessione ad maiorem abundantiam ad plenius aperiendum statum penitentis, vel vt per absolutionem deleatur, si quid in iis peccatum fuit; tum quia plura ex iis, quæ videntur merè imperfectiones, non sunt sine aliqua culpa veniali; præsertim attenda communi Thomistarum sententia, quod non detur actus moralis indifferens in individuo. Ita ille, & ante illum Eminentiſſimus Lugo *de Penitentia disp. 16. num. 103.*

An qui delectatur de peccatis iam confessis, teneatur explicare illa?

R E S O L. XX.

Negatiuè respondet Emmanuel Sà *err. confessio n. 16.* vbi sic ait. Qui delectatur est de peccatis præteritis aliis confessis, id solum oportet confiteatur, non autem exprimere quæ illa fuerint peccata. Ita ille. Vnde ex hoc inferit Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 1. tr. 5. cap. 3. sect. 1. num. 51.* id procedere etiam in casu, quo Religiosus delectetur de adulterio aliis commissio: si de eo delectetur non quatenus fuit iniuriosum marito adulteræ, sed solum quatenus fuit fornicatio: quod puto communiter euenire: nam in confessione illæ tantum

circumstantiæ exprimi debent, quæ fuerunt intentæ, ac volitæ; in nostro autem casu circumstantia adulterij non fuit intentæ, vt suppono.

Sed quicquid sic de casu Patris Pellizzarij, & de alio inferius apponendo, puto doctrinam Sæ esse refellendam, & ided verba citata fuerunt deleta in Editione Romana Magistri Sacri Palatii; & illam refellit individualiter contra Sæ Patrem Sanchez in *Summa tom. 1. lib. 1. c. 2. n. 11.* nec aliter est sentiendum.

Nota verò, quòd si quis verè, vel falsò se laudat de peccato mortali verè admissò, vel non admissò, quantum non adfuerit de tali peccato, de quo se laudat, gaudium, complacentia, vel delectatio morosa, sed sola vana iactantia, etiam fatens sunt circumstantiæ, quibus illud peccatum est effectum; vt si sit de percussione Clerici, sit fatenda ordinis circumstantia, vel si sit de peccato cum coniugata, sit fatenda coniugij circumstantia, quia hoc peccatum de iactantia vana peccatorum ad eam speciem reducitur, cuius est illud peccatum, de quo est iactantia; virtus n. contraria non tantum peccatum contrarium, sed etiam delectationes morosas, & iactantiam, quia id peccatum tanquam bonum approbatur, cohibet. Et ita docet *Candidus tom. 2. disquisit. 24. art. 2. dub. 31.* Satis quidem probabiliter. Sed etiam probabiliter me citato, contrarium tenet *Leandrus de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 8. §. 3. quest. 12.* & me etiam citato Pellizzarij vbi supra; quia tota malitia quæ est in peccato iactantiæ consistit in eo, quod peccatū sumitur, vt medium ad captandam ex ipso gloriam, & laudem; ad hoc autem per accidens se habet, quod sit hoc, vel illud peccatum; vnde fit, vt sicut peccata quibus violatur votum, semper sint eiusdem speciei (cum solum attendatur irreuerentia Deo irrogata in violatione voti) sic gloriatio de peccato semper sit eiusdem speciei; cum hic item attendatur solum irreuerentia facta Deo quatenus ex eius offensâ intendit quis consequi honorem, & gloriam.

Nota etiam, stando in opinione Patris Candidi, si sola esset iactantia de peccatis mortalibus in genere, sufficeret dicere, toties peccavi, laudem, & gloriam querendo de peccatis mortalibus, licet non specificentur illa peccata mortalia quæ factè non fecit, vel aliàs quis confessus est; quia tunc non esset iactantia peccati alicuius turpitudinis, sed in genere vt sit peccatorum mortalium.

Nota insuper hic obiter cum dicto Candido, vbi supra, *art. 23. dub. 24.* quod si quis coeat cum aliquo, & postea cum fratre illius, sufficit in confessione exprimere duo peccata nefaria: nam nulla affinitas oritur ex actu præpostero, & extra vas debitum. Item si sodomia commissa est cum persona cognata cognatione spiritali, vel legali, non est necessario explicanda circumstantia cognationis: vt si quis congressus est cum persona à se baptizata, vel leuata ex Baptismo, vel cum adulescente sibi in filium adoptato; quia nulla est lex specialis, quæ eos coitus prohibeat, præter legem naturalem in genere prohibentem Sodomiticum peccatum.

An incestus cum matre; & incestus cum filia differant specie?

RESOL. XXI.

Affirmatiuè respondet Eminentissimus Lugo de *penitent. disp. 16. sect. 6. num. 314.* quia diuersa malitia est in filio, quando peccat cum matre contra reuerentiam sanguini debitam, ac in patre, quando peccat cum filia.

Sed negatiuam sententiam docet Pater Oniedo in p.

2. *D. Thoma, tractat. 6. contr. 5. punct. 3. §. 11. num. 76.* Firmat enim eisdem malitiis peccate patrem peccantem cum filia, & filiam peccantem cum patre, quia et si diuersa malitia possit desumi ex reuerentia, quam filia debet Patri, ab ea, quæ sumitur ex circumstantia paternitatis, quatenus præcise se tenet ex parte patris, vttramque tamen contrahunt tam pater, quam filia, quia vtique in hæret eadem fornicationi, ad quam pater, & filia indispensabiliter concurrunt. Cum autem eiusdem speciei sit malitia filie fornicantis cum patre, & filij fornicantis cum matre, sit patrem fornicantem cum filia, quia in causa est, vt filia cum ipso fornicetur, contrahere malitiam desumptam ex fornicatione filie cum patre eiusdem omnino speciei cum malitia desumpta ex fornicatione filij fornicantis cum matre, ac proinde tam patrem fornicantem cum filia, & filiam fornicantem cum patre contraheret malitias eiusdem omnino speciei. Iuxta hanc doctrinam, sufficit in confessione explicare fornicationem habitam cum consanguinea intra primum gradum lineæ rectæ, quin explicetur an fuerit cum matre, vel cum filia. Deinde, quia probabile est, intra lineam rectam consanguinitatis incestus omnes esse eiusdem speciei, sufficit dicere in confessione, commisi fornicationes cum consanguinea intra lineam rectam. Hæc omnia Oniedo; cuius sententiam, tanquam probabiliori ego adhæreo: non nego tamen sententiam Lugo esse probabilem, qui quidem n. 311. optimè docet, quod incestus cum uouerca si pater viuat, habet malitiam speciei distinctam, ac haberet si pater obiisset, etiam si uouerca vitum aliud duxerit.

An Beneficiarius adimpleat præceptum persoluedi horas canonicas, si per alium recitat.

RESOL. XXII.

Affirmatiuam sententiam admittit Cyprianus *Aronsetus in Regulam D. Francisci, c. 3. lect. 7.* vbi sic ait; Quæri potest; vtiam horas persoluere sit onus personale, cui per alium non possit satisfieri. Respondet Landolphus allegatus à Bartholomæo Fumo in sua Armilla sup. non esse onus personale, viderur etiam Syluester *verb. Hora §. 6.* aliqua ex parte assentiri. Quæ sententia communiori, & probabiliori reliquorum Doctorum contraria, etiam si posset habere locum in illis qui pro pensio Horarum mercedem accipiunt, & ea de causa onus hoc illis impositum est, quales sunt omnes beneficiati, qui non sunt in sacris; locum tamen hæc quæstio habere non potest in illis, qui ex ratione status sui, ordinis scilicet sacri, vel ordinis Religiosi ad horas obligantur, quas certè persoluere per alium non possunt: sicut nec maritus per alium vxori debitum reddere: restat ergo vt personaliter hi suo muneri satisfacere debeant. Ita ille.

Sed profus aduersus illum dicendum est, quod non solum sacris ordinibus initiati, sed etiam beneficiarij tenentur per seiplos horas persoluere, & ided rectè dixit nouissimè Escobar à *Corro tract. de Hor. Canon q. 5. §. 5. num. 9.* quod beneficiatus ita per se debet persolvere pensum Officij diuini, vt non adimpleat per alium recitando, etiam si ipso impedimento sit obstrictus, vt si vacet studio litterarum, cum sit hæc obligatio valde personalis, secus si impedimentum omnino inhabiliter ad recitandum; sed tunc nec per alium recitare tenebitur. Et ita tenet etiam Nauarrus, Lopez, & Sanchez penes Escobar, quibus adde Oliericius Bonartius de *Instit. Hor. canon. lib. 2. cap. 4. n. 15.* vbi sic ait: Mouetur dubium, an videlicet talis sacellania concessa prouisione Episcopi adulescenti à patrono laico oblato, qui nondum capax est Sacerdotij ob ætatem & proinde missas, ad quas ex fundatione beneficij obligatur,

gator, exolvere per se non potest, sed per alium id præstat, teneatur nihilominus officium Canonicum recitare. Et respondeo affirmatiuè, cum diuini Officij recitatio onus sit personale, & per alterum impleri non possit, sicut Missarum celebratio; cui accedit nullam causam excusantem occurrere, qua ab horis legendis eximatur. Suppono enim sacellaniam iam satis lautam esse, quæ præter stipendium, quod Sacerdoti persoluitur, aliquam etiam notabilem alimentorum portionem Adulescenti ministrat. Deinde adulescens ille beneficiarius est, non verò Sacerdos, qui ipsius vice Missas dicendas suscipit. Ergo non huic, sed illi onus incumbit horas persoluedi ratione sacellaniz. Ita ille; cui etiam adde Quintanaduënas in *Theolog. moral. tom. 1. tract. 8. singul. 6. num. 2.* Vnde est recitendus Croulers, cuius opinionem, si esset probabilis, ô quàm libenter, & vnus expansis beneficiarij amplectentur, sed tamquam improbabilem damnandam esse puo.

Est tamen aduertendum, quod Quintanaduënas, vbi supra num. 2. excusat beneficiarium à restitutione, si diuinum officium ab alio ex sua intentione recitatum, pro elemosyna defunctis applicanda, seu applicata contribuat. Probat ex sententia Nauarri, *cap. 25. num. 122. Reginaldi lib. 30. sect. 4. num. 45. Suariz tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 30. num. 48. Fillicij tom. 2. tract. 23. cap. 10. num. 325. Bonaciz de Horis dist. 1. quest. 5. punct. 4. num. 4.* & aliorum, assententiam, restitutionem hanc fieri posse in celebrandis Missis, vel aliis suffragiis pro Defunctis offerendis. Ipsi enim verè sunt Pauperes, suffragio nostro maxime indigentes. Hæ igitur horæ à quocumque recitentur, suffragia sunt, & elemosynæ valde viles Defunctis, pro quibus offerri possunt à Cappellano, vt inquit Doctores; vel, vt ait Fillicius, pro fundatoribus Cappellaniarum, sicut erit elemosyna data pauperi Sacerdoti recitanti pro Cappellani intentione. Nec obstat quod sit diuersus à Cappellano, qui debitum hoc soluere debet; ille scilicet, qui ex ipsius intentione recitat; quia etiam iuxta Doctores citatos, & alios plures, Beneficiarius, & Cappellanus satisfaciunt Missarum debito, sufficienterque restituent, si alij Sacerdotes Missas celebrent pro defunctis, stipendia illis erogando; sicut erogare valent his pro recitatione horarum; & si Sacerdotes recitari velint gratis horas recitate, satisfaciunt ita Cappellanus, eo modo quo satisfaceret si Sacerdos secularis, vel Religiosus veller pro hac intentione sacrum gratis offerre. Et idem dicendum, & si alia pia opera satisfactoria pro Defunctis intuitu huius restitutionis fierent, vt auditio Sacri, flagellatio, indulgentiarum, & tubalorum lucratio, & his similia recitationi omnia æquivalentia. Hæc omnia Quintanaduënas.

Nota hic obiter primò, quod qui beneficium obtinuit per simoniam, vel dum erat excommunicatus, vel irregularis, aut sine legitima ætate, aut per aliam causam, ob quam collatio beneficij fuerit nulla, ad pensum diuini Officij non tenebitur, cum nullos fructus suos faciat, & teneatur ad eorum restitutionem. Idem dicendum aliqui putant in suspensio à beneficio, sine ad tempus, siue in perpetuum: qui recitare non teneatur, quia etià ob suam culpam, cum effectu tamen Beneficio caret: vt docet Sanchez 2. *consil. moral. cap. 2. dub. 74. num. 2. contra Azorium 10. insir. moral. cap. 4. quest. 6.* & vetiorem Azorij opinionem vocat Trullench 3. *Decalog. cap. 7. dub. 12. §. 3. sub num. 22.* Ego verò opinionem Sanchez valde probabilem reputo, dum quis beneficio suspenditur, aut priuatur, quia tunc verè beneficio caret, quo casu verum est deficere hoc onus; quia deficit causa. Alteram verò contrariam Azorij etiam veram reputo, dum non beneficio, sed fructibus

Antonini Diana Pars IX.

priuatur, suspenditurque, quia tunc verè beneficium habet, cuius ratione persoluedi officium diuinum tenetur; & licet fructus non percipiat, ex sua culpa, & delicto est. Bene verum est, quod licet in hac vltima specie non recitando peccet beneficiarius; non tamen tenebitur ad fructuum restitutionem cum nullos perceperit; & sic nihil accepit, quod restituere teneatur. Vide Trullench loco citato, & Escobar *num. 45.* cum aliis penes ipsos. Sed circa præsens dubium ne delectas videre Perlicum *de Horis Canon. cap. 5. dub. 14. num. 5. & 6.*

Nota secundò quod licet verum sit, habentem beneficium Ecclesiasticum teneri ad persoluedum Diuinum Officium; si tamen habeat plura beneficia, non tenebitur pluries Officium diuinum recitare, sed semel tantum, nec illud omitendo, ni semel non peccabit; atque idem dicendum de habenti plures pensiones, quò ad officium paruum. Nec obstat dicere, quod qui voto, vel pœnitentia tenetur ad dicendas Horas Canonicas vltra debitas ratione ordinis, vel beneficij, non satisfaceret illas dicendo semel in die, secundum omnium mentem, inquit Nauarrus. Ergo neque qui eas debet ratione duorum beneficiorum. Respondeo negando consequentiam, quia qui tenetur legere Horas ratione simul Beneficij, vel Ordinis, & ratione voti, vel pœnitentiæ, tenetur ad illas duplici titulo, videlicet ratione præcepti Ecclesiæ, & præterea ratione voti, &c. Quæ ordinariè sunt de opere aliàs indebitò; qui verò ratione duplicis beneficij solum tenetur ex vi præcepti Ecclesiæ, sed duplici ratione, cui tamen satisfieri potest vna recitatione, quamvis aliàs debita. Si quis enim Sacerdos postea beneficium obtinens, satisfaciunt semel legendo Horas, cur non satisfaciunt habens duo beneficia? Respondeo secundò, antecedens non esse ita certum secundum omnium mentem, vt putat Nauarrus. Quamuis enim ordinariè Sacerdos pœnitentiam imponens, vel aliquis opus bonum vovens, nisi aliud ex mente confessarij, vel voventis colligatur, opus aliàs indebitum, seu voluntarium iniungat, vel assumat; quando tamen ex circumstantiis crederetur Confessarium noluisse multum grauate pœnitentem, vel voventem seipsum, præsumi merito poterit vtrumque intellexisse de opere aliàs præcepto, vel debito. Vnde si Confessarius alicubi Sacerdoti sæpius culpabiliter Horas omitenti iniungeret pro Pœnitentia Horarum in aliquo die recitationem, præsumi poterit illum intellexisse de pensio debito ratione Sacerdotij, vt hac ratione Sacerdotem negligentem ad obseruationem præcepti Ecclesiastici suauis induceret. Pari modo si quis sæpius solitus Horas negligere, ad quas ratione ordinis tenetur, vovete: Deo se impossibilem eas semper lecturum, ceaseret solum votum suum extendisse ad Horas titulo ordinis debitas. Idem dicendum de eo, qui antea habens votum singulis diebus Horas Canonicas legendi, postea suscipit Ordines Sacros, vel beneficium. His enim & voto, & præcepto Ecclesiæ semel dumtaxat recitando satisfaciunt, quia præceptum Ecclesiæ per opus alio titulo debitum impleri potest, vt constat. In dubio autem, tam votum, quàm Sacramentalis Pœnitentiæ, intelligitur de opere, non debito. Quæ omnia valde notanda sunt; & illa inuenies etiam apud Bonarium loco citato, *cap. 5. numer. 17.*

Nota tertio; quod ille, qui beneficium accepit cum onere soluendi alteri omnes fructus in pensionem tenetur diuinum officium recitare, quia sponte sua, & voluntariè acceptauit beneficium cum onere soluendi omnes fructus, ac prout ex pacto tacito obligatus est ad illius beneficij administrationem, ergo etiam ad recitandum Diuinum officium, cum hæc sit vna ex potissimis partibus illius administrationis. Consequen-

Bb 3 tia

ria est; manifesta; quia unusquisque ex iustitia tenetur implere pacta, & promissa, nec Papa sic conferens ei beneficium, intendit auferre ab eo hoc onus, nec ipse potest sua voluntate se ab eo liberare, cum sit intrinsecum ipsi beneficium. Confirmatur, quia beneficium non debet defraudari recitatione officij, sed in hoc casu non tenetur recitare pensionarius; ergo habens titulum, cum ipse sit beneficiarius. Ita Medina, *Codice de oratione, quest. 7.* Nauaricus *cap. 7. de oratione, num. 30.* Morallus *23. cap. 20. num. 15. & cap. 21. num. 12. & in Manuali, cap. 25. num. 104.* Rodriguez *part. 1. Sum. cap. 141. num. 4. conclus. 3. versic. Quinto.* Grassius *p. 1. decisio, lib. 1. cap. 50. num. 17.* Zerola *verb. beneficium, §. 4. dub. 4.* Azorius *part. 1. lib. 10. cap. 4. quæst. 3. fin.* Suarius *tom. 2. de Religione, lib. 4. de bonis Canonicis, cap. 20. dist. 2. num. 2.* Ad hanc sententiam accedit Paludanus *in 4. dist. 13. quest. 5. artic. 1. conclus. 4. fin.* ubi ait. Si distributione non percipit, nec præbendæ emolumentum ad præsens, sed recipere expectat in futurum, est autem receptus in Canonicum, verum beneficium habet, unde & obligatus est ad officium, quia vocem in Capitulo habet, & stallum in Choro. Idem dicit doctus Turrecemara *cap. 1. dist. 91. numero 19.*

Nota quare, quod si ablatio fructuum beneficij non est perperam, sed pro aliquo tempore etiam si violenta, & iniusta, & sine spe recuperationis, non sufficit ad excusandum ab obligatione recitandi officium. Ratio est, quia si beneficiarius per futurum, vel rapinam priuatur fructibus beneficij, non propterea excusandus est ab administratione beneficij, neque si sit curatus ab administrandis Sacramentis; ergo neque ab onere recitandi officium, quod non minus est per se coniuuctum beneficio. Præterea, si per sterilitatem temporum, beneficium aliquibus annis nullos redderet fructus, non idem excusandus esset beneficiarius à recitatione Officij; nam si contingat vberiores, vel duplo maiores esse fructus vnus anni, non propterea minus onus suscipit. Ratio à priori est, quia inter beneficiatum, & Ecclesiam hoc iustissimum pactum tacite interuenit, vt sicut ipse ratione beneficij ius habet ad omnes eius fructus, quotquot illi fuerint, ita etiam recipiat in se onera Beneficij, tanquam propria, & pericula saltem ordinaria, & mortalia, vt interdum fructus minuantur, vel auferantur: ergo, licet pro aliquo tempore iniuste priuatur fructibus beneficij, non idem statim potest licite officium suum deserere, & Horas Canonicas omittere. Ita Vgolinus *part. 1. de officio Episcopi. fol. 68. & 70.* Naldus *in Summa, verb. Officium, numer. 1.* expressè Suarius *tom. 2. de Reliq. lib. 4. de Horis Canonicis. cap. 20. num. 15.* Filiucius *tom. 2. tract. 23. cap. 5. quest. 7. dist. 1. num. 162.*

An Beneficiarius possit compensare Eleemosynas voluntarie iam factas cum obligatione postea contracta restituendi fructus propter omissionem Officij?

RESOL. XXIII.

Suppono Beneficium excusari à restitutione fructuum ob eleemosynas pauperibus iam datas, non tamen cum intentione satisfaciendi huic obligationi: unde si beneficiarius ob omissionem largitus est pauperibus, & si immemor huius obligationis, potest liberari à restitutione, quia hæc videtur esse virtualis intentio omnium facientium Eleemosynas, vt per eas satis-

faciant omnibus obligationibus, quas suis peccatis, aut negligentis contraxerunt: quia leges Ecclesiæ semper debent benignè explicari: quod etiam habenda locum in debitis ex furto, usuris, &c. quæ fortè soluenda sunt pauperibus ob incertitudinem creditorum: cum enim Eleemosynæ non repugnet velle satisfacere pro Eleemosyna aliàs debita (vt si quis Eleemosynam iniunctam à Confessario det extremè indigenti, cui ex iustitia tenetur subuenire iuxrà probabilem Doctorem sententiam) quidat eleemosynam censetur habere hanc virtuale intentionem satisfaciendi etiam alteri debito. Et ita hanc sententiam, quando olim docui *in 3. part. tract. 6. resol. 57.* & me citato, sequuti sunt postea quinque docti Recentiores, Trullench *in decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 7. dubio 14. num. 19.* Pellizzarius, & Escobar, vbi infra, Pericus *de Horis Canonicis cap. 5. dubio 22. num. 4.* & Gacijas *in Summa tract. 2. difficult. 8. dub. 3. p. 1. num. 3.*

Sed hoc supposito, difficultas est, an hæc doctrina procedat, si quis possit applicare eleemosynas olim factas pro omissione postea facta? Et negatiuè respondet Pellizzarius *in Manual. regul. tom. 1. tract. 5. cap. 8. sect. 4. num. 229.* Sed affirmatiuam sententiam docuit Olierius Bonartius *de Hor. Canon. lib. 2. cap. 11. num. 21.* cuius sententiam nimis latam ego existimaui *in part. 4. tract. 4. resol. 220.* Sed modò inuenio illam mordicus docere Escobar à Corro, *tract. de Hor. Canon. quest. 5. §. 4. num. 20.* Et ratio adduci potest, quia præbens eleemosynam censetur virtualiter illam præbere, non solum pro debitis contractis, si extarent, vel etiam pro contrahendis, ita vt sit quædam anticipata solutio. Limitat tamen hanc sententiam Escobar, *num. 19.* dum tempore factæ Eleemosynæ, aut postea beneficiarius eam applicauit alicui operi, aut necessitati, aut pro remissione peccatorum, pro animabus Purgatorij, aut pro alio opere pio: quia tunc ab hac speciali applicatione recedere non poterit, nec facere compensationem cum debitis restituendis ratione omissionis Diuini Officij, quia illa applicatio æqualeat donationi perfectæ, quæ reuocari non potest, *l. 3. & fin. Cod. de reuocand. donat. l. fin. Cod. de Vsuacap. pro donato, cum similibus,* & applicans post applicationem, & donator post donationem nihil sibi debitum retinet cum quo valeant compensare quod debent.

Sed hinc erit etiam discutienda alia quæstio.

An Beneficiarius, qui non recitauit, si altero die recitet, & suppleat omissum, excusetur à restitutione fructuum?

RESOL. XXIV.

Affirmatiuam sententiam docet nouissimè Quintanadueñas *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 8. sing. 6. num. 11.* qui citat Suarez, Ledesmam, Henricum, Molfesum, & Filiucium. Tum quia rependit æquale, tum quia Capellanus, quia vno die tenetur ex onere Capellaniz celebrare, si alio die celebret, non tenetur per se loquendo restituere: ergo neque qui officium alio die recitat. Ad rationes dubitandi respondet, admittendo, quod Capellanus, qui semel omittit, non satisfacit præcepto recitationis, sed satisfacit oneri contracto alio die recitando; hæc enim non est affixa diei, in quo recitandum erat. In Missæ verò auditione, & in ieiunio, cum non datur restitutio, sed præcepti adimpletio diei alligata, non potest hæc in alium diem transire. Sed animadvertas oportet, idem omnino dicendum esse, si pensum omissum v. g. hodie, recitet post duos, aut tres menses, aut aliud tempus; immò et si recitet ante tempus, in quo recitandum

recitandum erat, solvens anticipata solutione. Ita ille. Sed ego olim contrarium docui, & nunc iterum docco, & me citato, docet Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 8. sect. 4. num. 221.* & etiam me citato, Escobar a Corro, *tract. de Horis Canonicis, quest. 5. §. 4. num. 10.* Tum ex Concilio Lateranensi, & Bulla Pij V. in quibus habetur, eum, qui non recitat suo tempore officium, non facere fructus suos; tum quia obligatio recitandi est alligata diei, & transit cum ipsa die, adque non potest suppleri alio die, ita vt ex tali suppletione immunitas restitutionis obtineatur; tum quia Beneficiarius, hoc ipso quod non recitat, absque alia Iudicis declaratione incurrit poenam restitutionis fructuum: nemo autem potest se eximere a poena modo dicto contraea per legem Superioris.

Verum, an opinio affirmatiua sit probabilis, Bonacina affirmat; sed Persicus de *Horis Canonicis, cap. 5. dub. 18. num. 7.* putat post Concilium Lateranense, & Bullam Pij V. nullo modo talem sententiam sustineri posse; vt nouissime Pater Pellizzarius, vbi supra, probat Suarez a P. Quintanadueñas, & Bonacina adductum, loquorum fuisse in terminis iuris naturae, secluso iure positivo: & ideo, hoc stante, an opinio affirmatiua sit probabilis, modò viris doctis iudicandum relinquo.

Non desinam tamen in defensionem Patris Quintanadueñas adducere verba Garciae in *summ. tract. 2. diff. cult. 8. dub. 1. punct. 3. num. 12.* qui dixit. [Esta opinio de Suarez, assi por su autoridad; y la de los Demas Doctores, como por su razon no se puede censurar por improuable; y puede seruir de consuelo, y aprouecharse della algun beneficiado quando no tiene que restituyr por auerfelo gastado, o porque le hara falta.] Ita ille.

Sed alia difficultas est, stando in opinione affirmatiua, an si quis v.g. elegerit praedictum modum spiritualis restitutionis, obligatus fuisset restitutionem facere in eadem specie actionis, id est, in recitatione eiusdem Officij omitti, an vero potuisset satisfacere per alias preces aequales prudenti arbitrio, v.g. per integrum Rosarium, vel sacrificium Missae tot diebus repetitum, pro illa intentione.

Ratio dubitandi est, quia si consideremus iustitiae rigorem, videtur necessarium reddere idem opus in specie: nam mercenarius conductus ad fodiendum in vinea, non satisfaceret aliud opus, suo arbitrio faciendo, etiam in Domini voluntatem. Ad hoc dubium responderet P. Suarius, praedictum non teneri facere restitutionem in eadem specie; quia quando creditor moraliter, & rationabiliter praesumitur acceptare, sufficit aequiualens compensatio, licet non sit in eadem materia, sed ita praesumitur in praesenti casu, quia spiritualis fructus ab Ecclesia intentus potest esse aequalis, vel maior in alio genere spiritualis compensationis; vnde illa, quasi materialis diuersitas non videtur impedire condignam satisfactionem. Et ideo Garciae, loco citato, *num. 15.* sic ait: [Però preguntara alguno, estando en la opiaion conuatiua, de que se puede suplir la omision del rezo, quanto a la restitucion de frutos con rezar otro tanto; si ha de ser esto forçosamente en Officio Diuino, o si basta que sea en Rosarios; Psalmos Penitenciales, Missas, otras cosas guardando y gualdad ad arbitrium boni viri. Responde Suarez vbi supra, *num. 102.* y se sigue Luyz de San Iuan dnda 3. que no es necessatio, sino que podrá ser en otras cosas de las dichas: porque quando se presume moralmente hablando, que el acreedor está contento, y se dará por pagado, con que le den equivalente de la deuda; aunque no sea en la propia especie puede hazerse, en este caso se presume esto de la Iglesia que es el acreedor, Luego bastará la equivalencia, mayormente quando es mayor compensación: y

confirmarse con el simile del voto, el qual se cumple con cosa equivalente.]

Nota tamen contra Escobar, loco citato, *num. 14.* quod si in singulis horis vnus diei, quid leue omittitur, quòd simul sumptum grauem materiam constituat, non obligare Beneficiarium ad restitutionem. Et ita probabiliter, me citato, tenet Pellizzarius vbi supra, *num. 213.* & me etiam citato Trullench *num. 12.* Sicut etiam non teneretur Beneficiarius restituere, si omitteret partem notabilem vnus horae. Ita me citato Pellizzarius. Et licet Escobar *n. 12.* contrarium teneat, probabilem tamen esse nostram sententiam fateatur.

An qui vovit recitare Officium Sancti particularis in die, quo debet recitare de altero Sancto, tenentur duo Officia dicere?

R E S O L. XXV.

Negatiuam sententiam probabilem putat Escobar à Corro, *tract. de Hor. Can. quest. 3. §. 1. num. 10.* vbi sic ait: Dum quis vovit recitare Officium Sancti particularis, vt puta B. Mariae, in die, quo secundum Breuiarium Romanum dicendum est de alio Sancto, vel de feria, quia tenebitur due Officia recitare illo die, vnum de B. Maria, alterum de feria, vel de Sancto secundum Breuiarium Romanum. Contrarium tamen non improbabile reputo, nempe recitatione vnus Officij satisfacere vtrique obligationi: Tum quia valde probabile est, quòd adstrictus recitationi Horarum Canonicarum duplici onere ordinis, nempe Sacri, & Beneficij satisficit vnum Officium tantum recitando, & omitendo vnum solum nanciscitur peccatum: Tum quia ex mutatione Officij non graue oritur peccatum, cum in substantia obligationi satisfaciat. Et sic vovum adimplebit recitatione alterius Officij, & cum obligatione Officij diei recitando Officium voti: nihilominus tamen hoc subitico melius sentientis iudicio. Ita ille. Sed ego affirmatiuae sententiae adhaereo cum Faulsto, *tract. de Hor. Canon. lib. 2. quest. 130.*

Notandum est hic obiter, id quod asserit Croulers in *Regul. D. Francisca, cap. 3. sect. 1.* vbi sic ait: Etiam circa Horas Canonicas, putarem peccatum committi ab eo qui illas negligeret obreutu defectus Breuiarij Romani, si aliud ad manum habeat, vel habere possit. Obligantur enim fratres priuò ad Officium Diuinum, deinde ad modum eius, quod posterius, si non possint implere, prius autem sic, peccant si non implent. Et ideo docuit Escobar, vbi supra, *num. 3.* quòd si deficiat Breuiarium Romanum, poterit, imò, & debet recitare per aliud approbatum, quòd pra manibus est, & qui potens non est totum Officium recitare per Romanum, & potest recitare per aliud Breuiarium approbatum, quia est breuius, satis erit per hoc recitare, quam alterum omittere.

An Regulares possint eligere in Iudices, Conservatores Reclatos aliarum Religionum?

R E S O L. XXVI.

Affirmatiua videtur respondendum ex his, quae habentur in Allegatione Ioannis Naldi, quam penes me impressam habeo pro Patribus Societatis lesa contra Episcopum Angelopolitanum, vbi sic habetur, à *5. do. vsque ad 87.* Quoad secundum, Conservatores à Patribus Societatis electos, fuisse legitimis, & competentes patet attento *cap. fin. de Iudic. delegat. in 6.* In quo Conservatores possunt eligi Episcopi, Abbates, seu Dignitates, vel Personatus in Cathedralibus,

bus, vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes. Patres autem præfati obtinent dignitatem, & personatum respectuè, quia Pater Io. de Pareda est Prior Conuentus S. Dominici; Pater autem Augustinus Godinez est Definitor Capituli Generalis. Quod Prior Regularis sit dignitas, & capax rescripti Apostolici, patet ex cap. *Statutum. ver. Obiinentibus de rescriptis in 6.* & statuitur expressè in Clement. & si eod. tit. vbi prior Conuentualis, id est habens sub se capitulum, & collegiatam Ecclesiam, licet non esset electus, sed tantum ad nutum, dicitur esse in Ecclesiastica dignitate constitutus ad effectum ut sit capax delegationis Apostolicae, secus esset de priori Clausurali, qui non habet Capitulum, vt bene Gloss. ibi *vers. Conuentualem*, & clarius Glossa in Clementin. *Ne in agro. §. Caterum, de statu Monachorum*; dicit, prioratus Conuentualis est, in quo sunt plures collegialiter, & in cap. *Nobis fuit. vers. Conuentuali Ecclesia*, declarat eadem Glossa ad constituendam conuentualem Ecclesiam sufficere, quod plures collegialiter viuunt, ad *Text. in cap. 1. de elect.* id est quod faciant vnum Capitulum, siue vnum corpus, iuxta dispositionem cap. *Dilecta. de Excess. Pralat.* Definitor quoque est personatus, quia maior est priore, & vocem habet in capitulo Generali, quia ad delegationem sufficit præminencia, qua quis præ aliis diratus est in aliqua Ecclesia, vti dicit Glossa in *ciatio cap. Statutum. verb. Præditiis, de rescriptis in 6. cap. Quamuis verb. de significatione.* Et apparet ex Constitutione Clementis VIII. anno 1591. quæ incipit, Sanctissimum, & alia simili Gregorij XV. de anno 1621. quæ patenter incipit, Sanctissimus, in quibus mandata Apostolica talibus delegantur. Et quatenus Definitor non haberet dignitatem sufficientem, sufficit quod prior sit sufficiens, quia cum fuerint deputati in solidum, sufficit, quod vnus esset capax: nam vtile per inutile non vitiat, l. 2. §. *Sed si, ff. de verb. obligat. cap. vtile 27. de regul. iuris, in 6.* quod autem sub pœna fuerint electi in solidum, patet ex petitione Prouincialis, supra num. 4. in illis verbis, in principio, [Parezo ante Vuestras PP. muy RR. d. antes qualquieras de Vuestras PP. & in fine, à Vuestras PP. iuntos, y à qualquiera di Vuestras PP. pido, &c.] Isti igitur fuerunt Iudices competentes iuxta sacros Canones, & de iure communi. Non enim obstat Constitutio Gregorij XV. in qua Iudices conseruatores demandant Synodales in Synodo deputato: quia in illis Regnis Iudices Synodales non sunt, vnde ad impossibile nemo tenetur, l. *Si quis in graui, in princip. vbi Bartol. ff. ad Syllan. com. similibus*, & quando tales non existunt, tunc possunt eligi alij, qui habeant qualitates de iure communi requisitas, hoc est, qui sint in Ecclesiastica dignitate, vel personatu, quales sunt nostri, vt vidimus, Sed quod tollit omnem dubitationem, Gregorius XIII. in Bulla data 24. Octobris, anni 1579. concessit quod Societas in Indiis eligere possit loco personarum in Ecclesiastica dignitate constitutarum, quous idoneos, & probos Vitos sæculares caractere Clericali insignitos, non tamen coniugatos, nec propter eam dictam Societatem ad certos, & determinatos Conseruatores obligari, auctoritate Apostolica statuit; ex quibus patet, quod etiam liberam Societati eligere Conseruatorem, elegit autem Regulares, quia Sæculares illi erant suspecti, cum D. Episcopus Aduersarius, tunc esset visitator. Regius omnes facilliter ad suam partem traheret, vel saltem illius timore contra illum nemo procedere præsumebat. Et Partes Dominicani habent privilegium à Clemente Septimo sub die octauo Martij 1533. in quo conceditur illis, posse eligere Cõseruatores quoscumque personarum Ecclesiasticarum, Sæculares, & Religiosas, etiam in Ecclesiastica dignitate non constitutas, dummodò litterati sint, & si non sunt litterati, adhibeant Assessores, & in factis ordinibus constituti. Et

hæc omnia, vt dixi, habentur in supracitata allegatione.

Sed ego puto hodie circa præsentem quæstionem, si lere omnia Regularium priuilegia, vt oprime obleruar ex eadem societate Calltus Palaus, tom. 3. tract. 16. disp. 4. p. 112. §. 1. num. 9. vbi sic ait: Dixi spectato iure communi; nam si specialia priuilegia Societatis Iesu spectentur, quilibet Superior Regularis eligi potest in Iudicem conseruatorem, vt constat ex Bulla Gregorij XIII. edita anno 1573. cuius meminit Manuel Rodriguez tom. 1. 99. *Regul. quæst. 65. art. 3.* Sanchez lib. 6. n. 79. Sed quid sit de his priuilegiis, & de decisione, cap. *fin. de officio deleg. in 6.* standum est Constitutioni Clementis VIII. editæ anno 1592. & Constitutioni Gregorij XV. editæ 1621. Quarum tenorem refert Barbosa, alleg. 106. in fine à num. 53. quibus cauetur, nullum alium conseruatorem eligi posse à Regularibus, nisi qui qualitates habeat in dicto capite, Statutum præscriptas, designatusque Iudex sit in Synodo Prouinciali, vel Diocæsana. Et ob hanc causam quærente Archiepiscopo Turritano, an Regulares vnus Conuentus, Monasterij, vel Domus aliquam Priorem, seu Guardianum, vel quemuis alium, quauis dignitate Regulari fulgentem, in suum Conseruatorem eligere, vel deputare possint? Sacra Cardinalium Congregatio respondit 6. Octobris anno 1617. non posse, teste Barbosa alleg. 106. num. 15. Hucusque Palaus, cui adde ex eadem Religione Fragosum in *Repub. Christ. tom. 2. lib. 4. disp. 12. §. 6. n. 112.* & sequentibus.

Nota tamen, quod post hæc scripta promulgarum est Breue Sanctissimi D. Nostri Innocentij Decimi sub die 14. Maij 1648. vbi plura definiuntur circa Conseruatores ex causa litis supradictæ, inter Patres Societatis, & Episcopum Angelopolitanum; idè Lectoris illud remitto.

An Episcopus possit prohibere Regularibus, ne ministrarent Sacramentum Eucharistiæ in die Paschatis?

RESOL. XXVII.

Suppono Paulum III. in Bulla anno 1549. Societati Iesu concessa, asserere, Regulares excepto Resurrectionis die, omnibus Christi fidelibus Eucharistiam ministrare posse.

Difficulus est, an verba dicta intelligenda sint de die Paschatis materiali, an de die Paschatis formali, videlicet quo præceptum Paschalis Sacrae communionis impletur, & de hoc vltimo, verba Sanctorum Pontificum intelligenda esse tradunt Suarez, Vasquez, Koninch, Layman, Sanchez, Fagund, Miranda, & Bonac. quos citat, & sequitur Castrus Palaus tom. 4. tract. 21. disp. vnic. p. 112. §. 2. num. 3. Quibus adde Lessium in 3. part. D. Thome quæst. 82. art. 3. dub. vnic. num. 12. Pertinet de officio Sacerdotis, lib. 3. cap. 6. dub. 3. num. 51. Lezana in *Summ. tom. 3. verb. Eucharistiæ, n. 2.* Et Amicus in *Curs. Theol. tom. 7. disp. 31. sect. 3. num. 58.* vbi sic ait. Notandum per diem festum Paschatis Resurrectionis Dominice, non intelligi solum diem Paschatis, vt intellexerunt Compilatores nostrorum priuilegiorum præcitato loco, sed totum tempus, quo currit præceptum Ecclesiasticum annuæ communionis, vt nostræ Constitutiones exponunt part. 7. cap. 4. in explanatione lit. D. modò enim vna die intra hoc tempus Paschale quis in sua Parochia præceptum annuæ communionis adimpleuerit, poterit reliquis diebus, etiam ipso Paschatis die in nostris Templis communicare, Parochi licentia minime requisitaliqui sequeretur, quod nulla alia die, præter quam ipsa die Paschatis, fideles præceptum annuæ communionis in suis Parochiis, adimplerent. Nam idè hæc excipitur, vt in ea, suis in Parochiis, præceptum adimpleat: ergo si sola dies Paschatis excipitur, in qua nostris in

Templis communicare non possint, sola ea die poterunt in proprijs Parochiis præceptum adimplere, cum nequeat illud adimplere in nostris Templis absque Parochi licentia. Sic ille. Itaque dicendum est, non diem Dominicum Resurrectionis materialem, sed formalem, id est, quo præceptum Paschalis communionis adimpletur, supradictis privilegijs intelligi. Quia intentio Pontificis in excipiendo Resurrectionis die a privilegio Religiosus concessio Eucharistiam ministrandi fuit in actum, & illud conferuare præceptum latum in cap. Omnis vtriusque sexus, de penitent. & remissionib. quo cauetur omnes obligatos esse de manu proprij Parochi tempore Paschalis communionem accipere, vt eo facti proprium pastorem recognoscant. At hic finis nullatenus obtineretur, si omnes à Religiosis accipere communionem præceptam possint, tamen non possint eam in die Dominico Resurrectionis accipere. Atque ita posse Religiosos communionem concedere eo die Resurrectionis omnibus illis, qui præcepto communionis Paschalis satisfecerunt, vel intentionem habent sequentibus diebus satisfaciendi. Vide omnino Remigium Scropha in 99. Moral. quest. 35. per totam, in qua me citato, hanc sententiam late firmat, & tuetur.

Hoc supposito, videtur negativè ad difficultatem propositam respondendum; quia Pontifex non prohibet Regularibus ministrare Eucharistiam Sæcularibus in die Paschatis, qui ex deuotione illam sumunt: ergo non possunt Episcopi hoc illis prohibere; non enim possum tollere privilegia, quæ Papa Regularibus concessit.

Sed his non obstantibus, non desunt Doctores asserentes, in verbis Pontificum superius positis, excipi ipsum primum diem Paschæ, itavt in eo non liceat Regularibus sacram Eucharistiam ministrare, etiam ex deuotione sumentibus, etiam iam præcepto satisfecerint. Quod probatur ex illis verbis concessionis Xyli IV. & Leonis X. præterquam in die Resurrectionis Dominicæ, & Nicolai V. præterquam in festo Paschæ Resurrectionis Dominicæ, vbi Pontifices expressè excipiunt ab illa concessione ipsum diem Resurrectionis Dominicæ, videlicet primum diem Paschæ: nam in eo Dominus resurrexit. Ratio exceptionis est, quia hoc privilegium est contra ius commune. Et hanc sententiam tenet Trullench in Praxi sacrament. lib. 3. cap. 7. dub. 1. num. 9. Nauarius in man. cap. 21. num. 52. Henriquez lib 8. cap. 55. n. 1. & in Glossa lit. D. Azorius tom. 1. lib. 7. cap. 30. quest. 7. & alij. Vnde ex his sacra Congregatio Concilij declarauit, posse Episcopos hoc Regularibus prohibere; quæ declaratio emanauit cum subscriptione Sanctissimi D. N. Innocentij X. & est tenoris sequentis.

Die 9. Julij 1644. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini interpretum post maturam discussionem censuit Archiepiscopum Burdegalensem non posse Regularibus habentibus privilegia Apostolica, vt à Dominica Palmaram usque ad Dominicam in Albis inclusivè, administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum Confessionis; posse tamen eisdem prohibere, vt personis sæcularibus in die Paschatis non administrarent Sanctissimum Eucharistie Sacramentum, etiam si disti a persona sæculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesie hac de re edito. Ioannes Baptistæ Cardinalis Pamphilius. Et hæc declaratio habetur impressa in Allegatione Ioannis Naldi pro Patribus Societatis Iesu contra Episcopum Angelopolitanum in summario, num. 10.

Nota, quod in part. 1. tract. 14. resol. 73. adduxi quoddam privilegium Pij IV. ex quo Ioan. de la Cruz. & alij existimauerunt posse Regulares ministrare sæcularibus Eucharistiam, vt impleant præceptum communionis; sed modò puro tale privilegium nullo pacto admittendum esse, ex his, quæ adducit Cæstrus Palaus, vbi su-

pra num. 5. & me citato, Trullench num. 8. non enim tale privilegium fuit à Regularibus vsu receptum: privilegium autem vt vim habeat, acceptationem illius requirit.

Nota etiam hic obiter, in supracitata allegatione §. 49. hæc haberi: Iesuitæ habent privilegia propria Gregotij XIII. & aliorum Pontificum, quæ longum esset recensere, quæ circa Confessionem, & prædicationem amplissima sunt, nec videntur reuocata, per Concilium Tridentinum, vel saltem, quæ reuocata essent videntur reconcessa à Paulo V. de anno 1606. in citata Bulla, quæ incipit: Quantum Religio, in qua confirmantur privilegia Societatis, cum clausulis amplissimis, vt diximus; & quia consonant vix vocis oraculo Pij V. in quo eisdem Patribus confirmantur privilegia reuocata per Concilium Tridentinum, quod vixæ vocis oraculum præteriri etiam potest dici debere Bullam, per illam Bullam Pauli V. ac per consequens non comprehendam in reuocatione generali huiusmodi oraculorum facta per Gregorium XV. & Urbanum VIII. Ita ibi, & §. 71. asserit quod per quamcumque derogationem non intelligitur derogatum privilegijs concessis Societati, nisi tribus distinctis vicibus ipsis Patribus derogatio fuerit intimata, & insinuata. Sed licet hæc omnia satis plausibilia erant Regularibus & præterum nostræ Religioni, quæ gaudet omnibus privilegijs concessis Societati, tamen circa supradicta maximam habeo difficultatem; & præter alias rationes, video stylum Curie esse contrarium, de cuius vi etiam in conscientia agit Pellicionius in quinque agenda Quæstionum vtriusque iuris, quest. 25. cap. 3. & alij. Sed de his alibi etiam à nobis actum est.

An Canonicus surdus, vel Religiosus assistens Choro. & cum alijs diuinum Officium recitans satisfaciatur suæ obligationi?

RESOL. XXVIII

Suppono cum Rocafulli in Praxi Theol. moral. part. 2. lib. 3. c. 4. dub. 4. num. 316. & Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 7. dub. 28. n. 9. Surdum, qui potest legere, teneri recitare, siue se audiat, siue non: satis enim est, quod mente attendat, & cognoscat, quid dicat.

Hoc supposito, ad quæstionem propositam negativè respondet Pater Bordonus in Consil. Regular. tom. 2. resol. 77. num. 59. vbi docet, quod surdus assistens Choro, lucratur quidem distributiones, non tamen satisfaciatur obligationi recitandi Diuinum Officium. Ratio illius est, quia ad lucrandum distributiones, sufficit assistentia, & partialis recitatio Diuini Officij. Ratio huius est; quia non minus est de essentia Officij auditio, quam recitatio, cum ambæ sint partes essentielles Officij in choro recitati, & ambæ partes fundentur in attentione recitationis, & auditionis. Sed defectu recitationis, diuinum Officium non subsistit, vt clarum est: ergo neque defectu auditionis. Quare domi suæ recitet Officium, si vult satisfacere. Rationes quas adducit, resoluuntur dicendo, quod surdus non facit suam eam partem, quam non audit, quia cum ea communicate non potest, nam communicatio fit per auditum, aliter sequeretur, quod surdus suam faceret concionem, quia cum alijs assistit prædicationi, vt comparat, & membrum rotis Auditorij; præterea tollitur ratio mixta illi Regulæ, nam auditio partis non est conditio, sed pars essentialis necessaria ad satisfaciendum. Deinde licet Officium, in choro recitatum, sit oratio communis totius chori, & consequenter singulorum, non tamen per hoc facit suam partem, quia non audit, quia singuli faciunt suam solum eam partem, quam poluerunt, cum

id totum dependeat à singulari actione cuiuslibet: cum ergo in communitate surdus non contulerit alteram partem, defectu auditionis, sed solam recitationem, idè hanc solam ex communitate participat, & sic quo ad auditionem non dicitur habere partem in communitate, sicut neque ille, qui licet recitet, non tamen attendit, dicitur facere suum Officium, seu satisfacere suæ obligationi defectu intentionis, quæ & ipsa est de essentia orationis. De obligatione sacrificij est dispar ratio; nam sicut sola assistentia, cum deuotione, & attentione satis fit Missæ, ita & eiusdem obligationi per assistentiam, neque enim oblatio circumstantium fit per recitationem verborum, quibus Sacerdos offert, sed sufficit mentalis oblatio virtualiter contenta in assistentia formali ad Missam; in recitatione verò Diuini Officij requiritur recitatione ex vna parte, & auditio ex altera, & sic adest conformitas in verbis recitatis, & auditis, quæ vniuersitas in obligatione necessaria non est. Hæc omnia Bordonus, qui pro sua sententia citat Bonacinam; quibus ego addo Castrum Palanum, tom. 2. tract. 7. disputat. 3. punct. 4. num. 6. Faustum de Hor. Canon. lib. 3. quæst. 19. & Persicum, cap. 4. dub. 9. num. 3. Hæc sententia est probabilis.

Sed non minus probabilem affirmatiuam existimo, quam tenet sapientissimus Suarez, tom. 4. de Relig. lib. 4. cap. 28. num. 18. cui ego addo Escobat à Corro, de Hor. Canon. quæst. 4. num. 66. vbi firmat surdum, dum canit in choro ex obligatione propria, & munere, adimplere Præceptum recitandi Horas Canonicas, etiam si non audiat alterum chorum recitantem. Et idè etiam asserit de quocumque Recitante in choro, si non audiat alteram partem, cum ei nulla possit culpa imputari, & fecerit ex se quantum potuit; quod accipio, tam quò ad implementum obligationis recitandi, quam quò ad lucrandum distributiones, etiam si partem, quam non percipit, non reperat. Et ita etiam docet nouissimè Rocafull in Praxi Theolog. moral. part. 2. lib. 3. cap. 6. dub. 4. numer. 56. vbi sic ait: An si chorus silens non possit percipere chorum canentem, satisfaciat? Respondèdo satisfacere. Ita Sà, & Suarez loquens de surdo, qui alios canentes in choro non intelligit, nec os sequi potest. Ratio est; quia hic verè dicitur assistere choro, & communicare suam partem aliis; neque per ipsum stat, quin versuculos à focis recitatos audiat, & illam partem suam efficiat: conditio enim censetur adimpleri, quando non stat per eum, qui eam adimplere debet. Hæc ille.

Nec obstat dicere, quod ex dictis sequeretur, posse surdum dicere Horas Canonicas cum socio, etiam si illum non intelligeret; & adimplere præceptum: quod negat Trullench, Rocafull. vbi supra, & alij. Respondèdo esse disparatam rationem in vtroque: nam in casu obiectionis, recitatio surdi cum socio est voluntaria: at in nostro casu est necessaria, vt est, quæ fit in choro per Canonicos, & alios illi addictos. Ergo, &c.

Notentur hæc omnia; quia casus potest in Praxi accidere, non solum cum surdis, sed etiam cum surditis.

Nota etiam hæc obiter, Pellizzarium in Man. Regul. tom. 1. tractat. 5. cap. 8. sect. 3. num. 143. Me citato docere probabiliter surdum non assistentem choro, gaudere distributionibus quotidianis.

An verò cæci deobligentur à recitatione Diuini Officij? respondet Pellizzarius loco citato, num. 111. quòd quamuis Doctores communiter dicant, eos non deobligari, si memoriter sciant Horas, aut cum socio possint Psalmos alternatim recitare, aut etiam antea soliti essent recitare cum aliis, idque commodè etiam modo præstare possint: & hoc ex regula generali, quòd qui tenetur aliquid, tenetur etiam ad media ordinaria, sine quibus illud impleri non potest; nihilominus

absolutè loquendo, non videtur improbabile, cæcum obligatum ad Horas ex Professione, aut Ordine Sacro non teneri eas recitare, etiam si memoriter sciat Psalmos, cum adhuc Lectiones legere non possit, & alioqui non teneatur admittere locum quantumuis se offerentem ad recitandum; cum facultas recitandi cum socio, sit priuilegium, & fauor, quo quilibet potest libere non vt: idque etsi solitus fuisset eo vt; semper enim Priuilegiatus potest renouare priuilegio, vt patet. Ita Pellizzarius; cuius opinio facit contra id quod docet Pasqualigus in 99. Can. Centur. 1. quæst. 53. nempe Regularem cæcum teneri sub mortali assistere choro, si potest alternatim dicere Officium; cum enim Regularis ex vi constitutionis, vt suppono, non teneatur sub mortali, choro assistere; & Regularis cæcus, secundum Pellizzarium, probabiliter non tenetur dicere Officium cum socio, etiam se vltro offerente, non video quare teneatur assistere, vt cum aliis persoluat Horas Canonicas. Et ita contra Pasqualigum in terminis docet etiam nouissimè Ioannes Henricus in 99. tract. sect. 35. quæst. 22. Religiosum cæcum non teneri recitare Horas Canonicas. Sed de hoc ego alibi.

Nec deseram hic apponere verba Escobar de Hor. Canon. quæst. 6. num. 38. vbi sic ait: Verius cenfeo contra Bonacinam, Clericum habentem Beneficium, ex quo sufficientes colligit fructus, non teneri conducere socium ad recitandum, & si cum eo recitare, non verò solus, quia Præceptum ad orandum obligat per se, non ad adhibendum socium, & si non potest per se, vt supponimus, ad nihil tenetur. Nec facit teneri adhibere media necessaria ad implendum præceptum recitandi; quia hoc intelligitur de medijs ordinarijs, vt est emere Breuiarium, non de extraordinarijs, vt est conducere socium, ad quod simile præceptum non obligat. At ex eadem ratione cenfeo, non esse tenendam illam opinionem eiusdem Bonacinæ dicentis, cæcum, qui per se recitare non potest, teneri socium adhibere, vt paulatim Psalmos memorizet mandet; nam cenfeo ad neutrum teneri, quia neutrum præcepto continetur, & nimis durum esset, & molestum ad id illum obligare; etsi enim probabile sit quòd carens Breuiario, licet memoriter Psalmos, absque Lectionibus teneat, recitare non teneatur Psalmos, quia per se absque Lectionibus Officium non constituunt, quòd est præcepto, non Psalmi, multò magis probabiliter erit, quòd cæcus non teneatur Psalmos memorizari mandate, nec ad id conducere socium, cum etsi eos memoriter teneat, recitare non teneatur; atque ita melius tenent Soto 10. de Iust. quæst. 5. art. 3. & Macignus de Hor. Canon. cap. 14. num. 9. Hucusque Escobar.

Sed si incidenter hic quæras, an cæcus, qui non potest recitare maiorem partem Officij teneatur, recitare minorem, quam potest? Affirmatiuè respondet Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 46. num. 6. Layman lib. 4. tractat. 1. cap. 6. dub. 1. & alij. Ratio est, quia vt docet Caietanus 2. 2. quæst. 147. artic. 7. ad 3. & Nasarrus in Man. cap. 21. num. 27. Qui non potest implere totum præceptum Ecclesiæ, tenetur partem quam potest; vnde qui non potest ieiunare totam Quadragesimam, tenetur ieiunare partem, quam potest; & qui vouit seruare castitatem, & matrimonium contrahit, licet non possit totam seruare, quia teneatur reddere debitum, tamen tenetur seruare partem, quam potest, scilicet non petendo debitum: ita cæcus, qui non potest recitare totum Officium, tenetur recitare partem, quam potest, scilicet illam, quam memoria retinet, & si non potest solus, tenetur cum socio, quem habere commodè potest. Hanc sententiam docet Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. de Horis, à num. 14. vsque ad 28. & in num. 24. docet, hanc quæstionem non solum locum habere in impedimento infirmitatis, sed etiam

etiam in aliis; unde bene inferri, qui tota die fuit legitime occupatus, ut nullam horam diei dicere potuerit, & ante mediam noctem potest saltem Completorium recitare, cui non obligatur? Et is, qui Breviarium non habet, tantum scit memoria Primam, & Completorium, cui non tenebitur illas Horas dicere, etiam si minorem partem Officij continent? Et *num. 27. dicit*, non esse veram generalem regulam pro omnibus casibus & impedimentis, videlicet ut qui non potest dicere tot Horas, ut continent saltem maiorem partem totius Officij, nullam dicere teneatur. Eum sequitur Reginaldus *lib. 18. cap. 13. num. 18; quest. 4.*

Sed his non obstantibus non desunt Doctores negatiue sententię adhaerentes, nempe quod qui non potest maiorem partem Officij recitare, non teneatur ad minorem si potest; quia maior pars trahit ad se minorem. Et ita tenet Lessius *lib. 2. cap. 37. dnb. 9. numer. 54.* Filiucius *tom. 2. tractat. 2. cap. 9. quest. 6. num. 294.* & Azorius, *tom. 1. libr. 10. cap. 13. quest. 5.* qui loquitur in specie de cæco; vnde ego puto utramque sententiam probabilem.

An si quis bona fide confiteretur cum simplici Sacerdote de venialibus, & mortalibus, valida esset absolutio?

RESOL. XXIX.

Affirmatiue respondet Mazuchellus, *de Casib. reseruat. disput. 1. quest. 3. difficult. 14. num. 43. & 44.* vbi sic ait: Inferior Sacerdos non potest absque causa rationabili, & urgente necessitate absolute poenitentem a non reseruat, remittendo postmodum illam ad superiorem pro reseruat. Dixi, absque rationabili causa, vel urgente necessitate; hac enim concurrente, poterit inferior Confessarius ita absoluerit. Verum tamen est quod si absque vlla legitima causa absolueret, adhuc tamen Sacramentum teneret, quoties poenitens bona fide confiteretur. Et ratio est, quia in poenitente adesset bona fides, ut suppono; debita item dispositio, Confessio item esset integra, & Confessarius haberet intentionem absoluedi ab iis peccatis, a quibus posset: ergo validum foret Sacramentum. Tum quia si poenitens peccata illa reseruat fuisse oblitus, ea fuissent indirecte deleta, & pro iis delendis suffecisset iurisdictio inferioris Confessoris: ergo adhuc debebantur, etiamsi ea a poenitente manifestentur: ad hoc enim, ut iter Sacramentum, sufficit quod Confessarius habeat iurisditionem circa partem materiae a poenitente exhibitae: & sic ea peccata, circa quae habet iurisditionem, directe delentur; cætera vero circa quae illam non habet, qualia sunt reseruat; indirecte tantum, id est per concomitantiam, ex eo quod non possit vnum deleri sine alio. Tam quia, si & Confessarius bona fide absolueret, & poenitens bona fide confiteretur, ex eo quod hic putaret illum habere iurisditionem super reseruat: Confessarius vero putaret peccata confessã non esse reseruat: certè in hoc caso stare Sacramentum, & tamen bona illa fides non suppleret iurisditionem: quod argumento est, quia si poenitens veniret postmodum in cognitionem, Confessorem non habuisse hanc iurisditionem, teneatur iterum peccata reseruat Superiori subiicere: ergo adhuc stabit Sacramentum, etiamsi mala fide Sacerdos absoluat: bonitas enim, vel malitia Confessoris non reddit irritum Sacramentum quoties illi non desit intentio.

Dices, sequeretur poenitentem obstructum venialibus, & aliis mortalibus non reseruat posse valide

absolui a simplici Sacerdote, quoties illi bona fide confiteretur, & putaret illum habere iurisditionem. Respondeo, concedendo sequelam, licet enim simplex Sacerdos per se iudicare non possit de peccatis mortalibus, tamen quatenus habet potestatem conficiendi tale Sacramentum propter iurisditionem, quam habet circa peccata venialia confessã, inde est ut possit hominem sanctificare, & consequenter mortale peccatum expellere, licet ab illo per se non absoluat. Vide Suarez *de Poenitentia, disputat. 31. sect. 2. num. 6.* & Reginaldum *in Praxi, tom. 1. lib. 8. num. 81.*

Hinc ego olim rectè respondi, quod si quis etiam cum attritione cognita confiteretur cum simplici Sacerdote non approbato, bona tamen fide, si moreretur ante aliam confessionem, saluus fieret, quia absolutio illa fuit valida, & gratiam Sacramentalem contulit. Ex his etiam inferitur, confitens bona fide peccata reseruat manere absolutum; quia cum non desit sufficiens iurisdictio in Absolvente, si alioquo accedat bona fides, & dispositio ex parte poenitentis, validum efficitur Sacramentum, accedit autem bona fides poenitentis; vel quia ignorat esse casum reseruat; vel quia incolpabiliter putat, illud posse absolui a quolibet. Vnde etiam Sacerdos culpabiliter absoluat, tenet absolutum; quia concutunt omnia ad validitatem Sacramenti: & solum manet poenitens cum onere explicandi reseruat Superiori, quoties illud nouerit esse reseruat. Et ita docet Amicus *in Curs. Theolog. tom. 8. disputat. 13. sectio. 10. num. 223.*

An Sacerdoti non omnino cæco, si possit videre Calicem, & Hostiam, licet non sit celebrare, non obstante quod non possit legere, si memoriter sciret Missam de Requiem, vel de Beata Virgine?

RESOL. XXX.

Respondeo affirmatiue, ut ex sapientissimo Vasquez docet Ioannes Præpositus insignis Theologus Societatis Iesu in 3. *part. quest. 83. art. 3. dnb. 4. num. 168.* vbi sic ait: Requiritur etiam liber qui saltem contineat Canonem, ut communiter Doctores, ne in re tam ardua memoria hominem fallat: vnde communiter docetur, eum, qui audeat rem diuinam sine libro facere, peccare mortaliter: non est tamen improbabile quod censent aliqui, non esse peccatum iusta de causa factum sine libro celebrare, si absit scandalum, & errandi periculum. Videri potest Vasquez *disputat. 133. cap. 3. fine.* qui docet, eos, qui propter debilitatem visus non possunt legere, possunt tamen sufficienter Hostiam, & Calicem videre, permittendos celebrare, si Missam sufficienter memoriter teneant. Videri etiam potest Suarez, *disp. 81. sect. 6. conclus. 1. §. Quarto requirunt.* Ita Præpositus; cui adde nouissime Pellizzarium *in Man. Regal. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. sect. 2. subsect. 1. num. 130.*

Existimo tamen cum supradicto Sacerdote sic celebrante, assistere debere Diaconum, vel alium Sacerdotem ut illum adiuet ad colligenda fragmenta ex Hostia supra Patenam, vel Corporale relictæ, si forsitan diaconus Sacerdos celebrans, illa non videret. Et ita Pater Cæsar del Bosco, vir doctissimus, & amicissimus testatus est mihi, consuluisset eminentissimum Dominum meum Cardinalem de Lugo in quadam Congregatione facta ex ordine Patris Martij Vitelleschi Generalis Societatis, in ordine ad exercitum Patris Vivaldi lanuensis eiusdem Societatis.

Et idem ego annis elapsis consului quemdam Patro-
thum, cuius oculis omnes litteræ duplicabantur, & idem
legere non poterat, potuisse celebrare quotidie, si me-
moriter sciret Missam de Requiem: iste tamén Paschus
fragmenta Hostiæ optimè videbat.

Notandum est hæc obiter, quòd in casu, quo electori
fiat cæcus, eum nihilominus cum aliis Electoribus
debere admitti ad eligendum, non quidem faciendò
sibi sibi nomina eorum, quos intendit eligere, in-
iunctò Scriptori iuramento de fidelitate seruanda, ve-
lut Castellanus de elect. cap. 5. num. 60. Sed accedendò
ad aures scrutatorum, ibique suum suffragium aperiens
dò, iuxta formam antiquam, de qua in cap. Quia propter,
de elect. sic quippe facilius euaditur periculum infide-
litatis, retento etiam secreto nomine eligentis; & alio-
qui, ubi forma alicuius actus in totum seruati nequit,
explicari debet eo meliori modo, quo potest.

*An in Confessione peccatorum venialium sufficiat
dolor virtualis?*

RESOL. XXXI.

AD hoc dubium sic respondet Thomas Tamburi-
nus in Methodo expeditæ confessionis, libr. 1.
capit. 3. §. 1. num. 1. & 2. Probabile est etiam suffice-
re dolorem virtualem in confessione venialium: in
confessione enim mortalium, de qua solum agere vi-
detur Concilium, quando requirit dolorem forma-
lem, necessarius omnino est formalis. Quare si quis
cedat ad confitenda venialia sine actuali complacen-
tia peccati venialis, cum desiderio recipiendi Sacramen-
tum, eiusque effectum, cum in hoc desiderio sufficienter
detestationem virtualem habeat, bene erit dispositus.
Nam propterea Concilium alicubi dicit, ad Sacra-
mentum hoc requiri tanquam partem propriam mo-
tum pœnitentis: tunc enim videtur loqui de confessione
in vniuersum; id quod verificatur in confessione ven-
ialium, nam certè voluntas suscipiendi Sacramentum,
motus est proprius pœnitentis. Hanc sententiam Præpo-
situs vocat non improbabilem, citatque pro ea Sua-
rium, de Pœnit. disput. 12. sect. 11. num. 9. quamvis alibi
sibi contrarium additque idem Præpositus quòd hæc
sententiam alij sequuntur; iuxta quam si quis se dirigat
non peccabit; & fortè consequetur Sacramenti effe-
ctum. Hanc eandem sententiam sequitur Rosella, &
Syluester, & veram esse mihi dixit Pater Franciscus
Chiræ nostræ Societatis Iesu, in Theologia moralis non
parum versatus: Fauet Ledesma, Vega, Almainus, &
Bernardus de Gasnaco; quatenus dicunt, dolorem esse
quidem partem, sed integram non essentialem Sa-
cramenti, atque aded sine qua tota essentia Sacramenti
consistat: quos tamen licet cum opinione communi
Theologorum reiciamus, nihilominus prædictæ sen-
tentia fætere inficari non possumus. Hucusque Tam-
burinus.

Sed ego negatiua sententiæ prorsus adherendum
esse puro. Itaque dicendum est contra Tamburinum,
quòd qui confitetur peccata venialia tantum, teneat-
ur elicere actum doloris efficacis, sicut tenetur in
confessione de peccatis mortalibus. Quòd teneatur
elicere actum doloris, probatur ex Concilio Triden-
tino, in quo partes huius Sacramenti assignantur, vi-
delicet contritio, confessio, & satisfactio; & nomine
contritionis intelligunt communiter Doctores, detes-
tationem peccati: sed dolor imperfectus, seu dispi-
cenda inefficax non est detestatio, aut retractatio
peccati; cum possit stare cum proposito iterum com-
mittendi peccatum illud, de quo doletur, immò cum

ipso peccato actuali; ergo confessio de venialibus, rea-
quitur etiam dolorem efficacem, sicut confessio de
mortalibus. Quomodo enim vult Deus remittere pecca-
tum habenti huiusmodi complacentiam in ipso
peccato; immò cum voluntate peccandi absque vlla re-
tractatione?

Confirmatur, quia peccata mortalia possunt remitti
extra Sacramentum per dolorem virtualem tantum,
nempe per actum amoris Dei super omnia, qui dolor
virtualis dicitur; & tamen si remittantur in Sacramen-
to Pœnitentiæ, necessariò requiritur dolor formalis, ex-
suprà dictis: ergo à pari etiam peccata venialia possunt re-
mitti extra Sacramentum sine dolore formali, tamen si
remittantur in Sacramento Pœnitentiæ, debent remitti
per dolorem formalem supernaturalem. Dolor enim
non requiritur ex vi remissionis venialium, sed ex
vi Sacramenti Pœnitentiæ, quod necessario requi-
rit pro sua materia hunc dolorem formalem superna-
turalem.

Quòd verò sit mortale confiteri tantum venialia abs-
que dolore supernaturali, patet: nam sic redditur forma
Sacramentalis Pœnitentiæ irrita. Idè enim peccat
mortaliter, qui confitetur mortalia sine dolore, quia
culpa sua frustratur forma Sacramenti, seu Sacramentum
redditur nullum; sed etiam culpa confitentis venialia
forma Sacramenti redditur nulla: ergo etiam iste pec-
cat mortaliter, &c.

Nec dicas primò, quòd Sacramentum frustratur in
re leui. Quia contra est; nam frustratur totum Sacra-
mentum; quòd verò frustratur per rem leuam, vel per
rem grauem impertinenter se habet ad Sacramentum,
sicut quòd quis occidit Titium cum ense, vel cum lapillo,
impertinenter se habet ad gravitatem homicidij in-
tenti; semper enim iste talis homicida peccat mortali-
ter, etsi instrumentum, seu ictus sit leuis, dummodò
homicidium sit intentum. Adde, quòd acetum etiam
res leuis est; & tamen, qui acetum consecrat volunta-
riè, peccat mortaliter; quia applicat verba Christi,
quæ sunt forma Sacramenti Eucharistiæ, frustra, &
quasi irritoridè, cum sit absque omni prorsus vtilitate, &
effectu.

Nec dicas secundò, quòd effectus, quos homo pri-
uatur ob talem irritationem, est leuis, cum sit remis-
sio peccati venialis. Quia contra est, nam dolor de
venialibus, si dixi, requiritur non ex vi remissionis,
sed ex vi Sacramenti; vnde non ratione iacturæ remis-
sionis, sed ratione irritationis Sacramenti commit-
titur peccatum sacrilegij. Aliiter enim, neque pecca-
tor, qui confitetur peccata sine dolore peccaret mor-
taliter, quia iactura posset statim recuperare per aliud
Sacramentum cum debito dolore; & sic sicut non
peccat mortaliter ratione iacturæ; qui nunc habet
commoditatem confitendi peccata sua mortalia, &
non confitetur, quia potest postea confiteri; ita qui
nunc confitetur mortale sine dolore, ratione iacturæ,
non peccabit mortaliter, quia potest cum debito
dolore confiteri iterum, & amissam gratiam recu-
perare.

Confirmatur, quia si semel admittatur, non esse
mortale, frustrari formam Sacramenti, sequitur, ne-
que mortale esse, si baptizatus iterum se offerat ad
baptizandum, etsi de facto baptizetur; nam non se
priuaret aliquo fructu, cuius esset capax; neque pecca-
ret mortaliter mulier, quæ sub habitu virili faceret se
ordinari ab Episcopo, quia non se priuaret fructu sibi
debito; nec Sacerdos, qui consecraret voluntariè
aquam; si statim postea vinum sumeret, & consecra-
ret. Sed hoc est dissonum dicere: ergo etiam dicere,
quòd quis possit confiteri venialia sine dolore, & red-
dere nullum Sacramentum. Et hæc omnia inuenies
apud Iosephum de Ianuario in suis doctis Resolucio-
nibus

nibus *Theol. moral. part. 1. resolut. 30. num. 12.* vbi etiam responder ad alia argumenta. Et præter Suarez, & Vazquez à Tamburino citatos, firmantes nostram sententiam, vide Eminentissimum Dominum meum de Lugo de *Sacram. Pœnit. diffus. 1.4. sect. 8. §. 2. n. 108.* & sapientissimum Patrem Amicum in *curso Theol. tom. 8. diffus. 1. 2. sect. 5. n. 92.* & hanc sententiam certissimam esse putat Leandros de *Sacram. tom. 1. tract. 5. q. 24.* & asserit esse communem inter Theologos.

Sed si aliquis inquireret, an peccatum veniale virtute Sacramenti remitti potest? Aliqui respondent, peccatorum venialium remissionem virtute Sacramenti Pœnitentiæ fieri per se, si simul cum mortalium remissione fiat; secus si separatim facienda sit; illudque sufficit, vt Pœnitentiæ Sacramentum non solum pro remittendis mortalibus, sed etiam venialibus institutum sit. Alij asserunt virtute Sacramenti tibi remitti non solum ea peccata, quorum attritionem habes; sed etiam omnia illa, quorum non habes complacentiam; quia Sacramentum Pœnitentiæ non solum pro remittendis peccatis venialibus peccatoris, sed hominis iusti videtur institutum: at venialia peccata hominis iusti remitti non possunt virtute Sacramenti Pœnitentiæ, sed ad illorum remissionem displicentia requiritur: hæc enim absque Sacramento sufficiens est.

His tamen non obstantibus, hanc doctrinam non approbat Cælius Palaus *tom. 4. tractat. 23. disputat. unica, punct. 7. numer. 15.* Primò, quia inde sequitur, aliquid peccatum remitti absque Pœnitentiæ virtute. Nec valet dicere, ipsam voluntatem suscipiendi Sacramentum esse pœnitentiam virtualem, sicut diximus de voluntate suscipiendi Eucharistiam, virtute eius Eucharistia, peccata venialia quorum non est complacentia, remittit; quia ea voluntas supponit sacramentum Pœnitentiæ institutum esse per se ad remittenda peccata venialia; tamen illorum nulla fiat confessio; quod nullatenus dici potest, quia institutum est per modum iudicij, cuius sententia per se, & directè ferri non potest in causam incognitam, & cuius nulla à pœnitente est instituta accusatio. Secundo, si Pœnitentiæ Sacramentum posset remittere per se, & directè peccata, tamen illorum actionem non habes, dummodo ab illorum complacentia abstineas, illis tantum confessis posset Sacramentum Pœnitentiæ recipere; quia sufficienter absolutione dispositus es. Hoc autem est contra Tridentinum definitens partem essentiali Sacramenti Pœnitentiæ esse contritionem saltem imperfectam. Ergo, &c. Hæc omnia Palaus vbi supra.

An si Confessarius in actu confessionis dicat pœnitenti, Se io fosse secolore, vi prendere rei per moglie. sit denunciandus tanquam sollicitator? Et alia curiosa notantur circa crimen sollicitationis.

RESOL. XXXII.

Negatiuè responder Bordonus in *sacro Tribun. c. 13. quest. 3. n. 54.* quia dicat verba nullum dicunt peccatum ad minus mortale, & quia solum explicant pudicum affectum erga mulierem.

Sed tu cogita; quia dicta verba sine aliqua occasione in confessione dicta, videntur maxime excitata ad venerem; & cum sint impertinentia ad confessionem, sapiunt sollicitationem; callidus enim, & perfidus Confessarius paulatim vult illam incipere, & mulierem allicere, sicut si laudaret illam ex pul-

chritudine; & tamen verba, quæ fecerunt laudant ex pulchritudine, non sunt mala, nec explicant impudicum affectum: verum si sine aliqua occasione profertur à Confessario, esset denunciandus, vt vult ipsemet Bordonus, vbi supra, *quest. 8. num. 59.* ergo, &c. Ideò, vt dixi tu cogita, & recognosce Elcobar de *Sollicit. part. 1. quest. 3. numero. 38.* vbi docet, me citato, quòd dum non ita certum sollicitationis sensum verba continent, vt trahi aliquo modo possint in bonam partem, posse Inquisitores vocare Confessarium, & cum circa intentionem interrogare.

Nota etiam hic, quod dictus Pater Bordonus, loco citato, *quest. 16. numero. 74.* docet, Confessarium, qui consentit sollicitationi à muliere sibi factæ, non esse denunciandum etiam in terminis Bullæ Gregorij XV. quia verba Bullæ comprehendunt colloquia de rebus turpibus sine ordine ad prouocationem, aut de lenocinio peragendo à pœnitente. Præterea illa verba referuntur ad Confessarios auctores inhonestorum sermonum, vt colligitur ex verbo, habuerint, quod sine dubio refertur tantum ad Confessarios. Ita ille contra Trimarchum; cui adde Baldellum *tom. 2. lib. 2. diffus. 63. num. 34.* & Trullench in *decal. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 18. num. 53.*

Sed ego puto, sententiam nostri Siculi Patris Trimarchi viri docti, & amicissimi esse tenendam, quam ante illum ex Soula docui, & nouissime, me citato, tenet Illustrissimus Inquisitor Elcobar à Corto in *tractat. de Confess. Sollicitat. part. 1. quest. 3. num. 44.* & doctè concisè doctissimus Pater Ioseph Augustinus in *breui notitia, &c. Titulo de Confess. sollicit. num. 4.* vbi sic ait. Tenentur pœnitentes reuelare Confessarios sollicitantes, etiam si ipsi pœnitentes fuerint primi in miscendis sermonibus inhonestis, aut Confessarios sollicitauerint, dummodo Confessarij consenserint, & habuerint inhonestos sermones: nam in Bulla prædicta constat sufficere ad hanc denunciationem, si Confessarius habuerit cum pœnitente illicitos, & inhonestos sermones, aut tractatus, nec excipitur casus, in quo ipse non fuerint primi, sed satis est si inhonestos sermones habuerint. Ita ille; cui adde à fortiori meipsum in *part. 4. tractat. 5. resolut. 4.* Et ita ego testor, quòd sententia contra Bordonum, & alios obseruatur in praxi in nostra Inquisitione Hispanica, & quod etiam obseruatur in hoc Tribunali Sanctæ Inquisitionis testatus est mihi nonquam satis laudatus Dominus meus Illustrissimus Franciscus de Albiçis Sancti Officij Assessor, & Reuerendissimus Confessarius Pater Ioann. Baptista à Marinengo, ambo viri docti, & amicissimi. Puto tamen supradictum Confessarium esse mitius puniendum.

Sed quid dicendum de interprete confessionis, an si sollicitè pœnitentem sit denunciandus? Negatiuè responder Bordonus *quest. 14. numer. 69.* contra Trimarchum. Sed pro Trimarcho stat nouissime Elcobar à Corto vbi supra, *part. 1. quest. 2. numer. 31.* quia Interpres accedit ad Sacramentum in casu necessitatis, vt Sacer Medicus per intelligentiam verborum perueniat in cognitionem morborum, & antidotum opportunum adhibeat, quod in mortiferum venenum reddidit interpres sollicitans cum tanti Sacramenti notitia iniuria. Tum quia est medium inter Sacerdotem, & pœnitentem in ipso Sacramento, & debet velut principalem iudicari ratione dependentiæ, saltem quoad hunc effectum, *argum. text. in l. tunc inuile 12. de pecunio legato*, Menochius de *reuerend. reuerend. 1. num. 149.* Valenzuela *consil. 18. numer. 71.* & *Jeqq.* Tum quia negari non potest, ni quod prætextu confessionis sacramentalis, & veræ, sollicitur; quod sufficit ex nostro decreto. Tum quia concessit ad confessionem, &

gnoscit peccata per ordinem ad eam, & ita afficitur effectibus confessionis, ut sententia est communis omnium loquendum de sigillo, *cap. Omnis, de penis. & remissionibus*. & patet ex pluribus, quos allegat Martin. Bonacina, *de Pœnitentijs disputat. 3. quæst. 6. sect. 3. punct. 3. num. 5. pag. 171.* quibus adde alios per plures apud Dianam, *5. part. tractat. 11. de Sigillo Confess. fol. 48.* Tam denique quia eo ipso quod permittitur accedere ad Sacramentum habetur pro Confessario interpretariue latem; quod sufficit præcipue, quia adest identitas rationis in comprehensione, ita Freitas ad Acuña *q. 13. num. 27. & 28.* quæ mihi videtur probabilior, maxime attenda noua Gregorij X V. Constitutione, ex qua dubitari de hac opinione meo iudicio non potest. Hucusque Escobar.

Nota verò quod licet me citato asserat Leandrus, *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 13. q. 40.* non esse denunciandum confessionis Interpretem ex vi Constitutionum Pij IV. Clementis VII. Pauli V. & Gregorij X V. tamen aliunde dictum Interpretem verè subici iudicio Dominorum Inquisitorum, eò quod & iniuriam faciat Sacramento, & suspectus videatur in fide. Et hoc etiam docet Fagundez *in decalogum lib. 6. c. 12. n. 23.*

Obseruat etiam Bordonum loco citato, *num. 66.* contra Trimarchum asserere, Sacerdotem intulidatione contentem; si sollicitet in confessione non esse denunciandum, quia Constitutiones Pontificæ loquuntur de Sacerdotibus deputatis, & habentibus curam animarum: ergo in dictis Constitutionibus non includuntur Sacerdotes simplices, Verùm pro Trimarcho à fortiori facit Escobar vbi supra, *num. 27.* asserens, Laicus simulans se esse Confessarium, si sollicitet feminam in confessione, esse denunciandum vigore Bullæ Gregorij X V. cum talis sollicitatio fiat prætextu, ac simulatione confessionis: ergo comprehensa manet in Bulla Gregoriana. Verùm licet Leandrus vbi supra, *quæst. 37. 38. & 39.* asserat, Laicos, Subdiaconos, & Diaconos, vel Sacerdotes carentes iurisdictione sollicitantes in confessione, non esse ex vi prædictarum Constitutionum denunciandos, posse tamen ab Inquisitoribus puniri tanquam suspectos de fide. Vide Bossium *in Discip. Mor. discip. 5. num. 4* qui citat omnes meas Resolutiones circa præsentem difficultatem.

An Confessarius sedens in Confessionario, si sollicitat mulierem stantem, vel sedentem ante Confessionarium, non simulando confessionem, sit denunciandus?

R E S O L. XXXIII.

Negatiuè nominatim contra me respondet amicissimus Pater Borsius *in Discip. 5. numer. 3.* vbi sic ait: An verò Confessarius, qui sedens in confessionario, & extra occasionem confessionis, loquens cum femina stante, vel sedente ante confessionarium, non simulando audire confessionem, illam sollicitaret ad actus inhonestos, comprehenderetur dicto Decreto, essetque denunciandus? affirmat Diana *part. 4. tractat. 5. resolut. 38. circa finem.* Verùm Decretum illud videtur intelligendum, quando adest simulatio confessionis prout etiam decernitur in Bulla Gregorij, cuius pœnas iste Confessarius sic sollicitans absque simulatione confessionis non incurrit. Ita ille, cui adde etiam nominatim contra me Leandrum *de Sacram. tom. 1. tractat. 5. disp. 13. quæst. 39.*

Sed quidquid dicant Leandrus, & Bossius ego non discedo à sententia, quam docui, & quam me citato tenet nouissimè Pater Bordonus *in Sacro Tribun. cap. 23. num. 46.* & ante illum, etiam me citato, Escobar à Cor-

10. Tractat. de Confess. sollicitant. part. 1. quæst. 4. §. 1. numer. 35. vbi sic ait: Indubitata mihi est hæc opinio, & contraria improbabili, attenda proprietate verborum, & mente ipsius Decreti. Et procedit, quamuis femina non genuflectat, sed stet, aut sedeat, quia adhuc verius censeo, debere Confessarium denunciari, si sollicitet, aut turpia loquatur, ex dicta declaratione Cardinalium à qua non esse recedendum benè ait Diana. Ita ille. Et ideò, me etiam citato Trullench *in Decalogum tom. 1. libr. 1. cap. 3. dub. 18. num. 73:* ita asserit: Aduertit Castrus Palaus, posse quidem Sacerdotem cum femina de rebus inhonestis in confessionario tractare, quin simulatio vlla sit confessionis audiendæ, & tunc denunciandus non est; ut si in confessionario sollicitet extra confessionis occasionem, non simulando audire confessionem, sed alloquendo feminam stantem, aut sedentem, quia non quilibet sollicitatio in confessionario facta, cauetur illo Decreto, sed sollicitatio, quæ simulationem confessionis trahat; constat ex illis verbis: Simulantes ibi confessiones audire. Hanc autem doctrinam non approbat Diana *4. tract. 5. resolut. 38.* vbi ait: Oppositum esse Decretum à Congregatione Cardinalium pro tota Republica Christiana Generalium Inquisitorum sub SS. D. N. D. Paulo V. die 10. Iulij 1614. quo Decreto stante ab hac sententia non est recedendum. Hæc Trullench, & iterum Ego.

An si Confessarius in Confessione det aliquod donum mulieri, dicatur illam sollicitare, ita ut sit denunciandus?

R E S O L. XXXIV.

Affirmatiuè respondet Trimarchus, *tract. de Confess. sollicitant. disp. 2. sect. 4.* Primò quia ex Ledesma, & Paramo, sollicitatio fit per donorum largitionem Secunda quia dona magis quam verba alliciunt. Tertio mulier non est pauper, neque annulum perdidit: ergò nihil aliud cogitare potest, nisi Confessarium habere effectum libidinosum ergo se: ergo tunc tentatur ad libidinem.

His tamen non obstantibus, nouissimè doctus Pater Bordonus in Sacro Tribunali, *cap. 23. quæst. 10. n. 61.* negatiuè sententiæ adheret: tum quia donum ex sua natura non ordinatur ad venerea; ergo de se non est signum, aut factum sufficiens ad arguendum sollicitationem ex quo tollitur primum argumentum Trimarchi; esto enim dono fieri possit sollicitatio, ea tamen non præsumitur, neque asserenda est nisi dono adiugantur verba præferentia sollicitationem, in quo casu sollicitatio consisteret in illis verbis, non in dono. Tum quia, donum mouere potest etiam ad beneuolentiam honestam, ad gratitudinem, ad aliud donum pinguius, quare cum sit indifferens, inde colligi non potest assertiuè, donum traditum fuisse ex affectu turpitudinis, imò id suspicari temerarium est, cum donum in bonam partem accipiendum sit, & sic soluit secundum argumentum, & tertium: nam mulier malum cogitans de Confessario, peccat, & imprudens est illius cogitatio, cum in bonum sensum trahere possit finem, quem habuit Confessarius in donatione annuli, purando donationem sibi factam fuisse, vel in signum gratitudinis, si Pœnitens illi fuit alijs liberalis largitione elemosynarum, vel ex affectu paternitatis spiritualis, &c. Tum quia, non est sollicitatio ex eodem Trimarcho *numer. 19.* quando pecunia tribuitur Pœnitenti pauperi, quia præsumptio stat pro Confessario ex titulo paupertatis: ergo neque donate diuiti, quia præsumptio boni finis, qui inesse potest hinc donationi, facere potest fauorem Confessarij, pro quo in dubio præsumendum est. Demùm huiusmo-

di sollicitatio, si qua adest; solum dubia, & praesumpta est; ac proinde non est conformis Bullae Gregorianae, quae punit certam sollicitationem non praesumptam, consequenter nulla est obligatio denunciandi Confessarium donatorem.

Sed Ego in hoc casu distinguendum esse puto: nam si quis v. g. daret Penitenti ramuscolum, seu florem, vel donum minimi valoris, tunc adhaereret opinioni Patris Bordonii, & ita docet Escobar *tract. de Confessor. sollicit. part. 1. quest. 3. §. 2. num. 14.* Secus autem si donum esset magni valoris, consideratis circumstantiis personarum, & in hoc casu non mihi displicet opinio Trimarchi; nam extra occasionem, & impetrenter ad confessionem date donum considerabile mulieri, quae confiteri, est maxima praesumptio contra Confessarium; tum quia, ut ait Escobar loco citato *num. 16.* non solum prohibetur aperta sollicitatio, sed etiam palliata tacite, vel amphibologicè demonstrata, qualis videtur donatio muneris, de qua loquimur: tum quia muneribus foeminae facile allici, & prouocari solent; cum quia in hoc venenoso crimine nec subterfugium, nec velamen relinquendum est, quo simile flagitium lasciuiae Confessarii cooperite valent.

An emere Cedula habitus D. Iacobi, Alcantarae, Calatrauae, &c. ab aliquo Ministro Regis, sit Simonia?

RESOL. XXXV.

Quidam Auctor modernus, me saepe parum modeste impugnans de opinionibus satis probabilibus, quem ego ex consilio Doctorum virorum silentio mulcaui, ad propositam difficultatem affirmatiue respondet: sed nominatim contra illum insurgit doctus Ioseph Ianuarius in *Resolut. moral. part. 1. resolut. 6.* per totam, in qua me citato negatiuam sententiam firmat, quem etiam me citato tenet ex Societate IESV Stephanus Fagundez de *Contract. lib. 5. cap. 20. num. 9.* ubi sic ait: Quaesitio est, utrum licitum sit pretium cuidam tertio dare, ut Caium admittere faciat, & adscribere inter milites, & Equites D. Iacobi, Christi, Alcantarae, & Calatrauae, illorum habitum, & Commendam insigniri? Et supponimus, illum esse idoneum ad talem habitum, & Commendam, & Beneficium illius. Supponimus etiam eum, cui pretium porrigitur, plurimum valere apud Regem vel apud ministros Regis, qui tam habitum, quam Commendam conferre possunt; tandem supponimus cum communi Doctorum, eam gratiam, quam habet erga Regem, pretio esse aestimabilem, mercede temporalem, & illam, & laborem, quem positurus est in eo negotio assequendo, plus, minusve tantum in aestimatione hominum valere, quantum aestimatur, valetque pretium quod ex pacto accipit, & si quid plus valet, libentissime, & liberalissime illud plus donare; similiterque si pretium excedit aestimationem laboris, & gratiae, tamen illud plus libentissime, & liberalissime illud remittere, & condonate accipienti? Et in his terminis negat Azorius *tom. 3. libr. 13. cap. 16.* ubi ait; Id esse illicitum, quia est Simonia, & venditio habitus Religiosi Ordinis, & Commenda, & consequenter dicit, ligati excommunicatione Summo Pontifici referuata, contenta Extraneaganti 1. de simonia, ut notat Reginaldus *tom. 2. lib. 23. cap. 12. num. 173.* & hanc opinionem Azorij debent tenere omnes illi Auctores, qui asserunt, praedictos Equites esse vere Religiosos, & illorum habitum sacrum, & Religiosum esse: quos supra citauimus §. de Equitibus vero. Dicendum tamen est, in praefatis terminis loquendo, Antonini Diana Pars IX.

non solum id non esse simoniam, sed etiam rem esse licitam, & absque vilo peccato fieri posse, & de illa cum accipiente pacisci; & in iisdem terminis id tenet expressè Diana *in alt. 2. de dubijs regularib. resfol. 64. initio, innot. §. instabit.* Debent tenere id omnes, qui dicunt, non esse simoniam vendere Commendas, quos statim citabimus in §. *Autamen*, & illi etiam, qui tenent, huiusmodi milites non esse vere Religiosos, nec habitum illorum Religiosum esse, sed insignie tantum nobilitatis. Ita Fagundez; qui postea validis rationibus hanc sententiam confirmat.

Idem etiam, me citato, tenet Machados de *perfecto Confess. tom. 2. libr. 5. part. 4. tract. 2. docum. 1. num. 4.* sic asserens: [No es menos controuerso entre los Doctores, si el vender los Habitos de las Ordenes militares sea materia de simonia. Graues Auctores sienten que si fundados en que no solo las Encomiendas que tiene la Orden de San Iuan son beneficios Ecclesiasticos, sino tambien las de Santiago, Alcantara, i Calatraua, &c. Pero la mas probable i recibida opinion es, que en la venta de los Habitos de las dichas Ordenes Militares no se comete simonia, por no ser beneficios Ecclesiasticos las Encomiendas, sino cosa temporal, i precio estimabile que se da a los Caualleros militares con titulo laycal para ayuda de costa, i estipendio por los seruicios que han hecho, o se espera haran en guerra contra los enemigos de la Santa Iglesia.] Haec ille. Vide etiam Ludouicum a San Iuan, *difficul. 2. dub. 1.*

Probatur haec opinio primò, quia iuxta meliorem opinionem, habitus praedictorum Ordinum, non est habitus Religionis vere, sed secundum quid; non ergo erit simonia, illum pro pretio, modo praefato, procurare, sed nec erit etiam illicitum. Secundò, quia ille habitus hodie post dispensationem in votis castitatis perpetuae, paupertatis, & caritatis propriae, & rigorosae obedientiae a Summo Pontifice obienta, mansit ille habitus, insignie honorificentissimus, non insignie Religionis personarum, quae Deo per vota Religionis substantialia cotractantur, & ideo quanto quis cum alio paciscitur, ut habitum sibi pretio obtineat, aut illum emit, non emit illum tanquam insignie Religionis, sed tanquam insignie quoddam honoris saecularis, pretio estimabile; quare si aliunde est idoneus ad illum, & non datur excessus considerabilis pretij & laboris ex utraque parte, aut si datur libenter, & gratiosè, ad inuicem remittitur, non video cur hoc illicitum sit. Alias rationes videbis apud Ianuarium loco citato, qui respondet ad argumenta, quae contra me dictus Auctor modernus adduxerat.

Nota, quod Ianuarius, me citato, ubi supra docet, quod si non pro cedula, sed pro laboribus assumptis, pecunia praebatur tertio impetranti, & si ex pacto hoc fieri, nullo modo illicitum est. Immo si pretium exuperat labores assumptos, & qui emit intelligit donare gratis tali tertio, magis hoc licitum est, & nullo modo est simonia. Sed de hoc ego alibi.

An Regulares possint excipere confessiones famularum actus seruientium, & commorantium in eorum Monasterijs absque Episcopi approbatione?

RESOL. XXXVI.

Affirmatiue respondet Bordonus in *Consil. Regal. tom. 1. resfol. 34. n. 41. & tom. 2. resfol. 75. n. 84.* Tamburinus de *Iure Abbatum. tom. 1. diffin. 6. q. 6. n. 4.* Peyronius *tom. 1. Const. 1. July II. num. 12.*

Verum ego adhaere negatiuae sententiae, quam meo

tur Rodriguez tom. 2. *quest. 67. art. 1.* & Suarez tom. 4. *de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 4. num. 18.* Quibus adde Mancium *de visu. infirm. pract. 8. dub. 14.* Pellizzar. *in Man. Regular. tom. 2. tract. 8. capit. 3. sect. 2. num. 55.* & Lezzanam *in summa tom. 1. cap. 16. num. 16.* Constat enim ex Concil. Trident. *sess. 23. cap. 15.* nullum etiam Regalarem posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopo per examen, &c. idoneus iudicetur. Deinde Urbanus VIII. in Bulla, quæ incipit, *Cum sicut accepimus;* & refertur in Bullario tom. 4. Bull. 92. renocat omnia privilegia aliâ concessa, quoad audiendas confessiones (sæcularium personatum, sine examine, & approbatione Ordinarij).

Dicere autem cum Peyrino, & aliis, quod Patres Concilij Tridentini, & Urbanus VIII. loquuntur de confessionibus sæcularium extraneorum, (quales sunt etiam artifices, qui Monasteriis inseruiunt, sed in iis non viuunt, neque dormiunt; & teste Rodriguez tom. 2. *quest. 67. artic. 1.* dicuntur familiares lato modo) non autem de confessionibus famulorum, qui sunt continui commensales, qui scilicet ordinariè viuunt in Monasteriis, ibique comedunt, bibunt, & dormiunt; hoc inquam dicere, est mera fuga, & gratis dicitur: nam Concilium, & Urbanus absolute, genericè, & sine vlla distinctione loquuntur; ergo eorum verba secundum regulas iuris absolute, & sine vlla limitatione intelligenda sunt.

Sed si aliquis querat hîc quomodo, & à quo sit puniendus Regularis excipiens sæcularium confessiones absque approbatione Episcopi. De hoc dubio nouissimè extat declaratio Sacræ Congregationis tenoris sequentis. Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini. Quæritur ab Eminentissimis Vestris, quæ pœna, & à quo sit puniendus Sacerdos Regularis, qui absque præuia Archiepiscopi, seu Episcopi approbatione confessiones personarum sæcularium audit. Die 14. Aprilis 1646. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum respondit: Puniendum esse ab eodem Archiepiscopo, seu Episcopo pœnis, etiam censurarum. Petrus Aloysius Cardinalis Carafa, Franciscus Paulinus S. C. C. Secret.

Nota etiam hîc, quod Bordonus, & Peyrinus locis citatis tenent, dictos Confessarios absolueri posse prædictos familiares à casibus locorum Ordinariis referuariis. Sed ego contrarium teneo cum Patre Lezzana, vbi supra num. 17.

Sed hîc obiter querro, an Regulares possint ministrare Sacramento Extremæ Vnctionis sæcularibus occasione hospitij intra Monasteria ipsorum infirmantibus ad mortem? Affirmatiuè respondet Pellizzarius *in Manual. Regul. tom. 1. tract. 8. capit. 3. sect. 4. num. 26.* Idque, ait ille, absque vlla licentia Episcopi, aut Parochi; & hoc ex indulto concessio PP. Benedicinis, & relato in Compen. Soc. verb. *Extrema Vnctio*, his verbis: Possunt nostri iis, qui intra septa Collegiorum, seu domorum infirmati fuerint, Extremam Vnctionem Apostolica auctoritate liberè, & licitè Parochialis Presbyteri, aut alterius cuiuscunque Episcopi, vel Superioris licentia, vel assensu nullatenus requisito ministrare. Ita Suarez tom. 4. *de Regul. tract. 10. lib. 9. cap. 4. num. 16.* qui bene notat, ad vsum talis indulti, nullam familiaritatem requiri, sed sufficere, vt quis ægroter intrâ Monasterium, sine id contingat ratione hospitij, siue aliqua alia occasione (studiosum v. g.) Aduertit autem Miranda *part. 1. Manual. quest. 49. art. 1.* eiusmodi indultum fuisse concessum à Nicolao Franco Apostolicæ Sedis Legato de Lateræ, eoque posse fieri etiam alios Regulares per viam communicationis, & quidem etiam in præsentia. Sed vt optime obseruat Lezzana vbi supra num. 20. dubitari potest, an tale indultum inter *verba vocis oracula* recenten-

dam sit, & per consequens his temporibus inutile. Notandum est etiam cum D. D. quos affert, & sequitur Leandrus *de Sacrament. tom. 1. tract. 7. disput. 3. quest. 1.* posse Regulares ministrare Eucharistiam in Paschate, & Viaticum in articulo mortis familiaribus, & seruitoribus commorantibus in Monasterio, vel si sint coniugati, & dormiant nocte extra Conuentum, quia hi etiam commensales sunt continui.

An dolor debeat precedere confessionem, & an sit referendus à penitente ad Sacramentum penitentia, vt sit postea dolor sufficiens, quando penitens confitetur?

RESOL. XXXVII.

AD vtrumque casum ex multis, affirmatiuè respondet Castus Palaus tom. 4. *tract. 23. disput. unica. punct. 7. num. 11.* sic asserens: Necessarium existimo, vt prædictus dolor confessionem precedat, aliâ confessio non esset sui legitima accusatio nec reconciliationem tendens; sed quædam peccatorum narratio. Quod si facta confessione absque vilo dolore ad detestationem peccatorum Confessarij, monitis exciteris, vt sæpè contingit; necessariò tota illa confessio denuò clamibus Ecclesiæ subiicienda est: quod vnico verbo prætare potest, si te accuses de omnibus confessis, ab iisque petas absolui. Atque ita Egidius de Coninch *disput. 4. dub. 6.* Palaus Layman *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 4. assert. 5.* Neque dissentit Suarez *disput. 20. sect. 4. num. 31.* vbi bene notant Layman supra. Tameñ consultum sit, cum peccata fateris, & abolutionem obtines, dolorem expressum habere de peccatis commissis; non est tamen necessarium: sufficit antea, eo scilicet die præmississe ex intentione ea peccata fatendi: Confessio enim postmodum subsequuta ab eo dolore virtualiter perseverante informari censetur, sicut bene docent Suarez *disput. 20. sect. 4. n. 29.* Bonacina plures referens *disput. 5. q. 3. part. 2. num. 17.* Hucusque Palaus.

Sed circa hos duos casus, de directo negatiuè sententiæ adhæret Ioseph de Iannario *in resolut. Theolog. mor. part. 1. resolut. 29. per totam.* Probat primum ex præxi fidelium; videmus enim, quod Confessarij prudentes, postquam penitens confessus est peccata sua illum disponunt ad eliciendum actum contritionis, seu doloris, & postea nullo modo cogitant de repetenda confessione facta, nec distinctim, nec confusim; sed etiam probatur ratione; nam talis dependentia in materia Sacramenti penitentia, non requiritur ex parte formæ, neque ex parte gratiæ Sacramentalis: ergo est omnino impertinens. Quod non requiritur ex parte formæ, patet: nam forma Sacramenti penitentia, cum sit per modum sententiæ absolutiue, requirit tantum expositionem peccati, à quo reus est absolueendus, & requirit etiam dispositionem ad remissionem peccati, quæ habetur à dolore, seu detestatione supernaturali: omnis enim confessio exponit peccata quomodocumque dicta, & omnis detestatio supernaturalis disponit ad remissionem peccatorum, non quia confessionem parit, sed quia supernaturalis est, aliter enim etiam dolor naturalis produciens confessionem disponderet ad gratiam, quod est falsum. Neque talis dependentia requiritur ex parte gratiæ, nam ad gratiam sufficit dolor supernaturalis; quod verò pariat vel non pariat confessionem, hoc omnino impertinenter se habet, nam talis productio est omnino naturalis, etsi sit à dolore supernaturali; est enim à dolore supernaturali, sed non prout supernaturalis est, nam etiam si dolor naturalis sit, adhuc posset producere confessionem illam, & naturalia sunt omnino impertinentia in ordine ad gratiam supernaturalem, cum

cum dispositio semper debeat esse in eodem ordine cum forma.

Confirmatur; quia si quis aliquo repentino accidenti correptus statim confessarium vocet, & postea loquentiam amittit; hic talis est absolueus à Confessario, etiam si Confessarius nullum aliud signum sensibile habeat, sed tantum restitutionem à circumstantibus, & tamen hic non potuit prius elicere actum contritionis, quam confessionis: ergo talis dependentia non requiritur.

Probatum secundò, quia entitas confessionis independentem à dolore est habilis esse signum contritionis in actu primò, & si in actu secundo illam non significet; quia quando talis confessio est, tunc contritio abest: ergo si tunc adesset contritio, posset ab eadem confessione significari, seu posset talem contritionem reddere sensibilem; nam non differt specie entitas confessionis, quæ procedit à dolore, & entitas confessionis, quæ procedit à voluntate tantum confitendi: sed tempore, quo confessio est materia Sacramenti penitentiae, adest contritio, seu dolor, nam confessio est materia proxima Sacramenti penitentiae, non quando est, nec prout est à penitente etiam secundum Coninch, sed quando assumitur, & prout assumitur à Sacerdote per potestatem clauis, ut diximus, & assumitur tunc, quando vult elargiri absolutionem, vel immediatè ante, vel saltem elargiendo absolutionem: ergo tempore, quo confessio est materia proxima, connotat, seu significat contritionem, et si consequenter factam.

Ad secundum verò casum, quòd scilicet dolor etiam si non ordinatur ad confessionem à penitente, sufficit pro materia in Sacramento penitentiae. Probatum non solum ex Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 4.* ubi in dolore requiritur tantum exclusio voluntatis peccandi in posterum, & nullo modo fit mentio de tali relatione ad confessionem, & ex communi sensu fidelium, nam si quis audiendo Concionem, vel legendo, ad actum contritionis moueatur, & postea cogitet de confessione faciendâ, si de facto confiteatur, hic existimatur optimè dispositus ad absolutionem obtinendam, & tamen talis dolor nullo modo fuit ordinatus ad confessionem antecedenter, sed tantum consequenter: ergo actus doloris factus sine tali ordine ad confessionem, sufficit ex communi consensu fidelium in Sacramento penitentiae.

Sed etiam probatur deinde primò ratione; nam idèd requiritur dolor, seu detestatio peccati in confessione, ad hoc, ut homo, sicut voluntariè se conuertit per peccatum ad creaturam, & auertit à Deo, ita per dolorem se auertat à creatura, & voluntariè se conuertat ad Deum, ex Concilio Tridentino; sed talis conuersio habetur sine tali ordine ad confessionem, ut patet: ergo talis ordo non requiritur.

Confirmatur, quia penitens non idèd dolet, quia vult confiteri, sed idèd dolet & confitetur, quia vult remissionem peccatorum: ergo si dolor non dirigitur ad confessionem, sed ad remissionem peccatorum, implicitè sufficit in Sacramento penitentiae. Hæc consequentia patet, nam ille dolor sufficit in Sacramento qui conducit ad remissionem peccatorum, cum sit dispositio supernaturalis: ergo sufficit in Sacramento penitentiae.

Probatum secundò ex ipsa natura, & institutione huius Sacramenti, in quo magis conaturale est: quod ex dolore, & contritione oriatur desiderium confitendi, quam quòd ex desiderio confitendi oriatur dolor, & contritio.

Nec obstat dicere, quòd dolor, & confessio debent esse saltem moraliter vnica ad faciendum vnum Sacramentum, seu vnam partem materialem proximam Sa-

cramenti; sed hæc vnio habetur tantum per relationem doloris ad confessionem: ergo talis dolor debet ordinari ad confessionem. Respondeo negando inuicem, nam talis vnio satis habetur, si dolor significetur à confessione intra debitum tempus; dum enim confessio significat dolorem, hæc vnio cum illo in ratione signi. Et hæc omnia docet Ianuarius ubi supra; & ante illum docuerat Eminētissimus Lugo de *Sacram. penit. disp. 14. sect. 2. § 4.* licet quoad illud de dolore non ordinato ad confessionem, præter Palium loco citato, contrarium teneat Bonac. de *Sacram. penit. disp. 5. q. 3. punct. 2. n. 17.*

Sed hic obiter discutienda sunt duo dubia satis difficillima. Quæro igitur primò, an si quis confiteatur sine proposito dolendi saltem post confessionem peccatorum, an tunc sufficiat elicere dolorem de peccatis confessis sine proposito dolendi saltem post confessionem, an potius debeat iterari confessio tanquam substantialiter inualida. Et sententia, quæ docet sufficere virtuales repetitionem per subsequentem dolorem, quo prior confessio peccatorum valideatur, probabilior est. Fundamentum est, quoniam ad essentiam huius Sacramenti non requiritur, ut voluntas confitendi peccata præcedat ipsam confessionem peccatorum, sed sufficit, si subsequatur in ipso actuali dolore; ergo etiam si prior voluntas non fuit sufficiens, modo sit sufficiens posterior, quæ additur post confessionem, validum erit Sacramentum. Antecedens in quo est difficultas, probatur primò. Si penitens accedat cum expressa voluntate non confitendi sua peccata, nisi cum tali Sacerdote determinato; si post confessâ peccata, aduertat illum non fuisse, cui tantum sua peccata confiteri volebat, non est necessaria formalis, & expressa repetitio peccatorum huic Sacerdoti, ut valide ab illo absolui possit; sed sufficit, si tantum eliciat nouum actum, quo velit confessâ iam peccata huic Sacerdoti esse subiecta. Secundò, si penitens ebrius, vel phreneticus in ipsa ebrietate, vel phrenesi narret omnia sua peccata coram legitimo Ministro, & post illorum confessionem fiat sui compos, aduertatque se omnia peccata dixisse, sufficit in hoc casu, solum addere voluntatem, qua narrata peccata liberè subiciantur clauibus, & dolorem, quo illa informantur, ut proxima materia Sacramentalis absolutionis. Ergo patet sufficere, post confessâ peccata cum proposito non dolendi de illis, addere dolorem, & confessionem noui peccati in ipsa confessione admissi. Et ita hanc sententiam firmat Pater Amicus in *Cur. Theol. tom. 8. diffin. 122. sect. 4. num. 63. & seqq.* respondens ad omnia argumenta contraria.

Quæro secundò, an si penitens post dolorem, nouum peccatum committat, nouum debeat dolorem elicere eademem super omnia, an sufficiat de nouo tantum peccato commissio dolere? Prima sententia esse potest: nullum requiri dolorem, sed sufficere priorem, ante nouum commissum peccatum elicirum. Fundamentum; quia ille idem virtute extendebatur ad omnia peccata, & consequenter etiam ad nouum commissum; sed per nouum commissum non est ille abolitus: igitur prior dolor sufficit, non solum præteritis, sed etiam pro præsentis peccato de nouo commissio. Secunda sententia affirmat, saltem nullum requiri nouum dolorem, si prior, quo penitens sua peccata detestatus est, fuit contritio. Fundamentum esse potest; quia contritio per sequens peccatum non extinguitur, sed adhuc manet in diuina acceptatione: ergo adhuc poterit esse dispositio pro nouo peccato ad gratiam in Sacramento Penitentiae impetrandam. Consequentia constat; quia contritio vi sui motini formalis se extendit ad omnia peccata, & consequenter etiam ad nouum commissum; ergo si adhuc post nouum commissum illa perseverat, poterit pro illa esse dispositio ad gratiam obtinendam cum hoc Sa-

tramento. Antecedens verò probatur: nam contritio vi gratiæustificantis, quam secum ex diuina promissione affert, sit opus viuum, & meritum condignum coram Deo: nullum autem opus viuum, & de se condignum coram Deo extinguitur per subsequens peccatum; alioqui, non posset illud redire remisso peccato, sicut non possunt redire opera mortua, facta in peccato. Tertia sententia docet, requiri nouum dolorem cadentem super omnia peccata, etiam super ea, quæ priori dolore fuit quis detestatus. Fundamentum est; quia subsequens peccatum retractat priorem dolorem, illumque penitentiæ extinguit: igitur opus est nouo, cadente super omnia peccata, cum nullum peccatum possit esse materia Sacramentalis absolutionis, nisi sufficienti dolore detestatum. Sed in hac difficultate Ego adhæreo sententiæ Patris Amici *vbi supra*, *sect. 5. n. 86. & seqq.* Qui fusius totam quæstionem pertractat clarè, & doctè. Ad illum, & non pigebit.

An Generalis possit eximere subditum ab obedientia Prioris, Rectoris, Præpositi, vel Prouincialis?

RESOL. XXXVIII.

Affirmatiuæ sententiæ adhæret Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 1. tract. 4. c. 4. sect. 6. n. 167.* ex Suarez, quia Prælati inferior pender in suo esse à Superiore: ergo & in iurisdictione, & consequenter in quantitate, seu amplitudine iurisdictionis: tum quia inferior Prælati, est subditus Superiori: ergo si Superior præcipiat, vt in hac, aut illa re non se intromittat, teneretur ei obedire, supponendo in eo præcepto nullam reperiri turpitudinem, sicut etiam Prælati poterit ei limitare potestatem: Tum denique quia Prælati vniuersalis potest immmediatè præcipere omnibus subditis: ergo & potest eis prohibere, ne in hac, aut illa re obediant inferioribus Prælati: ergo etiam hoc pacto poterit limitare facultatem illorum, cum eius potentia, & voluntas sit efficacior. Verum tamen est, quod non sine graui causa talis exemptio concedi debet, aliàs concessio erit illicita, quamuis valida. Ita Pellizzarius,

Sed negatiua sententia mihi placet, quam præter Siluestrum, Mirandum, Peregrinum, Rodriguez, & Lezzanum à Pellizzario citatos, tenet doctus Bordonus in *Consil. Regul. tom. 1. resol. 80. num. 49.* quia, ait ille, sicut ipsemet subditus hoc præscribere non potest, *cap. Sicut nobis 17. de Regular. cap. Cum non liceat, de prescript.* ita neque Superior huius occasionem dare non potest. Aliam rationem adducit Portel. in *dub. Regul. ver. Generalis, num. 3.* & Leandrus à Murcia in *99. Regular. capit. 4. super cap. 8. Regul. num. 6.* vbi sic ait [No puede el General eximir algun Frayle de la iurisdiccion ordinaria de su Prouincial, ó de su Guardian, ó Prelado local, porque se seguitria manifesta contradiccion moral, y que fue-se subdito y. no lo fue-esse, y gran confusion y causa de pleyros]. Ita ille quibus addit Peyrinum *ad Constit. 5. July II. n. 6.* Vnde apparet hanc sententiam esse communem inter Doctores; fateor tamen posse Generalem facere aliquam gratiam alicui subdito, vt g. non accedat ad Marutium, vel non comedat in Refectorio, aut non legat in mensa, & similibus.

Norandum est hinc obiter cum eodem Leandro, quod Generales Religionum [pueden dispensar en la pena impuesta por el Prelado inferior, v.g. por el Prouincial, como se colige del Concilio Tridentino en la Session 14. de reformatione, en el cap. 1. sin consentimiento del mismo Prelado inferior, (saluo si el Prelado, que puso la pena fue-esse y a muerto, ó hauie-esse vacado, que en tal caso podria el General dispensar: y tambien lo podria ha-

zer, si el mismo caso llegasse à el; ó se deuoluie-esse por via de apelacio.] Ita ille.

An quis venando, vel piscando in locis pecania alteri locatis, vel in quibus prohibitum est venari, vel piscari, teneatur ad restitutionem?

RESOL. XXXIX.

Casus est practicabilis, & ad illum affirmatiuè respondet Bonacina *de restit. quest. 3. punct. 7. num. 22.* quia venando peccat contra iustitiam, & facit contra ius illius cui reseruata est venatio, sed qui peccat contra iustitiam tenetur ad restitutionem damni quod patitur is, ad quem ius venandi pertinet, non quidem habita ratione valoris animalium, sed habita ratione damni, vel lucri cessantis, &c. & ad rationem Vasquez respondetur, Venatorem, seu Piscatorem non teneri ad restitutionem eò quod præcisè communem accipiat, sed violat ius, quod alter habet à Communitate ad capiendas res communes: alioquin sequeretur, capientes res Communitatis, aut Piscantem cum magno Communitatis detrimento, aut facientem magnam lignorum stragem in sylua communi, non teneri ad restitutionem, quod est falsum.

Sed contra Bonacinam meritò insurgit Ioseph de Iuanatio in *Resolutionib. moralibus, part. 1. resol. 67. per totam*, defendens opinionem negatiuam Vasquez, & Lessij, qui tamen limitat hanc sententiam ad casum in quo faciat magnam deuastationem ferarum, quia tunc (inquiant) lædit ius alterius, cum tollat materiam venationis, aut piscationis, quam dominus illius loci poterat exercere. Deinde, quia illa deuastatione, aut crebra venatione factum est vt locus ille parui æstimeretur, & minus fructuosus reddatur: ergo damnum illatum est. Molina verò probat, quia ex tali venatione damnum, & lucrum cessans domino subsequitur, si plura animalia per ipsum, vel per suos forent capienda, nisi ea ab alio iniuste essent capta. Cum verò tot remaneret, vt non esset plura capturus, quàm capiat, nulla est restitutio iniungenda, quia tunc venatio solum in iniuriam, non verò in damnum cessit; pro iniuria verò præcisà à damno, non debetur restitutio, sed pœna.

Sed mihi placet opinio docti Patris Dicastilli de *ius. lib. 2. tract. 2. disp. 9. dub. 10. num. 308.* qui putat huiusmodi damnum non esse contra ius domini, & multo minus contra ius locatoris Syluæ, aut loci illius, atque adeo neque contra iustitiam. Consequenter ad nullam restitutionem huius damni, etiam magni, teneri ante sententiam iudicis, quia dominus fundi non habet ius ad rem circa animalia illa, quæ iure gentium sunt communia, & nulli per legem appropriata; vt concedunt Auctores oppositæ sententiæ: ergo qui ea capit, non capit alienum, quândiu illa animalia inuent in eo statu. Lex autem, aut titulus quem habet dominus, solum dat illi ius ad licitè, & impunè capiendum animalia toto illo ambitu, aut nemore, & ad prohibendum, & multandam pœna aliqua eos, qui ingrediuntur venatum, & hoc tantum ius est, quod conductor emit, aut conuenit à domino illius loci. Qui autem ibi venatur, non impedit hoc ius venandi, quia quoad hoc solum dat illi ius ad licitè, & impunè capiendum animalia, & facit iacturam huius animalis, ad quod non habebat ius dominus fundi, nisi media apprehensione. Ergo sicut qui loco communi prohibito, & etiam in non prohibito capit quod alter capturus erat, nihil tenetur restituere, ita neque iste, sed tantum tenetur post sententiam soluere pœnam. Confirmatur, quia si dominus loci, vel eius conductor ante apprehensionem animalium haberet ius ad illa, & ad illos solos pertine-

set non possent alij venatores acquirere dominium illorum solo titulo venationis, quia venatio contra ius alterius, esset acceptio iniusta. Cum ergo venatores illi adquirent dominium animalium per venationem, vt fatentur auctores oppositæ sententiæ: inde colligitur, quodd dominus non habeat ius vllum ad alia animalia, sed tantum ad ea capienda.

Nota tamen quodd supradicta videntur, secundum aliquos procedere de venante in loco prohibito non circumsepto, nec clauso, quia de eo, qui venatur, aut piscatur in loco circumsepto, & clauso, vniuersaliter docent esse obligatum restituendi animalia in tali loco capta; quia censent esse propria domini talis loci, atque adeo furtum committere, qui ea venatur & consequenter dicendum esse peccatum mortale in tali loco venari, nisi ex leuitate materiz excusetur. Sed hoc, Dicastillus loco citato *numer. 312.* putat tantum esse verum, quando sylua, seu locus circumseptus ita paruus est, vt dominus arbitratu suo possit, cum velit capere, & vsurpare feras, aut animalia ibi inclusa; quia tunc propria censentur quoad dominum, & possessionem domini talis loci; si tamen animalia existant in magnis stagnis, siue rivulis, aut in loco circumsepto, sed ita vasto, vt in eo difficillimè capiantur, censenda sunt communia, & non propria; atque adeo ea venantes, neque mortaliter peccant, nec ad restitutionem talium animalium tenentur. Quod inde satis confirmatur, quodd animalia, quæ sunt in insula duarum, vel trium leucarum, naturali libertate fruuntur, & sunt primò occupantis: ergo idem dicendum de saltu, vel ipso amplissimo clauso etiam industria humana.

Nec obstat aduersus supradicta asserere, quodd ius venandi, aut piscandi, est pretio æstimabile, & de facto emitur. Ergo si aliquis venatur, aut piscatur, lædit aliquid pretio æstimabile, & per consequens tenetur ad restitutionem. Respondet Ianuarius *vbi supra*, quodd qui piscatur verbis gratia sine licentia, non piscatur iuridicè, neque ad suum libitum, & idè non læditur ius piscandi, quia non piscatur tanquam potestatem habens piscandi ad suum libitum, sed piscatur faciendo contra legem prohibentem. Piscari enim tali modo pretio æstimati non potest, & sic piscari tanquam potestatem habentem est pretio æstimabile, non verò piscari subiiciendo se pœnis impositis pro tali piscatione. Respondet igitur ad argumentum in forma, ius piscandi est pretio æstimabile, distinguo, ius piscandi tanquam potestatem habendo liberè, & ad libitum, concedo. Ius piscandi feras, vel pisces retinentes suam libertatem, clam, & occultè, & cum periculo soluendi pœnas, nego. Id enim, quod emitur, non est ius ad animalia; cum dum retinent, suam naturalem libertatem, nemo habet ius ad illa, & vnusquisque ius habet capiendi à iure gentium; sed emitur tantum ius liberè, & ad suum libitum in hoc loco piscandi, sine periculo luendi pœnas, & cum potestate applicandi sibi pœnas piscantium sine licentia, quæ pœnæ debentur post sententiam, & sic negatur consequentia, quia ius conductoris non læditur per piscationem clandestinè factam, cum ius conductoris sit tantum piscari liberè, & sine periculo luendi pœnas, vt dixi, & pœnas piscantium sine licentia sibi applicare, quæ omnia nullo modo lædantur. Hæc Ianuarius, qui postea cum Lessio docet etiam, in supradictis casibus sic venantes, aut piscantes non peccare mortaliter, sed tantum venialiter.

An Ecclesiastici peccent semper mortaliter venando? & teneantur restituere animalia capta;

RESOL. XL.

Calus passim potest accidere, & ad illud sic respondet Pater Dicastillus *de iustitia, lib. 2. tract. 1. c. 2. di-*

sp. 9. dub. 10. numer. 300. Assero quodd Ecclesiastici, qui contra prohibitionem ipsis factam ratione sui status venantur, raro peccant mortaliter propter solam venationem, & animalia capta restituere non tenentur. Hoc vltimum satis manifestum est; quia cum animalia sint communia, & per prohibitionem non fiunt incapaces dominij, sua faciunt, quæ capiunt sine onere restituendi. Primum verò probatur, quia venatio sine tumultu & apparatu, illis non prohibetur; ac proinde sæpè potest esse licita, nisi ex aliis circumstantiis fiat culpabilis. Deinde nec venatio cum apparatu illis prohibetur, nisi fiat frequenter. Si tamen venatio esset frequens, præsertim si domi haberent aues; canes venaticos, & famulos venatores de mortali timere deberent; quia prædictis iuribus intuitu Religionis hoc illis videtur prohibitum sub graui suspensionis pœna. Non tamen audeo eos mortali damnare ob solam venationem; quia nec Auctores eos damnare audent. Nam Caietanus *verbo Clericorum peccata*, secluso scandalo, & contumacia, generaliter docet non peccare mortaliter. Ita etiam Bañez *2. 2. quest. 64. artic. 1. dub. 1. in fine.* Siluester *verb. Venatio*, etiam non audeo damnare, & Nauarrus *de Regularib. comment. 4. num. 26.* propter alias indecentias mortaliter damnat. Molina verò *disp. 44.* Caue, inquit, ne ex solo venationis capite facile damnes Clericos culpæ lethalis. Lessius etiam *dub. 9.* non obstante quodd *num. 40.* dixisset propter iura citata frequentationem esse mortale peccatum, *num. 41.* ait, ordinariè non esse, nisi tantum veniale, modò absit scandalum, vel periculum occisionis, vel mutilationis. Rebellius autem *sect. 2. numer. 10.* de mortali, inquit, timere debent, si venatio clamorosa, & frequens sit, ratione videlicet scandali, quod resultare possit, in quo scandali euentu videtur procedere pœna suspensionis posita *cap. 1. de Clerico venatore.* Ex quibus Auctoribus & aliis multis recentioribus concludo, frequentem venationem cum apparatu prohiberi Clericis sub illa graui pœna propter incommoda, quæ consequi illam solent, subtrahendi se ab aliis muneribus, verbis gratia dandi elemosynam, prædicandi, recitandi, studendi, vel assistendi Choro, vel administrandi Sacramenta, & ob periculum etiam celebrandi inquieto, aut tumultuanti spiritu, & hac occasione ducendi canes, & aues in Ecclesiam, & Chorum sub scandalo aliorum, & impedimento attentioni debite, quod non semel mihi vidisse contigit. Seclusis tamen his omnibus non videntur damnandi peccati mortalis. Hucusque Dicastillus.

Sed non deseram hic etiam apponere verba Patris Gasparis Hurtadi *de iust. disputatio. 1. difficult. 24.* sic asserentis: Tertio, est illicita iure Ecclesiastico Clericis, & Religiosis venatio animalium terrestrium, & volatilium. Quia ratione status facti est ipsis prohibita Clericis *in cap. 1. & 2. de Clerico venatore*, & in Trident. *sess. 24. cap. 12. de reformat. & religiosis in Clem. 1. de statu Monachorum. §. Porro:* est autem religiosis prohibita qualiscumque venatio, adhuc ea, quæ non est clamorosa, & quæ non est cum strepitu: imò est etiam videtur prohibitum interesse tali venationi, quamuis id negent communiter Doctores, Clericis verò tantum est prohibita venatio clamorosa cum magno strepitu canum, & armorum, quæ sic per modum consuetudinis; vnde quæ non est dicto modo clamorosa, non est ipsis prohibita, nec ea, quæ est dicto modo clamorosa, si non fiat per modum consuetudinis. Venatio autem Clericis, & religiosis prohibita, est peccatum sacrilegij contra obsequentiam sacram, seu Dilectam, vt potè prohibita intuitu status facti eorum: non contra virtutem religionis eadem ratione, & proportione, qua tractat de Incarnatione *disputat. 20. difficult. 8.* diximus, irreuerentiam eis factam non esse contra Religionem, sed tan-

tam contra Dulam sacram virtutem minorem Religio-
niem, sed non erit peccatum mortale, vt aduertunt Salo-
nius 2.2. *quest. 64. art. 1. Valencia punct. 1. & Lessius c. 5. dub. 9.* quia dicta venatio præcisè, ratione status facti
prohibita, secluso quocunque alio, non videtur gra-
uiter dissona rationi. Hæc Pater Hurtadus, vir inter
Theologos Inclytæ Societatis I. E. S. V. & nostri æui do-
ctissimus, quem cum magno cordis dolore intelligo,
dam hæc scribo, eum obiisse; & quidem republica liti-
teraria magnum virum amisit, & ego amicum mihi val-
de addictissimum.

*An Iudex debeat solum attendere, in ferenda
sententia, ea, qua allegata sunt, vel
ea, qua allegari possunt?*

R E S O L. XLI.

EX Vasquez, & Sanchez docet Castrus Palaua tom. 1.
disputat. 2. de conscient. opinante. punct. 10. numer. 9.
Iudicem in eligendis opinionibus attendere solum de-
bere, quæ allegata sunt, non quæ allegari possunt, ne-
que posse alteri parti, quæ allegare, vel probare de-
beat, aperire, cum hoc sit officium non iudicis, sed
aduocati.

Verum (nota Iudex) contra supradicta insurgit Di-
castillus *de iustit. lib. 2. tractat. 1. disput. 5. dub. 9. num. 285.*
Nam (ait ipse) si quæ aduocatus non alligauit inscitia,
inaduertentia, vel malitia sua, talia sunt, quæ vt pote
vera, aut magis probabilia necessariò mutarent iudi-
cium, si allegarentur; non video, cur non debeat hæc
Iudex supplere per se. Atque in primis eo ipso, quòd
causa iudici proponitur, tenetur ex officio examinare
omnia, quæ necessaria sunt ad cognitionem causæ. Pri-
mò circa factam, deinde circa ius, supposita facti veri-
tate cognita: quidquid enim aduocatus præstat, solum
est vt iudex habeat sufficientem informationem facti,
& iuris, debitamque notitiam, vt sententiam ferat. Si
autem iudex videat aduocatos partium, & partes ipsas
omittere veræ, & genuina argumenta, vnde veritas facti
licite possit cognosci; item non allegare rationes, & le-
ges præcipuas, quæ sunt in iure communi, aut particu-
lari, quæ magis ad rem sunt; cur non poterit, imò de-
debit id totum supplere per se sine illud præstando, &
proferendo sine iudicando, vt ea proposita in libello,
seu processu; (vt appellant) habeantur, & ad illa atten-
dens possit iustam sententiam ferre? Nam quod com-
muniter dicitur iudicem debere iudicare secundum alle-
gata, & probata, intelligi debet secundum alle-
gata, & probata, sufficienter, & quantum satis est: non
cententur autem, quæ sola, & sine adminiculo alio-
rum, quæ possent, & debuissent allegari allegata sunt,
& quæ melius possent, & debuissent probari non cen-
sentur probata sufficienter. Vnde si iudex facere po-
test: & curare, vt vnusquisque Officialis rectè, & ple-
nè præster suum officium in Republica, illosque mone-
re, si aliqui negligant, cur non poterit etiam mone-
re aduocatum, si videat illum, vel negligentem, vel
ignatum cotum, quæ præstare tenetur? Quando enim
venit litigans ad iudicem, vel postulando, vel defen-
dendo ius suum, non censetur tantum petere, vt si ex
meritis allegatis à se, vel à suo aduocato viderit ius sibi
fauere, pro se ferat sententiam, sed absolute petere,
vt si iudex causam cognoscens nouerit iustitiam stare
à parte sua, in sui fauorem iudicet. Item, vt eam
diligentiam adhibeat in exploranda veritate iuris, &
facti, quam iudicauerit necessariam ad causæ, & iusti-
tiæ perfectam cognitionem; & ad hoc obligatur iudex
ex officio. Ergo si videat ad hoc expedire, & hic, &
tunc esse necessarium monere, vt litigantes, aut illo-

rum aduocati, non omitrat talem, aut talem iustam,
licitamque diligentiam, non solum erit contra officium
iudicis id indicare, aut de hoc monere, sed maxime il-
li conforme, & debitum. Vnde gratis, & sine suffi-
cienti fundamento dixit Sanchez, si pars altera deficiat
in probatione, aut quippiam necessarium allegari omit-
rat: iuxta ea sola, quæ allegauit sententia ferenda est,
& non secundum probabiliorum sententiam, quam alle-
gatis allegandis securari essent iudices, &c. Ita ille
lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 48. Quæ doctrina mihi vi-
detur occasionem posse dare ad ferendas re ipsa iniustas
sententias. Si enim iudex sciens veritatem probari posse
posse iuridicè veris & certis, at probabilioribus argu-
mentis, & non aperiat viam ad illam probandam, sed
tacens permitrat in libello poni rationes pro veritate
adeò infirmas, & pro falsitate adeò apparentes, & ap-
probabiles in foro externo, vt qui alias veritatem non
sciat pro parte falsa, & iniusta iudicare debeat, & ipse
tantum vtatur ea scientia, & non alia, nec possit in-
tere, aut supplere media, quibus veritas appareat, expo-
situs est ad sæpè adiudicandum parti iniquæ, aut non ha-
benti reuera ius.

Verum quidem est iudicem teneri iudicare secundum
allegata, & probata contra innocentem in criminalibus;
etiam si ipse priuata scientia nouerit innocentem; tamen
hoc intelligendum est de scientia priuata, quam ipse iu-
dex mortaliter non possit facere publicam. Nam si pos-
sit inuenire media, quibus possit facere, vt veritas inno-
tescat, debet id non omittere, & publicam facere illam
scientiam; medium autem valde congruum, est indicare
aduocato rei innocentem viam, per quam possit illius in-
nocentiam certò vel probabiliter ostendere, neque hoc
casu puto negabunt Aduersarij. Ecce qua ratione tunc
iudex potest aduocatum dirigere, & non attendere solum
ad allegata, & probata. Idem autem est in ciuilibus, ne-
qui ius habet, priuerit iure suo, alioquin priuandus, si
tacente iudice veritas lateret occulta. Et hæc omnia do-
cet Dicastillus loco citato, vir quidem doctus.

Sed aliqui putant distinguendum esse. Dicunt igitur
sententiam Castri Palai, & aliorum veram esse de alle-
gatis & probatis quoad factum; secus autem dicendum
est quoad ius, & in hoc casu præcederet opinio Dica-
stilli; nam iudex debet supplere omnes defectus iuris;
& partes possunt expressè dicere se nolle probare, quod
iuris sit, sed id relinquere querendum iudici, qui debet,
vt custos legum in namerato habere quid in vnaquaque
causa de iure sciendum sit, atque ita quo communiter
dicitur iudicem teneri iudicare secundum allegata, &
probata intelligi de allegatis, & probatis facti. Secun-
dum quæ tenetur iudicare, etiam si sciat scientia priuata,
alia posse allegare, & probari: non tamen intelligi
de allegatis, & probatis circa ius ob rationem dictam.
Et ita hanc sententiam tenet Rocafull in *praxi Theologi-
cor. part. 3. lib. 3. c. 10. n. 106.* & Xammar de officio iudicis
part. 1. q. 9. n. 128. vbi citat Pegueram, Februm, Roma-
num, Socinum, Mascardum, Menochium, & alios.

Nota tamen, quòd post hæc scripta, vidi Patrem
Pellicionium virum doctissimum nostræ Religionis in
qq. vtriusque fori q. 47. qui sententiam Dicastilli mor-
dicus tenet; ponit enim hunc casum, & ita asserit: Ver-
tatur in dubium, quid possit iudex in partium litigan-
tium instructione. Casus est huiusmodi. Iudex cogna-
ta veritate negotij causæ ciuilis, de qua coram ipso age-
batur viso processu, aduertit actorem non bene fun-
dasse intentionem suam, non enim produxit instrumen-
tum, ex quo potuisset rei veritas patere, & si tale instru-
mentum non produceretur, reus nequaquam condem-
nandus esset sed absolueudus, idque iniuste, atque
adeò retenturus esset penes se alienum. Queritur mo-
dò, an talis iudex instruendo aduocatum actoris ad præ-
sentandum tale instrumentum, ad hoc vt veritas appa-
ret

reret, & secundum illam posset sententiam ferre, peccaverit mortaliter instruendo aduocatam vnus partis. Ita Pelliccionius; ad quod dubium negatiue responder: & postea validissimis argumentis suam firmat sententiam, quam probabilissimam esse puto, vnde sine metu in praxi à iudicibus amplecti potest.

Nec obstat dicere, quod talis instructio tendit ad utilitatem partis priuatæ, sed iudex nihil debet facere ad priuatam utilitatem, nisi ille, cuius interest, id postulauerit vt asserit Gloss. fin. communiter recepta in capit. finali de rescript. vbi omnes Doctores. Respondeo enim quod in nostro casu non procuratur principaliter utilitas priuata, sed veritas, secundum quam possit, & valeat iudex ipse indicare, quo casu, etiam parte non petente, potest iudex, & de iure, & de facto supplere; quia ad ipsum pertinet ferre sententiam iustam, & secundum veritatem, & hac de causa supplet, etiam de facto ad priuatam utilitatem. *l. eos, §. fin. & l. iudices. Cod. de appell. Id enim iudex ex officio suo tenetur facere §. Curare, In-fir. de actionibus.*

Nec obstat secundo, quod iudicis est ita se gerere in iudicio, vt modis omnibus procurer, ne ex alieno facto causam alterius faciat deteriorem, *leg. 1. vbi gloss. ff. de alienat. sud. mutan. causa facta. leg. vt perfectus. ff. de annuali exceptione. ex regul. text. in l. non debet. ff. de regul. iur.* Ergo non debet permitti talis instructio, etsi id iudex efficiat, cum sit res grauis, & in tercij præiudicium, vtique mortaliter peccabit, & ad restitutionem damni dari parti læsæ tenebitur, iuxta Regulas generales in materia restitutionis. Respondeo, quod tunc ex facto alieno non debet fieri deterior causa alterius, quando illud factum non concerneret veritatem negotij; sed in nostro casu, id factum est ad veritatem ipsam inueniendam, & ad hoc, vt secundum ea iudex indicare potuisset; constabat enim illi, secundum suam priuatam veritatem, rem illam aliter se habere, & erat in tempore, ac modum habebat diligentiam adhibendi ad veritatem indagandam. Idem sub pœna peccati mortalis id debet procurare.

Dicendum est itaque, quod iudex tenetur omnibus modis laborare, vt veritas inueniatur, vt secundum ipsam possit iudicare; quia ex suo officio non solum tenetur inquirere veritatem, sed etiam curare debet, vt falsitas detegatur, *ex cap. Deus omnipotens 2. quest. 1. ac tandiu debet partes, & alios interrogare, donec id fieri possit; nec aliquid prætermittendum est, quod admitti debet, ex cap. iudicant. 30. quest. vlt.* Hinc potest supplere de iure, & de facto, vbi vertatur periculum animæ. Hostiensis in cap. bona memoria, il primo, de postul. Pralat. Ioannes à Capestrano in Specul. conscient. part. 2. n. 188. ex text. in cap. exceptionem, de except. & ex aliis, plures Doctores cumulat fatuacius in consil. 35. n. 2. His tamen non obstantibus, sententiam contrariam Vasquez, Sanchez, Castri Palai, & aliorum, contra Dicastillum, & Pelliccionium, existimo etiam satis probabilem esse: & idem si iudex illam sequi vellet, nec peccaret, nec ad restitutionem teneretur. Itaque in facti contingentia, ora Deum, vt iudex tibi amicus sit.

An Episcopi possint examinare Regulares, qui prædicare volunt in alienis Ecclesiis?

RESOL. XLII.

Negatiuam sententiam ex Barbosa, Miranda, & Peyrino docet nouissime Pellizzarius in *Manual. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 4. sect. 1. num. 22.* Quia si quod ius habent Episcopi examinandi Regulares Concionatores in aliena Ecclesia, maxime est ex Concilio Trident. *sess. 23. cap. 15.* statuente, nullum etiam Regularem pos-

se confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire; nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur: cum tamen potius oppositum in Concilio præfato decernatur; stante quod *sess. 5. cap. 2.* Prædicatorum Regularium examen de vita, moribus, ac scientia ibi committitur ipsorum Superioribus, seu potius supponitur esse de iure commissum: eoque præmissis Regulares prædicaturi, solum obligantur ad petendam licentiam, aut benedictionem ab Episcopis modo supra dicto: idque nulla mentione examinis facta: In odiosis autem, (cuiusmodi vtiq; est examen, de quo hic) non est facienda extensio à casu expresso ad non expressum: & consequenter ex eo, quod Regulares subiciuntur examini Ordinariorum, ad hoc vt approbentur pro confessionibus; non sequitur illos etiam subici examini, ad hoc vt approbentur pro prædicatione: cum hæc duo sint diuersa, & à diuersis non fiat illatio: præsertim cum Leo X. in sua Constitut. 21. relata in Bullar. tom. 1. statuatur, vt Regularis prædicaturus, non solum examinetur per suum Superiorem (onerans in hoc conscientias superiorum), sed etiam vt ille quocumque prædicatus accesserit, de huiusmodi examine, & idoneitate sua per litteras authenticas, seu alias sui examinatoris, approbatorisque Episcopi, & aliis locorum Ordinariis fidem legitime faciat. Ex quo constat vi præsentis Constitutionis denegari Episcopis potestatem examinandi Prædicatores Regulares hoc ipso, quod hi adstringuntur exhibere Episcopis testimonium authenticum suæ doctrinæ per examen exploratæ, vt sic ipsi sufficienter innotescat illorum idoneitas: aliis quippe inutilis esset exhibitio talis testimonij, nisi quæ onerarentur Regulares, si ad obtinendam licentiam prædicandi necessario subici deberent examini, tum Episcoporum tum Superiorum Regularium. Hucusque Pater Pellizzarius, qui pro hac sententia citat Campanilem, & Caspedem, & me etiam adducit in p. 3. tract. 2. resolut. 111.

Sed ego ibi adduxi tantum Mirandam, & Peyrinum, nec illis adhez, imò dixi, præxim esse in contrarium, quæta video canonizatam à Sacra Congregatione Concilij in vna Vngensina die 22. Ianuarij 1622. cuius verba hæc sunt. Prædicare volentes Regulares in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, examinare potest Episcopus. Hanc declarationem adducit, & sequitur Barbosa in decis. Apost. Collect. 591. n. 3. Bordonus in Consil. Regul. tom. 1. resolut. 7. num. 15. & Lezzana in summa tom. 3. verb. Concionari. num. 7.

Ad id verò, quod asserit Pater Pellizzarius dictæ declarationi Sacræ Congregationis obstat Bullam Leonis X. Respondeo, negandum esse; nam licet asserat in dicta Bulla Pontifex, Regulares pro prædicatione examinandos esse à suis Superioribus, non negat minime Episcopos postea si velint examinare illos non posse, sicuti quando Episcopus non ordinat, examinat suos Diocesanos pro Ordinibus alibi recipiendis, & restat de hoc in dimissoriis; & tamen non ex hoc sequitur Episcopum ad quem mittuntur non posse illos, si velint examinare, vt de facto aliqui examinant, vt docet Alzedus in praxi Episcop. par. 2. capit. 3. numer. 72. & alij. Ergo, &c.

Nec obstat dicere, quod Concilium, quando loquitur de prædicatione Regularium, non facit mentionem de examine: nam respondeo, Concilium asserere, Regulares non posse prædicare in alienis Ecclesiis, nisi ab Ordinatio licentia obtenta. Ergo, supposita necessitate dictæ licentiæ, debet Ordinatio consistere de sufficientia Concionatoris: sed hanc Episcopus assequi non potest, nisi per examen: ergo per Concilium, Episcopis dictum examen concessum est: quod patet ex obseruantia subsequente; & idem rectè dicitur, quod consuetudo

tudo sit optima legum interpretis, ex leg. 37 ff. de legibus. & statuta ex praxi, & obseruantia ipsorum practicata, interpretantur, restringuntur, & ampliuntur, vt probant Doctores, quos citat, & sequitur Hulticus Hunnius in sua *Encyclopaedia iuris*, part. 1. titul. 3. cap. 7. n. 71. Ergo, &c.

Confirmantur supradicta ex Bulla Pij V. allata à Basilio in Florib. Theol. mor. verb. *Prædicator*. n. 7. Tamburino de iure Abbatum tom. 2. disp. 11. q. 2. n. 12. & Emanuel Sæ verb. *Prædicare*, n. 7. vbi habetur, Religiosos Mendicantes semel examinatos in vna Diocesi ad prædicandum, non posse in ea amplius examinari: ergo dicendum est contra Pellizzarium, & alios, Concilium præbuisse Episcopis potestatem examinandi Regulares, quoad prædicandum; nec Bullam Leonis X. abstulisse Episcopis hanc potestatem; cum Pius V. clare asserat, Regulares Concionatores ab Episcopis saltem examinari posse.

Non desertam tamen hinc adnotare in fauorem amicissimi Patris Pellizzarij, suam sententiam præter Doctores ab ipso citatos, docere mordicus Cyprianum Croufers Capuccinum in Regulam D. Francisci ad c. 9. lect. 1. & probabilem ex Miranda existimare Hieronymum Rodriguez in *Compend. qq. Regularum* cap. 11 n. 2. Verùm cum circa presentem questionem ad sit praxis in contrarium, & declaratio Sacræ Congregationis, vt visum est, ab opinione affirmatiua non recedo.

An reus teneatur respondere, si sciat aduersum se extare solum dictum denunciatoris?

R E S O L. XLIII.

Respondeo negatiuè cum Valentia tom. 3. disputat. 15. quest. 13. punct. 2. Sed vterius requirit alium testem omni exceptione maiorem, aut infamiam, aut iudicia sufficientia; sicut neque actor, vel accusator sufficit ad faciendam semiplenam probationem; cum non habeat locum testis; nemo enim in propria causa testis est idoneus. Sed ait Dicastillus de iust. lib. 2. tractat. 1. diffut. 6. dub. 1. num. 12. iam ad hoc ferè semper vtuntur cautela, vel astutiâ, nimirum Officiali publico ad id designato (Fiscalem appellant in Hispania, quamuis aliqui alio nomine etiam id muneris obeant) rem defert, qui alioquin erat accusaturus, & ille ipse accusaturus prodicitur tanquam testis ab Officiali illo, vel Fiscali. Quæ omnia sæpè multum fraudis habere possunt, vel periculi, cum omnia iam tandem nitantur dicto, & auctoritati vnius fortasse nebulonis, vel ad id pecunia corrupti, qui denunciatoris vices gerit, & accusatoris per alium submissum ad hoc, & seipsum facit testem. Quæ omnia, an sint semiplena probatio alij viderint. Ego non puto. Vnde si constaret reo id ita factum esse; non puto eum debere suam causam censere tanquam semiplene probatam. Potrò, nec Accusatorem, nec Denunciatorem, qui intendit punitionem, posse esse testes, constat ex l. nullus ff. de Testibus. cum hi suscipiant causam tanquam propriam. Hucusque Dicastillus. Sed nolo praxim receptam, si extet, condemnare; Ideo tu cum Iudicibus timoratis cogita: multa enim à fiscalibus efficiuntur, quæ ego valde dubito in foro conscientie sustineri posse.

Notandum est hic obiter, Dicastillum vbi supra, dub. 4. n. 87. & seqq. docere, non licere aliis cooperari cum reo ad confringendum carcerem; tum quia, non habet tantum ius prout reus, qui id potest ob magnum damnum, quod sibi imminet; tum quia turbaretur Reipublicæ ordo, si quicumque posset iuare delinquentes ad confringendum carceres, & vincula. Ipse tamen, hoc non obstante, existimat, nomine rei intelligi, non tantum ipsam personam rei, sed etiam sibi coniunctissimos, qui ferè reputantur pro eadem persona, quales sunt paren-

tes, coniuges, & fratres; imò in aliquibus regnis, aut Prouincijs, audio quod prædicti coniunctissimi reo, licet auxilio, consilio, & pecunia iuuent reum sibi modo prædicto coniunctissimum, impunè id faciant. Idem etiam dicit de his, qui spectatis circumstantijs certissime timerent reuelandos à reo fore, comprehendendos, puniendos, & infamandos à Iudice, perinde enim est tunc reum atque seipsum liberare. Ita Dicastillus; quæ omnia ait, procedere in foro conscientie, & seruatis omnibus, quæ teneret seruare reus.

Sed si aliquis hic quærat, an reus innocens, qui reipsa iniuste damnatur ad mortem, iuste tamen iuxta allegata, & probata, possit vi, & armis se defendere à Iudice, & ab eius ministris. Aragonijs, & Salonijs, q. 69. art. 4. Conarruias lib. 1. variar. cap. 2. num. 13. Lessius cap. 22. dub. 4. Suarez lib. 5. de leg. cap. 10. & Bonacina disput. 10. quest. 3. punct. 2. docent, quod non possit; (quod certam existimat Valquez) quia Iudex, quamuis sciat reum esse innocentem, potest, imò & tenetur, cum condemnare, & eius ministri sententiam exequi: ergo ei nullam inferunt iniuriam: ergo nequit se ab eis cum ipsorum iniuria defendere, Bañez verò, quest. 64. articulo 4. Valentia disput. 5. quest. 13. punct. 4. Angles quest. de restitu. in iudicio diff. 3. dub. 2. Ledesma tract. de iustit. commutarijs, cap. 8. concl. 8. Villalobos tract. 16. de reo. cap. 9. Paris à Puteo, Lucas Pen. & Hippolytus, quos refert Covarruias, docent quod possit adhuc Iudicem, & eius ministros occidendo, si necessarium sit, quod dicitur docuisse Victoria, & non displicet Becano, quest. 3. circa quest. 69. nec Lessio vbi supra, & meritò, ait Hurtadus, disput. 4. de reo, diff. 11. Quia, vt ipse probauit, disput. 1. diff. 7. absque iniustitia in innocentem nequit Iudex, nec eius Ministri eum occidere, imò nec mutilare: ergo vi, & armis potest eam iniustitiam propulsare, etiam Iudex, & eius Ministri innocentiam illius ignorent, sicut potest innocens vi se defendere ab iniustore furioso, & etiam ab existimante inuincibiliter quod possit illum occidere, imò & mutilare.

Sed ego adhæreo primæ sententiæ, & certum est secundam sententiam procedere in causa mortis, & mutilationis membri, non autem in reliquis causis.

An Testis falso, & iniquo, illicitum sit obicere falsum crimen, pro infirmando eius testimonio, & an hoc sit peccatum contra iustitiam?

R E S O L. XLIV.

Casus frequenter potest occurrere; & ad illum negatiuè responderet Salonijs, & Aragonijs in 2.2. Diui Thome, quest. 70. articulo 3. quia tunc falsò infamatur testis, & abique iure, quia ad falsum & mendacium, nequit esse ius.

Sed opinionem negarij tunc tenet Pater Gaspar Hurtadus, disput. 4. de reo, difficult. 1. tribus restrictionibus seruatis. Primò, quando obiectio criminis est necessaria ad infirmandum testimonium. Secundò, quando nequit alia minus noxia via infirmari. Tertio, quando in causa leui testi coacto à Iudice ad testificandum non obicitur grauissimum crimen. Et Bañez, ea sola restrictione contentus, quod obiectio falsi criminis profuit ad infirmandum testimonium testis iniqui. Vnde consequenter in tali casu non adest obligatio restitutionis. Probat hęc sententia, quia vnicoque inest ius iustitiæ, vt seruatis tribus dictis conditionibus se defendat ab iniquo iniustore, adhuc vi, & damnificatione illius: ergo & obiectio falsi criminis, quamvis hęc, quia aliàs opponitur vtracitati, habeat malitiam mendacij, quæ ad malum, seu peccatum contra aliam virtutem, quàm contra iustitiam, optime potest esse ius iustitiæ, vt verè quis habet

ad prodigialiter elargiendam suam pecuniam. Et etiam coninx voto castitatis obstrictus, verè habet ad accedendum ad propriam coniugem: & idèd, quamvis pèrens accedat, non peccat contra castitatem, quia accedit habens ius iustitiæ ad eam accessum, etiam si peccet peccato Sacrilegij contra Religionem voti. Itaque secundum Hurtadum in casu proposito, reperitur peccatum veniale mendacij, & peccatum mortale perjurij, si fiat cum iuramento; non tamen peccaret mortaliter contra Iustitiam cum opere restitutionis, & in hoc sensu intelligenda sunt ea, quæ dixi in part. 3. tractat. 6. resolutio 4.

Verùm non deseram per extensum apponere ea quæ docet Pater Dicastillus de *Iust. lib. 2. tract. 2. disputat. 12. part. 4. dub. 2. num. 404.* vbi sic ait: Non licet tibi appellare adulterum; qui te appellauit furem. Poteris tamen dicere, quòd sit mendax, & ad eius confirmacionem patrefacere aliqua mendacia illius, vt in eo, quòd tibi impingitur, non habeatur fides. Ita Sorus de *Iust. lib. 5. q. 9. art. 3.* Banez, Aragonius, & Salonijs 2. 2. q. 72. art. Valentia *disput. 5. quest. 16. punct. 3.* Molina *tom. 5. tract. 4. diff. 20. concl. 3.* Adduntque Molina, & Salonijs, id non solum esse verum dum contumelia infertur ignominiosa; sed etiam post illam completè illarum, quando id necessarium est, ne detur ei fides ab iis, qui audierunt, vel ad illam fidem eneuandam, & tollendam. Quando enim fides data est, perseverat iniuria. Addit vltierus Banez, etiam licere obicere illi crimen occultum verum, quando id est necessarium ad tuendum honorem & famam, quæ aliàs amitterentur.

Vltierus addit Banez, quòd in tali casu obicere contumeliosè crimen falsum deseruiens ad prædictum finem tantum erit peccatum veniale mendacij non perniciosum, nec contra iustitiam. Pro hac sententia, retuleram ego olim Vegam, *verb. In iurijs casu t. lux Summa*, & Orellanam, postea inueni alios Auctores infra referendos. Si tamen prius referam controuersiam inret me, & vitam quandam grauem Religiosam Circulatum gymnopodam (cuius nec nomen, nec Ordinem placet indigitare, iustis de causis) cum versaretur in Hungaria abortam. Prædictam ego opinionem cum casu probabilem, & grauium Doctorum iudicio, ipsius probabilitatem firmari dixissem, non solum tunc immediatè acrem euomit censuram; sed postea apud nullius literaturæ viros, & sceminas petrexit me traducere, quòd dixissem aliquid præiudiciale, scandalosum (vtor verbis ipsius) perniciosissimum contra bonos mores, & contra pacem rerum publicarum, & Communitarum. Hæc, & id genus alia non solum denotuit apud illos; sed litteris quoque ad me datis scripsit, & subscripsit, se iactans habere contra meam doctrinam Auctores omnes, & efficaces rationes. Non refero (inquit) Auctores, quia omnes absolutè comprehendo quotquot in hac materia loquuntur, nemine excepto. Nec etiam inuotor in afferendis rationibus, cum tot sint & tam clara vt nemo sani iudicij, sine doctus sit, sine indoctus, eas possit vel negare, vel ignorare: postea satis temerè affirmat, non solum esse contra prædictam sententiam quotquot Catholici sunt, sed quotquot esse possunt in Ecclesia Dei.

Cum à me postea rogatus essem profertè in medium rationes, & Auctores quibus probaretur ita efficaciter oppositum (ego verò meæ doctrinæ fundamenta, & Auctores eidem de scripto dedissem) atripuit calamum non semel, & contiecit in chartam, quæ piget me referre multa, à recta Philosophia & Theologia, aliena. Atque cum vidisset argumenta, quibus ego, & alij Auctores à me relati probamus esse posse eorum, in quo dicitur falsum testimonium graue, quod deseruiat ad eneuandam fidem eius, qui aliud simile dixit esse, quidem semper peccatum, propter mendacium; sed non esse

peccatum contra iustitiam mortale; cum hæc (inquam) vidisset, ingenuè fassus est esse probabile, quod non esset peccatum contra iustitiam, sed esse semper mortale contra charitatem proximi, & inde habere inseparabilem, & intrinsecam malitiam mortalem, & hanc dixit esse omnium Catholicorum doctrinam, omnium (inquam) quotquot sunt, aut esse possunt in Ecclesia Dei, cumque nullam alicuius momenti rationem attulisset, vt probaret illam malitiam intrinsecam, & inseparabilem contra charitatem, ego verò asseruissimam eam inseparabilem malitiam contra charitatem à nemine (quod sciam) agnosci, neque ratione posse probari, voluit offerre Auctores, & post diu, multumque quæsitus, obtulit tres Auctores, Lessium, Fillucium, & Villalobos, qui docent fieri posse, vt in aliquo casu sit peccatum contra charitatem; nempe quando quis in suo falso testimonio plus dicit, quam sit necessarium ad eneuandam alterius fidem. Qui Auctores, & doctrina extra rem afferri mihi visi sunt. Agimus enim de malicia intrinseca, & inseparabili, quam ille dicebat habere falsa testimonium, non de ea, quam per accidens & in aliquo casu habere potest. Omitto plura, quæ in eam rem ex parte vtriusque nostrum allata sunt, & venio ad ipsam doctrinam, quam ego probabilem dixeram tunc, & nunc dico. Eam verò contieci in chartam quam legerunt, & probabilem propria manu scripserunt, & se subscripserunt post RR. PP. Ioannem Gans Confessarium Sacratissimi Cesaris Ferdinandi III. & P. Danielem Bastelium Serenissimi Archiducis Leopoldi eiusdem Imperatoris fratris Confessarium, professores omnes publici, & ordinarij Vniuersitatis Viennensis, Vniuersitatis Pragensis, & Vniuersitatis Grezensis. Quorum ego omnium censuras, & subscriptiones apud me habeo, simul cum Cancellariis eorum Vniuersitatum. Qui omnes sunt septemdecim, quibus annuerari possunt alij Doctores, & olim Professores P. Henricus Philippi Confessarius olim, & in te tam Philosophica, tum Theologica eorundem Serenissimorum Fratrum Magister, & Professor, P. Ambrosius de Peñalosa olim etiam in Viennensi Vniuersitate Theologie Doctor, & Professor, atque verò Cesaris simul, & Catholice Maiestatis Concionator. Item P. Vitalis Pelliceroli Doctor Theologus, & in eadem Viennensi, & Grezensi Vniuersitatibus Professor, qui tres vltimi, (sicut & alij tres ex supra comprehensis in numero actu profiterium) eandem doctrinam probabilem iudicauerunt ante hanc abortam controuersiam, quando librum hunc approbarunt, vt posset Typis mandari. Placuit autem rotam doctrinam ipsis omnino verbis, quibus illam iudicio prædictorum omnium subieci hic proponere, vt vel inde appareat non decere vitam doctum, seu, qui talis vult haberi, temerè, & subito absque maturo iudicio aliorum opinionones notare. Hæcque Dicastillus.

Nota tamen, quòd post hæc scripta inueni sententiam Hurtadi, & Dicastilli, licet ipsos non adducat, docere etiam Eminentiissimum Dominum meum Cardinalem de Lugo *tom. 2. de Iust. diff. 40. sect. 2. m. 26. & seqq.* Ad illum, & non pigebit. Et idèd existimo hanc sententiam esse satis probabilem.

Ponit casum Cardinalis de Lugo, & petit: quid si falsus vel iniustus testis iam esset mortuus ante finitam causam, potero ne adhuc sine iustitia illi falsum crimen opponere ad infirmandum eius testimonium? Ratio dubitandi est; quia hic iam non laedit me iniuste, cum iam non sit in eius potestate retractare quòd dixit: ergo solum restat effectus actionis præteritæ, pro qua voluisset illi malum. Respondeo tamen affirmatiuè consequenter ad prædictam sententiam: sicut etiam tunc possem detegere crimen verum occultum ipsius ad infirmandum eius testimonium, & sicut si aliquis se ex sublimi loco proiiceret supra te ad te comprimendam, licet

licet non posset iam suum impetum reprimere; adhuc tu posses ratione defensionis eius impetum retardare opposito gladio, vel telo, quo cum in ipso saltu confodetes; hoc enim non facis, vt ipse se comprimat, sed vt te defendas. Ita ergo in presenti non erit contra iustitiam nos defendere ab impetu testis iniusti contra formam, opposita ei infamia, licet iam nunc ipse non possit renouare, vel reprimere impetum sui testimonij, quod prius iniuste dixerat. Ita Lugo ingeniosè, vt semper solet,

An qui probabiliter putat rem esse suam, etiam si probabiliter teneatur ab alio, possit de illa occultam recompensationem facere, si ius suum non possit defendere coram iudice?

RESOL. XLIV.

Questio est curiosa, & ad illam affirmatiuè responderet nouissimè Pater D. Stephanus Spinula Congregationis Somaechæ in suo erudico Opuscul. de *Elect. opin. disputatio. ult. sect. 7.* vbi sic ait: Hinc probabiliter etiam dici potest, eum, qui ius probabile habet ad aliquam rem, quæ ab alio detinetur; quod ius in iudicium deferre non possit, posse licitè occultè compensationem facere; quia suo iuri aded bene fundato, quomodo potest alia via satisfacere? Debetne ergo illud ius haberi pro nullo? In dubio quidem posset, quia in dubijs melior est conditio possidentis; sed in casu opinionis probabilis nonne debet quid plus posse facere? semper tamen intelligo, supposito, quod ex opinione probabilis facti, nempe quod res sit sua, possit habere opinionem probabilem, quod sibi illa sit adiudicanda, aded vt verè sibi deberi, probabiliter opinetur, & licet communis sententiâ Doctorum videatur esse in contrarium, tamen Cardinalis de Lugo multum propendet in hanc sententiam, de *iust. & iure, disp. 16. sect. 5.* vbi etiam notat Doctores contrarium allentes in consequentiâ, quia id negant in vniuersali, & in genere, concedunt autem compensationem occultam cum opinione probabilis in particularibus materiis. Videatur dictus Cardinalis loc. cit. vbi soluit omnia argumenta in contrarium.

Vtgeò, si probabilis est rem esse illius, qui non possidet, re delata ad iudicem poterit iudex, quin debet à possessore ereptam, illi adjudicare; dictum est enim *disput. precedent. sect. 6. concl. 2.* teneri iudicem sententiarè pro parte probabiliori; ergo si non possit lis ad iudicem deduci, ne, qui non possidet, priuetur suo iure, poterit occultè compensationem facere. Iusto: Potest iudex, vel debet pro illo sententiarè. Quare? quia illi debetur res ab alio possessa; aliàs si non deberetur, non posset iudex rem illi adjudicare. Neque verò solùm debetur post sententiam; sententiâ enim non facit quod res alteri debeat, sed rem adjudicari alteri. Supponit rem deberi, & ex hoc supposito; tanquam ex motiuo iustificante rem adjudicat. Si ergo res mihi debetur, iam habeo opinionem iuris pro me; ergo potero hac opinione iuris vtì, & occultam facere compensationem. Claudio: Res mihi debetur, & quare non poterò, ea via, quæ sola superest, citra scandalum iuri meo satisfacere?

Dices. Est veluti axioma in materia iustitiæ, quod à non liquido ad liquidum non datur compensatio; sed ius probabile ad rem non est ius liquidum; ergo non potest fieri compensatio accipiendo rem liquidam. Respondetur: Illud axioma absolutè prolatum, si comprehendat etiam iura probabilia, nec in sententiâ Aduersariorum esse verum; nam concedunt Aduersarij, quod si alicui legatum relinquatur in testamento non solemniter, licet non possit in foro fori legatum repetere, posse ta-

men occultam facere compensationem; quia probabile est, quod tale legatum de iure naturæ sit validum, ac proinde probabile est quod sibi debeat. Neque enim certum est tale legatum sibi deberi, quia probabilis est aliorum sententiâ negantium in hoc casu vilam obligationem oriri ex iure naturæ, ac proinde asserentium non deberi. Igitur ius ad hoc legatum est tantùm probabile ac proinde non liquidum; & ramen potest occulta fieri compensatio; ergo, &c. Dicendum igitur est, illud axioma valere in dubijs propter dictis: sicut in iisdem tantùm valet, quod melior sit conditio possidentis; est enim moraliter sufficienter liquidum ius, quod probabile est. Hucusque Pater Spinula.

Et ego in fauorem suæ opinionis adducam etiam doctissimum, & amicissimum Patrem Franciscum de Lugo in *principijs Theologiæ Moral. part. 1. capit. 3. quest. 13. num. 100.* vbi hæc asserit: Secundus casus est de possidente rem, quam probabiliter opinaris esse tuam. Aliqui dicunt te non posse possidentem spoliare re possessa, quamuis probabile tibi sit, & forsan probabilius, rem esse tuam. Quoniam etsi proprietatem possidentis sit solum probabilis, possessio tamen certa est, & ided præponderat tuæ probabilis proprietari. Ioan. Sanchez *disp. 33. num. 42. & disputat. 43. numer. 54. & seqq.* distinguit. Si probabilitas sit circa factum orta, scilicet ex probationibus, & testimoniis, dicit non posse possidentem spoliari, nisi per iudicem iudicantem. At verò si probabilitas sit circa ius verbi gratia quia tibi per testamentum minus solemne res legata fuit, vel alio titulo probabiliter competit, dicit seculo scandalo, posse te possessorem spoliare, clam auferendo rem: quia possessio præualet contra dubium negantium, non verò contra probabilem opinionem circa ius. Imò num. 56. subdit, aliquos viros doctos à se consultos voluisse, probabilem etiam opinionem circa factum ex probabilibus testimoniis orram sufficere, vt possis autoritate priuata, cessante proliis scandalo, nondumque re deducta ad forum contentiosum, accipere rem, quam probabiliter opinaris esse tuam, & illa possidentem spoliare. Quod etiam mihi probabile videtur. Quia possessio nititur proprietate quæ solùm est probabilis. Ergo non impedit vsum opinionis contrariæ probabilis. In praxi tamen non crederem, rem esse priuatim accipiendam, si iudicè peti possit & expectari iudicis sententiâ. Ita Lugo. Sed contrariam sententiam tenent Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 7.* Suarez de *legibus lib. 5. cap. 17. num. 10.* Palaus *tom. 1. tractat. 1. disp. 2. punct. 6.* & Layman *lib. 1. tract. 1. cap. 5. n. 21.* Quibus ego addo Giuniparum de *iure Pontif. disp. 6. q. 6. cap. 3. num. 51.* & huic negatiuæ sententiæ ego adhæreo.

An excommunicatio liget, quando pro subdito ad sit opinio probabilis in contrarium?

RESOL. XLV.

Negatiuam sententiam nominatim contra me docet eruditissimus Pater Stephanus Spinula in *Opus. de Elect. opin. disp. vltim. sect. 4. per totam.* Probat hanc sententiam ex *cap. 1. de postulatione Prelatorum.* quem textum (ait) sic induco. Damnat Pontifex Episcopum Alti-fiodorensis, qui in sua Diocesi non seruauerat interdictum fulminaturn à Legato Papæ, licet se excusantem quia non fuisset in sua Ecclesia promulgatum, quia nullam sufficientem excusationem adhibeat, sed omnia erant friuola, quæcumque adducebantur; quia satis superque illius interdicti ad illum fama certa peruenerat quin in sua Metropolitana Ecclesia tale interdictum fuerat promulgatum, & seruatum. Ex quo subdit Pontifex: hinc liquido constat eum non posse excusari. Ex-

ergo à contratio, cum quis potest sufficienter excusari non est damnandus, nec incurrit penas violatæ obedientiæ, & censuræ Ecclesiasticæ, quam non tenetur timere, quia illa non afficitur. In tantum enim Episcopus Athanasiodorensis dicitur debuisse sexuati interdictionem, quia nullam excusationem sufficientem poterat afferre, quare non tenetur, & illo non afficeretur. Et quidem de hoc liquido constabat; unde tanquam reus violatæ obedientiæ, & non seruatae censuræ, qua afficiebatur, damnatur, & punitur in eo capite; ergo à contratio, qui excusationem habet sufficientem, non afficitur censura, nec illam tenetur seruare, seu se gerere, ut illa affectum.

Modò subsumo, sed in casu opinionis probabilis, & sufficientis excusatio datur, nec liquido constat, quem teneri, seu affici censura, & illa non afficitur.

Secundò: quia ignorantia inuincibilis præcepti validi, & censuræ adnexæ præcepto verè ligantis excusat à præcepto; & censura; sed in casu opinionis probabilis hinc & inde est ignorantia inuincibilis, quòd præceptum liger, & censura sit valida: ergo tunc hæc excusat quemque ab obedientia præcepti, & incursione censuræ. Maior est evidens, quia est omnium iurium, & Doctorum axioma. Minor probatur. Tunc est ignorantia inuincibilis rei, quando res ignoratur, nec quis potest, aut debet certiorari; sed quando concurrunt opiniones hinc, & inde probabiles, qui ignorant veritatem, ita ignorat, vt fortè absolute non possit scire veritatem; quia absolute impossibilis est demonstratio, seu evidens cognitio rei: sanè non debet aliud efficere, vt inueniat veritatem, cum in probabili opinione totò quiescat, nec debet ad vteriora progredi: ergo tunc est ignorantia inuincibilis, quæ excusat ab omni pœna, & ab omni culpa.

Tertiò: quia excommunicatio non incurritur sine contumacia, & inobedientia, quando Ecclesiæ quis parere debet; sed quando vtrinq; sunt opiniones probabiles, eligens quacumque non est contumax contra Ecclesiam, nec inobediens est, cum parere non teneatur, cum non sit certum tunc præceptum obligare, sed hoc sit sub opinione positum: in quo casu quælibet opinio in praxim deduci potest, nec vllum peccatum incurritur inobedientiæ, & contumaciæ, quæ supponit in subdito debitum parere: quod in subdito non est, quotiescumque in superiore non est ius certum præcipiendi, quale non est, cum sit probabilis opinio, quòd non sit: ergo cum subditus non teneatur obedire, si non obediatur, nec inobediens, nec contumax est, & per consequens contrahit etiam censuram; tum quia est annexa præcepto, tanquam accessorium; tum quia hæc non incurritur sine speciali contrauentione, & violatione præcepti, cui certò parendum sit.

Et hæc aduerte, quòd licet non sit sub opinione, an censura sit valida, necne, sed solum sit sub opinione hinc, & inde verè probabilis, quòd id, quod prohibet Superior, non sit illicitum, vel, quòd à subdito sine peccato fieri potest, per hoc præcisè excusatur ab omni pœna, sub qua Superior præcepit. Patet, quia per id præcisè, per quod quis excusatur à culpa, etiam excusatur à pœna, & quod sine culpa sit, nulla pœna puniri potest: iuxta illud, Rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, *cap. cognoscentes, de consp.*

Confirmatur, nam si quis credat probabiliter Superiorem per errorem iussisse, aut non iussurum fuisse si veritatem nouisset, non peccat non obediendo; sed qui habet opinionem probabilem, quòd Superior non possit præcipere id, quòd præcipit, credit probabiliter Superiorem per errorem præcipere, & non iussurum si veritatem nouisset; si enim nouisset se non posse præcipere, certè non præciperet: ergo in hoc casu non peccat non obediendo: ergo neque incurrit censuram, cum hæc si-

ne peccato non subsistat; tam enim per errorem credit probabiliter latum esse præceptum, quàm censuram: unde nec illi parere tenetur, nec illa afficitur. Et idem dicatur etiam ex parte Superioris esse opinio probabilior, quia etiam minus probabilis in praxim deducitur sine peccato, & tunc adhuc saluatur ignorantia inuincibilis, & contrahit contumacia, inobedientia, & quæcumque culpa.

Dices: Si opinio Superioris sit vera, censura est valida; quia potuit Superior præcipere: ergo tunc ligabit, ergo simpliciter timenda est: unde saltem ad cautelam petenda absolutio est, & Superiori obediendum. Respondetur negando consequentiam; quia ad hoc vt excommunicatio liger, non sufficit, quòd habeat ex parte agentis, seu ferentis sufficientem principium sui validum, sed etiam debet cadere supra subiectum aptum: talis autem non est subditus in isto casu, quia esto opinio Superioris sit vera, & Superior verè in re possit præcipere, hoc tamen quia non constat, & est sub opinione positum, & opinio verè probabilis dicit Superioriorem in hoc casu præcipere non posse; idèd subditus non obediendo non peccat, sufficienter enim excusatur ab obediendo; subditus autem non obnoxius peccato mortali, non potest ligari censura graui, seu excommunicatione maiori; unde quantum est de se excommunicatio illa est ligatiua, per accidens autem non ligabit; ac proinde subditus absolute non peccabit, nec incurritur excommunicationem. Hucusque Patet Spinnula; Spinnula quidem nimis acuta pro Superioribus. Ex cuius sententia sequeretur, quòd in dubio, an præceptum Superioris ex alio capite sit inuvalidum, quia dabitur, an Superior hic & nunc possit præcipere, vel quia materia quam præcipit, non sit sui iurisdictionis, vel quia illud, quod præcipitur, illicitum sit, non tenebitur quis obedire, ac proinde neque timere debet excommunicationem præcepto annexam: ergo multo magis id dicendum cum opinione probabilis; quæ omnia Patet Spinnula concedit.

Sed ad prædictorum confirmationem audiamus Iannarium, virum doctum & sapientissimum in suis Resolutionibus Moralibus *part. 1. resol. 44. n. 13.* vbi docet quòd si iustitia in lege sit tantum probabilis, non sufficit ad simpliciter obligandum subditum: nam quando est opinio pro Superiori, & pro subdito, possessio non magis fauet iuri Superioris in subditum, quam libertati ipsius subditi, vt patet: ergo non est maior ratio cur subditus teneatur obedire Superiori, quàm sequi suam libertatem. Nam posita sub opinione potestate Superioris in subditum, eo ipso non dicitur Superior simpliciter esse in possessione, sed tantum sub opinione seu opinabiliter, & sub opinione etiam est, subditum non teneri obedire Superiori sic præcipienti.

Nec dicas primò, quòd subditus tenetur obedire, quando est incertus de re præcepta, an sit licita, vel an excedat potestatem Superioris: ergo etiam tenetur subditus obedire, quando ad opinio quòd res præcepta sit iusta, quia tunc subditus etiam est incertus. Nam respondet Ioan. Sanchez *in selectis, disp. 35. n. 37.* quòd incertitudo in lege oriri potest, vel à dubitate, vel ab opinione: quando enim oritur à dubitate, non potest subditus non obedire, cum Superior sit in possessione, & in debito, melior sit conditio possidentis, nec potest funditus cum suo iure dubio expoliare Superiorem suo iure certo. At quando incertitudo oritur ab opinione, potest subditus non obedire, quia fas est cuique vti opinione probabilis, vt omnes concedunt. Nec dicas secundò cum Vasquez *in 1. 2. q. 19. diff. 62. cap. 6. num. 32.* quòd subditus, id quòd potest licite exequi, tenetur exequi, accedente præcepto Superioris: sed potest licite exequi quòd præcipitur, et si sit sub opinione: ergo tenetur. Nam contra est, quia subditus te-

netur exequi quidquid potest licitè exequi accedente præcepto Superioris habentis potestatem absolutè illud præcipiendi. Nam ad præcipiendum requiritur iustitia ex parte præcipientis, seu requiritur potestas in præcipiente ad rem illam præcipiendam, quæ potestas in præcipiente si est absoluta, subditus tenetur absolutè exequi mandatum, si licitè potest; si verò potestas illa in Superiore est sub opinione, tunc, quia vnicuique licitum est vti opinione probabilis, subditus poterit licitè non obedire, sequendo opinionem probabilem oppositam. Vnde distinguenda est maior, quidquid potest subditus licitè exequi, vt subditus est, tenetur si præcipiatur, conceditur: quidquid potest subditus licitè exequi, vt non subditus, tenetur, negatur: nam potest subditus licitè exequi præceptum Superioris circa res merè internas, & tamen non tenetur; sic etiam dicendum est, quòd quando adest opinio de re præcepta, potest subditus sequi opinionem oppositam Superiori, quia secundum illam opinionem; subditus in illa re, non est subditus, nisi probabiliter, & sic quamvis licitè possit, non tenetur.

Nec dicas tertio, quòd si daretur bellum iustum ex vtraque parte, cum licitum sit Superiori præcipere aliquid, sequendo opinionem sibi fauentem, & licitum sit subdito non obedire, sequendo opinionem sibi fauentem. Nam contra est, quia non implicat dari bellum iustum ex vtraque parte, quando ignoramus veritatem; Ignorantia enim veritatis vtrumque excusat, vt optime Thomas Sanchez in *summa lib. 6. cap. 3. num. 21.* in fine, nam tunc bellum erit iustum ex vna parte materialiter, & formaliter à parte rei; ex altera autem parte erit iustum tantum formaliter, & erit materialiter iniustum; quia si coram Deo Superior iusta præcipit quæ secundum opinionem subditi sunt iniusta, tunc Superior iniicit bellum iustum materialiter, & formaliter, & si subditus iniiciat bellum formaliter tantum iustum, & materialiter iniustum. Vnde subditus, quando non obedit præcepto Superioris, ductus ab opinione probabilis, tunc non facit bellum de re iusta absolutè, contra rem iustam absolutè, nam hoc implicat, sed facit bellum de re iusta probabiliter contra rem iniustam probabiliter, vt optime Ioan. Sanchez loco citato *n. 42. vers. Sed esto, &c.* ex Maldero de *virtutib. quest. 40. dub. 4.* & Molina *tom. 1. de iustit. disput. 103.* & sic bellum non erit iustum, & iniustum secundum idem, id est secundum eandem rationem, sed erit iustum secundum rationem Superioris in sua opinione, secundum quam rationem erit iniustum bellum subditi contra Superiorem: & erit bellum iustum secundum opinionem, seu rationem opinionis subditi, secundum quam rationem erit iniustum bellum Superioris in subditum, & sic erit bellum iustum, & iniustum respectu diuersorum, quod non implicat; non enim implicat, quòd idem sit debitor, & creditor eiusdem secundum diuersas rationes.

Nec dicas quarto cum aliis, quòd subditus peccat contra iustitiam, dum Superiorem spoliat iure præcipiendi quòd ius Superior habet ab illa opinione probabilis; qui enim alterum spoliat re, quam iuste possidet iniustitiam committit. Nam contra est, quia etsi verum sit, quòd qui alium spoliat re, quam iuste possidet, peccat contra iustitiam, tamen hoc verum est, quando rem iuste absolutè possidet: at quando possidet rem iuste probabiliter, & non absolutè, tunc non facit contra iustitiam, quia re illa ipsum spoliat, sequendo opinionem oppositam. Nam possidere iuste probabiliter admittit secum iniuste probabiliter possidere: quando igitur subditus spoliat Superiorem illo iure iuste probabiliter possessio, non spoliat illum secundum quòd iuste probabiliter possidet secundum opinionem Superioris; sed secundum quòd iniuste probabiliter possidet secundum opinionem ipsius subditi. Et hæc omnia docet lauarius vbi supra.

Vidisti, amice Lector, quam validè hi duo docti Recentiores, post vtrumque Sanchez, causam subditorum tutare voluerint? Quorum omnes rationes, & argumenta, hic per extensum in tui gratiam apponere volui. Vide etiam Franciscum Girago de *Regim. Regular. part. 3. dub. 30. per totum*, & ne deseras cognoscere Rocafall in *praxi Theol. mor. part. 3. lib. 3. dub. 14. n. 143.* vbi num. 146. sic ait: Quæres in casu quòd subditus sequens opinionem probabilem, non obtemperet Superiori, incurrit pœnas, vel censuris ligetur? Respondeo, non incurrit pœnas, neque censuris ligari. Et ratio est, quia non delinquit subditus non obtemperans in hoc casu, cum sequens opinionem probabilem, culpa careat operando, iuxta illam; & res, quæ culpa caret, in damnum vocari non debent *cap. 2. de Constitutionib.* nec sine culpa quispiam puniendus est, ex *regul. iur. in 6.* & sanè, si subditus puniretur in hoc casu, puniretur ob actionem; quæ solùm esset peccatum ex Superioris iudicio, seu propter peccatum excogitato à iudice, non propter peccatum à Reo reuera omissum, quòd est absurdum. Ita ille.

Verùm his non obstantibus ego non recedo à sententia affirmatiua, quam olim docui, & contra me, vt dixi nominatim impugnat Pater Spinula; & idèd præter Valquez, Villalobos. & Turrianum à me alibi citatos, tenet nostram sententiam sapientissimus Theologus Societis Iesu Ioannes Præpositus in *3. part. D. Thome, quest. 1. de censuris in communi, dub. 9. num. 63.* vbi sic ait: Quando constat de potestate ferendi legem, censura debet seruari, nisi aperte constet legem esse nullam, vel in se, vel in ordine ad censuram, vel ita moraliter indiceretur esse nullam, vt pro eius iustitia vix appareant rationes probabiles; si enim vel probabiles appareant, iudicandum est pro Legislatore, qui est in possessione ferendi legem, qui in vtu huius potestatis potest sese conformare sententiæ probabilis, non minus quàm prius, & proinde eo casu subditi tenentur obedire; nisi enim ad id obligantur, gratis perturbatio sequeretur in Ecclesia. Ita ille, cui adde ex eadem Societate Valerium Reginaldum in *praxi tom. 1. lib. 9. cap. 8. num. 165.* qui optime obseruat, quòd ex contraria sententiâ sequeretur in Ecclesia confusio, & perturbatio Ordinis Hierarchici.

Sed quia resolutio huius dubij, multum pendet ex illa difficultate, an obedire debeat subditus Superiori procedenti iuxta sententiâ probabilem? Vide Texendam in *Theolog. moral. tom. 1. tract. 2. controu. 4. num. 16.* Præpositum in *1. 2. D. Thome, questio 19. art. 6. dub. 5. §. 1. num. 3.* & alios, quos citat, & sequitur doctissimus Oniedo in *part. 2. tract. 5. controu. 3. punct. 5. per totum.* Et quidem si quando æqualiter dubitatur de iustitia, & iniustitia legis, nihilominus subditus cogitur obedire, vt docent Doctores, quos citat, & sequitur Suarez *lib. 5. de legib. cap. 18.* ergo à fortiori, quando iudicium est speculatiuum pro vtraque parte, debet practicè præferri ius Superioris; est enim eadem ratio, vel maior, quia in præsentia certò constat practicè de iustitia legis, ibi autem neurrum constat practicè, vel speculatiuè, sed præsumptiuè tantum. Et quidem contrarium asserere esset, vt ait Giuniparus de *iure Pontif. disp. 6. cap. 3. num. 46.* nimis larga licentia, & multam confusionem, & scandalum gereret in Republica Christiana, etiam respectu Legum Ciuilium, & Sanctionum, ac Statutorum Principum sæcularium.

Nota verò, quòd etiam si standum esset opinioni Patris Spinulæ, & aliorum negatiua, procederet quidem in foro conscientie, non autem in foro exteriori, in quo excommunicatus est ponendus, & vt talis existimandus; vnde nouissimè doctus pater Bordonus in *Consiliis Regul. tom. 2. ref. 78. num. 198.* sic asseruit: Quando clarè constat sententiâ fuisse nullam, & inualem, in hoc casu

casu censuratus non tenetur timere, neque seruare sententiam, quia illa non ligat neque apud Deum, neque apud Ecclesiam, quæ neminem iniquè & contra iustitiam ligat, quæ unicuique mandat seruari ius illæsum. Dixi clarè, quod contingit in omnibus illis casibus, in quibus Doctores communiter in nullitate sententiæ. Quod si in opinione sit casus, & utrinq; sunt Doctores communiter, ita quòd opinionem reddant probabiliorem, vel æquè probabilem ex parte iudicis, in foro Ecclesiæ sententiatus tenetur timere, & seruare censuram, quia tunc casus censetur dubius; in dubiis autem obediendum est iudici, & Prælati, ex vulgatis iuribus. In occulto autem, si pro se subditio habet probabilem opinionem, potest non seruare sententiam: quia sic prudenter agendo non peccat coram Deo. Ita ille; cui adde Rocafull *vbi sup.* citatum in fauorem negatiuæ sententiæ, qui *lib. 7. de legè Eccles. c. 5. num. 39.* ait: Quòd si opinio probabilis excusaret subditum, id esset in foro conscientię, non tamen in foro exteriori tribueret inferiori potestatem, qua se eximeret ab obligatione legis probabili iudicio innixæ.

Sed ego pnto nostram sententiam tenendam esse in utroque foro.

Infirmus in articulo mortis, quoniam precepto tenetur Viaticum sumere, & si illud non sumat, an peccet tantum venialiter?

R E S O L. XLVI.

AD hoc dubium sic respondet ex Societate Iesv P. Baunus in *Theolog. moral. tractat. 5. de Euchar. questio. 14.* *vbi sic ait:* Contendunt alij, summptionem hanc non ad diuinam, sed Ecclesiasticam institutionem referendam esse, quibus ego calculum meum adiugo, hac maximè ratione inductus, quod quæ sunt iuris diuini, his priuari nemo possit, cum ad ea potestatem, Dei voluntate habeat. Sed apud multas gentes mos hic inualuit, ut vltimo supplicio afficiendis negetur Eucharistiæ perceptio, quas culpæ mortiferæ, ob eam rem affines omnes esse, nemo prudenter asserat: non est ergo diuino iure sub finem vitæ frequentanda Communio.

Confirmatur legibus Ecclesiæ, non admittuntur ad Cœlestem hunc cibum excommunicati, quamuis eorum valetudo sit desperata, nisi sit eidem persuasum illos respicuisse, vitamque Christiano dignam agere, quia Eucharistia cibus est viuents animæ, ac Deo gratæ, qualis non est excommunicati, qui publico Ecclesiæ iudicio ob lethale flagitium est mortuus: non est ergo moribundis iure diuino præcepta Eucharistiæ perceptio, quia lege, ac statuto Ecclesiæ, diuinum non potest euerri, & tamen eius auctoritate tam præcisè, de quorum penitentia certa non habet argumenta, quàm facinorosus, mortuus cum infamia in publico foro, non est impartienda Eucharistia.

Obiicies. Tunc maximè res est in præcepto, cum eius vsus est necessarius ad assequendum finem præcepti, sed si quando vniti oportet hominem Deo, maximè sub finem vitæ, quam in rem maximè Communio est vtilis, & à Deo instituta: est ergo tunc vsurpanda. Confirmatur: quia hoc Ecclesiæ semper curæ fuit, ne quis decederet sine Viatico, quod est argumento, credidisse illam, cuique eo tempore, quo periclitatur, iure diuino sumendum esse.

Respondendum est argumento, negando vsus Sacramenti Eucharistiæ absolute esse necessarium ad vniõnem animæ cum Deo, quod tamen supponi videtur in maiore: hominis enim reconciliatio cum Deo, effectus est gratiæ, eiusdemque cum eo vnio per auertem,

Antonini Diana Pars IX.

quæ duo assequi potest quilibet alijs medijs quàm Eucharistia.

Ad confirmationem dicendum, in id Ecclesiam incubuisse ab omni æuo, ut fideles refecti sacro pane à vita excederent, non quod ea opinione esset ut crederet ad hanc religionem teneri eos lege diuina, sed quod sciret, in eo Sacramento, magna ac verè præcipua salutis, gratiæque consequendæ præsidia esse. Quando ergo inquires si non in mortis periculo, lex diuina de suscipienda Eucharistia obligat. Non sapius quàm semel in vita, inquit Maior: *Victoria in summa de Sacramento. questio 86. de Eucharistia.* Non credit eum peccare, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia. Eodem inclinât Nauarrus *in consil. 16. de penitentis, & remissionibus.* Mihi probatur eorum opinio qui dicunt, ea de re statui nihil posse ex scripturis cum de tempore, ac sedulitate frequentandæ Eucharistiæ, ne verbum quidem habeant, possintque hæc verba: *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c.* intelligi dicta esse de Communionè vnica. Hucusque Baunus.

Verùm, ut Iesuitæ Dominicanum confociemus, audi, quid asserat Martinus Ledesma *in 4. tom. 1. quest. 21. artic. 11. dub. 2. folio mihi 415.* Dubitatur, ait, an sit de præcepto, quòd ægotantes sumant Eucharistiam? Ad hoc dicit Paludanus, quòd si tales parum post Pascha morerentur, & fuerunt communicati in Paschate, non peccarent, licet non sumerent Eucharistiam. Aliter autem peccarent. Tamen Syluester dicit, quòd nolum est peccatum, saltim mortale. Et ita est tenendum, quia non est aliquod præceptum in contrarium. Sed esset veniale peccatum ex negligentia illud dimittere.

Et est antiqua consuetudo in Ecclesiâ, quòd detur Eucharistia ægotantibus: ut habetur *de penitent. & remissionibus. cap. Quod in te.* Et Eusebius in Ecclesiasticæ historia refert de quodam ægrotò, qui clamabat, ut deferretur ei Eucharistia, & statim conualuit in cælum allata Eucharistia. Præterea quòd quis ægotans ob negligentiam non sumeret Eucharistiam propter Ecclesiæ antiquam consuetudinem, grauius peccaret, venialiter tamen citra contemptum. Vnde itando in solo iure diuino, sufficeret solum semel in vita communicare. Hæc Ledesma.

Sed quid tibi videtur amice Lector; ad hærendum ne erit nobis his opinionibus? Apagè. Et idèd rectè Salmanticensis Ochagana *de Sacramento. tract. 2. de Eucharistia effectibus, & usu q. 14. n. 4.* sic ait: Antiquus fuit in Ecclesiâ, & nunc etiam est præceptum de sumenda Eucharistia in articulo mortis, quod nullus sine temeritate negare potest. Ita statutum est in Concilio Ancirano, *can. 22.* citæ homicidas voluntarios, & in Concilio Niceno, *can. 13.* & idem statutum circa publicos penitentes in Concilio Cathaginense I V. *can. 77.* Neque valet dicere, quòd in Concilio Nicæno, & Ancirano, solum fiat sermo de Sacerdotibus, & Episcopis, quibus imponitur hoc præceptum ministrandi; nam contrà est, quòd si hoc Sacramentum non esset necessarium ex præcepto, populo, non ita stricte administratio præciperetur Sacerdotibus. Tum quia Concilium Nicænum Eucharistiam vocat Viaticum necessarium, quod si non esset impositum sub præcepto populo; non diceretur necessarium Viaticum, nam hæc necessitas non est, nisi respectu populi, cui dicitur Viaticum. Vnde merito contra supradictos Doctores inuenitur sapientissimus Granadus *in 3. part. controuers. 6. tractat. 10. disput. 3. num. 8. & 9.* Vide etiam Cardinalem Lugo *de Sacramento. Eucharistia. disput. 16. sect. 2. num. 31.* Coninch *de Sacramento. quest. 80. art. 11. de 3. num. 94.* Layman *lib. 5. tractat. 4. capit. 5. numer. 1.* Paluum *tom. 2.*

disput. unica punct. 14. n. 4. Amicum in Curs. Theol. tom. 7. disput. 29 sect. 1. num. 12. & communiter Doctores.

Dicendum est itaque contra sententiam, quæ est Alenfis. 4. part. q. 11. memb. 2. art. 4. §. 1. Bonaventuræ in 4. dist. 12. art. 2. quest. 1. S. Thomæ. dist. 9. q. unica, art. 1. ad q. 2. dist. 12. quest. 3. art. 2. ad 1. q. Argentinæ q. 3. art. 4. Ferrariensis 4. contra Genes. cap. 61. Syluestri verb. Eucharistia 3. quest. 1. Gabrielis in Can. Missæ lect. 87. in fine, Palatij in 4. d. 9. dist. 2. concl. 4. Dicendum est inquam contra sententiam supradictorum Doctorum præceptum de sumenda Eucharistia esse diuinum: & ita docet D. Thomas Magister omnium in 2. part. quest. 80. art. 11. Manifestum inquit, est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini. Et præter Doctores citatos idem docet Vasquez *disput. 213. cap. 2. Suarez disput. 69. sect. 1. Henriq. lib. 8. de Euch. c. 4.* & alij penes ipsos, ita vt Valentia *tom. 4. dist. 6. q. 8. punct. 4.* dixerit nullum Catholicum hoc tempore oppositum docere. Probatur, quia Eucharistia saltem in voto implicito est medium necessarium ad salutem: ergo diuino præcepto tenentur homines aliquando illam suscipere. Patet consequentia; quia cum ex ipsa Dei institutione teneatur homo prospicere saluti suæ, tenetur consequenter ea efficere quæ Deus ipse instituit vt media ad salutem, si ea sint eiusmodi, quæ ab homine effici possunt. Sic enim diuino præcepto tenetur homo recipere Baptismum, elicere actum fidei, & similia, quia sunt media necessaria ad salutem, & ab ipso homine recipi, aut effici possunt: ergo cum Eucharistia sit instituta à Domino, vt medium ad salutem & illius usus, seu receptio sit opus, quod ab homine fieri potest, tenetur diuino præcepto ad illius usum.

Nec obstat Eucharistiam solum esse medium in voto implicito: nam id solum conuincit posse hominem adipisci salutem æternam absque reali susceptione Eucharistia absque expresso illius desiderio; non tamen probat, nunquam teneri diuino præcepto ad illam accedere; potius enim oppositum planè colligitur: nam Eucharistia dicitur medium necessarium, quia nulli confertur iustificatio ex diuina institutione, nisi intueatur Eucharistiam tantum finis Sacramentorum, ad cuius susceptionem, status & opportunis temporibus accessurus est: ergo ex ipsa diuina institutione oritur obligatio accedendi ad illam opportunis temporibus; alioqui frustra confertur prima iustificatio intuitu Communionis.

Quandonam verò obligat hoc præceptum? Aliqui afferunt quoties magna aliqua necessitas vrget ad consequendum finem, propter quem hoc Sacramentum est institutum, nempe ad roborandam vitam spiritualem contra graues tentationes. Quæ sententia probabilior est: difficultas tamen non modica est in assignanda huiusmodi necessitate. Durandus in 4. d. 9. q. 2. & Gabriel q. 1. art. 2. post concl. 3. assignant articulum mortis, in quo vnusquisque fidelis tenetur se præmunire hoc necessario Viatico; de quo non est dubitandum, vt supra probauimus. Alij, præter hunc articulum, quoties necessitas vrget superandi grauem aliquam tentationem. Alij, quoties fidelis putat, nunquam amplius huius Sacramenti opportunitatem se in hac vita habiturum: Suarez *disput. 69. sect. 3. concl. 3.* Tertio, quarto verò quoque anno. Alij hanc obligationem vltra articulum mortis relinquunt prudenti iudicio Confessoris; nec posse aiunt, dari tempus quo quis cerè obligatur ad hoc Sacramentum recipiendum, sed ad illud necessarium fuisse Ecclesiæ determinationem. Sed hac in re duo videntur mihi certum esse, cum qui singulis annis ad Eucharistiam accederet, satisfactorum huic obligationi: quia Ecclesia ita sentit, cum hoc tempus præscripserit fidelibus, & nemo dubitet maiorem frequentiam non esse præceptam. Alterum quod notant Victoria, & Valentia non displicuit, scilicet diuino præcepto teneri sumere Eucharistiam

eum, qui prudenter crederet, se iam vsque ad finem vitæ non habiturum vterius opportunitatem accedendi ad hoc Sacramentum: etenim si tunc non accederet, differret postea Communionem per plures annos, & forè per totam vitam, intra quam aliquoties communicare tenetur, vt dictum est: quare, vt quoquo modo potest, prospiciat spirituali saluti, tenebitur præuenire tempus, & præ assumere cælestem panem, quem postea accipere non licebit.

Nota tamen, quod licet Suarez *disputat. 69. sect. 3.* Bonacina *de Sacrament. disput. 4. quest. 7. punct. 1. num. 8.* & alij asserant, etiam seclusa aliqua Ecclesiæ determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem præcepto diuino reum esse, & illud constingere; tamen Palau *tom. 4. disput. unica, punct. 14. num. 9.* & Vasquez *disput. 214. cap. 3. a. n. 20.* cui ex parte consentit Egidius Coninch q. 80. art. 11. dub. 3. in fine, aiunt seclusa determinatione Ecclesiæ nullius peccati reum esse qui toto vitæ tempore vsque ad mortis periculum omittent Communionem. Nam præcepta affirmatiua determinatum tempus & cognitum habere debent, in quo executioni mandentur. At seclusa determinatione Ecclesiæ, nemini constat, nec constare potest, quod tempus Christus huius præcepti executioni signauerit præter mortis articulum. Ergo extra illud, nemo præcepto diuino obligari potest. Et confirmo. Ponamus Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum, præcepisseque in vita sumendum, quoties Ecclesia sua lege determinauerit. Sanè ex hac constitutione, & Decreto quod rationi maximè consentaneum est, inferat manifestè, neminem obligatum esse ex diuino præcepto Eucharistiam sumere, antequam Ecclesia tempus sumptionis determinauerit, quia obligatio diuini præcepti ab ea determinatione pendet & sub ea determinatione profertur.

Sed hoc dictum esse volo in sententia horum Doctorum. Et ex illa sequeretur, quod præceptum diuinum de sumenda Eucharistia semel adimpleri possit, quod ex Neotericis docuit Ledesma *vbi supra*, & ante illum Palau *in 4. d. 9. q. 1. art. 1.* & alij quos refert Suarez *disput. 69. sect. 3.* Sed huic sententiæ, & merito non assentit Granadus *vbi supra*, quia cum Eucharistia instituta sit in cibum spiritualem, & ad enutriendam animi vitam, valde negligens iudicaretur proptiæ salutis, qui in tantis huius vitæ periculis, tanque frequentibus semel tantum per 40. annorum spatium, v.g. se ipsum hoc cibo muniret, & vires spirituales resciret. Meritò igitur dicendum est, præter articulum mortis, præceptum diuinum de sumenda Eucharistia, obligare aliquoties in vita. Sed quantum temporis vnam, & alteram Communionem, sumptam per modum Viatici, in articulo mortis debeat intercedere, in sequenti Resolutione explanabimus.

An infirmus non ieiunus, qui sumpsit Viaticum, possit iterum illud sumere sequenti die?

RESOL. XLVII.

Affirmatiuè respondet Castrus Palau *tom. 4. tr. 21. disput. unica, punct. 13. n. 14.* vbi sic asserit: Ego verò dicendum existimo, vel sentiendum esse cum Vasquez, vel affirmandum non solum post sex, vel octo dies te posse iterum Viaticum sumere, sed singulis diebus. Nam si constitutus in mortis periculo, vt præcitant Doctores affirmant, nulla est lex posita de præmittendo ieiunio Communioni; cum datum omnibus sit singulis diebus Eucharistiam accipere, poterunt illam accipere non ieiuni si ieiunium seruare non possunt. Necessitatem verò tantæ Sacramenti singulis diebus habent morituri, vt quid ergo illo privandi sunt? Poterunt ergo singulis diebus communicare, si aliter non possunt. Et ita sustinent Tabiena, &

& Atrolla casu quo moriturus post semel acceptum Viaticum peccaret mortaliter, quod absit Henricus 8. c. 50. solum dicit non decere ob reuerentiam Sacramenti sic sepius communicare, tacite indicans solum esse minus conueniens, sed non illicitum, Emanuël Sa verb. *Eucharistia*, num. 5. & 34. edit. Rom. sine vlla limitatione, inquit posse sepius in eadem ægritudine infirmum, etiam non ieiunum, communicare, quoties expetere videtur. Layman existimat, si aliquis affluens est frequenter communicare, vel sacrificare, & propter deuotionem, ac desiderium difficile abstinere, permitti posse, vt altero statim die iterum sanctam Eucharistiam e manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum instare videatur. Hæc omnia Palaus. Hanc etiam sententiam tenet Hurtad. de sacro. *Euchar. disp. 9. diff. 1. 1.* Baunius in *Theol. mor. tom. 1. tract. 5. de Euchar. q. 22. dub. 3.* Leandr. de *Sacr. tom. 2. tract. 7. disp. 5. q. 40.* Escobar in *Theol. mor. tract. 7. exam. 6. c. 5. n. 62.* Ballæus in *flor. Theol. mor. verb. Communio Sacram. n. 45.* & de solitis frequentare Communionem, Quintranaduënas in *Theol. mor. tom. 1. tr. 4. singul. 14. n. 5.* Et ideo Magister Serra Dominicanus in *3. p. D. Th. q. 80. art. 8.* hæc scripta reliquit. Si quæras (ait) an in eadem infirmitate possint infirmi non ieiuni post sumptum Viaticum communicare? Respondenti solet communiter, posse, dummodo inter vnam & alteram Communionem mediet tempus sex, vel octo dierum. Non desunt tamen qui dicant, si mortis periculum semper instat, posse etiam altero die post Viaticum sumptum, & deinceps quotidie communicare non ieiunum; quia in mortis periculo non solum permittitur non ieiuno Communio, vt possit implere præceptum accipiendi Viaticum, sed etiam quia moriturus valde indiget huius Sacramenti præsidio. Ita Serra. Et hanc sententiam probabilem esse putat Tamburin. in *method. expeditæ Communions. c. 5. §. 11. n. 24.*

Sed hæc opinio mihi non placet, nam directe est contra Rituale Romanum Pauli V. vbi habetur, quod si æger sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, & communicare voluerit, eius pio desiderio Parochus non deerit. Itaque secundum Rituale, infirmus qui sumpsit Viaticum, potest iterum communicare, sed post aliquot dies: ergo non sequenti die, vt volunt citati Doctores. Nec obstat dicere cum Choquetio in *dissert. Theologica de Confessione per litteras. c. 7. n. 42.* vbi sic ait. Ad confirmationem eodem modo dicitur, Manuale, seu Rituale illud, vt & alia, alicuius priuati Doctoris opera confectum esse, & illius auctoritatem non excedere. Neque consensus Pontificis, aut iussu vt conseciptum fuerit, & emulgatum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo perferuntur; tum quia non præcessit serium, ac sufficiens Theologorum examen, tum, quia Pontifex non intendit communibus, ac receptis sententiis Scholarum vilo pacto præiudicare propter illius opinionem, cui Manualis, seu Ritualis editionem commisit. Ita ille. Sed mitior virum doctum hæc scripsisse, nam loquitur contra expressa verba Pauli V. in Breui datato Romæ die 17. Iunii 1614. in quo Pontifex restatur dictum Rituale non fuisse compositum ab vno Theologo vt perperam vult Choquetius, sed à Congregatione plurimorum Cardinalium specialiter ad id deputatorum cum consilio eruditorum virorum, & vult in dicto Breui vt omnes Episcopi, Archiepiscopi, &c. ab omnibus Parochis faciant dictum Rituale inuoluntate obseruari: vnde meritò aduersus Choquetium insurgit acriter Coninch in responsione ad Dissertationem de absolute moribundi n. 62. Itaque opinio Palaus, & aliorum non videtur admittenda, cum sit contra Rituale Romanum.

Sed si aliquis curiosus inquirat quot dies debeat sumptum infirmus, vt possit iam sumpto Viatico, iterum communicare, vt vult Rituale. Respondeo, præter diem sumpti Viatici alteros duos dies. Opinio est in iure, & verbis Ritualis fundata: & ideo suppono id quod

habetur in *Regula pluralis 40. de regul. iuris in 6.* quod pluralis loquutio duorum numero est contenta, vbi Glos. la figurat casus in *cap. Is cui. §. 1. de prob. eo. lib.* Papa dispensauit mecum vt possem obtinere plura beneficia, aliter non declarando: Quæritur quot beneficia potero obtinere virtute dispensationis? potero solum obtinere duo beneficia; quia cum dispensatio sit odiosa, est restringenda; & in odiosis sufficit quod verba possint verificari: & illa verba verificabuntur in duobus beneficiis; quia pluralis locutio, duorum numero est contenta. Item potest casus figurari per *l. libertas §. post annos ff. de manum. test.* Aliquis Titius veniens ad mortem suum condidit testamentum, & in testamento suo cuidam seruo legauit libertatem post annos: quæritur post quos annos seruus consequatur libertatem? Responderetur, post duos annos, quia verbum, annos, verificatur in duobus per rationem huius regulæ. Et Petrus Peckius id ex pluribus legibus, & exemplis confirmat, addens, quod plerique sunt in ea sententia, vt existiment hanc regulam habere locum, etiam si in plurali locutione sit hæc dictio, *Omnia*. Nam si dicatur omnia, verificabitur in duobus, idque admodum vile est ad saluandos testes à contrarietate, aut diuersitate, si dicat vnus Titium à pluribus, vel omnibus esse vulneratum, & alter dicat à duobus ipsum vulneratum esse, nam cum dictio omnes, vel plures, verificetur in duobus, dicentur testes isti esse concordēs. Vide *Zauium in l. si pluribus, n. 8. ff. de leg. 1.*

Hoc supposito sic argumentor. Rituale Romanum asserit, infirmum sumpto viatico, posse deueno Eucharistiam sumere, si vixerit aliquos dies. Ergo assero ego, potest sumere post duos dies. Probo consequentiam: nam vt supra visum est, pluralis loquutio verificatur numero duorum. Et hæc nostra sententia respicit reuerentiam debitam Sacramento, quia non concedit Viaticum sequenti die, vt docent Palaus, & alij *vbi supra*, citati. Respicit etiam necessitatem, & vtilitatem infirmorum, quia non differt secundum Viaticum vsque ad sextum, vel octauum diem, vt vult Suarez, & alij. Ergo cum sit satis fundata in iure, videtur amplectenda, vt illam amplexi sunt viri doctissimi à me consulti. Ex hac opinionem practicandam censeo non solum cum affluens communicare, sed etiam cum non affluens; quia omnes illo tempore indigent auxilio tanti Sacramenti; vnde teneo absolute pro omnibus; quod si aliquis v. g. sumpsit Viaticum feria secunda, possit illud iterum sumere feria quinta; nam sic dicitur illud sumpsisse vt vult Rituale Romanum, post aliquos dies. Nota quod nostra sententia ita placet cuidam viro docto, vt putaret infirmum non ieiunum posse sumere secundum Viaticum post 48. horas, nam vnus dies constat ex 24. horis, & sic sumeret Viaticum post duos dies. Sed ego puto hos duos dies computandos esse à prima media nocte post diem sumpti Viatici.

Sed contra id quod firmatum est adduci potest Possuinus de *Officio Curati, c. 8. quest. 22.* vbi ait: Rituale Pauli V. docere infirmo Communionem dandam semel non ieiuno, quod si sepius datur, dandam semper ieiuno. Sed hoc gratis dicitur à Possuino; nam Rituale asserit, Viaticum breui morituris dandam non ieiunis: cum igitur loquatur absolute, & illimitate, non est limitandum, vt vult Possuinus ad primam vicem: immò cum in eodem Textu efficiatur mentio de secunda Communionem, quam post sumptum Viaticum vult facere infirmus adhuc existens in periculo mortis, absolute statuitur esse communicandum à Parocho, nulla adhibita limitatione de ieiunio. Sic enim asseritur; quod si æger sumpto Viatico dies aliquos vixerit, vel periculum mortis euaserit, & communicare voluerit, eius pio desiderio Parochus non deerit. Inhibitis, in dictis verbis esse communicandum à Parocho infirmum, qui periculum mortis euaserit, ac infirmum qui post sumptum

Viaticum, si aliquos dies vixerit, vellet communicare, sed in primo casu infirmus non potest communicare; nisi sic ieiunus; ergo idem dicendum erit & in secundo. Respondeo quod dicta verba Ritualis applicanda sunt singula singulis, illa postea intelligendo prout de iure possumus & debent intelligi; verum de iure certum sit infirmum extra periculum mortis non esse communicandum nisi ieiunum, non potest nec debet hoc intelligi de infirmo existente in periculo mortis, qui post Viaticum vellet iterum communicare; nam in tali casu contra Vasquez & paucos alios communiter posse hoc facere non ieiunum asserunt Doctores, qui solum discrepant de tempore interponendo inter unam, & aliam Communionem, & supra ego satis probabiliter firmavi sufficere duos dies. Ergo, &c.

Quando quis virtute alicuius Monitorij teneatur reuelare Scripturas.

RESOL. XLVIII.

Casus est frequentissimus, & illum præ manibus necesse est ut habeant Confessarij, & Responsores Casuum Conscientiæ: ided apponam hic verba Gregorij Sayri in *Clavi Regia, lib. 12. cap. 20. num. 30. & seqq.* ubi sic ait: Dubium est, quid dicendum sit quando excommunicatio fertur in omnes, qui talem scripturam, vel instrumentum habent, si intra certum tempus non exhibent, aut edant; & contra omnes qui sciunt talem scripturam, vel instrumentum esse penes Petrum, an qui sciuerit teneatur sub pœna excommunicationis reuelare? Notandum est, quod instrumenta vel scripturæ istæ possunt esse in duplici differentia; vel enim sunt publica, vel propria rei, vel propria actoris, vel communia reo, & actori. Publica voco illa, quæ continent acta causæ in iudicio, scilicet confessiones, interrogationes, responsiones, & cæteras obligationes factas in iudicio. Instrumenta rei voco, quæ pertinent ad ius ipsius rei, & numerantur in bonis ipsius, licet in illis aliqua dicuntur, quæ faciunt pro iure actoris, & fauent illi. Instrumenta communia voco illa, quæ tam pertinent ad ius rei, quam ad ius actoris, & tam in bonis actoris quam in bonis rei numerari possunt, nihilominus tamen reus est possessor earum. Instrumenta propria actoris illa voco, quæ solum pertinent ad ius illius, & solum numerantur in bonis illius, iuxta quæ sequentes propositiones subiungam.

Prima propositio: instrumenta publica reus prodere tenetur, & similiter testis ea reuelare. Ratio est, quia illa sunt publica, & ad publicum iudicium pertinentia, & consequenter ad iustitiam publicam administrandam exhibenda, & reuelanda sunt, ut ex cap. *G. perpetuus Vicarius, de fide instrumentorum*, constat.

Secunda propositio: Reus propria ipsius instrumenta prodere non tenetur, quamuis faciant pro iure actoris neque testis ea reuelare tenetur. Ratio est, quia non tenetur reus arma contra se præbere inimico, idemque de teste dicendum est. Etenim excommunicationes istæ, quæ feruntur, intelligendæ semper sunt ferri contra eos, qui retinent scripturas alienas, & pertinentes ad iura, & bona actoris: tunc enim cum bona sint actoris, iniuste contra voluntatem eius detinentur, & cum debito restituendi. Cum autem testis sciat scripturas esse proprias ipsius rei, non tenetur eas reuelare.

Tertia propositio: Quando instrumenta sunt communia reo, & actori, non videtur obligatus reus ad prodendum illa si faciant pro iure alterius, & contra ius proprium rei. Ratio est, quia cum sint utriusque communia, & in bonis utriusque numerentur, & reus sit in possessione, si cætera sint paria, melior est conditio possidentis. Neque testis similiter ea reuelare tenetur;

quia verè tunc non occultantur scripturæ, quæ sunt actoris propriæ, quia etiam sunt propriæ rei, & reus est possessor earum.

Quarta propositio: Si reus scripturas illas actoris bona fide acceptas retinet, & in causa, & licet habet certo, & euidenter iustitiam, tunc non videtur obligatus ad prodendum illas si prodendo illas iustitiam in causâ, & litem pendere timeat. Ratio est, quia nempe ad restitutionem cum tanto suo damno, & incommodo non obligatur: unde si detrimentum sit magnum, quod passurus est eas prodendo, non tenetur obligatus eas exhibere: sicut neque testis in tali casu eas reuelare tenetur, & non prodendo, aut non reuelando in hoc eventu excommunicationem non incurrit. Hucvique Sayrus.

Sed circa hanc ultimam propositionem Sayri, in qua semper solent esse difficultates, cum agatur de scriptoris alienis, clarius rem totam explanabo. Et ided distinguendum esse puto; nam illa scriptura aliena, vel possidetur mala fide, quia fuit furata, & tunc possidens sub excommunicatione eam manifestare tenetur: nam pars habet integrum, & totale ius in hanc scripturam: ergo mandatum Petrali iustum est. Imò etiam ante præceptum iudicis tenebatur ex iustitia; nam talis scriptura, etiam ante mandatum iudicis, est applicata alteri parti litiganti: ergo possidens tenetur ex iustitia reddere vero domino, tanquam retinens rem alienam, qui ante sententiam iudicis tenetur reddere vero domino. Ita Syluester *verb. Falsarius, q. 3.* Hinc sequitur, quod si non manifestet scripturam, tenetur restituere damnum inde sequutum parti. Ita Syluester *ibidem.* Vel scriptura aliena possidetur bona fide, & tunc si ex illius manifestatione pateretur possidens graue detrimentum, tunc non tenetur illam virtute Monitorij manifestare; nam qui statum iuste acquisitum conseruat cum bonis partim iniuste acquisitis, non tenetur restituere bona, quæ iniuste acquisiuit cum graui detrimento bonorum, quæ iuste acquisiuit: ergo ille, qui iuste possidet scripturam, non tenetur eam manifestare cum graui detrimento, imò, ait Auila *ubi infra*, hæc ratio, etiam tenet in casu, quod per fraudem quis obrinuerit scripturam. Vide Doctores, quos citat, & sequitur doctus, & amicissimus Barbosa nouissimè meritoque *Episcopatum assumptus, de potestate Episcopi part. 3. alleg. 96. num. 50.* & Escobar *tract. de Confessar. sollicit. par. 2. quest. 2. §. 3. num. 15.* quibus adde Henriquez *lib. 13. cap. 18. num. 2.*

Verum licet hæc doctrina sit vera circa illam tamen multi naufragantur, nam limitanda venit, si creditor patitur ex occultatione scripturæ tantum detrimentum, quantum pateretur debitor ex illius manifestatione; nam in tali casu debitor tenetur sub pœna excommunicationis scripturam reuelare, nam in tali casu melior est conditio creditoris, qui est dominus illius scripturæ: quod perpetuo menti tenendum est; & ita asserit Auila *de Censur. part. 2. c. 5. disp. 4. dub. 1. concl. 1.* ubi sic ait: Quando scriptura est propria alterius partis, quæ impetrauit excommunicationem, & non est possidentis, tenetur possidens sub excommunicatione eam manifestare. Hæc conclusio unam habet limitationem, nempe quando scriptura hæctenus est possessa bona fide, & ex manifestatione patieretur possidens graue detrimentum: tunc enim non tenetur manifestare, licet feratur excommunicatio. Hic tamen valde notandum est, quod si ex occultatione talis scripturæ dominus eius patieretur tantum detrimentum, sicut possidens, tenebitur certè (meo iudicio) eam manifestare, quod quamuis patiatur damnum in pecuniis, tenebitur soluere, si credito ex dilatione patitur æquale detrimentum, quia in hoc casu melior est conditio creditoris. Ita verè, & doctè Auila; qui etiam subdit, quod saltem quando per fraudem obtinuit scripturam, & non manifestat, ut eiret detrimentum in pecuniis, quando cessauerit hoc incommodum, tenebitur restituere

restitere domino scripturæ valore illius spei, quam habebat vincendi in illa lite ad arbitrium boni viri, si ego manifestarem scripturam; nam quando debitor differt solutionem debiti, ne patiatur detrimentum in pecuniis propriis, tenetur postea refarcire creditori interesse, & damnum, quod patitur ex tali dilatione, vt tradit Cajetanus 2. 2. q. 62. art. 8. quod saltem est verum, quando debitum fuit iniuste contractum: ergo similiter in presenti.

Concludo igitur cum docto, & amicissimo P. Theophilo Raynaudo *tract. de Monitoriis p. 1. c. 2. quest. 15.* tunc tantum esse obligationem exhibendi, vel prodendi quancunque scripturas, cum eorum suppressio, aut retentio erit mortalis. Qualis non erit, cum magnum damnum mihi imminerebit, quod merito præferri debeat incommodo alterius, consecuturo suppressionem scripturæ à me factam. Ita ille, qui concordat cum Auila. Vnde non est audiendus Sotus in 4. sentent. distin. 22. quest. 1. art. 1. cas. 3. vbi asserit quoddam sub censura præcipitur, vt quicunque habuerit has, vel illas scripturas, quæ quoquo pacto ad aliorum ius attinent, tunc proferendæ omnino sunt, nec sufficit, vt qui habet se excuset dicendo, quod inde vexationem timeret, nisi forsitan omni dubio procul manifestissimum sit taliter illas ad meum ius conducere, vt nullatenus ad alterius ius confirmandum attingant. Ita Sotus, cui adde ex Societate Baunium in *Theol. mor. tom. 2. disp. 4. q. 10. assert. 3.* sic aientem: Excipiendus est casus, in quo scriptura, quæ reddi præcipitur sub excommunicationis incurrendæ pœna, Aduersarij foret, non eius qui possidet, aut apud quem latet, quia cum creditoris, ac domini, conditio melior sit, quam cuiusvis alterius, res ei debita, etiam cum dantis detrimento reddi debet. Hæc ille. Sed Sotus, & Baunius temperandi sunt modo quo supra difficultatem explicauimus.

Notandum est tamen hic cum Henriq. vbi sup. lib. 13. cap. 18. n. 2. quod si absolute feratur, vt quicunque scripturas habeat de tali causa, manifestet: & tamen præcedit via inquisitionis absque præcedenti infamia, & semiplena probatione: non tenetur reus iure Canonico proferre in medium instrumenta contra seipsum, quamuis essent parcia aliena: vt si instrumenta sint vtrique parti communia, nisi sibi noceat, & amittat verum ius suum.

Et tandem in hac materia caute legendus est Panormitanus in c. 1. de probationib. vbi late tractans hanc materiam dicit, quod possidens scripturas, non tenetur eas manifestare, si sit reus, & actor petat eas ad intentionem suam probandam. Respondeo primo, hanc doctrinam Panormitani intelligendam esse quoad forum exterius, imò dico, quod etiam in foro exteriori. Et ita docet Auila, vbi supra: nam ex communi præxi iudicium, quoad petitionem actoris, etiam ad intentionem eius fundandam, semper cogitur reus edere instrumenta, quæ consuetudo est valde consona rationi; nam qui retinet instrumenta, tantum minus habet iuris, quantum magis habet suus aduersarius mediante instrumento: ergo contra rationem vult agere, vel se defendere, ac si haberet integrum, & perfectum ius; si autem possidens instrumentum, non possit illud per se manifestare sine detrimento famæ, poterit date occulte alicui Religioso, qui manifestet illud tacito nomine possidentis. Sed hæc doctrina limitanda est, nisi ex manifestatione talis scripturæ timeat sibi graue detrimentum in vita, vel fama, quod non possit tueri, vel etiam in bonis, quæ iuste possidet: tunc enim non tenetur manifestare. Probat: nam testis etiam iudicè interrogatus non tenetur respondere, si ex iustificatone timeat sibi aliquod graue malum. Sed circa præsentem questionem ne deseras recognoscere Lazzarium *de monit. sect. 3. quest. 1. per totam.*

An Episcopus ex iusta causa possit imponere pensiones super beneficia pingua suæ Diocesis.

RESOL. XLIX.

Circa præsentem difficultatem, adesse aientem, & negantem sententiam, notauit Machadus de *perfect. confess. tom. 2. lib. 4. part. 6. tract. 15. docum. 7. num. 2.* Itaque negatiuam sententiam tenet Lessius *lib. 2. capit. 34. dub. 28. num. 206.* Pensionum Constitutionem per stylum Curie reuelati Summo Pontifici; vnde Ordinarij non poterant, nisi quatenus id eis priuilegio, vel consuetudine est concessum: nam stylus Curie ius facit: quod maxime in pensionibus verum est, quæ iam ius vniuersum ferè constat consuetudine. Cõfirmatur, quia pensionum Constitutio est contra ius commune, quo statuitur vt beneficia sine immunitate conferantur, *Decretal. lib. 3. tit. 12.* Itaque continet in se dispensationem iuris: at Episcopus vt pote inferior non potest dispensare in iure, nisi quatenus id ei ipsum ius, vel consuetudo legitime præscripta, quæ instar iuris habeat, concedit. Idem confirmari potest *Extravag. Ambrosiana de reb. Eccles. non alienand.* Nam Constitutio pensionis non minus est alienatio quam vel decennalis locatio, vel hypothecatio; quia est alienatio rei immobilis, nempe iuris Ecclesie competentis; pars enim iuris Ecclesie ad fructus alienatur: quod maxime locum habet in pensionibus perpetuis. Ius autem tale inter immobilia censiari constat. Idem crediderim de pensionibus vitalibus, quia non minus inter immobilia censiari debent, quam redditus vitales, & usufructus. Adde has pensiones plerumque annexam habere aliorum bonorum obligationem, quæ etiam illi *Extravag. repugnat.* Requirit autem ea consuetudo, vt legitime præscripta censiari debeat, secundam communionem sententiam Doctorum, vel 40. annos cum titulo, vel tempus inmemorabile sine titulo, quia ius commune, & iuris præscriptio ei obstat, iuxta c. 1. de *prescriptionib. in 6.* Ita Lessius, cui adde Lopez in *instrum. tom. 1. cap. 203.* Sotum de *inst. lib. 9. quest. 7. art. 2.* vnde Ledesma in *summa tom. 2. tract. 12. conclus. 21.* hæc asserit: Solo el Pontifice entre todos los Prelados Ecclesiasticos tiene authoridad de poner pensiones sobre los beneficios Ecclesiasticos. Esta conclusion tienen todos los Theologos, y Juristas. Prucualde de la coman costumbre de la Iglesia. De suerte que aunque estando en derecho Diuino, qualquier Obispo puede poner pensiones sobre los beneficios de su Obispado, que destruyesepor derecho positivo esta facultad esta reservada al Sumo Pontifice, como consta por el vii.] Ita ille. Idem asserit Palaus *tom. 3. tract. ult. distin. 3. punct. 3. n. 3.* Valentia *tom. 3. distin. 6. quest. 16. punct. 3.* Aragonius in 2. 2. q. 100. art. 4. & alij.

Probat hęc opinio Primò ex stylo Curie, de quo testatur præter Lessium, Cardinalis Toletus in *Saxonia lib. 5. capit. 83. num. 1.* Secundò ex quodam Decreto Pauli IV. quod asserit Granatus ad *Simoniam de Reseruationib. quest. 62. num. 6. & 7.* & Mandolus de *signat. tit. de Pensionib. vers. Hodie tamen, & in tit. de Confirmat. vers. Pensionis ab Ordinaria.* Tertio ex Bulla Pij V. quam adducit Patius de *Confident. quest. 28. n. 120. & 121.* quia verba Pontificis prohibitiua vniuersalia sunt, respectu omnis Collatoris, ac proinde complectuntur etiam Episcopus, vt constat ex secundo caso, quem damnat, & punit, & his verbis declarat habendum pro confidentialis: quoties, inquit Collator, aut cedens inferit, vel significauerit ei, cui contulit beneficium, vt soluat pensionem sibi, vel aliis, seu illi vel illis, quem, vel quos, idem Collator, aut cedens, vel alius pro se, scripto, aut verbo iusserit, &c. Ex his enim verbis videtur manifestè omni Collatori, ac proinde etiam Episcopo

sublata facultas pensiones quascumque imponendi. Nam omnis pensio referuatur a Collatore sibi, vel aliis, sed Pontifex decidit, quoties Collato pensionem sibi vel aliis in collatione referuat, habendam pro simonia confidentiali. Ergo cum hanc damnet, prohibeat, & puniat, prohibet quoque talem referuationem, vt impositionem pensionis. Imò Rebuffus de *Pacificis possess. num. 105.* notat etiam ante Piam V. per non vsum, & dissuetudinem, facultatem Episcopis concessam, pensiones in aliquibus casibus imponendi cessasse, & ab aula recessisse.

His tamen non obstantibus, affirmatiuam sententiam in fauorem Episcoporum post dicta decreta, & Constitutiones tenent plures Neoterici, & præcipuè inter alios *Garcias de Beneficiis, tom. 1. capit. 5. §. 2. num. 295.* *Gonzalez in Regul. Cancell. Gloss. 3. §. 5. à num. 27.* *Barbosa de iure Eccles. lib. 2. capit. 11. numer. 56.* qbi addit, quod potest esse causa, vt Episcopus imponat pensionem super beneficium amore, quo ille suum ex fratre nepotem prosequitur. Vide etiam *Gratianum in discipulat. forens. tom. 4. capit. 617. num. 5.* vbi sic ait: Quamuis regulariter ordinarius non possit referuare pensiones, cum illæ non referuentur, nisi auctoritate Papæ; *Rot. decisio. 437. num. 2. part. 1. in recentior.* Tamen hoc intelligitur sine iusta causa, nam illa existente partim ei permittitur referuatio; videlicet pro bono pacis, vel pro studio alicuius scholaris pauperis, vel in utilitatem Ecclesiæ, pro concordia litis, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro vsu pio, pro renouantibus ex causa renouationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactioe partium, & præcedentibus similibus legitimis, & rationabilibus causis. Ita ille, qui postea *num. 9.* obseruat quòd talis pensio referuatur per viam quantitatis pecuniæ, bladi, vel vini, non autem per viam quotæ, videlicet quod detur tertia, vel quarta pars reddituum, quia hoc esset diuidere beneficium, quod de iure prohibetur. *cap. Maioribus de prebend. cap. de Cetero, de Transfation.* Et in *n. 13.* etiam obseruat, quod in casu quò Episcopus potest referuare pensionem, istud intelligeretur, vt referuatio solum fiat vsque ad vitam onerati, ita vt tantum teneatur ad talem pensionem primus oneratus, non autem successor in illo beneficio. Non enim Ordinarius, vel alius inferior posset imponere huiusmodi pensiones perpetuas, & ad successores transmissibiles, & alios, pro vt facit summus Pontifex, nec fructus beneficiorum diuidere, nisi pro bono pacis ex causa concordie, & ad lites tollendas tales pensiones referuaret; quia tunc habet facultatem illas imponendi perpetuo duraturas, & ad successores transitorias, prout Papa solet referuare. Et tandem *num. 18.* firmat, quòd non sufficeret assertio Episcopi dicentis causam interuenisse in similibus pensionibus per eum referuatis, ideo aliunde debet constare de causa.

Nec desunt etiam præter Canonistas, Theologi, qui partem Episcoporum tuerentur, & præcipuè inter alios *Filliucius, tom. 3. tract. 42. capit. 2. quest. 3. num. 3.* *Azotius, tom. 2. lib. 8. capit. 6. quest. 1.* *Vvigers de iust. tract. 7. cap. 4. dub. 15. num. 89.* *Malderus de iust. tract. 9. capit. 3. dub. 12.* *Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. capit. 24. num. 27.* & alij. Ad argumenta verò contraria respondetur, quòd iura statuant, ne beneficia conferantur cum diminutione: atqui Episcopi non sunt supra Canones, sicuti Pontifex; ergo non possunt referuare Pensiones, quia sic viderentur conferre beneficium cum diminutione. Respondetur: *Flaminio de Resignationib. beneficior. quest. 2. numer. 3.* dicit Canones illos hoc tantum prohibere velle, ne Collatores sibi aliquid applicent, aut referuent ex ipsis beneficiorum proventibus. Vel cum aliis responderi potest, Canones tantum statuere legem ordinarij Collatori, vt tali, qua huic non liceat

in permutationibus, aut resignationibus diminutionem aliquam facere, siue pensionem pro altero referuare, non autem ibi aliquid statui contra ordinariam potestatem Episcopi, vt talis. Ad stylum Curie de quo testatur *Toletus, & alij;* *Garcias vbi supra, n. 310.* negat adesse. Ad Decretum *Pauli I V. idem Garcias n. 301.* dicit factum fuisse pro Dataria, scilicet ne Ministri, seu Officiales Papæ abique ipsius licentia pensionem imponant. Ad *Bullam Pij Quinti, Filiucius vbi sup. n. 5.* existimat, nullam facultatem Episcopis abrogatam, qua prius vti licite possent; sed tantummodo punitam impositionem pensionis ab ipsis factam sine causa, & hoc non in omni casu, sed in collatione beneficij. Ex quo inferitur primò, posse Episcopos extra casum collationis imponere pensiones ob illas omnes causas, quas recensimus; illas enim Pij Constitutio non attingit. Secundò inferitur in collatione præsumptionem confidentiæ tantum adesse, cum pensio imponitur primò sine causa vlla probabili; secundò referuatur in fauorem personæ declarandæ; tertio, cum collatio fit de beneficio vacante ob cessionem per resignationem, Ira *Filliucius,*

Ad id, quòd dicunt *Rebuffus, & alij.* Episcopos amisisse facultatem imponendi pensiones ex non vsu, respondet *Garcia n. 309.* quòd per non vsum non tollitur facultas aliquid faciendi.

Et tandem ad confirmationem supradictorum adducit *Decisio Sacræ Rotæ Milleana Canoniceus 6. Martij 1595.* coram *Millino,* dicens, quòd pensio imposita per Episcopum ad fauorem certæ personæ, etiam de consensu prouisi, etiam coram Notario, præstito in forma, non facit prouisionem simoniacam, licet sit nulla ipsa pensio, si non constet de causa; si autem pensio fuisset imposita per Episcopum personæ sibi bene visæ, & postea declarandæ, esset simoniaca, & confidentialiaria ex *Bulla Pij V.* quo casu solum est intelligenda. Ex qua *Decisione Rotæ* apparet, posse Episcopos imponere ex iusta causa pensiones, & quòd id fuerit eis prohibitum ex *Bulla Pij V.* quam contra illos afferebat *Parisijs;* vnde hic non deseram apponere verba *D. Thomæ in 2. 2. q. 100. art. 4. ad quartum.* sic asserentis: Si Episcopus, antequam beneficium alicui conferat, ob aliquam causam ordinauerit aliquid subrahendum de fructibus beneficij conferendi, & in pensioe referuandum non est illicitum. Ita *Sacrus Doctus* etiam idè, stantibus supradictis, ait *Layman lib. 4. tract. 2. cap. 18. num. 2.* Negari non potest in casibus specialibus, ac necessariis, v.g. propter paupertatem, senium resignantis, ob lites compositionem, aut ad coæquandos fructus in permutatione beneficiorum, adhuc hodie Episcopo competere, vt pensionem beneficio imponat; quamuis non in perpetuum, neque cum facultate transferendi ad alterum, sed solum ad vitam pensionarij, id est, eius cui pensio designatur, sicuti habetur in *cap. Nisi essent. de prebendis.* Ita pariter ratione statuere potest Episcopus cum Capitulo ob causam necessitatis, vel magnæ utilitatis, vt pars aliqua reddituum beneficij ad certum vsum pium, v.g. Ecclesiæ fabricam, Religiosorum sustentationem; item ad debitorum nomine Ecclesiæ contractorum solutionem applicetur. Hæc *Layman.*

Nota tamen, vt dictum est, vt Episcopus validè pensiones imponat, debet semper interuenire iusta causa, id est legitima, qualem scilicet leges præscribunt. Ex quo inferitur primò, pensionem collatam ab Episcopo nulla causa expressa, nullam & inualidam esse; vt ex pluribus *Decisionibus* probat *Garzia part. 1. cap. 5.* Secundò, posse eam argui confidentiæ simoniacæ, vt constat ex iis, quæ tradit *Flavinus quest. 28. de Confid.* & post illum *Garzia part. 1. capit. 5. §. 2.* Tertio causam expressam, sed non qualem leges permittunt, vitiare etiam impositionem pensionis ab Episcopo, cui tantum iura concedunt hanc facultatem in certis casibus, & propter causas

causas expresse, vt bene Nauarrus *consil. 4. de simonia*, & Filiucius *vbi supra, n. 8.*

Verum, si stylus Curia, hodie absolute, & sine vlla distinctione, pensiones omnes referuat soli Pontifici, vt vult Toletus, Lessius, Binsfeldius, & alij, priuatiue, quoad Episcopos, videtur ab ipsis omnino seruandus, quia stylus Curia facit ius, & in his materijs Romana praxis est regula: vnde caute procedant Episcopi; nam praeter iurisdictioni vsurpatam, beneficiatus tentabit litem contra pensionarium, de nullitate pensionis impostae ab Episcopo potestatem non habente.

An qui vespere ingreditur annum assignatum pro aliquo Ordine suscipiendo, possit mane praecedenti illum sumere?

R E S O L. L.

Sententiam affirmatiuam, quam docuit Primarius Professor S. Theol. in Acad. Salmantina Petrus de Ledesma Dominicanus, ego olim probabilem esse dixi, Sed nouissime Pater Pasqualigus, qui caute vt omnes alij debere aliorum opiniones censurare, nominatim contra me putat in *99. Can. cent. 2. quest. 122. num. 5.* hanc sententiam omni probabilitate carere. Verum, me citato, probabilem esse putat Trullench *de Sacram. lib. 6. cap. unico, dub. 10. num. 4.* Et ita hanc sententiam, praeter Doctores adductos, tenet me citato Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract. 1. part. 5. capit. 2. num. 7.* & etiam me citato Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 6. quest. 8.* quia in casu de quo loquimur, vespera dici trahitur ad mane, cum ex vtroque, vna dies fiat, vnde morali continuatione, qui sic ordinatur, dicitur ordinari in anno vigesimo secundo, tertio, aut quinto constitutus. Videat modò Pater Pasqualigus, si sententiam tantorum virorum nota improbabilis, quare illam adduxit in *Praxi de Ieiunio decif. 4. 43. num. 13.* ad confirmandam quandam opinionem quam ibi docet: quasi robor mea sententia, suae sententiae adiceret; ergo tunc illam probabilem existimauit; non debebat igitur postea improbabilem vocare; verum ipse sciat Leandrum asserere, qui hanc sententiam improbabilem esse asseruit, improbabiter loqui. Imò ipse putat hanc sententiam debere dici probabiliorē: sed ego, vt verum fatear, puto contra Pasqualigum esse tantum probabilem; at contrariam existimo probabiliorē.

Nota etiam hic obiter, dictum Patrem Leandrum docere *q. 7.* ad recipiendum v. g. Subdiaconatum sufficere viginti duo anni inchoati, non per vnam integram diem, vt vult Cononch, & alij, nec per vnam horam, vt ego volui cum Pontio; sed sufficere si sint inchoati per vnum vel dimidium quadrantem horae; quia ait Leandrus, qui per dimidium quadrantem horae, viginti duos tres, aut quinque annos attingit, verè constitutus est in anno 22. 23. & 25. à Tridentino praescripto. Ergo, &c.

Et tandem non deseram hic adnotare Michaelē Zanardum Dominicanum in *Direct. Theolog. part. 1. de Sacram. matrim. cap. 40. §. 14.* docere Episcopos posse dispensare si deficiant ordinando duo, vel tres dies ad aetatem debitam ad suscipiendos Ordines, quia moraliter parua distantia, pro non distantia habetur, quia quod parum distat, nil distare videtur. Ita Zanardus,

sed tu cogita, licet supradicta opinio

Zanardi satis confirmet probabi-

litatem nostrae sententiae,

contra Pasqua-

ligum

An actus doloris, si per multum temporis precedat, sufficiat ad eius validitatem?

R E S O L. L I.

AD hoc dubium respondet Tamburinus, *Opusc. 1. lib. 1. c. 2. §. 4. 2. 5.* vbi sic ait: Quoniam verò communiter solet praecedere confessionem; quanto tempore praecedere potest? Dico quantum mortaliter potest censeferi vnum actum imperari ab alio, & facere vnum mortaliter cum illo. Haec est doctrina Theologorum communis: sed quò ad Praxim difficultas est, quantum sit illud tempus quò id moraliter censeatur in se nostra? Respondeo qui mane dolet & actu non reuocato, post tres vel quatuor horas confitetur sine nouo doloris actu, non est dubium quòd bene satisfaciatur. Rursus, si quis vesperi examinans conscientiam, elicit actum doloris proponens sequenti die confiteri, abunde est. Idem puto si non solum praecedenti vesperi, sed etiam praecedenti die id fecerit, actu semper vt dixi, non reuocato. Longiorem temporis extensionem nouam inueni quò ad Theologos. Si quis inueniat, vel longiorem satis esse autumat, hic oro, subscibat. Ita ille.

Sed ego Theologum inueni, qui magis loquitur; & is est Pater Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 7. q. 6.* in qua contra me ipsum, Granadum, & alios docet, sufficere ad validam efficiendam Confessionem, quantumuis per multum temporis spatium precedat dolor absolutioem, dummodò postquam semel habitus est, nec expresse, nec implicite retractetur. Et citat Hurtadum *de Sacram. in genere, diff. 1. in fine,* & Candidato *disquis. 24. art. 6. num. 2.*

Nota hic etiam, dictam Leandrum, *vbi supra, quest. 5.* docere, quòd quando quis vnus, aut alterius peccati, statim post absoluteionem recordatur, & addit illud, in tali casu non indiget nouo actu doloris; quia in virtute prioris doloris adhuc virtualiter manentis, potest ab illo peccato absolui: nam dolor prior, vt in virtute extensus ad peccata oblita, perinde valet ac si esset nouus dolor de solis peccatis oblitis. Et citat pro hac sententia Logam; & Henriquez.

Idem *quest. 4.* docet etiam, me citato, & Cardinali Lugo; quòd quando quis iterum confitetur eadem peccata, à quibus iam directè fuerat absolutus, non tenetur habere nouum dolorem eorundem peccatorum; quia repetita Confessione vocali, repetitur saltem virtualiter dolor praecedentis Confessionis, perseverantis adhuc moraliter, & virtualiter.

Nota etiam hic contra Vasquez, & Hurtadum, attritionem ob metum poenae purgatorij, sufficere ad valorem Sacramenti; quia rectore dictae poenae optimè potest dolere homo, non solum de venialibus; sed etiam de mortalibus, quae post iustificationem, poenae Purgatorij puniuntur. Et idem dicendum videtur de attritione concepta ex metu pestis, vel alicuius damni temporalis, quo Deus solet punire peccata in hac vita. Haec Leandrus, *vbi supra quest. 13.* ex Cardinali Lugo, & alijs. Qui etiam, *quest. 14.* inquit, an attritio ob infamiam, aut mortem, quam Iudex infligere potest, aut ob aliud malum temporale, sit sufficiens ad effectum poenitentiae suscipiendum? Et respondet esse sufficientem, casu quo illa attritio, vel dolor ob infamiam, vel ob aliud malum temporale sit cum aliquo respectu ad Deum, id est, sit dolor de peccato, quia Deus iniuriam, vel immitteret illam infamiam, mortem, aut aliud malum: sed verò si sit dolor ob infamiam, aut metum, &c. Ita Ochagavia, Hurtadus, Contrub, Lugo penes ipsum, quos ego etiam olim adduxeram.

An qui habuit Pœnitentiam ieiunandi v. g. singulis sextis fertis, si non possit eo die ieiunare, teneatur altero die ad ieiunandum.

R E S O L. LII.

Affirmatiuè respondet Amicus in *Cursu Theolog.* t. 8. disp. 16. sect. 5. dub. 10. n. 93. vbi sic ait: Tripliciter potest pœnitentia à Confessario iniungi. Primò, vt certo die adimplenda: vt ieiunium pridie Natiuitatis B. Virginis; Rosarium in Sabbato orandum. Et hoc modo omittam pœnitentiam assignato die non teneatur pœnitens illam alio die adimplere; sed tantùm de omissione dolere, eamque suo tempore confiteri. Ratio est; quia talis pœnitentia est addicta certo tempori, quo elapso; non amplius obligat: sicut Officium Diuinum, aut Sacrum in festo omittum, vel votum ieiunandi, aut recitandi Psalmos determinato die, in honorem alicuius Sancti, non tenemur alio die ea perficere; quia sunt opera ex intentione Ecclesiæ, vel Confessarij, aut vouentis addicta ad certum diem, quo elapso non amplius obligant; quia vltra illum non se extendit intentio imponentis, aut vouentis. Secundò: iniungi potest pœnitentia à Confessario ad nullum certum diem addicta: & tunc certum est, quolibet die eam à pœnitente impleri posse. Tertio: imponi potest certis quibusque diebus in hebdomada, aut mense exequenda, vt ieiunium singulis diebus Veneris intra mensem, vel annum seruandum. Et tunc quando pœnitens vna hebdomada, aut mense pœnitentiam non adimplet, tenetur alia hebdomada, aut mense adimplere. Ratio; quia tunc Pœnitentia non imponitur, vt addicta ad certum diem; sed pro commoditate pœnitentis diuiditur in hebdomadas, vel menses, vt facilius adimpleri possit. Ex his inferitur, si Confessarius imponat ieiunium pœnitenti singulis diebus Veneris per annum seruandum, & festum Natiuitatis Domini incidat in diem Veneris, non teneri pœnitentem illo die ieiunare; sed posse ieiunium transferre in alium diem. Hucusque Amicus.

Sed nouissimè nominatim contra me negatiuè sententiæ adhæret Pater Leandrus de *Sacrament. to. 1. tract. 5. disput. 9. quest. 78.* quia existimat, quòd communiter confessarij respiciant tempus, ac præfigant diem, & forte in memoriam Passionis Christi Domini, & eius Virginis Matris. Ergo elapso die, non tenebitur pœnitens, cum sit onus eius in alio ieiunare. Sed ego non recedo à sententiâ quam docui.

Nec deseram hęc apponere verba Castri Palai *tom. 4. tract. 23. disp. unica, punct. 21. §. 4. num. 13.* vbi sic ait: Si tempus designatum à confessario, sit v. g. vt proximo die Veneris, vel vigilia B. Virginis ieiunes, constituaris, aliudvè opus præstes; non est dubium, te obligatum esse eo die exequi. At, si ob malitiam, vel impotentiam eodie pœnitentiam omittas, alicui videri poterit te excusatum esse; quia illius diei designatio in specialè Beatæ Virginis, vel Passionis Christi Domini honorem facta est; quem honorem non respicit ieiunium alio die assumptum, ac proinde cessat materia præcepti pœnitentiæ sicuti cessat, si obligatio esset ex voto, & alio quouis præcepto. Sic sentire videtur Fagundes de *secund. Eccles. præcept. lib. 9. cap. 4. n. 5.* & Faucet Henriquez *lib. 5. Summ. cap. 22. in fine.* Sed omninò dicendum est, per se non cessat obligationem ieiunij, & communionis; nam esto hæc opera eo die tibi præcipiantur exequi in honorem B. Virginis, Christi Passionis: non tamen hic finis est vltimatus, sicuti est in voto, alioque Ecclesiastico præcepto; sed est finis medius, & relatus ad finem satisfaciendi pro peccatis commissis, & præcauendi futura. Vnde esto cesset illius finis mediij consecutio, cum nõ cesset hic finis vltimus, & præcipuus, non cessat præce-

ptum. Quod si virgeas: cessat materia præcepti: siquidem cessat fieri ieiunium in Christi, vel B. V. honorem; quæ fuit materia præcepti. Respondeo cessare ex parte; sed non ex toto cessare: cessare, inquam, quoad accessorium, sed non quoad principale. Etenim in prædicto præcepto duo continentur: primò, & principale ieiunium: secundò minus principale, & accessorium, vt eo die in honorem Virginis ieiunes: vtrumque satisfactionem præteritorum, & futurorum medellam respicit: ac cessante secundo primò consistere potest, cum suum finem specialiter spectet. Non igitur ex designatione temporis finitur pœnitentiæ obligatio. Ita Pilaus ex Suarez, Coninch, & alijs. Qui tamen ab hac doctrina excipiunt pœnitentiam, quam confessarius ita tempori alligaret, vt eo transacto, obligationem cessare velit. Reputant autem hanc voluntatem habere, quoties pœnitentia per longum tempus, statis temporibus, distribuatur, quæ si in vnum coniungeretur, intolerabilis esset: v. g. si debeas ex pœnitentiâ iniunctâ singulis hebdomadis, imò & singulis mensibus ieiunare, vel communicare, & longo tempore ieiunia, vel confessiones omittis; censent, te non esse obligatum compensare; quia intentio confessarij hæc pœnitentiam imponentis. fuit finire simul cum tempore obligationem, ne si, simul cum subsequente peristeret, pœnitens niuium grauaretur.

An pœnitens possit commutare propria autoritate pœnitentiam in melius?

R E S O L. LIII.

Negatiuè contra me nominatim respondet Tamburinus, *Opuscul. de Confess. lib. 4. cap. 3. §. 1. num. 15.* quia, ait ipse, nemo potest commutare præceptum Superioris, etiam in melius: v. g. non potest fidelis commutare auditionem Missæ die festiua in opus quodlibet illa auditione excellentius, quia non est superior: tum quia in casu nostro illud opus, quod à confessario imponitur, eleuatur virtute clauium, ad hoc vt sit opus Sacramenti, non verò illud à te susceptum. Dices: At est sententiâ probabilis, quòd quislibet possit sibi commutare votum in opus æquale, vel saltem in melius. Respondeo: In voto ipse vovens est loco Superioris sibi legem voti imponens: & opus ex voto non debet eleuari virtute Clauium, quæ aliter se habent in casu pœnitentiæ, vt dictum est.

Sed his non obstantibus, me citato, affirmatiuam sententiâ mordicus docet Pater Leandrus *tom. 1. tract. 5. disp. 9. quest. 101.* non tantùm ex ratione de commutante votum in melius, sed quia ex Nuncio, & alijs quando pœnitens obliuiscitur pœnitentiâ iniunctâ, & non possit adire primum confessarium, potest adimplere pœnitentiam secundum proprium arbitrium, considerando peccata confessâ, & satisfactionem quæ communiter solet adiungi pro similibus peccatis. Ergo pœnitens potest commutare illam. Vnde hæc sententiâ habet vsque adhuc quatuor validissimos Patronos, Villalobos, Portel, Celestinum, & Leandrum, est itaque probabilis, licet ego priorem negatiuam, probabiliorè existimem, quam tuetur Cardinalis Lugo de *Pœnit. disp. 25. sect. 6. num. 96.* & alij.

Sed ex his querit Leandrus, *vbi supra quest. 73.* an pœnitens satisfaciat, Psalmis, Coronæ, aut alijs Precibus pœnitentiâ iniunctâ debitis, si sola mente recitet? Et affirmatiuè respondet, casu quo certò constaret expedientiùs esse spirituali eius saluti orare mente quàm voce; quia potest pœnitens commutare eas preces pœnitentiâ debitas, in orationem illarum mentalem: nam, vt ipse tenet, pœnitens propria autoritate pœnitentiam sibi iniunctam, in æquale, aut in melius commutare potest.

Sed Doctores, qui negant pœnitentiam non posse commutari in melius à penitente, circa casum propositum, negari contra Leandrum respondebunt. Et idè Amicus in *Chr. Theolog. tom. 8. disp. 16. sect. 5. dub. 1. num. 57.* sic ait: Ex dictis inferitur, pœnitentem suæ obligationi non satisfacere, si Rosarium, quod in pœnitentiam à confessorio accepit, non vocaliter, sed mentaliter tantùm recitaret. Ratio; quia Confessorius, nisi aliud exprimat, semper censetur pœnitentiam iniungere iuxta modum ordinarium, quo solent communiter ab aliis exerceri: cumque cõmuniter Rosarium soleat vocaliter recitari, non satisfacit pœnitens, si illud tantùm mentaliter dicat. Sicut nec satisfacit, qui habens pro pœnitentia iniunctum ieiunium, illud nocte frãgit, etiamsi die seruet, contra Suarez *disp. 3. sect. 8. initio*. Ratio est, quia ieiunium censetur à Confessorio pœnitenti iniungi iuxta morem, quo illud communiter seruatur in Ecclesia. Hæc Amicus, cuius sententiæ ego adhæreo.

An Confessorius possit minuere pœnitentiam pro magnis peccatis, si post eorum absolutionem addat Clausulam: quicquid boni feceris, aut mali sustinueris, &c.

R E S O L. L I V.

Negatiuè nominatim contra me respondet eminentissimus Lugo, cui adde Tannerum in *3. par. tom. 4. q. 94. art. 1. dub. 1. n. 10.* Coninch de *Sacram. disp. 10. dub. 3. n. 64.* Castrum Palaum *tom. 4. tract. 23. disp. unica; par. 2. §. 3. n. 13.* & alios, negantes ea verba communia: quidquid boni feceris, &c. efficacia esse, vt omnia opera bona, postmodum facta ex opere operato, remittant pœnas pro peccatis debitas. Nam ex vi illorum verborum non designantur opera in satisfactionem ex opere operato, sed oratur Deus, vt taliter fiant. vt in satisfactionem peccatorum deseruiant. Tum quia in communi designantur; quæ designatio obligationi apta non est. Si enim peccatum in communi non licet pro materia huius Sacramenti constituere, nisi in casu raro, & extraordinario; neque etiam satisfactionem in communi licebit. Tum quia æquè designantur omnia opera à penitente efficiendâ, vt in augmentum gratiæ, præmium vitæ æternæ deseruiant, aut designantur in peccatorum remissionem. Sed ea operâ à Confessorio iniuncta, vim non habent augendi gratiam ex opere operato, vt etiam Contrarij fatentur: ergo neque vim habere debent remittendi peccata ex opere operato. Adde, absque fundamento ea verba restringi ad satisfactionem pro peccatis in ea Confessione declaratis: nam opus in satisfactionem à Confessorio iniunctum, non solum pro peccatis illius Confessionis, sed pro quibuscumque peccatis satisfactorium est. Ergo idem est dicendum, si omnia opera in communi possint in satisfactionem iniungi.

Hæc opinio est satis probabilis; sed etiam probabilem existimo affirmatiuam sententiam quam docui, & nouissimè me citato tenet Leandrus *tom. 1. tract. 5. disp. 9. quest. 109.* quia quamuis per huiusmodi clausulam non alliget Confessor pœnitentem ad bona opera, saltem in particulari peragenda, efficit tamen vt quæcumque peregerit, ei in pœnitentiam Sacramentalem cedant. Nam vt benè obseruat Amicus in *Chr. Theolog. tom. 8. disp. 16. sect. 5. dub. 6. n. 85.* vi illorum verborum: quicquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem pœnæ, & præmium vitæ æternæ: omnia bona, quæ pœnitens est facturus, & mala, quæ patienter est passurus, operari ex opere operato ipsi pœnitenti: nam per hæc verba, tam bona à pœnitente facta, quam mala ab eodem sustinenter passa, virtutè

clauium eleuantur ad operandum ex meritis Christi; vltra id, quod operarentur, ex sola sua intrinseca honestate. Dicendum est itaque quòd supradicta verba per se nullum effectum Sacramentalem operantur, sed solum ex intentione absoluentis in partem pœnitentiæ iniungunt omnia opera bona, quæ facturus est, & mala quæ patienter toleraturus est pœnitens. Vnde non ipsa verba, sed opera iniuncta per hæc verba operantur effectum, quem operatur pœnitentia ipsa, quæ à Confessore iniungitur; quia cum Confessorius virtutè clauium potestatem habeat eleuandi omnia opera bona pœnitentis, vt illa ex meritis Christi operentur vltra proprium valorem, his verbis, hac intentione prolatis, omnia opera bona pœnitentis eleuat ad operandum effectum vltra valorem proprium, ex opere operato meritorum Christi. Confirmatur, quia potest Confessorius in pœnitentiam iniungere confesso omnia bona opera; quæ facturus est: ergo etiamsi hoc explicitè illi non dicat, modò intentionem habeat ea in pœnitentiam iniungendi, manebunt omnia in pœnitentiam iniuncta, non secus ac si explicitè illa in pœnitentiam iniunxisset, cum non sit necessaria notitia, & expressa acceptatio pœnitentis, sed sufficiat sola intentio ministri, vt illa operentur tanquam pars Sacramenti virtutè meritorum Christi, vt constat in casu, quo quis post Sacramentalem Confessionem suorum peccatorum amitteret sensum. Is enim posset, & deberet absolui, præsertim si instaret periculum mortis, vt docent Leo Papa, *Canone, his quæ. 26. q. 6.* Et Paulus V. in suo Rituali: nam in eo casu absoluens eleuaret præteritum dolorem pœnitentis, vt partem Sacramenti, ad operandum ex meritis Christi absque notitia ipsius pœnitentis.

Ex his inferitur, omnia opera bona in pœnitentiam Confesso iniuncta, etiam quæ facturus est in statu peccati, operari ex opere operato meritorum Christi remissionem pœnæ temporalis relictæ ex peccatis confis, & remissis, quia cum hanc vim habeat pœnitentia pœnitenti explicitè imposita, eandem vim habent omnia opera bona ex intentione Ministri pro pœnitentia iniuncta, cum non minus hæc, quam illa suam virtutem operandi habeant ex meritis Christi, quæ sicut per peccatum pœnitentis suum valorem non amittunt, ita illam iis operibus communicant, quæ iniuncta sunt pœnitenti, vt pars integralis Sacramenti, quia cum homo etiam in peccato existens sit capax remissionis pœnæ ex confis, & remissis peccatis relictæ, cumque per peccatum pœnitentis merita Christi non extinguantur, non est, cur hunc effectum pœnitentiæ Sacramentalis, etiam in statu peccati solutæ denegemus. Rectè igitur ex his omnibus Pater Leandrus nostram sententiam amplexus est, quam etiam admittit Viggers in *supplem. ad 3. part. D. Theoria q. 15. art. 2. n. 11.*

Nota etiam, Leandrum nominatim contra me, quæst. 101. vbi suprâ, docere, commutationem pœnitentiæ posse fieri à Confessorio extra confessionem Sacramentalem etiam à secundo Confessorio, quod est valdè notandum. Sed ego non discedo à sententiâ, quam docui in loco ab ipso citato; edocet nonissimè Amicus vbi suprâ in *Chr. Theol. tom. 8. disp. 16. sect. 4. n. 47.* etenim sicut non licuit priori Confessorio pœnitentiam imponere, nisi ex Sacramentali iudicio, ita neque licebit posteriori, illam in aliam commutare, nisi ex Sacramentali iudicio, cum vtique teneatur integrum facere Sacramentum; integratur autem Sacramentum per pœnitentiam Sacramentalem iniunctam.

Instabis. Potest Pontifex, vel Episcopus mutare sacramentalem Pœnitentiam extra iudicium sacramentalem per applicationem indulgentiæ, per quam, aut tollitur tota, si sit plenaria; aut pars, si plenaria non sit. Respondedo, posse Pontificem, vel Episcopum per applicationem indulgentiæ extra Confessionem sacramentalem pœnitentiæ

tentiam mutare; quia per indulgentiam ex opere operato supplere possunt effectum sacramentalis satisfactionis, qui est remissio, pœnæ relictae ex peccatis condonatis, & recompenfatio diuinæ offensæ; quæ recompenfatio æquæ sit per indulgentiam, per quam Christi satisfactio applicatur: quos effectus supplere non possunt inferiores Sacerdotes extra Sacramentum Pœnitentiæ. Et hæc sententiam, me citato, tenet etiam Trullench de Sacrament. lib. 4. c. 6. dub. 3. n. 9.

Idem Leandrus, qu. 47. docet, nominatim contra me, quod pœnitens satisfacit pœnitentiæ de danda elemosyna, dando illam patri, fratribus, aut auis indigentibus, si teneatur illis aliter subuenire; quia benigna interpretatione censetur confessarium tali elemosyna aliâ ex præcepto contentum esse. Sed ego iterum negatiuam sententiæ adhareo, & illam docet nouissimè Amicus *vbi supra. sect. 5. dub. 9. num. 90.* vbi sic asserit: Si imponatur pro pœnitentiâ elemosyna, satisfacit pœnitens, etiâ si illam faciat extremè indigenti, cui aliâ ex præcepto charitatis tenetur illam facere. Secus si illam faciat propriis parètibus, vel consanguineis, qui ordinariè semper extremè indigent. Ratio discriminis est; quia hic casus obligat ordinariè pœnitentem ad succurrendum suis extremè indigentibus; non autem ille; proinde ille nõ censetur, sicut iste à pœnitentiâ confessarij exclusus. Ita ille.

Et tandem nota, quod cui integrum Rosarium, ex tribus partibus constans, iniunctum est in pœnitentiâ, satisfacit recitâdo tribus diebus singulis singulas partes. Item pœnitens impotens ad implendam pœnitentiâ ieiunij in pane & aqua, non tenetur ieiunare modo cõsueto Ecclesiæ. Et cui iniunctum est in pœnitentiâ, vt quotidie per vnum annum, mensem, vel hebdomadam, Psalmos, vel Coronam recitet, satisfacit si vno, duobus, aut tribus diebus, &c. hæc recitet simul. Ita Leandrus, 7. 74. 75. & 79. Non esse verò denegandam absolutionem pœnitenti, si nollet acceptare pœnitentiâ pro peccatis cõfessis, nisi leuem, & exiguam; secus autem si nullam, docet ex Layman Caltrus Palaus *vbi supra. §. 4. n. 5.*

An ratione distinctionis numerica obiectorum peccata a numero distinguantur?

RESOL. LV.

DE hac quæstione alibi à nobis actum est, nunc illâ iterum tracto propter aliquos casus in particulari, qui ab ipsa deducuntur. Dico igitur, quod aliqui negant, dicunt enim peccata non multiplicari numero propter multiplicationem indiuiduam obiectorum, atque adeo actum tendentem indiuiduè in plura obiecta numero tantum distincta, vnum tantum esse peccatum, & simplicem malitiam habere. Supponunt enim non posse duas malitias tantum numero distinctas eidem subiecto ipse, quia omnia fundamenta eiusdem rationis in malitiam eandem quasi conspirant. Hinc Pater Leandrus de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 8. §. 3. q. 19. & seqq. plures casus deducit. Primò, qui vnico actu voluntatis vult v. g. decem homines occidere; aut ad decem mulieres eiusdem conditionis accedere; aut ad eandem mulierem decies accedere, non debet explicare illam circumstantiam obiectorum. Secundò: qui de facto vnico ictu decem occidat homines, non committit decem peccata necessariò fatenda, sed sufficit consisteri solum malitiam specificam; non autem distinctè totam malitiam indiuidualem peccati, sufficit enim dicere, occidit aliquos homines. Tertio: qui vnico verbo lædit famam, & honorem v. g. trium hominum, non committit tria peccata. Quarto: si quis vnico ictu tres occidat Clericos, in tres excommunicationes, nec in tres irregularitates minime incurrit. Nec Iudex ferens sententiam mortis contra tres, incurrit tres irregularitates. Quinto: qui vult occi-

dere Petrum cum tota sua familia, vnicum tantum committit homicidium. Sextò: qui maledicit Deo, & duodecim Apostolis, aut imprecatur malum Paulo, & totius familiæ, vnicum tantum peccatum committit. Septimò: qui vno tempore, & acta pluribus iniuriam infert, non tot peccata committit quot sunt personæ, quæ tali iniuria afficiuntur. Octauò: qui vnico actu surriperet à pluribus quantitatè notabilem, non plura committit peccata, nec tenetur in confessione explicare numerum personarum. Nondò: qui vnico actu voluntatis statuit omittere Officium Diuinum per integrum mensem, aut ieiunium per totam Quadragesimam, vnicum tantum committit peccatum; secus autem si postea dictum actum voluntatis executioni mandaret, non recitâdo, nec ieiunandò; nam tunc tot peccata committeret, quot ieiunia frangeret, vel officia omitteret. Decimò: qui vnico actu mollitici recogitat plures coniugatas, aut plures moniales, non committit plura peccata, sed sufficit dicere, habui mollitiem cum cogitatione in coniugatas, seu in moniales. Vndecimò: qui vnica vice scandalum dedit, non tenetur explicare numerum personarum; vt quando aliquis cotam multis peccauit, vel turpia loquutus est. Et hæc omnia docet Patet Leandrus *vbi supra*; cui adde Tamburinum in *Opusc. 1. de Confess. lib. 2. c. 1. §. 8. & 9.* quæ satis plausibilia erunt confessariis, & pœnitentibus. Sed ego in meo tractatu de circumstantiis plures de dictis casibus non admitto. Et secundum doctrinam Leandri, quæ dicere possit probabile esse, Iudicem, qui simul duos homines extraheret ab Ecclesiâ, vnica censuram incurtere; & cum, qui eodem tempore simul duos excommunicatos alloqueretur, vnica etiam incursum censuram. Et ex eodem principio videtur inferri, Religiosum habentem rem cum Religiosa, vnum tantum committere peccatum contra Religionem; & sufficere si in confessione dicat commississe fornicationem sacrilegam, seu contra castitatis votum: nec aliquam video disparitatem inter circumstantiam coniugij tenetis se ex parte vtriusque coëuntis, & voti ex parte eorumdem se tenentis; nihilominus illationem hanc in Authoribus hucusque non reperi: id enim profectò mirum est in prædicto principio, quod illius patroni pro conclusione legitime ex illo deducta nouam semper quæstionem mouent hanc admittentes, illam negantes, & de pluribus dubitantes.

Sed, vt verum fatear, licet opinio affirmatiua citra difficultatem in titulo huius resolutionis propositam, sit satis probabilis; nam illam tenet Suarez, Fagundez, & alij viri docti: tamen magis mihi placet opinio negatiua; nempe peccata multiplicari numero quoties multiplicantur obiecta, ita vt, si eodem actu quis quatuor feminas concupiscat, quatuor committat peccata, vel si in tres personas maledicta coniciat, tria committat peccata; & ita teneatur explicare numerum personarum, in quas maledicta coniecit. Ita Vasquez, Granadus, Tannerus, Henriquez, & alij, quos nouissimè citat, & sequitur Doctissimus Pater Ouedus in *part. 2. D. Thom. 11. 6. contr. 5. punct. 7. n. 122.* qui sic probat suam sententiam: In eadem numero physica actionem possunt coincidere duæ malitiæ specie distinctæ, vt admittunt omnes in fornicatione coniugati; ergo & duæ malitiæ numero distinctæ. Dices, malitias specie distinctas non posse in vnum coalescere, & id posse malitias numero distinctas. Ex hac solutione argumentum desumo ad meam probandam sententiam. Duæ fornicationes, seu duo homicidia non possunt in vnum coalescere; ergo nec malitiæ ex illis desumptæ. Confirmatur: si quis ad meretricem accederet, animo committendi duas fornicationes, & vnâ immediatè post aliam absque vlla interruptione committeret, etiamsi ex vi eiusdem voluntatis actus in quo semper persistisset, vtraque fornicatio procederet, duplex peccatum committeret; quia quælibet

bet fornicatio est quoddam totum completum, & absolute in seipso terminatum, & perfectum, & ita dum ad aliam procedit, novum aliud committit peccatum, quod affirmat Suarez de Pœnitentia disp. 22. sect. 5. n. 34. & de censuris in genere disp. 2. sect. 3. num. 8. Ergo animus committendi has fornicationes tendit in duo peccata externa numero distincta: ergo habet duplicem malitiam. Confirmatur: actus externus, & internus efficax eadem malitia indivisibili indivisibiliter afficiuntur, quia faciunt unum in genere moris: ergo si datur duplex malitia externa, affectus efficax ex se tendens in utramque, habebit duplicem malitiam. Deinde sequeretur ex sententia Soarii, eum qui vno actu decernit duplicem fornicationem, & ex vi eiusdem actus interni permanentis utramque incontinenti exercet, vnicum peccatum committere, cuius oppositum affirmat idem Soarius locis citatis, propter rationem modo datam.

Ex his inferit Quiedus, eum qui simul decernit plures committere fornicationes, plures homines occideré, in plures personas maledicta facere, pluribus simul eodem revelato delicto honorem detrahere, tot peccatis numero distinctis peccare, seu tot malitiis numero distinctis in confessione necessariò aperendis, in quantum fieri poterit, quot sunt obiecta, circa quæ illius versatur actus. Idem dicendum videtur de eo, qui simul eodem dicto, in plures Sanctos blasphematur. Sed de his omnibus remitto me ad ea, quæ dixi in dicto tractatu de circumstantiis.

Et tandem non deseram hic apponere verba Castri Palai, tom. 4. tract. 23. punct. 9. num. 8. ubi sic ait, Salas, & Vazquez affirmant, te non esse obligatum in peccato furti numerum dominorum declarare; quia ex eorum multiplicitate non videtur peccatum multiplicari, cum sit eadem privatio dominij, idemque damnum; tamen si plures illud patiuntur, in quo est latam discrimen ab eo, qui vno actu plures occideret, vel vulneraret, vnicòque verbo famam plurium læderet; vel id præstare veller, quia occasiones, vulnerationes, famæque læsiones distinctæ sunt, & vna ab alia non pender, nisi in causa, & consequenter voluntas illorum multiplex est moraliter pro multiplicitate damni inferendi. Debet ergo in confessione manifestari. Ita ille, cui addit Trullench de Sac. lib. 4. cap. 6. dub. 4. num. 7. & 27. cum Escobar in Theol. moral. tract. 7. Exam. 4. cap. 7. num. 36.

An peccatum ex causa iusta omissum in confessione sit statim alteri Confessario data opportunitate confitendum, vel possit differri ad tempus præcepti annuæ confessionis.

RESOL. LVI

Syppono aliquando posse pœnitentem reticere aliquod peccatum in confessione, ut quando ex illo peccato graue damnum animæ, corporis, famæ, vel fortunæ alteri probabiliter timetur. In his tamen casibus servandæ sunt hæc regulæ. Prima: si potes debes alium Confessarium adire, cui possis integrè confiteri; nec nisi urgente aliqua necessitate mortis, aut præcepto annuæ confessionis, vel sumendæ Eucharistiæ, aut magnæ utilitatis: alioqui diff. randa est confessio, præsertim quando breui speratur copia Confessarii. Secunda: eum non potes peccatum in specie, vel actum externum, teneris saltem in genere, vel affectum internum confiteri, ea tantum circumstantia omiſsa, ex cuius confessione posset peccatum in specie cognosci. Tertia regula sit quod interdum non solum potes, sed etiam teneris tacere peccatum in confessione: in iis videlicet casibus, in quibus non es dominus boni, cuius privatio ex tua confessione

incurritur: ut in quibus timetur damnum spirituale proprium, vel quodcumque damnum proximi.

Hoc supposito ad quæsitum Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. in solutione tertij argumenti. in sine. & Henriquez lib. 5. de Sacramentis, cap. 12. num. 6. affirmat, illud statim esse confitendum, nec licitè differri posse ad tempus, in quo iterum recurrit præceptum annuæ confessionis. Fundamentum horum Authorum est; quoniam, ut docet Concilium Florentinum in Decreto de vniõne Armen. ad confessionem pertinet, ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter. Quod etiam docet Tridentinum sess. 14. cap. 5. Sed hoc præceptum non implet qui peccata ex causa in confessione tacet: igitur teneor statim atque confitendi opportunitas datur, illud confiteri, ut hoc præceptum adimpleat. Ex quo discrimen assignatur inter peccata oblita, & ex causa omiſsa: quod oblita non tenemur statim, sed possumus vsque ad tempus sequentis anni differre, quando currit novum præceptum annuæ confessionis. Ratio quia illa non fuerunt in memoria peccatoris, quando peccator confitebatur.

Sed mihi magis placet opinio negativæ Suarez de Pœnit. disp. 23. sect. 2. n. 8. cum sit eadem ratio ac de obliſtis; quia, qui ex iusta causa peccatum in confessione tacet, præceptum confessionis adimplet; quia hoc non obligat, nisi ad integritatem formalem: ergo satisfacit præcepto de annuâ confessione; igitur non tenebitur amplius illo anno confiteri. Confirmatur: quia per confessionem integram formaliter satisfacimus præcepto diuino: ut patet de eo, qui in articulo, vel periculo mortis aliquod peccatum ex causa tacet; ergo etiam satisfacimus præcepto Ecclesiastico. Conſequentia tenet à fortiori; antecedens constat; quia in eo casu ad confitendum obligat præceptum diuinum. Nec obſtat, quòd qui in articulo, vel periculo mortis ex causa peccatum omiſit, durante tali periculo, teneatur statim oblata occasione omiſsum peccatum confiteri; quia hoc non oritur ex intrinſeco iure talis confessionis, sed ex intrinſeco periculo, ne possit amplius ingravescente morte illud confiteri. Unde si periculum mortis cessaret, non tenebatur illud statim confiteri, sed differre posset ad tempus annuæ confessionis. Concilium verò Florentinum, & Tridentinum, intelliguntur de confessione, quæ ordinariè fit; vel de peccatis, quorum pœnitens memoriam habet non merè speculatiuam, sed practicam, & in actum redgendam.

Notandum est etiam hic, quòd peccata, quæ ex rationabili causa tacemus in confessione, lat esse ut detestemur attritione, sicut aliqua, quæ in confessione explicantur; eadem enim attritio, quæ est sufficiens dispositio pro confessis, est etiam sufficiens dispositio pro iis, quæ iusta ex causa tacentur. Nunc autem, ea non subijci clauibus, saltem indirectè; ut oblita, quæ remittuntur simul cum confessis: nam subijci indirectè, est, ea hic, & nunc per signa contritionis, & confessionem aliorum peccatorum à pœnitente manifestari, quantum, salvo omni alio præcepto, manifestari possunt. Et hæc omnia docet Amicus in Cur. Theolog. tom. 8. disp. 13. sect. 7. num. 123. & sect. 8. num. 145. & segg.

Nota etiam cum Trullench ubi infra num. 16. Eum, qui habet iustam causam reticendi aliquod peccatum, iuxta superius dicta, non posse plura reticere, quam postulat iusta causa, seu periculum probabiliter imminens: unde si habeat iustam causam reticendi futurum externum, teneor confiteri se habuisse voluntatem futuripendi, nisi etiam ex hoc sequeretur periculum; idem in aliis peccatis. nam confessio debet esse iuregia, quantum fieri potest. Item eum, qui solum habet peccatum reſeruatum, posse in necessitate communicandi confiteri actum internum, & ab eo absolui, quantum pœnitens adhuc retinet obligationem præſentandi se eorum Superiore pro

referuatione. Vide etiam Coninch *de Sacrament. disput.* 3. *dub. 9. num. 95.*

Sed obiter hinc quaero, an qui ob vitandum scandalum debet sumere Eucharistiam, & habet peccata referuata, tenetur ne illa cum non referuatis Confessario manifestare, si non haberet potestatem in referuata? Et negatiuè respondet Alexander Alenfis *4. p. q. 13. memb. 4. art. 5. §. 2. ad ult.* Petrus de Soto *lect. 10. de Confess.* & alij relati à Suarez *disp. 31. sect. 3. n. 8.* quorum sententiam ipse merito probabilem reputat: neque enim obligaris peccata fateri, nisi Sacerdoti ea integre, & perfecte iudicare, ab eisque absolutionem concedere valenti; quia solum ob absolutionem Sacramentalem obtinendam, est obligatio confitendi peccata.

Sed etiam probabiliter sententia affirmatiua adhereret Trullench *de Sacram. lib. 4. c. 6. dub. 7. n. 17.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 9. difficult. 37. num. 3.* Layman *lib. 5. tract. 6. c. 12. n. 11.* Suarez vbi supra, & alij. Quia confessarius poenitentem absoluens, necessario iudicare debet absolutioni esse rite dispositum: at hoc iudicium conuenienter habere non potest, nisi sibi manifestentur ea, quae recte dispositioni obstat possunt. Igitur, cum peccata referuata huic possint dispositioni obstat, efficitur ea manifestanda esse. Quod si respondeas, Confessarium obligatum esse iudicare de poenitentis dispositione iuxta causam, cuius est legitimus iudex; referuatorum autem legitimum iudicem non esse, ac proinde non esse illi necessario manifestanda. Alias nunquam tibi liceret retinere peccatum in confessione, si eo tacito Confessarius cognoscere non posset rite te esse dispositum. Obstat, quia esto Confessarius per se non iudicat de dispositione poenitentis, nisi secundum causam sibi propositam, & poenitentis non semper obligatus sit omnem sui causam manifestare: at quando eam manifestationem absque graui sui, vel alterius iactura praestare potest, videtur ad eam faciendam obligatus: quippe Confessarii sententia non tam in peccata confessa, quam in contentem cedit; ipse enim est qui absoluitur. Debet ergo fateri, quae ipsius absolutioni obstat possunt.

An hodie, virtute Priuilegiorum, possint Regulares expellere Religiosos propter delictum graue semel perpetratum, non obitante Decreto Urbani VIII. de eiectione & fugitiuis.

RESOL. LVII.

Joseph Gibalinus nouissime edidit suas eruditissimas Disquisitiones Canonicae *de Clausura Regulari, & in Disquis. 2. cap. 4. §. 13. num. 67.* affirmatiuam sententiam docet; sic enim asserit: Dico quarto, non esse perpetuo necessariam proprie dictam incorrigibilitatem ad expulsionem, quae iusta aliquando erit, propter vnum aliquod crimen graue, & scandalosum semel tantum commissum; nisi dicas tunc praesumi illum similia, aut grauiora etiam commissurum: atque ita eo etiam casu reperiri aliquam incorrigibilitatem ex iuris praesumptione. Ita Azorius *1. par. lib. 12. cap. 16. quae. 3.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 9. num. 5.* Suarez *tract. 8. de Relig. lib. 3. cap. 4. num. 11.* & seqq. Ferdinandus à Castro Palao *tract. 16. disputat. 4. punct. 19. num. 7.* Rodriguez *tom. 1. qq. Regular. quae. 30. art. 15.* Peirinus *in subditio Relig. quae. 1. cap. 25. conclus. 3.* Miranda *tom. 1. Manual. Pralat. quae. 52. art. 2. conclus. 2.* Primum, quia cum haec poena instituta sit in bonum commune, eiusmodi aliquando potest esse delictum admissum, vt famae Religionis aliter prouideri nequeat, & scandalo atque offensionis externorum satisfieri, quam rei eiectione. Secundò, ea sunt aliquando delicta, quae secum trahunt non modò infamiam; vbi innotescunt, & sen-

sim alios inficiunt; sed etiam praebent iustam suspicionem iterationis; ita vt vix credere possit Religio se esse extra periculum, aut vti ministerio Religiosi, quem nouit etiam semel tantum in illud peccatum lapsus fuisse, maxime si illius variae, & frequentes occasiones in tali vitae genere saepius occurrant. Tertio, nonnunquam Regulae ipsae Religionum definiunt certa peccata, quibus eiectionem insigunt: quo casu Superior sequi debet iudicium, imò & imperium: Regulae, neque tantum in foro externo, sed etiam in foro interno, cum & sapienter statuerit Regula, & Pontifex, qui illam confirmauit, ita iudicari, volueritque expulsionem esse condignam poenam talis delicti; atque ita *2. part. Constitutio. Societatis Iesu cap. 1.* enumerantur causae dimittendi à Societate, quarum aliqua ad Professos etiam pertinent, & *9. part. Constitutionum cap. 4.* ponuntur illae, propter quas Generalis non modò exauthorari, sed etiam eici à Societate si necesse foret, possit. Quarto, indulgere Pontifices pluribus Ordinibus, vt pro grauissimis criminibus etiam semel tantum perpetratis, & vbi iudicarent expellere Religiosos expellerent. Ita Leo X. concessit Minoritis, & aliis, vti referunt Rodriguez, Peirinus locis citatis, & in Compendio Priuilegiorum habetur. Gregorius etiam XIII. nostrae Societati in Bulla, quae incipit, *Cum alias.* Quintò, denique plerumque peccata exilio, morte, excommunicatione & dispositione puniuntur etiam tantum semel admissa, vt in toto iure Canonico, & ciuili patet, quidni & similia poterunt plesti eiectione, quamuis nulla aut correctio, aut monitio praecesserit.

Obiicit Tamburinus *tom. 3. de iure Abbat. disput. 8. quae. 7. num. 7.* & Bonacina *questio 2. de Clausura puell. 12. §. 1. num. 8.* & Decretum Sacrae Congregationis Regular. probante Urbano VIII. quod prohibet quemquam, nisi propter incorrigibilitatem à Religione expelli: neque incorrigibilem censi vult, nisi vnus anni spatio in seiuinio, & poenitentia probetur in carceribus. Derogat autem omnibus Priuilegiis, & priuatis Constitutionibus. Sublati inquit in hac parte statuti, & Constitutionibus cuiuscunque Religionis & Ordinis à Sede Apostolica approbati, & confirmati. Non licebit igitur, nisi impoentem, & obduratum, atque formaliter incorrigibilem expellere.

Respondeo, in primis haec Decreta Congregationis non habere vim vllam nisi eodem modo promulgentur, quo ipse Constitutio Pontificia: quod fufus in nostra scientia Canonica ostendimus. Secundò, illud Decretum non derogare priuilegiis à Pontifice factis, quandoquidem illorum non meminit: & quamuis meminisset, cum pleraque, & ferè omnia indigeant derogationum derogationis, & nullam eiusmodi clausulam apponat illud Decretum, sanè illis non derogat. Tertio explicat tantum ea, quae ad incorrigibilitatem ex iure communi petuntur. Nam ait praeter ea, quae iure communi postulatur, se addere annum carcerem. Quare non agit de his, quae ex iure naturali, aut priuato constituentur, Quarto denique, cum de illo decreto vix authenticè constet, & vsus ipsi non consentiat, non officit iis, quae nuper sunt ex variis Pontificum indulis stabilita. Hucusque Gibalinus.

Sed pace viri docti hanc sententiam profus reiciendam esse puto; est enim contra stylum Curiae Romanae, & contra praxim omnium Religionum, in quibus Superiores in expellendis subditis, tanquam incorrigibiles, non vtuntur amplius priuilegiis, sed ad vnguem obseruant Decretum Urbani VIII. appositum in Bullario *tom. 4. & editum, die 25. Septembris 1624.* cum clausulis annullariis tam claris, vt miror quomodo Pater Gibalinus poterit supradictam sententiam docere. Et idè contra illum opponam hic accuratissimum, & amicissimum Patrem Pellizzarium *in Man. Reg. tom. 2. tract. 8. c. 8. sect. 2.*

NUM. 42. ubi sic ait: Si loquatur de electione Religioforum Societatis faciendae ob incorrigibilitatem; tunc utique ea faciendae esset iuxta tenorem praefati Decreti: quippe quod in amplissima forma derogavit omnibus privilegiis in contrarium concessis, & consequenter etiam indultis hac de re factis in favorem Societatis, sicque in tali casu etiam in Societate Iesu locum habet decretum illud Sacrae Congregationis, sicut censuerunt viri docti Societatis à me consulti. Ita ille, cui adde Magistrum Lezzanam in *Summa tom. 1. cap. 23. num. 4.*

Nota tamen, quod non obstantes supra dicto Decreto Urbani VIII. Generales Societatis Iesu hodie possunt expellere suos subditos ex aliis titulis, quam incorrigibilitatis, nam decretum loquitur tantum de electione propter incorrigibilitatem, & quoad hoc tantum tollit regularium privilegia, non autem si extarent privilegia, quae ex alio titulo aliqua Religio possit subditos expellere, ut habet Religio Societatis Iesu propter eminentem sanctitatem, sapientiam, & prudentiam in Ecclesia Dei celeberrima, & idem à Summis Pontificibus variis privilegiis decorata. Quae omnia confirmantur ex usu, & praxi: nam Generales Societatis post dictum decretum expellunt suos subditos vigore privilegiorum ex aliis causis, quam incorrigibilitatis. Vide Pellizzarium ubi supra *num. 41.* qui tamen poterat praetermittere ea, quae dixit *num. 3.* Unde ex his patet responsio ad argumenta Gibalini, contra quae adfunt verba clarissima ipsius bullae, & idem non est proflus audiendus.

An massa panis coaginata cum aqua maris valide consecratur? Et quid de insculo, quod vulgo edicitur Pan cotto.

R E S O L. LVIII.

HOs casus non inuenies apud plures pertractatos. Et quoad primum, negatiue respondet Fagundez de *praecip. Eccl. praec. 3. lib. 2. c. 1. n. 14.* ubi sic ait: Idem dicendum est, si farina triticea coaginetur, & subigatur aqua rosacea: nam si tota aqua, aut maior pars illius, & idem de qualibet aqua ex floribus, aut herbis stillata sit rosacea, ex tali panis materia non fiet Sacramentum: si verò parua quantitas admisceatur naturali aquae, non mutabit substantiam materiae, quia probabilissimum est, conuerti ab alia parte maiori aquae naturalis, praesertim adiuncta coctione, in qua odoriferæ aquae vplurimum exhalant; & sic non impedit, quomodo ex illo pane fiat Sacramentum, cum sit, & maneat vsualis; illicitè tamen fiet, & contra vsum communem consecrandi, ac cõficiendi illud. Et ratio, ac fundamentum est; quia panis communis, & vsualis, sicut non fit, nisi ex tritico; ita non fit etiam nisi ex aqua naturali, & vsuali, & vtraque res est necessaria æqualiter, ut huiusmodi panis coalescat: ac proinde sicut panis ex alia farina non potest esse materia huius Sacramenti, ita nec etiam ex alia aqua nisi naturali. Oppositam tamen sententiam, scilicet esse validum Sacramentum in pane confectum ex aqua rosacea, licet grauissimè peccaret, qui hoc tentaret efficere, tenet Caietanus in *3. p. q. 75. art. 7.* & ante ipsum tenet Alexander Alensis *4. p. q. 32. membrum 5. art. 1.* quibus consentit *Sà verbo Missa n. 4.* Probat: quia panis, confectus ex aqua rosacea, est essentialiter, & verè panis, solumque ab alio differt in odore, & melius reficit hominem, quam si esset ex aqua naturali confectus. Deinde, quia aqua non est pars essentialis panis, sed materia transiens, & concurrens ad panem, in fieri, non autem in facto esse: est enim panis tertium quid resultans ex admixtione aquae, & farinae, per decoctionem patit: & cum dicimus, panem, quia panis est, habere formam substantialem, non debemus concipere panem tanquam com-

Antonini Diana Pars IX.

positum quoddam ex duobus entibus naturalibus; sed ex materia aquae, & ex materia farinae, expulsis suis formis substantialibus, integrati vnam materiam totalem, in quam actione ignis introducit forma substantialis panis: & quomòis ignis multum exhalet de materia aquae; non videtur tamen negandum, semper aliquid de materia illa remanete in pane. Denique quia, si aqua maris, & fluiui differret specie, panis ex altera illarum confectus, esset aptus ad consecrationem; ergo, & si aqua rosacea differat specie ab aqua naturali, poterit ea confici verus panis. Ceterum, hæ rationes non sunt aded firmæ, ut hanc sententiam veram efficiant: licet enim panis confectus ex aqua rosacea sit essentialiter, & verè panis; tamen non est panis vsualis, qui in alimentum communiter assumatur, ut patet, & ex hoc solo principio, & fundamento non est vera materia huius Sacramenti: sicut ob eandem causam non est etiam materia illius, panis aqua maris confectus, ac subactus. Hoc vsque Fagundez.

Sed hæc opinio non caret difficultate: & idem contra ipsum sic argumentor. D. Thomas in *3. part. quest. 74. art. 7. ad tertium*, dixit: Si farina admisceatur aqua, non possit ex eo confici Sacramentum, quia non esset verus panis. Ita ille: Sed aqua maris, ut idem asserit *quest. 66. art. 4. ad primum*, est vera aqua, & idem Baptismus collatus cum aqua maris est validus; ergo panis confectus cum aqua maris, esset verus panis, & idem materia consecrabilis. Videtur itaque dicendum contra Fagundez, quod sufficit ut panis dicatur vsualis, si sit confectus cum aqua naturali, siue maris, siue fluminis, siue putei, siue fontis: nam licet istæ aquæ differrent specie, sunt tamen omnes aquæ naturales; secus verò dicendum est de aqua rosacea, nam non est aqua naturalis. Hoc dubium ego explorare volui, quia accepi à fide dignis, in Calabria pauperes, quia non habent pecuniam ad soluendum Gabellam salis, efficere panem cum aqua maris.

Quoad secundum respondeo: Insiculum panis cocti, non esse materiam consecrabilem. Primum, quia, licet olim fuerit panis assatus, nunc tamen est panis elixus, in quo fieri non potest consecratio, unde quis inualidè consecraret in his, qui Italicè dicuntur *Firmicelli, Tagliarini, Maccaberoni*. Secundò, & melius, quia agente igne, & aqua, panis ille effectus est quoddam mixtum artificiale, & quid diuersum à pane vsuali; unde non dicitur simpliciter panis, ita ut multi asserant non posse sumi in collatione serotina ieiunij, nec votum ieiunandi in pane, & aqua adimpleri, si sumeretur insiculum panis cocti. Tertio, mustus est materia consecrabilis, si tamen coquatur, non erit postea materia sufficiens consecrationis sanguinis: ergo &c.

Nec obstat dicere, quod mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit materia consecrabilis, ut tradit Cardinalis Lugo de *Sacr. Euch. disputat. 4. num. 5. Hurtadus disput. 1. difficult. 3. Ochagonia tract. 1. quest. 5. num. 15.* & alij; quia per talem mutationem nullo modo amittit coctionem, aut esse panis. Ergo, &c. Non inquam hoc obstat. Primum, quia multi negant talem materiam esse consecrabilem. Ita Trullench de *Sacrament. lib. 2. cap. 1. dub. 1. num. 8.* & Fagundez in *praecip. 3. Eccles. lib. 2. cap. 1. num. 12.* docet, quod tanta potest esse compressio, ut panis vsualis non sit, nec materia consecrabilis; imò, & ut speciem panis mutet iterum in massam. Respondeo secundò, esse disparem rationem inter ritumque eorum: nam mica panis madefacta calore tantum digitorum difficile potest in massam crudam transmutari: sed in nostro casu, ex potentia, & vi ignis agentis, panis ille verè efficitur quoddam mistum artificiale, diuersum quid à pane vsuali, unde vulgo vocatur, *Mistura*; ergo non erit amplius materia consecrationis corporis. Si ta-

men omnia supradicta viris doctis non placebunt, eis libenter adhaeream, & sufficere mihi illis materiam speculandi praeuise.

An fornicatio sit intrinsecè mala, vel tantum mala, quia prohibita?

RESOL. LIX.

Non esse intrinsecè malam, docet nouissime Ioannes Caramuel in *Theolog. moral. lib. 3. num. 1600.* ubi sic ait: Si Deus fornicationem non interdixisset, non esset mala, nec peccatum. Et ut patet euidenter ostendam, quia si duorum salutorum commixtio secundum se peccaminosa est, vel quia naturaliter mala ipsius, vel quia naturaliter mala proli, neutrum potest dici; ergo. Non primum, quia saepe contingit esse utriusque salubrem, & in tali casu non est utriusque naturaliter mala: accidit quod si quando infalubris dicatur, cum grauius infalubris non sit, non possit esse grauius peccaminosa. Nec poterit dici secundum; fornicatio enim mala proli non est, primò enim non potest dici mala physice, quæ in causa ut homo, qui aliàs in rerum natura non esset, producat, quia si iniurius homini, qui illum occidit, beneficus omnino quod illum gerat; imò beneficentior genitor, quàm iniurius occisor; iste enim non potest facere, quòd homo qui est, omnino non sit, ac ille efficit, ut qui omnino non est esse incipiat. Aliqui ad educationem recurrunt; fatentur enim ipsam fornicationem esse proli physice vtilem, sed nociuam moraliter, sed hoc est verbis solis obcludere, nam si Augustinus dixit melius esse damari quàm annihilari, item diceret melius esse proli malè educatam esse, quàm absolutè in rerum natura non esse. Et sanè malam prolium educationem potius ex paupertate, quàm ex fornicatione suboritur; Prìncipum enim nos optimè educatos videmus, cum tamen nulli disciplinati mores inter homines viles, & mendicos. Potius igitur pauperum matrimonia venient condemnanda, quàm diuitem fornicationes. Sed inquit esse per accidens, quòd filij illegitimi Prìncipum bene educantur, dicunt, non tamen probant, verosimilium enim videretur esse per se quòd filij pauperum malè educantur. Sed esto, sit inter diuites bona notorum educatio omnino accidentalis, ergo si per accidens contingit quòd filij fornicarij Prìncipum bene educantur, etiam per accidens continget quòd parentes fornicantes non peccet; & probò sic. Ideò fornicatio interdicitur, quia ex illa mala prolium educatio sequitur; ergo si hæc non sequeretur, non interdiceretur illa: finis igitur huius inhibitionis bona educatio est; atqui probabile est, quòd quando finis cessat per accidens in aliquo particulari, lex etiam cesset per accidens in particulari; ergo siquidem admittunt quòd finis legis fornicationem prohibentis soleat in aliquo particulari cessare per accidens, admittendum omnino est ipsam legem cessare. Si dicas cessante fine legis in particulari, cessare legem in particulari, non quidem diuinam, sed humanam, putabis te aliquid dicere, & nihil omnino dices; legem enim humanarum finis aliquando vniuersaliter cessat: ac naturalium non aliter quàm per accidens & in particulari cessare potest. Pater in homicidio indirecto parrato: inuasorem enim occidere possum non obstante quinto præcepto Decalogi: tunc enim per accidens, & in particulari cessat præcepti finis, adeoque etiam ipsam præceptum; nec dabitur casus in quo legis naturalis finis cesset vniuersaliter. Tunc sic: nulla ratione naturali ostendi potest simplicem fornicationem esse malam, & tamen malam esse in sacris litteris asseritur: ergo dicendum est non esse malam intrinsecè, & ex natura sua, sed extrinsecè ratione interdictionis adeoque non esse pro-

hibitam quia mala, sed potius malam solummodo esse quia prohibita. Hucusque Caramuel.

Sed hic fuit error Martini de Magistris, contra quem insurrexit tota Schola Theologorum: & idè aduersus sententiam Caramuelis vide Viggers de *inst. tract. de Temperam. cap. 3. dub. 6. num. 33.* Layman *lib. 3. sect. 4. num. 10.* Texedam *tom. 1. lib. 2. tract. 3. contr. 5. num. 28.* Fagundes in *Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 1. num. 8.* Dicastillium de *inst. lib. 1. disput. 3. dub. 16. num. 239.* Azorium *tom. 3. lib. 4. quest. 1.* Lessium *lib. 4. cap. 3. dub. 7. num. 50.* Syluium ubi infra, & alios communiter. Dicendum est itaque, fornicationem esse intrinsecè malam, & idè non solum prohibi tam iure positio, ac diuino, sed etiam iure naturali. Rationes videbis apud citatos Authores.

Nec obstat, quòd aliquis forsitan opponet, melius scilicet esse proli sic esse, quàm non esse; quia plus boni simplicitè parentes proli iuxta naturalis rationis dictamen, supposito quod velint generationi operam dare, quàm præbere ipsam esse: dicit enim ratio, causam non satisfacere officio suo, dando esse effectui, sed insuper ei incumbere, seu eius esse muneris, procurate media opportuna, quibus esse illud conuenienter suæ naturæ promoueat, ac conseruetur, quando id potest, neque alia causa ad hoc per se esse ordinata; quod passim obseruatur in plebisque etiam animalibus brutis. Hunc autem ordinem, & modum præuariantur fornicatores: quantum enim est ex ratione talis generationis, priuant prolem hoc bono, videlicet debita educatione, & instructione ad statum perfectum. Deinde, non tantum militat contra bonum proli, sed etiam contra commune bonum humani generis; quia si fornicatio licita foret, passim proles negligenterur; vnde non posset non sequi summa confusio, perturbatio, & ignorantia in humano genere. Neque à peccato excusatur fornicatio, idè quòd aliqui fortassis particulariter proli de educatione prouideant medio extraordinario; quia hoc per accidens sit, & sic finis legis vniuersaliter obtineri non potest, neque enim legi satisfacit quis, vel ab eius violatione excusatur, quando illa ob vniuersalem finem lata est, si opus non præster, quamuis per aliam viam conetur, finem legis assequi.

Ex dictis sequitur, & refutata manet opinio Durandi in *4. dist. 33. q. 2. n. 10.* qui asserit fornicationem simplicem iure naturæ, seclusa Dei prohibitione, *Non negabaturis*, esse malam, non tamen habere malitiam, & inordinationem mortalem, sed venialem, mortalem verò habere solum à iure diuino, quo prohibetur, & fundamentum illius erat, quia fornicatio simplex non meretur mortem æternam secundum legem naturalem, quia lex naturalis nihil dicit, nec nominat de morte æterna, & idè totam malitiam mortalem habet ex iure diuino plurimis locis expresso. Sed hoc fundamentum Durandi (quod illius verbis retulimus) futile omnino est satis; enim ostendimus hanc inordinationem ex naturæ ducta esse grauem, & mortiferam, cum sit directè contra finem generationis humanæ, qui est intra speciem suam generare prolem perfectam; perfecta autem esse non potest proles humana, nisi ex matrimonio oriatur, & planè si leuis esset ex natura sua, ius diuinum superueniens grauitatem illi non adderet, sed relinqueret in suo gradu; nam Deus prohibens aliquid iure diuino, non facit illud grauius, quàm erat, sed grauitatem indicat: non enim idè malum est, quia grauius prohibet, sed idè grauius prohibetur, quia de se, & ex sua natura graue est. Deinde ex fundamentum Durandi sequeretur neque homicidium, neque adulterium, neque sodomiam esse peccata mortifera natura sua, seclusa prohibitione diuina, cum lex naturalis nihil dicat, nec nominet de morte æterna, quòd omnino absurdum est: videmus enim nonnullos barbaros, in quibus

quibus lumen naturale videtur conscriptum seueriffimè furta, homicidia, adulteria, & sodomiam punire, eo solùm, quia lumen natura dicitur hæc esse grauiffima mala digna, quæ seueriffimis suppliciis puniantur.

Nota tamen hic pro praxi, posse dari ignorantiam inuincibilem de fornicatione simplici, saltem apud certas gentes destitutas Doctoribus, & scientiam rerum moralium; nam eisi præcepta Decalogi deducantur ex principiis per se notis, vt bonum amplectendum, malum fugiendum, & huiusmodi: tamen, quia non ita euidenter deducantur, aliqua potest in hæc cadere ignorantia probabilis. Quod enim fornicatio inferat damnum proli futuræ, seu nascituræ, non ita facile ab omnibus perspicue cognoscitur. Quod inferatur iniuria in corpus mulieris, quando saltem ipsa consentit, vix æstimari potest in soluta; vnde nihil mirum, si possit cadere in hominem iusta ignorantia. Dixi, saltem apud certas gentes destitutas, &c. Quia apud Christianos degentes in Ciuitatibus, & Oppidis, in quibus sunt aliquando Conciones, instituuntur pueri Christiana Doctrina, visitationes Episcoporum frequentantur, & cognitio aliqua traditur rerum ad finem pertinentium, vix credibile est posse dari eiusmodi ignorantiam, vt cum Angelo, Siluestro, & Naarro tenet Azorius. Denique facilius potest ignorare fornicationem cum meretricibus expositis non esse peccatum, quam cum muliere vaga; multi enim vulgares homines sunt, qui nesciunt distinguere inter peccata permissa, vel non prohibita quoad pœnam, & non quoad culpam, & ex eo, quod non punitur fornicatio simplex, sed impune permittuntur meretrices, putant etiam non esse peccatum ad eas accedere. Quod etiam in ciuitatibus alioqui bene instructis in fide, & Religione, persæpè locum habet, vt bene norunt Confessarij. Vide Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 6. cap. 1. dub. 2. num. 5. cum Doctoribus citatis, quibus adde Syluium in 2. 2. D. Thoma q. 154. art. 2.

Confirmantur supradicta primò. Cum enim Durandus in 4. distin. 33. quæst. 2. existimauerit (quamuis non sine graui errore) non omnem fornicationem esse contra ius naturale, quanto magis id existimare possunt homines planè rudes, & quidem absque culpa, si nullum habeant instructorem? Secundò: quamuis præcepta Decalogi deducantur ex principiis per se notis, non omnia tamen illic prohibita tam clarè deducantur, vt nulla possit de aliquibus esse ignorantia probabilis: nam quod fornicatio inferat damnum proli nascituræ, non facile ab omnibus cognoscitur. Tertio meretrices interdum publicè exponuntur, & permittuntur; homines autem agrestes, & prudentiorum doctrina destituti non bene discernunt inter ea, quæ permittuntur tanquam minus mala, & ea quæ tanquam licita exercentur. Verùm inter Christianos non apparet aliquem posse (saltem ordinariè) excusari per ignorantiam à fornicatione; cum satis iam sit prædicatum, prædiceturque frequenter, quod fornicatio sit peccatum mortale. Dico, saltem ordinariè; si quis enim inter Christianos, mutus, & surdus à natiuitate ignoraret fornicationem esse illicitam, partim ex eo, quod sit duri, agrestisque in genere; partim quia nullus eum instruat, neque (cum illi scientibus, ac fortassis etiam inducentibus esset fornicatus) quisquam eum reprehenderit; fortè excusari posset per ignorantiam.

Nota etiam ex superius dictis contra Caramuelem, fornicationem esse per se malam, neque villo vnquam casu posse esse licitam; cum careat convenienti modo, & ordine, quem natura ad educationem, & promotionem prolis instituit, ac requirit. Quapropter et si mors cuiuspiam intentaretur, nisi ad mulierem non suam accederet: non liceret ei accedere, vti nec si accedendo, pos-

Antonini Diana Pars IX.

set quantumcumque bonum procurare toti Patriæ: quia non sunt facienda mala vt eueniant bona. Si qua tamen persona amens, fornicationis actum committeret, aut si qua puella per vim, prorsus inuita violaretur; non peccaret, quia deesset voluntarium, imò nec propriè foret actus fornicarius ex parte vel amentis, vel puellæ vim passæ, cum fornicatio importet congressum voluntarium. Obseruat autem Toletus lib. 5. cap. 10. & Rodriquez par. 1. cap. 202. num. 1. id quod de puella vim passæ dicitur, non habere locum ex parte agentis: eo quod agens non agit absque consensu. In consensu autem est peccatum mortale.

Idem quod dictum est de fornicatione, dicendum est etiam de pollutione contra eundem Caramuelem loco citato num. 1603. asserentem, quod si Deus mollities non interdixisset, nunquam esset mala, sæpe esset bona, & aliquando obligatoria sub peccato mortali. Sed hæc opinio respuenda est, sicut de fornicatione diximus, & scio viros doctos has opiniones celsa Theologica inuendas esse, existimare, quia adeo vehemens est delectatio, quæ in seminis effusione sentitur, vt illam homines tanquam bonum naturale vehementer sensibile maxime prosequantur, & propterea natura in omni euenta illius administrationem illis prouidè denegauit, si enim in aliquo casu eam illis concederet, euidentissimum periculum foret, vt homines ea passione abrepti sibi persuaderent causam passim iustam illius procurandæ habere: atque ita semen prodigerent, indeque fornicationes, adulteria, sodomix, & vniuersa alia luxuriæ vitia pullularent, & hanc ipsam rationem assignauit etiam Abulensis cap. 5. quæst. 184. in Mathzom, & addunt, non sic contingere in membris abscissione, quia dolor ipse in causa erit, vt non sibi persuadeant, illam sibi facile licere, vt de se manifestum est. Huic ergo rationi adhaereo, est enim bona, & plenè satisfacit, nec valet consequentia, quam aliqui in hunc modum inferebant; licet pollutionem desiderare ob sanitatem: ergo licet eam procurare ob eandem sanitatem. Sicut non valet etiam ista, licitum est desiderare mortem huius hominis iniqui: ergo licet illam procurare: nec etiam ista licitum est desiderare esse martyrem: ergo licitum est se occidere illius desiderij causa. Vide Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 17. num. 16. Layman lib. 3. num. 15. & DD. citatos, quibus adde Ioan. Henriquez in 99. pract. sect. 8. quæst. 7.

An sit per se peccatum non orare pro anima patris defuncti?

RESOL. LX.

CAsus est nimis practiceabilis. Et assentiens sententiam tenet nollet P. Pellicionius, vix quidem doctissimus, & cui multum debeo; nam ipse principalis impulsor fuit vt ego Opera mea Moralia Typis ederem ea selectione, & modo scribendi quo vltus sum, quem postea Lectores ex eorum benignitate tantopere approbauerunt. Pater igitur Pellicionius ad propositam questionem affirmatiuè respondet in Quinquagesima 99. vtriusque iuris q. 42. vbi docet, teneri filium ex vi quarti præcepti, nempe, habere in honore parentes, animæ patris in purgatorio existentis subuenire per elemosinas, & suffragia arbitrio prudentis Confessoris: nam tenetur filius patri in corporali necessitate existentis subuenire, vt omnes Theologi, Canonix, & Iurix docent apud Expositores quarti præcepti: ergo & eo magis in necessitate spiritali. Item tenetur filius carissimi patrem redimere ab hostibus, post alios Molles in 1. part. summa, cap. 18. Ergo multo magis in purgatorio detentum, Accedit constitutio Regni de Officio secreti, in qua præcipitur, quod succedente filio decedentibus ab intestato, quando nullus superest

Ec 3 in

in gradu succedibili, tertia pars bonorum distribuatur à Stereto panpeticibus pro anima defuncti. Si fideus id facit decedentibus ab intestato, fortius id debet facere filius erga patrem. Et in specie, quod teneatur filius hæres patris adiuuare animam patris, erogando elemosynas affirmant Sayrus, & Azorius explicantes quantum præceptum, Sayrus *c. 5. in fine. Azor. c. 2. q. 8. & 9.* & facit text. notab. in *l. in testamentis*, ibi, pius tamen filios debuisse manumittere. *ff. de fideicom. libert.* Arbitrium autem Cōfessarij resoluendum est iuxta quantitatem patrimonij, non enim grauandus est filius supra vires pro liberanda anima patris à purgatorio, Azorius *d. 9. q. 9.* & iuxta disposita in testamentis, licet inualidis; nam actus nullus probat intentionem. *l. si ff. de reb. eor.* & potest sufficiens coniectura voluntatis Testatoris capi à testamento nullo, & inualido. Hucusque Pellicionij.

Sed negatiuam sententiam teneo Sancius in *select. disp. 4. n. 6.* quia præceptum charitatis, & pietatis erga parentes, solum obligat dum ipsi viuunt. Dicetne aliquis (ait ipse) teneri me, quamuis diuitem, elargiri centum, aut minus datorum elemosynam ob liberandum damnatum ad suspendium ob eius mala facinora, aut tritemes? quem Respublica non tenetur liberare, imò punire, tenebor ego? Absit: iuste patitur; iustam verò mortem proximi impedire nullatenus teneor, quod expressè docet Malderus de *virtutibus tract. 3. l. 1. dub. 15. fol. 353.* Nauarrius in *c. non inferenda 23. q. 3. num. 24. Sæ. per. Charitas. n. 6.* Sic licet pater meus in purgatorio detineatur, & possim illum meis precibus, aut elemosynis iuuare, ad id nequaquam ex præcepto tenebor, cum iuste ibi patitur. Ita Sancius. Et ad auctoritatem Azorij dicentis, peccatum filium differendo subsidium impartiri parentibus defunctis ob leuem iacturam bonorum temporalium, non tamen ob grauem. Respondetur, id intelligendum esse, quando subsidia offerre esset à patre iustum. Vel quòd solum sit debitum ex honestate quadam, non ex mortali obligatione, quando à patre non esset imperatum, & aliàs absque graui factura bonorum possit filius eum iuuare, vt à purgatorio liberaretur. Quòd si ex promissione Diuina parentis defuncti anima filio appareat, rogetque Missarum sacrificia pro se offerri vel elemosynas, vel orationes; licet impietissimum esset illum non iuuare, tamen contra aliquod præceptum illum acturum omitendo, non arbitror; cum à iusta poenæ inflictione ob delicta eripere non teneatur. Vnde licet ad suspendium, vel tritemes esset iuste damnatus pater, & pars offensa punitionem remitteret certis centum ducatis, illos offerre ex præcepto non teneri filium, probabile videtur, iuxta dicta ab Azorio *tom. 2. libra 2. cap. 3. questio. 15. in fine*, dicente esse probabile, filium posse patri publicè proscripto alimenta denegare. Quamuis valde indecorum, & inhumanum esset à largitione abstinere: nam, vt suprà dictum est, cuius Respublica non tenetur indemnem seruare vitam, nec particularis licet filius, nequaquam tenebitur. Nec obstat, filium teneri reuereri patrem, Respublicam verò ad id non astringi pari vinculo, cum in pluribus casibus, in quibus debet filius, parentibus, reuerentiam, Respublica non sit deuincta. Non obstat, inquam, hoc: nam quamuis id verum sit in præceptis affirmatiuis, deficit in negatiuis: semper enim quòd Respublica non est stricta aliquod præceptum negatiuum seruare, nec etiam particularis erit obligatus non omittere talis præcepti fractionem. Dixi, non omittere, nam per commissionem tenebitur non infringere præceptum, quod seruare Respublica non stricta est; sicut malefactorem non tenetur Respublica non occidere, & tamen tenetur particularis non pessime, positiuè necem inferendo; non verò tenebitur positiuè iuuare ad conseruationem vitæ; sicut damnato

iuste ad mortem famis, non tenebitur cibum submittrare, licet possit; nec damnatus fumere; imò ad non ministrandum teneri censent plures. Præterea nec teneri filium liberare patrem, licet reuera esset innocens, probatum tamen esset delictum commississe, tanquam probabile turabuntur plurimi, tenentes, iudicem non teneri non punire innocentem, tanquam nocentem conuictum. Quamuis filium ad id teneri verissimum reat, sicut teneretur quisque liberare à carcere detentum iniuste ob falsam testium depositionem, absque resistantia tamen inferenda ministris iustitiæ. Vnde credendum non est Patri Dimas *tract. de Purgatorio cap. 29.* censenti teneri fideles ex præcepto charitatis, animas fidelium defunctorum, orationibus, Missarum sacrificiis, & aliis piis operibus iuuare. Quæ enim ibi congerit, solum conuincunt esse optimum opus consilij illis fauere, & ad id exhortandos esse fideles, non tamen criminis damnandos, hoc ipsum agere omitentes. Hæc omnia Sancius; quem postea sequutus est Ioannes Machadus de *perfecto Confess. tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 7. docum. 1. num. 5.* vbi sic ait: [Esta obligacion que nace del respeto, amor, y obediencia, que el hijo deue a sus padres en vida, le obliga tambien en muerte, a enterrarle decentemente, y a cumplir, si le es possible, su testamento. Si tambien este obligado à encomendar à Dios à sus padres muertos, y dezirle Misas pudiendo, han dudado los Doctores; y de manera, que algunos sienten que peca el hijo, si en esta razon fuesse notablemente remisso. Lo contrario es mas probable, y recebido y por tal lo defienden el Doctor Iuan Sanchez; porque el precepto de amar a los padres, solo obliga mientra ellos viuen; si bien no por dexa de confessar, que es gran virtud, y muy accepta à Dios vsar desta piedad con los padres muertos.] Ita ille.

Sed ego puto non esse recedendum ab affirmatiua sententia Patris Pellicionij; nec admittendum puto id quod Sancius asserit, filium non teneri alimenta præstare patri per sententiam damnato. Dico igitur, quòd tenentur filij etiam ex complexu damnato nati, parentibus indigentibus, & non habentibus, vnde se honesta arte, & decenti labore sustentate possint, etiam si sint Pagani, Iudæi, vel Hæretici, iure naturæ alimenta dare; quod existimo dicendum cum Villalobos *2. part. tract. 41. difficult. 6. num. 11.* etiam si pater damnatus sit à iudice vt fame pereat; vel quando est poena grauissima imposita, ne quis Titio proscripto, alimenta, aut aliquid in vitæ subsidium impendat: nam pietas dictare videtur has leges filium non comprehendere, nisi pater esset hostis, aut proditor Reipublicæ. Et ita docet Flagundez in *Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 4. & 5.* Trullench in *Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 1. dub. 2. num. 17.* & alij.

Sed difficultas hæc obiter tractanda venit. an ad extremam necessitatem redacti filij, & parentes, cui nam teneantur filij parentibus ne potius succurrere, an propriis liberis? Et respondeo cum Schola Thomistarum post Diuum Thomam in *1. 2. quest. 26. art. 8. ad tertium.* Quòd parentibus secus extra necessitatem extremam, nam tunc potius filiis, quàm parentibus succurrendum est. Aliqui contrarium putant, vt Angelus *verb. Filius num. 24.* & alij Iurisperiti: Dicunt enim in extrema necessitate succurrendum potius esse filiis, quàm parentibus, quod est probabile: id autem quod dicimus, probabilius, nam filij totum suum esse, & vitam, & quicquid habent, à parentibus habent, parentes autem nihil habent à filiis præter iacula, spinas, & curas, quibus maxime anguntur, ac stimulantur, vt eis vitæ remedium quærant, iuxta dictum Iacobi Geneleos 49. Ruben primogenitus meus, principium doloris mei: vbi principium doloris sui cum appellat, quia

quia cum primus illius filius esset, primò cœpit parentem curis stimulare circa vitæ illius remedium querendum.

Secundò quæro, an Patribus, & creditoribus ad extremum redactis, teneantur filij potius patribus, quàm creditoribus subuenire? Et hac de re duplex esse potest opinio. Prima est eorum, qui docent, quando debitor, & creditor simul ad extremam necessitatem deveniunt, teneri debitores potius creditoribus suis, quàm sibi ipsis. Et ita tenent Doctores penès Azorium *tom. 2. lib. 12. cap. 8. quæst. 5.* Quia duplici iure, ac nomine ea res creditoribus teneretur, & quia res est sua, & ab eo accepta fuit; debita enim non computantur cum rebus debitoris, & quia est in extrema necessitate constitutus; debitor autem vnico tantùm iure, & titulo eam potest retinere, ratione scilicet extremæ necessitatis: ergo tam ipso debitore, quàm patre, aut matre illius ad extremam necessitatem redactis, tenetur debitor eam rem potius creditori reddere, quàm sibi retinere, aut illa parentibus subuenire. Secunda opinio est eorum, qui dicunt teneri potius debitorem ea re sibi, & suis parentibus subuenire in ea extremæ necessitatis circumstantia, quàm creditoribus in eadem similiter circumstantia existentibus. Et hanc opinionem tenet Azorius *tom. 2. insit. moral. lib. 12. cap. 8. quæst. 5. vers. Sed quid si creditor.* Paludanus in 4. *distinct. 15. quæst. 2. artic. 1. conclus. 1.* Sotus *lib. 4. de iust. quæst. 7. art. 1. ad 4.* Caietanus *2.2. quæst. 62. art. 5. ad 4.* Tabiena *verb. Restitutio. q. 4.* Et id probant, quia in extrema necessitate omnia quoad vsum tantùm, non quoad dominium sunt communia, *l. 2. §. Cum in eadem. ff. ad legem Rhodiam de iact.* Fuerunt enim res à principio diuise sub conditione redibilitatis, vt scilicet in extrema necessitate ad suum priorem statum Communitatis quoad vsum tantùm redirent; vnde cum vsum ipse rei in ea extrema necessitate factus sit communis, & alioquin magis quis patri adstringatur, quàm creditori, & melior sit conditio tenentis, & possidentis: hinc fit, vt patre, & creditore ad extremam necessitatem deveniunt, potius patri, quàm creditori ea re subuenire debitor teneatur: fit etiam, quòd quando debitor, & creditor simul ad eam extremam necessitatem deveniunt, non teneatur debitor rem creditori soluere, cum sibi potius quàm illi succurrere ea teneatur, & quia possidet, & quia res in ea circumstantia, quoad vsum tantùm ad priorem statum Communitatis rediit. Et idè ego huic posteriori sententiæ tanquam probabiliori adhareo, quicquid in contrarium asserat Toletus *lib. 4. cap. 25.*

An Regulares virtute suorum Privilegiorum possint absolvere à casibus Papalibus, à quibus Episcopus absoluit, ratione necessitatis, vel impotentie ad eundem Summum Pontificem?

RESOL. LXI

Affirmatiuè responderet Pater Pasqualigus in 99. *Canon. cent. 2. quæst. 146. num. 2. & seqq.* Quia Regulares possunt absolvere virtute Privilegiorum ab omnibus casibus reservatis, præterquam à contentis in Bulla Cœnæ, & iis, quos Episcopi sibi reservant, & cæteris quinquè, de quibus in declaratione, & moderatione facta 26. Nouembris 1602. circa primum Decretum Clementis Octavi, auferens Regularibus facultatem absolventi ab omnibus reservatis. Vnde possunt absolvere ab omnibus casibus Episcopalibus reservatis à iure. Deinde casus Papales sunt Episcopales, quando indigens absolutione, siue quoad crimina, siue quoad censuras, ratione legitimi impedimenti non potest accedere ad Romanam Curiam pro absolutione obtinenda; tunc

enim absolui potest ab Episcopo, vt decernitur in *cap. ea noscitur, de sentent. excommuni. & cap. eos, qui, eodem tit. in sexto;* & notant Doctores communiter in citat. Text. & alibi.

Cum ergo Episcopi possint absolvere, quando legitime impediti, non possunt Romanam Sedem adire, duellantes, & à cæteris casibus Papalibus, ita vt in his terminis casus desinant esse Papales, & fiant Episcopales, Regulares quoque poterunt absolvere, cum possint absolvere à casibus Episcopalibus à iure reservatis. Et pro hac sententiâ citat Pasqualigus me ipsum.

Sed ego non sum loquutus in casu quo Episcopus non absoluit ea vrgenti necessitate, vt patet ex *Resol. 50. tract. 6. part. 6.* & ita intelligendus est Sanchez, vt ex ipso patet de *matrimon. lib. 2. disp. 40. num. 9.* asserens: non posse Regulares absolvere in casu, quo Episcopus ratione necessitatis, & legitimi impedimenti absolueret. Et idè nouissimè Pellizzarius in *Manual. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 3. sectio. 2. num. 99.* sic ait: Quæres an Regulares possint absolvere à casibus Papalibus, quorum alijs non habent facultatem, si pœnitens absoluendus in isto deinceps impedimento quominus se præsentet Papæ ad recipiendam absolutionem. Responderetur, non posse; cum facultas absolventi in tali casu iure communi delegetur Episcopo, electa industria personæ, idèoque non extendatur ad alium Episcopo inferiorem: vnde non est mirum eam non competere Regularibus, cum tamen iis competat potestas absolventi ab iis omnibus reservatis, à quibus Episcopi possunt absolvere de iure communi, vt iam non semel dictum est. Ita ille, qui citat Nauarrom, & Henriquez, quibus adde Fagundez in *Decalogo tom. 1. lib. 2. cap. 45. n. 15.* sic asserentem: Religiosi habentes priuilegium dispensandi in casibus Episcopalibus, minimè possunt dispensare in casibus, quia non iure ordinatio, sed ratione vrgentis necessitatis competunt Episcopis; quia hi non dicuntur simpliciter casus Papales, sed verè ad Pontificem pertinent, & solùm ex quadam iuris interpretatione Episcopis censentur permitti. Hæc Fagundez. Vide etiam Quintanaduenas in *Theol. mor. tom. 1. tract. 9. singular. 1. n. 6.* Bardi in *Bullam Cruciatæ. tract. 7. cap. 2. sect. 5. §. 13. n. 156.* Poncium de *matrimon. lib. 8. cap. 10. n. 11.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 17.* Portel in *dubijs Regul. verb. Votum. n. 64.* Castrum Palatum *tom. 3. tract. 15. disp. 2. punct. 12. num. 7.* Trullench in *Bulla Cruciatæ lib. 1. §. 7. dub. 5. num. 19.* Barbofam de *potestate Episcopi. par. 2. allegat. 37. num. 14.* & alios. Vnde ex his inferunt Doctores citati, Confessarium vigore Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi, posse quidem commutare vota Castitatis, & Religionis, in quibus Episcopus iure ordinario dispensare potest, eo quòd à perfecta votorum reservatorum ratione ob aliquam adiunctam circumstantiam deficiant, aut quia non est dispensatio, aut commutatio in substantia voti reservati, sed in aliqua eius qualitate, seu circumstantia, qualia sunt vota Castitatis, & Religionis; scilicet penalia, conditionalia, partialia, temporalia, &c. Non autem posse commutare huiusmodi vota Castitatis, & Religionis, in iis casibus, in quibus solùm iure speciali, seu per accidens ob vrgentem necessitatem, & moralem impotentiam ad eundem Papam dispensare potest. Ita communiter Doctores. Et ratio est, quia vota Castitatis, & Religionis, in quibus Episcopus ob solam immanentem necessitatem potest dispensare, verè sunt reservata Papæ, & ex benignitate quadam, ne iugum Christi, & Ecclesiæ durum videatur, in illis dispensare in casibus necessitatis vrgentis permittitur Episcopis ob prudentiam, solertiam, & industriam personæ, quæ in similibus casibus specialiter desideratur: magis enim confidunt Canones, & Papa de prudentia, & industria Episcoporum, quàm de industria, & prudentia aliorum Confessorum;

essorum; & idem in virginti necessitate; Episcopis, & non aliis Confessariis permittunt dispensationem in votis reservatis, sicut & in Legibus Papalibus. Et ita pro hac sententia, præter Doctores citatos, multos alios adducit Bossius de *Inhibito*, *sess.* 2. *casu* 20. *num.* 26. Ergo; cum in casu nostræ quæstionis Episcopi non possint dispensare iure ordinario, sequitur, quod non possint dispensare Regulares virtute Privilegiorum; quia possunt hoc facere, quando casus est ordinaria solum iurisdictione, vel à iure, vel consuetudine Episcopo competunt absolute, non verò in iis, qui ratione virginti necessitatis. Non est itaque absolute casus Episcopalis exercitium huiusmodi potestatis dispensandi in casu gravissimæ necessitatis, sed Pontificius; quia Pontifici absolute, & Episcopo secundum quid, seu ratione necessitatis, competit.

Non deseram tempus adnotare, nonissimè sententiam Patris Pasqualigi, docere Leandronà Murcia in *Regulam D. Francisci*, *6. 7. 9. 2. n. 56*. vbi sic ait: [En quanto à los dichos votos, quando concurren las circunstancias de necesidad, y impossibilidad, en la persona que hizo el voto de recurrir al Papa, y de virgencia, y causa justa para la dispensacion, los pueden dispensar los Obispos, es comun de los Doctores, y que queden reservados à los Obispos por derecho ordinario, se prueva: por que por derecho divino, si bien subordinando al Sumo Pontifice, tiene el Obispo en su Obispado tanta autoridad, como el Papa en toda la Iglesia; como comunmente tienen los Doctores alegados por la quarta conclusion; luego este derecho es ordinario en el Obispo, y la reservacion extraordinaria, y especial; assi bolviendo a el este derecho; y cessando por las circunstancias dichas la reservacion al Papa, no le buelue cosa especial, que no tuviere por derecho divino; luego si los Sumos Pontifices conceden a los Regulares, que pueden dispensar en todos los votos, que pueden los Obispos, y en los dichos casos, por razon de las dichas circunstancias, pueden dispensar por derecho proprio, y ordinario, por el mismo caso podran lo mismo los Confessores Regulares. Ita ille. Sed nostra sententia non est deserenda, cum sit communis inter Doctores: & idem contra Leandrum Capuccinum Hispanum, oppono aliam Leandrum Hispanum Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, 8. *Sacram. tom. 2. tr. 9. disp. 24. q. 22*. vbi me citat, docet, Regulares posse vi suorum Privilegiorum dispensare in votis, in quibus iure ordinario potest Episcopus, non autem quando potest dispensare in casu virginti necessitatis.

An Cardinalis sit eligibilis in Generalem alicuius Religionis, sine auctoritate Pontificis?

RESOL. LXII.

Hanc quæstionem à nemine, quod sciam, in terminis vidi petratam: sed nostris ærumnolis temporibus illam vidimus non sine omnium admiratione in praxi positam: nam Patres Religionis N. elegerunt in suum Generalem Cardinalem N. Tunc quæsitus fui de huiusmodi electione iudicium meum proferre; idem more meo clarè, & resolutorè,

Affero primò, dictam electionem fuisse illicitam, vt patet ex toto Titulo de *elect. lib. 1. Decretalium*, & præsertim ex *cap. Cum causam, cap. Officij. c. In magistrum. & c. Cum ad nostram*. & docet Glossa in *c. Presbyteros*, 16. *q. 1. vers. Abbatem*. Facit etiam *Clemens. 1. de statu Monachorum. & c. In noua*, 16. *q. 7. cum Concl. Trid. sess. 14. c. 10. & sess. 25. c. 21. & 7. cum conuener Doctores*, vt Valentinus Paracelsus in *Decret. lib. 6. tit. 6. §. 5. n. 3*. Honorius in *summa Decretal. lib. 1. tit. 6. num. 12*. Tolosanus de *elect. cap. 10. num. 7*. Siluester *ver. elect. 1. q. 13*. Castellinus

de *elect. c. 20. num. 1*. Lauorius vbi infra, Layman in *qq. Can. de Præl. Eccles. cap. 16. quæst. 193*. Lezzana in *summa qq. Regul. tom. 1. cap. 15. num. 35. & cap. 18. num. 5*. Zippus in *Analyt. Iur. Pont. lib. 1. tit. de electione, num. 8*. & alij penes ipsos, afferentes, absque auctoritate Sedis Apostolicæ, aliquem non posse eligi ad Prælaturam Regularem, nisi expressè in illa Religione emiserit Professionem. Quod certum esse, ex obligatione iuris positiui,stantibus supracitatis textibus, obseruat, & docet Suarez de *Religione, tom. 4. lib. 2. c. 3. num. 8. & seqq.* quicquid sit de obligatione iuris naturalis, quod voluit Miranda in *Manuali tom. 2. q. 3. art. 4*. Et rectè quidem hoc fuit determinatum à Sacris Canonibus, quia non Professus non potest habere experimentum disciplinæ Regularis, & Regiminis. Vide etiam alias rationes apud Gonzalez in *Regul. 8. Cancell. gloss. 8. num. 78*. vbi adducit declarationem Sacræ Congregationis Concilij sub die 12. Decembris 1585. afferentis, Abbatias, & beneficia administrationem habentia, non nisi Professis, iuxta Canones, confecti posse. Quod adeo verum est, vt Suarez vbi supra *num. 11*. Bononia *num. 4*. asseruerint, etiam si dignus non inueniatur in Religione, absque auctoritate Summi Pontificis, non posse eligi in Superiorem Professum alterius Religionis. Dicendum est igitur, dictam electionem fuisse illicitam. Sed difficultas est, an fuerit inualida. Idem

Affero secundò, dictam electionem, non solum illicitam, sed etiam inualidam fuisse, vt patet expressè ex *cap. Nullus. de elect. in 6. & ex Clement. 1. eodem titulo, & lib. vnde Panormitanus in *c. causam, n. 6*. sic ait: Nota quòd electio facta in Ecclesia Regulari de non Professo, venit irritanda, consuetudine contraria non obstante. Hodie verò est ipso iure nulla, per *c. Nullus. de elect. in 6*. Sic ille. Imò Suarez contra ipsum putat, vbi supra *n. 9*. etiam ex iuribus antiquis ante *cap. Nullus*, dictam electionem fuisse nullam. Quod etiam docet Glossa in *cap. Cum causam. de elect.* citans *cap. Abbatem, & c. Quamuis* 18. *q. 2*. Et ratio est, quia conditio Professionis est ita necessaria, vt sine illa electus esset inhabilis; quia illa conditio ponitur tanquam de forma substantiali electionis, & necessaria, tam ex parte eligentium, quam ex parte electorum, vt infra probabitur. Ergo, &c. Hanc sententiam docet etiam Lauorius in *var. Elucubratis. tit. 4. c. 16. num. 127*. Castellinus de *elect. c. 20. n. 1*. citans Abbatem; quibus adde Mirandam *vbi supra, & q. 23. ar. 11. concl. 4*. Samuellem in *disp. de elect. tract. 2. contr. 1. concl. 3. n. 5*. Layman in *qq. Can. de Præl. Eccl. cap. 16. q. 189*. Bononiam *tract. de elect. par. 2. c. 5*. in meo Codice *dub. 87. num. 4*. Riccium in *praxi tom. 4. res. 136. num. 5*. cum alijs penes ipsos. Et ita firmavit Sacra Rota in vna Virgellensi Abbatiz die 26. Mercurij 1583. coram Seraphino *tom. 1. dec. 647. num. 1*. vbi sic habetur. Fuit resolutum pro nulitate electionis Francisci, sine aliqua difficultate, quia non erat expressè Professus, *cap. Nullus, de elect. in 6*. Ita Sacra Rota.*

Nec obstat primo, quòd *c. Nullus. & Clemens. 1.* loquantur de tacito, vel expressè Professo, & non de nullo modo Professo: ergo cum versetur in odiosis, & pœnalibus, textus ille non est extendendus præter casum expressum. Respondeo: Nos non versari in odiosis, sed in favorabilibus, cum determinationes illæ Pontificæ, late in fauorem Religionum, propter earum bonam gubernationem; non enim, vt dicunt Canones, conueniens erat ad Regimen Religionis illum eligi, qui nullam haberet cognitionem de statu, & obseruantia Regulari. Adde quòd dato, & non concessio, quòd versatetur in odiosis, & pœnalibus; tamen lex pœnalis ex identitate, vel paritate rationis, extenditur ad eos casus, causas, & personas, in quibus eadem, vel par obtineat ratio. Communis est Doctorum sententia, Daniel Molectus in *Comment. ad consil. elect. Saxonie, q. 1. num. 10. &*

11. par. 4. Porcel in *Respons. Regul. tom. 2. casu 30. num. 2.*
 3. 4. Cardinalis Tulehus *concl. pract. 3. 1. num. 38. tom. 6.*
 Ioan. Petrus Surdus *decision. Mantuan. 62. num. 27.* Sanchez
de Matr. lib. 3. disp. 42. num. 4. Ludolphus Schra-
 derus *de Feud. par. 9. sect. 6. num. 13. C. de seru. fugitiu.*
 Carolus Rinnus *conf. 112. num. 18. conf. 3. num. 13. vol.*
 5. Et in tali casu proprie non efficitur extensio, sed
 comprehensio; quia lex illud continere dicitur, quod
 ratione eiusdem comprehenditur; vt optimè obseruat
 Borgninus Caualeanus, *decision. Finizanen. 3. num. 7.*
 p. 3. Ioan. Petrus Surdus, *decision. Mantuan. 62. num. 25.*
 Hartmanus Pistoris, *lib. 3. q. 30. num. 18. & lib. 4. q. 6.*
num. 23. Ludolphus Schraderus *conf. 23. num. 36. vol. 2.*
 Gortierrez in *pract. qq. lib. 3. q. 17. num. 83.* cum aliis,
 quos ad sacerdotem adduxi in par. 6. tract. 1. ref. 34. Si igitur
 Canones determinant, tacite professum non esse
 eligendum ad Prælatum, nec expressè professum in
 vno Monasterio, esse eligendum in alio; quanto ma-
 gis dicendum est, disposuisse nullo modo professum
 (vt est in casu nostro) posse eligi ad Generalatum,
 Quis potest dicere hunc casum non inesse, & com-
 prehendi in dictis iuribus? Vide omnino meipsum?
 vbi suprâ.

Nec obstat secundò, quòd in Constitutionibus Pontifi-
 ciiis, non includuntur Cardinales, nisi de illis expressa
 fiat mentio. Nam respondeo cum Dicastillo *de iust. lib.*
2. tract. 1. disp. 5. dub. 7. n. 234. Escobar *lib. Theol. moral.*
tract. 1. exam. 1. c. 6. n. 6. & aliis, hoc non procedere in re-
 bus interdictis à iure communi, & in Constitutionibus
 insertis in corpore iuris; nam alioquin, Cardinales pec-
 cutientes Clericos, alienantes bona Ecclesiastica, legen-
 tes libros hæreticos, non incurrerent in censuras. Sed
 in nostro casu, Canones, de quibus loquimur, non solum
 habentur in corpore iuris veteris Decretalium, sed etiam
 in nouo sexti, & Clementinarum, vt suprâ ostensum est:
 ergo, &c. Et idè testatur mihi Doctus, & amicissimus
 Pater Abbas Don Hilarion Roncati, Ripam in *1. lib. De-*
cretal. respons. 10. de electione, docere, non posse eligi
 in Abbate, qui non est Professor; etiam si sit Cardi-
 nalis. Adde, quòd requisitio Professionis apponatur
 tanquam forma: nam particula *nisi*, inducit conditio-
 nem, *ex leg. obligationum. §. conditio. ff. de obligat. &*
adion. leg. fideicommissa. §. Si fideicommissum. ff. de legat.
3. & docet Barbosa in leg. Titia. n. 36. vers. Inque ubi stat
secundò. ff. soluto matrim. Conditio autem inducit for-
 mam; vt obseruat Felinus in *cap. dilecto. n. 6. de Rescript.*
 Vazquez *de success. creat. lib. 1. §. 4. n. 26.* & alij. quos ad-
 ducit Vries *ad Ritum. M. C. V. N. cap. 2. n. 355.* Ergo eius
 ommissio reddit actum nullum, & inualidum; vt docuit
 sæpius Sacra Rota, & præsertim in vna Paduana feudi,
 die 21. Ianuarij 1627. coram Merlino; & docent com-
 munitè Doctores. Quod clarè patet à fortiori in nostro
 casu: nam Pontifex apponit decretum irritans, inducens
 etiam formam; vt patet ex Decisionibus Rotæ, quas ad-
 ducit Garzias *de Benefic. part. 9. cap. 2. n. 230.* & patet ex
 nouissima Coruienti Pensionis, die 22. Martij 1632. coram
 Eminētissimo Domino meo Verolpio.

Nec obstat tertio quòd Cardinalis N. erat Episcopus,
 & quòd Ordo N. erat ex emptus ab Episcoporum
 iurisdictione, ex privilegio. Ergo potuit illud renunciare,
 & se Episcopo subicere non solum tanquam vniuersali
 Prælato, sed etiam particulari. Non inquam hoc obstat,
 quia contrarium asserendum est, vt patet ex c. *Cum tempo-*
re. de Arbitr. vbi Papa approbat quoddam compromissum
 inter Ecclesiam exemptam cum quodam Episco-
 po; & excipit, quæ contra Ecclesiam illius exemptæ liber-
 tatem in eo compromisso continentur; reddens hanc rati-
 onem: cum, etsi spontè volueris, de iure tamen acqui-
 ueris sine licentia Rom. Pont. renunciare privilegij, vel
 indulgentiæ libertatis, quæ Monasterium illud indicant
 ad ius, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere. Sic

ibi Papa. Quòd nihil clarius ad nostrum intentum potuit
 desiderari; est enim idem casus in terminis: & iouat *cap.*
Cum olim. 2. de Privilegiis. Vbi Papa circa Privilegia, vel
 causam vnius Ecclesiæ privilegiatæ, subdit hæc verba:
 Nos igitur attendentes, quòd eadem Privilegia, non so-
 lummodo pro libertate Monasterij faciebant, sed etiam
 exprimebant ius nostrum, & Ecclesiæ Romanæ iusti-
 tiam tuebantur, &c. Tertio faciunt pro hac parte plus-
 quam tredecim Doctores graues, quos citat Sanchez, *ci-*
tato cap. 39. lib. 4. Decalog. n. 29. Qui omnes, Rationibus,
 & Textibus neruose probant, non posse Prælatum regu-
 larem, suum subditum subicere Episcopo, etiam in
 foro conscientie, vt absolatur ab illo in casu, à quo ipse
 Prælatas regularis non potest. Et multo minus, dicunt;
 posse illum subicere Episcopo, quòd ad forum exteri-
 num, quia, inquirunt, non potest Prælatas Regularis in hoc
 renunciare Privilegio exemptionis spiritualis sibi con-
 cesso, non personaliter, sed pro tota Religione. Et quam-
 uis ipse Sanchez, ibi, n. 32. cum aliis Doctoribus teneat,
 posse Prælatum in foro solo interno, subicere suum
 subditum Episcopo pro absolutione Sacramentali, ait
 tamen cum Lapo, & Ancharano, id non posse Præla-
 tum regularem facere, subicendo illum Episcopo in
 foro externo, & contentioso, qui est noster casus. Ita-
 que, si exemptus ab Episcopo, immediate subicitur
 Pontifici, & eius iurisdictioni, *cap. Graue gerimus. 19. de*
Officio ordinarij. cum ibi adductis per Glossam, & Docto-
 res, & in *L. fistulam. §. fin. cum Gloss. fin. ff. de seruicibus*
rusticorum. & in l. Pariterem. ff. eodem. cap. per exemptionem
9. cap. si Papa 10. de Privilegiis lib. 6. Non ergo poterit
 exemptus Episcopi iurisdictionem sine licentia Pontifi-
 cis prorogare; ex ratione Texti. in *cap. 1. & 2. de foro*
competenti iuncto cap. significasti.

Deinde probatur etiam hæc opinio: nam Archiepi-
 scopus maiorem habet iurisdictionem in subditos suf-
 fraganei sui, quam Episcopus in exemptos: subditos suf-
 fraganei, sine illius licentia, non potest Archiepiscopi
 iurisdictionem prorogare, *ex cap. Romana. de foro com-*
pet. in 6. cap. Pastoralis. de Officio ordinarij. Ergo à for-
 tiori, exemptus non poterit consentire in iurisdictionem
 Episcopi, sine licentia Pontificis. Et ita hanc sen-
 tentiam more suo neruose, & doctè sustinet Valboa de
 Magrouejo, in *Lectio. Salmat. conf. ad cap. 1. de foro*
compet. num. 34. cui adde, me citato, Barbosam *de Potest.*
Episcop. par. 3. allegat. 105. n. 76. Sed, dato, & non con-
 cesso, regulares privilegia, posse se subicere Episco-
 pis, hoc procederet quo ad Episcopos locorum, in quibus
 morantur: nam illis de iure communi subiecti erant,
ex cap. obitum. 51. dist. cap. Omnes Basilicæ. 16. q. 3. cap.
Monasteria. cap. Arbitrium. id. quasi. 2. cap. 1. de Offi-
ordin. Sed in nostro casu, Religio se subiecit Cardinali
 N. Episcopo, in cuius Diocesi Monasteria non habe-
 bat. Ergo, &c.

Et tandem quarto non obstat dicere, (& hoc prima
 facie videtur validum Argumentum) Canones adduc-
 tos, non esse intelligendos de Episcopis; quia ex dicto
cap. Nullus. de elect. in 6. Nouitius, & Clericus secularis
 potest eligi ad Episcopatum Ecclesiæ Cathedralis
 Regularis, vt immediate præbit Monachis, ait ibi Glossa
verb. Regularibus, & in c. quod Dei timorem. de statu Mo-
nach. verb. Regimen. Et rationem adducit Paulus Lay-
 man in *99. Can. de Prælat. Eccles. cap. 16. quasi. 190.* quia
 asserit, Dignitas Episcopalis supplet defectum Profes-
 sionis. Ergo & in nostro casu, potuit Cardinalis N. Epi-
 scopus eligi ad Generalatum, non obstante, quòd Pro-
 fessus illius Religionis non erat; quia dignitas Episco-
 palis talem defectum supplebat. Non, inquam, hæc ob-
 stant: nam respondeo, casum in argumento adductum,
 esse casum specialem exceptum ab ipso Pontifice à
 lege generali, apposita in dicto *cap. Nullus*, propter ra-
 tionem, & æqualitatem naturalem, vt seruaretur æquali-
 tas

tas inter sæculares, & Regulares: nam sicut Regularis potest assumi ad Episcopatum Ecclesiæ Cathedralis sæcularis; ut patet ex *cap. si Abbatem, & cap. quorundam, de elect. in 6. & Clem. 1. de elect.* Ita sæcularis etiam de conuerso debet assumi ad Episcopatum Ecclesiæ Cathedralis Regularis. Non tamen ex hoc sequitur, nec potest inferri, ergo Episcopus sæcularis potest assumi ad Generalatum alicuius Religionis sine licentia Pontificis; cuius tamen auctoritate assumitur ad Ecclesiam Cathedralis Regularium, absoluit, & primariò eligitur ad gubernandos Laicos illius Diocesis, ut patet; per accidens, & secundariò postea evenit, ut præsit Regularibus ratione Ecclesiæ Cathedralis Regularis. Et nota, quòd in isto casu, licet quoad alia Regulares subdantur Episcopo sæculari, tamen quo ad instituta Regularia non recognoscunt alium superiorem, nisi Prælatum Regularem; ut determinauit Paulus III. in quadam Bulla; & Sacra Rota Romana anno 1604. coram Coccino, in causa Ludou. de Torres Archiepiscopi montis Regalis, cum Patribus Benedictinis. Et ita docet etiam Lezzana in *Summa qq. 4. regul. tom. 3. verbo Episcopus quo ad regulares, n. 16.* Barbosa de *Potest. Episc. par. 3. Allegat. 105. n. 73.* Gratianus *discept. forens. cap. 170. num. 4. & alij. Ergo, &c.*

Iteque ex omnibus supradictis apparet, electionem Cardinalis Episcopi, vel cuiuscumque alij non expressè Professi, in Generalem Religionis, esse illicitam, & inualidam, & illam facientes introducerent in Ecclesia Dei rem nouam, & usque adhuc inauditam.

At liceat Regularibus in articulo mortis præbere sæcularibus Viaticum si absit proprius Parochus?

RESOL. LXIII.

Negatiuè responderi Trullench in *tract. de iure Parochi cap. 5. num. 11.* ubi sic ait: Si laicis infirmis urgeat necessitas, & adest periculum moriendi absque Viatico, existimat Coninch *3. par. q. 82. art. 3. n. 32.* posse tunc Religiosos ministrare laicis Eucharistiam ex privilegio, quòd (inquit) Paulus III. concessit Societati Iesu. Attamen verius censet, id non posse etiam in hoc casu, quamuis non adsit copia proprij Parochi, qui eam ministraret, ut cum Syluestro, & alijs tenet Sayrus in *Trésuro, lib. 3. cap. 29. n. 30.* quia hoc Sacramentum non est necessitatis. Nec obstat (inquit Sayrus) *cap. pœnitent. diff. 50.* quia intelligitur, ut in morte detur Viaticum, per illos scilicet, qui possunt: & sic intelligitur *cap. Quod in 10. de pœnit. & Remiss.* ubi consecutiò conceditur Viaticum ad pœnitentiam: quòd verum est, ut cui exhiberi potest vnum, possit & aliud, non tamen à quocumque, cum illa non sit patris necessitatis. Ita Trullench.

Sed contra ipsum, & Sayrum affirmatiua sententia Coninch tenenda est, quam tuetur etiam Fagundez de *Precept. Eccles. lib. 7. cap. 2. n. 20.* Valquez *disp. 219. cap. 4. in fine.* Henriquez *lib. 8. cap. 55. n. 1.* Castrus Palaus, *tom. 4. tract. 21. disp. unica. punct. 20. n. 8.* ubi ait: In articulo mortis, si velis sæpius communicare, cum ea repetita, Communio non ex obligatione, sed ex deuotione fiat, sine dubio possunt tibi Religiosi Eucharistiam ministrare, quia illa Communio esto fiat in mortis articulo, id per accidens est, cum iam obligationi illius feceris satis; ut benè notauit Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. n. 13.* Nec tamen obinde infertur tibi ægotanti, & ex deuotione communicanti, posse Religiosum per Vicos, & Plateas deferre Eucharistiam, quia illa solemnis ministratio Parochorum est propria. Suarez *diff. c. 3. n. 12.* Quate exceptio solum intelligitur de Communione

in articulo mortis ex obligatione, quam Religiosi, & Sacerdotes sæculares facere non possunt, nisi periculum adit decedendi sine Viatico, nisi ipsi administrent. Nam stante ea necessitate omnibus Sacerdotibus tam Religiosis, quam sæcularibus concessa est à iure in *c. Quod in 10. de pœnitent. & Remiss.* facultas Eucharistiam ministrandi. Nam esto prædictum caput, solum loquatur de pœnitentiæ Sacramento, omnes Doctores ad Eucharistiam per Viaticum sumendam ob grauem illius necessitatem extendunt. Adde, si ob periculum mortis, absente Sacerdote, est concessa facultas Diacono ministrandi Eucharistiam, à fortiori, Sacerdoti concessa erit. Hæc Palaus. Vnde prorsus negatiuam sententiam respiciendam esse puto. Et idè rectè dixit Amicus in *Cur. Theol. tom. 7. disput. 31. sect. 3. num. 61.* Urgente necessitate, posse Religiosos Viaticum ægotato ministrare. Et hanc sententiam tenet Pellizzarius in *Man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 3. n. 199.*

Nec obstat quòd Paulus III. concessit Religiosis Societatis Iesu, ut possint Eucharistiam in articulo mortis ministrare, si necessitas urgeat; nam necessitate urgente iure communi omnibus Sacerdotibus ea facultas concessa est: ut quid ergo Pontifex eam exceptionem fecit, cum nihil videantur ea verba operari? Respondeo, id factum esse ob maiorem securitatem. Etenim cum sint plures, grauesque Doctores negantes Eucharistiam à Religiosis administrari posse in articulo mortis absque Parochi speciali licentia, tamen si ægotus esset sine Viatico decessurus, ut docuerunt Syluester *verb. excommunicatio. 7. excommunicatio. 14. n. 32. dub. 3.* Nauartus, *cap. 21. n. 52.* congruè fuit eam exceptionem necessitatis urgentis exprimere, ut ea, expressa omnis occasio dubitandi tolleretur. Sic Suarez, *tom. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 15.* Palaus, & alij.

Notandum est hinc obiter primò, quòd solis Religiosis, Clericis, aut Laicis communicare præsumptibus, est statuta excommunicatio, ipso facto incurrenda, soli Sedi Apostolicæ reseruata, ut habetur in *Clement. Religiosi. de Priuileg. & excessibus Priuileg.* ad quam non incurruntur sufficit quæcumque ignorantia, vel causa probabilis, ut colligitur ex verbo *presumpserint*, quo prædicta Clementina vititur, quòd expresse scientiam latæ excommunicationis requirit; nec vllam habet rationabilem causam exculationis. Prætereà notanda est limitatio ad Clericos, & Laicos; non enim hæc excommunicatio contrahitur, si vel Religiosi alijs Religiosis, etiam sine licentia suorum Prælatorum, vel Clerici sæculares alijs laicis, aut Religiosis hoc Sacramentum administrent. Nec valet argumentum à simili in pœnalibus, quia hæc non contrahuntur, nisi sint in lege expressæ.

Nota secundò; quòd huius Eucharistiæ administratio non requirit antecedentem iurisdictionem, sed sufficit quæcumque probabilis spes futuræ ratihabitionis; quia cum non sit actus iudicialis, non necessariò requirit antecedentem iurisdictionem, ex qua procedat, sed sufficit tantum futura, in cuius præsumptione fundetur. Cæterum etsi hoc Sacramentum ministrare absque iurisdictionis potestate, ex natura sua sit mortale, (quod tamen varijs modis excusari potest) nullam tamen habet annexam censuram, aut pœnam. Neque Sacerdos, qui sine iurisdictione hunc actum exerceret, incurreret irregularitatem; quia hæc non incurritur, nisi exercendo actum ordinis pondum suscepti, cum proprius ordo huius actus sit Presbyteratus, sed tantum actum iurisdictionis, quam non haberet, propter quem non incurritur irregularitas, Et hæc omnia docet Amicus ubi supra, *num. 52. & seqq.*

An si quis in Paschate sumat Eucharistiam in Ecclesia Cathedrali, satisfaciat praecepto?

RESOL. LXIV.

Affirmatiue respondere Doctores, quos citat, Sanchez de *Matrim.* tom. 1. lib. 3. disp. 27. num. 1. asserens, Archipresbyterum Ecclesiae Cathedralis esse Parochum totius Dioecesis, & posse quocumque Sacramenta in tota illa ministrare. Et ita individualiter in casu nostro tenet Genuensis in *Praxi* cap. 76. num. 12. Possenius de *Officio Curati*, cap. 7. num. 57. Sæ verb. *Sacramentum* num. 4. Barbosa de *Officio Parochi*, par. 2. c. 20. n. 12. Piafeci in *Praxi*, par. 2. cap. 3. art. 3. n. 26. & Gesualdus in *Theol. mor.* tom. 1. tract. 12. c. 4. n. 20. vbi sic ait: **Quæritur**, an quilibet fidelis possit Eucharistiam aliaque Sacramenta in sua Cathedrali Ecclesia recipere, relinquendo Parochiam propriam? Respondetur affirmatiue, nam Cathedralis Ecclesia in qualibet Civitate est Parochia communis, & vniuersalis totius Civitatis, & Archipresbyter potest appellari proprius Pastor totius Civitatis, sicut Episcopus totius Dioecesis, vt habetur in cap. quicumque 20. quæst. 1. & ex cap. precipimus 12. quæst. 1. Ita Gesualdus.

Sed ego puto, quod qui Communionem sumeret in Ecclesia Cathedrali, sine licentia proprii Parochi, vel Episcopi, non satisfaceret praecepto Ecclesiae de Eucharistia sumenda, nam nullo iure probatur Ecclesiam Cathedralis esse communem totius Dioecesis: vnde Archipresbyter, & Parochus Ecclesiae Cathedralis possunt tantum ministrare Sacramenta in sua Parochia. Tamen quando Archipresbyteratus est quædam præbenda, cui ex officio esset annexum audire Confessiones omnium Dioecesis illius, tunc esset proprius Sacerdos, & ordinarius in tota illa, & proinde posset ministrare Eucharistiam in Paschate omnibus ad Cathedralis confluentibus. Et in hoc sensu est vera opinio affirmatiua; sin aliter illam non approbo. Et ita tenet Eligius Balsæus in *Floribus Theol. verb. Communio Sacra* n. 13. & Sanchez vbi supra, cum Trullench *tr. de iure Parochi*, c. 5. num. 10. vbi sic ait: Obserua quosdam existimare Parochianus satisfacere praecepto Ecclesiae, si Eucharistiam sumant in Ecclesia Cathedrali suae Dioecesis à Parocho, seu Archipresbytero illius: nam putant Archipresbyterum, seu Parochum prædictum posse audire Confessiones, & consequenter administrare omnia Sacramenta etiam Eucharistiam omnibus fidelibus illius Dioecesis absque licentia proprii. Verius tamen, & tenendum est, vt Praxis confirmat talem Parochum non posse alienis quibus abque proprii licentia Eucharistiam, aut alia Sacramenta ministrare: nisi esset alicubi Presbyter deputatus, ad quam possent omnes de Dioecesi gratia recipiendi Sacramenta confluere, quod raro contingit: nam in consuetudine positum est, solum habere potestatem in sua Parochia. Ita Trullench. verum Panormi vel ex licentia ab Archiepiscopo largita, vel ex consuetudine, omnes confluentes ad Ecclesiam Cathedralis pro sumenda Eucharistia tempore Paschatis, adimplent praeceptum, & accipiunt schedulam signatam, vt illa possint demonstrare proprio Parocho.

An Regularis, vel Monialis, vel aliquis in Sacris Ordinibus constitutus, si saecularem polluat, committat sacrilegium? Et an patiens pollutionem, circumstantiarum personarum teneatur aperire?

RESOL. LXV.

Pro negatiua sententia adduxit alibi Llamas primum Auctorem huius sententiae: postea adduxi Ni-

colam Mosicensem Dominicanum, & Ioannem Caramuelum Cisterciensem: nunc assero eandem sententiam docere Iacobum de Grassis Benedictinum, de *castibus referuat.* lib. 3. c. 8. n. 39. cui nouissime adde Patrem Gesualdum Capuccinum in *Theol. mor.* tom. 1. tr. 27. c. 10. n. 16. vbi sic asserit: Sequitur, quod quando sola mollietates committitur tactibus professi, siue alicuius in Sacris Ordinibus constituti, si patiens esset saecularis, non tenetur amplius dicere in Confessione, nisi passus sum voluntarie pollui tactibus alienis; neque Religiosus amplius tenetur dicere, nisi casu tangens impudicè alium pollui, & si non sit cognitus, non tenetur explicare: ego sum in sacris, siue Religiosus, nisi etiam ipsi accidat voluntaria pollutio consummata. Et ratio huius est, quia persona sacra non est in tali casu violata contra votum Castitatis. Hæc Gesualdus.

Sed prorsus hanc sententiam reiciendam esse puto. Et ego illam alibi improbaui; & me citato, improbat Trullench vbi infra, & etiam, me citato, sapientissimus Quieto in p. 2. *D. Thoma.* tr. 6. *concl.* 5. *punct.* 3. §. 10. n. 70. Vnde in summa Llamas inuenitur expuncta talis opinio iussu nostræ Sanctæ Inquisitionis Hispanicæ, in Indice expurgatorio edito anno 1632. à Cardinali Antonio Zappara littera H secundæ Classis. Et ideo non approbo id, quod asserit nouissime Tamburinus in *Method. expedit.* *Confess.* l. 2. c. 5. §. 10. n. 66. vbi sic ait: si te tuis manibus polluas vxoratum, vel Sacerdotem, &c. debes id explicare; quia cooperaris ad Adulterium, vel Sacrilegium: at si te tuis manibus alius polluat, parum refert pro tuo peccato contra Castitatem, quod ille fuerit vir, vel femina, vel Sacerdos: tunc enim (si aliud non additur) se habent illæ manus, vt merum instrumentum; & solum adest cooperatio cum alterius te pollutentis peccato. Ita ille; qui sentit cum Llamas, saecularem patientem pollutionem ab aliquo in Sacris constituto, non tenetur amplius dicere, nisi passus sum voluntarie pollutionem tactibus alienis, & non teneri explicare circumstantiam personæ sacre. Sed hanc sententiam, vt diximus, deleat ex Llamas index expurgatorius. Restat itaque Trullench in *Decalog.* tom. 2. lib. 6. cap. 1. *sub.* 8. §. 1. n. 1. sic ait: Hinc sic quando mollietates committuntur tactibus professi, aut in Sacris constituti, esse id confessioni apertendum, vt bene existimat Diana tract. de *circumstantiis.* ref. 53. contra Llamas *summa* par. 3. cap. 8. §. 16. Ita Trullench, & iterum ego. Vnde caute legendi sunt Tamburinus, Gesualdus, Grassius, Mosicensis, & Caramuel: & caueant in posterum Auctores hanc sententiam in suis Operibus amplius imprimere.

Aliqua notabilia circa circumstantias peccatorum in confessione explicandas obseruantur?

RESOL. LXVI.

Quæro prius. An qui habet votum castitatis, debeat votum explicare, si consilio, vel auxilio fuit causa, vt aliquis castitatis votum habens peccaret. Affirmatiuam sententiam docet Leandrus de *Sacr.* to. 1. tr. 5. *disp.* 8 §. 1. q. 10. quia qui proximo luxuriam consulit contra obligationem indirectam castitatis peccat, eam hæc obliget me indirectè, ne alios ad luxuriam inducam. Sed mihi magis placet opinio negatiua, quam docui in *par.* 7. tract. 11. ref. 27. cum docto, & amicitissimo Caramuele; cui nunc addo Patrem Pellizzarium in *Man. Reg.* to. 1. tr. 4. c. 3. *sect.* 4. n. 91. vbi sic ait: **Quæritur**, an violet castitatem Religiosus, qui inducit alium Religiosum ad violandum votum castitatis? Respondetur non violare; cum votum castitatis obliget vouentem, vt ipse sit castus; non autem ad procurandum vt alij sint casti. Nota tamen in hoc casu contrahi posse malitiã scandali, quatenus Religiosus cooperatur alterius peccato contra suum ve-

rum; & si ea malitia non adneretur voto castitatis, nec in confessione dicti scandali explicari debeat circumstantia voti castitatis. Ita ille, qui citat pro hac sententia Cardinale Lugo.

Quæro secundò. An si quis habuit tactus cum aliqua muliere sine intentione accedendi ad illam; postea mutata intentione statim cum illa copuletur; teneatur non solum copulam, sed etiam tactus, & oscula confiteri? Negatiuam sententiam docet nouissimè Pater Leandrus de *Sacr. tract. 5. disp. 8. §. 6. quest. 10. Quia licet in dicto casu deficiat finis operantis, propter cuius defectum non possunt tactus coniungi cum fornicatione, & efficere ex hac parte vnum peccatum cum illa; tamen non deficit finis ipsius operis, tactus videlicet, seu medij, ratione cuius coniunctio, hæc omnia media inter se, & cum opere principali quod postea sequitur, vnum constituunt peccatum in genere moris; & ideo non oportet in confessione explicari, quia explicata fornicatione, etiam ipsa explicata manent. Ita Leandrus; qui testatur sic sensisse doctos modernos a se consultos. Sed ego non discedo à sententia affirmatiua, quam docui, & quam postea me citato docet Eminentissimus Lugo de *penit. disp. 16. sect. 14. num. 556. & Vazquez in 3. p. tom. 4. q. 91. dub. 5. num. 27.**

Quæro tertio. An in sodomia sit explicanda persona, an videlicet fuerit perpetrata cum masculo, vel cum femina? Nominatiuam contra me negatiuam sententiam docet Leandrus de *Sacr. tom. 5. tr. 5. disp. 8. §. 3. q. 31. putat enim non esse explicandam personam maris, vel feminae, quia hæc in genere moris vnus sunt speciei, nisi in casu quo mulier esset coniugata, aut voto castitatis adstricta; vel consanguinea, vel affinis. Sed ego affirmatiuam sententiam olim docui, & nunc iterum doceo, & illam me citato tenet nouissimè sapientissimus Pater Ouiedo in *part. 2. D. Thoma. tract. 6. contr. 5. punct. 3. §. 7. num. 56. vbi tenet, sodomiam cum viro, & cum femina specie distingui, & esse in confessione explicandam. Puto tamen, vt olim dixi, sententiam negatiuam esse probabilem.**

Quæro quarto. An Clerici, & Religiosi, si ludendo ludo taxillorum, siue aleatum fraudauerint aliquem in notabili quantitate, teneatur in confessione circumstantiam instrumenti, seu medij aperire, videlicet circumstantiam de ludo taxillorum, Et affirmatiuè videtur respondendum; quia cum vsus prædictorum instrumentorum sit secundum ipsos sob mortali prohibitus, & prohibitum etiam sob mortali sit proximum in notabili quantitate fraudare, vt patet ex præcepto de non furando; hinc fit, vt cum proximus notabiliter fraudetur instrumento, seu medio specialiter prohibito, circumstantia instrumenti seu medij nouum peccatum addat: & ideo non solum sit confitenda defraudatio, sed etiam circumstantia medij, quo ipsa fraus facta fuit. Et ita ex Filliucio, Molfesio, & aliis docet Gesualdus in *Theolog. moral. tom. 1. tract. 19. c. 4. n. 30.*

Non tamen hic deseram adnotare nostrum Megalam docere, Clericos, seu Religiosos, si eis non sit facta specialis prohibito per statuta, siue per Synodalia, ne taxillis, seu aleis ludant, non peccare mortaliter, secluso scandalo, nec teneri in confessione aperire si alios in ludo fraudauerint circumstantiam medij; sic iraque ait in *p. 1. instit. confess. lib. 5. cap. 14. num. 8.* Ergo non tam facile affirmandum esse cenfeo, prædictos Clericos, aut Religiosos peccare mortaliter, secluso scandalo; quia in *d. cap. 1. 35. dist. & in d. cap. inter dilectos*, vbi præcipue fundatur opinio præcatorum Doctorum, nullo modo imponitur depositionis poena cuius ratione deduci possit Clericos prædictos culpæ mortalis esse reos. Nam quoad cap. 1. ibi talis poena non exprimitur, sed tantum præcipitur vt tales Clerici aleæ deseruientes, aut desinant, aut damnentur. Vnde Diaz in *sua pract. crim.*

cap. 64. mtratur Dominicum, & Præpositum, qui summando illum Textum videntur tenere, quod per illam imponatur poena dispositionis, propter illud verbum damnentur, à quo potius arbitariam poenam denotari ipse affirmat; & eam sequitur Mevochius de arbit. iud. lib. 2. centur. 4. casu 399. Neque in d. cap. inter dilectos, de depositione à beneficio fit mentio, sed beneficii collatio facta publicis aleatoribus, ac simul vsurariis manifestis propter vilitatem, ac indignitatem locorum irritatur. Itaque patet, publicum aleatorem tantum repellendum esse à beneficio obtinendo, vt notat ibi gloss. 1. & Panormitanus in num. 6. Cum igitur ex prædictis capitulis deduci non possit, prædictos Clericos depositione dignos esse, præcatorum Doctorum affirmantium Clericos prædictos peccare mortaliter, corruit fundamentum: ergo dicendum erit eos non peccare mortaliter.

Dices, eos peccare mortaliter ratione prohibitionis Laceranensis Clericij, vt patet in *cap. Clerici, il. 2. de vita, & honest. Cler.* vbi præcipitur Clericis, vt aleis, & taxillis non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Respondetur, non omnia, quæ *d. cap. Clerici*, continentur esse præcepta, sed quædam esse de præcepto, quædam de honestate secundum Pet. vt refert Abbas ibidem: imò secundum Innocentium in eodem loco, omnia quæ in d. c. continentur, sunt de honestate, non autem ex præcepto, & esto sint ex præcepto, dicit tamen Lessius in *d. dubitat. 1. num. 5.* hoc tempore non esse vsu receptum, vt obliget ad mortale, nisi quatenus prohibet id fieri cum periculo scandali. Vnde concludendum est, prædictos Clericos, ac Religiosos non peccare mortaliter; vt blasphemandi, mentiendi, fallendi, & sic in similibus; nec consequenter, si cessante scandalo, in prædictis ludis aliquem in notabili quantitate defraudauerint, teneri eos confiteri circumstantiam instrumenti, seu medij sibi prohibiti. Cum talis circumstantia ratione dictæ prohibitionis speciem non addat, sed satis erit accusate à se in ludo proximum fraudatum fuisse. Hucusque P. Megala, qui responder etiam ad alios Cañones in contrarium. Sed hanc sententiam approbare non audeo; ideo tu cogita.

Nota etiam hic obiter Leandrum vbi supra de *Sacr. tom. 1. tract. 5. disput. 8. §. 8. quest. 19.* me citato docere, Sacerdotem in peccato mortali excipientem confessiones centum personarum, non centum, sed vnum peccatum admittere, nec teneri in confessione numerum personarum explicare, sed tantum dicere; audiui confessiones plurimorum in peccato mortali. Et hanc sententiam tenet etiam Cardinalis de Lugo de *penit. disp. 16. sect. 3. num. 135. & 558.* & illam, vt ego olim, tanquam probabilem admittit Tambor. *opusc. 1. de confess. lib. 2. cap. 1. §. 1. num. 55.* Escobar in *Theol. mor. tract. 7. exam. 4. cap. 7. num. 38.* qui ex Alphonso Vazquez Theologo Societatis idem asserit dicendum de Episcopo successiue, v. g. centum personas ordinante; quicquid in contrarium etiam probabiliter asserat Ouiedo vbi supra *punct. 5. num. 116.* & alij. Et tandem nota dictum Leandrum vbi supra §. 7. *quest. 21.* nominari contra me, & alios docere, quod peccitens non tenetur confiteri consuetudinem peccandi; etiam si à Confessario de illa interrogaretur, & citat Sancium. Sed hanc opinionem ego reprobaui, & nouissimè à Sacra Congregatione Indicis fuit deleta ab operibus Sancij, vnde non est audiendus Pater Leandrus, & ita nostram sententiam præter Doctores à me alibi citatos docet Pater Tamburinus in *opusc. 1. de Mat. exp. Confess. lib. 2. c. 1. §. 1. num. 5. in fine.* Dicendum est igitur, quod licet peccitens non sit obligatus manifestare in confessione consuetudinem peccandi, tamen hoc fallit si à Confessario de illa interrogetur.

*Plura dubia elucidantur ad praxim conducentia
proornatu Regule 33. Cancellaria, de possessio-
sione triennali.*

RESOL. XLVII.

Materia est satis practicabilis, & quotidiana, & ego illam alibi cursim tetigisse; nunc in fauorem Confessoriorum, & Responsorum casuum conscientiarum, aliqua explanabo dubia. Verba igitur dictæ Regule sunt hæc. Eum qui pacificè aliquod beneficium absque simoniaco ingressu, vel intrusione triennium possedit, præscribere contra actionem cuiuslibet imperitoris. Quæro itaque primò, an dicta Regula procedat non solum in foro externo, sed etiam interno? & negatiuè responderet Couarruias *ad Regul. possess. male fidei. part. 2. §. 10. num. 10.* Molina *tom. 1. disp. 70. num. 1.* Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disput. 47. dub. 5. num. 1.* Castrus Palau *tom. 2. tractat. 13. disputat. 2. punct. 33. num. 3.* & alij. Et ratio est, quia beneficii titulus acquiri non potest aliter quàm Canonica institutione *cap. frequentibus, de institutionib. & cap. 1. de reg. iur. in 6.* Ergo præscriptione acquiri non potest. Ergo triennalis possessio titulum non concedit. Adde si triennalis possessio titulum concederet, & securum in conscientia redderet possessorem, non posset Ordinarius à triennio possidente beneficii titulum exigere, & examinationi subiicere.

Verum ego affirmatiuè sententiæ adhæreo, quam tuetur Lessius, Azorius, Sanchez, Garzias, Rebuffus, Nauar. quos citat, & sequitur Hurradas *de iust. disput. 2. difficult. 8.* quibus ego addo VVigerus *de iust. tractat. 1. c. 5. dub. 7. num. 22.* Gordonum *in summa lib. 8. quest. 4. cap. 5. §. 2. num. 24. & lib. 3. q. 4. cap. 3. §. 8. n. 13.* Layman *lib. 3. tract. 1. c. 8. num. 18.* Tannerum *tom. 3. disp. 4. quest. 1. dub. 6. num. 93.* Becanum *de iust. cap. 9. quest. 10. concl. 6. num. 7.* Reginaldum *tom. 2. lib. 30. tract. 3. c. 18. num. 259.* Et hanc sententiam esse satis totam, & probabilem putat Cardinalis de Lugo *tom. 1. de iust. disput. 7. sect. 7. num. 107.* Dicendum est itaque, quia licet ex communi sententia præscriptio, quæ in rebus civilibus fit, auctoritate Civilis Magistratus, locum habet in conscientia: ita etiam in causis Ecclesiasticis habere debet præscriptio, quæ fit auctoritate Papæ: vt sit ea, quæ per propositam Regulam de triennali pacifico possessore, est in bonum commune introducta: tum ad lites minuendas, quæ solent esse innumere, nonnunquam interminabiles: tum ad solatium plebis, vt summum Pastorem verum agnoscat, nec falsum ipsius obtusum esse dubitent: saltem post ipsorum habitum per triennium beneficii sui pacificum possessorem. Adde quòd Papa statuens in eadem Regula, vt talis possessor molestari non possit, aperte indicet, quòd is iniuste ac legitime retineat beneficium possessum: quandoquidem per id alioqui iustus possessor prohiberetur petere quod suum est, & possessor iniustus in sua iniustitia foueretur. Neque obijci potest, quòd in cæteris rebus præscriptio requirat tempus triennio longius, de quo late Ludouicus Molina *de iust. & iure tract. 2. disp. 58.* & aliorum sequentibus: quia beneficia sunt bona Ecclesiæ, de quorum acquisitione Pontifex Romanus plenam habet disponendi auctoritatem: neque deest in tali præscriptione sufficiens institutio; quia cum modus conferendi beneficia Ecclesiastica non sit de iure diuino, sed tantum de iure Ecclesiastico, eo ipso, quòd Papa statuit vt aliquis sinatur possidere beneficium, aut statuit ne in eo molestetur, supplet id quòd deest ex vero titulo: censeturque illud interea conferre, iuxta *cap. litteras de supplenda neglig. Prelat.* iuncta gloss. finali. Ad argumentum Molinæ, & alio-

Anton. Diana Pars I X.

rum, respondeo; quòd quamuis iure ordinatio beneficium nequeat absque Canonica institutione obtineri, bene tamen iure extraordinario habito in hac Regula.

Quæro secundò, an hæc Regula defendat possessores triennales pacificos aliàs inhabiles, modò non sint hæretici, vel intrusi, videlicet, au quando titulus est invalidus defectu habilitatis recipientis beneficium, vt quia erat illegitimus, vel aliàs irregularis, excommunicatus, &c. sic titulus coloratus ad effectum huius Regule. Quidam enim negant, & sic dicunt posse molestari post triennium. Ratio, quia possessio longi temporis non habilitat incapacem. *cap. casam & cap. accedentes.* vbi Pauormitanus, & Felinus *de prescript.* Nec obstat quòd Regula de triennali, tantum duos casus excipiat, & sic in aliis videatur manere firma regula; quia casus excepti etiam cum dictione taxatiua, recipiant extensionem ad alios casus similes. Quis enim diceret, non tonsuratum, bigamum, conjugatum, possidentem triennio beneficium, iuari hac regula: & tamen non sunt de casibus exceptis? Ergo regula recipit extensionem ad casus similes exceptis, ac quoties possidens est inhabilis ad beneficium, est casus similis exceptis; idè enim excipiuntur violentus & simoniacus, quia sunt inhabiles ergo. Et ita hanc sententiam tener Rebuffus *de pacifica possess. a num. 106.* Azorius *tom. 2. lib. 7. cap. 35. quest. 1. in fine.* Reginaldos *in praxi tom. 2. lib. 30. tractat. 3. cap. 18. numero 261.* & alij.

Sed affirmatiuè sententiæ ego adhæreo cum Castro Palau *tom. 2. tract. 13. disput. 2. punct. 33. num. 9.* Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 1. dub. 31. num. 20.* Parisio *vol. 4. conf. 96. num. 2. P.* Thesaurio *in praxi part. 1. cap. 30. quest. 4.* & aliis. Dico itaque inhabilem ex pena, vel censura, vel irregularitate ad beneficium obtinendum, & non ex conditione personæ, vt sunt merè laici, si bona fide obtineat à legitimo Collatore beneficium triennali pacifica possessione, tutum esse, & titulum reualidari, excepta inhabilitate ex simonia scienter contracta, vel ex violenta intrusione, vel quando beneficium esset reservatum reservatione clausa in inter communi; quia hos solos casus Regula excipit. Itaque firma ratio hæc est, quia cum hæc Regula tantum excipiat hos tres casus, in reliquis manet firma *Lex quæ liquidè ff. de pena legat.* Sic tenet Philippus Probus *addit. ad Cosmam Prag. Sanctio. tit. de pacif. possess.* super verbum *molestari*, glossa 3. vbi hæc verba dicit, quoad Regulam de triennali, omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui non excluditur in Regula: & soli illi, qui in regula excluduntur, dicuntur habere titulum discoloratum, licet aliud sit, quoad effectus iuris communitis; & Ludouicus Gomez *Regula de triennali, quest. 26. §. quibus non obstantibus.* vbi hæc verba dicit, vt triennalis possessio locum habeat, sat est titulus ex alio capite, quàm ex defectu potestati conferentis invalidus; illa enim infirmitas sanatur, & adiuuatur per triennalem possessionem: & dicit ita seruare quotidie Romam sine aliqua dubitatione.

Hinc inferitur cum Sanchez primò: illegitimum obtinentem beneficium, & possidentem triennio iuari hac regula; quia non est de casibus exceptis in ea. Sic Gomez *quest. 2. Parisius vol. 2. conf. 96. num. 2.* & idem dicendum est de quolibet alio irregulari, cum non excipiat in Regula: Secundò inferitur, quòd si beneficium aliquod ex fundatione conferendum est promotò ad talem gradum, vel habenti aliam qualitatem, detur carenti illa, & ille triennio pacificè possideat, iuatur hac Regula. Tertio inferitur, quòd si secularis absque dispensatione possideat beneficium regulate triennio pacificè, vel è contra Regularis secularis, iuatur hac regula. Quæro inferatur, quèd

recipiens beneficium ante legitimam ætatem ad ipsum requisitam, vt minor recipiens, curatum, si triennio pacifice possideat, iuuatur hac regula, quia non est de casibus exceptis. Et tandem inferatur quid dicendum sit de priuato à iure, vel ab homine beneficio, quod possidet postea triennio, an iuuatur hac Regula, vt si recipiat duo incompatibilia, contra Extravag. *excecrabilis, de prob. quocasi à iure est priuatus altero*. Quidam dicunt non iuuari hac regula licet possideat triennio. Sed verius est contrarium scilicet in vtroque casu iuuari hac regula, & habere, quoad hunc effectum titulum coloratum, licet eocareat quoad alios effectus iuris communis, quia hic nõ est de casibus exceptis in ea regula, dummodo post acquisitionem vtriusque beneficii sequutum est triennium; secus si antea possedit vnum beneficium, & post acquisitionem alterius non sequitur triennium, quia non iuuatur hac regula. Sicuti etiam si esset declaratus per sententiam esse priuatus titulo; tunc enim non gauderet priuilegio huius Regulæ. Scio Eminentissimum Dominum meum Cardinalem de Lugo *tom. 2. de iust. disputat. 7. sect. 7. num. 110. cum seq.* nimis probabiliter aliqua ex supradictis non approbare; sed ego magis adhæreo Gomezio; Sanchez, Thesauro, & aliis.

Nota tamen quod si coniugatus, vel merè laicus, vel bigamus recipiat beneficium, & possideat triennio, non iuuatur hac Regula. Ratio, quia licet non excipiantur hi in Regula, at Regula loquitur de capacibus beneficii Ecclesiastici, hi verò sunt omnino incapaces, in cuius signum nec accipere possunt beneficium, & si antea acceperant, nempe ante matrimonium, vel bigamiam, eo ipso perdunt, quia sunt incapaces acquirendi, & retinendi: at excommunicatus, vel irregularis non est omnino incapax. Vnde patet responsio ex superius dictis ad absurda, quæ contra nostram sententiam adducunt Reginaldus; & alij Doctores contrarij.

Quæro tertio, an beneficium huius Regulæ procedat etiam in possessoribus malæ fidei. Affirmatiuè respondit Emmanuel Sà correctus à Magistro Sacri Palatii *verb. Beneficium, n. 14.* vbi sic ait: Triennio possidens beneficium, etiam si mala fide sit eius dominus secundum Nanarram, & Regulam de triennali possessione, nec tenetur ostendere titulum, vt declarauit Concilij Congregatio. Ita Sà; cui adde Conarruiam in *Regula Possessor, part. 2. §. 10. n. 10. concl. 4.* Palaum *tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 33. n. 10.* & Ludouicum Gomez in *Regul. de triennali possess. quest. 42.* qui dicit, bis in Rota sic esse decilum; & dicit hanc exceptionem etiam mala fide post triennij possessionem reddere tutum etiam in foro conscientie possidentem. Quia Papa ad vitandas lites, & scopolos, hoc potuit facere; imò, & dare verum ius, & dominium propter plenissimam in beneficalibus potestatem, quam habet. Probatum etiam hæc opinio, primo: quia per Regulam Cancellariæ aliquid de nouo inducitur vltra ius commune, sed nihil operaretur, nec de nouo induceret, si requireretur bona fides. Secundò, quia Regula tantum petit titulum coloratum, & duos excipit, scilicet, simoniacum, & introsum in beneficium vacans apud Sedem. Tertio, quia in temporalibus in negotio præscriptionis agitur de maiori præiudicio, cum per præscriptionem verum ius & dominium acquiratur. Idem mirum non est, quod requiritur bona fides. Per hæc verò Regulam Cancellariæ tantum acquiritur possessio ad vitam possidentis duratura. Verum, his non obstantibus, ego puto ad obtinendum beneficium huius Regulæ, requiri bonam fidem possidentis, quia non est credibile velle Papam fauere peccati, ac malæ fidei possessori. Item quia Regula generalis est, malæ fidei possessorem nullo tempore præscribere, *cap. Possess. de Regulis iuris in 6.* quod etiam in spiritualibus procedit, vt bene Glos. *cap. contingit, de dolo, & contum. vers. Constituantur.* & dicendo hoc aliquid vltra ius commune ope-

ratur hæc Regula, quia de iure communi semper poterat possessor molestari, nec præscribatur titulus. Et ita hanc sententiam nominatim contra Emanuelem Sà tenet Tannerus *tom. 3. disp. 4. q. 1. dub. 6. n. 93.* Dicastillum *vbi infra*, Becanos *de iust. c. 9. q. 10. concl. 6. n. 7.* Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 18. n. 164.* Layman *lib. 3. tract. 1. cap. 8. num. 7.* Hurtadus *de iust. disp. 2. difficult. 2.* Sanchez *in summa tom. 2. lib. 7. cap. 29. n. 91.* & alij communiter.

Non desetam tamen hinc adnotare primatam sententiam Emanuelis Sà, & aliorum, negantem esse necessariam bonam fidem, minimè improbabilitatis nota inuendæ esse, & posse quis eam sequi secundum Eminentissimū Cardinalem Lugo, qui postquam nostræ sententiæ adhaerit, tandem sic asserit *tom. 1. de iust. disp. 7. sect. 7. n. 115.* Per hoc tamen non dico, contrariam sententiam improbabilem esse, nec damnarem eum, qui ei se conformaret, cum Sacra Rota eam aliquoties in iudicando amplexa fuerit, quæ teste Ludouico Gomez nunc in hanc, nunc in aliam partem declinauit. Ita ille, & Sanchez vbi supra, Dicastillum *de iust. lib. 2. tract. 1. disp. 1. dub. 12. num. 151.* nostram sententiam veritiorem tantum appellant. Ergo secundum Sanchez & Dicastillum, negatiua non est improbabilis. Sed quicquid sit de hoc absolute existimo bonam fidem necessariam esse pro triennali possessione huius Regulæ 33. de qua loquimur.

Quæro quarto, an si aliquis v. g. te ignorante, simoniacè procurauit tibi beneficium, & ideo collatio fuit nulla, prosit tibi Regula triennalis: nam verba Regulæ excludere videntur collationem omnem simoniacam, qualis illa fuit, & in iure damnata, licet non propter culpam tuam, sed alienam. De hoc casu his diebus in facti contingentia ego interrogatus fui. nam patros nepie ignorante emerat ei beneficium; & nunc intrepidè respondi, nostram Regulam intelligendam esse de his, qui scientes commisisse simoniam beneficia ingrediuntur: nam si illis ignorantibus simonia commissa est, non credo à fauore huius Regulæ excludi; quia cum sit pœna, extendi non debet ad simoniam, in qua beneficiari culpabiles non sunt. Quod confirmatur ex ipsis Regulæ verbis, dum dicit: Si quis non simoniacè ingressus possederit, &c. vbi non solum requirere videtur simoniam, vtrumque, sed quæ se teneat ex parte ingredientis beneficium: quando autem simonia se tenet ex parte alterius tertij, licet collatio vt eumque dicatur simoniaca, ingressus tamen, seu actio, qua prouisus ingreditur, non est simoniaca, nec ipsa punitur, sed actio mediatoris, quæ fuit simoniaca: non tamen appellatur ingressus, sed potius apertio portæ vt hic ingredi possit: quare cum vertetur in odiosis, non debet exclusio ad eum casum extendi. Et ita nostram sententiam docet Hurtadus, Layman, & Dicastillum vbi infra: quibus adde Trallench in *Decalogo tom. 2. lib. 7. c. 4. dub. 9. num. 4.* Vgolium *tabul. 1. cap. 6. §. 4. num. 2.* Garciam *tom. 2. pag. 8. cap. 7. num. 15.* Palaum *tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 33. num. 11.* Dicendum est igitur, quod Regula nostra intelligenda sit in simoniaco scienti; secus in ignoranti: vt quia pater, vel frater aliquid dedit pro dando beneficio filio, vel fratri, eo penitus inficio; licet enim hic teneatur illud relinquere, nec acquirat verum titulum, at si possidet triennio, iuuatur hac Regula, quia hic habet titulum coloratum.

Nota tamen hinc etiam contra Lessium *lib. 2. cap. 35. dub. 25. n. 140.* Simoniam huius Regulæ non esse extendendam ad simoniam conuentionalem, & ideo malè citat pro se Gomezium *quest. 12.* nam ipse in hinc questionis se correxit. Et ideo assero, verba Regulæ intelligenda esse de simonia reali completa, non mentali, aut conuentionali: & ita docet Sanchez *in opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 1. dub. 32. num. 1.* & Cardinalis Lugo *de iust. tom. 2. disp. 7. sect. 7. num. 126.*

Quarto quinto, an tempus possessionis triennalis, de qua loquimur, sit computandus ultimus dies de momento ad momentum, vel sufficiat ut sit incepsus: & suppono hoc triennium debere esse continuum & integrum, eo pacto quo docet Cardin. Logo ubi sup. n. 120. ita ut prescriptionem triennem huius Regulæ, de quo loquimur, non iquare possessori, si deest triennio, vel dies vnus rectè docuerit Gordonus in *summa lib. 8. q. 4. cap. 5. num. 24.* & Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 3. c. 18. num. 263.* Hoc supposito: difficultas est, an ultimus dies huius triennij sufficiat quod sit inchoatus. Casus est curiosus, & ego à nemine pertractatum inuenio in terminis possessionis triennalis huius Regulæ. Et affirmatiuè respondeo ex doctrina recepta quod tempus vsucapionis computetur ciuilitè de die in diem, ita ut cæptus dies postremus pro completo habeatur, ut patet in *l. pen. pr. ff. de diuer. tempor. prescript.* Et ita docet ex Doctoribus Holricus Hunnius in *Treutlerum, vol. 2. disp. 22. Thef. 4. quest. 18.* Martinus Bocerus in *disputationibus de vniuerso iure tom. 2. class. 5. disp. 22. num. 29.* Hubertus Giphanius in *l. 6. ff. de oblig. & act. Conanus lib. 3. Commentar. cap. 12. num. 2. & 3. cum aliis.* Quod confirmatur primò ex textu *l. 5. ff. qui testam. facere possunt*, qua Vlpianus aperte ostendit, quod annus pubertatis ultimus cæptus pro completo habeatur: proinde & ultimus dies vsucapionis cæptus pro completo habeatur: nec enim ratio vlla diuersitatis assignari potest. Secundò: in *l. 8. ff. de minoribus*, asseritur ante annum vigesimum quiritum neminem ad munera admitti, minores proinde 25. annis ad honores admitti non debere: subiicit autem Vlpianus, annum 25. cæptum pro completo haberi. Tertio: pari modo in *l. 74. ff. ad S. C. Trebell.* Cum testator iussisset hæreditatem suam filio restitui cum ad annum vigesimum ætatis peruenisset, dicitur annum cæptum pro completo habeatur. Quarto denique cum *l. Alia Sentia* cautum esset, ne minor viginti annis aliter quàm vindicta manumitteret, questum fuit, vtrumne annus postremus, nempe vigesimus debeat esse completus, an sufficiat diem postremum, anni vigesimi cæptum esse? Et respondet Vlpianus placuisse eum, qui Kalendis Ianuarii natus post sextam noctis pridie Kalendas, quasi annum vigesimum complectit, posse manumittere in *l. 1. ff. de manum.* Rectè itaque dixit Bocerus vbi supra, tempus de quo loquimur non esse à momento in momentum, neque ab hora in horam, sed à die in diem computandum, ita ut, qui vltimum diem attingit sufficeret; qui igitur hora sexta diei Kalendis Ianuarii possidere cæpit, hora sexta noctis pridie Kalendis Ianuarii vltimi anni implet vsucapionem. Et hæc omnia dicta esse volo seculo stylo Curie, vel praxi Cancellariæ, si forè in contrarium adessent quod nescio.

Nota tamen posse aliquem ex dictis confirmare sententiam nostris Patris Pelliccionij in *99. Can. q. 45. per totam*, in qua conatur defendere validam esse Professionem factam eadem die susceptionis Habitus, vel complementi sextidecimi anni. Finge v. g. aliquem susce-

pisse habitum primo die Ianuarij anno 1620. hora vigesima secunda, post vespèras, & recurrente eadem die prima Ianuarij anni sequentis 1621. hora decima septima, inter Missarij solemniam ad professionem fuisse admissum; cum defectu quinquæ, vel quatuor horarum ad integritatem anni. In hoc casu Pelliccionius putat professionem esse validam cum Henriquez, Rodriguez, & Palario. Sed ego puto non esse discedendum à communi sententia, quam olim docui, & nouissimè me citato docet Sacra Rota in Magistrali decisione Burgen. nullitatis Professionis, die 16. Aprilis 1649. coram doctissimo D. Arguelles, & me etiam citato mutans sententiam, doctus & amicissimus Barbosa Episcopus Vgentinus de *potest. Episc. part. 3. alleg. 105. num. 22. in 3. edit.* & me citato Ciarrinius in *controu. forens. tom. 1. cap. 108. num. 25.* & me citato Bordonus *tract. de Profess. Regul. c. 4. quest. 10.* & me citato Leczana in *summa tom. 4. verb. Professio Regularis, num. 90.* & me citato Nouarius in *Lucerna Regularium verb. Annus, n. 2.* & me citato Narbona in *Analibus Iuris ann. 16. quest. unica num. 6.* Dico igitur, annum probationis computandum esse physicè, videlicet de momento ad momentum, nec sufficere, quod vltima dies sit incepta.

Notandum est hîc obiter, aliquos asserere, annum nouitiatus debere esse continuuum, continuatione morali non physica: vnde nouissimè Leandrus in *99. Regul. cap. 8. super 2. Regulæ num. 12.* sic ait: [Me patere, que si per espacio de vna, & dos horas se interrumpiesse el nouiciado, no seria cosa notable, porque este es negocio moral, y lo poco se reputa por nada: y en este caso cessa el fin del decreto del Concilio; porque este es, que en el Nouicio experimente las asperezas de la Religion, y ella su natural, y costumbres; y por vna interrupcion tan breue no dexa de experimentarlas. Itè, porque la prescripcion no dize interrumpida por la interrupcion de poco tiempo, como enseñan los Iuristas, maxime Tiraquel *tractatu de Indicio in rebus exiguis, num. 80. y 81.*] Ita ille. Et ita etiam docet M. Fulgentius de Ouiedo in *Republica Regulari part. 1. tract. 6. cap. 1. quest. 1. num. 4.* Adrianus Moens in *Enchir. Regul. c. 12. num. 1.* Zambellus in *Reper. moral. verb. Nouitium, n. 10.* præter alios, quos adduxi in *part. 5. tractat. 5. resol. 19.* Sed licet ibi nulli opinioni adhaerens, nunc tamen existimo contra supradictos Auctores, annum Nouitiatus debere esse continuum continuatione physica, & non morali, ita ut si per vnam, aut duas horas interrumpatur, non sit validum. Et ita docuit Sacra Rota in decisione citata, cui adde Pelliccionium in *99. Can. quest. 24. cap. 3.* qui hoc extendit etiam si Nouitius habitum Religionis retinuerit. Et ratio est, quia alioquin nil certum de interruptione annus nouitiatus cuiusque sufficientia statuere quis posset, sed relinquendum esset cuiuscumque arbitrio, quod dicere in re tam graui absurdum quidem videtur. Et quidem tempus nouitiatus est de forma; sed forma omissa in qualibet minima parte actus, vitiat totum actum. Ergo &c.

DE PRIMATV
SOLIVS D. PETRI,
AC DIFFERENTIA INTER IPSVM
ET D. PAVLVM,
DISCEPTATIONES APOLOGETICÆ,
A V C T O R E
ANTONINO DIANA PANORMITANO,
CLERICO REGVLARI,
CORAM SS. D. N. INNOCENTIO X. EPISCOPORVM
Examinatore, & S. Officij Regni Siciliæ Consultore.

*An Diuus Paulus fuerit Pontifex,
& Caput Ecclesie cum
D. Petro.*

Nquadam Epistola impressa Parisiis anno 1645. & ad Sanctissimum D. N. nunc feliciter regnantem directa, eius Auctor Anonymus, mordicus affirmatiuam sententiam tuerit. Et ad illam firmandam, coaceruat ex impio M. Antonio de

Dominis, quamplurimas SS. Parrum auctoritates, in quibus asserant, Pontifices esse Successores, & Vicarios D. Petri, & D. Pauli, in quibus etiam asserunt, D. Petrum, & D. Paulum fuisse Episcopos Romanos, Collegas, Principes Apostolorum, Fundamenta, Cardines, Duces, Coryphæos, Pastores, Apices, Columnas, Diademata, Oculos totius Ecclesie, ac similia Encomia significantia æqualitatem inter D. Petrum, & D. Paulum. Vnde ipsiunct Pontifices, multis in locis fatentur, multa facere auctoritate sibi præstita à D. Petro, & D. Paulo. Ex quibus Anonymus, infert hanc conclusionem, & consequentiam. Ergo D. Paulus simul cum D. Petro fuit Caput & Pontifex Ecclesie.

Sed hanc opinionem prorsus refellendam esse puto, vnde diuidam hanc disceptationem in tres sectiones; in prima firmabo, Primatum Ecclesie fuisse collatum vni & soli Petro. In secunda demonstrabo, Paulum in ordine ad Primatum, fuisse subditum Petro. In tertia, respondebo ad argumenta Anonymi.

S E C T I O P R I M A.

*An Primatus Ecclesie fuerit collatus soli Petro,
priuariuè quo ad alios.*

R Espondeo affirmatiuè. Probatur primò ex verbis Christi Math. 16. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo clauis Regni Cælorum, &c.* In quibus verbis demonstratur expressè, Christum promississe collatum Primatum Ecclesie soli Petro, & non aliis. Et ideo dixit Bernardus lib. 2. de Conf. cap. 8. *Privilegium Petri singulare, & Cypr. de Vn. Eccles. Petri Cathedra singularis;* Et ideo sancti Patres vno ore asserunt Primatum Ecclesie *vni soli, & tantummodo B. Petro* collatum fuisse. Ne sim longior, paucos ex multis adducam. D. Gregorius lib. 4. Epist. 36. *Certè Petrus Apostolus primum membrum, sanctæ, & vniuersalis Ecclesie est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quam singularia sunt plebium capita?* Rupertus in Euang. lib. 1. cap. 25. cui titulus est, De Primatu Petri Apostoli, inter Principes Regni Dei. Itaque, ait, potestas quidem est communis omnium, *sed vnum, & singulare vnius est Petri Privilegium, cui prius, & singulariter dictum est, Et tibi dabo clauis, &c.*

Sanctus Burcardus V Vormiacensis Episcopus in *Decret. part. 1. lib. 1. cap. 1. & 2.* In nouo Testamento post Christum à Petro Sacerdotalis coepit ordo, cui ipi primo Pontificatus in Ecclesia sancta datus est, dicente Domino ad eum; *Tu es Petrus, &c.* Itaque hoc Privilegium beato clauigero Petro sua vice solummodo commisit.

Damasus Epist. 2. *Princeps Apostolorum Petrus solus, & pr.*

& pra omnibus creditus est, atque percipere meruit à Christo claves Regni caelorum.

Pacianus Epist. 3. ad Sympronianum: Ad Petram locutus est Dominus ad unum ideo, ut veritatem fundaret ex uno.

Cyprianus Epistol. 73. ad Iubaianum: Ecclesia vna est, & super unum, qui claves accepit, Domini voce fundata est. Et lib. de Vniat. Ecclesia Super illam unum edificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oues suas.

S. Thomas ex Cyrillo Alexandrino lib. 1. contra errores Graecorum, cap. 32. Habetur ex Doctorum Graecorum autoritatibus, quod Romanus Pontifex in Ecclesia plenitudinem potestatis habeat. Dicit enim Cyrillus Patriarcha Alexandrinus; Sicut Christus accepit à Patre sceptrum Ecclesiarum, gentium, & Israël, egrediens super omnia Principatum & potestatem: sic & Petro, & eius Successoribus plenissimam potestatem plenissimè commisit, ut etiam nulli alij quam Petro Christus, quod suum est plenum ipsi soli dedit.

D. Leo serm. 2. de Natali Apost. Petri & Pauli; dicens Beato Petro Apostolo: Tibi dabo claves Regni Caelorum, & quaecunque ligaueris super terram, &c. Transitit quidem in Apostolos alios ius istius potestatis, sed non frustra vni committitur, quod omnibus intinetur. Petro enim singulariter hoc creditur. Et serm. 3. de Anniver. sui Pontificatus: Vnus de toto mundo Petrus eligitur, qui & vniuersatum gentium vocationi, & omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiarum Patribus proponatur.

Optatus Mileuijanus lib. 2. contra Parmenionem: Salus Petrus claves accepit. Et iterum: Negare non potes scire te in Vrbe Roma, à Petro primo Cathedram Episcopalem esse locatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus. Audit Anonymus, quod Petrus Romae sedit caput omnium Apostolorum, ergo Pauli; & ideo infra vocat illam Petri Cathedram, Cathedram singularem, ut vocauit Bernardus loco citato de Const. lib. 2. Idem Optatus lib. 7. de Schism. Petrus praefertur Apostolis omnibus meruit, & claves Regni Caelorum communicandas ceteris solus accepit.

Petrus Damianus serm. 17. Vnus est, quem praenobilitant singulari primatus insignia.

D. Augustinus serm. 49. de verbis Domini: In Petro vno Christus firmat Ecclesiam. Et lib. 3. de Baptisma. cap. 17. Vnus est Petrus, qui figuram Ecclesiae gerat. Et tunc: Vni Petro in typo vnitatis Dominus dedit potestatem. Et serm. 24. de Sanctis. Paulum cum Petro laudans asserit: In vno Petro figurabatur vnitatis omnium Pastorum. Hoc etiam dicere voluit D. Leo Epist. 8. in illis verbis: Firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum ceteris confertur. Hinc D. Thomas in 4. sentent. distinct. 14. quest. 3. art. 2. q. 3. ad primum argum. asserit: Quamuis omnibus Apostolis data sit potestas communiter ligandi, & soluendi, tamen ut in hac potestate aliquis ordo significaretur, primo soli Petro data est, vt ostendatur quod ab eo in alios debet eadem potestas descendere. Et lib. 4. contra gentes cap. 76. hoc ipsum confirmat, dicendo: Dominus soli Petro promisit, Tibi dabo claves Regni Caelorum, ut ostenderet, quod potestas Clauium erat per eum ad alios detinenda ad conseruandam Ecclesiae vnitatem. Et ante omnes hoc etiam docuerat Tertullianus in Scorpiaco: Si Caelum, ait, clausum putas, memento claves eius hic Dominum Petro, & per eum Ecclesiae reliquisse. Nota illud, per eum, quia vt dixit Optatus vbi sup. Solus Petrus claves accepit.

Vnde meritò Iulius Primus Epist. 2. ad Theodorum exponens illa verba, Tu es Petrus, &c. Habet inquit, Petrus potestatem singulari privilegio, sibi concessam aperite, & claudere ianuas Regni Caestis, quibus voluerit, &c. Rectè itaque dixit Pius II. Epistol. 228. Post Christum Antonini Diana Pars IX.

Petrus fuit Pontifex vnus, qui Ecclesiae praefuit, Petro mortuo, eius Successores. Alias Patrum autoritates adducam vbi infra in Probatione 2. & 3. Nunc tantum addam verba piissimi, & doctissimi Alberti Pighij de Eccles. Hierarch. lib. 3. cap. 7. vbi testatur. Sanctorum omnium Patrum fuisse communem, & concordem sententiam, Primatum Ecclesiae vni Petro singulariter datum: Ita ille, & post illum de hac communi sententia Patrum, nempe soli Petro fuisse à Christo traditum Primatum Ecclesiae, testatur est etiam Nauclerus de Monarch. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 8. fol. 305. omnino videndus, & Salmeronius tom. 4. tract. 2. part. 3. asserit, quod traditio Patrum vnum Petrum agnoscat post Christum Ecclesiae fundamentum.

Sed Anonymus dicit, multos alios Patres ab ipso congestos, & allatos asserere contrarium, nempe Primatum Ecclesiae existisse etiam penes Diuum Paulum. Respondeo hoc esse merum somnium, nam Patres ab ipso adducti nunquam dixerunt Primatum Ecclesiae fuisse penes Paulum, & expressè, & verbis rotundis dixerunt de Petro, & eorum verba sanè interpretanda esse, & reducenda ad bonum sensum, vt inferius, & in posteriori Disceptatione patebit. Et plura loca Patrum ab Anonymo adducta, fuerunt desumpta ex penu Martini Lutheri, & Marci Antonij de Dominis, vnde illa deberet Anonymus veteri in Proscenio adducere, nec obstat dicere Lutherum, & Spalatensem ex illis locis Patrum adductis, in quibus videtur Paulum aequalem fuisse Petro, falsum inferre, Petram videlicet non fuisse Pontificem, sed Anonymus hoc non admittit, sed infert simul cum Petro Paulum Pontificem fuisse. Hoc, inquam, non obstat, nam ex illis locis Patrum malè intellectis, Spalatenis, & alij haeretici peccarunt per defectum, nullum Pontificem in Ecclesia admittendo. Anonymus verò peccat per excessum, duos constituido. Vnde ex his omnibus meritò Michael Nauclerus de Monarch. Eccles. tom. 1. part. 2. lib. 1. capite primo, sic ait: Posses tuam penes vnum Principem spirituales, Pastoremque vniuersalem esse debet, cui omnes suae, & agnos Christus Dominus pascendas, regendosque sublimi auctoritate concessit. Hinc verò Pastorem Oecumenicum Monarchicumque Principem aliam, à Sancto Petro, & successoribus eius legitimis Apostolicæ Sedis heredibus à Christo Domino fuisse creatum quò uariis audebit imprudenter asserere, nisi quæ Demonum prestigiis dementatum nefanda impiaque haeticorum dogmata fefellerunt? Ita Nauclerus. Quid ad hæc respondebit Anonymus, Gallus est, qui loquitur, & doctor sapientissimus, ex inclito Mateo Sorbonico.

Probari secundò nostra opinio, ex alio loco sacrae Scripturae Ioan. 21. vbi Christus dixit Petro: Pasce oues meas, in quibus verbis apparet Primatum Petri fuisse gratiam specialem, ei tantummodo concessam. Nam sicut Matth. 16. post illam eximiam Petri confessionem: Tu es Christus filius Dei viui, fuit specialiter ei promissus primatus totius Ecclesiae. Er ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. Ita & hic, post eximiam amoris significationem, per tres geminatas responsiones: Tu scis Dominus quia amo te, fuit ei specialiter Primatus concessus in his verbis: Pasce oues meas, in quibus caput totius Ecclesiae fuit constitutus. Nam idem est: pasce oues meas, ac si diceret: pasce omnes oues meas, nemine excepta, etiam Apostolos, etiam Paulum, & sic exponit dicta verba Pitigianus in 3. sent. tom. 2. distinct. 15. quest. 2. art. 1. concl. 2. Duallius de Rom. Pontif. part. 1. quest. 4. & 3. Bellarminus lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 16. Corduba in 99. lib. 10. de potestate Papa quest. 14. Castillo 4. sent. in tom. 2. dist. 16. q. 2. n. 4. & seqq. qui respondent ad aliqua loca D. Pauli adducta à Luthero, qui contendebat Paulum non efficere ouem Petri, sed illum ei aequalem

constituere. Idem etiam asserit Suarez contra Regem Angliæ *lib. 1. cap. 10. n. 3. & n. 20. & c. 11. n. 8. iuncto n. 20.* Sed audiamus Valentiam *tom. 3. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 29.* Absoluit, inquit: pascere oues meas, quo ipso aperte significaret alienum fore à suo onis, quicumque Petrum pastorem non agnosceret, quamobrem, nec Apostolos quidem à Petri cura eximit. Nisi fortè non illi fuerunt Christi oues. Ita ille.

Audi etiam Maldonatum *in Ioan. c. 2. §. vers. 15.* Quæso cum Christus dicit: pascere oues meas, pascere agnos meos, quas oues, quos agnos intelligit? Dicam clarius, comprehendit cæteros Apostolos, an non? Qui id affirmauerint, reperiuntur Eulæbius, Cyprianus, quin & Auctores Græci à Romano Pontifice studio nationis abhorrentes. Qui verò negauerit, præter Lutheranos, & Calvinistas nuper reperitus est nemo, quorum facillimè potest opinio refutari; quid enim est: pascere oues meas, nisi pascere gregem meum, pascere Ecclesiam meam? Quicumque ergo intra Ecclesiam erant, pascendos illi tradidit, reliqui verò Apostoli extra Ecclesiam, ut opinor, non erant. Denique Christus non dicit Petro: has, aut illas oues, sed pascere oues meas, omnium ergo suarum ouium curam illi dedit. Hæc Maldonatus.

Sed egregie Caietanus supra omnes *in opuscul. tom. 1. tractat. 3. de Romano Pontif. infrim. cap. 10.* pascere oues meas, inquit, aut omnes, aut istas, aut nullas, vel vagæ oues committuntur. Et quidem quod non has, vel illas determinatè commiserit, verba ipsa testantur, quod verò nullas, veritati aduersantur: quod autem vagæ reliquerit & Christi sapientiæ derogat, & veritati pronomini adiuncti contrariatur. Sapientis enim Gubernatoris, & Potentis definire, prouidere, non vagam relinquere viuionem suam, & constare quod ex hoc ipso, quod solo pronomine *Meas* demonstrat oues non vagæ, sed indefinituè loquitur, sed ex hoc ipso, quod nullas suas eximit, omnes suas comprehendit, dicendo: pascere oues meas, & propterea non oportuit apponere omnes, quia quæcunque oues ad quas extendens pronomen *Meas*, comprehenduntur, cum dicitur: pascere oues meas, sicuti *Ioan. 10.* omnes comprehensæ sunt Christi oues, cum dixit Dominus: Animam meam pono pro ouibus meis, & rursus: Oues meæ vocem meam audiunt, unde *ly Meas*, vniuersalis signi suppleri effectum, altiori ratione necessario appositum patet. Et hinc confirmatur sensus Catholicus, quoniam, quod ibi, *Ioan. 21.* videlicet, Christus promissit, hic exhibuit, & propterea quia ei totam Ecclesiam promissit, hic omnes oues commisit. Et confirmatur rursus ex verbis *D. Ioan. 10.* Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus pastor. Si enim ex omnibus ouibus, ouile vnum constare debet sub vno pastore, consequens est, ut cum vnus pastor infirmetur, & dicitur: pascere oues meas, illius vnus ouilis cura committatur. Hucusque acutissimus Caietanus, qui in fine dicti cap. 10. asserit in dictis verbis: pascere oues meas, Christum dedisse potestatem Petro, etiam supra Paulum. Hinc Episcopus Massiliensis Coeffeteau contra Marcum Antonium de Dominis *lib. 1. cap. 5. num. 2. sic ait.* Cum Petrus Princeps Apostolorum vocatur, nedum reliquorum, sed etiam ipsius Pauli Princeps significatur, quod non secus, quam reliqui, sit in numero ouium, quas pascendas suscepit Petrus. Ita ille. Quod etiam nouissimè docet eruditus Pater Ioannes Bagotius *in Apologético fidei p. 1. lib. 3. disp. 8. c. 3. sect. 1.* vbi firmat de iure diuino fuisse Petrum constitutum à Christo Principem, & caput Apostolorum. Et postea *c. 4. sect. 1.* idem confirmat, & inter Apostolos apponit etiam D. Paulum, & subditum; ac inferiorem Petro facit.

Rectè itaque ex omnibus supradictis communiter asserunt Sancti Patres, in citatis verbis: pascere oues meas, solam Petrum, & non alium fuisse in Ecclesia Pastorem su-

premium constitutum. Nam omnes alios tanquam oues ab ipso regendas Christo in dictis verbis ei subiiciuntur quod patet ex contextu ipsius litteræ. Vnde Theophylactus exponens ista verba: pascere oues meas, præfectorum ait ouium totius Mundi *Petro commendatur, non alteri, sed huic traditur.* D. Cypr. *lib. de vnit. Eccl.* sic asserit. Petro iterum post resurrectionem suam dicit: Pascere oues meas, super illum vnum ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oues suas, & quamuis Apostolis omnibus, post resurrectionem suam parum potestatem tribuat, & dicat, sicut misit me Pater, & ego mitto vos, *Tamen ut vnitatem manifestaret, vnam Cathedram constituit, & vnitatis eiusdem originem ab vno incipiente sua auctoritate disposuit.* Hoc erant vtiq; & cæteri Apostoli, quod & Petrus pari consortio præditi, & honoris & potestatis, sed exordium ab vnitatis proficiscens, Primatus *Petro datur, ut vna Christi Ecclesia, & Cathedra vna monstraretur.* Sic ille. Sed non minus eleganter Bernard *lib. 2. de consid. c. 8.* Pascere oues meas: oues meas, inquit, cui non platum non designasse omnes? Nihil excipitur, vbi distinguit nihil & fortè præsentem cæteri condiscipuli erant, cum committens vni, vnitatem omnibus commendaret in vno grege, & in vno pastore. Idem etiam docet D. Leo *serm. 3. de anniuers. sui Pont. de toto mundo, vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiæ Partibus præponatur.* Vt quomodo in populo Dei multi Sacerdotes sint multi Partes *omnibus tamen regat Petrus,* quos principaliter regit & Christus. & paulò post: *Idè Petro singulariter hoc creditur,* quo cunctis Ecclesiæ Rectoribus forma proponens, &c.

Et tandem adducam hic auctoritatem D. Chrysostomi, qui ex dictis verbis, pascere oues meas, non solum firmat Petram fuisse constitutum Ecclesiæ supremum pastorem, sed etiam Paulum, ut talem eum existimasse. Pascere, inquit, oues meas. Cur tandem aliis prætermisissis de his solum Petrum affatur? Singularis, siue eximius ex Apostolis, & os discipulorum, & cæterus, ac vertex erat. *Idcirco & Paulum ascendit, ut eum studiosè videret præter cæteros, ita Chrysostomus Hom. 87. in Ioan.*

Dicendum est igitur cum Dunallio *de Rom. Pont. p. 1. quest. 3. Azotio tom. 2. lib. 4. c. 9. q. 1. Castillo vbi sup. n. 19.* & aliis in his verbis: Pascere oues meas, Christum compleuisse promissionem factam Petro *Ioan. 21.* Et ego tibi quia tu es Petrus, &c. Ergo sicut ibi verba Christi satis exprimit, & vniuersim S. Partes exponunt, & declarant primatum soli, & tantummodo D. Petro, & non aliis fuisse promissum, sic dicendum est hic cum iisdem Patribus, etiam soli, & tantummodo Petro traditum fuisse, ut iam satis firmauimus.

Sed contra superius dicta, posset aliquis dicere in fauorem Anonymi non obstat verba: pascere oues meas; nam sicut non esset hæreticum, imò satis probabile, asserere secundum aliquos ex priuilegio Beatam Virginem exceptam fuisse ex illis verbis generalibus; Omnes in Adam peccauerunt. Ita dicendum est, non esse hæreticum asserere cum Anonymo, Paulum ex priuilegio fuisse exceptum ab illis verbis: pascere oues meas, sed satis probabile ex auctoritate Patrum, quas ipse adducit. Respondeo, esse magnam disparitatem inter exceptionem Beatæ Virginis quam admittunt Doctores ab illa regula generali: Omnes in Adam peccauerunt; & inter exceptionem Diui Pauli secundum Anonymum ab illis verbis: pascere oues meas. Nam primò, ad sunt multæ rationes, quare excipienda sit Beata Virgo ab illis verbis: Omnes in Adam peccauerunt, quas enumerat, & obseruat Valentia *tom. 1. q. 11. punct. 11.* Sed nulla ratio adest pro exceptione D. Pauli ab illis verbis: pascere oues meas, imò contrarium dicendum apparet, nam præter alias rationes, ex dicta exceptione; Statum Ecclesiæ Monarchicum saltem minueretur, contra id quod dicit Ezechielis *cap. 34.* Suscitabo super eos Pastorem vnum, &

Et cap. 37. Erat vnus Pastor omnium vestrum; deinde ex dicta exceptione sequeretur absurdum, & ad quod tollendum dixit Hieronymus *lib. 1. contra Iovinianum* *Iner duodecim vnus eligitur*, vt capite vno constituto schismatis tolleretur occasio. Secundò, non desunt ex S. Patribus quamplures Doctores, asserentes B. Virginem fuisse exceptam propter multas rationes, ab illis verbis generalibus: Omnes in Adam peccauerunt. Sed nullus Pater, nullus Scholasticus, vsque adhuc ausus est dicere ab illis verbis: pasce oues meas, fuisse exceptum D. Paulum, imò omnes Paulum in dictis verbis includunt, & docent in regimine fuisse subditum D. Petro. Pates verò quos Anonymus adducit in sui fauorem nihil asserunt, vt ego satis in hac Discept. & in sequenti probaui. Tertio, quia in aliquibus generalibus locutionibus B. Virgo non includitur, vt colligitur ex Trident. vbi declarat Virginem non comprehendi sub definitione sua generali, de peccato originali, & consequenter idem declarat, vel certe dat declarandi facultatem de locutionibus Scripturæ, quia Concilium id definit, quod censet in Sacra Scriptura doceri. Confirmatur hoc à simili, quia tam sunt generales locutiones illar de peccato actuali: Non est homo, qui non peccet. *1. Paral. 6.* Et in multis offendimus omnes, *Jacob. 3.* In quibus verbis non intelligitur excludi Virginis priuilegium. Ergo eodem modo videntur explicandæ locutiones generales Scripturæ de peccato originali. Ergo non valet argumentum in fauorem Anonymi, desumptum ex verbis: Omnes in Adam peccauerunt, vt sicut ex illis excluditur Beata Virgo, ita & potest excludi D. Paulus ex illis: pasce oues meas. Nam vt probauimus, dispar est ratio inter exceptionem Beatæ Virginis ab illa regula generali: Omnes in Adam peccauerunt, & inter exceptionem præsentam ab Anonymo D. Pauli ab illis verbis: pasce oues meas. Itaque notabiliter dicendum est cum Ioanne Præposito insigni Societatis Iesu Theologo in *p. 2. D. Thoma q. 83. dub. 4. §. poster.* & aliis, quod propositiones vniuersales Sacræ Scripturæ non includunt illos, quos aliunde colligitur habere priuilegium in contrarium, vel ex alio loco Sacræ Scripturæ, aut Patrum autoritate, vel alia ratione, vt aliqui Doctores in Beata Virgine in ordine ad peccatum originale dixerunt. At in nostro casu, neque ex rationibus, neque ex aliquo loco Sacræ Scripturæ, neque ex autoritate Patrum potest colligi priuilegium exceptionis D. Pauli ab illis verbis: pasce oues meas; imò rationes, Scriptura, & Patres sunt in contrarium, vt supra probauimus. Ergo videant quo pacto possent Aduersarij excipere D. Paulum ab illa propositione vniuersali: pasce oues meas. Vnde non desinat hic apponerere verba Francisci de Quiedo insignis Theologi Societatis Iesu in *p. 2. D. Thoma tract. 6. controuers. 9. punct. 1. n. 1.* vbi sic ait: Censco aliquem excipere sine fundamento à propositione vniuersali reuelata, non solum esse temerarium, erroneum, & suspectum de hæresi, sed manifestè hæreticum: est enim negare obiectum proximè actum terminare assensum formalem & immediatè in se ipso reuelatum. Propositio enim vniuersalis immediatè de omnibus particularibus reuelatur, neque alio modo credimus innumera fidei mysteria, nisi propter reuelationes vniuersaliter factas. Ideò tenet communis Theologorum sententia in materia de fide, similia omnia contenta in propositione vniuersali reuelata de fide esse. Hucvique Quiedo. Ex cuius doctrina videant Aduersarij, si possunt excipere Paulum ex illa propositione vniuersali, pasce oues meas, & quam censuram eius opinio mereatur. Nec obstat recurrere ad autoritatem Patrum, quas ipsi adducunt, nam nihil asserunt ad rem, & oprinè explicantur à Theologis, vt à nobis hucus in his disceptationibus explicatum est. Probat tertiò nostra sententia ex simbolo Nicæno, in illis verbis: Et vnã Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Dicitur enim Ecclesia

vnã præter alias rationes, vt obseruant Patres ab vno Pastore suo Episcopo; cum plebs Christiana (vt Cyprianus *lib. 4. Epist. 9.* inquit, adunata coheret, & ita docet Valentia *tom. 3. disp. 1. par. 1. punct. 7. §. 15.* Franciscus de Castillo in *4. sent. tom. 2. disput. 3. quest. 10. num. 11.* Bellarminus de *Rom. Pontif. lib. 1. cap. 9.* & omnes Theologi communitè. Quod ita certum est, ait Duualius de *Rom. Pontif. par. 1. quest. 2.* vt à quoquam, citra fidei iacturam, negati non possit. Ezech. enim *cap. 34.* de fidelibus in noua lege ante fuerat pronunciatum. Suscitabo super eos Pastorem vnũ. & *cap. 37.* Et erit vnus Pastor omnium vestrum. & *Io. 10.* Postquam Christus de filiis Israel locutus esse, subiunxit: Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ovili; & illas oportet me adducere, & fiet vnũ ouile, & vnus Pastor. *Quibus accedit plurimum Conciliorum definitio, & vniuersis veterum Patrum omniumque Christianorum consensus*, cui resistere ex Augustino *Epist. 118. insolentissima est insania.* Hucvique Duualius. Sed dicit Anonymus suam sententiam non lædere vnitatem Ecclesiæ & statum Monarchicum, quia licet ipse asserat Paulum, & Petrum fuisse Pontifices: non tamen dicit constituisse duo Capita, sed ambo vnũ Ecclesiæ caput effecisse. Ergo in tali sententia vnitatis, & Ecclesiæ Monarchia non offenditur, & adducit exemplum Sanctissimæ Trinitatis, cuius status est perfectè Monarchicus, quia licet tres personæ distinctæ, omnes tamen habent tantum vnã potentiam supremam, & independentem in singulis, quam in omnibus, vnde sicut vnus Dominus; vnus Rex secundum fidem.

Respondeo, & miror, quod res tam grauis, ita gratis ab Anonymo asseratur. Proferat quidem vnũ solum Patrem; qui asserat Paulum, & Petrum Pontifices effecisse vnũ Ecclesiæ Caput: ego dabo Caput meum; proferat locum vnũ, & vincat, sed omnia de suo cerebro fingi, vnde postquam ex verbis Patrum malè intellectis statuerit in Ecclesia duos Pontifices, Paulum, & Petrum, vt fegiat consequentiam Ergo Ecclesia fuit corpus biceps sine vlla auctoritate, sed gratis asserit Paulum, & Petrum effecisse vnũ caput, & ita constituant vnitatem Pastoris in Ecclesia. Sed omnino talis sententia reprobanda venit, nam Sacræ Scripturæ ita conueniunt à Sanctis Patribus intellectæ, & explicatæ clamant, vnitatem Ecclesiæ à Christo Domino fuisse ex vno solo Petro fundatam. Vnde sapientissimè dixit Caietanus *tract. de Rom. Pontif. instit. cap. 5.* Oportet saluare non solum significationem, sed etiam detiuationem, hoc est, non solum vt vnitatis Ecclesiæ significetur per vnitatem Petri, sed etiam vt vnitatis Ecclesiæ proficiat ab vnitatis Petri, ita vt initium habeat Ecclesiæ vnitatis ab vno Petro. Ita Caietanus.

Sed audiamus Patrum verba. Pacianus *Epist. 3. ad Sympronianum*, Ad Petrum, inquit, locutus est Dominus, ad vnũ idem, vt vnitatem fundaret ex vno. Cyprianus *lib. de vnit. Eccl.* loquitur Dominus ad Petrum. Ego tibi dico, quia tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Et eidem post resurrectionem suam dicit: Pasce oues meas, & quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, si cui remiseritis peccata, remittantur illis. Tamen vt vnitatem manifestaret vnitatis eiusdem originis ab vno incipiente auctoritate disposuit. Et *Epist. 40.* Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Vide alia aurea verba Cypriani adducta paulò supra in probatione prima.

Iulius II. *quest. 1. ad Episcopos Orientales.* Connexio totius corporis vnã sanitatem, vnã pulchritudinem facit, & hæc quidem connexio totius operis vnitatem requirit, Quamvis & inter Beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quedam discretio potestatis,

& cum omnium par esset electio, *Vni tamen datum est, vt cæteris præmineret.*

Optatus *lib. 2. contra Parmenidem*: Cathedra vna est, quæ est prima de dotibus, in ea sedis primus Petrus, succedit Linus, Lino Cletus, &c.

Alexander II. *in Concilio Roma celebrato*. Cum omnibus discipulis patrem ligandi, atque soluendi potestatem Dominus daret, Petrus pro omnibus claus Regni Cælestis se daturum promissit. Quicumque ergo ab unitate Ecclesiæ, quæ per Petrum intelligitur, fuerit alienus, execrâre potest, consecrare non potest.

Anselmus *in cap. 16. Math.* Eam potestatem idèd quasi vni Petro concessit specialiter, vt ad unitatem nos inuittaret. Ideo cum Principem Apostolorum instituit, vt Ecclesiæ quasi vnum principalem Vicarium Christi habeat.

Iterum Cyprianus *Epist. ad Iubaianum*: Ecclesiæ quæ vna est super vnum, qui claus accepit, voce Domini fundata est.

D. Augustinus *lib. de Pastor. cap. 14.* Imò verò & in ipso Petro unitatem commendauit, multi erant Apostoli, & vni dicit: *Pasce oues meas.* Sed non desinam hic apponere verba Summi Pontificis Bonifacii VIII. *in extrauagant.* Vnam Sanctam, sic enim inquit, vnam Sanctam Ecclesiæm vrgente fide credere cogimur, & tenere. Igitur Ecclesiæ vnus, & vnice vnum corpus, vnum caput, non duo capita quasi monstrum, *Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, Petrique successor.* Hæc pauca verba iugulant Anonymum, primò asserit Pontifex, vnum corpus, vnum caput. Et statim explicat, quid intelligat in his verbis, Vnum corpus, vnum caput, *Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, Petrique successor.* Ergo secundum Bonifacium constituunt in Ecclesiæ unitatem corporis, & capitis *Christum, Petrus, & Pontifex,* quæto ego ab Anonymo, quare ipse contra Bonifacium addit & Paulum, qui ei hanc tribuit auctoritatem, sunt meræ nugæ: verum omnibus supradictis addamus auctoritatem aliquorum recentiorum. Itaque Nicolaus Sanderus *de Clauæ David lib. 3. c. 5.* vbi probat unitatem Ecclesiæ ex institutione Christi ab vno Petro processisse, sic ait: Deus per naturam vnus, & in personis trinus, atque idèd nec unitatis primum fabricandæ, nec multitudinis ex unitate postea propagandæ vnquam immemor, sicut primum firmavit vnum Adamum, ac deinde ex illo vno fecit omne genus hominum. Itemque sicut populum sibi peculiarem selecturus, primum vocauit vnum Abrahamum (vt *Isaias* ait) ac deinde benedixit ei & multiplicauit eum. Sicut etiam ex *Agypto* populum suum educurus, primum vocauit vnum Moysen; ac deinde tulit de spiritu eius, tradiditque eum septuaginta vitis, vt sustinerent onus populi vnà cum illo. Sic etiam veteribus adaptans noua, naturam perficiens, figuram adimplens, & legem statuens: vnum Simonem Ioannis *filium vocauit Cepham,* hoc est petram. Deinde Iesu Christi diuinitatem ei, primum, ac per eius Confessionem, aliis reuelans, promissit se supra petram ædificaturum Ecclesiæm suam. Mox eidem Petro claus Regni Cælorum contulit, quantum vsum postea cæteris Apostolis communicauit. Eum quoque fecit primum Apostolorum, cui postea vndecim socios adiunxit, qui onus Ecclesiæ molis vnà cum illo sustinerent. Ei præterea fidem contulit tam stabilem, & firmam, vt frates suos confirmare tum posset, tum deberet. Eum postremò in gradu singulari, quo Christum cæteris Apostolis plus amauit, Pastorem ouium, atque agnorum constituit, alios postea simul cum illo ad docendum, ac baptizandum omnes gentes mittens. Ita & in Ecclesiæ ædificanda primus, ac solidissimus militantium lapidum est Petrus, & in familia gubernanda Princeps moderandarum clauium est Petrus, & in legatione obeunda Chori Apostolici Coryphæus est Petrus,

& in fidei causis decidendis columna maxima immobilis est Petrus, & in grege plus aliis amando, pascendoque, *Vnus & singularis pastor est Petrus.* Vndique igitur Apostolici ordinis caput est, cui Dominus tam eminentem gratiam, ac potestatem contulit, vt nemini maior, nemini par, nemini aliqua omnino potestas daretur. Vna est igitur Ecclesiæ, super Petrum fundata, ab ipso incipit, per ipsum conseruatur. Hæc Sanderus. Sed audiamus Stanislaam Socoleuium Polonum, vitum suo tuo celebratissimum *lib. 2. de vera, & falsa Ecclesiæ discrimine c. 5. fol. 237.* Capitis, inquit, vnitas quæ? non alia quam vnitas Pastoris, quis hoc doceret? Christus Dominus, & erit vnum ouile, & vnus Pastor; quis Pastor? quis alius, nisi spontè errare velis, quam ille, cui manus pascendi roties repetitis vicibus: *pasce oues meas, pasce agnos,* committitur? Ita ille. Rectè itaque dixit alius Stanislaus Cardinalis Hofius *in Confessione Cath. fidei cap. 26.* Vnitatis constituendæ principium Christus, & retinendæ per eundem Christum *Petrus statuitur.* Quoniam verò præsentiam sui corporalem Ecclesiæ subtrahere erat, vnus vt ministerio voluit, per quem vnitas hæc teneret: Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c.

Cum igitur ex supradictis Sacræ Scripturæ locis clare pateat, & Patres asserant, unitatem Ecclesiæ Christum ex vno, & in ipso Petro fundasse; necesse sequitur propositionem Anonymi non esse admittendam, nempe Paulum fuisse cum Petro Pontificem, quia & contra Symbolum Nicænum, & contra Scripturas, & Patres, vnitas Ecclesiæ non ex vno, sed ex duobus à Christo fundata fuisset. Ergo &c.

Ad exemplum verò, quod ipse adducit de Sanctissimæ Trinitate. Respondeo, in Trinitate vnã habere Monarchiam, quia tres personæ sanctissimæ Trinitatis habent vnã potentiam, vnã voluntatem, vnã intelligentiam, & vnã essentiam simplicissimam, sed in Paulo, & Petro non extabat vna voluntas, vna eademque forma, essentia, & natura simplicissima, & per consequens non poterat existere vna mens, vna potentia, vna voluntas. Ergo &c.

Dicendum est igitur ad unitatem Ecclesiæ, & gubernationem Monarchicâ ex institutione Christi Pontificatû super vnum constitutum fuisse, vt rectè observat Salmæonius *tom. 4. part. 5. tract. 5. Duardus in Bulla Cæne lib. 2. c. 1. q. 5. 10. Gerson. lib. de Ausfer. Papa consider. 8. Duvalius de Rem. Pont. par. 1. q. 2. Azorius tom. 2. lib. 4. cap. 12.* vnde contra Almainum, & Ocham teste Ioanne Maiori *in 4. sentent. distinct. 24. quæst. 3.* dicendum est, quod ex nulla vrgenti causa possit summus Pontificatus duobus æqualiter dari, nam tribus modis fingi posset duos summos esse Pontifices. Primò, vt summa potestas in duos diuideretur, quorum vnus in Oriente, summa Ecclesiæ administratione potiretur, alter verò in Occidente, vt olim duo erant Imperatores, Orientalis, & Occidentalis. Secundò, vt æquè singuli summam in Ecclesiæ potestatem haberent, ita vt vterque in solidum gubernaret, & ita fuerunt aliquando duo Imperatores Augusti. Terriò vt ambo simul Primatum tenerent, ita vt neuter sine altero quidquam posset, sed omnia simul ambo præstarent. At nullo ex prædictis modis possunt duo esse Summi Põtifices, quia sic necessario feret, vt summa Pontificis potestas ex parte minueretur: nam si duo primo modo crearentur, esset eorum potestas diuisa, ac proinde neuter in totum orbem, nec vnus omnia præstare posset. Si verò secundo modo, toti Ecclesiæ duo Summi Pontifices præstarentur, etiam vtriusque potestas ex parte minueretur, nam vterque esset Christi ouis, & tamè vnus non alteri præstaret, ac proinde neuter in vnuerfas Christi oues potestatem haberet. Nec terriò item modo duo esse possunt Ecclesiæ Pontifices, neuter enim summam haberet potestatem, vt qui vnus sine altero nihil posset. Et hæc omnia rectè obser-

uar Azorius *ubi supra*, quæ quidem accidissent etiam cum D. Paulo, & Petro, si fuissent ambo Pontifices, vt vult Anonymus: Ergo, &c.

Reassumendo igitur omnia, quæ vsque adhuc dixi, assero propositionem hanc Paulus fuit Pontifex simul cum Petro, esse contra textus Euangelij *Math. 16. Ioan. 11.* à Sanctis Patribus communiter iam intellectos, & declaratos, nempe Primatum Ecclesie fuisse largitum à Christo Domino vni, & soli D. Petro, ex quo vno Christus Dominus fundauit vnitatem Ecclesie in Symbolo Nicæno expolitam sub illis verbis; Et vnam sanctam, &c. Addam etiam verba Patrum Concilij Florentini, sic asserentium. Definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere primatum & ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & in ipso Beato Petro pascendi, regendi & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Christo plenam potestatem traditam esse. Si igitur Concilium in dictis verbis definit Pontificem esse successorem Beati Petri. Ergo non Pauli, quia alioquin tranca & manca esset doctrina, & definitio Concilij, quod absurdum est dicere. Item Concilium asserit Beatum Petrum fuisse Principem Apostolorum. Ergo & Pauli. Et tandem firmat Pontifici in Beato Petro à Christo traditam esse potestatem. Si in Petro, ergo non in Paulo. Quod etiam fatetur Innocentius tertius, *in cap. solite, de maiorit. & obedient.* asserens: Nobis in Beato Petro sunt oues Christi commissæ, dicente: pascite oues meas. Et in Petro dixit successoribus suis: Quodcumque ligaueris, &c. Vide Concilia & Canones, quando loquuntur de primatu nullam efficere mentionem de Paulo, sed tantum de Petro, & tamen Anonymus contra Scripturam, Concilia & Canones vult in primatu Ecclesie Paulum Petro associare.

SECTIO SECVNDA.

An D. Paulus quoad Primatum Ecclesia fuerit subditus Diuo Petro, licet æqualis quoad Apostolatam.

Respondeo affirmatiuè; vnde suppono, distinguendum esse inter Apostolatam & Primatum. Et ideo licet Apostoli fuerint pares Diuo Petro quoad munus Apostolatam, & quoad clauem doctrinæ, fuerunt tamen inferiores quoad regimen & primatum. Clarè hoc patefecit Hieronymus *lib. 1. contra Iovinianum*: Super Petrum inquit, fundatur Ecclesia. Et licet id ipsum in alio loco super Apostolos fiat, & coniuncti clauis Regni Cælorum accipiant, & ex æquo (quod attinet quidem ad prerogatiuam Apostolatam) super eos Ecclesie fortitudo solidetur: *tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt Capite constituto Schismatis tollatur occasio.* An verò ab Hieronymo, vel amplius aliquid ad æqualitatem in Apostolatu declarandam, vel clarius ad Petri nihilominus præeminenciam in auctoritatem Regiminis euendam, dici potuit? Et D. Leo *Epist. ad Anastasium Tartensem Episcopum*: Inter Beatissimos inquit, Apostolos, in pari honoris consortio fuit quædam discretio potestatis. Et cum omnium par esset electio (nempe ad Apostolatam) *vni tamen datum est vt cæteris eminere.*

Sed audiant Lectores, aurca verba incomparabilis viti Cardinalis Baronij *tom. 1. ann. 34.* sic asserentis: Sicut enim, quæ cæteris Apostolis æquè ac Petro contulit, & communia omnibus esse voluit, euidenter expressit, nimirum cum dixit de his, quæ ad sacrificium pertinent: Hoc facite in meam commemoracionem. Quæ ad verbi prædicationem, quæque ad Baptismum: Euntes doce-

te omnes gentes, baptizantes eos. Quæ insuper ad remissionem peccatorum spectarent: Quæcumque ligaueritis super terram, erunt ligata & in Cælo, & quæcumque solueris super terram, erunt, soluta & in Cælo. Vel cum dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Sine cum aperit illis sensum, vt intelligerent Scripturas. Ita etiam, quæ peculiaria voluit esse Petri, aperte significauit. Siue cum dixit: Tu vocaberis Cephas. Vel cum ait: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Aut cum subdit: Et tibi dabo clauis Regni Cælorum. Ac denique cum eodem modo perficiens, ac adimplens, ait: *Pasce agnos meos, & pasce oues meas. Ex his igitur videas Dominum nostrum, certo quodam discrimine adhibito, quæ communia essent omnibus Apostolis, & quæ Petro tantummodo contulisset, egregiè distinxisse: vt non miretis, si eadem adhibita distinctione Patres dixerunt aliquando, omnes Apostolos pari fuisse præditos potestate; aliquando Petrum cæterorum Caput, & Principem.* Hæc Baronius.

Supposita igitur hac distinctione, & differentia inter Apostolatam, & primatum, quam nemo ex Catholicis negabit, assero constantè, quoad munera Apostolatam, fuisse Paulum Diuo Petro æqualem, sed contrarium in eisdem est in ordine ad primatum, & ad potestatem iurisdictionis. Nam in hoc Paulus non fuit æqualis, sed minor D. Petro. Et ita obseruat ex doctoribus Sorbonicis, piissimus, & doctissimus Andreas Duualius *in tract. de Rom. Pontif. part. 1. quest. 3. in fine.* firmat enim Paulum, & Petrum fuisse æquales, tum in fidei seruire, tum denique in passione; quia eodem tempore, & loco, & sub eodem Tyranno Martyrium subierunt; *non autem in ratione potestatis.* Idem etiam, ex eodem Marco Sorbonico, docuit Nicolaus Coeffeteau Episcopus Massiliensis, ex almo Ordine Prædicatorum, contra M. Antonium de Dominis *tom. 1. lib. 1. cap. 3. fol. 56.* vbi sic ait: Breuissimè dice, posse Paulum conferri cum Petro duplici respectu, scilicet vel ratione priuæ sanctitatis, laboris pro Ecclesia suscepti, zeli, adeoque Officij, & gradus Apostolici, & hoc respectu Paulum Petrum parum facere non dubitamus. Rectè enim Leo dicit: De eorum meritis, atque virtutibus, nihil nos debere sentire discretum. *Vel ratione iurisdictionis, & potestatis. sicque Paulum primas concedere Petro asseremus.* Ita ille.

Vnde vtiuam Aduersarij vestigijs Doctorum Sorbonicorum adhererent, inter quos etiam, tanquam illum, & omnium Magister ponendus est Angelicus Doctor D. Thomas, qui *in lect. 2. Epist. 2. ad Galat.* exponens illa verba D. Pauli: Cum autem venisset Petrus Antiochiam, in faciem restitit, cum Glossa ibi dixerit: Restitit ei tanquam par. D. Thomas interpretans, quo pacto sint dicta verba Glossæ intelligenda, asserit: *Dicendum est quod Apostolus fuit par Petro in executione auctoritatis, non in auctoritate regiminis.* Quid ad hæc respondebunt Aduersarij? Thomas est, qui loquitur. Si leo rugit, quis non pavebit ad eius occursum? Sed iterum audiant ipsum, de directo contra ipsos loquentem. Ipsi asserunt, Diuum Paulum fuisse æqualem D. Petro. Thomas asserit fuisse subditum D. Paulum D. Petro. Accipe eius verba in suo vltimo testamento, nempe *in 2. 2. quest. 33. articulo 4. ad secundam,* vbi firmans illam conclusionem, quod subditus, & inferior potest cum debitis circumstantiis superiorem corrigere, sic asserit: *Paulus qui erat subditus Petro, propter imminens periculum scandalum circa fidem Petrum publicè arguit.* Ita ille, & ante illum, hæc opinionem esse communem testatur Abulensis *in cap. 18. Mart. quest. 86.* sic asserens: Vbi tamen specialiter imminet periculum fidei, nisi Prælati publicè arguantur, possunt subditi, imò debent

debent arguere Prælatos suos. *Vnde Paulus etiam si esset subditus Petro*, vt communiter asseritur propter imminens periculum scandali Petrum publicè arguit. Hæc Tôstatus. Idem docuit D. Antonius in *Chronica part. 1. iii. 6. cap. 4.* sic asserens: Quando dicitur specialiter de Petro & Paulo, quod sunt pares intelligendum est, vel quoad meritum & præmium, vt videtur sentire Ambrosius & Leo Papa, vel quoad potestatem Ordinis. Quantum autem ad iurisdictionem, Petrus maior Paulo, & omnibus aliis fuit. Gabriel Biel in *Can. Missæ, lect. 74.* Paulus, ait, qui erat sub Petro, propter imminens periculum scandali Petrum publicè arguit. Et quomodo Hieronymus ad *Galat. 2.* dicat: Paulus Petrum reprehendit, quod non auderet, nisi se non imparem sciret, sed hoc non de officio Ecclesiasticæ dignitatis, sed de puritate vitæ, & sanctitate conuerſationis intelligitur. Solus enim Petrus inter Apostolos primatum gerebat. Ita ille. Idem firmat etiam Cardinalis Turcremata in *Summa de Ecclesia lib. 2. capit. 13.* vbi sic asserit: Pater quomodo, siue in quo Paulus non dicebatur inferior Petro, scilicet in duobus. Primum hoc, quod à Christo immediatè erat institutus Apostolus, vt Petrus, & alij. Secundò in hoc, quod à Deo perfectè instructus in Euangelio erat, sicut & ipse Petrus. Non autem dictus est par Petro in potestate iurisdictionis, quoniam non latebat ipsum Paulum, Petrum caput esse Ecclesiæ. Vnde eum vocat Cephas, quod caput secundum linguam Græcam sonat, vt dicit Beatus Isidorus. Cæterum licet Paulus non immediatè à Petro Apostolatus officium suscepit, sicut nec alij Apostoli, sed à Christo immediatè, non sequitur quod B. Petrus non fuerit Pauli, sicut & aliorum Apostolorum Princeps & Prælati. Hæc Turcremata, cui adde Beatum Ioannem à Capistrano de *Auctor. Papa, p. 1. fol. 8. & part. 7. fol. 113.* Thomam Valdensium *tom. 1. lib. 2. capit. 3.* Paludanum *lib. de Eccles. potest. art. 1. concl.* Cardinalem Iacobatum de *concilio lib. 10. art. 7. fol. 669. & 717. littera B.* Cardinalem Caeteranum *tom. 1. Opus. de Auct. Papæ, & Concilij capit. 3.* Cardinalem Polum in *defens. vnit. Eccles. lib. 2. fol. 69.* Cardinalem Baronium *tom. 1. ann. 34.* Cardinalem Belarminum de *Roman. Pontif. lib. 1. cap. 17. per totum Io. Driedonium tom. 1. lib. 4. cap. 3. part. 3. fol. 237.* Albertum Pighium de *Hier. Eccles. lib. 3. cap. 11.* Nicolaum Sanderum de *visibili Monar. lib. 6. capit. 6.* Laurentium Arturum in *disput. Theol. de Petri Principatu num. 41.* Pueronium de *Aristocratia Regulari tom. 1. cap. 3. num. 11. 21. & seq.* Petrum de Sot. in *Defensione Catholica Confessionis cap. 89. part. 1.* Alphonsum Alvarez in *thesauro Christianæ Religionis capit. 1. num. 59.* Campanellam de *Monarch. Messia cap. 12.* Genebratum in *Chronologia lib. 4. ann. 32.* Nauclerum de *Monarch. Eccles. tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 3.* Simancham in *instit. Cathol. tit. 45. num. 5.* Bzoium de *Roman. Pont. cap. 36.* Pitigianum in *3. sent. tom. 3. distinct. 25. quest. 2. artic. 1.* Ioannem Viggers in *2. 2. D. Thom. tract. de Pont. artic. 10. quest. 1. dub. 1. num. 68. & seq.* Bagotium in *Apologetico Fidei part. 1. lib. 3. disp. 8. cap. 4. sect. 1.* Lorinum in *Acta Apost. cap. 28. vers. 30. Ioh. Stephanum de potestate coercitiua Pontificis cap. 8. num. 2. M. Antonium Capellum de Pont. Petri disput. 1. cap. 12. Silium in 2. 2. *Diu Thomæ quest. 33. artic. 10.* Tannerum *tom. 3. disput. 1. quest. 4. dub. 2.* Agricolam de *Primatu Petri cap. 7.* Coninch de *fide, spe, & charitate disp. 12. dub. 1. num. 11. & disput. 28. dub. 4. n. 52.* Salmeronium in *Epist. 2. ad Galatas. & Iarius tom. 4. part. 3. tract. 5. fol. 423.* Serarium *opuscul. de vita D. Pauli part. 4. num. 70.* Valentianum *tom. 3. disputat. 2. quest. 1. punct. 7. §. 31.* Becanum de *Republ. Eccles. lib. 2. cap. 7.* Petz in *Pematherum Fidei lib. de Rom. Pontif. cap. 20.* Cornelium in *Epistol. 2. ad Galat. vers. 7. num. 3.* Bañez in *2. 2. D. Thomæ. quest. 1. artic. 10. dub. 4. in responsio. ad primum argumentum.* Christophorum Marcellum de *auctor. Papa contra Caluinum lib. 1.**

sect. 1. ca. 1. 2. 19. & 38. Panninum de *Primatu Petri part. 2. cap. 3. & in respons. ad 2. & 3. argum.* Echium de *Primatu Petri. lib. 3. capit. 37.* Xistum Senensem in *Biblioth. lib. 6. annot. 269. & 271.* Arcudium *tract. de purgat. contra Bay. laanum, Cariophyllum in refutat. contra Garganum Blasphemiam 35. & 35.* Nardium de *Papatu Romano c. 1. fol. 10.* Arriaga in *p. 2. D. Thom. tom. 2. disput. 18. sect. 1. n. 3. & 4.* Amicum in *curſu Theologia tom. 2. disp. 6. sect. 2. num. 77. & seqq.* Thomam Campegiu *opus. de Rom. Pont. c. 12. n. 6. 7. & 8.* Alphonsum Mendoza in *quodlibeto quest. 12. Scholast. num. 1.* Antonium Delphinum de *Ecclesia lib. 2. fol. 114.* Franciscum de Castillo in *3. sent. tom. 2. disput. 16. quest. 2.* Alex. Catenium de *Potest. Rom. Pont. lib. 1. cap. 1.* Anronium Polum in *Lucidario potest. Pap. lib. 4.* Gordium in *Epitom. Controuerſ. tom. 1. contr. 25. n. 8. & seqq.* & alios penes ipsos.

Quid dicer Anonymus ad tantam nubem testimonium? Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum. Qua fronte poterit se opponere torrenti Doctorum, quos ego omnes in fronte vidi, firmantes cum primis Magistris Sacræ Theologiæ D. Thoma & Petro Lombardo, Paulum fuisse æqualem Petro in ordine ad Apostolatium, sed in ordine ad regimen & Primatum fuisse inferiorem, & subditum D. Petro, & vt ait Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 3. c. 1. n. 25.* illum recognouisse vt caput & Principem suum?

Quod etiam probatur ex facto ipsius Pauli ad *Galat. 1.* cum ad videndum Petrum accederet. Non, vt ait Hieronymus ibidem, dicendi studio, quia & ipse eundem prædicationis haberet Authorem, sed honoris prioris Apostolo deferendi. Quæ verba, vt rectè obleruæ Coeffeteau *lib. 1. cap. 9. num. 27. non prioritatem etatis, vocationis, aut ordinis, sed sublimiorem Principatum demonſtrant.* Et idè rectè ibidem D. Ambrosius dixit: Dignum fuit, vt caperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curam Ecclesiæ. Hinc D. Chryostomus *homil. 87. in Ioannem.* asserit: Petrus os erat Apostolorum, & Princeps, propterea & Paulus cum visurus ascendit. Quod etiam docuit Theodoretus, & Oecumenius, *apud Baronium, tom. 1. annotat. 38.* & Theophylactus asserit etiam Paulum ascendisse Hierosolymam videre Petrum, quia voluit honorare eum, cui maiorem se. vide Simancham in *Cath. instit. tit. 45. num. 5.* Bañez in *2. 2. D. Thom. quest. 10. art. 1. rub. 4.* Valentianum *tom. 3. disput. 1. quest. 1. punct. 3.* Tannerum *tom. 3. disput. 1. quest. 4. dub. 2.* Antonium Paulum in *Lucidario Potestatis Papalis lib. 4.* Capellum *disput. 1. de Potest. Summi Pontificis, cap. 9.* & Sorbonicum Doctorem Michaëlem Nauclerum de *Monarchia, tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 3.* asserentes, Paulum ascendisse videre Petrum tanquam Principem suum, & caput. Vide etiam Estium in *Epist. 1. ad Galat. num. 18.* & Salmeronium *tom. 15. disput. 21.* cum Nicolao Sanderi de *visibil. Monarchia lib. 6.* & Alberto Pighio de *Hierarch. Eccles. lib. 3. capite 11.* & Bozio de *signis Eccles. lib. 3. capite 2. & lib. 5. cap. 3.*

Sed audiamus æqualitatem, & differentiam inter Diuum Petrum, & D. Paulum, à Diuo Thoma, & Scholasticis superius positam, etiam à Sanctis Patribus antea confirmatam. Agmen ducat Augustinus, sic itaque asserit, *serm. 3. in festo Diui Petri, & Pauli:* Cùm omnes Beati Apostoli parètem gratiam apud Dominum Sanctitatis obtineant, nescio quo tamen pacto Petrus, & Paulus videntur præ cæteris, peculiari quadam in Salvatore, fidei virtute præcellere. Quod quidem ex ipsius Domini iudicio possumus approbare. Nam Petro, sicut bono dispensatori Clauem Regni Cælestis dedit, Paulo, tanquam idoneo Doctori gentium, Magistrum Ecclesiasticæ, institutionis iniunxit: scilicet, vt quos iste erudierit ad fidem, ille suscipiat ad salutem; vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verbo-

rum, eorum animabus Petrus aperiat Regna Caelorum. Clauem quoniam quodammodo à Christo scientiæ & Paulus accepit. Clavis enim dicenda est, qua ad fidem peccatorum corda referantur, mentium secreta panduntur, & quicquid intrinsecus tenetur clausum, in partem rationabili manifestatione producit. Clavis, inquam, est, quæ & conscientiam ad confessionem peccati aperit, & gratiam ad æternitatem Mysterij Salutatoris includit. *Ambo igitur Claves à Domino acceperunt, scientia Iste; Illæ potentia.* Ita Augustinus. Ergo non potuit Paulus par esse Petro in eodem genere Primatus: nam ipse accepit clauem scientiæ, Petrus autem potentia.

Hoc etiam confirmatur ex aureis verbis Gregorij lib. 4. *Epist. 38. indit. 13.* superius citatis: Certè ait, Petrus Apostolus primum membrum Sanctæ, & vniuersalis Ecclesiæ est. *Paulus, Andreas, Ioannes,* quid aliud quam singulares sunt plebium capita? Quid clatius dici potest? Vide quomodo à Gregorio, respectu Primatus, & ordinariæ Iurisdictionis, Petrus solus ponatur; Paulus verò cum cæteris Apostolis constituatur. Itaque concedimus Paulo paritatem cum Petro in munere Apostolatus, non autem in Primatu. Idem, clarè docuit Innocentius III. *serm. 98. de D. Petro, & Paulo:* Petrus, ait, socium habuit Beatissimum Paulum, unde cum singulariter præmittitur: *Duc in altum, pluraliter subditur, Et laxate retia in capturam. Quia Solus Petrus tanquam vniuersalis Princeps Ecclesiæ, in altitudinem supremæ Prælationis ascendit. Sed ipse cum Paulo, retia prædicationis ad capiendos homines in Vrbe laxauit.* Recognosce in his verbis differentiam inter Petram, & Paulum, & quod ille acceperit Clauem Potentiæ, & Regiminis, iste verò Clauem scientiæ, & prædicationis. Solus igitur in regimine fuit Petrus, licet in prædicatione socium habuerit Paulum.

Hæc veritas etiam expressa inuenitur apud D. Leonem, *serm. 1. in Natal. Petri, & Pauli,* ubi de utroque loquens, sic ait: Isti sunt viri, per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & que eras Magistra erroris, facta es Disciplina veritatis. Isti sunt patres tui, verique Pastores, qui te Regnis Cælestibus inferendam multo melius, multoque feliciter condiderunt, quàm illi quorum studio prima mentium tuorum fundamenta locata sunt, ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraternam te cæde sedauit. Isti sunt, qui te ad hanc gloriam prouexerunt, ut gens sancta, populus electus, Ciuitas Sacerdotalis & Regia, per *Sacram Beati Petri Sedem,* Caput Orbis effecta, laus prædicationis Religionis diuina, quàm dominatione terrena. Vide Lector in his verbis tanquam Patres, & Pastores Rom. Ecclesiæ laudatis Petrum & Paulum à Magno Pontifice, qui *tamen ad Cathedra Petri fastigium suæ dignitatis originem constantissimè semper retulerit.* His ergo duobus Apostolorum Principibus, tanquam firmissimis columnis nixa Ecclesia Romana, utrumque illorum laudibus in Cælum vehit, sed Petro Principatum Iurisdictionis asserit, Paulo verò primatum scientiæ adscribit, ut in dispari genere citæ Primatus Petri labefactionem, aut euerisionem Apostolorum Principes merito censeantur.

Hanc etiam æqualitatem, & differentiam inter hos duos Apostolos agnoscens Fort inuatus in lib. 3. *carminum* in honorem Petri, & Pauli ita cecinit,

Cælorum porta; lati duo lumina Mundi,

Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.

Inter Apostolicas radiante luce coronas

Doctior hic innotuit, celsior ille gradus.

Hunc per corda hominum referantur, & astra per illu

Quos docet iste stylo, suscipit iste polo.

Pandit iter Cæli hic dogmata, clauibus alter;

Est via cui Paulus, ianua fida Petrus.

Et tandem non desinam hic apponere eximia verba Hugonis de S. Victore, qui eadem discrimina inter hos Apostolos, in *serm. 64. de Apost. Petri, & Pauli,* ita complexus est. Petrus cæteris eminenti excellentia potestatis, Paulus excellentia Prædicationis. Petrus Sol, Paulus Luna: Petrus Sol per collatam sibi diuinitus potentiam, Paulus Luna, per collatam sibi cælitus sapientiam. Luminare maius fecit Deus, dum dixit Petro: Caro, & sanguis fidei Sacramentum non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui est in Cælis. Et illum tunc lucere in Cælo præcepit, dum illi Claves Regni Cælorum contradidit. Luminare minus fecit, dum Saulum strauit, & Paulum erexit. Petrum Soli comparo, cum Petro soli dictum esse constet: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. Petroque soli inter cæteros & præ cæteris à Domino cura Pastoralis principaliter, & specialiter iniuncta est, ubi dixit: Palce agnos meos. Hucusque Hugo.

Vnde ex his omnibus apparet minimè admittendam esse opinionem Anonymi, asserentem D. Paulum fuisse æqualem Petro, & simul cum ipso Pontificem & Caput Ecclesiæ. Nam in ordine ad Primatum dicendum est, Paulum non solum non fuisse æqualem, sed subditum Petro. Sicuri de cæteris Apostolis tradit Granada in 2. 2. *contr. 1. tract. 7. disput. 1. sect. 2. num. 10.* Duallius de Rom. Pont. part. 1. *quest. 4.* cum Valeria tom. 3. *diff. 1. quest. 5. punct. 7. § 28.* & aliis. Et ideo D. Thomas, & Toletus ubi supra, ut visum est, dixerunt, *Paulum fuisse subditum Petro,* quod antea dixerat B. Petrus Damianus lib. 6. *Epist. 18.* in qua loquens de correctione, quam ad Galat. 1. fecit Petro Diuus Paulus, sic asserit; Quid est Beate Paule, quod Priorem tuum increpationibus la-ceras: obiurgationibus exacerbas? Quo pacto non veteris, eum ante hominura ora confundere, cui specialiter inre concessum est vniuersi totius Ecclesiæ Orbis Præsidere, &c. In quibus verbis, velint nolint, opus est, Aduersarij recognoscant, non solum Primatum Petri, sed inferioritatem Pauli erga ipsam, cum Damianus aperte vocat Petrum Priorem, id est, Superiorem Pauli.

Sed audiamus Diuum Cyprianum *Epist. 71. ad Quintum,* idem asserentem, loquitur ibi de eadem correctione facta Petro à D. Paulo, & exaggerans humilitatem, cum qua Petrus illam sustinuit, sic ait: Nam nec Petrus, super quem ædificauit Dominus Ecclesiam suam, cum secum Paulus de Circumcisione disceptaret, postmodum vindicauit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit, ut diceret se Primatum tenere, & obtemperare, à nouellis, & posteris sibi potius debere &c. Videant aduersarij, quomodo D. Cyprianus clarè sentit, Paulum fuisse Petro subditum, & inferiorem: nam alioquin non bene dixisset, quod correctus à Paulo poterat ei obicere suum Primatum, & Superioritatem in alios. Hinc dixit etiam Diuus Augustinus lib. 2. de Baptismo. contra Donat. cap. 1. in Scripturis Sanctis didicimus Apostolum Petrum, in quo Primatum Apostolorum tam excellenti gratia præminuit, aliter, quàm veritas postulat de Circumcisione agere solitum: à Posteriori Apostolo Paulo fuisse correctum; & si aliquis asserat, Patres in dictis locis loqui de Prioritate, & Posterioritate ordinis, aut ætatis. Respondeo hanc esse respon-sionem impij Marci Antonij de Dominis, ex cuius pistrino farina suorum argumentorum, & responsionum sapius accipit Anonymus. Sed talem responsionem non est dubium ex ipsis verbis Pactum elusam remanere. Nam, ut legentibus patet, aperte faciunt mentionem de Prioritate Regiminis, & Iurisdictionis. Quod etiam fecit Venerabilis Beda, exponens verba D. Pauli, *Epist. 2. cap. 3.* Sicut charissimus noster Paulus &c. Ecce inquit, Primus Apostolorum quasi oblitus sui Prioratum, & datam sibi Clauem Regni Cælestis, da-

tam Paulo sapientiam miratur, quia nimirum moris est electorum, ut aliorum magis, quam suas mirentur virtutes, per quas se ad perfectum excitent. Ita ille. Perpende in his verbis, Bedam tribuere clauem potentiam, & regimini Petri; Paulo vero clauem scientiam, & eius inferioritatem erga Petrum clarè constituere, nam si Paulus Petro in Primatu esset æqualis, inepie dixisset Beda, ad Petri humilitatem extollendam ipsum Prioratus sui pene oblitum, & clauem receptas, Pauli sapientiam glorificasse. Dicendum est igitur cum communi sententia Patrum, & Theologorum, Paulum Petro non fuisse æqualem, sed inferiorem. Hinc rectè D. Gregorius *homil. 18. in Ezechielem*, Paulum cum Petro comparans, *Miorem fratrem eum appellat*. Vide etiam omnino Thomam *Vvaldenum tom. 1. lib. 2. art. 1. c. 3.* vbi ex multorum Patrum autoritate aduersus *Vviclef* aperte probat inæqualitatem inter Paulum, & Petrum, & illum huic fuisse inferiorem demonstrat. Et quia semper aduersariis debitor sum, contra ipsos aliquem Doctorem Sorbonicum adducere, videant *Genebrardum in Chronologia lib. 3. anno Christi 32. fol. 368.* vbi docet, ex multis Patribus Petrum Paulo fuisse maiorem.

Et quidem respondent mihi aduersarij: Si Paulus fuit simul cum Petro Pontifex, ut ipsi contendunt, afferant quælo aliquam Pauli actionem, in qua appareat tanquam Caput Ecclesiam, & Pontificem se gessisse, voluant, & reuoluant totum Euangelium, certè non inuenient. Sed ego illis ostendam contrarium, videlicet in *Actor. Apost. cap. 15.* nam cum Antiochiæ orta esset quæstio, aut Gentiles Christiani deberent circumcidi, & seruare legem Moysi, miserunt D. Paulum & Barnabam Hierosolymam ad Apostolos. Ergo Paulus non fuit Pontifex cum Petro, nam si Pontifex esset, Christiani Gentiles, & Iudæi acquiescerent eius determinationi. Venit igitur D. Paulus Hierosolymam, vbi ad illius quæstionis decisionem celebratum fuit primum Concilium, de quo mentionem fecit Synodus Constantinopolitana II. *Col. 8.* in conclusione trium Capitulorum. In isto vero Concilio adfuit Paulus, ut ceteri Apostoli, & seniores. Petrus autem vt solus Pontifex, & caput, & vt Iudex quæstionem definiuit, & abrogauit legalia. Vnde Lucas *vbi supra*, asserit: Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, &c. Quasi (ait D. Antoninus in *Chronica tom. tit. 6. c. 2. §. 10.* explanans dicta verba) Princeps Apostolorum, & Pontifex Ecclesiam, qui audita controuersia in vtramque partem disceptatione, hic eam primus quasi iudex definiuit, vnde mox eius sententiam sequitur Iacobus, & alij. Quod etiam obseruat hic Iacobus Gagneus Theologus Parisius, Ioannes Lorinus, Gapar Sanctius, & Cornelius à Lapide, quibus adde Cardinalem Turretremaram in *summa de Ecclesia lib. 1. cap. 5.* Cardinalem Baronium *tom. 1. anno Christi 51. Salmeronium tom. 12. tractat. 43. Sotum in 4. dist. 20. quest. 1. artic. 2. conclus. 4.* Christophorum Marcellum Archiepiscopum Corcyæ *de auctoritat. Papa contra Lutherum lib. 1. c. 20.* Et omnino videndum Ioannem Bagottum in *Apologetico Fidei part. 1. lib. 4. disput. 6. cap. 2. n. 2.* Pitigianum in *3. sentent. tom. 2. dist. 25. quest. 1. art. 1.* Tannerum *tom. 3. disput. 1. quest. 4. dub. 2. n. 73.* Bouetium in *Censura contra M. Antonium de Dominis part. 1. lib. 1. cap. 10. fol. 272.* Capellum *de Pontific. B. Petri disput. 1. in cap. 11. num. 10.* Panninum *de Primatu Petri p. 2. cap. 3. resp. 1. ad 1. argum. Gavinam in contr. tom. 1. lib. 4. art. 2. fol. 488. & tom. 3. part. 2. controu. 3. art. 1. fol. 85. ad 5. argum. Coiffeteau de Rep. tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 25.* Becanum in *Man. cont. lib. 1. cap. 4. numer. 45. & 51.* Sanderum *de Clauæ David lib. 2. cap. 5.* Agricola *in tractat. de Primatu Petri capit. 7. submanit. ad Lectorem. Bañes in 2. 2. D. Thomæ quest. 10. art. 1. dub. 4. 10. Vviggers in 2. 2. Diui Thomæ quest. 1. artic. 10. dub. 1. num. 94.* Alphonsum *de Castro aduers. har. l. 10. vers. Papa.* Bellarmi-

nam *de Roman. Pontif. lib. 1. cap. 22.* Paulianum *de Inbil. lib. 3. capit. 1.* Antonium Polum in *Lycidario potestatis Papalis lib. 4. fol. 37.* Pueroniam *de Aristocratiæ Regulari tom. 2. c. 3. num. 26.* Qui omnes firmant, D. Petrum in supracitato Concilio tanquam omnium Caput extitisse, & vt Pontifex lege lata, quid de Circumcisionis præcepto, ac Idolatriis obseruandum esset, præscripserit. Et idè D. Hieronymus *Epist. 89. que est 11. inter Epistolas D. Augustini cap. 3.* rectè asseruit *Petrum fuisse Principem illius Decreti.* Et Tertullianus *lib. de Pudicitia cap. 21.* dixit Petrum omnium spiritu instinctum de nationum vocatione præfatum. Et quod Paulus fuerit præfens in dicto Concilio, tanquam vnus ex Apostolis, & non tanquam Caput eorum, vt Petrus, patet ex supradictis Doctõribus, & ex verbis Scripturæ, & dixit Theodoretus *Epist. 113. ad Leonem Papam*, vbi ita ait *Si Paulus præco veruarius Tuba S. Spiritus ad magnam Petrum occurrit, vt is, qui Antiochia de legalibus institutis contendebant, ab ipso afferret solutionem.* Multo magis nos, qui absentes sumus, & pusilli ad Apostolicam vestram Sedem currimus &c. Quod etiam ex Sophronio Patriarcha Hierosolymitano *Epist. ad Honorium Papam.* Obseruauit Nauclerus *de Monarch. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 12.* & Bozius *de signis Eccles. tom. 1. lib. 5. cap. 3.* & ne deseras videre Rødolphum Cupres *tract. de Sacrosancta vniuersali Ecclesia, ver. Statuta Papæ art. 2. fol. 159.* Videat modo Anonymus, si Paulus fuit Pontifex simul cum Petro, & Caput Ecclesiam, vt ipse perperam vult, cum in dicto Concilio Hierosolymitano tanquam vnus ex alijs Apostolis interfuerit sub Principe, & Capite Petro.

Libet etiam hic animaduertere Petrum immediatè à Christo Episcopatum accepisse; Paulum vero ab Apostolis, vel vt alij volunt, Lucio & Manahen ministris Ecclesiam, vt patet in *Act. Apostol. cap. 13. ver. 1. 2. & 3.* Et ita etiam docet Cardinalis Bellarminus *de Rom. Pontif. lib. 1. c. 23.* vbi sic ait: Saltem Paulum, quem Christus de Cælo vocauit, & Apostolum fecit, non Episcopatum ordinauit, sed iussit ordinari per manus impositionem ministrorum Ecclesiam, vt patet *Actor. 13. & ex Leone in Epist. ad Dioscorum que est 81. in operibus eius, sed in tomis Conciliarum 79.* vbi loquens Leo de ordinatione Episcoporum, exemplum hoc Pauli adducit: & ex Chrysostomo, qui in hunc locum *Actorum* dicit, adèd veram fuisse Pauli Ordinationem, vt in ipsa nomine mutauerit. Statim enim subiungitur, Saulus, qui & Paulus. Ita Bellarminus.

Sed non desinam hic apponere etiam verba Patris Bouerij in *Censura Marci Antonij de Dominis part. 2. lib. 2. cap. 2.* vbi loquens de Paulo, & Barnaba, itatit illos accepisse Episcopatum è manibus Apostolorum, & non immediatè à Christo vt perperam voluit Spalatensis, Sic itaque Bouerius asserit: Cum Episcopatus, quadam dignitas sit, quæ propriè Ecclesiam gubernationem respicit, ea sanè ab alio conferri non potest, præterquam ab eo, cui vniuersalis Ecclesia gubernatio, vt capit credita est, vel ab illo, cui ea potestas delegata sit; Christus quidem recedum in Cælum assumptus visibiliter decem Apostolos Episcopos instituit, ac vndecimum Petrum omnium Episcoporum Pontificem creauit: quapropter, eo in Cælum assumpto, hoc creatorum Episcoporum munus in Petrum velut Christi Vicarium, & visibilem Ecclesiam Monarcham translatum fuit; quod sanè ad eum solum spectare debuisset, nisi singulari priuilegio, id Apostolis quoque à Christo concessum, ac velut delegatum fuisset. Cum itaque hi Apostoli post Christi ascensionem tantum Episcopatum accepissent, quando, hæc creatorum Episcoporum potestas tantum penes Apostolos manebit: hinc velut indubitatum statimimus, eos ab Apostolis Episcopos ordinatos fuisse.

Neque oblicere potes, hos Apostolos simul cum Apostolarum Episcopatum à Deo immediate accepisse: Nam cum Episcopus crearetur ad Ecclesie iurisdictionem pertinet; postquam semel Christus Ecclesie potestatem instituit, nam nunquam postea aut abtulit, aut dimiuit; sed quæ Ecclesie propria sunt, Ecclesie integra esse voluit; quæ verò Dei, Deo perficienda reliquit. Ita fit, ut horum quidem electionem ad Apostolatam, ad quam Ecclesie potestas pertingere non poterat, Deus per se ipsum præsterit: Episcopatum verò, qui ab Ecclesie potestate pendebat, & ab ea perfici poterat, non per se, sed per Apostolos iisdem conferre voluerit. Hucusque Boërius, egregie quidem profectu nostro.

Nec obstat dicere Paulum *Epistol. 2. ad Galatas*, asserere, Apostolos nihil ei contulisse. Nam respondeo cum Henriquez, & Cornelio; hoc enim ipse à Christo didicit; sicut Apostoli, quibus quoad Apostolatam æqualis fuit. Scio Legionensem in *cap. 1. Epistol. ad Galat.* Caietanum in *Acta Apostol. cap. 13.* Suarez in *3. part. tom. 3. disputat. 34. sect. 1.* & alios asserere in loco supra citato *Act. 3.* Paulum non fuisse ordinatum Episcopum; quia illa manuum impositio, de qua textus ille loquitur, non fuit ordinatiua, sed deprecatoriua: at communis sententia est in contrarium. Et ratio est, quia nusquam legitimus, Saulum, & Barnabam ordinatos fuisse Episcopos, nisi hic, vnde postea in *cap. 14. Act. & seq.* inuenimus, Episcopalia munia obtulisse, ordinando per ciuitates Presbyteros. Et nunquam in Scripturis apparet Paulum, præter Apostolatam, ac diuini Verbi disseminandi potestatem aliud à Deo accepisse: nam si eius vocationem perpendas, quando is primò ad fidem & Apostolatam à Deo accersitus fuit, nihil amplius de eo scriptum inuenimus, nisi: Vade, quoniam Vas electionis est mihi iste, ut porter nomē meum coram gentibus & Regibus, & filiis Israël, vbi de solo Apostolatu agit. Et idem Paulus, præter Apostolatam, nihil à Deo se accepisse commemorat, cum ait: Paulus Apostolus, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum, & Deum Patrem.

Dicendum est igitur, quod quia Christus ordinavit Apostolos Episcopos, hi alios, & alios: ergo & Paulus ab iis ordinatus est, hoc enim postulabat ordo Hietarchicus à Christo institutus, ut cum ipse Petrum, & Apostolos ordinat, ceteri omnes ab eis, vel eorum successoribus ordinarentur; & ita, ut dixi, docent communiter Doctores; ut videre est apud Cornelium à Lapide, & apud Ioannem Lorinum *vbi supra in Act. Apostolor. cap. 13.* quibus omnibus adde sapientissimum Salmeronius *tom. 12. tract. 36.* vbi sic ait: Atarot in sui Poëmatris principio *lib. 2.* insinuat, Saulum, & Barnabam ordinatos fuisse Antiochiæ à Beato Petro, dicens:

*Spiritus accensam verboradiante lucernam
Sub modo lucere vetans, fecerunt Saulum
Dixit in oris opus; quæ mox sacrauit euntem
Imposita Petrus illi manu, Cui sermo Magistrī
Omnia posse dedit.*

Quæ, si vera sunt, colligimus, Petrum post liberationem carceris Antiochiam venisse, quæ exita Herodis Agrippæ ditionem posita erat, & vbi Marus Syriæ Præles patrum gratus Agrippæ gubernabat. Quod si ille non adfuit; profectò non deerant iam multi Episcopi per Apostolos promoti, qui Paulum, & Barnabam possent ad sacros presbyteratus, & Episcopatus Ordines promouere. Vnde & Occu-

Antonini Diana, Pars IX.

menius existimat Saulum, & Barnabam accepisse manuum impositionem à Lucio, & Manahen. Et cum Spiritus sanctus tantum iussisset segregari Barnabam, & Saulum: at illi addiderunt ieiunia, & preces, & imposuerunt manus, docebantque in ipsis Ecclesie exordis quid posteris esset faciendum. Ita Salmeronius, cui etiam adde Gasparum Sanctium in *Acta Apostol. cap. 3. numer. 5. & 6.* & Henriquez in *summa lib. 10. cap. 3. numer. 3.* & Christophorum Marcellum de *Auctor. Pont. contra Lutherum lib. 2. cap. 14.* Videat modò Anonymus, si posuit Paulum Petro in Pontificatu coequare, dum fuerit ordinatus Episcopus à Ministris Ecclesie, vel à Apostolis.

Pater igitur ex omnibus supradictis, Paulum, secluso Apostolatu, in ordine ad potestatem Regimini, non fuisse æqualem, sed inferiorem D. Petro. Metitò itaque dixit Bzouius de *Romana Pontif. cap. 34.* Neque Paulus, qui plus omnibus laborauit, neque Andreas maior natus, neque aliquis Apostolorum alius, sed solus vnicus Petrus Clauis accepit.

Nec aduersus supradicta obstant primò, vti patimur vrgentia D. Cypriani *lib. de vnitas. Eccles. assertentis.* Hoc erant vti que ceteri Apostoli, quod erat Petrus, pari consortio præditi, & honoris & potestatis. Quod etiam habetur in *cap. loquitur Dominus 24. quest. 1.* Vnde Innocentius III. in *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi, asserit, Paulum accepisse plenitudinem potestatis.* Respondeo, magnam esse differentiam inter potestatem Pauli, & aliorum Apostolorum, & inter potestatem Petri. Idem Anacletus *Epistol. 2.* sic ait: Ceteri Apostoli cum eodem (scilicet Petro) pari consortio honorem, & potestatem acceperant, ipsi que Principem eorum esse voluerunt. Et Melchisedes Papa *Epistol. ad Episcopos Hispanie.* Inter Beatos Apostolos fuit quædam discretio potestatis; & licet sanctis par electio foret, Beato tamen Petro concessum est, ut & alius præmineret.

Concedo igitur Apostolos habuisse quidem potestatem in vniuersum Orbem, sed extraordinariam tanquam delegatos; Petrum verò habuisse potestatem ordinariam tanquam Caput, & ex officio. Itaque potestas data est Petro, ut per successionem perpetuam in Ecclesia duraret: aliis verò Apostolis solum data est per modum cuiusdam legationis, & personalis muneris finiendi cum vita eorum. Insuper hæc potestas, quoad actum ferendi leges, in Petro erat simpliciter superior, & independens; in Apostolis verò, inferiori modo, & cum multa differentia, quia Petrus poterat suis legibus, vel præceptis alios etiam Apostolos obligare, & nullus poterat eius leges reuocare: alij verò Apostoli nec Petrum obligate poterant, & Petrus in rigore poterat eorum leges non admittere, seu reuocare. Et ita docet (respondens ad textum D. Cypriani) Suarez de *legibus lib. 4. cap. 5. numer. 7. 8. & 9.* cui adde Acugniam in *Decretum Gratiani part. 1. distict. 21. cap. 2. numer. 6.* Dominicam B.ñez omnino videndum in *2. 2. D. Thoma questio. 1. artic. 10. dub. 4. in respons. ad primam argument. Granadum in 2. 2. D. Thoma, controuers. 1. tractatu 7. disputat. 1. sect. 2. numer. 10.* Amicum in *Carfa Theolog. tom. 4. disputat. 6. sect. 2. numer. 79.* Perez in *Pentateuchum pater lib. de Roman. Pontif. cap. 21.* Valentiam *tom. 4. disput. 1. punct. 7. §. 28.* Driedonum *lib. 4. de varijs dogmatibus cap. 3. part. 3.* Aluarum Pelagium de *plantu Eccles. lib. 1. cap. 60.* Canon de *loc. Theolog. lib. 3. cap. vit. ad argument. 11.* Sorotum in *4. distict. 20. quest. 1. artic. 2. & 3.* Becanum in *Manual. ecclesiast.*

lib. 1. cap. 4. num. 47. & seq. Boverium in controuers. tom. 2. l. 1. Demonstr. 3. Symboli de unitate capitis visibilis art. 9. Alexander Turre. de Eccles. Hierarb. lib. 4. Rad. 12. & alios.

Et hanc differentiam procedere etiam in Paulo individualiter patet ex Suarez ubi supra num. 4. iuncto n. 7. & seq. Et docet etiam expressè eruditus ex nunquam satis laudata Societate Iesu Theologus Nicolaus Serrarius *opusc. de vita D. Paul. part. 4. num. 70.* ubi sic ait: Cum summo Pontificatu auctus esset Petrus, solusque ordinariam in totam quacunque diffusam Ecclesiam potestatem haberet; omnes tamen alij Apostoli, & maxime sanctus Paulus, extraordinariam accepit. Sic enim initio decebat, vt omnium omnibus Ecclesiarum sollicitudo quædam inesset, omnes omnium Provinciarum procuracionem, quadamtenus haberent, vt tanto & facilius, & citius, & diligentius Euangelium, omnes in oras, & regiones spargeretur. Ordinaria tamen, & legitima cura, & administratio penes vnum Petrum, eiusque posteros semper mansit. Sicuti cum Sacerdotio summo initiatus esset Aaron, ordinario is munereungebatur; quod eius etiam posteri retinuerunt: extraordinariam tamen simul etiam tenebat eius frater Moyses. [Quare Patres si quando comparacionem inter Petrum, & Paulum instituunt, quatuor ferè hæc docent. Primò hosce duos Apostolos aliis omnibus antecellere. Secundò, vt illorum virtutibus, & meritis altero maior sit, nobis incertum esse. Tertio, Paulum scientia, & doctrina, Petro antestare. Quarto, Petrum, potestate, & auctoritate primas tenere.] Hæc Serrarius nimis conducentia ad casum nostrum, pro responsione ad auctoritates Patrum ab aduersariis adductas, ad quas latius infra.

Nec obstat dicere secundò; omnia supradicta esse vera, sed procedere loquendo de D. Paulo seorsum sumpto, secus si de Paulo cum Petro coniuncto, efficiendis vnicum in Ecclesia Principem, & Caput. Respondendo, hoc esse verbis illudere, & hanc nouam D. Pauli mixtionem: Dico nouam, quatenus asserit D. Paulum effecisse cum D. Petro, vnum Caput, atque constituisse vnicum Principem Ecclesie. Hanc, inquam, nouam D. Pauli mixtionem cum Petro, non agnoscunt, neque indicant sacra Scriptura, nec veteres Patres, nec Theologi; ergo tanquam figmentum Chimæricum admittenda non erit; cum igitur Scriptura absolute ad solum Petrum Primatum Ecclesie conferant, & veteres Patres, quos plena manu, & ad satietatem superius adduxi in prima, secunda, & tertia probatione, cum omnibus Scholasticis, etiam simpliciter solum Petrum, & non alium Caput, & Pontificem Ecclesie vocant, proflus negantes D. Paulo Clauem Potentiae, & iurisdictionis eo modo, vt Petro competit. Nescio quo pacto Paulus possit ab Aduersariis vocari Ecclesie Pontifex, Princeps, & Caput, vt Petrus.

Sed instabis dicendo, cum Aduersariis n. 14. non officere, si aliqua loca Sanctorum Patrum faciant mentionem solum de Primatu Petri, & non Pauli; quia etiam in aliis locis Patrum, solius Pauli Primatus astringitur: non, inquam, secundum ipsos, hoc obstat; quia in Scripturis, Pater, Deus appellatur; ita & Filius, Dominus: & tamen hoc non obstante, non excluditur Diuinitas Filij, cum Patri Diuinitas attribuitur; nec Dominatio Patris excluditur, cum Filio conferatur. Sic & in nostro casu non excluditur Primatus Pauli, dum attribuitur Petro à sanctis Patribus; nec excluditur Primatus Petri, dum attribuitur Paulo, & sic nominato Petro intelligitur nominatus Paulus, & nominato Paulo, intelligitur nominatus Petrus, vt eorum indiuidua Æqualitas demonstratur.

Sed hæc responsio non est admittenda, & est satis furtilis, & straminea. Nam in Scripturis, expressa Diuinitate Patris, non excluditur Diuinitas Filij, quia alibi Scri-

ptura facit mentionem de Diuinitate Filij; & expressa Diuinitate Patris, & ita expressa Diuinitate Patris, intelligitur Diuinitas Filij expressa; & expressa Diuinitate Filij, intelligitur expressa Diuinitas Patris. Sed ego quæro ab Aduersariis, cum in Scriptura habeamus expressum primatum solius Petri, vt in multis locis apparet: afferant ipsi aliquem locum Scripturae tribuentem paulo Primatum Ecclesie, & ego dabo manus, & argumentum eorum vim habebit. Sed cum in Sacris litteris tantum de Primatu Petri (vt visum est) efficiatur mentio, & nulla mentio efficiatur de Primatu Pauli, sequitur, non posse argumentari de vno ad alium, sicut argumentum de Diuinitate Patris ad Diuinitatem Filij, & contra.

Nec valet dicere, hanc mentionem Primatus Pauli, docere aliquos Patres. Nam cum Scriptura (cui scdam est) de tali Primatu ne quidem vnum verbum afferat; idè Patres (secundum mentem Aduersariorum) hoc afferentes, reducendi sunt ad bonum sensum, & interpretandi sunt iuxta differentias, & discrimina, quæ proximis supra, adducta à D. Thoma, & aliis Patribus, & Theologis Scholasticis, vt infra magis in particulari dicemus. Et idè Patres ab Anonymo adducti quado postea, aperte, & in terminis loquuntur de primatu Ecclesie, semper faciunt mentionem de Petro, & ne verbum quidem asserunt de Paulo, imò, vt probatum est, fatentur Paulum quoad primatum fuisse petro subiectum & inferiorem. Vnde miror quo pacto Aduersarij possint hæc verba proferre, n. 20. videlicet à Christo ipso indissolubili modo constructam Pauli cum Petro in eundem loci primatum societatem? Bone Deus, in quonam quæso Sacra Scriptura? Textu, hunc Primatum Pauli cum Petro obseruatur? In lucem quidem promittis; quia ego, nec vlli ante me inuenerunt. Quado Christus dixit Petro: Pasce oves meas, inter illa etiam erant Apostoli, & etiam aulus. Sed quan o & q o pacto fuerit ex one postea effectus Pastor (vt volunt Aduersarij) mihi, & Theologis ignotum est. Desinant igitur Aduersarij admirari; si Patribus (sunt eorum ipsissima verba, n. 19.) credimus Petro Ecclesie primatum assignantibus; quid est, cur eundem Paulo asserentibus non patiamur? Respondeo breuiter, Primatum Petri credimus, quia in Scriptura habetur expressè, & idè aperte à sanctis Patribus etiam asseritur. Verum Primatum Pauli non credimus, quia nõ solum non habetur in sacra Scriptura, sed nec etiam in sanctis Patribus inuenitur, sed tantum ex laudibus, & encomiis, quæ D. Paulo simul cum D. Petro Patres attribunt, Aduersarij illud non bene deducunt, & inferunt: nam sanctorum Patrum loca, vt probatum est, & probabitur, de Primatu nõ sunt intelligenda. Ergo credimus Patribus asserentibus Primatum Petri, quia cum sacra Scriptura hoc manifestè dicant. Non credimus Aduersariis Pauli Primatum asserentibus, quia id Scriptura non dicit, nec Patres ab ipsis adducti, bene intellecti, & expositi, hoc asserunt.

Hinc bene perpèdant Aduersarij, quomodo audeant summo Petri sic persuadere, eorum opinionem esse certissimam traditionem omnium Patrum, & totius vniuersalis Ecclesie. Dicant quæso, quis ex Patribus dixit, non solum Petrum, sed etiam Paulum fuisse Caput Ecclesie, & Patrem cum Petro, quoad supremum eius Primatum? Certè ferè nullus. Hoc inuenio dicere Auctorem huius Epistolæ, qui illud deducit, sed malè, ab aliquibus Patribus perperam ab ipso intellectis. Et quidem si talis opinio esset admittenda tanquam omnium Patrum, & Ecclesie traditio (vt volunt Aduersarij) sequeretur, D. Thomam, & totam scholam Theologorum negantem expressè æqualitatem Pauli, quoad Primatum cum Petro, sequeretur, inquam, aduersarij directè communi traditioni Ecclesie, & sanctorum Patrum; quod abhorrent aures audire, & in Ecclesia Dei, in te-
tam

ram graui D. Thomas cum omnibus Theologis, pugnat contra omnes Patres. Agnoscant aduersarij, quanta laborant in Charybdi?

Et videant si nouus Papatus D. Pauli ab ipsis inuentus dici possit totius Ecclesie traditio. Nam quidem traditiones Ecclesie sunt apertissimæ, & luce meridiana clariore. Quis enim scit, paruulos esse baptizandos ex traditione Ecclesie, ait Augustinus *lib. 10. Genes. ad litteram c. 23*. Quis non scit Symbolum fidei esse verè canonicum, & Apostolicum, de quo Baronius *tom. 1. ann. 44*. Quis non scit in Calice ante consecrationem, esse aquam admiscendam, vt obseruat Cyprianus *lib. 2. epist. 1*. Quis non scit obligationem ieiunij Quadragesimalis, de quo D. Leo *serm. 7. de ieiun.* Et sic dicendum de omnibus alijs Ecclesie traditionibus, & præsertim diuinis, & Apostolicis, quæ omnibus fidelibus patent, & vt tales ab omnibus creduntur. Sed dicant mihi Aduersarij, ista eorum traditio de nouo Papatu D. Pauli, quando nam in Ecclesia innotuit? quis vsque adhuc, ex Christi fidelibus illam sciuit? Quis ex Theologis, & Controuersistis, quando de traditionibus Ecclesie agunt, de illa fecerunt mentionem? Certè nullus. Ipsi soli post 1646. annos in Ecclesia Dei, talem traditionem publicauerunt. Dicere autem Patribus ab ipsis citatis innotuisse, & de illa testari, sunt metæ nuzæ, est merum somnium, vt infra satis patebit. Cùm itaque vnq; ex Notis traditionum Ecclesie sit consensus, vt optimè obseruat eruditus Ioannes Bagotius in Apologetico fidei *part. 1. lib. 4. disp. 4. cap. 2. sect. 1. n. 4*. Valerianus *tom. 1. disp. 1. q. 1. puact. 7. §. 45*. & alij communiter. Et in assertionem aduersariorum, quod Paulus fuerit Pontifex cum Petro, non solum est consensus inter Doctores, sed positua dissensio. Nam ex sanctis Patribus, & ex ipsa sacra Scriptura D. Thomas, & omnes Scholastici cõtrarium firmiter, nempe Paulum fuisse inferiorem, & subditum Petri, nec ei æqualem in regimine. Bone Deus! qua fronte audent Aduersarij asserere eorum sententiam esse certissimam traditionem vniuersalis Ecclesie, cùm habeat tot, tantoque insignes contradictores, quos vsque ad satietatem supra retulimus. Vereantur igitur vocare eorum sententiam traditionem Patrum, & Ecclesie. Nam traditio Ecclesie est in contrarium, & si in hac disceptatione breuitati non studeam, latius demonstrarem discutiendo per priora, & posteriora secula, Patres semper docuisse Primatum soli, & vni Petro collatum fuisse, licet breuiter hoc firmatum sit supra in probatione prima, secunda, & tertia. Vndè rectè dixit magnus Salmeronius *tom. 4. tract. 2. part. 3*. nostram sententiam esse traditionem Patrum, & tamen Anonymus contendit, suum figmentum, Patrum esse traditionem. Ergo habebimus in Ecclesia duas traditiones Patrum sibi inuicem aduersantes, quid absurdus dici potest? sed profusio eliminanda, & detestanda est hæc noua associatio Pauli cum Petro in regimine, & Primatu Ecclesie, quam Anonymus nouissimè in Proscenium deduxit.

Nam regimen Ecclesie militantis fuit institutum, vt optimè ex multis obseruat Duallius de *Rom. Pont. p. 1. q. 2*. Bellarminus *lib. 1. cap. 9*. Pueronius de *Regal. Aristocrat. tom. 2. cap. 3. n. 3*. Paulianus de *libil. lib. 3. c. 1*. & alij, ad instar Ecclesie triumphantis tanquam quædam eius imago, sed in Ecclesia triumphantis præter Deum, & post lapsum Luciferi, non adfuit alius Princeps, nisi solus Michaël sine societate alterius Angelii. Sic & in Ecclesia militanti præter Christum non est admittendus alius Princeps, & Caput, nisi solus Petrus sine societate Pauli, & post ipsum eius successores. Adde quòd Gerson, Cancellarius Parisiensis *lib. de Auseribitate Papa Consider. 8*. asserat nullam aliam politiam in Ecclesia constituisse Christum immuta-

biliter præter Monarchiam, & contrarium asserere, putat esse hæreticum. Sed si Christus post institutum Pontificem Petrum, instituisset postea, vt vult Anonymus, etiam Paulum, mutasset regimen Ecclesie contra id quod firmat Gersonius, & tunc Ecclesia dici potuisset mutata, sicut etiam qualibet res publica censetur mutari, quando modus, seu forma gubernandi mutatur: quod de Ecclesia dicere videtur absurdum, vt optimè obseruat Becanus in *Man. Contr. lib. 1. cap. 1. num. 25*. Ergo contra Anonymum dicendum est cum Gersone regimen Monarchicum Ecclesie, semper immutabiliter extitisse penès solum, & vnum Petrum.

Et idèd Concilia Generalia alium Pontificem non agnoscent nisi Petrum, & eius successores, supra adduximus Concilium Florentinum, cui nunc addo Concilium Nicænum, *Can. 19. Arabico*. Concilium Nicænum 1. *Can. 4*. Concilium Chalcedonense 3. *Act. 3*. Et Concilium Ephesinum, *tom. 1. cap. 16*. vbi sic habetur. Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est, Sanctum, Beatumque Petrum, Apostolorum Principem, & Caput fideique columnam, Ecclesie Catholice fundamentum à Christo Regni Claves accepisse, nec non per successores suos hæc vsque viuere. Celebris est etiam locus alter *Concilij Generalis Lugdunensis sub Gregorio X*. Ipsa quoque (ait) sancta Romana Ecclesia, summum, & absolutum Primatum & Principatum, super omnem Ecclesiam Catholicam obrinet, quem se ab ipso in B. Petro Apostolorum Principe, & vertice, cois Romanus Pontifex est successor, cum Potestatis plenitudine recepisse veraciter, & humiliter recognoscit. Agnosce quæso quomodo Concilia, quando aperte, & elarè loquuntur de Primatu Ecclesie, solum faciunt mentionem de Petro, & nunquam de Paulo, & tamen Anonymus audeat Paulum in Primatu Petro consociare: ergo Patres in omnibus Concilijs Generalibus, dicendum est, immemores fuisse Primatus Pauli in Ecclesia? Ergo eorum verba in re tam graui fuerunt semper trunca, & manca? Absit hoc dicere, sed de Paulo nunquam mentionem fecerunt; quia Christus Dominus aliud Caput in Ecclesia non reliquit, nisi Petrum. Itaque istum nouum, & alterum Pontificem, Paulum videlicet nostro Anonymo relinquamus; nos autem cum tota Ecclesia D. Paulum tanquam Apostolum, & inter Apostolos maximum, humiliter veneramus; sed Pontificem à Christo institutum solum, & vnum Petrum priuariuè quoad Paulum constanter credendum esse volumus.

Et tandem, vt finem imponam huic sectioni, non deseram hic apponere aliquas Patrum auctoritates, in quibus faciendo mentionem de Petro, & Paulo, Petrus prærogatiua Primatus in Ecclesia extollunt; Paulum verò alijs laudibus condecorant; vnde ex hoc manifestè patet, Paulum cum Petro minime Pontificem fuisse, vt perperam vult Anonymus. Pulcher locus est ille Cyrilli Hierosolymitani *Catech. 6*. vbi sic ait. Errorem autem latius se profertentem coartauerunt duo viti boni huic perlati, Petrus, & Paulus Ecclesie Præfecti, & Simonem se Deum ostentantem; talemque existimatum confestim morte affecterunt. Nam cum Simon sese sublimem in Cælos latum in profiteretur, & in ætrem demoniorum vehiculo ferretur, genibus flexis prouoluti serui Dei, precem interueniunt in magum etaculati sunt, & in terram eum deiecerunt. Vide lector quod in his verbis Petrus, & Paulus vocantur Ecclesie Præfecti, quis detinebit Anonymum, vt ex illis non inferat suam solitariam consequentiam, Ergo Paulus, & Petrus fuerunt simul Pontifices, sed audi quid postea subiiciat Cyrillus: Ni-

hilque mirum videtur tamen mirabile sit; Petrus enim is erat, qui Claves Cœlorum circumferrebat, nec admiratione dignum; Paulus enim is erat, qui ad tertium vsque Cœlum, & Paradisum raptus, arcana verba audierat, quæ homini proloqui nemini licet. In quibus verbis patet, quod Cyrillus simul, & in eodem contextu loquens de Petro, & Paulo, Petro Primatum Ecclesiæ attribuit, alludens ad illa verba Christi; Et tibi dabo Claves Regni Cœlorum, vnde in *Catech.* 17. vocauit etiam illum Principem Apostolorum, & Regni Cœlorum Clauigerum. Sed aliis laudibus Cyrillus Paulum exornat, nec cum Petro participem de Primatu Ecclesiæ facit; verum alio nomine commendat, quod nimirum ad tertium vsque Cœlum, & Paradisum raptus fuisset,

Quod etiam factum inuenio apud Gregorium Nazianzenum Orat. 26. in qua sic asserit, Paulus Magnus veritatis præceptor, gregium in fide Magister, qui ad tertium vsque Cœlum peruenit, qui paradisi spectator fuit, &c. Sed statim, & in eodem contextu loquens de Petro, dicit: Hic quidem petra vocatur, & fundamenta Ecclesiæ fideique credita accipit, &c. Vide quomodo caractere Primatus Ecclesiæ distinguat Nazianzenus Petrum à Paulo, Paulum multis exornat encomiis, sed Ecclesiæ Primatum vni Petro tribuit. Idem fecit D. Chrysostomus *Homil.* 9. de *pœnit.* in qua plura encomia confert Petro, & Paulo; sed Primatum Ecclesiæ soli Petro attribuit, Et supra adduxi alia verba D. Chrysost. *Homil.* 87. in *Ioann.* vbi ita loquitur, Cur tandem aliis prætermisissis, de his solum Petrum affatur; singularis, siue eximius ex Apostolis, & os discipulorum & cœtus vertex erat. Et statim addit. Ideo Petrus ascendit, vt cum studiosè videret, vnde ex omnibus superius dictis manifestè patet, quod Patres, quando loquuntur clarè, & apertè de Primatu Ecclesiæ, tantum faciunt mentionem de Petro, & non de Paulo; & hoc etiam in illis locis, & in eodem contextu, in quo nominant Paulum simul cum Petro, & illis laudibus exornant; Primatum enim Petro soli conferunt. Et idèd in terminis aliqui asserunt, Paulum quoad Primatum fuisse Petro subiectum, & inferiorem. Vide etiam præter citatos Patres Nicolaum Pontificem *Epist.* 1. ad Imperatorem Michaëlem, vbi laudat Petrum, & Paulum, tanquam duo lumina magna Cœli in Ecclesia Romana constitutos; sed cum præcisè de dignitate, & auctoritate suæ sedis loquitur, soli Petro illam tribuit. Ioannes VIII. in *Epist.* 18. ad Episcopos Manaducensem, & Equilensem, cum aliàs Petrum & Paulum Principes Apostolorum nuncupasset; tamen cum de sedis Apostolicæ auctoritate pressius agit, sedem vocat Petri. Et Leo IX. Ep. 1. ad Michaëlem Imper. loquens de Petro, & Paulo: Cathedrali, & Primatum tribuit Petro, Paulum verò Doctorem Gentium vocat. Alios etiam Patres inuenies in sectione sequenti.

Sed piaculum existimarem, si ad confirmationem supradictorum, non adducerem verba Clem. VI. in Extr. Vnigenitus Dei Filius, &c. vbi sic asserit: Quam apud homines gloriosi Principes Terræ, Petrus, & Paulus (per quos Euangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos Ecclesiæ religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Euangelium genitores, gregis Dominici Pastores, fidei Lucernæ, Ecclesiarum Columnæ præ cæteris Apostolis peculiari quadam prærogatiua in ipso Salvatore fidei virtute præcellunt. Quorum VNI, scilicet Apostolorum Principi, sicut bono dispensatori Claves Regni Cœlorum commisit. Alteri tanquam idoneo Doctore, Magisteriū Ecclesiasticæ eruditionis iniunxit, in speciali veneratione haberi debeant, &c. Vidisti amice Lector æqualia encomia, & laudes, quibus Clemens Pontifex exornat simul Petrum & Paulum, vocat enim illos Pastores gregis Dominici,

Lucernas fidei, Columnas Ecclesiarum; ex quibus verbis encomiasticis Anonymus noster certè inferret: Ergo Paulus & Petrus fuerunt simul Pontifices. Sed Clemens talem infringit conclusionem, nam statim declarat illam æqualitatem à se positam inter Paulum, & Petrum, non esse in ordine ad Primatum; & idèd illic differentiam ponit inter Paulum & Petrum, quoad supremum Ecclesiæ regimen: nam vni soli Petro tribuit (vt loquitur D. Augustinus, & D. Maximus) Clauem Potentiæ, Paulo verò Clauem Scientiæ, dicens, vt visum est Quorum VNI, scilicet Apostolorum Principi, sicut bono dispensatori Claves Regni Cœlorum commisit; alteri tanquam idoneo Doctore Magisterium Ecclesiasticæ eruditionis iniunxit. Hæc, vt dixi, Clemens Pontifex: cuius verba desumpta sunt à D. Maximo Taurinensi Episcopo *Homil.* 3. de Petro, & Paulo, qui, teste Gennadio, ferè mille ducentis annis ante ipsum vixerat. Hanc etiam inæqualitatem inter Paulum & Petrum manifestat Ecclesia in orationibus appositis in Missa, quas recitat in eorum festiuitatibus. Nam in Oratione D. Petri sic ait: Deus qui B. Petro collatis Clauibus Regni Cœlestis ligandi, atque soluendi Pontificium tradidisti, &c. In Oratione verò D. Pauli, hæc profert: Deus qui multitudinem Gentium B. Pauli Apostoli prædicatione docuisti, &c. Vide quomodo Ecclesia tribuat Petro Primatum, & Clauem Potentiæ, alludens ad alia verba Christi: Et tibi dabo Claves Regni Cœlorum; Paulo verò tribuat Apostolatam, & Clauem scientiæ, iuxta illud, quod dixit Christus: Vas electionis erit mihi iste, vt porret nomen meum in Gentibus.

Denique, si aliquis curiosus mihi instaret, an præter verba superius allata: Ascendi Ierosolymam videre Petrum, in Epistolis D. Pauli extaret aliquis locus, qui pro Primatu Petri supra alios, posset adduci. Et respondeo affirmatiuè ex consideratione Cardinalis Baronij *tom.* 2. *an.* 57. *num.* 3. ex qua apparet Paulum in suis Epistolis, Primatum Petri supra alios ostendisse: nam 1. *Cor.* 1. ait; *Ego quidem sum Pauli: ego autem Apollo: Ego verò Cepha: ego autem Christi.* Ex quibus verbis Baronius colligit, quod cum Petrus Corinthi nondum prædicasset, sed tantum Paulus, & Apollo: qui se Pauli, aut Apollo esse dicebat, se quidem tanquam ad prædicationis auctores referebant; qui verò se Cepha, aut Christi esse affirmabant, cum ad rationem prædicationis sibi vindicare non possent, ij ad Christum, tanquam Fidei auctorem, & ad Petrum velut Ecclesiæ Caput à Christo institutum, tantum respiciebant: neque hi à Paulo reprehenduntur; sed priores illi tantum, qui se aut Pauli, aut Apollo esse contentiosè affirmabant, vt ex eodem Paulo constat, qui postea tantum in eos inuehitur, qui se aut Pauli, aut Apollo esse asserbant. Et licet hanc Baronij considerationem impugnet impius M. Antonius de Dominis *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 17. illam tamen defendunt Episcopus Massiliensis Coëffeteau, & Pater Bouerius, & merito. Nam quarto primò; Corinthij solum Cepham, qui nondum ipsi prædicauerat, neque illis præterquam nomine natus erat, inter alios Apostolos in Caput sibi constituerunt; cum enim id neque prædicationis, neque solius Apostolatus intuitu præstarent, planè nulla alia videret esse ratio, cur id dicerent, nisi quod Petrum in Ecclesia supremum Primatum gerere non ignorarent. Quod verò non tantum Paulus Cepham superaddiderit; sed ipsi Corinthij id de Cepha dixerint, apertè testatur Paulus, cum ait: *Ego autem dico, quod vnusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli: Ego autem Apollo: Ego verò Cepha.* Quo fit, vt falsum sit, Paulum ad exemplificationem tantum nomen Cepha, superaddidisse. Deinde certum est Paulum tantum, qui se aut Pauli, aut Apollo; non qui Cepha, aut Christi esse dicebant, reprehendisse.

Adducam etiam & alium locum D. Pauli manifestar-

tis Primatum Petri supra alios; sic enim 1. Cor. 15. asserit: *Tradidi enim vobis, quod accepi, quod Christus mortuus est pro peccatis nostris, & resurrexit tertia die, & quia visus est Cepha & post hac undecim. Quæ verba videlicet, Et quod visus est Cepha, explanans Theophylactus, sic asserit: In primis, qui cæteris omnibus præeminebat auctoritate, ponit. Vnde Pater Iustinianus ex Societate Iesu etiam dicta verba exponens, n. 6. hæc profert: ait Apostolus se tradidisse Corinthiis, Christum se videndum præbuisse Cepha, tanquam Apostolorum Principi, cuius apud omnes auctoritas summa esse deberet. Ita Iustinianus; cui adde Estium, asserentem Paulum primo loco dixisse Christum visum esse Cepha, id est Petro, quia Petri tanquam Apostolorum Principis prima erat auctoritas, qui proinde primus nominandus erat. Et adducit Oecumenium obseruantem, quod Christus apparuit primum Petro tanquam primario Duci venerandi discipulorum Chori. Et tandem alium locum Pauli adducit pro Primatu Petri supra alios, Ioseph Stephanus Valentinus, in lib. de potestate coactiva Rom. Pont. cap. 8. vbi sic ait: Glorietur licet Paulus, se ipsam gentium Apostolum, & à Hierosolymis ad Illyricum vsque Euangelium derulisse; nunquam tamen sibi suo iure, quemadmodum Petrus, totius Orbis curam vendicabit. Habuit Paulus suos sibi præscriptos terminos. Aliis etiam omnibus secundum cuiusque mensuram. & regulam, singulatum sua regio contingit. Solius tamen Petri auctoritas, nullis certis terminis circumscripta, non solum singulas, sed omnes prouincias moderabatur, omniaque diuina auctoritate sibi commissa gubernat. Nos autem, ait Paulus 2. ad Corin. c. 10. non in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi vsque ad vos: non enim quasi non peringentes ad vos, superextendimus nos. Sed singula diligenter perpendamus. Non, inquit, in immensum gloriamur, etc. hæc, id est, non diffusè, ac sine modo extollimur, & de alienis laboribus, vt ait Theodoretus effertimur, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus, mensuram, id est, partitus est nobis Dominus, atque singulatum distribuit, mensuram pertingendi vsque ad vos. Saus cuique modus & mensura præscripta fuit, nec totus orbis, vt in eo præssent singulis Apostolis contingit, sed partibus tanquam agricolis vineam distribuit Deus, vt ait Chrysostomus, & Theophylactus in hoc loco, si orbem terrarum per singulas partes dispersit, & assignauit, vt in eas quas quisque susceperat colendas, diligenter incumberet. Petro tamen omnes creature sunt traditæ (vt S. Greg. lib. 7. Epistol. 95.) cum ipse (vt idem est auctor lib. 4. Epist. 38.) primam sancta, & vniuersalis Ecclesie membrum fuerit, Paulus, Andreas, & Ioannes, singularium plebium capita: Ita Ioseph Stephanus, ex eius tamen sententia, Sed istam inferioritatem Pauli, erga Petrum, aliqui obseruant, his hic Romæ Paulum demonstrasse. Nam vt notat ex Dionysio Areopagita epist. ad Timoth. Melchior Canus de locis Theol. lib. 6. c. 3. Alexander Turce de Hier. Eccles. lib. 4. rad. 12. & alij, cum Petrus, & Paulus ducerentur ad supplicium, extremas salutes sibi dederunt, & Paulus dixit Petro: Pax tecum fundamentum Ecclesiarum, Pastor ovium, & agnorum Christi; in quibus verbis recognouit illum vt Caput suum, & totius Ecclesie, alludens ad illa verba Matth. 16. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam; & etiam alludens ad alia verba Ioan. 21. pascere oues meas. Deinde obseruant Rodolphus Cupers in tract. de Sacrosanct. Eccles. ad cap. operabatur dist. 79. fol. 1. 3. & alij, quod cum Simon Magus per aëra à dæmonibus veheretur, dixit Paulus Petro, Tuus est imperare, mensum est orare; vt superioritatem Petri demonstraret. Et idem sapientissimus Ioannes Echius*

Antonini Diana Pars I X.

de Primatu Petri lib. 3. c. 37. sic asserit. Quantum verò ad Regimen, & potestatem attinet, sic Petrus fuit superior Paulo, quem velut Ecclesie Caput venerabatur, & quod Illustrissimus Princeps Georgius Saxonie Dux ponderabat pro Petro, quod cum Simon Magus illuderet populo, dixit Sanctus Paulus se oraturum, vt Petrus præceperet. Vide, imperium agnouit in Petro, & in hoc ei cessit. Ita Echius.

Quod confirmatur ex his, quæ obseruant Nauclerus tom. 1. p. 2. lib. 2. cap. 3. nempe hanc deiectionem Simonis Magi, à D. Petro factam, demonstrare summam eius Præfecturam, & Monarchiam in Ecclesia Christi. Sed satis; inconcussè in hac sectione firmatum est, Paulum (vt cæteros Apostolos) fuisse parem Petro in ordine ad Apostolatam, ac in ordine ad Regimen fuisse Petro subditam & inferiorem, & præter Doctores vbi supra vsque ad fatietatem citatos, vide Bouerium in censura contra M. Antonium de Dominis lib. 1. cap. 3. Videtur modò Anonymus, quo pacto potuerit Paulum, Pontificem cum Petro facere.

SECTIO TERTIA.

Continens Responsiones ad argumenta adducta ab Anonymo pro Papatu D. Pauli.

Restat modò (vt magis nostra sententia firmetur) Respondere ad argumenta in contrarium adducta ex auctoritate multorum Patrum, qui indissolubili societate annectentes Paulum cum Petro, æqualitatem inter ipsos adfuisse demonstrare videntur. Sed ex superioribus dictis clara est responsio; nam fuisse æquales in eodem genere, nego; si in diuerso genere concedo. In ordine ad Apostolatam, concedo; in ordine ad Primatum, nego. Quoad clauem potestatis, nego; quoad clauem doctrinæ, concedo. Verum perpendamus aliqua loca adducta ab Aduersariis. Asserunt primò, Petrum, & Paulum vocari ab aliquibus Patribus principes Apostolorum, & quod summam principalem Apostolatus obtinuerunt. Sed quid ad rem? Ergo Paulus est æqualis Petro in ordine ad Primatum? Nego consequentiam. Audiatur Anonymus ipsos Sorbonicos. Sic itaque asserit Episcopus Massiliensis Coeffeteau contra M. Antonium de Dominis, lib. 1. c. 4. n. 2. Petrum, & Paulum Principes Apostolorum vocarunt, Hieronymus, Moses Barcephas Syrus, Nicolaus L. Ioannes VIII. & alij. In diuerso genere fatemur, in eodem negamus. Hoc discrimen, de quo plura alijs, ipsi Sanctissimi Patres nos docuerunt. Maxime, qui, Gennadio teste, ante fere mille ducentos annos Ecclesiam Tautinensem, summâ pietate, & doctrina tenuit, sui fuerit hic testem citasse. Is igitur cum Christianæ fidei, ac Ecclesiarum omnium Principes nuncupasset, quo sensu accipiendum esset, statim significandum dixit. Cùm (inquit) omnes Beatissimi Apostoli parem gratiam apud Dominum Sanctitatis obtinuerint, nescio quo tamen pacto Petrus, & Paulus videntur præ cæteris, peculiari quadam in Salvatore, fidei virtute præcellere; quod quidem Petro (attende discrimen) sicut bono dispensatori Clauem Regni Cælestis dedit, Paulo tanquam idoneo Doctóri, Magistrum Ecclesiasticæ Institutionis iniunxit, scilicet, vt quas iste erudierit ad salutem, ille suscipiat ad quietem; vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat regna Cælorum. Clauem enim quodammodo à Christo scientiæ & Paulus accepit. Atque igitur Clauem à Domino accepit, scilicet, scientiæ iste, ille potestatis: diuitias immortalitatis ille dispensat, scientiæ Thesauros iste largitur. Itaque vides Petro suam constare Primatum etiam si

Paulus Princeps, & ipse Apostolorum dicatur. Est enim Princeps Petrus iurisdictionis auctoritate, est idem Paulus merito Doctrinae. Hucusque Coëffereau. Et autè illum Cardinalis Bellarminus, quem audent Aduersarij pro sua sententia adducere: sic enim ait, *lib. 1. de Romano Pontif. cap. 27* Sicut Petrus dicitur Princeps Apostolorum, quia institutus est Caput, & Pastor omnium, ita etiam Paulus dici potest Princeps Apostolorum; quia munus Apostolicum exuberantissime adimpleuit. Ita ille; cui etiam adde Ioannem Vviggers in 2.2. *D. Thomae de Fide, Sp̄ & Charitate, ad quest. 1. art. 10. dub. 1. num. 102. tract. de Pontifice.* Ergo licet Paulus etiam vocetur Princeps Apostolorum, non sequitur (vt volunt Aduersarij) fuisse Pontificem cum Petro, & Caput Ecclesiae, cum in diuerso genere dicatur Paulus Princeps Apostolorum à Petro. Et hoc dicere volunt Patres adducti, nec aliter intelligendi sunt. Et ideò, præter Doctores citatos vide Zachariam Bouerium in *Censura contra M. Antonium de Dominis, lib. 1. cap. 5.* vbi optimè explicat in quo sensu Patres vocent Petrum, & Paulum Principes Apostolorum, absque præiudicio Primatus Petri; quod etiam probauit in *cap. 11.* Itaque, quando Petrus seorsim vocatur Princeps Apostolorum, tunc intelligitur esse Princeps respectu omnium Apostolorum, etiam respectu Pauli, quia respectu omnium habet curam, & gubernationem pastorem. Nemo enim excipitur ab eo, quod illi dictum est, *palce onces meas.* Quod autem Petrus, & Paulus simul vocantur Principes Apostolorum, hoc intelligendum est, non de vero Principatu, aut gubernatione Pastoralis; sed de eminentia laborum, ac molestiarum, in quibus illi duo præcelluere. Ita magna est differentia inter Petrum, & Paulum, Primò, quia Petrus duplici titulo vocatur Princeps Apostolorum: tum propter eminentiam potestatis, seu præfecturæ, tum propter eminentiam laboris. At Paulus, posteriori tantum. Secundò, Petrus, & seorsim solus, & coniunctim cum Paulo vocatur Princeps. At Paulus seorsim nunquam; quòd bene notandum est. Et ita docet Martinus Becanus *de Republ. Eccl. lib. 2. cap. 4. num. 15.*

Secundò. Alias Patrum auctoritates adducunt Aduersarij, asserentes, Petrum, & Paulum fuisse fundamenta Ecclesiae, concedo: ergo fuerunt in summa Potestate, & Iurisdictione: ergo constituunt vnicum Principem, & Caput Ecclesiae, nego. Et alioquin de omnibus Apostolis hoc posset dici; nam non solum Patribus, sed etiam à sacris litteris vocantur Ecclesiae fundamenta. Audi itaque ex præclara Societate Iesu Turrianum 1. 1. in 2. 2. *D. Thomae, disp. 15. dub. 1.* ita aicatem: Tribus modis Apostoli dicuntur fundamenta Ecclesiae, sine vilo tamen Petri præiudicio. Vno modo, quia ipsi primi Ecclesias vbique fundarunt. Secundò, ratione Doctrinae illis reuelatae, quam omnes prædicauerunt. Tertio quia omnes habuerunt potestatem in omnes Ecclesias, quamuis Petrus peculiariter, vt illi in Primatu succederetur. Hæc Turrianus. Nihil igitur officit ad Primatum Petri, quod Paulus cum ipso vocetur à Patribus fundamentum Ecclesiae; nam ex hoc (vt patet ex Turriano) non potest deduci, fuisse æqualem D. Petro in Regimine; vt malè inferunt Aduersarij. Qui quidem audiant etiam Zachariam Bouerium, in *controvers. tom. 2. in demonstrat. 3. Symboli de Vnitate Capitis visibilis. art. 8.* asserentem, eam qua differentia, Paulus cum cæteris Apostolis, & Petrus dicantur fundamenta Ecclesiae. Apostoli (ait idcirco fundamenta nuncupantur, quia fundauerunt Ecclesiam in fide, & Doctrina Christi. Quemadmodum ait Paulus 1. *Corinth. 3.* Vt sapiens Architectus fundamentum posuit. Quod etiam tradit Beatus Ignacius *Epist. 5.* Vna est Ecclesia (inquit) quam fundauerunt Sancti Apostoli in Sanguine Christi, propriis sudoribus, & laboribus. Petrus verò singulari quo-

dam modo Ecclesiae fundamentum dicitur, quia supremus Rector, ac Gubernator Ecclesiae à Christo institutus est. Ita ille, quod etiam fufius docuit in *Censura contra M. Antonium de Dominis, par. 2. lib. 1. c. 6.* Vide etiam Tannerum *tom. 3. disp. 1. q. 1. punct. 7. § 28.* Ioannem Vviggers in 2. 2. *D. Thomae, tract. de Pontifice ad q. 1. art. 10. dub. 1. num. 24. cum seq.* Alphonsum de Castro *aduersus Hæres. lib. 10. ver. Papa.* Dico itaque quod Paulus, & alij Apostoli dicuntur fundamenta Ecclesiae, quia omnes fundarunt vbique illam; non enim Petrus solus per se conuertit totum Mundum ad fidem, sed diuersas Religiones susceperunt, ad fidem Christi adiuuerunt. Vnde Paulus *ad Rom. 15.* ait. Sic autem prædicauit Euangelium hoc, non vbi nominatus est Christus nè super alienum fundamentum ædificarem. Admittimus igitur Paulum, & alios Apostolos suis modis dici fundamenta Ecclesiae, sed tamen addimus peculiarem fundamenti rationem competere Petro. Vnde sequitur proinde, quod sic ipse vniuersalis Rector, & Caput Ecclesiae. Vide præter Doctores citatos Pirigianum in 3. *sentent. tom. 2. dist. 25. quest. 2. err. 1.*

Tertio. Non obstat auctoritas aliquorum Patrum vocantium Paulum Collegam D. Petri: nam hoc nomen etiam vsurpatur in eo, qui minore potestate, & dignitate sit inferior; alioquin omnes Episcopi essent partes Summo Pontifici, & in eodem honoris culmine, ac dignitatis Ecclesiasticae æquali gradu collocati; vt nouissimè perperam voluit impius Claudius Salmasius *de Primatu Papa lib. 1. cap. 6. fol. 94. & 95.* nixus auctoritate D. Cypriani *Epist. 1. ad Antonianum,* in qua vocauit Cornelium Pontificem Romanum Collegam suum. Et ideò dicendum est, quod sicut D. Cyprianus, vocando Pontificem Collegam suum, non intellexit facere illum æqualem sibi, vt certum est. Ita & Patres ab Aduersariis adducti vocando Paulum Collegam Petri, non intendunt facere Paulum æqualem Petro: nam, vt dictum est, nomen, Collega, aliquando non significat omnimodam paritatem, vnde adducam hic verba eruditi Iacobi Pamelij *in Epist. 4. Cypriani,* vbi vocauit etiam Fabianum Pontificem Collegam suum, & ideò Pamelius ait: Collegæ dicuntur, non illi dumtaxat, qui eiusdem potestatis sunt, vt duo Consules, duo Tribuni, sed & qui eiusdem sunt Collegij. Vnde & presbyteri Episcoporum Collegæ dicuntur à Concilio Carthagenensi IV. *can. 25.* Atque quæto sint Episcopis inferioribus presbyteri, infra demonstrabimus. potest ergo quis Collega esse sui superioris, non ea tamen ratione, qua ille superior est. Hinc in Concilio Africano Aurelij Carthagenensis Episcopi Collegæ dicuntur omnes Episcopi, Confacerdotes, ac Coepiscopi, *can. 21. 22. ac 31.* Et tamè tanta fuit Carthagenensis Episcopi præminetia, vt nihil, illo inconsulto, cæteris Episcopis, ac Primatibus Numidiae, ac Mauritaniae, agere liceret, *can. 20.* eiusdem Concilij. Hucusque Pamelius. Quæ quidem desumpsit à Doctore Parisino, Remundo Rufo, qui in *Apologia pro Pontifice Romano, contra Molinensium fol. 119.* post multa sic asserit: Potest ergo quis Collega esse superioris sui, non ea tamen ratione, qua ille superior est. Suetonius de Augusto sic scribit: Perpetuam Tribunitiam potestatem recepit, in qua semel, atque iterum per singula Iustra Collegam sibi cooptauit. Ibidemque ait de Cæsare, Neminis vero dubium est Tribunum illum Collegam Augusti potestate, dignitateque, nisi Tribunitia parem non fuisse. Ita ille. Dico igitur, quod sic presbyter dici potest collega Episcopi, non quatenus Episcopus est Episcopus, sed quatenus Episcopus est etiam presbyter. Ita Paulus Apostolus dicitur à Sanctis Patribus collega Petri, non quatenus Petrus Papa, & Caput Ecclesiae est, sed quatenus Petrus est etiam Apostolus. Itaque Paulum, & Petrum concedo Collegas fuisse ratione prædicationis, & Apostolatus

stolaris, sed in regenda Ecclesia, & quoad Primatum, Paulum inferiorem fuisse Petro, dicendum est.

Quarò, Ad argumentum, quod Aduersarij adducunt, & de quo exaltant, & lo triumphè videatur canere. D. Epiphanium afferere, Paulum, & Petrum fuisse Episcopos Romanos: Ergò fuit par Petro in Primatu Ecclesie. Respondeo primò. Quod Epiphanius loquendo in terminis de Primatu Ecclesie, sic ait, in *lib. 2. Anchoratus*, non longè ab initio: Ipse Dominus constituit Petrum primum Apollolorum, petram firmam, super quam Ecclesia Dei edificata est. Itaque secundum Epiphanium in Primatu Paulus non est par Petro; quia, ait ipse, Petrum fuisse à Christo constitutum primum Apollolorum; Ergo & Pauli. Et super Petrum Ecclesiam fundatam esse: ergo non super Paulum. Deinde *lib. 2. Hæres. 5. 1.* post multa sic concludit. Quare petrum Discipulorum suorum Principem elegit, uti perspicue declaratum est. In quibus verbis Dionysius Perarius animaduertens *num. 17.* sic ait: Egregius locus, ex quo liquet Petrum Andreæ, ac cæteris Apostolis, non ætatis, aut vocationis ordine, sed principatus, ac Dignitatis anteponi. Ergo etiam & D. Paulo. Itaque D. Epiphanius, quando dixit Paulum fuisse Episcopum Romanum, reducendus est ad bonum sensum, & explicandus. Idèò respondeo secundò, contra Primatum D. Petri, hoc argumentum adduxisse terram illam pestem Ecclesie, Marcum Antonium de Dominis. Dico igitur, solum Petrum Episcopum Romanum existisse. Vnde passim Patres Romanam Ecclesiam, petri Cathedram vocant. Pro omnibus adducam tantum Oportum *lib. 2. contra Donatistas*, sic affectentem: Negate non potes, scire te in Vrbe Roma Petro primam Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apollolorum (ergo & Pauli) Caput Petrus; vnde & Cephas appellatus est. Ita ille. Igitur dicitur à D. Epiphanio Paulum cum Petro, Episcopum Romanum fuisse, non quia propriè, & in rigore fuerit, sed quia socius, & Collega D. Petri, fundauit simul cum ipso Ecclesiam Romanam, cuius tamèn Episcopatus penes Petram stetit. Vide Franciscum Agricolam *traët. de Primatu S. Petri Apost. cap. 10. in sua monitione ad Lectorem*. Igitur quando Epiphanius dixit Paulum fuisse Episcopum Romanum, hac ratione dixit, quia Episcopalia munera Romæ exereuit.

Quod potest confirmari ex opinione Feuardentij Doctoris Sorbonici in Diuum Irenæum *lib. 3. c. 3.* vbi sic ait: Mihi perplacet Sanderi doctissimi Theologi conciliatio, Petrum quidem Clementem ordinasse, sed huic *Linum*, & Cletum in Catalogo Episcoporum Romanorum præponi, quod eos Petrus sibi coadiutores associasset. Ita ille. Si igitur secundum Feuardentium aliqui Patres apposerunt, & vocant, Episcopos Romanos Linum, & Cletum, non quia verè fuerunt Pontifices, sed quia in vita D. Petri fuerunt eius Coadiutores: quid mirum, si D. Paulus ab Epiphanio vocetur etiam Romanus Episcopus, non quia talis fuisset, sed quia magis quam Linus, & Cletus D. Petrum coadiuuit, & in Ecclesia Romana fundanda fuit eius socius, & Collega. Sed notandum est hic cum P. Zacharia Bouerio in *Censura M. Antonij de Dominis lib. 4. cap. 1.* quod duplex foundationis genus quo ad rem spectat, considerandum est, Vnum quidem, quod per Euangelij disseminationem, & fidei prædicationem peragitur: ea verò est huius fundamenti ratio, vt tum primum aliqua Ecclesia fundari dicatur cum populus ab errore reuocatus, ad Christi fidem conuertitur. Alterum est cum populo ab errore conuerso, & Christi fide imbuto, nouus ibi Episcopatus erigitur, & Episcopalis Sedes in Ecclesia fundata à suo Episcopo administratur. Primum quidem foundationis genus, si Romanam Ecclesiam spectamus, petro, & Paulo æquè conuenire potest, vterque enim Romæ Euangelium dif-

seminauit, vterque in Romana Vrbe ad Christi fidem introducendam, laborauit: quanquam prior Petrus ad eam accesserit, quo fit, vt etiam vterque hoc foundationis genere ipsius Ecclesie fundator, appellari queat. Vnde ex hoc sequitur, vt Romani pontifices petrum, & paulum Romanæ Ecclesie auctores cognoscant, Bullas sub vtriusque nomine conficiant, vt infra dicemus, plumbeum sigillum vtriusque imagine connectant, vtriusque officium simul coniungant, ac in omni ferè Pontificali munere, cum B. Petri memoriam celebrant, Paulum à Petro nunquam disungant, neque enim id alia ratione præstant: quàm quod æquè à Petro, & Paulo Romanam Ecclesiam hoc foundationis genere fundatam esse profiterentur; at verò si alterum foundationis genus spectes, Petrus dumtaxat Romæ Ecclesie fundator fuit, is enim solus Romanam Ecclesiam vt proprius Episcopus rexit, solus sine Paulo eam Ecclesiam, ac simul cunctas Orbis Ecclesias Pontificia auctoritate administrauit. Vide etiam eundem Bouerium *lib. 2. cap. 7. & cap. 4.* vbi firmat, quod licet paulus cum Petro in Romana Ecclesia fundanda laborauerit, non tamen illius Episcopus fuit, aut Roma simul duos Episcopos habuit, sed vnum Petrum dumtaxat. Dicitur itaque Romana Ecclesia à duobus Apollolis fundata, eo quod Petrus primum, deinde Paulus Romanum populum Christiana fide imbuerint, ac Episcopatus tantummodò apud Petrum mansit. Et ita hæc sententiam in terminis, præter Bouerium vbi supra, tenet Coiffeteau *contra Kempbl. M. Antonij de Dominis tom. 2. lib. 4. cap. 1. num. 8. & 11.* vbi sic ait: Iuxta opera Principes Apollolorum, ac de communi cõsilio, cum alter alterum Romæ reatus esset, rebus Ecclesie cõsuluisse, nullus dubitat. Sed Paulum egisse Romæ Episcopum, si Ecclesiastici vocabuli vis, & energia attendatur, vix est, vt concedi possit, cum Cathedra ibi figere non potuerit, occupata (vt omnes Patres afferunt) ea Sede à Petro Apollolorum Coryphæo. Accedit, quod cum Paulus Gentium Apollolus diuinitus constitutus esset, vt omnibus nationibus Euangelij lucem præferret, nulli certo loco astringi, ac veluti alligari debuit. Quod ergo à quibusdã scriptoribus paulus inducitur Episcopus Romanus, ad functiones Episcopales, quas Paulo vbiq; obire liceret, omninò referendum est, non ad Cathedræ illam erectionem, quàm vni Petro acceptã habet Ecclesia Romana. Sic ergo intelligendus Epiphanius, qui expressis verbis Paulum cum Petro Episcopum Romanum facit: scilicet ad munera Episcopalia respexit, cum tamen eum non lateret Episcopatus Romani propriè spectati fundamenta, vnum iecisse Petrum. Hinc scilicet, vt ostendimus, plerique eorum, qui Catalogos Romanorum Pontificum contexunt, à Petro, prætermisso Paulo, initium ducunt, ac demum ad Linum, Clementem, ac deinceps alios progrediuntur. Hæc vsque Marcianus. Vnde D. Augustinus *Epist. 164.* tenent Episcopos Romanos à S. Petro, ad Anastasium *tom. 2.* his verbis: Quanto certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesie figurat gerenti, Dominus ait: Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, Petro enim successit Linus, Lino Clemens, &c. Vide etiam Arnicum *tom. 4. diffin. 5. sect. 1. n. 6.* qui adducit D. Irenæum. Hinc Patres aperte, & clarè Romanam Cathedram, & Episcopatum D. Petro tribuunt, vt Gregorius *Epist. 37. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum*. Hieronymus *lib. de viris illustribus c. 1.* Damasus in *vita D. Petri*. Severus Sulpitius *Hist. Sacr. lib. 2. O. Leo serm. 1. in natal. B. Petri, & Pauli*. Bernardus *Epist. 237. ad Eugenium Papam*, & alij communiter. Et idèò sententiam superius impoſitam, nempe Paulum fuisse etiam Episcopum Romanum; latè, præter Doctores adductos, refellit Martinus Becanus *de Re-publ. Ecclesiast. lib. 3. cap. 2. per totum*, & idèò Ioannes Lorinus in *Alia Apost. c. 28. vers. 31. in pa.* loquens de Pe-

tro, & Paulo sic asserit: Dempra Primatus, & Romani Episcopatus in Petro prærogatiua, patia ferè omnia de utroque prædicant Patres, ut proprio de hac re sermone demonstrauit. Nec aliter Epiphanius ambos vocans Romanos Episcopos intelligendus est, quam propter functiones Episcopales, quas vbique licuit Paulo obire, etiam Romæ, sed salua dicta Petri prærogatiua Capitis. Hæc Lorinus. Vide etiam ex Doctõribus Sorbonicis Naucleum *de Monarch. tom. 1. p. 2. lib. 4. cap. 10.*

Ex his omnibus breuiter contra Aduersarios assero, Petrum, & Paulum fuisse Episcopos Romanos hoc modo, videlicet, Petrum propriè, ac titulo; Paulum officio adiutoris Petro subordinati. Hinc phorius in *Bibliotheca cap. 254. fol. mibi 1403.* loquens de Ioanne Apostolo Ephesi Episcopo, sic ait: Ab exilio reuocatus, Ephesinæ præfuit Sedi, & per se cum septem Episcopis Ephesinam Dioccesim rexit. Ita ille, Itaque tempore D. Ioannis, regebant Ecclesiam Ephesinam octo Episcopi, non quia omnes essent Episcopi Ephesini, sed Ioannes erat propriè, ac titulo Episcopus, alij verò septem erant Episcopi officio adiutorum, Ioanni subordinatorum. Sic dicendum est in casu nostro, fuisse Petrum, & Paulum Episcopos Romanos, Petrum propriè, Paulum tanquam eius coadiutorem.

Et tandem ad confirmationem supradictorum, apponam hic verba Sulpitij Seneri *lib. 2. Hist.* sic asserentis: Eo tempore Diuina apud Urbem Religio inualuerat Petro, uti Episcopo gerente, & paulo postea quàm ab iniusto Præsidis Iudicio Cæsarem appellauerat, Romam deducto, ad quem audiendum plures conveniebant, qui veritate intellecta, virtutibusque Apostolorum, quas runc crebri ediderant, permoti ad cultum Dei sese conferebant, in quibus verbis aperte pater, Sulpitium Episcopatum Romanum soli Petro tribuere, cum tamen faciat mentionem, de Paulo, & ipsam consociet Petro in virtutibus, & prædicatione, non autem in Episcopatu. Quod etiam patet apud D. Hieronymum in Catalogo ad Dextrum Prætorij Præfectum, ubi docet Petrum Romæ viginti quinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuisse, & statim loquens in eodem contextu de Paulo asserit tantum, quod pro Christo Romæ truncatur. Et in libro Pontificalis, qui Damaso, vel Anastasio tribuitur, hæc de Petro habentur, Petrus ingressus in Urbem Romam sub Claudio Cæsare, ibi sedit Cathedram Episcopatus annos viginti quatuor, mensem vnum, dies octo. Hic martyrio cum Paulo coronatur post passionem Domini annis triginta octo. Vide quomodo apponatur Paulum socium Petro in martyrio, non autem in Cathedra. Malè igitur Anonymus ausus est consociare Paulum cum Petro in Episcopatu Romano: nam Cathedra Romana semper penes vnum Petrum fuit. Recognoscat etiam Anonymus Bedam in *Ast. Apost. cap. 15.* ubi sic ait, Scimus Petrum, & Paulum Apostolos anno post resurrectionem Domini, trigésimo octavo, id est vltimo Neronis anno passos fuisse martyrium, & B. Petrum Romæ viginti quinque annos Episcopalem sedit Cathedram. Vide quomodo Beda loquens de Petro, & Paulo Romæ simul degentibus, in Cathedra tamen solum Petrum constituat, & Episcopum Romanum esse dicat. Quod etiam manifestat Prudentius, Hymno 2. de sancto Stephano. Hic Romæ iam regnant duo Apostolorum principes. Alter vocatur Gentium, Alter Cathedralem possidens primam, recludit creditas, Aternitatis Ianuas. Satis igitur ex omnibus supradictis, remanet labefactum argumentum desumptum ex Epiphanio, qui vocauit Petrum, & Paulum Episcopos Romanos, nam sano modo Epiphanius intelligendus est, & in eo sensu, in quo supra à nobis explicatum est. Adde, quod etiam negandum est Aduersariis, Epipha-

nium vocare Petrum, & Paulum Episcopos Romanos, sed vt ex textu Græco translaturum est, Episcopos apud Romam. Est enim magna differentia, aliquos v. g. esse Episcopos Cathanenenses, & esse Episcopos in vrbe Cathanz. Latius hoc argumentum refellere volui, quia defensores Anonymi Achillem suum putabant.

Quinò, non obstat argumentum ab Aduersariis adductum, nempe Pontifices vocari successores D. Petri, & Pauli; nam respondeo, ita Patres locutos fuisse, non quasi Paulus cum Petro, iunctus, fuerit Caput Ecclesie, & Pontifex Romanus; sed quia cum Petro fundauit Ecclesiam, Prædicatione, Miraculis, Martyrio, &c. Et idem ex hoc Patres vocant Pontifices, successores Petri, & Pauli. Sed non deseram hic apponere verba Ioannis à Capistrano *de Auctor. Papa. par. 3. secunda part. princip. lib. fol. 113.* ubi sic ait: Romanus Pontifex non solum Petri, sed etiam Pauli successor est; Petri quidem in plenitudinem potestatis, Pauli verò in plenitudinem legalitatis, id est scientiæ. Ergo Pontifices dicuntur successores Petri, & Pauli, non in eodem, sed in diuerso genere. Et vt penitus remaneant Aduersarij conuicti, adducam hic verba D. Epiphanij Hæret. 41. fol. mibi 300. ubi sic ait: *Cerdo, Hyginus Papa temporibus fuit, qui in Apostolorum Iacobi, & Petri, & Pauli successione nonum locum tenebat.* Quid ad hæc verba respondebunt Aduersarij? si ipsi asserunt Petrum, & Paulum fuisse Pontifices, quia Patres asserunt Pontifices fuisse successores Petri, & Pauli, non solum duos, sed etiam tres Pontifices in Ecclesia habebimus, quia vt vidisti, Epiphanius dicit Hyginum Papam, non solum fuisse successorem Petri, & Pauli, sed etiam Iacobi. Hic loquens D. Epiphanius penitus Aduersarios euertit, & conuincit, & idem rectè obseruauit Bouerius in *Censura M. Antonij de Dominis lib. 1. cap. 5.* Quod si Romani Pontifices æquè in eorum Bullis Petri, & Pauli nomen vsurpent, hos duos Apostolos merito venerantur, eo quod simul Romanam Ecclesiam fundauerint, & eandem proprio sanguine consecrarint, manente tamen illibato Primatu Petri. Vnde modo superius explicato, venit intelligendus Eusebius *lib. 3. c. 27. Histor.* asserens Clementem III. in Vrbe Roma tenuisse Pontificatum post Paulum, & Petrum. Quæ omnia confirmantur ex responsione ad aliud argumentum Anonymi, asserentis Pontifices sedere in Throno D. Petri, & Pauli, vt de seipso testatur Gregorius VII. in Excommunicatione lata contra Henricum I. V. anno 1580. Ergo, ait Anonymus, Paulus fuit Pontifex simul cum Petro; sed non obseruat, vel noluit obseruare, Gregorium VII. in dicta Bulla posuisse, & agnouisse differentiam inter Petrum, & Paulum; vnde in principio dictæ Bullæ sic ait: Beate Petre Princeps Apostolorum; & tu Beate Paulæ Doctor Gentium dignamini quæso aures vestras ad me inelinare, &c. Ergo dicendum est sedere Pontifices in Throno D. Petri, & D. Pauli, quia sunt eorum successores, sed diuersi genere, dicuntur enim sedere in Throno D. Petri in ordine ad Clauem potentis, & idem dixit Gregorius VII. Beate Petre Princeps Apostolorum; dicuntur sedere in Throno D. Pauli ordine ad Clauem Scientiæ, & idem dixit Gregorius, & tu Beate Paulæ Doctor Gentium, &c. Igitur Pontifices sedent in Throno D. Petri, & D. Pauli, & dicuntur eorum successores, quia ambo Ecclesiam Romanam fundauerunt: Petrus vt Caput habens Clauem Potentiæ, Paulus vt Apostolus Clauem Scientiæ. Vnde ex his patet responsio ad aliam auctoritatem Patrum asserentium Pontifices esse Vicarios D. Petri, & Pauli. Nam respondeo hoc esse verum, sed diuersa ratione. Audi Coëfereau ubi supra contra M. Antonium de Dominis *tom. 2. lib. 4. cap. 1. n. 12.* Pontifex dicitur Vicarius Apostolorum, quod in labores eorum introierit. Dicitur Vicarius Pauli, quod

Romam suæ autoritatis sedem nactus sit, quam Paulus sua doctrina illustravit, ac etiam in sanguine conspersit, & veitri sacrauit. Dicitur verò Vicarius Petri, quod eam Cathedram insideat, in qua Petrus Episcopus sedit.

Sextò, non obstat etiam argumentum desumptum ex verbis Pontificum asserentium efficere aliquid auctoritate D. Petri, & D. Pauli. Nam ad illud optimè respondet Martinus Becanus de *Repub. Eccles. lib. 3. cap. 2. n. 5.* Cui adde Nicolaum Coëffeteau loco citato, contra M. Antonium de Dominis *tom. 2. lib. 4. c. 1. n. 12.* asserit enim Apostolicam auctoritatem, qua ponitur Pontifex, etiam in Paulo refedisse, quippe qui non secus ac Petrus, Christi Apostolus fuerit. Quare mirum esse non debet Pontificis, quem hæredem Apostolorum nuncupat Hieronymus, potestatem ad Paulum etiam refetri, maxime verò, quod cum Petro operam nauarit, & Ecclesiam instituerit, quodque totum sanguinem cum doctrina ei profuderit. Igitur, dicuntur Pontifices multa præstare auctoritate Petri, & Pauli, quod veterique nouellam illam plantam excoluerit, ac demum cruore suo asperserit, ac irrigarit. Sed primas in ea Ecclesia fundanda habuit Petrus, tum quod primus Romæ Euangelium promulgavit, tum quod eam sedem pro auctoritate Capitis Ecclesiæ ad summæ dignitatis gradum euekerit. Paulus equidem eam secutus, institutus in fide Romanos confirmavit, sed sedem Romæ non fixit, cuius ratione eius Urbis Episcopus ceteri possit. Ita ille, quem ex industria sæpius in hac Disceptatione adducere volui, vt appareat arma contra aduersarios desumpta, etiam esse à præclaro Museo Sorbonico.

Confirmant hanc responsionem verba nostri Patris Duardi in *Bulla Cœne lib. 2. can. 1. quest. 5.* vbi sic ait: Licet Pontifex dicat Censuras ferre auctoritate Petri, & Pauli, non intelligitur eas ferre auctoritate diffusa in eum à Paulo, sicut diximus de Petro, sed quia D. Paulus Ecclesiæ Romanæ vnà cum D. Petro fuit cooperator, & fœdator, non tamen fuerunt in eodem tempore duo Pontifices, quia in Ecclesia duo Pontifices eodem tempore esse non possunt, quoniam hoc esset contra Christi institutionem, qui vnum duntaxat principem totius Ecclesiæ constituit, & tanto fortius, quia minueretur pontificia potestas; per coadiutorem autem pontificis Maiestas in nullo minuitur, quoniam penes coadiutorem non ius ipsum, ac titulum potestatis transferre dicitur, sed tantum administrationem maiorem, vel minorem ad sui libitum. Hæc Duardus.

Nec deseram hic apponere verba Antonij voli, quæ satis deseruiunt pro responsione, quo sensu Pontifices dicuntur successores D. Petri, & D. Pauli, efficere aliquid auctoritate D. Petri, & D. Pauli, & quo pacto dicuntur Petrus & Paulus Episcopi Romani, sic itaque asserit in *Lucidario potestatis papalis lib. 4. fol. 36.* Solus Petrus fuit Superior, & omnes alij subditi, etiam Paulus, sed in rebus gestis papalibus Paulus Petro coniungitur, quia Urbem suo martyrio consecrarunt, & in passione fuerunt socij. Ita ille.

Vnde Bouetius, vt supra obseruauimus in Censura contra M. Antonium de Dominis *lib. 4. cap. 1.* rectè notat, quia Petrus, & Paulus fundauerunt Ecclesiam Romanam prædicatione, & Romanos ad Christi fidem conuerterunt; hinc fit vt Romani Pontifices, Petrus, & Paulum Romanæ Ecclesiæ authores agnoscant, Bullas sub vtriusque nomine conscribant, plumbeum sigillum vtriusque imagine cohonestent, vtriusque officium simul coniungant, ac in omni fere pontificali munere cum B. Petri memoriam celebrant, Paulum à Petro nunquam disjungant, neque enim id alia ratione præstant, quàm quod aequè à Petro, & Paulo Romanam Ecclesiam prædicatione fundatam esse profi-

temur. Malè igitur Anonymus ex verbis, quæ aliquando in Bullis pontificiis apponuntur, videlicet auctoritate D. Petri, & D. Pauli, &c. malè, inquam, infert æqualitatem Pauli cum Petro in primatu Ecclesiæ, nam quoad primatum semper fuit Paulus subditus Petro, & ei subordinatus. Itaque dicendum est, Pontifices asserere aliqua facere subnixos auctoritate Petri, & Pauli, quia fuerunt hæredes Apostolorum, & idè D. Bernardus ad Eugenium *lib. 3.* vocat illum hæredem Apostolorum, potestate Petrum, Et D. Hieron. *Epistol. 2. ad Damasum* Qui Apostolos, inquit, honore sequeris, sequaris & merito. Vnde in Symbolo Nicæno dicitur: Et vnã sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, quia præter alias rationes, Apostoli, vt obseruat Franciscus del Castillo in *3. sentent. tom. 2. disput. 13. quest. 11. part. 4. num. 23.* Becanus in *Man. contr. lib. 1. cap. 3. conclus. 2. num. 14.* & alij Sanctam Ecclesiam fundauerunt. Et idè Pontifices aliquando vocati sunt Episcopi Apostolici, & Ecclesia à D. Hieronymo *lib. 2. contra Rufinum*, vocatur Sedes Apostolica. Et D. Augustinus *Epist. 162.* sic ait: In Romana Ecclesia semper Apostolicæ Cathedralis viguit Principatus. Dum igitur Pontifices asserunt aliquid efficere auctoritate D. Petri, & D. Pauli, hoc modo intelligendū sunt, videlicet auctoritate D. Pauli, vt Apostoli, & auctoritate verò D. Petri, non solum vt Apostoli, sed vt Apostolorum Capitis. Coniungunt verò Pontifices semper Paulum, & non alium Apostolum cum Petro, quia Paulus cum Petro in Ecclesia fundanda simul laborauit, & in passione, & morte socij fuerunt.

Ad illud verò de Imagine Pauli ad dexteram Petri collocata, Respondeo, quod eius solutio patet lippis, & tonforibus. Videatur Ioannes Viggers in *2. 2. D. Thoma, Tractat. de Pontifice ad quest. 1. art. 10. dub. 1. num. 103.* Alexander Carenius de *potest. Rom. Pontif. lib. 1. cap. 5.* Iustinianus in *Epistola Pauli tom. 1. disput. 1. de Apostolice cap. 7.* Bellarminus *lib. 1. de Rom. Pont. cap. 27. c. 9.* eius validus defensor Iacobus Groserius, cum Amico in *Cursu Theologico tom. 4. disp. 6. sect. 2. num. 81.* & Becano de *Republic. Ecclesiast. lib. 3. cap. 2. num. 7.* Dico igitur hunc maiorem honorem Ecclesiam Paulo detulisse, non propter maiorem potestatem, sed propter maiorem sapientiam, & doctrinam, qua Ecclesiam illustrauit; vti solet sæpè Ecclesia minores Sanctos maiori solemnitate celebrare, propter illustriora exempla, quæ posteris reliquerunt. Vel dicendum est morem fuisse apud Antiquos, iuniorum ambulantiem cum seniore incedere à dextris senioris, eumque obsequij causa paululum præcedere. Ex qua consuetudine fieri potuit, vt etiam in Imaginibus Paulus depingeretur à dextris Petri.

Et tandem ex superioribus adductis patet etiam responsio ad omnes alias Patrum auctoritates, quæ Aduersarij plena manu cumulant, ex quibus propter indiuiduam Pauli cum Petro societatem, & propter extimas laudes, & titulos eis æqualiter præstitos, conatur firmare paritatem inter illos. Nam vnico cum schola omnium Theologorum responderetur (vt supra dictum est) dictos Patres locutos fuisse in ordine ad intrinsecam, & essentialem potestatem Apostolatus, non autem de potestate extrinsecâ, quæ in ordine, & dispositione regiminis posita est, qua inferiorum Paulum fuisse Petro, constanter dicendum est. Quando igitur Patres videntur æquare Paulum Petro, loquuntur (vt in scholis dicimus) de Petro vt Apostolo, non de Petro vt Papa. Et ita rectè præter Doctores, vbi supra citatos, tenent Suarez de *legibus lib. 4. cap. 3. num. 4.* Respondeo secundò. Quod licet Patres ex verbis Encomiasticis datis Petro, & Paulo in eorum festiuitatibus, vel vigiliis, panegyricè, & non dogmaticè loquentes

loquenter, videantur aliquando illos parēs confirmare; intelligendi sunt de paritate, quæ non dicit omnimodam æqualitatem, sed tantum similitudinem, vt optimè obseruat in terminis Cardinalis Tortretremata in *summa de Ecclesia lib. 2. cap. 12.* Sic ego inuenio Sanctum Clementem in principio *Epist. 2. ad D. Iacobum, Fratrem Domini*, vocare illum, Episcopum Episcoporum, & Episcopum omnium Ecclesiarum Dei; quæ quidem verba, certum est competere soli Petro, & eius successoribus; sed quia ibi Clemens encomiasticè loquitur, idè sanè intelligendus est, & eius verba ad bonum sensum reducenda, vt fecit Pueronius de *Regularium Aristocrasia, tom. 2. cap. 3. num. 34.* Sic & in casu nostro; licet aliqui Patres in Encomiis datis Petro, & Paulo videantur illos æquare, tamen, quia panegyricè loquuntur, eorum verba sano modo interpretanda veniant, vt supra visum est. Et ne deseras etiam recognoscere Bouerium in Censura M. Antonij de Dominis *lib. 1. cap. 11.* vbi contra Anonymum explicat plura loca Sanctorum Patrum, æqualitatem inter Petrum, & Paulum significantia, sed in diuerso genere intelligenda esse manifestè demonstrat. Vnde ego obseruo, quòd aliqua loca Sanctorum Patrum videntur significare, Paulum Petro præcellere; alia æqualem esse; alia dubium esse vter præcellat. Origenes *lib. 1. contra Celsum*, vocat Paulum fundatorem Ecclesiarum post Christum præcipuum. Ambrosius *lib. 2. de Spiritu sancto in fine*, sic ait: Vna enim gratia fulgebat in his, quos Spiritus vnus elegerat. Nec Paulus inferior Petro. Idem Ambrosius *serm. 66. de Natal. Petri, & Pauli*, asserit. Beati Petrus, & Paulus eminent inter vniuersos Apostolos, & peculiari quadam prærogatiua præcellunt. Verum inter ipsos, quis cui præponatur incertum est. Ergo supradicta, & alia similia verba Sanctorum Patrum, de Petro & Paulo loquentium, intelligi non possunt de Iurisdictione, Reginine, & Primatu; nam alioqui Patres inter se essent contrarij; non enim inter se cohærent hæc tria. Paulus præcellit Petro Iurisdictione. Paulus par est Petro Iurisdictione. Paulus vtrum præcellat Petro Iurisdictione, dubium est. Itaque supradicta verba Patrum, vel similia adducta ab Anonymo exponenda sunt de vocatione ad Apostolatam, de virtutibus, de scientia, de laboribus, de meritis, &c. Et idèd Patres non pugnant inter se. Nam optimè possunt cohætere inter se hæc tria: Paulus in laboribus, & doctrina præcellit Petro. Paulus est par Petro in ordine ad Apostolatam. Paulus vtrum præcellat meritis Petro apud Deum, incertum est. Hinc dixit Augustinus Triumphus de *potest. Eccles. quest. 7. art. 6.* Paulus fuit minor Petro, & maior, & æqualis. Minor quidem fuit potestate Prælationis; quia solus Petrus fuit Cæphas, id est Capur totius Ecclesie. Maior autem prærogatiua electionis, quia electus fuit à Christo post Resurrectionem, & post Glorificationem; vnde in Bulla Papæ, Paulus ponitur à dextris, Petrus autem à sinistris. Sed æqualis fuit officio prædicationis. Ita ille Concludendum est igitur, ex omnibus superius dictis, quod duplex potest constitui comparatio inter Petrum, & Paulum. Vna, quoad Apostolatam, & sic fuit par Petrus; quoad Sanctitatem, Sapientiam, Laborem, & Zelum, & his etiam fuit vel potuit esse Paulus par, vel maior Petro. Altera comparatio inter Paulum & Petrum potest constitui quoad Regimen, & Iurisdictionem, & sic Petrus fuit maior Paulo; vt satis supra contra Anonymum firmatum est.

Et quidem, si ex eius opinione aliud non sequeretur inconueniens, (quod est negandum) nisi admitatio Hæreticorum, esset quidem penitus respuenda. Nam profectò possent ipsi exclamare Manhù, quid est hoc? Papani, & Romanenses, dicerent (sic ipsi per derisum nos vocant) per tot annorum mytiades pugnantur

contra nos vsque ad sanguinem, negando Paulum fuisse æqualem Petro, nunc verò concedunt. Et vsque adhuc, pro atis, & focis aduersus nos contenderunt Caput Ecclesie fuisse solum Petrum, nunc verò addunt simul etiam & Paulum. Quid, inquam, quæso ex his nouitatibus, Hæretici ore impio in Romanam Ecclesiam non effugerent? Quasnam quæso illationes, & consequentias ex hac opinione contra Primatum Petri, ipsi pessimè non inferrent? Hoc cogitandum prudentioribus relinquo. Profus igitur talis sententia refellenda venit, & his nouitatibus aures claudendæ, nec à semitis, quas Patres nostri vnanimitè calcarunt, discedendum est, vt per calles inuios incedamus.

Nec obstat dicere, id quod Aduersarij asseruerunt *num. 19. & 20.* Infirmari Petri primatum, Pauli Primatum conuulso, cum eadem & paria sint Sanctorum Patrum de Petri, & Pauli Primatu testimonia; tolli; & obscurari alterum non posse, vt non alter continuò collabatur, nec sperni de altero Patrum sententias, quinde vtroque condemnentur. Sed hæc omnia neganda sunt. Primatus enim Petri non eget societate Pauli; satis enim firmatus est, non semel, sed toties in apertis Sacræ Scripturæ locis, in traditione Ecclesie, & in Sanctorum Patrum testimoniis luce meridiana clarioribus; & autoritates Patrum ab Aduersariis adductæ, satis supra explicatum est, quomodo interpretandæ veniant. Idèd obseruandum est multa tribui Petro, quæ etiam Paulo tribuantur propter communem Apostolatus dignitatem; qua vterque tam insigni gloria effulsit, vt difficile sit censere, quis cui sit hæc parte anteferendus. Cæterum, vt plurimum propter Capitis autoritatem, qua Paulum vicit Petrus, cum eis eadem tribuantur, non eodem respectu tribuuntur, sed in Paulo quidem Patres sedulitatem, diligentiam, curas, peregrinationes, eximiam sapientiam, virtutes, signa, prodigia, reuelationes, & ærumnas, & labores in disseminando Euangelio susceptos spectant, à quibus eum commendent. Cum verò Petrum iisdem laudibus ornant, ad Primatum, Principatum, & supremam potestatem, quam à Christo sit consecutus, respiciunt. Non valet igitur argumentum Aduersariorum de laudibus æquè datis Paulo, & Petro à Sanctis Patribus: nam dicta loca explicata, vt supra excellentiam Pauli demonstrant, & Primatum Petri confirmant, & bene intellecta, tribuunt Petro, & Paulo ea, quæ ipsi de iure competunt.

Ad id verò, quod asseritur *num. 23.* de extraordinaria, & singulari causa, qua secundum mentem Aduersariorum mandatus fuerit duobus Apostolis totius Ecclesie Primatus, ob dissimilitudinem motum, & studiorum inter Gentiles, & Iudæos; & idèd Paulus Gentibus destinandus fuerat, Petrus verò Iudæis, ex autoritate D. Hieronymi. Respondeo Matthæum Illyricum in legenda de *Petri Episcopatu, & Papatu* dixisse, Petrum constitutum fuisse Episcopum, vel Papam Iudeorum, & Paulum Gentium, sed hæc sunt deliramenta hæreticorum. Dico igitur, redeundo ad casum nostrum, Paulum à Christo fuisse constitutum Apostolum Gentium in ordine ad prædicationem, modò quo infra declarabitur, non autem in ordine ad iurisdictionem, ita vt cum Petro fuerit Princeps Ecclesie, & Caput (vt volunt Aduersarij.) Et idèd quando ad *Galat. 2. & Act. 9. & 13.* de Pauli electione ad Apostolatam mentio efficitur, tantum ibi de prædicatione, & ne verbum quidem de Iurisdictione dicitur, vt omnes obseruant Expositores, Antonius Capellus in *disput. 1. de Summo Pontificatu Petri, cap. 8.* Salmeronius *tom. 15. disp. 24. in Epist. 2. ad Galat.* Tannerus *tom. 3. disp. 1. quest. 4. dub. 2. num. 98. & 99.* Bellarminus de *Roman. Pontif. lib. 1. cap. 6.* Pueronius de *Asst.*

Arist. Regul. tom. 2. cap. 3. num. 32. Granina in con-
trouers. tom. 4. part. 2. in Continent. quest. 1. fol. 28. Va-
de Sanders de visibili Monarch. lib. 6. cap. 6. asserit,
 Paulum in dicto loco dixisse se Apostolum Gen-
 tium, non ad coarctandam Petri potestatem, nec ad
 metas Petro circumscribendas, verum ad Euange-
 lium dilarandum, saluo interim Primatu Petri, quem
 Paulus etiam post tot Gentes Christo subiectas agnouit,
 & honore, quo par erat, affectit, ab eoque dissolutionem
 controuersæ, quæ Antiochia orta erat, & dexteris so-
 cietatis expetiit: non quod ipse de sua doctrina (quam
 à Christo immediatè acceperat) dubitaret, sed vt tota
 Ecclesia sciret, illum vnitatem amare, Primatum Petri
 agnoscere, & eundem Spiritum sanctum in se, atque
 in alijs Apostolis esse consiteri. Ita ille & ante illum
 Cardinalis Turretemata in *summa de Eccles. lib. 2. cap. 3.*
 exponens dictum D. Pauli, negat expressè,
 quod per illa verba, Paulus æquiparasse se vellet Pe-
 tro in Potestate Regiminis, quem sciebat Rectorem
 constitutum, & Caput totius Vniuersalis Ecclesiæ,
 nec Paulus credidit Petri potestatem restrictam esse
 solum ad Circumcisos, licet appropriatè pro illo
 tempore, ad illos specialiter verbum prædicationis
 extenderet, Quoniam Petrus in Antiochia, sedit, &
 in Hierusalem, & multos conuertit ibidem, & alibi
 ex gentibus; sicut patet Actuum 12. de Cornelio, &
 11. vbi reprehensus legitur à Circumcisis fratribus,
 quod ad gentes ingressus fuisset, & cum conuersis ex
 gentibus manducasset. Hæc Turretemata, cui adde
 Cappellum, Tannerum, & alios citatos suprâ. Itaque
 non bene Aduersarij, ex destinatione Pauli ad prædi-
 candum Gentibus Euangelium, eius Primatum infer-
 runt. Nam non valet argumentum de prædicatione ad
 Iurisdictionem.

Ideo piaculum existimarem, si non apponere
 hic verba Cardinalis Baronij tom. 1. Anno Christi 34.
 fol. 205. sic asserentis: Quod pertinet ad Apostoli-
 com munus Euangelij prædicandi, atque peccata
 soluendi, æquè omnes Apostolos plenissima potestate
 in vniuersum mundum missos esse, idem ipse
 Gregorius proficitur, qui & eadem ratione, Paulum
 Apostolum Caput Gentium effectum esse, & totius
 Ecclesiæ principatum obtinuisse testetur. *Ceterum quan-*
tumlibet amplissimus fuerit eius Apostolatus, quem acce-
pit ad Gentes saluandas: tamen nihil est, quod potestate
æquari possit Principi Apostolorum omnium Petro, quem
cum præfecerit Dominus vniuerso Gregi, Gentes
etiam eiusdem subdidit potestati. Futuræ enim erant
& ipse Christi oues, de quibus ait aliquando: Alias oues
habeo, quæ non sunt ex hoc ovili: & illas oportet me
adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ovi-
le, & vnus pascor. Cùm itaque non nisi omnium
ouium dicar vnum ouile esse futurum, vnumque pa-
storem, cuius Dominus oues suas omnes, & agnos cu-
ræ subiecerit: illum ipsum fuisse Petrum, nec aliam præ-
ter ipsum, eadem Potestate, qua ipsum in vniuersali Ec-
clesia vnicam institutum esse Pastorem, ex his que dicta
sunt, neminem puto, nisi fortè delirium, & mente captum,
non intelligere. Hocque Baronius. Vide etiam Ioan-
nem Driedonem tom. 1. lib. 4. c. 3. par. 3. fol. 237. vbi expli-
cat verba D. Ambrosij aientis: Quod sicut Petrus Pri-
matum accepit ad fundandam Ecclesiam Iudæorum:
 ita, & Paulus Primatum accepit ad fundandam Ecclē-
 siam Gentium, Explicat, inquam, dicta verba de Prima-
 tu Prædicationis, non autem de Primata Gubernatio-
 nis, & Regiminis, quod ad solum Petrum pertine-
 re probat. Et tandem Reginaldus Cardinalis Polus
 in defensionem vnitatis Ecclesiæ ad Henricum VIII.
 Regem Angliæ fol. 69. 70. 71. ex multis probat D.
 Paulum fuisse inferiorem D. Petro; & respondet ad

argumentum cuiusdam Sampsonis hæretici, qui, vt
 vult etiam Anonymus, ex dictis verbis D. Pauli ad
 Galat. 2. contendebat ipsum esse æqualem D. Petro.
 Vide etiam Albertum Pighium de *Hierarch. Eccl. lib. 3. cap. 11.*

Itaque dicendum est, diuisionem illam factam inter
 Petrum, & Paulum de Iudæis, & Gentilibus non
 pertinuisse ad iurisdictionem, sed ad propagandum
 Euangelium: quæ tamen diuisio ita est accipienda,
 vt oblietur Ioannes Vviggers in 2. 2. D. *Thome walk-*
de Pontifice questio. 1. art. 10. dub. 1. & alij communi-
ter. Marcus Antonius Capellus disp. 1. de Pontif.
Petri cap. 12. Adamus Tannerus tom. 3. disp. 1. quest.
4. dub. 2. num. 99. Alexander Caterius de potest. Roman.
Pontif. lib. 1. cap. 5. & alij, quod scilicet Petrus præ-
cipuam operam collocaret pro illo adhuc tempore,
 sicut & prius fecerat, circa conuersionem Iudæorum:
 non autem, quod idcirco potestate prædicandi gen-
 tibus esset priuatus, vel à prædicatione inter gentes
 prohiberetur. E contra autem Paulus principaliter
 incumberet conuertendis gentibus ad fidem, non
 tamen ita vt idè interdictionum ei foret, etiam Iudæis
 per occasionem, & opportunitatem Euangelium an-
 nuntiare.

Quod enim ista partitio hoc modo sit intelligenda,
 manifestum est ex scripturis: nam & Petrus *Act. cap.*
10. prædicauit Cornelio, & domui eius toti: & ibi-
dem cælesti visione ter admonitus didicerat etiam;
 se ad gentes destinari, vt eis Euangelicam gratiam
 annuntiatet. Vnde & cap. 15. dicit Petrus: *Vis scitis,*
quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per
os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere:
 sic tamen, vt ab initio debuisset studere conuersioni
 Iudæorum, vt diximus: quem ordinem indicat Chri-
 stus *Act. cap. 1. quando sic locutus est ad Apostolos:*
Et eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa,
& Samaria usque ad vltimum terræ. Et propterea
 etiam diximus, quod pro illo adhuc tempore princi-
 paliter Petrus incumberet prædicationi apud Iudæos:
 nam postquam Romam venit, longè lateque
 etiam inter gentes Euangelium per se, & per alios,
 disseminauit, vt cumulate impieret, quod audierat
Act. cap. 10. Occide & manduca, vt notat Esthæus circa
 prædicta D. Pauli verba.

Quod Paulus quoque non fuerit prohibitus præ-
 dicare Iudæis, patet ex c. 9. *Act.* vbi Christus de illo
 dicit: *His electiois est mihi iste, vt portet nomen meum*
coram gentibus, & regibus, & filiis Israël. Vbi licet si-
 gnificetur, quod primatio destineret ad conuersionem
 gentium quæ primo loco exprimitur, tamen
 etiam indicatur, quod possit, imò quod potest
 nomen Christi coram filiis Israël. Hinc etiam fi-
 ctum est, quod quocumque per gentes, & nationes
 proficisceretur, intraret quoque & euangelizaret in Sy-
 nagogis Iudæorum, vbi ex reperiebantur, vt *Act.*
cap. 13. apud Salaminam, & Antiochiam Pisdias fe-
citile legitur, & cap. 14. apud Iconium, cap. 16. apud
Thessalonicam, & 1. ad Corinth. 9. dicit: Et factus
sunt Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæis lucrarer.
 Docet autem hæc ita se habere Hieron. ad hunc locum
 Pauli, vbi proposita questione, An non liceret Pe-
 tro gentilem trahere ad fidem, & Paulo Iudæum,
 Respondet, omnino licuisse, imò hoc fuisse vni-
 que propositum, vt ex toto mundo Ecclesiam con-
 gregarent: sed tamen Petrum habuisse principa-
 le mandatum de Iudæis, saltem vt ab illis inciperet,
 sicuti hoc explicuimus: Paulum autem de gen-
 tibus.

Volui (amice Lector) hæc diuisionem Petri, &
 Pauli, quoad Iudæos, & Gentiles latius explicare, vt
 prius

profus labefacta remaneat opinio Anonymi asserentis dissimilitudinem morum, & studiorum inter Iudæos, & Gentiles fuisse causam, & rationem, quare Christus, post Primatum datum Petro, voluerit postea Paulum cum ipso in Primatu associare, quod merum signum esse exsuperius dictis patet: nam nullam Iurisdictionem, quoad Primatum, Paulus accepit, dum fuit factus Apostolus Gentium à Christo Domino. Et idè dum Antiochiæ orta esset Gentiles, & Iudæos discussio de observatione legalium, Paulus illam non determinavit, sed ad Petrum, ut observat Theodoretus pro eius determinatione cucurrit, ut patet Actor. 15. ubi (ut visum est supra) Petrus, tanquam Caput Ecclesiæ congregavit Concilium, & sententiam in favorem Gentilium tulit. Et miror quomodo Anonymus possit pro sua sententia adducere verba D. Hieronymi, quæ nihil pertinent in ordine ad Primatum, sed loquuntur de Apostolatu. Et idè Hieronymus, quando in specie locutus est de Primatu, soli Petro tribuit; idè dixit lib. 1. contra Iovinianum: *Inter duodecim unus eligitur, ut Capite constituto schismatis tollereur occasio.* Et lib. 3. in Marth. circa cap. 6. *Simoni, qui credebatur in Petram Christum, Petri largius est nomen, & secundum Metaphoram Petra rectè dicitur ei, edificabo Ecclesiam meam super te.* Et in cap. 1. ad Galat. exponens illa verba D. Pauli, Ascendi Hierosolimam videre Petrum. Igitur (inquit) non discendi studio, sed honoris prioris Apostolo deferendi. Et tandem Epistol. 57. ad Damascum scribens, sic ei asserit. *Beauitudo tua, id est Cathedra Petri confocior.* Et Epistol. 58. *Ego (inquit) clamito si quis Cathedra Petri iungitur meum est.* Vide quomodo Hieronymus, quando de Primatu agit, aperte, & verbis claris tantum Petro tribuat. Malè itaque pro sua sententia Hieronymum adducit Anonymus; nam in loco ab ipso adducto, (ut diximus, & patet) non loquitur de Primatu, sed de Apostolatu.

Verum quia in hac Disceptatione non solum Theologis, sed etiam Dominis Canonistis debitor sum, videant ipsi suam Glossam in cap. *Paulus, & Petrus 2. questio. 7. vers. Imparem*, ubi notat, Paulum fuisse parem Petro in meritis, non autem in administratione. Et in cap. *Puto, eodem loco*, docet, Paulum fuisse æqualem Petro in martyrio, & tamen Petrum fuisse maiorem in dignitate. Et paulò infra in cap. *Beati Petrus, & Paulus*, habentur in summatio hæc verba. *Æquales fuerunt meritis, licet gradu differentes Petrus, & Paulus.* Et supradictis textibus adde etiam cap. in illis 80. *dist. cap. Est. Et aliud 14. quest. 1. cap. plurimos 82. dist. cap. multis 17. quest. 1.* & supra adduximus cap. *solus, de maior. & obediens.* Et Extranagant. *Vnam sanctam, & unigenitum.* Videatur etiam inter alios Canonistas, Cardinalis Iacobatus *tract. de Concilio lib. 10. art. 7. fol. 717. litt. B.* ubi asserit cum D. Thoma, & aliis Theologis, Paulum in Regimine, & Primatu fuisse inferiorem D. Petro, quod etiam Alvarez ex Iurisdictionis confirmat in *Theol. Christ. Relig. cap. 1. per totum.*

Sed dices (ut receptui canam) si æqualitas Pauli cum Petro consistit tantum, ut probatum est, in ordine ad Apostolatam, hæc quidem fuit communis aliis Apostolis. Quare ergo Patres, & Pontifices ab Aduersariis citati; tot eximii, & iisdem laudibus, & titulis, Paulum solum simul cum Petro exornant, & semper confociant? Respondeo; ex tribus rationibus. Primò, ut rectè observat Angelicus Doctor in *Epistol. 1. ad Galat. cap. 1.* propter præclaras circumstantias suæ electionis ad Apostolatam. Fuit enim electus Apostolus à Christo post suam Resur-

rectionem, & Glorificationem: Vnde ipse dixit ad Galat. 1. *Creditum est mihi Euangelium Præputij, sicut Petro Circumcisionis.* Qui enim operatus est Petro in Apostolatam Circumcisionis, operatus est mihi inter gentes, &c.

Secundò, propter plures exantlatos labores in prædicatione Euangelij, ita ut ipsemet dixerit: plus omnibus laboravi, & fatetur se habuisse sollicitudinem omnium Ecclesiarum. Vide Alexandrum Cæsarium de *potestat. Roman. Pontif. lib. 1. cap. 5.* Adde & propter plura, & doctiora, quæ scripsit, in quibus non solum æqualis fuit cæteris Apostolis, sed etiam ipso Petro excellentior. Vnde dixit Augustinus *lib. 3. ad Bonifacium, cap. 3.* Apostolus dum dicitur, si non exprimat quis Apostolus, non intelligitur nisi Paulus, quia pluribus est Epistolis notior. Et notat individualiter Ioannes Vviggers in 1. 2. *tract. de Pontific. ad quest. 1. art. 10. dub. 1. num. 102.* Iustinianus in *Epistol. Pauli tom. 1. disput. 1. de Apost. cap. 9.* & Amicus in *Cursu Theolog. tom. 5. disput. 6. sect. 2. num. 81.* Vide etiam Pueronium in *Aristocratiæ Regulari tom. 2. cap. 3. num. 33.*

Tertio, propter Martyrium in eodem tempore, & loco, cum Petro passum, Romanam Ecclesiam condecoravit, & propter prædicationem Euangelij, Romanis exhibitam simul cum Petro, cum differentia tamen, quam observat Cardinalis Baronius *tom. 1. anno 41. num. 15.* ubi sic ait: Cæterum, quod spectat ad Irenæi sententiam, cum dicat tunc à Marthæo Euangelium scriptum esse, cum à Petro, & Paulo Romana Ecclesia fundaretur: non sic accipienda esse putamus eius verba, ut non nisi post Pauli Romam adventum id factum esse voluerit significare, sed potius intellexisse, ipso initio foundationis Romanæ Ecclesiæ, à Marthæo Euangelium esse conscriptum; cum scilicet Petrus Romam accessit, & tantæ molis erigendæ posuit fundamentum, quod factum est post quatuor annos, anno scilicet secundo Claudij Imperatoris, Dominique quadragesimo quinto, nec sic Irenæum de Paulo meminisse credimus, quasi non ante Pauli Romam adventum Marthæos scripserit; sed communi potius, tum ipsius, tum cæterorum Partum usu loquendi, cum de Romanæ Ecclesiæ fundatione fit mentio, Paulum æquè, ac Petrum nominasse, non quod Paulus eodem quo Petrus tempore Romam venerit, ac simul cum Petro primum fundamentum iecerit, sed quod desuper edificauerit, ac denique eandem Ecclesiam una cum Petro sanguine consecraverit. Ita Baronius, quicquid contra illum latet impins Spalatensis asserens, Petrum prius Romæ Euangelium, non prædicasse, quam Paulus ad eam urbem accesserit; sed hoc falsum est, nam Baronij sententia est vera; siquidem ex omnium ferè vetustissimorum Scriptorum Monumentis constat, Petrum secundo, vel quarto Claudij Imperatoris anno, Romam accessisse qui fuit annus quadragesimus secundus, vel quadragesimus quartus post Christum. Paulum vero impetrante Nerone, non antea Romam venisse, tunc scilicet, cum Cæsarem sub Festo appellavit, qui fuit annus quartus Imperij Neronis (annum quippe integram in navigatione expleverat) & quinquagesimus annus post Christum, certum est. Cum igitur Claudius quatuordecim ferè annis Romanum Imperium tulerit; si tres Imperij Neronis his addas, certè Petrum quidecimum, aut saltem tredecim annis Paulum Romæ præcessisse reperies.

Quod quidem fatetur ipse Paulus Epistol. 1. ad Romanos, dicens: *Desidero enim videre vos et aliquid impetiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandum.*

dos vos, id est, simul consolari in vobis per eam, quæ inuicem est, fidem vestram, atque meam. Ad quem locum ita Theodoretus. Quia primus eis magnus Petrus doctrinam Evangelicam præbuit, necessarîo inculit. Ad confirmandos vos. Non aliam, inquit doctrinam afferro, sed eam, quæ iam oblata est, confirmare, & arbores iam plantatas irrigare volo. Quid clarins dici potuit? Cum igitur in vita D. Petrus, & D. Paulus, in fundatione Ecclesiæ Romanæ fuerint socij, & collegæ, ut loquitur Augustinus lib. de baptis. contra Donatistas cap. 4. & Cyprianus Epist. 71. eo modo quo supra. ex Baronio, & alijs explicauimus, meritò ipsa Ecclesiæ post mortem in eorum veneratione, & laudibus socios, & collegas etiam illos efficere voluit. Et ex hoc Patres: quasi indissolubili societate, simul alios pariter, æqualibus encomiis extollete consueuerunt; manente tamen illibato Primatu Petri.

Glorietur itaque Sancta Romana, & Catholica Ecclesiæ, & recognoscat fundamenta, & originem suam à Beatissimis Apostolis Petro, & Paulo, sub diuersa tamen ratione, & formalitate. A Diuo Petro tanquam à Capite, ac primam supremam, & ordinariam Iurisdictionem habente. A Diuo Paulo, tanquam in prædicare Apostolatus, in virtutibus, in meritis, in Prædicatione, in sanctitate, & in Martyrio D. Petro pari; imò D. Petro superiori, in laboribus, in sapientia, & circumstantia electionis ad Apostolatam, iuxta ea, quæ superius dicta sunt.

Dicendum est igitur, Paulum quoad regimen fuisse subditum Petro, qui solus à Christo Domino fuit Pontifex institutus, & vnicus Episcopus, qui Cathedram Romanam rexit. Nam duos sedentes vna sedes non capit. Nec Romanos geminos vnum Regnum capere potuit, quos vnum veri excepit hospitium. Et quidem si Ecclesiæ comparatur cum exercitu bene ordinato, Cant. 6. 3. Item cum Regno, Dan. 2. 24. Item cum Quidi, Ioan. 10. 16. Item cum Domo 1. Timoth. 3. 15. Item cum humano corpore. 1. Corinb. 12. sequitur, quod sicut exercitus bene ordinatus regitur ab vno Imperatore, Regnum ab vno Rege, Ouile ab vno Pastore, Domos ab vno Patrefamilias, corpus humanum ab vno Capite; ita etiam Ecclesiæ ab vno Rectore Petro, & eius successoribus gubernandam fuisse, dicendum est: ut supra ex apertis verbis Bonifacij VIII. probauimus in Extraogant. Vnam Sanctam, quam confirmauit Concilium Lateranense sub Leone X. Et exemplò etiam Synagoga Vereris Testamenti, quæ fuit figura Ecclesiæ, vt notat Becanus in Annal. vet. Testament. cap. 6. quæst. 3. & alij. Nam semper gubernata fuit ab vno Capite, seu Monarcha, nimirum à Pontifice, cui reliqui omnes erant subiecti, vt patet Deut. 17. 12. & fateatur ipse Caluinus lib. 4. Infirm. cap. 6. §. 2. & Magdeburgenses Cant. 1. lib. 1. cap. 7. Et tandem exemplo rerum naturalium, tam animatarum, quam inanimatarum, in quibus natura, vt obseruat Reinhardus Koning in Theatro Politico part. 1. cap. 10. numer. 7. cum seq. Hentius Velltenius Politarum: Quæstionum, Decad. 7. quæst. 3. Monarchiam expressit; sic rerum principia vnam causam, apes & grues vnum Regem, partes corporis eor vnum, orbis lineas vnum centrum, stellas omnes Solem vnum, & summatim res quaslibet naturales aliquod vnum habere præminens æternum. Respondea est igitur ista noua, inaudita, & chimerica mixtio, & consociatio Pauli cum Petro in Regimine Ecclesiæ. Aquila Imperialis constat ex vno corpore, & duobus capitibus, nunc verò A-

Anonini Diana Pars I X.

nonymus vult formare Aquilam Ecclesiæ ex duobus corporibus & vno capite. Vsq; adhuc in Ecclesiæ credidimus Deum vnum, & trinum, non Anonymos cogit nos credere Papam binum & vnum. O lepidom inuentum! Dicendum est igitur regimen Ecclesiæ tanquam Monarchicum, & Regale; vt rectè docent Doctores Sorbonici Andreas Dunalus de potestat. Roman. Pontif. part. 1. quæst. 2. Alliacensis tractat. de orig. Eccles. potest. conclus. 2. Celaia in 4. sententiar. distinct. 24. quæst. 4. & 7. cum alijs, fuisse constitutum à Christo Domino super vnum Petrum, & eius successores immutabiliter: Ergo non supra Paulum; quia essentia, & ratio Monarchiæ, aliter non constat, quàm si vnus præsideat, vt patet ex Platone in dialog. de Regno. Aristotele 8. Ethicor. cap. 10. Simplicio 1. Physicor. text. 19. Aphrodisio Metaphysic. 12. & notant Henricus Hænonius in disputationibus Politicis disp. 9. n. 3. littera A. Hennings Artilexus in doctrina Politica cap. 9. Theodoretus Reinchinch de regimine seculari, & Ecclesiastico lib. 1. Class. 1. cap. 1. numer. 1. Christophorus Besoldus in Synopsi Politicæ doctrinæ lib. 1. cap. 4. numer. 2. Gregorius Schonbotner in Politica lib. 3. cap. 1. & alij communiter. Vnde hoc supposito dixit Cancellarius Parisiensis Ioannes Gersonius in lib. de Ausrribilitate Papa considerat. 8. Nullam aliam politiam in Ecclesiæ instituit Christus immutabiliter, præter Monarchicam, & quodam modo Regalem, & oppositam sentientes, quod videlicet fas est esse plures Papas, errant in fide, & vnitatem Ecclesiæ, contra articulum hunc: Et vnâ sanctam Ecclesiam. Et si pertinaciter maneant, iudicandi sunt Hæretici, sicut Marcellus de Padua, & alij. Ita Gersonius.

Quibus omnibus adde antea verba Pij II. Pontificis in Bulla Retrahit. tom. 4. Concl. vbi sic ait. Non duos instituit Dominus, qui suum locum tanquam Capita tenerent æqualia; sed V N V M constituit, vt veritatem, & Doctrinam, & Pastorem vniuersi Gregis, Simonem Petrum, dicens: Tu es Petrus, &c. Quæ nulli alteri seorsim dicta leguntur, nisi Petro, vt in Petro Vnitatis, & summa contineretur Auctoritas. Ita Pontifex. Et tandem claudat hanc Discepcionem Eusebius Episcopus Alexandrinus hæmil. de Refortitione, qui explanans illa verba: Dicite Discipulis, & Petro. Sic introducit Christum loquentem: Veni Petre; ne timeas; nihil Tibi de gloria Chori Apostolici minui, non Te à dignitate remouai, non dedi alteri Clauis; ne timeas Petre, qualis eris, talis es. Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cælis; ne timeas Petre, quod promisi impleo, super tuam fidem, quæ sit Petra, ædificabo Ecclesiam meam. Hæc Eusebius. Quid clarus dici potuit ad apertè manifestandum Primatum Ecclesiæ fuisse singulare priuilegium vnus Petri, priuatiuè quoad alios, reclusis tamen Romanis Pontificibus suis successoribus.

Meritò igitur dixit Docteur Parisiensis Almaynos de potestat. Eccles. cap. 5. quod V N I P E T R O & successoribus eius data fuit potestas constituendi Canonum per vniuersam orbem. Si V N I P E T R O, ergo non etiam & Paulo, vt vult perperam Anonymus. Itaque desinat ipse in posterum ex omnibus superius dictis Paulum Petro in Primatu consociare. Sed Ecclesiæ Primatum soli Petro tribuet, Paulum verò quoad munus Apostolatus, supra omnes alios exuberantissimè expletum, & propter alia eius egregia merita meritò summis laudibus extollat; & sic secundum iustitiam, dabit vnicuique quod suum est. Memor

H. b. Vlpiani

Vlpiran Inisconsulti statuentis duos in solidam do-
 minios esse non posse vnius rei, quod obseruat Do-
 ctiores communiter in l. *quoniam*, ff. de iurisdic. teste
 Ioanne Consilio de iuriprudencia Romana lib. 1. cap. 68.
 & quidem in Concilio Nicæno Cap. 8. teste D. Au-
 gustino *Epistol.* 110. statutum fuit, duos Episcopos
 non esse constituendos in vna Ciuitate; quanto ma-
 gis dicendum est in vna Ecclesia Christum duos non
 inuenisse Pontifices. Solus igitur Petrus, et ha-
 betur in cap. in nona distinct. 21. Ecclesie Ponti-
 ficatum accepit, & idè subdit ibi Pontifex, Pe-
 trum reliquos Apostolos habuisse pro eorum

PRINCIPE: ergo necessario sequitur sequendum
 Anacletum auctorem dicti Canonis, etiam Paulum
 recognouisse Petrum, et Principem suum; nisi
 Anonymus velit dicere Paulum non fuisse Apосто-
 lum. Sed comprimendus est calamus, nam in in-
 mensum iret. Hec igitur scripta nostra tam sepe
 reiterata conclusio, Paulum, quoad Pontificatum
 minimè æqualem Petro fuisse; sed inferiorem, &
 subditum, nec aliam Ecclesiam agnoscere post Chri-
 stum supremam Caput, nisi solam; & vnicum Pe-
 trum, eiusque legitimos successores. Hæc fides Or-
 thodoxorum,

[Faint, illegible text in the left margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text in the right margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

DE

DE PRIMATU
SOLIVS
DIVI PETRI,
DISCEPTATIO APOLOGETICA
POSTERIOR,
CONTINENS RESPONSIONES
ad plura loca Sanctorum Patrum in Manuscripto cuiusdam
Anonymi pro nouo Papatu D. PAULI
perperam intellecta.

*Responsiones ad Scripturam cuiusdam Anonymi in fauorem noui Papatus
D. Pauli.*

VERIORI disceptatione iam composita, & præterito mense Ianuario Sanctiss. D. N. humiliter exhibita, statim post paucos dies Eminentiſſ. domini mei Cardinalis Panzolini mihi legendam præbuit manuscriptum ad manus Sanctissimi delatum, sine nomine Auctoris, quem tamen non existimo Auctorem Epistolæ, sed alium congerentem ex libro lingua Gallica conscripto, plura Sanctorum Patrum loca, quæ opinionem nouam de Primatu D. Pauli videntur firmare. Et licet ex dicta mea priori disceptatione ad omnia dicta loca facilis pateret responsio, necessarium tamen duxi clarè, & breuiter more meo, singillatim supradictas auctoritates refellere, seu, vt melius dicam, ad verum sensum, secundum intelligentiam Theologorum, exponere. Et ideo suppono, id quod breuiter in priori disceptatione, sed nunc aliquantulum fusius, & magis clarè, declarabo; suppono inquam in Apostolis (& inter ipsos D. Paulum includo) tria seorsim consideranda esse. Primò, Apostolatam. Secundò, Sacerdotium; seu Presbyteratum. Tertio, administrationem sacræ Politicæ, quæ designatur nomine Pontificatus. Quoad institutionem, & munera Apostolatam, omnes Apostolos pares confitemur. Quoad institutionem, & munera Presbyteratus item: at inæquales asserimus ratione Pontificatus. Elegit duodecim, eosque nominauit Apostolos, *Matth. 10. Marc. 3. Luc. 6.* quorum munus esse voluit, euangelizare, testificari; prædicare omnibus gentibus, miracula

patrare. Eosdem Sacerdotes ordinauit, *Matth. 16. Marc. 14. Luc. 22. 1. ad Corin. 11.* collata potestate conficiendi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & offerendi Deo inæquentem sacrificium corporis, & sanguinis sui. Huic potestati, mox annexuit al-

Antonini Diana, Pars IX.

teram, dimittendi peccata in foro interiori, *Ioannis 20.*

Ad Apostolatam: & Sacerdotium, quæ communia fuerunt Christo cum Apostolis, accedebat in Christo iurisdictio, & administratio politica rerum sacrarum, quæ in eo solo tanquam in supremo Capite resedit, quandiu terras incoluit. Translata nimirum à Synagoga ad Ecclesiam, à Leui ad Iudam, ab Aarone ad Christum Cathedra Moysis quicquid religiosum est, ad Deum atinet, petinde ac omne ad pastorem saum iure Pontificatus ad Christum pertinebat.

Hanc ascensus ad Patrem non concessit Redemptor aliis Apostolis (quando enim?) *sed vni Petro*; sicut ante tot symbolis se factorum pronouerat, consequenter vno isto iure quoad ordinem Politicum omnibus aliis Apostolis Petrum præposuit, omnes alios Apostolos Petro subiecit.

Itaque ex his dicendum Paulum, & alios omnes Apostolos in potestate Ordinis, & ratione Apostolatam fuisse æquales; singuli enim potestatem, Euangelium vbique terrarum prædicandi, ligandi, & solvendi, & omnium, quæ pro mundi conuersione moraliter erant necessaria, à Christo, non à Petro acceperunt. In ratione tamen officij Pastoralis inæquales fuerunt; tum quia Petrus à Christo Pastor vniuersalis est institutus, vt expressè habet Chrysostomus, explicando verba hæc, *pasce oues meas, id est, esto præpositus laceris, & primus in medio fratrum.* Quò fit, vt vniuersalis potestas in Petro, tanquam in vero, & legitimo Pastore ordinariè residerit, in cæteris verò Apostolis tantum extraordinariè, & per accidens, atque propter necessitatem: quia scilicet in dispersionem gentium erant abiturus, & longis locorum intervallis à Petro separandi, vt pro Ecclesiarum, quas ipsi fundabant, necessitatibus, vix ac ne vix quidem cum possent conuenire.

Ex quibus sequitur, quòd dux res sunt in quibus Petrus Apostolus antecellit reliquis Apostolis, non quidem propriè, vt Apostolus, sed vt singulare fundamentum, & caput Ecclesiæ, & Pastor omnium Christi, & Cæli ianitor constitutus. Vna est, quòd illam Apostolatam auctoritatem in vniuerso orbe, ac-

Hh 1 cepit

cepit ipse à Domino tanquam ordinariam, & duraturam, suisque aded successoribus relinquendam: eo quod vniuersæ Ecclesiæ, quæ vnquam futura esset, fundamentum est constitutum, nec talis fundamenti locum ipse perperuo, nisi per suos etiam successores tenere potuit. Reliqui verò Apostoli eam auctoritatem non eo modo acceperunt; sed eorum quasi extraordinarium priuilegium fuit, quod & in orbem vniuersum, & à Christo proximè illam auctoritatem Apostolatus acceperent. Itaque illis è vita decedentibus; dignitas etiam eiusmodi Apostolatus esse desinit.

Altera res, in qua Petrus reliquis Apostolis antecellit, est, quod ipse quidem potestatem accepit etiam quandam in ipsos Apostolos: tanquam omnium videlicet (nemine excepto) qui ad Ecclesiæ ædificium, & ad Christi gregem pertinent, fundamentum, & pastor singulariter constitutus. Itaque regere ipsos atque in fide confirmare cum auctoritate potuit, iisque præscribere, & modum, & locum ad fungendum ministerio Apostolico, quatenus ad Ecclesiæ bonum id expediret. Et hæc omnia firmat Tertullianus *de præscript. cap. 20.* & docet Caietanus *in opusc. tom. 1. tract. 1. de auctor. Pape, Concilij cap. 3.* cum tota Theologorum Schola.

His suppositis, quia Anonymus suam Scripturam distinguit in tres classes auctoritatum, nempe Summorum Pontificum, veterum Sanctorum Patrum, & Eminentiſſimorum Cardinalium, eodem ego procedam ordine, & ipsissima Anonymi verba adducam; & postquam verba Sanctorum Patrum ab ipso adducta secundum verum sensum exposuerim; adducam ex iisdem Patribus verba, quæ in aliis locis loquendo aperte de Primatu Ecclesiæ, illum tribuunt Petro, vt ex his clarè appareat, quæ fuerit mens dictorum SS. Patrum, & loca eorum obscura declarentur per clara.

Responsiones ad loca Summorum Pontificum.

AD primum locum S. Leonis Pontificis *serm. 1. de Nat. Apost.* respondeo, quod nihil facit ad rem, quia licet ipse faciat pares Petrum & Paulum; hoc intelligendum est, in electione ad Apostolarum laboribus, & morte, quod concedimus: ergo in regimine nego consequeremur. Nec obstant illa verba, quod *Christus Paulum, & Petrum inter omnia Ecclesiæ membra prouerxit in tantum Apicem, vt duo lumina constituam in corpore, cui caput est Christus*; nam respondeo hanc auctoritatem impium M. Antonium Spalatensem adduxisse, vt efficeret Paulum Petro æqualem, sed ad illam sic respondet Doctor Sorbonicus, & Episcopus Massiliensis Coëffeteau *tom. 1. lib. 1. c. 11. num. 24.* vbi sic ait. Res similis monstri est Leonem, qui sexcentis locis Petrum omnibus Apostolis, & cunctis Ecclesiæ Pastoribus Præpositum scribit, restem huius æqualitatis quam inter Petrum & Paulum somniat Spalatrensis proferri. Et supra clarissimo eiusdem Patris testimonio ostendimus, Petrum totius Ecclesiæ spectabile Caput illi habitum; hinc verò propterea Petrum, & Paulum, tanquam geminum lumen colorum in Ecclesiæ corpore posuit, quo illos cum Christo conferat æterno Ecclesiæ capite, à quo lucem sint mutuati, qua Ecclesiam collustrarent. Sed hic rursus aduertere debuit aduersarius, vt duo lumina Ecclesiæ censentur Petrus & Paulus, propterea æqualitatem inter eos admittendam non esse. Sol & Luna duo sunt clarissima sidera, & lumina cæli, nec tamen Luna Solis splendorem exæquat. Ita Coëffeteau. Vide aliam responsionem apud Becanum *de Regim. Eccles. lib. 2. cap. 7. obiect. 7. num. 68.*

Vel etiam dici potest, Vocari duo lumina Ecclesiæ Petrum & Paulum, quia Romanam Ecclesiam ambo fundarunt per prædicationem, manente, tamen illibato Primatu D. Petri. Et quod hæc sit mens D. Leonis patet ex eius *Epist. 84.* vbi sic ait. Quoniam & inter Beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, & cum omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præmineret. Cum ergo ex mente D. Leonis vnus fuerit (id est solus Petrus) qui Primatum inter omnes Apostolos obtinuit, malè modo ex verbis D. Leonis non bene intellectis ab Anonymo asseritur, D. Paulum habuisse etiam Ecclesiæ Primatum. nam D. Leo vni Petro attribuit. Sed sentiant Aduersarij D. Leonem clare etiam loquentem alibi *Serm. 3. Annu.* De toto mundo vnus Petrus eligitur (ergo non Paulus) qui, & vniuersarum Gentium vocationi, & omnibus Apostolis (ergo etiam, & Paulo) cunctisque Ecclesiæ præponitur.

Et tandem non deseram hic apponere alia verba eiusdem S. Pontificis *Epist. 87. ad Viennenses.* Ita Dominus noster Iesus Christus, humani generis Saluator instituit, vt veritas, quæ antea legi, & Prophetarum præconio continebatur per Apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret: sicut scriptum est, *in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.* Sed huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit; vt in *Beatissimo Petro* Apostolorum omnium summo principaliter collocaret: vt ab ipso quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet. Videat modo Anonymus, quo pacto possit adducere S. Leonem pro sua sententia.

Ad secundum locum D. Gregorij *lib. 4. in 5. Reg. in quo D. Paulus dicitur effectus Caput nationum, & obuiuisse totius Ecclesiæ Principatum.* Respondeo hæc Encomia non solum dari posse D. Paulo, sed etiam aliis Apostolis: nam vt optimè obseruat Duallius Doctor Sorbonicus *tract. de Rom. Pontif. part. 1. quest. 3.* Apostoli ratione gubernationis, fuerunt nationum Capita, sed tamen non eodem modo, quo Petrus; illi enim in gubernatione Ecclesiæ summam, & amplissimam potestatem, vt Legati, & Apostoli fortiti sunt. At verò Petrus, tanquam Pastor ordinarius eam habuit. Et idè, Paulus, & Apostoli particularia Ecclesiarum vocantur capita ab ipso met D. Gregorij *lib. 4. Epist. 38.* Petrus verò, totius vniuersalis Ecclesiæ. Deinde assero non solum Paulum, sed etiam alios Apostolos obtinuisse Ecclesiæ Principatum: nam, vt obseruat Bouerius *Controuers. tom. 2. lib. 1. Demonstr. 6. Symboli, art. 5. fol. 293.* Apostoli tamen Petrum sibi, ac toti Ecclesiæ Prælatum à Christo agnoscerent, tamen cum extraordinaria pro Christo legatione fungerentur vniuersas orbis Ecclesias sibi subiectas habebant, & idè omnes Apostolicum ius exercere poterant. Itaque D. Gregorius quando asserit Petrum, & Paulum obtinuisse Ecclesiæ Principatum. Respondeo distinguendo, quod Paulus, & alij Apostoli obtinuerunt Principatum Ecclesiæ, ratione potestatis extraordinariæ, quam habebant in totam Ecclesiam; Petrus verò, ratione potestatis ordinariæ, & tanquam Caput. Vide etiam Cardinalem Baronium *tom. 1. ann. 34.* exponentem hunc locum ab Anonymo adductum.

Nec obstat, alia auctoritas D. Gregorij afferentis in oratione de D. Paulo, & Petro. *Deus qui ligandi, soluendique licentiæ tuis Apostolis contulisti, &c.* Nam respondeo, hæc verba etiam aliis Apostolis competere, nam vt etiam obseruat Cardinalis Baronius *tom. 1. ann. 34.* Christus dixit eis, *Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in Cælo; & quæcunque solueritis super terram,*

erunt soluta, & in Cælo. Sed in his verbis, ut rectè nota Bañez in 2.2. *quest. 2. art. 10. fol. 326.* non inferunt aliqua potestatis Iurisdictionis, sed Ordinis: ergo male pro Primatu Pauli adducuntur. Dicendum est igitur cum Tannero *tom. 3. disput. 1. quest. 10. dub. 2. num. 96.* Petro soli nominatim Claves soluendi, & ligandi traditas esse, tanquam supremo patrifamilias & gubernatori Ecclesiæ, Paulo verò, & reliquis Apostolis, usus potius clauium; quam absoluta potestas ac possessio clauium tradita est; sed de hoc infra iterum redibit sermo.

Verùm quia Anonymus adducit pro sua sententia D. Gregorium, sentiat quid ipse asserat clarè loquens de Primatu Ecclesiæ. Apertè enim D. Petro tribuit, & nihil loquitur de Pauloy vide *lib. 1. quest. 24. lib. 3. Epist. 33. lib. 6. Epistol. 37. & lib. 4. cap. 32.* ad Mauritium Imperatorem scribens sic ait: Cunctis Euangeliis scientibus liquet, quoddam voce Dominica *Sancto & omnium Apostolorum Principi Petro Apostolo totius Ecclesiæ cura commissæ est.* Ipsi quippe dicitur, *Petre amas me? Pasce oves meas, &c.* Ecce claves Regni cælestis accipit, potestas ei ligandi & soluendi tribuitur, cura ei totius Ecclesiæ, & Principatus committitur. Imò idem D. Gregorius apertè fateatur, Petrum habuisse Ecclesiæ Primatum, & Paulum ei fuisse inferiorem; sic enim loquens de correctione facta Petro à Paulo, asserit *Homil. 18. in Ezech.* Quatenus, qui primus erat in Apostolatus culmine, & primus esset in humilitate. Pensate ergo in quo mentis vertice stetit Petrus, qui Epistolas Pauli laudat, in quibus scriptum se vituperabilem inuenit. Ecce à Minoribus reprobandus, & reprehendi non dedignatur, sed cauet Anonymus, responsum hæreticorum asserere, nempe, Paulum minorem esse Petro ætate; nam D. Gregorius clarè mentem suam aperuit, nempe in quo D. Petrus se maiorem minoremve Paulo dicat, asserit enim: *Ut qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus in humilitate.* Ergo ista verba constituentur Petrum Paulo maiorem, non solum ætate, sed dignitate. Ergo in ordine ad Primatum Ecclesiæ, standum est verbis claris D. Gregorij, qui apertè Petro solo tribuit.

Ad tertiam auctoritatem Hadriani 1. *Epistol. ad Constantinum & Helenam Imperat.* in qua Anonymus notat ponderanda omnia, nempe, *quod Pape Petri & Pauli Vicarij, eorumque Throni successores dicuntur, quod Ecclesia Romana, eorum Ecclesia; quod Petrus, & Paulus Apostolorum Coryphæi, & Orthodoxæ fidei fundatores appellantur. Sed hoc maxime, quod eorum utriusque collata à Deo potestas ligandi & soluendi peccata in Cælo & in terra dicitur.* Respondeo, & concedo totum. Ergo Petrus & Paulus fuerunt æquales in regimine; dico bardam esse consequentiam; nam diuerso modo, omnia supradicta competunt Petro, & competunt Paulo. Itaque dicuntur Pontifices Vicarij & Successores D. Petri, & D. Pauli, diuersa tamen ratione, ut obseruat Beatus Ioannes à Capistrano de *Auctorit. Pape. part. 3. fol. 113.* Dicuntur Petri Vicarij, & Successores, in plenitudine potestatis, Pauli verò in plenitudine legalitatis, id est scientiæ. Dicitur Ecclesia Romana, D. Petri & D. Pauli, rectè quidem; quia ambo illam prædicatione, & martyrio fundarunt, & Episcopi fuerunt, Petrus tamen propriè, ac titulo, Paulus verò, ordine, & officio adiutoris, & idèd quia Paulus fuit Iocinus & collega Petri in fundanda Ecclesia Romana, rectè dixit Hadrianus Pontifex *illam esse Ecclesiam Petri, & Pauli.* Ergo Paulus fuit in Primatu cum Petro, nego consequentiam. Dicuntur etiam ab Hadriano, *Petrus, & Paulus Coryphæi;* sed ut vult Coëffeteau contra M. Antonium de Dominis *tom. 1. lib. 1. cap. 4. numer. 2.* Petrus iurisdictionis auctoritate, Paulus merito doctrinæ, vel ut asserit Bellarminus *libro primo de Antonini Diana Pars IX.*

Rom. Pontifice, cap. 27. quia Petrus institutus est Caput & Pastor omnium; Paulus, quia monus Apostolicum exuberantissimè adimpleuit. Dicuntur Petrus, & Paulus, Orthodoxæ fidei fundatores, concedo; & hoc etiam de omnibus Apostolis dicendum est, ut docet D. Ignatius *Epist. 5.* ergo Paulus, & alij Apostoli fuerunt Petro æquales; nego, consequentiam; nam diuerso modo Petrus fuit fundator fidei, ac Paulus, & ceteri Apostoli: Paulus, & Apostoli fundatores fidei fuerunt, sine tamen Petri præiudicio, quia ipsi Ecclesiam fundarunt in sanguine Christi propriis sudoribus, & laboribus: Petrus verò singulari modo dicitur fundator fidei, quia supponimus Rectorem, & Gubernatorem Ecclesiæ institutum fuisse. Dicitur itaque Petrus fundamentum Ecclesiæ, & fidei, quia dictum fuit ei à Christo: *Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam;* Paulus verò vocatur Ecclesiæ, & fidei fundamentum, eo quod diuina luce collustratus, egregios pro Ecclesia Dei labores susceperit, eam aduersus Pseudo Apostolos magna constantia, ac zelo defenderit, ac nihil non gesserit, ut omnes Christo lucrificeret. Vide Tannerum *tom. 3. disput. 1. quest. 4. dub. 2. num. 96.* Valentiam *tom. 3. disput. 1. quest. 5. punct. 7. §. 28.* Turrianum *in 2. tom. 1. disput. 15. dub. 1.*

Et tandem concedimus potestatem ligandi, & soluendi Petro, & Paulo fuisse concessam; sed diuersa ratione, ut infra probabimus, & docet Duuallius *de Rom. Pont. par. 1. quest. 2.* Nam Paulus, & alij Apostoli acceperunt quidem quandam auctoritatem quoad usum Clauium, ut scilicet clauderent Cælum, aut aperirent, retinendo, vel remittendo, seu quod idem est, soluendo, vel ligando peccata. *Matth. 18. Ioann. 20.* Claves autem ipse, hoc est, plena, atque summa potestas id omni ratione faciendi Petro soli promissæ, atque aded tribuæ sunt. Vide Valentiam *tom. 3. disput. 1. quest. 1. punct. 7.* & Pitigianum *in 3. sent. tom. 2. disp. 2. §. 1. art. 1. circa finem.*

Ad quartam auctoritatem Nicolai I. *Epist. 1. ad Michaelem Imperatorem, in qua esserit Paulum Apostolorum Principem in Ecclesia Romana tanquam luminare maius diuinitus constitutum, & non à Petro, sed à Domino facultatem potestatis super vniuersam Ecclesiam recepisse;* sed omnia hæc non faciunt Paulum Petro æqualem in Primatu; quia Paulus vocatur Princeps Apostolorum, ut supra vocatus fuit ab Hadriano I. Coryphæus Apostolorum: igitur fuit Princeps Apostolorum merito doctrinæ, non auctoritate iurisdictionis, ut Petrus. Sic Coëffeteau, & Bellarminus paulò ante. Et idèd omnes Apostolos S. Leo *serm. 3.* vocauit Principes Ecclesiæ. Dicitur autem luminare maius, quia ut ipsemet Paulus asserit in fundanda Ecclesia plus omnibus aliis Apostolis laborauit, & idèd obseruauit Naucletus de Monarchia *tom. 1. parte 2. libro 4. cap. 10.* Paulum non fuisse assignatum Episcopum alicuius Ecclesiæ particularis; quia in omnibus Ecclesiis debeat laborare. Dicitur potestatem non à Petro, sed à Domino accepisse; sed quid ad rem? Hoc enim de omnibus Apostolis dicendum est; & idèd quoad hoc, omnes sunt æquales Petro, manente tamen illibato eius Primatu.

Et idèd Granadus *in 2. 2. Controuers. 1. quest. 7. disput. 1. sect. 2. numer. 10.* docet, & supra nos etiam docuimus, Apostolos fuisse æquales in Apostolica dignitate, in eo nimirum quòd à Domino electi sunt tanquam fundamenta Ecclesiæ, & iurisdictionem acceperunt in vniuersum Orbem, id quod tantum voluit S. Cyprianus *libro de veritate Ecclesiæ,* dum dixit: Apostolis omnibus post resurrectionem tributam fuisse parem potestatem; nam quèd Petrus fuerit omnium Caput, ipsemet ibidem testatur, & probat ex Euangelio; & eodem modo Victor Episcopus

pus Carthaginensis in Epistola Synodica, que legitur tom. 2. in Concil. Lateranensi sub Martino I. consult. 2. dicit: Omnes Apostolos pari honoris, & potestatis consortio præditos. Excelluit ergo Petrus in eo, quod cæteri Apostoli erant illi subiecti, non autem sibi inuicem; & in eo etiam quod Petrus hanc in vniuersum Orbem iurisdictionem habuit ex officio, cæteri ex delegatione. Itaque concedimus Aduersariis, Paulum non accepisse facultatem in vniuersalem Ecclesiam à Petro; & id certum est: ergo fuit æqualis Petro in Primatu: hoc negamus, & est impertinens consequentia. Itaque pro Papatu Pauli, nihil officit auctoritas adducta Nicolai I. sed Anonymus pro sua firmanda sententia relinquit Pontifices, & transit ad Patres.

Responsiones ad loca Sanctorum Patrum.

ITaque adducit primò plura loca D. Chrysostomi, & incipit ex homil. 18. in Epist. ad Romanos, vbi asserit: Christus S. Paulo omnem Euangelij prædicationem omnia vniuersi mundi negotia, mysteria sua, & omnem denique Ecclesie administrationem concedit. Sed hæc farina desumpta ex pistino M. Antonij de Dominis, qui hunc locum Chrysostomi perperam, vt Anonymus adducit. Sed respondeo, hæc verba, posse etiam competere omnibus Apostolis, præcipue tamen competunt Paulo, qui, vt ipse fatetur, habuit sollicitudinem omnium Ecclesiarum; sed nullam mentionem faciunt de Primatu, vt rectè obseruat Episcopus Coëfeteau tom. 1. lib. 1. c. 11. fol. 287. contra M. Antonium de Dominis. At Anonymus quod est de prædicatione dictum, semper perperam more suo, ad gubernationem transfert.

Secundò adducit verba Homil. 1. in Epist. ad Romanos, vbi ait: *Quæri tunc temporis non potuisse à Paulo, cur sese in magna huius Urbis regimen, seu gubernationem ingereret, respondisset enim hanc sibi necessariam esse curam vixisse à Deo imperatam*: ergo ex hoc sequitur Paulum Petro fuisse æqualem in Primatu; nego consequentiam. Nam Paulo fatemur verè hanc potestatem imperatam fuisse à Deo, vt Delegato, Petro verò vt Ordinatio. Vide Bannez in 2. 2. quæst. 1. artic. 10. fol. 327. Vel dicendum est ex doctrina Caietani opusc. 1. de Auctor. Papæ cap. 3. apud Chrysostomum verbum *regimen* significare executionem, non auctoritatem regiminis, quod sonat imperium. Verum, ait Caietanus, quia vnum pro alio quandoque poni potest, si etiam inueniretur paritas in auctoritate regiminis, piè exponendum esset, pro executiua potentia, dedit enim Saluator omnibus Apostolis communiter vt exequi possent in eis, ad quos mixebantur, omnia quæ poterat exequi Petrus, puta instituere Ecclesias, Episcopos docere, excommunicare, &c. Petro autem absoluit dedit potestatem omnium. Et si Paulus aliquo modo, id est, executiue erat par Petro quantum ad defensionem fidei, vt ex secunda secunda dictum est. Et si non penetras differentiam hanc, inter potestatem executiuam, & præceptiuam, vide illam in exemplo, Episcopi habent officium prædicandi, & Fratres Prædicatores habent officium prædicandi (cum ad hoc instituti sint) sed differenter, quia Episcopi ex propria auctoritate hoc faciunt, Fratres verò Prædicatores auctoritate Papæ delegantis eis id officium, hanc prædicationis exercende potestatem. Sic enim proportionaliter de potestate gubernandi Ecclesiam in Petro, & aliis Apostolis fuit: Petrus enim ex propria sui Pontificatus officij auctoritate gubernabat, alij verò Apostoli ex privilegio Domini, delegantis eis gubernatoris officium. Hucusque Caietanus; vnde patet responsio ad verba Chrysostomi ab Anonymo adducta.

Tertiò adducitur Homil. 7. in Epist. ad Ephes. vbi

asseritur: *Petrum, & Paulum ambos ea, quæ sursum sunt & deorsum, & ipsas Cæli & terra clauas hereditate accepisse, & possedisse*. Respondeo esse verba emphatica; & diuerso modo, vt supra probatum est, Clauas Paulus, & cæteri Apostoli acceperunt, quam Petrus. Audi Origenem tract. 6. in Matth. ferè in medio. Quoniam oportebat, inquit, aliquid maius habere Petrum, idè illi quidem sic dicit: Et tibi dabo clauas Regni Cælorum, & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata, & in Cælis. Non ergo modica differentia est, quod Petro quidem sint data clauas non vnus Cæli, sed multorum Cælorum, vt quæcunque ligauerit super terram, sint ligata non tantum in vno Cælo, sed in omnibus Cælis, & quæ soluerit super terram, sint soluta non solum in vno Cælo, sed in omnibus Cælis. Ad eos autem, qui malis sunt ligatores, & solutores in terra, sic dicit, vt soluant, & alligent non in Cælo, sicut Petrus, sed in vno Cælo, quia non sunt in tanta perfectione sicut Petrus. Item Beatus Leo Epistola 89. ad Episcopos per Viennensem Præuinciam constitutos: *Petro, inquit, præ cæteris est tradita soluendi, atque ligandi potestas*. Vide acutissimum Caietanus tract. 3. de Roman. Pontif. Institut. cap. 5. vbi doctè docet differentiam traditionis clauium factæ Petro, & aliis Apostolis à Christo Domino: quod etiam facit Pitigianus in 3. sentent. tom. 2. dist. 2. 5. quæst. 2. art. 1. in respons. ad argument. & Ioannes Vviggers in 2. 2. D. Thome de Pontifice quæst. 1. art. 10. d. 1. n. 39.

Quartò asserit verba in cap. 1. ad Galatas explicans verba Pauli, qui dedit Petro in Apostolatam dedit, & mihi inter gentes. *Non se (asserit) comparat Paulus aliis Apostolis, sed eorum capitis ostendens eandem dignitatem vtrique collatam fuisse*. Respondeo cum M. Antonio Capello in disput. 1. de summo Pontificatu Petri, cap. 12. Salneronio tom. 15. disp. 1. 4. in Epist. 2. ad Galatas fol. 105. Tannero tom. 3. disput. 1. quæstio 4. dub. 2. n. 98. & 99. & aliis communiter, quod in dictis verbis D. Pauli ad Galat. 2. nulla mentio de Primatu efficitur, sed tantum de prædicatione. Ergo verba D. Chrysostomi adducta non sunt intelligenda de dignitate Primatus, sed de dignitate Apostolatus; & idè Paulus dictus est Apostolus Gentium, Petrus Apostolus Iudæorum; sed hoc non arguit eorum paritatem in Primatu, vt optime obseruat Campegius de potestate Roman. Pontific. cap. 11. num. 7. & nos latè in priori Disceptione probauimus.

Quintò in proscenium adducit locum Homil. 1. Epist. ad Romanos. Ibi enim dicitur mutatum fuisse Pauli, sicut & Petro nomen, vt eandem, quam habebat Petrus Caput Apostolorum super eos prærogatiuam, & ipse haberet. Respondeo, & fateor supra omnes alios Apostolos Paulum & Petrum habuisse prærogatiuam mutationis nominum. Sed si aliquis ex hoc inferret, ergo Paulus in Primatu fuit æqualis Petro; anathematizo talem consequentiam, tanquam nimis impertinentem: distat enim nimis mutatio nominis à Primatu. Adde quod, vt optime obseruat Becanus in Memorabili controvers. lib. 1. cap. 4. num. 45. sola mutatio nominis in Petro, non indicaret Primatum, & eminentiam eius super omnes alios Apostolos, nisi simul adiuncta esset cum aliis prærogatiuis Petri, quæ simul sumptæ eius indicant Primatum, videlicet. Primò, quod quando in Euangelio recensentur nomina Apostolorum, semper primo loco ponatur Petrus. Secundò, quod Scriptura loquatur de Petro, tanquam de Principe: de alijs Apostolis, tanquam de subditis. Tertio, quod Petrus sæpè loquatur nomine omnium Apostolorum, tanquam illorum Anthesignans. Quarto, quod inter omnes Apostolos, soli Petro facta sit prima reuelatio diuinitatis Christi. Quintò, quod soli Petro inter Apostolos promissa sit stabilitas fidei, & Cæthetæ. Sextò, quod Christus pro solo Petro, & seipso voluerit

voluerit tribuere solui in Capharnaum. Septimò, quod post Resurrectionem inter omnes Apostolos, soli Petro primatum apparuerit. Octavo, quod Petrus sua auctoritate vocauerit alios ad electionem noui Apostoli, in locum Iudæ proditoris. Nondò, quod primus promulgauerit Iudæis Euangelium, post acceptum Spiritum Sanctum. Decimò, quod primam miraculum apud Iudæos fecerit, in confirmationem Euangelij. Decimo primò, quod etiam primus prædicauerit gentibus Euangelium, & quod ipsi soli oblata sit visio cælestis de vocatione gentium. Decimo secundò, quod primus in Concilio Hierosolymitano sententiam dixerit. Igitur malè Anonymus ex sola mutatione nominis Pauli infert, Primatum Ecclesiæ habuisse, ut habuit Petrus; nam Primatum in Petro arguimus, non ex sola mutatione nominis, sed simul ex aliis prærogatiuis supra enumeratis, quibus caret Paulus.

Sextò, profertur locus in *cap. 1. Epist. ad Galatas*, ubi ait: Paulum Petro nulla re indignisse, nec illius voce, sed illi dignitate parem fuisse. Respondeo, & angor sapius eadem reperere, sed Anonymus ad id me agit. Dico igitur verum esse Paulum Petro vlla in re indignisse & dignitatem parem fuisse; nam à Christo immediatè accepit potestatem, & dignitatem Apostolatus, & non à Petro; sed non ex hoc sequitur, in Primatu fuisse æqualem Petro; quando igitur Chrysostomus dicit, Paulum parem fuisse dignitate; intelligitur de dignitate Apostolatus, non de dignitate Primatus. Et idè assertitur in *cap. eo minus dist. 19. Huius muneris Sacramentum, ut Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit; at in Beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocavit*. Quibus verbis apparet, conformitas quadam æqualitatis, paritatisque in munere, officioque communi omnium horum primorum, Christi Discipulorum: quod omnes essent Apostoli, missi in omnem terram, ad prædicandum omni creaturæ Euangelium. At distinctio magna iurisdictionis, & auctoritatis, quod omnes, licet immediata Christi concessione, creati sunt Apostoli, à Sancto Petro, in iuridica functione penderent, eius subditi potestati: sicut iubente, & ordinante Domino, pasce oues meas, his verbis illum suæ Monarchicæ dominationis, per participationem confortem faciente. Vide *Dualium de Roman. Pontif. part. 1. q. 2. Campegium de potest. Rom. Pont. cap. 11. num. 2. & alios communiter*.

Et tandem concludit Anonymus D. Chrysostomum innumeris locis vocasse Paulum etiam fœderis à Petro Principem, Ducem, Coryphæum Apostolorum, primum omnium primum à Christo, quæ omnia subordinationem, & dependentiam à Petro non sonant, sed potius æqualitatem. Sed hoc vltimum gratis dicitur, & prolixè negandum est; & quo sensu Paulus dicatur Princeps, Dux, Coryphæus Apostolorum & primus omnium, superius explicatum est, & inferius etiam explicabitur.

Sed contra Anonymum necesse est adducere aliqua loca Diui Chrysostomi, in quibus loquens aperte de Primatu, illum Petro tribuit. Et idè non deseram hic apponere eius verba *Homil. 87. in Iohannem*, sic enim ait: Pasce oues meas. Cur tandem aliis prætermittis de his solum Petrus effatur? *Singularis, sive eximus ex Apostolis, & os discipulorum, & cæcus vertex erat*. Idque comparatione D. Pauli, de quo continenter addit. Idcirco & Paulus ascendit, vt eum studiosè videret præter ceteros. *Et Homil. 55. in Mattheum*, ait: Petrum Pastorem, & Caput fuisse, & vniuerso terrarum Orbi à Christo præpositum. *Et Homil. 17. ex variis Matthei locis*, assertit: Princeps Apostolorum Petrus, super quem Christus fundauit Ecclesiam. Vide eundem *lib. 2. de Sacerdot. hom. 2. de Encom. Petri, & Pauli*. Vide *Coeffeteau tom. 1. lib. 1. cap. 111. num. 25. vbi*

contra M. Antonium Spalatrensem ex cuius penu Anonymus multa desumit, ex multis aliis locis D. Chrysostomi probat, illam in ordine ad Primatum, Petrum Paulo prætulisse.

Verùm deueniamus ad auctoritates desumptas à D. Ambrosio, siue vt ipsemet fateatur à Pseudo Ambrosio.

Primò, in *cap. 1. Epistol. ad Galatas*, ait: Paulum à Petro visum propter affectum Apostolatus, & vt sciret Petrus hanc sibi datam licentiam, quam ipse acceperat. Concedo Paulum non eguisse licentia Petri ad prædicandum Euangelium, cum hanc à Christo immediatè accepit, vt ceteri Apostoli: ergo fuit par Petro in Primatu, nego consequentiam: non enim valet argumentum de prædicatione ad iurisdictionem. Vide M. Antonium Capellam *disput. 1. de Pontif. B. Petri cap. 11. & alios communiter*.

Secundò, in *cap. 2. Epist. eiusdem*, ait: Gratiam Primatus sibi vindicat soli concessam à Deo, sicuti & soli Petro concessa est inter Apostolos. Distinctione opus est. Duplex est Primatus. Primatus Iurisdictionis, & Primatus prædicationis. Primatus Iurisdictionis solus Petrus accepit: dixit enim Rupertus Abbas in *Euangel. libr. 2. cap. 25. Primatus esse vnum, & singulare vnius Petri privilegium*: Primatus verò prædicationis, Petrus & Paulus à Christo acceperunt; hoc modo videlicet, vt optimè obseruat Ioan. Driedonius *tom. 1. lib. 4. cap. 3. part. 3. fol. 237.* quia Petrus designatus est ad prædicandum Iudæis; (& idè dictus Apostolus Hebræorum) Paulus verò designatus ad docendas gentes, & idè Apostolus gentium dicitur, sed hoc intellige salua facultate quam alij Apostoli, & ipse Petrus, & Paulus habebant vbique, & promiscuè prædicandi tam gentibus, quam Iudæis. Sed obserua versutiam Anonymi, qui, vt talem responsionem effugeret, non adducit verba, quæ D. Ambrosius ante dixerat. Itaque totus locus Ambrosij sic ait. Ab Apostolis, qui clariore inter ceteros erant, quos & firmitatis causa, columnas appellat, quique cum Domino semper in secretis fuerant, gloriam eius digni in monte respicere: ab his itaque probatum dicit donum, quod accepit à Deo, vt dignus esset habere *Primatum in prædicatione gentium, sicut & habebat Petrus in prædicatione Circumcisionis*. Et sicut dat Petro socios viros egregios inter Apostolos, ita & sibi iungit Barnabam, qui Diuino iudicio ei adiunctus est; gratiam tamen Primatus sibi soli vindicat concessam à Deo, sicut & soli Petro concessa est inter Apostolos. Ita Ambrosius. Sed Anonymus hæc vltima verba adducit, & recet priora; & tamen vltima verba explicantur à prioribus, in quibus Ambrosius, (vt clarè legentibus patet) non agit de primatu regiminis, de quo est quaestio, sed de Primatu prædicationis. Vnde apparet quo pacto Anonymus non querit veritatem, sed voluit, & reuoluit se ad nos fallendum, vt melius potest.

Tertio, adducit locum Ambrosij in *1. cap. eiusdem Epistol. ad Galat.* sic asserentis. Quis eorum, nempe Apostolorum, auderet Petro primo Apostolorum, cui Clauis Regni Cælorum Dominus dedit, resistere, nisi alius talis, qui fiducia electionis suæ sciens se non imparem constanter improbarer, quod ille sine consilio fecerat. Sed mitior, hunc locum Ambrosij adducere Anonymum: cum habeat capillos nimis canos. & ad illum responderint omnes Theologi, & eorum Antesignani: Diuus Thomas in *cap. 1. Epistol. ad Galat. lect. 2. & glossa in cap. Paulus, & Petrus 2. quest. 7.* nempe Paulum fuisse parem Petro in meritis Apostolatus, non in administratione regiminis. Vide etiam Cardinalem Turrecrematam in *summa de Eccl. lib. 2. cap. 13.*

Quarto, adducit verba in *Epist. 2. ad Corinth. cap. 11.* Hoc ergo dicit (nempe Paulus) quia minor non est, neque in prædicatione, neque in lignis faciendis, Aposto-

Is prædecessoribus suis non indignitate, sed tēpore. O bone Deus, ad quid deseruntur verba ista pro Primatu Iurisdictionis, cum nihil de ipso agant, & loquantur tantum de prædicatione, & miraculis. Patientia nobis necessaria est, ut dixit Christus in Evangelio. Sed, ut verum fatear, hæc verba, & alia, quæ ultimo addocit Anonymus ego non inuenio in meo Codice apud Ambrosium. Sed modò sentiat Anonymus quid dicat iste Pseudo Ambrosius, quando loquitur clarè de Primatu Ecclesiæ; explanans enim illa verba ad Galatas primo. Deinde post annos tres ascendi Hierosolymam videre Petrum, sic inquit. Dignum fuit videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curam Ecclesiarum. Vide quomodo in his verbis clarè designet Primatum Petri.

Ad tertiam auctoritatem D. Augusti. *Sermone 25, de Sanctis*, sic asserentis: Christus etiam Petrum priorem, tamen ambos (Petrum scilicet, & Paulum) vno ditauit honore. Respondeo malè ab Anonymo hæc verba citari pro honore Primatus; sunt enim intelligenda de honore, & vocatione ad Apostolatam. Et ita tenet, ut patet ex Dominicanorum inelyta Familia Petrus de Soto in *Defensione Catholica confessionis, cap. 89, part. 3.* vbi docet, quoad honorem Apostolatus Paulum non fuisse inferiorem Petro; & ita etiam docet Sixtus Senensis in *Bibliotheca lib. 6. Annot. 271.* nam sicut Christus Petrum ad Apostolatam immediatè sumpsit, sic etiam & Paulum, & idèd dicitur (ut loquitur Augustinus) vno honore ditari, manente tamen Primatu penès solùm Petrum. Et idèd, in fine dicti sermonis, dicitur: Beatissimum Petrum Piscatorem modo genibus prostratis adorare gentium multitudinem. Quod appetè patet apud eundem Augustinum *lib. 2. de Baptismo, contra Donatistam, cap. 1.* vbi sic ait: In scripturis sanctis didicimus, Apostolum Petrum, in quo PRIMATVS Apostolorum, tam excellenti gratia præminet, aliter quàm veritas postulat de circumcissione agere solitum à POSTERIORI Apostolo Paulo fuisse correctum. Vide quo pacto Diuus Augustinus Primatum regiminis in solo Petro cognoscat, & ei Paulum inferiorem faciat. Hinc idem Augustinus in *Psalm. 108.* asseruit Petrum Primatum in discipulis habuisse. Vide eundem Diuum Augustinum *quest. 75. ex nouo Testam. tract. 56. & 66. in Joannem serm. 13. de verbis Domini. Epist. 108. & 165. serm. 124. de tempore. Et lib. 1. de Baptismo, cap. 15.* ait: Vnus est Petrus, qui figuram Ecclesiæ gerat. Et rursus, Vni Petro in typo vnitatis Dominus dedit potestatem. Idèd alibi *Serm. 27. de Sanctis*, Paulum cum Petro laudans asserit. In vno Petro figurabatur vnitatis omnium Pastorum. Agnoscat igitur Anonymus, quod quando D. Augustinus aperitè loquitur de honore Primatus, illum soli, & vni Petro tribuat; itaque locus adductus ab ipso, intelligendus est de honore Apostolatus.

Ad quartam auctoritatem Maximi Taurinensis Episcopi *Homil. 4. in natal. Apostol. Petri, & Pauli*, in qua sic asseritur. Quos pro iustitiæ pietatisque plenitudine Saluator mundi, humano generi, & Patres dedit esse, & Iudices. Respondeo, quod hoc non solum concedimus Petro, & Paulo, sed omnibus Apostolis, nonne de iis canit Ecclesia in Hymno. Vos sæcli iusti Iudices &c. Dicere autem cum Anonymo, apud Maximum idèd esse Iudicem humani generis, ac habere Clauem Potentiæ, super humanum genus, & ita sic se explicat *Homil. 1. in eodem natali*, in quo Petrum, & Paulum Claves Cœli occupasse, ait. Et Ecclesiarum omnium Principes dispensatione Cœlesti factos esse dicit.

Sed respondeat mihi Anonymus, si Maximus eo quod dixit, Paulum recepisse Claves Cœli, accepit æqualem Primatum cum Petro, & Clauem Potentiæ.

Ergo omnes Apostoli fuerunt etiam Pontifices ut Petrus. Probo consequentiam, quia Diuus Hilarius lib. 6. de Trinitate docet Apostolos accepisse Claves Regni Cœlorum, sic enim ait. Vos, ô Sancti Beati viri (Apostolos alloquitur) ob fidei vestræ meritum Claves Regni Cœlorum sortiti, & ligandi atque soluendi in cœlo, & in terra ius adepti, &c. Quid respondebit Anonymus? videat in quas angustias se iniecit. Si Paulus accipiendo Claves Regni Cœlorum, Papa effectus est, etiam Apostoli Pontifices erunt; quia secundum Hilarium etiam illi Claves acceperunt.

Habebimus itaque tredecim Pontifices, Petrum cum duodecim Apostolis, & Paulum. Dicendum est itaque contra illum, quod quando aliqui Patres asserunt, Paulum, & alios Apostolos Claves Regni Cœlorum occupasse, hoc non eodem sensu est intelligendum, quo Beato Petro promissæ, & traditæ sunt, scilicet principaliter, & ut supremo Ecclesiæ post Christum Reктору, & Ianitori: sed eatenus Apostolos quoque easdem accepisse; quatenus videlicet ius etiam ligandi, & soluendi à Christo sunt consecuti, quod ius, Clauum potestas quidem in se quoque concludit, & possidet, sed longè tamen latius patet, & sese extendit generale nimirum, & supremum Ecclesiæ regimen designans, atque complectens, quod vni soli quoque Petro, non aliis Apostolis à Christo promissum, & datum esse Hilarius non obscure fatetur, cum ait, Sanctum Petrum sua fidei confessione quam solus, tacentibus cæteris Apostolis, ediderat supereminens locum, promeruisse. Quatenus igitur Clauum potestas ligandi, & soluendi, remittendi item, & retinendi peccata facultatem includit, suo, sed non pari modo, cæteris Apostolis cum Beato Petro est communis, licet illa sub nomine Clauum, illis nec data sit nec promissa; quatenus verò Primatum, & generalem totius Ecclesiæ, ac supremam curam, & moderationem, omnium Christi fidelium designat. Et ita in hoc sensu dixit Opratus Milcuitanus *lib. 1. contra Parmenionem, solus Petrus claves accepit*: Vnde (ut superius explicatum est) locum D. Hilarij explicat Franciscus Agricola *tract. de Primatu S. Petri cap. 3. fol. 47.* Vide etiam Valentiam *tom. 3. disput. 1. quest. 1. punct. 7. §. 28.* Quando verò Maximus asserit Petrum, & Paulum dispensatione diuina factos esse Principes omnium Ecclesiarum. Respondeo: Quod sicut Petrus, & Paulus dicuntur Principes Apostolorum non in eodem sed in diuerso genere; sic & in nostro casu dicuntur facti fuisse Principes omnium Ecclesiarum. Petrus quò ad Primatum, & supremum regimen, Paulus verò in ordine ad prædicationem. Etenim alij Apostoli fuerunt, ut Episcopi alicui particulari Ecclesiæ addicti, Paulus verò nulli; quia omnes Ecclesias prædicando debebat sua sapientia erudire. Et idèd Isidorus Pelusiota *lib. 3. Epistol. 176.* sic ait: Vnusquisque Apostolorum, ut ita dicam, vna regione suscepta, eam optimè informauit: Paulus verò tanquam alarus agricola, orbem penè vniuersum perlustrauit, & ad ipsos terræ fines vltimos peruenit. Ex hoc ergo dicitur factum fuisse Principem omnium Ecclesiarum. Vnde agnoscat Anonymus locum Patrum in quibus videtur triumphare, ut sumum enabescere, quia ab ipso malè sunt intellecta, & simul audiatur, quando Maximus quem ipse citat loquitur aperitè de Primatu Ecclesiæ quid sentiat, sic enim ait *Homil. 1. Hic est Petrus cui Christus ascensurus ad Patrem pascendas ouicular suas agnosque commendat, ut quos ille pietate misericordieque redemerat, hic fidei suæ virtute seruaret, & rectè sanè ei arbitretur oculatorum Dei filius pascendas oues suas tenebrasque commisit*, cui nouerat in nutriendo grege Dominico, nec studium deesse, nec fidem. *Et homil. 3. de iisdem.* Quanti ergo meriti apud Deum suum, Petrus erat, ut ei post nauicula perna remigium totius Ecclesiæ gubernacula tradidit?

Ad quintam auctoritatem Sancti Fulgentij *Ser. 58. in natal. Apostol.* ita aientis, O beata Apostolorum merita, et vna duobus concessa sit gratia, &c. Hic nota, ait Anonymus, vnam ambobus gratiam datam, non ab alio quam à Christo. Concedo eorum, nam rectè ipse Paulus *ad Galat. 2.* dixit, creditum est mihi Evangelium præputij, sicut & Petro circumcisionis: qui enim operatus est Petro in Apostolatū circumcisionis, operatus est mihi inter gentes. Quæ quidem verba (vt probat Cardinalis Tuttrecremata *in summa de Ecclesia lib. 2. cap. 13.* & Cardinalis Batonius *tom. primo anno 38.* & alij Theologi communiter) non sunt intelligenda de Primatu, sed de prædicatione. Itaque quando Dignus Fulgentius asserit, vnam gratiam Petro, & Paulo datam fuisse, intelligendus est de gratia Apostolatū, & prædicationis: fuerunt enim ambo in hoc æquales: & idem Petrus dicitur Apostolus circumcisionis, Paulus præputij Nam ex speciali quodam Dei mandato, & spiritus instinctu, præcipua, præter Gentiles, Iudæorum cura, Petro, vt Apostolo commissa fuit: præcipua gentium, præter Iudæos Paulo credita; ita vt posset tamen vniuersisque & gentibus, & Iudæis promiscuè euangelizare, vt de facto fecerunt. Vide Bellarminum *de Roman. Pont. lib. 1. cap. 16.*

Ad sextam auctoritatem Primasij Vticensis Episcopi *in Epistol. 2. ad Galat.* asserentis, Non illi (id est Petro ait Paulus) sum inferior, quia ab vno simul ambo in vno ministerium ordinari; Concedo Paulum Petro non fuisse inferiorem in ordine ad Apostolatū, quia fuerunt à Christo ambo ad dictum ministerium ordinati. Ergo Paulus fuit æqualis Petro in Primatu, nego consequentiam; nam non valet argumentum de Apostolatu ad Primatum. Vnde clarè patet, Anonymum coacervare Sanctorum Patrum auctoritates, quæ ad rem non faciunt; Et recognoscat Sixtum Senensem *in Bibliothec. lib. 6. Anno. 269.* vbi adducit hunc locum Primasij ab Anonymo adductum, & negat ex illo posse deduci æqualitatem Pauli cum Petro, quoad regimen, bene quidem quod ad Apostolatū, docendi officium, & Euangelicæ prædicationis curam.

Ad septimam auctoritatem Synodi Oecumenicæ Octauæ *in Syn. Epistol. ad Adrian. 2.* vbi sic asseritur, Christus olim quidem illustrem, & præcipuam operatus est vestram magnam Ciuitatem Romanam per eos Sanctos lapides, qui ab Oriente ad eam deuoluti sunt, Petrum aio, & Paulum, eximiam, & principalem Apostolorum summitatem. Respondeo Petrum, & Paulum dici eximiam, & principalem Apostolorum summitatem, non in eodem, sed in diuerso genere; Petrus, vt Caput, Paulus verò, quia fuit excellentior, non solum omnibus Apostolis, sed etiam Petro. Primum in prædicatione: vnde tota Ecclesia Paulum, quasi suum, totiusque orbis Doctorem colit, & indignatur, atque autonomastice Apostolum nominat. Vnde in collecta de S. Paulo ita precatur. Deus qui vniuersum mundum S. Pauli Apostoli prædicatione docuisti. Quare merito S. Paulum admirat Chrysolomus *hom. 4. de viis laudibus.* Etenim inquit, homo ignobilis (Paulus) abiectus, & circumforaneus, qui artem exercebat in pelli-bus, in tantam virtute progressus est, vt vix triginta annorum spatio Romanos, & Persas, & Parthos, & Medos, & Indos, & Seythas, & Æthiopes, & Sarmatas, & Saracenos, & omne prorsus humanum genus, sub iugum mitteret veritatis.

Secundò, excellentior fuit aliis, in laboribus: Vnde ipsemet scribens *ad Corinthios Epistol. 1. cap. 11.* ait: Abundantius illis laboraui; Catalogum suorum, laborum exponens, *in Epistol. 2. cap. 11.* asserit. In laboribus multis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, &c. Et idem rectè D. Hieronymus *Epistola ad Paulinum,* ita asserit. Subitus calor, longum vincit teporem, Pau-

lus Apostolus de persecutione mutatus; nonissimus in ordine: primus in meritis est; quia extremus licet, plus omnibus laborauit.

Et tandem tertio, Paulus in doctrina etià alios Apostolos: & etiam Petrum excelluit: Vnde Tostatus *in lib. 3. Regum, cap. 20. quæst. 8.* docet, quod Paulus fuit excellentior in doctrina omnibus Apostolis; sed subdit, non tamen in potestate. Ergo secundum Tostatum contra Anonymum, non fuit Paulus par Petro in potestate, quia si talis esset vtique excelleret, quoad hoc, Apostolos, sicut excelluit Petrus. Dicendum est itaque, rectè cum Sancta Synodo, vbi supra, Petrum, & Paulum fuisse eximiam, & principalem Apostolorum summitatem, in diuerso tamen genere, vt dixi, non in eodem. Et idem debebat Anonymus aduertere, alias Synodos Generales, loquentes de Primatu Ecclesiæ, solum D. Petro tribuere, ita Concilium Florentinum in Decreto vniionis *sess. 25.* determinat, Pontificem esse Vicarium Christi, & successorē D. Petri. Concilium Nouum Oecumenicum sic ait. Si quis tanta efferatur audacia quemadmodum Photius, & Dioscorus, sua scripto, sine sine scripto, infans quosdam contra Cathedralē Coryphæi Apostolorum Petri iactare audeat, eandem cum illis sententiam damnationis subeat.

Ad octauam auctoritatem Beati Laurentij Iustiniani *Sermone de Sanctis Apostolis Petro & Paulo* aientis. Ambo igitur iustificati gratis à Domino; ambo domi Apostolatu adepti sunt apicem, Dei gratiā in se exhibuere laudabilem, de imis si quidem ad summā proeuecti, omnium fidelium effecti sunt Principes. Respondeo, ad hæc omnia parere responsonem ex paulo superius dictis. Concedo Petrum, & Paulum adeptos apicem Apostolatū, & ad summā peruenisse: sed aduertit Becanus *de Repub. Eccles. lib. 2. c. 7. Obiect. 7. n. 53.* inter summos, vnum posse esse altiorē, quàm reliquos. Nec etiam obstant verba sequentia Digni Iustiniani, videlicet, Merito igitur Clauium Cælestis Regni potestate prædixi, ligandi animas, atque soluendi Pontificio fungebantur; nam alio modo Petrus accepit Clauis Regni Cælorum, ac Paulus, & alij Apostoli, vt supra sæpius ostendimus; sed nunc etiam Anonymo adducam auctoritatem Hieronymi *lib. 1. contra Iovinianum.* Supra Petrum, inquit fundatur Ecclesiā, & licet idipsum in alio loco, super Apostolos fiat, & cuncti Clauis Regni Cælorum accipiāt, & ex æquo, (quod est pro-qualitate Apostolorū cum Sancto Petro ratione Apostolatū obseruandum) super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur: *Tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto schismaticis tollatur occasio.* Sed videamus quid sentiat Beatus Iustinianus de Primatu Ecclesiæ quando apertè de illo loquitur. Sic itaque asserit *cap. 12. de Obedientia.* Huius siquidem Apostolicæ Sedis arcē, huiusque Catholicæ Ecclesiæ Monarchiam *Apostolus Petrus primus accepit,* quando Dei filium esse Dominum nostrum Iesum Christum confessus est, dicens: Tu es Christus filius Dei viui. Quamobrem ab eodem Domino audire promeruit. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Verum tandem Anonymus deuenit ad tertiam classem locorum Eminentissimorum Cardinalium, & idem illa expendere necesse erit.

Responsiones ad loca Eminentissimorum Cardinalium.

AD primam auctoritatem Petri Damiani *Opus. 3. 1. cap. 4.* aientis: Quandam si dici licet, cum Christo similitudinem Paulus tenet, dum non vni danturæ Ecclesiæ, sed omnibus præfider. Et infra. Planè ipse roto terrarum Orbe vniuersalem fundauit Ecclesiam, sic enim in omnibus ius tenet præfidentis. Respondeo, quòd

quod in dicto Opusc. præfata dixit, cum clausola, saluo cæterorum Apostolorum iure. Ergo à fortiori, impleto magis, saluo iure Petri, quem ibidem *Senatus Apostoli Primum Principem* vocat, quod nunquam de Paulo dixit. Ad id verò quod asserit de *fundatione Ecclesie vniuersalis*, respondeo, quod communi ratione Apostolatus, omnibus Apostolis conuenire potest, sed Paulo præcipue, propter maiores labores in fundanda Ecclesia susceptos. At verò D. Petro fundatio vniuersalis Ecclesie competit tanquam eius capiti, & idèd singulari ratione, vnde Christus dixit: Tu es Petrus, &c.

Ad locum *Opusc. 4.* in quo dicitur esse sacrilegi um negare Petrum, & Paulum, in Apostolici Senatus culmine principatum possidere. In quibus verbis docet Anonymus luculentissime inter Petrum, & Paulum æqualitatem expressam fuisse. Respondeo distinguendo, si enim asseris Petrum, & Paulum in Apostolici Senatus culmine Principatum possidere in eodem genere. & nego: si asseris diuerso genere; & concedo. Deinde dici potest Principatum in quo Paulus Petri fratres est, esse ipsum Apostolorum, de quo dicitur *Psal. 138.* Nimis confortatus est Principatus eorum. Vnde omnes Apostoli sunt Ecclesie Principes constituti super omnem, & Principes populorum congregati cum Deo Abraham. *Psal. 44. & 46.* Principatus verò, seu Primatus inter, ac super cæteros Apostolos vnus est Petri. Itaque assero, Petrum in Apostolici Senatus culmine Principatum possidere, tanquam Caput, & Pastorem omnium; Paulum verò, quia munus Apostolatus exuberantissime plus quam alij Apostoli (vt supra probauimus) adimpleuit. Vide Bellarminum *lib. 1. de Roman. Pontifice, cap. 17.* Et idèd optimè dicit Coëfeteau *tom. 1. lib. 1. cap. 9. numer. 7.* quod quando Patres asserunt, Petrum, & Paulum accepisse principatum Ecclesie, respondendum est accepisse diuerso modo, Petrum præcipue, & tanquam Caput, primam curam totius Orbis suscepisse: Paulum, & etiam alios Apostolos tanquam ipsius socios: & idèd non cum pari dignitate, cum ipse esset in Collegio Princeps. Vide Albertum Pighium *de Ecclesiastica Hierarchia, lib. 3. cap. 8.* & Cardinal. Baronium *tom. 1. ann. 34.*

Ad locum *Serm. 17.* ego verba adducta in illo sermone non inuenio. Sed responsio patet ex supradictis.

Ad locum *lib. 2. Epist. 1.* in qua Damianus vocat Petrum, & Paulum Lateranensis Ecclesie brachia, quibus, subdit Anonymus, nihil æqualius: ergo Petrus & Paulus inæquales inter se esse non possunt? O pulchra consequentia. Respondet Anonymus mihi quæso, si quis veller illum sustibus percutere, vel alapis, seu colaphis cedere; nonne ipse optaret percuti, & cædi magis brachio sinistro, quam dextro? Certè quidem. Sed ne iocosa inter seria misceamus.

Responded, quod quando Damianus vocauit Petrum & Paulum brachia Ecclesie, nõ voluit significare omnimodam paritatem, inter ipsos, sed similitudinem, vt cæteri Patres, quando Petrum, & Paulum iisdem laudibus encomiasticè condecorarunt. Et quod ista fuerit mens Petri Damiani in supradictis verbis clatè apparet in sua *Epist. 8. li. 6.* quam citauit in *Discept. prior. 1.* & etiam hic apponere volo. Sic itaque ait loquens cum Paulo de *correctione facta Petro.* Quid est B. Paule quod *Prætorum* tuum increpationibus lægeras? Quo pacto non vereris cum ante hominum ora confundere, cui speciali iure concessum est vniuersi totius Ecclesie Orbis præsidere? In quibus notanda sunt tria. Primum quod Petrus vocetur Prior, id est superior Pauli. Ergo quomodo Paulus erit æqualis cum Petro. Secundò quod præsentia totius orbis, dicitur Petro concessa speciali iure. Quod si Paulus esset æqualis, hoc verò

rum non esset; neque Damianus poterat D. Paulo dicere illa verba; Quò pacto non vereris, &c. quia Paulus posset respondere, se reprehendisse Petrum caput Ecclesie; quia ipse etiam habebat Ecclesie Principatum, vt caput; tanquam Petrus. Agnoscat igitur Anonymus, Damianum sensisse Paulum Petro inferiorem fuisse. Idem Damianus *ser. 27.* sic ait, loquens de Petro. *Vnus est enim, quem prænobilitans, singularis Primatus insignia.* Si Damianus asserit Primatum fuisse singulare privilegium concessum vni Petro; gratis Anonymus hoc privilegium concedit etiam Paulo. Videat etiam eundem Damianum *serm. 31.* vbi docet, *Curam oculis totius Sanctæ Ecclesie, Petro à Christo commissam fuisse.* Sed moris est nostri Anonymi, obscura indigitate, clariora relinquere, vnam ipse ad indagandam veritatem libros volueret, & non ad defendendum id, quod semel dictum est.

Ad secundam auctoritatem Cardinalis S. Georgij, *de Iubileo, cap. 12.* vbi vocat Petrum, & Paulum bases Ecclesie, Religionis Apices, fidei conditores, auctores, præduces, & fontes. Respondeo hæc encomia etiam alijs Apostolis competere, nec obstat Primatui Petri, supra illos. Pariunt tamen aliquam difficultatem, alia verba eiusdem Cardinalis asserentis, *Petrum, & Paulum in eiusdem loci Primatu iunctos fuisse.* Respondeo hoc Encomium Paulo tribui, qui ipse solus inter alios Apostolos cum Petro fundauit Ecclesiam Romanam; nam Ioannes Romæ parum extitit, & idèd dicitur à Damiano habuisse simul cum Petro eiusdem loci Primatum; sicut etiam dicitur ab Epiphania *Heresi. 17.* Episcopus Romanus, non proprie; vt supra dictum est, sed officio adiutoris, Petro subordinati. Et idèd dixit D. Leo *serm. 1. de natal. Apost. 1.* Ad hanc ergo sortem, tu beatissime Perre Apostole, venire non metuis, consorte gloriæ tuæ Paulo Apostolo aliarum solum adhuc Ecclesiarum ordinationibus occupato. Vide responsionem ad sequentem auctoritatem. Adde etiam, vt supra ex Ambrosio obseruauimus, duplicem esse Primatum, Prædicationis, & Regiminis. Quando ergo dicitur, Paulum habuisse in citato loco Primatum cum Petro, intelligitur de Primatu prædicationis; quia inter omnes Apostolos, ipse solus cum Petro fidem Romæ prædicauit, & Romanam Ecclesiam plantauit; Petrus tamen primò, deinde Paulus, confirmando eos, quos Petrus ad fidem traxerat; vt optimè obseruat Becanus *de Republ. Eccles. lib. 3. cap. 1. & num. 5. & alij.* Vnde ex hac ratione, Patres vocauerunt etiam Petrum & Paulum Collegas.

Ad tertiam auctoritatem Godofredi Cardinalis Sanctæ Præse lib. 1. *Epist. 7.* aientis. Romanum Pontificem sedere in Petri, & Pauli sede. Concedimus quidem, sed diuerso tamen modo hæc sedes competit Petro, ac Paulo; & idèd Pontifices dicuntur Vicarij, & successores D. Petri, & Pauli, & multa efficere auctoritate D. Petri, & D. Pauli non in eodem genere, sed diuersa ratione, vt supra in priori disceptatione, sapius explicarum est. Sed omnino Anonymus, præter alios recognoscat Antoniam Delphinum *de Ecclesia lib. 2. fol. 114.* vbi fuse probat, Pontifices non esse successores D. Pauli, quoad iurisdictionem, sed quantum ad ministerium Apostolatus, & quatenus Paulus fundauit Ecclesiam Romanam, prædicatione vnà cum Petro: & ideo dicuntur à Cardinali Godofredo, Pontifices sedere in Petri, & Pauli sede. Nota quod Anonymus in hoc loco nimis se extendit in declarando quo pacto Patres tribuant Petro clauem potestatis, & Paulo clauem scientiæ: neque ex hoc putat inferri posse inter ipsos inæqualitatem; nam alioquin si diceretur solam potentiam clauem conuenisse Petro, vt Paulo solam scientiam, hoc etiam Paulus Petro præferretur. Sed respondeo cum Episcopo Coëfeteau *tom. 1. lib. 1. cap. 11. num. 5.* quod

quod Apostolica quidem auctoritate maximus fuit Paulus, sed Apostolorum caput non fuit, vna cum reliquis Apostolis, Petro commendatus, & commissus. Petrus verò tñi summa fidei cognouit, quippe quem pater cœlestis docuerit, non æquè tamen scientiæ, ac Sapientiæ palmam Paulo concedit, ab eaque eum commendat. Charissimus (*inquit Epist. 2. cap. 3.*) frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis. Itaque Patres vt significant Primatum Petri super omnes Apostolos, & Paulum, rectè asserunt Petrum habuisse clauem potentis, Paulum verò scientiæ, eo modo, quo supra explicauimus.

Ad quartam auctoritatem Cardinalis de Cusa *Epist. 2. de vsu communionis ad Bohemos.* Dico Anonymum facerè de illa, vt loquuntur Iuriconsulti, magnam festum, & idèd ait: Notanda omnia, quæ dicit dictus Cardinalis, & quod ambo Paulus, & Petrus, vnicam communis Principatus sedem fundauisse, ambo suum vnicum primatum successoribus reliquisse, ambo immediatè sub Christo, ita vt neuter alteri subesseret, ambo potestatis vniuersalis ram in Iudæis, quàm in gentes plenitudinè præditi dicuntur. Sed respondeo, hæc omnia reduci posse ad bonum sensum, ex distinctionibus sæpè superius adductis; nec terrere nos debent illa verba; quod Petrus, & Paulus ambo immediatè dicuntur sub Christo, ita vt neuter alteri subesseret, nam intelligenda sunt quò ad missionem prædicandi vbiq; Euangelium; & idèd M. Antonius Cappellus *disp. 1. de Pont. B. Petri, cap. 12.* ita asserit. Nos, tantum abest, vt Paulo eximio Apostolorum Petrum anteferamus in munere Apostolatus, vt potius, & Paulum, & omnes alios, Petro in potestate Apostolatus pares esse dicamus, neque Apostolos, qua Apostolos, missos arbitramur à Petro; sed à Christo; si enim eos non Christus, sed Petrus misisset, non amplius Apostoli Christi, sed Petri Apostoli essent. *Tota inæqualitatis nostre ratio in solo ordine politico posita est, cuius hic apertè Paulus primas Petro concedes.* Ita Cappellus; & idèd Cardinalis de Cusa vbi loquitur apertè de primatu Iurisdictionis, & regiminis soli Petro tribuit, vt pater in eadem *Epist. 2. ad Anonymo citata, vbi sic asserit: Si scire velis an in Ecclesia existas, hæc vestiges ratione, si cathedræ Romani Põificis adhæreas, quæ per continuas successiones bonorum malorumque in Petrum Principem continuatur.* Vnde *lib. 2. de Concordant. Cathol. cap. 34.* hæc etiam asserit. In hac quidem gratia dicimus quo ad Apostolatum, omnes Apostolos æquales; sicut quoad ipsum sacerdotium omnes sacerdotes, sed abundantiori gratia dicimus Petrum inter Apostolos primum. Ita dicit Augustinus super *Ioan. serm. ult.* Quod Petrus abundantiori gratia fuit vnus, idemque primus Apostolus, & propter Primatum Apostolatus gerebat figurata qualitate personam Ecclesiæ. Et illum Primatum Petri, quo ipse abundantiori gratia à Christo dotatus fuit. Sacræ litteræ mihi exprimunt ibi, cum Christus diceret; Tu es Cephas. Et paulo infra citans D. Hieronymum, sic ait: Super Petrum fundatur Ecclesiasticæ alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti clanes Regni Cœlorum accipiant, & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur: tamen propiæ inter duodecim vnus eligitur; vt capite constituto, schismaticis tollatur occasio. Ecce sententiam D. Hieronymi, cui non licet contradicere. Ex qua habetur Petrum constitutum caput Apostolorum, & eis per Christum prælatum. Hæc Cardinalis Cusanus, qui vt patet, concedit rotundis verbis Primatum Petri, sine illa Pauli societate. Sed tamen postea pessimè docet, hoc non obstante, Concilium esse supra Papam: Vnde videt Anonymus, Cardinalis Cusani opinionibus non esse facile adhærendum; ipse enim adfuit in Conciliabulo Basilicæ. Qui docuit etiam pessimè testè Pirigiano *in 3. serm.*

tom. 2. dist. 25. q. 2. art. 1. in fine, pet consensum Ecclesiæ, & non ex iure diuino, Primatum Petri, & successorum eius, introductum fuisse.

Ad quintam auctoritatem Cardinalis Contarenj Veneti tract. de Potestate Romani Pontificis; Respondeo me tale opusculum præ manibus non habere, & verba, quæ adducit Anonymus, reduci possunt ad bonum sensum. Adde, quod mihi dixit Eminentiissimus Dominus meus Cardinalis Spada, plures Patres in Synodo Tridentina Congregatos asseruisse, opusculum citatum esse cautè legendum.

Non desinam tamen hic obseruare, quod ego penes me habeo quandam Epistolam dicti Cardinalis in præfata Florentiæ anno 1558. directam Paulo IV. vbi loquens de compositionibus, facit mentionem de dicto opusculo citato ab Anonymo de potestate Pontificis; & sic ait. Iam enim cum essem laicus, incidissemque in locum, vbi oportebat Maiestatem, & Auctoritatem huius SANCTISSIMÆ SEDIS tueri, non tantum verbis, & oratione id præstiti, verum etiam amico cuidam meo viro grauissimo, opusculum quoddam conscripsi: quo, quantum pro temporis angustia, & per negotia, quæ mihi obscunda tunc erant, licet satis perspicuè, ni fallor, ostendi SYMMAM HANC PONTIFICIS AVCTORITATEM nullo humano iure constitutam fuisse; sed à DEO OPTIMO, VNICOQUE EIVS FILIO, collatam fuisse sanctissimo Petro, cuiusque successoribus. Ita Cardinalis Contarenus. In quibus verbis, vt clarè pater, testatur se in dicto opusculo, quod pro se citat Anonymus, firmasse supremam potestatem Pontificis collatam fuisse D. Petro, & nullam facit mentionem de Paulo. Ergo verba adducta ab Anonymo, interpretanda sunt de auctoritate Apostolatus, quæ æqualis fuit inter Petrum, & Paulum; & non de auctoritate Primatus; nam quando de Primatu loquitur apertè Cardinalis Contarenus, soli D. Petro tribuit. Ergo, &c.

Ad auctoritatem sextam Cardinalis Poli *lib. 2. de vniõne ad Henricum IX.* Respondeo quod non facit ad rem, & ipse Cardinalis in toto *lib. 2.* apertissimis verbis tueretur Petri Cathedram, & Petri Primatum; & in fine dicti *lib. 2.* faciens mentionem de Paulo sic ait. Charitas, inquit, per quam domus Dei regitur, cum morem, vt ab inferioribus superiores reprehendi non soleant, perpetuo retineri non patitur; sed vbi cumque Ecclesiæ utilitas poscere videatur, nequaquam dubitat inferiori superiorem reprehendere. *Quæ admodum Paulus eotempore fecit dum Petrus se superiorum reprehendit.* Ita ille. Ex quibus Cardinalis Polus apertè declarat, Paulum fuisse inferiorem Petro. Sed moris est nostri Anonymi in luce meridianæ velle cæcutire. Et idèd Ludouicus Maioranus *in ephæpo militantis Ecclesiæ lib. 3. cap. 44. tom. 220.* in fauorem nostræ sententiæ adducit Cardinalem Polum; sed ad maiorem Anonymi confusionem adducam hic verba Cardinalis Poli in *Tract. de Summo Pontifice quæst. 6.* vbi sic ait: Et si Paulus sciebat se Apostolum esse gentium, tamen Petrum multo ante hoc officio committi sibi à Deo commendatum fuisse fungi instituisse, Paulum autem ex eius consensu, vtriusque verbis ostendunt; sic enim apud Lucam Petrus loquitur, sicut elegit Deus gentes per os meum audire verbum eius. Paulus autem de eodem munere loquens se illud quidem iubente Deo, sed ex consensu Petri obire instituisse testatur cum Cepham dexteram sibi dedisse cum aliis societas, vt Petrus in circumscriptione, ipse gentibus euangelizaret. At Petrus nullo ceterorum consensu requisito id ipse tamquam summus vniuersi gregis pastor suscepit, cui & oves & agros commendans Christus, totius gregis curam tradiderat.

diderat. Hæc omnia Cardinalis Polus. Videat modo Anonymus, qua fronte poterit Polum pro sua sententia, & pro nouo Papatu Pauli adducere.

Ad auctoritatem septimam Cardinalis Bellarmini *lib. 3. de Romano Pontifice cap. 2.* vocantis Petrum, & Paulum Episcopos Romanos; iam in eam priori disceptatione fuit responsum, nempe Paulum dici Episcopum Romanum, quia Romæ munia Episcopalia exercuit. Fuit igitur Episcopos Romanus, officio adiutoris Petri subordinari, non autem titulo, ac proprie, ut Petrus. Nec obstant alia verba dicti Cardinalis *lib. 1. cap. 27.* ibi enim loquitur ex hypothese, & ideo in *dist. cap. 27.* per totum demonstrat aperte inæqualitatem inter Petrum, & Paulum. Et eodem *lib. 1. cap. 16.* aperte asserit, Paulum fuisse Petro subiectum, & Petrum fuisse maiorem Paulo in officio gubernandi. Et tamen Anonymus audet Bellarminum pro sua sententia adducere.

Denique audiamus Anonymum claudentem suam scripturam his verbis: His omnibus auctoritatibus concordem imponet Angelici Doctoris præcipui Scholæ Parisiensis magistris doctrina, qui verba hæc *cap. 2. Epist. ad Galat.* commentans, mihi enim qui videbantur esse aliquid (inter quos Petrum numerat) nihil conuulerunt, sic loquitur in persona Pauli. Ab his autem scilicet Petro, & Ioanne, licet ad horam cesserim eis, nihil tamen accepi ab eis potestatis vel doctrine. Et ibi licet essent magnæ auctoritatis (Petrus scilicet & Ioannes,) tamen nihil addiderunt doctrinae meæ, nec potestati. Ita Anonymus. O frontem! Et quis quæso audeat, citare Angelicum Doctorem pro hoc nouo Papatu D. Pauli; qui in eademmet *Epistola 2. ad Galat. lect. 2.* aperte docet, Paulum non fuisse æqualem Petro in regimine, & Primatu, quod norauit etiam ex dicto loco D. Thomæ, Caietanus in *opusculo 1. de auctoritate Papæ, cap. 3.* Vnde in *2. 2. q. 33. art. 4. ad 2.* aperte dixit, Paulum fuisse subditum D. Petro, & tamen Anonymus Paulum Petro æqualem facit, & audeat D. Thomam pro se citare, qui etiam alibi *opusculo 1.* videlicet contra Græcorum errores *par. 2.* asseruit, Primatum Ecclesiæ soli Petro, & non alij datum fuisse. Itaque, quando in persona Pauli D. Thomas asserit Petrum, & Ioannem nihil adidisse suæ doctrinae aut potestati. Respondeo, concedendo nihil Petrum addidisse doctrinae Pauli, nam omnia quæ pertinebant ad fidem à Christo ipse didicerat, & fuerat diligenter instructus, ut obseruat inter alios Ioan. Viggers in *2. 2. D. Thomæ de fide spe & Charitate Tract. de Pont. ad q. 1. art. 10. dub. 1. num. 70.* & Bellarminus *lib. 1. de Rom. Pont. c. 16.* Concedo etiam, Petrum non addidisse aliquid suæ potestati extraordinariæ: videlicet, quia hanc etiam à Christo, Paulus sicuti & cæteri Apostoli in vniuersam Ecclesiam accepit. Vnde D. Cyprianus *lib. 2. de Primatibus Ecclesiæ,* dixit: Omnes Apostolos fuisse eadem potestate præditos, & docet Suarez de *fide disp. 10. sect. 1. num. 25.* Caietanus *opusculo 1. de Auctor. Papæ, cap. 3. & alij.* Ergo Paulus par fuit Petro in Primatu, nego consequentiam; nam potestas extraordinaria, quam Paulus, & cæteri Apostoli, acceperunt à Christo, in Petro fuit ordinaria, tanquam ex officio, & ut Capite, ac omnium Apostolorum, & etiam Pauli, Principe in Bibliotheca *lib. 6. Annot. 169.* & Theologi communiter cum Andrea Duuallio de *Rom. Pont. par. 1. qu. 2.* Sed nota, quod licet Paulus nihil potestatis, aut doctrinae, ut dictum est à Petro accepit, tamen Euangelium à Christo acceptum noloit prædicare nisi prius, ut ita dicam, fuisset bullatus à Petro tanquam Capite Ecclesiæ. Hoc eruditè, ut semper solet ex SS. Patrum auctoritate probat Pater Franciscus Turrianus præclarissimæ Societatis Iesu vir celeberrimus, aduersus Magdeburgenses pro *Epist. Pont. lib. 2. cap. 4.* vbi sic ait. Sciebat quidem Paulus se esse discipulum Christi, & à cælo edoctum, nec

enim ab homine accepit, quod didicit, sed per reuelationem Iesu Christi, sciebat inquam nihil sibi doctrinae ex illa cum Iacobo, Petro, & Ioanne communicatione accessurum, nec illa quicquam Paulo contulerunt, ut ipse testatus est. Sciebat tamen sic à Domino sapientum esse in Euangelio, quod sibi reuelatum erat, ut Cephas esset omnium Hierarcharum sive Episcoporum Princeps; à quo tanquam petra, & capite omnes fratres firmandi, ac solidandi, ac dirigendi essent, in iis; quæ ad dogma fidei pertinerent, ita ut periculum esset ne in vacuum currerent, dum id non fieret. Narravit itaque Galatis dogma fidei, auctoritate Cephae, Ioanne & Iacobo in consiliis adhibitis, firmatum ac solidatum, & veluti sigillo Apostolice Petrae signatum, ac munitum. Ita Turrianus, cui adde Valentinum in *Analytici fidei Catholice lib. 7. cap. 6.* sic asserentem. Diuus Paulus significat quidem Apostolatus dignitate parum se Petro fuisse; quod minime sanè impedit quominus, ut ipse etiam ouis Christi erat, Petro inferior fuerit. Iam quod nihil sibi à Petro, & ab alijs collatum esse dicit, significat quidem nihil se ab illis didicisse quod pertineret ad fidem, ut qui erat ab ipso Christo in eo genere eruditus. Quamquam approbationem quidem Euangelij sui à Petro, ut à Principe hoc est ab Ecclesiæ auctoritate, cui Petrus præsidebat petiit. Hæc Valentinus. Dicendum est igitur ex superius adductis Primatum Ecclesiæ fuisse collatum vni & soli Petro, & contrarium dicere aduersatur, ut probaui in priori disceptatione, verbis Matth. 16. Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Et ego dico tibi; quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo clauas Regni cælorum. In qua promissione Pontificatus, voluit Christus Dominus, ita ad vnum delineare Petram, ut clarè ostenderet, gratiam Primatus, fuisse tanquam singularem, concessam individuæ personæ Petri, ut egregie probat omnino videndus Gregorius de Valentinus in *Analytici fidei Catholice lib. 7. cap. 2.* per totum Ruardus Tapper. in *declarationibus Ariceni. Louanien. art. 23.* & Albertus Pighius in *Controuersiis part. 2. Contr. 16.* Et quidem, ut optime obseruat ante omnes Caietanus, & postea Bellarminus, de *Rom. Pontif. lib. 1. cap. 12.* Duuallius *par. 2. quest. 3.* Viggers in *2. 2. tract. de Pont. ad quest. 1. art. 10. dub. 1.* & alij; Nullus Notarius in Codicillo alicuius testamenti posset delineare tam diligenter, & exactè aliquem Legatarium, aut Hæredem, vt apparet Christum Dominum delineasse personam Petri in promissione Primatus Ecclesiæ; Nam primum vocat illum nomine antiquo, Beatus es Simon; postea verò addit statim nomen Patris: Beatus es Simon Bar-Iona, ut faciunt Notarij in Testamentis, vocando Hæredem, vel Legatarium nomine proprio, & addendo nomen Patris. V. G. Franciscus quondam Ioannis. Et hoc ad distinguendum Petrum à Simone fratre Thadæi. Deinde vocat illum nomine, quo tunc vivebatur. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & statim reiterat idem nomen. Et super hanc petram, videlicet, & super te Petrum ædificabo Ecclesiam meam. Et tandem subiungit. Et tibi dabo, &c. quæ quidem sunt pronomina, certam personam designantia. Ergo in dictis verbis, tam particulariter delineantibus Petrum, manifestè patet Christum voluisse demonstrare, se collaturum Primatum Ecclesiæ, singulariter vni Petro prius quàm quodam alijs. Quod postea manifestè fecisse, patet *Ioan. 21.* Nam admirando hanc promissionem Petro factam, dixit ei Petrus pasc oves meas. Non dixit (ait Bernardus *lib. 2. de Consid. cap. 8.* Bonifacius VIII. in *Extrauag. Primatus sui. Etiam de Minor. & Obedient.* Et omnes Expositores) illi, vel illas; sed indefinitè, oves meas; videlicet, omnes oves meas, nempe excepta. Ergo contulit Primatum Ecclesiæ

siæ Petro priuatione, quoad omnes alios, Probo consequentiam: Nam clarè patet per illa verba; Pasce oues meas constitutum fuisse solum Petrum pastorem, cæteros verò in Ecclesiâ tãquam oues remansisse; Ergo Primatus Ecclesiæ fuit collatus vni, & soli Petro, cæteris omnibus exclusis. Ergo propositio ista non est admit-tenda, Paulus fuit simul Pontifex cum Petro; quia facit Paulum Petro æqualem, contra expressa verba Christi constituentis Petrum pastorem, & Superiorem Pauli, & constituentis Paulum ouem, & subdium Petri. Nam quando Christus dixit Petro, pasce oues meas, idem est ac si dixisset, pasce Paulum: Propositio enim generalis censetur immediate reuelata de omnibus particularibus & contrariam asserere, docet esse hæreticum, Franciscus Ouiedo in part. 2. D. Thoma Tract. 6. controuers. 9. punct. 1. num. 1. & alius Societatis Iesu præstantissimus Theologus Adamus Tannerus Tom. 3. disput. 1. quest. 1. dub. 3. num. 71. ergo ista propositio, Paulus fuit Pontifex cum Petro, refellenda venit, quia facit Paulum Petro æqualem, & non ouem Petro subiectam contra propositionem generalem expressè reuelatam.

Nec obstat dicere cum defensoribus Anonymi, supradicta procedere, & vera esse, si Paulus ex privilegio non fuisset exceptus ex illis verbis, pasce oues meas; & ex oue à Christo postea factus pastor, simul cum Petro totius ouilis Ecclesiæ. Sed respondeo, quòd hoc sine fundamento asseritur, nec Patres ab Anonymo adducti, vnquam hoc dixerunt, & ita proflus negandum est, vt patet ex superius dictis in mea priori disceptatione; & P. Ouiedo vbi supra docet excipere aliquem sine fundamento ex verbis generalibus S. Scripturæ, non solum esse temerarium, erroneum & suspectum de hæresi, sed esse hæreticum, quia propositio vniuersalis immediatè de omnibus reuelatur. Facit etiam ad horum confirmationem doctrina viri celeberrimi Patris Amici, etiam ex Societate Iesu in *Curso Theologico*, tom. 4. disp. 16. sect. 2. num. 33. & disp. 7. sect. 1. num. 33. in quibus locis firmat, quòd quotiescunque in aliqua propositione reuelata continetur alia implicitè, non solum expressè reuelata, sed etiam implicitè contenta, pertinet ad eandem fidem, non quidem vt deducta, sed vt explicita, & idè asserit illam propositionem esse hæreticam, quæ directè opponitur alicui veritati reuelatæ, aut conclusioni per euiden-tem discursum explicatæ, vt implicitè, & virtualiter contentæ in aliqua expressè reuelata. Ergo cum expressè in Scriptura habeamus reuelatum, omnes oues Christi fuisse subiectas in illis verbis, Pasce oues meas, sub regimine Petri Pastoris vnicui; implicitè, & virtualiter habemus etiam in dictis verbis reuelatum, Paulum tanquam Christi ouem, fuisse etiam sub Regimine Petri constitutum. Ergo qui istum facit Pontificem cum Petro, & ei æqualem, pessimè facit, quia contradicit veritati virtualiter contentæ, in veritate expressè à Christo Domino in Scriptura reuelata.

Sed penes me superius dicta confirmantur ex illa vera & celebri doctrina, quòd quando loca Scripturæ non sunt adèd clara, si in eodem sensu explicantur communiter à SS. Patribus tunc concors illa sententia Patrum demonstrat illum esse verum sensum Scripturæ; & piaculum est ab illo recedere, imò hæreticum. Ita docet expressè ex Societate Iesu P. Azotius tom. 1. lib. 8. cap. 2. quest. 2. ita docent Doctores nostri facti Tribunalis, Antonius Saura in *not. Platonis Præfud* 4. Simeoncha in *Instit. Cath.* tit. 5. 4. num. 5. Pegna in *Disput. inquis. par. 2. comm. 27.*

Et idè non deseram hîc apponere verba Pitigliani, in 3. *Sentent.* tom. 2. *disput. 25. quest. 1. art. 10.* sic asse-

Antonius Diana, Pars IX.

rentis, Quinque sunt testimonia ordinata, sine Iudices infallibilis veritatis fidei; Sacra Scriptura, Traditiones Apostolicæ, Definitio Concilij Generalis, Definitio Papæ, & Consensus omnium Doctorum, & Patrum, qui dicitur consensus totius Ecclesiæ. Hæc Pitiglianus. Vnde Iacobus Græserus in *Responsione ad Theses Humianas* cap. 15. dixit, Sanctorum vnanimitatem traditionem tuendam esse, ac ipsas Sacras litteras. Quibus adde omnium videndum Gregorium de Valentia in *Analyfi fidei* (Catholica lib. 8. cap. 8. Melchiorrem Cannm de locis *Theolog.* libr. 7. cap. 3. conclus. 5. Petrum de Soro in *Defens. Catholic. confess. part. 2. cap. 33. & 69.* Alphonsum de Castro aduers. *Hæres.* lib. 1. cap. 7. Salmeronium tom. 8. tractat. 2. Granadum in p. 2. D. Thoma tract. 8. disput. 2. sect. 2. numer. 5. & alios penes ipsos. Itaque communis opinio Patrum declarat verum sensum Scripturæ, & idè eorum communis sententia in expositione alicuius scripturæ loci, constituit catholicam veritatem, non quia id ab ipsis simpliciter asseritur, sed quia id asserere, sacram scripturam testantur. Non est igitur communis sensus Patrum formaliter ipsa Reuelatio, aut veritas Diuina, sed est testificatio de veritate diuina, & idè creditur communi consensui Patrum, non tantum quia ipsi ita senserint, sed quia ita sensisse scripturam demonstrent, & eam esse traditionem Ecclesiæ manifestent.

Et quidem, cum traditiones credere necessè sit, & ad scripturæ intelligentiam easdem adiungere oporteat, vt tradit Lyrinensis, cap. 2. Traditiones non aliqndè agnoscentur, quàm ex sensu Patrum, vt rectè obseruat Grauina in *centr. tom. 3. part. 1. lib. 4. contr. 2. quest. 3. art. 7. fol. 251. & 3. lib. 4. art. 4. fol. 505.* Bagoctius in *Apologetico Fidei* tom. 1. lib. 4. *disput. 4. cap. 2. sect. 1. & 2.* cum aliis. Consequens ergo est, vt ipsorum vnanimis consensus sit ipsa Ecclesiæ vox, & traditio. Quod confirmatur; quoniam sicuti quia Iudæis tradita erant eloquia Dei, oportebat (vt dicit Hilarius in *Psalm. 2.*) ad Seniores illos recurrere pro intelligentia scripturatum, quæ in numero, & officio illorum seniorum conseruabatur, multò magis dicendam est hoc meruisse fidam Christi Ecclesiæ, vt non solum ei crederentur eloquia Dei, sed sensus quoque illi apertè traderetur, præsertim cum Euangelium primario in corde Ecclesiæ descriptum sit, nec tantum in verbis solius, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla sit exaratum. Ad Patrum ergo intelligentiam, in quibus sensus Ecclesiæ certitur, est confugiendum. Et idè in 6. Synodo Generali *can. 19.* sic dicitur, *Si ad scripturas pertinentes controuersis aliqua excitata fuerit, non eam alii er interpretentur Episcopi, quàm quomodo Ecclesia luminaria, & Doctores suis scriptis exposuerunt.* Quod etiam determinauit Concilium Meldense *canon. 34.* Concilium Senonense *decr. 4.* Concilium Lateran. sub Leone X. *sess. 11.* & Concilium Tridentinum *sess. 4.*

Vnde hoc quod mandarunt aliis Sacra Concilia circa amplectendum sensum communem Sanctorum Patrum in facti contingentiæ semper obseruatum; Idcirco in Concilio Ephesino in *Epist. Alexandrina Synodi ad Nestoriam*, cum contra Nestoriam dehnita, essent sic dicitur: *Hoc itaque rectè fieri vni procellatur, in tali sensu Sanctos Patres fuisse compariens, idèque illi non dubitauerunt Sanctam Trinitatem dicere Theotocum, &c.* Et in *Epist. Synodi contra Nestoriam Patres Concilij ad definitionem se accingentes*, dicunt, *Sequentes itaque omnes Sanctorum Patrum confessiones quas laudent Spiritu sancto præstauerunt, & intentioni eorum agnis vestigijs inherentes, præterea: &c.* In Chalcedonenâ Concilio *act. 1. & Act. 4.* di-

ciur sequentes Sanctos Patres docemus, &c. & Act. 5. proclamatur. *Hac est fides Patrum*, Act. 6. post Episcoporum subscriptionem piissimus Imperator ad sanctam Synodum dixit, *Pis, & Catholica fide a sancta, & vniuersali Synodo secundum Patrum expositionem declarari, iustum simul, & expediens esse nostra tranquillitas approbavit, omnem de sacro contentioni occasionem, de sancta fidei religione penitus amparari.*

In Conc. Nic. can. 2. cum contra Iconomachos ageretur, rest. monijis Patrum Nyseni, Basilij, Chrysostomi, Cyrilli, &c. Imagines tenendas definitum est: vt patet Act. 2. & 4. in Act. 7. sic conclusum est. *Hic sic se habentibus, Regiam viam incendentes. & sanctorum nostrorum, & diuinarum Patrum doctrina insistentes, & Catholica Ecclesia, in qua Spiritus sanctus inhabitat, traditionem obseruantes, definitum cum omni diligentia, &c. & declarans quomodo eis debeatur cultus subdit. Sic sanctorum nostrorum Patrum optima disciplina, vel traditio Catholica Ecclesia, que a finibus usque ad fines Euangelium suscepit, &c. Et ita in hinc acclamatur. *Hac est fides Apostolorum. Hac est fides Patrum, hac est fides Orthodoxorum,**

Et tandem in Concilio Florentino testimonijis auctoritatum Patrum de processione Spiritus sancti contra Græcos disputatum est, Vide sessionem 25. & multas præcedentes.

Merito igitur Dionysius de Cælesti Hierarch. lib. 1. cap. 1. sic ait: Ad sanctissimam Scripturarum intelligentiam, prout illas à Patribus accepimus contendas pro virtibus pergamus. Vnde Vincentius Lyrensis aduers. hæres. Nouat. cap. 39. ita asserit: *Quicquid, vel omnis, vel plures Patres, vno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseueranter accipiendo, tenendo, tradendo firmaverunt, id pro indubitato, certo ratoque habeantur.* Ita ille. Vide Grauinam tom. 4. in continuat. part. 2. fol. 285. & tom. 2. lib. 4. fol. 502. & 503. Itaque applicando omnia suprascripta in casu nostro affecto cum communi Patrum sententia (vt satis firmam in priori discept. probat. 1. 2. & 3.) exponendo hæc loca sacre Scripturæ, Tu es Petrus, &c. Tibi dabo clauas, &c. Pasce oues meas, &c. que inter se mutuam relationem habent, asserat in dictis verbis, Primatum Ecclesiæ, soli Petro, & non alijs promissum, & traditum fuisse; sequitur hanc propositionem, nempe, Paulus fuit Pontifex cum Petro, sequitur inquam, esse detestandam; quia est expressè contra sacram Scripturam, ita secundum traditionem Ecclesiæ, & communem sententiam Patrum expositam & intellectam, asserentem, videlicet, Primatum Ecclesiæ soli Petro à Christo Domino collatum fuisse. Et idè Bonnerius ad M. Antonium de Dominis in Censura par. 2. lib. 1. cap. 6. sic ait: *Quæris, cur Petrus solus à nobis Caput, & Pastor ordinarius Ecclesiæ asseratur? Dicimus, id à nobis affirmari; quia illi soli à Christo dictum fuit, Tu es Petrus, &c. Quæris vltorius, cur Petrum, illis verbis, facimus, singulare quo adam fundamentum, quod alij Apostoli non fuerint? Respondemus, eò quod ea verba, ex omnium Patrum sententia cum sensum præferant.* Ita ille. Vnde Andreas Duallius Doctor Sorbonicus in 2. 2. D. Thomæ tract. de fide quest. 1. art. vlt. rectè docuit in expositione sacre Scripturæ consulendam esse primum jugem & continuam Ecclesiæ traditionem, vbi enim omni tempore in Ecclesia recepta fuit obscura aliquis loci expositio ab ea sine piaculo recedi non potest, alias non tantum hæc expositio negaretur, sed etiam ipsa traditio, & Ecclesiæ auctoritas, Ita ille.

Sed in nostro casu iugis & continua Ecclesiæ traditio fuit, vt patet ex Patribus omnium sæculorum,

ex sacris Canonibus, & Concilijs Generalibus verba Matth. 16. & Ioan. 21. esse intelligenda de Primatu Ecclesiæ vni, & soli Petro concessio. Et igitur hunc esse verum sensum Scripturæ, necessario fatendum erit. Quod etiam manifestè patet ex Bulla Ioannis XII. contra Marfilium de Padua, & Ioannem Iaudouan, datam Auenione X. Kalend. Nouembris, Pontificatus ann. 12. in qua Pontifex dogmatice, & ex Cathedra loquens excommunicat dictos hæreticos, & aduersus illos supracitatis locis S. Scripturæ statuit Primatum Ecclesiæ fuisse collatum à Christo Domino vni, & soli Petro, & inter alia hæc asserit: *Quod autem B. Petrus: plusquam alij Apostoli auctoritatis habuit, ex prædictis euidenter concluditur. Certum est enim, quod maior est auctoritas Pastoris, quam gregis. Petrus autem totius gregis Dominici generalis constitutus est Pastor, QUOD DE NULO ALIO APOSTOLO DICI POTEST, &c. Quid ad hæc verba respondebit Anonymus? Si Pontifex asserit, Petrum ita fuisse constitutum Pastorem ouilis totius Ecclesiæ, VT HOC DE NULO ALIO DICI POSSIT. Quo pacto ipse post tot annorum myriades, audeat alium Pastorem in Ecclesia constituere, nempe Paulum? Cumam credendum erit, amice Lector, Anonymo, an Pontifici? Sunt nugæ nugarum, & dorum est contra stimulum calcitate. Recognosce omnino dictam Bullam Ioannis XII. in qua inuenies confirmata omnia à nobis superius dicta, videlicet Primatum Ecclesiæ fuisse præuilegium singulare vni solius Petri, & regimen Ecclesiæ Monarchicum, fuisse ipsi soli collatum supra omnes alios Apostolos, & per consequens supra Paulum. Bullam verò Ioannis inuenies per extensum apud Bzonium in Annalibus Ecclesiasticis tom. 13. anno Christi 327.*

Et tandem pro curiosis Lectoribus, & pro corone huius disceptationis, non deseram hic apponere aliquas auctoritates recentiorum Doctorum, qui in indiuiduo opinionem Anonymi resellunt, & quam male oleat demonstrant, & primò, celeberrima facultas Parisiensis in Censura contra M. Antonium de Dominis lib. 1. cap. 5. num. 18. statuit iurisdictionem Apostolicam ordinariam extitisse in solo D. Petro, & contrarium asserere, putauit esse schismaticum & hæreticum, & hanc censuram Sorbonicam contra opinionem Anonymi in specie adducit, & approbat eruditissimus, & doctissimus Isaacus Habert lib. 2. de Cathedra singulari S. Petri cap. in fine. Dicere autem cum Anonymo se constituere Paulum Pontificem, potestate extraordinaria, Petrum verò potestate ordinaria, hoc est verbis eludere: nam realiter, & in effectu, ambos veros Pontifices efficit, independenter vnum ab altero, sine vlla subordinatione, contra regimen Monarchicum Ecclesiæ, institutum à Christo super vnum immutabiliter. Facultas verò Parisiensis, fecit mentionem de potestate Apostolica ordinaria ad differentiam potestatis extraordinariæ Apostolorum, que tamen nullam æqualitatem tribuebat illis cum Petro in ordine ad Primatum Ecclesiæ. Sed potestas extraordinaria, quam Anonymus tribuit Paulus, constituit illum Sum. Pontificem simul cum Petro, & sine vlla ad Petrum subordinatione, vt Petro subordinati erant alij Apostoli, Ergo, &c. Item Michael Naucleus de Monarch. Eccles. & Sæcul. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 1. inquit: *Constituere in Ecclesia alium à Sancto Petro, & successoribus eius Pastorem, est dogma Hæreticorum.* Andreas Duallius tract. de Rom. Pont. part. 1. questio 2. docet, Regimen Ecclesiæ institutum fuisse à Christo immutabiliter Monarchicū in VNO Pastore & hoc ita esse certum, vt à quoquam circa fidei iacturam negari non possit. Et postea questio 3. & 4. probat,

bat, illum vnicum Pastorem fuisse Petrum, & firmat Paulum fuisse Petro subditum, & inferiorem. Ioannes Gerfonius Cancellarius Parisiensis tom. 1. lib. de Statibus Ecclesiasticis, consider. 1. ait, Statum Papalem Monarchicum, & Regalem fuisse à Christo immediate collatum Petro super alios Apostolos, & contrarium dicere firmat esse Schismaticum, impium & hæreticum. Si Primatus, secundum Gerfonium, fuit à Christo collatus Petro super alios Apostolos: ergo necessario sequitur, & super Paulum, quod aperte probat Becanus de Republ. Ecclesi. cap. 4. num. 15. & Coëffeteau tom. 1. lib. 1. cap. 5. n. 5. nam alioquin Paulus non fuisset ovis Christi, nec Apostolus.

Sed relinquamus Doctores Gallos. Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disput. 16. quest. 4. num. 4. cum seq. Io. VVigger in 2. 2. D. Thom. tract. de Pontifice, quest. 1. artic. 10. dub. 1. num. 2. iuncto num. 59. & 68. cum seq. Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 16. Puetonius de Aristocratiâ regulari, tom. 2. cap. 3. num. 11. 30. & seq. Alphonsus Mendoza quest. 4. Scholastica n. 1. in fine, Bannez in 2. 2. D. Thom. quest. 5. artic. 10. dub. 4. Suarez contra Regem Angliæ lib. 3. cap. 10. num. 3. & 20. & cap. 11. num. 8. iuncto num. 20. asserunt, esse de fide Petrum habuisse iurisdictionem super omnes Apostolos, & inter illos apponunt D. Paulum, respondendo ad aliqua loca Epist. 2. ad Galat. ex quibus Hæretici inferre contendunt, æqualitatem Pauli cum Petro. Et tandem Antonius Polus, in Lucidario pastore, lib. 4. Caput in praxi S. Officij, part. 1. tit. 1.

§. 4. num. 34. Amicus in Cursu Theologico, tom. 4. disp. 6. num. 68. iuncto num. 327. docent esse de fide, Pontificatum fuisse institutum supra solum Petrum, & contrarium simant esse hæreticum. Concludendum est itaque alium Pontificem à Christo in Ecclesia non fuisse institutum, nisi solum, & vnicum Petrum, & post Petrum Romanos Pontifices eius Successores. Ita docent Oracula S. Scripturæ per traditionem, & vniuersalem Ecclesiæ consensum, ac concordem Sanctorum Patrum sententiam nobis exposita, & declarata. Ita docent Concilia generalia, & Sacri Canones. Ita omnes Theologi, Scholastici, Positivi, Polemici, & Morales. Ita Doctores utriusque iuris, tam Civilis, quam Canonici; unde aliter sentire, ac docere, nefas esse manifestè patet.

Et hæc dicta sufficiant, circa nomen Papatum D. Pauli, quem ego ex superius dictis, hic Romæ ante omnes reprobavi, & post me alij viri doctiores, feliciter refellerunt, quod ubique locorum faciendum esse puro. Nota tamen Lector, quod licet ego in his Disceptionibus, opinionem Anonymi, tam acriter ut pat erat, impugnauerim; tamen existimo illum receditæ traditionis virum, & ad ostendendam ingenij acumen, hanc questionem pertractandam, suscepisse. Vnde spero in posterum, quod tanquam pius, & Catholicus pro publico Ecclesiæ bono, ad utiliora scribenda, calamum suum convertat, exemplo D. Augustini, & Pij II. Pontificis, qui aliqua scripserunt, quæ postea respuerunt.

F I N I S.

*MONITIO AVCTORIS AD LECTOREM
post huius Operis impressionem.*

NOta Lector, quod post hasce disceptationes impressas, antequam
Licentiam à Reuerendissimo P. Mag. S.P. illas publicandi obtinuis-
sem; emanauit Decretum sacre Congregationis sancti Officij, in quo
SS. D. N. INNOCENTIVS X. sententiam à me in superioribus
disceptationibus impugnatam, tanquam hæreticam merito damnat, &
declarat. Decretum impressum fuit in Typographia Cam. Apostolicæ,
factum sub die 24. Ianuarij 1647. & publicatum die 25. eiusdem Mensis.

Iussu adm. Reu. P. D. Gregorij Carafa Præpositi Generalis Cler. Regul. nos infrascripti diligenter perlegimus.
Disceptationes Apologeticas à Reu. P. D. Antonino Diana compositas, in quibus omnia repetimus necdum
Catholicæ fidei consona, sed in eiusdem fidei defensionem validissima, & omnino firma. Mira enim eruditione
celebris hic author nouum confutat inuentum; & vix natum erroris monstrum, antequam adolescat ad solidam
veritatis petram allidens, omnino dirumpit, & perimit. Procedat ergo quam primum in lucem præclarum hoc
Opus, & quod monstra non sunt viuere, viuat æternum. Romæ in Ædibus sancti Andree de Valle 3. Octobris
1646.

D. Paulus Maria Quartus Cleric. Regul. S. Theol. Professor.

D. Andreas Sottanus Cler. Reg. S. Theol. Professor.

D. Gregorius Carafa Præpositus Generalis Congregationis Clericorum Regularium.

Apologeticas hasce Disceptationes à R. P. D. Antonino Diana; grati nominis viro, ad Apostolicæ Sedis (vt
par est) vnitatem tuendam opportunè compositas, cum aliqui ex nostræ Congregationis PP. quibus id
commisimus, reuiderint, nihilque in eis, quod non sit luce dignum, inuenerint, vt typis mandentur, quoad nos
spectat, facultatem concedimus, In quorum fidem præsentem litteras manu propria subscripsimus, ac solito no-
stro sigillo firmavimus.

Romæ apud S. Syluestri Montis Quirinalis, Pridie Idus Octobris. M. DC. XLVI.

D. Gregorius Carafa Præpositus Generalis Congregationis Clericorum Regul.

D. Ioannes Montoya Secretarius.

Imprimatur, si Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici videbitur.

A. Sacratius Episc. Comacl. Vicefg.

EX commissione Reuerendissimi Patris Vincentij Candidi sacri Palatij Apostolici Magistri, perlegi duas
Disceptationes Apologeticas *De Primatu Solius D. Petri*, Adm. Reuer. Patris D. Antonini Diana, in usque
non solum nihil reperi, quod rectæ Fidei, aut bonis moribus aduersetur, sed doctrinam doctè & solide firmatam,
ex fontibus Scripturarum, Sanctorum Patrum, & Theologorum Scholasticorum; quapropter in lucem edi posse
ad commune totius Ecclesiæ bonum existimo.

Datum in Ædibus nostris S. Siluestri Montis Quirinalis die 14. Octobris 1646.

Ego D. Andreas Sottanus S. Theologia Professor.

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Pandolphus, Magister, & Socius Reuerendissimi Patris Fr. Vincentij Candidi
Sacri Palatij Apostolici Magistri, Ord. Prædicatorum.

DECISIO

DECISIONES NOVISSIMÆ SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

IN QUIBUS PLURIMA AB AVTHORE
superius pertractata confirmantur.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Arguelio.

In Causa Vlixbonen. nullitatis Pro-
fessionis.

LUNA 19. JANUARIJ 1646.

B varias probationes hinc inde factas vtz coram Reuerend. D. meo Carillo Præside Valli-foletano emanarunt decisiones, quibus omnibus diligenter perpenſis hodie Domini cenſuerunt recedendum eſſe à *decifis* ſub die 11. Martij 1643. & inhzrentes decisionibus editis ſub diebus 30. Ianuarij 1640. & 16. Maij 1642. Professionem eſſe nullam, & inuolidam confirmarunt, ſiue attendenda ſit expreſſa Profeſſio, ſiue Tacita Ratificatio, ſiue etiam Ratificatio Expreſſa.

Quod enim attinet ad profeſſionem expreſſe emiſſam à D. Francisca Coronella in Monafterio S. Dionyſij de Ouidellas de anno 1605. de iſtius inuoliditate non fuit dubitatum, & clara reſultat ex deductis in dictis duabus *decisionibus* de annis 1640. 1642. quarum fundamenta inconcuſſa agnoſcentes informantes pro Dominis de Gomez fratribus eiufdem Francisce non impugnabant, ſed punctum difficultatis reducebant ad ratificationem, cuius natura eſt validate actum nullum vſque ab initio vitute reſtorationis, & *ratificationem* 10. de *regul. iur. in 6. l. ſu. ff. de bon. poſſ. l. honorum 24. ff. rem rat. hab. l. ſu. C. ad Macedon. l. donaciones 25. Cod. de donat. & ibi communiter ſcribentes.*

Quoad tacitam itaque ratificationem dixerunt Domini non intrare. Nam quidquid ſit an curſus longiſſimi temporis, quo Francisca in Monafterio permatitſit deferendo habitum moniale, & faciendo alios actus ex aduerſo ponderatos pro inducenda hac tacita ratificatione ſit ſufficiens de ſui natura omnes, vnica reſponſio vbi fuerunt poſſe enitari, nempe quia ab initio Francisca coacta fuit ingredi Monafterium metu patris ſibi inculſo etiam cum minis mortis, vt diſcretè deponunt plures Teſtes de viſu & auditu pro-

Anonimi Diana, Pars I X.

prio deponentes, qui metus reddit profeſſionem irritam & nullam, *Abb. 6. in cap. cum viſum, num. 8. de regul. Felin. in cap. cauſam matrimonij num. 5. de offic. deleg. Sanchez de matrim. lib. 4. diſput. 6. num. 36. & in præcept. Decalog. lib. 4. cap. 3. num. 26. Rota in decif. 779. num. 10. part. 3. recent. cum alijs vulgarijs.*

Ei operatur quod omnes actus ſubſequenter geſti tanquam prouenientes ab initio meticuloſo laborent eodem viro & nullius ſint roboris ad inducendam ratificationem Profeſſionis, ſignanter dum adhuc vivebat pater. *Deſt. in l. 2. C. quod met. cauſ. Barr. in l. penultim. ff. de condiçt. ob turp. cauſ. Couart. in epiſt. tom. 4. decretal. part. 2. cap. 3. §. 5. num. 1. Roland. conf. 2. numer. 86. lib. 1. Paris. conf. 60. numer. 34. lib. 4. Roy. dec. 771. num. 8. & 9. decif. 851. num. 1. decif. 863. numer. 4. coram Card. Scraph. & declarauit Sacra Congregatio Eminentiff. D. D. Cardinalium Sacri Concilij Tridentini in præceptum 11. Septembris 1629. Quæ cenſent Matrimonium contractum à filia per metum à matre illatum eſſe inuolidum, etiamſi mulier vicium paſſa per plures annos poſt mortem matris permãſerit cum marito, & filios procreauerit, vt proſequitur *Barboſa in collect. Bullar. in verb. Matrimonium pag. vlti 445.**

Et probatum metu certum eſt quod omnes coniecturæ deductæ ad oſtendendam liberam voluntatem evaneſcunt. *Alexand. conf. 99. numer. 10. lib. 3. Nicol. Euerard. conf. 4. numer. 2. tom. 2. inter matrimonia Cileſt Gamma decif. Luſitan. 346. num. 3. Gregor. XV. decif. 326. numer. 45. Scraph. d. decif. 851. numer. 6. Roy. decif. 216. numer. 21. part. 2. diuerſ. imo probato metu impoſſibile eſſe contrarium probari inquit *Alex. d. conf. 99. num. 8. & 9. lib. 3.**

Nec dicatur quod etiam voluntas coacta ſit voluntas. Quia non eſt tamen libera proſus, ac ſimplex voluntas, qualis in Profeſſione requiritur. *cap. cauſ. locum 14. de ſponſal. Butr. in cap. cum virum ſub num. 6. in ſin. verſ. ſed vbi de regul. & ita declarat Decif. in leg. velle non creditur ſub num. 3. verſ. non obſtat. ff. de reg. iur. ibique Cagnol. ſub numer. 5. verſ. ex quibus inferitur, & explicat Rota decif. 643. numer. 28. verſ. ſe. ut tamen part. 1. recent.*

Quo vero ad expreſſam Ratificationem in qua fiebat maius fundamentum deductum ex eo, quod Francisca de anno 1638. mediante publico iſtrumento ceſſit ſibi, & protulit illa verba. *Quamvis Monialis non eſſet hodie, Monialis eſſe volebas, Domini pariter dixerunt non intrare tanquam inuolidam.*

Primo quia Francisca, vt ipſa pars aduerſa confi-

retur & allegat in suo facto, illam fecit reservato sibi illa iure successione hereditaria Odoardi fratris isto medio tempore defuncti, quae reservatio est contra substantiam, & validitatem professionis, ut cavetur in *Sacr. Concil. Trid. sess. 25. cap. 2. cap. 20. vers. insuper de convers. conjugat. glossa in cap. fin. de condit. apposit. & in cap. 1. qui cleric. vel vouen. Rodriq. quest. regular. tom. 3. quest. 17. art. 6. Cenall. commun. com. commun. q. 85. numer. 2. Barb. à S. Faust. in Theaur. Relig. lib. 8. quest. 31. Less. de inst. & iur. lib. 2. cap. 41. numer. 63. Bonac. de claus. punct. 10. diff. 2. §. 1. numer. 13. Tambur. de iur. Abbatiss. tom. 3. disp. 6. q. 16. Barbof. de iur. eccles. lib. 1. cap. 42. num. 150.*

Secundò quia Francisca metu reverentia aliorum fratrum foit coacta ad illum actum agendum, iunctis minis de subtractione alimentorum, qui metus non minor profecto est quam metus amissionis bonorum, vel maioris partis eorum, quem ad irritandam professionem sufficere tenent *Sanchez de matrim. lib. 4. disput. 5. num. 25. Pont. d. cap. 4. num. 9. Hurud. disputat. 6. diff. 1. num. 2. Borbon. cap. 2. quest. 13. Tiraguell. de nobilit. cap. 31. num. 369. cum pluribus per eos citatis idem Sanchez de matrim. lib. 4. disput. 5. num. 4. & in precept. Decalog. lib. 4. cap. 3. num. 8. Praesertim in muliere multo æte alieno grauata, à quo subleuari promittebatur, *Pont. d. cap. 4. num. 10. Ias. in l. Titia numero 10. vers. secundo notabiliter, de verb. obligat. Rota apud Ferrin. lib. 2. conf. crim. tom. 2. decis. 242. num. 13. & in d. decis. 326. num. 21. coram Papa Gregor. XV.**

Tertio quia fuit etiam impulsus ex minis protrahendæ, & perpetuandæ litis ut probant Testes ad *Textum in leg. per mulierem 12. ff. quod met. caus. cuius litis zrumnas lætis cognouerat Francisca quæ plurium annorum curriculo fratrum potentia impedita, nec lacum quidem vnguem in lite progredi valuit, imò iidem fratres aduersarij non obtinuerunt etiam Rotaes expeditiones, ac litteras Apostolicas violenta manu abripere, eorumque executionem omni conatu possibili impedire, vnde postmodum coacti fuerunt absolutionem à censuris petere, & refusus expensis à Rota fuerunt assecuti, ut videre est in decisionibus coram eodem Reverendissimo De Carrillo desuper emanatis sub diebus 16. Nouembr. 1635. & 27. Martij 1637. At litis, & ætis alieni quo grauata erat Francisca quanta sit miseria docuit tertium illum præceptum in templo Delphico aureis litteris consecratum, *Abris alieni atque litis miseriam fac effugas, & facit quidam Martialis. lib. 7. Epigram. 64.**

Quæ concurrunt promissiones liberandi eam ab æte alieno, persuasiones, & preces importunæ, frequentes, molestæ factæ à fratribus de Gomez mediantibus multis personis, quæ per se solæ essent forsitan sufficientes ad vitandam Professionem, ex relatis per *Aliograd. conf. 50. numero 271. Petr. de Pech. de testam. coniug. libr. 1. cap. 3. numero 4. & seq. Valenzuel. conf. 29. numer. 31. Afflic. decis. 69. numero 4. & ibi Vrsill. latè Pont. d. lib. 4. cap. 12. per totum, & cap. 5. præcipue numero 17. ubi multis Sacrae pagine testimonis, iuribus, rationibus, & argumentis comprobatur, & faciunt textus in l. 3. ff. de lib. exhib. l. vnic. C. de rap. virg. ubi Bartol. numero 20. Extrauag. excr. abilis, ubi glossa in verb. extorsisse de preben. cum alijs per *Dian. part. 3. tractat. 5. Miscellan. resolut. 20. notandum, & Prat. discept. 27. numero 63. & 65. ubi quod importunitas, & metus equiparantur, Castil. controuers. lib. 3. cap. 1. numero 154. Gratian. discept. forens. cap. 659. num. 9. Rot. dicta decis. 426. numero 13. coram Gregor. XV.**

Quinto ponderabatur vnus ex Dominis Franciscam fuisse deceptam etiam dolo attentio lucro fratribus

ex hac Professione proveniente, quod vbi interuenit semper & dolo præsumitur, *Mieres. de maioris. part. 1. quest. 25. à num. 1. & clarè deducitur ex supradictis promissionibus, persuasionebus, ac minis: & eodem modo quo metus inuoluit contractum, ut bene *Pont. d. lib. 4. cap. 25. numer. 5. siue sit in ipso actu, siue in ratificatione. Gellart. de renunc. lib. 3. cap. 11. numer. 3. Et certissima est conclusio quod dolo dans causam contractui bonæ fidei, inuoluitur, & nullum eum reddit l. & eleganter 7. ff. de dol. mal. l. 3. §. societas. ff. pro soc. l. qui cum tutoribus 9. §. 2. ff. de transact. leg. iuris gentium. 7. §. aut prior. ff. de pact. l. fin. ff. de constit. pecun. l. in causa 16. §. 1. ff. de minor. l. 1. C. de rescind. vend. Cuiac. ad lib. 32. Paul. in d. l. 3. societas. Donell. lib. 12. Comment. cap. 7. ubi Osual. l. 2. Idem Donell. in l. si quis 36. num. 5. de verb. oblig. Pichor. instit. de excepti. in princ. num. 18. Henric. Bocerus ad l. contractus 23. cap. 2. num. 13. vers. hanc destinationem, &c.**

Sexto accedit error Franciscæ quæ credidit per illum actum liberationem ab æte alieno, & alimenta consecuturam, & è contra finem litis si actum non fecisset nunquam visuram, qui error licet circa qualitates extrinsecas, tamen quando in eas fertur animus eodem actu, & eis inmittitur expressè invalidare professionem, tradit *Basil. Pont. d. cap. 21. ubi plures cumulat, & admittit consensum contrahentis ab actu. textus est expressus in l. sed hoc ita 20. ubi gloss. citat. concordant. ff. de aqua plu. argen. l. error 8. ff. de iur. & fact. ignor. l. si per errorem 15. ff. de iurisd. omn. iud. Rota decis. 19. n. 10. coram bon. mem. Buratto.*

Septimo ponderatum etiam fuit quod ille actus facilis periclitatur tanquam gestus à muliere animi maxima perturbatione commota, & ferè desperata, ut dicunt testes, & sic abfuit plena libertas, & prudens liberatio ad tam serium actum necessaria, argumento textus in *cap. diuortium 21. de panit. quest. 1. cap. si quis iratus 5. caus. 2. quest. 3. l. 3. ff. de diuort. l. locatio 9. ff. de public. & veltig. l. 2. C. ad leg. Jul. maiest. l. quidquid in calore 49. ff. de reg. iur. ubi Dec. num. 3. & faciente versus Homerij adducti in cap. aut facta 19. de panit. distinkt. 1. ibi,*

Ira percitus Amphidamantis

Cum gnauum imprudens simul inuisusque peremi.

Cum ergo Francisca perturbata, & quasi desperata accessisset ad illum actum, eoque vix perfectò penitnerit, & ad præcedentes lachrymas, & euulatus redierit, ac violentiam, & defectum voluntatis patefecerit, (ut probant testes) satis inducitur ad inualiditatem ex supra allegatis, liquet enim quod non diuini spiritus afflatu ad d. ratificationem profiliit, nam bonus (spiritus non tam cito pertransit, & ex illa subita subleuata conquestione repugnancia voluntatis arguitur *Fab. Turret. conf. 28. num. 12. Paris. conf. 60. à n. 37. ad 41. lib. 4. Rota decis. 643. n. 16. par. 1. recent. Ponderando etiam quod statim dixit se nescire quid fecerat, & congruit sententia Eccles. cap. 6. & verba D. Pauli relata in cap. fin. caus. 23. quest. 9. & Sanchez d. lib. 4. cap. 5. num. 6. congruit textus in l. plerique 33. ff. de rit. nup. l. cum hic status 12. §. quod si diuortium 12. ff. de donat. int. vir. & vxor. l. quod si diuortium 32. ff. de iur. dot. Doctores citati à Sanchez lib. 1. de matrim. disputat. 8. num. 7.*

Octauo considerabant Domini quod illa verba, *Quamuis Monialis non esset, hodie Monialis esse volebat*, nullo modo inducunt Professionem; nec Ratificationem, sed solam intentionem ratificandi imposturum, quia verbum, *volo*, iunctum alteri verbo infinitiui temporis non importat dispositionem de præsentibus, sed voluntatem propensam ad agendum in futurum, glossa in l. serui electiones, in verbo *possumus* ff. de leg. 1.

Molin. de Rite. nupt. lib. 1. comp. 20. numer. & seq. Præf. Lauv. iur. in verbo volo, Barbosa diction. 436. numer. 14. & faciunt rextus in l. Clodius Clodianus 97. ff. de acquir. hered. & in l. fin. ff. qui testament. fac. poss. Piccard. instit. qui mod. testam. infirm. §. 1. num. 35. Castren. conf. 137. incipit in causa lib. 1. Mores de maiorat. part. 1. quæst. 48. num. 266. Peregr. in tract. var. tit. de pact. num. 5. & 6. Rotæ decis. 221. num. 7. & seq. p. 1. diuers. Seraph. decis. 1079. num. 3. vers. secundo. & Burrat. dec. 196. num. 5. vers. prout si dixisset.

Nono animaduertebant iidem Domini quod illa verba non fuerunt à Franciscæ prolata in actu detestato ad emittendam Professionem, seu Ratificationem, sed ad alium finem, nempe ad desistendum à lite, idè non possunt deferuire ad inducendam dispositionem rextus in l. Diuus 25. ff. de milit. testament. & ibi Gottfried. lit. K. l. sale pactum 41. & ibi Bart. u. 3. Castren. num. 8. ff. de pact. l. si quid venditor 18. ff. de adil. edict. l. Ariannus 47. ff. de act. & obi. l. quidquid adstringenda 99. ibi quidquid adstringenda obligationis est id nisi palam, verbis exprimitur omissum intelligendum est ff. de verb. obli. ibidem scribentes.

Et ratio est quia Ratificatio non præsumitur nisi ex verbis, vel factis necessario inferatur Bart. & Castren. in l. Paulus respondit alias non tantum 5. ff. rem rat. hab. Aret. conf. 128. num. 9. Hier. Leo decis. Valens. 75. num. 7. Hic autem concurrat coactio, & auctio Franciscæ tot actibus, & tot annis tentata. Rotæ dicta decis. 326. num. 7. coram Gregor. repetita apud Farinac. lib. 2. Crimin. dec. 260. num. 3. & decis. 779. num. 1. part. 3. recent. Hippol. Rinin. conf. 67. num. 24. inter matrimon. Cileii. Et concurrunt etiam protestationes tam in actu Professionis, quam ratificationis, ad text. in l. 2. Cod. de his, qui prop. mis. indic. non appell. & l. qui in aliena 6. §. Celsus, ff. de acquir. hered. Bar. in l. omnes populi num. 31. ff. de iust. & iur. Aliaque tot præcedentia, & subsequenta signa auctoris, quibus omnibus simul iunctis proculdubio inexcusabilis patet inualiditas Professionis seu ratificationis Franciscæ ex supra allegatis, quibus addi possunt Sanch. lib. 2. disp. 45. num. 22. Præf. discept. cap. 18. à num. 43. ad 48.

Ac etiam verba quæ ante actum protulit, ex quibus bene præsumitur animus subsecutus. glossa & Bartol. in l. apud Celsum 4. ff. de dol. except. quam Angel. dicit esse meliorem de mundo, & alios allegat.

Decimo addebat vnus ex Dominis non esse verisimile quod Franciscæ, quæ per spatium 24. & vltra annorum ante dictum actum se Monialem esse constantissimè recusauerat, & ob id maximas æromnas, lites, & dispendia forti, virilique animo perpessa fuerat, ex abrupto, nulla extrinseca compellente causa, fortissima, mutata repente voluntate monialitatem sibi decreuisset, quam inuerisimilitudinem etiam pro metu præsumendo alias admisit. Rotæ coram Gregor. XV. dicta decis. 326. num. 6. vers. & multum in eo valet argumentum &c. in decis. 645. num. 19. in fin. vers. ad metum autem probationem p. 1. recent. & in decis. 36. num. 16. & seq. coram bon. mem. Buratto.

Et inuerisimilitudinem augeri ex lachrymis, querelis, & suspiriis à Franciscæ emissis, ex quibus metum, & animum satis dignosci, tradunt Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 4. num. 10. & seqq. Alciat. conf. 55. num. 8. lib. 9. Alex. d. conf. 99. num. 11. vers. secunda est præsumptio lib. 3. Cranetti, conf. 461. num. 12. Mogueral. alleg. 19. num. 67. Rotæ in sapius allegata decis. 326. num. 4. coram Greg. 85. 2. num. 2. coram Seraphin. & 779. numer. 5. part. 3. recent.

Quæ omnia facilius procedunt in muliere, in qua minor metus sufficit ad irritandam Professionem. gloss. in cap. cum locum 14. in verb. metu de sponsal. Valenzuel. conf. 148. num. 46. Suarez de Relig. tom. 3. lib. 6.

c. 4. num. 21. Calderin. conf. 1. vers. tertio quid, sub titul. quod met. caus. Ancaran. conf. 24. num. 7. Abb. conf. 4. num. 5. lib. 1. & fuit dictum in Tullen. nullitatis Professionis 13. May 1634. coram bon. mem. Alerino, & conferunt congesti in decisione huius causæ sub die 17. May 1641. post principium.

Vicinius etiam actus ex aduerso ponderari possent impottere ratificationem ex parte Monialis, adhuc tamen ista non sufficeret cessante consensu Monasterij, non enim est integrum reclamari post querelam quandocunque voluerit ad professionem redire absque noua voluntate & consensu monasterij. vulgata regul. l. quæsum 4. ff. de acquir. hered. leg. dispensatorem 62. in fin. ff. de solut. cap. ex eo 38. de regul. iur. in 6. ubi Barbof. plures cumulat. leg. si non erit 5. fin. ff. de iur. iurand.

Doctores autem per informantes pro Gomez allegati loquuntur in Ratificatione tacita, non autem in expresse, & publica, quæ dinerio iure censenda est, l. si ita legatum 65. §. 1. ff. de leg. 1. Sanch. de matrim. lib. 7. d. disput. 37. num. 57. & 65. Rotæ post Tamburin. de iur. Abbatis. decis. 3. numer. 5. & in decisione huius causæ sub die 30. Ianuarij 1640. imò in expresse ratificatione professionis exiguntur eadem solemnitates, quæ in actus celebratione, ut tradunt Aretin. conf. 128. num. 5. vers. sed quando lex. Surd. conf. 3. numer. 10. & decis. 159. numer. 21. vers. non aduersatur Reuerendissimus Vregellen. decis. 238. numer. 25. & seqq. & faciunt rextus in l. si vi proponi 7. C. de nupt. & in l. si nuptie, 14. ff. de rit. nuptiar. Ricc. Cur. Archiep. par. 4. decis. 82. per tot. & recipiunt n. 9. Rot. decis. 395. num. 11. & 17. coram Gregor. XV. decis. 104. num. 2. p. 4. recent. & dec. 1166. num. 3. vers. non obstat, coram Seraph.

Professio siquidem est contractus viro citroque obligatorius, quo Nouitia Deo, & Monasterio, Monasterium autem Nouitiz ad eam tenendam, & alendam, vt aliis relatis probat Tambur. de iure Abbatis. disp. 6. in fine. Ideo necesse est quod vtriusque contrahentium consensus concurrat sicut & in cæteris contractibus consensibus, late Pont. de matrim. lib. 4. cap. 24. & 25. per tot. Et hoc est etiam indubitatum in iure vt in l. omnibus 56. ff. de act. & oblig. l. 1. §. conuentianis 3. ff. de pact. l. si voluntate 8. C. de rescind. vend. An insuper quod simultanee in eodem actu interueniat, quia consensus semper præsumitur præstutus sub conditione si alter statim consentiat. l. duas res 6. §. fin. & l. si ex duobus 12. ff. de duob. reis l. certum 137. in princ. ff. de verb. oblig. l. 1. §. item fita ff. ad leg. Falcid. Faber in l. non erit 5. §. si neque iur. iurand. ff. de iur. iurand.

Deficientia verò consensus monasterij clara desumitur rum ex renocatione mandati quod dederat ad hanc litem. Tum etiam ex epistola Sancti. mem. Urbano VIII. transmissa, & à septuaginta sex monialibus subscripta, quam pro vehementi adminiculo admisit etiam decisio sub die 16. Iunij 1642. coram Reuerendissim. D. meo Carillo. Tum demum ex pluribus testibus deponentibus Franciscam non fuisse habitam pro moniali, & vestibus secularibus, ac sericis plerumque indotam incesse, & ita ad nullos actus capitulares admissam scientibus & patientibus omnibus monialibus. Ac etiam ex aliis testibus ex aduerso examinatis dicentibus à multis annis ante ratificationem sic de Franciscam gessisse in Monasterio, & vitam secularem ab omnibus actibus professionis seclusam semper duxisse tam ante, quam post professionem, & ratificationem, quo maius argumentum non acceptationis, & dissentus dari non potest.

Et quia illa decisio 16. Iunij 1642. firmat non potuisse ratificari quod fuerat ab initio nullam informantes

quantes pro Gomez contendebat quod Francisca noluit ratificare Professionem prout ex tunc, sed novam Professionem emittere dum dixit quod licet Monialis non erat, hodie Monialis esse volebat. Hoc tamen non tollit, sed potius auget difficultatem, quia si ille fuit novus actus, non autem ratificatio praecedentis, magis patens est invaliditas, ex eo quia tanquam nova Professio emitti debuit in manibus Praelati potestatem habentis, ut tenet Hostiens. in cap. consulti numer. 1. qui Floric. vel vover. Azor. lib. 12. art. moral. cap. 5. quest. 6. Barbof. in cap. Porreclum & in cap. cum visum de Regul. Tambur. de iur. Abbatiff. disput. 6. quest. 5. per totum, Nauar. in Lucern. Regul. in verb. Professio num. 18. Lezana in eodem verb. Professio num. 13. & cap. 2. num. 2. & cap. 18. num. 66. Sanch. super precept. Decalog. lib. 5. cap. 4. num. 64.

Praesertim cum nullitas istius Professionis ab initio fuerit publica, ut firmatur in praecedentibus decisionibus, quo casu nemo in quaestione reuocat quin sit ratificanda coram Superiore solemniter. Bordonus cap. 6. quest. 14. & in matrimonio dicit Sanch. d. disput. 37. n. 48. Hurtad. de matrimon. disput. 3. diff. 11. num. 43. & alij per eos cumlati.

Propterea dicebant Domini quod non est opus agredi disputationem; An Papa tanquam primus, & supremus Praelatus omnium Religionum suppleat defectum consensus Religionis: & An ista suppletio locum habeat Religione sciente, vel potius ea ignorante nullitatem super quibus disputationibus id est controuersia inter Doctores. Quia cum in decisione diei 17. Maij 1641. Rota firmavit quod data scientia Monasterij quoad nullitatem professionis, necessarius sit nouus consensus ad illius ratificationem, & scientia, ac etiam contradictio ex supradictis sit patens, res est in tuto, & nullitas professionis remanet ineuitabilis.

Alias enim inferretur magnum prauiudicium Monasterio si post reclamationem Franciscae cogereret ei consentire, quod Papa non intendit, sed illum consensu supplet deficiente contradictione Monasterij, ad hoc ut conularur tranquillitati, & paci, tam Religionis, quam profitentis. Sanchez lib. 7. disputat. 37. num. 64. ad med. & ad evitandas lites, & scandala Bonac. in tractat. de clausur. questio. 2. punct. 10. §. 5. diff. 4. numer. 3. & 4. vers. ego vero &c. Quod ideo non procedit lite iam coepta, & tandem prosecuta, & esset potius species iniquitatis obligare Religionem ad consentiendum, dum haec non posset obligare Religiosum ad persistendum, & suppletio haberet locum quando nullitatem professus ratificat, & Religio non reuocat primum consensum, Sanchez lib. 2. de matrimon. discept. 32. n. 9. vers. confirmatur, ubi multis ibi. Bordon. cap. 7. §. 11. vers. final. cum alijs per Lezan. cap. 2. n. 27.

Nec visum fuit aliquid ob stare, quod Moniales de tempore professionis non habuerint capitulariter scientiam metus. Nam quidquid sit de hac conclusione quam Domini hodie noluerunt firmare, & vnus dicebat sufficere quod hanc scientiam habuerit Abbatissa, quae nomine conventus recipiebat Professionem, argumento textus in l. Haeres 43. §. final. ff. de Vscap. cum mancipium. §. 1. ff. de Adilit. edit. ubi Bartol. & gloss. Cuiac. lib. 54. respons. Pauli; Ad l. secundam §. Consus, cum seqq. ff. pro emptor. & tract. 8. ad African. d. l. 51. & lib. 22. quest. Papiian. in d. l. Haeres. §. 1.

Deinde sufficere dicebat, quod postea ista scientia capitulariter superuenerit ut ex tot actibus supradictis, & citatione ad litem datione mandati, & reuocatione postea, (quae omnia Capitulariter sunt) & talis superueniens scientia operatur animi mutationem. optimus textus l. eius qui in provincia 41. circa finem, ibi utique si sciuerim sibi coheredem datum quoniam tunc non possunt videri bonae fidei possessores esse, qui nec animum possidendi

habuerunt, iuncta l. iij. veniant 20. §. petiam 11. leg. sed & si 25. §. si ante litem 7. ff. de petit. heredit. certum 22. l. si fundus 17. C. de rei vendic. l. 1. & Praetor 10. si quis terro ff. qui in fraud. cred. ubi ordinarij. Faber dd. §. 11. & 7. Schifordes lib. 3. tract. 22. quest. 17. col. 3.

Et dato quod illa scientia fuisset necessaria, non haberet locum in hoc Monasterio (dicebat Domini) ubi adest consuetudo quod Monasterij consensus non exquiratur ad Professionem admittendam ex traditis in d. decisione 24. Februarij 1644.

Quapropter illi de Gomez laborabant in probando consuetudinem illam non fuisse praescriptam, quamuis in Franciscae Professione talis non fuisset consensus capitulariter exquiritus (quod nec illi negabant, & multis testibus probatur) sed retorqueretur, quia si illa consuetudo non fuit praescripta, Professio sustineri non potest tanquam recepta a non habente potestatem quam Abbatissa non habet sine consensu Monialium capitulariter praestito. Sanch. in Precept. Decalog. lib. 5. cap. 4. numer. 65. & 66. Nauar. conf. 9. de Regular. num. 6. Bonac. de claus. quest. 2. punct. 10. diff. 6. Tambur. de iure Abbatiff. disput. 6. quest. 5. nu. 8. Lezan. quest. regular. cap. 2. n. 25. & cap. 18. nu. 66. ubi alios citat plures Barbofa in cap. Porreclum 13. de regular. n. 6. Si fuit praescripta non erat necessaria scientia Conuentus capitulariter, ex traditis in dictis decisionibus.

Nec habitae fuerunt alicuius ponderis exceptiones datae contra testes in vltima Remissoria examinatos pro Francisca. Quia eadem quae isti probat, probantur etiam a Testibus ex aduerso examinatis, & licet horum aliqui deponant de libera voluntate Franciscae, non interest quomodo deponant de actu proximo ratificationi. Ultra quod plus creditur duobus Testibus deponentibus de metu, quam mille de spontanea voluntate. Innoc. in c. super hoc n. 2. de renunc. Menoch. de presump. lib. 3. pres. 126. n. 31. Sanch. de matrimon. lib. 4. disp. 27. n. 1. Seraph. dec. 851. n. 6. dec. 863. n. 4. Greg. XV saepe alleg. decis. 326. num. 46. ubi plures.

Minus obstat quod testes sint moniales, & ideo repellantur ob quandam donationem a Francisca factam Monasterio. Quia etiam Testes de vniuersitate sunt idonei quando, prout hic, victoria causa non resultat in singulorum vitilitate. Io. And. in cap. cum Nuncios de testibus, Greg. Lopez, in l. 18. cap. 6. part. 3. Farinac. de test. quest. 60. n. 490. & seq. Buratr. decis. 563. num. 1. Praesertim quando, ut in isto casu, vniuersitas est ecclesiastica. cap. in super 6. de test. Farinac. ubi sup. num. 431. & 459. ubi plures.

Ultra quod obiecta donatio non probatur per solam schedulam cuiusdam Monialis asserentis se esse scribam Monasterij, quia officium Tabellionatus est munus vile, & mulieribus penitus interdictum l. Generalis 3. C. de Tabul. lib. 10. Praesertim monialibus, aliisque omnibus Religiosis capite scilicet 8. ne cleric. vel monach. & ibi glossa in verbo Clerici, & apud Hispanos habemus textum in l. 10. titul. 3. lib. 1. Recopilat. ubi Azuad. & Amaia, & in ipsa Lusitania probat Barbof. in remis. ad leg. Lusitan. tit. 19. part. 3. ubi Greg. & facit textus in l. vniuersos C. de Decution. lib. 10. & ibi Doctores. Nec apparet qua auctoritate extraxerit.

Nec refert quod aliqui ex dictis Monialibus, quae fuerunt Testes, sint aduicta iuncta cum eadem Francisca. Quia hoc non probatur, & probatum non obesset ex traditis a Farinac. de test. quest. 55. a num. 233. usque ad fin. & seq. cum alijs per Mascard. de probat. conclus. 85. per totum lib. 1. ubi quod est probanda circumstantia amicitiae, & quod non quilibet amicitia repellit a testimonio.

Praeterea quod etiam si aliqui paterentur hanc exceptionem satis suppleretur numero, Rota coram Buratr. decis. 79. num. 10. & decis. 249. num. part. 2. Crimi-

nal. conf. Farinac. Præsertim ad probandum coactionem, & metum, ad quæ sufficerent Testes etiam singulares, Rota coram Gregor. XV. decis. 326. numer. 48. vers. prout etiam, & decis. 351. numer. 7. vers. sed admittantur &c. Quinimò istæ Moniales præferuntur aliis Testibus pro Gomez examinatis, quia illæ deponunt de actu perceptibili sensu, isti vero de non perceptibili, qui includitur eorunde, *Innoc. in cap. 1. sub num. 10. vers. Imo &c. de his quæ vi & met. can. sunt. Rebuff. conf. 78. colum. 10. vers. ultimè. Greg. XV. in sepè alleg. decis. 426. num. 46. vers. sed quidquid sit cum aliis ibidem allegatis.*

Testes insuper per Gomez deducti non sunt sine suspitione attentis supraddictis, *Alex. conf. 99. num. 12. libr. 3.* cum contrarium remaneat probatum non solum ex testibus, sed ex tot indicibus, præsumptionibus, & coniecturis, *Hond. conf. 19. numer. 21. lib. 1. Franc. à Pont. conf. 44. numer. 17. Seraph. decis. 771. num. 2.* Quæ omnia simul iuncta concludentem faciunt probationem, *Fran. de Raven. conf. 54. num. 10. inter matrimonialia, & faciunt textus l. 1. §. idem Dicus ff. de testibus, cap. cum causam 13. de probat. cap. accedens il secundo, de lite non contest. cap. cum dilectus 3. de success. ab intest. Bald. in l. Spadonem, §. qui plura ff. de excus. tut. Dec. conf. 577. num. 12. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 7. num. 35.* Iuncta præcipuè etiam publica voce, & fama, *Menach. lib. 3. præsumpt. 125. num. 22. Cepoll. conf. civil. 2. num. 3. Rota coram Seraphino dicta dec. 859. num. 8. & dec. 779. num. part. 3. recent.*

Denique non obstat quod in dubio faciendâ est interpretatio itaut professio sustineatur, Quia conclusio procedit quando dubitatur de validitate ex alio capite, quam ex defectu consensus, quo stante defectu semper faciendâ est interpretatio, pro libertate personæ. *Rebuff. d. conf. 68. col. vlt. vers. nec me conturbat &c.* Deus enim voluntarius sibi legit Milites *cap. non est 10. caus. 15. quæst. 1.* coacta vero servitria contemnit *cap. iam vero fin. caus. 23. quæst. 6. cum similibus.*

Et ita causa pluries proposita, & utraque parte audita ab omnibus Dominis de ordine Sanctissimi diligenter discussa, fuit decisum, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Melito.

In Causa Vlixbonen. nullitatis Professionis.

Luna 10. Decembris 1646.

IN hac causa ab anno 1628. introducta, & per tot Annorum curricula nondum finita, multæ emanarunt decisiones. Nam cum Francisca factis suis probationibus super nullitate professionis metu extortæ, effectetè in limine propositionis, Antonius, & Ioannes fratres obtinuerunt remissoriam ad probandum libere, & sponte professionem emissam. Et quia pendente testium examinatione prætendebatur Franciscam renunciaisse liti, & professionem ratificasse: disputatum fuit 30. Ianuarij 1640. An obstatet renunciatio; & fuit resolutum, *non obstat, nec renunciationem, nec præsentem ratificationem.* Reproposita causa 17. Maij 1641. fuit recessum à decisis, & dictum quod *Professio fuit quidem nulla ratione metus, ut num. 7. & num. 11. ibi. Nunquam se habuisse pro Moniali, nec ab aliis Monialibus pro tali reputatam.* Quod addocitur ad probandum Franciscam habuisse scientiam nullitatis suæ Professionis. Et clarior num. 14. ibi *Licet inualide professæ ob metum.* Et ibi, *De vera Aniali, non autem de Moniali saltem habitam.* Et ibi *Sed tantum præcedentem nullam ratificare, obstat-*

re tamen ratificationem. Et licet ibi num. 7. dicatur in probatione metus Dominus non fuisse concordis, satis patet, quod id sensit maior pars, alias diceretur in decisione, & non esset necesse tantum laborare in validitate ratificationis, quæ negato metu non erat necessaria; Ab hac autem decisione fuit recessum in alia 16. Iunij 1642. & confirmata prima, & ab omnibus admissam fuit incussum fuisse metum Francisca ibi in §. 1. *Advertentes in primis esse indubitatum, quod Professio Francisca ab initio emissa fuerit propter metum.* Ecin §. *Nec dicitur in fine ibi, Adeo quod inter eos nullam fuit hodie discrimen circa probationem nullitatis professionis, usque ad diem renunciationis liti factæ per eandem Franciscam.*

Sed quarto causa in Rotam deducta 11. Maij 1643. fuit firmatam ratificationem fuisse validam, ex eo solum, quod *Moniales quando præstiterunt capitulariter consensus ad professionem Francisca, non habebant notitiam de metu, & in §. penultimo dicitur, quod nonnulla Moniales deponunt de certa scientia, dicendo se vidisse, & audivisse Franciscam protestatam coram Sanctissimo. Crucifixo, quod ipse bene sciebat, eam non propria voluntate, sed per metum Patriis esse professuram.* Et §. fin. ibi; *Ex testibus deponentibus, quod appropinquante tempore professionis, Francisca publicasset animum suum non profutendi.*

Vilo per Agentes Francisca mortuo Rotæ, petierunt Remissoriam ad probandum specificam scientiam Monialium, quæ fuit concessa; & approbata relevantia materiz articulata. Et in tota illa decisione pro comperto habetur, & supponitur metus; immo, & scientia metus in Monialibus, licet non capitulariter, & specificè.

Productis tandem Francisca probationibus, & suffectus ego in locum Reu. D. mei Carilli Præsidis Vallisolerani, coram quo emanarunt prædictæ decisiones, Dedi dubium *An sit recedendum ab ultimo loco decisis.* Et Domini affirmativè responderunt die 29. Iunij anni præteriti: quia metus erat concludentissimè probatus, nec vlla fuerat ratificatio tacita, vel expressa, ut late ex ibi deductis.

Quapropter cum data ex Dominorum benignitate nova audientia Dominis de Gomez, ipsi post alios quæritos colores causam protelandi, petissent novam remissoriam ad probandum, Franciscam nullo metu coactam, spontè nomen Religioni dedisse, fuit negata ob suspensionem calumniæ, & aliis iuridicis rationibus in decisione super hoc dubio facta deductis. Et cum instarent super hoc iterum audit, & dicerent non potuisse scribere super negotio principali pendente Remissoria petitione; causa fuit ad Kalendas dilata; ipsi vero nihilominus pro reuisione decisionis super Remissoria acriter insistentibus, Rota negavit, & iussit causam super principali proponi. Et hodie Domini iterarunt in decisis.

Nam metu, professionem à Francisca emissam, pro indobirato *tot decisionibus iam Rota firmavit, quod multis probatur testibus de visu, & proptio auditu vltra protestationes Francisca: tam antea, quam post professionem concludentissimè probatas, & à Rota ad. decisionibus approbatas.*

Quo metu dato, professionem nullius esse momenti, multoties in hac causa dixit Rota, & vnum sufficit pro omnibus, qui adduci possunt *Sacrosanctum Concilium Tridentinum sess. 25. de Regal. cap. 19. & qui plures cupiat adeat ibi Barhof. in margine & numer. 4. & 14. Alderri. Neap. in Lucerna. Regal. verbo professio num. 29. Laurent. de Peyrin. de subditis quæst. 1. de obedientia cap. 25. §. 4. vers. fin. Cabres. de metu lib. 2. cap. 10. num. 25. Berdon. de profess. cap. 2. quæst. 12. Lezard. in Summ. quæst. Regal. tom. 1. verbo professio cum. 16. qui multos conuertunt.*

Nulla adest quidem ratificatio. Non tacita ut sentit etiam Rota omnibus præteritis decisionibus; & constat apertissime, quia hæc præsumitur quidem ex dilatatione habitus, & ex actibus professis tantum convenientius, cum taciturnitate quinquennali, post cuius temporis spatium facultatem reclamandi *Sacrofanct. Concil. d. cap. 19.* denegavit, sed nec ipsom Concilium, nec ullus inquam firmavit Doctores, ex his induci veram, & realem ratificationem, aut professionem, sed præsumptionem tantum ratificationis, aut professionis, ut constat ex eodem textu Concilij, Et ideo qui intra quinquennium, vel longissimum etiam tempus animum ratificandi, aut profitendi non habet quantumcumque habitum gesserit, vel actibus se ingerat professorem, non est reuera Religiosus, nec in foro conscientie tenetur ad regulæ observantiam seculo scandalo, ut multis citatis Sanchez de matrimo. lib. 7. disputat. 37. à num. 9. vbi doctè, & clarissime rem aperit Barbossa d. cap. 19. numer. 14. & 15. & de officio Episc. alleg. 104. in fin. Miranda in manual. Pralat. tom. 1. quest. 30. art. 1. paulo post. mod. vers. secundo dico, & art. 3. in fin. Bordon. vbi supra d. cap. 7. quest. 11. & duabus seqq. Cabrer. vbi supra num. 33. & 34. quia sine consensu professio dari non potest, nec obligatio, quibus addi potest l. 1. §. conveniunt. vers. adeo ff. de pact. & in l. in omnibus 55. ff. de act. & oblig. cum similib. Et quod tempus non est modus, nec inducendæ, nec tollendæ obligationis, l. obligationum fere 44. §. placet ff. eodem. §. nisi ita Inst. de verb. oblig. Et ideo inter modos inducendæ obligationis non recensetur à Iustiniano in Instit. de oblig. fin. Nec à I. C. in l. 1. ff. eodem. Cuius in recit. ad l. 44. Pichard. d. §. est ita num. 5. congruit Aristot. lib. 4. Phisic. cap. 10. docens omnem quidem fieri in tempore, nihil autem propriè tempus, quia tempus mensura est actuum humanorum non vero causa, & facit vulg. regula in cap. non confirmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit 18. de reg. iur. in 6. & Inde dixit Sanchez lib. 5. præcept. Decalog. cap. 3. num. 14. quod à gestatione habitus, & actibus solis professis convenientibus non inducitur professio, nisi sciat per hoc, tacitam professionem facere, & simul habeat animum profitendi, & tenent etiam Caietanus in 2. 2. q. 189. art. 5. Navar. conf. 26. num. 18. & conf. 28. num. 7. de Regul. & in manual. cap. 12. num. 71. de ratificatione Gratian. discept. forens. cap. 44. n. 2. & ad hoc uti quis dicatur votum confirmasse, necessaria est expressa confirmatio per voluntatem, qua quis deliberet non amplius velle irritationem, sed absolute obligari, Suarez de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 6. num. 3.

Com ergo præsumptio hæc sit, locum habere non potest in præfenti, quia constat Franciscam ante, & post professionem protestasse, reclamasse; continuis etiam eiulatibus, & lacrymis, suum dissensum, retinentiam, auestionem testatam satis ostendisse, ut patet ex testibus, & probavit Rota d. decis. 16. Iunii 1642. §. nec dicta & 17. Maij 1641. num. 5. Et quod visque ad diem renuntiationis illa non fuerit Monialis; dicitur in decis. 30. Ianuarij 1640. §. fin. Vnde inrat conclusio illa, quod expressus dissensus facit cessare tacitum consensum, ut præter allegatos in d. §. nec dicta, probat Adden. ad S. m. Greg. XV. decis. 385. num. 6. post med. vers. excluditur autem Rote decis. 706. num. 3. part. 2. recent. & decis. 60. num. 14. & seqq. post Vinian. de iurap. num. 14. & in Messanen. nullius professionis 25. Maij 1642. coram R. P. D. neo Pentigerio Innoc. in cap. 1. de his qui vi numer. 1. in fin. Navarr. conf. 34. sub num. 3. vers. tunc quia non colligitur de regul. Decian. conf. 18. sub num. 5. vers. & in terminis nostris ac seqq. lib. 3. Rota decis. 579. part. 1. & decis. 179. & 533. part. 4. recent. & alij citati in decis. anni 1641. num. 5. ad fin. & vulgatilimum est iuris axioma, quod præsumptio cedit veritati ex l. cum in debito 25. ff. de prob. Surd. conf. 37. num. 17. Immo quod vna tollat

aliam ex l. quidam testam. 30. ff. de vulg. lib. 1. C. qui & aduersus quos. Præcipue si fortior sit l. Divus 7. ff. de in integr. rest. l. non solum 67. ff. de rit. nupt. Et eo magis vna cedit pluribus l. 3. §. 1. ff. de testam. Et plures in præfenti sunt pro Franciscæ.

Et propterea S. M. Urbanus VIII. rectè concessit restitutionem aduersus lapsum quinquennij; quam ex iusta causa concedendam semper dicit Sanchez ad partes disputans d. lib. 7. cap. 37. numer. 13. Et in reclamante professionem, & ratificationem cessare tenuit Innoc. in cap. sicut 15. de regul. num. 3. & 4. Cabrer. vbi supra. numer. 55. vers. & quando in final. verb. Et ex eo quod ante quinquennium coram nonnullis consanguineis, & aliis reclamauerat concessam restitutionem in Sac. Cong. Concil. 27. April. 1630. se informantè dicit Barbossa d. cap. 19. num. 19.

Quæ fortius procedunt in muliere ignorante, ex quinquennij taciturnitate induci hanc præsumptionem, ex qua ignorantia in habitu delatione hanc præsumptionem cessare Gratian. discept. forens. cap. 640. numer. & in terminis loquens de viro, & maiori 25. annis Sanchez d. disp. 37. numer. 22. quia in muliere præsumitur ignorantia l. cum de in debito 25. §. fin autem ff. de prob. l. 2. §. fin. ff. de iure fisci l. regula ff. de iur. & fact. ignor. & in milite (quin in ignorantia iuris comparatur mulieri ad iuribus) dixit Marches. de commiss. tom. 1. de Signatura Gratia part. 1. cap. 1. num. 464. fol. mibi 95. Cui post multos annos Religionis, & actus professorum concessa fuit restitutio.

Quæ afferebantur ab illis de Gomez in præterita propositione ex habitu delatione, & actibus professam cessant in facto, & in iure. In facto quia licet habitu regulari se inducit; eodem tamen tempore, & vestibus secularibus plerumque indutam processisse, & continue reclamaionibus animum explicasse probatur, & agnoui Rota coram Ren. D. meo Carillo. In iure, quia post Concil. Trid. d. cap. 19. hæc non habentur in consideratione, facta expressa possessione, sed quinquennij taciturnitas, ut late explicat Sanchez vbi supra. 1. 10. & 23. vbi respondet c. vidua, de regul. & similib. Maranta d. quest. 30. art. 3. Bordon. de profess. cap. 1. quest. 45. Et obienta restitutione aduersus quinquennium, omnia habentur ac si transactum non esset Rota in Neap. professionis 18. Iunii 15. 8. coram Orano, & tenet Adden. ad remissiones Bellarm. d. cap. 19.

Et tandem hæc tacita ratificatio Franciscæ in Rota semper fuit reiecta, ut apparet ex ad. decisionibus coram Reuerendiss. D. meo Carillo, & coram me.

Non etiam adest ratificatio expressa. Nam per illa verba; quod quamvis Monialis non erat hodie Monialis esse volebat, nulla relatio, immo expressa negatio ad actum præteritæ professionis apparet. Et omisso, An actus nullus possit ex ratificatione reconualescere, Bartol. in l. quod observare ff. de off. Proconf. oppos. 1. Surd. dec. 145. an. ad 13. & conf. 183. num. 34. & 35. & alij citati in dec. facta sub die 16. Iunii 1621. Cui vnamquam venit in mentem quod possit dici ratificatus actus, qui negatur gestus? Tum quia illa nullum verbum de ratificatione loquuta fuit, & hæc debet probari ab allegante, Mascard. concl. 1255. num. 2. cum ibi citatis, & doceri verbis, aut factis ratificatam, quia nisi ex illis necessario inferatur, non præsumitur, ut ex Bart. & aliis in præterita decis. adductis num. 25. At hic verba nullo modo sonant in ratificationem. Nam ratificare est actum antea gestum ratum habere text. in l. quoniam 12. ff. rem rat. haberi ibi Rem ratam haberi, hoc est comprobare agnosceret quod actum est, & eius natura est retroractio l. 5. vbi Dec. & Bart. & l. bonorum 24. ff. eod. tit. l. fin. ff. de bon. poss. l. fin. C. ad S. C. Maced. l. donationis 25. C. de donat. Et, Franciscæ verba nullatenus ad tempus, & actum præteritum, sed nec ad præfens selecti possunt

sunt, quia nihil de præsentis disponunt, vel affirmant præter meram voluntatem in tempus futurum collatum *lata probatum in præterita dec. num. 23.* Nec dici potest, *ut in decis. fact. 1642.* quod ex illis verbis possit inferri præcedentis professionis ratificatio, & consensus de præsentis, nempe prout ex nunc *ex dec. 216. numer. 10. pag. 2. divers.* quia ibi aperte dicit contrarium, scilicet quod quando adest promissio, quod vult effici Monialis, & solemniter emittit postea professionem, licet solum voueat obedientiam intelligitur, & cetera vota fecisse, ergo non sufficit promissio; quod volebat effici Monialis.

Non obicit *Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 18. num. 27.* qui loquitur de verbis mutuo prolatis inter sponsos in actu celebrandi matrimonij de præsentis, sed hic nullus adest tractatus, nec verba inter obligandos, (videlicet Monasterium & profitentem) inter quos celebratur contractus vltro citroque obligatorius, *ut præter relatio in prædicta decis. dicit Peyrin. tom. 2. de Prælat. quest. 3. cap. 1. §. 6. num. 160. Sanch. in præcept. Decal. lib. 5. cap. 4. num. 62. & lib. 6. cap. 9. num. 7. Bordon. vbi supra cap. 1. quest. 59. cum aliis.* Nec actus ille ordinatus ad faciendam professionem, seu ratificationem, *ut in præterita decis. num. 24.* Et esto fuisset tractatum de ratificatione, verba illam excludunt, & nec ipsi de Gomez habuerunt eam pro tali (vide prosequenti fuerunt suas diligencias, immo noluerunt acceptare & tanquam non ratificationem reiecerunt) Nec Francisca, quæ processit in suo habitu seculari, quem antea gerebat, nec Monasterium quod nec in posterum habuit eam pro Moniali, & permisit ei d. habitum sæculare, quæ obseruantia sufficeret ad explicanda verba quando fuissent dubia *lata in Tiburt. fideic. 25. Maij anni præteriti coram me.* Maxime quando incipit statim post coram prolotionem, *Larrea dec. Granat. 53. num. 22.* Et actus qui sequitur ostendit qualitatem actus præcedentis *5. Pannonum Instir. de ver. diuis. l. sed & Iulianus. 8. l. ius l. item §. proinde ff. ad S. C. Maced. quem dicit pulchrum Ofuse. dec. 90. num. 29. l. si qui 34. C. ad l. l. de adulte. quam dicit notabilem Dec. conf. 421. num. 3. lib. 2.*

Nec quicquam facit quod in decis. facta 1643. dictum fuit negationem professionis, & monialitatis, & verba Francisca *quamvis Monialis non fuerat, &c.* intelligend. de vera professione, & monialitate, non de illa appatente ex professione, licet non lilter emissa, & habitus gestatione, & ad eam aprati ratificationem. Primo quia verba non sonant in ratificationem, vt dictum est, & quando fuissent dubia in proprio, & vero significata debent intelligi *l. non aliter 69 ff. de leg. 3.* Præcipue quando non agitur de obligando *l. quicquid adstringende 99. ff. de verb. oblig.*

Sed & ipsi scribentes pro Gomez dicunt intelligendam ratificationem, prout ex nunc, non pntur ex tunc quod retorquetur, *in præterita decis. num. 40.* Et esse vt ex nunc repognat cum natura ratificationis, quæ necessario est distincta ab actu ratificato. Immo & ipsi testes pro Gomez dicunt Francisca non præteritam ratificasse, sed voluisse in posterum professionem facere, *ut in suo Sum. num. 14. l. n. 1. formalibus verbis.* Secundus testis super sexto *Necessarium erat d. Professionem emittere de novo, eo quod ipsa Monialis non erat, sed quod iam non esset in posterum, & hac ratione dixit in dissidentia quod quamvis Monialis non erat vsque ad diem illam, ea in posterum volebat esse intelligens, quod de illa die in posterum volebat esse Monialis non vero ratificauit nullam professionem, quam à principio emiseras.* Idem dixit sextus testis ibi. *Quod si vsque tunc Monialis non fuerat, futura esset, & nunquam ratificauit professionem.* Ex eodem Summ. numer. 18. Quartus testis ibi. *Quod Francisca noluit dicere, nec fieri fuisse Monialem, sed quod iurata esset in posterum (quæ testium ver-*

ba probant, quod nec de præsentis fecit professionem, sed quod volebat de futuro facere) idem alibi.

Vnde dato & non concessio quod illa verba operarentur consensum de præsentis, iam esset diuersus consensus & ad diuersum actum ordinatus. Et ideò necessarius etiam consensus Conuentus. Nam quando esset vera doctrina tenens quod Papa supplet consensum in ratificationibus quod forte minus probabile est *ut insinuat fuit in præterita dec.* Hoc necessario intelligendum, prout ipsi ipsi loquuntur DD. nempe quando ratificatur actus præteritus inualidus, ac si valide gestus esset, vt in illo qui venditionem metu factam ratificat, cessi illa professionis actum ratum non habuit vtique euanesceat consensus Conuentus datus pro illo actu, qui & solum dicitur perseverare quatenus actus ille ratificetur. Nam quando secundus consensus non refertur ad primatum etiam validum diuersus dicitur actus *arg. tex. in l. 2. in fin. ff. de nouat.* Et si actu nulliter gesto omnia superueniant ex quibus constituator actus ille de quo agitur non habito respectu ad id quod processit nulliter, incipit ex nunc actus nouus, & diuersus *l. 1. §. 1. ibi quasi nunc datum ff. de leg. 3. Leos qui 65. §. 1. ff. de rit. nupt. Barbosa d. cap. de reg. iur. num. 2. & 3.*

Et quod illa verba nec de præsentis inducant professionem satis patet ex dictis & latius probatum in decis. *præterita num. 23.* & quando essent dubia simpliciter prolata non sunt amate interpretanda *arg. text. in l. quod venditor 18. ff. de edil. edict.* Nec trahen. ad promissionem quod simpliciter prolata est *d. l. 18. in fin. iuncta l. sciendum 19. §. dictum ff. vod.* Quia vbi de obligando quaritur propositio esse debere nos, si habeamus occasionem ad negandum, vni de liberando ex diuerso, vt facilius sit ad liberationem, vt per hæc verba dixit *Paulus in l. Ariannus 47. ff. de act. & oblig. & fatiant alia iura ibi à glof. & Gotofred. congesta.*

Quæ multo magis procedunt in muliere vim ignorante verborum, vt ratiocinantur citati à *Modern. Lucen. conf. 10. num. 16. vbi text. 8.* quod clausula codicillaris in testamento mulieris simplicis nil operatur si Notarius ei non explicat vim huius clausulæ, quia voluntas non cadit in ignorante *l. sed hoc ita 20. ff. de arg. plun. arcend. cum similibus. ex quo dicitur Azo. in l. fin. col. 2. C. ad Vell. & ibi glof. §. penult. verba non usuram, Cynus num. 4. Conarr. lib. var. cap. 3. per tot Greg. Lopez l. 2. tit. 2. partia 5. verbo Sabidores, late Gutierrez de iurament. cap. num. 1. & 7. quod mulier tenencians Velleiano nihil agit, nisi certiorata sit de beneficio sibi competente.*

Ex quibus satis apparet Francisca nec ratificasse nec professam fuisse. Quicquid sit an metu, vt in præterita decisione, vel dolo, & fraude, promissionibus, & suasionibus fuerit inducta, licet hoc satis videatur probatum ex testibus, & contexturis, quæ sufficiunt ad probandum metum. *Rota apud S. m. Greg. XV. dec. 326. num. 7. Seraph. dec. 771. num. 2. Hand. conf. 29. num. 21. lib. 1. Pont. conf. 44. num. 17. Muscard. concl. 1053. num. 3. & alij per Cabrer. de metu lib. 1. cap. 9. num. 4.* Præsertim quando omnes tendunt ad eundem finem, quia tunc licet singulæ non sufficient simul iunctas efficere plenam probationem dixit *Rim. conf. 25. num. 12. lib. 2. Ceph. conf. 718. num. 58. & 59. col. 4. Barbosa l. 2. ff. solui. matrim. quæst. 19. Greg. Lopez in l. 11. tit. 4. par. 3. verbo Per grandes. Rota contra Salic. dec. 260. numero 2. 4. & 5. apud Farinac. tom. 2. crim. & est Bald. de strica in cap. cum terra, de test. numero 11. quem refert & sequitur Marches. de comm. ff. d. tom. 2. part. 1. de Signatura gratia cap. 21. numero 35. fol. milib. 92. ibi. per ipsa scilicet verba Baldi. Florinus, & tribus signa metus, & qui audierunt probant metum per vltimum signi. Nam tunc metus probatur quamvis testes metum probare nesciant*

nesciant per viam causa, & num. 453. ibi *Ploratus, & ululatus ubi passio cor penetrans*. Qui loquuntur in termino professionis *Cabrer. d. lib. 2. de metu cap. 20. num. 35. in p. a.* Et Francisca eiulatibus & lacrymis, & large profusus ante & post litis renunciationem, & praesentam ratificationem, satis metum, & animum demonstravit. Nam *lacryma interdum pondera vocis habent*, vt quidam dixit *Subnonen. Poeta*, Et de promissionibus & suasionibus pro parte Veredarij fratris Francisca factis expressè probant ipsius Veredarij testes producti in *Sum. numer. 15. vbi secundus testis ibi. Faciendo ei magnas promissiones*. Tertius ibi *fecit multas promissiones, & ad 40. ibi, Et facta fuerunt notabiles diligentia ad instantiam d. Veredarij*. Sextus testis ibi, *Et quod si ita faceres ei daturus esset auri pondera, & quod aliter non visura esset finem huius litis*. Septimus testis de suasionibus, & promissionibus, & multi alij testes *eodem Sum. n. 18. & 19. vbi Nonus testis ibi, & illi facta fuerunt magna instantia*. Idem dicunt alij *numer. 20.* Et quod Veredarius noluit adimplere promissa, quia ratificatio non fuit facta ad suum modum, & omnes deponunt suasiones, promissiones, & instantias, & diligentias factas fuisse per P. Emanuel Vasconcelos F. Iacobum Peregrinum Capucinum, P. Didaeum de Empera Iesuitam, licet hi tres R. P. P. animose hoc negant in certis fideibus, quæ eorum nomine circumferuntur, & dantur in *Sum. num. 16.*

Et quicquid sit etiam de metu reverentiali cum minis acerrimis incusso quem non solum sufficientem esse respectu Patris & Fratris in cuius potestate, domo aut cura existit, quæ metum patitur, sed etiam respectu eius à quo quis in non paucis dependet quando ob eam indignationem prudenter timet graue aliquod malum vel grauem cumulum malorum patuorum tenuit *Hurtad. de mat. disp. 7. diff. 1. n. 1. & faciunt verba tex. in l. vn. C. de Repud. ibi Si parentibus, aut tutor, aut curat. aut ipsis que matrimonium contractura sunt potest esse terribilis*. Quicquid sit de omnibus supradictis sufficerent saltem ad declarationem verborum, dato citra veri praedictum quod fuissent dubia ex traditis à Rot. in *Tibur. fidei com. 14. Ianuarij huius anni coram me §. precipit.*

Maximè cum non sint prolata dispositiue & de perse, sed causatiue, & enunciativè quæ certum est non inducere dispositionem. *Bart. in l. pater filium §. fundum ff. de leg. 3. Ripa in l. filius fam. 1. 4. §. Dui, il secundo n. 110. ff. de leg. 2.* Praesertim cum propter aliud & ad effectum alterius dispositionis multum diuersè fuerint pronunciata, vt explicando *Aret. conf. 60. num. 2. dixit Ganua de verb. enunciat. lib. 3. c. 7. num. 10. iuncto num. 8.* Et quod ex illis verbis nulla fuerit inducta ratificatio, nec professio satis probatum in praeterita *dec. n. 23.*

Quibus addebatur in dicta praeterita decisione ex *num. 40. & cum seqq.* quod dato etiam verba illa inducerent professionem vel ratificationem erat necessarius nouus consensus conuentus ex latè ibi adductis, esto vera esset opinio dicentium Papam, seu Ecclesiam Monasterij supplere consensum. Nam intelligitur si non reuocauerit medio tempore. *Bordon. vbi supra cap. 6. num. 11. vers. ex quibus, & vers. dixi, & in praesenti reuocatus expressè fuit in illa reuocatione mandati, quod datum fuerat ad prosequendam litem, & sufficeret Francisca reclamasse ante ratificationem, & multo magis imprecasser restitotionem contra lapsum quinquenni argumentum minoris, vt bene probatur in l. 2. C. si aduersus transfact. & in l. sed & Inianus 13. §. sed & si quis 28. ff. de act. empt. vbi Ant. Fabr. & Bart. in §. precedentis ne in iudicio leges ei fiant, vt loquitur Iustinianus in l. fin. §. vbi autem puerilis C. de bonis que lib. Tum quia vna via electa non potest quis ad aliam redire, sine nouo alterius contrahentis consensu l. si fundus 4. §. eleganter l. post diem 7. ff. de lege commiss. Tum etiam quia intelli-*

genda est (addebat vnus ex Dominis) rebns sic stantibus, & non mutatis à die emissæ nulliter professionis ad diem ratificationis. Nam ad hoc vt valeat ratificatio necessarium est, vt nihil aliud impediât continuationem extoremorum videlicet actus ratificari, & ipsius ratificationis *Balbofa in cap. ratihabitionem 10. de regul. iuris in sexto, & quod omnia sint in eo statu quo fuerunt tempore quo negotium gestum est, Bart. in l. si uxor. §. si quis uxorem numero 3. ff. de adult. Dec. in l. semper qui numero 13. ff. de reg. iur. Menac. de success. §. 18. numero 91. Surd. decis. 111. numero 1.* Aliàs si medio tempore professus indignus redderetur Religione, vel ad eum terminus res deueniret à quo incipere non potuit, vel non debuit durum esset Religionem obligate tali ratificationi consentire. Praecipue si etiam tertij praedictum irrogaretur. Nam si praedictum fiat tertio, cui medio tempore ius aliquod quæsitum est, nihil valet ratificatio *Bart. in l. aliena in princ. de pign. act. argum. text. in l. si partem, §. ultimo ff. quemadmod. seruit. amit. dict. com. monem Tiraqu. de consist. part. 2. ampl. 7. num. 4.* quod est contra mentem Principis l. 2. §. meruo, §. & si quis à Principe. ff. ne quid in loco publica. leg. rescripta 7. Cod. de prec. Imp. off. cum vulgatis, & congestis à gloss. *Gosyred. ibi.* At certissimum est quod ex hac ratificatione Francisca praedictum inferret Conuentui, & iniuria, & grauissimum damnum fieret multis. Nam Francisca eo medio tempore (quo iam non dubitabatur quod non erat Monialis) vim magnam æris alieni contraxit, quod erat publicum, & nullo alio modo posse ab eo liberari, nisi adipiscendo patris legitimam, aut fratris hæreditatem, aut si ab alio caueretur de solutione. Nec credendum est consensus hoc Monasterium, & multo minus quod Pontifex, seu Ecclesia in tali casu vellet eius consensum supplere cum praesertim Bullis Pontificiis prohibitum inueniatur in ære alieno grauari ad Religionem admittantur, immò Sixtus Quintus in Bulla que incipit, *cum de omnibus*, quæ apud me est 71. tom. 2. pag. 601. irritauit tales professiones, & nullas esse voluit, & licet quantum ad nullitatem eam reformauerit Clemens VIII. in Bulla quæ incipit, *In suprema Ecclesia*, quæ est mihi est 83. tom. 2. pag. 129. pœnas alias Sixto impositas reliquit.

Nec dicatur quod loquuntur de viris, nam eadem ratio est in mulieribus, & quando eas non comprehenderent Bullæ, nititur tamen hoc ratione naturali, & iure communi ne videlicet iniuria fiat alteri. Et magna hic fieret creditoribus, & ideo ante Bullam editam nullam esse talem professionem teneuerunt multi apud *Sanchez in precepti. Decalog. cap. 19. num. 6. & 8. Miranda in Manual. tom. 1. par. 17. artic. 8. Peyrin. tom. 1. de subdito d. cap. 25. artic. 3. vers. de iure autem, Lex ana quest. regul. tom. 1. cap. 25. num. 17. Bordon. de profess. cap. 9. 9. Qui omnes citati tenent, quod licet professio non sit nulla, tamen non potest fieri sine peccato mortali à proficiente, nec recipi à Monasterio praeter alias pœnas quibus subiciuntur recipientes.*

Nec dicatur etiam quod Francisca bonis cedendo posset ingredi Religionem vt disputant relati: Primo, quia illa non fecit hanc cessionem. Secundo, quia hoc non procedit in eo, qui habet spem probabilem futurum esse, vt posset si non ingrederetur, satisfacere. Et non solum spem istam, sed certitudinem habebant Monasterium, & Francisca quod remanens in saeculo posset ab ære alieno liberari ex legitima patris, & ex hæreditate fratris, bene in fortioribus terminis distinguit *Sanchez d. num. 8.* & alij quos sequitur *Bordon. vbi sup. vers. duodecima non potest*, immò, & in dubio rationibus hinc inde argentibus si probabilius esset, quod posset satisfacere non posse ingredi tenet *Sanchez vbi sup. num. 9.* Vnde cum tam magna euenerit medio tempore rerum mutatio, nec Francisca potuit ratificari.

ratificare, nec Monasterium recipere ratificationem, cum nec professionem possit ab initio recipere stante aere alieno. Nam in ratificatione requiritur, quod actus ille potuerit retrofieri, & bene notat *Bord. d. cap. 6. q. 30. vers. primo quod ratificatio actus inualidi* supponit eius nullitatem permanisse in suo statu & de mutatione in simili tenet *Sancti. ad praec. Decal. lib. 5. cap. 4. num. 14. & ante eum, Io. Andr. ad Specul. tit. de stat. Monach. §. qualiter.*

Et ita decimum fuit laesifica tantum informante. Altera parte pluries concipiet libellum q. 37. num. 43. verb. exiuit.

Citata, & per multos menses expectata.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE

coram R. P. D. Peutingero.

Pampilonen. Parochialis.

Ven. 8. Februarij 1647.

Omnia dixerunt, Carolo obtentam absolutionem ab excommunicatione ac recursus ad Iudices Laicos incusam non suffragari. Quamvis enim eisdem recursibus, & omnibus quibuscumque iuribus inde forsitan acquisitis in amplissima forma renunciaverint; quia tamen non obstante sequestro de mandato Rotae apposto super beneficio inter ipsum, & Sanctium controverso, adhuc de facto se conseruet in possessione eiusdem beneficij, & oblationes Christi fidelium recipit, ut probatur ex testibus in *Summario Sancti num. 8.* & sic apparet de clara, & euidenti violatione sequestri, iuxta notata in *Glem. ad compescendas de sequest. poss. & fruct.* minime satisfecit conditioni in facultate absoluedi à Sanctissimo appositae per hanc suam dumtaxat verbalem renunciationem, ut in proximis terminis dixit *Rota inter impress. post Circ. de censibus decif. 62. & in Pampilonen. de Ianzii coram bon mem. Litta. relat. per Salust. Tiber. in praxi A. C. lib. 3. post cap. 10. n. 3. & 4. & in alijs relatis per Modern. Perusin. de Manuen. obseru. 103. n. 14. & cap. 1.* Nec refert, quod testes sint sine citatione partis examinati, quia cum agatur de violatione sequestri à S. Rota apposti, iudex sequestri non tenebatur citare Carolum ad videndum examinari testes, cum violatio sequestri sapiat delictum, & maxime quia in materia recursuum admittuntur probationes etiam informes, & leuiore ad effectum denegandi audientiam *Seraphin. decif. 296. n. 10. Cavaler. decif. 529. n. 3. Burat. decif. 449. num. 9. & in Casaraugustana beneficij de Linaria 15. Nouembris 1644. coram D. meo Bicho.* Et frustra se excusat Carolus allegando sequestrum solum super fructibus cadere, cum ipsa possessio, tanquam attentata fuerit sequestrata, & oblationes, quas ipse recipit recte inter fructus connumerentur, ut per *Lotter. de re benef. lib. 1. quaest. 30. num. 33. & 34. Rot. decif. 368. num. 1. p. 2. & decif. 391. par. 4. tom. 1. in recent.*

Obstat etiam Carolo pro consequenda absolutione, quod expensas Sanctio nondum recesserit, ut debuisset, stante clausula in Breui facultatis absoluedi apposta, *refectis expensis*, quae actualem satisfactionem requirit, aded quod oblatio, seu cautio de illis reficiendis, facta illarum liquidatione non sufficiat, ex allegatis per *Barbos. clausula 132 num. 1. cum duobus seqq. coram Gregor. XV. decif. 492. num. 9. ibique Addan. littera B.* ita quod si expensae non erant liquidae Carolus, ut Sanctio terminus ad liquidandum praefi-

Anton. Diana Pars I X.

geretur instare debuisset, ut in iudicijs priuilegiatis fieri solet. *Rota decif. 269. n. 1. in fin. part. 1. recent.* proreest iudicium recursuum, & attentatorum *Lancell. de attentat. p. 3. cap. 31. n. 72. & seqq.* praesertim quando in commissione adest clausula, *refectis expensis*, quia ablatius ille absolutus infert conditionem, & proinde iurisdictionem suspendit, donec actualiter expensae reficiantur, ut in puncto dictae clausulae tradit *Caputaquen. decif. 150. per tot. p. 1. & in proximis terminis clausulae parito Breui. Seraph. decif. 655. Gonzal. super reg. 8. glos. 9. n. 1. in Annot. n. 247. cum pluribus seqq.* Hic enim dubitari non potest, quin de expensis saltem in genere constet, cum occasione recursuum plures actus iudiciales facti fuerint, qui utique sine expensis fieri non consueverunt. *Ad. ad Gregor. XV. dec. 503. in fine ver. qua opinio.* quam resolutionem Carolus à Sanctio petere non potest, quia in Breue absolutionis à recursibus Sancti non legitur clausula, *refectis expensis.* Cum supradictas itaque duas condiciones, quae copulatiue in Breui appositae adimplendae fuissent *l. generaliter. C. de instit. & subffit. Sord. decif. 135. n. 1. Fontanell. decif. 45. num. 13. Mantie. decif. 247. num. 4.* non adimpleuerit; licet iudicatio, quod per appellationem à sententia interpositam, non adest, & in Breui demandatur quatenus adsit, parere non teneatur, tamen Domini resoluunt absolutione obtenta ipsum iurare non posse iuxta *decisionem in his terminis 173. ferè per totam part. 6. recent.* utraque parte informante.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE

coram R. P. D. Melzio.

Calaguritana praetensi matrimonij.

Luna 11. Februarij 1647.

IN hac causa sub die 13. Martij 1643. coram me fuit resolutum Ioannem de Anguiano esse cogendum ad inuendum matrimonium cum Angela Zaldiar vigore sponsalium de futuro, quae inter eos fuerant contracta, ac promissiones factae per d. Io. de contrahendo matrimonio cum eadem Angela, & non cum alia, ut apparet ex Sum. dictae propositionis, maxime quia inter eos postea sequuta fuit carnalis copula. Repposita sub hac die causa ad instantiam Ioannis recessum fuit à decisis ex nouiter dedectis, & probatis per eundem vigore Remissoriae illi concessae. Primo enim fuit probatum D. Angelum non saluo ante dicta sponsalia non fuisse virginem, verum etiam postea vitam inhonestam duxisse, quae habita fuit pro iusta causa impediendi ne Ioannes reculans tale matrimonium ad illud cogi possit, cum iure cautum reperitur contrahentem cum aliqua sponsalia esse quidem monendum, ut ad matrimonij effectuationem deueniat, non tamen ad illud esse cogendum, si aliqua subest causa ex qua vit à sponsalibus etiam resilire praetendat, *cap. ex litteris il secundo in fin. ibi. nisi rationabilis causa obstitit &c. & ibi glos. & DD. & cap. Requisitae, de sponsal. M. Anton. resol. 2. num. 3. vers. tamen quando adest vera, & rationabilis causa lib. 1. Fontanell. de peccat. nuptial. claus. 12. glos. unic. num. 6. Menoch. de arbit. cas. 455. num. 1. Gronov. conf. 16. num. 19. & 36. lib. 1. Gabr. conf. 186. num. 1. & 8. lib. 2. Menoch. conf. 786. num. 1. Seraph. decif. 1112. n. 4. vers. hac tamen regula, & decif. 1258. num. 1. Casal. decif. 447. num. 1. vers. quia est iuris consl. Burat. decif. 311. n. 2. & decif. 412. num. 6.*

nam. 6. vers. tertio, &c. & in recent. decis. 217. n. 9. vers. advertebant omnes DD. par. 1. & coram bon. me. Coccino decis. 437. num. 1. & seqq. relat. per Rubr. in suis annot. ad decis. 433. n. 79. par. 4. tom. 3. recent. Ecclesia solet abstinere à coactione matrimonij, ratio enim est, quia nuptiæ coactæ, ut plurimum exitus malos habere solent; cap. requisivus in fine, & ita vor. Glos. & DD. extra de spons. & ibi Abb. num. 3. Sanch. de matrim. disp. 10. n. 10. vers. 4. limita, & disp. 29. n. 4. vers. sic. probatur autem lib. 1. Mantie. de tac. & ambig. lib. 3. tit. 17. n. 12. ibi nam nup. per metum &c. n. 17. M. Anton. resol. 2. n. 7. vers. secunda erit causa, & seqq. lib. 1. Gabr. d. conf. 186. à n. 7. vers. secunda est conclusio, & seqq. usque ad fin. lib. 2. Giozag. n. cod. conf. 27. Rimin. iun. conf. 362. n. 50. vers. coactis nuptiis, & Seraph. dec. 893. n. 33. vers. nam &c. & dec. 1112. num. 7. vers. sic. solent enim &c. Buratt. dec. 311. n. 2. vers. in proposito autem, & seq. & in rec. 207. n. 9. vers. Ideoque si etiam plena, &c. par. 1. & coram Papa Greg. XV. dec. 376. n. 5. vers. & licet, & ibi Add. n. 9. ibi cum nuptiæ coactæ. Sponsalia autem in se habent tacitam conditionem si res in eodem statu permanferit & si causa iusta ab eis recedendi non superveniat, prout iustissima videatur, si mulier post illa cum alio fornicetur c. Quemadmodum de inr. iur. ubi glos. in verbo oculos. Hostien. n. 8. Io. Andr. n. 13. Anacar. n. 3. Abb. n. 9. & conf. 48. n. 8. lib. 1. Sanch. de matrim. disp. 29. n. 4. Mantie. de tac. & ambig. lib. 3. tit. 17. n. 19. vers. ex hoc anem deducitur &c. Rota d. 437. n. 9. circa fin. & d. 242. n. 3. ibi, Et ratio est coram Durano Seraph. III. n. 9.

in præsentis vero casu quam plurimæ ex parte Io. adduntur causæ pro præsentis dissolutione horum sponsalium, quæ autem sint iustæ Iudicis arbitrio remitti solent. DD. in d. Ex litteris, &c. Requisivus. extra de sponsal. Sanch. de matrim. disp. 29. n. 16. ibi Totum enim id. Menoch. de arbit. iud. cas. 455. n. 2. vers. & Iudicis arbitrio Fontan. de pact. nupt. claus. 12. gl. vnic. n. 6. M. Ant. var. resol. lib. 1. resol. 2. n. 11. Surd. conf. 364. n. 9. ibi, quæ tamen estima, &c. Gabr. d. conf. 186. n. 2. vers. vel quando, &c. Giozag. d. conf. 16. vers. & quoniam lib. 1. Rota penes Buratt. dec. 311. n. 2. vers. quæ autem dec. 397. n. 2. vers. cum tamen, par. 1. divers. & coram Papa Gregor. XV. dec. 386. n. 6. & 447. n. 2. vers. quæ causa coram Card. Canal. & dec. 451. n. 3. par. 4. rec.

In primis autem DD. valde iusta causa visa fuit pro tali dissolutione illa, quæ oritur ex mala fama, & impudicitia eiusdem Angelæ probata ante dd. sponsalia per d. Io. prorsus ignorata, ut patet ex eius Sum. n. 1. dum primus Testis deponit se habere, & tenere pro certo Angelam fuisse, & esse mulierem impudicam, secundus Testis refert se audivisse ab vxore Matthæ de la Scaga Angelam modo cum vno, modo cum altero locutam fuisse, quo casu, cum copula sic difficilis probationis, ut inquit Rim. iun. conf. 247. n. 5. ibi, ex quo Soc. iun. conf. 32. n. 12. 13. & 13 lib. 1. Dec. conf. 577. n. 2. Ond. conf. 15. n. 30. vers. tum etiam quia, &c. vol. 1. Farin. in prax. crim. q. 136. cap. 1. n. 4. par. 2. tom. 2. Buratt. dec. 530. n. 9. ibi, quæ tanquam difficilis; &c. & agatur de probando eo, quod certitudinariè ex sui natura sciri, & cognosci nequit, cum secretè, & non palam, nec in hominum conspectu fiat, & actus copulæ in sensu testis immediatum non cadat. Ceph. conf. 82. n. 30. & seq. lib. 1. Ferret. conf. 389. n. 14. Ond. conf. 15. n. 26. usque ad 34. Farin. d. q. 136. n. 34. Alex. conf. 169. n. 12. lib. 6. propterea ad illam probandam admittuntur qualescumque probationes etiam præsumptivæ, & ex sola fama, & etiam imperfectæ, quæ vniuntur ad constituendam plenam probationem, immò coniecturæ sufficunt, cum semper admitti soleant in his, quæ sunt difficilis probationis. Mascard. de probat. concl. 452. n. 5. 10. & 11. Sanch. de matr. lib. 10. disp. 12. n. 46. Farin. d. q. 136. cap. 1. num. 2. & cap. 3. n. 74. & in tract. de test. quaest. 64.

n. 223. & seq. Mantie. de tac. & ambig. lib. 8. tit. 14. n. 8. Rim. iun. d. conf. 274. n. 6. 7. 8. & 13. Dec. conf. 117. n. 1. Ferret. conf. 178. n. 13. & 15. Soc. iun. conf. 32. n. 15. lib. 2. Ond. d. conf. 15. n. 28. & 32. ibi, Es propterea &c. Buratt. dec. 503. n. 9. & post 2. vol. conf. Farin. dec. 35. n. 3. ibi, etiam in his, &c. & dec. 72. n. 2. ideo dd. testes etiam singulares, & de creditate deponentes illam probant saltem in genere, Buratt. in l. 2. §. Idem Labeo n. 5. ff. de aqua plu. arc. Mascard. d. concl. 452. n. 13. Ond. d. conf. 15. n. 33. vers. ideo Testes, &c. Pacen. matrim. 5. Martij 1620. coram S. D. N. in §. Accedente etiam quòd cum ad fornicationem Buratt. dec. 255. n. 9. vers. & est regulare Farin. de test. q. 64. n. 223. vers. limita 17. & seq. maxime dum agitur civiliter, ut in præsentis casu pro dissolvendis sponsalibus Farin. d. tract. de test. d. quest. 64. n. 229. & in prax. crim. d. q. 136. n. 18. ibi, & copula carnalis quando agitur civiliter, &c. Idem Farin. conf. 23. n. 1. ibi, ubi de crimine agitur civiliter &c. & conf. 33. n. 6.

Remanet eo magis d. copula probata ex depositione d. primi Testis dum, testator audivisse à Petro de Rivalora Scholari ipsum carnalem copulam cum Angela habuisse. Secundus Testis pariter deponit audivisse à Io. de Minorio ipsum quoque copulam cum d. Angela habuisse, ac idem fecisse Martinum Gil, Tertius Testis deponit audivisse ab Andrea de Anguiano eandem Angelam tractatus impudicos habuisse cum d. Petro, qui testes cum specificè deponant, & à quo audiverint probant ipsius Angelæ fornicationem, & faciunt iudicium. Gloss. in cap. Præterea vero conscios, de testibus, Hostien. num. 2. Ferret. consilio 168. n. 15 in fin. vers. de venio ad aliam speciem probationis & nam. 1. & seqq. Ferret. conf. 168. num. 20. per tot. Ceph. conf. 82. n. 30. ibi asserit se intellexisse, & num. 31. ibi, ubi etiam aliquod specificant, &c. Pro ut de reiteratis osculis etiam, & amplexibus, dum Angela invitabat d. Petrum ad cœnam dum simul sæpe cœnare solebant deponit d. primus testis asserens ulterius vidisse d. Angelam, & Petrum nocturno tempore in locis suspectis, dum ipsa descendebat ad aperiendam eidem Petro portam domus, ut ab ea exire posset, & de dd. osculis, & amplexibus deponit etiam secundus testis, qui actus cum sint præparatorij proximè proportionabiles congrui, & ordinati ad ipsam copulam, utique illam probant ex text. cap. Ex litteris, ubi gloss. in verb. Piere debentur gl. in l. quod ait ff. ad l. Iulianam de adul. Bart. ibid. num. 1. Alex. in l. 1. n. 19. vers. exemplum in probat. ff. si cert. per. Inp alleg. 53. consequens de amplexu Farin. d. q. 136. cap. 8. num. 109. ubi num. 124. loquitur de conivitiis, & num. 130. de osculis, & num. 136. de amplexu, Rim. iun. d. conf. 374. num. 9. & seqq. loquens de dd. actibus, & aliis similibus, Ferret. d. conf. 168. n. 3. ibi per unum amplexum Dec. conf. 377. n. 10. & 11. Mascard. de probat. concl. 452. num. 16. & 18. Buratt. dec. 350. num. 10. & vers. ex cohabitatione, &c. Vnde cum d. Angela probatur ab alio cognita, talis fornicatio sufficit pro sponsalium dissolutione etiam si illa fuisset iurata, & firmat Mantie. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 17. num. 19. vers. nam si sponsæ.

Ignorantia autem circa impudicitiam, & inhonestos mores Angelæ probatur dum ipse erat originarius Oppidi S. Alceutij, quod distat ab Oppido de Annante, in quo debebat Angela spatio 45. milliariorum, ided illius qualitatem, vitam, atque mores descire poterat. Tum quia etiam ipse erat valde iuvenis ac teneræ ætatis, quæ in eo magis facit præsumere ignorantiam, maxime respectu eorum, quæ adeo occultè fiebant ut alicui patere nequirent, c. Primum de reg. iur. in 6. l. Perius ff. de prob. Surd. conf. 7. n. 35. & conf. 28. n. 100. Seraph. dec. 916. n. 9. Greg. dec. 511. n. 19. & 519. n. pariter 19. Canal. dec. 289. n. 6. & in rec. dec. 136. n. 3. f. 1. Mascard. de prob. concl. 880. n. 2. Concurrit etiam in-

uerisimilitudo, quod iuuenis nobilis mulierem impudicam ducendo, se domumque suam perpetuo dedecori subiisse uoluisset, ut aduertit Sanchez de matrim. lib. 1. diffus. 63. num. 3. & seqq. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 33. num. 4. Giouag. d. conf. 16. num. 42. vers. quis enim honeste conditionis est tam fatuus, &c. & licet non desint, qui sentiant causas praedictas tangentes mulieris impudicitatem, quamuis à sponso iguoratas non sufficere ad dissoluenda sponsalia iuxta text. in cap. Quemadmodum, de iureiur. ubi firmat sponsalia minime dissolui ob fornicationem, & morbum praecedentem Paludanus 4. quae. 27. artic. 3. num. 33. Tamen dum concludentur apparet de tali fornicatione etiam post dicta sponsalia, ut in presenti casu illa bene possunt dissolui, & bene distinguitur per eundem text. in cap. Quemadmodum ubi doctor. etiam si fuerint iurata, vinculum enim iuramenti non adeo firmat sponsalia, ut non liceat ab eis recedere iusta accedente causa text. in cap. Præterea et primo, & apertius in d. cap. Ex his Siluan. & in d. c. requisit de sponsalib. & praedictis in locis Card. Butr. Abb. & Prapof. M. Martin. resol. 2. num. 4. lib. 1. Fontanell. de pact. nups. claus. 12. num. 6. Molin. de iust. & iur. diff. 272. fol. 120. §. Deinde si mulier. Sauch. qui multos citat de matrim. lib. 1. diff. 29. num. 4. ibi, ubi dicitur non esse cogendum, &c. & diff. 63. num. 3. Pont. eod. tract. lib. 1. cap. 18. num. 2. Syluest. in verb. sponsalia, num. 10. Lup. in c. per vestras, §. 8. num. 15. Couar. super 4. decret. part. 2. cap. 4. Menach. conf. 786. num. 10. & 13. Giouagn. diff. conf. 16. num. 19. & 42. vers. tum quia, &c. Gabr. d. conf. 186. n. 2. Surd. conf. 364. num. 7. ibi, nisi rationalis causa, Seraph. dec. 1112. num. 4. & 1258. num. 1. Coc. dec. 437. num. 1. & seqq. Cauat. dec. 447. num. 1. & dec. 1. num. 1. vers. & licet part. 1. diuers. & coram Papa Gregor. dec. 376. n. 5. & ibi Aden. num. 9. vers. quando tamen, &c. Rom. sponsalium 9. Febr. 1629. coram bon. mem. Pirouano, hanc opinionem, uti ueritorem firmat Sauch. de matrim. diff. 29. num. 4. vers. tandem ibi, & ideo, ubi plures referuntur D. D. & loco supra citato num. 5. vers. uerum tamen, &c. At in presenti casu cessat ista quaestio cum nullibi appareat de iuramento Ioannis, qui solummodo promisit se non esse in uxorem ducendum aliam mulierem, quam d. Angelam, & propterea eo minus est cogendus ad perficienda dd. sponsalia, Seraph. de privileg. iur. priuileg. 38. num. 2. Sauch. d. diff. 29. num. 3. ibi, & uia à contrario sensu, &c. Giouag. d. conf. 16. n. 36. & 39. vers. ista si astantibus, ibi, tum quia sponsalia non fuerunt iurata, &c. Gabr. conf. 186. num. 9. & 10. Rot. dec. 447. num. 7. & 468. num. 3. coram Card. Cauat. In sponsalibus autem non iuratis etiam quaecumque leuissima causa sufficit ad effectum ab illis recedendi, Gabr. d. conf. 186. num. 6. Giouag. d. conf. 17. n. 47. Franc. Marc. dec. 534. n. 8. M. Anton. d. tract. lib. 1. ref. 2. n. 12. vers. in sponsalibus autem.

Nec obstat, ut Io. ex eo quod promisit Angelam ducere in uxorem teneatur illi fidem seruare, ut firmatur in decisione quae reuocatur sub §. 1. vers. & nihilominus, &c. & ut referunt Ad. per Rub. in d. decis. 332. num. 58. & 59. maxime cum post dd. sponsalia, fuerit etiam sequuta copula carnalis, quae operatur, ut sponsalia transeant in matrimonium, ut in ead. nostra dec. vers. quod eo magis, Gratian. discept. forens. cap. 555. Ad. per rub. loco cit. num. 66. maxime dum à princip. fuerunt mutuo consensu sponsalia contracta, non possunt illa hodie unius ex coniugibus tantum dissensu dissolui, ut in ead. dec. d. §. 1. ibi, & dum à principio, &c. & dd. Ad. per Rub. ibid. num. 67. 68. 69. & 70.

Nam ut dicebatur dum Io. cum d. Angela ad sponsalia denuit sub credulitate, quod ipsa esset uirgo cum talem eam se finxerit, ac illius impudicitiam

Aton. Diana Pars IX.

ignorauit, & hac deceptione non obstante etiam post contracta sponsalia ipsa non seruauit ei fidem, cum inhoneste nihilominus uixerit, iste patitur non tenetur matrimonium contrahere vigore sponsalium, nec ipsi Angelae fidem persequere ex trita illa sententia, frangenti fidem, fides frangatur eidem, l. cum proponas, la secunda C. de pact. Rom. in l. 3. §. possideri, num. 7. de acquir. poss. Mant. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 16. num. 22. Atogr. conf. 9. num. 1. quod autem in decisione in hac causa emanata dicatur sponsalia transire ad matrimonium sequuta postea copula, illa loquitur in suis terminis, scilicet ut hoc seruaretur ante Concil. Tridentin. quae iuris dispositio cum modo correcta repetitur per ipsummet S. Trid. Concil. sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. ubi irritantur matrimonia, quae non sunt facta praesente Parocho, & testibus cum aliis dicantur praesumpta propter illam carnalem copulam uoluntariam, ideo de iure sunt sublata, ut supra declarauit Sac. Congreg. Concilij ad iradit. per Nauar. in anal. c. 21. sub. n. 26. vers. tertio pro alterius num. 28. vers. & contrario & n. 85. & c. 25. num. 144. Thom. Trenis. decis. 20. num. 1. lib. 1. Menoch. de praesumpt. lib. 5. praesumpt. 1. n. 96. M. Anton. lib. 1. resol. 28. n. 13. vers. nam hodie, & resol. 76. num. 1. 4. & 5. Surd. conf. 364. num. 54. vers. hae uero Giouagn. conf. 67. num. 3. 33. & 37. Rota in Tullen. sponsalium 22. Iunij 1620. coram Card. SACRATO in ordine 232. n. 7. ibique iuris dispositio part. 4. tom. 2. recent. & licet à principio sponsalia fuerint mutuo consensu contracta, tamen dum postea Iudex animaduertit partem reculantem matrimonium habere iustam causam ab illis resiliendi stante hac iustitia causae pars resiliens immunis redditur ab obligatione illa perficiendi, ut inquit Guttier. de matrim. lib. 11. c. 14. n. 6. vers. quodsi unus, &c. Sanchez de matrim. lib. 1. diff. 52. n. 4. cum Sancta Mater Ecclesia timens summopere infans euentus coactarum nuptiarum se abstineat à coactione cum sponsalia non sint indissolubilia, sicut est matrimonium. Ideo legitima subsistente causa, ut dicebatur, Ecclesia potest, & debet dissimulare, ne ad coactionem procedatur, ut praeter adducta in §. 1. ibi, & isto casu, &c. scribit collect. in d. c. resol. 2. vers. credo tamen, quod Ecclesia de sponsal. Mant. de tacit. & ambig. lib. 63. tit. 17. n. 8. & 18. dd. adden. ad dec. 332. n. 79. M. Am. d. resp. 2. n. 7.

Atque ita Iudex dum subest iusta causa debet tantum reculantem monere diff. cap. litteris, & ibi D. D. omnes Abb. in c. requisit n. 4. de sponsalib. Alex. conf. 212. num. 5. vol. 5. Anon. alios referent. ad resol. 2. n. 4. Vterius, constat etiam de graui indignatione parentum Io. & consanguineorum de odio, ac maxima animi auersione in sponso contra sponsam excitationis, necnon de imminente scandalorum periculo, ac de maximo infelicis exitus timore, quo casu sequatur tale matrimonium, prout de his omnibus deponit S. testis eodem sum. num. 3. & 4. Idemque deponunt 4. 5. 11. 12. 14. 18. & alij 20. Testes examinati vigore remissionis, quorum dicta comprobantur ex Epistola Ordinarij Calagutitani super his omnibus attestantis.

Quod autem dicta Angela post dicta sponsalia inhoneste uixerit, & fornicationem commiserit, colligitur ex Som. lo. n. 2. & 3. ubi plures testes deponunt de illius honestate, scilicet de uisculis cum diuersis amantibus, quod permanebat continuè in domo Martini, quod iste dixerit cum eadem permodò esse, quod illa fuerit malè tractata ab eius Matre ob illius inhonestatem, quod mater ebiurgabat Amasium, ad quem de nocte ipsa confugebat de altercatione inter amasium, & Angelam, & quod ista dicebat ex platea signa Amasii, quod Martinus Gil. olim Amasius tixabatur cum Andrea nouo Amasio

propter amorem Angelæ, quæ omnia in his terminis, & alia similia consideratur per *Ferret. in d. suo. consil. 168. num. 19. vers. penult. adduct.* aliam spem Iudiciorum, quæ ex alieno auditu, &c. & n. 20. firmat testes deponentes de auditu, & à quò audierint probare adulterium, à contrario sensu firmabatur per *Mant. decif. 762. n. 5. Rimsin iun. consil. 398. n. 28.* maxime cum dd. Testes credant, quod audierint. c. *Quoties, & ibi Butr. & Arret. col. pen. vers. circa secundam, de testib. Nata conf. 170. n. 7. Cephal. conf. 250. num. 25. Riminald. iun. d. consil. 398. n. 29. vers. verum.* Et dum non agitur ad plenum præiudicium separationis vinculi, vt in præsentī casu, in quo matrimonium nondum fuit contractum dd. Testes suffragantur, vt firmat idem *Ferret. d. consil. 168. n. 20. vers. non obstat, &c.* qui licet de auditu deponant, iuræ tamen cum fama publica, quod d. Angela esset male conditionis, & inhonestè viueret, probant illius fornicationem, quæ præsumitur continuata post sponsalia, dum non probatur emendatio d. *conf. 168. num. 20. vers. concurrunt etiam,* quæ omnia sunt apta negotio, de quo agitur, & verisimilis, faciunt adeo vehementem, & violentam præsumptionem, vt debeat includere animum ad credendum talem fornicationem, quatenus supradicta singula non prodesse, tamen simul iuncta iurare debent. *cap. final. de success. ab intest. cap. cum causam de probat. cap. Ex litteris, &c. de presump. & d. consil. 168. num. 20. cap. fin.* Vnde cum ex supradictis, & ex aliis actibus ex eodem Sum. apparentibus, & concludenter appareat de inhonestate d. Angelæ, & de ista causa in Ioanne matrimonium cum ea recusandi nullo quidem pacto ad illud cogi posse videtur d. *cap. Quanquam de iur. vbi Abb. & ceteri. DD. duc. in Epitome de spons. p. 1. c. 5. n. 2. Menoch. de arbitr. cas. 414. n. 5. Menoch. conf. 786. n. 16.* ibi attamen & causæ iam supra connumeratæ, &c. n. 25. §. *respondebam vers. ex quo sequitur, &c. Rota dec. 45. n. 4. vers. & licet p. 4. rec.*

Ex hac autem fornicatione Angelæ plures eiiciuntur causæ quæ sufficiunt, vt iure merito recidi possit à supradictis sponsalibus.

Quarum prima est odium capitale exortum inter prædictos quod valde venit attendendum, &c. *cap. 2. & d. c. requisit, vbi Abb. n. 4. de spons. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 5. cas. 455. num. 3. vers. Et hi admonentur, & consil. 787. num. 25.* vbi quod quando sponsus, &c. *M. Anton. d. resol. 2. n. 8. & resol. 28. n. 13. in princ. lib. 1. Rota dec. 207. n. 9. ibi, stante præcipue quod inter ipsum, & Isabellam &c. part. 1. rec.*

Altera est asserta indignatio parentum, & consanguineorum vt apparet ex eod. Summ. n. 4. quam valè ponderat *Abb. in d. c. Requisite. Gutier. Canon. q. lib. 1. c. 20. n. 17. & seqq. Anuers. de matr. q. 8. selt. 14. §. 5. vers. & inter hac damna. Anton. d. resol. 2. n. 9. & d. resol. 28. n. 13. vers. Tura ob indignationem &c. Gionag. d. consil. 16. n. 43. vers. tertia quia, &c. Menoch. consil. 787. n. 16. ibi, quod fortius est patris dissensu, & n. 26. & tandem dixi, &c.* Ex qua indignatione imminet periculum exheredationis, vt deponunt Testes examinati in Proc. remiss. videlicet primus super 3. fol. 203. secundus fol. 212. tertius fol. 220. quintus fol. 233. qui quidem metus, vt præbeat iustam causam recedendi à sponsalibus tradit. *Bart. in l. si ob turpem num. 6. ff. de cond. ob turp. caus. Ant. d. res. 2. n. 10. Fontanell. de pact. nupt. claus. 12. glos. vnic. num. 7. ibi, quando adesse timor, &c. Gionag. d. consil. 17. ibi, quando filius, &c. Seraph. dec. 1258. n. 2. Gregor. XV. dec. 376. & ibi Aden. n. 9. ibi, habet tamen pro iusta causa, &c. & coram Caupell. dec. 447. n. 2. ibi, velle eam exheredare, &c. & dec. 468. n. 1. & in Tullen. matrimony 13. May 1596. coram Penia. vers. Et in casu propositio, ibi, & tunc propterea post d. resol. 1. Ant.*

Adesse etiam alia causa resultans ex maxima dispati-

tate coniugam ratione natalium, vt ex eod. Sum. n. 6. vbi apparet de nobilitate Io. & n. 7. de vili conditione Angelæ quam magni facien. idem *Anton. d. res. 2. n. 5. Sanob. de marr. disp. 14. n. 3. Fontanell. de pact. nupt. claus. 12. n. 7. Menoch. presumpt. 10. lib. 10. & consil. 786. n. 11. & 12. Gabr. dicto consil. 186. num. 4. vers. & ex maxima disparitate, Cas. de Grassi. decif. 2. num. 5. tit. de sponsal. & Add. ad decif. 331. num. 81. matrimonia enim infelices exitus plerumque habere solent, quando inter impates contrahuntur. *Menoch. consil. 385. num. 6. circa fin.**

Et ita Ioanne tantum informante fuit resolutum, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

coram R. P. D. Meltio.

In Causa Hispalen. Decimarum.

Veneris 15. Februarij.

Bona de quibus agitur, nuncupata de Bueña Espezanza prouenientia ex hereditate Ferdinandi Enriquez vsque de Anno 1615. titulo Emptionis fuerunt acquisita à Fratibus Predicatoribus, seu Dominicani, Conuentus Sancti Pauli el Real Ciuitatis Hispalen. In his autem cum Capitulum Hispalen. prætendat esse in quasi possessione exigendi decimas, petiit manutentionem super tali exactione; Viceversa autem cum dicti Fratres asserat se immunes à tali solutione vigore Priuilegiorum per Summos Pontifices ipsis concessorum, insteterunt pro manutentione in possessione prætensæ exemptionis; dubitatum ideo fuit, cui nam ex istis dandum sit mandatum de manutentione, & ad fauorem Decani, & Capituli fuit per Dominos responsum.

Habet enim Capitulum in huiusmodi exactione non solum fundatam intentionem ex assistentia iuris, cum sit generalis, & perpetuus Administrator reddituum decimarum, & illam exerceat vice Archiepiscopi, vt fuit resolutum in *Hispalen. decim. 12. Iunij, & 5. Decemb. 1636. coram bon. mem. Pirouano, & in alia Hispalen. Decim. 27. Iunij 1644. in principio coram Reuer. P. D. meo Corrado, necnon in alia Hispal. de Baraona. 16. Martij 1646. §. Capitulum coram R. P. D. meo Cerro.* Verùm etiam ante motam litem, & antequam bona huiusmodi peruenirent ad manus Fractum S. Pauli, probat suam quasi possessionem exigendi, vt tres testes, vt ex eius *Summar. n. 5.* quæ operatur, vt manutentionem illi sit concedenda l. 1. ff. vti possid. §. retinende Inst. de interd. Card. Seraph. decif. 1382. in princ. & 1497. n. 1. & in recent. dec. 341. n. pariter 1. p. 1. Rota in d. Hispalen. coram R. P. D. meo Cerro in princ. vers. ideoque, & in altera coram R. P. D. meo Cerro in primo §. circa finem.

Non obstat deducta exemptio à Fratibus circa solutionem huiusmodi decimarum vigore Priuilegiorum ipsis concessorum per san. mem. Bonifacium Octau. Martinum Quintum, & Eugenium Quintum, quæ per alios Summos Pontifices confirmata postea fuerunt.

Quia cum non appareat fuisse derogatum c. *imper. de decim. quod vti conciliare, specialè derogatione requirebat Rebuti. de Decim. q. 14. n. 56. Archidiacon. l. 1. n. 2. de consil. in 6. Tolctana Decim. 26. Nouemb. 1605. post Marchesan. de commiss. part. 2. fol. 596. n. 1. & in eadem 19. Iunij 1606. coram Iusto, & in alia Tolctana Decimarum 29. Nouemb. 1607. coram Oriemberg. Vrbiana ten. Decim. coram Sanctissimo in pressa post Tamburinum de iure Abbatis. in ordine 96. Hispalen. Decimarum 3. May 1635. coram bon. mem. Buccabella in ordin. 42. num. 10. parte 7. recentior. Corduben. Decimarum de*

Lucena 27. Februarij 1636. coram bon. mem. Coccino in ordine 103. n. 2. ibi, quae quidem derogatio, *Vercellen.* Decimarum 13. Nouemb. 1645. vers. non obstat, & 15. Ianuarij 1646. §. quae rescriptio coram R. P. D. meo Cerro, & in dicta Hispalen de Baroana, vers. non obstat coram eodem, & Capitulum habeat assitentiam Iuris ac fundatam intentionem respectu suae quasi possessionis exigendi in his bonis in ea esse manutenendū, donec Fratres de eorum praetensis iuribus plenē, ac concludenter docuerint. *Rota in Vertusen Decim. prima Iulij 1620. coram bon. mem. Cardinale Sacrato, Leodien. Castr. de Mombecb. 29. Aprilis 1637. coram Reuerendissimo Domino meo Praefide Vallisoleiano in ordine 214. n. 11. & decis. 41. n. pariter vnd. part. 7. recent. Seraph. decis. 1380. n. 1. vers. his tamen non obstantibus, quia inspectio Priuilegiorum, An scilicet, comprehendant etiam bona, de quibus agitur, necne, concernit peritorium, at ad illud talis inspectio remittitur donec liquidē constet, quod Priuilegia comprehendant bona contouersa, vt fuit resolutum in *Tyrasonen. Decimarum 341. n. 1. part. 1. recent. 105. num. 3. part. 2. Abulen. Decimarum, quae est 562. n. 1. part. 1. & dicta Vertusen Decimarum impressa post tractat. Modern. Perusin. de manuten. decis. 157. per totum, & praecipue n. 5. dicta Hispalen. Decimarum, §. facta vero coram R. P. D. meo Corrado, & in altera coram R. D. meo Cerro 12. Ianuarij 1646. §. quia permutacionem, ibi, Nec via faciēda est, & c. vt in recent. decis. 477. n. 3. p. prima, & 205. part. 2.**

Nec releuat praetensa consuetudo immemorabilis, seu praescriptio per Fratres allegata non soluendi decimas ex omnibus bonis acquisitis, & signanter ex illis, quae propriis sumptibus colunt, seu colui faciunt, & quod ab Anno 1615. quo supradicta bona emetunt vsque ad tempus litis, scilicet de Anno 1632. illas nunquam soluerint.

Quia natura immemorabilis est, vt non liceat in ea assignate principium alicuius temporis; In praesenti autem casu clarē constat de initio quod delimitur ex Priuilegio exemptionis dictis Fratribus concessio per Bonifacium Octauum, & ab ipsis Dominicanis in actis producto, ex quo propterea remanet destructa natura immemorabilis, *Pus. decis. 426. n. 1. lib. 2. & 467. num. 6. coram Papa Gregorio Decimoquinto 454. num. 4. & 1102. num. 8. vers. sed tollitur difficultas coram Cardinale Seraphino. Burat. decis. 51. n. primo, vers. vnde sequitur, & decis. 83. n. 6. in recent. & 542. num. 3. p. 4. Toletana Decimarum de Capilla 4. Iulij 1640. coram Eminentiſſ. Domino Cardinale Verossio, & in Baryen. Decimarum 26. Maij 1642. coram Reuerendissimo Domino meo Patauino, Colonien. Iurisdictionis 7. Maij 1646. vers. quoad secundum coram Reuer. P. D. meo Corrado. Addendum est etiam quod testes pro Fratribus examinati non coarctant negatiuam scilicet, quod illi non soluerint, nec soluere poterint, quin ipsi sciuisent, prout deponere per necesse debent; nam quamuis ipsi deponant de aliquo tempore minimē fuisse solutum, potuit tamen alio tempore solui, vt explicat *Cardin. Caualer. decis. 487. n. 3. Seraphin dicta decis. 1102. num. 8. vers. & ideo in recent. decis. 667. n. 9. part. 4. & decis. 32. n. 5. p. 6. Corduben. Decimarum 10. Maij 1604. coram Ortemberga, confirmata 8. Maij 1610. coram Sanctissimo Domino Nostro Vercellen. Decimarum 13. Nouemb. 1645. vers. minus obstat, & 15. Iann. 1646. coram R. P. D. meo Cerro.**

Vnde cum dicta immemorabilis, & praescriptio à Fratribus praetensa non remaneat concludenter probata, & per tres sententias conformes canonizata, iuterim ipsi impedit nequeunt per Capitulum concedatur manutentio. *Marescort. var. resol. lib. 1. c. 11. n. 6. 7. & 8. dicta Modern. Perus. obseruat. 45. num. 19. Theatina Iurisdictionis cum Vbaldo Seniore post di-*

Anton, Diana Pars I. X.

Sum tract. de manuten. decis. 197. n. 2. Mantie. decis. 296. & in recent. decis. 273. num. 1. part. 2. maxime cum praescriptio in materia decimarum non extendatur de Pradio ad Pradium, sed in quolibet Pradio probari debeat iuxta regulam tantum praescriptum quantum possessum, Burrat. dec. 401. num. 4. Caualer. decis. 487. num. 4. Posth. de manus. obseru. 731. num. 183.

Et dum de anteriori possessione Capituli non dubitatur, multo minus suffragatur Fratribus allegata quasi professio exemptionis: cum non doceant quod sciente, & patiente Capitulo non soluerint *Seraphinus dicta decisio 1102. num. 8. vers. & maxime, Burat. decis. 572. num. 13. dicta Hispalen. Decimarum 27. Iunij 1644. §. primo quia non obstat, & c. vbi in hoc proposito luculenter multi allegantur Doctores. In praesenti autem casu excluditur talis scientia, & patientia Capituli dum decimae non ipsomet Capitulo exiguntur, sed attendantur, vt fuit consideratum in dicta *Vercellen. Decimarum 13. Nouemb. §. minus etiam probatur coram Reu. P. D. meo Cerro.* Immo potius euidentissima resultat attendictio, & relictoria Capituli dum ab ipso in attendamentis, & locationibus, quae factae fuerunt pro tempore, exceptae, & reseruae apparent illorum omnium decimae, qui eas soluere recusassent ad effectum, vt contra illos iudicialiter experiri posset, vt deponunt testes dicto *Summario n. 7. per quam contradictionem necessario infertur Capitulum nunquam intellexisse eius quasi possessore velle dimittere, sed saltem eam animo retinere, quae vt sufficiat ad istum effectum explicat *glos. in l. 1. §. in verbo possidet, l. 3. §. in omittenda ff. de acquirend. possess. Gratian. discept. forens. cap. 384. n. 31. vers. neque obstat. Burrat. decis. 604. n. 1. vers. nec possum dici, & decis. 823. num. 5. vers. tum quia, & in recent. decis. 241. n. 4. vers. rursus 560. n. 3. part. 1. & 129. num. 4. vers. quod sufficit part. 4. Duran. decis. 138. n. 5. & dicta Hispalen. decimarum coram Reu. P. D. Cerro, nec visa, ibi, Vnde resultat, & in allegata Hispalen. Decimarum de Baroana coram R. P. D. meo Cerro §. quicquid circa fin. & talis continuatio possessionis mecianda est ex parte possessoris, non autem ab eo contra quem possideret. *Guidopap. decis. 629. & coram Papa Gregorio XV. decis. 275. num. 2. & ibi Adden. num. 18. & in rec. decis. 341. n. 1. vers. quae possessio & 562. num. 1. & 3. part. 1. & 205. num. 2. part. 2. Hispalen. decimarum 27. Iunij 1644. vers. Quia fuit rescriptum. Dato igitur, quod Attendararij etiam fuerint negligentes in exigendo tales decimas, eorum tamen negligentia non prauidicauit Capitulo, minusque illud priuauit sua possessione, quinimo illius vigore manutentioem petere potest iuxta doctrinam *Bartol. in l. fructuari n. 5. ff. de acquir. possess. Verat. decis. 170. n. 5. & 182. n. 8. Adden. ad decis. 116. n. 5. coram Papa Gregor. XV. & dec. 42. n. 6. vers. Et Ministro par. recent. & doctē fuit etiam firmatum in dicta Hispalen. coram R. P. D. meo Corrado §. 2. quia versic. Non utique & coram R. P. D. meo Cerro §. 2. quia, & in Vercellen. decimarum 13. Nouemb. 1645. §. Minus, & coram eodem R. P. D. meo Cerro.*****

Demum nihil refert quod bona huiusmodi transierint ex personis laicis in Ecclesiasticas personas. Quia cum agatur de alia Ecclesia, ac eius Capitulo, illius certe conditio respectu huiusmodi exactionis mutari neque fiet deterior non potuit ex mutatione personarum, contra quas possidebat, & quoniam *ibi Abb. §. 1. de offic. deleg. l. 3. §. ex his de verb. signif. Gratian. discept. forens. c. 113. n. 17. & c. 10. n. 19. Lister de re benef. q. 39. n. 113. lib. 1. tom. 1. d. Madern. Perus. obser. 56. n. 5. Caualer. dec. 83. n. 7. & 379. n. 6. & in recent. decis. 341. n. 1. ibi, Quia ex mutatione par. 1. Romanae Iurisdictionis de Epis. 4. Aprilis 1631. coram Eminentiſſimo Cardinali Perussia.*

Et in vtraque parte informare &c.

D E C I S I O

SACRAE ROTAE ROMANAE

coram R. P. D. Celfo.

Gaudaueſi. Exemptionis.

Ven. 10. Maij 1647.

Exiſtentibus Monafteriis tam Fratrum, quam Monialium SS. Saluatoris Ordinis Sancti Brigittae Teneramundanz in pacifica quaſi poſſeſſione exemptionis ab auctoritate, & poteſtate Episcopi Gaudaueſi. Ordinarij contententis eadem Monasteria, necnon personas, & bona illorum iurisdictioni ſuae eſſe ſubiecta, fuit per Signaturam Sanctiſſimi, commiſſa cauſa Eminentiſſimo Cardinali Panzitolo tunc Rotae Auditori, in cuius locum ſuſſeſſus dubitauit, an conſtaret de omnimoda exemptione, & libertate à iurisdictione Ordinarij: Et DD. in contumaciam Episcopi negligentis comparere, informantibus tantum Monialibus, Fratribus, & confellaris, affirmatiue reſponderunt. Moti ex ampliffimis priuilegijs, & indultis Summorum Pontificum Bonifacij IX. Ioannis XXII. Pauli II. & Leonis X. Datis in ſum. n. 1. 3. 4. & 5. Ex quibus apertiffime conſtat dicta Monasteria, Abbatiffam, & Moniales, & confellarium, necnon bona quaecumque tam praesentia, quam futura, eſſe proſus exempta, & immunia ab omnimoda Ordinationum, & aliorum quorumcumque iurisdictione, auctoritate, poteſtate, dominio, uifiſtatione, & correptione, & ſub iure, proprietate, ac protectione Dni Petri, cuiusque S. Sedis fuiſſe ſuſcepta; ex cuius ampliffimae conſeſſionis forma clare reſultat omnimoda, & totalis exemptio eorundem Monasteriorum, à iurisdictione Ordinarij, iuxta text. in cap. ſi Papa, & in cap. cum perſone de priuileg. in 6. Innocen. in cap. ueniens num. 7. uerſ. libertate de uerbor. ſignif. Aug. in ſumma, uerbo exemptus num. 2. & quod Tabien. n. 4. Dec. conſ. 113. n. 6. uerſ. & in iſto priuilegio, & n. ſeq. ubi ampliatur etiam ſi non fuerit facta mentio de iure Ordinarij Quod etiam uoluit Chokier. de iuriſd. ord. in exemp. par. 1. quaſt. 11. à num. 5. uerſ. nec erat neceſſe uſque ad fin. Maſcard. de prob. concl. 713. num. 1. uerſ. primo ſi dicatur, & n. 2. Mar. Antonin. var. reſ. lib. 3. reſ. 4. num. 1. Barboſ. de poteſt. Episcopi alleg. 123. num. 11. uerſ. primo ſi Pontifex, & num. ſeq. Rota in Brundufina iurisdictionis 9. Februarij 1579. coram Bubalo, & coram Seraphin. deciſ. 1025. per tot.

Nec obſtare uifum fuit, quod Abbatiffa, & Moniales, necnon Fratres, & confellaris renunciauerint priuilegijs praedictis ſubiiciendo ſe, & bona iurisdictioni eiufdem Episcopi; nam ultra quod huiusmodi renuntiatio extorta fuit per vim, & metum ut firmatum fuit in praesenti cauſa ſub die 29. Aprilis 1641. coram Eminentiff. Panzitolo, & propterea nullius eſt roboris & momenti cor. titul. ff. & C. quod met. cau. Bart. in l. 1. §. 2. num. 4. ff. quar. rer. act. non datur, conſ. 1. de renunc. Rol. conſ. 100. n. 122. & ſeqq. lib. 4. & firmatum fuit in Poſnanien. Abbatia 15. Junij 1646. coram me.

Adhoc dicebant DD. renuntiationem praedictam non ſuſtineri, ex quo non poteſt exemptus ſine conſenſu Pontificis, cui immediatè ſubiectus eſt, renunciare priuilegijs Apoſtolicis, & iurisdictionem alterius prorogare *tex. eſt expreſ. in cap. cum tempore de arbitri. ibi. Cum & ſi ſpontè uolueris de iure tamen nequieueris ſine licentia Romani Pontificis renuntiare &c.* & notat ibi Abb. num. 2. idem Abb. in cap. ſignificati

num. 8. in fine, uerſ. conclude ergo, & n. 9. de for. comp. Caſtr. conſ. 431. num. 3. uerſ. quod autem lib. 1. Ferreſ. conſ. 102. num. 17. & 18. Gaſt. pract. obſeru. 40. à num. 1. per tot. ubi num. 5. reddit rationem, quia intereſt ſuperioris ne ſubditus ab alio iudicetur Roderic. quaſt. reg. tom. 1. quaſt. 36. art. 5. col. 1. uerſ. praeterea facit. Mandos. de ſign. Grat. §. exemptionis ab Episcopis. uerſ. exemptus à iurisdictione ſol. mihi 121. Sanch. ſuper Decalog. lib. 4. cap. 39. ſub num. 29. uerſ. prima negat Modern. de iure Abbatiff. & Monial. diſp. 17. quaſt. n. 2. & ſeqq. & in puncto firmavit Rota deciſ. 456. num. 10. 14. & ſeq. & dec. 461. n. 20. & ſeqq. part. 5. in rec.

Et quomodo gloſ. ſin. in d. cap. cum tempore de arbitri. ſuſtinet, ſuſtineri renuntiationem in praedictum renuntiantis, licet ſecus in praedictum ſuperioris, nihilominus quicquid ſit de huiusmodi opinione, quam an terminis exemptionis reprobatur Abb. in eodem cap. cum tempore n. 7. ea ratione, quia priuilegium exemptionis reſpicit non ſolum fauorem exempti, ſed etiam eximentis, quorum ius eſt taliter coniunctum, & connexum, ut diuidi, & ſeparari non poſſit, & firmat etiam Rot. d. acciſ. 456. num. 11. & tribus ſeqq. & deciſ. 461. à num. 24. part. 5. recen.

In omnem cauſam non procedit in exempto immediatè ſubiecto Sedi Apoſtolicæ, ut aduertit Felin. in cap. P. G. nom. 13. uerſ. & intellige de offic. & poteſt. Ind. de leg. Rota coram Seraph. deciſ. 395. n. 7. uerſ. cum enim iſti, & coram ſan. men. Greg. XV. deciſ. 325. n. 23. ibique Add. num. 29.

Exceptio uero praescriptionis in partibus alias deducta nullo modo merebatur allegari, tum quia illa non iuſtificabitur in facto, prout neceſſario eſſet iuſtificanda, tum etiam quia dum in contrarium conſtat de quaſi poſſeſſione exemptionis, quaſita per Fratres, & Moniales, ceſſat quaecumque praescriptio praetensa per Episcopum circa exercitium iurisdictionis, quæ in omnem cauſam non releuatur, cum non poſſit praedictare iuribus Sedis Apoſtolicæ per *tex. in cap. ad audientiam in fine. ibi Abb. n. 12. & Felin. n. 17. de praescrip. auth. quas actiones, C. de ſacroſ. Ecc. Rota coram Seraph. dec. 1025. num. 22. uerſ. praeter has, & num. 23.*

Praesertim attento decreto irritanti in praefatis indultis Apoſtolicis appoſito, propter quod inſicitur quicquid in contrarium geſtum fuerit tam quoad titulum, quam quoad poſſeſſionem, adeo ut per negligentiam, & non uſum, nullum fuerit eiſdem Monasteriis praedictum illatum. ut poſt Arebidiaec. & alios probat Felin. in cap. cum acceſſiſſent num. 30. uerſ. quarto limia de conſtit. Rota deciſ. 3. de priuileg. in antiq. & dec. 240. num. 4. part. 4. diu. & coram Buratt. deciſ. 704. num. 10. uerſ. tertio quia. Et fortius uigore Conſtituti. ſan. mem. Vbiani VII. editæ ſub die 5. Junij 1641. incipien. Romanus Pontifex in §. necnon reliqua omnia.

Minus releuat, quod iuxta Regulas eiufdem Ordinis in cap. 26. conſtituatur Episcopus tam Sororum, quam Fratrum dictorum Monasteriorum Patet, ac uifiſtator necnon etiam Iudex in omnibus cauſis, quia cum poſtea ſuperuenerint priuilegia exemptionis à Bonifacio IX. & alijs Pontificibus conſeſſa, per quæ omnis iurisdictione Ordinatio competens in personas, & bona huius religionis, ſublata fuit, utique dubitari non poteſt, quin fuerit derogatum diſpoſitioni eiufdem reg. per *tex. in cap. 1. de conſtit. in 6. Rota coram Greg. XV. dec. 267. num. 9.*

Demum ad id quod dicitur ex diſpoſitione Concilij Trident. competere ordinatio ius uifiſtandi Monasteria, & loca exempta, placuit pro nunc DD. reſponſio alijs data in decisione Eminentiff. Cardinalis Panzitoli, nempe diſpoſitionem praedictam non habere locum in illis Eccleſiis, & Monasteriis, in quibus regula-

Iaris obseruantia exerceatur, vt apparet ex verbis eiusdem *Conc. sess. 21. cap. 8. de reform.* ibi, Propterea commendata Monasteria &c. in quibus non viger regularis obseruantia &c. exempta ab Episcopis, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegatis annis singulis visitentur &c. notat *Roderic. quest. reg. tom. 1. quest. 36. col. 3. vers. sed his que diximus.*

Et ita &c.

DECISIO
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Bichio.

Barchinonensium Exemptionis.

Luna 20. May 1647.

Rotalis sententiæ à R. P. D. meo Corrado lata confirmatio hodie in gradu appellationis reuocata fuit in dubium, & pro confirmatione responsum; quia ex decisionibus editis in prima instantia coram b. m. Coccino, & coram eodem D. meo Corrado satis eius iustitia deprehenditur, vt dixit *Ror. dec. 325. num. 4. part. 5. recent.* & validitas apparet ex resolutione processus iuxta vulgare decisionem *Capuaq. decis. 260. part. 2.* concurrentem autem validitate, & iustitia sententiæ est confirmanda *Marc. Anton. de Amat. decis. 41. num. 31. Ror. dec. 207. num. 1. & dec. 295. n. 1. part. 5. recent.*

Neque vrger vnicum ex aduerso deductum obiectum nullitatis ex quo sententiæ sit concepta per ablatiuum absolutum, ibi, *saluo tamen & reseruato Sanctæ Sedis beneplacito.* qui ablatiuus facit conditionem l. à testatore. ff. condit. & demonst. *Surd. dec. 268. n. 11. Coc. dec. 47. num. 1.* conditio vero efficit vt sententiæ tanquam nulla veniat reuocanda, l. cum Index, vbi gloss. in verb. *pelam est circa fin. ibique Bart. n. 3. C. sent. & interloc. omn. indic. l. 1. §. biduum ibi sane quidem, ff. quand. appellan. sit cap. biduum 2. quest. 6. Franc. in cap. preterea num. 1. de appellat. Guidop. dec. 67. num. 1. Ofasc. dec. 146. num. 2.* Quo magis quia hæcenus conditio beneplaciti Apostolici purificata non fuit, vt per *Io. And. ad specul. titul. de sentent. §. inxia num. 17. verb. si index, Bald. in d. l. cum index num. 8. C. de sentent. & interloc. omn. indic. Bursat. in terminis sententiæ conceptæ per ablatiuum absolutum conf. 115. num. 6. & 2. segg.*

Nam pro responsione Domini animaduertunt, quod sententiæ in parte substantiali nullam habet conditionem, sed purè & absolutè declarat Capitulum & Canonicos Cathedralis Barchinonensis, & singulos eorum fuisse, & esse immunes penitus plenaq. ac libera gaudere, & frui debere immunitate, & exemptione ab omnibus & singulis gabellis, impositionibus, & oneribus per Ciuitatem Barchinonæ, seu illius Gubernatores, Rectores, Consiliarios, Ministros, & alios quoscumque pro ea impositis, & imponendis tam ratione quarumcumque rerum ac bonorum separabilium quam inseparabilium, idest quæ à Mercatoribus vel aliis Laicis postquam in Ciuitate fuerunt introducta Clerici emunt pro victu, ac cæteris quibuscumque ipsorum ac familiarum vsibus.

Conditio autem illa saluo & reseruato &c. adiecta est in Capitulo separato in quo firma semper remanente totali immunitate Canonicoꝝ superius dispositiue ac purè declarata Index pro faciliori executione huiusmodi immunitatis respectu bonorum inseparabilium pronunciauit Ciuitatem teneri in fine cuiuslibet anni restituere eisdem Capitulo & Canonicis quidquid importabit rata onerum & gabellarum im-

positarum pro tempore super bonis inseparabilibus, hoc est quæ Clerici à Mercatoribus, seu aliis quibusvis venditoribus pro ipsorum ac familiarum, & Capituli vsu emissent in Vrbe sequendo in hac parte praxim traditam ab *Axor. inst. moral. par. 2. lib. 9. cap. 11. §. quintum priuilegium, vers. in dubium vocatur.* quæ cū recipienda sit quatenus Cleri consensu, & Sedis Apostolicæ beneplacito fuerit approbata, ideo Index præfatam approbationem, & consensum reseruauit, nec tamen exinde dicitur restrinxisse, aut aliquo modo alterasse liberam immunitatem Clericis de iure competentem superius pronunciatam, ac declaratam, *Poste. conf. 49. num. 15. lib. 1. Menoch. conf. 422. num. 33. Anton. de Amat. resol. 5. num. 25. Grammat. dec. 66. num. 5.*

Cum igitur sententiæ in parte substantiali declaratoria immunitatis Clericorum dirimat prolixam controuersiam omnemque habeat euidentem certitudinē, & nullam conditionem intrinsecam vel extrinsecam, conditio illa adiecta secundæ parti pro faciliori executione, ibi, *insuper pro faciliori præfatorum executione,* cum respiciat ordinem, & modum exequendi sententiæ illam conditionalem, & per consequens nullam non reddit, vt probat *text. l. cum eorum 5. Cod. de sent. & interloc. omn. iud. & notat ibi gloss. verb. præfatorum, Bart. in princ. Bursat. conf. 155. n. 9. conf. 219. sub n. 2. in fin. Gabr. de sent. concl. 1. n. 3. & 4. Vant. de nullis sent. ex defect. process. num. 116. & 117. Scacc. de sent. & v. indic. gloss. 14. q. 7. n. 181. & quest. 14. n. 8. & 60. qui omnes dicunt rationem, quia tunc adhuc remanet sententiæ certa in parte substantiali, & principalis eius dispositio non suspenditur per ea quæ fuerunt adiecta circa ordinem exequendi, & faciliorem executionem, satisquæ est quod pars substantialis sit vndique libera, ac secundum iustitiam, ac iudicij rectitudinem prolata.*

Et absolum videtur quod Ciuitas in hac parte impugnet sententiæ quando potius gratias agere deberet, cum praxis illa respiciat non tam fauorem Clericorum quam ipsius Ciuitatis, quia Clerici iuxta contra immunitatem reuocare possunt soluere ab initio pro bonis inseparabilibus ratam pretij quam auget solutio Gabellæ facta per venditorem. Atque hinc neque informantes pro Ciuitate allegare deberent quod nondum sit obtentum beneplacitum Apostolicum, & consensus Capituli, quia vitioque cessante non est locus prædictæ praxi fauorabili ipsi Ciuitati, & Clerici gaudent vt supra totali immunitate ab initio, & in limine emptioꝝ bonorum inseparabilium, præter quod, cum consensus, & beneplacitum præfatum respiciat executionem, non impedit quominus interim sententiæ positæ confirmati prout iacet, & sufficiet, quod vtrumque intercesserit quando ageretur de dictæ praxi executione, vt per *Cancer. var. resol. tom. 3. cap. 17. de sent. & car. execut. n. 499. Peregr. de fidei ar. 50. n. 82. & 83. Sarr. conf. 186. num. 17. & conf. 410. num. 54. & segg. Honded. conf. 98. num. 16. lib. 2. Ror. in Bononiens. fideicommissi de Bolognini 15. Martij 1641. coram bon. me. Merisino, §. imo, & in eadem 27. Nouembriis eiusdem anni coram R. P. D. Carillo §. quinto.*

Rursus non obstat, quod sententiæ videatur continere contrarietatem, eo quod in prima parte declarat Canonicos absolutè immunes absque aliqua reseruatione beneplaciti Apostolici tam respectu bonorum separabilium, quam inseparabilium, in secunda verò reseruato dicto beneplacito declarat Ciuitatem teneri restituere in fine cuiuslibet anni eiusdem Canonis, & in Capitulo quidquid importabit rata gabellarum super mercibus, & rebus per ipsos emptis, si enim iuxta tenorem primæ partis Canonici non teneant soluere nullaque actio competit Ciuitati contra illos pro gabellarum extractione, frustra compellitur Ciuitas ad restitutionem vigore secundæ partis,

& è contra si Ciuitas tenetur ad restitutionem, praesupponitur in necessarium antecedens, quod potuerit exigere id quod repugnat primae parti sententiae. Nam fuit responsum euitari contrarietatem ponderando quòd secunda pars non excludit liberam exemptionem firmatam in prima, sed quia accedente beneplacito Papae possunt Canonici conuenire cum Ciuitate, vt pro bonis inseparabilibus soluant quidem venditoribus integrum precium, sed Ciuitas teneatur in fine anni restituere cuiuslibet illud plus, in quo creuit pretium ratione gabellae, ideo in euentum in quem huiusmodi conuentio feret, iudex condemnauit Ciuitatem ad restituendum vt supra, & hic omnisque alius possibilis intellectus accipiendus est ad euitandam contrarietatem sententiae, *cap. cum tu de testibus, cap. cum expedit de elect. in 6. Alex. conf. 185. num. 4. & seqq. lib. 7. Buratt. dec. 932. num. 10. Rot. decis. 167. num. 52. par. 4. Dec. 736. num. 8. par. 4. tom. 3. recent.*

D E C I S I O

SACRAE ROTAE ROMANAE
coram R. P. D. Otthobono.

Veneta Indulti.

Veneris 7. Iunij 1647.

Venerabile Monasterium S. Catharinae Venetiarum Ordinis S. Augustini ingressa fuit nobilis Virgo Soror Priula de Priulis duarum germanarum sororum in eodem Monasterio professarum pietatem imitando, & in sui acceptione pinguiorem elemosynam, & solito maiorem Monasterio tribuit, & insuper ea conditione fuit recepta, ne vocem, aut suffragium haberet dum viuerent aliz duz sorores Moniales. Quieuit per plures annos soror Priula, postea supplicauit S. mem. Urbano VIII. vt suffragij ferendi gratiam illi concederet, qui annuit, dummodo expressus ad id Abbatissae, seu Priorissae, & Monialium Monasterij capulariter, & per secreta suffragia accederet assensus.

Verum dissentientibus Priorissa, & Monialibus, reiectaque petitione sororis Priulae, fuit demum pro illius parte supplicatum Sanctiss. D. N. vt eidem vocem actiuam, & passiuam concedere dignaretur, & obienta gratia fuit expeditum Breue, quod praesentatum Vicario Venetiarum mandauit exequi, quod decretum fuit moderatum, quousque verificata fuerint verificanda.

Appellauit Soror Priula ad Reuerendiss. Nuntium Venetiarum, qui mandauit exequi Breue Apostolicum, cui etiam decreto cum fuisset appellatum pro parte Priorissae, Monialium, & causa esset deuoluta ad Curiam, fuit mihi commissa cum clausula, parito litteris arbitrio Rotae. Vnde dedi dubium, An intraret arbitrium pro retardatione, aut pro executione Breuis, & re ad examen deducta fuit resolutum intrare arbitrium pro retardatione.

Arbitrium enim regulatori a iure iuxta doctrinam Bart. *sepius in Rota canonizat. in extranag. ad reprehendam verbo videbitur n. 8. Casar de Grassi. dec. 7. n. 7. de sent. & re iudic. Rota coram S. Greg. decis. 189. n. 3. & dec. 221. & dec. 495. utrobique n. 1. & dec. 312. n. 1. p. 4. recent. de iure vero retardatur executio litterarum Apostolicarum, quotiescumque constat de earum subreptione, vel obreptione c. super litteris 20. de rescript. c. cum delicta 22. eodem tit. Rota coram Cauat. dec. 92. num. 1. in fin. ac seq. & dec. 228. num. 3. par. 1. in recent. & in Sipuntina, seu nullius Archiepiscoporum 14. Martij 1646. coram R. P. D. meo Verospi.*

Verum Sanctiss. D. N. non fuit expressum per Agentes sororis Priulae, quod eidem alias per S. me. Urbano fuerat dispensatum super voce actiuam, & passiuam cum moderatione, & praeseruatione consensus Monialium, quod si fuisset expressum, vel Papa gratiam non concessisset sine simili modificatione, vel saltem difficilius, & si fuisset factus certior de priori concessione limitata illam non mutasset, iuxta egregiam doctrinam Io. Andr. in cap. 2. n. 2. de fil. presbyt. in 6. Innoc. in c. ueniens n. 4. ibique Abb. n. 14. Felin. sub n. 2. de praescript. Rota. conf. 161. n. 31. in fin. lib. 2. & conf. 81. n. 13. lib. 3. Socin. conf. 246. num. 4. Paris. conf. 74. num. 57. & seqq. lib. 4. Curr. sen. conf. 73. n. 15. post med. Molin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 4. n. 50. & 51. Gutierrez. qq. canonice. lib. 2. cap. 15. n. 92. & 93. Sanchez. de matrim. lib. 8. disp. 22. n. 2. & tenuit Rota coram Verall. dec. 218. par. 2. & magis in terminis in decis. 91. n. 2. p. 3. lib. 3. diuers. quae loquitur de simili gratia concessa liberè Abbatissae non facta mentione primae decurtatae, & limitatae ad consensum Monialium.

Nec minus fuit Sanctiss. expressum Moniales accepisse sororem Priulam ea conditione, & pacto, vt uiuentibus aliis duabus sororibus voce actiuam, & passiuam careret, talique pacto pro plures annos sororem Priulam acquieuisse, quod sine dubio etat Summo Pontifici exponendum, nam Princeps pactis priuatorum derogare non solet c. ex multiplici, & ibi DD. de decim. gloss. fin. in cap. 1. verbo derogetur de pact. in 6. modern. Rom. de re benef. lib. 1. q. 5. n. 21. & 22. nunquam enim pactis priuatorum censetur derogatum nisi de iis specifica, & expressa mentio fiat, vt est text. in d. c. ex multiplici de decim. Rota coram Put. dec. 193. lib. 1. in correct. inter diuers. dec. 614. n. 3. & 4. part. 1. coram Buratt. decis. 435. n. 4. & coram Reuerend. Vrgellen dec. 48. n. 10.

Non obstat, quod hoc pactum posset esse notum SS. ex quo de iure est, quod tres sorores moniales in eodem Monasterio non sunt capaces vocis actiuae, & passiuae, vt constat ex decreto Sac. Congregat. Regul. relat. per Modern. de iur. Abbatiss. disp. 5. q. 4. n. 8. quia adhuc pactum erat exprimendum, licet contineret in tantum, quod continet lex, seu decretum Sac. Congreg. nam forsan Papa derogasset legi, sed non pacto, vt in puncto firmat Anchar. in d. c. ex multiplici sub n. 4. vers. sed dic. de decim. & ratio est, quia Papa auferendo in quibusdam casibus dispositionem legis, magis facit gratiam, quam alicui iniuriam, sed quando quis sibi prouidet per pactum iniuria esset auferre, quod ex sua promissione quaesivit Rota in Valencina sub sidij 4. Martij 1611. coram Penia inter singul. Rubei tom. 1. fol. 496.

Pactum enim dispositioni legali adiectum illam roborat, & confirmat adiciendo nouum vinculum, & impedimentum Salyc. in l. ea lege 3. n. 3. in fin. C. de condit. ob causam Alex. in l. filiusfam. 118. §. Diuis il. 2. sub n. 1. circa med. ff. de leg. 1. Nat. conf. 481. n. 16. & seq. Rota coram Sa. me. Greg. dec. 529. n. 13. & 14. & in Romana Veneta 29. Martij 1634. coram R. P. D. meo Ghislerio, ideoque necessaria erat expressio pacti, cum etià difficultus loleant cedere dispensationes, quando plura obstant impedimenta Menoch. de arbit. ind. cas. 203. n. 13. Gutierrez. qq. Canon. c. 15. n. 14. l. 1. Gratian. discept. 287. n. 19.

De huiusmodi vero pacto inter Monasterium, & sororem Priulam inito constare visum fuit ex confessione eiusdem sororis Priulae emanata in precibus S. me. Urbano VII. portectis, vt ex lectura Breuis in summ. Monial. num. 5. iux. l. cum precum 9. C. de liber. caus. & ex partita libri Monasterij, in quo dicitur sororem Priulam fuisse acceptatam sine voce in Capitulo iunctis adminiculis resultantibus ex partibus positionibus iuratis per Moniales exhibitis, necnon ex iurata attestacione Priorissae, & reuelatio-

ne facta à duodecim Monialibus, quarum fides ex vitæ integritate, & generis insigni nobilitate, ac ex n^o potissimum corroboratur *Roland. conf. 72. num. 5. lib. 2. Handed. conf. 17. n. 42. lib. 1. Socin. conf. 194. n. 2. lib. 2. Rota coram S. me. Greg. decis. 340. num. 6.*

Demum non obstat consensus à pluribus Monialibus præstitus exequutioni dicti Brevis ad favorem sororis Priulæ, quia prætermissio, quod non constar de aliquarum consensu, nisi per assertionem earum, quæ instrumento interfuerunt, deest certe in hoc casu consensus capitulariter præstitus à Monialibus, qui necessario requiritur. *Innoc. in c. eam 22 n. 9. de rescript. Federic. de sen. conf. 61. num. 5. Rota coram Card. Canal. decis. 193. num. 4. & 5. & coram Buratto decis. 573. num. 6.*

Fuit itaque resolutum inrae arbitrium pro retardatione vtraque parte informante, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Ottobono.

In Causa Pictaviensium Commendæ.

Ven. 14. Junij 1647.

ADuersus sententiam Rotaalem R.P.D. mei Ghislertij in iudicium transactâ, obtinuit à Sanctiss. D.N. causam restitutionis in integrum, prout de iure, mihi committi Franciscus Le Petit Acquinere, quo informant ex vna, & venerabili lingua Franciæ ex altera, proposui dubium, An constet de causis restitutionis in integrum, & Domini negativè responderunt.

Irrefragabile enim visum fuit fundamentum nullitatis Professionis emissæ à le Petit in Sacra Religione Hierosolymitana ante decimum sextum annum expletum, contra expressam dispositionem S. Concilii Tridentini sess. 25. cap. 15. de Regular. & statutorum Religionis Hierosolymitanæ tit. 2. del recibimiento de Fratelli cap. 13. 14. & 15. quæ in hac etiam parte conveniant cum Decretis S. Concilij, dum expressè prohibent Minores antequam perveniant ad decimum octavum eorum ætatis annum recipi ad habitum, & aliter receptos priuat beneficio antianuitatis, & aliis prout legitur in d. cap. 14. & in terminis huius Sacrae Religionis sequuta est *Rota penes Burat. decis. 205. num. 28.*

Quod autem Franciscus tempore Professionis ad legitimam ætatem non pervenisset, negari non potest; quia constat ipsam in lucem prodixisse 7. Maj 1583. & professionem emisisse 15. Augusti 1599. unde tempore professionis emissæ non habebat ætatem, neque à S. Concilio, neque à statutis Religionis, requisitam, ideoque remansit in statu laicali, & incapax Commendarum, & aliorum Beneficiorum Religionis, tam ex dispositione dd. statutorum cap. 63. in tituli delle Commende, quam ex dispositione Iuris communis, secundum quod Beneficia Regularia non secularibus, sed Regularibus dumtaxat sunt conferenda; c. cum de beneficio, de præb. in 6. clem. viii. de supplen. neglig. Prelat. Gonz. ad reg. 8. glof. 8. num. 8. *Rota coram Seraph. decis. 1165. num. 11. & decis. 229. num. 1. par. 1. recent. & fuit plene dictum in hac causa 11. Martij 1641. in prin. coram R. P. D. meo Ghislertio.*

Nullitas verò huiusmodi Professionis evitari non potest sub prætextu tacite professionis, deductæ ex declaratione habitus, & ex aliis gestis per le Petit; quia cum ipse obtinuerit à sanct. meo Paulo V. Breve restitutionis in integrum, & vigore huius sententiam, qua illius Professio fuit declarata nulla, ut in summario Ve-

nerab. Lingua num. 2. & 11. excluditur ex hoc tacita professio, stante expressio dissensu le Petit profitentis, ut probant *Innoc. in c. 1. sub n. 1. & in fin. lo. de Anan. sub num. 7. & n. 9. Burr. in fin. & alijs de his, quæ vi. me. ruf. de causa sunt. Bald. conf. 206. lib. 4. Navarr. conf. 34. num. 3. de Regul. Decian. conf. 18. num. 5. lib. 3. Handed. conf. 78. n. 4. 23. & 29. lib. 2. Rota decis. 579. n. 3. part. 1. & decis. 705. n. 5. part. 2. & decis. 179. n. 1. ac decis. 397. n. 1. & decis. 533. sub n. 4. & 5. par. 4. recent. & in Vlixbonen. nullitatis Professionis 10. Decembris præteritis in §. cum ergo coram R. P. D. meo Arguelles.*

Neque le Petit hodie potest impugnare sententiam ad ipsius instantiam, & favorem prolatam, sed in eius præiudicium valida, & omnino iusta præsumitur. *I. si servus plurium §. 3. §. 1. ff. de legat. 1. l. transactioe l. 2. C. de transact. latè Peregr. de fideicom. art. 53. num. 33. & seqq. Rota decis. 100. n. 4. par. 1. recent. & comprobatur ex decis. 665. n. 12. p. 1. in eisdem, non enim potest quis in iudicio proponere id, cuius contrarium fecit approbare per sententiam, Roman. conf. 34. sua num. 9. vers. an instantia. Gabr. de regul. iur. concl. 1. num. 44. & 47. Rota decis. 78. num. 3. par. 1. in recent. & decis. 556. num. 8. coram S. me. Greg.*

Nec releuat, quod le Petit de anno 1618. obtinuerit Sedem in Prioratu Aquitanix; Quia hoc petperam obtinuit à Iudice laico, nullam prorsus habente inquisitionem in hac materia, quæ in Ecclesiasticam de cons. c. decernimus, de iudic. contingit de arbit. nec minùs suffragatur licentia deferendi habitum à Magno Magistro obtenta, quia si le Petit verè fuisset Religiosus, habitum gestare potuisset absque licentia, quæ proprietatè denotat eum non fuisse talem, cum licentia nil aliud sit, quam collatio libertatis concessa ei qui eam non habet ex se ipso; c. licet de Regul. Bald. conf. 290. ante fin. lib. 3. & dixit Rota decis. 144. n. 7. p. 1. in recent.

Cum itaque ex prædictis constet de iustitia sententiae Rotalis, & validitas appareat ex revolutioe Actorum, cessat lætio, sine qua non datur restitutio in integrum. *Rota coram Buratto decis. 313. n. 1. in recent. decis. 132. n. 2. & seqq. p. 1. & decis. 66. num. 1. & dec. 69. num. 3. par. 6. in Romana præterita societatis 12. Junij 1645. in fin. coram me, & in alijs sapissimè.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Rojas.

Iansenium Priuilegiorum.

Veneris 24. Junij 1647.

Patribus Oratorij S. Philippi Neri Cimitatis Iansenii non licere residere in Ecclesia Sancti Pancratij post quintam causæ proportionem fuit hodie resolutum ex quo d. Ecclesia S. Pancratij non distat ab Ecclesia Parochiali S. Sir in qua resident Patres Theatini per Cannas 40. Unde obtant privilegia Apostolica emanata ad favorem plurium Religionum ne alij Religiosi, vel personæ Ecclesiasticæ, vel pia loca valeant acquirere intra spatium 140. Cannarum. Potissimum est illud ad favorem Patrum Carmelitarum Clem. I V. siue potius Clementis V. relatum per *Roderic. quasi. regul. rem. 2. quasi. 49. art. 5. Confirmatum per Sixtum Quartum v. refert Serb. in compend. privil. regul. edificare xxv. 19. in quo expressis verbis prohibetur ne intra spatium 140. Cannarum proximum Ecclesiis Carmelitarum possint per quascunque personas Ecclesiasticas novæ Ecclesiæ edificari*

edificari suae de nouo recipi; unde quamuis prima pars prohibitionis locum fortasse sibi non vendicaret in praesenti, ex quo Patres Oratorij non intendunt nonnam construere Ecclesiam; sed constructam ampliare iuxta decis. *Mantic. 163.* certe locum sibi vindicat secunda pars priuilegij prohibens ne de nouo Ecclesiae recipiantur, in quibus terminis nos versari non est dubium.

Præfatum verò priuilegium concessum per summos Pontifices Patribus Catmolanis suffragari in praesenti Patribus Theatinis dicebant Domini ex quo Clemens Septimus communicauit eidem generaliter omnia priuilegia mendicantium, vt habetur in Constitutione eiusdem Clementis VII. *la 38. num. 12. Bullar. tom. 1. fol. 505. ibi, Exemptionibus, immunitatibus, & infra exemptiones, grauias, &c. plenarium effectum sortiri debere decernimus, quæ priuilegia venite sub communicatione censuit Rot. decis. 87. num. 5. p. 4. recent. cuius priuilegij tenor est seruandus cap. porro de priuileg. Rot. decis. 791. num. 1. par. 3. rec. *Mant. d. decis. 363. num. 2.* & communicatio priuilegiorum operatur idem ac si eadem priuilegia specificè concessa fuissent. *Oldrad. conf. 300. in princ. num. 6. Paris. conf. 22. num. 5. lib. 4. Rot. decis. 40. in princ. par. 4. rec. & tradit Roderic. quest. reg. tom. 1. quest. 9. art. 9.**

Nec obstat quod dicta Communicatio priuilegiorum non intelligatur de priuilegijs tendentibus in praedictum tertij, & fuit decisum in *Valentina decimarum 28. Iunij 1603. Cor. Lancelloto penes Marches. de Commiss. tom. 1. fol. 639. num. 2. in Valisoleitana quarta funeralis 19. Aprilis 1606. Coram Iusto, apud Tambur. de iur. Abb. tom. 3. decis. 83. num. 6. Canal. decis. 101. n. 3. quia hæc responsio non visa fuit tuta ex quo in puncto quod d. priuilegio Clementis V. gaudeant alij habentes communicationem cum priuilegijs mendicantium tradit *Barbos. de iur. Eccles. vniuers. lib. 2. c. 12. n. 72. in fin. Campanil. diuersorium Iuris Canonici rubr. 12. c. 13. sub n. 81. vers. Et quia presertim,* cum d. communicatio priuilegiorum ad fauorem Patrum Theatinorum sit amplissimis verbis concepta, & loquatur etiã de priuilegijs præiudicialibus Ordinatio seu tertio.*

Minus obstat alia responsio adducta per informantes pro Patribus Oratorij Sancti Philippi quod d. priuilegium non sit in vsu in Ciuitatibus magnis, qualis est Ciuitas Ianuensis, dum in illis valent plura monasteria mendicantium viuere ob magnam affluentiam elemosynarum quibus illa Ciuitas abundat, vt notat *Sorb. in compend. priuileg. regul. verb. edificare n. 20 in annot. vers. quoad dispositionem Tamburin. de iur. Abb. tom. 3. diss. 5. q. sub num. 2.*

Attamen negotium visum fuit manifestè apparere ita & aliter vt tale priuilegium extet in vsu etiam in Ciuitatibus magnis prout expressè voluit *Confess. in lib. de priuileg. mendic. tit. 7. c. 3. Campanil. diu. iur. canon. dista rubr. 12. cap. 13. n. 18. vers. Sorbus autem, & vers. Attamen ubi reprobat Sorbum,* supra adductum, & reddit rationem quia cum priuilegium sit concessum ordini regularium non abrogatur per eius non vsu aut contrarium vsu aliquorum monasteriorum *cap. si dilecti de for. compet. Miran. manual. Pralat. q. 33. art. 3. ubi quod non admittitur hoc priuilegium per non vsu per decennium neque per vllum tempus, Barbos. de potest. Episc. alleg. 26. n. 10. Rot. decis. 240. num. 5. & sequen. par. 4. diuers. Burat. decis. 704. num. 9. & 10. & par. 1. rec. decis. 82. n. 9. & par. 5. decis. 63. num. 10.* ultra quod ad probandum non vsu non sufficit attestatio aliquorum doctorum, cum illis circa hoc nõ credatur presertim quia non sunt versati in Ciuitate Ianuæ *Surd. conf. 74. n. 14. Mohed. decis. 2. num. 3. de consuet. Coccin. decis. 123. num. 27. cum aliis congestis per Mascard. de probat. conclus. 528. n. 1. & seq. ubi num. 3.*

ampliat etiam plures Doctores testentur de contrario.

Nec fuerunt habita in consideratione exempla adducta per Patres Oratorij, quia esset probandum quod in illis casibus regulares vicini, vt in praesenti se opposuerint dum fundans se in obseruantia tenetur eam probare in terminis indiuiduis casus cõtrouersi. *Mant. decis. 58. n. 7. Seraph. decis. 326. num. 2. Burat. decis. 229. n. 6.* quando quidem casus, qui pro non vsu adducuntur non concludunt, quia valuit in illis interuenire regularium vicinorum consensus quocirca non est inferendum ad casum quo ipsi contradicunt vt in praesenti prout in terminis priuilegij super 4. funerali extat decisio in *Raennanen. quarta funeralis 20. Iunij 1622. coram b. m. Coccino.* ea ratione, quia non fuit in potestate Regularium consentire, vt monasteria noua erigerentur, talis obseruantia affirmatiua in actibus facultatiuis non conuincit quod idem sit seruatum ipsis Religiosis inuitis. *Ruin. conf. 18. n. 10. & seq. lib. 1. Menoch. conf. 105 n. 63. Surd. conf. 460. n. 80. Seraph. decis. 8. n. 5. Verall. decis. 104. num. 2. par. 3. Canal. decis. 85. num. 1.*

Sed cessat difficultas quia obseruantia, & vsus dicti priuilegij potius probatur in praesenti ex Breui san. me. Pauli V. ad fauorem eorundem Patrum Theatinorum contra R.R. PP. Societatis Iesu *Summario Thoinonum n. 6.* prout tunc idem fuit seruatum contra Presbyteros regulares S. Caroli in Ciuitate Neapolitana d. *Sum. num. 7.* de quo meminit P. de *Lozana in sum. quest. reg. verb. Monasteria regul. num. 2. fol. 403. vers. Vnde cum qui Presbyteri S. Caroli certè nec erant mendicantes. Quod Breue valde vrgere dictum fuit siue interpretetur emanatum fuisse in executione antiquorum priuilegiorum siue in vim noui priuilegij, utroque casu idem militat dom priuilegium concessum monasterio vnus loci prodest omnibus & singulis monasterijs aliorum locorum eiusdem Religionis ex constitutione Pij IV. quæ licet non procedat in priuilegijs concessis seu concedendis particulatibus personis Religiosorum, locum tamen habet in omnibus priuilegijs concessis ipsi Monasterio, vt perbelle explicat *Roderic. q. regul. tom. 1. q. 55. art. 9 & art. 18. vers. aduertendum,* & id totum etiam in vim alterius Constitutionis Leonis X. relatæ à *Confesso in collect. priuileg. regul. inier. conf. Leonis X. Conf. 18. fol. 188. ibi,* aut in posterum concedentur, etiam priuilegia postea concessa & in futurum concedenda suffragantur, cum lex semper loquatur l. *Adriani C. de barer. Castr. conf. 235. num. 1. vers. restat respondere lib. 1. Rot. in Cracozien. Iuris legendi 19. Iunij 1626. cor. b. m. Coccino.**

Nec est dicendum præfatum priuilegium fuisse reuocatum per Constitutiones nouissimas Clem. VIII. *la 99. Bullar. nou. tom. 3. fol. 146. Gregor. XV. constit. 31. tom. 4. fol. 138. & Urbani VIII. Conf. 25. eod. tom. 4. fol. 265.* nam in dd. Constitutionibus ne verbum quidem de 140.annis de quibus specificè legitur facta mentio in antiquis Constitit. *Et Rot. in hac materia seruata antiquas Constitutiones vt in Inuen. Domorum coram Manzanedo, qua est la 33. n. 5. par. 4. rec. & cum præfatae constitutiones non disponant nisi inter regulares non derogant Iuri prohibendi quod ex dicto priuilegio regulares habent aduersus cunctas personas Ecclesiasticas ne Ecclesias de nouo recipiant de quo dd. Constitutiones loquuntur iuxta theoreticam *Bald. in l. 1. §. final. C. de latin. libert. tollen. Ramon. conf. 17. n. 1. & 2. Mant. decis. 104. n. 5. Rot. decis. 103. num. 5. par. 2. recent. & decis. 289. num. 7. par. 5.**

Satis autem præfatas antiquas Constitutiones seu priuilegia vrgere ponderatum fuit contra Patres Oratorij S. Philippi propter præiudicium quod eorum nimia vicinitas intra spatium cånarum 40. afferret Patribus Theatinis in Ecclesia Sancti Sirti residentibus ratione elemosynarum quas dubitari non potest quin erga

erga eosdem Theatinos tenuiores redderentur propter
 miniam vicinitatem, dum Ecclesia Sancti Siri facta-
 menta percipere per assuetos diuerteretur ad nouam
 Ecclesiam Oratorij Sancti Philippi quod praedictum
 quamuis non esset considerabile si ageretur de noua
 introductione in Ciuitate idonea & subministranda
 alimenta omnibus medicantibus iuxta terminos dictae
 Constitutionis 99. Clementis Octaui de qua loquitur
Rota decis. 745. par. secunda reuen. summopere tamen
 extat considerabile, quod noua Ecclesia construc-
 retur intra d. breue spatium praefatarum annarum 40.
 propter emulationem & rixas quae inter Ecclesias tam
 vicinas possent exoriri, ad quas euitandas emanauit
 priuilegium Clementis V. vt habetur in verbis relatis
 à *Roderico in collect. priuileg. tom. 1. fol. 209. col. 1. n. 79.*
ibi & ut quieti eorum fratrum &c. Rota dicta decis. 87.
num. 5. par. 4. rec. Nec fas est quod intrare volentes
 non mendicent quia oportet vt nec aliud faciant ex
 quo aliquod detrimentum caeteris regularibus obu-
 cinare possit, vt tradit *Pater de Lez. an. Modern. Carmel.*
Matriten. in d. summ. quest. reg. verb. monasteria fol.
400. num. 6. Rot. decis. 87. num. 5. par. 4. rec. Quo-
circa nil viger imò retorquetur decis. 676. n. 1. par. 1.
rec. in quo dictum fuit non praedictari Theatinis per
 vicinitatem Collegij Societatis Iesu dum in huiusmo-
 di Collegiis nullus non Religiosus ex eisdem sepe-
 litur nec ibi elemosynae pro Missis, & aliis officiis
 admittuntur: & non attendi an hi qui de nouo volunt
 Ecclesias acquirere sint mendicantes vel non mendic-
 antes habetur ex d. priuileg. Sixt. IV. vbi extendit pri-
 uilegium Clem. V. loquentis de mendicantibus ad
 omnes alios Religiosos aliorum ordinum etiam non
 mendicantium, & ad quascumque alias Ecclesiasticas
 personas refert *Sorbo in compend. Priuileg. Regal. verbo*
edificare num. 19. & eadem Bull. est impressa à Lez. a-
na tom. 5. summ. part. 2. §. 79. fol. 519. & in comment.
num. 431. fol. 807.

Quam sententiam eo libentius Domini amplexi fue-
 re dum Patribus Oratorij S. Philippi nil nocet residere
 in loco remotiori, & Patribus Theatinis hoc multum
 prodest, praefertim cum ipsi sine redditibus ex puris
 elemosynis sponte à fidelibus oblati & non emen-
 dicatis viuant, suntque certè omnia facienda, quae ce-
 teris non nocent, & illis profunt iuxta *text. in lib. 2.*
ibi nisi ei nihil noceat, & ibi Bart. vers. ad huius au-
tem ff. fol. matr. Inol. cons. 17. num. 18.

Et ita resolutum vtraque parte informante &c.

D E C I S I O

S A C R A E R O T A E R O M A N A E

coram R. P. D. Corrado.

Hispalen. Decimarum.

Mercurij 26. Iunij 1647.

Attendentes Summi Pontifices Paul. III. & Pius
 IV. S. M. multiplices, & vberes animarum fruc-
 tus, quos Venerab. Societas Iesu usque ab eius otiosis
 Institutionis initio in Populo Christiano in dies pro-
 ducebat, dignum censuerunt, vt illi plura concederetur
 priuilegia, inter quae illud specialiter recensetur, vt de
 domibus, Collegiis, ac praediis, bonis aliisque locis eis-
 dem sociis iuxta eorum viuendi institutum haberi con-
 cessis Decimam aliquam etiam Papalem soluere, seu
 canonicam portionem exhibere &c. non teneantur &c.
 Eandemque Societatem, Domos, Collegia, & bona
 quaecumque à quibusuis Decimis etiam Papalibus, praed-
 ialibus, & personalibus &c. aliisque ordinariis oner-
 ibus &c. plenissime liberarunt, & exemerunt, vt con-
 stat ex litteris Apostolicis Pauli, Incip. Licet debitum

Pastoralis officij. Dat. xv. Kal. Nouemb. anno 1549.
 in vers. concedentes ipsis sociis Bullar. par. 1. inter Co-
 stitutiones illius Pontificis 48. & in aliis Pij sub die 19.
 August. 1561. Incip. Exponi nuper fecistis. vers. & nihilo-
 minus pro potiori cautela, in libro Priuilegiorum d.
 Societatis fol. 87. & seq. Quas deinde confirmauit S. M.
 Greg. XIII. cum expressa derogatione Decreti Latera-
 nen. Concil. relati in c. Nuper extr. de Decim. aliis litte-
 ris incip. Pastoralis officij cura. sub die 1. Ianuar. 1578.
 Bullar. par. 2. Const. 61. Verum exortis tracta tempo-
 rum litibus, ac controuersis inter Venerab. Capitula
 Metropolit. & Cathedralium, ac Rectores parochialium
 Ecclesiarum, ex vna, & Religiosos praefatae Societatis
 in Regnis Castellae, & Legionis super interpretatio-
 ne, ac vsu dictorum Priuilegiorum. Leo XI. S. me. praem-
 issa eorum narratione, ac dd. Priuilegiorum tenore,
 illas ad se auocauit, & terminauit eius Decreto, quo
 iussit in posterum solui per Societatem eiusque Donos,
 ac Collegia, & loca quaecumque in eisdem Regnis exis-
 tentia illis Ecclesiis, quibus alioquin circumscripsit distis
 Priuilegiis Decima soluenda erat, eius loco vigesimam
 omnium fructuum, & animalium, quae de Iure, vel consue-
 tudine decimari consueuerant, ex quibuscumque bonis
 praedictis Religiosis tunc obtentis, ac deinceps ex largi-
 tione fidelium, vel aliis lucratius titulis obueniendis. Ex
 aliis vero emendis, vel ab extraneis conducendis inte-
 gra Decimam. Exceptis ab hac praestatione Hortis, seu
 vitidatiis penes eorum Domos, seu Collegia, ac vno
 praediolo Agro pro singulis Domibus, seu Collegiis
 mensuram quatuor fanegarum illarum partium non ex-
 cedere. Saluis tamen quibuscumque concordis, seu traf-
 actionibus inter partes initis quas in suo robore per-
 manere voluit, vt legitur in eius litteris. Incip. Aposto-
 lici muneris debitum exposcit. sub die 23. Aprilis anno
 1605. quae postea per San. me. Greg. XV. moderate, ad
 pristinum tenorem restituta fuerunt per San. me. Vrb.
 VIII. similibus litteris. Incip. Alias à fel. rec. Leone Pa-
 pa XI. sub die 29. Nouemb. 1623. Quare institutus de
 an. 1625. pro parte Venerab. Capituli Ecclesiae Archi-
 episcopalis Hispalen. generalem, & perpetuam habentis
 administrationem redituum, & Decimarum illius mensae
 vice Archiepiscopi vniuersalis Parochi in ea Diocesi,
 nouis iudiciis primum super executione dictarum litte-
 rarum Leon. XI. deinde super manutatione eorum
 Illustrissimo Hispaniarum Nuncio contra Religiosos,
 & Collegia dictae Societatis in illis partibus existentia.
 Pro quibus adducebantur ea quidem peculiaria priuile-
 gia, ex praenarratis Pontificis Constitutionibus ipsius co-
 cessa, quorum vigore quaecumque eorum bona, etiam aliis
 locata, immodè, & ab extraneis conducta praetendebantur
 exempta, fuisse praefatis Leonis litteris abrogata; sed
 non fuisse sublatum ius ipsis communiter cum caeteris
 mendicantium Ordinibus competens ex immemorabili
 eiusdem Diocesis consuetudine, qua praesertim ab
 eiusmodi praestatione immunita, quae propriis manibus,
 vel sumptibus excolunt. Hisque omnibus ad Rotam
 delatis vigore Commissionis directae bo. me. Coccino,
 fuit negata Capitulo manutentio prauius Decisione die
 26. Nouemb. 1635. Ac subinde in prosecutione negotij
 principalis Coram me in causis illius subrogato. Do-
 mini die 1. Februar. 1644. mandarunt dari dubium An,
 & in quibus litteris Apostolicis suffragentur Capita-
 lo. Interea vero, quia pro Collegiis fuerant exhibiti
 Articuli ad effectum probandi allegatum consuetudinem
 immemorabilem, petebanturque litterae Remis-
 soriales ad partes, quas Informantes pro Capitulo con-
 tendebant. Voluerunt super his prius disputari.

Proposito itaque pluries Articulo, eoque mature
 discusso. Hodie fuit resolutum concedendam esse Re-
 missoriam. Quia Decimarum causa censetur ad hanc
 effectum ex sententia Rotae ad instar profanz sicut alia
 quae

quæcumque in quibus non agitur de titulo beneficij
*in decif. Put. 24. in fin. verf. & quia eramus lib. 2. in
 correct. Verat. decif. 99. p. 1. & penes S. me. Greg. dec. 174.
 & decif. 403. sub n. 1. & seq. ac in recent. decif. 677. sub
 n. 1. p. 1. & decif. 183. num. 1. verf. & verfamur. p. 3. &
 in alijs infr. citat. Ideoque data releuantia matetia ar-
 ticulatæ, (etiam non concurrente veritatis fumo) ne-
 gari non potest ad l. Iudices C. de Iud. l. Iudices cum
 Auth. seq. C. de fid. Inst. c. fin. 30. quæst. 5. Put. decif. 212.
 num. 3. verf. quia in materia profana lib. 1. in correct.
 Verat. decif. 68. à num. 1. par. 3. Caf. de Grass. dec. 1. à n. 8.
 verf. maior tamen pars, & seq. de dilat. & decif. 102. à 1.
 verf. movebantur Domini. par. 1. diuers. & penes bon. me.
 Card. Mantie. decif. 374. n. 2. verf. in profani autem. &
 seq. ac Sanc mem. Greg. decif. 124. num. 1. & d. dec. 174.
 sub num. 2. verf. & in profani ac decif. 191. n. 2. verf. &
 sumus in profani ac d. decif. 403. num. 3. verf. in profa-
 nis autem. Card. Caualer. decif. 150. num. 1. verf. nam
 causa, Buratt decif. 656. num. 1. Reuerendiss. Vrgellen. de-
 cif. 33. n. 1. & in recent. decif. 277. n. 1. & seq. & dec. 389.
 sub num. 1. par. 3. & decif. 256. num. 1. verf. Hæc enim
 part. 4. tom. 2.*

Releuantia verd ex eo deducitur. Quia probata im-
 memorabili quilibet legitimus, & validissimus titulos
 à Collegiis adduci potest pro defensione prætenfæ
 exemptionis ab huiusmodi Decimarum solutione *in
 gloss. fin. in cap. in aliquibus vers. quia Clerici, vel Eccle-
 sia. extr. de decim. Rot. penes Decem. decif. 1. n. 2. verf. &
 ad hoc probandum, & seq. de Decim. ac in Valentini.
 Decim. de Gandia 23. Februarij 1601. coram bon. mem.
 Card. Seraph. & in proprijs terminis hac ratione fuit
 resolutum constare de releuantia Articulorum ad effe-
 ctum concedendæ Remissionæ, licet alia privilegia
 exhibita fuissent prius probata in Toletana Decim.
 27. Iunij 1608. coram Ortemberg. in §. Hæc tamen non
 obstantibus, ac seq. & in Tirafon. Decim. 24. Maij 1619.
 coram bon. mem. Pironau. relata post secundum vol. conf.
 Crimin. Farinac. decif. 303. in Valent. Decim. 21. Iunij
 1613. coram Card. Caualer. decif. 258. in Legionen. Dec.
 imarum 22. Maij 1615. coram bon. mem. Manzaned.
 in recent. decif. 677. num. 3. verf. Vterius & seq. par. 1. &
 in Toletan. Decim. 4. Decembris eiusdem anni coram
 bon. mem. Seleucien. decif. 715. sub num. 1. & seq. part. 3.
 Earundem.*

Nec obstat, quod Articuli non fuerint rectè forma-
 ti super immemorabili cum coarctatione negatiua.

Quia contrarium apparet ex eorum lectura, & præ-
 fertim primi continentis in effectu omnia requisita
*gloss. in cap. fin. in verb. memoria de præser. in 6. quibus
 illa bene probatur l. si arbiter. ff. de probat. P. Rebuff.
 de decim. quæst. 13. à num. 94. verf. quæro quomodo pro-
 betur. & seq. Minsinger. obser. 30. n. 5. verf. quomodo au-
 tem probanda sit cent. 1. Decian. consil. 51. sub num. 35.
 verf. Aliquando intendit quis probare val. 2. Rot. penes
 Sax. mem. Greg. Decif. 196. & in recent. decif. 445. sub
 n. 1. & seq. p. 1. ac decif. 360. n. 13. verf. sexto p. 2. ac de-
 cif. 431. sub n. 1. verf. & moti fuerunt p. 3. Eaque possunt
 etiam per testes in eorum dictis, atque rationibus cla-
 rarius explicari *in ext. tradit. per Specul. in tit. de teste §. 1.
 sub num. 63. verf. quid ergo iuncto verf. sed deo valere
 & sub n. 65. Felin. in consil. 2. sub 35. verf. præmitto se-
 cundo, & alios refert. Farinac. de testib. q. 71. sub n. 30.
 & 31. in 7. & 8. limitatione, & fuit nuper dictum in
 Mediolanen. Prioratus 27. Maij præteriti coram me,
 in §. Præterea non obstat.**

Minus obstat, quod non fuerit in eis deductum De-
 cimas fuisse ex parte Capituli petitas; atque à Colle-
 gijs negatas, eiusmodique negationi Capitulum ac-
 quiescisse, quæ videntur necessaria ad effectum acqui-
 rendi libertatem ab huiusmodi præstationibus.

Quoniam hæc non requiruntur ubi agitur de con-

uetudine, seu præscriptione immemorabili, in his præ-
 fertim, quæ alteri competunt per modum iuris: nam
 illa vim habet tituli, ac concessionis expressæ eiusmo-
 di adminiculis non egentis, quæ si necessaria forent ex
 tanti temporis lapsu præsumerentur. Immo illorum
 probatio eius essentia priorius repugnat cum præse-
 rant, & includant per necesse initium actus, quod de-
 struit immemorabilem. *Oldrad. consil. 254. Quia tota
 pars sub n. 15. verf. tertio opponitur. Crauet. consil. 111. à
 num. 21. verf. non obstat dictum Alexand. & c. & seq.
 vsq. ad fin. & consil. 775. sub num. 8. verf. non obstat ne-
 cessariam interpellationem. Nast. consil. 446. sub n. 25.
 verf. Nec est vera. Purpurat. consil. 536. num. 11. verf. &
 stante titulo præsumpto ac seq. Decian. d. consil. 51. sub
 d. n. 35. verf. Aliquando intendit quis probare & seq.
 lib. 2. Menoch. concl. 234. sub num. 33. vels. Alia vero re-
 quisita, & seq. & consil. 525. num. 10. verf. quia quod at-
 tinet ad primum Iosef. Lud. decif. 106. sub num. 4. verf.
 nec obstat, & seq. Gass. Ant. Thesaur. quæst. forens. lib. 1.
 q. 8. num. 9. verf. Tertius est casus & fuit responsum in
 Nonantulanæ Bonorum 12. & 22. Martij 1591. coram
 bo. mem. Cardin. Mantie. in §. neque obstat quod si ad-
 uersus hanc facultatem & seq. vsque ad fin.*

Deinde non obstat, quod prædicta consuetudo sit
 improbabilis. Tum inspecto tempore litium, de qui-
 bus fit mentio in litteris sanct. memor. Leonis XI. de
 anno 1602. (vt asseritur) incepturum, ideoque in
 præsentia verisimiliter non reperiantur testes in æra-
 te quinquaginta quatuor annorum tunc constituti, qui
 eam legitimè probare possint; Tum etiam stantibus
 contrarijs actibus pro Capitulo adductis illam pro-
 fus elidentibus.

Quia (prætermisissis alijs) tempus illarum litium
 (quæ cœpse fuerunt super solis privilegij particula-
 ribus Societatis, vt asseratur *Rota in Carthagin. De-
 cimarum 16. Februarij 1615. coram Seleucien. in rec. dec.
 645. n. 4. verf. considerantur etiam Domini p. 3.*) in præ-
 sentia considerari non debet, tum quia fuerunt profus
 extinctæ, ac terminatæ vigore prædictarum litterarum
 sanct. mem. Leonis de anno 1605. ad text. in cap. pr.
 Extr. de transact. Sarnen. ad Reg. de iur. quæsi. non tollend.
 q. 7. Valenz. ael. consil. 85. num. 19. verf. maxime, & conf.
 151. num. 16. verf. maxime; Tum quia in eis actum
 fuit de iure particulari privilegiorum Societatis, non
 autem vniuersali Mendicantium omnium communi,
 de quo modò contenditur, *Rot. penes Put. Decif. 248.
 verf. sed in casu nostro lib. 2. in correct. & in Bon. de Mal-
 uetius 16. Maij 1588. coram bon. mem. Plato in §. nec ob-
 stat, ac sanct. mem. Greg. dec. 403. sub n. 5. verf. nec potest
 dici, & seq. & fuit resolutum in Illerden. Decimar. 16.
 Decembris 1639. coram bon. mem. Pironauo. Sed atten-
 dendum est tempus huius Iudicij instituti de ann. 1625.
 super eiusdem breuis interpretatione, ac dictæ consue-
 tudinis releuantia. vt apparet ex ipso Processu, de quo
 testes plures iustæ ætatis, ac bene informati possunt
 facile reperiri.*

Actus autem contrarij pro parte Capituli deducti
 ex sententia *bon. me. Alex. Iunij in Burgen. Decim. pro
 Capitul. Burgen. contra Moniales Beate Mariæ de las
 Huelgas Ordin. Cisterciens. anno 1558. 6. Iulij. Et alia
 bon. mem. Oran. in Carthagin. Decimar. de Murcia pro
 Episcopo & Capitulo Carthaginen. contra Moniales
 S. Antonij de Padua Tertij Ordinis F. Francisci anno
 1593. 10. Decembris præuia Decisione 19. Nouembris
 eiusdem anni. Ac alia bon. mem. Penia in Carthagin.
 Decim. inter eundem Episcop. & Cap. Carthaginen. ac
 Priorem, & Conuentum S. Petri loci de la Noya Ord.
 S. Hieron. Et decif. 1293. & 1295. bon. me. Card. Seraph.
 in Valentina Decim. 1. Iulij & 23. Octobr. 1590. ac dec.
 1370. in Segunt. Decim. 30. Octobr. 1600. (in qua non
 fuerat legitimè probata allegata generalis consuetudo,
 vt*

vt ibi legitur sub num. 1. vers. nec obstaro, ac seq.) & in Tolosan. Decimar. 26. Nouembris 1605. coram Iusto penes Maresch. de Commiss. par. 2. fol. 956. ac in alia Tolosana Decimar. 29. Nouembris 1606. coram Oriemberg. Et in Valentina Decimar. 11. Februarij 1608. coram bon. mem. Lugdunen. in recent. decis. 212. p. 2. (quae emanauit per contradictas, vt patet ex principio) Et in Conchen. Decimar. de Belmonte 9. Maij 1615. coram bon. mem. Vbaldo in recent. dec. 270. part. 4. (in qua fuit disputatum de validitate concordiae initae cum illo capitulo vt in ea legitur,) ac in alijs similibus. Non elidunt intentionem Collegiorum. Nam (prae-terquam in illis casibus) actum fuit tantum de alijs particularibus priuilegijs à praefatis Religiosis praetentis, non autem de consuetudine immemorabili Mendicantium, vt apparet ex eisdem decisionibus. Immo quando haec fuit particulariter allegata, etiam reiectis ipsis priuilegijs Rota concessit Remissionem in eadem Tolosan. Decimar. 27. Iunij 1608. coram Oriemberg. in §. His tamen non obstantibus. Placuit Responsio, quod in articulis pro Collegijs exhibitis deducta fuit immemorabilis, non solum vniuersaliter in Regnis Castellae, ac Legionis; in quibus nonnulli ex praedictis Diocesisbus existunt, sed particulariter, & praecipue in Diocesi Hispanen. Ideoque licet etiam ex huiusmodi actibus elidi posset vniuersalis, non tamen excluditur particularis huius Diocesis consuetudo, vt bene respondit Anchar. in cons. 265. In causa, & questione quae vertitur sub num. 3. vers. Ad hoc dico, quod iustificari non potest, & seq. Crauer. d. cons. 111. num. 16. vers. & licet in Italia, & fuit dictum in Caurien. Decimar. relata per Papaezon. ad dec. vltim. num. 10. vers. & in vna Caurien. de consuetud. in Nou. & comprobat Honded. cons. 46. num. 24. vers. cum consuetudo lib. 2. Quae maxime attendi, atque praeferti debet, iuxta gloss. fin. in c. super eo in verb. vicinis vers. contraria verò ext. de Cens. Barr. in l. 2. sub num. 41. vers. irigefimo sexto quero C. quae sit long. consuetud. Soc. cons. 7. sub num. 6. vers. Praeterea & seq. lib. 1. Paris. cons. 25. sub n. 42. vers. ex quo consuetudo lib. 4. Rota in Hispanen. Decimarum 18. 18. Iunij 1612. coram Vbaldo §. pen. vers. & in concursu, & in Calaguriana Decimarum coram Cardin. Caualer. dec. 95. n. 3. vers. non autem, & dec. 108. num. 1. vers. Et ideo, & decis. 356. num. 2. vers. quae consuetudo particularis, ac in recent. decis. 169. num. 9. vers. quia in concursu par. 5.

Nec refert quod Capitulum pretendat contrarium probare ex testibus, & alijs. Quia non ideo excludi debent probationes Collegiorum, sed perfectio processu videbitur in disputatione causae quae sint potiores, & praeferendae cap. cum Ioannes ibiq. no. D. D. extr. de fid. instr. Rota penes Bellam. dec. 624. num. 2. vers. De primo casu Mantie. d. decis. 374. num. 3. vers. nec probatio, & dec. 785. num. 5. vers. quo verò ad probationem par. 1. vers. ac in recent. dec. 677. num. 5. vers. quibus non obstant. par. 1. & dec. 229. sub num. 4. vers. Atque ex abundantis ac decis. 660. num. 4. vers. Nam respondetur par. 2. & penes Barait. d. dec. 824. num. 7. vers. sicut etiam, ac seq. & in Maceraten. pecun. 27. Ianuarij 1645. coram R. P. D. meo Ottobano in §. fin. Cum praefertim illis interea aliquoties suffragentur adminicula testium in partibus examinatorum, quibus concinit relatio Modern. Lusitan. de iur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 3. sub num. 35. vers. & quauis ibi, prout in Hispaniarum partibus &c. & d. decis. coram b. m. Cocino 26. Nouembris 1635. in qua solutiones ab eis coactae, & metu censurarum factae declarantur, ac reprobantur, negaturque manentio Capitulo. Neque obstat assertio Frac. Castil. in eius Tract. de tertijs debitis Regib. Hispan. cap. 36. sub num. 53. vers. Tambien suppongo, ibi, y no teniendo exempcion los Religiosos, las Religiones, y todas las personas Eccle-

Antonini Diana, Pars IX.

fusticus pagan diez mos, vt probant supra &c. Quia loquitur de iure communi secundum dispositionem text. in d. cap. 2. §. ceterum de decim. in 6. vt legitur paulò supra (quo ibi se refert num. 43. vers. cum alias Religiosi omnes &c. non autem excludit consuetudinem immemorabilem, quae priuilegij, ac aeternis cuiusque melioris tituli ius praefert, & in ipsamet lege Regia praefertatur expressè, vt legitur apud eundem in cap. 21. & pluribus sequentibus. Quinimò si eam referret, vel negaret, non tamen eius assertioni prorsus deferendum esset, cum haec in facto consistat, cuius ideo contraria probatio reicienda non esset, Rota penes Mobed. decis. 2. & 3. de consuetudin. Cardin. Manis. decis. 357. sub num. 6. vers. Praeterea, vbi reicitur Ciuitatis attestatio Beroi, de quodam stylo, seu consuetudine Bononiae, & penes sanct. memor. Gregor. decis. sub num. 274. 4. vers. nec facit, & seq. vbi reicitur alia similis, Caranit. de consuetudine Regni Neapolitani.

Praeterea non obstat, quod Collegia non sint mendicantia, licet Indulto Apostolico fuerint illis communicata aliorum mendicantium priuilegia, quae sanè communicatio exemptionem à solutione decimarum huiusmodi, quatum non fuit facta mentio, neque explicitè, neque implicitè derogando contrariae Concil. Gener. Lateranen. Constitutioni relatae in d. cap. Nuper. extr. de decim. regulariter non comprehendit.

Quia verus haec controuersia quam ex alijs excitauit Horat. Mandos. in eius Tractat. de Priuileg. ad instar gloss. 2. sub numer. 22. vers. Videndum est autem, & gloss. 11. sub numer. 24. vers. Vltimo non obstat & seqq. abfoluit autem Gabr. in cons. 28. à numer. 8. vers. Verum & seqq. lib. 1. Videtur iam definita per sanct. mem. Pium V. in eius Constitutione incip. Dum indefessè considerationis introitu, in ordine 131. Bullar. p. 2. qua motu proprio declarauit his verbis, illam, & illius Praepositum, ac singulas personas Societatis huiusmodi verè, & non sibi è rancidantes fuisse, esse, & fore, & inter aliam Fratrum, & Religiosorum mendicantium Ordines, alijsque Fratres, & Religiosos mendicantes connumerandos, prout illos Nos connumeramus, connumerari debere, ac omnes, & singulas, tam laicos, quam hominum dispositiones in fauorem Religiosorum, seu Fratrum mendicantium nunc, & pro tempore emanatas, etiam in Societate, illasque Domibus, Collegijs, Praepositis, & alijs Religiosis locum habere &c. vt habetur in ea in §. 2. Haec enim sunt membra Societatis pro scholasticis approbati principaliter instituta, qui certè sunt persona Societatis, & de corpore illius, vt legitur in Constitutionibus eiusdem part. 5. cap. 1. ibi, sed quia scholastici approbati etiam modo quadam interiori, quem aduersi ad probationem in corpus Societatis computantur, & in Declaration. sub lit. A. ibi, secundo modo, qui mirus laicè patet, Societas cum professis, & Coadiutoribus formatis etiam scholasticis approbato continet. Ex his causis tribus partibus, seu membris Societatis corpus constat, &c. Alalia. de last. & Inr. tom. 1. disp. 139. in vers. Cum Societas nostra &c. Et licet nec dum fuerint inter professos recepti, tamen quantum in eis est, & professionem emittere parati, (si id Praepositus Generalis Institutio Societatis congruè adiudicauerit,) & in perpetuum Dei vitio consecrari, ac sua sorte contenti sunt, prout idem exigit institutum part. 5. cap. 4. §. 5. Ideoque merito emissis tribus vocis simplicibus, sunt veri, ac proprii Religiosi ipsius Societatis, illique ex parte sua prorsus affecti, & obligati, ac eius meritum, & priuilegiorum participes, non secus, ac ipsi professi effecti fuerunt, vt habetur in Constit. sanct. mem. Gregor. XIII. incip. Quanto fructuosius in vers. Et

licet eos & vers. sed etiam alios omnes, & quoscun- que. Dat anno 1582. Kal. Februarij in præfato Libr. Privilegiorum Societatis fol. 214. ac seq. Et in alia eiusdem Pontificis Incip. Ascendente Domino, in vers. Et licet in vers. & non modò eos. ibid. fol. 222. Dat anno 1684. viij. Kalend. Iunii in Bullar. part. 2. inter eius Constitutiones 89. P. Molin. d. disp. 139. in versic. non solum autem professos, &c. Navar. consil. 8. sub numer. 4. vers. longè tamen &c. de Regular. Bona verò illis ex instituto permilla, non habent tanquam propria etiam in communi, sed sub administratione, & gubernatione omnimoda eiusdem Præpositi, debentque esse parati etiam ostium mendicare quoties obedientia, vel necessitas id exegerit, vt habetur in exam. general. cap. 4. §. 1. & seq. & §. 27. Ad hac, & vers. quandoquidem. Et in Consil. part. 3. cap. 1. 7. Vt experiri, & §. 25. Diligant omnes paupertatem, & part. 4. cap. 2. §. 5. Possessionem Collegiorum ibique in Declarat. lit. C. vers. Societas §. 7. vers. tunc enim, ac p. 6. cap. 2. §. 10. & in summar. Constitut. Reg. 24. & in Constitut. sanct. memor. Pauli Tertij Incip. Regimini militantis Ecclesia in vers. Possunt tamen habere. Dat. anno 1540. v. Kalend. Octobris in Bullar. part. 1. inter eius Constitut. 25. & Iulij Tertij. Incip. Exposuit debitum Pastoralis officij vers. que Collegia. Dat. anno 1550. 12. Kalend. Augusti in eodem Bullar. par. 1. Constitut. 9. Roderic. quest. Regular. tom. 1. qu. 2. art. 9. ad fin. Præterea. P. Molin. disput. 139. vers. Illi qui finito probationis tempore, Suarez. de Religion. tom. 4. lib. 4. cap. 5. sub num. 11. vers. Nihilominus certissimum est, ac per tot. Sanchez ad Præcept. decalog. lib. 7. cap. 27. sub num. 33. vers. quare & num. 38. vers. nono. Ita vt neque Capitulum habere, neque capitulariter ad quævis peragenda congregari possint, sed omnis facultas celebrandi pro eis quoscunque contractus penes præfatum Præpositum Generalem resideat, vt cauetur in alia Constitut. sanct. mem. Pij V. de anno 1568. Calend. Maij in prædicto Libro Priuileg. Societatis fol. 106. & seq. In c. Innumerabiles fructus. Atque etiam eadem bona, & redditus in iudicio, cum id conueniens, vel necessarium fuerit defendendi, vt habetur in Declarat. ad d. 4. par. cap. 2. §. 5. sub litt. C. versic. Societas in usum scholasticorum suorum, &c. Proptereaque Sanctus ille Pontifex omnibus attentè prælati Societatem ipsam indefinè, ac singulas eius personas indistinctè, verè, ac non sicut mendicantes, eoque nomine cum omnibus eius Domibus, Collegiis, Præposito, ac cæteris Religiosis tanquam vnius corporis membra vni subordinata capiti, cuius summum, præcipuumque Institutum in archetissima paupertate est constitutum sub quavis luris, ac hominis dispositione comprehendendi declarauit in d. §. 2. eiusdemque omnibus, & singulis priuilegiis, immunitatibus, & exemptionibus, facultatibus, concessionibus, Indultis, indulgentiis, remissionibus, gratiis, & literis, cæteris quibuscumque mendicantium ordinibus quomodolibet concessis, & concedendis liberè, ac licitè uti, frui, potiri, & gaudere in §. sequent. Non quidem per verba futura futuri dumtaxat temporis, sed & præteriti, vt legitur in d. §. 2. ibi, verè, & non sicut Mendicantes fuisse, esse, & fore &c. ad in §. 3. versus finem, ibi, concessis, & concedendis antea potuerunt, & nunc, ac in futurum, &c. possint liberè uti, frui, potiri, & gaudere, &c. Vt quisque intelligeret ipsum nouam non addere Societati qualitatē, ac priuilegium, sed illi insitam explicare ad l. heredes palam §. si quid post factum testamentum ff. de testam. Rajd. in l. non dubium sub n. 2. versic. tertio nota. Cod. de legib. Oldrad. conf. 263. Dominus Agidius sub n. 3. vers. His præmissis ac seq. Rota dec. 502. sub n. 15. vers. Denique ad est declaratio p. 1. ac decis. 414. n. 17. vers. neque est verum ac seq. par. 5. recent.

Quare nec videtur de hoc amodò dubitandum

stante huiusmodi Pontificis (ad quem spectat) declaratione, quæ pro lege seruari debet. Imol. in Clem. 1. sub num. 9. vers. secus si narraris aliquid, quod consistat in luri effectu, &c. de probat. Gabr. Com. conclus. lib. 1. de probat. Conclus. 1. numer. 37. vers. Primo sublimita. Et ita in hac quæstione concludunt Suarez de Religion. tom. 4. lib. 4. d. cap. 4. sub numer. 11. vers. Imò quod maius est, & cap. 7. in fin. vers. Denique ob hanc causam & tom. 5. de censur. disputat. 21. sect. 5. numer. 16. vers. Rursus ibi, omnes autem diuini sunt verè, & proprie Religiosi Mendicantes, vt satis declarat Pius V. in eadem Bulla &c. fol. mibi 430. col. 1. & Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. 7. sub num. 117. vers. Diuini ex parte contrarius est in fin. & ex aliis Bonacin. de Clausur. quest. 2. punct. 9. §. 5. diffi. 1. §. quinto sequitur in fin. & Modern. Sicil. in tract. de donat. contemplat. matr. fallis tom. 1. discurs. 2. par. 4. sub num. 5. vers. omnes verò ac seq. & alij DD. Regnicola.

Nec mirum quod in dubium id reuocauerit Horat. Mandos. in d. tract. de Priuileg. ad Instar. d. gloss. 2. in fin. & d. gloss. 11. sub num. 24. & seq. ac Roderic. q. Regular. tom. 3. q. 49. art. 2.

Qua ille non scripsit super hac Constitutione Pij V. sed super alia quadam sanct. mem. Pij Quarti Dat. sub die 26. Nouembri 1565. relata in alia eiusdem Pij V. Incip. Equum repuramus, & rationi consonum in prædicto libro Priuileg. Societatis fol. 96. & seq. vt apparet ex præfatione d. Tractat. & ex verbis ipsius Bullæ ibidem relatis ante primam glossam. Neque autem certam habuit notitiam dd. omnium Constitutionum, ac Litterarum Apostolicarum Societatis, vt faretur vterque, prius scilicet dicta glossa 2. sub num. 23. vers. credo tamen. Alter verò d. q. 2. art. 9. in fin. vers. Hac dicta sint. Indeque altera irrepsit eorum æquiuocatio, dum asserunt scholasticos approbatos non esse verè de Societate, sed in via ad illam; quia id intelligitur de Societate sumpta in primo, vel secundo gradu scilicet Professorum, seu Coadiutorum formatorum, qui licet in ea sint præstantiores, non tamen soli eius integrum corpus constituent, sed aliud quoque prædictum scholasticorum membrum concurrit, vt explicatur in dicta Declaratione ad Constitutionem par. 5. cap. 1. sub litter. A. vers. secundo modo, & vers. quare huius nominis, &c. quæ sanè declarationes vim habent Constitutionum, vt statuit idem sanct. memoria Paulus Tertius in eius Constitutione, Incipit Inuicem Nobis desuper Apostolicæ feruituris officium, in vers. Ac quod quascumque, Dat. anno 1543. Pridie Id. Martij, & Iulius Tertius in dicta Constitutione, Incipit, Exposcit debitum Pastoralis officij, in vers. qui quidem Præpositus Dat. anno 1550. Duodecimo Kalendas Augusti, & alij Pontifices successores & firmavit Rota in Romana legati 10. Maij 1617. coram Buratt. dec. 245. sub n. vndecimo, vers. Declarationes autem.

Et ex prædictis tollitur etiam aliud obiectum, quod scilicet præfata consuetudo suffragari non possit Collegiis dictæ Societatis, cuius approbatæ institutionis initium apparet ex allegata Bulla sanct. memor. Pauli Tertij. Dat. Quinto Kalend. Octobris anno 1540.

Quia si probetur articulata immemorabilis ad fauorem omnium Religionum Mendicantium, hæc ipsa vniuersaliter innotuit, ac fauore Ordinis mendicantium introducta, videretur comprehendere Religiones mendicantes successiuè institutas, non tam vigore communicationis priuilegiorum, vt per Horat. Mandos. in d. tract. de Priuileg. ad Instar. gloss. 15. à num. 59. vers. Videndum quoque est, & seqq. usque ad fin. & Roderic. quest. Regular. tom. 3. q. 51. art. 2. vers. Secundo dico &c. attenda præsertim verborum amplitudine, quam bene perpendit idem Mandos.

Mandos. in d. tract. gloss. 14. sub num. 1. & 2. Quam iure proprio, ut in specie tradit idem Mandos. in d. tract. citat. gloss. 11. sub numer. 19. versic. Si ergo Societas &c. & Roderic. quest. Regular. tom. 3. q. 49. dist. artic. 2. in §. Vade ex hoc concludendum est, versic. Societas. Quia cum illa non solum privilegij, sed legis etiam vicem obtineat, l. 1. §. fin. vers. si tamen & in l. in summa in princip. ff. de aqu. pluvi. arcend. l. hoc iure §. 1. vers. Ductus aqua ff. de aqua quotid. & assiu. Ideo facilius comprehendit etiam furatas, ac postea institutas ad l. Arriani §. cunctis quoque legibus C. de Heretic. & Manich. gloss. in cap. Vnic. in verb. mendicantes in fin. vers. qui enim similem de excess. Pralat. in 6. Barr. in l. omnes populi sub num. 64. vers. Si vero continet ff. de iust. & iur. Alexand. consil. 178. In occurrenti casu sub numer. 13. vers. ego pro hoc adduco lib. 2. Gaftr. in cons. 372. Quantum ad illam partem Dotis sub numer. 2. vers. & quod nos. per Cyn. lib. 1. Socie. iun. cons. 76. sub numer. 100. ad fin. vers. vel quia dico lib. 1. Natl. cons. 160. sub numer. 23. vers. Respondetur, & sequitur Mohn. de Primmgen. lib. 2. cap. 6. sub num. 19. vers. quod clarius procedit, & supra sub num. 13. vers. Idque non mirum &c. & comprobatur ex decisi. Pat. 150. sub numer. 5. vers. tamen istis non obstantibus lib. 1. & decisi. 81. numer. 27. vers. Imò quod in fortioribus, ac seq. & decisi. 265. numer. 40. vers. & cum privilegium, ac sequentiis, & decisi. 325. numer. 12. vers. & tale privilegium part. 5. recent. ac sequitur Valenzuel. cons. 79. à numer. 100. vers. nam quoad primum & seq. & latius probat in cons. 146. numer. 30. vers. quare ius per talem immemorabilem.

Non obstat insuper, quod licet allegata consuetudo in Diocesi Hispanen. vigeret, non tamen Societati eiusque Collegijs prodesse posset, cum in dictis Litteris sanct. mem. Leonis X I. fuerint abrogatae quascunque contrariae Consuetudines generales, vel speciales, ac etiam particulares eiusdem Societatis, ut in eis legitur in §. Non obstantibus praefatis &c. Quibus sanè verbis hanc quoque licet non peculiarem Societatis, sed cum aliis mendicantibus communem fuisse comprehensam. Ideoque inutilem omnino fore, ac proinde irrelevantem eius probationem asseritur.

Nam hæc obiectio altiore præsertim indaginem, quam susceptæ disputationis postulat ratio. Ideoque in propositione alterius dubij super meritis causæ erit maturius discutienda. Interèa verò ad effectum, de quo agitur in præsentia satis visum fuit Dominis, quod ex lectura eandem litterarum appareat tam in parte narrativa, quam dispositiva Pontificum intendisse lites, ac controversias inter partes tunc vertentes super propriis Societatis Privilegiis ibi narratis, quibus Collegia prætendebantur abuti in maximum Capitulum, & Parochialium Ecclesiarum præiudicium, finire, ac terminare, ut legitur in §. cum itaque sicuti accepimus, & in §. Nos qui inter Ecclesiasticas personas &c. Constatque etiam, quod in illis litibus, ac controversiis actum fuerat tantum de exemptione per Societatem prætensa vigore dictorum eius privilegiorum patricularium ex attestata Rota in dicta decisi. 645. numer. 4. versic. consideravimus etiam Domini, & versic. Certumque est part. 3. recentior. idemque asserit referens processus ipsos Valenzuel. consil. 151. in princip. versic. Ad quod præsuppono. Quare non videtur ea Constitutio, sine Decretum ob amplitudinem Clausularum derogatoriarum, quæ fuerunt appositæ in parte executiva in §. Quo circa Venerabili fratri &c. extendi posse ad revocationem aliorum, de quibus nec in præcedentibus litibus actum, nec in ipsis litteris mentio vlla facta fuit, Calder. consil. 11. sub numer. 1. versic.

Antonini Diana, Pars IX.

nec obstat, quod sufficient generalis Clausula, de Privilegiis. Paris. cons. 141. num. 15. vers. Iterum in huiusmodi dispositione lib. 3. & firmavit Rota in d. decisi. 645. numer. 3. vers. Responderunt enim Domini, & seqq. part. 3. recentior. sed ad limites ipsius principalis dispositionis restringi, ac moderari debere Clem. 1. in verb. obij gloss. Animarum cura vers. sed hæc clausula & infr. in verb. gratia, ac D. D. de prebend. Rot. apud Cardin. Seraphin. d. decisi. 1193. n. 7. versic. non obstat, quod derogatum sit, ac seq. & S. mem. Greg. dec. 159. num. 6. vers. & non faciunt Clausula derogatoria, ac seq. Reuerendiss. Virgellen. decisi. 48. numer. 22. vers. non obstant secundo & in recent. decisi. 103. sub numer. 5. vers. Derogatio enim, & decisi. 111. numer. 4. versic. & non faciunt clausula derogatoria part. 2. & decisi. 68. num. 3. vers. non obstat quod Papa part. 3. & in decisi. 604. num. 6. vers. Non obstant clausula generales derogatoria part. 4. Non enim potest quævis Clausularum prægnantia supplere intentionis defectum circa ea, quæ in facto consistunt quorum non constat Principem habuisse notitiam cap. 1. de consue. in 6. Paris. consil. 1. num. 96. versic. Prout etiam dicimus, lib. 1. Cardin. Seraphin. d. decisi. 1293. num. 6. vers. non obstat clausula privilegiorum, & S. mem. Gregor. decisi. 164. à numer. 7. vers. præsertim & seqq. & in recent. decisi. 666. sub numer. 7. vers. sed difficultas esset ac seqq. part. 1. & decisi. 739. num. 5. versic. prædictus autem defectus, part. 2. Eoque minus ad tollendam consuetudinem immemorabilem, cuius expressa mentio requiritur, ita ut sublata etiam quacunque consuetudine illa non censetur regulariter abrogata, Paris. consil. 101. sub num. 84. vers. quæ præscriptio, & seqq. lib. 1. & consil. 25. numer. 17. vers. ista enim præscriptio, & seq. lib. 4. Rota penes Burat. decisi. 435. num. 5. vers. secundo dixerunt DD. ac sequenti, & in specie ex prædictis rationibus fuit resolutum in Placentin. Canonica. coram bon. mem. Coccin. in recent. decisi. 614. num. 1. part. 2. confirmata dec. 286. part. 4. ac decisi. 257. eadem part. 4. tom. 2. & dicitur 71. part. 5. Roderic. quest. Regular. tom. 2. quest. 9. art. 5. in fin. vers. & advertendum. Et licet fuerit etiam derogatum privilegij, ac indultis, non tamen fuit derogatum pactis, & contentionibus legitimis, quæ sub eiusmodi generalibus verbis non comprehenduntur, cap. ex multiplici extr. de decem. & propterea cum hæc quoque includatur sub ipsa memorabili, ita ut eius vigore allegari possit quicumque melior titulus de mundo, Roland. consil. 42. numer. 28. vers. quia à pari procedunt, & sequenti lib. 1. & consil. 66. numer. 40. vers. secunda est conclusio, ac seq. lib. 2. Menesb. præf. 151. num. 44. vers. Hæc facit lib. 3. Crayetti. consil. 4. numer. 13. vers. quia consuetudo, Rota in dicta Nonantul. Bonor. coram bon. mem. Cardin. Mantie. in §. proinde, qui habet immemorabilem in vers. Igitur, potest allegare etiam factum, & in §. neque etiam refragatur, vers. & consuetudo, cum aliis relatis per Maderu. Roman. discip. Soc. numer. 2. vers. tanquam ob spatium tanti temporis ac seq. Ideo nec illi derogatum fuisse videtur, ut in his terminis, dum agebatur de relevantia articulorum ad effectum concedendi Remissionem sentit Rota d. dec. 286. sub num. 2. vers. nam facti responsum, & sub n. 3. vers. & quomodo dicitur part. 3. recent.

Neque videtur concludens argumentatio ex eo deducta, quod cum S. mem. Gregor. X V. moderando dictas litteras decreverit Societatem, eiusque Religiosos non teneri Decimas solvere, nisi prout ceteri Mendicantes solvere consueverunt. Urbanas autem VIII. S. mem. reuocata moderatiore illatam tenorem observari statuerit, hinc constet fuisse per S. mem. Leonem abrogatas non solum consuetudines & privilegia particularia Societatis, & quæ ex eis

procederent, sed ea etiam quae cum aliis Mendicantibus habebant communia.

Quia certum est, quod dictae litterae Greg. XV. emanarunt solo, penitentialique fauore, & pro maiori commodo, ac beneficio Societatis, ideoque nullo pacto retorqueri debent in eius odium prout manifeste contingeret si ex eis efficaciter deduci posset huiusmodi illatio; aded praedictialis Societati, quod admittendum non est l. si mancipia ff. de fund. instr. l. quod ibiq. gloss. in verb. distinguit ac Bald. in princip. vers. item in fauore introducto per Principem C. de legibus, l. si in l. si Rufinus sub num. 5. vers. & quatenus, C. de testam. milit. Dyn. consil. 52. super eo quod queritur sub num. 8. vers. sed privilegium in fin. ac num. 8. & pul. respondit Oldrad. consil. 228. quod Fratres Praedicatorum num. 5. versic. non obstat. Paris. consil. 19. num. 46. versic. nam dicta verba, lib. 1. & dicto consil. 141. num. 14. vers. & quia & c. lib. 4. Mandos. de privileg. ad instar. gloss. 8. numer. 8. vers. nam privilegium Decian. consil. 1. sub numer. 140. vers. quia respondeo lib. 3. Franc. Cald. de iur. emphyt. lib. 1. quest. 3. numer. 3. vers. quoniam renouatio & fuit dictum in Ariminen. Castror. 14. Februarij 1642. coram Reuerendissimo Domino meo Decano in Ex. Verum etiam quia & c. In aliis vero posterioribus S. mem. Urbanus nil aliud intendit, (vt ex eis apparet) nisi easdem Leonis litteras renouare, remque ipsam ad eorum terminos potius reducere, sublato quouis speciali privilegio, ut quod ex Decretis Gregorij Societati contra eorum tenorem superuenisset; non autem grauiora illi voluit inferre praedicta, nec ea tollere beneficia, quae non fuerant per Leonem abrogata, vt potest cum aliis mendicantibus communia, prout etiam refert Modern. Lusitan. in eius Tract. de iur. Ecclesiastic. libro 1. cap. 41. num. 195. §. A solutione, vers. Tamen Urbanus Octauus.

Nec inde sequitur alia illatio nuper adducta, quod scilicet Decretum Leonis esset inutile, quando Collegia, circumscriptis particularibus Societatis privilegiis, frui possent adhuc communibus cum aliis Mendicantibus. Quia longè maiora resultabant illis beneficia ex particularibus privilegiis, ob quorum amplitudinem à decimis praetendebantur immunita quaecunque bona etiam extraneis locata, vel ab extraneis conducta, vt ex eodem Decretis colligitur; quam ex adducta consuetudine cum caeteris Mendicantibus communi, quae augmentioribus terminis circumscripta ea omnia non complectitur. Satis est autem ad euitandam obiectam superfluitatem, quod Breue aliquod operetur cap. cum dilectus. §. quia nobis vers. caeterum extr. de consuetud. Cepb. consil. 104. num. 17. versic. Septimo respondeo, Surd. consil. 271. n. 47. vers. & sufficit & sensit Rota, dict. dec. 645. num. 4. in fin. ac infr. par. 3. & dec. 527. sub n. 8. versic. Et superfluitas cessat, part. 4. recens. & ponet Burat. d. dec. 435. n. 7. vers. Quae nec propterea & c. addens, quod potius toleranda foret superfluitas, quam tollatur Ius ecclesiae super pactis, & consuetudinibus fundatum; sed de his alias (vt praemisi) agendum erit in disputatione dubij principalis.

Non obstat demum, quod iam plurimi fuerunt super eisdem fermè Articulis examinati testes in partibus, eorumque didicita testificata, ideoque nouum examen admitti non debeat.

Quia (praeter quod nec testium multitudo facessit negotium, quippe fuerunt examinati ad probanda gesta in quatuordecim & diuersis Oppidis, ac locis amplissimae Diocesis, vt fuit responsum in Siracusan. quartae 1. Februarij 1593. coram bo. mem. Gypsis in §. non obstat, quod Episcopus examinauerit. & in Toletan. Decimar. 28. Februarij 1614. coram Cardin. Cavaler. in qua fuerant pro parte Archiepiscopi potentis remissoria examinari in antecedentibus instantiis centum quinquaginta quatuor testes, vt legitur in eius decisi. 289. num. 1. vers. & licet;

ac seqq. & in Pacen. Decimarum 12. Iunij 1615. coram bo. me. Manzanedo in recent. decisi. 183. part. 4. Nec eorum publicatio nocet Societatis Collegiis, quibus saltem ope restitutionis in integrum consultum esset Affix. decisi. 216. num. 2. vers. semper fuit practicata, Gabr. com. concl. lib. 1. tit. de testib. concl. 21. numer. 48. versic. amplia nam idem Rot. in Seguntin. media annat. 12. Iunij 1598. coram bo. mem. Lissa & in d. Toletan. decimarum coram Seleuc. d. decisi. 715. num. 2. in fin. par. 3. recens. vbi referuntur concordantes. Visa fuit cessare omnis difficultas, quippe Articulo modo exhibitio non sunt iidem protius cum primis in partibus productis, sed substantialiter differentes. In illis enim non fuit deducta immemorabilis cum necessitati requisitis, sed longissima possessio, siue praescriptio à quadraginta, & pluribus annis citra, vt apparet ex eis, ac depositionibus testium tunc receptorum. In his autem deducta fuit explicitè immemorabilis in eius formalitate; ideoque negati non potest eorum admissio, ac Remissoria concessio inxi. theor. Abb. in cap. fraternitatis sub num. 8. in fin. vers. quadam sunt, quae non comprehenduntur extr. de testibus, Rota penes Agid. decisi. 725. numer. 2. vers. modo articuli non bene specificati in prima instantia & San. mem. Gregor. dicta decisi. 191. numer. 3. vers. Non obstat, & Cardin. Cavaler. decisi. 369. sub numer. 2. vers. neque videbatur obstat, & Cocin. decisi. 23. per totum. & in recent. d. decisi. 483. num. 3. vers. Vterius licet ea, part. 4. & in terminis fuit responsum in d. Anconitan. penes Burat. decisi. 392. sub num. 1. vers. non obstat. publicatio processus, & sequenti, & Toletan. decimar. coram Seleucien. in recent. d. decisi. 715. num. 2. vers. non obstat fuisse examinatos alios testes part. 3. ac in aliis.

Postremo non obstat, quod agatur de executione litterarum Apostolicarum, quae ob exceptiones requirentes altiore indaginem retardari non debet.

Quia procedit obiectio, quando litterae Apostolicae, sunt vndique clarae, nullamque requirunt interpretationem, vel liquidationem, prout in casu proposito requiritur, in quo com S. m. Leo praemissa expositione privilegiorum particularium Societatis tantum, ac litium, eorum occasione venturum iusserit Decimam, ac vigesima respectiue solui omnium rerum quae de Iure, vel consuetudine decimari solent Ecclesiis quibus alioquin circumscriptis dictis privilegiis Decima persolui deberet &c. Haec utique ipsa eorumdem verba eiusmodi discussionem praesecerunt, vt constet, de quibus rebus, quibusque Ecclesiis, circumscriptis privilegiis praedictis de iure, vel consuetudine Decimae erant soluendae. Quibusque privilegiis, ac consuetudinibus fuerit ibidem derogatum. Quorum sanè congrua determinatio necessarium facti probationem praecedere postulat, vt certior inde resulter iuris decisi inxi. l. si ex plagis §. in Clivio, ibi, Respondi in causa Ius esse positum, vbi gloss. in ver. in causa ff. ad l. Aquil. d. l. Iudicis, §. de Iud. l. 1. in princip. ibique gloss. in verb. probatis his C. que sit long. consuetud. d. cap. fin. 30. quest. 5. ideoque omnino admitti debet etiam si longiore dilationem exposcat, cum oriat, & prodeat ex ventre ipsarum litterarum inxi. theor. Bartol. in l. 1. §. & parui refert. sub numer. 5. vers. aut alia exceptiones descendunt. ff. quod vi, aut clam. Rota penes Cardin. Seraph. decisi. 980. sub numer. 12. vers. non obstat, quod dicitur & seq. vbi quod alia pars grauat & Burat. decisi. 122. numer. 2. vers. & ista exceptio ac seq. in recent. decisi. 728. numer. 1. & vers. Et ista exceptio part. 2. & 348. sub numer. 2. & vers. facit quod ista exceptio part. 3.

Praedicta vero latius fortè, quam propositae quaestionis exigeret solutio coacti fuerunt Domini asserere, vt emergens haec disceptatio, iam tres ferè annos, variis partium argumentationibus agitata sileat tandem.

dem, ac terminetur. Cum etiam in dubio æquius, ac totius sit probandi facultatem concedere, quam coartare *l. quoniam multi in fin. C. de heret. & Manich cum concord. penes Buratt. decis. 18. num. 3. vers. & Rota, & d. dec. 656. n. 5. vers. & nihilominus, & Coccin. dec. 20. sub n. 4. vers. eog. liberius & in recent. dec. 503. sub n. 2. vers. & Rota part. 2. & d. dec. 277. n. 4. vers. præterea par. 3. ac dec. 240. n. 6. vers. Atque in hanc sententiam par. 4. tom. 2. sufficit enim ad hunc effectum probabilis relevancia Iudicis arbitrio pensanda Bald. in e. licet causam num. 33. vers. dicitur tamen extr. de probat. Rot. penes Cassador. dec. 3. sub num. 1. vers. qua remissio non negatur de dil. & Card. Mant. decis. 312. sub num. 10. vers. unde remissoria, & Card. Casal. dec. 232. num. 2. vers. nam Rotam non solet, & dec. 105. n. 1. vers. præsertim & seq. par. 4. divers. ac in recent. dec. 41. n. 41. vers. cum in istis terminis par. 7. quæ in hoc casu ex prædictis visa fuit Dominis resulari. Necessaria verò, atque concludens ad definitionem causæ refertur post factas probationes Verat. dec. 61. sub n. 1. vers. sed hoc indicari debet & seq. par. 3. San. Greg. dec. 124. n. 3. ver. quantum autem. Quo tempore præmissa quoque, ac alia à partibus adducenda denudò (prout opus fuerit) discutientur. Ne autem diutius quam par sit probationes differantur reserantur Domini eorum arbitrio facultatem prosequendi interea, vel retardandi disputationem dubij principalis, ac processum ad vltiora, ut factum fuit in d. Anconit. seu Auximana flor. 26. Aprilis 1613. coram Buratt. dec. 392. in fin. vers. Verum quia, & in Theatin. seu nullius Abbas. 15. Martij 1641. coram R. P. D. meo Bichio, ac in aliis.*

Atque ita fuit conclusum concedendam esse Remissoriam cum retardatione, vel sine arbitrio, &c. Utraq. parte informante, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Celso.

Maioricēn. Parochialis.

Veneris 28. Iunij 1647.

PLacuit DD. sequendo sensum Sacrae Congreg. Consilij confirmare decisionem sub die 13. Iunij anni præteriti coram me emanatam, in qua resolutum fuit, discernendum esse novum examen in Vrbe, & potuisse Iacobum appellatorem prouocare Andream prælectum ad novum examen, etiam non docto de irrationabili iudicio Episcopi.

Nam quamvis vera sit conclusio, quod pro iudicio Ordinarij semper præsumendum sit cap. in presentia, ibique DD. de renunc. cap. siene de sen. & re iud. Rot. coram Buratt. dec. 635. n. 8. & in rec. dec. 537. n. 14. in fin. part. 1. decis. 36. n. 1. part. 2. decis. 521. in fine part. 3. & decis. 149. num. 8. part. 4. tom. 2.

Præsertim quando mores, & qualitates electi innotescunt eidem Episcopo, ut notat Gonzal. super reg. 8. gloss. 4. n. 117. vers. præsertim, & n. seq. Caputag. dec. 206. per Buratt. dec. 22. n. 30. & dec. 654. n. 4. par. 4. divers.

Ita ut allegans contrarium debeat id plene, & concludenter probare, Barbof. de Paroch. cap. 2. n. 142. Rota in Cremonen. concussus 15. Ianu. 1621. coram Mazzameda, & dec. 164. num. 1. & 2. par. 4. tom. 2. rec.

Nihilominus id venit intelligendum, si ageretur de infirmamda electione ipsius Episcopi, quo casu de dicta irrationabilitate debet sufficiens constare, in quibus terminis procedit dec. 11. coram san. mem. Greg. XV. ubi non obstante, quod benedictus appellasset ad electionem

Ordinarij, & obtento nouo examine, in quo prælectus non comparuit, repertus fuerit idoneus, & vltierus sententiam fauorabilem reportauerit, non propterea cessauit Rota, constare de irrationabili iudicio Episcopi, quinimmo sententiam ad fauorem eiusdem Benedicti latam, esse reuocandam, & ita etiam loquitur decis. 223. impressa post 2. volum. cons. Farinac.

Constitutio enim sanct. mem. Pij V. in ordin. 33. Bull. nou. tom. 2. duas continet partes, alteram, quæ concernit appellationem à præfensa mala electione Episcopi, & prouocationem prælecti ad nouum examen, & in hac nullam probationem præfensæ irrationabilitatis requirit, ut patet ex verbis ipsius Constitutionis, de quibus in §. 7. ibi, Possim iij, qui reiecti fuerint à mala electione huiusmodi ad Metropolitanum, vel si ipsi eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit ad viciniorum Ordinarium, &c. aut alias ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, ac prælectum ad nouum examen coram ipso appellationis iudice, & eius examinacibus prouocare. Quæ verba, cum sint satis clara, nulla indigent interpretatione, l. 3. C. de lib. prat. Aym. cons. 294. sub n. 6. vers. tercio principaliter, Rot. coram Seraph. dec. 762. n. 1. & in recent. dec. 45. num. 5. p. 1. & in his præcisè terminis firmat Gratian. dec. Marchie 97. n. 22. & melius ibidem in addit. num. 7.

Neque ex huiusmodi appellatione præiudicium aliquod inferri Ecclesie, quia talis appellatio non impedit, quominus electio facta per Ordinarium interim debita demandetur executioni, sed tantum operatur respectu deuoluti, ut cauetur expressè in §. 8. eiusdem Constitutionis, & notat Garz. de benef. part. 9. lib. 2. c. 2. num. 246. Gratian. d. decis. Marchie 97. num. 93. Rot. in recent. dec. 656. num. 1. & 2. part. 1. Buratt. dec. 22. num. 11. & 15. dec. 37. num. 1. decis. 625. n. 4. & 5. & dec. 900. n. 5. vers. que appellatio, & num. seqq. Add. ad Greg. dec. 538. num. 7. cum alijs per Lothber. de re benef. lib. 2. quest. 31. num. 126. & 127.

Alteram vero, quæ respicit terminationem causæ, & collationem ipsius parochialis, & in hac præcedere debet præfatio super irrationabili iudicio Episcopi, ibi, Et constituto de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque renocato parochialis magis idonea conferatur, Clausula enim, constituto, importat conditionem, & debet plenè, & concludenter probari, ut latè Felin. in cap. si constituerit numer. 5. de accus. Paris. cons. 41. numer. 14. lib. 4. Rot. decis. 4. num. 5. part. 4. tom. 1. recent. & in his terminis firmatum fuit coram san. mem. Gregor. decis. 11. numer. 2. Riccius in praxi concussus resolut. 363. numer. 2.

Vnde hodie non est discutendum de qualitatibus oppositorum, neque, an electio de digno possit fieri digniori omisso; Esto enim, quod de digniori debeat, ut inquit, text. in cap. quoniam de iure patr. ibi, præficiatur Ecclesia, qui maioribus ianuar, meritis, cap. Metropolitano 63. dist. in fine, Beneuentanae parochialis 13. Iunij 1590. coram Orano inter diuers. dec. 655. num. 1. par. 4. & in Calaguritana dimidijs beneficij 16. Iunij 1603. coram Ortembergio, & disponit Concil. Trid. sess. 24. c. 18. de reformat.

Nihilominus, non ex eo tantum, quod in examine Iacobus enadar doctior erit præferendus Andrea si apparebit, illum, vltra doctrinam; habere alias maiores qualitates, Rota dicta decis. 655. num. 1. part. 4. diuers. & in recent. dec. 521. numer. 1. & decis. 551. tom. 2. part. 3.

Dignior enim dicitur ille, qui est magis utilis, & aptus ad munus, cui præponitur Casarr. in reg. præfatus par. 2. §. 7. n. 4. vers. dignior vero. Sac. de iust. & ier. lib. 3. q. 6. n. 2. corol. 9. Reartizet in summa part. 1. cap. 103. num. 2. Marefch. de cons. ff. par. 1. fol. 283. n. 23. Re. diu. decis. 654. num. 2. par. 4. & coram Buratt. decis. 22. num. 19. & decis. 635. n. 6.

Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 31. num. 155. Rot. decis. 505. num. 4. part. 2. recent. cum relatis in decis. 18. Februarij praeteriti in §. noque urget coram R. P. D. meo Verospio.

Præterquam quod etiam data paritate inter Petrum, & Baroxa, & Peralta quoad habilitatem, adhuc tamen Baroxa, & Peralta essent præferendi, cum in Petro non possunt verificari qualitates maioris ætatis, ac Antiquioris Sacerdotij, quæ in illis concurrunt illoque digniores reddunt, ut resoluit *Rota in decis. Calagurit. benef. de Logrono 27. Aprilis 1646. §. fin. coram R. P. D. meo Roias, & in d. Calag. benef. de Lumberras in fine coram me.*

Minus releuat quod Petrus sit Bacchalaureus, quia cum privilegium per ipsum exhibitum non sit legale, sed suspectum, huiusmodi qualitatem non iustificat, maxime quia compollatis formiter libris in quibus diligentissime solent adnotari nomina illorum, quia huiusmodi gradum assequuntur non fuit repertum nomen Petri, hinc enim suspicio potissimum coadiuvatur, & negatiua convincitur, ut notat *Bartol. in l. ultim. num. 2. C. de reb. cred. & in l. Titia texores 36. num. 2. ff. de leg. 1. Truncacia. var. resolu. lib. 2. tit. de fide instrum. resolut. 2. num. 3. cum alijs relatis in d. decis. 10. Decembris praeteriti in hac causa emanata coram R. P. D. meo Verospio, & 31. Maij praeteriti in §. verum cessat coram me, ac propterea privilegium non est admittendum in præsentî casu cum in civilibus sola suspicio falsitatis pro falsitate admittatur, ut notat in l. iubemas 24. C. de prob. Alex. cons. 57. sub num. 6. lib. 1. Grat. cons. 60. num. 19. iib. 2. Menoch. de presump. lib. 1. quest. 99. num. 5. Rota coram Caputaq. dec. 4. num. 3. p. 2. & firmat utraque decisio R. P. D. mei Verospij.*

Nec demum obstat prætenfa iniusticia Senten. de qua agitur deducta ex eo quod illa loquatur de duobus dimidijs beneficijs, & tamen beneficium vacaverit integrum per obitum Martini de Vea, & de integro beneficio loquatur Sententia in lara ad fauorem Petri, Quia licet beneficium tempore vacationis esset integrum, fuit tamen postea diuisum in duas partes, ut patet ex decretis Ordinarij datis in hodierna propositione huius causæ. Certum autem est quod Ordinarius potest beneficia diuidere propter utilitatem, & multipliciter Clericorum indigentium ex inueterato stylo, & consuetudine eiusdem Ecclesie Calaguritanz, quæ remanet probata ex dispositionibus testium hodie datis.

Fuit itaque resolutio Sententiam Rotalem esse confirmandam utraque parte informant.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Bicchio.

Montis Cassinen, Parochialis.

Veneris 8. Februarij 1648.

IN possessione Parochialis Ecclesie sub inuocatione S. Martini ad Iudaicam dixerunt Domini dandum esse mandatum de manutenendo *Francisco Salsello* proniso ab Abbate Montis Cassini, quia ille possidere probauit per publicum instrumentum apprehensionis possessionis, quod nisi ex aduerso probetur tunc alium possedisse. Iustificatur ad obtinendam manutentionem l. pradia ubi notat omnes ff. de acq. poss. Rot. penes Greg. XV. decis. 138. num. 1. penes Cocc. decis. 14. h. 5. & alias sapissime.

Abque alia discussione vel exhibitione tituli quæ in hoc summarissimo iudicio neque in beneficialibus necessaria est, ne liceat cuique possessores molestare *Abb. in cap. in litteris n. 27. de rest. spoliar. quem secuta est Rot. decis. 212. num. 8. coram S. M. Gregor. XV. decis. 13. num. 3. & seqq. coram Reuerendiss. Virgellen. ubi respondetur omnibus contrarijs, & dicitur illa forsitan procedere in tribunalibus secularibus, quæ cum solum se interponant ad coadiuandos prouisos à Papa, aut ab Ordinario, consequenter etiam titulum exhiberi exposcunt decis. 698. num. 3. p. 2. recent. decis. 242. num. 16. inser impress. apud Cinc. de consib. decis. 328. n. 8. decis. 402. num. 10. & 11. decis. 589. apud Modern. de manus. & fuit dictum in Montis alti beneficij 18. Maij 1646. itaque coram me.*

A qua receptissima conclusione non potest in casu nostro recedi eo, quod cum agatur de beneficio seculari quale dicitur, quod Clerico seculari solet in titulum conferri, non attendo an Collator sit secularis, vel regularis *Felin. in cap. in nostra sub num. 44. de rescrip. Gonzal. super reg. 8. Cancel. gloss. 8. num. 38. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 34. num. 7. ius resistit collationi de eo factæ ab Abbate Montis Cassini ad text. in cap. omnes Basilica 17. quest. 7. ac tradita per Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 21. num. 1. & propter resistendum etiam in summarissimo possessorio requiritur titulus saltem idoneus ad præscribendam *esp. cum persone de priuileg. in 6. Casarr. pract. quest. lib. 3. quest. 19. num. 11. Gratian. discept. 370. num. 15. & sequentibus Rot. decis. 646. num. 9. apud modern. de manus.**

Quia licet secundum priorum Canonum regulam omnes Ecclesie in eius Episcopi potestate consistant, in cuius Territorio sunt, ut habetur in d. cap. omnes Basilice, exinde non prohibetur quin etiam Abbat regularis habere possit in eodem territorio collationem beneficiorum secularium, ut post *Abbatem, & alios ibi allegatos dixit Rota decis. 578. sub num. 2. vers. nam esto par. 1. recent. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 34. num. 8. sed solum resultat iuris existencia pro Episcopo, quæ non impedit quominus aduersus priuatum, nempe Ioannem Baptistam Martuccium de hoc ipso beneficio se prouisum prætendentem dari debeat manutentio *Abb. in cap. 1. num. 4. ut lit. penden. Marsic. var. resol. lib. 1. cap. 11. sub num. 46. vers. quapropter, ubi ait aliud esse possidere iure communi resistente, & prohibente quasi possessione, aliud possidere ius aliquod aduersus quamdam presumptionem iuris quasi possessionem, nec vehementer ei resistit Seraph. decis. 970. num. 5. decis. 1047. num. 10. Burat. decis. 222. num. 9. Rot. inter recent. decis. 752. num. 5. part. 2. cum alijs allegatis à modern. Perusino de manus. obseruat. 44. num. 56. & sequentibus. Præter quod versatur extra terminos huius questionis, quæ forsitan caderet, si ageretur de manutenendo Abbate in quasi possessione conferendi beneficium seculare existens in Diocesi alterius Episcopi; at beneficium hoc situm est in territorio Montis Cassini, & agitur de manutentione Clerici secularis illud possidentis cui nullatenus ius resistimus fauet cum beneficia secularia à secularibus possideri debeant *esp. cum de beneficio de preben. in 6. Menoch. de arbit. cas. 20. num. 86. & 87. Gonzal. super. regul. 8. gloss. 7. n. 6. Azid. decis. 162.***

Nec pariter resistit possessioni Salselli dispositio Sacri Concilij Tridentini sess. 24. de reformatione cap. 18. mandantis prouisiones Parochialium fieri præuiso concursu, quam dispositionem S. M. Pius V. in Constit. 13. inter eius impress. Bullar. rom. 2. mandauit seruari sub decreto irritanti, quod inficit titulum, ac possessionem eius vigore subsecutam *Ment. 40. num. 8. recent. m. Coccino decis. 51. num. 4. Rot. inter recent. decis. 48. num. 2. & seq. par. 5. Nam Salsellus fuit proniso præuiso concursu per Abbatem Montis Cassini tanquam loci Or-*

dinarium; an autem idem Abbas potuerit indicere concursum, & beneficium conferre, videndum erit in petitorio, & interim danda est manutentio Salsello possessori *Ménoch. de resim. remed. 3. num. 737. Lothber. de re benef. lib. 1. quest. 33. num. 23. & lib. 2. q. 45. num. 38. Seraph. decif. 287. num. 4.*

Non obstat posterior possessio Iudicis autoritate capta à Martuccio aduersario, quia cum Iudex nollet processerit non priuauit Salsellum sua anteriori possessione, in qua propterea venit manutentendus *Felin. in c. diluens l. 1. sub num. 1. vrs. fallit secundo de rescript. S. M. Greg. XV. decif. 9. num. 8. dec. 46. nuti. 5. decif. 105. num. 5.* vbi allegat concordantes *Mart. Andr. decif. 1. num. 6.* Et nullitas est euidentis, quia processit non citato Salsello possessore, vt debuit *iuxta text. in cap. licet Episcopus de prebend. in 6. l. fin. cod. si per vim, vel alio modo. Ménoch. de recup. remed. 1. Rot. dec. 172. & 412. vtrouque num. 3. part. 4. diuers. quamuis (est negatur) Salsellus esset intrusus, quia etiam intrusus est citandus nisi ex actis constet de notoria intrusione, nullumque profus competere defensionem *Franc. in cap. ex ratione num. 29. de appellat. Gabr. conf. 31. n. 26. lib. 2. Rot. decif. 234. num. 1. apud Modern. de manut. dec. 211. num. 1. part. 2. rec. decif. 187. num. 1. part. 3. vbi dicitur quod etiam merus executor, quando adest possessor tenetur eum citari facere.**

Quo magis ergo executor mixtus qui debet partes iudicis assumere, & procedere seruatis seruandis *Felin. in cap. de cetero num. 9. de re iudic. Card. con. 75. n. 1. Ménoch. dec. 7. de re spol. Achill. decif. 6. num. 5. super reg. de trienn. Seraph. dec. 1056. num. 2. Rot. inter recent. decif. 51. n. 9. part. 7.* qualem fuisse eum à quo in executionem litterarum Apostolicarum aduersarius obtrinit immissionem constat, quia in dictis litteris adest clausula dummodo de tempore presentium alicui non sit ius quæsitum, nec non amoto quolibet illicito defentore, quæ clausulæ efficiunt, vt executor non sit merus, sed mixtus, vt de prima tradit *adden ad Greg. XV. decif. 413. sub num. 4. circa fin. Rota coram eodem Greg. XV. dec. 91. num. 2. coram bon. mem. Bursat. decif. 651. num. 4. & 6. & in Nullius, seu Baren. Beneficij 20. Martij 1626. coram Rauerend. Vigell. in Pistorien. Theaurariæ 31. lanu. proximè præteritis coram R. P. D. meo Ghislerio, & de altera Caualer. dec. 478. num. 4. Bursat. dec. 746. num. 6. & 7.*

Et ita decelsum vna tantum parte informante præuiliis tamen pluribus citationibus aduersarij.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
coram R. P. D. Verospio.

Toletana Decimarum de Capilla.

Luna 2. Martij 1648.

Post comprobatam ab Excellentiss. D. Duce de Beiar memorabilem possessionem exigendi decimas in ditione de Capilla ex pluribus testibus de fama quoque et privilegij Apostolici deponentibus, & latam super vtraque probatione sententiam in iudicium deinde transactam, Agentes clar. mem. Cardin. Infantis tunc Archiepiscopi Tolerani, ad retardandam rei iudicatæ executionem, diuersa probationum genera produxerant, quæ coram Emin. D. Card. Verospio sub die 16. Decem. anni 1636. ex irrelevantia fundamentò reiecta, hodiè vero coram me in eius locum subrogato ad disputationis trutinam reuocata, iterum Domini declarant irrelevantia; quia immemorabilis decimarum exa-

ctio ab ipso Duce concludenter iustificata prædictis exceptionibus elidi non potuit non excludentibus immemorabilem per uel esse iuxta dispositionem *text. in l. 1. & 2. ff. de excepti. l. quingenta C. de prob. & fore necessarium notat Bald. in l. frustra n. 2. de probat. Bart. in l. genero n. 4. de iis qui notantur infam. Franch. in cap. 1. in l. notabili de prescrip. lib. 7. Aym. conf. 201. num. 29. & conf. 226. n. 8. Rot. dec. 190. n. 2. p. 2. diuers. & coram Greg. 201. n. 3. Sine ad destruendam intentionem Actoris proponatur exceptio, siue ad certam eiusdem probationem elicendam, cum non solum Actoris intentio, sed eius quoque peracta probatione certa pariter, ac concludenti debeat exceptione refelli, vt notat *Bart. in l. admonendi num. 50. ff. de iur. iur. Iason in l. ad hæc num. 15. in fin. in 10. limitatione C. unde legitimi, Abb. in c. in presentia n. 5. de prob. Rgr. coram Man. dec. 274. num. 4. & in Rauen. censuum 29. Martij 1621. coram Manzanedo relata post Cenc. in add. dec. 64. n. 5. & 6. licet si dubia præcessisset Actoris probatio, dubia quoque posset exceptione refelli iuxta *conf. Surd. 505. num. 6. & dec. Rot. 229. num. 33. par. 6. rec.* In quibus terminis procedunt allegati DD. & alij ab Informantibus adducti.**

Nec proinde immemorabilis virtus elidit titulus acquisitionis duobus Instrumentis ex aduerso comprobatis, in quorum altero continetur donatio Status de Capilla cum omnibus decimis, portoriis, atque procentibus collaris Ioanni Nunez ab Henrico Rege Castellæ, in altero vero eiusdem Principatus legitur facta venditio per ipsomet Ioannem antecessoribus moderati Ducis, quæ acquisitionis initium inde conuincat exclusiuum immemorabilis *iuxta. gloss. in c. 1. de prescrip. lib. 6. in verbo memoria, & not. ibi Io. Andr. in fin. gloss. in cap. illud in verb. inconcussa eod. tit. Rot. cor. Greg. dec. 467. num. 6. & coram Andr. dec. 56. n. 5.*

Vtrumque enim Instrumentum ab Agentibus Archiepiscopi Toletani productum officere non potest moderno Duci, qui neutri inuitur, vt respondit *Rot. coram Crescenio dec. 21. n. 4. de prob. & in dec. 731. n. 20. p. 1. diuer. & dec. 56. num. 22. p. 7. rec.* quamuis eius Antecessores altero ex iis producto vti fuerint in causa dum ipse iure proprio, & ex peculiaris titulo Maioratus non autem hæreditario causam proponitur, vt probat *text. in l. Modestinus. ff. de excepti. & in l. 2. C. de fid. Instr. notat Alex. in l. 2. C. de eden Tiraq. de nobilit. c. 37. n. 7. Rota coram Seraph. dec. 1314. n. 2.* Eaque productio facta fuit causa diuersa, vt notat *Bald. in l. 2. n. 22. C. de eden. & in cap. causam, qua 10. n. 8. de test. vbi etiam Ave. n. 31. Dec. in l. conditione n. 7. C. de inst. & subst. Soc. sen. conf. 122. n. 8. lib. 4. Rimin. iun. conf. 213. n. 20.* Quinimo adducta instrumenta solum ostendunt acquisitionem ius Principatus, non autem decimarum, quod vti ab eo diuersum, ac independens, inde argui non potest ex Regia liberalitate donatum, *argum. text. in l. inter stipulantem §. Sacram. ff. de verb. oblig. & in l. fin. ff. de calumniat. Bart. in l. Papinianus. num. 2. ff. de vinoribus Alex. conf. 66. n. 7. & in his terminis arguit Berran. conf. 350. n. 1. & 8. Ludou. Bell. conf. 57. n. 26.* Quamuis expressa eorundem mentio præcesserit in instrumento donationis, cum illa solum intelligi debeat de ea specie decimarum Regi debita ratione temporalis dominij, siue ex mercium emptione ac venditione, siue ex earundem introductione in portus Maris, siue demum ex piscatione retrahenda, de quibus meminit *Bald. in conf. 419. n. 1.* eas proprie decimationes asserens appellari *Lasart. de decim. cap. 19. num. 30. Fontanell. de pact. nupt. clausula 4. gloss. 19 p. 1. n. 82. Guet. de Gabell. q. 1. n. 13. Masfrill. de Magistr. lib. 3. cap. 10. n. 305. Malin. de iust. & iure. dispnt. 662. n. 6.* attenta præsertim potestate donatoris decimarum spiritualium omnino incapacis, à qua eiusdem voluntas, ac subsequuta decimarum donatio declaratur in specie decimarum temporalium laicis quoque personis, compe

competentium ex *not. cap. Daiberum* 1. *quest. 7. & in cap. cum super Abbacia de offic. & potest. Deleg. & notae ibi glossa in verb. mutuo aduersariis, & in l. Lucius Titius §. Imperatorem ff. ad municipal.*

Neque Apostolici priuilegij fama à Testibus Ducis abundè probata desinitur vel ex aliis testibus ab Archiepiscopo Toletano productis de contraria usurpationis fama deponentibus, ex quibus incerta, & incertans reddi videtur altera fama aliorum depositione testium comprobata pro parte Ducis contra dispositionem *text. in cap. de parentela* 35. q. 6. constantem, & inuariabilem requiritentis *notat Bald. in l. conuenticularum n. 8. C. de Epif. & Cl. Res. conf. 3. n. 48. & 49. vol. 1. Surd. conf. 151. n. 79. Rot. coram bon. m. Coccino dec. 68. num. 18.* Vel quia aliqui ex eisdem testibus Ducis nullam causam reddunt, vt fama ipsa processerit, ad cuius tamen expressionem adstrictos esse quamuis non interrogatos aduertit *Jacobin. à S. Georgio in l. testium fines §. eiusdem quoque n. 14. ff. de testam. Alex. conf. 72. n. 9. lib. 1. & conf. 25. n. 6. lib. 4. Betrans. conf. 101. num. 6. Ruin. conf. 51. n. 14. lib. 5. & alij relati per Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 42. num. 16.* Alij verò eam ex Maurorum expulsionem deducunt mediante huius familiarum virtute sequuta, quae tamen causa ex publicis Historicorum monumentis erronea conuincitur Ferdinando Regi expulsionem ipsam adhibentibus per annos 143. aure delatum in hanc familiam Capillae Dominium, ac consequenter famae probationem infringit, vt *notat Bart. in l. de minore §. plurimum n. 18. ff. de quest. & ponderant Aym. conf. 366. n. 45. Roland. conf. 30. n. 48. lib. 1. Alex. conf. 173. n. 11. lib. 6. & alij plures relati per Cyriac. contr. 150. n. 47.*

Testes enim supra fama usurpationis examinati praeterquam pluribus exceptionibus repelluntur in praeterita decisione deductis, neque eam concludunt per necessesse, sed solum ex proprio iudicio, & per possibile contra dispositionem *text. in l. Neque natales C. de probar. & l. ad probationem C. eod. tit. l. non hoc C. unde leg. v. cap. cum contingat de offic. deleg. notat Bart. in l. quid tamen §. si arbiter ff. de recept. arbitris sub n. 3. & in tr. de testimonij n. 12. Tindar. in tr. de test. par. 1. c. 1. n. 5. Rota coram Verall. decis. 264. n. 13. part. 3. & in dec. 151. n. 10. & 317. n. 4. par. 4. 1. 2. rec. neque percituitur tempus ante licentiam motam, prout fore necessarium aduegit *Abb. in cap. ex quadam n. 3. de test. Henric. Boich. in c. 1. §. super eo n. 6. de eo qui cogn. uxor. sue Cros. in trall. de test. n. 368. Rota coram Verall. decis. 413. n. 1. part. 2. coram Greg. dec. 325. n. 13. & coram Seraph. 1103. n. 4.* Ideoque cum haec fama posterior oriri potuerit post motam litem, nec incertam reddidit praecedentem à testibus Ducis iustificatam, nullis ante litem motam contrariis probationibus debilitatam, vt ponderant *Rot. in Tullen. sponsalium 21. Iunij 1620. coram Sacrato par. 4. tom. 2. dec. 232. num. 21. in rec.**

Testes verò pro parte Ducis de priuilegij fama sine causa deponentibus hinc reitici non valent dum non arctantur ad oppressionem causae per corporis sensum exterioriorem innorecentis, vt *notat Bald. in l. solum C. de test. num. 22. & 23. in c. praeterea n. 10. de test. vbi ad hunc effectum satis esse asserit, vt testis se publicè audiuisse concludat quia sensus decipi non potest circa proprium obiectum auditus conf. 168. num. 19. vbi attestatur Rota coram Verall. decis. 7. num. 1. part. 2. & 289. part. 3. & coram Cassad. decis. 3. num. 10. de probat. coram Casal. decis. 234. coram Andr. decis. 45. numer. 6. coram Gregor. dec. 173. num. 2. vbi latè *Add. n. 10. & dec. 351. n. 1. part. 2. rec. & in Hieracen. Iurispatriatus 15. Aprilis 1613. coram bo. m. Card. Verospio.* Quae sanè fama ideo ex aliorum ratione testium erronea non infringitur, quatinus nec talis illa conuincatur ex praedictis Historicorum monumentis. Hi enim adscribendo Ferdinando Regi victoriam non proinde excludunt, quia virtute*

Procerum huius familiarum potuerit quoque contingere Maurorum eictio ab eodem Statu de Capilla, postquam maximè ex aliis Historicis, testibus, ex aduerso productis ostenditur Iacobum de Zuñiga auctorem moderni Ducis sub Rege Alphonso per 14. annos ante in Bello Tolosano strenue pugnaſſe, ibique praclarum praebuisse specimen fortitudinis irrumpendo omnium primus in Castra Maurorum, contractis catenis ferreis, quibus illa muniebantur, in cuius praclari facinoris memoriam gentilitio stemmati postmodum anulo addidisse, vt fuit in praeterita decisione ponderatum, inde enim nec possibilitas excluditur, quin immo maxima resultat verisimilitudo quod subsequuta postmodum expulsionem Maurorum interfuerit Iacobus.

Et ita vtraque &c.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE
coram R. P. D. Ghisleria.

Calaguritana beneficij de la Casa de la Reyna.

Luna 27. Martij 1648.

POSTquam in hac causa sub die 15. Dec. 1645. fuit resolutum, mandatum Ordinarij Calaguritani directum Beneficiatis de praesentando; & praesentationem factam à dd. Beneficiatis de persona Iosephi de S. Clemente, nec non collationem ab eodem Ordinario factam de beneficio, de quo agitur, cum aliis inde sequentis esse attentatam, & iuxta stylum huius S. Tribunalis esse apponendum sequestram non esse reuocandum, prout praetendebatur à Iosepho procedendo ad vteriora in disputatione super adiacatione beneficij, fuit resolutum Francisco Diaz de Medina digniori esse adiudicandum beneficium. Siquidem cum tam ipse, quam Ioseph in partibus fuerint ab Examinatoribus renouati habiles, & idem, & in vtroque concurrant requisita Motus proprii Clem. VIII. in pari habilitate obtinere debet Franciscus, qui maioribus gaudet meritis, & dignitatibus *c. si forte 65. dist. c. licet ergo S. q. 1. Gutier. conf. 44. n. 10. Sarmen. in reg. de infirm. q. 15. n. 21. Ret. in Toletana Canonicatus Penitentiariae 22. Aprilis 1641. vers. quantum coram R. P. D. meo Cerro, & ita passim in istis beneficiis Calaguritans, vt in Calaguritana beneficij de Rinias 9. Iana. 1629. coram R. P. D. meo Decano in Calaguritana beneficij de Logrono 27. April. 1646. coram R. P. D. meo Rojas in alia Calaguritana pariter de la Casa de la Reyna 4. Iulij 1646. coram R. P. D. meo Verospio, in eadem sub die 16. Iana. 1647. coram R. P. D. meo Riccio, & in Calaguritana beneficij de Cornago 28. Iunij 1647. vers. praesertim coram R. P. D. meo Ottobono.*

Quod autem Franciscus maiori gaudeat dignitate, & qualitate euidenter probatur, quia est Sacerdos, vt ex litteris patentibus sui Ordinarij, & Sacerdos concurrens cum alio hac qualitate carente semper in adiacatione beneficij est praerendus, etiam si Capellania non requireret Sacerdotium, quia est dignior respectu Ordinis Ptesbyteratus *Gut. conf. 2. n. 22. Rota in Calaguritana beneficij de Cornago 5. May 1639. coram me, & in ead. 7. Iunij 1641. coram R. P. D. meo Carillo in sacrad. Calaguritana beneficij de Corn. 27. Apr. 1646. coram R. P. D. meo Rojas, & deinde in simili causa Calag. beneficij de la Casa de la Reyna 4. Iana. 1646. coram R. P. D. meo Verospio, & in Calaguritana beneficij de Lumbrias sub eadem die coram R. P. D. meo Ottobono, in maiori etate constitutus, cum in lucè prodierit 28. Sept. 1605. Ioseph vero prima Iunij 1623. vt ex fide Baptismi vtriusque*

Gutier. d. conf. 2. numer. 28. Bald. conf. 167. in fin. vers. & in dub. lib. 4. vbi argumento l. final. ff. de fide instrum. tenet quod in dubio in beneficiis conferendis præferendus est senior, quem sequitur Barbax. conf. 23. in fin. vol. 1. & dixit Rota in dicta Calaguritana beneficij de la Reyna coram R. P. D. meo Verospio, vbi quod in beneficiis conferendis semper est præferendus senior, prout resoluit in Calaguritana beneficij de Brinas prima Iunii 1628. coram Reuerendiss. D. meo Decano vers. Secundo quia est senior, ac in d. Calaguritana beneficij de Logrono coram R. P. D. Royas §. Vltimus, dictus Ioannes est ætate senior, multo tempore inseruit Ecclesiæ, & in absentia Parochi Sacramenta ministravit, exercendo curam animarum in Ecclesia Oppidi de Augustiana Calaguritan. Diocesis, quæ qualitas fuit ponderata in Ripana parochialis 27. Iunii 1608. coram Sanctiss. D. N. relata per R. P. D. meum Verospium in dicta Calaguritana beneficij de la Casa de la Reyna 4. Iulij 1646. §. Has vero maiores post medium vers. Et quod alias animarum curam, & fuit dictum in ead. Calaguritan. 16. Iunij. 1647. coram R. P. D. meo Bichio, quas qualitates molitur facit pro prælatione reportanda in beneficiis adiudicandis Rota in d. Calaguritanis coram Reuerendis Patribus Dominis Decano, Roia, Bichio, Verospio, & Ortohono, & passim vbi agitur de aliquo præferendo data paritate, & quod in viroque concurrant requisita dicti Motus proprii Clementis VIII.

Non obstat quod Iosephus vltra approbatio em Examinatorum de partibus habebat præsentationem Beneficiorum, cuius vigore fuit institutus ab Ordinario habente legem sibi præfixam in d. Constit. Clementis VIII. super prouisione beneficiorum in Ecclesia Calaguritana, vt debeat instituere illum, quem ex approbatis sibi præsentauerint Beneficiati, quæ qualitates non concurrunt in Francisco, qui quamuis se opposuerit, non fuit præsentatus à Beneficiariis, nec ab Ordinario institutus, cum non posset institui, qui non fuit præsentatus. Quia obiectum procedit in casu quo non processit appellatio interposita à relatione Examinatorum, secus autem quando per appellationem vnus ex oppositoribus à mala relatione Examinatorum, interpositam negotium fuit deuolutum ad hoc Sacrum Tribunal; Ratio est quia tunc impossibile est quod Beneficiati præsentent, cum propter appellationem, & litis pendentiam super titulo beneficij ligatæ sint eorum manus, vt non possint amplius præsentare, ad quod faciunt text. expressi in cap. 2. vt lit. pend. in 6. quos procedere etiam in præsentatione tradit Calde. conf. 1. vt lit. pend. conf. 18. Iur. patronas. Lap. alleg. 22. num. 3. ita tenet Garz. de benef. part. 5. cap. 9. num. 218. vbi allegat resolutiones Rotaales in istis terminis Lotzer. de re benef. lib. 2. q. 20. n. 2. & seq. Rota coram Cauall. dec. 56. n. 1. & quatenus præsentent, præsentatio non debet attendi, cū sit attentata, & nulla; vnde Rota in supradictis duabus decisionibus in hac causa factis censuit, præsentationem Beneficiorum, & collationem Ordinarij de beneficio, de quo agitur, factam Iosepho esse attentatam, & in earum executionem fuit iuxta stylum Tribunalis appositum Exequstrum. Ita quod cum in hoc casu tam præsentatio, quam collatio habeantur, ac si non essent factæ, & remaneat beneficium vacans, loco arbitrij Beneficiorum succedit arbitrium Sacræ Rotæ vbi pendet causa appellationis iuxta text. in Clem. Auditor de rescript. & in puncto ita respondet Rot. in supra alleg. Calaguritan. beneficij de la Casa de la Reyna 16. Ianuarij 1647. coram R. P. D. meo Bichio in §. Non obstat quod, & in §. seq. & per consequens beneficium est digniori adiudicandum, qui de iure debet aliis præferri ex supra allegatis.

Minus facit quod dictus Franciscus habeat alia duo beneficia, nempe integram portionem in Parochiali

Ecclesia de Anguciana, & aliam similem de Saxa Calaguritanæ, seu Borgen. Diocesis, Regula autem est, quam sequuta fuit Rota in Calaguritana beneficij coram Seraph. dec. 767. num. 1. quod non habens beneficium præferendus est ei, qui habet, c. is, cui de praben. in 6. Rota dec. 26. n. 2. eod. tit. in nou. cum alijs alleg. Si quidem placuit responsio quod cum in Francisco plures supra relatæ qualitates concurrant, merito venit præferendus, licet sit beneficiatus, & præsertim cum testes formiter examinati, pro eodem Francisco deponant beneficia, quæ possidet, iuncto etiam beneficio de quo agitur, ad quod se opposuit, considerata penuria temporum præsentium, & tenuitate fructuum dictorum beneficiorum non sufficere pro eius congrua sustentatione, & cum in illis possit deseruire per substitutum, vt deponunt testes, cessat tum obiectum pluralitatis beneficiorum, quod non intrat in beneficiis simplicibus quando primum non sufficit ad honestam vitæ sustentationem, ad latè tradita per Garz. de benef. par. 11. c. 5. n. 264. & 307. sequendo. Innoc. in c. fin. de Cler. non residen. n. 1. & in c. cum iam dudum n. 2. & 4. de prab. Lap. Card. Rebus, & alios per cum ibi relata. Tum obiectum incompatibilitatis, quæ cessat, quia ista beneficia sunt inter se compatible, & possunt deseruire per alios, nec onus inferendum est præcisum, sed casualium respectu scilicet fructuum quos, qui non inseruit, non percipit. Hinc est, quod Gonz. super reg. 8. gloss. 5. n. 25. tenet Constit. Synodalem Calaguritanam, dum dicit in fine, omnia beneficia illius Diocesis esse seruitoria, esse intelligenda non respectu incompatibilitatis, sed respectu fructuum, quia non recedentes illos non percipiunt, & tollitur omnis difficultas, cum supradicti testes pro Francisco examinati deponant prædicta beneficia Oppidorum de Augustiana & de Saxa, & de la Casa de la Reyna esse simplicia, seruitoria, & nullum ex eis requirere residentiam personalem, nam in omnibus illis deseruire solet per Capellanos, & si Francisco adiudicetor supradictum beneficium, de la Reyna posset in illo personaliter, inseruire, & in alijs apponere Capellanos.

Denique nulla ad hunc effectum est habenda ratio quod Ioseph fuerit decoratus gradu Baccalaureatus, Tum quia qualitas Sacerdotij efficit Franciscum longè digniorem iuxta vulgata per Valez. conf. 142. num. 111. & plurib. seq. qui in specie sub num. 121. post Frat. Pet. Boll. dicit fuisse semper Sacerdotij statum cæteris honore præclariorem, ac fulgidiorem, hinc Sacerdos dicitur habere vim duorum testium iuxta gloss. in cap. Monachus 7. distinkt. quam probant alij congesti per Franc. Anton. Conf. conf. 40. n. 15. quod cautum non reperitur in gradu Baccalaureatus, & tamen etiam cum Sacerdotio concurrunt in eodem Francisco tot aliæ maiores prærogatiuæ superius ponderatæ, & in terminis quod gradus in Theologia non faciat quem esse præferendum Sacerdoti latè Gutier. d. conf. 2. num. 2. vers. Non obstat. Tum ex quo Iosephi gradus Baccalaureatus fuit assumptus 24. Apr. 1615. nedum lite pendente, imò pene biennio post oppositionem ab eo factam de anno 1643, & propterea tanquam gradus acquisitus lite pendente non debet ei suffragari, & sic affectatè assumptus, quæ affectatio impedit, ne factum profit affectanti ex congestis a Sur. conf. 381. num. 96. & duob. seq. Hinc est, quod privilegia data Officialibus non habent locum in procurantibus officia secundum Bart. in l. Vniuersi C. de legation. lib. 11. Roman. in l. si vero §. de viuo in 36. fallent. ff. solat. marrim. & de alijs similibus nuper graduatis, vel aliquod officium assequatur latissime idem probat Felin. qui alijs pluribus conclusionem exornat in cap. final. n. 3. cum sequen. ff. de testib.

Accedit supradictis, quod Iosephus inuodatus censuris ob recursus ab ipso habitos ad Iudices laicos ex deductis in vltima decisione in hac causa remanet incapax

capax adiudicationis beneficij, de quo agitur iuxta tradita per Rotam dec. 83. n. 17. & 18. part. 7. recent.

Ex quibus utraque parte informante fuit dictum beneficium esse adiudicandum Francisco.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE
coram R. P. D. Bicchio.

In Causa Colonienſi Decanatus.

Veneris 15. Maij 1648.

TAnquam vacantem per resignationem in manibus Serenissimi Ducis Neuburgi factam à Guillelmo Bone possessore Decanatus Collegiatæ Ecclesiæ Beatissimæ Virginis in Dusseldorf, ad eundem Decanatum Iacobus Merchen electus fuit à Capitulo dictæ Ecclesiæ sub die 6. Decembris anni 1637. & secuto intra duodecim dies dicti Guillelmi obitu, idem Dux titulo hereditario Ducum Montensium, quibus Bonifacius Pontifex eius nominis XI. huius Decanatus Iurispatronatus concesserat, presentavit Iacobum Linichium, inter quem, & Ducem illi adhaerentem ex vna, & Merchen ex altera, moto desuper iudicio coram Officiali Colonienſi, hic per sententiam diffinitivam pronunciauit, electionem Capituli esse confirmandam, & electum pro confirmatione obtinenda ad Eminentiſſimum Archiepiscopum Colonie remisit, salvo, & reservato Domino Duci Neuburgi asserto iure nominationis, seu presentationis in petitorio. In cuius sententiæ executionem electus Archiepiscopi confirmationem successivè obtinuit.

Non obstantè appellatione ab huiusmodi sententia per Dominum Ducem interposita intra legitima tempora, qua ex rescripto Signaturæ Iustitiæ simpliciter admissa, eiusque causa commissa Rotæ, prodit in primis cognitio super possessione Decanatus capta à Iacobo electo, quæ visa est nullius esse momenti: huc capta fuerit antequam Archiepiscopus electionem confirmaret, quia tunc resistere aperitissima iuris dispositio in cap. *avaritia de elect. in 6.* quam procedere, tam in dignitatibus, quam aliis beneficiis ob identitatem rationis notat ibidem. *Archid. sub num. 2. versic. nullus. Franc. num. 2. vers. sed certè, & reiecta contraria opinione. Gemin. & Lambert. id ipsum firmat Gabr. conf. 199. n. 4. lib. 1. Mareſcor. var. resol. lib. 2. cap. 35. num. 47. Ret. penes Crescen. dec. 6. num. 11. de iurepar. dec. 261. num. 3. vers. neque etiam obstat penes Curd. Mantic.*

Sive capta fuerat post obtentam confirmationem, cum enim confirmatio emanaverit in executionem sententiæ, à qua victus intra legitima tempora appellavit, & deinde Signatura iustitiæ causam appellationis simpliciter commisit, tam ipsa confirmatio, quam possessio subsecuta, & quicquid aliud medio tempore gestum fuit, attentatum est cap. *non solum de appellat. in 6. Lancell. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 49. n. 1. & seqq.* & in terminis electionis est text. *in cap. si postquam de elect. in 6.* non secus ac si rescriptum Signaturæ præcessisset, quia retrahitur ad diem late sententiæ, & interpositæ appellationis, *Rot. dec. 96. n. 4. dec. 240. n. 3. coram Reverendiss. Vrgellen. dec. 305. num. 19. part. 6. recent.* & in aliis relatis in *Cremone. Propositura 27. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Carrado, & in Calypitana Beneficij, de Lambert. 20. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Ortozano.*

Quo magis, quia sententiæ uti lata in contraditorio iudicio contra Præsentatum, & Patronum, habet vim diffinitivæ, ac propterea est appellabilis, *Franc. in*

*cap. avaritia, num. 5. de elect. in 6. Garz. de benefic. par. 9. cap. 4. num. 16. & seqq. Lancellot. de attentat. part. 1. cap. 4. in prefat. num. 621. & cap. 12. limit. 40. num. 11. limit. 49. per tot. Rot. dec. 6. n. 2. p. 2. diuer. Nec dubitandum est, quia D. Dux potuerit appellare, & impetrare appellationis Commissionem, eamque prosequi valeat, cum contra ipsum nominatim lata fuerit sententia, & ratione iuris patronatus, quod in hoc Decanatu se habere prætendit, sit legitimus contraditor ad impediendam, seu impugnandam confirmationem, & possessionem electi, ne sua præsentatione neglecta alius admittatur. *c. 2. ubi gloss. verb. inererat, ut lit. pendent. in 6. Gemin. in c. vi. circa. 5. primo sub n. 9. versic. vel patronus de elect. in 6. Ioan. Andr. in cap. auditis n. 5. de elect. Felin. in c. super his n. 15. de accusat. Rot. dec. 2. de iurepar. in nou.**

Idèò Domini dilata terminatione summarissimi possessorij, mandarunt videri de bono iure Iacobi electi, eoque pluries ad rutinam evocato, non constare de bono iure Iacobi, hodie respõsum fuit, ex quo nititur electioni dupliciter nullæ; & primò, quia Decanatus de tempore electionis non vacabat, ut requiritur, *cap. 1. & 2. seqq. de concess. preh. cap. deliberat. & prohibemus de offic. deleg. in 6. Egid. dec. 443. in princ. Paris. de resign. lib. 8. qu. 7. n. 38.* Siquidem vivebat Guillelmus antiquus illius possessor, & quannis resignasset, quia resignaretur in manibus laici, & propterea nulliter *cap. quod in dubiis, ubi gloss. verb. manum laicam de renunc. Muiol. de irregul. lib. 3. cap. 6. sub n. 12. vers. ille etiam, Paris. de resign. lib. 7. q. 9. n. 7. & seqq. ubi signanter num. 12. hoc ampliatur etiam si resignatio facta fuerit coram Laico constituto in dignitate Ducali, Regali, vel Imperiali, & n. 14. idem dicit procedere quavis fiet coram Laico habeante beneficij resignati Iurispatronatus, ea ratione quia fieri debet coram Superiore, *cap. admonet, cap. ultim. de renunc.* qualis non est Princeps, aut patronus laicos, *Barboſ. in collect. ad d. eum cap. quod in dubiis n. 3. Fust. de Pſit. lib. 2. c. 28. n. 12.* ex huiusmodi resignatione non fuit inducta vacatio, quippe qua nec quò ad resignantem insurgit ex solo actu resignationis, sed oportet, ut accedat Superioris admissio, cum respectu proprietatis, ac tituli non sit in potestate Beneficiarij se liberare ab Ecclesia, cui erat obligatus per quasi contractum acceptationis, ut bene docuerit *Ioan. de Imol. in d. c. quod in dubiis nota. 10. vers. & ideo Compostell. ibid. num. 2. ubi ait quod renunciatio facta in manibus non Superioris tenet quoad renunciantem ad effectum ut ex capite huius debeat privati possit beneficij, sed renuncians antequam à Superiore prioretur, non amittit beneficij proprietatem, *Castro. op. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 6. part. 2. §. 2. sub num. 1. Celdus. cens. 5. sub num. 4. vers. quia per cessionem, Loithor. de re benef. lib. 3. quæst. 14. num. 24. & 26. & quæst. 15. num. 44. Bisignetti. dec. 4. sub num. 2. vers. & licet de renunc. Cassad. dec. 2. sub num. 3. eod. tit.***

Nec releuat, quod postea Superior, nempe Archiepiscopus Colonie resignationem ratificaverit, electionem confirmando: quicquid enim sit, an sicuti per subsequentem admissionem, seu ratificationem legitimi Superioris conualescit resignatio facta in manibus personæ Ecclesiasticæ inferioris, eo quod nulla erat ob iniuriam, quæ sit ipsi Superiori: qui proinde potest illum remittere, *Cerd. in clem. 1. sub num. 17. de renunc. d. b. in cap. ult. num. 4. cod. tit. cum aliis allegat. à Paris. de resign. lib. 7. quæst. 1. num. 48. & seqq.* conualescat patitur resignatio facta in manibus Laici, quæ videtur ipso iure nulla iuxta distinctionem *Hætic. quæ sequitur Abb. in d. cap. quod in dubiis num. 8. Arden. de Bur. ibid. num. 9. de renunc. Berr. in cap. sollicitud. num. 16. vers. potest, & num. 19. de restitu. spoliat. reprobat verò Paris. de resign. d. lib. 7. cap. 1. num. 34. certum est, quod donec Superior admittat, seu ratificet, vacatio est in pendenti, ideoque*

ideoque interim beneficium resignatum conferri, aut ad illud eligi non potest, *Burr. in d. cap. quod in dubiis sub num. 8. vers. est tamen verum, & ibidem Panor. sub n. 8. vers. est tamen verum. Inol. num. 13. Paris. de resign. d. q. 1. sub num. 8. vers. ideo inquit. Castropal. oper. moral. tom. 3. tract. 17. disp. 3. punct. 17. sub num. 1. Mohedan. decis. 22. de renunciat.*

Cum itaque electio secuta fuerit antequam Superior Ecclesiasticus resignationem decerneret, seu ratificaret, verum est dicere, quod tunc Decanatus non vacabat, & propterea electio non tenet; ut in puncto *Francisc. Caldas. conf. 8. sub num. 15. vers. sed magis post. Ioan. Andr. in cap. non firmatur 18. num. 6. & 7. de reg. iur. in 6.* Cumque illa sit restricta ad vacationem ex causa resignationis, sustineri non potest, aut ex subsequenti vacatione per obitum resignantis cap. susceptum de rescrip. in 6. *Mandof. super reg. 19. Cancell. quest. 17. num. 3. Garz. de benef. part. 11. cap. 1. num. 8. Menoch. de arbitr. cas. 201. b. 103. Burrat. decis. 162. num. 3. & seq. aut ex successiva post dictum obitum admissione resignationis, quia semper vterget defectus vacationis de tempore electionis, ad quod cum tunc electio esset nulla, superueniens illius admissio non retrahitur, ut in puncto *Jo. Andr. in supradict. cap. non firmatur num. 4. vers. illa tamen, & num. 7. vbi dicit rationem, quia in electionibus spectatur initium, Franc. ibid. sub num. 3. in fin. de reg. iur. in 6. Caldas dicto conf. 8. sub num. 3. vers. quamobrem, facit Calder. conf. 1. num. 3. de elect. Paris. de resign. lib. 9. quest. 17. num. 70. & 71.* Licet ad effectum devolutionis, collationis tempus currat à die renunciationis, non autem admissionis ob rationes diuersitatis, quas affert *Nauarr. in cap. accepta in 7. oppositio. solut. num. 31. & 32. de rest. spoliat. Rot. dec. 1. de elect. in antiquior.* Eoque minus suffragatur admissio, quia emanauit in executionem sententiae suspensae per appellationem, ut in terminis electionis admissae appellatione pendente, *Hofsiens. in cap. auditis. num. 6. de elect. & ex praedictis hic non intrat retrahitio, ob quam consensus lite pendente praetium resignationi ante litem motam factae attentatum non esse tradit Lancell. de attentat. part. 2. cap. 4. limit. 29.**

Gratis autem dicitur admissionem Superioris non fuisse necessariam, eo quod renunciatus non esset verè Decanus, sed solum haberet ius ad rem quod absque Superioris autoritate renunciari potest, ut tradunt *Zabar. Archid. Gemin. & alij allegati à Paris. de resign. lib. 7. quest. 1. num. 76. & seqq.* quia non probatur assumptum, & aduersarius qui desumendo vacationem ex persona renunciantis, ipsum in verum, ac legitimum Decanum agnouit, contrarium asserere hodie non potest, *Ad. ad Par. dec. 333. lib. 1. in corr. Rot. dec. 411. sub num. 1. vers. quam ex eo part. 3. rec. & in Compofellana parochialis 10. Februarij 1645. coram R. P. D. meo Verospio, in Neapolitana Cimitiarcharis 16. Iunij 1647. coram me.*

Secundo electio reddita fuit, irrita per obitum resignantis infra 20. dies, sic disponente in verbis regula 20. Cancellariae nuncupata de Infirmis, ibi, *Collatio huiusmodi sit nulla, ipsiusque beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare,* quae locum habet etiam in resignationibus factis extra Curiam, cum generaliter loquuntur, cuiusque ratio vbiq; militet, ut reprobat *conf. Dec. 232. quem secutus fuit Mandoz. super d. reg. quest. 16. per tot. late tuetur Sarnen. super ead. reg. quest. 26. num. 4. Rebuff. in tract. nomin. quest. 17. sub numer. 5. nec refragatur, & conf. 72. vers. praeterea regula. Pames. conf. 257. num. 12. Paris. de resign. lib. 12. quest. 5. num. 8. Azor. inst. moral. part. 2. lib. 7. cap. 18. vers. quarto queritur Castropal. oper. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 9. punct. 2. 3. 3. num. 7. Crescen. decis. 12. de renunc. Rota in Leodien. beneficij 25. May 1640. § primo enim, & 2. seqq. coram R. P.*

D. meo Cerro, patetque locum habet etiam in Dignitatibus Sarnen. super hac regula quest. 6. sub num. 5. Paris. de resign. lib. 12. qu. 3. num. 2. & seq. ac etiam in beneficiis iurispationatus, Azor. d. cap. 28. vers. sexto queritur. Castrop. d. §. 3. n. 8. Paris. vbi supra n. 22. & seqq. Caputaq. dec. 36. n. 12. & 13. par. 3.

Neque cuitari potest eo quod in casu nostro cesser suspicio fraudis, militetque fidei fauor, cum in resignatione exprimitur eam fieri ne si beneficium vacaret per obitum, D. Marchio Brandenburgi, qui est A Catholicus, & ad quem vigore alternatiuae inter ipsum, & Dominum Ducem Neuburgi seruari solita spectaret praesentatio, personam A Catholicam praesentaret, & in Capitulo introduceret. Nam sufficit respondere, quod hoc non creditur assertioni renunciantis, ne sit in eius arbitrio regulae dispositionem eludere, ut in fortioribus terminis *Oldr. conf. 161. per tot. Paris. conf. 36. num. 11. lib. 4. Agid. det. 617. in princ. Barbos. de potest. Episc. alleg. 66. n. 23. Rot. dec. 716. num. 1. dec. 752. num. 3. par. 1. diuers. & in Narrion. unionis 2. Iulij 1643. coram me: imò eadem assertio mendicata, & falsa apparet, quia impossibile erat quod per praesentationem D. Marchionis Brandenburgi, persona A Catholicica Decanatum assequeretur, cum in privilegio Bonifacij IX. ex quodem Marchio, ac Dux Neuburgi vti successores Ducum Montensium Iurispationatus desumunt, expresse cautum fuerit, *quod nullus habeat Decanatum, nisi Canonicus praebendatus.**

Tertio informantes pro D. Duce electionem impugnabar, quia, & si à primæua erectione facta anno 1303. Decanatus electio compereret Capitulo, tamen postea de anno 1393. Bonifacius Nonus ex certa scientia ius praesentandi ad Decanatum concessit Ducibus Montensibus, & nefas est in beneficalibus praesentia dubitare de potestate Papae, ut in terminis Iurispationatus *Azor. inst. moral. part. 2. lib. 6. c. 19. vers. duodecimo queritur, Castrop. oper. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 2. n. 10. vers. non est dubitandum.*

Verum quia plura hinc inde super existentia, ac pertinentia Iurispationatus deducta fuerunt altiore indaginem requirunt, & pro exclusione boni iuris Iacobi à Capitulo electi priora duo argumenta sufficiunt ex illis dumtaxat, ita decisum fuit vtraque parte informante causa quater proposita.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE
coram R. P. D. Rojas.

In Causa Marianæ. seu Accien.
beneficij.

Mercurij 10. Iunij 1648.

VAcante simplici beneficio sub inuocatione S. Petri de Accia Tetrae Rustini de mens. Martij 1642. Episcopo gaudente alteratiua fuit de eo vti reseruato vigore regulae 9. Cancellariae per Sedem Apostolicam promissus Carolus Antonius Ornanus; Episcopus vero illud vnioit Mensae Capitulari Marianæ. praetendens d. beneficium vti existens in Diocesi Accien. non comprehendendi sub alternatiua ab ipso acceptata nominando se solum Episcopum Marianæ. quamuis dd. duae Ecclesiae Marianæ. & Accien. fuerint ab antiquissimo tempore ad inuicem vnitæ; & consequenter, dum illud vacavit de mense Martij, qui cessante d. alternatiua est Ordinarij iuxta d. regulam 9. Cancellariae huiusmodi collationem ad ipsum spectare. Vnde hodie dubitanti Au praedicta alternatiua obrepta per Episcopum Marianæ

neſi ſuffragetur, quoad Accieſi, quod affirmatiue fuit reſoluſum.

Siquidem de alternatiua per Episcopum acceptata non poteſt dubitari, dum de hoc clare conſtat ex libris Datariae, ubi ſimiles acceptationes adnotantur iuxta opinionem Rotae, ut in *Ferrarien. Prorogati 11. Martij 1608. coram Penia, & in dec. 349. num. 1. par. 3. decif. 205. n. 2. par. 4. recent. & coram Buratt. decif. 888. n. 3.* Et licet d. alternatiua obtenta fuerit ſub ſola expreſſione Dioceſis Marianenſi; Nihilominus ſub illa comprehenditur Dioceſis Accieſi, adeo ut ſuffragetur pro omnibus beneficiis in vtraque Dioceſi exiſtentibus.

Tum quia ſola expreſſio nominis Marianenſi ſtat demonſtratiue, non autem taxatiue, prout in dubio ſemper praſumitur. *Aymon. conf. 301. n. 5. Rota decif. 662. n. 3. par. 1. diuerſ. & decif. 114. n. 5. decif. 352. num. 4. par. 1. recent. & in Caſarauguſt. beneficij de Tauſte 14. Nouembr. 1586. coram Platto relata per Garz. de benef. par. 5. cap. 1. n. 706. in verſ. non obſtat.* Et appoſitum fuit ſolam nomen Marianenſi, quia vti dignius ab eo ſemper denominatio ſumitur, ex argumento *Text. in l. queritur ff. de ſtat. homin. Rebuff. in prax. tit. de union. n. 16. & in terminis obſeruat Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 7. n. 31. & 32.* Maxime quia hoc fuit etiam ſeruatum in propoſitione dd. Eccleſiarum facta in Conſiſtorio Papae ad fauorem praedicti Episcopii, in qua dumtaxat nominata fuit a Cardinali Ponente Eccleſia Marianenſi, quamuis vtraque proponeretur vnde ex ſolito inferitur, quod ſub ſola expreſſione Marianenſi comprehenditur etiam Dioceſis Accieſi. *Put. dec. 45. n. 2. lib. 1. in correſt. Rota in Valentina ſubſidijs 4. Maij 1611. coram Penia, & in nullius, ſeu Sublacen. Atienſarum 15. Ianuarij praeteriti coram R. P. D. meo Bichio.*

Tum etiam quia quamuis ſint duae Dioceſes, reſpectu tamen Episcopii attenda illarum vnione vtraque pro vna Dioceſi habetur. *Anan. in cap. nouit. num. 2. de offic. legat. Hoied. de incomparib. benef. cap. 3. n. 2. ad med. verſ. 3. modo inter traſt. diuerſ. tom. 15. p. 1. fol. 167. Gratian. diſcep. 655. n. 6. Barboſ. de Iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 16. n. 11. Rota coram Cunalder. dec. 413. n. 3. & fuit dictu in Ampurien. ſeu Ciuitaten. Archipreſbyteratus 14. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Bichio.* Vnde cum beneficia vtriuſque Dioceſ. ſpectent ad liberam collationem Episcopii Marianenſi, in omnibus debet alternatiua gaudere, vt in fortioribus terminis firmavit *Rota in d. Caſarauguſtana beneficij de Tauſte coram Platto;* ubi reſolutum fuit, quod Episcopus gaudet alternatiua per ipſum acceptata etiam ſuper beneficiis extra ſuam Dioceſim exiſtentibus, dummodo ſint ipſius libertae collationis.

Tum denique quia obſeruantia ſubſequuta aperte declarauit Episcopum Marianenſi acceptaſſe alternatiuam in vtraque Dioceſi, dum eueniente vacatione beneficiorum in Dioceſi Accieſi exiſtentium in menſibus Alternatiuis Martij, & Septembris, illa contolitur vigore d. alternatiuae. Ex hac enim obſeruantia clare deſumitur, qualis fuerit intentio Episcopii vſque ab initio in acceptatione huiusmodi alternatiuae. *Cranett. conf. 101. n. 3. Mantio. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 1. num. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 63. num. 8. Rota coram Greg. decif. 502. n. 2. ac in alijs adductis in decif. 28. num. 13. par. 7. recent.*

Nec diſceptandum eſt in praſenti caſu; An dd. Eccleſiae ſint aequae principaliter, vel ſubiectiue vnitae, quia licet Dioceſes extent diſtinctae, aut aequae principaliter vnitae; tamen quoad Episcopum reputatur vna Dioceſis exemplo Praeſidij duarum Prouinciarum, vt praeter ſupra allegatos tenet *Innocent in d. cap. nouit. in ſin. de offic. legat. quem ſequuntur ibi Hoſtien. n. 13. Ia. Andr. num. 5. verſ. & nota ſecundum, ac alij relati.* Auton. Diana Pars 1 X.

per Canal. in d. decif. 418. num. 3. & in decif. 537. num. par. 4. tom. 3. recent.

Itaque licet dictum beneficium vacauerit de menſe Martij, qui vigore regulae 9. Cancellariae eſt ſemper Ordinarij; ſtante tamen d. alternatiua, quae ſuffragatur in Dioceſi Accieſi praedictus menſis effectus fuit Apoſtolicus; itaut huiusmodi collatio ſpectet ad Papam, *Mandof. conf. 18. ſub n. 1. & 8. & dixit Rota in Segobien. beneficij 26. Martij 1604. coram Iuſto, ac in alijs congeſtis in d. decif. 349. num. 1. par. 3. recent.*

Et ita Orano tantum informante reſolutum fuit, &c.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE
coram R. P. D. Melrio.

Hispaleſi. Decimarum.

Veneris 19. Ianij 1648.

Conceſſo mandato de manutenendo ſub die 15. Feb. 1647. Decano, Capitulo Hiſpaleſi in exactione decimarum bonorum nuncupatorum de Buena Eſperanza prouenientium ex hereditate Ferdinandi Hentiquez, & acquiſitorem a Patribus Praedicatoribus S. Pauli Ciuitatis Hiſpaleſi, in vniu. dicti mandati expedita fuerunt litterae executoriales de patendo ſub comminatione cenſurarum ſumm. Capituli num. 2. quae capitulariter dictis Patribus intimatae, d. ſumm. num. 4. atque in actis legitime reproductae, & ſeruati quatuor termini ſoliti num. 7. cum per dictos Patres nedum neceſſaria paritio non fuerit praestita, ſed aperte recuſata fuit ſub hac die contra illos reſolutum pro relaxatione declaratoriae, quae deneganda non erat non ſolum ob non paritionem iuxta ſtylum huius Tribunalis, de quo teſtatur *Veſtr. in prax. lib. 8. cap. 102. num. 19. Abb. in cap. 1. num. 10. de iudic. Mohed. decif. 1. de ſenten. excom. Achill. dec. 5. num. 2. eod. tit. Buratt. dec. 27. num. 1. & in rec. dec. 445. num. 4. par. 2. 254. n. 1. par. 6. & 299. num. pariter 1. par. 7. & fuit firmatum in *Derruſen. decimarum 11. Maij 1609. coram Marqueſenſi apud Marches. par. 1. fol. 675. Bouen. Abbat. 10. Nouembr. 1645. §. moſi fuerunt coram R. P. D. Arguelles. Toletana Canoniciatus 18. Ianij 1646. coram R. P. D. meo Orthebono, Caſarauguſtana diſtributionum 25. Maij eiusdem anni coram R. P. D. meo Cerio, vetum etiam ex ſſerta expreſſa contradictione, quae colligitur ex reſponſione data per Syndicum dicti Conuentus allegantem nullitatem, & iniuſtitiam dicti mandati Rotalis d. ſumm. num. 6. vt ſuit ponderatum in eadem *Bouen. §. & praefertim, & in d. Toletana Canoniciatus §. imo quod peius eſt. Tridentina Decanatus 27. Maij 1644. & in Barcelonaen. Canoniciatus 16. Feb. 1646. coram R. P. D. meo Rojas, Buratt. decif. 825. num. 2. verſ. & ex reſponſione.***

Non obſtat praeterea immemorabilis per dictos Patres circa exemptionem decimarum deducta ad effectum euirandi talem declaratoriam. Quia cum Teſtes ad illam probandam examinati non deponant per verbum fuit, & eſt, & careant alijs requiſitis recentibus per gloſſ. in cap. 1. in verbi memoria de praſcript. in 6. illorum deſcriptio non releuat, *Seraph. dec. 454. n. 4. 1102. num. 2. verſ. aut ex reſtitut. Gregor. XV. decif. 449. n. 9. verſ. nam quoad immemorabilem, & decif. 101. num. 8. par. 4. tom. 1. recent.* Et illo incertum donec talis immemorabilis melius probata fuerit, non eſt retardanda manutenzione Capituli iuxta text. in d. cap. perſone §. ſin. de praſcrip. in 6. & fuit reſolutum in d. decif. 180. n. 1. verſ. huius tamen non obſtantibus coram *Seraph. Dur-*

in sen. decimarum 1. Julij 1620. coram Sacrato, & in rec. dec. 341. & 562. par. 1. 189. & 205. par. 2. Hispanen. decimarum 27. Junij 1644. §. nec adversantur decisiones coram R. P. D. meo Corrado.

Nec releuat quod Patres in Nuncio Hispaniarum mandatum de manutenendo obtinuerint in possessione exemptionis, seu libertatis non soluendi has decimas, & per consequens ex hoc eorum possessio probata remaneat, & excludatur possessio Capituli. Quia Patrum possessio contra Capitulum absque illius scientia, atque patientia non potuit acquiri, quod autem ab eodem Capitulo nulla fuerit habita scientia, & praestita patientia, elicitur ex arrendamenti decimarum per istos Ministros factis singulis annis cum expressa reservatione exigendi decimas à reuocantibus, & immunitatem praetendentibus, ut deponunt Testes in summo praecedentis positionis n. 7. & sic corrui possessio dd. Patrum, ex quo illa ab ipsis aliis acquiriti non potuit, nisi data praedicta scientia, & patientia eiusdem Capituli, de quibus non doceatur, ut in his propriis terminis bene respondit *Rot. in Hispanen. decimarum 27. Junij 1644. coram R. P. D. meo Corrado §. nec visa fuerunt subsistere. Verulam decimarum 13. Nouembris. 1645. coram R. P. D. meo Cerro. §. minus etiam, & in Hispanen. decimarum de Butata 12. Ianuarij 1646. §. quicquid ad finem coram eodem.* Et ex hoc reicitur etiam obiectum factum super nullitate mandati de manutenendo concessi d. Capitulo, deductum ex eo, quod in illo non reperitur reuocatum d. praecedens mandatum de manutenendo Patribus concessum à Nuncio Hispaniarum in possessione exemptionis, seu libertatis non soluendi decimas, quam reuocationem necessariam esse declarat *modern. Perus. de manut. obseru. 108. num. 40.* cum regulariter Iudices procedere non possint, non reuocata sententia praecedenti, ne detur sententia contra sententiam iuxta text. in l. 1. C. *quand. reuoc. non est necess. Felin. in cap. inter monasterium num. 15. & seq. de serr. & re iud. & declarat Gabr. conf. 54. num. 8. lib. 1.* Nam praedicta procedunt in casu quo primum mandatum non reperitur notorie iniustum, data enim notoria iniustitia, ut illud non indigeat aliqua reuocatione declarat idem *Modern. de manut. d. obseru. 108. n. 42. alios allegans.* De tali autem iniustitia hic non est habitandum, eo quia Patres concludenter non docuerunt de eorum praerensa possessione exemptiua, cum scientia, & patientia Capituli, ut supra deductum fuit, & late etiam firmatum apparet in decisione in hac eadem causa emanata coram me sub 15. Februarij 1647. §. & dum & c. imò talis acquiescentia aduersarij esse debuisset decennalis iuxta mentem Rotae declaratam in *Spontina pensionis 8. April. 1647. coram R. P. D. meo Pentingerio.*

Vltcrius etiam fuit per DD. ponderatum, quod sententia Nuncij Hispaniarum ad fauorem Patrum prolata emanauit diffinitiuè in iudicio ordinario petitorio, ac possessorio simul complicatis, ut colligitur ex illius lectura sum. Patrum n. 1. quapropter cum adhuc ab illa pendeat appellatio, bene potuit Capitulum intentare summariissimum manutentionis remedium, atque in eo per decretum pronunciari, cuius effectus durabit lite ipsa pendente *Scraph. dec. 299. num. 1. & seq. & n. 9. vers. quarto non obstat cum seqq. Gregor. XV. decis. 275. vers. quia aut volumus.*

Nihilque facit, quod Mangellum Procuratorem dd. Patrum fuerit facta oblatio, eosdem esse paratos, & promptos parere mandatos de manutenendo, & executorialibus, facta tamen prius liquidatione d. sum. n. 8. quae cum vsque adhuc facta non appareat, vtique ad relaxationem declaratoriae deueniri nequeat.

Nam similis oblatio Patribus non suffragatur tanquam facta à dicto Mangello carente speciali mandato ad hunc actum necessario, & quod semper requiritur

pro declaratione eorum, quae latent in animo principalium *Angel. in l. si quis intentione ambigua ff. de ind. Bart. in l. 1. §. 1. col. 1. ff. de liber. agnos. Alex. consil. 18. n. 12. vers. sed ita est lib. 3. Paris. conf. 31. n. 113. par. 1. Seraph. dec. 1100. n. 7. & in rec. dec. 525. n. 1. p. 4. tom. 2. Viscen. pensionum 4. Decemb. 1641. §. res coram R. D. meo Decano, atque ista oblatio vti verbalis non est sufficiens ad impediendam declaratoriam ob non partitionem, ut fuit firmatum in *Colonien. monasterij 4. Aprilis, & 7. Maij 1629. coram Vbaldo, & Leodien. Abbatissatus 1. Julij 1644. coram R. P. D. meo Ghislerio.**

Obiecta incertitudo summæ debita, ac illius omiſsa liquidatio minusque Patribus suffragantur, dum ipsi nõ comparuerunt, nec insteterunt, ut tales fieret liquidatio, prout tenebantur *Milis in repertorio ver. excommunicatus iust. d. Rot. dec. 5. de re ind. in nou. Achil. dec. 1. in princ. de sent. excom. & in recen. dec. 254. n. 8. par. 6. & fuit dictum in Viscen. pensionum 18. Maij 1639. coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Imò etiam si per eos petita fuisset liquidatio, vltcrius debuissent Patres aliquid quantumuis modicum soluere, facta per eos obligatione de soluendo residuo post factam liquidationem, ut dixit *Rot. in praedegata Deruſen. decimarum, & plenius in D. Viscen. pensionum 18. Mart. 1639. §. non obstat, & 4. Dec. 1641. §. non coram eod. Reuerend. meo Decano, d. moder. Perus. d. obseru. 104. n. 2. & seq.*

Tandem non obstat praerentus excessus mandati contra Patres relaxati, cum illud contineat decimas ante motam litem decursas, & per consequens declaratoria vigore d. mandati non sit concedenda.

Quia quando agitur de manutentione super aliqua re fructifera, & geritur res ipsa principaliter, fructus etiam veniunt ex quadam consequentia, & non debentur nisi à die petita manutentionis, & in his terminis loquuntur decisiones *Seraph. 1168. n. 3. vers. decisiones in contrarium allegata. Tirafon. decim. 5. Maij 1608. coram Marquemontio peres Marches. de commiss. p. 1. fol. 1262. d. moder. Perus. obseru. 74. n. 11. §. sed est quidem aduertendum.* secus autem est quando principaliter fuit actum super ipso facto exactionis decimarum, ut in praesenti casu, & decimae petuntur tanquam fors, & non vti aliquid accessorium, & sic veniunt etiam decimae debita ante motam litem iuxta opinionem huius Tribunalis, ut in *decis. 589. p. 3. lib. 3. & decis. 176. n. 6. p. 4. diuers. Bisignet. decis. vlt. in fine de restit. spol. Mediolanen. pensionis 19. Ianuarij 1635. coram Merlino in recen. decis. 3. n. 6. vers. prima est. & n. 18. vers. sicq. semper p. 7. confirmata sub. 31. Ianuarij, & 27. Junij 1646. coram R. P. D. meo Biscio de modern. Perus. obser. 74. n. 11. vers. secus vero & c. firmando id procedere etiam in pensionibus, censibus, & aliis similibus annuis praestationibus. Verum Domini benignius agendo ordinarunt, & mandauerunt, quod declaratoria concedatur expectato prius spatio temporis vnus mensis quo videri possit, si vete Patres mandato contra illos relaxato, parere velint, ut aliàs fuit obseruatum, & signanter in *Theatina iurisdictionis S. Ioannis in Venere 10. Junij 1621. coram bo. me. Coccino, quae est decisio 290. n. 6. par. 4. ret. tom. 2.**

Et ita vtraque parte, &c.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE
coram R. P. D. Arguelles.

Pisauren. localium.

Luna 22. Junij 1648.

Dissoluto matrimonio antio 1644. inter D. Comitissam Mariam Lauram Santinellam, & bonem.

necn. D. Camillum Pamphiliū, istius Hæres coram Auditoribus Eminentiss. Legati Urbanicē petiit localia, aliaque res per sponsum sponsæ, traditas, ac transmissas, & per sententiam obtinuit condemnari ad restituēdā localia, & vestes pretiosas, ac festivas dumtaxat. Causa appellationis mihi commissa dubitavi, An, & quæ res veniant per Comitissam restituendæ, & Domini pro enucleatione dubij animadvertēbant res, de quibus agitur, esse triplicis speciei. Primo, siquidem localia auro composita, & margaritis, gemmisque ornata. Secundo vestes festivas, & pretiosas. Tertio vestes quotidianas aliasque res parvi momenti, & crumenam nummorum.

Posita autem hac distinctione facti intrat modo distinctio iuris per Rotam, & Doct. communiter accepta quoad alias res in primo, & secundo loco descriptas, nempe quod

Aut sponsus tales res sponsæ animo donandi tradidit perse, vel per Nuncium habeatē commissionem ad donandum, & tunc intelliguntur donatæ irrevocabiliter, & repeti non possunt *in l. marcer. Codic. de donat. ante nupt. leg. cum hic status §. 1. ff. de donat. inter virum & uxorem iuxta intellectum Bart. in l. penult. §. servus ff. sol. matr. Bald. in auct. ex testamento num. 3. Cod. de collat. & tunc nihil refert quod sint pretiosæ, cum etiam in preciosis teneat donatio irrevocabiliter, *leg. quoad adipiscendā, & l. nuper ff. de donat. inter virum, & uxorem. Rom. conf. 146. incipit ista questio per tot. Palacios in rubr. de donat. int. vir. & ux. §. 5. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. par. 6. num. 76. Rot. decis. 113. num. 1. part. 1. recent. Surd. decis. 166. num. 21. & seqq. sanct. memor. Gregor. XV. decis. 474. num. 1.**

Aut vero constat quod sponsus noluit donare, sed dumtaxat ad vltro concedere, & tunc solum matrimonio restituendæ sunt marito vel eius hæredi, *l. mortis sua causa in fin. ff. de donat. int. vir. & ux. in l. commodatio. §. sicut ff. commodat. Fontanell. ubi supra d. n. 74. circa med. vers. aut verb. constat sponsus, & Rot. decis. 113. n. 2. p. 1. recent.*

Aut sumus in dubio, quia non constat de animo sponsi donandi, & isto casu Doct. in varias opiniones devenerunt, *ut ex traditis à Bar. in l. penult. §. servus num. 1. ff. sol. matr. ab Angel. ibidem n. 3. Imol. numero 10. & Castren. numero 4. Fontanell. ubi supra numero 67. Rot. decis. 113. numero 2. part. 2. rec.* Sed committit in hoc conveniunt quod quando localia, & vestes sunt festivæ, pretiosæ, & magni valoris non censentur donatæ, sed transmissæ ad vltum sponsæ, & ut gratia ipsius sponsi, & eius honoris honestius, ac honorificentius incedere valeat, & ideo hæredibus viti veniunt restituendæ *per text. in l. vi certo §. interdum vers. 1. ff. commodat. l. sed si vir bona §. 1. ff. de donat. int. vir. & ux. l. id vestimentum 25. ff. de pecul. l. Quintus Mutias 27. §. cui legatum 54. vers. si factum. ibi, sine alterius visionis causa, & c. ff. de aur. & arg. leg. hoc legatum 45. l. si quid earum 47. ff. de legat. 3. cum aliis per Palat. Rub. d. §. 3. & d. §. 4. Bart. in d. l. penult. §. 1. num. 3. vers. tertia opinio ff. sol. matr. Corn. conf. 81. numero 10. & seqq. lib. 1. Roland. consil. 10. num. 15. lib. eodem. Honded. conf. 30. num. 14. lib. 2. Surd. dicta decis. 166. num. 4. & seqq. Fontanell. dicta claus. 7. gloss. 3. par. 6. numero 74. sub med. vers. aut sumus in dubio sanct. memor. Gregor. XV. d. decis. 474. numero 1. Rot. d. decis. 113. numero 3. part. 1. recent. & multi alij statim recent.*

Quibus sic præmissis in facto, & in iure, facilis visa fuit resolutio præsentis dubij quoad res in primo, & secundo loco descriptas, quod scilicet cum non probetur per Comitissam donatas fuisse à spon-

so, nec à Nuncio donandi facultatem habente, tanquam pretiosas, festivas, magni valoris, & defertur. dumtaxat dum in publicum prodiret sponsa, censentur accommodatæ ad vltum, & causa, ac gratia mariti, eiusque honoris, ut ornatio sponsa incederet, & idēd cum non versetur in primo casu, hoc sufficit ad effectum ut dissoluto matrimonio veniant restituendæ, *leg. sicut certo §. interdum. ff. commodat. & communiter Doctores in l. penultim. §. servus uxoris. ff. solat. matrim. Bald. in auct. ex testamento num. 30. Cod. de collat. Angl. consil. 339. num. 3. vers. contrarium. Anchar. consil. 181. num. 3. Castren. consil. 438. num. 2. lib. 2. Boer. in consuetud. Biterren. cap. 8. col. 4. post med. qui dicit ita fuisse plures iudicatum contra viduas, Afflict. decis. 315. n. 1. & 2. qui testatur ita iudicasse Consilium Neapolitanum tribus vicibus contra nobiles feminas, Surd. d. decis. 166. num. 4. & seq. Card. Mantice de tacit. lib. 21. titul. 6. numer. 5. & 6. qui de receptissima testatur sententia Palat. Rubr. in rubric. de donat. §. 6. num. 5. & §. 11. à num. 1. Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 9. numer. 192. Ripol. varior. cap. 10. num. 72. Gomez. in l. 50. Tauri numer. 3. & alij congehi à Merend. controu. lib. 6. cap. 7. num. 2. latissime Sanchez. de matrim. lib. 6. diffin. 25. num. 10. & seq. Ciriac. controuers. 120. num. 50. & 67. & Rota pluries hanc opinionem sequuta est ut coram Bisigneto decis. unie. sub num. 4. vers. quoad vasa, & localia, & numer. seqq. de donat. int. vir. & uxorem in Urbinateana localium 12. Iunij 1589. coram Orano, in Ferrar. ien. lacri dotis 13. Martij 1606. coram Manzanedo, que est supra allegat. decis. 113. part. 1. recent. & coram san. mem. Gregor. IX. d. decis. 474. & in Romana localium 11. Decembris 1641. coram ben. mem. Merlino in §. posito autem, & c. ubi subdit rationem posse creditarium tradidisse hæc localia ad pompam & dignitatem sue familie, & ut satisfaceret consuetudini patriæ, dedecus enim fuisset, si eius sponsa inulta prædixisset, idēd reicienda est præsumptio donationis, que nonquam admitti solet dum alia recipi potest *lege cum de indebito ff. de probat. Sanchez. Ciriacus Fontanell. & alij superius allegati, & perpendit Rota in dicta decis. unie. numer. 6. coram Bisigneto de donat. int. virum & uxorem. & dicta decis. 113. n. 3. part. 1. rec. & quod vestes & ornamenta pretiosa censentur dumtaxat data ad vltum latē multis citatis Antonell. jun. cent. 1. conf. 24. num. 1. & seqq.**

Nec ulla distinctio est faciendā, an localia tradita fuerint ante, vel post consummatum matrimonium. Quia quocumque tempore inspecto nunquam censentur donata quando sunt pretiosa semper enim militat eadem ratio non præsumenda donationis, dum alia capi potest præsumptio, *ut optime probat text. in dist. lege. sicut certo d. §. interdum ubi sponsa facta sue vel uxori ff. commodat. Imol. int. l. penult. §. servus sub numer. 12. vers. item attende ff. solat. matrim. Roland. conf. 10. num. 13. vol. 1. Clar. in §. donatio quest. 10. n. 3. Rot. in d. decis. 448. num. 1. coram san. mem. Gregor. XV. & dict. decis. 113. part. 1. recent. numer. 7. & 9. ubi prædenter dubitant de opinione Ant. Gomez. contrarium tenentis, quem postea, & insuper Mentalium, & Matienx malè distinguentes aperit reprehendit Gutierrez. præf. q. Civil. lib. 9. q. 19. per tot. & reprobat etiam Sanchez. de matrim. d. lib. 6. diffin. 25. n. 28. Rot. in d. Romana localium coram Merlino in §. nec vero ulla faciendā, & alij per Merend. ubi sup. n. 4. & Leo decis. Valent. n. 26. n. 8. & d. decis. 113. n. 9. p. 1. recent.*

Predictæque certiora sunt in casu nostro, quia nedum pro parte Comitissæ non probatum fuit nos versari in primo casu prout debuit ad effectum defendendi donationem, quam pretendebat, & sit

effet nos versari in tertio casu, nempe in dubio quod scilicet non constet de animo donandi, ad effectum ut donatio excludatur. Sed insuper ex depositionibus Testium datis in *Summ. heredit. num. 10.* probatur sponsum prædictas res sponsæ transmississe, ut incederet ornator, *e conforme alle sue pari.* (ut sunt verba Testium) ideo certum remanet nos versari in secundo casu excludente penitus donationem, *ut probant supra alleg. & signanter Fontanell. de pact. nupt. d. claus. 6. gloss. 3. par. 6. n. 74. circa med. & Rotæ d. decis. 113. n. 2. par. 1. recent.*

Ex prædictis Testibus animum sponsi non donandi deponentibus omnino est inherendum, cum vnus sit Annulus Comitissæ, omnes sint formiter examinati, & deponant de certa scientia, & de publica voce, & fama ex not. per Bart. in l. admonendi sub n. 48. ff. de inreiu. Alex. conf. 180. sub num. 6. *vers. licet enim lib. 2. Fabr. de probat. concl. 1. num. 8.* & in fortioribus terminis, quod ad declarandum animum, & voluntatem testatoris sufficiant duo Testes, tradunt Mantie de coniect. lib. 3. tit. 1. num. 2. *Afflic. dec. 44. num. 17. vers. testator dixit, & num. 29. vers. ex quo probatur, Rotæ decis. 761. num. 13. par. 1. rec. imò quod sufficiant Testes singulares Castr. conf. 395. num. 1. vers. isti quidem Testes post med. lib. 2. Aym. conf. 73. num. 33. & conf. 714. num. 16. Soc. iun. conf. 178. num. 6. & seqq. lib. 2. Rot. decis. 765. num. 7. par. 2. recent. & decis. 1301. num. 1. coram Seraph. Quodque ad hunc effectum sufficiant duo Testes contestes, & minus idonei tradit Signorol. conf. 188. num. 15. Mandell. conf. 529. num. 2. vbi de communi *Surd. conf. 129. num. 28 in fin. & consil. 356. num. 12. Mantie de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 16. sub n. 1. & seq. & Rot. decis. 381. num. 6. & seq. coram Canal. & in Auenion. fideic. 9. Decemb. 1637. § nec Dominus coram Emin. & Reuer. D. meo Card. Panziolo.**

Abque eo quod quidquid obstat vnico Testis à Comitissa datus num. 2. deponens sponsum de his localibus, & vestibus dum sponsa exornabatur dixisse, *mette gliete accio se le goda perche son sue.* Tum ista verba nõ probantur per Testem vnicum & singularem *e licet & cap. veniens de testib. Farin. de testib. q. 63. cap. 1. & seq. Rot. in Florentina seu bonon. de Barbadoris 25. Jul. 1640 coram Coccino.* Tum etiam quia prolata non sufficerent ad inducendam donationem tanquam blanda, & iocosa ad hoc à sponso prolata, ut Puellæ sponsæ animum & gemmis, & vestibus, & verbis recrearet, non autem ut inde desumi posset argumentum donationis, quemadmodum dicitur de verbis captatoris, & blandus in c. cum venissent, & ibi Canonistæ de instit. & in l. ita stipulatus, vbi las. num. 5. ff. de verb. oblig. latè multis congestis Gomez in d. l. Tauri 30. n. 3. & in his terminis Sanchez de matrim. d. lib. 6. disp. 25. sub num. 14. *vers. at licet, & vers. 3. quia & n. 15. & si vit fatcatur res esse vxoris contra Barbofam, & in d. Rom. localium 11. Decemb. 1641. coram Merlino in §. deducta autem & c. in d. dec. 113. num. 10. par. 1. rec. sed iuxta subiectam materiam intelligi deberent ad omne peius de donatione ad vltim. ut docet Bart. in l. 1. §. nec Castrense n. 10. vers. & ideo puto. ff. de collat. ff. Palatius Rub. de donat. in vir. & vx. §. 7. num. 1. & seq. & §. 11. à num. 1. vbi larè multis adductis iatibus optima & singularis gloss. in l. cum quid in verb. pro cauto. ff. si cert. per. multis apud Merend. vbi supra d. n. 4. vers. quo in casu & c. Tusc. concl. 698. num. 27. in verb. donatio cum aliis per Roland. conf. 10. num. 15. & 16. lib. 1. & Borgnin. decis. 64. num. 19. & seq. Fontanell. vbi supra num. 76. *Præill. ad Afflic. dec. 315. num. 1. Modern. Alaceraten. d. conf. 24. num. 3. & Alex. Rolan. & alii.**

Nec placuerunt Dominis coniecturæ per informantes pro Comitissa ponderatæ, Nam prima deducta ex

nobilitate vtriusque coniugis non vtget; Imò verior est contraria, quod nempe iocalia preciosa, neque inter Magnates cadentur donata, quemadmodum de pretiosis ornamentis traditur à Ruberto Malacista sponso filia Ducis Urbini sponsæ consulti, *Corn. conf. 81. vol. 1. & comprobant Laderch. conf. 118. n. 3. & 4. & Hond. conf. 30. vol. 2. & de Magnatibus Regni viris Primariis, & optulentiſſimis loquitur Gattier. præcl. quæst. lib. 2. q. 19. n. 4. & 9. & de familia Iustiniæ clarissima, & splendissima loquitur d. decis. Rom. localium coram Merlino, & de familia Bentinola nobilissima loquitur d. decis. 113. p. 1. rec. que n. 14. subdit quod contraria opinio aliquam probabilitatem haberet si coniuges essent disparis conditionis, quæ disparitas hic cessat Gratian. disc. for. cap. 189. num. 19. & 20. *Surd. d. decis. 166. n. 2.**

Quæ doctrina caret difficultate quando maritus arrenta eius qualitate non potest dici diues, *Cancer. d. c. 9. num. 192. plurimi apud Merend. vbi supra n. 3. probantes istam distinctionem etiam inter coniuges Illustriss. quia non solum qualitas, sed etiam facultates sunt consideranda l. si filia 43. ff. de leg. 1. quæro 60. l. sine generalis 61. & l. cum post 69. §. Gener. à Socero 4. ff. de iur. dot. Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 1. saf. 88. num. 49. & 50. & cent. 3. cas. 118. num. 5. vbi hoc tantum procedere in optulentiſſimis, & Principibus, Barbof. in l. qua dotis 34. n. 80. vers. 1. limita ff. sol. matrim. Fontanell. de pact. nupt. d. claus. 7. gloss. 3. par. 6. n. 77. Leo d. decis. Valentini 36. n. 5. optime Rot. decis. 113. n. 3. par. 1. rec. imò & nobilitatem, & diuitias simul non sufficere, nisi actus à nobile gestus conueniret donationi, & in rebus non magnis ex Barr. & aliis contra Barbof. defendit Sanchez de matrim. d. disp. 25. n. 19. ceterum vbi fuit.*

Secunda verò coniectura deprompta ex senectute sponsi, & iuuentute sponsæ, eò minus visa fuit releuans. Nam præterquam quod senectus ista non probatur, non intrat præsumptio donationis, quando ex aliis manet recompensata iuuentus *Hond. d. conf. 30. n. 26. lib. 2. Bald. Nouell. in tract. de dot. par. 10. num. 10.* Et factis recompensata videtur iuuentus sponsæ ex eo quod nupta fuerit cum tam modica dote, quæ licet fuerit scut. trium millium, arcamen duo millia erant accipienda in bonis stabilibus æstimatis, & reliqua millia in sex terminis, & sex annis minutatim soluenda, quæ solutio incommodissima est creditori, l. 3. ff. de alim. & cib. legat. l. planè 3. ff. famul. ercisc. cum aliis per gloss. ibi in verb. non minimam, & per Ant. Fabr. in Rational. Gail. de credit. cap. 4. q. 3. n. 1045. & 1046. vbi in puncto de dote, nam exiguitas dotis desahit iuuentus merito, ut istis verbis *Surd. con. 164. n. 36. in fin. & concludit Palat. Rub. sup. §. 11. in his pretiosis non censori donationem, nec à sene factam, quia cum in §. 10. loquutus fuisset de sane, postmodum in d. §. distinguit inter pretiosas, & quotidianas, quo argumento vitur Sanchez d. disp. 25. n. 19. vers. ceterum, Leo, vbi supra num. 17.*

Et nullam posse considerari recompensationem vbi non adest commodum burſale dixit Bald. Nouell. d. ir. de dot. par. 10. num. 8. in puncto de donatione facta in nemi à sene, quæ magis stringunt in proposito ex eo, quod fratres Camilli sponsi habuerunt dotes sex millium scutorum licet fuissent minus duites, & quando dos est parua non præsumitur donatio etiam si alias præsumeretur *Palat. Rub. dict. §. 1. n. 14. in fin. Fontanell. vbi supra num. 72.*

Et tandem ista coniectura nihil omnino potest operari quando constat de voluntate (prout in casu nostro) sponsi non donandi, *ut probant omnes supra allegati, quibus addi possunt Hond. d. conf. 30. num. 25. lib. 2. Gail. obseru. 144. num. 6. lib. 1. Card. Seraph. dec. 712. n. 4. Reuerendiss. Vrgellen. decis. 405. num. 10. Rot. decis. 478. n. 10. par. 4. rem. 2. recent.*

Et hæc concordēs Domini dixerunt quoad res in primo, & secundo loco descriptas & in sententia de partibus enumeratas, nempe *filum margaritarum, iocale aureum adamantibus ornatum, duos anulos aureos cum rubino, & adamante in eis aptatis, in aures aureas cum margaritis ex eis pendensibus, & vestes sericas.* (vulgo dicitur) *l'habito di brocato rosino, e la vesta di brocato bianco.*

Quo verò ad alia in tertio loco descripta Domini non fuerunt concordēs. Quia licet pro maiori parte censuerint quod ea tanquam non pretiosa, & ad quotidianam usum destinata irreuocabiliter spectent ad viduam superstitem, & ideo non veniant restituenda. *Afflic. dec. 315. n. 3. & ibi Add. vers. vestes missæ uxori, & Virgill. n. 1. Menoch. qui admittit Iudicis partes esse hoc arbitrari cas. 215. n. 15. de arbit. Iud. Guier. pract. quest. lib. 2. q. 19. num. 9. Cyriac. contr. 120. num. 54. & 71. Surd. dec. 166. num. 8. Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 25. num. 10. 11. 13. 22. 23. 24. 25. & seq. Fontanell. de pact. nupt. de claus. 7. gloss. 3. part. 6. num. 54. 55. 56. & 58. ubi de vestibus arbitrandis à Iudice, & d. claus. 7. gloss. 3. part. 7. num. 89. Bart. in l. in his §. 1. ff. sol. matrim. Bald. in l. cum à te col. fin. C. de donat. ant. nupt. Peregr. decis. 140. num. 5. Castill. dec. 93. num. 9. Rot. in d. Romana iocalium coram Merlino §. fin. Gomez sup. num. 4. ad fin. Menoch. de arbit. cas. 88. num. 51. & cas. 218. num. 5. ubi plures Sanchez de matrim. d. disput. 25. num. 20. & alij per Merend. d. cap. 27. num. 5.*

Vnus tamen ex Dominis aiebat in præsentī casu non solum vestes pretiosas, sed etiam quotidianas, & omnia alia parai etiam valoris esse restituenda. Quia quando apparet de animo non donandi nihil nec modicum quidem apud sponfam remanere debet, vt probant omnes allegati in principio decisionis, ex quibus multi etiam in dubio dixerunt non præsumi donata ex allegat. à Fontanell. suprà num. 67. Virgill. ad Afflic. decis. 315. num. 1. Sanchez. disp. 15. num. 1. Ac in præsentī Testes Sum. heredis num. 10. deponunt Dominum Camillum voluisse dumtaxat ad usum commodare, adhuc omnia essent restituenda, quia omnes præcitati Doct. loquuntur non solum quando matrimonium est rarum, sed etiam quando est consummatum, aliàs nil sponfam lucrari Gregor. Lopez. in l. 3. tit. 21. part. 4. Gomez. in l. 50. Tauri num. 3. melius Palat. Rub. d. Rubric. §. 4. in princip. & in l. 52. Tauri num. 16. Sanchez. d. lib. 6. de matrim. disput. 19. num. 2. & 3. optima omnino ratione, quia cum ista sponfalitia largitas facta sit ob causam matrimonij l. cum veterum 15. C. de donat. ant. nupt. ubi DD. non accedente consummatione non est perfectè adimpleta conditio.

Nec dicatur consummationem præsumi ex eo quod simul sponsi cubauerint. Nam ultra quod hoc non probatur, solum enim producit quosdam ancillæ testimonium, quæ nihil aliud dicit quam quod sponsi remanserant soli in Cubiculo, quæ cum sit Mulier, Ancilla, & vnica quam nihil probet clarius est quam vt probatione indigeat *Farinas. de testib. quest. 59. num. 4. & 37. & quest. 55. num. 55. & num. 113. & quest. 63. cap. 1. num. 1.* Et etiam admissa hac depositione nil releuat, quia ad probandam copulam præsumptiones debent esse violentæ *cap. præterea 27. de Testib. cap. ex litteris 12. cap. 3. loco 13. de pres. Rota multis citatis in Romana Nullitatis matrimonij 19. Ianuarij 1646. §. Et in hac materia coram me, & quod ad lucrandam largitatem sponfalitiam non sufficiat præsumptio consummationis matrimonij resurgens ex eo quod sponsus traduxerit sponfam ad domum suam docet Abb. in cap. fin. in fin. de sponsal. & aliis citatis San-*

Anton. Diana Pars I X.

chez. d. lib. 6. disp. 19. num. 4. reprobo Gregorio Lopez. Nec interest quod opponitur in facto, quia, vt bene notar Abb. in d. cap. fin. de sponsal. num. 2. Vbi Ius aliud quod inducitur ex presumptione certæ, seu ex aliquo facto non est satisfactum nisi illud factum sit perfectum, quæ sunt ipsius & Abbatis verba, & optimus ille textus ad propositum.

Et cum hoc sit sœ intentionis fundamentum id tenetur probare. *Quia in exceptionibus Deum partibus Actoris fungi oportere, ipsumque exceptionem velne intentionem implere his verbis Vipian. ait in l. in exceptionibus 19. ff. de probat. & ad idem est text. in l. Ab ea §. l. si pactum 9. l. Quoties 18. eod. tit. l. 1. ff. de except. cum aliis per gloss. & Gotofred. ubique.*

Imò è contracto pro non consummatione matrimonij multa videntur vegere. Primo Testes qui deponunt se id audiuissè sæpius à Domino Camillo, & de publica voce, & fama, quæ cum multum attendatur etiam ad probandam copulam *cap. præterea 27. de testib. cap. 2. de consanguin. & Affin. à fortiori pro non copula facit. Secundo confessio Iudicialis eiusdem Sponsi, dum petiit vt sponsa cohabitaret, vel Religionem intraret quod vltimum fieri non poterat matrimonio consummato *cap. ex publico de Consanguin. & Affin. Sanchez. cum multis de matrim. lib. 2. disput. 22. & 24. per tot. Tertio non leue argumentum est matrimonij non consummati quod Pater sponsæ dorem promissam Camillo à debitore eidem delegato exegit viuente eodem Camillo quod contra bonam fidem factum fuisset si matrimonium non habuisset pro desperato.**

Nec leuis præsumptio est ipsa prope, & tantum non antelucana sponsæ è cubiculo, siue è cubili mitigratio, vt colligitur ex cuiusdam Poëta versu,

Hæc nota profluii tunica velata recincta.
& ex Satyrico.

Raptimque adem Veneris intravit.

Et vnus ex Testibus Amiculus Sponsæ pro argumento non consummationis adducit noluisse sequi Matrimonium.

Accedit quod ipsa allegat senectutem Sponsi, & licet non satis probetur, sufficit tamen ad præsumendum quod eam tanquam senem aspexerit, imò despexerit vt ex alio Poëta.

Et senis amplexum culta puella fugit.

Nec se excusare potest à culpa vt prætenditur ab Informantibus pro ea. Quia non sufficit copiam sui nocte vna Marito concessisse, nam debuit tempus conueniens expectare ad irad. per Sanchez. de matrim. lib. 7. disp. 108. n. 21. Narbon. de etat. ann. 50. q. 6. num. 1. Quia vt ait Satyricus.

Quod hodie non est eras erit, & magis in puncto summa tamen excusationis mea hæc est, Placebo tibi si me culpam emendare pertaseris.

Ex quibus præsumptionibus eritur saltem quod Sponsa maioris probationis onere prægrauetur *Gloss. & DD. in l. transactioe C. de transact.*

Sed & forte sufficeret etiam consummato matrimonio noluisse Sponfam ad Viti Domum accedere, & cohabitare, ad quod de iure naturali, diuino, & positivo teneri docet Sanchez supra lib. 9. disput. 4. num. 2. licet & debitum reddere *disp. 1. ad liberorum procreationem, qui finis est matrimonij. idem Sanchez. lib. 2. disp. 19. n. 8. & 14. & sequi maritum ad suum domicilium e. vnaqueque 13. q. 2. & ibi gloss. & Barbosa. Tiraque. lib. 1. Connub. gloss. 1. part. 1. num. 39. Sanchez supra lib. 1. disp. 40. num. 6. & disp. 41. & num. 1. sub peccato peccati mortalis num. 2. Navarra. in sum cap. 14. n. 20. cum aliis per eos adductis.*

Præterquam quod contrahens matrimonium non soluti liberorum procreationem intendit, sed omnia quæ veniunt ex natura matrimonij, ut est illa inditidua vitæ consuetudo, de qua in eius definitione, *cap. illud in fin. de pres. l. 1. D. de nupt. cum aliis per Sanch. d. lib. 2. diff. 1. n. 3. & Aristot. lib. 8. Ethic. c. 14. Homines (ait) Coniugura subeunt non solum procreationis, sed eorum etiam gratia quæ ad ipsam conferunt vitam, & ex D. Thom. & aliis Sanch. lib. 9. diff. 4. num. 4. Et sic cum causa propter quam fuit facta dotatio non fuerit sequuta, & hoc Sponsæ culpa quæ iuris & Iudicis decreto insuper habitis *Sum. n. 4.* noluit cohabitare, nullo Iure poterit nec modicum ex dicta donatione retinere. *l. 6. final. ff. de donat. l. 1. §. distans 8. C. de cond. ob caus. l. si ego 9. ff. de iur. dot. quia causa non videtur impleta, nisi plenè sequatur effectus text. in l. fin. in fin. ff. de cond. caus. dat.**

Accedit, Vestes quotidianas ideo censeri donatas quia computantur in alimentis, *ut late probat Sanch. de matr. d. diff. 23. n. 10. 26. & 28.* sed virum non ioceri alere vxorem quæ sine iusta causa ab eo decedit *multis probat Sanch. de alim. tit. 7. q. 16. n. 1. & tit. 6. q. 10. n. 3.* Quia mulier debet esse in obsequio Viri, & eam principaliter maritus alit propter obsequia, quæ præstantur ab vxore, *d. q. 16. n. 12. & bene tit. 3. q. 32. n. 8.* & duram quidem fuisset ad alimenta virum cogere, & vxorem & dotè spoliariam, cum alias nec indotatam alere teneatur, ex vulgatis.

Nec sufficit partem implere nisi totum perfectè impletum sit *l. si quis aliam 46. de solut. & ita impleatur, ut non auocetur ab incipiente l. si rem meam 20. ff. de solut. cum aliis per gloss. ibi verbo Rem meam.* Non enim videtur possessionem adeptus, qui ita nactus est, ut eam retinere non possit per hæc verba ait Iauolenus *in l. non videtur 20. ff. de acquir. poss.* Non ergo sufficere potest vna nocte cum viro cohabitasse, si amplius non licuit Marito illam indiuiduam vitæ consuetudinem retinere Sponsæ culpa; Vnde ex actu pœna digno non debet vllum legale præmiuam reportare *l. sine hæreditaria 22. in fine. ff. de neg. gest. Sanch. d. lib. 6. diff. 18. n. 6.*

Iisdem rationibus tentari posse videbatur etiam donata Marri, Sorori & fratris sponsæ restituenda, vel ab ipsis accipientibus (cum fuerint ob eandem causam donata quia rediit ad non causam effectu matrimonij plenè non sequuto *l. nihil refert 4. in fin. ff. de cond. fin. caus.* Nec interest quod per eos non steterit Quia etiam casu fortuito non sequota causa donatio intercidit *d. l. 2. §. fin. ff. de don.* Vel ab ipsa sponsa, quia in datione ob causam non adimplet, tenetur ad interesse *l. naturalis 5. §. 1. & 2. ff. de pres. ver.* & ad sumptus propter illam causam factos *l. qui pecuniam 5. §. 1. ff. de cond. caus. dat. & ibi Faber lit. A. col. 6. fol. mihi 266. col. 2. statim post princ.*

Crumenam verò cum pecuniis omnino reddendam securius affirmabat, cum non sit computanda inter res ad usum quotidianum comparatas, nec dubitetur de traditione, nec interesse quod non consistit de quantitate, quia id partit tradentis Iuramento deferendum, cum consistat de traditione dixit *Dec. cons. 146. sub n. 14. post princ. vers. ex hoc Hippolyt. de Marsil. singul. 689. qui dicit menti tenendam. Gait. de Cred. c. 2. tit. 3. n. 754.* Nec obesse testimonium de restitutione, quia ut est in broccardicis dictum nullius prolixæ *Farin. de test. d. cap. 63. n. 1.*

Deinde quia fuit missa ab Illustriss. D. Christophoro Camilli fratre, & sic in quocunque euentu siue sequuto siue non sequuto matrimonio eo dissoluto debet restitui, quia donata à Consanguineis viri eius contemplatione censetur donata nulla habita distinctione inter pretiosa, & quotidiana, *ut ex Bari. Iaf. &*

*aliis Roland. consil. 10. num. 11. lib. 1. Borgnia. decis. 64. num. 22. Castil. decis. 93. n. 5. lib. 1. Clar. recept. sement. lib. 4. §. Donatio quest. 10. num. 2. Thezaur. lib. 3. quest. 5. num. 4. Gratian. disceptat. 139. num. 3. Fontanell. de part. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 6. num. 92. Sanchez. d. lib. 6. diff. 26. n. 12. cum multis aliis, & Sacra Theologia, & Iuris Auctoribus in id expenden. leg. si est plures 11. §. in arrogatio ff. de vulg. & alia Iura Canter. varior. lib. 2. cap. 9. num. 194. Ripol. d. lib. 16. num. 309. Rota d. lib. Romana localium §. Idemque dicendum coram Merlino etiam in conueniatur tantum vxori, *ut contra Angelus Imol. l. sed si plures §. in arrogato numer. 1. vers. cerid. Alex. num. 13. ff. de vulg. Thezaur. supra num. 5. vnde missa à sororibus Camilli corone flores, & alia videbantur restituenda.**

Addebat quod non satisfacit Sponsa reddendo vestes tritas, & consumptas, quia cum eius culpa causa non fuerit sequuta non potuit eis bona fide vti, & quia tenetur ad interesse *ut supra dictum est.*

Fuit tamen secundum communem DD. Sententiam, & distinctionem capta resolutio esse restituendas res dumtaxat descriptas supra in §. *Et hæc concordat Domin. & c.* Vtraque parte informante, & c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

coram R. P. D. Arguelles.

In causa Faneñ. Præcedentiz.

Mercurij 1. Iulij 1648.

ABbas Vfreduccius in suo testamento fundauit lex beneficia in Cathedrali Faneñ. & inter alia ordinauit, quod sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum cum ad infirmos deferretur, comitarentur post Canonicos beneficiati, & in Choro cum ipsis Canonice interessent horis diuinis: reseruato Iure patronatus suis hæredibus de Primogenito in Primogenitum *Sum. Vfreduccij n. 1.* Capitulum Sede vacante acceptauit fundationem; & Patronatum, & assignauit dictis Beneficiatis locum immediatè post Canonicos: sed cum instaretur apud Reuerendiss. D. Episc. ut dictos Beneficiatos institueret, hoc fecit assignando eis locum post Curatos ciuitatis, & post duos Mansionarios, qui præcedunt à Curatis, quando intersunt in Choro. Acquieuerunt institui, sed Patronus appellauit, & mihi commissa causa, dubitauit, quis locus esset assignandus dictis Beneficiatis & Domini esse assignandum immediatè post Canonicos responderunt.

Ratio resolutionis fuit quia cum dicti Beneficiati constituant cum Canonicis corpus Cleri Ecclesiæ Cathedralis *Grat. discept. 298. num. 50.* & teneantur eum eisdem inservire, segregari non debent ab ipsis per interpositionem Curatorum aliarum Ecclesiarum, *ut respondit Sacra Rituum Congregat. in vna Turritana 1. & 27. Iulij anni 1601. & in alia Ternil. 10. Decemb. eiusdem anni, ut refert Barbof. in summa decis. Apostolicæ Collect. 60. verb. Beneficiatis n. 3.* Quibus S. Congregat. placitis semper maxima cum reuerentia ab hoc nostro Tribunali delatum fuit, *ut restatur dec. in Romana præcedentia 18. Maij 1620. coram Sacrao, & in Oppiden. Præfessionum 18. Maij 1646. §. Et hæc & 15. Iunij 1647. §. 1. coram R. P. D. meo Veroffio,* vbi multicitantur, & quod sit ordo Præbendariorum qui immediatè sequitur post Canonicos *Rot. in Hispal. Præmi-nemiarum 17. Iunij 1613. coram Sanctissimo inter. rec. dec. 506. n. 3. part. 1.* Monstruosum enim, & præter ordinem naturæ viderent intra vnum corpus aliud inserere,

tere, ut bene Ferr. de precedent. quest. 1. n. 6. in fin. quam rationem considerat Io. Moench. in cap. Rom. n. 9. de sent. excommunic. Gratian. discept. 111. n. 3. & facit bon. mem. Coccin. decis. 197. n. 1. cum seqq. & n. 13. & 15. Rot. decis. 152. n. 1. p. 6. res. Et in proximis terminis de Priori S. Mariae de Pilar volente se in choro Cathedralis interserere dixit Rot. dec. 111. num. 1. & 4. pag. recent. & facit aliud responsum eiusdem sanctae Congregationis in vna inter Canonicos, & Clerum Cathedralis Viterbien. cum eiusdem Ciuitatis Curatis, vbi quod etiam quando ipse Parochus defuncti eius feretrum comitatur debeant praecedere Capitulum, & Clerus Cathedralis, & in aliis sic fuisse decisum commemoratur per Barbof. de offic. Paroch. cap. 9. num. 7. & de Canon. cap. 18. num. 60.

Secundo, quia Beneficiarij exercent officium suum in propria Ecclesia (in qua Curati considerantur tanquam Clerici extranei) & sic debent praefecti, bonus text. in l. 1. C. de offic. Vicar. Nat. conf. 62. per tot. Gratian. discept. foren. cap. 298. num. 1. 38. 40. 41. & 54. & talis in Taurinen. delationis Baldacchini 4. Iulij 1646. §. neque demum coram R. P. D. meo Corrado Ferr. de preced. quest. 8. num. 7. & 9. 32. num. 2. & 3. & faciant erudite congesta per R. P. D. Contelorum in tract. de preced. n. 17. 19. & 63. & non solum ratione officij, sed & ratione loci competit illis ista praecedentia in Choro ad tradita per Gratian. supra dicto num. 38. & 27. Barbof. dicto cap. 9. num. 3. & seq. & de Canon. cap. 18. num. 57. Ferr. dicta quest. 32. num. 2.

Deinde quia idem cauetur in processuum ingressu, ut habetur in Ceremonialibus Episcoporum lib. 2. cap. 33. col. 3. vers. & vltimo loco Clericis Ecclesiae Cathedralis, &c. Cuius dispositio seruari debet ex Constitutione sanctae memor. Clementis VIII. dat. 11. Iulij 1600. Incipit cum nouissime 69. in ordine Bull. meo, tom. 3. fol. 99. & plenè firmat Rota aliis congestis in d. Oppid. Gratian. d. discept. 298. num. 28. Vnde idem dicendum quoad ordinem sedendi in Choro ad tradita in allegata decision. 506. num. 3. part. 1. recent. Gratian. discept. 940. num. 15.

Vltimus quia Capitulum admittit fundationem cum qualitate quod beneficiaris assignaretur locus immediatè post Canonicos, quod eo magis firmum consideratur, quia factum Sede vacante, quo tempore Capitulum habet vices Episcopi in omnibus concernentibus Iurisdictionem Episcopalem (quibusdam exceptis, inter quae hoc non reperitur) cap. cum olim 14. vbi gloss. & Doctor. de maiorit. & obed. cum multis aliis per Riccium in prax. decis. 572. num. 1. Barbof. d. cap. 4. & de potest. Episc. alleg. 36. num. 9. & alleg. 45. num. 27. & de Iur. Eccles. cap. 32. num. 61. Puzan. in prax. Iurist. lib. 5. cap. 3. num. 32.

Vnde bene potuit admittere istam fundationem cum supra dicta qualitate, ut post Lambert. & alios Pauin. de potest. cap. Sede vacante. part. 5. quest. 2. num. 5. Gerz. de beneficiis part. 5. cap. 9. num. 79. Puzan. de Iur. repar. lib. 1. cap. 2. num. 44. & lib. 2. cap. 1. num. 15. Barbof. de potest. Episc. alleg. 70. num. 32.

Quapropter non obstat D. Episcopi Decretum. Et eò minus quia appellatione extinguitur iudicatum l. 1. fin. C. ad sen. conf. Turpil. vel sossenditur. l. furti 6. §. 1. ff. de his qui nor. infam. l. si quis 11. C. de reb. credit. vbi communiter scribentes.

Nec obstat consuetudo praesentia per Curatos praecedendi Mansionarios. Nam licet in honoratijs potissimum obtineat locum, ut notat Bald. in cap. causam num. 6. de probat. & in cap. cum olim de consuetud. Me-noch. conf. 116. num. 3. Nauarr. conf. 2. de maioritat. & obed. Gratian. d. discept. 298. num. 8. Rot. decis. 14. in fin. de elect. in nou. & decision. 214. num. 4. part. 8. seu part. 4. tom. 2. & decis. 35. num. 5. part. 5. & quod signet locum

sedendi, cundi, & standi Franc. decis. 387. num. 4. Decian. conf. 21. num. 6. volum. 1. & multis cumulatis Tiriquel. de nobilitate cap. 2. num. 55. vers. Sed in hoc, & facit Bulla san. memor. Gregor. XIII. in ordine 8. cuius meminit Zerol. in prax. Episc. 1. p. verb. Processionis vers. Ad tertium principale. & Rot. in Mutinen. precedentie 25. Iulij 1638. coram bon. mem. Merlino. cum aliis. Primo quia nec probatur, nec docetur de praescriptione eò magis quia est odiosa Rota in Affen. sed. dia, qua est 865. n. 5. & 6. p. 4. diuers. Gratian. vbi proxime n. 53. Et sic non extendenda nec de casu ad casum, nec de persona ad personam Fab. de Ann. conf. 122. n. 32. & 33. lib. 2. Mastrill. cum aliis de Magistratib. lib. 4. cap. 13. num. 64. Surd. consil. 303. num. 6. & decis. 132. num. 9. Ponte decision. 8. num. 10. & 11. Rota decis. 171. num. 2. part. 1. diuers. & decis. 513. num. 17. part. 5. recent. & est text. in l. 1. §. si quis hoc interdicto vbi Barbof. ff. de itin. actuque priuat.

Praecipue cum hoc non sit ratio introductum ad l. quod non ratione introductum est 39. ff. de legib. interpretando verbum similibus, de similibus in specie, vbi facit gloss. ibi solutione secunda probata ab Ant. Fab. ibi in Rational. Osuna ad Donell. lib. 1. cap. 5. litt. A.

Praeterea quia sumus in facultatijs, quia non inducunt consuetudinem in his quae sunt liberae potestatis, Abb. in cap. ex part. assens. 10. num. 7. in vltim. norab. de concess. Prabend. las. in l. quominus num. 28. ff. de summi. Crauet. conf. 96. num. 4. Gratian. vbi supra num. 10. Requiritur enim prohibitio, & interpellatio, à cuius tempore nascitur praescriptio, Bald. in l. 2. C. de seru. n. 54. Nat. conf. 106. num. 9. ad fin. lib. 1. Sard. conf. 127. n. 23. lib. 1. Gratian. vbi proxime in fin. & cap. 88. num. 15. & cap. 89. num. 18. Nec Mansionarij poterunt prauidicare Beneficiaris ad notata per eundem, Gratian. dicto cap. 298. num. 9. Nam in consuetudine requiritur scientia illorum, qui ex ea laedi possunt, Albanen. consil. 156. num. 22. Vincent. de Ann. alleg. 131. num. 12. Ferr. cum aliis in tract. de Praecedent. quest. 18. num. 20.

Accedit regula text. in l. facit 63. ff. de re iudicat. cap. inter directos, §. in omnibus autem, vers. nec attestatio: es de fid. Inst. & in tit. in Rubro & nigro C. res inter alios acta Rot. in alleg. Taurinen. vers. Tum quia, &c. facit Milenitana Antianitatis 30. Maij 1639. §. Non obstant nonnulli actus praecedentia coram R. P. D. meo Decano.

Vltius quia isti Mansionarij videntur superannuati, qui non habent Praebendam in Ecclesia Cathedrali, sed in alia Sancti. Simonis, & Iude (ut est in confesso inter patres) & sic sunt postponendi numerarijs ex traditis à Ferr. vbi supra cap. 10. num. 5. vbi ex Cassau. Cester. & aliis. Quapropter retorquetur argumentum pro Curatis adductum, quod Beneficiarij sint superannuati, cum habeant praebendas, sed Curati, & Mansionarij non habeant.

Minus obstat quod assertur de Dignitate Curatorum. Nam hoc praecedat in proprijs Ecclesijs, non vero in Cathedrali, & qualitas quae non facit ad actum, nullam patris praesentia considerationem Ferr. dict. quest. 27. num. 2. & quest. 13. num. 3. D. Contelorum supra num. 21. Barbof. de Canon. dict. cap. 9. n. 11. Et de praecedentia in vno loco non potest argui ad praecedentiam in alio, idem D. Contelorum num. 63. Et vbi agitur de praecedentia Collegiali, Dignitas non Collegialis quamuis magna non attenditur, Seraph. decis. 1216. in fin. Gratian. alijs citatis dict. discept. 298. numero 33. idem D. Contelorum vbi supra num. 23. & 24.

Denique non obstat acquiescentia Beneficiarium ex regula dict. l. sepè, nec D. Episcopus potuit prauidicare Iuri patroni iam quaesito ex Decreto Capituli emanato Sede vacante, ad tradita per Fester. cum accessissent, n. 4. de Praescript. Coccin. dec. 197. n. 5.

*Novat. decis. 198. numer. 8. & 9. in quibus recen-
sentur.*

Et ita, &c. utraque, &c.

D E C I S I O
S A C R Æ R O T Æ R O M A N Æ
coram R. P. D. Arguelles.

In Cauſa Burgeſi nullitatis profeſſionis.

Veneris 16. Iunij 1649.

PRO Ventura reſponſum, pro quo faciunt ſequen-
tia verba Lapi. *Primo iſte erat in probatione, & de-
liberatione, quia talis Annus datur etiam in fauorem
ſui, & ob fragilitatem humana conditionis, ut in cap. 2.
de Regular. lib. 6. ſed exuendo, & dimittendo habitum
(ut in ibemate proponitur) videtur ipſo facto delibe-
raſſe ſe nolle proſiteri, ſeu ſe non poſſe pati auſterita-
tem clauſura, & ſic confirmatam fuiſſe pro hac vice pro-
poſitum ſuum, unde maſato poſtea nouo propoſitio, opus
erat nouo tempore iterum probandum, & deliberan-
dum, nam ex eodem tempore probationis non poteſt
ſequi placencia, & diſſicencia, & ſic etiam Monaste-
rium, quia iſta ſunt aduerſantia, & vna, & eadem
res non debet pati diuerſos effectus, præterea ex his que
inordinatè procedunt, nihil ordinatè ſequi poteſt, de
accuſ. c. qualiter 1. & ubi fundamentum eſt vitioſum, ni-
hil tutum ſuperedificari poteſt. 1. queſt. 1. Cum Pau-
lus, ſed iſte reſreſſus quem fecit dictus iuuenis ad di-
ctum Monasterium, fuiſſe inordinatus, & vitioſus, nam
dictus iuuenis captus, & inuitus deſertus rediit ad
Monasterium, & ſicut matrimonium carnale debet
eſſe liberum, de ſponſal. Cum locum, ita matrimo-
nium ſpirituale quod eſt manu cap. 1. ſed hic iuuenis
ad fratres mendicantis in ſua deliberatione iam facta
fuiſſe impeditus, & coactus, & ſic præſumitur non ſpon-
tè, ſeu feruore ſpiritus, & quia talis coactio fuiſſe facta
operatione fratrum, & per conſequentes impedi-
erunt conſtitutionem (loquitur de dict. cap. 2. de Regul.)
id eſt annum probationis ſub pœna nullitatis, ſed etiam
quod infra annum quemlibet non impediatur quominus ad
ſeculum redeat, prout de ſua voluntate proceſſit, ut in
dicto verſiculo, quod ſi forſan, reperitur conſtantim ge-
neraliter tota prohibitio ibi, contra hanc probationem (ſic
legitur, ſed errore librarij, nam in textu eſt prohibitio-
nem &c.) Prohibitio autem prædictorum emanat con-
iunctim, & ſub principali verbo, Non præſumatur, ergo
receptio poſtea facta de dicto iuuenis non tenuit. Præterea
dictus annus probationis, ut ſupra eſt dictum, datur etiã
fauore Monasterij, ut Monasterij probat moris ingreſſi,
ſi bonos moros habeat, & ſi voluerint admittas, & ſi ma-
los moros habeat pura, quia non eſt aptus ad Religionem,
ut quia auſteritatis regula pati non poteſt, aut non vult
eum extra remanere volente repellunt, ſed cum iſte in-
fra probationis annum fugiendo exierit extra Mona-
ſterium, & habitum dimiſerit apparuit eis quod bonos
mores non habuit, & Religioni aptus non erat: ergo eum
repellere debuerunt non pro violentiam reducere, & ſic
contra mentem iuris hoc fecerunt, in præiudicium Mo-
naſterij infra ex dolo ſuo, huc uſque Lap. alleg. 46. n. 3.
ante finem poſtquam eod. num. 3. ſtatim à principio verſi-
item cum lex, firmat annum Nouitiatuſ debere eſſe
continuatiõem phyſicã, dum eam comparat continua-
tioni præſcriptionis, de qua infra dicetur.*

Et ſi quidem nomen Religionis decimas (quod nihil
interreſt ad caſum) & quod ibi non per ſe ipſos, ſed
per alios apprehenderunt Religioſum fugientem quod
facit illum caſum fortiorem, nam in noſtro, officio

Birruatorum perſonæ ſunt ipſi fratres, ſeu manus Ca-
nonici Regulares S. Norberti) nec lac laſti tam ſimile
eſt, quam caſus Lapi huic noſtro, niſi fortior etiam ille
videatur, quia Nouitiuſ ibi bono ſpiritu ductus in-
greſſus fuit Religionem, non vero deſperatione, ut
iſte noſter.

Sufficeret pro deciſione tanti viri auctoritas, &
iſdem penè rationibus Doctri niſi decreuerunt conſtare
de Nullitate Profeſſionis Ventura Muxicæ, qui non
inſpiratione, ſed deſperatione potius impediti mari-
monij carnalis ad ſpirituale tranſiuit tentauit inconfi-
detate (quod debebant Monachi rectè perſpicere, et
precepit ſua. mem. Sixtus V. in ſua Bulla 71. Cum de
annibus 6. Kal. Decembr. 1587. §. ceterum 4. Verſus ſi-
nem, ibi, niſi denique conſtet ipſos non humana aliqua
ratione, ſed tantum deuotione ſeu pietatis feruore vitam
religioſam ſpontè, & ex animo elegiſſe, ut bene explicat
Suarez de relig. tom. 3. lib. 5. cap. 10. num. 16. paulo poſt
facti poenitens conſiderati (in de enim ſit, ut ait M.
Baſilius, ut eodem temere vnde fuerat egreſſus, re-
uertatur) ad ſeculum redire velle ſæpius profeſſatus
veſtelque ſuas ſæculares repetens, (quas debuit Ab-
bas reſtituere ex d. cap. 2. de Regul. in 6.) precibusq. ac
lachrymis inſtans, ac tandem nil proficiens habitu ex-
ortus religioſus, per cloacã, ſive aquaductum nocte
fugam attriſit, & poſtera die à duobus Monachis
cum famulo ad id miſſis apprehenſus, ut fuit in Mo-
naſterium redactus carcerique additus, & pane, &
aqua per menſem maceratus lacrymis ſemper, & ein-
latibus obreſtans ſe nolle proſequi Nouitiatum, &
Religionem, & ſine intermiſſione nocte diuq. cla-
mans, & quiritans, cum præter hæc Abbas continuo
minaretur cuiſdam Militum ductori, qui in vicino lo-
co Milites cogebat ad vrgens ardenſque, tunc bellum
Fontis rabie plenum diſcrimine, imò deſperatione ſe
eum traditurum, vel magis proditorum, coactus tan-
dem profeſſionem emiſit lacrymis, & ſingultibus
antea, & poſtea, & in ipſa profeſſione metum mag-
gis, quam motum animi à Religionem auerſiſſimi de-
monſtrans, & ſequenti die palam repetens ſe metu
compulſum, ut primum potuit ad Ordinarium pro-
ficiſcens iterum à Monachis arreptus duriori carcere
mancipatus, ſupra ſatis alta fenestra linteique in mo-
dum funis intortis præcipitauit ſe potius quam de-
miſit, aut deſcendit, ſequè in deſideratam liberta-
tem (ſi alibi libertas eſt, quàm ubi Spiritus Domini
ex Paul. 1. ad Corin. 7.) aſſerere aperto vitæ periculo
procurauit, adeo hominis natura libertati ſtudent
Cef. lib. 2. de Bell Gallic. adeo multiplex patet ad li-
bertatem via lib. 5. de ira cap. 15. & adeo non ardua
virtus, ſeruitium fugiſſe manu; dixit Lucan. lib. 4.
Pharſal.

Enim vero probationis annum continuum eſſe de-
bere clarius eſt, quam ut multis indigeat probatiõni-
bus, nec ſufficit coniungere priora teinpartum ſec-
condis, cap. ad Apoſtolicam 16. de Regular. & Alb.
n. 9. Anchar. 7. Franch alios citans in c. 1. de regularib.
in 6. num. 3. verſ. quid autem ſi non fuiſſe, & ſeq. conſ. 4
Gloſſ. Specular. & Io. Andr. explicando Ancharanum,
& Fortius poſt S. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de Regul. c. 15.
verobique, multi, diligenter clari à Reuerendiſſ. Bar-
boſa Epifcopo Vgenin. ibi num. 5. hic num. 5. 24. & de
Poſteſt. Epifc. 3. per. alleg. 101. num. 21. de iure Eccleſ.
lib. 1. cap. 42. num. 121. & in ſumma deciſ. Apoſtol.
colleſt. 31. num. 12. (ubi ſic declaraffe Sacram Congre-
gationem Concilij) dixerat prius Bart. in l. final. §. que-
rens 3. ff. de publican. & veſtigal. arguens de ſeruis
Nouitiuſ Religionem per eam textum, qui bene con-
gruit ibi, ſunt autem veterana que anno continuo in Vr-
be ſeruerunt &c. Nouitiuſ autem mancipia intelligun-
tur que annum nondum ſeruerunt, Nanar. conſ. lib. 3.
de

de Regni conf. 32. num. 1. vers. tertio quod &c. Mirand. in manual. part. 1. quest. 2. art. 4. & art. 5. per tot. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 59. Suarez. latè ad part. d. tom. 3. lib. 1. cap. 15. & n. 1. & manu plenissima pro more R. P. Diana res. mor. tom. d. tract. 5. de paruit. materia resol. 19. multi per Bordon. de profess. & 4. q. 11. vers. Nouitiatu &c. Nauarr. in summa Bull. de Nouitiis recipien. num. 3. & 4. & in mucerna Regular. verbo annu n. 6. vtrouique restans sic S. Congregationem determinasse, Marfil in remission. ad Conc. d. cap. 15. R. P. Lexan. in summa Regni. tom. 3. verbo professio n. 10. & tom. 1. c. 2. n. 11. Ciardin. conr. lib. 1. c. 108. n. 14. Vecch. in prax. Nouitiorum disp. 11. dub. 3. n. 1. restans etiam de S. Congregationis declaratione 7. Nouemb. 1597. Rota dec. 175. n. 2. part. 1. recent. vbi de dicta declaratione, & alij infra citandi.

Qui omnes rationem reddunt quod vbi fit mentio de tempore, lege, vel statuto, semper de continuo intelligendum est, l. Genero d. ff. de his qui not. infam. l. 3. cum Gloss. penult. l. naturaliter §. leg. nunquam la secunda in ordin. 3. §. primo ff. de usu cap. Bart. vbi sup. Lap. vbi supra num. 3. & ibi Mandos littera E, Amaya ex Gloss. Menoch. Donell. Osuald. obseruat. lib. 1. cap. 10. numero 6. Albert. Brun. in tract. de permanent. & Perseuerant. numer. 4. habetur tract. com. tom. 17. fol. 395. Anton. Bard. de tempore utilis, & continuo cap. 2. num. 7. ibidem tom. 6. fol. 210. col. 4. Fenuni. in tract. de momento temp. cap. 30. num. 10. relati à Vecch. vbi supra num. 1. Pelliz. zar. in manual. Regular. tract. 2. cap. 1. num. 10. Vela discept. Hispalen. 18. n. 3. lib. 1. Peyrin. tract. 2. de Prelat. q. 3. cap. 1. §. 4. num. 100. Bordin. conr. Regal. tom. 2. resolut. 99. num. 28. & resolut. 54. num. 188. vbi magna cogeris iurum, & auctorum. Bart. à S. Fausto Thesaur. Religios. lib. 5. quest. 163. n. 5. Remig. Scrof. solus. quest. mor. q. 31. num. 2. Villalob. in summa. tom. 2. tract. 35. difficile. §. n. 7. qui testatur de S. Congregationis declaratione, Tambur. de iur. Abbat. tom. 3. disp. 6. q. 7. n. 10. & 11. & plurimi per modern. Iesuitam Regim. Christiane Reipublice tom. 2. lib. 11. diffuit. 14. qui omnes & alij referendi exornant etiam supra traditam conclusionem §. antecedenti.

Et omnes quidem magna concordia firmatas supra conclusionem amplectuntur, & interrupti dictam continuationem si Nouitiam habito dimisso, & animo deserendi Religionem extra Claustra se conferat citati à Vecch. sup. Peyrin. n. 10. Portell. verbo Nominatiuus n. 49. Tamburin. n. 17. Bordon. d. reso. 54. n. 19. Reuerendiss. Vgenin. d. cap. 15. num. 32. & ante eos Suarez. de Religion. tom. 3. lib. 5. cap. 15. n. 6. quem sequitur Sanchez ad Prac. decalog. lib. 5. cap. 4. n. 32. & alij inferius. Vtrum vero sufficiat qualibet interruptio physica, & realis, an vero moralis, & cuius temporis necessaria sit, magna discordia est.

Nam quod tempora coniungantur egresso Monasterio, & regello teneantur ex antiquioribus Gloss. final. in cap. cum qui certus de reg. iur. in 6. Speculat. ad tit. de stat. Monach. n. 43. & ibi Adden. littera G & qui eos refert, & Anchar. Alex. conf. 14. num. 2. lib. 4. Bard. vbi sup. n. 9. vers. in Predicto &c. Roman. d. l. sui §. quotiens num. 2.

Ex recentior. paucorum dierum interpolationem non impedire istam temporum coniunctionem, seu non interrumpere, moraliter teneantur Less. de iust. & iur. d. lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 5. vers. secundo hunc annum in fine, & ante eum dixerat Franck. dist. cap. 1. de Regular. in 6. num. 3. pauld post medium, vers. satis tamen videtur, qui pro contraria citat Lapus, & Nauarr. dist. consil. 32. vers. tertio quod, vbi etiam si per solos tres dies foris maneret interrumpi Nouitiatum, quasi sentiat minorem interruptionem non sufficere ipse alios

pro se citat, & alios, Diana d. resol. 19. Reuerendiss. Vgenin. de Potestate Episcopi d. alleg. 101. num. 25. & de iure Eccles. d. lib. 1. cap. 42. num. 114. & d. sess. 25. cap. 15. num. 7. vers. contra Lessium & Pellizar. d. tract. 2. cap. 1. num. 10. & Bordon. d. quest. 11. d. resol. 54. n. 102. qui extendit ad spatium quinque dierum, & amplius pro quo nullam habet auctorem; & Nauarr. ab eo citatus, vbi supra qui loquitur de tribus diebus, fortè hoc non dixit, nisi arguatur à contrario sensu, (quod non recipiat in doctrinis auctorum Rota decis. 135. in fine par. 4. recent.) dicit enim intertempore exeuntem, etiam si per solos tres dies maneret, Remig. Scrof. supra quest. 31. sentit per spatium vnius noctis, vel vnius diei, quorum placita vltra adducta per eos possent forsan probari ex l. Paulus 38. §. Gaius ff. de liber. causa, quem Roman. supra num. 3. dicit nescire quod sit alibi.

Contrariam tamen sententiam teneantur Bart. in d. §. quotiens num. 2. Angel. & Alberic. ibid. Abb. & Anch. vbi supra, dum comparant istam interruptionem præscriptionis, melius Lapus, vt vidimus eleganter Suarez. d. cap. 5. num. 6. per hæc verba, Mihi autem videtur magis esse considerandam grauitatem actionis per quam interrumpitur probatio Nouitiatu quam tēporis diuturnitate, quæ alias nisi certum de hac interruptione eiusque sufficiencia dici poterit sed relinquendum erit cuiusnamque arbitrio, alicui enim videbitur parua mora trium, vel quatuor dierum, alij vero magna, quo circa censeo, si quis dimisso Religionis habitu egressus est, eo ipso interrumpi annum probationis etiam si paulo post intra diem præueniat, quia eo ipso amissus, statum quem habebat, & indiget noua receptione, & admissione. vt possit iterum Nouitium esse &c. unde quod Nauarr. ait annu interrumpi per exitum triū, vel quatuor dierum, è Monasterio sine licentia Superioris si intelligatur de exitu totali, id est animo non redeundi, & dimisso habitu non solum verum est, sed etiam sine limitatione temporis fuisse afferendum, quia alius ipse per se sufficit, & moraliter interrumpit perseuerantiam, & castitiam propter quæ certitudo in probatione postulat, huc vltique Suar. idem num. 7. in medio vers. per dimissionem, sequitur Sanchez in prac. decal. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 32. qui postquam de continuatione, & interruptione multis ad saturitatem congestis latè dissertit à num. 30. & quamlibet interruptionem sufficere ex ipso Nauarr. probauit conf. 32. prosequitur, Præterea quia tempus peritum ad aliquem actum censetur perit tanquam forma, vt probat textus in auth. que supplicatio C. de proc. Imperat. deferen. in 6. Glossa in verbo forma &c. At omisso forme in minimo vitiat actum, vt probat Tiraquell. de iudic. in reb. ex. n. 12. id Sanchez supra, & quando tempus est datum pro forma, nec addi, nec detrahi potest, nec minimum quid, vt per Scribentes in l. 1. ff. de lib. & posthum. Tiraquell. de vtroque retract. p. 1. §. 1. Gloss. 21. n. 11. Foruti. supra cap. 32. n. 1. cap. 33. num. 9. facit vulgaris regula quod si forma deficiat in minimo actu corrumpit. cum hi 6. §. si prator ff. de transact. cum vulg. per relata Azium. 157. littera F iisdem rationibus, & multis citatis Bart. à sancto Fausto d. lib. 1. quest. 164. mem. 2. Tambur. d. q. 7. num. 11. Ciardin. d. cap. 10. §. 20.

Cum ergo ad Professionis valorem petat S. Concil. Tridentin. annum continuum, quantumuis modicus continuationis defectus tam irritam reddet, sicut etiam quantumuis modicus illius anni temporis defectus sufficeret ad professionem cassandam, ita Sanchez argumentatur vbi supra, d. numero 32. vers. cum enim, & Elig. Bafus in suo tract. Flores terim Theolog. verba Religio 3. n. 5. vers. pro resolutio. Nam certum est tempus illud numerari de momento ad momentum, vt fetè per omnes supra citatos, & cum ualida

aliis *Reuerendiss. Vgentin. d. cap. 42. num. 139. vbi adducit declarationem Eminentiſſimorum DD. Cardinalium 21. Ianuarij 1617. latam num. 118. & d. ſeſſ. 25. cap. 15. num. 20. & 21. vbi de alijs declarationibus pleniffimè d. allegat. 101. num. 22. verſ. verum & c. exornans aut ſe in illa tertia impèſſione re maturius examinata diſcedere à contraria opinione quam tenebat iuribus & rationibus ibi videndis.*

Quam opinionem, de modica inquam interruptione, ſequuti ſunt multi alij à ſupra citatis adducti, & à *Peyrinij d. tract. 2. de Pralat. q. 3. cap. 1. §. 4. num. 1001. fol. 406. vbi de reuerſo poſt tres horas Caſtr. Palao in oper. moral. par. 3. tract. 16. diſp. 1. §. 2. num. 7. quia illa eſt vera, & propria interruptio ſtatus qua ceſſat ſtatus aſſumptus, & contra vero ceſſat ſtatus probationis ſi habitum dimiſiſſis animo relinquenti viam exceptam, ſeu fugiendi obedientia iugum, ſiquidem Nouitiatus conſiſtit in aſſumptione habitus animo Religioſam vitam experiendi, ſic *Palao ſupra, & alij citati à modern. Teſuita d. diſput. 24. Miranda in manual. tom. 1. quaſt. 22. arti. 3. concl. unica verſ. quidam dicunt ex Bulla Iulij Secundi deditur per ſolam habitus dimiſſionem animo deſerens. Religionem Nouitiatum interrumpi Villalob. in ſumma tom. 2. tract. 35. diſſic. 15. n. 7. qui loquitur de interruptione phyſica dum adducit Ariſtotelem dicentem, quod ſex non ſunt bis tria, ſed ſemel ſex, & in puncto dixit Abbas d. cap. ad Apoſtolicam n. 9. quod 50. & 50. non faciunt 100. adducit etiam Villalobos ſicut, & multis ex citatis comparationem præſcriptionis in qua ſemel data interruptione tempora non coniunguntur, ita in propoſito noſtro *Anchar. in d. cap. 1. de vita & honeſt. Cleric. lib. 6. n. 1. ad ſin. verſ. ſentis enim. Corn. conſ. 147. viſo num. 23. lib. 2. Petr. Barboſa ad l. eum noſtiſſimam 7. §. immò num. 29. Cod. de præſcript. 30. vel 40. ann. quia interruptio totum tempus præſcriptum extinguit *Bald. d. l. 7. num. 7. Barboſa n. 7. & 9.****

Accedit. quod poſſeſſio per momentum temporis perditur vt de capto ab hoſtibus ad l. cum heredes §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. etiam ſi per momentum captus exitiſſet *Caſtr. in l. ſi ſi qui pro emptore 15. num. 7. ff. de uſucap. Menoch. de recup. remed. 14. num. 84. Fanuci. ſupra cap. 32. num. 13. argumento text. in l. 2. & 3. C. de poſth. hered. inſtit. & poſſeſſionem ſemel amiſſam non continuari cum poſſeſſione de nouo acquiſita, *Bard. ſupra num. 13. ex Bart. & alijs. Et multo magis ſi vna eſt iniuſta *Ferret. conſ. 1. in cauſa poſſeſſoria, num. 8. lib. 1. vt in præſenti, quia ſecundus ingreſſus fuit violentus. Nec poſſe duas poſſeſſiones diuerſæ ſpeciei coniungi argumento text. in l. unica. C. qui numero tutel. l. Spadonum 15. qui iura 11. ff. de excuſat. tut. l. 1. §. ſin. ff. de vacat. mun. & cum iſta continuatio ab animo pendeat Nouitij eo ipſo quod egrediendo animum mutauit, interrumpitur, & mutalſe atinum eo ipſo planum eſt, quod auſugerit, vtrumque probatur ex l. naturalem §. 5. parionum verſ. ceruus ff. de acq. rer. domin. §. panonum 15. Inſt. de rer. diuiſ. Donell. lib. 4. com. cap. 13. Borcbolten. d. §. 15.***

Ex quibus apparet communiorè videti opinionem *Lapi. Suarez, & ſequacium: nec obſtat d. l. Paulus 38. §. Caius, quam expendit Sanchez, ſupra n. 30. poſt Romanum vbi ſupra, nec text. in lege quod dicitur 38. §. miles ff. de milit. teſtam. nec l. unica ff. de bonor. poſſeſſ. ex teſtam. milit. aut l. nec non 28. ſi quis ſapine ff. ex quibus cauſ. maior. quos adducit Alberic. vbi ſupra. Nam ipſi reſpondent ibi fauore libertatis, militis, & abſentis Reipublicæ cauſa ſit reſponſum; nos ſumus in materia odioſa, vt dixit *Rota d. decif. 175. num. ſin. part. 1. recen. quia contra fauoret, & Nouitij, & Religioſis eſſet, male probatum ad Religionem admittete, intentio namque finalis conſtituendi animam proba-**

tionis fuit occurrere apoſtaſiæ; in quam facilè dilabuntur hi qui minus conſulto Religionem profectur diſt. cap. ad Apoſtolicam diſt. cap. 2. & per hoc iura *Rota penes Seraph. decif. 121. numer. 2. Vecch. vbi ſupra dubio 2. numero 6. & faciunt verba Sancti Baſilij ſupra relata.*

Sed eſto quod difficilis quæſtionis reſolutio ſit, ex quo ſuum ſenſum aperire noluit *R. P. Diana vbi ſupra, contentus hinc inde auctores referre, extra iſtam aleam Ventura Muxica eſt, quia omnes ſupradicti auctores vtrique adducti excepto *Lapo, & Ciartin. loquuntur quando deſerens Religionem, Monach. poenitentia ductus regreditur non vero quando coactus, & vi reductus, vel potius raptus vt Ventura, quo caſu nulli venit in mentem temptato coniungi, immò *Bordon. in ſuo caſu ait neceſſariam eſſe nouam intentionem, & in regreſſo, & in monaſterio.***

Quæ omnia eo magis procedunt cum non ſolum fuerit violentè tractatus Ventura, ſed merò compulſus ad profeſſionem, quo caſu nullà eſſe latiffimè probauit *Rota multis iuribus, & auctoribus decif. 175. n. 5. & per tot. part. 1. rec. Præſ. diſcept. 27. & in Vlixbonen. nullitatis profeſſionis 29. Ianuarij 1646. num. 3. & ſeqq. confirmata 10. Decembrijs eiusdem anni §. ex quibus factis, & §. ſequentis. coram me. Et in præſenti metum adſuiſſe cadentem in conſtantem virum ſatis probatur, omiſſo quod multi dicunt, ſufficere reuerentialem etiam ſine miniſ propter ſummam libertatem ad actum iſtum requiſitam tenuit *Baffens ſupra verbo metus num. 3. cum multis ibi citatis, (ardin. multis alijs iuribus, & Doctoribus diſt. c. 108. qui latè proſequitur, appoſitiſſimè ad noſtrum caſum, & quoad qualitatè metum paſſi, & quoad probationem, & etiam ad coniecturàs ex fuga, & lachrymis, & proreſtationibus ante & poſt profeſſionem, ita vt durior appareat caſus noſter legendus à num. 27. & ante eos *Nannarius ex gloſſa, & alijs ad Tit. de his qua vi. lib. 1. conſil. 10. numer. 4. & de conuerſ. coniugat. lib. 3. conſ. 3. num. 4. & in manual. cap. 22. numer. 51. & de metu reuerentiali Prælati cum miniſ *Vecch. ſupra diſput. 3. dub. 12. num. 19. & de reuerentiali cum mala tractatione, Bordon. ſupra reſolut. 38. num. 87. verſ. mala animi, & de motu reuerentiali *Abbatiffa, Rodriquez quaſt. regul. tom. 3. quaſt. 27. artic. 18. & reuerentiali padagogi iam officio functi in puero 15. annorum ſais notanter *Reuerend. Vgentin. cumulatiffimè pro more lib. 1. voc. 1. à num. 41. ad 48. vbi per tot. ibi caſu fortiori matrimonij cardinalis, nam in ſpiritali minorem iuſto metum ſufficere docuit *Reuer. P. Diana part. 3. tract. 2. de dub. regal. reſol. 92. ex declaratione S. Congregationis, & Rota multis congeſtis, vt ſolet *Pont. de matrim. lib. 4. cap. 11. num. 15. & 16. qui meminit Rota decifionem, alij per Sperell. decif. 79. n. 28. referendo S. Congregationem, Rotam, & etiam per *Ciartin. d. cap. 108. num. 33. latè diſputat *Cabrer. de metu ex S. Congregatione, & Rota, & multis alijs lib. 2. cap. 10. n. 49. viden. à n. 43. vbi poſt longam enumerationem contratiatorum n. 50. reſpondet ad cap. ſin. qui Cleric. vel voventes n. 52. diſtinguendo inter matrimonium carnale, & ſpirituale.**********

Sed quia multi contrarium defendunt, de quibus *Sanchez & plurimi relati ab Ognate de contract. tom. 1. diſſ. 3. ſeſt. 14. n. 247. & à *Sperell. d. decif. 79. à n. 60. Reuerendiff. Vgentin. voto 17. num. 128. lib. 2. Ventura tōt metos imagines, tot minuz, tot malæ tractationes fuerunt incaſſæ, vt non metum 16. annorum in quo minor metus ſufficit; *Vgentin. d. vot. 1. num. 22. lib. 1. d. voto 17. numer. 203. lib. 2. & latè ab *Ognate ſupra numer. 11. Ciartin. d. cap. 108. numero 31. vbi de puero 16. annorum, vt erat Ventura *Bordon. diſta reſol. 38. numero 87. verſ. menſurandam. Eligius Baſſeus, vbi ſupra d. verbo motus*****

metu num. 3. *Recob. num. etiam 3. Sperell. num. 6.* sed vi-
ram constantissimum possent mouere.

Et falsum si per se singula non fuissent ut sunt suf-
ficientissima sufficerent simul iuncta *Sperell. decis. 1. n.*
67. & d. dec. 79. n. 80. & de metu leui cum interruptione
Nouissimus considerans Rotae decis. 175. num. 5. part. 1.
recen.

Et ita &c.

DECISIO

SACRAE ROTAE ROMANAE

coram R. P. D. Corrado.

In Causa Ianueñ. Priuilegiorum.

Luna 28. Iunij 1649.

Commisita mihi causa appellationis interpositae ad
Sanctissimum D. N. pro parte RR. PP. Con-
gregationis sancti Philippi Nerij Ciuitatis Ianueñ à
sententia Rotali, qua fuit declaratum illis non li-
cuisset, neque licere Ecclesiam, Domum, seu Con-
uentum aedificare, vel recipere, neque habitare, aut
residere in Ecclesia sancti Pancratij, vel alio loco in-
fra spatium centum quadraginta cannarum ab Ecclesia
Sancti Sisti, seu Conuentu RR. PP. Theatinorum di-
stanti iuxta Summorum Pontificum Constitutiones,
Hodie dabituri; An illa sit confirmanda, & Domini
re denudè exactè discussa responderunt affirmati-
uè.

Quia nititur expressis verbis Bullae san. mem. Sixti
Quarti priuilegium hoc concedentis RR. PP. Car-
melitis sub Dat. 4. Kal. Decembris 1476. vt in ea le-
gitur penes *Roderic. in Collect. Priuilegior. Regular. fol.*
mibi 209. sub num. 79. & P. Loran. in summa qq. Regul.
*tom. 5. part. 2. fol. mibi 519. sub eod. n. 79. ibi. Et vt quie-
ti eorumdem Fratrum dicti Ordinis ulterius consulatur*
*Constitutionem felic. rec. Clem. Papae Quinti etiam pre-
decessoris nostri super Domibus professorum Mendican-
tium propè Domo aliorum Ordinum Mendicantium*
*professorum infra spatium centum quadraginta canna-
rum de nouo non recipiendis. Ad omnes alios Religiosos*
*aliorum Ordinum tam Mendicantium, quam non Men-
dicantium utriusque sexus, & quascunque alias Ecce-
lesiasticas personas propè Domo Fratrum dicti Ordinis*
de Monte Carmelo nouas Ecclesias, & Loca construere,
*vel alias de nouo recipere, & habere volentes extendi-
mus. Ita vt nulli coram infra predictum spatium cen-
tum quadraginta cannarum etiam per aerem mensuran-
darum, ubi alias commodè per terram mensurari non
possem, aedificare de nouo, seu construere, aut inhabitare
iuxta Loca predictorum Fratrum de Monte Carmeli
presumant. Si quò vero cuiusuis conditionis, status, aut
dignitatis fuerit, qui contra predicti Clementis predeces-
soris Constitutionem, & nostram ampliationem venire, aut
agere presumpserit tam ipsi, quam auxilium, vel fano-
rem prestantes ipso facto sententiam excommunicationis
incurrant, quam seruius in his scriptis, & nihilominus
cuncta, & singula ab eis facta pro infectis habeantur, &c.
Additis in fine clausula sublata, &c. & Decreto irri-
tanti, &c. & amplis derogationibus.*

Idem referant, *Hieronym. Sorb. in Compend. Priui-
leg. Regular. in verb. aedificare. sub num. 19. vers. idem*
*Sixti fol. mibi 314. ac ipse iterum Roderic. qq. Regu-
lar. tom. 2. quæst. 59. art. 5. vers. quo priuilegio. Lind. Mi-
rand. in manual. Pralat. tom. 1. q. 33. art. 4. in tertia con-
clusionem. Barbos. de vniuers. iur. Eccles. lib. 2. cap. 12.
sub num. 76. vers. pro Fratribus, &c. & alij.*

Quod quidem fuit deinde communicatum, ac
principaliter concessum eisdem PP. Theatinis tam à
Clem. VIII. in Constitutione incip. Dandum pro
parte vestra. Dat. 3. Martij 1533. in ordine 38. §. 12.
Ac insuper vobis. Bullar. par. 1. ac Pium V. in eiu.
Constitutione. incip. Ad immaculabilem. Dat. se-
primo Idus Februarij 1567. in ord. 31. in §. 14. Ipsi-
que. & §. 15. Bullar. part. 2. & sanct. memor. Gre-
gor XIX. in eius Breui Dat. 5. Aprilis 1591. ibi, *Et*
*insuper volentes predictam Congregationem pro singu-
lari quo cam ob eminentia merita, charitatis affectu*
complectimur amplioribus favoribus, & gratiis, vt par-
est, cumulare, & exornare, eisdem Congregationi, &
Clericis, vt ultra priuilegia, & alia sibi concessa pra-
dicta, omnibus, & singulis aliis Priuilegijs, exemprio-
nibus, facultatibus, Indultis, Indulgentijs, & peccato-
rum remissionibus, & relaxationibus, ceterisque gra-
tijs, tam spiritualibus, quam temporalibus quibusuis
Religionibus, Congregationibus, & Ordinibus quo-
cunque nomine nuncupentur etiam Mendicantium, ac
iam virorum, quam mulierum, eorumque Monasterijs,
Domibus, & alijs Pii locis per quoscunque Romanos
Pontificos predecessores nostros, ac Nos, dictamque Se-
dem hactenus quomodolibet concessis, & imposterum
concedendis, ac quibus illorum utriusque sexus persona
de iure, vel consuetudine, aut ex priuilegio, vel alia
quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti,
potiri, & gaudere possant, & poterunt quomodolibet in
futurum in his, qua eorum Regularibus Institutijs non
aduersentur dumtaxat, non solum ad eorum instar, sed
equè principaliter, ac pariformiter in omnibus, & per
omnia, perinde ac si eisdem Congregationi, & Clericis
specialiter, & expresse concessa forent vti, potiri, &
gaudere libere, & licitè valeant perpetuò concedimus,
& indulgemus, illaque eis communicamus, & concedi-
mus, & ad eos extendimus. Decernemus presentes lit-
teras, & in eis contenta quacunque etiam ex eo, quod
interesse habentes ad hoc vocati non fuerint, nec eisdem
premissis consenserint, nec ex quibuscumque alijs cau-
sis quantumuis legitimis, & iuridicis de subreptionis,
aut nullitatis vitio, seu intentionis nostre, vel quopiam
alio defectu notari, impugnari, retractari &c. non
possit &c. sublata &c. ac irritum &c. & prout latius
constat ex eodem Breui, in cuius vigore quacunque
Priuilegia ceteris Religionibus concessa, & conce-
denda effecta sunt propria dd. PP. perinde ac si fuisset
ipsis nominatim concessa, independenter ab alijs
l. omnia, & ibi notat. C. de Episcop. & Cler. Oldrad.
consil. 300. sub num. 8. vers. & praesertim. cum alijs re-
latijs per Horat. Mandat. in eius Tractat. de priuileg.
ad instar quæst. 4. per rat. Rot. penes Crescent. decis. 9.
sub num. 5. vers. secundo quia, & in fin. de priuileg. &
latius decis. 30. num. 2. vers. qua communicatio part. 4.
tom. 2. recent. & pro eisdem PP. fuit aliàs dictum in
Licien. quarta funeral. 15. Ianuarij 1618. coram bon.
mem. Coccin. in primo vers. in casu autem de quo agitur.
& in Rauennaten. iur. sepultur. 18. Februarij 1618. co-
ram eod. in princip. vers. priuilegia suffragantur etiam
predictis Clericis Regularibus. Quare omnino sunt
obseruanda, nec ab eorum tenore recedi potest, cap.
porro. vbi gloss. fin. & cap. seq. de priuileg. Rot. penes
Card. Mantia. decis. 320. num. 1. vers. 2. recentior pri-
uileg. ac in recent. decis. 226. num. 14. vers. quod cam
fuerit par. 7. cum alijs relatijs per modern. Roman. dis-
cept. 947. num. 28. vers. cuius tenor.

Nec aduersantur Decisiones in *Teletan. Receditat.*
Capella 24. Februarij 1591. coram bon. mem. Cardin.
Mantia. decis. 163. & in Ianuen. domorum 15. May
1615. coram bon. mem. Marz. anted. in recent. decis. 676.
part. 1.

Quia in illa Toleran. fuerat probatum Ecclesiam Sancti Ioseph, cuius Patroni, & Capellani in ea existentes noniam inceperant aedificare Capellam, fuisse constructam ante Monasterium PP. Discalceatorum, vt in ea legitur *sub num. 3. vers. imo probatur. &c.* In rasu autem proposito constat Ecclesiam Sancti Sivi ab antiquissimo tempore aedificatam, de qua mentionem facit *Sanctus Gregor. Dialogor. lib. 4. cap. 53.* Eamdem apud MM. Cassinenses prius existentem fuisse deinde concessam PP. Theatinis anno 1575. ex publicis Instrumentis in processu productis. Et ab eis restauratam, vt attestatur *Card. Baron. in Notis. ad Martyrolog. in Lett. diei 29. Iunii SS. Apostolis Petro, & Paulo sacri in verb. Sancti Sivi Episcopi fol. mibi 363.* Et in ea recentiori Sancti Pancratij PP. Congregationis longè postea receptos, & introductos anno scilicet 1644. proindeque illis inuitabiliter obstat dispositio solam Constitutionis Apostolicæ prohibentis noui Ecclesias, Damos, ac Monasteria de nouo aedificari, sed iam aedificata etiam de nouo recipi, ac habitari infra spatium dd. centum quadraginta annorum, vt apparet ex eius lectura, & tradunt DD. supra citati. In illa vero lanuen. discussus tantummodo, atque decisis fuit articulus. An RR. PP. Societatis IESV tenerentur vendere nonnullas Damos, & situs pro ampliatione dicti Monasterij Sancti Sivi ex Priuilegio iure communi inducto Ecclesiæ, ac Religionis fauore per *l. si quis sepulchrum ff. de Religios. & sumpt. funer. vt patet ex dicta decis. 676. part. 1. recent.* vbi quoad hæc ipsa particulari. priuilegia, de quibus modo agitur eisdem PP. Theatinis competentia expressè fuit reseruata cognito *num. 11. vers. quatenus, &c.*

Minus releuat, quod sub eiusmodi generalibus Priuilegiorum communicationibus illa comprehendi non soleant, quæ sunt aliis præiudicialia.

Quia non procedit obiectio, quando constat de voluntate Summi Pontificis intendentis omnia indistinctè complecti, vel ex amplitudine verborum, vel ex aliquorum præiudicialium expressione, vel ex clausulis adiectis. Quæ omnia concurrunt in proposito casu, in quo prædictum Indultum non solum per viam communicationis, sed principaliter concessum in omnibus, & per omnia pariformis ceteris precedentibus aliarum Religionum amplissimis verbis conceptum fuit, expressè etiam specialiter immutabilibus, & exemptionibus, quæ sui natura solent esse aliis præiudicialia, necnon additis clausulis abrogantibus defectum citationis, atque consensum omnium interesse habentium, ac etiam subreptionis, & obreptionis, & intentionis ipsius concedentis oppositionem. Ex quorum sanè amplitudine satis probatur deliberata, & enixa Pontificis voluntas impartitæ huic Religioni quæcunque, & qualiacunque priuilegia etiam si tertiis præiudicialia ceteris Religionibus antea concessa, & impostetum concedenda, licet alias sub generalibus simplicibus verbis non fuissent comprehensa, vt benè comprobatur *Horat. Mandos. in dicto tractat. de priuileg. ad instar d. q. 4. sub num. 7. vers. quæ omnia enim seq. & fuit resolutum in Bonon. exemptio. 25. Maij 1618. coram bon. mem. Cardin. Verosio in recent. decis. 30. per tot. par. 4. tom. 2. & in Melisen. collectar. 7. Maij 1627. coram bon. me. Card. Vbald. decis. 63. num. 4. vers. & quidem &c. ac seq. par. 5. eorund.* Et in his terminis quod sub eiusmodi generali communicatione comprehendatur d. Priuilegium, de quo nunc agitur tradunt *Io. Baptist. Confelt. in summa priuileg. Ordin. Mendicant. in. 58. cap. 1. fol. mibi 363. Roderic. q. Regular. tom. 2. d. q. 50. artic. 5. vers. quæ priuilegia &c. Mirand. q. 33. art. 4. in conclusione secunda. in fin. vers. quo priuilegio.*

Laurent. de Portel. in dub. Regular. par. 1. in verb. communicationis priuilegiorum sub num. 9. vers. si vna Religio & alij passim.

Priusquam non consistit, quod dd. Priuilegia fuerint moderata, ac reformatæ per Constitutionem san. me. Clem. VII I. incip. Quoniam ad institutionem. Dat. 23. Iulij 1603. inter impressas eiusdem Pontificis in ord. 99. Bullar. par. 3. confirmata per san. me. Gregor. XV. in Constitutione 3. incip. Cum alias 17. Aprilis 1622. & per san. mem. Urban. VIII. Const. 25. Romanus Pontifex 28. Augusti 1624. Bullar. part. 4.

Quoniam est aduertendum duplicem in hac materia vigere prohibitionem. Alteram scilicet generalem Sacrorum Casonum, & Conciliorum, qua vetitum est nouas Ecclesias, seu Monasteria in quibusuis Ciuitatibus, vel locis aedificari, erigi, ac introduci tum præiudicio iurium quorum ibidem iam existentium, vt habetur in *cap. quicumque 16. q. 1. cap. 2. vbi gloss. in verb. veteribus. de Eccles. aedificand. cap. 1. de excess. Pralar. in 6. S. Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 3. in fin. vers. nec de catero, Guid. Pap. decis. 360. Rot. penes Cardin. Seraph. decis. 847. sub num. 2. vers. nam tam ex forma scriptis, quam ex dispositione iuris communis.* Et de hac dispositione præfata san. mem. Clem. Gregor. & Urban. Constitutiones, quibus præscriptam formam in præmissis seruanda, ac numerus quidam Religiosorum in singulis Monasteriis erigendis attendendum definitur, vt patet ex earum lectura, & in eisdem terminis loquitur *Rot. decis. 745. par. 2. recent.* quæ emanauit in causa vertente non inter duas Religiones, sed inter PP. Sancti Augustini Discalceatos, & Capitulum Ecclesiæ B. Mariæ de Pillari Cæsaraugustanæ Ciuitatis, vt patet ex positione.

Alteram verò specialem ex peculiaribus singulorum Ordinum, & Religionum Indultis, & Priuilegiis, quibus per Summos Pontifices prohibuitur fuit personis Ecclesiasticis ac Religiosis in Ciuitates, ac loca quæcumque denud introductis, atque receptis Ecclesiis, Conuentus, ac Monasteria aedificata siue iam aedificata recipere, habere, & habitare infra certa præscripta spatia ab aliis ibidem iam erectis, ac institutis distantia. Quæ sicut non ex ea ratione (vt quidam asseruerunt) sed ex alia diuersa, & particulari processit, nempe ad euitandas æmulationes, iurgia, dissensiones, & scandala quæ oriri possunt ex eorum vicinitate, vt apparet ex relatis verbis Bullæ san. me. Sixti Quarti, & aliorum Summonum Pontificum, & explicat *S. Bonaventur. in Libello Apologetico quæst. 7. vers. Cum positum deberet diligere tom. 2. Opusculor. fol. mibi 430. ac pro ipsi PP. Theatinis respondit Rot. in lanuen. domum 20. Decemb. 1610. coram bon. mem. Manzaned. in recent. d. decis. 87. sub num. 5. vers. quæ autem deducebantur p. 4.* Ita sub generalibus illis Constitutionibus san. mem. Clem. Gregor. & Urban. fauore eorundem Religionum ob aliam causam emanatis non comprehenduntur, nec ab eis reuocantur, sed in eorum robore permanent, quippe diuersam continent, non autem contrariam, nec repugnantem dispositionem, cum inuicem non aduersentur, sed benè conueniant, quod Religiones, & personæ Ecclesiasticæ, seruata forma dd. Constitutionum admittantur, & recipiantur in Ciuitatibus. Attamen non aedificant, neque constituant Ecclesias, Conuentus, neque habitationes eorum in locis alteri Religioni vicinis infra dictum spatium *cap. veniens ibique gloss. in verb. nullam. de prescri. cap. si propter. de reseru. lib. 6. l. hac saluberrima. vers. ita tamen. ibiq. gloss. in verb. conuertere. C. de preposit. agent. in rebus lib. 12. Horat. Mandos. de prescrig. ad instar. gloss. 8. à num. 6. vers. secundò quia & seqq. Rot. penes Pus. decis. 83. num. 1. vers. & fuit decisam ac seq. lib. 3. Feral.*

Verbal. decis. 380. numero 1. part. 2. & in recent. decis. 29. numer. 33. vers. & cum secundum privilegium. part. 7. & in hac specie sentit Rot. d. decis. 87. sub numer. 5. part. 4. recent. & P. Lezan. in eius summa part. 4. in verb. Monasteria Regularium sub num. 20. vers. notandum secundo. & part. 5. tom. 2. circa §. 23. fol. 699. sub numer. 227. vers. secundum vero, &c. dicens in hac Vrbe experientia didicisse, quod quando Religiosi reclamant huiusmodi privilegiorum observantiam petentes à Sede Apostolica audiuntur.

Postremò non obstat quod dd. privilegia non sint vlt recepta.

Primo quia contraria vrget iuris presumpcio presertim favore illorum quibus concessa fuerunt, ideoque neganti incumbit onus probandi legitime, & concludentur cap. accedentibus. de priuil. & respondit Rot. penes Crescent. decis. 4. numero 2. vers. unde Domini voluerunt. de priuileg. & decis. 67. numer. 5. vers. neque obstat & seqq. part. 2. diuers. Card. Caudaler. decis. 423. numer. 1. vers. neque videbatur, & in recent. decis. 197. sub numero 5. vers. & cum vsu. & decis. 213. sub numer. 1. vers. que Constitucione. part. 1. & decis. 572. numer. 16. vers. obseruancia allegata &c. & seq. part. 4. tom. 3. Id enim non satis probatur ex litteris, atque Decretis exhibitis pro PP. d. Congregationis. Nam quedam loquuntur de cannis tercentis, quæ ab eodem sanct. memor. Clement. IV. in alia eius Constitucione relata per Ioan. Baptist. Confelt. in Collectan. litterar. Apostolic. Mendicant. fol. 12. Const. 3. & ab aliis deinde Summis Pontificibus fuerunt reductæ ad cannas centum quadraginta. Aliæ de sola mutatione sicut Monasterij antiquitus in eodem solo constructi ab ipsismet Religiosis iam dudum in eo degentibus ob necessarium causam fienda, quia sub eiusmodi prohibitione non comprehenditur, vt probat Mirand. in manual. prelat. tom. 1. d. quest. 31. artic. 5. conclus. 2. Suarez. & alij relati per Barbof. d. cap. 12. sub numer. 78. vers. sicut etiam. Aliæ verò in particulatibus casibus, in quibus peculiare vigeant rationes, nec constat de hac distantia actum fuisse. Et propterea ex illis ad casum propositum congrua fieri non potest illatio iuxta reg. l. Papinianus 11. ff. de minor. l. si maritus. la prima in fin. ubi gloss. in verb. separata sit inter vir. & vxor. Castr. in cons. 97. ne improprie vtiatur vocabulis. sub numer. 3. vers. nec obstat &c. part. 1. Rot. penes Cardin. Seraphin. decis. 892. numero 4. vers. & ideo est decis. 349. sub num. 1. vers. quia verius istarum decisionum. part. 4. diuers. Cardin. Caudaler. memor. Gregor. 470. sub num. 9. vers. ex quo dicebant Domini.

Secundò quia ob solam patientiam, & tolerantiam Regularium, vel aliquorum ex eis non fuerunt amissa huiusmodi priuilegia validissimis clausulis, ac decretis irritantibus corroborata, quæ ex Principis intentione omnia contra eorum tenorem per inferiores acta ita inficiunt, & quouis iuris effectu prorsus destituunt, ac si gesta non fuissent. Ideoque non vltus, vel contrarius vsus suffragari non potest Archid. in cap. cum de beneficio. sub numer. 2. vers. sed pone. de prebend. in 6. Felin. in cap. cum accessissent. sub numer. 30. vers. quarto limita &c. de Constit. Rot. decis. 3. de priuileg. antiq. & penes Crescent. dist. decis. 4. numer. 4. vers. & in hoc, & seqq. vsque ad fin. eod. tit. & decis. 240. numer. 5. vers. & cum illud priuilegium. ac seqq. part. 4. diuers. Cardin. Caudaler. decis. 423. numer. 2. vers. respondebatur in super & seqq.

Anton. Diana Pars I X.

Barait. decis. 704. numer. 10. vers. tertio quia, &c. Horat. Mandos. de priuileg. ad instar. gloss. 15. sub numer. 32. vers. nono fallit, &c. Ioan. Baptist. Confelt. in summa priuil. Mendicant. tit. 3. cap. 3. fol. mibi 292. idemque in specie comprobatur reiectis contrariis, Campanil. in diuersor. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. sub numer. 81. vers. Sorbus autem &c. & P. Lezan. in loco supra citat. Eoque magis hoc procedit stante mutua generali communicatione priuilegiorum inter ipsos Regulares per Summos Pontifices facta, ob quam gaudent concessis à Nicolao I V. sanct. memor. PP. Cathacensibus. & ab Eug. gen. IV. sanct. memor. PP. Cassinensibus, qui ab eiusmodi praiudiciis pretereauntur, vt apparet ex Bullis relatis per Roderic. in dist. Collectan. Bullar. sub eodem Eugen. Bulla 9. numer. 19. vers. Adiucentes. fol. 86. & Bulla 11. numer. 10. vers. Adiucentes. fol. 90. & P. Lezan. in eius summa part. 4. in verb. priuilegia Regularium. sub numer. 17. vers. notanda etiam fol. mibi 488.

Tertio quia, quicquid sit de aliis Religionibus, certum est quod obiecto ex facto tollitur quoad PP. Theatinos, nam hi quoties casus euenit huiusmodi priuilegio tam in iudicio, quam extra vsu fuerunt, & specialiter in ipsa Ciuitate tanquam cum RR. PP. Iesuitis, vt apparet ex decis. 676. numer. 11. vers. quia rament. part. 1. & dist. decis. 87. part. 4. recent. ac iterum cum eisdem in Ciuitate Messanæ anno 1542. vt patet ex litteris S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, & eorum R. R. PP. Premonstratensibus hic in Vrbe. Ac demum cum Presbyteris secularibus S. Caroli Borromæi in Ciuitate Neapolis, vt apparet ex Decreto eiusdem Sæctæ Congregationis sub die 16. Februarij 1643. relato etiam à P. Lezan. in loco citat. sub dist. numer. 20. vers. unde cum Neapoli. Ita quod licet quoad alios non essent in vsu, tamen quoad ipsos seruati debent, quibus propria diligentia prodesse, aliorum autem incuria nocere non debet, Abb. in cap. cum accessissent. sub numero 8. ad fin. vers. dic ubi priuilegium. de Constit. Rot. penes Cardinal. Seraph. decis. 951. numer. 1. vers. priuilegium. ac seqq. & dist. decis. 240. numer. 6. vers. hoc autem. part. 4. diuers. Barait. decis. 704. numero 9. vers. secundo quia. Ioan. Baptist. Confelt. dist. cap. 3. sub princip. Aut. Cordub. in Addit. ad Sorb. in compend. priuileg. Regular. in verb. communicatio priuilegiorum in verb. tandem. fol. mibi 198. Roderic. 99. Regular. tom. 1. quest. 8. art. 5. & quest. 55. art. 19. Mirand. in manual. prelat. tom. 2. quest. 47. art. 8. Portel. in dub. Regular. dist. verb. communicatio priuilegiorum. sub numero 11. vers. quamuis una Religio. & in verb. priuilegij communicatio. sub numero 22. vers. quando una Religio. Quod fortius etiam procedit attenta confirmatione, & noua concessione eorumdem omnium priuilegiorum ad ipsorum fauorem emanata à sanct. memor. Gregor. XV. Motu proprio, ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine per aliud Breue Dat. 16. Octobris 1621. cuius vigore præcedentia reuoluerunt, & in pristinum statum reducunt à quibusuis antea actis præiudiciis vindicata Ioan. Baptist. Confelt. dist. cap. 3. in fin. vers. que quidem innotationes. fol. 293. Roderic. 99. Regular. tom. 1. quest. 8. art. 4. col. 2. vers. imò talis confirmatio. Suarez, de legib. lib. 8. cap. 19. sub num. 1. vers. quia confirmatio ex certa scientia &c. & cap. 20. sub numero 8. vers. secundo dicendum est &c. ac seq.

Postremò huiusmodi non vsus eo minus allegati

gari debet pro parte PP. dict. Congregationis, qui, siue eiusdem Instituti Confratres in dicta Ciuitate Neapolis superioribus annis à sanct. mem. Urbano Octauo similem prohibitionem obtinuerunt, vt apparet ex Breue Dat. die 17. Maij 1631. producto in Registro Rotali fol. 297. & seqq. Itaque iustitia, & æquitati consonum est, vt eodem ipsimè iure æquo animo utantur erga se ipsos quod in alios exercuerunt, iuxta illud Tob. cap. 4. ibi, quod ab alio uideris fieri tibi, uide ne tu aliquando alteri facias; ac in Euang. S. Matthei cap. 7. in princip. & S. Luca cap. 6. post med. & in cap. dilecti. ubi gloss. in verb. nolles de maior. & obed. ac in l. 1. ff. quod quisque inr. cum concord. relatis per Tiraquel. de retract.

lignag. §. 1. gloss. 13. sub num. 6. vers. praterea. cum seq.

Cum igitur ex prædictis, & aliis doctè, ac plene adductis in duabus præcedentibus decisionibus coram R. P. D. meo Royas sub diebus 24. Iunij 1647. & 24. Ianuarij 1648. appareat iustitia sententiæ Rotalis, cuius validitas ex ipso processu iustificatur, in quo fuerunt seruata seruanda iuxta decis. Verall. 262. par. 2. iure merito fuit per Dominos conclusum illam esse confirmandam ad text. in cap. ea que ubi gloss. & D.D. de senten. & re iudic.

Et ita Decisum informantibus tantum RR. PP. Theatinis. Alia uerò parte sæpè sæpius citata, &c.

INDEX RERVM NOTABILIVM.

PRIMVS NUMERVS TRACTATVM INDICAT,
Secundus Resolutionem, Tertius paginam.

A

Abbas.

BATES, & alij Prælati inferiores non possunt sibi erigere Oratorium in domo pro Missa celebranda. 1.48.32.

Abiurare.

Abiurare an debeat Christianus fingens se infidelem, & faciens se baptizare propter luctum? 8. 45. in fine 149.

Absoluere à censuris.

Vide *Episcopus & Prælati.*

Absoluere à Censura Can. si quis suadente, quis possit? 4. 47. 96. An Regulares subditos suos, &c. Vide *Prælati.* Si percussio sit enormis regulariter pertinet ad Papam, sed in necessitate absoluit Episcopus. Vide *Episcopus.* An id procedat in omnibus papalibus? 7. 9. 167. Et an in defectu Episcopi possit etiam Parochus. 7. 10. in fine 169. Et sub quo onere 6. 36. 146.

Absoluere à Reservatis.

à reservatis Papæ in necessitate an absoluat Parochus? 7. 10. 195. Et Confessarius Regularis? 9. 61. 231. Et à Reservatis Episcopo quilibet confessarius cum obligatione comparandi? 7. 11. 169. Extra necessitatem an Pœnitentiarius ex vi sui muneris? 8. 11. & 12. 219. & 220. Et an tempore pestis cesset omnis reservatio? 7. 12. 170.

Absolutio.

Absolutio à peccatis data à simplici Sacerdote petenti bona fide, an sit valida? 9. 29. 299. Absolutio à Censuris an dari possit absentis? & extra confessionem? 7. 9. 9. *Nota tamen* 167. An moribundo sensibus destituto? 7. 13. 171. Et utrum à Laico? *ibid.*

Ac.

Ac particula quando coniunctivè, quando disiunctivè sumatur? 1. 2. 1.

Adoptio, vide Impedimenta.
Anton. Diana Pars I X.

Advocatus.

Advocatus an patrocinari possit opinioni minus probabili, & an explicare debeat Clienti probabilitatem suæ causæ. 8. 62. 264.

Alienare.

Alienare an possit patrimonium Clericus, postquam beneficium, vel aliàs sufficientem victum acquisiverit. 8. 23. 229. Et an si aliunde non habeat, talis alienatio teneat. *ibid.* §. *sed hic.*

Alioqui Moniales, vide Moniales.

Altare privilegiatum.

Altare privilegiatum quid sit. 2. 1. 29. Clausula in eius diplomate, quod septem Sacerdotes continuè celebrent in illa Ecclesia, quomodo intelligenda. 2. 9. 36. Et quomodo clausula negativa similis privilegij. 2. 10. 36. Et durationis ad septennium. 2. 11. 37. Et ne aliquid detur, vel accipiatur sub pœna nullitatis. 2. 28. 46.

Altaris privilegiati Indulgentia, an applicari possit vivis. 2. 28. 41. Aut defunctis Catechumenis. 2. 27. 45.

Altaria privilegiata Regularium non communicantur. 2. 21. 42. Non suspenditur per Bullam Cruciatæ. 2. 22. 43. Nec per Iubilæum anni Sancti. 2. 25. 43.

Anima Purgatorij.

Animæ purgatorij adiuvantur Indulgentiis, & quomodo. 2. 1. 29. Quid illis plus profit, Indulgentia Altaris privilegiati, an Cruciatæ. 2. 26. 45. Missæ simul dicat, an successivè, & per hebdomadas. 2. 27. §. *Dico* 2. 45.

Animabus Catechumenorum, an applicari possit Indulgentia Altaris privilegiati. 2. 27. 45.

Appellatio.

clausula *Appellatione remota*, an omnem Appellationem excludat. 7. 28. 179.

Appellans ad Concilium præsens, non incurrit Censuram Bullæ Cœnz. Vide *Bullæ Cœnz.*

Archiepiscopus.

Archiepiscopus an possit abrogare legem Concilij Prouincialis. 6. 40. 149.

Index Rerum notabilium.

B

Baptismus.

- B**aptismus quando recipi debeat ab Adultis? 6. 2. 119
Et conferri infantibus Christianorum? 6. 1. 118
ad Baptismum an cogi possit Adultus filius Christianorum, qui in Infantia non fuisset baptizatus, nec unquam se gessisset pro Christiano? 6. 2. §. *Secundum dubium*. 119. Et quid si esset Cæcus, Surdis, & Mutus? *ibid.* §. *Sed pro coronide*. Et quid de Moutis? 6. 30. in fine 141.
Baptizari an debeat Infans expositus cum scheda? 6. 35. 145.
an sit validus Baptismus collatus à duobus, *Nos se Baptizamus* &c. 6. 31. 142.
an sit mortale, baptizate sine necessitate aqua non benedicta? 6. 33. 144. Et baptizate plures simul? 6. 30. 141. Et quid si in tali casa minister reperiretur in mortali? *ibid.* §. *Sed bene*.
Baptizate an liceat domi? 6. 37. 147.

Bellum.

- Bellum an licitum, quando Ius est utrinque probabile, ante sententiam Iudicis? 8. 69. 276. Et quid si alter possideat? *ibid.* §. *Vide etiam*. 277.
in Bello iniusto, vel dubio, an possit subditus militare? 8. 63. 266. & amicus auxilium ferre? *ibid.* §. *Verum*. 308.
in Bello post partam victoriam an occidi possint clerici partis inimicæ? 9. 9. 284.

Beneficiarius.

- Beneficiarius an teneatur ad recitandas Horas per se? 9. 22. 292. Etiam si Beneficij fructus non percipiat? *ibi.* §. *Nota hic*. Et quid si id esset ad tempus? *ibid.* §. *Nota quarto*. Et an habens plura Beneficia teneatur ad plura divina officia? 9. 10. 284. & 22. §. *Nota secundo* 293.
an Beneficiarius omittens Horas, satisfaciat Eleemosynis iam datis absque hoc intuitu? 9. 23. 294. Aut recitando die sequenti? 9. 24. 294. Vel alias preces? *ibid.* §. *Sed alia*. Et quid si omittat modicum? *ibid.* in fine.

Beneficium.

- Beneficium Principis latissimè interpretandum. 1. 1. 1. & 2. 10. 36. vbi, an id extendi debeat ad Indulgentias.

Beneficium Ecclesiasticum.

- an conferri debeat digniori? Et tales nominari Regibus à suis ministris? 7. 7. 166. Et an obtineri possit animo illud renunciandi? 7. 5. 2. 195. Ab ordinando pacifice possideri debet. 8. 25. §. *Notandum primo*: 231.
Beneficium Ecclesiasticum resignans cum intentione, vt Resignatarius iterum resignet suo nepoti, committit Simoniam. 9. 18. 290. An si cum conditione, vt solvatur sibi pensio, sit Simonia confidentialis? 9. 17. 289.
sensus Bullarum Pij IV. & Pij V. contra resignationes Beneficiorum cum accessu, regressu, &c. 9. 18. §. *Sed quia*. 291.
regula Cancellariæ de possessione triennali an faueat in conscientia? 9. 67. 337. An incapaci? *ibid.* §. *Quero secundo*. An possessori mala fidei? *ibid.* §. *Quero tertio*. An obtinenti per Simoniam alterius?

ibid. §. *Quero quarto*. Et quid si triennium pauci horis prætergressum sit? *ibid.* §. *Quero quinto*.

Bulla Cœna.

- in Bulla Cœnæ excommunicantur appellantes ad futurum Concilium à Papa, etiam tanquam à Principe temporali. 7. 66. *sed maior*. 205. An etiam confulentes appellare? *ibid.* §. *Primum verò*. Aut approbantes appellationem post factum? *ibid.* in fine. Et an appellantes ad Concilium præsens? *ibid.* ab initio.
excommunicantur falsificantes litteras Apostolicas per se, falsificantes per alios? Fautores, & defensores falsariorum non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, sed aliam non reservatam. 7. 15. in fine. 172. An incurrat utens falsificatis sine sua opera? *ibid.* §. *Sed pone*. Vel falsificans mentem Pontificis? *ibid.* in initio.
in Bulla Cœnæ an excommunicentur deserentes pecunias, merces, & victualia infidelibus? 7. 16. 172. an vendentes eis Arma in terris Christianorum? *ibid.* §. *Quero secundo*. An revelantes secretum Christianæ Reip. fideli relaturò infidelibus? *ibid.* §. *Ad quid*. Aut scienter ferentes infidelibus litteras, secreta huiusmodi continentibus. *ibid.* §. *sed hic obiter*.
an excommunicentur Piratæ cursitantes in quocumque mari? 7. 73. 210. An accipientes bona Naufragorum per furtum, aut donationem ab alio? 8. 36. 240. & quid si naufragium faciant Piratæ? Quid de dantiibus auxilium, & consiliam furtipientibus? Et aliis casibus? *ibid.*
an excommunicentur Princeps impediens victualia deferri ad Romanam Curiam, in casu dubij an id possit? 7. 7. 166.

Bulla Cruciatæ.

Vide Oratorium.

- Bulla Cruciatæ an faueat Regnicolis alibi existentibus citra privilegium lacticiniorum, si sumant per alios? 6. 10. 128. Et Regularibus quoad electionem Confessarij citra reservatam? *ibid.* §. *Notandum*.
cum Bulla Cruciatæ satisfacit quis præcepto Missæ in oratorio priuato. 1. 4. 3 An etiam in festis solemnioribus? 1. 14. 9. Et in die Paschæ? 1. 25. 14.
virtute Bullæ an Sacerdos secularis possit ministrare Eucharistiam in oratorio priuato? 1. 9. 6. Et fidelis satisfacere præcepto Communionis paschalis saltem concedente Parochò, vel iniuste, negante? 1. 25. 14.
virtute Cruciatæ non potest quis habere in domo priuatum oratorium, vbi & explicantur verba Bullæ 1. 23. 13.
Nec talem facultatem dare potest Commissarius. 1. 24. 14.
ex privilegio Bullæ an absolui possit percuciens Clericum etiam enormiter? 4. 57. 100.
Bulla Cruciatæ non suspendit Altaria privilegiata. 1. 21. 42.

C

Cambium.

- C**ambium an licitum, quando responsor Camplo- ris cum eiusdem pecunia extinguit primum Cambium? 8. 67. 273.

Capellanus.

- obligatus ex immemorabili tempore celebrare, teneat applicare sacrificium pro anima fundatoris. 8. 68. in

Index Rerum notabilium.

In fine 275. An paucos fructus recipiens ultra Eleemosynas Missarum, teneatur ex hoc capite ad Horas Canonicas? 7.8.167. Obligatus ad celebrandum in tali Altari, an debeat celebrare per se? 1.4.39. Et celebrans in alio Altari, teneatur ad compensationem, præsertim si illud erat privilegiatum? 1.15.39.

Cardinalis.

Vide *Partimus*.

Cardinalis reuelans ea, quæ tractantur in Consistorio, an incurrat censuram? Et quid si reuelent alij quomodocumque audientes? 8.41.244.
Cardinalis an possit eligi in Generalem aliius ordinis, quem non est professus? 9.62.332.

Caro.

Carnes comedens in Ieiunio ex voto, aut pœnitentia, an peccet toties quoties? 8.5.26. Dispensatus ad carnes ob salubritatem an teneatur ad Ieiunium? 6.11.128. Et an possit comedere simul pisces? *ibid.* §. *Sed obiter*.
Carnes comedens in Ieiunio an committat duo peccata? 6.11.6. *Sed Nota* 128. Et an si comedat inaduerter, teneatur ad Ieiunium? 6.28.141.

Censura.

Vide Absoluere, Absolutio, Bulla Cœnz, Excommunicatio, Incendium.

Circumstantia Peccatum.

an explicanda sit in Confessione circumstantia obiecti Sodomitici in delectatione morosa? 6.3.121. Vel status coniugalis pœnitentis? 6.4.122. An si sodomia commissa sit cum duobus fratribus? vel cum fœmina? 9.66.336. An species peccati in delectatione, & lactantia? 9.20.191. In Incestu, an commissus sit cum matre, vel cum filia? 9.19.191. Inducens ad fornicandum an debeat declarare, se habere votum castitatis? 9.66.335.
fornicans an explicare debeat tactus præcedentes sine ordine ad fornicationem? *ibid.* §. *Quæro secundo* *ibid.* Et Clericus circumstantiam ludi, in quo fraudem fecit. *ibid.* §. *Quæro* 4.
an in Confessione pollutionis explicanda sit circumstantia loci sacri? 9.5.282. Personæ sacræ? 9.65.335. Aut Cadaveris, ad cuius contactum quis se polluit? 9.1.379. In Confessione Fornicationis, aut Sodomiz, quod commissa sit cum dormiente? 9.3.280. Vel cum infideli? *ibid.*
in Sodomia circumstantia agentis vel patientis? *ibid.* in fine. Vel affinitatis? 9.20.391. in fine.
an numerus obiectorum multiplicet peccata in eodem actu? 9.55.324. Atque adeo explicandum sit quot personæ baptizatz sint simul, vel successiuè à ministro peccatore? 6.30. §. *Sed an ita*. 141. Vel quot confirmatz? 7.58.198. Vel Communicatz? *ibid.* §. *Hinc*. Vel absolutæ? 9.66. §. *Nota etiam*. 3.55.
ministrans Sacramentum in mortali, an committat duo mortalia? 7.58. §. *Et tandem* 198. Et qualiter peccet canens Epistolam vel Euangelium in mortali? *ibid.* §. *Nota hic obiter*.

Clausura.

mulieres an ingredi possint claustra Regularium occasione lotionis pedum in die Iouis Sancti Collationis habitus, aut Professionis? 7.32.195.

Anton. Diana Pars IX.

Clericus.

Vide *Episcopus*.

Clericus quis gaudeat privilegio Canonis. §. 314. Si quis *Suadente*, & qui non, vide V. *Privilegium Canonis*.

Clericus ut gaudeat foto satis est, si inseruiat Ecclesiæ de licentia Vicarij Episcopi. 6.6.124. Imò etiam absque licentia, *ibid.* in fine.

Cæcus.

an teneatur ad Horas Canonicas? 9.29. §. *Sed si* 299. An possit eligere? 9.30. §. *Notandum* 299. Et celebrare Missam, quam tenet memoria, si aliquid videat? *ibid.* ab initio.

Commissarius Cruciatæ.

Vide *Oratorium*.

Communio.

Vide *Confessio*.

Communicare sine confessione extra causam necessitatis, quotuplex peccatum sit? 3.32.68.
Communio an dari possit Reo non ieiuno mox suspendendo? 6.42.150. An conferri possit à Diacono? 6.39.147. Et an in articulo mortis deficiente Sacerdote, Laicus possit se ipsum, vel alios Communicare? *ibid.* §. *Sed quid*.
Communio an dari possit à Regularibus in die Paschæ, & Episcopus possit illis hoc prohibere? 9.27.256. Et an in Oratorio privato virtute Cruciatæ? 1.25.14. Et an in articulo mortis absente Parocho? 9.65.334.
Communio an sit Iuris diuini, & quando, & sub quo peccato? 9.46.315. Et an infirmus possit sumere viaticum pluries? 9.47.316.
Communio an dari possit in die Veneris Sancti? 7.24.176. Et statim post Missam mediæ Noctis Natiuitatis Domini? 7.43.190. An præceptum Communionis Paschalis impleri possit à quocumque in Ecclesia Cathedrali? 9.64.335.

Compensatio.

Compensatio an sit licita in Iustitia utrinque probabili de re ab alio possessa? 9.44.312.

Concionator.

Vide *Episcopus*.

Conductor.

Vide *Incendium*.

Confessarius.

potestas ad absolendum an conferatur Sacerdoti per illa verba, *Accipite Spiritum sanctum* &c. sine quibus licet approbatus inualide absolueret? 6.9.127.
Confessarius an uti possit Iurisdictione probabili, relicta certa. 7.59.100.

Confessarius Regularis.

Vide *Regularis*.

an Confessarius Regularis possit absolere casus Episcopales? 6.51.155. Ab excommunicatione contracta ob percussorem clericum leuem? 4.51.99. Vel occultam? 4.65.104. Et ab occultis casibus Poliz Cœnz? *ibid.* in fine. Et an dispensare possit in Votis papalibus? 6.56. §. *Sed Nota* 178. Et in irregularitate ex mala susceptione vel administratione Sacramentorum? §. 50. 253.

Index Rerum notabilium.

an possit excipere confessiones famulorum actu inseruientium sine approbatione Episcopi? 9.36.303. Et illos absoluerit à Reservatis? Ibid. in fine.

Confessio.

Vide *Sacerdos.*

Confessio an necessaria peccatori ante Communionem de Iure Diuino? 3.1.48. An probabiliter ex Ecclesiastico tantum? 3.2.49. Et quid si cui reuelata esset sua Iustificatio per contritionem? 3.3.4.49. Vel si quis haberet solummodo peccatum dubium? 3.6.51. Vel si post Confessionem dubij competiret fuisse certum? ibid. §. *Verum.* Vel post Confessionem recorderetur se omisisse certum peccatum mortale? 3.49. Et quid in casu quo Laicus recorderetur peccati positus iam ad Iustum Communionis? 3.8.54. Vel si desit Confessarius cum necessaria facultate? 3.11.56.

an in articulo mortis teneatur peccator confiteri per interpretem? 3.10.55.

Confessio quam primum facienda post Missam à Sacerdote celebrante contrito in necessitate ex Trid. an facienda sit à Laico eo pacto communicante? 3.27.66.

Confessio quando possit non esse integra materialiter & quæ peccata taceri possint? Et cum quo onere? 9.36.325.

in Confessione an rectè explicentur defectus, qui non sunt peccata? 9.19.291.

Confirmatio.

Confirmationis materia essentialis an sit vnctio in fronte? 8.30.235. Per manum Episcopi immediate? ibid. Episcopus non confirmatus confirmans alios, peccat venialiter. 6.47.253. Confirmans plures successiue in mortali, an plura committat mortalia? 7.58.198.

Coniuges.

Vide *Forum.*

an Coniux teneatur reddere debitam primo bimestri? 8.18.225.

an excusetur à reddendo ob difficultatem in alendis filiis? 7.3.163. Et quid de pauperibus? ibid. in fine. Et an sanus teneatur reddere amenti, vel ebrio, si ad aliam irurus esset? 7.4.163. Et quid si ambo amentes sint? ibid. §. *Non nego.*

Coniux incestuosus an possit petere debitum saltem tacite? 8.32.238. Et si vergeat periculum carnis etiam expresse? 8.33.238. Et an illi reddi debeat. ibid. Et quid de Leproso, vel infecto alio morbo? ibid. in fin.

Coniux an delectari possit de Copula cum coniuge absente? 8.44.247. Et quid si sit prohibita? ibid. §. *Nota etiam.* Et an se tangere turpiter absque ordine ad Copulam? ibid. §. *Sed maior.*

Consanguineus.

Consanguinei qui dicantur pro gaudento privilegio Bullæ quo ad oratorium priuatum? 1.28.16.

Conscientia.

an peccet operans, quando conscientia vtrumque Contradictorium proponit vt malum? 8.47.251. Et quid agendum in tali casu? ibid. 252. Quid si Conscientia erret habitualiter? 7.48. *Sed hic.* Et quo pacto deponi debeat Conscientia erronea? 8.49.253.

Conseruator.

Conseruator Regularium non potest esse Prælati aliter ordinis vel loci? 9.26.395.

Constantinus.

Constantinus baptizatus fuit à B. Syluestro in ipsa conuersione 1.6.2. §. *Nec supradictis.* 119.

Consuetudo.

Consuetudo an obliget sub mortali moniales recitare Horas Canonicas extra chorum? 7.29. §. *Nota verò* 180. Et omnes recitare officium defunctorum die 2. Nouemb. ibid. Et ieiunare in Vigilla Assumptionis? ibid. Et abstinere ab ouis in Quadragesima? &c. ibi de Consuetudine an credendum sit Doctoribus testantibus? 8.12. §. *Nec obstat.* 220.

Contractus.

Contractus innominati an obligent in Conscientia? 9.12.285.

Contritio.

Vide *Dolor.*

An requiratur quando quis confiteretur peccatum oblitum? 3.5.51. Vel quando Sacerdos ante Communionem recordatus mortalis oblitus, non potest illud confiteri? 3.11.56. Et quodcumque Sacerdos, vel Laicus in necessitate celebrandi aut communicandi contritus, mortalis confessionem præmittere non potest? 3.19.61.

Curator.

Curator quis sit. Et an possit irritare Vota, & Iuramenta sui minoris. 8.14.222.

D

Debitor.

Vide *Perjura.*

Dubium coniugale.

Vide *Coniuges.*

Delectatio.

Vide *Coniuges.*

Denunciatio.

Denunciare an teneatur sollicitationem in Confessione, qui illam scit sub secreto naturalis? 8.46.249.

Denunciandus an sit Confessarius dicens mulieri, Ni essem Religiosus, te ducerem in uxorem? Vel consentiat sollicitationi mulieris? 9.32.301. An interpret Confessionis? ibid. §. *Sed quid.* Et Confessarius carens Iurisdictione? ibid. in fine.

an Confessarius in Confessionario sedens & mulieris sine prætextu confessionis sollicitans? 9.33.302. Aut præbens ei donum in Confessione? 9.34.302. quando vigore Monitorij teneatur quis reuelare scripturas? 9.48.318.

Dispensatio.

Dispensatio an requiratur ad carnes in dubio, an earum abstinentia sit grauiter nocitura? 6.27.147. In dispensatione petenda an explicari debeat intentio occultæ, qua quis copulam habuit, vt secum facilius dispensaretur? 7.36.185. Et an explicanda sit copula in cognatione legali, vel spirituali, vel impedimento publicæ honestatis? 7.37.186.

Dispensatio

Index Rerum notabilium.

Dispensatio Intercessionum, & extra tempora Religio-
sis an concedi possit à suo Prelato? 8.28.233.

Dispensatio illegitimi ad clericatum an comprehendat
minores ordines? 8.22.229. Et si exprimat ordines,
an comprehendat Sacros? ibid. §. Sed quid. Et Be-
neficium? ibid. §. Notandum.

Diuortium.

Diuortium an peti possit, ob copulam Sodomiticam
alterius coniugis non consummatam? 8. 37. 241.
Vel per adulterium consummatum inter cetera, ibi.
An ob fornicationem uxoris, quam vir è domo ex-
pulerit, & alimentis priuauerit? 8.38.242. Vel quatuor
fornicator opprēsserit? ibid. §. Sed si queras.

an si coniux perseueret in adulterio, teneatur alter
diuortium petere? 8. 40. 244. Et vir, qui post di-
uortium ab adultera commisit adulterium, teneatur
reconciliari? 8. 39. 243. vbi multa de hac ma-
teria.

an adultera à marito diuertens possit eo non repu-
gnante, & in seculo remanente, in monasterium
ingredi, & profiteri? 8.60.263.

Dolor.

quis Dolor, & quando ad Confessionem necessarius?
9.51. à §. Nota hic. 321. An virtualis sufficiat in con-
fessione venialium? 9.31.300. Et qualis de peccato,
quod confiteri omittitur ex iusta causa? 9.56. §. No-
tandum. 325. An debeat precedere confessionem, &
ad ipsam referri? 9.37.304. Et quid si precedat lon-
go tempore? 9.51.321. Et quid si quis non doleat,
sed confiteatur cum proposito dolendi post confes-
sionem? 9.37. Sed hic obiter. 304.

Domesticus.

Domesticus dicitur, qui expensis domini alitur, etiam si
non cohabitent. 1.27.15.

Dominus.

Dominus an audire possit in Oratorio priuato secun-
dam Missam in gratiam famulorum, qui aberant? 1.
27.15.

Dubium.

In Dubio quis inter multos occiderit, an omnes sint ir-
regulares? 7.20.175.

In Dubio, an Princeps possit, impediendo ne victualia
Romam adportentur, an incurrat censuram Bullæ
Cœnæ? 7.7.166.

Dubium tantum peccatum habens, an teneatur confi-
teri ante Communionem? 3. 6. 51. Et quid si post
Confessionem competiat fuisse certum? ibid. §.
Verum.

E

Ecclesia.

Ecclesia nomine an veniat oratorium, vt visitari
possit pro Indulgentia? 1.29. in fine 16. & 31.
17.

Ecclesia non potest præcipere mere occulta. 8. 67. in
fine 273.

Elemosyna.

in pari necessitate vti præferendi sint, parentes an filij?

9. 60. §. Sed difficultas. 329. Parentes, an credito-
res? ibid.

Emptio.

Emere an possit pretio curreniti fundum, qui in eo sciat
latere thesaurum? 5.15.114.

Episcopus.

Episcopus erigere potest oratorium in domo sua pro
se, & familia 1.36.20. Vnicum tamen. 1.37.21. Etiam
extra diocesim. 1.39.22. & tunc 1.38.22. Quod non
possunt alij Prelati Inferiores. 1.48.28. Possunt ta-
men Episcopi titulares. 1.47.28.

in Oratorio Episcopi non possunt familiares audire
Sacrum eo mortuo. 1.40.22. Vel absente. 1.41.23.

Episcopus absque facultate Papæ potest dare licentiam
celebrandi in oratorio domus, quando est seiunctam
ab habitatione, & habet ingressum publicum. 1. 21.
12. Secus, si secus, ex decreto Urbani, VIII. 1.42.23.

Nisi in necessitate pro certis casibus. 1. 43. 24. Vt
quando classis diu Missam non auditur, vt celebra-
tur sub dio. 1. 44. 25. Vel debeat audire sacrum in die
festo. ibid. §. casus secundus. Item ad celebrandum in
cubiculo ægroti illustris, vt communionem acci-
piat. ibid. §. casus tertius. Et hæc omnia in propria
diocesi. 1.46. 27. An etiam in cubiculo mortui, vt
Missæ pro illius anima celebrentur? 44. in fin. Et
quid tempore pestis? Et an vt celebretur in nauis?
1.45.26.

Episcopus qui approbare debeat oratorium? 1.36.
15.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus qui approbare debeat oratorium? 1.36.
15.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Episcopus an possit absolueret à Censura Canonis si quis
suaudente Regulares se inuicem penitentes? 4. 54.
99. Clericos collegialiter viuētes, & se grauitur per-
cucientes? 4.56.100. An impuberes, 4.58.100. An fe-
næ? 4.60.101. An mulieres? 4.59.101. An seruos &
alios sub potestate constitutos? 4.61.102. An paupe-
res, infirmos, valetudinarios? 4.62.102. Et quando-
cumque Excommunicatus non potest adire Pontifi-
cem, licet possit mittere procuratorem, vel Episto-
lam? 4.48.96. Aut recurrere ad Legatum, vel alium
habentem priuilegium ad absoluendum? 4. 62. §.
Adverte quod 102. Et quid si percussio sit occulta?
4.63.103.

Index Rerum notabilium.

quentem in Monasterio alterius Ordinis? ibidem initio.
Episcopus an possit concedere regulari licentiam colloquendi cum moniali feria quarta quatuor temporum? 7.35.185.
Episcopus non confirmatus confirmans peccat venialiter? 6.47.153.
an in mortali confirmans plures actione continua, plura peccata committat? 7.58.198.
an possit ordinare in loco exemptos alterius diocesis sine licentia illius Episcopi? 8.29. §. *Sed hic* 234.
Episcopus an teneatur ferre excommunicationem contra incendiarios? 8.10. §. *Verum*. 219.
an possit dispensare cum homicida voluntario ad ordines suscipiendos? 8.52. 255. Aut exercendos, ibid. §. *Sed quid*.
Episcopus an possit commutare poenitentiam Poenitentiarum pro dispensatione? 9.11.285.
an possit imponere pensiones supra Beneficia pingua suae diocesis? 9.49.319.

Eucharistia.

Eucharistia an ministrari possit in oratorio priuato à Regulari? 1.8.6.
an à seculari virtute Bullæ? 1.9.7.
an coram ipsa lumen perpetuè accensum teneri debeat? 6.34.144.
an si particulis consecratis immisceatur indiscernibiliter non consecrata, hæc consecrati possit? 8.64.267. Et quid de vino in ossa panis imbibito? 8.65.270. Et de pane coacto cum aqua maris? & pane cocto? 9.58.327.

Examen.

Examen præsentari à Patrono Laico ad Beneficium, an Episcopus facere possit per examinatores non synodales? 8.16.223.
Examinare an possit Episcopus Regulares volentes concionari in alienis Ecclesiis? 9.42.309.

Excommunicatione.

Vide Privilegium Canonis.

quo pacto ferri possit in defunctos? 2.2.30. Et an sit actus irreparabilis? 8.21.228.
Excommunicationem Canonis si quis suadente an incurrat pater percuciens filium clericum causa correctionis? 4.1.69. Et similiter magister, & Prælatus secularis, vel Regularis? 4.21.81. Et quid si hi percuciant per Laicum? 4.22.81. & 23.82. Vel etiam torqueant? 4.30.87. Et quid si in Religione esset statutum, ne Prælari percuciant monachos? 4.41.93. Item an incurrant Ostiarij principum percucientes clericum in arcendo multitudinem? 4.20.81. Et comites tremeium percucientes clericum Remigem? 4.17.79. Et quid si supradicti excedant in correctione ex odio? ibid. & 4.22.81.
Excommunicationem prædictam an incurrat clericus percuciens se ipsum? 4.8.74. Vel alius percuciens consentientem? 4.9.74. Aut monialis, quæ sumit venenum, vel pugnis se cædit ad faciendum abortum? 4.10.75. Vel duo clerici gladiis inuicem dimicantes, si omnes ictus gladio repercuterent? 4.4.71. Item an clerici pueri rixantes inter se? 4.27. §. *Quis vero* 85.

an Excommunicationem prædictam qualis violenta manuum iniectio requiratur? An requiratur læsio omnino physica? & mortifera etiam extrinsecè? 4.17.85. An sufficiat rei clerico adherentis violenta ablatio? vel percussio? Etiam medio instrumento? Vel etiam vocumentum illatum cum iniuria citra percussionem ibid. 99. An satis sit dare illi venenum? ibid. 36.90. Aut detorpare illius portas per ignominiam? 4.27.85. An frangere ei cingulum, aut vestem dum dormit? 4.37.91. Aut barba, capillis, vel caputio apprehendere, & minari percussionem sub conditione, si non esset clericum, vel monachus? 4.35.90.

quibus casibus clericus vel Religiosus amittat hoc privilegium, & sine censura percutiatur? Vide *Privilegium*.

an Excommunicatione prædicta excuset indeliberatio ex subita passione? aut familiaritas in ludo? 4.27. §. *Quis vero* 58. Etiam cum aliquo excessu? 4.43.94. An item excuset Ignorantia? ibid. Et 4.42.93. Aut error in persona, stante malo animo contra alium clericum 4.27.85. in fin. & 4.31.88.

Excommunicatio an ferat secum incapacitatem ad officia iurisdictionis secularis? 8.34.239. Et beneficia? ibid. §. *Notandum*. Et irregularitatem, si excommunicatus suscipiat minores ordines aut tonsuram? 7.23.176.

Extrahere.

Extrahentes ex statu Ecclesiastico victualia ob mercimoniam an incurrant in Censuram papalem? 8.43.246. Quid de pane, farina, oleis? ibid.
Extractus per vim ab Ecclesia, an gaudeat immunitate? 8.45.248.

Extrema unctio.

Vide Oleum.

Extrema Unctio inualidè confertur decumbenti sine periculo. 6.45.152. Vel cum periculo dubio, ibid. §. *Sed hic obiter*. Et in primo casu si infirmus in periculum degenitet, possit ei de nouo ministrari, ibid. in fine.
an in eius collatione recitandi sint psalmi, & preces Ritualis? 6.46.153. Cum superpellicco, stola, & lumine? ibid. §. *Item*. Et an adhiberi possit fascina pro ministro? ibid. §. *Sed an*. Et oleum anni præcedentis? ibid. §. *Item poterit*.
an ministrari possit à Regularibus? 7.56. §. *Nec etiam* 196. Saltem hospitibus? 9.26. §. *Sed hic*. 295. Et an sit de essentia nominare sensum, qui iungitur? 7.56.96.

F

Falsificare.

an aliquando licitum Falsificare Scripturas? 8.61.263. Vide etiam *Bulla Cæna*.

Familiares.

Familiares Episcopi, & habentis cruciatam, an, quando accipere possunt Sacrum in Oratorio priuato. Vide *Bulla, Episcopus, Oratorium*.

Filius familias.

an teneatur solvere mutuum iuratum? 9.13.286. & quid de aliis contractibus? ibid.
à Filio familias inuentus thesaurus ad quem pertineat? 5.7.103.

Index Rerum notabilium.

Fornicatio.

Fornicatio an intrinsece mala. 9. 59. 328. Et mortifera. *ibid.* §. *Ex dictis.* Et in omni casu. *ibid.* §. *Nota etiam.* Et au possit dari Ignorantia inuincibilis de eius malitia. *Ibid.* §. *Nota tamen.*

G

Generalis.

Generalis Religionis, an possit eligi Cardinalis non Religiosus. 9. 62. 332.

H

Habitum dimittentes Regulares ad honestam representationem, an peccent. 9. 5. 164. Et Patres Societatis absolute dimittentes; an incidant in penas Iuris. *ibid.* §. *Verum quia.* Et quid si quis incedat habitu seculari superinduto. *ibid.* §. *Quero secundo.* Aut sine habitu se detineat in Monasterio. *ibid.* §. *Notandum.*

an Habitus dimissione an detur parua materia. 7. 5. *Sed quera.* 164.

Hareticus.

Hareticus non denunciatus an sepeliri possit in Ecclesia. 8. 1. 213.

Hora Canonica.

Hora Canonice recitari possunt lingua Hebraea & Graeca, non autem vulgari. 6. 67. 206. Et in necessitate quocumque Breuiario. 9. 25. §. *Notandum* 295. an recitandæ à monialibus, & Fratribus nondum initiatis extra choram? 6. 7. 124. & 7. 19. 180. §. *Nota vero.* Aut à Capellano, paucos Capellæ fructus ultra Missarum elemosynas percipientes? An Cæco? 9. 28. 297.

an pluries recitandæ ab eo, qui habet plura beneficia? 9. 10. 284. & 9. 22. §. *Nota secundo.* 193. An omnino per se? *ibid.* Et quid si beneficiarius non faciat fructus suos? *ibid.* §. *Nota hic.* Et quid si sponte se obligauit sine emolumento? *ibid.* §. *Nota tertio.* Aut priuetur fructibus ad tempus? *ibid.* §. *Nota quarto.*

an satisfaciat recitans prius omnes psalmos, & postea audiens omnes lectiones? 7. 38. 186. Et surdus recitans in choro alternatim? 9. 28. 297. dimittens die 2. Nouembris Officium de octaua & defunctorum, quot peccata committat? 2. 29. 47.

I

Ieiunium.

Vide Carnes.

Ieiunium an teneatur scemina quinquagenaria? 7. 73. 210. An Religiosus sexagenarius, vel adolescens? 6. 16. 133. Et qui inadaertenter mane comedit carnes, vel alia? 6. 28. 141.

in die Ieiunij an licitum comedere mala massilia & medica, uuato, & similia extra prandium? 6. 14. 131. Et in Ieiunio Quadragesimæ an prohibita lacticia sub mortali? 8. 66. 271. Et quid de diebus dominicis? & de Religiosis? *ibid.*

Ientaculum.

Ientaculum sumi potest in quantitate octo viciari. 6. 8. in fine 126. Et si parum excedatur, erit solum veniale. 6. 15. in fine 132. Et potest sumi totum in pane. *ibid.* initio. Etiam cocto cum oleo, & sale. 6. 29. 141. Non autem in piscibus. 6. 8. 126. An in iusculis. 6. 29. 141. *Quæ* quantitas permittatur in Vigilia Natiuitatis? Et an sumi possit de mane? 6. 17. 134.

Ignorantia.

an Ignorantia inuincibilis Censuræ adnexæ casibus Pontificiis, excuset à reservatione? 6. 16. 130. An ab Irregularitate homicidij. 7. 19. 174. An peccato fornicationis. 9. 59. §. *Nota tamen.* 328.

Illegitimus.

Illegitimus dispensatus ad clericatum, an censetur dispensatus ad ordines. 8. 22. 229.

Immanitas.

Immunitate loci sacri an gaudeat homicida inde extractus à parentibus occisi. 7. 6. 166.

Impedimenta.

Impedimentum publicæ honestatis an oriatur ex matrimonio clandestino. 6. 53. 156. Et alia nullo. 6. 50. 155. Vel ex spõsalibus nullis defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum. 6. 52. 156. Aut conditionatis. *ibid.* in fine.

Impedimentum cognationis legalis an oriatur ex adptione imperfecta. 6. 54. 157.

Impedimentum criminis an incuratur ab adulteris coniugem occidentibus ex intentione maximonij mente retenta. 7. 25. 177. Vel contrahendi cum vna V. G. ex filiabus Pauli. *ibid.* §. *Notandum.* Et quid si adulter promittat Coniugium fictè. 7. 26. 178. Aut si ipso promittente, illa taceat. *ibid.* §. *Sed si hic.*

in Impedimentis quando possit Episcopus dispensare. *Vide Episcopus.*

Incendium.

Incendiarius an incurrat ipso facto Censuram aliquam 8. 10. 219. Et an licitè quis domum dicat alienam ne ignis late serpat. 7. 31. in fine 181.

Incendij damna resarcite tenetur, qui illud excitauit. *ibid.* Et Paresfamilias pro excitato à domesticis. *ibid.* §. *Sed incidenter.*

an in dubio presumatur excitasse conductor domus 7. 31. 181.

Incestus. Vide Circumstantias, & Coniuges.

Indulgentia.

Indulgentiæ profunt etiam defunctis. 2. 1. 29. Etiam si sibi id non meruerint in Vita 2. 6. 38. Et quo pacto. 2. 2. 30. Et an infallibiliter. 2. 3. 30. Et in quo differant applicatæ viuus, & applicatæ defunctis. 2. 1. 30. Et an his applicata debeat esse in gratia. 2. 4. 32.

Indulgentia an late interpretari debeat. 2. 10. 42. Concessa certo Altari vel capellæ, an ea diruta, vel translata, extingatur. 2. 17. 40. Et concessa defunctis an suspendatur per Iubilæum Anni Sancti. 2. 23. §. *Sed hic obiter.* 43.

Index Rerum notabilium.

Indulgentiæ Regularium quo pacto communicentur?

2.20.42.

Indulgentiæ an nullæ sint, si quid minimum quocumque titulo detur, vel accipitur? 2.28.46.

Infans. Vide Baptismus.

Irregularitas.

Irregularitas an incurratur ab ignorante? 7.19.174.

An in dubio, quis ex multis hominem interfecerit, incurratur ab omnibus? Et quid si sciatur occisor? 7.20.175. An incurratur à Clerico bellante de licentia Papæ, & Occidente? 9.6.282. Et quid, si tantum exhortetur in Bello isto? 7.283. Aut quomodolibet licitè pugnet? 9.8.283.

an incurratur à patiente abscissionem inaitè? 7.21.175. Et quæ mutilatio Irregularitatem inducat? ibid. §. *Notandum.* An ab excommunicato per suspensionem minorum ordinum? 7.23.176.

Irregularitas ex delicto an dispensari possit à Confessario Regulari? 8.50.253.

Iubileum.

Vide Indulgentia.

Iudex.

Iudex an iudicare possit iuxta opinionem minus probabilem? 8.62. §. *Sed quia* 264. Et teneatur respicere ad allegabilia, quæ omittuntur? 9.41.308.

Iudex laicus an inconsulto Episcopo, possit exhumare cadaver occisi, ut constet de Corpore delicti? 7.64.204.

Iuramentum.

Iuramentum de non reuocando testamentum, an teneat? 7.42.189. Et an teneat Iuramentum fidelitatis inter amicos? 8.9.218. Et Iuramentum reuertendi ad carcerem iustum, vel iniustum? 8.53.256. Iuramentum seruandi aliquod statutum, non precipiendi mercedem, &c. obligat quatenus iustum est. 8.7.217.

Iuramentum vi emissum, animo petendi dispensationem, & non implendi, an sit mortiferum? 8.56.260. Et dubitans de intentione, an maneat obligatus? 8.17.224.

Iuramenti obligatio an comitetur promissionem de communi consensu dilatatam? 8.7.217. Et an remitti possit à parte, quamquam emissum sit in iuramento pietatis? 8.13.221.

Iuramenta, & vota pupillorum impuberum an irritati possint à tutoribus & curatoribus? 8.14.212.

L

Læticinia.

an Læticinia prohibeantur in Quadragesima sub mortali? 8.6.217. Et illa comedens peccet contra votum ieiunandi tali tempore? ibid.

Laicus.

Vide Iudex.

Laicus an communicans in mortali, omissa confessione ex necessitate, teneatur prius conteri? 3.19.61. Et postea confiteri quam primum? 3.27.66.

Legatum.

Legatum impositum hæredibus infra scriptis, an transmittat obligationem ad successores? 8.68.274.

Legatum pro celebrandis Missis in omnibus Altaribus privilegiatis alicuius loci, an comprehendat erecta post illud? 2.16.40.

Lex.

Vide Episcopus, Princeps.

Lex imponens penam Excommunicationis, Suspensionis, Irregularitatis, &c. an obliget ad mortale? 6.5.123.

Ludus.

quæ possit ludere Religiosus? Et an teneatur restituere illicite acquisitum in ludo? 6.25.139.

Lumen.

Vide Eucharistia.

M

Mandatarius.

Mandatarius an teneatur de culpa lenissima? 7.32.182.

Mater.

Mater an in necessitate possit filium vendere? 7.27.178.

Matrimonium.

an validum sit, contractum in præsentia Parochi intrusi, sed reputati? 7.45.191. Aut de licentia Parochi extorta dolo & mendaciis? 8.20.227. Contractum ante Baptismum an dissoluatur per Religionem, Professionem, aut Ordinem sacrum? Et an dissolui possit à summo Pontifice? 7.47.192. Et an posita iusta dissolutione, infidelis relicta ad secunda vota licitè transeat? 7.48.192. Et an Clandestine contrahens, & consummans, ratione iniustitiæ teneatur fecinam uxorem ducere? 7.72.209.

contrahere Matrimonium an possit sponsus iuratus, qui vouit Religionem, animo intrandi intra bimestre? 7.75.211. Et an peccet sponsus vouens castitatem? ibid. §. *Et tandem.*

Matrimonium an contrahi possit absque denunciacionibus in aliquo casu graui? 8.19. §. *Notandum.* 216. Et consummari ante quam fiant? ibid. initio. Et an valeat irritum ex metu iusto? 8.222.23. Vel ex sententia Iudicis secundum falsò allegata & probata? 8.26.232.

Miles.

Vide Bellum.

Missæ.

Vide Altare Privilegiatum, Bulla Cruciatæ, Oratorium, Sacerdos.

Missæ Votina an dici possit in sacra Hebdomada? 8.55.256. Et priuata in Sabbato Sancto? 6.24. §. *Notandum.* 138.

an peccet Sacerdos omittens voluntariè *Dis ire* mortuorum? 6.19. in fine. 135. Et prophetias quatuor temporum? 8.54. §. *Notandum.* 257. Et quid si in Missa maiori non recitat, sed tantum audit, *Gloria & Credo*? 6.19.135.

Missæ in Altari privilegiato profunt defunctis per modum suffragij, non absolutionis. 2.2.30. Et eius.

Index Rerum notabilium.

N

Negotiatio.

Negotiari per alium an prohibitum Religiosis, & Clericis in Sacris? 7.69.107.

Novitiatus.

an debeat durare per annum Mathematicum? Et continuum? 9.67. in fine 337. Et quid si fiat partim in statu laicali, partim in clericali? 6.12.129.

Novitiatus.

informationes faciendæ ex decreto Sixti V. in receptione Novitiorum, an fieri debeant pro conversis? 8.54.6. *His suppositis*. 267. Et pro Equitibus Hierosolymitanis? *ibid.* 9. *Quæro secundo*. An si Novitius notus sit? *ibid.* 9. *Quæro quarto*, aut minor annorum sexdecim? *ibid.* 9. *Quæro sexto*, Quid cum novitiis remotarum Regionum? *ibid.* 9. *Quæro quinto*. Et an ad id teneantur Patres Societatis? 8.54. in fine 257. Novitius an excommunicari possit à Prælato Regulari? 8.59.262. An possit condere testamentum (servatis tantum solemnitatibus Iuris Canonici)? 9.16.288. professus loquens cum Novitio sine licentia magistri, non peccat mortaliter. 7.1.162.

O

Oleum.

Oleum extremæ Unctionis an licite concedatur laicis ad vngendos infirmos? 6.43.150. Et an illi admisceri possit oleum simplex in maiori quantitate? 6.44.151.

Opinio.

an hoc ipso quod opinio aliqua videtur impressa, censenda sit probabilis? 7.60.201. Et an probabilis speculatione, sit semper probabilis practice? 6.21.137. stante Opinione probabilis pro superiore, an subdites obedire teneantur? 9.45.9. *Sed quia* 312. Et an is ligetur censuris, si opinio probabilis faueat etiam ipsi *ibid.*, ab initio.

Oracula.

Oracula an Regularibus omnia renocata? 3.61.202.

Oratio.

an quilibet per se Orare teneatur pro Anima Patris defuncti? 9.60.329.

Oratorium.

Vide Bulla Cruciatz, Communiõ, Episcopus, Eucharistia.

Oratorium quid sit? Et quid oratorium privatum? 1.1.1. Oratorium privatum in quo celebretur Missa non potest Concedere Commissarius Cruciatz, 1.24.14. Solus enim Papa concedit, & cum multis clausulis. 1.1.1. scilicet quod approbetur ab Episcopo. Quid nisi decens sit, approbare non debet. 1.11.8. Quid, si iniuste neget approbationem? 1.10.7. Item sine præiudicio Iurium Parochialium, Quod qualiter intelligi debeat? 1.15.9. Item secularis festis Natalis Domini, Epiphaniæ, Paschæ,

eius concessio est actus potestatis Clauum. *ibid.* An verò tantumdem proficit singulis, si applicetur vni, ac si pluribus? 2.5.33.

sacerdos promittens Missam de Requiem, an possit celebrare currentem? 2.8.35. Et quantum magis proficit defunctis? *ibid.* à 9. *Novandum*. Promittens in tali Altari vel Templo, an possit celebrare per alium? 2.14.39. Et quid si dicitur esse? 2.13.38.

obligatus celebrare in Altari privilegiato, an teneatur sacrificium applicare defuncto? 2.5.33. & 2.24.44. Et dicere Missam de Requiem? & 2.8.35. Etiam in dominica, vel duplici infra octavam commemorationis defunctorum? 2.29.47.

Missæ de Requiem in Altari privilegiato ab proficit viventibus? 2.18.41. Et quid si anima, pro qua celebratur, non sit in purgatorio? 2.7.34. An liceat viventibus Missas defunctorum sibi applicare? 2.18.9. *Sed hic. obiter* 41. Aut defunctis Catechumenis? 2.27.9. *Sed nota etiam* 45. Et an expediat, ut quis se vivente faciat sibi applicari Sacrificia potius, quam post mortem? *ibid.* 6. *Et tandem*.

stipendium relictum pro Missa perpetua ab Religiosis possunt investire in bonis Monasterij exemptis? 6.26.140.

Missæ cum stipe intra quantum temporis celebrari debeant? Vbi declaratur oraculum Sacræ Congreg. de celeb. miss. 6.55.117.

Missæ relicta post consecrationem ex Ineritu celebrantis, an sub mortali perfici debeat à Sacerdote præsentem? 6.18.134.

Monitio.

Monere an teneatur quis peccantem ex inadvertentia contra legem humanam? 8.48.252.

Monialis.

Monialis an teneatur ad Horas Canonicas extra Chorum? 6.7.124. Monialium regul. subiectarum, Confessarius an approbandus sit ab Episcopo 8.51.255. Etiam Prælati *ibid.* & 6.49.154. Cum monialibus Regulares loqui non possunt sine licentia Episcopi. Et si subiciantur Regularibus, Prælati etiam Regularis. 7.33. in fine. 184. Etiam explanando eis casum Conscientiæ. 7.54.195. Cum licentia autem an loqui debeant præsentem Confessario, & auctoritatibus? 7.44.190. Et an hæc prohibitio extendatur ad colloquium cum seculari degente in Monasterio? 7.35. in fine 185.

Episcopus an dare possit licentiam Regulari colloquendi cum Moniali in ieiunio quatuor temporum? 7.35.185. An vsus licentiæ differri possit ad alterum diem? 7.33.9. *Adhæreo*. 184. Et an intelligatur comprehendere socium? *ibid.* initio.

Moribundus.

Moribundus sensibus destitutus an absoluti possit? 6.20.135. Saltem à censura? 7.13.171. Etiam à laico? *ibid.*

Munera.

Munera accipientes Governatores, & Officiales, an incurrant Censuram Papalem, & teneantur ad Restitutionem, & cui? 8.42.245.

Matuum.

Vide Filius familias, & Usura.

Index Rerum notabilium.

tis, Pentecostes, Annuntiationis, Assumptionis, SS. Petri & Pauli, & omnium Sanctorum. 1. 13. 8. Ita quod audiens Missam in diebus prædictis in Oratorio priuato non satisfaciatur. *ibid.* Quid stante priuilegio Bullæ? 1. 14. 9.

Item ne extraneus audiat Missam in prædicto oratorio ad satisfaciendum præcepto. 1. 3. 2. Vnde si aliud audire non potest, is excusabitur à præcepto. *ibid.* Et peccat Dominus Oratorij, si sit causa, ut extranei ibi diebus festis Missam audiant, *ibid.* Et extranei dicuntur, qui non sunt de familia, etiam si conuiuant, propriis tamen expensis. 1. 6. 4. Quid si Mater eo modo conuiuat? *ibid.* 6. Potest autem audire Missam, & satisfacere præcepto dominus sine familia, & familia sine domino. 1. 2. 1.

Oratorij Priuilegium comparatur personam quocumque se transfert. 1. 7. 5. Ita quod si in alia domo inueniat oratorium approbatum, non indigeat noua approbatione. 1. 11. 8. An non potest eo uti Ruri. 1. 22. 12. Et extinguatur cum persona. 1. 7. 10.

Oratoria Palatiorum Communitatium sublata sunt decreto Pauli V. 1. 35. 20.

in Oratorio Carcerum publicorum, celebrari potest cum sola licentia Ordinarij, *ibid.*

Oratoria publica gaudent priuilegio immunitatis, non autem priuata. 1. 18. 17. Nisi Religiosorum, saltem ratione claustrum, *ibid.*

Inter Secularium, & Regularium oratoria, quale discrimen. 1. 34. 19. Et quid de oratorij societatis? *ibid.* præcepto Missæ satisfieri potest in oratorio Episcopi aut Regularium, aut cum Bulla Cruciatæ. 1. 2. 1. Sed in hoc ultimo casu debet fidi aliquæ preces. 1. 29. 17

Oratorij visitans, an censetur Ecclesiâ visitare pro acquirenda indulgentia? 1. 29. 17. Vide etiâ 1. 31. 17

Ordo.

Ordo subdiaconatus an conferri possit cum minoribus eodem die? 6. 58. 161. An dissoluat Matrimonium conuersi ad fidem cum infideli? 7. 47. §. *Notandum.* 192.

Ordines possit quis à diuersis Episcopis accipere, vnum ab Episcopo domicilij, alterum Beneficij &c. 9. 4. 281.

ætas assignata pro ordinibus, an accipi debeat Mathematicè? 9. 50. 321. Et an in ea dispensare possit Episcopus, si modicum desit? *ibid.* in fine.

defectus essentialis in Ordine an suppleri possit extra tempora? 8. 29. 235.

P

Papa.

Papa non habet Iurisdictionem in defunctos. 2. 2. 30. Non potest dissoluere matrimonium consummatum infidelium conuersorum. 7. 47. §. *Sed si aliquis* 192. solum concedit Oratorium. Vide *Oratorium.*

Parochus. Vide Absolutio, Communio.

Confessio, Extrema Vnctio, Matrimonium, Oleum, Sepelire.

Particula. Vide Eucharistia.

Pater.

an peccet mortaliter Pater castrando filium propter vocem? 8. 45. §. *Deinde.* 249.

Patrimonium.

Patrimonium Clerici an computetur inter bona Ec-

clastica? 8. 23. in fine 129. An fundari possit in censu redimibili? 8. 25. 231.

an computari possit in legitima? 8. 24. 231. Et alienari sine licentia Episcopi? Vide *Alienare.*

Patrini.

Patrini à quibus designari debeant? 7. 50. 193. An esse possint Religiosi? 6. 32. 143. Saltem facti Episcopi, aut Cardinales? *ibid.* An possint esse Coniuges simul? 7. 51. 194. An duo aut plures viri, aut feminae? *ibid.* §. *Notandum.* An Hæretici? *ibid.* §. *Nota secundò.* Et an cum parentibus infidelibus baptizati contrahatur affinitas? *ibid.* §. *Nota tertio.*

Peccatum.

Peccata contra Naturam, an omnia eiusdem speciei infimæ? 8. 31. 235.

Peccatum inducendi femina ad fornicationem, an sit maius quam illam occidere? 8. 35. 240.

Pecunia.

Vide *Theaurus.*

Pecunia in fundo inuenta an restitui debeat veto domino, si adit? Et quomodo? 5. 16. 115.

Percussio.

Vide *Excommunicatio*, & *Priuilegium Canonis.*

Percussio quæ leuis, quæ grauis, aut enormis dicatur. 4. 45. 95. Et an in dubio censenda sit grauis? *ibid.* Et clerici superioris an non solum sacrilega sit, sed etiâ impia? 4. 28. 86.

Penitentia.

Penitentia imponi potest applicanda defunctis. 7. 57. 197. An dari possit minor sub fiducia illorum verborum, *Quidquid boni feceris, & mali sustineris.* &c. 9. 54. 323.

obligatus ex penitentia ad eleemosynam, an possit illam applicare pauperibus domesticis &c. 9. 55. 324.

obligatus recitare litanias an teneatur etiam ad preces sequentes? 7. 46. 191. Et an sufficiat recitare quacumque preces mentaliter? 9. 53. §. *Sed ex his.* 322.

obligatus ad ieiunium singulis sextis feriis, an impeditur die aliquo, teneatur ieiunare sequenti? 9. 52. 322.

Penitentia impleri potest infra annum, secluso periculo non adimplendi. 6. 57. in fine 159. Et obligatus Communicare singulis mensibus, potest differre Communionem ad sex vel octo dies sine mortali.

ibid. §. *Nota etiam cum Castro.*

Penitentiam commutare potest confessarius infra hebdomadam absque nouo Sacramento. 6. 57. 259.

Imò etiam impostam ab alio, sine auditione peccatorum. *ibid.* §. *Nota etiam.* Sed vide 9. 54. §. *Nota* 323. Et extra locum Iudicij. 6. 57 §. *Nota etiam* 159.

Et probabile est, posse eam sibi commutare in melius ipsam penitentem. 9. 53. 322.

Penitentiarius.

Penitentiarius Episcopi an absolueret possit casus Episcopales independentes ab Episcopo? 8. 11. 219. & 8. 12. 220. Vbi quid de consuetudine in contrarium.

Pollutio.

Pollutio an in aliquo casu sit licita? 9. 59. §. *Idem* 318.

Praelatus.

Vide *Regulares.*

Praelatus Regularis tenetur residere. 7. 53. 195. Potest transfere clericum ad statum laicæ. 7. 74. 211.

Index Rerum notabilium.

an possit absolvere suos ab Excommunicatione Canonis si quis suadente? 4.49.96. Etiam si se percusserint extra claustra? ibid. Etiam Nouitios, qui percusserint in seculo? Et quid si retrocedant? 4.51.97. Et quid, si Religiosus percusserit Religiosum alterius Ordinis, vel monasterij? 4.50.97. Et quid si ipse Prælatus, & vnicuique subditus inuicem se percusserint? 4.52.98.

Prælatus vnus Monasterij an possit punire alicum Religiosum in suo Monasterio delinquentem? 7.49.193.

an teneatur percutere subditos inobedientes per semetipsum? 4.22.94. An possit torquere per laicos? 4.30.87. Et an ipse delinquens extra claustra, ab Episcopo puniri possit? 7.49. in fine 193.

Prælatus Regularis an audite possit Confessiones suarum Monialium sine approbatione Episcopi? 6.49.154. Et designare eis Religiosum non approbatum in conscientia directorem? ibid. in fine.

an possit dispensare ad intersticia, & extra tempora cum subditis suis? 8.28.233.

an teneatur remittere illos ad Episcopum loci pro ordinibus? Et sub quibus poenis? 8.58.261.

Prælatus Regularis dare potest licentiam seculari concionandi in suis Oratorijs. 7.68.207.

generalis an possit esse Cardinalis non professus? Vide *Cardinalis*. An eximerè subditum de potestate Prioris? Aut reuocare penam eiusdem, aut Provincialis? 8.38.242.

an expellere subditum ob delictum graue non obstante decreto Urbani VIII. de *Apostatis ecclis*? 9.57.326. Et quid de Iesuicis? ibid. in fine.

Prælatus Regularis an possit excommunicare Nouitium? 8.59.262.

Pretium.

An Pretij excessus detur in venditione sub hasta? 8.57.261.

Princeps.

Princeps an possit iuste præcipere, vt thesauri vbiicumque inuenti ad ipsam pertineant? 5.18.117. Et de facto ad ipsum pertineant venæ auri, & argenti? lapidina? 5.17.116. Et thesauri arte magica inuenti? 5.12.112.

Priuilegium.

Vide Altare.

Priuilegio suo nemo teneatur vti. 1.19.11.

Priuilegium Canonis.

Vide Excommunicatio.

Priuilegio Canonis si quis suadente gaudent clerici, etiam Coniugati nulli inferuentes Ecclesiæ. 4.6.72. Et in minoribus Constituti carentes conditionibus Tridentini. 4.5.72. Et Ordinati per saltum ibid. 5. *Nota etiam.*

gaudent etiam Religiosi, etiam Equites, & Nouitij 4.7.73. Et domestici mox habitum accepturi. 8.45.9. *Sed hic obiter.* 270.

conuersi, laici, oblati, & qui, se & sua monasterio ita dantes, in eo viuunt, habitu quadamtenus mutato, 4.12.6. *Notandum* 76. Et secundum aliquos Eremitæ, siue habitent in communi, siue seorsim seruientes alicui Ecclesiæ cum habitu religioso, & sub obedientia Episcopi, vel alterius Prælati. 4.11.75. Inualidè item professi. 4.34.89. An etiam constituta in sacris, cum quo dispensatum sit ad contrahendum, dum adhuc non contrahit? 4.40.91.

privilegiū Canonis amittit clericus, & Religiosus per hæresim. 4.12. in fine 76. Per degradationem realem. 4.29.87. Per ignominiosum officium ioculatoris, galiardi aut Buffoni, per annum exercitum. Carnificij item, Macellarij, Tabernarij. Si Coniugatus sit, vel habitum clericalem dimiserit, & ter ab Episcopo admonitus non destiterit. Item per enormitates, quibus se immisceat. Et incorrigibilis declaretur. Minimè vero, per censuram aliquam, vel Irregularitatem aut depositionem verbalem. 4.13.76. Item amittit, per aggressionem personæ, vel rei alienæ. 4.24.82. Item si inueniatur ruspiter agere, aut loqui, cum vxore, matre, sorore, filia alienius. 4.52.88. Etiam illegitima, aut adoptiua. 4.33.89. Aut sollicitè fecundam ad rursipia. 4.38.91. Item si clericus se intrudat, ob quod è gradu deiici debeat. 4.7. *Non desinat* 73. An amittit Religiosus, per expulsionem? 4.44.94. Aut Apostasiam? 4.12.76. Certe non amittunt per Mortem. 4.39.92.

Professio.

Professio Religiosa an dissoluat Matrimonium conuersi cum infideli contractum ante Baptismum? 7.47.192.

Prorex.

Prorex an teneatur nominare Regi digniores ad beneficia? 7.7.166.

Pupillus, Vide Tutor.

R

Regulares.

Vide Habitus, Nouitius, Prælatus.

Regularis celebrans in oratorio privato, potest ibidem Eucharistiam ministrare, nisi ab Episcopo prohibeatur. 1.8.6. Omnibus personis prælato Regulari subiectis. 1.15.9. Et qua licentia in oratorio possit celebrare? 1.16.10.

Regulares possunt habere oratoria in suis Monasterijs Virtute Priuilegiorum. 1.52.17. Quæ non indigent benedictione, sed tantum sufficit habere lapideam facturam. ibid. Et non solum in Monasterijs, sed etiam in Grangijs, & prædijs ipsorum, sine licentia ordinarij. 1.33.18. Et cum Altari portatili possunt celebrare extra oratorium. 1.34.19. Ac infirmi extra claustra non possunt facere celebrare in suis cubiculis. ibid. Quod etiam in infirmarijs monialium illicitè feret. ibid.

Regulares, quibus data sit Eleemosyna pro celebrandis multis Missis in altari priuilegiato, si eas non promittant, an peccet alibi celebrando? 2.19.41. An possint pecuniam subiectam oneri Missarum perpetuo inuenire in bonis liberis Monasterij? 6.26.140.

Regulares an teneantur ad Ieiunia ex Voto Ciuitatis? 7.14.171. Et declinare possint Ieiunia Ecclesiæ ex vsu Ciuitatis? ibid. 9. *Nota.* Et Comedere lacticia in Quadragesima? 8.66.171.

Regularis an virtute Cruciatæ eligere possit Confessarium pro non referuatis? 7.10. *Notandum.* 128. Et an ex ordine proprio pro referuatis vi cuiusdam priuilegij? 8.55.6. *Nota* 159. Manens extra claustra cum licentia an teneatur confiteri approbato ab Ordinario ibid. Et quid si eligat virtute labili? ibid. 9. *Sed hic.*

Regulares quoad censuram Canonis si quis suadente, vide *Episcopus, Excommunicatio, Prælatus.* Quoad ludum, vide *Ludus.* Quoad Colloquium cum Moniali, vide *Adulterium.*

Regularium Inidolentia qualiter conuincantur? 2.20.41. Vbi an etiam Altaria priuilegiata.

Referenda

Index Rerum notabilium.

Reservata.

Vide Absolvere.

Reservatio Papalis an cesset in eo, qui ignorat inuidentibus Censuram adnexam? 6.13.130.

Restituere.

Vide Ludus.

Restituere an teneatur Venator, quæ venatus est, aut piscatus, in locis alienis, aut prohibitis? 9.39.306.

Reus.

Reus an teneatur respondere, quando scit, contra se stare tantum dictum denunciatoris? 9.43.310. An detentus in carcere iurari possit ad carceris tractationem? *ibid.* §. *Notandum.* Et an damnatus ad Mortem iniuste, sed secundum allegata, & probata, possit se armis defendere contra iudicem? *ibid.* §. *Sed si.*

S

Sacerdos.

Vide Missa.

Sacerdos duplicem characterem accipit in ordinatione pro duplici potestate consecrandi, & absolvendi. 6.9.127.

Sacerdos celebraturus tempore interdicti ex privilegio, potest vti ministro non privilegiato. 1.27.15. Obligatus ad celebrandum in Altari privilegiato, an satisfaciatur celebrando in Altari privilegiato, an satisfaciatur celebrando alibi cum Medalia? 2.12.37. Et quid si Altare vel Capella, in qua teneretur celebrare, diruatur? Præsertim si restator intendisset cultum illius? 2.13.38. Vel liberationem Animæ in Altari privilegiato? 2.24. §. *Nota etiam* 44.

Sacerdos bona fide Missam incipiens, si recorderetur peccati mortalis, an teneatur ad consistendum in Altari? 3.7.53. Et quid, si committat in ipsa celebratione Missæ Maioris? *ibid.*

Sacerdos simplex, absente Confessario, an possit celebrare non præmissa Confessione, vt communicet in Paschate? 3.18.60. Vel det Viaticum moribundo? 3.17.60. Vt ipse, aut alij audiant Missam in festo? 3.9.54. Ad complendum sacrificium Sacerdotis decedentis post consecrationem? 3.14.58. Vel dandam sponsum benedictionem? 3.13. in fine. 57. Pauper ad accipiendum Eleemosynam pro victu, *ibid.* §. *Alii qui etiam.* Vel ad satisfaciendum Capellanæ &c.? *ibid.* Et quid si Confessarius non intelligat suum idioma, nisi per interpretem? 3.10.55. Certè non excusatur Religiosus à Confessione, si habeat Sacerdotem alterius Ordinis, vel seculares, cui confiteri possit. Vel alius quiuis confessorium ex privilegio 3.13.57. Sed tantum quando vrget scandalum. Quid si sola admitatio? 3.20.62.

Sacerdos celebrans in necessitate sine Confessione mortalis, tenetur præmittere contritionem, & quando? 3.19.61. Et postea confiteri quamprimum, ex præcepto positivo Tridentini. 3.21.62. Idem intra triduum. 3.27.73. Idque sub mortali. 3.22.63. Sed an hoc præceptum locum habeat, quando quis recordatur mortalis obliuio in ipsa Missa, & non confitetur ob scandalum? 3.24.64. Præsertim si recorderetur ante Communionem? *ibid.* Vel post? 3.25.65. Et quid, si recordatus ante Missam, omiserit confiteri ex negligentia, vel malitia? 3.26.65. Præsertim cum expressa voluntate non consistendi? 3.1.68. Item an locum habeat, quando sacerdos communicat mo-

re laicorum? 3.28.67. Vel complet sacrificium inchoatum ab alio? 3.30.68. Vel facit officium Parochoes? 3.29.67.

Sacerdos celebrans in mortali sine necessitate quotupliciter peccet? 3.32.68. An teneatur sub mortali perficere Missam decedentis coram eo post consecrationem? 6.18.134. Et quid, si non constet in qua parte Missæ mortuus fuerit? *ibid.* §. *Sed si.* Et an si inueniat fragmentum Hostiæ ab alio consecratæ, possit illud sumere? 6.37.147.

Senex.

Vide Ieiunium.

Sexagenarius an teneatur ad Votum Religionis? 8.2.180.

Sepeliri.

Secularis obiens in Monasterio, in quo hospitabatur, vbi sepeliri debeat? 7.62.203. Et an femina decedens in Monasterio post electionem sepulture extra Monasterium, associari debeat à Parocho, an à Confessario monialium. *ibid.* §. 5. *Sed hic obiter.* Et an pro Nouitio defuncto in domo Consanguineorum sepeliendo in Monasterio, debeat quarta funeralis? *ibid.* §. *Notandum.* An hereticus non denunciatus possit sepeliri in loco sacro? 8.1.213. Et Ecclesia ex tali sepultura maneat polluta? *ibid.* §. *Si autem.* Et quid si quis inueniatur suspensus, vel demersus in puteum? *ibid.* In fine.

Seruus.

à Seruo inuentus Thesaurus ad quæ pertineat. 5.8.109

Simonias.

Vide Beneficium.

Simonias an sit, emere cedulam habitus militatis à Religio ministro. 9.35.303.

Sponsalia.

Sponsalia requirunt septennium. Et sufficit si celebrentur in ultimo septennij die 7.65.207. An etiam ante si usus rationis præcedat? 7.63.204. Et quis rationis usus requiratur. *ibid.* §. *Sed hic.* Et an ex hoc capite nulla reuolidentur per ratificationem in ætate legitima. *ibid.* §. *Nota tamen.* An validè contrahantur inter personas statu dispates? 7.71.209. Et iurata, etiam intuitu pietatis, de communi consensu dissolui possint? 7.76.212.

Sponsus.

Sponsus an peccet vouendo Castitatem? 7.75. §. *Et tandem* 211. Et an si voueat Religionem, possit contrahere animo ingrediendi intra bimestre? *ibid.* initio.

Spurius.

Spurius an habeatur filius ex fornicatione cum sponso vel sponsa de futuro? 7.70.208.

Suspensum. Vide Missa.

T

Tactus.

Vide Coniuges.

Tactus liciti inter coniuges cum pollutionis periculo? 8.3.1. §. *Quæritur sexto.* 235. An mulier se excitat

Index Rerum notabilium.

excitare tactibus possit ad mittendum semen, quando post copulam remanet irritata? *ibid.* §. *Quartus tertio*. Et an ad expellendum semen noxium, *ibid.* §. *quertur Quarto*. Et quid copula fornicaria, si alter seminaverit? *ibid.* §. *Et tandem*.
An possit quis conficere pudenda brutorum? §. 31. §. *Quertur secundo* 235. Vel propria in superficie vasis prepositi vxoris? *ibid.* §. *Quertur quinto*.

Testamentum.

Vide Iuramentum.

An pro Testamento habenda sit schedula patris, testibus non obsignata? 7. 41. 188. Et quid de Testamento ad pias causas? *ibid.* in fine. Et quid de Testamento Noulrij & clerici? 9. 16. 288. Et testitarum post vota biennij? *ibid.* An possit reuocari testamentum ab eo, qui non reuocatè iurauit? 7. 42. 189.

Testis.

Testi falso an liceat infringere fidem obiectis delictis falsis? Et an hoc sit contra Iustitiam? 9. 44. 210. Et quid si esset mortuus? *ibid.* §. *Ponit*.

Thesaurus.

Thesaurus quid sit, & ad quem pertineat? 5. 1. 104. Si inueniatur in proprio fundo? 5. 2. 105. Vel alieno? 5. 3. 106. Ex industria, & sine eius licentia? 5. 4. 106. Et quid si sint plures domini? *ibid.* §. *Sed si aliqui*. Vel dominus afferat inuentam pecuniam absconditam esse à maioribus suis? *ibid.* §. *Deinde*. Quid si inueniatur in fundo feudali, vel emphyteutico? 5. 107. Dotali? 5. 6. 108. Vel Maioratus? 5. 10. 110. In loco Sacro? 5. 11. 111. Vel publico? 5. 14. 113.
ad quem pertineat Thesaurus inuentus à filio familias? 5. 7. 109. A Seruo? 5. 8. 109. Ab Vfructuario? 5. 9. 110. Ad quem inuentus per artem magicam? 5. 12. 12. Ante sententiam Iudicis? 5. 13. 12.
quid Thesauri ad Principem pertineant, an iuste statui possit? 5. 18. 117.
sciens Thesaurum latere in fundo aliquo, an illum emere possit precio currente? 5. 15. 114.

Tutor.

Tutor quis sit? 8. 14. 222. Et an irritare possit Vota, & Iuramenta pupilli? *ibid.*

V

Vasa sacra.

Vasa sacra, Calix, Patena, & Vestes Sacerdotales consecrata remanent, si Sacerdos in eis celebrauerit. 7. 18. §. *Nota* 173.

Venatio.

Venatio an peccaminosa Ecclesiasticis? 9. 40. 307. in locis alienis, vel prohibitis an ferat onus restitutionis? 9. 39. 306.

Vendere.

Vide Pretium.

Vendere filium in necessitate an possit pater, & mater? 7. 27. 178.

Vicarius.

Vicarius Episcopi non potest vi generalis Commissionis, absolueret, & dispensare in casibus Papalibus, vt potest Episcopus, stante impedimento adeundi Papam. 6. 56. 158.

Votum.

coniuges communi consensu religionem vouentes, an peccent consummando Matrimonium prima vice? 7. 2. 162. Et quid si tale votum post consummatum Matrimonium emissum sit? *ibid.* §. *Verum*. Et quid si coniux factio diuortio voueat castitatem? *ibid.* §. *Sed si aliquis*.

Sponsus post iurata sponsalia vouens Religionem, an possit contrahere Matrimonium animo illam ingrediendi ante bimestre? 7. 75. 211. Et an peccet sponsus vouens castitatem? *ibid.* §. *Et tandem*.

ad Votum Religionis an teneatur senex? 8. 1. 214. Et ad votum conditionatum, qui apposuit conditionem impedit? 8. 3. 215. Et quid, si hæc conditio esset consensus paternus, & hic impediretur solis precibus? 8. 4. §. *Sed quid* 216. Aut si sit consilium alterius, & hoc imprudenter detur? *ibid.* initio.

comedens secunda vice carnes, an peccet secundo contra votum ieiunij? 8. 5. 216. Et an contra votum ieiunij peccet in Quadragesima, si comedat lacticia? 8. 6. 217.

Vouens Rosarium, satisfacit recitando cum socio. *ibid.* §. *Sed quia*. Vouens ieiunare per mensem, non intelligitur comprehendere dies Dominicos. *ibid.*

Vouens ieiunare in Vigilia alicuius festi, si hoc veniat feria secunda, potest ieiunare in Sabbato. *ibid.* Vouens aliquid in quantitate indeterminata, renetur ad minorem. Vouens eleemosynam certo pauperi si hic moriatur, renetur alteri. Vouens ieiunare singulis certis feriis, non renetur in die Natiuitatis incidente in ea feria. *ibid.*

Vota impuberum an irritari possint à tutoribus &c. post pubertatem? 8. 14. 222. Et quid, si à subiectis implenda sint tempore libertatis? 8. 15. 223.

Vota Religiosorum adiuncta tribus substantialibus an obligent Episcopos ab illis assumptos? 8. 70. 277.

Vsura.

an Vsuram committat debitor, si dimidium soluat anticipare, cum pacto soluendi reliquum postpositè? 6. 24. 138. Et an in mutuo possit aliquid accipi pro lucro cessabili, & pro amissa refectione videndi pecunias? *ibid.* §. *Ponit etiam*. An emi chirographa immatura securæ solutionis, minoris? *ibid.* §. *Deinde*. Et an luctum cessans ex mutuo possit exigi statim? *ibid.* §. *Et tandem*.

Vsura à Principibus secularibus an petmini iudicis possit sine licentia Papæ? 9. 14. 287.

Vsura ad quod forum pertineat? 9. 15. 287.